Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în **Blaşiŭ.**

Anulŭ III. Blaşiŭ 5 Ianuariŭ 1893. Numĕrulŭ 1.

Invitare la prenumeraţiune.

Organulŭ nostru cu numĕrulŭ de faţă întră cu ajutoriulŭ lui Dumneḑeŭ în anulŭ alŭ treilea alŭ vieţei sale.

Intru câtŭ şi-a împlinitŭ elŭ chemarea sa, nu vomŭ să judecămŭ noi. O mângâere sufletéscă deosĕbită ne-aŭ causatŭ provocările, ce le-amŭ primitŭ din fórte multe părţi, ca să edămŭ fóea nóstră celŭ puţinŭ de dóuĕ ori pre sĕptĕmână. Semnŭ că ea dupâ putinţă şi-a împlinitŭ chemarea sa în mijlocŭlŭ poporului nostru, şi întru câtŭ nu şi-o a împlinitŭ, nu a putut'o face mai alesŭ din causa, că ea nu apare destulŭ de desŭ.

Dorinţa aceea noi suntemŭ gata a o şi împlini şi a eda fóea nóstră de dóuĕ ori pre sĕptĕmână totŭ cu preţulŭ ei de până acum, îndată ce vomŭ vedé, că prin abonamente nóuĕ ni-se vorŭ acoperi spesele tipăririi.

Rugămŭ deci pre toţi binevoitorii causeĭ, ce o apĕrămŭ, să binevoéscă a ne sprijini din tóte puterile şi a ne înmulţi abonamentele.

Inainte cu Dumneḑeŭ!

Redacţiunea „Unirii".

Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!

(+) Cu dorŭ se adună creştinii în sânta biserică, ca să li-se vestéscă taina cea mare a nascerii luĭ Isusŭ, în care Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ s'a făcutŭ fiulŭ omuluĭ, pentru ca pre toţi ómenii să-ĭ facă fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ, fraţi între sine şi moştenitorĭ împĕrăţieĭ cerescĭ. Tóte bisericele rĕsună astăḑi de frumósa cântare: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

Bărbatulŭ obositŭ de lupta vieţeĭ susţinută pentru bunăstarea iubiţilorŭ sĕĭ, pentru mărirea patrieĭ sale şi pentru emanciparea poporuluĭ sĕŭ, depune pre câteva ḑile arma, ce ĭ-a apăsatŭ braţulŭ, şi se retrage în sinulŭ familieĭ sale, unde soţia credinciósă îĭ şterge sudorile de pre faţă, unde copilaşiĭ cu zimbetŭ îngerescŭ îĭ descreţescŭ fruntea brăzdată de grijile vieţeĭ, şi unde farmeculŭ păcĭĭ şi alŭ iubiriĭ familiare produce într'însulŭ o veselă dispusĕţiune sufletéscă, care-lŭ face să primésca cu dragoste pre aceia, carĭ călĕtorindŭ cu stéua intonéză din pragulŭ uşiĭ: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

Privimŭ evlavioşi la taĭna de preste fire din familia sântă, în care a apărutŭ pre lume Unsulŭ Domnuluĭ: regele, preotulŭ, şi profetulŭ vecinicŭ alŭ omenimiĭ, şi în acéstă familie contemplămŭ începutulŭ aceleĭ familiĭ marĭ, respândite preste tótă faţa pămîntuluĭ, şi de aceea numite *catolică* saŭ *universală*. Multŭ timpŭ amŭ fostŭ deslipiţi de acéstă familie, şi deslipirea nóstră de dînsa amarŭ amŭ plătit'o. Căcĭ rumpêndu-ne de Roma, carea a fostŭ centrulŭ culturel apusene, siliţi amŭ fostŭ să întrerupemŭ orĭ ce schimbŭ de ideĭ şi de lucrărĭ cu societatea cultă apusénă şi cu renumitele universităţi, carĭ înfloriaŭ în evulŭ de mijlocŭ sub aripele bisericeĭ catolice, amŭ eşitŭ din orisontulŭ civilisaţiuniĭ latine, şi amŭ întratŭ în cerculŭ de înrîurinţă alŭ orientuluĭ, unde tóte îmbĕtrâniaŭ şi se dĕrĕpănaŭ, unde, precum se esprimă unŭ scriitorŭ, vechile locaşurĭ, în carĭ pre timpulŭ uniunii cu Roma aŭ înfloritŭ cele maĭ alese sciinţe şi strălucite vîrtuţĭ creştine, dispăreaŭ încetulŭ cu încetulŭ ca nisce făcliĭ, ce se stîngŭ, saŭ ca nisce focurĭ din o tabĕră părăsită. Consciinţa latinităţiĭ nóstre a fostŭ năduşită de glasulŭ cobitoriŭ alŭ emisarilorŭ din Fanarŭ, carĭ numaĭ o grije aveaŭ: să-ĭ facă pre Românĭ a-şi închiná moşiile la mănăstirile unorŭ călugărĭ grecescĭ ignoranţi, carĭ aŭ stînsŭ maĭ de totŭ viaţa fraţilorŭ nostri din peninsula balcanică, odinióră atâtŭ de numĕroşi şi de respectaţi. Dumneḑeesculuĭ pruncŭ i-s'a făcutŭ însă milă de noĭ, căcĭ înainte de acésta cu aprópe dóuĕ vécurĭ ne-a primitŭ în parte érăşi în sinulŭ familieĭ şi împĕrăţieĭ sale, unde tóte popórele îşĭ potŭ păstra individualitatea sa proprie şi în unitatea credinţeĭ şi vîrtuţiĭ prescrise de Dumneḑeŭ dobândescŭ fericirea posibilă pre pământŭ şi potŭ ajunge printre valurile oceanuluĭ furtunosŭ din lumea acésta la limanulŭ fericiriĭ din ceealaltă

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 29 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Numaĭ celŭ ce a cercetatŭ însa-şĭ ruinele Coloseuluĭ, numaĭ acela îşĭ póte închipui pre deplinŭ, ce însufleţire sfîntă cuprinḑe inima omuluĭ, cândŭ póte ḑice într'sine: Étă am ajunsŭ în locŭlŭ, în care totŭ firulŭ de pulvere mărturisesce despre minunea cea maĭ mare a bisericeĭ luĭ Christosŭ, despre eroismulŭ martirilorŭ creştinĭ! Étă am ajunsŭ în ţarina, într'care s'aŭ adeveritŭ cuvintele, că sângele martirilorŭ este sĕmînţa creştinilorŭ!

Cuprinşĭ de însufleţirea acésta sfîntă, înălţătóre de minte şi întăritóre de inimă, amŭ părăsitŭ noĭ în sfârşitŭ Coloseulŭ şi ne-amŭ îndreptatŭ paşiĭ spre drépta dela Forulŭ romanŭ. Amŭ trecutŭ prin maĭ multe uliţe strîmte şi amŭ ajunsŭ maĭ pre urmă pre o piaţă mică. Romanĭĭ o numescŭ *piazza di zingari*.

Nu aflĭ aci nimica deosebitŭ, ce ţi-ar opri paşiĭ pre câteva mominte. Jurŭ împrejurŭ veḑĭ case cu etajurĭ, case vechĭ, posomorîte, printre carĭ se vîră câte o uliţă strîmtă. Curată încă nu s'ar puté ḑice piaţa acésta. Dar vĕḑut'amŭ aci în Roma părţi şi maĭ murdare.

Cum venirămŭ de către Coloseŭ şi întrarămŭ pre piaţa acésta, vĕḑurămŭ în faţa nóstră una dintre bisericuţele acelea, de carĭ daĭ aci în Roma la fiesce care paşŭ. Dar nu biserica întrégă o vĕḑurămŭ, ci numaĭ façada eĭ. Şi de o parte şi de alta a bisericeĭ suntŭ adecă lipite de ea case cu etajŭ. Colo susŭ pre façadă cetimŭ, că bisericuţa acésta e închinată sânţilorŭ *Sergiŭ şi Bachŭ*. Dar Romanilorŭ nu le convine numele acesta, Eĭ daŭ şi biserica acésta Maĭceĭ Domnuluĭ şi-ĭ ḑicŭ *Madonna del pascolo*.

Amŭ cercatŭ la uşa bisericeĭ, dar era închiată. Amŭ întratŭ dar în casa de-a stînga bisericeĭ şi de-a drépta nóstră şi amŭ spusŭ acolo, că amŭ dori să întrămŭ în biserică. Ne îndrumară în etajŭ. Acolo o muĭere şi unŭ băĕtŭ auḑindu-ne dorinţa aprinseră luminĭ şi ne conduseră din etajŭ pre o scară în josŭ în biserică. E fórte întunecósă biserica acésta. Lumina ar puté să între numaĭ prin ferestrile din façadă. Dar acestea eraŭ negrijite şi întunecóse. Într'altele ne spuse muĭerea aceea, că biserica a rare orĭ se deschide, de óre ce nu slujesce nimenĭ într'însa. Asta se şi cunósce de pre starea negrijită a bisericeĭ întregĭ şi de pre aerulŭ eĭ celŭ stătutŭ. Le-amŭ spusŭ, că noĭ cercămŭ aci unŭ mormîntŭ. Ne ţinură lumina la tóte epitafiile, carĭ eraŭ înţepenite în părețiĭ bisericeĭ. Dar n'amŭ aflatŭ, ce căutamŭ. Începurămŭ a cerca pre josŭ după inscripţiĭ. Amŭ şi aflatŭ una în mijlocŭlŭ bisericeĭ în locŭlŭ celŭ maĭ de frunte. Etă-o:

D. O. M.
IOANNI INNOCENTIO L. B. KLEIN
VALACHORVM, GRAEC. RVTH. RASC.
EPISCOPO FOGARASIENSI
QVI
A CAROL. VI. & M. THERESIA ROMM. IMPP.
PRO SVA ECCLESIA PRO SVOQVE POPVLO
PLVRIMIS IMPETRATIS BENEFICIIS
PROVINCIA SANCTE PIEQVE ADMINISTRATA
DE ECCLESIA DE PRINCIPE DE PATRIA O. M.
TANDEM AETATE VIRIBVSQVE CONFECTVS
CESSIT EPISCOPATV
VIXIT ANNOS LXXVI.
OBIIT IX. KAL. OCT. MDCCLXVIII
IOANNES KLEIN
FRATRIS F. AMORIS DOLORISQVE
M. P.

Cândŭ amŭ vĕḑutŭ epitafiulŭ acesta, amŭ căḑutŭ în genunchĭ şi ne-amŭ rugatŭ într'o lacrimĭ. Ne-amŭ rugatŭ multŭ. Ne-amŭ

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET

lume. De odată cu unirea nóstră unŭ tesaurŭ noŭ de ideĭ s'a transplantatŭ din Roma în pămîntulŭ vecheĭ Daciĭ, consciinţa latinităţiĭ nóstre s'a trezitŭ şi prin purtătoriĭ culturei creştine din apusŭ s'a pusŭ temeiŭ la unitatea nóstră culturală latină. De aceea cândŭ în aceste ḑile sânte privimŭ la sânta familie, în care amŭ fostŭ reprimiţi din darŭ specialŭ dumneḑeescŭ, esclamămŭ cu dragoste şi recunoscinţă: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

Retraşi de sgomotulŭ lumiĭ mintea nóstră se desfătéză în privirea Aceluia, pre care omenimea dinainte de nascerea Luĭ l'a aşteptatŭ cu dorŭ, ér omenimea, ce a urmatŭ şi urméză după Elŭ, se odihnesce cu încredere într'însulŭ, pentru că Elŭ tóte le atrage la sine, tóte le stăpânesce, tóte le binecuvîntă şi le fericesce. Elŭ este *„pétra din unghiŭ“*, care a unitŭ omenimea într'unŭ singurŭ edificiŭ. Individiĭ, familiile şi popóréle, carĭ aŭ statŭ saŭ staŭ unite prin credinţă, speranţă şi iubire cu acéstă *pétră din unghiŭ,* aŭ fostŭ saŭ suntŭ fericite, şi încărcate cu tóte darurile naturale şi supranaturale. Cine însă vre să se desfacă de acéstă pétră din unghiŭ, se sfarmă de dînsa. Conducĕtoriĭ unuĭ porŭ superbŭ, carĭ în aniĭ din urmă s'aŭ lăpĕdatŭ de Christosŭ, ĭ-aŭ aruncatŭ crucea din şcólă, şi aŭ voitŭ să organiseze societate politică fără de Dumneḑeŭ, se treziră pre neaşteptate, că acéstă societate nu maĭ are nicĭ o basă morală, şi astăḑi eĭ toţi presentă lumiĭ spectacolulŭ greţosŭ alŭ celeĭ maĭ înfiorătóre corupţiunĭ. Superbia lorŭ s'a sfărmatŭ de *pétra din unghiŭ*, şi Dumneḑeŭ ĭ-a umilitŭ maĭ multŭ, decâtŭ ĭ-ar fi pututŭ umili prin desastrele unuĭ răsboiŭ cumplitŭ. Mare învăţătură este acésta pentru noĭ Româniĭ, la carĭ încă se întîmplă, că ómenĭ cu ideile „liberale“ ale politicilorŭ francesĭ de astăḑi voescŭ să ne *conducă* la o sórte maĭ bună, şi vaĭ nóuĕ! dacă nu ne vomŭ deschide ochiĭ înainte de a fi aruncaţi prin acéstă conducere órbă în prăpastia peririĭ. Numaĭ accia merită încrederea nóstră, carĭ în tóte lucrările sale se conducŭ de făclia învăţăturilorŭ ceresci ale luĭ Christosŭ, şi carĭ nu se ruşinéză de imnulŭ sântelĭ biserice: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

Luat'a Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ natura nóstră omenéscă, apărut'a pre lume în o peşteră întunecósă, înfăşiatŭ a fostŭ într'o ĭesle în locŭ de lĕgănŭ, trecut'a prin tóte suferinţele vieţeĭ pământescĭ şi până şi prin mórtea cea maĭ înfricoşată, pretutindenea predicat'a adevĕrulŭi, vindecat'a bolnaviĭ, şi ajutat'a sĕraciĭ. Prin acéstă taĭnă necuprinsă natura omenéscă a fostŭ nobilitată, aşa încâtŭ trebue să o respectămŭ în orĭ ce omŭ, sărăcia fără de vină a devenitŭ obĭectulŭ de căpetenie alŭ îngrijirĭi şi mileĭ creştinescĭ şi a încetatŭ a fi obĭectŭ de dispreţŭ, suferinţa s'a consacratŭ, şi mórtea şi frica de mórte s'a învinsŭ pentru orĭ ce creştinŭ adevĕratŭ. Astfelŭ cu nascerea luĭ Christosŭ s'a începutŭ adevĕratulŭ umanismŭ, care a sfărmatŭ lanţurile robieĭ păgâne şi înfrînă şi astăḑi pre neguţătoriĭ fără de sufletŭ aĭ nefericiţilorŭ Negri din Africa. Idea frăţietăţiĭ, libertăţiĭ şi egalităţiĭ adevĕrate nu se maĭ póte omorî şi scóte din minţile ómenilorŭ, de cândŭ a apărutŭ Christosŭ cu învăţătura si cu exemplulŭ sĕŭ dumneḑeescŭ. Democraţia luată în înţelesulŭ nobilŭ şi creştinescŭ alŭ cuvîntuluĭ prin Dînsulŭ s'a întemeiatŭ înainte de asta cu o mie optŭ sute nóuĕḑecĭ şi doĭ anĭ. Pentru aceea toţi cântămŭ cu dragŭ: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

Corulŭ îngerescŭ vestesce marele evenimentŭ alŭ nascerĭi Domnuluĭ, cântândŭ: *Mărire întru ceĭ de susŭ luĭ Dumneḑeŭ şi pe pământŭ pace, între ómenĭ bunăvoire.* Astfelŭ serbătórea Crăciunuluĭ a devenitŭ serbătórea păcĭĭ între toţĭ aceia, carĭ aŭ una şi aceea-şĭ voinţă conformă voinţeĭ luĭ Dumneḑeŭ. Pace celorŭ ce primescŭ adevĕrurile descoperite de Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi propuse de sânta maĭcă biserică, pace celorŭ ce împlinescŭ voea luĭ Dumneḑeŭ, observândŭ poruncile Luĭ sânte, pace celorŭ ce respectéză auctorităţile puse de Dumneḑeŭ pentru binele spiritualŭ alŭ omenimiĭ, pace celorŭ ce deprindŭ vîrtuţile creştinescĭ, pace celorŭ ce lucră pentru fericirea proprie şi a deaprópeluĭ! Între aceştia pururea va fi pace, şi noĭ pururea le vomŭ da pace, pentru că eĭ formézĕ, după espresiunea sântuluĭ Augustinŭ, cetatea luĭ Dumneḑeŭ, în opositiune cu cetatea sataneĭ. Însă nu este pace pentru ómenĭĭ de rea voinţă, nu este pace pentru ceĭ ce calcă în picióre învăţăturele *Episcopilorŭ puşĭ de Spiritulŭ Sântŭ, să ocârmuéscă turma cuvîntătóre,* nu este pace pentru ceĭ ce se încércă a sgudui temeliile, pre carĭ Christosŭ şĭ-a aşeḑatŭ biserica sa, nu este pace pentru ceĭ ce voescŭ să seducă popoporulŭ şi să-lŭ deslipéscă de *pétra din unghiŭ* spre perirea luĭ, nu este pace pentru ceĭ ce respândescŭ neadevĕruri tendenţióse faţă cu biserica luĭ Christosŭ, nu este pace pentru ceĭ ce combatŭ planulŭ provedinţeĭ divine de a se aduna omenimea într'o turmă şi sub unŭ păstoriŭ, nu este pace pentru ceĭ ce predică ura faţă cu ministriĭ luĭ Christosŭ, nu este pace pentru ceĭ neevlavioşĭ, carĭ rĕmânŭ reci şi nepăsătorĭ la glasulŭ bisericeĭ: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

Pre noĭ ne încăldesce şi ne mângăe acestŭ imnŭ sacru, şi de aceea împreună cu cetitoriĭ nostri, cărora din inimă le dorimŭ sĕrbătorĭ fericite, intonămŭ în aceste ḑile de pace şi de iubire creştinéscă: *Christosŭ se nasce, măriţi-lŭ!*

(+) **Reuniunĭ învăţătorescĭ.** În numĕrulŭ 280 dela 18/30 Decembre a. c. alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ la locŭ de frunte cetimŭ următórele cuvinte: *„Este adevĕratŭ, că reuniunile preste totŭ, fiindŭ că staŭ pre base constituţionale, nu se unescŭ cu absolutismulŭ, ce se practică în guvernarea bisericeĭ românescĭ unite.“*

---

rugatŭ pentru sufletulŭ mareluĭ archiereŭ Inocenţiŭ. Ne-amŭ rugatŭ, ca Dumneḑeŭ să ne dea totdeuna archiereĭ, carĭ să umble pre cărările, pre carĭ a umblatŭ păstoriulŭ, ce odihnesce aci, după ce a muritŭ aci pribégŭ şi alungatŭ din ţara, în care s'a născutŭ, lipsitŭ de turma, pentru care a trăitŭ, şi smulsŭ din braţele poporuluĭ, pentru care s'a jertfitŭ ca nimenĭ altulŭ. Ne-amŭ rugatŭ, ca Dumneḑeŭ să pătrundă totdeuna clerulŭ nostru de spiritulŭ de jertfă alŭ archiereuluĭ Inocenţiŭ. Ne-amŭ rugatŭ, ca Dumneḑeŭ să întăréscă în poporulŭ nostru credinţa aceea, carea a însufleţitŭ pre Inocenţiŭ şi ĭ-a datŭ bărbăţia, de s'a luptatŭ singurŭ în contra miilorŭ de inimiceĭ şi ar fi fostŭ gata a-şĭ jertfi şi viaţa şi a se face martirŭ, numaĭ să-şĭ vadă porulŭ fericitŭ şi scosŭ din cătuşele robieĭ. Nu e mirare, că a căḑutŭ, căcĭ s'a luptatŭ singurŭ în contra miilorŭ de alianĭ, dar elŭ a fostŭ gloriosŭ şi în căderea sa. La toţĭ Româniĭ, carĭ locuescŭ colo departe în cetăţuea Carpaţilorŭ şi la pólele lorŭ, fie binecuvîntată amintirea acestuĭ archiereŭ, care singurŭ singurelŭ a începutŭ opulŭ redeşteptăriĭ culturale şi politice aşa, câtŭ de atuncĭ dincóce şi dincolo de munţĭ curentulŭ acela de desvoltare n'a maĭ încetatŭ, ci a totŭ crescutŭ asemenea uneĭ lavine. Binecuvîntată şi nestersă e amintirea luĭ la toţĭ Româniĭ — dar totuşĭ nu la toţi. Muiţi dintre Românĭ ĭ-a datŭ uĭtărĭĭ numele. Nu ḑice, că nu e aşa. Să-ţĭ spunŭ ceva din esperinţa mea. M'am născutŭ şi mĭ-am petrecutŭ tinereţele în faţa munţilorŭ de médaḑi aĭ Ardéluluĭ şi am umblatŭ multŭ pre la pólele acestorŭ munţĭ, dar nicăĭrĭ n'am auḑitŭ pre acolo pre ómenĭ binecuvîntându amintirea archiereuluĭ Inocenţiŭ, a archiereuluĭ celui maĭ mare, ce l'amŭ avutŭ noĭ Româniĭ. Şi totuşĭ ómenĭĭ aceia de pre acolo de pre la pólele acestorŭ munţĭ ar avé cuvinte de a se mândri cu Inocenţiŭ, că dóră acolo la pólele acelorŭ munţĭ l'a legănatŭ mamă-sa nesciindŭ, că légănă pre unŭ martirŭ gloriosŭ alŭ némuluĭ sĕŭ. M'am rugatŭ deci aci la mormîntulŭ luĭ Inocenţiŭ şi pentru poporulŭ din sudulŭ Ardéluluĭ, care porŭ nu numaĭ că şi-a uĭtatŭ de fiulŭ sĕŭ celŭ maĭ mare, ci şi-a făcutŭ în timpulŭ maĭ noŭ dintr'unŭ altŭ bărbatŭ unŭ idolŭ, l'a aşeḑatŭ în mijloculŭ sĕŭ şi-ĭ ḑice mare şi sfîntŭ, deşi sfîntŭ nu a fostŭ, şi de cumva a fostŭ mare în vre-o privinţă, mare nu s'a făcutŭ elŭ prin forţele sale, ci l'aŭ făcutŭ mare împrejurările, precândŭ Inocenţiŭ a fostŭ mare în butulŭ împrejurărilorŭ, şi l'aŭ făcutŭ mare darulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi forţele luĭ propriĭ.

Apoĭ ne-amŭ sculatŭ şi ne-amŭ dusŭ. Pre cale ne-amŭ esprimatŭ unulŭ altuia dorinţa pie, câtŭ de frumosŭ ar fi, dacă bisericuţa acésta, care cuprinde móşte aşa de preţióse ale némuluĭ românescŭ, dacă ea s'ar preface într'o biserică românéscă. Acum biserica acésta şi casa din vecinĭ e posesiunea Rutenilorŭ uniţi, dar eĭ nu o folosescŭ. Eĭ maĭ aŭ adecă în Roma o biserică. Aŭ aci în Roma biserică tóte popórĕle creştine întemeiate pre pétra, carea nicĭ porţile Iadului nu o potŭ mişca. *Numaĭ noĭ Româniĭ suntemŭ străinĭ în Roma* şi nu avemŭ casa nóstră, unde mergêndŭ la Roma să putemŭ ḑice, că petrecemŭ acasă.

Amŭ mersŭ ĕră către Forulŭ Romanŭ. Ajunşĭ acolo ne-amŭ îndreptatŭ paşiĭ către unghiulŭ luĭ celŭ din drépta Capitoliului. Aci la picióre muntelui Capitolinŭ e prinsórea Mamertină, faimósă prin atâtea amintirĭ lugubre. Dacă putemŭ ḑice, că în muntele Capitoluluĭ şi în Forulŭ Romanŭ s'a întrupatŭ istoria alorŭ dóuĕspreḑece vécurĭ, atuncĭ despre prinsórea Mamertină putemŭ ḑice celŭ puţinŭ atâta, că zidurile eĭ suntŭ nisce paginĭ în istoria acésta. Firesce că timpulŭ şterge chiarŭ şi paginele istorieĭ, dar unele dintre acestea paginĭ totuşĭ s'aŭ conservatŭ pre zidurile acestea posomorîte. Parcă cetescĭ pre ele numele Syfax, Ingurta, Vercingetorix, Catilina şi Seĭanŭ, şi cetindŭ numele acestea parcă veḑĭ înaintea ochilorŭ desvoltându-se nisce tragedii, ca şi carĭ nu s'aŭ sĕvârşitŭ

Acestea le afirmă „Gazeta“, ca să arete, că auctoritățile bisericeĭ nóstre *din principiŭ* se împotrivescŭ la înființarea reuniunilorŭ preste totŭ și în specialŭ a reuniunilorŭ învățătorescĭ.

Fiindŭ că însă dacă ar sta aserțiunea „Gazeteĭ“, biserica nóstră ar rĕmâné discreditată, ne simțimŭ datorĭ a însoți de câteva reflexiuni pasajulŭ citatŭ din fóea brașovénă.

Înainte de tóte trebue să observămŭ, că noĭ nu înțelegemŭ, că ce opositiune ar puté esista între *„absolutismŭ“* ca formă de guvernare și între *„reuniuni“* ca mijlocŭ pentru promovarea bineluĭ moralŭ și materialŭ alŭ membrilorŭ respectivelorŭ reuniunĭ. Chiar și forma de guvernare absolutistică încă are de scopŭ binele acelora, carĭ suntŭ membri aĭ statuluĭ orĭ aĭ bisericeĭ, și de multe orĭ s'a întîmplatŭ, că forme de regimŭ absolutisticŭ aŭ promovatŭ maĭ tare binele cetățenilorŭ orĭ alŭ credincioșilorŭ, decâtŭ forme de regimŭ „constitutionalŭ“, și maĭ vîrtosŭ decâtŭ formele constitutionalismuluĭ de astădĭ. Prin urmare absolutismulŭ ca formă de regimŭ din natura sa nu împedecă înființarea reuniunilorŭ, carĭ voescŭ binele moralŭ și materialŭ alŭ cetățenilorŭ orĭ alŭ credincioșilorŭ, și daŭ prin acésta mână de ajutorŭ atâtŭ statuluĭ, câtŭ și bisericeĭ la ajungerea scopurilorŭ lorŭ.

Maĭ departe reuniunile nu se formézĕ *în* statŭ saŭ în biserică cu scopulŭ, *ca ele să deprindă în parte saŭ în totalitate puterea de guvernare,* ci, fără a se amesteca în guvernarea societățilorŭ perfecte, carĭ suntŭ numaĭ biserica și statulŭ, ele urmărescŭ numaĭ nisce scopurĭ particulare, subordinate scopuluĭ generalŭ urmăritŭ de statŭ orĭ de biserică. Prin urmare reuniunile de orĭ ce soiŭ potŭ esista și funcționa chiar și în statele și bisericele cele maĭ absolutistice, pentru că ele nu împedecă de locŭ concentrarea puteriĭ civile orĭ eclesiastice într'o singură persónă, nicĭ nu punŭ stavilă la deprinderea puteriĭ de ocârmuire prin acéstă singură persónă, saŭ cu alte cuvinte reuniunile se unescŭ chiar și cu absolutismulŭ, ce, după „Gazeta“, *s'ar practica în guvernarea bisericeĭ nóstre*, pentru că ele n'aŭ de a face nimica cu guvernarea bisericeĭ.

Dar biserica nóstră nicĭ nu este absolutistică, cum își închipuesce fóea din Brașovŭ. „Absolutismulŭ“, după conceptulŭ comunŭ alŭ cuvîntuluĭ și după înțelesulŭ, ce i-lŭ dă „Gazeta“, invólve în sine aceea, că în biserica nóstră tóte trebue să se întîmple, nu după legĭ obligatóre pentru toțĭ, ci numaĭ după *arbitriulŭ* episcopuluĭ.

Lucrulŭ însă stă cu totulŭ altmintrea, pentru că biserica nóstră nu se guvernézĕ după *arbitriulŭ* episcopuluĭ, ci episcopulŭ guvernézĕ biserica după legile nuturelĭ, după legile positive divine și după sântele canóne, carĭ tóte regulézĕ și limitézĕ fórte multŭ voința episcopuluĭ, care dacă nu s'ar supune acestorŭ legĭ, în totŭ momîntulŭ ar puté să fie depusŭ. Nu este însă nicĭ o lege naturală, orĭ evangelică, orĭ canonică, care ar împedeca înființarea reuniunilorŭ de orĭ ce soiŭ, ci din contră tóte aceste legĭ și maĭ vîrtosŭ spiritulŭ acestorŭ legĭ recomândă înființarea reuniunilorŭ, dacă acestea aŭ de scopŭ binele moralŭ și materialŭ alŭ ómenilorŭ, ér nu rĕsturnarea ordiniĭ morale și sociale în biserică orĭ în statŭ.

Pentru aceea vedemŭ, că în biserica catolică aŭ înfloritŭ și înfloresc și în diua de astădĭ totŭ felulŭ de reuniunĭ, carĭ aŭ de scopŭ promovarea bineluĭ moralŭ și materialŭ alŭ omenimiĭ. Nu suntŭ óre unŭ felŭ de reuniunĭ societățile călugărescĭ, din carĭ una fiesce care urmărésce unŭ scopŭ bunŭ și salutarŭ, și din carĭ acele, ce suntŭ maĭ vechĭ, aŭ civilisatŭ pre barbariĭ, carĭ cutropiseră imperiulŭ romanŭ? Nu esistă diferite societățĭ saŭ academiĭ catolice pentru promovarea sciințelorŭ și artelorŭ? Nu esistă societățĭ marĭ pentru susținerea preseĭ și literatureĭ scrise în spiritŭ creștinescŭ? Este óre vre-o suferință omenéscă, pentru a căreĭ alinare să nu se fi întemeiatŭ societățĭ puternice, carĭ cu mijlócele sale propriĭ aŭ susținutŭ și susținŭ spitale grandióse, orfanotrofiĭ marĭ, asile pentru bĕtrânĭ, surdomuțĭ, orbĭ, chilavĭ și săracĭ? Nu suntŭ óre surorile de caritate o reuniune, care adună răniții de pre câmpulŭ de răsboiŭ și-ĭ grijescŭ ca nisce mame bune? Óre nu totŭ ele înființézĕ totŭ felulŭ de institute caritative și maĭ vîrtosŭ spitale, până și în Africa, India și China? Dar la înființarea societățiĭ pentru ștergerea sclavajuluĭ cine a lucratŭ atâta ca Pontificele Leonŭ alŭ XIII-lea și ca fericitulu cardinalŭ Lavigerie, care ca unŭ adevĕratŭ apostolŭ alŭ umanitățiĭ a cutrieratŭ Europa, pentru ca să misce inimele ómenilorŭ în favorulŭ aceleĭ reuniunĭ grandióse și binefăcĕtóre?

Și fiindŭ că astădĭ nimicŭ nu agitézĕ așa multŭ omenimea, ca tocmaĭ cestiunea lucrătorilorŭ, nu este óre Papa Leonŭ alŭ XIII-lea, care în enciclica sa despre sórtea lucrătorilorŭ a recomandatŭ cu tótă căldura înființarea reuniunilorŭ de lucrătorĭ cu scopŭ de a le îmbunătăți sórtea materială și a le da crescere religioso-morală conformŭ timpuluĭ de astădĭ?

„Gazeta“ susține maĭ departe, *că „ceĭ dela cârma dieceselorŭ bisericeĭ românescĭ unite aŭ aversiune față cu reuniunile învățătorescĭ“*. Dar óre nu avemŭ noĭ reuniunĭ în diecesele Gherleĭ și Lugoșuluĭ, carĭ funcționézĕ *chiar sub conducerea celorŭ dela cârma* acestorŭ diecese? Și óre nu s'aŭ publicatŭ rapórte despre funcționarea acelorŭ reuniunĭ chiar și în colónele „Gazeteĭ“? Óre nu s'a pornitŭ în anulŭ 1881 o mișcare salutară chiar din Blașiŭ pentru înființarea uneĭ reuniunĭ învățătorescĭ pentru tótă archidiecesa? Și óre nu zacŭ statutele aceleĭ reuniunĭ și astădĭ neaprobate în Ministeriulŭ *„constitutionalŭ“* de culte și instrucțiunea publică?

Dar să ascultamŭ, ce dice însu-și reposatulŭ Mitropolitŭ Vancea în cercularialŭ sĕŭ de datŭ 4 Octobre 1890 Nr. 3733, adresatŭ cătră tóte oficiile protopopescĭ:

„Din incidentulŭ acesteĭ cerculare aducemŭ la cunoscința tuturorŭ oficiilorŭ nóstre protopopescĭ, că Noĭ încă în anulŭ 1883 [1]) amŭ cercatŭ, să esoperămŭ aprobarea unorŭ statute pentru o reuniune a tuturorŭ docențilorŭ greco-catolicĭ din Archidiecesa nóstră; ér în anulŭ 1885 amŭ făcutŭ pașiĭ de lipsă pentru a esopera aprobarea statutelorŭ reuniuniĭ, ce era să o înființeze docențiĭ din protopopiatele: Clușiuluĭ, Almașuluĭ, Coșocneĭ, Dêrgeĭ și Morlaceĭ. Însă aceste încercărĭ aŭ rĕmasŭ fără de resultatulŭ doritŭ. În urmă în anulŭ trecutŭ Ni-a succesŭ a esopera dela înaltulŭ Ministeriŭ de culte și instrucțiunea publică aprobarea statutelorŭ reuniuniĭ docențilorŭ greco-catolicĭ din Comitatulŭ Clușiuluĭ. Aceste statute amŭ dispusŭ să se publice în ceĭ maĭ de aprópe numerĭ din fóea bisericéscă și scolastică, ce apare aci în Blașiŭ.

Din cele premise Frățiile vóstre vĕ vețĭ convinge, că înaltulŭ Ministeriŭ de culte și instrucțiunea publică este maĭ aplicatŭ a aproba reuniunile docentale greco-catolice, carĭ s'ar constitui după comitate, decâtŭ pre acele, carĭ s'ar constitui după protopopiate saŭ după archidiecesă.

De aceea ar fi consultŭ, ca Frații protopopĭ saŭ Purtătorĭ de oficiĭ protopopescĭ, carĭ se află pre teritoriulŭ unuĭ anumitŭ comitatŭ, să se pună în cointelegere între sine și cu docențiĭ greco-catolicĭ de pre teritoriulŭ aceluia-și comitatŭ, și luândŭ de modelŭ statutele reuniunii docențilorŭ greco-catolicĭ din Comitatulŭ Clușiuluĭ aprobate de înaltulŭ Ministeriŭ de culte și instrucțiunea publică în 29 Novembre 1889 Nr. 35492, să formeze reuniunĭ de docențĭ greco-catolicĭ după Comitate.“

[1]) Din eróre s'a tipăritŭ în cercularilŭ 1883 în locŭ de 1881.

---

pre airea. Parcă și acum rĕsună de pre zidurile și boltiturele acestea strigătele desperate, carĭ se înălțaŭ din afundimea prinsoriĭ. Căcĭ prinsórea acésta e îndoită. Cea de-asupra încă era menită pentru de ceĭ ce eraŭ osîndițĭ la mórte, dar eĭ își primiaŭ mórtea din mânile ómenilorŭ. În cea de desubtŭ se aruncaŭ de comunŭ osîndițĭ de aceia, carĭ aveaŭ să móră nu de mână omenéscă, ci de fóme, de sete orĭ de desperare. Ługurta, inimicŭlŭ acela înverșunatŭ și nelmpăcatŭ alŭ Romanilorŭ, se dice că în desperarea sa și-a crepatŭ capulŭ de zidulŭ prinsoriĭ și așa a muritŭ. Întrarea în prinsórea cea de desubtŭ este o gaură acésta, puteaŭ dice ca osîndiții din Iadŭ aĭ luĭ Dante: Lăsați tótă sperarea.

Dar locŭlŭ acesta de gróză crucea luĭ Christosŭ, ea însă-și odinióră unéltă de gróză, l'a prefăcutŭ într'unŭ obĭectŭ alŭ venerăriĭ celeĭ maĭ sfinte. Aci în prinsórea acésta îngroziróre aŭ fostŭ aruncați la ordinulŭ luĭ Nero sânțiĭ Apostolĭ Petru și Paulŭ ca nisce criminalĭ periculoșĭ pentru împĕrăția romană și odio generis humani, precum scrie Tacitŭ. Aci aŭ petrecutŭ eĭ în obedĭ nóuĕ lunĭ și aŭ câștigatŭ luĭ Christosŭ pre soțiĭ prinsoriĭ sale, și fiindŭ că nu aveaŭ apă, cu care să-ĭ boteze, aŭ scosŭ ca odinióră Moĭsi apă din stîncă: unŭ isvorŭ a începutŭ să curgă din stînca munteluĭ. Isvorulŭ acela curge încă și astădĭ, și prinsórea s'a prefăcutŭ într'o capelă. Ajungi într'însa pre o scară cioplită în stîncă și venerezĭ apoĭ columna de granitŭ, de care eraŭ legațĭ Apostolĭĭ cu catene, și chipulŭ capuluĭ sântuluĭ Petru, unŭ chipŭ, care s'a formatŭ pre stîncă prin minune și este icóna cea maĭ autentică a corifeuluĭ Apostolilorŭ.

Întăriți în credință amŭ părăsitŭ prinsórea acésta sfințită prin suferințele sânțilorŭ Apostolĭ. Cândŭ ieșirămŭ dintr'însa și vĕdurămŭ érăși lumina dileĭ, vĕdurămŭ încă unŭ locŭ necercetatŭ: ruinele gigantice de pre muntele Palatinŭ ne ispitiaŭ, să le cercetămŭ și pre ele și să ne minunămŭ vĕdêndŭ, câtŭ de deșértă și trecĕtóre a fostŭ și mărirea lumésca cea maĭ mare, mărirea împĕraților romanĭ. Ispita erá aprópe și puternică, și sufletulŭ era gata, dar trupulŭ era slabŭ. Eramŭ obosiți preste mĕsură. Erá și cam târdiŭ, și de aceea amŭ amânatŭ cercetarea ruinelorŭ palatuluĭ împĕrătescŭ pre o altă dĭ.

Aruncămŭ încă o privire preste ruinele Foruluĭ și ale muntelui Palatinŭ dicêndŭ într'unŭ noĭ cu Sibila:

Fiet arena Samos, Delos deleta latebit,
Fiet Roma vicus.

Te salută **Victorŭ.**

Unde este dară aversiunea celorŭ dela cârmă faţă cu reuniunile învăţătoresci? Aceea se află în ceĭ dela cârma statuluĭ nostru *constituţionalŭ*, ér nu în ocârmuitoriĭ bisericeĭ nóstre *„absolutistice“*.

Închiămŭ cu observarea, că „Gazeta“ de unŭ timpŭ încóce, póte în modŭ inconsciŭ, face naţiunii şi bisericeĭ nóstre tocmaĭ acelea-şi serviţiĭ, carĭ le face şovinismulŭ magiarŭ. Ea prin articuliĭ sĕĭ „La situaţiune“ a provocatŭ periculŭ de a desbina pre Românĭ, cum aŭ cercatŭ să facă şi contrariĭ Românilorŭ, deşi póte intenţiunea şi motivele eĭ aŭ fostŭ diverse de ale contrarilorŭ nostri. Ea precum dovedescŭ articuliĭ sĕĭ despre sinodalitate, propagă doctrine contrare bisericeĭ nóstre, întocmaĭ ca şi aderenţiĭ calvinismuluĭ magiarŭ, deşi póte nu urmăresce acela-şi scopŭ cu calviniĭ. Ea prin suspiţionările şi aserţiunile de felulŭ celorŭ citate se încércă a sgudui încrederea poporuluĭ nostru în clerŭ şi maĭ vîrtosŭ în Archiereĭ, întocmaĭ precum o facŭ acésta ceĭ maĭ marĭ contrarĭ aĭ Românilorŭ! Astfelŭ stându lucrulŭ putemŭ întreba, că óre ce vre „Gazeta“?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Acţiunea catolică contra politiceĭ bisericescĭ a actualuluĭ guvernŭ continuă. În 28 Decembre a. tr. s'a ţinutŭ la Şopronŭ o adunare, la care aŭ luatŭ parte preste o sută de preoţi, între carĭ şi maĭ mulţĭ dignitarĭ. Inteligînţa laĭcă încă a cercetatŭ în numĕrŭ mare adunarea. Adunaţiĭ aŭ protestatŭ contra îngreunăriĭ poporuluĭ prin introducerea matriculelorŭ civile şi a căsătorieĭ civile, aŭ accentuatŭ introducerea autonomieĭ, regularea dreptuluĭ de patronatŭ şi redobândirea drepturilorŭ bisericeĭ confiscate de guvernele liberale.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII cu ocasiunea serbăriĭ Nascerĭĭ Domnuluĭ a distribuitŭ ca elemosină 13,700 lire la preoţiĭ miserĭ, 9980 lire la sĕracĭĭ din Roma, 20,000 lire la orfaniĭ rĕmaşĭ după foştiĭ oficialĭ papalĭ atâtŭ civilĭ câtŭ şi militarĭ.

Comitetulŭ permanentŭ alŭ congresuluĭ catolicŭ italianŭ a îndreptatŭ unŭ apelŭ către catoliciĭ din Italia provocându-ĭ la o protestare energică contra proĭectuluĭ de lege presentatŭ de guvernŭ camereĭ, prin care se cere, ca la închiarea căsătorieĭ civile miriĭ să fie obligaţi a se presenta maĭ întâiŭ înaintea forului civilŭ şi numaĭ după aceea a se căsători în faţa bisericeĭ.

În proximulŭ Consistoriŭ Sânţia Sa va înălţa pre maĭ mulţĭ prelaţi la demnitatea de cardinalĭ, între carĭ şi pre nunţiulŭ apostolicŭ Galimberti din Viena, pre primatele Ungarieĭ Vaszary şi pre venerabilulŭ Părinte Ieşuitŭ Steinhuber. După regulele Societăţiĭ luĭ Isusŭ cestŭ din urmă nu póte primi înalta demnitate decâtŭ cu permisiunea espresă a generaluluĭ societăţiĭ.

Rusia.

În timpulŭ din urmă s'a scrisŭ despre negoţiările dintre Curia romană şi dintre guvernulŭ rusescŭ spre a uşora sórtea catolicilorŭ din Rusia. Se pare însă, că din partea guvernuluĭ rusescŭ negoţiările nu se facŭ cu destulă sinceritate şi bunăvoinţă. Numaĭ astfelŭ se póte esplica purtarea luĭ faţă cu prelaţiĭ catolici. Aşa se anunţă, că episcopulŭ din Wilna făcêndŭ visitaţiune canonică a fostŭ continuŭ însoţitŭ de unŭ oficialŭ alŭ guvernatoruluĭ, care a opritŭ prin gendarmĭ orĭ ce ovaţiunĭ, ce poporulŭ voia să i-le facă episcopuluĭ. În multe locurĭ gendarmiĭ aŭ păşitŭ în modŭ brutalŭ chiar şi faţă de femeile şi pruncĭ, carĭ aclamaŭ pre archipăstoriulŭ sĕŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La felicitările de anulŭ noŭ din partea partiduluĭ liberalŭ rĕspunzêndŭ ministrulŭ-preşedinte Dr. Wekerle a făcutŭ şi unele enunţărĭ însĕmnate. Anume mişcarea, ce se manifestă în poporulŭ catolicŭ faţă cu politica bisericéscă a guvernuluĭ, o consideră ca opera unuĭ agitatorŭ fără consciinţă (înţelegêndŭ pre clerulŭ subalternŭ). Ministrulŭ doresce, să reguleze cestiunile politice-bisericescĭ din punctŭ de vedere alŭ statuluĭ şi să cruţe simţĕmintele religióse ca pre unŭ factorŭ moralŭ, ce influinţézăîn modŭ binefăcĕtorŭ asupra vieţeĭ publice. Decĭ spre resolvirea acestorŭ cestiunĭ se vorŭ recomanda atarĭ modalităţi, carĭ pre lângă mulţămirea postulatelorŭ statuluĭ să asigure convieţuirea pacînică şi conservarea simţuluĭ religiosŭ la fiesce care confesiune.

Cu privire la cestiunile de naţionalitate, faţă de carĭ nu s'a esprimatŭ în detaiŭ în programulŭ sĕŭ, ministrulŭ Wekerle dice, că ele privescŭ pre fiesce care politicŭ magiarŭ. „Nu se póte nega,“ continuă ministrulŭ, „că pre terenulŭ acesta ne întîlnimŭ cu unele simptome, faţă cu carĭ nu putemŭ rĕmâné indiferenţi,“ crede însă, că chiar aşa ar fi greşală a le da o prea mare importanţă ca şi simplu a-le ignora.... Simptómele acestea nu dovedescŭ, că guvernulŭ este idiferentŭ saŭ slabŭ faţă cu cestiunile de naţionalitate, ci arată, că se face în ţară o reacţiune neîndreptăţită şi nemotivată faţă cu consolidarea ideiĭ de statŭ magiarŭ. Apoĭ susţine ministrulŭ, că pre lume nu este statŭ, în care fiesce care cetăţanŭ să se pótă desvolta aşa de libĕrŭ în cultura sa, şi să se bucure de o astfelŭ de egalitate, ca la noĭ, şi că nu doresce, să micşoreze garanţiile în direcţiunea acésta. Dară orĭ câtŭ de mare ar fi cruţarea şi precauţiunea, cu care tractézăguvernulŭ acéstă cestiune, într'unŭ lucru nicĭ odată nu se va lăsa, să fie împedecatŭ, anume în apĕrarea, consolidarea gradată şi asigurarea caractĕruluĭ magiarŭ alŭ naţiunii politice, alŭ statuluĭ şi alŭ vieţeĭ publice. Pentru ajungerea acestuĭ scopŭ va întrebuinţa cu tótă rigórea tóte mijlócele legale, ce-ĭ staŭ la dispositiune faţă cu tendinţele neîndreptăţite, carĭ s'arŭ opune aceluĭ caractĕrŭ, şi dacă va observa, că aspiraţiunile acelea degenerézăă, nu va întârdia a recurge şi la mijlóce legale estraordinare. Accentuézăă dlŭ Wekerle, că monarchia nóstră se află în raporturĭ amicabile cu tóte puterile europene.

Croaţia.

Partidele oposiţionale ale dieteĭ croate s'aŭ fusionatŭ publicându unŭ programŭ comunŭ, care cuprinde următórele puncte: 1. Validitatea dreptuluĭ publicŭ croatŭ între marginile monarchieĭ. 2. Unirea şi independinţa tuturorŭ ţĕrilorŭ croate. 3. Introducerea instituţiunilorŭ parlamentare şi liberale. 4. Domnirea eschisivă a limbeĭ croate în toţĭ ramiĭ administraţiunĭ publice. 5. Ambe partidele se obligă a observa o procedere uniformă şi solidară cu privire la programulŭ stabilitŭ. Cu esecutarea acestorŭ concluse se încredinţézăunŭ comitetŭ esecutivŭ, care se va compune din representanţiĭ ambelorŭ fracţiunĭ. Se vorbesce, că Starcevicĭ ar fi contra acesteĭ fusiunĭ cu aderenţiĭ episcopuluĭ Strossmayer.

România.

În şedinţa corpurilorŭ legiuitóre din 31 Dec. a. tr. ministrulŭ afacerilorŭ esterne a cetitŭ contractulŭ de datŭ 15 Decembre 1892 încheiatŭ între regele Românieĭ şi regina Anglieĭ cu privire la căsătoria principeluĭ moştenitoriŭ cu Maria de Edinburg. Comunicatulŭ a fostŭ primitŭ cu mare însufleţire, presidenţiĭ camereĭ şi senatuluĭ aŭ împărtăşitŭ, că regele ĭ-a invitatŭ, să participe la serbările de cununie din Sigmaringen, ca representanţĭ aĭ corpurilorŭ legiuitóre. După acestea anunţă începerea feriilorŭ de Crăciunŭ, carĭ vorŭ dura până în 22 Ianuariŭ.

Germânia.

Proĭectulŭ militarŭ, contra căruia s'a făcutŭ agitaţiune estinsă încă înainte de a fi presentatŭ parlamentuluĭ, întimpină opositie cerbicósă şi în parlamentŭ. Guvernulŭ se teme, că proĭectulŭ va fi respinsŭ. Acéstă temere o tradézăşi ţiarulŭ „Nordd. Allg. Zeit.“, care scrie, că eventuala respingere a proĭectuluĭ militarŭ ar îngreuna numaĭ sarcina soldaţilorŭ şi a şefilorŭ în timpŭ de răsboiŭ. Dacă Germânia nu va fi destulŭ de tare pentru a lua ofensiva, atunci pămîntulŭ germânŭ ar deveni teatrulŭ răsboiuluĭ. Nu este eschisă nicĭ probabilitatea, că guvernulŭ la casulŭ de a nu puté reuşi cu proĭectulŭ militarŭ, să propună împĕratuluĭ disolvarea parlamentuluĭ.

Parlamentulŭ germânŭ a perdutŭ pre unulŭ dintre ceĭ maĭ distinşĭ membri prin mórtea deputatuluĭ Petru Franciscŭ Reichensperger. Elŭ a făcutŭ parte din „Centru“ şi în ctivitatea sa publică de o jumătate de seculŭ îlŭ caracterizézăiubirea înfocată de patrie şi alipirea sinceră de biserica catolică, ale căreĭ interese le-a apĕratŭ tot-deuna cu multŭ tactŭ şi energie.

Corespondinţe.

B. în 10 Dec. 1892.

Multŭ Stimate Domnule Redactorŭ!

Urcarea salarelorŭ învăţătorescĭ la minimulŭ de 300 fl. a însufletitŭ îngrijirĭ serióse tuturorŭ bărbaţilorŭ cu durere de bisericăşi de némulŭ lorŭ. Nu o dicŭ acésta, că dóră la noĭ s'ar afla vre-unŭ omŭ cu mînte, care

să nu recunóscă, că învățătorimea ar merita o sórte mai bună decâtu cea actuală, ci fiindu că cunoscu, câtu de storsu este poporulu de multele date. Îngrijirile au începutu a se împrăștia, și o rădă de spérare, că putemu păstra pentru multe școle caracterulu confesionalu și naționalu totodată, ne întinde împrejurarea, că în comunele, unde conducătorii suntu conscii de pusețiunea sa, deja s'a sistemisatu până acum salarulu învățătorescu de 300 fl.

Poporulu nostru, dacă are cine să-lu lumineze, jertfesce pentru școlă, numai câtu aștéptă, ca jerfa lui să fie recompensată prin folósele, ce le aduce școla. La noi școla până acum nu și-a adusu ródele dorite. În poporu și adi domnescu multe vițiu, mai alesu împrumutate dela străini, precum suntu luxulu, înjurăturile, profanarea Duminecilorū și a sĕrbătorilorū prin beții și altele. Școla barĕmu în parte ar fi trebuitu să ne mântuéscă poporulu de aceste rele. Acésta însă până acum nu s'a întîmplatu. Pruncii umblă la școlă câte 6 ani, și unde se ține școlă de repetițiе, câte 9 ani, și totuși după unu studiu (?) așa de îndelungatu cei mai mulți abia sciu silabisa și face câte o trăsătură cu péna. După ce au eșitu pruncii din școlă, la 2—3 ani uită totu, ce au sciutu, și nu se mai deosĕbescu aprópe întru nimica de cei ce n'au umblatu la școlă. Lipsa acésta de progresu este unu mare rĕu, ce face, ca poporulu să se disguste de școlă.

Dară să cercămu, cum stă lucrulu cu luminarea poporului și cu școlele, despre cari se susține, că într'însele se face progresu. Nu odată cetimu prin diare, că la cutare școlă pruncii au făcutu esamenu „bunu" și chiar „eminentu", că învățătorulu e conscin de chemarea sa. Departe dela mine de a dubita despre sinceritatea acelorū raporturi. Să mi-se ierte însă, dacă voiu face o mică observare. Anume pre unele locuri bunătatea și eminența esamenului resultă din „rolurile", ce le împarte învățătoriulu între pruncі. Câudu s'ar proba cu alte întrebări, mĕ temu, că bieții școlari ar rĕmâné înmărmuriți. Îmi place a crede, că acésta apucătură este numai pre unele locuri. Să concedemu, că esamenele în adevĕru suntu bune și chiar eminente. Cum se esplică óre, că din acei școlari buni și chiar eminenți nu se alegu la timpulu sĕu ómeni isteți, cari să lumineze și pre alții? Cum de după atâta școlă nu se observă acestu progresu și afară de școlă în ridicarea culturală, morală și chiar materială a poporului? Dacă progresele și binecuvîntările școlei nu se manifestă și afară de școlă în viața comună și familiară, poporulu ușoru póte veni la credința greșită, că școla este numai o sarcină fără de folosu practicu.

Ar fi vai de noi, câudu s'ar lăți în poporu acésta credință greșită. Ca ea să nu se lățéscă, trebue să cercămu după causele, pentru cari școla la noi nu prestă folósele practice, ce cu dreptulu le aștéptă poporulu în urma jerfelorū aduse.

Causele suntu mai multe. Anume este în generalu cunoscutu, că pruncii în puține locuri au cărțile și recuisitele de învățămîntu prescrise, în alte locuri nu se frecuentéză școla destulu de regelatu, pre airea suntu alte defecte.

Eu causa principală, pentru care la noi pruncii nu învață de ajunsu în școlă, uită curêndu cele învățate, și după ce ésă în viétă, abia se mai potu deosĕbi dintre cei ce n'au umblatu l'a școlă, o aflu în lipsa de bibliotece poporale. Câudu amu avé bibliotece poporale, lucrulu ar sta cu totulu altcum. Învățătoriulu s'ar interesa mai multu de instrucțiune și educațiune. Ba la acésta ar fi chiar și constrînsu atâtu din partea poporului, care ar învăța să cunósca valórea nedisputabilă a sciinței, câtu și din partea superiorilorū lorū imediați, cari ar cerceta școla celu puținu în lunile de térnă, câudu nu suntu ocupați atâtu de multu cu câștigarea pânei de tóte dilele.

Părinții cu bucurie ar trimite băeții la școlă, unde să se desvólte, ca mai târdiu să-și pótă alunga durerile și grijile lumesci ascultându cu dragu câte o istorióră morală cetită de băetulu sĕu. cu plăcere ar primi inviațiunile referitóre la economie. comerciu și industrie publicate în câte unu opu de specialitate.

Băeții încă din primii ani de școlă ar începe a ceti câte o poveste, istorióră, ér crescêndu s'ar ocupa și ar ceti și alte cărți mai serióse, ceea ce ar continua și după finirea cu școla. Devenindu bărbați ar duplica zelulu și interesulu față de perfecționarea și desvoltarea fiilorū sĕi.

Țăranulu ar începe a fi conscin de demnitatea sa. În atari împrejurări peptulu poporului ar deveni o locuință splendidă și statornică pentru religiositate și virtute. În acestea dóue ar afla elu lumină intensivă pre cărările întunecatului materialismu, ce face cuceriri pre fiesce care di. Acestea dóue ar fi o stîncă puternică, în care s'ar nimici valurile patimelorū, o mângăere dulce în mijloculu furtunelorū de suferințe și a amaruluі, căruia îi dă espresiune în poesiile sale: „Pelinu beu, pelinu mânâncu, cu pelinu sara mĕ culcu. Diminéța, câudu mĕ scolu, cu pelinu pre ochi mĕ spĕlu." Prin acestea s'ar întări în credință față de Dumnedeu, în încrederea într'unu viitoru mai bunu și mai fericitu. Poporulu ar iubi pre deaprópele sĕu, dar nu s'ar uita nici pre sine și bunulu sĕu celu mai mare: credința și limba.

Poporulu cultivându-se ar observa, că e timpulu, ca să se smulgă din conservativismulu celu ruginitu, și că rĕmânêndu și mai departe fără sciință devine unu agru, pre care au să-lu esploateze toți veneticii, cari nu dispunu de alta afară de o sciință mârșavă, sciință folosită pentru aglomerare de averi. Ar observa, că de nimica nu póte fi sigurū, dacă nu are sciință.

Am auditu pre mulți dicêndu: „Poporulu nu are nici gustu și nici timpu de cetitu. Afară de aceea înființarea bibliotecelorū recere bani, cari nóue ne lipsescu." La obiecțiunile acestea cu permisiunea Onorateі Redacțiuni voiu rĕspunde în altă corespondință.

Unu amicu alu poporului.

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului inițiată de noi în numĕrulu 16 alu „Unirii" din 1891:

Au solvitu pre anulu 1892. *In Archidiecesă: Protopop. Roșieі:* Parochia *Zlatna,* 4 fl. — Parochia *Bistra,* 5 fl.

Clericii români din sem. centr. din Budapesta, 11 fl. 64 cr.

Până acum a incursu de totu suma de 1,372 fl. 49 cr.

Noutăți.

Cum își perde „Gazeta" totu cumpĕtulu. După ce acésta fóe și-a perdutu terenulu „in politicis", a întratu pre terenulu pentru dînsa și mai nepotrivitu și necunoscutu alu cestiunilorū bisericesci, și neputêndu-se susține acum nici pre acestu terenu, recurge la incualificabile suspițiонări și neadevĕruri. Astfelu în numĕrulu 284 dela 23 Decembre v. 1892 voindu să arete, că conclusulu sinodului protopopescu din tractulu Roșieі, publicatu în numĕrulu 53 alu „Unirii" din a. tr., este influințatu de noi, susține, că noi *„amu pusu érăși în mișcare pre domnulu secretarĕșu dela Mitropolie, ca să scrie în drépta și stînga pre la adicții sistemului absolutistu și să-i provóce a manifesta indignarea sa".* Din însărcinarea domnului secretariu mitropolitanu rugămu deci pre ori cine are epistole de soiulu celorū indigitate de „Gazeta" dela diu secretariu, să le dea publicității în colónele „Gazeteі", ér până câudu nu se va face acésta, aserțiunea „Gazeteі" o declarămu de calumnie. Altcum conclusulu sinodului protopopescu amintitu este „unu actu umilitoriu" numai pentru „Gazeta", ér preoților, cari cu numele lorū propriu au păsitu într apĕrarea bisericeі, le face deosĕbită onóre, în lumina căreia se întunecă cu totulu cei ce din tufă își atacă biserica.

Episcopulu latinu de Oradea-mare Laurențiu Schlauch cu finea anului Gregorianu a ținutu o cuvîntare sacră despre sacramentulu sânteі căsătorii. Diarele liberale privescu cuvîntarea acésta ca signalulu luptei, ce se va începe în curêndu între biserică și statu.

Dr. Vasiliu Lucaciu în 28 Dec. a. tr. a plecatu la Seghedinu spre a suferi arestulu de unu anu, la care a fostu condamnatu de către juriulu de presă din Dobriținu.

Promovare. *Teodoru Pascu* a fostu promovatu la gradulu de Dr. în medicină la universitatea din Clușiu în 10 Dec. 1892. Dînsulu de o cam dată este stabilitu în Bistrița, comitatulu Bistrița-Nasĕudu.

Milióne dispărute (?). Diarulu „Nagyvárad" a publicatu scirea, că pre timpulu ministruluі Trefort ar fi dispărutu din fondulu religionaru cat. și de studii *patru milióne floreni,* despre ce scie și actualulu ministru de culte Csáky, dară din reverință față cu antecesorulu sĕu acopere lucrulu. Scirea acésta o desminte ministrulu Csáky și alți bărbați competenți.

Producte literare oprite în Ungaria. Foile din Budapesta aducu scirea, că ministrulu de comerciu a opritu de pre teritoriulu coróneі ungare opulu „Luptele pentru naționalitate" publicatu de Georgiu Adamescu în Bucuresci, precum și fóea periodică „Românische Revue", ce apare în Viena.

Baluri. *Reuniunea femeilorū române din Blașiu* invită la balulu, ce-lu va aranja Sâmbătă în 21 a l. c. în otelulu „Univers". — Totu în 21 a l. c. aranjéză balu în sala Gesellschftshaus-uluі și *„Reuniunea femeilorū române din Sibiiu".* Venitulu curatu alu acestorū petreceri este destinatu pentru fondulu respectivelorū reuniuni.

Banii cei noi. Ministrulu de finanțe a trimisu tuturorū municipiile ordinațiune, prin care face cunoscuți banii cei noi. Ordinațiunea anunță totodată, că atâtu la noi câtu și în Austria de o cam dată se vorū pune în circulație numai piese de aurū de câte 20 coróne. Punerea în circulație a banilorū celoralalți. se va face cunoscută la timpulu sĕu din partea ministruluі.

Conscrierea Țiganilorū. Guvernulu u. a datu ordinu tuturorū municipiilorū, orașelorū și comunelorū, ca la 31 a c. fiesce care să conscrie pre toți Țiganii aflători pre teritoriulu sĕu. Conscrierea, se pare a avé de scopū nu numai să constateze numĕrulu Țiganilorū, ci totu odată să pună capetu și vagabundăriі lorū.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

†

Cuvîntu funebru

la înmormîntarea fericitului Prepositu Capitularu de Alba-Iulia și Făgărașu

Constantinu Papfalvi

întîmplată în 22 Decembre n. 1892 în catedrala mitropolitană din Blașiu, ținută de

Dr. Alesandru Grama,
canonicu mitropolitanu.

„Și a datu Domnulu lui tărie, și până „la bătrânețe a rămasu la elu, ca să vadă toți „fiii lui Israilu, că bine este a asculta de „Domnulu.“ Is. Sir. 46, 12.

* * *

O anu nefericitu 1892! Nu ți-a fostu destulu, că ne-ai luatu pre părintele nostru celu bunu, pre Mitropolitulu nostru, și în cele mai grele timpuri ne-ai făcutu orfani? Nu ți-s'a stîmpăratu setea ta cu lacrimele, ce le vĕrsămu de cinci luni după archiereulu nostru, care de cându ne-a părăsitu, pare că nici sórele nu ne mai încălḑesce, nici luna nu ne mai luminéză, nici bolta cerésca nu ni-se mai pare așa frumósă și zimbitóre ca mai înainte? Încă numai câteva ḑile te mai despartu de prăpastia vecînicieĭ, și înainte de a te arunca în ea, ai mai svîrlitu o săgétă în inima nóstră! De unde vorŭ mai scóte lacrimi ochiĭ nostri, căci suntu uscați ca pustia de lacrimele celea multe, ce le-amu vĕrsatu? De unde va mai scóte peptulu nostru suspine, căci plânsulu celu multu le-a nădușitu, câtu de abia ne mai putemu văeta?

* * *

Se turbură și se înfióră omulu, cându înainte de apusulu ḑileĭ se întunecă sórele pre ceriu, și vine nóptea înainte de timpu. Se bucură și se desfătéză însă, cându ostenitu de sarcinele și greutățile ḑileĭ vede sórele apunêndu la timpulu sĕu, și nóptea venindu cu plăcerile și farmeculu eĭ invită pre muritoriu la odihnă în brațele sale. Ca ómeni puținu sciutori, ce suntemu, de câte orĭ nu ne tânguimu noi, că viéța omenésca nu apune regulatu la timpulu sĕu, cum apune ḑiua, ci de cele mai de multe orĭ atunci, cându după chibzuirea nóstră omenésca amu cugeta, că este multu încă până la apusu. Numai rarŭ, fórte rarŭ se întîmplă, de ni-se gată viéța atunci, cându puterile ni-le-au mistuitu, nu bóla saŭ alte nĕcasurĭ, durerĭ și întîmplărĭ nenorocite, ci ni-le-a mistuitu mulțimea anilorŭ. Și étă! adormitulu în Domnulu, vredniculu nostru Prepositu Capitularu *Constantinu Papfalvi* este unulu din aceia rarĭ, fórte rarĭ muritorĭ, în carĭ Dumneḑeu și-a arĕtatu atotputința și darulu sĕu de a-l lungi viéța până atunci, până cându perindu și mistuindu-i-se puterile una câte una, nu de bólă, nĕcasurĭ, durerĭ saŭ întîmplărĭ nenorocite, ci singurŭ numai de povara și de mulțimea anilorŭ, trupulu și sufletulu nu i-s'aŭ mai doritu mai multu a fi la olaltă, ci sufletulu i-se doria la Dumneḑeu, éra trupulu în pamîntu, și fără durerĭ s'aŭ despărțitu unulu de altulu spre a se duce fiesce care la locuru sĕu.

A alesu Dumneḑeu spre acésta pre vredniculu nostru Prepositu din miĭ și miĭ de ómenĭ, căci pre căile Luĭ a umblatu elu totdeuna și hotarĕle legilorŭ Luĭ le-a păzitu până la mórte.

L'a alesu Dumneḑeu spre acésta din miĭ și miĭ de ómenĭ, căci casa luĭ Dumneḑeu i-a fostu tot-deuna mai plăcută și mai iubită decâtu orĭ ce palatu pre lume, și din casa luĭ Dumneḑeu numai atunci a lipsitu, cându slăbitu de bĕtrânețe nu putea eși din casa sa.

L'a alesu Dumneḑeu spre acésta din miĭ și miĭ de ómenĭ, căci înălțimea vredniciiloru, la carĭ s'a ridicatu, nu l'aŭ făcutu nici mândru și îngâmfatu, nici orbu de trufie, câtu să se uite cu dispreț la ceĭ mai micĭ, ci a rĕmasu tot-deuna blându și umilitu cu inima așa, precum a voitu Mântuitoriulu nostru să fie toți ceĭ ce voescu să-lu urmeze pre Elu.

L'a alesu Dumneḑeu spre acésta din miĭ și miĭ de ómenĭ, căci neuîtându nici cându cuvintele Mântuitoriului: *„Celu ce vĕ ascultă pre voĭ, pre mine mĕ ascultă,“* ascultarea și supunerea canonică față cu mai marii sĕĭ în ierarchie ĭ-a fostu tot deuna vîrtutea cea mai plăcută, și care îi causa o adevĕrată mângâere cerésca.

L'a alesu Dumneḑeu spre acésta din miĭ și miĭ de muritorĭ, căci ținêndu pururea înaintea ochiloru cuvintele Sântului Apostolu Paulu: *„Nu în mâncărĭ și în beuturĭ, ci îmbrăcați-vĕ în Domnulu nostru Isusu Christosu!“* deși avea tot-deuna multu, se îndestulia totuși tot-deuna cu puținu, așa, câtu în o pusĕțiune multu mai de rîndu ar fi avutu cele de lipsă și ar fi fostu mulțămitu chiar așa, ca și în pusĕțiunea cea strălucită, în carea a fostu din voea luĭ Dumneḑeu.

L'a alesu Dumneḑeu spre acésta din miĭ și miĭ de ómenĭ, căci dacă fără a avé lipsă, Dumneḑeu ĭ-a datu luĭ multu, elu încă a datu și luĭ Dumneḑeu și altora multu. Biserica cea frumósă din locuru nascerii zidită de elu, ajutórele cele multe date sĕracilorŭ și tinerimiĭ nostre, contribuirile luĭ la totu felulu de lucru bunu și frumosu, fundațiunea de mai bine de 12 miĭ florenĭ făcută încă în viață și străpusă Veneratului Capitulu, arată, cu câtu de puținu se îndestulia elu, și câtu de multu da elu altora.

Pentru aceea a binecuvîntatu și lungitu Dumneḑeu viața luĭ, câtu elu este Nestorulu cleruluĭ archidiecesanu, elu este Nestorulu Capitularu nu numai în timpulu de față, ci în tótă istoria Capitululuĭ, în care în timpulu de 85 de anĭ aĭ esistinței sale încă nici unu membru n'a ajunsu lunga viață de 89 anĭ. Ba elu formézá capetulu unei epoce în istoria bisericeĭ nóstre, căci elu este sigilulu în șirulu celu lungu alu preoțilorŭ sânțiți de marele Archiereu Ioanu óre cându Bobu, și astădi cu elu se scobóră în mormîntu celu din urmă preotu sânțitu de acestu mare Archiereu în lungulu șirŭ de mai 50 de anĭ aĭ păstoririĭ luĭ.

Pentru aceea l'a binecuvîntatu Dumneḑeu în unu modu așa plăcutu, câtu după ce 89 de anĭ a privitu în fața morții, de care scia, că nu va scăpa nici elu, mórtea pentru elu și-a perdutu toți fiorii, mormîntulu pentru elu a încetatu a mai fi înspăimântatoriu, și mórtea o a îmbrățișatu ca pre unu ângerŭ și în mormîntu se scobóră zimbindu ca în unu locu de odihnă după atâta trudă în o ḑi atâtu de lungă; éra cându alaltăeri la 2 óre d. a. s'a înfățișatu înaintea Mareluĭ Dumneḑeu spre a rĕspunde la întrebarea cea grea: *Omule ce aĭ făcutu pre pămîntu în o viață de 89 anĭ!* cu inima și sufletulu liniștitu va fi rĕspunsu: *Dómne, legile tale le-am păzitu!* cându apoi se voru fi deschisu ușile paradisului, și va fi întratu în elu audîndu cuvintele: *Bine servitoriu bunu și credinciosu, preste puține aĭ fostu, preste multe te voiu pune, întră întru bucuria Domnului tĕu!*

Să încete dară ochiĭ nostri de a mai lăcrima și pepturile nóstre de a mai suspina după elu, căci pildă ni-l'a pusu Dumneḑeu pre elu nóuĕ, ca să vedemu cu toții, cum prisosesce darulu Luĭ în viața și în mórtea tuturorŭ celorŭ ce umblă în cărările Luĭ, cum a umblatu vredniculu nostru Prepositu capitularu în lunga luĭ viață de mai unu vécu!

* * *

Și acum, tu sufletu blându! tu eștĭ celu dintâiu, care după o despărțire de cinci luni éră te întîlnescĭ cu sufletulu Mitropolitului nostru, pre care așa multu l'aĭ prețuitu și iubitu! Spune-ĭ, că plângemu după elu și acum, ca și atunci, cându ne-a părăsitu. Spune-ĭ, că nu l'amu uitatu, și nu-lu vomu uita nici odată, dar nici odată! Spune-ĭ, că biserica și națiunea îlu jelesce și astădi cu jele adâncă! Spune-ĭ, că nu este ḑi lăsată de Dumneḑeu, în care să nu-lu amintimu și să nu ne rugămu luĭ Dumneḑeu pentru sufletulu luĭ! Spune-ĭ, să se róge luĭ Dumneḑeu, ca să se îndure a ne alina durerea cea mare, de carea suntemu cuprinși dela mórtea luĭ! Și apoĭ după ce le veĭ spune tóte acestea, cădeți amîndoĭ în genunchĭ înaintea tronuluĭ dumneḑeescu, și-lu rugați, să nu ne uite în timpulu acesta de grea cercare, ci să ne mângâe trimițêndu-ne în locuru vostru adevĕrați și vrednicĭ următori de Voĭ! Aminu.

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloru de

Miles Gerald Keon.

Suntemu pre la sfârșitulu anuluĭ alu unspreḑecelea alu ereĭ creștine. În fruntea imperiuluĭ romanu stă Cesarulu Augustu. Elu e de 74 anĭ, pĕrulu îĭ este argințiu, fața îĭ este palidă. Dar împĕratulu e și acum unu bărbatu chipeșu. Și dacă ar trebui să-ĭ facemu și potretulu, amu spune simplu, că aducea multu cu Napoleonu I. Numai câtu nasulu luĭ Augustu era puținu mai încovoiatu, și mai cu samă în timpulu, despre care vorbimu, fruntea și marginile gureĭ îĭ eraŭ brăzdate. Prin brazdele acestea puteaĭ însă observa încă și acum urmele aceleĭ frumseți bărbătescĭ, carea farmecase odată lumea clasică întrégă.

Încă treĭ anĭ, și „stăpânitoriulu lumiĭ“ dispăru de pre scena lumiĭ, și dispărerea luĭ o amu puté asĕmĕna cu unu splendidu sfințitu de sóre, în urma căruia vine unu șirŭ de ḑile înorate.

De următoriu alu sĕu a proclamatu Augustu deja oficiosu pre Drusu Tiberiu Claudiu Nero, fiulu sĕu mașterŭ. Tiberiu era pre atunci aprópe de 53 anĭ. Înapoia acestoru anĭ era unu șirŭ lungu de fapte desfrînate, de rĕsbunărĭ taĭnice și de viții rafinate și sistematice.

Încreḑutulu luĭ erá Eliu Seĭanu, comandantulu supremu alu gardeĭ pretoriane. Elu avea problema, să bage de samă ḑilnicu, cum decade încetulu cu încetulu Cesarulu Augustu, și să nutrésca patimele luĭ Tiberiu. Până acum Seĭanu nici nu se gândise la altceva. Idea de a apuca elu însu-și în mânile sale frînele guvernăriĭ lumiĭ îĭ veni multu mai târdiu, și gândulu acesta și contribui apoĭ multu la sfârșitulu luĭ celu gróznicu. Cu greu va mai fi vițuitu vre odată omu așa de ambițiosu, care să pună la cale cu mai multă răbdare și șireție o tradare așa de mărĕță, precum a făcut'o elu, și apoĭ la esecutare să vĕdésca totuși atâta nedestoĭnicie.

Să trecemu însă la povestirea nóstră.

I.

Era o plăcută sară de tómnă în anulu unspreḑece. Pre Via Appia mergea în spre Roma o căruță simplă, trasă de doĭ caĭ. Ea pornise pre la amĕḑi din Minturnae și avea să ajungă în sara acésta până la cea dintâiu stațiune postală spre mĕḑĕḑi dela cetatea Formiae. În căruță ședea o dómnă de vrîstă de mijlocu. Chipulu eĭ arăta încă și acum urmele frumseței de odinióră și deodată și o bunătate deschilinită. Lângă ea ședea o fetișóră palidă. Trăsăturele feței eĭ eraŭ fine. Fata nu era mai mare de doĭspreḑece anĭ și părea morbósă orĭ celu puținu suferindă. Era îmbrăcată ca și matróna într'o haĭnă négră. În fața lorŭ ședea unu tinĕru frumosu. Din croitura haineĭ luĭ, nefindatinată în Roma, se vedea îndată, că e unu străinu. La stînga luĭ atîrna o sabie cu treĭ tăișurĭ, a cărei mănunchiu

era împodobită cu smaragde. Pre genunchiĭ sĕĭ ţinea elŭ o pĕlărie lată, numită petasus, cu o lungă pénă négră.

„Agată, copila mea," începu cu unŭ accentŭ grecescŭ matrónă, „de ce nu privescĭ în juru-ţi? Étă noĭ suntemŭ aci cu tine; lasă trecutulŭi, nu te maĭ gândi la elŭ. Deiĭ aŭ chematŭ la sine pre tatălŭ tĕŭ, după ce ómeniĭ ĭ-aŭ răpitŭ moştenirea părinţilorŭ luĭ, Nu te-ai gânditŭ nicĭ odată la aceea, că tu-mĭ veĭ închide şi mie ochiĭ?"

La vorbele acestea pre Agata o cuprinse spaĭma, şi ea cuprinse cu braţele grumazulŭi matróneĭ udându-ĭ faţa cu lacrimĭ.

„Mulţămescŭ ḑeilorŭ," reîncepu matróna mişcată, „şi maĭ cu samă mulţămescŭ aceluĭ Dumneḑeŭ necunoscutŭ, despre care ne-a grăitŭ Dionisiŭ Atenénulŭi, le mulţămescŭ, că-mĭ vĕḑŭ fata érăşĭ plângêndŭ. Da, plângĭ, dar nu de fricĕ orĭ desperare. O mórte cinstită a fostŭ aceea, carea ne-a răpitŭ pre tatălŭ vostru. Lacrimele nóstre însă suntŭ zădarnice, ele nu ni-lŭ maĭ potŭ aduce; ele dimpotrivă numaĭ facŭ pre fratele tĕŭ Paulŭ, ca să maĭ pérḑă din curajulŭ, de care are acum atâta lipsă."

„Ĭértă-mĕ, mamă dragă!" se ruga tinĕra copilă.

„Ascultă, Agato!" ḑise Paulŭ. „Dacă-mĭ voiŭ puté redobîndí dreptulŭ, atuncĭ tata va veni şi se va aşeḑa cu ceĭalalţĭ Larĭ în atriulŭ caseĭ părinţescĭ. Nu te descuraja dară! Nu l'amŭ perdutŭ de totŭ şi pentru totdeuna. — Tu eştĭ însă bolnavă, compatriotulŭi nostru Charikles, renumitulŭ medicŭ alŭ luĭ Tiberiŭ Cesarulŭi, va trebuí să-ţi ajute şi să te vindece. Se ḑice, că nicĭ o bólă nu se póte împotrivĭ lécurilorŭ luĭ. Că eştĭ ostenită, nu e lucru de miratŭ, de vreme ce câte ḑile şi câte noptĭ aŭ trecutŭ, de cândŭ călătorimŭ într'una! Dar acuşi suntemŭ la ţinta călătorieĭ nóstre. Numaĭ odată maĭ schimbămŭ caiĭ, şi apoĭ amŭ ajunsŭ. Privesce, dragă, câtŭ de prietinoşĭ suntŭ aceştĭ ţĕrmurĭ!"

Vizitiulŭ, unŭ libertinŭ saŭ fostŭ sclavŭ, privesce în căruţă cu privilegiulŭ unuĭ vechiŭ casnicŭ. „Se află maĭ bine copila?" întrébă elŭ. „Umbrele se lungescŭ," continuă veselŭ, „zefirulŭ ridicându-se din spre mare ne aduce miĭ de parfumurĭ. Étă, micuţa surîde! Şi bine şi face. Dór n'a totŭ plânge?"

„O, bunele Filipŭ!" ḑise Agata mulţămindu-ĭ cu o mişcare a mâneĭ. Şi apoĭ întorcêndu-se cătră mamă-sa continuă: „Sciĭ tu, mamă, că voĭ m'aţĭ trezitŭ maĭ înainte dintr'unŭ visŭ înfiorătoriŭ? Închipuesce-ţĭ, visam, că omulŭ acela care răpise averile tatăluĭ meŭ, a muritŭ. A venitŭ însă o ḑi, cândŭ érăşĭ s'a întorsŭ, ca să ucidă pre frate-meŭ, şi omulŭ acela voia cu orĭ ce preţŭ să-ĭ smulgă sabia. Şi rîḑêndŭ într'unŭ chipŭ atâtŭ de greţosŭ ḑicea neîncetatŭ: — Am să-lŭ omorŭ cu propria-ĭ sabie. Chiar sabia luĭ să-ĭ aducă mórtea! — Spune-mĭ, frate, cum se şi chémă omulŭ acela? Numele luĭ mĭ-a scăpatŭ din minte."

„Bine că l'aĭ uĭtatŭ, sorióră scumpă. În sfârşitŭ ce-ţĭ şi folosesce, că-ĭ veĭ sci numele? Apoĭ morţiĭ nu se maĭ întorcŭ, ca să omóră pre ceĭ viĭ, — şi apoĭ acela, care mĕ va omorí pre mine cu propria mea sabie, încă nu s'a născutŭ. — Dar lasă-le acestea, privesce maĭ bine la regiunea acésta, câtŭ e de frumósă. Aci veĭ locui tu!"

Ḑicêndŭ acestea tinĕrulŭi privesce érăşĭ cu ochĭ nesăţoşĭ la regiunea cea întru adevĕrŭ fórte frumósă. Sórele sfinţindŭ îşĭ scălda chiar acum raḑele sale cele de pre urmă în rîulŭ Liris, numitŭ aḑĭ Garigliano, care şerpuia spre apusŭ ca şi o faşe de aurŭ. Pre marginea drumuluĭ eraŭ o mulţime de oleandri şi teĭ. Oleandriĭ formându tufişurĭ se întindeaŭ departe pre déluri la délŭ, împrăştiându din ramurile încărcate cu florĭ mirosurile cele maĭ plăcute. Printre eĭ se maĭ zăriaŭ ciparoşĭ, mălinĭ, paltinĭ, fagĭ şi icĭ colé şi câte unŭ castanŭ. Şi preste regiunea acésta plină de florĭ şi de mirosurĭ parfumate se întindea azurulŭi ceriŭ alŭ Italieĭ în totă frumseţa sa maĭestósă.

În apropiere se zăria printre frunḑişŭ o vilă mare, ce săména a palaţŭ, cu colonade ionice şi cu fereşti strălucitóre. Pre coperişulŭ vileĭ era o întrégă societate de statue albe orĭ aurite.

„Să ne oprimŭ aci, mamă dragă, să odihnimŭ în umbra acestorŭ arborĭ înalţĭ!" ḑice palida copilă însufleţită, suriḑêndŭ printre lacrimĭ şi uĭtându-şĭ cu totulŭ de ostenélă. Abia îşĭ esprimase Agata dorinţa, şi Paulŭ şi sări din căruţă, ca să ajute mameĭ sale să se scobóre, şi apoĭ luându pre soru-sa în braţe o aşeḑă lângă trupina unuĭ arbore. O tinĕră sclavă din Tracia, care-ĭ însoţia, încă sări josŭ din căruţă. Filipŭ trase căruţa la umbră.

Călătoriĭ nostri petrecură aci o bucăţică de timpŭ, desfătându-se în vîjîitulŭ valurilorŭ mărinĭ, în susuitulŭ crengilorŭ lorŭ de-asupra capetelorŭ şi în cânteculŭ unuĭ grierŭ la piciórele lorŭ. Linişte deplină domnia pretutindenea.

De odată îşĭ ridică Filipŭ mâna şi toţĭ ascultă cu atenţiune la sgomotulŭ, care se aude totŭ maĭ tare.

În sudŭ din spre Via Appia se ridicară norĭ de colbŭ, şi nu preste multŭ se zări pre o movilă o óste numĕrósă, a căreĭ arme luciaŭ în raḑele ultime ale sóreluĭ. Tropotulŭ cailorŭ din ce se apropia maĭ tare, făcea, de totŭ pămîntulŭ se cutrĕmura.

Avantgarda ostiĭ acesteia o forma o escadră de călăreţĭ uşorĭ din Numidia, apoĭ urma o mulţime de Bataviĭ, şi în sfârşitŭ o mie de pretorianĭ îmbrăcaţĭ în cea maĭ strălucită paradă, toţĭ călărĭ. Eĭ trecură ca vîntulŭ pre dinaintea călătorilorŭ, carĭ priviaŭ în urma lorŭ uĭmiţĭ de strălucirea lorŭ.

O suflare lungită şi limpede de trîmbiţă opri totă călărimea. Unulŭ dintre ofiţeriĭ, carĭ până aci eraŭ în urma trupeĭ, călări înainte, se auḑi o comandă puternică, şi deodată trecŭ o mişcare ca fulgerulŭ printre călăreţĭ. Trupa négră de Numidianĭ, ca şi unŭ trupŭ lungŭ de şerpe, ce-şi încovóe códa îndoiciósă, începu a defila doĭ cu doĭ înaintea strălucitóreĭ colóne principale, carea se înşirase de-a lungulŭ drumuluĭ. Preste ḑece minute totă trupa sta nemişcată ca nisce statue cu faţa chiar spre străiniĭ nostri, ochiĭ cărora nu se maĭ săturaŭ de priveliştea aceea strălucită şi ne maĭ vĕḑută.

Ofiţeriĭ amiutiţĭ maĭ înainte se opriră acum în frontŭ. Între eĭ era unŭ bărbatŭ frumosŭ cu ceva maĭ bunŭ de treĭ ḑecĭ de anĭ. Trăsăturele feţeĭ luĭ eraŭ serióse, ér ochiĭ aveaŭ o privire pĕtrunḑĕtóre. Tunica négră cu dóuĕ vergĭ roşiĭ încrucişate, ce o purta preste paveză, ne spunea, că Augustŭ orĭ unulŭ dintre ceĭ doĭ Cesarĭ — Tiberiŭ orĭ Germanicŭ — l'aŭ înălţatŭ în şirulŭ senatorilorŭ, ér chlamida, mantaua mohorîtă, ce o purta de-asupra tuniceĭ, vĕḑea pre tribunulŭ. Elŭ se opresce acum lângă unŭ altŭ ofiţerŭ, a căruĭ îmbrăcăminte este fórte bogată, şi care parcă nicĭ nu bagă în samă celea ce se petrecŭ aci. Chipulŭ luĭ grijitŭ şi trăsăturele fine şi regulate eraŭ în deplină armonie cu îmbrăcămintea luĭ şi ne spuneaŭ, că demnitatea luĭ e fórte înaltă. Elŭ purta mantaua cea lungă mohorîtă a generalilorŭ saŭ legaţilorŭ. Pre buzele luĭ se ivia din cândŭ în cândŭ unŭ surisŭ batjocoritorŭ.

Elŭ schimbă acum câteva cuvinte cu tribunulŭ. Acesta întorcêndu-se cătră centurionŭ îĭ poruncesce ceva. În clipa următóre centurionulŭ stă înaintea luĭ Paulŭ ḑicêndŭ: „Vĕ rogŭ frumosŭ, fiţĭ buniĭ şi-mĭ spuneţĭ, sunteţĭ de multŭ aicĭ?"

„Abia de câtva timpŭ."

„Şi n'aţĭ vĕḑutŭ pre cineva venindŭ din spre vilă?"

„N'amŭ vĕḑutŭ pre nimenĭ!"

Şi ofiţerulŭ se departă salutându respectuosŭ.

Într'aceea curiositatea călătorilorŭ nostri crescea mereŭ. Plinĭ de admirare priviaŭ la scena cea nóuă, ce se petrecea sub ochiĭ lorŭ. Cea maĭ mare schimbare se petrecu însă cu tinĕra copilă. Interesulŭ, ce-lŭ deşteptară în sufletulŭ eĭ evoluţiunile trupeĭ, era nespusŭ de viŭ. Ea era totŭ maĭ curiósă să scie, ce se va întîmpla după tóte acestea. Şi mulţămirea sufletéscă, ce o pricinuiaŭ cele ce le vedea, se oglinda atâtŭ de tare în privirile ochiorŭ eĭ.

„Cine suntŭ ómeniĭ aceştia?" întrébă Agata pre Paulŭ. „Suntŭ dór geniiĭ, semiḑeiĭ, despre carĭ mĭ-aĭ povestitŭ de atâtea orĭ?"

„O nu, suntŭ numaĭ nisce cete din feluritele soiurĭ ale ostăşimiĭ imperiuluĭ," rĕspunde Paulŭ.

Dar Agata, óre cum neîndestulită cu rĕspunsulŭ frate-sĕŭ, privia spre ceĭalalţĭ.

Libertinulŭ o observă, şi asemenea unuĭ medicŭ deşteptŭ se încércă a-ĭ maĭ aţiţa interesulŭ, numaĭ spre a o face să-şi maĭ uĭte de durerile sufletescĭ. „Da, domnulŭ meŭ Paulŭ, dómna maĭ Aglais şi copiliţă dragă, aceştia suntŭ cu adevĕratŭ geniiĭ ceĭ rĕĭ, demoniĭ ţĕreĭ acesteia. Câţĭ gândescĭ că suntŭ aicĭ? Să-ţi spunŭ eŭ, care m'am luptatŭ cu eĭ la Filipi: aci e totă cavaleria din treĭ legióne. Pre Joe, aşa e, precum vĕ spunŭ! Lipsesce numaĭ pedestrimea."

„Şi bunulŭ meŭ Filipŭ, cine suntŭ călăreţiĭ ceĭ cu giubelele de pele şi cu pavezele de soldĭ de ferŭ? Gândescĭ că-sŭ de dóuĕ orĭ aşa de marĭ ca alţĭ ómenĭ!"

„Aceia, porumbiţă dragă, suntŭ Bataviĭ, carĭ locuescŭ la gurile Renuluĭ şi ale Şeldeĭ," rĕspunse libertinulŭ făcêndŭ o mutră importantă.

„Dar aceia, a cărorŭ feţe lucescŭ ca arama şi a cărorŭ ochĭ se învîrtŭ ca şi aĭ animalelorŭ sĕlbatice în circŭ? Caiĭ lorŭ îşŭ micĭ şi sprinteni şi aŭ códe lungĭ, şi eĭ îĭ călărescŭ fără şea şi fără frîne, şi pre capŭ aŭ o învĕlitóre albă."

„Aceştia suntŭ Numidiĭ, călăreţĭ născuţĭ. Într'o vreme, cândŭ Hanibalŭ venise cu eĭ pre aci, aŭ deşteptatŭ gróză între locuitorĭ."

(Va urmá.)

Economie.

Udarea pomilorŭ în decursulŭ ierneĭ pre la noĭ este cu totulŭ neîndatinata, cu tóte că pomiĭ şi ierna aŭ lipsă de umedélă. Acésta a probat'o Clausen, directorulŭ uneĭ şcóle botanice din Rusia, pre cale esperimentală. Elŭ scrie între altele: Iernile sécĭ nu suntŭ rarĭ, urmarea este, că pămîntulŭ chiar atunci, cándŭ ar trebui să fie mai plinŭ de umedélă, — adecă pre la mijlocŭlŭ luĭ Martie — abia e umeditŭ până la afundime de 1 metru. Este lucru naturalŭ, că vegetarea arboriloru şi a pomiloru nicĭ primăvara şi nicĭ vara nu póte fi destulŭ de vie. Esperinţa acésta l'a îndupleca tŭ pre Clausen, să ude pomiĭ şi ierna, şi lucrarea luĭ este resplătită prin producţiune fórte abundantă. Noĭ din darulŭ luĭ Dumnedeŭ avemŭ destulă néuă în anulŭ acesta. Ca pomiĭ să nu sufere din lipsa umedeleĭ, este consultŭ a face câte o grópă în jurulŭ fiesce căruia şi a o umple cu néuă, care topindu-se, pre încetulŭ străbate umedéla afundŭ în pămîntŭ.

Consumarea de cognac în Ungaria. Datele statistice dovedescŭ, că în Ungaria s'a consumatŭ în anulŭ trecutŭ cognac în valóre de 923,400 fl. importatŭ. Dacă vomŭ computa şi preţulŭ cognaculuĭ fabricatŭ în patrie şi totŭ aci şi consumatŭ, atunci valórea totală a cognaculuĭ sigurŭ trece preste unŭ milionŭ. Din Ungaria s'a esportatŭ congac în valóre de 686,140 fl.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Frigulŭ aspru din sĕptĕmâna trecută a încetatŭ. În sĕptĕmâna acésta s'a aşedatŭ **érăşĭ multă néuă.**

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta nicĭ în sĕptĕmâna acésta nu a fostŭ maĭ bunŭ decâtă în cea precedentă. Bucate s'aŭ transportatŭ din provinţă relativŭ puţine şi acestea încă nu s'aŭ plătitŭ destulŭ de bine. *Grâŭ curatŭ* s'a vîndutŭ maja m. cam cu fl. 8.80 —9.10. *Grâŭ mestecatŭ* maja m. cu fl. 7.50 —8.50, după calitate. Circulaţiunea sĕptĕmânală a fostŭ de 70.000 măjĭ metr. *Sĕcarĕ* s'a petrecutŭ 2000 măjĭ m. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 6.20—6.50. *Ovĕsŭ* s'a vîndutŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ 3000 măjĭ m., s'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.45—5.60. *Cucuruzŭ* a fostŭ puţinŭ, şi s'a plătitŭ maja m. cu fl. 4.72—4.76.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ cu ceva maĭ bunŭ decâtŭ în sĕptĕmâna trecută. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ 44—45½ cr., *bĕtrânĭ* 42—43 cr., marfă *ţĕrănéscă* 42—44 cr., *sĕrbescĭ* 42—43 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 4 Ian. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	114.80
« « hârtie « 5%	100.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	121.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	119.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	95.25
« urbariale ung.	99.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	101.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	144.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	139.25
Renta de hârtie austriacă	97.50
« « argintŭ austriacă	97.25
« « aurŭ austriacă	116.50
Losurile austr. din 1860.	143.—
« Vieneĭ	—.—
Acţiunile bancneĭ austro-ungare	985.—
« « de creditŭ ung.	365.—
« « « austr.	315.30
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncneĭ ipot. ung.	125.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrăteşcĭ	5.72
Napoleon-d'orĭ	9.56
Mărcĭ 100 imp. germane	59.10
Londra 10 Livres şterlingĭ	120.30

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 4.65, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până —.—, sĕcară fl. 3.— până 3.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 2.80 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartoiĭ fl. 1.50 până fl. —.—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 8 óue cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 162—1892. (30) 3—3

Edictŭ.

Fiindŭ-că Marton Nastasia, gr. catolică din Şomcuta-mare de 18 anĭ şi-a părăsitŭ cu uecredinţă pre legiuitulŭ eĭ soţŭ Ioanŭ Barna din Şomcuta-mare şi ubicaţiunea aceleia nu se scie, prin acésta se citéză, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o di să se presenteze înaintea subscrisuluĭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ se va pertractá şi decide şi în absinţa eĭ.

Şomcuta-mare la 13 Dec. 1892.

Ioanŭ Serbŭ,
protop. tract. Şomcuteĭ-marĭ.

(31) 3—3

Concursŭ.

„Reuniunea de consumŭ, asociare în Blaşiŭ" prin acésta escrie concursŭ la postulŭ de *practicantŭ de comptabilitate* împreunatŭ cu unŭ salariŭ anualŭ de 3—400 fl. v. a.

Reflectanţiĭ aŭ de a-şĭ susterne până în 10 Ianuariŭ 1893 st. a. cererile provĕdute cu documinte.

Blaşiŭ în 19 Decembre 1892.

Consiliulŭ administrativŭ.

Anunţŭ!

Simionŭ Moldovanŭ
bucătariŭ

aduce la cunoscîţa On. Publicŭ, că începêndŭ din 15 Ianuariŭ 1893 va aranja o bună bucătărie, la care învîţă pre On. Publicŭ a se abona.

Înscrierile se vorŭ face încă din 1 Ianuariŭ 1893.

Bucate bune şi gustuóse cu preţuri potrivite moderate.

Locuinţa este în casa sa proprie vis-à-vis de Biserica Curţiĭ.

Se rógă pentru abonaţĭ numĕroşĭ

Blaşiŭ la 28 Decembre 1892.

cu tótă stima
Simionŭ Moldovanŭ,
bucătariŭ.

(32) 1—2

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Altetel Sale Imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ

proprietariulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

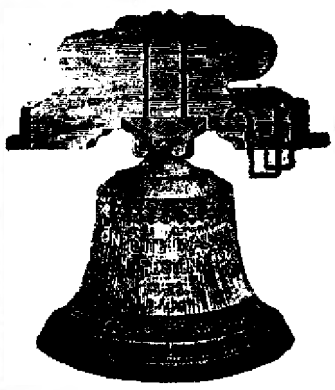

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 52—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din **Budapesta** pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 24—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire. luminarie de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

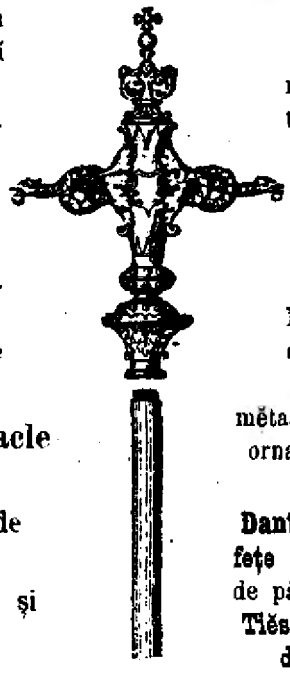

Primescŭ şi efectuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărĭĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tĭĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cartiurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 12 Ianuariŭ 1893. Numĕrulŭ 2.

Invitare la prenumeraţiune.

Organulŭ nostru cu numĕrulŭ trecutŭ a întratŭ cu ajutoriulŭ lui Dumnedeŭ în anulŭ alŭ treilea alŭ vieţei sale.

Intru câtŭ şi-a împlinitŭ elŭ chemarea sa, nu vomŭ să judecămŭ noi. O mângăere sufletéscă deosĕbită ne-aŭ causatŭ provocările, ce le-amŭ primitŭ din fórte multe părţi, ca să edămŭ fóea nóstră celŭ puţinŭ de dóuĕ ori pre sĕptĕmână. Semnŭ că ea după putinţă şi-a împlinitŭ chemarea sa în mijlocŭlŭ poporului nostru, şi întru câtŭ nu şi-o a împlinitŭ, nu a putut'o face mai alesŭ din causa, că ea nu apare destulŭ de desŭ.

Dorinţa aceea noi suntemŭ gata a o şi împlini şi a eda fóea nóstră de dóuĕ ori pre sĕptĕmână totŭ cu preţulŭ ei de până acum, îndată ce vomŭ vedé, că prin abonamente nóuĕ ni-se vorŭ acoperi spesele tipăririi.

Rugămŭ deci pre toţi binevoitorii causeĭ, ce o apĕrămŭ, să binevoéscă a ne sprijini din tóte puterile şi a ne înmulţi abonamentele.

Inainte cu Dumnedeŭ!

Redacţiunea „Unirii“.

Anŭ vechiŭ şi anŭ noŭ.

(+) Anulŭ 1892 atâtŭ din punctŭ de vedere bisericescŭ câtŭ şi naţionalŭ lasă în inimile nóstre o mulţime de impresiuni dureróse.

În 20 Ianuariŭ 1892 se ţinŭ conferinţa naţională la Sibiŭ între cele mai marĭ speranţe ale asupritului nostru poporŭ, şi se hotărî aşternerea unui memorandŭ la Coróná, în care să se desfăşure tóte nedreptăţirile, ce le îndură acelŭ poporŭ în patria sa proprie.

Memorandulŭ s'a aşternutŭ la locŭlŭ destinaţiunii sale.

Efectele acestuĭ paşŭ le cunóscemŭ şi le simţimŭ cu toţii.

În contra celorŭ ce aŭ luatŭ parte în deputaţiunea pentru aşternerea memorandului, se începŭ o prigonire violentă, care degeneră în brutalităţi înfiorătóre ca celea dela Turda, Aradŭ, Şimleŭ şi Baginŭ. Exemplarele memorandului tipăritŭ aŭ fostŭ confiscate, şi respânditorilorŭ luĭ s'a intentatŭ procesŭ de presă. Mai mulţi advocaţi, carĭ aderaseră la ideile cuprinse în memorandŭ saŭ luaseră parte în deputaţiunea românéscă, s'aŭ pusŭ sub cercetare disciplinară, iniţiată de colegiĭ lorŭ din respectivele camere advocaţiale.

Actulŭ aşternerii memorandului a fostŭ consideratŭ, nu de o manifestare a voinţeĭ poporului, ci de o uneltire a câtorva ómenĭ din unŭ anumitŭ „grupŭ“ românescŭ, precum o vestise în lumea largă deja în Aprile 1892 unŭ organŭ 'alŭ partiduluĭ naţionalŭ, prin ceea ce causa nóstră naţională a perdutŭ nespusŭ de multŭ.

Destulŭ, că pentru actulŭ acesta mulţi aŭ suferitŭ şi încă póte mulţi vorŭ mai suferi, ér suferinţele lorŭ nu potŭ să nu lase cele mai vii impresiuni de durere în inimile nóstre, pentru că atâţia membri din corpulŭ nostru naţionalŭ nu potŭ suferi, fără ca acestŭ corpŭ să fie săgetatŭ de durere.

În suferinţa acésta avemŭ însă mângăierea, că nĕcasurile oţĕlescŭ popórele, şi că numaĭ „per aspera pervenitur ad astra“.

Pre terenulŭ bisericescŭ amŭ sufĕritŭ în anulŭ 1892 o perdere póte nereparabilă prin mórtea fericitului Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea.

Unŭ archiereŭ încă plinŭ de viéţă cade pre neaşteptate jertfă sentimentului sĕŭ de datorinţă şi abnegaţiunii sale estraordinare, care nu l'a lăsatŭ să subtragă din venitele sale câteva suţe de florenĭ spre a-şi restaura puterile fisice, precum îi recomandase cu insistinţă mediculŭ sĕŭ şi împrejurimea sa. Elŭ a voitŭ să fie pururea în mijlocŭlŭ celorŭ ce lucraŭ pentru înflorirea sântei biserice, şi să-şi subtragă totŭ dela sine spre a ridica poporului sĕŭ institute de cultură, fără de carĭ nu vomŭ avé adevĕraţi luptătorĭ naţionalĭ. Dominiulŭ sĕŭ de 80,000 fl. îlŭ lăsă bisericeĭ şi naţiunii sale, şi până şi reverénda sa şi crucea sa de pre peptŭ a voitŭ să se prefacă în banĭ pentru internatulŭ sĕŭ

Feuilleton.

Portretŭ.

Bunulŭ bĕtrânŭ are dinaintea sa dóuĕ cărţi deschise. Pre o mână îşi razimă fruntea îngândurată. Ochiĭ suntŭ cufundaţi, faţa palidă şi sbircită. Acuşi cetesce diutr'o carte, acuşi din ceealaltă; le confruntă şi le esaminéză pre amîndóuĕ. Cuprinsulŭ lorŭ îi trece în spiritŭ şi i-se preface în sânge. Din cândŭ în cândŭ se scólă şi cu judecata-i puternică se adâncesce în meditaţiunĭ asupra virtuţilorŭ şi scăderilorŭ din societatea omenéscă. — Vorbesce din înălţimea amvonului. Tunetŭ şi săgeţi suntŭ cuvintele sale, dar câte odată şi dulcĭ suntŭ, ca mierea. Te facŭ să te cutremurĭ, dar te şi mângăle la timpŭ potrivitŭ. — Cândŭ poporulŭ sĕracŭ plânge din causa fómeteĭ generale, saŭ cândŭ sgârcenia face pre ceĭ avuţi să-şi închidă grânarele sale: la vócea bunuluĭ bĕtrânŭ cadŭ zăvórĕle, se varsă grâŭ şi se nasce prisosulŭ în lipsă. Şterge lacrimele orfanilorŭ şi a vĕduvelorŭ. Stinge mânia şi înfrînă bĕţia.

Bĕtrânulŭ este *Marele Vasilie,* cele *dóuĕ cărţi* suntŭ *Biblia* şi *Evangelia, elocinţa* luĭ simple *omiliĭ.*

După G. Gozzi **A. V.**

Noĭ şi voĭ.

Conferinţă ţinută la »Ateneŭ« de B. P. Haşdeŭ în 20 Decembre st. v..

Între lungĭ şi sgomotóse aplause conferenţiarulŭ sue tribuna.

Elŭ a dişu cam următórele:

Aprobările lungi ale Dvóstre îmĭ dovedescŭ dóuĕ lucrurĭ: *Unulŭ,* că vĕ aduceţi aminte de conferinţa mea de anŭ intitulată „Noĭ în 1892“. Acésta conferinţă a dobânditŭ în mĕsură considerabilă simpatiile Dvóstre. *Altulŭ,* că nu aţĭ aprobatŭ pre ceĭ doĭ conferenţiarĭ, carĭ de pre acestŭ amvonŭ aŭ venitŭ să mĕ combată. (Aplause lungi). În adevĕrŭ atuncĭ mĭ-a fostŭ datŭ, ca şi acum, a inaugura seria conferinţelorŭ la acestŭ Ateneŭ. Începŭ presintele prin o amintire a trecutului. În „Noĭ în 1892“ am demustratŭ, că naţiunea română omorîtă de Fanarioţi fu născută prin Tudorŭ Vladimirescu în 1821 şi prin evenimentele din 1848, botezată în 1866, şi acestŭ copilŭ — naţiunea română — voinicŭ, plinŭ de viaţă şi viitorŭ frumosŭ, ne dă marĭ speranţe, dar totuşi e numaĭ unŭ copilŭ. Pentru acésta constatare s'a stîrnitŭ o fórte mare protestare diplomatică totŭ de pre acestŭ amvonŭ. Aceste protestărĭ aŭ venitŭ una dela unŭ diplomatŭ bĕtrânŭ, [1]) alta dela unŭ tinĕrŭ. [2])

Între aceştĭ doĭ e o diferinţă. Bĕtrânulŭ una vorbesce şi alta gândesce, ér tinĕrulŭ diplomatŭ a vorbitŭ fără a cugeta. Ceea ce a dişu tinĕrulŭ, pre românesce se tălmăcesce fórte bine aşa: „Aşi mânca zăpadă friptă.“

Şi o parte din presa anonimă s'a resculatŭ în contra mea, şi credŭ, că nu va trece niciĭ cea de aĭ nehărţuită. Altŭ diplomatŭ póte îmĭ va striga, că suntŭ ereticŭ, că nu suntŭ ortodoxŭ, şi câte altele. Eŭ m'aşi bucura de acésta, că voiŭ face încă în acestŭ anŭ 2—3 conferenţe neanunţate încă. Orĭ câtŭ de multă apă ar fi, untulŭ de

[1]) Înţelege pre dlŭ Odobescu.
[2]) Înţelege pre dlŭ Pătrascu.
Ambiĭ în anulŭ trecutŭ aŭ ţinutŭ câte 2 conferenţe, ca să-ĭ réspundă, dar nu l'aŭ înţelesŭ deplinŭ.

de băeţi. Lăsat'a fundaţiuni numëróse pentru preoţii ajunşi la adânci bëtrâneţe, pentru pensionarea profesorilorŭ, pentru ajutarea şcólelorŭ celorŭ mai espuse pericululuĭ de a se perde din lipsa de mijlóce. În decursulŭ păstoririĭ sale s'a silitŭ mai vîrtosŭ prin sinóde provinciale să organiseze biserica nóstră, care la venirea luĭ în Blaşiŭ nu avea nicĭ măcar o procedură, după care să se pótă îndrepta forurile judecătorescĭ ale acesteĭ biserice. Strîns'a legătură canonică între diecesele provincieĭ nóstre mitropolitane, şi câteva luni înainte de mórtea mareluĭ Archiereŭ episcopatulŭ bisericeĭ nóstre se presentă, ca nicĭ odată mai înainte, unitŭ în cugete, unitŭ în simţiri pentru înaintarea bineluĭ moralŭ şi culturalŭ alŭ poporuluĭ nostru, precum o dovedesce acésta importanta circulară colectivă din 1 Martie 1892.

Întregŭ poporulŭ românescŭ a fostŭ sguduitŭ de mórtea neaşteptată a mareluĭ Archiereŭ. Toţi ceĭ buni aŭ vërsatŭ lacrimi pre mormîntulŭ luĭ. Acéstă manifestaţiune de iubire sinceră, alipire neclătită şi stimă adâncă faţă cu unŭ bărbatŭ atâtŭ de mare era să fie de o cam dată singura nóstră mângăiere, pentru că până cândŭ unŭ poporŭ îşĭ scie preţui pre binefăcëtoriĭ sëĭ, avemŭ unŭ sëmnŭ învederatŭ, că elŭ merge înainte.

Dar şi acéstă mângăiere aŭ trebuitŭ să ne-o răpéscă alţiĭ, carĭ se gerézŭ de binevoitorĭ aĭ bisericeĭ nóstre. Pre cândŭ lucramŭ cu cea mai bună credinţă pentru apërarea dreptuluĭ nostru de a ne alege Mitropolitŭ, şi astfelŭ voiamŭ să ne creămŭ posibilitatea de a ne căpëta unŭ demnŭ următoriŭ alŭ preademnuluĭ Mitropolitŭ Vancea, deodată ne trezirămŭ, că se vestesce lumiĭ în unŭ organŭ de publicitate românescŭ, că reposatulŭ Mitropolitŭ a fostŭ în guvernarea sa *fatalŭ* pentru biserica nóstră, şi că biserica nóstră a ajunsŭ sub elŭ *într'o stare tristă, cum n'a mai fostŭ dela unire încóce.*

Aceste învinuiri grave se ridicară pre basa unorŭ neadevërurĭ, carĭ *„de mai bine de o jumëtate de vécŭ“* aŭ fostŭ în continuŭ tocate la urechea Românuluĭ, aşa încâtŭ acesta începuse a-şĭ forma dintr'însele unŭ felŭ de simbolŭ de credinţă, care a întratŭ până şi în hotărîrile sinódelorŭ electorale dela 1848 încóce.

Cu actele autentice ale tuturorŭ sinódelorŭ cunoscute în biserica românéscă înainte şi după unire, cu codicele bisericeĭ românescĭ numitŭ „pravila“, cu ceĭ mai renumiţi canonişti mirenĭ şi eclesiasticĭ, cu testimoniulŭ celorŭ mai valoroşi istoricĭ românĭ amŭ dovedituŭ până la evidenţă, că aserţiunile, pre basa cărora se atacase memoria unuĭ archiereŭ vrednicŭ, nu suntŭ adevërurĭ istorice, ci scornirurĭ luate din vîntŭ de nisce ómenĭ, carĭ nu şĭ-aŭ făcutŭ nicĭ odată studiŭ seriosŭ din astfelŭ de cestiuni grave.

N'amŭ avutŭ însă nicĭ astădată mângăierea să vedemŭ, că adevërulŭ este recunoscutŭ, căcĭ ómeniĭ, carĭ aŭ respânditŭ *„mai bine de o jumëtate de vécŭ“* neadevërurile din cestiune, spunŭ şi acum lumiĭ, că eĭ prin acésta „aŭ luptatŭ cu credinţă pentru regenerarea şi înflorirea, pentru drepturile şi aşedămintele bisericeĭ unite“, ér pre ceĭ ce aŭ demascatŭ neadevërurile acelea, îĭ deplângŭ, „că nu cunoscŭ luptele din trecutŭ, nu cunoscŭ istoria bisericeĭ române unite“, ca şi cândŭ a combate continuitatea neadevërurilorŭ predicate în decursŭ *„de mai bine de o jumëtate de vécŭ“*, ar însëmna a nega îndreptăţirea luptelorŭ bisericeĭ nóstre dela 1848 încóce, ér a respândi neadevërulŭ, ar însëmna a face serviţiĭ bune bisericeĭ şi naţiuniĭ.

Dar pre lângă tóte impresiunile dureróse, ce ni-le lasă anulŭ 1892, totuşi avemŭ o mângăiere mare, care se razimă pre speranţa, că jertfele, ce le-a adusŭ Mitropolitulŭ Vancea pre altariulŭ bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre, nu vorŭ rëmâné fără de binecuvîntarea ceriuluĭ. Binecuvîntarea acésta se va manifesta în bărbaţiĭ aceia, pre carĭ în urma jertfelorŭ Mitropolituluĭ Vancea îĭ va trimite Dumneḑeŭ, celŭ puţinŭ în viitoriŭ, naţiuniĭ nóstre. Aceşti bărbaţi nu se vorŭ lua după cuvinte gólë ca „iesuitismŭ, infalibilismŭ, absolutismŭ, despotismŭ, constituţionalismŭ“ şi alte „isme“ lipsite de orĭ ce basă reală, şi neînţelese nicĭ măcar de ceĭ ce le pórtă pururea în gură, ci eĭ vorŭ avé o cultură temeinică, vorŭ fi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, alipiţi cu trupŭ şi sufletŭ de sânta biserică şi-şĭ vorŭ aduce aminte nu numaĭ de drepturile, ce trebue să le aibă în biserică, ci şi de datorinţele, ce trebue să le împlinéscă faţă cu dînsa şi cu instituţiunile eĭ culturale.

Amŭ vëḑutŭ nefericirile anuluĭ 1892. Să vedemŭ acum, ce ne aştéptă în anulŭ 1893.

Binele nu ne aştéptă, ci lupte grele vomŭ avé să purtămŭ şi în anulŭ 1893 pentru apërarea instituţiunilorŭ nóstre bisericescĭ, naţionale şi culturale românescĭ, căcĭ la tóte acestea s'a decheratŭ răsboiŭ de exterminare în programa ministruluĭ-preşedinte desfăşurată cu ocasiunea felicitărilorŭ de anulŭ noŭ. Elŭ adecă a spusŭ, că guvernulŭ va lucra din tóte puterile şi eventualŭ şi cu mijlóce estraordinare pentru *„apërarea, consolidarea gradată şi asigurarea caracterului magiarŭ în naţiunea politică, în statŭ şi în viaţa publică a Ungarieĭ“*. Prin acestea cuvinte se eschide dreptulŭ de esistinţă alŭ naţionalităţilorŭ şi instituţiunilorŭ culturale nemagiare, căcĭ dacă totŭ trebue să fie magiarŭ, nimicŭ nu mai póte fi românŭ, slavicŭ şi germânŭ în statulŭ nostru.

---

lemnŭ va eşi de-asupra eĭ. Aḑĭ vomŭ vedé, pre cine îlŭ dóre de ţipă aşa, pre cine am atinsŭ atuncĭ.

„Noĭ şi voĭ“, ce însemnéză acésta? Unŭ titulŭ curatŭ pronominalŭ! Ar puté cineva conchide de aci, că pre anulŭ viitorŭ o să vorbescŭ despre „Eŭ şi ea“, „Eĭ şi ele“ etc. Se póte! Mie-mĭ placŭ pronumele, căcĭ pronumele pluralŭ mai alesŭ are o superioritate, fiindŭ că „nomina sunt odiosa“. Nu persónele mĕ preocupă, ci *direcţiile*. Ele suntŭ adevëratŭ importante, ele ne daŭ nascerea curentelorŭ colective, carĭ trebue respândite orĭ înfrînate.

„Noĭ şi voĭ.“ Étă nesfârşita luptă între *erĭ* şi *aḑĭ;* între aḑĭ şi mâne! Lupta pre viaţă şi mórte, între lumina cu umbre şi între întunereculŭ cu rade. În „Noĭ şi voĭ“ este istoria omenirĭ, a vieţeĭ tuturorŭ şi a vieţeĭ fiecăruia. Asupra luĭ „Noĭ şi voĭ“ se potŭ face 1000 de conferinţe.

Sub „Noĭ şi voĭ“ înţelegeţĭ óre celea 2 partide politice din ţară? Nu, eŭ nu-sŭ nicĭ conservatorŭ-liberalŭ-naţionalŭ nicĭ naţionalŭ-liberalŭ-conservatorŭ etc. *Unulŭ* nu e *doĭ* şi *doĭ* nu-sŭ *unulŭ*. Temperamentulŭ meŭ nenorocitŭ tocmaĭ la idea de politică fuge mâncându pământulŭ. Odată unŭ şefŭ de partidŭ politicŭ îmĭ propuse, să-lŭ recunoscŭ şi eŭ de şefŭ politicŭ, precum mĕ recunósce şi elŭ de şefŭ în istorie. Eŭ însă l-am rëspunsŭ: Pricepĭ, că Luther e causa revoluţiuniĭ francese şi a căderiĭ luĭ Napoleonŭ? Elŭ a rëspunsŭ: Nu. Şi de atuncĭ eŭ am rëmasŭ fără şefŭ şi fără partidŭ.

Ce e dar „Noĭ şi voĭ“? Credeţĭ Dvóstre, că mĕ gândescŭ la puşcăria luĭ Lucaciŭ şi la cruciata contra magiarilorŭ? Dar există Magiariĭ? Dacă există, atuncĭ există într'o stare embrionică, şi nu se scie, dacă vorŭ eşi din pântecele mameĭ, acésta la totŭ casulŭ e o problemă! Naţiunea ungară cea veche, ce a trăitŭ 7 secolĭ, — înainte de Mohaciŭ (1526) a fostŭ opoca eĭ cea mai strălucită, unŭ felŭ de asfinţitŭ de sóre, — se datoresce luĭ Matia Corvinulŭ, fiulŭ luĭ Hunyady, viţă curatŭ română. De pre acestŭ timpŭ a rëmasŭ proverbiulŭ: Obiit Mathias rex, abiit iustitia!

A trebuitŭ adecă să vie unŭ Românŭ să-ĭ înveţe ce-ĭ dreptatea, pre care însă aŭ uitat'o îndată după mórtea luĭ! Româniĭ le-a datŭ generalĭ isteţĭ, regĭ înţelepţĭ şi mitropoliţĭ vestiţĭ ca Nicolaŭ Olah.

În schimbŭ Româniĭ nu aŭ primitŭ dela eĭ decâtŭ nerecunoscinţă. În bătăile cu Româniĭ, Magiariĭ tot-deuna aŭ fostŭ bătuţĭ sistematice, aşa încâtŭ acestŭ faptŭ îlŭ făcuse pre unŭ anglezŭ a se rëmâşi, că de câte orĭ Magiariĭ se vorŭ bate cu Româniĭ, Magiariĭ tot-deuna vorŭ arëta călcâele. Aşa a fostŭ! Nu degeaba este ghicitórea: „Ungurŭ înarmatŭ trece marea fără vadŭ“ (raculŭ). Nu târḑiŭ după Mohaciŭ, Ungaria o duse într'o lungă agonie, după care a urmatŭ mórtea vecheĭ naţionalităţĭ ungare, şi mórtă a rëmasŭ în aşteptarea *renascerĭĭ?* Acéstă renascere s'a întîmplatŭ? O naţionalitate póte să existe în perspectivă, dar nu există în realitate. Austria e în posiţie. În pântecele eĭ se svîrcolescŭ o mulţime de embrioni gemenĭ, şi celŭ mai mititeiŭ şi mai urîtŭ e celŭ ungurescŭ, nu se scie, dacă e de omŭ orĭ de pesce. Stându la mijlocŭ îmboldesce şi la drépta şi la stînga, bătându-şĭ joculŭ de toţĭ. Momîntulŭ nascerĭĭ n'a sositŭ, cândŭ va sosi o să vedemŭ. E o sarcină grea acésta! Ungaria plânge visulŭ nu de astă vară, cum ḑice Românulŭ, ci de mai multŭ timpŭ. Ea sufere şi nu scie, cine îĭ va fi *mamos*-ulŭ. Póte Germânia, póte Rusia, se póte şi o practică neaşteptată. În orĭ ce casŭ, cine va garanta, că embrionulŭ nu se va nasce mortŭ? Orĭ cum naţionalitatea magiară nu există de o cam dată.

Nu despre o ficţiune politică am voitŭ eŭ să vorbescŭ.

Noĭ vorbimŭ despre naţiunea şi naţionalitatea nóstră, care există, de şi e *copilŭ încă,* care are lipsă *de pedagogĭ* buni, şi atuncĭ acestŭ copilŭ de împëratŭ va uimi Europa prin isteţimea şi vîrtuţile sale. „Noĭ şi voĭ“, pedagogĭ *buni* şi pedagogĭ *rëĭ!* Dar nu pedagogĭ a unorŭ copiĭ individualĭ, nu pedagogĭ crescuţĭ în şcóla luĭ Pestalozzi orĭ Fröbel, ci pedagogĭ adăpaţĭ la celea 2 isvóre încrucişate: *Optimismŭ* şi *Pesimismŭ*. Acestea suntŭ „Noĭ şi voĭ“. Noĭ optimiştiĭ vedemŭ fórte bine, cum în lume adese triumfézŭ rëulŭ, apăsătorulŭ zimbesce, şi nedreptăţitulŭ apăsatŭ lăcrimézŭ, nevinovăţia e batjocorită, ér

Căsătoria civilă este unŭ punctŭ esenţialŭ în programulŭ actualului guvernŭ. Acéstă instituţiune exotică are o importanţă nespusŭ de mare atâtŭ din punctŭ de vedere bisericescŭ, câtŭ şi din punctŭ de vedere naţionalŭ românescŭ.

Trebue să combatemŭ căsătoria civilă din punctŭ de vedere bisericescŭ, pentrucă nu putemŭ concede statului amestecŭ necompetentŭ în sanctuariulŭ bisericeĭ, nicĭ nu-ĭ putemŭ lăsa puterea de a dispune asupra unuĭ actŭ, care între creştinĭ este sacramentŭ, şi prin urmare cade în competinţa şi în sfera de activitate a sânteĭ biserice, care după voea luĭ Dumneḑeŭ singură este îndreptăţită a administra sântele sacramente întemeĭate de Domnulŭ Christosŭ şi a determina condiţiunile referitóre la validitatea lorŭ.

Din punctŭ de vedere românescŭ trebue să combatemŭ căsătoria civilă, pentruçă acésta voesce să subtragă celŭ maĭ importantŭ şi durabilŭ actŭ familiarŭ de sub înrîurinţa factorilorŭ românescĭ, şi să-lŭ pună sub înrîurinţa şi puterea unorŭ factorĭ de statŭ, carĭ la noĭ nu suntŭ românĭ, ci magiarĭ, şi carĭ şi acéstă instituţiune o vorŭ esploata numaĭ spre întărirea aşa numiteĭ ideĭ de statŭ magiarŭ, sub care se ascunde magiarisarea tuturorŭ nemagiarilorŭ.

Luptă mare vomŭ avé să purtămŭ în anulŭ 1893 şi în contra proĭectuluĭ de lege despre regularea salarelorŭ învăţătorescĭ, nu întru câtŭ acestŭ proĭectŭ voesce îmbunătăţirea salarelorŭ învăţătorescĭ, ce şi noĭ o dorimŭ, ci întru câtŭ sub acestŭ pretextŭ voesce să nimicéscă caracterulŭ confesionalŭ şi naţionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre.

Anulŭ 1893 va fi deci anŭ de grele lupte. Să ne rugămŭ la Dumneḑeŭ pentru triumfulŭ causeĭ nóstre drepte, să ne închegămŭ şirurile, să ne căutămŭ conducĕtorĭ înţelepţi, energicĭ şi de caracterŭ nepetatŭ, şi cu unŭ gândŭ şi o inimă să ne grupămŭ în jurulŭ stéguluĭ pre care scrisŭ este: *Dumneḑeŭ, biserica şi naţiunea!*

În contra căsătorieĭ civile. — Între catoliciĭ de ritŭ latinŭ din Ungaria s'aŭ începutŭ deja manifestărĭ energice în contra căsătorieĭ civile, cu care cabinetulŭ Wekerle va să fericéscă ţara.

Signalulŭ la manifestările de soiulŭ acesta l'a datŭ Georgiŭ Schopper episcopulŭ de Rozsnyó prin epistola pastorală, ce a trimis'o cleruluĭ dieceseĭ sale cu datulŭ 30 Decembre 1892. Epistola pastorală a luĭ Schopper se pare a fi aspră, póte chiarŭ prea aspră. Dar în realitate ea nu este maĭ aspră decâtŭ cuvîntările cele energice, carĭ Mântuitoriulŭ le-a îndreptatŭ în contra Fariseilorŭ. Apoĭ Schopper şi orĭ care episcopŭ câtolicŭ este în dreptŭ a asemená pre guvernanţiĭ nostri pseudoliberalĭ cu Fariseiĭ de odinióră.

Cuvintele cele maĭ energice ale luĭ Schopper, pĕtrunse de curajŭ adevĕratŭ apostolicŭ, suntŭ următórele: *Căsătoria civilă este o lovitură în faţă a sacramentuluĭ catolicŭ, atacarea dogmeĭ catolice, orĭ ce ar ḑice bărbaţiĭ înţeleptĭ aĭ guvernuluĭ, cuvintele cărora ţintescŭ la amăgirea mareluĭ publicŭ necugetătoriŭ, precum maĭ înainte de aceea aŭ dusŭ în rătăcire şi pre Maĭestatea Sa cu acelea amăgirĭ lipsite de orĭ ce temeiŭ, că acésta ar fi dorinţa opiniuniĭ publice.*

Episcopulŭ provócă pre preoţiĭ dieceseĭ sale, să adune în contra căsătorieĭ civile subscrierĭ de ale alegĕtorilorŭ şi să le trimită deputaţilorŭ lorŭ, ca aceştia să păşéscă în contra aceleĭ instituţiĭ nóuĕ orĭ celŭ puţinŭ să scie, că alegĕtorilorŭ lorŭ nu le trebuesce căsătorie civilă. Maĭ departe enunţă, că datorinţa catolicilorŭ este a rege male informato ad melius informandum appellare. Apoĭ impune preoţilorŭ sĕĭ, să predice maĭ desŭ despre sacramentulŭ căsătorieĭ şi în contra plănuiteĭ căsătoriĭ civile, carea biserica totdeuna a condamnat'o. La începutulŭ pastoraleĭ spune episcopulŭ următórele: Decretele papale referitóre la cestiunea botezăriĭ pruncilorŭ din părinţi de altă confesiune, în înţelesulŭ mandatuluĭ Sânţieĭ Sale le-am cetitŭ deja înaintea preoţimiĭ din centru, făcêndŭ atenţi pre venerabiliĭ fraţi, că decretele cetite Sânţia Sa le-a declaratŭ de obligătóre sub gravi pentru fiesce care preotŭ magiarŭ şi tóte ordinaţiunile contrare acestorŭ decrete le-a declaratŭ de nule.

Epistola acésta pastorală a scosŭ din sărite pre liberaliĭ nostri guvernamentalĭ, naţionalĭ şi independentiştĭ. Cu o gură şi cu o inimă şi-aŭ înălţatŭ organele tuturorŭ partidelorŭ parlamentare glasulŭ şi deschiḑêndu-şĭ vocabularulŭ aŭ scosŭ de acolo totŭ felulŭ de atribute şi i-le-aŭ datŭ luĭ Schopper. Pre Schopper însă, care nu acum întâia dată s'a sculatŭ împotriva liberalismuluĭ minciunosŭ, se vede că nu-lŭ atingŭ campaniĭ de acestea; ba elŭ se şi aştéptă la insulte, căcĭ scrisŭ este: „Minţindŭ vorŭ ḑice totŭ cuvîntulŭ rĕŭ în contra vóstră pentru mine.“

Durerosŭ e însă în totŭ lucrulŭ numaĭ aceea, că alţĭ episcopĭ nu imitéză esemplulŭ luĭ Schopper. Înzădarŭ, unde s'a introdusŭ datina de a se muta din unŭ scaunŭ episcopescŭ într'altulŭ singurŭ numaĭ din motivulŭ, că alŭ doilea este împreunatŭ cu venite maĭ grase, acolo poţi să cercĭ şi să aflĭ prudinţă lumescă, dar nu zelŭ şi curajŭ apostolicŭ.

Firesce că organele liberale nu întârḑie a da guvernuluĭ sfatulŭ de a folosi împotriva „răsboĭniculuĭ“ episcopŭ represaliĭ. Dar după ce prin sfaturile de soiulŭ acesta uşorŭ şĭ-ar puté desavua „liberalismulŭ“, ele recurgŭ la o unéltă ruginită, adecă la aşa numitulŭ *placetum regium* (în Ungaria?), după care decretele Pontificeluĭ le potŭ publica episcopiĭ numaĭ după ce regele s'a învoitŭ să se publice. Acestŭ placetum regium ḑicŭ foile că l'a vătĕmatŭ Schopper prin aceea, că dînsulŭ, după cum însu-şĭ a mărturisitŭ în epistola sa pastorală, a publicatŭ decretele papale îndreptate în contra ordonanţeĭ ministruluĭ Csáky din 26

---

neruşinarea se impune tuturorŭ. Chiar vĕḑêndŭ tóte aceste, totŭ noĭ optimiştiĭ nu credemŭ, că rĕulŭ e universalŭ, căcĭ multe suntŭ bune, că e frumosŭ a te lupta pentru binele altora, că avemŭ unŭ libĕrŭ arbitriŭ, că omulŭ e respunḑĕtorŭ de faptele sale, că este unŭ resplătitorŭ dacŭ nu aci, de sigurŭ în ceealaltă lume, că în sfârşitŭ este *unŭ Dumneḑeŭ*, chiar şi pentru ceĭ maĭ blăstĕmaţi. *Pesimistulŭ* rîḑe de acésta, elŭ nu vede şi nu vre să vaḑă, elŭ bolesce de bóla vederiĭ de jumătate. Lumea pentru pesimistŭ a fostŭ, este şi va fi fórte rea. Rĕulŭ e fatalŭ, Dumneḑeŭ şi patria e o vorbă, omulŭ e fără arbitriŭ, fără libertate. *Iubirea, credinţa* şi *speranţa* suntŭ pentru *Pesimiştĭ* lucrurĭ contrare direcţieĭ lorŭ. Pesimistulŭ uresce pre străinŭ ca şi pre aĭ sĕĭ. De părinţi şi de rudeniĭ lĭ e ruşine, că lĭ suntŭ nemurĭ. Leopardi şi Schopenhauer suntŭ dascălĭ lorŭ.

Naţiunea română ridicată la o nóuă viaţă prin Tudorŭ Vladimirescu şi 48, botezată prin foculŭ dela Griviţa, naţiunea română e în vrîsta copiluluĭ, ce intră în şcólă şi cere dela pedagogiĭ sĕĭ cărţi. Optimiştiĭ lĭ daŭ acestuĭ copilŭ o mulţime de cărţi, începêndŭ dela Plato, Aristotelŭ, Christŭ, Bacone, Leibnitz etc. etc. Pesimiştiĭ nu le daŭ decâtŭ pre Schopenhauer şi pre Leopardi şi érăşĭ pre Leopardi şi pre Schopenhauer. *Optimismulŭ* e nota cea maĭ caracteristică şi singura stăpânitóre în *literatura poporană*. Poporulŭ orĭ câtŭ ar fi de persecutatŭ, elŭ nu e pesimistŭ. Elŭ crede şi speréză într'o dreptate viitóre. În basme, în legende, poveştĭ, eroulŭ *sufere*, şi reuşesce. Şi vaĭ de omenire ar fi, cândŭ acestŭ poporŭ răbdătoriŭ şĭ-ar perde paciinţa şi optimismulŭ sĕŭ, căcĭ atuncĭ s'ar sgudui omenirea întrĕgă, şi amŭ asista la unŭ adevĕratŭ *„bellum omnium contra omnes“*.

Faţă cu acéstă imensă biblioteeă optimistă, Pesimiştiĭ caută să-şĭ înmulţéscă partisaniĭ şi légă de eĭ şi pre *Heine, Alfred de Musset* etc. Dar în deşertŭ, căcĭ ceĭ maĭ mulţĭ dintre aceştia suntŭ optimiştĭ pentru omenire, şi pesimiştĭ numaĭ pentru persóna lorŭ proprie. Heine e acela, care prevede desfăşurarea uneĭ nóuĕ lumĭ spirituale, şi elŭ e acela, care a făcutŭ cea maĭ frumósă comparare între Optimismŭ şi Pesimismŭ. Lumea, ḑicea elŭ, e ca şi omulŭ, care o vede. Paradisŭ pentru celŭ bunŭ, şi infernŭ pentru celŭ rĕŭ. Infernŭ adecă pentru Schopenhauer, infernŭ pentru urmaşiĭ şi pedagogiĭ lorŭ.

Pesimiştĭ suntŭ numaĭ doĭ, Schopenhauer şi Leopardi; căcĭ numaĭ eĭ aŭ croitŭ o teorie a victorieĭ *rĕuluĭ* asupra *bineluĭ*. Dar cine suntŭ aceştia? Schopenhauer fŭ născutŭ la 1788 dintr'o familie bogată de burgesŭ; la 1798 fŭ născutŭ Giacomo Leopardi dintr'o familie sĕracă aristocratică din Italia. Schopenhauer îşi începe cariera prin nisce versurĭ optimiste, ér Leopardi prin o căldurósă apĕrare a catolicismuluĭ. Maĭ târḑiŭ unulŭ înjură pre mamă-sa, altulŭ pre tată-sĕŭ, şi amîndoĭ consideră *mórtea* ca cea maĭ legitimă dorinţă a omuluĭ, deşi Schopenhauer fuge mâncândŭ pământulŭ, cândŭ în Berlin se ivesce colera. Apoĭ cândŭ Germaniĭ se pregătiaŭ de unitatea lorŭ naţională, elŭ lĭ înjura şi le ḑicea, că nu aŭ nicĭ unŭ viitorŭ. Schopenhauer era bogatŭ şi strîngea neîncetatŭ la bogăţie, ca şi cândŭ ar fi avutŭ să trăéscă în vecĭ aicĭ. Leopardi se gândia numaĭ la câştigŭ, cândŭ îşĭ tipăria cărţile sale. Schopenhauer propunea desfiinţarea căsătorieĭ, abstinenţa totală, pustnicia, şi apoĭ chiar elu făcea copiĭ naturalĭ, pre carĭ lĭ arunca pre drumŭ. Leopardi şi sentimentele şi-le împrumuta din alţĭ poeţĭ. Pentru Schopenhauer totŭ ce era maĭ onestŭ, lĭ era de nesuferitŭ; pentru Leopardi tóte suntŭ de rîsŭ. La 1818 Schopenhaur călĕtorésce prin Italia, dar nu se întîlnesce cu Leopardi, şi póte de s'ar fi întîlnitŭ şi s'ar fi vĕḑutŭ aşa de monstri lipsiţĭ de iubire, patrie şi Dumneḑeŭ, ĭ-ar fi cuprinsŭ o spaimă şi nu s'ar maĭ fi întorsŭ unulŭ la „Sonette“ jalnice, ér altulŭ la „Apologia morţiĭ“. Ar fi fostŭ maĭ puţinŭ cu dóuĕ fiinţe, ce vorŭ să distrugă în omŭ orĭ ce aspiraţiune înaltă.

Suntemŭ în *sĕptĕmâna Crăciunuluĭ*, cândŭ sĕrbătorimŭ pre acelŭ Christŭ, care a scoborîtŭ pre Dumneḑeŭ la ómeni şi pre omŭ l'a ridicatŭ la Dumneḑeŭ, şi de aceea noĭ avemŭ *datoria* să ĭertămŭ pre Schopenhauer şi Leopardi, numaĭ şi eĭ să lase în pace naţiunea română, căcĭ ea are mare lipsă de *credinţă, speranţă* şi *entusiasmŭ*. (Aplause.)

Bucuresci, 21 Dec. 1892. **N. B.**

Februariŭ 1890 cu privire la botezarea pruncilorŭ născuţi din părinţi de altă confesiune.

Într'aceea manifestările catolicilorŭ în contra proiectatei legi, prin carea să se introducă şi în Ungaria căsătoria civilă, se înmulţescŭ pre fiesce care di. Semnŭ că în Ungaria catolicii după atâtea desastre, carî le-aŭ suferitŭ mai alesŭ în urma indoliuţei sale şi a însoţirii cu şovinismulŭ naţionalŭ, începŭ în sfârşitŭ a se deştepta. Numai de n'ar fi foculŭ lorŭ focŭ de paie!

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

După multe trăgănărî scaunulŭ episcopescŭ de Neutra, devenitŭ în vacanţă prin mórtea eruditului episcopŭ Roskoványi, este umplutŭ. Noŭ-denumitulŭ este episcopulŭ de Beszterczebánya Emericŭ Bende. Prin erudiţiune teologică înaltă nu se distinge episcopulŭ Bende, dară este fórte zelosŭ întru lăţirea ideiî de statŭ magiarŭ şi a limbeî magiare printre Slovacî. Episcopatulŭ de Neutra este fórte avutŭ, precândŭ celŭ de Beszterczebánya are venite mai modeste.

„Budapesti Hirlap“ este informatŭ, că primatele Vaszary ar fi invitatŭ pre aceî domnî, carî suntŭ designaţi de membri civilî în comisiunea mixtă pentru congruă şi autonomie, să se declare, dacă voescŭ a participa la lucrările numiteî comisiunî. După ce se presupune, că toţi vorŭ primi să facă parte din comisiune, este probabilŭ, ca comisiunea să fie convocată încă în decursulŭ acesteî luni.

Roma.

Festivităţile aranjate din incidentulŭ iubileuluî episcopescŭ alŭ Sânţieî Sale s'aŭ începutŭ în 8 a c. prin aceea, că preste 100 pruncî s'aŭ presentatŭ la Pontificele. Pruncii întrându în sala Consistoriuluî aŭ cântatŭ unŭ imnŭ în onórea S. Părinte. Apoî doî pruncî aŭ ţinutŭ câte o vorbire de felicitare. Sânţia Sa a conversatŭ cu fiesce care pruncŭ şi l-a binecuvîntatŭ pre toţi.

Rusia.

În foile rusescî de unŭ timpŭ încóce se sulevéză cestiunea, că óre cu putinţă ar fi o unire a bisericeî orientale ortodoxe cu vetero-catolicii. „Gazeta de Moscva“ aduce scirea, că în Petersburg s'a constituitŭ unŭ comitetŭ sub presidiulŭ nouluî episcopŭ de Finlanda, care are de scopŭ a mijloci unirea între aceste dóuĕ biserici, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că în ultimulŭ congresŭ alŭ vetero-catolicilorŭ s'aŭ manifestatŭ marî simpatiî faţă cu biserica orientală. Slabŭ razimŭ îşi caută biserica orientală desbinată în vetero-catolicismŭ, care nu preste multŭ numaî după nume va mai fi cunoscutŭ, ca şi alte erese ivite în decursulŭ vécurilorŭ.

Africa.

În provinţia Uganda catolicii suntŭ espuşi la cele mai grele persecuţiuni din partea Mohamedanilorŭ. Mulţi din eî rătăcescŭ prin pustiî şi păduri, până ce morŭ de fóme. Pre catolicî pre lângă Mohamedanî îi molestézăŭ multŭ şi protestanţiî şi anglicaniî. Aceştia din urmă provĕdŭ pre Mohamedanî cu arme. Vicariulŭ apostolicŭ din Uganda, episcopulŭ Hirth, se plânge într'o epistolă, că misiunea catolică de acolo este aprópe nimicită, ceea ce ar fi unŭ mare desastru pentru bieţiî Negri şi pentru civilisaţiunea în Africa.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Şedinţele parlamentare s'aŭ deschisŭ în 9 a c. La ordinea zileî suntŭ desbaterile speciale asupra budgetuluî, carî promitŭ a fi mai furtunóse de cum aŭ fostŭ cele generale. Deja la prima posiţie „întreţinerea *curţiî regale*“ s'aŭ născutŭ discusiunî înfocate.

În şedinţa de Luni guvernulŭ a presentatŭ mai multe proiecte de legi. Anume ministrulŭ de comerciŭ cere votarea unuî creditŭ spre acoperirea speselorŭ recerute la esposiţia, ce se va aranja din incidentulŭ mileniuluî; totŭ acestŭ ministru cere oprirea fabricăriî de vinurî artificiale. Ministrulŭ de justiţie a presentatŭ unŭ proiectŭ despre procedura în afacerile de ereditate.

Rusia.

Consiliulŭ imperialŭ plenarŭ pentru votarea budgetuluî pre anulŭ 1893 este convocatŭ pre 20 a c. Se vorŭ cere credite estraordinare în suma de 81 milióne ruble, carî în cea mai mare parte se vorŭ întrebuinţa pentru construirea de căi ferate. Budgetulŭ anuluî curentŭ se vă închia cu unŭ deficitŭ de 99½ milióne ruble.

Spania.

Republicaniî spanioli în congresulŭ ţinutŭ la Barcelona, la carî aŭ luatŭ parte 700 de representanţi aî cluburilorŭ republicane, aŭ hotărîtŭ, că nu vorŭ face oposiţie cabinetuluî Sagasta, dară pentru aceea nu vorŭ absta dela nisuinţa lorŭ de a introduce forma de guvernare republicană. Pre cândŭ republicaniî închie unŭ felŭ de armistiţiŭ cu guvernulŭ liberalŭ, se organiséză contra luî Carliştiî. Conservativiî şi clericaliî sigurŭ nu vorŭ întinde mână de ajutorŭ cabinetuluî Sagasta, care şi până acum a datŭ probe de ură ce o nutresce faţă cu biserica.

Sêrbia.

Fóea oficiósă sêrbéscă publică decretulŭ, prin care regenţa disólvă scupcina. Nóuĕle alegerî se vorŭ face pre la finea luî Februariŭ st. v., éră scupcina se va întruni la 21 Martie st. v. Cabinetulŭ Avakumovicî póte să guverneze încă timpŭ de treî luni fără nicî o controlă parlamentară şi aşa să-şî întăréscă posiţia. Organulŭ radicalilorŭ „Odjak“ acusă guvernulŭ, pentru că ar fi contrasŭ împrumuturî nóuĕ, pre carî voesce a le achita din creditulŭ extraordinarŭ votatŭ pentru scopurile armateî. Unele foî radicale provócă poporulŭ la nesupunere faţă de guvernulŭ actualŭ.

Corespondinţe.

Diecesa Gherleî la 3 Ianuariŭ 1893.

Providinţa dumneḑeéscă, carea conduce destinele omenimiî, a voitŭ, ca sânta biserică catolică să pótă serba unŭ evenimentŭ atâtŭ de înălţătoriŭ de inimî, cum este iubileulŭ Sânţieî Sale Sumuluî Pontifice Leŏ XIII, carele în 19 Februariŭ a. c. împlinesce 50 de anî, de cândŭ a fostŭ consacratŭ de episcopŭ. Iubileulŭ acesta a produsŭ cea mai vîuă mişcare între naţiunile pămîntuluî, carî se află în comuniune de credinţă cu Roma, pregătîndu-se din tóte părţile lumiî peregrinaje însemnate pentru a presenta omagiile cuvenite gloriosuluî iubilante.

Cu bucurie vedemŭ, că la acéstă mişcare generală ĭea parte şi naţiunea română catolică, adecă acea parte din poporulŭ românŭ, carea luminată de Spiritulŭ Sântŭ şi cunoscêndŭ, că légănulŭ pruncieî nóstre atâtŭ după sânge câtŭ şi după credinţă este vechea Romă a împĕraţilorŭ şi eterna cetate a Pontificilorŭ, s'a reunitŭ în credinţă cu mama biserică a Romeî, s'a pusŭ érăşî în legăturară pĕrtulŭ cu isvorulŭ, dela carele-şî primesce nutremîntulŭ, s'a pusŭ érăşî în legătură ramulŭ cu marele trunchiŭ, prin mijlocirea căruia de noŭ i-s'a subministratŭ sucululŭ dătătoriŭ de viaţă, de carele lipsită fiindŭ atâta timpŭ biserica nóstră, nu avemŭ să ne mirămŭ, că ea nu a pututŭ aduce fructele dorite, ba ajunsese ca şi unŭ ramŭ ruptŭ de cătră trupină a i-se vesteji frunḑele, a-şî perde tótă frumseţa, şi fiiî eî credincioşi aŭ fostŭ desonoraţi până a li-se impune în locŭ de sonora lorŭ limba o limbă străină şi scrisóre străină.

Este lucru demnŭ de tótă lauda, că şi din partea nóstră se pregătesce unŭ peregrinajŭ, care promite să fie imposantŭ, dacă esemplulŭ datŭ de tractulŭ protopopescŭ alŭ Giurgeuluî ar fi urmatŭ de tóte tractele protopopescî ale nóstre.

Să ne însufleţimŭ dară şi să ne pregătimŭ pentru a participa cu demnitatea cuvenită la peregrinajulŭ proiectatŭ toţi aceia, cărora starea lorŭ materială le permite acésta.

Însă între poporulŭ nostru, între preoţimea şi inteligînţa nóstră vorŭ fi nu puţinî, aceia, carî din causa speselorŭ nu vorŭ puté lua parte la peregrinajŭ, ci vorŭ însoţi la Roma numaî cu dorulŭ inimeî sale şi sufletesce pre fraţiî mai fericiţi. Dară putemŭ face, ca cei ce vorŭ merge, să mérgă şi în numele nostru. Spre scopulŭ acesta să subscriemŭ adrese şi acestea să le ducă ceî ce vorŭ merge, ca aşa subscrierile nóstre să sérvéscă ca semnŭ alŭ omagiuluî, ce nepotêndu-o face toţi în persónă, îlŭ presentămŭ Sumuluî nostru Pontifice prin fraţiî nostri.

Din incidentulŭ acestuî iubileŭ în diecesa nóstră Ilustritatea Sa Episcopulŭ nostru a emisŭ cercularuluî din 22 Novembre 1892, în carele se dispune, ca în 18 Februariŭ a. c. la vecernie să se tragă clopotele, éră în 19 Februariŭ să se ţină în tóte bisericele liturgie solemnă cu rugăciunî pentru sănĕtatea şi viaţa îndelungată a Sânţieî Sale, la capetulŭ sânteî liturgiî să se cânte întru mulţămită Doxologia cea mare cu rugăciunile referitóre dela litie, încunoscinţându previe despre aceste împrejurări pre poporulŭ credinciosŭ. Totodată pentru sulevarea lipselorŭ materiale ale Sântuluî Scaunŭ Apostolicŭ cercularuluî acesta dispune facerea uneî colecte în fiecare parochie, éră resultatulŭ să

se subştérnă până în 15 Ianuariŭ pre calea oficiilorŭ protopopescĭ, ca adunându-se într'o sumă din tótă Provincia să se pótă subşterne la Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ pre ḑiua ĭubileuluĭ.

Să ne folosimŭ deci de ocasiune şi sub însufleţirea generală cu toţiĭ să contribuimŭ fileriulŭ datoritŭ Sumuluĭ Pontifice şi Părinteluĭ creştinătăţiĭ catolice, ca pre calea acésta şi noĭ să luămŭ parte la marile opere de caritate, carĭ Sânţia Sa Papa le îndeplinesce din aceste fructe ale ĭubiriĭ fiescĭ.

Dară pentru a ne arĕta într'unŭ modŭ maĭ vrednicŭ ĭubirea nóstră fiéscă cătră Sumulŭ nostru Păstoriŭ pământescŭ şi pentru a perpetua memoria acestuĭ ĭubileŭ, să folosimŭ însufleţirea generală şi să facemŭ, ca ĭubirea nóstră fiéscă să nască şi între noĭ opere de caritate, instituţiunĭ salutare şi cu deosebire aceia, carĭ nu putemŭ lua parte la peregrinajŭ, să lucrămŭ acasă, ca din acéstă ocasiune să rĕsară isvórĕ de binefacerĭ pentru sânta biserică, pentru şcólele nóstre şi pentru societatea nóstră creştină. Să organisămŭ o asociaţiune a provincieĭ nóstre bisericescĭ cu menirea de a se îngriji de înfrumseţarea şi provederea cu cele necesare a sântelorŭ biserici şi a sântelorŭ altare, şi dintr'unŭ cruceriŭ adunatŭ după sufletŭ odată pentru totdeuna, numĕrându noĭ Româniĭ gr. cat. preste unŭ milionŭ de suflete, s'ar aduna unŭ capitalŭ considerabilŭ de vre-o 10.000 fl. Saŭ dacă e greŭ a uni puterile împrăştiate pentru o unică operă, putemŭ să lucrămŭ grupurĭ de puterĭ maĭ micĭ. Să înfiinţămŭ reuniunĭ maĭ particulare pentru îngrijirea de cultulŭ divinŭ, saŭ să organisămŭ reuniunĭ pentru stirpirea viţiilorŭ din poporŭ, coruri pentru esecutarea maĭ regulată şi maĭ armoniósă a cântărilorŭ bisericescĭ, asociaţiunĭ şcolare pentru provederea şcólelorŭ cu cele necesare, pentru ajutorarea pruncilorŭ şcolarĭ miserĭ cu cărţi şi vesminte. Să înfiinţămŭ asociaţiunĭ de meseriaşĭ, sodalităţiĭ pentru apĕrarea credinţeĭ catolice între sodaliĭ dela meseriĭ şi pentru ajutoriulŭ lorŭ mutualŭ. Să înfiinţămŭ internate de şcolarĭ pre lângă gimnasiile nóstre, să punemŭ base uneĭ asociaţiunĭ misionare, ca şi noĭ să luămŭ parte la salutara operă a respândiriĭ Evangelieĭ luĭ Christosŭ printre popórĕle păgâne, carĭ încă petrecŭ în umbra morţiĭ, şi să contribuimŭ la stirpirea comerciuluĭ cu sclavĭ; saŭ să punemŭ base uneĭ mănăstirĭ de călugăriţe, căcĭ deşi noĭ Româniĭ gr. cat. suntemŭ atâţia, nu avemŭ nicĭ o mănăstire de călugăriţe române, carĭ să se îngrijéscă de crescerea fetiţelorŭ nóstre în spiritŭ curatŭ religiosŭ, saŭ carĭ să dea îngrijire bolnavilorŭ, nu avemŭ, ḑicŭ o mănăstire, în care să se pótă retrage virgine curate pentru a-şĭ sacrifica virginitatea sa perpetuă dulceluĭ mire Isusŭ, mănăstire, în care să se pótă refugia preotese vĕduve, mănăstire, în care fiice de preoţi şi laicĭ rĕmase orfane să fie luate de mânĭ îngrijitóre şi crescute în sânţenie. Şi cine ar puté înşira tóte acele lucrurĭ bune, de folosŭ comunŭ şi măritóre de Dumneḑeŭ, carĭ s'ar puté iniţia şi organisa din acéstă ocasiune.

Preoţi şi laicĭ, bĕtrânĭ şi tinerĭ, bogaţi şi **sermanĭ**, **învăţaţi** şi neînvăţaţi, ḑomne din salóne şi femeĭ din case ţerănescĭ! Cu toţiĭ şi cu tóte să luămŭ parte la atarĭ opere, şi atuncĭ vomŭ serba ĭubileulŭ episcopescŭ de 50 de anĭ alŭ Sânţieĭ Sale Pontificeluĭ Leo XIII cu demnitate, atuncĭ de sigurŭ îĭ vomŭ face mare bucurie, căcĭ fileriulŭ datŭ spre atarĭ scopurĭ ar reflecta raḑele graţieĭ cerescĭ asupra nóstră.

I. S.

Invitaţiune

de prenumeraţiune la opulŭ

Toma a Kempis

despre imitaţiunea luĭ Christosŭ tradusŭ de subscrisulŭ din textulŭ originalŭ latinŭ.

Acestŭ opŭ s'a edatŭ maĭ în tóte limbile din lume în maĭ bine de 1800 de ediţiunĭ. După s. Biblie e celŭ maĭ lăţitŭ opŭ, care după Baroniŭ nimenĭ nu-lŭ póte ceti fără mare profitŭ spiritualŭ, şi care Bellarminŭ cetindu-lŭ adese-orĭ din tinereţe până la adâncĭ bĕtrâneţe tot-deuna îlŭ afla a fi opŭ noŭ, plăcutŭ şi admirabilŭ.

Se află tradusŭ şi la sectele acatolice, firesce schimositŭ după principiile lorŭ.

Din aceste consideraţiunĭ am aflatŭ de bine să nu lipséscă nicĭ din literatura română, după ce ediţiunea cea veche de fericitulŭ episcopŭ Ioanŭ Bobŭ nu se maĭ află.

Opulŭ va costa 1 fl., octavŭ micŭ de 16—17 cóle cu litere garmond. Va eşi cătră finea luĭ Martiŭ a. c.

Doritoriĭ de a-lŭ avé suntŭ rugaţi să trimită la subscrisulŭ 1 fl. 5 cr., şi-lŭ vorŭ primi sub legătură crucişată fără portŭ-postalŭ. Se va puté procura şi pre intenţiunĭ sacre.

Jumătate din venitulŭ curatŭ va fi destinatŭ pentru scopurĭ publice.

La subscrisulŭ se maĭ află:

a) *Istoria revelaţiunit divine* 2 tomurĭ cu preţŭ redusŭ de 4 fl., şi broşure singuratice à 25 cr. în locŭ de 50 cr.

b) *Predice poporale* pre Dumineci, serbătorĭ şi ocasionale 4 tomurĭ. Tóte cu preţŭ redusŭ 3 fl. în locŭ de 4 fl.

Celealalte diare române încă suntŭ rugate să binevoéscă a publica acéstă invitaţiune de prenumeraţiune.

Blaşiŭ în 4 Ian. 1893.

Gavrilŭ Popŭ,
canonicŭ.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Subscrişiĭ în numele comitetuluĭ aranjatoriŭ cu tótă onórea venimŭ a publicá următórea dare de samă şi mulţămită publică despre *venitulŭ balului din 11 Februariŭ 1892*, ţinutŭ în folosulŭ fondului *„pentru ajutorarea studenţilorŭ miserĭ în casŭ de morbŭ“* dela gimnaşiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşiŭ.

I. *Venitulŭ internŭ.* a) *Lista balului:* Ioanŭ Străjanŭ 1 fl. — Fam. Ios. Vancea 2 fl. — Ioanŭ Horşa 1 fl. — Teod. Bârsanŭ 2 fl. — *Efr. Raţŭ 3 fl.*[1]) — Dr. Nagy Albert 1 fl. — Al. Petruţŭ 1 fl. — Fam. Georgiŭ Dănilă 2 fl — Eug. Bianŭ 2 fl. — Teod. Onişorŭ 1 fl. — Ştef. Olteanŭ 2 fl. — Iust. Filipŭ 1 fl. — Lucreţia Bucşa 1 fl. — Ludovica Bugnerŭ 1 fl. — Heinr. Bach 2 fl. — *Teodorŭ Pănăḑanŭ* 1 fl. 50 cr. — Fam. Ioanŭ Handrea 2 fl. — Dr. Eug. Branŭ 1 fl. — Ioanŭ Moldovanŭ 2 fl. — Amalia Crişanŭ 1 fl. — Sam. Szabó 1 fl. — Sam. Szöllösi 2 fl. — *Bas. Turceŭ* 5 fl. — Maria Tipografŭ 1 fl. — Dr. Ales. Popŭ 2 fl. — *Maria Vlassa* 3 fl. — *Petru Suciŭ* 1 fl. 50 cr. — Ios. Salmen 1 fl. — Michailŭ Raţŭ 2 fl. — Iosifŭ Hossu 2 fl. — Albert Şuster 1 fl. — Salamonŭ Sinberger 2 fl. — Teod. Avramŭ 1 fl. — *Georgiŭ Popŭ* 3 fl. — Lad. Manŭ 1 fl. — Dna Ioanŭ Moldovanŭ 1 fl. — Ioanŭ Suciŭ 1 fl. — Mironŭ Dascălŭ 1 fl. — Ioanŭ Christianŭ 2 fl. — Mariţi Ungard 1 fl. — Ana Sântionŭ 2 fl. — Nic. Hulea 2 fl. — *Lud. Enyedi* 3 fl. — *Lud. Csató* 4 fl. — Franc. Darvasi 2 fl. — Mich. Popoviciŭ 1 fl. — Tim. Raţŭ 1 fl. — Ioanŭ Mărianŭ 1 fl. — Ios. Lita 1 fl. — Dem. Turcŭ 1 fl. — Pongrácz Géza 2 fl. — Ioanŭ Pinciŭ 1 fl. — *Dna Iosefa Mendl* 5 fl. — Dániel István 2 fl. — Ioanoviciŭ 1 fl. — *Flaviŭ Şt. Şuluţŭ* 2 fl. — Aronŭ Domşa 3 fl. — Max. Hulea 2 fl. — *Simonfi Alajos* 2 fl. — Sim. Moldovanŭ 2 fl. — Aur. Domşa 1 fl. — *Ioanŭ Rusanŭ* 2 fl. — Ioanŭ Bursu 1 fl. — *Leop. Heisikovits* 3 fl. — Herschmann Ede (Grosswardein) 1 fl. — Ioanŭ Negruţŭ 2 fl. — Vict. Turcŭ 1 fl. — *Sim. Munteanŭ* 5 fl. — Adolf. Krabs 2 fl. — Nic. Mărculeţŭ 2 fl. — Matia Corvinŭ 1 fl. — Greg. Ordace 2 fl. — Aug. Strejanŭ 2 fl. — Vict. Schiessl 2 fl. — Bas. Tătarŭ 1 fl. — *Carolŭ Schiessl* 3 fl. — Dna Benedek 1 fl. — Nic. Moldovanŭ 2 fl. — *Ioanŭ Anuşcă* 2 fl. — Georgiŭ Mezei 2 fl. — Nic. Rusanŭ 1 fl. — Ana Pepelboviciŭ 1 fl. — Ludovicŭ Felmer 1 fl. —

Suma 153 fl. 50 cr.

b) *Contribuiri marinimóse din locŭ:* Escelenţa Sa Mitropolitulŭ *Dr. Ioanŭ Vancea* 30 fl. — *Georgiŭ Vancea* 4 fl. — Iuliŭ Nistorŭ 1 fl. — Dr. Ronay János 2 fl. — *Aug. Láday* 5 fl. — Georgiŭ Boerŭ 1 fl. — Gavr. Popŭ 1 fl. — Ioanŭ Moldovanŭ 5 fl. —

Suma 49 fl. —

(Va urmá.)

[1]) Domniĭ inferiţi cu *litere cursive* aŭ solvitŭ preste preţulŭ întrăriĭ.

Noutăţi.

Anŭ noŭ fericitŭ doresce tuturorŭ cetitorilorŭ „Uniriĭ“ Redacţiunea.

Cununia moştenitoriuluĭ de tronŭ altŭ Românieĭ cu princesa Maria de Edinburg s'a serbatŭ în 10 a c. cu o splendóre şi pompă fórte mare în Sigmaringen. La serbărĭ aŭ luatŭ parte Regele Românieĭ, ducele şi ducesa de Edinburg şi alţĭ membrĭ aĭ familieĭ domnitóre englese, împĕratulŭ Germânieĭ, maĭ mulţĭ principĭ germanĭ, marele duce Alexis ca representantŭ alŭ Ţaruluĭ, şi alte notabilităţĭ.

Serată literară în Blaşiŭ. Sâmbătă în 14 Ianuariŭ n. a. c. sara la órele 5½ se va ţiné a treia serată literară totŭ în sala de gimnastică. Disertantele, dlŭ profesorŭ gimn. Emiliŭ Viciŭ, va tracta o temă câtŭ se póte de actuală: „Ĭérna“.

La universitatea din Clusiŭ s'aŭ începutŭ *înscrierile* pentru semestrulŭ II, an. scol. 1892/3 în 11 a c. şi se vorŭ încheia cu ḑiua de 22 a c. În trei ḑile după espirarea acestuĭ terminŭ pre lângă motivarea întârḑiériĭ se potŭ face înscrierile prin decaniĭ singuraticelorŭ facultăţĭ. După aceea în decursŭ de optŭ ḑile pre aceĭ universitarĭ, carĭ din causă justă nu s'aŭ înscrisŭ la timpulŭ sĕŭ, îĭ póte primi rectorulŭ universităţiĭ.

Profesoriĭ dela şcólele medie din Ungaria în 8 a c. aŭ ţinutŭ unŭ congresŭ în Budapesta. La congresŭ aŭ luatŭ parte representanţiĭ alorŭ 29 (din 46) şcóle medie de statŭ şi reg. catolice. Congresulŭ a hotărîtŭ să se aştérnă unŭ memorandŭ la camera deputaţilorŭ, spre a modifica acele puncte din proiectulŭ ministerialŭ despre salarisarea oficialilorŭ de statŭ, carĭ suntŭ neprepte pentru profesorĭ considerându qualificaţiunea şi serviţiile prestate de dînşiĭ.

Deputatulŭ austriacŭ Dr. Kronawetter, unŭ mare amicŭ alŭ Magiarilorŭ, a sositŭ în 7 a c. în Pojonŭ, unde i-s'a făcutŭ o primire însufleţită. Elŭ a ţinutŭ prelegerĭ publice despre democratismŭ combătêndŭ clericalismulŭ şi fendalismulŭ. Afacerĕa Panama vorbesce destulŭ de elocuentŭ, cum fericesce poporulŭ democratismulŭ predicatŭ de dlŭ Kronawetter.

Onorariulŭ deputaţilorŭ dietalĭ. Comisiunea finanţiară a dieteĭ la propunerea ministrului Wekerle s'a învoitŭ, ca deputaţiĭ dietalĭ pre viitoriŭ în locŭ de diurne, carĭ făceaŭ 1600 fl. la anŭ, să priméscă unŭ onorariŭ anualŭ de 2200 fl., pre lângă aceea să aibă, ca şi maĭ înainte, câte 800 fl. banĭ de cuartirŭ. Unŭ deputatŭ va avé deci 3000 fl.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantinŭ Papfalvi.

Schiță biografică.

(+) Mulți binefăcĕtorĭ a avutŭ biserica nóstră, dar la unii din aceștia abia le mai cunóscemŭ numele, pentru că nimenea nu s'a îngrijitŭ să le perpetueze memoria celŭ puținŭ prin vre o scurtă schiță biografică.

Stingêndu-se generațiunile, cu carĭ aŭ trăitŭ respectivii binefăcĕtorĭ, astădĭ înzădarŭ cercămŭ date, pre basa cărora să putemŭ desvĕli însușirile lorŭ nobile și motivele, carĭ l-aŭ îndemnatŭ la fapte bune creștinescĭ.

Ca să nu pățimŭ așa și cu unŭ noŭ binefăcĕtoriŭ de frunte alŭ bisericeĭ și națiunii nóstre, care numaĭ de curêndŭ s'a mutatŭ la altă viață, ne-amŭ hotărîtŭ să descriemŭ pre scurtŭ fasele vieței luĭ. Acestŭ bărbatŭ este *Constantinŭ Papfalvi*, care încă pre cândŭ trăia a scrisŭ cu mâna sa proprie cele maĭ însemnate întîmplărĭ din viața sa și a pusŭ la dispusĕțiunea scriitoriuluĭ acestorŭ șire acelŭ manuscriptŭ, de pre care s'a luatŭ încă de atuncĭ o copie, ce se păstrézĕ și astădĭ și servesce de călăuzŭ în acéstă schiță biografică.

Constantinŭ Papfalvi s'a născutŭ în comuna Popfalăŭ din comitatulŭ Clușiuluĭ în 20 Maiŭ 1804 din părințĭ cu frica luĭ Dumnedĕŭ.

Tatălŭ sĕŭ purta numele de Grigoriŭ Păpuciŭ și era cantorŭ și notariŭ în comuna Popfalăŭ. Încă pre timpulŭ împĕratuluĭ Iosifŭ alŭ II-lea învățase acestŭ creștinŭ bunŭ carte în școla normală din Clușiŭ, unde și-a însușitŭ și limbile magiară și germană. Dela unŭ călugărŭ din mănăstirea Feleaculuĭ învață ritulŭ și cântările bisericeĭ nóstre. După ce a absolvatŭ școlele normale din Clușiŭ, întră în serviții la o familie aristocratică, care pentru credința și hărnicia luĭ a voitŭ să-l încredințeze administrarea unuĭ dominiŭ, însă elu nu a voitŭ să priméscă acestŭ serviții proventuosŭ, pentru că nu-lŭ lăsa inima să maltracteze pre bieții iobagĭ. Astfelŭ s'a aședatŭ în comuna sa în calitate de cantorŭ și notariŭ comunalŭ. Românii din acea comună l'aŭ iubitŭ fórte tare și l'aŭ și rugatŭ să le fie preotŭ, obligându-se, că eĭ vorŭ purta tóte cheltuelile de lipsă pre timpulŭ cătŭ va petrece la învățarea teologieĭ, și se vorŭ îngriji, ca să aibă cu ce trăi ca preotŭ. Elŭ însă n'a primitŭ acestŭ oficiŭ onorificŭ, dicêndŭ, că din celea ce le audise dela călugărulŭ dela mănăstirea Feleaculuĭ, și din cele ce le cetise în unele cărțĭ bune despre datoriințele unuĭ preotŭ adevĕratŭ, a ajunsŭ la convingerea, că oficiulŭ de preotŭ este prea greŭ pentru dînsulŭ și împreunatŭ cu mare responsabilitate înaintea luĭ Dumnedĕŭ.

Mama luĭ Constantinŭ Papfalvi a fostŭ o femee temĕtóre de Dumnedĕŭ, fiica preotuluĭ Popŭ din Desmirŭ. Elŭ n'a fostŭ singurŭ la părințĭ, ci a maĭ avutŭ încă treĭ frațĭ și patru surorĭ, dintre carĭ dóue aŭ repausatŭ în vîrsta cea maĭ fragedă. Părințiĭ sĕĭ l'aŭ dusŭ în Novembre 1813 la școla normală din Clușiŭ, unde vredniculŭ nobilŭ Paulŭ Macskási de Tincova, probabilŭ de origine română din Bănatŭ, dar totdeuna filoromânŭ, l'a primitŭ în curtea sa și l'a ocrotitŭ și ajutatŭ cu bunăvoință în cursŭ de 8 anĭ. Îndată ce s'a înscrisŭ tinĕruluĭ Constantinŭ la școla normală magiară din Clușiŭ, profesoriĭ l-aŭ schimbatŭ numele familiarŭ românŭ Păpuciŭ în conumele Papfalvi formatŭ dela numele comuneĭ sale Papfalva; ceea ce dovedesce, că nu toți aceia dintre Românĭ, carĭ astădĭ pórtă nume magiarŭ, suntŭ Ungurĭ romanisațĭ, cum le place șoviniștilorŭ a susține spre a justificá mijlócele neiertate, cu carĭ voescŭ să „remagiariseze pre ungurii romanisațĭ". În anulŭ 1815 Constantinŭ Papfalvi absolvă școlele normale și întră în gimnasiulŭ catolicŭ din Clușiŭ, care după sistemulŭ de atuncĭ aveá numaĭ 5 clase numite: Principie, gramatică, sintaxă, poesie, retorică.

* * *

Cursulŭ filosoficŭ l'a făcutŭ Constantinŭ Papfalvi în Blașiŭ, unde l-a fostŭ profesorŭ preotulŭ Aronŭ Preșa, care maĭ târdiŭ a ajunsŭ protopopŭ în Alba-Julia și a reposatŭ ca preotŭ deficiente la mănăstirea dela Măgina.

După absolvarea cursuluĭ filosoficŭ, care pre atuncĭ erá numaĭ de unŭ anŭ, tinĕrulŭ Constantinŭ a fostŭ primitŭ la an. 1822 în seminariulŭ teologicŭ din Blașiŭ prin episcopulŭ Ioanŭ Bobŭ.

În seminariulŭ teologicŭ nu erauŭ, ca acum, patru cursurĭ, ci numaĭ treĭ. Profesoriĭ erauŭ toțĭ canonicĭ, și anume la studiulŭ biblicŭ canonicŭlŭ Teodorŭ Popŭ, la dogmatică canonicŭlŭ Demetriŭ Caianŭ juniorŭ, la istoria bisericéscă canonicŭlŭ Ioanŭ Lemeni; la teologia morală și pastorală canonicŭlŭ Gavrilă Stoica, ér la dreptulŭ bisericescŭ canonicŭlŭ prepositŭ Dr. Vasiliŭ Filipanŭ.

În anulŭ 1825 Constantinŭ Papfalvi absolvându studiile teologice, fu denumitŭ profesorŭ la gimnasiulŭ din Blașiŭ pentru clasa a II-a, de odată cu conșcolariĭ sĕĭ Ioanŭ Chirilă, căruia s'a încredințatŭ clasa primă gimnasială, și cu Timoteiŭ Ciparĭu, căruia s'a încredințatŭ clasa a IV-a sau „Poesia". Salariulŭ erá numaĭ de 200 fl. w. w. sau 80 fl. m. c., așa încâtŭ profesoriĭ abia aveauŭ ce mânca și cu ce să-și cumpere câte unŭ vesmîntŭ.

La sfârșitulŭ anuluĭ scolasticŭ $182^{5}/_{6}$ toțĭ treĭ numiții profesorĭ s'aŭ hotărîtŭ să între în ordiulŭ Basiliților, pentru ca să se dedice pentru totdeuna sciinței și carierei de profesorĭ. Superiorulŭ mănăstirii din Blașiŭ Benedictŭ Fogarasi în conțelegere cu episcopulŭ l-a primitŭ de noviții. Însă Ioanŭ Chirilă a rĕmasŭ în noviția numaĭ până la începutulŭ anuluĭ scolasticŭ $182^{6}/_{7}$, cândŭ a abdisŭ de călugărie. Timoteiŭ Ciparĭu după ce și-a începutŭ noviția, a fostŭ trimisŭ din partea episcopuluĭ la mănăstirea părințilorŭ Minoriți din Aiudŭ, ca să învețe ungurește, unde petrecêndŭ cam 6 lunĭ și întorcêndu-se în Blașiŭ, a cerutŭ, ca și timpulŭ petrecutŭ în Aiudŭ să i-se compute în noviția. Episcopulŭ nu s'a învoitŭ la acésta, și astfelŭ și Timoteiŭ Ciparĭu a abdisŭ de călugărie cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că superiorulŭ mănăstiriĭ totŭ într'una îĭ recitá cuvintele tropariuluĭ: *„Tótă patima dulcețeĭ o aĭ lăpĕdatŭ"*, prin carĭ cuvinte superiorulŭ mănăstiriĭ voia să le spună noviților, că nicĭ după ce vorŭ fi depusŭ profesiunea de monacĭ, nu vorŭ căpĕta banĭ la mână, ci numaĭ mâncare și îmbrăcăminte. Constantinŭ Papfalvi și-a continuatŭ noviția până la sfârșitŭ, dar la cererea sa proprie episcopulŭ Bobŭ s'a învoitŭ să se maĭ amâne depunerea profesiunii monacale, care a rĕmasŭ apoĭ amânată pentru totdeuna.

La începutulŭ anuluĭ scolasticŭ $182^{8}/_{9}$ Constantinŭ Papfalvi a fostŭ denumitŭ profesorŭ în a III-a clasă gimnasială, adecă în sintaxă, unde a propusŭ numaĭ în semestrulŭ primŭ, căcĭ în semestrulŭ alŭ II-lea a trĕbuitŭ să trécă la școlele normale în calitate de profesorŭ, catechetŭ și directorŭ suplentŭ în locŭlŭ superioruluĭ mănăstiriĭ Benedictŭ Fogarasi, celŭ din urmă călugărŭ basilitŭ, care-și făcuse studiile în colegiulŭ Romanŭ de Propaganda Fide și care ajunsese la adâncĭ bĕtrânețe, în câtŭ nu maĭ putea purtá cum se cade oficiulŭ de catechetŭ și directorŭ și în urma bĕtrâneților a și muritŭ în primăvara anuluĭ 1830 în etate de 90 anĭ, ca o nóuă dovadă, că eleviĭ școlelorŭ din Roma n'aŭ pututŭ introduce în secululŭ acesta nicĭ unŭ felŭ de absolutismŭ în biserica nóstră, cum susținuse maĭ deunădĭ „Gazeta Transilvanieĭ", care nu luase aminte, că dela mórtea luĭ Benedictŭ Fogarasi până acum de curêndŭ Archidiecesa nóstră nu a avutŭ alumnĭ de Roma.

Constantinŭ Papfalvi a fostŭ transferatŭ la norme maĭ cu samă din acelŭ motivŭ, că pre atuncĭ între profesoriĭ tinerĭ se aflaŭ puțini, carĭ să fi cunoscutŭ ca dînsulŭ limba germană, ce era de lipsă la suplinirea oficiuluĭ de directorŭ alŭ școlelorŭ normale. Salariulŭ încă era maĭ bunŭ la norme decâtŭ la gimnasiŭ, pentru că în locŭ de 80 fl. m. c. căpĕta 100 fl. m. c. La norme a funcționatŭ Constantinŭ Papfalvi în calitate de profesorŭ, catechetŭ și directorŭ *suplentŭ* până în 1833, cândŭ cu decretulŭ aulicŭ din 27 Martie 1833 a fostŭ denumitŭ de catechetŭ și Directorŭ *ordinariŭ*, cu care oficiŭ era împreunată și inspecțiunea asupra școlelorŭ sătescĭ din diecesă. Însă dînsulŭ n'a voitŭ să priméscă acestŭ oficiŭ din causă, că a fostŭ denumitŭ numaĭ la stăruința inspectoruluĭ de școle transilvanŭ Mihailŭ Fogarasi față cu candidatulŭ episcopuluĭ, adecă cu Basiliŭ Filipanŭ parochulŭ Uióreĭ. Astfelŭ dînsulŭ s'a și declaratŭ înaintea noŭ-alesuluĭ și denumituluĭ episcopŭ Ioanŭ Lemeni, că nu primesce oficiulŭ, ce i-s'a conferitŭ la stăruința luĭ Mihailŭ Fogarasi în contra voiĭ episcopuluĭ Bobŭ, ci doresce să i-se dea vre o parochie și eventualŭ Hunedóra, care era vacantă. Episcopulŭ a luatŭ actŭ despre acéstă dorință fără a aduce vre-o hotărîre, însă maĭ târdiŭ devenindŭ vacantŭ postulŭ de vicariŭ alŭ Năsĕudului prin promovarea vicariuluĭ Ioanŭ Nemeșŭ la canonicatŭ, Episcopulŭ a îmbiatŭ luĭ Papfalvi acelŭ postŭ vacantŭ. Acesta însă n'a voitŭ să-lŭ priméscă, dicêndŭ că nimenea nu este maĭ potrivitŭ pentru vicariatulŭ Năsĕudului ca Ioanŭ Marianŭ, care pre atuncĭ funcționa în calitate de învățătoriŭ primariŭ la școla militară grănițĕréscă din Orlatŭ. Astfelŭ episcopulŭ a denumitŭ de vicariŭ la Năsĕudŭ pre Ioanŭ Marianŭ, ér pre Constantinŭ Papfalvi l'a luatŭ lângă sine în visitațiunea canonică, ce a făcutŭ episcopulŭ, îndată după întronisarea sa, în lunile luĭ Iuliŭ, Augustŭ și Septembre 1833 prin comitatele Hunedóreĭ, Zărandului și Albeĭ-inferióre, unde acestŭ Archiereŭ a fostŭ primitŭ cu mare bucurie și deosebită însuflețire, ér vorbirile luĭ elocuente, — căcĭ mare oratorŭ a fostŭ acestŭ episcopŭ, — erauŭ ascultate cu pietate și admirațiune de cătră credincioșiĭ nostri, carĭ nu sciaŭ ce să laude maĭ tare în bunulŭ episcopŭ: zeluluĭ luĭ celŭ apostolicŭ, care-lŭ făcea să țină pre dĭ și câte patru predice, orĭ tăria luĭ sufletéscă și trupéscă, cu care suporta aceste grele strapațe?

(Va urmá).

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

În vreme ce Agata grăesce cu Filipŭ, în trupă se pornesce o nóuă mișcare. Legatulŭ se pogórá de pre calŭ și umblă încetŭ încolo și încóce pre dinaintea frontuluĭ. Escadra de Numidĭ alérgă pre câmpie, parte în aerŭ, parte pre pămîntŭ. Apoĭ urmézĕ o manevrare, dar așa de mestecată, cătŭ ar fi credutŭ, că face fiesce care de capulŭ luĭ ce vre, și cu tóte acestea tóte se făceauŭ în regulă. Fiesce care călărețŭ se învîrtia de capulŭ sĕŭ așa de iute, și în chipurĭ așa de felurite, de ți-se părea, că totŭ lucrulŭ n'are nicĭ o ordine, și cu tóte acestea nu se întîmpla nicĭ o confusiune, și nicĭ unulŭ nu lovia pre celalaltŭ. Călușeiĭ, carĭ nu simțirĕ nicĭ odată zăbala și frîulŭ, ci-ĭ îndreptaŭ și împintenaŭ numaĭ vócea și arma stăpânuluĭ, alergaŭ ca lăsațĭ de capulŭ lorŭ cu înțéla cea maĭ mare de-alungulŭ câmpieĭ. Ochiĭ lorŭ schinteiaŭ, cómele le fluturaŭ în vîntŭ.

Unŭ noŭ sunetŭ de trimbiță făcu să încete deodată totŭ jocŭlŭ acesta selbaticŭ. Toți se oprirĕ și se aședară într'unŭ șirŭ lungă după unŭ Numidianŭ tinĕrŭ, care se lungi pre spinarea caluluĭ. Trimbița maĭ sună odată, și celŭ maĭ de aprópe sare preste elŭ cu calulŭ sĕŭ. Toțĭ până la unulŭ facŭ asemenea, umplêndŭ aerulŭ de sbierăturile sale. Apoĭ érăși se aședară ca maĭ înainte.

„Jocŭlŭ acesta e Numidianŭ," esplică libertinulŭ. „Mi-se pare însă, că între toți

aceştia nu se află nici unulŭ, care s'ar puté prinde în de astea cu domnulŭ meŭ Paulŭ."

„Adevěratŭ, că mĕ pricepŭ şi eŭ la arta acésta," observă Paulŭ, „dar mĕ temŭ, că centaurii aceştia mĕ întrecŭ."

Şi pre cându călătorii nostri priviaŭ la manevra trupelorŭ, nici nu observară, că din vilă sosiră nisce sclavi, cari aduceaŭ pre umerii sĕi dóuĕ lectice şi se opriră cu ele chiar în umbra acelorŭ arbori mari, sub cari poposiaŭ şi ei.

Una dintre lecticele acestea era împodobită cu aurŭ şi cu fildişŭ, ceealaltă era bătută din aramă. Pre de laturile lecticelorŭ mergeaŭ pre josŭ doi ómeni, şi nu departe o cétă de sclavi.

În lectica cea dintâiŭ şedea o damă tinĕră de vre-o şeptespredece ani, îmbrăcată în haine de cele mai scumpe. Ceealaltă lectică de bronzŭ era ocupată de o damă mai înaintată în vrîstă, ca de treidĕci şi cinci ani. Preste trăsăturele nobile ale feţeĭ ei era revĕrsată demnitatea blândă a uneĭ matróne romane. Trăsăturele tinereĭ sale însoţitóre eraŭ mai puţinŭ atrăgĕtóre. Ceea ce atrăgea, era frumseţa eĭ vestită în întrégă Italia şi cântată de poeţi în versurĭ pline de însufleţire.

Generálulŭ luându-şi colfulŭ de pre capŭ, salută cu o închinăciune profundă damele şi pre domnulŭ mai bĕtrânŭ, care le însoţia. Acesta îlŭ resalută cu o uşóră plecare a capuluĭ. Ochiĭ luĭ nu se puteaŭ deslipi de Agata.

„Cine suntŭ aceia, Seĭanŭ?"

„Îi aflarămŭ deja aci, cându ne oprirămŭ, ca să aşteptămŭ pre domnulŭ nostru, pre favoritulŭ ţeilorŭ."

„Pre Joe!" începu celalaltŭ. „Băetulŭ acela ar fi minunatŭ pentru circŭ. Ce ţicĭ? Dar ochĭ ca aĭ copileĭ aceleia maĭ vĕdut'aĭ vre odată? Dar e palidă ca mórtea. — Totdeuna eştĭ aşa de palidă, frumuşico?" întrebă elŭ apoĭ copila, carea de surprindere nu scia ce să ţică. „De cumva eştĭ bolnavă," continuă elŭ într'unŭ tonŭ maĭ blândŭ, „mediculŭ meŭ Charikles va avé să te vindece."

Agata se lipi fricósă de mamă-sa, şi întocmaĭ ca păsĕruica, ce trĕmură de privirea vasilisculuĭ, privi cu ochĭ marĭ la întrebătoriŭ. „Să mergemŭ maĭ departe!" şopti ea cu frică luĭ Paulŭ. „Vino să plecămŭ!"

Paulŭ se întórse spre vorbitoriŭ şi cu manierele elegante însuşite prin educaţiunea Atenénă îĭ ţise: „Scusă, nobile dómne!" Şi luându-şi sora în braţe o duse la căruţă.

„Scusă!" ţise elŭ întorcêndu-se dela căruţă spre a însoţi şi pre mamă-sa. „Soru-mea, după cum bine aĭ observatŭ, este cu multŭ maĭ bolnavă, decâtŭ să pótă conversa cu dta. Ĭertă-ne, să ne continuămŭ drumulŭ maĭ departe!"

Omulŭ acesta, a cărui planurĭ le-a încrucişatŭ Paulŭ, era unŭ bărbatŭ trecutŭ de cinci ţecĭ de anĭ. Statura îĭ era de mijlocŭ, nici decum frumósă, greóe, dar poruncitóre.

„Ce ţicĭ, mĕ rogŭ?" întrébă elŭ. „Am ţisŭ, că mediculŭ meŭ va avé să o vindece. Voiŭ şi dispune îndată, ca să fie adusă în unŭ locŭ potrivitŭ." Şi după o pausă scurtă adause: „Eştĭ cetăţénŭ romanŭ?"

„Nu numaĭ atâta, nu mĕ tragŭ numaĭ din viţă de cavalerŭ romanŭ, ci strămoşiĭ meĭ aŭ fostŭ chiar patriciĭ romanĭ," rĕspunse Paulŭ cu superbie.

„Şi cum te chémă?"

„Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ."

Şi omulŭ acela aruncă o privire semnificativă legatuluĭ, carele asculta de aprópe convorbirea cu multă băgare de samă.

„Şi unde mergeţi?"

„La Formiae!"

„Dar spune-mĭ, în ce legătură de sânge staĭ cu fostulŭ triumvirŭ Marcŭ Emiliŭ Lepidŭ, care din graţia luĭ Augustŭ maĭ vede şi acum lumina ţileĭ?"

Paulŭ întârţie cu rĕspunsulŭ. Elŭ scie bine, că toţi ochiĭ suntŭ îndreptaţi asupra luĭ, dar maĭ cu samă ochiŭ femeilorŭ din lectice. Pre lângă acestea maĭ observă în apropiere încă o lectică, în care şede o femee cu chipŭ ca de alabastru şi cu ochĭ marĭ şi negri, cari suntŭ asemenea aţintiţĭ asupra luĭ. Elŭ întârţie şi din pricina, că chipuluĭ, în care i-se făcea interogatoriulŭ, se împotrivia superbia-ĭ înăscuta.

„Ei, — aĭ auţitŭ, ce te-am întrebatŭ?" îlŭ întrébă celalaltŭ nerăbdătoriŭ.

„Da, nobile dómne! De altmintrea rĕspuns'am eŭ deja de multe orĭ fără de a sci cuĭ. Fostulŭ triumvirŭ, care locuesce aci aprópe în Circeii, este frate cu tatălŭ meŭ."

Într'aceea unulŭ din sclavi se apropiase de grupa acésta. Elŭ chiar primise dela stăpânulŭ sĕŭ Cneiŭ Piso sabia, ca să ĭ-o ţină.

„Tatălŭ tĕŭ," începu celalaltŭ, „a fostŭ unŭ comandantŭ escelentŭ. Am totŭ auţitŭ, că elŭ a avutŭ parte însĕmnată la învingerea dela Filipi. N'am sciutŭ însă, că ar avé şi copiĭ. Nu şĭ-a perdutŭ elŭ viaţa în lupta aceea?"

Lauda tatăluĭ sĕŭ căţu de totă bine tinĕruluĭ. „Îmĭ închipuisem şi eŭ, că Augustŭ a bună samă o credea acésta. Altcum nu înţelegeam, de ce a cinstitŭ bravuluĭ Agripa Vespasianŭ domeniile tătâne-meŭ, cari trebue să fie în provinţia acésta cu unŭ mare castelŭ aşeţatŭ la ţĕrmurulŭ unuĭ rîŭ."

La auţulŭ numeluĭ luĭ Agripa preste faţa celulalaltŭ se întinse unŭ norŭ.

„De bună samă nobilulŭ Agripa, care ar avé acum titula de Cesarŭ, de ar maĭ trăĭ, n'ar fi primitŭ domeniile acelea, dacă ar fi sciutŭ, că proprietariulŭ lorŭ legitimŭ trăesce încă. Dar tatălŭ meŭ, perţêndu-şĭ orĭ ce nadejde de sperare întru marinimia orĭ maĭ bine întru simţulŭ de dreptate alŭ luĭ Augustŭ, s'a retrasŭ în esilŭ de bună voe în Tracia aprópe de Filipi, unde s'a luptatŭ aşa de eroicŭ şi primindŭ o rană grea a fostŭ privitŭ de mortŭ."

„Cum, tu cutezĭ a vorbi despre „nedreptatea" luĭ Augustŭ?" întrébă celalaltŭ rărindŭ cuvintele cu mirare indignată.

La vorbele acestea sclavulŭ, — era Ligdŭ, care omorîse maĭ târţiŭ pre Drusŭ fiulŭ luĭ Tiberiŭ, — prinse cu drépta mănunchiulŭ sabieĭ, ce ĭ-o dăduse Piso.

Dar orĭ câtŭ de taĭnicŭ făcuse sclavulŭ lucrulŭ acesta, Paulŭ totuşi îlŭ observă. Scia, că de nu va fi cu băgare de samă, va fi omorîtŭ. De aceea totŭ atâtŭ de taĭnicŭ îşi trecu pălăria din mâna stîngă în cea drépta, şi stînga ca şi cându ar voi să şĭ-o razime, şĭ-o puse pre mănunchiulŭ spadeĭ sale.

„Ĭertare!" replică apoĭ cu vóce liniştită. „Vorbe de aceste despre Augustŭ n'am să ţicŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ grăbescŭ chiar la Formiae, unde am înţelesŭ că petrece acum Augustŭ cu curtea sa. Chiar de aceea, domnulŭ meŭ, binevoesce a mĕ concedia, şi asta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ încă nici aceea n'o sciŭ, cu cine am onóre a vorbi."

„Cu cine? Cu Cesarulŭ Tiberiŭ!" ţise celalaltŭ aruncându-ĭ o privire aspră. „Eŭ suntŭ Cesarulŭ Tiberiŭ, şi de aceea veĭ trebui să maĭ rĕmâĭ puţinŭ. Étă care e vina părinteluĭ tĕŭ: După bătaea dela Filipi elŭ s'a luptatŭ întâiŭ pentru Sextŭ fiulŭ luĭ Pompeiŭ şi apoĭ pentru Marcŭ Antoniŭ, sprijinindu-ĭ şi ajutându-ĭ pre aceştia în planurile lorŭ cele fărădelege. Ómeniĭ, cariĭ mărturisescŭ acésta, trăescŭ încă, tinĕruluĭ meŭ eroŭ, şi causa, pentru care acusa lorŭ n'a fostŭ ascultată la timpulŭ sĕŭ, a fostŭ, că se ţicea, că tatălŭ tĕŭ a muritŭ într'o luptă apĕrându Roma. Dar étă acum viĭ tu şi spuĭ, că elŭ dimpotrivă a trăitŭ şi după lupta aceea, şi astfelŭ dacă ar trăi şi acum, ar trebui să se pedepséscă cu mórte. Asemenea ar trebui să se pedepséscă şi unchiulŭ tĕŭ, care a afirmatŭ neadevĕrulŭ acela. Afacerea acésta are să se limpeţéscă, şi până atunci voĭ toţi sunteţi prinşi!"

La vorbele acestea ale luĭ Tiberiŭ dómna cea maĭ bĕtrână din lectică privi la Paulŭ cu compătimire. Cea maĭ tinĕră însă privi la elŭ cu surisulŭ acela farmecătoriŭ, cu care se îndatina să agraţieze pre gladiatoriĭ din circŭ.

„Mĕ plecŭ autorităţiĭ tale," ţise Paulŭ fără frică, „dar dela Cesarulŭ Tiberiŭ voiŭ apela la Augustŭ."

Nu sfârşise însă vorbele acestea, cându Ligdŭ trase sabia din técă şi o ridică asupra luĭ Paulŭ ţicêndŭ: „Aşa rĕspunţĭ tu Cesaruluĭ."

Dar pre câtŭ de repede fu ataculŭ, pre atâtŭ de sprintenă fu şi apărarea. Paulŭ îşi scóse cu îuţéla fulgeruluĭ spada. Ĭ-a succesŭ a abate lovitura uciţétóre. Apoĭ a începutŭ elŭ a atacá. Câteva minute sclavulŭ a fostŭ silitŭ a se apărá de loviturele luĭ Paulŭ, care numaĭ se juca cu elŭ. În sfârşitŭ mânerulŭ cu smaragde alŭ spadeĭ luĭ Paulŭ căţu ca unŭ ciocanŭ greŭ pre capulŭ luĭ Ligdŭ. Sclavulŭ căţu ca mortŭ la pămîntŭ.

La vederea acestora din gura luĭ Tiberiŭ eşi unŭ strigătŭ de admirare. Legatulŭ Seĭanŭ surîdea, dóuĕ din dómne rîdeaŭ tare. Din şirele ostaşilorŭ, cariĭ stăteaŭ de-a lungulŭ drumuluĭ, se auţi unŭ murmurŭ de plăcere.

„Ĭertare, Cesare!" ţise Paulŭ punêndu-şĭ sabia în técă. „N'avuĭ timpŭ să-ţĭ cerŭ voea."

„Întru adevĕrŭ! Stînga te-a păzitŭ bine. Drépta nu póte face lucrulŭ acesta?"

„Cum nu, Cesare? Dór după cum ţicea dascălulŭ meŭ de scrimă, eŭ suntŭ cu dóuĕ mâniĭ, dimachaerus. Doria, ca toţi eleviĭ luĭ să fie aşa. Cu tóte acestea drépta mea totuşi are întâietate."

„Bine, îĭ vomŭ da dar ocasiune, ca să şĭ-o şi deprindă," ţise Tiberiŭ aruncându asupra luĭ Paulŭ o privire plină de rĕutate.

„Nu-mĭ va dărui Cesarulŭ în sĕmnulŭ uneĭ graţiĭ deosĕbite libertatea acestuĭ tinĕrŭ bravŭ?" întrebă o vóce linguşitóre din lectica de fildeşŭ.

Paulŭ se întórse şi vĕdu doĭ ochi marĭ vineţi privindŭ spre elŭ plinĭ de frică.

„Plécă dar spre Formiae tinĕrule, cu soru-ta şi cu mamă-ta. Tribunulŭ Veleiŭ Paterculŭ vĕ va povĕţui până acolo. Veţĭ rĕmâné acolo, până câudŭ voiŭ vre eŭ. Locului, unde veţĭ petrece, îlŭ veţĭ da de scire tribunuluĭ. — Plecaţĭ!"

Cesarulŭ chemă pre Paterculŭ şĭ-ĭ spuse ce să facă. Apoĭ luându de braţŭ pre Seĭanŭ se depărtă. (Va urmá.)

Economie.

Tractate comerciale. Tractatulŭ comercialŭ, ce esistă între *Monarchia nóstră* şi între Spania, s'a prelungitŭ până la finea anuluĭ 1893. Sêrbia încă şi-a datŭ consensulŭ la prelungirea actualeĭ convenţiunĭ comerciale până la 30 Iuniŭ a. c. *România* continuă încă răsboiulŭ vamalŭ cu Austro-Ungaria, dară a încheiatŭ tractatŭ comercialŭ cu Italia. Prelângă aceea guvernulŭ românŭ se afiă în negoţiărĭ cu guvernele francezŭ, germânŭ şi englezŭ. Consiliulŭ federalŭ germânŭ a primitŭ proiectulŭ de a menţiné până la finea lui Ianuariŭ a. c. raportulŭ comercialŭ interimalŭ cu **România.** Tractatulŭ comercialŭ încheiatŭ cu Anglia senatulŭ românŭ l'a primitŭ cu 62 voturĭ contra 4. Cu ocasiunea pertractărilorŭ din senatŭ ministrulŭ de esterne dlŭ Lahovari a declaratŭ, că la convenţiunile comerciale guvernulŭ românŭ de regulă pune vamă protecţionistă pre aceĭ articli, carĭ se producŭ şi în ţară, éră pre aceia, carĭ în România nu se producŭ, vamă finanţială.

Conservarea nitrogenuluĭ în gunoiŭ este de fórte mare momêntŭ, de órece este unulŭ din cele maĭ de frunte elemente pentru nutrirea plântelorŭ. Ca nitrogenulŭ să se conserve în gunoiŭ, se întrebuinţézĕ diferite mijlóce, între carĭ maĭ practicŭ ni-se pare a fi superfosfatulŭ de gipsŭ. Spre scopulŭ acesta pre fiesce care ci se prevară în staulŭ o anumită cuantitate din superfosfatulŭ de gipsŭ computându-se de vită câte 500—800 graime, după mărimea viteĭ. Este dreptŭ, că mijlocŭlŭ acesta costézĕ cam multŭ, dară totuşĭ se plătesce folosirea luĭ, căcĭ pre lângă aceea, că păstrézĕ nitrogenulŭ, are şi putere desinfectătóre şi astfelŭ contribue la curăţirea aeruluĭ din staulŭ, ce promovézĕ numaĭ sănătatea vitelorŭ. În fine este de observatŭ, că însu-şĭ superfosfatulŭ de gipsŭ se numĕră între elemeutele, carĭ contribue multŭ la îmbunătăţirea agrilorŭ.

Capacitatea de ouatŭ a găinilorŭ depinde dela diverse împrejurărĭ, cum suntŭ etatea, soiulŭ şi individualitatea găineĭ, dela cocoşŭ, temperatură şi nutremêntŭ. Ce privesce etatea, suntŭ găinĭ, carĭ începŭ să óuă, câudŭ suntŭ de patru lunĭ; în etate de 8—9 lunĭ fiesce care găină începe a ouá. Maĭ multe óue producŭ găinele în anulŭ alŭ doilea. Suntŭ soiurĭ de găinĭ, carĭ óuă multŭ, aitele din contră maĭ puţinŭ. Nicĭ cele de unŭ soiŭ nu óuă tóte într'o formă, ci unele suntŭ maĭ productive decâtŭ altele. Fiindcă însuşirile şi la găinĭ se moştenescŭ, este consultŭ a ţiné de prăsilă găinele, carĭ óuă maĭ multŭ. Ca să óuă găinele, nu aŭ lipsă de cocoşŭ, dară dacă aŭ şi cocoşŭ, productivitatea se potenţézĕ. Pentru găinele, ce se ţinŭ de prăşilă este neîncunjuratŭ de lipsă cocoşulŭ. De comunŭ la 12 găinĭ este de ajunsŭ unŭ cocoşŭ. Pentru prăsilă maĭ apţi suntŭ cocoşiĭ de 1—3 anĭ. Temperatura încă are înfluinţă asupra ouatulŭ găinilorŭ, câudŭ este caldŭ, găinele óuă maĭ multŭ, câudŭ e frigŭ, maĭ puţinŭ. Asemenea şi nutremêntulŭ contribue multŭ la ouatŭ. Găinele ţinute bine óuă maĭ multŭ decâtŭ cele flămîndite. Ca găinele se óuă şi ĭérna, câudŭ suntŭ óuĕle scumpe, trebue ţinute la locŭ maĭ caldŭ şi nutrite de ajunsŭ.

Pentru promovarea albinăritului ministrulŭ r. u. de agricultură va împărţi ca împrumutŭ câte 102 fl. 5 cr. între preoţiĭ şi docenţiĭ maĭ miserĭ şi între vigiliĭ de păduri cu scopulŭ de a-şĭ aranja stupiuĭ. Suma împrumutată are să se rĕspundă erariuluĭ numaĭ în decursŭ de 8 anĭ şi fără a solvi şi interese după ea. Informaţiunĭ detaiate în acéstă privinţă se potŭ cere dela inspectorulŭ de albinăritŭ, Grand Miklós, din *Buziaşŭ* (comitatulŭ Timişŭ). Ar fi de doritŭ ca preoţiĭ şi învăţătoriĭ nostri să îmbrăţişeze cu căldură acestŭ ramŭ de economie atâtŭ de rentabilŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 10 Ian. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	114.10
« « hârtie « 5%	100.70
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	119.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	96.—
« urbariale ung.	99.50
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	144.50
Losurĭ pentru reguiarea Tiseĭ	139.—
Renta de hârtie austriacă	98.10
« « argintŭ austriacă	97.75
« « aurŭ austriacă	116.50
Losurile austr. din 1860.	146.50
« Vienei	165.—
Acţiunile banceĭ austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	364.25
« « « « austr.	316.90
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	128.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împărăteştĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.56
Mărcĭ 100 împ. germâne	59 20
Londra 10 Livres sterlingi	120.50

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.65, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până —.—, sĕcară fl. 3.— până 3.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. —.—, cucuruqŭ fl. 2.80 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.50 până fl. —.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 8 óue cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Anunţŭ!

Simionŭ Moldovanŭ

bucătariŭ

aduce la cunoscţa On. Publicŭ, că începêndŭ din 15 Ianuariŭ 1893 va aranja o bună bucătărie, la care învită pre On. Publicŭ a se abona.

Înscrierile se vorŭ face încă din 1 Ianuariŭ 1893.

Bucate bune şi gustóse cu preţuri potrivite moderate.

Locuinţa este în casa sa proprie vis-à-vis de Biserica Curţiĭ.

Se rógă pentru abonaţĭ numĕroşĭ

Blaşiŭ la 28 Decembre 1892.

cu tótă stima

Simionŭ Moldovanŭ,
bucătariŭ.

(32) 2—2

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa mărituŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 24—26

JOSIFU GAVORA (1) 25—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

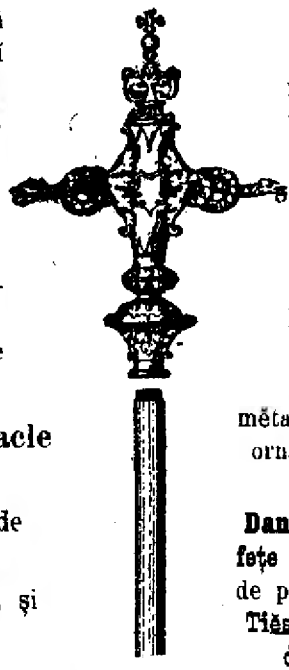

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racie, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scólă. **Tiĕnĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cartĭurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 21 Ianuariŭ 1893. Numĕrulŭ 3.

Cum să alegemŭ?

(+) Preaveneratulŭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ a făcutŭ la timpulŭ sĕŭ toţi paşii de lipsă, pentru ca să se completeze prin alegere scaunulŭ mitropolitanŭ devenitŭ vacantŭ prin mórtea neuitatuluĭ Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea.

Stăruinţele preaveneratuluĭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ aŭ fostŭ în parte încununate cu succesŭ; ceea ce este de a se mulţămi şi sprijinuluĭ binevoitoriŭ alŭ unorŭ factorĭ puternicĭ în astfelŭ de cestiunĭ şi zeluluĭ desinteresatŭ, cu care în aceste timpuri grele aŭ lucratŭ mulţĭ din clerulŭ nostru pentru asigurarea acestuĭ dreptŭ aviticŭ.

Toţĭ scimŭ, că prin preaînalta hotărîre din 12 Novembre 1892 s'a dispusŭ, ca la completarea scaunuluĭ mitropolitanŭ să se observe modulŭ şi procedura, ce s'aŭ observatŭ la alegerea din anulŭ 1868, şi astfelŭ acum nu este întrebarea, că óre alege-vomŭ? ci este întrebarea, cum să alegemŭ?

În anulŭ 1868 aŭ participatŭ la alegere şi 4 cercurĭ protopopescĭ din diecesa Lugoşuluĭ şi 29 cercurĭ protopopescĭ din diecesa Gherleĭ. Acestea tóte vorŭ participa şi la alegerea din anulŭ curentŭ, aducêndŭ cu sine unŭ contingentŭ de *99 voturĭ*.

Archidiecesa, care în prima linie este interesată în acéstă afacere, va puté aduce la urnă maĭ numaĭ atâtea voturĭ, cu câte concurgŭ diecesele sufragane amintite.

În anulŭ 1868 aŭ fostŭ în archidiecesă 39 cercurĭ protopopescĭ, carĭ daŭ unŭ contingentŭ de 117 voturĭ. La acestea adaugêndŭ voturile membrilorŭ capitularĭ din Blaşiŭ, — carĭ după dreptŭ suntŭ 10, dar în faptă abia vorŭ fi 7—8, — apoĭ votulŭ notariuluĭ capitulariŭ, votulŭ superioruluĭ dela mănăstirea Sânteĭ Treimĭ din Blaşiŭ şi 2 voturĭ ale corpuluĭ profesoralŭ, vomŭ avé din archidiecesă cu totulŭ 128—129 voturĭ. Noĭ dorimŭ, ca Archidiecesa să concurgă la urnă după numĕrulŭ protopopiatelorŭ dela anulŭ 1868, căcĭ dacă va lua parte la alegerea de Mitropolitŭ după numĕrulŭ protopopiatelorŭ de astădĭ, carĭ suntŭ numaĭ 32, atunci voturile archidiecesеĭ vorŭ scădé la 107—108.

La totŭ casulŭ între votanţiĭ Archidiecesеĭ şi aĭ dieceselorŭ sufragane nu este proporţiune dreptă, precum amŭ dovedit'o şi în numĕrulŭ 43 alŭ „Unirii" din 1892, şi pentru aceea sperămŭ, că viitoriulŭ Mitropolitŭ se va sili a pune capetŭ acesteĭ anomaliĭ, regulêndŭ împreună cu celalalţĭ factorĭ competenţĭ atâtŭ alegerea Mitropolitului, câtŭ şi a celoralalţĭ episcopĭ sufraganĭ în sensulŭ canónelorŭ şi tradiţiunilorŭ bisericeĭ nóstre. Acéstă regulare trebue să se facă şi din acelŭ motivŭ, că însu-şi Monarchulŭ nostru nu este în contra eĭ, precum se vede din hotărîrea Sa preaînaltă din 12 Decembre 1850, cu care a aprobatŭ decisiunile comisiuniĭ esmise pentru reactivarea Mitropolieĭ şi înfiinţarea episcopatelorŭ din Lugoşŭ şi Gherla.

Însă şi până atuncĭ Clerulŭ nostru trebue să purcédă la alegerea proximă aşa, încâtŭ să-şi pótă validita dorinţa şi voinţa sa cu privire la persónele, ce are să le candideze.

Amŭ arĕtatŭ cu altă ocasiune, că Clerulŭ nostru şĭ-a reservatŭ şi cu ocasiunea unirĭĭ dreptulŭ sĕŭ de a-şĭ alege o singură persónă pentru scaunulŭ mitropolitanŭ şi a o propune Maĭestăţiĭ Sale spre întărire. Acestŭ dreptŭ pre calea indigitată în numĕrulŭ 37 alŭ „Unirii" din an. trecutŭ a fostŭ restrînsŭ aşa, că clerulŭ să candideze Maĭestăţiĭ Sale treĭ persóne, din carĭ una apoĭ să se alégă şi denumescă de Mitropolitŭ.

În sensulŭ preaînalteĭ hotărîrĭ din 12 Novembre an. trecutŭ candidarea de treĭ persóne trebue să se facă şi cu ocasiunea proximeĭ alegerĭ.

Noĭ însă credemŭ, că acéstă candidare nu are niciŭ importanţă, dacă nu se face astfelŭ, încâtŭ să se dea votanţilorŭ posibilitatea de a-şĭ manifesta *dorinţa şi voinţa cu privire la tóte treĭ persónele*, ce aŭ să între în candidaţiune, şi de credinţa acésta este totŭ Clerulŭ şi poporulŭ bisericeĭ nóstre, ér noĭ prin acésta nu facemŭ altceva, decâtŭ esprimămŭ publice aceea, ce toţĭ credŭ şi simţescŭ.

Este însă evidentŭ, că dacă fiesce care alegĕtoriŭ votézĕ numaĭ o singură dată şi numaĭ pentru câte o singură persónă, saŭ cu alte cuvinte dacă se face numaĭ unŭ singurŭ scrutiniŭ alŭ voturilorŭ date pentru câte o singură per-

Feuilleton.

O descoperire.

În sĕrile frumóse din tómna trecuta de trecere de vreme luamŭ de multe orĭ ochianulŭ mititelŭ, ce-lŭ aveam la îndemână, ca să scrutezŭ ceriulŭ cu ale lui minunĭ.

Dintre tóte stelele, carĭ se uĭtaŭ galeşŭ la mine şi păreaŭ a-mĭ face semne, ca la ele să mĕ uĭtŭ, niciŭna nu era aşa de strălucitóre, niciŭna aşa de bine' făcută şi aşa de mândră ca planeta *Iupiter*.

Iupiter e stea fruntaşă între stele, şi din câte stele suntŭ pre ceriŭ, numaĭ *Venus*, mândrulŭ lucĕfĕrŭ, îlŭ întrece în lumină şi frumsĕţă.

Maĭ ĭérna trecută întîmplarea adusese lângă olaltă aceste dóuĕ stele. Fiindŭ Venus nume de femee, ţĭl vĭnia să credĭ, că din jalusie, că trebue să împacte admirarea lumiĭ cu altă stea, a venitŭ ca să arete, că deşi Iupiter între stele e fruntaşŭ, dar a stelelorŭ regină totuşĭ *ea* este.

O privelişte încântătóre aŭ oferitŭ lumiĭ amîndóuĕ împreună. Până la o vreme aŭ venitŭ totŭ maĭ aprópe, de gândeaĭ că vreŭ să-şi dea mâna, orĭ dóră să se ĭea la părueálă, apoĭ în paşĭ linĭ, cum aŭ venitŭ, totŭ maĭ departe aŭ mersŭ una de alta, ca să nu se maĭ întîlnéscă, să nu se vadă multă, multă vreme.

Şi Iupiter e frumosŭ şi mare între stele, dar Venus, lucĕfĕrulŭ drăgălaşŭ, e şi maĭ frumósă şi şi maĭ mare. Dar uneoria, cândŭ vre-unŭ nouraşŭ albŭ de zăpadă se punea pre faţa dalbă a steleĭ Venus ca unŭ vĕluŭ, era cu greŭ a spune, care e Iupiter şi carea e Venus.

Numaĭ arareorĭ se întîmplă, să se întîlnéscă la olaltă, dar mie îmĭ şi maĭ place, cum e acuma, ca Iupiter să fie rege alŭ stelelorŭ de sară, ér̆ă Venus regina dimineţeĭ. Pentru aceea totuşĭ scimŭ noĭ de-a rîndulŭ cu toţiĭ, că Venus întrece nu numaĭ stelele, ci că întrece chiar şi pre rege.

De ar fi lângă olaltă multă vreme, chiar şi fără norŭ ar trebui să facĭ asĕmĕnare între ele, ér̆ faţă de Iupiter niciŭ Venus nu e aşa de mare şi strălucitóre, cum e în asĕmĕnare cu celealalte stele.

Am vorbitŭ de aceste dóuĕ stele, după cum se vĕdŭ şi după impresiunea, ce a făcut'o asupra mea întîlnirea lorŭ din ĭérna trecută. În realitate însă Iupiter e multŭ maĭ mare, numaĭ câtŭ Venus e neasĕmĕnatŭ maĭ aprópe de pămîntulŭ nostru. Iupiter e de 1470 de orĭ maĭ mare decâtŭ pămîntulŭ nostru, ér̆ă 9 pămînturĭ, cum e alŭ nostru, facŭ câtŭ 10 Venus.

În apropierea luĭ Iupiter suntŭ nisce stele maĭ mĕrunte, aşa numite Lune saŭ trabanţĭ. Trabanţiĭ saŭ Lunele aceste cu ochĭ liberĭ nu se vĕdŭ, parte că-sŭ maĭ mĕrunţele, parte nu se vĕdŭ de lumina orbitóre a luĭ Iupiter.

Cu ochianŭ de ceva trébă vedĭ *patru*. Lune saŭ trabanţĭ înşiraţĭ într'o linie aprópe dréptă. Însă cu ochianŭ aşa de mititelŭ, cum era alŭ meŭ, se recereaŭ alţĭ ochĭ cu multŭ maĭ bunĭ, ca să-ĭ vedĭ pre toţĭ patru.

În sara întâiă am' vĕdutŭ numaĭ unŭ trabantŭ, soţuluĭ meŭ de lângă mine doĭ, în sara a dóua, cândŭ după multă încordare îmĭ succese a prinde doĭ, soţuluĭ meŭ încă a mersŭ maĭ departe, celŭ puţinŭ întăria, că vede treĭ.

Maĭ departe nu amŭ ajunsŭ. Eŭ şi după aceea totŭ numaĭ doĭ am vĕţutŭ, elŭ din sara aceea nu a maĭ avutŭ poftă, póte niciŭ timpŭ să se maĭ uĭte.

De continuamŭ observaţiunile împreună, eŭ m'aşĭ fi îndemnatŭ de elŭ, elŭ se îndemna

sónă, se póte întîmpla să între în ternariŭ şi vre-o persónă, care să fi primitŭ numaĭ unŭ singurŭ votă, şi astfelŭ să avemŭ de candidatŭ alŭ Clerului o persónă, pre care numaĭ unulŭ din Clerŭ a voit'o şi dorit'o de Mitropolitŭ.

Acésta nu este candidare, ci o batjocură a dreptuluĭ nostru de candidare.

Candidarea decĭ trebue să se facă prin treĭ scrutiniĭ, saŭ cu alte cuvinte alegătoriĭ să voteze de treĭ orĭ. Persóna, care la prima votare întrunesce maĭoritatea voturilorŭ, să fie candidată în locŭlŭ primŭ, persóna care la a dóua votare ĭese cu maĭoritate, să fie candidată în locŭlŭ alŭ 2-lea, ér persóna, care la a treia votare are maĭoritate, să fie candidată în locŭlŭ alŭ treilea. Numaĭ în chipulŭ acesta póte arĕta Clerulŭ, că pre cine doresce să-lŭ vadă în fruntea celorŭ candidaţi, şi numaĭ în chipulŭ acesta vorŭ ajunge între candidaţi persóne dorite de maĭoritatea Clerului nostru.

Acesta trebue să fie programulŭ cleruluĭ nostru pentru proxima alegere, programŭ, pre care nu noĭ l'amŭ inventatŭ, ci este dorinţa universală a tuturorŭ preoţilorŭ provincieĭ nóstre, carĭ aŭ înaintea ochilorŭ binele sânteĭ biserice.

Programulŭ acesta este prescrisŭ de sântele canóne, se află în deplină consonanţă cu actele referitóre la dreptulŭ de alegere, şi corĕspunde singurŭ principiilorŭ de dreptate şi ecuitate.

Sântele canóne prescriŭ, ca acolo unde completarea beneficiilorŭ bisericescĭ se face prin alegere, numaĭ acela să obţină beneficiulŭ, care a întrunitŭ maĭoritatea voturilorŭ alegătorilorŭ. Dacă însă se face numaĭ unŭ singurŭ scrutiniŭ, votându fiesce care alegătoriŭ pentru câte o singură persónă, atunci potŭ veni între candidaţi şi prin urmare potŭ obţiné scaunulŭ mitropolitană şi persóne, carĭ n'aŭ avutŭ maĭoritatea alegătorilorŭ pre lângă sine, şi chiar şi persóne, carĭ aŭ avutŭ numaĭ unŭ votŭ orĭ dóuĕ; ceea ce este o violare a sânteloră canóne.

Apoĭ sciutŭ este, că de nimicŭ nu s'a lipitŭ clerulŭ nostru aşa de tare, ca de dreptulŭ sĕŭ de alegere. Acestuĭ dreptŭ ĭ-a datŭ espresiune şi în actele de uniune dela sfârşitulŭ vĕculuĭ alŭ 17-lea. Şi deşi acestŭ dreptŭ, pre basa patronatuluĭ, ce şi-l'aŭ câştigatŭ domnitoriĭ nostri prin dotarea Mitropolieĭ, s'a restrînsŭ în câtva, totuşi actele referitóre la acésta restrîngere nu ne prescriŭ, nicĭ nu ne puteaŭ prescrie modalitatea, cum avemŭ să facemŭ candidarea, pentrucă dela sine se înţelege, că acea candidare trebue să se facă astfelŭ, încâtŭ lucrulŭ să corĕspundă cuvîntuluĭ, va să dică trebue să se facă aşa, încâtŭ fiesce care candidatŭ să fie propusŭ de maĭoritatea alegătorilorŭ, căcĭ altcum candidarea nu ar fi candidare, ér dreptulŭ de alegere alŭ cleruluĭ ar fi *o ilusiune*.

Este constatatŭ prin cele ce le-amŭ scrisŭ în numeriĭ 35—44 aĭ „Uniriĭ" din anulŭ trecutŭ, că prima candidare de treĭ persóne s'a făcutŭ la anulŭ 1728, cu ocasiunea alegeriĭ luĭ Ioanŭ Inocenţiŭ Clainŭ. Acésta s'a întîmplatŭ pre basa diplomeĭ împĕratuluĭ Carolŭ alŭ VI-lea de datŭ 17 Aprile 1728, în care se cetescŭ următórele: „Quem in finem benigne indulsimus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per Vos ipsi competenter praefigendo, confluat *triaque subjecta apta, idonea et qualitatibus ad id necessariis rite ac debite praedita* e confluxu suo, penes clementissimam instantiam suam Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat."

În acéstă diplomă nu se dice, cum avemŭ să facemŭ candidarea, ci ni-se porunceesce simplu, să candidămŭ *treĭ persóne apte, destoĭnice şi înzestrate cum se cuvine şi cum se cade cu cualităţile de lipsă la demnitatea episcopéscă*. Ba dacă esaminămŭ textulŭ, putemŭ uşorŭ pricepe, că împĕratulŭ şi regele apostolicŭ a voitŭ, ca clerulŭ să-şi manifesteze părerea şi voinţa cu privire *la toţi treĭ candidaţiĭ*, pentrucă spune apriatŭ, că clerulŭ unitŭ să propună treĭ candidaţi *apţi şi destoĭnici*. Dacă însă se face numaĭ unŭ singurŭ scrutiniŭ, votându fiesce care alegătoriŭ o singură dată şi pentru câte o singură persónă, atunci se póte candida şi o persónă neaptă, nedestoĭnică şi neînzestrată cu calităţile recerute, care şi-ar fi cumpĕratŭ cu banĭ votulŭ câtorva alegătorĭ. Persóne apte, destoĭnice şi înzestrate cu calităţile de lipsă se potŭ candida numaĭ în casulŭ, cându asupra fiesce căruĭ candidatŭ *întregŭ* clerulŭ alegătoriŭ îşi póte manifesta părerea şi voinţa sa, ér acésta se póte întîmpla numaĭ prin treĭ scrutiniĭ şi nu prin unŭ singurŭ scrutiniŭ, din care póte eşi unŭ candidatŭ, care numaĭ după părerea unuĭ singurŭ preotŭ este destoĭnicŭ, ér după părerea celoralalţi alegătorĭ ar fi nedemnŭ de scaunulŭ mitropolitanŭ.

Aşa dară dacă vremŭ să nu ne abatemŭ dela diplomele împĕrătescĭ şi regescĭ, prin carĭ ni-se cerŭ să propunemŭ Maĭestăţiĭ Sale treĭ persóne *apte*, trebue să insistămŭ, să se facă treĭ scrutiniĭ, ér nu numaĭ unulŭ, căcĭ altcum dreptulŭ de alegere ni-lŭ facemŭ noĭ înşi-ne ilusoriŭ şi ne espunemŭ pericululuĭ de a induce pre Maĕstatea Sa în rătăcire, propunêndu-ĭ între candidaţi şi persóne, carĭ nu ar fi apte şi destoĭnice pentru scaunulŭ mitropolitanŭ.

În fine şi principiile de dreptate şi ecuitate pretindŭ, ca la alegerea Archiepiscopuluĭ şi Mitropolituluĭ din Blaşiŭ

---

de mine, şi póte ajungeamŭ şi maĭ departe, maĭ departe până la patru, şi póte chiar şi dela patru maĭ departe. Aşa ne-a luatŭ pre dinainte profesorulŭ americanŭ Sir *Barnard* din California, carele în 9 Septembre 1892 a descoperitŭ trabantulŭ saŭ Luna a cincia a luĭ Iupiter.

Noĭ puteamŭ să-lŭ descoperimŭ de nu maĭ ĭute, dar celŭ puţinŭ pre 8 Septembre, căcĭ poetulŭ nostru a disŭ, că „unde-şŭ doĭ, puterea cresce". Elŭ a avutŭ, ce e dreptŭ, la îndemână telescopulŭ celŭ maĭ bunŭ din lume, dar doĭ Românĭ cu voinţe neclătite totŭ maĭ multŭ ĭsŭ decâtŭ unŭ Americanŭ, fie acela chiar şi Sir Barnard din California.

Vĕ puteţi închipui nĕcasulŭ meŭ, cându am cetitŭ întâia óră, că unŭ Americanŭ a vĕdutŭ cu totulŭ cinci trabanţi. Pretinulŭ meŭ cu puţină ostenélă putea să vadă chiar maĭ mulţi de cinci trabanţi.

Ce bine ar fi fostŭ, dacă la sosirea vestiĭ, că Sir Barnard din California în 9 Septembre a descoperitŭ alŭ cincilea trabantŭ, putea să se telegrafeze înapoĭ, că la noĭ în Europa trabantulŭ e cunoscutŭ din 8 Septembre 11 óre 59 minute şi 59 secunde sara şi a fostŭ descoperitŭ de X şi Y din Z. Ce bine era, dacă trabantulŭ în locŭ de a purta numele Barnard, cum póte-lŭ vorŭ numi, s'ar chema trabantulŭ X, după numele pretinuluĭ meŭ.

Pre celalalţi patru trabanţi, dintre carĭ eŭ am vĕdutŭ doĭ, ĕră pretinulŭ meŭ treĭ, ĭ-a descoperitŭ Galilei în an. 1610 în luna luĭ Ianuariŭ, aşadară chiar înainte de asta cu 283 de anĭ. Trabanţiĭ aceştia ĭsŭ maĭ depărtaţi de Iupiter şi cu o cale şi maĭ marĭ.

Trabantulŭ alŭ cincilea, descoperitŭ acum de aprópe, încă nu e chiar aşa de micŭ, încâtŭ de mĕruntŭ ce-ĭ să nu se pótă vedé şi cu telescópe maĭ de rîndŭ. S'ar putĕ, dacă nu ar fi copleşitŭ de radĕle, ce le respândesce Iupiter.

După calculările făcute trabantulŭ alŭ cincilea cu celealalte patru dimpreună face încunjurŭ în jurulŭ luĭ Iupiter. Unŭ încunjurŭ întregŭ îlŭ face în 17 óre şi 36 minute. Celalalţi trabanţi, cu deosĕbire treĭ din eĭ, ĭsŭ cu multŭ maĭ sprinteni, cu multŭ maĭ bunĭ de pecióre. Ĕtă la fiesce care timpulŭ de lipsă, ca să descrie câte unŭ cercŭ întregŭ în jurulŭ planeteĭ:

1 di şi 18 óre,
3 dile „ 13 „
7 „ „ 4 „
16 „ „ 18 „

Am vorbitŭ de cercurĭ, căcĭ după calculările făcute căile descrise ĭsŭ aprópe cercurĭ.

Luna nóstră încunjură pămîntulŭ în 27 dile 7 óre 43 minute şi 11·5 secunde. Asemĕnându numeriĭ aceştia cu ceĭ de susŭ, vĕ puteţi face închipuire, ce nebunesce potŭ să alerge Lunile luĭ Iupiter, sciindŭ că chiar carŭ cu boĭ nicĭ Luna nóstră nu e.

Mĭ-ar plăcé să sciŭ, că resăriteniĭ de pre Iupiter după care Lună se îndréptă, după carea îşĭ socotescŭ eĭ timpulŭ? La noĭ e uşorŭ, că Lună e numaĭ una, dar acolo din cinci şi póte şi maĭ multe pre carea să şĭ-o alégă?

De cumva şi între eĭ suntŭ geşeftarĭ, cum suntŭ printre aĭ nostri, şi potŭ să-şĭ socotéscă interesele la lună, uşorŭ îţi poţi închipui, după carea se vorŭ fi îndreptându.

Dar tréba lorŭ, celorŭ de acolo. Nóuĕ destulă grije ne daŭ aĭ nostri. Şi dacă cu tóte aceste am atinsŭ cestiunea, totŭ numaĭ în interesulŭ nostru am făcut'o. Nisce geşefturĭ grase pre acolo şi o comunicaţiune bună dela noĭ şi până acolo pre noĭ ne-ar uşura de mulţi geşeftarĭ de aĭ nostri.

Mulţi din ceĭ la carĭ le place să mediteze la lumina Luneĭ, şi să-şĭ încredinţeze eĭ şóptele lorŭ taĭnice, vorŭ fi gândindŭ, că pre Iupiter, cu atâtea Lune, e lume multŭ maĭ bună ca la noĭ, unde nu e decâtŭ o Lună. E numaĭ o Lună şi şi acésta maĭ multŭ nu o vedĭ decâtŭ o vedĭ. Lune pline ĭsŭ numaĭ puţine, şi şi din puţinele, ce suntŭ, unele cadŭ ĭérna, cându şóptele îţi înghéţă în gură, ér din celealalte lune pline multe nu se vĕdŭ de noĭ.

Pre câtŭ potŭ eŭ deduce din spusĕle sciinţeĭ, adoratoriĭ Luneĭ nu aŭ să-şĭ doréscă stările din Iupiter. Să vĕ spunŭ de ce.

Iupiter e la o depărtare de vre-o 773 milióne de chilometri dela sóre, şi aşadară de 5 orĭ maĭ departe şi încă şi maĭ bine, de cum e sórele de noĭ. Din celea ce se scie despre scăderea luminel cu depărtarea, putemŭ conchide, că Iupiter capĕtă de 25 de orĭ maĭ puţină lumină şi căldură dela sóre, de cum ne vine nóuĕ pre pămîntŭ.

Vĕ închipuiţi sórele împărţitŭ în 25 de părţi tăiate pre o formă, şi vĕ maĭ închipuiţi,

să fie hotărîtóre voturile preoţilorŭ din Archidiecesă, căci Mitropolitulŭ este totodată şi episcopulŭ aceleĭ archidiecese, şi prin urmare pre nimenĭ nu-lŭ interesézĕ aşa de aprópe persóna viitoruluĭ Mitropolitŭ ca tocmaĭ pre Clerulŭ şi poporulŭ archidiecesseĭ nóstre. Dacă însă se face numaĭ unŭ singurŭ scrutiniŭ, atunci póte cineva să ajungă între candidaţi fără să fi obţinutŭ nici măcarŭ unŭ singurŭ votŭ din Archidiecesă, ceea ce ar fi cea maĭ mare nedreptate, ce s'ar puté face archidiecesseĭ nóstre.

Vremŭ deci să fimŭ drepţi şi ecuitabilĭ?

Atunci să facemŭ treĭ scrutiniĭ şi astfelŭ să împlinimŭ prescrierile sânteloră canóne, să satisfacemŭ diplomeloră regesci şi să nu mâhnimŭ clerulŭ şi poporulŭ archidiecesseĭ, alŭ căruĭ păstoriŭ avemŭ să-lŭ alegemŭ.

Lumea este fórte bănuitóre, fiindŭ fórte agitată de luptele politice. Pentru aceea declarămŭ, că în scrierea acestoră şire nu persónele aŭ fostŭ înaintea ochiloră nostri, ci interesele sânteĭ biserice, şi salvarea dreptuluĭ nostru de alegere, pre câtŭ se póte salva prin candidare.

De ale peregrinajuluĭ. — În causa peregrinajuluĭ românescŭ la Roma amŭ întreprinsŭ deja toţĭ paşiĭ necesarĭ.

Amŭ anunţatŭ Sânţieĭ Sale intenţiunea nóstră şi amŭ cerutŭ audienţă specială pentru noĭ. Rĕspunsulŭ încă nu ne-a sositŭ. Îndată ce ne va sosi acestŭ rĕspunsŭ, vomŭ publica programulŭ detaiatŭ alŭ călĕtorieĭ.

Cu direcţiunile căilorŭ ferate amŭ întratŭ în pertractărĭ, şi resultatulŭ, la care amŭ ajunsŭ, este preste mĕsură favorabilŭ. Deşi numĕrulŭ nostru va fi maĭ restrinsŭ cu multŭ, decâtŭ alŭ peregrinajuluĭ ungurescŭ, cu tóte aceste ne vomŭ bucura de favoruri aprópe egale cu ale dînşiloră. La totŭ casulŭ însă peregriniĭ nostri vorŭ fi îngrijiţi maĭ bine şi vorŭ avé o comoditate maĭ mare, decâtŭ peregriniĭ ungurĭ, carĭ facă călĕtoria dela Budapesta până la Roma fără de nicĭ o întrerupere.

Mulţi dintre participanţiĭ la pregrinajulŭ nostru aŭ datŭ espresiune dorinţeĭ sale, ca cu ocasiunea acésta să le facemŭ posibilă visitarea oraşeloră celoră maĭ principale din Italia. Alţiĭ se îndestulescŭ a vedé numaĭ Roma şi a se întórce. Aceştia toţĭ doresc̆ŭ a face călĕtoria totŭ pre uscatŭ. Suntŭ în fine alţiĭ, carĭ din cruţare de spese vorŭ să mérgă pre la Fiume—Ancona, adecă pre mare.

Intenţiunea nóstră e, să facemŭ pre voe la toţĭ, şi suntemŭ în fericita posiţie a o şi puté face. Vomŭ porni deci în *dóuĕ grupe*. Ceĭ ce vorŭ merge pre uscatŭ, vorŭ ţiné linea: *Budapesta—Fiume—Cormons—Veneţia —Bologna—Firenze—Roma*. Ceĭ ce vorŭ merge pre mare, aŭ să urmeze linea: *Budapesta—Fiume—Ancona—Roma*. Pentru comoditatea acestoră din urmă unulŭ dintre aranjatorĭ, care cunósce împrejurările şi limba, va merge cu dînşiĭ.

La *Roma* ne vomŭ întâlni cu toţiĭ în aceea-şi di şi pre câtŭ va fi posibilŭ în acela-şĭ Hótel, şi vomŭ petrece *patru* dile. Va fi grijea aranjatoriloră, a vedé, ca toţĭ participanţiĭ să pótă cerceta în dilele aceste totŭ ce are Roma maĭ însemnatŭ.

La *Roma* peregrinajulŭ se va împărţi în treĭ grupurĭ. Uniĭ se vorŭ întórce pre la *Ancona—Fiume—Budapesta*, alţiĭ pre uscatŭ pre la *Firenze—Bologna—Cormons—Fiume—Budapesta*, şi în fine alţiĭ vorŭ merge la *Neapolŭ*, ér de acolo se vorŭ întórce pre la *Spezia—Genua—Turin—Milano—Cormons—St.-Peter—Fiume—Budapesta*.

Ceĭ carĭ mergŭ pre uscatŭ, vorŭ odihni câte o di în *Veneţia* şi *Firenze*, putêndŭ cerceta astfelŭ şi aceste dóuĕ perle ale Italieĭ.

Ceĭ carĭ vorŭ merge şi pre la Neapolŭ etc., vorŭ petrece în Neapolŭ dóuĕ dile, vorŭ cerceta Pompeji şi Vesuvulŭ, apoĭ vorŭ maĭ petrece câte o di în *Genua* şi *Milano;* vorŭ vedé adecă *Veneţia, Firenze, Roma, Neapolŭ, Genua* şi *Milano;* cu alte cuvinte aceştia vorŭ vedé tóte oraşele principale ale Italieĭ.

Preţurile pentru aceste treĭ combinaţiunĭ suntŭ următórele:

I. Pentru calea: Budapesta—Fiume —(pre mare) Ancona—Roma, cu patru dile întreţinere în Roma (cuartirŭ, serviţŭ, luminatŭ, dejunŭ şi diner cu 6 specii de mâncare, omnibus dela staţie la Hôtel şi dela Hôtel la staţie şi taxele ciceronilorŭ), şi înderĕptŭ pre la *Ancona—Fiume—Budapesta: Cl I.* 120 fl. *Cl. II.* 102 fl.

II. Pentru calea: *Budapesta—Fiume—Cormons—Veneţia* (o di întreţinere ca maĭ susŭ) *—Bologna—Firenze* (o di întreţinere) *—Roma* (patru dile întreţinere ca maĭ susŭ) şi înderĕptŭ totŭ pre calea acésta: *Cl. I.* 190 fl., *Cl. II.* 158 fl.

III. Pentru calea: *Budapesta—Fiume—Cormons—Veneţia* (o di întreţinere ca maĭ susŭ) *—Bologna—Firenze* (o di întreţinere) *—Roma* (patru dile întreţinere) *—Neapolŭ* (dóuĕ dile întreţinere) *—Genua* (o di întreţinere) *—Milano* (o di întreţinere) *—Cormons—Fiume—Budapesta*: *Cl. I.* 226 fl., *Cl. II.* 185 fl.

Din programulŭ acesta şi din preţurile înşirate póte vedé orĭ cine, că noĭ cu cea maĭ mare desinteresare ne-amŭ nisuitŭ a asigura publiculuĭ nostru o călĕtorie comódă, plăcută, instructivă şi ieftină. Preţurile nóstre suntŭ relativŭ maĭ moderate decâtŭ ale peregrinajuluĭ ungurescŭ.

Observămŭ, că pentru a beneficia de preţurile rutelorŭ de sub II şi III se poftescŭ celŭ puţinŭ 25 persóne. La ruta I potŭ fi şi maĭ puţinĭ.

Maĭ departe observămŭ, că la întreţinere amŭ provĕdutŭ dóuĕ mâncărĭ comune pre di, pentrucă altcum la 12 óre amŭ fi siliţi tot-deuna a ne rentórce la Hôtel, prin ce s'ar prăpădi fórte multŭ timpŭ. Este credemŭ cu multŭ maĭ practicŭ a îmbuca ceva la vre-o ospĕtărie, ce cade în drumŭ, şi a lăsa mâncarea principală, prânduluĭ, pre 6 óre sara. Aşa facŭ anglesiĭ, şi sciutŭ e, că eĭ în lucrurĭ de aceste suntŭ fórte practicĭ.

---

că o bucată de aceste bine rotundită se deslipesce de celealalte şi plutesce singură în universŭ. Cum s'ar vedé acésta dela noĭ, aşa şi numaĭ aşa de mare se vede din Iupiter sórele nostru strălucitoriŭ. Şi dacă numaĭ atâta lumină capĕtă planeta dreptŭ dela sóre, vĕ puteţi închipui, ce nefnsemnată va fi lumina Lunelorŭ sale.

Şi cu lumina totŭ ar fi cum ar fi, dar de căldură e şi maĭ rĕŭ, că de nu are cumva Iupiter căldură proprie a sa, atunci şi vara cea maĭ căldurósă de acolo e numaĭ ca o îérnă maĭ moiśóră dela noĭ.

Gândiţi-vĕ, ce puţină ni-se pare căldura, ce o căpĕtămŭ acuma dela sóre, mulţĭ póte nicĭ nu credŭ, că şi pre vremurĭ de acestea geróse ne maĭ dă căldură, dar ce ar fi, dacă amŭ primi de 25 de orĭ maĭ puţină, şi în locŭ de — 29° C, cum a fostŭ în dilele aceste, amŭ avé de — 29×25°, adecă — 725° C.

Dar nicĭ în alte privinţe nu suntŭ pentru noĭ acolo stări aşa de potrivite ca aci pre pământulŭ nostru. Corpurile acolo apasă de 2 orĭ maĭ multŭ şi şi maĭ bine ($2^1/_3$ orĭ) ca la noĭ, aşa că unŭ omŭ, ce pórtă cu uşurinţă propria sa greutate de 75 chilogramĭ, acolo ar trebui să pórte în spinare 175 de chilogramĭ. Dar óre aşa să fie?

Dacă Iupiter e aievea de 1470 de orĭ maĭ mare ca pământulŭ şi de 4 orĭ maĭ rarŭ decâtŭ acesta, ér aerulŭ luĭ e desŭ ca apa nóstră, cum se dă cu socotéla, atunci trebue să atragă corpurile de pre elŭ de $2^1/_3$ orĭ maĭ tare, de cum le trage pre ale sale pământulŭ nostru. Şi dacă ele suntŭ atrase cu putere de $2^1/_3$ orĭ maĭ mare, trebue să şi apese de $2^1/_3$ orĭ maĭ multŭ.

Iupiter se învîrte în jurulŭ osieĭ sale, cum se învîrte şi pământulŭ nostru, deci di şi nópte şi elŭ are întocmaĭ ca şi noĭ. Dar dilele şi nopţile de pre elŭ îşŭ micĭ, căci la olaltă îsŭ maĭ numaĭ atâta ca o di de a nóstră scurtă, ca o di de îérnă. O di şi o nópte de pre Iupiter e de 9 óre şi 55 minute. Într'atâta se învîrte Iupiter odată.

Dar cu atâtŭ maĭ lungĭ îsŭ aniĭ. Până ce noĭ facemŭ unŭ încunjurŭ în jurŭ de sóre în 365 de dile 5 óre 48 minute şi 48 secunde, Iupiter abia în 11 anĭ 314 dile şi 20 de óre îşĭ gată calea în jurŭ de sóre.

Omulŭ aşa e făcutŭ, că doresce să scie totŭ ce se petrece pre sub sóre, şi de se póte, să scie şi cele ce suntŭ deasupra luĭ. Unde nu póte să afle, se apucă şi face combinaţiunĭ, cum ar puté să fie.

Nu e mirare dară, că mulţĭ înşi aŭ cercatŭ, să-şi dea rĕspunsŭ, dacă pre Iupiter potŭ să fie ómenĭ saŭ alte fiinţe viĭ.

E muncă zădarnică a voi să rĕspundĭ la întrebarea, dacă în Iupiter şi preste totŭ în stele suntŭ ómenĭ saŭ alte fiinţe viĭ ca la noĭ, orĭ dóră numaĭ aicĭ pre pământŭ să fie, şi sóre, lună şi stele tóte, tóte să fie pustiĭ. Aşa încă maĭ înţelegŭ, să mi-se spună, că în cutare stea domnescŭ astfelŭ de stărĭ, încâtŭ pre lângă aceste omulŭ ar puté trăi, orĭ dóră împrejurările îsŭ de aşa, încâtŭ fiinţă vie nu póte ca să fie.

Însă eŭ de astădată numaĭ atâta voiŭ să însemnŭ, că de cumva ar fi fiinţe viĭ pre Iupiter, a bună óră ómenĭ, şi aceştia ar fi să fie de atâtea orĭ maĭ marĭ ca noĭ, de câte orĭ şi Iupiter ne întrece pământulŭ în mărime, — ómeniĭ aceştia ar fi aşa de marĭ, de maĭ marĭ nicĭ în vechile poveştĭ nu potĭ ca să afli.

Cândŭ în poveştĭ audĭ de cutare smeŭ, că numaĭ peciórele îĭ suntŭ pre pământŭ, ér capulŭ în norĭ i-se perde, atunci, şi pre deplinŭ nicĭ chiar atunci, nu-ţĭ potĭ face închipuire, ce mare ar fi omulŭ de pre Iupiter, dacă ar fi să fie. Înaltŭ ar fi cam de 2700 de metri, ér trupulŭ luĭ în cumpĕnă ar trage, firesce acolo şi nu la noĭ 257,250 kg.

Dacă Iupiter e aşa de mare faţă de pământulŭ nostru, şi totuşi aşa de micŭ se vede, — cum s'ar vedé pământulŭ nostru, dacă noĭ amŭ fi acolo şi ne-amŭ uĭta de acolo încóce? Cu ochiĭ liberĭ nu s'ar vedé, ér Luna nóstră póte nicĭ cu telescópe de cele marĭ.

Înainte de a pune capetŭ celoră înşirate aci, îmĭ vine în minte să maĭ spunŭ, că într'o sară, pre cândŭ mĕ uĭtam cu ochianulŭ la Iupiter, pre lângă tótă silinţa şi încordarea nu am pututŭ să-ĭ vĕdŭ nicĭ o Lună, deşi numaĭ în sara premergĕtóre vĕdusem dóuĕ. De ce nu am pututŭ să vĕdŭ? Póte ceriulŭ nu a fostŭ chiar aşa curatŭ, cum fusese în sĕrile de maĭ înainte, cu tóte că mie-mĭ părea a fi seninŭ ca şi atunci? Orĭ dóră Lunele maĭ mărişóre, pre carĭ le vĕdusem în sările trecute, apucaseră în dosulŭ luĭ Iupiter în umbra luĭ, şi în vremea, pre cândŭ mĕ uĭtam eŭ, locuitoriĭ luĭ, de cumva suntŭ, aveaŭ întunecime de 2 Lune?

Nu dicŭ, că a fostŭ întunecime, dar de

Mâncarea pre cale, beuturile spirituóse, preţurile de întrare la musee aŭ să le plătéscă călĕtoriĭ, pentrucă tóte aceste nu se potŭ aranja în comunŭ pentru toţi. Bine înţelesŭ, că aranjatoriĭ vorŭ fi întru tóte spre ajutoriulŭ stimaţilorŭ călĕtorĭ.

Rugămŭ decĭ pre toţi cei ce s'aŭ insinuatŭ la peregrinajulŭ românescŭ, să ne facă cunoscutŭ, care din cele treĭ rute şĭ-o alegŭ, pentru ca să ne scimŭ orienta. Sperămŭ totodată, că la vederea condiţiunilorŭ acestora preste mĕsură favorabile, se vorŭ insinua şi participanţĭ noĭ. De altmintrea şi cu numĕrulŭ de până aicĭ reuşita călĕtorieĭ este asigurată.

Programele detaiate se vorŭ publica şi se vorŭ trimite fiesce căruĭ insinuatŭ preste vre-o câteva sĕptĕmânĭ.

Aşa dară încă odată: *La Roma!*

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopulŭ de Rozsnyó şĭ-a aflatŭ imitătorŭ în episcopulŭ de Szombathely Corneliŭ Hidassy. Acesta în circulara de anulŭ noŭ, vorbindŭ despre cestiunile şi raporturile bisericescŏ-politice le numesce îngrijitóre. Apoĭ continuă: „Cu toţiĭ putemŭ simţi şi trebue să mărturisimŭ, că avemŭ mare lipsă de ajutoriulŭ dumnedeescŭ, *de-órece trăimŭ dile rele, vijelii turbate lovescŭ biserica luĭ Isusŭ Christosŭ, ómenĭ fără Dumnedeŭ ţesŭ contra eĭ planurĭ infernale.*" În fine îndémnă preoţimea la rugăciune, perseveranţă şi împlinirea acurată a misiuniĭ sale.

Roma.

În Consistoriulŭ secretŭ dela 16 a c. Sânţia Sa Leonŭ XIII a numitŭ cardinalĭ pre *Persico,* secretariulŭ Propagandeĭ, *Mocenni,* vicesecretarŭ de statŭ, *Galimberti,* nunciŭ la Viena, *Malagola,* archiepiscopŭ de Ferme, *Quarino,* archiepiscopŭ de Messina, *Thomas,* archiepiscopŭ de Rouen, *Meignan,* archiepiscopŭ de Tours, *Krementz,* archiepiscopŭ de Colonia, *Kopp,* episcopŭ principe de Breslaŭ, *Vaszary,* primate alŭ Ungarieĭ, *Lainz y Forez,* archiepiscopŭ de Sevilla, *Vaughan,* archiepiscopŭ de Westminster şi *Loguet,* primate alŭ Irlandeĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentŭ se continuă desbaterile speciale asupra budgetuluĭ ministeruluĭ de interne. Oratoriĭ tuturorŭ partidelorŭ recunoscŭ, că în Ungaria legea electorală este nedréptă şi trebue revisuită, şi că administrarea preste totŭ este defectuósă. Enunţările ministruluĭ Hieronymi în cestiunea asta le vomŭ împărtăşi în numĕrulŭ următoriŭ. În şedinţa dela 10 a c., fiindŭ la ordinea dileĭ budgetulŭ pentru întreţinerea curţiĭ, referentulŭ Asboth János a făcutŭ adoratorilorŭ luĭ Kossuth o aspră mustrare. Elŭ a dişŭ: „Suntŭ de aceia, carĭ scurmă şi daŭ vîntŭ la totŭ ce-ĭ în stare a provoca neîncredere între naţiune şi rege, între naţiune şi armată. Cândŭ a venitŭ aicĭ Maĭestatea Sa la iubileulŭ încoronăriĭ şi a primitŭ deputaţiunea capitaleĭ, atuncĭ înaintea deputaţiuniĭ a ridicatŭ capitala la rangulŭ de reşedinţă. Reşedinţa însă puţinŭ după aceea alese cetăţanŭ de onórepre acelŭ bărbatŭ eminentŭ, care la 14 Aprilie 1849 a proclamatŭ detronarea, ca după puţinŭ timpŭ să oferéscă s. corónă ungară ţarului muscălescŭ (sgomotŭ teribilŭ în stînga) . . . pre acelŭ bărbatŭ, care şi acum stă pre lângă principiulŭ detronăriĭ. Dară suntŭ convinsŭ, că până ce Kossuth Lajos nu a devenitŭ persónă istorică, până elŭ se pune pre sine în opositie actuală faţă de corónă, până atuncĭ *nu se patŭ serbători ambiĭ împreună.* Şi Iacobiniĭ aŭ totŭ accentuatŭ loialitate, până ce nu aŭ cerutŭ ultima concesiune, capulŭ regeluĭ. „Cuvintele luĭ Asboth aŭ făcutŭ o impresiune penibilă asupra parlamentuluĭ.

Germânia.

Cancelariulŭ Caprivi în şedinţa dela 13 a c. a comisiuniĭ militare parlamentare a dişŭ, că situaţia politică generală nu este nefavorabilă. La casŭ de răsboiŭ armata germână are să opereze în dóuĕ direcţiunĭ. În tenórea alianţeĭ atacului rusescŭ îndreptatŭ în contra Austro-Ungarieĭ ar forma casus belli şi pentru Germânia, şi în atare casŭ céstă din urmă în acela-şĭ timpŭ trebue să fie pregătită şi la o acţiune în spre apusŭ. După dispusĕţiunile observate în Rusia şi Francia o apropiere între aceste puterĭ este probabilă. A maĭ dişŭ cancelarulŭ, că drumulŭ Rusieĭ spre Constantinopolŭ nu va maĭ trece numaĭ prin Viena, ci prin pórta Brandenburguluĭ. Îngrijirea cancelaruluĭ se pare a avé scopulŭ de a câştiga opiniunea publică pentru proiectulŭ militarŭ, atâtŭ de aspru combătutŭ de o parte a preseĭ.

Corespondinţe.

Bistra în 12 Dec. 1892.

Onorată Redacţiune!

Domnulŭ corespondentŭ din tractulŭ Roşieĭ în corespondinţa sa apărută în Nrulŭ 50 alŭ „Uniriĭ", în partea ce privesce biserica cea nóuă din Bistra, ne-a prevenitŭ, făcêndŭ după espunerea dluĭ vice-protopopŭ ca unŭ raportorŭ altcum de bună credinţă, dar nu tocmaĭ iniţiatŭ în starea nóstră locală o istorie nu chiar palidă, dar nicĭ de totŭ corectă, a bisericeĭ, a faselorŭ, prin carĭ a trecutŭ edificarea aceleia, precum şi o amintire pre câtŭ de taxativă, pre atâtŭ de nejustă, ba póte chiar parţială, despre apreţiarea şi clasificarea factorilorŭ, după meritele obţinute întru realisarea scopuluĭ prin zelŭ şi diligintă.

Fundamentulŭ la biserica nóstră cea nóuă s'a pusŭ încă în anulŭ 1844.

Deşi idea şi intenţiunea părinţilorŭ nostri a fostŭ salutară, calcululŭ însă — cu tóte că suma speselorŭ în preliminariŭ era la 38,000 fl. v. a. evaluată, — le-a fostŭ greşitŭ, ér întreprinderea, — netrăgêndu-şĭ samă de starea materială, — fórte îndrăsnéţă. La acésta s'aŭ maĭ adausŭ şi evenimentele din 1848/49.

Pre cândŭ în Bistra funcţiona ca parochŭ şi protopopŭ fericitulŭ Mitropolitŭ Şuluţŭ, între anii 1830—35, se ventilase lărgirea bisericeĭ celeĭ vechĭ, edificate cu ajutoriulŭ fericituluĭ Episcopŭ Petru P. Aronŭ. Următoriĭ luĭ Şuluţŭ în oficiulŭ parochialŭ aŭ părăsitŭ acéstă idee şi aŭ conceputŭ planulŭ edificăriĭ bisericeĭ celeĭ nóuĕ.

Spesele acesteĭ întreprinderĭ aŭ trecutŭ, după cum urmările aŭ dovedităŭ, preste puterea materială a poporuluĭ aşa, că aceştia greutatea, agravată şi prin greutăţile timpuluĭ, în care trăimŭ, numaĭ prin ascultare de conducĕtoriĭ sĕĭ, prin sacrificiŭ de admiratŭ şi abnegaţiunea intereselorŭ propriĭ aŭ putut'o suporta.

Nu în mĕsură neînsemnată a derogatŭ succesuluĭ şi indiferentismulŭ necualificabilŭ alŭ conducĕtorilorŭ nostri chemaţi în puterea oficiuluĭ a relua în mână conducerea întreruptă a afacerilorŭ referitóre la terminarea edificiuluĭ, pre a căreia ziduri crescură ĭérbă şi cucute, şi la carĭ ne uĭtamŭ cuprinşĭ de-o adâncă întristare.

Abia după congresulŭ bisericescŭ din anulŭ 1875, fiindŭ cestiunea acolo printr'unŭ memorandŭ sulevată, s'aŭ făcutŭ în urma uneĭ ordinaţiunĭ consistoriale paşiĭ necesarĭ pentru reînceperea lucruluĭ şi terminarea edificiuluĭ, s'a adunatŭ materialŭ, ér în anulŭ 1879 s'a făcutŭ prin primŭ-curatorele de atuncĭ Ioanŭ Birla, omŭ cu puţină carte, dar cu maĭ multă rafinărie, o repartiţiune pre poporŭ de 14,000 fl. v. a., cu carĭ apoĭ s'a reluatŭ lucrulŭ întreruptŭ de 31 anĭ.

Acum s'a începutŭ era defrandărilorŭ şi a înstrăinăriĭ materialuluĭ. Totŭ în acéstă epocă se întîmplară frecărĭ între curatorele susnumitŭ şi fratele sĕŭ Ioanŭ Burzŭ, atuncĭ capelanŭ, de o parte, şi între superioriĭ sĕĭ spiritualĭ de altă parte.

Aceştĭ doĭ demagogĭ, ajutaţi şi prin spriginulŭ poporuluĭ sedusŭ, aŭ denegatŭ — călcândŭ disciplina — ascultarea şi subordinaţiunea. Prin urmare activitatea protopopuluĭ Laslo şi a parochuluĭ de atuncĭ Butnariŭ era prin opositia, ce le-o făceaŭ aceştĭ doĭ fraţi, de totŭ paralisată, şi nu e mirare, dacă dlŭ Butnariŭ pre lângă tóta bunăvoinţa s'a nu

---

pututŭ de ce să nu se fi pututŭ fi, cândŭ pre Iupiter întunecimile îsŭ neasĕmĕnatŭ maĭ dese ca la noĭ, cândŭ acolo nu este dĭ şi nu nu e nópte fără întunecime saŭ chiar întunecimĭ de Lune.

Óre de pre Iupiter cum aĭ vedé ceriulŭ cu stelele luĭ? Şi de cumva suntŭ fiinţe viĭ, ceva soiŭ de ómenĭ, scrutézĕ óre şi eĭ ceriulŭ ca şi noĭ? Aŭ eĭ telescópe, cum avemŭ noĭ pre pămîntŭ, eŭ ce e dreptŭ micŭ, dar Sir Barnard mare?

Pre Iupiter condiţiunile îsŭ multŭ maĭ potrivite pentru scrutarea ceriuluĭ de cum suntŭ ele aci la noĭ. Lumina sóreluĭ e debilă, aşa câtŭ chiar şi cu ochĭ de aĭ nostri încă aĭ vedé stelele pre ceriŭ până şi diua între amédĭ, firesce dacă vederea nóstră ar puté străbate prin atmosfera désă a luĭ Iupiter, de carea am vorbitŭ.

De ce să nu se pótă, ca vre-unŭ astronomŭ de acolo să se fi uĭtatŭ chiar deodată cu mine, eŭ la eĭ, elŭ încóce spre pămîntŭ? Şi de cumva la trupŭ a fostŭ de 1470 de orĭ maĭ mare decâtŭ mine, şi puterea de vedere încă totŭ aşa i-a fostŭ de mare, şi se va fi uĭtatŭ cu unŭ telescopŭ de 1470 de orĭ maĭ mare, nu ca alŭ meŭ, ci ca alŭ luĭ Sir Barnard, óre nu m'a vĕdutŭ, că în ce îmĭ batŭ capulŭ, şi nu va fi rîsŭ de mine, cu ce ochianŭ vreŭ eŭ să scrutezŭ ceriulŭ? De aşĭ sci, că tóte, tóte îsŭ chiar aşa, cum le-am descrisŭ aci, mĭ-ar veni să credŭ, că astronomulŭ gigantŭ de acolo şĭ-a bătutŭ joculŭ de mine, acoperindu-mĭ calea, numaĭ ca să nu vĕdŭ trabanţiĭ. Dar să nu-lŭ fi pusŭ pĕcatele, s'o facă acésta, că ar fi vaĭ de elŭ!

şi-a putută desvolta activitatea prin ingerinţă în afacerile bisericeĭ.

Ceĭ doĭ fraţi folosindu-se de ocasiune, aŭ pescuitŭ în tulbure, ba ungêndu-se în mĭere, înfundându mâna până în cotŭ în baniĭ bisericeĭ, s'aŭ şi linsŭ.

Dar apoĭ raţiociniile? De, acelea aŭ fostŭ aprobate totdeuna prin poporulŭ sedusŭ cu vorbe umflate şi cu promisiuni grase, ér prin esactoratulŭ archidiecesanŭ încă şi atuncĭ licuidate, cândŭ — si asta e faptă — se scria în raţiocinĭĭ prin curatorele raţiocinante: „Am solvitŭ dluĭ Petru Ioanette din împrumutulŭ contrasŭ 1000 fl. v. a.," ér elŭ îşĭ da cuitanţa însu-şĭ, fără ca să fi solvitŭ mieа.

Acestŭ curatorŭ a fostŭ abia în anulŭ 1884 amovatŭ din curatorie, dar elŭ şi atuncĭ a denegatŭ estradarea lăduĭ şi a averiĭ bisericeĭ, carĭ numaĭ prin procesŭ s'aŭ pututŭ smulge din mâna luĭ.

Dela anulŭ 1881 — dupĭ ce uniile s'aŭ mâncatŭ şi cheltuitŭ, şi după ce şi măestrulŭ întreprinzĕtorĭŭ Ioanŭ Mărgineanŭ ne-a scurtatŭ biserica cu 1300 fl. v. a., — lucrulŭ a stagnatŭ până la anulŭ 1889. În acestŭ anŭ — numaĭ cu mare greutate şi precauţiune — s'aŭ aruncatŭ din noŭ pre poporŭ 4600 fl. v. a.

Parochia după depărtarea dluĭ Ioanŭ Butnariŭ în 1884 a fostŭ administrată prin parochulŭ din Câmpenĭ dlŭ Iuliŭ Poruţŭ, şi aci prin aserţiunea dluĭ raportorŭ, cumcă în acestŭ intervalŭ până la venirea dluĭ administratorŭ Alesandru Papiŭ întîmplată în 1888 nu s'ar fi pututŭ face nimicŭ pentru biserică, în interesulŭ adevĕruluĭ mĕ vĕdŭ îmboldituŭ a o rectifica în acelŭ sensŭ, cumcă şi în acestŭ periodŭ de 4 anĭ s'a făcutŭ fórte multŭ pentru biserică.

Lasŭ să vorbéscă faptele: Archiva deranjată s'a pusă în ordine, s'a scosŭ averea din mâna vampirilorŭ, şi s'a asiguratŭ; birica şi-a câştigatŭ baniĭ defraudaţĭ şi desdaunare pentru materialŭ înstrăinatŭ, în totalŭ suma considerabilă de 1400—1500 fl. v. a. Dela sine se înţelege, cumcă acestea resultate s'aŭ obţinutŭ prin cooperarea comisiunĭĭ inveştigătóre, ér cercetarea într'atâta a fostŭ de turbulentă şi iritată, încâtŭ notariulŭ comisiunĭĭ s'a vĕdutŭ îndemnatŭ a-şĭ părăsi postulŭ depărtându-se în parochia sa.

După tóte acestea fie-mĭ permisŭ a reveni la persónele preoţilorŭ nostri astădĭ fungenţĭ. O facŭ însă acésta cu mare reservă, fiindŭ că nu voescŭ nicĭ a le vătĕma ambiţiunea încărcându-i cu laude atuncĭ, cândŭ faptele vorbescŭ destulŭ de elocuentŭ, dar nicĭ a le denega recunoscinţa pentru meritele obţinute prin conlucrarea la terminarea edificiuluĭ descrisŭ şi apreţiate în corespondinţa menţionată. Nu o potŭ face nicĭ una nicĭ alta, pentrucă nu poşedŭ cuvinte, cu carĭ, punêndu-le în cumpĕna dreptăţiĭ, li-s'ar puté mĕsura lauda şi recunoscinţa, şi ar puté fi recompensaţĭ atâtŭ dlŭ administratorŭ Alesandru Papiŭ, câtŭ şi ceĭ doĭ capelanĭ dniĭ Petru Simu şi Romulŭ Marcu pentru fatigiile şi ostenelele, cu carĭ aveaŭ a se lupta, atârnă faţă cu oposiţia, ce le-o făceaŭ inimiciĭ bisericeĭ agitându şi provocându pre poporenĭ la renitenţă, câtŭ şi maĭ virtosŭ — fiindŭ-că organele bisericescĭ nu poşedŭ dreptulŭ esecutivŭ — faţă de pretorele, paşa de atuncĭ, călcându-şĭ pre inimă şi lăpădându-şĭ tótă ambiţiunea — a-lŭ ruga şi căciuli măgulindu-lă, — pentru ajutorĭŭ şi asistinţă.

Şi érăşĭ voindŭ a fi şi sincerŭ şi dreptŭ faţă de preoţiĭ nostri, ar trebui ca clasificându-ĭ după labóre şi merite să amintescŭ aci, că care dintre numiţiĭ preoţi a avutŭ întru eluptarea resultatuluĭ partea leuluĭ? Acésta o lasŭ apreţiărilĭ şi judecăţiĭ celorŭ esperţi şi totodată şi competenţi, ca să o judece dreptŭ după natura şi împărţirea agendelorŭ oficióse între preoţi.

Aci şi pentru completarea descrierĭ faselorŭ, prin carĭ a trecutŭ edificarea bisericeĭ nóstre, aflu a fi la locŭ specificarea sumelorŭ cheltuite, anume:

a) Înainte de 1848 se aflaŭ în cassă 5000 fl. b) Patronatulŭ ne-a donatŭ 1000 fl. c) În 1862 repartiţiune de 2000 fl., d) În 1879 eraŭ în cassă 5000 fl. e) Totŭ în acestă anŭ din a dóua repartiţiune 14000 fl. f) În 1889 din a treia repartiţie 4600 fl. Cu totulŭ în banĭ 31,600 fl. plus lucru şi materialŭ prestatŭ în natură.

În fine mĕ simtŭ fericitŭ de a putĕ asigura pre dlŭ raportorŭ din tractulŭ Roşieĭ, cumcă comuna nóstră a făcutŭ unŭ paşŭ înaninte şi pre terenulŭ învăţămîntuluĭ. Astădĭ se propune instituţiunea copiilorŭ în dóuĕ despărţĕminte şi anume în celŭ din noŭ creatŭ prin dlŭ administratorŭ Alesandru Papiŭ. Înregistrezŭ prin acestŭ paşŭ în catalogulŭ meritelorŭ sale cu unulŭ maĭ multŭ.

Primiţĭ, Vĕ rogŭ, asigurarea deosĕbiteĭ mele stime.

Alesandru Dărăbantŭ,
jude reg. în pens.

Dare de samă şi mulţămită publică.

(Continuare).

II. *Venitulŭ esternŭ.* a) *După listele de contribuire:*

Lista Nr. 1. Colectante: P. O. D. *Petru Urlăcanŭ,* protop. în Reghinulŭ săs. 1 fl. — Dr. Abs. Todea adv. 1 fl. — Mateiŭ Cetăţénŭ 1 fl. — M. Orbonaşŭ adv. 1 fl. — Dr. Ioanŭ Popescu, adv. 1 fl. — Patr. Barbŭ adv. 2 fl. — Ecatarina Marinovits 1 fl. — E. Crişanŭ, proprietarŭ 1 fl.
Suma 9 fl. — cr.

Lista Nr. 2. Colectante: Rsmulŭ D. *Basiliŭ Raţiŭ* vicariŭ, în Făgăraşŭ 1 fl. — Dr. Andr. Micu adv. 2 fl. — Daniilŭ d'Gramoiŭ vice-comite pens. 1 fl. — Greg. Negrea perceptoriŭ 1 fl. — Dr. Nic. Motocŭ adv. 1 fl. — Ioanŭ Gimbeşŭ timariŭ 50 cr. — Ioanŭ Popŭ timariŭ 20 cr. — Luca Manisigŭ 50 cr. — Dem. Chişereanŭ cooperatorŭ 1 fl. — Iul. Dan protop. 1 fl. — Ioanŭ Dejenarŭ, comptabilŭ 50 cr. — Daniel Csergit 50 cr.
Suma 10 fl. 20 cr.

Lista Nr. 3. Colectante: P. O. D. *Ioanŭ Hossu,* protopopŭ. în Coşocna 2 fl. — Aur. Popŭ, preotŭ (Jucului sup.) 1 fl. — Bas. Popescu, parochŭ (Jucului inf.) 1 fl. — Bas. Albonŭ, preotŭ (Visa) 1 fl. — Bas. Hopârteanŭ, preotŭ (Gădălinŭ) 1 fl. — Ioanŭ Peteanŭ, preotŭ (Corpade) 1 fl. — Ioanŭ Peruianŭ, preotŭ (V. Cămăraşŭ) 1 fl. — Ioanŭ Blaga, preotŭ (Ghirişului rom.) 1 fl. — Bas. Iustianŭ, preotŭ (Totháza) 1 fl. — Vas. Chîndea (Totháza) 20 cr. — Dion. Morariŭ, parochŭ (Iuriulŭ de câmp.) 1 fl. — Aug. Lazarŭ, parochŭ (Sân. Iacobulŭ de câmp.) 1 fl. — Teod. Iulianŭ, parochŭ (Frada) 1 fl. — Teod. Giurgiŭ, parochŭ (Aruncuta) 1 fl. — Al. Bighianŭ, preotŭ (Bercheşŭ) 2 fl. — Erlisianu, agricultorŭ (Bercheşŭ) 2 fl. — Ilie Anca, învăţătoriŭ (Bercheşŭ) 2 fl. — Ioanŭ Butnariŭ, parochŭ (Booşŭ) 1 fl. — Greg. Szabo, preotŭ (Aitonŭ) 1 fl. — Aur. Poruţŭ (Rediŭ) 1 fl. — Ioanŭ Orosfăianŭ, învăţătoriŭ (Rediŭ) 50 cr. — Ioach. Schiopu, preotŭ (Giursatŭ) 1 fl. — Petru Rusŭ, preotŭ (Pata) 1 fl. — Aur. Poruţŭ, parochŭ (Desmirŭ) 2 fl. — Relutŭ de călătorie la Gădălinŭ şi Pata totŭ dela Aur. Poruţŭ 6 fl. — Georgiŭ Măcelariŭ. învăţătoriŭ (Desmirŭ) 50 cr. Suma 34 fl. 20 cr.

Lista Nr. 6. Colectante: M. O. D *Beniaminŭ Popŭ,* v. protopopŭ (Uióra) 1 fl. — Ioanŭ Moldovanŭ, preotŭ (Ciunga) 1 fl. — Nic. Simu, preotŭ (Uióra sup.) 50 cr. — Teod. Sasŭ, preotŭ (Fărăŭ) 1 fl.
Suma 3 fl. 50 cr.

Lista Nr. 8. Colectante: *Dr. Georgiŭ Popescu* (Cluşiŭ) 1 fl. — Ioanŭ Laslo, protopopŭ 1 fl. — X. Y. 50 cr. — Radu, cant. de prof. 50 cr. — Nic. T. Raţŭ, preotŭ 50 cr. — Ioanŭ Hossu, cand. de adv. 50 cr. — Viltu, comptabilŭ 20 cr. — Iuliŭ Carşai, profesorŭ 1 fl. — Liviŭ Penciŭ, juristŭ 50 cr. — Ecatarina Mezei şi dşóra 1 fl.
Suma 6 fl. 70 cr.

Lista Nr. 12. Colectante: *Nic. Toganŭ,* cooperatorŭ (Sibiŭ) 1 fl. — Georgiŭ Maxim, major c. şi r. 1 fl. — Bas. P. de Hărşanŭ, adv. 1 fl. — Dr. Diaconovich, secretariŭ de bancă, 1 fl. — Dr. Ioanŭ Papp, medicŭ mil. 1 fl. — P. Tilea, inginerĭŭ, 2 fl. — Ars. Bunea, secretariŭ, 1 fl. — Baron Urs, colonelŭ, 5 fl. — Ios. Şt. Şuluţŭ, jude reg. în pens. 1 fl. — Dr. Oct. Rusŭ, adv. 2 fl. — Ioanŭ G. de Papp, adv. 1 fl. — I. V. Rusŭ, protopopŭ, 1 fl. Suma 18 fl. — cr.

Lista Nr. 13. Colectante: M. O. D. *Ioanŭ Hăţeganŭ,* v. protopopŭ (Dêrgea) 1 fl. — Iuliŭ Mihali, preotŭ (Sotelecŭ) 20 cr. — Ioanŭ Andronŭ, preotŭ (Pusta-S. Mihaiŭ) 40 cr. — Petru Colceriŭ, docente (Pusta S. Mihaiŭ) 20 cr. — Aur. Bioanŭ, proprietariŭ (Lupóea) 20 cr. — Ioanŭ Popŭ, preotŭ (Lupóea) 20 cr. — Alesiŭ H. Coste preotŭ (Tihăŭ) 50 cr. — Vas. Popŭ, preotŭ (Gălgăŭ) 50 cr. — Teod. Popŭ, docente (Gălgăŭ) 20 cr. — Vas. Murĕşanŭ, notariŭ, 50 cr. — Ioanŭ Popŭ. preotŭ (Chechişŭ) 40 cr. — Iulianŭ Florianŭ, învăţătoriŭ (Chechişŭ) 20 cr. — Dănilă Coste, preotŭ (Chendrea) 30 cr. — Dănilă Varga, învăţătoriŭ (Chendrea) 30 cr. — Gligorŭ Domşa, curatorŭ (Chendrea) 10 cr. — Ioanŭ Nossa preotŭ (Trestia) 40 cr. — Zach. Murĕşanŭ, docente (Fizeşŭ) 20 cr. — Ilie Şerbanŭ, preotŭ (Fizeşŭ) 30 cr. — Rece-Cristurŭ 30 cr. — Ioanŭ Hosszu, docente (Călacea) 30 cr. — Vas. Popŭ, preotŭ (Poptelecŭ) 50 cr. — Ioanŭ Sándor, jude com. (Cs. Gorbó) 50 cr. — Iovianŭ Andreiŭ, preotŭ (Cs. Gorbó) 50 cr. — Sim. Magdaşŭ docente (Cs. Gorbó) 20 cr. — Ales. Topanŭ preotŭ (Cernucŭ) 20 cr. Suma 7 fl. 60 cr.

(Va urmá.)

Noutăţi.

În favorulŭ şcólelorŭ române din Transilvania a ţinutŭ dlŭ profesorŭ *O. Disescu* la Ateneulŭ din Bucureşcĭ o conferinţă. care a adusŭ unŭ venitŭ de 1000 de leĭ.

„Românische Revue." În urma scirĭ date de foile din Budapesta, că regimulŭ ungarŭ a detrasŭ acesteĭ reviste debitulŭ postalŭ, direcţiunea eĭ s'a vĕdutŭ necesitată a-şĭ transpune domiciliulŭ pre teritorulŭ Ungarieĭ şi va continua cu editarea revisteĭ în Sibiŭ. Fasciculŭ I. pro Ianuariŭ 1893 (anulŭ IX) va apărè încă în decursulŭ acesteĭ luni. Preţulŭ abonamentuluĭ (10 fl. = 20 frcĭ pre anŭ) se trimite deocamdată la adresa de până acum: Viena, VIII, Feldgasse 15 orĭ la librăria W. Kraft în Sibiŭ (Nagyszeben).

† **Maria Tătarŭ** n Munteanŭ, soţia preotuluĭ nostru din Măhaciŭ, Gavrilŭ Tătarŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în 3 a c. în etate de 36 anĭ. lăsându în doliŭ pre soţulŭ sĕŭ cu 7 prunci (4 fiĭ şi 3 fiice) minorenĭ. *În veci amintirea eĭ!*

Casŭ de mórte. *Iovu Popŭ,* parochulŭ Mischiuluĭ în protopopiatulŭ Turdeĭ, a reposatŭ în 30 a l. tr. în alŭ 79-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 41-lea alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea luĭ!

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, fiamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pii, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantinŭ Papfalvi.

Schiță biografică.

(Continuare.)

(+) După rentórcerea sa din visitațiunea canonică episcopulŭ Lemeni a întrebatŭ pre Papfalvi, că voesce să primêscă parochia vacantă a Hunedórei, și rĕspundêndu-i-se afirmativŭ, l-a mijlocitŭ dela Tesaurariatŭ aprobarea de parochŭ, fiindŭ parochia Hunedórei sub patronatulŭ erariuluĭ, dela care parochulŭ primia salariŭ de 200 fl. la anŭ.

Nou-denumitulŭ parochŭ, primindu-și decretulŭ de datulŭ 15 Octobre 1833, părăsi Blașiulŭ, unde funcționase 8 anĭ ca profesorŭ, și plecă la Hunedóra, unde de toți locuitorii orașuluĭ fără deosebire de națiunalitate și confesiune fu primitŭ cu dragoste și bucurie. Aci află o biserică negrijită, zidită pre timpulŭ luĭ Rákoczi, care nicĭ nu era macarŭ închisă, ér venitŭ nu avea de locŭ. Casa parochială lipsia cu totulŭ, ér casa, care servia de școlă și de locuință pentru docente, era sub procesŭ. Noulŭ parochŭ împreună cu curatorulŭ bisericeĭ Iosifŭ Astaloșŭ s'a pusŭ pre lucru. Mai întâiŭ prin procesŭ îndelungatŭ a câștigatŭ tóte realitățile bisericescĭ din Hunedóra, carĭ le ocupaseră erediĭ fostuluĭ protopopŭ Zereni și nisce străinĭ rĕutăcioșĭ. Astfelŭ biserica a ajunsŭ la venite frumóse și a pututŭ fi restaurată, înfrumsețată, și închisă în modŭ cuveninciosŭ. Aceste venite s'aŭ sporitŭ apoĭ cu averea, ce a lăsat'o bisericeĭ numitulŭ curatorŭ, care a fostŭ unŭ bărbatŭ fórte harnicŭ și se interesă fórte multŭ de biserică și școlă. Totŭ Papfalvi s'a îngrijitŭ, ca parochia să se provadă cu casă parochială, și școla să fie asigurată pentru tóte timpurile.

Pre timpulŭ acesta erá vicariŭ în Hațegŭ Iovianŭ Nobili, teologŭ de Lemberg și preotŭ fórte zeiosŭ și capacitatŭ, dar acuma ajungêndŭ la adâncĭ bĕtrânețe nu mai putea face destulŭ greuluĭ sĕŭ oficiŭ de vicariŭ. De aceea lăsându-i-se salariulŭ vicarialŭ și locuința neconturbată în casa vicarială, a fostŭ absolvatŭ dela ducerea oficiuluĭ vicarialŭ, încredințându-se administrarea acestuĭ oficiŭ parochuluĭ din Hunedóra Constantinŭ Papfalvi, care l'a purtatŭ până la mórtea vicariuluĭ, cândŭ apoĭ a fostŭ denumitŭ dînsuliŭ de Vicariŭ actualŭ, însă cu locuința, nu în Hațegŭ, ci în Hunedóra. Aci a petrecutŭ Constantinŭ Papfalvi 18 anĭ, în carĭ maĭ multŭ lucru ĭ-aŭ făcutŭ procesele confesionale cu greco-orientaliĭ din acelŭ ținutŭ.

* * *

Timpulŭ ce l'a petrecutŭ Constantinŭ Papfalvi ca vicarŭ alŭ Hațegului, l'a aruncatŭ și pre dînsulŭ în vîrtejulŭ luptelorŭ politice ca pre mulțĭ alțiĭ, carĭ altmintrea nicĭ odată în viața sa nu ar fi făcutŭ politică.

Episcopulŭ Ioanŭ Lemeni după multă stăruință mijlocise dela guvernulŭ din Clușiŭ ținerea adunăriĭ naționale române din 15 Maiŭ 1848 și la acéstă adunare invitase și pre vicariulŭ Constantinŭ Papfalvi, ca și pre celalalțĭ purtătorĭ de oficiĭ protopopescĭ. Vicariulŭ merse la Blașiu împreună cu fostulŭ prefectŭ alŭ comitatuluĭ Hunedórei Ladislau (Vasiliŭ) Nopcea, care a participatŭ la acéstă adunare în calitate de *românŭ*, a făcutŭ parte din comisiunea de 12, ce invită pre comisariĭ guvernuluĭ la adunare și a depusŭ jurămîntulŭ naționalŭ pre câmpulŭ libertățiĭ, pentru carĭ fapte românescĭ multŭ a suferitŭ mai târdiŭ dela insurgențiĭ.

La începutulŭ adunăriĭ Românilor, precum ne spune Papfalvi, nu eraŭ de una și aceea-și părere. Unii eraŭ pentru uniunea necondiționată a Transilvaniei cu Ungaria, căci eĭ credeaŭ, că numaĭ pre calea acésta s'ar putĕ mântui poporulŭ românŭ de iobăgie. Alțiĭ diceaŭ, să se elupte mai întâiŭ recunóscerea și „inarticularea“ națiunĭ române transilvane ca națiune de sine stătătóre, și numaĭ după aceea să se pună pre tapetŭ cestiunea uniunĭĭ Transilvanieĭ. De acéstă părere erá și Constantinŭ Papfalvi. Dar elŭ însu-și mărturisesce, că nu avea trecere în adunare, pentrucă erá consideratŭ de renegatŭ încă de pre timpulŭ procesuluĭ dela 1843—1846 urzitŭ în contra episcopuluĭ Ioanŭ Lemeni, pre care Papfalvi din convingere intimă pururea l'a apĕratŭ ca pre unŭ omŭ nevinovatŭ și cu viață sântă, susținêndŭ și înaintea referenteluĭ aceluĭ procesŭ dela Consistoriulŭ mitropolitanŭ din Strigoniŭ, că episcopulŭ Lemeni sufere tocmaĭ așa pre nedreptulŭ din partea contrarilorŭ sĕĭ, precum suferise odinióră sântulŭ Atanasiŭ din partea Arianilorŭ. Fapta acésta a luĭ Papfalvi erá unŭ ghimpe în ochiĭ contrarilorŭ episcopuluĭ Lemeni, deși aceștia înainte de procesŭ fuseseră tractațĭ din partea episcopuluĭ cu maĭ multă dragoste și bunăvoință de câtŭ Papfalvi, în contra căruia Ioanŭ Lemeni în calitate de secretarŭ lângă episcopulŭ Bobŭ lucrase din tóte puterile, să nu fie denumitŭ de directorŭ ordinariŭ la școlele normale din Blașiŭ, ér în calitate de episcopŭ îlŭ împedecase, să nu fie alesŭ canonicŭ, pledândŭ adecă cu multŭ focŭ pentru Teodorŭ Șereni, care a și fostŭ alesŭ. Însă Papfalvi fiindŭ convinsŭ, că episcopulŭ totdeuna lucră cu cea mai curată intențiune, nu s'a mâniatŭ pre elŭ, ci pururea l'a apĕratŭ în contra patimelorŭ deslănțuite.

Părerea a treia, dar cea mai populară la adunarea națională din Blașiŭ, erá a acelora, carĭ aŭ voiaŭ să scie de uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria sub nicĭ o condițiune. Între aceștia erá și episcopulŭ Șaguna, despre a cărui ținută politică Papfalvi înregistrézá în manuscriptulŭ sĕŭ unele părerĭ caracteristice. Întrebându adecă Papfalvi pre Vasiliŭ Nopcea, că ce cugetă despre ținuta luĭ Șaguna, — care după consacrarea sa de episcopŭ în Carloveță, în rentórcerea sa către casă, se consultase multŭ cu Nopcea în orășelulŭ Deva, — i-s'a rĕspunsŭ cu cuvintele acestea: „Șaguna e unŭ adevĕratŭ comediantŭ.“ Maĭ târdiŭ întrebându Papfalvi pre deputatulŭ dieteĭ din Clușiŭ Iosifŭ Zejk, că pentru ce nu se împlinescŭ cererile Românilorŭ formulate în adunarea din Blașiŭ, acelŭ deputatŭ, care avea multă trecere în dieta din Clușiŭ, a rĕspunsŭ următórele: „Sciĭ ce? Noĭ amŭ conferitŭ cu Șaguna, cândŭ a fostŭ aci după adunarea din Blașiŭ, și eiŭ a disŭ, că Românilorŭ să nu le facemŭ nicĭ unŭ favorŭ, ci din contră să cassămŭ tóte drepturile și privilegiile Sasilorŭ.“

* * *

Dela adunarea din Blașiŭ Constantinŭ Papfalvi se rentórse acasă împreună cu Vasiliŭ Nopcea. Aci domoli pre iobagiĭ, carĭ încă înainte de desființarea robotelorŭ nu maĭ voiaŭ să facă nicĭ unŭ serviciŭ domnilorŭ, și inscenaŭ turburărĭ prin maĭ multe comune. Apoĭ se pregătĭ pentru dieta din Clușiŭ.

Orășelulŭ Hațegŭ avea adecă dreptulŭ să trimită doĭ deputațĭ la dieta Transilvanieĭ. Făcêndu-se decĭ alegerea de deputațĭ pentru dieta convocată pre diua de 29 Maiŭ 1848, locuitorii numituluĭ orașŭ aleseră pre Constantinŭ Papfalvi, care nu a doritŭ nicĭ odată acéstă onóre, și pre advocatulŭ Alesandru Bohățelŭ.

Papfalvi sosi în Clușiŭ tocmaĭ pre cândŭ episcopulŭ Lemeni în fruntea deputațiunii de 120, trimisă de adunarea națională din Blașiŭ, alergá pre la guvernatorulŭ țĕreĭ, pre la președintele dieteĭ și pre la alte persóne de mare influință, ca să aștérnă și recomânde memorandulŭ Românilorŭ formulatŭ pre câmpulŭ libertățiĭ.

Dieta s'a deschisŭ în 29 Maiŭ 1848 și sub cea mai cumplită presiune, de care s'aŭ spăimântatŭ și Sasiĭ și puținiĭ deputațĭ dietalĭ românĭ, s'a primitŭ proiectulŭ de lege despre uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria. Acésta nicĭ nu se putea întîmplá altmintrea, pentrucă parola dileĭ erá: „Unió vagy halál!“ adecă: „Uniune saŭ mórte!“

Într'una din ședințele dieteĭ a fostŭ silitŭ și Papfalvi să-și ridice cuvîntulŭ. Se făcea adecă Românilorŭ în continuŭ imputarea neîntemeiată, că eĭ arŭ fi folositŭ în adunarea din Blașiŭ stégurĭ muscălescĭ. Atuncĭ Papfalvi rosti în dietă următórele cuvinte: „De vre-o câteva dile, de cândŭ mĕ aflu în acéstă înaltă casă (parlamentŭ), din maĭ multe părțĭ audŭ imputarea, că în adunarea națională română din Blașiŭ s'aŭ folositŭ stégurĭ muscălescĭ. Eu încă am fostŭ la adunarea amintită. Trebue însă să premitŭ, că n'am studiatŭ heraldica, fiindŭ câmpulŭ chemăriĭ mele cu totulŭ altulŭ. Dar aceea o sciŭ, că în adunarea din cestiune aŭ fostŭ dóue feluri de stégurĭ: unulŭ tricolorŭ, pre care l'am cunoscutŭ, că este stindardulŭ împĕrătescŭ, altulŭ tricolorŭ, pre care acum l'am vĕdutŭ pentru prima óră așa compusŭ. Acesta s'a purtatŭ cu tótă ocasiunea în fruntea și în fața adunăriĭ și a fostŭ presentatŭ și salutatŭ ca stégŭ naționalŭ românescŭ. Pentru aceea m'așĭ ruga de înalta casă, să nu se mulțămescă cu imputărĭ vătĕmătóre, după cum se întîmplă, ci să dispună cercetare, ca să se lămurescă, că ce temeiŭ aŭ vorbele, ce se aruncă. Acésta o poftescŭ și din motivulŭ, că multe injuriĭ se facŭ Românilorŭ, dar injurie mai mare nu li-se póte face ca atuncĭ, cândŭ se calumniézá și suspiționézá, că ar inclină spre Muscalĭ. Și acésta o dicŭ nu numaĭ despre Blașiŭ, care ca greco-catolicŭ nu póte privi în Muscalĭ de câtŭ pre inimiculŭ sĕŭ celŭ de mórte, ci totodată și despre Românii din principatele dunărene, carĭ deși suntŭ de o confesiune cu Muscaliĭ, totușĭ, pre câtŭ le cunoscŭ eŭ nisuințele, aŭ cea mai mare înstrăinare de dînșiĭ. Pentru aceea ĕrăși dicŭ, că dacă s'ar adeveri, că cinevă ar fi adusŭ între Românĭ stégurĭ muscălescĭ, acela să se tracteze ca vîndătorŭ de patrie și de națiune.“

A dóua di fóea ungurescă „Kolozsvári Hiradó“ publică vorbirea luĭ Papfalvi, însă nu pre cum o rostise acesta, ci dându-ĭ înțelesulŭ, ca și cândŭ Papfalvi ar fi recunoscutŭ, că la adunarea din Blașiŭ Românii aŭ folositŭ într'adevĕrŭ stégurĭ muscălescĭ. Vorbirea denaturată de „Hiradó“ a reprodus'o și Papiŭ Ilarianŭ în „Istoria Românilorŭ“ tom. II. p. 223, deși însă-și numita fóe a recunoscutŭ maĭ târdiŭ în altŭ numĕrŭ, că nu a publicatŭ fidelŭ acea vorbire. Astfelŭ imputările, ce se facŭ luĭ Papfalvi din partea luĭ Ilarianŭ la loculuĭ citatŭ, nu suntŭ basate pre textulŭ autenticŭ alŭ vorbiriĭ, și prin urmare nu suntŭ îndreptățite.

(Va urmá).

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

II.

După ce dispăruse și celŭ din urmă călărețŭ, Tiberiŭ se opri. Asemenea făcu și însoțitoriulŭ luĭ. Elŭ tăcea în așteptarea celorŭ ce vorŭ să urmeze.

„Cum să se întîmple, o lasŭ în grijea ta,“ începu Cesarulŭ. „Tinĕruluĭ Paulŭ va avé să pășéscă pre arena Circuluĭ Maximŭ. Nu va fi pentru întâia óră, că unŭ nobilŭ se arată pre arenă. Acolo să se lupte cu gladiatoriĭ ceĭ maĭ renumițĭ, cu Briți, Galĭ și Capadocienĭ, să vedemŭ, ce póte arta grecéscă. Soru-sa va fi prinsă și dusă la Roma în casa cu dóuĕ etaje a luĭ Cneiŭ Piso și a Plancineĭ.“

„Planulŭ tĕŭ e bunŭ, Cesare,“ rĕspunse Seĭanŭ. „Să ne sfătuimŭ însă puținŭ asupra luĭ. Că fata să dispară, n'ar fi lucru greŭ. Nĕcasulŭ ni-lŭ face celalaltŭ. E greŭ să-lŭ facĭ să tacă, în vreme ce are întrare la Augustŭ, și se dice, că familia luĭ ar avé multĭ prietenĭ la Curte. Una așĭ vre să o sciŭ înainte de tóte: Vreĭ tu, ca elŭ să apară în luptele celea marĭ, prin carĭ te faci așa de plăcutŭ poporuluĭ?“

„Eŭ plăcutŭ?“ murmură Tiberiŭ printre dinți.

„Da. Poporulŭ prețuesce fórte multŭ jocurile, și cu ele ți-lŭ poți câștiga mai ușorŭ decâtŭ prin orĭ și ce.“

„Eĭ, și-apoĭ aĭ dreptate,“ începu Tiberiŭ. „Întru adevĕrŭ carĭ spectacule s'ar puté asămĕna cu celea ce le daŭ eŭ poporuluĭ, atâtŭ în ce privesce strălucirea, câtŭ varietatea lorŭ și chipulŭ de a le face totŭ mai picante. Augustŭ și-a trăitŭ traiulŭ, ḑilele luĭ aŭ trecutŭ. Lucrurile, ce le-a făcutŭ elŭ mai înainte spre a-și câștiga favorulŭ poporuluĭ, dacă te-aĭ încerca să le repețescĭ acum, te-aĭ face numaĭ de rîsŭ, după ce poporulŭ a gustatŭ plăcerile, ce i-le oferescŭ eŭ. Dar să nu uĭtămŭ de Paulŭ! Eŭ gândescŭ, că mai ușorŭ ar fi, să-lŭ ducemŭ în circŭ, unde să ĭea parte la lupte, mai întâiŭ la lupte de doĭ, apoĭ la lupte în massă. Vomŭ purta grije, ca de acolo să nu mai ĭese viŭ. — Încâtŭ pentru soru-sa, vomŭ isprăvi mai ușorŭ.“

„Dar bine, nu ți-aĭ adusŭ aminte, că elŭ e unŭ tinĕrŭ superbŭ, fiulŭ unuĭ soldatŭ distinsŭ și nepotulŭ unuia dintre ceĭ treĭ, carĭ împărțiaŭ între eĭ stăpânirea lumiĭ? Și elŭ le scie bine acestea! Și apoĭ cugeți dóră, că dacă va fi dusŭ cu forța în circŭ și silitŭ să se lupte, după orĭ chiar înainte de luptă nu va începe să spună la tótă lumea nedreptatea, ce i-s'a făcutŭ, și să apeleze la dreptatea împĕratuluĭ orĭ chiarŭ la a poporuluĭ? În chipulŭ acesta noĭ nĭ vomŭ fi datŭ unŭ auditoriŭ monstru, căruia va avé să se plângă de tractarea nevrednică a tată-so, a învingĕtoriuluĭ dela Filipi, de răpirea soru-sa, și a averilorŭ luĭ familiare, carĭ acum suntŭ proprietatea dómnelorŭ, ce maĭ înainte aŭ plecatŭ de aci.“

Cesarulŭ suride în semnŭ de aprobare. „Câtŭ eștĭ de viclénŭ, Seĭane!“ ĭi ḑice lingușindu-lŭ.

„La tótă întîmplarea,“ continuă Seĭanŭ, „ar fi lucrulŭ celŭ mai bunŭ, că să ne scăpămŭ mai întâiŭ de fată. Apoĭ vomŭ face ca Lanista Thellus, — despre care se povestesce, că are o școlă de gladiatorĭ, — să se dea pre lângă elŭ, să și-lŭ împretinéscă, să-lŭ facă să între în școla aceea. Firesce că tinĕrulŭ se va împotrivi, dar atunci să-ĭ promită, că-lŭ va conduce la soru-sa, orĭ că-ĭ va ajuta la scăparea eĭ, dacă va întra între gladiatorĭ. În chipulŭ acesta tinĕrulŭ va ajunge mai ușorŭ și mai ĭute pre arenă.“

„Planurile tale, ĭubitulŭ meŭ generalŭ, vorŭ fi rĕsplătite acușĭ,“ ḑise Tiberiŭ. „Pune-te dar pre lucru. Dar ce să facemŭ cu mamă-sa? Eĭ! O vomŭ pune pre o nae de corsarĭ, o vomŭ jertfi așa ḑeilorŭ, ca să-mĭ ajute și acum. Nu-ți uĭta însă, ĭubitulŭ meŭ, a-mĭ face cunoscutŭ tóte cele ce se vorŭ întîmpla.“

La unŭ sĕmnŭ alŭ luĭ Tiberiŭ unulŭ din servitoriĭ călărețĭ lĭ aduse calulŭ. Cesarulŭ încălecă și porni. Dar acușĭ se opri. Seĭanŭ grăbi la elŭ.

„Aĭ auḑitŭ, că Germaniĭ ne vinŭ pre capŭ din spre Elveția. Suntŭ fórte încreḑuți de cândŭ cu măcelulŭ din pădurea Teutoburgică, — acelŭ Arminiŭ e unŭ semiḑeŭ. — Spune-mĭ, câte ligióne amŭ puté trimite întru întîmpinarea lorŭ?“

„Aci avemŭ dóuĕspreḑece, — afară de pretorianĭ.“

„Adecă jumătate din întrégă óstea Romeĭ. Germanicŭ a luatŭ asupră-și espediția; — ea ĭlŭ va înălța și mai tare în grația tuturorŭ; dar pretorianiĭ nu-lŭ prea încréstă, nu-ĭ așa?“

„Chiarŭ și lorŭ le e scumpŭ.“

„Óre? — Eĭ abia ĭlŭ cunoscŭ.“

„E vorbă de instictulŭ, ce-lŭ are unŭ ostașŭ față cu celalaltŭ.“

„Da, și eŭ nu-sŭ ostașŭ!“

„Și totuși ți vorŭ fi credincioși, Cesare!“

„Spune-mĭ-o órzenŭ, ce părere aŭ despre mine?“

„Eĭ credŭ — întru nesciința lorŭ, că de pre timpulŭ luĭ Caiŭ Iuliŭ n'a maĭ fostŭ ostașŭ ca tine.“

„Destulŭ! Fă, precum ți-am dispusŭ.“

Și Cesarulŭ se depărtă, cu inima plină de ură, cu fața roșită de mânie.

III.

Într'aceea nóptea își întinse aripele sale negre preste pămîntŭ. Aerulŭ era rece, norĭ negri acoperiaŭ ceriulŭ.

Seĭanŭ porni către casă. Calulŭ luĭ înainta în pașŭ. Așa era de întunerecŭ, câtŭ adiutantulŭ luĭ era pre aci să-lŭ calce cu calulŭ. Dar Seĭanŭ cufundatŭ în gândurĭ nu observase nimica, și adiutantulŭ după ce pronunțase câteva cuvinte de scusă, rămase vre-o dóuĕ ḑecĭ de pașĭ înapoia luĭ.

„În momentele acestea Tiberiŭ are încă lipsă de mine,“ ḑicea Seĭanŭ întru sine. „Se póte întîmpla însă, ca luĭ Augustŭ să-ĭ urmeze Germanicŭ . . . dar lucrulŭ acesta nu va fi. Tiberiŭ are principiĭ mai bune decâtŭ Germanicŭ, și chiar pentru aceea Tiberiŭ va fi stăpânitoriulŭ lumiĭ, și pre elŭ ĭlŭ va stăpâni apoĭ Seĭanŭ. Da, de sigurŭ așa se va întîmpla!“

Deodată ĭlŭ conturbă o vóce.

„Maĭ este multŭ până la Formiae, generale?“

„Vre-o cincĭ miĭ de pași,“ ḑice Seĭanŭ neputêndŭ distinge în întunerecŭ decâtŭ chipulŭ unuĭ omŭ călare. „Dar cine eștĭ tu, care mĕ cunoscĭ acum în întunecéla acósta?“

„Să nu te cunoscŭ pre tine, pre Seĭanŭ celŭ încunjuratŭ de onóre și de pismă, pre care-lŭ aștéptă stăpânirea lumiĭ? Cine să nu cunóscă pre Seĭanŭ celŭ nenorocitŭ și vrednicŭ de compătimitŭ, pre Seĭanŭ, care —“

„Ce flecărescĭ?“ întrebă generalulŭ mâniosŭ nevoindu-se înzădarŭ să desclinéscă fața necunoscutuluĭ.

„Așa aĭ crede póte, că flecărescŭ, dar o maĭ repetŭ: Pre nenorocitulŭ Seĭanŭ.“

„Vorbă să fie!“ replică generalulŭ „Dacă îți succede să învingĭ greutățile și pedecile, carĭ staŭ în calea fericirii și a norocului, cuĭ să-ĭ maĭ trécă prin minte, să-ți judece mijlócele, ce le-aĭ folositŭ. Asta vreĭ póte s'o ḑicĭ?“

„Să ĭertĭ! Nu-mĭ place să totŭ sucescŭ cuvintele. Ce-am ḑisŭ, am ḑisŭ!“

„Dar cine eștĭ tu, nerușinatule?“ întrebă Seĭanŭ spumândŭ de mânie. „Spune-ți numele îndată. La dispunerea mea staŭ șese lictorĭ și dóuĕ ḑecĭ de miĭ de ostași. Cine eștĭ?“

„Cine suntŭ? Ḑeulŭ Hermes!“ rĕspunde celalaltŭ și dispare.

Seĭanŭ împintenându-și calulŭ grăbesce în urma luĭ.

„Grijesce, omŭ rĕŭ ce eștĭ, să nu te trântéscă calulŭ!“ se auḑi vócea de maĭ înainte aprópe de elŭ, și până a nu-și sfârși cuvîntulŭ, auḑi generalulŭ ceva greŭ rostogolindu-se pre josŭ, zări apoĭ o flacără vineție și auḑi unŭ pocnetŭ. Seĭanŭ abia se maĭ putea ținé pre calŭ.

După o pausă scurtă Seĭanŭ asculta éră, dar nu maĭ auḑia nimica.

„Vĕḑut'aĭ și tu călărețulŭ?“ întrebă pre adiutantŭ.

Acela nu observase nimicŭ. Seĭanŭ își urmă calea maĭ departe, parte miratŭ, parte consternatŭ, și nu preste multŭ ajunse la renumita stațiune postală, așeḑată la a suta pétră către méḑăḑi dela Formiae.

IV.

Locuința acésta servia în aceea-și vreme de stațiune postală și de ospĕtărie. Aci pentru unŭ as [1]) orĭ și cine, omŭ saŭ animalŭ, putea să petrécă preste nópte și să capete și ceva de mâncare.

Pre timpulŭ, cândŭ se întîmplaŭ cele ce istorisimŭ, ospĕtăria acésta o țineaŭ nisce libertinĭ cu numele Crispŭ ci Crispina, foștĭ odinióră sclavĭ de aĭ triumviruluĭ Marcŭ Emiliŭ Lepidŭ. Ca sclavă Crispina alăptase pre singurulŭ feciorŭ alŭ triumviruluĭ. Feciorulŭ acesta maĭ târḑiŭ luându parte într'o conjurație țesută în contra luĭ Augustŭ, și descoperindu-se conjurația, încă a trebuitŭ să móră dimpreună cu ceĭalalțĭ soți.

Cândŭ Seĭanŭ se apropie de ospĕtărie, unŭ centurionŭ lĭ ese înainte și-ĭ spune, că pre drumŭ tinĕra fată ieșinase, și că elŭ în conțelegere cu Paterculŭ le-a datŭ voe să între în ospĕtărie, după ce tinĕrulŭ grecŭ și-a datŭ cuvîntulŭ de onóre, că nu va cerca să fugă. Dacă luĭ Seĭanŭ nu-ĭ va conveni lucrulŭ acesta, centurionulŭ se promite, că va pleca îndată cu eĭ la Formiae.

Generaluluĭ nu desapróbă lucrulŭ. Mintea luĭ se ocupă de alte ideĭ. „Scie Cesarulŭ de cele ce ați făcutŭ?“ întrébă Seĭanŭ.

„Nu! Cu câte-va clipite maĭ înainte trecuse pre aci, aprópe fără de a ne fi băgatŭ în samă.“

„Atuncĭ bine! Spune-mĭ însă, rogu-te n'ați vĕḑutŭ pre vre-unŭ călărețŭ străinŭ, care să fie venitŭ încóce? N'ați vĕḑutŭ licurindŭ undeva ceva ca o flacără vineție?“

„Pre vre-unŭ străinŭ? — O da, înțelegĭ de sigurŭ pre acela, care călărise mai înainte de-alungulŭ drumuluĭ ca o nălucă, ne făcêndŭ nicĭ unŭ sgomotŭ. Încâtŭ pentru flacără, n'am vĕḑut'o. Póte aĭ zăritŭ lumina, ce o face culina cea mare,“ rĕspunse ofițerulŭ cu mirare.

„Fie! Vino cu mine la Formiae, acolo veĭ avé să facĭ cercetărĭ stricte prin staule, ca să aflĭ, că óre n'a luatŭ cineva vre-unŭ calŭ, orĭ să-lŭ fi împrumutatŭ pentru o nópte?“

Și amîndoĭ porniră către Formiae.

(Va urmă.)

Bibliografie.

Testamentulŭ și Literele fundaționale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blașiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blașiŭ. Se află de vîndare la Administrația „Unirii“. Prețulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiță biografică.* Blașiŭ 1890. 8° micŭ. Prețulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blașiŭ. Recomandămŭ lăținea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

[1]) Ḑece filerĭ de aĭ nostri.

Economie.

Influința bólei de gură și unghiĭ asupra laptelui la vacĭ. Bóla acésta este împreunată cu ferbințelĭ și cu beșicarea canaluluĭ digistivŭ, carĭ îngreunézĕ nutrirea viteĭ. Pre lângă aceea vita atacată de bólă nicĭ nu cam are poftă de mâncare, nu póte face mișcărĭ, este supĕrată, și chiar circulațiunea sângeluĭ este conturbată. Tóte acestea aŭ mare influință și asupra secrețiuniĭ lapteluĭ. Nu numaĭ se reduce cantitatea lapteluĭ pre timpulŭ bóleĭ, dară se și corumpe așa, câtŭ devine periculosŭ pentru ceĭ ce s'ar nutri cu elŭ. Gustulŭ lĭ este amărĭŭ, și adese orĭ se adună în decursulŭ ferberiĭ. Pre timpulŭ morbuluĭ pre ugerulŭ vaceĭ se facŭ beșicĭ, carĭ secretézĕ puroĭ. Aceste beșicĭ uneorĭ nu se vindecă 2—3 lunĭ, și puroiĭ eșiți din ele ajungêndŭ în lapte cu ocasiunea mulsuluĭ lŭ infectézĕ. Ca să nu se întîmple acésta, totdeuna înainte de mulgere să se spele bine ugerulŭ vacilorŭ. Câtŭ timpŭ ține morbulŭ și după aceea 2—3 sĕptĕmânĭ să se nutréscă vacile maĭ bine, éră viteiĭ să se dedea a bé lapte mulsŭ dela vacĭ sănĕtóse, orĭ să se nutréscă cu altŭ ceva, căcĭ laptele vacilorŭ morbóse este periculosŭ pentru sănĕtatea și chiar și pentru viața viteilorŭ.

Unŭ modŭ practicŭ pentru ferberea óuĕlorŭ. Este lucru cunoscutŭ, că și cea maĭ iscusită económă numaĭ a rare orĭ ferbe óuĕle pre gustulŭ sĕŭ și după pofta acelora, pentru carĭ le ferbe. Odată óuĕle suntŭ prea moĭ, altă-dată prea vîrtóse. Acésta depinde de acolo, că saŭ le lasă prea multŭ respective prea puținŭ în apă, saŭ apa nu este totdeuna într'o formă de ferbinte. Regula comună este, să le lase în apă atâta timpŭ, câtŭ se recere spre a se recita de treĭ orĭ „Tatălŭ nostru". Esperimentele sciințifice însă aŭ aflatŭ unŭ modŭ practicŭ și sigurŭ în ferberea óuĕlorŭ după gustŭ. Anume se așadă óuĕle în óla cu cu apă la temperatură de 50° R. Cândŭ se încălțesce apa la 70° R., albușulŭ óuĕlorŭ este în primulŭ stadiŭ alŭ învîrtoșăriĭ, la 73° albușulŭ se învîrtoșézĕ deplinŭ și gălbinușulŭ începe a se învîrtoșa; la 76° R. atâtŭ albușulŭ câtŭ și gălbinușulŭ suntŭ vîrtóse. Cuĭ lĭ placŭ óuĕle de totŭ vîrtóse, lĭ stă în voe, să le férbă și până la 100° R. — Este dreptŭ, că apa trebue cercată cu termometrulŭ, și acesta costézĕ banĭ; dară elŭ bine grijitŭ scutesce pre económa consciințiósă de desele neplăcerĭ provenite din ferberea greșită a óuĕlorŭ.

Bóla de gură și de unghiĭ în Steinbruch. Ministrulŭ de agriculturĕ publică, că în piața din Steinbruch s'aŭ îmbolnăvitŭ de gură și pecióre în anulŭ trecutŭ 102,128 de rîmătorĭ. Bóla și acum durézĕ, și numĕrulŭ rîmătorilorŭ infectați trece preste 90 de miĭ.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Sămĕnăturile ĭernézĕ bine sub straturile gróse de néuă; dar gerulŭ, ce domnesce de câteva dile, va strica maĭ alesŭ pomilorŭ tineri.

Târgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ ceva maĭ favorabilŭ decâtŭ în sĕptĕmânile precedente; prețurile preste totŭ încă s'aŭ ridicatŭ, dară puținŭ. *Grâŭ curatŭ* s'a oferitŭ destulŭ și a fostŭ și căutatŭ; s'a plătitŭ maja m. cu fl. 8.85—9.15. Circulațiunea sĕptĕmânală a ajunsŭ la 140.000 măjĭ metr. *Sĕcară* a fostŭ în piață în cuantitate maĭ mare decâtŭ în sĕptĕmâna precedentă, s'a vîndutŭ aprópe la 5000 măjĭ m. cu fl. 6.15—6.35. *Ovĕsŭ* s'a petrecutŭ la 3000 măjĭ m. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.35—5.57 după calitate. *Cucuruzŭ* nicĭ în sĕptĕmâna ultimă nu a fostŭ multŭ; prețulŭ luĭ a scădutŭ, s'a plătitŭ maja m. cu fl. 4.69—4.71.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleșĭ greĭ de 320—380 kg. 45½—46½ cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 42—43 cr., marfă *țĕrănéscă* 40—44 cr., *sêrbescĭ* 40—43 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 18 Ian. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	114.60
« « hârtie « 5%	100.90
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonuri rurale ung.	96.—
« urbariale ung.	100.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	101.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	149.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	142.—
Renta de hârtie austriacă	98.50
« « argintŭ austriacă	98.25
« « aurŭ austriacă	116.50
Losurile austr. din 1860.	149.—
« Vienei	170.—
Acțiunile băncei austro-ungare	998.—
« « de creditŭ ung.	369.50
« « « « austr.	324.—
Obligațiunile cu câștigŭ ale băncei ipot. ung.	130.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.56
Mărcĭ 100 imp. germane	59 20
Londra 10 Livres șterlingĭ	120.50

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 186—1893. (2) 1—2

Concursŭ.

La postulŭ de provisorŭ dominalŭ în bunulŭ fundațiuniĭ Șuluțane dela Cenade, se publică prin acésta concursŭ cu terminulŭ de 10 Februariŭ a. c., pre lângă următórele emolumente:

1. Salariŭ anualŭ 300 fl. v. a. solvindŭ în rate lunare decursive, ér în naturale ca competințe anuale: 2. 12 H. grâŭ curatŭ; 3. 12 H. cucuruzŭ în grăunțe; 4. 3 H. mustŭ saŭ vinŭ noŭ; 5. 2 porcĭ grași; 6. 32 m. c. lemne focale. — precum și dreptulŭ de a-și ține în acestŭ bunŭ: 7. 2 vacĭ cu viteĭ, până cândŭ aceștia vorŭ fi de 2 anĭ; 8. 1 scrófă cu purceĭ până la ½ anŭ, și 9. 1 épă cu mânzŭ, orĭ doĭ caĭ.

Ceĭ ce arĭ dori să obțină acestŭ postŭ, aŭ să-și subștérnă acestuĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ cererile lorŭ instruite cu atestate despre cualificațiunea teoretică orĭ practică din economia rurală, precum și atestatele cerute: despre purtarea morală și despre servițiile de până aci; ér pentru casulŭ de a fi alesŭ, respectivulŭ să fie în stare a depune la cassa fundațiuniĭ o cauțiune până la 1000 fl. v. a.

Biașiŭ din ședința consistorială ținută în 16 Ianuariŭ 1893.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** și de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, și tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, că și de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa mărituŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(5) 25—26 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

JOSIFU GAVORA (1) 26—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațuluĭ Nr. 17

Recomándŭ cu prețurĭ de cele maĭ convenabile și în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariŭ, și candele.

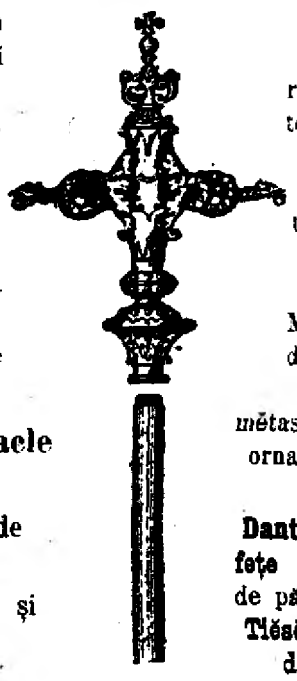

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestimintelorŭ bisericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ bisericescĭ brodate **Dantele bisericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete și de scólă. **Tĭĕsĕturi bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere franoate.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 28 Ianuariŭ 1893. Numĕrulŭ 4.

Comisiunea de 15.

(+) În 18 Ianuariŭ a. c. s'a întrunitŭ în palaţulŭ primaţialŭ din Budapesta comisiunea de 15 membri, convocată de primatele Ungarieĭ spre a discuta cestiunea congrueĭ şi a autonomieĭ bisericescĭ.

Din rapórtele, ce s'aŭ publicatŭ în foile din Budapesta despre prima şedinţă a comisiunii de 15, numaĭ puţine lucruri putemŭ sci cu tótă positivitatea.

Se scie adecă positivŭ, că primatele s'a rugatŭ de Maĭestatea Sa atâtŭ cu graiulŭ viŭ câtŭ şi în scrisŭ, ca şi înainte de ce cestiunea congrueĭ s'ar pertracta şi resolva definitivŭ pre basa preaînalteĭ hotărîrĭ regescĭ din 22 Martie 1877, să se concédă primateluĭ, ca în coînţelegere cu comisiunea de 15 să se îngrijéscă pre altă cale despre dotarea urgentă şi provisorie a Clerului sĕracŭ. La acéstă cerere Maĭestatea Sa a rĕspunsŭ, că şi până la resolvirea definitivă a cestiuniĭ congrueĭ împuternicesce pre primatele, să se sfătuéscă cu comisiunea de 15 cu privire la modulŭ, în care s'ar puté întinde clerului sĕracŭ ajutoriŭ materialŭ grabnicŭ şi provisoriŭ, şi apoĭ proĭectele comisiunii să se aştérnă Maĭestăţiĭ Sale spre aprobare.

Scimŭ maĭ departe positivŭ, că comisiunea de 15 avea să se pronunţe cu privire la proĭectulŭ episcopuluĭ Schlauch primitŭ în principiŭ de conferinţa episcopilorŭ din Decembre a. tr., în sensulŭ căruĭ proĭectŭ beneficiile maĭ marĭ trebue să oferéscă unŭ capitalŭ de 10 milióne, din ale căruĭ camete să se pótă împărţi ajutóre preoţilorŭ sĕracĭ.

În fine scimŭ positivŭ, că comisiunea după multe desbaterĭ a hotărîtŭ numaĭ aceea, că să se întrebe maĭ întâiŭ şi capitulele, ordurile religióse, abaţiĭ şi prepositiĭ, că óre voescŭ să contribuéscă ceva împreună cu episcopiĭ la formarea capitaluluĭ de 10 milióne, şi numaĭ după aceea să se întrunéscă din noŭ comisiunea de 15 spre a discuta cestiunile referitóre la congruă şi autonomie.

Numaĭ atâta s'a lucratŭ până acuma în comisiunea de 15, ér din aceste lucrărĭ nu ne putemŭ forma idee clară, că óre ce se va alege din ajutarea *„urgentă şi provisorie“* a cleruluĭ sĕracŭ, şi cum se va proĭecta autonomia catolică, cu privire la care suntŭ atâtea părerĭ, câţĭ membri în comisiunea de 15?

Suntemŭ deci siliţi să aşteptămŭ, până cândŭ comisiunea de 15 va stabili celŭ puţinŭ *principiile generale* cu privire la regularea congrueĭ şi la înfiinţarea autonomieĭ catolice, şi numaĭ după aceea să ne pronunţămŭ în meritulŭ lucruluĭ.

Dacă amŭ declara încă de pre acum, că noĭ Româniĭ greco-catolicĭ nu voimŭ să primimŭ dela catoliciĭ Ungarieĭ niciunŭ ajutoriŭ pentru clerulŭ nostru sĕracŭ, ne-amŭ face numaĭ de risŭ. *pentru-că amŭ striga, să nu nise dea unŭ ajutoriŭ, despre care nicĭ nu scimŭ positivŭ, că óre voesce cineva să ni-lŭ dea într'adevĕrŭ?*

Dar chiar şi în casulŭ, cândŭ amŭ vedé, că este intenţiune *seriósă* de a se îmbunătăţi şi sórtea Clerului nostru, încă trebue să esaminămŭ şi cumpĕnimŭ bine *tóte condiţiunile,* pre lângă carĭ ar voi cineva să ajute clerulŭ nostru, şi numaĭ dacă ne-amŭ convinge, că aceste condiţiuni nu se potŭ accepta fără de periclitarea independinţeĭ Bisericeĭ nóstre şi fără de atacarea intereselorŭ nóstre bisericescĭ şi naţionale, să ne declarămŭ, că nu primimŭ ajutoriulŭ oferitŭ.

Acésta este procedura cea maĭ corectă, după părerea nóstră, în afacerea congrueĭ, şi insistămŭ pre lângă ea, până cândŭ altiĭ nu vorŭ afla şi propune o procedură maĭ înţeléptă şi maĭ practică.

„Gazeta Transilvanieĭ“ este însă cu totulŭ de alte vederĭ. Ea ar vre să respingemŭ încă de pre acum ajutoriulŭ, *ce nicĭ nu scimŭ, că óre da-ni-se-va orĭ ba?* Celŭ puţinŭ acésta este impresiunea, ce ne-o facŭ articuliĭ eĭ publicaţĭ în numeriĭ 288 şi 289 din anulŭ trecutŭ şi în numĕrulŭ 5 din anulŭ curentŭ. Şi apoĭ de frică să nu se îmbogăţéscă cumva clerulŭ nostru din ajutoriulŭ catolicilorŭ din Ungaria, „Gazeta“ cere *„esplicaţiuni“* grabnice dela Archiereiĭ nostrĭ, pre carĭ îĭ tractézăaşa, ca şi cândŭ ar fi subordinaţiĭ eĭ şi nisce ómenĭ gata a-şĭ vinde biserica şi naţiunea.

Feuilleton.

Una şi alta.

Blaşiŭ, în 22 Ianuariŭ n. 1893.

Stimate Domnule Redactorŭ!

„Rĕmâne decĭ, ca „Argus“ să se declare!“ — aceste memorabile cuvinte se potŭ ceti în numĕrulŭ 279 alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ din anulŭ 1892 pre pag. 2, columna 3, şirulŭ 48.

— Şi în ce respectŭ, mĕ rogŭ?

— În respectulŭ sulemenitului dameloru din Blaşiŭ.

Îlŭ pusese adecă pĕcatele pre bietulŭ „Argus“, să se prindă de vorbă cu damele. A şi pătit'o. Étă acum şi în anulŭ 1893 — care doresculŭ să fie fericitŭ pentru toţĭ cetitoriĭ „Unirii“ — trebue să revină asupra cutezatelorŭ sale scrieri din fie ĭertatulŭ anŭ 1892.

„Argus“ adecă a rĕspunsŭ uneĭ prea stimabile dómne din Blaşiŭ, care cu subscrierea „Maria“ pentru o dare de samă, ce a făcut'o „Argus“ în „Unirea“ despre prima serată literară aranjată de reuniunea femeilorŭ române din Blaşiŭ, îlŭ luase aspru la respĕrŭ. „Argus“ s'a apăratŭ sermanulŭ şi a disŭ, că n'a voitŭ să critice pre damele din Blaşiŭ. Şi ca să-şĭ dovedéscă nevinovăţia, a cutezatŭ a se provoca la forulŭ supremŭ în tóte cestiunile capitale ale Românilorŭ, la „Gazeta Transilvanieĭ“, spunêndŭ că elŭ n'a făcutŭ nicĭ atâta, câtŭ a făcutŭ o dómnă, care cu subscrierea „Maria“ a publicatŭ o scrisóre datată din Blaşiŭ şi într'însa a spusŭ, că damele din Blaşiŭ se pudrézăprea tare şi fuméză. Cuvintele luĭ „Argus“ aŭ fostŭ următórele: „N'am disŭ nicĭ aceea, că dómnele din Blaşiŭ se pudrézăprea tare şi că fuméză în publicŭ, după cum cetisem — paremi-se astă-primăvară — în „Gazeta Transilvanieĭ“ într'o corespondinţă din Blaşiŭ subscrisă totŭ de-o „Maria“.“

Cuvintele aceste inofensive alĕ luĭ „Argus“ aŭ provocatŭ la declaraţie publică şi pre venerabila redacţie dela „Gazeta Transilvanieĭ“. Prin acésta schimbarea de ideĭ dintre „Argus“ şi „Maria“ s'a mutatŭ din pisculŭ Tîrnavelorŭ la peciórele maĭestósel „Tîmpe“, şi de acolo la Bruxelles, pre Ampoiŭ, la London, pre Mureşŭ, la Peking şi maĭ scie Dumneḑeŭ în cătrăŭ, pre unde „Gazeta“ are nu numaĭ corespondenţĭ ordinarĭ, particularĭ, ci chiar şi cetitorĭ numeroşĭ. Scurtŭ afacerea „Argus“—„Maria“ — pardon — „Maria“—„Argus“ ameninţă a da de ruşine afacerea Panama.

Ce ḑice dar „Gazeta Transilvanieĭ“? — Étă din cuvîntŭ în cuvîntŭ: „După ce în „Gazeta Transilvanieĭ“ n'a apărutŭ nicĭ în anulŭ acesta nicĭ în anulŭ trecutŭ vre-o corespondinţă cu semnatura „Maria“, în care să se fi făcutŭ amintire de ceea ce susţine „Argus“, provocarea acestuia la „Gazeta Transilvanieĭ“ este saŭ o eróre condamnabilă, saŭ unŭ faptŭ de vĕdită rea intenţiune. În casulŭ primŭ n'amŭ puté decâtŭ să compătimimŭ pre „Argus“ pentru-că n'are ochelarĭ maĭ bunĭ, ér în casulŭ alŭ doilea n'amŭ puté decâtŭ să desconsiderămŭ pre „Argus“, care cu intenţiune vre să învrăjbéscă societatea din Blaşiŭ. Rĕmâne decĭ, ca „Argus“ să se declare!“

Aşa dară dilema e pusă: saŭ, saŭ. Saŭ *„eróre condamnabilă“* saŭ *„intenţiune de-a învrăjbi societatea din Blaşiŭ“*. Una din treĭ. Veḑĭ dar, St. Domnule Redactorŭ, că n'aĭ încătrăŭ. Trebue să mĕ rabḑĭ, ca să mĕ „declarŭ“.

Aşa dară fiindcă voiŭ să maĭ scriŭ şi alte cele, étă declaraţia mea:

Eĭ bine! noĭ așa credemŭ, că *esplicațiuni*" nu vorŭ căpĕta domniĭ dela „Gazeta", ci le va căpĕta clerulŭ și poporulŭ nostru credinciosŭ atuncĭ, cândŭ va sosi timpulŭ, și pre calea prescrisă de canónele bisericeĭ. Archiereiĭ nostri vorŭ asculta apoĭ părerea tuturorŭ factorilorŭ *competențĭ* aĭ bisericeĭ, și suntemŭ siguri, că în cestiunea congrueĭ și a autonomieĭ nu vorŭ lucra în contra drepturilorŭ și intereselorŭ bisericeĭ nóstre, pre carĭ în puterea oficiuluĭ sĕŭ suntŭ chemați a le apĕra.

Archiereiĭ nostri vĕdŭ în tóte dilele nĕcasurile și sĕrăcia, cu carĭ se luptă clerulŭ nostru, și de aceea pentru nedumeririle „Gazeteĭ" nu potŭ să rumpă în modŭ bruscŭ și ușorateckŭ orĭ ce legătură cu episcopatulŭ catolicŭ din Ungaria, căcĭ prin acésta nu numaĭ ar închide eĭ înșiși calea la îmbunătățirea sorțiĭ cleruluĭ, ci ar periclita póte chiar și dotațiunea modestă, ce s'a esoperatŭ până acum pentru bisericele și preoțiĭ din părțile ungurene.

De câtŭ să fie pururea neliniștită și nedumerită, „Gazeta" ar face maĭ bine să ne arete ea însă-și mijlócele, cu carĭ s'ar puté îmbunătăți sórtea cleruluĭ nostru și fără de concursulŭ catolicilorŭ de ritulŭ latinŭ, și dacă mijlócele acestea ar fi practice și realisabile, nu credemŭ, că s'ar maĭ afla Românŭ grecocatolicŭ, care să nu urmeze calea arĕtată de „Gazeta".

Cu articulĭ intitulați de fóea brașovénă „De nobis sine nobis" și „Grabă mare" nu se va ferici biserica nóstră, niciĭ nu va înainta poporulŭ românŭ, căcĭ tótă înțelepciunea lorŭ se reduce la nimica tótă. În numĕrulŭ 288 ne spunŭ domniĭ dela „Gazeta", că nu ĭ-amŭ liniștitŭ prin articululŭ nostru publicatŭ în numĕrulŭ 53 alŭ „Unirii" din a. tr. sub titululŭ „Conferința episcopéscă", deși noĭ n'amŭ avutŭ pretensiunea de a liniști niște ómenĭ pururea „nedumeriți".

În numĕrulŭ 289 din anulŭ trecutŭ se tragŭ la rĕspundere Archiereiĭ nostri, pentrucă se interesézĕ de sórtea cleruluĭ, fără a se fi ascultatŭ și sfatulŭ „Gazeteĭ". Ér în numĕrulŭ 5 din anulŭ curentŭ se repețesce ceea ce se disese în numĕrulŭ 289 din anulŭ trecutŭ. Esența lucruluĭ ar fi fostŭ, să arete „Gazeta", că óre din punctŭ de vedere bisericescŭ și românescŭ corecte suntŭ condițiunile acelea, pre lângă carĭ amŭ disŭ noĭ, că s'ar puté primi ajutoriulŭ proĭectatŭ póte și pentru clerulŭ nostru. Însă preste partea acésta esențială a articululuĭ nostru întitulatŭ „Conferința episcopéscă" „Gazeta" trece cu unŭ disprețŭ suveranŭ, isvorîtŭ din o idee originală, ce se numesce „ĭesuitismŭ".

De ale peregrinajuluĭ. — Rĕspunsulŭ la cererea nóstră pentru acordarea audienței papale a sositŭ.

Sânția Sa a luatŭ cu cea maĭ viuă plăcere actŭ despre intențiunea, ce-o avemŭ de a merge la Roma, și s'a îndurată a ne acorda audiența pre una din dilele cele maĭ apropiate la diua de s. Pascĭ ale Latinilorŭ, probabilŭ pre Luni saŭ Martĭ din sĕptĕmâna cea mare a nóstră, adecă pre 3 saŭ 4 Aprile n.

Plecarea nóstră decĭ va trĕbui să se întîmple din Budapesta celŭ multŭ în 28 Martie, așa cârŭ pre Sâmbătă în 1 Aprile n. să putemŭ ajunge în Roma, după ce maĭ întâiŭ vomŭ fi visitatŭ Venezia și Firenze. — Ceĭ ce vorŭ să călătoréscă pre la Ancona pre mare, vorŭ puté pleca din Pesta și maĭ târdiŭ, bunăóră Mercurĭ în 29 Martie. Cu aceștia încă va merge unŭ aranjatorŭ, ca întru tóte să le fie de ajutorŭ.

Secretarulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ pentru aranjarea festivitațilorŭ ne scrie, că Sânția Sa a avutŭ mare bucurie, cândŭ i-s'a făcutŭ cunoscută călĕtoria nóstră, și a desemnatŭ îndată o comisiune anumită, care să se îngrijéscă de primirea nóstră. Acela-și secretarŭ ne face cunoscutŭ, că comisiunea acésta își va da tótă silința pentru a face, ca peregriniĭ românĭ să ducă cu sine din Roma cele maĭ plăcute suveniruri.

Maĭ multŭ. Pentru ca și din poporŭ să pótă lua parte la peregrinajŭ, comitetulŭ de primire ne pune la dispositie și cuartire gratuite în Roma. Noĭ încă dorimŭ din inimă, ca și poporuluĭ nostru de pre la sate să-ĭ dămŭ ocasiune a vedé Roma cea mărétă. Pentru aceștia amŭ puté aranjá tótă călĕtoria ast-felŭ, câtŭ să pótă merge și veni (cl. III) împreună cu tótă întreținerea celŭ multŭ cu 80 fl. Rogămŭ decĭ pre frații preoțĭ, să propage idea acésta printre poporeniĭ sĕĭ maĭ cu stare. Ar fi într'adevĕrŭ unŭ lucru sublimŭ a duce la Roma vre-o 50 de ómenĭ din poporŭ, românĭ verdĭ ca stejariĭ.

Spre orientarea tuturorŭ doritorilorŭ de a participa observămŭ, că pasapórte nu suntŭ de lipsă. Bine e, dacă-lŭ are cineva, dar de cerutŭ nu se cere.

Acum ne apucămŭ de statorirea programuluĭ detaiatŭ. Programulŭ acesta se va tipări în formă de carticică, se va speda la toțĭ ceĭ insinuați și la altiĭ.

Rugămŭ decĭ din noŭ pre toțĭ aceia, pre carĭ împrejurările îĭ lĕrtă a cerceta Roma, să se insinue câtŭ maĭ curêndŭ la redacțiunea foiĭ nóstre. Cu câtŭ vomŭ fi maĭ numĕroși, cu atâtŭ maĭ splendidă are să fie și manifestațiunea credinței nóstre.

Revisiunea legiĭ electorale.

Tóte partidele politice din Ungaria, până chiar și cea guvernamentală, aŭ recunoscutŭ și suntŭ convinse, că legea electorală din 1874 este rea și nedréptă.

Recunoscêndu-se odată lucrulŭ acesta urmézĕ dela sine, că este de lipsă reformarea aceleĭ legĭ. Acéstă reformare a fostŭ obĭectŭ la discusiuni momentóse în ședința dela 11 a c. din dieta ungară.

Vomŭ reproduce pre scurtŭ unele enunțări maĭ însemnate ale ministruluĭ de interne Hieronymi Károly. Ministrulŭ a disŭ între altele:

„Este de doritŭ, ca censulŭ electoralŭ

În numĕrulŭ 149 alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ" din anulŭ 1892 pre pag. 2 în foiță este publicată o scrisóre *datată din Blașiŭ* și subscrisă „*Maria*", care începe cu următórele cuvinte: „C'unŭ felŭ de uĭmire și compătimire privescŭ fețele sulemenite, carĭ de sigurŭ ar' fi cu multŭ maĭ frumóse, dacă și-ar' păstra colórea naturală." Scrisórea întrégă vorbesce apoĭ despre sulemenitŭ, atinge în trécătŭ ținuta trupuluĭ și se termină cu cuvintele: „Cu altă ocasie voiŭ scrie ceva despre fumatulŭ femeilorŭ tinere."

Dar îmĭ va reflecta cineva: Asta nu e corespondință, asta e o foiță, și în consecință desmințirea „Gazeteĭ" e cu temeiŭ. — Rĕspunsulŭ meŭ e: Recunoscŭ, că scrisórea, la care m'am provocatŭ, n'a apărutŭ între corespondințe. Memoria m'a înșelatŭ. Altcum eŭ temêndu-mĕ de acésta, am și vorbitŭ cam dubiŭ, dicêndŭ: *„paremi-se — într'o corespondință"*. Încolo eŭ credŭ, că nu asta hotăresce. Întrebarea e: publicatu-s'aŭ în „Gazeta Transilvanieĭ" lucrurile amintite de mine orĭ ba? „Gazeta" dice că *ba*, eŭ că *da*, și am dovedit'o cu numĕrulŭ 149 alŭ „Gazeteĭ" din anulŭ trecutŭ.

Însă ér ar puté dice cineva: În cuvintele „Marieĭ", la carĭ te-aĭ provocatŭ, nu se face amintire despre damele din Blașiŭ, ci se vorbesce despre femeĭ în generalitate. — Rĕspundŭ: Și asta e adevĕratŭ — încâtva. Dar întrebŭ eŭ, pre cine a pututŭ avé „Maria" din „Blașiŭ" în primulŭ locŭ în vedere, cândŭ a disŭ: „C'unŭ felŭ de uĭmire și compătimire *privescŭ* fețele sulemenite" ș.cl., dacă nu pre damele din Blașiŭ, pre carĭ în tóte dilele póte și are ocasie să le privéscă? Óre nu este unŭ adevĕrŭ psichologicŭ, că omulŭ se îndémnă la lucru prin împrejurările din afară, între carĭ petrece? Ce a pututŭ decĭ îndemna pre „Maria" la scrierea vorbelorŭ citate, dacă nu privirea fețelorŭ sulemenite din jurulŭ eĭ și fumatulŭ femeilorŭ tinere, cu carĭ are prilejŭ de a se întâlni? Saŭ póte „Gazeta" își închipuesce, că eŭ am așteptatŭ dela „Maria", să numéscă pre tóte damele acele tinere din Blașiŭ, carĭ se sulemenescŭ și fumézĕ? Că numaĭ asta îĭ lipsia „Marieĭ", apoĭ ar fi vĕdutŭ ea, ce păția.

Ce-ĭ dar moralulŭ din tóte aceste? E, că „Argus" niciĭ n'a comisŭ o „eróre condamnabilă", niciĭ n'are intențiune „să învrăjbéscă societatea din Blașiŭ", ci numaĭ că Redacțiunea dela „Gazeta Transilvanieĭ" nu maĭ scie ĭérna, ce a publicatŭ vara.

* * *

În 14 Ianuarie s'a ținutŭ a treia serată literară, aranjată de reuniunea femeilorŭ române din Blașiŭ în favorulŭ fonduluĭ sĕŭ. Constatŭ cu viuă plăcere, că interesulŭ pentru serate cresce. Audŭ că vorŭ, fi încă disertanțĭ numĕroși, și că vomŭ fi fericiți a puté asculta și pre unele dintre stimabilele nóstre dame. Bravo! Începutulŭ a fostŭ bunŭ. Bună va trebui să fie și continuarea, și bunŭ va fi și succesulŭ.

La serata a treia publiculŭ s'a presentatŭ maĭ numĕrosŭ, decâtŭ la a dóua. Aŭ fostŭ de față și treĭ membri de aĭ veneratuluĭ nostru capitulŭ mitropolitanŭ.

Concurința acésta maĭ mare credŭ că este a-se datori simpatieĭ generale, de care se bucură persóna disertantelui, dlŭ profesorŭ Emiliŭ Viciŭ. Nu e decĭ mirare, dacă disertațiunea dsale amŭ așteptat'o toțĭ cu dorŭ și cu interesŭ îndreptățitŭ.

Obĭectuliŭ disertațiuniĭ a fostŭ luatŭ firesce din sfera sciințelorŭ naturale, cu carĭ se ocupă dlŭ Viciŭ cu atâta inteligință. Și ce gândițĭ, mĕ rogŭ, despre ce a vorbitŭ? Despre — *ĭérnă*.

„Alŭ naĭbeĭ maĭ póte fi Viciŭ ăsta," — disei întru mine. „E totŭ norocŭ, câtŭ îĭ."

Și mĕ rogŭ, nu se pote numi norocŭ orbŭ a ținé o disertațiune despre ĭérnă, cândŭ e maĭ aspră ĭérna? Putut'ar fi dlŭ Viciŭ să-și alégă o temă maĭ *actuală?* Apoĭ adaugeți mĕ rogŭ, că afară în libĕrŭ era o temperatură de —25 C., ér în sală de celŭ multŭ +12 C. Și dacă v'ați cugetat'o asta, să-mĭ spuneți, nu e *norocŭ* a diserta despre ĭérnă între asemenea împrejurărĭ?

Dlŭ Viciŭ a începutŭ așa dară disertațiunea sa despre tema cea maĭ actuală între împrejurările cele maĭ favoritóre și a pututŭ fi sigurŭ din capulŭ locului, că îndoitulŭ sĕŭ scopŭ, de a ne lăsa *rĕcĭ* și de a ne *slĕi*, îlŭ va puté ajunge fără marĭ greutățĭ. Și așa ne-a vorbitŭ despre *ĭernĭ* scurte și lungĭ, moĭ și aspre. A vorbitŭ despre ĭernĭ

în ţara întrégă să se statorésca pre basă uniformă şi după principii uniforme, la ce însă nu corĕspunde legea din 1874. La statorirea censului electoralŭ póte fi hotărîtoriŭ numai aceea, că cei ce de o potrivă concurgŭ la suportarea sarcinelorŭ publice şi aducŭ de o potrivă jertfe pentru susţinerea statului, să aibă şi dreptulŭ electoralŭ de o potrivă. Căci după legea din 1874 basa censului o formézĕ diferite criterii.

„Nu voescŭ a mĕ dimite în detaliuri, dară aducŭ înainte de es., că cu privire la o parte mare din alegĕtorii censulŭi electoralŭ ilŭ formézĕ sesiunile urbariale, statorite prin urbariulŭ dela 1770, a căruĭ idee fundamentală a fostŭ, ca sesiunile locăgescĭ să fie preţuite într'o formă în tótă ţara; şi de aci provine, că aĭ unele părţi ale Bănatului, de es. în Torontalŭ, o sesiune urbarială întrégă face 64 jugĕre catastrale, suntŭ însă în părţile nordice ale ţĕreĭ comitate, de es. Ugocea, unde 24 jugĕre de câte 1200 stînjinĭ formézĕ o sesiune urbarială. Nimenĭ nu va afirma, că sesiunea urbarială bănăţană de 64 jug. catast. ar fi de unŭ preţŭ cu sesiunea constătătóre din 24 jug. de câte 1200 stînginĭ. Cu tóte acestea cine poşede în Ugocea unŭ pătrariŭ de sesiune, este alegĕtoriŭ, din contră cine poşede maĭ puţinŭ de unŭ pătrariŭ în Torontalŭ, deşi acestŭ pătrariŭ valorézĕ maĭ multŭ decâtŭ acela, totuşi nu e alegĕtoriŭ."

Cu privire la întrebarea, că ce să servéscă de normativŭ la statorirea noului censŭ, ministrulŭ are curajulŭ a se declara uşorŭ; căci acéstă întrebare pretinde o cumpănire fundată, şi încă nu numaĭ o cumpănire principiară, ci şi cunóscerea fundată a raporturilorŭ ţĕreĭ. Şi noĭ până acum nu dispunemŭ de o statistică despre alegĕtorĭ, orĭ care să ne servéscă de îndreptariŭ la conscrierea alegĕtorilorŭ. Pentru acésta s'a încredinţatŭ oficiulŭ statisticŭ regnicolariŭ, să pregătéscă datele de lipsă. Numaĭ datele acestea potŭ subministra basa, pre care să se pótă resolvi acéstă cestiune delicată.

A dóua întrebare e împărţirea cercurilorŭ etectorale, a căreĭ îndreptare chiarŭ aşa este de necesară, ca şi uniformitatea censului. Revisuirea legiĭ electorale fără o altă împărţire a cercurilorŭ, — între carĭ esistă o deosĕbire de totŭ mare, — ar fi unŭ lucru numaĭ de jumătate. „Voescŭ a maĭ reflecta la unŭ momentŭ fórte ponderosŭ alŭ cestiuniĭ electorale. Acésta este cestiunea de naţionalitate. Dlŭ Hock János a disŭ, că la statorirea censului şi la arondarea cercurilorŭ electorale nu putemŭ fi conduşi numaĭ de dreptate, ci şi de motive politice. Dară eŭ declarŭ pre faţă, că nu suntŭ de părerea acésta. Noĭ putemŭ fi povĕţuiţi numaĭ de dreptŭ şi dreptate, nu este lertatŭ să dămŭ locŭ altorŭ consideraţiuni. Şi nicĭ nu mĕ sparŭ, că prin acésta ar perde ceva idea naţională magiară şi caractĕrulŭ naţionalŭ alŭ statului magiarŭ. Deórece în casulŭ statoririĭ uniforme şi drepte a censului numĕrulŭ alegĕtorilorŭ magiarĭ va cresce în o proporţiune atâtŭ de impunĕtóre, încâtŭ abia póte fi luată în consideraţiune crescerea neînsemnată, ce ar veni pre ţinuturile locuite de naţionalităţi. Deci la revederea legiĭ electorale avemŭ să fimŭ conduşi numaĭ de dreptŭ şi dreptate."

Dacă ceĭ dela cârmă şi toţi subalterniĭ lorŭ în tóte agendele sale ar fi conduşi numaĭ de dreptŭ şi dreptate, l'amŭ puté asigura pre dlŭ ministru, că s'ar face cele maĭ bune serviţiĭ patrieĭ, şi cetăţenilŭ preste totŭ ar fi mulţămiţi.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII în consistoriulŭ publicŭ dela 19 a c. a datŭ cu mare solemnitate bareturile noilorŭ cardinalĭ, ce se aflaŭ în Roma. La acéstă solemnitate maĭestatică aŭ fostŭ de faţă corpulŭ diplomaticŭ şi maĭ multe sute de persóne. Sânţia Sa a datŭ noilorŭ cardinalĭ inelele şi titulele cardinaliţiĭ, la carĭ suntŭ numiţi, apoĭ a preconisatŭ maĭ mulţi episcopĭ şi archiepiscopĭ maĭ alesŭ din Francia.

Francia.

Contele de Mun, cunoscutulŭ conducĕtoriŭ parlamentarŭ alŭ catolicilorŭ francesĭ, nu de multŭ a ţinutŭ o cuvîntare la St. Etienne, arĕtându fruptele funeste ale sistemuluĭ actualŭ de guvernare din Francia, pre carea numaĭ întórcerea la principiile religiuniĭ o potŭ mântui. Tipărindu-şi cuvîntarea a trimisŭ unŭ exemplarŭ din ea şi Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII, care a primit'o cu mare bucurie şi mulţămindŭ conteluĭ între altele îĭ scrie: „Până biserica şi cetăţeniĭ aŭ servitŭ patrieĭ cu puterĭ unite, lucrurile Franciеĭ mergeaŭ bine. Dară istoria mărturisesce, că dacă s'a conturbatŭ acéstă preţiósă armonie, Francia a căduţŭ pradă sfăşierii partidelorŭ. Provocămŭ pre Francia, să restitue érăşĭ pacea bisericéscă şi să redea cetăţenilorŭ armonia." Barĕmŭ de ar asculta poporulŭ francesŭ aceste cuvinte părinţescĭ.

Turcia.

Patriarchulŭ armenescŭ din Constantinopolŭ, Azarian, din incidentulŭ iubileuluĭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII va călĕtori la Roma, unde din partea sultanuluĭ va presenta Sânţieĭ Sale ca darŭ o cutie preţiósă înfrumseţată cu diamante. Marele Vizir descopere prin o epistolă cardinaluluĭ secretariŭ de statŭ Rampolla misiunea patriarchuluĭ Azarian, care va aduce totŭ odată şi distincţiuniĭ înalte cardinalilorŭ Ledochovsky şi Mocenni.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentŭ se continuă desbaterea specială asupra budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne.

Unele ziare oposiţionale scriŭ, că ministrulŭ Csáky fiindŭ în ziĭele trecute la Viena, acolo ar fi fostŭ primitŭ cu rĕcélă din causa politiceĭ sale bisericescĭ.

---

de p'aci şi p'acolo, de pre la noĭ şi de prin alte ţĕrĭ, şi chiar şi de prin planeţi.

Publiculŭ ilŭ petrecea cu atenţiune încordată, şi pasŭ de pasŭ cu înaintarea disertaţiuniĭ se *rĕcia* şi se *slĕia*. N'aĭ fi auditŭ unŭ sgomotŭ pentru totŭ bunulŭ lumiĭ, numaĭ din gurele de jumătate închise eşiaŭ semne de aprobări — liniştite, în formă de *u* finală, care se vede în chipŭ de aburŭ în aerulŭ rece de ĭernă. O adunare de etimologiştĭ — am disŭ într'u mine — carĭ ascultă o disertaţie din sfera sciinţelorŭ naturale!

Entusiasmulŭ mutŭ crescea din momîntŭ în momîntŭ, din privirile asculţătoriloră licuria numaĭ lumina rece a luneĭ, frigulŭ de prin Siberia părea că ne cuprinde totŭ trupulŭ. Eŭ nu maĭ aveam conscienţa individualităţiĭ mele, decâtŭ numaĭ dela genunchĭ în susŭ. Mórtea ţiorósă prin îngheţŭ se oglinda în ochiĭ tuturorŭ, şi cândŭ a disŭ dlŭ Viciŭ, că va veni o ĭernă, care ne va slĕi pre toţi, era să ieşine adunarea întrégă, şi să urmeze îndată catastrofa teribilă, dacă nu grăbia a adauge, că asta se va întîmpla numaĭ după vre-o câteva — *milióne de anĭ*.

Cu asta s'a terminatŭ conferinţa. Publiculŭ scăpatŭ din gura morţiĭ îşĭ arătă recunoscinţa sa prin aplause îndelungate şi *călduróse*, carĭ dlŭ Viciŭ le-a şi meritatŭ.

O singură observare am. Pentru *complexulŭ* publiculuĭ ascultătorŭ disertaţiunea a fostŭ prea sciinţifică şi de aceea mulţi n'aŭ pututŭ s'o guste, cum ar fi doritŭ.

* * *

Reuniunea femeilorŭ române din Blaşiŭ, maĭ alesŭ de cândŭ şi-a schimbatŭ secretarulŭ, desvóltă o activitate demnă de tótă lauda. Numaĭ în ĭerna acésta a aranjatŭ treĭ serate literare, şi în 21 a c. şi-a ţinutŭ şi balulŭ: *primulŭ balŭ alŭ Reuniuniĭ femeilorŭ române din Blaşiŭ*, pentrucă reuniunea până aci n'a aranjatŭ nicĭ unŭ balŭ oficiosŭ.

Veţi pricepe uşorŭ, că interesulŭ faţă cu acestŭ balŭ a fostŭ fórte viŭ. În tóte părţile balurile reuniunilorŭ de femeĭ priméză: în consecinţă aşa a trebuitŭ să se întîmple şi la balulŭ reuniuniĭ nóstre. Şi apoĭ a prima în Blaşiŭ preste balulŭ dela „Treĭ Sfinţi", care a ajunsŭ óreşĭ-cum la o însĕmnătate istorică, nu e lucru uşorŭ. S'a întîmplatŭ pre lângă aceea în anulŭ acesta şi împrejurarea fatală, că unele familiĭ fórte onorabile pentru doliŭ adêncŭ nu puteaŭ lua parte la balŭ. Lipsa acestorŭ familiĭ avea să fie simţită la balŭ. Scurtŭ, mulţi erauŭ de părere, că primulŭ balŭ alŭ reuniuniĭ nóstre de femeĭ nu va isbuti.

Cu atâtŭ maĭ mare şi maĭ plăcută a a fostŭ desamăgirea tuturorŭ. Balulŭ a fostŭ bine cercetatŭ şi a decursŭ în cea maĭ bună voe. Succesulŭ materialŭ încă sperŭ că va fi corĕspundĕtorŭ. Credŭ că va mări fondulŭ reuniuniĭ cu celŭ puţinŭ 100 fl.

N'am de gândŭ să mĕ încumĕtŭ a face o descriere a balului. Mĕ temŭ de „Maria". Póte să măgulescŭ prea multŭ saŭ să supĕrŭ. Voiŭ spune numaĭ câteva.

Balulŭ s'a ţinutŭ în sala dela „Hôtel Univers". Cu dragŭ priviam părechile tinere, ce pline de voe de viaţă se preumblaŭ prin sala relativŭ destulŭ de spaţiósă. Simţiam unŭ felŭ de mândrie. Mĕ gândiam la trecutŭ, la sala aceea, unde aŭ a se culege aceste şire, pentru a fi date celorŭ patru vînturĭ, la îmbulzala, ce era acolo cu ocasiunea tuturorŭ balurilorŭ, la lipsa totală de comfort, şi ziceam într'u mine: „Unde sunteţi voĭ, carĭ îndrăsneţi a spune lumiĭ, că Blaşiulŭ dórme? Aŭ nu este sala acésta unŭ semnŭ alŭ progresuluĭ nostru?" Dar precândŭ ziceam aceste, unŭ fiorŭ rece mĕ cuprinse. „Ce, Dómne Sfinte, să fie asta. Mĭ-e frigŭ cum nu se cade?" Era adecă unŭ frigŭ în sală, de nu maĭ puteaĭ. „Va fi politică," gândiam într'u mine. Secretarulŭ a socotitŭ, că prin dispositia acésta va îndemna pre ómeni la joc, pentru ca să se încălzéscă. Hotelierulŭ a socotitŭ, că frigulŭ din sală va sili pre mulţi, să intre în buffet-ulŭ căldurosŭ, la unŭ scaunŭ de odihnă şi la ceva sorbiturĕ. Politicĭ amîndoĭ, maĭ vîrtosŭ — hotelierulŭ.

Destulŭ că eŭ, care n'aveam voe nicĭ să dansezŭ, nicĭ să intru în buffet, m'am alesŭ de suvenire — cu unŭ guturaiŭ de cele muscălescĭ, de sigurŭ în schimbŭ pentru ordinile de dansŭ, carĭ n'aŭ sositŭ pre timpulŭ baluluĭ.

Altcum tinerĭĭ şĭ-aŭ petrecutŭ minunatŭ, şi asemenea, cu ĭertare să fie disŭ, şi bĕtrânĭĭ. Adecă să fiŭ bine înţelesŭ: ceĭ maĭ de vîrstă decâtŭ tinerĭĭ, căci voea bună pretoţi i-a făcutŭ tinerĭ.

Se mai vorbesce, că cabinetulŭ actualŭ nu va conduce multŭ, ci fusionându-se partida liberală cu cea „națională“ se va forma unŭ ministeriŭ noŭ.

Francia.

Cercetările în afacerea Panama se continuă. Dintre persónele mai însemnate afară de Lesseps tatălŭ și fiulŭ, Eiffel și fostulŭ ministru Baihaut ar fi compromisŭ și Clémenceau, conducĕtoriulŭ republicanilorŭ radicali. Agentulŭ br. Reinach a primitŭ pentru corumperi preste 30 milióne de frs, din care abia a cheltuitŭ spre acestŭ scopŭ 3—4 milióne. Altŭ agentŭ alŭ societăței, Cornelius Herz, a fugitŭ în Anglia, unde este pusŭ sub pază. Guvernulŭ francesŭ a datŭ ordinŭ de urmărire și contra luĭ Arton, care încă s'a distinsŭ prin corumperi în afacerea Panama.

Egiptŭ.

Tinĕrulŭ chedivŭ alŭ Egiptuluĭ de curêndŭ și-a schimbatŭ ministeriulŭ. Acéstă schimbare nu a fostă pre placulŭ Angliei. De aceea chedivulŭ a fostŭ silitŭ a-și dimite noulŭ ministeriŭ punêndŭ în fruntea cabinetuluĭ ĕră pre Riaz Pașa. Dară precum se anunță, chedivuluĭ îĭ pare rĕŭ, că a cedatŭ Angliei. Guvernulŭ anglezŭ are de cugetŭ să-și înmulțéscă miliția în Egiptŭ spre a preveni orĭ ce turburărĭ.

Corespondințe.

Multŭ Onoratulŭ Alesandru Popŭ, parochŭ și viceprotopopŭ onorariŭ din Budușŭ în diecesa Gherleĭ, a trimisŭ încă în 12 Decembre a. tr. „Gazetei Transilvanieĭ“ o corespondință. „Gazeta Transilvanieĭ“, fără îndoélă din lipsă de spațŭ, nu a putut'o publica nicĭ chiar după o urgitare făcută în 28 Decembre a. tr. Suntemŭ rugați a o publica noĭ. Corespondința e acésta:

Despre persónele presente și despre toalete nu voiŭ să facŭ amintire. Ceĭ mai mulți participanți aŭ fostŭ din Blașiŭ, și încă fără deosĕbire de limbĭ. De afară am remarcatŭ dóuĕ grațióse domnișóre din Mediașŭ.

Toaletele aŭ fostŭ variate și frumóse. Vĕdêndŭ eleganța lorŭ și șlepurile, în carĭ se încurcaŭ domniĭ, am esclamatŭ — întru mine: „Ce pĕcatŭ, că adunarea Asociațiuniĭ în anulŭ trecutŭ nu s'a ținutŭ în Blașiŭ. Ce furóre ar mai fi făcutŭ aceste șlepurĭ.“ Fost'aŭ toalete și cu mai puținŭ gustŭ: acele, carĭ voiaŭ să fie mai pre susŭ și mai deschilinite. Fost'a representatŭ și costumulŭ naționalŭ: unŭ costumŭ Sĕliștenescŭ. Aŭ fostŭ și altele treĭ, dar acele nu eraŭ curate românescĭ, deși purtătórelorŭ le ședeaŭ fórte bine.

Dansurile aŭ decursŭ cu animo. Jocurile cele marĭ, dacă nu mĕ înșelŭ, afară de unulŭ aŭ fostŭ aranjate de ómeni noĭ. Unulŭ dintre aceștia mai alesŭ își dădea multă silință, ca lucrulŭ să purcédă bine, gesticula din resputerĭ. Nu e decĭ mirare, că o figură din „Romana“ comandată de dînsulŭ a rĕmasŭ pentru balulŭ, ce se va aranja la anulŭ ce vine.

Și toaste aŭ fostŭ — în pausă firesce. Le-a ținutŭ unulŭ dintre zeloșiĭ bărbați de încredere aĭ Reuniuniĭ.

Reasumându tóte balulŭ a avutŭ succesŭ deplinŭ. Gratulezŭ Reuniuniĭ și comitetuluĭ eĭ.

Salutare **Argus.**

Onorată Redacțiune!

Cu permisiunea On. DVóstre, în interesulŭ buneĭ înțelegerĭ și a reputațiuniĭ acesteĭ foĭ, aș dori a face câteva observațiuni cu respectŭ la discusiunea pornită din incidentulŭ trimiterii cheilorŭ bisericeĭ din Șișeștĭ la Roma.

La începutŭ se învîrtia disputa pre lângă dreptulŭ Patriarchuluĭ Romeĭ în biserica nóstră. Acestŭ punctŭ fiindŭ unulŭ, și încă celŭ dintâiŭ din actulŭ despre unire, nu cade sub dispută, pentrucă aparține dogmelorŭ de credință, totuși și eŭ ținŭ, — însă din altŭ punctŭ de vedere, — că curatoriĭ din Șișeștĭ nu aŭ făcutŭ de locŭ bine, cândŭ aŭ trimisŭ cheile la Roma, dar nicĭ atunci nu făceaŭ bine, de le trimiteaŭ acelea la Gherla orĭ la Blașiŭ, ci numai atunci lucraŭ corectŭ, dacă le lăsaŭ acolo la biserică în Șișeștĭ, apoĭ celŭ ce s'a aflatŭ vrĕmatŭ prin dispusĕțiunea Ven. Consistoriŭ, să fi trăitŭ cu dreptulŭ de apelațiune, după cum și în fóea bisericéscă „*Unirea*“ fórte nimeritŭ s'a dișŭ, și în care s'aŭ arĕtatŭ și forurile de apelațiune, adecă: Consistoriulŭ mitropolitanŭ și scaunulŭ apostolicŭ din Roma.

Așa este! Chiar și în înțelesulŭ actuluĭ fundamentalŭ de unire dela 7 Octobre 1698, în care se dice: . . . *„din bună voea nóstră ne unimŭ cu biserica Romeĭ cea catolicéscă, și ne mărturisimŭ a fi mădulările acesteĭ biserice sânte catolicescĭ a Romeĭ“* . . . încă forulŭ ultimŭ de apelare, se presupune a fi Roma, căcĭ, cum s'ar puté cineva dechera pre sine de membru alŭ uneĭ corporațiuni, fie chiar și numaĭ profane, fără a recunósce pre capulŭ aceleĭ corporațiuni de forulŭ sĕŭ supremŭ? Ba încă și espresiunea *„ne unimŭ“* involvă în sine óre care subordinare, atîrnare.

Și mai apriatŭ se vede acestŭ adevĕrŭ din decretele despre sânta unire ale sinodului ținutŭ în 5/9 1700, la care aŭ participatŭ Archiepiscopulŭ Atanasiŭ cu 54 protopopĭ și 1563 preoți, în care se dice: . . . *„Amŭ încheiatŭ liberĭ și de bună voe, din îndemnulŭ luĭ Dumnedeŭ unirea cu biserica romană catolică și ne declarămŭ prin acésta comembri aĭ sânteĭ matre biserice rom. cat. primindŭ, mărturisindŭ și credêndŭ tóte celea ce primesce, mărturisesce și crede aceea“* . . . Acum cine nu scie și doresce a sci, că ce a primitŭ, mărturisitŭ și credutŭ, nu numaĭ biserica rom. cat., ci chiar și cea orientală până la unire despre Primația Patriarchuluĭ Romeĭ, acela să ostenéscă a ceti opulŭ întitulatŭ *„Orientele catolicŭ“* de Ioanŭ Papiŭ, actualminte canonicŭ capitularŭ în diecesa nóstră a Gherleĭ — și se va convinge.

Nu suntŭ doctorŭ în sta teologie, nicĭ am fostŭ ferice de a fi uceniculŭ Iesuițilorŭ din Roma și alŭ institutuluĭ de *„propaganda fide“*, precum vĕ esprimați O. DVóstre, dar totuși cutezŭ a afirma, cumcă Dlŭ N. Densușanŭ greșesce, cândŭ în prețuita fóe a O. DVóstre din 6/11 a. c. decheratŭ sinodulŭ provincialŭ din 1872 de ilegalŭ, și decisiunile luĭ de nule, pentrucă Episcopulŭ ca capulŭ dieceseĭ sale, și după dreptulŭ bisericeĭ orientale, încă are dreptŭ a convoca sinodŭ, și în acela a aduce decisiuni obligătóre pentru întréga sa diecesă. Decisiunile conciliuluĭ provincialŭ din 1872 s'aŭ publicatŭ, și nimeni până acum de 20 de anĭ nu a protestatŭ contra lorŭ, decĭ aŭ trecutŭ deja în viața publică a bisericeĭ nóstre.

Greșesce, ba chiar rătăcesce rĕŭ dlŭ Densușanŭ, cândŭ dice, că sinodulŭ amintitŭ a votatŭ o serie întrégă de dogme, pentrucă dogmele nu se votézŭ, ci acele aŭ fostŭ și suntŭ de-odată cu biserica luĭ Christosŭ. Așa dogma despre Primația Papeĭ este de-odată cu cuvintele: *„Tu eștĭ Petru, și pre acéstă pétră voiŭ zidi biserica mea.“* Ĕră dogma despre imaculata concepțiune a Steĭ Marie a fostŭ și atunci, cândŭ a strigatŭ îngerulŭ: *„Bucură-te Marie, cea plină de dară, Domnulŭ este cu tine.“* Avemŭ și sĕrbătóre despre acéstă dogmă, și se află indusă și în sinaxariulŭ bisericeĭ orientale la 9 Decembre sub titula *„Zămislirea S. Ane“*.

Tóte dogmele aŭ fostŭ dară și până la unire, numaĭ câtŭ acele numaĭ pre rîndŭ și atunci s'aŭ edisŭ de cătră biserică, cândŭ aŭ fostŭ atacate de cătră unĭi saŭ altiĭ.

Așa trebue să crédă tótă suflarea unită, chiar și dlŭ Densușanŭ, dacă în adevĕrŭ ar fi unitŭ, ĕră că nu este unitŭ se deduce din espresiunile Dsale folosite în contra bisericeĭ unite și a totŭ ce a eșitŭ din Roma, așa de es.: „tendințe iesuitice, spiritŭ iesuiticŭ, absolutismŭ papalŭ, elevĭ iesuiticĭ“. Domnialuĭ aĭ négă dogmele de credință cuprinse chiar și în actele de unire, mâne póte să nege dogma misteriuluĭ sânteĭ Treimĭ, poimâne sacramentele legiĭ nóue, și așa în scurtŭ putemŭ ajunge la eresulŭ reformatoriloră secululuĭ 16, și tóte aceste în unŭ ciarŭ, pre care — după cum sciŭ eŭ — îlŭ cetescŭ mulțĭ și dintre preoțiĭ nostri gr. cat. a cărorŭ simțeminte și convingerĭ religionare nu credŭ să nu se revólte la audulŭ atâtorŭ aserțiuni false, și apoĭ O. DVóstră ni-lŭ puneți înainte de modelŭ, neobservându stricăciunea, ce se face reputațiuniĭ foiĭ O. DVóstre.

Din tóte aceste resultă, că saŭ suntemŭ uniți și atunci primimŭ, mărturisimŭ și credemŭ cu biserica rom. cat., că Patriarchulŭ Romeĭ este capulŭ vĕdutŭ alŭ bisericeĭ și locțiinĕtoriulŭ luĭ Christosŭ pre pămîntŭ, și prin urmare ultimulŭ forŭ de apelațiune în tóte trebile bisericescĭ; saŭ nu suntemŭ uniți și atuncĭ putemŭ crede, că capulŭ bisericeĭ este regele, sultanulŭ, țarulŭ saŭ președintele republiceĭ etc.. și de vomŭ discuta până la finea vĕculuĭ.

Altŭ punctŭ de dispută formézŭ: autonomia bisericeĭ și sinodalitatea. Și aci ce să dicemŭ? E dreptŭ că autonomie bisericéscă nu avemŭ, și lipsindu-ne autonomia, nicĭ sinodalitatea nu se póte introduce, dar pentru aceea, nu avemŭ să învinovățimŭ pre nimenĭ, cu învinovățirĭ și cu scrierĭ polemice nu o să ajungemŭ la cale. Dreptŭ aceea e greșală a crede, că doctoriĭ în teologie aŭ subjugatŭ biserica, și că prin aceștia s'a casatŭ sinodalitatea și dreptulŭ poporuluĭ de a participa la sinóde.

Fóea „Unirea“ din Blașiŭ nu a negatŭ dreptulŭ poporuluĭ, după cum s'ar părè că credeți O. DVóstre; dînsa în ajunulŭ alegeriĭ de mitropolitŭ la Blașiŭ — îngrijată, ca nu cumva să se caseze dreptulŭ alegeriĭ, — a ținutŭ a arĕta numaĭ acelŭ dreptŭ alŭ cleruluĭ, pre care acesta l'a eserciatŭ în decursŭ aprópe de 200 anĭ, și acesta l'a și doveditŭ în unŭ modŭ așa de evidentŭ, încâtŭ nicĭ contrariĭ nostri nu aŭ cutezatŭ a-lŭ nega, ba chiar și „Gazeta“ și-a esprimatŭ recunoscința. Ce atinge însă argumentarea dreptuluĭ laicilorŭ — neaflându documente așa pipăibile în tótă viața bisericeĭ începêndŭ dela unire și până aĭ — a amânat'o până la unŭ altŭ timpŭ mai binevenitŭ, ca nu cumva voindŭ a proba multŭ să rĕmână pre josŭ. Căcĭ étă eŭ cu

multă sete şi dorŭ cetescŭ articulii O. DVóstre despre dreptulŭ laïcilorŭ, şi încă nicĭ unŭ documentŭ nu aflu, în care apriatŭ să fie ţisŭ, că dela închiarea uniriĭ şi până adĭ la care alegere de Archiereŭ a participatŭ şi poporulŭ, saŭ la care sinodŭ aŭ fostŭ şi laïcĭ? Ci numaĭ la atarĭ documente vĕ provocaţĭ, din carĭ se vede numaĭ *pia dorinţă* a cleruluĭ şi poporuluĭ de a-şĭ recâştiga acelŭ dreptŭ.

Dreptŭ aceea, suntŭ de escusatŭ şi espresiunile puţinŭ cam aspre la adresa „Gazeteĭ“ din Nr. 46 alŭ „Uniriĭ“, pentrucă şi O. DVóstră prea cu mare vehementţă aţĭ atacatŭ nu numaĭ pre doctoriĭ în teologie, — de carĭ Dumneḑeŭ să dea câtŭ de mulţĭ! pentrucă cu câtŭ vomŭ avé maĭ cultŭ clerŭ, cu atâta maĭ uşorŭ îşĭ va ajunge şi biserica destinaţiunea sa, — ci chiar şi unele dogme ale bisericeĭ unite, ba încă şi pre acelŭ Archiereŭ, care între toţĭ Archiereiĭ bisericeĭ unite maĭ multŭ a lucratŭ în respectulŭ acesta.

Decĭ să ne înţelegemŭ! Să părăsimŭ câmpulŭ luptelorŭ polemice, şi să lăpădămŭ ura şi pisma, ca să nu ne sune şi nóuĕ cânteculŭ poetuluĭ: „Pre voĭ vĕ nimicirĕ a pismeĭ rĕutate!“ Să ne întórcemŭ la fapte, să ne strîngemŭ rîndurile, să punemŭ umĕrŭ la umĕrŭ clericĭ şi laïcĭ, cum ţice poetulŭ: „Uniţi-vĕ în cugete, uniţi-ve 'n simţirĭ!“ Şi să ne eluptămŭ autonomia bisericeĭ şi dreptulŭ de sinodalitate, a cărorŭ eră cu toţiĭ o dorimŭ!

Buduşŭ, la 12 Dec. 1892.

Alesandru Popŭ,
preotŭ gr. cat. şi v.-prot. onor.

Declaraţiune.

Curatoratulŭ Bisericeĭ gr.-cat. române din Bistra — din acelŭ motivŭ, că auritoriulŭ si fabricantulŭ de recuisite bisericescĭ Dlŭ *Carolŭ Müller*, locuitorŭ în Urbea-mare (Nagy Várad), tóte lucrurile ţinĕtóre de măestria sa, specificate în contractulŭ de întreprindere, adecă: colorarea şi marmorisarea internă a Bisericeĭ celeĭ nóuĕ din Bistra, precum şi aranjarea unuĭ „Iconostasŭ“ compusŭ într'unŭ stilŭ maĭ mare, trecêndŭ din zelŭ şi preocupaţiune cătră arta sa preste obligămintele sale contractuale, le-a esecutatŭ nu numaĭ promtŭ şi cu unŭ gustŭ esteticŭ în comparaţiune cu alte producte de acéstă categorie ale industrieĭ — dându-le o formă artistică pentru unŭ onorariŭ, care numaĭ modestŭ se póte numi; şi aşa succedêndu-ĭ a câştiga prin prestaţiunile sale nu numaĭ complăcerea şi îndestulirea comuneĭ nóstre bisericescĭ, ci a atrage asupră-şĭ, prin eleganţa şi frumseţa lucrărilorŭ sale, chiar şi atenţiunea şi lauda publiculuĭ desinteresatŭ, — se simţesce deobligatŭ a esprima Dluĭ *Carolŭ Müller* deplina sa complăcere şi îndestulire, precum şi meritata recunoscinţă, şi totodată a-lŭ recomanda încrederiĭ, părtiniriĭ şi îmbrăţişăriĭ şi din partea altorŭ comune bisericescĭ, ca pre unŭ bărbatŭ de unŭ caractĕrŭ firmŭ şi acuratŭ întru îndeplinirea obligămînteloru sale contractate.

Din şedinţa curatoratuluĭ bisericeĭ greco-catolice române.

Bistra, în 30 Octobre 1892.

Alesandru Papiŭ, preotŭ şi preş. curat. — **Romulŭ Marcŭ,** notariŭ.

Dare de samă şi mulţămită publică.

(Continuare).

Lista Nr. 21. Colectante: M. O. D. *Ales. Dobrescu*, administr. protop. (Sebeşŭ) 2 fl. — I. Tipeiŭ 1 fl. — Dna Elena de Popp 50 cr. — Ioanŭ Paraschivŭ 1 fl. — Zinca Balomiri 60 cr. — Davidŭ Pandrea 50 cr. — Bărcianŭ 20 cr. — Dr. Pomp. Isacŭ 1 fl. — Dr. Ioanŭ Elekes 50 cr. — Ioanŭ Oniţă 1 fl. — Ioanŭ Dreganŭ 1 fl. — C. Creţoescu 1 fl. — I. O. 50 cr. — C. de Colbasi 1 fl. — N. Onescu 1 fl. — Ioanŭ Popŭ, par. (Draşovŭ) 50 cr. — Nic. Petruţa, preotŭ (Dorstatŭ) 50 cr.

Suma 13 fl. 80 cr.

Lista Nr. 22. Colectante: P. O. D. *Ştef. Popŭ*, protopopŭ (Orĕştie) 50 cr. — Ios. Popoviciŭ, preotŭ (Valdeĭ) 30 cr. — Ioanŭ Váldeanŭ, preotŭ (Romosŭ) 30 cr. — Isid. Sodorŭ, preotŭ (Romoşelŭ) 20 cr. — Nic. Avramŭ, par. (Sibişelŭ) 20 cr. — N. Munteanŭ, preotŭ (Şibotŭ) 30 cr. — D. Iancu, preotŭ (Turdaşŭ) 30 cr. — Ioanŭ Avramŭ, par. (Spinŭ) 30 cr. — Ioane Lupulescu, par. (Mărtineştĭ) 20 cr. — Nic. Lazarŭ, preotŭ (Perkász) 20 cr. — Ioanŭ Dreghiciŭ, preotŭ (Cudşir) 50 cr. — Ioanŭ Bocăniciŭ, adm. par. (Balomirŭ) 50 cr. — Adamŭ Lufticŭ, adm. par. (Căstăŭ) 30 cr. — Ioanŭ Ciumaşŭ, adm. par. (Beriŭ) 20 cr.

Suma 4 fl. 30 cr.

Lista Nr. 23. Colectante: P. O. D. *Abelŭ P. Bociatŭ*, protop. (Grădisce) 2 fl. — Din fondulŭ cultuluĭ 1 fl. — Ştef. Pratianŭ, parochŭ (Ostrovŭ) 1 fl. — Andr. Ionaşŭ, parochŭ (Clopotiva) 1 fl. — Nic. Câmpeanŭ, învăţătoriŭ (Clopotiva) 1 fl. — Ştef. Ţarină, docente (Păucinescĭ) 1 fl. — N. Trimbiţoniŭ, învăţătoriŭ 1 fl. — Simon Hermann, comerciante (Grădisce) 1 fl. — Samson Popŭ (Pesceana) 50 cr. — Bociatŭ Iános, proprietariŭ (Grădisce) 1 fl. — Mich. Popŭ, preotŭ (Valea Delşiĭ) 50 cr. — Manasie Popşorŭ, parochŭ (Zeïcani) 1 fl. — Iust. Ţarină, preotŭ (Bucova) 50 cr. — Gerge Ţapu, docente (Riu de morĭ) 50 cr. — Car. Pasca, învăţătoriŭ (Zeïcani) 50 cr. — Plotina Pasca nasc. Ianza învăţătorésă (Zeïcani) 30 cr. — Andr. Bociatŭ, parochŭ (Bouţariulŭ super.) 50 cr. — Mich. Iubaşŭ, parohŭ (Ostrovŭ) 1 fl.

Suma 15 fl. 30 cr.

Lista Nr. 26. Colectante: M. O. D. *Georgiŭ Trăilă*, parochŭ (Timişóra) 2 fl. — Dem. Iliescu, agricultorŭ (Craiova) 1 fl. — Iulia Munteanŭ, preutésă (Timişóra) 1 fl. — Iuliŭ Seĭman, morariŭ (Timişóra) 30 cr. — Ştef. Iovin, proprietariŭ (Timişóra) 50 cr. — Munteanŭ, adv. (Timişóra) 2 fl. — Ioanŭ Istinŭ, preotŭ (Mehala) 1 fl. — *Emanoilŭ Ungureanŭ*, adv. (Timişóra) 3 fl. — Ioanŭ Vulcanŭ, protop. pens. (Timişóra) 1 fl. — Georgiŭ Ardeleanŭ, adv. (Timişóra) 1 fl. —

Suma 12 fl. 80 cr.

Lista Nr. 27. Colectante: Reverendissimulŭ D. *Alimpiĭ Barboloviciŭ*, vicariŭ (Şimleulŭ Silvanieĭ) 2 fl. 50 cr. — Aurica Cosma 1 fl. — Georgiŭ Popŭ, proprietariŭ (Băsescĭ) 2 fl. — Georgiŭ Fülep, proprietariŭ (Şimleŭ) 2 fl. — I. Nichita, adv. 2 fl. — I. Angyal 1 fl. — Dem. Suciŭ, adv. (Sz. Cseh) 1 fl. — Dănilă Deleŭ, posesorŭ (Perczeu) 2 fl. — Vas. Pătcaşŭ, preotŭ (Hatvan) 50 cr. — Ioanŭ Sêrbu, protopopŭ (Siciŭ) 1 fl.

Suma 15 fl. — cr.

Lista Nr. 28. Colectante: P. O. D. *Ştef. Radicŭ*, protop. (Petroşenĭ) 1 fl. — Ioanŭ Bora jun. parochŭ (Petrosŭ) 1 fl. — Isid. Saturuŭ, preotŭ (Merişorŭ) 2. fl.

Suma 4 fl. — cr.

(Va urmá.)

Informaţiunile cele maĭ nóuĕ.

Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică prin scrisórea sa de datŭ 17 Ianuariŭ a. c. Nr. 88 presidialŭ a făcutŭ cunoscutŭ Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ, că **Maiestatea Sa cesareo şi reg. apostolică** prin preaînalta hotărîre de datŭ 4 Ianuariŭ a. c. **a denumitŭ de comisarĭ regescĭ la sinodulŭ electoralŭ** pentru completarea scaunuluĭ mitropolitanŭ pre **Escelenţa Sa Mihailŭ Pavelŭ episcopulŭ gr. cat. de Oradea-mare** şi pre **Ilustritatea Sa baronulŭ Samoilă Josika preşedintele consiliuluĭ de direcţiune alŭ staluluĭ catolicŭ transilvanŭ.** Totŭ prin scrisórea ministerială de maĭ susŭ s'a determinatŭ **ţiua alegeriĭ de Mitropolitŭ pre 16 Aprilie st. n. a. c.**

Noutăţĭ.

Senatulŭ camereĭ advocaţiale din Cluşŭ a respinsŭ cu unanimitate cererea alorŭ 18 advocaţĭ de pre teritoriulŭ aceleĭ camere, de a se intenta procesŭ disciplinarŭ advocaţilorŭ romînĭ Dr. *Ioanŭ Raţiŭ*, *Iuliŭ Coroianŭ* şi Dr. *Teodorŭ Mihályi* din causă, că aceştia făcêndŭ parte din deputaţiunea, care s'a dusŭ la Viena cu Memorandulŭ spre a-lŭ presenta Monarchuluĭ, şi-ar fi călcatŭ jurămîntulŭ de advocaţĭ.

Censură de advocatŭ. La tabla reg. din M.-Oşorheiŭ aŭ depusŭ cu succesŭ censura de advocatŭ dlŭ *Dr. Emiliŭ Gerasimŭ* în 20 a l. c., éră dlŭ *Dr. Amosŭ Frâncu* în 21 a c. Felicităму pre tinerii advocaţĭ.

Alegerea preşedintelui înaltei curţi de compturi. În şedinţa parlamentuluĭ ungarŭ dela 19 a c. s'aŭ candidatŭ pentru postulŭ de preşedinte la înalta carte de compturĭ treĭ individĭ, si anume Stefanŭ Rakovszky, Iosifŭ Hossu şi Colomanŭ Mixich. Din punctulŭ de vedere alŭ moduluĭ, cum avemŭ să ne alegemŭ candidaţiĭ la mitropolie, este interesentă procedura, ce se observă în parlamentŭ la candidarea pentru postulŭ de preşedinte la numita curte de compturĭ. Fiesce care deputatŭ scrie pre votulŭ sĕŭ treĭ candidaţĭ, şi de candidaţi se considerĕ numaĭ aceia, carĭ la scrutiniŭ se află, că aŭ întrunitŭ maĭoritatea absolută a voturilorŭ date. Dacă însă se întîmplă, că la primulŭ scrutiniŭ aŭ eşitŭ numaĭ doĭ cu maĭoritate absolută, aceştĭ doĭ se privescŭ de candidaţĭ, ér cu privire la alŭ treilea candidatŭ se face a dóua votare, şi de candidatulŭ alŭ treilea se consideră acela, care la scrutiniulŭ din urmă a câştigatŭ maĭoritatea absolută de voturĭ. Aşadară şi candidarea pentru scaunulŭ mitropolitanŭ trebue să o facemŭ astfelŭ, în câtŭ fiesce care dintre ceĭ treĭ candidaţĭ să fi întrunitŭ maĭoritatea absolută a voturilorŭ, căcĭ altŭ cum procedura nóstră n'ar corespunde conceptuluĭ adevĕratŭ, ce-lŭ aŭ ómenii pretutindenea despre candidare prin alegere.

Concertŭ. Tinerimea română din Cluşiŭ la 9 Febr. st. n. aranjază în sala „Reduteĭ urbane“ unŭ *Concertŭ împreunatŭ cu dansŭ*, a cărui venitŭ este destinatŭ pentru ajutorarea tinerilorŭ universitarĭ lipsiţĭ de mijlóce la înscriere şi depunerea esamenelorŭ.

Facemŭ atenţĭ pre clerulŭ provincieĭ nóstre bisericescĭ la inseratulŭ firmeĭ *Iosifŭ Gavora* din *Budapesta*, carea o recomandămŭ pentru adjustarea bisericelorŭ cu cele de lipsă.

„Peninsula Balcanică“ este titululŭ uneĭ foĭ, ce apare la Bucurescĭ odată pre sĕptĕmână. Ea are de scopŭ promovarea intereselorŭ Românilorŭ din Macedonia.

Baluri. Sâmbătă în 11 Febr. se va aranja în sala Otelului „Univers“ din Blaşiŭ *„Balulŭ filantropicŭ“* în folosulŭ fonduluĭ pentru ajutorarea studenţilorŭ miserĭ în casŭ de morbŭ. — *Casina română* din *Beiuşŭ* în 11 Febr. aranjézŭ unŭ balŭ în favorulŭ bibliotecieĭ sale. — *Calfele de prăvălie* din *Blaşiŭ* aranjézŭ în 28 a l. c. o petrece cu dansŭ în sala hoteluluĭ „Univers“.

Milan şi Natalia. Cele maĭ multe diare aducŭ scirea sensaţională, că exregele Milan alŭ Sêrbieĭ s'a împăcatŭ cu soţia sa exregina Natalia, de care se divorţase cu ajutoriulŭ auctorităţilorŭ bisericescĭ gr. or. a Sêrbieĭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantinŭ Papfalvi.

Schiță biografică.

(Continuare.)

(+) Despre memorandulŭ așternutŭ dieteĭ din Cluș̆iŭ de cătră deputațiunea de 120, trimisă de adunarea națională dela Blașiŭ, Papfalvi ne descopere în manuscriptulŭ sĕŭ unele lucrurĭ fórte interesante. Corifeiĭ dieteĭ aŭ predatŭ memorandulŭ din cestiune luĭ Carolŭ Szász, profesorŭ renumitŭ în colegiulŭ reformaților din Aludŭ, care puținŭ maĭ înainte fusese denumitŭ secretarŭ de statŭ în ministerulŭ din Budapesta. Acesta l'a studiatŭ și după aceea a voitŭ să-și dea părerea asupra luĭ într'o conferință confidențială, ținută în casa conteluĭ Dominicŭ Teleki, la care aŭ fostŭ chemați și Nicolae Wesselényi orbulŭ, și Iosifŭ și Carolŭ Zeyk, apoĭ Sasulŭ Conrad Schmidt și Româniĭ Alesandru Bohățelŭ și Constantinŭ Papfalvi, acești din urmă numaĭ „pro forma". Carolŭ Szász desfășură cuprinsulŭ memorandului românescŭ, și-și dădu părerea, că pentru liniștirea Românilorŭ ar fi bine să se aducă unŭ articulŭ de lege, prin care să se dechiare și națiunea română de egalŭ îndreptățită cu celealalte națiunĭ din Transilvania. Propunerea acésta căduse ca o bombă în mijlocŭlŭ magnaților adunați în conferință. Baronulŭ Nicolaŭ Wesselényi orbulŭ nu așteptă să-lŭ ducă cineva de brațŭ afară, pre cum îlŭ aduseseră în casă, ci pipăindŭ, că unde-ĭ ușa, ieș̆ì din sala „infectată" de vorbele luĭ Carolŭ Szász. Asemenea se împrăștiară și celelalți magnați, dintre carĭ Iosifŭ Zeyk întorcêndu-se maĭ târdiŭ érăș̆ì în sala, de unde eș̆ise, a strigatŭ înfuriatŭ: „De câtŭ să ne învoimŭ la acésta, maĭ bine să trécă și celŭ din urmă pruncŭ prin ascuțișulŭ sabieĭ."

Atâtŭ de tare îș̆ì ultase acestŭ renegatŭ, că se trage din familia luĭ Zaĭcu fostŭ Chinezŭ românŭ în comitatulŭ Hunedóreĭ. Destulŭ atâta, că memorandulŭ Românilorŭ nu a ajunsŭ pre tapetŭ în dietă, pentrucă s'aŭ îngrijitŭ Magiariĭ, ca după acea conferință furtunósă să nu se maĭ țină ș̆edință, în care să-l pótă cineva trage la rĕspundere, că pentru ce nu se aduce pre tapetŭ și petițiunea Românilorŭ.

* * *

Constantinŭ Papfalvi întorcêndu-se acasă dela dieta din Cluș̆iŭ încă înainte de închiderea eĭ, și-a propusŭ să nu se maĭ amestece în politică. Însă omulŭ propune, Dumnedeŭ dispune. Abia s'a închisŭ dieta Transilvanieĭ, și s'aŭ și rînduitŭ alegerĭ nóuĕ pentru dieta din Budapesta.

Orășeluluĭ Hunedóra a stăruitŭ cu totŭ deadinsulŭ, să-lŭ alégă pre Papfalvi de deputatŭ la acea dietă. Neputêndu-se opune stăruințelorŭ alegĕtorilorŭ, Papfalvi a primitŭ mandatulŭ pre lângă dóuĕ condițiunĭ, și anume: dacă și alegĕtoriĭ sĕĭ vorŭ primi arme și se vorŭ deprinde în manuarea lorŭ, nu ca să atace pre cineva, ci să se apere de ceĭ rĕĭ, și dacă alegĕtoriĭ vorŭ promite, că se vorŭ apĕra împrumutatŭ și frățesce fără deosĕbire de naționalitate și confesiune. Alegĕtoriĭ primiră aceste condițiunĭ, și astfelŭ dînsulŭ plecă la Cluș̆iŭ, de unde împreună cu Alesandru Bohățelŭ, care fusese alesŭ deputatŭ în comitatulŭ Dobâceĭ, porni la Pesta. Înainte de a lua parte la ș̆edințele parlamentuluĭ din capitala Ungarieĭ, călĕtori pre câteva dile din Pesta la Viena, spre a visita acéstă cetate mare. Întorcêndu-se din Viena la Pesta a luatŭ parte la ș̆edințele memorabile, în carĭ se pregătia revoluțiunea. Aci notămŭ, că Papfalvi a apĕratŭ și în dieta acésta causa română. Era adecă pre atunci în Pesta așa numita „comisiune regnicolară", care avea să prelucre protectele referitóre la regularea raporturilorŭ uniuniĭ Transilvanieĭ cu Ungaria și a supune acele protecte dieteĭ din Pesta. În comisiunea acésta erau și câțiva membri românĭ și anume: episcopulŭ Lemeni, episcopulŭ Șaguna, Alesandru Bohățelŭ și Iosifŭ Demeter. La lucrările comisiuniĭ acesteia din porunca ministeruluĭ ungurescŭ trebuiaŭ să ĭea parte și câțiva membri aĭ deputațiuniĭ române trimise de adunarea națională din Blașiŭ la împĕratulŭ, care era în Innsbruck. Împĕratulŭ a îndreptatŭ deputațiunea română la ministerulŭ ungurescŭ din Budapesta, ér acesta a opritŭ pre câțiva dintre eĭ, și anume pre Paulŭ Dunca, Timoteĭ Ciparĭu, protopopulŭ Ighianŭ, advocatulŭ Ioanŭ Branŭ și proprietarulŭ Demetriŭ Moldovanŭ la Budapesta, ca să-și dea și eĭ părerea asupra lucrărilorŭ „comisiuniĭ regnicolare". Acéstă comisiune însă, fără a asculta părerea numiților membri aĭ deputațiuniĭ române, și-a așternutŭ operatulŭ la dietă. Ajungêndŭ operatulŭ sub discusiune în dietă, Kossuth propune aprobarea luĭ prin unŭ articulŭ de lege. Propunerea fu întimpinată cu aprobărĭ din partea Magiarilorŭ. Atunci se sculă deputatulŭ românŭ Alesandru Buda Chioreanulŭ și ceru să nu se ĭea la desbatere operatulŭ „comisiuniĭ regnicolare", până ce nu se va fi ascultatŭ și părerea membrilorŭ deputațiuniĭ române, carĭ de însu-și împĕratulŭ aŭ fostŭ îndrumați la Budapesta și de însu-și ministerulŭ ungurescŭ aŭ fostŭ reținuți acolo, ca să se pronunțe asupra operatuluĭ din cestiune. Cuvintele luĭ rĕsunară în deșertŭ, și elŭ se scobor̆ì mâniosŭ de pre tribună, dicêndŭ către Papfalvi: „Maĭ vorbiți și voĭ!" Acesta se sculă și prin o introducere istétă, care stórse aprobarea dieteĭ, motivă propunerea deputatuluĭ românŭ Alesandru Buda. Atunci se declară în favorulŭ propuneriĭ românescĭ și ministrulŭ-președinte Ludovicŭ Battyáni, precum și matadorulŭ Kossuth, și astfelŭ operatulŭ „comisiuniĭ regnicolare" fu retrimisŭ aceleĭ comisiunĭ, ca să asculte și părerea membrilorŭ deputațiuniĭ române. Dar operatulŭ acesta nu a maĭ pututŭ ajunge înaintea dieteĭ din causă, că în urma revoluțiuniĭ isbucnite în totă țara nu s'a maĭ ocupatŭ nimenĭ de astfelŭ de lucrurĭ. Vorbirea luĭ Papfalvi a plăcutŭ Românilorŭ, și pentru aceea Demetriŭ Moldovanŭ, care încă se afla în dietă ca ascultătoriŭ, dise către acela: „Așa ar fi trebuitŭ să vorbescĭ și în Cluș̆iŭ!" La aceste cuvinte Papfalvi rĕspunse: „Așa am vorbitŭ și acolo, precum și totdeuna și în totŭ locŭlŭ în viața mea, dară ce potŭ eŭ în contră, dacă suntŭ și ómenĭ rĕĭ și mincinoș̆ì."

Ținuta luĭ Papfalvi în dieta Ungarieĭ atrase asupra luĭ atențiunea luĭ Kossuth, care îndată după vorbirea amintită trimise la elŭ pre deputatulŭ românŭ Ioanŭ Dragoș̆ŭ, să-ĭ spună, că (Kossuth) doresce să-i vorbéscă. Papfalvi rĕspunse, că bucurosŭ împlinesce dorința luĭ Kossuth, numaĭ să i-se determine timpulŭ de întîlnire. Atunci Dragoș̆ŭ se întórse la Papfalvi cu rĕspunsulŭ: „Orĭ cândŭ veĭ avé voe." După dóuĕ dile Papfalvi merse într'o după amédĭ la Kossuth și-lŭ află ocupatŭ ca președinte în comisiunea pentru apĕrarea patrieĭ. Îndată ce-lŭ zări Kossuth, părăsi masa, unde ocupa presidiulŭ, îlŭ duse în altă chilie maĭ depărtată și începu astfelŭ:

„Eŭ pentru aceea te-am chematŭ, ca să-mĭ daĭ sfatŭ și să-mĭ descoperĭ modalitatea, cum aș̆ĭ puté să împacŭ pre Românĭ?" Papfalvi rĕspunse: „Nu ți-aĭ aflatŭ omulŭ, pentrucă pre lângă tóte că-mĭ iubescŭ națiunea, alŭ căreĭ fiŭ suntŭ din totă curățenia inimeĭ mele, totuș̆ì din cause, carĭ ar' fi prea lungŭ a le enumĕra, eŭ staŭ în opiniunea conaționalilorŭ meĭ, — înțelegŭ pre ceĭ maĭ liberalĭ, — ca renegatŭ, saŭ celŭ puținŭ rĕŭ naționalistŭ. Totuș̆ì în modŭ transitorŭ pentru alinarea spiritelorŭ mĭ-aș̆ĭ lua voe a propune unele puncte, și anume:

a) Să daĭ ordinŭ către comisariulŭ guvernuluĭ din Transilvania, baronulŭ Nicolaŭ Vay, ca fără amânare să pună pre peciorŭ libĕrŭ pre toțĭ aceia, carĭ se află arestați pentru causa politică a libertățiĭ naționale;

b) Totŭ comisariuluĭ baronŭ Vay să-ĭ mérgă ordinŭ, ca niciŭnŭ fostŭ colonŭ, sub niciŭnŭ pretextŭ, să nu fie conturbatŭ din casa și moș̆ia sa, pentru care a făcutŭ robote, cum audŭ, că se întîmplă de comunŭ;

c) Să se aducă unŭ articulŭ de lege, prin care să se garanteze naționalitatea română de sine stătătóre;

d) Să se convóce o adunare a bărbaților de încredere și populariĭ aĭ naținniĭ române, și cu aceștia să se tracteze pre basa memoranduluĭ ieș̆ituĭ din adunarea dela Blașiŭ."

Cu privire la punctele a) și b) Kossuth a promisŭ, că îndată va trimite comisaruluĭ ordinŭ, să le împlinéscă cu rigóre. Cu privire la punctulŭ c) Kossuth dise, că a însărcinatŭ pre deputații românĭ aĭ dieteĭ, să formuleze eĭ înș̆ì-și unŭ proiectŭ de lege. Dar cu privire la punctulŭ d) declară: „Eŭ trebue să-ĭ spunŭ clarŭ, că așĭ vré să satisfacŭ acesteĭ dorințe a Românilorŭ, dar judecă și dta, dacă s'ar face acésta pentru Românĭ, atunci vorŭ pretinde totŭ asemenea Nemțiĭ, Slovacĭ, Sêrbiĭ și celalalțĭ; și atunci ce țară, ce constituțiune va fi acésta?"

După aceste cuvinte Papfalvi se despărți de Kossuth fără a maĭ vorbi cu elŭ vre-odată în Pesta.

(Va urmá).

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

V.

Ospĕtăria luĭ Crispŭ avea pre atuncia fórte mulțĭ óspeți. Strămutarea Curțiĭ împĕrătescĭ la Formiae, orĭ maĭ bine în palatulŭ nobiluluĭ Mamurra, adunase o lume de de ómenĭ în Formiae. Și după ce în cetate nu se puteaŭ adăposti mulțĭ, lucru firescŭ că toțĭ curgeaŭ la ospĕtăria luĭ Crispŭ. Aflaĭ aci actorĭ, gladiatorĭ, auguri, și alțĭ ómenĭ din tóte straturile.

Nu e mirare dar, că călătoriĭ nostri nu aflară chiliĭ de câtŭ cu mare greutate. Căcĭ să maĭ spunemŭ și aceea, că regina Berenice, trimise din Brundusiŭ unŭ curierŭ, care să-lŭ aviseze pre Crispŭ, să țină câteva odăĭ pentru ea, fiulŭ eĭ și alaiulŭ eĭ. Ea voia adecă să petrécă acolo pre timpulŭ sĕrbărilorŭ, ce aveaŭ să se aranjeze în Formiae. Unŭ altŭ óspe înaltŭ, unŭ cutare rege Alesandru, care voia să-și apere înaintea luĭ Augustŭ dreptulŭ la numele de rege, încă avea să locuéscă la Crispŭ.

Chipulŭ palidŭ și suferindŭ alŭ Agateĭ, precum și mijlocirea patriciuluĭ Paterculŭ înduplecară pre îngrijatulŭ ospĕtariŭ, să pună la dispositia călĕtorilorŭ apartamentele destinate pentru regina din rĕsăritŭ.

După ce se complanase lucrulŭ acesta, Paterculŭ lăsându călătoriĭ în grijea centurionuluĭ, și luându-și ziuă bună dela eĭ, plecă cu pretorianiĭ sĕĭ maĭ departe.

Paulŭ însoți pre mulerĭ în etajŭ. Crispina nicĭ nu-lŭ observase încă cum se cade. Dar acum întorcêndu-se către elŭ privi în fața luĭ, și cuprinsă fără de veste de spaimă trebui să se razime de balustrada scăreĭ.

„Cine eștĭ?" întrĕbă ea, după ce s'a maĭ liniștitŭ.

„Eŭ suntŭ feciorulŭ și fratele acestorŭ mulerĭ. Femeea aceea e mama mea."

„Și tu încă aĭ de gândŭ să petrecĭ aci?"

„De sigurŭ!"

„Ce facĭ, omule?" esclamă cu grózĕ Crispina prinzêndu-lŭ de brațŭ.

„Ce vreĭ?" întrĕbă Paulŭ silindu-se înzădarŭ a-ĭ dĕsface mâna de pre brațulŭ sĕŭ. „Ce vre-ĭ, spune-mĭ? Parcă ți-aĭ ieș̆ituĭ din minți!"

Nu, — nu se póte!“ dice Crispina. „E cu neputință! Dór ochiĭ aceștia aĭ meĭ l'aŭ vĕdutŭ murindŭ! Și apoĭ e prea tinĕrŭ!“ Și ca și cum s'ar trezi dintr'unŭ visŭ, continuă apoĭ: „Vreĭ să rĕmâĭ aci? — Rĕmâĭ, voiŭ griji de tine și-ți voiŭ da voe să locuescĭ în odăile destinate pentru serăcia aceea de rege jidovescŭ. De cumva nu veĭ fi îngrijitŭ cum se cuvine, vina mea să fie.“

Așa ajunseră matróna Aglais și fata eĭ cu sclava lorŭ de locuiaŭ acum în apartamentele cele maĭ bune ale ospĕtărieĭ. Totŭ așa de bine era aședatŭ și Paulŭ. Cândŭ însă Filipŭ voia să ducă în chilia luĭ Paulŭ bagajulŭ de călătorie, Crispŭ i-se puse în cale. „Pune-ți pofta în cuiŭ,“ îĭ dise. „Destulŭ, că regina Berenice se va mânia pre mine, și deiĭ fie-mĭ milostivĭ, — mĕ va și pirĭ póte la împĕratulŭ, orĭ la consululŭ, orĭ la questorulŭ, și asta ar însĕmna, că: „Afară cu tine, Crispe! Mergĭ de mâncă pânea pribegieĭ ca Ovidiŭ și bé lapte de épă, prin țĕrile acelea, unde ninge.“

„Du-te, unde ți-am disŭ,“ îĭ întrerupe vocea poruncitóre a soțieĭ sale.

„Ce va să însemne acésta, femee?“

„Țineți gura, hodorógă!“ și luându-lŭ la o parte îĭ dise în taĭnă: „Dar nu l'aĭ privitŭ maĭ de aprópe?“

„Pre cine? Pre bĕtrânulŭ acesta?“ Și elŭ înhólbă nisce ochiĭ curioșĭ spre libertinulŭ, ce suia treptele liniștitŭ.

„Pre tinĕrulŭ, notontocule. Nicĭ nu presupuĭ tu, cine-ĭ?

Și Crispŭ privesce éră-și curiosŭ, de astădată spre Paulŭ, care chiarŭ vinia spre elŭ. Ochiĭ luĭ se umplură de lacrimi.

„Dór mĕ cunoscĭ?“ întrébă Paulŭ miratŭ.

„Totuși nu, luminate domnule,“ rĕspunde Crispŭ.

„Nu-sŭ nicĭ unŭ luminatŭ, iubitulŭ meŭ ospĕtariŭ, ci din potrivă și eŭ și noĭ toțĭ suntemŭ flămânzĭ. Puteĭ-ne-aĭ da ceva de cină? Și m'aș bucura, dacă mĭ-aĭ puteĭ spune, unde aș afla unŭ medicŭ pentru sora mea, carea, după cum aĭ pututŭ observa, este morbósă.“

„Fetița morbósă?“ întrébă Crispina mișcată. „Nu te teme, domnule! Se va fi ostenitŭ numaĭ de drumŭ. Căcĭ de bună samă aĭ venitŭ multă cale. Cina va fi gata îndată, și după ce veți fi mâncatŭ, ne vomŭ îngriji și de servitoriulŭ, ce-lŭ aveți.“

„Da, ne vomŭ îngriji!“ întăresce Crispŭ. „Dar unde vomŭ afla noĭ medicĭ, de nu ni-lŭ vorŭ trimite deiĭ?

„Dar înțelegeți-mĕ bine, ómenĭ bunĭ,“ dise Paulŭ liniștindu-ĭ. „Sora-mea nu e în periculŭ de viață. N'avemŭ chiar în clipita acésta lipsă de medicĭ. Apoĭ trebue să sciți, că avemŭ lipsă de unŭ medicŭ bunŭ și conscienționsŭ.“

„Charikles,“ dise Crispina. „Elŭ petrece aci în apropiere. E medicŭlŭ Cesaruluĭ Tiberiŭ.“

„Am auditŭ de numele luĭ. Elŭ e Elinŭ. Ce vi-se pare? Veni-va elŭ bucurosŭ întru ajutoriŭ unuĭ patriotŭ de alŭ sĕŭ?“

„Să-ĭ scriĭ,“ dise Crispina. „Grijea mea va fi, să ajungă epistola în mâna luĭ.“

Paulŭ mulțămi și se sui éră în etajŭ. Planulŭ nu era pre voea mameĭ sale. O solie în driculŭ nopții putea să ajungă ușorŭ la scirea Cesaruluĭ, care în chipulŭ acesta éră-și aducea aminte de eĭ, — și Aglais și Agata doriaŭ, ca Tiberiŭ să le dea uĭtăriĭ.

Ea maĭ scia apoĭ și aceea, că în curtea luĭ Augustŭ se țesŭ multe intrigĭ, scia, că acolo este o partidă elină, și că în fruntea eĭ stă Cesarulŭ Germanicŭ. Graeculus era conumele, cu care-lŭ batjocuriaŭ contrariĭ luĭ. În mijloculŭ uneltirilorŭ a sciutŭ Elinulŭ Charikles cu iscusința și arta sa să-și câștige favorulŭ curțiĭ. Dar și numaĭ umbra unuĭ prepusŭ, că relațiile sale de medicŭ le-ar folosi spre scopurĭ politice, ar fi de ajunsŭ, să-lŭ lipséscă pentru totdeuna de încrederea, cu care-lŭ întimpinaŭ toțĭ.

„Îțĭ aducĭ aminte de promisiunea luĭ Tiberiŭ, că elŭ însu-și ne va trimite pre Charikles,“ dise Aglais luĭ Paulŭ. „Să-lŭ așteptămŭ dară. Elŭ ne va fi apoĭ de folosŭ póte și în ceealaltă afacere. Prin planulŭ tĕŭ amŭ provoca neîncrederea Cesaruluĭ, și Charikles nu ne va puté folosi, ci din contră noĭ ĭ-amŭ fi spre perire.“

„Spre perire? Cum așa?“

„Să ți-o spunŭ, fĕtulŭ meŭ. Una din dóuĕ: orĭ e împĕratulŭ dreptŭ și ne dă fără de procesŭ înapoĭ ceea ce este alŭ nostru, — orĭ elŭ nu e dreptŭ. În casulŭ din urmă va trebui să cercŭ a câștiga ca o grație ceea ce-mĭ compete după dreptŭ. Altulŭ nu se va interesa de noĭ, de nu cumva Germanicŭ, prietinulŭ Elinilorŭ. Și acum închipuesce-ți pre Germanicŭ interesându-se de noĭ și deodată și pre Charikles făcêndŭ cu noĭ prietinie maĭ intimă, — óre nu s'ar aprinde Tiberiŭ de mânie și ură față cu noĭ și cu Charikles?“

„Bine aĭ cumpĕnitŭ lucrulŭ, mamă,“ dise Paulŭ gânditorŭ.

„Mamă,“ observă Agata, „ți-aĭ uĭtatŭ să spuĭ luĭ Paulŭ, ce descoperire am făcutŭ eŭ.“

„Cu adevĕratŭ,“ dise Aglais, „soru-ta a datŭ aci de unŭ lucru —“

„Așa e, frate,“ o întrerupse Agata nerăbdătóre. „Cândŭ amŭ intratŭ în chilia asta mare, — ce cugețĭ, de cine amŭ datŭ aci? De tine, frate, deși tu petreceaĭ încă din josŭ.“

„Pre mine? În chilia asta, în care numaĭ acum intraĭ?“

„Da, pre tine, fĕtulŭ meŭ,“ întări mama-sa suriḑêndŭ. „Eștĭ fórte bine ascunsŭ, și închipuesce-ți, te-a ascunsŭ Tiberiŭ însu-și.“

„Ce dicĭ, mamă? Dar numaĭ glumițĭ!“

„Uĭte, frate!“ dise Agata ducêndu-lŭ la o masă din fundulŭ chilieĭ. Acolo, unde masa ajungea lângă părete, era unŭ bustŭ de pămîntŭ în mărime naturală. Fața îĭ era întórsă către părete. „Vedĭ, bustulŭ ăsta era aședatŭ pre mijloculŭ meseĭ. Mĕ uĭtasem puținŭ prin feréstă. Apoĭ m'am aședatŭ pre scaunulŭ acesta. Atunci zăriĭ bustulŭ și recunoscuĭ într'însulŭ îndată pre omulŭ, care vorbise cu mine, cândŭ ședeamŭ acolo lângă cale. Nu-lŭ potŭ suferi; îlŭ urĕscŭ și pre elŭ și chipulŭ luĭ. Mĕ scolŭ și apucŭ figura, écă așa, de după urechĭ, ca să-lŭ departŭ din ochiĭ meĭ. Cândŭ îlŭ ridicŭ, étă ce aflu.“

Și Agata ridică bustulŭ luĭ Tiberiŭ, — și sub elŭ étă unŭ altŭ bustŭ de marmoră albă, cu multŭ maĭ micŭ, ca alŭ luĭ Tiberiŭ.

Paulŭ recunoscu, că cestŭ de alŭ doilea este chipulŭ luĭ propriŭ.

Agata suriḑêndŭ îlŭ acoperi érăși. „Eĭ bine,“ dise ea, „nu te ține pre tine ascunsŭ chiar Tiberiŭ?“

„Într'adevĕrŭ, și încă câtŭ de bine!“

Într'acestea sosesce și Crispina spre a lua în primire epistola și spre a întrebá că domniile lorŭ n'aŭ voe să le cânte musica sub durata cineĭ. I-se spuse, că aḑi nu maĭ póte fi vorbă nicĭ de una nicĭ de ceealaltă. Și-apoĭ preste câteva minute, prietiniĭ nostri cinaŭ serviți chiarŭ de Benigna, fata caseĭ.

VI.

Pre la sfârșitulŭ cineĭ Crispina apăru érăși aducêndŭ póme. „Onorabilă Dómnă!“ începu ea apropiându-se de mama Agateĭ, „sperŭ, că eștĭ îndestulită cu ce v'am pututŭ oferi. Îmĭ ieaŭ însă voe a vĕ întrebá cu tótă supunerea, cine ne face onórea de a petrece în casa nóstră?“ Și buna Crispină făcu o închinăciune adêncă.

„O veĭ sci de sigurŭ, buna mea femee. Lucrulŭ acesta pentru tine n'are să fie taĭnă,“ rĕspunse Aglais prietinósă. „Mi-s'ar părĕ însă, că maĭ multă causă aș avé să întrebŭ eŭ, cum se face de ne-aĭ primitŭ nu ca pre nisce călătorĭ străinĭ, ci din potrivă, ca pre nisce óspeți iubiți? Étă, mica vóstră Benigna a cuceritŭ deja inima copileĭ mele. Și noĭ vĕ datorimŭ cu mulțămită, cu atâtŭ maĭ virtosŭ, cu câtŭ voĭ nu maĭ puteți primi în ospĕtăria vóstră familia regéscă din rĕsăritŭ.“

„Da, dómna mea, — era să vină aci regina Berenice, nora repausatuluĭ rege Irodŭ Idumeulŭ cu fiulŭ sĕŭ Agripa, unŭ bătĕtŭ sĕlbaticŭ, — cum se dice, — și cu fată-sa Irodiada. Mulțămescŭ însă deilorŭ, că v'aŭ adusŭ pre voĭ în loculŭ lorŭ!“ dise Crispina aprópe plângêndŭ și îndreptându-și privirea spre Paulŭ.

„S'ar părĕ, că voĭ ne cunósceți,“ dise Aglais, „de nu chiar pre toțĭ, celŭ puținŭ pre Paulŭ, cu tóte că nu l'ați vĕdutŭ nicĭ odată.“

„Aĭevea, nicĭ odată,“ dise Crispina. „În tinerețele mele însă am fostŭ doica unuĭ copilŭ din viță fruntașă, pre care-lŭ iubiam ca pre copilulŭ meŭ. Mi-se părŭ, că pre elŭ îlŭ vĕdŭ înaintea mea, cândŭ am vĕdutŭ pre fiulŭ tĕŭ, și vĕḑêndu-lŭ era maĭ să morŭ de spaimă.“

Într'aceea Agata se ridicase și se apropiase de bustulŭ, despre care amintirămŭ, ridică chipulŭ luĭ Tiberiŭ și arătându spre chipulŭ de marmoră întrebă: „Așa e, că acesta a fostŭ?“ Și la vorbele acestea Crispina erupe în unŭ strigătŭ de mirare, grăbesce spre Agata, apucă miculŭ bustŭ și-lŭ acopere cu sărutărĭ și lacrimĭ.

„Pre deĭ, cum aĭ ajunsŭ la elŭ?“ întrébă ea puținŭ înfricată. „Nimenĭ n'a sciutŭ despre elŭ, — orĭ maĭ bine e pentru noĭ toțĭ, ca nimenĭ să nu-lŭ descopere. Și totuși de cândŭ eștĭ tu îngropatŭ și uĭtatŭ, fiulŭ meŭ! — Te rogŭ, scumpă dómnă, promite-mĭ, că veĭ păstra pentru tine taĭna acésta, și asemenea și tu crinulu meŭ. Ĕr pre tine nicĭ nu te rogŭ,“ dise Crispina către Paulŭ, „eștĭ chiar ca pruneulŭ, ce-lŭ îngrijisem odată.“

(Va urmá.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ *Octoichulŭ celŭ micŭ* ediț. III. Blașiŭ 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu *Pentecostariulŭ* costă 1·80 cr. v. a.

Economie.

Lemnele se potŭ scuti de focŭ, dacă se obducŭ cu o amestecătură compusă din 7¼ părţi din zincŭ sulfatŭ si 11 părţi manganitŭ solvite în apă caldă, şi apoi în soluţiunea acésta se varsă pre încetulŭ 11 părţi de accidŭ sulfuricŭ de 60 de grade. În amestecătura acésta se cufundă lemnulŭ lăsându-se încă trei óre. După trei óre se scóte lemnulŭ şi se uscă la aerŭ liberŭ, soluţiunea se sbe în lemnŭ si-lŭ încunjură şi cu unŭ felŭ de scórţă aşa, câtŭ nu prinde foculŭ în elŭ. — Contra focului se mai potŭ scuti edificiile de lemnŭ şi coperişele de scânduri orĭ şindile, dacă se obducŭ cu cementŭ. Metoda acésta de scutire contra focului până acum este puţinŭ practicată, din causă că mulţi credŭ, că cementulŭ nu prinde în lemnŭ. Esperinţa a doveditŭ însă, că acéstă credinţă este greşită. Dacă cementulŭ e bine pregătitŭ, se lipesce de lemnŭ. Cea dintâiŭ condiţiune în folosirea cementului este, să se prepare deodată numai catŭ se póte întrebuinţa în ½ de óră. Până ce ţine ungerea, trebue mestecatŭ cirulŭ de cementŭ necontenitŭ, ca să nu se aşeđe năsipulŭ la fundŭ. Ungerea să nu fie în straturi gróse, ci mai subţirĭ si uniforme. După ce ungerea cea dintâiŭ s'a uscatŭ bine, se póte face a dóua. Mai bine se prinde cementulŭ de lemnulŭ nejiluitŭ, precândŭ de pre celŭ jeluitŭ cade mai curêndŭ.

Străcurătórele de aramă oprite. Ministeriulŭ r. u. de interne la sfatulŭ consiliului sanitarŭ alŭ ţĕrei a îndreptatŭ cătră tóte muncipiile o circulară, în care ţice, că folosirea sitelorŭ de străcuratŭ fabricate din aramă galbină este periculósă, de-órece uşorŭ potŭ causa înveninare. Deci muncipiile să opréscă folosirea acestorŭ site în localurĭ publice, în ospetării, în culinele spitalelorŭ etc., şi totŭ odată să facă atentŭ si publicului celŭ mare, ca în locului sitelorŭ de aramă să folosésca site de pĕrŭ.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Sz. 180 (4) 1—1
1893

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye, balázsfalvi járásában Balázsfalva város székhelylyel rendszeresitett körorvosi állomásra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt, mely előleges havi részletekben Balázsfalva város pénztára által fizettetik ki; ezen kivül nappali látogatás 20 kr., éjjeli látogatás 40 kr.; vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni; köteles továbbá körét legaláb kétszer beutazni.

A közegészségi kört a balázsfalvi, ohábai, mihálczfalvi és buzásbocsárdi körjegyzőségekhez tartozó 15 község képezi.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-a és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §-a értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylatokkal felszerelt kérvényeiket, hozzám folyó évi február hó 25-ig annál is inkább nyujtsák bé, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom. A választás az egészségügyi kör székhelyén Balázsfalván a község házánál folyó év február hó 28-án d. e. 10 órakor fog megejtetni.

Szolgabirói hivatal Balázsfalván 1893 január hó 23-án.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

Sz. 180 (5) 1—1
1893

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye balázsfalvi járásában Szász-Csanád község székhelylyel rendszeresitett körorvosi állomásra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt, mely előleges havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki; ezen kivül nappali látogatás 20 kr., éjjeli látogatás 40 kr.; vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni; köteles továbbá körét havonként legaláb kétszer beutazni.

A közegészségügyi kört a monorai, sorostélyi és szász-csanádi körjegyzőségekhez tartozó 9 község képezi.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-a és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §-a értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal feszerelt pályázati kérvényüket, hozzám folyó évi február hó 25-ig annál is inkább nyujtsák bé, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom. A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a község házánál folyó évi február hó 27-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

Szolgabirói hivatal Balázsfalván 1893 január hó 23-án.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

Nr. 186—1893. (2) 2—2

Concursŭ.

La postulŭ de provisorŭ dominalŭ în bunulŭ fundaţiuniĭ Şuluţane dela Cenade, se publică prin acésta concursŭ cu terminulŭ de 10 Februariŭ a. c., pre lângă următórele emolumente:

1. Salariŭ anualŭ 300 fl. v. a. solvindŭ în rate lunare decursive, ér în naturale ca competinţe anuale: 2. 12 H. grâu curatŭ; 3. 12 H. cucuruzŭ în grăunţe; 4. 3 H. mustŭ saŭ vinŭ noŭ; 5. 2 porcĭ graşĭ; 6. 32 m. c. lemne focale, — precum şi dreptulŭ de a-şĭ ţiné în acestŭ bunŭ: 7. 2 vacĭ cu viţeĭ, până când aceştia vorŭ fi de 2 anĭ; 8. 1 scrófă cu purceĭ până la ½ anŭ, şi 9. 1 épă cu mânză, orĭ doĭ caĭ.

Ceĭ ce ar' dori să obţină acestŭ postŭ, aŭ să-şĭ subştérnă acestui Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ cererile lorŭ instruite cu atestate despre cualificaţiunea teoretică orĭ practică din economia rurală, precum şi atestatele recerute: despre purtarea morală şi despre serviţiile de până aci; ér pentru casulŭ de a fi alesŭ, respectivulŭ să fie în stare a depune la cassa fundaţiuniĭ o cauţiune până la 1000 fl. v. a.

Blaşiŭ din şedinţa consistorială ţinută în 16 Ianuariŭ 1893.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşeţarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, că şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 26—26

JOSIFU GAVORA (3) 1—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomándŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

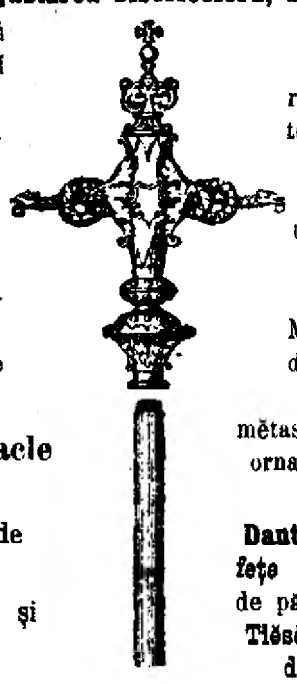

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ,** orucĭ de părete şi de scólă. **Tĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de preţuri şi preliminare de spese trimită la cerere francate.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 4 Februariŭ 1893. Numĕrulŭ 5

Reforma gimnasiilorŭ.

(+) Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică se ocupă neîntreruptŭ cu idea de a reforma şcólele secundare, adecă gimnasiile şi şcólele reale.

De curêndŭ a trimisŭ domnulŭ Ministru la consiliulŭ instrucţiunii publice unŭ actŭ, în care îşi desvóltă pre largŭ principiile, de carî va fi condusŭ în acéstă reformă.

Este decî datorinţa nóstră, să ne ocupămŭ şi cu acestŭ actŭ, pentru ca să scimŭ de timpuriŭ, că ce sórte se croesce puţinelorŭ nóstre gimnasiĭ românescî.

Ministrulŭ luându de basă părerile ancheteĭ, ce discutase cestiunea reformeĭ şcólelorŭ secundare în primăvara anuluĭ trecutŭ, declară, că primesce principiulŭ, ca pre viitoriŭ să nu maĭ avemŭ dóuĕ soiurî de şcóle secundare, ci numaĭ o singură şcólă secundară, în care să fie o grupă compactă de obîecte de învĕţămîntŭ obligătóre pentru toţî scolariĭ fără escepţiune, dar în clasele superióre să aîbă unele obîecte de învăţămîntŭ, carî să nu fie obligătóre pentru toţî eleviĭ, ci numaĭ pentru aceia, carî ar voi să le studieze, fiindŭ altcum obligatŭ fiesce care elevŭ a se înscrie celŭ puţinŭ la unulŭ dintre aceste obîecte de învăţămîntŭ.

Ce privesce organisarea acesteĭ şcóle secundare Ministrulŭ consideră lucrulŭ maĭ multŭ din punctŭ de vedere politicŭ decâtŭ din punctŭ de vedere pedagogicŭ.

Deşi adecă Ministruluĭ îĭ place părerea acelora, carî dicŭ, că şcóla secundară unificată să se organiseze astfelŭ, încâtŭ pre lângă cele 6 clase *elementare,* în carî ar fi să se începă deja învăţămîntulŭ secundarŭ, să se înfiinţeze numaĭ 6 clase *secundare,* totuşĭ nu primesce acéstă părere din motivulŭ, că dacă şcóla poporală de 6 clase s'ar întocmi aşa, câtŭ cele din urmă dóuĕ clase elementare să fie unŭ felŭ de începutŭ alŭ studiilorŭ din şcóla secundară, *„atunci în ţinuturile locuite de diferite naţionalităţi viitórea inteliginţă a naţiunii s'ar espune cu doĭ aniĭ maĭ multŭ la nisce înrîurinţe, carî nu numaĭ ar amâna pre maĭ târdiŭ însuşirea limbeĭ statului, ci ar puté să fie stricăcióse şi pentru desvoltarea simţĕmîntului comunŭ de statŭ (állami együttérzés)“.* Acésta pre românesce atâta însemnéză, că să nu se începă instrucţiunea secundară în clasa a 5-a şi a 6-a elementară, pentrucă în şcóla elementară din respectivele comune pruncii nu potŭ învăţa aşa uşorŭ unguresce ca atunci, cândŭ îndată după absolvarea claseĭ a 4-a elementare îĭ scótemŭ din cerculŭ familiarŭ, unde nu se vorbesce unguresce, şi-ĭ ducemŭ la şcóla secundară din oraşŭ, unde în timpŭ de 8 aniĭ le dămŭ prilejŭ să înveţe unguresce şi să se facă unguriĭ în simţĕmintele lorŭ.

Ministrulŭ este decî de părere, că şi şcóla secundară unificată să aîbă 8 clase, şi în acéstă şcólă să nu se propună limba latină din prima, ci numaĭ din a dóua clasă, pentrucă *„ţinuturile locuite de deosebite naţionalităţi pretindŭ, ca şcolariĭ să scie ungurésce înainte de ce ar începe a învăţa sistematice limba latină“.* Acésta érăşĭ atâta însemnéză pre românesce, că lucrulŭ de căpetenie la reformarea şcólelorŭ medie trebue să fie acela, ca chiar cu jertfirea limbeĭ latine, deja din clasa primă gimnasială să dămŭ ocasiune pruncilorŭ, să înveţe ungurésce perfectŭ, căcĭ aşa cerŭ interesele raseĭ magiare.

Ministrulŭ apróbă părerea acelora, carî dicŭ, că în nóua şcólă secundară *„trebue să se dea disciplinelorŭ magiare* (adecă limbeĭ şi literatureĭ magiare şi istorieĭ şi geografieĭ magiare) *unŭ locŭ maĭ mare, decâtŭ celŭ de până acum“.* Adecă în şcóla nóuă secundară să eschidemŭ limba latină din clasa primă, ér în celealalte clase să strîmtorămŭ câtŭ se póte maĭ tare alte obîecte de învăţămîntŭ, pentru ca cultura magiară să se pótă estinde cum îĭ place şi să pótă ocupa deplinŭ minţile şi inimile şcolarilorŭ, pre carî voesce să-ĭ facă magiarî.

Dela clasa a 5-a în susŭ suntŭ treĭ obîecte, carî şi-le potŭ alege şcolariĭ după placulŭ lorŭ, şi anume: *limba grecă, limba francesă şi desemnulŭ.* Ministrulŭ nu voesce să pună între obîectele „eligibile“ şi vre-una din limbele patrieĭ, cum ar fi limba slovacă, română, sêrbéscă, *„pentrucă în multe ţinuturĭ nu s'ar găsi elevĭ pentru astfelŭ de limbĭ“.*

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 30 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Erá pre timpulŭ regeluĭ romanŭ Tulŭ Hostiliŭ, cândŭ treĭ fraţi ieşirĕ din Roma prin pórta de Ostia. Patria a pusŭ în mânile lorŭ sórtea sa. Eĭ purtaŭ în pepturile sale inima uneĭ naţiunĭ marĭ, precum dice Titŭ Liviŭ. Doĭ dintr'înşiĭ aŭ muritŭ în luptă, dar alŭ treilea a învinsŭ singurŭ treĭ alianĭ, a câştigatŭ în chipulŭ acesta pre sama Romeĭ supremaţia preste Alba Longa şi s'a întorsŭ triumfătoriŭ acasă. La stînga dela drumulŭ către Ostia daĭ de *Campus Horatiorum,* unde s'a sĕvârşitŭ lupta aceea horitóre.

Cu maĭ bine de şepte vécurĭ maĭ târdiŭ, pre timpulŭ împĕratuluĭ Nero, aŭ ieşitŭ la luptă din Roma prin aceea-şĭ pórtă nu treĭ, ci numaĭ doĭ fraţi, nu întrarmaţi, ci încătuşaţi. Pre eĭ îĭ însufleţia o iubire maĭ mare şi maĭ puternică decâtŭ iubirea patrieĭ. Eĭ viniaŭ din prinsórea Mamertină şi mergeaŭ, ca să móră pentru adevĕrŭ şi pentru Christosŭ, unulŭ pre cruce, altulŭ de sabie.

Şi noĭ amŭ ieşitŭ pre aceea-şĭ pórtă şi ne-amŭ urmatŭ calea către Ostia. Şi cum totŭ mergemŭ, acuşĭ dămŭ de o zidire fórte mare. Păreţiĭ îĭ suntŭ spoiţi cu spoéla aceea galbenă, cu care amŭ vĕdutŭ spoite pre la noĭ maĭ alesŭ căsarme şi alte clădirĭ de ale erariuluĭ. Nu-ţĭ poţi da samă, ce vĕdŭ ochiĭ tĕĭ, unŭ magazinŭ militarŭ, o fabrică orĭ o gară? O clădire acésta, carea nicĭ nu-ţi surîde, nicĭ nu te provócă la seriositate, nicĭ nu-ţĭ grăesce alta, fără numaĭ că e o clădire mare fără lécŭ de pretenţiĭ architectonice.

Pórta e deschisă, şi noĭ întrămŭ printr'însa şi — ne oprimŭ cuprinşĭ de admirare. Atâta bogăţie de-a naturelĭ şi de-a arteĭ, o împărţire aşa de corectă, o strălucire aşa de orbitóre te întîmpină aci, câtŭ după pasulŭ celŭ dintâiŭ, ce-lŭ facĭ în lăuntrulŭ acesteĭ zidiriĭ, te opresci şi te întrebĭ, dacă vedĭ cu ochiĭ trupescĭ orĭ cu aĭ fantasieĭ. Şi pre încetulŭ te trezescĭ din surprinderea priviriĭ celeĭ dintâiŭ, şi admirarea ţi-se petrece în preamărirea aceluia, căruia aŭ zidităŭ óneniĭ casa acésta. Aşa este. Te aflĭ la întrarea uneĭ bisericĭ a Dumnedeuluĭ celuĭ adevĕratŭ, dar a uneĭ bisericĭ, strălucirea căreĭa nu are sămĕnŭ.

Pentru ce acéstă pagubă? Aşa a disŭ şi va dice pururea necredinţa şi lacomia, ca şi cândŭ nu ar veni dela Părintele luminilorŭ tótă darea cea bună, şi ca şi cândŭ aurulŭ şi pétra scumpă pusă aci la piciórele Dumnedeŭ-omuluĭ n'ar aduce dintru înălţime aurulŭ graţieĭ dumnedeescĭ preste împĕraţiĭ şi popórĕle pămîntuluĭ. Căcĭ împĕraţiĭ şi popórĕle pămîntuluĭ aŭ adusŭ darurile sale, ca dintr'însele să se ridice întru mărirea luĭ Dumnedeŭ o biserică strălucită aci de-asupra loculuĭ, unde evlaviósa matrónă Lucina înainte de asta cu maĭ bine de optspredece vécurĭ a aşedatŭ trupulŭ aceluĭ apostolŭ, pre carele Dumnedeŭ însu-şĭ l'a numitŭ vasulŭ alegeriĭ. Suntemŭ adecă în *basilica sântuluĭ apostolŭ Paulŭ.* Nu maĭ întrebe decĭ necredinţa, de ce a ziditŭ nu numaĭ creştinătatea, ci lumea întrégă o biserică aşa de strălucită aci departe de Roma într'unŭ locŭ pustiŭ şi nesănĕtosŭ, unde malaria răpesce victime multe. Dór aci suntŭ aşedate moştile Apostoluluĭ némurilorŭ, şi de aceea nu numaĭ biserica catolică, ci şi némurile, Rusia neunită şi Egiptulŭ mohamedanŭ, aŭ venitŭ să mărésca strălucirea bisericeĭ închinate sântuluĭ Paulŭ.

Cetisem despre biserica acésta multe, maĭ înainte de a o vedé, şi diferite erauŭ părerile celorŭ ce aŭ scrisŭ despre ea.

Adecă fiindŭ-că nisce băeţi rĕŭ crescuţi după sistemulŭ şovinisticŭ de astădĭ nu voescŭ să audă de limbele nemagiare, pentru aceea nicĭ nemagiarilorŭ, carĭ facŭ dóuĕ din treĭ părţi ale poporaţiunii patrieĭ nóstre, să nu li-se dea ocasiunea de a putè să-şĭ înveţe limba proprie în şcólele, carĭ se susţinŭ nu numaĭ cu jertfele magiarilorŭ, ci şi cu ale nemagiarilorŭ, şi în carĭ în sensulŭ paragrafuluĭ 17 din articululŭ de lege XLIV din 1868 *guvernulŭ este datoriŭ să se îngrijéscă, ca pruncii nemagiarilorŭ să se pótă cultiva în limba lorŭ maternă, până unde li-se începe cultura mai înaltă academică, adecă până cândŭ ĭesŭ din şcóla secundară.*

În locŭ de dóuĕ soĭurĭ de şcóle secundare vomŭ avé decĭ o *singură şcólă* cu 8 clase. În acéstă şcólă nu se vorŭ maĭ propune alte limbĭ ale patrieĭ afară *de cea magiară,* ér limba de propunere românéscă în şcólele românescĭ o vorŭ suferi „usque ad beneplacitum". În unele clase trebue să înlocuimŭ obĭectele de învăţămîntŭ cu limba şi literatura magiară, şi tóte să le întocmimŭ astfelŭ, încâtŭ viitórea inteligenţă a patrieĭ să aĭbă unulŭ şi acela-şĭ simţĕmîntŭ de statŭ; adecă să cugete şi simţéscă numaĭ ungurésce. Până atuncĭ se vorŭ îngriji ceĭ dela putere, să se împlinéscă promisiunea, ce a făcut'o Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică în raportulŭ sĕŭ despre starea învăţămîntuluĭ de pre anulŭ 1890—91, în care d-sa dĭsese: „*Şcólele nóstre medie împlinescŭ o mare misiune politică, la ce maĭ potŭ adauge şi aceea, că înstrăinarea observată în aniĭ precedenţi la unele dintre şcólele medie cu limba de propunere nemagiară, faţă cu interesele patriotice magiare, s'a domolitŭ. Dar cu indiferentismulŭ pacĭnicŭ nu mĕ voiŭ mulţămi, ci voiŭ pretinde dela patriotismulŭ cercurilorŭ conducĕtóre, să desvólte în tinerimea şcolară alipirea deplină cătrà statulŭ magiarŭ.*"

Adecă chiar şi şcólele medie românescĭ trebue să le prefacemŭ în nisce oficine *politice,* din carĭ urmaşiĭ nostrĭ să nu maĭ ĭese cu minte şi inimă românéscă, ci cu obiceĭurĭ, limbă, şi ideĭ magiare ca nisce aprigĭ apostolĭ aĭ desnaţionalisărĭĭ nóstre. Ér dacă cineva ar cuteza să accentueze în şcólele nóstre şi ideile şi aspiraţiunile legitime românescĭ, pre acela înse-şĭ cercurile nóstre conducĕtóre să fie constrinse saŭ a-lŭ nimici saŭ a-lŭ preface în cementulŭ, ce are să lipéscă deplinŭ tinerimea şcolară de idea de statŭ magiarŭ, care însémnă asimilarea tuturorŭ nemagiarilorŭ în elementulŭ magiarŭ.

Şcóla să nu maĭ aĭbă misiune religioso-morală, ca să ne ducă la Dumnedĕu, care este scopulŭ nostru ultimŭ, căcĭ despre acéstă misiune nicĭ o vorbă nu se face în reforma proĭectată. Şcóla cea nóuă să nu maĭ aĭbă nicĭ misiune culturală, precum pretinde geniulŭ fiesce cărui poporŭ, ce locuesce şi apĕră cu sângele sĕŭ acéstă patrie comună, ci să aĭbă misiune *politică,* însă nu misiune politică românéscă, sĕrbéscă, slovacă, precum dorescŭ diferitele popóre ale patrieĭ comune, ci esclusivŭ misiune politică magiară, căcĭ altcum nu i-se maĭ lasă esistinţa în statulŭ nostru poliglotŭ.

Într'adevĕrŭ triste tendinţe ĭesŭ mereŭ la ivélă, şi pentru aceea nu-ĭ mirare, dacă în faţa lorŭ mulţi se amărescŭ până în adâncululŭ sufletuluĭ şi li-se umple inima de *jale.*

Obiectivitatea „Gazetei". — Acéstă fóe în numĕrulŭ 13 din a. c. comentându articululŭ nostru „Comisiunea de 15" publicatŭ în numĕrulŭ 4. alŭ „Unirĭĭ" din a. c. interpretézà maĭ întâiŭ falsŭ câteva cuvinte din articululŭ nostru, şi din aceste cuvinte formézà o dilemă, care nu esistă în acelŭ articulŭ, şi apoĭ continuă cu aceste cuvinte, la carĭ între parantese adaugemŭ observaţiunile nóstre:

„O spunemŭ sincerŭ, că nisce principiĭ atâtŭ de *monstruóse* şi *degenerate,* cărĭ se pună interesele naţionale ale uneĭ biserecĭ întregĭ înderĕtulŭ înbunătăţirĭĭ uneĭ dotaţiunĭ, până acum n'am auditŭ accentuându-se din partea vreunuĭ membru alŭ cleruluĭ românescŭ. (Nicĭ noi n'amŭ auditŭ astfelŭ de principiĭ *monstruóse* şi *degenerate,* şi cine cetesce cu atenţiune „Unirea", scie, că acele principiĭ nu suntŭ productulŭ nostru, ci suntŭ născocirĭ de ale „Gazeteĭ".) Întrebe tineriĭ doctorĭ dela „Unirea" pre părinţiĭ lorŭ şi vorŭ afla, că aceştia aŭ sciutŭ trăi cinstitŭ şi omenitŭ şi fără de concursulŭ catolicilorŭ de ritŭ latinŭ; aŭ răbdatŭ, aŭ suferitŭ, dar nicĭ odată nu s'aŭ vĕdutŭ îndemnaţĭ de-a recurge la ajutoriulŭ inimicilorŭ nostri. (Şi noĭ vomŭ răbdá şi suferi saŭ precum amŭ dĭsŭ în numĕrulŭ 53 alŭ „Unirĭĭ" din a. tr.: „Orĭ câtŭ de amarŭ gememŭ în sărăcie, totuşĭ ţinemŭ cu multŭ maĭ multŭ la biserica şi naţiunea nóstră, decâtŭ ca pre amîndóuĕ să le dămŭ pradă şovinismuluĭ magiarŭ în schimbŭ pentru bunurĭ lumescĭ." Aceste cuvinte „Gazeta" nu le-a citatŭ nicĭ odată. Dacă le-ar fi citatŭ, nu putea scrie „braşóvele" sale.) Vedĭ bine eĭ n'aŭ prea umblatŭ cu reverendĭ de mĕtase şi nicĭ n'orŭ fi trăitŭ, póte, tocmaĭ pre unŭ piciorŭ cu doctoriĭ nostri de adĭ veniţĭ dela Roma. (Orĭ cine îşĭ póte închipui, pre ce piciorŭ póte trăi unŭ doctorŭ de teologie de astădĭ, cândŭ în decursŭ de maĭ mulţĭ aniĭ muncesce pentru salariŭ de 240—300 fl. Ér ce privesce reverendile, domniĭ dela „Gazeta" să vină la Blaşiŭ şi se vorŭ convinge, că „lâna şi ripsulŭ" nu suntŭ „mĕtase".) Dar nicĭ aceştia n'arŭ trebui să uĭte, că ceĭ ce pentru prima dată li-a deschisŭ lorŭ calea spre Roma, nu li-a deschis'o, pentru ca să aducă de acolo boerime, ci pentru ca acolo să înveţe a ĭubi şi a-şĭ apĕra naţiunea şi biserica lorŭ naţională maĭ pre susŭ de orĭ ce interese ale dotaţiunĭĭ". (Că eĭ nu şĭ-aŭ uĭtatŭ de acéstă datorinţă, este

---

Unĭĭ dicŭ, că ea ar fi prea strălucitóre. Şi amŭ înaintatŭ într'însa şi apoĭ ne-amŭ îndreptatŭ privirea în tóte părţile, şi întru adevĕrŭ orĭ încătrăŭ privescĭ, vedĭ numaĭ strălucire, dar o strălucire dulce şi blândă, o strălucire, care te desfătézà, dar nu te orbesce. O icónă fidelă a mareluĭ apostoiŭ este biserica acésta cu strălucirea eĭ dulce. Cetisem odată, că ceĭ maĭ mulţĭ bărbaţĭ marĭ aŭ fostŭ sublimĭ numaĭ de treĭ patru orĭ în tótă viaţa lorŭ. Dar Paulŭ a fostŭ sublimŭ totdeuna şi întru tóte, chiarŭ şi întru rătăcirea sa de odinióra. Celoralalţĭ apostolĭ le-a fostŭ de ajunsŭ o privire a Mântuitoriuluĭ, dar Saulŭ se împotrivesce boldului. Graţia dumnedĕéscă trebue să-lŭ arunce maĭ întâiŭ la pămîntŭ, dar elŭ se scólă apoĭ, ca să se lupte cu energie nefrînsă pentru gloria aceluĭ Christosŭ, pre care-lŭ persecutase. Şi Asia şi Elada, Italia şi Spania ascultă cuvintele luĭ şi nu li-se potŭ împotrivi. Şi cum s'ar şi putè împotrivi, cândŭ cugetările luĭ pururea sublime adevĕratŭ că purcedŭ din mintea luĭ cea însuflată, dar trecŭ totdeuna prin inima luĭ, pentru ca acolo să se aprindă de focululŭ ĭubirĭĭ şi să strălucéscă şi să răpéscă!

Aşa e şi biserica acésta. Tóte suntŭ pline de preţŭ asemenea cugetelorŭ luĭ Paulŭ, tóte îmbrăcate într'o strălucire, ce te pune în uĭmire şi te răpesce, să preamărescĭ dimpreună cu ele pre Dumnedĕu.

Dar să mergemŭ până în mijlocululŭ basiliceĭ la mormîntulŭ apostoluluĭ şi căzêndŭ în genunchĭ să mulţămimŭ luĭ Dumnedĕu pentru triumfululŭ sântuluĭ Paulŭ, pentru încreştinarea némurilorŭ. Şi apoĭ să ne sculămŭ şi să admirămŭ.

Aci de desubtululŭ altariuluĭ suntŭ aşedate osămintele s. Paulŭ şi ale s. Timoteŭ. Deasupra altariuluĭ se înalţă unŭ baldachinŭ purtatŭ de patru columne de porfirŭ. Deasupra acestuia se înalţă alŭ doilea baldachinŭ aşedatŭ pre patru columne de alabastru cu vine ca ale tigruluĭ. Suntŭ unŭ darŭ alŭ luĭ Mehement-Ali chedivŭ alŭ Egiptuluĭ. Basele acestorŭ columne suntŭ de malachitŭ, unŭ darŭ alŭ împĕratuluĭ Rusieĭ Nicolae I.

Privimŭ apoĭ de-a lungululŭ biserecĭ, şi ochiĭ ne fugŭ preste pavimentuiŭ de marmoră luciŭ ca oglinda. Lungimea e de o sută şi dóuĕ decĭ de metri şi împărţită prin patru şire formate de optŭ decĭ de columne în cincĭ năĭ. Columnele acestea suntŭ fórte înalte, căcĭ înălţimea internă a biserecĭ e cam de treĭ decĭ de metri. Dóuĕ decĭ şi patru dintre columne suntŭ de marmoră de Frigia. Alte dóuĕ decĭ şi patru suntŭ de granitŭ, dăruite de regele Sardinieĭ. Plafonulŭ e planŭ, dar nespusŭ de bogatŭ.

Apoĭ porunimŭ să admirămŭ fereştile acesteĭ biserecĭ. Şi cum nu le-amŭ admira, cândŭ fiesce care representă valóre de decĭ de milĭ! Ele suntŭ de sticlă străbătută de colorĭ, şi fiesce care feréstă e portretulŭ mare alŭ unuĭ sfîntŭ. Şirulŭ acestorŭ portrete îlŭ începŭ Apostolĭĭ şi-lŭ finescŭ Învăţătorĭĭ cei marĭ aĭ biserecĭ. Tóte portretele acestea suntŭ unŭ tributŭ vrednicŭ pentru sfinţiĭ, pre carĭ îĭ representa. Nóuĕ ne-aŭ plăcutŭ maĭ alesŭ dóuĕ. Unuiŭ este portretulŭ sântuluĭ Apostolŭ Ioanŭ, Nu sciŭ, cum să ţi-lŭ descriŭ, dar atâta ţĭ potŭ scrie, că nicĭ odată n'am vĕdutŭ iconă, carea să esprime aşa de bine ĭubirea aceea înflăcărată, carea a făcutŭ pre Mântuitoriulŭ, să dea luĭ Ioanŭ conumele *fiŭ alŭ tunetuluĭ* şi să-lŭ ĭubéscă maĭ multŭ decâtŭ pre celalalţĭ Apostolĭ. Altŭ portretŭ, care ne-a umplutŭ de admirare, este alŭ sântuluĭ Ioanŭ Gură-de-aurŭ. Energie sfîntă şi focu oratoricŭ e întrégă icóna acésta, şi pare că aştepţĭ, ca Ioanŭ să-ţĭ rostéscă una din cuvîntările acelea, carĭ puneaŭ inimele în flăcărĭ. Atâtŭ s. Ioanŭ câtŭ şi celalalţĭ părinţĭ rĕsăriteni suntŭ îmbrăcaţĭ în vesminte archierescĭ, şi radele de lumină, carĭ străbatŭ de afară prin sticlă, ţĭ înfăţişéză hainele acestea ca de mĕtasa cea maĭ frumósă şi producŭ într'însele o nuanţare admirabilă a luminеĭ şi umbreĭ.

Şi apoĭ ne ridicămŭ privirea maĭ la délŭ şi vedemŭ acolo de-asupra fereştilorŭ unŭ şirŭ de portrete de mosaicŭ aplicate în cercurĭ, ce suntŭ cioplite în pétra zidului, şi unde portretele se finescŭ, cercurile acelea continuă aşteptându, ca la timpulŭ sĕŭ şi ele să priméscă locuitorĭ. E acésta o galerie de portrete, precum aflĭ în castele şi palaturĭ de ale nobililorŭ şi dinaştilorŭ. Credinţa şi pietatea privesce cu unŭ simţemîntŭ fiescŭ la galeria acésta a familieĭ celeĭ maĭ nobile din lume. Aĭ aci înaintea ochilorŭ o dinastie singură în felulŭ sĕŭ, o dinastie, membriĭ căreia toţĭ într'unŭ şirŭ de nóuĕspredece vécurĭ aŭ întrevenitŭ aşa de pu-

dovadă însă-şĭ „Unirea“, la ale căreĭ *argumente* „Gazeta“ nu póte respunde de cătŭ cu *personalităţi* ca cele citate. Din acestea se vede destulŭ de limpede, până la ce „monstruositate“ a „degeneratŭ“ iubirea de adevĕrŭ şi obĭectivitatea în bĕtrâna „Gazetă“.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Br. Hornig episcopulŭ de Vesprimu a îndreptatŭ cătră poporulŭ diecesanŭ o pastorală, în care cu o rară claritate propune învăţătura bisericeĭ despre s. căsătorie şi arată câtŭ de periculósă este pentru viaţa morală aşa numita căsătorie civilă, care la noĭ nu o doresce nimenĭ, şi totuşĭ guvernulŭ voesce a o introduce. — Adunarea bisericéscă autonomă a catolicilorŭ din Pojonŭ a protestatŭ contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, anume contra introduceriĭ căsătorieĭ civile, a matriculelorŭ civile şi a recepţiuniĭ Jidovilorŭ, şi totŭ odată a hotărîtŭ să provóce pre deputaţiĭ oraşuluĭ Pojonŭ (Neiszidler şi *ministrulŭ* D. Szilágyi) să se opună la politica bisericéscă a guvernuluĭ.

Mercurĭ în 1 a c. Maĭestatea Sa Monarchulŭ cu o solemnitate splendidă a predatŭ baretele de cardinalĭ archiepiscopuluĭ de Strigonŭ Cl. Vaszary şi pronunţiuluĭ apostolicŭ din Viena L. Galimberti.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII a numitŭ de primate alŭ Africeĭ şi archiepiscopŭ de Algeria în loculuĭ mareluĭ archiereŭ Lavigerie pre P. Charmetant, unŭ membru distinsŭ alŭ Congregaţiuniĭ „Părinţilorŭ albĭ“ din Africa. Diarele catolice francese salutŭ cu bucurie acéstă denumire. Activitatea de 12 anĭ a Părinteluĭ Charmetant ca misionariŭ este o garanţă, că elŭ va continua opulŭ luĭ Lavigerie în spiritulŭ acestuia.

Francia.

Se pare că guvernulŭ republicanŭ, după descoperirea scandalelorŭ în afacerea Panama, începe a fi maĭ echitabilŭ faţă cu biserica. Acésta s'ar puté deduce din urcarea cheltuelilorŭ pentru cultŭ cu suma de 590,000 frs, de-órece este cunoscutŭ, că în ceĭ din urmă 15 anĭ, cu ocasiunea desbaterilorŭ budgetuluĭ cultuluĭ, cheltuelile pentru întreţinerea cleruluĭ, bisericelorŭ şi edificiilorŭ parochiale s'aŭ redusŭ gradatŭ, până ce aŭ ajunsŭ la o sumă de batjocură.

Rusia.

Ḍiarulŭ „Kuryer Poznansky“ comunică ucazulŭ ţaruluĭ, prin care se concede episcopilorŭ catolicĭ să adune subscrierĭ pentru adresa omagială, ce o vorŭ trimite Pontificeluĭ din incidentulŭ iubileuluĭ, şi să facă colecte caritative. Dară totodată se dispune, ca adresa omagială şi colectele făcute să ajungă la Sânţia Sa Leonŭ XIII numaĭ prin mijlocirea ministeriuluĭ rusescŭ de interne.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilorŭ a terminatŭ desbaterile asupra budgetuluĭ ministeruluĭ de interne şi de honveḍĭ. Cu ocasiunea desbaterilorŭ referitóre la înrolare pentru armată oposiţia a accentuatŭ, că soldaţiĭ suntŭ tractaţĭ prea aspru, şi acésta este causa deselorŭ sinuciderĭ în armată. În sĕptĕmâna acésta s'a maĭ desbătutŭ proiectulŭ de lege pentru stîrpirea epidemiilorŭ de vite, şi celŭ pentru amânarea serbăriĭ mileniuluĭ până în 1896.

În partidulŭ guvernamentalŭ domnescŭ rivalităţĭ între clica tisaistă şi fracţiunea baronuluĭ Atzél. Treĭ deputaţĭ aŭ repăşitŭ din partida guvernamentală din causa politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, ĕră alţiĭ aŭ declaratŭ, că în cestiunile bisericescĭ îşi reservă libertatea de acţiune. Este de însĕmnatŭ, că desbaterile asupra budgetului ministeriuluĭ de culte, carĭ probabilŭ vorŭ provoca ĕrăşĭ scene furtunóse în parlamentŭ, se totŭ amână.

Austria.

Cabinetulŭ Taaffe, de câdŭ l'aŭ părăsitŭ o parte mare a deputaţilorŭ cehĭ, nu-şĭ maĭ póte forma o maĭoritate parlamentară constantă, ci din casŭ în casŭ pactéză cu singuraticele partide. În timpulŭ din urmă a lucratŭ dlŭ Taaffe unŭ programŭ politicŭ acceptabilŭ din partea celorŭ treĭ grupurĭ maĭ puternice ale parlamentuluĭ, anume din partea clubuluĭ polonŭ, Hohenwarth şi liberalŭ-germânŭ. Negoţiările între guvernŭ şi capiĭ acestorŭ cluburĭ se continuă, şi se speréză, că vorŭ duce la unŭ *modus vivendi* pre câtva timpŭ; dară o maĭoritate compactă şi statornică nu se va puté forma.

Italia.

La *„Banca romana“* s'aŭ făcutŭ defraudărĭ de 60—70 milióne de lire. Maĭ multe persóne suspecte aŭ fostŭ arestate. Căderea Banceĭ romane a provocatŭ şi căderea altorŭ băncĭ maĭ micĭ, carĭ aŭ statŭ în legătură cu ea. În şedinţa camereĭ dela 28 Ian. s'a făcutŭ propunerea de a se esmite o anchetă parlamentară pentru investigarea lucruluĭ. Spre a nu maĭ compromite creditulŭ ţĕreĭ, acéstă propunere a fostŭ respinsă. Adecă şi Italia îşĭ are „Panama“ sa.

Anglia.

Parlamentulŭ englesŭ s'a deschisŭ în 31 Ian. Discursulŭ tronuluĭ constată, că situaţiunea în Irlanda s'a îmbunătăţitŭ, şi numĕrulŭ atentatelorŭ politice a scăḍutŭ, şi promite, că se vorŭ aduce la cunoscinţa parlamentuluĭ notele oficióse schimbate în cestiunea Egiptuluĭ şi a Ugandeĭ. Sesiunea parlamentară începută în sĕptĕmâna acésta va fi interesantă pentru proĭectulŭ de lege în causa Irlandeĭ (bilulŭ home-rule), care îlŭ va presenta Gladstone corpurilorŭ legiuitóre. Se anunţă, că în casa de josŭ abia ar dispune guvernulŭ de o maĭoritate de 36 voturĭ, ĕră casa de susŭ în cestiunea acésta este contrară luĭ Gladstone, aşa câtŭ este temere, că îmbunătăţirea sorţiĭ Irlandesilorŭ nicĭ de astă dată nu se va realisa.

Francia.

Senatulŭ încă a votatŭ proĭectulŭ de lege, prin care se dispune urmărirea celorŭ ce pre calea preseĭ provócă la crime orĭ insultă pre suveraniĭ şi ambasadoriĭ străinĭ. Asemenea a votatŭ urgenţa pentru propunerea de a pedepsi cu închisóre pre martoriĭ, carĭ refusă spunerea adevĕruluĭ înaintea judeluĭ de instrucţiune.

Investigaţiunea în afacerea Panama se continuă. Alŭ treilea companionŭ (în corupţiunĭ) alŭ luĭ br. Reinach şi Corn. Herz, este Arton, contra căruia s'a datŭ încă de multŭ ordinŭ de arestare, dară până acum nu a succesŭ poliţieĭ a pune mâna pre elŭ. Arton, evreŭ de origine ca şi soţiĭ sĕĭ Reinach şi Herz, fugindŭ din Francia a umblatŭ şi prin România.

---

ternicŭ întru hotărîrea destinelorŭ, ce trebuia să le aibă societatea omenéscă. Aĭ aci înaintea ochilorŭ o dinastie, în jurulŭ căreia cadŭ dinastiĭ şi se dîrîmă tronurĭ lovite de vijeliile vécurilorŭ, şi ea stă şi tronulŭ eĭ nu se mişcă. Celŭ dintâiŭ în galeria acésta este portretulŭ sântuluĭ Petru, şi celŭ din urmă este de o cam dată portretulŭ luĭ Piŭ IX.

Din naea principală întri la altariŭ pre dedesubtulŭ unuĭ arcŭ triumfalŭ largŭ şi înaltŭ, care se aşéḍă pre doĭ stîlpĭ colosalĭ. Pre fruntea arculuĭ acestuia poţĭ admira chipurĭ de mosaicŭ, restaurate credinciosŭ după originalulŭ lorŭ din véculŭ alŭ cincilea alŭ bisericeĭ creştine. Căcĭ originalulŭ acestorŭ chipurĭ s'a nimicitŭ, câdŭ în an. 1823 biserica sântuluĭ Paulŭ a fostŭ mistuită de flacărĭ. În mijlocŭlŭ acestorŭ icóne reşede într'unŭ medalionŭ chipulŭ colosalŭ alŭ Mântuitoriuluĭ. De-asupra luĭ în tótă lăţimea frontuluĭ se înşiră simbólele întraripate ale Evangeliştilorŭ: omulŭ, vulturulŭ, boulŭ şi leulŭ. Maĭ la vale de o parte şi de alta se înşiră ceĭ douĕḍecĭ şi patru bĕtrânĭ din Apocalipsă, în haine albe de serbătóre, cu cununile sale în mânĭ şi cu genunchiĭ plecaţĭ. Maĭ la vale de-o parte şi de ceealaltă a arculuĭ staŭ ceĭ doĭ corifeĭ aĭ Apostolilorŭ. Inscripţiĭ formézĕ întregirea ornamentală a întreguluĭ. Nu te întimpină din mosaicurile aceste unŭ jocŭ bogatŭ alŭ decoraţiuniĭ, ci numaĭ seriositatea severă a representărĭĭ figurelorŭ, întocmaĭ precum şi istoria vécurilorŭ celorŭ dintâiŭ ale bisericeĭ este pătrunsă de seriositate severă.

De-a drépta şi de-a stînga apsideĭ şi a altariuluĭ se maĭ întinde o nae, ca astfelŭ biserica întrégă să reproducă forma crucilĭ. Susŭ pre părepĭĭ acesteĭ năĭ suntŭ aplicate scene zugrăvite din viaţa hramuluĭ bisericeĭ. Picturile acestea suntŭ numaĭ până la unŭ timpŭ aci şi vorŭ avé să facă locŭ unorŭ mosaicurĭ, carĭ vorŭ representa acele-şĭ scene. În cele dóuĕ funduriĭ ale acesteĭ năĭ suntŭ dóuĕ altare îmbrăcate în pétră de serpentinŭ. De-asupra fiesce căruia dintre aceste dóuĕ altare să înalţă câte o icónă colosală de mosaicŭ. Amîndóuĕ suntŭ nespusŭ de frumóse şi lucrulŭ e aşa de finŭ, câtŭ fórte anevoe bagĭ de samă, că icónele acestea nu suntŭ pictură, ci mosaicŭ. Cea din aripa stîngă representă întórcerea minunată a sântuluĭ Paulŭ la religiunea creştină.

Biserica acésta guvernulŭ italianŭ încă a înşirat'o între aşa numitele monumiute naţionale şi a alungatŭ pre călugăriĭ din mănăstirea vecină. Biserica sântuluĭ Paulŭ nu o maĭ păzesce pietatea creştinilorŭ, ci o păzescŭ poliţiştiĭ de aĭ guvernuluĭ.

Dela San Paulo fuori le mura amŭ mersŭ la Tre Fontane, ca să cercetămŭ şi loculuĭ acesta, unde s. Paulŭ a preamăritŭ pre Christosŭ cu mórtea sa. Despre loculuĭ acesta păzitŭ de Trapiştĭ şi umbritŭ de o pădure de Eucalyptus îţĭ voiŭ scrie póte de altădată.

Te salută **Victoră.**

Corespondințe.

Bucuresci, 18 Ian. 1893.

Dela Crăciunŭ până la S. Ioanŭ după Bobotéză orĭ încătrăŭ te învîrtescĭ, n'audĭ decâtŭ „sĕrbătorĭ fericite“, „anulŭ noŭ cu fericire“ şi „la mulţĭ anĭ“! Nu va fi nicĭ o mirare aşa dară, dacă şi astădată îmĭ voiŭ începe scrisórea totŭ cu asemenea gratulărĭ. După ce ale mele mi-le-am isprăvitŭ, îmĭ ieaŭ acum voe de a reproduce unele din sentimentele de acestŭ felŭ ale confraţilorŭ dela *Amvonulŭ*. Ca de obiceiŭ confraţiĭ nostri aruncă maĭ întâiŭ o privire generală asupra anuluĭ trecutŭ, a căruĭ imagină li-se pare numaĭ ca „unŭ visŭ lungŭ, plinŭ de lupte şi suferinţe“, apoĭ continuă: „În anulŭ trecutŭ amŭ avutŭ nefericirea să vedemŭ clerulŭ ruralŭ, acela care se contopesce cu talpa ţĕreĭ, desmoştenitŭ printr'o anumită lege de dreptŭ de a-şĭ cumpĕra şi elŭ o bucăţică de pământŭ din fost'a avere de odinióră a bisericeĭ, şi astfelŭ elŭ este ca şi proscrisŭ de guvernulŭ ţĕreĭ din anulŭ de tristă memorie 1892, este condamnatŭ a-şĭ lăsa copiiĭ pribegĭ, pre drumurĭ, fără o bucăţică de pământŭ, pre care să-şĭ facă unŭ bordeiŭ celŭ puţinŭ, şi meniţĭ a umbla în viitorŭ ca nomadĭ cu corturĭ, cărora, cu dreptŭ cuvîntŭ, li-s'ar puté dice, de generaţia viitóre, proletariĭ saŭ nomadiĭ guvernuluĭ românŭ din anulŭ de tristă memorie pentru biserica română 1892. Totŭ în acestŭ anŭ drepturile Episcopatuluĭ Bisericeĭ române aŭ fostŭ călcate şi tăgăduite de puterea laĭcă, ce guvernézĕ. Episcopiĭ aŭ fostŭ insultaţĭ şi trataţĭ de greviştĭ de cătră diarele oficióse şi ameninţaţĭ cu retragerea salarelorŭ. . . . Totŭ în acestŭ fatalŭ anŭ s'a depusŭ de cătră guvernŭ pre biroulŭ camereĭ unŭ proiectŭ de lege sub denumirea de „Proiectŭ de lege pentru îmbunătăţirea sorţiĭ clerului de mirŭ“, dar care în realitate nu este decâtŭ înrĕirea sorţiĭ clerului de mirŭ, este a i-se legifera pentru totdeuna miseria nenorocitului preotŭ alŭ poporuluĭ, este a aservi Biserica puteriĭ laĭce, este a li-se ridica drepturile canonice, ce maĭ aŭ Chiriarchiĭ în Biserică, este a rĕci pre poporŭ de biserică, de religiune şi de preotŭ, fratele lorŭ, eşitŭ din mijlocul lorŭ; este a se pune unŭ zidŭ de ură nesfârşită între turmă şi păstoriŭ prin aşa disulŭ birŭ, în numele clerului, ce se proiectézĕ a se pune pre spetele nenorocituluĭ sătĕnŭ, slăbitŭ şi sărăcitŭ de nevoile timpuluĭ; este în fine faimósa lege, ce inaugurézĕ o ură, o dușmănie, o cértă şi neînţelegere nesfârşită între pacînica şi iubitórea de liniște şi fericire a ţĕreĭ Biserica nóstră, şi guvernele ce vorŭ urma după timpŭ, căcĭ Biserica prin acestŭ proiectŭ este îngenunchiată directŭ Ministruluĭ cultelorŭ, şi de faptŭ orĭ ce datorie şi autoritate Episcopală, recunoscută de canóne, este ridicată.“ Urmézĕ după aceea seria dorinţelorŭ de a vedé „maĭ multŭ respectŭ şi simpatie din partea ómenilorŭ de statŭ“ pentru clerŭ şi instituţiunile bisericescĭ, de a vedé „iubire şi ajutorŭ reciprocŭ, dragoste şi frăţie, pace şi unire“ între clerŭ, naţiune şi guvernŭ etc. Chiriarchilorŭ le doriscŭ „concordie şi viaţă liniştită, spre a puté lucra în anulŭ ce astădĭ începemŭ cu maĭ multŭ sporiŭ şi rodnicie, spre binele şi înflorirea bisericeĭ şi clerului“.

* * *

Deşi cam pre lungŭ, dar am reprodusŭ aceste sentimente ale *Amvonului*, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, căcĭ varsă o óre care lumină asupra lucrurilorŭ bisericescĭ de pre aci, cu carĭ adese orĭ ne vomŭ întâlni şi în viitorŭ. Pre cum se póte vedé, treĭ cestiuni suntŭ maĭ cu samă, carĭ mâhnescŭ aşa de tare pre confraţiĭ nostri: oprirea clerului ruralŭ de a cumpĕra pământŭ, călcarea şi tăgăduirea drepturilorŭ episcopatuluĭ, şi preste tóte proiectulŭ de îmbunătăţire a sorţiĭ clerului de mirŭ.

Se scie, că prin secularisarea bunurilorŭ mănăstirescĭ dela 1864, bunurĭ, carĭ formaŭ aprópe a cincia parte din ţară, statulŭ a devenitŭ proprietarŭ preste o mulţime fórte mare de moşiĭ. Vre-o câteva din aceste moşiĭ s'aŭ vîndutŭ în decursulŭ timpuluĭ la particularĭ, pre unele s'aŭ făcutŭ sate nouĭ, adecă s'aŭ vîndutŭ aşa numiţilorŭ *însurăţeĭ*, ér cu dóuĕspredece din ele s'a formatŭ, după înălţarea Românieĭ în regatŭ, apanajulŭ Coróneĭ. Restulŭ, şi era încă partea covîrşitóre, se administra în folosulŭ statuluĭ de cătră ministeriulŭ domenielorŭ. În timpulŭ din urmă însă guvernulŭ a luatŭ laudabila şi importanta mĕsură de a împărţi moşiile statuluĭ în loturĭ saŭ parţele şi a le vinde sătenilorŭ cu avantajulŭ de a-le plăti pre rîndŭ în anuităţĭ micĭ. Legea respectivă nu cuprinde nicĭ o amintire despre preoţiĭ şi învăţătoriĭ stabiliţĭ între sătenĭ, aşa încâtŭ şi aceştia se credură îndreptăţiţĭ a puté cumpĕra loturĭ de pământŭ din cele puse în vîndare. Păşi însă atuncĭ ministrulŭ cu o interpretare a legiĭ şi escluse dreptulŭ preoţilorŭ şi alŭ învăţătorilorŭ de a se puté presenta la asemenea cumpĕrare de pământŭ. În urma protestărilorŭ ridicate din partea celorŭ escluşĭ ministrulŭ fu interpelatŭ în cameră, dar maĭoritatea trecu repede la ordinea dileĭ, şi astfelŭ interpretarea sa deveni încă şi maĭ autentică. De aci nĕcasulŭ şi mâhnirea, fórte justă, credŭ eŭ, a preoţilorŭ dela sate. Dacă te gândescĭ în adevĕrŭ, că eĭ, preoţiĭ, suntŭ puşĭ maĭ josŭ decâtŭ celŭ din urmă sătĕnŭ faţă cu nisce bunurĭ, ce s'aŭ jertfitŭ în decursulŭ vecurilorŭ bisericeĭ; dacă te gândescĭ la imensele greutăţĭ, ce aŭ să le întimpine cu susţinerea şi educarea familieĭ lorŭ dintr'o porţiune de 17 pogóne (vre-o 15 jugĕre) făcêndŭ încă şi din acelea parte cântăreţilorŭ; dacă te gândescĭ, că familia lorŭ dintr'o di într'alta, prin mórtea capuluĭ sĕŭ, trebue să părăséscă bunurile bisericeĭ fără altŭ sprijinŭ, fără altă mângâĭere decâtŭ speranţa de a se împărtăşi din fondulŭ milelorŭ, administratŭ de ministeriulŭ de culte, pre unde adese trebue să bată şi de o sută de orĭ, până cândŭ i-se întinde unŭ ajutorŭ; dacă te gândescĭ, că despre fonduri proprie ale bisericeĭ pentru ajutorarea preoţilorŭ neputincioşĭ, a vĕduvelorŭ preutese şi a orfanilorŭ în România nicĭ poveste nu póte fi: cândŭ te gândescĭ şi numaĭ la aceste consideraţiunĭ sumare, o, atuncĭ nu poţĭ să nu daĭ dreptate celorŭ ce se tânguescŭ într'unŭ modŭ aşa de sfâşietoriŭ!

* * *

Faţă cu a dóua cestiune, privitóre la restrîngerea drepturilorŭ episcopatuluĭ, ar fi fórte multe de disŭ, ar trebui să ne adâncimŭ maĭ întâiŭ în dreptulŭ canonicŭ, dar în celŭ genuinŭ, ér nu în celŭ ciopîtŭ de mânile împĕraţilorŭ bizantinĭ, şi apoĭ de acolo să sărimŭ de-odată în mijlocul realităţiĭ presinte, o realitate tristă înfăţişată aprópe numaĭ de unŭ „câmpŭ pustiŭ şi întinsŭ“ — spre a mĕ folosi de vorbele unuĭ cântecŭ aşa de plăcutŭ fetelorŭ şi feciorilorŭ din Ardélŭ. Nu voiŭ face însă acum asemenea paşĭ, după ce cetitoriĭ ceĭ vechĭ aŭ pututŭ observa de ajunsŭ, câtă dreptate aŭ şi aci confraţiĭ nostri şi numaĭ din dările de samă asupra desbaterilorŭ Stuluĭ Sinodŭ, ce le-a publicatŭ deja *Unirea*; ér ceĭ nouĭ, până cam una altă credŭ că se vorŭ îndestuli cu meditarea următórelorŭ constatărĭ ale *Voinţeĭ Bis. Rom.*, la care înadinsŭ mĕ provocŭ, ca şi la *Amvonul*, spre a nu-mĭ dice cineva, că eŭ aşĭ exagera lucrurile, pre cândŭ din contră eŭ totă silinţa mĭ-o daŭ, ca să fiŭ câtŭ maĭ obiectivŭ întru nefiinsemnatele mele scrisorĭ. O pornire cu totulŭ ostilă bisericeĭ române — scrie aşadar *V. B. R.* la 1 Nov. tr. — se manifestézĕ din partea acelora, carĭ ducŭ vederile lorŭ faţă cu biserica, pre teoria cuceririlorŭ secoluluĭ XIX. . . . . Guvernulŭ a vĕdutŭ, că episcopatulŭ nostru ţine de câtva timpŭ o atitudine cam independentă, că vócea sa, orĭ câtŭ de slabă, s'a ridicatŭ pentru a apĕra drepturile canonice ale bisericeĭ. De aceea dlŭ ministru alŭ cultelorŭ şi instrucţiuniĭ publice va cere, după cum se vorbesce, camerilorŭ printr'unŭ proiectŭ de lege *restrîngerea prerogativelorŭ episcopatuluĭ*, pentru a lăsa pre episcopĭ *numaĭ cu darulŭ Duhuluĭ sfîntŭ*. Vrea să dică, dlŭ Ministru voesce să reducă biserica la rolulŭ uneĭ instituţiuni dependinte cu totulŭ de statŭ, de voinţa ministruluĭ cultelorŭ în totŭ ce privesce administraţia canonică a eĭ, rĕmânêndŭ episcopilorŭ numaĭ dreptulŭ de a transmite puterea sfinţitóre, hirotonia la ceĭ aleşĭ de ministru şi după porunca ministruluĭ. Resultatele acesteĭ porniri funeste — continuă *Voinţa* în Nr. sĕŭ de anulŭ noŭ — nu se potŭ prevedé încă. În totŭ casulŭ, noĭ carĭ nu negămŭ statuluĭ dreptulŭ de parte şi de amestecŭ în unele afacerĭ bisericescĭ, vedemŭ că statulŭ duce o politică de umilire a bisericeĭ, pentru a o găsi la urmă socialismulŭ şi radicalismulŭ cu totulŭ sdrobită pentru a o arunca afară ca pre o cârpă de nicĭ o trĕbă. — Suntŭ fórte amare acestĕ constatărĭ ale confraţilorŭ nostri; dar trebue să le îndure: trĕba lorŭ. Ér trĕba mea este de a observa, pentru momîntŭ numaĭ ca în trécătŭ, că cu tóte aceste asemenea ómenĭ maĭ aŭ încă curajulŭ de a ne imputa nóuĕ şi de a ne vorbi de „tirănia jugului papalŭ“! Apoĭ, trăéscă ceriulŭ, noĭ Româniĭ uniţĭ, de o mie de orĭ maĭ bine suferimŭ, pre urma antichităţiĭ, aşa poreclitulŭ jugŭ alŭ Papeĭ dela Roma, alŭ gloriosuluĭ următoriŭ alŭ Stuluĭ Petru, decâtŭ adevĕratulŭ jugŭ umilitoriŭ alŭ cutăruĭ saŭ cutăruĭ ministru de culte!!

* * *

Fĕtŭ frumosŭ celŭ aşteptatŭ, — că aşa s'a numitŭ proiectulŭ pentru îmbunătăţirea sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ, — mĭ-a rĕmasŭ érăşĭ pentru o altădată. — Răbdare. — Clerulŭ din capitală va ţinĕ Duminecă în 22 a c. o a dóua întrunire de protestare contra aceluia-şĭ proiectŭ. Se va ceti şi subsemna unŭ Memoriŭ adresatŭ Camerelorŭ. — Pentrucă aŭ participatŭ la o asemenea întrunire de protestare, studenţiĭ burseri dela facultatea teologică aŭ fostŭ eliminaţi din internatŭ. — Internatulŭ golŭ. — Se dice, că şi celalalţĭ studenţĭ teologĭ se vorŭ pune în grevă, nu vorŭ urma cursurile, până se va stabili prin anchetă adevĕratulŭ motivŭ alŭ espulsăriĭ consoţilorŭ lorŭ. — Corpurile legiuitóre se întrunescŭ sĕptĕmâna viitóre. — Dlŭ L. Catargi decoratŭ cu vulturulŭ roşu nemţescŭ. — Tractativele pentru convenţia comercială cu Germânia, pre cale bună. — Ministriĭ

Catargi şi Lahovary primiţi, la reîntórcerea din Sigmaringen, cu mare cinste de împăraţii Austrieĭ şi Germânieĭ. — Pregătirile pentru întogmirea programuluĭ de primire a Auguştilorŭ nuoĭ căsătoriţi, începute. — Gerulŭ bobotezeĭ fórte mare în tótă ţara, la Focşanĭ 34° C. sub zero, în capitală 28°, ca în Siberia, urmatŭ apoĭ de plóe lungă. — Mulţi ómenĭ degeraţi şi morţi de frigŭ. — Lupĭ flămânzĭ în tóte părţile, şi oĭ sfăşiate pre lângă tóte gardurile.

Salutare **Philalet.**

Ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturĭ.

Aŭ trecutŭ deja câţiva anĭ, de cândŭ am începutŭ a privi de a mea sarcina de a realisa dorinţa, ce şĭ-o a esprimatŭ conciliulŭ provincialŭ din 1872, cândŭ a decisŭ, să se pregătéscă o ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturĭ în limba românéscă şi ediţiunea acésta să se tipăréscă cu litere latine. Esecutarea acesteĭ dorinţe a conciliuluĭ o am privitŭ de o datorinţă specială a mea, după ce mie mi-s'a încredinţatŭ în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ conducerea studiuluĭ sânteĭ Scripturĭ.

Editiunea cea nóuă a sânteĭ Scripturĭ, precum mĭ-o închipuescŭ şi am şi începutŭ a o pregăti, abia într'unŭ şirŭ de anĭ o voiŭ puté termina. Textulŭ sânteĭ Scripturĭ are adecă în ediţiunea acésta să fie însoţitŭ de esplicărĭ îndestulitóre în forma aceea, în care a apărutŭ elŭ în ediţiunea italiană a luĭ Martini şi în cea germână a luĭ Allioli. Spre a uşora decĭ aparíţiunea eĭ m'am decisŭ a o publica cu aprobarea maĭ marilorŭ în broşure aşa, ca în fiesce care semestru să apară câte o broşură de 12 cóle tipărite în 8° mare cu preţulŭ de 1 fl. v. a.

Întreprinderea acésta firesce că numaĭ aşa va puté să succédă, dacă Veneratulŭ Clerŭ alŭ provincieĭ nóstre va apreţia momentositatea eĭ şi o va asigura materialminte. Altcum nu se póte nicĭ începe, de óre ce tipografia are să-şĭ procure spre scopulŭ acesta litere şi hârtie, carĭ costaŭ o sumă însĕmnată de banĭ. De aceea mĕ rogŭ, ca fraţiĭ preoţĭ, carĭ doresc a primi la timpulŭ sĕŭ broşurele, să mĭ-o notifice acésta încă de acum.

Venitulŭ întrecĕtoriŭ, care ar resulta din desfacerea ediţiuniĭ acesteia, m'am decisŭ să-lŭ oferescŭ ca fileriŭ pentru îmbunătăţirea sorţiĭ materiale a preoţimiĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia.

Blaşiŭ în 23 Novembre 1892.

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Dare de samă şi mulţămită publică.

(Fine.)

Lista Nr. 19. Colectante: *R. Simu,* învăţătoriŭ diriginte (Orlatŭ) 1 fl. — Dionisiŭ Aronŭ, preotŭ (Gurariului) 1 fl. — Ioanŭ Manta, preotŭ (Gurariului) 1 fl.
Suma 3 fl. — cr.

Lista Nr. 31. Colectante: *Anchedim Şoldea,* locotenente (Sibiŭ) 2 fl. — Tobias, protonot. 1 fl. — Nic. Hidu 1 fl.
Suma 4 fl. — cr.

Lista Nr. 33. Colectante: *Ioanŭ Telea,* locotenente (Cluşiŭ) 2 fl. — Livia Şandru născ. Popŭ 1 fl. — Dimitrie Cornea sublocotenente 1 fl. — Dr. Banfi, medicŭ mil. 1 fl.
Suma 5 fl. — cr.

Lista Nr. 35. Colectante: M. O. D. *Ştefanŭ Câmpeanŭ* v. protopopŭ (Elisabetopolŭ) 3 fl. — Octavianŭ Smigelschi, profesorŭ 1 fl. — Ioanŭ Popŭ, parochŭ (Agrişteŭ) 50 cr. — Teod. Avramŭ, parochŭ (Biertanŭ) 50 cr. — Nic. Romanŭ, cooperatorŭ (Ernea) 50 cr. — Nic. Galea, parochŭ (Hundorf) 50 cr. — Nic. Maĭorŭ, parochŭ (Vamoşŭ-Odriheiŭ) 50 cr.
Suma 6 fl. 50 cr.

Lista Nr. 36. Colectante: M. O. D. *Augustinŭ Blăşianŭ,* v. protopopŭ (Secărêmbŭ) 1 fl. — Kolozsi Daniel proprietariŭ, 1 fl. — Ios. Şaucu, proprietariŭ 1 fl. — Vas. Kolozsi proprietariŭ, 1 fl. — Bas. Kolozsi, măcelariŭ, 1 fl. — Deacŭ Simonŭ 1 fl. — Kolozsi Şandor 40 cr.
Suma 6 fl. 40 cr.

b) *Dela singuratici contribuenţi:* Simeonŭ Dragomirŭ, not. cerc. (Gurasada) 2 fl. — Petru Nirăşteanŭ, preotŭ (Ernutŭ) 1 fl. — Aronŭ Bĕtĕcuĭ (M. Igeu) 2 fl. — Andr. Voda, parochŭ (Ormenişulŭ de câmp.) 2 fl. — Bas. P. Masca, preotŭ (Trituliŭ de susŭ) 1 fl. — *G. Vlassa,* capelanŭ mil. (Viena) 5 fl. — *Ioanŭ Mihălţanŭ,* major auditor (Viena) 5 fl. — *Dr. Em. Doctorŭ,* medicŭ (Viena) 5 fl. — *Dăn. Munteanŭ,* not. cerc. (Ciuciŭ) 4 fl. — Emiliŭ Germanŭ, preotŭ (Tordaşŭ) 2 fl. — Paulŭ Olteanŭ, învăţătoriŭ (Haţegŭ) 1 fl. — Ioanŭ Boerŭ (Lechinţa) 2 fl. — Rubinŭ Patiţa, adv. 2 fl.
Suma 34 fl. — cr.

Bilanţŭ

Venitulŭ totalŭ . . .	450 fl. 72 cr.
Spesele	81 fl. 52 cr.
Venitulŭ curatŭ . . .	369 fl. 20 cr.

În numele tinerimiĭ studióse ajutorate rogămŭ pre zeloşiĭ şi marinimoşiĭ Domnĭ *colectanţi* şi *contribuenţi,* să primescă sincerele şi căldurósele nóstre afecţiuni şi mulţămită cordială.

Blaşiŭ în 31 Decembre 1892.

A. Deacŭ m. p., preşedinte. **N. Popescu m. p.,** cassariŭ.

Concursŭ.

Comitetulŭ centralŭ alŭ „Reuniuniĭ învĕţătoriloru românĭ gr. cat. din jurulŭ Gherleĭ" publică concursŭ la elaborarea temeloru de disertaţiune statorite de adunarea generală lăsându-se liberă facultate membriloru de a alege pentru elaborare orĭ care dintre aceste dóuĕ teme:

1. *„Să se arete însĕmnătatea şi rola simpatieĭ în educăţiune."*
2. *„Să se arete însĕmnătatea atenţiuniĭ în instrucţiune şi modalitatea susţinerii aceleia."*

Premiulŭ e unŭ galbinŭ imperialŭ. Operatele suntŭ a se trimite comitetuluĭ centralŭ până în 16 Aprilŭ st. n. (Dumineca Tomeĭ) 1893.

Gherla la 23 Nov. 1892.

Pentru comitetŭ:

Ioanŭ Papiŭ, canonicŭ, presidentŭ. **Ilariŭ Borogŭ,** profesorŭ, secretarŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ" din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă. Protopop. Giurgeului:* Parochia *Bilborŭ,* 8 fl. 45 cr. — *Protopop. Pogăceleĭ:* Parochia *Sân-Petru de câmpie,* 5 fl. 90 cr. — *Protopop. Blaşiului:* Parochia *Bucerdea grânósă,* 3 fl. 50 cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,390 fl. 34 cr.

Noutăţi.

Promovări în Capitululŭ gr. cat. de Gherla. La propunerea ministruluĭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică Maĭestatea Sa Monachulŭ a aprobatŭ promovarea graduală: a Rds. dnŭ *Basiliŭ Popŭ,* canonicŭ custode, la gradulŭ de canonicŭ *lectorŭ;* a Rds. dnŭ *Eusebiŭ Kertiţa,* canonicŭ scolasticŭ, la gradulŭ de canonicŭ *custode;* şi a Rds. dnŭ *Ioanŭ Papiŭ,* canonicŭ prebendatŭ, la gradulŭ de canonicŭ *scolasticŭ.*

Banchetŭ. Tinerimea română dela universitatea din Budapesta în 11 Febr. va aranja unŭ banchetŭ festivŭ în onórea dluĭ profesorŭ Alesandru Romanŭ, care atuncĭ îşĭ serbéză iubileulŭ de 30 de anĭ ca profesorŭ universitarŭ.

Ţareviciulŭ în Berlin. În sĕptĕmâna trecută moştenitoriulŭ de tronŭ alŭ Rusieĭ a cercetatŭ pre împĕratulŭ Germânieĭ în Berlin. Primirea şi ovaţiunile făcute moştenitoriului de tronŭ rusescŭ aŭ fostŭ splendide. Împĕratulŭ Wilhelm la prândulŭ datŭ în onórea luĭ a rostitŭ unŭ toastŭ, în care a reamintitŭ vechea şi tradiţionala amiciţie dintre familia imperială germână şi cea ruséscă. Acéstă amiciţie se consideră ca o garanţă pentru întreţinerea bunelorŭ relaţiunĭ a Germânieĭ cu Rusia.

Procesulŭ dluĭ Dr. V. Lucaciŭ, intentatŭ din incidentulŭ atentatuluĭ cu dinamitŭ dela Ferneziŭ sub cuvîntŭ, că a calumniatŭ guvernulŭ şi organele luĭ, s'a pertractatŭ în 27 Ian. la Tribunalulŭ din Sătmarŭ. Dlŭ Dr. Lucaciŭ la pertractare a începutŭ să vorbéscă românesce, la ce s'a opusŭ procurorulŭ, tribunalulŭ însă s'a pronunţatŭ pentru dreptulŭ, ce-lŭ are acusatulŭ de a se apĕra în limba sa. Tribunalulŭ a condamnatŭ pre dlŭ Dr. Lucaciŭ la dóuĕ lunĭ închisóre, 50 fl. amîndă şi suportarea speselorŭ.

Dlŭ Georgiŭ Popp, profesorŭ la gimnasiulŭ românescŭ gr. or. din Braşovŭ, sub cuvîntŭ că cuvîntarea ţinută către tinerimea şcolară la serbarea Steĭ Sofiĭ în 4/16 Oct. a. tr. şi apoĭ dată publicaţiunii, ar pregăti şi însufleţi tinerimea şcolară încă de pre acum la lupte naţionale, a fostŭ destituitŭ din postulŭ sĕŭ în urma unuĭ ordinŭ alŭ Consistoriuluĭ gr. or. din Sibiŭ. Consistoriulŭ ca auctoritate scolastică supremă a purcesŭ în chipulŭ acesta contra dluĭ G. Popp la provocarea guvernuluĭ, care a amenînţatŭ cu închiderea gimnasiuluĭ.

Casariulŭ Asociaţiunii transilvane dlŭ G. Candrea strămutându-se din Sibiŭ renunţă la oficiulŭ de casariŭ, care oficiŭ interimalŭ, până la proxima adunare generală, este încredinţatŭ dluĭ L. Simonescu.

Conferinţă internaţională în causa colerei. Cetimŭ în „Timpul": „În urma uneĭ înţelegerĭ între puterĭ se va ţiné în curêndŭ, probabilŭ la Dresda, o conferinţă internaţională relativă la chestiile carantinare şi la mĕsurile, carĭ ar trebui să fie luate în casulŭ reapariţiuniĭ colereĭ la primăvară."

Convenţiuni comerciale. România, care de maĭ mulţĭ anĭ continuă războiŭ vamalŭ cu monarchia nóstră, de curêndŭ a încheiatŭ convenţiunĭ comerciale cu Italia şi Marea Britanie şi a prelungitŭ convenţiunea interimală cu Germânia.

† **Aurelŭ Popŭ.** *Iosifŭ Popă* parochŭ gr. cat. în Comana inferióră şi soţia sa *Aurelia* n. *Popă* cu inima adâncŭ întristată anunţă eşirea din viaţă a preaiubituluĭ lorŭ fiŭ *Aurelŭ Popă* stud. I cl. gimn., care după unŭ morbŭ greŭ de pleuritŭ s'a mutatŭ în societatea îngerilorŭ în 3 Faurŭ la órele 1¼ după mediulŭ nopţiĭ în etate de 12 anĭ. Osĕmintele decedatuluĭ vorŭ fi înmormîntate în 4 Faurŭ la 2 óre p. m. Îlŭ deplângŭ cu jale adâncŭ întristaţiĭ luĭ părinţi, unŭ frate, treĭ surorĭ şi numeróse rudenii. *În vecĭ amintirea luĭ!*

Casŭ de mórte. *Nicolaŭ Raica,* parochŭ gr. cat. în Cetea, protopopiatuiŭ Albeĭ-Iulie a reposatŭ în — Ian. în anulŭ alŭ 65-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 40-lea alŭ preoţieĭ. *În vecĭ amintirea luĭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obiecte ,pii icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantinŭ Papfalvi.

Schiță biografică.

(Continuare.)

(+) În timpulŭ, ce l'a petrecutŭ Papfalvi la dieta din Budapesta, i-s'aŭ impusŭ din partea guvernuluĭ magiarŭ și unele obligamente, a cărorŭ împlinire puteaŭ să fie fatale pentru dînsulŭ.

Batalionulŭ I alŭ grăniţerilorŭ din Năsĕudŭ primise ordinŭ dela guvernulŭ magiarŭ, să mérgă în Bănatŭ, unde se încinsese résboiulŭ civilŭ între Sêrbĭ și Magiarĭ. Deși pre calea către Segedinŭ se făcuseră multe încercărĭ cu acestŭ batalionŭ spre a-lŭ înduplecа, să depună jurămîntŭ de fidelitate către constituţiunea unguréscă și de supunere către guvernulŭ ungurescŭ, totuși aceste încercărĭ nu aŭ succesŭ de locŭ. Ér cândŭ feciorĭ sosirĕ în Segedinŭ în 12 Augustŭ 1848, căpĕtară ordinŭ, să mérgă în contra Sêrbilorŭ, carĭ se luptaŭ sub stégŭ împĕrătescŭ. Eĭ aŭ degenatŭ scultarea, ḑicêndŭ, că aŭ juratŭ credinţă împĕratuluĭ și stéguluĭ împĕrătescŭ și nu vreŭ să scie de altŭ jurămîntŭ. Guvernulŭ magiarŭ provócă maĭ întâiŭ pre episcopulŭ Șaguna, care se afla în Pesta, să mérgă la Segedinŭ și să înduplece pre ostașĭ la ascultare. Șaguna rĕspunse, că nu póte merge, pentrucă soldaţiĭ din acelŭ regimentŭ suntŭ uniţĭ și astfelŭ nu vorŭ asculta de dînsulŭ, dăr dacă aceia ar fi neuniţĭ, atuncĭ ar sci elŭ, ce să facă: ar merge la eĭ, ar lua stégulŭ în mână, ar porni în fruntea lorŭ și ĭ-ar conduce pre câmpulŭ de luptă. Acestea le ḑicea episcopulŭ Șaguna atuncĭ, cândŭ scia bine, că între aceĭ feciorĭ eraŭ destulĭ greco-orientalĭ. Guvernulŭ se întórse apoĭ către episcopulŭ gr. cat. Ioanŭ Lemeni. Însă acesta se scusă cu bĕtrâneţele și cu împrejurarea, că nu are trecere înaintea Românilorŭ. În fine la stăruinţa neînduplecată a guvernuluĭ aŭ trebuitŭ să mérgă la Segedinŭ spre scopulŭ indigitatŭ prefectulŭ comitatuluĭ Maramurĕșuluĭ Gavrilă Mihályi și Constantinŭ Papfalvi, carĭ însă doriaŭ din tótă inima, să nu se întîlnéscă cu batalionulŭ românescŭ la Segedinŭ, precum nicĭ nu s'aŭ întîlnitŭ, căcĭ acelŭ batalionŭ plecase din numitulŭ oraşŭ cu o ḑi înainte de sosirea lorŭ acolo. Astfelŭ se reîntórseră amîndoĭ în Pesta fără a fi isprăvitŭ nimica.

Batalionulŭ fidelŭ împĕratuluĭ și jurămîntuluĭ depusŭ pre stéguluĭ împĕrătescŭ a fostŭ dusŭ din Segedinŭ preste Solnocŭ, Pesta, la Poșonŭ și Leopoldstadt, de unde érăși a fostŭ adusŭ înderĕptŭ la Vaţŭ.

Pre cândŭ batalionulŭ se afla în Vaţŭ, ministrulŭ ungurescŭ de résboiŭ provócă în scrisŭ pre Papfalvi, să mérgă împreună cu generalulŭ Hrabowsky la Vaţŭ și să înduplece pre feciorĭ a jura credinţă guvernuluĭ magiarŭ. Papfalvi, fiindu-ĭ adresa greșită, se prefăcu, că n'a primitŭ nicĭ o provocare, și astfelŭ în loculŭ luĭ aŭ mersŭ româniĭ Em. Goșdu și Sigismundŭ Popŭ, carĭ însă nu isprăvirĕ nimicŭ, ci împreună cu generalulŭ Hrabowsky se retraserĕ dinaintea ţinuteĭ amenințătóre a soldaţilorŭ, ducêndŭ cu sine la Pesta mare spaimă în óse și convingerea în sufletŭ, că Românulŭ nu se face trădătorŭ, dacă a juratŭ cuĭva credinţă.

Din Vaţŭ fu transportatŭ acestŭ batalionŭ la Budapesta în casarma „Neugebäude“, plină de „parasiţiĭ“ rĕmașĭ dela prinsonerĭĭ Croaţĭ. Guvernulŭ se adresă érăși către Papfalvi cu provocarea, să ţină o liturgie soldaţilorŭ și să-ĭ îndemne la depunerea jurămîntuluĭ de supunere către regimŭ. Elŭ însă rĕspunse, că nu póte ţiné sânta liturgie, pentrucă în Budapesta nu este biserică gr.-catolică, ér în cea greco-orientală nu póte servi, căcĭ așa ceva nu-ĭ este ĭertatŭ nicĭ nu i-s'ar concede. Astfelŭ liturgia a ţinut'o preotulŭ gr. or. dela biserica gr. or. din Pesta, care a rostitŭ și o cuvîntare, compusă de Emanuilŭ Goșdu cu multă isteţime, ca în casŭ de lipsă să se pótă mântui bietulŭ preotŭ. Dar tóte aŭ fostŭ înzădarŭ, căcĭ feciorĭĭ grăniţerilorŭ dela Năsĕudŭ n'aŭ voitŭ să scie de altŭ jurămîntŭ afară de celŭ depusŭ împĕratuluĭ. Atuncĭ a ḑisŭ maĭorulŭ batalionuluĭ Leonŭ Popŭ, tatălŭ generaluluĭ de astădĭ Leonida Popŭ, către Papfalvi: „Îţĭ laudŭ mintea, pentrucă nu te mestecĭ în mișeliile, ce se petrecŭ cu noĭ.“ Cine vre să cunóscă maĭ de aprópe întîmplările, ţinuta și sórtea batalionuluĭ numitŭ, cetéscă „Istoria Transilvanieĭ“ de Georgiŭ Bariţiŭ vol. II. pag. 193 și următórele.

* * *

După omorîrea comisaruluĭ împĕrătescŭ conte Lamberg, întîmplată pre podulŭ dintre Pesta și Buda în 18 Septembre 1848, Papfalvi a voitŭ să părăséscă dieta din Pesta, însă acésta nu a putut'o face, de-órece comisiunea pentru apĕrarea ţĕreĭ, dela care fiesce care deputatŭ trebuia să céră concesiune de a se puté depărta, ĭ-a rĕspunsŭ rotundŭ: „Meg nem engedtetik“, adecă: „Nu-ĭ permisŭ.“ Astfelŭ silitŭ a fostŭ a aștepta altă ocasiune spre a puté scăpa de capitala ţĕreĭ, unde isbucnise revoluţiunea cu tótă furia. Ocasiunea acésta s'a datŭ în 31 Decembre 1848, cândŭ dela generalulŭ Ungurilorŭ Görgei sosi trista scire, că ne maĭ putêndŭ resista armatelorŭ împĕrătescĭ de sub comanda luĭ Windischgrätz, este constrînsŭ a se retrage la Buda. Confusiunea produsă de acéstă scire nu avea margină. Nóptea la 12 óre s'aŭ întrunitŭ casa magnaţilorŭ și a deputaţilorŭ în ședinţă comună, și hotărîră, ca fără amânare să se strămute corpurile legiuitóre la Dobriţinŭ. Unulŭ dintre părinţiĭ patrieĭ propuse, ca toţĭ deputaţiĭ să mérgă în corpore la gară și cu toţiĭ să plece de acolo la cetatea calvinéscă a Dobriţinuluĭ, ér care nu ar face-o acésta, să fie împușcatŭ fără milă. Însă la acéstă propunere sĕlbatică se împotrivi contele Ludovicŭ Battyáni, ḑicêndŭ, că fiesce căruia să se lase deplina libertate, să facă, cum îĭ va dicta conscinţa.

Papfalvi plecă din Pesta încă în nóptea aceea împreună cu alţĭ deputaţĭ românĭ: Mateiŭ Popŭ Grideanŭ, Ioanŭ Oniţŭ, Nicolaŭ Popoviciŭ și Simeonŭ Balomiri. În 1 Ianuariŭ 1849 la 10 óre ant. m. sosiră cu toţiĭ în Solnocŭ, unde îĭ aștepta Alesandru Bohăţelŭ cu soţia sa Ana de Lemeny, carĭ plecaseră maĭ înainte din Pesta. Ţinură sfatŭ, că ce ar fi de făcutŭ între aceste împrejurărĭ critice, și se hotărîră, să nu mérgă de o cam dată la Dobriţinŭ, ci să se ducă la Oradea, de unde apoĭ aŭ mersŭ cu trăsura până la Clușiŭ. Aci toţĭ cunoscuţiĭ îĭ întrebaŭ, cum staŭ lucrurile în Ungaria. Eĭ aŭ spusŭ adevĕrulŭ, care, se înţelege, că era fórte deprimătoriŭ pentru Ungurĭ. Respândindu-se aceste scirĭ triste prin oraşŭ, atâtŭ Papfalvi câtŭ și Alesandru Bohăţelŭ aŭ fostŭ chemaţi la comisariulŭ regimuluĭ, care îĭ înfruntă pentru respândirea scirilorŭ aduse din Ungaria.

Papfalvi vĕḑêndŭ, că în Cluşŭ nu-ĭ de trăitŭ, ér spre Haţegŭ orĭ Hunedóra calea nu era sigură, a plecatŭ împreună cu Mateiŭ Popŭ Grideanulŭ la dietă în Dobriţinŭ, unde maĭ târḑiŭ aŭ sositŭ și alţĭ deputaţi românĭ ardelenĭ: Oniţŭ, Balomiri, Popoviciŭ și Bohăţelŭ. Pre atuncĭ în dieta din Dobriţinŭ se aflaŭ cam dóuĕḑecĭ deputaţĭ românĭ, uniĭ din Ungari alţiĭ din Bănatŭ și din Transilvania. Aceștia din ḑi în ḑi primiaŭ totŭ maĭ triste scirĭ despre învingerile insurgenţilorŭ magiarĭ asupra armateĭ împĕrătescĭ. În Transilvania numaĭ Româniĭ din munţiĭ apuseni și fortăréţa Albeĭ-Iulie se maĭ împotriviaŭ, căcĭ pre la mijloculŭ luĭ Martiŭ 1849 armata împĕrătéscă bătută de insurgenţĭ se retrase în România. Între aceste împrejurărĭ grele pentru Româniĭ din Transilvania deputaţiĭ românĭ dela dieta din Dobriţinŭ se hotărîră să ţină o conferinţă și să se sfătuéscă, ce ar fi de făcutŭ spre a se mântui, ce s'ar maĭ puté, pentru Româniĭ transilvăneni. Conferinţa s'a ţinutŭ în casa deputatuluĭ Ioanŭ Dragoșŭ, fiindŭ de faţă toţĭ deputaţiĭ românĭ, și chiar și Eutimie Murgu, deși elŭ avea planurĭ și ideĭ singulare și nu prea lua parte la acţiuni comune, dacă iniţiativa venia dela altulŭ. Conferinţa își alese de președinte pre Constantinŭ Papfalvi ca pre celŭ maĭ înaintatŭ în vîrstă. Toţĭ cerură dela dînsulŭ, să se declare maĭ întâiŭ asupra situaţiunii, ér elŭ și-a datŭ acea părere, că între împrejurările de atuncĭ trebue să se témă cu toţiĭ, că Româniĭ din munţiĭ apuseni, lipsiţĭ de orĭ ce ajutoriŭ din afară, potŭ fi copleșiţĭ de puterea preponderantă a Magiarilorŭ, și astfelŭ pre lângă totŭ eroismulŭ lorŭ să fie învinșĭ și subjugaţĭ. Acésta ar fi pentru eĭ o mare calamitate, ér naţiunea română și-ar perde prestigiulŭ, ce și-lŭ câștigase prin bravura fraţilorŭ din munţĭ, și ar fi avisată numaĭ la graţia saŭ disgraţia învingĕtorilorŭ. Deci Papfalvi propuse, ca cu scirea și învoirea regimuluĭ ungurescŭ să se trimită dintre dînșiĭ doĭ deputaţĭ la Româniĭ din munţiĭ apuseni, ca să se convingă în persónă despre starea lucruluĭ, și eventualŭ să se pună în conţelegere cu conducĕtoriĭ poporuluĭ, și dacă va fi cu putinţă, să mijlocéscă pace între Româniĭ din munţiĭ apuseni și între regimulŭ ungurescŭ, ca nu cumva fiindŭ aceia învinșĭ, totă naţiunea română să trécă prin nenorocirĭ și maĭ marĭ.

Propunerea acésta se primi cu unanimitate, și astfelŭ cu toţiĭ hotărîră, ca in corpore să mérgă la Kossuth și să-ĭ descopere planulŭ deputaţilorŭ românĭ.

Așa s'a întîmplatŭ. Sub conducerea luĭ Ioanŭ Dragoșŭ, care era celŭ maĭ elocuentŭ între deputaţiĭ românĭ, aceștia se presentară la Kossuth, care îĭ primi cu bunăvoinţă și ascultă cu satisfacţiune planulŭ desfășuratŭ de Dragoșŭ. Kossuth lăudă hotărîrea deputaţilorŭ românĭ, dar adause, că misiunea celorŭ ce vorŭ fi trimișĭ, póte să fie fórte periculósă și să le coste chiar și viaţa. Deputaţiĭ românĭ replicară, că împăciuirea celorŭ dóuĕ naţiunĭ merită, ca cineva să se espună la orĭ ce periculŭ. Kossuth fórte mulţămitŭ de aceste sentimente ţinu apoĭ deputaţilorŭ, după obiceiulŭ sĕŭ, o vorbire fórte însufleţitóre, în care arĕtă, că elŭ este omulŭ libertăţiĭ, nu numaĭ pentru Magiarĭ, ci și pentru Românĭ, și cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ pentru Româniĭ din Transilvania, carĭ până atuncĭ multŭ fuseserĕ apĕsaţĭ. În fine închiă vorbirea sa cu promisiunea, că va convoca încă în aceea-și ḑi comisiunea pentru apĕrarea ţĕreĭ, și-ĭ va propune spre desbatere planulŭ deputaţilorŭ românĭ, ér în ḑiua următóre va comunica cele ce se vorŭ fi hotărîtŭ.

Deputaţiĭ se depărtară, rĕmânêndŭ numaĭ Dragoșŭ cu Kossuth în odae. Ce vorŭ fi vorbitŭ, nu se scie. Este însă sigurŭ, după cum afirmă Papfalvi, că Kossuth nu a maĭ vorbitŭ cu alţĭ Românĭ despre realisarea planuluĭ propusŭ de deputaţiĭ românĭ, ér Dragoșŭ după audiinţa amintită nu s'a maĭ arĕtatŭ prin Dobriţinŭ. Se scie însă sfârșitulŭ tragicŭ, ce l'a avutŭ acelŭ nefericitŭ deputatŭ în munţiĭ apuseni. [1]) Asemenea se scie și aceea, că după audienţa amintită Papfalvi a fostŭ pusŭ sub supraveghiarea secretă a deputatuluĭ Iăurinului Keresztes, care după mamă era românŭ, ĕră după tată era înruditŭ cu Kossuth, și tocmaĭ sub pretextŭ, că mamă-sa a fostŭ română, petrecea fórte multŭ în cercŭlŭ deputaţilorŭ românĭ. În ḑiua, în care Papfalvi a plecatŭ din Dobriţinŭ, ĭ-a descoperitŭ însu-și Keresztes rolulŭ, ce-lŭ avuse faţă de dînsulŭ, asigurându-lŭ totŭ odată, că luĭ Kossuth nu a spusŭ nimicŭ altceva decâtŭ adevĕrulŭ, că adecă Papfalvi îșĭ iubesce din inimă naţiunea sa, dar totŭ din inimă doresce și împăcarea Românilorŭ cu Magiarĭĭ.

(Va urmă).

[1]) Veḑĭ G. Bariţiŭ Ist. Transiei v. 2. pag. 526 și urm.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Dar spune-ne, bună Crispină, de ce te mişcă aşa de tare amintirea luĭ? E mortŭ dóră?“ întrébă Aglais mişcată.

„Da, deja de dóuĕ decĭ de ani. Cândŭ ílŭ omorîră, era chiar aşa de mare, cum e fiulŭ tĕŭ.“

„Îlŭ omorîră? Cine? Şi pentru ce?“

„Pentru ce? — Aşa a voitŭ Mecena şi împĕratulŭ. Dar maĭ bine să tăcemŭ. Tótă lumea e plină de spionĭ, şi cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ o ospĕtărie. — Ce timpurĭ eraŭ acelea! Mi-se părea, că capulŭ nu-mĭ maĭ stă înţepenitŭ între umerĭ şi că póte să cadă în orĭ ce dĭ. Şi prunculŭ, ce-lŭ îngrijisem eŭ, visa totŭ despre vechea libertate a Romeĭ şi studia mereŭ pre Tuliŭ.“

„Şi?“

„Şi pentru aceea a trebuitŭ să móră fără de díle.“ Şi ea cercă uşile, dacă-sŭ închise bine. Apoĭ continuă şoptindŭ: „Vedĭ, elŭ n'a fostŭ nepotŭ alŭ luĭ Augustŭ, ci nepotulŭ unuĭ rivalŭ urgisitŭ de maĭ de multŭ. Pre nepotulŭ sĕŭ Augustŭ l'a aflatŭ odată, cum cetia pre Tuliŭ. Tinĕrulŭ voia să ascundă cartea, dar era prea târdiŭ. Credea că e perdutŭ. Scia, că Augustŭ a datŭ viaţa mareluĭ Cicero pre mâna luĭ Marcŭ Antoniŭ. Dar Augustŭ desfăşură cartea şi ceti într'însa, apoĭ o înfăşură şi díse nepotuluĭ sĕŭ: „Unŭ mare bărbatŭ, unŭ mare geniŭ, fĕtulŭ meŭ!“ Aşa a făcutŭ Augustŭ cu nepotulŭ sĕŭ. Şi acum să vĕ spunŭ, cum a păţit'o băeţelulŭ meŭ. Pre elŭ îlŭ duria, că aŭ ucisŭ libertatea Romeĭ. Uşorŭ de minte, cum suntŭ tineriĭ, şoptia elŭ fiesce căruia, că Augustŭ a datŭ pre prietinulŭ şi binefăcĕtoriulŭ sĕŭ pre mâna luĭ Marcŭ Antoniŭ, numaĭ pentru ca şi elŭ însu-şĭ să pótă împlini nepedepsitŭ şi nerĕsbunatŭ unŭ asemenea omorŭ. Augustŭ trebuia să ajungă adecă maĭ pre urmă la convingerea, că pentru doĭ, pentru elŭ şi pentru Marcŭ Antoniŭ, lumea e prea mică. Cicero s'a împotrivitŭ luĭ Iuliŭ Cesarŭ, şi acesta totuşĭ l'a cruţatŭ. Totŭ Cicero nu s'a împotrivitŭ luĭ Augustŭ, ci ĭ-a fostŭ întru ajutoriŭ, — şi Augustŭ totuşĭ l'a jertfitŭ, şi a făcut'o acésta numaĭ ca să potoléscă setea de sânge a unuĭ monstru. — Acestea nu suntŭ amintirĭ plăcute pentru Augustŭ, — dícea băeţelulŭ meŭ Paulŭ. Apoĭ se svoni deodată, că elŭ ar fi mestecatŭ într'o conjuraţie. Sermanulŭ! Dar, dómna mea, ĭertă, că vorbescŭ atâtea, şi — te rogŭ pentru toţĭ deiĭ, să nu mĕ tradezĭ!“

„Nu-ţĭ fie témă,“ díse Aglais seriósă. „Am să-ţĭ spunŭ, că feciorulŭ meŭ încă pórtă numele Paulŭ, şi numele tătâne-sĕŭ a fostŭ în fruntea listeĭ celorŭ ce aŭ fostŭ osîndiţĭ din partea triumvirilorŭ: soţulŭ meŭ a fostŭ fratele triumviruluĭ Marcŭ Emiliŭ Lepidŭ.“

„Dumneḑeilorŭ!“ díse Crispina cuprinsă de surprindere. „Eştĭ soţia fratéluĭ luĭ? Emiliŭ Lepidŭ ne-a fostŭ stăpânŭ, eŭ şi Crispŭ ne-amŭ născutŭ ca sclavĭ în casa luĭ. Elŭ a fostŭ bunŭ faţă cu noĭ, ne-a datŭ libertatea, şi cândŭ ne-amŭ căsătoritŭ, ne-a dărnitŭ şi o sumă de banĭ, cu care să putemŭ începe ceva. — O, dómna mea, cum îmĭ aducŭ aminte acum de tóte! Câtŭ de monstruosŭ a fostŭ trimvirulŭ faţă cu fratesĕŭ, câtŭ de fricosŭ faţă cu Augustŭ!“

„Îubita mea Crispină,“ díse Aglais, „cum să mulţămescŭ ḑeilorŭ, pentru că m'aŭ condusŭ în casa vóstră?“

„O, dómna mea,“ rĕspunse Crispina mişcată, „nu sciŭ, ce n'amŭ face eŭ şi soţulŭ meŭ pentru prunciĭ tĕĭ şi pentru toţĭ ceĭ din familia Emiliană!“

„Dar sciĭ, că triumvirulŭ a scrisŭ soţuluĭ meŭ rugându-lŭ de ĭertare şi împărtăşindu-ĭ, că a isbutitŭ a-ĭ şterge numele din lista proscrişilorŭ?“

„Ér eŭ,“ ĭi díse Crispina, „te potŭ încredinţa, că de atunci sufletulŭ luĭ n'a maĭ avutŭ linişte. Elŭ n'a primitŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ. Ar muri liniştitŭ, dacă ar sci, că frate-sĕŭ l'a ĭertatŭ.“

Acum întră Crispŭ în casă cu unŭ ulciorŭ de vinŭ.

„Crispe!“ îlŭ întimpină soţie-sa. „Sciĭ, cine-sŭ óspeţiĭ nostri? Dómna e vĕduva luĭ Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ, şi aceştia suntŭ prunciĭ luĭ.“

Crispŭ se opri pre câte-va clipeĭ şi nu putu rósti nicĭ o vorbă. Apoĭ reculegêndu-se díse soţieĭ sale: „Pre Joe! Muĭere, de ce nu mĭ-aĭ spus'o asta maĭ curêndŭ.“ Şi închinându-se díse către Aglais: „Dómna mea, eştĭ stăpână în casa acésta. Maĭ bucurosŭ voiŭ să mergŭ în Tartarŭ, decâtŭ să primescŭ dela voĭ măcarŭ şi numaĭ unŭ as, aşa să-mĭ ajute ḑeiĭ!“

Şi apucându pre soţie-sa de braţŭ părăsi repede chilia. Nu voia să audă nicĭ o vorbă de împotrivire orĭ de mulţămită. Aşa se părea óspeţilorŭ.

VII.

În ḑiua următóre cele dóuĕ prietine, Agata şi Benigna se preumblă desŭ de diminéţă prin grădină. Oboséla lungeĭ călĕtoriĭ, feluritele întîmplări din ḑiua trecută, multele lucrurĭ nóuĕ şi interesante, ce le vĕḑuse şi audise, făcură pre Agata, de nu putu durmi multŭ. Ea era într'o confusiune grozavă de simţeminte. Ómeniĭ străinĭ, ce-ĭ vĕḑuse, nóuĕle ţinuturĭ, ospĕtăria plină de óspeţĭ, povestirile Crispineĭ, sórtea tinĕruluĭ eĭ vĕrŭ, — tóte, tóte făcură, ca tinĕrulŭ eĭ sufletŭ să fie cuprinsŭ de o iritaţiune febrilă, despre carea ea însă-şĭ nu-şi putea da samă, dar carea se oglinda atâtŭ de viŭ în ochiĭ eĭ ceĭ marĭ şi pre obrjiĭ eĭ.

Acuşĭ ieşi din chilie pre verandă şi de aci se scobori în grădină. Aci i-se însoţi Benigna, şi amîndóuĕ umblaŭ de-a lungulŭ şi de-a largulŭ tótă grădina, ér apoĭ se aşedară într'o filigorie spaţiósă legându buchete de florĭ, şi în lucrulŭ acesta Benigna nu se putea mira destulŭ de gustulŭ esteticŭ alŭ Agateĭ.

„Şedĭ lângă mine, Benigno,“ díse Agata. „Şedĭ aci şi maĭ povestesce-mi-le tóte încă odată. Aşa dară eştĭ logoditŭ cu unŭ tinĕrŭ, căruia nu-ĭ lipsesce fără numaĭ vitejia? Nu fi supĕrată, nu e vina luĭ. Ce să-ĭ facĭ, dacă e fricosŭ dela fire?“

De abia rostise Agata cuvintele acestea, şi se audi din casă vócea Crispineĭ. După o scusă scurtă Benigna fugi în casă.

Rĕmânêndŭ cu buchetulŭ de florĭ în mână Agata începu a privi visătóre cu vioiĭ sĕĭ ochĭ în depărtare. Asculta la ciripitulŭ pasĕrilorŭ, la susuitulŭ albinelorŭ, la larma, ce o făceaŭ ceĭ din ospĕtărie. Şi cu câtŭ se făcea totŭ maĭ multŭ ḑiuă, cu atâtŭ se puneaŭ totŭ maĭ mulţĭ în mişcare. Sclaviĭ fugeaŭ încóce şi încolo, ducêndŭ saŭ aducêndŭ câte ceva, şi numĕrulŭ óspeţilorŭ părea că totŭ cresce.

Deodată se trezi Agata din visurile sale. La întrarea filigorieĭ apăru o figură de femee îmbrăcată în unŭ vesmîntŭ de lână întunecată. Faţa îĭ era albă, ér ochiĭ marĭ negri. Şi ea avea în mână unŭ buchetŭ de florĭ. „Te conturbŭ dóră, frumósă visătóre?“ întrébă ea cu o închinăciune şi cu unŭ surisŭ prietinosŭ. Agata o invită, să se aşede pre bancă.

„Eştĭ aceĭ de casă, copilă? Eŭ suntŭ străină aci, de abia sosită de vre-o câteva díle.“

„Şi eŭ asemenea,“ replică Agata blândŭ.

„Pre cum se vede din graiŭ, eştĭ elină,“ continuă necunoscuta.

„Mama este născută elină. Frate-meŭ este însă nobilŭ şi cavalerŭ romanŭ,“ rĕspunse fata puţinŭ cam superbŭ.

„De pre faţă ţi-se póte ceti, că eştĭ de origine nobilă. Eŭ încă suntŭ nobilă, numele meŭ este Plancina. — Fost'aĭ vre-o dată în Roma?“

„N'am fostŭ,“ observă ea cu sfială.

„Eĭ, strălucirea Romeĭ te va răpi! Vino numaĭ vreodată de mĕ cercetéză, eŭ am la Roma o casă frumósă, carea cuprinde multe obiecte vrednice de vĕḑutŭ. Şi ce nu vedĭ în Roma? Veĭ vedé multe lucrurĭ frumóse acolo, şi din parte-mĭ voiŭ face totulŭ, ca să te distragĭ.“

„Eştĭ fórte bună!“ díse Agata mulţămindŭ. „Dacă se va învoi şi mama, te vomŭ cerceta.“

„Casa mea e aşedată pre Viminalŭ, şi o încuiură jurŭ împrejurŭ fagĭ. Din vechime locuesce într'însa totŭ familia Piso. În timpulŭ din urmă bărbatulŭ meŭ a perdutŭ o sumedenie de banĭ în jocŭ, dar eŭ amŭ destulă avere, ca să putemŭ trăi o viaţă strălucită şi plăcută. Tu nicĭ nu-ţĭ poţĭ închipui, draga mea, cum este Roma, cu splendórea sa, cu jocurile, cu luptele, cu teatrele, cu amfiteatrele, cu miile de animale sĕlbatice, adunate de prin tótă lumea.“

(Va urmá.)

Bibliografie.

Cu viuă plăcere împărtăşimŭ clerulului nostru, că confratele nostru *Ioanŭ Boroşŭ* parochŭ în Zabraniŭ şi asesorŭ consistorialŭ invită, să ne prenumĕrămŭ la opulŭ *Ierarchia bisericéscă saŭ Esplicarea ceremoniilorŭ sacre ale chirotonieĭ gradelorŭ ierarchice.* Opulŭ va constá cam din 20 cóle tipărite. Preţulŭ 1 fl. 50 cr. Prenumĕrarea să se facă la auctorulŭ (Zábrány u. p. Temes-Hidegkut).

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoihulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolituluĭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii“.* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Raporturile de proprietate în Ungaria. După cele din urmă date statistice din pămîntulŭ Ungarieĭ suntŭ în proprietatea: 1. erarului 5,68 %, 2. fidei-comise 4.79 %, 3. averea bisericéscă 4.63 %, 4. fondului religionarŭ şi de instrucţiune 0.51 %, 5. reuniuni şi căĭ ferate 0.99 %, 6. avere comunală şi de a comunităţilorŭ 17.69 %, 6. proprietate privată 65.44 %. Aşa din teritoriulŭ Ungarieĭ 34.56 % nu póte trece prin vindere liberă dela unŭ proprietariŭ la altulŭ, saŭ cum se dice, se află în mână mórtă. Din averea, ce nu este supusă circulaţiuniĭ prin vindere cea maĭ mare parte, adecă 17.69 % formézĕ proprietatea comunelorŭ şi a comunităţilorŭ de avere. În unele comitate averea comună este fórte mare, aşa în comitatulŭ Braşovuluĭ ea face 58 % din teritoriulŭ comitatensŭ, în alŭ Sibiiulŭi 57.74 %, în alŭ Bistriţă-Năsĕudului 65.83 % şi din alŭ Făgăraşului 39.96 %. Averea comună orĭ câtŭ de bine s'ar administra totŭ nu aduce aşa mare venitŭ ca cea privată, pentru aceea ar fi de doritŭ, ca acolo, unde este multă avere comunală, barĕmŭ o parte din ea, să se distribue între ţĕraniĭ, asigurându-le o subsistinţă onestă, şi formându din eĭ cetăţeniĭ folositorĭ patrieĭ.

Folosirea zăbalelorŭ la caĭ în decursulŭ ierneĭ. Este cunoscutŭ, că ĭérna, câudŭ e frigulŭ mare, ferulŭ lăsatŭ în aerulŭ liberŭ se răcesce fórte tare. Dacă omulŭ şĭ-ar pune limba orĭ mâna udată pre ferulŭ răcitŭ, i-se lipescŭ de elŭ astfelŭ, câtŭ une-orĭ numaĭ despoiate de peliţă şi-le póte deslipi. Cine nu crede, cerce, că-i stă în voe. Zăbalele, ce se folosescŭ la caĭ, fiindŭ de ferŭ încă se răcescŭ curêndŭ lăsate afară; puse în starea acésta în gura caluluĭ i-se lipescŭ de limbă şi de marginea gureĭ vulnerându-le, si în modulŭ acesta îngreuindu-ĭ nutrirea. Deşi acésta o potŭ sci toţĭ, totuşĭ prea adese-orĭ observămŭ, că economiĭ şi cărăuşiĭ lasă afară zăbalele şi ĭérna şi le punŭ răcĭ în gura cailorŭ. Ce este de făcutŭ spre încunjurarea rĕuluĭ? Dacă s'aŭ răcitŭ zăbalele şi este timpŭ, trebue ţinute câteva minute în apă călduţă înainte de a se folosi. Dacă acésta nu ar fi cu putinţă, atunci să se frece cu o bucată de pănură, care o póte avé la sine fiesce care cărăuşŭ. Pre calea acésta caiĭ suntŭ cruţaţĭ de durerĭ la gură. Maĭ consultŭ este, să se păstreze hamurile în grajdŭ, unde se ţinŭ şĭ caiĭ, câudŭ nu suntŭ prinşĭ.

Folosirea ţólelorŭ de caĭ. În timpulŭ ierneĭ vedemŭ de multe orĭ caiĭ acoperiţĭ cu ţóle chiarŭ şi câudŭ tragŭ în hamŭ, ba caiĭ domnescĭ suntŭ chiarŭ costumaţĭ, — dacă este ĭertatŭ a vorbi aşa şi despre caĭ. — Asemenea la sănii hamurile suntŭ provĕdute anume cu ţóle, carĭ acoperŭ caiĭ prinşĭ în ele. Acoperirea caluluĭ în decursulŭ lucruluĭ şi alŭ alergăriĭ nu este numaĭ de prisosŭ, ci e chiarŭ stricăciósă. Calulŭ mişcându-se se încălĕsce de sine şi nu are lipsă şi de acopereminte, carĭ să-ĭ ţină caldŭ. Câudŭ lucrulŭ e greŭ, orĭ să alérgă multŭ calulŭ, elŭ asudă, sudórea se absórbe şi în acoperemîntŭ şi-lŭ umedesce. Acum dacă e silitŭ, să rĕmână calulŭ liniştitŭ în aerŭ liberŭ, după o atare asudare ar avé lipsă de unŭ acoperemîntŭ saŭ ţolŭ curatŭ, care să absórbă sudórea de pre trupŭ şi să păstreze căldura, ce o dă elŭ dela sine; acoperemîntulŭ udatŭ însă în decursulŭ alergăriĭ orĭ alŭ lucruluĭ nu póte face serviţiulŭ acesta, ci elŭ încă înghiaţă, ĕră calulŭ este espusŭ la periculŭ de a se răci. Deci acoperemîntulŭ la caĭ să se foloséscă numaĭ câudŭ este silitŭ calulŭ să stea în aerulŭ liberŭ şi rece, orĭ câudŭ bate vîntŭ rece. Altă dată are calulŭ acoperemîntŭ naturalŭ destulŭ de bunŭ şi căldurosŭ şi acesta este pĕrulŭ luĭ.

Vinulŭ de póme în Francia. După datele statistice publicate de guvernulŭ francesŭ în 1892 s'a produsŭ în Francia 29,082,000 hectolitre vinŭ şi 15,141,000 hl. vinŭ de póme. Comparându producţiunea din anulŭ acesta cu cea din anulŭ precedentŭ se vede, că producţiunea vinuluĭ de strugurĭ a scăduţŭ cu 1,057,000 hl., precându a vinuluĭ de póme a crescutŭ cu 5,861,000 hl. La noĭ în cele maĭ multe părţĭ ale ţĕreĭ prosperézĕ pomiĭ fórte bine, se înţelege pre lângă grija de lipsă. Óre. nu şĭ-ar puté poporulŭ nostru deschide unŭ noŭ isvorŭ de venitŭ prin cultivarea pomilorŭ, şi chiar prin fabricarea vinuluĭ de póme, după ce viile suntŭ pre multe locurĭ nimicite de filoxeră şi peronosperă?

Revista comercială a săptămâneĭ.

Frigulŭ celŭ mare din săptămâna trecută a încetatŭ, dară şi néua a începutŭ a se topi.

Târgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ bunişorŭ. Fiindŭ împedecată comunicaţiunea prin ninsorile din săptămânile trecute, numaĭ cuantităţĭ maĭ micĭ de bucate aŭ pututŭ fi transportate; urmarea a fostŭ, că s'aŭ cercatŭ maĭ bine şi le-a crescutŭ preţulŭ. *Grâu curatŭ* s'a adusŭ din provinţă puţinŭ, acesta ne fiindŭ de ajunsŭ spre acoperirea lipselorŭ locale s'a maĭ vîndutŭ şi de prin deposite. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 8.87—9.18. S'a petrecutŭ în decursulŭ săptămâneĭ la 140.000 măjĭ metr. *Sĕcară* deşi s'a oferitŭ maĭ multă decâtŭ în săptămâna precedentă, totuşĭ s'a plătitŭ maĭ bine mergêndŭ maja m. cu fl. 6.20—6.45 după calitate. *Ovĕsŭ* s'a petrecutŭ cam 4000 măjĭ m. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.40—5.80. *Cucuruzŭ* s'a vîndutŭ în decursulŭ săptămâneĭ preste 12000 măjĭ m., plătindu-se maja m. cu fl. 4.67—4.70.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a urmatŭ o direcţiune maĭ solidă decâtŭ în săptămânile trecute. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 280—320 kg. 48—49 cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 46—47 cr., marfă *ţĕrănéscă* 43—47 cr., *sĕrbescĭ* 44—47 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 1 Febr. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	114.60
« « hârtie « 5%	102.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	102.50
Bonurĭ rurale ung.	96.75
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	149.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	141.50
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.40
« « aurŭ austriacă	116.50
Losurile austr. din 1860.	—.—
« Vieneĭ	169.50
Acţiunile băncĕĭ austro-ungare	1000.—
« « de creditŭ ung.	371.50
« « « « austr.	322.70
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncĕĭ ipot. ung.	130.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrăteşcĭ	5.69
Napoleon-d'orĭ	9.62
Mărcĭ 100 imp. germane	59.15
Londra 10 Livres şterlingĭ	120.90

Editorŭ şi redactorŭ răspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 56—1893. (7) 1—1

Edictŭ.

După ce Ilie Nistorŭ gr. cat. din Sibiŭ căsătoritŭ în 1888 şi-a părăsitŭ de maĭ multă timpŭ pre legiuita sa soţie Lina Nistorŭ n. Gongolea gr. cat. totŭ din Sibiŭ şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de 1 anŭ şi 1 dĭ să se presenteze înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contra-ĭ se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I. instanţie alŭ protopopiatuluĭ Sibiuluĭ.

Sibiŭ, în 30 Ianuariŭ 1893.

Ioanŭ Rusŭ,
protop. preşedinte.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărităŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 1—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirîi» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 11 Februariŭ 1893. Numĕrulŭ 6.

Căsătoria civilă.

(+) Posiţiunea actualului guvernŭ se clatină din ce în ce mai tare din causa oposiţiunii, ce o întîmpină politica luĭ bisericéscă.

Chiar şi ómenii din partidulŭ „liberalŭ", cu carî s'a ţinutŭ până acum la putere, începŭ a-lŭ părăsi, cum s'a întîmplatŭ mai de curêndŭ în conferinţa aceluĭ partidŭ ţinută în 27 Ianuariŭ a. c.

Episcopatulŭ catolicŭ împreună cu clerulŭ sĕŭ din tótă ţara se pronunţă totŭ mai făţişŭ şi mai energicŭ în contra căsătorieĭ civile promise de guvernŭ.

Atitudinea acésta a episcopatuluĭ catolicŭ din Ungaria nu este dictată de Roma, precum se susţine în numĕrulŭ 13 din a. c. alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ", ci se impune tuturorŭ creştinilorŭ catolicĭ prin însă-şĭ învăţătura bisericeĭ. Acéstă învăţătură nu se póte face obiectŭ de traficŭ, cum se afirmă în numita fóe, căcĭ orĭ cine se lapădă de ea, fie pentru orĭ şi ce bunurĭ lumeseĭ, încétă a mai fi membru alŭ sânteĭ bisericĭ.

Prin întroducerea căsătorieĭ civile statulŭ voesce să usurpe pentru sine puterea de-a aduce legĭ şi de-a judeca în afaceri de căsătorie, aşa în câtŭ elŭ însu-şĭ să determine, că cine póte închia căsătorie, în ce modŭ trebue să se închie şi cândŭ are să se desfacă căsătoria, şi cândŭ trebue să se oblige soţiĭ la convieţuire.

Faţă cu acéstă tendinţă a statuluĭ stă învăţătura bisericeĭ, care a fostŭ proclamată şi prin conciliĭ ecumenice, că adecă căsătoria este *sacramentŭ,* şi prin urmare precum nu póte statulŭ să determine condiţiunile, pre lângă carĭ se póte primi în modŭ validŭ sacramentulŭ botezuluĭ saŭ alŭ miruluĭ, tocmaĭ aşa nu póte prescrie nicĭ condiţiunile, pre lângă carĭ se póte primi în modŭ validŭ sacramentulŭ căsătorieĭ, şi acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că sacramentulŭ nu este unŭ accesoriŭ alŭ căsătorieĭ, ci este însă-şĭ căsătoria, aşa încâtŭ între creştinĭ nu póte esista căsătorie fără de a fi totŭ odată sacramentŭ, şi dacă nu este sacramentŭ, atuncĭ nicĭ căsătorie nu este. Asemenea s'a proclamatŭ în conciliĭ ecumenice, că dreptulŭ de a statori pedecile dirîmătóre de căsătorie cade esclusivŭ în competinţa bisericeĭ, care singură este îndreptăţită a judeca, că óre cutare căsătorie validă este orĭ ba.

Aşa dară învăţătura bisericeĭ este cu totulŭ contrară învăţăturilorŭ liberalilorŭ de astădĭ, carĭ cu răpirea drepturilorŭ, ce competŭ altora, voescŭ să facă din statŭ o putere nemărginită, unŭ felŭ de divinitate păgânéscă, care singură să fie îndreptăţită a prescrie, cum trebue să fie acţiunile individilorŭ, familiilorŭ, creştinilorŭ şi ale întregeĭ societăţi omenescĭ. Pre basa acestorŭ doctrine „liberale", cu carĭ şi uniĭ de aĭ nostri se fălescŭ, amŭ ajunsŭ acolo, că s'a răpitŭ părinţilorŭ dreptulŭ naturalŭ de a dispune asupra creşcerii pruncilorŭ, carĭ în vîrtutea „dreptuluĭ" emanatŭ dela statŭ trebue să se trimită încă din etatea cea maĭ fragedă în aşa numitele asile.

Totŭ pre basa acestorŭ doctrine se răpesce totŭ maĭ multŭ conducerea instrucţiuniĭ şi educaţiuniĭ din mâna bisericeĭ şi se concentrézĕ în mâna statuluĭ saŭ maĭ bine ţicêndŭ în mâna unuĭ ministru, care lucră în numele statuluĭ. Şi ca să fie întru tóte consecuentŭ, liberalismulŭ îşĭ întinde acum mâna sacrilegă şi asupra familieĭ, ca să o scóţă din limanulŭ sigurŭ şi sacru alŭ bisericeĭ şi să o arunce în oceanulŭ patimilorŭ omenescĭ şi alŭ fluctuaţiunilorŭ politice.

Acéstă încercare însemnézĕ despreţuirea tuturorŭ tradiţiunilorŭ némuluĭ omenescŭ.

În tóte timpurile şi la tóte popórĕle căsătoria a fostŭ unŭ actŭ religiosŭ pusŭ sub scutulŭ luĭ Dumneţeŭ. Ceĭ dintâiŭ ómenĭ, protopărinţiĭ nostri, aŭ fostŭ uniţĭ în căsătorie prin însu-şĭ Dumneţeŭ. De acestŭ actŭ îndeplinitŭ de însu-şĭ Dumneţeŭ omenimea nu şĭ-a uĭtatŭ, orĭ câtŭ de tare a căţutŭ în barbarie, şi orĭ câtŭ de susŭ s'a înălţatŭ în civilisaţiune. În Francia căsătoria civilă s'a întrodusŭ înainte de acésta cu unŭ vécŭ, şi cu tóte acestea nu a pututŭ întra în moravurile acestuĭ poporŭ. Aprópe toţĭ o consideră numaĭ de o formă saŭ ceremonie civilă, ér femeea, care după declaraţiunea făcută înaintea primariuluĭ nu se cunună după legea bisericéscă înaintea preotuluĭ, nu

---

Feuilleton.

Una şi alta.

(Ce vre Argus — Criticiĭ meĭ. — Apĕrătoriĭ »Uniriĭ«. — Morala.)

Blaşiŭ, în 6 Februariŭ n. 1893.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Îmĭ merge rĕŭ. Dar şi Dtale. Se scólă mulţĭ asupra capuluĭ meŭ şi îmĭ strigă: Pereat! Dar şi Dtale.

Criticiĭ meĭ se întrébă: Ce vre Argus? Dar întrébă totodată: Ce vre „Unirea"?

A tăcé, a nu rĕspunde, nu e bine. Te rogŭ decĭ din noŭ, ca să-mĭ deschiţĭ colónele foiĭ Dtale. Îţi promitŭ în schimbŭ, că am să rĕspundŭ la criticiĭ meĭ şi aĭ „Uniriĭ" şi în locŭlŭ Dtale.

„Ce vre Argus?" se întrébă criticiĭ meĭ. — Rĕspundŭ.

Argus vré să conlucre după puţinelele sale puterĭ la realisarea scopuluĭ, ce şi-l'a prefiptŭ „Unirea" de-odată cu întemeĭarea sa. „Unirea şĭ-a propusŭ de ţintă a ajutora propăşirea poporuluĭ românescŭ. Propăşirea unuĭ poporŭ se întîmplă pre dóuĕ căĭ: pre cale *positivă* şi pre cale *negativă*. Pre cale *positivă* înaintézĕ unŭ poporŭ folosindu-se de mijlócele acelea, carĭ ducŭ directŭ la scopŭ; pre cale *negativă,* delăturându din drumulŭ sĕŭ stavilele, pedecile, ce staŭ în calea propăşiriĭ sale.

„Unirea" în articulĭ de fondŭ, în articulĭĭ secundarĭ, în reviste şi noutăţĭ, în partea sciinţifică, în novele şi povestirĭ, în partea economică şi în parte în feuilletóne, se nisuesce cu tótă seriositatea a ajutora propăşirea positivă a poporuluĭ românescŭ, arĕtându calea şi mijlócele, carĭ potŭ să-lŭ ducă la asigurarea scopuluĭ sĕŭ. Ca misiunea „Uniriĭ" să fie împlinită deplinŭ, lipsă e, ca dînsa să conlucre la propăşirea némuluĭ românescŭ şi pre cale *negativă,* arătându şi pedecile şi defectele acele, carĭ staŭ în calea înaintăriĭ poporuluĭ românescŭ. Ĕtă ce vre Argus prin scrierile sale. Vre să scótă la ivélă şi după putinţă să stîrpéscă tóte aparĭţiunile defectuóse din *viaţa nóstră publică,* fie de natură *generală* fie de *natură locală.* De una nu se atinge Argus şi nu se va atinge: de *viaţa privată* şi de *caracterulŭ persónelorŭ singuratice.* Aceste le va respecta cu scrupulositate. Însă totŭ ce aparţine publicităţiĭ, va cădé sub observările sale, carĭ însă pururea vorŭ fi cuviincióse, binevoitóre şi moderate.

Ce vre dar Argus? Vre să conlucre la realisarea programuluĭ „Uniriĭ", şi acésta publicându scrisorile mele nu face alta decâtŭ ceea ce facŭ si alte foĭ din Europa, dintre carĭ să-mĭ fie ĭertatŭ a mĕ provoca numaĭ la una, anume la „Germania". eminentulŭ organŭ alŭ Centruluĭ catolicŭ din Germânia.

Că scrisorile mele unora nu le placŭ, asta nu mĕ privesce. Nicĭ pre Dta. Ómeniĭ suntŭ egoiştĭ. Le place maĭ bine a fi lăudaţĭ, decâtŭ a fi critisaţĭ, fie chiar şi indirectŭ şi în maniera cea maĭ delicată. Asta însă pentru o fóe ca „Unirea" nu póte fi directivă. „Unirea" credŭ că-şĭ va urma calea sa, orĭ câtŭ de mulţĭ şi orĭ câtŭ de aprigĭ ar' fi criticiĭ, ce s'ar scula asupră-i.

* * *

Vorba e, că mĭ-am aflatŭ o pleiadă de criticĭ. Dar şi Dta.

În numĕrulŭ 16 alŭ „Gazeteĭ" din anulŭ curentŭ, în nu maĭ puţinŭ de dóuĕ locurĭ, e vorbă despre neînsĕmnatele mele scrisorĭ. Maĭ multŭ. Corespondentulŭ Blăşianŭ alŭ „Gazeteĭ" critica sa o întinde în doĭ numerĭ aĭ „Gazeteĭ". Atâtea suntŭ ideile, ce i-ie-am stîrnitŭ în capŭ. Nu-l glumă decĭ.

Criticiĭ meĭ suntŭ de dóuĕ feluri. Uniĭ se află la redacţia dela „Gazeta". Alţiĭ în

cutézá să-şĭ ridice ochiĭ sĕĭ înaintea femeilorŭ cinstite.

Este decĭ căsătoria civilă contrară nu numaĭ învăţăturеĭ bisericescĭ, ci şi tradiţiunilorŭ némuluĭ omenescŭ.

Dar va ḑice cineva, că la noĭ trebue să se introducă căsătoria civilă pentru a stîrpi unele rele, de carĭ într'adevĕrŭ sufere societatea.

Este adecă cunoscutŭ, că în Ungaria suntŭ maĭ multe confesiunĭ, carĭ tóte îşĭ aŭ dreptulŭ sĕŭ propriŭ matrimonialŭ. În biserica catolică căsătoria validŭ închiată nu se maĭ póte desface, până cândŭ nu móre unulŭ dintre soţĭ, pre cândŭ celealalte confesiunĭ desfacŭ căsătoria din maĭ multe motive, ér unitariĭ o desfacŭ chiar şi sub pretexte de nimica. Diversitatea acésta de drepturĭ matrimoniale dă ansă la mulţĭ soţĭ catolicĭ, să-şĭ părăséscă religiunea spre a puté după aceea desface căsătoria închiată în biserica catolică. Acéstă schimbare de lege întroduce în societate celŭ mai urîtŭ îndiferentismŭ religiosŭ şi produce multe inconveniente cu privire la efectele căsătorieĭ.

Noĭ încă recunóscemŭ aceste inconveniente, dar ele se potŭ delătura uşorŭ prin modificarea articluluĭ de lege LIII din 1868. În înţelesulŭ acesteĭ legĭ acţiunile celuĭ trecutŭ la altă confesiune trebue să se judece după principiile confesiuniĭ, la care s'a făcutŭ trecerea, şi prin urmare şi căsătoria unuĭ catolicŭ trecutŭ la protestanţĭ trebue să se judece după principiile protestantismuluĭ.

Orĭ cine vede, că acéstă lege lovesce în principiulŭ fundamentalŭ de dreptŭ, în sensulŭ căruia orĭ ce actŭ juridicŭ trebue să se judece după legea aceea, care a fostŭ obligătóre pentru acestŭ actŭ atuncĭ, cândŭ s'a îndeplinitŭ. Aşadară şi căsătoria unuĭ catolicŭ trecutŭ la protestantismŭ trebue să se judece după legile bisericeĭ catolice, după carĭ s'a închiatŭ, ér nu după legile protestantismuluĭ, carĭ n'ar trebui să aĭbă putere retroacivă, precum de comunŭ nu aŭ putere retroactivă nicĭ alte legĭ. Dacă legea citată s'ar modifica în sensulŭ principiuluĭ fundamentalŭ de dreptŭ amintitŭ maĭ susŭ, atuncĭ ar înceta schimbarea scandalósă de religiune, ce se întîmplă aşa de desŭ în ḑilele nóstre, şi nu s'ar ivi necesitatea de a se introduce din partea statuluĭ unŭ dreptŭ matrimonialŭ comunŭ, saŭ cu alte cuvinte nu ar trebui să se introducă căsătoria civilă, care lovindŭ în doctrina bisericeĭ catolice, vatĕmă libertatea de religiune a tuturorŭ catolicilorŭ.

Dar căsătoria civilă nu se póte aproba nicĭ din punctŭ de vedere românescŭ, pentrucă, pre cum amŭ accentuatŭ şi de altă dată, conjugiĭ românĭ ajungŭ sub influinţa organelorŭ magiare de statŭ în acţiunile şi sentimentele lorŭ cele maĭ delicate. Deodată cu căsătoria civilă trebue să se întroducă şi matricula civilă, care va magiarisa orĭ celŭ puţinŭ va schimosi numele cinstite ale familiilorŭ nóstre. Pertractările cu privire la închiarea orĭ desfacerea căsătorieĭ vorŭ curge numaĭ în limba magiară, ceea-ce ar fi unŭ noŭ motivŭ, pentruca Româniĭ să-sĭ însuşésca acésta limbă. Ér însuşirea eĭ accelerézá procesulŭ de desnaţionalisare.

Suntemŭ decĭ deplinŭ convinşĭ, că toţĭ Româniĭ fără deosebire de confesiune vorŭ combate din tóte puterile instituţiunea exotică a căsătorieĭ civile, care, precum se scie, şi în România produce numaĭ frupte amare şi contribue la demoralisarea poporaţiuniĭ. E dreptŭ, că póte principiile desvoltate de noĭ nu vorŭ fi după gustulŭ „liberalilorŭ nostri", carĭ şi maĭ deunădĭ ne compătimiaŭ pentru obscurantismulŭ nostru religiosŭ. Însă noĭ nu maĭmuţămŭ aberaţiunile altora, ci lucrămŭ pentru validitarea principiilorŭ creştine în societatea nóstră, carĭ aŭ produsŭ adevĕrata civilisaţiune europénă, şi combatemŭ liberalismulŭ falsŭ şi destructivŭ de societate chiar şi cu periculŭ de a fi regalaţĭ din noŭ cu epitetele de „ĭesuitismŭ", „despotismŭ" „absolutismŭ", „obscurantismŭ" din partea „liberalilorŭ nostri".

De ale peregrinajuluĭ. — Dela preşedintele efectivŭ alŭ comitetuluĭ pentru aranjarea serbărilorŭ ĭubilare din Roma amŭ primitŭ încunoscinţare, că ḑiua audiinţeĭ nóstre la S. Părinte va fi saŭ în 3 saŭ în 4 Aprile n.

Aşa dară plecarea din Budapesta a celorŭ ce vorŭ călĕtori pre uscatŭ, se va face în 27 Martie la órele 2·20 d. a. cu trenulŭ acceleratŭ. Sosirea în Roma va fi Sâmbătă diminéţa în 1 Aprile.

Privitorŭ la călĕtoria pre mare este de observatŭ că suntŭ dificultăţĭ pentru comunicaţiunea cu vapórĕle. Chiar de aceea este neapĕratŭ de lipsă, ca ceĭ ce doresc a călĕtori pre mare, să se insinue cătŭ maĭ îngrabă, ca de timpuriŭ să facemŭ dispositiile de lipsă.

Fiindŭ că timpulŭ peregrinajuluĭ este iminentŭ, rugămŭ cu insistinţă pre totĭ ceĭ insinuaţĭ, *a ne face cunoscută în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ calea ce şĭ-o alegŭ.* Rutele deosĕbite suntŭ însĕmnate în Nr. 3 alŭ „Unirii".

Noĭ celŭ multŭ în 1 Martie trebue să comandămŭ biletele de călĕtorie, biletele de Hôtel, trebue să reservămŭ chiliĭ prin deosĕbitele Hôtele şi să comandămŭ vagóne separate pentru societatea nóstră.

Nu e decĭ timpŭ de perdutŭ. Este în interesulŭ călĕtorilorŭ, a ne însciinţa îndată despre tóte dorinţele lorŭ.

Din unele părţĭ ni-s'a făcutŭ întrebarea, óre nu s'ar puté amâna peregrinajulŭ până după SS. Pascĭ ale nóstre. Rĕspunsulŭ ne este, că acum după fixarea audiinţeĭ Papale acésta nu se póte. Amânarea n'ar fi potrivită pentru eventuala carantină, ce s'ar statori din partea Italieĭ din causa colereĭ din Pesta şi pentru căldurile cele marĭ, la carĭ s'ar' espune călĕtoriĭ prin luna luĭ Maiŭ.

Câtŭ privesce pre preoţĭ, observămŭ, că eĭ pre Joia cea mare, cândŭ se începŭ funcţiunile sacre ale sĕptĕmâneĭ Patimelorŭ

Blaşiŭ. Am ḑisŭ *altiĭ,* fiindcă corespondinţa e subscrisă „*Aminŭ*". Fiindcă „Aminŭ" nu póte să însemne o persónă individuală, credŭ că voesce să esprime pluralitatea autorilorŭ, saŭ celŭ puţinŭ a creerilorŭ, din carĭ a isvorîtŭ critica numită.

Buna cuviinţă aduce cu sine, ca să recomándŭ stimaţilorŭ cetitorĭ pre autoriĭ criticelorŭ din numeriĭ amintiţi aĭ „Gazeteĭ". Durere însă, nu mĕ aflŭ în posiţie de a puté mulţămi curiositatea îndreptăţită a cetitorilorŭ. Va fi decĭ nevoe a ne mulţămi cu maĭ puţinŭ. Vomŭ urma filosofia şi vomŭ ḑice: Dacă vre-o causă e necunoscută, trebue să ajungĭ la cunoscinţa aceleia din efectele, ce le produce. Să urmămŭ întocmaĭ. Să vedemŭ productele iiterare ale binevoitorilorŭ meĭ criticĭ. Din acele să-l judece onorabiliĭ cetitorĭ. Eŭ nu voiŭ să preocupŭ judecata lorŭ.

„Le style c'est l'homme," ḑice unŭ proverbŭ francesŭ. Ér Românulŭ cu spiritulŭ sĕŭ glumeţŭ ḑice: „Capra cu care cornŭ are, cu ăla se scarpină." Care va să ḑică: Stilulŭ şi conversarea suntŭ termometrele acele, carĭ fără greşŭ arată gradulŭ de cultură alŭ fiesce căruĭ omŭ.

Să-l vedemŭ pre criticiĭ meĭ.

Criticiĭ dela „Gazeta" într'o notiţă de 55 şire şi jumătate încarcă la adresa mea şi a scrisorilorŭ mele următórele gentileţe: *mincinosŭ, — obraznicŭ, — aserţiunĭ rĕutăcióse, — păcatulŭ minciuneĭ, — logica scrintită a luĭ Argus, — în faţa acesteĭ obrăznicĭi, — năzdrăvanulŭ Argus, — micimea luĭ sufletĕscă, — neadevĕrulŭ şi impertinenţa falselorŭ sale aserţiunĭ, — mincinosŭ şi obraznicŭ, — care umblă cu intenţie să învrăjbéscă societatea din Blaşiŭ, — celealalte murdării, — lucrurĭ atâtŭ de próste şcl.*

Criticiĭ din Blaşiŭ se întrecŭ cu ceĭ din Braşovŭ. Ĕtă numaĭ unele graţiositătĭ: *Argus vorbesce numaĭ din fóle* (sublimŭ! Argus); — *vorbesce despre câte verdĭ-uscate, — care e chemată a batjocori şi a lua în zeflemea „damele şi alte persóne, carĭ nu aparţinŭ cliceĭ Argusiane* (grozavă descoperire! Argus); — *atacă în modŭ bruscŭ, atacă în astfelŭ de modŭ impertinentă; — exegetică falsă; — cu intenţiunea de a suci şi resuci înţelesulŭ; — îndrugă câte verdĭ-uscate* (o frasă favorită a criticilorŭ meĭ. Ce gentiliŭ: *îndrugă!* Arg.); — *Argus însă a sfecliŭ'o rĕŭ cu acésta, nu-şĭ înţelege limba; — cuvintele nesocotite şi aruncate ca în vîntŭ ale luĭ Argus; — fără a rumega, fără a se cugeta; — Argus nu póte trece de criticŭ, nicĭ chiar de slabŭ criticŭ, cândŭ voesce ca prin dispreţŭ şi prin unŭ felŭ de humorŭ necălitŭ să corégă societatea; ci trece de pamfletistŭ; ci-şĭ va arĕta golătatea căpăţineĭ sale; — ce susţine Argus în modŭ obraznicŭ; — nu se póte răbda să nu-şĭ folosésca humorulŭ necălitŭ.* (Ér o espresiune predilectă: *călitŭ, necălitŭ!* Arg.); *face alusiunĭ sarcastico-próste* (Câtŭ *spiritŭ!* sarcastico-próste! Adieu Molière! Arg.); — *póte că iscusitulŭ Argus să nu fi fostŭ în stare normală* (Culmea gentileţeĭ! Arg.); — *ĕtă critica maliţiósă, fără basă, fără lécŭ de simţŭ de onestitate, să nu-ĭ ḑicŭ scârbósă* (Câtă delicateţă de simţirĭ! Arg.); — *bălăcăriturĭ* (Ce frumosŭ! Arg.); *cândŭ e vorba de clică, nu maĭ încape bunăvoinţa şi resonamentulŭ. Argus face critică de clicaşŭ, care voesce a-şĭ bate jocŭ de tóte şi de toţi, carĭ nu aparţinŭ aceleĭ clice* (Ce prinejdie pentru Europa! Arg.); — *lucrurĭ de stradă, lucrurĭ băbescĭ, sĕcăturĭ ieşite din capŭ sĕcŭ,* etc.

Ĕtă, onorabiliĭ cetitorĭ, criticiĭ meĭ. Mĕ rogŭ să-ĭ judecaţĭ din fructele lorŭ. Cerŭ însă o mie de orĭ scusele mele, pentru că am îndrăsnitŭ să vĕ molestezŭ cu reproducerea acestorŭ florĭ de stilŭ. A fostŭ de lipsă pentru a-mĭ recomanda criticiĭ, pentru a pune în lumina cuvenită gustulŭ celŭ bunŭ alŭ „Gazeteĭ" şi pentru a arĕta trépta culturală, la care aŭ ajunsŭ unĭĭ dintre ómeniĭ nostri, carĭ în corespondinţa de sub cestiune afirmă despre sine, că maĭ bine sciŭ decâtŭ Argus, „ce-l buna cuviinţă". A fostŭ de lipsă maĭ departe reproducerea acestorŭ graţiositătĭ pentru a dovedi, câtŭ suntŭ de binevenite scrierile de felulŭ ce le publicŭ sub pseudonimulŭ „Argus". Aŭ nu este o stare anormală în viaţa nóstră publicistică-literară, cândŭ asemenea producte se potŭ da publicităţiĭ? Ce va fi óre de noĭ, dacă acestŭ felŭ de a

potŭ să fie érăşi la vetrele lorŭ. Din Roma se póte pleca către casă încă Marţi în 4 Aprile. Şi în 4 ḑile, pre lângă o conducere rațională, se póte vedé de ajunsŭ.

Rugămŭ dar pre ceĭ neinsinuaţi, ca să se insinue de timpuriŭ. Orĭ ce întârdiare este spre dauna călĕtorilorŭ.

Programulŭ detaiatŭ se află în lucrare şi după terminare va fi espedatŭ la toţi ceĭ insinuaţi.

Scirile cele maĭ nóuĕ, ce ne-aŭ sositŭ din Roma, ne asigură, că ni-se va face o primire deosĕbită de cordială. Într'altele o serată musicală se va aranja numaĭ în onórea nóstră. Ni-se punŭ însă în prospectŭ şi alte serbărĭ.

Partidulŭ naţionalŭ şi proïectele de lege bisericescĭ. — În „Tribuna“ dela 5 Februariŭ numĕrulŭ 18 cetimŭ următórele: „Precum aflămŭ se facŭ pregătirĭ, ca partidulŭ naţionalŭ românŭ să ĭea posiţiune contra *recepţiunii Ovreilorŭ*, a introducerii căsătorieĭ civile şi a matriculelorŭ statuluĭ.“

Nu scimŭ, ce posiţiune voesce să ĭea partidulŭ paţionalŭ românŭ contra acelorŭ proïecte, ce încă nicĭ nu suntŭ presentate corpurilorŭ legiuitóre în formă concretă, dar la tótă întîmplarea trebue să presupunemŭ, că acéstă posiţiune va fi în deplină armonie cu interesele nóstre bisericescĭ şi naţionale.

Ne mirămŭ însă, că pre cândŭ ni-se spune, că se va lua posiţiune în contra unorŭ proïecte enunţate ca programŭ de partidă guvernamentalŭ, dar nepresentate încă dieteĭ, nu ni-se descopere totodată, că ce posiţiune va lua partidulŭ naţionalŭ românŭ în contra proïectuluĭ de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ, care a fostŭ nu numaĭ presentatŭ corpurilorŭ legiuitóre, ci şi discutatŭ şi acceptatŭ de comisiunile camereĭ deputaţilorŭ.

Acestŭ proïectŭ constitue pentru Românĭ unŭ periculŭ cu multŭ maĭ mare decâtŭ promisulŭ proïectŭ despre *recepţiunea Ovreilorŭ*. Despre acésta s'aŭ pututŭ convinge cetitoriĭ nostri din cele desfăşurate în numeriĭ 51, 52 din a. 1891 şi 1 şi 18 din 1892 aĭ „Uniriĭ“.

Dacă este vorba să se facă ceva din partea partidului naţionalŭ, atuncĭ din acţiunea sa nu póte să lipséscă combaterea aceluĭ proïectŭ de lege. Şi ar fi de doritŭ, ca posiţiunea partiduluĭ naţionalŭ să se hotăréscă de timpuriŭ, adecă înainte de ce proïectulŭ ar ajunge dela comisiunĭ în discusiunea camereĭ deputaţilorŭ, ca nu cumva să păţimŭ ca în anulŭ 1891 cu proïectulŭ de lege asupra asilelorŭ de copiĭ, cândŭ amŭ începutŭ a protesta numaĭ după ce dieta a votatŭ introducerea obligătóre a asilelorŭ de copiĭ.

Proïectulŭ despre regularea salarelorŭ învăţătorescĭ are şi părţi bune, însă în idea sa fundamentală ascunde rele nespusŭ de marĭ pentru Românĭ, pentru că acelŭ proïectŭ este contrariŭ adevĕratuluĭ liberalismŭ, vatĕmă greŭ drepturile de autonomie ale confesiunilorŭ şi produce unŭ noŭ motivŭ de nemulţămire în sinulŭ naţionalităţilorŭ nemagiare, şi altcum destulŭ de nemulţămite.

Cu dreptŭ cuvîntŭ se póte decĭ aştepta, ca partidulŭ naţionalŭ românŭ să ĭea posiţiune în contra aceluĭ proïectŭ maĭ multŭ chiar, decâtŭ în contra *recepţiunii Ovreilorŭ*.

Cu recepţiunea Ovreilorŭ amŭ puté aştepta până ce guvernulŭ şĭ-ar fi presentatŭ proïectulŭ de lege despre iubiţiĭ sĕĭ Ovreĭ, dar dacă faţă cu proïectulŭ de lege despre salarisarea docenţilorŭ nu ne pronunţămŭ de acum, póte să avemŭ cu o esperinţă maĭ multŭ despre adevĕrulŭ proverbiuluĭ săsescŭ: *„Dă-mĭ, Dómne, mintea Românuluĭ cea de pre urmă.“*

La cestiunea autonomieĭ catolice.

Este cunoscutŭ, cu ce atacŭ vehementŭ îndreptatŭ în contra „Uniriĭ“ a începutŭ „Gazeta Transilvanieĭ“ în numĕrulŭ 13 din a. c. a publica seria articlilorŭ scrişĭ de dlŭ *Iosifŭ Romanŭ* sub titlulŭ: „Autonomia catolică ungurescă şi biserica română gr.-unită“. Cândŭ „Gazeta“ a caracterisatŭ principiile nóstre de *„monstruóse“* şi *„degenerate“*, cugetamŭ, că acésta o face pre basa părerilorŭ, ce avea să le desfăşure dlŭ Iosifŭ Romanŭ în seria aceea de articli. Mare ne-a fostŭ însă surprinderea, cândŭ amŭ vĕḑutŭ, că în numĕrulŭ 20 alŭ „Gazeteĭ“ din an. curentŭ dlŭ Romanŭ îşĭ închie seria sa de articli cu aceste cuvinte pentru *noĭ* fórte măgulitóre:

„Credemŭ, că Episcopiĭ aŭ la inimă independinţa Mitropolieĭ şi a dieceselorŭ sale, şi nu vorŭ lăsa să fie degradate de simple organe esecutive ale uneĭ puterĭ centralĭ de noŭ create, fără de participarea şi învoirea provincieĭ metropolitane române gr. unite.

„Credinţa nóstră este basată şi pre enunciaţiunile ḑiaruluĭ bisericescŭ dela Blaşiŭ „Unirea“, care în nr. 12 din a. tr. a schiţatŭ ţinuta Metropolieĭ nóstre de pre acelea timpurĭ faţă de autonomia catolică a Ungarieĭ; atâtŭ acţiunea de atuncĭ, câtŭ şi vederile eclesiastice dela Metropolie, pronunţate în acelŭ numĕrŭ, ne întindŭ liniştea sufletéscă, că independinţa provincieĭ nóstre Metropolitane va fi totdeuna apĕrată în contra uneltirilorŭ străine, de subordinaţiune.

„Suntemŭ de acordŭ cu declaraţiunea, ce o face „Unirea“ în nr. 9 din an. tr., unde dându lămuririĭ temerilorŭ „Gazeteĭ“, afirmă că: „noĭ nicĭ nu credemŭ, că s'ar afla pre lumea acésta folóse materialĭ pentru clerulŭ nostru, de dragulŭ cărora să ne simţimŭ îndemnaţi a jertfi vre-odată independenţa Metropolieĭ române gr. cat. câştigată după multe lupte şi grele suferinţe.“ *Faxit Deus!“*

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ḑiarele din Budapesta aducŭ scirea, că în pertractările dintre guvernŭ şi primate referitóre la cestiunile politice-bisericescĭ primatele ar fi declaratŭ, că din punctŭ de vedere bisericescŭ nu ar avé nimicŭ contra *matriculelorŭ civile*. Din punctŭ de vedere bisericescŭ lucrulŭ principalŭ este sacramentulŭ botezuluĭ, şi aci biserica nu se póte abate dela principiile sale. Are însă escepţiunĭ contra matriculelorŭ civile din punctŭ de vedere politicŭ, anume lipsescŭ organele de lipsă pentru conducerea matriculelorŭ, se înmulţescŭ cheltuelile şi

---

scrie în locŭ de a fi sbiciuitŭ şi stîrpitŭ va prinde rădăcinĭ şi se va generalisa?

Eŭ de închiare numaĭ atâta observŭ, că criticiciĭ meĭ din Blaşiŭ şi Braşovŭ modulŭ lorŭ de a scrie nu l'aŭ pututŭ însuşi printre Românĭ. Asta între Românĭ e o marfă de importŭ. Póte să aibă trecere pre la Segedinŭ şi prin capitala Kulturegylet-uluĭ; printre Românĭ nu credŭ să pótă dăĭnui. Eŭ şi rogŭ pre amabiliĭ meĭ criticĭ, să lase manierele aceste pentru acele centre culturale, şi să nu voéscă a reforma prin ele societatea românéscă.

Cu atâta pentru astă-dată aşĭ puté închia. Dacă spaţulŭ unuĭ feuilleton mĭ-ar permite, m'aşĭ ocupa cevaşi maĭ de-aprópe cu criticiĭ meĭ din Blaşiŭ. Aceştia suntŭ maĭ periculoşĭ, pentru că după cum reiese din elucubraţiunile sciinţifice depuse în corespondinţa lorŭ suntŭ celŭ puţinŭ doĭ: unŭ *filologŭ-exegetŭ* şi unŭ *filosofŭ-esteticŭ*. Amîndoĭ cavalerĭ, apĕrătorĭ — nechemaţĭ — aĭ sexuluĭ frumosŭ. Aşĭ puté să arĕtŭ onorabililorŭ cetitorĭ erudiţiunea lorŭ filologică, exegetică, filosofică şi estetică. Pre de-asupra aşĭ puté să arĕtŭ şi logica scrierilŭ lorŭ. Ar avé hazŭ: ar fi materie de rîsŭ pentru doŭĕ sĕrĭ. Şi cum nu, mĕ rogŭ, cândŭ după logica dînşilorŭ faptulŭ fumatuluĭ e unŭ lucru totŭ atâtŭ de vechiŭ şi totŭ atâtŭ de constantŭ, precum suntŭ frumseţele natureĭ, carĭ aŭ fostŭ totdeuna, suntŭ şi vorŭ fi. — Fericiţi muritorĭ criticiĭ aceştia aĭ meĭ. Băgaţĭ de samă, că domniĭ aceştia pregătescŭ lumiĭ o surprindere epocală: aŭ aflatŭ — o pipă din timpulŭ preistoricŭ.

Esegesa logică a criticilorŭ meĭ încă e démnă de tótă atenţiunea. Eĭ bunăóră ḑicŭ, că a „gesticula din resputerĭ“ saŭ însémnă, că cineva aranjéză unŭ jocŭ de salonŭ, saŭ că se află într'o stare anormală. — De ce numaĭ aceste doŭĕ ipotese? Nu póte cineva gesticula şi din alte motive? din zelŭ pentru înaintarea causeĭ? fie chiar şi din ultrazelŭ, care nu e tocmaĭ esteticŭ? De ce tocmaĭ trebue să trecemŭ îndată la stărĭ anormale? Óre despre unŭ predicatorŭ, care trece în gesturĭ preste marginile prescrise de regulele elocinţeĭ, se va puté ḑice îndată, că se află în stare anormală? Dar pentru aceea criticului să nu-ĭ fie permisŭ a-şĭ face observările sale privitorŭ la acestŭ defectŭ alŭ oratoruluĭ? Facŭ decĭ rĕŭ fórte criticiĭ meĭ, cândŭ presupunŭ, că eŭ prin scrierile mele umblu să vatĕmŭ şi să ponegrescŭ. Presupunerea acésta nu arată alta, decâtŭ că logica criticilorŭ meĭ este aceea, care nu se află tocmaĭ „în stare normală“. Le ḑicŭ decĭ numaĭ atâta: Maĭ multă modestie, domniloră!

* * *

Şi acum voiŭ să finescŭ. O facŭ relevându unŭ faptŭ caracteristicŭ. Criticiĭ meĭ, carĭ suntŭ şi aĭ Dtale, Domnule Redactorŭ, se facŭ deodată apĕrătoriĭ „Uniriĭ“. Pre eĭ îĭ dóre de „reputaţia“ „Uniriĭ“! Are hazŭ! „Gazeta“ pórtă grije de reputaţia „Uniriĭ“, şi pórtă grije unoră domnĭ din Blaşiŭ, carĭ în viaţa lorŭ n'aŭ contribuitŭ la susţinerea foiĭ „Unirea“ nicĭ materialicesce, nicĭ moralicesce, ci numaĭ prin critisărĭ continue şi încă nu chiar binevoitóre. Apoĭ fie liniştiţĭ toţi. Sciŭ bine, că ceĭ ce aŭ întemeiatŭ „Unirea“ cu jertfe, totŭ cu jertfe o vorŭ şi susţiné, până cândŭ vorŭ afla de consultŭ şi până cândŭ din partea cleruluĭ şi poporuluĭ nostru vorŭ fi spriginiţĭ aşa, precum astadĭ suntŭ spriginiţĭ. Eĭ vorŭ purta grije de reputaţia „Uniriĭ“, şi nu vorŭ cere nicĭ întrevenirea „Gazeteĭ“ nicĭ a domniloră „Amin“ din Blaşiŭ, nicĭ vorŭ rîvni abonamentele luĭ „Gergucz bácsi“ din Clușiŭ.

* * *

Unde e morala? Care a fostŭ scopulŭ acestorŭ şire? Polemia? Nicĭ decum. Am voitŭ să fiŭ fidelŭ propusuluĭ meŭ. Am voitŭ să relevezŭ încă unŭ defectŭ din viaţa nóstră publică. Acestŭ defectŭ l'am descoperitŭ în criticiĭ meĭ din numeriĭ 16 şi 17 aĭ „Gazeteĭ“. Acelŭ felŭ de scriere l'am aflatŭ de necuviinciosŭ şi stricăciosŭ. L'am relevatŭ, ca cetitorĭ să se ferescă de elŭ şi după putinţă să-lŭ stîrpéscă.

Fie, ca cuvintele mele să nu rĕsune în pustie.

Primesce, St. Domnule Redactorŭ, o fraţéscă strîngere de mână. **Argus.**

nu potŭ fi așa acuratŭ conduse ca de preoții, de-órece aceștia ca martorĭ oculariĭ aĭ botezuluĭ, cununieĭ și înmormîntăriĭ nu scriŭ în matricule după spusele altora, ci după propria lorŭ sciință. Ce privesce crescerea religiósă a pruncilorŭ născuțĭ din căsătoriile mixte, primatele ḑice, să se recunóscă părinților dreptulŭ de a determina înși-și religiunea, în care să fie educatŭ pruncului. În fine ordinațiunea în afacerea botezăriĭ pruncilorŭ din căsătoriile mestecate să se retragă.

În clerulŭ subalternŭ și în poporŭ se continuă agitațiunea contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ.

Roma.

Representanțiĭ Austro-Ungarieĭ, Franciеĭ, Spanieĭ și Portugalieĭ aŭ primitŭ delegarea de a felicita în numele statelorŭ respective pre Sânția Sa Leonŭ XIII, cu ocasiunea serbăriĭ sale lubilare. Familiile regale din România, Saxonia și Belgia vorŭ însărcina cu felicitarea Pontificeluĭ trimișĭ extra-ordinarĭ. Se anunță din Roma, că celŭ mai de aprópe consistoriŭ va fi în Aprile. Atuncĭ Papa va mai denumi doĭ cardinalĭ. Totŭ atuncĭ va părăsi pronunțiulŭ apostolicŭ Galimberti Viena și se va așeḑa în Roma.

Francia.

Archiepiscopiĭ de Rouen și Tours, numițĭ cardinalĭ în ultimulŭ consistoriŭ papalŭ, și-aŭ primitŭ bareturile cardinaliției din mâna președinteluĭ Carnot în Elysée (Paris). Noiĭ cardinalĭ în alocuținea ținută cu acea ocasiune aŭ accentuatŭ, că vorŭ conlucra din tóte puterile, ca auctoritățile civile să-și pótă împlini misiunea lorŭ. Episcopiĭ și preoții se simțŭ fericiți a conlucra la opera păciĭ, recomândată lorŭ din partea Pontificeluĭ, și nu cerŭ de câtŭ dreptate și libertate. Președintele republiceĭ în rĕspunsulŭ sĕŭ a fostŭ scurtŭ. Elŭ a ḑisŭ, că felicitéză pre cardinalĭ, carĭ ca și Pontificele își ținŭ de datorință a restitui liniște, armonie și bună înțelegere între toțĭ Francesiĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cu ocasiunea desbaterilorŭ asupra serbăriĭ mileniuluĭ deputatuluĭ Eötvös a accentuatŭ independența, adecă rumperea totală a Ungarieĭ de către Austria. Ministrulŭ Wekerle a rĕspunsŭ iritatŭ, ceea ce a datŭ ansă la o scenă furtunósă. Aŭ fostŭ presentate camereĭ tractatulŭ comercialŭ și conveńțiunea veterinară cu Sêrbia, carĭ se speréză, că vorŭ fi primite de cameră fără modificare.

Cestiunea îmbunătățiriĭ salarelorŭ oficialilorŭ de statŭ, care se agitéză de mai multŭ de unŭ anŭ, a ajunsŭ în fine la desbatere în cameră. Interesulŭ față cu proiectuluĭ presentatŭ de guvernŭ în acéstă cestiune e mare. Preste 20 de deputați s'aŭ insinuatŭ, că vorŭ lua cuvîntŭ la desbaterea generală.

Austria.

Sâmbătă a comunicatŭ guvernulŭ cu partidele parlamentare textulŭ nouluĭ programŭ. În programŭ se face apelŭ la conlucrarea elementelorŭ moderate, se accentuéză susținerea raporturilorŭ cu Ungaria create prin dualismŭ, și declară guvernulŭ, că va rĕmâné pre lângă constituțiunea actuală. Recunósce îndreptățirea diverselorŭ limbĭ, o deosebită atențiune însă se va da limbeĭ germâne, ca la limba comună de comunicațiune. Guvernulŭ va respecta convingerile religióse a fie căruia, cestiunile bisericescĭ-politice și modificarea legiĭ școlare află guvernulŭ de necesariŭ a nu le tracta acum. Guvernulŭ prin programulŭ sĕŭ a voitŭ să mulțăméscă tóte partidele. Se vede însă, că nu i-a succesŭ a mulțămi pre deplinŭ pre nicĭ una. Clubulŭ polonŭ în principiŭ aderéză laĭ programŭ, dară își reservă libertatea de a se pronunța la timpulŭ sĕŭ asupra singuraticelorŭ proiecte de legĭ. Clubulŭ conservativŭ iea spre sciință programulŭ, regretă însă, că față cu unele puncte ale programuluĭ trebue să dea espresiune celorŭ mai serióse îngrijirĭ. Își reservă libertate de acțiune și nu se simte îndemnatŭ a-și schimba ținuta de până acum față cu guvernulŭ. Clubulŭ liberalŭ încă nu e de acordŭ cu întregŭ cuprinsulŭ nouluĭ programŭ, și așa nicĭ pre acestŭ clubŭ nu póte conta guvernulŭ în tóte cestiunile. Nu-ĭ rĕmâne deci decâtŭ să-și formeze și pre viitorŭ maloritate din casŭ în casŭ.

România.

În 4 a l. c. a sositŭ în capitala țereĭ A. S. Moștenitoriulŭ tronuluĭ cu tiněra sa soție Maria de Edinburg. Sosirea în țară a tinereĭ părechĭ princiare este unŭ evenimentŭ importantŭ pentru România, căci acéstă părechе are misiunea de a da dinastieĭ acea continuitate firéscă, ce contribue atâtŭ de multŭ la consolidarea statuluĭ. Prin căsătoria princiară dinastia română a întratŭ în relațiune de consângenitate fórte de aprópe și cu dinastiile alorŭ dóuĕ state europene puternice, a Angliеĭ și a Rusieĭ, și aceste relațiunĭ numaĭ urmărĭ bune potŭ să aibă și pentru regatulŭ românŭ.

Anglia.

Cestiunea Egiptuluĭ va mai da încă de lucru guvernuluĭ englezŭ. În camera francesă ministrulŭ de esterne Develle rĕspunḑêndŭ la interpelarea deputatuluĭ Delafosse în cestiunea egipténá a ḑisŭ, că „cestiunea Egiptuluĭ nu e cestiune curatŭ englesă, ci este internațională. Canaluluĭ de Suez nu conduce numaĭ spre Indiĭ, ci și spre coloniile franceze, și este interesulŭ Europeĭ întregĭ, ca valea Nilului să fie a Egiptenilorŭ". Declarațiunea ministruluĭ francezŭ va încuraja numaĭ pre chedivulŭ în ținuta sa ostilă Angliеĭ. Altcum guvernulŭ englezŭ consideră de moderatŭ și chiarŭ prietinescŭ limbajulŭ ministruluĭ francezŭ. Trupele engleze în Egiptŭ se totŭ înmulțescŭ.

Corespondințe.

Din comitatulŭ Albeĭ inferióre în Ianuariŭ 1893.

Onorată Redacțiune!

Marele nostru Mitropolitŭ Vancea pre încetulŭ a introdusŭ multe roforme salutare și a făcutŭ multe îmbunătățiriĭ pre terenulŭ bisericescŭ și scolasticŭ. Cu tóte acestea am cetitŭ chiarŭ în „Unirea", că pre noulŭ Mitropolitŭ îlŭ aștéptă încă multe reforme și îmbunătățiriĭ, carĭ să le realiseze.

Dorința reformelorŭ esistă în clerŭ, și acesta aștéptă dela fiitoriulŭ sĕŭ Archiereŭ imitarea esemplului Archiereului repausatŭ, introducerea gradată a acelorŭ reforme, carĭ cu timpulŭ vorŭ avé unŭ efectŭ fórte binefăcĕtoriŭ.

Permiteți-mĭ, să trecŭ la unele reforme în particularŭ.

Audimŭ mereŭ nu numaĭ pre airea, ci și în „Unirea", că să se dea și laĭcilorŭ drepturĭ în administrațiunea bisericéscă și scolastică, întru câtŭ o admite acésta constituția dumneḑeéscă a bisericeĭ. Acestea drepturĭ fórte ușorŭ li-se potŭ acorda, fiindcă după părerea mea, precâtă permite constituțiunea divină a ierarchieĭ bisericescĭ, nice nu li-le denégă nimenĭ, chiar și fără autonomie mai precisată decâtŭ cea actuală. Prin o autonomie codificată corporațiunea morală a Bisericeĭ capătă unele drepturĭ individuale ca corporațiune. În virtutea acestorŭ drepturĭ principiare se organiséză în interiorulŭ eĭ și apĕră drepturile și prerogativele în afară. Dar prin autonomia codificată natura dreptuluĭ bisericescŭ nu se schimbă, și laĭciĭ în afaceriĭ bisericescĭ nu potŭ primi drepturĭ mai estinse decâtŭ cele ce le potŭ practisa și fără autonomie codificată.

Și cu ce modalitate și-ar puté practisa laĭciĭ celŭ puținŭ în parte drepturile în afacerile administrative bisericescĭ și scolastice? — Eŭ cugetŭ, că în următoriulŭ modŭ: Avemŭ tracte protopopescĭ, se ținŭ sinóde tractuale, și în acestea se desbatŭ afaceriĭ aprópe numaĭ administrative, și fórte rarŭ de cele ce aparținŭ numaĭ ierarchieĭ. Ce pedecă e, carea s'ar opune participăriĭ laĭcilorŭ la sinódele protopopescĭ? — Nice una. Dar efectele salutare ar fi nespusŭ de marĭ. Sinódele protopopescĭ așa cum se ținŭ adĭ, în multe părțĭ aŭ ajunsŭ a fi numaĭ o formalitate deșértă, ér în unele locurĭ protopopiĭ nice nu le mai convócă decâtŭ numaĭ provocațĭ de Ordinariatele diecesane. În multe părțĭ în sinóde nu se pertractéză nice o afacere de óre care însĕmnătate, ci numaĭ se subșternŭ relațiunile periodice, se facŭ legitimărĭ despre solvirĭ etc., și preoțiĭ se întrĕbă unĭi pre alțiĭ de sănătate. De aci interesarea preoților decade, și eĭ începŭ a absenta chiar și sub pretexte ridicule, ér pre unĭi numaĭ frica de înfruntare și pedépsă pentru absență îĭ duce la sinodŭ. Și mai deprimătoriŭ este efectulŭ asupra poporuluĭ. Așa poporulŭ vede, că adĭ se aruncă o taxă pentru una, mâne pentru alta, și totuși sporiŭ e puținŭ. În deșertŭ îlŭ animéză și capacitéză preotulŭ, elŭ devine scepticŭ și îĭ vine a crede, că elŭ și pentru preoțiĭ sĕĭ e numaĭ o óe de mulsŭ și de tunsŭ. Acestŭ scepticismŭ se încuĭbă nu numaĭ în poporulŭ de rîndŭ, ci și în inteligință. Vorbescŭ nu după ideĭ și combinațiunĭ concepute și făcute în teorie, ci din propria-mĭ esperință din cura animarum. Așa stămŭ dar cu sinódele tractuale, cum se practisézăadĭ.

Să întórcemŭ însă fóea, și să vedemŭ, cum ar fi, cândŭ ar lua parte la sinódele protopopescĭ și celŭ puținŭ câte doĭ laĭcĭ din fiesce care parochie? În acestŭ casŭ mai înainte de tóte Domniĭ protopopĭ ar trebui să iea

în programulŭ agendelorŭ şi atarĭ obĭecte, carĭ să intereseze pre poporŭ. Aşa: în fiesce care şedinţă sinodală s'ar puté tracta unele cestiunĭ orĭ cu privire la biserică, cum ar fi, înfiinţarea de reuniunĭ bisericescĭ, de temperanţă, luarea unorŭ mĕsurĭ faţă de ceĭ ce nu frecuentézĕ biserica, de ceĭ ce înjură; s'aŭ s'ar puté hotărî, că pentru ceĭ ce se căsătorescŭ şi nu sciŭ scrie, să se pună o taxă moderată, orĭ că să se pună o atare taxă pentru feciorĭ, carĭ voescŭ să se însóre şi nu aŭ nobilitatŭ cu mâna lorŭ unŭ anumitŭ numĕrŭ de pomĭ etc.; orĭ s'ar puté tracta afacerĭ scolastice, cu privire la ţinerea şcólelorĭ de repetiţiune, la înfiinţarea de bibliotecĭ poporale, carĭ pentru poporŭ să fie ceea ce e casina pentru inteligenţĭ; — cu privire la corurĭ mixte de tineretŭ, la propunerea diversilorŭ ramĭ de industrĭĭ domestice etc. În fiescee care ţinutŭ după natura împrejurărilorŭ se potŭ afla obĭecte de interesŭ generalŭ. Cele ce s'aŭ hotărîtŭ în şedinţa unuĭ sinodŭ, în altă şedinţă să se ĭea la revisiune şi să se cerceteze, ce s'a făcutŭ? Şi aşa se procedézĕ mai departe. Totŭ odată ar fi de doritŭ, ca Domniĭ protopopĭ să-şĭ alégă ḑile potrivite pentru visitaţiunile canonice, scolastice, esamene, revederea raţiunilorŭ şi alte presentărĭ în parochiĭ, cândŭ poporulŭ să fie pre acasă şi să se pótă aduna, să-lŭ capaciteze şi Dlŭ protopopŭ. Astfelŭ preotulŭ ajutatŭ de laĭcĭ, ce aŭ fostŭ la sinodŭ, şi de auctoritatea protopopuluĭ, nu ar mai fi aramă sunătóre. Să mĕ escusaţĭ, că lecţie nu vreŭ să daŭ prin aceste şire niměnuĭ, ci-mĭ esprimŭ numaĭ convingerile propriĭ. Dacă aceste s'ar realisa, suntŭ sigurŭ, că amŭ avé mai multŭ folosŭ decâtŭ de unŭ organismŭ autonomicŭ, carele cu timpulŭ se póte infiltra cu scăderĭ, precum vedemŭ că s'a întîmplatŭ deja la alţiĭ.

Aceste a se face aşa, fără îndoélă că ar fi o mare greutate pentru Domniĭ protopopĭ, cu deosĕbire pentru ceĭ înaintaţĭ în vîrstă. Dar mĕ rogŭ, nu toţĭ suntŭ octogenarĭ, ci suntŭ şi maĭ tinerĕĭ, şi chiar şi ceĭ bătrânĭ dór ar puté face cevaşĭ maĭ multŭ.

Altă reformă de doritŭ după părerea mea ar fi: modalitatea acuirărĭĭ beneficiilorŭ parochiale şi a posturilorŭ protopopescĭ. Cândŭ am concursŭ după parochie, între concurenţĭ aŭ fostŭ şi preoţĭ bătrânĭ. Unulŭ din aceştia mĭ-a dîsŭ: „Maĭ aştéptă, nepóte, eştĭ prea tinĕrŭ.“ A avutŭ şi nu dreptŭ. A avutŭ, pentru că elŭ servia pare-mi-se de 15 anĭ ca preotŭ, ér eŭ numaĭ de ieri alaltăieri; şi nu a avutŭ dreptŭ, pentru că activulŭ meritelorŭ aceluĭ preotŭ era maĭ câtŭ şi alŭ meŭ, adecă aprópe nimica, ér documentele de cualificaţiune ne diferiaŭ ca ceriulŭ de pământŭ. Étă decĭ o idee scrintită la uniĭ dintre preoţiĭ nostri, că adecă a fi preotŭ bătrânŭ e meritŭ, decĭ trebue promovatŭ. Dar mĕ rogŭ, bătrâneţele încă nu suntŭ meritŭ, ci ca să fie meritatŭ, trebue să aîbă cineva unŭ anumitŭ activŭ de fapte. Câte incriminărĭ de nepotismŭ audimŭ! Câte acuse de favorisare se ridică, Ca une-orĭ se colportézĕ chiar şi falma, că cutare parochie a fostŭ saŭ este legată ca zestre de cutare fată. Din totulŭ să nu fie dreptŭ nimicŭ, inima omuluĭ simţitoriŭ totuşĭ se umple de scârbă, ér înaintea lumiĭ şi din calumniĭ semper haeret aliquid. Tóte aceste trebue să-şĭ aîbă odată unŭ sfîrşitŭ, şi sfîrşitŭ după părerea meă li-se póte pune numaĭ prin *„prosinodale“*.

Dacă cineva voesce să competeze după oficiulŭ de parochŭ alŭ cutăreĭ parochiĭ, să aîbe unŭ anumitŭ restimpŭ de serviţiŭ cu active, şi unŭ esamenŭ prosinodalŭ; pentru a fi protopopŭ, să aîbă ér unŭ altŭ numĕrŭ de anĭ cu active şi unŭ altŭ esamenŭ maĭ superiorŭ decâtŭ celŭ de parochŭ. Aceste esamene să aîbă valóre numaĭ pentru unŭ anumitŭ ciclu de anĭ, după carĭ competentele să şi-le repeţéscă. Dacă s'ar introduce aceste şi la noĭ în Archidiecesă, să fie cineva fiŭ de craiŭ, fără cualificaţiune recerută şi fără merite nu ar puté ajunge la beneficiĭ însĕmnate. Atuncĭ ar amuţi orĭ şi ce incriminărĭ, şi la inimiciĭ bisericeĭ nóstre, carĭ ne acusă de simoniacĭ, le-amŭ puté da rĕspunsulŭ cuvenitŭ cu fruntea ridicată. Sciŭ, că fórte multora nu le suntŭ pre placŭ acestea; să maĭ studiezĭ căsătoritŭ, grămădităŭ de nĕcasurĭ, de lipse etc. e ceva oribilŭ! — Dar oribilŭ! — Să ne apucămŭ numaĭ cu resoluţiune şi vomŭ vedé, că de câte tribulaţiunĭ ne va fi scutitŭ sufletulŭ, până ne petrecemŭ cu studiulŭ. Ĭernile cele lungĭ şi uricióse ne vorŭ trece ca unŭ visŭ; pre cândŭ aşa sufletulu, carele nu póte rĕmâné fără ocupaţiune, din Octobre până în Martie se lâncedésce în tótă specia de cugete, carĭ de carĭ maĭ pesimiste. Vorbescŭ ca unulŭ, care şi şi eŭ însu-mĭ suntŭ preotŭ aplicatŭ in cura animarum, şi suntŭ încujuratŭ de tóte miseriile vieţiĭ, ca orĭ şi care preotŭ sĕracŭ şi cu familie numĕrósă. Trebue să recunóscemŭ adevĕrulŭ şi să-lŭ mărturisimŭ, orĭ în ce posiţie ne aflămŭ.

Aşĭ avé încă multe, fórte multe de ḑisŭ, dar fiindŭ convinsŭ, că celuĭ ce doresce prea multe, i-se împlinescŭ cu atâtŭ maĭ puţine, mĕ mărginescŭ de astădată la atâta. Cu timpulŭ însă voiŭ maĭ reveni asupra temeĭ.

x.

Covocare.

În înţelesulŭ §§-lorŭ 13 şi 14 din Statute, adunarea generală a Reuniunĭĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ se convócă pre Duminecă 26 Februariŭ st. n. a. c. imediatŭ după S. Liturgie în sala de desĕmnŭ a gimnasiuluĭ din locŭ.

Preastimaţiĭ membri precum şi toţĭ ceĭ ce se intereséză de acéstă reuniune suntŭ rugaţĭ cu totŭ respectulŭ a se presenta în numĕrŭ câtŭ se póte de mare.

Programulŭ adunărĭĭ e următoriulŭ:

1. Deschiderea adunărĭĭ;
2. Raportulŭ generalŭ despre activitatea comitetuluĭ dela adunarea generală din Octobre 1892 până în ḑiua de aḑi;
3. Raportulŭ despre starea averiĭ Reuniunĭĭ;
4. Esmiterea alorŭ 3 comisiunĭ: una pentru censurarea raportuluĭ generalŭ, alta pentru censurarea raţiunilorŭ şi a treia pentru înscrierea de membri noĭ;
5. Raportulŭ comisiunilorŭ esmise;
6. Eventuale propuneriĭ;
7. Disertaţiune;
8. Închiderea adunărĭĭ.

Blaşiŭ, din şedinţa comitetuluĭ reuniunĭĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ ţinută în 9 Februariŭ 1893.

Rosa Munteanŭ, presidentă. **Aur. Popŭ Bota,** secretariŭ.

Noutăţĭ.

Din diecesa Oradeĭ marĭ. La parochia vacantă de *Dobă* (Szamos-Dob) s'a numitŭ parochŭ *Michailŭ Ciurdariŭ* fostŭ parocŭ în Farnaşŭ şi protopopulŭ districtuluĭ Bărcăŭ. — La Galşa — după ce fostulŭ preotŭ acolo Adalbertŭ Pitucŭ din causa morbuluĭ, de care pătimesce, s'a dispensatŭ dela administrarea aceleĭ parochiĭ — s'a trimisŭ de administratorŭ actualŭ localŭ preotulŭ noŭordinatŭ *Demetriŭ Popŭ*. — La parochia *Stâna*, devenită vacantă prin pensionarea preotuluĭ Eliă Turdeanŭ, s'a dispusŭ *până la complinirea aceleia* preotulŭ noŭordinatŭ *Valeriŭ Kiss*. — La *Miniadŭ-Igneşdĭ-Bodescĭ*, în urmarea renunţărĭĭ luĭ Aureliŭ Marinescu, s'a numitŭ administatorŭ parochialŭ *Ioanŭ Oprea*, până aci capelanŭ în Vaşadŭ. — Parochulŭ de Boghişŭ *Antoniŭ Papdanŭ* fu denumitŭ *Vice-Archi-diaconŭ onorariŭ*. — Administrarea oficiuluĭ protopopescŭ de Bărcăŭ şi a parochieĭ Farnaşŭ s'a concreḑutŭ parochului de Sârsîgŭ *Stefanŭ Cresineacu*. — Filia *Beltiugŭ* (Krasna-Béltek) a parochieĭ Stâna s'a adnectatŭ parochieĭ *Giungĭ*.

În emolumentulŭ parochieĭ *Bocsîgŭ*, s'aŭ cumpĕratŭ din *fondulŭ „Pavelianŭ“* 50 jugĕre pământŭ arătoriŭ.

Pentru S. Sa Pontificele Leonŭ XIII în an. cur. aŭ incursŭ *din diecesă*, până acum, următórele contribuiriĭ: 1. Din *districtulŭ prot. Măcăŭ* 9 fl. 40 cr.; 2. *distr. Beĭuşŭ* 21 fl.; 3. *distr. Someşŭ* 17 fl.; 4. *distr. Oradeĭ* 38 fl. 43 cr. şi 5 din *parochia Mocrea* 4 fl. — Ér *din diecesa Gherleĭ*, străpuşĭ prin V. Ordinariatŭ episcopescŭ de acolo, 150 fl.

Cercetare disciplinară sistată. Camera advocaţială din Aradŭ a hotărîtŭ să se facă cercetare disciplinară contra advocaţilorŭ românĭ Oncu, Suciŭ şi Dr. St. Popŭ, carĭ aŭ luatŭ parte la deputaţiunea, ce s'a dusŭ să subştérnă „Memorandulŭ“ la Împĕratulŭ în Viena. Contra hotărîriĭ aduse de cameră numiţiĭ advocaţĭ aŭ apelatŭ la curie, care a şi sistată cercetarea disciplinară contra lorŭ.

Petrecere cu joculŭ se va aranja în 19 Febr. în localităţile şcóleĭ gr. cat. din *Rodnaveche*. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru fondulŭ aceleĭ şcóle.

Balŭ. *Reuniunea pompierilorŭ voluntarĭ* din Blaşiŭ va aranja Sâmbătă în 19 a c. unŭ balŭ în Sala Hoteluluĭ „Univers“. Preţulŭ de întrare: de familie 2 fl., de persónă 1 fl. v. a.

Contra beutureĭ de vinarsŭ. Ḑiarulŭ „Kelet“ scrie, că locuitoriĭ comuneĭ Kökényesd s'aŭ hotărîtŭ în ḑiua de Bobotéză, că dînşiĭ unŭ anŭ întregŭ nu vorŭ cerceta crîşme, nicĭ nu vorŭ duce la casele lorŭ şi nicĭ nu vorŭ bé vinarsŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ că dacă nu beŭ sătenĭĭ vinarsŭ, jidaniĭ vorŭ trebui saŭ să lucre şi dînşiĭ, saŭ să ĭea lumea în capŭ. În comuna Kökényesd, deşi se află maĭ mulţĭ inteligenţĭ creştinĭ, totuşĭ primariulŭ este unŭ jidanŭ, până acolo a ajunsŭ poporulŭ prin beutura vinarsuluĭ. Se vede că locuitoriĭ acesteĭ comune voescŭ să espieze pĕcatele trecutuluĭ. Dumneḑeŭ să le ajute şi le dea mulţĭ imitatorĭ.

† **Tecla Perger.** Subscrişiĭ cu inimă frântă de durere aducemŭ la cunoscinţă mórtea iubiteĭ nóstre maĭce, bunice, sócre şi consângene *Tecla Perger* vedua luĭ Ioanŭ cândva Bud fostŭ parocŭ în Bicsadŭ întîmplată în 31. Ianuariŭ st n. 1893 după unŭ morbŭ îndelungatŭ, în etate de 77 anĭ. Sat-Şugatagŭ, la 31 Ianuariŭ 1893. Corneliŭ Bud parocŭ în Gherţa mare cu soţia sa Emma Papp, Tit Bud parocŭ în Sat-Şugatagŭ Vicariŭ alŭ Maramurĕşuluĭ cu soţia sa Cecilia Szabó, Otilia Bud cu soţulŭ eĭ Andreiŭ Kováts parocŭ în Bârsana, Rosa Bud cu soţulŭ eĭ Ioanŭ Doroşŭ parocŭ în Slatina ca fiĭ, fete, ginerĭ şi nurorĭ, Emilia Bud cu soţulŭ Petru Dobossy, Anna Bud, Iulia Kováts cu soţulŭ Petru Salca preotŭ. Anna Kováts, Maria Kováts, Andreiŭ Kováts, Ioanŭ Kováts, Cecilia Kováts, Titŭ Doroşŭ, Irina Doroşŭ, Atanasiŭ Doroşŭ, Valeria Doroşŭ, ca nepoţĭ şi nepóte şi unŭ strănepotŭ. Familia Nechrebeczky şi familia Popóczy ca consângenĭ şi afinĭ, şi alţĭ numeroşĭ consângenĭ şi afinĭ. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată!

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte ,piĭ icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp. din Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantinŭ Papfalvi.

Schiță biografică.

(Continuare.)

(+) Papfalvi nu a rĕmasŭ în Dobriținŭ până în 14 Aprile 1849, cândŭ conventulŭ națiunii magiare a proclamatŭ independința Ungarieĭ și a declaratŭ casa domnitóre de detronată. Elŭ adecă pre la sfârșitulŭ luneĭ luĭ Martie 1849 plecase în Transilvania împreună cu contele Kunn Gothard, care fusese trimisŭ în Transilvania în calitate de comite supremŭ alŭ comitatuluĭ Hunedóreĭ și de comisariŭ plenipotențiatŭ alŭ regimuluĭ ungurescŭ. La întrepunerea acestuĭ conte s'a concesŭ și luĭ Papfalvi să-lŭ însoțéscă pre lângă condițiunea să fie pretutindenea de ajutoriŭ aceluĭ conte și de mijlocitoriŭ de pace între guvernŭ și poporulŭ românŭ. Ajungêndŭ Papfalvi în Clușiŭ, s'a întrepusŭ împreună cu contele Kunn la comisariulŭ Csányi, ca să înfrîne așa numitele „cete de găinari", carĭ împușcaŭ până și găinele ómenilorŭ sĕracĭ, și să elibereze maĭ mulțĭ românĭ nevinovațĭ, aruncațĭ în temnițele Clușiuluĭ. De aci a mersŭ Papfalvi împreună cu contele Kunn la Orĕștie, unde ĭ-a ajunsŭ faĭmósa declarațiune a conventuluĭ naționalŭ din Dobriținŭ de datŭ 19 Aprile 1849, în care se desfășuraŭ motivele, pre basa cărora se proclamase independința Ungarieĭ și se detronase familia domnitóre. Contele Kunn provocă pre Papfalvi, să traducă în limba românéscă acea declarațiune înfricoșată, [1]) ca astfelŭ să se publice îndată în tóte bisericele din Orĕștie. Papfalvi însă declară, că acelŭ actŭ nu se póte și nicĭ nu e consultŭ să se traducă întregŭ, pentrucă Românulŭ față cu persóna împĕratuluĭ numaĭ cu stimă și venerațiune se scie esprima, și astfelŭ prin acea declarațiune numaĭ s'ar irita și maĭ tare poporulŭ românŭ, ér de altă parte în limba română nicĭ nu s'ar afla cuvinte, prin carĭ să se pótă esprima unele ideĭ cuprinse în acelŭ actŭ. Kunn se mulțămi apoĭ cu unŭ estrasŭ scurtŭ împărțitŭ în treĭ puncte, care s'a și publicatŭ în bisericele din Orĕștie, însă nu în presența luĭ Papfalvi, care întocmise astfelŭ lucrurile, încâtŭ înainte de publicarea estrasuluĭ amintitŭ a pututŭ pleca la Deva și de aci la Hunedóra.

* * *

În Hunedóra și în ținutulŭ Hațeguluĭ presența luĭ Papfalvi a fostŭ pentru mulțĭ o fericire. Căcĭ și pre acolo se începuseră jăfuirile din partea insurgenților și întemnițările și omorurile din partea „tribunalelorŭ de sânge", ce aŭ funcționatŭ în Transilvania după alungarea trupelorŭ împĕrătescĭ până la venirea în țară a trupelorŭ rusescĭ.

Papfalvi s'a întrepusŭ cu tótă auctoritatea sa de deputatŭ dietalŭ, ca pre maĭ mulțĭ românĭ să-ĭ elibereze din temnițe și din ghiarele morțiĭ saŭ să le mântuéscă averile. Pentru aceea pre mulțĭ îĭ gena presența luĭ în ținutulŭ Hațeguluĭ și aŭ lucratŭ, ca să fie chematŭ de repetite orĭ la dieta unguréscă, care se strămutase din Dobriținŭ érăși la Pesta. Dar elŭ nu a datŭ ascultare acelorŭ provocărĭ. Asemenea nu a ascultatŭ nicĭ maĭ târdiŭ de contele Kunn, care pre cândŭ Rușiĭ erauŭ deja în Bistrița, l'a chematŭ cu sine la Aradŭ, spre a conferi cu Kossuth, care în retragerea sa dela Segedinŭ ajunsese în Aradŭ.

* * *

În Augustŭ 1849 Transilvania cădu érăși în mânile Austriacilorŭ ajutațĭ de Muscaĭ. De gubernatorŭ alŭ țĕreĭ deja în acea lună a fostŭ denumitŭ Ludovicŭ Wohlgemuth. Pentru ceĭ carĭ treceaŭ de complicĭ revoluțiuniĭ și maĭ cu samă pentru deputațiĭ dela dieta din Dobriținŭ aŭ urmatŭ ĭile grele.

În contra luĭ Papfalvi încă începură denunțările și încă din partea acelora, cărora le mântuise viața orĭ averea în contra Ungurilorŭ, cândŭ aceștia eraŭ la putere. Între rĕuvoitoriĭ luĭ eraŭ maĭ cu samă protopopulŭ neunitŭ din Hațegŭ și parochulŭ neunitŭ din Hunedóra, carĭ fórte multŭ aveaŭ de a mulțămi luĭ Papfalvi. Unŭ căpitanŭ românŭ îlŭ făcu atentŭ pre Papfalvi despre intrigele țesute în contra luĭ și-ĭ dădu sfatulŭ, să mérgă la Alba-Iulia și să se „purifice". Aci căpitanulŭ Ioanŭ Aronŭ, auditorulŭ tribunaluluĭ militariŭ, descoperi luĭ Papfalvi, că în calitate de fostŭ deputatŭ trebue să se purifice în Pesta, dar îlŭ asigură totodată, că nicĭ unŭ rĕŭ nu i-se va întîmpla. Papfalvi plecă mângâiatŭ spre casă, și numaĭ prin o nefericire scăpă de alta și maĭ mare. În apropiare de Orĕștie s'aŭ spăriatŭ caiĭ dela trăsura sa, elŭ căḑu din trăsură și-și vătĕmă greŭ unŭ peciorŭ, așa încâtŭ la Piski (Simeria) nu cuteză să mérgă pre calea cea maĭ óblă, dar maĭ rea, care duce spre Hunedóra, și pre care ar fi fostŭ póte silitŭ să mérgă și pedestru, ceea ce pentru peciorulŭ vătĕmatŭ nu ar fi pututŭ face. Astfelŭ luă drumulŭ maĭ lungŭ, dar maĭ bunŭ, ce duce la Hunedóra pre la Deva. Sosindŭ în acestŭ orășelŭ, unde fu silitŭ a-și aștepta vindecarea peciorului, primi scirea înfricoșată, că locuința sa este încunjurată de soldațĭ, carĭ dacă l'ar fi aflatŭ acasă, cine scie ce ar fi făcutŭ cu elŭ. La tótă întîmplarea l'ar fi trântitŭ în vre-o temniță, unde mulțĭ nevinovațĭ zăceaŭ pre timpulŭ acela săptĕmâniĭ întregĭ, până li-se constata nevinovăția și se eliberaŭ din prinsóre. La întrepunerea unuĭ amicŭ alŭ sĕŭ casa ĭ-a fostŭ despresurată de puterea armată, ér elŭ se duse érăși la Alba-Iulia spre a se plânge căpitanuluĭ auditorŭ, care-lŭ asigurase, că nu i-se va întîmpla nimica. Căpitanulŭ ĭ-a esoperatŭ dela comandantulŭ districtuluĭ unŭ biletŭ de scutire (Schutzbrief), și astfelŭ Papfalvi s'a mântuitŭ de persecuțiunile rĕuvoitorilorŭ.

* * *

Pre la sfârșitulŭ luĭ Octobre 1849 aflându-se gubernatorulŭ Transilvanieĭ Lud. Wohlgemuth în visitațiune prin părțile Hațeguluĭ, a chematŭ la sine și pre Papfalvi, îlŭ tractă cu blândeță și bunăvoință și-lŭ invită să mérgă la Sibiŭ, unde se va face totŭ ce este cu putință spre a se mântui din nesiguritatea, în care se afla ca omŭ compromisŭ, cum eraŭ toțĭ, carĭ luaseră parte la dieta din Dobriținŭ. Papfalvi merse la Sibiŭ, dar gubernatorulŭ după ce se informă maĭ de aprópe cu privire la procedura, ce avea să se observeze față cu foștiĭ deputațĭ din dieta dela Dobriținŭ, îĭ spuse, că nu-lŭ póte ajuta, ci trebue să mérgă la Pesta spre a se „purifica", și ca să o pótă face acésta, guvernatoriulŭ a datŭ ordinŭ, să i-se solvéscă salariulŭ parochialŭ și vicarialŭ, ce i-se sistase.

Papfalvi plecă la Pesta. Aci se presentă înaintea auditoruluĭ tribunaluluĭ militariŭ, care îĭ spuse, că nu avea să se presenteze, deórece nu se află nicĭ unŭ actŭ pentru urmărirea dînsuluĭ. Maĭ târdiŭ însă la sfatulŭ maĭoruluĭ Nedelcovicĭ, președintele tribunaluluĭ militariŭ, Papfalvi își îndreptă rugarea pentru absolvarea sa către guvernatorulŭ militarŭ din Budapesta, de unde a dóua ḑi și-a căpĕtatŭ resoluțiunea, că se póte întórce în pace acasă. Cu ocasiunea acésta a petrecutŭ Papfalvi maĭ multe săptĕmâniĭ în Budapesta, unde a cercetatŭ și pre patronulŭ sĕŭ de maĭ înainte conte Kunn Gothard, care se afla încarceratŭ în „Neugebäude", și pre care maĭorulŭ Nedelcovicĭ președintele tribunaluluĭ militariŭ numaĭ la întrepunerea luĭ Papfalvi l'a eliberatŭ din temniță, pentru care faptă umană numitulŭ conte și-a esprimatŭ cele maĭ călduróse mulțămite față cu Papfalvi.

(Va urmá).

[1]) Se póte ceti în Memorialulŭ publicatŭ de Popea tom. I. p. 288.

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

În clipita acésta la întrarea filigorieĭ apăru o altă figură femeéscă. Era o orientală tinĕră, îmbrăcată într'unŭ vesmîntŭ sirianŭ bogatŭ. Ea esamină fără nicĭ o sfială cu ochiĭ sĕĭ negri strălucitorĭ interiorulŭ filigorieĭ. Înapoia eĭ sta unŭ tinĕrŭ lungŭ și palidŭ, care de asemenea privia în filigorie cu privire nerușinată. Cu câtĭ-va pașĭ maĭ înapoĭ venia o altă dómnă, de vrîstă mijlocie, îmbrăcată în vesminte simple, dar scumpe, cu espresiunea feței pretențiósă și cu privire galeșe.

Dómna, ce se ivi maĭ întâiŭ, se vede, că audise cuvintele Plancineĭ, căcĭ adause: „Dar tóte jocurile vóstre și toțĭ jucătoriĭ ceĭ buniĭ îĭ aveți din Orientŭ, — unŭ lucru, pre care nu credŭ, că-lŭ veĭ nega."

„Nu numaĭ atâta," continuă Plancina, gata de luptă, observându, cum dómna cea maĭ bĕtrână privi spre cea tinĕră cu unŭ surisŭ de complăcere, „nu numaĭ jocurile și jucătoriĭ, ci tóte celea ce are lumea bunŭ, trebue să vină la Roma, ca să ne distragă, trebue să vină la Roma, ca să ne petrecemŭ."

„Și ce e chemarea Romeĭ?" întrebă dómna cea tinĕră cu fața roșie de mânie, privindŭ mâniósă spre Plancina.

„Ea gustă desfătările, ce i-le gătescŭ alțiĭ," rĕspunse Plancina ridicându din umerĭ.

„Vino, Irodiado," ḑise dómna cea maĭ de vrîstă, și porniră maĭ departe prin grădină.

„Cum ne-aŭ fixatŭ!" esclamă Agata după depărtarea lorŭ.

„Sciŭ eŭ fórte bine, câtŭ plătesce îngâmfarea acesteĭ familiĭ!" reflectéză Plancina. „Voiŭ maĭ avé póte ocasiune să o maĭ vĕdŭ. Cesarulŭ Tiberiŭ oferise bărbatuluĭ meŭ oficiulŭ de locțiitoriŭ preste Iudea, și elŭ ar merge bucurosŭ în Siria, dar numaĭ ca prefectŭ. Unŭ cunoscutŭ tinĕrŭ de alŭ nostru cu numele Ponțiŭ Pilatŭ umblă după oficiulŭ acela de locțiitoriŭ, și luĭ îĭ este de ajunsŭ și arâta."

„Uĭte, ele se maĭ uĭtă și acum la noĭ!" observă Agata.

„Barbarie! Stăĭ să mĕ uĭtŭ și eŭ la ele!" Și Plancina se pune la întrarea filigorieĭ și aruncă spre celea treĭ ființe o privire de disprețŭ. Ele își continuă calea.

„Asta-ĭ lovitura, ce o dă Romanulŭ sclavuluĭ și barbaruluĭ," începu Plancina suflându a marele. „O privire ajunge, ca să sburătorescĭ pre rĕsăritenele acestea moleșite. Și totuși, ḑeificarea acésta a totŭ ce e elinŭ, e prea bătătóre la ochĭ . . ."

„Ce ḑicĭ, dómna mea, de Elinĭ?" întrebă Agata mirată.

„Nu se plătesce, șă maĭ discutămŭ despre acésta, drăguță! — În sfârșitŭ tu nu eștĭ elină. Originea și numele tatăluĭ tĕŭ o dovedescŭ acésta maĭ multŭ ca orĭ ce. Chiar mamă-ta de multă vreme e cetățénă romană. Grijiĭ, ca să nu uĭțĭ a da totdeuna preferință Romeĭ preste Atena; căcĭ câtŭ ce-aĭ uĭta lucrulŭ acesta, sunteți perduțĭ."

„Perduțĭ?" esclamă Agata privindŭ lungŭ la Plancina.

„Nu te spăria! Ceea ce-ți ḑicŭ eŭ, e numaĭ unŭ sfatŭ, copila mea! Sciŭ, că aț venitŭ aci, ca să urgitați la Curte finalisarea procesuluĭ vostru. Afacerea e grea. Comu-

nică mamei tale, că să nu céră ajutoriulŭ nici unuia din partida pestilenţiósă grecă, căci nu-i va fi de nicĭ unŭ folosŭ, de s'ar adresa chiarŭ şi principeluĭ, care stă în fruntea acesteĭ partide nefericite. — Nu te uĭta la mine aşa de spăriată. — Principele acela e Cesarulŭ Germanicŭ, carele singurŭ pórtă vina, că bărbatulŭ meŭ n'a fostŭ trimisŭ ca prefectŭ în Siria, şi n'a pututŭ să-şĭ câştige încă baniĭ, ce ĭ-a pusŭ în jocŭ. Eĭ ĭmĭ ţicŭ, că suntŭ o femee pătimaşe şi sumeţă. Cândŭ se întîmplă însă, că cineva are lipsă de informaţiunĭ despre curte şi împrejurările de acolo, atuncĭ se îndréptă către mine. — Şi-apoĭ abusulŭ acela elinŭ cine-lŭ póte primi nepăsătoriŭ? Preste totŭ loculuĭ veţĭ pre aventurieriĭ aceştia, carĭ cércă a se vîri prin tótă uşiţa, şi unulŭ după celalaltŭ vreŭ să apuce în mânile sale dure frînele guvernăriĭ lumiĭ, a aceleĭ guvernăriĭ, carea compete numaĭ Romeĭ! Grecĭ, Iudeĭ, Caldeĭ, toţĭ ne daŭ de laturĭ, ceĭ dintâiŭ prin oratorie, prin isprăvile lorŭ artistice, prin dibăcia, viclenia şi sofisteria lorŭ; celalalţĭ prin îndărătnicia lorŭ superstiţiósă, orĭ maĭ bine inspirată, prin neruşinarea, prin importunitatea şi viclenia lorŭ de necreduţŭ, prin cămătăria lorŭ spurcată, prin linguşire şi grăire de rĕŭ, prin profeţiile şi vrăjitoriile lorŭ. Eŭ însă-mĭ încă am vĕdutŭ diavoliĭ Elinuluĭ Trasilŭ din Vavilonŭ."

„Ce ţicĭ? Aĭ vĕdutŭ diavoliĭ?" întrébă Agata cuprinsă de fiorĭ. „Cine e Trasilŭ?"

„Unŭ vrăjitoriŭ priceputŭ şi iniţiatŭ în taĭnele vavilonene. Elŭ chémă dracii şi spiritele, ca şi cum aĭ chema pasĕrea favorită, — şi eĭ vinŭ la cuvîntulŭ luĭ."

„Dumneţeulŭ celŭ necunoscutŭ să mĕ păzéscă! Dar cum îsŭ diavoliĭ aceia?"

„Acésta nu ţĭ-o potŭ spune. N'am cuvinte, cu carĭ să-ĭ descriŭ." Şi apoĭ continuă privindŭ în depărtare. „Unĭĭ aŭ chipŭ ca ómeniĭ, şi în vinele lorŭ în locŭ de sânge curge focŭ roşu şi în óse în locŭ de mĕduă aŭ focŭ albŭ. Aĭ crede, că suntŭ nisce fiinţe fără viaţă, de cumva n'aĭ ceti în ochiĭ lorŭ o fricĭ nespusă şi deodată şi o sciinţă, de care omulŭ nicĭ închipuire nu-şĭ póte face. Cândŭ ochiĭ lorŭ privescŭ la tine, lésă dintr'înşiĭ o raţă întreită: fricĭ, ură şi sciinţă. Tóte feţele acestea ţĭ rîdŭ cu batjocură în faţă. Preste obrajiĭ lorŭ veştedĭ parcă veţĭ ceva curgêndŭ la vale, parcă e urma, ce a rĕmasŭ, după ce li-sa stînsŭ de multŭ simţemîntulŭ bunuluĭ. Trebue că urma acésta e simţemîntulŭ uneĭ admirărĭ grozave, care a pĕtrunsŭ, şi cum aşĭ ţice, a petrificatŭ feţele acestea. O admirare mórtă şi nemărginită acésta, — cea maĭ mare, carea a fostŭ partea acestorŭ fiinţe, şi evenimentulŭ, care a produs'o, trebue că a fostŭ unŭ evenimentŭ, ca şi care n'a maĭ esperiatŭ fiinţă din lume."

Cu cutrĕmurŭ asculţase Agata cuvintele Plancineĭ. Acésta tăcu acum. Parcă s'a obositŭ.

Încă tăceaŭ, cândŭ unŭ omŭ tinĕrŭ, îmbrăcatŭ în portulŭ întunecatŭ alŭ sclavilorŭ, întră în grădină şi se îndreptă spre filigorie. Ajunsŭ la întrarea filigorieĭ se închină profundŭ şi spuse, că-lŭ chémă Claudiŭ, şi că are o solie pentru Plancina.

Acésta se ridică şi ţicêndŭ Agateĭ, să asculte de sfaturile eĭ, se duse cu sclavulŭ.

Dupa depărtarea eĭ se păru Agateĭ, că se deştéptă dintr'unŭ visŭ greŭ. Ea îşĭ adună florile şi grăbi cu paşĭ uşorĭ spre casă.

Preste câteva minute Aglais scia deja totŭ ce se petrecuse şi se vorbise în filigorie. „Cu greŭ credŭ, că ne vomŭ duce în casele eĭ de pre Viminalŭ," ţise ea, povestindŭ apoĭ şi luĭ Paulŭ celea auţite.

„Cum?" strigă Paulŭ. „Să se învinovăţéscă elŭ cu ceea ce-ĭ face onóre? Nu ţiceaŭ şi luĭ Iuliŭ Cesarŭ greculeţŭ, şi póte maĭ pre dreptulŭ decâtŭ luĭ Germanicŭ? Educaţia mea încă nu e terminată, dar pentru aceea totuşĭ sciŭ, că Romaniĭ învăţaŭ şi învaţă carte dela Grecĭ! Unde e influinţa stricăciósă a barbarilorŭ? Noĭ eramŭ deja învăţătoriĭ lumiĭ, pre cândŭ Roma era încă barbară, şi fără de noĭ ea şi astăţĭ ar fi barbară. Mulţămimŭ frumosŭ de sfaturile eĭ amicabile. O turmă fără păstoriŭ uşorŭ póte fi prada lupilorŭ. Dar vomŭ avé grije, să nu se întîmple acésta!"

Şi Aglais îşĭ puse cu gingăşie mâna pre braţulŭ tinĕruluĭ, ca şi cum ar fi voitŭ să-ĭ potoléscă foculŭ, în vreme ce Agata privia la elŭ cu însufleţire.

VIII.

Pre cândŭ prietiniĭ nostri dejunaŭ, Crispina credu a fi potrivitŭ să le povestéscă noutăţile ţileĭ. Le spuse, că împĕratulŭ a fostŭ aşteptatŭ pre diminéţa acésta, dar fiindŭ cam indispusŭ a rĕmasŭ încă la Roma. Crispina credea, că nicĭ nu va veni fără numaĭ preste o săptĕmână. Regina Berenice n'a statŭ aci decâtŭ puţină vreme, — până ce şi-a schimbatŭ caiĭ, — şi a plecatŭ apoĭ maĭ departe spre Formiae cu totŭ alaiulŭ. Şi fiindŭ că nu puteaŭ spera, să capete cuartirŭ în oraşŭ, feciorulŭ eĭ a dispusŭ, să se facă unŭ cortŭ pentru elŭ, ér pentru mama şi soru-sa unŭ pavilonŭ elegantŭ de mătasă aprópe de circulŭ, care la dispunerea cavaleruluĭ Mamurra a crescutŭ ca în poveste din pămîntŭ. Despre jocurile, carĭ aveaŭ să se sevârşéscă în circulŭ acela, se povestiaŭ lucrurĭ ne maĭ auţite.

Chiliarculŭ Mamurra se născuse în Formiae. În tinereţa sa servise ca soldatŭ sub Iuliŭ Cesarŭ şi maĭ târdiŭ sub Augustŭ, şi ca soldatŭ îşĭ câştigase unŭ nume respectatŭ şi pre lângă aceea şi o avere colosală. Rentorsŭ în oraşulŭ natalŭ şĭ-a ziditŭ unŭ splendidŭ palaţŭ de marmoră, ce putea fi chiar şi pentru unŭ împĕratŭ. În palaţulŭ acesta avea să locuéscă acum Augustŭ. Mamurra şi cu Agripa Vipsaniŭ, — celŭ care a ziditŭ Panteonulŭ, — contribuiră maĭ multŭ ca orĭ care cetăţanŭ romanŭ la împlinirea dorinţeĭ împĕratuluĭ de a umple Roma cu edificiĭ publice câtŭ se póte de splendide. Aşa putea să ţicĭ Augustŭ, că: „Am aflatŭ Roma de cărămidă, — o lasŭ de marmoră."

„Cesarulŭ Tiberiŭ," continuă ospetărîţa limbută, „a promisŭ că va da poporuluĭ jocurĭ în circulŭ luĭ Mamurra, ér Cesarulŭ Germanicŭ va face revista trupelorŭ, cu carĭ va să mérgă către méţă nópte. Pretorianiĭ încă nu sciŭ, carĭ din legiunile lorŭ vorŭ merge cu elŭ. Dar era să nu vĕ spunŭ ceva interesantŭ. N'aĭ auţitŭ nimicŭ, stimată dómnă, despre cea maĭ nóuă minune a lumiĭ, care a venitŭ acum la Roma?"

„O minune a lumiĭ!" ţise Agata cam batjocoritoriŭ.

„Da, şi încă din Grecia! Atenénulŭ acesta, unŭ alŭ doilea Alcibiade, oratorŭ ca Tuliŭ, onorabilŭ şi nemituitŭ ca Fabriciŭ, iubitoriŭ de adevĕrŭ ca Regulŭ! Şi pre lângă tóte acestea frumosŭ ca unŭ chipŭ, ca unŭ visŭ, ca unŭ ţeŭ!"

„Frumósă descriere," ţise Agata rîţêndŭ.

„Şi de bună samă maĭ multŭ linguşitóre, decâtŭ adevĕrată," adause Paulŭ.

„Cu tóte acestea potrivită," observă Aglais. „Ne vorbescĭ a bună samă despre tinĕrulŭ Dionisiŭ, bună Crispină!"

„Da, despre elŭ," adause Crispina repede. (Va urmá.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunţĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 438—1893. (9) 1—3

Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 35 fl. v. a. din Fundaţiunea „Cercului Orăştieĭ" se escrie prin acésta concursŭ cu terminulŭ până în 15 Martie st. n. a. c.

La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ aceĭ studenţi români gr.-cat., carĭ cercetézăgimnasiulŭ românŭ gr.-cat. din Blaşiŭ orĭ vre-o academie de drepturĭ si suntŭ născuţi în vre una din comunele următóre din cercululŭ Orăştieĭ, şi anume: Şibotŭ, Orăstióra de josŭ, Balomirŭ, Binţinţŭ, Berĭĭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de susŭ, Gridŭ, Ghialmarŭ, Castĕŭ, Dâncu micŭ, Ocolişulŭ micŭ, Totia mică, Costescĭ, Cudşirŭ, Jeledinţĭ, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Buciumŭ, Dâncu mare, Totia mare, Spini, Pricazŭ, Petriniŭ, Pischinţŭ, Repaşŭ, Romosŭ, Romoşelŭ, Sibişelulŭ vechiŭ, Serĕca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaşŭ, Turmaşŭ, Valdeiŭ, Simeria.

Concurenţiĭ se vorŭ adressá la subscrisulŭ Consistoriŭ şi aŭ să alăture la cererile lorŭ: carte de botezŭ, atestatŭ de frecuentare, şi atestatŭ scolasticŭ despre progresulŭ în primulŭ periodŭ respective semestru alŭ anuluĭ scolasticŭ 1892/93. Cererile, carĭ vorŭ sosi maĭ târdiŭ de 15 Martie a. c., nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ din şedinţa consistorială ţinută în 7 Februariŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
Vicariŭ Capitulariŭ.

Anunţŭ de Exarendare.

Bunulŭ fundaţiuniĭ Vanceane comasatŭ dela Bethlen-Szt.-Miklos, aprópe de Blaşiŭ consistătoriŭ din

1. Arătoriŭ 295 jug. 585□°
2. Rituri şi Finaţe 155 jug. 837□°
3. Păşune 32 jug. 27□°
4. Trestişŭ 2 jug. 700□°
5. Grădină 7 jug. 1074□°
6. Terenŭ scutitŭ de dare 23 jug. 261□°

Suma totală 406 jug. 1134□° împreună cu o móră din noŭ edificată cu 4 róte, cu dreptulŭ culegeriĭ vameĭ de tîrgŭ şi cu tóte superedificatele de locuitŭ şi economice ţinătóre de acestŭ bunŭ şi împreună cu bunulŭ comasatŭ din Căpâlna în estensiune de 142 jug. 1158□° consistătoriŭ din arătoriŭ, finaţŭ, păşune şi vie, (cu escepţiunea pădurilorŭ aflătóre pre hotarulŭ comuneĭ Căpâlna,) se dă în arîndă pre calea licitaţiuniĭ publice, pre periodulŭ de 6 aniĭ începêndŭ din 1 Martiŭ 1893 până în 1 Martiŭ 1899. Licitaţiunea se va ţiné în 20 Februariŭ a. c. st. n. la 10 óre a. m. în cancelaria advocatureĭ Archidiecesane.

Doritoriĭ de a licita aŭ a depune vadiŭ de 10%. Suma de exclamare de 4500 fl. v. a.

Până la începerea licitaţiuniĭ se primescŭ şi oferte sigilate provĕdute cu vadiulŭ de 10% întru atâta, încâtŭ în acelea se va oferi o sumă fixă, şi oferentulŭ va declara, că cunósce condiţiunile de licitaţiune şi le primesce. Condiţiunile de licitaţiune se potŭ vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaşiŭ în 7 Februariŭ 1893.

Ludovicŭ Csató,
advocatŭ archidiecesanŭ.

(13) 1—1

Nr. 56—1893. (7) 2—3

Edictu.

După ce Ilie Nistoru gr. cat. din Sibiiu căsătoritu în 1888 şi-a părăsitu de mai multu timpu pre legiuita sa soţie Lina Nistoru n. Gongolea gr. cat. totu din Sibiiu şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, se citéză prin acésta, ca în terminu de 1 anu şi 1 di să se presenteze înaintea subscrisului forù matrimonialu, căci la din contră procesulu divorţialu urditu în contra-i se va pertracta şi decide şi în absenţa lui.

Dela Forulu matrimonialu gr. cat. de I. instanţie alu protopopiatului Sibiiului.

Sibiiu, în 30 Ianuariu 1893.

Ioanu Rusu,
protop. preşedinte.

Nr. 79—1893. (8) 1—3

Edictu.

După ce Ioanu Stoia gr.-cat. din Vestemu căsătoritu în anulu 1885 mai bine de 7 ani şi-a părăsitu pre legiuita lui soţie Ana Hăşăganu gr.-cat. totu din Vestemu şi nu se scie ubicatiunea aceluia, se citéză prin acésta, ca în terminu de 1 anu şi 1 di să se presenteze înaintea subscrisului forù matrimonialu, căci la din contră procesulu divorţialu urditu în contra-i se va pertracta şi decide şi în absenţa lui.

Dela Forulu matrimonialu gr.-cat. de I. instanţă alu protopopiatului Sibiiului.

Sibiiu, în 7 Februariu 1893.

Ioanu V. Rusu,
protopopu.

Ad. Nr. 44—1893. (10) 1—3

Edictu.

Fiindu că Maria Pistea născ. Trifu gr.-c. din Lodromanu de 9 ani şi-a părăsitu pre legiuitulu seu bărbatu Dumitru Pistea l. Constantinu gr.-cat. din Micăsasa, şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citéză ca în terminu de unu anu şi o di să se presentéze înaintea subscrisului Forù matrimonialu, căci la din contră procesulu divorţialu urditu în contra ei de cătră bărbatulu seu, se va pertracta şi decide şi in absenţa ei.

Dela Forulu matrimonialu gr.-cat. de I. instanţă alu protopopiatului Blaşiului.

Blaşiu în 8 Februariu 1893.

Georgiu Bărbatu,
adm. protop. preşed. for. matrm.

MERSULU TRENURILORU pre liniile orientale ale căii ferate de statu r. u. valabilu din 1 Oct. 1892.

Budapest'a—Predealu

	Trenu accelerat	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone
Vien'a	2.15	8.05	10.—	
Budapest'a	9.15	1.55	8.25	5.50
Szolnok	11.19	4.14	11.38	9.22
P.-Ladány	12.57	5.53	2.12	11.58
Oradea-m.	2.12	7.05	3.53	1.50
	2.19	7.15	4.—	2.34
Mező-Telegd	2.49	7.43	4.30	3.03
Rév	3.26	8.18	5.22	3.46
Bratc'a			5.45	3.57
Buci'a			6.05	4.09
Ciucia	4.17	9.07	6 51	4.55
Huiedinu	4.50	9.37	7.12	5.34
Stan'a			7.29	5.51
Aghirişu			7.49	6.12
Ghirbău	5.42		8.01	6.25
Nadaşelu			8.14	6.39
Clusu.	5.55	10.37	8.29	6.56
	6.13	11.10	8.46	8.20
Apahida	6.34	11.32	9.03	8.45
Ghirişu	7.34	12.50	10.08	10.21
Cucerdea	7.57	1.25	10.37	11.09
Uiór'a de M.		1.43	10.56	11.17
Vinţul-de-s.		1.52	11.04	11.26
Aiudu	8.22	2.18	11.28	11.54
Teusu	8.38	2.40	11.45	12.18
	8.43		12.13	12.58
Craciunelu			12.44	1.34
Blaşiu	9.14		12.59	1.51
Micasas'a			1.35	2.29
Copşa-m.	9.48		1.51	2.48
	9.50		2.12	3.03
Mediaşu	10.06		2.31	3.26
Elisabetopol	10.28		3.04	4.07
Sighişór'a	11.04		3.46	4.49
Haşfaleu	11.19		4.04	5.35
Homorodu	12.27		5.26	7.23
Agostonfalva	12.58	Tr. de	6.10	8.09
Apatia	1.15	persóna	6.41	8.43
Feldiór'a	1.35		7.17	9.18
Braşovu	2.—		8.—	10.05
	2.19	11.00		
Timişu	3.01	12.26		
Predealu	3.31	1.11		
Bucuresci.	9.15	8.35		

Predealu—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu accelerat	Trenu de persone
Bucuresci.	7.40		8.45	
Predealu	1.12		9.12	
Timişu	1.42		9.51	
Braşovu	2.18		10.17	7.23
	2.48	4.20		8.03
Feldiór'a	3.19	5.07		8.37
Apati'a	3.40	5.42		9 04
Agostonfalva	3.56	6.09		9.46
Homorodu	4.29	6.55		11.03
Hasifaleu	5.34	8.23		11.29
Sighişór'a	5.54	8.53		12.06
Elisabetopol	6.21	9.31		12.37
Mediaşu	6.42	10.09		12.53
Copşa-m.	6.55	10.31		1.18
	6.57	10.47		1.39
Micasas'a		11.06		2.13
Blaşiu	7.31	11.42		2.27
Craciunelu		11.57		2.49
Teusu	8.—	12.28		3.47
	8.07	1.09		4.07
Aiudu	8.24	1.38		4.28
Vinţul-de-s.		2.05		4.34
Uiór'a de M.		2.13		4.52
Cucerdea	8.54	2.31		5.26
Ghirişu	9.23	3.18		6.34
Apahida		4.45		6.52
Clusu	10.45	5.14	12.17	7.40
Nadaşelu	11.01	6.08	1.18	8.—
Ghirbău		6.29		
Aghirişu		6.47		8.15
Stan'a		7.02		8.29
Huiedinu	12.47	7.28		8.53
Ciuci'a		7.47		9.12
Buci'a		8.25		9.31
Bratc'a		8.51		10.06
Rév	1.26	9.10		10.23
Mező-Telegd	1.52	9.30		10 42
Oradea-m	2.18	10.07		11.17
	2.25	10.44		11 51
P.-Ladány	3.46	11.04		12 09
Szolnok	5.23	1.16		2.24
Budapest'a	7.30	3.31		4.47
Vien'a	1.55	6.35		8.40
		3.—		6.20

Budapest'a—Aradu—Teusu

	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone
Vien'a	8.05	10.—	2.15
Budapest'a	1.56	8.10	9.30
Szolnok	4.02	11.04	1.05
Aradu	6.57	3.45	5.24
	T. p.	4.30	5.46
Glogovaţu	2.20	4.42	5.57
Gyorok	2.34	5.03	6.19
Paulişu	3.34	5.14	6.30
Radn'a-Lip.	3.58	5.32	6.48
Conopu	4.20	5.56	7.12
Bêrzava		6.12	7.27
Soborşinu		6.58	8.07
Zamu		7.26	8.33
Gurasad'a		7.52	8.57
Ilia		8.08	9.13
Branicica		8.26	9.29
Dev'a		8.52	9.53
Simeria		10.—	10.19
Oreştie		10.25	10.50
Jibotu		10.44	11.16
Vinţul-de-j.		11.58	11.44
Alb'a-Juli'a		11.29	12.06
Teusu		11.56	12.38

Teusu—Aradu—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu de persone
Teusu		1.39	3.04
Alb'a-Iuli'a		2.19	3.40
Vinţul-de-j.		2.36	4.58
Jibotu		3.03	4.20
Oreştie		3.30	4.42
Simeri'a		4.17	5.43
Dev'a		4.33	5.59
Branicic'a		4.55	6.24
Ilia		5.17	6.49
Gurasad'a		5.28	7.—
Zamu		5.53	7.28
Soborşinu		6.24	8.03
Bêrzava		7.02	8.54
Conopu		7.17	9.10
Radna-Lip.	5.28	7.46	9.44
Paulişu	5.50	7.57	9.58
Gyorok	6.20	8.08	10.11
Glogovaţu	7.01	8.30	10.34
Aradu	7.20	8.40	10.46
	8.20	9.05	11.18
Szolnok	11.15	2.21	4.15
Budapest'a	1.30	5.50	7.20
Vien'a	7.20	3.—	6.20

Simeri'a—Petrosieni

Simeri'a	6.—	10.35	4.22
Streiu		11.26	4.58
Hategu	7.21	12.23	5.42
Pui		1.21	6.36
Crivadia		2.23	7.24
Banita		3.19	8.04
Petrosieni	9.45	4.—	8.36

Petrosieni—Simeri'a

Petrosieni	6.00	10.50	6.20
Banita	6.41	11.40	
Crivadia	7.19	12.19	
Pui	7.57	1.05	
Hategu	8.36	1.54	8.52
Streiu	9.18	2.49	
Simeria	9.52	3.27	9.35

Aradu—Timisiór'a

Aradu	6.15	11.30	5.56
Aradulu-noi	6.43	11.54	
Németh-Ság.	7.05	12.19	
Ving'a	7.32	12.47	6.42
Orczifalva	7.48	1.04	
Merczifalva	8.08	1.20	
Sân-Andreiu	8.19	1.38	
Timişór'a	8.42	2.04	7.39

Timisiór'a—Aradu

Timişór'a	8.—	1.11	8.05
Sân-Andreiu		1.39	
Merczifalva		1.57	
Orczifalva		2.16	
Ving'a	9.02	2.46	9.46
Németh-Ság.		3 03	
Aradulu-noi		3.36	
Aradu	9.44	3.50	10.55

Ghirisiu—Turd'a

Ghirişu	7.48	10.35	3.40	10.20
Turd'a	8.08	10.55	4.00	10.44

Turd'a—Ghirisiu

Turd'a	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirişu	5.10	9.50	2.50	9.10

Sighisiór'a—Odorheiu

Sighişór'a	4.30	11.25
Odorheiu	7.21	2.11

Odorheiu—Sighisiór'a

Odorheiu	8.15	3.15
Sighişór'a	10.52	6.10

M.-Ludosiu—Bistritia

Mureşu-Ludoşu	1.—
Tagu-Budatelecu	6.48
Bistriţa	9.59

Bistritia—M.-Ludosiu

Bistriţa	1.16
Tagu-Budatelecu	4.15
Mureşu-Ludoşu	7.21

Nota: Numerii incuadraţi cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Copsi'a-mica—Sibiiu

Copşa-m.	2.32	10.57	7.10
Şeic'a mare			7.48
Loamneşu			8.27
Ocn'a	4.08	12.22	8.59
Sibiiu	4.26	1.40	9.23

Sibiiu—Copsi'a-mica

Sibiiu	7.44	4.49	10.17
Ocn'a	8.11	5.09	10.43
Loamneşu			11.09
Şeic'a-mare			11.40
Copşa-m.	9.34	6.20	12.05

Cucerdea—Osiorheiu—R.-sas.

Cucerdea	2.35	8.20	2.41
Cheţa		8.53	3.11
Ludoşu	8.26	9.11	3.27
M.-Bogatu		9.39	3.41
Cipeu-Iernut		10.18	4.18
Kerelő-S.-Pál		10.34	4.33
Nirasteu		10.58	4.56
Oşorheiu	5.07	11.39	5.14
	5.50	12.20	5.36
Regh.-sas.	7.25	1.55	7.15

R.-sas.—Osiorheiu—Cucerdea

R.-sasescu	3.44	3.22	8.—
Oşorheiu	5.14	5.05	9.35
	5.20	5.54	10.05
Nirasteu	5.38		
Kerelő-S-Pál	5.59		
Cipeu-Iernut	6.20		
M.-Bogatu	6.50		
Ludoşu	6.58	7.41	12.31
Cheţa	7.18		
Cucerdea	7.47	8.25	1.15

Simeri'a—Hunedór'a

Simeri'a	4.40	10.50	9.56
Cern'a	5.02	11.18	10.08
Hunedór'a	5.38	11.48	10.32

Hunedór'a—Simeri'a

Hunedór'a	2.32	4.46	7.22
Cern'a	3.—	5.11	7.50
Simeri'a	3.20	5.28	8.10

Budapest'a, gara de vestu — Rusiava—Vercerova.

	Orient Expres	Trenu de persone	Trenu accelerat	Trenu de persone	Trenu accelerat
Viena	9.06	11.—	9.—	9.15	4.15
	Vineri				
Budapesta	1.85	8.24	2.35	6.30	10.10
Czegléd	circul. numai Sâmb.	10.25	3.50	8.51	11.25
		10.35	3 56	9.06	11.31
Seghedinu	5.12	1.46	5.56	12.23	1.31
	5.18	2.12	6.—	12.52	Tren mixt.
Timişóra	7.11	5.20	7.59	4.24	9.30
	7.17	6.—	8.25	5.25	
Topoloveţi	—	7.35	9.14	6.25	11.11
Lugoşu	—	8.26	9.45	7.10	12.34
Caransebeşu	—	9.35	10.41	8.23	3.30
Teregova	—	—	11.38	9.34	5.20
Mehadia	11.28	—	—	10 49	7.20
Băile-Herculane	—	—	12.52	10.58	7.36
Topletu	—	—	1.02	11.11	7.58
Rusava	11.55	—	1.19	11.29	8.24
	12.—	—	1.27	2.01	—
Vercerova	12.19	—	1.35	2.10	—
Bucuresci.	10.55	—	1.40	—	—

Vercerova—Rusiava gara de vestu, — Budapesta.

	Trenu de persone	Trenu accelerat	Orient expres	Trenu accelerat	Trenu de persone
Bucuresci	—	—	Dum. 4.03	—	—
Vercerova	2.26	—	12.10	7.40	—
Rusava	2.35	—	12.18	3.12	4.15
	3.05	—	12.24	3.20	4.52
Topletu	3.24	—	—	3.50	5.14
Băile-Herculane	3.40	—	12.63	4.07	5.37
Mehadia	3.53	—	circ.	4.20	8.15
Teregova	5.20	—	numa	5.39	11.05
Caransebeşu	6.31	—	Lunia	6.38	12.57
Lugoşu	7.35	—	—	7.22	1.56
Topoloveţu	8.15	—		7.48	3.28
Timişóra	9.20	—	5.07	8.36	T.-m.
	9.50	—	5.13	8.44	11.20
Seghedinu	1.12	—	7.06	10.41	2.31
	1.32	—	7.13	10.47	3.05
Czegléd	4.42	—	—	12.46	6.32
	4 56	6.10	—	12.51	6.47
Budapesta	7.10	7.30	10.27	2.05	8.50
Viena	5.15	12.50	3.16	7.05	6.35

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 18 Februariŭ 1893. **Numĕrulŭ 7.**

Leo XIII.

Biserica Dumnedeului celŭi viŭ înótă în veselie.

Capulŭ ei, celŭ dintâiŭ sacerdote şi alŭ episcopilorŭ episcopŭ, îşi serbézĕ a cincidecia aniversare a înălţării Sale între urmaşii Apostolilorŭ.

Clopotele tuturorŭ bisericelorŭ catolice de pre suprafaţa celorŭ cinci continente vorŭ vesti mâne la tótă suflarea pământénă, că episcopulŭ de acum cincideci de anĭ, *Ioachimŭ Pecci*, păşesce la altariulŭ Domnuluĭ pentru a aduce jertfa necruntată eucharistică, întru multămire pentru darurile, de carĭ a fostŭ făcutŭ părtaşŭ cu atâta prisosinţă.

Şi câtŭ e de măréţă acéstă serbare! Episcopulŭ Pecci e Capulŭ creştinătăţiĭ, elŭ e gloriosulŭ Leonŭ XIII, care cârmuesce de 15 anĭ cu mână tare şi cu braţŭ înaltŭ naea taïnică a Sântuluĭ Petru.

Şi în jurulŭ Părinteluĭ cu reverinţă se adună cardinaliĭ, patriarchiĭ, archiepiscopiĭ şi episcopiĭ. Mulţime nenumĕrată de credincioşi din tóte părţile pământuluĭ a convenitŭ, ca să fie părtaşă în bucuria Pastoriuluĭ sĕŭ. Tóte statele aŭ trimisŭ representanţiĭ lorŭ, ca să dea espresiune recunoscinţeĭ, cu care datóre suntŭ Celuĭ dintâiŭ şi Celuĭ maĭ de frunte representantŭ alŭ ordiniĭ, alŭ moralităţiĭ şi alŭ civilisaţiuniĭ. Împĕratulŭ Rusieĭ tocmaĭ ca şi împĕratulŭ Austrieĭ, împĕrătésa Indiilorŭ şi împĕratulŭ Germânieĭ întocmaĭ ca şi împĕraţiĭ Turcieĭ şi a Chineĭ îşi presintă omagiile lorŭ la Acela, care ţine loculuĭ Celuĭ ce a fostŭ şi este „Împĕratulŭ împĕraţilorŭ şi Domnulŭ domnilorŭ".

Bucuria Pontificeluĭ este bucuria lumiĭ întregĭ. Privirile tóte suntŭ aţintite din noŭ spre Roma. Roma din noŭ s'a făcutŭ Capitala lumiĭ.

Se bucură catoliciĭ, pentrucă în prolungirea vieţeĭ iubituluĭ lorŭ Părinte vĕdŭ mâna luĭ Dumnedeŭ, Care atâtŭ de lămuritŭ îşi arată îngrijirea faţă cu turma Sa.

Se bucură acatoliciĭ, pentru că în mijlocŭlŭ fluctuaţiunilorŭ necurmate, la carĭ e supusă societatea în urma revoluţiuniĭ ideilorŭ perverse ale secoluluĭ, le este datŭ a privi la unŭ farŭ luminătoriŭ, care luminézĕ calea cea drépta, pre care trebue să mérgă spre a ajunge la limanŭ.

Româniĭ uniţi îşi pretindŭ partea lorŭ din bucuria obştéscă. Eĭ suntŭ pătrunşi de recunoscinţă faţă cu Papatulŭ şi în specialŭ faţă cu actualulŭ Pontifice, Leonŭ XIII. Eĭ sciŭ, că pre lângă celŭ maĭ mare bine, binele credinţeĭ adevĕrate, Pontificilorŭ din Roma aŭ a-şi mulţămi tóte titulele acelea, cu carĭ astădĭ se mândrescŭ.

Este Roma Papilorŭ aceea, care a trezitŭ în Românĭ consciinţa naţională, înecată prin vécurĭ lungĭ de restriste. Este Roma Papilorŭ, care a săditŭ în poporulŭ românescŭ dela Tisa şi până la marea négră sĕmînţa civilisaţiuniĭ apusene. Este meritulŭ Romeĭ Papale, dacă astădĭ Româniĭ suntŭ conscĭĭ de misiunea, ce o aŭ în Orientŭ, şi dacă Europa a ajunsŭ să recunóscă, cumcă în resolvarea cestiuniĭ orientale Româniĭ suntŭ elementulŭ decisivŭ, ĕră nu altŭ poporŭ, precum se credea nu chiar de multŭ.

Specială recunoscinţă datorescŭ Românii Pontificeluĭ Leo XIII. Acestŭ bărbatŭ cu adevĕratŭ providenţialŭ a recunoscutŭ de pre colinele Vaticanuluĭ adevĕrata importanţă a elementuluĭ românescŭ. Importanţa acésta a şi accentuat'o cu deosĕbite ocasiĭ. Pentru motivulŭ acesta şi iubesce elŭ atâtŭ de multŭ pre Românĭ. În mintea şi în inima Dînsuluĭ pre lângă „Gesta Dei per Francos" maĭ e scrisŭ şi „Gesta Dei per Romanos".

Româniĭ uniţi cunoscŭ Roma Papilorŭ şi cunoscŭ pre Leonŭ XIII. Chiar de aceea însutită trebue să fie şi este întru adevĕrŭ bucuria lorŭ.

Durere, de o mie de orĭ durere, că mulţi Românĭ nu cunoscŭ şi nu vorŭ să cunóscă Roma. Câtŭ de multŭ s'ar schimba perspectiva viitoriuluĭ românescŭ, dacă toţi ar cunósce Roma aşa, cum de faptă este!

Veni-va acestŭ timpŭ?

Noĭ nu scimŭ, dar sperămŭ cu tărie.

„Viitoriŭ de aurŭ românimea are," dice poetulŭ. Ĕră Leo XIII cu spiritŭ profeticŭ adauge: „Gesta Dei per Romanos."

„Unirea" se simte fericită, că din incidentulŭ iubileuluĭ episcopescŭ alŭ Preafericituluĭ nostru Părinte Leo XIII póte fi interpretă a sentimentelorŭ de bucurie şi de neclintită devoţiune ale clerului şi poporuluĭ românescŭ unitŭ. Ea nu face alta, decâtŭ repetesce urarea universală, cândŭ dice:

Trăéscă Leo XIII!

Din viaţa P. S. P. Leo XIII.

„Pentru lucruri mari te-a menitu pre tine Domnulu.“ Aceste cuvinte le-a îndreptatu la anulu 1838 administratorulu episcopescu din Anagni cătră tinerulu Ioachimu Pecci, care atunci avea să primésca ordurile cele mici. Şi astăḑi este martoră lumea întrégă despre strălucita împlinire a cuvintelorŭ acelora profetice. Arareorí s'a bucuratu unu Pontifice de o veneraţiune atâtu de generală şi atâtu de adevĕrată, cum se bucură iubilarulu nostru Papă. Şi arareorí a fostu isvorîtă acésta veneraţiune din stimă atâtu de profundă şi faţă de calităţile eminente personale, cum este isvorîtă stima faţă de ilustra persónă a gloriosului nostru Pontifice Leo XIII.

Unu imnu de bucurie se va înălţa mâne în tóte părţile pământului şi unu imnu de mulţămire. Biserica întrégă, tótă suflarea catolică va fi părtaşă în serbarea aniversală a Părinteluí sĕu.

Credemŭ deci a preveni o dorinţă a cetitorilorŭ nostri, împărtăşindu-le câteva date din viaţa Pontificeluí nostru iubilarŭ.

Leonu XIII fu născutu în orăşelulu Carpineto la 2 Martie 1810. Era Pontifice pre acelu timpu Piu VII, unu Papă, care a însuflatu respectu şi iubire până chiar şi contrarilorŭ sĕi, care însă a trebuitu să sufere persecuţiuni, insulte, temniţă şi esiliu, pentru-că a îndrăsnitu a se opune celui mai puternicu omu de pre faţa pământului, luí Napoleon I. Trebue într'adevĕru să aflămŭ o coincidinţă minunată în faptulu, că Leonu XIII s'a născutu, cându tóte puterile materiale ale Europeí eraŭ contrare bisericeí, şi că s'a urcatu pre scaunulu papalu, cându la puterile acele materiale s'aŭ aliatu şi tóte patimile perverse, pre carí legea nu le póte înfrîna. Luí Piu VII istoria i-a datu tributulu recunoscinţeí sale. Şi Leo XIII, în butulu tuturorŭ persecuţiunilorŭ, la carí supusu este, e salutatu ca unu Pontifice marinimosu, ca unu împăciuitoru alu naţiunilorŭ, ca unu zelosu iniţiatoru alu unirii dintre tóte confesiunile creştine.

Viaţa publică şi-a începutŭ Leo XIII la anulu 1837. Atunci Pontificele Gregoriu XVI îlu numi prelatu domesticu şi membru alu guvernului sĕu civilu la departamentulu pentru afacerile interne.

Dela acestu anu începêndu Leo XIII n'a mai avutu pace. Până în ḑiua de aḑi, de 56 ani lucră necontenitu, şi lucră, cum puţini muritorí aŭ lucratu. Născutu sub Pontificatulu luí Piu VII, crescutu sub celu alu luí Gregoriu XVI, îlu vedemŭ, cum împarte cu Piu IX tóte greutăţile aceluí lungu Pontificatu, pentru ca după aceea să primésca ereditatea luí cea plină de sarcini.

Din Roma îlu aflămŭ pre Leonu XIII trimisu la Beneventu ca guvernatoru civilu. Era numai de 27 ani. Şi avea să aducă la ordine o provincie revoltată şi destrăbălată, unde ceí mici eraŭ prada celorŭ mari, unde nici viaţa nici averea locuitorilorŭ nu eraŭ scutite. Şi tinerulu prelatu a făcutu ordine. Fără consideraţiune a întemniţatu pre toţi făcĕtorii de rele. Cine n'avea voe de a se îndrepta, lua lumea în capu.

Sântulu Scaunu admirându capacitatea şi energia estraordinară a tinĕruluí Ioachimu Pecci, la anulu 1841 îlu rechemă din Beneventu şi îlu trimise în accea-şi calitate de guvernoru la Perugia. Acele-şi stărí şi acele-şi dificultăţi îlu asteptaŭ şi în noulu postu, cu carí avuse a se lupta la Beneventu. Monseniorele Pecci îşi împlini chemarea şi în Perugia. Poporulu din oraşulu Perugia şi din provincia întrégă reamintesce şi astăḑi guvernarea blândă, justă şi energică a fostuluí sĕu guvernoru Pecci. Cându Gregoriu XVI întreprinse o călĕtorie prin statele sale, a fostu atâtu de surprinsu de ordinea, ce o află în Perugia şi în provincie, încâtu nu găsia cuvinte pentru a da espresiune mulţămiriĭ sale.

Satisfacţia Pontificeluí se manifestă în fapte. Abia după doí ani petrecuţi în Perugia îlu numi pre Monseniorele Pecci la anulu 1843 nunţiu apostolicu la curtea regală din Belgiu, ridicându-lu totodată şi la demnitatea de archiepiscopu titularu de Damiata.

Ca nunţiu a aflatu Monseniorele Pecci terenu acomodatu spre a desvolta capacităţile sale de bărbatu de statu. Activitatea de nunţiu a luí Ioachimu Pecci până în ḑiua de aḑi e apreţiată şi reamintită la curtea regeluí Leopold. Nicí cându n'a fostu între naţiunea belgă şi între Scaunulu Apostolicu o legătură mai cordială şi mai împelşugată în roduri de progresu religiosu şi socialu, ca pre timpulu nunţiaturei luí Ioachimu Pecci. Regele Leopold, care trecea de celu mai învăţatu şi de celu mai distinsu dintre toţi suveraniĭ Europeí, a ḑisu odată cătră nunţiulu Pecci următórele cuvinte memorabile: *„Monseniore, DTa nu eşti numai unu prelatu, care faci onóre ĭerarchieí bisericesci, ci eşti şi unu mare bărbatu de statu.“*

La anulu 1845 muri episcopulu din Perugia. Poporulu din acea diecesă, aducêndu-şi aminte de binefacerile fostuluí sĕu guvernatoru civilu, decise ca unu singuru omu a trimite o deputaţie numĕrósă la Papa Gregoriu XVI, ca să cĕră de episcopu pre nunţiulu din Bruxelles. Pontificele Gregoriu XVI ascultă dorinţa diecesanilorŭ din Perugia şi numi pre Monseniorele Pecci episcopu, rechemându-lu dela curtea din Bruxelles.

Bucuria Perugínilorŭ la audulu acesteí sciri nu se póte descrie. Ḑile întregi nu voiaŭ să încete serbările şi totu soiulu de manifestaţiuni. Instalarea episcopuluí Pecci a fostu o serbătóre, cum n'a mai fostu în Perugia.

În scaunulu episcopescu din Perugia a rĕmasu Monseniorele Pecci, până cându voinţa dumneḑeéscă l'a înălţatu la cea mai înaltă demnitate de pre pământu, la Tronulu Pontificalu.

Trece preste intenţia acestorŭ şire a descrie în detaiu activitatea episcopéscă a Monseniorelui Pecci. Fie de ajunsu a se sci, că diecesa Perugia s'a făcutu modelu între tóte diecesele Italieí şi încă în tóte privinţele.

La anulu 1853 în 19 Decembre Monseniorele Pecci a fostu creatu cardinalu, éră în luna Septembre a anuluí 1877 Camerlengo alu Sânteí Biserice catolice. În urma acesteí numirí cardinalului Pecci a fostu silitu a se muta la Roma. A făcut'o fără a renunţa la scaunulu episcopescu din Perugia. Nu-lu lăsa inima nicí dorinţa comună a fiilorŭ sĕi.

Este de lipsă a se sci la acestu locu, că demnitatea de Camerlengo alu Sânteí Biserice catolice între împrejurărí ordinare nu prea are însĕmnătate. Dar îndată ce este prospectu de o schimbare de Papă prin mórte, — căci în sfârşitu şi Papiĭ morŭ, — demnitatea acésta capĕtă o importanţă fórte mare. Pentru că în timpulu dela mórtea Papeí până la alegerea celuí noŭ, cardinalulu Camerlengo este acela, care substitue pre Papa, care domnesce în Vaticanu şi care conduce alegerea. Chiar din acestu motivu demnitatea de Camerlengo este óreşicum o designare a fiitoruluí Papă.

La anulu 1878, unu anu după numirea cardinaluluí Pecci de Camerlengo, muri nemuritoriulu Pontifice Piu IX. Sarcina de a conduce alegerea nouluí Papă căḑu pre umerií luí Ioachimu Pecci.

Mâne voru fi cincíspreḑece ani, de cându se întrunirá 61 cardinalí în Vaticanu pentru a proceda la alegerea nouluí Pontifice. La prima votisare nu se putea cunósce voinţa alegĕtorilorŭ, dar numele cardinaluluí Pecci se auḑia rostindu-se desu. La a dóua votisare maĭoritatea e a cardinaluluí Pecci. Elu trĕmură, protestéză, ḑice, că nu e vrednicu de a fi Pontifice. Colegiulu cardinalilorŭ însă rĕmâne nemişcatu. În dóuĕḑeci Februariu se face votisarea a treia. Cardinalulu Pecci întrunesce dintre 61 voturi 44 şi e proclamatu de Papă. Elu mai stă la îndoélă, ar vré să scape de sarcină, dar voinţa colegilorŭ îlu desarméză, şi elu declară, că primesce numele de Leo XIII. În 3 Martie Leo XIII este încoronatu şi se scobóră în biserica Sântuluí Petru pentru a da lumiĭ întregi binecuvîntarea sa apostolică.

Leo XIII era de 69 ani, cându s'a urcatu pre Scaunulu Sântuluí Petru. Etatea înaintată, constituţia trupéscă slăbită prin multe şi grele morburi deşteptase în mulţi temerea, că noulu Papă nu va puté purta sarcina grea a Pontificatuluí. Dar étă, că mâne se împlinescu 15 ani, de cându apasă tiara fruntea încărunţită a iubituluí nostru Părinte.

Şi elu şi acum e veselu, şi acum neîncetatu lucră şi între grijile Sale află timpu şi pentru a gândi la peregrinajulu nostru românescu, ce se pregătesce a-lu saluta.

Activitatea pontificală a gloriosuluí nostru Pontifice nu se póte descrie între marginile, ce trebue să mi-le punu. O schiţare scurtă va fi de ajunsu.

Leo XIII este Pontificele inteligínţelorŭ. Elu a reformatu teologia şi filosofia. Aceste sciinţe supreme s'aŭ avîntatu sub Pontificatulu Dînsuluí la o perfecţiune, cum le întîlnimŭ numai

în epoca de aurŭ a creştinismuluĭ, în epoca sânţilorŭ Părinţi. Studiile şi cercetările istorice aŭ luatŭ unŭ noŭ avîntŭ. Archeologia, literatura clasică, oratoria sacră şi profană, mulţămită iniţiativeĭ şi sprijiniriĭ marinimóse a luĭ Leo XIII, înfloresc̆ŭ din noŭ, şi institutele superióre din Roma ér aŭ începutŭ să întrunéscă pre tóte naţiunile pămîntuluĭ. Astronomia încă are a fi recunoscĕtóre Pontificeluĭ Leo XIII. Observatoriulŭ astronomicŭ din Vaticanŭ, ridicatŭ cu munificenţa liberală a luĭ Leo XIII, este unulŭ dintre cele maĭ bine adjustate din tótă lumea.

Pentru biserica universală suntŭ totŭ atâtŭ de marĭ meritele luĭ Leo XIII. Elŭ a făcutŭ afrontŭ erorilorŭ nenumĕrate ale vĕculuĭ nostru. Elŭ pentru tóte cestiunile cele marĭ, ce frămîntă aḑĭ omenimea, a sciutŭ găsi lĕculŭ infalibilŭ în comórĕle doctrinelorŭ luĭ Christŭ. Specialŭ meritŭ alŭ Papeĭ Leo este, că astăḑĭ legătura dintre Papatŭ şi episcopatŭ e maĭ puternică, decâtŭ orĭ cândŭ maĭ înainte. Prin legătura acésta s'a făcutŭ numaĭ posibilŭ, ca puterea şi splendórea Papatuluĭ să strălúce şi să impună maĭ multŭ, ca altădată.

Activitatea pre terenulŭ socialŭ este aceea, care maĭ multŭ a atrasŭ Pontificeluĭ Leo XIII recunoscinţa lumiĭ civilisate. Societatea modernă acum resimte urmările funeste ale revoluţiuniĭ din vĕculŭ trecutŭ. Ideile atunci sĕmĕnate acum aducŭ rodulŭ. Şi rodulŭ e unŭ focŭ periculosŭ sub spuză, care ameninţă a isbucni şi a cutropi societatea întrégă şi statele tóte. Étă în puţine cuvinte caracterisarea cestiuniĭ sociale, care este în tóte ţĕrile, dar sub forme deosĕbite şi în mĕsură maĭ acută saŭ maĭ puţinŭ acută. Guvernele privescŭ cu neputintă la desfăşurarea pericululuĭ ameninţătorŭ. Vĕdŭ, că suntŭ lucruri, carĭ cu legĭ nu le poţĭ regulamenta. Trebue să întri în consciinţe şi nu poţĭ, căcĭ aĭ nevoe de putere morală.

Puterea morală a Papatuluĭ póte singură să rasolveze cestiunea socială. Şi Leo XIII a priceputŭ misiunea sa, s'a pusŭ la lucru, a datŭ îndrumările de lipsă. Şi laudă să fie multorŭ guverne, că nu şĭ-aŭ închisŭ urechile, ci începŭ a merge pre calea, ce li-s'a arĕtatŭ.

Ca omŭ de statŭ e totŭ atâtŭ de mare Leo XIII, câtŭ este de mare ca Pontifice. Interveţiunea luĭ a făcutŭ, că dóuĕ puternice naţiunĭ, Spanioliĭ şi Germâniĭ, n'aŭ trebuitŭ să pórte urmările unuĭ sângerosŭ răsboiŭ. Interveţiuniĭ luĭ se datorésce, că prin pacea religiósă s'a restabilitŭ în Germânia şi pacea civilă. Interveţiuniĭ luĭ Leo XIII se va scrie, dacă Irlanda îşĭ va redobândi de multŭ oftata sa autonomie. Interveţiuniĭ luĭ Leo XIII se datorésce, că în Francia se promite consolidarea republicel pre base creştinescĭ şi morale. Interveţiuniĭ luĭ este a se mulţămi, dacă în America de Nord s'a încunjuratŭ o scisiune între catolicĭ şi prin acésta o sguduire şi a statuluĭ civilŭ.

Încă unŭ meritŭ alŭ gloriosuluĭ nostru Pontifice maĭ trebue să relevămŭ. Este activitatea, ce o desvóltă pentru unirea creştinilorŭ disidenţĭ cu biserica Romeĭ. Leo XIII a recunoscutŭ, că rĕulŭ celŭ maĭ mare, ce bântue societatea creştinéscă, este desbinarea religiósă, care împedecă chiar şi progresele civilisaţiuniĭ. Silinţele luĭ Leo XIII pentru încetarea acestuĭ rĕŭ nu se potŭ releva de ajunsŭ. De ar da ceriulŭ, ca silinţele dînsuluĭ să aĭbă succesulŭ doritŭ!

De închiare trebue să maĭ relevămŭ, că Leo XIII pórtă o afecţiune specială faţă de noĭ Româniĭ. Afecţiunea acésta l'a făcutŭ să-şĭ esprime dorinţa de a vedé pre archiereiĭ nostri, şi bunăvoinţa cu care ĭ-a primitŭ nu a avutŭ margini. Dovadă despre afecţiunea acésta este şi primirea ce o pregătesce peregrinilorŭ nostri. A acordatŭ îndată audienţa dorită, a trimisŭ binecuvîntarea Sa asupra opereĭ începute, a numitŭ unŭ comitetŭ de primire ad hoc, a dispusŭ ca peregrinilorŭ românĭ să li-se facă memorabilă petrecerea în cetatea eternă.

Étă cine este Leo XIII şi étă câte suntŭ cuvintele, pentru carĭ trebue să ne veselimŭ şi să ĭubilămŭ împreună cu Părintele nostru.

De ale peregrinajuluĭ. — Timpulŭ plecăriĭ nóstre la Cetatea eternă se apropie. Reamintimŭ acelŭ timpŭ. Este în 27 Martie st. n. la 2 óre 20 minute d. a. dela gara rĕsăriténă din Budapesta. Sosirea în Roma va fi Sâmbătă în 1 Aprile. Pre cale ne vomŭ opri pre câte o ḑi în Fiume, Venezia şi Florenţa.

Ceĭ ce aŭ să fie acasă pre Paschĭ, vorŭ pleca din Roma Marţĭ sara în 4 Aprile şi pre Joia mare potŭ fi la ale sale.

Preţurile de participare suntŭ: *Budapesta—Roma şi înderĕptŭ,* cu întreţinere completă în Venezia, Florenza şi Roma: cl. I. — 190 fl., cl. II — 158 fl.

Budapesta — Roma — Neapolŭ—Genua—Milano—Budapesta, cu 10 ḑile întreţinere completă: cl. I — 226 fl., cl. II 185 fl.

Observămŭ că sub întreţinere este a se înţelege: cuartirŭ, luminatŭ, serviţiŭ, dejunŭ şi table d' hôte (prânḑŭ mare), omnibus la sosire şi plecare şi taxele ciceronilorŭ.

Observămŭ maĭ departe, că diferinţa între clasa I şi II este numaĭ la călĕtorie pre trenŭ; în întreţinere nu este dosĕbire, de-órece toţĭ se împărtăşescŭ de întreţinere de prima clasă şi toţĭ vorŭ locui, dacă doriscŭ, în *chilĭ separate.*

În fine observămŭ, că ceĭ ce doriscŭ a petrece în Italia timpŭ maĭ îndelungatŭ, potŭ s'o facă. Tóte biletele aŭ valóre pentru 60 de ḑile. Maĭ multŭ. Pentru aceştia suntemŭ aplicaţĭ a dobândi unŭ favorŭ. Anume le vomŭ câştiga cupóne de Hôtele, cu carĭ vorŭ puté să aĭbă în tóte oraşele Italieĭ întreţinere completă pentru 5 fl. saŭ 10 frs pre ḑi. Binevoéscă doritorĭĭ de a avé acestŭ favorŭ a se adresa la redacţiunea nóstră.

Pentru ca să avemŭ tóte comoditătile trebuincióse, este netrecutŭ de lipsă, ca să comandămŭ vagóne separate şi chilĭ prin Hôtele. Aşa dară toţĭ ceĭ ce vorŭ să participe suntŭ rugaţĭ a se insinua *celŭ multŭ până în 28 Februarie st. n.* şi a trimite totodată o anticipare de câte 50 fl. de persónă la redacţia nóstră. Fără anticiparea acésta nu putemŭ privi pre nimenĭ de membru alŭ peregrinajuluĭ.

Şi până la publicarea programuluĭ observămŭ pentru preoţiĭ nostri, că în Roma să binevoéscă a se presenta în reverendă, grecă şi pălărie lată, ca astfelŭ să dămŭ espresiune alipiriĭ nóstre faţă de datinele şi instituţiunile nóstre.

Rugămŭ dară urgentŭ insinuările. După terminulŭ de 28 Februarie numaĭ cu anevoe se vorŭ maĭ puté primi participanţĭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Peregrinĭĭ latino-catolicĭ aŭ plecatŭ spre Roma Joĭ în numĕrŭ de aprópe 300 de persóne. La Sânţia Sa Leonŭ XIII îĭ va presenta în 22 a l. c. episcopulŭ dela Alba Regală Dr. Filipŭ Steiner.

În afacerea căsătorieĭ civile s'aŭ maĭ pronunţatŭ prin circulare episcopulŭ Dulánszky dela Pécs şi Hidassy dela Szombathely. Ambiĭ în circularele sale provocându-se la decrete de ale conciliilorŭ şi la constituţiunĭ papale arată, că contractulŭ căsătorieĭ nu se póte despărţi de sacramentŭ, şi că aşa numita căsătorie civilă nu e altceva decâtŭ unŭ concubinatŭ. — Duminecă şi Lunĭ se va ţiné la Şopronŭ unŭ congresŭ catolicŭ spre a determina modulŭ, cum să se paraliseze tendinţele guvernuluĭ inimice bisericeĭ.

Precum scriŭ unele foĭ magiare, şi între Sêrbĭ se începŭ mişcările contra matriculelorŭ civile şi a căsătorieĭ civile. Chiar şi calvinilorŭ le însuflă îngrijirĭ politica bisericéscă a guvernuluĭ. Aşa dară, afară de Jidovĭ şi câţĭ-va politicĭ liberalĭ, nimenĭ nu doresce în Ungaria resolvirea cestiunilorŭ bisericescĭ după planulŭ intenţionatŭ de guvernŭ.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII din incidentulŭ ĭubileuluĭ sĕŭ episcopescŭ de 50 de anĭ a primitŭ în 17 a l. c. pre peregrinĭĭ italienĭ. Pentru ḑiua de 18 Februariŭ, adecă pentru astăḑĭ, a fostŭ destinată primirea uneĭ deputaţiunĭ internaţionale, carea are de scopŭ a saluta pre Părintele tuturorŭ naţiunilorŭ catolice. Dară Sânţia Sa doresce a petrece în linişte ḑiua de 18 a l. c. spre a se pregăti la Liturgia ĭubilară, ce o va celebra mâne Duminecă în 19 a l. c. în biserica Sântuluĭ Petru.

Germânia.

În şedinţa de Lunĭ a camereĭ deputaţilorŭ pertractându-se budgetulŭ cultelorŭ, şi fiindŭ vorbă despre educaţiunea religiósă a pruncilorŭ din căsătoriile mestecate, a declaratŭ ministrulŭ de culte, că dacă cutare părinte este în stare a-şĭ instrua însu-şĭ pruncĭĭ în religiune, atuncĭ nu este necesarŭ, ca ei să maĭ priméscă şi altă instrucţiune religiósă; numaĭ câtŭ religiunea, în care se instruéză pruncŭlŭ, să fie în adevĕrŭ religiune. Religiune ateistă saŭ fără de Dumneḑeŭ nu esistă. Legile nu determină, ca pruncĭĭ să aĭbă libertate deplină de consciinţă. Deputatulŭ Wackebarth (conservativŭ) este de

părere, că Jidovii din lipsa educaţiuniĭ religióse-morale ar trebui eschişĭ dela tóte oficiile de statŭ auctoritative.

Francia.

În şedinţa din Sâmbăta trecută a camereĭ francese deputatulŭ radicalŭ Hubard a interpelatŭ guvernulŭ întrebându între altele, ce caractĕrŭ politicŭ are îndrumarea ambasaduluĭ francesŭ de lângă Vaticanŭ spre a felicita pre Sânţia Sa Leonŭ XIII din incidentulŭ iubileuluĭ sĕŭ episcopalŭ de 50 de anĭ. Ministrulŭ de esterne Develle a rĕspunsŭ îndată, că maĭ multe state s'aŭ decisŭ, să feliciteze pre Pontificele prin legaţĭ estraordinarĭ. Atare legatŭ trimite împĕratulŭ Germânieĭ şi până şi sultanulŭ. Elŭ crede, că şi Francia a lucratŭ corectŭ îndrumându pre ambasadorulŭ sĕŭ de lângă Vaticanŭ, să feliciteze pre Papa în numele republiceĭ. Rĕspunsulŭ ministruluĭ a fostŭ primitŭ cu aplause generale. La celealalte părţĭ ale interpelaţieĭ luĭ Hubard rĕspunsulŭ cu învoirea camereĭ s'a amânatŭ pre timpŭ nedeterminatŭ.

Spania.

Noulŭ nunţiŭ papalŭ la curtea regală spaniolă, Monsignorele Cretoni, în curêndŭ va merge la Madrid spre a-şĭ ocupa postulŭ. Elŭ va primi dela Sânţia Sa Leonŭ XIII instrucţiunĭ detaiate pentru resolvirea maĭ multorŭ cestiunĭ bisericescĭ-politice pendente. Dară cestiunea sulevată de ministeriulŭ Sagasta de a reduce numĕrulŭ episcopatelorŭ din Spania nu se va tracta între nunţiulŭ din Madrid şi regimulŭ de acolo, ci resolvirea eĭ se va cerca în Roma între secretariulŭ de statŭ alŭ Pontificeluĭ şi între ambasadorulŭ Spanieĭ de lângă Vaticanŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa dela 14 a l. c. a caseĭ magnaţilorŭ, fiindŭ vorbă despre serbarea mileniuluĭ, br. Pronay inspiratŭ de patriotismŭ (?) a propusŭ, ca naţiunea (magiară) cu ocasiunea serbăriĭ mileniuluĭ celŭ puţinŭ în parte să-şĭ realiseze aspiraţiunile sale, maĭ alesŭ prin înfiinţarea unuĭ institutŭ militariŭ superiorŭ magiarŭ. Adecă şi dlŭ baronŭ nutresce aspiraţiunĭ kossuthiste, carĭ ţintescŭ la desfacerea de Austria şi la introducerea armatel naţionale magiare. Contele Zichy Nándor reflectându la înflăcărata vorbire a luĭ Pronay a dişŭ, că *mileniulŭ nu trebue serbatŭ prin accentuarea direcţiunilorŭ utopice şi şovinistice, ci prin instituţiunĭ salutare şi prin mulţămită faţă de factoriĭ, ce conlucră pentru binele comunŭ.* Cuvintele conservativuluĭ conte aŭ amărîtŭ pre patrioţiĭ nostri magiarĭ. Causa este, că ĭ-a atinsŭ, unde-ĭ dóre.

Comisiunea esmisă pentru pertractarea proiectuluĭ de lege referitoriŭ la judicatura Curieĭ în afacerile electorale a primitŭ proiectulŭ în generalŭ şi va trece Lunĭ la desbaterea luĭ specială.

Francia.

În sĕptĕmâna trecută i-s'a făcutŭ guvernuluĭ francesŭ în camera deputaţilorŭ grave imputărĭ din partea deputatuluĭ Cavaignac din causă, că în afacerea Panama s'ar fi făcutŭ presiune asupra judecătorilorŭ spre a sista urmărirea foştilorŭ ministri Rouvier şi Flopuet, precum şi a maĭ multorŭ deputaţĭ compromişĭ în acéstă afacere scandalósă. Cavaignac, care este bărbatŭ talentatŭ şi energicŭ, va păşi în cameră cu unŭ proiectŭ de resoluţiune, prin care se îndrumă guvernulŭ a dispune continuarea investigaţiunilorŭ în afacerea Panama. Propunerea acésta póte aduce cu sine căderea cabinetuluĭ actualŭ. Tribunalulŭ în fine a adusŭ sentinţă contra unora din ceĭ compromişĭ în afacerea Panama; anume Ferdinandŭ şi Carolŭ (tatălŭ şi fiulŭ) Lesseps pentru înşelăciune şi abusŭ de încredere aŭ fostŭ condamnaţĭ la câte 5 anĭ carcerŭ şi 3000 frs amîndă în banĭ, Fontanet şi Cottu totŭ pentru înşelăciune şi abusŭ de încredere la câte 2 anĭ de carcerŭ şi 3000 frs amîndă, ĕră Eiffel pentru abusŭ de încredere la 2 anĭ de carcerŭ şi 20,000 frs amîndă. Sentinţa tribunaluluĭ unele ţiare liberale o află prea aspră şi credŭ, că Lesseps bĕtrânulŭ va fi agraţiatŭ de cătră preşedintele republiceĭ. Ómeniĭ neamestecaţĭ în afacerea Panama află însă sentinţa de justă. Contra sentinţeĭ aduse aŭ apelatŭ deja condamnaţiĭ.

Anglia.

Lunĭ în 13 a l. c. a fostŭ una din cele maĭ memorabile şedinţe ale camereĭ deputaţilorŭ, căcĭ atuncĭ a presentatŭ bĕtrânulŭ Gladstone bilulŭ „Home-rule“, prin care voesce a reda Irlandeĭ pre cale legislativă autonomia, ca astfelŭ să se pună capetŭ nemulţămirilorŭ îndreptăţite şi deselorŭ conjuraţiunĭ ale Irilorŭ. În motivarea proiectuluĭ sĕŭ de lege a dişŭ Gladstone, că legea de rigóre permanentă este imposibilă. Cu ocasiunea uniuniĭ s'aŭ promisŭ şi pentru Irlanda acelea-şĭ legĭ ca şi pentru Anglia, dară promisiunea acésta nicĭ odată nu s'a împlinitŭ. Cincĭ din şese părţĭ ale deputaţilorŭ irlandesĭ suntŭ naţionalişti. Nu voesce să amenînţe Anglia, dară dacă acésta se va opune tot-deuna pretensiunilorŭ irlandese, îşĭ va eshauria puterile. Guvernulŭ ungurescŭ ar puté învĕţa fórte multŭ dela marele politicŭ şi bărbatŭ de statŭ alŭ Angliel. De alte orĭ le place a se mândri cu aceea, că constituţionalismulŭ Ungarieĭ samănă cu celŭ alŭ Angliel.

Corespondinţe.

Dela unŭ amicŭ alŭ causeĭ clerului, carea „Unirea“ pururea e gata a o apĕra cu armele adevĕruluĭ şi ale dreptăţiĭ, primimŭ cu numirea „Echo la luptele Uniriĭ“ următórea corespondinţă:

Stimate Domnule Redactorŭ!

Cu unŭ felŭ de compătimire am cetitŭ aşa numitulŭ articulŭ de fondŭ din Nr. 22 a. c. alŭ „Gazetei Transilvanieĭ“, în care cu o naĭvitate şi într'unŭ stilŭ de şcólă se propune ca unŭ ce de sine înţelesŭ principiulŭ, că clerulŭ este responsabilŭ înaintea preseĭ „naţionale“ pentru tóte faptele sale.

Precum vede uşorŭ orĭ cine, „Gazeta“ arógă jurnalisticeĭ „naţionale“ dreptulŭ de judecătoriŭ preste clerulŭ nostru.

E bine! Credemŭ însă, că şi „Gazeta“ e de acordŭ cu noĭ, că treĭ suntŭ criteriile maĭ însĕmnate ale unuĭ judecătoriŭ. Întâiŭ să fie determinatŭ, ca să pótă fi uşorŭ aflatŭ; a dóua, să aibă posibilitate de a cerca şi de a afla adevĕrulŭ obiectivŭ în fiesce care casŭ, cândŭ are să se pronunţe, şi a treia, să aibă şi cunoscinţele de lipsă spre a puté aduce sentinţă dréptă, şi putere de a o şi esecutá. Fără aceste treĭ nu esistă judecătoriŭ.

Acum ce atinge recerinţa întâiă, ca judecătoriulŭ să fie bine determinatŭ, „presa naţională“ a „Gazeteĭ“ e unŭ ce aşa vagŭ, câtŭ însă-şĭ „Gazeta“ nu credemŭ, că ar fi în stare a ne spune corectŭ, care presă e „naţională“ şi care nu? Ba dacă ar spune sincerŭ şi chiarŭ, ce-ĭ zace pre inimă, ar susţiné, că numaĭ singură „Gazeta“ e „presa naţională“. Căcĭ pre „Unirea“ şi pre „Telegrafulŭ“ nu le consideră de atarĭ, pre cea dintâiŭ fiindŭ că e „iesuitică“, pre celŭ din urmă din alte motive. De „Tribuna“ nicĭ nu voesce să audă. Bine! Dară dacă alţiĭ aŭ părere chiar contrară faţă cu „Gazeta“ despre aceea, că unde e „presa naţională“, bună óră ca ceĭ de astăprimăvară, carĭ pre „Gazeta“ o numiaŭ nu „naţională“, ci „trădătóre“? Unde maĭ rĕmâne dară „presa naţională“, la care sĕracŭlŭ clerŭ „să-şĭ caute dreptatea, şi căreia să se supună cu umilinţă“? Saŭ dóră „presa naţională“ e cea scrisă în limba română? Atuncĭ şi „Ungaria“ are dreptŭ de judecătoriŭ ca şi „Gazeta“, ĕră „Romänische Jahrbücher“ nu. Saŭ póte „presa naţională“ e aceea, carea stă pre basa programuluĭ partiduluĭ naţionalŭ? Cine a datŭ însă partiduluĭ naţionalŭ dreptulŭ de a fi judecătoriŭ preste purtarea oficiósă a clerului? Şi apoĭ pre lângă aceea, „Gazeta“ nu cunósce în Ardélŭ altă fóe, carea să stea pre basa acestuĭ programŭ, decâtŭ pre ea singură. Ceĭ ce însă astă-primăvară o numiaŭ „trădătóre“, nu voiaŭ nicĭ să audă, că „Gazeta“ stă sincerŭ pre basa aceluĭ programŭ. Şi aşa bietulŭ clerŭ nu-şĭ póte afla nicăirĭ „judecătoriulŭ“, deşi bate pre la tóte uşile indicate fără voe în şirurile „Gazeteĭ“.

Ce atinge criteriulŭ alŭ doilea, ca judecătoriulŭ să aibă posibilitatea de a cerca şi de a afla adevĕrulŭ obiectivŭ înainte de a se pronunţa, întrebămŭ, că orĭ ce presă, „naţională“ saŭ nenaţională, are óre criteriulŭ acesta saŭ nu? Să vedemŭ! În „Gazeta“ saŭ airea apare o corespondinţă anonimă, însă violentă în contra purtăriĭ oficióse a unuĭ bietŭ preotŭ saŭ protopopŭ. De unde va sci „Gazeta“, că óre adevĕrate suntŭ saŭ nu atacurile şi invectivele din corespondinţă? Din rĕspunsulŭ celuĭ atacatŭ? Celŭ atacatŭ la totŭ casulŭ va nega! Ce va face dară „Gazeta“? Principiile dreptăţiĭ poftescŭ, să se facă cea maĭ severă investigaţiune înainte de a se edice verdictulŭ. Acum apoĭ credemŭ, că va concede şi „Gazeta“, că nicĭ o presă pre lume, „naţională“ saŭ nenaţională, nu e capabilă de a face o atare investigaţiune.

Vine criteriulŭ alŭ treilea, că judecătoriulŭ să aibă şi cunoscinţele de lipsă spre a puté aduce sentinţă dréptă, şi şi puterea de a o esecuta. Acum întrebŭ, ce cunoscinţă póte să fie în biroulŭ celorŭ maĭ multe foĭ, unde lucră nisce ómenĭ tinerĭ fără esperinţă şi praxă judicială, ĕră alţiĭ maĭ bĕtrânĭ nu aŭ nicĭ idee despre persóna, împrejurările şi motivele inculpatuluĭ? Asta o scie maĭ bine ca orĭ cine însă-şĭ „Gazeta“, de-órece de câte orĭ vre-unŭ corespondentŭ anonimŭ atacă

pre vre-unŭ preotŭ, tot-deuna se feresce a pronunța și sentință asupra luĭ. Ĕră apoĭ și dacă ar pronunța sentința, ce valóre póte să aibă sentința, după ce și „Gazetelĕ" ca și orĭ căreĭ alte foĭ îĭ lipsesce orĭ ce putere esecutivă?

Este adevĕrată, că suntŭ casurĭ, cândŭ prin o coincidință anumită a împrejurărilorŭ fapte oficióse de ale singuraticilorŭ ajungŭ la cunoscința publică, câtŭ nimenĭ nu se maĭ îndoesce despre esistința lorŭ, devinŭ așa dicêndŭ cestiunĭ publice constatate, bună óră ca afacerea Panama. Atuncĭ și jurnalistica ca orĭ cine are dreptŭ a se pronunța asupra lorŭ, nu însă spre a aduce sentință judecătorĕscă, căcĭ aceea se ține singurŭ numaĭ de organele publice ale justițieĭ, ci spre a informa și chiarifica publicŭlŭ cetitoriŭ. A susține însă, că membriĭ cleruluĭ nostru, îndată ce în „Gazeta" saŭ airea apare o corespondință anonimă, purcésă în cele maĭ multe casurĭ din rĕsbunare, invidie saŭ rancóre, care-lŭ atacă pre óre careva, numaĭ decâtŭ, să-și țină de o sântă datorință a se umili înaintea aceleĭ foĭ, și a se purifica înaintea eĭ, saŭ a dice unŭ *„pater peccavi"*, ca înaintea unuĭ superiorŭ și judecătoriŭ competentŭ, probatŭ și dreptŭ, însémnă a desbrăca clerulŭ de tótă demnitatea pusĕțiuniĭ sale, a-lŭ helotisa față cu presa, a-lŭ sili să trécă pre sub furcile caudine ale eĭ, și a introduce în viața nóstră publică unŭ terorismŭ alŭ preseĭ, cum póte nu maĭ e nicăirĭ în Europa.

Nu controla și judicatura în purtarea oficiósă a singuraticilorŭ membri din clerŭ e chemarea preseĭ. Spre acésta din natura eĭ îĭ lipsesce tótă capabilitatea. Pentru aceea clerulŭ nostru ar face fórte bine, dacă la tóte atacurile anonime îndreptate în contra purtăriĭ unuia saŭ altuia prin „Gazeta" și pre airea ar rĕspunde cu o ignorare și tăcere suverană. Atuncĭ birourile foilorŭ nu s'ar' maĭ bucura de atarĭ corespondințe și rĕspunsurĭ la ele, fiindŭ că avêndŭ cu ce să-și umplă spațulŭ, scapă de lucru. Atuncĭ și birourile foilorŭ ar' trebui să lucre maĭ multŭ, ca să plătéscă baniĭ scumpĭ aĭ publiculuĭ. Ci chemarea preseĭ este a tracta cestiunile publice, ce se agită în viața nóstră politică, bisericéscă și culturală. Ĕră controla și judicatura asupra puteriĭ oficióse a singuraticilorŭ membri din clerŭ să o lase autorităților competente, carĭ dispunŭ și de voință și de putere spre a o îndeplini.

Nu „presa națională" saŭ nenațională are să controleze și judece purtarea oficiósă și privată a singuraticilorŭ din publicŭ. Ci chiar din contră, publicŭlŭ e singurulŭ judecătoriŭ alŭ preseĭ, pre carea dacă degenerézăsaŭ nu corĕspunde chemăriĭ și nu-ĭ satisface indigințele, fără nicĭ o îndurare are să o stîrpéscă. Publicŭlŭ e superiorulŭ preseĭ, ĕră nu presa alŭ publiculuĭ, și cândŭ publicŭlŭ nostru trecutŭ prin o școlă bună a uneĭ prese bune va fi consciŭ de acésta, atuncĭ nicĭ foĭ multŭ maĭ de valóre ca „Gazeta" nu vorŭ maĭ cuteza a păși în publicŭ cu unŭ principiŭ așa teroristicŭ, că preseĭ ca judecătoriŭ „are să se supună tótă suflarea românéscă", cum a avutŭ „Gazeta" tristulŭ curajiŭ de a susține, ca și cum publicŭlŭ și maĭ cu samă clerulŭ ar fi o massă crudă pusă la dispusĕțiunea și grația jurnalisticeĭ.

Am premisŭ șirurile aceste, căcĭ mĕ dóre inima, cândŭ vĕdŭ, cum sĕraculŭ clerulŭ nostru, pre lângă destule alte neajunse, maĭ are să maĭ sufere și nisce atarĭ umiliriĭ din partea preseĭ „naționale", pre carea o susține elŭ cu totŭ nĕcasulŭ, și carea astădĭ ar trebui să péră, dacă o ar părăsi clerulŭ. Nu e destulŭ, că clerulŭ susține pre „Gazetarĭ", ci să i-se maĭ poftéscă, să se maĭ și supună necondiționatŭ verdictuluĭ lorŭ; să le dea pâne, și totŭ elŭ să le sărute și mâna. Dar pentru acum destulŭ. Să trecemŭ la altŭ obĭectŭ.

(Va urmá).

Roșia montană Ianuariŭ 1892. [1]

Onorată Redacțiune!

Audĭsem publicându-se în biserică în Domineca înainte de sĕrbătorile Nascerii, că în presara de Crăciunŭ se vorŭ împărți școlarilorŭ lipsiți unele ajutóre. M'am presentatŭ decĭ în ajunulŭ Crăciunului pre la 5 óre postmeridiane la școla gr. catolică: aicĭ eraŭ adunați deja toți școlariĭ. Înaintea bancelorŭ pre o masă lungă era unŭ pomŭ de Crăciunŭ, decoratŭ cu fórte multe luminițe aprinse, pre masă sub pomŭ mulțime de cismuțe, năfrămĭ, șepcĭ și alte spețiĭ de hăinițe. În sală era deja adunatŭ unŭ publicŭ numĕrosŭ; presente eraŭ prea stimatele dómne Eufemia Caĭanŭ presidenta reuniuniĭ femeilorŭ, Iustina Cosma casărésa și alte membre; asemenea eraŭ presențĭ maĭ mulțĭ domnĭ, și maĭ la o parte eraŭ părinții elevilorŭ de școlă.

Elevii chiar declamaŭ poesiĭ. După maĭ multe declamărĭ bine predate elevii aŭ cântatŭ câteva colinde. După aceste părintele Ioanŭ Maĭorŭ ținu școlarilorŭ o vorbire scurtă: Elevilorŭ celorŭ maĭ săracĭ și sirguincioși li-se vorŭ împărți hăinițe, pentru ca să pótă frecventa regulatŭ școla, că aceste li-se gratifică din partea membrelorŭ reuniuniĭ femeilorŭ din iubire față de școlarĭ, că membrele reuniuniĭ prin acésta țintescŭ a face din eĭ nisce membri îndestuliți cu sine și folositorĭ societățiĭ, că cu deosebire suntŭ chiar eĭ ceĭ ce suntŭ împărtășiți din aceste dararĭ și nu alțiĭ, pentru că eĭ suntŭ fiĭ de Românĭ, credincioși de aĭ bisericeĭ și frecuentézăcu toțiĭ școla românéscă. Le pune apoĭ la inimă, să nu-și uite nicĭ odată, că eĭ suntŭ Românĭ. Îĭ maĭ îndémnă, să fie recunoscĕtorĭ, și să nu-și uite de datorințele lorŭ nicĭ odată.

După aceste s'aŭ împărțitŭ la 25 școlarĭ hăinițe, la feciorĭ cisme, șepcĭ și ciórecĭ, ĕr la fete cisme, rochițe și năfrămĭ. Se vedea pre fața unora amărăciune, că eĭ nu aŭ fostŭ împărtășiți de asemenea dararĭ, bucuria celorŭ gratificați însă nu se póte spune. Apoĭ li-s'a împărțitŭ tuturorŭ caete de scrisŭ și ceruse. Aŭ maĭ cântatŭ câteva colinde, după carĭ unŭ școlarŭ ieșindŭ în mijlocŭlŭ saleĭ prin o vorbire bine predată a mulțămitŭ reuniuniĭ în numele tuturorŭ pentru ajutórele date. La aceste dómna președintă în o vorbire scurtă îndémnă pre elevĭ la diligință și ascultare față de dlŭ învățătoriŭ, îĭ admoniézăpre elevĭ, să nu-și uite nicĭ cândŭ de cele ce le-a legatŭ de inimă dlŭ parochŭ, după carĭ dorindu-ĭe tuturorŭ sărbătorĭ fericite declară solemnitatea presentă de terminată.

Efectulŭ moralŭ, ce l'a avutŭ asupra poporuluĭ acéstă faptă generósă unică până aci în munțiĭ nostri, nu-lŭ potŭ descrie.

În ziua de Crăciunŭ intrândŭ în biserică, îmĭ fu maĭ mare surprinderea de schimbările, ce se făcuseră în ea dela Domineca trecută încócl. Înaintea altariuluĭ era așternutŭ unŭ frumosŭ și prețiosŭ covorŭ de postavŭ roșu. Asemenea ușile altariuluĭ, ce până aci eraŭ acoperite cu perdele albe, le aflăĭ acoperite cu perdele roșĭ de o materie fórte frumósă, și jurŭ împrejurŭ decorate cu nasturĭ de aurŭ. Aceste și alte decorațiunĭ mĕruute dădeaŭ bisericeĭ unŭ aspectŭ fórte plăcutŭ și serbătorescŭ. Tóte aceste suntŭ opera reuniuniĭ femeilorŭ și cu deosĕbire a zelóseĭ președinte. Totŭ din partea reuniuniĭ s'a maĭ procuratŭ pentru școlarĭ unŭ apostolieriŭ cu litere, și pentru biserică s'a renovatŭ și decoratŭ unŭ felonŭ negru, și s'a făcutŭ unŭ scaunŭ pentru deportarea morțilorŭ. Maĭ astă vară la esamenŭ a fostŭ împărțitŭ reuniunea școlarilorŭ diligenți premiĭ în valóre de 10 fl. v. a.

Ĕtă dar în decursŭ de unŭ anŭ acéstă reuniune prin zelulŭ și înțelépta conducere a comitetuluĭ, cu tóte că s'a luptatŭ cu tóte greutățile începutuluĭ, totuși a pututŭ sacrifica pentru ajutorarea școlarilorŭ și decorarea bisericeĭ suma de 145 fl. v. a., ĕr în casă ca fondŭ neatingibilŭ ĭ-a rĕmasŭ 150 fl. v. a.

Unde este zelŭ și bunăvoință, acolo e și binecuvîntarea luĭ Dumnedeŭ.

Cu tótă stima **Ulpiŭ Albini.**

[1] Întârdiată din causa lipseĭ de spațŭ. *Red.*

Noutățĭ.

Din diecesa Oradeĭ marĭ. Maiestatea Sa Monarchulŭ s'a îndurat a dărui din caseta sa privată 100 fl. pentru ridicarea turnuluĭ și instruarea internă a bisericeĭ de *Ovár*.

Din 20% a premiilorŭ solvite pentru asigurarea edificiilorŭ bisericescĭ-parochialeșcolare din diecesă la societatea „Adria", și carĭ procente suntŭ cedate dieceseĭ, până acum aŭ incursŭ 510 fl. 26 cr.

Esemplu vrednicŏŭ de imitatŭ. Ni-se scrie, că *tinerii universitarĭ românĭ din Graz* aŭ luatŭ unanimŭ frumósa hotărîre, ca cea dintâiŭ *corónă,* ce le va veni în mână, să o oferéscă *„Colecteĭ cruceriuluĭ"*, ca jertfă pentru școla română.

Pompiliŭ Pipoșŭ, directorulŭ diaruluĭ politicŭ, „Gazeta Bucovineĭ" din Cernăuțĭ a reposatŭ în 6 a c. în etate de 33 anĭ. Defunctulŭ a fostŭ unŭ publicistŭ deșteptŭ și activŭ. Până în 1891 a lucratŭ în redacțiunea „Tribuneĭ" ĕră după aceea fiindŭ chematŭ în Bucovina a contribuitŭ multŭ prin organulŭ condusŭ de elŭ la redeșteptarea simțuluĭ naționalŭ în frațiĭ bucovineniĭ și la organisarea lorŭ în unŭ partidŭ politicŭ naționalŭ, care acum impune și străiniloru. Priméscă colegiĭ dela „Gazeta Bucovineĭ" sincerele nóstre condolințe pentru perderea îndurată prin mórtea zelosuluĭ lorŭ directorŭ.

Casurĭ de mórte. *Iacobŭ Popŭ,* protopopŭ alŭ Budaculuĭ românŭ și parochŭ alŭ Nușfălĕuluĭ (Diecesa Gherleĭ), după o viață laboriósă pentru promovarea causelorŭ de interesŭ bisericescŭ și comunŭ și-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatoriuluĭ în 12 a l. c. în alŭ 70-lea anŭ alŭ etățiĭ și alŭ 44-lea anŭ aiŭ preoțieĭ. — *Ananie Popŭ,* viceprotopopŭ și parochŭ alŭ Morlaceĭ, după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ la 12 a l. c. în anulŭ alŭ 69-lea alŭ vieții sale laborióse și alŭ 36-lea alŭ preoțieĭ. — *Iustinŭ Simoneti,* parochŭ gr. cat. în Spinĭ, protopopiatulŭ Bieĭ, a reposatŭ în 14 a l. c. în alŭ 52-lea anŭ alŭ etățiĭ și alŭ 27-lea alŭ preoțieĭ. — *Macsinŭ Beniczky,* parochŭ în Pișcarĭ (diecesa Oradeĭ marĭ), a reposatŭ în 12 Ianuariŭ în etate de 75 de anĭ. *În vecĭ amintirea lorŭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pii, icóne și cărți bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sütts și comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorință trimitŭ gratis catalogulŭ prețurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Leo I și biserica rĕsăriténă.

După Proclu († 446) a urmată în scaunulŭ archiereilorŭ din Constantinopolŭ Flavianŭ, de o potrivă zelosŭ pentru curăţenia credinţeĭ şi a moravurilorŭ. Elŭ a moştenitŭ unŭ scaunŭ archierescŭ, care în ceea ce privesce vaḍa lumésca, se părea că era pre calea de a întrece tóte celealalte scaune archieresceĭ neluându afară nicĭ chiar pre celŭ din Roma. Vechea Romă era pre atuncĭ o jucărie în mâna istorieĭ. Popórĕle viniaŭ unulŭ după altulŭ, ca să o umilésca. Viitoriulŭ în biserică părea a fi alŭ Bizanţuluĭ.

Dar scrisŭ este, că celŭ ce se înalţă, umili-se-va. De cătră Alesandria amenința pentru archiereiĭ Constantinopoleĭ o luptă periculósă. În scaunulŭ din Alesandria ajunse în an. 444 Dioscorŭ, unŭ omŭ nespusŭ de pătimaşŭ. Acesta voindŭ să tragă folosŭ din cérta monofisitică provocată de patriarchulŭ Nestoriŭ din Constantinopolŭ, se puse pre partea Eutichianilorŭ. Pre calea acésta voia elŭ să redobândéscă vaḍa, ce o perduse scaunulŭ din Alesandria. Înzădarŭ apăra Teodoretŭ din Cirŭ drepturile scaunuluĭ din Antiochia faţă cu tendinţele anticanonice ale luĭ Dioscorŭ. Acesta escomunică pre Teodoretŭ şi acuşĭ păşi şi în contra luĭ Flavianŭ folosindu-se de împrejurarea, că împĕratulŭ nu era acestuia chiarŭ binevoitorŭ. Flavianŭ cercase înzădarŭ a potoli pre cale pacinică cérta, ce a porniť'o archimandritulŭ Eutiche despre o natură orĭ dóuĕ în Christosŭ. Acum rosti decĭ anatemă asupra archimandrituluĭ. Dar Eutiche câştigă pre Dioscorŭ pre partea sa. Acéstă alianţă puţinŭ ar fi folositŭ luĭ Dioscorŭ, dacă nu şi-ar fi aflatŭ unŭ părtinitoriŭ puternicŭ în Chrisafiŭ favoritulŭ împĕratuluĭ, căruia ĭ-a succesŭ a delătura dela putere pre Pulcheria sora împĕratuluĭ. Acum cercă Dioscorŭ a trage pre partea sa poporulŭ capitaleĭ, se îndreptă cătră Pontificele Romanŭ şi nu lăsă nimica nefolositŭ, prin ce sentinţa luĭ Flavianŭ putea să devină suspectă. După tóte acestea Dioscorŭ putea spera, că în sinodulŭ conchematŭ de Teodosiŭ II în Efesŭ isbânda va fi a luĭ, şi contrariĭ luĭ vorŭ cádé.

În timpurile acestea atâtŭ de critice pentru rĕsăritulŭ creştinŭ a fostŭ de lipsă, ca în scaunulŭ s. Petru să şadă Leo I. Nu a fostŭ în vechime unŭ Pontifice, care să fi purcesŭ cu atâta energie înţeléptă în afaceri de ale bisericeĭ rĕsăritene ca Leo I.

După ce patriarchulŭ Flavianŭ a osânditŭ pre Eutiche, acesta a apelatŭ la Leo. Între altele ḍice Eutiche în apelata sa: *La tine alergă, cela ce eştĭ apĕrătoriulŭ religiunĭ şi osîndescĭ astfelŭ de desbinărĭ.* Împĕratulŭ încă s'a întrepusŭ prin o scrisóre la Leo pentru Eutiche. Dar Leo s'a feritŭ de pripire şi a cerutŭ atâtŭ dela împĕratulŭ câtŭ şi dela Flavianŭ informaţiune deplină (18 Febr. 449). Flavianŭ trimisese deja maĭ înainte unŭ raportŭ despre osîndirea luĭ Eutiche, dar raportulŭ acesta încă nu sosise în Roma. De aceea patriarchulŭ trimise luĭ Leo acum a dóua scrisóre, în care arătă îndreptăţirea sentinţeĭ rostite asupra luĭ Eutiche şi se rugă, ca Papa să întăréscă sentinţa acésta. Flavianŭ era adecă fórte îngrijatŭ, de óre ce scia, că curtea era fórte preocupată pentru Eutiche.

Papa Leo a primitŭ relaţia luĭ Flavianŭ şi dintr'însa s'a informatŭ pre deplinŭ, şi acum nu-ĭ maĭ putea schimba judecata nicĭ protecţia, ce o aflase Eutiche la curtea împĕrătéscă, nicĭ vre-o altă considerare omenéscă. Într'o scrisóre din 21 Maiŭ îndreptată cătră Flavianŭ aprobă Leo osîndirea luĭ Eutiche, ĕră după aceea trimise luĭ Flavianŭ încă o scrisóre, în care propuse cu de-amĕruntulŭ Christologia catolică cu o precisiune admirabilă. În rĕsăritŭ se pregătia unŭ conciliŭ. Leo trimise legaţi pentru conciliulŭ acesta. Cu o cale scrise împĕratuluĭ, Pulcherieĭ, archimandriţilorŭ din Constantinopolŭ şi însu-şi conciliuluĭ epistole, în carĭ osîndi din noŭ învăţătura luĭ Eutiche, dar de odată le împărtăşi şi părerea sa, că conciliulŭ acela nu este neapĕratŭ de lipsă. Elŭ prevedea pericululŭ, care putea să se nască din conciliulŭ acesta, şi-lŭ prevedea din starea, în care se afla pre atuncĭ rĕsăritulŭ creştinŭ.

În 8 Augustŭ s'a începutŭ conciliulŭ. Deja din decretele împĕrătescĭ, carĭ ĭ-aŭ premersŭ, se putea înţelege, că acestŭ conciliŭ avea să se ocupe maĭ alesŭ de stirpirea Nestorianismuluĭ. Şi acum ce să veḍĭ? Monofisitismulŭ luĭ Eutiche, osîndituŭ maĭ înainte în Bizanţŭ şi în Roma, se aşaḍă în scaunulŭ judecătorescŭ, ca să rostéscă sentinţă asupra învăţăturiĭ ortodoxe despre dóuĕ firĭ în Christosŭ. Ḍiceaŭ, că învăţătura acésta e identică cu a luĭ Nestoriŭ. Şi cu ce arguminte o combăteaŭ! Dioscorŭ ocupă după voea împĕratuluĭ presidiulŭ în sinodŭ. Legaţiĭ Pontificeluĭ aveaŭ să fie numaĭ martorĭ aĭ volniciilorŭ. Luĭ Flavianŭ i-s'a concesŭ la începutŭ, să ocupe loculŭ alŭ cincilea, ĕră maĭ apoĭ fiŭ tractară ca pre unŭ acusatŭ, şi judecătoriuluĭ luĭ era inimiculŭ luĭ celŭ maĭ înverşunatŭ. Dioscorŭ şi alaĭulŭ luĭ de ostaşĭ şi de călugărĭ fanaticĭ şĭ ĭertaŭ volniciile cele maĭ brutale. Scrisorile Pontificeluĭ nicĭ nu se cetiră. Pre Eutiche fiŭ ascultară, ér pre acusatoriĭ luĭ nu. Pre Eutiche fiŭ absolvară, ĕră pre acusatoriĭ luĭ, între alţiĭ şi pre Flavianŭ, fiĭ osîndiră. Învăţătura despre dóuĕ firĭ în Christosŭ o condamnară, şi siliră pre ceĭ maĭ mulţĭ dintre episcopĭ, să subscrie hotărîrile luĭ Dioscorŭ. Înzădarŭ protestară legaţiĭ romanĭ în contra acesteĭ purcederĭ tumultuóse şi anticanonice. Unulŭ dintr'înşiĭ, diaconulŭ Ilariŭ, fugi la Roma şi spuse Pontificeluĭ tóte cu de-amĕruntulŭ. Flavianŭ apelă la Papa Leo, dar muri acuşĭ în urma maltractărilorŭ suferite în conciliŭ. Biserica rĕsăriténă întrégă era în confusiunea cea maĭ mare. Ceĭ maĭ mulţĭ episcopĭ se plecară înaintea forţeĭ, şi împĕratulŭ întări cu subscrierea sa faptele cele ne maĭ auḍite ale luĭ Dioscorŭ.

Acum se vĕḍŭ limpede ca lumina sórelui, pentru ce a pusŭ Christosŭ pre Petru capŭ preste biserica sa. Singurŭ următoriulŭ s. Petru putea să ajute rĕsăritenilorŭ. Întru elŭ şi-aŭ pusŭ ceĭ maĭ buniĭ tótă sperarea. Teodoretŭ din Cirŭ, pre carele încă îlŭ depuseră, apelă la Roma şi trimise luĭ Leo scrisóre şi legaţĭ, de óre ce luĭ i-a poruncitŭ împĕratulŭ, să nu cuteze a merge la Roma. În scrisóre dechéră, că dacă Paulŭ a cerutŭ hotărîrea luĭ Petru, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ trebue să céră elŭ ajutoriŭ dela scaunulŭ apostolicŭ, căruia *îĭ compete primatulŭ întru tóte.* Cu multă elocinţă descrie elŭ mărirea Romeĭ: Roma îşĭ are strălucirea dela Apostolulŭ Petru şi este sublimă preste celelalte biserici maĭ alesŭ prin tăria credinţeĭ, carea s'a arĕtatŭ şi acum în scrisorile admirabile îndreptate luĭ Flavianŭ. Elŭ aşteptă sentinţa scaunuluĭ apostolicŭ şi vre să scie, dacă are să se plece înaintea sentinţeĭ rostite asupra luĭ. Elŭ va face ceea ce îĭ va spune Roma. — Clerulŭ şi poporulŭ din Constantinopolŭ şi mulţĭ dintre fruntaşĭ şi ceĭ maĭ mulţĭ dintre episcopiĭ din Pontŭ, Asia mică şi Siria cerură ajutoriulŭ luĭ Leo.

Eĭ nu se înşelară în aşteptările sale. Leo respinse încă în acela-şĭ anŭ într'unŭ sinodŭ hotărîrile aduse sub presidiulŭ luĭ Dioscorŭ. Din sinodŭ trimise împĕratuluĭ Teodosiŭ o scrisóre. Într'însa accentuă oficiulŭ sĕŭ de judecătoriŭ supremŭ în cele bisericescĭ şi provocă pre împĕratulŭ, să nu esecute hotărîrile sinoduluĭ din Efesŭ, care a fostŭ non iudicium, sed latrocinium, ci tóte să le lase neschimbate până la altŭ conciliŭ, care să se ţină în Italia. Totŭ cam asemenea a scrisŭ şi Pulcherieĭ şi altora. Pre apocrisiariulŭ saŭ nunţiulŭ sĕŭ Iulianŭ pre lângă curtea împĕrătéscă, pre archimandriţiĭ, călugăriĭ şi credincioşiĭ din Constantinopolŭ îĭ provócă, să rĕmână tarĭ în credinţă şi în încrederea întru ajutoriulŭ luĭ Dumneḍeŭ, care va duce adevĕrulŭ la învingere. *„Trebue să ne ţinemŭ cu tărie de ceea ce credemŭ, şi cândŭ bântue o furtună puternică, să cuprindemŭ liniştea credinţeĭ celeĭ tarĭ ca stînca, până ce adevĕrulŭ îşĭ va respândi raḍĕle pretutindenea şi va mistui întunerecululŭ necredinţeĭ.“* Leo era hotărîtŭ să sară într'ajutoriŭ ortodoxieĭ şi celorŭ ce suferiaŭ pentru ea.

Dar într'aceea s'aŭ complicatŭ în rĕsăritŭ lucrurile încă şi maĭ tare şi s'a întărităŭ încă şi maĭ multŭ puterea volnicosuluĭ patriarchŭ alŭ Alesandrieĭ. În scaunulŭ din Constantinopolŭ s'a înălţatŭ încă în 449 Anatoliŭ, unŭ preotŭ din Alesandria, care petrecea în Constantinopolŭ ca agentŭ alŭ luĭ Dioscorŭ pre lângă curtea împĕrătéscă. Aşa se părea, că scaunulŭ din Constantinopolŭ s'a făcutŭ óre cum atîrnătoriŭ dela celŭ din Alesandria. Dar atâta nu ajungea. Dioscorŭ auḍindŭ, că Papa a cassatŭ hotărîrile din Efesŭ, s'a pusŭ şi a adunatŭ unŭ sinodŭ în Nicea şi acolo a rostitŭ anatemă în contra luĭ Leo. Şi împĕratulŭ Teodosiŭ nu voia să scie nimica de cele ce-ĭ scrisese Papa maĭ înainte şi i-le-a repetitŭ acum într'o altă scrisóre.

Leo s'a rugatŭ acum de împĕratulŭ apusanŭ Valentinianŭ III, de mamă-sa şi de soţie-sa, ca să scrie şi eĭ luĭ Teodosiŭ II şi să spriginéscă pretensiunile Pontificeluĭ. Eĭ aŭ şi făcut'o şi în scrisorile sale aŭ accentuatŭ, că Pontificele Romanŭ are să hotăréscă în afaceri de credinţă şi de ale episcopilorŭ. Dar Teodosiŭ le-a rĕspunsŭ, că cu pedepsirea luĭ Flavianŭ s'a restituitŭ bisericeĭ pacea, că conciliulŭ din Efesŭ a fostŭ libĕrŭ în hotărîrile sale ortodoxe, precum s'a pututŭ convinge şi Pontificele din raportulŭ, ce i-s'a trimisŭ.

Dar clerulŭ şi poporulŭ din Constantinopolŭ era de altă părere, anume de părerea Pontificeluĭ, şi noulŭ patriarchŭ Anatoliŭ trebuia să-şĭ îndrepte decĭ tótă silinţa într'acolo, ca să câştige recunóscerea sa din partea Pontificeluĭ. S'a şi rugatŭ de Leo într'o scrisóre pentru recunóscerea sa, şi Teodosiŭ i-a spriginitŭ într'o altă scrisóre rugarea. Leo a rĕspunsŭ în 16 Iuliŭ 450. A cerutŭ, ca Anatoliŭ înainte de tóte să demustre ortodoxia sa condamnându învăţătura luĭ Nestoriŭ şi cea a luĭ Eutiche şi primindŭ epistola dogmatică, ce a primit'o Flavianŭ dela scaunulŭ apostolicŭ. Despre acésta aŭ să se convingă legaţiĭ, pre carĭ îĭ trimite în Constantinopolŭ. De cumva aceştia nu se vorŭ puté convinge despre ortodoxia luĭ orĭ preste totŭ vorŭ afla, că în rĕsăritŭ maĭ esistă încă opositie în contra adevĕruluĭ catolicŭ, va avé să se ţină în causa asta unŭ conciliŭ ecumenicŭ în Italia. Totŭ atuncĭ a scrisŭ Leo şi cleruluĭ din Constantinopolŭ, ca să-lŭ întăréscă în drépta credinţă şi să-l céră ajutoriulŭ în delăturarea relelorŭ.

Într'aceea s'aŭ întîmplatŭ în Bizanţŭ schimbărĭ marĭ. Chrisafiŭ perduse graţia împĕratuluĭ şi porni în exiliŭ. Pulcheria, sora luĭ Teodosiŭ cea zelósă pentru curăţenia credinţeĭ, a ajunsŭ ĕră la influinţa de maĭ înainte. A urmatŭ apoĭ mórtea luĭ Teodosiŭ, şi a ajunsŭ Pulcheria în scaunulŭ împĕrătescŭ. Ea a împărţitŭ puterea împĕrătéscă cu beliducele Marcianŭ căsătorindu-se cu elŭ. Eĭ aşeḍară în scaunele lorŭ pre episcopiĭ, pre carĭ îĭ depusese Dioscorŭ cu ajutoriulŭ curţiĭ, şi aduseră osămintele luĭ Flavianŭ la Constantinopolŭ. Împĕratulŭ Marcianŭ a datŭ apoĭ luĭ Leo de scire dorinţa sa, ca sub auctoritatea scaunuluĭ din Roma, *care are supraveghiarea supremă preste credinţa dumneḍeéscă,* să se ţină unŭ conciliŭ, care să restitue bisericeĭ pacea.

Acum a recunoscutŭ Leo pre Anatoliŭ de patriarchŭ alŭ Constantinopoleĭ, *urmându maĭ vîrtosŭ blânḍeţeĭ decâtŭ dreptăţiĭ.* A scrisŭ luĭ Anatoliŭ, că-lŭ recunósce. Dar a dispusŭ totodată, ca numele luĭ Dioscorŭ şi ale celoralaltĭ corifeĭ aĭ latrociniuluĭ din Efesŭ să se ştérgă din diptiche. A scrisŭ şi împĕratuluĭ şi împĕrăteseĭ mulţămindu-le pentru silinţa, carea şĭ-a datŭ întru restabilirea păciĭ bisericescĭ.

În corespondinţa ulterióră dintre Papa Leo şi împĕratulŭ Marcianŭ cestŭ din urmă

își esprimă dorința, ca să se țină în răsăritu unu conciliu, 'ér'ă Leo era acum de părerea, că ținerea conciliului este de prisosu, căci amintirea lui Flavianu era reparată, ceï mai mulți episcopi au subscrisu epistola dogmatică a scaunului apostolicu, și astfelu drépta credință era asigurată, și celealalte rele provocate de latrociniulu din Efesu încă erau pre calea de a se îndrepta. Apoi celea ce s'au hotărîtu deja și fără de conciliu, nu mai puteau fi obiectu de discusiune în vre unu conciliu, și așa conciliulu ar avé celu multu să rostéscă sentință de agrațiare pentru aceï vinovați, carï s'ar pocăi. Apoi apuseniï nicï nu se puteau depărta din diecesele sale pentru năvălirea Hunilorŭ. Leo doria decï celu puținu amânarea conciliului până la timpurï mai potrivite.

Împĕratulu încă nu primise epistola acésta a Papeï, cându a datu ordinu, ca conciliulu să se adune pre 1 Septembre 451 în Nicea. Primindu Leo scire despre dispositia acésta a aprobat'o și a numitu pre legații sĕï pentru conciliu. Elu însu-și nu putea lua parte la conciliu, pentru că furtuna, ce amenința neîncetatu apusulu din partea Hunilorŭ, nu-i ierta să părăséscă Roma, dar presidiulu îlu concredu legatului sĕu Paschasinu episcopu alu Lilibeului. Cu o cale trimise pre sama conciliului și instrucții. Între altele pretinse, ca conciliulu să nu mai discute cele deja hotărîte.

Conciliulu nu s'a ținutu în Nicea, ci în Chalcedonu. Într'însulu s'a decheratu credința catolică față cu Nestorianismulu și cu Eutichianismulu prin osîndirea latrociniului din Efesu și printr'o hotărîre dogmatică. A fostu conciliulu acesta cea mai numĕrósă și mai strălucită dintre tóte adunările de episcopi, carï le-a vĕdutu răsăritulu. Erau de față preste 600 de episcopi în sinodu. Într'însulu a aflatu primatulu scaunului episcopescu alu Romeï și instituirea dumnedeéscă a lui recunóscerea cea mai strălucită. Legații Pontificelui, carï țineau presidiulu, cerură ca Dioscoru să ĭese din șirulu episcopilorŭ. Crimele lui se dovedirĕ. I-se făcu mai alesu învinuirea, că elu *a voitu să îndrepte unu conciliu ecumenicu fără de învoirea scaunului Romanu, ceea ce nicï odată n'a fostu ĭertatu.* S'a mai învinovățitu și cu aceea, că a suprimatu epistolele lui Leo și nu le-a împărtășitu celorŭ ce s'au adunatu în Efesu, și că a cutezatu să escomunice pre Leo. Îngânfatului archiereu Alesandrianu i-s'a dictatu sentința destituirii, ér'ă Flavianu și soții lui în lupta pentru drépta credință s'au decheratu de nevinovați. S'a cetitu apoi epistola dogmatică a lui Leo, și episcopii, aprópe toți răsăriteni, au aclamat'o cu cuvintele: *Acésta este credința Părinților, acésta este credința Apostoliloru. Petru a grăitu acestea prin Leo.* Sinodulu ceru apoi în formă solemnă, ca *Pontificele Romanu să întărésca hotărîrile lui.*

În chipulu acesta a feritu Leo turma lui Christosu de păsune rea și a scăpat'o de lupi.

Dar în conciliulu din Chalcedonu a ĭeșitu acum din nou la ivélă pofta răsăritenilorŭ de a-și mări auctoritatea. Mai alesu scaunulu episcopescu din Bizanțu a cercatu a restaura auctoritatea sa, carea o sdruncinase Dioscoru și latrociniulu din Efesu. Anatoliu s'a îngrijitu de aceea, ca ómeniloru să li-se pară, că ceea ce a stricatu conciliulu acela, numai așa se póte îndrepta pre deplinu, dacă privilegiile, carï scaunulu din Bizanțu le pretindea cu unu zelu din ce în ce totu mai mare, se voru renoi acum și se voru întări. Anatoliu ședea în conciliulu din Chalcedonu nemijlocitu după legații Pontificelui, și proedria lui în casulu de față era îndreptățită, după ce patriarchii Dioscoru de Alesandria și Iuvenalu de Ierusalimu își aveau acum loculu între ceï acusați, ér'ă legitimitatea patriarchului Maximu de Antiochia avea să o cerce chiar conciliulu de față. Dar Anatoliu voia să câștige scaunului sĕu pentru totdeuna nu numai proedria între patriarchii răsăriteni, și chiar și iurisdicția supremă preste întrĕga biserica răsăritului.

Conciliulu ĭ-a și împlinitu dorința. În c. 9 și 17 a hotărîtu, ca în răsăritu *în tótă diferința, ce s'ar nasce într'unu episcopu orĭ preotu și între mitropolitulu luĭ, causa să se pótă apela la scaunulu episcopescu alu Constantinopoleĭ.* Prin hotărîrea acésta scaunulu din Bizanțu a câștigatu iurisdicția preste întregu răsăritulu, chiaru și preste patriarchatele Antiochieï, Alesandrieï și Ierusalimului. Adevĕratu, că dreptulu acesta de a apela la Constantinopolu, era numai facultativu: apelarea se putea face sau la patriarchulu respectivu sau la patriarchulu din Constantinopolu. Dar Anatoliu era prea îndestulitu și cu atâta.

A urmatu apoi c. 28. Conciliulu din 381 ținutu în Constantinopolu hotărîse în c. 3. că *episcopulu Constantinopoleï să aĭbă întâietatea de onóre după episcopulu Romeï, de óre ce ea este Roma nóuă.* Canonulu acesta nu aflase recunóscere nicï în Roma nicï în Alesandria. De aceea doria Anatoliu, ca elu să se renoéscă acum și în conciliulu din Chalcedonu. Elu s'a și renoitu și încă așa, că s'a și esplicatu și determinatu. Étă canonulu 28 alu sinoduluï din Chalcedonu: „Urmându întru tóte hotărîrile ss. Părinți, și recunoscându canonulu celorŭ 150 de episcopi din sinodulu ținutu în împĕrătésca cetate a Constantinopoleï, a Romeï nóuĕ, și noi, carï suntemu de aceea-și părere, decretămu și concedemu acelea-și privilegiï ale preasânteï cetăți a Constantinopoleï, a Romeï nóuĕ: căci Părinții aŭ datu cu dreptu scaunului Romeï vechi privilegiile, carï le are, pentru că ea era cetatea domnitóre. Din aceea-și causă aŭ aflatu ceï 150 Părinți, ca Roma nóuă, carea are onórea de a cuprinde acum reședința imperiului și a senatului, să aĭbă acelea-și privilegiï în ierarchia bisericéscă și să fie a dóua după Roma."

Nu sufere îndoélă, că acestu canonu, de care Bizantiniï aŭ abusatu mai târdiu, ca să-și escuse schisma, încă nu enunță coordinarea episcopului din Bizanțu cu celu din Roma în privința primatului de iurisdicție, ci numai în a celuï de onóre. Dar concipiarea aceluï canonu a fostu de așa, câtu putea servi de punctu de mânecare pentru pretensiuni ulterióre. Într'însulu se dice, că Părinții (carï?) aŭ datu în vechime episcopului din Roma veche prerogativele primațiale avêndu în vedere, că Roma veche a fostu reședința împĕratului și a senatului. După ce Roma veche mai târdiu a încetatu a mai fi reședința împĕratului și a senatului, privilegiile eï aŭ trecutu tóte la Roma nóuă. Asta e conclusia, ce a scos'o Foțiu mai târdiu din canonulu Chalcedonénu. Pre timpulu conciliului din Chalcedonu însă nu cuteză încă nimeni a trage la îndoélă puterea supremă de iurisdicție a scaunului din Roma.

În ședința, în care conciliulu a statoritu canonulu acela, legații Pontificelui n'aŭ fostu de față. De aceea în ziua următóre, adecă în 1 Novembre, convocară legații pre episcopi din nou la ședință și protestară în contra hotărîrilorŭ din ziua de mai înainte. Unulu dintr'înșiï, episcopulu Lucențiu, enunță, că acelu canonu se împotrivesce decretelorŭ conciliului din Nicea, și că episcopiï se parŭ a fi fostu seduși și siliți să-lu subscrie. Episcopiï respunseră, că eï aŭ fostu liberï, când aŭ adusu hotărîrea aceea, și că prerogativele cuprinse într'însulu le dă episcopului din Bizanțu c. 3 alu conciliului din 381. Legații respunseră, că acestu canonu nu l'a recunoscutu și aprobatu Pontificele Romanu. Îl rugară, să spună, dacă a dispusu Leo ceva în cestiunea de față. Eï cetiră acum din instrucția, ce le-a dat'o Papa, următórele cuvinte: „Ss. Patrum constitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari vel imminui, — ac si qui forte civitatum suarum splendore confisi sibi tentaverint usurpare, hoc qua dignum est constantia retundatis." După multă vorbă decherară comisariï împĕrătesci, că *primatulu preste toți și onórea cea mai de frunte compete archiepiscopului Romeï vechĭ, ér'ă celui alu Romeï nóuĕ să i-se recunósca acele-și prerogative de onóre.* Dar legații cu tóte acestea adauseră la actele conciliului protestulu sĕu și închiară conciliulu.

Sinodulu a rugatu în scrisórea sa pre Pontificele Leo în specialu și pentru aprobarea canónelorŭ, carï episcopii adunați le-aŭ statoritu în favorulu lui Anatoliu. Sinodulu spera, că Papa le va aproba în butulu protestului ridicatu din partea legaților Pontificelui. Dóră canonulu celorŭ 150 Părinți din conciliulu I din Constantinopolu despre proedria episcopului din Constantinopolu nemijlocitu după episcopulu Romeï l'aŭ întăritu episcopiï cu încredere firmă, „după ce *Voi strălucirea demnității apostolice,* carea luminéză la Voi, ați respândit'o și desvoltat'o așa de a dese orï și preste biserica din Constantinopolu, pentru că Voi V'ați îndatinatu a împărtăși amicilorŭ și soților fără invidie și supĕrare *din ceea ce este alu Vostru*". Mai la vale scrie sinodulu: „Amu aflatu a fi cu scopu, să aprobămu în sinodulu ecumenicu demnitatea Constantinopoleï, și cu încredere, ca și când lucrulu ar fi purcesu dela Sânția Ta, carea totdeuna s'a silitu a păzi ceea ce este bunu, o amu și aprobatu, sciindu bine, *că totu binele, ce-lu împlinescu fiiï, se scrie de meritu părinților lorŭ. Ne rugamu decï,* onorézá declarațiunea și cu consensulu tĕu, și întocmai *precum amu dovedit noi capuluĭ consensulu celu mai deplinu cu strălucita luĭ hotărîre, așa și capulu să concédă fiilorŭ ceea ce este cuviinciosu.*"

Cu astfelu de cuvinte lingușitóre și cu asigurarea, că prin aprobarea canónelorŭ s'ar face bucurie împĕratului și împĕrătesei, senatului și întregeï cetăți împĕrătesci, voia sinodulu să înduplece pre Leo la aprobarea aceea. Aŭ mai trimisu și împĕratulu și Anatoliu legați și epistole la Roma. Anatoliu preamărésce în epistola sa pre Papa și epistola dogmatică a acestuia și spune apoi între altele, că *dreptulu, care-lu dă scaunului luĭ canonulu 28 alu conciliului, îlu va privi de unu bunu, ce i-l'a împărtășitu scaunulu Romeï.*

Anatoliu urgita lucrulu. Elu doria să-și ajungă scopulu încă mai înainte de ce s'ar fi instituitu în Alesandria unu patriarchu nou. Chiaru și pre nunțiulu papalu Iulianu l'a înduplecatu, să i-se facă mijlocitoriu la Papa. Rugarea lui lingușitóre o sprigini și rugarea împĕratului și a împĕrătesei, cărora Leo nu bucurosu le denega ceva. Chiaru și prelații de aceia, interesului cărora se împotrivia canonulu acela, încă se rugaŭ, ca Leo să-lu întărésca.

Dar pre Leo tóte acestea nu-lu puteau înduplecа, să apróbe înoirea acésta.

Cu mintea sa cea ageră și luminată de Spiritulu sfîntu prevedea acestu mare Pontifice, unde voru să ajungă silințele episcopilorŭ din Bizanțu, și ce periculu mare cuprindeau ele pentru pacea bisericeï. Elu resolvi negativu tóte rugările, carï i-le-aŭ îndreptatu spre a-lu înduplecа să apróbe canónele acelea. În epistolele, carï le trimise împĕratului, împĕrătesei, lui Anatoliu și apocrisiariului sĕu Iulianu în Maiu 452, desfășură causele, carï l'aŭ îndemnatu să reprobeze canónele acelea. Între altele scrie, că Bizanțulu n'are nicï unu titulu de dreptu la înălțarea aceea în privința puteriï de iurisdicție și în a graduluï ierarchicu; elu adevĕratu că este reședință împĕrătésca, dar nu este scaunu apostolescu, ér precelința politică nu póte să servéscă de temeiu pentru precelință bisericéscă. Hotărîrea întrĕgă este resultatulu ambițieï și ar avé de sfârșitu confusia bisericeï. Pre lângă multe altele mai spune Leo, că Papa este păzitoriulu și scutitoriulu dreptului vechiu. Elu ar lucra împotriva celorŭ mai sfinte datorințe ale sale, dacă ar aproba orĭ suferi macarŭ o astfelu de innovare. Elu nu póte preferi dorințele unuĭ singuraticu bineluĭ bisericeï întregi.

Istoria scaunului episcopescu alu Constantinopoleï ne spune, că Leo cu privirea sa limpede a apreciatu pre deplinu slăbiciunile archiereilorŭ răsăriteni, și întrĕga viața lui mărturisesce, că elu îndemnatu de simțulu datorinței se împotrivia totdeuna tendințelorŭ, carï le recunoscea de nisce isvórĕ, din carï potu să isvorésca neîncetate lupte și vătămări de ale dreptului altora. Leo avea înaintea ochilorŭ principiï bisericescĭ,

principiulŭ, că lucrurile bisericescĭ şi cele lumescĭ nu suntŭ a se măsura după unulŭ şi acela-şĭ raportŭ, şi principiulŭ, că drepturile vechĭ şi întemeiate trebue să se apere şi susţină în contra rîvneĭ de a introduce înnoirĭ şi în contra altorŭ tendinţe nemorale. Nu esista nicĭ o necesitate pentru a face vre-o schimbare în constituţia bisericéscă statorită de conciliulŭ din Nicea. Numaĭ aceea, că libertatea în biserica răsăriténă nu se putea desvolta din vina curţiĭ împĕrătescĭ, numaĭ aceea producea o óre care necesitate, ca posiţia episcopilorŭ din Bizanţŭ să se înalţe preste cea a episcopilorŭ din Alesandria şi din Antiochia, si de aceea chiarŭ libertatea bisericeĭ răsăritulŭĭ pretindea, ca drepturile cestorŭ din urmă să se susţină. Prin înoirea hotărîtă în Chalcedonŭ se periclita şi ortodoxia. Patriarchulŭ celŭ dintâiŭ alŭ răsăritulŭĭ, înzestratŭ cu tótă puterea din afară şi reşedêndŭ în apropiarea curţiĭ împĕrătescĭ, putea uşorŭ să ducă la învingere în părţile răsăritene o eresă, de care din întîmplare îĭ plăcea curţiĭ, dacă nu i-se împotrivia vre unŭ altŭ archiereŭ răsăriténŭ, care să aibă vadă mai mare. Dacă sub împĕraţiĭ ereticĭ a pututŭ unŭ Atanasiŭ de Alesandria să fie în răsăritŭ pentru catolicĭ farulŭ ortodoxieĭ. de ce să se facă întru acestŭ farŭ sub împĕraţiĭ ortodoxĭ chiarŭ episcopulŭ capitaleĭ lorŭ? Roma nicĭ odată nu s'a abătutŭ fără de causă nu suficientă, ci mare dela principiulŭ sĕŭ: *Nil innovetur!* Şi Leo vedea, că în casulŭ de faţă nu numaĭ nu esista o causă de acésta, ci din contră înoirea pretinsă cuprindea periculuĭ celŭ maĭ mare pentru biserică.

Acestea suntŭ între altele ideile, carĭ le-a cuprinsŭ Leo în epistolele, ce le-a trimisŭ pre timpulŭ acela în răsăritŭ. Severitate auctoritativă şi drépтă caracterisézăă epistolele acestea, severitate, carea nu se sfiesce a spune puternicilorŭ şi chiarŭ şi împĕraţilorŭ în faţă adevĕrulŭ cu cuveninţa recerută. Cu hotărîre admirabilă spune Leo luĭ Marcianŭ şi Pulcherieĭ: „Nil innovetur!“ Asemenea scrie şi luĭ Anatoliŭ.

Anatoliŭ însă nu s'a plecatŭ aşa uşorŭ. Elŭ nu voia nicĭ macarŭ să publice epistola Papeĭ, deşi ea aprobá hotărîrile dogmatice din Chalcedonŭ. Nu voia să o facă, pentru că în aceea-şi epistolă îĭ cértă Leo ambiţia pre lângă aceea că-ĭ laudă ortodoxia. În amărăciunea sa a mersŭ Anatoliŭ acum aşa de departe, câtŭ a începutŭ a nelinişti pre ómeniĭ de odinióră aĭ luĭ Flavianŭ şi a favorisa pre de ceĭ aĭ luĭ Dioscorŭ, şi de nu s'ar fi temutŭ de părechea împĕrătéscă, ortodoxia căreia era curată ca rada sóreluĭ, cine scie, până unde s'ar fi desvoltatŭ lucrulŭ?

Leo veghia. Scria patriarchilorŭ din Alesandria şi din Antiochia, să fie tarĭ în credinţă şi să nu cedeze nimica din drepturile lorŭ ierarchice. Scria împĕratuluĭ şi împĕrăteseĭ, să înfrîne ambiţia luĭ Anatoliŭ. Dar pre Anatoliŭ îlŭ omoria cu tăcerea. Împĕratulŭ vĕdêndŭ tăria luĭ Leo, începu a înfrîna ambiţia luĭ Anatoliŭ cu acela-şĭ zelŭ, cu care se întrepuse maĭ înainte pentru elŭ la Papa. Şi legătura cea intimă, ce se continua între curtea împĕrătéscă şi între Pontificele în vĕdulŭ luĭ Anatoliŭ, a frântŭ maĭ pre urmă superbia acestuia. În Aprilŭ 454 s'a hotarîtŭ elŭ, să scrie luĭ Leo o epistolă, în care spune, *cu câtŭ dorŭ aştéptă elŭ vre o epistolă dela acesta, ca să-ĭ fie ascultătorĭŭ şi pre voe.* Îlŭ asigură pre Leo, că nu elŭ, ci clerulŭ din Bizanţŭ pórtă vina acelorŭ canóne; altcum *aprobarea lorŭ este reservată auctorităţiĭ Pontificeluĭ.*

În răspunsulŭ sĕŭ din Maiŭ 454 arătă Leo de o parte, că unde vedea voinţă bună, era gata la împăcare şi la blândeţă, éră de altă parte că vorbe frumóse şi linguşitóre pre elŭ nicĭ odată nu-lŭ puteaŭ amăgi. Îĭ spune destulŭ de limpede, că meritulŭ împăcăriĭ este alŭ împĕratuluĭ, căcĭ elŭ Anatoliŭ cedéză numaĭ pentru că vede, că acésta este voea împĕratuluĭ. Nu-ĭ aprobă aceea, că aruncă tótă vina pre clerulŭ sĕŭ şi nu vre să recunóscă vina sa. Încetarea corespondinţeĭ a provocat'o elŭ prin aceea, că nu a ascultatŭ de admoniţiunile, carĭ le-a primitŭ dela Roma. Dar de aci încolo să fie credinciosŭ canónelorŭ bisericescĭ şi să lapede tóte tendinţele ambiţióse.

De aci încolo coresponda Anatoliŭ cu Leo şi nu maĭ făcea nicĭ o pretensiune.

Scaunulŭ Romeĭ a câştigatŭ deci prin Leo deocamdată o învingere strălucită. Canonulŭ 28 alŭ conciliuluĭ din Chalcedonŭ a rĕmasŭ după dreptŭ fără de valóre. Nicĭ chiarŭ Foţiŭ nu a cutezatŭ să-lŭ introducă în colecţiunile de canóne.

Cercularĭu càtra întregu Clerulu archidiecesanu.

Nr. **455** — 1893.

Onorate in Christosu Frate!

Precum s'a anuntiatu prin cercularĭulu veneratului Capitulu metropolitanu de dto 31 Iuliu 1892. Nro 2940, a placutu Provedintiei divine a chiamá pre fericitulu nostru Archiepiscopu si Metropolitu Dr. Joanu Vancea de Buteas'a la alta viatia, spre a remunerá meritele neperitórie, ce acestu Archiereu bunu si marinimosu si le-a castigatu prin activitate neobosita si zelu apostolicu pentru inflorirea sântei biserice, prin promovarea binelui spiritualu alu credinciosiloru din Archidieces'a nóstra si din intrég'a Provincia metropolitana de Alb'a-Iulia si Fagarasiu si prin nenumeratele sale jertfe materiale aduse pentru inaintarea culturala a poporului românu si pentru mângaierea orfaniloru, veduveloru, saraciloru, preotiloru ajunsi la adênci betrânetie si a toturoru acelor'a, cari in acésta viatia au cerutu ajutoriu dela inim'a lui nobila.

Astufeliu devenindu vacantu scaunulu archiepiscopescu si metropolitanu de Alb'a-Iulia si Fagarasiu, acestu Consistoriu si-a tienutu de sânta detorintia a face toti pasii de lipsa, pentru cá Archidieces'a nóstra se nu remâna multu têmpu fara de Archiepiscopu, ear Provinci'a nóstra bisericésca fara de Metropolitu alesu de voturile Veneratului Cleru indreptatitu la acést'a. Intre altele in 3. Septembre 1892 sub Nro 3533 am inaintatu pre calea inaltului Ministeriu r. u. de culte si instructiunea publica o preaumilita rogare càtra Maiestatea Sa gloriosulu nostru imperatu si rege apostolicu, in carea cu omagiala supunere amu cerutu, se dispuna preagratiosu completarea scaunului archiepiscopescu si metropolitanu prin alegere, dupa vechiulu obiceiu observatu neintreruptu in biseric'a nóstra.

A nóstra fierbinte rogare nu a remasu fàra de efectu, cà-ci prin inaltulu rescriptu ministerialu de dto 14 Decembre 1892. Nro 2288 pres. am fostu incunoscintiati, cà *„Maiestatea Sa cesarea si regésca apostolica prin preainalt'a hotarire din Vien'a de dto 12 Novembre 1892 s'a induratu preagratiosu a concede, cá completarea scaunului archiepiscopescu greco-catolicu de Alb'a-Iulia devenitu vacantu prin mórtea fericitului Dr. Ioanu Vancea, — pre lânga sustienerea apriata a dreptului Seu de denumire in acésta privintia si fàra de nici o consecintia pentru viitoriu, — se se faca si in casulu presentu in modulu si dupa procedur'a ace'a, care s'a aplicatu la denumirea de Archiepiscopu a fericitului Dr. Ioanu Vancea“.*

Provocati fiindu prin citatulu rescriptu ministerialu a aretá totu odata si pre cei indreptatiti a concurge cu votulu loru la alegerea de Metropolitu, noicu datulu 3 Ianuariu a. c. Nro 4752 din 1892 am satisfacutu acestei provocàri, aretându, cà clerulu archidiecesanu ar trebuí se-si tramita deputatii sei dupa cele 39 tracturi protopopesci, ce au esistatu in anulu 1868, si accentuându totu odata, cà cu ocasiunea alegerei trebue se se faca candidarea astufeliu, in câtu facia cu tóte trei persónele, ce au se intre in numerulu ternariu, se se póta validitá deplinu vointi'a si dorinti'a maioritatei Clerului alegatoriu.

Escelenti'a Sa Domnulu Ministru de culte si instructiunea publica prin inaltulu rescriptu de dto 17 Ianuariu a. c. Nro 88 pres. tradusu mai josu pre limb'a româna din cuvêntu in cuvêntu, a dispusu insa asia, precum urméza:

Nro 88. presidialu.

Magnificului si Reverendissimului Domnu Ioanu M. Moldovanu canonicu lectoru si Vicariu capitulariu alu Archiepiscopiei gr.-cat. de Alb'a-Iuli'a in Blasiu.

Precum se póte aflá din scrisórea mea aci sub ·|. alaturata, adresata Venerabilului Capitulu spre a se publicá la tempulu si loculu seu, Maiestatea Sa cesarea si regésca apostolica cu preainalt'a Sa hotarire din 12 Novembre an. trecutu s'a induratu a conede preagratiosu, cá completarea Scaunului archiepiscopescu si a Metropoliei gr.-cat. de Alba-Iuli'a devenite vacante prin mórtea lui Dr. Ioanu Vancea, — pre lânga apriat'a sustienere a preainaltului Seu dreptu de denumire in acésta privintia si fára nici o consecintia in viitoriu, — se se faca si in casulu presente in modulu si dupa procedur'a ace'a, care s'a aplicatu la denumirea de Archiepiscopu alui Ioanu óre cându Dr. Vancea.

„Pre bas'a acestei preainalte hotariri, pentru alegerea, ce are se indeplinésca trin'a candidare, se defige terminu pre diu'a de 16 Aprilie a. c., ear MaiestateaSa cesarea si regésca apostolica cu preaînalt'a S'a hotarire de dto 4 Ianuariu a. c. s'a induratu a incredintiá preagratiosu conducerea actului de alegere domnului Mihailu Pavelu episcopu gr.-cat. de Oradea-mare si domnului baronu Samoila Jósika presiedintele consiliului de directiune alu statului rom. catolicu transilvanu, in calitate de comisari regesci.

„Acestea premitiendu-le, dispusetiunea mea cu privirea la modalitatea alegerei si la agendele Magnificentiei Tale, spre orientare si acomodare, este urmatóri'a:

„Am recercatu pre domnii comisari regesci esmisi, cá pre amédi'a dilei, ce precede diu'a de alegere, se binevoiésca a se aflá in Blasiu si se se asiedie in resiedinti'a archiepiscopésca. Tienerea in ordine a cuartirului apartiene afaceriloru Magnificentiei Tale in cointielegere cu comitele supremu alu comitatului Albei-Inferióre.

„In diu'a premergatória alegerei, dupa amédi, la ór'a predeterminata, intregu Clerulu, ce are dreptu de alegere, trebue se se convóce in beseric'a catedrala, cá acolo, — inaintea domniloru comisari regesci, cari voru fi rogati a se presentá in beseric'a catedrala prin o deputatiune si presentându-se voru face cunoscutu scopulu esmisiunei loru, — se se verifice îndreptatirea la votu a Clerului, ce are dreptu de alegere, spre care scopu se va alege mai întaiu din partea Clerului unu notariu generalu (Notarius generalis Cleri).

„Indeplinindu-se acestea, se va publicá ordinea si procedur'a observânda la alegere, dupa ace'a toti voru fi dimisi cu ace'a indetorire, cá a dóu'a di, adeca in diu'a de alegere, diminéti'a la 7 si ½ óre, la signalulu datu cu clopotulu celu mare, se se adune earasi toti in biserica.

„In biseric'a catedrala toti acei barbati, cari voru voí a concelebrá sânt'a liturgiaimpreunata cu „Veni Sancte“ (Imperate cerescu), se voru imbracá in ornatele loru bisericesci. Dupa ce toti se voru fi imbracatu, ear ceilalti membri ai Clerului se voru fi asiediatu in ordinea si la loculu cuvenitu, intre sunetulu toturoru clopoteloru dela biseric'a catedrala voru merge in ordine la resiedinti'a archiepiscopésca, pentru cá impreuna cu domnii comisari regesci se se reintórca in beserica spre a fi de facia la sânt'a liturgia, ce se va incepe si se va celebrá.

„Dupa terminarea sântei liturgie domnulu episcopu, comisariu regescu, va tiené cuvêntare eàtra clerulu adunatu si la incheiarea acesteia va indrumá pre toti alegatorii, se se reintórca la cuartirele loru, provocându-i, cá pre la 10 óre, pre cându se va dá din nou signalu cu clopotulu celu mare, fiacare se grabésca indereptu la biserica, aducêndu unulu fia-care votulu seu scrisu pre o siedulitia de hârtia, in care se fia scrisu numele acelui'a, pre care-lu dorescea-lu candidá la archiepiscopia.

„La 10 óre tragêndu-se clopotulu celu mare, se aduna totu Clerulu in biserica si de acolo earasi in sirulu si rendulu cuvenitu se duce dupa comisarii regesci, si reintorcêndu-se cuacestia in biserica, unulu fiacare se asiédia la loculu seu, si anume:

a) Domnii comisari regesci, esmisi pentru conducerea alegerei, impreuna cu secretariulu loru si cu protonotariulu generalu alu Clerului cuprindu locu la o mésa separata pregatita anume pentru dênsii; pre acésta mésa va stá si urn'a, in care se depunu voturile.
b) Dela acésta mésa in josu de ambele láturi voru fi asiediate scaune, pre cari de-a drépt'a in loculu primu siedu membrii capitulului metropolitanu, dupa dênsii Vicarii foranei archiepiscopesci si episcopesci, dupa acestia protopopii actuali, apoi egumenulu ordului sântului Vasilie si cei 2 representanti ai corpului profesoralu.
c) De-a stêng'a siedu mai întaiu viceprotopopii districtuali, si dupa dênsii representantii districtuali, toti dupa etate. Modalitatea seau procedur'a alegerei va fi acést'a: Cuprindiendu fia-carele loculu seu,
a) mai inainte de tóte se alegu din Cleru trei numeratori seau insemnatori de voturi (scrutatores) asia, cà unulu se fia dintre protopopi, alu doilea dintre vice-protopopi si alu treilea dintre representantii Clerului;
b) dupa acést'a secretariulu domniloru comisari regesci cetesce preainalt'a hotarire referitória la esmiterea domniloru comisari regesci, ear dupa ace'a protonotariulu Clerului cetesce rescriptulu meu adresatu capitulului metropolitanu;
c) dupa indeplinirea acestor'a se cetesce catalogulu membriloru din Cleru, cari au votu de alegere si numele absentiloru se insémna.
d) dupa acestea secretariulu domniloru comisari regesci pre cei presenti indreptatiti la votu 'i invita pre nume, cá fiacare unulu câte unulu, in ordinea cuvenita se bage sieduliti'a votului seu impaturata in urn'a de pre més'a comisariloru regesci, si dupa ce toti voru fi facutu acést'a, Illustritatea Sa domnulu comisariu regescu mireanu scóte din urna unulu câte unulu voturile impaturate si le numera cu mare atentiune, si aflându-se, cà atâtea suntu voturile câti alegatori suntu de facia, pre acelea ear le pune unulu câte unulu in urna, din care scotiendu-le earasi unulu câte unulu, le predà pre rêndu protonotariului ecclesiasticu, carele desfasiurându-le, proclama numele insemnate pre dênsele si le admanuéza comisariloru regesci spre vedere; ear cei trei scrutatori insémna punctuosu si conscientiosu numele proclamate si le suméza; — totu acést'a o face si unulu dintre domnii comisari regesci.
e) terminându-se numerarea voturiloru, si ne observându-se nici o disordine, ori scadere, siedulitiele voturiloru se ardu indata in biserica.
f) voturile se asémena, respective se combina intre sine si acei trei individi ecclesiastici, cari au capetatu cele mai multe voturi, inaintea alegatoriloru presenti se proclama de trei candidati, ce au se se astérna la loculu preainaltu.

„Dupa incheiarea acestor'a domnulu episcopu, comisariu regescu esmisu, va tiené earasi cuvêntare si pre alegatori i dimite; la acést'a respunde respectivulu incredintiatu alu capitulului, insa inainte de ce s'ar departá, tienu oficiu divinu de multiamita si numai dupa terminarea acestuia se voru departá.

„De sine se intielege, cà clerulu alegatoriu pre tempulu alegerei se va provedé cu toti articulii de nutremêntu pre spesele beneficiului archiepiscopescu; in privinti'a acést'a recercu pre Magnificenti'a Ta, cá si in acésta directiune se dispuni in contielegere cu comitele supremu alu comitatului Albei-inferióre.

„Mai incolo recercu pre Magnificenti'a Ta, cá in conformitate cu procedur'a observata cu ocasiunea alegerei reposatului Dr. Ioanu Vancea, se binevoiesci a conchiamá la efeptuirea alegerei in Blasiu pre cei indreptatiti a esercitá dreptulu de candidare trina, intru câtu acestia se afla de presentu in sinulu archidiecesei gr.-cat. de Alb'a-Julia. Prin Magnificenti'a Ta se voru chemá acestia:

a) Membrii capitulului metropolitanu, adeca fiacare din intregu capitululu,
b) Vicarii foranei archiepiscopesci,

c) Protopopii actuali (Archidiaconii),
d) Viceprotopopii,
e) Egumenulu ordului sântului Vasile din Blasiu,
f) doi alesi ai corpului profesoralu de acolo, cá representanti ai acelui ordu,
g) vei provocá Magnificentí'a Ta pre protopopii archidiecesei, cá in anumitu restêmpu se tiena sinóde preotiesci protopopesci, in cari fiacare protopopiatu se aléga doi representanti, afara de portatoriulu oficiului protopopescu, care si altcum din oficiu are a se infacisiá la alegere.

„Toti se voru conchiamá asia, cá in diu'a, ce precede dilei defipte pentru alegere, inca inainte de amédi se fia detori a se presentá in Blasiu.

„Si dupace in sensulu preainaltei hotariri a Maiestatei Sale cesaree si regesci apostolice, cu capacitatea de alegere seau cu dreptu de votu trebue se se investésca si acele protopopiate, cari si inainte de acést'a au eserciatu inriurintia la alegerea de episcopu, respective de archiepiscopu, desi de presentu nu se mai tienu de archidiecesa, ci unele suntu anexate la dieces'a Lugosiului si mai multe la a Gherlei, pentru ace'a am onóre a incunoscintiá pre Magnificenti'a Ta, cà am recercatu pre domnii episcopi de Lugosiu si Gherl'a, cá pre astufeliu de indreptatiti din respectivele loru diecese se-i chiame la alegere; asia dara se voru convocá:

Prin domnulu episcopu alu Lugosiului:

a) Vicariulu foraneu episcopescu, si parochu-protopopu in Hatiegu (Ioanu Janza),
b) Protopopulu din Hunedóra, si totu odata parochu acolo (Ioanu Popu),
c) Protopopulu districtului Bobâlnei si parochu in Sacarêmbu (Augustinu Blasianu).
d) Administratorulu protopopescu alu districtului Cugirului si parochu in Orastie (Stefanu Popu).

Prin domnulu episcopu alu Gherlei:

a) Vicariulu foraneu episcopescu alu Rodnei;
b) Vicariulu foraneu episcopescu alu Silvaniei;
c) Administratorulu protopopescu alu districtului Logiardului;
d) Administratorulu protopopescu alu Lapusiului ungurescu (mai inainte alu Lapusiului românescu);
e) Protopopulu din Basesci;
f) Viceprotopopulu districtului Periceiului;
g) Viceprotopopulu districtului Becleanului;
h) Viceprotopopulu districtului Câticàului;
i) Viceprotopopulu districtului Niresiului-mare;
j) Viceprotopopulu districtului Crasnei (de presentu totu acela, care e si vicariu foraneu episcopescu alu Silvaniei);
k) Administratorulu protopopescu alu districtului Buzei;
l) Viceprotopopulu Gherlei (mai inainte alu Ormanului);
m) Viceprotopopulu Eriului;
n) Viceprotopopulu Ciocmanului;
o) Viceprotopopulu Notîgului (mai de multu alu Odorheiului de Somesiu);
p) Viceprotopopulu Bistritiei;
q) Viceprotopopulu districtului Giulei;
r) Viceprotopopulu districtului Secului;
s) Administratorulu protopopescu alu districtului Reteagului;
t) Viceprotopopulu districtului Tasnadu-Sarvadului;
u) Administratorulu protopopescu alu districtului Ciceu-Cristurului;
v) Viceprotopopulu Siomcutei;
w) Viceprotopopulu districtului San-Margitei (mai de multu alu Gherlei);
x) Viceprotopopulu districtului Oartiei de josu;
y) Viceprotopopulu districtului Vadului;
z) Viceprotopopulu districtului Ipului;
aa) Viceprotopopulu districtului Surducului;
bb) Viceprotopopulu districtului Samsondului;
cc) Viceprotopopulu districtului Bredului;

Afara de acestia atâtu din dieces'a Lugosiului, câtu si din a Gherlei câte doi representanti ai tracturiloru protopopesci, cari mai inainte se tieneau de dieces'a Blasiului, dar acum suntu anexate la aceste diecese, computându aci si districtele Rodnei si Valcàului.

„Si asia cu privire la aceste dóue diecese, adeca a Lugosiului si Gherlei se conchiama toti aceia, cari cu privire la archidiecesa suntu a se conchiamá cá indreptàtiti dupa punctele b, c, d, si g., si cari din partea sa voru urmá ace'a-si procedura, cá si cei din archidiecesa, numai câtu cu privire la tóte agendele loru voru fi provocati prin respectivii loru episcopi.

„In fine, de óra-ce dupa ritulu si disciplin'a besericésca a besericei gr.-catolice, in in tielesulu canóneloru, episcopii comprovinciali, cari adeca suntu in ace'a-si metropolia, au dreptu la alegerea metropolitiloru; influinti'a sufraganiloru apartienetori metropoliei, adeca a domniloru episcopi gr.-cat. de Gherl'a, Lugosiu si Oradea-mare in intielesulu acel'a se va validitá la alegerea metropolitului de Alba-Julia, cà cu privire la cei trei individi ecclesiastici, cari voru fi obtienutu cele mai multe voturi la alegerea indeplinita prin Cleru, se va cere prin mine si parerea domniloru episcopi sufragani si declaratiunea loru intemeiata, ce va avé se se iee în consideratiune.

„In cele mai inainte desfasiurate se cuprindu acele dispusetiuni, cari spre orientare amu doritu a le comunicá Magnificentiei Tale cu privire la esecutarea alegerei candidatiloru pentru completarea scaunului archi-episcopescu, — Datu in Budapest'a in 17 Ianuariu 1893 Conte Csáky."

Acestu inaltu rescriptu ministerialu a fostu intregitu prin altulu de dtto 30 Ianuariu a. c. Nrulu 155 presidialu, in care se spune apriatu, cà representantii districteloru protopopesci nu se voru alege dupa numerulu districteloru protopopesci, ce au esistatu in archidiecesa la anulu 1868, si cà prin urmare numai cele 32 districte protopopesci, cari esista a s t a d i, au se tramita câte 2 representanti. Astadi inse, precum se scie, esista in archidiecesa urmatóriele protopopiate: 1. Aiudu; 2. Alba-Iuli'a; 3. Almasiu; 4. Ariesiu; 5. Bii'a; 6. Blasiu; 7. Catina; 8. Cichindealu; 9. Clusiu; 10. Cosiocna; 11. Dergea; 12. D.-S.-Martinu; 13. Ernotu; 14. Faragàu; 15. Giurgeu; 16. Ibasfalàu; 17. Indolu; 18. Ludosiu; 19. Mediasiu; 20. Morlac'a; 21. M.-Osiorheiu; 22. Uiór'a; 23. Odorheiu; 24. Pogaceu'a; 25. Reginu; 26. Rosi'a; 27. Sebesiu; 28. Sibiu; 29. Trei-Scaune; 30. Turd'a; 31. Veneti'a inferióra; 32. Voil'a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pre bas'a celoru de mai susu dispunemu deci urmatóriele:

1. Fiacare portatoriu de oficiu protopopescu, adeca protopopu actualu, viceprotopopu si administratoru protopopescu, va convocá pre toti preotii tractului seu la sinodu protopopescu pre diu'a de 30 Martie st. n. a. c. adeca pre Joi'a din septemâna, ce precede Dominecei Floriiloru. Ear fiinducà Vicariulu Fagarasiului are sub jurisdictiunea sa dóue protopopiate si anume pre alu Venetiei-inferióre si alu Voilei, va convocá separatu pre preotii din tractulu Venetiei si separatu pre cei din tractulu Voilei, insa totu pre diu'a amintita, tienêndu mai ântâiu sinodu cu preotii din tractulu Venetiei si dupa ace'a cu cei din tractulu Voilei.

Sinódele aceste se voru deschide cu invocarea Spiritului sântu adeca cu rogaciunea »Imperate ceresce«, cerendu-se cu tóta pietatea darulu lui Domnedieu, care se lumineze mintile si se indrepte inimile preotiloru coadunati la acestu actu atâtu de momentosu. Dupa invocarea Spiritului Sântu se voru alege cu voturi secrete câte doi deputati din fiacare tractu protopopescu, insa asia cà portatoriulu oficiului protopopescu, care din oficiu are dreptu de alegere la sinodulu electoralu, ce se va tiené in Blasiu, nu votéza si in sinodulu protopopescu, ci acést'a o facu numai preotii tractului protopopescu respectivu. Deputatii Clerului tractualu trebue se fia alesi de maioritatea absoluta a celoru presenti la sinodulu protopopescu. Despre acésta alegere se deduce protocolu formalu, care se subscrie de portatoriulu oficiului protopopescu cá presiedinte si de toti preotii, cari au votatu. Protocolulu acest'a provediutu cu sigilulu tractului protopopescu are se se astérna din partea deputatiloru tractului inaintea comisiunei, care va verificá pre alegatori la sinodulu electoralu, ce se va tiené in Blasiu, si astufeliu acelu protocolu va servi totu odata si cá credentionale.

Asia dara din fiecare districtu protopopescu va participá la alegere in Blasiu trei persóne, si anume: doi deputati ai clerului si portatoriulu oficiului protopopescu, numai din protopopiatele Venetiei-inferióre si Voilei, cari de presente nu au portatori de oficie protopopesci, ci se afla sub jurisdictiunea Vicariului Fagarasiului, nu voru veni la Blasiu câte trei individi ci afara de Vicariulu Fagarasiului, care are votu virilu la alegerea, ce se va tiené in Blasiu, voru veni numai câte doi, seau din ambele protopopiate la olalta 4 deputati ai clerului.

2. Fiacare indreptatitu a concurge cu votulu seu la alegerea metropolitului trebue se-si intocmésca astufeliu lucrurile sale, incâtu in 15 Aprilie st. n. a. c. adeca Sâmbata inainte de Dominec'a Tomei inca inainte de ameadi se se afle in Blasiu, spre a poté fi de facia la lucràrile pregatitórie pentru alegerea, ce se va tiené iu 16 Aprilie st. n. a. c.

3. Cele ce mai au se le scie alegatorii, parte se cuprindu in rescriptulu inaltului Ministeriu citatu mai susu, parte le voru aflá dupa sosirea loru la Blasiu.

De incheiare rogàmu pre toti membrii veneratului cleru archidiecesanu, cá impreuna cu credintiosii incredintiati grigei loru pastorale, se inaltie rogatiuni fierbinti càtra domnedieesculu Pastoriu alu Besericei adeca càtra Domnulu si Domnedieulu nostru Isusu Christosu, pentrucá cu darulu si lumin'a sa cerésca se ne conduca pre calea ace'a, care ne póte asigurá alegerea unui Archiepiscopu si Metropolitu dupa voi'a lui Domnedieu si demnu urmatoriu alu mariloru lui antecesori.

Din siedinti'a Consistorinlui archidiecesanu tienuta in Blasiu la 7 Februariu 1893.

Joanu M. Moldovanu
Vicariu Capitulariu.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 56—1893. (7) 3—3

Edictŭ.

După ce Ilie Nistorŭ gr. cat. din Sibiŭ căsătoritŭ în 1888 şi-a părăsitŭ de mai multŭ timpŭ pre legiuita sa soţie Lina Nistorŭ n. Gongolea gr. cat. totŭ din Sibiŭ şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de 1 anŭ şi 1 dî să se presenteze înaintea subscrisului forŭ matrimonialŭ, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contra-i se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I. instanţie alŭ protopopiatuluĭ Sibiuluĭ.

Sibiŭ, în 30 Ianuariŭ 1893.

Ioanŭ Rusŭ,
protop. preşedinte.

Nr. 79—1893. (8) 2—3

Edictŭ.

După ce Ioanŭ Stoia gr.-cat. din Vestemŭ căsătoritŭ în anulŭ 1885 mai bine de 7 anĭ şi-a părăsitŭ pre legiuita luĭ soţie Ana Hăşăganŭ gr.-cat. totŭ din Vestemŭ şi nu se scie ubicatiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de 1 anŭ şi 1 dî să se presenteze înaintea subscrisului forŭ matrimonialŭ, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contră-i se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr.-cat. de I. instanţă alŭ protopopiatuluĭ Sibiuluĭ.

Sibiŭ, în 7 Februariŭ 1893.

Ioanŭ V. Rusŭ,
protopopŭ.

Ad. Nr. 44—1893. (10) 2—3

Edictŭ.

Fiindŭ că Maria Pistea născ. Trifŭ gr.-c. din Lodromanŭ de 9 anĭ şi-a părăsitŭ pre legiuitulŭ seŭ bărbatŭ Dumitru Pistea l. Constantinŭ gr.-cat. din Micăsasa, şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citézĕ ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dî să se presentéze înaintea subscrisuluĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contra eĭ de cătră bărbatulŭ seŭ, se va pertracta şi decide şi in absenţa eĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr.-cat. de I. instanţă alŭ protopopiatuluĭ Blaşiuluĭ.

Blaşiŭ în 8 Februariŭ 1893.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. protop. preşed. for. matrm.

Nr. 438—1893. (9) 2—3

Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 35 fl. v. a. din Fundaţiunea „Cercului Orăştieĭ“ se escrie prin acésta concursŭ cu terminulŭ până în 15 Martie st. n. a. c.

La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ aceĭ studenţĭ românĭ gr.-cat., carĭ cercetézĕ *gimnasiulŭ românŭ gr.-cat. din Blaşiŭ orĭ vre-o academie de drepturĭ si suntŭ născuţi în vre una din comunele următóre din cercululŭ Orăştieĭ*, şi anume: Şibotŭ, Orăstióra de josŭ, Balomirŭ, Binţinţŭ, Berĭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de susŭ, Gridŭ, Ghialmarŭ, Castĕŭ, Dâncu micŭ, Ocolişulŭ micŭ, Totia mică, Costescĭ, Cudşirŭ, Jeledinţĭ, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Buciumŭ, Dâncu mare, Totia mare, Spini, Pricazŭ, Petriniŭ, Pischinţŭ, Repaşŭ, Romosŭ, Romoşelŭ, Sibişelulŭ vechiŭ, Seréca, Tămăşesca, Tărtăria, Turdaşŭ, Turmaşŭ, Vaĭdeiŭ, Simeria.

Concurenţiĭ se vorŭ adressá la subscrisulŭ Consistoriŭ şi aŭ să alăture la cererile lorŭ: carte de botezŭ, atestatŭ de frecuentare, şi atestatŭ scolasticŭ despre progresulŭ în primulŭ periodŭ respective semestru alŭ anuluĭ scolasticŭ 1892/93. Cererile, carĭ vorŭ sosí mai târdiŭ de 15 Martie a. c., nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ din şedinţa consistorială ţinută în 7 Februariŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
Vicariŭ Capitulariŭ.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum îaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruirĭĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ**, de **colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icône sânte**, dimpreună cu **aşedarea** acelorŭ obĭecte în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servesoŭ ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 3—52

J. Pserhofer

„Pilule curatîtóre de sânge“

numite mai înainte „pilule universale“

meritĕ cu dreptulŭ celŭ maĭ deplinŭ numele din urmă, pentru că în faptă suntŭ fórte multe bóle, în carĭ pilulele acestea aŭ adeveritŭ puterea sa întru adevĕrŭ eminentă.

De multe decenii suntŭ pilulele acestea pretutindenea rĕspândite şi puţine vorŭ fi familiile, în care ar lipsi o provisiune mică din medicamentulŭ acesta escelentŭ de casă.

Mulţĭ medicĭ aŭ recomandatŭ şi recomandă pilulele acestea ca medicamentŭ de casă, maĭ alesŭ în contra tuturorŭ bólelorŭ carĭ se nascŭ din **mistuire rea** şi din **astupare**, precum suntŭ: **disordinarea circulaţieĭ fereĭ, bóla de ficatŭ, amorţélă de intestine, colică de vînturĭ, congestiune de sânge** către creerĭ, **hemeroide** şcl.

Pentru însuşirile lorŭ curăţitóre de sânge aŭ ele efectŭ bunŭ şi în casŭ de **anemie** şi în bólele, ce urmézĕ dintr'însa, precum: **gălbinare, durerĭ de capŭ** nervóse şcl. Acestea pilule curăţitóre de sânge lucră afară de aceea aşa de blândŭ, câtŭ nu causézĕ nicĭ cele maĭ nefusemnate durerĭ şi pentru aceea se potŭ folosi fără témă şi de persónele cele maĭ debile şi chiarŭ şi de copiĭ.

Aceste **pilule curăţitóre de sânge se facŭ şi se potŭ găsi veritabile numaĭ în spiţeria luĭ J. Pserhofer la „merulŭ de aurŭ alŭ imperiuluĭ“ Singerstrasse Nr. 15 în Viena** şi costă **o cutie** cu 15 bucăţĭ de pilule **21 cr. v. a., unŭ sulŭ cu 6 cutiĭ costă 1 fl. 5 cr.**, la trimiterĭ nefrancate rambursă **1 fl. 10 cr.** Trimiţêndu-se preţulŭ lorŭ înainte, costă împreună cu francatura la poste: 1 sulŭ pilule **1 fl. 25 cr.**, 2 sulurĭ **2 fl. 30 cr.**, 3 sulurĭ **3 fl. 35 cr.**, 4 sulurĭ **4 fl. 40 c.**, 5 sulurĭ **5 fl. 20 cr.**, 10 sulurĭ **9 fl. 20 cr.** Maĭ puţinŭ decâtŭ unŭ sulŭ nu se expedézĕ.

NB. În urma respândirĭĭ lorŭ celeĭ marĭ se imitézĕ aceste pilule sub cele maĭ diferite forme şi nume. On. publicŭ este deci rugatŭ a cere expres **J. Pserhofer pilule curăţitóre de sânge**, şi numaĭ acele vorŭ fi veritabile, carĭ suntŭ provĕdute cu regule de aplicare subsemnate cu numele „**J. Pserhofer**“ şi care pre vigneta fiesce căreĭ cutióre pórtă aceea-şĭ subscriere cu litere **roşi**.

Din nenumĕratele atestate prin carĭ consumenţiĭ acestorŭ pilule mulţămescŭ pentru redobândirea sănĕtăţiĭ lorŭ după cele maĭ diferite şi maĭ grele morburĭ, vomŭ înşira aci numaĭ vre-o câteva observându, că fiesce ciue, care a întrebuinţatŭ o singură dată aceste pilule le va recomânda maĭ departe.

Schlierbach, 22 Octobre 1888.

On. Domnule! Subscrisulŭ vĕ rógă să-ĭ trimiteţĭ érăşĭ patru sulurĭ din *pilulele Dv. curăţitóre de sânge, carĭ suntŭ în adevĕrŭ fórte folositóre şi escelente.* Cu inaltă stimă **Ig. Neureiter**, medicŭ practicŭ.

Hrasche lângă Flödnik, 12 Sept. 1887.

On. Domnule! Voinţa luĭ Dumneđeŭ a fostŭ, că am datŭ preste pilulele Dv. şi étă-ţĭ scriŭ succesulŭ: Mĕ răcisem în lăuzia mea, aşa încâtŭ nu maĭ puteam lucra nimicŭ, şi aşĭ mórtă de sigurŭ, dacă minunatele Dv. pilule nu m'ar' fi scăpatŭ. Dumneđeŭ să te binecuvînteze de o mie de orĭ pentru asta. Sunt sigură că pilulele Dv. mĕ-vorŭ vindeca cu totulă, precum a însănĕtoşatŭ şi pre alţiĭ. **Teresia Knific.**

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Preaon. Domnule! Ĭţĭ aducŭ cele maĭ călduróse mulţamite în numele mătuşeĭ mele celeĭ de 60 anĭ. Timpŭ de 5 anĭ a suferitŭ de catarŭ cronicŭ de stomacŭ şi de dropică. Viaţa ĭĭ era unŭ chinŭ şi se credea perdută. Din întîmplare căpĕtă o cutióră din pilulele Dv. curăţitóre de sânge escelente, şi luându maĭ multŭ timpŭ cu aceste pilule a fostŭ vindecată.

Cu inaltă stimă **Josefa Weinzettel.**

Eichengraberamt lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

On. Domnule! Umilitŭ subscrisulŭ Vĕ rógă să-ĭ **maĭ** trimiteţĭ încă 4 pachete din pilulele Dv. în adevĕrŭ folositóre şi escelente. Nu mĕ potŭ reţine de a nu Vĕ exprima deplina mea recunoscinţă pentru valórea acestorŭ pilule şi de eâte orĭ voiŭ putĕ, le voiŭ recomânda tuturorŭ suferinđilorŭ cu cea maĭ mare căldură. Vĕ autorisezŭ să vĕ folosiţĭ în publicŭ de acestŭ alŭ meŭ actŭ de mulţămită. Cu inaltă stimă **Ignaz Hahn.**

Gotschdorf, 8 Octobre 1886. Lângă Kohlbach Silesia austriacă.

On. Domnule! Vĕ rogŭ să binevoiţĭ a-mĭ trimite unŭ sulŭ cu 6 cutiĭ cu pilulele Dv. curăţitóre de sânge universale. Numaĭ minunatelorŭ, Dv. pilule am să mulţămescŭ că am scăpatŭ de durerea mea de stomacŭ, care m'a chinuitŭ timpŭ de 5 anĭ. Nicĭ odată n'am să rĕmâiŭ fără aceste pilule în casă şi prin acésta Vĕ mulţămescŭ călduros m. o Domnule.

Cu cea maĭ înaltă stimă **Anna Zwickl.**

Licorŭ de ĭerburĭ de Alpĭ, de **W. Ottm. Bernhard** în Lindaŭ pentru durerĭ de stomacŭ de totŭ feliulŭ 1 flacon 2 fl. 60 cr., jumĕtate de flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană de reumatismŭ, remediulŭ celŭ maĭ bunŭ la tóte bólele reumatice, durere de osulŭ spinărĭĭ junghiurĭ, şoldină, durere de capŭ, de đinţĭ, de urechĭ etc. 1 fl. 20 cr.

Esenţă de ochĭ, de **Dr. Romershausen**, pentru fortificarea şi conservarea vederĭĭ în flacóne originale à 2 fl 50 cr. şi 1 fl. 50 cr.

Balsamŭ eglesŭ miraculosŭ, 1 flacon 50 cr.

Prafŭ de fiacru, în contra guturaiuluĭ, răguşeleĭ, tuseĭ etc. 1 cutie 35 cr. trimisŭ franco 60 cr.

Franzbranntwein, (rachiŭ de drojdi) cu şi fără sare, 1 flacon 70 cr.

Balsamŭ de înghepătură, de **J. Pserhofer**, aprobatŭ de mulţĭ anĭ şi în contra ranelorŭ vechĭ etc. 1 burcănelŭ 40 cr., trimisŭ franco 65 cr.

Helso saŭ sare de sănĕtate, unŭ escelentŭ remediŭ în contra catarulŭĭ de stomacŭ pecum în generalŭ în contra tuturorŭ bólelorŭ ce provinŭ din mistuire neregulată, 1 pachetŭ 1 fl.

Balsamŭ de guşe, remediŭ eficace în contra guşilorŭ, 1 flacon 40 cr. trimisŭ franco 65 cr.

Esenţă de viaţă, (picurĭ de **Praga**) în contra stomaculuĭ stricatŭ, în contra mistuirĭĭ rele şi a tuturorŭ suferinţĕlorŭ provenindŭ din asta. Unŭ lécŭ de casă escelentŭ, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Prafŭ în contra sudorĭĭ peciórelorŭ, Acestŭ prafŭ delătură sudórea peciórelorŭ şi mirosulŭ celŭ greŭ produsŭ din ea. Conservă încălţămintea şi nu este stricăciosŭ. Preţulŭ unuĭ cutiĭ 50 cr., trimisŭ franco 75 cr.

Sucŭlŭ de platagină, unŭ lécŭ fórte bunŭ în contra guturaiuluĭ, tuseĭ măgăreseĭ etc. 1 flaconaşŭ 50 cr., 2 flaconaşe trimise franco 1 fl. 50 cr.

Pomadă tanochinină, de **J. Pserhofer**, de unŭ şirŭ de anĭ recunoscută de cea maĭ bună dintre tóte unsorile de pĕrŭ chiar din partea medicilorŭ. Unŭ borcanŭ frumosŭ ajustatŭ 2 fl.

Plastru universalŭ, de prof. **Steudel**, la rane de tălătură şi de împunsĕturĭ, la bube rele de totŭ feliulŭ, la scursorĭ vechĭ ale peciórelorŭ, umflătura gâlcilorŭ, artetica şi la alte suferinţe. Unŭ borcănelŭ 50 cr., trimisŭ franco 75 cr.

Sare universală de curăţĕnie, de **A. W. Bullrich.** Unŭ remediŭ de casă escelentŭ în contra tuturorŭ urmărilorŭ ale mistuirĭĭ deranjate ca: durere de capŭ, ameţelĭ, cârcelĭ, acrélă în gâtŭ, trĕnşĭ, constupaţie etc. 1 pachetŭ 1 fl.

Afară de preparatele aci indicate suntŭ în depositŭ tóte specialităţile farmaceutice, indigene şi externe anunţate în điarele austro-ungare. Tóte articulele ce nu s'ar găsi în depositŭ la cerere se procură promptŭ şi ieftinŭ.

Trimiterĭ cu posta se efectuézĕ grabnicŭ primindu-se maĭ înainte banĭĭ; comandele maĭ marĭ se efectuézĕ şi cu rambursă.

J. Pserhofer, spiţerie la „mĕrulŭ de aurŭ alŭ imperiuluĭ“ Viena I. Singerstrasse 15.

☛ Franco se efectuézĕ comandele numaĭ dacă se trimite maĭ întâiŭ cuviincióasa sumă pentru portŭ. Spesele postale în acestŭ casŭ devinŭ cu multŭ maĭ ieftine ca la trimiterĭ cu rambursă.

De veritabile se potŭ considera numaĭ acele pilule ale cărorŭ regule de folosire vorŭ fi provĕđute cu subscrierea J. Pserhofer şi care pre vigneta fiesce căreĭ cutióre pórtă aceea-şĭ subscriere în litere roşi.

Specialităţile susnumite se află şi în **Budapesta** la farmacistulŭ **J. v. Török**, Királyuteza 12. (12) 2—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 25 Februariŭ 1893. Numĕrulŭ 8.

La lucru.

Cândŭ în tómna trecută ministeriulŭ Wekerle s'a presentatŭ înaintea parlamentuluĭ cu programulŭ sĕŭ cunoscutŭ, în care s'a cuprinsŭ şi introducerea căsătorieĭ civile, s'a spusŭ, că a făcut'o cu învoirea Monarchuluĭ. Şi s'a maĭ dişŭ, că Monarchulŭ şĭ-a datŭ învoirea la programulŭ liberalŭ alŭ luĭ Wekerle, fiindŭ că i-s'a dişŭ, că poporaţiunea ţĕreĭ este aceea, care doresce introducerea reformelorŭ „liberale", în specialŭ a căsătorieĭ civile.

De atunci şi până astădĭ multe s'aŭ schimbatŭ.

Protestele, ce din tóte colţurile ţĕreĭ s'aŭ ridicatŭ în contra plănuitelorŭ reforme ale guvernuluĭ, dar maĭ alesŭ în contra căsătorieĭ civile, aŭ datŭ de golŭ pre consiliariĭ monarchuluĭ şi deja ameninţaŭ cu rĕsturnarea guvernuluĭ şi a programuluĭ sĕŭ.

Agitaţiunea produsă prin promisiunea guvernuluĭ a îmbrăcatŭ o formă maĭ respicată în sinulŭ membrilorŭ bisericeĭ catolice. Epistole pastorale aŭ urmatŭ una după cecalaltă. Episcopatulŭ catolicŭ cu rară unanimitate a grăbitŭ a întrarma pre credincioşĭ în potriva pericoluluĭ, ce-lŭ pregătesce guvernulŭ credinţeĭ şi familieĭ creştine-catolice.

Dar nicĭ confesiunile creştine din patrie n'aŭ rĕmasŭ nepăsătóre. Nu numaĭ neuniţiĭ, dar şi protestanţiĭ se mişcă. Ce e dreptŭ, că alte suntŭ motivele lorŭ de ale catolicilorŭ. Dar în sfârşitŭ nicĭ lorŭ nu le vine la socotélă întroducerea căsătorieĭ civile.

Chiar şi naţionalităţile nemagiare începŭ a se mişca. Ele, chiar şi abstracţie făcêndŭ dela consideraţiĭ religióse, în proïectele bisericescĭ ale guvernuluĭ vĕdŭ o nóuă periclitare a individualităţiĭ sale naţionale. În specialŭ ce ne privesce pre noĭ Românii, constatămŭ cu bucurie, că şi comitetulŭ partiduluĭ naţionalŭ românescŭ se pregătesce a desfăşura o opoziţie faţă cu planurile celorŭ dela putere.

Póte fi mirare, dacă în faţa acestorŭ mişcărĭ generale de protestŭ nicĭ guvernulŭ nu stă cu mânile în sinŭ? Şi póte fi surprindĕtoriŭ, dacă şi guvernulŭ îşĭ ĭea refugiŭ la acelea-şĭ arme, de carĭ se folosescŭ adversariĭ luĭ?

Guvernulŭ a câştigatŭ învoirea Coróneĭ la presentarea programuluĭ sĕŭ sub cuvîntŭ, că maĭoritatea locuitorilorŭ ţĕreĭ cere realisarea aceluĭ programŭ? Ce e decĭ maĭ firescŭ, decâtŭ ca guvernulŭ să umble a câştiga pentru sine cu orĭ ce felŭ de mijlóce opinia publică?

Guvernulŭ a şi apucatŭ pre calea acésta. A datŭ inviaţiunĭ organelorŭ sale, comiţilorŭ şi vicecomiţilorŭ, ca să provóce în adunările municipiilorŭ aderinţe la programulŭ sĕŭ bisericescŭ-politicŭ.

Inviaţiunile maĭ înalte îşĭ aŭ efectulŭ intenţionatŭ.

După comitatulŭ Somogy aŭ urmatŭ deja maĭ multe comitate şi municipiĭ, carĭ votézŭ resoluţiunĭ de aprobare faţă cu programulŭ bisericescŭ-politicŭ alŭ guvernuluĭ şi în specialŭ faţă cu întroducerea căsătorieĭ civile.

Maĭ multŭ. Comitatulŭ Somogy a decisŭ, să róge printr'o scrisóre circulară tóte comitatele şi municipiile din patrie, ca şi ele din partea lorŭ urmândŭ esemplulŭ comitatuluĭ Somogy să apróbe programulŭ bisericescŭ-politicŭ alŭ guvernuluĭ.

Etă dar inaugurarea agitaţiuniĭ oficióse. Scrisórea circulară a comitatuluĭ Somogy va ajunge la pertractare în tóte comitatele şi municipiile ţĕreĭ. Tóte vorŭ avé a se pronunţa în proximele lorŭ adunărĭ de primăvară, dacă primescŭ saŭ nu programulŭ bisericescŭ-politicŭ alŭ guvernuluĭ.

Este decĭ vorbă despre unŭ plebiscitŭ. Ţara întrégă va avé să-şĭ dea verdictulŭ asupra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ. Dela resultatulŭ acestuĭ plebiscitŭ va atîrna sórtea programuluĭ bisericescŭ-politicŭ alŭ guvernuluĭ. Acestŭ plebiscitŭ va determina pre Coróná, să-şĭ dea învoirea la întroducerea căsătorieĭ civile saŭ ba.

Afacerea este de celŭ maĭ mare momentŭ.

Pre noĭ Românii programulŭ întregŭ alŭ guvernuluĭ ne jignesce în mĕsura cea maĭ mare. Recepţiunea Jidovilorŭ ne dă şi maĭ multŭ în mâna esploatatorilorŭ şi ne împedecă şi maĭ multŭ

Feuilleton.

O óră hotărîtóre.

Petreceam pre câteva dile la unŭ prietinŭ alŭ meŭ, administratorulŭ parochieĭ din cetatea mică provincială G. din Austria. Aci am convenitŭ şi cu tinĕrulŭ medicŭ Arnold Waldener şi cu familia luĭ. Eĭ aŭ venitŭ pre câteva dile să certeze pre sócra sa, după ce ea încă nu s'a pututŭ hotărî să părăséscă loculŭ, unde s'a născutŭ şi a petrecutŭ tótă viaţa sa şi să se mute la fata sa în capitală.

Erá după amédĭ în diua Înălţăriĭ. Eŭ dimpreună cu preotulŭ cetăţiĭ eramŭ invitaţĭ la sócra mediculuĭ. Se aveaŭ bine, preotulŭ şi mediculŭ, încă de cândŭ umblaŭ ca băeţĭ împreună la şcólă în satulŭ lorŭ natalŭ.

Ne aşedarămŭ cu toţiĭ în filigoria prietinósă din grădina dneĭ Sydow, în vreme ce ceĭ doĭ nepoţeĭ aĭ eĭ se jucaŭ pre cărările grădineĭ.

Mĭ-a bătutŭ la ochĭ, că mediculŭ cu tótă familia sa înainte de amédĭ aŭ petrecutŭ după sfînta liturgie încă câtva timpŭ în biserică îngenunchiându-se înaintea icóneĭ Preacurateĭ Fecióre, şi că soţia mediculuĭ a aşedatŭ unŭ buchetŭ de rose albe înaintea icóneĭ. În conversare nu m'am pututŭ răbda a nu aminti mediculuĭ lucrulŭ acesta.

Surisulŭ fericiriĭ adevĕrate luci din ochiĭ mediculuĭ şi aĭ soţieĭ luĭ la auduluĭ cuvintelorŭ mele.

„Asta o facemŭ în fiesce care anŭ în diua acésta," dise Waldener. „E unŭ semnŭ de mulţămită pentru binefacerea, ce am primit'o adĭ suntŭ şese anĭ dela Preacurata Fecióră. Prea bucurosŭ îţĭ şi istorisescŭ totŭ lucrulŭ acesta. Istoria întrégă nu e lungă."

Şi apoĭ începu a istorisi.

* * *

În bisericuţa prietinosuluĭ orăşelŭ G. se sfârşise sfînta liturgie. În biserică şi în jurulŭ eĭ acuşi nu se maĭ audia altŭ sgomotŭ afară de susuitulŭ albinelorŭ, carĭ sburaŭ în jurulŭ teilorŭ.

Eramŭ pre la începutŭ luĭ Iuniŭ. Aşa îţĭ poţĭ închipui uşorŭ, de ce am şedutŭ şi după liturgie câtva timpŭ pre o bancă simplă, ce era aşedată în umbra unuĭ teiŭ bĕtrânŭ. Eram străinŭ în orăşelulŭ G. Am sositŭ într'însulŭ în sara premergĕtóre pre calea ferată şi m'am odihnitŭ preste nópte în ospĕtărie. Aveam să mergŭ încă cale de o di cu căruţa până în loculŭ nascerĭĭ mele, unde mama mĕ aştepta cu dorulŭ, care-lŭ póte simţi numaĭ inima de mamă. Dar era serbătóre, şi aşa n'am pornitŭ din G. de diminéţă, ci am maĭ zăbovitŭ, de am ascultatŭ sfînta liturgie. După prândŭ voiam să pornescŭ şi să ajungŭ până în B., ca acolo să noptezŭ.

Şedeam dusŭ pre gândurĭ. Îmĭ reamintiam clipitele, în carĭ mama mea m'a încredinţatŭ scutuluĭ Maĭceĭ luĭ Dumneđeŭ, cândŭ înainte de asta cu şese anĭ am pornitŭ în capitală spre a mĕ pregăti de medicŭ. Acum eram medicŭ. Petrecêndŭ la universitate am desecatŭ averea vĕduviteĭ mele mame. Acum puteam să mĕ îngrijescŭ eŭ de ea şi de mine.

În turnulŭ bisericeĭ sunară dóuĕspredece óre. Îmĭ închipuiam, cum mama se aşadă acum la masa modestă, cum ea maĭ întâiŭ se rógă, şi în rugăciunea sa cuprinde şi pre fiulŭ sĕŭ, pre singurulŭ sĕŭ fiŭ.

O lacrimă curge pre faţa mea la vale. Mĕ scolŭ şi întru éră în biserică. Acolo întru înŭ scaunŭ aprópe de altariulŭ, care-lŭ împodobia icóna Maĭceĭ luĭ Dumneđeŭ. Mĕ aruncŭ în genunchĭ şi mĕ rogŭ pentru mama mea şi pentru mine. —

în desvoltarea nóstră economică-industrială. Matriculele de statŭ lipsescŭ preoţimea nóstră, şi altfelŭ fórte misera, de o parte a venitelorŭ sale modeste şi pre lângă aceea vorŭ fi unŭ noŭ mijlocŭ de magiarisare forţată. Căsătoria civilă răpesce unŭ s. sacramentŭ din mânile uniculuĭ organŭ chematŭ, din mânile bisericeĭ; înstrăinéză pre soţi de biseriça lorŭ naţională, care ĭ-a ocrotitŭ până aci de valurile desnaţionalisăriĭ; lipsesce érăşi preoţimea de o parte însemnată a venitelorŭ sale şi ĭi scăresce auctoritatea, despărţindu-o de poporŭ.

Adunările de primăvară ale comitatelorŭ şi ale municipiilorŭ vorŭ avé a decide asupra acestorŭ treĭ puncte din programulŭ guvernamentalŭ. Ele vorŭ avé a da espresiune dorinţeĭ cetăţenilorŭ privitorŭ la întroducerea căsătorieĭ civile.

Noĭ nu voimŭ să esagerămŭ câtuşi de puţinŭ importanţa resoluţiunilorŭ, ce se ĭeaŭ în adunările comitatense şi municipale. Avêndu-se în vedere interesulŭ, ce se arată faţă cu asemenea adunăriĭ, ar fi o greşélă a atribui la asemenea resoluţiuni o valóre, ce nu o aŭ. Însă nu toţĭ judecă lucrurile aşa, după cum de faptă suntŭ, ci aşa, după cum ar trebui să fie. Astfelŭ se întîmplă apoĭ, de se privescŭ asemenea resoluţiuni dreptŭ espresiune a voinţeĭ cetăţenilorŭ.

Posiţiunea nóstră a tuturorŭ Românilorŭ faţă cu amintitele proĭecte ale guvernuluĭ este precisată. Deosĕbire nu este între noĭ. Tóte acelea proĭecte ameninţă directŭ esistinţa nóstră. Atitudinea nóstră nu póte decĭ să fie alta, decâtŭ o strasnică oposiţie. Trebue să dămŭ espresiune nemulţămiriĭ nóstre pentru proĭectele numite pre tóte căile: în presă, în întruniriĭ de protestŭ şi maĭ alesŭ în adunările comitatense.

După cum amŭ accentuatŭ, scrisórea comitatuluĭ Somogy va trebui să formeze obiectŭ alŭ discusiunilorŭ în tóte adunările de primăvară ale comitatelorŭ şi municipiilorŭ. Cu ocasiunea aceea va fi datorinţa fiesce căruĭ membru românŭ a se presenta gata la luptă, a combate o eventuală propunere de aderinţă la programulŭ guvernuluĭ şi a încerca tóte mijlócele pentru a împedeca o resoluţiune de acestŭ felŭ.

Credinţa şi limba nóstră suntŭ periclitate. Este datorinţa nóstră cea maĭ sântă a grăbi întru apĕrarea acestorŭ scumpe clenodiĭ.

Acum are să se vadă, unde e grâulŭ curatŭ şi unde e neghina.

A lipsi dela adunările comitatense şi municipale de primăvară nu va fi ĭertatŭ nicĭ unuĭ membru românŭ.

Datorinţa comitetuluĭ centralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ este a pregăti o consemnare a tuturorŭ membrilorŭ români de prin comitate şi municipiĭ, a-ĭ provoca să participe la adunările comitatense şi municipale şi să combată orĭ ce propunere de încredere la adresa guvernuluĭ, şi a compune o listă a acelora, carĭ s'aŭ n'ar participa la acele adunăriĭ, saŭ — ceea ce Dumneḑeŭ să feréscă — ar lucra în contra interesélorŭ nóstre.

Ne-amŭ ridicatŭ glasulŭ nostru de pre acum, ca evenimentele să nu ne afle nepregătiţi.

Pre preoţiĭ şi pre credincioşiĭ nostri ĭi rugămŭ maĭ alesŭ, să dea la o parte nepăsarea şi să grăbéscă cu toţiĭ cu unŭ gândŭ şi cu o simţire întru apĕrarea credinţeĭ nóstre naţionale.

Închiămŭ, adresândŭ tuturorŭ Românilorŭ din patrie apelulŭ:

La lucru!

Congresulŭ catolicilorŭ dela Şopronŭ. — Politica bisericéscă a guvernuluĭ liberalŭ nu numaĭ a deşteptatŭ pre mulţĭ catolicĭ din letargia şi indiferentismulŭ lorŭ, ci ĭ-a îndemnatŭ la lucru, la aflarea mijlócelorŭ spre a paralisa tendinţele liberalismuluĭ modernŭ inimice bisericeĭ. Dovadă este congresulŭ catolicŭ ţinutŭ în 19 şi 20 a c. în Şopronŭ, la care aŭ luatŭ parte preste 2000 de persóne. S'a trimisŭ o telegramă de felicitare la Sânţia Sa Leonŭ XIII. S'aŭ primitŭ cu unanimitate proĭectele de resoluţiune, prin carĭ se accentuéză:

I. Necesitatea autonomieĭ catolice şi inarticularea eĭ în legile ţĕreĭ.

II. Necesitatea de a se da tinerimiĭ educaţiune religioso-morală, spre care scopŭ este de lipsă înmulţirea şcólelorŭ catolice şi înfiinţarea uneĭ universităţĭ cu caractĕrŭ catolicŭ, de-órece la universităţile neconfesionale credinţa şi moralitatea tinerimiĭ sufere naufragiŭ.

III. Se află de lipsă înfiinţarea de reuniunĭ catolice în singuraticele diecese, şi chiar şi în singuraticele parochiĭ, unde este cu putinţă.

IV. Considerândŭ daunele înspăimântătóre, ce le causéză presa liberală destructivă, pusă în serviţiulŭ logelorŭ francmasonice, catoliciĭ nu vorŭ sprigini atare presă, ci ĭşĭ vorŭ ţiné de o datorinţă a sprigini după puterĭ presa cu caractĕrŭ catolicŭ. Se recunósce necesitatea uneĭ foĭ poporale ilustrate de cuprinsŭ politicŭ, edată în limba magiară şi germână şi a uneĭ foĭ politice pentru poporŭ în limba germână. Societatea S. Ştefanŭ să edea publicaţiunile sale nu numaĭ în limba magiară, ci şi în cea germână şi în alte limbĭ vorbite în patrie.

V. Să fie rugatŭ guvernulŭ, ca luândŭ în consideraţiune dreptulŭ naturalŭ alŭ părinţilorŭ cu privire la educaţiunea religiósă a pruncilorŭ, să modifice §. 12 alŭ Art. de lege LIII din 1868; să scóţă din vigóre ordinaţiunea din 26 Februariŭ 1890 a ministruluĭ de culte; să abstea dela programulŭ sĕŭ referitoriŭ la căsătoria civilă şi la matriculele de

---

Şi cum mĕ rogŭ, trece o fată cam de optspreḑece anĭ pre lângă bancă. Se vede, că nu m'a observatŭ. Obrajiĭ eĭ împresuraţi de pĕrŭ blondŭ suntŭ paliḑi şi triştĭ. Îmbrăcămintea ĭi este simplă, dar curăţică. Întrégă înfăţişarea eĭ este curată ca rosele cele albe, ce le ţine în mână.

Acum le aşaḑă pre altariŭ. Apoĭ se aruncă în genunchĭ şi se rógă. Se rógă cu vóce respicată. Nicĭ prin minte nu-ĭ trece, că afară de dînsa maĭ petrece vre-o fiinţă pămînténă în biserică.

„Preasfînta Fecióră," ḑice ea, „scapă pre mama! Ţine-ĭ viaţa cu mijlocirea ta acum în óra decisivă! Tu o poţĭ face. Dumneḑeescului tĕŭ Fiŭ ţĭ împlinesce tótă rugarea!" Şi n'a maĭ ḑisŭ nimica, dar a începutŭ a plânge. Apoĭ s'a ridicatŭ şi s'a dusŭ.

Eŭ am rĕmasŭ nemişcatŭ. Pre cândŭ plângea înaintea altariului, voiam să facŭ vre-o mişcare, ca să bage de samă, că aci maĭ este cineva. Dar o sfială sfîntă mĕ opria. Numaĭ după ce fata a ieşitŭ din biserică, începuĭ a mĕ gândi, că — o rază din ceriŭ pare că-mĭ lumina miutea. Îmĭ îndreptŭ şi eŭ ochiĭ către icóna Preacurateĭ. „Da, te pricepŭ," ḑiseĭ. „În aceea-şĭ óră, în care colo departe se rógă o mamă pentru feciorulŭ sĕŭ, în aceea-şĭ óră se rógă aci o fată pentru mamă-sa, — o sfîntă óră acésta. Şi cu ceva maĭ înainte m'am rugatŭ şi eŭ, să daĭ sufletuluĭ meŭ tărie şi mâneĭ mele isteţime, pentru ca să-mĭ potŭ împlini chemarea. Şi acum vĕḑŭ, că voea-ţĭ este, să cercŭ şi în óra acésta a scăpa o victimă din ghiarĕle morţiĭ. Fie dar! Întru numele tĕŭ mĕ voiŭ lupta. La lucru, Arnold!"

Mĕ apropriŭ de altariŭ şi ĭeaŭ din buchetŭ o rosă mică, o sărutŭ şi o ascundŭ apoĭ la inimă. Apoĭ ĭesŭ cu paşĭ grabniciĭ din biserică.

Pre uliţă nu era nicĭ unŭ omŭ. Numaĭ colo în depărtare vedeam fata, carea se rugase maĭ înainte la Maĭca luĭ Dumneḑeŭ. Îmĭ pripescŭ paşiĭ, ca să o ajungŭ. Cândŭ eram să o ajungŭ, ea deschide o portiţă şi voesce să între într'o grădinuţă prietinósă, ce încunjură o căsuţă şi maĭ prietinósă.

„Mĕ rogŭ de ĭertare, domnişóră," ḑicŭ eŭ, „în casa asta este o bolnavă?"

Surprinderea şi bucuria roşi fata frumósă a feteĭ. „Dumneḑeulŭ meŭ!" ḑise ea. „Dta viĭ dela dr. Weller?"

„Nicĭ nu-lŭ cunoscŭ," ḑiseĭ eŭ descurajatŭ. „Dta aşteptĭ pre unŭ mediculŭ?"

„De cumva nu eştĭ dta, pre care-lŭ aşteptam, atunci nu maĭ aşteptŭ pre nimenĭ." Ĕră începură a-ĭ curge lacrimele. „Mama, buna mea mamă e bolnavă, are unŭ morbŭ internŭ, precum ḑice mediculŭ. Acum e anulŭ, de cândŭ cércă a o vindeca, şi bóla se agravéză pre ḑi ce merge. În capitală nu putemŭ merge. Nu ne ajungŭ mijlócele, şi mama nicĭ nu ar puté întreprinde o călătorie aşa de obositóre. Apoĭ ea nicĭ nu voesce să-şĭ părăséscă căsuţa. Vre să móră aci, unde a fostŭ atâtŭ de fericită, pre cândŭ trăia încă tata. Duminecă mĭ-a spusŭ dr. Weller, că şĭ-a perdutŭ tótă sperarea, că mama se va videca. Maĭ aveam o rază de sperare. Dr. Weller mĭ-a povestitŭ despre unŭ mediculŭ tinĕrŭ din capitală. Adevĕratŭ că numaĭ acum şĭ-a câştigatŭ gradulŭ, dar deja sub conducerea profesoruluĭ sĕŭ îşĭ întemeĭase renume în tractarea bóleĭ, de care pătimesce mama. Am rugatŭ pre dr. Weller, să-ĭ scrie, şi elŭ ĭ-a şi scrisŭ, şi astăḑĭ sosesce epistola înderĕptŭ, şi pre învĕlitóre e scrisŭ, că mediculŭ acela tinĕrŭ cu câte va ḑile maĭ înainte şĭ-a începutŭ concediulŭ şi dóuĕ lunĭ va lipsi din capitală. Şi acum s'aŭ sfârşitŭ tóte!"

„Şi cum se chémă mediculŭ acela tinĕrŭ, întru carele ţĭ-aĭ pusŭ înzădarŭ sperarea?" Vócea mea trĕmura, cândŭ rostiĭ întrebarea asta. Eram fórte mişcatŭ.

„Dr. Waldener," ḑise fata. „Dar acum ĭertă, domnulŭ meŭ Trebue să mĕ ducŭ la mama. Gândiam, că dóră ceriulŭ te-a trimisŭ, să ne ajuţĭ. M'am înşelatŭ. Ĭertă, că ţĭ-am răpitŭ atâta vreme cu vorbele mele." Şi făcêndŭ cu capulŭ o închinăciune porni către casă plângêndŭ.

„Te rogŭ, să maĭ întârḑiĭ pre câteva momente, domnişóră!" Aşa de rugătóre era vocea mea, câtŭ fata se opri. Eŭ întraĭ în grădină şi apropiându-me ĭi ḑiseĭ: „Nu mĕ potŭ mândri cu praxă, dar maĭ alesŭ bólele interne ale trupuluĭ omenescŭ aŭ fostŭ, de carĭ m'am ocupatŭ. Nu curiositate, ci compătimire adevĕrată m'a îndemnatŭ, să te întrebŭ, dacă în casa asta este vre unŭ bolnavŭ? Puté voiŭ să vĕḑŭ pre mama dtale?"

„Cum nu, domnulŭ meŭ? Cum să nu-ţĭ împlinescŭ dorinţa? Dór ea aprinde din noŭ

statu. Congresulu rógă corulu episcopescu a părtini nisuintele catolicilorŭ cuprinse în proiectele de resoluţiune, éră catolicii din ţĕrile corónei sântului Ştefanŭ suntŭ provocaţi la aderinţă şi conlucrare.

Scimŭ noi, că în curêndŭ nu se vorŭ puté realisa tóte proiectele congresului catolicŭ din Şopronŭ, dară ele totuşi rĕmânŭ ca unŭ programŭ pentru viitoriŭ, şi acésta în Ungaria de o cam dată încă este destulŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Iubileulŭ episcopescŭ alŭ Sânţiei Sale Leonŭ XIII în întrégă provincia nóstră mitropolitană s'a serbatŭ cu pompa şi demnitatea cuvenită.

Primatele Ungariei Clăudiŭ Vaszary a convocatŭ corulŭ episcopescŭ la conferinţa, care se va ţiné în 28 a c. în palaţulŭ primaţialŭ din Budapesta. Primatele va presenta episcopatului unŭ memorandŭ, prin care se desémnă ţinuta episcopatului în cestiunea ordinaţiuniĭ din 26 Februariŭ 1890, a recepţiuniĭ Jidovilorŭ, a libertăţiĭ de cultŭ, a matriculelorŭ de statŭ şi a căsătoriei civile. Afară de cestiunile cuprinse în memorandŭ conferinţa se va ocupa şi de autonomia catolică şi de congruă.

Roma.

Iubileulŭ episcopescŭ alŭ Papeĭ s'a serbatŭ în eterna urbe cu o solemnitate imposantă. Deja de pre la 4 óre diminéţa a începutŭ mergerea peregrinilorŭ spre piaţa S. Petru. Sânţia Sa Leonŭ XIII a celebratŭ liturgia iubilară la 9¾ în biserica S. Petru fiindŭ de faţă la liturgie 60,000 de persóne, carĭ aŭ aclamatŭ cu entusiasmŭ pre Papa atâtŭ la întrarea în biserică, câtŭ şi la ieşire. Papa se vede bine dispusŭ şi a binecuvîntatŭ pre ceĭ de faţă. La finea Liturgieĭ Sânţia Sa cu vóce puternică a intonatŭ „Te Deum“, după Te Deum a datŭ binecuvîntarea preste ceĭ de faţă. Sara în 19 a l. c. mănăstirile şi stabilimentele şi alte case catolice aŭ fostŭ splendidŭ iluminate. — Cardinalulŭ secretariŭ de statŭ Rampolla a datŭ unŭ prândŭ în onórea ambasadorilorŭ veniţi la Roma spre a felicita pre Papa.

Germânia.

Cu ocasiunea desbaterii budgetului în parlamentulŭ germânŭ la posiţia „despre dotaţiunea universităţilorŭ“ a observatŭ deputatulŭ Porsch (centru), că maĭ mulţi profesorĭ négă adevĕrurile fundamentale ale creştinismului. Acéstă necredinţă se propagă şi în straturile maĭ de josŭ ale societăţiĭ, precum se vede şi din declaraţiunile social-democraţilorŭ. Faţă de observările lui Porsch ministrulŭ de culte constată, că este cu totulŭ nefundată acusa, că universităţile ar fi propagatórele necredinţeĭ. *Unele espectorări ale profesorilorŭ, îndreptate în contra creştinismului, îşi află coregerea lorŭ în sciinţă, pentru că adevĕrata sciinţă tot-deuna se reîntórce la creştinismŭ.* Decĭ nu este de lipsă a lua faţă cu atarĭ profesorĭ mĕsurĭ coercitive. Universităţile germâne nicĭ în sciinţă nicĭ în lucrurile de credinţă nu suntŭ întrecute de universităţile altorŭ ţĕrĭ. *În fine ministrulŭ şi-a esprimatŭ speranţa, că universităţile prusiace vorŭ rĕmâné tot-deuna pre terenulŭ creştinismului.*

Revistă politică.

Afaceri interne.

Prospectulŭ referitoriŭ la regularea salarelorŭ oficialilorŭ de statŭ va ocupa camera deputaţilorŭ încă vre-o dóuĕ sĕptĕmâni. Apoĭ va urma budgetulŭ ministerielorŭ de agricultură, de honvedĭ, de culte şi de finanţe, carĭ încă vorŭ da ansă la desbaterĭ îndelungate. Acestea prevĕdêndu-le ministrulŭ-preşedinte Wekerle a presentatŭ parlamentului unŭ proiectŭ de lege despre prolungirea legiĭ de indemnitate.

Ministriĭ ungurescĭ Wekerle şi Fejérvári aŭ fostŭ Dumineca la Viena, unde împreună cu ministriĭ austriacĭ Taaffe, Steinbach şi Welsersheimb şi cu ministriĭ comunĭ aŭ luatŭ parte la unŭ consiliŭ comunŭ ţinutŭ sub presidiulŭ ministrului de esterne Kálnoky. Obĭectulŭ consultărilorŭ a fostŭ budgetulŭ comunŭ pentru anulŭ viitoriŭ.

Anglia.

Deşi partidulŭ conservativŭ a combătutŭ cu mare înverşunare *bilulŭ Home-rule,* considerându-lŭ de unŭ periculŭ pentru unitatea imperiului, elŭ totuşi a fostŭ primitŭ în prima cetire. Partida antiparnelistă aderéză la constituţiunea Irlandeĭ proiectată de Gladstone, considerându-o ca o urmare démnă de sacrificiile aduse de Irlandesĭ. După nóua lege Home-rule din ceĭ 80 deputaţi, carĭ vorŭ face parte din parlamentulŭ din Londra, 27 vorŭ aparţiné provincieĭ Ulster, şi din ceĭ 48 membri aĭ consiliului legislativŭ 15 vorŭ fi aleşi din acéstă provincie.

Rusia.

Diaruluĭ „Standard“ i-se scrie din Petersburg, că emiruluĭ din Bukhara, care se află la Petersburg ca óspe alŭ Ţaruluĭ, nu-ĭ maĭ este ĭertatŭ a se întórce în statele sale, ci va fi deţinutŭ în Crimia, primindŭ dela Rusia o indemnisaţie de 5 milióne ruble şi o pensiune anuală de 100,000 ruble. — Negoţiările pentru încheiarea tractatului comercialŭ între Germânia şi Rusia cu anevoe vorŭ duce la scopŭ, de-órece în Germânia s'a începutŭ o puternică agitaţie contra tractatului.

Bulgaria.

Diarulŭ rusescŭ „Novosti“ din S. Petersburg publică unŭ manifestŭ, prin care Zankov, fostŭ ministru bulgarŭ,

---

sperarea întru mine! Dar cine ţi-a împărtăşitŭ, că —“

„Maĭ apoĭ. Acum lucrulŭ de căpetenie este, ca să vĕdŭ pre mama dtale. Fiĭ încredinţată, că ţiĭ voiŭ vesti adevĕrulŭ, întru câtŭ convingerea firmă a unuĭ omŭ debilŭ se póte numi adevĕrŭ.“

„Îţi mulţămescŭ,“ dise ea întinzêndu-mi mâna. Apoĭ întrarămŭ.

În chilia césta de cătră fundulŭ grădineĭ zăcea morbósa cuprinsă de friguri. În absenţa feteĭ sale o păzia o fetiţă.

Domnişóra întră în chilia bolnaveĭ şi-ĭ dice: „Mamă scumpă, este unŭ domnŭ aci, unŭ medicŭ tinĕrŭ. Elŭ doresce să esamineze bóla ta şi să-ţi aline durerile. Póte să între?“

„Chémă-lŭ în lăuntru,“ dice bolnava. „Dór va puté să-mi ajute. Am vĕdutŭ în visŭ pre Maĭca Domnuluĭ plecându-şi faţa prietinósă la mine, şi acum vine cineva, care vre să-mi ajute. Astaţi pare că mi-s'aŭ maĭ alinatŭ durerile. Pre urmă e unŭ semnŭ bunŭ. Da, Anuţo dragă, chémă-lŭ în lăuntru.“

Şi eŭ am întratŭ. Am rĕmasŭ singurŭ la matróna morbósă. Cândŭ ieşiĭ din chiliuţa bolnaveĭ, de pre fruntea mea curgea sudórea în picurĭ groşi. Trebue că faţa îmi era fórte seriósă şi îngrijată, căci Ana se spăimîntă.

„Îmĭ aducĭ veste rea!“ dise fata acoperindu-şi ochiĭ cu năframa.

„Mama dtale e perdută.“ Vocea îmĭ trĕmura de emoţiune.

Ana căduŭ în genunchĭ. Eŭ o ridicaĭ dicêndu-ĭ: „Mama dtale e perdută, dacă nu i-se face încă în óra acésta o operaţie. Medicii din provinţă nu pricepŭ metoda asta nóuă.“

„O operaţie?“ dise Ana cuprinsă de spaimă. „Dumneţeulŭ meŭ? Şi cum să ĭ-o împărtăşescŭ acésta?“

„Nu e de lipsă. Ĭ-am împărtăşit'o eŭ. Ea s'a învoitŭ, dar doresce maĭ întâiŭ, să o mângăie preotulŭ. Într'aceea mĕ ducŭ la dr. Weller, ca să-ĭ cerŭ ajutoriulŭ. Până voiŭ veni érăşi, să se pregătéscă tóte cele ce am însemnatŭ aci pre hârtie.“

Mâna Aneĭ trĕmura, cândŭ luă hârtia. „Şi mĕ poţi încredinţa, că operaţia va avé resultatŭ bunŭ?“

„Întăresce-ţi sufletulŭ cu rugăciunea,“ ĭi diseĭ. „Étŭ ţiĭ spunŭ adevĕrulŭ. Metoda cea nóuă vre să vindece o bólă, carea până acum trecea de incurabilă. E o luptă înverşunată a sciinţeĭ în contra morţiĭ. Dar sciŭ, că este unŭ Dumneţeŭ şi o mijlocitóre la elŭ. Întru numele Maĭceĭ luĭ Dumneţeŭ, la care te-aĭ rugatŭ maĭ înainte în biserică, ne vomŭ apuca de lucru şi vomŭ spera!“

Ana privia la mine lungŭ, ér apoĭ se aruncă în genunchĭ înaintea mea, îmĭ prinse mâna şi dise: „Ea te-a trimisŭ!“

Bĕtrânulŭ parochŭ grăbi la bolnava, şi rugăciunile luĭ se împreunaŭ cu ale bolnaveĭ şi cu ale Aneĭ, ca să se înalţe împreună la ceriŭ.

Aşa ĭ-a aflatŭ dr. Weller. Eŭ am rĕmasŭ afară, ca să maĭ cercŭ instrumintele luĭ, éră elŭ a întratŭ în chilia bolnaveĭ. „Încrede-te într'însulŭ, dómnă Sydow,“ dise bolnaveĭ. „Cunoscinţele luĭ teoretice trebue să fie marĭ, dacă profesoriĭ luĭ punŭ atâta încredere într'însulŭ. De cumva îĭ succede operaţia, atuncĭ eştĭ vindecată, şi eŭ şi colegiĭ meĭ de jurŭ împrejurŭ din totŭ ţinutulŭ suntemŭ nisce cârpacĭ.“

Linişte adâncă erá în casă. Afară în uliţă a pusŭ dr. Weller unŭ omŭ, care să împedece orĭ ce larmă orĭ zuruitură.

Bolnava e adurmită. Îmĭ ridicŭ mâna cu cuţitulŭ, şi mâna îmĭ trĕmură. O oprescŭ. Liniştea, sângele rece mĕ părăsiră, şi totuşi sciam bine, câtă lipsă are chirurgulŭ de ele. Atuncĭ sună în turnulŭ bisericeĭ o óră. „Trebue să se împlinéscă, altcum e a morţiĭ,“ diseĭ întru mine. „Maĭca luĭ Dumneţeŭ, întru numele tĕu!“ La peptulŭ meŭ era rosa cea din buchetulŭ de pre altariŭ. Eŭ o atingŭ cu cuţitulŭ, ca şi cândŭ aşĭ voi să-lŭ sfinţescŭ prin jertfa curată a acesteĭ fiice evlavióse. Apoĭ plecŭ mâna, — ea nu maĭ tremură. Operaţia a succesŭ, şi —“

* * *

Soţia mediculuĭ se lasă în genunchĭ înaintea mameĭ sale şi acoperindu-i mâna cu sărutărĭ dise: „Şi mama trăesce!“

„Şi e fericită vĕdêndŭ fericirea Anuţeĭ sale,“ dise matróna punêndu-şi mânile pre capulŭ feteĭ sale.

provócă pre poporulŭ bulgarŭ, să se opună cu energie la revisuirea constituţiuniĭ proiectată de cătră Sobranie, să spriginéscă protestulŭ esarchuluĭ în acéstă cestiune, cu puterĭ unite să delăture pericululuĭ, ce ameninţă Bulgaria din partea străinilorŭ, şi să alunge din ţară pre ómeniĭ guvernuluĭ actualŭ. Opositia bulgară în tóte împrejurările póte conta la spriginulŭ ofiţerilorŭ din armata bulgară. Neînţelegerile cu Rusia se potŭ compune uşorŭ. — Se crede, că manifestulŭ malcontenţilorŭ nu va avé nicĭ unŭ efectŭ seriosŭ.

Nunta principeluĭ Ferdinandŭ cu principesa Luisa de Parma va fi în 10 Aprile a. c. în Viareggio.

Portugalia.

Cabinetulŭ şĭ-a datŭ dimisiunea, şi regele a şi primit'o. Causa dimisionăriĭ este, că regele nu şĭ-a datŭ învoirea la disolvarea parlamentuluĭ propusă de ministrulŭ-preşedinte Dias Ferreira. Regele, după o consultare avută cu capiĭ conservatorilorŭ şi a regeneratorilorŭ, a încredinţatŭ cu compunerea nouluĭ cabinetŭ pre senatorulŭ Hientze Ribeiro. Acesta a primitŭ încredinţarea de a forma noulŭ cabinetŭ.

Corespondinţe.

Echo la luptele „Unirii".

(Continuare.)

Ca în tóte lucrurile, aşa şi în relaţiunea preseĭ faţă cu publiculŭ „Gazeta" mestecă adevĕrulŭ cu falsitatea, câtŭ cetitoriĭ nu le maĭ potŭ deosĕbi deolaltă. De aci apoĭ urmézĕ, că cetitoriĭ „Gazeteĭ" din colónele eĭ nu-şĭ potŭ alcătui ideĭ şi concepte corecte, binedeterminate şi limpedĭ despre nicĭ unŭ lucru tractatŭ de ea. Cu deosĕbire cândŭ tractézĕ lucrurĭ de ale bĭsericeĭ unite, amesteculŭ acesta bizarŭ alŭ adevĕruluĭ cu falsitatea se potenţézĕ în colónele eĭ până la gradulŭ acela, câtŭ unŭ omŭ instruitŭ în atarĭ lucrurĭ nu maĭ póte sci, óre ce înţelege „Gazeta" sub „biserica unită". Căcĭ atuncĭ în şirurile cele multe ale eĭ ideĭ catolice, „ortodoxe", protestante, calvinescĭ, husitice, francmasonice, democratice şi liberale resărŭ una după alta formându atâtea nuanţe de figurĭ, ce se pretindŭ a fi tipulŭ bisericeĭ genuine unite, câtŭ îţĭ vine să cugeţĭ, că te afli înaintea unuĭ caleidoscopŭ bisericescŭ. Cândŭ apoĭ se maĭ pune şi pre terenulŭ istorico-bisericescŭ, atuncĭ apoĭ nu maĭ poţĭ deosĕbi în ea trecutulŭ nicĭ de presente nicĭ de viitorŭ, ci ţĭ-se confundă în o imagine neprecisată tóte treĭ dinaintea ochilorŭ fără să-ţĭ poţĭ forma idee clară despre nicĭ unulŭ, faptele şi instituţiunile istorice constatate nu le maĭ poţĭ atuncĭ deosĕbi de dorinţe maĭ desŭ saŭ maĭ rarŭ esprimate în trecutŭ, nu maĭ poţĭ deosĕbi dorinţele bine precisate ale factorilorŭ bisericescĭ de dorinţele vage, largĭ, neformate şi necristalisate ale „Gazeteĭ" de astădĭ, progresulŭ nefiindŭ studiatŭ şi mĕsuratŭ cu delicateţă şi scrupulositate îlĭ confundă cu regresulŭ, nu odată vede regresŭ în progresŭ şi progresulŭ dinaintea ochilorŭ nu-lŭ vede, ca şi cum ar suferĭ de o specie de miopie bisericéscă. În articliĭ de felulŭ acesta totŭ în şirulŭ alŭ doilea saŭ celŭ multŭ alŭ treilea vinŭ înainte terminĭ ca *biserică naţională, sinodalitate, absolutismŭ, constituţionalismŭ* şi altele de acestŭ soiŭ. Nicĭ unulŭ din terminiĭ aceştia însă nu este în „Gazeta" nicĭ cândŭ determinatŭ şi rotunditŭ, câtŭ cetitoriĭ să scie, ce înţelege „Gazeta", cândŭ îĭ folosesce. De aci vine apoĭ, de „Gazeta" sare dela o idee la alta fără nicĭ o punte mijlocitóre, îĭ rĕmânŭ premise fără concluse, trage concluse fără premise, şi nu odată din premise adevĕrate trage concluse false, şi din premise false concluse încă şi maĭ false, promite una şi împlinesce alta, te face curiosŭ, şi curiositatea nu ţĭ-o satisface nicĭ odată, aştepţĭ unŭ resultatŭ, şi nu-ţĭ presentă nicĭ unulŭ, saŭ îţĭ presentă unulŭ, la care nu te-aĭ aşteptatŭ, te face să te sparĭ de lucrurĭ inocente şi neofensive, nu amintesce însă nimicŭ de ceea ce în adevĕrŭ te póte spăria. Astfelŭ stă în faţa cestiunilorŭ bisericescĭ ca înaintea unorŭ bucăţĭ împrăştiate ale unuĭ scheletŭ de omŭ. Se silesce să le punĕ la olaltă. Greşesce însă la totŭ paşulŭ, şi aşa nu-ĭ ĭese nicĭ cândŭ scheletŭ de omŭ, ci totŭ ceva monstruosŭ saŭ ridiculŭ, căcĭ acum pune capulŭ la pecióre, acum peciórele la capŭ, acum amestecă mânile cu peciórele, acum pre amîndóuĕ cu alte organe, până cândŭ însă-şĭ se uresce şi se lasă de lucru de o cam dată, până ce îĭ vine de noŭ voea să se apuce de lucrulŭ Danaidelorŭ.

Maĭ interesantă este însă „Gazeta" în tractarea lucrurilorŭ bisericescĭ, cândŭ cérca să se folosécă de isvóre sciinţifice. Nu simte atuncĭ lipsă să mérgă nicĭ în o bibliotecă. Biblioteca o are acasă. Începe a resfoi prin „Gazeta" din cel 55 de anĭ aĭ esistinţeĭ de până acum, şi apoĭ începe a cita din ea, ca din autoritatea cea maĭ competentă. De sine se înţelege, că în „Gazeta" de 55 de anĭ printre multe bune suntŭ şi destule rele şi neadevĕrate în ceea ce atinge biserica, preste carĭ ómeniĭ luminaţĭ aŭ trecutŭ ca preste nisce aberaţiunĭ ale uneĭ epoce primordiale. „Gazeteĭ" însă asta nu-ĭ face nicĭ unŭ scrupulŭ. Pentru ea orĭ ce lucru istorico-bisericescŭ este destulŭ să fie apărutŭ în colónele eĭ óre câudva, ca să aĭbă putere obligătóre, ca legile, cândŭ aparŭ în fóea oficiósă. S'a vĕdutŭ acésta în polemia cu „Unirea", cândŭ la argumentele din istoricĭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ probaţĭ, din juristĭ de renume europénŭ, din codicele bisericeĭ românescĭ a rĕspunsŭ citându nisce lucrurĭ anticuate totŭ numaĭ din „Gazeta", ca şi cum în tótă Europa n'ar maĭ esista altă literatură afară de „Gazeta", care să pótă fi folosită cu succesŭ în limpedirea cestiunilorŭ bisericescĭ. Atuncĭ mi-se păru „Gazeta" ca ţĕranulŭ acela bunŭ, însă naĭvŭ, care neleşindŭ din satulŭ sĕŭ nicĭ odată, credea firmŭ, că lumea se gată după délŭ, unde vedea sórele apunêndŭ.

Pentru aceea eŭ suntŭ de convingere, că o dispută seriósă, precisată şi coherentă cu „Gazeta" maĭ că nu e posibilă. Căcĭ pre lângă scăderile amintite, la ea statulŭ cestiuniĭ nicĭ cândŭ nu e definitŭ, şi de aceea nu eştĭ sigurŭ, că la capetŭ nu va proba chiar contrariulŭ la ceea ce s'ar părĕ că şĭ-a propusŭ. *Circulus vitiosus, idem per idem, quod erat demonstrandum, mixtum compositum* şi alte greşelĭ dialectice se prăvălescŭ una după alta şi preste alta, şi-lŭ aducŭ pre cetitoriŭ în o perplexitate şi confusiune, câtŭ nu maĭ scie în urmă, că despre ce e vorba. Nu maĭ póte cetitoriulŭ fixa nimicŭ, în locŭlŭ statuluĭ cestiuniĭ, în care ca în unŭ foculariŭ convergézĕ şi se concentrézĕ tóte dovedile spre a mări lumina în jurulŭ eĭ, nu maĭ întimpină decâtŭ o difusiune şi divagaţiune de ideĭ, ca în unŭ rĭŭ ieşitŭ din ţĕrmurĭ, în care profusiunea apeĭ face să nu maĭ poţĭ deosebi alvia de locŭlŭ esundatŭ. Dovada, pre care şĭ-a propusŭ să pună mâna, nu o lasă maĭ întâiŭ să trécă prin prisma logiceĭ, ca astfelŭ descompusă prin fracţiune să devină ca rada frântă din colorile curcubeuluĭ şi maĭ frumósă şi maĭ stringentă. Ci o lasă să cadă pre lipsa de cugetare şi esaminare, cum cade rada de lumină pre unŭ corpŭ opacŭ, care absorbindu-o îĭ nimicesce puterea. Rarŭ i-se întîmplă însă chiar şi aceea, ca să nimerésca dovada, ca să nu maĭ dîcŭ, că nu odată este aşa de nenorocósă, de alérgă la dovedĭ, carĭ suntŭ spre nefericirea eĭ sabie cu dóuĕ ascuţişurĭ, póte bate cu ea, dară totŭ cu ea póte fi şi însă-şĭ „Gazeta" bătută. Câte odată apoĭ dovedile atâta-ĭ suntŭ de incoherente, câtŭ îĭ lunecă din mână ca pescele, şi vrêndŭ să le prindă, i-se ducŭ pre-aci încolo ca vîntulŭ, şi nu-ţĭ maĭ rĕmâne decâtŭ şuerătura în urechĭ, ce o lasă vîntulŭ după sine.

Pentru aceea luptelorŭ „Gazeteĭ" îĭ lipsesce deplinŭ armonia, farmeculŭ şi graţia aceea dialectică, care de-odată instruéză, convinge şi desfătéză. Nu numaĭ îĭ lipsescŭ acestea, ci în locŭlŭ lorŭ întimpinĭ o monotonie perplexă, unŭ paroxismŭ bastardŭ, de jumătate conscĭŭ, de jumătate inconscĭŭ, unŭ conglomeratŭ de ideĭ bune şi rele, unŭ fermentŭ de miere şi veninŭ, o unire personală a uneĭ voinţe bune şi tarĭ cu unŭ intelectŭ sĕracŭ şi fără esercitiŭ logicŭ, o abundanţă de cuvinte, ce îmbracă unŭ capitalŭ fórte modestŭ de ideĭ. Nu e mirare decĭ, că articliĭ bisericescĭ maĭ cu samă polemicĭ aĭ „Gazeteĭ", deşi de comunŭ numĕroşĭ, nu trecŭ totuşĭ preste valórea problematică a unorŭ etercitiĭ mediocre de şcólă. E mirare însă, că „Gazeta" se miră, cum de modulŭ eĭ de a tracta cestiunile maĭ vîrtosŭ bisericescĭ nu póte nicĭ decum deveni poporalŭ, cândŭ odinióră „Gazeta" a fostŭ totuşĭ populară.

(Va urmá.)

B. în 2 Februariŭ 1892.

Multŭ Stimate Domnule Redactorŭ!

Primiţĭ, Vĕ rogŭ, mulţămita respectuósă pentru ospitalitatea, ce a aflatŭ modesta mea corespondinţă în colónele multŭ preţuiteĭ foĭ „Unirea" Nr. 1 a. c.

Iubirea faţă de biserica şi némulŭ nostru, precum şi obligaţiunea, ce resultă din promisiunea dată în corespondinţa trecută, mĕ îndémnă în unŭ modŭ plăcutŭ, ca să rĕspundŭ după putinţă la obĭecţiunile, ce le facŭ mulţĭ în dilele nóstre relativŭ la înfiinţarea bibliotecelorŭ poporale. Şi anume, că „poporulŭ nostru nu are nicĭ gustŭ, nicĭ timpŭ de cetitŭ", şi că „înfiinţarea bibliotecelorŭ recere banĭ, carĭ nóuĕ ne lipsescŭ". Voiŭ lua pre rîndŭ aceste treĭ noduri şi mĕ voiŭ sili să le desfacŭ.

E lucru constatatŭ, că în timpulŭ presente poporulŭ nostru nu are gustŭ de cetitŭ. Acésta din simplulŭ motivŭ, că în mare parte nicĭ nu scie ceti. Dar supunêndŭ, că elŭ ar sci ceti, din acestŭ faptŭ nu ar urma nicĭ de cum gustulŭ şi aplicarea spre cetitŭ. Şi acésta o probézĕ până la evidenţă unŭ mare numĕrŭ a aşa numiteĭ inteligînţe, care crede, că şcóla ĭ-a datŭ tóte învăţăturile de lipsă pentru viaţă, şi aşa nu are lipsă să maĭ cetéscă şi după ieşirea din şcóle. Gustulŭ de

cetitŭ se deştéptă şi desvóltă în orĭ ce omŭ, prin aceea, că cunósce şi învaţă a preţui comorile depuse în cărţile bune, cunósce folósele marĭ, carĭ resultă din cetitŭ. Aceste comorĭ preţióse, aceste folóse să le arete poporuluĭ conducĕtoriĭ luĭ, şi maĭ alesŭ aceĭ conducĕtorĭ, carĭ în tótă diua suntŭ în atingere nemijlocită cu elŭ. Să-lŭ convingemŭ pre poporŭ, că lectura bună îi procură o distragere plăcută şi instructivă după grelele lucrurĭ trupescĭ, ce le îndeplinesce. Să-ĭ spunemŭ, că în lectura bună află descrise multe mijlóce, carĭ îi uşuréză munca şi-ĭ înmulţescŭ fructele eĭ. Să-lŭ învăţămŭ, că cetitulŭ, ca unŭ îngerŭ păzitoriŭ, îndémnă pre omŭ spre multe lucrurĭ bune şi îlŭ feresce de multe rele. Dacă vomŭ spune acestea poporuluĭ şi-lŭ vomŭ convinge despre ele, elŭ va ceti cu plăcere.

Propensiunea faţă de studiŭ va cresce în proporţiune cu folósele ḑilnice, ce vorŭ resulta din înfiinţarea bibliotecelorŭ poporale. Desvoltându-se spiritulŭ de asociare, cu plăcere şi entusiasmŭ îşĭ va înfiinţa poporulŭ totŭ felulŭ de reuniunĭ filantropice şi cu satisfacţiune deplină va privi la monumintele frumóse intelectuale, morale şi materiale clădite cu puterĭ unite.

„Poporulŭ nu are timpŭ de cetitŭ.“ Acésta de sigurŭ numaĭ acela o póte ḑice, care nu scie, că dacă nu maĭ multŭ, celŭ puţinŭ $^1/_3$ din anŭ poporulŭ rĕmâne fără ocupaţiune. Căcĭ, mĕ rogŭ, ce ocupaţiunĭ are poporulŭ în lunile acele lungĭ de ĭérnă, ce lucru în ḑilele plolóse de preste anŭ? Dórme. Ce face în Dumineci şi serbătorĭ? Visitéză cârcimele şi nu întrebuinţéză nicĭ unŭ mijlocŭ pentru cultivarea sa intelectuală şi morală, nicĭ pentru bunăstarea sa materială.

Óre în timpulŭ acesta nu ar puté să cetéscă câtŭ de multŭ şi să înveţe şi alte măiestrĭ, ca la timpŭ să nu-şĭ verse pentru tóte aparatele economice bunulŭ, ce l'a agonisitŭ cu multe sudorĭ? Numaĭ gustulŭ de cetitŭ să-lŭ desvoltămŭ, căcĭ timpŭ are destulŭ.

Ce privesce obĭecţiunea a treia, recunoscŭ, că atâtea date are poporulŭ nostru, încâtŭ adese-orĭ îlŭ audimŭ esclamându cu durerea în inimă: „Óre cândŭ vomŭ scăpa de ele?“

Dar multe, fórte multe din datele aceste potŭ şi rĕmâné. Căcĭ, mĕ rogŭ, darea cea mare pentru vinarsŭ, care în cele maĭ multe comune atinge o cifră maĭ mare ca darea directă de pământŭ — dacă nu încetéză cu totulŭ — óre nu ar puté să devină maĭ mică? Câte date pentru aparate economice, pentru cépă şi alte legumărĭĭ, pentru vesminte din târgŭ, cu carĭ schimosescŭ portulŭ originalŭ, nu ar puté să lipséscă cu totulŭ?

Dar să concedemŭ, că tóte datele din presente ar fi neîncunjuratŭ de lipsă. Óre în casulŭ acesta nu ar fi posibilă înfiinţarea bibliotecelorŭ poporale?

Eŭ ḑicŭ, că ar fi. Poporulŭ jertfesce pentru ceea de ce are lipsă. Recunoscêndŭ lipsa cărţilorŭ de cetitŭ şi pentru acelea ar fi gata a jertfi. Numaĭ câtŭ celŭ ce vre să-lŭ înduplece la jertfe, să o facă acésta, cândŭ are poporulŭ de unde jertfi fără greutate mare, pre timpulŭ culeselorŭ de cucuruzŭ şi a secerişuluĭ. Chiar şi în banĭ se póte face colectă de câte 20—30 cr. pre anŭ dela famile.

Dacă o comună e fórte mică şi miseră, aşa încâtŭ singură nu-şĭ póte înfiinţa bibliotecă proprie, se póte asocia cu vre-o comună vecină.

Cărţile cumpĕrate să corĕspundă adevĕratelorŭ lipse ale poporuluĭ, ĕră conducĕtoriĭ să administreze consciinţiosŭ baniĭ şi respective naturaliile colectate. Observându poporulŭ defecte în administrare îşĭ perde tótă voea şi numaĭ cu greŭ s'ar maĭ însufleţi pentru scopurĭ nobile. Elŭ fiindŭ păţitŭ orĭ nefiindŭ clarificatŭ în unele afacerĭ, se teme şi temerea şĭ-o arată ḑicêndŭ: „Să daŭ, ca să mânce şi asta?“

Chiar şi avîntulŭ literaturel nóstre încă e condiţionatŭ dela desvoltarea gustuluĭ de cetitŭ, ce se nutresce şi se lăţesce prin bibliotecele poporale. Căcĭ prin ele poporulŭ sciindŭ preţui productele literare le şi céreă. Bărbaţĭ capacĭ ar eda opurĭ de tóte genurile, fiindŭ că atuncĭ nu ar fi siliţĭ a totŭ vinde timpŭ de 10—20 anĭ la 500 exemplare din ediţiunea uneĭ cărţĭ; ĕr ḑiarĭştiĭ nu ar veni în neplăcuta posiţie, ca din lipsa abonenţilorŭ să anunţe încetarea cutăruĭ ḑiarŭ la o lună dóuĕ după nascere.

Înfiinţându-se bibliotecĭ, tóte ar avé altŭ coloritŭ, fiindŭ că tóte s'ar întîmpla cu puterĭ unite.

Unŭ amicŭ alŭ poporuluĭ.

Rugare.

După ce multĭ dintre Preastimaţiĭ membri aĭ Reuniuneĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ suntŭ în restanţă cu taxele de pre anulŭ 1892, comitetulŭ numiteĭ Reuniunĭ se vede necesitatŭ a-ĭ ruga pre calea acésta, să binevoéscă a grăbi cu trimiterea acelorŭ taxe, pentru că sciutŭ lucru este, că o Reuniune tinĕră, cum e şi a nóstră, numaĭ aşa póte prospera, dacă toţĭ membriĭ eĭ îşĭ solvescŭ taxele regulatŭ şi la timpulŭ sĕŭ.

Blaşiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Reuniuneĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ, ţinută în 9 Februariŭ 1893.

Rosa Munteanŭ, presidentă. **Aur. Popŭ Bota,** secretariŭ.

Noutăţĭ.

Darŭ pentru Papa. Maĭestatea Sa Monarchulŭ nostru a trimisŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII ca darŭ cu ocasiunea ĭubileuluĭ episcopescŭ o casetă înfrumseţată cu petri preţióse şi lucrată cu fórte multă artă. Caseta valoréză 40.000 fl. În ea aŭ maĭ fostŭ 100.000 fl.

Din Archidiecesă. Dlŭ *Flaviŭ Şt. Şuluţŭ,* fostŭ administratorŭ în dominiulŭ din Cenade alŭ „Fundaţiunii Şuluţane“ este numitŭ administratorŭ la dominiulŭ din Vidraséŭ alŭ acesteĭ „Fundaţiuni“. Dlŭ *Davidŭ Radeşŭ,* forestierŭ archidiecesanŭ este numitŭ provisorŭ alŭ dominiuluĭ din Cenade a „Fundaţiunii Şuluţane“.

Din diecesa Oradeĭ marĭ. Antistia bisericéscă a parochieĭ greco-catolice române din Olosiguiŭ Oradeĭ a luatŭ resoluţiunea, că pre ĭubileulŭ de 100 de anĭ alŭ înfiinţării parochieĭ serbândŭ preste 4 anĭ va restaura internulŭ bisericeĭ parochiale. Pentru procurarea speselorŭ necesare va esmite unŭ apelŭ, alŭ cărui textŭ pentru aprobare l'a susternutŭ Escl. Domnŭ Episcopŭ diecesanŭ. Escelenţa Sa concedêndŭ esmiterea apeluluĭ din cestiune a aprobatŭ textulŭ aceluia şi atâtŭ asupra întreprinderiĭ câtŭ şi a credincioşilorŭ aceleĭ parochiĭ, precum şi a tuturorŭ, carĭ vorŭ concurge cu obolĭ lorŭ la scopulŭ atinsŭ, s'a înduratŭ a-şĭ da binecuvîntarea Sa archieréscă.

Mulţămită. St. D. Corneliŭ Codarcea, proprietariŭ în Uroiulŭ secuescŭ, şĭ-a câştigatŭ merite pentru biserica gr. cat. de acolo suportându-lŭ la 1883 o parte a speselorŭ de lipsă spre repararea bisericeĭ şi cumpĕrându dóuĕ clopote; ĕră în 1892 a solvitŭ din alŭ sĕŭ 44 fl. 70 cr. ca banĭ de drumŭ şi arnăuţĭ pentru biserică şi porţiunea canonică parochială şi cantorală. Asemenea promovéză în totŭ modulŭ interesele bisericeĭ şi ale şcóleĭ. Pentru meritele câştigate întru promovarea acestorŭ interese curatoratulŭ din Uroiulŭ secuescŭ aduce cea maĭ ferbinte mulţămită dluĭ C. Codarcea, dorindŭ să aĭbă mulţĭ imitătorĭ în atarĭ fapte nobile şi creştinescĭ.

Bunŭ simţŭ şi tactŭ. „Gazeta Transilvanieĭ“, care cu atâta zelŭ apără interesele bisericeĭ române unite în potriva doctorilorŭ în Teologie, a ţinutŭ să-şĭ dovedéscă alipirea sa către aceea-şĭ din incidentulŭ ĭubileuluĭ episcopescŭ alŭ Papeĭ Leo XIII. O face reproducêndŭ în numĕrulŭ sĕŭ 30—1893 unŭ pasajŭ referitorŭ la ĭubileulŭ episcopescŭ alŭ Pontificeluĭ Leo XIII dintr'unŭ articolŭ apărutŭ în fóea jidovéscă „Neues Pester Journal“, în care unŭ jidovuţŭ se încércă a persifla activitatea mărétă a Papeĭ Leo XIII.

Va să ḑică: Sultanulŭ admiră pre Papa şi îlŭ felicitéză; francmasoniĭ îlŭ venerézŭ celŭ puţinŭ ca pre omŭ. Numaĭ „Gazeta“ cu perciunaţiĭ dela „Neues Pester Journal“ află de bine a-lŭ persifla. — Asta se numesce: bunŭ simţŭ şi tactŭ.

Slovacĭĭ contra căsătorieĭ civile. Slovacĭĭ din comitatulŭ Gömör aŭ ţinutŭ în 16 a l. c. în Tiszolcz o adunare bine cercetată. Adunarea cu unanimitate s'a pronunţatŭ contra căsătorieĭ civile şi a matriculelorŭ de statŭ. O altă adunare s'a ţinutŭ în 13 a l. c. în oraşulŭ Modor. Adunarea acésta nu s'a mărginitŭ numaĭ la desaprobarea căsătorieĭ civile şi a matriculelorŭ de statŭ, ci s'a ocupatŭ şi de cestiunea naţionalităţilorŭ, esprimându-şĭ nemulţămirea, că drepturile poporuluĭ slovacŭ garantate în parte prin articululŭ de lege 44 din 1868 nu suntŭ respectate. Adunarea a decursŭ în ordine esemplară. Adunarea acésta în congregaţiunea comitatensă a Pojonuluĭ a fostŭ taxată de antimagiară. Sa maĭ ḑisŭ la Pojonŭ, că advocaţiĭ şi maĭ alesŭ preoţiĭ, învăţătoriĭ slovacĭ facŭ propagandă panslavistă, sumutaţĭ de Rusia. La propunerea luĭ Bacsák congregaţiunea a hotărîtŭ, să se adreseze către dieta ţĕreĭ cu rugarea, de a regula prin lege cercululŭ de activitate alŭ preoţilorŭ şi învăţătorilorŭ panslavistĭ, şi orĭ ce faptă contra legiĭ să o pedepséscă judecătoria cu rigóre. — Se pare, că şoviniştiĭ din Pojonŭ nu vreŭ să scie, că legile escepţionale numaĭ mărescŭ amărăciunea Slovacilorŭ şi prin acésta îĭ aţîţa şi maĭ multŭ.

Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ îşĭ ţine adunarea sa generală mâne în 26 a c. după sfînta liturgie în sala de desĕmnŭ a gimnasiuluĭ, ceea ce reamintimŭ tuturorŭ celorŭ interesaţĭ.

Procesulŭ de presă intentatŭ contra redactoruluĭ responsabilŭ alŭ „Tribuneĭ“, dlŭ Andreiŭ Balteşŭ şi a dluĭ I. Popa-Necşa, factorulŭ tipografieĭ Institutuluĭ tipograficŭ din Sibiiŭ, — amânatŭ în urma apelaţiuniĭ acusaţilorŭ — se va pertracta în 17 Martie a. c. înaintea curţiĭ de juraţi din Cluşiŭ. În afacerea procesuluĭ de presă a „Tribuneĭ“ aŭ fostŭ ascultaţĭ din partea judeluĭ de instrucţie întregŭ personalulŭ ocupatŭ în redacţiune şi în tipografia Institutuluĭ tipograficŭ.

Şcóla poporală, organŭ pedagogico-didacticŭ alŭ reuniuniĭ învăţătorilorŭ români gr. cat. din jurulŭ Gherleĭ, va apăré, dacă nu maĭ curêndŭ, celŭ multŭ în 1 Aprile a. c. odată pre sĕptĕmâna (Joia) în Gherla şi va costa pre anŭ 3 fl. saŭ 6 coróne. Fiesce care numĕrŭ va fi celŭ puţinŭ de o cólă. Scopulŭ acestuĭ organŭ pedagogicŭ este promovarea intereselorŭ şcolare prin cultivarea docenţilorŭ. Recomandămŭ cu căldură preoţilorŭ şi maĭ alesŭ învăţătorilorŭ nostrĭ acestŭ organŭ de specialitate, după ce lipsa unuĭ atare organŭ este adâncŭ simţită.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pĭĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sütŝ şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Constantinŭ Papfalvi.

Schiță biografică.
(Fine.)

(+) După ce a fostŭ absolvatŭ în Budapesta de orĭ ce urmărire pentru ținuta sa politică din 1848—1849, Constantinŭ Papfalvi se reîntórse la oficiulŭ sĕŭ de parochŭ și vicariŭ în Hunedóra. Aci puținŭ timpŭ a mai funcționatŭ. căcĭ în 16 Septembre 1851 voturile tuturorŭ canonicilorŭ îlŭ chemară în capitululŭ din Blașiŭ, unde se instală în 1 Novembre 1851. În capitulŭ își împlini datorințele sale conscințiosŭ și punctuosŭ. În 1860 fu numitŭ rectorŭ seminarialŭ, și funcționă în acéstă calitate până în a. 1864. Administră mai multe fonduri, silindu-se a realisa cruțărĭ și a spori capitalele.

Alesŭ fiindŭ ca deputatŭ pentru dieta de „încoronare", nu a participatŭ la ședințele aceleia până după mórtea Mitropolitului Șuluțŭ, cándŭ în conțelegere cu ceĭalalțĭ canonicĭ și la rugarea lui Al. Bohățelŭ a mersŭ la Budapesta în Novembre 1867 spre a apĕra dreptulŭ de a alege Mitropolitŭ, care dreptŭ se părea a fi fórte amenințatŭ.

În 1887 fu alesŭ prepositŭ capitulariŭ în locululŭ decedatului prepositŭ Timoteŭ Ciparĭu.

În anĭĭ din urmă aĭ vieței sale mai multŭ se pregătia pentru mórtea, care l'a și aflatŭ pregătitŭ ca pre unŭ adevĕratŭ creștinŭ în 20 Decembre 1892 la 2 óre după amĕdĭ în alŭ 89-lea anŭ alŭ vieței sale.

* * *

În caractĕrululŭ lui Papfalvi orĭ cine a pututŭ observa trăsăturĭ fórte nobile.

Avea maniere fórte fine, ce și-le însușise în cercurile înalte, în carĭ s'a învirtitŭ în decursulŭ vieței sale îndelungate. Era umilitŭ, fără a fi servilŭ. Față cu orĭ cine era prevenitoriŭ și afabilŭ, așa încâtŭ îndată cuceria inimele acelora, cu carĭ venia în atingere.

Față cu Archiereiĭ sĕĭ era tot-deuna respectuosŭ. Însă dacă cerea lipsa, scia să-și spună părerea sa cu tótă bărbăția. Pentru aceea toțĭ patru Archiereĭ Ioanŭ Bobŭ, Ioanŭ Lemeni, Alesandru Șt. Șuluțŭ și Dr. Ioanŭ Vancea, sub carĭ a trăitŭ și lucratŭ, l'aŭ stimatŭ și iubitŭ, și bucurosŭ ascultaŭ de sfaturile lui.

Avea o inimă fórte bună, care era gata a ajuta tuturora, carĭ se îndreptaŭ către dînsulŭ. De acéstă bunătate aŭ abusatŭ însă unĭĭ, carĭ prin întrepunerea lui aŭ ajunsŭ acolo, unde nu le-ar fi fostŭ locululŭ.

Era frugalŭ și cumpĕtatŭ și pentru aceea, deși constituțiunea fisică îĭ era debilă, a pututŭ ajunge vîrsta rară de 89 anĭ.

Pompa lumĕscă nu a suferit'o nicĭ la mórtea sa, căcĭ prin testamentŭ a dispusŭ, să nu i-se pună nicĭ o cunună pre sicriŭ orĭ pre mormîntŭ.

Nu iubia datina priveghiurilorŭ împreunate cu mâncărĭ, beuturĭ și conversațiunĭ inutile, și de aceea totŭ în testamentŭ a prescrisŭ, ca să nu i-se facă astfelŭ de priveghiŭ și cu atâtŭ mai puținŭ să se sufere fumŭ de tăbacŭ în odaea lui mortuară.

Frica fiéscă și pietatea nefățărită către Dumnedeŭ pururea a locuitŭ în inima lui. Pentru aceea din casa lui Dumnedeŭ numaĭ atuncĭ a lipsitŭ, cándŭ bătrânețele și morbulŭ în anĭĭ din urmă aĭ vieței sale nu-ĭ permiteaŭ a cercetа sânta biserică.

Era deplinŭ convinsŭ, că mâna lui Dumnedeŭ l'a condusŭ și scutitŭ în tótă viața sa. Elŭ vedea o dispusețiune dumnedeéscă chiar și în împrejurarea, că în anĭĭ furtunoși 1848—1849 a luatŭ parte la dieta din Pesta și Dobriținŭ. Prin acésta a dispusŭ Dumnedeŭ, să nu i-se întîmple ceva rĕŭ din partea acelora, carĭ nu-lŭ puteaŭ suferi pentru ținuta lui în procesulŭ episcopului Lemeni, și totŭ prin acésta i-s'a datŭ ocasiune, ca mai târdiŭ, după ocuparea Transilvanieĭ prin insurgenți, să pótă fi de ajutoriŭ fraților sĕĭ Românĭ persecutați de comisariĭ regimului revoluționariŭ și de „tribunalele de sânge". Ca mulțămită, că Dumnedeŭ l'a scutitŭ de tóte primejdiile în viața sa, a ridicatŭ în comuna sa natală Popfalăŭ o biserică frumósă de materialŭ solidŭ, care l'a costatŭ preste 9000 fl. Doria din inimă înaintarea culturală a poporului românescŭ. Spre scopuri culturale tot-deuna contribuia bucurosŭ, ĕr pentru edificarea uneĭ școle în comuna sa natală a lăsatŭ 1013 fl. 91 cr.

Națiunea română o iubia din inimă curată și acéstă iubire a manifestat'o și în faptă, apĕrându pretutindenea drepturile poporului românŭ și aspirațiunile lui legitime și făcându-ĭ o fundațiune, care în 1890 era de 12,009 fl. 30 cr. și a cărei litere fundaționale se vorŭ publica la sfârșitulŭ acesteĭ biografiĭ ca unŭ monumentŭ neperitoriŭ pentru acestŭ bărbatŭ vrednicŭ.

Prin testamentŭ a dispusŭ, să i-se pună pre pétra dela mormîntŭ următórea inscripțiune scurtă: „Constantini Papfalvi canonici et capitularis praepositi anno salutis 1804 nati, die (20) mensis (Decembris) anni (1892) defuncti, hic condebantur fragiles exuviae. Ora! refrigerium!"

În vecĭ amintirea lui!

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

„Mama îlŭ cunósce," dise Paulŭ. „Noĭ încă amŭ auditŭ povestindu-se despre elŭ. Elŭ e acela, care a câștigatŭ în Atena tóte premiile dela marele liceŭ."

„Eĭ, și acum toțĭ îsŭ încântațĭ de elŭ. Damele din Roma aŭ începutŭ o adevĕrată campanie împotriva lui. Ele își pregătescŭ toalete nóuĕ și splendide, își ascutŭ săgețile . . ."

„Și-și întindŭ mrejile," o întrerupse Paulŭ. „Dar tóte vorŭ fi zădarnice. Nu e așa?"

„Adevĕratŭ! Se spune, că elŭ nu bagă de locŭ în samă lucrurile acestea."

„Misantropulŭ de elŭ!" dise Paulŭ cu ironie. „Dar óre nu-lŭ vorŭ strîmtora încă și mai tare cu lațurile și săgețile lorŭ strălucitóre și cu surisurile, ce te nebunescŭ? Naturelulŭ blândŭ și bunătatea de inimă a acestorŭ dame romane merge așa de departe, câtŭ ele — în mijloculŭ tumultuăriĭ patimelorŭ celorŭ mai selbatice, a barbariilorŭ celorŭ mai neomenescĭ, a celeĭ mai înfiorătóre agoniĭ de mórte — pórtă pre față unŭ surisŭ momitoriŭ și îmbărbătézĕ cu o privire farmecătóre pre sermanulŭ, ce móre la peciórele lorŭ! Și cándŭ elŭ espiră, ochiĭ lorŭ strălucescŭ de desfătare fericită! O, Dionisiŭ va avé ocasiune, să esperieze deosebirea dintre Grecia și Roma, și încă cu paguba sa!"

„E amărîtŭ fiulŭ meŭ?" întrebă Aglais cu o imputare blândă. „Vre să fie glumețŭ?"

„Bine, că-mĭ aducĭ aminte de glumă," dice Crispina. „Auditĭ, ce se povestesce despre spiritulŭ glumețŭ alŭ tinĕruluĭ vostru compatriotŭ. Numaĭ bătrânulŭ nostru Plautŭ s'ar puté mĕsura cu elŭ. Erĭ la revista militară Antistiŭ Labeo dise tare, câtŭ se audă și Dionisiŭ, că mulțămesce deilorŭ, că nu s'a născutŭ în Atena. „Și Atenenii aŭ aceea-și părere," dise Dionisiŭ tare. „Ce felŭ de părere?" întrebă Labeo. „Că-ĭ păzescŭ deiĭ!" rĕspunse Dionisiŭ. Să fiĭ auditŭ atuncĭ rîsurĭ. Labeo pentru lumea asta nu și-ar mai fi deschisŭ gura. Atuncĭ vini Cesarulŭ Germanicŭ și luându de brațŭ pre Atenénulŭ și pre Titŭ Liviŭ porni cu eĭ de acolo."

„Dar ca să nu-mĭ uĭtŭ, bună ospetăriță," începu Paulŭ, „te-așĭ întreba, că nu sciĭ, cine aŭ fostŭ celea dóuĕ dame, carĭ părăsirĕ erĭ castelulŭ de lângă Liris în societatea lui Tiberiŭ, fiindŭ purtate amîndóuĕ în lectice bogate?"

„Cum să nu sciŭ! Ele suntŭ surorĭ vitrege, amîndóuĕ fete ale renumitului Agripa Vipsaniŭ. Una dintr'însele a fostŭ deja soția lui Tiberiŭ."

„A fostŭ?" o întrerupse Paulŭ. „Cum vorbescĭ?"

„Da, a fostŭ! Acum Tiberiŭ are altă soție — și încă ce soție!" rĕspunse Crispina. „Împĕratulŭ ar fi vrutŭ, ca elŭ să se căsătorescă cu filcă-sa, cu Iulia. Dar relațiunile familiare aci așa-sŭ de întortocate, câtŭ îți stă mintea în locŭ. Ascultațĭ: Mai întâiŭ Agripa a fostŭ căsătoritŭ de treĭ orĭ. A dóua soție a lui a fostŭ Marcela fiica Octavieĭ, a surorii lui Augustŭ. Marcela, avea deja o fiică, Vipsania, cea mai bătrână dintre cele dóuĕ dame, ce ațĭ vĕdutŭ, — cándŭ soțulŭ sĕŭ Agripa a trĕbuită s'o alunge spre a face pre placulŭ împĕratului și a se căsători cu Iulia, fata lui Augustŭ, carea chiar era vĕduvă. Din căsătoria acésta se născuse Iulia Agripina, dama cea mai tinĕră din cele dóuĕ. — Eĭ, dar acuma muri Agripa, și Iulia rĕmase a dóua óră vĕduvă. Într'acestea Cesarulŭ Tiberiŭ, fiulŭ adoptivŭ și vitregŭ alŭ împĕratului, se căsători cu Vipsania, cea mai bătrână fată a lui Agripa, carea îĭ născu pre Drusŭ. Dar și elŭ fu nevoitŭ să-și alunge soția, pentru ca la porunca împĕratului să se căsătorescă cu Iulia. Unŭ anŭ se dice că trăiră bine laolaltă, acum însă spunŭ, că ar ținé-o legată în casă. Împĕratulŭ firesce că nu scie nimica despre lucrulŭ acesta. — Așa dară Iulia a fostŭ soția părinților ambelorŭ dame, mătușa celeĭ mai bătrâne, mama și tătăișa celeĭ mai tinere, și apoĭ mai târdiŭ soția bărbatului celeĭ mai bătrâne și cumnata proprieĭ sale fiice."

„Pre Joe!" dise Paulŭ, „cuprindă, cine póte să cuprindă!"

În decursulŭ acesteĭ istorisirĭ Agata părăsise în liniște chilia și se duse pre verandă. Acum rentorcêndu-se dise cu față veselă: „Colo josŭ umblă Benigna cu Claudiŭ, cu sclavulŭ, care aduse Plancineĭ solia."

Crispina dise surîdêndŭ: „Acela e logoduicululŭ eĭ. A sositŭ pre neașteptate aĭ diminĕță și va rĕmâne optŭ dile. Se vede, că i-s'a datŭ concediŭ. Abia l-am pututŭ face locŭ, unde să se culce. Claudiŭ e unŭ tinĕrŭ fórte de trebă, scie grecesce și e unulŭ dintre secretariĭ lui Tiberiŭ."

„Cándŭ se va mărita Agata după elŭ?" întrebă Agata.

„Nu se scie. Va trebui să așteptămŭ, până ce Clandiŭ își va căpĕta libertatea. Dar cándŭ îĭ va concede Tiberiŭ să-și tundă pĕrulŭ și să pórte pileulŭ, atuncĭ vomŭ face o nuntă numaĭ ca ea."

„Înțelegŭ acum, pentru ce a grăbitŭ așa Plancina, — elŭ venise cu solie dela Cesariulŭ, dela stăpânulŭ sĕŭ," dise Agata îngândurată.

Crispina mișcă puținŭ din capŭ, ca și cum s'ar îndoi despre vorbele Agateĭ. Dar fața îĭ era seriósă.

„Pentru mine e chiar binevenită acéstă întârdiare a împĕratului," începu Paulŭ. „Așa

îmi ajunge timpulŭ, ca să umblu puţinŭ încóce şi încolo prin Campania acésta atâtŭ de frumósă. Poţi îngriji, bună femee, ca să ajungă o epistolă dela mine la tribunulŭ Veleiŭ Paterculŭ? Mi-am datŭ cuvîntulŭ, că-i voiŭ da de scire, pre unde petrecŭ."

Ospetăriţa îi aduse puţină hârtie bună numită Liviană, negrélă pregătită din fuiugine, din apă şi din gumi, şi o trestie, ce la unŭ capŭ era ascuţită anume pentru scrisŭ. Apoi se duse, ca să-şi vadă de afacerile sale.

IX.

Încă înainte de amédi se rentórse omulŭ, pre care Crispina îlŭ trimisese cu epistola. Crispina l'a condusŭ la Paulŭ, care privia în grădină la nisce óspeţi, cum aruncaŭ disculŭ. Omulŭ nu-i aducea nicî o scrisóre, ci-i spuse numai cu gura, că Paterculŭ îi va trimite réspunsulŭ mai târdiŭ.

Supĕratŭ încâtva de întârdiarea acésta, care-lŭ ţinea legatŭ de casă, porni prin încăperile ospetărieî, până ajunse în atriŭ. Era plinŭ de ospeţi împărţiţi în cete. Unii aruncaŭ cubulŭ, neultându-şi să cheme într'ajutoriŭ la fiesce care schimbare a noroculuî o mulţime de deî. Alţii numai conversaŭ.

Cându întră Paulŭ, toţi priviră spre elŭ cu curiositate. Elŭ însă se aşedă liniştitŭ şi modestŭ la o masă aprópe de uşe şi începu a privi cu óre care interesŭ în jurŭ de sine. Uşa, lângă care şedea elŭ, da în coridorŭ şi era închisă cu o perdea, carea era dată puţinŭ în lăturî.

În clipita aceea cineva trecu pre lângă uşe, şi luî Paulŭ i-se păru, că-şi aude numele. Dar era larmă mare în sală, şi aşa credea totuşi, că se va fi înşelatŭ. Îşi uîtase de întîmplarea acésta, pre cându mai multe persóne trecură pre lângă uşe. Ele eraŭ cufundate în ceva convorbire interesantă. Odată se opriră, şi o vóce şoptitóre dise: „N'are să i-se întîmple nimica. Şi-apoi e vorba numai despre soră, — numai despre ea singură, Iubite Claudie!" Şi paşii se depărtară érăşi.

Luî Paulŭ i-se părea, că vócea asta a mai auditŭo, dar nu-şi putea da samă, unde. Se ridică din locŭlŭ, unde şedea, dă cu totulŭ la o parte perdeaua şi păşesce într'unŭ coridorŭ cam întunecosŭ. Aci vede numai pre Cneiŭ Piso şi pre soţia luî. Eî staŭ aprópe de ieşire. Dar cum păşesce afară, lovesce cu piciorulŭ de unŭ omŭ, ce stă ghemuitŭ josŭ, şi care acum sculându-se şi cerându-şi mil de scuse se furişéză de acolo.

Paulŭ se uîtă după elŭ plinŭ de curiositate şi apoi trece ér în curtea interióră şi se opresce lângă fântână privindŭ câteva clipite la joculŭ apeî. De odată simte o mână grea, că i-se pune pre umĕrŭ. Miratŭ se întórce şi dă cu ochiî de unŭ chipŭ luî cu totulŭ necunoscutŭ.

Străinulŭ avea o înfăţişare puternică, faţă largă, mare, dar regulată, ochi marî vineţi, barbă désă brunetă şi bine grijită. Espresiunea chipului luî era a unuî omŭ de o bunătate înăscută, a căruî puterî trupescî îsŭ desvoltate în libertate. Dar cum privia elŭ acum, grăia din ochiî luî sĕlbătăcie, necrescere şi vicleníe, ce stă la pândă. Preste umeriî sĕî laţi purta difera, o haînă de lână albă, care era strînsă la mijlocŭ cu unŭ brâŭ. Curelele sandeloruî îi eraŭ înfăşurate până la genunchî pre piciórele góle.

„Mi-s'a spusŭ, că voiŭ avé să te întîlnescŭ aci," începu străinulŭ.

„Cine ţi-a putut'o spune?"

„Acela de-acolo," réspunse străinulŭ arătându în spre acela, care mai înainte fugise dinaintea luî Paulŭ şi care acum grăbindŭ în vîrfulŭ degetelorŭ dispăru într'unŭ cornŭ alŭ curţiî.

„Eî bine, ce vreî dar?" întrébă Paulŭ, vĕdĕndu-se încunjuratŭ de atâta atenţiune. „Cine eştî tu?"

„Cine suntŭ eŭ? Ha-ha! Numaî unŭ străinŭ póte pune întrebarea acésta. Dar în sfârşitŭ acésta nu impórtă acum. Aci aî o epistolă, ce mî-a dat'o tribunulŭ să ţi-o predaŭ." Şi la vorbele acestea scóse din sinŭ o epistolă şi î-o dădu luî Paulŭ.

Paulŭ desfăcu cu grije sigilulŭ de céră, pre care era imprimată ca o imitare a ministruluî Mecena o bróscă. Apoi ceti:

„Nobiluluî Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ tînĕruluî, îî trimite Veleiŭ Paterculŭ o salutare prietinéscă.

„Poţi merge, unde vreî, poţi să te distragi, cum vreî, numaî cu singura condiţie, că nopţile să le petreci totdeuna sub coperişulŭ ospetărieî luî Crispŭ. Grijesce-ţi sănătatea şi să trăescî cu bine!"

„Suntŭ dar prisonerŭ!" murmură Paulŭ. „Ar trebui încă să mulţămescŭ, că legăturile celŭ puţinŭ preste ḑi mi-se maî lărgescŭ. Îţi mulţămescŭ pentru solia asta," dise elŭ batjocoritoriŭ.

„Adevĕratŭ! Am auḑitŭ într'altŭ locŭ, că soldaţiî te îubescŭ până la nebunie. Unii dintr eî ḑicŭ, că vitejia ta de deunăḑi ar fi pututŭ face să fie eliberatŭ unŭ sclavŭ, ĕră nu ca dintr'unŭ libĕrŭ să facă unŭ sclavŭ, adecă maî bine prinsoneriŭ."

„Îţi suntŭ recunoscĕtoriŭ pentru părerea cea bună, ce o aî despre mine, dar între împrejurările actuale puţinŭ îmi ar folosi. Dór eştî centurionŭ?"

„Aceea chiarŭ nu-sŭ, dar am şi eŭ rangulŭ meŭ."

„Eî bine, primesce mulţămita mea şi fiî sănătosŭ!"

„Nu te grăbi! Ascultă-mĕ. În sfârşitŭ nicî nu sciî, cine-sŭ eŭ. Uîtă, înaintea ta stă celŭ ce a învinsŭ în treiḑecî şi nóuĕ duele, luptate cu ceî maî renumiţi gladiatorî, şi sfârşitulŭ tuturorŭ acestorŭ duele a fostŭ mortalŭ. Acum însă am începutŭ a îmbĕtrâni, şi elevîî meî mĕ suplinescŭ pre mine. Suntŭ conducĕtoriulŭ primeî şcóle de gladiatorî din Roma. Sciî tu, ce însamnă acésta? Sciî tu, ce importanţă are numele acesta maî vîrtosŭ acum, cându şi unulŭ dintre senatorî a luptatŭ în şirele nóstre? Bagă de samă la aceea, ce-ţî spunŭ. Va veni timpulŭ, cându şi împĕraţi se vorŭ pogorî în arenă, ca să se lupte, şi tu încă eştî unŭ bunŭ luptaciŭ, nu întârḑia a întra în şcóla mea, a te alipi de familia mea, — căcî să sciî, că eŭ suntŭ Lanista Telus."

De l'ar fi lovitŭ cineva pre Paulŭ în faţă, orî de s'ar fi deschisŭ o prăpastie îngrozitóre înaintea luî, nu s'ar fi mâniatŭ şi miratŭ aşa de tare, ca şi cum îlŭ făcură să se mănie cuvintele luî Telus. Faţa luî se aprinse de iritare, ochiî luî schinteiaŭ de indignare, ér buzele luî trĕmuraŭ de mânie.

„Ce aî cuţezatŭ, omule? Ce vorbescî? Ce poftiţi voî Romanilorŭ! Şi dela cine? Dela unŭ cetăţanŭ de alŭ vostru, crescutŭ în Grecia, în Grecia aceea, unde chiarŭ şi sclaviî se oprescŭ dela jocurî de acelea neomenescî! Şi dacă voî vedeţi pre unŭ senatorŭ decădutŭ, care îşi uîtă de sine şi de vrednicia sa, gorîndu-se în circŭ, — voî gândiţi, că mĕ veţi puté face şi pre mine, pre nepotulŭ unuî triumvirŭ, pre celŭ din urmă dintre Emilianî, ca să fiŭ obiectŭ de rîsŭ pentru mulţimea lacomă? Voî credeţi, că eŭ am să întru în miserabila cétă de ucigaşi? De lăturî din ochiî meî!"

Şi la vorbele acestea îşi întinse porunciторiŭ mâna, şi vócea luî tremura de mânie.

Dar rivalulŭ luî era vrednicŭ de elŭ. La cea dintâiŭ erupţiune a furieî luî Lanista spăriatŭ făcuse unŭ paşŭ îndĕrĕptŭ. Privia pre tinĕrulŭ omŭ cu atenţiune înfrînându-şi furia. Şi cu câtŭ îlŭ privia maî multŭ, cu atâta furia luî trecea maî tare în admirare. „Pre Joe, e frumosŭ ca unŭ Apolo!" îşi gândia, apoi ḑise: „Sciî ce, gingaşule greculeţŭ? De te apucŭ cu degetele acestea, te facŭ totŭ bucăţi. Priceput'aî?" Şi Lanista se apropie de Paulŭ.

Dar acesta îlŭ privesce cu superioritatea liniştiî. „Se póte," réspunde flegmaticŭ. „Cu tóte acestea parcă totŭ îmi vine maî bine la socotélă, că unulŭ dintre voî să mĕ omóre, decâtŭ ca să fiŭ unulŭ dintre voî."

„Pre Joe Capitolinulŭ, — aşa ceva n'am maî auḑitŭ!" strigă Telus încântatŭ. „Tu trebue să fiî alŭ meŭ, altcum liniştea acésta şi acestŭ sânge rece n'ar fi de nicî unŭ folosŭ. Îmi lasă gura apă. — Dar spune-mi, ce e aşa de înspăimântătoriŭ în statulŭ meŭ? Sciî tu, ce şi cine este unŭ gladiatorŭ? Sciî, ce face elŭ? — Dă-mi pace! Nu sciî nimica din tóte acestea! Orî dóră e de despreţuitŭ bărbatulŭ, care despreţuesce chiarŭ şi viaţa sa? Saŭ dóră cumpĕtulŭ, tăria voinţeî, predomnirea şi jertfirea de sine suntŭ însuşiri de despreţuitŭ? Spune-mi, cine merge maî fără frică la [illegible]? Cine cade cu curajŭ maî puţinŭ turburatŭ? Cine învinge tóte greutăţile cu buzele strînse ca elŭ, suferindŭ cu bărbăţie chinurile uneî morţi cumplite între rîsĕtele şi batjocurile uneî mulţimi însetate de sânge, carea-i cântă o înfiorătóre cântare funebrală? — Ţi-am spus'o, tu nu te-aî gânditŭ nicî odată la aşa ceva! Arată-mi omulŭ, te întrebŭ érăşi, arată-mi bărbatulŭ, care să cuteze a se mĕsura cu vre unulŭ din noî! — Femeî, carî se daŭ înapoî dinaintea periculuî, suferŭ adese cu eroismŭ; bărbaţi, carî se luptă cu curajŭ în însufleţirea şi sgomotulŭ bătăiî, se vaîetă sub cuţitulŭ mediculuî, Unii suferŭ totŭ ce e posibilŭ, numaî ca să prevină unŭ periculŭ, ce-î ameninţă, — ér alţii maî bucurosŭ se aruncă în braţele luî. Singurŭ gladiatorulŭ e acela, carele a ajunsŭ şi într'una şi în ceealaltă la deplinire! Şi pentru acésta e de despreţuitŭ? Óre pentru aceea este elŭ surdŭ pentru lauda, nepăsătoriŭ pentru admirarea, de care are parte? Nu e pentru aceea şi elŭ omŭ ca şi alţi ómenî? N'are şi elŭ părinţi, femee şi copiî, pre carî îi hrănesce cu sângele sĕŭ şi-î apără cu braţulŭ sĕŭ, care nu scie de fricĕ?"

(Va urmă).

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluî gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Economie.

De ale accisului. Este cunoscutu, că darea de consumu (accisulu) pentru vinu s'a măritu prin art. de lege XV din 1892. Dar în § 3 alu acesteĭ legĭ se face favoru proprietariloru de vii, ca după vinulu, ce un-lu vîndu, ci ilu consumă acasă, să plătéscă accisu mai micu. Anume: în comunele de clasa I se plătesce pentru hl. de vinu 3 fl. 35 cr., pentru mustu 2 fl. 52 cr.; în comunele de clasa II pentru vinu 2 fl. 69 cr., pentru mustu 2 fl. 1 cr.; ér în comunele de clasa III (carĭ aŭ mai puținu de 10,000 locuitorĭ) pentru vinu 1 fl. 35 cr., pentru mustu 1 fl. 1 cr. Fiindu că în multe locurĭ interpretându-se falsu citatulu § s'a scosu pentru vinulu din anii trecuțĭ accisu mai mare, și favorulu s'a restrînsu numaĭ la vinulu produsu în anulu din urmă, ministrulu r. u. de finanțe prin ordinațiunea sa Nr. 63,312 a. c. a declaratu, că acestu favoru se estinde și cu privire la vinulu din anii de mai înainte. Deci aceia, carĭ din întîmplare — supunêndu, că aŭ făcutu insinuarea prescrisă în § 26 alu instrucțiuniĭ pentru esecutarea Art. XV din 1892 — aŭ plătitu pentru vinulu vechiu accisu mai mare decâtu celu prevĕdutu în § 3 alu numiteĭ legĭ, potu să pretindă restituirea sumei, cu care aŭ plătitu mai multu.

Gunoirea pomilorŭ. Ca pomiĭ să ne producă frupte multe și gustuóse, trebue grijițĭ și în specialu trebue gunoițĭ. Ca gunoirea să servéscă la prosperarea pomilorŭ, gunoiulu trebue să ajungă la rădăcinile luĭ. Spre scopulu acesta în teritoriulu umbritu de coróna pomuluĭ se sapă mai multe gropi cam de 40—50 cm. afunde și de 20—30 cm. largi. În săparea gropilorŭ să fimu cu atențiune, ca să nu se vateme rădăcinele pomuluĭ. În gropile acestea, săpate în formă de tolceriu, se așadă gunoiulu. Pre calea acésta elu ajunge mai ușoru în contactu cu rădăcinele pomuluĭ, căreia îi subministréză nutremîntulu de lipsă. Gropile acestea facu unu bunu servițiu și vara, căcĭ prin ele se trage umedala ușoru la rădăcina pomuluĭ. Timpulu celu mai potrivitu pentru gunoire suntu lunile de ĭérnă; căcĭ elementele nutritóre ale gunoiuluĭ amestecate cu apa, ce lésă din néua topită, ajungu mai curêndu la rădăcinile pomuluĭ, promovêndu vegetațiunea. Dară gunoirea se póte face și primăvara și chiar și vara până în Iuniu. Din Iuliu până în Octobre nu este consultu a gunoi pomiĭ, din causă că gunoirea ar contribui la prea marea desvoltare a mugurilorŭ, destinați să producă în anulu următoriu. Fiindu mugurii prea desvoltați, nu potu să resiste frigulu luĭ de ĭérnă, și așa se strică.

Gunoiulu, ce se folosesce la pomĭ, póte fi naturalu orĭ artificialu. Ce privesce gunoiulu naturalu, mai acomodatu este celu de vite și de cal, care este consultu să se țină înainte de folosire astupatu într'o grópă, unde mestecatu cu alte gunóie (frunde, paie etc.) și cu pămîntu să se prefacă într'unu compostu.

Curățirea pomilorŭ. Timpulu din sĕptĕmânile din urmă ale ĭernel este fórte potrivitu pentru curățirea pomilorŭ de ramiĭ putredĭ și uscațĭ și de ceĭ de prisosu. La curățire să ne folosimu de unu firestreu de mână bine ascuțitu, saŭ la ramiĭ mai subțirĭ și de unu cuțitu, care taie bine, și să fimu atențĭ, ca atuncĭ, cându depărtămu, ce e de prisosu în pomu, să nu-lu vătĕmămu. Ramiĭ de prisosu, putredĭ și uscați se taie chiar de lângă trunchiu; și ca pomulu să nu rĕmână rănitu, locului, de unde s'aŭ tăiatu ramiĭ, se unge cu céră de ultuitu, și cine nu are céră, îlu póte unge și cu balegă de vită.

În jurulu ramilorŭ putredĭ și uscațĭ de regulă se formézĕ mușchĭ. Aceștia trebue curățițĭ, căcĭ la din contră se lățescu și servescu ca locu de adăpostire pentru multe insecte stricăcióse pomilorŭ.

Unu arbore, căruia îi priesce locului slabu. În pădurile Australieĭ se află în mare mĕsură unu arbore numitu „Watle-tree", ĕră cu terminulu botanicu, „Acacia decurrens". Acestu arbore are însușirea de a se face și desvolta fórte bine în locu nĕsiposu, petrosu și preste totu neproductivu. Scórța luĭ conține 40—50% materie de taninu. Totu odată mai slobóde arborele acesta și o specie de cleiu acomodatu pentru lipitu (gummi), prin ce îl cresce valórea. În Sidney se vinde ½ kg. semințe de acestu acațu cu 2 dolarĭ. Semința resare bine și după mai multĭ ani, numaĭ câtu înainte de a se semĕna, să se țină câtva timpu în apă caldă. La noĭ suntu multe locurĭ sterile și neproductive. Ore nu ar fi bine, să se planteze cu acésta specie de acațu? Altcum și acățulu nostru se face bine orĭ și unde. Batĕmu de l'ar plânta economiĭ mai alesu pre locurile, unde suntu puține pădurĭ; cu atâtu mai vîrtosu, că se desvóltă curêndu, și lemnulu luĭ este bunu și de focu și de lucru.

Pentru păstrarea cartofilorŭ contra umedelel în străinătate se întrebuințéză dóue metode. Prima metodă constă în a înmuia cartofiĭ vre-o câteva minute în o baie de acidu sulfuricu saŭ de sulfatu de aramă de 1% apă. Prin acestu procedeu se omóră orĭ ce urmă de bólă, dar cartofiĭ nu se potu întrebuința la sĕmĕnatu.

A dóua metodă constă în a arunca preste cartofĭ prafu de varu nestînsu, care apără cartofiĭ în contra aerului și a umidității. Cându cartofiĭ se întrebuințéză în bucătărie, se spală de varu. Prin acéstă metodă se potu păstra nu numaĭ cartofiĭ, ci și merele, perele, prunele și alte fructe. Eficacitatea acestui procedeu nu póte să fie îndoiósă pentru nicĭ unu productu analogu cartofilorŭ; astfelu de producte suntu sfeclele, napiĭ, morcoviĭ etc., precum și fructele întrebuințate în economia menageră. (După Econ. Naț.)

Revista comercială a sĕptĕmânel.

După ĭérna destulu de aspră și îndelungată, de vre-o sĕptĕmână avemu dile de primăvară. La țară néua mai totă s'a topitu. Ghiața încă a începutu să se misce. Dunărea și alte rîurĭ amenință cu esundare. Sĕmĕnăturile aŭ ĭernatu bine sub stratulu celu grosu de néa.

Tîrgulu de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostu slabu, prețurile bucatelorŭ aŭ scăzutu, dară se speréză că stagnarea ce se observă acum în tîrgulu de bucate, va fi de durată scurtă. *Grâu* a sositu cam la 7500 de tone, din care partea cea mai mare pentru acoperirea lipselorŭ locale. Circulațiunea sĕptĕmânală s'a urcatu la 130.000 măjĭ metr, plătindu-se maja m. cu fl. 7.80—8.25. *Sĕcara* a fostu puținu cercată, din care causă prețulu i-a scăzutu. S'a vîndutu cam 6000 măjĭ m. plătindu-se maja m. cu fl. 6.20—6.42. *Ovĕsu* încă s'a petrecutu mai multu decâtu în sĕptĕmâna precedentă (cam 5000 măjĭ m.). S'a plătitu maja m. cu fl. 5.40—5.85 după calitate. *Cucuruzu* de mai multe sĕptĕmâni este în o adevĕrată stagnare, se plătesce maja m. cu fl. 4.70—4.72. *Sĕmînța de cânepă* s'a plătitu m. m. cu fl. 9.25—10.—, de *inu* (pentru sĕmĕnatu) cu fl. 12.75—13.—, de *trifoiu* de prima calitate cu fl. 76.—82.— (acesta este scutitu de *tortoțelu*), de *luțernă* (curată) cu fl. 56.00—60.—, de *mohoru* cu fl. 5.25—6.—, de *măzăriche* cu fl. 6.00—6.25.

Tîrgulu de rîmători dela Steinbruch a fostu bunu. S'a plătitu pentru rîmători *unguresci* aleși greĭ de 320—380 kg. 55—56 cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 50—51 cr., marfă *țĕrănéscă* 49—51 cr., *sĕrbescĭ* 47—51 cr. la kg. curatu.

Bursa de Budapesta.

Din 23 Febr. st. n. 1893.

Renta de anru ung. 4%	116.—
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulu căilorŭ ferate ung.	122.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostu ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea ĕtorieĭ căilorŭ ferate de Ostu ung. (2-a emisiune).	102.—
Bonurĭ rurale ung.	96.—
« urbariale ung.	100.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	102.20
Împrumutŭ cu premiu ung.	152.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	145.—
Renta de hârție austriacă	99.—
« « argintu austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	118.25
Losurile austr. din 1860.	167.50
« Vieneĭ	175.—
Acțiunile bancel austro-ungare	990.—
« « de creditu ung.	392.—
« « « « austr.	330.60
Obligațiunile cu câștigu ale băncel ipot. ung.	132.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.62
Mărcĭ 100 imp. germane	59.25
Londra 10 Livres șterlingĭ	121.20

Editoru și redactoru rĕspunzĕtoru:
Dr. Victoru Szmigelski.

Nr. 79—1893. (8) 3—3

Edictu.

După ce Ioanu Stoia gr.-cat. din Vestemu căsătoritu în anulu 1885 mai bine de 7 anĭ și-a părăsitu pre legiuita luĭ soție Ana Hășăganu gr.-cat. totu din Vestemu și nu se scie ubicatiunea aceluia, se citéză prin acésta, ca în terminu de 1 anu și 1 dî să se presenteze înaintea subscrisului forŭ matrimonialu, căcĭ la din contră procesulu divorțialu urdîtu în contra-i se va pertracta și decide și în absența luĭ.

Dela Forulu matrimonialu gr.-cat. de I. instanță alu protopopiatului Sibiului.

Sibiu, în 7 Februariu 1893.

Ioanu V. Rusu,
protopopu.

Ad. Nr. 44—1893. (10) 3—3

Edictu.

Fiindu că Maria Pistea născ. Trifu gr.-c. din Lodromanu de 9 anĭ și-a părăsitu pre legiuitulu seu bărbatu Dumitru Pistea l. Constantinu gr.-cat. din Micăsasa, și nu se scie ubicațiunea aceleia, prin acésta se citéză ca în terminu de unu anu și o dî să se presentéze înaintea subscrisului Forŭ matrimonialu, căcĭ la din contră procesulu divorțialu urdîtu în contra eĭ de către bărbatulu seu, se va pertracta și decide și in absența eĭ.

Dela Forulu matrimonialu gr.-cat. de I. instanță alu protopopiatului Blașiului.

Blașiu în 8 Februariu 1893.

Georgiu Bărbatu,
adm. protop. președ. for. matrm.

Nr. 438—1893. (9) 3—3

Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 35 fl. v. a. din Fundațiunea „Cercului Orăștiel" se escrie prin acésta concursu cu terminulu până în 15 Martie st. n. a. c.

La acestu stipendiu potu concurge numaĭ aceĭ studenți români gr.-cat., carĭ cercetéză *gimnasiulu românu gr.-cat. din Blașiu orĭ vre-o academie de drepturĭ si suntu născuțĭ în vre una din comunele următóre din cercululu Orăștiel*, și anume: Șibotu, Orăștióra de josu, Balomiru, Binținții, Berĭi, Cióra, Vinerea, Orăștióra de susu, Gridu, Ghialmaru, Castĕu, Dâncu micu, Ocolișulu micu, Totia mică, Costescĭ, Cudșiru, Jeledinți, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Buciumu, Dâncu mare, Totia mare, Spini, Pricazu, Petriniu, Pischințu, Repașu, Romosu, Romoșelu, Sibișelului vechiu, Serĕca, Tămășésca, Tărtăria, Turdașu, Turmașu, Valdeiu, Simeria.

Concurenții se vorŭ adressá la subscrisulu Consistoriu și aŭ să alăture la cererile lorŭ: carte de botezu, atestatu de frecuentare, și atestatu scolasticu despre progresulu în primulu periodu respective semestru alu anului scolasticu 1892/93. Cererile, carĭ vorŭ sosi mai târdiu de 15 Martie a. c., nu se vorŭ luá în considerațiune.

Blașiu din ședința consistorială ținută în 7 Februariu 1893.

Ioanu M. Moldovanu,
Vicariu Capitularu.

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 4 Martie 1893. Numĕrulŭ 9.

Începutulŭ acţiunii.

(+) Alegĕtorii români din cercululŭ Sibiului şi alŭ Nocrichului, pre cândŭ scriemŭ acestea, suntŭ întruniţi în Sibiiŭ spre a protesta în contra politicei actualului guvernŭ în ceea ce privesce recepţiunea Ovreilorŭ, matriculele de statŭ şi căsătoria civilă.

Cetitorii nostri cunoscŭ deja din colónele foiĭ nóstre, ce primejdie potŭ fi pentru noi matriculele de statŭ şi căsătoria civilă.

Rĕmâne decĭ, să ne declarămŭ şi faţă cu recepţiunea Ovreilorŭ şi să arĕtămŭ totodată, ce altă cestiune ar trebui să formeze obĭectŭ de discusiune în tóte adunările alegĕtorilorŭ români, carĭ se vorŭ întruni în urma acţiunii începute la Sibiiŭ.

Recepţiunea Ovreilorŭ se póte luá în dóue înţelesurĭ.

Dacă în causa recepţiunii Ovreilorŭ guvernulŭ voesce să asigure prin o lege specială esercitiului libĕrŭ alŭ religiunii jidovescĭ şi să aşedie acéstă religiune sub scutulŭ legiĭ, noĭ nu avemŭ motivŭ de a protesta în contra aceleĭ legĭ, căcĭ *în faptă* Jidovii şi astădĭ suntŭ liberĭ şi independenţĭ în esercitiulŭ religiunii lorŭ. Acéstă religiune nu-ĭ împedecă nicĭ astădĭ a se bucura de tóte drepturile civile şi politice, pre carĭ le esercitézŭ locuitoriĭ creştinĭ aĭ ţĕreĭ, Din contră articululŭ de lege 17 din 1867 a declaratŭ pre Ovreĭ de egalŭ îndreptăţiţi cu cetăţenii creştinĭ aĭ patrieĭ nóstre în esercitiulŭ tuturorŭ drepturilorŭ civile şi politice.

A restrînge pre Evreĭ în esercitiulŭ libĕrŭ alŭ religiunii lorŭ şi alŭ drepturilorŭ civile şi politice, ar însemna a lucrá totŭ odată în contra programului naţionalŭ românŭ, care nu ţintesce la asuprirea cetăţenilorŭ de altă naţionalitate, ci este basatŭ pre principiulŭ egaleĭ îndreptăţirĭ a tuturorŭ naţionalităţilorŭ din ţară.

Dacă însă guvernulŭ voesce să declare religiunea ovreéscă de religiune „receptă" şi să aplice şi la acéstă religiune tóte favorurile, ce s'aŭ făcutŭ aşa numitelorŭ „confesiunĭ recepte" din patrie, atuncĭ avemŭ motive marĭ de a protesta în contra recepţiunii Ovreilorŭ.

În casulŭ acesta s'ar introduce între religiunea creştină şi religiunea ovreéscă acela-şi raportŭ de reciprocitate, care esistă între diferitele confesiunĭ creştine *recepte* din ţară, şi prin urmare şi trecerea dela religiunea mosaică la religiunea creştină şi dela religiunea creştină la legea mosaică s'ar regula prin articululŭ de lege 53 din 1868, care tractézŭ despre reciprocitatea confesiunilorŭ creştine „recepte" din patrie.

Acesta ar fi unŭ favorŭ, care nu s'ar puté da Ovreilorŭ fără a se insulta religiunea creştină, şi fără a se vătĕma principiulŭ de naţionalitate.

Sciutŭ este, că religiunea creştină este neasemĕnatŭ maĭ perfectă, decâtŭ legea mosaică, care nu a fostŭ altceva decâtŭ o pregătire pentru religiunea creştină descoperită şi întemeiată de Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ. Cu venirea Mântuitoriului legea mosaică, cu caractĕrulŭ eĭ localŭ, cu templulŭ din Ierusalimŭ, cu preoţia luĭ Aaronŭ, şi cu organismulŭ eĭ teocraticŭ de statŭ, *după dreptă* a trebuitŭ să încete, făcêndŭ locŭ religiunii creştine, care din natura sa fiindŭ universală, este menită pentru tóte popórĕle de pre suprafaţa pămîntului. Prin urmare legea mosaică înaintea unuĭ creştinŭ n'are dreptŭ la esistinţă, dar din resóne de statŭ se *póte* tolera, şi i-se póte concede esercitiŭ libĕrŭ, însă nu se póte tolera de o religiune tocmaĭ aşa de perfectă ca religiunea creştină, fără a se insulta acéstă religiune; ceea ce într'adevĕrŭ s'ar întîmpla, dacă tocmaĭ aşa s'ar concede trecerea dela religiunea creştină la legea mosaică, precum se concede astădĭ trecerea dela legea mosaică la religiunea creştină, saŭ dela o confesiune creştină la altă confesiune totŭ creştină.

Religiunea creştină din natura sa este universală, aşa încâtŭ nu se restringe numai la o singură naţiune, ci o potŭ profesa tóte naţiunile pămîntului, fără ca prin acésta să fie silite a se desbrăca de caractĕrulŭ lorŭ naţionalŭ particularŭ.

Din contră la Jidovi naţionalitatea şi religiunea suntŭ intimŭ unite şi inseparabile. Religiunea jidovéscă adecă este *religiune naţională,* aşa încâtŭ cine trece dela religiunea creştină la religiunea jidovéscă, nu ĭese numaĭ din

---

Feuilleton.

Liturgia iubilară a
P. S. P. Leo XIII.

Roma, 20 Februariŭ 1891.

Ĭubite amice!

Cine n'a luatŭ parte nici odată în basilica s. Petru la o serbătóre a Pontificeluĭ, acela abia îşĭ va puté face o închipuire nimerită despre sublimitatea serbătoriĭ de ierĭ. Staŭ sub impresiunea acesteĭ sublimităţĭ încă şi acum, cândŭ îţĭ facŭ plăcerea de a-ţĭ descrie serbătórea acésta rară. Dar să nu aşteptĭ cumva o descriere, ce să corĕspundă pre deplinŭ sublimităţiĭ faptului. Nu aştepta dela mine unŭ lucru ca acesta, care trece preste puterile mele.

Deja pre la 4 óre diminéţa se împoporară stradele Romeĭ. Carĕle de tramway, omnibusurile, calesele închiriate şi carosele proprie ale fruntaşilorŭ alergaŭ într'unŭ şirŭ neîntreruptŭ cu óspeţĭ către biserica cea mare şi se întorceaŭ, ca éră să vină aducêndŭ óspeţĭ noĭ. Cetele peregrinilorŭ şi ale Romanilorŭ formaŭ unŭ riŭ, care curgea fără întrerumpere către piaţa s. Petru. Aci la întrarea cea largă a pieţeĭ era postată miliţie italiană, şi poliţiştiĭ opriaŭ pre toţĭ ceĭ ce nu se puteaŭ legitima cu biletŭ pentru liturgia iubilară. Pre ceĭ cu bilete la întrările basilicei îĭ aştepta o altă controlă. Aci eraŭ postaţi membriĭ reuniunii catolice numite „Circolo din san Pietro" şi membriĭ reuniunilorŭ catolice de lucrătorĭ şi verificaŭ biletele. La 6½ se deschiseră tribunele, şi mulţimea începu a le ocupa. Gendarmiĭ papalĭ, îmbrăcaţĭ în uniforma lorŭ de gală, susţineaŭ ordinea în basilică. Cu ceva după 8 óre basilica era plină, de nu mai încăpea nimenĭ. Contele Vespignani, architectulŭ dela s. Petru, dădu la 8½ ordinulŭ, ca uşile să se închidă. Pre atuncia înaintea bisericeĭ maĭ eraŭ ca la 20,000 de ómenĭ, carĭ aveaŭ bilete, dar nu aveaŭ locŭ în biserică. Ceĭ ce aŭ ajunsŭ într'însa, eraŭ preste 60,000.

Până ce aşteptamŭ sosirea Papeĭ, avuĭ timpŭ de a arunca privirea încóce şi încolo. Confesiunea, întrarea la mormîntulŭ s. Petru, era împodobită cu cununĭ de florĭ şi cu lampe. Pre altariulŭ celŭ mare eraŭ aşedate crucea şi cele şese sfeşnice gătite după desemnurile luĭ Michel Angelo. Lângă altariŭ eraŭ aşedate cele dóuĕ sfeşnice marĭ ale luĭ Benvenuto Cellini. În dosulŭ altariului în apsidă eraŭ dóuĕ tribune, una pentru corpulŭ diplomaticŭ, ceealaltă pentru nobilimea romană. Înaintea cestorŭ dóuĕ tribune eraŭ băncĭ pentru episcopĭ. Eraŭ aprópe 300 de episcopĭ de faţă. Înaintea acestora eraŭ scaunele cardinalilorŭ. Lângă ceĭ patru stîlpĭ aĭ cupoleĭ eraŭ patru tribune pentru familia Pecci, pentru cântăreţĭ şi pentru ceĭ ce eraŭ anume invitaţĭ.

Audiaĭ tóte limbile lumiĭ. În naea cea mare se îmbulzia poporulŭ asteptându cu nerăbdare sosirea Pontificeluĭ.

La 9¼ sosi garda nobilă în uniformă strălucitóre şi se postă în şirŭ de amîndóuĕ părţile altariului. Sosi apoĭ cardinalulŭ Mertel, răzimatŭ pre doĭ preoţĭ. Elŭ e fórte bĕtrânŭ şi nu putea lua parte în procesiune. Cu ceva după 9½ aduseră pre Pontificele în capela preasfinteĭ Eucharistiĭ, carea este în naea drépta a basilicei. De acolo se duse în capela cea de lângă întrare, unde e aşedată una dintre cele maĭ renumite *pietă.* [1] Partea asta a basilicei era închisă dinaintea publiculuĭ cu perdele de damastŭ. Acolo s'a

[1] Aşa se numesce representarea sculptată a Preacuratei Fecióre, cum şede înaintea crucii şi ţine trupulŭ mortŭ alŭ Fiului seŭ dumnedeescŭ.

sinulŭ bisericeĭ creştine, ci trebue să se lapede şi de naţiunea sa. De unde urmézĕ, că dacă s'ar concede trecerea creştinilorŭ la legea mosaică, Ovreilorŭ celorŭ preaputernicĭ prin avere şi posiţiunea lorŭ socială s'ar da ansă a desbrăca pre o mulţime de cetăţenĭ creştinĭ nu numaĭ de religiunea lorŭ, ci şi de naţionalitatea lorŭ, ceea ce ar fi o vătĕmare a principiuluĭ de naţionalitate, care trebue să rĕmână intactŭ prin trecerea dela o religiune la alta.

Aşa dară dacă statulŭ din cause întemeĭate voesce să garanteze prin lege specială esercitiulŭ liberŭ alŭ religiuniĭ ovreescĭ, noĭ nu vomŭ protesta. Dar dacă guvernulŭ voesce să introducă între religiunea creştină şi religiunea mosaică acela-şi raportŭ de reciprocitate, care esistă între deosĕbitele confesiuni creştine din ţară, şi dacă în contra învăţătureĭ bisericeĭ creştine, care nu recunósce de validă căsătoria dintre unŭ creştinŭ şi unŭ ovreŭ, guvernulŭ voesce să delăture acestŭ impedimentŭ introdusŭ de biserică, atunci datorinţa nóstră de creştinĭ şi de românĭ este a protesta cu tótă energia în contra politiceĭ guvernuluĭ „liberalŭ", chiar şi în casulŭ cândŭ „liberaliĭ nostri" dela „Gazeta" s'ar face focŭ, pentru că nu le admitemŭ doctrinele lorŭ liberale, cu carĭ vreŭ să fericéscă némulŭ românescŭ în contra „obscurantismuluĭ" doctorilorŭ în teologie.

În sensulŭ acesta trebue, — după părerea nóstră, — să se formuleze protestele, ce aŭ să le facă alegĕtoriĭ românĭ în întrunirile sale, şi totŭ în înţelesulŭ acesta trebue să protesteze şi membriĭ românĭ aĭ congregaţiunilorŭ comitatense în proximele adunărĭ din primăvara anuluĭ curentŭ.

Dar după părerea nóstră noĭ nu trebue să protestămŭ numaĭ în contra recepţiuniĭ Ovreilorŭ, a matriculelorŭ de statŭ şi a căsătorieĭ civile, ci în modŭ legalŭ trebue să ne ridicămŭ glasulŭ nostru şi în contra proĭectuluĭ de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ.

Aci încă trebue să distingemŭ bine, ca să putemŭ judeca bine.

Nu este intenţiunea nóstră a împedeca ameliorarea salarelorŭ învăţătorescĭ, ci voimŭ numaĭ să împedecămŭ pre guvernŭ, să nu foloséscă acéstă ameliorare dreptŭ pretextŭ spre a se amesteca în afacerile nóstre scolastice şi a-şĭ aroga dreptulŭ de a dispune asupra lorŭ, care dreptŭ compete numaĭ confesiunilorŭ.

De aceea protestele nóstre trebue să se îndrepte maĭ vîrtosŭ în contra paragrafilorŭ 9, 11 şi 12 din proĭectulŭ acesta de lege. [1])

Folosindu-se de puterea, ce ĭ-o daŭ paragrafiĭ citaţi, Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică póte cassa cele maĭ multe şcóle confesionale, şi pre ruinele lorŭ póte ridica şcóle comunale, carĭ precum scimŭ cu toţiĭ, staŭ sub dispositiunea organelorŭ politice. Aceste organe, precum ne învaţă tristele esperinţe din trecutŭ, folosescŭ şcólele comunale de mijlocŭ pentru descreştinarea şi desnaţionalisarea nóstră, şi de aceea amŭ pĕcătui greŭ în contra religiuniĭ nóstre, câtŭ şi în contra naţiuniĭ nóstre, dacă noĭ nu amŭ protesta în contra unuĭ proĭectŭ de lege, care voesce a aduce asupra capetelorŭ nóstre unŭ desastru atâtŭ de mare.

Totŭ prin proĭectulŭ acela se dă ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică puterea de a puté, — în anumite casurĭ, — să denuméscă şi destituéscă elŭ însu-şĭ învăţătoriĭ dela şcólele nóstre confesionale. Pre calea acésta corpulŭ învăţătorescŭ se face dependentŭ dela ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, şi maĭ curêndŭ orĭ maĭ târdiŭ ne vomŭ treḑi, că avemŭ în sinulŭ bisericelorŭ nóstre unŭ corpŭ învăţătorescŭ, care nu lucră după intenţiunile bisericelorŭ şi ale naţiuniĭ nóstre, ci după intenţiunile, ce le urmăresce „idea de statŭ magiarŭ", care voesce magiarisarea tuturorŭ nemagiarilorŭ.

Din aceste motive trebue să ne esprimămŭ părerea de rĕŭ, că în programulŭ adunărĭĭ dela Sibiŭ nu s'a pusŭ şi proĭectulŭ de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ. Acestŭ proĭectŭ trebuia să fie obĭectŭ de discusiune publică cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că este deja acceptatŭ de comisiunile camereĭ deputaţilorŭ, pre cândŭ despre recepţiunea Ovreilorŭ, matriculele de statŭ şi căsătoria civilă încă nu avemŭ înaintea nóstră proĭecte formulate de guvernŭ, ci numaĭ enunţiaţiunĭ singuratice, maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ precisate.

Sperămŭ însă, că ceea ce nu s'a facutŭ la Sibiŭ, se va face într'alte întruniri, şi astfelŭ acestea vorŭ avé unŭ caractĕrŭ de maĭ mare actualitate.

Amŭ accentuatŭ aceste lucrurĭ, pentru ca dacă se face ceva pentru apĕrarea nóstră, să se facă cum se cade, şi continuarea şi sfârşitulŭ să întrécă începutulŭ acţiuniĭ.

[1]) Vedĭ proĭectulŭ de lege în Nr. 51 alŭ »Unirĭĭ« din 1891.

De ale peregrinajuluĭ. — Numaĭ câteva sĕptĕmânĭ ne maĭ despartŭ de plecarea nóstră la Eterna Cetate.

Noĭ amŭ făcutŭ tóte pregătirile de lipsă. Amŭ comandatŭ biletele şi Hótelele pentru toţĭ aceia, carĭ aŭ binevoitŭ a ne trimite anticiparea de 50 fl.

Din maĭ multe părţĭ ni-s'a esprimatŭ dorinţa, ca să primimŭ participanţĭ la peregrinajŭ şi de aci încolo. În urma tractativelorŭ întreprinse ne-a succesŭ a esopera ca terminŭ din urmă pentru insinuare ḑiua de *14 Martie n.*

Până la acelŭ terminŭ putemŭ deci să maĭ acceptămŭ insinuărĭ. Binevoéscă deci toţĭ aceia, carĭ aŭ de gândŭ a se alătura la

---

îmbrăcatŭ Papa în ornatulŭ celŭ solemnŭ, şi de acolo a pornitŭ procesia.

Procesia o începu crucea patriarchală a Pontificelŭĭ, apoĭ urmară generaliĭ şi procuratoriĭ ordurilorŭ călugărescĭ, apoĭ capelaniĭ şi camerariĭ Sfinţieĭ Sale, după carĭ unŭ camerariŭ secretŭ purta în mânĭ tiara, corona cea întreită a Papilorŭ, apoĭ urmară cardinaliĭ cu alaiulŭ lorŭ. Eraŭ 37 cardinalĭ în procesie. Nemijlocitŭ înaintea Sfinţieĭ Sale mergeaŭ principiĭ Ruspoli şi Orsini, oficeriĭ gardeĭ svitere şi patru gardiştĭ din aceea-şĭ gardă purtându patru spade marĭ.

Sosi apoĭ Pontificele Iubilarŭ, purtatŭ pre sedia gestatoria. Nu e cu putinţă a depinge cu cuvinte mişcarea, ce trecu cu iuţéla fulgeruluĭ prin mulţime, cândŭ se ivi Iubilarulŭ. Mulţimea cea uriaşe se îmbulḑia către procesiune, miĭ şi miĭ de ómenĭ mişcaŭ în aerŭ întru bineventare batistele, şi ca de o furtună résunaŭ boltiturele gigantice ale basilicеĭ de strigătulŭ: *Evviva!* A fostŭ acesta unŭ momentŭ măreţŭ şi răpitoriŭ. Chiarŭ şi ceĭ ce aŭ venitŭ aci conduşĭ numaĭ de pofta de a vedé, trebuĭaŭ vrêndŭ nevrêndŭ să ĭea parte la omagiulŭ acesta măreţŭ, ce biserica catolică îlŭ aducea locţiitoriuluĭ luĭ Christosŭ. Acestŭ *Evviva!* ce ieşia din ḑecĭ de miĭ de gurĭ, era însoţitŭ de sunetulŭ posaunelorŭ de argintŭ ale bisericeĭ s. Petru.

Leo XIII, şi altcum palidŭ, în momintele acestea era asemenea uneĭ statue de marmoră. Albéţa feţeĭ luĭ sta să rivaliseze cu odăjdiile luĭ albe ca néua. Numaĭ ochiĭ luĭ strălucitorĭ, cu carĭ privia la omagiile fiilorŭ sĕĭ, arĕtaŭ, că în trupulŭ luĭ maĭ este viaţă. Braţulŭ luĭ celŭ dreptŭ era ridicatŭ şi împărţia binecuvîntarea.

După ce ajunse la altariulŭ principalŭ, îndată şi începu sfînta liturgie. Nu a cântat'o, ci a cetit'o în taĭnă. La altariŭ îĭ serviaŭ ceremoniarulŭ şi optŭ canonicĭ aĭ basilicеĭ s. Petru. La începutulŭ sfinteĭ liturgiĭ cântară cântăreţiĭ capeleĭ Sixtine cântarea *Iubilate Deo omnis terra* cu o melodie compusă anume pentru serbătórea asta. La Ofertoriŭ îşĭ puse Pontificele mitra pre capŭ şi-l serviaŭ archipresbiterulŭ basilicеĭ cardinalulŭ Ricci şi cardinaliĭ diaconĭ Mazzella şi Verga. Pre timpulŭ consacrărĭĭ eucharistice era în tótă biserica o linişte serbătorésсă, întreruptă numaĭ prin sunetele armonice, prin carĭ garda nobilă din înălţimea cupoleĭ cu trimbiţe de argintŭ da îngerilorŭ şi ómenilorŭ semnalŭ pentru adorarea jertfeĭ taĭnice. Consacrarea a ţinutŭ multişorŭ, că Pontificele era adâncitŭ în rugăciune. Elŭ trĕmura de emoţiune, şi mie mi-se părea, că plânge. După consacrare ceĭ 110 cântăreţĭ intonară Antifonulŭ *Oleo sancto meo unxi eum.* O altă parte a cântăreţilorŭ, — 130 de băeţĭ — era susŭ în cupolă, şi cântarea lorŭ se pogoria de acolo din înălţime ca o cântare a cetelorŭ îngerescĭ, pentru ca josŭ să se împreune taĭnicŭ cu cea a ómenilorŭ de pre pămîntŭ, cu a coruluĭ capeleĭ Sixtine. Melodia era nespusă de mişcătóre. Sfînta liturgie a ţinutŭ până la $10^1/_2$.

După liturgie Sfinţia Sa se desbrăcă de odăjdiĭ şi se rugă. Apoĭ se retrase într'unŭ cortŭ micŭ şi sorbi acolo supă şi vinŭ, ca să se întăréscă pentru solemnitatea, ce avea să maĭ urmeze. Într'aceea corulŭ cânta rugăciunea *Sancte Michael Archangele.* Apoĭ păşi Iubilarulŭ éră la altariŭ, îşĭ puse mitra pre capŭ, se îmbrăcă în pluvialŭ şi intonă Te Deum-ulŭ cu vóce plină şi nefrântă de bĕtrâneţe şi de oboséla ḑileĭ. Şi se începu cântarea acésta de preamărire, de laudă şi de rugăciune. După unŭ stichŭ cântatŭ de corŭ rĕspundea mulţimea cu stichulŭ următoriŭ. Nicĭ odată n'am auḑitŭ o cântare ca acésta: era asemenea durduitului uneĭ furtune. Şi cum nu? Dór o cântaŭ 60,000 de ómenĭ. Cântarea o sfîrşi Papa cu rugăciunea prescrisă, ér apoĭ se sui pre sedia gestatoria. Corpulŭ diplomaticŭ, trimişiĭ estraordinarĭ aĭ puterilorŭ şi cardinaliĭ îşĭ părăsiră tribunele şi scaunele şi se înşirară cu toţiĭ înaintea Confesiuniĭ. Acolo era o tribună mică. Papa îşĭ schimbase mitra cu tiara cea de argintŭ, carea ĭ-a dăruit'o garda nobilă, şi acum îlŭ purtară pre sedia gestatoria către tribuna acésta. Aclamărĭ nesfîrşite îlŭ însoţiaŭ, şi elŭ le rĕspundea cu binecuvîntărĭ. Pre tribună aşeḑară acum unŭ tronŭ. Pontificele se sui apoĭ pre tribună, şi tótă mulţimea căḑu în genunchĭ. Acum rosti Pontificele binecuvîntarea *Urbi et Orbi.* Vócea şi acum îĭ era curată şi plină, dar icĭ colé trebuia Sfinţia Sa să întrerupă formula binecuvîntărĭĭ cu câte o pausă scurtă.

societatea nóstră, *a ne trimite până la acelu timpu anticiparea de 50 fl. v. a., şi a ne indica totodată calea, ce şi-o alegu, precum şi clasa pre care doresc a călători.*

Spre orientarea doritorilorŭ de a participa, însemnămŭ din nou, că plecarea va fi din Budapesta dela gara resăritéuă (személypályaudvar) în 27 Martie n. la órele 2.20 d. a. spre Fiume. În diminéţa dilei de 27 Martie toţi călătorii vorŭ avé o întîlnire la locul, ce se va determina mai târdiŭ.

Până la Roma societatea întrégă va merge împreună, şi va odihni câte o di în Fiume, Venezia şi Florenza. Sosirea în Roma va fi Sâmbătă în 1 Aprile.

Plecarea din Roma va fi în 4 Aprile. Unii se vorŭ duce pre la Neapolŭ, unde vorŭ petrece 2 dile şi se vorŭ întórce pre la Genua şi Milano, petrecêndŭ câte o di în amîndóuĕ. Ĕră ceialalţi se vorŭ întórce dela Roma acasă.

Preţurile de participare suntŭ: Până la Roma şi înderĕptŭ cu 6 dile întreţinere prin Hôtele: cl. I — 190 fl.; cl. II — 158 fl. Cuprinzêndŭ şi Neapolulŭ cu 10 dile întreţinere: cl. I — 226 fl.; cl. II — 185 fl.

Rugămŭ deci încă odată pre ceĭ ce aŭ de cugetŭ să participe a ne trimite anticiparea de 50 fl. cu indicarea ruteĭ şi a claseĭ, pre care doresc a călători. Terminulŭ celŭ din urmă e 14 Martie n.

Biletele aŭ valóre pre 60 de dile.

Celealalte dispositiuni se vorŭ face cunoscute mai târdiŭ şi le vorŭ puté afla călătorii în Budapesta dela aranjatorulŭ călătorieĭ. Cu desluciri servimŭ prea bucurosŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferinţa episcopéscă s'a deschisŭ Marţi în palatulŭ primaţialŭ din Buda. Dintre membrii episcopatului numai archiepiscopulŭ Samassa şi episcopii Pavelŭ şi Lönhardt nu s'aŭ presentatŭ la conferinţă. Obiectulŭ conferinţeĭ este: statorirea textului pentru representaţiunile, ce va înainta corulŭ episcopescŭ la Papa, la regele şi la guvernŭ. Representaţiunile vorŭ fi provĕdute cu subscrierile originale ale tuturorŭ membrilorŭ conferinţeĭ. Totŭ în conferinţa acésta se ocupă episcopatulŭ şi cu politica bisericéscă a guvernului şi cu cestiunea congrueĭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în urma numĕróselorŭ primiri ale peregrinilorŭ s'a simţitŭ în dilele trecute cam obositŭ, dară acum érăşi este restauratŭ. Contele Revertera a presentatŭ Sânţieĭ Sale dărurile şi o epistolă de felicitare dela Monarchulŭ nostru. Între dărurĭ se află şi o cruce de osŭ de elefantŭ împodobită cu briliante fórte preţióse. „Osservatore Rom." scrie, că la primirea epistoleĭ, în care se accentuéză alipirea neclătită a familieĭ domnitóre faţă de S. Scaunŭ apostolicŭ, a disŭ Papa, că capulŭ monarchieĭ nóstre se distinge prin o religiositate deosĕbită. De aci urméză, că Maĭestatea Sa va promova cu statornicie sentimentele religióse, carĭ suntŭ isvórĕle multorŭ bunătăţi pentru biserică şi imperiŭ. În 27 Februariŭ a primitŭ Sânţia Sa pre representantulŭ împĕratuluĭ germânŭ.

Francia.

În cercurile bisericescĭ din Constantinopolŭ se vorbesce, că patriarchulŭ armeno-catolicilorŭ, Msgr. Azarian, cu ocasiunea petrecerii sale în Roma, ca delegatŭ şi din partea Sultanuluĭ spre a felicita pre Sânţia Sa Leonŭ XIII din incidentulŭ serbăriĭ iubileuluĭ sĕŭ episcopescŭ, ar fi propusŭ din nou şi ar fi insistatŭ la S. Scaunŭ, să înfiinţeze unŭ patriarchatŭ generalŭ pentru toţi catoliciĭ din Orientŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Legea pentru îmbunătăţirea salarelorŭ oficialilorŭ va intra în vigóre la 1 Aprile a. c. Camera deputaţilorŭ desbate budgetulŭ ministeriuluĭ de agricultură. Ministrulŭ de agricultură Andr. Bethlen în vorbirea sa din 25 Febr. a desvoltatŭ dóuĕ puncte importante ale programuluĭ sĕŭ. Celŭ dintâiŭ punctŭ este crearea arĕndilorŭ aşa numite mijlociĭ, esarendându din dominiile statuluĭ câte 500—2000 jugere. Prin acésta se dă nascere uneĭ clase a proprietarilorŭ de mijlocŭ, şi statulŭ încă are mai mare folosŭ din administrarea în regie a dominiilorŭ sale. Altŭ punctŭ momentosŭ din programulŭ guvernuluĭ este cestiunea colonisăriĭ. Anume guvernulŭ voesce să cumpere pămîntŭ, pre care apoĭ să-lŭ împartă între ţĕreniĭ pre lângă condiţiunea de a-lŭ rĕscumpĕra în rate. Prin acésta crede guvernulŭ, că va pune capetŭ emigrărilorŭ. Amîndóuĕ punctele acestea suntŭ de mare interesŭ, numai ar fi de doritŭ, ca la timpulŭ sĕŭ guvernulŭ în esarendări şi colonisări să nu purcédă din motive politice, ci din îndemnulŭ curatŭ de a promova binele cetăţenilorŭ fără deosĕbire de naţionalitate.

Francia.

Alegerea luĭ Jules Ferry de preşedinte alŭ senatuluĭ întrégă presa francesă o consideră ca unŭ evenimentŭ de mare importanţă. Foile conservative consideră pre Ferry de rivalŭ alŭ dluĭ Carnot. Camera la desbaterea generală a primitŭ proiectulŭ de lege referitorŭ la *darea pentru întreprinderile de bursă.*

Germânia.

Mişcarea agrară devine totŭ mai importantă. După cum anunţă fóea din Berlin „Reichsanzeiger", o deputaţiune a reuniuniĭ agricole din provinţele ostice a presentatŭ împĕratuluĭ unŭ memorandŭ, în care se arată dorinţele agricultorilorŭ. Împĕratulŭ, fiindŭ de faţă şi ministrulŭ-preşedinte şi celŭ de agricultură, a primitŭ deputaţiunea cu multă bunăvoinţă, dară a disŭ, că îmbunătăţirea sorţii agricultorilorŭ recere o pace îndelungată, spre susţinerea păciĭ e de lipsă o armată puternică, deci şi agricultorii vorŭ fi pentru întărirea forţeĭ armate.

La congresulŭ agricultorilorŭ, convocatŭ pre 22 Febr. în Berlin, aŭ luatŭ parte preste 10,000 de agricultorĭ din tŏte părţile imperiuluĭ. Congresulŭ doresce întărirea armateĭ, dară şi înflorirea agriculturĕĭ, şi fiindŭ că tractatele comerciale dintre Germânia şi celealalte state aŭ produsŭ daune considerabile agriculturĕĭ germâne, congresulŭ invită Reichstag-ulŭ, să respingă nóuĕle tractate comerciale.

Anglia.

Agitaţiunea conservatorilorŭ anglicanĭ şi a francmasonilorŭ contra bilului Home-rule se continuă în mĕsură mare. Marea loge Orangistă publică unŭ manifestŭ, în care cere, ca Irlanda saŭ să fie incorporată cu totulŭ la Anglia, saŭ să se declare independentă, dară bilulŭ luĭ Gladstone la niciĭ unŭ casŭ să nu se priméscă. Adecă francmasoniĭ, carĭ se laudă atâtŭ de multŭ cu libertatea, egalitatea şi frăţietatea, respingŭ bilulŭ Home-rule, uniculŭ mijlocŭ spre a împăca pre Irĭ cu Anglia, şi cerŭ lucrurĭ nerealisabile, căci la incorporarea completă s'ar opune morţişŭ Irii, ĕr la totala independinţă nu s'ar învoi niciĭ unŭ Englesŭ. — Asquith, ministrulŭ de interne, a presentatŭ parlamentului unŭ proiectŭ de lege, prin care cere, ca pre unŭ anumitŭ timpŭ să se împedece crearea de nóuĕ beneficiĭ bisericescĭ anglicane în Wales.

Corespondinţe.

Echo la luptele „Unirii".

(Fine.)

E posibilŭ, că greşelele aceste în trecutŭ n'aŭ formatŭ partea „Gazeteĭ", saŭ în casulŭ celŭ mai bunŭ nu o aŭ formatŭ în mĕsură aşa mare ca astădi. E posibilŭ şi aceea, că atunci să nu fi fostŭ observate, saŭ nu observate aşa ca astădi, cândŭ publicului românescŭ are o rutină şi unŭ gustŭ jurnalisticŭ la totŭ casulŭ mai finŭ şi mai greŭ de a-lŭ mulţămi ca în trecutŭ. *„Tempora mutantur,"* şi nu e de invidiatŭ omulŭ acela, care nu o scie acésta. Înainte de acésta cu 20—30 şi mai bine de anĭ se puteaŭ scrie

---

După binecuvîntare procesiunea porni înderĕptŭ în Vaticanŭ totŭ pre calea, pre care venise. Mulţimea o însoţia érăşi cu aclamări nesfârşite de *Evviva!*

Pre piaţa s. Petru susţinea într'aceea miliţia italiană ordinea. Nu-ţi poţi închipui scena, cândŭ după sfârşitulŭ ceremonieĭ iubilare se aflară pre piaţă de odată ca la 100,000 de ómeni.

Nu potŭ trece neamintitŭ faptulŭ, că şi câţi-va membri de aĭ senatului italianŭ şi de aĭ caseĭ deputaţilorŭ aŭ sciutŭ să-şi câştige bilete pentru locurile reservate, şi de acolo aŭ fostŭ martorĭ la omagiulŭ însufleţitŭ, ce-lŭ aduse luĭ Leo XIII lumea catolică.

Aŭ cercatŭ să facă o contrademonstraţie cu aceea, că aŭ aranjatŭ subscrieri în massă în registrulŭ, ce e deschisŭ la mormîntulŭ luĭ Victorŭ Emanuelŭ în Panteonŭ. Dar contrademonstraţia a fostŭ nespusŭ de slabă.

Mai am să observŭ, câtŭ de delicatŭ este guvernulŭ italianŭ şi magistratulŭ Romeĭ. Nu Papa, ci decile de milĭ de catolicĭ, Romanĭ şi străinĭ, eraŭ în dreptŭ a aştepta, ca simţulŭ lorŭ religiosŭ să întîmpine macarŭ din parte oficiósă respectarea cuvenită. Dar cu tŏte că era Duminecă şi o serbătóre aşa de mare a bisericeĭ catolice, totuşi lucraŭ la regularea Tibrului lângă puntea Sant'Angelo ca în orĭ care di de lucru.

Şi acum la revedere în Roma!

Alŭ tĕŭ **M.**

în „Gazeta“ lucrurĭ neesacte, nedovedite, neesistente, chiar şi fantastice despre biserică, fără témă de mare contradicere din vre-o parte, căcĭ controla sciinţifică neîndurată, care nu cunósce decâtŭ alianţa şi amiciţia cu adevĕrulŭ, atuncĭ era faţă cu „Gazeta“ fórte puţină. Atuncĭ sub aplausulŭ publicŭ putea vorbi „Gazeta“ de „vechea datină de a ne aduna în fiesce care anŭ din preoţĭ şi mirenĭ“, de „vechea autonomie constituţională sinodală a bisericeĭ nóstre“, de „biserica nóstră constituţională în trecutŭ“, de „autonomia diecesană conformă canónelorŭ celorŭ 8 sinóde ecumenice“. Viaţa nóstră avea atuncĭ ceva puerilŭ în sine faţă cu „Gazeta“. Publiculŭ mai totŭ fórte uşorŭ şi fără esaminare scrupulósă credea, ce i-se spunea în „Gazeta“. Óre aşa este însă şi acum? Óre póte avé „Gazeta“ speranţă şi astădĭ de a-se bucura de unŭ oraculŭ infalibilŭ în cele bisericescĭ? Óre mai este, ce se scrie astădĭ în „Gazeta“ despre lucrurile bisericescĭ, unŭ *„noli me tangere“?* Grecĭĭ ziceaŭ, că scrutarea sciinţifică a unuĭ obĭectŭ se începe atuncĭ, cândŭ obĭectulŭ pentru omŭ devine unŭ *θαυμαστὸν*, unŭ ce, care fiŭ umple de mirare. Unŭ *θαυμαστὸν* a trebuitŭ să devină la noĭ cestiunea, că dacă amŭ avutŭ óre cândŭ „o veche autonomie constituţională sinodală“, o „veche datină de a ne aduna în fiesce care anŭ din preoţĭ şi mirenĭ“, atuncĭ cum, prin ce cause, în ce împrejurărĭ şi în ce modŭ aŭ pututŭ peri aceste lucrurĭ „vechĭ“ tóte, fără a lăsa urmă în biserica nóstră? Şi punêndŭ „Gazeta“ de o latură ca pre una, care în locŭ de a ne limpedi cestiunea, numaĭ ne-o întunecă, ómenĭ iubitorĭ de adevĕrŭ aŭ începutŭ a cerca pre airea după lucrurile acestea. Şi la ce resultatŭ aŭ ajunsŭ? La resultatulŭ: că tóte lucrurile acestea nu suntŭ adevĕrurĭ istorice, ci nisce dorinţe pie născute în timpulŭ maĭ noŭ în împrejurărĭ şi din cause anumite, carĭ în publiculŭ mare aŭ îmbrăcatŭ forma inocentă de legende. De unde istoria bisericeĭ nóstre nu este o degenerare dela lucrurile acestea la starea de astădĭ, ci o desvoltare din nisce stărĭ cu multŭ maĭ precarie la starea multŭ puţinŭ înfloritóre de astădĭ. Şi în consecinţă, ponderândŭ starea bisericeĭ nóstre de astădĭ şi resultatulŭ acesta istoricŭ, continuitatea desvoltărĭĭ nóstre cu trecutulŭ nu stă în continuarea aberaţiunilorŭ acelora istorice escusabile în trecutŭ, neescusabile însă astădĭ, ci stă în căutarea firuluĭ istoricŭ, care ne arată factorĭĭ şi elementele, ce aŭ produsŭ desvoltarea nóstră de astădĭ ca pre o resultantă de puterĭ istorice reale. De altă parte, dacă interesele bisericescĭ bine pricepute şi bine precisate poftescŭ în organismulŭ bisericeĭ nóstre instituţiunĭ nóuĕ cu funcţiunĭ nóuĕ şi factorĭ noĭ şi din sinulŭ poporuluĭ credinciosŭ, a cărorŭ putere până acum a rĕmasŭ latentă nefiindŭ folosită, atuncĭ aceste instituţiunĭ şi aceştĭ factorĭ aŭ să fie aşedaţĭ în organismulŭ produsŭ de desvoltarea de până acum ca unŭ noŭ nutremêntŭ spre a-ĭ mări puterea şi viaţa, ĕră nu spre a-lŭ paralisa saŭ nimici ca pre unŭ ce străinŭ de biserica nóstră. Pre calea acésta îşĭ formézĕ astădĭ partea cea maĭ inteligentă din publiculŭ nostru programulŭ desvoltărĭĭ nóstre bisericescĭ, ĕră nu pre basa legendelorŭ, carĭ şi în 1893, de bună samă nu spre onórea nóstră, maĭ potŭ figura în colónele „Gazeteĭ“ ca adevĕrurĭ istorice şi ca mĕsură în apreţiarea bărbaţilorŭ nostri marĭ.

Transformarea acésta, saŭ maĭ bine ţisŭ evoluţiunea, progresulŭ şi înseninarea acésta în consciinţa publică bisericéscă „Gazeta“ nu o cunósce, deşi nu ĭ-ar trebui multă ostenélă, ca să o cunóscă. Ea a rĕmasŭ cu 30—40 de anĭ înderĕptŭ, şi aşa nu e mirare, că partea cea maĭ inteligentă a publiculuĭ nu este de acordŭ cu ea, ĕră ea se miră, cum e cu putinţă, că înainte de asta cu 30—40 de anĭ era aplaudată pentru acelea-şĭ lucrurĭ şi astădĭ combătută fără îndurare. Însă *tempora mutantur,* şi numaĭ „Gazeta“ şi nu altulŭ e de vină, că nu o scie acésta.

„Gazeta“ e fórte supĕrată pre Doctoriĭ în teologie, că nu se lasă şi eĭ a fi conduşĭ de legendele eĭ în ceea ce atinge trecutulŭ bisericeĭ. Dacă ar avé însă adevĕrata dorinţă de progresŭ naţionalŭ, atuncĭ ar trebui chiar din contră să se bucure, că s'aŭ aflatŭ în biserica nóstră totuşĭ tandem aliquando bărbaţĭ, carĭ aŭ strigatŭ „Gazeteĭ“: „Destulŭ să fie! Secululuĭ alŭ 19-lea, „secululuĭ luminilorŭ“ se plécă spre apusŭ, şi ar fi genantŭ pentru noĭ, să întrămŭ în secululŭ alŭ 20-lea încunjuraţĭ de întunereculŭ legendelorŭ.“

Eŭ cunoscŭ, aşĭ puté ţice, pre toţĭ Doctoriĭ nostri în teologie. Am cercatŭ în adinsŭ să aflu, ce cugetă eĭ despre autonomia proviucieĭ mitropolitane. Şi potŭ să mărturisescŭ cu consciinţa curată, că în toţĭ am esperiatŭ o însufleţire mare pentru apĕrarea autonomieĭ nóstre; ba maĭ multŭ! am esperiatŭ o mândrie óre careva sântă de autonomia acésta a bisericeĭ, şi o dorinţă înväpăiată de a o desvolta şi maĭ departe. „Unirea“ de 2 anĭ şi maĭ bine este reflexulŭ curatŭ, echo armonicŭ alŭ însufleţirĭĭ, mândrieĭ şi dorinţeĭ acesteia a doctorilorŭ în teologie.

Am cercatŭ maĭ departe să aflu şi ideile doctorilorŭ în teologie cu privire la participarea elementuluĭ laĭcŭ la afacerile bisericescĭ. Şi nu am aflatŭ nicĭ unuluĭ, care să fie în contra principiuluĭ participărĭĭ laĭcilorŭ la afacerile materiale şi culturale ale bisericeĭ. Unĭĭ din eĭ aŭ urmăritŭ şi urmărescŭ cu atenţiune şi încordare desvoltarea bisericéscă din tótă Europa cultă, pentru ca fructele acestuĭ studiŭ să le pótă folosi şi aplica la desvoltarea nóstră. Aceştia judecă ponderândŭ împrejurările nóstre, studiândŭ spiritulŭ nostru publicŭ bisericescŭ şi esaminându-lŭ cu spiritulŭ ţĕrilorŭ maĭ desvoltate, cumpĕnindŭ factoriĭ principalĭ şi dătătorĭ de tonŭ în biserica nóstră, esaminândŭ prejudiţiile din mijlocŭl nostru şi scăderile nóstre contrase prin petrecerea îndelungată în desbinare, saŭ rĕmase ca ereditate din periódele evoluţiunĭĭ de până acum. Pre calea acésta şĭ-aŭ formatŭ deja părere stabilă, solidă şi nesupusă fluctuaţiunilorŭ pricinuite de impresiunĭ momentane atâtŭ cu privire la speranţele, ce le putemŭ lega de participarea elementuluĭ laĭcŭ la afacerile bisericescĭ, câtŭ şi cu privire la periculele, ce le póte ascunde în sine o atare participare, dacă ar lipsi condiţiunile cerute de însă-şĭ natura lucruluĭ. Suntŭ aceştĭ bărbaţĭ cu multŭ maĭ maturĭ şi maĭ cu fundamentŭ în judecată, cunoscŭ puterile şi capabilitatea nóstră multŭ maĭ bine, decâtŭ ca p. e. să se legene în credinţa naĭvă, că vomŭ scăpa de tóte nĕcasurile şi neajunsele, ce ne bântue, îndată ce elementulŭ laĭcŭ va participa în mĕsură maĭ mare la afacerile bisericescĭ ca până acum. Nicĭ unulŭ din eĭ nu este aşa precipitatŭ în judecată, câtŭ să crédă şi astădĭ, că unŭ congresŭ bisericescŭ din preoţĭ şi mirenĭ numaĭ decâtŭ ar afla isvórĕ destule pentru o subsistinţă cum se cuvine a cleruluĭ, şi pentru acoperirea multelorŭ nóstre lipse bisericescĭ şi scolastice. De altă parte nu ignoréză nicĭ aceea, că dacă în afacerĭ bisericescĭ ar avé influinţă bărbaţĭ adăpaţĭ cu nisce principiĭ aşa radicale şi demagogice, ca cele ale „Gazeteĭ“, atuncĭ în scurtŭ timpŭ biserica nóstră cea pururea seriósă ar căpĕta o faţă teatrală, câtŭ maĭ multŭ ar sĕmĕna cu o sectă de a mormonilorŭ, decâtŭ cu biserica unită, carea în doĭ seculĭ prin seriositatea eĭ maĭ multŭ a nobilitatŭ naţiunea română, decâtŭ cum a făcutŭ biserica românéscă în unŭ lungŭ şirŭ de seculĭ înainte de unire.

Cestiunea participărĭĭ elementuluĭ laĭcŭ în afacerile bisericescĭ în „Gazeta“ nicĭ nu fu studiată şi discutată nicĭ cândŭ de tóte laturile şi în tótă întinderea eĭ cu gravitatea, profunzimea şi seriositatea cuvenită. Până astădĭ ea este în colónele eĭ numaĭ o *tendinţă,* va să ţică: unŭ amestecŭ neregulatŭ şi fără simetrie de dorinţe neprecisate, scopurĭ nu de ajunsŭ prevĕdute, lupte fără planŭ definitŭ, unite la olaltă în o unitate mechanică, în unŭ sincretismŭ confusŭ. Până astădĭ ea în „Gazeta“ nu s'a ridicatŭ la valórea unuĭ *idealŭ,* în care tóte dorinţele, scopurile şi luptele să formeze o unitate organică, o sintesă curată şi deplină, ce ca atare străbate tótă consciinţa nóstră publică bisericéscă. Căcĭ cu unŭ norŭ de frase compuse în terminĭ bombasticĭ şi largĭ câtŭ unŭ orisonŭ din vîrfulŭ munteluĭ, ca „fatalŭ“, „totalŭ“, „infernalŭ“, semnulŭ cugetărĭĭ tulbure copilărescĭ, carĭ atâtŭ de desŭ tĭ întimpinămŭ în „Gazeta“, nu se discută, ci se încurcă o atare cestiune. Ce să maĭ ţicemŭ apoĭ de o discusiune seriósă, cândŭ umblă să maĭ încurce cestiunea şi bărbaţĭ altcum meritaţĭ pre alte terene ca dlŭ N. Densuşanŭ, care însă nu pórtă nicĭ o sarcină a bisericeĭ, şi care tălătŭ cu totulŭ de biserică nicĭ nu maĭ practiséză viaţa bisericéscă, nicĭ nu maĭ e membru viŭ alŭ bisericeĭ. Şi totuşĭ şi dînsulŭ voesce să aĭbă cuvîntŭ în cestiunile nóstre bisericescĭ, nu istorice, ci actuale. Şi pentru ce? Pentru că din întîmplare şi dînsulŭ e botezatŭ gr. catolicŭ. Din modulŭ însă cum tractéză dînsulŭ cestiunile actuale bisericescĭ, se vede, că pentru dînsulŭ biserica n'are maĭ multă valóre decâtŭ o instituţiune naţională trecĕtóre, bună-óră ca p. e. o societate pentru înfiinţarea unuĭ teatru românescŭ, orĭ o societate de agricultură. De sublimitatea, de natura transcendentă a bisericeĭ, de puterea şi influinţa grandiósă, ce o are ea asupra sufletelorŭ, şi pre care nimicŭ altceva nu o póte suplini, dînsulŭ n'are nicĭ idee.

Lipsindu-ĭ aceste dluĭ Densuşanŭ, îşĭ póte câştiga, ce e dreptŭ, merite frumóse prin aflarea de documente istorico-bisericescĭ de valóre, îĭ lipsesce însă deplinŭ privirea curată în evenimentele istorice ale bisericeĭ şi prin aceea şi judecarea dréptă şi după meritŭ a acelora. Şi aşa póte fi unŭ chronistŭ bunŭ, însă unŭ istoricŭ slabŭ, unŭ adunătorĭŭ diligentŭ de documente, însă unŭ pragmaticŭ necapabilŭ. Numaĭ aşa ne putemŭ esplica paradoxulŭ, că dînsulŭ s'a provocatŭ la condiţiunile puse Mitropolituluĭ în sinodulŭ electoralŭ din 1868, fără a aminti nicĭ cu unŭ cuvîntŭ, că tóte lucrurile istorice, pre carĭ se basézĕ acele condiţiunĭ, suntŭ false, fictiţĭĭ şi imaginare. Celuĭ ce atuncĭ s'a provocatŭ la ele, i-se póte ĭerta, căcĭ acela nefiindŭ istoricŭ, nu s'a pututŭ ridica preste

legendele timpului sĕŭ, ce-şĭ câştigaseră unŭ nimbŭ óre care de sanctitate. Ba li-se póte ĭerta şi altora maĭ târdiĭ, carĭ s'aŭ maĭ provocatŭ la ele, ca pentru esemplu compunĕtoriĭ memorandului dela Gherla din 1882. Cu greŭ se póte ĭerta însă unuĭ omŭ de valórea dluĭ Densuşanŭ, care a resfoitŭ binişorŭ prin istoria bisericéscă. Noţiunea mancă şi necorectă însă, ce o are dînsulŭ de biserică, l'a făcutŭ să trécă preste ele, fără a se împedeca nicĭ cătŭ de puţinŭ. De altă parte însă totŭ noţiunea acésta greşită despre biserică flŭ face, să se împedece între altele de dogma despre immaculata concepţiune ca străină de ritulŭ nostru. Dar dogma despre immaculata concepţiune însamnă, că Preacurata Fecióră Maria fu concepută fără păcatulŭ originalŭ, avêndŭ pântecele eĭ a fi locaşŭ luĭ Dumneḑeŭ, cu a cărui sânţenie nu se unesce, să se scobóre în pântecele uneĭ persóne întinate cu păcatŭ. Este însă dogma asta străină de ritulŭ nostru? Să vedemŭ! Maĭ la tóte liturgiile se cântă în bisericele nóstre despre Maria: *„Ceea ce eşti maĭ onorată decâtŭ Cheruvimiĭ, şi maĭ mărită fără de aseménare decâtŭ Serafimiĭ.“* Aŭ însă Cheruvimiĭ şi Serafimiĭ păcatulŭ originalŭ? De sigurŭ nu, că nicĭ nu suntŭ fiĭ aĭ luĭ Adamŭ? Şi totuşĭ despre Maria cântămŭ, nu că e ca Cheruvimiĭ şi Serafimiĭ, ci că fără aseménare e maĭ mărită ca eĭ. Cum póte fi atunci maculată cu păcatulŭ originalŭ? Apoĭ cărţile nóstre rituale în nenumărate locurĭ numescŭ pre Maria: fără prihană, saŭ: fără maculă. Cum póte fi atunci dogma despre concepţiunea fără maculă în contra ritului nostru? Şi dacă dogma acésta o cântămŭ de nenumărate orĭ în biserică, pentru ce să nu o punemŭ şi în catechismŭ şi în codicele legilorŭ nóstre?

Dară póte pentru o corespondinţă de ḑiarŭ m'am estinsŭ prea tare. Şi totuşĭ nu am voitŭ decâtŭ a îndegeta numaĭ unele din multele scăderĭ, ce le-am observatŭ în modulŭ, cum în „Gazeta“ se tractéză cestiunile bisericeĭ unite, prin care modŭ nu numaĭ biserica, dar nicĭ publicului cetitoriŭ nu câştigă nimicŭ, ci chiar din potrivă, cestiunile bisericescĭ devinŭ totŭ maĭ tulburĭ, publicului totŭ maĭ neorientatŭ în ele, şi programului de acţiune totŭ maĭ confusŭ, din carĭ tóte în urmă nu póte resulta decâtŭ o desinteresare şi o apatie fatalistă faţă cu însă-şĭ biserica, ceea ce încă nu putemŭ crede, să pótă fi scopulŭ „Gazeteĭ“.

Ridice-se „Gazeta“ la înălţimea niveluluĭ, ce o poftesce sublimitatea causeĭ bisericescĭ, studieze cestiunea din rădăcină, câtŭ în articliĭ eĭ cetitoriĭ să vaḑă nu erupţiunĭ violente şi fără ordine de ideĭ din unŭ caosŭ, ci manifestarea graţiósă a unuĭ sufletŭ consumatŭ în adunarea şi ordinarea architectonică a materialului, şi atunci fie sigură de simpatia chiar şi a doctorilorŭ în teologie, carĭ preste văĭ şi munţiĭ vorŭ întinde mâna până sub tîmpă la Braşovŭ. Dacă însă „Gazeta“ cugetă, că şi astăḑĭ publicului e mulţămitŭ, cândŭ ĭĭ întinde pre masă totŭ bucatele cele vechĭ, atunci ĭĭ aducemŭ aminte, că pentru dînsa conţine multŭ adevĕrŭ elegiaculŭ versŭ românescŭ, ca

„Ce-a fostŭ verde s'a uscatŭ,
„Ce-a fostŭ dulce s'a mâncatŭ.“

Veritas.

Apelŭ.

Suntemŭ rugaţĭ a da locŭ următoriului Apelŭ recomandatŭ cu tótă căldura din partea Veneratului Ordinariatŭ mitropolitanŭ.

Apelŭ.

În opidulŭ Sebeşului Săsescŭ, în strada cea maĭ frumósă şi maĭ frecuentată, străversată de drumulŭ ţĕreĭ, avemŭ o biserică frumósă şi solidă, edificată la anulŭ Domnului 1818 din pia largiţiositate a nemoritoriului Episcopŭ Ioanŭ Bobŭ.

Totŭ pre acelŭ fundŭ internŭ lângă biserică se află şi o căsuţă mică, scundă şi aprópe de ruinare, care are destinaţiunea de a servi de casă parochială, şi totŭ odată de locuinţă şi cancelarie a oficiului protopopescŭ, şi carea nu se maĭ póte repara.

A edifica alta, şi încă una, carea să susţină prestigiulŭ nostru bineînţelesŭ între atâtea naţionalităţĭ şi confesiunĭ, ne este cu neputinţă din lipsa mijlócelorŭ materiale, fiindŭ poporulŭ micŭ, şi în cea maĭ mare parte seracŭ.

Decĭ ne luămŭ audacia cu frăţéscă încredere, a recurge la marinimosulŭ concursŭ alŭ P. T. publicŭ cu simţeminte umanitare şi românescĭ, şi a-lŭ ruga, ca să concurgă cu obolulŭ sĕŭ caritativŭ posibilŭ, şi prin aceea să ne facă posibilŭ ajungerea acestuĭ scopŭ, din tóte punctele de vedere măreţŭ şi salutariŭ.

Ofertele marinimóse dimpreună cu lista de colectare să se trimită la oficiulŭ protopopescŭ gr. cat. în Szászsebes, de unde pre lângă profundă mulţămită se vorŭ quieta pre cale ḑiaristică.

Sperândŭ binevoitoriŭ concursŭ, rĕmânemŭ

Sebeşŭ, în Ianuariŭ 1893.

Alesandru Dobrescu, v.-prot. şi preş. curat. bis.
Dr. **Pompiliŭ Isacŭ,** curat. prim. bis.

Noutăţĭ.

Alegerea de medicŭ cerculală în Blaşiŭ s'a întîmplatŭ în 28 Febr. Dintre concurenţĭ aŭ fostŭ puşĭ în candidaţie doĭ românĭ şi doĭ jidanĭ. Alesŭ a fostŭ cu maĭoritate de voturĭ dlŭ Dr. Emilianŭ Negruţŭ, pre care-lŭ felicităm şi dorimŭ, ca să-lŭ putemŭ saluta câtŭ maĭ curêndŭ în mijlocului nostru. Observămŭ, că tóte elementele neromâne şi chiarŭ şi unĭĭ dintre românĭ aŭ votatŭ pentru unŭ candidatŭ jidanŭ. Pentru candidatulŭ acesta a votatŭ chiarŭ şi administratorulŭ parochieĭ latine catolice din Tiuriŭ. Sermană consciinţă catolică! Şi apoĭ e de observatŭ şi aceea, că parochia numită stă sub dreptulŭ de patronatŭ alŭ mitropolieĭ din Blaşiŭ.

Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ şi-a ţinutŭ adunarea generală ordinară Duminecă în 26 Febr. sub presidiulŭ Dneĭ profesóre *Rosalia Munteanŭ*. Adunarea a fostŭ bine cercetată. Din raportorulŭ dluĭ secretarŭ şi din alŭ dneĭ casiere se vede, că tîneŕa reuniune face progrese frumóse. La propunerea comitetului permanentŭ reuniunea a proclamatŭ de membri onorarĭ pre Escel. Sa Mihailŭ Pavelŭ, episcopulŭ de Oradea-mare, Ilustrităţile Lorŭ Victorŭ Mihályi, episcopulŭ Lugoşului şi Ioanŭ Szabó, episcopulŭ Gherleĭ, pre Rsmulŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, canonicŭ şi vicariŭ capitularŭ; pre Ilustriĭ domnĭ Georgiŭ Bariţiŭ şi Br. Davidŭ Urs, pre M. O. dnĭ Dr. Victorŭ Szmigelski, Dr. Vasiliŭ Hossu şi Ioanŭ Germanŭ. La finea şedinţeĭ stimata dnă Elena Nestorŭ a cetitŭ o frumósă disertaţiune despre educaţiunea fetelorŭ române, după ce absolvéză şcóla. Dna disertantă cu multă cunoscinţă de causă arată, că fetele, spre a deveni din ele soţiĭ şi mame bune, trebue să asculte de părinţi şi în specialŭ de mamele lorŭ; să se ferésca de cetirea cărţilorŭ rele şi de cercetarea societăţilorŭ rele; să deprindă virtutea abnegaţiuniĭ şi să fie diligente şi muncitóre. Publicului şi-a manifestatŭ plăcerea şi satisfacţiunea faţă de interesanta disertaţiune prin aplause îndelungate.

† **Ludovicŭ Csató de Jankafalva.** Subscrişiĭ în numele lorŭ şi alŭ numĕróselorŭ rudeniĭ, frânţi de adênca durere aducŭ la cunoscinţa tuturorŭ amicilorŭ şi cunoscuţilorŭ, că preaiubitulŭ şi în vecĭ neuĭtatulŭ lorŭ soţŭ, tată, frate, ginere, socru, moşŭ, cumnatŭ *Ludovicŭ Csató de Jankafalva,* advocatŭ archidiecesanŭ, membru fundatoriŭ alŭ Associaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ, membru alŭ comitetului partidului naţionalŭ românŭ, profesorŭ de dreptulŭ civilŭ la facultatea teologică gr. cat. din Blaşiŭ, membru în Direcţiunea institutului de creditŭ „Patria“ din Blaşiŭ etc. după o viaţă plină de activitate, în 28 Faurŭ st. n. a. c. la 10 şi ½ óre séra după unŭ morbŭ scurtŭ, însă grele suferinţe, în etate de 44 anĭ, în alŭ 22-lea anŭ alŭ alŭ fericiteĭ sale căsătoriĭ, împărtăşitŭ cu SS. Sacramente şi-a datŭ blândului şi nobilului sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoriului. Blaşiŭ, 28 Faurŭ 1893. Ida Csato n. Raţŭ de Nagylak, ca soţie, cu fiiĭ şi fiicele sale Ida Ilea născ. Csato, Elena, Ludovicŭ, Aureliŭ, Augusta, Victorŭ. Nina věd. de Csergedi născ. de Csato, Emilia Comşa născ. de Csato ca surorĭ. Věd. Maria Raţŭ născ. Oláh, ca socră. Dr. Georgiŭ Ilea advocatŭ, ca ginere cu fiulŭ sĕŭ Liviŭ. Věd. Ana Câmpeanŭ născ. Raţŭ, Victoria Mészáros născ. Raţŭ cu soţulŭ sĕŭ Ioanŭ Mészáros, advocatŭ şi fiiĭ lorŭ, ca cumnaţĭ. Vecĭnica luĭ amintire!

Înmormîntarea advocatului archidiecesanŭ Ludovicŭ Csató s'a întîmplatŭ Joĭ d. a. cu o pompă rară. La 2 óre d. a., cândŭ s'a datŭ semnulŭ de adunare prin clopotulŭ celŭ mare dela biserica catedrală, unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ, compusŭ din tóte clasele societăţiĭ nóstre din Blaşiŭ şi jurŭ, aştepta deja la casa defunctuluĭ. Dintre străinĭ amŭ observatŭ pre dlŭ jude de tablă din Clujiŭ Mezei şi pre dlŭ advocatŭ din Turda Mészáros, consângenĭ aĭ defunctuluĭ, şi pre dniĭ Cristea, asesorŭ consistorialŭ din Sibiŭ şi Dr. Bărcianŭ profesorŭ în Sibiŭ, ca representanţĭ aĭ comitetului partidului naţionalŭ românŭ. Osĕmintele decedatului aşeḑate în unŭ frumosŭ sicriŭ de metalŭ aŭ fostŭ transportate dela casa sa în biserica catedrală, unde s'a îndeplinitŭ oficiulŭ funebralŭ, pontificândŭ P. O. D. vicariŭ capitularŭ I. Moldovanŭ, asistatŭ de şese preoţi. Cântările le-a esecutatŭ corulŭ teologicŭ, condusŭ de profesoriĭ N. Ionaşŭ, A. Papiŭ şi Iac. Muresanŭ. Cuvîntarea funebrală a ţinut'o amiculŭ din pruncie a defunctuluĭ, Rsmulŭ Dr. *Ales. Grama,* lăudândŭ bunătatea inimeĭ, întregitatea caractĕruluĭ, iubirea de adevĕrŭ şi celealalte vîrtuţĭ ale defunctuluĭ, cu carĭ a câştigatŭ simpatia şi stima tuturorŭ celorŭ ce l'aŭ cunoscutŭ. Cu numĕróselе darurĭ, cu carĭ l'a înzestratŭ Dumneḑeŭ dela natură, reposatulŭ a împreunatŭ o cultură superióră şi unŭ zelŭ învăţătŭ de a promova nu numaĭ binele familieĭ sale, ca unŭ părinte plinŭ de iubire, ci şi interesele nóstre comune pre terenulŭ socialŭ, politică şi bisericescŭ. După terminarea elocuenteĭ cuvîntărĭ trupulŭ rece alŭ defunctuluĭ s'a pusŭ pre carulŭ funebralŭ şi s'a straportatŭ în cemeteriulŭ bisericeĭ parochiale, unde îşĭ aştéptă gloriósa înviere. La mormîntŭ s'aŭ ţinutŭ dóue oraţiunĭ funebrale, una de către Cl. D. Dr. Augustinŭ Bunea, în numele amicilorŭ defunctuluĭ, éră alta de către clericulŭ Şt. Roşianŭ, în numele alumnilorŭ facultăţiĭ teologice, la care a funcţionatŭ reposatulŭ unŭ lungŭ şirŭ de anĭ ca profesorŭ de drentulŭ civilŭ. În ambe oraţiunile cu multŭ sentimentŭ şi însufleţire se face amintire de virtuţile distinse ale decedatului. Dumneḑeŭ să-lŭ priméscă în numĕrulŭ aleşilorŭ sĕĭ. Multŭ întristata familie a reposatului priméscă şi din partea nóstră cea maĭ sinceră condolinţă.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ, flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nr. 3896—1890.

Fundațiunea „Constantinŭ Papfalvi".

Constantinŭ Papfalvi, Canonicŭ și Prepositŭ a Capitululuĭ Mitropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ, a depusŭ la Capitululŭ numitŭ:

1. 25 acțiunĭ Albina Nr. 765—779, 964, 967, 968, 969, 1341, 1344, 1346, 1347, 1845, 2389 à 100 fl.	fl. 2500.—
2. 7 obligațiunĭ urbariale Nr. 41533—41539 à 4%	fl. 7000.—
3. Libelulŭ Patria Nr. 301 de datŭ 8/5 1889 despre . . .	fl. 59.30
4. libelulŭ Patria Nr. 247 de datŭ 19/11 1888 despre . . .	fl. 300.—
5. 1 obligațiune [1]) dată în 1/5 1882	fl. 500.—
6. 10 acțiunĭ Patria Nr. 252—261 à 70 fl.	fl. 700.—
7. 10 acțiunĭ Economulŭ Nr. 650—659 à 50 fl.	fl. 500.—
8. 5 acțiunĭ Arieșana Nr. 612—616 à 50 fl.	fl. 250.—
9. 2 acțiunĭ Transilvania Nr. 1243—1244 à 100 fl.	fl. 200.—
	fl. 12,009.30

declarându, cumcă întrégă suma acésta o străpune spre formarea uneĭ fundațiunĭ bisericescĭ-scolastice, și s'a rugatŭ, ca fundațiunea acésta să se primésca și administreze sub inspecțiunea Archiepiscopuluĭ și Mitropolituluĭ românŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ, éră venitulŭ eĭ să se aplice precum urmézĕ:

I. Până la mórtea sa fundatorulŭ primesce tóte venitele acesteĭ fundațiunĭ. Éră după mórtea fundatoruluĭ:

II. Parochulŭ gr. cat. românŭ din Popfalău, fiindŭ cu purtare cuviósă, cum se poftesce dela unŭ adevĕratŭ păstoriŭ sufletescŭ, și rĕspunzêndŭ cu esactitate oficiuluĭ sĕŭ, să primésca câte 120 fl. adecă o sută dóuĕdecĭ florenĭ val. austr. pre fiesce care anŭ. Pentru suma acésta parochulŭ din Popfalău este obligatŭ a celebra în prima fiesce căreĭ lunĭ câte o sântă liturgie pentru repausulŭ eternŭ alŭ fundatoruluĭ, alŭ părinților și rudeniilorŭ dînsuluĭ adurmite în Domnulŭ. Dacă prima óre-căreĭ lunĭ ar cădé pre o Duminecă orĭ serbătóre legată, celebrarea liturgieĭ pentru fundatorulŭ și aĭ sĕĭ are să o facă în cea mai de aprópe și de lucru.

Cându s'ar întîmpla, ca prin contragerea parochiilorŭ saŭ alte cause neprevĕdute, în Popfalău să nu reșadă parochŭ localŭ, administratoruluĭ din fundațiunea acésta să primésca numaĭ 60 fl. pre anŭ, rĕmânêndŭ însă și atunci obligatŭ a celebra în biserica din Popfalău cele 12 liturgiĭ amintite mai susŭ.

Cuitanța parochuluĭ are să fie vidimată de oficiulŭ protopopescŭ cu observațiunea espresă, cum și-a împlinitŭ parochulŭ oficiulŭ sĕŭ.

III. Docentele școleĭ române gr. cat. confesionale din Popfalău, pre lângă suta de florenĭ, cu care este obligată comuna bisericéscă, se înțelege satisfăcêndŭ obligațiuniĭ sale, să primésca din fundațiunea acésta 100 fl. adecă o sută florenĭ val. austr.

Cuitanța docenteluĭ are să fie vidimată de parochulŭ fungente cu observațiunea espresă despre aceea, cumcă docentele și-a împlinitŭ oficiulŭ sĕŭ.

IV. Unŭ studente va primi stipendiŭ de 120 fl., éră unŭ învățăcelŭ de orĭ ce meserie va avé stipendiŭ de 60 fl., la olaltă câte 180 fl. pre fiesce care anŭ.

Stipendiile acestea se vorŭ conferi conformŭ determinărilorŭ usitate la stipendiile aflătóre sub administrarea Ven. Capitulŭ.

V. La conferirea salariilorŭ de sub II și III și a stipendiilorŭ de sub IV să aibă întâietate aceia, carĭ vorŭ documenta, că suntŭ în legătură de consângenitate cu fundatorulŭ și praeferenter ceĭ născuțĭ în Popfalău.

VI. Venitulŭ întrecĕtoriŭ după acoperirea salariilorŭ și a stipendiilorŭ de sub II, III și IV să se împartă în dóuĕ părțĭ egale, dintre carĭ

a) o parte să se manipuleze separatŭ ca dotațiune a bisericeĭ noŭedificate din Popfalău, din care dotațiune numaĭ atunci să se facă erogațiunĭ, cându protopopulŭ concernente va arĕta, că biserica are lipsă neapĕrată. În casulŭ acesta curatoratuluĭ va fi obligatŭ a susterne rațiunĭ separate despre folosirea banilorŭ primițĭ.

b) Éră a dóua parte egală în fiesce care anŭ se va adauge la capitalulŭ fundaționalŭ, până cându acesta ar cresce la o sumă, din care să se pótă îmbunătăți salariulŭ parochuluĭ și alŭ docenteluĭ și împlini și alte lipse ce ar' obveni.

Decĭ noĭ avêndŭ în vedere laudabila și pia intențiune a fundatoruluĭ, avêndŭ în vedere de altă parte și datorința nóstră de a îngriji strînsŭ, ca fundațiunile făcute în favórea bisericeĭ nóstre și spre înaintarea culturală a credincioșilorŭ nostri să se conserveze cu sânțenie, administreze cu fidelitate și aplice strînsŭ conformŭ intențiuniĭ fundatorilorŭ, primimŭ fundațiunea făcută de Reverendissimulŭ Frate în Christosŭ Constantinŭ Papfalvi, Canonicŭ și Prepositŭ alŭ Capitululuĭ mitropolitanŭ gr. cat. din Blașiŭ, éră pentru conservarea eĭ perpetuă cum și pentru administrarea și manipularea eĭ conformŭ voințeĭ fundatoruluĭ decidemŭ și dispunemŭ următórele:

1. Fundațiunea acésta pentru tóte timpurile va purta numele: *Fundațiunea Constantinŭ Papfalvi.*

2. De conservatorŭ și administratorŭ alŭ acesteĭ fuudațiunĭ se constitue Preaveneratulŭ Capitulŭ mitropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ sub inspecțiunea Archiepiscopuluĭ și Mitropolituluĭ românŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ.

3. Averea fundațiunii specificată la începutŭ se încredințéză Preaveneratuluĭ Capitulŭ spre conservare și administrare, carele va îngriji, ca capitalele să se conserve, venitele să se incasseze la timpulŭ sĕŭ și aplice conformŭ determinărilorŭ făcute de fundatorulŭ mai susŭ sub I—VI, carĭ prin acésta le primimŭ și aprobămŭ întru tóte, éră la finea fie căruĭ anŭ va așterne Preaveneratuluĭ Consistoriŭ archiepiscopescŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ rațiunĭ în forma sa deplinŭ documentate.

Spre adeverire și întărire s'aŭ dedusŭ aceste Litere fundaționale și estradatŭ în 4 exemplare originale, din carĭ unuluĭ se va conserva în archivulŭ nostru mitropolitanŭ, alŭ doilea la Preaveneratulŭ Capitulŭ mitropolitanŭ, alŭ treilea în archivulŭ parochialŭ din parochia Popfalăuluĭ, ér alŭ patrulea la fundatorulŭ.

Blașiŭ, din ședința consistoriuluĭ archidiecesanŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ ținută în 18 Octobre 1890.

Ioanŭ, m. p. Mitropolitŭ (L. S.)

[1]) Numele debitoruluĭ, fiindŭ acesta în viață, s'a omisŭ.

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de **Miles Gerald Keon.**

(Continuare.)

Și în vreme ce Lanista încurăjatŭ prin atențiunea, ce i-o da Paulŭ, vorbise în chipulŭ acesta, în inima tînĕruluĭ se petrecuse o schimbare mare. Cuvintele gladiatoruluĭ tăiaŭ adâncŭ în inima luĭ, și elŭ asculta pre Telus cu o privire plină de durere și cu capulŭ plecatŭ.

„Voĭ ne priviți pre noĭ de simbriași, pentru că slugimŭ și facemŭ tóte pentru pâne și banĭ. Da! suntemŭ plătițĭ, dar nu numaĭ noĭ! Óre scriitoriĭ, judecătoriĭ și soldațiĭ nu-sŭ plătițĭ? Rĕspunde-mĭ! Magistratulŭ și chiar împĕratulŭ nu capĕtă plată pentru ostenéla sa? Ha, ha! — Dar feciórele Vestaline, nu capĕtă óre chiar și ele plată? Ha ha! — Eĭ bine, spune-mĭ, că dacă gladiatorulŭ totŭ ce ar fi făcutŭ și ar fi suferitŭ, și totŭ ce va face și va suferi, o va împlini din îndemnŭ propriŭ fără de a fi plătitŭ de cineva, spune-mĭ, atunci l'aĭ cinsti? Dar eŭ, Telus, gladiatorulŭ, țĭ spunŭ, că nu este așa, ci eŭ l'aș desprețui, aș arunca asupra luĭ cu tină, ĭ-aș sculpa în față! — Nu învinuițĭ pre gladiatorŭ! Învinuițĭ pre ceĭ ce-lŭ facŭ gladiatorŭ, pre ceĭ ce-lŭ răpescŭ încă de copilŭ și-lŭ crescŭ pentru arenă! Învinuițĭ pre aceia, carĭ ședŭ fără lécŭ de rușine în siguranță și-și pascŭ ochiĭ întru vĕrsarea de sânge! Învinuițĭ pre aceia, carĭ ne aplaudézĕ între strigăte de bucurie, cându noĭ străpungemŭ inima prietinuluĭ și soțuluĭ, și în óra următóre dăruescŭ acele-și aplause ucigașuluĭ nostru! Învinuițĭ datinele, legile, instituțiile nóstre tiranice! Învinuițĭ femeile, carĭ îndopate cu bucăturĭ bune, aprinse de vinŭ, îmbetate de arome, țĭ petrecŭ de-asupra arenelĭ puținele óre, ce viții li-le maĭ lasă neumplute!"

„Taci, taci!" dise Paulŭ voindŭ să-lŭ opréscă. „Pentru deitate, taci!"

„Ai tótă dreptatea de a te îngrozi," dise Telus, „aĭ tótă dreptatea de a chema numele deității. — O, cându va veni unŭ deŭ, ca să străfórme lumea asta?! Numaĭ unŭ deŭ ar puté-o face. — Dar ascultă! Eŭ am acasă o pruncă, o prunc drăguță, blândă și bună. Mamă-s'a s'a mutatŭ într'o altă lume, într'o lume póte maĭ bună ca asta. În diua, în care am perdut'o, a trebuitŭ să mĕ luptŭ pre arenă. O deilorŭ! Chiar și numaĭ gândulŭ la acésta îmĭ sfâșie inima! Ea era aprópe să nască, ea era iritată, și cu tóte că am oprit'o acasă, ea totuși a venitŭ la circulŭ Statilianŭ. Acolo vĕdu ea pre blăstĕmatulŭ de Tiberiŭ, — te mirĭ, dar ce gândescĭ, de cine ar maĭ avé Telus să se témă? — acolo vĕdu ea pre demonulŭ acela blăstĕmatŭ, și ce gândescĭ, ce făcu elŭ? — După ce am aruncatŭ patru contrarĭ în năsipŭ și nu maĭ puteam de obositŭ, atunci dădu elŭ în contra tuturorŭ datinelorŭ mandatulŭ, ca să maĭ vină unulŭ. Eŭ vedeam fața eĭ palidă, vedeam durerea pre fața eĭ; vedeam, cum ea mișcă în iritare degetele încolo și încóce. — Dar pre cine mĭ-a alesŭ lăpĕdătura aceea a omenimiĭ de contrariŭ? Pre fratele eĭ, — pre Statiŭ, pre singurulŭ eĭ frate! — Și acésta avea să-ĭ fie rĕsbunarea, pentru că ea — pentru că scumpa mea Alba n'a voitŭ să fie pre voe acestuĭ monstru în chipŭ de omŭ! — Statiŭ nu se putea mĕsura cu mine. Eŭ cercaĭ să-lŭ desarmezŭ, și-mĭ succese. De-odată țîlŭ și ranĭi ușorŭ. Elŭ cădu, și sângele luĭ curgea pre năsipŭ. Eŭ priviĭ la poporŭ, dar acesta țĭ îndreptă ochiĭ spre Tiberiŭ așteptându dela elŭ semnulŭ vieții orĭ alŭ morții. Eram hotărîtŭ, să nu mĕ facŭ înaintea ochilorŭ soțieĭ mele ucigașulŭ fratelui eĭ. — Tiberiŭ ridică degetulŭ, — eŭ să ucidŭ pre Statiŭ! Dar în aceea-și clipită resună prin teatru unŭ strigătŭ. Poporulŭ întregŭ într'unŭ gândŭ plécă mânile spre pământŭ: elŭ avea să trăéscă! — Elŭ țĭ perduse consciința de sine. Îlŭ duseĭ de pre arenă și grăbiĭ acasă. Soția mea aĭura cuprinsă de friguri. O, și cu ce furie mĕ

întîmpină, cându mĕ vĕdu, pre mine, pre ucigaşulŭ fratelui sĕŭ. Ea muri în braţele mele şi ale fratelui sĕŭ. Mi-a lăsatŭ pre mica Prudenţia, — singura mea comóră pre acestŭ pămîntŭ."

Telus se opri spre a mai lua rĕsuflu. „Dar noi cu tóte acestea suntemŭ o cétă de ucigaşi!" dise elŭ după o pausă cu vóce aspră.

„Uită, iértă cuvintele mele!" îi dise Paulŭ. „E aşa, precum ai disŭ tu. Alţii pórtă vina. Dar cine o recunósce?" Şi-i întinse prietinesce mâna.

Recunoscĕtoriŭ îi prinse Telus mâna. „Nu m'am născutŭ din némŭ mare şi nobilŭ, domnulŭ meŭ, — dar tu îmi eştĭ mai scumpŭ ca unŭ fiŭ. Dór va fi iertatŭ unui gladiatorŭ, să iubéscă pre unŭ tinĕrŭ, care nu cunósce nicĭ frica nicĭ josnicia! — Se póte, să-ţi fiu de folosŭ. Dar spune-mĭ, ce părere ai despre Telus? Este elŭ unŭ omŭ aşa de lipsitŭ de cultură?"

„Mĕ temŭ, că ar fi în dreptŭ a se mândri cu o cultură mai înaltă şi mai temeĭnică decâtŭ Paulŭ Lepidŭ," rĕspunse tinĕrulŭ cu seriositate.

„Una nu sufere îndoélă," dise Telus. „De n'ar pofti poporulŭ jocurĭ, n'ar avé lipsă nicĭ de gladiatorĭ. Şi nu sufere îndoélă nicĭ alta: celŭ ce în jocurile acestea cércă onóre şi vitejie, putere şi curajŭ, acela să le cerce la ceĭ de pre arenă. Pre tribune şede laşitatea, brutalitatea, luxuria, moleşirea."

„Prea adevĕratŭ," afirmă Paulŭ. „Suntŭ îngrozitóre petrecerile acestea, e îngrozitóre gloria acesteĭ împĕrăţiĭ gigantice. — Dar precum aĭ disŭ, de nu se va pogorî cumva unŭ dĕŭ din ceriŭ, cum şi prin ce să se facă o schimbare? Noi ómeniĭ singurĭ nu o putemŭ face."

„Da, cum şi prin ce să se facă?" dise Telus gânditorŭ.

Ceĭ doĭ nu sciaŭ nimica despre unŭ pruncŭ, care pre timpulŭ acela trăia în Siria şi întrase chiar în anulŭ alŭ unspreḑecelea.

X.

„Acum trebue să te părăsescŭ, domnulŭ meŭ," dise Lanista după o pausă scurtă. „Dar mai întâiŭ voiŭ să-ţi dau unŭ sfatŭ purcesŭ din bunăvoinţă. Să sciĭ dar, că eştĭ prinsonerŭ, dar nu alŭ tribunuluĭ, ci alŭ Cesaruluĭ Tiberiŭ. Dar acésta cu greŭ credŭ, să fie pentru tine însu-ţi, — întru câtŭ potŭ combina eŭ, cela ce cunoscŭ mai bine ca tine ómeniĭ de pre aicia. Veghézĕ preste însoţitórele tale! După ce ele nu şĭ-aŭ datŭ cuvîntulŭ, veḑi de le adăpostesce óre unde în vre unŭ locŭ ascunsŭ şi sigurŭ. Nu mai trăimŭ în Roma cea veche: Roma se prăpădesce. Aşa darĭ grijĭ! Şi acum rĕmasŭ bunŭ!"

Paulŭ ascultase cu mirare. Elŭ îşĭ ridică acum ochiĭ şi vĕḑu pre sclavulŭ Claudiŭ, cum uda într'unŭ unghiŭ alŭ curţiĭ florĭ. „Ér e aci indispensabilulŭ," îşi cugeta tinĕrulŭ. „S'ar păré, că mĕ urmăresce. Óre să fi auḑitŭ elŭ, ce mĭ-a spusŭ mai pre urmă Lanista?" Apoĭ se duse la mamă-sa, de-ĭ împărtăşi, ce a conversatŭ cu Telus.

Aglais se spăimîntă. Chemară pre ospĕtariulŭ şi pre ospĕtăriţa la unŭ felŭ de sfatŭ familiarŭ. Hotărîră, ca Aglais să scrie fără amânare cumnatuluĭ sĕŭ, fostuluĭ triumvirŭ, şi să-lŭ róge, ca să o priméscă pre ea şi pre Agata în castelulŭ sĕŭ.

„E aşeḑatŭ la înălţime pre vîrfulŭ munteluĭ, nemijlocitŭ lângă mare," esplică Crispina. „Privescĭ de acolo în depărtare de miluri preste mare. Anevoe te poţĭ apropia de elŭ, se póte apĕra uşorŭ, şi în casulŭ celŭ mai rĕŭ îţĭ oferesce putinţa de a scăpa pre mare orĭ uscatŭ. Dar după ce veĭ fi acolo, dómna mea, va avé să înceteze ori ce comunicare cu fiulŭ tĕŭ."

Toţi vedeaŭ, că aşa trebue să fie.

Aglais compuse o scrisóre simplă, curtenéţă şi concipiată într'unŭ spiritŭ de împăcare. Se ivi acum întrebarea, pre cine să încredinţeze cu ducerea epistoleĭ. Crispŭ propuse pre Claudiŭ.

„Pre acela nu-lŭ vomŭ mesteca în afacerea asta," dise Crispina cu hotărîre.

„Ce! Pre fiitoriulŭ tĕŭ ginere?"

„La asta mĕ pricepŭ mai bine ca tine. Fata mea o póte căpĕta, asta nu-lŭ impórtă pre Cesarulŭ, — dar epistola asta —" Ea schimbă o privire cu Paulŭ şi cu soţulŭ sĕŭ. „Mai pre urmă şĭ-ar puté pune în cuiŭ pofta de a-mĭ fi ginere, dacă sclavulŭ luĭ Tiberiŭ — ar primi o comisiune ca asta. Nicĭ chiară Benigna nu are să scie nimica din totŭ lucrulŭ acesta. Ceea ce nu scie, nu póte nicĭ tradá. Ţine minte: o gură tăcută ca a mea şi o óre care mărginire şi nesciinţă ca a ta, prietine Crispe, te feresce de multe rele — şi-ţi ţine capulŭ, să nu caḑă de pre umerĭ. Bĕtrânulŭ Filipŭ şi nimenĭ altulŭ are să ducă epistola!"

Se mai consultară apoĭ, ce ar fi de făcutŭ, dacă triumvirulŭ — din fricăorĭ din altŭ motivŭ — n'ar voi să priméscă la sine pre cumnată-să şi pre nepótă-sa. Dar de o cam dată nu putură ajunge la unŭ resultatŭ, ce să-ĭ îndestulésca.

Bĕtrânulŭ Filipŭ porni. În aşteptarea întórceriĭ luĭ şi a sosiriĭ împĕratuluĭ trecură câteva ḑile.

Paulŭ se folosi de concesia primită, făcea escursiĭ mai micĭ prin jurŭ, éră mamă-sa şi soră-sa petreceaŭ liniştite în ospetărie. Partea cea mai mare a ḑileĭ era Agata cu Benigna.

Benigna era o fată prietinósă, cuminte, cu inimă deschisă, şi pentru Agata, carea o iubia ca pre o soră, ar fi trecutŭ prin focŭ şi prin apă. Între ceste dóuĕ fiinţe era o deosebire mare. Una era mare şi tare, bine desvoltată pentru ceĭ dóuĕ ḑecĭ de aniaĭ eĭ, cu faţă rumenă şi pre ea pururea cu reflexulŭ voiĭ rĕsfăţate. Cealaltă era subţirică, sveltă, gingaşe ca o odraslă tinĕră, carea are încă lipsă să-şi câştige forţe; ochiĭ îĭ eraŭ marĭ şi priviaŭ doĭoşi şi curioşi. Ele rideaŭ a dese orĭ de prietinia lorŭ, ce s'a desvoltatŭ aşa fără de veste. Dar nu suferia îndoéla, că tinĕra patriciană câştiga mai multŭ din prietinia asta. Nu voia să fie nicĭ pre o clipită fără de buna şi vesela sa sóţă şi era aprópe supĕrată, cândŭ acésta sara îĭ poftia nópte bună orĭ se furişa din etajŭ, „ca să petrécă cu umbra, ce o aştepta din josŭ în grădină," precum se esprima Agata.

Într'o sară se întórse Paulŭ dintr'o escursie acasă. Frumseţa natureĭ, carea-lŭ încunjura, îlŭ răpise aşa, câtŭ rĕmase afară mai multŭ de cum îşi propusese. Întîmplarea, orĭ ce, l'a dusŭ până în apropiarea locului, în care se întîlnise mai întâiŭ cu Tiberiŭ. Îşi aducea aminte de cele ce s'aŭ petrecutŭ atunci. Îşi aducea aminte şi de celea ce-ĭ spusese Telus. Éră privia la castelulŭ acela frumosŭ, la moştenirea, ce-ĭ competea dela strămoşiĭ. Privia la statuele sclipicióse de pre coperişŭ.

Dar — îlŭ înşală ochiĭ orĭ e realitate? De odată începŭ statuele acelea a prinde viaţă, — dar nu, printre ele se mişcaŭ neliniştite încolo şi încóce alte fiinţe strălucitóre, — se salutaŭ, conversaŭ, se adunaŭ în cete şi ér se împrăştiaŭ. Apoĭ sosiră alţiĭ. Toţi eraŭ cuprinşi de nelinişte, — şi în clipita următóre dispărură toţi în lăuntrulŭ zidiriĭ, şi numai statuele mai priviaŭ de pre coperişŭ în depărtare.

Cufundatŭ în gânduri îşi continuă Paulŭ calea şi întîlni pre unŭ păstoriŭ, care-şi mâna turma spre cetate.

„Auḑit'aĭ," dise luĭ Paulŭ, „că împĕratulŭ e în Formiae. Acum vorŭ fi cu preţŭ şi berbeciĭ meĭ."

Paulŭ îi dădu bineţe şi merse mai departe. Nu preste multă vreme era pre verandă la mamă-sa şi la soră-sa.

„Bine că aĭ sositŭ, fĕtuluĭ meŭ," dise Aglais. „En uită, ce a aflatŭ dineaori soră-ta."

Şi-ĭ dădu o hârtie fină, pre care cu litere curăţele şi într'o limbă grecéscă fórte alésă eraŭ scrise cuvintele: *Cândŭ puterea şi forţa asemenea hîrăuluĭ în aerŭ îşi facŭ cercurile, e timpulŭ, ca cloca şi puiulŭ să se ascundă.*

„Ce va mai însemna şi asta? De unde a ajunsŭ aci?" întrebă Paulŭ.

„Agata a aflat'o aci la întrarea filigorieĭ, cândŭ ne întorceam dela preumblare. Amŭ cercetatŭ lângă Formiae vila luĭ Cicero, unde îlŭ ajunseră ucigaşiĭ şi-ĭ dădură lovitura de mórte. Benigna a povestitŭ atâta despre lucrulŭ acesta, câtŭ Agata voia să cerceteze cu orĭ ce preţŭ vila aceea. Hârtia asta e o admoniare nóuă pentru noĭ. Numaĭ nu sciŭ, ce să facemŭ şi încătrăŭ să o luămŭ. Sperŭ, că Filipŭ se întórce deja dela Circeiĭ şi ne aduce rĕspunsulŭ doritŭ. Atunci pornimŭ fără întârdiare."

(Va urmá).

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieriîn cercurĭ câtŭ se póte mai întinse.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Cotolchulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Mihaiŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Plântarea arborilorŭ în apropiarea edificiilorŭ. Mulţi simtŭ o adevĕrată plăcere a plânta arborĭ în jurulŭ edificiilorŭ şi mai alesŭ în apropierea caselorŭ. Plăcerea lorŭ este justificată, căci pre lângă aceea, că arborii împedecă întrarea pulverii în casă şi curăţă aerulŭ, mai oferescŭ vara umbră plăcută şi de multe orĭ daŭ locuinţeĭ unŭ aspectŭ pitorescŭ.

Din punctŭ de vedere esteticŭ se recere, ca coróna arboreluĭ să formeze unŭ contrastŭ cu forma edificiuluĭ. Înaintea caselorŭ cu coperişe înalte şi ascuţite suntŭ mai potriviţi arborii cu coróna rotundă, precum suntŭ teiulŭ, platanulŭ, pĕrulŭ etc.; ĕră în apropiarea locuinţelorŭ în formă de cruce orĭ rotunde, saŭ a cărorŭ coperişŭ se termină în formă arcuată şi de cupolă, arborii piramidalĭ, precum: plopŭ, arinŭ etc.

Dacă umbra ne place mai tare decâtŭ aspectulŭ frumosŭ, atunci este mai consultŭ, să plântămŭ arborĭ cu coróna rotundă şi estinsă în lăturĭ. Ca arborii rotundĭ să facă impresiune plăcută şi asupra ochilorŭ, trebue plântaţi în o ordine simetrică. Altcum suntŭ arborĭ, carĭ aŭ si coróna înaltă şi daŭ şi umbră bună, p. e. frasinulŭ şi acăţulŭ.

Ce privesce depărtarea arborilorŭ dela edificiĭ, dacă este prea mare, ei nu daŭ edificiuluĭ aspectŭ plăcutŭ; ĕră dacă este prea mică şi arborii suntŭ deşi, edificiulŭ fiindŭ pururea în umbră, în cele mai multe casurĭ se umedesce şi devine nesănĕtosŭ. Plântarea arborilorŭ prea apropiată de edificiĭ este în stare să ruineze edificiile. Anume arborii, carĭ facŭ coróna estinsă, desvoltându-se deplinŭ, o parte din ramiĭ lorŭ în timpŭ vîntosŭ batŭ coperişulŭ, ĕră tómna fiŭ umplu de frunde, prin acésta însă coperişulŭ se strică. Dacă voimŭ, ca ramiĭ să nu ajungă la pereţiĭ orĭ coperişulŭ edificiilorŭ, ar trebui să-ĭ totŭ retezămŭ; numaĭ câtŭ prin retezare de o parte sufere arborele, ĕră de altă parte coróna luĭ se desvóltă neregulatŭ, şi elŭ se pléacă în partea opusă, precândŭ rădăcinile se prelungescŭ în direcţiunea edificiuluĭ, pĕtrundŭ sub elŭ, şi cândŭ bate vîntulŭ tare, fiŭ clătină şi-lŭ crépă. Deci cândŭ voimŭ să plântămŭ arborĭ în apropierea edificiilorŭ, să cugetămŭ, până la ce mărime ajunge cutare arbore, cândŭ este deplinŭ desvoltatŭ, şi cam ce estensiune aŭ rădăcinile luĭ, căcĭ rădăcinile unorŭ arborĭ (p. e. nucululŭ, acăţulŭ) se estindŭ fórte departe. Arborii, carĭ crescŭ înalţĭ, orĭ aŭ rădăcini estinse, trebue plântaţi în o mai mare distanţă dela edificiŭ. De regulă niciunŭ arbore să nu se plânteze în o distanţă mai mică de 4 metri dela edificiŭ. Dacă cineva nu are în jurulŭ caseĭ teritoriŭ de ajunsŭ spre a plânta arborii la distanţa cuvenită, acela póte plânta arborĭ piticĭ orĭ tufişurĭ, carĭ încă daŭ umbră şi nu aŭ rădăcinĭ estinse, câtŭ să fie periculóse pentru edificiŭ.

Reuniunea de consumŭ din Blaşiŭ nu preste multŭ timpŭ îşĭ va ţiné prima sa adunare generală, de cândŭ şĭ-a începutŭ activitatea. Precum suntemŭ informaţi, resultatulŭ operaţiilorŭ de până acum, deşi împrejurările aŭ fostŭ fórte nefavorabile, va avé să mulţăméscă pre ceĭ interesaţi.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

În sĕptĕmâna acésta amŭ avutŭ adevĕrate ţile de primăvară. Se pare că ĭérna cea lungă pre cum a venitŭ pre neaşteptate, aşa pre neaşteptate a voitŭ a ne şi părăsi. Numaĭ câtŭ să nu ne prea încredemŭ, căcĭ ĭérna depărtată ne póte surprinde şi încă în modŭ neplăcutŭ. Sĕmĕnăturele aŭ ĭernatŭ fórte bine, dară timpulŭ celŭ periculosŭ pentru ele încă nu a trecutŭ. De regulă atunci se strică sĕmĕnăturele, cândŭ ţiua este caldŭ, ĕră nóptea rece, de înghéţă pământulŭ tare; şi apoĭ de atare înghetŭ ne putemŭ teme în anulŭ acesta.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta şi în sĕptĕmâna acésta a fostŭ nefavorabilŭ, preţurile bucatelorŭ aŭ scăzutŭ. Causa acesteĭ direcţiuni nefavorabile a tîrgului de bucate se crede a fi nefncrederea proprietarilorŭ cu privire la ridicarea preţurilorŭ în lunile de primăvară. *Grâŭ* a sositŭ în piaţă relativŭ puţinŭ, aşa câtŭ nu a fostŭ de ajunsŭ pentru acoperirea lipselorŭ şi provederea morilorŭ, carĭ macină la 1400 de tone pre sĕptĕmână. Circulaţiunea sĕptĕmânală a fostŭ de 100.000 măjĭ metr, plătindu-se maja m. cu fl. 7.75—8.20. *Sĕcara* şi în sĕptĕmâna acésta ca şi în cea precedentă a fostŭ puţinŭ cercată, s'a vîndutŭ parte pentru consumare, parte pentru esportŭ cam 6000 măjĭ m. cu fl. 6.20—6.40 după calitate. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ puţinŭ, din care causă i-s'a urcatŭ preţulŭ cu 10 cr. S'a petrecutŭ cam 4000 măjĭ m. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.60—5.95 după calitate. *Cucuruzŭ* încă nu s'a oferitŭ multŭ. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 4.80—4.85. *Sĕmînţa de cînepă* s'a plătitŭ m. m. cu fl. 9.75—10.—, de *inŭ* (peutru sĕmĕnatŭ) cu fl. 12.75—13.—, de *trifoiŭ* de prima calitate cu fl. 75.—78.—, de *luţernă* cu fl. 52.00—58.—, de *mohorŭ* cu fl. 5.50—5.80, de *măzăriche* cu fl. 5.70—5.90.

Tîrgulŭ de rîmători dela Steinbruch şi în sĕptĕmâna acésta a fostŭ fórte bunŭ. S'a plătitŭ pentru rîmători *ungurescĭ* aleşi greĭ de 320—380 kg. 56—57 cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 51—52 cr., marfă *ţĕrănéscă* 50—52 cr., *sîrbescĭ* 47½—51½ cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 1 Mart. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.—
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	123.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	102.25
Bonurĭ rurale ung.	96.25
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	102.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	152.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	144.50
Renta de hârtie austriacă	99.—
« « argintŭ austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	117.75
Losurile austr. din 1860.	168.50
« Vienei	174.—
Acţiunile bancei austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	401.—
« « « « austr.	342.—
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	132.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenŭ împĕrătescĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.62
Mărcĭ 100 imp. germane	59.30
Londra 10 Livres şterlingĭ	121.20

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 3.80, sĕcară fl. 3.— până 3.25, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. —.—, cucuruduŭ fl. 2.80 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartoffi fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmĕntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 72—1893. (10) 1—3

Edictŭ.

După ce Iuliana manŭ, r. Fejérvári *gr cat.* din Blaşiŭ-opidŭ, soţia legiuităluĭ Ioanŭ Turcu gr. cat. din Blaşiŭ-opidŭ, de 22 anĭ şi-a părăsitŭ pre legiuitulŭ seŭ bărbatŭ şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citéză ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o ţi să se presentéze înaintea subscrisuluĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contra eĭ se va pertracta şi decide şi in absenţa eĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr.-cat. de I. instanţă alŭ protopopiatuluĭ Blaşiuluĭ.

Blaşiŭ în 24 Februariŭ 1893.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. protop. preşed. for. matrm.

„The Gresham"

Societate de asigurare pre viaţă în Londra.

Filială pentru Austria:
Viena, I., Gisellastrasse 1.
în casa societăţiĭ.

Filială pentru Ungaria:
Budapest, Ferencz-József-tér 5 és 6 sz.
în casa societăţiĭ.

Activele societăţiĭ la 30 Iunie 1890	frc.	111,610.613.—
Venite anuale de premiĭ şi interese la 30 Iunie 1890	„	20,084.349.—
Solviri pentru contracte de asigurare şi de rente şi pentru rescumpĕrări etc. dela fundarea societăţiĭ (1848)	„	234,804.082.—
În ultimulŭ periodŭ de gestiune s'aŭ insinuatŭ la societate pentru	„	55,985.275.—
oferte nóuĕ, prin care suma totală a ofertelorŭ insinuate dela fundarea societăţiĭ se urcă la	„	1.666,812.555.—

Prospecte şi tarife, pre basa cărora societatea extradă polițe, precum şi formulare de declaraţiunĭ se daŭ gratuitŭ prin domniĭ agenţi din tóte oraşele mai marĭ, precum şi prin

(16) 2—6

Agentura generală pentru Transilvania din Clusiŭ.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 11 Martie 1893. Numĕrulŭ 10.

Convocarea Sinodului electoralŭ.

Circulara pentru convocarea Sinodului, ce va avé să alégă pre viitorulŭ nostru Mitropolitŭ, a ajunsŭ deja la cunoscinţa clerului şi poporului nostru archidiecesanŭ.

De unŭ actŭ atâtŭ de momentosŭ, cum este circulara acésta, trebue să ne ocupămŭ şi noi, parte pentru că tractézĕ despre o cestiune vitală a bisericeĭ nóstre, parte pentru că o fóe românéscă ascrie acestuĭ actŭ intenţiuni, carĭ nu se potŭ scóte nicĭ din contextulŭ luĭ, nicĭ din vederile factorilorŭ, carĭ l'aŭ formulatŭ după o matură şi scrupulósă cumpĕnire.

Este vorba despre cele publicate de „Gazeta Transilvanieĭ" în numĕrulŭ 33 din a. c. la locŭ de frunte.

Acéstă fóe nu observă nicĭ măcar bunăcuviinţa de a considera acestŭ actŭ de unŭ productŭ alŭ Consistoriului archidiecesanŭ şi alŭ Vicariuluĭ capitularŭ subscrisŭ la călcâiulŭ actului, ci caută pre auctorulŭ luĭ în persóna notariuluĭ consistorialŭ, numaĭ ca să pótă lovi în acesta, deşi causa acésta este de o ordine cu multŭ maĭ înaltă şi seriósă, decâtŭ să fie ĭertatŭ uneĭ foĭ românescĭ a o dejosi la astfelŭ de personalităţĭ copilărescĭ.

Şi pre cândŭ „Gazeta" presentă pre notariulŭ consistorialŭ ca pre unŭ omŭ „fără greutate", ca şi cândŭ ómeniĭ s'ar mĕsura cu chilo, pre atunciĭ, ca să nu-ĭ lipséscă nicĭ aci contradicerea, atribue aceluia-şi notariŭ o greutate şi influinţă atâtŭ de mare, încâtŭ elŭ singurŭ a pututŭ impune Consistoriuluĭ, va să dică la o mulţime de bărbaţĭ consumaţĭ în guvernarea archidieceseĭ, unŭ *„curentŭ unilateralŭ"*.

Acele *dece şiruri* dintr'unŭ circularŭ tipăritŭ pre aprópe cinci pagine marĭ, în carĭ Consistoriulŭ reamintesce perderea unuĭ Archiereŭ, ce a guvernatŭ biserica nóstră aprópe 25 anĭ, i-se parŭ „Gazeteĭ" *„elogiuri lungi"* şi *„apologiĭ escesive"*, şi fiindŭ că în dece şirurĭ nu se póte spune tótă activitatea desvoltată de Mitropolitulŭ Vancea în tóte direcţiunile vieţeĭ nóstre bisericescĭ, „Gazeta", — ca să lovéscă şi aci în unŭ Archiereŭ reposatŭ, părinte prea bunŭ şi domnilorŭ dela fóea braşovénă, — îndată accentuézĕ, că pentru aceea nu se face amintire despre meritele aceluĭ Mitropolitŭ cu privire la autonomia bisericeĭ nóstre, pentrucă nicĭ Consistoriulŭ nu *„atribue decedatului Mitropolitŭ meritulŭ de a fi apĕratŭ autonomia bisericeĭ de Alba-Iulia"*.

Dacă Consistoriulŭ ar fi voitŭ să descrie activitatea Mitropolituluĭ Vancea şi cu privire la autonomia bisericeĭ nóstre, ar fi avutŭ de bună samă ce să reamintéscă cu laudă despre acelŭ Archiereŭ. Cetitoriĭ nostri o sciŭ acésta, şi ar puté să o scie şi „Gazeta", dacă ar voi să fie primitóre de adevĕrŭ, şi dacă din nefericire nu ĭ-ar lipsi aprópe de totŭ vederea limpede în cestiunile bisericescĭ, de carĭ se ocupă tocmaĭ acum, cândŭ maĭ mare lipsă este a se ocupa de cestiunile politice, ce ţinŭ în ferbere continuă pre toţĭ Românii.

Nu vremŭ să maĭ repeţimŭ cele ce le-amŭ scrisŭ despre activitatea Mitropolituluĭ Vancea pre terenulŭ autonomieĭ bisericescĭ, dar unŭ lucru trebue să-lŭ amintimŭ aci, ca să se vadă, câtă recunoscinţă meritä Mitropolitulŭ Vancea şi în punctulŭ acesta.

Toţĭ sciŭ, că una dintre plângerile grave ale cleruluĭ şi poporuluĭ nostru la anulŭ 1868 era aceea, că se aflaŭ încă credincioşĭ greco-catolicĭ, carĭ şi după reactivarea Mitropolieĭ greco-catolice apelaŭ la primatele din Strigoniŭ. Eĭ bine, abusulŭ acesta, atâtŭ de vĕtămătoriŭ pentru autonomia bisericeĭ nóstre, numaĭ Mitropolitulŭ Vancea l'a cassatŭ, şi totŭ elŭ s'a îngrijitŭ prin canónele sinódelorŭ provinciale, ca chiar şi apelaţiunile făcute dela scaunulŭ mitropolitanŭ la s. Scaunŭ apostolicŭ alŭ Romeĭ să nu se judece în Roma, ci aci acasă prin vre unulŭ dintre episcopiĭ provincieĭ mitropolitane în calitate de delegatŭ apostolicŭ.

Étă dar unŭ succesŭ mare pre terenulŭ autonomieĭ nóstre, care Consistoriulŭ putea să-lŭ amintéscă cu cele maĭ „lungĭ elogiurĭ" şi „apologiĭ escesive şi ostentative", dacă, precum se esprimă „Gazeta", Consistoriulŭ orĭ notariulŭ luĭ ar fi avutŭ *„intenţiunea învederată de a influinţa în o direcţiune anumită asupra spiritelorŭ clerului pentru nisce candidaţi eventuali de acelea-şi ideĭ în*

Feuilleton.

Slujba cea maĭ înaltă.

O istorie din Spania.

Era frumósă şi plăcută micuţa Carmen. Tatălŭ sĕŭ era unŭ oficialŭ sĕracŭ, dar îşi desmĭerda şi resfăţa fata totuşi aşa de tare, ca şi cândŭ ar fi o contesă. Mamă-sa în deşertăciunea sa cea din samă afară dicea de multe orĭ: „Carmen trebue să se mărite după unŭ prinţŭ."

Dar sermana muĭere muri fără de a se fi aşedatŭ cu fata sa într'unŭ palaţŭ. Acuşi muri şi bărbatulŭ eĭ, şi Carmen se trezi numaĭ, că în vrîstă de doispredece anĭ a ajunsŭ orfană.

Parochulŭ dela biserica sfinteĭ crucĭ îĭ era unchiŭ. Elŭ o luă întru ale sale şi o crescu cu tótă grijea şi iubirea, la care se simţia datorŭ pentru nefericirea eĭ şi pentru frumseţa eĭ trupéscă şi sufletéscă.

Dorulŭ, nu de a se face o prinţesă, dar totuşi de a fi cu vremea ceva maĭ multŭ decâtŭ nepóta seracă a unuĭ parochŭ, — dorulŭ acesta era singura greşélă maĭ mare a fetiţeĭ.

Într'o ḑi mâncară la prândŭ şi cireşe. Cândŭ voi parochulŭ să ĭea din ele, Ciriaca, soţia crîsniculuĭ, carea era atotputernică în gastronomia caseĭ parochiale, îĭ prinse mâna, luă blidulŭ şi dise: „Rogu-te, părinte, numaĭ pre o clipită! Am să numĕrŭ cireşele."

„Dar de ce?"

„Las numaĭ! Sciŭ eŭ, de ce."

„M'aşĭ prinde, că Ciriaca vre să câştige în loterie cu numĕrulŭ cireşelorŭ," observă parochulŭ suridendŭ.

„Suntŭ 165," dise Ciriaca, „de cincĭ orĭ anii Mântuitoriului. Numaĭ de aşĭ puté pune mâna pre unŭ losŭ cu numĕrulŭ acesta!" Şi cândŭ vĕdu, că parochulŭ o ride, continuă: „Da, rîdĭ numaĭ! Sosi-va acuşi diua, cândŭ îmĭ va veni mie rîndulŭ să rîdŭ."

„Dar pentru Dumneḑeŭ, nu crede în boscóne, Ciriaco," îĭ dise parochulŭ.

„Are dreptate unchiulŭ, "dise Carmen.

„Ce sciĭ tu, gâscuţo?" îĭ replică Ciriaca.

După ce se sculară dela masă, şi parochulŭ se duse din chilie, dise Ciriaca către Carmen: „De cumva voiŭ puté să aflu încă unŭ numĕrŭ, atunciĭ voiŭ avé banĭ ca plevea."

„Şi care este numĕrulŭ acela?"

„Numĕrulŭ treptelorŭ dela turnulŭ bisericeĭ sfinteĭ crucĭ."

„Şi cine ţi-a împărtăşitŭ, că veĭ câştiga cu numĕrulŭ acela?"

„O ţigană."

„Şi de ce nu cércă ea însă-şi să afle numĕrulŭ acela şi să câştige cu elŭ?"

„Nu o ar lăsa nimenĭ în turnŭ."

„Apoĭ să întrebămŭ dar pre unchiulŭ. Elŭ trebue că scie numĕrulŭ treptelorŭ."

„Nu, nu mĕ încredŭ în nimenĭ. Dacă aşĭ greşi numĕrulŭ şi numaĭ cu unulŭ, atunciĭ rĕmasŭ bunŭ câştigŭ! Trebue să le numĕrămŭ chiarŭ noĭ înşi-ne. Sciĭ ce, micuţa mea? Spune unchiuluĭ, că doresciĭ să te suĭ în turnŭ, ca de acolo să privesciĭ Madridulŭ."

Unchiulŭ chiarŭ vinia să trécă prin chilie.

„Unchiule dragă," îĭ dise Carmen, „fost'aĭ vre-o dată în turnulŭ bisericeĭ nóstre?"

„De câte orĭ!"

„O, ce privelişte minunată trebue că ţi-se oferesce acolo!"

„Firesce! Dór turnulŭ acesta e zidirea cea maĭ înaltă în totŭ Madridulŭ, şi de acolo din înălţimea luĭ vedĭ treĭ provinţiĭ."

„O, ce plăcere! Laşi-mĕ, să mĕ suiŭ în elŭ cu Ciriaca?"

„Dacă se încrede în piciórele sale, suiţi-vĕ cu Dumneḑeŭ."

privința guvernării bisericesci, precum le-a avutu decedatulu Mitropolitu Vancea".

O astfelu de „*intenţiune învederată*", unu astfelu de „*neastîmpĕru de a influința asupra consciinţei alegĕtoriloru*" numai ómeni maliţioşi potu vedé în circulara Consistoriului. Aşa ceva nu i-a trecutu niminui prin minte. Consistoriulu în *cele ḑece şiruri* n'a intenţionatu altceva, decâtu să aducă tributulu sĕu de recunoscinţă şi pietate faţă cu unu Mitropolitu „bunu şi marinimosu", în loculu căruia se invită Clerulu a-şi alege altu archiereu. Astfelu de reamintiri au fostu şi mai înainte obicinuite, precum dovedescu actele sinódeloru electorale din trecutu.

Se înţelege dela sine, că Consistoriulu, cându a îndeplinitu actulu sĕu de bunăcuviinţă faţă cu unu reposatu, şi de pietate şi recunoscinţă faţă cu unu Archiereu vrednicu, nu a numĕratu cuvintele, de cari s'au folositu alţii la asemenea ocasiuni în trecutu, căci nu i-a pututu trece prin minte, că se voru mai afla ómeni, cari să se acaţe şi de astfelu de lucruri, nici nu a cerutu mai înainte sfatulu „Gazeteï" cu privire la elogiulu, ce trebuia să se facă Mitropolituluï Vancea, pentru că Consistoriulu nu mĕsură pre bărbaţii mari ai bisericeï nóstre cu micimea unoru ómeni, cari cu atâta cinismu vatĕmă necontenitu simţĕmintele de pietate şi recunoscinţă ale Românilorú greco-catolici faţă cu Mitropolitulu Vancea.

Să presupunemu — ceea ce altcum nu concedemu — că prin cuvintele „*zelu apostolicu pentru înflorirea sânteï biserice*" Consistoriulu a voitu să laude zelulu Mitropolituluï Vancea pentru întărirea şi lăţirea sânteï uniri, sau, cum se esprimă „Gazeta", „*zelulu de propagandă*". Noi nici în casulu acesta nu vedemu nimica în circulara Consistoriului, ce ar puté detrage fie Mitropolitului Vancea, fie aceluia-şi Consistoriu.

Ori ce societate — fie chiar şi numai unu institutu de creditu şi economii — se silesce a se întări şi a se lăţi, şi până cându o face acésta cu mijlóce oneste şi ĭertate, nimeni nu-i póte face imputare.

Óre „Gazeta" nu se încércă a face propagandă pentru ideile sale şi nu se silesce a-şi câştiga mulţi aderenţi? Şi cine i-ar lua-o acésta în nume de rĕu, dacă ar face-o cu mijlóce cinstite, luminându publicu despre adevĕrulu şi temeînicia principiiloru sale, ér nu batjocorindu în continuu biserica catolică, cu care s'a unitu o parte mare dintre Români, nici ponegrindu memoria unui bărbatu ca Mitropolitulu Vancea, pre care toţi Românii cinstiţi fără deosebire de confesiune îlu amintescu în tóte ḑilele şi cu tóte ocasiunile cu mai mari elogiuri, decâtu cele cuprinse în cele *ḑece şiruri* ale cercularei?

Sânţii apostoli nu au voitu óre să întórcă tótă lumea la creştinismulu adevĕratu? Ér Mântuitoriulu lumii nu ne-a poruncitu, să învăţămu tóte popórele, ca să ţină tóte cele ce ni-le-a poruncitu elu nóue? Şi nu a întemeiatu Elu o singură biserică pentru tóte popórele de pre faţa pământului?

Aşadară cându unu Archiereu zeléză cu mijlóce oneste şi ĭertate pentru lăţirea şi întărirea sânteï uniri, nu numai nu trebue condamnatu, ci trebue laudatu, pentru că elu şi-a împlinitu prin acésta o sântă datorinţă.

Nóue ne-ar plăcé, să ni-se arete, că óre este în lume macarú şi numai o „*sectă*", care să nu se silésca a-şi câştiga aderenţi?

De se află vre-una, în care s'ar fi stinsu acelu zelu, atunci putemu sci cu siguritate, că aceea şi-a dictatu sentinţa de mórte.

„Gazeta" nici de astă-dată nu şi-a pututu ascunde dispreţului, ce-lu nutresce pentru „*institutele Romeï*".

Toţi Românii sciu, ce meritu au acele institute pentru redeşteptarea şi cultura nóstră naţională, şi nu este poporu civilisatu, nu numai în Europa, ci şi în America, care să nu-şi crésca o parte din clerulu sĕu în „institutele Romeï". Ceea ce preţuescu tóte popórele culte, singură „Gazeta" despreţuesce.

De unde deducemu, că dispreţulu acesta, atâtu de contrariu simţului comunu alu tuturoru popórelorú culte, este unu felu de rugină fanariotică, de care fóea braşovéna nici până astăḑi nu s'a pututu spĕla. Noi nu vremu să-i stricămu voea şi gustulu. Suntemu însă în dreptu a pretinde, că dacă îşi manifestéză în continuu acelu dispreţu, celu puţinu să nu aştepte elogiuri dela „Unirea" din Blaşiu, nici spriginulu moralu şi materialu alu Românilorú uniţi cu Roma, pre care noi o venerămu ca pre légănulu naţiuniï, credinţeï şi cultureï nóstre.

„*O a dóua parte greşită a cercularei este*" după „Gazeta" aceea, *că Consistoriulu „a cerutu dela Ministeriu, ca toţi alegĕtorii să voteze pentru trei candidaţi*".

Noi însă credemu, că tocmai acésta parte dovedesce, că Consistoriulu a fostu la înălţimea chemăriï sale.

Înainte de tóte trebue să observămu, că Consistoriulu a cerutu dela Maïestatea Sa, ca să dispună completarea scaunului mitropolitanu prin *alegere,* va să ḑică nu prin *candidare,* ceea ce se póte vedé chiar şi din contextulu cercularei. După ce însă Maïestatea Sa a dispusu, ca completarea scaunului mitropolitanu să se facă nu prin *alegere,* care invólve presentarea uneï singure persóne spre întărire, ci prin *candidare de trei persóne,* ca şi în anulu 1868, şi după ce acésta hotărîre *preaînaltă* celu puţinu pentru casulu presentu nu se mai putea delătura, nimicu nu putea fi

---

Încă în după amĕḑa aceea se suiră în turnu. Ciriaca făcea la fiesce care tréptă o trăsătură pre o hârtie. Şi ajunseră chiar de-asupra.

„O, câtu de minunatu!" eschemă Carmen vĕḑêndu la piciórele sale Madridulu şi jurú împrejuru podeiulu frumosu. „De aci vedemu lumea întrégă!"

„Nici macarú Spania întrégă!" ḑise Ciriaca.

„Şi preste ţara asta mare şi frumósă împĕrăţesce regina Isabela?"

„Şi dincolo departe preste marginile ţĕreï."

„Câtu de fericită póte să fie!"

* * *

În anulu alu şesespreḑecelea Carmen a ieşitu din copilărie. Erá una dintre fetele cele mai frumóse ale Madriduluï.

Unu tinĕru frumuşelu cu unu esteriorú modestu se arĕta pre stradă şi privia pare că cu de-adinsulu la ferésta eï. Miceï Carmen nici nu-i displăcea totu lucrulu. Ea la unu timpu anumitu se îmbrăca şi ieşia pre balconu şi de acolo rĕspundea cu surisu la surisulu tinĕruluï.

Parochulu le-a datu de urmă şi într'o ḑi a chematu pre nepótă-sa la sine. „Carmen dragă," i-a ḑisu, „tu sciï, că te iubescu ca unu părinte şi-ţi doresc, să fiï fericită. Cine e tinĕrulu acela, care se preumblă pre dinaintea caseï?"

Carmen roşi ca raculu şi cerca să ḑică, că nu scie nimica de esistinţa unuï tinĕru, care se preumblă pre dinaintea caseï.

„Vino încóci, nepoţică dragă, şi-mi spune adevĕrulu şi nu-ţi fie ruşine. O iubire curată dór nu e de aşa, ca omulu să se ruşineze de ea. Spune-mi, place-ţi de tinĕrulu acela?"

„Da, unchiule."

„Şi sciï tu, ce felu de profesie deprinde?"

„Ba, unchiule, nu sciu nimica despre elu."

„Dar cum se chĕmă?"

„Nu sciu, unchiule."

„Las, că-i voiu afla eu numele. De cumva e vrednicu de tine, aï să te măriţi după elu. Tu eşti seracă, şi cându mi-aşi închide ochiï, nu sciu, cui i-s'ar mai face milă de tine."

În ḑiua următóre parochulu putu împărtăşi nepóteï sale, că adoratorulu eï este unu prea diligentu şi onestu croitoriu, şi că a vorbitu cu elu.

Carmen tăcea. Era gânditóre, aï puté ḑice, că era chiaru tristă.

„Ce te-a supĕratu, Carmen?" întrebă unchiulu eï. „Dór nu-ţi mai place de elu?"

„Ba îmi place, dar unchiule, unu croitoriu —"

„Fĕtulu meu, tu nu eşti o contesă. Aï lipsă de unu omu sirguinciosu, care să te iubéscă şi să-ţi pórte grijea. Aï face rĕu, dacă l'aï coría, pentru că e profesionistu."

„Aï tótă dreptatea, unchiule."

„Aşa dar Dumineca va veni, să te peţéscă."

În ḑiua următóre Carmen ieşi la preumblare cu Ciriaca afară din cetate. Ciriaca numĕra, de câte orï striga unu măgariu cele dóue vocale cunoscute. Ciriaca voia să combineze numĕrulu pentru unu câştigu în loterie. Într'aceea se apropiă de Carmen o ţigană bĕtrână şi sdrenţósă şi o agrăi ḑicêndu: „Ângeraşu buclatu, mai strălucitoriu decâtu auriulu sóre, tu trebue să aï parte de unu rarú norocu. Vreï, să-ţi spună viitoriulu sermana ţigană, carea cunósce inimele?"

Carmen nu voia să stea de vorbă cu ţigana, şi acésta era să se ducă fără de nici o ispravă. Dar cându observă pre Ciriaca, i-se însenină faţa, şi graiulu îi porni din nou.

„Nobilă dómnă, scutitóre a sermaneï ţigane! Dumneḑeu te aduce pre măria ta, ca să potu da de norocu acestui trandafiru."

„Firesce! Îi-aï ghici întocmai ca şi mie cu treptele din turnu."

„Cum, nobilă dómnă? Dór n'aï câştigatu?"

„Nici unu banu."

„Atunci îţi jorú pre tóte stelele ceriului, că n'aï numĕratu bine treptele."

„Ba le-am numĕratu dela cea dintâiu până la cea din urmă."

„Firesce! Dar sermana ţigană ţi-a spusu, să le numeri dela cea din urmă până la cea dintâiu."

Mintea Ciriaceï stătu în locu la auḑulu acestoru cuvinte.

„Şi acum potu da de norocu acesteï flori de persecă?"

„Întru numele Domnului."

„Dar Ciriaco!" ḑise Carmen scoţêndu-şi mâna dintre degetele negre ale ţiganeï.

Dar Ciriaca era pre partea ţiganeï.

mai naturalu, decâtu aceea, ca Consistoriulu să insiste celu puținu pre lângă o candidare făcută în forma, ce o pretindu *sântele canóne* și însă-și natura lucruluĭ. Că natura lucruluĭ și sântele canóne pretindu, să se facă candidarea așa, încâtu fiesce care candidatu să întrunéscă *maĭoritatea absolută* a alegetoriloru, acésta o sciu fórte bine cetitoriĭ „Unirii" din cele ce le-amu publicatu mai cu samă în numerulu 3 din a. c. Nu a cerutu deci Consistoriulu lucruri *„fără de fundamentu"*, cum se esprimă „Gazeta", ci a cerutu lucruri, cari suntu întemeiate în sântele canóne, de cari trebue să ținä contu unu Consistoriu, și a doritu să se facă aceea, ce pretinde natura lucruluĭ și se practiséză și pre airea, unde candidarea se face cum se cade. Și dacă eramu norocoși să obținemu acésta, atunci nu amu căuta astădi cu îngrijire în fața alegeriĭ proxime, căci s'ar fi validitatu deplinu voința cleruluĭ, precându candidarea după procedura observată la alegerile premergétóre ne póte duce și la acelu resultatu, ca să fie între candidați și prin urmare să obțină denumirea de Mitropolitu și vre-o persónă, pre care maĭoritatea Cleruluĭ alegétoriu nu o doresce, și acésta se va întîmpla mai vîrtosu atunci, dacă clerulu nostru nu se va sci desbráca de orĭ ce interese particulare și ridicându-se la înălțimea intereseloru mari ale sânteĭ biserice și avêndu în vedere numai mărirea luĭ Dumnedeu și viitoriulu sânteĭ Unirĭ, nu va întocmi astfelu lucrurile, încâtu nimenĭ din aceia pre carĭ maĭoritatea Cleruluĭ alegétoriu nu-ĭ doresce, să nu obțină atâtea voturĭ, câtu să pótă întra între candidați.

Acésta va fi problema Cleruluĭ nostru la proximulu Sinodu electoralu, ér nu *„revocarea bisericeĭ nóstre unite la vechea eĭ autocefalie"*, precum doresce „Gazeta".

Multu amu statu pre gânduri, cându amu cetitu în „Gazeta" despre *„revocarea bisericeĭ nóstre unite la vechea eĭ autocefalie" într'unu sinodu electoralu*, și ne-amu întrebatu, că ce va mai fi însemnându și acésta frasa aruncata fără nicĭ unu înțelesu pre hârtie?

Póte că „Gazeta" vre să ne îndemne, ca să nu mai recunóscemu primatulu de jurisdicțiune alu Papeĭ. Dar atunci biserica nóstră cum va mai fi unită cu biserica Romeĭ? Căci unirea consistă tocmai în profesarea aceleia-și credințe cu biserica Romeĭ și în recunóscerea primatuluĭ de jurisdicțiune alu Pontificeluĭ.

De altă parte ne-amu întrebatu, că óre esistat'a vre-odată în *biserica unită* românéscă o astfelu de „autocefalie", încâtu acésta biserică să nu fi recunoscutu preste sine pre nimenĭ mai mare? Și amu trebuitu să respundemu, că ba, de-órece înainte de reactivarea Mitropolieĭ biserica nóstră nu numai nu a fostu „autocefală", ci a fostu supusă chiar și jurisdicțiuniĭ primateluĭ din Strigoniu începêndu dela Mitropolitulu Atanasiu până la Mitropolitulu Șuluțiu, și ea nicĭ odată nu a fostu mai independentă ca astădi, cându atîrnă numai dela Sântulu Scaunu apostolicu alu Romeĭ.

Saŭ dóră „Gazeta" înțelege vechea „autocefalie" a bisericeĭ *înainte de unire?* Dar atunci cum póte vorbi „Gazeta" despre vechea „autocefalie" a bisericeĭ *unite?* Apoĭ sciutu este că imediatu *înainte de unire* biserica românéscă depindea dela superintendentele calvinescu, pre care îlu purtau înși-și protopopiĭ românescĭ pre umerĭ în sinódele bisericescĭ!

Amu voi deci, să ni-se arete, *cându* și *cum* a fostu biserica unită *autocefală?* Căci numai dacă scimu starea de mai înainte, putemu să pricepemu, că la ce are să se *„revóce"* biserica unită de astădi prin reformatoriĭ dela „Gazeta".

Apoĭ amu vré să scimu, că pre ce basă s'ar puté ocupa proximulu sinodu *electoralu* de *„revocarea bisericeĭ nóstre unite la vechea eĭ autocefalie"?*

Sinodulu acela este sinodu *electoralu*, care are să se ocupe numai de *alegerea Mitropolitului*. Toți, carĭ ieau parte la sinodu, aŭ mandatu numai pentru alegere, și prin urmare cându s'ar ocupa și de alte cestiuni, deputații ar trece preste hotarêle puse de mandatulu lorŭ.

Unulu dintre comisariĭ regescĭ, carĭ aŭ să *„conducă"* sinodulu electoralu, este laĭcu *magiaru*.

Astfelu stându lucrulu, întrebămu, că óre cum se potrivesce tractarea cestiuniĭ despre „autocefalia" bisericeĭ într'unu sinodu condusu de *unu laĭcu magiaru?* Pre lângă acestea sinodulu electoralu nu este nicĭ sinodu *diecesanu*, pentru că nu se compune numai din clerulu dieceseĭ nóstre și nu se ține sub conducerea vicariuluĭ capitularu; dar nu este nicĭ sinodu *provincialu*, deórece nu se compune din toți episcopiĭ provincieĭ mitropolitane și din representanții tuturoru *dieceseloru*. Amu dori deci, să ni-se arete, că unu sinodu, care nu este nicĭ *diecesanu*, nicĭ *provincialu*, cum ar puté să aducă măcar pre tapetu cestiunea *„revocăriĭ bisericeĭ nóstre unite la vechea eĭ autocefalie"?*

Într'adevĕru, cându vedi, cum se tractéză cestiunile bisericescĭ în colónele „Gazeteĭ", totdeuna îți vine în minte cuvintele: „Difficile est satyram non scribere." Nu a fostu destulu, că „Gazeta" în decursu de 55 anĭ a îmbetatu clerulu și poporulu nostru cu *„vechiulu"* dreptu de a se aduna biserica în totu anulu din clerŭ și din poporu, cu *„vechiulu"* obiceiu de a se alege archiereiĭ prin mireni, cu *„vechea sinodalitate practicată neîmpedecatu înainte de 1848"*, acum trebue să mai audimu și o nóuă

Carmen n'avea încătrău. Țigana éră-i prinse mâna și i-o esamină cu multă băgare de samă. Apoĭ dise:

„Puiulu meu, eștĭ totu norocu. Te veĭ mărita după unu omu, care în Madridu are slujba cea mai înaltă."

Ochiĭ luĭ Carmen sclipiau de mândrie și bucurie.

Ajungêndu acasă ieși pre balconu. Nu avu să aștepte multu. Croitoriulu sosi. Dar de fața acră, ce i-o făcu Carmen, îĭ trecu voea de petitu.

* * *

Și trecură lunĭ și anĭ, și Carmen se făcea totu mai frumósă, și orĭ unde se arăta, o încunjura o cétă de adoratorĭ. Omagiile și decherările, ce i-se făceau, ea nu le băga în samă, și acésta o făcea ea nu într'atâta din precauțiune cuminte, ci mai virtosu din causa, că sperările eĭ se îndreptau la o țintă înaltă. Profeția țiganeĭ nu-ĭ ieșia din capu.

Într'unu concertu, la care se duse și ea însoțită de Ciriaca, unu tinĕru frumușelu și elegantu îĭ îndreptă câte-va cuvinte galante. În ceea ți o și peți printr'o epistolă. Elu îĭ putea oferi o viață plăcută și fără grijĭ, căci era proprietariulu uneia din prăvăliile celea mai bune ale reședinței.

Carmen și Ciriaca se adunară la sfatu, pentru ca să discute cestiunea acésta însemnată cu temeĭnicia, de care era vrednică. Pre parochulu nu-lu invitară la sfatulu acesta. Elu nu credea în profețiĭ de ale țiganeloru, din contră se supĕra, dacă altĭl credeau într'însele, și chiaru de aceea nicĭ nu ĭ-au spusu nimica despre profeția aceea, și acum nutriau temerea îndreptățită, că elu nu va asculta de motive de acestea întemeiate, ci va vota orbișu pentru aceea, ca Carmen să se ducă după negutătoriulu acela.

Femeile se închiseră în chilie și se aședară la masă. Carmen ceti documentulu, care avea să fie obiectulu discusieĭ, și apoĭ întrebă pre Ciriaca: „Și acum ce ți-se pare?"

„Place-ți de tinĕrulu acela?"

„Firesce că-mĭ place! Dór e unu bărbatu frumosu și onestu."

„Și cu tóte acestea aĭ face fórte rĕu, dacă te-aĭ duce după elu. Tu eștĭ vrednică de altulu, nu de unu negutătoriu."

„Dar dacă nu va mai veni altulu?"

„Dar copilo, nu scĭĭ, că elu trebue să vină? Dór scĭĭ, că-ți este sigurŭ omulu, care are slujba cea mai înaltă în Madridu. Celu puținu unu ministru."

„Da, așa mi-s'a spusu."

„Și nu crediĭ?"

„Dar dta crediĭ fără de cea mai mică îndoélă în ceea ce mĭ-a spusu țigana?"

„Credu cu tăria, cu care credu în mórtea mea. De a-și fi creditu și ca fată tinĕră în arta profetică așa, precum credu acum, nu mĭ-ar fi trebuitu să împodobescu icóne de sfinți [1]) atâta vreme, — până la vrista de treĭ deci și șese anĭ. Odată o țigană îmĭ esaminase liniile din palmă. „Să scĭĭ, fata mea," îmĭ dise, „că unu birău va fi petitoriulu tĕu. Du-te după celu dintâiu, care te petesce, că acela va fi birăulu, pre carele ți-lu predice țigana." N'a trecutu multă vreme, și-mĭ veni unu petitoriu. Nicĭ numele nu i-lu sciam, dar audiĭ, că elu nu e nicĭ birău, nicĭ juratu, ci unu pantofariu. Ĭ-am datu corfa și voiam deja să credu, că țigana m'a înșelatu. Trecu unu anu. Merseĭ, să cercetezu o prietină, carea nu de multu se măritase. Aflaĭ, că bărbatulu eĭ este petitoriulu meu de acum e anulu, și că-lu chéma Ioanu Birău."

„Bine! Eu nu voiu păți ca dta. Credu tare în tóte celea ce mĭ-a disu țigana și dau negutătoriului corfa. Dór e o mare deosebire între unu negutătoriu și unu ministru."

„Bine aĭ grăitu, fetulu meu."

Și așa s'a și întîmplatu. În ceĭ doĭ anĭ, carĭ urmară, sosiră alțĭ doĭ petitorĭ, dar o pățiră, căci nu erau ministri, ci negutătorĭ.

Într'o bună diminéță întră parochulu, și fata îĭ strălucia de bucurie. Elu împărtăși femeilorŭ, că aduce o veste bună pentru Carmen.

Carmen și Ciciaca năvăliră asupra luĭ.

„Du-mi-te, sumeța mea," dise elu nepoteĭ sale, „mai pre urmă totu îți veĭ ajunge dorința de a te duce după unu bărbatu, care e cu o sută de coți mai înaltu decâtu toți croitoriĭ din lume."

„Ce vreĭ să dicĭ, unchiule?"

[1]) Dicală spaniolă spre a esprima, că o fată a rĕmasu fată bĕtrână.

născocitură, adecă *„vechea autocefalie“*. Dar n'aĭ ce face, că la „bětrâni“ numaĭ ce-ĭ „vechiŭ“ le place.

Noĭ „tineriĭ“ însă, carĭ nu vremŭ să fimŭ nicĭ într'o privinţă „acefalĭ“, trebue să o spunemŭ verde, că dacă „Gazeta“ nu este în stare să lămuréscă astfelŭ de cestiunĭ vechĭ, ar face maĭ bine, dacă nu s'ar maĭ ocupa de ele şi nu şĭ-ar maĭ zăpăci cetitoriĭ.

Spre sciinţă şi orientare. — „Telegraful român“ din Sibiŭ, organulŭ archidiecesei românescĭ neunite, în numĕrulŭ sĕŭ 20 din 7 Martie, într'unŭ primŭ articulŭ desmîntă preoţimea dela aranjarea respective dela participarea la adunările de protestŭ în potriva proïectelorŭ de lege bisericescĭ-politice ale guvernului Wekerle.

N'avemŭ nimicŭ de observatŭ faţă de acéstă procedură. Ea e caracteristică din mĕsură afară.

Nicĭ cândŭ n'aŭ fostŭ atâtŭ de ameninţate bisericele românescĭ şi esistinţa poporului românescŭ din acéstă ţară. Şi întîmplarea a vrutŭ, ca proïectele guvernului să aibă contrarĭ chiar şi între cetăţeniĭ magiarĭ aĭ patrieĭ.

Lupta nóstră de astă-dată póte să fie încununată cu isbândă. Protestele poporale, orĭ câtŭ de problematĭcă ar fi valórea lorŭ între alte împrejurărĭ, între actualele jurstărĭ politice potŭ să fie deciditóre, de-órece nicĭ aprobarea Coróneĭ nu este încă asigurată pentru proïectele guvernului.

Numaĭ „Telegraful român“ crede a fi consultŭ, să recomânde precauţiune şi să amâne acţiunea, până cândŭ Maĭestatea Sa îşĭ va fi datŭ consimţirea la presentarea proïectelorŭ de lege bisericescĭ.

Şi pentru ce atitudinea acésta? — Pentru că şi catoliciĭ combatŭ proïectele guguvernului.

Ceea ce va să dică: Maĭ bine să se dîrîme biserica românéscă, maĭ bine să péră de pre aceste plaiurĭ poporulŭ românescŭ, decâtŭ să facemŭ o acţiune comună cu catoliciĭ!

Avemŭ o singură mângâĭere: că nicĭ prelaţiĭ, nicĭ clerulŭ şi nicĭ poporulŭ bisericeĭ românescĭ neunite nu vorŭ da ascultare poveţelorŭ foiĭ sibiene.

Fie-ne decĭ de ajunsŭ a lua acéstă atitudine *spre sciinţă şi orientare*.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferinţa episcopéscă după o desbatere amĕnuntă a stabilitŭ textulŭ memorandelorŭ către Papa, rege şi guvernŭ. Memorandele aŭ fostŭ subscrise de toţĭ prelaţiĭ, carĭ aŭ luatŭ parte la conferinţă. Subşternerea lorŭ la loculuŭ destinatŭ este concreţută primatelui dela Strigonŭ.

Acţiunea comună şi solidară a episcopatului în afacerile bisericescĭ-politice sperămŭ, că va nutri numaĭ agitaţiunea începută în tóte părţile ţĕreĭ contra politicelĭ bisericescĭ a guvernului actualŭ.

Cestiunea ardentă a congrueĭ şi a autonomieĭ, nefiindŭ terminate proïectele comisiuniĭ de cincîspredece, nu s'a pututŭ pertracta acum, ci s'a amânatŭ érăşĭ până după serbătorile S. Învieri.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII la 2 a. c. cu ocasiunea aniversărĭ a 83-a a nascerĭĭ Sale a fostŭ felicitatŭ de către colegiulŭ cardinalilorŭ. În rĕspunsulŭ sĕŭ a reflectatŭ mulţămindŭ Providinţeĭ divine, că l'a dăruitŭ cu o viaţă atâtŭ de lungă, a dîsŭ, că festivităţile aranjate în tótă lumea catolică din incidentulŭ iubileuluĭ sĕŭ si cu deosebire trimiterea de representanţĭ la Roma din partea domnitorilorŭ şi a tuturorŭ claselorŭ societăţiĭ le consideră ca o glorie a bisericeĭ.

În decursulŭ sĕptĕmâneĭ trecute a primitŭ Sfinţia Sa pre representanţiĭ maĭ multorŭ familiĭ domnitóre.

Francia.

Ḑiarele catolice din Paris reproducŭ după „Pol. Korr.“ scirea, că Sfinţia Sa Leonŭ XIII la recercarea unuĭ episcopŭ francesŭ a trimisŭ catolicilorŭ francesĭ o instrucţiune, prin care îĭ îndémnă, să ĭea parte la alegerile politice, să fie precauţĭ şi de o cam dată moderaţĭ în pretensiunile sale faţă de republică, dară cu atâta să fie maĭ solidarĭ, căcĭ numaĭ aşa se va ajunge la îmbunătăţirea raporturilorŭ bisericescĭ-politice.

Precândŭ Papa lucră pentru restabilirea buneĭ înţelegerĭ între biserică şi statŭ, guvernulŭ republicanŭ radicalŭ nu încetéză cu secularisarea şcólelorŭ şi cu intoleranţa faţă de ordurile religióse.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilorŭ a trecutŭ curêndŭ preste budgetulŭ ministeriuluĭ de agricultură. Marţi s'a începutŭ desbaterea budgetuluĭ de culte. Deja în prima şedinţă guvernulŭ a fostŭ aspru critisatŭ, că prin politica sa bisericéscă provocatóre a pusŭ în agitaţiune ţara întrégă. Ministrulŭ Csáky se apĕră contra acuseĭ, că politica bisericéscă a guvernuluĭ ar fi provocatóre. După părerea ministruluĭ ordinaţiunea din Februariŭ nu atinge nicĭ o dogmă şi a fostŭ aprobată de maĭ mulţĭ episcopĭ. După ce preoţimea subalternă nu a voitŭ să esecute ordinaţiunea, statulŭ, care are dreptŭ a conduce matricule, va şi introduce matriculele civile.

Cândŭ ceĭ maĭ competenţĭ factorĭ aŭ declaratŭ, că eĭ numaĭ în modificarea art. de lege 53 din 1868 vĕdŭ garanţă suficientă pentru religiune, guvernulŭ ocupându-se şi de acestŭ articulŭ, modificarea o află posibilă numaĭ în regularea dreptuluĭ matrimonialŭ prin introducerea căsătorieĭ civile obligătóre. Lupta înversunată contra guvernuluĭ póte nimici unele persóne, dar libertatea nu o póte nimici.

Deputatulŭ Fenyvessy, după ce apróbă politica urmată de dlŭ Csáky, vorbesce în cestiunea autonomieĭ catolice, şi presentă unŭ proïectŭ de resoluţiune, prin care se îndrumă guvernulŭ a esopera câtŭ maĭ curêndŭ dela Maĭestatea Sa concesiune pentru convocarea unuĭ congresŭ în afacerea autonomieĭ catolice.

Bulgaria.

Este cunoscutŭ, că sobrania a primitŭ proïectuluĭ pentru modificarea constituţiuniĭ. Acum proïectulŭ acesta are să maĭ întimpine şi aprobarea sobranieĭ celeĭ marĭ, care se va convoca pre luna luĭ Maiŭ. Între articliĭ constituţiuniĭ modificaţĭ este şi art. 38, care dispune, ca toţĭ fiiĭ principeluĭ să fie crescuţĭ în religiunea ortodoxă. Pentru susţinerea nemodificată a articululuĭ acestuia clerulŭ bulgarŭ a începutŭ o vie agitaţiune în poporŭ. Episcopulŭ Clemente din Tirnova, ţinêndŭ în biserică o cuvîntare, prin care aţiţă poporulŭ în contra prinţuluĭ şi a guvernului, a fostŭ declaratŭ din partea poporului de depusŭ şi închisŭ în o mănăstrire. Opositiunea cleruluĭ este nutrită de către Rusia. Într'unŭ comunicatŭ oficialŭ publicatŭ în Monitorulŭ din Petersburg Bulgariĭ suntŭ provocaţĭ a lucra contra modificărĭ proïectate. Amesteculŭ acesta îlŭ face guvernulŭ rusescŭ în numele ortodoxieĭ.

Corespondinţe.

Bucuresci, 24 Februariŭ 1893.

Încântatŭ preste mĕsură de graţia şi frumseţa, în care a apărutŭ numĕruluĭ festivŭ alŭ „Unirii“ din Sâmbăta trecută pentru iubileulŭ episcopalŭ alŭ Mareluĭ Pontifice Leonŭ XIII, mĕ simţescŭ îndemnatŭ şi simtŭ o deosebită plăcere împărtăşindu-vĕ, cum s'a serbatŭ acestŭ mare evenimentŭ în Catedrala catolică a Sântuluĭ Iosifŭ. În absenţa E. S. Monseniorelui Episcopŭ administratorŭ — căcĭ scaunulŭ archiepiscopescŭ este încă totŭ vacantŭ şi aci — a slujitŭ s. liturgie, urmată de *Te Deum*, P. S. Sa Părintele vicariŭ generalŭ Vasile Laureri în presenţa unuĭ publicŭ fórte numĕrosŭ. M. S. Regele era representatŭ la sacra funcţiune de unulŭ din adĭutanţiĭ sĕĭ de câmpŭ, ér guvernulŭ românŭ de dlŭ ministru alŭ afacerilorŭ străine, asistatŭ de secretariulŭ generalŭ alŭ aceluĭ departa-

---

„Niclĭ maĭ multŭ nicĭ maĭ puţinŭ, fără numaĭ că te-a petitŭ contele S., pre carele tu îlŭ cunoscĭ din vĕdute.“

Carmen şi Ciriaca priviaŭ una la alta cu o privire, carea voia să dică: „Ce e acum de făcutŭ?“

„Şi ce ĭ-aĭ rĕspunsŭ, unchiule?“ dise Carmen după privirea aceea.

„Că am să te întrebŭ, şi că m'aşĭ bucura fórte, dacă te-aĭ învoi. Dar nu ĭ-am promisŭ nimica.“

„Bine aĭ şi făcutŭ, unchiule. Contele e tinĕrŭ şi frumosŭ şi bogatŭ, dar eŭ sperezŭ, că voiŭ căpĕta unŭ bărbatŭ cu o posiţie şi maĭ înaltă.“

„În numele Tatăluĭ şi alŭ — fĕtulŭ meŭ, dór aĭ nebunitŭ?“

„Ba n'a nebunitŭ, părinte,“ se mestecă în vorbă Ciriaca, „ci mamă-sa dicea, că fata eĭ se va mărita după unŭ prinţŭ.“

„Tu încă aĭ nebunitŭ!“ îĭ dise parochulŭ, ér apoĭ continuă către Carmen: „Nu primescĭ noroculŭ, care ţi-lŭ trimite Dumnedeŭ?“

„Lasă-mĕ, unchiule, să mĕ maĭ gândescŭ până mâne.“

„Bine, fĕtulŭ meŭ.“

Şi în nóptea aceleĭ dile se întruniră Carmen şi Ciriaca din noŭ la sfatŭ. Contele nu întrunesce calităţile predise de ţigană. Elŭ este unŭ domnŭ mare, dar n'are nicĭ o slujbă înaltă în Madridŭ, ci slujba luĭ e numaĭ slujba de a trăi după venitele averiĭ, ce-a moştenit'o dela părinţiĭ.

Urmarea discusiilorŭ a fostŭ o corfă.

(Va urmá.)

mentu, purtându amîndoi cordónele mareĭ crucĭ şi a steleĭ Românieĭ. O deosebită impresiune făcu corpulu diplomaticu, aĭ căruĭ membri, fără de nicĭ o deosebire de religiune, asistaŭ toţĭ în pompósele lorŭ uniforme de mare paradă. Nu vĕ voiŭ descrie aceste uniforme bogate şi aurite în susŭ şi în josŭ, ci mĕ voiŭ mărgini a adăuga, că ministrulŭ plenipotenţiarŭ alŭ Turcieĭ şi primulŭ sĕŭ secretariŭ atrăgeaŭ ochiĭ tuturora asupra tradiţionalelorŭ fesurĭ, ce după eticheta lorŭ proprie le ţinură pre capŭ în totŭ timpulŭ serviţiuluĭ divinŭ. Am observatŭ pre lângă aceea maĭ multe notabilităţi din lumea aristocratică şi oficială română. Acéstă asistenţă numĕrósă şi atâtŭ de diferită, compusă din catoliciĭ şi acatoliciĭ, din creştiniĭ şi din păgâniĭ, era cu adevĕratŭ o icónă mică, dar fidelă a grandiosuluĭ spectaculŭ, ce în aceea-şĭ ţi şi aceea-şĭ óră se petrecea între zidurile eterneĭ cetăţi, în Roma Papilorŭ, ajunsă de noŭ Capitala lumiĭ, spectacolulŭ, ce-lŭ avuraţĭ în spiritŭ înaintea ochilorŭ, cându în magnifica adresă omagială aţĭ pusŭ însemnatele cuvinte: „Bucuria Pontificeluĭ este bucuria lumiĭ întregĭ. Privirile tóte suntŭ aţintite din noŭ spre Roma.“ După ordinulŭ datŭ din partea Ordinariatuluĭ aceea-şĭ funcţiune sacră s'a sĕvârşitŭ în tóte bisericele din archidiecesa catolică de Bucurescĭ, făcêndu-se astfelŭ echoŭ la acelea-şĭ rugăciuni ferbinţi, ce s'aŭ îndreptatŭ către tronulŭ Atotputerniculuĭ Dumneḑeŭ din tóte colţurile pământuluĭ, ca imnŭ solemnă de mulţămită pentru gloria, cu care s'a înduratŭ a încunjura Catedra luĭ Petru, culmea bisericeĭ catolice şi centrulŭ unităţiĭ creştine!

* * *

Şi fiindŭ că vorbescŭ de serbătorĭ, daţi-mĭ voe să continuŭ armonia, dar pre o altă córdă nu maĭ puţinŭ plăcută inimelorŭ românescĭ. De sigurŭ m'aţĭ prevenitŭ, că vreŭ să facŭ alusiune la serbările, ce s'aŭ desfăşuratŭ împrejurulŭ tronuluĭ Românieĭ cu ocasiunea sosiriĭ în capitală a Augustilorŭ Mirĭ aĭ *ţĕreĭ*. Dar nicĭ aci nu vĕ voiŭ vorbi despre decoraţiunile oraşuluĭ, despre iluminărĭ, despre representaţiunea de gală, despre cele 32 de căsătoriĭ celebrate întru amintirea ḑileĭ, despre baluri etc., căcĭ acum ne aflămŭ în timpulŭ sacru alŭ Păresimilorŭ, cându gândirile trebue să ne sbóre în alte părţi, la pocăinţă, la lemnulŭ crucii de viaţă făcătorŭ, ér nu la deşertăciunile lumiĭ. Mĕ voiŭ mărgini aşadară a vĕ comunica următórea adresă, ce o ceti amintitulŭ Părinte Vicariŭ generalŭ în audienţa regală acordată cleruluĭ catolicŭ din capitală cu acea fericită ocasiune, adresă care a fostŭ tare apreţiată, dar care nu s'a publicatŭ în întregulŭ sĕŭ până acuma:

„Sire! Alţete Regale! Marele evenimentŭ, prin care s'aŭ strînsŭ şi maĭ tare legăturile de sânge, ce unescŭ pre treĭ din cele maĭ puternice Case Domnitóre din Europa, a împrăştiatŭ rade strălucitóre de o nóuă glorie şi de mariĭ speranţe preste acéstă iubită Românie. Cu dreptŭ cuvîntŭ aşadară, dintr'unŭ colţŭ alŭ ţĕreĭ până la celalaltŭ, întregulŭ poporŭ tresărindŭ de bucurie, aduce Maiestăţiĭ Vóstre şi Augustilorŭ Mirĭ tributulŭ afecţiuniĭ sale. Cleruluĭ catolicŭ din România, representatŭ de Capitululŭ şi cleruluĭ din Capitală, se simte fórte fericitŭ grăbindu-se de a se uni din tótă inima la obştésca bucurie a familieĭ române. Biserica catolică de maĭ multe vécurĭ s'a bucuratŭ de folosulŭ şi protecţiunea Văivoḑilorŭ pre câtŭ de ilustri, pre atâtŭ şi de viteji, carĭ prin înţelepciunea şi tăria lorŭ aŭ sciutŭ conserva patrieĭ române luminile creştinismuluĭ şi prin urmare isvórele şi germeniĭ adevĕrateĭ civilisaţiuniĭ. Preavredniculŭ Următoriŭ alŭ acestorŭ mariĭ Văivoḑi, M. S. Regele Carolŭ, carele prin a Sa bravură a făcutŭ România independentă, prin a sa înaltă înţelepciune şi statornică îngrijire a ridicatŭ ţara la punctulŭ de a stórce admiraţiunea Europeĭ întregĭ, a binevoitŭ asemenea a continua şi a estinde acéstă protecţiune. Astfelŭ fericitulŭ evenimentŭ alŭ Augusteĭ Uniuni a Alteţelorŭ Vóstre Regale, care întăresce basele Tronuluĭ şi ale Dinastieĭ Române, e salutată cu respectŭ, cu bucurie şi cu iubire din partea cleruluĭ ca o garanţă asigurată pentru continuarea acesteĭ înalte protecţiuni acordate Bisericeĭ, a căreĭ misiune cu totulŭ pacinică este de a predica poporuluĭ marea maximă evangelică, de unde depinde pacea şi propăşirea Împĕrăţiiloru, de a da Cesaruluĭ ce este a Cesaruluĭ, şi luĭ Dumneḑeŭ ce este a luĭ Dumneḑeŭ. — Pentru aceea clerulŭ catolicŭ îşĭ face o plăcută datorinţă de a depune, Sire, în acéstă ocasiune aşa de solemnă la peciórele Tronuluĭ Maiestăţiĭ Vóstre umilitulŭ omagiŭ alŭ fidelităţiĭ sale celeĭ maĭ desĕvârşite, şi de a oferi Alteţelorŭ Vóstre Regale felicitările cele maĭ sincere, asigurându pre Maiestatea Vóstră ca şi pre Alteţele Vóstre Regale, că dinsulŭ nu va înceta de a *implora* dela Celŭ Preaînaltŭ, Regele Regilorŭ, Domnitoriulŭ Domnitorilorŭ, ca necontenitŭ să spriginéscă cu protecţiune, să îmbogăţéscă cu glorie şi cu îndestulire Augusta Persónă a Regeluĭ, aşa de vrednică de iubirea poporuluĭ sĕŭ, şi să verse binecuvîntările cele maĭ îmbelşugate preste legătura închiată de Alteţele Vóstre Regale la treptele Altariuluĭ, pentru ca acéstă legătură să fie în totdeuna o comóră nesecată de fericire pentru Alteţele Vóstre Regale şi o garanţă asigurată de propăşire pentru România!“ — Maiestatea Sa Regele rĕspunse mulţămindŭ în terminĭ fórte aleşĭ pentru esprimarea acestorŭ sentimente şi felicitărĭ, apoĭ binevoi, împreună cu Alteţele Lorŭ Regale, a se întreţiné cu fiesce care din membriĭ cleruluĭ, ce eraŭ de faţă. — *Ad multos annos!*

* * *

Fĕtŭ frumosŭ celŭ aşteptatŭ nicĭ acum n'a apucatŭ la rîndŭ. Dar va apuca câtŭ maĭ curêndŭ, după ce de elŭ, de proiectulŭ de reformă şi îmbunătăţire a sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ, Camera a începutŭ a se ocupa tocmaĭ ḑilele aceste. După lungĭ desbateri Camera a votatŭ legea pentru învăţămîntulŭ profesionalŭ. — Ér maĭ puţinŭ maĭ înainte cea pentru înfiinţarea gendarmerieĭ rurale. — Voînicii cu degetele ascuţite şi cu ghióga lungă suntŭ puşĭ pre gróză. — Nu se vorŭ maĭ puté preumbla în linişte maĭ mare saŭ maĭ mică pre întinsele hotare ale ţĕreĭ. — *Părinţiĭ conscrişi* aŭ votatŭ legea asupra contractelorŭ agricole. — Norocululŭ ţĕranilorŭ, esploataţi până acum, uneorĭ chiar fără de cruţare din partea arîndaşilorŭ. — Sesiunea corpuriloru legiuitóre prolungată pentru o lună. — Biserica *Banuluĭ* din Buzĕŭ jăfuită. — Ce să facĭ, la balurile mascate, ce se continuă şi acum în Păresimĭ, pentru mânile góle întrarea este oprită. — Cocóna Alexianŭ, exnevasta exşefuluĭ serviţiuluĭ sanitarŭ, osîndită pentru furtŭ la treĭ lunĭ închisóre şi treĭ sute leĭ. — Ce va face curtea de Cassaţie, de treĭ orĭ treĭ nóuĕ, treĭ cu treĭ şese, saŭ treĭ din treĭ, zero? — Vedremo. — Vre-o 40,000 leĭ mâncaţĭ la spitalulŭ S. Spiridonŭ din Iaşi, dar nu de bolnavĭ, nicĭ de morţi. — Ghéţa de pre Dunăre, pornită în josŭ. — Procesulŭ miliónelorŭ din familia Principeluĭ Sturdza, în curgere la Cassaţie.

Salutare **Philalet.**

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. Curatoratulŭ bisericeĭ gr. cat. din *Turda-veche* aduce cea maĭ ferbinte mulţămită Magn. Dnŭ Dionisiŭ Şt. Şuluţŭ, jude reg. în pensiune, care a plătitŭ spre auritulŭ potiruluĭ, discului şi a steluţeĭ pentru biserica nóstră 17 fl. v. a., dneĭ Dimitresa Raţŭ, născută Maria Olah, care a cumpĕratŭ pre sama bisericeĭ 2 praporĭ frumoşĭ cu 40 fl. v. a., şi dluĭ Iuliŭ Vlăduţŭ şi soţieĭ d-sale Maria Micuşanŭ, carĭ aŭ donatŭ bisericeĭ 2 acţiĭ de ale băncieĭ „Arieşana“ à 50 fl. v. a.

Curatoratulŭ bisericescŭ gr. cat. din comuna Deagŭ în Tractulŭ Ernutuluĭ aduce la cunoscinţa tuturorŭ acelorŭ inimĭ nobile, carĭ aŭ dăruitŭ pentru cumpĕrarea uneĭ cădeliţe de argintŭ de china, ce s'a şi adusŭ dela fabrica Iosifŭ Gavora din Pesta în preţŭ de 10 fl. 80 cr. cu porto cu totŭ, — că în Dumineca a 3-a a s. postŭ, după finirea s. liturgiĭ, se va face pomenire pentru aceĭ reposaţi, în memoria cărora aŭ dăruitŭ, şi în fine se va aduce prin preotulŭ Teofilŭ Gerasimŭ o mulţămită tuturorŭ binefăcĕtorilorŭ, din numĕrulŭ cărora face parte şi zelosulŭ nostru preotŭ.

Concursŭ. Pentru completarea parochieĭ *Silvaşulŭ-magiarŭ* din protopopiatulŭ *Indoluluĭ* se escrie concursŭ cu terminulŭ de 1 Aprilŭ. Emolumentele: 23 jug. cu venitŭ catastr. de 37 fl. 95 cr., de 40 familiĭ câte 1 metretă (à 16 cupe) cucuruzŭ şi câte o ḑi de lucru, şi stola îndatinată.

Mitropolitulŭ primatŭ alŭ Românieĭ, Iosifŭ Gheorghianŭ, alesŭ la 1886, din causa sănĕtăţiĭ sale sdruncinate şi-a datŭ dimisiunea, care a fostŭ primită de Regele. Alegerea nouluĭ mitropolitŭ va fi în luna viitóre.

Catedra-Freppel. La iniţiativa archiepiscopuluĭ de Rennes în tótă Francia s'aŭ începutŭ colecte spre a înfiinţa la universitatea catolică din Angers o catedră nóuă, numită după numele neuitatuluĭ episcopŭ de Angers Freppel, care cu unŭ zelŭ şi curajŭ apostolicŭ a lucratŭ pentru apĕrarea bisericeĭ contra atacurilorŭ guvernelorŭ republicane. Freppel şi ca episcopŭ a fostŭ deputatŭ în cameră, unde s'a distinsŭ prin erudiţiunea sa profundă şi elocinţa-ĭ fermecătóre luându parte activă la desbateri în tóte afacerile maĭ momentóse. Episcopulŭ Freppel a lucratŭ cu abnegaţiune pentru prosperarea bisericeĭ şi a patrieĭ sale, şi poporulŭ francesŭ voesce, să-şĭ arete recunoscinţa faţă de elŭ înfiinţându o catedră în momoria luĭ.

Protestele Românilorŭ contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ s'aŭ începutŭ de către alegĕtoriĭ românĭ din cercurile electorale Sibiŭ şi Nocrichŭ întruniţi în numĕrŭ mare în adunarea publică ţinută la 3 a l. c. în Sibiŭ. Joĭ în 9 a l. c. aŭ fostŭ convocaţĭ în Sebeşulŭ săsescŭ alegĕtoriĭ românĭ din acestŭ cercŭ spre a protesta contra proiectelorŭ de lege bisericescĭ. Maĭ suntŭ convocaţĭ la adunărĭ publice de protestare alegĕtoriĭ românĭ din cercurile electorale Cristianŭ şi Sĕlişte pre 13 a l. c. în Sĕlişte, din cercurile Baia-de-Crişŭ şi Bradŭ pre 16 a l. c. în Bradŭ, din cercurile Caransebeşŭ şi Teregora pre 16 a l. c. în Caransebeşŭ, din cerculiŭ Ludoşuluĭ de Murĕşŭ pre 14 a l. c. în Ludoşulŭ de Murĕşŭ, din cercurile Făgăraşŭ şi Arpaşulŭ inferiorŭ pre 17 a l. c. în Făgăraşŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte piĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre jurnalistica modernă.

În viața omenimiĭ până acuma așa dicêndŭ fiesce care epocă a avutŭ caractêrulŭ sĕŭ singularŭ, și istoria a datŭ fiesce căreĭ epoce nume după caractêrulŭ eĭ.

Óre epoceĭ, în care trăimŭ, ce nume îĭ va da istoria imparțială? Óre carĭ evenimente le va eternisa pre paginele eĭ?

Dóră nu voiŭ greși, dacă voiŭ dice că scriitoriulŭ din secululŭ viitoriŭ vĕdêndŭ înaintea sa grămada colosală de papirŭ, din care va trebui să scótă datele pentru facerea istorieĭ timpuluĭ de acum, înainte de ce ar afla din acea grămadă de hârtie, cumcă epoca de acum cu totŭ dreptulŭ se póte numi *epoca corupțiuniĭ, a decădinței morale și sociale,* pre scurtŭ epoca *liberalismuluĭ falsŭ,* dicŭ înainte de a afla aceste, va pune în fruntea cărțiĭ sale titululŭ nu prea onorificŭ *Epoca papiruluĭ,* și va scrie istoria sub titululŭ acesta. Și istoria acésta nu va fi prea instructivă. În vécululŭ acesta pre lângă hârtia (bancnotele), despre care se dice că ocărmuesce lumea, a domnitŭ și a jucatŭ rolulŭ de dubie onestitate a uneĭ puterĭ marĭ acea hârtie, pre care o negresce, ba de multe orĭ o mânjesce cernéla de tiparĭŭ.

Nu se póte nega, cumcă jurnalistica — deși puterea eĭ cade sub óre care onóre dubie — a ajunsŭ până acolo, încâtŭ e datina a se provoca la ea ca la o putere mare.

Aĭ omulŭ deja nu se póte îndoi despre aceea, că jurnalistica aduce folosŭ mare. Însă nu se póte nega niciĭ efectulŭ eĭ distrugĕtoriŭ, și este sigurŭ, cumcă partea strălucitóre a acesteĭ instituțiunĭ salutare multŭ se întunecă prin părțile eĭ debile și umbróse.

Omulŭ pĕtrunsŭ de simțĕminte nobile cu durere privesce aĭ la stricăciunile, carĭ le face presa neînfrînată. Și celŭ ce privesce cu băgare de samă în jurulŭ sĕŭ, află la totŭ pașulŭ câte o jertfă a acesteĭ bóle lipicióse.

Este unŭ semnŭ singularŭ alŭ timpuluĭ de acum, că pre cândŭ punemŭ carantină la o epidemie, care ne amenință din străinătate, și precândŭ contra uneĭ epidemiĭ ivite între noĭ ne apĕrămŭ din tóte puterile, pre atunciĭ nu ne vine niciĭ în minte a pune carantină epidemieĭ jurnalistice, ci lăsămŭ ca acésta epidemie să graseze între noĭ, și pustiirea eĭ o privimŭ cu mânile în sinŭ, și celŭ multŭ suspinămŭ vĕdêndŭ, cum duce jertfele sale acésta putere mare, gróznică și infectătóre de spirite.

* * *

Principiile bisericeĭ nóstre greco-catolice pre terenulŭ acesta suntŭ cunoscute, și noĭ scimŭ prea bine, ce posițiе avemŭ să luămŭ față cu acéstă putere înfricoșată.

Chiar pentru aceea ni-se facŭ nóuĕ adese-orĭ imputărĭ.

„După principiile nóstre numaĭ atunciĭ putemŭ prețui acéstă putere mare, ce se numesce jurnalistică, dacă ea apĕră adevĕrulŭ, și facultățile spirituale, carĭ se punŭ în servițiulŭ eĭ, le onorămŭ numaĭ atuncia, dacă ele conlucră la înflorirea a totŭ ce e nobilŭ și frumosŭ. Presa e *putere*, însă vaĭ omenimiĭ, dacă va lăsa, ca puteriĭ acesteia să-ĭ créscă córnele. Diaristica dacă abuzéză de puterea sa, face maĭ mare stricăciune decâtŭ focululŭ, cu care se combatŭ dóuĕ oștĭ inimice. Diaristica neînfrînată rĕscólă popórĕ, submină clădirile cele maĭ tarĭ ale statului, dîrmă tronurĭ, aruncă focululŭ răsboiuluĭ civilŭ, trage clopotululŭ de alarmă alŭ rĕscóleĭ, produce desbinărĭ religionare și ascute cuțitulŭ gilotineĭ.

Și presupunêndŭ, că nu se dejosesce chiar la atâta, óre nu produce ea neînțelegere nefericită în viața publică și privată? Óre nu aruncă în prăpastie miĭ și miĭ de vieți înfloritóre? Nu sugrumă în miĭ și miĭ de inime floricica cea maĭ frumósă a acesteĭ vieți grele, adecă credința? Nu aruncă în desperare multe suflete vrednice de o sórte maĭ bună? Óre nu seduce pre mulțiĭ? Óre nu-și câștigă de servitorĭ discordia, invidia, pisma și clevetirea? Óre nu seduce opiniunea publică?

Óre o putere ca asta stă în servițiulŭ adevĕruluĭ? Óre privindŭ-o astfelŭ ea meritŭ considerarea nóstră? . . . .

Maĭ încolo diaristica este *unŭ terenŭ mare de luptă,* asemenea circurilorŭ păgâne de odinióră, unde luptătoriĭ se avîntaŭ la țintă preste trupurile sângerânde ale soțilorŭ sĕĭ. Pre terenulŭ acesta de luptă diaristicŭ cu stégurĭ ridicate mergŭ înainte capacităților dubiĭ, câte odată și capacități marĭ, și se luptă pentru ajungerea scopuluĭ, și în luptă se nimicescŭ unulŭ pre altulŭ. Óre toți aceștia se luptă sub stégulŭ, pre care suntŭ scrise vîrtutea și moravurile curate creștinescĭ? Sub acelŭ stégŭ, care-lŭ numescŭ de alŭ sĕŭ lucrătoriĭ binelui și alŭ înfloririĭ?

* * *

Diaristica în urmă *este totodată și o artă.* Ea este abilă a esprima frumsețele variĭ ale literaturеĭ. Dar óre putemŭ dice, cumcă arta acésta este espresiunea frumosuluĭ moralŭ? Saŭ dóră arta acésta a nobilitatŭ, a curățitŭ gusturile, a înmulțitŭ cunoscințele și cultura morală aceleĭ mulțimĭ, căreia așa dicêndŭ îĭ este pânea de tóte dilele?

Avemŭ marĭ și multe cause a ne îndoi despre acésta.

Să privimŭ numaĭ partea aceea a diaristicеĭ, care se numesce *beletristică.* Acestŭ terenŭ flŭ alegŭ talentele și artiștiĭ. Aievea o lucrare beletristică provenită din péna uneĭ capacități este măreță, care ca rîtulŭ plinŭ de florĭ și de ierbă désă nu numaĭ ne delectézĕ, dar póte fi și de folosŭ, ba maĭ folositóre decâtŭ orĭ și ce lectură.

Însă beletristica modernă nu meritŭ atare laudă, eĭ nu i-se cuvine asemĕnarea acésta, — nu, căcĭ relele amintite maĭ susŭ află mare terenŭ în diaristica beletristică.

Dorulŭ de cetitŭ este generalŭ și pare că și-a ajunsŭ culmea, și publicululŭ cetitoriŭ cércă a-și câștiga cunoscințele sale pre câmpulŭ literaturеĭ beletristice. Astădĭ ceĭ maĭ mulțĭ cetescŭ novele și romanurĭ și se delectézĕ în romanurile străine traduse, pline de otravă și de nemoralități. Și maĭ alesŭ junimea se aruncă cu dorŭ după acéstă otravă, care i-se dă în păharĕ splendide, în fundulŭ cărora însă este aședată otravă, ca șerpele la rădăcina florilorŭ. Din acele iesŭ apoĭ stricarea moravurilorŭ și în urmă căderea rușinósă.

Óre partea acésta a jurnalisticeĭ póte-se numi bella, frumósă?

Ni-se umple inima de durere vĕdêndŭ, cum se facŭ nefericite familiĭ întregĭ, a cărorŭ odrasle tinere s'aŭ stricatŭ prin cetirea romanurilorŭ și novelelorŭ.

Celŭ ce privesce cu atențiune în jurulŭ sĕŭ, trebue să ĭea la seriósă cumpĕnire efectele stricăcióse ale diaristicеĭ celeĭ rele beletristice, căcĭ astădĭ abia cetesce cineva opurĭ sciințifice, afară de uniĭ, carĭ suntŭ siliți a o face acésta.

Și trebue să constatămŭ, cumcă o novelă scrisă cu spiritŭ și cu gustŭ, cu conținutŭ atrăgĕtoriŭ și moralŭ astădĭ póte efeptui maĭ multŭ bine decâtŭ unele opurĭ sciințifice, căcĭ precândŭ o carte sciințifică, care tractézĕ cutare tesă morală, abia este cetită, pre atunciĭ dacă acea tesă morală e îmbrăcată în vesmîntulŭ frumosŭ alŭ uneĭ novele, află cetitorĭ mulțĭ și produce folosŭ multŭ.

Nu voiŭ să amintescŭ altceva, decâtŭ că novelele de conținutŭ creștinescŭ-moralŭ, carĭ se publică în „Unirea“ nóstră, se cetescŭ cu plăcere în familiile preoțescĭ. Durere puținiĭ suntŭ dintre inteligința nóstră civilă, carĭ să cetéscă „Unirea“. (Va urmá.)

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Clepsidra, orologiulŭ de apă, care era aședatŭ josŭ într'unŭ colțŭ alŭ chilieĭ, arĕta, că timpulŭ, în care se îndatinaŭ a cina, trecuse deja. În vreme ce prieteniĭ nostri se miraŭ de întârdiarea acésta, intră nu ca de alte orĭ ospetărița și Benigna, ci ospetariulŭ și cercândŭ a se scusa începu a așterne masa. Benigneĭ nu-ĭ e chiarŭ bine, și așa trebue să o înlocuéscă elŭ. Împĕratulŭ a sositŭ. Acum se vorŭ începe jocurile. Mâne diminéță de sigurŭ va primi și elŭ programulŭ lorŭ. Acestea le împărtășĭ Crispŭ.

Dar óspeții nu prea ascultaŭ la vorbele luĭ. Gândurĭ maĭ serióse mișcaŭ pre Aglais și pre Paulŭ, ĕră Agata era supĕrată, că va trebui să petrécă sara asta fără de Benigna, și rugă pre Crispŭ, să ĭ-o trimită. Dór durerea aceea de capŭ nu va fi așa serióză.

Ea bătu în pălmĭ de bucurie, cândŭ după cină intră Benigna. Dar ea nu era maĭ multŭ Benigna cea veselă și rumenă; fața-ĭ era palidă și îngândurată, și privirea-ĭ era confusă. Vorbele eĭ celea dintâiŭ le descoperiră taina, de cumva le maĭ era taină: logodniculŭ eĭ Claudiŭ, secretariulŭ Cesarului Tiberiŭ, carele venise în concediŭ, nu era altŭ ceva, — decâtŭ unŭ spionŭ pusŭ preste familia luĭ Lepidŭ!

Benigna, buna Benignă spuse pre scurtŭ, cum s'a datŭ Claudiŭ de golŭ și cum a provocat'o, ca ea să-ĭ ajute și să le tradeze, cum ĭ-a pusŭ elŭ în prospectŭ, că Cesarulŭ dreptŭ rĕsplată flŭ va dechera îndată de libĕrŭ. Dar ĭ-a rĕspunsŭ, că ea și părințiĭ eĭ maĭ bucurosŭ vorŭ suferi mórtea, decâtŭ să tradeze familia Emilianilorŭ; preste totŭ nu va să mérgă după unulŭ, care póte să împlinéscă o comisiune așa de dejositóre. Apoĭ s'aŭ înțelesŭ amîndoĭ, ce să rĕspundă Claudiŭ la întrebările Cesaruluĭ.

„Am luatŭ totŭ nĕcasulŭ asupră-mĭ,“ dise Benigna între lacrimĭ. „Elŭ să-ĭ spună, că eŭ nu maĭ vreŭ să sciŭ nimica de elŭ și maĭ bucurosŭ voiŭ împărtăși familieĭ atentatulŭ întregŭ.“

„Precum aĭ și făcutŭ,“ dise Paulŭ.

„Și noĭ niciĭ nu ți-o vomŭ uĭta,“ adause Aglais, în vreme ce Agata cuprinse pre prietina sa în brațe și o strînse la inima sa.

„Acestea tóte suntŭ grozave, mamă,“ observă Paulŭ îngrijatŭ. „Trebue să întreprindemŭ ceva. Mâne mergŭ la Formiae și cerŭ audiință la împĕratulŭ.“

„Fă-o, fiulŭ meŭ,“ dise Aglais. „Dar dacă nu veĭ avé parte de ea, orĭ dacă nu vomŭ avé niciĭ unŭ folosŭ dintr'însa?“

XI.

Încă înainte de dejunŭ se ivi Benigna cu fața roșită de bucurie. „Privesce, nobilă dómnă, ce veste mĭ-a venită. Acum vĕdŭ, câtŭ de multŭ am greșitŭ ieri, cândŭ am învinovățitŭ pre Cesarulŭ.“

Cu aceste vorbe întinse dómneĭ Aglais o scrisóre, ce cuprindea următórele:

„Eliŭ Seĭanŭ, prefectulŭ gardeĭ pretoriane, salută pre Crispŭ ospĕtariulŭ. — Măritulŭ nostru Cesarŭ este prea îndestulitŭ cu purtarea istétă a sclavuluĭ Claudiŭ. Acésta l'a făcutŭ, să se hotăréscă a-ĭ dărui libertatea, cum și cincĭdecĭ de miĭ de sesterțiĭ, carĭ să póță fi de traiŭ pentru elŭ și mirésa luĭ. Dar o veste bună, carea o ar împărtăși gura uneĭ persóne scumpe, face plăcere multŭ maĭ mare. De aceea luminatulŭ și măritulŭ Cesarŭ s'a gânditŭ, că ar fi maĭ potrivitŭ, ca chiar logodnica pomenituluĭ tinĕrŭ să se presinte mâne la palatulŭ luĭ

Mamura spre a primi scrisórea Cesarului şi a o da logodniculuĭ sĕŭ. Salve."

Toţĭ eraŭ cuprinşĭ de mirare pentru acéstă schimbare a lucrurilorŭ. Paulŭ întrase tocmaĭ atunci, ca să-şĭ ĭea rĕmasŭ bunŭ dela aĭ sĕĭ. Elŭ ḑise tinereĭ fete, să mérgă împreună cu elŭ la palaţŭ.

După o jumătate de óră eĭ eraŭ pre via Appia. Drumulŭ era îndesuitŭ de lume. Dar pre lângă tóte pedecile totuşĭ aŭ ajunsŭ în dóuĕ óre la palaţulŭĭ luĭ Mamura.

Doĭ gardiştĭ eraŭ postaţĭ la întrarea edificiuluĭ. Maĭ multe persóne aşteptaŭ cu nerăbdare la pórta încuĭată. În aceea-şĭ clipă, în care a ajunsŭ Paulŭ cu tovarăşa sa dinaintea porţiĭ, se auḑi din internulŭ palaţuluĭ unŭ sunetŭ de metalŭ. „Sinite! Fiţi buniĭ şi vĕ retrageţiĭ!" Aşa se rugă unulŭ din gardiştĭ. Apoĭ se deschise în linişte pórta cea mare.

Aŭ eşitŭ doĭ bărbaţĭ. Pre unulŭ îlŭ cunóscemŭ. Elŭ purta o togă de colóre întunecată. Celalaltŭ era maĭ tinĕrŭ decâtŭ soţulŭ sĕŭ. Era unŭ bărbatŭ fórte frumosŭ. Trăsăturile feţeĭ îĭ eraŭ blânde, nobile şi pline de inteligenţă. Ochiĭ îĭ eraŭ fórte ageriĭ, dar nu esprimaŭ nicĭ decâtŭ viclenie, ci unŭ spiritŭ deşteptŭ. Acesta purta mantaua grecéscă numita *Laena*. Amîndoĭ ieşiră în drumŭ şi apoĭ se opriră şi aşteptaŭ întorşĭ cu faţa cătră palaţŭ.

După aceea se ivi acuşĭ unŭ cavalerŭ, pre braţulŭ caruia se răzima unŭ bĕtrânŭ încărunţitŭ. La privirea luĭ toţĭ îşĭ descoperiră capetele cu reverinţă. Elŭ purta pre umerĭ o togă albă ca zăpada şi tivită pre din josŭ cu purpură lată.

Ceĭ doĭ, carĭ aŭ ieşitŭ maĭ întâiŭ, porniră acum înaintea bĕtrânuluĭ spre circŭ.

Paulŭ Lepidŭ nu-şĭ maĭ lua ochiĭ de pre bĕtrânulŭ acela. Îşĭ ḑicea întru sine: „Aşa dar acesta e divulŭ Augustŭ, cuceritoriulŭ lumiĭ şi domnŭ preste treĭ sute de milióne de ómenĭ!"

Îşĭ aduse apoĭ aminte, că elŭ a venitŭ aci, ca să vorbéscă cu împĕratulŭ, ĕră Benigna cu Cesarulŭ.

Se întórse iute cătră însoţitórea sa şi o întrebă: „Veḑut'aĭ pre bărbatulŭ celŭ cu faţă roşie? Acela e Cesarulŭ Tiberiŭ. Aştéptă aicĭ, — eŭ mergŭ să-ĭ vorbescŭ."

Ḑicêndŭ acestea porni cu de grabŭ în urma împĕratuluĭ şi a Cesaruluĭ şi trecu pre lângă eĭ. Apoĭ cu o hotărîre, ce maĭ târḑiŭ nu şĭ-o putea esplica, se opri înaintea lorŭ închinându-se şi luându-şĭ pălăria cea lată în mână.

Dar cândŭ se vĕḑu faţă în faţă cu domnitoriulŭ întregeĭ lumĭ, îlŭ cuprinse o simţire ne maĭ cunoscută. Obrajiĭ i-se rumeniră şi vócea nu-lŭ maĭ slugăria. Părea că nu maĭ scie de sine.

Cesarulŭ Tiberiŭ îlŭ cunoscu şi-ĭ aruncă o privire înfuriată. Acésta îlŭ trezi din amorţire. Augustŭ privi la elŭ maĭ multŭ cu mirare şi cu milă şi se îndoia parcă de mintea luĭ, dacă e sănĕtósă. Acum se trezi tinĕrulŭ pre deplinŭ din confusia de maĭ înainte şi pricepu seriositatea momentuluĭ.

„Ĭertă, mărite împĕrate!" ḑise elŭ şi se închină adâncŭ. „Eŭ vinŭ cu o comisie pre sama Cesaruluĭ Tiberiŭ. — Nobile dómne! Aicĭ e fiĭca luĭ Crispŭ, după cum aĭ poruncitŭ!" ḑise îndreptându-se cătră Tiberiŭ.

Pre trăsăturele posomorîte ale acestuia se ivi unŭ surisŭ reţinutŭ.

„Bine! Dacă e aicĭ, să vorbéscă cu prefectulŭ Seĭanŭ. Acela îĭ va da deslușirile de lipsă."

Prin creeriĭ tinĕruluĭ treceaŭ într'aceea miĭ de gânduriĭ. Óre să fie sositŭ alevea óră, ca să propună împĕratuluĭ propria sa afacere? De câte oriĭ nu s'a gânditŭ şi elŭ singurŭ şi împreună cu elŭ mamă-sa la o convorbire cu împĕratulŭ, cu împĕratulŭ acela, care a osîndituŭ la mórte pre vĕrulŭ luĭ şi a esilatŭ din Roma pre unchiulŭ luĭ, apoĭ ĭ-a răpitŭ averea strămoşéscă şi a înavuţitŭ cu ea pre unŭ favoritŭ alŭ sĕŭ. Étă acum ocasia, ce aşa de multŭ a doritŭ'o. A doua óră nu i-s'ar maĭ fi datŭ. Tinĕrulŭ sta locului, ca şi cândŭ ar fi prinsŭ rădăcinĭ.

„Maĭ înţelesŭ?" îĭ ḑise Tiberiŭ cu mânie. „Păşesce în lăturĭ!"

Paulŭ se mişcă din locŭ închinându-se, dar în acela-şĭ timpŭ aruncă împĕratuluĭ o privire rugătóre.

„Tu maĭ aĭ ceva — spune, care-ţĭ este rugarea?" îĭ ḑise Augustŭ aşa de prietinesce, cum nu s'ar fi aşteptatŭ nicĭ odată.

„Aşĭ vre să-ţĭ spunŭ, mărite împĕrate," ḑise Paulŭ încurajatŭ, dar faţa i-se făcu palidă ca a unuĭ mortŭ, „aşĭ vre să-ţĭ spunŭ, că moşiile tatâluĭ meŭ, ce suntŭ aicĭ în apropiere, după lupta dela Filipi ĭ-s'aŭ luatŭ şi s'aŭ împărţitŭ la străinĭ. Eŭ cutezŭ a apela la bunătatea şi iubirea ta de dreptate, ca să mi-le daĭ ĕrăşĭ, căcĭ suntŭ singurulŭ fiŭ alŭ tatâluĭ meŭ."

„Aşa e, tinere!" ḑise împĕratulŭ cu bunăvoinţă. „În vremea aceea Italia jumătate şĭ-a schimbatŭ proprietariĭ. Atâtea moşiĭ aŭ ajunsŭ în mânĭ străine. Dar spune-mĭ, aşa e, că tatâlŭ tĕŭ s'a luptatŭ pentru Brutŭ?"

„Pentru tine, împĕratulŭ meŭ, pentru tine s'a luptatŭ elŭ!" răspunse Paulŭ.

„Atunci nu pricepŭ, cum s'a întîmplatŭ lucrulŭ acela! Dar tu trebue să-ţĭ cerci dreptulŭ pre calea judecătorieĭ."

Precândŭ vorbiaŭ, se maĭ apropiară câteva persóne de împĕratulŭ. Eraŭ Seĭanŭ, Cneiŭ Piso şi unŭ sclavŭ, care aducea unŭ porumbŭ în mână.

Augustŭ luă paserea din mâna sclavuluĭ. Animalulŭ purta la gâtŭ o hârtie împăturată. „Póte din Iliria," murmură desfăcêndu-o.

O tăcere adâncă se făcu, pre cândŭ descifra împĕratulŭ scrisórea.

Dela o vreme Augustŭ murmură: „Italia e în primejdie! Dar Germanicŭ va isprăvi cu eĭ. — Vaĭ, legiunile mele! Vare, dă-mĭ înapoĭ legiunile mele!"

În acela-şĭ momentŭ se auḑi din depărtare unŭ sgomotŭ mare, ce totŭ maĭ multŭ crescea şi ţinu câteva minute.

„E Cesarulŭ Germanicŭ călare şi aclamatŭ de mulţime," ḑise Seĭanŭ neîntrebatŭ.

Faţa luĭ Tiberiŭ se aprinse. Acum îşĭ îndreptă privirea spre Cneiŭ Piso.

Câteva secunde se oprise împĕratulŭ gânditorŭ, apoĭ plecară.

Paulŭ numaĭ acum îşĭ veni ĕrăşĭ în fire. Privi în jurŭ. Lângă elŭ eraŭ Seĭanŭ şi Piso, ĕr colo lângă palaţŭ era Benigna, ce totŭ aştepta.

Se apropiă de Seĭanŭ şi-ĭ atinse braţulŭ ḑicêndŭ: „Fata luĭ Crispŭ a venitŭ, după cum aĭ cerutŭ, şi aştéptă îndrumările tale."

„Să spună logodniculuĭ sĕŭ, că pentru ca elŭ să-şĭ dobândéscă libertatea, nu se cere alta dela elŭ, decâtŭ numaĭ să dreseze la călăritŭ unŭ calŭ pre sama Cesaruluĭ. Se întrebe în palaţŭ de Claudiŭ şi şi-lŭ va găsi, — eŭ am alte afaceriĭ şi nu mĕ potŭ interesa de sclaviĭ şi de dragostea lorŭ."

Şi cu acestea generalulŭ împreună cu Cneiŭ Piso porniră maĭ departe. Faţa luĭ se îmbrăcă într'unŭ surisŭ hîdŭ şi demonicŭ.

Paulŭ grăbi acum la Benigna.

Chiar bătea în pórta palaţuluĭ luĭ Marmura, cândŭ cele dóuĕ aripĭ ale porţiĭ se deschidŭ, şi se ivescŭ treĭ bărbaţĭ. Pre feţele lorŭ se vedea fórte bine, că vinŭ de lângă sticlele cu beutură. Paulŭ şi Benigna s'aŭ trasŭ cu modestie la o parte şi priviaŭ înmărmuriţĭ la feţele aprinse ale domnilorŭ îmbrăcaţĭ în haĭne fórte preţióse. Paşiĭ lorŭ eraŭ nesiguriĭ, piciórele li-se clătinaŭ. Vorbiaŭ şi rîḑeaŭ tare.

„Dar voĭ ce staţĭ aci gură căscată? Ce voiţĭ?" întrebă unulŭ.

„Fata acésta vine la porunca Cesaruluĭ," ḑise Paulŭ.

„A cărui Cesarŭ?"

„A luĭ Tiberiŭ Claudiŭ Nero."

„Ce? La a luĭ Biberiŭ Caldiŭ Mero? [1]) Cum e numaĭ ḑicala aceea?"

„Ebrius e quo semel factus est," ḑise unulŭ dintre ceĭalaliţĭ doĭ. Era Luciŭ Piso, loctiitoriulŭ Romeĭ. „Da, numaĭ odată s'a îmbetatŭ — de cândŭ s'a îmbetatŭ maĭ pre urmă! Ha ha ha!"

Toţĭ, carĭ eraŭ de faţă, şi sclaviĭ şi gardiştiĭ pufniră în rîsete. Luĭ Paulŭ îĭ venia să nu crédă urechilorŭ sale.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Uniriĭ". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică*. Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieriĭ în cercuriĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Uniriĭ"*. 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

[1]) Suetoniŭ, Pliniŭ şi Seneca spunŭ, că aşa îlŭ batjocoriaŭ pre Tiberiŭ. Biberiŭ dela bibere = a bé. Caldiŭ dela callidus — caldŭ, şi Mero dela merus = nemestecatŭ.

Economie.

Procurarea pădureţilorŭ pentru ultuitŭ. Este cunoscutŭ, că din semînţa celorŭ mai multe speciĭ de pomi nobilĭ nu resărŭ érăşi pomi nobilĭ, ci resărŭ pomi pădureţĭ. Dacă voimŭ să nobilitămŭ unŭ pădureţŭ, trebue să-lŭ ultuimŭ cu unŭ surcelŭ (orĭ mugurŭ) tălatŭ din cutare pomŭ nobilŭ. Mulţi credŭ, că orĭ ce pădureţŭ se póte nobilita cu succesŭ; lucrulŭ însă nu stă chiarŭ aşa. În alegerea pădureţuluĭ saŭ subĭectuluĭ de nobilitatŭ încă trebue să fimŭ cu atenţiune, ca acela să fie sănĕtosŭ. Ca subĭectulŭ de nobilitatŭ să se pótă numi sănĕtosŭ, trebue a) să aibă rădăcinĭ bune, şi b) sa pótă circula în elŭ sucŭlŭ libĕrŭ.

a) Fiesce cine scie, că unŭ arbore fără rădăcinĭ nu se póte nutri. Dacă rădăcinile suntŭ slabe, atuncĭ e slabă şi vegetaţiunea, şi pomulŭ cu rădăcinĭ slabe nicĭ odată nu va da proprietariuluĭ ródă mulţămitóre. Putemŭ dice, că pomulŭ cu rădăcinĭ slabe nicĭ nu se plătesce să-lŭ ultuéscă omulŭ. Pomologiĭ ceĭ bunĭ sciŭ produce şi pădureţĭ cu rădăcinĭ bune. Spre scopulŭ acesta se recere mai alesŭ, ca pămîntulŭ şcóleĭ de pomăritŭ să fie săpatŭ destulŭ de afundŭ şi bine lucratŭ, ca astfelŭ rădăcinile să nu fie împedecate în desvoltarea lorŭ naturală. Pădureţiĭ resăriţĭ din semînţă suntŭ de a se preferi celorŭ eşiţĭ din rădăcina altuĭ pomŭ mai bĕtrânŭ.

b) Necorĕspunzĕtorĭ pentru ultuire nu suntŭ numaĭ pomiĭ cu rădăcinĭ slabe, ci şi aceia, în carĭ este împedecată s'aŭ orĭ şi în ce modŭ îngreunată circulaţiunea sucurilorŭ.

Botaniciĭ afirmă, că circulaţiunea sucurilorŭ dela rădăcină spre ramurĭ şi întorsŭ se întîmplă pre sub scórţă, decĭ vĕtĕmarea scórţeĭ împedecă saŭ celŭ puţinŭ conturbă circulaţiunea regulată a sucurilorŭ. Cândŭ circulaţiunea sucurilorŭ, prin carĭ se nutresce pomulŭ, este împedecată şi conturbată, pomulŭ începe a se veştedi şi eventualŭ se uscă. Că óre sănĕtósă este scórţa, în cele mai multe casurĭ se cunósce de pre cóje (epidermă). La pădureţulŭ tinĕrŭ, a cărŭi cóje este crepată, uscată, sbîrcită orĭ altcum vĕtĕmată, saŭ nu-ĭ netedă şi unsurósă, se póte conchide, că scórţa încă este vĕtĕmată, şi unŭ atare subĭectŭ nu este corespunzĕtoriŭ pentru ultuitŭ. — Cumcă pădureţiĭ, a cărorŭ scórţă e vĕtĕmată, nu suntŭ destulŭ de corespunzĕtorĭ pentru ultuitŭ, s'a probatŭ pre cale esperimentală; anume dintre pomiĭ tinerĭ bătuţĭ de grindină în anulŭ precedentŭ ultuiriĭ aprópe la 50% nu s'aŭ prinsŭ. Pădureţulŭ, pre care voimŭ a-lŭ nobilita, să nu fie mai bĕtrânŭ de 2—3 aniĭ, să aibă trunchiŭ netedŭ şi dreptŭ, ramulŭ principalŭ să fie bine desvoltatŭ, ĕră ramiĭ laterali să fie puţinĭ şi mai subţirĭ cu multŭ decâtŭ celŭ principalŭ.

Loculuĭ de unde se aduce pomulŭ selbaticŭ, încă meritŭ o deosebită atenţiune. Mai bine este dacă e cu putinţă, a procura subĭectulŭ de ultuitŭ din unŭ locŭ asemenea celuĭ, în care dorimŭ a-lŭ străplânta. Dacă se străplântă pădureţulŭ din locŭ rĕŭ în bunŭ, se aclimatisézăcurêndŭ, din contră mutatŭ din locŭ bunŭ în locŭ rĕŭ numaĭ cu anevoe se dedă.

Cine doresce să aibă subĭecte de nobilitatŭ, are să-şi formeze însu-şi şcóla de pomăritŭ. Formarea acesteĭ şcóle nu costă multŭ. Se sapă bine şi afundŭ câţi-va metri de pămîntŭ — bună-óră ca unŭ stratŭ — şi se samănă tómna cu simburĭ de póme, şi din aceştia pre lângă grija cuvenită se producŭ ceĭ mai bunĭ pădureţĭ pentru nobilitatŭ.

Spre a scuti de putrejune pariĭ de vie celŭ mai simplu mijlocŭ este următoriulŭ: Într'o bute veche înfundată numaĭ la unŭ capŭ orĭ într'o cadă se tórnă soluţiune de vitriolŭ de aramă, cam până la înălţime de 40—50 cm. Soluţiunea se prepară punêndŭ în 1 hl. de apă 2—3 kg. de cristalŭ de vitriolŭ de aramă. Pariĭ cu capĕtulŭ, ce are să vină în pămîntŭ, se móie în acéstă soluţiune lăsându-se în ea, până ce soluţiunea îĭ străbate bine. Câtŭ timpŭ să rĕmână pariĭ în soluţiune, depinde dela grosimea lorŭ şi dela densitatea lemnuluĭ. Cu câtŭ e parulŭ mai grosŭ şi de lemnŭ cu ţĕsătură mai dĕsă, cu atâta se lasă mai multŭ în apă. Pentru pariĭ mai micĭ e de ajunsŭ să rĕmână 2 sĕptĕmâni, ceĭ groşĭ potŭ rĕmâné şi 4 sĕptĕmâni. Partea paruluĭ, ce nu vine în pămîntŭ, nu este de lipsă să se móie în soluţiune, căcĭ aerulŭ şi aşa nu-ĭ putredesce uşorŭ. După ce s'a scosŭ din soluţiunea de vitriolŭ unŭ rîndŭ de parĭ, se potŭ pune alţiĭ. Pariĭ se potŭ folosi în vie îndată după ce aŭ sbeutŭ soluţiunea de vitriolŭ. Uniĭ suntŭ de părere, că pariĭ ţinŭ mai multŭ, dacă după scóterea lorŭ din soluţiunea de vitriolŭ se móie în lapte de varŭ. Mijloculŭ acesta practicŭ nicĭ nu costézămultŭ.

Cursurĭ pentru ultuirea de vie. Ministrulŭ de agricultură, ca proprietariĭ şi cultivătoriĭ de viĭ să-şi câştige praxă şi desteritate în ultuire, a dispusŭ şi în anulŭ acesta să se ţină în lunile Martiŭ, Aprile, Maiŭ şi Iuniŭ cursurĭ de ultuitŭ. Cursurile se vorŭ ţiné la şcólele de vieritŭ din Pesta, Erdŏszeg, Tarczal, Ménes, Pojon şi Tapolcza, precum şi la şcólele de viţă americană din Pauliş-Baraczka, Căreiĭ-mariĭ, Peér, Szendrŏ, Alba-regală şi Biserica-albă. Pre lângă aceea docenţiĭ ambulanţi de vinicultură vorŭ ţiné cursurĭ şi în acele comune din cercululŭ lorŭ, unde se va afla materialŭ de lipsă pentru ultuitŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 8 Mart. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.80
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	123.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.75
Bonurĭ rurale ung.	96.—
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	101.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	152.75
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	145.50
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.50
« « aurŭ austriacă	117.75
Losurile austr. din 1860.	168.50
« Vieneĭ	176.—
Acţiunile bancheĭ austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	402.25
« « « « austr.	340.90
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncheĭ ipot. ung.	131.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.62
Mărcĭ 100 imp. germane	59.20
Londra 10 Livres sterlingĭ	121.10

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 3.80, sĕcară fl. 3.— până 3.25, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 2.80 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunzĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 72—1893. (16) 2—3

Edictŭ.

După ce Iuliana Manŭ, r. Fejérvári gr. cat. din Blaşiŭ-opidŭ, soţia legiuităluĭ Ioanŭ Turcu gr. cat. din Blaşiŭ-opidŭ, de 22 aniĭ şi-a părăsitŭ pre legiuitulŭ seŭ bărbatŭ şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citézăca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dî să se presentéze înaintea subscrisuluĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contra eĭ se va pertracta şi decide şi în absenţa eĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr.-cat. de I. instanţă alŭ protopopiatuluĭ Blaşiuluĭ.

Blaşiŭ în 24 Februariŭ 1893.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. protop. preşed. for. matrm.

Depositŭ de ape minerale în Blaşiŭ.

Aducŭ la cunoscinţa P. T. publicului, că în farmacia mea ţinŭ în depositŭ apele minerale din patrie şi străinătate înşirate mai la vale şi le vîndŭ în sticle singuratice orĭ în lădĭ de câte 25 sticle.

Apă acră **Agnes**
Apă acră de **Borszék**
Apă acră de **Belin**
Apă amară de **Buda** { a) din isvorulŭ *Hunyadi* / b) „ „ *Franciscă I.* / c) „ „ *Rákoczy*
Apă acră de **Előpatak**
Apă ferósă de **Franzensbad**
Apă acră de **Giesshübl**
Apă de **Gleichenberg** din isvorulŭ *Constantin*
Apă de **Karlsbad** din *Sprudel* şi *Mühlquelle* (isvórĕ)
Apă de **Krondorf**
Apă arseno-ferósă de **Levico**
Apă minerală **Margit** (*Selters* ungurescŭ)
Apă de **Marienbad**
Apă acră sulfurósă de **Parád**
Apă acră de **Répát**
Apă arseno-ferósă de **Roncegno**
Apă acră lithiósă **Salvator**
Apă acră de **Selters**
Apă iod-bromósă de **Hall**

mai departe

Sare Moor de Franzensbad, Sare şi pulvere spumegătóre de Karlsbad.

Blaşiŭ în 1 Martiŭ 1893.

Carolŭ Scnieszl,
farmacistŭ.

(17) 1—5 **Cu catalóge de pretiuri servesou la dorintia.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 18 Martie 1893. Numĕrulŭ 11.

În prejma alegerii.

Ne-amŭ ocupatŭ în numĕrulŭ trecutŭ de circulara, prin care se convócă clerulŭ archidiecesanŭ la sinodulŭ electoralŭ din 16 Aprile a. c.

Atunci însă amŭ consideratŭ circulara acésta numai din acele puncte de vedere, cari ni-le-a impusŭ fóea braşovénă, pre cândŭ acum vremŭ să o considerămŭ din acele puncte de vedere, cari resultă din cuprinsulŭ ei.

Fórte instructivŭ actŭ este circulara din cestiune pentru cei ce vreŭ să înveţe dintr'însa.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ, după ce a vĕdŭtŭ, că Maiestatea Sa concede numai *candidarea,* aşa precum fusese la anulŭ 1868, a voitŭ să salveze celŭ puţinŭ aceea, ce se póte salva pre basa hotărîrii preaînalte, care pentru casulu presentŭ nimeni nu o mai putea schimba.

Nu sufere adecă îndoélă, că Archidiecesa este în prima linie interesată, că cine să fie viitoriulŭ Mitropolitŭ, şi că prin urmare voinţa ei trebue să se valideze mai multŭ la proxima alegere saŭ mai bine ţicêndŭ candidare. Acéstă împrejurare se vede, că a determinatŭ şi pre Consistoriulŭ archidiecesanŭ a accentua în corespondinţa sa cu Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, că la proxima alegere *„clerulŭ archidiecesanŭ ar trebui să-şi trimiţă deputaţii sĕi după cele 39 tracturi protopopesci, ce aŭ esistatŭ în anulŭ 1868“*, şi nu după cele 32 tracturi, ce esistă astăţi, ér *„candidarea trebue să se facă astfelŭ, încâtŭ faţă cu tóte treĭ persónele, ce aŭ să intre în numĕrulŭ ternariŭ, să se pótă validita deplinŭ voinţa şi dorinţa maiorităţiĭ clerului alegĕtoriŭ“*.

Însă Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică nu a luatŭ în considerare o dorinţă atâtŭ de drépta şi ecuitabilă. Şi óre putut'a avé Ministrulŭ vre-unŭ motivŭ *justŭ* pentru a se opune aceleĭ dorinţe?

Noi credemŭ, că nu. Căci dacă ne-ar ţice cineva, că Ministrulŭ a trebuitŭ să se ţină de praxa de până acum, în sensulŭ căreia numai tracturile protopopescĭ *esistente* aŭ fostŭ îndreptăţite a se representa la alegere, atunci îndată se ivesce întrebarea, că pentru ce nu a concesŭ dlŭ Ministru, ca şi diecesa Lugoşuluĭ să participe după numĕrulŭ tracturilorŭ protopopescĭ *esistente* astăţi, cari suntŭ *şese* în comitatulŭ Hunedórei, şi pentru ce o silesce a lua parte la alegere numai după cele patru tracturi, cari aŭ esistatŭ la anulŭ 1868, precândŭ pre archidiecesă o silesce să ĭea parte la alegere după numĕrulŭ tracturilorŭ de astăţi, cari suntŭ numai 32, şi nu după numĕrulŭ tracturilorŭ dela 1868, cari aŭ fostŭ 39.

Contraţicerea acésta arată până la evidenţă, că Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică nu a lucratŭ după unŭ principiŭ determinatŭ, ci a urmăritŭ numai unŭ singurŭ scopŭ, ca adecă să micşoreze câtŭ se póte mai tare influinţa alegĕtorilorŭ archidiecesani la viitórea alegere. Elŭ scie fórte bine, că pre toţi Românii îi interesézĕ alegerea viitoriuluĭ Mitropolitŭ, dar pre nimeni în mĕsură aşa de mare, ca pre membriĭ archidieceseĭ nóstre, cărora viitoriulŭ Mitropolitŭ are să le fie episcopŭ, adecă principe în totŭ ce se ţine de binele lorŭ spiritualŭ, culturalŭ şi în parte chiar şi materialŭ, şi pentru aceea clerulŭ archidieceseĭ nu va întimpina actulu alegeriĭ cu unŭ felŭ de nepăsare şi uşurătate, precum, nu ţicemŭ, că o vorŭ face, dar că o potŭ face alţiĭ mai puţinŭ interesaţi, ci se va cugeta de ţece orĭ, cuĭ să-şĭ dea votulŭ, pentru ca să-şĭ capete unŭ Archiereŭ după voea luĭ Dumneţeŭ şi vrednicŭ următoriŭ alŭ glorioşilorŭ antecesorĭ, cari aŭ ocupatŭ şi ilustratŭ până acuma scaunulŭ din Blaşiŭ.

Totŭ pentru ca să paraliseze influinţa alegĕtorilorŭ din Archidiecesă, nu s'a învoitŭ Ministrulŭ nicĭ la aceea, ca fiesce care alegĕtoriŭ să voteze pentru treĭ candidaţi la scaunulŭ mitropolitanŭ. Elŭ adecă scie bine, că clerulŭ archidiecesanŭ, dacă fiesce care alegĕtoriŭ votézĕ numai pentru o singură persónă, uşorŭ se póte împărţi cu voturile sale, aşa încâtŭ cu puţine dintre voturile alegĕtorilorŭ din dieceseleu sufragane să ajungă între candidaţi şi vre-o persónă, care să nu fi căpĕtatŭ nicĭ unŭ votŭ dela clerulŭ archidiecesanŭ, şi să nu fi fostŭ doritŭ de maioritatea alegĕtorilorŭ.

Sciindŭ acum, ce vre Ministrulŭ

Feuilleton.

Slujba cea mai înaltă.

O istorie din Spania.

(Fine.)

De cândŭ contele S. ceruse mâna luĭ Carmen, de atuncia Carmen şi sfetnica eĭ Ciriaca în tótă ţiua, ce o da bunulŭ Dumneţeŭ, speraŭ, să soséscă o solie regéscă şi să intre prin pórta caseĭ parochiale dela biserica sfinteĭ crucĭ, ca să cĕră mâna frumósei Carmen pre sama vre unuĭ prinţŭ. Dar trecură ţile şi sĕptĕmâni şi luni şi anĭ, şi solia totŭ nu maĭ sosia. Carmen a ajunsŭ într'aceea pre pragulŭ anuluĭ alŭ dóuĕţecĭ şi cincilea, şi nicĭ macarŭ unŭ ministru fără portofeuille nu s'a aprinsŭ de iubirea nepoteĭ parochuluĭ dela biserica sfinteĭ crucĭ.

Indisposiţia, ce I-o producea mersulŭ acesta alŭ lucrurilorŭ, nu era de aşa, ca să-ĭ potenţeze frumseţa. O durea inima, cândŭ vedea, cum se împuţinaŭ adoratoriĭ eĭ, şi sosi şi ţiua, în care sermana Carmen putea să cutriere jumătate Madridulŭ, fără că macarŭ unŭ Andalusianŭ de pre arena luptelorŭ cu taurĭ să se oprescă şi să suspine: „Dómne, câtŭ este de frumósă!“

Chiarŭ şi Ciriaca începea a-şĭ perde credinţa în profeţia ţiganeĭ. Cu tóte acestea ţicea cătră Carmen: „Nu despera, draga mea! Dór şi acum eşti încă destulŭ de tinĕră şi frumósă. Adevĕratŭ că dacă o femee ajunge la vrîsta de dóuĕţecĭ şi cincĭ anĭ, de comunŭ începe a se pogorî pre povîrnişŭ la vale. Dar unde a fostŭ multŭ, multŭ şi rĕmâne. N'aĭ de ce să desperezĭ, numai câtŭ de aci încolo n'aĭ să te împodobescĭ aşa de multŭ ca până acumŭ.“

Într'o ţi, cândŭ parochulŭ era bine dispusŭ, se apropiă Carmen de elŭ cu multă gingăşie şi ţise: „Unchiule dragă, maĭ fost'aĭ pre la contele S.?“

„Înainte de asta cu câteva ţile.“

„Nu s'a însuratŭ încă?“

„Nu!“

„Dómne mulţămescu-ţi! Ce nebună am fostŭ eŭ atuncĭ, cândŭ n'am vrutŭ să mĕ ducŭ după elŭ!“

„Taci, nu maĭ grăi despre lucrulŭ ăsta! Staŭ să-mĭ smulgŭ pĕrulŭ de nĕcasŭ, cândŭ mĕ gândescŭ la nebunia ta.“

„Şi n'a maĭ grăitŭ contele despre mine?“

„Nu te-a maĭ amintitŭ nicĭ macarŭ cu unŭ cuvîntŭ. E cu multŭ maĭ ambiţiosŭ, ca să nu privéscă corfa ta de o vătĕmare.“

„Aĭ tótă dreptatea, eŭ parcă atuncĭ nu eram cu mintea întrégă.“

„Va să ţică, tu astăţi te-aĭ duce după elŭ?“

„Da. Unchiule dragă, dta mĕ iubescĭ aşa de multŭ, îmĭ dorescĭ aşa de multŭ fericirea. Aĭ puté aminti vre odată aşa numaĭ ca din întîmplare numele meŭ, cândŭ petrecĭ la contele. Pre lângă isteţimea dtale —“

„Fată, ce-ţĭ trece prin minte? Afli tu, că ar fi cuviinciosŭ, ca eŭ să mĕ ducŭ, să-ĭ oferescŭ mâna ta?“

„Nu, nu aşa, unchiule! Dar aĭ puté sonda terenulŭ; dór îşĭ va aduce contele aminte de aceea, că m'a peţitŭ. Du-te, unchiule, dta eştĭ chiarŭ omulŭ spre a isprăvi lucrulŭ ăsta.“

„Nu mĕ lăsa, Dómne! Femeile acestea suntŭ sucite la capŭ! Bine, fĕtulŭ meŭ, voiŭ cerceta pre contele şi dându-mi-se ocasie îĭ voiŭ grăi de tine. Voiŭ vedé îndată, ce maĭ ţice inima luĭ.“

Şi în ceea ţi parochulŭ s'a şi dusŭ la palaţulŭ conteluĭ. Acesta îlŭ primi fórte prietinosŭ. „Mĕ bucurŭ fórte, părinte, că aĭ venitŭ chiarŭ astăţi la mine. Am cumpĕratŭ o statuă fórte frumósă pre sama ca-

ușorŭ ne putemŭ orienta cu privire la ceea ce trebue să facemŭ cu toții.

Noi credemŭ, că toți alegĕtorii aŭ cu multŭ mai adâncă iubire de biserică și de némŭ, decâtŭ să facă ceva, ce ar puté duce apa pre móra Ministruluĭ.

Noi suntemŭ convinși, că și în preoțimea din diecesele sufragane se află unŭ simțĕmîntŭ de dreptate și ecuitate cu multŭ mai viŭ, decâtŭ să nu țină contŭ de dorințele cleruluĭ și poporuluĭ archidiecesanŭ, pentru care aŭ să alégă și eĭ archipăstoriŭ.

Basați pre acéstă convingere sperămŭ, că alegĕtorii nu se vorŭ angaja nicĭ pre o parte nicĭ pre alta până la prediua alegerii, cândŭ în comună și frățéscă înțelegere vorŭ stabili o procedură înțeléptă, care să asigure alegerea unorŭ candidați capabili a conduce biserica nóstră în grelele împrejurări de astădi, și voiți de maloritatea absolută a alegĕtorilorŭ. Votarea are să fie secretă, și așa nicĭ unŭ alegĕtoriŭ nu se póte teme, că dacă și-a datŭ votulŭ sĕŭ, precum pretindŭ interesele bisericeĭ și némuluĭ nostru, va puté să sufere vre-o neplăcere.

Cu deosebire rugămŭ pre clerulŭ nostru, ca la alegerea deputaților să fie cu fórte mare luare aminte. Ómenĭ cu frica luĭ Dumnedeŭ, cu caractĕrŭ solidŭ, cu judecată liniștită, și înzestrați cu frumósa vîrtute a prudinței, trebue să fie aceia, carĭ aŭ să represente clerulŭ la sinodulŭ electoralŭ. Astfelŭ de ómenĭ tot-deuna se potŭ înțelege frățesce și potŭ face o alegere, care să corĕspundă tuturorŭ așteptărilorŭ juste ale cleruluĭ și poporuluĭ nostru și să întimpine și aprobarea cercurilorŭ mai înalte, ce aŭ să mai hotăréscă după închiarea sinoduluĭ electoralŭ.

Privirea tuturorŭ Românilorŭ va fi ațintită în 16 Aprile spre Blașiŭ. Toți aștéptă să vadă, că óre este clerulŭ nostru de astădi demnŭ următoriŭ alŭ cleruluĭ de mai înainte, care a înzestratŭ biserica și respective archidiecesa nóstră cu atâția archiereĭ glorioși? Toți dorescŭ să vadă, că óre este și astădi clerulŭ nostru atâtŭ de maturŭ și atâtŭ de ridicatŭ prin adevĕrata cultură, încâtŭ să scie cumpeni tóte împrejurările și salva tóte interesele marĭ bisericescĭ, culturale și chiar naționale, legate de persóna viitoriuluĭ Mitropolitŭ?

Noi credemŭ, că clerulŭ nostru se va afla și de astă-dată la înălțimea chemariĭ sale sublime și nu va perde din vedere mărirea luĭ Dumnedeŭ, înflorirea sfinteĭ biserice, și prosperarea nóstră culturală și națională.

Dar fiindŭ că clerulŭ nostru nu póte fi nepăsătoriŭ față cu împrejurarea, că dreptulŭ electoralŭ nu este regulatŭ nicĭ până în diua de adĭ, precum pretindŭ principiile de dreptate și ecuitate, noi sperămŭ, că acelŭ clerŭ va afla modulŭ celŭ mai potrivitŭ, în care să pretindă regularea acestuĭ dreptŭ și estinderea luĭ la completarea tuturorŭ scaunelorŭ episcopescĭ din provincia nóstră mitropolitană, căcĭ între împrejurările de astădi, ce devinŭ totŭ mai nefavorabile pentru noĭ, numai așa putemŭ aședa în scaunele archiereschĭ bărbați devotați cu trupŭ și sufletŭ bisericeĭ și națiuniĭ.

Românii și „liberalismulŭ". — Mai în dilele trecute în colónele „Unirii" s'a făcutŭ „Gazeteĭ" imputarea meritată, că ocupându-se de cestiunile bisericeĭ românescĭ unite, tóte apreciările sale și-le baséză pre neadevĕrurĭ istorice escusabile în trecutŭ, însă neescusabile astădi. Și ca o consecință firéscă s'a făcutŭ „Gazetei" atunci pre dreptulŭ și imputarea, că a rĕmasŭ cu 30—40 de anĭ înderĕptŭ de ceealaltă lume inteligentă.

În Nr. 44 a. c. însă „Gazeta" arată destulŭ de învederatŭ, că nu numaĭ pre terenulŭ istorico-bisericescŭ, ci și pre terenulŭ istorico-politicŭ a rĕmasŭ cu vre-o câteva decimĭ de anĭ înderĕptulŭ progresuluĭ timpuluĭ. Ne spune adecă „Gazeta" în numĕrulŭ amintitŭ, că Româniĭ nicĭ odată nu vorŭ puté adera la tendințele îndreptate în generalŭ în contra liberalismuluĭ politicŭ. Ceea ce va să dică, „Gazeta" ridică și astădi sistemulŭ politicŭ numitŭ cu numele fórte frumosŭ de „liberalismŭ" la rangulŭ de sistemŭ politicŭ naționalŭ românescŭ, ca înainte de asta cu câteva decĭ de anĭ.

Consideratŭ liberalismulŭ ca o trăsătură de caractĕrŭ a individuluĭ, este una din vîrtuțile cele mai frumóse, ce potŭ să împodobéscă pre unŭ omŭ nobilŭ. Și dacă toți ómenii și-ar puté însuși vîrtutea liberalismuluĭ în mĕsura cea mai mare posibilă, atuncĭ pămîntulŭ acesta în multe privințe s'ar preface într'unŭ raiŭ. Cultivarea vîrtuții liberalismuluĭ la poporulŭ românŭ în familie, în școlă, biserică și societate nu póte să lipséscă nicĭ cândŭ din programulŭ nostru culturalŭ, și de sigurŭ nicĭ unŭ Românŭ cu minte nu va puté adera nicĭ odată la tendințele, carĭ ar combate saŭ slăbi vîrtutea acésta în națiunea nóstră.

Deși nu s'a pronunțatŭ, totuși nu credemŭ, că „Gazeta" nu ar fi însufleți ca și noĭ de nobila acéstă vîrtute a liberalismuluĭ și de promovarea eĭ în națiunea nóstră.

Cândŭ însă „Gazeta" în numĕrulŭ amintitŭ se entusiasmézŭ așa tare nu de vîrtutea liberalismuluĭ, ci de nefericitulŭ sistemŭ politicŭ, ce pre nedreptulŭ și per abusum și-a arogatŭ numele de „liberalismŭ" parodiîndŭ prin aceea una din cele mai frumóse vîrtuțĭ, atuncĭ apoĭ suntemŭ necesitați a păși în contra „Gazeteĭ" cu tótă tăria, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că sistemulŭ acesta politicŭ l'a promovatŭ și astădi în 1893 la rangulŭ de sistemŭ politicŭ naționalŭ românescŭ.

Vîrtutea liberalismuluĭ este o vîrtute,

---

pelei mele domestice și suntŭ curiosŭ, să-ți audŭ părerea despre prețulŭ eĭ artisticŭ."

„Cu cea mai mare bucurie staŭ la dispoziția dtale, dle conte. Să vedemŭ! Sciĭ bine, că noĭ preoții la lucrurĭ de acestea ne precepemŭ fórte bine."

Statua era într adevĕrŭ esecutată cu multă artă, și parochulŭ începu a o împărtăși în laudele sale. Statueĭ îĭ lipsiaŭ încă numaĭ haĭnele, cu carĭ Spaniolii se îndatinézŭ a îmbrăca statuele sfinților. Bunulŭ parochŭ cu tóte acestea încă nu aflase ocasie de a grăi conteluluĭ de nepótă-sa.

„Sperŭ, că veĭ prândi astădĭ la mine," dise contele.

„M'așĭ privi de fórte onoratŭ prin acésta, dle conte; dar suntŭ îndatinatŭ a nu prândi fără numaĭ acasă. Nepóta mea este așa de casnică, așa de contopită cu ordinea caseĭ, câtŭ pune pondulŭ celŭ mai mare pre aceea, ca să fimŭ laolaltă la mâncare. Este unŭ felŭ de sclăvie pentru mine, ca să facŭ în punctulŭ acesta miceĭ Carmen pre voe. Dar în dilele nóstre, cândŭ suntŭ așa de rare femeile harnice, retrase, morale și casnice, femeile, ce suntŭ asemenea nepóteĭ mele Carmen, în dilele nóstre bucurosŭ te supunĭ în lucrurĭ de acestea minuțióse voiĭ uneĭ femeĭ împodobite cu însușirile acestea frumóse."

Contele la audulŭ acestorŭ laude ca trase de pĕrŭ deveni cam seriosŭ. Dar îndată își redobândi amabilitatea de mai înainte și suridêndŭ dise: „Dșóra Carmen este fără îndoélă o damicelă vrednică de tótă stima."

„Mĕ rogŭ, dle conte," rĕspunse parochulŭ aprópe amețitŭ de complăcere în arta sa politică macchiavellistică. „Te potŭ încredința, că nepóta mea s'ar bucura de orĭ ce ocasie de a-ți manifesta recunoscința sa pentru buna părere, ce o nutrescĭ despre dînsa."

„De-mĭ va fi ĭertatŭ, mĭ-așĭ lua îndată-și libertatea de a abusa de bunăvoința amabilă a nepóteĭ dtale."

„Mĕ rogŭ, dle conte, nu se póte, ca așa ceva să fie abusŭ."

„Dșóra Carmen, a căreĭ talentŭ și istețime este mare, dór va fi așa de bună să gătéscă haĭnele de lipsă pentru statua asta?"

„O va face cu bucurie nespusă, dle conte," dise parochulŭ, pre cândŭ inima îĭ salta de bucurie. „Chiarŭ în lucrurĭ de acestea se pricepe de minune."

Și parochulŭ dela biserica sfinteĭ crucĭ grăbi acasă. Se minuna însu-și de talentulŭ sĕŭ în specialitatea intrigelorŭ și a apucăturilorŭ diplomatice și ardea de dorulŭ de a aduce nepóteĭ sale vestea, că contele nu nutresce nicĭ o supĕrare asupra eĭ pentru corfa de odinióră, ci din contră se rógă de împărtășitórea corfeĭ, să-ĭ prestea unŭ servițiŭ.

„Triumfŭ, mica mea Carmen, triumfŭ!" Cu cuvintele aceste întimpină pre nepótă-sa. „Arta mea diplomatică a triumfatŭ!"

„Cum, unchiule? Dór m'a cerutŭ érăși?"

„Tóte vorŭ merge bine. Acum de odată te rógă, să-ĭ prestaĭ unŭ servițiŭ prietinescŭ."

„Care ar fi?"

„Să îmbracĭ o statuă prețiósă."

„Nerușinatulŭ și necioplitulŭ de elŭ!" dise Carmen între lacrimĭ. „Nerușinatulŭ de elŭ, cum își rĕsbună. Eŭ să împodobescŭ sfinții?"

* * *

Carmen era de dóue decĭ și șepte anĭ și era și acum nemăritată. Îngrijirea de a împodobi și de aci încolo sfinții, îĭ răpia odihna sufletuluĭ.

Ciriaca s'a lăpădatŭ cu desĕvârșire de credința în profețiĭ de ale țiganelorŭ.

Ea și Carmen intrară odată în bolta, din care parochulŭ cumpĕra cele de lipsă pentru economie. Voiaŭ să cumpere pesce pentru timpulŭ postuluĭ. Galantulŭ negustătoriŭ era de credința, că face reclamŭ mărfurilorŭ sale, dacă face complimente cumpĕrătórelorŭ. Voia să-și cerce și față cu Carmen talentulŭ în acestŭ respectŭ.

„Vomŭ vedé, dacă ne veĭ puté da pesce bunŭ," dise Carmen.

„E minunatŭ de frumosŭ," dise elŭ, „dar firesce că nu e așa de frumosŭ ca dta."

„Du-mi-te cu batjocurile dtale!"

Elŭ puse pre tărabă maĭ multe soluri. Ele nu conviniaŭ femeilorŭ.

„Mi-se, pare, că nu vomŭ face tîrgŭ," observă Carmen.

„O, ce n'așĭ da, dacă chiarŭ noĭ doĭ amŭ puté face tîrgŭ!" îĭ șopti negustătoriulŭ.

„Da voĭ bărbațilorŭ îmĭ sunteți ceĭ adevĕrați," rĕspunse Carmen dându-și tótă silința spre a suride grațiosŭ.

„Și pesce maĭ bunŭ nu aĭ în depositŭ?" întrebă Ciriaca.

„Maĭ bunŭ ca acesta?" dise negustătoriulŭ. „Dór pescele acesta ar puté să se pună pre masă și la ospĕțŭ!"

carea dedă pre individŭ nu numai a da fiesce căruia ceea ce e alŭ luĭ, ci şi a da din alŭ sĕŭ altora, este o vîrtute făcĕtóre de pace. Sistemulŭ politicŭ alŭ liberalismuluĭ chiar din potrivă ridicându egoismulŭ la rangulŭ de principiŭ socialŭ şi de statŭ, este unŭ *bellum omnium contra omnes*. Liberalismulŭ ca vîrtute mângăe şi alină multŭ durerile celorŭ miserĭ şi debilĭ. Liberalismulŭ ca sistemŭ politicŭ dă pre ceĭ slabĭ şi miserĭ pradă celorŭ avuţĭ şi puternicĭ. Liberalismulŭ ca vîrtute nivelézŭ deosebirile prea marĭ de avere şi putere în societate. Liberalismulŭ ca sistemŭ politicŭ în urma luptelĭ între ceĭ puternicĭ şi avuţĭ cu ceĭ slabĭ şi miserĭ, în carĭ tot-deuna aceştia cadŭ şi aceia triumfézŭ, concentrézŭ averea şi puterea totŭ în clase, şi după aceea în mânĭ maĭ puţine.

Nu este lipsă să analisămŭ maĭ departe liberalismulŭ ca vîrtute şi liberalismulŭ ca sistemŭ politicŭ. Se póte vedé şi din analisa acésta scurtă, că celŭ din urmă e o adevĕrată parodie şi travestire a celuĭ dintâiŭ.

Numele frumosŭ sunătoriŭ şi simpaticŭ de liberalismŭ, principiile la prima privire fórte atrăgĕtóre şi chiar pentru aceea înşelătóre ale liberalismuluĭ ca sistemŭ politicŭ, şi în urmă împrejurarea, că liberalismulŭ ca sistemŭ politicŭ încă nu trecuse prin proba timpuluĭ, încă nu a fostŭ făcutŭ aşa dicêndŭ praxa istorieĭ, l-a câştigatŭ la întâia păşire în lume o aşa mare trecere, câtŭ decĭ de anĭ a formatŭ Credeulŭ politicŭ la maĭoritatea covârşitóre a inteligenţeĭ europene.

Trecea liberalismulŭ politicŭ atuncĭ de productulŭ celŭ maĭ coptŭ alŭ cugetărĭĭ politice, ba de productulŭ, decâtŭ care maĭ perfectŭ nicĭ că e posibilŭ. Acésta a fostŭ epoca de aurŭ a liberalismuluĭ ca sistemŭ politicŭ.

Relaţiunile istorice aŭ adusŭ cu sine, de epoca redeşteptărĭĭ nóstre concade cu epoca de aurŭ a liberalismuluĭ politicŭ, câtŭ amîndóuĕ suntŭ ca dóuĕ epoce paralele. A fostŭ decĭ atuncĭ unŭ ce escusabilŭ, că în programulŭ nostru culturalŭ a întratŭ şi liberalismulŭ ca sistemŭ politicŭ, căcĭ altcum amŭ fi avutŭ aparinţa, că ne închidemŭ ochiĭ dinaintea resultatuluĭ celuĭ maĭ strălucitŭ alŭ culturelĭ politice moderne. De aceea pre atuncĭ în tóte acţiunile nóstre politice, în tótă jurnalistica, în tótă conduita bărbaţilorŭ nostri se observa unŭ respectŭ óre care inocentŭ şi sacru faţă cu liberalismulŭ politicŭ. Ba liberalismulŭ politicŭ a făcutŭ asalturĭ, ca să între chiar şi în biserică, care stă susŭ, fórte susŭ preste tóte sistemele politice, ce se pĕrîndézŭ în istorie unele după altele.

Caducitatea însă, căreia e supusŭ totŭ ce e omenescŭ, n'a pututŭ face escepţiune nicĭ cu liberalismulŭ politicŭ. *„Din fruptele lorŭ îi veţi cunósce pre eĭ."* Fruptele, ce le-a produsŭ liberalismulŭ politicŭ în societate, aŭ trebuitŭ să fie termometrulŭ bunătăţiĭ luĭ. De aceea epoca luĭ de aurŭ s'a şi gătatŭ, îndată ce fructele luĭ slabe şi necorĕspundĕtóre aşteptărilorŭ aŭ începutŭ a ieşi la ivélă. De aci încolo ĭ-a fostŭ apoĭ fórte rapidă căderea în epoce din ce în ce totŭ maĭ inferióre, după cum publicŭlŭ se înşela totŭ maĭ tare în bunătatea fruptelorŭ, ce le-a aşteptatŭ dela elŭ. Deplasarea tuturorŭ claselorŭ sociale, derăpănarea proporţiunĭĭ firescĭ între câştigulŭ după lucru şi câştigulŭ după capitalŭ, pauperismulŭ şi proletarismulŭ în intensiune şi dimensiune aşa mare, cum nu-lŭ maĭ arată istoria nicĭ cândŭ, guverne basate pre ficţiunĭ, ca d. e. voinţa poporuluĭ, maĭoritatea poporuluĭ şi altele, împărţirea totŭ maĭ marcată a claselorŭ societăţiĭ numaĭ în avuţĭ şi sĕracĭ, slăbirea totŭ maĭ tare a caracterelorŭ, alergarea febrilă după comodităţĭ şi desfătărĭ trupescĭ, perderea din vedere a intereselorŭ ideale, micşorarea simţĕmîntuluĭ religiosŭ, plutocraţia aşedată în fruntea societăţiĭ spre a o domni cu mână de ferŭ, aceste suntŭ fruptele liberalismuluĭ ca sistemŭ politicŭ, şi amărĕla lorŭ a gustat'o şi o gustă şi astădĭ poporulŭ nostru.

Celŭ dintâiŭ oponentŭ alŭ liberalismuluĭ a fostŭ aşa numita reacţiune a nobilimiĭ feudale. Ea a trebuitŭ însă să amuţéscă, fiindŭ eă n'a purcesŭ din consciinţa publică a poporulnĭ, ci din egoismulŭ uneĭ clase, carea nu se despărţia bucurosŭ de privilegiile, ce le-a avutŭ în detrimentulŭ poporuluĭ. Cu multŭ maĭ puternicŭ decâtŭ reacţiunea nobilimiĭ a fostŭ şi este unŭ altŭ oponentŭ alŭ liberalismuluĭ ca sistemŭ politicŭ. Maĭ puternicŭ, căcĭ a purcesŭ din suferinţa publică a poporuluĭ, care nu maĭ putea suporta tirănia liberalismuluĭ politicŭ. Şi oponentulŭ acesta este socialismulŭ, comunismulŭ şi anarchismulŭ. Oponentulŭ acesta nouŭ, însă monstruosŭ, le-a deschisŭ la fórte mulţĭ ochiĭ, ca să vadă, unde póte liberalismulŭ să ducă societatea. De atuncĭ şirurile adepţilorŭ liberalismuluĭ se răescŭ totŭ maĭ tare pre tótă linia în Europa. Totŭ maĭ generală devine convingerea, că dacă este vorba de mântuirea societăţiĭ omenescĭ de pericululŭ socialistŭ, comunistŭ şi anarchistŭ, atuncĭ societatea trebue să o rumpă de totŭ cu sistemulŭ politicŭ alŭ liberalismuluĭ, şi să fie constituită pre alte base. Legile, ce regulézŭ usura, industria, clasele lucrătorilorŭ şi altele de acestŭ genŭ, suntŭ totŭ numaĭ lovicurĭ, ce le capĕtă liberalismulŭ spre a fi scosŭ afară din societate.

În mijloculŭ confusiunĭĭ, în carea a adusŭ liberalismulŭ societatea europénă, mulţĭ începură a-şĭ arunca privirile către principiile pururea tinere ale Evangeliuluĭ spre a le pune de basă regenerărĭĭ societăţiĭ. Şi astădĭ chiar şi dintre necredincioşĭ suntŭ, carĭ singurŭ principiilorŭ Evangeliuluĭ le prediciŭ viitoriŭ în guvernarea societăţiĭ omenescĭ, fiindŭ că ele singure aŭ totŭ ce e bunŭ în liberalismulŭ politicŭ, şi n'aŭ nimica din ceea ce e rĕŭ în elŭ.

Resultatulŭ privirĭĭ acesteia scurte preste istoria politicelĭ europene din timpulŭ maĭ nouŭ este, că astădĭ liberalismulŭ nicăirĭ în Europa nu maĭ are nicĭ pre departe trecerea, ce o a avutŭ în epoca regenerărĭĭ nóstre.

„Bine dar," replică Ciriaca sarcasticŭ, „grijesce-lŭ pentru ospĕţulŭ dtale."

„Dumnedeulŭ meŭ, eŭ voiŭ rĕmâne holteiŭ," dise neguţătoriulŭ, ér apoĭ şopti dşóreĭ: „Numaĭ pre dta te-aşĭ lua, dacă aĭ voi să viĭ după mine."

Inima dşóreĭ salta de bucurie. „Dar vorbescĭ seriosŭ?" întrebă şi ea încetişorŭ.

Neguţătoriulŭ se spălmîntă. Se temea, că ea va privi lucrulŭ de seriosŭ, şi începu a vorbi despre vreme.

Ciriaca întrebă de preţulŭ pesceluĭ, şi cândŭ îlŭ audi, dise: „Dómne, câtŭ este de scumpŭ? Să mergemŭ, căcĭ vĕdŭ bine, că nu putemŭ face nicĭ unŭ tîrgŭ."

„Aĭ dreptate! Să mergemŭ!" observă Carmen indispusă. Şi se duseră.

Şi ĕră trecu unŭ anŭ, şi apoĭ încă unulŭ, şi Carmen era de dóuĕ decĭ şi nóuĕ şi încă totŭ împodobia sfinţĭ.

Într'o di Carmen vĕdu pre unŭ pantofariŭ tinĕrŭ, cum se opri preste uliţă dela casa parochială şi privia la ferésta eĭ. Ea îşĭ aducea aminte, cum îĭ spunea elŭ odinióră câte unŭ complimentŭ, cândŭ se întîniaŭ pre stradă. Ea trĕmura de bucurie la gândulŭ, că elŭ stă din causa ei acolo josŭ gură căscată. De maĭ multe orĭ observându-lŭ, că se opresce, îşĭ luă mantila şi ieşi sub pretextulŭ, că se duce la biserică. Dar pantofariulŭ nu cuteza, să se apropie de ea. Şi observându-ĭ ea sfiala, spera, că o va peţi acuşĭ în scrisŭ.

Într'o di venindŭ parochulŭ dela biserică acasă dise femeilorŭ: „În timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ avemŭ ospĕţŭ în vecinĭ."

„Cine se cunună?" întrebă Carmen.

„Mica croitoriuluĭ de de-asupra."

„Şi după cine?"

„După pantofariulŭ de dincolo."

Întâia dată în viaţă îşĭ frămînta Carmen mintea şi voia să scie, ce gustŭ are fosforulŭ.

Şi ĕră trecu aprópe unŭ. Ciriaca avea să îmbrace una din statuele madoneĭ din biserica sfinteĭ crucĭ. Într'o diminéţă dise parochulŭ către nepótă-sa: „Va trebui să se renoéscă şi îmbrăcămintea celeĭalalte madone, şi după ce Ciriaca are deja destulŭ de lucru cu ceealaltă statuă, veĭ lua tu asupră-ţĭ lucrulŭ acesta."

„Unchiule, şi dta îţĭ baţĭ jocŭ de mine?" dise Carmen supĕrată.

Bĕtrânulŭ observă numaĭ acum, că nepóteĭ sale nu-ĭ place să împodobéscă sfinţĭ, şi-şĭ dădu tótă silinţa de a-ĭ alunga supĕrarea.

Preste câteva clipite ieşi Carmen cu scopulŭ de a cumpĕra, scie bunulŭ Dumnedeŭ pentru ce, vre-o dece şatule de aprinjóre de cele puturóse.

Neguţătoriulŭ de lemnuşe, pre care-lŭ întîlni maĭ întâiŭ pre stradă, era nespusŭ de nemulţămitŭ cu profesiunea sa, deşi înainte de asta numaĭ cu câte-va dile şi-o alesese urîndu-i-se de urîtŭ şi de fóme. Elŭ a fostŭ maĭ înainte ministrantŭ la parochia sfîntuluĭ Sebastianŭ, şi l'aŭ dimisŭ din slujbă, pentru că acum era chiarŭ prea bĕtrânŭ pentru ea. Pentru ca să-şĭ maĭ alunge supĕrarea, îşĭ făcea hazŭ din aceea, că spunea în trécătŭ complimente frumóse femeilorŭ, celorŭ tinere şi celorŭ bĕtrâne.

„Să trăéscă blondinele!" strigă elŭ, cândŭ vĕdu pre Carmen. „Pentru o blondină ca dta aşĭ trece prin focŭ şi priu apă."

„Ţine-ţĭ înţelepciunea," îĭ dise ea, „şi maĭ bine dă-mĭ dece şatule de aprinjóre din celea maĭ puturóse."

„Pentru Dumnedeŭ! Dór nu cumva vre blondulŭ meŭ îngeraşŭ să-şĭ ĭea viaţa?"

„Nu sciŭ!"

„O, cum te-aşĭ mângâia, de cumva aĭ voi!"

„Cum?"

„Aşa, că te-aşĭ lua!"

Domnişóreĭ Carmen îĭ trecu voea de a cerca gustulŭ fosforuluĭ. Povestiră amîndoĭ maĭ bine de o jumătate de óră.

În ceea di Rufo nu maĭ vindea aprinjóre, şi Carmen vesti unchiuluĭ sĕŭ cu bucurie, că i-s'a ivitŭ unŭ peţitoriŭ, unŭ băĕtŭ bunŭ, despre care s'ar puté primi informaţii la parochia sfîntuluĭ Sebastianŭ.

Informaţiile eraŭ favorabile.

Carmen urgita cununia.

„Tinĕrulŭ acela adevĕratŭ că n'are nicĭ slujbă nicĭ venite," dise unchiulŭ eĭ, „dar voiŭ cerca să-ĭ capĕtŭ vre-o slujbă."

În ceea di sosi parochulŭ în voea cea maĭ bună acasă. Rufo era acolo.

„Rufo, îţĭ aducŭ o veste bună! Bucură-te, omule! De adĭ încolo nu maĭ eştĭ unŭ perdevară. Clopotariulŭ din turnulŭ dela biserica sfinteĭ crucĭ a dimisionată, şi tu îĭ veĭ urma în slujbă şi veĭ avé slujba cea maĭ înaltă în Madridŭ.

„Sfîntă Madonă!" dise Ciriaca. „Profeţia ţiganeĭ s'a împlinitŭ!"

De aceea astădi este unu anachronismu a mai identifica liberalismulu politicu cu programulu nostru culturalu, cum face „Gazeta“. Dacă liberalismulu politicu e după gustulu dinsei, atunci póte să-lu profeseze şi apere şi astădi. Cându însă voesce se-i dea coloritu şi valóre naţională, atunci arată, că nu se póte lăuda cu aceea, că cunósce evoluţiunile, progresele şi ideile politice mai nóue, nici fasele, prin cari a trecutu liberalismulu politicu până astădi, ci trăesce totu în naivitatea pruncieĭ liberalismului, şi în aceea îşi ţine şi pre cetitorii sĕi, ceea ce nu póte fi decâtu păgubitoriu pentru adevĕratulu nostru progresu culturalu.

De ale peregrinajului.

Pregătirile tóte pentru peregrinaju suntu făcute. Tóte cele trebuincióse suntu comandate şi dispuse.

Toţi participanţii la călĕtorie voru avé a conveni în Budapesta la „Hôtel Central“ în apropierea gareĭ centrale, unde îi voru aştepta aranjatorii Luni în 27 a l. c. la 9 óre diminéţa. Consultu ar fi, ca toţi membrii societăţii să se afle în Budapesta încă de Duminecă 26 Martie.

Peregrinii voru primi biletele loru în Budapesta dela aranjatori.

Plecarea va fi în 27 Martie la 2 óre după amédi.

Sosirea în Roma va fi Sâmbătă în 1 Aprile diminéţa.

Pre cale va sta societatea câte o di în Fiume, Venezia şi Florenza.

Bani italienescĭ voru procura aranjatorii şi-i voru pune la dispoziţia călĕtorilorŭ, pentru a-i scuti astfelu de ori ce umblare şi neplăcere.

Societatea va călĕtori cu trenurile ordinare accelerate şi va avé la dispoziţie coupee separate, fiindu astfelu ferite de îmbulduală.

Celealalte notiţe le voru afla participanţii din programulu, ce în puţine dile îlu voru avé la mână.

Le dicemu dar la toţi: *La revedere în Pesta!*

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Memorandele către Monarchu şi guvernu statorite în ultima conferinţă a episcopatuluĭ catolicu suntu deja publicate. În memorandulu către Monarchu se arată, că politica bisericéscă a guvernuluĭ a produsu nelinişte în clerulu şi poporulu catolicu, care privesce în realisarea politiceĭ urmate de guvernu atacarea celoru mai vitale interese ale bisericeĭ. Episcopatulu accentuéză, că cu deosebire în timpulu nostru, cându principiile, ce ameninţă tronurile şi rĕstórnă state, se lăţescu atâtu de înfricoşatu, ar trebui încunjuratu cu precauţiune totu ce slăbesce convingerile religióse ale naţiunilorŭ şi le vatĕmă simţulu moralu. În fine episcopatulu rógă pre Monarchu ca pre patronulu supremu alu bisericeĭ, să delăture îngrijirile guvernuluĭ periculóse pentru biserică şi pentru patrie.

În memorandulu către guvernu episcopatulu catolicu dice, că politica bisericéscă enunţată prin programulu din 21 Novembre a guvernuluĭ actualu a măritu numai agitaţiunea în ţară. Guvernulu în locu de a revoca ordinaţiunea din Februariu şi a modifica § 12 alu Art. de lege 53 din 1868, despre cari recunósce, că vatĕmă dreptulu naturalu alu părinţilorŭ de a dispune cu privire la crescerea religiósă a pruncilorŭ, a primitu în programulu sĕu de reforme încă patru cestiuni, cari jignescu greu interesele religióse şi sociale ale cetăţenilorŭ. Aceste cestiuni suntu matriculele de statu, recepţiunea religiósă a Jidovilorŭ, libertatea religiósă şi căsătoria civilă. Episcopatulu arată I. că prin *ordinaţiunea din Februariu* statulu vatĕmă drepturile bisericeĭ, amestecându-se în afaceri curatu religióse. II. *Matriculele civile* voru costa fórte multu şi nu voru fi conduse aşa acuratu ca cele bisericescĭ, unde preoţii cari le conducu suntu martori oculaţi ai funcţiunilorŭ sacre (botezu, cununie şi înmormintare). III. Ce privesce *recepţiunea Jidovilorŭ*, dacă guvernulu sub aceea înţelege esercitiulu religiuniĭ jidovescĭ în cadrulu legilorŭ, drepturi politice egale cu celalalţi cetăţeni, aceste le aŭ Jidovii deja; dacă înaltulu guvernu voesce a inarticula religiunea jidovéscă între confesiunile recepte astfelu câtu să fie iertată trecerea dela creştinismu la judeismu, la acésta episcopatulu nu se póte învoi. IV. *Libertatea religiósă*, în ce privesce pre individi, există, în ce privesce formarea de societăţi religióse (secte) în viitoriu, episcopatulu o află de periculósă. V. *Căsătoria* este sacramentu, şi ca atare legislaţiunea asupra eĭ compete singuru bisericeĭ.

După principiile căsătorieĭ civile căsătoria este numai o relaţiune de dreptu civilu, care aŭ să-lu reguleze legile statuluĭ. Statulu statorésce modalitatea închiĕriĭ căsătorieĭ, elu hotăresce, cari suntu împedecămintele, şi elu judecă şi în procese divorţiale. Cu unu cuvîntu căsătoria civilă face deosĕbire reală între contractulu matrimonialu şi între sacramentu, cunsiderându sacramentulu ca ceva accesoriu la contractu, pre cându biserica învaţă, că între creştini fiesce care căsătorie validă are caractĕru sacramentalu, aşa câtu între contractulu matrimonialu şi între sacramentu nu este nici o deosĕbire reală. Căsătoria bisericéscă şi cea civilă nici de cum nu se potu compune; cine voesce una, nu voesce pre ceealaltă. S'ar puté întîmpla, ca o căsătorie după legile statuluĭ să se declare disolubilă, după a bisericeĭ de nedisolubilă: cari legi trebue urmate? Biserica nici cându nu a negatu statului dreptulu de a dispune despre efectele civile ale căsătorieĭ. Se mai arată în memorandu, că acolo unde este în vigóre şi căsătoria civilă poporulu se descreştinéză şi mii de pruncĭ rĕmânu nebotezaţi. Ambele memorande suntu subscrise de toţi episcopii catolicĭ din Ungaria.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterile asupra budgetuluĭ de culte punu în o lumină fórte tristă liberalismulu guvernelorŭ ungurescĭ. Csáky spre a-şi escusa neprevederile şi greşala sa prin darea ordinaţiuniĭ din Februariu 1890, se provócă la epistole de ale unorŭ prelaţi catolicĭ, dară nu amintesce despre rĕspunsulu, ce i-l'a datu în acéstă cestiune reposatulu primate Simor. Deputatulu Asbóth neunindu-se cu politica bisericéscă a guvernuluĭ a repăşitu din partidulu guvernamentalu şi în vorbirea sa ţinută la 9 a c. impută guvernuluĭ, că elu strigă, că nu voesce să stea la tocmélă cu Roma, şi totuşi Tisza Kálmán, (care şi acum jócă rola principală în partidulu guvernamentalu,) cându a presentatu proiectulu de lege despre căsătoria între creştini şi Jidovi, a cerutu sprijinulu Papeĭ prin ambasadorulu austro-ungaru de lângă Vaticanu care e deja mortu; ĕră după ce a căpĕtatu proiectulu în casa magnaţilorŭ, totu Tisza s'a rugatu de Roma, ca să liniştéscă spiritele şi să mijlocéscă, ca la alegeri să-lu ajute clerulu, promiţendu, că elu nici cându nu va mai păşi cu atare proiectu de lege; şi câtu timpu a mai fostu ministru, nici nu a păşitu. Tisza négă cele afirmate de Asbóth. Acesta însă declară, eă din încredinţarea şefuluĭ de secţiune în ministeriulu de esterne Szögyény Marich chiar dinsulu a concipiatu scripta către contele Paar, ambasadorulu austro-ungaru din Roma, în care e rugatu Papa, să influinţeze la alegerile din 1884 în favorulu guvernuluĭ ungurescu. Politica bisericéscă a guvernuluĭ a combătut'o şi Ugron în unu elocuentu discursu. Este vorba, că mai mulţi deputaţi suntu hotăriţi a părăsi guvernulu.

Corespondinţe.

Giurgeu în Februariu 1893.

Stimate Domnule Redactoru!

Luându-mi libertate a Vĕ trimite acéstă modestă corespondinţă, îmi împlinescu numai o ferbinte dorinţă şi credu că şi o strînsă datorinţă faţă cu preţuita nóstră „Unirea“, ce binevoescĭ a redacta, faţă cu preastimatulu publicu cetitoriu, care are prea puţine informaţiuni din marginea rĕsăriténă a archidieceseĭ gr. cat. de Alba-Iulia, şi în urmă şi faţă cu conaţionalii din aceste părţi ale aşa numiteĭ Sĕcuimi, cărora numai păgubitóre póte să le fie isolaţiunea de către marele corpu naţionalu.

Opiniunea publică din aceste părţi este, că preţuita „Unirea“ aflându terenulu în mare parte pregătitu prin organele apărute în Blaşiu în anii precedenţi, dela păşirea eĭ pre arena de luptă s'a arĕtatu în timpu mai bine de doi ani démnă de misiunea eĭ, luptându şi espunêndu-se pentru cele mai sfinte interese naţionale. Prin acéstă activitate meritósă a făcutu să reînvie în Provincia întrégă de Alba-Iulia spiritulu martiruluĭ nostru Inocenţiu Micu Clain, plântându virtuţile mareluĭ archiereu Ioanu Vancea, şi prin acésta a documentatu, că este vrednică de a purta stindardulu cu devisa, atâtu de frumósă, dar tot-odată atâtu de grea: *„Dumneqeŭ, ţara mea şi némulu meu.“*

Ca sincerŭ adeptu alu unuĭ atare „Credeu“ şi tendinţe, vinu a Vĕ relata despre resultatulu nisuinţelorŭ culturale ale elementuluĭ românu din văile romantice şi creeriĭ Carpaţilorŭ rĕsăriteni, respective despre referinţele sociale, economice, culturale, bisericescĭ-scolastice la cele preste 18 mii de românĭ din protopopiatulu Giurgeuluĭ, pre cari geniulu poporuluĭ românu şi scutulu bisericeĭ i-aŭ păstratu şi scutitu de perire.

Pre basa esperinţeĭ la faţa loculuĭ şi a informaţiunilorŭ autentice potu să susţinu,

că dacă cândva şi undeva s'a putută afirma, că viaţa cutărei poporaţiunĭ a fostŭ şi este adevĕrată luptă pentru esistinţa sa trupéscă şi naţională, atuncĭ acésta se adeverésce la poporaţiunea română din aceste părţi muntóse şi espuse.

Mulţămită însă Provedinţei divine, care s'a îngrijitŭ, ca acestŭ elementŭ românŭ, isolatŭ în aceştĭ munţĭ, dar care — după cum se esprimă unŭ distinsŭ scriitorŭ, P. Broşténŭ, în descrierea „Rhaeto-Romanilorŭ" — este dotatŭ cu unŭ caractĕrŭ comunŭ tuturorŭ locuitorilorŭ munteni de a ţiné cu tenacitate la moravurile şi obicĕiurile vechĭ, moştenite dela bĕtrânĭ; mulţămită conducĕtorilorŭ luĭ eclesiasticĭ şi mirenĭ, carĭ cunoscêndu-şĭ chemarea şi datorinţele de atarĭ, pre lângă tóte greutăţile din partea contrarilorŭ decheraţĭ, şi debilităţile conaţionalilorŭ slabĭ de inimă, — pricepêndŭ vócea şi spiritulŭ timpuluĭ, aŭ conlucratŭ, la promovarea intereselorŭ publice naţionale, şi continuă şi în presente acéstă luptă, pentru ca succesele obţinute să aducă fructele binefăcĕtóre dorite.

Resultatulŭ acestorŭ nisuinţe a tuturorŭ factorilorŭ competenţĭ despre mai mulţĭ anĭ — şi nicĭ decâtŭ numaĭ a unuĭ saŭ cutăruĭ individŭ ambiţiosŭ şi condusŭ de interese personale, carĭ ca pretinşĭ conducĕtorĭ suntŭ dedaţĭ tóte a şi-le ascrie dinşilorŭ — este, că astădĭ în comunităţile bisericescĭ din acestŭ protopopiatŭ, — escepţionândŭ filiile şi 4 parochiĭ matre cu prea puţinĭ credincioşĭ miserĭ, în carĭ însă se află biserici frumóse, ér în una e sperare a se înfiinţa, — se află biserici şi şcóle într'un tóte corĕspunzĕtóre, dintre carĭ multe potŭ face onóre orĭ cărei naţiunĭ, cu docenţĭ cualificaţĭ şi salarisaţĭ dela 200—300 fl. v. a. şi câtva şi mai bine, cu fonduri bisericescĭ şi şcolare de miĭ de florenĭ, precum şi cu magazine frumóse de bucate spre scopurĭ culturale.

Pre lângă aceste succese obţinute, îmbucurătóre şi multŭ promiţĕtóre, amintescŭ şi mişcarea culturală începută în aniĭ mai din urmă — dară durere timbrată din partea competentă politică ca periculósă — în conclusele adunărilorŭ districtuale bisericescĭ şi scolastice.

În urma acestora preoţiĭ şi învăţătoriĭ poporalĭ — în lipsa uneĭ reuniunĭ — aŭ luatŭ îndatorirea laudabilă de a se sprigini împrumutatŭ într'u promovarea intereselorŭ culturale-economice. Aşa d. e.

1. Vorŭ avé a aduna datele necesarĭ, la compunerea istoriculuĭ fiesce cărei comunităţĭ românescĭ din acestŭ ţinutŭ, şi carĭ vorŭ cuprinde nu numaĭ datele curatŭ istorice relative la numele, originea, urdirea, instituţiunile prime şi desvoltarea lorŭ în fiesce care comună, ci şi cele referitóre la numirile etnografice a locurilorŭ, apelorŭ, la datinele sociale şi religióse ale locuitorilorŭ, la portulŭ şi tóte relaţiunile interne şi esterne cu vecinĭ.

2. Cu ocasiunea sinódelorŭ protopopescĭ de primăvară participândŭ şi învăţătoriĭ, s'aŭ îndatinatŭ a ţine prelegerĭ de modelŭ cu elevĭĭ din respectiva şcólă, formândŭ acéstă prelegere obiectŭ alŭ criticeĭ tuturorŭ celorŭ presenţĭ. Asemenea cu ocasiunea esamenelorŭ II-do semestrale învăţătoriĭ vecinĭ suntŭ îndatoraţĭ a lua şi dînşiĭ parte dându-şĭ părerea asupra resultatuluĭ.

Acéstă modalitate, care îşĭ are urmările cele mai eficacĭ, după cum suntŭ informatŭ, şi-a aflatŭ imitatorĭ la confraţiĭ din munţiĭ apusenĭ.

3. Unŭ frumosŭ începutŭ s'a făcutŭ şi pre terenulŭ economicŭ, înfiinţându-se — şi încă nu numaĭ pre hârtie — grădinĭ de pomăritŭ la multe şcóle, practicându-se de uniĭ şi stupăritulŭ raţionalŭ, şi încă cu unŭ astfelŭ de succesŭ, încâtŭ productele trimise de către unŭ preotŭ la esposiţia de stupăritŭ internaţională din Budapesta ţinută în Septembre anulŭ trecutŭ aŭ fostŭ premiate după meritŭ. Pentru generalisarea acesteĭ culturĭ, care póte servi atâtŭ pentru preoţĭ câtŭ şi pentru docenţĭ ca isvorŭ de bunăstare materială şi culturală, s'a edatŭ de către acestŭ specialistŭ, o instrucţiune practică, care în formă de apelŭ a fostŭ circulată în întregŭ tractulŭ declarându-se a îmbrăţişa acéstă cultură pre lângă preoţĭ şi docenţĭ şi alţĭ poporenĭ interesaţĭ, cărora în vara viitóre li-se ţine şi o prelegere practică din acestŭ ramŭ.

4. Acesteĭ mişcărĭ şi interesuluĭ faţă de binele publicŭ se póte mulţămi, că acestŭ tractŭ îşĭ are fondulŭ sĕŭ culturalŭ, constătătoriŭ ce e dreptŭ, din o sumă modestă numaĭ de 53 fl. 20 cr. v. a. şi o bibliotecă tractuală din 55 opurĭ, dar acesta e numaĭ unŭ începutŭ, care póte avé resultatele cele maĭ mănóse, cu atâtŭ mai vîrtosŭ că la acéstă instituţiune şĭ-aŭ promisŭ spriginulŭ — pre basa statutelorŭ aprobate — nu numaĭ preoţiĭ şi docenţiĭ, ci şi cantoriĭ şi mirenii.

În urmă aflu de bine a Vĕ raporta, că conducĕtoriĭ acesteĭ poporaţiunĭ sciŭ să se avînte şi la manifestaţiunĭ de unŭ interesŭ mai înaltŭ. Aşa în adunarea districtuală protopopéscă din 12 Decembre st. n. a. tr. şĭ-aŭ arĕtatŭ pietatea şi recunoscinţa faţă cu reposatulŭ şi neuitatulŭ sĕŭ archiereŭ Ioanŭ Vancea prin servirea uneĭ s. liturgiĭ şi părăstasŭ, iniţiându-se şi o colectă de 5 fl. v. a. ca fondŭ într'u „amintirea iubiţilorŭ reposaţĭ". Asemenea din incidentulŭ serbăriĭ iubileuluĭ de 50 anĭ a episcopieĭ Sumuluĭ Pontifice Leonŭ XIII şi a peregrinajuluĭ Românilorŭ la Roma, s'a adusŭ în discusiune luarea uneĭ iniţiative, pentru aflarea uneĭ modalităţĭ, cum şi cândŭ s'ar puté readuce în Blaşiŭ remăşiţele pămîntescĭ a nemuritoruluĭ Episcopŭ martirŭ Inocenţiŭ Micu Clain.

S'a votatŭ mulţămită foiĭ „Unirea" şi tuturorŭ factorilorŭ competenţĭ pentru apĕrarea drepturilorŭ bisericescĭ, rugându-se ca şi pre viitoriŭ să fie sentinelă neînfricată a nóstră, ér de altă parte esprimându-şĭ dorinţa a vedé apărêndŭ de mai multe orĭ şi aflându de sositŭ timpulŭ, ca din Blaşiŭ să se mai edea unŭ organŭ literariŭ pedagogicŭ şi economicŭ, obligatŭ fiindŭ fiesce care docente gr. cat. a-lŭ prenumĕra.

Din considerăţiunĭ de prudinţă, precum şi din causa relaţiunilorŭ încordate politice preoţimea acestuĭ tractŭ s'a reţinutŭ a se dechera faţă de ţinuta bĕtrâneĭ „Gazeta" în tractarea drepturilorŭ sinodale a bisericeĭ nóstre gr. cat.

Vĕ mărturisescŭ dară, că atâtŭ preoţimea câtŭ şi credincioşiĭ din aceste părţi nu se sparie tare de periculele, ce ni-le pune în vedere „Gazeta" prin regularea autonomieĭ catolice şi mai cu samă a congrueĭ.

Chiar pentru acésta apreţiându-se meritele din trecutŭ a „Gazeteĭ" îĭ vomŭ ĭerta bucurosŭ greşelele actuale.

Îngrijirea cea mai mare a preoţimiĭ gr. cat. din aceste părţi este, ca în loculuĭ mareluĭ nostru Ioanŭ Vancea biserica gr. cat. să-şĭ pótă alege pre unŭ atare Capŭ, care să întrunéscă calităţile sufletescĭ a martiruluĭ Inocenţiŭ Micu Clain şi marinimitatea, prudinţa şi activitatea binecuvîntată a binemeritatuluĭ Ioanŭ. Unŭ atare Capŭ şi Părinte doresce poporaţiunea română gr. cat. din aceste romantice văĭ a Carpaţilorŭ, Luĭ numaĭ îĭ vomŭ concrede apĕrarea intereselorŭ nóstre bisericescĭ-naţionale, urmându-lŭ şi ascultându-lŭ în tóte împrejurările vieţiĭ nóstre.

Preabunulŭ şi Atotputerniculŭ Dumneḑeŭ să ajute, ca să-lŭ aflămŭ şi să-lŭ vedemŭ între noĭ.

Geminus.

Noutăţĭ.

Rectificare. Din *„darea de samă"* despre resultatulŭ baluluĭ din anulŭ trecutŭ din nebăgare de samă aŭ fostŭ trecute cu vederea următórele liste de colectare:

Lista Nr. 14. Colectante: P. O. D. *Ioanŭ Moldovanŭ*, protopopŭ (Cătina) 2 fl. — Ioanŭ Germanŭ, par. (Sâmbotelecŭ) 1 fl. — Ales. Bărbulescu, par. (Sân-Mihaiŭ) 50 cr. — Bas. Calianŭ, par. (Lumpĕrdŭ) 50 cr. — Dem. Rusŭ, adm. par. (Chibulcutŭ) 1 fl. — Const. Costinŭ, preotŭ (Uilacŭ) 50 cr. — Ioanŭ Petenŭ, adm. par. (Cistelecŭ) 50 cr. — Ioanŭ Chiciudeanŭ, cooper. (Ţagulŭ mare) 50 cr. — Ioanŭ Popŭ, preotŭ (Visuia) 40 cr. — Sim. Popŭ, preotŭ (Năoiŭ) 1 fl. — Teod. Bogdanŭ, parochŭ (Petea) 50 cr. — Sim. Pintea, preotŭ (Balda) 50 cr. — Sim. Tescariŭ, preotŭ (Ţăgşorŭ) 50 cr. — Dăn. Turcŭ, preotŭ (Şepteriŭ) 50 cr. — Toma Marcu, preotŭ (Cămăraşulŭ des.) 40 cr. — Aug. Laurenţiŭ, teol. abs. 1 fl. — Ales. Lupanŭ, (Silivaşŭ) 1. fl. — Const. Rusŭ, preotŭ (Şărmaşŭ) 1 fl. — Bas. Denghelŭ, preotŭ (Pălatca) 40 cr. — Petru Rusŭ, preotŭ (Chiciudŭ) 1 fl.

Suma 14 fl. 70 cr.

Lista Nr. 16. Colectante: P. O. D. *Ioanŭ Moldovanŭ*, protopopŭ (Mediaşŭ) 1 fl. — Ales. Suciŭ, învĕţăt. 50 cr. — Iac. Butnariŭ, oficialŭ la jud. 50 cr. — Dion. Romanŭ, adv. 1 fl. — Bas. Stoianŭ, par. (Aţelŭ) 1 fl. — Ios. Suciŭ, par. (Măgăreŭ) 50 cr. — Ioanŭ Neagoşŭ parochŭ (Progtea mare) 1 fl. — Dela mai mulţĭ 1 fl. — Suma 6 fl. 50 cr.

Lista Nr. 17. Colectante: P. O. D. *Vas. Hossu*, protopopŭ (M. Oşorheiŭ) 2 fl. — Andr. Musche, serg. de gend. 1 fl. — A. Stoïca, jude de tabla reg. 1 fl. — A. Onaciŭ, jude de tabla reg. 1 fl. — P. Pipoşŭ, jude de tabla reg. 1 fl. — M. Papp de Grid, jude de tabla reg. în pens. 1 fl. — Nestor Oncs, căpitanŭ 2 fl. 50 cr. — Bas. Russ, căpitanŭ 2 fl. 50 cr. — Mich. Tatarŭ, preotŭ (Kebele Sz. Iván) 40 cr. — Petru Popŭ, preotŭ (Săbadŭ) 40 cr. — Vas. F. Saltelechi, preotŭ (Bardoşŭ) 50 cr. — Aronŭ Matheĭ, preotŭ (Sântana) 40 cr. — Const. Cotorea, preotŭ (Andrásfalva) 30 cr. — Suma 14 fl. —

Suma totală din listele aceste se cuprinde altmirtrea în suma generală din „darea de samă" publicată mai înainte. Ne rugămŭ frumosŭ de ĭertare pentru acéstă eróre regretabilă.

N. Popescu,
casariŭ.

Adunare. Societatea „Concordia" din Blaşiŭ, îşĭ va ţiné Duminecă în 19 a c. la 2 óre d. a. adunarea generală la casa opidană.

Protestele Românilorŭ contra politicei bisericesci a guvernului. Alegĕtoriĭ din cercurile electorale *Abrudŭ, Roşia* şi *Ighiŭ din cóce de Délulŭ-mare* suntŭ convocaţĭ pre 20 a l. c. în Abrudŭ, ceĭ din cercurile *Alba-Iulia, Vinţutŭ-de-josŭ* şi *Ighiŭ din colo Délulŭ-mare* pre 21 a l. c. în Alba-Iulia, ceĭ din cerculuĭ *Cojocneĭ* pre 22 a l. c. în Cojocna, ceĭ din cercurile electorale *Mediaşŭ, Seghişóra, Cohalmŭ* şi *Agnita* în 23 a l. c. la Mediaşŭ. Ceĭ din cerculuĭ *Făgetuluĭ* şi alŭ *Murĕşuluĭ* aŭ protestatŭ în adunarea publică ţinută în 17 a l. c. la Făgetŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre jurnalistica modernă.

(Continuare.)

Păgânulŭ Socrate a disŭ, că fórte multŭ atîrnă dela aceea, că opurile, carî le dămŭ în mânile tineretuluĭ, să corespundă în tótă privința recerințelorŭ religióse și morale. Și Socrate a fostŭ păgânŭ, și ce ar fi disŭ elŭ, dacă ar fi privitŭ causa acésta la lumina credinței creștinescĭ?

Nu întărimŭ, cumcă tóte atîrnă dela aceea, că ce cetesce tineretulŭ, căci în casulŭ acesta amŭ avé să desperămŭ, sciindŭ că tineretuluĭ nostru îĭ placŭ numaĭ scrierile cele mai picante. Însă trebue să constatămŭ, că cetirea deprinde o înrîurință mare asupra moduluĭ de cugetare, asupra principiilorŭ, moravurilorŭ, pre scurtŭ asupra vieții întregĭ a omuluĭ.

„Spune-mĭ, cine-ți este prietinulŭ, și-ți voiŭ spune, cine eștĭ," s'ar puté scrie și astfelŭ: „Spune-mĭ, ce te îndatinezĭ a ceti, și-ți voiŭ spune, ce plătescĭ."

Este grozavŭ, câtă otravă stă la dispusețiunea tinerimiĭ, care strică róda cea dintâiŭ a moralității. Amŭ avé să scriemŭ cărți întregĭ, dacă amŭ voi să înșirămŭ părțile acelea ale jurnalisticeĭ moderne, cu carî în vederea nóstră se strică tineretulŭ.

Amŭ vĕdutŭ tinerĭ, carî nimicŭ nu aŭ cetitŭ maĭ cu dorŭ, decâtŭ romanurile luĭ Zola, dintre carî deja multe suntŭ traduse și pre românesce.

* * *

Nu se póte nega, cumcă ziaristica, întru câtŭ este instrumentulŭ propășiriĭ și alŭ cultivăriĭ, se póte numi bună și salutară. Însă chiar pentru aceea precum ziaristica póte folosi la propagarea adevĕruluĭ, întocmaĭ póte să servéscă și la lățirea nemoralității. Dreptŭ aceea avemŭ să o apreciămŭ așa, precum merită, adecă după cum propagă binele orĭ rĕulŭ, după cum aduce viață orĭ lățesce epidemia aducĕtóre de mórte spirituală.

Însŭ-și Rousseau, — la care în „Unirea" te poți provoca fără de a te espune pericoluluĭ de a fi timbratŭ de omŭ preocupatŭ, — însu-și Rousseau vĕdêndŭ urmările triste ale jurnalisticeĭ nefrînate, a esclamatŭ: „De ar da Dumnedeŭ, ca ceĭ maĭ mulți dintre scriitoriĭ nostri să nu scrie nimicŭ și să nu fie scrisŭ niciĭ până acuma. Acum amŭ sta maĭ bine în privința disciplineĭ și a moralității, și ar fi mai solidă pacea și odihna societății." Cuvinte vrednice de a se lua în considerare și de jurnaliștiĭ nostri români. „Acum la totŭ pașulŭ se ivescŭ aceĭ eroĭ de pénă, carî se luptă cu ideĭ góle, ca să submine fundamentulŭ credinței și să arunce în mormîntŭ vîrtutea," suntŭ asemenea cuvintele luĭ Rousseau.

Și de atunci, de câudŭ a scrisŭ elŭ în chipulŭ acesta, durere, stavile nóuĕ nu s'aŭ întocmitŭ, ci s'aŭ stricatŭ și cele vechĭ. Căci nu este carte urîtă și nemorală, care să nu apară pre piața Parisuluĭ și apoĭ să nu se traducă cu de grabŭ și pre românesce. Și pre lângă acésta maĭ avemŭ și noĭ scriitorĭ, carî scriŭ după principiile celorŭ din Paris.

Întru adevĕrŭ unŭ romanŭ urîtŭ și o novelă nemorală suntŭ maĭ stricăcióse decâtŭ unŭ războiŭ civilŭ.

Și dacă stă acésta despre novele și romanurĭ, cu câtŭ maĭ vîrtosŭ o putemŭ dice acésta despre jurnalistica cea rea și distrugĕtóre!

Ziarulŭ este o carte, care apare dilnicŭ în maĭ multe miĭ de esemplare, care dilnicŭ se furișéză în sanctuariulŭ familiilorŭ culegêndŭ cu veninulŭ sĕŭ jertfe nenumĕrate. Istoria revoluționariloru din timpurile maĭ nóuĕ este tot-odată și istoria învingeriĭ ziaristicеĭ celeĭ rele și nefrînate.

„Domniloru meĭ!" a disŭ în anulŭ 1830, Montalembert, „scrutați ruinele tronuriloru devastate, și veți afla sub ele pohârțile jurnaleloru, carî aŭ aprinsŭ prafulŭ rescólelorŭ." Alevea presa desbrăcată de onórea socială și politică, presa, carea sub masca de novele lățesce nemoralitatea, este maĭ periculósă decâtŭ rescóla civilă. Saŭ cine a crescutŭ pre socialiștĭ, nihiliștĭ și anarchiștĭ? Cine altulŭ decâtŭ jurnalistica, ce se numesce liberală?

Durere, deja și o parte a scriitoriloru nostri suntŭ destulŭ de liberalĭ. Încă câțiva pașĭ, și românulŭ din jurnale va învăța a nu onora instituțiunile dumnedeescĭ, a nu onora biserica și pre servitoriĭ eĭ!

Înainte de înființarea jurnalisticeĭ poporulŭ era maĭ religiosŭ și avea principiĭ maĭ sănĕtóse. În inima poporuluĭ era tare credința într'unŭ Dumnedeŭ atotputernicŭ, carele remunerézĕ binele și pedepsesce rĕulŭ. Atunci era sfîntă și auctoritatea bisericéscă și și cea luméscă.

Astădĭ credința și ascultarea scade, și durere, și între poporeniĭ nostri avemŭ socialiștĭ și nihiliștĭ, și de acésta n'avemŭ să ne mirămŭ, câudŭ i-se daŭ locțiunĭ ateiste chiarŭ în jurnalistica nóstră. Așĭ puté produce estrase multe de acestŭ soiŭ, póte o voiŭ și face acésta. Acum cu durere constatezŭ celea ce am scrisŭ maĭ la délŭ, căci vĕdŭ, că în locŭlŭ iubiriĭ frățescĭ se ivesce și între noĭ ura și dorulŭ nimiciriĭ deaprópeluĭ, și acesta se propagă în jurnalistică.

Adĭ mâne și la noĭ înzădarŭ te veĭ provoca la auctoritatea bisericeĭ, că aceea se submină pre ți ce merge. Apoĭ se lățesce necredința, schimbămŭ cu nepăsare credința întocmaĭ precum schimbămŭ hainele, și din aceste are parte mare jurnalistica modernă.

Și să vedĭ, cu câtă silință și energie se lucră pre terenulŭ acesta.

Dacă unŭ ziarŭ dobândesce publicŭ cetitoriŭ, pre acela îlŭ légă de sine. Cetitoriĭ începŭ a fi gata să jóre, că numaĭ aceea e adevĕratŭ, ce se află în ziarulŭ lorŭ. Însu-mĭ am esperiatŭ, că este greŭ a se lupta contra principiilorŭ sbeute din jurnalistică, și Dómne, câțĭ suntŭ astădĭ, carĭ nu maĭ cetescŭ altceva fără numaĭ câte unŭ jurnalŭ, din care își scotŭ tótă hrana spirituală! Poțĭ apoĭ să te lupți, ca să-ĭ convingĭ pre aceștia, poțĭ să te folosescĭ de tótă elocința ta, și nu veĭ ajunge la nimica, ți-se va respunde: „Este așa cum dicŭ eŭ, și pace bună." Ar trebui să dică: „Este așa, cum dice jurnalulŭ meŭ." Orbia lorŭ spirituală câștigată din câte unŭ jurnalŭ arareorĭ o poțĭ împrăștia.

Durere că și pre la noĭ se lățesce orbia acésta, și trebue să ne folosimŭ de tóte armele credinței și ale înbiriĭ, ca acéstă orbie să nu cuprindă pre poporulŭ nostru, care până acuma fericirea sa a aflat'o în credința cea adevĕrată și în onorarea instituțiunilorŭ bisericescĭ. Răpite odată aceste comorĭ dela bunulŭ nostru poporŭ, ni-se va răpi și poporulŭ. Elŭ va părăsi maĭ întâiŭ credința, apoĭ pre maĭ marilĭ sĕĭ, apoĭ pre preoțiĭ sĕĭ, și în urma urmelorŭ va părăsi pre aceia, carĭ l'aŭ învățatŭ a călca sub pecióre totŭ ce e sfîntŭ și moralŭ, și vaĭ acelora, carĭ conlucră la acésta!

(Va urmá.)

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloru de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Veselia generală încă nu încetase, câudŭ o căruță ușóră și elegantă de bronzŭ lucrată în relief veni pre stradă la vale. O trăgeaŭ doĭ caĭ de rasă nobilă. Căruța se opri înaintea palatuluĭ, și unŭ bărbatŭ tinĕrŭ, bine făcutŭ și elegantŭ sări cu multă elasticitate dintr'însa. Fața luĭ era frumósă, de te farmeca, era ca o amestecătură delicată de lapte și sânge și te răpia prin farmeculŭ îndoitŭ alŭ trăsăturiloru luĭ nobile și fine și și alŭ spiritului genialŭ, care se oglinda într'însele. În jurulŭ frunțiĭ luĭ curate curgea pĕrulŭ luĭ móle și undulătoriŭ până pre umerĭ. Ochiĭ luĭ eraŭ plinĭ de spiritŭ genialŭ, — acum sclipiaŭ în strălucire transportată, acum priviaŭ adâncŭ și seriosŭ. În jurulŭ gureĭ luĭ juca unŭ surisŭ amabilŭ, care părea că ar fi maĭ potrivitŭ uneĭ fețe femeescĭ. Obrajiĭ îĭ eraŭ încă învăpăiațĭ de oboséla drumuluĭ făcutŭ cu iuțélă. Tinĕruluĭ era îmbrăcatŭ într'unŭ vesmîntŭ întunecatŭ și simplu, precum îlŭ purtaŭ Ateneniĭ. Dar cu tóte că esteriorulŭ luĭ întregŭ respira modestie, domniĭ ceĭ bogatŭ îmbrăcațĭ, carĭ staŭ înaintea porțiĭ, se simțiaŭ reduși la nimica, îndată ce sosi elŭ acolo.

Elŭ trimise societățiĭ întregĭ o privire ca o rază de sóre, carea era să facă pre locțiitoriulŭ Romei să-și uîte de amețéla sa. Apoĭ grăbi printre ómenĭ și întră în palatŭ.

„Acesta-l elŭ?" dise Piso privindŭ în urma luĭ cu multă atențiune.

„E chiarŭ elŭ și nimenĭ altulŭ. Așa se dice, că celŭ dintâiŭ locŭ vacantŭ din Areopagŭ va fi alŭ luĭ."

„Este în grația împĕratuluĭ?"

„A bună samă în cea maĭ înaltă grație. Dar spre noroculŭ nostru elŭ este celŭ maĭ neegoistŭ omŭ din lume. Altfelŭ póte că amŭ păți-o. Bine, că nu va sta multŭ pre aci, după cum spunea."

„Dar ce dice Biberiŭ despre elŭ?"

„Credĭ, că acela dice despre cineva ceva? Maĭ cu samă despre unŭ omŭ așa escelentŭ?"

„Las că-mĭ potŭ eŭ închipui, ce gândesce despre elŭ. Dacă ar fi elŭ la putere, sciŭ că Dionisiŭ n'ar fi avutŭ parte de o primire așa de strălucită."

„Deŭ bine resonezĭ tu."

„Dar totuși e mare lucru. Uîtă, spune-mĭ, cum póte acestŭ omŭ necoptŭ încă să fie așa de vĕdutŭ, să jóce o atare rolă?"

„Acésta ar trebui s'o vedĭ, ca s'o credĭ!" dise Luciŭ Piso. „Eŭ câudŭ l'am auditŭ întâia dată vorbindŭ, eram suprinsŭ, eram frapatŭ de admirare. Augustŭ e îndrăgitŭ în elŭ. Toțĭ scriitoriĭ dela Titŭ Liviŭ până la Luciŭ Variŭ, care ne face cu pêna luĭ măéstră să uîtămŭ de Virgilŭ și Horațiŭ, îlŭ slăvescŭ și-lŭ ridică până în ceriurĭ. Niciĭ unŭ muritoriŭ, maĭ alesŭ de etatea luĭ, n'a fostŭ așa serbătoritŭ. Și dreptŭ vorbindŭ elŭ e și vrednicŭ. Quintŭ Hateriŭ, celŭ maĭ bunŭ oratorŭ după Cicero și recunoscutŭ de bărbațiĭ învățațĭ de o raritate, sciți ce dice despre Dionisiŭ?"

„Îmĭ ajunge," dice unulŭ dintre eĭ. „I-se face omuluĭ chiar rĕŭ de atâtea vorbe de laudă pentru nu sciŭ cine! Eŭ mĕ ținŭ de ce potŭ prinde cu mâna. Nu schimbŭ cu nimica din lume o mâncare gustósă, așa cum îmĭ place mie. Nu-l așa, că amicŭlŭ meŭ Vediŭ Pollio apróbă principiile mele?"

Celŭ agrăitŭ era unŭ bărbatŭ înaltŭ și cu ochiĭ roșiĭ. Fața luĭ esprima astuție și falsitate. Elŭ întări cu unŭ semnŭ mutŭ cele dise de prietinulŭ sĕŭ.

„Adevĕratŭ, că tu îțĭ saturĭ bine lampreții tĕĭ totŭ cu bucăturĭ scumpe și cu felŭ de felŭ de flécurĭ, ca maĭ târdiŭ eĭ înși-și să se facă unŭ flécŭ."

„Ce glume próste facĭ!" răcni omulŭ celŭ grețosă. „Nu pricepĭ, că viața sclaviloru e destulŭ de însemnată?"

„Dar audĭ numaĭ, ce vorbe a spusŭ acum maĭ pre urmă Atenénulŭ: Omulŭ

mâncă, pentru ca să trăéscă, şi nu trăesce, ca să mânce. Noi toţi eramŭ de părerea cea din urmă."

„Tu vei înceta de multŭ a mai mânca, pre cându numele lui totŭ se va mai pomeni," adause Piso cam cu dispreţŭ.

„Dar de ce a venitŭ în Italia? Ce l'a pututŭ aduce aci?"

„Elŭ îşi are misiunea sa," continuă Piso. „Veţi fi auditŭ a bună samă, că popórele din résăritŭ aştéptă din cele mai îndepărtate vremi o persónă prea puternică şi misteriósă. Şi venirea ei cade chiarŭ în aceste dile."

„Piso, nu numai în résăritŭ, dar chiar şi pre aci se aude acésta."

„Adevěratŭ. Chiarŭ şi pre aici umblă vestea despre o fiinţă, a căreĭ împěrăţie să se lăţéscă preste întregŭ pământulŭ. O mulţime de oracule aŭ vorbitŭ despre acésta. Cuvintele şi cântările grele de pătrunsŭ ale Sibilelorŭ facŭ mereŭ pomenire despre acea fiinţă. Omenimea întrégă putemŭ dice viséză despre acestŭ împăcătoriŭ alŭ popórélorŭ. Însu-şi Horaţiŭ dice nu sciŭ unde, că totŭ némulŭ omenescŭ ar trebui să se risipéscă şi să se nimicéscă, dacă n'ar veni acea fiinţă miraculósă, ca să ne scóţă din prăpastie. Eŭ nu mě îndoescŭ câtu-şi de puţinŭ. Hateriŭ şi alţiĭ, carĭ sciŭ să cetéscă în scrierile evreescĭ, spunŭ, că aŭ fostŭ bărbaţi iudeĭ înainte de asta cu vécurĭ, carĭ prin minunĭ şi alte lucrurĭ marĭ aŭ arětatŭ timpulŭ veniriĭ luĭ, nascerea, împěrăţia luĭ şi câte tóte. A te îndoi de vorbele acestorŭ ómenĭ este a te îndoi de omorîrea luĭ Iuliŭ Cesarŭ. Tóte întîmplările predise s'aŭ împlinitŭ. Iudeiĭ înşiŭ convinşi şi despre aceea, că elŭ trebue să ĭese din sinulŭ lorŭ, după cum este scrisŭ. Mulţi dintre filosofiĭ nostri cum şi Dionisiŭ aŭ résfoitŭ tóte cărţile Iudeilorŭ. Acum nu maĭ rěmâne alta, fără numaĭ să vedemŭ, că óre-ochiĭ generaţiunĭ de aĝi îlŭ vorŭ vedé!"

„Dar nobile Piso, încă nu ne-aĭ spusŭ causa, pentru care petrece Atenénulŭ la curtea luĭ Augustŭ," dise Vediŭ Pollio cu glasŭ rěguşitŭ.

„Elŭ a venitŭ, să céră permisia împěratuluĭ, pentru ca să studieze cărţile Sibilelorŭ."

„Ce pagubă, că cărţile celea vechĭ s'aŭ nimicitŭ în foculŭ celŭ mare," dise Pomponiŭ Flacŭ.

„Aşa e; dar e constatatŭ, că senatulŭ a adunatŭ tóte scrierile de prin Grecia, Cumae, Egiptŭ şi Vavilonŭ şi le-a întregitŭ."

„Dar eŭ le socotescŭ tóte acestea numaĭ de închipuirĭ, să nu dicŭ minciunĭ," dise scepticulŭ Pollio.

„Chiar Cicero sarcasticulŭ, care nu se îndestulia cu orĭ ce, s'a esprimatŭ în favorulŭ lorŭ," îlŭ replică Luciŭ Piso.

„Fie adevěrurĭ orĭ minciunĭ, nóuě ne este totŭ una! Dar v'ar puté fi de ajunsŭ! Veniţi să plecămŭ. Augustŭ va fi ajunsŭ de multŭ."

Şi cu acestea porniră cu toţiĭ pre aceea-şi cale, pre care a mersŭ cu câteva minute maĭ înainte împěratulŭ cu însoţitoriĭ sěĭ.

XII.

Abia acum îi sosi rîndulŭ luĭ Paulŭ, ca să vorbéscă cu portariulŭ. Elŭ întrebă după sclavulŭ Claudiŭ. Unŭ scriitoriŭ alŭ Cesaruluĭ Tiberiŭ porunci unuĭ sclavŭ, să conducă pre străinĭ. După ce aŭ trecutŭ prin coridorulŭ celŭ mare, ce părea răzimatŭ pre patru columne de porfirŭ şi era padimentatŭ cu marmoră tălată în rombi mĕrunţi, intrară acum într'o sală bogată, ce strălucia de aurŭ şi petri scumpe. Aicĭ ardea pre vatră foculŭ celŭ sfîntŭ. Ca din întîmplare aruncară o privire în curtea numită impluvium. Aicĭ eraŭ felŭ de felŭ de florĭ străine, carĭ încunjuraŭ statue preţióse de marmoră, ér din mijlocŭ arunca stropĭ în tóte părţile o fântână săritóre.

Acum intrară într'o sală mare. La o masă lungă şedeaŭ maĭ mulţi sclavĭ şi lucraŭ. Claudiŭ nu era între eĭ. Se dădu poruncă, pentru ca să vină. Paulŭ observă, că la fiesce care uşe şedea josŭ câte unŭ sclavŭ legatŭ cu o catenă. Eĭ aveaŭ să deschidă şi să închidă uşa. Paulŭ şi Benigna aşteptaŭ în tăcere.

De odată i-se păru, că o mână i-se aşadă uşorŭ pre umĕrŭ. Se întórce şi privesce în faţa frumosuluĭ Atenénŭ.

„Mi-s'ar părě, că te cunoscŭ," dise acesta cu unŭ surisŭ prietinosŭ. „Sameniĭ fórte tare cu vitézulŭ Paulŭ Lepidŭ Emiliŭ, care a câştigatŭ împreună cu Marcŭ Antoniŭ învingerea dela Filipi."

„A fostŭ tatălŭ meŭ."

„L'am vědutŭ cu mamă-ta înainte de asta cu treĭ orĭ patru anĭ în Atena. Tu şi soră-ta aţĭ fostŭ rěmasŭ în Tracia cu servitoriĭ. Nu e aşa? Dar unde petrecŭ acum mamă-ta şi soră-ta?"

Paulŭ îi spuse, ce doria să scie.

„Bine, spune-le, să Dionisiŭ din Atena îşi aduce cu dragŭ aminte de ele şi sperézĕ, că le va revedé. Potŭ să sciŭ, ce cércă fata asta aci?"

Paulŭ îi spuse pre scurtŭ istoria Benigneĭ.

Acum sosi Claudiŭ. Benigna nu îndrăsnia să grăéscă, ci-i întinse cu lacrimĭ în ochĭ scrisórea prefectuluĭ.

Într'aceea se apropiase de eĭ inspectorulŭ sclavilorŭ. „Grăesce," dise aspru către Benigna, „dela tine are să o audă!"

„Claudie," şi Benigneĭ îi trĕmura vócea, „am făcutŭ nedreptate Cesaruluĭ. Elŭ cere dela tine numaĭ să îmblândescĭ unŭ calŭ. Apoĭ îţi va da libertatea şi cinci decĭ de milĭ de sesterţiĭ."

„Eŭ să îmblândescŭ unŭ calŭ?" dise Claudiŭ cu spaimă. „Eŭ, carele în viaţa mea n'am fostŭ pre calŭ! — Ce mě pricepŭ eŭ la caĭ şi la dresarea lorŭ?"

Tăcură toţi. Sclaviĭ parcă rîdeaŭ într'ascunsŭ.

„Chiarŭ de aceea," dise inspectorulŭ. „Domnulŭ tĕŭ a cumpěnitŭ acestea tóte. Chiarŭ de aceea a alesŭ pre sama ta unŭ calŭ anumitŭ, pre carele să-lŭ dresezĭ tu în circŭ cu ocasiunea jocurilorŭ publice."

„În circŭ!" dise sermanulŭ sclavŭ ca desperatŭ. „Eŭ, celŭ maĭ neghiobŭ, celŭ maĭ laşŭ? — Voĭ toţi o sciţi, că n'am curajŭ!"

Paulŭ la auduluĭ acesteĭ mărturisirĭ nu putu să nu ridă. Atenénulŭ încă surise. Sclaviĭ abia maĭ puteaŭ să nu erumpă în hohotŭ. Numaĭ inspectorulŭ, Benigna şi Claudiŭ eraŭ serioşi.

„Chiarŭ de aceea," dise inspectorulŭ, „chiarŭ de aceea a hotărîtŭ Cesarulŭ, ca orĭ cine să pótă dresa calulŭ în loculŭ tĕŭ."

„Şi dacă n'aşĭ primi libertatea sub astfelŭ de condiţiĭ?"

„Atunci Cesarulŭ te va vinde luĭ Vediŭ Pollio, care te va duce la Cumae."

„Ca să mě dea de mâncare pescilorŭ! — Spune-mi, care e calulŭ acela?"

Dionisiŭ privi întrebătoriŭ la inspectorŭ. Acesta nu dicea nimica. Toţi aşteptaŭ cu nerăbdare.

„Spune, care este numele caluluĭ?" întrebă Claudiŭ din noŭ.

Dar inspectoruluĭ parcă i-aŭ tălatŭ limba. Elŭ asculta la sgomotulŭ, ce începu a se audi afară. La sgomotulŭ acesta ascultaŭ acum toţi cei de faţă.

Se audiaŭ tropote şi nechezărĭ selbatice şi unŭ strigătŭ de spaimă orĭ de durere, căruia îi maĭ urmă unulŭ şi încă unulŭ. Între acestea se audia de pre stradă lărmuirea multorŭ ómenĭ.

Dionisiŭ alergă la mica feréstă, şi ceĭalalţi alergară în urma luĭ.

În mijloculŭ spaţuluĭ celuĭ largŭ, care se estindea la o latură a palaţuluĭ şi se vede că se folosia ca scólă de călăritŭ, sta spumândŭ, trĕmurândŭ, ridicându-se în dóuě picióre, bătêndŭ pământulŭ, unŭ calŭ roşu frumosŭ de o înălţime neobicinuită şi de o musculatură înfricoşetă. Firea selbatică şi neînfrînată a mişcărilorŭ luĭ spunea, că pre spatele luĭ încă n'a şedutŭ nicĭ unŭ călăreţŭ, şi că gura luĭ încă nu cunoscea zăbalele. În locŭ de şea era înfăşurată o pănură în jurulŭ trupuluĭ luĭ, ér gura îi era băgată într'o corfă de ferŭ.

Doĭ sclavĭ staŭ în depărtare de vre-o treĭ decĭ de paşĭ dela calŭ şi-lŭ ţineaŭ cu nisce curele puternice cercându să-lŭ împedece întru silinţa de a se apropia de unŭ omŭ, care zăcea fără conscienţă de sine la pământŭ. Calulŭ se vede că l'a aruncatŭ de pre sine şi i-a datŭ o lovitură, de l'a ametitŭ. Pre năsipŭ a cursŭ şi sânge.

Acum calulŭ se ridică în piciórele dinapoĭ, pentru ca să se arunce cu totă forţa asupra rănituluĭ. În aceea-şi clipită traseră ceĭ doĭ sclavĭ din résputerĭ de curele. Calulŭ juca vre-o câteva clipele pre dóuě picióre. Puterea unuia dintre sclavĭ scădu. Atunci calulŭ căđu la pământŭ.

Privitoriĭ vědêndŭ acésta aŭ eruptŭ în strigăte de aplausŭ. Îndată săriră maĭ mulţi sclavĭ şi duseră pre celŭ rănitŭ din apropiarea înfricoşatuluĭ animalŭ, maĭ înainte de ce acesta se sculă érăşi.

„Ăsta e calulŭ," dise rece inspectoriŭ.

„Ăsta?" întrebă Paulŭ cu mirare. „Unŭ animalŭ minunatŭ! — Dar de ce i-aŭ legatŭ gura?"

„Elŭ mânâncă pre ómenĭ," dise inspectorulŭ totŭ cu răcélă.

„Elŭ mânâncă — pre cine?" întrebă Paulŭ credêndŭ, că n'a auditŭ bine.

„Pre cine? Pre călăreţulŭ sěŭ!" răspunse inspectorulŭ făcêndŭ din umerĭ.

Paulŭ se uită cu îngrijire şi milă la Benigna, carea îngălbenise de îngrozire.

„Dă-ne şi alte deslusirĭ despre animalulŭ acesta estraordinarŭ!" dise Paulŭ, ér Dionisiŭ întrebă:

„Dor nu este calulŭ acesta —"

„Este faimosulŭ Seĭanŭ, în clipita acésta singurulŭ representantŭ alŭ raseĭ sale," îlŭ întrerupse inspectorulŭ. „Caiĭ vostri din Taurus suntŭ numaĭ nisce pisicĭ şi caiĭ legiónelorŭ numaĭ nisce ţapĭ în aseměnare cu elŭ. Elŭ se derivă de-a dreptulŭ dela celŭ dintâiŭ Seĭanŭ şi-lŭ chiarŭ întrece."

„Dar de ce dicŭ ómenii: — Ăsta are pre Seĭanŭ! — cându pre cineva îlŭ urmăresce nefericirea?"

(Va urmá.)

Economie.

Fagurii artificiali. Primăvara e aci, şi lumea adormită a insectelorŭ începe a se trezi. Între cele dintâiŭ suntŭ albinele. Stupariulŭ, care şi-a iernatŭ în modŭ raţionalŭ stupii, constatându neînsemnata perdere, privesce cu dragŭ şi speranţă spre venitórea vară. Mierea va curge!

Da, va curge mierea, însă numai pentru cei ce-şi vorŭ manipula şi preste vară stupii în modŭ raţionalŭ. La manipularea raţională suntŭ condiţiune absolută *fagurii artificiali*. Aceştia suntŭ de lipsă din dóuĕ puncte de vedere: 1. Pentru că albinele câştigă în timpŭ şi materie. Ca unŭ stupŭ să edifice unŭ kilo de faguri, are lipsă de circa 1 kilo polen plus 10—14 kilo de mĭere. Aşa dară până edifică albinele unŭ chilo de faguri, noi perdemŭ 10—14 kilo de mĭere. Acésta încă totŭ ar mai fi ce ar mai fi, dar albinele ĕdifică numai unŭ anumitŭ cuantŭ de faguri cu celule de albine lucrătóre, ér maioritatea preponderantă a fagurilorŭ e tótă celule de trântori. Deci 2. fagurii artificiali suntŭ absolute necesari spre a reduce s'aŭ chiar eschide sporirea trântorilorŭ. Şi pentru ce acésta? — Étă pentru ce: Unŭ trântorŭ consumă câtŭ adună şepte albine. Dacă prin aplicarea fagurilorŭ artificiali, cari toţi suntŭ pregătiţi pentru albine lucrătóre, vomŭ eschide trântori, ne rĕmâne unŭ cuantŭ fórte însemnatŭ de mĭere. Ba încă şi mai multŭ, în loculiŭ trântorilorŭ se vorŭ spori totŭ numai albine, şi aşa în loculŭ alorŭ 10—12,000 de trântori vomŭ avé cu 10—12,000 de albine lucrătóre mai multŭ, ceea ce stupariĭ sciŭ ce va să dică. Astfelŭ procedêndŭ eŭ dela unŭ stupŭ bunŭ leaŭ şi până la 4 ferii = 50—60 kilo de mĭere într'o vară. Firesce fagurii artificiali se potŭ aplica numai în coşniţe raţionale.

Pentru cei ce nu-şi potŭ pregăti înşi-şi faguri artificiali, nu se póte recomanda de ajunsŭ procurarea lorŭ dela firme de acéstă branşă. Unŭ kilo constă 2 fl. 50 cr. Fiindŭ-că precum se vede suntŭ cam scumpi, eŭ m'am hotărîtŭ a da ori şi cărui frate preotŭ ori docente greco-cat. *pentru 3 kilo de cĕră brută curată 2 kilo de faguri artificiali*, sub condiţiune ca respecţivii să-şi supórte spesele de postă tour şi retour, precum şi spesele de pachetare. Ca spese de pachetare să se acludă 10 cr. în numerariŭ saŭ în marce postale. Dacă trimiţetoriulŭ va trimite cĕră brută într'o atare schatulă de lemnŭ ori de tinichea — plevŭ, — în care să se pótă retrimite fagurii, spese de pachetare nu se vorŭ recere. *Cu faguri artificiali potŭ servi numai după mărimea cadrelorŭ regnicolare*, adecă: 17×24 cm. s'aŭ mai mici. Pentru cei ce nu-i sciŭ aplica în cadre, voiŭ servi cu instrucţiune. Fiindŭ-că la alipirea fagurilorŭ în cadre e necesară o atare scândurice grósă de 11 m.m şi în mărime după cadru, celorŭ ce o vorŭ dori, unŭ măestru de aci le-o va pregăti pentru 20 cr. v. a. şi li-se va espeda deodată cu fagurii. Comande dela 3 kilo în susŭ se primescŭ până la ori şi ce cuantŭ. Findŭ-că pregătirea fagurilorŭ merge cam încetŭ, aşa reespedarea se va face în ordinea în care s'aŭ primitŭ comandele. Deci cei ce vorŭ să aibă fagurii destulŭ de timpuriŭ, să-şi facă comandele câtŭ mai de timpuriŭ şi negreşitŭ înaintea lunii lui Maiŭ Pre bani nu potŭ servi cu faguri niměnui. Scopulŭ meŭ nu e dobânda, ci doresc sincerŭ a ajuta ori şi cui. Cei ce nu aŭ cĕră şi voescŭ să-şi procureze faguri pre bani, binevoéscă a se adresa către mine în epistolă închisă trimiţêndŭ o marcă postală de 5 cr. Eŭ cu plăcere le voiŭ face comanda după dorinţă.

Roşia de munte (Verespatak) 1893 13/3

Suntŭ cu tótă stima **Ioanŭ Maiorŭ,**
parochŭ gr. cat.

Revista comercială a săptămânei.

Primele dile ale lunei Martie aŭ fostŭ rĕci şi vîntóse. De vre-o dóuĕ dile érăşi avemŭ timpŭ seninŭ şi liniştitŭ, dară nóptea e rece. Din multe părţi se anunţă, că pomiĭ, mai alesŭ nucii şi persecii aŭ suferitŭ de gerulŭ din iérna acésta. Pre unele locuri s'aŭ începutŭ deja lucrurile de câmpŭ de primăvară.

Târgulŭ de bucate din Budapesta deşi deschidêndu-se navigaţiunea pre Dunăre se transpórtă mai multe bucate, totuşi stagnéză ca şi mai înainte. Preţurile încă suntŭ mai totŭ cele vechi. *Grâŭ curatŭ* s'a adusŭ preste 18.000 de tóne, care mai totŭ s'a vîndutŭ pentru acoperirea lipselorŭ locale şi pentru morĭ, plătindu-se maja m. cu fl. 7.70—8.15. *Sĕcară* nici nu s'a oferitŭ multă, dară nici nu a fostŭ cercată. S'a petrecutŭ cam 6000 măji m. cu fl. 6.15—6.35. *Ovĕsŭ* în săptĕmâna trecută s'a vîndutŭ aprópe 6000 măji m. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.65—6.00 după calitate. *Cucuruzŭ* încă nu s'a oferitŭ multŭ. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 4.64—4.67. *Sĕmînţa de cânepă* s'a plătită m. m. cu fl. 10.00—10.25, de *ină* cu fl. 12.50—13.00, de *linte* cu fl. 10.50—12.00, de *macŭ* cu fl. 38.00—39.00, de *măzăriche* cu fl. 6.75—7.25, de *luţernă* cu fl. 58.00—62.—, de *trifoiŭ* cu fl. 75.—80.—.

Târgulŭ de rîmători dela Steinbruch şi în săptĕmâna trecută a fostŭ destulŭ de bunŭ. S'a plătitŭ pentru rîmători *unguresci* aleşi greĭ de 320—380 kg. 55—55½ cr., *bĕtrâni* greĭ preste 300 kg. 50—52 cr., marfă *ţĕrănéscă* 49—52 cr., *sĕrbesci* 47—52 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 14 Mart. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.80
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.75
Bonurĭ rurale ung.	96.25
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	153.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	145.—
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.50
« « aurŭ austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	168.—
« Vienei	177.50
Acţiunile bancei austro-ungare	988.—
« « de creditŭ ung.	404.25
« « « « austr.	343.60
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	131.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.62
Mărcĭ 100 împ. germane	59.30
Londra 10 Livres şterlingĭ	121.10

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.— până 3.25, — ovĕsŭ fl. 2.25 până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 2.75 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmĕntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 72—1893. (17) 3—3

Edictŭ.

După ce Iuliana Manŭ, r. Fejérvári gr. cat. din Blaşiŭ-opidŭ, soţia legiuită alŭi Ioanŭ Turcu gr. cat. din Blaşiŭ-opidŭ, de 22 ani şi-a părăsitŭ pre legiuitulŭ seŭ bărbatŭ şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citéză ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dî să se presentéze înaintea subscrisuluĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contra eĭ se va pertracta şi decide şi în absenţa eĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr.-cat. de I. instanţă alŭ protopopiatuluĭ Blaşiului.

Blaşiŭ în 24 Februariŭ 1893.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. protop. preşed. for. matrm.

Depositŭ de ape minerale în Blaşiŭ.

Aducŭ la cunoscinţa P. T. publicului, că în farmacia mea ţinŭ în depositŭ apele minerale din patrie şi străinătate înşirate mai la vale şi le vîndŭ în sticle singuratice ori în lădi de câte 25 sticle.

Apă acră **Agnes**
Apă acră de **Borszék**
Apă acră de **Belin**
Apă amară de **Buda** { a) din isvorulŭ *Hunyadi* / b) „ „ *Franciscŭ I.* / c) „ „ *Rákoczy*
Apă acră de **Előpatak**
Apă ferósă de **Franzensbad**
Apă acră de **Giesshübl**
Apă de **Gleichenberg** din isvorulŭ *Constantin*
Apă de **Karlsbad** din *Sprudel* şi *Mühlquelle* (isvóre)

Apă de **Krondorf**
Apă arseno-ferósă de **Levico**
Apă minerală **Margit** (*Selters* ungurescŭ)
Apă de **Marienbad**
Apă acră sulfurósă de **Parád**
Apă acră de **Répát**
Apă arseno-ferósă de **Roncegno**
Apă acră lithiósă **Salvator**
Apă acră de **Selters**
Apă iod-bromósă de **Hall**

mai departe

Sare Moor de Franzensbad, Sare şi pulvere spumegătóre de Karlsbad.

Blaşiŭ în 1 Martiŭ 1893.

Carolŭ Schieszl,
farmacistŭ.

(18) 2—5 **Cu catalóge de pretiuri servescu la dorintia.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 25 Martie 1893. Numĕrulŭ 12.

Peregrinii nostri.

În 27 Martie pornescŭ peregrinii români la Roma, légănulŭ credinţei, naţiunii şi culturei nostre.

Noi cei rĕmaşi acasă îi însoţimŭ cu gândulŭ nostru, cu palpitările inimelorŭ nóstre, cu sincere urări de fericitŭ succesŭ şi reîntórcere fericită.

Ferice de ei!

Lorŭ li-s'a datŭ să pótă aduce tributŭ de admiraţiune şi veneraţiune celei mai universale puteri spirituale şi morale de pre acestŭ pământŭ, ce astădi este personificată într'unulŭ dintre cei mai glorioşi următori ai sântului Petru, Leonŭ XIII.

Puterea acésta tronéză lângă mormîntulŭ unui apostolŭ, nu este încunjurată de sabii, nu este apĕrată de tunuri, nu se radimă pre baionete, şi cu tóte acestea nu este nimeni, care să nu-i simţéscă înrîurinţa. Împĕraţii o venerézŭ şi îi cerŭ sfatulŭ. Popórele îi ascultă glasulŭ. Lanţurile sclăviei africane se sfarmă înaintea ei. Trufia Englesului lacomŭ se frânge de resistinţa, ce i-o face în Irlanda. Stanley o vede întrecêndu-lŭ şi înaintându-şi misiunile, ce-şi ridică corturile învingĕtóre la cataractele Congoluĭ şi pre ţĕrmurii Nyanzei. Cancelariulŭ de ferŭ, care prin isteţimea sa şi prin unŭ răsboiŭ sângerosŭ îşi asigurase influinţa precumpĕnitóre în sórtea popórelorŭ europene, se plécă înaintea acestei puteri morale, îi cere întrevenirea pentru împedecarea unui răsboiŭ cumplitŭ dintre Germânia şi Spania, şi redă bisericei libertatea încătuşată prin temniţe şi tribunale. Elŭ cade, ér ea stă neclătită şi lucră necontenitŭ pentru promovarea culturei şi civilisaţiunii adevĕrate, pentru vindecarea ranelorŭ, de care sufere omenimea în urma exchilibrării puterilorŭ sociale, şi pentru validitarea principiilorŭ creştine în sciinţe şi arte, în statŭ şi familie.

Felicităm dar pre peregrinii nostri, că se potŭ apropia de representantele acestei puteri spirituale şi morale, şi se potŭ inspira dela elŭ, că în ce chipŭ trebue să stămŭ neclătiţi în învăţăturile luĭ Isusŭ Christosŭ şi cum trebue să rĕmânemŭ pururea nedespărţiţi de Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ, Care s'a făcutŭ omŭ pentru a ne învăţa să iubimŭ şi stimămŭ pre omŭ; Care prin mórtea sa ne-a arĕtatŭ, cum trebue să murimŭ pentru dreptate şi să apĕrămŭ adevĕrurile dumneḑecsci; Care vĕrsându-şi sângele sĕŭ, ne-a datŭ esemplu, câtŭ de mare abnegaţiune trebue să desvoltămŭ, pentru ca să putemŭ alina suferinţele semenilorŭ nostri şi să asigurămŭ triumfulŭ causei sânte a bisericei adevĕrate şi alŭ aspiraţiunilorŭ drepte ale poporuluĭ nostru.

Ferice de ei!

Lorŭ li-s'a datŭ, să vaḑă tóte frumseţele, ce Creatorulŭ lumii le-a vĕrsatŭ cu mână largă în frumósa Italie, grădina Europei. Ei potŭ admira totŭ ce inteligința luminată de raḑele ceresci ale credinţei creştine a pututŭ ideá şi realisa mai grandiosŭ şi maiestosŭ în arta architecturei. Potŭ să se desfăteze în privirea neîntrecutelorŭ opere de pictură şi sculptură, ce penelulŭ şi scalpelulŭ artiştilorŭ creştini le-aŭ zugrăvitŭ pre pânḑă orĭ le-aŭ tăiatŭ în pétră ca o dovadă vecînică, că religiunea este inspirătórea cea mai puternică a totŭ ce este frumosŭ şi sublimŭ. Potŭ să se încânte la audulŭ melodiósei musici, de care rĕsună mărețele bolte ale bisericelorŭ, şi la alŭ dulcilorŭ accente din armoniósa limbă italiană, care prin aseměnarea frapantă, ce o are cu limba nóstră românéscă, întăresce consciinţa originii nóstre romane. Potŭ privi uimiţi grandiósele monumente, carĭ povestescŭ de mărirea străbunilorŭ nostri, carĭ înainte cu aprópe dóuĕ mii de anĭ ne-aŭ aşeḑatŭ la gurele Dunării şi între întăriturile naturale ale Carpaţilorŭ spre a fi apĕrătorii şi purtătorii culturei apusene în rĕsăritulŭ Europei. Ajunşi pre arena coloseuluĭ vorŭ puté săruta ţĕrîna scăldată în sângele nenumĕraţilorŭ martiri, carĭ aŭ spĕlatŭ rugina păgânismuluĭ şi aŭ pregătitŭ lumea pentru civilisaţiunea creştină, de ale căreĭ principiĭ dătătóre de viaţă nicĭ unŭ poporŭ nu se póte lăpĕda fără a se espune pericululuĭ de a recădé în barbarismŭ.

Étă pentru ce felicităm noi pre peregrinii nostri. Ei se vorŭ întórce cu unŭ capitalŭ bogatŭ de gândiri înalte şi de simţiri nobile, care-lŭ vorŭ puté valora atâtŭ în interesulŭ lorŭ propriŭ, câtŭ şi alŭ poporuluĭ nostru. Atingerea cu

---

Feuilleton.

Prima Aprilŭ.

Cocóna R, una din cele mai culte dame ale oraşuluĭ Y, în prima Aprilŭ se înţelese cu servitórea sa şi cu elevulŭ N, ce era închiriatŭ la dînsa, că pre fiică-sa Sabina să o facă „prima Aprilŭ“. Planulŭ reeşi minunatŭ: Sabina primi mandatulŭ de a merge cu o fingea micuţă la spiţerie după o specie de unsóre, ce nu se afla nicĭ decâtŭ acolo, ba chiar dóră nicĭ în totŭ oraşulŭ. „La momîntŭ!“ rĕspunse coconiţa inocentă. „Numaĭ să-mĭ ieaŭ mantéua.“ Plină şi pătrunsă de bucurie, că póte servi şi ea cu ceva pre măicuţă-sa, sări până la loculŭ destinatŭ. Dar cândŭ ceru obiectulŭ, după care a fostŭ trimisă, începură sufragiĭ de duchenariŭ cu toţiĭ a rîde. Coconiţa se întórse suspinândŭ cu gândulŭ. că să întrebe de noŭ pre măicuţă-sa, nu cumva i-a ieşitŭ din minte numirea?!

Cândŭ étă, măicuţă-sa, servitórea şi elevulŭ începură a rîde horibilŭ şi a-ĭ striga, că ar fi umblatŭ „prima Aprilŭ“. Ce face coconiţa, decâtŭ se întórce de cătră măicuţă-sa cu unŭ felŭ de dispreţŭ, ca şi cândŭ ar ḑice: „Eşti démnă óre, ca şi de aicĭ înainte să te ascultŭ şi numescŭ mamă?!“

Cândŭ se întîmpla după aceea, de o trimitea undeva orĭ îi demanda să facă ceva orĭ o opria dela ceva, sermana coconiţă păcălită totdeuna cugeta într-o sine: „Óre nu mintescĭ?“

Beiuşŭ, 1893. **Petru P. Herţe.**

Adevĕrulŭ şi Minciuna.

(După Ed. Laboulaye.)

Odată — nu de multŭ — Minciuna şi Adevĕrulŭ se sfătuiră să trăéscă împreună ca nisce amicĭ buni şi prietini sinceri. Adevĕrulŭ era o fiinţă bună, simplă, timidă şi încreḑétóre; Minciuna însă era elegantă, îndrăsnéţă, scia să vorbéscă multŭ şi vorbia admirabilŭ.

Una da porunca, ceealaltă asculta cu supunere în tot-deuna. Aşa în acéstă plăcută companie tóte lucrurile mergeaŭ de minune.

Într'o ḑi — cam de diminéţă — Minciuna ḑise Adevĕrului, că-ar fi bine să planteze unŭ arbore, care să le producă primăvara florĭ, vara umbră şi tómna fructe.

Adevĕrulŭ ca mai cu minte găsi propunerea minunată: arborulŭ a fostŭ plantatŭ la momîntŭ.

Îndată ce arborulŭ a începutŭ să créscă, Minciuna ḑise Adevĕrului: „Frate, să ne alegemŭ fiesce care câte o parte din arbore, — căcĭ sciĭ fórte bine, că o comunitate prea mare adese nasce neînţelegerĭ şi discordiĭ, şi totdeodată sciĭ şi aceea, că înţelegerile şi socotelile cele bune le facŭ amicii ceĭ buni. Uită, spre esemplu, rădăcinele arboreluĭ: ele nutrescŭ şi susţinŭ arborulŭ; rădăcinele suntŭ scutite de vremurile rele, de vifore şi furtune marĭ; pentru ce nu le ieaĭ tu?

„Şi maĭ multŭ, ca să-ţĭ placă de mine, eŭ mĕ voiŭ mulţămi cu ramurile, carĭ crescŭ în aerulŭ libĕrŭ, prin urmare în voea paserilorŭ, a ómenilorŭ, vîntuluĭ, căldurilorŭ şi a gerului.“

Şi maĭ sciĭ ceva?! Ce nu face omulŭ pentru ceĭ ce-ĭ suntŭ dragĭ?

Adevĕrulŭ, îmbătatu de atâta bunătate, mulţămi tovarăşuluĭ sĕŭ şi se ascunse în pământŭ. Mare bucurie pentru Minciună, care rĕmase singură printre ómenĭ, să facă totŭ ce l-ar fi plăcutŭ.

Arborulŭ crescu câtŭ se póte de lute; ramurile cele marĭ revĕrsaŭ umbră şi rĕcóre;

apusulŭ a fostŭ pentru poporulŭ nostru uniculŭ factorŭ, care ne-a mântuitŭ de mórte, şi uniculŭ factorŭ, care ne póte asigura viitorulŭ, ce-lŭ contemplămŭ în mintea nóstră şi-lŭ presimţimŭ în inima nóstră.

Contactulŭ acesta Romeĭ avemŭ să-lŭ mulţămimŭ. Ea a unitŭ înainte de asta cu dóuĕ vécurĭ o parte însemnată a Românilorŭ cu sine, şi ĭ-a făcutŭ mijlocitorĭĭ ideilorŭ religióse, sociale şi politice între apusŭ şi celalaltŭ corpŭ alŭ naţiunĭĭ române. Îndată după actulŭ uniunĭĭ o nóuă viaţă culturală şi nóuĕ aspiraţiunĭ naţionale se ivescŭ între Româniĭ din Transilvania şi Ungaria. Ideile acestea aŭ trecutŭ hotarĕle spre Dunăre şi aŭ trezitŭ şi pre fraţiĭ nostri de dincolo din somnulŭ, în care-ĭ adânciseră Fanarioţiĭ. Aceştĭ fraţĭ nu-şĭ maĭ întorcŭ privirile spre Fanarulŭ viclénŭ, spre Atosulŭ lacomŭ şi ignorantŭ, saŭ spre Nordulŭ înghe̦ţatŭ, ci numaĭ spre Apusulŭ civilisatŭ. Şi dacă dînşiĭ s'aŭ adăpatŭ maĭ vîrtosŭ din apele culturĕĭ francese, sciutŭ este, că isvorulŭ acestorŭ ape totŭ din colinele Romeĭ a ţişnitŭ, aşa încâtŭ putemŭ dice, că şi cultura adusă din Francia totŭ Romeĭ avemŭ s'o mulţămimŭ.

Felicităm dară pre peregriniĭ nostri, pentru că aducêndu-şĭ aminte de aceste binefaceri nu şĭ-aŭ pregetatŭ a aduce Romeĭ omagiulŭ de recunoscinţă şi gratitudine, ce viŭ este în inimile tuturorŭ Românilorŭ binesimţitorĭ, şi le dorimŭ, ca împreună cu vredniculŭ episcopŭ Victorŭ alŭ Lugoşuluĭ, care a binevoitŭ a se pune în fruntea lorŭ, să se reîntórcă sănĕtoşĭ în mijlocul nostru.

Esperinţele, ce le vorŭ împărtăşi peregriniĭ nostri amicilorŭ şi cunoscuţilorŭ, carĭ n'aŭ fostŭ fericiţĭ a puté vedé légĕnulŭ originiĭ nóstre, vorŭ pregăti terenulŭ pentru iniţiarea unuĭ peregrinajŭ maĭ mare, pentru ca acelŭ peregrinajŭ să fie o imposantă manifestaţiune culturală.

---

† Augustinŭ Láday.

Vancea, Papfalvi, Baldi şi Láday suntŭ patru marĭ binefăcĕtorĭ aĭ bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre, pre carĭ în timpulŭ scurtŭ de 8 luni ĭ-amŭ perdutŭ unulŭ după altulŭ. Durerea cea maĭ próspetă este pentru septemvirulŭ pensionatŭ *Augustinŭ Láday,* care a reposatŭ în 20 Martie şi a fostŭ înmormîntatŭ în grădina caseĭ sale din Petrisatŭ în 22 ale curenteĭ. Nu putemŭ perpetua de o cam dată memoria acestuĭ bărbatŭ vredniculŭ cu ceva maĭ potrivitŭ, decâtŭ înregistrându aci cuvintele rostite de dlŭ Dr. Augustinŭ Bunea la mormîntulŭ luĭ:

Asemenea este împĕrăţia ceriurilorŭ cu comóra ascunsă în ţarină, pre care aflându-o omulŭ o a ascunsă, şi de bucuria eĭ merge şi tóte câte are le vinde şi cumpĕră ţarina aceea (Mat. 13. 14).

Aceste cuvinte ale Mântuitoriuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ mi-se parŭ fórte potrivite spre a revĕrsa adevĕrată lumină preste aceea, ce este maĭ nobilŭ şi caracteristicŭ din viaţa septemviruluĭ Augustinŭ Láday, lângă mormîntulŭ căruia s'a adunatŭ astădĭ totŭ ce are Blaşiulŭ maĭ stimatŭ în dignitarĭ bisericescĭ şi în bărbaţĭ de sciinţă spre a-ĭ da onórea din urmă şi tributŭ de recunoscinţă.

Asemenea omuluĭ din sânta Scriptură, care şi-a vîndutŭ tóte spre a puté cumpĕra o ţarină, unde scia, că se află ascunsă o comóră preţiósă, Augustinŭ Láday a datŭ bisericeĭ şi naţiuniĭ sale aprópe totŭ, ce şi-a agonisitŭ în viaţa pămîntéscă, pentru ca cu acestŭ preţŭ mare să pótă ajunge în posesiunea împĕrăţieĭ cerescĭ, unde se află comóra fericirĭĭ adevĕrate şi nesfârşite.

Acéstă faptă generósă, creştinéscă şi românéscă, laudă pre Láday maĭ multŭ decâtŭ orĭ ce graiŭ omenescŭ, şi în istoria nóstră culturală şi bisericéscă îĭ asigură pururea locŭ de frunte.

Nu mintea ageră şi voinţa de fierŭ, carĭ aŭ distinsŭ pre Láday încă din frageda copilărie, vorŭ fi amintite din némŭ în némŭ în biserica şi naţiunea nóstră, căcĭ în poporulŭ nostru inteligentŭ aŭ fostŭ şi până acum destuĭ bărbaţĭ înzestraţĭ cu acele însuşirĭ alese, şi cu tóte acestea nimenĭ nu-şĭ aduce aminte de dînşiĭ, de-órece eĭ aŭ trăitŭ numaĭ pentru sine şi n'aŭ lăsatŭ după sine nicĭ unŭ monumentŭ, care să le păstreze memoria pentru generaţiunile viitóre, precum neştérsă va fi memoria luĭ Láday.

Nu sciinţa legilorŭ, nicĭ activitatea neobosită, nicĭ simţulŭ de dreptate, carĭ aŭ servitŭ luĭ Láday de trepte solide spre a se ridica la celŭ maĭ înaltŭ forŭ judecătorescŭ din ţară, adecă la septemviratŭ, vorŭ ilustra numele luĭ, deórece ómeniĭ tóte aceste le uĭtă fórte curêndŭ, orĭ le considerá maĭ multŭ de datorinţă decâtŭ de meritŭ, ci aceea, ce va ilustra tot-deuna numele acestuĭ bărbatŭ, este fundaţiunea luĭ — după împrejurările nóstre — grandiósă, cu care se vorŭ cresce în tóte timpurile bărbaţĭ devotaţĭ naţiuniĭ române şi fiĭ credincioşĭ bisericeĭ nóstre, carĭ toţĭ vorŭ rosti cu pietate şi recunoscinţă şi astfelŭ vorŭ face nemuritoriŭ numele luĭ Augustinŭ Láday.

Acéstă fundaţiune frumósă, care ne va pune în posiţiune de a puté întinde în fiesce carĕ anŭ ajutorŭ de maĭ multe miĭ florenĭ institutelorŭ nóstre de învăţămîntŭ şi studenţilorŭ românĭ setoşĭ de cultură, dovedesce până la evidenţă, că Láday şi-a ĭubitŭ biserica şi naţiunea cu unŭ sentimentŭ maĭ viŭ decâtŭ mulţĭ alţiĭ, carĭ îlŭ huliaŭ şi îĭ trăgeaŭ la

---

preste puţinŭ timpŭ se împodobi cu florile cele maĭ frumóse. Bărbaţĭ, femeĭ, copiĭ alergaŭ din tóte părţile, ca să admire acea minune — nu altceva.

Minciuna, cu fruntea ridicată, cu unŭ glasŭ puternicŭ de pre craca cea maĭ înaltă, îĭ chémă pre toţĭ şi îĭ farmecă prin vorbele eĭ de miere.

Ea le spune fórte categoricŭ, că societatea nu este altceva decâtŭ o minciună, că ómeniĭ s'ar mânca unĭĭ pre alţiĭ, dacă a spune adevĕrulŭ! Şi ca să mérgă cuĭva bine pre pământŭ, spune ea maĭ departe, suntŭ treĭ mijlóce şi anume: *Minciuna simplă,* cândŭ vasalulŭ dice superioruluĭ sĕŭ: „Te respectezŭ şi te ĭubescŭ.“ Apoĭ *Minciuna îndoită,* cândŭ vasalulŭ strigă în gura mare: „Trăsnetulŭ să mĕ lovéscă, dacă nu suntŭ celŭ maĭ credinciosŭ servitorŭ.“ Pre urmă *Minciuna întreită,* cândŭ vasalulŭ jură: „Avuţiile, braţele şi viaţa mea suntŭ ale stăpânuluĭ meŭ,“ şi părăsesce pre superiorŭ tocmaĭ în timpulŭ pericululuĭ.

Se vedeaŭ aşa de binevoitóre prelegerile, ce le da bunulŭ apostolŭ, şi eraŭ aşa de admirabile esemplele, cu carĭ le susţinea, încâtŭ maĭ toţĭ ceĭ de faţă se ameţirĕ de vorbele luĭ! De jurŭ împrejurŭ, până preste dece poşte depărtare, nu era vorbă decâtŭ despre Minciună şi despre înţelepciunea eĭ. Şi ce e maĭ multŭ, unĭĭ eraŭ de părere să o facă rege.

Ér la sermanulŭ adevĕrŭ, ghemuitŭ în visuina sa, nimenĭ nu se maĭ gândia; elŭ ar fi pututŭ să móră nejelitŭ de nimenĭ şi uĭtatŭ de toţĭ.

În acea părăsire, în care îlŭ lăsaserĕ, elŭ era silitŭ vrêndŭ nevrêndŭ să trăéscă cu ceea ce avea sub pământŭ.

Şi pre cândŭ Minciuna domnia printre florĭ şi verdéţă, bietulŭ sobolŭ rodea mereŭ rădăcinele amare ale arboreluĭ, ce sădise. — Róse atâta, că într'o dĭ, pre cândŭ Minciuna maĭ oratóre ca în tot-deuna vorbia uneĭ mulţimĭ nenumĕrate, vîntulŭ începu să bată, şi deşi nu bătea cu furie, totuşĭ rĕsturnă arboreluĭ, care nu maĭ avea rădăcinĭ, carĭ să-lŭ ţină la pământŭ. În căderea luĭ crengiile omorîră pre toţĭ, câţĭ eraŭ pre acelŭ locŭ, împrejurulŭ arboreluĭ. Minciuna abia scăpă cu unŭ ochiŭ scosŭ şi cu unŭ piciorŭ ruptŭ, de atuncĭ a rĕmasŭ chióră şi schiópă, — şi încă a scăpatŭ uşorŭ — fórte uşorŭ — numaĭ cu atâta!

Adevĕrulŭ ieşi atuncĭ la lumină, aprópe fără vesminte, despletitŭ, cu faţa tristă, seriósă şi posomorîtă. Cum auĭ Minciuna, că tovarăşulŭ eĭ a înviatŭ şi că face aspră imputare la aceia, carĭ aŭ maĭ rĕmasŭ în viaţă, — a începutŭ să strige aprópe desperată: „Étă causa tuturorŭ relelorŭ, étă cine ne-a perdutŭ! La mórte! la mórte!“ Şi poporulŭ înarmatŭ cu petrĭ şi ciomege se repeḑi cu o furie nebună la nenorocitulŭ Adevĕrŭ — maĭ multŭ mortŭ decâtŭ viŭ, — îlŭ aruncă érăşĭ în visuina luĭ sub pământŭ. Preste visuină s'a pusŭ unŭ mare bolovanŭ şi s'a pecetluitŭ numaĭ decâtŭ, ca astfelŭ *Adevĕrulŭ* să nu maĭ pótă ieşi din mormîntulŭ sĕŭ. Cu tóte acestea însă Adevĕrulŭ avea câţĭva prietinĭ, căcĭ într'o nópte o mână necunoscută scrise pre pétră următoriulŭ epitafŭ:

Aquí yaze la Verdad
Aquien el Mundo cruel
Matò sin enfermedad
Porque no reinase en el
Sino Mentira y Maldad.

Aci zace Adevĕrulŭ,
Pre care cruda lume
L'a înmormîntatŭ, fără să fi fostŭ bolnavŭ,
Pentru ca să nu dea domnia
Decâtŭ Minciuneĭ şi Vicleniei.

Celŭ maĭ micŭ defectŭ alŭ Minciuneĭ este acela de a nu-ĭ plăcé să fie contraḑisă. Căută dar pre amiculŭ Adevĕruluĭ şi îndată ce-lŭ găsi, îlŭ spânḑură fără multe desbateri. Numaĭ morţiĭ nu se plângŭ. Ca să fie şi maĭ sigură de victorie, Minciuna îşĭ zidi palatulŭ pre mormîntulŭ Adevĕruluĭ.

Tótă lumea mărturisesce, că une-orĭ adevĕrulŭ se întórce în mormîntulŭ sĕŭ de pre o parte pre alta. Într'o dĭ, cândŭ se întórse maĭ bine, palatulŭ Minciuneĭ se dirîmă ca unŭ castelŭ de cărţĭ de joculŭ şi omorî pre inocenţiĭ şi şarlataniĭ, ce eraŭ în elŭ.

Omulŭ însă nu plânge, cândŭ moştenesce.

Poporulŭ eternŭ amăgitŭ, reconstruesce în tot-deuna unŭ palatŭ multŭ maĭ frumosŭ decâtŭ celŭ vechiŭ, şi Minciuna chióră şi schiópă domnesce până şi adĭ.

Bucuresci, 13 Sept. 1892.

Unŭ Făgeţanŭ.

îndoélă alipirea sinceră de poporulŭ românŭ.

Totŭ acéstă fundaţiune ne arată şi ne învaţă, că din principiile singulare, ce le are cineva pre terenulŭ politicŭ, nu trebue să facemŭ îndată conclusiunea greşită, că acela s'ar fi ruptŭ de corpulŭ naţionalŭ, nicĭ nu trebue să ne luămŭ uşorŭ după judecata multimiĭ, carea stiméză de comunŭ numaĭ pre aceia, carĭ o sciŭ fanatisa, ér nu şi pre aceia, carĭ voescŭ să o lumineze cu sfaturi înţelepte.

Eşĭ, bărbatŭ vrednicŭ, din acestŭ mormîntŭ, care ţi-l'aĭ alesŭ într'unŭ satŭ, unde nu se prea aude doîna românéscă, şi într'unŭ locŭ necercetatŭ de aceia, carĭ pórtă în inima lorŭ iubire învăpăiată de biserică şi naţiune!

Eşĭ din acestŭ mormîntŭ modestŭ şi vino, să te aşedămŭ la umbra maĭestóselorŭ institute de crescere şi cultură, pentru a cărorŭ înflorire ţi-aĭ lăsatŭ averea ta! Vino să te aşedamŭ acolo, unde tinerimea, ce cu ajutorinlŭ tĕŭ va cresce ca o mângăitóre speranţă a bisericeĭ şi némuluĭ românescŭ, în tótă ḑiua te póte cerceta spre a vĕrsa pre mormîntulŭ tĕŭ o lacrimă ferbinte de recunoscinţă şi de pietate!

Însă tu nu asculţi de glasulŭ nostru, pentru că şi după mórte vreĭ să urmezĭ vîrtutea frumósă a modestieĭ, care te-a împodobitŭ în tótă viaţa. N'aĭ vrutŭ să impunĭ nicĭ odată cu averea frumósă, care aşa de multŭ o preţuesce lumea de acum în ceĭ ce paradézĕ cu ea. N'aĭ vrutŭ să impunĭ cu demnitatea înaltă de septemvirŭ, la care te-a ridicatŭ hărnicia ta, deşi mulţĭ numaĭ pre ceĭ ce astfelŭ se impunŭ, îĭ stiméză. N'aĭ vrutŭ să impunĭ cu frumósele însuşirĭ intelectuale, carĭ tot-deuna suntŭ admirate de ómenĭ. Pre tine alte cugete maĭ înalte te-aŭ preocupatŭ: cugetulŭ de a contribui cu tóte puterile tale materiale la prosperarea bisericeĭ nóstre şi la înaintarea repede a poporuluĭ românŭ în cultura adevĕrată, care este factorulŭ principalŭ în realisarea aspiraţiunilorŭ luĭ marĭ în orientulŭ Europeĭ. Pre tine nu te-a interesatŭ pompa şi recunoscinţa omenéscă după mórte, ci te-a interesatŭ împăcarea cu Dumneḑeŭ înainte de mórte. Pentru aceea, precum ne spunĭ în testamentulŭ tĕŭ, aĭ căḑutŭ în genunchĭ înaintea Maĭestăţiĭ divine şi din adânculŭ inimeĭ aĭ datŭ mulţămită luĭ Dumneḑeŭ pentru tóte bunurile spirituale şi materiale, cu carĭ te-a binecuvîntatŭ. Şi fiindŭ că în viaţa pămîntéscă singurŭ Dumneḑeŭ ţĭ-a fostŭ speranţa, paza şi spriginulŭ, pentru aceea te-aĭ rugatŭ de Dînsulŭ cu lacrimĭ fierbinţi, ca pentru meritele Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ să-ţĭ ĭerte pĕcatele şi să te primescă în céta sânţilorŭ.

Noĭ avemŭ credinţa firmă, că Preabunulŭ Dumneḑeŭ pentru fapta ta din urmă creştinéscă şi nobilă îţĭ va împlini rugarea cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că şi în momîntulŭ estremŭ, când lângă patulŭ tĕŭ veghia vicariulŭ capitulariŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, care ţĭ-a secundatŭ totdeuna intenţiunile generóse, aĭ cerutŭ şi dela dînsulŭ binecuvîntarea şi deslegarea preoţéscă.

Fie ca acéstă binecuvîntare să te conducă la viaţa cerésca. Aminŭ!

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La telegrama omagială trimisă Maĭestăţiĭ Sale de cătră congresulŭ catolicŭ dela Şopronŭ Maĭestatea Sa a notificatŭ preşedinteluĭ congresuluĭ, că pre lângă esprimarea preaĭnaltelĭ mulţămite a luatŭ spre graţiósă sciinţă felicitarea supuşilorŭ sĕĭ catolicĭ.

Politica bisericéscă a guvernuluĭ a fostŭ aspru critisată şi în şedinţa din 16 a caseĭ de susŭ. Cu ocasiunea desbaterĭĭ proĭectuluĭ de îndemnitate generalulŭ Máriásy ḑice, că la catolicĭ căsătoria e sacramentŭ, şi guvernulŭ nu are dreptŭ a face dispusĕţiunĭ cu privire la cele ce se ţinŭ de sacramente ca atarĭ, căcĭ uşorŭ s'ar puté întîmpla, ca guvernulŭ să-şĭ permită a dispune şi cu privire la alte sacramente, p. es. mărturisire, maslu etc. Până ce guvernulŭ nu-şĭ modifică programulŭ în privinţa politiceĭ bisericescĭ şi până ce nu revócă nefericita ordinaţiune din Februariŭ, dînsulŭ nu are încredere în elŭ. Episcopulŭ Schlauch promite, că va rĕspunde la acusa ridicată de cătră ministrulŭ de culte asupra episcopatuluĭ prin cetirea în cameră a unorŭ corespondinţe oficióse, din carĭ dlŭ ministru trage conclusiunĭ nefundate.

În provinţă agitaţiunile contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ crescŭ din ḑi în ḑi. Se vede dară, că nicĭ Maĭestatea Sa, nicĭ corpurile legiuitóre şi nicĭ poporulŭ nu doresce reformele politice bisericescĭ intenţionate de guvernŭ. Cine le doresce dară? Francmasoniĭ şi Jidaniĭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII prin o epistolă a recercatŭ pre senatorulŭ francesŭ Chesnelong, ca să păşéscă la luptă pentru drepturile bisericescĭ şi să părăséscă reserva, în care s'a retrasŭ după desfiinţarea reuniuniuniĭ „Union de la France chretienne“, a căreĭ preşedinte a fostŭ dînsulŭ timpŭ îndelungatŭ.

Peregrinajele la Roma din tótă lumea se continuă.

Împĕratulŭ şi împĕrătésa Germanieĭ din incidentulŭ serbăriĭ nunţiĭ de argintŭ a părechiĭ regale italiene vorŭ călători la Roma. Cu acéstă ocasiune vorŭ visita pre Sfinţia Sa Leonŭ XIII.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

Afacerea Tisza-Asboth devine totŭ maĭ interesantă. Când s'a provocatŭ Asboth la contele Paar, Tisza a imputatŭ luĭ Asboth, că se provócă la morţĭ. Acesta însă se provócă şi la contele Szechen, precum şi la Szőgyényi-Marich, carĭ suntŭ încă în viaţă, faţă de carĭ Tisza nu póte face nicĭ o escepţiune. Cumcă în 1884 s'a recursŭ la Roma, ca să se liniştéscă spiritele agitate prin proĭectulŭ de lege despre căsătoria jidovéscă, o constată şi ministrulŭ preşedinte Wekerle, numaĭ câtŭ elŭ în recursulŭ la Roma nu vede nimicŭ nepatrioticŭ orĭ nelertatŭ. Scripta trimisă la Roma, ḑice dlŭ Wekerle, a fostŭ de caractĕrŭ privatŭ (magánlevél) şi s'a trimisŭ nu de Tisza, ci de *repausatulŭ* ministru Trefort. Aşa dară este faptŭ, că cabinetulŭ Tisza în 1884 a cerutŭ spriginulŭ Romeĭ în afacerĭ electorale, după cum a afirmatŭ Asboth, şi încercările luĭ Tisza Kálmán de a nega faptulŭ acesta nu l-aŭ folositŭ nimica, ci numaĭ l'aŭ compromisŭ şi maĭ multŭ.

Desbaterile generale asupra budgetuluĭ de culte s'aŭ terminatŭ în 18 a l. c. şi s'aŭ începutŭ cele speciale. Deputatulŭ Szacsvay rógă pre ministru, să păşéscă cu tótă energia contra machinaţiunilorŭ daco-române din Ardélŭ. Ér'ă Apponyi dice, că nu se maĭ póte suferi, ca şcólele să fie pepinierele agitaţiunilorŭ de naţionalitate; ar dori, ca învăţământulŭ poporalŭ întregŭ să fie în mânile statuluĭ; poftesce, ca dreptulŭ disciplinariŭ să nu se mărginéscă numaĭ la cerculŭ de activitcte alŭ auctorităţilorŭ confesionale, despre carĭ nicĭ aceea nu se scie, cum judecă în cause disciplinare, ci în anumite delicte disciplinare să judece organele statuluĭ. Ministrulŭ Csáky consimte cu ideile esprimate de Apponyi. Scimŭ noĭ bine, că atuncĭ, cândŭ e vorbă de a maghiarisa naţionaliităţile şi de a restrînge drepturile confesiunilorŭ în afacerĭ scolastice, consimte guvernulŭ cu opositia şi acésta cu guvernuluĭ.

Austria.

În şedinţa dela 20 a c. a parlamentuluĭ în loculuĭ bĕtrânuluĭ Smolka (polonŭ) care şĭ-a datŭ dimisiunea, s'a alesŭ Chlumetzky (germânŭ liberalŭ) de preşedinte, Kathrein (Hohenwarth) de întâiulŭ vicepreşedinte, ér'ă Madejszky (polonŭ) de alŭ doilea vicepreşedinte. Prin alegerea dluĭ Chlumetzky de preşedinte germaniĭ liberalĭ îşĭ simtŭ de noŭ positia întărită, şi Chlumetzky ca unŭ bărbatŭ politicŭ fórte abilŭ póte să mijlocéscă o înţelegere între Germaniĭ liberalĭ şi guvernŭ.

Germânia.

Comisiunea militară a dieteĭ imperiale germâne în şedinţa ţinută în 17 a c. a respinsŭ cu maĭoritate de voturĭ proĭectulŭ militarŭ. Pentru proĭectŭ aŭ votatŭ numaĭ ceĭ şese representanţĭ aĭ partiduluĭ conservativŭ. Fiindŭ că în comisiune suntŭ representate în proporţiune corĕspundĕtóre tóte partidele parlamentare, se póte uşorŭ prevedé, ce sórte va avé proĭectulŭ militarŭ şi dacă îĭ va succede guvernuluĭ să-lŭ pună la discusiunea dieteĭ.

În şedinţa din 17 a l. c. a camereĭ 30 de deputaţĭ conservativĭ aŭ presentatŭ o propunere, în care este recercatŭ guvernulŭ a pregăti unŭ proĭectŭ de lege, în puterea căruia să nu le fie ĭertatŭ a se domicilia în Germânia Evreilorŭ veniţĭ din alte ţĕrĭ. Precum se pare, Germâniĭ nu dorescŭ nicĭ înmulţirea armateĭ şi nicĭ a Evreilorŭ.

Francia.

Procesulŭ de corupţiune a decursŭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ din Paris. C.

Lesseps a ţisu, că dînsulu a datu luĭ Reinach sume marĭ îndemnatu de dniĭ Floquet, Clémenceau şi Freycinet, aserţiunile sale însă nu le póte proba cu nimicu. Juriulu a declaratu pre Carolu Lesseps, Blondin şi Baihaut de culpabilĭ în afacerea Panama, éră pre celalalţĭ acusaţĭ de nevinovaţĭ. Tribunalulu a condamnatu pre Lesseps la unu anu de arestu, pre Blondin la doĭ anĭ arestu, éră pre fostulu ministru Baihaut la 5 anĭ arestu, la mulctă pecuniară de 750,000 şi la perderea drepturilorŭ politice.

Tare a supĕratu pre liberalĭ mórtea neaşteptată a luĭ Jules Ferry întîmplată în 17. Ferry ca ministru fiindu acusatu, că ar fi periclitatu interesele francese în Tonking, a devenitu fórte nepopularu şi aşa s'a retrasu de maĭ multu timpu în reservă faţă de conducerea republicei. În luna trecută fiindu alesu preşedinte la senatu de nou a ajunsu la suprafaţă, dară se vede, că nu ĭ-a fostu datu a se bucura multu de acésta onóre. Elu era de 61 anĭ. Pentru înmormîntarea luĭ camera a votatu unu creditu de 20.000 frs. Contra creditului a vorbitu deputatulu Baudry d' Asson ţicêndu: „Tot-deuna îmĭ plecu capulu în faţa unuĭ mormîntu, dară nu potu tăcé, cându e vorbă de Jules Ferry, care a alungatu pre monachĭ." Maillefeu strigă: „Ieşuiţiĭ érăşĭ suntu aci." D' Asson: „Dvóstră strigaţĭ bravo, dara eu în numele întregeĭ Franciĭ catolice ţicu, că acésta a fostu cea maĭ infamă infamie. Ferry a secularisatu şcólele, Ferry Tonkinezulu este acela, care a causatu vĕrsarea la atâta sânge şi atâtea lacrimĭ. Elu nu a câştigatu Franciei glorie, ci ĭ-a micşorat'o. Familia luĭ are destuĭ banĭ, îlu póte înmormînta, banii ţĕreĭ aŭ altu scopu." Creditulu a fostu primitu cu 296 voturĭ contra la 170.

Belgiu.

Mişcările socialiste însuflă îngrijirĭ din ce în ce maĭ serióse. În cetatea Rouboix o adunare a „Uniunii catolice" a fostu conturbată de socialiştĭ, carĭ străbătêndu în sala de adunare aŭ ocupatu loculu presidialu, aŭ aruncatu josu crucifixulu şi l'aŭ călcatu în picióre. În urma acestora s'a născutu o păruélă înfricoşată între ceĭ de faţă rĕmânêndu maĭ multe persóne rănite.

Duminecă unu congresu de socialiştĭ aŭ hotărîtu proclamarea uneĭ greve generale la casulu, cându adunarea constituantă nu s'ar învoi la sufragiulu universalu. Ĕtă consecinţele liberalismului: socialismulu şi în urmă anarchismulu.

Sêrbia.

În Sêrbia alegerile se potu considera ca terminate. 3—4 balotage nu voru face marĭ schimbărĭ în proporţiunea, în care aŭ să fie representate partidele în parlamentu. După scirile maĭ nóue guvernului abia ĭ-a succesu cu marĭ sforţărĭ să-şĭ alégă 70 deputaţĭ, radicaliĭ aŭ 59 éră partidulu progresistu 4. Aşa dară guvernulu liberalu abia dispune de o maĭoritate de 7, cu care nu credemu să pótă guverna. Guvernulu crede a se ţiné trăgêndu în parte-ĭ pre ceĭ 4 progresiştĭ şi chemându în cabinetu 2 persóne maĭ populare.

Corespondinţe.

Bucuresci, 9 Martie n. 1893.

Domnule Redactoru!

Mĕ mirŭ cum aţĭ pututu scăpa din observare o cestiune de gravitate escepţională, care nu era ĭertatu să lipséscă din colónele „Unirii" măcar ca simplă investigare.

Cestiunea în isvorulu eĭ e fórte limpede şi înţelésă, singurŭ ce o agravéză, e turtirea, denaturarea faptelorŭ, chilăvirea adevĕruluĭ.

Dar fapta are cuvîntu:

Puţinele şi micile comunităţĭ catolice din Turcia fiindu ca în tot-deuna vexate de „iubitoriĭ de pace" Grecoteĭ, a trebuitu să intervină însu-şi Prea S. S. Pontificele romanu, care în o scrisóre nu de multu adresată Sultanuluĭ îlu rógă pre acesta, ca în interesulu bine înţelesu alu celuĭ maĭ elementaru principiu de echitate precum şi alu prosperăriĭ pacínice a supuşilorŭ sĕĭ să pună óre care stavilă violentărilorŭ grecescĭ, ca aşa şi catoliciĭ din Turcia *să-şi pótă profesa credinţa lorŭ neconturbaţi de nimenĭ,* precum se întîmplă acésta şi în România, Bulgaria, Sêrbia şi Muntenegru, unde *guvernele respective pre toţi supuşiĭ fără deschilinire de confesiune îi tractéză cu egală bunăvoinţă.*

Orĭ ce omu deprinsu a judeca seriosu nu póte decâtu să apróbe şi să laude chiar procedura S. S. Pontificeluĭ. S'o apróbe, căcĭ în ea nu se vede decâtu pasulu datorieĭ părinţescĭ pentru fiĭ, s'o laude, căcĭ în ea nu se vede, decâtu apĕrarea dreptuluĭ în definitivă.

Cu totulu altfelu judecă însă ómeniĭ mânjiţĭ şi orbiţĭ de murdăria patimelorŭ. Exemplu clasicu e verdictulu, ce-lu dă asupra acestuĭ faptu diarulu grecescu *„Sylloghi"* în numĕrulu sĕu dela 9 Februarie n.:

„Pre sfinţia sa Pontificele Leonu XIII nu-lu lasă să dórmă dorinţa ce-ĭ nutresce inima pentru unirea celorŭ dóue Biserici marĭ ale lumiĭ, unire pre care înzădarŭ aŭ urmărit'o bărbaţiĭ şi ierarchiĭ marĭ aĭ Romeĭ, pre care înzădarŭ a urmat'o însu-şi grecului Visarionu, care pentru acestu scopu a îmbrăţişatu catolicismulu şi a fostu prohirisitu cardinalu. Leonu XIII gândesce şi speră că va puté să întrécă pre predecesoriĭ sĕĭ să surpe zidulu, pre care predecesoriĭ sĕĭ l'aŭ consideratu preste putinţă de surpatu, adecă perseverenţa în cele părinţescĭ ale Bisericeĭ orientale.

„Pentru acésta a şi scrisu cu propria sa mână către Sultanulu, rugându-lu *să nu oprésca progresele catolicismuluĭ în Biserica anatolică* şi că dorinţele despre unire ale vaticanuluĭ le *sprigine şi guvernele Românieĭ, Bulgarieĭ, Sêrbieĭ şi Muntenegruluĭ."*

Luĭ „Sylloghi" îl contrănesce apoĭ îndată unu altu confrate grecu „Nea Imera". Ascultaţĭ numaĭ vibraţiuni:

„Cum că Pontificele atâtu de luminatu nutresce dorinţa unirii Bisericelorŭ este fórte naturalu. Dar dacă unirea acésta o aştéptă dela întinderea catolicismuluĭ în orientu se înşală.

„Ideile asupra acesteĭ cestiuni le-a formulatu admirabilu rĕspunsulu redactatu de neuĭtatulu patriarchu ecumenicu Cleobulu la ceea ce s'a scrisu despre întrunirea sinoduluĭ vaticanicu. Biserica ortodoxă constituită ca cele dintâiu biserici ale luĭ Christosu şi conservându într'unu modu intactu dogmele apostolice, aştéptă *să se întórcă la dînsa* ceĭ ce în vre-unu modu aŭ făcutu inovaţiuniĭ, nu măresce însă, nici exasperéză antitesele dogmatice şi este purtată de o *sinceră dragoste* către tóte celealalte Biserici creştine."

A ruga dar pre Sultanulu, *să oprésca pre Grecĭ de a maĭ turbura pre pacíniciĭ catolicĭ,* după tipiculu grecescu însamnă: a provoca pre Sultanulu *să lase drumu libĕru convĭrtiriloru catolice;* a arĕta Sultanului *libertatea, de care se bucură catolicii în România, Bulgaria Sêrbia şi Muntenegru,* însamnă după Grecĭ *a tracta cu guvernele respective, ba a le fi şi înduplecatu deja să primésca catolicismulu.* — Acésta e *sinceritatea, bunulu simţu* şi *dragostea,* cu care-şi sfârşesce „Nea Imera" articululu, şi care pre aicĭ e de multu deochiată. Vream numaĭ să arătu prin acésta cu unu esemplu realu şi fraţilorŭ de preste munte neinfectaţĭ de *„drépta lorŭ credinţă"* . . . cum Grecului face din *dreptă infectare,* din *datorie crimă.*

Lumea ne prea făcêndu-şi capitalu din vorbele Grecilorŭ, póte că n'a-şi fi făcutu nicĭ eu usu de limbuţia lorŭ, de nu aveam altă îngrijire.

„Voinţa Bisericeĭ Române", fóe bisericéscă *românéscă,* care cunósce bine, fórte bine pre Grecĭ, esploatéză cuvintele celorŭ dóue ţiare grecescĭ, totu pre spinarea catolicismuluĭ (étă de ce mĕ temeam), căruia maĭ dându-ĭ o plesnitură, pocnesce în urmă şi în spatele guvernuluĭ românu, imputându-ĭ — să nu rîdeţĭ! — că *proiectulu clerului,* ce acum se desbate în camerele române, l'a compusu guvernulu ca mreje pentru a arunca ţara în sinulu bisericeĭ catolice. Şi unde *naivulu* cu *ridicolulu* potu să fie maĭ înfrăţiţĭ ca aci? Ca să nu gândéscă însă stim. cetitorĭ, că esagerezu câtuşi de puţinu, conclusiunile amintitului ţiarŭ le lasu să urmeze textualu:

„Împărtăşimu şi noĭ acelea-şĭ vederĭ ale ţiarului „Nea Imera" . . . . . „O uniune ca aceea, pre care tot-deuna aŭ „dorit'o Papiĭ, o repudiămu cu dispreţu.

„Dar e lucru de mirare, ca guvernulu românu să trateze cu Papa cestiunea uniriĭ fără scirea Ţĕreĭ şi Sinoduluĭ!!

„Se ţice, că aceste negoţiaţiuni staŭ în „legătură politică cu articolele respective din „proiectulu de lege aşa ţisu pentru îmbunătă„ţirea stării clerului şi seminarelorŭ, carĭ „actualminte agită biserica şi ţara." („Voinţa Bisericeĭ Române".)

Şi să nu gândiţĭ, că aci s'a isprăvitu comedia! Nu! Din capitală a sburatu faĭma prin ţară în gura ţiarelorŭ provinciale şi ca tótă faĭma în sburare s'a îngroşatu. Ér cându s'a întorsu acasă, adecă în capitală, abia o maĭ cunosceaĭ, căcĭ avea şi urechĭ şi córne şi era şi cu códă. — Apoĭ ţine-te numaĭ Papă!

Pentru a nu vătĕma câtu-şĭ de puţinu bunulu simţu alu cetitorilorŭ şi pentru a nu trece marginile de onestitate ale „Unirii" nu reproducu decâtu cele *maĭ puţinu* temerare cuvinte ale unuĭ ţiarŭ provincialu.

„. . . . . Stăruinţele papiştilorŭ suntu de multu cunoscute în ţară la noĭ pentru asemenea unire şi acum ele găsindu unu guvernu de lacheĭ aĭ palatuluĭ, în care esceléză ateismulu şi cosmopolitismulu junimiştilorŭ, *papistaşiĭ daŭ năvală cu maĭ multă îndârjire.* . . . . . Scopulu dar de aservire a bisericeĭ române şi încătuşarea preoţilorŭ, pre lângă celu electoralu, este şi acesta *maĭ înaltu, maĭ criminalu,* de care numaĭ unu guvernu alu străinilorŭ se putea face vinovatu şi de aceea elu susţine morţişu proiectulu în cestiune, cu tótă opunerea cleruluĭ şi a înalţiloru prelaţi."

„În legătură cu tóte acestea stă şi faptulŭ gravŭ, ce ni-s'a comunicatŭ, că *Înaltulŭ Mitropolitŭ-Primatŭ Iosifŭ Georgianŭ şi-a depusŭ Marţi demisiunea de archipăstoriŭ în mânile Regeluĭ. . . . Se crede, că şi alţi prelaţi vorŭ urma exemplulŭ Mitropolituluĭ Primatŭ.*"

„În relaţiune cu aceste uneltirĭ stă şi scirea dată de unŭ diarŭ oficiosŭ din Viena şi confirmată de oficiósele de aci, că dlŭ Esarchŭ, ministru actualŭ alŭ ţĕreĭ la Roma, este înlocuitŭ prin dlŭ Al. Em. Lahovary şi că trebue să plece îndată." („Jos Reacţiunea" Nr. 6—1893 — T. Măgurele.)

Ĕtă de ce diceam, că nu-ĭ isprăvită încă comedia. Mai întâiŭ să-şĭ dea dimisiunile episcopiĭ, preoţiĭ, clopotariĭ etc. în vederea greleĭ lupte, la care-ĭ va înhăţa Papa. Asta însă o să o privimŭ în desnodamîntulŭ comedieĭ, ér acum între acte *niţică pausă;* şi o să vedemŭ de sigurŭ şi desnodamîntulŭ în unulŭ din numerele viitóre ale „Unirĭi".

Din actele jucate până acum s'a putută vedé unŭ semnŭ clarŭ dar tristŭ şi durerosŭ de totŭ. *E uşurătatea,* cu care unŭ diarŭ de talia „Voinţeĭ Bis. Rom." publică şi divulgă sciriĭ aşa alarmante, lucrurĭ aşa delicate şi grave estrase fără nicĭ unŭ scrupulŭ — saŭ mai verde — fără nicĭ o rumegare, din diare grecescĭ ca şi din sfînta Scriptură, pre carĭ apoĭ alte diare le reproducŭ şi interpretézĕ, greşitŭ se înţelege, deşi póte cu bună credinţă. Ér acéstă scornitură monstruósă şi mişelésca a diarelorŭ grecescĭ va fi în vecĭ pentru istoria bisericeĭ catolice unŭ esemplu mai multŭ pentru falsificarea şi pervertirea a orĭ ce vine dela Roma Papeĭ. Şi falsificarea aci e aşa de străvĕdĕciósă, încâtŭ claritatea eĭ respinge orĭ ce comentare. Din o scrisóre blândă împăciuitóre şi totŭ atâtŭ de justă a Pontificeluĭ Greciĭ provócă o adevĕrată revoluţie în presă.

Dar în sfârşitŭ totŭ cam estea-sŭ ró dele ignoranţeĭ şi patimeĭ!

Bosdec.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭi" din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă. Protopop. Ernotuluĭ:* Parochia *Chirileŭ,* 6 fl. 35 cr. — *Protopop. Coşocneĭ:* Parochia *Iuriulŭ de câmpie,* 3 fl. 30 cr. — *Protopop. Giurgeuluĭ:* Parochia *Varvizŭ,* 7 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,406 fl. 99 cr.

Noutăţi.

Ablegaţi pentru alegerea de Mitropolitŭ în Blaşiŭ. Profesoriĭ preoţi dela Institutele de învăţământŭ gr. cat. din Blaşiŭ s'aŭ adunatŭ la 23 a l. c. în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ spre a-şĭ alege ablegaţiĭ pentru sinodulŭ electoralŭ, ce se va ţiné în 16 Aprilŭ. Adunarea a fostŭ deschisă şi condusă de Rds. d. Ioanŭ Hossu, directorŭ gimnasialŭ. Îndată la începutulŭ adunăriĭ s'a invocatŭ ajutoriulŭ Spiritului Sântŭ, apoĭ s'a notificatŭ din partea presidiuluĭ circulariulŭ consistorialŭ în causa alegeriĭ de Mitropolitŭ şi scripta consistorială, prin care Rdsm. dnŭ Hossu se încredinţézĕ cu convocarea şi conducerea alegeriĭ de ablegaţiĭ. Ca notariŭ ad hoc s'a alesŭ M. O. profesorŭ Aronŭ Papiŭ, ér ca Scrutatoriĭ M. O. dniĭ Dr. Vasiliŭ Hossu prof. de s. Teologie şi Aronŭ Deacŭ, prof. gimnasialŭ. Cetindu-se catalogulŭ celorŭ îndreptăţiţiĭ la alegere, s'a aflatŭ, că presenţiĭ suntŭ 19. După acésta dlŭ preşedinte anunţă, că alegerea are să se întîmple prin votisare secretă scriindŭ fiesce care alegĕtoriŭ pre şedulă numele alorŭ dóuĕ persóne, prin carĭ doresce să se represinte corpurile profesorale la alegerea de mitropolitŭ, apoĭ suspinde şedinţa pre 10 minute invitându pre alegĕtoriĭ ca în timpulŭ acesta, să-şĭ scrie voturilorŭ. După redeschiderea şedinţeĭ se adună voturile, şi se numĕră, şi aflându-se că consună cu numĕrulŭ alegĕtorilorŭ se purcede la cetirea lorŭ. Maĭoritatea absolută a voturilorŭ aŭ întrunit'o M. On. Ioanŭ Germanŭ, profesorŭ gimnasialŭ şi Dr. Victorŭ Szmigelski profesorŭ de s. teologie, pre carĭ presidiulŭ îĭ dechĕră de aleşĭ.

Tablă comemorativă în biserica din Vaticanŭ. Monarchulŭ nostru din incidentulŭ iubileuluĭ episcopescŭ alŭ Papeĭ ĭ-a dăruitŭ 100 de milĭ frs cu scopulŭ de a completa cu eĭ bibliotecă Vaticană. Sfinţia Sa în semnŭ de mulţămită spre a perpetua amintirea augustuluĭ donatoriŭ a aşedatŭ în bibliotecă o tablă comemorativă.

Denumire. Dlă *Aureliŭ Popŭ,* vicenotariŭ la judecătoria cercuală din districtulŭ Oradeĭ-marĭ este numitŭ subjude la judecătoria cercuală din Zsibó.

Protestele Românilorŭ contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ. Spre a protesta contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ ungurescŭ aŭ fostŭ convocaţi alegĕtoriĭ românĭ din cercululŭ electoralŭ alŭ *Trăscăuluĭ* pre 25 a l. c. în Câmpenĭ, şi ceĭ din cercurile electorale *Dejŭ, Iclodulŭ-mare* şi *Becleanŭ* pre 11 Aprilŭ în Dejŭ, alegĕtoriĭ românĭ din cercululŭ *Aĭudului* şi *Uióră* pre 23 a l. c. în Blaşiŭ, ceĭ din cercurile *Banfi-Huedinŭ* şi *Almaşulŭ-mare* şi ceĭ din cercurile electorale *Caraşeŭ, Careĭ-marĭ, Cinghirulŭ* şi *Mediaşŭ* pre 13 Aprilŭ în Seinĭ. Pre lângă protectele de lege bisericescĭ s'aŭ primitŭ în ordinea de ĭ şi discusiune asupra proiectuluĭ de lege (§§. 9, 11 şi 12) despre salarisarea învăţătorilorŭ poporalĭ. Cele mai multe adunărĭ publice ţinute în primăvara acésta în causa proiectelorŭ de lege bisericescĭ aŭ trimisŭ telegrame omagiale Maĭestăţiĭ Sale Monarchuluĭ.

Procesŭ politicŭ. Joĭ s'a pertractatŭ la Tribunalulŭ din Cluşiŭ causa dluĭ Vasiliŭ Suciŭ, preotŭ gr. cat. în Căpuşulŭ de Câmpie, care pre basa unorŭ denunţărĭ a fostŭ acusatŭ de procurorulŭ din Turda, că de pre amvonŭ în biserică şi în şcólă a agitatŭ publice contra naţiuniĭ ungurescĭ dicêndŭ, că în Ungaria bisericele şi şcólele românescĭ s'ar fi închisŭ, vorba românéscă s'ar fi opritŭ sub pedépsă în banĭ şi s'a creatŭ o legislaţiune specială esclusivŭ în favorulŭ Magiarilorŭ şi a Jidovilorŭ, deci a comisŭ delictulŭ prevĕdutŭ în cod. pen. ung. §, 172 al. b. Dlŭ apĕrătoriŭ, tinĕrulŭ advocatŭ Dr. Amosŭ Francu prin o vorbire elocuentă arată până la evidenţă, că clientulŭ sĕŭ nu este vinovatŭ de delictulŭ, ce i-se ascrie. Procesulŭ contra dluĭ Suciŭ este resultatulŭ persecuţiunilorŭ din partea comiteluĭ Sándor János. S'a arĕtatŭ, că 1. rugăţiunea dela serviţiulŭ divinŭ din diua de Rusaliĭ, prin care s'a invocatŭ pogorîrea Spiritului Sântŭ asupra Maĭestăţiĭ Sale Monarchuluĭ, ca să lea în drépta consideraţiune plângerile Românilorŭ, 2. constatarea că legea de naţionalitate nu este esecutată, 3. cetirea „Tribuneĭ" la poporŭ, 4. spunerea, că notariulŭ din Nyir-Adon pedepsesce cu 5 fl. pre ceĭ ce cutézĕ a vorbi în cancelaria luĭ românesce şi cetirea circulariuluĭ mitropolitanŭ pentru spriginirea şcólelorŭ confesionale române, nu formézĕ delictulŭ amintitŭ de dlŭ procurorŭ. Afară de aceea ceĭ doĭ martorĭ produşĭ contra dluĭ Suciŭ îşĭ contradicŭ. Tribunalulŭ din lipsă de dovedĭ a achitatŭ pre acusatŭ. Procurorulŭ a insinuatŭ apelaţiune contra sentinţeĭ de achitare.

Procesulŭ de presă alŭ „Tribuneĭ" s'a pertractatŭ în 17 a l. c. înaintea curţiĭ cu juraţi din Cluşŭ. Articlulŭ incrimatŭ ce pórtă titulŭ *„Cu aceleaşĭ arme"*, nu s'a putută constata, de cine a fostŭ scrisŭ. Pentru aceea s'aŭ trasŭ la respundere dniĭ *Andreiŭ Balteşŭ,* redactorulŭ responsabilŭ alŭ Tribuneĭ, şi *Ioanŭ Popa Necşa,* editorulŭ Tribuneĭ. Apĕrarea a susţinut'o dlŭ Ioanŭ Russŭ Şirianulŭ. La întrebările puse de preşedinte cu privire la cuprinsulŭ agitatoriŭ şi culpabilitatea acusaţilorŭ din causa neatenţiuniĭ juraţiĭ aŭ respunsŭ afirmativŭ. Tribunalulŭ reg. la propunerea procuroruluĭ a condamnatŭ pre Balteşŭ la 2 luni de carcerŭ comunŭ, ér pre I. P. Necşa la o lună de carcerŭ comunŭ şi la suportarea speselorŭ procesuale. Din cauţiunea Tribuneĭ s'aŭ subtrasŭ 500 fl., şi acestŭ diariŭ va avé să publice în colónele sale sentinţa de condamnare şi în limba statului. Acusaţiĭ aŭ insinuatŭ apelare de nulitate.

Adunărĭ oprite. Auctorităţile politice aŭ opritŭ mai multe adunărĭ publice ale alegĕtorilorŭ românĭ convocate spre a se pronunţa asupra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ. Anume în comitatulŭ Albeĭ inferióre aŭ fostŭ oprite adunările convocate în Blaşiŭ, Alba-Iulia şi Câmpenĭ. Asemenea aŭ fostŭ interdise adunările conchemate în Zelaŭ şi Şimleulŭ Silvanieĭ.

Sinagogă lângă biserica catedrală. Jidoviĭ neologĭ din Pojonŭ şi-aŭ cumpĕratŭ unŭ fondŭ internŭ chiarŭ lângă biserica catedrală din Pojonŭ. Pre acelŭ fondŭ aŭ voitŭ să-şĭ edifice sinagogă, dară curatoratulŭ bisericeĭ catolice s'a opusŭ la edificarea sinagogeĭ chiarŭ lângă biserica lorŭ. Jidoviĭ aŭ recursŭ la ministrulŭ de interne, şi dlŭ ministru Hieronymi — s'a pronunţatŭ în favorulŭ Jidovilorŭ.

Statutele bisericeĭ sêrbescĭ elaborate de congresŭ cu privire la dotaţiunea cleruluĭ, şi a şcólelorŭ sêrbescĭ a fostŭ înaintatŭ Maĭestăţiĭ Sale Monarchuluĭ spre întărire.

Lege contra beţieĭ. Camera englesă a primitŭ şi în a 2-a cetire proiectuluĭ de lege contra vinderiĭ de spirituóse în micŭ. După acestŭ proiectŭ dacă în cutare districtŭ dóuĕ terţialităţĭ dintre alegĕtoriĭ se pronunţă pentru închiderea crişmăritului în decursŭ de treĭ aniĭ, nicĭ nu se póte concede dreptŭ noŭ de crişmăritŭ, nicĭ nu se va renoi celŭ vechiŭ. Bine ar fi, să se aducă şi la noĭ o atare lege şi să fie esecutată cu rigórea cuvenită.

Înmormîntarea septemvirului în pensiune Augustinŭ Láday, mortŭ în 20 a l. c., s'a întîmplatŭ în 22 a l. c. în Petrisatŭ lângă Blaşiŭ. Oficiulŭ funebralŭ s'a începutŭ la 2 óre d. m. pontificându Reverendissimulŭ Dnŭ vicariŭ capitulariŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ cu asistenţa Rvds. dniĭ Dr. Ioanŭ Raţiŭ şi Dr. Al. Grama, canoniciĭ, a Clariss. dnŭ Dr. V. Hossu, profesorŭ şi On. D. Iosifŭ Lita, parochulŭ Iclodului. Cântările rituale le-a esecutatŭ corulŭ teologicŭ condusŭ de profesoriĭ de cantŭ Nic. Ionaşŭ şi Ar. Papiŭ. Cuvîntarea funebrală a ţinut'o On. D. Iosifŭ Lita, ér la mormîntŭ a rostitŭ o oraţiune frumósă şi mişcătóre Clar. D. Dr. Augustinŭ Bunea. Osĕmintele defunctuluĭ, amĕsuratŭ dispoziţiuniĭ sale testamentare, s'aŭ aşedatŭ în grădina sa din Petrisatŭ. Deşi timpulŭ a fostŭ neplăcutŭ, totuşi la înmormîntare a participatŭ poporŭ multŭ; inteligînţa română din Blaşiŭ încă a fostŭ bine representată.

Biografia şi testamentulŭ repausatuluĭ sperămŭ că le vomŭ pute publica în curêndŭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

† **Veronica Bene.** Subscrişiĭ cu inimă plină de jale aducŭ la cunoscinţă, ca iubitórea mamă şi bunică *Veronica Bene n. Csergi* preutésă vĕduvă, după unŭ morbŭ scurtŭ, provĕdută cu SS. Sacramente ale moribundilorŭ, la 13 a l. c. n. şi-a datŭ blândulŭ sufletŭ în mânile Creatoreluĭ în anulŭ 65-lea aluĭ vieţeĭ şi alŭ 19-lea alŭ vĕduvieĭ. Fie-ĭ ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată! Sinteŭ la 14 Martie 1893. Corneliŭ Bene, Leontina Bene, Alesandru Bene ca nepoţi. Alesandru Bene protopopŭ, Mihailŭ Bene posessorŭ, Ioanŭ Bene căpitanŭ, Nicolaŭ Bene preotŭ, Ana Bene măr. Frenţŭ ca fiĭ. Irma Bene n. Robel noră. Ioanŭ Frenţŭ ginere.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte piĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sütŏ şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre jurnalistica modernă.

(Fine.)

Din câte am scrisŭ până acum despre ḑiaristica modernă, se vede lămuritŭ, că mai alesŭ noĭ clerulŭ avemŭ datorința mare de a priveghia față de acéstă mare putere.

Sub ḑiaristica modernă noĭ înțelegemŭ aceea, ce nu este fără escepțiune, aceea ce servesce liberalismului, aceea ce arată óre care decădere morală, și în urmă aceea ce stă în contraḑicere cu principiile conservatóre ale bisericeĭ nóstre. Din acestŭ punctŭ de vedere am scrisŭ cele de mai înainte.

Ḑiaristica modernă nisuesce a se scóte de sub controla atâtŭ de salutară, și dacă i-se face controlă, să veḑi, cum se rescólă, cum aruncă în acela, care a cutezatŭ a nu se pleca principiilorŭ eĭ celorŭ adese-orĭ false. Amŭ vĕḑutŭ și mai aprópe, cum s'a supĕratŭ unele jurnale ale nóstre pre „Unirea", pentru că a susținutŭ cu tărie principiile adevĕrate creștinescĭ.

Ca și cum amŭ fi audit'o strigându: „Cum cutezĭ tu a apĕra catolicismulŭ? Pentru ce nu eștĭ tu modernă și de unŭ principiŭ cu noĭ?"

O, întru împlinirea chemăriĭ sale câte și câte atacurĭ nu trebue să sufere biserica.

Din causă că biserica controléză scrierile și le judecă pre cele rele, i-se daŭ titule de împedecătóre a culturel, instituțiune a întunereculuĭ și altele, deși potŭ vedé eroiĭ liberalismului, unde aŭ ajunsŭ cu presa lorŭ libĕră, unde cu abusulŭ libertățiĭ.

Nu este obiectŭ sublimŭ, nu este simțĕmîntŭ nobilŭ, nu vîrtute, contra căreia să nu se fi sculatŭ presa cea neînfrînată, batjocorindŭ și aruncându cu tină și în lucrurile cele mai sfinte.

Óre n'amŭ cetitŭ în poesiĭ române batjocorindu-se numele celŭ mai sfintŭ alŭ lui Isusŭ Christosŭ? Óre n'amŭ cetitŭ, cumcă a se provoca la catechismŭ este idee ruginită?

Și óre libertatea acésta de presă a înaintatŭ cultura, anobilitatŭ óre moravurile? Produs'a óre îndestulire materială și spirituală?

Cu totŭ dreptulŭ trebue dară să punĕ biserica stavilă libertățiĭ celeĭ neînfrînate a ḑiaristicel.

„Cărțilorŭ suntŭ a se opune cărțĭ, jurnalelorŭ jurnale," ne învață S. Sa Pontificele Leonŭ XIII.

Biserica și-a ridicatŭ tot-deuna vócea sa contra acelora, carĭ aŭ propagatŭ ideĭ false, ideĭ distrugĕtóre de moralitate, — și pentru că a făcut'o acésta, a fostŭ urgisită și batjocorită.

Óre nu ar fi datorința și a altora, să facă acésta? Și óre n'amŭ puté face și noĭ imputare acelora, carĭ producŭ atâtea rele și neînțelegerĭ cu ḑiaristica lorŭ prea liberală?

Și acéstă ḑiaristică — durere — progresézĕ, ĕr noĭ bisericaniĭ îĭ lăsămŭ terenulŭ, noĭ privimŭ cu mânile încrucișate, cum se lățescŭ și la noĭ ideĭ false și distrugĕtóre.

Să cercămŭ, óre progresézĕ la noĭ literatura bisericéscă? Cum stămŭ noĭ cu ḑiaristica bisericéscă? — Nu voiŭ trece hotarĕle patrieĭ nóstre.

Étă avemŭ numaĭ o fóe politică-bisericéscă, „Unirea", și și aceea este numaĭ sĕptĕmânală.

Aievea ne póte fi rușine, că nu susținemŭ o fóe politică-bisericéscă de tóte ḑilele. Preste unŭ milionŭ de românĭ gr. cat. cu o singură fóe politică-bisericéscă!

Aievea aḑĭ ca nicĭ odată este de lipsă, ca o fóe ca „Unirea" să fie cuotidiană. Să facă Blașiulŭ inițiativa, ca să avemŭ fóe cuotidiană politică-bisericéscă. Dimpreună cu archiereiĭ nostri să facemŭ o fundațiune, ca să putemŭ susține o atare fóe, a cărei lipsă, cum am arĕtatŭ, se simțesce totŭ mai tare pre ḑi ce merge.

Dóră stămŭ mai bine cu celealalte scrierĭ bisericescĭ? Nicĭ de câtŭ! Trecŭ anĭ de ḑile, până ĭese câte unŭ opŭ bisericescŭ, și auctorulŭ póte fi sigurŭ, că nu i-se vorŭ restitui nicĭ spesele de tiparĭŭ, căcĭ la noĭ opurile cele bisericescĭ le cetescŭ numaĭ preoțiĭ, carĭ de-odată suntŭ și ceĭ mai zeloși prenumĕranțĭ și aĭ foilorŭ politice, și totuși în acelea foĭ susținute așa ḑicêndŭ prin clerŭ, clerulŭ și ce e mai scumpŭ clerului, instituțiunile dumneḑeescĭ suntŭ batjocorite.

Amŭ vĕḑutŭ, cum aŭ căḑutŭ unele foĭ bisericescĭ și scolastice din lipsă de părtinire, și vedemŭ cu durere, cum în loculŭ acelora clerulŭ nostru cetesce jurnale și cărțĭ străine procurate pre intențiunĭ.

Unde e greșala? Cum s'ar puté ajutora, cum s'ar puté sucurge lipseĭ acesteia?

Spiritulŭ timpuluĭ poftesce, să înaintămŭ, publiculŭ celŭ mare doresce a ceti nu numaĭ polemiĭ ḑiaristice, ci și ceva frumosŭ. Trebue să îndestulimŭ dorința acésta, și să ne nisuimŭ a provedé publiculŭ cetitoriŭ cu hrană spirituală, bună, nutritóre căcĭ cu ce pâne ne hrănimŭ, astfelŭ ne este și organismulŭ întregŭ.

Dacă noĭ nu vomŭ da publiculuĭ nostru hrană spirituală, vorŭ da' alțiĭ, dacă nu vomŭ da în mâna publiculuĭ cetitoriŭ cărțĭ bune, și dacă nu ne vomŭ îngriji, ca să cetéscă numaĭ ce e bunŭ și frumosŭ, vorŭ face — ba o și facŭ — alțiĭ, — dar în acésta nu va fi multămită. Deci trebue să ne îngrijimŭ de edarea unorŭ opurĭ bune și de susținerea uneĭ foĭ politice-bisericescĭ cuotidiane, și trebue să scótemŭ la lumină cărțĭ morale pentru poporŭ.

Acestea trebue să le facemŭ.

Sciŭ, că este ușorŭ a scrie acestea, dar e greŭ a le efeptui. Și nicĭ nu am scrisŭ acestea, ca să daŭ învățăturĭ, căcĭ póte că și cu cele de până aci am atinsŭ sensibilitatea multora și am atrasŭ asupră-mĭ supĕrarea acelora, cărora nu le place a medita despre acestea, și carĭ vorŭ ḑice, că destule suntŭ jurnalele, carĭ le avemŭ, că și acelea abia potŭ subsista, și ce lipsă avemŭ, ca o fóe politică-bisericéscă cuotidiană să ne ĭea prenumeranțiĭ.

Suntŭ amiculŭ celŭ mai sincerŭ alŭ jurnalisticeĭ, de 24 anĭ n'aŭ lipsitŭ de pre masa mea 3—6 foĭ românescĭ — dorescŭ să sustea tóte, ba să se și înmulțéscă: însă ca preotŭ dorescŭ, ca acelea să îubéscă instituțiunile nóstre bisericescĭ, să le apere și să le stimeze, căcĭ românitatea va sta numaĭ până când poporulŭ va stima instituțiunile bisericescĭ.

Dorescŭ, ca nu numaĭ să sustea foile, câte le avemŭ, dar să se și înmulțéscă; însă să fie redactate cu iubire sinceră și față de clerulŭ românŭ, fără de care nu credŭ să pótă susta nicĭ barémŭ o fóe de a nóstră. Clerulŭ românŭ a fostŭ și este prenumĕrantele celŭ mai fidelŭ alŭ foilorŭ române, și acestŭ clerŭ dispune de mai puține mijlóce, decâtŭ mulțĭ dintre inteligențiĭ nostri laicĭ, la carĭ nu veḑĭ nicĭ o fóe română.

Cu spesele, cu carĭ se susținŭ la noĭ foĭ străine și să cumpĕră cărțĭ străine, amŭ puté susține nu una, ci mai multe foĭ bisericescĭ și școlare de tóte ḑilele.

Noĭ nu suntemŭ inimiciĭ jurnalisticeĭ, ci dorimŭ, ca jurnalistica nóstră să stea în servițiulŭ binelui și alŭ frumosului moralŭ. Facă jurnalistica nóstră critică adevĕrată, dar să nu propage ideĭ, carĭ suntŭ contrare spiritului poporului nostru, să se lase odată a imputa cleruluĭ și mai marilorŭ bisericescĭ tóte nesuccesele. Să ĭea în considerațiune cele scrise de eruditulŭ Bariț despre greutățile, cu carĭ se luptă și s'aŭ luptatŭ mai mariĭ bisericelorŭ nóstre.

Jurnalistica nóstră română trebue să împlinéscă astăḑĭ porunca aceea mare *„Învățați popórele;* însă acéstă poruncă a dat'o Dumneḑeŭ, jurnalistica dară să scrie așa, cum poruncesce Dumneḑeŭ. Odinióră la împlinirea acesteĭ porunci a fostŭ de lipsă cunoscința limbilorŭ; astăḑĭ o póte face acésta jurnalistica, ea trebue să facă acestŭ servițiŭ bisericeĭ, și numaĭ atunci merită părtinire, dacă o face acésta.

Nu scimŭ, cine a ḑis'o maĭ întâiŭ, dar este cacteristică pentru timpulŭ nostru enunțarea, *că dacă ar trăi acum sfîntulu Pavelŭ, s'ar face redactorŭ.*

Dea bunulŭ Dumneḑeŭ, ca toțĭ redactoriĭ și jurnaliștiĭ nostri să scrie în spiritulŭ sfîntuluĭ apostolŭ alŭ némuriloru!

Titŭ Budŭ,
vicariulŭ Maramurĕșuluĭ.

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

„Asta, domnulŭ meŭ," ḑise inspectorulŭ făcêndŭ o închinăciune adâncă, „asta își are temeiulŭ sĕŭ, deși măritulŭ nostru Cesarŭ vre să demustre contrariulŭ. Pre timpulŭ răsbóielorŭ civile, — maĭ înainte de ce ar fi resăritŭ ḑiua pacînică de vară, carea ne-a dăruit'o Augustŭ, — nimenĭ nu avea calŭ mai bunŭ ca Cneiŭ Seiŭ cavalerulŭ. Elŭ a și datŭ caluluĭ sĕŭ numele Seĭanŭ. Animalulŭ acela avea întru adevĕrŭ însușiriĭ ca nicĭ unŭ altŭ calŭ. Avea o mărime estraordinară și nu suferia pre sine pre nicĭ unŭ călărețŭ. Puțini se potŭ mândri cu aceea, că ar fi ședutŭ nepedepsiți pre spinarea luĭ: maĭ întâiŭ elŭ arunca la pămîntŭ călărețulŭ, — ĕr apoĭ îlŭ mânca. — Dar atâta nu era de ajunsŭ: dacă omulŭ ședea prea sigurŭ pre șea, și nu-lŭ putea arunca de pre sine cu săriturĭ și manevre de rîndŭ, maĭ scia elŭ ce să facă. Vĕḑut'aț grumaziĭ ceĭ lungĭ elasticĭ aĭ nepotuluĭ luĭ? Atunci își întorcea grumaziĭ ca unŭ șerpe, și fața lată privia omuluĭ cu ochiĭ ceĭ marĭ în față, areta dinții și începea a-lŭ mușca la picióre, până trebuia să se pogóre de pre elŭ. Ceea ce urma apoĭ, totdeuna era îngrozitoriŭ. Încă maĭ înainte de ce se pogoria nefericitulŭ, rĕmânea deja unŭ umĕrŭ alŭ luĭ între dinții caluluĭ. Apoĭ îĭ prindea capulŭ, căpățina pocnia, precum spargemŭ noĭ o nucă între degete, și apoĭ lingea creeriĭ nefericitului și se arunca cu picióre dinainte pre trupulŭ luĭ și-lŭ bătea, până nu maĭ sciaĭ, ce massă este acolo. — Dar nepotulŭ ăsta alŭ luĭ îlŭ întrece în mărime și putere, în frumseță și sĕlbătĕcime. Tiberiŭ Cesarŭ e fericitulŭ luĭ proprietariŭ."

„Fericitulŭ luĭ proprietariŭ?" ḑise Dionisiŭ clătinându din capŭ. „Dar ăsta e unŭ demonŭ și nu unŭ calŭ!"

Benigna pricepêndŭ acum grozavulŭ adevĕrŭ, căḑu înaintea inspectoruluĭ în genuchi și-și frângea în desperare mânile.

„Pre calulŭ acesta să călăréscă Claudiŭ? Va fi mórtea luĭ," gemea fata. Sudorĭ rĕcĭ îĭ curgeaŭ de pre frunte. „Nu! Spune, că nu e așa!"

Inspectorulŭ privi la ea cu milă și apoĭ își întórse fața într'altă parte. Privirea aceea îĭ spunea, că Tiberiŭ și-a rostitŭ sentința și nu o va schimba!

Mirele și Paulŭ o aședară pre o bancă de lângă părete. Ea leșinase, Claudiŭ se silia înzădarŭ să o deștepte.

Cugete de totŭ felulŭ se încrucișiaŭ într'aceea în capulŭ luĭ Paulŭ. Cu compătimire privia la Benigna și se gândia la Agata, carea va primi cu aceea-și desperare scirea grozavă. Pași apoĭ ĕră la prietinulŭ sĕŭ și la inspectorulŭ.

„Nu se scie chiarŭ cu siguritate," continuă inspectorulŭ, „dar se ḑice, că Seiŭ își

ţinea calulŭ cu carne de omŭ. Marcŭ Antoniŭ a poftitŭ să aîbă calulŭ acela, — póte pentru ca să-lŭ dăruéscă reginei Cleopatra. A născocitŭ deci o învinuire în contra cavalerului Seiŭ, şi — într'o di dispăru cavalerulŭ. Dar triumvirulŭ totŭ nu a ajunsŭ să aîbă calulŭ. Cu dóuĕ trei dile mai înainte de a dispăré a vîndutŭ adecă Seiŭ calulŭ sĕŭ lui Dolabella, locţiitoriului lui Iuliŭ Cesarŭ. Preţulŭ i-a fostŭ o sută de mii de sesterţi. De atunci a începutŭ Dolabella să dea îndĕrĕptŭ şi acuşi şi-a luatŭ viaţa. Calulŭ a ajunsŭ acum în proprietatea lui Cassiŭ, care a călăritŭ pre elŭ în lupta dela Filipi şi — şi-a luatŭ viaţa. Acum s'a împlinitŭ dorinţa lui Marcŭ Antoniŭ — spre perirea lui şi a Cleopatrei. Vedeţi dar, ce aŭ păţitŭ proprietarii lui Seianŭ celui dintâiŭ."

Şi închinându-se se duse la sclavii de lângă masă.

XIII.

Într'aceea Benigna îşi deschisese ochii. Paulŭ schimbă cu ea câteva cuvinte prietinóse. Apoi vorbi ea şoptiudŭ cu Claudiŭ.

„Acum m'a ajunsŭ pre mine rîndulŭ," dise sclavulŭ cu resignare stoică, „acuşi îlŭ va ajunge pre altulŭ."

Sclavii lucraŭ în tăcere sub ochii inspectoruluĭ. Ceĭ doi tineri staŭ gânditorĭ lângă feréstă.

„Tu poşedi în mĕsură mare favorulŭ împĕratuluĭ, nobilulŭ meŭ patriotă," dise Paulŭ încetişorŭ. „Ce gândescĭ, dacă aĭ propune lui Augustŭ întregŭ lucrulŭ, óre nu va pune elŭ stavilă crudelităţii ucigaşe a Cesaruluĭ?"

„De dragulŭ unuĭ sclavŭ? — Nu se póte!" dise genialulŭ Atenénŭ mişcâudŭ cu tristéţă din capŭ. „Nicĭ chiarŭ fărădelegile lui Vediŭ Pollio nu le póte opri împĕratulŭ, şi abia credŭ să le opréscă, chiarŭ şi dacă i-o ar concede legea. Sclavulŭ e proprietatea absolută, lipsită de voiuţă a domnuluĭ sĕŭ. Ce impórtă unŭ sclavŭ, ce noroculŭ orĭ nefericirea celuĭ de rîndŭ? Ce-i impórtă pre aceia, carĭ adevĕratŭ că bărbaţilorŭ le concedŭ să trécă de fiinţe cu suflete nemuritóre, dar nu o concedŭ asta femeilorŭ? Adevĕratŭ că s'aŭ aflatŭ femeĭ, carĭ aŭ demustratŭ lumiĭ contrariulŭ, femeĭ, carĭ aveaŭ însuşirĭ, vîrtuţi şi chiarŭ şi patimĭ bărbătescĭ şi aŭ deprinsŭ preste popórĕ o domnie admirabilă. Dar acestea aŭ să se ascrie póte nu într'atâta facultăţilorŭ lorŭ eminente, câtŭ maĭ vîrtosŭ împrejurărilorŭ nascerii, rangului şi cercului, în care s'aŭ învîrtitŭ, — unorŭ împrejurărĭ, carĭ atîrnă numaĭ dela Dumnedeŭ. Dar mĕ abatŭ dela obiectŭ. De cumva nu mĕ înşală tóte, atuncĭ a cerca mântuirea acestuĭ sclavŭ însamnă a-lŭ da uneĭ perirĭ încă şi maĭ sigure. Haĭta câniloră din Tesalia nicĭ cândŭ nu e aşa de lacomă ca atuncĭ, cândŭ vreĭ să le ieaĭ prada."

Cavalerulŭ ascultase cu unŭ felŭ de atenţiune religiósă. Acum privi lungŭ la ceĭ doi logodiţi. Asemenea uneĭ florĭ frânte se răzima Benigna de părete. Cuprinsŭ de desperare şedea Claudiŭ lângă ea şi tăcea.

„Aşa e," dise Paulŭ. „De o parte sclavĭ, femeĭ, legĭ, gladiatorĭ, — de ceealaltă arbitriulŭ durŭ, forţa brutală, — fără de considerărĭ, neînduplecată, neresponsabilă, asemenea unuĭ dĕŭ. Asta e lumea întrégă: o parte a eĭ şi ceealaltă. Până unde se estinde una, până acolo se estinde de-asupra eĭ şi ceealaltă şi se póte pogorî în fiesce care clipélă şi póte strivi totŭ, ce se dice umanŭ, ce face pre omŭ şi-lŭ deosebesce de animalŭ. În fiesce care di, prietine şi patriotă, în fiesce care di mi-se descoperŭ lucrurĭ, carĭ îmĭ umplu inima de tristeţă şi de dispreţŭ faţă cu ordinea aceea a lumiĭ, în care trăimŭ."

Îi istorisi apoĭ istoria luĭ Telus şi a soţieĭ luĭ şi-ĭ spuse multe despre Benigna şi despre aceea, cum s'a jertfitŭ ea pentru elŭ şi aĭ luĭ.

„Nimica nu mĭ-a oferitŭ decĭ mângăere maĭ mare," continuă apoĭ, „nimica nu-mĭ va face în tótă viaţa mea o bucurie maĭ mare ca idea despre sosirea unuĭ dĕŭ, care va da o formă statornică şi bună acesteĭ lumĭ nefericite şi sfăşiate. Orĭ câtŭ de cutezată ar fi aşteptarea ta, ea totuşĭ mi-se pare fórte întemeĭată, — póte de aceea, că omenimea are lipsă aşa mare de ajutoriŭ. Noĭ nu numaĭ alergămŭ spre o prăpastie, ci zăcemŭ deja în prăpastia cea maĭ plină de îngrozirĭ, o pradă a patimilorŭ celorŭ maĭ diavolescĭ, carĭ ca nisce adevĕraţi demonĭ se jócă cu noĭ unŭ jocŭ înfiorătoriŭ. — O, de este unŭ Dumnedeŭ, óre nu ar trebui să i-se facă milă de noĭ? Ore nu ar fi unŭ lucru cu adevĕratŭ dumnedeescŭ, dacă ne-ar scóte din chinuirĭ, ar domoli grozăveniile şi nedreptăţile acesteĭ vieţĭ şi ne-ar da desluširĭ despre cea viitóre, despre care grăesce Socrate? — Orĭ dóră are să rĕmână acésta pururea o idee frumósă, o invenţie lirică a muselorŭ, orĭ a unuĭ demonŭ, căruia îĭ place să chinuéscă cu ea pre ceĭ maĭ bunĭ aĭ timpuluĭ nostru?"

Tinĕrulŭ grăise cu însufleţire. Elŭ privia în faţa strălucitóre a prietinuluĭ sĕŭ, care-ĭ răspundea cu o privire, ce-ĭ spunea, că-lŭ pricepe.

„Sigurŭ că nu," dise Atenénulŭ cu încrederea celuĭ ce se luptă şi e sigurŭ de învingere. „Timpulŭ acela trebue să fie aprópe!"

„Cu tine, prietine, aşĭ călători prin tótă lumea şi aşĭ cerca semnele, carĭ aŭ să premérgă acestuĭ evenimentŭ mare, — precum ţi-aĭ propusŭ tu," dise Paulŭ éră seriosŭ. „Dar să punemŭ casulŭ, că este aşa, precum credĭ, şi că fiinţa aceea dumnedeéscă e aci, în sala asta, cu noĭ, şi a auditŭ tóte celea ce amŭ auditŭ noĭ maĭ înainte, spune-mĭ, Dionisie, — tu te pricepĭ la lucrurĭ de acestea, — spune-mĭ, ce şi-ar gândi ea despre tóte acestea? Óre aflare-ar plăcere în aceea, că pre sclavulŭ acesta îlŭ aruncă pescilorŭ orĭ caluluĭ de mâncare? Ce părere póte să aîbă ea despre fiinţa omenéscă? Care dintre aceştĭ doĭ, dintre omŭ şi animalŭ, are maĭ mare preţŭ înaintea aceleĭ fiinţe dumnedeescĭ? — Judecându după cele ce se întîmplă dilnicŭ în jurŭ de noĭ, aĭ puté gândi, că animalulŭ e pre o trépţă maĭ înaltă decâtŭ omulŭ, căcĭ omulŭ cade pradă animaluluĭ. Preste totŭ vorbindŭ dacă aĭ în vedere forţa brută, ar trebui să credĭ, că animalulŭ e maĭ pre susŭ decâtŭ omulŭ, şi calulŭ Seianŭ şi giganticulŭ elefantŭ ar trebui să-mĭ fie maĭ dragĭ şi maĭ scumpĭ decâtŭ mamă şi soră. — Dar nu numaĭ despre precelinţa asta voĭam să grăescŭ, ci şi despre ceea ce viéză întru noĭ şi produce marea deosebire internă între omenĭ. Câtŭ de mare este deosebirea dintre ceĭ doĭ Cesarĭ! câtŭ de mare deosebirea dintre desfrînata Iulia soţia luĭ Tiberiŭ şi dintre vrednica Antonia vĕduva luĭ Drusŭ, a fratelui luĭ Tiberiŭ! Despre uniĭ poţĭ dice, că suntŭ capabilĭ de orĭ ce fărădelege, despre ceĭalalţĭ chiarŭ contrariulŭ. Ce este aceea, ce face pre omŭ bunŭ orĭ rĕŭ? Tu-mĭ dicĭ, că uniĭ se lasă pornirilorŭ sale celorŭ bune, ér alţiĭ celorŭ rele. De aci ar urma, că e irelevantŭ, la ce mĕ hotărescŭ, şi că am dreptulŭ de a mĕ hotărî. Dacă bună óră doĭ inşi se urescŭ de mórte, nu urmézĕ, că amîndoĭ aŭ dreptulŭ şi încă dreptŭ egalŭ de a ucide pre celalaltŭ. Forţa singură nu e ceea ce are să ne determine. Celŭ maĭ slabŭ nu e datŭ de totŭ pre mâna celuĭ maĭ tare: preste forţa eternă stă cea internă, libertatea hotărîriĭ. Spune-mĭ, Dionisie, dacă fiinţa aceea mare şi dumnedeéscă ar fi aci între noĭ, privire-ar óre cu plăcere la aceea, cum unŭ omŭ folosesce hotărîrea sa liberă spre a face bine altuia în locŭ de a-lŭ perde şi de a-lŭ asupri?"

„Mulţi dascălĭ s'aŭ ocupatŭ de cestiile acestea," dise Atenénulŭ. „Nicĭ unulŭ nu ar fi pututŭ ajunge la o conclusie maĭ bună ca a ta, prietine. Mie mi-se pare," continuă tinĕrulŭ filosofŭ însoţindu-şĭ cuvintele cu o privire însufleţită, „mie mi-se pare, că fiinţa aceea stându în mijloculŭ nostru ar dice: Voĭ ómenilorŭ sunteţi fraţi şi aveţi să vĕ ajutaţi împrumutatŭ, ér nu să vĕ nimiciţi unulŭ pre altulŭ!"

Parcă trecu unŭ fulgerŭ preste faţa luĭ Paulŭ. Cu o privire, ce pĕtrunde până în adânculŭ inimeĭ, dise elŭ grabnicŭ, dar seriosŭ: „Bine dar, aşa voiŭ lucra!"

Amîndoĭ păşiră la ceĭ logodiţi.

„Benigno," dise Paulŭ, „tu aĭ fostŭ bună faţă cu mama şi cu Agata şi numaĭ jertfindu-te pentru ele aĭ ajunsŭ la atâta. Tiberiŭ concede, ca altulŭ să îmblânzéscă pre Seianŭ în locŭlŭ luĭ Claudiŭ."

Apoĭ se îndreptă către sclavii dela masă şi întrebă cu vóce înaltă: „Află-se între voĭ vreunulŭ, care să îmblânzéscă în locŭlŭ luĭ Claudiŭ pre Seianŭ?"

Toţi tăceaŭ.

„Ar fi o faptă mărĕţă şi virtuósă."

Nicĭ unuĭa nu dicea nicĭ unŭ cuvîntŭ.

„O voiŭ face dar eŭ," dise Paulŭ cu vóce hotărîtă şi îndreptându-se către inspectorŭ continuă: „Te rogŭ, să ieaĭ spre sciinţă, că cavalerulŭ Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ, nepotulŭ fostuluĭ triumvirŭ, va împlini lucrulŭ ăsta în locŭlŭ sclavuluĭ Claudiŭ."

Cu paşĭ repedĭ părăsi elŭ cu Dionisiŭ sala. Benigna audindŭ vestea asta leşină din noŭ. Inspectorulŭ sta câtva timpŭ ca împetritŭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţi, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Sădirea sălcilorŭ nobile. De vre-o câți-va ani mai mulți docenți țină preste vară cursuri suplementare de împletitŭ, ba chiarŭ și la institutulŭ nostru preparandialŭ se propune elevilorŭ preparandiali și împletitulŭ cu nuele. Scopulŭ propuneriĭ nu póte fi altulŭ, decâtŭ ca însușindu-și eleviĭ preparandiali desteritatea în împletitulŭ de corfe, coșerci etc., la timpulŭ sĕŭ să familiariseze și poporulŭ nostru cu acestŭ ramŭ de industrie ușorŭ, dară rentabilŭ. Cine nu scie, că economiĭ nostri după ce termină tómna cu culesele și semĕnatulŭ, și cu îngropatulŭ viilorŭ, pre unde suntŭ vii, până primăvara nu aŭ mai nimica de lucru. A petrece timpŭ de 4—5 luni fără de a câștiga ceva și numai a consuma este unŭ mare rĕŭ, și nu numai din punctŭ de vedere materialŭ, ci și moralŭ. Ca să nu petréce poporulŭ nostru timpulŭ de ĭérnă în neactivitate, trebue dedatŭ la împletitulŭ de corfe, coșerci, coșuri de carŭ și alte obiecte de felulŭ acesta.

La împletitŭ se recere și materialŭ. Materialulŭ acesta procuratŭ pre bani din ținuturi mai depărtate costéză multŭ. De aceea, dacă ne interesămŭ, și trebue să ne interesămŭ, și de industria împletituluĭ, să cultivămŭ însi-ne sălcile, ce daŭ nuelele de lipsă pentru împletitŭ. În Francia adese-orĭ cel mai -bunĭ agri îi sădesce economulŭ cu sălcĭ nobile, carĭ îi aducŭ venitŭ cu multŭ mai mare decâtŭ cultura bucatelorŭ. La noĭ suntŭ multe locurĭ apătóse, în carĭ cultivarea sălcilorŭ ar succede fórte bine, pre câudŭ grâulŭ și spicósele preste totŭ se facŭ numai în anii mai uscați. Óre nu s'ar puté planta aceste locurĭ cu sălcĭ nobile pentru împletitŭ? Sigurŭ s'ar puté planta cu sălcĭ, și cei ce dorescŭ a se ocupa cu împletitulŭ lorŭ, ar avé materialŭ îndemână, fără să fie siliți a-lŭ aduce cu cheltuelĭ de pre airea.

Dintre diversele sălcĭ saŭ răchite (Salix) mai corĕspundĕtóre pentru industria împletitului suntŭ: *Salix amygdalina.* Se caracteriséză prin frundele sale lungărețe ca ale migdalului, se cultivă în mare mĕsură în Francia. Ea se desvóltă curêndŭ aruncă ramĭ multĭ, dară chiarŭ în acésta îi stă scăderea, că desvoltându-se curêndŭ, nuelele până la cócere se îngróșe prea tare și aruncă multe crengĭ laterale. Cu acéstă specie de salcă saměnă multŭ, în ce privesce frundele și crescerea abundantă, *S. viminalis* și *S. aurea vitellina.* Nuelele acestorŭ sălcĭ fiindŭ gróse se potŭ folosi cu succesŭ numai la lucrurĭ mai dure, cum ar fi p. es. coșercile. Dară producêndŭ nuele multe totuși se rentéză cutivarea lorŭ.

Materialŭ pentru lucrurĭ de împletitŭ mai fine, p. es. corfe de mână etc., daŭ mai alesŭ: *Salix viminalis glauca,* a cărei nuele câudŭ suntŭ cópte, aŭ o colóre roșie (bordeaux); *S. pupurea,* colórea nuelelorŭ la începutŭ este purpurie, dară mai târdiŭ trece în verde-roșetică. Cele mai subțirĭ nuele le produce *Salix uralensis.* Colórea lorŭ este verde-gălbinie, éră cója de regulă e crepată.

Pămîntulŭ pentru sădirea sălcilorŭ se prepară rigolându-lŭ în afundime de 40—45 cm. saŭ și arându-lŭ afundŭ. Timpulŭ săditului este tómna și primăvara. Ramiĭ saŭ cepurile pentru săditŭ se taĭe de cu tómnă și preste ĭérnă se păstréză îngropați în pămîntŭ. Se potŭ însă tăia și primăvara, dară înainte de a porni suculŭ. Eĭ se taie în lungime de 30—40 cm. Aŭ să fie copți deplinŭ. Câudŭ nu amŭ pute să plantămŭ ramiĭ îndată ce i-amŭ scosŭ din pămîntŭ, unde s'aŭ păstratŭ preste ĭérnă, orĭ ar trebui să-i aducemŭ din depărtare, așa câtŭ i-amŭ căpĕta veștedĭ, înainte de a-i sădi trebue ținuți 2—3 dile în apă. Asemenea trebue udați de câteva orĭ și după ce s'aŭ săditŭ. Dacă pămîntulŭ este bine lucratŭ, ramiĭ se plantéză în pămîntŭ la depărtare cam de 16—20 cm. unulŭ de altulŭ. Spațulŭ dintre singuraticele rîndurĭ are să fie cam de 50—60 cm. Dacă pămîntulŭ nu este destulŭ de rarŭ, atunci cu unŭ lemnŭ orĭ ferŭ se facŭ găurĭ în pămîntŭ și în aceiea se sădescŭ ramiĭ. Părerea comună este, că ramiĭ sădiți să albă afară din pămîntŭ 2—3 ochĭ. Alțiĭ aŭ făcutŭ probe astupându ramiĭ cu totulŭ sub pămîntŭ (0.5—1 cm.), și aceștia s'aŭ desvoltatŭ fórte bine. Unde este locŭlŭ espusŭ la inundărĭ, acolo totdeuna este consultŭ a lăsa ramiĭ cam 15—20 cm. afară din pămîntŭ. Ramulŭ se împlântă cu capetulŭ celŭ grosŭ, care nu trebue ascuțitŭ. Unĭĭ se îndatinéză a săpa ramiĭ ca via de 3 orĭ pre anŭ. Prin acésta se ajută desvoltarea lorŭ. Printre straturile de sălcĭ nobile trebue să se lase cărările de lipsă pentru tăierea și adunarea nuelelorŭ. Tăierea nuelelorŭ se póte întîmpla tómna, ĭérna și primăvara înainte de a începe circularea suculuĭ. Nu e bine a tăia nuele preste totŭ anulŭ, căcĭ mai alesŭ în căldurile de véră cotórĕle, de unde s'aŭ tăiatŭ nuelele, suntŭ espuse la periculŭlŭ de a nu mai da surcel nouĭ și de a se usca. Nuelele tăiate se légă în snopĭ cu diametru de 25—30 cm. și așa se punŭ în comerciŭ. Unŭ jugĕrŭ produce la anŭ cam 45—50 m.m. (q.), carĭ vîndêndu-se cu 1 fl. aducŭ 45—50 fl., și de aci subtrăgêndŭ spesele rĕmâne vĕnitŭ cam de 18—22 fl. Nuele despoiate de cóje se plătescŭ și cu 2.50—3.00 fl. m.m. Spre a se despoia ușorŭ de ea se taie primăvara, îndată ce a începutŭ circularea suculuĭ. Dacă s'aŭ tălatŭ mai înainte, le punemŭ câtva timpŭ în apă călduță. Este consultŭ, să se taie chiarŭ din fața pămîntuluĭ, căcĭ prin acésta se conservă mai bine trunchiulŭ, ce duréză cam 10—12 anĭ. Suntŭ anumite fórfecĭ, cu carĭ se taĭe nuelele 0.5—1 cm. sub pămîntŭ. Procedura acésta este și mai de recomandatŭ. Nuelele se conservă mai ușorŭ în locŭ umbrosŭ și cam umedŭ. Înainte de a le folosi se ținŭ câteva dile în pivniță orĭ se móie în apă, prin ce își redobândescŭ elasticitatea.

Cultivarea nuelelorŭ de împletitŭ este recomandată mai alesŭ în ținuturile espuse la inundărĭ, dară ea se rentéză și airea, de órece din anulŭ alŭ 2-lea începêndŭ seceta nu le strică multŭ, precândŭ plóea multă le priesce. Dacă poporulŭ nostru ar cultiva sălcile nobile și numai din motive de ale economieĭ de câmpŭ, sperămŭ că curêndŭ s'ar desvolta în elŭ și pofta de a se ocupa cu industria împletituluĭ, și astfelŭ ĭ-s'ar deschide unŭ noŭ isvorŭ de venitŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 22 Mart. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.90
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.75
Bonurĭ rurale ung.	96.25
« urbariale ung.	100.—
Obligățiunile desp. regaliilorŭ	101.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	154.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	145.50
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintă austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	167.—
« Vienei	180.—
Acțiunile banceĭ austro-ungare	988.—
« « de creditŭ ung.	413.—
« « « « austr.	353.—
Obligățiunile cu câștigŭ ale băncei ipot. ung.	131.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.68
Napoleon-d'orĭ	9.64
Mărcĭ 100 imp. germane	59 30
Londra 10 Livres șterlingĭ	121.10

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl. 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.— până 3.25, — ovĕsŭ fl. 2.25 până fl. 2.50, cucuruḑŭ fl. 2.75 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Depositŭ de ape minerale în Blașiŭ.

Aducŭ la cunoscința P. T. publiculuĭ, că în farmacia mea ținŭ în depositŭ apele minerale din patrie și străinătate înșirate mai la vale și le vîndŭ în sticle singuratice orĭ în lădĭ de câte 25 sticle.

Apă acră **Agnes**
Apă acră de **Borszék**
Apă acră de **Belin**
Apă amară de **Buda** { a) din isvorulŭ *Hunyadi* / b) „ „ *Franciscŭ I.* / c) „ „ *Rákoczy*
Apă acră de **Elŏpatak**
Apă ferósă de **Franzensbad**
Apă acră de **Giesshübl**
Apă de **Gleichenberg** din isvorulŭ *Constantin*
Apă de **Karlsbad** din *Sprudel* și *Mühlquelle* (isvórĕ)
Apă de **Krondorf**
Apă arseno-ferósă de **Levico**
Apă minerală **Margit** (*Selters* ungurescŭ)
Apă de **Marienbad**
Apă acră sulfurósă de **Parád**
Apă acră de **Répát**
Apă arseno-ferósă de **Roncegno**
Apă acră lithiósă **Salvator**
Apă acră de **Selters**
Apă iod-bromósă de **Hall**

mai departe

Sare Moor de Franzensbad, Sare și pulvere spumegătóre de Karlsbad.

Blașiŭ în 1 Martiŭ 1893.

Carolŭ Schieszl,
farmacistŭ.

(18) 3—5 **Cu catalóge de pretiuri servescu la dorintia.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 13 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 1 Aprilŭ 1893. **Numĕrulŭ 13.**

Dreptulŭ electoralŭ.

Amŭ terminatŭ articululŭ nostru publicatŭ în fruntea numĕruluĭ 11 alŭ „Unirii“ cu dorinţa, ca clerulŭ nostru să afle o cale potrivită pentru a elupta regularea dreptuluĭ de alegere de Mitropolitŭ.

Insistămŭ asupra acesteĭ dorinţe, căcĭ starea de astădĭ nu se maĭ póte suferi din partea factoriloră, carĭ conducŭ destinele bisericeĭ nóstre.

La alegerea de Mitropolitŭ pre viitoriŭ ar trebui să participe numaĭ clerulŭ archidiecesanŭ, precum amŭ dovedităŭ pre largŭ în numĕrulŭ 43 alŭ „Unirii“ din 1892, orĭ dacă cuĭva îĭ place să estindă acestŭ dreptŭ şi asupra cleruluĭ din diecesele sufragane, atuncĭ trebue să elupte maĭ întâiŭ acestuĭ clerŭ dreptulŭ de a-şĭ alege pre episcopiĭ sĕĭ propriĭ, căcĭ este o anomalie a avé dreptŭ să alegĭ pre Archiereulŭ uneĭ diecese străine şi să n'aĭ dreptŭ de a-ţĭ alege pre episcopulŭ tĕŭ propriŭ. Apoĭ dreptulŭ de a concurge la alegerea de Mitropolitŭ, dacă nu se restrînge numaĭ la archidiecesanĭ, trebue să se estindă asupra preoţiloră din *tóte* diecesele sufragane, ér nu numaĭ asupra preoţiloră câtorva tracte protopopescĭ din dóuĕ diecese sufragane, şi tot-odată să se stabiléscă şi o proporţiune ecuitabilă între numĕrulŭ alegĕtoriloră din Archidiecesă şi între alŭ alegătoriloră din tóte diecesele sufragane, căcĭ nu se póte nega, că acela care este în prima linie interesatŭ la alegerea Mitropolituluĭ, trebue să aibă cu multŭ maĭ multe voturĭ, decâtŭ aceia, carĭ fórte puţinŭ aŭ de a face cu Mitropolitulŭ.

La stabilirea numĕruluĭ votanţiloră din Archidiecesă trebue să se delăture anomalia aceea, că uniĭ preoţi suntŭ eschişi fără niciunŭ temeiŭ dela esercitarea dreptuluĭ de alegere. Celŭ din urmă capelanŭ este îndreptăţitŭ a alege deputaţi pentru sinodulŭ electoralŭ, pre cândŭ maĭ mulţi preoţi din gremiŭ, carĭ suntŭ aplicaţi la unele dicasteriĭ, cum suntŭ oficiulŭ archidiecesanŭ, Esactoratulŭ archidiecesanŭ, saŭ în calitate de superiorĭ la institute de învăţămîntŭ, nu aŭ niciŭ măcarŭ dreptulŭ celuĭ din urmă capelanŭ din archidiecesă. Regularea participăriĭ cleruluĭ gremialŭ la actulŭ de alegere se impune astădĭ neasĕmĕnatŭ maĭ multŭ, decâtŭ în trecutŭ. Institutele de învăţămîntŭ din Blaşiŭ s'aŭ înmulţitŭ şi cu ele şi numĕrulŭ profesoriloră, dela carĭ se pretinde o cualificaţiune superióră aceleia, ce trebue să o aibă clerulŭ din „cura animarum.“ Astfelŭ stândŭ lucrulŭ, întrebămŭ, că nu este óre o nedreptate a lăsa şi maĭ departe, ca nişte preoţi din gremiŭ, carĭ şi cu numĕrulŭ şi cu cualificaţiunea preoţéscă şi sciinţifică întrecŭ pre preoţiĭ orĭ căruĭ tractŭ protopopopescŭ din archidiecesă, să aibă numaĭ *dóuĕ* voturĭ la alegerea de Mitropolitŭ, pre cândŭ şi cele maĭ micĭ tracte protopopescĭ, ca d. e. cele din Secuime, cu câte 4—5 preoţi, încă trimitŭ câte *treĭ* votanţi la alegere?

O anomalie fórte mare aflămŭ noĭ în însu-şi actulŭ de alegere. Saŭ adecă trebue să avemŭ dreptulŭ de a alege o singură persónă, şi a o presenta spre întărire factoriloră competenţi maĭ înalţi, saŭ dacă acésta nu s'ar puté obţiné din causă, că Mitropolitulŭ şi-a căpĕtatŭ dotaţiunea dela domnitoriulŭ ţĕreĭ, care ca patronŭ trebue să aibă maĭ multă libertate şi maĭ marĭ privilegiĭ în completarea scaunuluĭ mitropolitanŭ, atuncĭ trebue să regulămŭ celŭ puţinŭ modulŭ de candidare. Cetitoriĭ nostri sciŭ, că modulŭ de candidare prescrisŭ de Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, face cu totulŭ ilusoriŭ dreptulŭ cleruluĭ şi că prin urmare trebue să eluptămŭ cu orĭ ce preţŭ celŭ puţinŭ acelŭ dreptŭ de candidare adevĕrată, în vîrtutea căruia să nu pótă ajunge între candidaţi, decâtŭ numaĭ persóne dorite şi voite de maĭoritatea absolută a alegĕtoriloră; ceea ce numaĭ atuncĭ se va puté dobândi, cândŭ fiesce care alegĕtoriŭ va avé dreptulŭ de a vota, nu pentru unŭ singurŭ candidatŭ, ci pentru treĭ candidaţi. Însa-şi împrejurarea, că în trecutŭ fiesce care alegĕtoriŭ vota numaĭ pentru o singură persónă, dovedesce până la evidenţă, că odinióră Clerulŭ presenta domnitoriuluĭ numaĭ *o singură* persónă spre întărire şi astfelŭ se făcea *alegere în adevĕratulŭ înţelesŭ alŭ cuvîntuluĭ*. Dacă însă s'a luatŭ dreptulŭ de a *alege*, şi

---

Feuilleton.

O întrebare.

O întrebare vĕ voiŭ pune. Întrebarea îmĭ este, ca să-mĭ spuneţi, dintre umbră şi lumină, carea îĭ *nimicŭ* şi carea îĭ *ceva*.

Eŭ multŭ am statŭ pre gândŭ în mine, dar orĭ câtŭ m'am gânditŭ, până astădĭ nu am pututŭ să aflu hotărîrĕ, răspunsŭ îndestulitoriŭ până astădĭ nu am pututŭ să-mĭ daŭ. Vĕdut'am umbra alergându alăturea cu norulŭ, şi mĭ-am disŭ: *nimicŭ* nu póte să alerge, şi dacă umbra alérgă cine ar maĭ cuteza a dice, că umbra e *nimicŭ*.

Dar am vĕdutŭ şi lumina ţinêndŭ nóptea paşŭ cu drumeţulŭ în mersu-ĭ cătră casă, saŭ cu trăsura, ce alérgă prin văĭ şi câmpiĭ învĕliţi în întunereculŭ maĭ negru póte şi decâtŭ iadulŭ. Am vĕdutŭ şi mĭ-a părutŭ, că lumina alergându pre dinaintea-mĭ, îmĭ şopteşte la ureche: precum vedĭ *nimica* nice eŭ nu suntŭ.

Dacă *nimica* nice una, nice umbra şi niciĭ lumina nu e, nu maĭ póte fi îndoélă, că amîndóuĕ trebue să fie *ceva*. Am cercatŭ dară cu mâna să le prindŭ, dar cândŭ am voitŭ să le stringŭ în mână, nu am simţitŭ nimica din cea ce simţescĭ, cândŭ strîngŭ *ceva* în mână. *Nimica* să fie dară şi umbra şi lumina?

Vĕdêndŭ, că aşa numaĭ mĕ încurcŭ, am cercatŭ în alte părţĭ, am cercatŭ să aflu, ce dicŭ alţiĭ.

Bĕtrânulŭ *Newton* (unŭ învĕţatŭ anglesŭ născ. 1643, mortŭ 1727) dicea, că umbra nu, dar lumina îĭ o *materie*, ce corpurile luminóse o răspândescŭ în jurŭ de sine. Dacă materia, ce o răspândescŭ corpurile luminóse, îsbesce în ochiĭ nostri, ochiĭ o prindŭ şi vĕdŭ.

Corpurĭ luminóse avemŭ puţine, dar lumina lorŭ se îsbesce în totŭ ce află în cale. Astfelŭ dară nu îĭ mirare, dacă niciĭ corpurile isbite nu-ĭ rĕmânŭ detóre, ci o isbescŭ şi ele în alte părţi. După isbirĭ de aceste dacă ajunge în ochiĭ nostri, ochiĭ nostri o prindŭ şi noĭ vedemŭ în ea corpurile isbite dar totodată şi cele isbitóre

Dacă lumina e materie, cum credea moşŭ Newton, ér umbra numaĭ *lipsa* eĭ, va să dică chiar *nimica*, — cum se face, de voindŭ a prinde în mânĭ lumina, te trezescĭ, că în pumnŭ niciĭ poménă de lumină nu-ĭ, te trezescĭ, că cea ce în mână strîngĭ e umbră şi întunerecŭ? Nu-ĭ maĭ firescŭ dar a dice, că de nu-ĭ *materie* întunereculŭ şi umbra, lumina niciĭ aşa nu póte fi?

Învĕţaţiĭ timpurilorŭ nóstre nu maĭ ţinŭ cu moşulŭ Newton. După dênşiĭ în lumea largă se află rĕspândită o materie de totŭ fină, o materie numită *eterŭ*. Susŭ în aerŭ şi preste aerŭ, înlăuntru în corpurĭ, josŭ în peşteri şi afundimĭ, pretutindenĭ şi în tóte este eterŭ. Şi eterulŭ acesta nevĕdutŭ şi nesimţitŭ de nimenĭ este magazinulŭ nostru de lumină. Câtă vreme eterulŭ nu se mişcă saŭ deşi se mişcă, dar nu se mişcă cu destulă repediune, e întunerecŭ; ér de se avîntă şi se mişcă cum se cade, întunereculŭ dispare şi în locu-ĭ se face lumină.

Aşa se spune, că ar fi, şi de ce se nu se pótă? Dar firesce şi aceea se póte, să nu fie chiar aşa precum se spune. Se póte şi chiar prea póte, fiindŭ că eterŭ până acuma nime niciĭ cu microscópe n'a vĕdutŭ.

Dar de cumva este şi mişcându-se ne dă lumină, ce să ţinŭ despre lumină? E lumina *ceva*, saŭ nu e chiar *nimica*?

Mişcându-mĭ trupulŭ a lene orĭ maĭ iute dintr'unŭ locŭ într'altulŭ, aerulŭ şi corpurile mĕrunţele, ce îmĭ staŭ în cale, vrêndŭ nevrêndŭ trebue să-şĭ lase loculŭ, până voiŭ trece înainte.

acestŭ dreptŭ nu s'ar mai puté restitui, fiindŭ înlocuitŭ cu dreptulŭ de *candidare trină,* atunci celŭ puținŭ să se lase fiesce căruĭ preotŭ dreptulŭ de a *candida treĭ persóne,* ér nu să se siléscă a vota fiesce care alegĕtoriŭ numaĭ pentru câte o singură persónă, ca și cândŭ și astădĭ s'ar esercita dreptulŭ *de alegere adevĕrată.* Cu alte cuvinte saŭ să esercităm dreptulŭ *de alegere* luatŭ în înțelesŭ strictŭ, saŭ să avemŭ dreptulŭ *de candidare* luatŭ în înțelesulŭ adevĕratŭ alŭ cuvîntuluĭ, și astfelŭ să ne mântuimŭ odată de praxa de astădĭ care nu-ĭ nicĭ alegere, nicĭ candidare, ci unŭ monstru periculosŭ compusŭ din amêndóuĕ.

Aceea, ce asemenea este intolerabilŭ în praxa de astădĭ, o aflămŭ noĭ în ingerința necompetentă și arbitrarie a Ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică.

În afacerea completării scaunuluĭ mitropolitanŭ numaĭ treĭ factorĭ suntŭ competenți a dispune: Sinodulŭ electoralŭ, Maĭestatea Sa și Pontificele romanŭ. În acțiunile unuia dintre acești factorĭ adecă ale sinoduluĭ electoralŭ tot-deuna se amestecă și Ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică, deși însu-și Maĭestatea Sa își are comisariĭ sĕĭ la Sinodŭ, ca să se convingă, că óre sinodulŭ purcede corectŭ orĭ ba?

Odată îmbracă diŭ Ministru haĭna de mare magistru alŭ ceremoniilorŭ rituale și sinodale, altă-dată se ascunde în mantaua judecătoriuluĭ, care decide, că cine este îndreptățitŭ a participa la alegere, deși și una și alta cade în competința sinoduluĭ electoralŭ saŭ a altorŭ factorĭ bisericescĭ. Dacă nu ne-ar duré, ar trebui să rîdemŭ, vĕdêndŭ cum unŭ Ministru îți spune, cândŭ are să se începă *sânta liturgie și cândŭ trebue să se termine?* cândŭ trebue să se tragă clopotele? care din aceste clopote să se tragă? cum trebue să se pună clerulŭ în procesiune? cum trebue să mérgă pre stradă? cum să se așeḑe mesele în biserică? cine să ocupe locŭ la o masă și cine la alta? cine dintre preoți are să ședă maĭ înainte și cine maĭ înapoĭ? cândŭ are să vorbéscă episcopulŭ? cândŭ are să-și casce gura unŭ deputatŭ alŭ capitululuĭ? cum trebue să-ți scriĭ votulŭ? cum trebue să-lŭ împăturĭ? și altele asemenea, carĭ nu trebue să le reguleze autoritatea politică. Ministrulŭ n'are să dispună la altariŭ, nicĭ în turnŭ, nicĭ în biserică. De aceea este timpulŭ, ca aceste lucrurĭ să se reguleze de factoriĭ competenți, și să ne mântuimŭ de situațiunea penibilă și umilitóre de a vedé pre unŭ Ministru dispunêndŭ chiar și în sanctuariulŭ bisericeĭ.

Amŭ ḑisŭ apoĭ, că ministrulŭ își arógă în modŭ arbitrariŭ și dreptulŭ de a judeca, că cine este îndreptățitŭ a vota. Deși adecă Maĭestatea Sa a decisŭ, că participarea la alegere trebue să se facă după modalitatea observată în 1868, totuși Ministrulŭ nu a concesŭ, ca Archidiecesa să participe la alegere după cele 39 tracte din 1868, ci numaĭ după cele 32 tracte protopopescĭ de astădĭ. De altă parte pre diecesa Lugoșuluĭ nu a lăsat'o să participe după cele 6 tracte protopopescĭ de astădĭ, ci a obligat'o să se restringă la cele 4 tracte din 1868. Astfelŭ a redusŭ în modŭ arbitrariŭ atâtŭ voturile archidiecesanilorŭ, câtŭ și ale cleruluĭ din diecesa Lugoșuluĭ cu unŭ numĕrŭ totalŭ de 27 voturĭ.

Dreptulŭ de a determina, că cine este îndreptățitŭ a vota, cade în competința ordinariatelorŭ. Acésta este atâtŭ de evidentŭ, încâtŭ, precum apare din circulara Consistoriuluĭ archidiecesanŭ, prin care s'a convocatŭ sinodulŭ electoralŭ, însu-și Ministrulŭ în principiŭ a ținutŭ contŭ de acestŭ dreptŭ, pentru că a provocatŭ pre consistoriulŭ archidiecesanŭ, *„a arĕta tot-odată și pre ceĭ îndreptățiți a concurge cu votulŭ lorŭ la alegerea de Mitropolitŭ,“* ceea ce Ministrulŭ n'ar fi făcut'o dacă în principiŭ n'ar fi recunoscutŭ Ordinariatuluĭ archidiecesanŭ dreptulŭ de a determina, că cine suntŭ îndreptățiți a vota cu ocasiunea alegeriĭ de Mitropolitŭ.

Pre basa acesteĭ provocărĭ precum se aude, Consistoriulŭ archidiecesanŭ a arĕtatŭ dluĭ Ministru, că și notariulŭ capitulariŭ este îndreptățitŭ a vota, și cu tôte acestea, precum se vorbesce, Ministrulŭ a denegatŭ notariuluĭ capitulariŭ acestŭ dreptŭ, sub pretextŭ, că acel'a n'ar fi fostŭ chematŭ la alegerea din 1868. Dacă este adevĕrată acésta faimă, despre ce nu avemŭ motivŭ a ne îndoi, suntemŭ curioși să vedemŭ, că ce poziținne va lua Sinodulŭ electoralŭ față cu acésta știrbire nóuă a dreptuluĭ electoralŭ, ce compete unuia dintre membriĭ cleruluĭ archidiecesanŭ.

De cândŭ există Capitululŭ din Blașiŭ s'aŭ făcutŭ treĭ alegerĭ de episcopĭ respective Mitropolitŭ și deși notariulŭ capitulariŭ nu a fostŭ nicĭ odată exspresŭ chematŭ, totuși Sinodulŭ l'a verificatŭ în fiesce care casŭ, pentru că atunci, cândŭ s'a chematŭ capitululŭ la alegere, Sinodulŭ a presupusŭ, că *eo ipso* este chematŭ și notariulŭ capitularŭ. Astfelŭ cea dintâiŭ alegere după înființarea capitululuĭ s'a întîmplatŭ în anulŭ 1832, cândŭ a fostŭ alesŭ Ioanŭ Lemeni. Precum dovedesce chiar raportulŭ comisarilorŭ făcutŭ despre sinodulŭ electoralŭ din 1832, la acestŭ sinodŭ a luatŭ parte și Teodorŭ Serényi notariŭ capitulariŭ, care nu era canonicŭ, și care în acelŭ sinodŭ a funcționatŭ ca notariŭ generalŭ alŭ cleruluĭ. În sinodulŭ din 1850, cândŭ fu alesŭ Alexandru Șt. Șuluțŭ, în lista votanților, după membriĭ veneratuluĭ Capitulŭ, vedemŭ îndată pre „Stephanus Manfi notarius,“ care încă nu era canonicŭ, ér în sinodulŭ din 1868, totŭ după membriĭ capitularĭ este scrisŭ între votanți: „Ștefanŭ Manfi notariŭ capitulariŭ,“ care nicĭ în acelŭ anŭ nu era încă canonicŭ.

Trupulŭ meŭ pusŭ în mișcare pune în mișcare părticelele de aerŭ întâlnite, firele de pulvere din elŭ și póte maĭ și alte multe. Dar mișcarea în urmă încétă, ér după încetarea eĭ trupulŭ meŭ e totŭ acela, nicĭ maĭ greŭ nicĭ maĭ ușorŭ, și totŭ acele ĭsŭ și părticelele de aerŭ și firicelele de pravŭ. Ce s'a alesŭ din mișcare? A ținutŭ câtŭ a ținutŭ, dar dela o vreme totŭ maĭ încétă și maĭ încétă s'a făcutŭ, și pre urmă a încetatŭ de totŭ.

Cândŭ mișcarea perduse din repeḑiune pre jumătate, ce se alesese din jumătatea cea perdută? Și cândŭ mișcarea a încetatŭ de totŭ, ce se făcuse din mișcare? Materie mișcarea nu e, altfelŭ cu fiesce care pașŭ, ce facŭ, așĭ plăsmui materiĭ nóuĕ, dar numaĭ ca maĭ târḑiŭ, cândŭ îmĭ va înceta pașulŭ, să se spulbere în vîntŭ totŭ ce am fostŭ creatŭ. Și dacă nu fi materie mișcarea încétă, ce o face trupulŭ, nu póte fi materie nicĭ mișcarea orĭ câtŭ de repede a părticelelorŭ de eterŭ, nu-ĭ mișcare nicĭ lumina.

Dar haĭḑămŭ și maĭ departe, să cercămŭ, ce e mișcarea! Corpulŭ până se mișcă, într'una își schimbă locŭlŭ. Dar corpulŭ și în mișcare totŭ acela-și corpŭ rĕmâne, însă nu fi rĕmâne acela-și locŭlŭ. Acuma e aicĭ ca încurându să fie colo, și ca și de acolo să trécă maĭ departe.

Privesce în jurŭ de tine și veĭ găsi, că nu este spațŭ saŭ locŭ, unde să nu fie ceva corpŭ. De nu-ĭ alteeva, de bună samă este aerŭ.

La mișcare corpulŭ, ce se mișcă, își părăsesce locŭlŭ de odihnă și intră în locŭlŭ altuĭ corpŭ. Dar nicĭ nu cuprinsese încă locŭlŭ altuĭ corpŭ, și pentru locŭlŭ sĕŭ de maĭ înainte lupta curge și vecinulŭ învingĕtorŭ intră în elŭ triumfătorŭ. Și abia face maĭ departe unŭ pașŭ din noulŭ locŭ, și în locŭlŭ luĭ se așéḑă érăși unŭ vecinŭ învingĕtorŭ

Cândŭ unŭ corpŭ să pune să se mișce, mișcarea le cuprinde și pre cele alalte în jurŭ de sine, și mișcarea cine scie până unde ajunge. Precum e destulŭ să misci din picióre și să te învêrți odată, ca o cétă întrégă de copiĭ mărunți să se prindă și dênșiĭ la jocŭ, uitându póte supărarea și póte chiar și plânsulŭ; așa e destulŭ să-și lase locŭlŭ unŭ singurŭ corpŭ, ca alte ḑecĭ de corpurĭ să i-se alăture la jocŭ.

Lumina e unŭ jocŭ repede nebunŭ a părticelelorŭ de eterŭ. Jocŭlŭ repede încăldesce și ne aprinde înflăcărîndu-ne la față. Să fie lumina dară înflăcărarea părticelelorŭ de eterŭ înnebunite în jocŭ?

Dar chiar așa să fie, pentru mine nu-ĭ dobêndă. Nu-ĭ dobêndă, căcĭ despre înflăcărarea ivită în fețele celorŭ ce jócă totŭ așa de puținŭ potŭ ḑice, dacă nu-ĭ *nimicŭ* saŭ dacă fi *ceva,* cum nu am pututŭ să ḑicŭ despre mișcare.

Cea ce fi *materie* saŭ ce e *ceva,* și dacă prinsă în mânĭ nu o simți, dar își are greutatea fi aceea câtŭ de mică, ĕră jucănșuluĭ încălditŭ și roșu la față totŭ atâtŭ apasă, precâtŭ apăsase, până nu se prinse în jocŭ. Și acea ce se póte ḑice despre tinerii înferbîntați de jocŭ, de ce să nu se pótă despre părticelele de eterŭ înferbîntate totŭ în jocŭ, dar înferbêutate până la înflăcărare

Dar étă-mĕ ajunsŭ în încurcătură și maĭ mare! Despre mișcare totŭ îmĭ maĭ puteam da ceva samă, despre roșéță însă ce să ḑicŭ?

Roșéța statornică a feței vine dela sănătate și grăsime, dar uneorĭ roșéța e sĕmnŭ de bóle ascunse, ce rodŭ la rădăcina sănătățiĭ și vederea eĭ îți însuflă milă. Roșéță trecĕtóre îți póte zugrăvi în față înferbîntarea provenită fie din căldură fie din mișcare, dar maĭ potŭ și alte pricinĭ, cum ar fi să ḑicemŭ rușinea, indignarea și mânia.

Despre omulŭ grasŭ și roșu se ḑice, că fi sângiosŭ, ér despre omulŭ în mânie că sângele îi clocotesce. Dacă ĭsŭ drepte ḑisele aceste, dacă e dreptŭ că sângele multŭ te face roșu, dar că și sângele maĭ puțintelŭ încă te roșesce în față, cândŭ se mișcă maĭ cu putere și se înferbîntă, — de unde vine roșéța ce cobesce a bóle? Dela mișcarea maĭ repede a sângeluĭ maĭ că nu va fi venindŭ!

După ce însă Maiestatea Sa apriatŭ a disŭ, că alegerea proximă să se facă tocmaĭ ca în anulŭ 1868, urmézĭ de sine, că notariulŭ capitulariŭ trebue să aibă votŭ şi la aceea alegere. Vomŭ vedé deci cum va sci sinodulŭ electoralŭ să apere dreptulŭ unuia dintre membriĭ sĕĭ şi să-lŭ validiteze conformŭ usuluĭ de până acum şi a preainalteĭ hotărîrĭ a Maiestăţiĭ Sale, căci dacă vomŭ permite, ca şi ce avemŭ să ni-se ĭea pre rîndŭ prin arbitriulŭ unuĭ Ministru necompetentŭ a decide în astfelŭ de lucruri, mâne-poimâne ne vomŭ trezi, că nu maĭ avemŭ nimicŭ. Aşadară „videant consules!“

---

† **Jules Ferry.** — Multŭ s'aŭ ocupatŭ şi foile nóstre politice cu mórtea bărbatuluĭ acestuia de statŭ, plânsŭ şi jelitŭ aşa multŭ de partida oportuniştilorŭ francesĭ. De ar fi muritŭ înainte de scandalulŭ „Panama“, lumea s'ar fi ocupatŭ fórte puţinŭ cu mórtea luĭ. De cândŭ cu fiasculŭ espediţiuniĭ francese din Tonkin, Ferry şĭ-a fostŭ perdută în Francia tótă popularitatea, şi devenise unulŭ dintre bărbaţiĭ de statŭ ceĭ maĭ odioşi. Scandalulŭ „Panama“ însă a sguduitŭ aşa de tare întrégă naţiunea francesă, câtŭ revoluţiunea era în totŭ momîntulŭ inminentă. Republicaniĭ oportuniştĭ nu se maĭ simţescŭ de atuncĭ siguri în posesiunea puteriĭ. Cunosceaŭ iritaţiunea cea mare a poporuluĭ pentru norolulŭ corupţiuniĭ, în care înnótă conducătoriĭ statuluĭ de josŭ până susŭ în birourile ministrilorŭ, şi scieaŭ, că o revoluţiune îĭ va mătura pre toţi, de nu vorŭ avé în frunte unŭ bărbatŭ energicŭ, cu voinţă de fierŭ ca Ferry. De aceea începură a-şĭ arunca privirile spre Ferry celŭ maĭ de totŭ uĭtatŭ, în speranţă, că energia şi curajulŭ acestuia îĭ va puté mântui în óra de periculŭ. De-odată îlŭ şi aleserŭ preşedinte alŭ Senatuluĭ cu expectativa la rangulŭ înaltŭ de preşedinte alŭ republiceĭ, îndată ce povoiulŭ îlŭ va mâna pre Carnot de pre scaunulŭ presidialŭ. Mórtea luĭ Ferry însă puse capetŭ speranţeĭ republicanilorŭ oportuniştĭ. De aceea plângŭ şi se vaetă după Ferry aşa de tare, ca şi cum Francia ar fi perdutŭ cine scie ce tesaurŭ, cândŭ proprie Francia n'a perdutŭ maĭ nimicŭ, ci a perdutŭ numaĭ partida francesă oportunistă, care acum este în primejdie de a fi înnecată de poporŭ în norolulŭ corupţiuniĭ, ne maĭ avêndŭ speranţă de a vedé în fruntea sa unŭ bărbatŭ energicŭ şi curăjosŭ ca Ferry. A statŭ partida acésta cu mânile în şolduri, până ce sub auspiciile celebrităţilorŭ eĭ în întreprinderea Panama bietulŭ poporŭ fu jafuitŭ de vre-o 900 milióne francĭ. Până a ţinutŭ jafulŭ, a lăsatŭ şi pre Ferry, să se odihnéscă în unŭ colţŭ alŭ uĭtăriĭ, fiindŭ că nu maĭ avea popularitate, şi apoĭ partida acésta totŭ cu aceea s'a mândritŭ, că ea execută numaĭ „voinţa poporuluĭ“. Cândŭ s'a trezitŭ însă poporulŭ, şi şĭ-a pretinsŭ miliónele, atuncĭ în contra „voinţeĭ poporuluĭ“ a scosŭ la ivélă érăşĭ pre Ferry celŭ urîtŭ poporuluĭ, numaĭ ca să o apere în contra poporuluĭ, dacă acesta sĕraculŭ va cuteza a-şĭ pretinde miliónele cu forţa înderĕptŭ.

Aceea fóe a nóstră politică, carea din *„liberalismus vulgaris“* vre să facă unŭ bunŭ naţionalŭ românescŭ, deşi a scrisŭ unŭ articulŭ de fondŭ despre mórtea luĭ Ferry, n'a amintitŭ totuşi nimicŭ de manevrele aceste ostraciste ale oportuniştilorŭ faţă cu Ferry.

Ferry însă este şi din altŭ motivŭ de unŭ suvenirŭ fórte tristŭ pentru Francia, despre care totŭ aceea fóe politică dela noĭ, deşĭ cetită în mĕsură covîrşitóre de preoţi, de ministri luĭ Dumneḑeŭ, totuşĭ n'a amintitŭ nimicŭ.

Pre timpulŭ, cândŭ Ferry funcţiona ca ministru de culte şi instrucţiunea publică, elŭ fu autorulŭ legiĭ fatale pentru şcólele poporale şi medie, carea scóse cu totulŭ studiulŭ religiuniĭ din şcóle, aşa încâtŭ învăţătoriloru şi profesoriloru nu numaĭ că nu le este ĭertatŭ nicĭ a vorbi în şcólă de religiune, dar nu le este permisŭ nicĭ a aminti barĕm numele luĭ Dumneḑeŭ. Sub elŭ s'a făuritŭ pentru şcóle aşa numitulŭ catechismŭ civilŭ ateistŭ, din care chiar şi cuvintele: *religiune* şi *Dumneḑeŭ,* suntŭ proscrise. Ferry a fostŭ acela, care în ţara „libertăţilorŭ republicane“, unde francmasoniĭ şi acţionariĭ de calibrulŭ Panamiţilorŭ se potŭ întruni liberŭ în reuniuni, pre monachĭ şi călugăriţe, cariĭ trăiaŭ în mănăstirĭ spre a se ruga luĭ Dumneḑeŭ, spre a cresce copiĭ orfanĭ, a grigi pre ceĭ sĕracĭ şi morboşĭ, a îmbrăca şi instrui pre ceĭ din clasele inferióre şi a-şĭ petrece viaţa în fapte de caritate, ĭ-a alungatŭ cu gendarmiĭ din locuinţele lorŭ şi le-a închisŭ bisericele. Tóte acestea în numele „liberalismuluĭ.“

E adevĕratŭ, că Ferry cătră capetulŭ vieţeĭ, după ce aşa multŭ a persecutată biserica, a începutŭ a se convinge, că omenimea nu póte esista fără de unŭ raḑĕmŭ moralŭ aşa puternicŭ ca religiunea practisată în o societate aşa perfectă ca biserica catolică. Şi póte dacă ar fi trăitŭ, ar fi maĭ reparatŭ câte ceva din ceea ce a stricatŭ bisericeĭ. Se ḑice, că fiindŭ cununatŭ numaĭ la forulŭ civilŭ, călĕtorindŭ cu soţia sa la Roma, acolo s'ar fi trezitŭ în elŭ consciinţa religiósă, şi în Vaticanŭ ar fi cerutŭ dela Sânţia Sa şi binecuvîntarea bisericéscă a căsătorieĭ sale.

Cândŭ a muritŭ, era jumĕtate pre şeptesara. Lângă palatulŭ luĭ se află biserica Barnabiţilorŭ, pre carĭ ca ministru de culte îĭ alungase cu forţa din mănăstire şi biserică. Personalulŭ luĭ servitoriŭ se îndatina a lua sara în biserica vecină a Barnabiţilorŭ parte la rugăciunile de culcare. La 7 óre aŭ şi dusŭ servitoriĭ în biserică scirea despre mórtea luĭ Ferry, şi bĭeţiĭ monachĭ aŭ făcutŭ numaĭ decâtŭ rugăciune publică pentru sufletulŭ luĭ în presenţa publiculuĭ fórte numerosŭ din biserică, care numaĭ decâtŭ a lăţitŭ în Paris vestea despre mórtea luĭ Ferry. Şi călugariĭ aŭ făcutŭ fórte bine, că s'aŭ rugatŭ luĭ Dumneḑeŭ pentru elŭ, căcĭ principiulŭ moraleĭ nóstre dumneḑeescĭ este că: *„dacă faceţĭ bine celorŭ ce vĕ facŭ vóuĕ bine, ce bine faceţĭ? căci acésta şi păgâniĭ o facŭ. Ci eŭ vĕ ḑicŭ vóuĕ, faceţĭ bine celorŭ ce vĕ facŭ vóuĕ rĕŭ, şi vĕ rugaţĭ pentru ceĭ ce vĕ persecutézĭ.“*

Amŭ amintitŭ trăsurile aceste din viaţa luĭ Ferry, ca să se vaḑă, câtŭ de slabe informaţiuni în lucruri de aceste îşĭ póte câştiga clerulŭ nostru din foile, a cărorŭ singurŭ

Cercândŭ să aflu, ce îĭ lumina, dacă e *ceva* saŭ dacă chiar *nimica* nu e, étă unde am ajunsŭ. Am ajunsŭ la întrebarea, pentru ce e roşie faţa la uniĭ, ér la alţiĭ nu e. Dară încă unde aşĭ ajunge, dacă nu de lumină, ci de întunerecŭ şi de umbra aşĭ cerca să aflu, ce suntŭ! Despre umbră şi întunerecŭ despre cariĭ nicĭ bĕtrânulŭ Newton nu credea, să fie *ceva!*

Umbra îĭ négră, întunereculŭ e negru; şi dacă aceste suntŭ nimica, atuncĭ şi nimica încă îĭ negru. Dară umbră am vĕḑutŭ şi maĭ subţire şi şi maĭ grósă, prin urmare dacă umbra e nimica, atuncĭ nimica odată ar fi subţire, altă dată grosŭ şi uneoria şi maĭ grosŭ.

Dar nimica, tocmaĭ pentru-că îĭ nimica, nu póte fi roşu saŭ vînĕtŭ verde saŭ albastru şi prin urmare nice negru. Şi dacă umbra îĭ négră, sĕmnŭ că dînsa îĭ *ceva* éră nu *nimica*.

Şi totŭ aşa urmézĭ şi dacă îĭ luămŭ grosimea. Despre cea ce nu este cine ar cuteza a ḑice, că îĭ subţire, grosŭ saŭ şi maĭ grosŭ? Şi dacă despre umbră se potŭ ḑice aceste, nu maĭ póte fi îndoélă, ca umbra îĭ *ceva* şi nu îĭ *nimica*.

Umbra îĭ ceva, umbra nu e *nimica*. Dar dacă îĭ ceva, pentru ce se întîmplă, de corpurile în umbră şi la întunerecŭ cântărescŭ totŭ numaĭ atâta câtŭ şi la lumină? Orĭ póte umbra şi lumina pre o formă suntŭ de grele? Dar atuncia pentru ce şi în umbră câtŭ de désă, corpulŭ totŭ numaĭ atâta apasă? Dacă umbra are greutate, greutatea trebui-ar să se schimbe după a eĭ grosime. Umbra subţire ar trebui să fie maĭ uşóră, ér umbra grósă-întunecósă îndoitŭ şi îndecitŭ de grea.

Dacă am scrisŭ aceste şire, înainte de a le scrie, multŭ le-am frămîntatŭ în gându-mĭ. Frămêntatu-le-am de atâtea-orĭ, dar cu tótă frămîntarea, vedeţĭ că în locŭ de limpedire totŭ maĭ tare mĕ încurcŭ. Şi în ce încurcăturĭ nóuĕ nu aşĭ mai ajunge, dacă aşĭ merge totŭ înainte, pre calea apucată!

Uşorŭ mĭ-ar fi să daŭ înainte că multe mi-se maĭ învîrtŭ prin gândŭ, dar ajungă frămîntările de până aci. Că de vĕ veţĭ frămînta şi voi cu ele, precâtŭ m'am frămîntatŭ cu ele eŭ, spăsivĕ-veţĭ mulţime de pĕcate, spăşivĕ-veţĭ de multe. Spăşivĕ-veţĭ, că-ĭ muncă grea a vĕ frămînta atâta vreme, pre câtŭ de multŭ m'am frămîntatŭ eŭ în gândulŭ meŭ cu ele.

Frămîntările aceste îsŭ vechĭ de ḑile. Tovarăşe mĭ-aŭ fostŭ lungă vreme în tinereţe, dar apoĭ ca alte multe din acele vremuri, aŭ fostŭ date maĭ departe în grija uĭtăriĭ. Aniĭ lungĭ şi multĭ le-a păstratŭ uĭtarea cu multă credinţă în largile sale încăperĭ, dar întunecimea de sóre, ce va fi în ăstŭ anŭ le-a scormonitŭ de sub ţărînă, le-a smulsŭ uĭtăriĭ din mână. Şi ieşindŭ la largŭ, întinerite de hodină, aŭ începutŭ să mĕ frâmînte maĭ apringŭ şi ca în acele vremuri. Şi m'aŭ frămîntatŭ atâta vreme şi m'aŭ frămîntatŭ cu aşa putere, de ca să scapŭ de ele m'am hotăritŭ să le pornescŭ în lume în formă de întrebare.

Întunecimĭ, în ăstŭ anŭ, vorŭ fi dóuĕ, una totală, alta inelară. Întunecimea totală va avé locŭ în 16 Aprilŭ, se va începe la 1 óră 3 min. după amiaḑĭ (timpŭ vienezŭ) şi va ţiné până sara la 6 óre 20 min. Întunecimea totală se va vedé în America sudică, în Europa sudică şi în unele părţi în Europa centrală, aşa în Germania sudică în partea sudică a Austrieĭ şi Ungarieĭ, în partea vestică a Africeĭ şi în unele părţi din Asia mică. Cea alalta va fi în Octobre şi va fi departe de noĭ.

Întunecimea începe de cutare parte a sóreluĭ, în 16 Aprilŭ va începe de partea sudică, şi începutŭ pre începutŭ înaintézĭ, pănăce cuprinde sórele întregŭ. Sórele învĕlitŭ în întunerecŭ rĕmâne acuma întunecatŭ de totŭ pre câtŭ-va timpŭ, dar dela o vreme întunecimea începe a se desface întâia-óră chiarŭ de acolo, de unde începuse a se prinde şi a cresce.

La 1 óră şi 3 min. după amĕḑĭ începe întunecimea întâia óră, dar nu pretutindea începe de atuncia, aşa că la Viena spre es. va începe numaĭ la 4 óre 56 min. 46 sec.

Dacă sórele se întunecă şi întunecarea o poţĭ vedé cu ochiĭ, — cum se face de pre

isvorŭ este jurnalistica jidovéscă „liberală" de prin Viena şi airea.

Încolo lui Ferry îi dorimŭ din inimă, ca Dumneḑeŭ să-i fie îndurătoriŭ pentru grelele luĭ atentate asupra bisericeĭ şi religiunii, după ce elŭ însu-şi a începutŭ a-şi cunósce mărimea greşeleĭ sale. Cu asta credemŭ a-l folosi maĭ multŭ decâtŭ „amiciĭ" luĭ, carĭ în Ferry nu plângŭ pre Ferry, ci îşĭ plângŭ periculului, ce pre dreptulŭ îl aşteptă. În tóte lacrimele lorŭ nu este nicĭ urmă de ceva durere nu creştină, dar nicĭ barémŭ omenéscă pentru mórtea luĭ Ferry, ci numaĭ bocituri ordinare, că nu maĭ aŭ unŭ bărbatŭ energicŭ, care să-i apere în contra furieĭ poporului. De aceea şi rugăciunile călugărilorŭ şi călugăriţelorŭ alungate de elŭ, ce după pilda Barnabiţilorŭ ca buni creştini le vorŭ vĕrsa la Dumneḑeŭ pentru sufletulŭ luĭ, a bună samă maĭ multŭ îl vorŭ folosi decâtŭ articuliĭ de fondŭ scrişi despre elŭ de „amiciĭ" în ţara luĭ şi prela noĭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Scaunulŭ archiepiscopescŭ din Agram, capitala Croaţieĭ, stă vacantŭ de 2 aniĭ. Vacanţa lungă să fi provenitŭ de acolo, că guvernulŭ nu a pututŭ reuşi cu nicĭ unulŭ din candidaţiĭ sĕĭ. Întâia dată şi-a cercatŭ norocŭlŭ cu *Vucetich,* canonicŭ din Agram, apoĭ cu episcopulŭ *Bende,* în urmă cu *Haudek,* călugărŭ benedictinŭ, favoritulŭ primateluĭ. Însă nicĭ Croaţiĭ nu aŭ statŭ cu mânile în sinŭ, ci prin ómeniĭ lorŭ de influinţă aŭ mişcatŭ tóte petrile, ca de archiepiscopŭ să nu li se denuméscŭ unŭ străinŭ ci unŭ croatŭ. În timpulŭ din urmă se svonia, că şanse de reuşită ar avé *Belopotoczky,* episcopŭ castrensŭ, ér acuma foile ţinŭ ca sigură denumirea episcopuluĭ din Seraievo, *Stadler.* — Firesce, că foile maghiare suntŭ cătrănite, că în scaunulŭ archiepiscopŭ din Agram va ajunge unŭ croatŭ asemenea luĭ Strossmayer, ér nu unŭ omŭ cum le-arŭ fi plăcutŭ lorŭ.

---

airea sórele luminéză şi străluce, şi de îl timpulŭ şi locuĭ de aşa, frige şi arde ca şi altădată? Luminéză, frige şi arde nevrêndŭ să scie, că pre airea îl este cernită faţa şi acoperită cu unŭ vĕlŭ de jele grosŭ şi negru cum e scrumulŭ.

Cândŭ te înşélă ochiĭ? Cândŭ îlŭ veḑi cernitŭ la faţă, cu privirea cruntă întunecósă, saŭ te înşală ochiĭ dórĕ, cândŭ de airea îl veḑi faţa suriḑéndă, albă şi stralucitóre de frumseţa, şi raḑĕle ochilorŭ pline de focŭ? Din lumină şi întunerecŭ, ce se vĕḑŭ deodată în sóre, care îl partea înşelătóre, care îl *nimicŭ* şi care îl *ceva?* Dacă lumina îl adevĕrulŭ, ér întunereculŭ e înşelăciune, dacă numaĭ lumina îl ceva, ér întunereculŭ nimica, — de ce înşelăciunea covîrşesce adevĕrulŭ, de ce întunereculŭ raportéză învingere asupra lumineĭ?

Se ḑice însă, că întunereculŭ şi umbra nu e în sóre, că aparinţa e înşelătóre. Sórele rĕmâne sóre şi la întunecimĭ, dar luna se pune între noĭ şi elŭ, şi fiindŭ că raḑĕle sórelui nu potŭ să ajungă până la noĭ de lună, noĭ rĕmâuemŭ în umbră şi întunerecŭ. Şi umbra şi întunereculŭ, în care suntemŭ, ni-se parŭ a fi în sóre.

Multe ar fi de ḑisŭ şi aicea, dar spaţulŭ nu-mĭ permite maĭ departe. Acum nu, dar altă dată póte să maĭ continuŭ din frămêntărĭ, de nu vĕ veţĭ fi plictisitŭ până acum în de ajunsŭ.

Societatea Sântuluĭ Ştefanŭ, a căreĭ preşedinte e primatele, în sĕptămâna trecută şĭ-a ţinutŭ în Budapesta adunarea generală. Primatele nu a pututŭ luá parte, ci a încredinţatŭ conducerea episcopuluĭ din Alba-Regală, Dr. Filipŭ Steiner. Averea societăţiĭ dela an. 1885 s'a duplicatŭ. Atunci societatea avea 100,000 fl., astăḑĭ are 200,000 fl.

Roma.

Sânţia Sa Leon XIII în 23 a l. c. a primitŭ visita prinţuluĭ de Wales. Prinţulŭ a fostŭ cu socia sa, fiulŭ sĕŭ şi dóuĕ fete ale lorŭ. În Vaticanŭ înalţiĭ óspeţĭ aŭ fostŭ primiţi cu ceremonia îndatinată pentru óspeţiĭ din casele domnitóre.

Sânţia Sa pregătesce o enciclică cătră episcopiĭ italienĭ, în carea protestéză în contra căsătorieĭ civile ce voesce să o introducă guvernulŭ italianŭ.

Francia.

Richard, archiepiscopulŭ din Paris la espresa dorinţă a S. Părinte Leo XIII a promisŭ, că va face paşiĭ necesarĭ pre lângă episcopiĭ francesĭ, ca în fiesce care diecesă să se ţină conferinţe pentru a se înţelege asupra acţiuneĭ cu privire la alegerile de deputaţĭ. Conferinţele aceste se vorŭ ţiné după Ss. Pascĭ.

Sântulŭ Părinte a dispusŭ, ca banĭĭ ce i-s'aŭ trămisŭ din Francia cu ocasiunea iubileuluĭ, să se dea pentru ajutorarea misiunilorŭ francese.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentulŭ ungarŭ, după desbaterile şi primirea budgetuluĭ de culte şi instrucţiune publică, a urmatŭ budgetulŭ ministeriuluĭ de *justiţie.* Desbaterile asupra acestuia aŭ decursŭ preste aşteptare netedŭ şi scurtŭ, încâtŭ Sâmbătă în 25 Marte a şi fostŭ primitŭ fără multe observaţiunĭ. Din puţinele desbateriĭ însă amŭ pututŭ primi impresiunea, că *procedura verbală* în afacerile judecătorescĭ, după cum se află aceea în alte state luminate, şi carea a fostŭ promisă de repetite orĭ şi de cătră ministrulŭ nostru de justiţe va rĕmâné multŭ timpŭ unŭ „pium desiderium". Dacă s'ar introduce pertractările verbale, administrarea justiţieĭ ar fi multŭ maĭ repede ca acum, procesele nu s'ar' trăgăna cu ḑecĭ de aniĭ, bătêndu-le pulverea prin archive, partidele ar' scăpa de scriptitaţia cea multă, de o mulţime de spese deşerte pre timbre şi advocaţĭ, ér poporului i-s'ar face dreptatea cuvenită.

Totŭ Sâmbătă în 25 Martie şĭ-a începutŭ şi parlamentulŭ feriile sale, pre serbătorile Pascilorŭ, şi vorŭ dura până Miercurĭ în 5 Aprilie noŭ. Atunci se vorŭ lua îndată şi desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de *honveḑi,* apoĭ a celuĭ de *finanţe,* cu carele se încheĭe desbaterea.

După ce e de prevĕḑutŭ, că în casa magnaţilorŭ desbaterile budgetuluĭ în anulŭ acesta vorŭ lua dimensiunĭ maĭ marĭ, de câtŭ într'alţĭ aniĭ, ér în luna luĭ Maiŭ trebue să se întrunéscă *delegaţiunile,* — proiectulŭ guvernuluĭ referitoriŭ la *matriculele civile,* abĭa va ajunge la desbatere în sesiunea acésta.

Francia.

Guvernatorulŭ francesŭ din Sudanŭ a adusŭ la cunoscinţa guvernuluĭ francesŭ, că maĭorulŭ Cambes a învinsŭ şi împrăştiatŭ cetele luĭ Samory. Francesiĭ aŭ pusŭ mâna pre o mulţime de pradă şi de prinsoneriĭ. Probabilŭ, că Samory a fugitŭ spre méḑă-ḑi.

De preşedinte a senatuluĭ a fostŭ alesŭ *Chalemel-Lacourt,* în locuĭ reposatuluĭ Ferry. Voturĭ aŭ maĭ căpĕtatŭ *Constans* şi *Magnivire.*

Anglia.

Poliţia din Londra să fie descoperitŭ unŭ complotŭ îndreptatŭ în contra vieţeĭ prinţuluĭ de Wales. Atentatulŭ avea să se comită în New-York cu ocasiunea, cândŭ prinţulŭ va merge la esposiţia din Chicago.

Rusia.

Ministeriulŭ de esterne din Petersburg a adresatŭ representanţilorŭ sĕĭ din străinătate o notă circulară, în carea se esprimă asupra schimbărilorŭ, ce se pregătescŭ în constituţiunea bulgară. Nota protestéză în contra schimbăriĭ aceluĭ articulŭ din constituţiunea bulgară, prin care se stătoresce, că prinţulŭ Bulgarieĭ, cu escepţiunea primuluĭ prinţŭ alesŭ, va trebui să fie de confesiunea naţională (gr. orientală), şi vrea să arete, că regimulŭ bulgarŭ s'a pusŭ pre o basă, ce contraḑice tractatuluĭ din Berlin. Amintesce, că Rusia nu póte rĕmâné indiferentă faţă de cele ce se întîmplă în Bulgaria. Nu póte rĕmâné indiferentă, căcĭ a jertfitŭ sângele fiilorŭ sĕĭ pentru liberarea Bulgarieĭ, dar nu póte rĕmâné indiferentă nicĭ ca putere sĕmnătóre a tractatuluĭ din Berlin, pre care regimulŭ bulgarŭ îlŭ calcă în pecióre.

Spania.

Preşedintele consiliuluĭ de ministri Sagasta nu se învoesce cu hotărîrea, ce a luat'o regina-regentă, ca pentru acoperirea budgetuluĭ să lase dóuĕ milióne din lista sa civilă.

Corespondinţe.

M.-Ludoşŭ, 23 Martiŭ 1893.

După ce pre cum se scie, la inspiraţiunĭ maĭ înalte comitatele aŭ începutŭ deja a-se pronunţa asupra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, şi după ce prin acésta politică nefericită în casŭ de a se validita, multe şi marĭ interese ale bisericeĭ şi naţiuneĭ nóstre s'ar periclitá, aflu de unŭ lucru momentuosŭ a se sci cele petrecuţe în adunarea comitatuluĭ nostru Turda-Arieşŭ ţinută ierĭ în 22 Martie a. c.

Resultatulŭ desbateriloră acesteĭ adunărĭ estraordinare se putea cunósce din cele petrecute maĭ înainte în comitetulŭ centralŭ. După o discusiune seriósă acolo asupra introduceriĭ matriculeloră de statŭ, a căsătorieĭ civile obligătóre, şi asupra recepţiuniĭ religiuniĭ Evreiloră, politica bisericéscă a guvernuluĭ fu aprobată cu 7 voturĭ contra dóuĕ. Venindŭ lucrulŭ înaintea adunărĭĭ comitatense de ierĭ, protonotariulŭ comitatensŭ Dr. Oliver a raportatŭ despre resultatulŭ adunărĭĭ comitetuluĭ centralŭ, şi cetindŭ resoluţiunea

de aderență la politica bisericéscă a guvernului, a motivat'o pre câtu numai se póte de artificiosu, arétându care este scopulu guvernului cu introducerea matriculelorŭ de statu, și a căsătorieĭ civile, și preamărindu meritulu faptelorŭ patriotice ale Evreilorŭ, pentru carĭ s'au făcutu demni, ca și religiunea lorŭ să se pună sub scutulu legiĭ ca receptă. Între motivele cu deosébire pentru căsătoria civilă a pusu diversitatea dreptuluĭ matrimonialu, multimea impedimentelorŭ, de căsătorie a bisericeĭ catolice, puținele cause pentru desfacerea atarorŭ căsătoriĭ nefericite, și înmulțirea concubinatelorŭ prin desfacerea căsătorieĭ părțiĭ reformate saŭ trecute la reformatismu, și rĕmânerea sub ligă a celeĭ catolice. În urmarea acestora regimulu prin căsătoria civilă intenționéză înlesnirea închiăriĭ căsătorieĭ și a desfacerii celorŭ nefericite, prin o lege și o procedură uniformă. Din manifestațiunile de aprobare în decursulu vorbiriĭ protonotariuluĭ, și în deosebi la finea aceleia se putea prevedé, că adunarea se va pronunța pentru politica bisericéscă a guvernului. După aceea a luatu cuvîntulu L. Toroczkai, dându cetire proïectuluĭ sĕu de resoluțiune contra politiceĭ guvernului. În vorbirea sa lungă, ținută într'unu tonu agitatu, cu multu simțĕmîntu de dragoste cătră religiunea si biserica sa catolică, însă cu mare indignațiune față de proïectele religionare ale regimuluĭ, arătându, cumcă religiunea catolică dela St. Ștefanu regele Ungarieĭ până astădi a înălțatu gloria regatuluĭ ungaru, întorsu cătră protonotariulu comitatensu, pentru învinuirile aduse pre nedreptulu bisericeĭ catolice îĭ dice, că nu meritézĕ să ședă pre scaunulu, care-lu ocupă. Incidentulu acesta a fostu de ajunsu, ca să provŏce cea mai mare agitațiune între membriĭ adunăriĭ constătătóre mai numai din reformațĭ, evangelicĭ și unitarĭ, preoțĭ și mirenĭ. Au urmatu apoĭ vorbiriĭ lungi pentru și contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, și oratoriĭ se însinuau cu grămada. Vorbirea parochuluĭ rom. catolicu din Turda a fostu ascultată cu mai multă liniște; aluĭ F. Betegh rom. cat., deși este omu cu mare popularitate și cu multă influință în adunările comitatense, după ce ajunse la declarațiunea, cumcă dinsulu, când guvernulu prin politica sa vine a-ĭ vătĕma biserica și credința sa catolică, nu póte merge cu elu, fu adese-orĭ întreruptă. Ĕră când începu să vorbéscă catolicului A. Miksa, tumultulu se făcu mai mare, strigatele erau „să votămu“ ĕră președintele sunându din clopoțelu provócă mereu la ordine. Astfelu vorbitoriulu, de sgomotu nu mai putea fi auditu, și numai din gesturĭ se mai putea cunósce, cumcă cu multu interesu își apĕră biserica. Agitațiunea ajunse și mai mare, când protonotariulu cerându dela L. Toroczkai, ca să-și retragă cuvintele obiectate, că ar ocupa scaunulu de protonotaru cu nedemnitate, acesta atribuindu-le motivuluĭ, că elu ĭ-ar fi vătĕmatu religiunea sa, ĭ-a refusatu cererea. În fine după o durată de 2 óre a discusiunilorŭ luându cuvîntulu vice-comitele R. Béla, pledă pre lângă politica bisericéscă a guvernuluĭ, folosindu mai multu cuvinte bombastice decâtu argumente de valóre. Între cele dise de dînsulu s'a auditu și acelu argumentu, că confesiunile esistându în statulu magiaru, acesta are dreptulu de a introduce matriculele de statu, ĕră a îndeplini căsătoria și a judeca în causele căsătoriților, cu alusiune la vorbirea preotuluĭ rom. cat. dise, că mai competenți suntu aceia, carĭ trăescu în căsătorie gustându dulcéța și amarulu eĭ. Despre Evreĭ dise, că după ce eĭ au datu dovedĭ de ceĭ mai bunĭ patrioți și de promovătorĭ a comerciuluĭ Ungarieĭ, îĭ află demni de a li-se recunósce religiunea prin lege. — Vorbirea îĭ fu primită cu aplause frenetice. Timpulu fiindu înaintatu, și ne mai fiindu admiși alți oratorĭ la cuvîntu se făcu votisare nominalu asupra decisiuniĭ comitetuluĭ centralu pentru politica bisericéscă a guvernuluĭ, care, precum era de prevĕdutu, s'a și primitu cu preste 100 voturĭ contra 9.

Aci trebue să însĕmnu, că toțĭ preoțiĭ reformațĭ evangelicĭ și unitarĭ au votatu pentru proïectele regimului. Să te mirĭ și nu prea de reformațiĭ mirenĭ, când aceștia pentru politica de magiarisare a guvernuluĭ își jerfescu până și amvonulu; însă te cuprinde o adevĕrată mirare de preoțimea magiară reformată, că aceea pentru idea de magiarisare este indiferentă ba chiar primesce ataculu, când guvernulu prin proïectele sale de legĭ dă năvală asupra bisericeĭ și instituțiunilorŭ eĭ. Unde suntu aci păstoriĭ ceĭ bunĭ, și preoțiĭ ceĭ tarĭ în credință? Considerându acestea, trebue în fine să viniĭ la convingerea, că totu reformatismulu în biserică duce în fine la necredință și indiferentismu religiosu.

Ar fi fostu de doritu, ba chiar s'ar fi pretinsu, că și membriĭ românĭ, preoțĭ și mirenĭ aĭ comitetuluĭ comitatensu să se fi representatu până la unulu la adunarea acésta convocată în cause atâtu de momentuóse. Căci dacă nu s'a pututu audi graiulu Românilorŭ în interesulu bisericeĭ și națiuniĭ lorŭ din causa înbulzirii la cuvîntu a Magiarilorŭ și a tumultului, deși n'au lipsitu doĭ protopopĭ românĭ veniți cu poporulu să vorbéscă, totuși prin presența și votulu lorŭ și votulu negativu ar fi datu dovedĭ, că se interesézĕ de biserica, de binele spiritualu a credincioșilorŭ și a desaproba politica religiósă a guvernuluĭ.

Unu lucru nu potu să-lu trecu cu vederea, că pre câtu indiferentismu au arĕtatu reformațiĭ față de biserica lorŭ, pre atâtu de mare mare dragoste și interesu au doveditu romano-catoliciĭ, deși puținĭ la numĕru, față de biserica și instituțiunile lorŭ. O faptă acésta, care le servesce spre mare laudă. Aceștia, altcum și noi, ne-amu depărtatu din adunare cu aceea firmă sperare, că guvernulu pre lângă sforțările sale nu va isbuti a-și validita politica sa periculósă bisericeĭ. Bunulu Dumnedeu dee ca așa să fie. Prin Spiritulu sĕu celu sântu apere-și biserica rescumpĕrată cu scumpu sângele Fiuluĭ sĕu, luminându mințile și întărindu inimele acelora, carĭ prin votulu lorŭ suntu chemați a decide asupra proïectelorŭ de lege îndreptate contra bisericeĭ celeĭ adevĕratu creștine. **x—y.**

Noutăți.

Reuniunea de consumu din locu. În 24 a l. c. s'a ținutu adunarea generală a reuniuniĭ de consumu. Din raportulu consiliuluĭ de administrațiune apare, că din 1 Martie 1892, de când s'a deschisu prăvălia Reuniuniĭ, și până în Augustu s'a făcutu o circulațiune de 14.879 fl. ĕr până la finea luĭ Decembre anulu tr. circulațiunea ajunsese la 39.289 fl. 25 cr. Amĕsuratu statuteloru în adunarea generală 3 membri au eșitu din consiliulu de administrațiune prin sorțire. În loculuĭ acestorŭ și în unu locu devenitu vacantu prin abdicerea de multă a unuĭ fostu membru, saŭ alesu: Dr. Alesandru Grama (realesu), Iosifu Vancea (realesu), Ioanu Orga (fostu suplentu) și Dr. Vasiliu Hossu. În comitetulu de supraveghiare aŭ fostu aleși: Georgiu Munteanu (realesu), Teodoru Onișoru, Aronu Deacu (realesu) Dr. Victoru Szmigelski (realesu) și Emiliu Viciu.

Întru mărirea lui Dumnedeu. Subscrisulu în numele curatoratuluĭ din parochia gr. cat. a Nandreĭ, tractulu protopopescu alu Uióreĭ, aducu multămită publică poporeniloru: Onisie Brudanu, proprietariu din locu, și soțieĭ sale Mărina, carĭ au dăruitu pre sama S. biserice unu rîndu frumosu de vesminte bisericescĭ cumpĕrate cu 65 fl. v. a. Totu asemenea se aduce multămită și altoru poporenĭ, carĭ au contribuitu la cumpĕrarea unuĭ rîndu de vesminte bisericescĭ negre pentru înmormîntări. Dumnedeu le rĕsplătéscă la toțĭ însutitu! Georgiu R. Spineanu, preotu gr. cat. în Nandra.

Atragemu luarea aminte a cetitoriloru nostri la învitarea de prenumĕrațiune de pre pag. 7. Din fragmentulu de precuvîntare, ce-lu publicămu în partea științifică, cetitoriĭ nostri își vorŭ puté face idee despre celebrulu opu a luĭ Bougaud.

Academia română. În sesiunea din anulu acesta, Academia a alesu membri în în celea 5 locurĭ vacante pre: *D. C. Olănescu* și *Antoniu Naumu* pentru secția literară, pre *Al. D. Xenopolu* și *Ioanu Kalinderu* pentru secția istorică, și pre *Dr. Victoru Babeșu* pentru secția sciințifică.

Înmormîntarea lui Gr. T. Bratianu. După Ioanu și Dumitru Brătianu curêndu a trebuitu să pérdă România și pre Gr. T. Brătianu, românu cu inimă mare, cum numai puțini suntu. Înmormîntarea i-s'a făcutu în 14 a l. tr. luându parte o multime nenumĕrată de ómeni, ce alergară din tóte părțile Românieĭ, să dee cinstea din urmă mareluĭ patriotu și vredniculuĭ președinte a ligeĭ culturale. La înmormîntare aŭ ținutu vorbiriĭ: V. A. Urechiă, C. Dimitriu, Gh. Palade, I. P. Florantinu, Mihaileanu, Dr. Staicovici și în urmă Dum. Sturdza.

Adunare de protestu contra politiceĭ bisericescĭ a guvernului. În 12 a l. c. se va ține în D.-S.-Martinu o adunare publică în afacerea politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ.

Distincțiune. Patrichulu sĕrbescu din Carlovitz, Georgiu Brankovics a fostu decoratu cu corôna de feru clasa I. Se scie, că Brankovics e persónă grată la guvernulu ungurescu.

Corônele de argintu. Se scie că piesele de câte 1 corónă se vorŭ pune în cursu, îndată ce se vorŭ fi retrasu piesele vechi de câte 25 cr. De altfelu în Budapesta icĭ colea poțĭ vedé și corône, ĕr în Viena în dilele trecute la deputați o parte din diurne li s'a plătitu în corône. Pre la noi încă nu s'au rĕtăcitu, dar acușĭ le vomu vedé fața și noi.

Academia francesă. Academia francesă în loculuĭ repausatului Renan a alesu cu 17 voturĭ contra 13 pre *Challemel-Lacour*. Challemel-Lacour se ocupă cu filosofia. Elu a luatu și ĭea parte și la afacerile politice. A fostu ambasadoru în Bern și Londra. Contracandidatu a fostu Gaston. Zola nu a căpĕtatu decâtu unu votu.

Baronului Edelsheim-Gyulay. *Baronulu Edelsheim-Gyulay,* generalu de cavalerie în pensiune, fostu comandantu de corpu în Budapesta, a murit. Edelsheim a luatu parte la rĕsboiulu din 1859 și 1866 și s'a distinsu prin bravura sa, dar nu trebue confundatu cu fostulu comandantu din rĕsboiulu de tristă memorie din 1859. Edelsheim a fostu persónă grată la Maghiarĭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ fiamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne și cărți bisericescĭ recomandămu institutulu de artă a luĭ **Sŭts și comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorință trimitu gratis catalogulu prețuriloru.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmentŭ din precuvîntarea la Monica

de **Emil Bougaud**, trad. de **Salba.**

Unŭ exemplu pĕtrundĕtoriŭ veți afla în acéstă istorie, și sperezŭ, că nicĭ o mamă nu va ceti acéstă carte, fără să învețe din ea, cum trebue ținută anghira, ca și în timpurile celeĭ maĭ furióse tempestăți să scape de perire barca ușurică, în care se află fiulŭ sĕŭ.

Orĭ câtŭ e de lipsă a aduce aminte mamelorŭ creștine de aceea putere dublă, ce aŭ primit'o dela Dumnedĕŭ spre a *cultiva* și *scuti* sufletuluĭ fiilorŭ lorŭ, maĭ că n'a-și fi scrisŭ acéstă carte, dacă n'ar conține maĭ multŭ decâtŭ acestea dóuĕ învățăturĭ. Eŭ am voitŭ să chiarificŭ unŭ adevĕrŭ maĭ înaltŭ, să descoperŭ mamelorŭ unŭ secretŭ așa de însĕmnatŭ, dar așa de necunoscutŭ în ḑilele nóstre, unŭ secretŭ, care e cea maĭ sublimă mărire a părinteluĭ creștinŭ și celŭ maĭ puternicŭ ajutoriŭ în aceste ḑile critice.

Nicĭ cândŭ nu voiŭ uĭta emoțiunea, ce am simțit'o odată, cândŭ am asistatŭ lângă patulŭ de mórte alŭ unuĭ june sermanŭ, fiindŭ condusŭ acolo din datorință, saŭ maĭ bine ḑisŭ din tragere de inimă. Și acum vĕḑŭ pre tatălŭ sĕŭ preumblându-se prin chilie tăcutŭ și jalnicŭ, cuprinsŭ de aceea durere fără lacrimĭ, ce te chinuesce așa de tare; — pare că vĕḑŭ pre biată mamă-sa, că îngenunchiată lângă patŭ în urmă lăsă cale liberă valetelorŭ reținute în decursulŭ agonieĭ. Stăteam lângă ea cu inima sfâșiată de durere, dar tăcutŭ; nu sciam, cum să o mângâiŭ, nicĭ nu cutezam să încercŭ așa ceva.

Îmĭ aducŭ aminte, că în tăcerea îndelungată, împreunată cu durerile cele maĭ marĭ — ce ar și puté ḑice omulŭ atuncĭ — mĕ întrebam, óre ce taĭnă e acésta, că Dumnedĕŭ, care e însa-și bunătatea, permite așa durerĭ grozave și rănesce așa de crudŭ o inimă de mamă?

Preste doĭ anĭ am primitŭ rĕspunsŭ la întrebarea mea de atuncĭ, anume: cândŭ am asistatŭ în aceea-și chilie la aceea-și mamă, care trăgea de mórte totŭ în acela-și patŭ; am tresăritŭ auḑindŭ de pre buzele eĭ — ca unŭ ultimŭ oftatŭ — aceste cuvinte: „mĕ ducŭ să-mĭ cautŭ copilulŭ.“ Atuncĭ luminatŭ în sufletŭ am vĕḑutŭ, că cu viĕța din lumea acésta nu se sfîrșesce totŭ, am vĕḑutŭ, că dacă Dumnedĕŭ desparte câte odată, pre ceĭ carĭ se iubescŭ, pentru ca să le curețe sufletulŭ înălțându-ĭ la vîrtuțĭ maĭ marĭ, érăși îĭ póte împreuna în o patrie, unde se vorŭ iubi și maĭ multŭ, fără să se maĭ despartă cândva. Cu mâna tremurândă am închisŭ ochiĭ acelei mame, și de câte orĭ mĕ gândescŭ la ea și la fiulŭ eĭ, carĭ s'aŭ mutatŭ de pre pămîntŭ și s'aŭ împreunatŭ în ceriŭ, tot-deuna mĕ întrebŭ, ce le-a maĭ rĕmasŭ din durerile, ce le-aŭ suferitŭ? De abia o aducere aminte, și óre acésta nu le măresce numaĭ fericirea?

Dar maĭ este unŭ patŭ de mórte în fața căruia nu credŭ să fiĭ lăsatŭ Dumnedĕŭ neputinciósă pre mama. Să presupunemŭ, că o mamă creștină prin mórtea fiuluĭ sĕŭ nu se desparte de elŭ numaĭ pre o ḑi, pre doĭ anĭ, ci-lŭ perde pentru veciĭ vecilorŭ. Închipuiți-vĕ o mamă creștină, care iubesce pre Dumnedĕŭ maĭ pre susŭ de tóte, care-și vede odată fiulŭ depărtându-se de Dumnedĕŭ, devenindŭ obiectulŭ uneĭ mâniĭ veĭnice și închipuiți-vĕ, că în momîntulŭ criticŭ a aceleĭ grozave despărțirĭ, . . . ea să nu póță face nimica pentru mântuirea luĭ! De o cam dată nu întrebŭ, ce ḑice s. Scriptură; îmĭ întrebŭ însă mintea, bunulŭ simțŭ, inima și înainte de tóte inima, carea de sigurŭ nu póte fiĭ maĭ bună decâtŭ aluĭ Dumnedĕŭ și rĕspundŭ cu tótă siguritatea: acésta nu se póte! În fața uneĭ atarĭ nenorociriĭ Dumnedĕŭ nu a pututŭ voi, ca mama să rĕmână neputinciósă. A trebuitŭ să ascundă ceva și în sufletulŭ celŭ maĭ frumosŭ și celŭ maĭ divinŭ: în adâncimea sufletuluĭ de mamă, a trebuitŭ să ascundă unŭ — nu sciŭ ce — unŭ oftatŭ, unŭ gémĕtŭ, o lacrimă saŭ unŭ suspinŭ, pre care deși póte nu-lŭ vorŭ afla tóte mamele, precum nu fiesce care mamă ar fi aflatŭ acelŭ strigatŭ desperatŭ, care a îmblânḑitŭ leulŭ din Florența, dar elŭ esistă în inima lorŭ, și va erumpe de acolo, precum erumpe totdeuna sub farmeculŭ îndoitŭ alŭ iubiriĭ luĭ Dumnedĕŭ și a fiuluĭ lorŭ, și de bună samă va mântui sufletulŭ luĭ. Étă, ce credŭ eŭ!

Cândŭ o mamă a întrebuințatŭ tóte mijlócele pentru convertirea fiuluĭ sĕŭ pĕcătosŭ, tóte sfaturile, tóte mustrările și imputările și se părea că n'are ce-ĭ maĭ face, ĭ-a maĭ rĕmasŭ putere, una dintre cele maĭ tarĭ: *lacrimile!* Róge-se, plângă, caute în adâncimea inimeĭ, unde simțĕmîntulŭ de mamă și de creștină se întâlnescŭ și scótă de acolo acea lacrimă specială dată de Dumnedĕŭ și fiulu eĭ va fi mântuitŭ!

În fiesce care ḑi poțĭ vedé tineriĭ, carĭ după ce aŭ abusatŭ de tóte bunătățile tinereților, după o viață rușinósă și scandalósă, se coregŭ, se renascŭ órecum virtuoși și pentru ce? pentru că mama lorŭ a plânsŭ.

Ceea ce ḑicŭ despre mame, stă și despre soțiĭ, fiice și surorĭ. Vĕ voiŭ aduce unŭ esemplu plăcutŭ, ca să potŭ înrola într'o cruciadă de rugăciuni pre toțĭ ceĭ vredniciĭ de acésta. Cine să nu fi auḑitŭ despre frații: Mauriciŭ și Eugenia de Puerin? Mauriciŭ a ajunsŭ în desfrânările Parisuluĭ, unde și-a uĭtatŭ, de Dumnedĕŭ și de credința din copilărie. Și ce făcea într'aceea juna sorióră? se ruga tremurândă și gemêndŭ pentru elŭ. „Mauriciŭ,“ scrie ea după mórtea luĭ, „credŭ că eștĭ în ceriŭ. Așa credŭ! Simțĕmintele tale religióse și îndurarea luĭ Dumnedĕŭ îmĭ inspiră acéstă credință. Dumnedĕŭ celŭ bunŭ și înduratŭ, iubitoriŭ ca și unŭ părinte, nu se va îndura óre de unŭ fiŭ întorsŭ? Oh! aceĭ treĭ anĭ câtŭ m'aŭ nĕcăjitŭ! de ĭ-aș puté șterge cu lacrimile mele! Mĭ-am datŭ totulŭ pentru tine, continuă ea, ca mama pentru fiulŭ sĕŭ, ți-am fostŭ maĭ multŭ mamă decâtŭ soră. Aduci-ți aminte, că m'am asĕmĕnatŭ cu Monica, carea deplângea pre Augustinŭ, cândŭ vorbiam de nĕcasurile suferite pentru sufletulŭ tĕŭ, acestŭ sufletŭ scumpŭ, căḑutŭ în eróre? Cum mĕ rugam luĭ Dumnedĕŭ pentru mântuirea ta! Unŭ preotŭ piŭ îmĭ ḑise: „Fratele domnieĭ tale se va întórce!“ Oh, elŭ s'a întorsŭ, dar ér m'a părăsitŭ trecêndŭ la ceriŭ, sperezŭ, la ceriŭ.“

S. Scriptură e de acordŭ cu aceste ideĭ mângâitóre. Cetiți în ḑilele de tristeță istoria nefericiteĭ Agar, carea alungată din cortulŭ luĭ Avramŭ rătăcia prin pustie cu fiulŭ sĕŭ Ismailŭ, de mână. La capŭ o părlesce arșița sóreluĭ, la pecióre o arde năsipulŭ, fiulŭ eĭ friptŭ de sete, gemêndŭ stă să móră înaintea ochilorŭ eĭ. Se opresce și caută în jurŭ după ajutoriŭ. Dar totŭ ce vede, parcă-ĭ numaĭ focŭ, și nu află nicăirĭ acelŭ picurŭ de apă, pentru care și-ar da și viața.

Desperată, vĕḑêndŭ apropierea morțiĭ își depune copilulŭ sub unŭ palmŭ și se depărtéză ḑicêndŭ: „celŭ puținŭ nu mi-oĭ vedé copilulŭ murindŭ.“ Dar cândŭ observă, că suspinele copiluluĭ slăbescŭ totŭ maĭ multŭ — nu era departe, pentru că deși nu voia să-ĭ vadă mórtea, pre elŭ totŭ voia să-lŭ vadă — mama nefericită, chinuită de durere căḑu în genunchĭ și nu sciŭ ce strigătŭ desperatŭ trimise până la inima luĭ Dumnedĕŭ. . . Și în acelŭ momîntŭ vede unŭ isvorŭ lângă ea, ca și cândŭ Dumnedĕŭ ar fi vrutŭ să ne arete, că nu se póte împotrivi durerilorŭ uneĭ mame, carea se rógă pentru viața fiuluĭ sĕŭ. Cu câtŭ maĭ sigurŭ o va asculta, cândŭ ea va plânge pentru unŭ fiŭ rătăcitŭ, pĕcătosŭ, espusŭ morțiĭ, care nu are lécŭ, pentru că — nu are sfîrșitŭ.

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Cândŭ ceĭ doĭ tinerĭ întrară în impluviŭ, aflară acolo pre împĕratulŭ și curtea luĭ. Augustŭ își petrecea cu aceea, că arunca porumbilorŭ palațuluĭ fărmiturĭ de pâne în apropiarea fântâneĭ. Dóuĕ dómne priviaŭ a lene la petrecerea luĭ. Una era împĕrătésa Livia, ér̆ă ceealaltă era Iulia, soția a dóua a luĭ Tiberiŭ. Încă și acum purta fata luĭ Augustŭ urmele frumseței sale de odiniór̆ă.

Paulŭ observă, cum îĭ trimise ea o privire învăpăiată, și gândia într̆u sine, că nicĭ odată n'a vĕḑutŭ o femee așa de însufla-tóre de gróză.

„Étă óspele nostru din Atena,“ ḑise împĕratulŭ punêndŭ mâna pre umĕrulŭ luĭ Dionisiŭ. „E frumósă și sublimă ideĭa, ce o aĭ rostitŭ despre ființa eternă, atotsciutóre și atotputernică și despre asemĕnarea eĭ, care după tine locuesce în omŭ, și că asemĕnarea asta dumnedĕéscă nu móre de odată cu noĭ. Dar — maĭ înainte de ce s'ar găta jocurile, așĭ dori să-ți daŭ ocasie, să-ți desfășurĭ învățătura maĭ pre largŭ. Titŭ Liviŭ, Luciŭ Variŭ, Veleiŭ Paterculŭ și marele nostru oratorŭ Quintŭ Hateriŭ vorŭ judeca asupra eĭ.“

„Așa e bine, împĕrate,“ ḑise unŭ bărbatŭ brunŭ frumosŭ. Era Germanicŭ. „Așa se întîmpla pre timpulŭ luĭ Plato în Atena. După ce grăia filosofulŭ, se suia învăpăiatulŭ Demostene pre tribună.“

„Dar acestŭ Demostene alŭ vostru și-a perdutŭ foculŭ,“ ḑise octogenariulŭ Hateriŭ.

„Hateriŭ póte să móră, dar nu póte să îmbĕtrânéscă,“ ḑise împĕratulŭ. „Așa dară gătiți-vĕ de luptă domniloruĭ! Cuteza-veĭ a-ți apĕra învățătura înaintea acestuĭ tribunalŭ, prietine?“

„Primescŭ lupta, cu tóte că-mĭ simțescŭ debilitatea față cu atâța bărbațĭ luminațĭ,“ ḑise Dionisiŭ cu modestie. „Póte că atuncĭ voiŭ cere și unŭ favorŭ dela împĕratulŭ.“

„Bine, — de veĭ fi învingĕtoriŭ, cere dela mine, ce doresc. Dar despre asta de altă dată.“

Dionisiŭ se închină și se depărtă cu prietinulŭ sĕŭ.

Tiberiŭ merse în urma lorŭ în lăuntrulŭ palațuluĭ. „Întrați aci,“ ḑise deschiḑêndŭ o ușe. Apoĭ privindŭ luĭ Paulŭ în față ḑise: „Inspectorulŭ sclavilorŭ mĭ-a datŭ de scire, că tu veĭ să îmblânḑescĭ pre Seĭanŭ. — Sciĭ terminulŭ. Maĭ aĭ vre-o observare?“

„Lega-se-va caluluĭ gura?“

„Îndată ce veĭ fi pre elŭ, i-se va lua corfa dela gură.“

„Conceḑi-mĭ, să ținŭ în mâniĭ în locŭ de sbiciŭ vre-o altă unéltă?“

„Numaĭ să nu rănescĭ calulŭ.“

„Îmĭ ajunge,“ ḑise Paulŭ. Tiberiŭ se întórse în impluviŭ.

„De frate amŭ scăpatŭ,“ șopti luĭ Seĭanŭ. „Planulŭ a succesŭ de minune. Pre ḑiua a cincia pregătesce tóte pentru a pune mâna pre soră-sa.“

XIV.

Alea iacta erat. Ca pre aripile vîntuluĭ se duse în tóte părțile vestea despre aceea, că tinĕrulŭ cavalerŭ Paulŭ Lepidŭ va să cerce a dresa cu punerea capuluĭ pre sĕlbaticulŭ

Seianŭ. Din palaţŭ se lăţi vestea prin cetate, şi în ceea di nu era casă, în care să nu se minuneze ómenii de atâta cutezare órbă. Porumbii duseră vestea chiarŭ şi la Roma, şi ea era de ajunsŭ, ca de acolo să vină mulţi ómeni de aceia, cari nu mai aflaŭ nicĭ unŭ lucru atrăgătoriŭ în jocurile îndatinate ale circurilorŭ. Paulŭ avea să îmblânzéscă unŭ animalŭ, care era neînfrînatŭ ca leulŭ pustieĭ, nesăturatŭ ca crocodilulŭ, înaltŭ şi elasticŭ ca girafulŭ.

În ospĕtăria luĭ Crispŭ aduse vestea acésta Paulŭ însu-şi. Elŭ trimisese pre Benigna înainte acasă rugându pre Telus, să o însoţéscă. După ce sosi şi elŭ înderĕptŭ, se înţelese cu ceştĭ doĭ şi cu părinţiĭ Benigneĭ şi apoĭ împărtăşi noutatea cea mai nóuă şi mameĭ şi surorii sale, dar nu le aminti nicĭ cu unŭ cuvîntŭ însuşirile îngrozitóre ale animaluluĭ.

Ĕră Aglais primi pre fiulŭ sĕŭ cu împărtăşirea îmbucurătóre, carea i-o adusese Filipŭ într'aceea dela Circeiĭ. Scrisórea triumviruluĭ de odinióră avea cuprinsulŭ acesta:

„Marcŭ Emiliŭ Lepidŭ vĕduveĭ eroiculuĭ sĕŭ frate.

„Te aşteptŭ pre tine şi prunciĭ tĕĭ, carĭ de acum suntŭ aĭ meĭ, — după ce celŭ din urmă alŭ meŭ a muritŭ, mulţămită blândeţeĭ şi bunătăţiĭ unuĭ omŭ şi marinimieĭ altuia. Salve!“

După primirea acesteĭ invitărĭ prietinóse voi Aglais să aştepte numaĭ ca fiulŭ sĕŭ să se întórcă şi apoĭ îndată să-şĭ ĭea rĕmasŭ bunŭ dela elŭ şi să pornéscă la Agata către Circeiĭ. Dar auzîndŭ despre cutezarea feciorului sĕŭ se hotărî, să mai amâne pornirea şi să aştepte, până ce se va întórce Paulŭ din lupta cu animalulŭ acela. Paulŭ, Crispina şi Benigna înzădarŭ se siliaŭ să o abată dela hotărîrea asta.

Îrgânduratŭ se preumbla Paulŭ în sara aceleĭ dile cu prietinulŭ sĕŭ Telus prin grădina luminată de raţĕle luneĭ. Doĭ ómenĭ ĭeşiră din umbra caseĭ şi se apropiară din dóuĕ părţi de ceĭ doĭ prietinĭ. Într'unulŭ recunoscu Paulŭ pre Ligdŭ sclavulŭ luĭ Cneiŭ Piso, ĕră celalaltŭ îl era necunoscutŭ. Cestŭ din urmă păşi acum la Paulŭ şi închinându-e adâncŭ îl dădu o scrisóre. Paulŭ o desfăcu şi ceti următórele:

„Veleiŭ Paterculŭ luĭ Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ. — Lasă-te de întreprinderea acea nebunatică. Ea în casulŭ celŭ maĭ bunŭ nu-ţĭ aduce nicĭ unŭ folosŭ. Acum te poţĭ încă abate dela ea, mâne va fi prea târdiŭ. — Ţi, că n'aĭ cunoscutŭ însuşirile animaluluĭ şi acum te-aĭ socotitŭ altcum. — Pre sclavĭ să-ĭ laşi în mâna sorţiĭ lorŭ. Salve!“

Într'aceea se apropia şi Ligdŭ şi-ĭ spuse, că Cesarulŭ Tiberiŭ l'a încredinţatŭ cu aceea, ca să priméscă dela Paulŭ nutreţulŭ pentru calulŭ Seianŭ.

„Tu eştĭ dară cunoscutŭ cu aceea, cum are să se tracteze calulŭ acela?“ întrebă Paulŭ. „Dar credŭ că îmĭ va sta în voe să cercetezŭ staululŭ şi să facŭ cunoscinţă cu animalulŭ acela.“

„Am poruncă, să ţi-o concedŭ,“ dise sclavulŭ, „şi să bagŭ de samă, ce veĭ face acolo.“

„Ce! Pre tine te-a încredinţatŭ, să inspecţionezĭ pre unŭ cavalerŭ romanŭ?“ dise Paulŭ cu dispreţŭ. „Afară de aceea doresc, să mi-se concédă a-lŭ încăleca odată orĭ de dóuĕ orĭ, ca să-lŭ cercu.“

„De dorulŭ acesta te veĭ lăsa nobile domnule. Cesarulŭ a datŭ poruncă aspră, ca nimenĭ să nu se suie pre calulŭ acela, maĭ înaite de ce te-ĭ suĭ tu pre elŭ în diua aceea a dresăriĭ, — ér ce privesce ceealaltă observare a ta, aşĭ puté să inspectionezŭ nu pre unŭ cavalerŭ romanŭ, ci chiar şi pre unŭ Cesarŭ,“ dise ucigaşulŭ de maĭ apoĭ alŭ luĭ Germanicŭ.

Tinĕrulŭ cavalerŭ îşi muşcă buzele. Îĭ părea rĕŭ, că n'a cerutŭ dela Tiberiŭ, să-ĭ concédă a cerca maĭ întâiŭ calulŭ. Acum era prea târdiŭ. „Te poţĭ retrage,“ dise îngreţoşatŭ către Ligdŭ. „Voiŭ întreba mâne de tine în Formiae.“

Cu o închinăciune se depărtă sclavulŭ.

„Decurionule,“ dise Paulŭ către celalaltŭ trimisŭ, „împărtăşesce domnuluĭ tĕŭ salutarea şi mulţămita mea. Dar spune-ĭ şi aceea, că mĭ-am datŭ cuvîntulŭ şi aşa nu-ĭ potŭ primi sfatulŭ.“

„Taberа întrégă, nobile domnule, este plină de lauda ta, — noĭ toţĭ îţĭ dorimŭ succesulŭ celŭ maĭ bunŭ.“

„Vĕ mulţămescŭ. Care este numele tĕŭ?“

„Longinŭ.“

„Aşa dar, prietine, de cumva voiŭ ieşi învingĕtoriŭ din lupta asta, mĭ-am propusŭ să pornescŭ şi eŭ cu Germanicŭ către médă nópte. Acolo póte că ne-omŭ revedé, şi dorescŭ să te potŭ saluta ca pre centurionulŭ Longinŭ.“

Lacrimĭ se iviră în ochiĭ ostaşuluĭ, când se depărtă. Ceĭ doĭ prietinĭ îşi continuară calea prin grădină.

„Câtŭ îmĭ pare de rĕŭ, domnulŭ meŭ,“ dise Telus, „că nu m'am deprinsŭ nicĭ odată cu dresarea cailorŭ! Acum ţi-aşĭ puté da câte unŭ sfatŭ bunŭ. Dar aşa-mĭ aducŭ aminte, că une-orĭ le ieaŭ pre câteva clipite vederea, pentru ca eĭ să se îmblânzéscă.“

Paulŭ voia să rĕspundă. Dar atunci aprópe de eĭ se dădură ramiĭ unuĭ tufişŭ în laturĭ, şi din tufişŭ ĭeşi la ivélă o persónă îmbrăcată într'o simplă laenă elină.

„Nu eştĭ tu Emiliŭ, nepotulŭ triumviruluĭ?“ întrebă necunoscutulŭ.

„Eŭ suntŭ,“ dise Paulŭ cu mirare.

„Şi acesta,“ necunoscutulŭ arĕtă spre Telus, „poşede încrederea ta?“

„Orĭ ce aĭ voi să-mĭ împărtăşescĭ, elŭ o póte audi?“

„Aci,“ şopti necunoscutulŭ dându luĭ Paulŭ ceva în mână, „aci aĭ o unsóre. Cu dóuĕ óre maĭ înainte de ce te-aĭ sui pre Seianŭ, frécă-ĭ cu ea nările. Atunci îţĭ va fi pre voe, ca şi când l-ar fi gura legată.“

„Şi cui am să-l mulţămescŭ pentru ajutoriulŭ acesta?“

„Charikles e numele meŭ.“

„A! Mĕ bucurŭ nespusŭ de tare, că veĭ să-mĭ ajuţi! Dar te-aşĭ maĭ ruga încă de una: mamă-mea şi soră-mea dorescŭ, să te vadă.“

„Orĭ când o poftescĭ, numaĭ acum nu! Tiberiŭ nu scie, că am părăsitŭ palaţulŭ. Ne vomŭ revedé.“

„Încă o întrebare: unsórea acésta nu e stricăciósă animaluluĭ?“

„Nicĭ decum. E o farmecătură taĭnică a rĕsăritului. Singurulŭ eĭ efectŭ este acela că animaluluĭ îĭ vine somnulŭ, şi urmarea este, că elŭ se face blândŭ. Dar ĭertă acum, că mĕ ducŭ. Rĕmasŭ bunŭ!“

Cu paşĭ grabniciĭ se depărtă mediculŭ. Tinĕrulŭ Elinŭ privia îngânduratŭ în urma luĭ, apoĭ se uită la văsuţulŭ din mâna sa.

În apropiarea de câţi-va paşĭ se audĭ zuruitură într'o tufă de laurĭ. Cu o săritură mare, dar istéţă ca a unuĭ leŭ, ajunse Telus la tufă, şi în ceealaltă clipită scóse de acolo pre sclavulŭ Ligdŭ. Elŭ gemea şi se împotrivia.

„Ce facĭ aci câne?“ îĭ strigă Telus încolăcindu-şi cu putere pumniĭ sĕĭ de ferŭ împrejurulŭ gâtuluĭ acestuĭ mişelŭ. Acésta grădină e plină de spioni şi maşte, nu-ĭ aşa?

„Nu ştiŭ nimicŭ. Eŭ am adormitŭ acolo,“ bălbăi omulŭ celŭ urîtŭ silindu-se ca se pótă lua rĕsuflare. Să svêrcolia pre pămîntŭ ca şi unŭ verme.

„Te-aşĭ da bucurosŭ pradă somnuluĭ de vecĭ şi acesta n'ar fi decâtŭ o remunerare fórte meritată,“ maĭ dise Telus cu mânie.

„Dar lasă-lŭ prietine! Sórtea mea nu atîrnă dór câtu-şi de puţinŭ dela elŭ,“ grăi Paulŭ.

„Fie dar cum veţĭ voi,“ rĕspunse Telus involuntarŭ. „Te cară de aci mişelule, dar maĭ întâiŭ primeşte din mâna luĭ Telus o aducere aminte!“

Cu vorbele aceste prinse în mânĭ sclavulŭ ca şi o pilă de gumă şi-lŭ trânti la pămîntŭ.

Dar celŭ aruncatŭ să ridică curândŭ fără să i-se fi întîmplatŭ ceva şi fugi cu grabă în casă.

„Mĕ dóre inima nobilulŭ meŭ domnŭ,“ dise gladiatoriulŭ mişcatŭ, „că trebue să mĕ uitŭ aşa dicêndŭ cu mânile şi cu picióre legate, la prada ce a scăpatŭ aşa de vie.“

„Facĭ reŭ bunulŭ meŭ Telus,“ îlŭ mângăia Paulŭ. „Vedĭ tu, mie îmĭ place să vĕdŭ pre ómenĭ întregĭ şi cu putere aşa cum suntŭ şi eŭ. Dar destulŭ pentru astădĭ. Nópte bună!“

„Nópte bună! De ar da deiĭ să fie bine şi de dvóstră.“

Aicĭ să despărţiră unulŭ de altulŭ.

Tinĕrulŭ nobilŭ după unŭ sfertŭ de óră s'a lăsatŭ în braţele somnuluĭ. Dar nu putea să adórmă. În tăcere îşi jertfi viaţa dumnedeiriĭ la care să închina Dionisiŭ şi care simţia că i-a umplutŭ totŭ sufletulŭ.

Luna vĕrsa afară o lumină fermecătóre, ce poleia auriŭ întréga natură, precândŭ stropiĭ din fântâna săritóre se înălţaŭ în aerŭ străveziĭ şi trĕmurătorĭ lăsându să se audă unŭ murmurŭ linŭ şi dulce.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Invitare la prenumerăţiune *la opulŭ* **„Monica“** *tradusŭ din limba francesă* de *Salba.*

Din acestŭ opŭ orĭ care mamă uşorŭ va puté observa modulŭ, ce trebue să-lŭ urmeze în crescerea fiilorŭ sĕĭ, ca să devină membri folositorĭ naţiuniĭ şi omenimiĭ, ér lorŭ să-şĭ câştige comóra neperitóre — viaţa eternă. Opulŭ se va estinde cam la 30 cóle tiparĭŭ pre hârtie velină şi va costa broşuratŭ 1 fl. 60 cr. saŭ 3 coróne 20 banĭ; legatŭ simplu 2 fl. saŭ 4 coróne; legătură de luxŭ 3 fl. saŭ 6 coróne. Teologiĭ, studenţiĭ gimnasialĭ şi preparandiĭ vorŭ primi opulŭ broşuratŭ cu 1 fl. Colectanţiĭ vorŭ primi totŭ alŭ 10-lea esemplariŭ gratis. Rugămŭ pre onoraţiĭ colectanţi, să binevoéscă a reînapoia cólele de prenumeraţiune până în 15 Aprilŭ la *Tipografia „Aurora“ A. Todorantŭ în Gherla — Szamosujvár.* **Salba.**

A dóua carte de cetire pentru copiiĭ şi copilele din anulŭ alŭ 2-lea de şcóliă întocmită de maĭ mulţi prietinĭ aĭ şcóleĭ. Ediţia a III-a. Preţulŭ 28 cr. Librăria **N. Ciurcu**, Braşovŭ.

Economie.

Ore ce conţine mai multŭ nutremîntŭ, cója saŭ medulŭ pânel? Spre resolvirea acesteĭ întrebărĭ trebue sĕ considerămŭ strĕformarea, la care este supusŭ aluatulŭ prin cócere. Atâtŭ cója câtŭ şi medulŭ se formézĕ din aceeaşĭ materie saŭ aluatŭ. Rĕportulŭ în carĭ vinŭ înainte în cója şi mediŭ elementele din care e compusŭ aluatulŭ, nu este totŭ acelaşĭ. Cea mai mare parte a amiluluĭ prin cócere se umflă şi se preface parte în apă, parte în zăharŭ, dextrinŭ şi assamarŭ. Asemenea se schimbă în decursulŭ cóceriĭ şi o parte din materiile conţinătóre de oxigenŭ a aluatului, şi aşa albuminulŭ în urma căldurĭĭ din cuptoriŭ se solidifică şi devine indisolubilŭ în apă, cleiulŭ din aluatŭ se împreună prin cócere astfelŭ cu amilulŭ câtŭ nu se mai potŭ distinge unulŭ de altulŭ. Părţile minerale ale făreĭ nu suferŭ marĭ schimbărĭ prin cócere.

Ce privesce diferinţa dintre cója şi medă, în cója este mai multŭ destrinŭ şi amilŭ solubilŭ decâtŭ în mediŭ. Afară de aceea în cója suntŭ mai multe materiĭ, ce conţinŭ oxigenŭ, şi acésta este causa de cója se înferbîntă mai tare decâtŭ medulŭ. Cândŭ cójea în cócere are o temperatură de 200° C., medulŭ abia are 100° C. Deosebirea principală între puterea nutritóre a cojiĭ şi a medului o produce apa, care în medŭ este cam de 2 orĭ câtŭ în cója. După analisa luĭ Rivot, în medŭ se află 40·45—47·11% apă, precândŭ în cója numaĭ 16·40—27·45%. Dacă vomŭ abstrage dela apă rĕmânŭ în cójea pânĭĭ cam 72—84 părţĭ nutritóre, éră în medŭ numaĭ 53—60 părţĭ de materiĭ nutritóre. Din acestea apare destulŭ de evidentŭ, că cójea e mai nutritóre decâtŭ medulŭ pânel.

Naftalinulŭ ca mijlocŭ contra putredirĭ. Dintre diversele materiĭ cu carĭ se împregnézĕ lemnele de lucru spre a fi preservate de putrediune, cu deosebire se recomándă naftalinulŭ. Împregnarea lemnelorŭ cu naftalinŭ este uşóră: Anume se cioplesţe lemnulŭ, fără a se lucra deplinŭ, apoĭ se pune într'unŭ vasŭ, în care se afla naftalinulŭ topitŭ la căldură 66—75° R. Dacă lemnele suntŭ lungŭ atunci pre sub vasele cu naftalinŭ, spre a ţine temperatură la gradurile 66—75, se conducŭ prin tuburĭ vaporĭ de apă. Lemnulŭ să se lase în soluţiunea de naftalinŭ 2—10 óre, după grosimea luĭ şi póte şi dupăcum e uscatŭ. Naftalinulŭ se sbé în lemnŭ şi-ĭ astupă gaurile, carĭ promovézĕ putrediunea, fiindŭ elŭ ferbinte totodată trage din lemnŭ şi umedală care e causa principală a putredirĭĭ. Lemnulŭ împregnatŭ se póte lucra şi colorĭ şi polel după placŭ. Şi lemnele cele noĭ împregnate cu naftalina ţinŭ timpŭ îndelungatŭ. Naftalinulŭ maĭ are şi aceea însuşire bună, că apĕră lemnele şi în contra tuturorŭ insectelorŭ. Insectele nu se apropie de lemnele împregnate.

Frasinulŭ americanŭ (Fraxinus americana) are faţă de alŭ nostru aceea însuşire bună că prosperézĕ şi în locurile băltóse. Lemnulŭ luĭ este tare şi recomandabilŭ pentru pregătirea multorŭ recuisite economice. Timpulŭ celŭ mai potrivitŭ pentru plantarea acestuĭ frasinŭ este în Maiŭ şi Iuniŭ, pentru că atunci este pământulŭ destulŭ de încălditŭ. Primăvara de timpuriŭ orĭ tómna târdiŭ fiindŭ pământulŭ prea rece, frasinulŭ americanŭ nu se prinde. Dacă se plântézĕ maĭ mulţĭ frasinĭ americanĭ. Departarea unuia de altulŭ se fie celŭ puţinŭ de 1½ metru. Esundările nu numaĭ, că nu-l strică, ci îl şi folosescŭ.

Strămutarea rĕsadelorŭ. La strămutarea rĕsadelorŭ din melegariŭ într'altă locŭ trebue să fimŭ cu grija, nu cumva să se vateme plânta tinĕră şi fragedă. Înainte de a scóte rĕsadele din melegariŭ, e bine să udămŭ pământulŭ, pentru ca la scótere să nu se rupă rădĕcinile subţirele. Rĕsadele scóse din melegariŭ să nu le punemŭ nicĭ în locŭ prea uscatŭ, dar nicĭ în locŭ prea umedŭ. Straturile, unde se punŭ rĕsadele trebue săpate adâncŭ. Straturile trebue udate bine în sara dinainte de plântare. La plântare purcedemŭ aşa: cu unŭ lemnŭ potrivitŭ facemŭ o gaură verticală de 6—12 centimetri şi aşedêndŭ rĕsada în ea stringemŭ pământulŭ cu grije în jurulŭ eĭ. Trebue să grijimŭ ca pământulŭ să atingă rĕsada de tóte părţile, altfelŭ nu se póte desvolta. Rĕsadele să le aşedămŭ în patru-unghiurĭ mĕsurându ca depărtarea între ele să fie totŭ pre o formă. La curechiŭ rĕsadele să se aşede la departare de 60—80 centimetri una de alta, la cartefióle şi călărabe de 50—60 centimetri, la sălată de 30 centimetri, la cépă de 20 centimetri, la aiŭ de 8 centimetri.

Cultivarea Cânepeĭ. Ministrulŭ de agricultură şi celŭ de comerciŭ aŭ încredinţatŭ pre *Carolŭ Luft*, locuitoriŭ în Uj-Verbász (Bănatŭ), ca să stea cu sfatulŭ sĕŭ întru ajutoriŭ tuturorŭ acelora, carĭ lucră întru aceea să înfiinţeze în comitatele **Bichişŭ** şi **Baciu-Bodrog** reuniunĭ cu scopŭ de a cultiva cânepă în mĕsură mai mare şi mai raţionalŭ. Totŭ odată ministrulŭ de agricultură a trămisŭ reuniuniĭ din Uj-Verbász sĕmânţurĭ de cânepă din străinătate, ca să facă încercărĭ cu ele, éră celŭ de comerciŭ a trimisŭ ajutóre pentru reuniunile înfiinţânde.

Percentele legalĭ. Regularea valuteĭ şi conversiunea aŭ trasŭ după sine ieftinirea capitaluluĭ. De sine se înţelege, că între astfelŭ de împrejurărĭ vorŭ trebui să scadă şi percentele legalĭ. Ministrulŭ de justiţie în înţelegere cu ministrulŭ de finanţe, lucră la unŭ proĭectŭ de lege, care prevede o scărire însemnată a percentelorŭ legalĭ. Scărindu-se percentele legalĭ dela 6 la 5 eventualminte la 4, economia şi spiritulŭ de întreprindere vorŭ trebui să ĭea avîntŭ noŭ. Dacă baniĭ depuşĭ la cassa de păstrare îmĭ aducŭ 4—5% la anŭ, fără să am cea mai mică ostenélă cu eĭ, aşa credŭ că potŭ fi pre deplinŭ mulţămitŭ. Însă cândŭ nu-mĭ vorŭ aduce decâtŭ pre jumĕtate, voiŭ cerca să-i bagŭ în vre-o întreprindere economică, industrială saŭ comercială, unde să-mĭ aducă mai multă dobêndă. În ţĕrile din apusŭ capitalulŭ depusŭ nu aduce mai multă dobêndă de 2, 2½ până în 3%.

Bursa de Budapesta.

Din 29 Mart. st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.01
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	102.—
Bonurĭ rurale ung.	96.25
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	101.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	154.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	145.75
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	167.—
« Vieneĭ	180.—
Acţiunile banceĭ austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	426.75
« « « « austr.	359.40
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	132.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.79
Napoleon-d'orĭ	9.63
Mărcĭ 100 imp. germane	59.40
Londra 10 Livres şterlingĭ	121.30

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.— până 3.25, — ovĕsŭ fl. 2.25 până fl. 2.50, cucurudŭ fl. 2.75 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţelŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óue cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. Dlŭ *Iosifŭ Bela* în *Balomirŭ*. Preţurile suntŭ tudată la începutulŭ Foiĭ.

Dlŭ *V. S.* în *Bp.* Mai multŭ decâtŭ atâta nu s'a pututŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Depositŭ de ape minerale în Blaşiŭ.

Aducŭ la cunoscinţa P. T. publicului, că în farmacia mea ţinŭ în depositŭ apele minerale din patrie şi străinătate înşirate maĭ la vale şi le vîndŭ în sticle singuratice orĭ în lădĭ de câte 25 sticle.

Apă acră **Agnes**
Apă acră de **Borszék**
Apă acră de **Belin**
Apă amară de **Buda** { a) din isvorulŭ *Hunyadi* / b) „ „ *Francisceĭ I.* / c) „ „ *Rákoczy*
Apă acră de **Elöpatak**
Apă ferósă de **Franzensbad**
Apă acră de **Giesshübl**
Apă de **Gleichenberg** din isvorulŭ *Constantin*
Apă de **Karlsbad** din *Sprudel* şi *Mühlquelle* (isvórĕ)
Apă de **Krondorf**
Apă arseno-ferósă de **Levico**
Apă minerală **Margit** (*Selters* ungurescŭ)
Apă de **Marienbad**
Apă acră sulfurósă de **Parád**
Apă acră de **Répát**
Apă arseno-ferósă de **Roncegno**
Apă acră lithiósă **Salvator**
Apă acră de **Selters**
Apă iod-bromósă de **Hall**

mai departe

Sare Moor de Franzensbad, Sare şi pulvere spumegătóre de Karlsbad.

Blaşiŭ în 1 Martiŭ 1893.

Carolŭ Schieszl,
farmacistŭ.

(18) 4—5

Cu catalóge de preţiuri servescu la dorinţia.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 8 Aprilŭ 1893. Numĕrulŭ 14.

Cătră fraţii alegĕtorĭ.

Óra fericită saŭ fatală se apropie!

Óra, în care clerulŭ ardelénŭ pentru a decea óră în dóuĕ vécurĭ se adună spre a arĕta Maĭestăţiĭ Sale, că pentru cine palpitéză inima sa!

Ca năĭerulŭ pre mare, ce-şĭ caută farulŭ sĕŭ, aşa privesce clerulŭ ardelénŭ în drépta şi în stînga după doritulŭ inimeĭ sale.

Mulţi póte şi-lŭ vorŭ fi aflatŭ, mulţi póte că încă nu. Aceia să nu se încrédă, aceştia să nu despereze.

De dóuĕ vécurĭ Dumneḑeŭ a condusŭ biserica nóstră în timpurĭ fórte grele, şi clerulŭ ardelénŭ ascultându şóptele taĭnice ale Luĭ, încă nicĭ odată nu s'a înşelatŭ.

Sperămŭ tare, că ascultându de acelea-şĭ şópte, nicĭ acum nu se va înşela. Ne tememŭ însă, că neascultându de ele, póte plânge amarŭ.

Darulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi grija archireilorŭ nostri din patru dieceseḑ ne-a binecuvîntatŭ cu destuĭ bărbaţi vrednicĭ, carĭ şi altorŭ némurĭ le-ar face onóre; cu bărbaţi, carĭ cu demnitate ar' puté purta bĕţulŭ pastoralŭ mitropolitanŭ spre a apĕra şi pedepsi.

Nu vremŭ a atrage atenţiunea cleruluĭ nostru asupra nicĭ unuia.

Avemŭ prea multŭ respectŭ de elŭ, decâtŭ să cercămŭ alŭ influinţa. Demnitatea înaltă mitropolitană este pentru noĭ multŭ maĭ sântă, decâtŭ să o maculămŭ trăgênd'o josŭ în discusiunĭ ḑiaristice. Căcĭ nu unŭ bietŭ deputatŭ dietalŭ, ci Mitropolitŭ alŭ Românilorŭ uniţi voimŭ noĭ să alegemŭ. Pre acela discusiunea ḑiaristică póte să-lŭ înalţe maĭ susŭ decâtŭ e; pre acesta însă îlŭ scobóră maĭ josŭ decâtŭ merită.

Asta însă nu ne împedecă, a espune in abstracto, cum poftesce timpulŭ înaintatŭ de astăḑĭ să fie Mitropolitulŭ nostru.

Noĭ alegemŭ pre Mitropolitulŭ nostru în véculŭ alŭ nóuĕspreḑecelea, véculŭ cultureĭ şi alŭ civilisaţiuniĭ. Vorbindŭ după calcululŭ omenescŭ însă, activitatea luĭ va cădé póte în cea maĭ mare parte în véculŭ alŭ dóuĕḑecilea, véculŭ unuĭ progresŭ, ce noĭ acum póte nicĭ presimţi nu-lŭ putemŭ.

Dacă Mitropolitulŭ nostru stândŭ în fruntea poporuluĭ nostru, are să-lŭ conducă în véculŭ alŭ dóuĕḑecilea, atuncĭ întâiŭ şi maĭ întâiŭ Mitropolitulŭ nostru va avé să întrunéscă în sine cultura generală, ce véculŭ alŭ nóuĕspreḑecelea o póte pofti dela unŭ bărbatŭ pusŭ în demnitate aşa înaltă. Cultura acésta însă trebue de o parte să înfrumseţeze o inimă curată românéscă, de alta trebue să fie pătrunsă, străbătută, nobilitată, saŭ maĭ bine ḑisŭ, supranaturalisată de tóte vîrtuţile teologice şi morale creştine, începêndŭ dela cea comună a afabilităţiĭ până la cea maĭ înaltă a martiriuluĭ. Cultură deplină modernă, o inimă românéscă, unite amêndóuĕ cu vîrtute eroică creştină, étă în câteva cuvinte contururile de căpetenie, ce le dorimŭ noĭ în fiitoriulŭ nostru Mitropolitŭ.

De unde întâiulŭ scopulŭ, de care trebuescŭ să se păzască alegĕtoriĭ, este unilateralitatea. O vîrtute singuratică póte face multŭ bine în unŭ cercŭ convenabilŭ de activitate. Ridicată însă pre scaunulŭ mitropolitanŭ, şi nefiindŭ însoţită şi de celealalte, póte fi stricăcióasă. Ascetulŭ de pildă, póte fi bunŭ în mănăstire, însă slabŭ pre tronulŭ mitropolitanŭ. O inteligenţă anumită póte lumina multŭ rĕmânêndŭ pre terenulŭ eĭ naturalŭ. Înălţată însă la demnitatea mitropolitană, dacă nu e împodobită şi cu lauriĭ vîrtuţiĭ, póte fi chiar fatală. Eruditulŭ de cabinetŭ pentru esemplu, rĕmânêndŭ lângă biblioteca sa, póte promova multŭ progresulŭ sciinţificŭ. Redicatŭ pre tronulŭ mitropolitanŭ însă póte strica multŭ. Însufleţirea unilaterală în unŭ cercŭ maĭ micŭ de activitate póte fi salutară. Pre tronulŭ mitropolitanŭ, chiar din contră, stricăcióasă. Bisericanulŭ entusiastŭ de pildă, póte fi fórte folositoriŭ în o pusĕţiune maĭ inferióră. Aşeḑatŭ însă în scaunulŭ mitropolitanŭ póte causa multe daune, dacă nu e însufleţitŭ şi de iubirea de némŭ.

Unilateralitatea însă nu este numaĭ stricăcióasă în ataríĭ acte, cum este celŭ alŭ alegeriĭ, ci din firea eĭ este de aşa, câtŭ fórte uşorŭ póte trage pre alegĕtorĭ în vîrtejulŭ eĭ. O calitate strălucita a unuĭ individŭ, ce orbesce ochiĭ pre conta altorŭ calităţĭ, ce-ĭ lipsescŭ,

---

Feuilleton.

Mortŭ a fostŭ şi a înviatŭ.

Alesandru Velinţanŭ numaĭ de 3 anĭ se aşeḑase în orăşelulŭ Tîrgulŭ-Mare, dar în aceştĭ 3 anĭ şĭ-a făcutŭ nume de medicŭ vestitŭ, şi-a câştigatŭ avere frumósă, şi ce înaintea luĭ preţuia neasĕmĕnatŭ maĭ multŭ, în aceştĭ 3 anĭ a alinatŭ atâtea durerĭ, a ştersŭ atâtea lacrimĭ, şi atâtea vieţĭ a smulsŭ din ghiarĕle morţiĭ.

Abia era trecutŭ de 30 de anĭ, aĭ puté ḑice, abia eşitŭ din şcóle, şi numele luĭ şi ajunsese dintr'unŭ colţŭ de ţară până într'altulŭ. Omenĭĭ curgeaŭ-curgeaŭ la dînsulŭ de prin locurĭ îndepărtate.

Să te mirĭ dară, dacă succesele continue, laudele lumiĭ, laude de altfelŭ meritate, l'aŭ făcutŭ totŭ maĭ încreḑutŭ şi maĭ încreḑutŭ în sine, aĭ puté să ḑicĭ, cam îngâmfatŭ? Ne maĭ creḑêndŭ în Dumneḑeŭ, cuĭ avea să atribue vindecările făcute, de nu isteţimeĭ şi ostenelelorŭ sale?

Velinţanŭ a avutŭ să lupte cu multe neajunsurĭ, până să ajungă medicŭ. Pre tatălŭ sĕŭ abia l'a pomenitŭ. Mamă-sa îĭ spusese, că a fostŭ învăţătoriŭ şi că a muritŭ de tinĕrŭ.

După mórtea tatâluĭ sĕŭ s'aŭ mutatŭ în orăşelulŭ Surducŭ la unchiulŭ sĕŭ, fratele mamă-sa, scriitoriŭ la judecătoria cercuală de acolo. Vremurĭ grele aŭ începutŭ de acuma, că unchiulŭ sĕŭ era beţivŭ, dar şi maĭ grele după mórtea luĭ. Mamă-sa maĭ numaĭ cu lucrulŭ mânilorŭ sale, cu spălatulŭ, cusutulŭ şi lucrurĭ de mână a pututŭ, să se susţină şi să-lŭ maĭ ţină şi pre dînsulŭ la şcólă.

Dar rĕulŭ în locŭ să scaḑă, s'a măritŭ. Lucrulŭ şi neodihna aŭ sĕcatŭ puterile mameĭ sale, mamă-sa a căḑutŭ la patŭ şi 2 lunĭ de ḑile a atârnatŭ între viaţă şi mórte, până ce în urmă totuşĭ a învinsŭ viaţa.

Bunătatea bĕtrânuluĭ medicŭ, ce numaĭ în cinste a curatŭ pre mamă-sa în bóla eĭ îndelungată, l'a mişcatŭ până în adâncŭlŭ inimeĭ, şi încă de atuncĭ s'a fostŭ hotărîtŭ să se facă medicŭ şi s'a legatŭ, că de îĭ va succede să se facă, pentru mila făcută mameĭ sale, nu va lăsa nemângâĭatŭ nicĭ unŭ bolnavŭ, ér pre ceĭ lipsiţi îĭ va maĭ şi ajuta cu ce îĭ va sta în putere.

Cândŭ mamă-sa ajunse să se scóle, afară de patŭ, de masă, unŭ scaunŭ şi hăinele lorŭ de patŭ nimicŭ, dar chiar nimicŭ nu maĭ aveaŭ.

De atuncĭ a începutŭ să mânânce pâne străină. Mamă-sa a mersŭ departe la satŭ, la o mătuşă de a luĭ, soră de a tată-sĕŭ. Bărbatulŭ eĭ murise şi neavêndŭ copiĭ a chematŭ pre cumnată-sa la sine. Multŭ nu avea nicĭ ea, dar puţinulŭ ce l'a avutŭ, cu dragŭ l'a împărţitŭ cu ea. Elŭ a rĕmasŭ să studieze maĭ departe. La tatălŭ unuĭ consocolariŭ de alŭ sĕŭ i-se făcu milă de băĭetulŭ desceptŭ şi curăţelŭ, l'a luatŭ la sine, să înveţe împreună cu fiulŭ sĕŭ.

Amară e pâne străină dată în chipŭ de milă. Cine nu o a gustatŭ nicĭ închipuire nu îşĭ póte face. Dînsulŭ a avutŭ parte de ea, gustatu-ĭa şi simţitu-ĭa în de ajunsŭ amăréla.

Dar voinţa luĭ de ferŭ a delăturatŭ pedecĭ, a învinsŭ greutăţĭ şi a trecutŭ totŭ înainte. A absolvatŭ gimnasiulŭ şi studiile dela universitate, numaĭ cu puterile luĭ, fără nicĭ unŭ ajutoriŭ străinŭ.

Avut'a să se lupte şi cu bóle, şi póte numaĭ gândulŭ, că are să fie mameĭ sale raḑĕmŭ la bĕtrâneţe, ĭ-a datŭ puterĭ să învingă mórtea. A învins'o, s'a scólatŭ şi a începutŭ de noŭ lupta pentru viaţă şi din lupta acésta a eşitŭ învingĕtoriŭ.

Ḑi de serbătóre a fostŭ pentru elŭ

mai ușorŭ atrage atențiunea asupra sa, decâtŭ multe calități normale ale altuia, însă unite în unŭ întregŭ armonicŭ. Cântulŭ minunatŭ alŭ Sirenelorŭ pre mulți i-a atrasŭ în vîrtejulŭ lorŭ, căci atrași numai de elŭ, n'aŭ cugetatŭ la aceea, că ce însoțitori înfricoșați aŭ cântulŭ lorŭ.

Étă pentru ce amŭ disŭ, că celŭ de întâiŭ scopulŭ periculosŭ pentru alegětorĭ, este unilateralitatea.

Alŭ doile scopulŭ este specia și masca culturel și a vîrtuții chiar așa de primejdiósă ca și unilateralitatea. „Nu totŭ e aurŭ, ce sclipesce," dice proverbiulŭ. De câte orĭ superficialitatea este mai pretensivă, mai arogantă și mai curagiósă ca cultura adevěrată! Și pre câți nu póte ea înșela! De câte orĭ pedanteria și fanfaronajulŭ nu-și câștigă trecere și stimă mai mare ca cultura seriósă, însă modestă! De câte orĭ cultura frumósă nu este în servițiulŭ nobilŭ alŭ idealelorŭ, ci în celŭ frivolŭ alŭ patimelorŭ! Câte vițiĭ de pildă nu îmbracă în lume masca iubiriĭ de adevěrŭ? Câte motive rele nu staŭ ascunse sub specia filantropieĭ? De câte orĭ frumosulŭ, soțulŭ lăsatŭ de Dumnedeŭ alŭ bunuluĭ și alŭ adevěruluĭ, nu e batjocoritŭ sub firma de motive mai înalte, în adevěrŭ însă fórte ordinare? De câte orĭ chiar și binefacerea nepurcedêndŭ din motive de caritate, n'are nicĭ o valóre morală? Câtŭ abusŭ se comite în lume numai sub masca iubiriĭ națiunii? De câte orĭ sub mantaua sinceritățiĭ și francheței se ascunde astuția?

Și clerulŭ nostru, care din patru diecese nu concurge decâtŭ în parte la alegerea Mitropolituluĭ, e unŭ lucru firescŭ, că nu póte avé practica și rutina aceea electorală, ca unŭ clerŭ, în viața căruia se repetescŭ mai desŭ acte așa momentóse ca actulŭ alegeriĭ unuĭ capŭ diecesanŭ saŭ provincialŭ? De altă parte istoria critică și neparțială a alegerilorŭ de până acum încă ne lipsesce. Și o istorie deplină și eshauriată a alegerilorŭ mai vechĭ, póte că nu vomŭ avé nicĭ cândŭ, din lipsa datelorŭ. Éră istoria alegerilorŭ mai recente nu se póte scrie, decâtŭ după ce se va stînge cu totulŭ generațiunea, ce a luatŭ parte la ele. Și așa lipsindŭ cleruluĭ practica electorală, și istoria „vitae magistra" ușorŭ póte fi sedusŭ de masca vîrtuții și a culturel.

O seducere numai din motivele aceste este escusabilă chiar și înaintea provedințel dumnedeescĭ. De aceea deși seducerĭ de aceste s'aŭ întîmplatŭ și în trecutŭ, totuși a păsitŭ provedința dumnedeéscă la mijlocŭ, și a reparatŭ totŭ.

Astădĭ însă o atare seducere saŭ greșală nu mai este escusabilă. Căcĭ dacă și astădĭ îĭ lipsesce cleruluĭ practica și îndreptariulŭ istorieĭ, este dealtă parte multŭ mai înaintatŭ în cultură ca la alegerile trecute. Și cultura frumósă de astădĭ a cleruluĭ póte suplini în mare parte lipsa practicel și a îndreptariuluĭ istoricŭ. Chiar pentru aceea e posibilŭ, că astădĭ provedința dumnedeéscă să ne părăsescă, dacă nu ne vomŭ folosi cu tótă sinceritatea și sânțenia de puterea intelectuală, ce o avemŭ, căcĭ Dumnedeŭ suplinesce defectulŭ nevinovatŭ,. nicĭ odată însă indolința.

Ca și de unilateralitate, chiar așa trebue să se păzéscă clerulŭ la alegere și de masca vîrtuții și a culturel.

Alŭ treilea scopulŭ este egoismulŭ individualŭ, dar mai cu samă colectivŭ. Interesulŭ privatŭ nu odată seduce și pre omulŭ celŭ mai de valóre, și numai o temere mare de Dumnedeŭ și o cultură eminentă îlŭ póte aduce la tăcere. Éră de altă parte ar fi unŭ sémnŭ fórte caracteristicŭ a unuĭ orisonŭ de vederĭ restrînsŭ, cândŭ în fața unuĭ actŭ de așa mare momîntŭ, nu s'ar căuta întâiŭ la demnitatea persónel, ci la loculŭ de unde e, din Ardélŭ saŭ Ungaria, din archidiecesă saŭ diecesele sufragane. Căcĭ nu Mitropolitŭ de acolo saŭ de acolo voimŭ noĭ să alegemŭ, ci Mitropolitŭ vrednicŭ următoriŭ a venerandului șirŭ dela Atanasiŭ până la Vancea. Și apoĭ dacă ne despartŭ munții și confiniile dieceselorŭ, ne unesce totu-și: o credință, unŭ botezŭ, unŭ capŭ vědutŭ, unŭ ritŭ, o limbă și o singură iubire înflăcărată a bisericel și némuluĭ nostru. Suntemŭ mlădițe împrăștite în patru diecese, însă toți din aceea-și viță.

Mitropolitulŭ are să fie poporuluĭ nostru *„cetatea ce stă pre vîrfulŭ muntelui," „luminariulŭ ce luminéză tuturorŭ celorŭ din casă."* Póte că decĭ de anĭ spiritulŭ luĭ va da directiva culturală poporuluĭ nostru. Nóuě, carĭ sute de anĭ amŭ stagnatŭ, în drumulŭ progresuluĭ ne este scumpŭ și unŭ minutŭ. Și dacă Mitrppolitulŭ nostru nu va da directivă saŭ nu directivă sănětósă culturală, atuncĭ nu minute, ci děcĭ de anĭ putemŭ pierde.

În organismulŭ poporuluĭ nostru lipsescŭ factoriĭ aceia culturalĭ, carĭ alte popóre îĭ aŭ cu prisosință. De aceea la noĭ încă multŭ timpŭ clerulŭ va fi factorulŭ celŭ mai însémnatŭ culturalŭ, fără de care poporulŭ nostru este perdutŭ. În fruntea cleruluĭ stă episcopatulŭ, și în fruntea tuturorŭ Mitropolitulŭ. Ce va fi de noĭ, cândŭ însu-și celŭ din frunte, nu va fi factorŭ deplinitŭ culturalŭ? *„Bate-voiŭ păstoriulŭ, și se vorŭ risipi oile turmeĭ."* Apatia, indolință, negligință, stagnare, regresŭ, unilateralitate și alte vițiĭ culturale vorŭ cuprinde pre încetulŭ totŭ clerulŭ și în urmă totŭ organismulŭ poporuluĭ nostru.

Adevěrulŭ, bunulŭ și frumosulŭ. În aceste treĭ stă tótă cultura adevěrată. Unde lipsescŭ tóte treĭ, acolo nu e cultură ci barbarie. Unde lipsesce numai unulŭ, acolo e cultură bastardă. În aceste treĭ se manifestă progresulŭ cul-

---

ḑiua, cândŭ a pututŭ să întindă prima-dată ajutoriŭ sĕrmaneĭ sale mame. Scrisórea, ce i-a trimisŭ mamă-sa atuncĭ, a fostŭ scăldată în lacrimĭ de bucurie, de icĭ colea nu mai puteaĭ ceti cuvinte întregĭ, ér lacrimile luĭ s'aŭ unitŭ cu lacrimile mameĭ sale și a mai ștersŭ și din ce a fostŭ rĕmasŭ.

Dupăce s'a mutatŭ la Tîrgulŭ-Mare, a rugatŭ pre mama și mătușă-sa să se strămute la dênsulŭ, dar de strămutatŭ nicĭ nu nu voiaŭ să audă.

Mătușa sa la satŭ crescuse, la satŭ îmbětrânise. Să vină acuma la bětrâneță între ómenĭ noĭ, cu obiceiurĭ nóuě? E prea târdiŭ, așa ḑicea.

Mamă-sa nu voia să se despartă de mătușa Elisaveta. În ḑile negre Elisaveta i-a data adăpostŭ și hrană. Să o lase singură acuma cândŭ se apropie bětrânețele grele? Fiulŭ sĕŭ se va însura și îșĭ va aduce în casă o dómnă mare. Potrivise-va ea de sócră la o dómnă mare? Și chiar și cu Alesandru cine scie în câte nu se va potrivi!

Într'una scie bine, că nu se mai potrivescŭ. Ea a rĕmasŭ credincióză și în Trica Domnuluĭ. Elŭ nu mai crede. Odinióră în copilărie îșĭ unia rugăciunile cu ale eĭ și o întreba cu dragŭ despre Dumnedeŭ și lumea cea alaltă. Acum nu îĭ vorbesce decâtŭ despre luptele grele ce le-a purtatŭ cu lipsele, despre lupta amară pentru viață, despre isprăvirile sale, despre vindecărĭ și feliŭ de feliŭ de operațiunĭ grele. Despre Dumnedeŭ însă nicĭ o poménă nu mai face. Pare că nu dela Dumnedeŭ a căpĕtatŭ trupŭ sănătosŭ și minte sănătósă în trupŭ, pare-că nu Dumnedeŭ i-a datŭ putere, să nu cadă învinsŭ în lupte așa de grele, pare că nu Dumnedeŭ îĭ stă întru ajutoriŭ la vindecărĭ!

De câte-orĭ a începutŭ cu elŭ vorbă despre credință și Dumnedeŭ, elŭ pre nesimțite a întorsŭ vorba în altă parte. O iubesce și se teme a-ĭ face supĕrare de aceea și numai de aceea se feresce a-ĭ spune, că nu mai crede în biserică și Dumnedeŭ.

Dar și mai bine îĭ așa. Mai bine este să nu audă dênsa din gura luĭ de a dreptulŭ vorbe de necredință și póte ceva și mai îngrozitorŭ. Ușorŭ s'ar puté să-lŭ urésca, să-lŭ uréscă pentru totdeuna!

De ce să mérgă dară în Tîrgulŭ-Mare? Îĭ este fiŭ și o dóre de starea luĭ de orbie, dar ce póte face ea pentru dênsulŭ! Póte face să se róge, atâta îĭ totŭ, dar aceea și în Sdrobeni o póte face, și póte e mai bine, să o facă aci.

Cu Elisabeta vorbescŭ adeseorĭ despre lucrurĭ sfinte, despre credință și Dumnedeŭ și așa de mângâiată se simte după vorbe de aceste. În orașŭ cu cine să o facă? Și óre nu ar slăbi și ea în credință, neavîndŭ cu cine să vorbéscă despre Dumnedeŭ?

Astfeliŭ tóte aŭ rĕmasŭ precum aŭ fostŭ. Dênsa și cumnată-sa în Sdrobeni, elŭ în Tîrgulŭ-Mare, medicŭ vestitŭ și căutatŭ de toți.

Din cândŭ în cândŭ mai venia elŭ prin Sdrobeni pre vreme scurtă. Tîrgulŭ-Mare, însă e departe și pre lângă cuprinderea luĭ multă, rarŭ se întîmplă, să-și mai pótă rupe ceva timpŭ pentru venitŭ.

Trecuse multă vreme, decândŭ nu îlŭ mai vĕduse, și o cuprinse unŭ feliŭ de dorŭ, să îlŭ vadă. Scia că în pripă nu se va mai abate prin Sdrobeni. E timpŭ de primăvara, timpŭ de bóle și în timpurĭ de aceste unŭ medicŭ vestitŭ să aibă aripĭ și nu póte ajunge pre la toți, necum să mai aibă și timpŭ de alte lucrurĭ.

Își făcuse dară socotéla, să mérgă dênsa la elŭ. Ca mâne era să plece, dar timpulŭ de primăvară se schimbă iute, ér cândŭ timpulŭ a mai fostŭ venitŭ la cale, se schimbase în dênsa, nu dorulŭ de a merge, ci sănătatea.

O cuprinsese nisce ferbințelĭ în capŭ și slăbiciuni în trupŭ. Deocamdată numai atâta, mai târdiŭ însă pare că simția și ceva junghiŭ în cósta stîngă.

S'a gânditŭ să trimétă vorbă luĭ Alesandru, dar ér s'a resgânditŭ. Alesandru scie, că dênsa e fire răbdurie, că rabdă în sine și nu spune. De va trămite la dênsulŭ, se va spăria credêndŭ, că cine scie câtŭ ĭ-ar fi de rĕŭ, precândŭ așa de rĕŭ totŭ nu îĭ este. Mai avut'a dênsa durere de capŭ, friguri și chiar și junghiŭ.

Adĭ rĕŭ, mâne mai rĕŭ, ér poimâne nu s'a mai pututŭ purta pre picióre, dar de trămisŭ totŭ nu a trămisŭ. În ḑiua următóre, cândŭ a trămisŭ, îĭ era de totŭ rĕŭ.

Spre nenorocire Alesandru nu era acasă

turalŭ lumescŭ. Adevĕrulŭ în sciinţă, bunulŭ în fapte, şi frumosulŭ în artă. În aceste treĭ se manifestézĕ şi plenitudinea vieţiĭ bisericescĭ. Adevĕrulŭ în credinţă, bunulŭ în morală, şi frumosulŭ în ritŭ. De unde triplă are să fie şi directiva culturală aşteptată dela Mitropolitulŭ nostru. Archiereŭ alŭ adevĕruluĭ, alŭ bunuluĭ şi alŭ frumosuluĭ are să fie. Solicitudinea luĭ părintéscă are să planteze, créscă şi îndeplinéscă adevĕrulŭ, bunulŭ şi frumosulŭ în tóte fibrele şi relaţiunile vieţiĭ nóstre, câtŭ progresulŭ în tóte treĭ să fie totŭ din ce în ce maĭ evidentŭ. De nu va face acésta, pre elŭ nu-lŭ aştéptă nicĭ o recunoscinţă, ĕră pre noĭ în locŭ de a ne apropia, ne departă de idealulŭ nostru culturalŭ.

Mitropolitulŭ este primulŭ lucrătoriŭ în via cultureĭ adevĕrate creştine, însă nu e singurulŭ lucrătoriŭ. Pre lângă elŭ şi cu elŭ maĭ ostenescŭ în muncă încă sute şi miĭ alţiĭ, carĭ cu elŭ formézĕ unŭ corpŭ organicŭ. Împreună lucrarea însă nu este posibilă fără concordie şi armonie frăţéscă. Nicĭ concordia, nicĭ armonia nu e posibilă, dacă aspiraţiunile nu le suntŭ comune, saŭ de le suntŭ comune, nu le suntŭ comune mijlócele. Archiereiĭ nostri până acum aşa înţeleptĭ aŭ fostŭ, câtŭ în adevĕrŭ şi în faptă nicĭ unulŭ n'a venitŭ în conflictŭ cu poporulŭ din causa diversităţiĭ aspiraţiunilorŭ şi mijlócelorŭ de lipsă la realisarea lorŭ. Votulŭ cleruluĭ ardelénŭ credemŭ că va întocmi lucrulŭ astfelŭ, câtŭ să nu avemŭ temere, că se va întîmpla acésta curêndŭ, căcĭ unŭ atare conflictŭ slăbesce puterea capuluĭ, slăbesce puterea membrelorŭ, paralisézĕ întregŭ organismulŭ şi chiar prin aceea întăresce pre inimicĭ şi le face învingerea uşóră.

Amŭ scrisŭ şirurile aceste îmboldiţĭ de palpitaţiunile inimeĭ nóstre produse de speranţă şi îngrigire. N'are clerulŭ ardelénŭ să le considere ca pre o directivă, ce amŭ voĭ a ĭ-o da. Căcĭ nu suntŭ decâtŭ o simplă espresiune a unorŭ cugete frământate în mintea nóstră, a unorŭ dorinţe nutrite în inima nostră, de cândŭ a devenitŭ scaunulŭ mitropolitanŭ în vacanţă. Alţiĭ póte vorŭ avé cugete maĭ înalte, dorinţe maĭ marĭ. Credemŭ însă, că celŭ puţinŭ îndreptăţirea şi sinceritatea cugetelorŭ şi dorinţelorŭ nóstre nu va puté fi trasă la îndoélă.

Nu maĭ dicemŭ alta, ci sfîrşimŭ dicêndŭ cleruluĭ archidiecesanŭ: Amicĭ şi inimicĭ, aceia cu încredere, aceştia cu temere, privescŭ la actulŭ tĕŭ din 16 Aprilŭ! unŭ actŭ istoricŭ aĭ să îndeplinescĭ în diua acésta! Tribunalulŭ istorieĭ va judeca asupra seriosităţiĭ şi maturităţiĭ luĭ!

Reverse Dumnedeŭ darulŭ sĕŭ, ca actulŭ acesta să fie unŭ actŭ binecuvîntatŭ din némŭ în némŭ!

— **Matriculele civile.** — Foile din ţară şi străinătate ne aducŭ scirea, că cu ocasiunea călĕtorieĭ ministrilorŭ Wekerle şi Hieronymi la Viena Malestatea Sa ar fi datŭ deja sancţiunea prealabilă proiectuluĭ de lege pentru introducerea matriculelorŭ civile, ca acela să pótă fi presentatŭ corpurilorŭ legiuitóre.

Scirea acésta ar dovedi, că matriculele civile preste scurtŭ timpŭ se vorŭ introduce. Ca şi altorŭ foĭ, aşa şi nóuĕ ni-se pare însă, că va maĭ trece încă destulŭ timpŭ, până ce proiectulŭ acesta va deveni lege. Căcĭ preste totŭ vorbindŭ, introducerea matriculelorŭ civile înainte de căsătoria civilă obligătóre ni-se pare unŭ lucru nelogicŭ. Matriculele preste totŭ testifică despre lucrurĭ întîmplate înaintea oficialuluĭ, ce le pórtă, anume despre botezulŭ, respective nascerea, căsătoria şi mórtea cuĭva. Acum tóte lucrurile aceste se întîmplă de presente înaintea oficialuluĭ confesiunilorŭ. Cândŭ se va introduce căsătoria civilă obligătóre, atuncĭ încheiându-se căsătoria înaintea oficialuluĭ civilŭ, e unŭ ce firescŭ, că şi nascerea şi mórtea cetăţenilorŭ va trebui să se constate prin oficialulŭ civilŭ respectivŭ, fiindŭ că constatarea nascerii şi morţiĭ individilorŭ suntŭ în strînsă legătură cu instituţiunea căsătorieĭ. Amintimŭ de pildă numaĭ, că dela nascere atârnă consângenitatea mirilorŭ, ĕră dela mórte de multe orĭ statulŭ liberŭ alŭ lorŭ. Acum până nu se introduce căsătoria civilă obligătóre, până atuncĭ oficialiĭ civilĭ neputêndŭ constata căsătoriile încheiate, nu potŭ constata nicĭ pruncii născuţi din ele, nicĭ morţile căsătoriţilorŭ, căcĭ tóte aceste le constată confesiunile. Cum vorŭ duce dară oficialiĭ civilĭ matriculele, carĭ să testifice despre lucrurĭ, carĭ nu s'aŭ întîmplatŭ înaintea lorŭ?

Afară de aceea guvernulŭ stă înaintea matriculelorŭ civile chiar şi după introducerea căsătorieĭ civile ca înaintea unuĭ nodŭ gordianŭ. Principiulŭ fundamentalŭ alŭ matriculelorŭ este, că oficialulŭ, care le pórtă, să nu inducă în ele decâtŭ acte, la carĭ a fostŭ martorŭ oculatŭ. Asta însă nu o potŭ face decâtŭ oficialiĭ confesiunilorŭ. Căcĭ unŭ martoŭ oculatŭ maĭ bunŭ ca acela nu póte fi, care îndeplinesce botezulŭ, cununia şi înmormîntarea. Atarĭ martorĭ oculaţi nu potŭ fi nicĭ cândŭ oficialiĭ civilĭ maĭ cu samă la nascerĭ şi morţi. Căcĭ dacă oficialulŭ civilŭ, va avé să constate nascerea, va trebui să fie de faţă, cândŭ se nasce cineva. Bietele mame în durerile nascerii vorŭ trebui să trimiţă după oficialulŭ civilŭ, ca să constate nascerea fiindŭ presentŭ, căcĭ altcum vorŭ fi pedepsite. Oficialulŭ va trebui ĭérna vara să petrécă toţi morţiĭ până la grópă, şi acolo să stea până îi astupă, ca să constateze mórtea. Óre însă aflase-vorŭ oficialiĭ de aceştia? Preoţiĭ o facŭ, căcĭ poporulŭ nu vre să îngrópe fără preotŭ. Fără oficialulŭ civilŭ însă o va face bucurosŭ, căcĭ presenţa luĭ e numaĭ o sarcină pentru poporŭ, şi nu are nicĭ o valóre religiósă.

Astfelŭ pótemŭ dice, că din matriculele civile se vorŭ nasce unŭ legionŭ de încurcăturĭ multŭ maĭ rele decâtŭ vre-unŭ abusŭ, ce s'a întîmplatŭ până acum pre ici colo cu ele.

Pentru aceea credemŭ, că faima cu

şi abia a treia di a pututŭ să vină. A venitŭ şi nicĭ nu s'a maĭ dusŭ până nu o a înmormîntatŭ.

Simţia şi dînsa, că nu maĭ are multe. Nu îĭ părea rĕŭ, că trebue să se mute. Totŭ trebue să se întîmple odată, şi dacă voia Domnulŭ e să se întîmple acuma, acuma e maĭ bine să se întîmple. O singură dorinţă maĭ avea, să-lŭ vadă pre Alesandru întorsŭ la credinţă, dar póte nu a fostŭ vrednică, să o maĭ vadă şi asta cu ochiĭ.

Mărturisirea şi cuminecarea eĭ şi liniştea cu carea se pregătia de mórte, cuvintele şi poveţele eĭ din urmă aŭ făcutŭ împresiune adâncă asupra luĭ Alesandru. Cândŭ ĭ-a dîsŭ cu vóce aprópe stinsă, să nu cerce nicĭ odată a răpi altora credinţa, să se feréscă de femeea necredincióşă şi să nu pună pedecĭ, cândŭ darulŭ luĭ Dumnedeŭ va cerca să între pre uşa inimeĭ luĭ, atuncĭ nu şĭ-a maĭ pututŭ reţiné lacrămile, a alergatŭ afară şi a plânsŭ amarŭ. Cândŭ se întorse în chilie, mamă-sa nu maĭ erá, adormise în braţelele Elisabeteĭ cu numele luĭ pre buze.

Gândulŭ, că necredinţa luĭ a amărîtŭ césulŭ din urmă a iubiteĭ sale mame, îlŭ urmăria mereŭ, şi numaĭ ocupăţiunile cele multe l'aŭ pututŭ face să uite.

În multele sale călătoriĭ pre la bolnavĭ s'a întîmplatŭ să se abată odată pre la proprietariulŭ Ioanŭ Soreanŭ din Budurlésa. Rêndueĭa şi îndestulirea, ce a vĕdut'o întră căseni şi în tóte, s'a tipăritŭ adêncŭ în mintea luĭ. Şi cu câtŭ s'a întîmplatŭ să mérgă maĭ adeseorĭ, cu atâtŭ maĭ adeseorĭ ĭ-a venitŭ să mérgă ĕră.

Mersulŭ la Budurlésa i-se făcuse în trebuinţă. Şi a totŭ mersŭ, pânăce în urmă nu a voitŭ să se maĭ întórcă în Tîrgulŭ-Mare fără Elena Soreanŭ, fică maĭ mare a dluĭ Soreanŭ.

Şi ea a mersŭ de bună voĭe, că Alesandru Velinţanŭ i-se părea omŭ maĭ întregŭ şi maĭ cinstitŭ decâtŭ toţĭ tineriĭ, ce s'aŭ întorsŭ pre la casa lorŭ. A mersŭ de bună voĭe, că nu sciŭ cum, dar atâta încredere avea în Velinţanŭ, cum nu i-s'a maĭ întîmplatŭ să aĭbă în altŭ străinŭ.

Velinţanŭ ĭ-a fostŭ soţŭ credinciosŭ şi iubitoriŭ. Pre lângă aceea era bunŭ şi milostivŭ faţă de ceĭ bolnavĭ şi năcăjiţi. Îĭ cádé bine să-lŭ vadă, câtă silinţă îşĭ dă să aline suferinţele bolnavilorŭ, să-lŭ vadă câtŭ de neneobositŭ e, cândŭ e vorbă de mântuirea vieţeĭ şi celuĭ din urmă cerşitoriŭ.

Numaĭ cu una nu se putea împăca, numaĭ unŭ lucru o neodihnia. Alesandru nu voia să scie despre biserică şi Dumnedeŭ. Ce-ĭ dreptŭ pre ea nu o împedeca în rugaciunĭ şi dela biserică, dar elŭ nicĭ odată nu se ruga, nicĭ odată nu mergea la biserică.

Vĕdêndŭ că elŭ nicĭ o vorbă nu amintesce despre religiune, a începutŭ vorba ea, dar elŭ a întors'o în altă parte. Ce să facă? Să stăruéscă maĭ departe, să îĭ céră samă? Óre nu va avé urmărĭ rele, nu se va strica pacea în casă, nu îĭ va opri şi eĭ rugăciunile şi cercetarea bisericeĭ? Nu va fi óre maĭ bine, să aştepte vre-o ocasiunea favorabilă, cândŭ va fi aplicatŭ, să o asculte, ér până atuncĭ să se róge la Dumnedeŭ? Aşa trecu unŭ anŭ.

Necredinţa luĭ Alesandru ĭ-a făcutŭ multe césurĭ rele cu deosebire dupăce tóte încercările de a-lŭ întórce aŭ rĕmasŭ fără resultatŭ.

La anŭ născu o copilă, însă fericirea de mamă, ce a simţit'o, nu a ţinutŭ multŭ. Sculându-se din bóla nascerii, din negrijă s'a rĕcitŭ şi bolnăvitŭ din noŭ. La începutŭ nu voĭa să supere pre Alesandru, maĭ târdiŭ Alesandru nu era acasă. Precândŭ s'a întorsŭ, bóla se îngreunase. Cercat'a elŭ totŭ ce ĭ-a spusŭ sciinţă, frămîntatu-şĭ-a mintea. Tóte înzădarŭ! În Vinerea mare spre Sâmbătă Elena s'a mutatŭ la cele veclnice.

Înainte de a muri s'a împăcatŭ cu Dumnedeŭ, apoĭ luându-şĭ inima în dinţĭ ĭ-a cerutŭ luĭ Alesandru promisiunea, că pre mica Elenă o va cresce în frica Domnuluĭ. Sdrobitŭ până în adâncŭlŭ inimeĭ ĭ-a promisŭ sĕrbătorescu, ĕră ea a muritŭ maĭ liniştită sciindŭ, că dacă odată ĭ-a promisŭ, va şi face.

Şi ér aŭ urmatŭ dile grele pentru Alesandru. O singură mângăiere maĭ avea, pre mica Elena. Socriĭ aŭ cerut'o la dînşiĭ, dar elŭ nicĭ nu a voitŭ să audă. Copila a ţinut'o la sine, dar a crescut'o în frica Domnuluĭ. Aşa a promisŭ Eleneĭ în césulŭ din urmă, şi dacă ĭ-a scăpatŭ odată vorba, vorba dată îĭ este sfîntă.

Mătuşa Elisabeta maĭ înainte nu a voitŭ

sancţionarea prealabilă a proiectului matriculelorŭ civile este numaĭ o manevră a guvernuluĭ spre a înfrica opusĕţiunea născută în ţară cu privire la politica luĭ bisericéscă, ca şi cum ar voi să dică, că pre lângă tótă opusĕţiunea elŭ totuşĭ se încrede în puterile sale de a face din proiectŭ lege.

Numaĭ să nu se înşele şi să nu fie rătăcirea de apoĭ maĭ rea ca cea dintâiŭ.

Opusĕţiunea bisericéscă şi naţională la proiectele guvernuluĭ. — Foile guvernamentale suntŭ fórte necăjite, că de o parte catoliciĭ facŭ mare opusĕţiune politicelĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, ér de altă parte adunările poporale ale Românilorŭ pretutindenea în unanimitate se opunŭ aceleĭa-şĭ politice. Coîncidinţa acésta de interese a catolicilorŭ cu Româniĭ le genéză fórte multŭ. Totŭ mereŭ strigă în contra catolicilorŭ, că se asociază cu „inimiciĭ statuluĭ magiarŭ," ér Românilorŭ le impută, că opusĕţiunea lorŭ nu purcede din convingere, ci numaĭ pentru aceea o aŭ înscenatŭ, ca să măréscă neplăcerea guvernuluĭ, ce trebue să o simţă vĕdêndu-se în conflictŭ cu catoliciĭ. Pentru aceea catoliciloră le recomándă să încete cu opusĕţiunea genându-se a avé soţĭ pre „inimiciĭ statuluĭ," fiindŭ că credŭ, că încetându resistinţa catolicilorŭ, va înceta şi a Românilorŭ, carĭ se vorŭ vedé érăşĭ singurĭ.

Precum se póte vedé uşorŭ, foile guvernuluĭ voescŭ să omóre dóue musce cu o lovitură. Credŭ, că făcêndŭ pre catoliciĭ să se retragă, se vorŭ retrage şi Româniĭ, şi aşa opusĕţiunea cea maĭ mare faţă cu politica bisericéscă a guvernuluĭ va înceta de-odată, şi guvernulŭ apoĭ va puté face ce voesce. Şi ca să fie sigure de succesŭ, pre catoliciĭ, nu umblă să-ĭ mulţămescă prin promisiuniĭ, ci se provócă totŭ la patriotismulŭ lorŭ, ca şi cum opusĕţiunea lorŭ ar fi daunăciósă patrieĭ. Căcĭ sciŭ, că niciŭnŭ catolicŭ nu vre să trécă de rĕŭ patriotŭ. Şi durere! manevra acésta a şi avutŭ la uniĭ efectŭ, cum s'a întîmplatŭ cu preoţimea catolică din comitatulŭ Selagiuluĭ, carea în adunarea comitatuluĭ a tăcutŭ, cândŭ a vĕdutŭ, că Româniĭ ataca politica bisericéscă a guvernuluĭ. Suntemŭ siguriĭ însă, că apucătura acésta nu va avé niciŭnŭ resultatŭ la partea cea maĭ alésă, maĭ cultă şi maĭ inteligentă a catolicilorŭ, şi cu deosĕbire la factoriĭ conducĕtoriĭ.

Ce se ţine însă de Românĭ, după ce politica bisericéscă a guvernuluĭ jignesce şi interesele nóstre bisericescĭ şi naţionale, suntemŭ siguriĭ, că eĭ vorŭ continua chiar şi atunci, cândŭ vorŭ rĕmâné numaĭ singurĭ.

„Omnia fient, fieri quae posse negabam". — Cândŭ aŭ plecatŭ peregriniĭ nostri la Roma, cine ar fi creduţŭ, că foile şoviniste şi din actulŭ acesta vorŭ face actŭ politicŭ. Tóte popórele şĭ-aŭ trimisŭ peregriniĭ la Roma din incidentulŭ iubileuluĭ Sânţieĭ Sale. Şi Româniĭ n'aŭ voitŭ să rĕmână şi de astădată înderĕptulŭ tuturorŭ europenilorŭ, şi chiar şi a celorŭ din celealalte patru continente, după ce pre noĭ ne maĭ légă de Roma şi suveniruri naţionale. Şi étă foile şoviniste păşescŭ cu absurditatea, căcĭ altcum nu o putemŭ cualifica, cumcă Româniĭ s'aŭ dusŭ la Roma, ca să róge pre Sânţia Sa, să le mijlocéscă audienţă la Maĭestatea Sa în causa memorandului. De cândŭ e lumea, hârtie maĭ pacientă n'a fostŭ cu aceea, care a sufĕritŭ să se scrie pre ea minciuna asta cornurată.

Le cade foilorŭ şoviniste greŭ, că Româniĭ uniţĭ nu s'aŭ asociatŭ ca unŭ apendice la cele dóuĕ peregrinaje ale catolicilorŭ magiarĭ. Amŭ disŭ de repetite orĭ, că suntemŭ uniţĭ cu romano-catoliciĭ din ţară, fie eĭ de orĭ ce limbă, în credinţă şi caritate. Şi credinţa acésta suntemŭ şi gata a o apĕra la olaltă cu eĭ în contra la orĭ ce inimicŭ. Manifestarea credinţeĭ nóstre însă pre terenulŭ vieţiĭ publice bisericescĭ este o afacere, ce ne privesce singurŭ pre noĭ independentŭ de eĭ, fiindŭ noĭ uniţĭ în o mitropolie de ritŭ şi limbă diversă nu subordinată ci coordinată Mitropolieĭ lorŭ. În acésta ne-amŭ născutŭ, amŭ crescutŭ şi trăimŭ, şi acésta întrégă şi nejignită voimŭ să o lăsămŭ moştenire şi urmaşilorŭ nostri.

Ne-amŭ dusŭ la Roma la Părintele nostru bunŭ şi comunŭ ca Românĭ uniţĭ, şi nu ca apendice a altora. Dacă foilorŭ guvernuluĭ saŭ catolicilorŭ magiarĭ asta nu le place, n'avemŭ ce le face. Suntemŭ mulţămiţĭ, că Sânţia Sa ne primesce cu braţĕle deschise ca şi pre eĭ, căcĭ şi noĭ suntemŭ fiiĭ credincioşĭ aĭ Luĭ, ca şi eĭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Despre autonomia bisericeĭ catolice în ţilele trecute a apărutŭ o broşură nóuă. Auctorulŭ crede, că autonomia numaĭ aşa li-se póte da catolicilorŭ, dacă biserica catolică în schimbŭ ar lăsa o parte din averea sa la dispositia statuluĭ pentru scopurĭ culturale. Se crede, că auctorulŭ broşureĭ nu stă departe de cercurile guvernamentale.

Agitaţiunea pentru şi în contra politicelĭ bisericescĭ a guvernuluĭ continuă.

Roma.

Ţiariulŭ „Osservatore Romano" publică o convorbire cu unŭ membru de frunte din casa magnaţilorŭ dela noĭ, despre politica bisericéscă a guvernuluĭ nostru. După respectivulŭ membru, catoliciĭ eĭ înşĭ de vină, că lucrurile aŭ ajunsŭ aşa departe. Sub regimulŭ luĭ Tisa aŭ statŭ cu mânile în sînŭ şi aŭ lăsatŭ să se întăréscă elementele contrare bisericeĭ catolice. Elementele aceste acum se ţinŭ destulŭ de tarĭ ca să pretindă dela guvernŭ căsătoria civilă şi celealalte. Şi guvernulŭ s'a vĕdutŭ silitŭ, să o facă, parte ca să-ĭ mulţămescă, parte ca să le îndrepte atenţiunea dela alte reforme necesare, pre carĭ însă nu le póte realisa.

Pontificele a primitŭ în audienţă pre toţĭ conţionatoriĭ, carĭ în sĕptĕmâna mare aŭ ţinutŭ predicĭ în bisericele din Roma. Pontificele le-a lăudatŭ zelulŭ şi ĭ-a îndemnatŭ să continue şi pre viitorŭ cu aceea-şĭ rîvnă. În fine le-a împărtăşitŭ binecuvîntarea sa apostolică.

Frância.

Marchisa *Plessis-Beliére* înainte de asta cu 2 anĭ a testatŭ întrégă averea sa Pontificeluĭ. Consângeniĭ însă aŭ combătutŭ testamentulŭ sub cuvîntŭ, că Pontificele fiindŭ suveranŭ străinŭ, nu póte posedé avere imobilă francesă. Judecătoria supremă luându în considerare protestulŭ consângenilorŭ a nimicitŭ testamentulŭ.

Rusia.

Ivorsky, care a fostŭ trimisŭ să feliciteze pre Sânţia Sa Leonŭ XIII cu ocasiunea iubileuluĭ sĕŭ, în numele Ţaruluĭ, să fi asiguratŭ pre Papa, că biserica catolică în Rusia se bucură de libertăţĭ şi favoruri ca în orĭ ce statŭ catolicŭ. Neînţelegerĭ suntŭ puţine şi şi la aceste nu guvernulŭ e causa ci preoţimea polonă, carea nu se supune cu sinceritate guvernului, ci în continuŭ machinéză şi umblă

---

să vină la elŭ, dar a venitŭ îndatăce a înţelesŭ, că e vorbă, ca mica Elenă să nu ajungă pre mâni străine. Copila crescea din ţi în ţi. Se făcuse bună şi frumósă, şi mâna eĭ móle şi sărutările eĭ nevinovate multe grijĭ aŭ alungatŭ, multe creţe aŭ oblitŭ. Fusese şi în institute de crescere, dar de aţi vară rĕmăsese acasa. În ĭérnă a fostŭ dusă la moşĭ şi tocmaĭ erĭ sosi acasă, şi cu ea sosi în casă şi viaţa şi veselia.

La Velinţanŭ fără Elenuţa îĭ era pustie casa. Sara cândŭ îlŭ aştepta să vină şi îĭ eşĭa în cale, uĭta de obosélă şi parecă ajungia şi elŭ în negrija şi mintea eĭ de 15 anĭ.

Multe aŭ veniţŭ asupra luĭ, numaĭ una să nu maĭ vină, numaĭ pre Elenuţa să nu o pérdă! Simte că de ar perde-o şĭ-ar perde şi mintea, orĭ şĭ-ar pune capetŭ vieţiĭ. O grózăîlŭ cuprinde, cândŭ îşĭ aduce aminte de sĕptĕmâna mare. În sĕptĕmâna mare a muritŭ mamă-sa, şi totŭ în sĕptĕmâna mare ĭ-a muritŭ şi soţia abîa după unŭ anŭ dela cununie.

Şi sĕptĕmâna mare ér ĭ-a adusŭ bólă în casă. În Miercuria mare Elenuţa a căzutŭ la patŭ şi până Vinerĭ starea eĭ i-se înrĕutăţi într'atâta, de speranţă de scăpare nu maĭ era. Atuncĭ ne maĭ putêndŭ să îĭ vadă chinurile, se smulse de lângă patulŭ eĭ şi începu să alerge prin oraşŭ cu ochiĭ înholbaţi, cu pĕrulŭ sburlitŭ, ca unŭ nebunŭ.

Era pre însĕrate. În biserică slujba era maĭ spre gata. Tocmaĭ începuserŭ străniile să cânte luminătória neîntrecută: Cu trupulŭ adormitŭ fiindŭ ca unŭ muritoriŭ, Împĕrate şi Dómne, a treia ţi aĭ înviatŭ şcl. Dar ce caută în biserică mediculŭ Velinţanŭ? De 20 de anĭ, de cândŭ e în Târgulŭ-mare niciodată nu a fostŭ! Ér elŭ înaintéză prin mulţimea ce îĭ face cale, înaintéză până aprópe de altariŭ, se pune în genunchĭ, îşĭ plécă capulŭ pre mâni şi plânge, plânge cu amarŭ: „Dómne! de eştĭ şi aĭ putere, lasă-mĭ pre Elenuţa şi îţĭ voiŭ sluji în tóte ţilele vieţeĭ mele."

Mulţimea a eşitŭ în procesiune cântândŭ cu micŭ cu mare, dar cândŭ s'aŭ întorsŭ pre Velinţanŭ totŭ în acelŭ locŭ şi totŭ în genunchĭ l'aŭ aflatŭ. Şi crîsniculŭ a avutŭ de lucru până să îlŭ facă să înţelégă, că din biserică trebue să ésă.

Cândŭ s'a întorsŭ acasă Elenuţa durmia liniştită, ér până diminéţa ferbinţéla maĭ de totŭ i-s'a potolitŭ.

În sĕptĕmâna mare sara preotulŭ spunea cu multă îndestulire la aĭ sĕĭ, că astădĭ ĭ-a venitŭ la mărturisire omulŭ, despre care nu credea, să se maĭ reîntórcă. În Dumineca Pascilorŭ Velinţanŭ s'a cuminecatŭ dimpreună cu ceĭalaltĭ credincioşĭ şi s'a cuminecatŭ cu atâta pietate, de la mulţĭ le-a datŭ lacrimile în ochĭ.

A maĭ trecutŭ unŭ anŭ de atuncĭ. Mătuşa a maĭ întineritŭ de cândŭ cu întórcerea luĭ Alexandru. În tótă sara şi în tótă diminéţa mulţămia luĭ Dumneţeŭ pentru întórcerea nepotuluĭ sĕŭ, ér Elenuţa îşĭ împreuna rugăciunile cu ale eĭ.

Erĭ s'aŭ mărturisitŭ toţĭ treĭ, aţi se cuminecă, apoĭ mergŭ la mormîntulŭ Eleneĭ să se róge pentru sufletulŭ eĭ.

---

să pescuéscă în tulbure. Şi Pontificele ar face mare serviţiŭ bisericeĭ catolice din Rusia, dacă s'ar adresa către preoţimea polonă, precum s'a adresatŭ către catoliciĭ din Francia, şi o ar provoca, să se supună guvernuluĭ rusescŭ cu tótă sinceritatea şi să nu-lŭ constrîngă a folosi mĕsurĭ escepţionale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Pre lângă proiectele de legĭ bisericescĭ, ce preocupă guvernulŭ nostrŭ şi carĭ agită de atâta timpŭ în modŭ neplăcutŭ întregŭ publiculŭ, se maĭ vorbesce despre o înmulţire a *artilerieĭ de câmpŭ*.

E constatatŭ, că armata nóstră în astă privinţă are lipsă de îmbunătăţirĭ. 28 divisióne bateriĭ de câmpŭ suntŭ insuficiente pentru armata comună. Cu cele 30 milióne destinate pentru adaptarea acelora însă, — guvernanţiĭ nostri ar' dori maĭ bucurosŭ să echipeze şi provadă cu artilerie armata *de honveţi*.

Anglia.

Se scie, că proiectulŭ de lege *homerule* aluĭ Gladstone, după prima cetire în parlamentŭ, a provocatŭ o adevĕrată furtună. Conservatoriĭ şi o parte a liberalilorŭ disidenţi aŭ pusŭ totulŭ în mişcare, ca să împedece desbaterea luĭ. Eĭ aŭ provocatŭ de o parte protestele poporaţiuniĭ protestante din Malster, ér de alta, deputatulŭ Balfour a propusŭ în cameră, ca să se dea votŭ de neîncredere regimuluĭ şi bĕtrânuluĭ Gladstone. Casa de josŭ însă, în şedinţa sa din 27 Martie, a respinsŭ cu 319 contra 272 voturĭ propunerea luĭ Balfour, şi a admisŭ de urginţă luarea în a dóua cetire a proiectuluĭ numitŭ, îndată după feriile Paştilorŭ, în şedinţa din 6 Aprilŭ. Şi e speranţă întemeiată, că primindu-se, se va pune capetŭ sistemuluĭ de administraţiune greşitŭ şi nedreptŭ, sub carea geme bĭata poporaţiune a Irlandeĭ, acum de 700 de anĭ.

Germânia.

Proiectulŭ de lege militarŭ ameninţă cu crise. Se scie, că comisiunea parlamentară esmisă pentru esaminarea luĭ, l'a reîeptatŭ. Guvernulŭ însă îlŭ susţine morţişŭ. Nu e neprobabilŭ, ca după serbătorile Pascilorŭ guvernulŭ să recurgă chiar la disolvarea parlamentuluĭ. De altă parte, descoperirile luĭ Ahlwardt şi promisiunile luĭ de a dovedi abusurile denunţate, ţinŭ lumea într'o continuă agitaţiune.

Francia.

Diferinţele escate între senatŭ şi cameră, maĭ alesŭ cu privire la votarea budgetuluĭ, aŭ adusŭ pre neaşteptate căderea ministeriuluĭ Ribot. Era vorbă de separarea din budgetŭ a impositelorŭ pentru beuturĭ, la ceea ce camera s'a opusŭ. În urma acesteia ministeriulŭ în sara de 30 Martie şĭ-a datŭ dimisiunea, Faptulŭ acesta, de o parte, ér de alta espectorările ziaruluĭ „Norddeutsche allg. Zeitung" contra odiuluĭ manifestatŭ faţă cu Germâniĭ espulsaţi de curîndŭ de pre teritoriulŭ francesŭ, espectorările ţareviciuluĭ contra Francieĭ, cum şi pagubele causate prin arderea arsenaluluĭ din Lille, aŭ făcutŭ rea impresiune poporuluĭ francesŭ în presara sĕrbătorilorŭ sale.

Cu formarea nouluĭ ministeriŭ, Carnot a fostŭ însărcinatŭ pre Felix Jules *Méline,* fostŭ preşedinte alŭ camereĭ şi subsecretarŭ de statŭ sub Grévy, unŭ caracterŭ integru, dar silinţele luĭ Méline aŭ rĕmasŭ zădarnice. După elŭ a luatŭ asupra sa formarea cabinetuluĭ *Dupuy*.

Corespondinţe.

Blaşiŭ, 5 Aprilŭ 1893.

Stimate Domnule Redactorŭ!

După cele ce s'aŭ scrisŭ în timpulŭ din urmă în „Unirea" despre cele dóuĕ sinóde provinciale ţinute sub Mitropolitulŭ Vancea, precum şi despre condiţiunile sinoduluĭ electoralŭ din 1868, n'amŭ fi credutŭ, că dlŭ N. Densuşanŭ va maĭ cuteza a eşi în publicŭ cu marfa sa veche şi putredă. Ne-amŭ înşelatŭ însă amarŭ. În Nr. 65 alŭ „Gazeteĭ" dlŭ Densuşanŭ érăşĭ începe unŭ şirŭ de articulĭ în unŭ stilŭ bombasticŭ copilărescŭ, ca să arete, în ce „periculŭ" ar fi adusă biserica unită cele dóuĕ sinóde provinciale ţinute sub Mitropolitulŭ Vancea. Noŭ nu dice nimicŭ, ci repeţesce ce a disŭ în tómna anuluĭ trecutŭ, cu adausulŭ, că vorbesce acum şi despre opurile celebre ale Ieşuiţilorŭ, din carĭ póte nicĭ n'a vĕdutŭ în viaţă nicĭ unulŭ. Neadevĕrurile istorice cuprinse în condiţiunile sinoduluĭ electoralŭ din 1868 érăşĭ le repeţesce. Bieţiĭ „Ieşuiţĭ" ér suntŭ de vină, că dlŭ Densuşanŭ n'are absolutŭ nicĭ o cunoscinţă fundată nicĭ despre bĭata biserică românéscă calvinéscă dinainte de unire, nicĭ despre biserica unită, nicĭ despre biserica catolică, nicĭ despre cea orientală, nicĭ despre cea antică. Totŭ eĭ suntŭ de vină, că dlŭ Densuşanŭ nu-şĭ ia ostenéla să resfoéscă Pravila saŭ Pidalionulŭ saŭ pre Beveregiu, ca să se convingă, că sinódele din 1872 şi 1882 furĕ ţinute după prescrisele canonice vechĭ ale bisericeĭ orientale. Maĭ departe Mitropolitulŭ Vancea este de vină, că dlŭ Densuşanŭ nu scie, că jurĕmîntulŭ discreţionalŭ se poftesce în orĭ ce corporaţiune dela membriĭ eĭ, şi eo ipso şi în unŭ sinodŭ provincialŭ. Mitropolitulŭ Vancea e de vină, că în acele dóuĕ sinóde a ţinutŭ unitatea în credinţă cu biserica catolică, cu carea ne-amŭ unitŭ. Vancea e de vină, că dlŭ Densuşanŭ nu se póte desbrăca de ura nedumerită a fanarioţilorŭ, ereticilorŭ şi francmasonilorŭ faţă cu biserica catolică şi faţă cu Papa; de unde cine nu grăesce ca dînsulŭ despre biserică, ci ca Mitropolitulŭ Vancea, acela „periclitézăă biserica unită, cu care dlŭ Densuşanŭ afară de bĭeţiĭ articulĭ din „Gazetă" nu maĭ are nicĭ o altă legătură. Trebue că dlŭ Densuşanŭ a fostŭ vre-odată în mare periculŭ în Ardélŭ, de vede pre la noĭ totŭ pericule.

Dlŭ Densuşanŭ se vede, că ţine clerulŭ unităde fórte ignorantŭ, dacă cugetă, că are lipsă, ca să vină dînsulŭ să-lŭ facă atentŭ la periculŭ închipuitŭ alŭ dluĭ Densuşanŭ, ér de altă parte dacă crede, că clerulŭ şi poporulŭ unităva crede dluĭ Densuşanŭ, că episcopatulŭ şi lamura cleruluĭ nostru din cele 4 diecese n'a sciutŭ ce face în cele dóuĕ sinóde, şi de abĭa acum vede „periculuĭ," după ce dlŭ Densuşanŭ s'a îndurată a vorbi de periculŭ, în care proprie nu e biserica unită ci e dlŭ Densuşanŭ.

Îlŭ lăsămŭ însă pre dlŭ Densuşanŭ să gate „profundulŭ" sĕŭ studiŭ teologico-dogmaticŭ-biblico-istorico-canonicŭ, cu carĭ nu s'a ocupatŭ nicĭ cândŭ până acum. Vomŭ arĕta apoĭ cu tótă rĕcéla şi obĭectivitatea ignoranţa deplină a dluĭ Densuşanŭ în lucrurile cu carĭ se ocupă acum. Vomŭ demasca apoĭ atunci fără lécŭ de genare şi grosolanele neadevĕrurĭ istorice cuprinse în aşa numitele condiţiunĭ ale sinodului electoralŭ din 1868 cu carĭ se face atâta abusŭ. Vomŭ arĕta cu manualele de teologie folosite în Blaşiŭ din timpurile cele maĭ vechĭ, că în sinódele cele dóuĕ din 1872 şi 1882 se cuprinde credinţa, ce s'a învĕţatŭ în Blaşiŭ tot-deuna. Până atunci continue-şĭ dlŭ Densuşanŭ numaĭ liniştitŭ expectorările sale în contra unuĭ mortŭ, care nu se maĭ póte apĕra, şi pre care n'a avutŭ cutezarea a-lŭ ataca până a fostŭ viŭ.

Bb.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. *Vasiliŭ Suciŭ, Beniaminŭ Papiŭ* şi *Aureliŭ Drăganŭ* în 30 Martie aŭ fostŭ ordinaţi de către Ilustritatea Sa Episcopulŭ Sabo de diaconĭ, ér în 2 a l. c. de preoţi. Vasiliŭ Suciŭ e denumitŭ de administratorŭ parochialŭ în Beniecŭ protop. Albaĭulieĭ, Beniaminŭ Papiŭ adm. par. în Şaroşulŭ ung. cu filia Băgaciŭ protop. D.-S.-Mărtinŭ, ér Aureliŭ Drăganŭ adm. par. în Borza protopopiatulŭ Dergeĭ.

Alegerĭ pentru sinodulŭ electoralŭ. În 30 Martie s'a ţinutŭ alegerile de delegaţi pentru sinodulŭ electoralŭ din 16 Aprilŭ a. c. Încă nu cunoscemŭ resultatulŭ tuturorŭ alegerilorŭ, dar cunóscemŭ spiritulŭ, de care e pĕtrunsŭ clerulŭ nostru din Archidiecesă şi scimŭ, că pre lângă o conducere centrală bine îngrijită îşĭ va sci şi va şi puté alege în ternariŭ numaĭ persóne într'adevĕrŭ vrednice. În tractulŭ protopopescŭ a Blaşuluĭ a fostŭ aleşi: *Ioanŭ Popă Păcurariŭ* din Tĭriŭ şi *Nicolaŭ Laţiŭ* din Crăciunelŭ.

Închisórea de statŭ din Segedinŭ. Unŭ anumitŭ Andreanszky Jenő, închisŭ pentru duel, a trimisŭ ziaruluĭ „Budapesti Hirlap" unŭ feuilleton despre prinsoneriĭ de statŭ de acolo. În scrisórea sa laudă pre Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ şi pre slovaculŭ Svetozar Hurban. Dice, că suntŭ ómenĭ culţi şi plăcuţi. Hurban se feresce de politică, precândŭ Lucaciŭ politiséză bucurosŭ. Se svonesce, că prinsonerilorŭ li-se va reduce şi puţina libertate ce maĭ aŭ.

Fómetea în Rusia. În vre-o câteva guvernamente de ale Rusieĭ a începutŭ să graseze de noŭ fómetea, şi în multe locurĭ, cum e Podolia, Ucrania şi ţinuturile de lângă Volga fómetea e însoţită de tifus. Guvernulŭ rusescŭ a asĕmnatŭ 50 milióne de ruble pre sama celorŭ lipsiţĭ, dar precum se spune nicĭ aceste nu ajungŭ atâtŭ de mare fiĭ lipsa, şi atâtŭ de mare fiĭ numĕrulŭ celorŭ fără brană.

Arderea unuĭ arsenalŭ. Arsenalulŭ militarŭ din Lille (Francia) a arsŭ cu desăvîrşire. Focululŭ a distrusŭ totŭ materialulŭ pentru cărtuşe şi încărcătura proiectilelorŭ cu melinită, precum şi tóte instrumentele, asupra cărora până acuma sa păstratŭ secretulŭ. Paguba se urcă la preste unŭ milionŭ de franciĭ.

Casurĭ de mórte. *Simeonŭ Simonŭ,* preotŭ în Şarpatocŭ protop, Reghinuluĭ a repausatŭ în 31 Martie a. c. — *Nicolaŭ Popŭ,* parochŭ în Cluşŭ-Mănăşturŭ, vice-protopopŭ onorariŭ a repausatŭ în 2 a l. c. în etate de 71 de anĭ. *În veciĭ amintirea lorŭ!*

Pentru procurarea de recuisite, steguri flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pii, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Panama.

Printr'o fatalitate curiósă, dar care se esplică fórte ușorŭ luându-se în considerare decăderea sentimentului moralŭ din timpurile nóstre, cuvîntulŭ *Panama,* destinatŭ a eternisa una din operele cele mai mari ale geniuluĭ omenescŭ, a ajunsŭ să însemneze totodată și unulŭ dintre cele mai vestite scandale, ce îngreunézĕ istoria omenirii. De vreo câteva luni de dile nu deschidĭ o fóe, nu cetescĭ o revistă fără ca să daĭ preste rubrica „Scandalulŭ de Panama". Nu va fi așadară fără de interesŭ dacă în cele următóre vomŭ da o privire fugitivă asupra acesteĭ întreprinderĭ uriașe și asupra moduluĭ cum s'a prefăcutŭ în fumŭ unŭ capitalŭ de o mie de milióne de franci.

* * *

Preocuparea de a ajunge la o comunicațiune directă între oceanulŭ atlanticŭ și celŭ pacificŭ, deosĕbită de cea plină de pericule dela capulŭ Horn, adecă dela punctulŭ celŭ mai estremŭ alŭ Americeĭ de sudŭ, datézĕ chiar dela descoperirea lumiĭ celeĭ nóuĕ. Începêndŭ cu Cristoforŭ Columbŭ, diferiți esploratori aŭ traversatŭ în susŭ și în josŭ continentulŭ spre a găsi o cale mai scurtă cătră Indiĭ. Ostenelele lorŭ însă aŭ rĕmasŭ zădarnice, căcĭ o asemenea cale naturală de comunicațiune nu esistă. Atunci ómeniĭ începurĕ a se gândi la tăiarea unuĭ istmŭ, adecă la facerea uneĭ căĭ artificiale care să împreune cele dóuĕ marĭ oceanurĭ. Pre la mijlocŭlŭ secululuĭ XVI întâlnimŭ pre Lopez de Gomara, carele spre acestŭ scopŭ își frânge capulŭ cu treĭ proiecte pentru treĭ localităț deosĕbite, Tehuantepec, Nicaragua și Panama, întocmaĭ precum și-lŭ frânse ceva mai târdiŭ, Papa Sixtŭ V în privința tăĕriĭ canaluluĭ de Suez. Discutarea proiectelorŭ luĭ Lopez încetă și ea în curêndŭ, căcĭ Filipŭ II, împinsŭ de vestita campanie a Indiiloră, care vedea în tóte acele încercărĭ unŭ periculŭ pentru interesele sale, dădu unŭ decretŭ în vîrtutea căruia sub pedépsă de mórte se oprirĕ esplorațiunile prin locurile numite pentru aflarea sau tăiarea istmuluĭ doritŭ.

Reluarea acestorŭ proiecte și póte chiar deplina realisare a óre căruia dintre ele, ca atâtea alte lucruri marĭ, fu reservată véculuĭ nostru. Încă de pre la 1820 inginerii păsiră înainte cu felŭ și felŭ de proiecte alcătuite pre basa unorŭ studiĭ nóuĕ făcute la fața locului; proiectele însă cădură unulŭ după altulŭ fiind-că tóte concludeaŭ la unŭ canalŭ cu stavilare [1]) și afară de aceste, celŭ proiectatŭ preste Nicaragua avea să cuprindă și unŭ tunelŭ lungŭ de 6 kilometri: împrejurărĭ carĭ se socotirĕ inadmisibile cu avêntulŭ ce l'a luatŭ navigațiunea și mai alesŭ cu enormele proporțiunĭ în carĭ începurĕ a se construi năile în véculŭ nostru.

Astfelŭ idea unuĭ canalŭ cu stavilare fu părăsită, rĕmânêndŭ în perspectiva viitoriuluĭ idea unuĭ canalŭ nivelatŭ, care ar întruni tóte condițiunile reclamate de lipsurile și de interesele navigațiuniĭ.

Idea acésta se și afirmă cu tótă tăria la Congresulŭ internaționalŭ de geografie, ținutŭ în 1875 la Paris. Atuncĭ se esmise dorința „ca guvernele interesate pentru deschiderea unuĭ canalŭ interoceanicŭ să continue studiile cu cea mai mare activitate posibilă preferindŭ proiectele, carĭ ar' presenta folósele cele mai bune pentru navigațiune." Congresulŭ numi apoĭ unŭ comitetŭ pentru continuarea cestiuniĭ aduse înainte. În decursulŭ unuĭ anŭ adună fondurile de lipsă, obținŭ concesiunea Statelorŭ Columbieĭ și recrută personalulŭ pentru espedițiune; așa încâtŭ la 7 novembre 1876 acésta și plécă spre Panama. Măsurarea și luarea planurilorŭ ținu până în 1878; ér în anulŭ următoriŭ capiĭ espedițiunii B. Wyse și Reclus, amêndoĭ ofițerĭ distinși din marina francesă, supuserĕ resultatulŭ studiilorŭ sale membrilorŭ Congresuluĭ, carĭ și adoptară cu mare maioritate conclusiunile favorabile întreprinderiĭ, prin următórea moțiune: „Congresulŭ socotesce, că tăĕrea unuĭ canalŭ interoceanicŭ cu nivelŭ constantŭ, așa de doritŭ în interesulŭ comerciuluĭ și a navigațiuniĭ, este posibiliŭ, și că acestŭ canalŭ maritimŭ, pentru a rĕspunde ușurătăților de apropiere și de folosințe ce trebue să le înlesnéscă înainte de tóte unŭ asemenea pasajŭ, are să se îndrepteze dela golfulŭ Limonŭ la baĭa de Panama." Omulŭ chematŭ a-și lega numele de acéstă operă, pre câtŭ de îndrăsnéță pre atâtŭ și de folositóre, a fostŭ francesulŭ Ferdinandŭ Lesseps. Încurăjatŭ de succesulŭ ce-lŭ avu cu canalulŭ de Suez, mișcatŭ de laudele pre deplinŭ meritate, ce i-se aduserĕ în aplausele întregeĭ lumi civilisate la 17 Novembre 1869, ținua deschideriĭ aceleĭ căĭ nu mai puținŭ importante, dînsulŭ nu se ultă nicĭ la greutățile cunoscute de alțiĭ, nicĭ la înaintata sa etata, ci cu o bărbăție vrednică de admiratŭ luă asupra sa direcțiunea generală a întreprinderiĭ. „Amiciĭ meĭ," dise elŭ anunțându acușĭ pomenita moțiune a Congresuluĭ, „aŭ voitŭ să mĕ desfătuéscă, spunêndŭ că după Suez eŭ aș trebui să mĕ odihnescŭ. Eĭ bine, dacă se întrĕbă unŭ generalŭ care a câștigatŭ deja o bătălie, de voesce să câștige și o alta, elŭ nu póte refusa." Aplause sgomotóse și unanime acoperiră aceste nobile cuvinte ale omuluĭ de sciință, ér elŭ câteva luni mai târdiŭ plecă spre Panama, ca să deschidă în persónă uriașele lucrărĭ.

(Va urmá.)

[1]) Canalurile cu stavilare (écluses) se construescŭ astfelŭ, ca nala să pótă străbate o ridicătură ce ar sta înainte. Spre acestŭ scopŭ în locurile respective nala astéptă până când prin stavile saŭ prin pedecĭ artificiale nivelulŭ apeĭ se ridică la înălțimea necesară, când deschidêndu-se stavilele din partea opusă, curentulŭ o duce mai departe. Din contră canalŭ nivelatŭ se numesce acela, care e tăiatŭ în chipŭ de a se elimina orĭ ce ridicătură din drumulŭ sĕŭ. Dacă aceste din urmă canaluri suntŭ mai practice, se înțelege dela sine că suntŭ și cu multŭ mai costișitóre, trebuindŭ, precum vomŭ vedé chiar la Panama, să se ștérgă une-orĭ munte întregŭ de pre fața pământuluĭ.

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

XV.

În diminéța următóre Paulŭ și cu Filipŭ, care acum se bucura de libertate, se găsiaŭ pre calea, ce duce cătră Formiae. La dejunulŭ, ce l'aŭ luatŭ împreună cu toțiĭ, elŭ a pregătitŭ așa mai pre departe pre mamă-sa, căcĭ se gândia, că dacă o mórte grabnică și îngrozitóre îĭ este sórtea apoĭ celŭ puținŭ să nu fie și neașteptată.

Dómneĭ Aglae la sărutatulŭ de despărțire nu i-s'a părutŭ de locŭ, ca acela să fie celŭ de pre urmă saŭ dóră pre multă vreme. Ea se gândia la impresiunea, ce o va face fiulŭ eĭ Romanilorŭ, când le va arĕta dibăcia și arta cu care Greciĭ priceperŭ călăritulŭ. Și Paulŭ era mare meșterŭ în acésta.

Îngrigiatŭ se despărți Paulŭ. Însă ajunsŭ odată pre calea apică, unde domnia o mișcare nefudatinată, se scutură de orĭ ce umbră de întristare.

Chiar trecea cu însoțitoriulŭ sĕŭ prin pórta dela Formiae, când se întâlnescŭ cu o grupă. Era unŭ bălatŭ încunjuratŭ de sclave. Elŭ părea să albă vre-o 6—7 anĭ. Fața îĭ era bĕtrâniciósă ér construcția debilă. Membrele luĭ micuțe se pierdŭ în vesmintele prețióse și tivite cu aurŭ. O nubiană ca și întunereculŭ îlŭ ținea de mână.

Chiar în acelŭ momîntŭ fața copiluluĭ se făcu palidă și se schimonosi grozavŭ. Bătea din picióre furiosŭ și striga, cât îlŭ lua gura: Omoriți-lŭ, nimiciți-lŭ!

O jucărie, ce o avea în mână, a căduțŭ la pământu. Din întîmplare trecea unŭ câne și ĭ-a luat'o în gură. Cânele era acum în mâna unuĭ sclavŭ.

„Sermanulŭ câne, elŭ a creduțŭ, că tu voescĭ să te jocĭ cu elŭ," îĭ dise femeia nubiană. „Dar tu pentru aceea nu-ĭ veĭ face nimicŭ."

„Omóră-lŭ! omóră-lŭ!" strigă una după alta băiatulŭ furiosŭ. Totŭ sângele ĭ-a fostŭ năvălitŭ în față de mânie și bătea cu picióre le în pământu. „Ligdŭ, bunulŭ meŭ Ligdŭ sdrobește-ĭ capulŭ!"

Ligdŭ prinse grumadulŭ animaluluĭ în mânĭ și îlŭ strînse până îĭ ieși limba. Așa să sfîrși viața acesteĭ sermane creaturĭ. Apoĭ aruncă cadavrulŭ la pământu.

„E mortŭ? întrebă băiatulŭ pășindŭ spre elŭ și cercându cu piciorulŭ. „O, ce bună a fostŭ asta!" Și bătea în palme.

Părea, că toțĭ s'aŭ îngrețoșatŭ. Grupa porni. Paulŭ cu tovarĕșulŭ sĕŭ încă își continuară drumulŭ.

Se apropiaŭ de palațulŭ Marmura, cândŭ le eși înainte o mare mulțime de ómeni.

Între aceștia se găsia și Telus. Câtŭ ce-lŭ zări alergă la elŭ să-ĭ spuie, că Augustŭ a descoperitŭ în Alesandru regele Judeilorŭ, ce să da de fiulŭ luĭ Irodŭ, unŭ omŭ mișelŭ, ce sub acésta mască avea alte gândurĭ și l'a și pedepsitŭ cu robie veciuică.

A condusŭ apoĭ pre tinĕrulŭ bărbatŭ la grajdurile împĕrătescĭ. Ligdŭ încă era acasă pre aci. Elŭ îĭ conduse dreptŭ la grajdulŭ luĭ Seianŭ. Acesta era curățelŭ și recorosŭ. Părețiĭ erauŭ îmbrăcațĭ în viță selbatică. Colosaluluĭ animalŭ avea gura liberă, dar capulŭ îĭ era legatŭ în curele, care erauŭ îndesuite de asupra în grindĭ.

Paulŭ tóte le scruta cu atențiune. „Curelele aceste și suciturile servescŭ ca să-lŭ ridicațĭ în susŭ, cândŭ i-se așterne, nu-ĭ așa? Și prin găurile de-asupra lesclĭ i-se lasă nutremîntulŭ de din afară, am găcitŭ?"

„Gândesce omulŭ, că totŭ pre aci aĭ umblatŭ!"

În părete de-asupra lesclĭ era o deschidĕtură pedișă prin care întra lumina în lăuntru, de aicĭ putea omulŭ privi la elŭ, fără să fie observatŭ și mai alesŭ capulŭ uriașŭ i-se vedea bine. O scară mică conducea pre galerie de asupra grajduluĭ.

„Servitoriuluĭ meŭ Filipŭ îĭ vețĭ căpĕta unŭ locŭ bunŭ pre galerie și vețĭ griji să nu ducă nicĭ o lipsă," dise luĭ Telus și sclavuluĭ Claudiŭ. Bĕtrânulŭ servitoriŭ aprobă cu o mișcare ușóră din capŭ.

O mulțime de lume să stringea la grajdulŭ luĭ Seianŭ. Între aceștia recunoscu Paulŭ și pre tinĕrulŭ Irodŭ Agripa de mână cu copilulŭ celŭ palidŭ și furiosŭ de pre drumŭ. Acesta împinsŭ de curiositate întră în grajdŭ și cu ochiĭ luĭ de demonŭ fixa fețele celorŭ presențĭ.

„Cine să fie acestŭ copilŭ monstru?" întrebă Paulŭ încetinelŭ.

„E fiulŭ cesariuluĭ Germanicŭ, dar nu făgăduesce bune," rĕspunse Lanista, „de astfelŭ nicĭ nu-ĭ mirare, căcĭ elŭ a petrecutŭ de diminéța până sara totŭ între soldațiĭ sĕlbaticĭ, pre carĭ deja îĭ imitézĕ."

Între aceste miculuĭ Caiŭ să apropie de

Seianŭ, cu tóte că Ligdŭ îlŭ opria mereŭ. „Oh, acesta e calulŭ celŭ mare!“ eschiamă elŭ cu plăcere şi săria şi juca, „dar unde-l óre omulŭ, care îlŭ va înfrêna? Aşĭ vrea să-lŭ vĕdŭ!“

Nime nu ĭ-a rĕspunsŭ.

„Tu eştĭ acela!“ strigă deodată arătându spre Paulŭ. Apoĭ îlŭ privi aspru ca unŭ bĕtrânŭ espertŭ, dreptŭ în ochĭ, ca să vadă, ce efectŭ aŭ făcutŭ asupra luĭ vorbele aceste, ca să vadă, dacă a găcitŭ. „Sci tu deja cum îţĭ va merge?“ Maĭ întâiŭ te va trânti josŭ, apoĭ va juca deasupra ta şi pre urmă te va dumica cu dinţiĭ. Ĭau spune-mĭ ce dicĭ la asta?“

Paulŭ l-a întorsŭ spatele şi nu-lŭ învrednici de nicĭ o vorbă.

„Oh, ţie îţĭ este frică, vĕdŭ eŭ? Continuă spaĭma de copilŭ; „eŭ încă viŭ în circŭ şi nu te voiŭ scăpa din ochĭ nicĭ pre o secundă. Acésta va fi de minune!“ Şi érăşĭ bătea în palmĭ de plăcere.

De ţĭ-ar sări ochiĭ înainte de a vedea acésta, satano!“ murmură între dinţiĭ bĕtrânulŭ Filipŭ.

Într'aceea folosise Ligdŭ timpulŭ şi spre altceva. Elŭ observase, cum luĭ Paulŭ la o mişcare indignată îĭ căduse unŭ obĭectŭ micŭ albŭ la pămîntŭ, fără ca Paulŭ orĭ altulŭ să fi observatŭ. Ligdŭ ghicĭ îndată, spre ce-l va să servéscă cuprinsulŭ aceluĭ vasŭ. Puse maĭ întâiŭ piciorulŭ pre elŭ, éră într'o clipită potrivită îlŭ ridică şi-lŭ ascunse.

Caiŭ într'aceea nu se maĭ putu împotrivi doruluĭ de a se apropia de calŭ. Întră în îngrăditura luĭ şi se apropiă de elŭ aşa, câtŭ îĭ putea atinge códa.

Ligdŭ sări cuprinsŭ de spaĭmă la îngrăditură şi chémă pre prinţulŭ afară. Însă înzădarŭ.

„Frumosŭ calŭ! Mare calŭ! Bunŭ calŭ!“ dicea Claudiŭ plinŭ de admirare, în vreme ce îşĭ întinse braţulŭ şi neteđia cu mâna códa caluluĭ.

Selbaticuluĭ Seĭanŭ se părea că-ĭ place neteđirea, dar asta ţinu numaĭ câteva clipele. Acum începu a necheza şi arunca picióre le din apoĭ în aerŭ, ca şi cum ar fi voitŭ să scape de molestulŭ sĕŭ admirătoriŭ, şi maĭ înainte de ce s'ar fi pututŭ împedeca, zăcea monstruosulŭ fiŭ alŭ unuĭ părinte eminentŭ la pămîntŭ. Era plinŭ de sânge, striga şi se văeta, precum ar fi făcută orĭ care fiŭ de muritoriŭ între asemenea împrejurărĭ. Şi cum zăcea elŭ acolo, era în pericululŭ de a fi călcatŭ de Seĭanŭ maĭ înainte de ce s'ar fi întîmplatŭ lucrulŭ acesta cu Paulŭ.

Dar Ligdŭ îlŭ trase repede din apropiarea caluluĭ. Copita îlŭ lovise chiarŭ în faţă şi cu putere mare. Abia îĭ maĭ puteaĭ cunósce fruntea, ochiĭ şi nasulŭ. Ligdŭ şi Telus îlŭ duseră de acolo şi acuşĭ se întórseră cu vestea, că băĕtuluĭ nu i-s'a făcutŭ nicĭ o rană, carea să insufle îngrijirĭ.

„Đeiĭ aŭ aflatŭ de bine, să pedepséscă pre monstrulŭ acesta, care doria să se desfăteze întru perirea ta,“ dise Filipŭ către Paulŭ, până ce Ligdŭ era dusŭ. „Sperŭ, că va rĕmâné însĕmnatŭ pentru tótă viaţa.“

„Dă-ĭ pace, prietine!“ îlŭ molcomi Paulŭ. „Ţĭ-asĭ încredinţa unsórea pregătită de Charicle, — tu să-ţĭ gătescĭ colo susŭ aşternutulŭ şi să nu-lŭ părăsescĭ nicĭ macarŭ pre o clipită, — dar unde e unsórea? Pre Charicle l'aŭ chematŭ la Roma, şi elŭ nu-mĭ póte da alta.“

Paulŭ şi Filipŭ cercară înzădarŭ văsuţulŭ cu unsórea.

XVI.

Sosise điua, în care aveaŭ să se desvólte jocurile în circŭ. Înainte de amĕđĭ arşiţa a fostŭ nespusŭ de mare. Dar acum, cândŭ sórele se apropia deja de sfinţitŭ, arşiţeĭ a urmatŭ o recóre plăcută.

Băncile circuluĭ improvisatŭ se umplurăŭ deja cu câte-va óre maĭ înainte de ce s'ar fi începutŭ jocurile. Îmbulđéla era fórte mare. Ceĭ ce nu maĭ aflaŭ locŭ în băncĭ, se adunară la întrarea cea largă a circuluĭ. Casele şi moşiile din totŭ ţinutulŭ acela eraŭ părăsite de ómenĭ. Numaĭ icĭ colé puteaĭ vedé câte unŭ copilŭ, care a rĕmasŭ să păzéscă casa şi vitele.

În fundulŭ clădirĭĭ ovale era ridicată o tribună pentru împĕratulŭ şi curtea luĭ. Ea era acoperită de unŭ cortŭ de mĕtasă mohorîtă. Îndosulŭ eĭ eraŭ arborĭ umbroşĭ, carĭ împărtăşiaŭ sceneriel întregĭ o înfăţişare fórte prietinósă. De amîndóuĕ laturile logiĭ împĕrătescĭ eraŭ maĭ multe scaune îmbrăcate în purpură, pre carĭ damele celea maĭ de frunte ale Romeĭ îşĭ arĕtaŭ lumiĭ frumseţa. Aci şedeaŭ şi treĭ persóne, cărora le servia sclavulŭ Claudiŭ. Acelea treĭ persóne eraŭ Cneiŭ Piso, Irodŭ Agripa şi miculŭ Claudiŭ.

Claudiŭ a venitŭ aci, deşi îlŭ opriseră mediciĭ. Se făcu aşa de furiosŭ, de nu-lŭ maĭ putură opri. Îĭ conceseră, să mérgă în circŭ sub paza sclavuluĭ Claudiŭ. Totŭ sclavulŭ acesta avea să-ĭ spună, ce se întîmplă în circŭ, căcĭ de aceea, ca elŭ să privéscă la jocurĭ, nicĭ vorbă nu putea fi. Aprópe întregŭ capulŭ prinţuluĭ era adecă învĕlitŭ, Copita luĭ Seĭanŭ îĭ făcuse din întrégă faţa o rană.

„Bagă de samă, Cneiŭ Piso, şi tu Irodŭ Agripa, voĭ aci n'aveţĭ să fiţĭ altceva, fără numaĭ ochiĭ meĭ. Đeiĭ să vĕ prăpădéscă, de nu-mĭ veţĭ spune tóte cu de-amĕruntulŭ. Scos'aŭ calulŭ?“

„Încă nu,“ dise Piso. „Tatălŭ tĕŭ, măritulŭ Cesarŭ, încă nu şĭ-a cuprinsŭ locuriŭ pre tribună, elŭ şi Cesarulŭ Tiberiŭ suntŭ încă călărĭ pre arenă, — póte că acolo vorŭ şi rĕmâné, pentru ca să privéscă din apropiare, orĭ dóră să pótă ĭeşi îndată, de cumva calulŭ Seĭanŭ ar scăpa cu călăreţulŭ sĕŭ din circŭ la libĕrŭ.“

„Şi eŭ mĕ ducŭ! Daţi-mĭ unŭ calŭ micŭ! — O, ochiĭ aceştia, suntŭ orbŭ! Blăstĕmatulŭ animalŭ!“ striga Claudiŭ Caligula şi trăgea la legăturile capuluĭ, până ce durerea, ce şi-o căusa prin acésta, îlŭ sili, să le dea pace. „Aşĭ voi, ca voĭ toţĭ să fiţĭ orbĭ ca mine — în óra acésta!“ strigă din noŭ, bătêndu-şĭ fruntea cu pumnulŭ.

„Fórte mulţămimŭ,“ đise Piso.

„Dar pricepe-mĕ: numaĭ în óra acésta! Voĭ toţĭ să vedeţĭ éră, îndată ce voiŭ vedé şi eŭ.“

Până ce vorbia elŭ, încetă deodată murmurulŭ mulţimiĭ,

„Ce s'a întîmplatŭ?“ đise Claudiŭ sculându-se de pre scaunŭ.

„Scotŭ caluluĭ Seĭanŭ pre arenă. Doĭ inşĭ îlŭ ţinŭ cu nisce curele lungĭ. Gura l-aŭ legat'o,“ esplică Cneiŭ Piso. „O đeilorŭ! Asta a fostŭ săritură!“ — Pre unulŭ din ceĭ doĭ l'a trasŭ la pămîntŭ şi ar voi să-lŭ tîréscă prin arenă. Acesta pentru ca să se mântuéscă, lasă din mână frîulŭ, — dar asta e mórtea celuĭalaltŭ. Dar étă cum sarŭ alţĭ sclavĭ într'ajutoriŭ, — acum îlŭ ţinŭ patru.“

Până ce se întîmplară acestea, publiculŭ lărmuia. Acum se făcu deodată liniştе.

„Ce s'a întîmplatŭ, Piso?“ Şi Caligula era să sară în picióre pre scaunŭ.

„Călăreţuluĭ a sositŭ pre arenă. Acum se duce de-a dreptulŭ la calŭ. — Cu adevĕratŭ unŭ eroŭ!“ đicea Piso.

„Cum se pórtă, Piso? Teme-se? Are sbiciŭ în mână şi pintenĭ la picióre?“

„Nimica din tóte acestea. Pre capŭ pórtă o pălărie lată, de sigurŭ pentru a se scuti în contra luminel. Acum dă pôruncă. Eĭ se silescŭ a întórce calulŭ cu capulŭ spre apusŭ. Acum aŭ făcut'o. A! Se vede, că are de gândŭ să-lŭ scótă de pre arenă şi să-lŭ ostenéscă prin unŭ călăritŭ repede.“

„Dar aşa ne înşală,“ strigă băĕtuluĭ orbitŭ. „Asta să nu i-se concédă, — să rĕmână pre arenă!“

„Pre picióre pórtă nisce şine, carĭ îĭ ajungŭ până preste genunchĭ. Ele vorŭ să-lŭ scutéscă de muşcăturile animaluluĭ.“

„Orĭ îlŭ rănesce orĭ nu, dar ecuilibriulŭ trebue să-lŭ pérdă şi să cadă de pre calŭ, şi ce se va întîmpla apoĭ, o scie orĭ şi cine!“ đise Caiŭ.

„Are şi o spadă lungă. Acésta numaĭ îĭ va împedeca mişcările. Dar asta nu o înţelegŭ de locŭ.“ Şi mirându-se îşĭ opri vorba.

„Dar grăesce, bunule Piso! Ce nu înţelegĭ? O, tu nu vreĭ să grăescĭ!“ striga prinţulŭ îmboldindu-lŭ fără milă.

„Răbdare, prinţule! — Dar ascultă! Acum se apropie de elŭ bĕtrânulŭ luĭ servitoriŭ şi Lanista Telus. Cestŭ din urmă are în fiesce care mână câte unŭ lemnŭ maĭ bine de unŭ cotŭ de lungŭ. Partea din susŭ a lemnelorŭ e grósă şi négră, ce din josŭ e subţire şi sclipesce, parcă e de metalŭ. Servitoriulŭ pórtă o laternă. Dar veđŭ óre bine? Colo e Cesarulŭ Tiberiŭ, elŭ îmĭ face sĕmnŭ, ca să mĕ ducŭ pre arenă. Ĭertă, prinţule, — trebue să mĕ ducŭ.“

Şi Piso se duse şi se pogori pre arenă.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirĭĭ“. Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrierĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoihulŭ celŭ micŭ** edit. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirĭĭ“.* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Nutremîntulŭ vermilorŭ de mĕtasă (Bombyx Mori. L.) În multe ţĕrĭ cultura vermilorŭ de mĕtasă a devenitŭ unŭ ramŭ de economie importantŭ, care aduce venitŭ de milióne la anŭ. Acestŭ verme, care în ţinuturile maĭ călduróse ale Asieĭ produce gogóşe de mĕtasă de sine, fără grijea omenéscă, în Europa s'a adusŭ cam pre la anulŭ 560 d. Chr. de cătră uniĭ călugărĭ misionarĭ. Maĭ întâiŭ s'a cultivatŭ în Grecia, de unde s'a propagatŭ în Italia, Spania, Galia, Germânia şi alte ţĕrĭ europene.

În Ungaria primele încercărĭ de a cultiva în mare vermiĭ de mĕtasă s'aŭ făcutŭ cătră finea seculuĭ alŭ 17-lea. Maĭ târdiŭ împĕrătésa Maria Teresia şi Iosifŭ II aŭ încurajatŭ multŭ acestŭ ramŭ de economie, aplicându producteleluĭ în industrie. Dela începutulŭ acestuĭ seculŭ cultura vermilorŭ de mĕtasă a mersŭ totŭ înderĕptŭ, până ce la 1850 aŭ peritŭ fórte mulţĭ vermi de morbulŭ numitŭ Pebrin, ér'ă pre la anĭ 1870 se póte considera de stinsŭ în Ungaria acestŭ ramŭ de economie. Guvernulŭ ungurescŭ cunoscêndŭ marile folóse, ce le póte aduce ţĕreĭ sericultura, ér'aşĭ a începutŭ a se îngriji de cultura vermilorŭ de mĕtasă. La 1880 a înfiinţatŭ în Szegszard unŭ consiliŭ regnicolarŭ de supraveghiare asupra desvoltărĭĭ acestuĭ ramŭ de economie.

Pedeca principală în crescerea vermilorŭ de mĕtasă o constituĭe lipsa nutremîntuluĭ recerutŭ pentru eĭ.

Este cunoscutŭ că nutremîntulŭ îndatinatŭ alŭ vermilorŭ de mĕtasă este frunda de frăgariŭ, deci cine voesce să se ocupe cu cultura vermilorŭ de mĕtasă, trebue să-şĭ créscă frăgarĭ, maĭ alesŭ albĭ, în numĕrŭ corĕspundĕtoriŭ.

Frăgariĭ însă se desvóltă pre încetulŭ. Până în anulŭ alŭ 7-lea nu i-se potŭ culege frundĕle şi atuncĭ încă numaĭ în mĕsură mică. Asemenea nu este consultŭ a culege în totŭ anulŭ frunde de lipsă pentru nutrirea vermilorŭ totŭ de pre aceĭa-şĭ frăgarĭ, ci să se perêndeze frăgariĭ aşa câtŭ numaĭ la alŭ treilea anŭ să se culégă de pre fiesce care din eĭ.

Frăgariĭ pre lângă aceea că se desvóltă încetŭ, suntŭ espusŭ la multe plăgĭ elementare. Umedélă prea multă nu le priesce, dară nicĭ seceta nu le place. Ĭernile aspre le suferŭ cu greŭ, asemenea le suntŭ stricăcióse şi primăverile rĕcĭ. În fine cultura frăgarilorŭ succede numaĭ în ţinuturile cu climă maĭ moderată, unde se póte cultiva şi viţa de vie.

Timpulŭ împăpuşerĭĭ ţine 15—20 de dile. După ce s'aŭ împăpuşatŭ vermiĭ deplinŭ, gogóşele, ce voimŭ ale pune în comerciŭ ca mĕtasă, se aşadă în o corfă şi ţinêndu-se de-asupra uneĭ căldărĭ cu apă ferbinte, se conducŭ prin ele vaporĭ ferbinţĭ. Vaporiĭ omoră vermiĭ şi aşa firele de mĕtasă rĕmânŭ întregĭ. Firulŭ de mĕtasă din o gogóşe are lungimea cam de 300 metri, şi o greutate de 5—6 gr.

Cultura vermilorŭ de mĕtasă, după părerea nóstră ar fi fórte rentabilă la noĭ. Ea recere lucru de vre-o 5—6 sĕptĕmânĭ, şi încă unŭ atare lucru pre care îlŭ potŭ uşorŭ îndeplini şi bĕtrâniĭ, ómeniĭ bolnăvicioşĭ şi chiar şi inteligenţiĭ, carĭ potŭ să-şĭ afle o distragere plăcută în grijirea vermilorŭ de mĕtasă. Maĭ încolo gogóşele de mĕtasă vîndute aducŭ cultivătorilorŭ venitŭ frumosŭ, maĭ alesŭ prin lunile Iuniu şi Iuliu, cândŭ economiĭ nostri nu aŭ pre ce face banĭ.

Altcum în Ungaria cultura vermilorŭ de mĕtasă în timpulŭ din urmă a luatŭ unŭ avêntŭ îmbucurătoriŭ. Pre cândŭ în 1879 abia s'aŭ produsŭ în Ungaria 2507 kg. de mĕtasă, în 1891 s'a produsŭ 1.108,446 kg. Pentru acéstă cuantitate s'a plătitŭ producenţilorŭ 1.448,720 de fl. Cu cultura vermilorŭ de mĕtasă în 1891 s'aŭ ocupatŭ 72,118 familiĭ, rĕsplătindu-li-se puţina ostenélă cam cu 20—25 fl. de familie. Numeriĭ vorbescŭ destulŭ de elocuentŭ despre importanţa culturelĭ vermilorŭ de mĕtasŭ.

Ultuirea viţeĭ de vie. Pre la 15 Aprilŭ, cândŭ umblă sucululŭ cum se cade prin viţă, pămîntulŭ se sapă în jurulŭ eĭ câtŭ se póte maĭ afundŭ. Tăĭămŭ cu firezulŭ trunchiulŭ, în care voimŭ să ultuimŭ, după aceea îlŭ crepămŭ puţinŭ şi tălămŭ cu unŭ icŭ. Surcelulŭ nobilŭ tăĭatŭ în formă de icŭ la partea din josŭ, se aşadă în crepătura trunchiuluĭ, apoĭ se légă bine. În jurulŭ legăturelĭ se pune unŭ pumnŭ bunŭ de tină gătită din gunoiŭ de vite şi pămîntŭ galbinŭ. După acestea pămîntulŭ săpatŭ se pune frumosŭ în jurulŭ trunchiuluĭ aşa, ca să se astupe bine şi partea ultuită. Să calcă bine pămîntulŭ şi apoĭ dacă în Martie n'aŭ fostŭ ploĭ destule, se şi udă. Din surcelulŭ nobilŭ să vină afară din pămîntŭ numaĭ unŭ ochiŭ, de aci în susŭ se ciónţă. — În modulŭ acesta cu puţină grije din 100 viţe abia 2—3% nu se vorŭ prinde, şi în timpŭ scurtŭ 1—2 anĭ viţa ultuită ne produce în abundanţă. Soiurĭ nóuĕ se potŭ înmulţi repede prin ultuire.

Crepăturile maĭ micĭ la butóie se astupă cu sĕŭ comunŭ şi presară cu cementŭ; ér dacă acelea-sŭ maĭ marĭ atuncĭ să se amestece: 2 părţĭ de sĕŭ, 2 părţĭ céră, 1 parte pulvere de marmură. Cu amestecătura acésta se astupă crepăturile aşa de bine câtŭ vinulŭ nu maĭ curge.

Caplĭ nu mucedescŭ dacă se presară cu varŭ stinsŭ şi încâtŭ-va pulverisatŭ. Varulŭ stinsŭ împedecă mucedirea şi formarea strepedilorŭ, fără de a-ĭ schimba însă gustulŭ câtŭ de puţinŭ.

Probă de vinŭ. Am cetitŭ în o gazetă, cumcă vinulŭ naturalŭ, curatŭ, dacă se tórnă cu grije în unŭ vasă cu apă, înótă de-asupra apeĭ fiindŭ maĭ oleosŭ, din contră vinulŭ măestritŭ numaĭ decâtŭ se amestecă cu apa. — Am cercatŭ şi m'am convinsŭ.

Spălarea sticlelorŭ cu făină de firezŭ. Şi celea maĭ urîte sticle, în carĭ s'a păstratŭ uleŭ, încă să potŭ curăţi bine, dacă se pune în ele puţină făină de firezŭ şi apă, şi să spală în câteva ape.

Bostanii de ţară se recomîndă ca medicamentŭ fórte bunŭ, contra cataruluĭ de stomacŭ. La unele case să mâncă după masă friptŭ saŭ fiertŭ. Fiindcă bostanii de de ţară suntŭ pre lângă aceea şi fórte nutritorĭ, din causa acésta recomandămŭ cu căldură cultivarea lorŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 6 Aprilŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.01
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	102.—
Bonurĭ rurale ung.	96.25
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	154.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	145.—
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	167.—
« Vienel	180.—
Acţiunile bancelĭ austro-ungare	992.—
« « de creditŭ ung.	426.75
« « « « austr.	357.80
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncelĭ ipot. ung.	131.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.73
Napoleon-d'orĭ	9.65
Mărcĭ 100 imp. germâne	59.45
Londra 10 Livres şterlingĭ	121.40

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.— până 3.25, — ovĕsŭ fl. 2.25 până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 2.75 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Depositŭ de ape minerale în Blaşiŭ.

Aducŭ la cunoscinţa P. T. publicului, că în farmacia mea ţinŭ în depositŭ apele minerale din patrie şi străinătate înşirate maĭ la vale şi le vîndŭ în sticle singuratice orĭ în lădĭ de câte 25 sticle.

Apă acră **Agnes**
Apă acră de **Borszék**
Apă acră de **Belin**
Apă amară de **Buda** { a) din isvorulŭ *Hunyadi* / b) „ „ *Franciscŭ I.* / c) „ „ *Rákoczy*
Apă acră de **Elöpatak**
Apă ferósă de **Franzensbad**
Apă acră de **Giesshübl**
Apă de **Gleichenberg** din isvorulŭ *Constantin*
Apă de **Karlsbad** din *Sprudel* şi *Mühlquelle* (isvóre)
Apă de **Krondorf**
Apă arseno-ferósă de **Levico**
Apă minerală **Margit** (*Selters* ungurescŭ)
Apă de **Marienbad**
Apă acră sulfurósă de **Parád**
Apă acră de **Répát**
Apă arseno-ferósă de **Roncegno**
Apă acră lithiósă **Salvator**
Apă acră de **Selters**
Apă iod-bromósă de **Hall**

mai departe

Sare Moor de Franzensbad, Sare şi pulvere spumegătóre de Karlsbad.

Blaşiŭ în 1 Martiŭ 1893.

Carolŭ Schieszl,
farmacistŭ.

(18) 5—5

Cu catalóge de pretiuri servescu la dorintia.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-polítică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 15 Aprilŭ 1893. Numĕrulŭ 15.

Reîntórcerea peregrinilorŭ nostri dela Roma.

Christosŭ a înviatŭ! Cu acéstă salutare creştinéscă îi întimpinămŭ cu toţii pre peregrinii nostri reîntorşi dela Roma, légănulŭ credinţei şi naţiunii nóstre. Şi ei ne rĕspundŭ: Adevĕratŭ că a înviatŭ.

Salutarea acésta cu ocasiunea acésta are însemnătate duplă. Salutarea ne aduce aminte de marele misteriŭ alŭ rescumpĕrării nóstre îndeplinitŭ prin înviarea Mântuitoriului nostru din morţi. Ocasiunea ei ne aduce aminte de renascerea şi înviarea nóstră bisericéscă şi naţională prin s. Unire cu Roma îndeplinită înainte de asta cu mai doi seculi.

Amĕndóuĕ evenimentele aceste marĭ, unulŭ în istoria omenimii, altulŭ în istoria nóstră bisericéscă şi naţională, le-aŭ serbatŭ peregrinii nostri în Roma, légănulŭ credinţeĭ şi naţiunii nóstre.

Aŭ avutŭ peregrinii nostri ocasiune în Roma să se convingă şi din ruine de mărimea de óre cândva politică şi religiósă a strĕbunilorŭ nostri, a cărorŭ nume cu mândrie îlŭ purtămŭ numai noi astădi în lume.

Aŭ avutŭ ocasiune în Roma să vadă maiestatea supraomenéscă a tronuluĭ, care nu apĕră cu arma unŭ teritorŭ mai mare saŭ mai micŭ, ci apĕră cu cuvîntulŭ religiunea, tesaurulŭ celŭ mai scumpŭ alŭ sufletelorŭ. Aŭ avutŭ ocasiune să vadă tronulŭ, care nu e alŭ uneĭ dinastii, nu alŭ unuĭ poporŭ, nu alŭ unuĭ statŭ, ci tronulŭ uneĭ ideĭ, de unde tóte scăderile legate de alte tronurĭ lumescĭ, de acesta nu suntŭ legate. Căci nu póte fi tronulŭ uneĭ ideĭ, ca tronulŭ uneĭ dinastii saŭ statŭ. Chiar pentru aceea şedut'aŭ pre tronulŭ acesta Italienĭ, Germanĭ, Francesĭ, Spanioli şi Grecĭ, şi idea totŭ aceea a rĕmasŭ.

Dacă nu blasfemia, la totŭ casulŭ însă o lipsă de cunoscinţă adevĕrată este a vorbi de pofta de domnie a tronuluĭ pontificalŭ, ca de pofta de domnie a altorŭ tronurĭ. Unŭ dinastŭ voesce a-şĭ mări teritoriulŭ, ca fiuluĭ şi nepoţilorŭ sĕĭ să le lase o moştenire mai mare. Cuĭ să lase Papa moştenirea, cândŭ elŭ nu scie cine va urma după elŭ, şi tronulŭ papalŭ nu este alŭ familieĭ luĭ? Unŭ dinastŭ cércă a-şĭ mări teritoriulŭ spre a asigura supuşilorŭ nóuĕ isvórĕ de venitŭ şi bunăstare materială. Pentru ce să cerce ceva analogŭ Pontificele, care nu este alŭ unuĭ poporŭ saŭ statŭ, ci alŭ lumiĭ, şi eo ipso nu are pentru ce să ĭea dela unŭ poporŭ şi să dea la altulŭ, căcĭ alŭ tuturorŭ părinte este elŭ.

Chiar pentru aceea, repeţimŭ, este o lipsă de cunóscere adevĕrată a natureĭ Pontificatuluĭ, a vorbi de dependinţa religiósă dela elŭ ca de dependinţa dela alte autorităţi lumescĭ. Căcĭ dependinţa religiósă dela Pontificatulŭ Romeĭ nu e dependinţa dela o auctoritate egoistă, ci dependinţa dela o idee, fiindŭ cu totulŭ indiferentŭ, că pre unŭ timpŭ mai scurtŭ saŭ mai lungŭ, cine representă idea aceea, Piŭ IX saŭ Leonŭ XIII saŭ altulŭ. Evidentŭ este lucrulŭ acesta în tótă Europa, dar mai cu samă la noi la Românĭ. Amŭ stagnatŭ, amŭ regresatŭ, amŭ perdutŭ multŭ orĭ cândŭ şi orĭ unde amŭ depinsŭ dela autorităţi diverse de a Pontificatuluĭ Romeĭ, fie aceea autoritate grecéscă, fie calvinéscă, sĕrbéscă, unguréscă saŭ alta. Amŭ înaintatŭ, ne-amŭ deşteptatŭ, ne-amŭ cultivatŭ însă, cândŭ amŭ fostŭ în legătură fiéscă cu Pontificatulŭ Romeĭ.

Mărturiséscă despre asta susŭ şi tare sânta Unire alăturată cu starea nóstră, cândŭ amŭ fostŭ supuşi Calvinilorŭ, Grecilorŭ, Sĕrbilorŭ şi altora, şi nu ne tememŭ, că nu ne va da totŭ dreptulŭ totŭ cine e nepreocupatŭ şi neorbitŭ.

Pontificatulŭ Romeĭ e o idee. Idea însufleţesce şi dă viaţă. Autorităţile bisericescĭ, calvinescĭ, grecescĭ, sĕrbescĭ şi altele fură o condensaţiune de interese egoiste sub masca religiuniĭ. De unde ele amorţescŭ, împedecă şi omóră.

Cândŭ amŭ vĕdutŭ, că pre timpulŭ, cândŭ peregrinii nostri prin lunga lorŭ călĕtorie la Roma aŭ făcutŭ o profesiune solemnă a convingerii acesteia, acasă la noi, o fóe rătăcită şi totuşi susţinută mai numai de clerŭ, cu esplicarea rabulistică a uneĭ hârtiĭ anticuate, ce nu mai are decâtŭ valóre istorică, s'a silitŭ nu numai a nega tótă desvoltarea nóstră firéscă şi armonică de dóuĕ vécurĭ, ci a pune Pontificatulŭ Romeĭ în o categorie cu perfidia grecéscă, amŭ dis ŭ: Dómne ĭartă-ĭ, că nu scie ce face!

Omenimea cultă sîmţesce, că de cândŭ a începutŭ a se abate dela religiune, nu-ĭ mai merge bine, ci durerĭ preste durerĭ o copleşescŭ. Devine totŭ mai lăţită convingerea, că fără religiune omenimea e perdută. De aceea de pretutindenĭ din Europa cultă se îndréptă privirile spre scaunulŭ Romeĭ, representantele celŭ mai clasicŭ alŭ eĭ. Căcĭ nicĭ o altă biserică, afară de cea cu Petru în frunte, nu este în stare a contrasta valurilorŭ timpuluĭ de faţă şi viitoriŭ. Spiritulŭ adevĕratŭ religiosŭ a peritŭ mai multŭ saŭ mai puţinŭ din tóte, şi aŭ rĕmasŭ numai formele.

Se póte dară presupune ĭubire adevĕrată de causa nóstră culturală şi religiósă în ceĭ ce ar' mişca tótă pétra spre a ne rumpe din comuniunea de credinţă cu Scaunulŭ Romeĭ şi cu popóréle cele mai culte din Europa, şi apoĭ a face din biserica nóstră seriósă o adevĕrată caricatură? Nu! de o mie de orĭ nu! Orĭ ce alte motive putemŭ presupune, numai ĭubire adevĕrată nu.

Chiar de aceea suntemŭ convinşi, că şi poporulŭ nostru nu va asculta versulŭ naimiţilorŭ acestora, ci versulŭ păstoriloru adevĕraţi, cu carĭ formézŭ unŭ trupŭ şi o inimă.

Suntŭ mai dóuĕ vécurĭ, de cândŭ ne-amŭ unitŭ cu Roma. Şi în timpulŭ acesta lungŭ numai bine ne-a făcutŭ. Ba putemŭ dice, că ea ne-a regeneratŭ şi pre terenulŭ bisericescŭ şi naţionalŭ. Ce amŭ fostŭ noi înainte de unire, şi ce amŭ fi astădi fără de s. Unire, scie orĭ ce românŭ nepreocupatŭ. O sciŭ chiar şi din aceia mulţi, carĭ nu suntŭ de o limbă şi credinţă cu noi.

Pentru aceea cuvintele, carĭ Capulŭ creştinătăţiĭ le-a adresatŭ peregrinilorŭ nostri, asecurările Luĭ de ĭubire faţă cu noi, ne însuflă curajŭ în lupta faţă cu inimiciĭ nostri, cărora le dicemŭ: Nu vĕ încredeţi! până ce vomŭ respira în lumea acésta, nu vomŭ lăsa biserica pradă vóuĕ. Şi dacă ceea ce nu credemŭ, va fi lipsă să ne punemŭ totŭ, şi chiar şi viata, nu ne vomŭ retrage!

Ĕră peregrinilorŭ nostri stringêndu-le mâna şi gratulându-le pentru frumosulŭ succesŭ, îi îmbrăţişămŭ cu salutarea creştinéscă: Christosŭ a înviatŭ!

Sânta Unire şi dlŭ N. Densuşanŭ.

Unŭ domnŭ din Blaşiŭ după cetirea articulilorŭ dluĭ Densuşanŭ din „Gazeta“ ne enară următórele:

Suntŭ vre-o câtĭva anĭ, póte mai bine de dece, de cândŭ în o conversare privată avută în Blaşiŭ cu dlŭ Nic. Densuşanŭ ca vechĭ cunoscuţi, dînsulŭ rădĕmându-se pre actulŭ unirii din 1698 aflatŭ de d-sa la 1879 păşi cu idea, carea multŭ mĕ surprinse, că Unirea nu este o unire dogmatică, ci o simplă alianţă politică între dóuĕ confesiunĭ spre a se apĕra în contra la a treia. Confesiunile aceste dóuĕ suntŭ: biserica românéscă şi cea catolică din Ardélŭ. Ĕr a treia, împotriva căreia aŭ voitŭ amĕndóuĕ să se apere, a fostŭ biserica

calvină-luterană din Ardealŭ. O idee așa bizară nu puteam la începutŭ crede, să pótă profesa unŭ omŭ deșteptŭ, cum îlŭ cunoscéam eŭ pre dlŭ Nic. Densușanŭ de multŭ. De aceea dorindŭ lămurirea lucruluĭ, l'am întrebatŭ, că închipuesce-și dînsulŭ unirea bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ cu biserica catolică, proprie alianța lorŭ, precum o numia dînsulŭ, așa precum este alianța ofensivă saŭ defensivă alorŭ dóuĕ state vis-à-vis de unŭ alŭ treilea? Dînsulŭ mĭ-a rĕspunsŭ, că întocmaĭ așa și-o închipuesce."

„Eŭ pre atunci încă nu vĕdusem actulŭ unirĭĭ dela 1698 aflatŭ de dlŭ Nic. Densușanŭ, la care se provócă dînsulŭ spre dovedirea teseĭ sale. De aceea replicaĭ dluĭ Nic. Densușanŭ numaĭ atâta, că orĭ cum va suna actulŭ, la care se provócă dînsulŭ, consciința publică bisericéscă începêndŭ dela 1698 manifestată în tótă viața nóstră bisericéscă este dovada cea maĭ eclatantă, că unirea nóstră a fostŭ considerată tot-deuna ca o unire dogmatică cu biserica catolică, prin carea noĭ ne-amŭ decheratŭ a profesa o credință cu biserica catolică. Consciința acésta publică bisericéscă clară ca lumina sóreluĭ în timpŭ de maĭ doĭ seculĭ desavuéză opiniunea dluĭ Densușanŭ așa de tare, câtŭ dacă ar eși în publicŭ cu ea, atunci ar stîrni multŭ rîsŭ în cetitorĭ."

„Cu aceste m'am despărțitŭ de dlŭ Densușanŭ escusându-lŭ în mine însu-mĭ cu aceea, că dînsulŭ fiindŭ mândru de documentulŭ, ce l'a aflatŭ, nu se mulțămesce cu onórea, ce pre dreptŭ i-se cuvine pentru aflarea luĭ, ci voesce multŭ maĭ multŭ. Ar voi adecă, să afle în documentulŭ acela unŭ atare înțelesŭ, câtŭ pre basa luĭ să se schimbe radicalŭ tótă idea despre sânta unire, așa câtŭ aflarea luĭ prin dlŭ Densușanŭ să formeze în istoria nóstră bisericéscă o epocă legată de numele dînsuluĭ. Și ca să-și ajungă ținta acésta, a alergatŭ la unŭ înțelesŭ așa cutezatŭ și forțatŭ spre a-lŭ vîrî cu orĭ ce prețŭ în documentulŭ aflatŭ de dînsulŭ. Căcĭ în adevĕrŭ dacă dlŭ Densușanŭ din documentulŭ dînsuluĭ ar puté dovedi vreodată, că unirea nóstră dela 1698 a fostŭ numaĭ o alianță politică cu catoliciĭ, o specie de *unio,* cum a fostŭ celebra *unio trium nationum* de pildă, și nu o unire dogmatică, și dacă pre Româniĭ uniți ar puté dlŭ Densușanŭ să-ĭ și convingă despre acésta, câtŭ de aci încolo pre catolicĭ să-ĭ considere de aliați și nu de confideli, atunci în adevĕrŭ dlŭ Densușanŭ ar fi maĭ mare ca Atanasiŭ, ca Clain, Vulcanŭ, Maĭorŭ, Bobŭ, Șuluțŭ, Vancea și totĭ archiereiĭ nostri. Maĭ mare, căcĭ aceștia toți aŭ trăitŭ, lucratŭ și moritŭ în convingerea, că eĭ profesézŭ credința catolică stândŭ pre basa unirĭĭ din 1698. În adevĕrŭ însă eĭ aŭ fostŭ înșelați și aŭ înșelatŭ apoĭ și eĭ pre alțiĭ. Și comedia asta ar maĭ fi duratŭ multŭ timpŭ, dacă nu afla dlŭ Densușanŭ actulŭ din 1698. De unde descoperirea Americeĭ prin Columbŭ pentru Europa nu a avutŭ atâta valóre, ca pentru noĭ aflarea documentuluĭ din 1698 prin dlŭ Densușanŭ."

„Am maĭ escusatŭ pre dlŭ Densușanŭ și cu aceea, că dînsulŭ nefiindŭ teologŭ, ci unŭ diligentŭ scrutătoriŭ istoricŭ, ușorŭ a pututŭ ajunge la unŭ cugetŭ așa curiosŭ. Cu tóte aceste cunoscêndu-lŭ de unŭ bărbatŭ seriosŭ și luminatŭ n'am credutŭ de locŭ, că se va juca astfelŭ cu numele sĕŭ celŭ bunŭ; câtŭ să cuteze a eși în publicŭ cu o idee așa bizară. Și mie unuia nicĭ nu-mĭ erá încă cunoscutŭ, că a păsitŭ dlŭ Densușanŭ cu ea în publicŭ. De aceea nu eram să credŭ ochilorŭ cândŭ am vĕdutŭ în „Gazeta Transilvanieĭ", că dlŭ Densușanŭ nu numaĭ, cu risiculŭ numeluĭ sĕŭ celuĭ bunŭ păsesce érăși cu aceea idee în publicŭ, ci și-o espune cu o cutezare și încredere așa mare, ca și cândŭ ar fi vorba nu de unŭ ce istoricŭ, și chiar pentru aceea greŭ de probatŭ, ci de o tesă matematică, ce se dovedesce deplinŭ prin esecutarea unuĭ calculŭ algebraicŭ."

Până aci Domnulŭ din Blașiŭ.

Maĭ multe lucrurĭ din cestionariulŭ istoricŭ, ce-lŭ publică dlŭ Densușanŭ chiar acum în „Gazeta Transilvanieĭ" ne silirĕ a crede, că dînsulŭ în scrutările istorice e capabilŭ și de lucrurĭ fantastice. Bizara idee însă cu privire la natura unirĭĭ nóstre cu biserica catolică espusă pre largŭ și proptită cu multe cuvinte în Nr. 67 alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ" ne sili cu tótă puterea, că de aci încolo să fimŭ fórte cu luare aminte chiar și în lucrurile, în carĭ dînsulŭ e specialistŭ, ca nu cumva închipuirĭ subiective de ale dînsuluĭ să le considerămŭ de adevĕrurĭ istorice obiective.

„Gazeta Transilvanieĭ" de câteva lunĭ pórtă o luptă desperată cu „Unirea". A scăpatŭ din lupta asta în o stare de totŭ precariă. De aceea ĭ-a părutŭ bine, cândŭ ĭ-a venitŭ dlŭ Densușanŭ în ajutorŭ. Ea ne maĭ avêndŭ ce perde, s'a retrasŭ, și frontulŭ, loculŭ celŭ maĭ espusŭ, spațiulŭ articululuĭ de fondŭ, l'a lăsatŭ dluĭ Densușanŭ.

E adevĕratŭ, că „Gazeta" în dispute bisericescĭ ne maĭ avêndŭ ce perde, n'a perdutŭ nimicŭ prin articuliĭ dluĭ Densușanŭ. A perdutŭ însă fórte multŭ dlŭ Densușanŭ ca istoricŭ înaintea la toțĭ bărbațiĭ serioșĭ, și tare credemŭ, că după ce vomŭ găta, însu-și dlŭ Densușanŭ se va convinge despre acésta.

Dacă dlŭ Densușanŭ în „Gazeta" își espunea numaĭ bizara sa idee cu privire la natura unirĭĭ nóstre cu biserica catolică, n'amŭ fi luatŭ nicĭ cândŭ péna în mână să-ĭ combatemŭ idea. Cugetarea cleruluĭ și poporuluĭ nostru este multŭ maĭ sănĕtósă, decâtŭ ca cu o atare idee să pótă seduce pre cineva. Dlŭ Densușanŭ însă în articuliĭ sĕĭ atinge o mulțime de cestiuni bisericescĭ, carĭ tóte devenirĕ întunecate de idea aceea curiósă dominantă în eĭ. Pre lângă aceea atacă cu vehemență codiciĭ nostri bisericescĭ.

A tăcé acum și în fața lucrurilorŭ acestora, ar fi o lașitate.

Înainte însă de a întra în meritulŭ lucruluĭ, trebue să amintimŭ, că totŭ modulŭ, cum tractézŭ dlŭ Densușanŭ in „Gazeta" cestiunile bisericescĭ este câtŭ se póte de superficialŭ. Nu scimŭ unde este de a se căuta causa împrejurărĭĭ acesteia, în precipitarea cu care a scrisŭ, în lipsa cunoscințelorŭ teologice, ce ar trebui să le aibă, cândŭ se ocupă cu cestiunĭ bisericescĭ, în lipsa de esercițiulŭ logicŭ pentru lucrurĭ de aceste, saŭ dórĕ, ceea ce totuși din câtŭ îlŭ cunoscemŭ, n'amŭ puté crede despre dînsulŭ, în credința, că dintre cetitorĭ nimenĭ nu va observa contradicerile cele multe din acticulĭĭ sĕĭ, și așa nicĭ unuia dintre cetitorĭ nu-ĭ va fi bătătóre la ochĭ superficialitatea articulilorŭ dînsuluĭ.

De pildă, ca cetitorĭĭ in antecessu să-și pótă face o idee de superficialitatea acésta, aducemŭ numaĭ câteva împrejurărĭ.

În numĕrulŭ 67 din „Gazeta" la capetulŭ articululuĭ, resumândŭ esența pactuluĭ cuprinsŭ în manifestulŭ de unire dela 1698, dice dlŭ Densușanŭ din cuvîntŭ în cuvîntŭ: *„Româniĭ în manifestulŭ lorŭ de unire dela 1698 făcurĕ numaĭ nisce declarațiunĭ generale, și într'unŭ modŭ fórte vagŭ, că se unescŭ cu biserica Romeĭ, fĕrĕ să spună anume, în ce felŭ de cestiunĭ se unescŭ."* Cu tóte aceste resumândŭ a dóua órĕ totŭ acolo acelŭ manifestŭ dice: *„legătura așa dară, carea o făcuse biserica română cu biserica Romeĭ la 1698 era numaĭ o simplă alianță bisericéscă făcută între dóuĕ state saŭ corporațiunĭ bisericescĭ."* Din *„declarațiunĭ generale"* făcute *„într'unŭ modŭ fórte vagŭ"* în carĭ *„nu se spune anume că în ce felŭ de cestiunĭ se unescŭ,"* cum scóte dlŭ Densușanŭ nu érăși ceva *„generalŭ"* și *„vagŭ"*, ci ceva fórte specialŭ și determinatŭ, anume: *„Alianța bisericéscă făcută între dóuĕ state saŭ corporațiunĭ?"*

Maĭ departe totŭ acolo dlŭ Densușanŭ susține, ca manifestulŭ din 1698 după ce dechiară, că Româniĭ se unescŭ cu biserica Romeĭ, adauge numaĭ decâtŭ, că *„motivulŭ principalŭ și condițiunea politică bisericéscă esențială a unirĭĭ,"* e *„ca să trăéscă cu acelea-și privilegiĭ, cu carĭ trăescŭ mĕdulariĭ acesteĭ sfinte biserice."* Fiindŭ dară motivulŭ principalŭ alŭ unirĭĭ de natură politică, dice dlŭ Densușanŭ, că urméză, că și unirea e numaĭ politică, saŭ alianță, érĕ nu unire dogmatică din motive sufletescĭ saŭ religióse.

Acum dacă dlŭ Densușanŭ va maĭ ceti odată manifestulŭ aflatŭ de dînsulŭ, va vedé, că acela se începe cu motivulŭ următoriŭ: *„cercândŭ schimbarea acesteĭ lumĭ înșelătóre și nestarea și neperirea sufletelorŭ, căruia în mĕsură maĭ mare trebue a fi decâtŭ tóte, din bună voea nóstră ne unimŭ cu biserica Romeĭ cea catolică și ne mărturisimŭ a fi mĕdularele acesteĭ biserice sfinte catolicéscă a Romeĭ."* Unŭ motivŭ maĭ spiritualŭ și maĭ religiosŭ ca acesta, va concede și dlŭ Densușanŭ, că nu póte esista. Din motive religióse sufletescĭ însă ca acesta nu se face nicĭ cândŭ alianță politică între dóuĕ bisericĭ, ci se face uniune dogmatică, și acésta érăși o va concede dlŭ Densușanŭ.

Încă vre-o dóuĕ exemple de superficialitate. Totŭ în resumatulŭ acela dice dlŭ Densușanŭ, că Româniĭ în soborulŭ din 1698, precum arată mani-

festulă, n'aŭ recunoscutŭ *„nici chiar calitatea de primŭ Patriarcŭ a Papei dela Roma, şi soborulŭ nu concese Papei nici unŭ dreptŭ de jurisdicţiune în biserica română de Alba-Iulia.“*

Multŭ ne-amŭ miratŭ, cum póte dlŭ Densuşanŭ să nu-şi cunóscă chiar nici documentulŭ, ce l'a aflatŭ d-sa. Căci în documentulŭ acesta, manifestulŭ soborului din 1698, chiar la capetŭ se cetescŭ următórele: *„ci tocmai de s'ar întîmpla mórte* (Vlădicăi), *să stea în voea soborului, pre cine ar alege să fie Vlădică, pre care Sfinţia Sa Papa să-lŭ întărescă.“* Manifestulŭ dice, că *„Papa să întărescă pre Vlădica“* şi totuşi după dlŭ Densuşanŭ manifestulŭ n'a recunoscutŭ *„nici chiar calitatea de primŭ Patriarchŭ alŭ Papei dela Roma, şi nu concese Papei nici unŭ dreptŭ de jurisdicţiune în biserica română de Alba-Iulia“*. Se póte închipui o întăietate şi jurisdicţiune mai clară ca dreptulŭ de confirmare saŭ întărire? A trebuitŭ dlŭ Densuşanŭ să fie estraordinarŭ de preocupatŭ, cândŭ le-a scrisŭ aceste.

Încă una. La începutulŭ articuluŭ din Nr. 67 a „Gazeteĭ“ dlŭ Densuşanŭ voindŭ a spune motivulŭ, pentru care guvernulŭ din Viena a favorisatŭ unirea, ba a pus'o şi la cale însu-şĭ elŭ, dice din cuvîntŭ în cuvîntŭ: *„Acum guvernulŭ din Viena vĕdĕndŭ starea cu totulŭ miserabilă a catolicismuluĭ din Transilvania, se decise, ca să înmulţéscă numĕrulŭ acestorŭ catolicĭ prin câştigare de suflete.“* Apriatŭ ne spune aci dlŭ Densuşanŭ, şi fórte adevĕratŭ, că guvernulŭ din Viena îşi propuse a înmulţi numĕrulŭ catolicilorŭ prin câştigarea de suflete, va să dică prin câştigarea de indivizi, carĭ să profeseze credinţa catolică, căcĭ aceea însemnéză câştigarea de suflete pentru o biserică.

Cu tóte aceste în aceea-şĭ alineă voindŭ dlŭ Densuşanŭ a ne spune, cum guvernulŭ din Viena *„a câştigatŭ suflete“* catolicismului *„înmulţindu-i numĕrulŭ“*, dice totŭ dînsulŭ, *„că guvernulŭ din Viena făcu planulŭ, ca să mijlocéscă o alianţă bisericéscă între catolicĭ şi Românĭ.“* Cum póte cineva *„să înmulţéscă numĕrulŭ“* membrilorŭ uneĭ confesiuni, *„să-i câştige suflete“* uneĭ biserici prin o simplă alianţă politică-bisericéscă, de bună samă nici dlŭ Densuşanŭ nu o scie nici acum şi nu o va sci nici cândŭ. Chiar şi în istoria politică a statelorŭ, dacă unŭ statŭ se decide să-şi *„înmulţéscă“* supuşiĭ cu supuşi de a altuĭ statŭ, nu închele cu acesta alianţă, ci folosesce alte mijlóce.

Ne pare fórte rĕŭ, că suntemŭ siliţi să descoperimŭ nisce contradiceri aşa frapante în ceea ce a scrisŭ dlŭ Densuşanŭ. Noĭ însă nu suntemŭ de vină.

Contradiceri de aceste vomŭ întîlni altcum totŭ mereŭ în studiulŭ dluĭ Densuşanŭ.

Premiţendŭ introducerea acésta vomŭ intra în meritulŭ lucruluĭ constatândŭ maĭ întăiŭ natura sânteĭ Uniri în contra dluĭ Densuşanŭ, şi apoĭ tractândŭ şi celealalte cestiunĭ, ce suntŭ în legătură cu ea, şi carĭ fură atinse şi de dlŭ Densuşanŭ, după ce şi fără de aceea tóte aŭ valóre actuală.

Până cândŭ împrejurările ne vorŭ permite, vomŭ tracta lucrurile aceste în spaţiulŭ articuluŭi de fondŭ. Ne maĭ permiţendŭ împrejurările foiĭ, vomŭ continua în spaţiulŭ foiĭ destinatŭ elucubrărilorŭ literare şi sciinţifice.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Vĕdendŭ guvernulŭ agitaţiunea, ce o face preoţimea catolică în contra proiectelorŭ de lege bisericescĭ şi în specie în contra căsătorieĭ civile, a pusŭ la cale o contra-agitaţiune, pentru proiectele respective. Pre rege l'aŭ fostŭ informatŭ, că ţara întrégă doresce şi chiar pretinde legile aceste. Pre basa acésta ĭ-aŭ storsŭ învoirea la matriculele civile şi totŭ pre basa acésta voescŭ să îĭ stórcă învoirea şi pentru recepţiunea Jidanilorŭ şi pentru căsătoria civilă. Trebuiaŭ dară să arete, că ţara aĭevea pretinde reformele plănuite. Comiţiĭ supremĭ şĭ-aŭ şi câştigatŭ merite frumóse, căcĭ în multe comitate le-a succesŭ, să voteze guvernuluĭ încredere pentru proiectele bisericescĭ. Scimŭ cu toţiĭ cum mergŭ treburile în congregaţiunĭ, pentru aceea să nu ne mirămŭ, că în multe locurĭ li-s'a făcutŭ pre voe la comiţiĭ supremĭ şi la guvernŭ.

Roma.

Sânţia Sa Papa Leonŭ XIII în 3 a l. c. a primitŭ în audienţă pre peregriniĭ românĭ. Ilustritatea Sa Episcopulŭ Mihalyi a adresatŭ Sânţieĭ Sale o cuvîntare în limba latină interpretândŭ simţĕmintele de veneraţiune şi omajŭ, ce i-le aducŭ peregriniĭ în numele lorŭ şi totŭ odată în numele tuturorŭ Românilorŭ uniţi cu biserica Romeĭ. Sânţia Sa în cuvinte călduróse a asiguratŭ pre membriĭ peregrinajuluĭ despre iubirea şi grija părinţéscă, ce o are pentru Biserica română unită şi pentru fiiĭ eĭ credincioşi, şi le-a împărtăşitŭ tuturorŭ binecuvîntarea Sa apostolică. Afabilitatea Sânţieĭ Sale şi cuvintele Luĭ părinţescĭ aŭ pătrunsŭ adêncŭ inimele peregrinilorŭ nostri. În 4 a l. c. peregriniĭ din învitarea specială a Sânţieĭ Sale aŭ asistatŭ la liturgia celebrată de Dînsulŭ.

Germânia.

Centrulŭ catolicŭ din parlamentulŭ germânŭ a obţinutŭ până acum multe succese făcêndŭ să se retragă ordinaţiuni şi să se ştérgă legĭ injurióse şi păgubitóre pentru Biserică. Lupta însă nu e finită încă, căcĭ maĭ suntŭ câteva legĭ nedrepte, ce trebue şterse. Ţînta maĭ de aprópe a centruluĭ e ştergerea legiĭ, ce opresce stabilirea ordului Ieşuiţilorŭ în ţară. Pentru ştergerea acesteĭ legĭ centrulŭ a înaintatŭ Reichstag-uluĭ unŭ proiectŭ, care în curêndŭ va veni la desbatere.

Rusia.

Guvernatorulŭ celŭ noŭ din Vilma, Orzevszki a primitŭ cu cuvinte aspre şi vătĕmătóre clerulŭ catolicŭ, ce s'a presentatŭ la elŭ în frunte cu Episcopiĭ Zoanovica şi Andriewicz. La episcopĭ le-a întorsŭ spatele, ér pre preoţiĭ ĭ-a dojenitŭ să nu cuteze a se amesteca în politică. Le-a amintitŭ maĭ departe, că religiunea catolică în Rusia e numaĭ tolerată. Ca să nu le maĭ rĕmână nici o îndoélă în privinţa ameninţărilorŭ, în câteva ţile a şi esilatŭ pre doĭ preoţi, pre unulŭ în Astrakan pre 5 anĭ, pre altulŭ în Siberia pre 6 anĭ. Toleranţă şi administraţiune ruséscă!

Revistă politică.

Afaceri interne.

Maĭ ţilele trecute foile maghiare aŭ adusŭ articulĭ lungĭ despre mănia regeluĭ. Ele se miră cum e cu putinţă ca Monarchulŭ să se supere pentru unŭ lucru aşa de nevinovatŭ cum e cultulŭ luĭ Kossuth. Vina o caută ca şi altă-dată totŭ în alţiĭ şi anume în cercurile curţiĭ, unde ar avé mulţĭ inimicĭ. Dar puţinŭ le pasă, eĭ vorŭ merge pre calea lorŭ înainte, căcĭ nu naţiunea are să se îndrepte după rege ci regele după naţiune, aşa spune „Budapeşti Hirlap“ şi alte foĭ oposiţionale maĭ de frunte.

În dietă a cursŭ o discusiune înfocată asupra budgetuluĭ ministruluĭ de honvedĭ. Conducĕtoriĭ oposiţionalĭ aŭ atăcatŭ pre ministru, că germaniséză Ludoviceulŭ din Budapesta şi că propagă spiritŭ austriacŭ în armata de honvedĭ. S'aŭ maĭ pretinsŭ tunurĭ şi trupe technice pentru honvedĭ.

Anglia.

Agitaţiunea în contra proiectuluĭ Home-rule continuă. În cercurile unioniştilorŭ şi în cercurile militare a causatŭ mare sensaţiune ţinuta guvernuluĭ, care e neutralŭ faţă de proiectulŭ luĭ *Watkin*. Se scie, că Watkin încă în an. 1882 a înaintatŭ caseĭ de josŭ unŭ proiectŭ de lege pentru construirea unuĭ trenŭ suteranŭ între Francia şi Anglia pre sub canalulŭ La Manche, dar guvernulŭ s'a opusŭ în interesulŭ siguranţeĭ ţĕreĭ. De atuncĭ Watkin în fiesce care anŭ şi-a renoitŭ propunerea, dar totŭ înzădarŭ. Acuma guvernulŭ a declaratŭ că nu se va opune proiectuluĭ. Se presupune, că guvernulŭ s'a înţelesŭ cu Watkin, ca elŭ în schimbŭ să voteze pentru home-rule.

Francia.

Ministeriulŭ francesŭ s'a constituitŭ astfelŭ: *Dupuy* ministru-preşedinte şi de interne, *Develle* ministru de esterne, *Peytral* ministru de finanţe, *Guerin* ministru de justiţie, *Poincare* ministru de instrucţiunea publică, *Ferrier* ministru de comerciŭ, *Loizillon* ministru de răsboiŭ, *Rieunier* ministru de marină, *Viette* ministru de lucrărĭ publice, *Viger* ministru de agricultură. Cercurile politice suntŭ de părere, că ministeriulŭ Dupuy nu va avé durată lungă.

Societatea Panama a subscrisŭ unŭ contractŭ de prorogare pre terminŭ de 20 de luni. Terminulŭ va espira în 31 Octobre 1894. Până atuncĭ trebue să se formeze o societate nóuă, carea să termine canaluluĭ în timpŭ de 10 anĭ dela data constituiriĭ sale.

Belgia.

Conducĕtorii congresului internaţionalŭ a socialiştilorŭ aŭ ţinutŭ în Bruxelles o conferinţă preliminară, ca să se înţelégă cu privire la ţinuta, ce voru avé să o observeze la congresulŭ din Elveţia. Conferinţa s'a ţinutŭ sub presidiulŭ lui Volders (belgianŭ). Aŭ fostŭ de faţă representanţii socialiştilorŭ din Elveţia, Germânia, Holanda, Francia şi Anglia. Conferinţa a hotărîtŭ ca congresulŭ să se ţină în 6—13 Augustŭ în Zürich. La congresŭ voru avé să ĭea parte tóte partidele socialiste şi reuniunile de lucrătorĭ, carĭ recunoscŭ necesitatea organisăriĭ partiduluĭ lucrătorilorŭ pentru o acţiune politică. Voru propune, ca partidulŭ socialiştilorŭ să se pronunţe pentru pacea şi arbitrajulŭ internaţionalŭ. Anarchiştiĭ voru fi eschişĭ din congresŭ. Socialiştiĭ holandesĭ vreaŭ să propună, ca religiunea în fiesce care statŭ să se considere de afacere privată.

Sêrbia.

Alegerile de deputaţi din est-anŭ aŭ decursŭ în cea maĭ mare agitaţiune. Presiunea eserciată din partea guvernuluĭ liberalŭ nu a maĭ avutŭ marginĭ. Cu tóte aceste radicaliĭ aŭ reeşitŭ aprópe cu atâţa deputaţi ca şi liberaliĭ. Pre cândŭ era să se încépă desbaterile, deputaţiĭ radicalĭ aŭ eşitŭ din Scupcină şi după eĭ şi ceĭ 2 deputaţi progresiştĭ. Liberaliĭ aŭ de gândŭ să nimicéscă alegerile deputaţilorŭ radicalĭ, şi în loculuĭ lorŭ să se facă alegerĭ nóuĕ. Situaţiunea e îngrijitóre.

Bulgaria.

Poporulŭ bulgarŭ are serbătóre. Până acum a avutŭ numaĭ principe, de acum va avé şi principesă. Principele lorŭ îşĭ serbézăă cununia cu Margareta principesă de Parma. Aŭ trecutŭ anĭ lungĭ până ce ţara s'a consolidatŭ întru atâta, de principele lorŭ a pututŭ să se gândéscă de a-şĭ întemeĭa şie-şĭ familie, ér ţĕreĭ sale dinastie. În trecerea spre Italia principele Ferdinandŭ si ministriĭ bulgarĭ s'aŭ opritŭ în Viena. Principele Ferdinandŭ a fostŭ primitŭ în audienţă privată de Măĭestatea Sa Monarchulŭ nostru, de asemenea şi ministrulŭ-preşedinte Stambulov.

Corespondinţe.

Bucuresci, 7 Martie 1893.

După cum pomenisem în precedenta mea scrisóre, proĭectulŭ asupra îmbunătăţiriĭ sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ din România, aşteptatŭ de atâta timpŭ, promisŭ de nenumăratеorĭ, schiţatŭ şi propusŭ cândŭ din iniţiativa deputaţilorŭ, cândŭ din partea Stuluĭ Sinodŭ, a ajunsŭ în fine în discuţiunea corpurilorŭ legiuitóre. Şi fiindŭ-că în parte aceea-şĭ cestiune, deşi sub o altă numire de dotarea cleruluĭ saŭ de congruă, preocupă spiritele şi pre la dvóstre, şi maĭ vîrtosŭ fiindŭ-că proĭectulŭ adusŭ acum de guvernulŭ românŭ privesce nu numaĭ îmbunătăţirea sorţiĭ materiale ci chiar şi reforma cleruluĭ mirénŭ orĭ secularŭ, atingêndŭ astfelŭ prin firea lucrurilorŭ ceealaltă cestiune delicată a raporturilorŭ dintre Biserică şi Statŭ, — nu va fi fără de interesŭ ca să urmărimŭ maĭ de aprópe atâtŭ proĭectulŭ în sine câtŭ şi discuţiunile provocate fie în Parlamentŭ, fie înafară de elŭ, în presa şi în mijlocŭl clerului.

Economia proĭectuluĭ în substanţă este următórea. Conformŭ hotărîriloră Stuluĭ Sinodŭ, bisericele din tótă ţara, afară de mitropoliĭ, de episcopiĭ şi de mănăstirĭ, se împărtŭ în parochiale şi filiale. Numĕrulŭ parochiiloră se fixéză la 297 urbane şi 2734 rurale. Nimenĭ nu póte înfiinţa o biserică nóuă decâtŭ cu voia episcopuluĭ respectivŭ şi a ministruluĭ de culte; paraclise însă saŭ oratorie particulariĭ potŭ face cu autorisaţiunea episcopuluĭ. Cândŭ însă particulariĭ arŭ voi să aĭbă şi preoţĭ deosĕbiţĭ pentru asemenea oratorie, se recere şi autorisaţiunea ministruluĭ. În fiesce care parochie va fi unŭ preotŭ-parochŭ, la mitropoliĭ însă 4 preoţĭ şi 4 diaconĭ, la episcopiĭ 3 preoţĭ şi 2 diaconĭ, la mănăstirile de maĭce 2—4 preoţĭ, din carĭ unuluĭ va fi şi confesarŭ, la mănăstirile de călugărĭ potŭ fi orĭ câtŭ de mulţĭ preoţĭ, după ce aceştia n'aŭ plată deosĕbită de întreţinerea lorŭ monachală. În parochiile urbane voru fi 2 cântăreţĭ, în cele rurale unuluĭ saŭ doĭ, dacă voru fi maĭ multe biserici filiale, situate în diferite cătune saŭ sate lipite de altele pentru formarea uneĭ comune rurale. Administrarea bisericelorŭ aparţinĕtóre uneĭ epitropiĭ compuse din preotulŭ-parochŭ, şi din doĭ membri numiţĭ unuluĭ de prefectŭ saŭ de primarŭ şi altuluĭ alesŭ de parochienĭ. Pre lângă administrarea şi îngrigirea de biserică epitropiĭ aŭ însărcinarea de a plăti pre preoţĭ din sumele ce li-se voru da de Ministru pentru comunele rurale, şi de consiliulŭ comunalŭ pentru cele urbane. Faţă cu numĕrulŭ astădĭ prea mare alŭ preoţilorŭ, se ĭeaŭ aceste dispoziţiuni: Ceĭ carĭ trecŭ (şi suntŭ preste 3000) preste numĕrulŭ parochiiloră, voru fi adăugaţi, cu titululŭ de preoţĭ supranumerarĭ, la bisericele parochiale saŭ filiale. Până cândŭ se va ajunge a nu avé maĭ mulţĭ preoţĭ decâtŭ suntŭ de lipsă, nu se voru maĭ face chirotoniĭ decâtŭ celŭ multŭ una la patru vacanţe în fiesce care diecesă. Preoţiĭ supranumĕrarĭ, carĭ voru fi perdutŭ dreptulŭ la remunerariŭ, nu se maĭ socotescŭ pentru stabilirea locurilorŭ vacante: perdŭ apoĭ dreptulŭ la léfă dacă refusă de a accepta transferarea ca parochŭ la o parochie vacantă. Cândŭ numĕrulŭ preoţilorŭ va ajunge la cifra stabilită prin acéstă lege, nimenĭ nu va puté fi chirotonitŭ dacă nu va fi vacantŭ unŭ locŭ de parochŭ. Nicĭ o chirotonie, afară de cele din mănăstirile de călugărĭ, nu se póte face decâtŭ cu autorisaţia Ministruluĭ de culte; altfelŭ Episcopulŭ comite unŭ abusŭ de putere, ér chirotonitulŭ nu va puté deveni nicĭ odată parochŭ saŭ obţiné vre-o retribuţiune de orĭ ce felŭ.

* * *

Numirea parochilorŭ, a diaconilorŭ şi a celoralaltĭ preoţĭ se face de către episcopulŭ respectivŭ din o listă de 3, pre care o va presenta Ministeriuluĭ cultelorŭ spre a alege unuluĭ din eĭ. Cântăreţiĭ şi paracliseriĭ (feţiĭ) se numescŭ de episcopŭ după recomandaţia epitropiiloră parochialĭ. Protoerulŭ saŭ protopopulŭ se numesce de către episcopŭ din o listă de 5, pre care o va presenta Ministeriuluĭ cultelorŭ spre a alege unuluĭ din eĭ. Elŭ se confirmă prin decretŭ regalŭ, şi póte fi revocatŭ printr'o decisiune motivată, fie de către episcopŭ, fie de către Ministeriulŭ cultelorŭ. Pentru suspendarea lefeĭ parochilorŭ şi preoţilorŭ până la minimum de doĭ anĭ saŭ pentru suprimarea eĭ pentru tot-deuna, se voru înfiinţa comisiuniĭ disciplinare în fiesce care eparchie, compuse din treĭ membri: unulŭ numitŭ de Ministrulŭ cultelorŭ, unulŭ de episcopŭ şi alŭ treilea trasŭ la sorţĭ dintre consilieriĭ curţiĭ de apelŭ saŭ dintre preşedinţiĭ tribunalelorŭ din localitate, numiţĭ toţĭ treĭ irevocabilĭ pre treĭ anĭ. Casurile de suspendare saŭ suprimare a lefeĭ suntŭ, cândŭ respectiviĭ s'aŭ făcutŭ vinovaţi de neîndeplinirea din obligaţiunile lorŭ impuse prin acéstă lege saŭ alte legĭ ale ţĕreĭ, precum şi de orĭ ce alte vine de natură a le scădé prestigiulŭ şi autoritatea. Dreptulŭ de a trimite înaintea comisiunilorŭ disciplinare îlŭ are atâtŭ episcopulŭ câtŭ şi Ministrulŭ cultelorŭ. Pentru îndatoririle şi greşelele spirituale preoţiĭ voru rĕmâné sub aceea-şĭ jurisdicţiune ca adĭ, adecă sub a consistórelorŭ diecesane. Suprimarea lefeĭ pentru tot-deuna se aplică de-a dreptulŭ de către Ministrulŭ cultelorŭ preoţilorŭ carĭ arŭ fi condamnaţi de justiţie pentru o crimă saŭ pentru vre-unulŭ din aceste delicte: falsŭ, furtŭ, înşelăciune, abusŭ de încredere, mărturie mincinósă, atentatŭ la bunele moravurĭ, delapidare de banĭ publicĭ, mituire şi spargere de sigilŭ.

* * *

Întreţinerea parochiiloră. Parochulŭ urbanŭ primesce o léfă de 200 leĭ pre lună dacă este licenţiatŭ saŭ doctorŭ în teologie, 100 dacă este absolventŭ alŭ seminariuluĭ completŭ, 60 dacă este absolventŭ alŭ seminariuluĭ inferiorŭ. Supranumerariĭ după aceea-şĭ categorie primescŭ câte 150, 80, 40 leĭ lunarŭ. Diaconulŭ 100, cântăreţulŭ 50, paracliserulŭ 30. În parochiile rurale, parochulŭ cu seminariulŭ completŭ 80 leĭ, 50 cu seminariulŭ inferiorŭ, supranumerariulŭ 35, cântăreţuluĭ 20 pre lună; şi dacă parochia n'are pămîntŭ toţĭ maĭ primescŭ unŭ sporiŭ de 25%. Pămînturile bisericelorŭ rurale (câte 17 pogóne) $^3/_4$ le aŭ spre folosinţă de o potrivă parochulŭ şi supranumerariĭ, ér $^1/_4$ cântăreţuluĭ. Pre lângă aceste parochulŭ şi ceĭalaltĭ se voru bucura de veniturile epitrachiruluĭ, altcum numite stolarĭ, opritŭ fiindŭ însă de a cere taxe maĭ marĭ decâtŭ cele ce se voru fixa prin regulamentulŭ de aplicare a acesteĭ legĭ. Întreţinerea bisericelorŭ cade în sarcina comunelorŭ. Pentru acoperirea tuturorŭ cheltuelelorŭ specificate până aci, Statulŭ va da o subvenţiune de 50,000 leĭ pre anŭ comuneloră urbane, ér în cele rurale se impune o dare de 4 leĭ pre anŭ asupra tuturorŭ contribuabililorŭ carĭ se ţinŭ de respectivele biserică. Legea pensiuniloră se va aplica şi cleruluĭ de mirŭ, socotindu-se anĭ de serviţiŭ dela punerea în aplicare a acesteĭ legĭ, ér vîrsta de pensiune va fi 70 de anĭ cu escepţiune de infirmităţi incurabile pentru carĭ nu s'ar maĭ puté continua serviţiulŭ. Legea cuprinde şi unŭ capitulŭ asupra seminarieloră, despre care însă altă-dată.

* * *

Camera a votata cu fórte micĭ modificări proĭectulŭ schiţatŭ maĭ susŭ. — Se aşteptă ca în curîndŭ să vină în desbaterile Senatuluĭ. — Se dice că nu toţĭ Prelaţiĭ de acolo voru fi contra proĭectuluĭ. — Mitropolitulŭ Primatŭ şĭ-a datŭ dimisiunea din înalta sa funcţiune. — Multe ţiare aŭ pusŭ în combinaţiune dimisiunea cu proĭectulŭ de reformă a cleruluĭ. — Unŭ comunicatŭ alŭ guver-

nului desmintesce acéstă versiune. — Se dă ca sigură că Înaltului demisionariŭ i-se va face o pensiune lunară de 2000 leĭ. — Circulă notiţa, că Episcopulŭ Argeşuluĭ va gera afacerile Mitropolieĭ. — Apoĭ va fi elŭ însu-şi alesŭ de Mitropolitŭ. — Gendarmeria rurală votată şi de senatŭ. — Dar unde balurile mascate se continuă şi în Paresemi tocmaĭ ca şi în carnevalŭ, se maĭ recerŭ şi alte cele pre lângă gendarmĭ. — Dovada cea din urmă a dat'o casierulŭ gareĭ din Craiova, carele a incasatŭ — în busunarele sale — 75,000 leĭ, apoĭ a luat'o la fugă.

Salutare **Philalet.**

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1893. *In Archidiecesă. Protop. Fĕrăgĕuluĭ:* Parochia *Orosfaia,* 3 fl. 30 cr. — *Protopop. Pogăceleĭ:* Parochia *Velcheriŭ,* 13 fl. 50 cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,423 fl. 79 cr.

Noutăţĭ.

Sciriĭ personale. Peregriniĭ românĭ aŭ sositŭ în mijloculŭ nostru. Ilustritatea Sa Episcopulŭ Mihalyi sosi cu o parte din trênşiĭ încă înainte de serbătoriĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ însă dela Roma aŭ mersŭ spre Neapolŭ şi numaĭ alaltăeriĭ aŭ sositŭ acasă. Din Blaşiŭ aŭ fostŭ: Dr. V. Szmigelski, Dr. A. Bunea, Dr. I. Marcu, Dr. S. Radu, Dr. V. Hossu, Nic. Ionaşŭ şi Aur. Popŭ Bota. Cu altă ocasiune vomŭ descrie maĭ pre largŭ întregŭ peregrinajulŭ.

Încercare de assasinare. Unŭ anumitŭ Michailŭ Csolics, fostŭ oficialŭ privatŭ în curtea primaţială din Strigonŭ dar dimisŭ din oficiŭ, a ridicatŭ cuţitulŭ asupra primateluĭ, însă nu a pututŭ răni decâtŭ pre secretariulŭ Medardŭ Kohl, care s'a aruncatŭ asupra asasinuluĭ. Secretariulŭ dimpreună cu unŭ altŭ preotŭ Varga, care a intratŭ atrasŭ de sgomotŭ, ĭ-aŭ smulsŭ asasinuluĭ cuţitulŭ din mână. Într'aceea s'aŭ adunatŭ ómeniĭ curţiĭ, carĭ aŭ predatŭ pre asasinŭ pre mâna poliţieĭ.

Misiunile catolice. După raportulŭ misiunilorŭ catolice în Statele unite din America suntŭ 8,913.610, în Canada 2,075.366, în Antille şi Guyana 336.820, în Patagonia 43.500, în Turcia 132.460, în Persia 7650, în Arabia 1500, în India orientală 1,080.320 şi 300.000 sub episcopĭ portugalĭ, în Malezie 55.920, în China 1,271.850, în Corea şi Iapanŭ 59.920, în Africa (afară de garnisónele europene şi de episcopiĭ) 406.250, în Australia 780.530 de catolicĭ. Precum se vede datele se referescŭ numaĭ la ţĕrile, unde funcţionézĕ misiunĭ catolice, şi numaĭ la catoliciĭ a cărorŭ grije sufletéscă e depusă în mâna misionarilorŭ.

Academia română. Pre anulŭ ce vine de preşedinte alŭ Academieĭ române a fostŭ alesŭ Georgiŭ Bariţiŭ, de vice-preşedinţĭ V. A. Urechiă, Iacobŭ Negruzzi şi D. Brânză. Premiulŭ de 5000 leĭ a fostŭ datŭ luĭ Barbŭ Ştefănescŭ dela Vrancea pentru scrierea sa „Parasiţiĭ“.

Fóe nóuă. Reuniunea învăţătorilorŭ românĭ gr. cat. din jurulŭ Gherleĭ a scosŭ o fóe pedagogică „Şcóla poporală,“ care va apăré odată pre sĕptĕmână şi va costa 3 fl. pre anŭ. O recomândămŭ învăţătorilorŭ nostri.

Episcopiĭ catolice în Bulgaria. Se scrie, că Ferdinandŭ principele Bulgarieĭ şi-ar fi datŭ învoirea la ridicarea alorŭ dóuĕ episcopiĭ catolice în Bulgaria. Negoţiările avute de cardinalulŭ Rampolla cu guvernulŭ bulgarŭ se vede, că aŭ avutŭ resultatŭ bunŭ.

Cutrĕmurŭ de pământŭ. În 8 a l. c. a fostŭ cutrĕmurŭ de pământŭ în Segedinŭ, Timişóra, Lugoşŭ, Deva şi în maĭ multe locurĭ din sudulŭ Ungarieĭ.

Procesulŭ de presă alŭ „Tribuneĭ“. Andreiŭ Balteşŭ, redactorulŭ „Tribuneĭ“ şi Ioanŭ Popa, editorulŭ eĭ, aŭ datŭ cerere de nulitate în contra hotărîriĭ curţiĭ cu juraţĭ din Cluşiŭ. Cererea de nulitate aŭ fostŭ motivat'o cu aceea, că unŭ juratŭ a fostŭ minorenŭ, altŭ juratŭ în decursulŭ pertractăriĭ a vorbitŭ cu publiculŭ, doĭ juraţĭ aŭ fostŭ în legăturĭ de rudenie, şi maĭ pre susŭ de tóte, că juraţiĭ nu aŭ înţelesŭ apărarea. Curia a respinsŭ cererea de nulitate, şi prin urmare redactorulŭ Balteşŭ va avé să stea 2 luniĭ, ér editorulŭ Popa 1 lună în prinsóre de statŭ.

Primăvară frigurósă. În sĕrbătoriĭ a fostŭ rece cum se cade. Marţi şi Mercurĭ vremea s'a maĭ îndreptatŭ, dar apoĭ s'a răcitŭ ĕră. Precândŭ punemŭ fóea sub tiparĭŭ afară se vĕdŭ fulgĭ de néuă, şi uşorŭ se póte ca pre mâne să ne trezimŭ cu acoperemîntŭ albŭ pre afară.

Adunăriĭ de protestare. Adunările de protestare în contra proiectelorŭ bisericescĭ ale guvernuluĭ continuă. În 18 a l. c. se va ţine adunare de protestare în Baia-mare, în 23 a l. c. în Rĕstocĭ (Hosszurév), în 24 a l. c. în Şomcuta-mare.

Invenţiunea luĭ Dowe. Unŭ croitoriŭ din Mannheim (Germânia) cu numele Dowe să fie inventatŭ o materie uşóră prin carea nu potŭ pĕtrunde glónţele, şi esperimentele făcute să fie întrecutŭ tóte aşteptările. Se póte; dar că Dowe îmbrăcatŭ în vestminte făcute din materie de acéstă să se fie pusŭ de ţinta puscilorŭ, cum aŭ scrisŭ unele foĭ, nu e de credutŭ. Materia e de 3 cm. de grósă şi consistă din 2 ţĕsăturĭ subţirĭ de oţelŭ, între carĭ se pune ceva materie cleiósă, şi afară de aceea materia astfelŭ pregătită se maĭ obduce cu pândă de vîntrele.

Succesulŭ unuĭ Românŭ. Unŭ tinĕrŭ Românŭ. Dr. *I. Crainicŭ,* a obţinutŭ la concursele facultăţiĭ de medicină a universităţiĭ din Baltimore (America) primele premiĭ pentru partea operatorie şi technică a dentisticeĭ, ér pentru partea teoretică a obţinutŭ menţiune onorabilă, va să dică laudă.

Esposiţia din Chicago. Esposiţia din Chicago se va deschide la 1-a Maiŭ a. c. Ĭarna a fostŭ preste mĕsură grea şi lungă, dar lucrările cu tote aceste aŭ înaintatŭ într-o atâta, că deschiderea nu va trebui amînată. Maĭ tóte naţiunile civilisate îşĭ aŭ despărţămintele şi comisiunile lorŭ. Esposiţia din Chicago promite a întrece tóte esposiţiile, câte s'aŭ ţinutŭ până acuma. Americaniĭ şĭ-aŭ pusŭ în capŭ, să întrécă Europa în tótă privinţa.

Fabrică de locomotive în Poşonŭ. Direcţiunea căilorŭ ferate ung. de statŭ a încunoscinţatŭ primăria din Poşonŭ, că guvernulŭ voesce, să construéscă acolo o fabrică mare de locomotive. În fabrică de o cam datŭ ar lucra 400 de lucrătoriĭ, maĭ târdiŭ fabrica s'ar mări, însă condiţiunea guvernuluĭ e, ca oraşulŭ să dea în cinste loculŭ de lipsă, cam 50 de iugere.

Primele coróne. E vorbă nu de coróne regescĭ saŭ împărătescĭ ci de baniĭ ceĭ noĭ de argintŭ numiţĭ coróne, carĭ şĭ-aŭ arătatŭ faţa prin Budapesta. Şi după coróne de aceste umblă ómeniĭ, căcĭ deputaţiĭ cu toţiĭ s'aŭ grăbitŭ să se încoroneze, până ce în urmă s'aŭ gătatŭ tóte corónele puse la dispoziţie.

Falb în Budapesta. Vestitulŭ profetŭ de ḑile critice şi cutrĕmure de pământŭ în ḑilele trecute a fostŭ în Budapesta, unde a ţinutŭ dóuĕ disertaţiunĭ despre influinţa luneĭ asupra vremiĭ şi asupra cutrĕmurelorŭ de pământŭ. Pre 16 a l. c. ne-a pusŭ în prospectŭ o ḑi critică de ordinea primă. Nu-ĭ vorbă şi noĭ ne tememŭ, ca ḑiua de 16 a l. c. să nu ne fie ḑi critică.

Turnŭ astronomicŭ pre Montblanc. Pre piscul celŭ maĭ înaltŭ alŭ Alpilorŭ a începutŭ să se zidéscă încă din anulŭ trecutŭ unŭ turnŭ astronomicŭ. Lucrările aŭ înaintatŭ într-o atâta, că în anulŭ acesta se va termina. Edificiulŭ va fi de lemnŭ, şi e aşedatŭ pre ghiaţă. Pre din josŭ e acoperitŭ cu néuă ca maĭ bine să pótă resiste vînturilorŭ. Ferestile şi uşile vorŭ fi duple.

Tunelŭ pre sub Mare. Societatea de căĭ ferate Long-Island din America nordică voesce să facă unŭ tunelŭ submarinŭ între Brooklyn şi New-York pre sub ramura sau limba de mare, ce le desparte. Tunelulŭ va fi de 211 metri lungŭ şi de 8 metri largŭ. Lucrările vorŭ ţiné 2 aniĭ şi vorŭ costa cam 3 milióne dolarĭ. Prin tunelŭ va comunica unŭ trenŭ electricŭ şi va maĭ fi şi tubŭ pneumaticŭ pentru spedarea epistolelorŭ (ţevi prin carea epistolele vorŭ fi împinse prin puterea aeruluĭ).

Bărcĭ cu aripĭ. Americanulŭ Jöke Lewer a inventatŭ nisce aripĭ, carĭ ar fi să se foloséscă la bărcĭ şi corabiĭ în loculŭ ventrelelorŭ. Să scie că manevrarea cu ventrele e grea şi cere multă iscusinţă. În locŭ de a pune la o corabie 12 pânde, Lewer voiesce să punŭ o singură păreche de aripĭ sdravene. Aripile se mişcă *prin* unŭ *mecanismŭ* simplu aşedatŭ în fundulŭ corabieĭ. Acesta se póte învîrti, opri saŭ îndrepta după bătaia vîntuluĭ, şi cu cea maĭ mare uşurinţă poţĭ face, ca aripile să bată câtŭ de încetŭ saŭ câtŭ de repede. Lewer îşĭ va espune invenţiunea în anulŭ acesta la Chicago, unde precum se scie va fi esposiţie universală.

Omeniĭ hazliĭ. Foile maghiare se plângŭ că în comitatulŭ Hont comune întregĭ se slovăcisézĕ. Inspectorulŭ scolasticŭ să fi răportatŭ ministruluĭ, că în 141 de comune, unde maĭ înainte se propunea nemţesce saŭ ungurésce, acuma se propune în limba slovacă. — Adecă închidŭ la şcólele maghiare, folosescŭ tóte mijlócele ce le staŭ la dispoziţie, ca să maghiariseze tótă suflarea, şi în urmă totŭ eĭ se plângŭ. Să nu ţĭ vină ispita de a rîde?

Călătorie aerină cu sfîrşitŭ tragicŭ. Din Bruxelles se depeşézĕ, că balonulŭ „Naţionalŭ“ a căḑutŭ din înălţime mare. Starea aeronautuluĭ Toulet şi însoţitorilorŭ sĕĭ e de compătimitŭ. Nu e nicĭ o speranţă să rĕmână în viaţă.

Inventătoriulŭ melinitei. Turquet, inventătoriulŭ melinitei, înainte de asta cu doĭ aniĭ a fostŭ judecatŭ la închisóre pre 5 aniĭ, pentru că într'o carte a arătatŭ cum se póte pregăti melinita. Pre lângă închisóre şĭ-a perdutŭ şi drepturile cetăţenescĭ. Acuma e vorba să fie agraţiatŭ. Inimiculŭ luĭ celŭ maĭ mare, Freycinet, acuma nu maĭ e la putére, póte dară că va ocupa din noŭ publiculŭ cu invenţiunile sale.

Cuprinderea insuleĭ Khone. Guvernatorulŭ din Cochin-China a telegrafatŭ guvernuluĭ francesŭ, că în 14 a l. c. a cuprinsŭ insula Khone din fluviulŭ Mekong.

Producţiunea de cărbune. Pre întregŭ rotogolulŭ pământuluĭ în decursulŭ unuĭ anŭ se scotŭ 485 milióne tone de cărbunĭ. Din aceste în an. 1892 pre Anglia se vinŭ 182 milióne tone, pre Statele-Unite din America nordică 141 milióne, pre Germânia 90 milióne, pre Francia 26 milióne, pre Belgia 20 milióne, pre Austro-Ungaria 9 milióne, pre Rusia 6 milióne, pre celealalte state 9 milióne de tone.

Plântă cu chipŭ de şerpe. În Himalaya este o plântă, din familia aroideelorŭ, carea semenă cu şerpele cu ochilarĭ. Îndigeniĭ o numescŭ „cobra plant“. Aseméanarea e aşa de mare, de pune în spaimă maĭ pre toţĭ aceia, carĭ o vĕḑŭ întâiă-dată.

Concertŭ. Duminecă în 16 a c. sara dlŭ profesorŭ Iacobŭ Mureşanŭ va da unŭ concertŭ de diletanţĭ. Venitulŭ e destinatŭ pentru internatulŭ de fetiţe din Blaşiŭ.

† **Lucreţia Juhász** născ. Vlass, soţia protopopuluĭ gr. cat. din Makó, Georgiŭ Juhász, a reposatŭ în etate de 57 aniĭ împărtăşită fiindŭ cu SS. Sacramente ale muribundilorŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pii, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Panama.

(Fine.)

Sub aceste auspicii, pre de-asupra cărora fâlfăiaŭ ca și nisce drapele glorióse marile nume de Suez și Lesseps, s'aŭ începutŭ lucrările pentru tăĭerea multŭ doritului canalŭ interoceanicŭ. În Ianuarie 1881 cea maĭ tinără dintre fiĭcele luĭ Lesseps a datŭ focŭ la cea diutâiŭ dintrĕ nenumĕratele mine ce aveaŭ să stérgă de pre fața pământului muntele Celebra. Trebue să se recunóscă, că renumitulŭ inginerŭ a luatŭ tóte dispositiunile de lipsă, și cu o seriositate vrednică de uriașa întreprindere, pentru ducerea eĭ la unŭ bunŭ sfârșitŭ. Și dacă încercările nu l-aŭ reușitŭ, causele suntŭ de a se căuta în marile dificultăți ce s'aŭ întimpinatŭ, în dispositiunile hostile ale Americanilorŭ, dar maĭ vîrtosŭ în pofta nesăturată a celorŭ ce aŭ căutatŭ să se îmbogățéscă fără de nicĭ o muncă cinstită.

Istmulŭ de Panama este una din strîmtorile cele maĭ micĭ ale limbeĭ de pământŭ ce împreună cele dóuĕ continente americane. Lărgimea acesteĭ strîmtorĭ între orașulŭ Colon de pre țĕrmurilĭ Atlanticuluĭ, și orașulŭ Panama de pre țĕrmurilĭ Pacificuluĭ, este de 56 kilometri și jumĕtate. Terenulŭ dintre aceste dóuĕ orașe este unŭ șirŭ de coline ramificate din munții Cordilierĭ, avêndŭ o înălțime variabilă până la 120 metri. Ĕr compositiunea terenuluĭ parte consistă din pământŭ argilosŭ, parte din quarțŭ, trahitŭ și alte petri tarĭ. După socotelele cele maĭ amĕnunțite pentru tăĭerea canaluluĭ trebue să se ridice respectabila cantitate de 120 milióne metri cubicĭ de pământŭ. E grea acéstă muncă, maĭ alesŭ cândŭ trebue să escapere ciocanele în quarțŭ, în trahitŭ și în alte petri, cu tóte aceste nu este preste putința omenéscă, care a esecutatŭ opere de acela-șĭ felŭ și încă póte maĭ grele, cum a fostŭ bună-óră tăĭerea tunelului St. Gotthard și altele. Dificultăți însă destulŭ de serióse s'aŭ întimpinatŭ în clima proprie a acelorŭ regiunĭ. Din punctulŭ de vedere alŭ acesteia, alŭ climeĭ, în regiunile istmuluĭ anulŭ are numaĭ dóuĕ anutimpurĭ: vara *(verano)* și Iarna *(invernio)*. Vara saŭ anutimpulŭ seceteĭ, se începe în Decembre și se gată cu luna luĭ Aprile. Restulŭ anuluĭ îlŭ formézĕ Iarna saŭ anutimpulŭ ploĭosŭ, cândŭ ploile durézĕ în continuŭ cu o intensitate maĭ mare saŭ maĭ micĕ, neîncetândŭ de totŭ decâtŭ vre-o 20 de ḑile îndată după solstițiulŭ de vară. Temperatura generală variază între 21° grade și 35° vara, și între 24° și 30° Iarna. În sine acéstă temperatură nu-ĭ de nesuferitŭ; s'a constatatŭ însă că Europenii sub arșițele eĭ suntŭ supușĭ la frigurile galbine, ér indigeniĭ la vĕrsatŭ. Pentru aceea maĭ alesŭ ḑiarele americane, conduse de unŭ spiritŭ hostilŭ întreprinderiĭ, cu ce scopŭ vomŭ pomeni îndată, adese-orĭ aŭ alarmatŭ lumea asupra greutăților și periculelorŭ climeĭ din Panama. Aŭ ajunsŭ până a spune, că în acéstă întreprindere aŭ peritŭ 80,000 Chinezĭ. Alarmele trimbițate în aceste proporțiuni însă eraŭ nu numaĭ exagerate, ci curatŭ fanatistice, pentru-că numĕrulŭ tuturorŭ lucrătorilorŭ folosiți de companie, nicĭ barĕm nu s'a apropiatŭ de o asemenea cifră considerabilă. Compania firesce că n'a întârdiatŭ de a da cea maĭ desăvîrșită desmințire unorŭ atarĭ notițe tendențióse; dar nicĭ aceea nu se póte nega, că și desmințirile uneorĭ eraŭ esagerate. Orĭ cum ar fi, Compania a luatŭ tóte mĕsurile sanitare prescrise de higienă. Case solide pentru funcționarĭ si pentru lucrătoriĭ europenĭ și americanĭ, bărăcĭ pentru negri, spitale de ambulanță, unŭ mare spitalŭ centralŭ, servitŭ de surorile de caritate, și diverse alte instituțiunĭ de binefacere, conduse de o anumită comisiune presidată de Episcopulŭ catolicŭ din Panama: tóte aceste dicŭ, Compania le-a înstalatŭ îndată dela începutulŭ lucrărilorŭ sale.

Până la unŭ timpŭ óre care Americaniĭ nu s'aŭ aretatŭ contrarĭ întrepinderiĭ francese dela Panama, dar n'aŭ fostŭ nicĭ favorabilĭ, după ce pre lângă totŭ entusiasmulŭ lorŭ pentru totŭ ce este mare și noŭ, s'aŭ abținutŭ de a concurge cu capitalurile lorŭ la reușita întreprinderiĭ. La 22 Februariŭ 1887 însă toțĭ ceĭ interesați de sórtea canaluluĭ Panama rĕmaserĕ fórte tare mișcați de bilulŭ votatŭ de către Senatulŭ Statelorŭ-Unite, prin care se garanta o sută de milióne dollarĭ (preste o jumĕtate miliardŭ francĭ) uneĭ companiĭ americane pentru tăĭerea unuĭ canalŭ interoceanicŭ pre teritoriulŭ Republiceĭ americane a Nicaragueĭ. Canalulŭ acesta, după planurile luate la fața loculuĭ, are să trécă prin marele lacŭ numitŭ Nicaragua, ceva maĭ spre nordŭ de Panama. Lungimea de cincĭ orĭ maĭ mare decâtŭ a canaluluĭ ce era deja în construcțiune, s'ar fi compensatŭ, după socotelele Americanilorŭ, prin avantagiile uneĭ regiunĭ de o mie de orĭ maĭ bogată și maĭ plăcută decâtŭ cea din Panama. Cu tóte aceste s'a credutŭ, și póte nu fără fundamentŭ, că planulŭ americanŭ ar fi fostŭ numaĭ o manoperă spre a descredita întreprinderea dela Panama, spre a descuraja pre acționarĭ și astfelŭ spre a se stăpâni cu ușurință după falimentulŭ companieĭ de o lucrare pre care eĭ, americaniĭ, ar termina-o în scurtă vreme. La tótă întîmplarea, intrigele americane aŭ contribuitŭ încâtva la grăbirea falimentuluĭ. Totușĭ adevĕratele cause ale falimentuluĭ companieĭ de Panama, urmatŭ de suspensiunea lucrărilorŭ, dacă nu chiar de definitiva lorŭ încetare, trebue a se căuta în alte părți.

Suma cheltuelelorŭ necesare pentru tăĭarea canaluluĭ Panama, după prevederile comisiuniĭ technice dela 1881, era de 844 milióne francĭ. Lesseps primindŭ acéstă notă o reduse cu 184 milióne; rĕmaserŭ decĭ ca sumă definitivŭ prevĕdută bagatelele de 660 milióne. Departe de a ajunge însă acéstă sumă pentru terminarea lucrărilorŭ, ea, după alte dóuĕ apeluri făcute la denariulŭ publiculuĭ, fu ridicată la unŭ miliardŭ 272 milióne fr. în calculŭ rotundŭ. Întrégă acésta sumă considerabilă a eșitŭ și s'a storsŭ aprópe numaĭ din ostenelele micilorŭ capitaliștĭ, maĭ alesŭ francesĭ. Toțĭ aceștia la începutŭ aŭ fostŭ entusiasmați de mărimea întreprinderiĭ, ér maĭ târdiŭ aŭ fostŭ amăgiți în felŭ și felŭ de chipŭ ca să subscrie la acțiunĭ, obligațiunĭ și losurĭ esmise pentru Panama. A avutŭ așadar compania la dispositiune o sumă de dóuĕ orĭ așa de mare câtŭ era prevĕdută după calculările cele maĭ amĕrunțite ale inginerilorŭ și în deosebĭ ale luĭ Lesseps, și totuși, nu numaĭ că lucrările nu s'aŭ terminatŭ, dar nicĭ la jumătatea drumuluĭ lorŭ n'aŭ ajunsŭ. Spre a deslega o asemenea enigmă, care altfelŭ ar rĕmânea o pétă neștersă pre capulŭ atâtorŭ ingineri ilustri, trebue să relevămŭ înainte de tóte următórea constatare și mărturisire făcută de directorulŭ întreprinderiĭ Carol Lesseps (fiulŭ luĭ Ferdinandŭ Lesseps) unuĭ deputatŭ francesŭ: Noĭ amŭ construitŭ canalulŭ Suez de noĭ înșine, fără de sindacate, fără de bancherĭ, cu resursele nóstre proprie, și fără de alte cheltuelĭ de presă decâtŭ pentru anunțurĭ. Atuncĭ se putea face astfelŭ lucrurile, dar după aceea moravurile s'aŭ schimbatŭ. Spre a realisa acum o emisiune e de lipsă de presă și de sindacate de garanție. La fiecare emisiune trebue să se împărțéscă sume marĭ ḑiarelorŭ. Guvernatoriulŭ actualŭ alŭ *creditului fonciarŭ* a măritŭ încă rĕulŭ. Elŭ nu se îndestulește de a da banĭ ḑiarelorŭ în momîntulŭ emisiuniĭ, ci dă fie cărui ḑiarŭ în continuŭ o anumită sumă pre lună; elŭ a inventatŭ mensualitățile. În momîntulŭ emisiuniĭ, ḑiariștiĭ se grămădescŭ la noĭ. Fără de a da subvențiuni lunare, noĭ ne-amŭ înțelesŭ ca în timpulŭ emisiuniĭ presa să ne fie favorabilă. Aceste constatărĭ ale directoruluĭ întreprinderiĭ Panama varsă destulă lumină asupra independenței preseĭ din ḑilele nóstre: ele, și maĭ vîrtosŭ sumele considerabile ce le-aŭ storsŭ ḑiariștiĭ, ne arată învederatŭ unde a ajunsŭ moralitatea și imparțialitatea multŭ trimbițatuluĭ forŭ alŭ opiniuniĭ publice! Și însemnați bine că nu se tractézĕ numaĭ de plătirea anunțurilorŭ de pre pagina a patra saŭ a unorŭ reclame parte furișate printre scirile ḑileĭ, parte făcute cu mare mălestrie ca ghiviciulŭ Iulianŭ orĭ alifiile universale de sănătate, nu ci vorba este de o vindere saŭ cumpărare sistematică spre a înșela pre aceia de carĭ lumea plină este prin articli de fondŭ, prin entrefileurĭ grațióse orĭ și numaĭ prin tăceriĭ chibzuite în privința pedecilorŭ și greutăților ce le-ar întîmpina cutare și cutare întreprindere. Cândŭ moravurile Romanilorŭ din vechime apucaserĕ pre fatalulŭ povernișŭ alŭ corupțiuniĭ generale, s'a aflatŭ cine a ḑisŭ că, cu ajutoriulŭ unuĭ măgariŭ încărcatŭ cu aurŭ, Roma întrégă s'ar fi pututŭ cumpăra. Grația uneĭ totŭ asemenea destrăbălărĭ morale, datorită în cea maĭ mare parte preseĭ însăși, în cetatea ḑiariștilorŭ contimporanĭ îțĭ poțĭ afla casă și masă cinstită întrândŭ cu o povară încă și maĭ micĕ, numaĭ să fie totŭ așa de strălucitóre ca și aceea ce ar fi avutŭ s'o târăie măgariulŭ din vechime.

Să ne întórcemŭ însă la cifrele companieĭ. Din suma de 1271.682,637 francĭ, 783 de milióne figurézĕ în socotelile companieĭ ca chieltueli afectate pentru procurarea materialuluĭ și pentru lucrările deja făcute în istmŭ; alțiĭ însă abia estimézĕ valórea acestorŭ lucrări și a materialuluĭ, părăsitŭ acum la voia întîmplăriĭ, la 300 milióne. La acéstă sumă de faptŭ întrebuințată pentru canalŭ este de a se adauge alta de 271 milióne împărțită acționarilorŭ ca interese saŭ depusă ca garanție a losurilorŭ esmise. În totalŭ 571 milióne. Restulŭ de aprópe 700 milióne s'a dusŭ pre unŭ altŭ canalŭ fără de a lăsa vreo urmă după sine decâtŭ niște cuvinte pompóse de chieltueli de administrațiune, publicitate etc. În fondŭ însă aceste marĭ cuvinte nu avură decâtŭ o singură însĕmnare: corupțiune pre tótă linia începêndŭ dela ministri și deputați până la representanțiĭ celuĭ din urmă ḑiarŭ, corupțiune amestecată cu escrocherie și abusŭ de încredere, adecă corupțiunea corupțiunilorŭ. Culmea acesteĭ corupțiuniĭ se vede în fine din împrejurarea că tribunaluluĭ civilŭ alŭ Seneĭ a declaratŭ falimentulŭ companieĭ la 5 Februarie 1889. Liquidatorulŭ judiciarŭ numitŭ atuncĭ a depusŭ dóuĕ raporturĭ fără de a face vreo alusiune la nenumĕratele înșelăciuni comise, și carĭ n'aŭ pututŭ să nu-ĭ fie necunoscute barĕm în parte. Tăcea liquidatorulŭ și justiția, de nu se mișcaŭ alțiĭ în ruptulŭ capuluĭ spre a îmbăta încă odată pre posesorĭ de acțiunĭ și de obligațiuni cu vorbe frumóse și cu planurĭ fantastice de reconstituirea întreprinderiĭ. În realitate însă și tăcerea unora și strigătele altora aveaŭ de scopŭ împlinirea prescripțiuniĭ, care după treĭ anĭ dela declararea definitivă a falimentuluĭ în fața omenilorŭ ar fi spălatŭ pentru totdeuna orĭ ce corupțiune. Providința divină însă n'a voitŭ să întârdie pedepsirea atâtorŭ înșelațiunĭ, n'a voitŭ să amâne celŭ puținŭ în parte rĕsbunarea atâtorŭ nedreptățirĭ strigătóre către cerĭŭ. Cu vreo câteva săptămânĭ așadară înainte de împlinirea prescripțiuniĭ unŭ deputatŭ a datŭ alarma dela înălțimea tribuneĭ parlamentare. Ce a urmatŭ după aceea denunciare solemnă, e cunoscutŭ din notițiile ḑilnice ale tuturorŭ ḑiarelorŭ. Sentința s'a pronunțatŭ contra unora dintre acusați; dar o sentință maĭ multŭ de batjocură decâtŭ de dreptate. Închipuiți-vĕ că unŭ vaĭ-de-elŭ e aruncatŭ în fundulŭ închisorilorŭ pre 10—15 anĭ pentru că a pusŭ mâna pre vaca saŭ boulŭ vecinuluĭ sĕŭ, ér ceĭ recunoscuțĭ de vinovațĭ pentru mâncarea a sute de milióne stórse de pre spinarea publiculuĭ, suntŭ osîndițĭ la doĭ, treĭ saŭ cincĭ anĭ! Așa se întîmpla cu justiția omenéscă.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Cine să-mĭ spună acum, ce se întîmplă?“ striga Caiŭ Caligula. „Ca şi cândŭ mi-ar fi scosŭ ochiulŭ celŭ dreptŭ! Irodŭ Agripa grăesce aşa de încetŭ şi cu accentŭ evreescŭ. — Acum, sclavule, trebue să veḑĭ tu tóte, pentru ca să mi-le spuĭ. Ajuns'a Piso pre arenă.“

„Chiarŭ acum se sue pre unŭ calŭ.“

„Dar apoĭ? Suitu-s'a călăreţulŭi deja pre Seĭanŭ?“

„Încă nu, prinţule. Elŭ a luatŭ în mânĭ cele dóuĕ lemne, din partea lorŭ cea subţire. — Acum dă Cesarulŭi Tiberiŭ poruncă să se goléscă arena. O ḑeilorŭ! Acum se hotăresce! O, mântuitoriulŭ meŭ, acum mi-aşĭ da bucurosŭ libertatea şi viaţa. —“

„Ĕră nu-mĭ spuĭ, ce face. Aşa e, că trĕmură de frică?“

„Nicĭ de cum, prinţule. Eŭ trĕmurŭ, dar elŭ nu. Elŭ stă acum ca de unŭ cotŭ dela umĕrulŭi stîngŭ alŭ caluluĭ şi urmăresce pre Cesarulŭ Tiberiŭ cu ochiĭ. — O ḑeilorŭ, îndată se va da signalulŭ!“

„Grăesce, sclavule, ce se întîmplă acum?“

„Animalulŭ trĕmură, năile i-se lărgescŭ ochiĭ i-se facŭ ca de sânge, îşĭ plécă capulŭ—“

„Dar călăreţulŭ? — Ce linişte s'a făcutŭ!“

Tiberiŭ îşĭ ridicase mâna.

În aceea-şi clipélă trecu sunetulŭ lungitŭ alŭ uneĭ trimbiţe prin aerŭ. Toţĭ aşteptaŭ şi nicĭ nu rĕsuflaŭ.

După aceea rĕsună circulŭ deodată de strigăte de aplausŭ. Toţĭ strigaŭ, rîdeaŭ, lărmuiaŭ. Pre o clipită ascultă baĕtulŭ ca şi cuprinsŭ de visare la larma aceea, ér apoĭ aducêndu-şĭ aminte, că elŭ nu póte să vaḑă causa acesteĭ larme, furia luĭ trecu tóte marginile.

Se aruncă cu amîndóuĕ mânile pre Claudiŭ şi scuturându-lŭ strigă cu vóce răguşită de mânie: „Ţĭ-aĭ perdutŭ limba, orĭ vreĭ să lasŭ să ţĭ-o scóţă ca deunăḑi câneluĭ? Ce se întîmplă în circŭ?“

„Ĭertă, prinţule! Ne-a surprinsŭ pre toţĭ, — a fostŭ sublimŭ! Până ce suna încă trimbiţa, îşĭ luă călăreţulŭi pălăria din capŭ salutându-pre Cesarulŭ Tiberiŭ şi pre împĕratulŭi. Apoĭ chemă pre bĕtrânulŭ sĕŭ servitoriŭ, luă în mânĭ tolegele şi le aprinse. Partea lorŭ cea grósă arde acum cu flacărĭ. Acum se opresce lângă calŭ, şi — ce putere şi istetime! — acum e pre calŭ. În mâna stîngă ţine torţele, ér cu drépta duce frînele la gură şi le prinde cu dinţiĭ. Minunatŭ! — Acum bagŭ de samă, că scările suntŭ de ţesetură de curele. Elŭ îşĭ întăresce cu multă băgare de samă piciórele într'însele. O torţă o ĭea în drépta, — ḑeilorŭ! — a sositŭ clipita cea grozavă. — Toţĭ ḑeiĭ ceĭ bunĭ, staţi-I într'ajutoriŭ!“

„Ce hodorogescĭ? Spune-mĭ, cum se pórtă calulŭ?“

„Privesce furiosŭ în drépta şi în stînga. Pare că observă, că flacăra e aprópe. Călăreţulŭi le întinde între sine şi între capulŭ ca luluĭ. Ce idee! Claudie, aşa ceva ţie nu ţĭ-ar fi trecutŭ nicĭ odată prin minte! Acum deslégă sclaviĭ curelele celea lungĭ. Corfa cade dela gura caluluĭ. Lupta se începe. Ca unŭ semiḑeŭ şede elŭ pre calŭ, sigurŭ şi liniştitŭ. Grozavŭ animalŭ!“

Claudiŭ ĕră ultă, că elŭ e aci numaĭ pentru băĕtŭ. Acesta ĭ-o aduse aminte îmboldindu-lŭ cu furie. Atuncĭ rĕsună în circŭ aclamarea: Euge! Euge!

„Auḑit'aĭ, cum a căḑutŭ pre piciórele dinainte? Se ridicase aprópe verticalŭ pre cele dinapoĭ şi părea că aşa va să rĕmână. Dar nu ĭ-a succesŭ. Altulŭ ar fi căḑutŭ de pre calŭ, dar elŭ parcă e bătutŭ pre calŭ cu cuie. — Acum dă cu cele dinapoĭ, acum bate în pămîntŭ, acum ĕră se ridică în cele dinapoĭ, dar călăreţulŭi parcă s'a contopitŭ cu elŭ. Aşa ceva nu s'a maĭ vĕḑutŭ pre aicĭ!

„Şi numaĭ eŭ nu potŭ să o vĕḑŭ! Ochiĭ meĭ! Ochiĭ meĭ!“ striga Caligula ca ieşitŭ din fire. „O de ar fi bestia a mea, o aşĭ face totŭ bucăţi!“

„Astăḑĭ, astăḑĭ voiŭ fi libĕrŭ!“ ḑise sclavulŭ cuprinsŭ de bucurie şi de admirare. „Şi luĭ, luĭ nu i-se va întîmpla nimica, elŭ va învinge! Scutiţi-lŭ, ţineţi-lŭ, ḑeilorŭ! — Demonulŭ! Acum cércă într'altŭ chipŭ. Aruncă capulŭ înapoĭ, lacomiĭ luĭ ochĭ sclipescŭ, îşĭ arată dinţiĭ, dar torţele îi staŭ în cale. Pedeca, de care a datŭ, îlŭ umple de furie, îşĭ încovóiă spatele ca o pisică, dar călăreţulŭi nu se mişcă. Acum parcă a întratŭ unŭ demonŭ în elŭ, sare cu tóte patru în susŭ. Pare că a observatŭ, că şĭ-a datŭ de omŭ. — Étă! acum în aerŭ, acum pre genunchĭ, tóte le cércă — înzădarŭ!“

„O! numaĭ pre o clipită! trebue să-lŭ vĕḑŭ, numaĭ o clipită! Nu e de creḑutŭ!“ Şi Caiŭ ĕră smância de legăturĭ, până începu să plângă de durere.

„Da,“ continuă Claudiŭ, „foculŭ îĭ ajută. Ce sfatŭ înţeleptŭ! Cine va fi aflatŭ mijloculŭ ăsta? Chiarŭ şi animalele pustieĭ se înfrică de elŭ. O prinţule, auḑi tropotele copitelorŭ? E îmblânḑităˌ e învinsŭ! O ḑeilorŭ, suntŭ libĕrŭ, suntemŭ liberĭ şi fericiţĭ! — Auḑĭ tropotele regulate! Nu e de creḑutŭ, şi e Seĭanŭ, care trece asculţătoriŭ preste arenă, îndreptatŭ de flacările acelea, carĭ suntŭ o invenţie a ḑeilorŭ. Totŭ maĭ repede i-se face mersulŭ. Elŭ trĕmură, sudorĭ curgŭ de pre elŭ, spumă îĭ cade din gură, arena parcă începe să le fie prea mică aŭ lipsă de unŭ spaţŭ fără marginiˌ Acum sbóră către întrarea circuluĭ, acum aŭ ieşitŭ! — O Benigno, Benigno!“ Sclavulŭ învinsŭ de bucurie căḑu pre scaunŭ. Iritarea clipitelorŭ celorŭ din urmă parcă ĭ-a frântŭ puterile.

Dar Caligula nu-ĭ dădu pace. „Aŭ ieşitŭ din circŭ? Asta dór nu va să ḑică, că s'a sfârşitŭ?“

După câteva clipele de surprindere publicŭlŭ începu a erumpe în strigăte de aplausŭ, de trĕmura clădirea.

Băĕtulŭ nu maĭ putea să ḑică nimica. Aplausulŭ îlŭ făcu, să amuţéscă.

„O prinţule! Să fiĭ vĕḑutŭ lupta acésta admirabilă! Nicĭ odată nu o voiŭ uĭta!“ ḑise Claudiŭ cu însufleţire. „Caiulŭ juca! flacările jucaŭ în aerŭ. Mulţămită ḑeilorŭ!“

Ĕră rĕsună după óre care timpŭ trimbiţa. În aniĭ ceşti din urmă Augustŭ nu maĭ prea avea plăcere în jocurĭ sângeróse. De aceea şi acum se inscenară numaĭ lupte de trântă şi alte jocurĭ, în carĭ nu curgea sânge, dar se oferia privitorilorŭ în schimbŭ deprindere şi răbdurie admirabilă.

Claudiŭ însoţia scenele acestea cu esplicările sale. Dar Caiŭ nu afla nicĭ o plăcere într'însele.

Încă nu se sfârşise joculŭ celŭ maĭ din urmă, cândŭ tóte privirile se îndreptară érăşĭ spre întrarea circuluĭ. De departe putea cunósce publicŭlŭ pre călăreţŭ şi pre Seĭanŭ.

„Veḑĭ colo!“ ḑise Claudiŭ mişcatŭ. „Elŭ se întórce, e stăpânŭ preste calŭ! Acum alérgă prin pórta circuluĭ. Auḑĭ, cum îlŭ salută poporulŭ şi pretorianiĭ! Elŭ nu maĭ ţine torţele în mânĭ, le-a aruncatŭ, nu maĭ are lipsă de ele. Pălăria încă ĭ-a sburatŭ de pre capŭ. Pĕrulŭ luĭ celŭ buclatŭ sbóră în aerŭ. — Auḑĭ! Auḑĭ, cum îlŭ întimpină cu aplausurĭ! Elŭ se închină în tóte părţile. Dar ce e asta?“

„Câne! Dór nu aşteptĭ, să-ţĭ spunŭ eŭ, ce e?“

„Era o dungă roşie pre frunte. Va fi numaĭ o sgăriătură, ce ĭ-a făcut'o vre unŭ ramŭ.“

„Dar cum prospiciézăˌ E palidŭ? Nu cade de pre calŭ?“

„Faţa luĭ străluce ca a unuĭ eroŭ,“ ḑise Claudiŭ, „ea străluce de bucurie, de curajŭ. Cine a maĭ făcutŭ una ca asta? Şi încă pentru mine!“

„Ce face acum? Unde e?“ întrebă surcelulŭ împĕrătescŭ.

„Se opresce în mijloculŭ areneĭ. Calulŭ stă ca o statuă. Ceĭ doĭ Cesarĭ călărescŭ cu alaĭulŭ lorŭ spre elŭ. Se oprescŭ ca la şese coţĭ dela elŭ şi grăescŭ cu elŭ. Elŭ li-se închină şi surîde. Ḑeilorŭ, ce surîsŭ! Am să sărutŭ pulverea de pre piciórele luĭ, am să-l cuprindŭ în braţe genunchiĭ! Poporulŭ trece în cete din tóte părţile preste balustrada areneĭ. Sclaviĭ dela staulŭ se apropie cu băgare de samă. Animalulŭ e liniştitŭ. Îĭ légă gura. Poporulŭ se îmbulḑesce în jurulŭ caluluĭ şi alŭ călăreţuluĭ. Acum sare de pre calŭ, nu-lŭ maĭ vĕḑŭ.“

Într'aceea porni Augustŭ cu curtea. Publicŭlŭ încă părăsi acum circulŭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8⁰ micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii“.* 8⁰ micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţi, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Ricinulŭ (Ricinus communis) originariŭ în India orientală la noi se cultivéză mai multŭ în grădini ca plântă ornamentală. Din încercările făcute s'a constatatŭ că ricinulŭ se face şi la câmpŭ şi că se rentéză să fie cultivatŭ. Unŭ jugĕrŭ aduce venitŭ curatŭ de 86 fl. — Loculŭ, ce voimŭ a-lŭ sĕmăna cu ricinŭ să fie în faţă şi gunoitŭ bine. Aratulŭ se întîmplă în Aprilie. Sĕmînţa, care mai înainte se înmoĭe, se pune în cuĭburi aşa cum se pune fasolea, câte 3—4 fire la unŭ locŭ, apoi se grapă. În Maiŭ se sapă prima óră ér în Iunie a dóua óră, la finea lui Iunie se sapă a treia óră şi se răresce. Culesulŭ e în Septembre. Cója tare, în care se află simburiĭ, se desface cu grige, ca să nu se sdrobéscă simburiĭ. Din simburiĭ aceştia se tescuesce oleulŭ de ricinŭ, ce se întrebuinţéză în medicină.

Curăţirea arborilorŭ. Cu privire la curăţirea arborilorŭ se recomĕndă observarea următórelorŭ regule: 1. Arborii din grădină să-i curăţi în Martie saŭ la începutulŭ lunei Aprilie, dacă atuncĭ nu poţi, amînă curăţirea lorŭ până vara târdiŭ. 2. Să nu tai în unŭ anŭ prea mulţi rami, ci rărirea corónei să se facă în 3 ani succesive. 3. Numai ramiĭ aceia să se taie, carĭ suntŭ prea deşi şi împedecă străbaterea luminei şi a căldurei la toţi ramiĭ, ce formézĕ corónа. 4. Ramiĭ să se taie, câtŭ se póte mai de aprópe de ramiĭ principalĭ. 5. Dacă trebue să se taie vre-unŭ ramŭ mai mare atuncĭ să faci mai întâiŭ o tăĭetură din josŭ şi numai după aceea de asupra. 6. Ranele mai marĭ să se lege şi ungă cu o amestecătură de cenuşă şi păcură (cătranŭ.) 7. Dacă trebue să se cióntе numai unŭ ramŭ principalŭ, atuncĭ cîontarea să se facă, din susŭ de unŭ ramŭ lateralŭ. 8. Depărtéză toţi ramiĭ nefolositorĭ. 9. Gaurile, ranele arborilorŭ bătrânĭ găunoşi, trebue curăţite şi astupate cu cementŭ. 10. Se nu uiţi a curăţi muschiĭ şi scórţa uscată de pre trunchiulŭ pomilorŭ, care apoi trebue văruitŭ cu varŭ de curêndŭ stinsŭ. 11. Ranele mai micĭ, ce se nascŭ din tăĭerea surceilorŭ nefolositorĭ, să se ungă cu o amestecătură de cenuşă, pămîntŭ galbinŭ şi gunoiŭ prospetŭ de vite. 12. Dupăce aĭ terminatŭ cu curăţirea pomilorŭ, sapă pămîntulŭ în jurulŭ lorŭ şi dacă-i lipsă, pune gunoiŭ coptŭ, putredŭ.

Cine va urma acestea 12 regule, acela va avé póme din abundanţă mai în fiesce care anŭ.

Nutremîntulŭ vermilorŭ de mĕtasă. Esperiindu-se la câte eventualităţi este espusă crescerea frăgarilorŭ s'aŭ făcutŭ diverse încercărĭ, de a substitui frunda de frăgariŭ cu frunda altorŭ plânte pentru nutrirea vermilorŭ de mĕtasă, dară de regulă nu a succesŭ; căcĭ şi dacă une-orĭ nu aŭ peritŭ vermiĭ, totuşi cultura lorŭ nu a adusŭ nicĭ unŭ folosŭ.

După o esperimentare de patru anĭ în fine i-a succesŭ profesorulnĭ dela „Institutulŭ de veterinăritŭ din München“, Dr. Harz, ca frunzele de frăgariŭ să le înlocuéscă cu frunzele plântei numite *„Scorzonera hispanica L.“*

În anulŭ celŭ dintâiŭ nu s'aŭ pututŭ nutri vermiĭ până la împăpuşare numai cu frunzele acestei plânte, ci a trebuitŭ să li-se dee şi frunză de frăgariŭ, spre a-le promova desvoltarea. Din anulŭ alŭ doilea începêndŭ a succesŭ a-l nutri esclusivŭ cu frunză de scorzonera hispanica.

Producerea de mĕtasă în anulŭ primŭ a fostŭ neînsĕmnată, dară a crescutŭ gradatŭ din anŭ în anŭ. În anulŭ alŭ şeselea, s'aŭ dedatŭ deplinŭ vermiĭ cu noulŭ nutremîntŭ şi aŭ produsŭ mĕtasă în cuantitate şi cualitate ca şi ceĭ nutriţi cu frunză de frăgariŭ.

Scorzonera, ca nutremîntŭ pentru vermiĭ de mĕtasă, din mai multe respecte este de preferitŭ frăgarilorŭ. Înainte de tóte ea se póte cultiva în grădină orĭ pre câmpŭ în cuantităţi considerabile; se face atâtŭ la locŭ şesŭ, câtŭ şi la locŭ delosŭ. Înghêţurile, ce se întîmplă une-orĭ primăvara târdiŭ, puţinŭ îĭ strică acesteĭ plânte; altcum contra lorŭ uşorŭ se póte scuti presărându-se preste ea plévă saŭ gunóie de paĭe. Scorzonera sĕmănată pre la începutulŭ luĭ Maiŭ în primăvara anuluĭ următoriŭ are destule frunde pentru nutrirea vermilorŭ, precându frăgariĭ numaĭ după 10—15 anĭ potŭ produce frunză în cuantitate mai considerabilă.

Fiindŭ-că scorzonera rĕmâne verde până tomna, s'aŭ puté face încercarea de a produce o nóuă variaţiune a vermilorŭ de mĕtasă. Anume după ce fluturiĭ ieşiţi din păpuşĭ, cam prin Iuliŭ, ar depune óuĕ; acestea, puse la căldura prescrisă, 10—12° R. la începutŭ, care mărindu-se pre încetulŭ să ajungă la 16—18° R. ar da vermĭ noĭ, carĭ încă s'ar împăpuşa până tomna, şi aşa s'ar dobêndi dóuĕ récólte pre anŭ.

Nutrirea vermilorŭ de mĕtasă cu scorzoneră se întîmplă ca şi cu frunda de frăgariŭ; adecă se dă vermilorŭ numaĭ frunde crude, curate şi próspete, ér nu ude orĭ veştede. Vermiĭ, carĭ de comunŭ ieşŭ pre la mijloculŭ luĭ Maiŭ, străbătêndŭ prin rociulŭ, pre care se aşédă frunzĕle, îndată începŭ a mâncă. Procesulŭ de desvoltare a vermilorŭ până la împăpuşarea lorŭ, nutriţi cu scorzoneră, durézĕ cam 5 sĕptĕmâni şi 2—3 çile, precându la ceĭ nutriţi cu frunde de frăgariŭ ţine 29—33 çile.

Distanţa dintre pomi. Fiecare pomŭ are de lipsă de unŭ anumitŭ teritorŭ, altfelŭ nu se póte desvolta cum se cade. De multe orĭ pomiĭ tocmaĭ de aceea nu se desvóltă şi nu producŭ destulŭ de bine, că suntŭ prea deşi. În aniĭ primi, până ce pomiĭ îşŭ tineri şi micĭ, póte că le priesce, se desvóltă şi producŭ cum se cade, dar mai târdiŭ se estindŭ totŭ mai tare şi dacă teritoriulŭ nu le mai ajunge, stagnézĕ şi póte chiarŭ perŭ înainte de vreme.

Distanţa ce trebue să fie între pomĭ, atîrnă dela multe de tóte. În locŭlŭ primŭ atêrnă dela felulŭ pomilorŭ şi dela pămîntulŭ, unde se punŭ. Mai la fiecare pomŭ îĭ trebue altă dinstanţă. Uniĭ crescŭ repede, dar nu se lăţescŭ tare, alţiĭ se lăţescŭ tare; uniĭ producŭ îndată după câţi-va anĭ, alţiĭ numaĭ târdiŭ. La uniĭ pomĭ rădĕcinile nu pĕtrundŭ adêncŭ în pămîntŭ, la alţiĭ întâiŭ pĕtrundŭ adêncŭ şi numaĭ după aceea se lăţescŭ ş. a. m. d. Meriĭ cu trunchiŭ înaltŭ trebue să aibă locŭ de 10 metri în tóte direcţiunile, precându la meriĭ mai micĭ suntŭ de ajunsŭ 7 metri, ér la ceĭ mĕrunţi 5—6 metri. Periĭ aŭ lipsă de 10 metri, însă dacă îşŭ micĭ îe ajungŭ 5—6 metri. La cireşi le trebue 8-10 metri, la vişinĭ 5—6 metri. La Reineclaude şi alţi prunĭ 4—5 metri, la persecĭ 4 metri.

Pomiĭ crepaţi de frigŭ. Ĭarna grea din ăstă anŭ a făcutŭ multă stricăciune în pomĭ, pre unde proprietariĭ nu s'aŭ îngrijitŭ de timpuriŭ de scutirea lora. De gerŭ crépă cu deosebire pomiĭ cu cója sgronţurósă, fiindŭ că eĭ absorbŭ multă umedală din aerŭ. În gerŭ mare umedélă din lăuntru înghéţă şi pomulŭ crépă, cum crépă şi vasêle închise împlute cu apă, dacă ĭarna le puniĭ la frigŭ. Firesce că de cele mai multe-orĭ pomulŭ numaĭ în anumite locurĭ crépă. Mai adeseorĭ crépă în părţile din spre médánópte, şi crépă cu deosebire pomiĭ bătrânĭ, şi şi aceştia mai vîrtosŭ în părţile nesănétóse. Dacă scórţa a fostŭ vétămată şi în locŭlŭ vétămatŭ încă înainte de gheţŭ a fostŭ umedală, atuncĭ crépă mai uşorŭ. Ca să nu crepe, e bine că curăţimŭ rana, dar aşa ca să nu se vatême epiderma. Ranele mai marĭ şi mai adâncĭ după curăţire le umplemŭ de timpuriŭ cu cementŭ saŭ cu céră de lemnŭ.

Esportulŭ de oĭ în Francia. După rapórtele, ce aŭ primitŭ foile, esportulŭ nostru de oĭ în Francia e în crescere. În Februariŭ amŭ esportatŭ 22,600 ér în luna trecută 30.000.

Asecurare obligătóre. Contele Wurmbrand a propusŭ în dieta din Austria, că toţi proprietariĭ să fie obligaţi prin lege a-şĭ asigura edificiile şi productele lorŭ economice saŭ industriale în contra foculuĭ. Comisiunea încredintată cu esaminarea propunereĭ şi studiarea cestiuniĭ e de părere, că statulŭ să îee în mânile sale asecurarea în contra foculuĭ. Comisiunea se provócă la Bavaria şi Saxonia, unde s'a făcutŭ acésta mai de multŭ şi a adusŭ róde bune.

Regularea Oltuluĭ. Guvernulŭ nostru voindŭ să reguleze oltulŭ s'a pusŭ în înţelegere cu guvernulŭ Românieĭ, ca să se facă studiile necesare şi pentru partea din România a fluviuluĭ. Guvernulŭ românŭ însă a respunsŭ, că din causa sarcinelorŭ luate asupra sa cu juncţiunile căilorŭ ferate, de astădată nu este în pusĕţiune a se mai gândi şi la regularea Oltuluĭ.

Importulŭ nostru de vinŭ din Italia. În timpurile din urmă atâtŭ în Austria câtŭ şi în Ungaria se importézĕ multŭ vinŭ din Italia. O parte vine prin Fiume, partea cea mai mare însă prin Triest. În Februariŭ s'aŭ importatŭ 112,476 măji metrice.

Bursa de Budapesta.

Din 12 Aprilie st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.01
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	123.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	96.75
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	154.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	144.50
Renta de hârtie austriacă	98.75
« « argintŭ austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	167.—
« Vieneĭ	180.—
Acţiunile bancei austro-ungare	988.—
« « de creditŭ ung.	414.—
« « « « austr.	355.60
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	131.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.75
Napoleon-d'orĭ	9.68
Mărcĭ 100 imp. germane	59.90
Londra 10 Livres şterlingĭ	122.35

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 747—1893. (20) 1—2

Concursŭ.

Pentru ocuparea postuluĭ de comptabilŭ la „Patria“, casă de economiĭ societate pre acţiunĭ, se escrie concursŭ.

Salariulŭ împreunatŭ cu postulŭ acesta face fl. 600 şi fl. 150 banĭ de cuartirŭ.

Concursele, provĕdute cu documentele recerute spre adeverirea cualificaţiuniĭ depline pentru ocuparea acestuĭ postŭ, să se aştérnă subscriseĭ până în 1 Maiŭ a. c.

Blaşiŭ din şedinţa direcţiuniĭ ţinută în 4 Aprilie 1893 st. n.

Direcţiunea.

Nr. 164—1893. (21) 1—3

Edictŭ.

După ce Alexandru Savu, născutŭ în Stirciŭ comitatulŭ Selagiŭ, fostŭ docente gr. cat. în Almaşulŭ deşertŭ, bărbatulŭ legiuitŭ a Marieĭ Farkas gr. cat. din Almaşulŭ deşertŭ, cu începutulŭ luĭ Aprilie 1892 şi-a părăsitŭ legiuita sa soţie şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, prin acésta se citézĕ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o çi să se presenteze înaintea acestuĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urzitŭ în contra dînsuluĭ se va pertracta şi decide în absenţa luĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a instanţă alŭ Protopopiatuluĭ Pogăceleĭ.

Pogăcéua, în 31 Martie 1893.

Masimilianŭ C. Codarcea,
vice-prot. preş. for. matr.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 13 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 19 Aprilŭ 1893. **Nr. estraordinariŭ.**

Alegerea de Mitropolitŭ.

De cândŭ fericitulŭ de pie memorie Dr. Ioanŭ Vancea de Butésa a închisŭ ochiĭ, maĭ nu a trecutŭ dĭ, ca noĭ Archidiecesanĭ să nu ne întrebămŭ cu îngrijire: Cine va fi următoriulŭ luĭ Vancea? Cine ne va fi Mitropolitŭ?

Împrejurările sunt grele, póte maĭ grele ca tot-deuna. Asupra şcólelorŭ nóstre se ridică norĭ negrĭ ameninţătorĭ, şi în timpurile din urmă norilĭ începŭ să se arete şi de-asupra Bisericeĭ. Simţiamŭ cu toţiĭ, că avemŭ lipsă de unŭ capŭ luminatŭ cu mână puternică, cu inimă înflăcărată pentru totŭ ce e bine, dar şi gata de jertfe. Dar afla-vomŭ óre treĭ bărbaţĭ înzestraţi cu tóte însuşirile aceste, şi dacă vomŭ afla, óre sci-ne-vomŭ şi putè-ne-vomŭ validita voinţa nóstră?

Plinĭ de îngrijire aşteptamŭ, şi temerea ne crescea, cu câtŭ se apropia maĭ tare dĭua de alegere.

Acum e sevârşitŭ actulŭ celŭ mare, întru câtŭ aveamŭ să-lŭ sevârşimŭ noĭ.

Sosirea alegătorilorŭ.

Deja Joĭ în 13 a c. sosiră unĭĭ dintre preoţiĭ îndreptăţiţĭ la alegere. Dar aceştia încă nu eraŭ atâţia, câtŭ să dea Blaşiuluĭ altă înfăţişare. Acésta s'a întîmplatŭ numaĭ Vineri în 14 a c., în care dĭ sosiră ceĭ maĭ mulţĭ dintre ceĭ ce eraŭ chemaţĭ şi aleşĭ spre a desemna ternariulŭ candidaţilorŭ, dintre carĭ Provincia nóstră bisericéscă să-şĭ primescă pre Archiereulŭ sĕŭ celŭ maĭ înaltŭ. Puţinĭ aŭ fostŭ aceia, carĭ dintre delegaţĭ aŭ sositŭ în dĭua următóre.

Aŭ alergatŭ la Blaşiŭ fórte mulţĭ şi din laĭcimea nóstră. Acesta a fostŭ unŭ lucru prea firescŭ. Dór şi pre eĭ îĭ dóre ca şi pre clerŭ de sórtea bisericeĭ, şi acum aveaŭ să se alégă aceia, dintre carĭ unulu avea să i-se încredinţeze sórtea acésta. Se tracta maĭ departe despre unŭ actŭ, care era la noĭ de momentŭ fórte mare orĭ şi cândŭ, dar este de momentulŭ celŭ maĭ mare maĭ alesŭ acum într'unŭ timpŭ, cândŭ la noĭ lupta legală pentru comorile cele maĭ scumpe ale uneĭ naţiunĭ a devenitŭ atâtŭ de intensivă. Amŭ fi doritŭ numaĭ atâta, ca toţĭ laĭciĭ nostri să aĭbă destulă încredere în Clerŭ, maĭ cu samă în celŭ archidiecesanŭ, care cunoscêndu-şĭ bine bărbaţiĭ sĕĭ din contactŭ de decĭ de anĭ cu eĭ va sci să-şĭ alégă cadidaţiĭ sĕĭ la scaunulŭ mitropolitanŭ.

Chiar şi dómne şi domnişóre s'aŭ presentatŭ în numĕrŭ fórte considerabilŭ. Semnŭ că actulu momentosŭ, care avea să se sĕvârşéscă, este de interesulŭ celŭ maĭ mare pentru tótă suflarea românéscă.

Pentru încuartirarea şi aprovisionarea celorŭ sosiţĭ s'a făcutŭ totŭ posibilulŭ aşa, câtŭ credemŭ, că în privinţa asta nimenĭ nu va puté nutri niciŭ o neîndestulire îndreptăţită. Încuartirarea s'a făcutŭ parte pre la privaţĭ, parte în seminariulŭ clericalŭ şi în celŭ Vanceanŭ.

Constatămŭ cu bucurie sufletéscă, că toţĭ, carĭ nu vĕdusĕră Blaşiulŭ de multŭ timpŭ orĭ încă nu-lŭ vĕdură niciŭ odată, nu aveaŭ cuvinte de ajunsŭ spre a-şĭ esprima veneraţiunea faţă cu fericitulŭ archiereŭ Vancea, care a datŭ centruluĭ culturalŭ românescŭ de lângă Tîrnave o înfăţişare nóuă şi printr'însa a schimbatŭ în spre bine în mare parte şi faţa poporuluĭ românescŭ din Ungaria. Unŭ spiritŭ noŭ şi dătătoriŭ de viaţă a respiratŭ din zidurile acestea la părere mórte. Dar să lăsămŭ monumintele trecutuluĭ binecuvîntândŭ pre creatorulŭ lorŭ şi să vedemŭ, cum s'a purtatŭ în cestea treĭ dĭle clerulŭ unităŭ din Ardélŭ în faţa actuluĭ celuĭ maĭ hotărîtoriŭ din viaţa nóstră bisericéscă.

Prin piaţa Blaşuluĭ treceaŭ neîncetatŭ preoţĭ bătrânĭ şi tinerĭ, se întîlniaŭ şi conversaŭ şi ĕră se despărţiaŭ, pentru ca să se întîlnéscă cu alţiĭ şi să converseze. Toţĭ grăiaŭ despre alegere şi despre combinările candidaţilorŭ posibilĭ. Pre feţele tuturora se manifesta îngrijirea de celea ce aveaŭ să urmeze.

Conferinţele prime.

La 4 óre după amédĭ s'aŭ întrunitŭ alegătoriĭ la o conferinţă în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ. Conferinţa s'a constituitŭ aclamându-şĭ de preşedinte pre Rsmulŭ canonicŭ Iosifŭ Hossu. Presidiulŭ după o cuvîntare scurtă de întroducere provócă pre Cl. Dr. Augustinŭ Bunea, să propună celorŭ adunaţĭ statulŭ cestiuniĭ. Dr. Bunea o şi face acésta. Provocându-se la momentositatea actuluĭ de alegere recércă pre alegătorĭ, să pună la o parte orĭ ce respectŭ şi interesŭ personalŭ şi să aibă înaintea ochilorŭ numaĭ şi numaĭ binele bisericeĭ. Arată maĭ departe, cum actulŭ alegeriĭ interesézĕ pre ceĭ din Archidiecesă maĭ multŭ decâtŭ pre ceĭ din diecesele sufragane, şi pre faptulŭ acesta îşĭ întemeiézĕ propunerea, ca toţĭ să se învoéscă la aceea, ca alegătoriĭ archidiecesanĭ să se întrunéscă maĭ întâiŭ singurĭ în conferinţă şi să se înţelégă cu privire la persónele celorŭ ce să ajungă în ternariulŭ candidaţilorŭ.

Toţĭ recunoscură îndreptăţirea acesteĭ propuneri. Se audiaŭ însă voceĭ din diecesele sufragane, că archidiecesaniĭ ar fi trebuitŭ să-şĭ compună deja maĭ înainte lista candidaţilorŭ, pre carĭ îĭ doresc. La observarea acésta li-s'a datŭ rĕspunsŭ satisfăcĕtoriŭ. Archidiecesaniĭ n'aŭ voitŭ să facă nimica maĭ înainte şi niciĭ acum nu vorŭ face nimica în privinţa acésta maĭ înainte de ce s'ar fi învoitŭ totalitatea alegătorilorŭ la conţelegerea accea separată, si acésta din simplulŭ motivŭ, ca nu cumva să apară eĭ de separatişti. Recunoscêndu-se îndreptăţirea acesteĭ motivărĭ se învoescŭ cu toţiĭ, ca în diminéţa următóre archidiecesaniĭ să-şĭ compună lista candidaţilorŭ, pre carĭ îĭ doresc eĭ, şi lista acésta să o supună apreţiăriĭ din partea uneĭ conferinţe generale a alegătorilorŭ.

Totŭ în conferinţa primă propune Rsmulŭ Ioanŭ V. Rusŭ, ca alegătoriĭ la timpulŭ sĕŭ întruniţĭ în sinodŭ electoralŭ să urmeze esemplulŭ şi obiceĭulŭ sinódelorŭ electorale de maĭ înainte, carĭ maĭ înainte de ce ar fi purcesŭ la actulŭ alegeriĭ, totdeuna spuneaŭ în şedinţa sinodului ceea ce doresc şi aştéptă dela fiitoriulŭ mitropolitŭ. După puţină desbatere se primesce şi propunerea acésta şi se esmite o comisiune de doîspredece alegătorĭ spre a formula manifestulŭ, care să cuprindă şi să esprime dorinţele şi aşteptările acelea.

După acestea conferinţa s'a disolvatŭ.

Comisiunea de 12 întrunindu-se nemijlocitŭ după aceea aŭ esmisŭ o subcomisiune, carea îndată să pregătéscă unŭ proiectŭ de manifestŭ. În diminéţa dileĭ următóre, adecă în 15 a c. comisiunea întrégă s'a întrunitŭ de noŭ şi a statoritŭ acum textulŭ definitivŭ alŭ proiectuluĭ de manifestŭ.

La 10 óre înainte de amédĭ s'aŭ adunatŭ alegătoriĭ din archidiecesă în conferinţă. De preşedinte s'a aclamatŭ ĕrăşĭ Rsmulŭ Iosifŭ Hossu. După puţină înţelegere s'aŭ unitŭ într'acolo, ca eĭ să facă o votisare de probă, dar aşa, precum ar trebui să se facă şi în sinodŭ, adecă să voteze fiesce care pentru câte treĭ persóne, pentru ca aşa să se vadă, cine suntŭ aceia, în carĭ archidiecesa ar fi învoită să-i fie archiereŭ. Făcêndu-se scrutiniulŭ a resultatŭ, că Dr. Victorŭ Mihalyi Episcopulŭ de Lugoşŭ şi Ioanŭ M. Moldovanŭ vicariulŭ capitularŭ aŭ întrunitŭ tóte voturile, ĕră Dr. Alesandru Grama a primitŭ maĭoritatea absolută a voturilorŭ. La conferinţa acésta apăru pentru prima dată numele protopopuluĭ Ioanŭ V. Rusŭ, omŭ de 67 anĭ, ca candidatŭ de mitropolitŭ. Acésta pre mulţĭ din Clerulŭ archidiecesanŭ i-a surprinsŭ, căcĭ numele luĭ Dr. Grama, cândŭ se vorbia despre completarea scaunuluĭ mitropolitanŭ, se audise până atuncĭ prin tótе ţinuturile archidiecesei, alŭ luĭ Ioanŭ Rusŭ însă numaĭ póte undeva în cercŭ fórte restrînsŭ.

Presidiulŭ enunţă resultatulŭ alegeriĭ de probă şi propune, ca despre conferinţa acésta să se lea protocolŭ, care în casŭ de lipsă să se subscrie de toţĭ alegĕtoriĭ archidiecesanĭ. Cu acésta conferinţa s'a închiatŭ.

Într'aceea ţinură şi alegĕtoriĭ din diecesa Gherleĭ o conferinţă, în care deciseră, că vorŭ purcede solidarĭ cu ceĭalalţĭ alegĕtorĭ, de cumva aceştia vorŭ absta dela candidarea canoniculuĭ Dr. Alesandru Grama şi vorŭ propune altŭ candidatŭ. Nu scimŭ, pentru ce fraţiĭ Gherlanĭ aŭ avutŭ nedumeririĭ faţă cu acestŭ candidatŭ alŭ maĭorităţiĭ absolute a Cleruluĭ archidiecesanŭ, care î-lŭ cunósce şi în persónă şi din activitatea luĭ pre terenulŭ instrucţiuniĭ, educaţiuniĭ, alŭ activităţiĭ literare, sciinţifice şi administrative şi pre basa acesteĭ cunoscinţe şĭ-a datŭ votulŭ sĕŭ în maĭoritate covîrşitóre faţă cu toţĭ ceĭalalţĭ contracandidaţĭ, carĭ aŭ primitŭ aşa puţine voturĭ din archidiecesă. Dar nu este timpulŭ acum, să cercămŭ causa nedumeririĭ acesteia. Va ĭeşi ea la ivélă la timpulŭ sĕŭ. Ne pare rĕŭ, că unĭĭ dintre fraţiĭ Gherlanĭ s'aŭ decheratŭ de multŭ încă publice prin foĭ, că vorŭ primi pre candidaţiĭ cleruluĭ archidiecesanŭ, şi cuvîntulŭ nu şi-l'aŭ ţinutŭ.

Şedinţa primă şi conferinţa generală.

După amédĭ pre la treĭ óre se întruni sinodulŭ electoralŭ în şedinţa primă. Observândŭ ceremonialulŭ prescrisŭ uniĭ dintre alegĕtorĭ porniră în castelulŭ mitropolitanŭ, pentru ca să invite la şedinţă pre comisariĭ regescĭ Escelenţa Sa Mihailŭ Pavelŭ şi Ilustritatea Sa baronulŭ Samuilŭ Josika. După câtva timpŭ sosiră comisariĭ şi ocupară presidiulŭ.

Escelenţa Sa Preasfinţitulŭ Mihailŭ Pavelŭ episcopŭ de Oţade deschise şedinţa. Notificândŭ scopulŭ esmisiuniĭ lorŭ a propusŭ înainte de tóte, ca sinodulŭ să-şĭ alégă pre notariulŭ generalŭ. De notariŭ generalŭ a fostŭ alesŭ prin aclamare Cl. Dr. Augustinŭ Bunea protonotariulŭ consistorialŭ.

Îndeplinindu-se alegerea acésta s'a purcesŭ maĭ departe la verificarea alegĕtorilorŭ cu votŭ virilŭ şi a celorŭ delegaţĭ din partea Cleruluĭ. S'aŭ verificatŭ toţĭ alegĕtoriĭ afară de notariulŭ consistorialŭ. Acesta în calitate de notariŭ capitularŭ luase parte cu votŭ virilŭ întocmaĭ ca şi membriĭ capitululuĭ mitropolitanŭ la cele treĭ alegerĭ de archiereĭ sevârşite după întemeĭarea capitululuĭ mitropolitanŭ. Dar în casulŭ de faţă ministrulŭ r. ung. de culte ĭ-a denegatŭ dreptulŭ la votŭ sub pretextulŭ, că în documentele de conchemare a sinoduluĭ electoralŭ nu se face amintirea espresă a notariuluĭ capitularŭ. Sinodulŭ pretinde, ca dreptulŭ notariuluĭ capitularŭ la votŭ virilŭ să fie recunoscutŭ, şi Rsmulŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ recércă pre comisariĭ regescĭ, să esopereze prin telegramă dela dîŭ ministru recunóscerea acestuĭ dreptŭ. Ceea ce comisariĭ regescĭ şi promitŭ.

Catalogulŭ celorŭ verificaţĭ este următoriulŭ:

I. Din Archidiecesă:

Capitululŭ mitropolitanŭ: Rsmiĭ Antoniŭ Vestemeanŭ, Ilie Vlasa, Ioanŭ M. Moldovanŭ, Dr. Ioanŭ Raţiu, Alesandru Micu, Simeonŭ P. Mateiŭ, Iosifŭ Hossu, Gavrilă Popă şi Dr. Alesandru Grama.

Superiorulŭ mănăstiriĭ: Damianŭ E. Domşa.

Delegaţiĭ profesoriloru: Ioanŭ Germanŭ şi Dr. Victoru Szmigelski.

1. Protopopiatulŭ *Aĭudului:* Aronŭ Boeriŭ v.-prot., Gregoriŭ Serbŭ, Teodoru Fodoru. 2. Protopopiatulŭ *Alba-Iulieĭ:* Simeonŭ Micu protop., Georgiŭ Totoĭanŭ, Clemente Papiŭ. 3. Protopopiatulŭ *Almaşului:* Basiliŭ Poruţiu v.-prot., Florianŭ Petranŭ, Simeonŭ Marincaşiu. 4. Protopopiatulŭ *Arieşului:* Simeonŭ Popŭ v.-prot., George Boeriŭ, Aureliŭ Popŭ. 5. Protopopiatulŭ *Bieĭ:* Zacharie Branŭ v.-prot. Ioanŭ Horşa, Iosifŭ Lita. 6. Protopopiatulŭ *Blaşului:* Georgiŭ Bărbatŭ administratoriŭ ppescŭ, Nicolaŭ Latiu, Ioanŭ P. Pĕcurariŭ. 7. Protopopiatulŭ *Ośatineĭ:* Ioanŭ Moldovanŭ protop., Petru Rusŭ, Ales. Barbulescu. 8. Protopopiatulŭ *Cichindealului:* Demetriŭ Cuteanŭ v.-prot., Galationŭ Vasiu, Ioanŭ Tatiu. 9. Protopopiatulŭ *Oluşului:* Ioanŭ Laslo protop., Ioanŭ Popŭ, Augustinŭ Cosma. 10. Protopopiatulŭ *Coşocneĭ:* Ioanŭ Hossu protop., Aureliŭ Poruţiu, Ioanŭ Butnariŭ. 11. Protopopiatulŭ *Dergeĭ:* Ioanŭ Hăţeganŭ v.-prot., Vasiliŭ Popŭ, Alesiŭ H. Costea. 12. Protopopiatulŭ *D. S. Mărtinului:* Iacobŭ Macaveiŭ adm. ppescŭ, Mironŭ Dascălŭ, Basiliŭ Folea. 13. Protopopiatulŭ *Ernotului:* Aronŭ Gerasimŭ v.-prot., Nicolaŭ Popŭ, Demetriŭ Metea. 14. Protopopiatulŭ *Fărăgăului:* Alesandru Augurŭ adm. ppescŭ, Teodoru Mateiŭ, Ioanŭ Hossu. 15. Protopopiatulŭ *Giurgeului:* Artemiŭ Codarcea v.-prot., Ilie Câmpeanŭ, Ioanŭ Dobreanŭ. 16. Protopopiatulŭ *Ibaşfalăului:* Ştefanŭ Câmpeanŭ v.-prot., Nicolaŭ Galea, Nicolaŭ Romanŭ. 17. Protopopiatulŭ *Indolului:* Georgiŭ Suciŭ v.-prot., Iacobŭ Bordanŭ, Basiliŭ Fărcăşanŭ. 18. Protopopiatulŭ *Ludoşului:* Nicolaŭ Solomonŭ protop., Vasiliŭ Suciŭ, Romulŭ Orbeanŭ. 19. Protopopiatulŭ *Mediaşului:* Ioanŭ Moldovanŭ protop., Iosifŭ Barbŭ, Basiliŭ Stoĭanŭ. 20. Protopopiatulŭ *Morlaceĭ:* Ioanŭ Popŭ adm. ppescŭ, Ioanŭ Petrişoru, George Tulbure. 21. Protopopiatulŭ *Mureşului:* Basiliŭ Hossu protop., Vasiliŭ Saltelechi, Filipŭ Popŭ. 22. Protopopiatulŭ *M. Uĭóreĭ:* Beniaminŭ Popŭ v.-prot.. Nicolaŭ Tămaşŭ, Ioanŭ Moldovanŭ. 23. Protopopiatulŭ *Odorheiului:* Alesandru Boeriŭ v.-prot., Ştefanŭ Boeriŭ, Ioanŭ Şandoru. 14. Protopopiatulŭ *Pogăceleĭ:* Maximilianŭ Codarcea v.-prot., Ioanŭ Pantea, Ioanŭ Albanŭ. 25. Protopopiatulŭ *Reghinului:* Petru Uilăcanŭ protop., Alendru Tîrnăveanŭ, Nicolaŭ Petru. 26. Protopopiatulŭ *Roşieĭ montane:* Iuliŭ M. Montani v.-prot., Alesandru Ciura, Ioanŭ Maiorŭ. 27. Protopopiatulŭ *Sebeşului:* Alesandru Dobrescu v.-prot., Ioanŭ Bitea, Nicolaŭ Mărgineanŭ. 28. Protopopiatulŭ *Sibiiului:* Ioanŭ V. Rusŭ protop., Petru Florianŭ, Nicolaŭ Toganŭ. 29. Protopopiatulŭ *Treĭscaunelorŭ:* Ioanŭ Şolnai v.-prot. Ştefanŭ Şandoru, Ioanŭ Alesandru. 30. Protopopiatulŭ *Turdeĭ:* Iacobŭ Lugoşanŭ protop., Alesandru P. Ramonţanŭ, Samuilŭ Poruţă. 31. *Vicariatulŭ Făgăraşului:* Protopopiatulŭ *Veneţieĭ de josŭ:* Basiliŭ Raţiu vicariŭ foraneŭ, Demetriŭ Chişereanŭ, Maximilianŭ Receanŭ. 32. Protopopiatulŭ *Voileĭ:* Benedictŭ Isaicu, Nicolaŭ Şerbanŭ.

II. Diecesa Lugoşuluĭ.

1. Vicariatulŭ *Haţeguluĭ:* Ioanŭ Ianza vicariŭ foraneŭ, Avelŭ Popŭ Bociatŭ protop., Ştefanŭ Radicu. 2. Protopopiatulŭ *Hunedóreĭ:* Ioanŭ Popŭ protop., Petru Popŭ, Alesandru Munteanŭ. 3. Protopopiatulŭ *Babolneĭ:* Augustinŭ Blăşanŭ protop., Petru Iancu, Georgiŭ Popŭ. 4. Protopopiatulŭ *Cudşiruluĭ:* Ştefanŭ Popŭ adm. ppescŭ, Demetriŭ Iancă, Ioanŭ Dreghiciu.

III. Diecesa Gherleĭ.

1. *Vicariatulŭ Rodneĭ:* Dr. Ioanŭ Popŭ vicariŭ, Gerasimŭ Domide, Ioanŭ Macaveiŭ. 2. Vicariatulŭ *Şimleului:* Tractulŭ *Valcăului:* Alimpiŭ Barboloviciu vicariŭ, Augustinŭ Carşai, Petru Codeus. 3. Tractulŭ *Logiarduluĭ:* Sabinŭ Coroianŭ adm. ppescŭ, Iosifŭ Onciu, Ioanŭ Mureşanŭ. 4. Tractulŭ *Lăpuşului:* Vasiliŭ Muste adm. ppescŭ, Ioanŭ Pap, Demetriŭ Dragoşă. 5 *Tractulŭ Basescilorŭ:* Gregoriŭ Pap înlocuitŭ prin protop. Alesiŭ Varna, Ioanŭ Popŭ, Andreiŭ Centea. 6. Tractulŭ *Periceiului:* Ioanŭ P. Popŭ v.-prot., Clemente Popŭ, Alesandru Sima. 7. Tractulŭ *Betleanului:* Mihailŭ Făgărăşanŭ v.-prot., Ioanŭ Bulbucŭ, Ioanŭ Boteanŭ. 8. Tractulŭ *Căţcăului:* Ioanŭ Welle v.-prot., Petru Cherebeţŭ, Alesandru Popŭ. 9. Tractulŭ *Nireşului:* Teodoru Indre v.-prot., Simeonŭ Pintea, Ioanŭ Bohăţelu. 10. Tractulŭ *Crasneĭ:* Ioanŭ Moldovanŭ, Nicolaŭ Popŭ. 11. Tractulŭ *Buzeĭ:* Ananie Hossu adm. ppescŭ, Petru Cheresteşŭ, Georgiŭ Isaicu. 12. Tractulŭ *Gherleĭ:* Andreiŭ Antonŭ v.-prot., Constantinŭ Hossu, Ioanŭ Bochişŭ. 13. Tractulŭ *Eriului:* Vasiliŭ Vankay suplinită prin Gregoriŭ Popŭ, Vasiliŭ Dragoşŭ, Georgiŭ Filepŭ. 14. Tractulŭ *Ciocmanului:* Ioanŭ Ilieşŭ v.-prot., Alesiŭ Ilieşŭ, Petru Caba. Tractulŭ *Noţiguluĭ:* Vasiliŭ Gheţe v.-prot., Gavrilă Cherebeţŭ, Emiliŭ Branŭ. 16. Tractulŭ *Bistriţeĭ:* Alesandru Silaşi v.-prot. Constantinŭ Popŭ, Ilie Iuga. 17. Tractulŭ *Giuleĭ:* Alesandru Lemenyi v.-prot., Ioanŭ Moldovanŭ, Augustinŭ Lemenyi. 18. Tractulŭ *Seculuĭ:* Vasiliŭ Puşcariŭ v.-prot., Auxentiŭ Mureşanŭ, Dionisiŭ Deacu. 19. Tract. Ioanŭ Goronŭ adm. ppescŭ, Teodoru Farcaşŭ, Ilie Centea. 20. Tractulŭ *Sarvadului:* Demetriŭ Coroianŭ v.-prot., Vasiliŭ Mureşanŭ, Vasiliŭ Patcaşă. 21. Tractulŭ *Oiceŭ-Cristurului:* Gregoriŭ Puşcariŭ adm. ppescŭ, Virgiliŭ Olteanŭ, Ioanŭ Rebreanŭ. 22. Tractulŭ *Şomcuteĭ:* Ioanŭ Serbŭ, Ioanŭ Doşa, Iuliŭ Dragoşă. 23. Tractulŭ *Sânmărghiteĭ:* Alesandru Bene v.-prot., Alesandru Popŭ, Teofilŭ Vlăduţă. 24. Tractulŭ *Oartieĭ:* Alesandru Costea v.-prot., Leonŭ Maiorŭ, Ioanŭ Marcu. 25. Tractulŭ *Vadului:* Alesandru Ghelnerŭ v.-prot., Michailŭ Cherebeţŭ, Aureliŭ Biltiu. 26. Tractulŭ *Ipului:* Ioanŭ Vicaşŭ v.-prot., Augustinŭ Vicaşŭ, Georgiŭ Podină. 27. Tractulŭ *Surcului:* Ştefanŭ Ilieşŭ v.-prot., Iulianŭ Anceanŭ, Pachomiŭ Popŭ. 28. Tractulŭ *Şamşodului:* Ioanŭ Galiu v.-prot., Tiberiŭ Gaelŭ, Petru Ostatea. 29. Tractulŭ *Bredului:* Teodoru Popŭ v.-prot., Titŭ Trifŭ, Alesandru Cadariŭ.

După sevârşirea verificăriĭ s'a publicatŭ ordinea şi procedura, carea avéa să se observe în şedinţa de alegere.

După închiarea şedinţeĭ se întruniră aprópe toţĭ alegĕtoriĭ la o conferinţă în sala de gimnastică a gimnasiuluĭ. Presidiulŭ îlŭ ocupă érăşĭ Rsmulŭ canonicŭ Iosifŭ Hossu.

Maĭ întâiŭ a cetitŭ referentulŭ Dr. Bunea proĭectulŭ de manifestŭ alŭ alegĕtorilorŭ, şi aceştia l'aŭ primitŭ în tótă estensiunea între aprobăriĭ viĭ şi fără de desbatere.

Armonia împrumutată a archidiecesanilorŭ şi a Gherlanilorŭ cu tóte acestea părea că e turburată şi prin câte unŭ tonŭ, ce nu se potrivia în acordŭ. Puţinŭ ar fi lipsitŭ, şi Dumneḑeŭ singurŭ scie, ce nĕcasurĭ s'ar fi provocatŭ. Asemenea cuvintelorŭ unuĭ îngerŭ alŭ păcĭĭ aŭ fostŭ însă cuvintele preşedinteluĭ, cândŭ acesta împărtăşi adunăriĭ, că Rsmulŭ Dr. Alesandru Grama, decâtŭ ca pentru persóna luĭ să se zădărnicéscă orĭ pericliteze succesulŭ bunŭ alŭ alegeriĭ, elŭ maĭ bucurosŭ mulţămesce maiorităţiĭ archidiecesanilorŭ pentru încrederea, ce ĭ-aŭ manifestat'o prin votulŭ lorŭ, şi se rógă, ca la candidare să binevoéscă a se supune resultatuluĭ conferinţeĭ de astaḑĭ. Amicĭ şi inimicĭ recunoscură, că are inimă nobilă, carea orĭ şi câudŭ scie să-şĭ jertféscă interesele sale interesuluĭ biserice, şi primiră cu aclamăriĭ viĭ împărtăşirea acésta a presidiuluĭ. Aclamările maiorităţiĭ cleruluĭ archidiecesanŭ n'aŭ sunatŭ însă nicĭ decum repaşiriĭ, ci aŭ sunatŭ inimeĭ nobile şi gata la sacrificiŭ, resignaţiune şi abnegaţiune în momințe, cândŭ altiĭ vĕḑêndŭ scaunulŭ mitropolitanŭ aşa aprópe de dînsulŭ póte ar fi adusŭ jertfe de altă natură. Pentru aceea maioritatea cleruluĭ archidiecesanŭ fórte cu greŭ şi cu inima sângerată s'a despărţitŭ de dînsulŭ, éră uniĭ neputêndu-se despărţi de

dînsulŭ l'aŭ însoţitŭ până în momentulŭ din urmă, când voturile şi-le-aŭ cufundată în urnă în biserica catedrală. Din acestea aŭ putută vedé fraţii Gherlanĭ alipirea maĭorităţiĭ convîrşitóre a cleruluĭ archidiecesanŭ de bărbatulŭ acesta, căruia nu i-se póte imputa nimica fără póte numaĭ aceea, că este încă prea tinĕrŭ.

Adunarea a hotărîtŭ apoĭ, să nu maĭ voteze asupra candidăriĭ episcopuluĭ Dr. Victorŭ Mihályi şi a vicariuluĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, pentru că pre dînşiĭ toţi alegĕtoriĭ îĭ primescŭ de candidaţi. S'a purcesŭ decĭ la proba de alegere pentru candidatulŭ alŭ treilea. Voturile s'aŭ împrăştiatŭ fórte tare. Maĭorităţile relative celea maĭ însemnate le-aŭ primitŭ protopopulŭ Sibiuluĭ Ioanŭ V. Rusŭ (84) şi canonicŭlŭ Dr. Alesandru Grama (61). După ce timpulŭ era fórte înaintatŭ, adunarea a hotărîtŭ, să nu se maĭ facă balotajŭ, ci să se proclame protopopulŭ Ioanŭ V. Rusŭ ca destinatŭ pentru locŭlŭ alŭ treilea între candidaţi.

Manifestulŭ Cleruluĭ şi actulŭ alegeriĭ.

Duminecă la $7^1/_2$ óre diminéţa s'a datŭ signalulŭ cu clopotulŭ celŭ mare, ca să se adune toţi alegĕtoriĭ ĕră-şi în catedrală. Acuşĭ aŭ pornitŭ cu toţiĭ spre castelulŭ mitropolitanŭ între sunetulŭ tuturorŭ clopotelorŭ, pentru ca împreună cu comisariĭ regescĭ să se rentórcă în biserică spre a fi de faţă la sînta liturgie şi a invoca ajutoriulŭ şi luminarea Spiritului sîntŭ.

La începutulŭ sînteĭ liturgiĭ Escelenţa Sa episcopulŭ Mihaiŭ Pavelŭ rugatŭ fiindŭ de vicariulŭ capitularŭ a conferitŭ câtorva alumnĭ de aĭ seminariuluĭ archidiecesanŭ ordulŭ Lectoratului. După aceea urmă invocarea Spiritului Sîntŭ şi sînta Liturgie pontificată de Escelenţa Sa episcopulŭ de Orade asistatŭ de canonicĭ şi protopopiĭ.

Pre la 11 óre se începu cu ceremonialulŭ prescrisŭ şedinţa, în care avu să se statoréscă prin votulŭ Cleruluĭ ternariulŭ acela, din care Maĭestatea Sa să alégă pre celŭ ce să ocupe scaunulŭ mitropolitanŭ alŭ bisericeĭ române unite.

Maĭ întâiŭ s'aŭ alesŭ ceĭ treĭ scrutatorĭ aĭ voturilorŭ. După aceea secretariulŭ comisarilorŭ regescĭ, care a fostŭ secretariulŭ Escelenţieĭ Sale episcopuluĭ comisariŭ, a cetitŭ preaînalta hotărîre, prin care se esmitŭ ceĭ doĭ comisarĭ regescĭ, ĕră protonotariulŭ Cleruluĭ a cetitŭ rescriptulŭ ministerialŭ adresatŭ capitululuĭ metropolitanŭ. Actele acestea aŭ fostŭ cetite maĭ întâiŭ în originalulŭ ungurescŭ şi apoĭ în versiune românéscă.

Apoĭ s'a cetitŭ catalogulŭ celorŭ îndreptăţiţĭ şi s'a constatatŭ, că dintr'înşiĭ suntŭ de faţă 202. În numĕrulŭ acesta nu era cuprinsŭ notariulŭ capitululuĭ mitropolitanŭ, de óre ce la telegrama comisarilorŭ trimisă ministruluĭ de culte în causa dreptuluĭ notariuluĭ capitularŭ la votŭ nu sosise nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

Acum avea să se purcédă la actulŭ alegeriĭ. Dar maĭ înainte de ce s'ar fi făcutŭ acésta, s'a sculatŭ Rsmulŭ vicariŭ foraneŭ Barboloviciŭ şi cu cuvinte însufleţite şi demne de bĕtrâneţele luĭ a espusŭ momentositatea actuluĭ de alegere şi îndreptăţirea Cleruluĭ de a aştepta, ca fiitoriulŭ mitropolitŭ să împlinéscă dorinţele şi postulatele Cleruluĭ. Apoĭ cetesce Rsmulŭ vicariŭ Dr. Ioanŭ Popŭ dorinţele şi postulatele acelea. Le reproducemŭ aci în tótă estensiunea lorŭ, precum urmézĕ:

Manifestulŭ Sinodului electoralŭ din 16 Aprilie 1893.

Urmându esemplulŭ părinţilorŭ nostri, carĭ în sinódele electorale din trecutŭ şĭ-aŭ ţinutŭ de cea maĭ sacră detorinţă a-şi manifesta dorinţele şi postulatele sale cu privire la delăturarea pedecelorŭ, carĭ stăteaŭ în calea prosperăriĭ bisericeĭ române greco-catolice, şi cu privire la mijlócele, carĭ dînşiĭ le aflaŭ corĕspundĕtóre pentru ajungerea scopuluĭ sublimŭ, ce-lŭ urmăresce biserica nóstră în mijloculŭ poporuluĭ românŭ, şi avêndŭ în vedere împrejurările grele, în carĭ se află biserica nóstră în timpulŭ de faţă, sinodulŭ electoralŭ întrunitŭ în 16 Aprilie st. n. 1893 se simte detoriŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ, a cleruluĭ şi poporuluĭ românŭ greco-catolicŭ a-şĭ manifesta tóte acelea dorinţe şi postulate, a cărorŭ împlinire o doresce şi poftesce dela fiitoriulŭ Mitropolitŭ şi dela celalalţĭ factorĭ chemaţĭ a conlucra la realisarea acelorŭ postulate.

Dorinţele şi postulatele, a cărorŭ împlinire o aştéptă sinodulŭ electoralŭ dela fiitoriulŭ Mitropolitŭ şi dela ceĭalalţĭ factorĭ competenţi, suntŭ următórele:

1. Avêndŭ în vedere, că biserica nóstră din timpurile străvechĭ *de jure* şĭ-a avutŭ tot-de-una independinţa sa autonomică;

Avêndŭ în vedere, că Pontificele Romanŭ Piŭ IX prin bulla canonisătóre de datŭ 24 Novembre 1853, care se începe cu cuvintele „Ecclesiam Christi", a declaratŭ Provincia nóstră bisericéscă greco-catolică română de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ de *esemptă* şi *liberată* de orĭ ce putere orĭ prerogativă jurisdicţională a scaunuluĭ mitropolitanŭ din Strigoniŭ şi a orĭ căreĭ alte auctorităţĭ bisericescĭ din patria nóstră;

Avêndŭ în vedere, că acéstă independinţă a fostŭ decretată cu aprobarea Sîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ şi prin Conciliulŭ provincialŭ I dela anulŭ 1872 maĭ vîrtosŭ în Titululŭ II Capŭ 2, unde s'a garantatŭ tot-odată şi aceea, ca în biserica nóstră să rĕmână tot-deuna neatinse şi neştirbite aşeḑămintele eĭ orientale, şi anume: forma, administraţiunea, ritulŭ şi disciplina eĭ, aşa precum se află acestea espuse în Canónele genuine şi autentice ale bisericeĭ orientale nedesbinate de centrulŭ de unitate;

Avêndŭ în vedere, că independinţa Mitropolieĭ nóstre şi a dieceselorŭ eĭ sufragane dela orĭ care biserică din patrie a fostŭ inarticulată şi în legile patrieĭ prin Articululŭ de lege XXXIX din 1868:

Sinodulŭ electoralŭ doresce, ca fiitoriulŭ Mitropolitŭ împreună cu Episcopiĭ luĭ sufraganĭ şi cu clerulŭ şi poporulŭ credinciosŭ să lucre din tóte puterile între împrejurările grele de astăḑĭ, ca independinţa autonomică a bisericeĭ nóstre dela orĭ ce altă biserică din patrie să fie apărată aşa, încâtŭ nicĭ cea maĭ mică ingerinţă din partea celorŭ necompetenţi în afacerile bisericeĭ nóstre şi a instituţiunilorŭ eĭ să nu se pótă validita, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ să se pótă subordina Provincia nóstră bisericeĭ de ritulŭ latinŭ din Ungaria, cu care biserica nóstră este numaĭ coordinată, neatîrnându dela nimenĭ altulŭ decâtŭ numaĭ dela Supremulŭ Capŭ alŭ Bisericeĭ catolice romane.

2. Considerându, că în timpulŭ din urmă totŭ maĭ tare lesŭ la ivélă tendinţe de a se crea pentru biserica de ritulŭ latinŭ din Ungaria unŭ organismŭ autonomicŭ, în care să fie contopită şi biserica nóstră, prin ce esistinţa şi independinţa provincieĭ mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ este greŭ ameninţată;

Considerându, că aceste tendinţe şĭ-aŭ aflatŭ şi espresiune concretă în statutulŭ autonomieĭ catolice din Ungaria formulatŭ la anulŭ 1871, prin care biserica nóstră şĭ-ar perde tótă individualitatea sa de biserică autonomă, contopindu-se cu privire la tóte afacerile sale şcolare, fundaţionale şi în mare parte şi administrative în organismulŭ bisericeĭ de ritulŭ latinŭ din Ungaria;

Considerându în fine, că articululŭ de lege XLIII din 1868 garantéză şi bisericeĭ nóstre aceea-şĭ autonomie, de care se bucură şi confesiunile recepte din patrie:

Sinodulŭ electoralŭ se simte detoriŭ a protesta solemnŭ în contra tendinţelorŭ amintite şi maĭ vîrtosŭ a statutuluĭ memoratŭ, şi cere dela fiitoriulŭ Mitropolitŭ, ca împreună cu episcopiĭ comprovincialiĭ să facă toţi paşiĭ de lipsă, ca biserica nóstră să nu fie contopită în organismulŭ autonomicŭ alŭ bisericeĭ latine din Ungaria cu nicĭ unŭ preţŭ, nicĭ chiar cu preţulŭ congruăriĭ aduse în legătură cu acea autonomie, ci din contră să se esopereze dela locŭlŭ competentŭ punerea în viaţă câtŭ maĭ grabnică a unuĭ organismŭ autonomicŭ separatŭ pentru biserica nóstră şi întru tóte conformŭ cu aspiraţiunile şi dorinţele legitime şi juste, accentuate de repetite orĭ de clerulŭ şi poporulŭ românŭ, şi în acestŭ organismŭ autonomicŭ să se dea şi elementuluĭ laĭcŭ influinţa cuvenită, ce o reclamă esigenţele împrejurărilorŭ actuale, prosperarea învăţămîntuluĭ şi fundaţiunilorŭ culturale, şi crearea tuturorŭ mijlócelorŭ materiale neapĕratŭ de lipsă pentru dotarea bisericelorŭ şi şcólelorŭ române greco-catolice şi a Cleruluĭ nostru atâtŭ de miserŭ, fără ca prin acésta să se vateme constituţiunea dată sânteĭ biserice de însu-şĭ Întemeĭătoriulŭ eĭ divinŭ.

3. Considerându, că dreptulŭ electoralŭ, ce l'a esercitatŭ din timpurĭ vechĭ Clerulŭ nostru la completarea scaunuluĭ mitropolitanŭ, în urma ingerinţelorŭ necompetente, ce se manifestéză din ḑi în ḑi totŭ maĭ multŭ, a devenitŭ unŭ dreptŭ illusoriŭ, care nu stă în consonanţă nicĭ cu principiile de ecuitate şi dreptate, nicĭ cu prescrierile canonice, nicĭ cu dorinţele manifestate în trecutŭ de Clerulŭ şi poporulŭ nostru;

Considerându, că însu-şĭ Maĭestatea Sa Preagraţiosulŭ nostru Împĕratŭ şi Rege apostolicŭ prin preaînalta decisiune de datŭ 12 Decembre 1850 a pusŭ în prospectŭ o „*fiitóre regulare*" a completăriĭ scaunelorŭ archieresci din tótă provincia nóstră mitropolitană:

Sinodulŭ doresce, ca fiitorulŭ Mitropolitŭ să-şi ţină de sântă datorinţă a regula completarea scaunului mitropolitanŭ şi a scaunelorŭ episcopescĭ sufrangane prin alegere, esoperându spre acésta învoirea şi aprobarea factorilorŭ mai înalţi competenţi.

4. Considerându, că se facŭ totŭ mai multe încercări şi se ieaŭ dispuseţiuni necompetente pentru a se despoia de caractérulŭ lorŭ greco-catolicŭ românŭ nu numai şcólele nóstre medii, ci şi celealalte institute de învăţământŭ greco-catolice române:

Sinodulŭ electoralŭ protestéză solemnŭ în contra acestorŭ încercări şi dispusĕţiuni, şi cere cu încredere fiéscă dela fiitoriulŭ Mitropolitŭ şi dela ceĭalalţi episcopi, precum şi dela clerulŭ şi poporulŭ nostru credinciosŭ, ca să apere cu bărbăţie autonomia şcólelorŭ nóstre şi caractérulŭ lorŭ greco-catolicŭ românŭ.

Iosifŭ Hossu.
Alimpiŭ Barbolovicĭ.
Basiliŭ Raţiu,
vicariŭ.
Ioanŭ V. Rusŭ,
protopopŭ.
Nicolaŭ Solomonŭ,
protopopŭ.
Ioane Ianza,
vicariŭ.
Dr. Ioanŭ Popă.
Dr. Victorŭ Szmigelski.
Popă Avelŭ Bociatŭ.
Gerasimŭ Domide.
Alesandru Leményi.
Dr. Augustinŭ Bunea,
referentŭ.

Manifestulŭ acesta a fostŭ primitŭ şi însoţitŭ cu aprobările celea mai vii din partea celorŭ adunaţi.

Comisariiĭ regescĭ dechéră, că trece preste competinţa lorŭ a da locŭ unei discusii asupra acestui manifestŭ, dar promitŭ, că lŭ vorŭ subşterne bucuroşĭ Înaltului Ministeriŭ, pentru ca acesta să-lŭ subştérnă Maĭestăţiĭ Sale. Sinodulŭ se dechéră mulţămitŭ cu promisiunea acésta.

A urmatŭ apoĭ actulŭ alegeriĭ. Secretariulŭ comisarilorŭ regescĭ invită pre nume pre ceĭ presenţi îndreptăţiţi la votŭ, şi ceĭ invitaţi îşĭ depunŭ voturile în urnă. Apoĭ comisariulŭ regescŭ mirénŭ numĕră voturile şi află, că suntŭ 202. Apoĭ le aşédă érăşi în urnă şi scóte apoĭ din noŭ unulŭ câte unulŭ şi-lĕ predă protonotariului Clerului, ca acesta să proclame cu controla comisarilorŭ regescĭ şi a scrutatorilorŭ pre celŭ însemnatŭ pre şedulă.

Mare era îngrijirea adunăriĭ. Toţi însoţiaŭ cu multă băgare de samă proclamarea celorŭ însemnaţi în şedule. Fórte mulţi însemnaŭ voturile şi combinaŭ eventualitatea candidăriĭ.

S'a sfârşitŭ pre urmă actulŭ momentosŭ, şi sumându-se voturile, Escelenţa Sa episcopulŭ comisariŭ enunţă resultatulŭ următoriŭ:

Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi de Apsa alesŭ cu 82 voturi.

Reverendissimulŭ canonicŭ şi vicariŭ capitularŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ alesŭ cu 49 voturi.

Reverendissimulŭ protopopŭ alŭ Sibiiului Ioanŭ V. Rusŭ alesŭ cu 36 voturi.

Aŭ mai primitŭ Ilustritatea Sa *Dr. Ioanŭ Szabó* episcopŭ de Gherla *20 voturi,* Reverendissimulŭ *Dr. Alesandru Grama* canonicŭ metropolitanŭ *12 voturi* şi Reverendissimulŭ *Vasiliŭ Popă* canonicŭ din Gherla *2 voturi.* Unŭ votŭ s'a decheratŭ de invalidŭ, pentru că într'însulŭ eraŭ însemnaţi treĭ inşi.

Îndată s'a purcesŭ apoĭ la arderea şedulelorŭ, apoĭ a ţinutŭ Escelenţa Sa episcopulŭ comisariŭ regescŭ o cuvîntare constatându, că alegerea s'a sĕvârşitŭ în modŭ demnŭ, şi că comisariiĭ regescĭ nu află în actulŭ alegeriĭ nimica de escepţionatŭ, şi apoĭ dimite pre alegĕtoriĭ. Reverendissimulŭ vicariŭ capitularŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ mulţămesce prin o cuvintare scurtă Maĭestăţiĭ Sale, Înaltului ministeriŭ şi comisarilorŭ regescĭ.

Actulŭ întregŭ s'a închiatŭ cu cântarea Doxologieĭ celeĭ marĭ.

Prândulŭ comunŭ.

Cu puţinŭ după închiarea actuluĭ de alegere s'aŭ aşedatŭ cu toţiĭ la prândŭ. Sală destulŭ de spaţiósă pentru a cuprinde pre toţi alegĕtoriĭ şi pre celalalţi din inteligința română nu este în Blaşiŭ. Din causa acésta prândulŭ s'a servitŭ în dóue locurĭ şi anume în sala cea mare a reşedinţeĭ mitropolitane celeĭ vechĭ şi în sala de gimnastică. Societatea adunată la prândŭ era voiósă. Nu e vorbă, alegerea se póte dice că a succesŭ, deşi ca orĭ ce lucrare omenéscă nu este chiarŭ aşa de deplinită, câtŭ să nu potĭ dice, că ar fi pututŭ să reese încă şi mai bine. Toasturile n'aŭ lipsitŭ. Ele mai alesŭ în sala de gimnastică păreaŭ că isvorescŭ dintr'unŭ isvorŭ nesecatŭ.

Cu tóte că fraţiĭ Gherlanĭ aŭ fostŭ causa, de Rsmulŭ Dr. Alesandru Grama, doritulŭ maĭorităţiĭ covîrşitóre a Clerului archidiecesanŭ, la locŭlŭ alŭ treilea de candidatŭ n'a pututŭ întra în numĕrulŭ ternariŭ, totuşi a luatŭ asupra sa sarcina de a duce presidiulŭ la masa în sala de gimnastică, unde era de faţă maĭoritatea clerului Gherlanŭ, şi acolo cu mulţi dintre eĭ s'a întreţinutŭ în modulŭ celŭ mai amicabilŭ, ca şi cândŭ nu s'ar fi întîmplatŭ nimica. Îndată după ce s'a începutŭ prândulŭ, Clerulŭ întregŭ din celea treĭ diecese adunatŭ în sală a strigatŭ: Să auḑimŭ pre preşedintele nostru Dr. Grama! Cândŭ s'a ridicatŭ figura luĭ inligentă, aplausele alorŭ mai treĭ sute din întrégă sala nu voiaŭ nicĭ decum să încete. Dînsulŭ împlinindŭ dorinţa comesenilorŭ a toastatŭ pentru Sînţia Sa Pontificele şi pentru Maĭestatea Sa şi cu acésta a deschisŭ şirulŭ toastelorŭ. De aci încolo aŭ urmatŭ unulŭ după altulŭ mai multe toaste ţinute de membri aĭ cleruluĭ presentŭ din celea treĭ diecese în onórea preşedinteluĭ meseĭ, care prin abnegaţiunea sa şĭ-a arĕtatŭ înaintea naţiuniĭ şi a bisericeĭ inima sa curată crestinéscă şi românéscă. După prândŭ mai mulţi dintre fraţiĭ Gherlanĭ, carĭ la masă vĕduseră mai întâiŭ pre Rsmulŭ Dr. Grama, şĭ-aŭ esprimatŭ părerea de rĕŭ, că aŭ făcutŭ opositie acestuĭ bărbatŭ. Fu rugatŭ, ce e dreptŭ, mai înainte de alegere de unĭ şi de alţiĭ, ca să se presinte înaintea Gherlanilorŭ, carĭ nu-lŭ cunoscŭ în persónă. S'a esprimatŭ însă categoricŭ, că acésta înainte de alegere nu o va face, ca fapta luĭ să nu aibă coloritŭ de vînare după voturĭ şi popularitate, după alegere însă, orĭ va fi candidatŭ orĭ nu, o va face bucurosŭ, precum a şi făcut'o.

După prândŭ ómeniĭ se cercetaŭ împrumutatŭ orĭ umblaŭ să se întîlnéscă şi să grăéscă despre resultatulŭ alegeriĭ. Voe bună, deşi nu fórte bună strălucia din feţele tuturora.

Serată musicală.

Cu ceva după 8 óre sara s'a începutŭ serata musicală, carea amŭ anunţat'o şi noĭ în numĕrulŭ ultimŭ alŭ foiĭ nóstre. Programulŭ serateĭ a fostŭ următoriulŭ:

1. *Dorule, o dorule* de I. Murĕşianŭ, corŭ mixtŭ. 2. *Declamaţiune.* 3. *Viaţa ţigănéscă* de R. Schuman, corŭ mixtŭ cu soluri. 4. *Cântecŭ de fericire* valsŭ de I. Murĕşianŭ, solo-sopran. 5. a) *Baba şi Moşnégulŭ* de Musicescŭ. b) *Puişorulŭ* de I. Murĕşianŭ, coruri mixte. 6. *La Traviatta,* mare caprice de concert, de Ascher. 7. *Năluca,* baladă românéscă, de I. Murĕşianŭ, corŭ mixtŭ cu soluri.

Nu este chiarŭ potrivitŭ aci locŭlŭ de a grăi despre succesulŭ serateĭ musicale aranjate de dlŭ Iacobŭ Murĕşianŭ. Atâta putemŭ însă spune şi aci, că precum în s. liturgie, aşa şi la serata acésta dlŭ Murĕşianŭ şi diletanţiĭ luĭ aŭ făcutŭ Blaşiuluĭ onóre. Programulŭ întregŭ a succesŭ fórte bine. Bucuroşĭ lăsămŭ pre alţiĭ mai nepreocupaţi, să apreţieze progresulŭ, care l'aŭ făcutŭ Blăşenii şi în ale frumosuluĭ ca şi în ale bineluĭ şi adevĕruluĭ.

Primulŭ peregrinajŭ românŭ la Roma.

La Roma.

Fericitŭ a fostŭ momentulŭ, în care s'a conceputŭ planulŭ unuĭ peregrinajŭ românŭ la Roma légănulŭ originiĭ şi credinţeĭ nóstre. Şi mai fericită şi mai îmbucurătóre se póte cu dreptulŭ numi realisarea aceluĭ planŭ. Româniĭ gr. catolicĭ însoţiţi de câţi-va confraţi greco-orientalĭ nu aŭ cruţatŭ nicĭ banĭ nicĭ nu s'aŭ spăriatŭ de greutăţile împreunate cu o călătoria îndelungată la eterna cetate, numai ca să potă contempla celŭ puţinŭ unele din rĕmăşiţele monumentelorŭ de glorie ale străbunilorŭ nostri, monumente, pre carĭ pare că nicĭ vitregimea timpuluĭ nu a cutezatŭ a le nimici. La privirea acelorŭ monuminte inima nóstră se umple de mândrie, éră ochiulŭ admirându cu pietate talentulŭ artiştilorŭ giganticelorŭ monumente se scaldă în lacrimĭ de plăcere. Mintea nóstră momentanŭ face o paralelă între trecutŭ şi presentŭ, şi mândria originiĭ nóstre se pare pre unŭ momentŭ înăduşită de consciinţa miserieĭ, în care ne aflămŭ acum. Dară numai pre unŭ momentŭ rĕmânemŭ deprimaţi, căci Roma, care ne-a datŭ originea, ne-a redatŭ şi credinţa catolica. Regeneraţi prin acéstă credinţă ne străluce ḑorile unuĭ venitoriŭ de aurŭ, precum cântă poetulŭ: „Venitoriŭ de aurŭ Românimea are, Şi preveḑŭ prin secolĭ a eĭ înălţare.“

Precum odinióră lăţirea domnieĭ romane se putea considera de o lăţire a culturĕĭ şi civilasaţiuniĭ, aşa câtŭ în urmă tótă lumea cultă a anticităţiĭ era unită sub sceptrulŭ romanŭ: aşa după apunerea culturĕĭ şi domnieĭ păgâne Roma devine centrulŭ şi focolariulŭ uneĭ culturĭ nóuĕ, uneĭ culturĭ adevĕrate şi sublime, lipsite de părţile umbróse ale culturĕĭ antice. Acésta este cultura creştină, care a îmblânḑitŭ, poleitŭ şi constituitŭ în

societăţi bine organisate, în state puternice şi civilisate pre popórêle óre-cându barbare ale apusului aĝi luminatŭ. Şi precum vulturulŭ romanŭ îşi estindea puterea preste trei continente, aşa aĝi blânda domnie a crucii purtate de vicarii lui Isusŭ Christosŭ pre pamîntŭ, de Pontificii Romani, se estinde preste întregŭ globulŭ pământescŭ, şi în acéstă blândă domnie, a Pontificatului se verifică pre deplinŭ cuvintele „imperium sine fine dedi" ale poetului Virgiliŭ. O parte din Românî ne aflămŭ de aprópe dóuĕ vécurî sub acéstă înţelépţă domnie, şi ne este tare credinţa, că mai curêndŭ orî mai târdiŭ toţi Romanii se vorŭ supune guvernării spirituale a Pontificilorŭ, ca astfelŭ precum romană ne este originea, romană să ne fie la toţi şi credinţă.

Cu permisiunea onorateĭ Redacţiuni îmi ieaŭ voea de a înregistra unele impresiuni şi momente din călătoria nóstră la Roma, bine sciindŭ, că onoraţii cetitorî, carî nu aŭ fostŭ în fericita posiţie de a ne însoţi decâtŭ póte cu cugetulŭ, le vorŭ ceti cu óre care interesŭ.

Amĕsuratŭ programului formulatŭ şi publicatŭ din partea aranjatorilorŭ primului peregrinajŭ românescŭ la Roma, cea mai mare parte a peregrinilorŭ s'aŭ aflatŭ în Budapesta încă Duminecă diminéţă în 26 Martie. Pre la $11^1/_2$ óre a. m. peregriniĭ sosiţi în capitala Ungarieĭ aŭ mersŭ in corpore la „Hotel Continental" spre a saluta pre Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi, care a luatŭ asupră-şi sarcina de a ne conduce la Roma şi de a ne presenta Sfinţieĭ Sale Pontificelui Leonŭ XIII. Ilustritatea Sa ne-a primitŭ cu înăscuta-i bunăvoinţă şi afabilitate comunicându-ne, că prin înaltulŭ regimŭ a adusŭ şi la cunoscinţa Augustului nostru Monarchŭ peregrinajulŭ Românilorŭ la Roma.

În ziua următóre convenindŭ la „Hotel Central" toţi peregriniĭ sosiţi în Pesta, curêndŭ s'aŭ făcutŭ cunoscuţi unii altora, întrându cu toţii în o relaţiune de încredere, câtŭ se părea că toţi suntemŭ membriĭ aceleia-şi familiĭ.

Luni pre la 2 óre d. a. peregriniĭ românî ne-amŭ dusŭ la gara centrală, unde amŭ fostŭ întimpinaţi de Ilustrulŭ d. Iosifŭ Popŭ jude la curie şi de stimata sa soţie. Spre a saluta pre peregriniĭ românî şi a le ura călătorie şi reîntórcere fericită, s'aŭ întrunitŭ la gară şi mai mulţi tinerî universitarî românî. Braviĭ nostri tinerî ne-aŭ însoţitŭ până în cupee, şi numai cându s'a datŭ signalulŭ de plecare, s'aŭ despărţitŭ de noi, mai făcêndŭ să resune odată „Se trăéscă" şi „La revedere".

Trenulŭ înaintéză cu mare repejune preste roditórele câmpiĭ ale Ungarieĭ sud-vestice. Ceva momentosŭ nu avemŭ să notificămŭ, de nu cumva împrejurarea, că şi peregriniĭ nostri carî aveaŭ bilete de clasa I., aŭ venitŭ în cupeele de clasa a II, ca ast-felŭ să se pótă bucura de plăcuta şi viala societate a peregrinilorŭ acelora, carî preferindŭ cruţarea comodităţiĭ aŭ călătoritŭ pre acéstă clasă.

Cându a ajunsŭ trenulŭ la Zákány, ultima staţiune pre teritoriulŭ Ungarieĭ proprie, sórele apusese, şi umbrele nopţiĭ întinzêndu-şi întunecosulŭ vĕlŭ ne-aŭ restrînsŭ orizonulŭ, câtŭ nu ne-amŭ pututŭ pasce ochiĭ în privirea ţinuturilorŭ locuite de simpaticiĭ compatrioţi Croaţi.

La gara din Zagreb, unde a statŭ trenulŭ $^1/_2$ de óră, ne-aŭ întimpinatŭ cu multă dragoste şi afabilitate mai mulţi preoţi greco- şi romano-catolicî din Zagreb, carî şi-aŭ manifestatŭ bucuria, că aŭ pututŭ saluta în ţara lorŭ pre peregriniĭ românî, precum şi părerea de rĕŭ, că sosirea nóstră la Zagreb nu a fostŭ anunţată prin ziare, căci la casulŭ acesta sigurŭ eramŭ primiţi cu mare entusiasmŭ şi de tinerimea universitară din capitala Croaţieĭ La gară amŭ avutŭ o cină scurtă, în timpulŭ căreia a decursŭ o intimă conversare între noi şi Croaţi. Conversarea se înţelege de sine, că nu s'a întîmplatŭ nicî în limba română nicî în cea croată, dară nicî în limba statului nostru, ci în limba germână.

Despărţirea de amicii croaţi a fostŭ câtŭ se póte de cordială. La plecarea trenului eĭ ne-aŭ petrecutŭ cu „Să trăéscă", la ce noi amŭ răspunsŭ cu „Zsivio". În călătoria dela Zagreb spre Fiume fiindŭ nópte, Morfeŭ a muiatŭ mai pre toţi peregriniĭ aruncându-i în unŭ somnŭ dulce, întru câtŭ este cu putinţă aşa ceva pre trenŭ. Pre la 4 óre diminéţa mai toţi peregriniĭ sătuĭ (?) de somnŭ şi molestaţi de frigŭ eraŭ în ambitulŭ vagonului privindŭ stâncile Karstului sterilŭ. De-odată celŭ mai tinĕrŭ dintre peregrinî strigă: „Marea!" Noi plinî de curiositate ne îndreptămŭ privirile în direcţiunea arătată de dînsulŭ. Dară curiositatea ne-a rĕmasŭ nemulţămită, căci trenulŭ nevoindŭ a sta în locŭ, ca să ne delectămŭ şi noi la vederea mării, privirile nóstre se mărginescŭ éră în stâncile, printre carî duce linia căiĭ ferate. Numai după o înaintare de vre-o câteva miĭ de metri amŭ avutŭ şi noi celalalţi fericirea de a ne bucura de privirea mării. Cei mai mulţi atunci amŭ vĕdut'o pentru prima dată. Bucuria nóstră era nespusă la aspectulŭ încântătoriŭ, ce-lŭ oferiaŭ radĕle aurii ale sórelui rĕsărindŭ, revĕrsate preste undele azurii ale apeĭ. Curêndŭ vĕdurămŭ şi portulŭ Fiume, în care înaltele catarturi ale numĕróselorŭ năi ancorate în portŭ păreaŭ ca şi o pădure désă.

La gara Fiume amŭ fostă întimpinaţi de simpaticulŭ profesorŭ dela gimnasiulŭ r. u. de statŭ din Fiume Vincenţiŭ Nicóră, românŭ transilvanianŭ, care însoţindu-ne şi la hotelulŭ „Deak", unde amŭ descălecatŭ, a avutŭ bunăvoinţa de a ne conduce mai târdiŭ prin frumósa cetăţue a Frangepanilorŭ, carea se înalţă în dosulŭ cetăţii. De acolo ne-a esplicatŭ topografia juruluĭ şi pre cale ne-a împărtăşitŭ multe amĕnunte despre Românii din Istria. Ne-a condusŭ apoi şi prin cetate arĕtându-ne totŭ, ce are Fiume mai interesantŭ, precum suntŭ frumósa biserică catedrală, bazarulŭ şi altele. După amĕdi toţi peregriniĭ românî amŭ făcutŭ cu vaporulŭ o escursiune la Abbazia, situată totŭ lângă mare ca şi Fiume, dar pre teritoriŭ austriacŭ.

Mercurî în 28 Martiŭ amŭ plecatŭ din Fiume cu trenulŭ acceleratŭ. Trecêndŭ prin ţinuturile muntóse ale Carniolieĭ. La Udine bagajulŭ nostru a fostŭ visitatŭ din partea auctorităţilorŭ vamale italiene, carî aŭ tractatŭ fórte urbanŭ cu noi.

Dela Cormons amŭ trecutŭ pre pămîntulŭ Italieĭ. În juruluĭ nostru se deschide unŭ şesŭ estinsŭ între Alpiĭ îmbrăcaţi în néuă şi între Marea Mediterană. Ceriulŭ e sĕninŭ, clima blândă şi dulce, vegetaţiunea cu multŭ mai înaintată ca prin Ungaria, pămîntulŭ cultivatŭ cu mare diligenţă, aşa câtŭ pre la noi abia putemŭ vedé grădini lucrate şi grijite ca agriĭ şesuluĭ de nordŭ aiŭ Italieĭ. Parţelele de pămîntŭ de-a rîndulŭ suntŭ miciĭ, dară esploatate în modŭ raţionalŭ. Pre marginile parţeleĭ suntŭ sădiţi frăgarî în distanţă de $1—1^1/_2$ metri. Frăgariĭ aceştia se rătézŭ în fiecare anŭ, lăsându-li-se numai 2—3 ramî, de o parte ca să nu producă umbră mare, éră de altă parte ca frunzele lorŭ, folosite spre nutrirea vermilorŭ de mătasă, să fie fragede. Între frăgarî totă pre margine e pusă viţă de vie, éră în mijlocului parţeleĭ se semĕnă bucate orî legume. Lipsa de pămîntŭ a învăţatŭ pre poporulŭ italianŭ a lua de pre acela-şi locŭ treĭ speţii de frupte, pre cându la noi multŭ teritoriŭ se lasă necultivatŭ şi aşa nu aduce nicî unŭ fruptŭ.

Pre la 2 óre d. a. amŭ ajunsŭ în renumita cetate a dogilorŭ, în Veneţia. Pentru ceî ce aŭ călătoritŭ întâia dată la Veneţia, era lucru cam straniŭ a vede începêndŭ dela lagune, cum conduce calea ferată prin mare. Şi mai mare le era mirarea, după ce aŭ ajunsŭ în cetate, vĕdêndŭ cum palaţurî mărеţe se înalţă superbŭ din valurile mării. Aşedându-ne în gondole amŭ fostŭ duşi la „Hotel Victoria", care se pare a nu fi fostŭ ziditŭ spre a servi de ospĕtărie, ci de reşedinţa cutăruĭ principe avutŭ. După unŭ dejunŭ amŭ cercetatŭ Piazza S. Marco, unică în tótă lumea, Piazzeta şi o parte a litoraluluĭ. Séra după prândŭ o parte aŭ mersŭ la preumblare pre uscatŭ, éră alta aşedându-se în gondole aŭ facutŭ o mică escursiune prin Canal grande. Farmeculŭ uneĭ escursiuni pre Canal grande, mai alesŭ cându blânda lună lucesce pre ceriulŭ sĕninŭ şi zefirulŭ abia adie, trece preste tótă închipuirea. Din gondole şi de prin balcóne se audŭ vocî deprinse intonându cele mai melodióse ariĭ, câtŭ omuluĭ i-se pare, că se află la unŭ concertŭ. Peregriniĭ nostri de pre gondole încă aŭ intonatŭ vre-o dóuĕ melodiĭ românescî. Pre la 10 óre întrégă societatea eră la Hotel. Joi înainte de amĕdi amŭ visitatŭ biserica S. Marco, Palaţulŭ dogilorŭ, temniţele în legătură cu acestŭ palaţŭ mare, mai multe biserici frumóse şi fabrica de dantele.

Pre la dóuĕ óre amŭ continuatŭ drumulŭ spre Florenţa. Asteptându trenulŭ la gara din Bologna, ne-amŭ folositŭ de ocasiune spre a cerceta şi acéstă cetate înfloritóre. Mai bătĕtóre la ochi ne-aŭ fostŭ arcadele, ce se află la fiesce care edificiŭ dinspre stradă, servindŭ ca unŭ lungŭ coridorŭ, unde se potŭ retrage ómenii în timpŭ de plóe.

Pre la meduluĭ nopţiĭ amŭ ajunsŭ în Florenţa, fosta capitală a regatului Italieĭ unite. Aicî amŭ fostŭ încuartiraţi în „Hotel de Russie" ridicatŭ pre malulŭ rîuluĭ Arno. Diminéţă închiriându mai multe trăsurî amŭ cercetatŭ şi în Florenţa, ceea ce amŭ credutŭ, că e mai vrednicŭ de vĕdutŭ. Amŭ visitatŭ biserica Santa Croce, unde suntŭ înmormîntate osămintele celorŭ mai mulţi bărbaţi celebri aî Florenţeĭ, din care causă biserica acésta se numesce şi Pantheon. Amŭ visitatŭ biserica catedrală cu façada eĭ admirabilă, ca şi care nu mai este alta în lume. Amŭ visitatŭ baptisteriulŭ, care e ziditŭ înaintea bisericeĭ catedrale, şi i-amŭ admiratŭ pórta aceea, despre care Michel Angelo a disŭ, că ar merita, să fie pórta raiuluĭ. Apoi amŭ visitatŭ renumita şi póte cea dintâiŭ galerie de pictură şi sculptură în tótă lumea. Ea este aşedată în palaţurile Pitti şi degli Uffizi. Mulţi laudă Louvre-ulŭ din Paris, înavuţitŭ de Napoleonŭ prin obiectele de artă răpite din diversele cetăţi ale Italieĭ. Dar în Louvre suntŭ fórte multe obiecte artistice de valóre neperitóre numai în copie, precându în Florenţa suntŭ aprópe totŭ lucrărî originale de ale celorŭ mai geniali artiştî.

După amédĭ totŭ cu trăsura amŭ făcutŭ o preumblare prin stradele mai de frunte ale Florenţeĭ, amŭ mai cercatŭ vre-o dóuĕ biserici şi apoĭ ne-amŭ suitŭ pre unŭ délŭ din partea nordică a cetăţiĭ, de unde ni-s'a deschisŭ o interesantă priveliştе preste cetate şi preste ţinutulŭ din jurulŭ eĭ, încunjuratŭ totŭ de munţi afară de partea sudică pre unde îşĭ urmézĕ cursulŭ sĕŭ fluviulŭ Arno. Ce privesce frumseţa, posiţia, clima şi curăţenia, Florenţa póte rivalisa cu orĭ ce cetate din lume.

Timpulŭ de o ḑi, care l'amŭ petrecutŭ în Florenţa, a fostŭ prea puţinŭ spre a vede totŭ ce meritá atenţiune în acéstă cetate.

Vineri séra amŭ plecatŭ din Florenţa, éră Sâmbătă diminéţa în 1 Aprilŭ amŭ sositŭ fericiţi şi voĭoşi în Roma, ţinta călătorieĭ nóstre. Bucuria şi emoţiunea, de care eramŭ cuprinşi cu toţiĭ la vederea eterneĭ cetăţĭ, nu se póte spune.

În Roma.

Sosi în sfârşitŭ şi ḑiua multŭ dorită de Sâmbătă. Cu mângăiere în inimă, cu falĕ şi cu pietate amŭ întratŭ în Eterna Cetate. Lacrimĭ de bucurie se ivirĕ în ochiĭ tuturorŭ.

La staţia din Roma ne aşteptă o deputaţie de vre-o 10 persóne, care venise pentru a ne ura bună sosire. După schimbarea sentimentelorŭ împrumutate ne duserămŭ în oraşŭ, pentru a ocupa cuartirŭ într'unulŭ din cele mai centrale Hotele, în „Albergo Campidoglio", care e aprópe de columna luĭ Traianŭ, de Capitoliŭ şi de Forulŭ romanŭ.

Începurămŭ îndată visitarea Romeĭ. Şi cercetarămŭ totŭ, ce era mai marcantŭ, fiindcă spre a vedé tóte cele nu aveamŭ timpŭ.

Sâmbătă séra amŭ fostŭ invitaţi la o serată musicală, ce în onórea nóstră a aranjat'o societatea „Circolo di S. Pietro" a junimiĭ din Roma. La serată amŭ fostŭ conduşi prin doĭ membri aĭ societăţiĭ, şi amŭ ocupatŭ locurile de onóre, ce pentru noĭ aŭ fostŭ reservate. S'a esecutatŭ compositia admirabilă a luĭ Rossini „Stabat Mater". Pre câtŭ de admirabilă e compositia, pre atâtŭ a fostŭ de admirabilă şi esecutarea. — Pentru plăcerea, ce ni-s'a pricinuitŭ, şi pentru onórea, ce ni-s'a făcutŭ, a mulţămitŭ episcopulŭ Mihályi în limba italiană.

Dumineca ni-se făcu o nóuă onóre. Amŭ fostŭ invitaţi la Colegiulŭ Sântuluĭ Atanasiŭ, unde se crescŭ tineriĭ nostri. Acolo întru onórea nóstră s'a aranjatŭ o recepţiune solemnă, la care s'aŭ cântatŭ deosébite piese, în frunte cu cânteculŭ gintei latine, şi s'aŭ ţinutŭ vorbirĭ însufleţitóre.

Luni a fostŭ ḑiua cea măréţă, ḑiua Domnuluĭ. La 8 óre ne aflamŭ cu toţiĭ în Catedrala lumiĭ întregĭ, în biserica Sântuluĭ Petru. Altariulŭ principalŭ din apsida bisericeĭ, asupra căruia se conservă Scaunulŭ Sântuluĭ Petru, era pregătitŭ pentru a se puté celebra liturgia nóstră orientală.

Era pre la 9 óre, când episcopulŭ Victorŭ precedatŭ de o asistenţă de 11 persóne, tóte în ornatele bisericescĭ ale ritului nostru, a venitŭ în procesiune solemnă pentru a începe celebrarea sânteĭ Liturgiĭ. Cântăreţiĭ, în frunte cu profesorulŭ nostru Ionaşŭ, intonară „Împĕratulŭ ceriuriloră". Şi se începu liturgia, şi pentru prima óră aŭ resunatŭ cântările nóstre românescĭ în falnica basilică a Romeĭ, şi pentru prima óră s'a vĕḑutŭ unŭ pontificalŭ de ritulŭ orientalŭ grecescŭ în biserica mamă a celoralalte biserice. La liturgie a fostŭ de faţă publicŭ fórte numĕrosŭ, preste o mie de persóne. Toţĭ aŭ admiratŭ maĭestatea ceremoniilorŭ nóstre.

După terminarea liturgieĭ îndată ne urcarămŭ în Vaticanŭ şi trecêndŭ prin o serie de sale admirabile ne postarămŭ în *sala de tronŭ*, unde se îndatinézĕ Sânţia Sa a primi pre principiĭ şi pre ambasadoriĭ străinĭ. Aicĭ este de lipsă a observa, că deşi mulţĭ, chiar concetăţenĭ de aĭ nostri, aŭ cerutŭ să fie admişĭ în audienţă împreună cu noĭ, totuşĭ n'aŭ fostŭ admişi alţiĭ afară de noĭ, după ce Sânţia Sa declarase apriatŭ, că voesce a primi pre *Românĭ deosĕbiţĭ de alţiĭ*, ca pre representanţiĭ unuĭ poporŭ şi a uneĭ biserice de sine stătătóre. Împrejurarea acésta meritá a fi relevată atunci, când alţiĭ atâtŭ de multŭ se nisuescŭ a ne ascunde şi a ne înghiţi.

După puţină aşteptare Sânţia Sa întră în sală, avêndŭ lângă sine pre vredniculŭ episcopŭ alŭ Lugoşuluĭ.

La aparitiunea Sânţieĭ Sale resună unŭ puternicŭ „Să trăéscă", audirea căruia părea a înveseli faţa bĕtrânuluĭ Pontifice. Elŭ mergea printre noĭ dicêndŭ: „Mĕ bucurŭ, fiiĭ meĭ! Vĕ binecuvîntŭ, fiiĭ meĭ!"

Sânţia Sa se aşedă apoĭ pre tronŭ, ne făcu semnŭ, ca să ne apropiămŭ, şi se începu audiinţa, rostindŭ Ilustritatea Sa Episcopulŭ Mihályi următoriulŭ discursŭ:

Beatissime Pater!
Domine Clementissime!

Ab episcopatus sacro munere adepto decem per lustra nomini christiano splendorem sapientia tua affundis, ac sacerdotio singulari es, Beatissime Pater, decori.

In Te ad Pontificatus Romani fastigium, Deo Ecclesiae suae opitulante, erecto virtutes summi naucleri orbis attonitus admiranda concordia reveretur.

Indulgeas optime Patrum! et nobis, qoos a primordiis suscepti catholicae Ecclesiae regiminis cura peculiari fovere haud renuebas, ut grati animi causa, laeti ob tantum divinae providentiae munus, gestientes coetui jungamur christicolarum, venerandam in te senectam justo numero laudibus celebrantium.

Istri accolae nonnulli, anfractum Carpati orientalium monticolae caeteri, — augustissimi Austriae Imperatoris Francisci Josephi I^i qua apostolici Hungariae Regis sceptro benefico obnoxii universi, — gaudio a laribus discessimus paternis, ut Romanae Ecclesiae, unde nobis quoque fides praesto est, obsequia nostrae gentis testata reddamus.

Inconcussa fidelitate cathedrae S. Petri consociati, nihil antiquius habemus, quam Deo ferventissimas fundere preces, ut, — Te doctore errorum ab hac gente fugentur tenebrae, — Te duce ad salubriora in dies pertingat pascua, Tuo patrocinio suffecta expeditius propriam operari valeat salutem.

Extolle quaesumus manum, et auspicem coelestium charismatum apostolicam tribue Te coram prostratis benedictionem, qua muniti gentem hanc, a sinu matris magnam partem adhuc avulsam, in pristinam sacrae communionis, gratiam, Te sospite, reconciliatam videre mereamur.

Ad Ecclesiae Sanctae exaltationem diutissime vivas!

Preafericite Părinte!
Preaîndurate Dómne!

Suntŭ anĭ cinci ḑecĭ, de câdŭ, ajunsŭ la trépta sântă a episcopieĭ, ilustrezĭ cu înţelepciunea ta Preafericite Părinte, numele creştinescŭ şi formezĭ o glorie deosébită a preoţimiĭ.

În Tine, care cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ aĭ foslŭ înălţatŭ pre scaunulŭ Pontificatuluĭ Romanŭ, admiră şi venerézĕ cu mirare lumea întrégă vîrtuţile supremuluĭ năerŭ.

Lasă, Prea bunule Părinte! ca şi noĭ, pre carĭ încă dela începutulŭ Pontificatuluĭ Tĕŭ n'aĭ pregetatŭ a ne ocroti cu o deosebită îngrigire, să manifestămŭ sentimentele nóstre de recunoscinţă pentru atâtea binefacerĭ ale provedinţeĭ divine, alăturându-ne la céta acelorŭ iubitorĭ de Christosŭ, carĭ mărescŭ în Tine după dreptate betrâneţele Tale venerabile.

Noĭ, unĭĭ de lângă Dunăre, alţiĭ dintre Carpaţiĭ rĕsăritenĭ, — toţĭ supuşĭ sceptruluĭ binefăcĕtorŭ alŭ augustissimuluĭ împĕratŭ alŭ Austrieĭ Franciscŭ Iosifŭ I. ca rege apostolicŭ alŭ Ungarieĭ, — cu bucurie amŭ părăsitŭ vetrele părinţescĭ, ca să esprimămŭ bisericeĭ romane omagiile némuluĭ nostru, care şi elŭ de aci şĭ-a primitŭ credinţa sa.

Alipiţi cu nestrămutată fidelitate la Scaunulŭ Sântuluĭ Petru, nu avemŭ dorinţă mai ferbinte, decâtŭ a ruga necontenitŭ pre Dumneḑeŭ, ca — avêndu-te pre Tine învăţătorŭ să se împrăştie dela némulŭ nostru întunereculŭ greşelelorŭ — sub a Ta conducere să ajungă la păşunĭ totŭ mai sănĕtóse şi sub a Ta scutire să-şĭ pótă mai uşorŭ câştiga a sa mântuire.

Înalţă, Te rugămŭ, mâna Ta şi dreptŭ arvună a cerescilorŭ darurĭ ne dă nóuĕ, celorŭ ce cădemŭ în genunchĭ înaintea Ta, binecuvîntarea apostolică, pentru ca întăriţi printr'însa să putemŭ vedé sub a Ta îngrigire reîntorcêndu-se némulŭ nostru la sinulŭ mameĭ Sale, dela care şi acum în mare parte încă se află despărţitŭ.

Spre a Sânteĭ Biserice mărire să trăescĭ încă mulţĭ anĭ!

La acestŭ preafrumosŭ discursŭ, pre care peregriniĭ îlŭ însoţiră cu nóuĕ strigărĭ de „Să trăéscă", Sânţia Sa a rĕspunsŭ cu următórea vorbire:

Frequentia adspectuque vestro, dilecti Filii, magnopere delectamur. Praeclaro vos quidem et fructuoso consilio, inde a longinquis Rumeniae, Istri plagis finibusque Carpatiis romanam peregrinationem alacres suscepistis. — Hac sacra in Urbe videtis pietatis comites sociosque peregrinos complures qui, uti et vos, more filiorum ex omni natione huc advenere, beneficium divinum natalis quinquagesimi episcopatus Nostri gratulari. Heic vobis, pariter atque illis, non modo facultas patuit testificandi Nobis obsequium et amorem vestrum, sed copiosa etiam fidei sanctae emolumenta ex inclitis memoriis Martyrum potissimeque ad sepulcra Principum apostolorum Petri et Pauli, anteactis diebus licuit sane percipere. Ita vos roborati fide et alloquio Nostro confirmati, sedes patrias propediem revisentes haustum religionis ardorem in cives vestros effundite: omnes vero hoc defixum animis persua-

sumque tenete, quod et celsissimo et pientissimo Imperatori vestro saepenumero patefecimus, easdem Nos curas de vobis gerere eamdemque in vos fovere caritatem, quas in ipso exordio, ut modo commemorastis, Pontificatus Nostri et fovimus et gessimus paterno animo. Quas inter curas ea Nos vehementer sollicitat, ut quos ex gente vestra catholicae fidei beneficii expertes deploratis, eos ad complexum Ecclesiae matris, apud quam unam spes est salutis sempiternae, possimus aliquando reducere. Communia vota communi prece commendata utinam audiat Deus et larga suae gratiae ope secundet: nunc autem vobis, dilecti Filii, ceterisque de gente vestra catholicis lectissima eius munera Apostolica benedictione imploramus.

În mulţimea şi vederea vóstră, iubiţi Fii, ne desfătămŭ fórte. Unŭ sfatŭ preclarŭ şi mănosŭ a fostŭ acela, care v'a îndemnatŭ, ca voi din ţinuturile depărtate ale Românimii şi Istrului şi din regiunile Carpatine să întreprindeţi cu spiritŭ voiosŭ peregrinajulŭ românescŭ. — În cetatea acésta sacră vedeţi, că aveţi mulţi soţi în pietate şi în peregrinare, carii ca şi voi aŭ venitŭ aci ca nisce fii din tóte naţiunile cu scopulŭ de a Ne gratula pentru binefacerea dumnedeéscă a aniversării Nóstre episcopesci a cincidecia. Aci vi-s'a datŭ vóuĕ şi lorŭ ocasiune nu numai de a Ne mărturisi ascultarea şi iubirea vóstră, ci în dilele, ce aŭ premersŭ, aţi pututŭ primi fără îndoélă şi înmulţirea copiósă a sfinteĭ credinţe din amintirile mărite ale Martirilorŭ şi mai alesŭ la mormintele Principilorŭ apostoliloru Petru şi Paulŭ. În chipulŭ acesta împuterindu-vi-se credinţa şi întăriţi prin alocuţia Nóstră, întorcêndu-ve acuşi în patrie, respândiţi în concetăţenii vostri căldura binefăcétóre a religiunii: ér toţi ţineţi în minte şi fiţi convinşi despre aceea, că şi preaînălţatului şi binecredinciosului vostru Împăratŭ ĭ-amŭ împărtăşitŭ adese orĭ, că Noi purtămŭ de voi aceea-şi grije şi nutrimŭ faţă cu voi aceea-şi iubire, carea, precum aţi amintitŭ, amŭ nutrit'o şi purtat'o cu inimă părintéscă chiarŭ la începutulŭ Pontificatului Nostru. Între grijile acelea Ne mişcă fórte aceea, ca pre aceia, pre carii din némulŭ vostru îi deplângeţi, că suntŭ încă lipsiţi de darulŭ credinţeĭ catolice, să-i putemŭ reduce la îmbrăţişarea Bisericeĭ, la care singură se află sperarea mântuiriĭ vecinice. De ar asculta Dumnedeŭ şi de ar însoţi cu ajutoriulŭ darului sĕŭ bogatŭ dorinţele comune, carii le sprijinimŭ cu rugăciune comună: ér acum, iubiţi Fii, implorămŭ cu binecuvîntarea Apostolică darurile lui cele mai mari preste voi şi preste celalalţi catolici din némulŭ vostru.

Credemŭ, că ar fi de prisosŭ a încerca descrierea efectului, ce l'a produsŭ vorbirea acésta. Pasajulŭ, în care Papa face amintire despre întrepunerea Sa repetită în alŭ nostru favorŭ la augustulŭ nostru monarchŭ, va fi de sigurŭ apreţiată după meritŭ de către toţi Românii. Şi este credinţa nóstră, că importanţa acestuĭ pasajŭ va fi cuprinsă şi de aceia, carii atâta înstrăinare dovedescŭ faţă cu Supremulŭ Sacerdote din Roma.

După ce şi-a terminatŭ Sânţia Sa vorbirea, a urmatŭ presentarea peregrinilorŭ singuraticĭ. Mai întâiŭ şi-a făcutŭ reverinţa episcopuluĭ Lugoşuluĭ, presentându-i tot-odată Sânţieĭ Sale şi obolulŭ dieceselorŭ de Alba-Iulia-Făgăraşŭ şi Lugoşŭ, precum şi unŭ covorŭ lucratŭ în Maramurĕşŭ de o femee de românŭ. Sânţia Sa a primitŭ cu mare plăcere aceste daruri. În specialŭ covorulŭ l'a lăudatŭ dicêndŭ: *Affabre factum,* adecă *lucratŭ fórte bine.* Unŭ altŭ covorŭ a mai presentatŭ Sânţieĭ Sale şi dómna Victoria Erdélyi din Orĕştie, pre care Sânţia Sa érăşi l'a primitŭ cu cea mai deosebită gentileţă. Ilustritatea Sa a presentatŭ Sânţieĭ Sale pre toţi peregriniĭ în deosebi, ér Sânţia Sa a adresatŭ tuturorŭ câteva cuvinte afabile şi pline de părintéscă iubire.

A descrie convorbirea cu singurateciĭ peregrini nu este posibilŭ. Observămŭ numai că Sânţia Sa a fostŭ fórte graţiosŭ faţă cu noi, şi că mulţi ne-aŭ invidiatŭ pentru favorurile estraordinare în carĭ amŭ fostŭ împărtăşiţi. Fie de ajunsŭ a observa, că la liturgia, ce Sânţia Sa a celebrat'o în sala consistorială în ţiua următóre, adecă în 4 Aprile, la finea audienţeĭ ne-a învitatŭ însu-şi Pontificele Supremŭ. Ca suvenire dela peregrinajŭ Sânţia Sa a dăruitŭ fiesce-cărui peregrinajŭ câte o medalie comemorativă şi câte unŭ portretŭ alŭ Sĕŭ.

Dela audienţa papală, care pre toţi ne-a umplutŭ de mândrie, creştinéscă şi românéscă, toţi ne-amŭ dusŭ la fotografulŭ de curte alŭ Sânţieĭ Sale pentru a se lua unŭ portretŭ, care să rĕmână ca unŭ semnŭ comemorativŭ alŭ omajuluĭ nostru pentru Sânţia Sa şi ca unŭ obiectŭ de dulce suvenire pentru noi.

Marţi în 4 Aprile amŭ asistatŭ cu toţiĭ împreună cu mai multe sute de fraţi de ai nostri din tóte părţile lumiĭ la liturgia, ce a celebrat'o Sânţia Sa în sala consistorială. După sânta liturgia amŭ cercetatŭ Vaticanulŭ adecă galeriile, museele, grădina, biblioteca, fabrica dn mosaice şi altele. Amŭ umblatŭ vre-o 4 óre neîntreruptŭ şi totuşi abia amŭ pututŭ vedé câte ceva aşa în trécătŭ. Aicĭ ér trĕbue să observămŭ gentilenţa, cu care amŭ fostŭ primiţi de întregŭ personalulŭ Vaticanului. Tóte ni-s'aŭ deschisŭ cu cea mai mare prevenire şi tóte le-amŭ pututŭ cerceta, fără ca să ni-se fi cerutŭ îndatinatele taxe de întrare.

În după amĕda ţileĭ de Marţi amŭ cercetatŭ catacombele sântuluĭ Calicstŭ şi la vederea acelorŭ sânte locuri amŭ suptŭ credinţă nóuă şi virtute nóuă.

Amŭ împlinitŭ în Roma şi unŭ actŭ de pietate românéscă naţională. Dela columna luĭ Traianŭ amŭ mersŭ directŭ la mormêntulŭ mareluĭ episcopŭ martirŭ Inocenţiŭ Clain, amŭ rostitŭ o rugăciune pentru sufletulŭ dinsuluĭ, ne-amŭ rugatŭ pentru maica nóstră, vĕduvita biserică română unită, amŭ cântatŭ troparele „Cu sufletele dreptilorŭ" şi „În vecĭ amintirea luĭ", şi ĭ-amŭ încununatŭ mormêntulŭ cu ramurĭ de bradŭ adusŭ din jurulŭ Sarmisegetuseĭ, a Grădisceĭ de aci.

Marţi séra o parte dintre peregrini aŭ plecatŭ către casă în frunte cu archiereulŭ Victorŭ, pre care sĕrbătorile s-telorŭ Pascĭ îlŭ chemaŭ la loculuĭ reşedinţeĭ sale. Noi ceştĭ alalţi ĭ-am însoţitŭ la gară, şi la plecarea trenuluĭ a rĕsunatŭ peronulŭ de unŭ cordialŭ şi sincerŭ: „Să trăéscă!"

Dela Roma.

Amĕsuratŭ programuluĭ nostru Mercurĭ în 5 a l. c. diminéţa amŭ plecatŭ dela Roma spre Neapolŭ. Sub impresiunea viilorŭ reminiscinţe deşteptate în sufletele nóstre la vederea numĕrósele monuminte vechĭ, carĭ cu o elocinţă insuperabilă vorbescŭ despre puterea, ingeniulŭ şi gloria străbunilorŭ nostri, dară totŭ odată ne spunŭ şi causele decădinţeĭ lorŭ, — lucsulŭ cu tóte pretensiunile luĭ, — se deschide înaintea ochilorŭ nostri încântătórea Campagna di Roma (vechiulŭ Latium), mărginită la apusŭ de mare, éră la rĕsăritŭ de munţiĭ Albanĭ. Valea acésta pre lângă frumseţele naturale este fórte interesantă şi din punctŭ de vedere economicŭ şi istoricŭ.

Abia înaintéză trenulŭ vre-o 20 de chilometri, şi ochiulŭ călătorilorŭ privindŭ în stînga întimpina oraşulŭ Frascati situatŭ la pólele munţilorŭ şi renumitŭ pentru clima sa stîmpĕrată, dar mai alesŭ pentru vinulŭ sĕŭ celŭ gustosŭ. În apropiarea oraşuluĭ Frascati se află ruinele vechiuluĭ Tusculum, loculŭ de predilecţiune alŭ nemuritoriuluĭ oratorŭ Cicero. Nu departe de Frascati este şi Grotta Ferrata, o mănăstire a călugărilorŭ basilianĭ, fundată în seclulŭ alŭ XI prin s. Nilŭ. Totŭ în stînga nóstră a rĕmasŭ şi orăşelulŭ Albano, ridicatŭ pre ruinele vileĭ luĭ Pompeiŭ şi ale vechiuluĭ Albanŭ. Vinulŭ de Albanŭ îlŭ laudă şi Horaţiŭ.

Pentru posiţia s'a fermecătóre este însemnatŭ oraşulŭ Veletri, aşedatŭ pre o proeminenţă a munteluĭ Artemisio.

În stînga linieĭ ferate călătorindŭ spre Neapolŭ merită atenţiune şi oraşele Ferentino (Ferentinum), Frosinone şi Ceprano pentru posiţia lorŭ farmecătóre şi vechile ruine, ce se află în apropiarea lorŭ. Spre rĕsăritŭ dela Ceprano, în depărtare de câţi-va chilometri este situatŭ Arpinulŭ, loculŭ natalŭ alŭ luĭ Cicero şi alŭ luĭ Mariŭ.

În mersulŭ trenuluĭ pre romantica vale a rîuluĭ Liris a deşteptatŭ interesulŭ nostru cu deosebire oraşeluluĭ Aquino, loculŭ nascerii a lorŭ doi bărbaţi celebri, anume alŭ poetuluĭ satiricŭ Juvenalŭ de pre timpulŭ împăratuluĭ Nero şi alŭ doctoruluĭ îngerescŭ s. Toma de Aquino, născutŭ la 1224 în castelulŭ Rocca secca din apropiarea Aquinului. Nu departe de Aquino în direcţiune sudostică este Casino, ridicatŭ pre ruinele vecheĭ cetăţi Cassinum. De-asupra cetăţii pre o stîncă ţepişe se află celebra mănăstire a ordului Benedictinŭ numită Monte Casino. Mănăstirea a fostŭ fundată de s. Benedictŭ la an. 529. Mănăstirea Monte-Casino, precum este ea aci, privită din depărtare, samănă mai multŭ cu unŭ castelŭ pomposŭ decâtŭ cu unŭ claustru. În Monte Casino staŭ şi aci columnele unuĭ templu alŭ luĭ Apolo.

După ce trecurămŭ mai departe, valea se totŭ îngusta formându-se unŭ felŭ de pasŭ, care se deschide în frumosulŭ şesŭ alŭ vecheĭ Campanie. Ţinutulŭ acesta este dóră celŭ mai fruptiferŭ şi în celŭ mai plăcutŭ în tótă Europa. Elŭ este încunjuratŭ de munţi înalţi cu piscurĭ pleşuve, dară cu cóste îmbrăcate în păduri frumóse, percursŭ de rîulŭ Volturno, celŭ mai mare rîŭ în Italia inferióră, şi cultivatŭ cu totŭ feliulŭ de arborĭ şi alte plânte, câtŭ se pare că póte rivalisa şi cu cea mai grijită grădină. Cu dreptulŭ s'a datŭ acestuĭ ţinutŭ numele de *Paradisŭ.*

Cetăţile mai însemnate, ce ne-aŭ căzutŭ în cale, suntŭ *Capua,* situată pre ţermuriĭ rîuluĭ Volturno, şi *Caserta* însemnată pentru splendidulŭ castelŭ regalŭ edificatŭ acolo în

seclulŭ trecutŭ prin regele neapolitanŭ Carolŭ III.

Pre la 3 óre după amédĭ amŭ sositŭ în Neapolŭ. Îndată amŭ făcutŭ cu trăsurile o escursiune cercetându golfulŭ de Pozzuoli. Calea, ce aduce din Neapolŭ la Pozzuoli, vechiulŭ Puteoli renumitŭ prin comerciulŭ sĕŭ cu oriéntulŭ, maĭ alesŭ cu Egiptulŭ, trece prin grotta di Seiano, unŭ tunelŭ în lungime de aprópe unŭ chilometru, tăiatŭ în stîncă pre sub muntele Posilipo.

De pre înălţimea munteluĭ se deschide o frumósă panoramă pre insulele Ischia, Misena şi Caprĭ, carĭ se înalţă ein mare ca şi nisce coloşĭ.

Joĭ diminéţă amŭ călătoritŭ cu trenulŭ la Pompeii.

Pompeii a fostŭ o cetate provincială înfloritóre avêndŭ cam 30,000 de locuitorĭ. Posiţia eĭ pitorésc㠹 a făcutŭ să fie cercetată de ómenĭ celebrĭ şi de unĭĭ împĕraţĭ românĭ. La 63 d. Ch. unŭ puternicŭ cutrĕmurŭ de pămîntŭ a prefăcutŭ în ruine o mare parte din Pompeii. Repararea edificiilorŭ ruinate încă nu s'a terminatŭ, şi Vesuvulŭ, ce se parea că dórme de sute de anĭ, la 79 d. Ch. a începutŭ să arunce bucăţĭ mĕrunte de pétră, carĭ formară pre pămîntŭ unŭ stratŭ în grosime de preste doĭ metri, apoĭ urmă cenuşe amestecată cu apă formândŭ unŭ stratŭ şi maĭ înaltŭ Ceĭ maĭ mulţĭ locuitorĭ părăsindŭ de timpurĭŭ cetatea aŭ scăpatŭ de catastrofă. Lucrurile maĭ micĭ desgropate se află parte în museulŭ din Pompeii parte în museulŭ naţionalŭ din Neapolŭ. În museulŭ din Pompeii se potŭ vedé maĭ multe trupurĭ omenescĭ întregĭ în posiţia aceea, în care l-a aflatŭ catastrofa. Totŭ acolo suntŭ multe scule de casă, pâne, póme şi diverse tĕsăturĭ prefăcute în cărbune, recunoscêndu-se încă bine în ele materia şi forma lorŭ originală.

Archeologiĭ afirmă, că Pompeii ar ave o formă ovală neregulată, şi cercuferinţa zidurilorŭ luĭ ar fi de 2600 m., avêndŭ optŭ porţĭ. Până acum abia este desgropată a treia parte a cetăţiĭ. Partea descoperită se consideră de cea maĭ de frunte, de órece în acésta se află forulŭ cu templele ḑeităţilorŭ principale, precum şi maĭ multe edificiĭ publice şi locuinţe private, carĭ arată, că proprietariĭ lorŭ aŭ fostŭ ómenĭ cu stare bună.

Stradele suntŭ lungĭ şi înguste. Pre marginea de către edificiĭ se află trotoare de pétră. Asemenea şi stradele suntŭ pardosite cu pétră. Trotoarele suntŭ multŭ maĭ ridicate decâtŭ mijloculŭ stradeĭ. În multe locurĭ se află puse câte 2—3 petri cioplite în mijloculŭ stradeĭ, pre carĭ păşindŭ ómenĭĭ să pótă trece uşorŭ de pre trotoarulŭ din o parte pre celŭ din ceealaltă parte, maĭ alesŭ în timpulŭ de plóe. Pre stradele, unde umblaŭ carĕ, şi acum se vĕdŭ urmele rótelorŭ.

Percurgêndŭ strădele cetăţiĭ, e bătătoriŭ la ochĭ, că numaĭ unele case aŭ frontulŭ spre stradă. Considerândŭ lucrulŭ maĭ de aprópe curêndŭ ne-amŭ convinsŭ, că acestea eraŭ bolte. În multe se află vasĕ marĭ de lutŭ. În aceştea se presupune a se fi vîndutŭ oleiŭ, vinŭ şi alte liquide.

Casele din Pompeii suntŭ construite din pétră, pămîntŭ şi cărămidĭ subţirĭ. Precum se póte deduce din numĕrósele scărĭ, casele eraŭ cu etajurĭ, dară acestea în urma catastrofelorŭ s'aŭ ruinatŭ.

Ce privesce planulŭ de construire, elŭ variéză după gustulŭ şi averea proprietarilorŭ. Singuraticele părţi ale caselorŭ maĭ marĭ suntŭ: a) Vestibululŭ, care conducea din stradă în curte. b) Atriulŭ saŭ curtea era pardositŭ cu pétră şi încunjurată de unŭ ambitŭ acoperitŭ. În mijloculŭ curţiĭ se află unŭ basenŭ numitŭ impluvium, unde se aduna apa în timpŭ de plóe şi de unde prin canale subterane se conducea în stradă. c) După atriŭ urméză aşa numitulŭ tablinum, în care se întîmpla primirea străinilorŭ, cu carĭ avea domnulŭ caseĭ afacerĭ. d) Urma apoĭ peristiliulŭ. Elŭ era spaţiosŭ şi descoperitŭ ca şi atriulŭ. Aicĭ petreceaŭ preste ḑi membriĭ familieĭ. e) Din peristiliŭ ducea partea numită Oecus în porticŭ. Oecus erá loculŭ de conversare. f) Porticulŭ era unŭ felŭ de ambitŭ coperitŭ. În jurulŭ atriuluĭ şi a peristiluluĭ suntŭ tricliniulŭ saŭ refectoriulŭ, culina şi chiliile de durmitŭ. Acestea eraŭ micĭ şi fără fereştĭ. Preste totŭ casele Romanilorŭ eraŭ fórte înguste şi nu aveaŭ fereştĭ spre stradă, ci tótă viaţa lorŭ era concentrată în familie. În fundulŭ caselorŭ familiilorŭ maĭ avute eraŭ şi grădinĭ.

Păreţiĭ caselorŭ, templelorŭ şi băilorŭ suntŭ colorate de comunŭ în colóre roşie, vînĕtă şi galbină. Asemenea eraŭ împodobiţĭ cu diferite picturĭ, carĭ representaŭ maĭ cu samă ḑeităţile păgâne şi lucrurĭ mitologice. Numĕrósele columne suntŭ construite din cărămidă şi obduse cu marmoră. Nu amŭ percursŭ întregŭ oraşulŭ descoperitŭ, dară şi numaĭ din cele ce amŭ vĕdutŭ, ne-amŭ pututŭ forma o idee destulŭ de clară despre întocmirile casnice ale poporuluĭ Romanŭ.

La 11½ óre aprópe toţĭ peregriniĭ aŭ făcutŭ o escursiune pre Vesuvŭ. Călătoria până unde se póte, s'a facutŭ în trăsurĭ, éră de acolo în susŭ cu trenulŭ funicularŭ, şi numaĭ cale de 140 m. s'a facutŭ pre josŭ. Pre Vesuvŭ se află unŭ observatoriŭ meteorologicŭ şi la gara trenuluĭ funicularŭ unŭ restaurantŭ. Vesuvulŭ presentă unŭ spectacolŭ teribilŭ. Cratĕrulŭ are acum unŭ diametru de vre-o 30 m. Dintr'însulŭ ĭese continuŭ fumŭ şi unŭ mirosŭ greŭ de puciósă, éră din internulŭ luĭ se audŭ sunete înspăimîntătóre, câtŭ se pare că totŭ pămîntulŭ stă să se sfărîme. Cândŭ bubuitura este maĭ puternică, atunci vulcanulŭ aruncă din sine petri roşite de focŭ. Pre lângă cratĕrulŭ celŭ mare maĭ suntŭ dóuĕ cratere maĭ micĭ, carĭ acum varsă lavă.

De pre Vesuvŭ se desfăşură înaintea privitoriuluĭ o panoramă grandiósă, vĕḑêndu-se de o parte tótă regiunea din jurŭ, care este cea maĭ împoporată, éră de altă parte marea infinită. Dela Vesuvŭ s'aŭ rentorsŭ peregriniĭ numaĭ sara târdiŭ în Neapolŭ.

În ḑiua următóre Vineri amŭ cercetatŭ renumitulŭ aquariŭ şi museulŭ naţionalŭ, unde se conservă celea maĭ multe lucrurĭ preţióse, ce s'aŭ aflatŭ în Pompeii şi Herculanum.

Pre la 2 óre amŭ plecatŭ spre Roma cu trenulŭ expresŭ, unde amŭ ajunsŭ sara.

După o aşteptare de o óră şi jumătate la gara din Roma trenulŭ şĭ-a continuatŭ cursulŭ spre Genua. Începêndŭ dela Spezia linia ferată duce prin ţinuturĭ fórte muntóse şi trece maĭ din tunelŭ în tunelŭ.

Sâmbătă diminéţă amŭ sositŭ în frumósa şi superba cetate Genua. Ea ocupă maĭ întregŭ golfulŭ în formă de semicercŭ. Rarŭ póte vedé omulŭ o cetate atâtŭ de curată şi maĭ frumósă şi maĭ înfloritóre. Avêndŭ să petrecemŭ în Genua numaĭ o jumătate de ḑi, bine amŭ făcutŭ, că amŭ închiriatŭ trăsurĭ şi aşa amŭ umblatŭ stradele principale ale oraşuluĭ, intrândŭ în maĭ multe biserice, despre carĭ trebue să ḑicemŭ, ca şi despre tóte bisericele italiene, ce le-amŭ cercetatŭ, că nu suntŭ numaĭ locurĭ de rugăciune, ci şi totŭ atâtea galeriĭ de pictură şi sculptură. Campo Santo saŭ cemeteriulŭ Genueĭ nu are păreche în lume. Cemeteriulŭ acesta zace în valea Bisagno, din care se ridică pre încetulŭ şi pre délurile din jurŭ. Partea din vale este încunjurată de o grandiósă arcadă, care formézăunŭ paralelogramŭ. În coridorulŭ acesteĭ arcade de ambe părţile suntŭ mormintele fruntaşilorŭ. Ele suntŭ acoperite cu lespeḑĭ de marmoră. Totŭ din marmoră se află la cele maĭ multe morminte busturile orĭ statuele celorŭ înmormîntaţĭ şi a consângenilorŭ celorŭ maĭ de aprópe aĭ lorŭ, precum şi multe figurĭ simbolice, precum credinţa, speranţa, libertatea etc., tóte sculptate cu o artă de admiratŭ.

Sâmbătă la 1¾ am plecatŭ din Genua spre Milano.

Duminecă diminéţa fiindŭ ḑiua s. Paschĭ amŭ ascultatŭ s. liturgie în renumitulŭ domŭ, care din punctŭ de vedere alŭ architecturel rivaliséză cu măreţele biserice din celealalte cetăţĭ marĭ ale Italieĭ. Maĭ interesantŭ şi unicŭ în felulŭ sĕŭ este esteriorulŭ bisericeĭ. Coperişulŭ destulŭ de înaltŭ alŭ năilorŭ laterale este de pétră cioplită, câtŭ se póte omulŭ preumbla pre elŭ, şi e încunjuratŭ de turnurĭ şi statue de marmoră. Turnulŭ principalŭ se înalţă până la înălţimea de 109 m. Elŭ încă are în jurŭ turnurĭ laterale şi galeriĭ de statue.

Până la galeria cea maĭ înaltă a turnuluĭ amŭ suitŭ la 500 de trepte. Maĭ înainte de a ne pogorĭ de acolo, amŭ intonatŭ „Christosŭ a înviatŭ.“ După aceea amŭ maĭ cercetatŭ, ce e maĭ însemnatŭ în Milanŭ, între altele maĭ alesŭ museulŭ Poldi Pezzoli şi biserica cea veche şi preţiósă a s. Ambrosiŭ.

Pre la 11 óre nóptea amŭ pornitŭ din Milanŭ. În rentórcere ne-amŭ abătutŭ pre câteva óre şi la Triestŭ şi amŭ visitatŭ acolo portulŭ, arsenalulŭ Lloyduluĭ şi altele. Nóptea următóre amŭ petrecut'o deja érăşĭ în patrie, adecă în Fiume, unde ne-amŭ odihnitŭ de oboséla drumuluĭ.

În diminéţa următóre amŭ pornitŭ maĭ departe. În Zagreb câţiva dintre noĭ ne-amŭ opritŭ preste nópte. Aci amŭ fostŭ primiţĭ de unŭ profesorŭ de universitate şi de unŭ altŭ distinsŭ preotŭ catolicŭ cu cea maĭ mare bucurie. Ni-s'a arătatŭ, ce s'a pututŭ în timpŭ scurtŭ, apoĭ după cină amŭ fostŭ invitaţĭ la o teă la amicabilulŭ profesorŭ de universitate, unde fiindŭ o societate alésă înainte de teă s'aŭ adusŭ pre masă maĭ multe sticle de vinŭ gustuosŭ. Cumcă s'aŭ cântatŭ alternativŭ melodiĭ românescĭ şi croate şi s'a toastatŭ pentru prosperarea Românilorŭ şi a Croaţilorŭ, credemŭ, că nu trebue să maĭ spunemŭ.

Din Pesta luându-şĭ peregriniĭ rĕmasŭ bunŭ unulŭ dela altulŭ fiesce care a pornitŭ către casă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 22 Aprilŭ 1893. Numĕrulŭ 16.

Sinodulŭ electoralŭ din 16 Aprilŭ 1893.

Dóuĕ acte marĭ s'aŭ îndeplinitŭ la Dumineca Tomeĭ din anulŭ curentŭ în centrulŭ bisericeĭ unite în Blaşiŭ. Unulŭ este alegerea candidaţilorŭ pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, altulŭ manifestulŭ cleruluĭ alegĕtoriŭ.

Amîndóuĕ merită atenţiunea nóstră în gradŭ mare şi apreţiarea lorŭ justă din partea publicisticeĭ române.

Credincioşi ţinuteĭ nóstre, care amŭ observat'o până acuma în afacerea completărĭĭ scaunuluĭ mitropolitanŭ, nu voimŭ nicĭ de astă-dată să ne pronunţămŭ asupra persónelorŭ alese de maĭoritatea cleruluĭ, precum nu ne-amŭ pronunţatŭ nicĭ maĭ înainte asupra persónelorŭ, ce puteaŭ să se ĭea în consideraţiune, pentru că noĭ nu stămŭ în serviţiulŭ persónelorŭ, ci a principiilorŭ, cărora trebue să se supună fiesce care omŭ ĭubitoriŭ de biserica sa.

Constatămŭ însă cu mândrie, că clerulŭ alegĕtoriŭ s'a arĕtatŭ conscĭŭ de chemarea sa, fiindŭ că a onoratŭ cu votulŭ sĕŭ persóne, carĭ nu perdŭ din vedere nicĭ odată aceea ce suntemŭ, adecă Românĭ uniţĭ cu biserica adevĕrată a luĭ Christosŭ.

Acésta trebue să o constatămŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ amŭ trebuitŭ să observămŭ cu durere, că s'aŭ făcutŭ şi încercărĭ de a înstrăina inimile cleruluĭ nostru dela astfelŭ de bărbaţĭ, despre carĭ se scia, că ţinŭ susŭ stégulŭ principiuluĭ religiosŭ, suntŭ alipiţĭ cu trupŭ şi sufletŭ de sânta biserică, şi conscĭĭ de misiunea civilisătóre, ce a avut'o şi trebue să o aĭbă biserica română greco-catolică în mijloculŭ poporuluĭ nostru.

Recunoscinţă meritămŭ decĭ clerulŭ nostru alegĕtoriŭ, ér aceĭ bărbaţĭ, carĭ cu ocasiunea sinoduluĭ electoralŭ aŭ lucratŭ din tóte puterile, ca principiulŭ religiosŭ să nu sufere derută, primescă mulţămita tuturorŭ credincioşilorŭ binesimţitorĭ aĭ provincieĭ nóstre. Tributŭ de recunoscinţă aducemŭ şi acelora, carĭ prin abnegaţiunea lorŭ aŭ făcutŭ posibilă bunaînţelegere între alegĕtorĭ, şi dorimŭ din inimă, ca alipirea neclătită de sânta biserică şi celealalte însuşirĭ frumóse ale Cleruluĭ nostru, carĭ aŭ eşitŭ la ivélă în 16 Aprilŭ 1893 şi ĭ-aŭ înălţatŭ vada înaintea poporuluĭ nostru, să créscă şi să se întăréscă totŭ maĭ multŭ spre mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi spre triumfulŭ causeĭ, ce o representă dînsulŭ cu atâta demnitate.

O deosĕbită mângăiere ne face însă manifestulŭ sinoduluĭ electoralŭ. Acestŭ actŭ constitue unŭ programŭ mare, pentru a căruĭ realisare s'a luptatŭ necontenitŭ fericitulŭ Mitropolitŭ Vancea şi l'amŭ apĕratŭ şi noĭ în colónele „Unirĭĭ", precum dovedesce maĭ fiesce care numĕrŭ alŭ acesteĭ foĭ.

Independinţa bisericeĭ greco-catolice române de biserica latină din Ungaria, despre care se vorbesce în punctulŭ primŭ alŭ manifestuluĭ, a fostŭ tot-deuna idealulŭ acestuĭ Mitropolitŭ vrednicŭ. Despre acésta ne servesce ca dovadă bucuria, cu care a constatatŭ nemuritoriulŭ Archiereŭ înaintea sinoduluĭ archidiecesanŭ din 1869, că Dumneḑeŭ ĭ-a ajutatŭ, ca să vaḑă îndependenţa acésta. Etă ce ḑicea dînsulŭ: „Ceea ce era maĭ înainte sufraganea uneĭ mitropoliĭ de altŭ ritŭ, deşi asemenea catolicŭ, aḑĭ stă mândră încununată cu demnitatea uneĭ Mitropoliĭ independente de alta asemenea şie-şĭ; — ceea ce înainte de asta cu 20 anĭ susternea causele sale ca subordinată unuĭ forŭ de disciplină diferentă, aḑĭ primesce ea causele surorilorŭ, ca să le decidă cu putere de dreptŭ apelabilŭ numaĭ la forŭ papalŭ delegatŭ de sântulŭ scaunŭ apostolicŭ din timpŭ în timpŭ."

Şi dacă sinodulŭ electoralŭ a aflatŭ de bine a accentua şi de astădată independinţa Provincieĭ nóstre mitropolitane de orĭ ce biserică din patrie, a făcut'o acésta numaĭ din acelŭ motivŭ, că mulţĭ caută cu ochĭ invidioşi la independinţa bisericeĭ nóstre, şi ar voĭ să o vaḑă câtŭ maĭ curêndŭ nimicită. Dorinţa acésta însă nu se va puté realisa, pentru că independinţa bisericeĭ nóstre de biserica latină din Ungaria este garantată chiar de Capulŭ supremŭ alŭ bisericeĭ, carele nu se va învoĭ nicĭ odată, ca aceea ce este bine făcutŭ în interesulŭ sânteĭ biserice, să se strice pentru interesele politice ale altora.

În punctulŭ 2 alŭ manifestuluĭ sinodulŭ poftesce pentru biserica nóstră autonomie separată de autonomia bisericeĭ latine din Ungaria, şi influinţă

Feuilleton.

Serată musicală. —

Despre serata musicală aranjată în 16 a. c. de dlŭ Iacobŭ Murĕşianŭ în Blaşiŭ în favorulŭ internatuluĭ de fetiţe din Blaşiŭ nu voiamŭ să scriemŭ anume maĭ pre largŭ. Cu alte ocasiunĭ, candŭ dlŭ Murĕşianŭ a păşitŭ înaintea publiculuĭ cu diletanţiĭ sĕĭ, noĭ amŭ lăudatŭ ceea ce era de lăudatŭ, dar cu o cale amŭ avurŭ cutezarea de a maĭ şi critisa câte ceva, ce ni-se părea că este de critisatŭ. Amŭ făcut'o acésta în interesulŭ bine înţelesŭ alŭ dluĭ Murĕşianŭ şi alŭ diletanţilorŭ nostri. Dar publiculŭ nostru nu e dedatŭ a primi nicĭ critica cea maĭ binevoitóre. De aceea reproducemŭ aci o critică imparţială. Adevĕratŭ că aci se face puţină critică, dar şi acésta a auḑit'o dlŭ Murĕşianŭ deja de multŭ în fóea nóstră. Precum amŭ ḑisŭ deja în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre, serata musicală din 16 a. c. a succesŭ fórte bine. Despre ea scrie „Tribuna" în numĕrulŭ seŭ 76 următórele:

Sara la órele 8 corulŭ mixtŭ alŭ dluĭ *Iacobŭ Murĕşianŭ* a datŭ unŭ *concertŭ*, despre care fie-ne permisŭ să vorbimŭ asemenea la acestŭ locŭ, căcĭ pentru împrejurările Blaşiuluĭ formézĕ unŭ evenimentŭ pre câtŭ de rarŭ pre atâtŭ de îmbucurătoriŭ. Concertulŭ a fostŭ datŭ în sala de gimnastică, nu de multŭ clădită de fericitulŭ mitropolitŭ *Vancea*. Sala altcum destulŭ de spaţiósă şi aerósă, cu acestŭ prilejŭ s'a doveditŭ cu multŭ prea mică pentru publicuĭ adunatŭ. Dar abstrăgêndŭ dela îmbulzéla şi căldura inevitabilă din pricina de maĭ susŭ, pentru concertŭ nu putemŭ avé decâtŭ elogiurĭ. Programulŭ acestuia a fostŭ compusŭ din 6 numerĭ musicalĭ şi o declamaţiune. Acésta din urmă, o poesie patriotică de *Andreiŭ Murĕşianŭ*, a datŭ prilejŭ dşóreĭ *Elena Sântionŭ* să-şĭ arete frumosulŭ sĕŭ talentŭ declamatoriceŭ. În pitorescul costumŭ naţionalŭ din România, cu gesturĭ sigure şi discrete şi cu dicţiune limpede şi simpatică, a interpretatŭ cu simţĕmîntŭ şi inteligînţă accentele patriotice ale barduluĭ dela 1848, electrisându auditorulŭ, care după fie-care strofă a isbucnitŭ în sgomotóse aplause.

În piesele musicale aŭ fostŭ treĭ corurĭ şi unŭ solo-sopranŭ, compoşiţiĭ propriĭ ale dirigentuluĭ *Iacobŭ Murĕşianŭ*, unŭ corŭ de *Musicescu*, aitulŭ de *Schumann*, şi o piesă de concertŭ pentru pianoforte de *Ascher*. Să vorbimŭ maĭ întâiŭ de acésta din urmă: Titlulŭ eĭ este *„La Traviatta"*, mare caprice de concertŭ de *Ascher*, ér executată a fostŭ de gentila dşóră *Melania Brênduşanŭ*. Impresiu, ce amŭ avutŭ la auḑulŭ debutuluĭ frumóseĭ concertante, trebue să se asemene cu bucuria marinaruluĭ, care găsesce unŭ mărgăritarŭ preţiosŭ în nefnsemnata scoĭcă de pre malulŭ măriĭ. Nicĭ decum nu voimŭ să fimŭ supĕrătorĭ, dar în adevĕrŭ în Blaşiŭ nu ne puteamŭ aştepta la asemenea prestaţiune, la care şi maĭ puţinŭ ne îndreptăţia tinereţa debutanteĭ. Dşóra Brênduşanŭ a esecutatŭ piesa, destulŭ de grea, ce şi-a alesŭ, cu o siguranţă aprópe nepăsătóre, ca şi cândŭ ar fi lucrulŭ celŭ maĭ naturalŭ din lume, ca o damă atâtŭ de tinĕră, care nu scimŭ să fi fostŭ la nicĭ unŭ conservatorŭ, să cânte atâtŭ de precisŭ, atâtŭ de impunĕtoriŭ, atâtŭ de virtuosŭ ca dsa. După aplausele frenetice ale publiculuĭ a maĭ adausŭ o fantasie, asemenea bisată si totŭ atâtŭ de admirabilŭ executată, asupra unorŭ motive poporale românescĭ. Debutulŭ dşóreĭ Brênduşanŭ nu numaĭ că face onóre măiestruluĭ sĕŭ în musică, dluĭ *Iacobŭ Murĕşianŭ*, nu nu numaĭ că face onóre societăţiĭ din Blaşiŭ, ci totodată îndreptăţesce la speranţa, că îĭ stă înainte o viaţă plină de

cuvenită elementului laïcu în cadrulŭ acesteï autonomiï. Idea acésta a fostŭ firulŭ conducĕtoriŭ în tóte acţiunile Mitropolitului Vancea, despre ce suntŭ o dovadă atâtŭ vorbirile luï ţinute cu ocasiunea sinódelorŭ archidiecesane şi a congreselorŭ mixte, câtŭ şi corespondinţa luï purtată în acéstă causă. Fie de ajunsŭ a ne provoca de astă-dată la scrisórea fericitului Mitropolitŭ din 26 Ianuariŭ 1890 adresată unuia dintre episcopiï nostri sufraganï, carc fusese invitatŭ la ancheta convocată pre atunci de Ministrulŭ de culte în causa autonomieï catolice. Vredniculŭ Mitropolitŭ lega de inima episcopuluï, *„ca şi acum la începutŭ şi tot-deuna să se espună aşteptarea generală a Bisericeï nóstre întregĭ, ca pentru aceea să se concédă congresŭ autonomicŭ separatŭ, precum s'aŭ cerutŭ în mai multe memorande aşternute de aci* (adecă dela Mitropolitulŭ) *în 5 rînduriĭ începêndŭ dela anulŭ 1869 până la anulŭ 1875.“*

În punctulŭ alŭ treilea alŭ manifestuluï se cere regularea dreptuluï electoralŭ atâtŭ în ce privesce completarea scaunuluï mitropolitanŭ, câtŭ şi în ce privesce completarea scaunelorŭ episcopescï sufragane.

Fericitulŭ Mitropolitŭ Vancea încă a doritŭ realisarea acestuï postulatŭ. Însă elŭ doria maï întâiŭ eluptarea autonomieï şi numaï după aceea regularea dreptuluï electoralŭ din cestiune în cadrulŭ autonomieï, precândŭ sinodulŭ electoralŭ doresce regularea dreptuluï electoralŭ chiar şi independentŭ de autonomie. Sinodulŭ electoralŭ a avutŭ motive, cândŭ a purcesŭ astfelŭ. Este adecă cunoscutŭ, că după mórtea Mitropolituluï Vancea se respândise faïma, că cercurile hotărîtóre nu ar fi străine a da mână de ajutoriŭ binevoitoriŭ în afacerea regulăriï câtŭ maï grabnice a dreptuluï electoralŭ. De aceea Sinodulŭ a aflatŭ, că este consultŭ să ne folosimŭ de acéstă dispositiune sufletéscă a cercurilorŭ hotărîtóre, ca afacerea dreptuluï electoralŭ să se termineze câtŭ maï curêndŭ chiar şi independentŭ de cestiunea autonomieï.

În punctulŭ alŭ patrulea din manifestŭ se cere inviolabilitatea caracterului greco-catolicŭ românŭ alŭ şcólelorŭ nóstre. Pentru acestŭ caractĕrŭ Mitropolitulŭ Vancea s'a espusŭ de repetite orï în faţa întregeï ţĕrï, şi tótă viaţa luï a fostŭ o jertfă continuă pentru a mântui de perire şcólele române greco-catolice esistente, şi a înzestra biserica sa cu institute nóuĕ grandióse de caractĕrŭ românescŭ greco-catolicŭ.

Ce a făcutŭ decï sinodulŭ electoralŭ?

A adoptatŭ principiile, pentru carï s'a luptatŭ fericitulŭ Mitropolitŭ Vancea în tótă viaţa sa, a legatŭ de sufletulŭ fiitoriuluï Mitropolitŭ, ca şi elŭ să lupte pentru realisarea lorŭ, şi astfelŭ sinodulŭ electoralŭ nu a ţinutŭ contŭ de ideile scălciate ale „Gazetarilorŭ“, carï voescŭ să sgudue temeliile, pre carï se razimă întregŭ edificiulŭ nostru bisericescŭ. Însă viŭ este Dumnedĕŭ: *„porţile ĭaduluï nu vorŭ învinge.“*

---

succesŭ pre terenulŭ arteï, dacă şi în viitoriŭ se va devota musiceï cu dragostea, cu care se vede a i-se fi devotatŭ până acum.

Totŭ numaï multe bune putemŭ spune şi despre corulŭ dluï Murĕşianŭ. Deşi nu mare la numĕrŭ, dispune însă de puterï harnice şi se vede a fi fostŭ supusŭ uneï instruărï serióse. Succesulŭ ï-a fostŭ desĕvârşitŭ şi aplausele obţinute bine meritate. Dintre coriştï amintimŭ cu deosebire pre dna *Cornelia Deacŭ* şi pre dşóra *Ioanoviciŭ*, care aŭ avutŭ prilejŭ să arete şi în partiï de solo ceea-ce potŭ.

În fine câte-va cuvinte despre dlŭ *Murĕşianŭ* însu-şi. Dsa s'a presentatŭ publicului asistentŭ la concertŭ în dóuĕ calităţi: ca instructorŭ şi ca *compositorŭ*. Despre calitatea dintâiŭ vorbesce destulŭ de lămuritŭ, ér despre a dóua maï adăugămŭ noï, că dsa face serióse şi isbutite încercărï de a cristalisa musica *poporală* română în compositiï potrivite pentru podiulŭ concertelorŭ. Dovadă drăgalaşulŭ sĕŭ cântecŭ *„Puişorulŭ“* şi pompósa sa baladă *„Năluca“* pentru corŭ şi solo, care le-amŭ auditŭ la concertulŭ din Blaşiŭ. Dar o observare leală să ne permită a-ï face: Suntemŭ siguri, că cu uitică atenţiune talentulŭ sĕŭ incontestabilŭ va isbuti să evite unele accente ce parŭ a reaminti melodiï *ungurescï* şi care supĕră urechea Românuluï. Altcum numaï încurăja putemŭ pre dlŭ *Murĕşianŭ* pre acéstă cale, pre care ï dorimŭ să maï secere multe succese şi ï prevedemŭ recunoscinţa binemeritată a publicului românescŭ.

Alegerea de Mitropolitŭ şi pressa ungurésca. — Se putea prevedé, că foile şoviniştice din patrie vorŭ primi şi alegerea candidaţilorŭ la mitropolia nóstră cu aceea-şi bunăvoinţă, cu care s'aŭ îndatinatŭ a primi orï ce actŭ, în care îşi maï manifestéză naţionalităţile nemaghiare din patrie voinţa sa. Căcï uniţiï, carï şi-aŭ alesŭ în 16 a c. în biserica catedrală din Blaşiŭ candidaţï la mitropolie, din întîmplare suntŭ toţï Românï, şi apoï sciutŭ este, cu câtă bunăvoinţă ïeaŭ foile ungurescï spre sciinţă orï ce actŭ alŭ Românilorŭ, chiarŭ şi acte de acelea, de carï altcum ar trebui să se bucure. Servéscă de ilustrare protestele carï le hotărescŭ Românii în adunările sale în contra politicei bisericescï a guvernuluï. Suntŭ foï ungurescï opositionale, carï se luptă morţişŭ în contra acesteï politicï, fie din principiŭ fie pentru că ea este a guvernuluï, şi una nu se află între ele, carea macarŭ să înregistreze protestele Românilorŭ îndreptate în contra aceleï politice nefericite.

Era decï de prevĕdutŭ, că şoviniştilorŭ dela foile ungurescï nu le va conveni nicï alegerea, ce s'a sevârşitŭ în Blaşiŭ în 16 a c. Foile acestea puteaŭ sci prea bine, că Clerulŭ românŭ unitŭ va să alégă candidaţï de mitropolitŭ pre sama sa şi nu pre sama jurnaliştilorŭ ungurescï. Eï ne şi spunŭ, că şï-aŭ perdutŭ şi umbra de încredere, ce o maï nutriaŭ faţă cu Clerulŭ acesta, şi acésta din causa, că elŭ nu a jertfitŭ interesele bisericeï române unite placului jurnalisticeï maghiare. Acésta merge acum aşa de departe, câtŭ provócă pre ceï dela putere, ca să înduplece pre Maïestatea Sa, să desconsidere votulŭ Cleruluï şi să numéscă mitropolitŭ pre altulŭ, care nu se cuprinde în ternariulŭ propusŭ din partea Cleruluï. Noï faţă cu dorinţa asta nutrimŭ firma sperare, că Maïestatea Sa este cu multŭ maï temĕtoriŭ de Dumnedĕŭ, câtŭ să le împlinéscă dorinţa. Ér pentru tótă eventualitatea ne scutimŭ cu ceea ce amŭ dîsŭ odată şi amŭ provocatŭ neplăcerea furtunósă a „Gazeteï“ din Braşovŭ. Étă ce amŭ dîsŭ noï şi repetimŭ şi acuma:

„Orï câtŭ de lămuritŭ, întemeïatŭ, vechiŭ şi neatacabilŭ ar fi dreptulŭ nostru de a ne alege Archiepiscopŭ, noï numaï în casulŭ acela ni-lŭ vomŭ putĕ păstrá pentru timpulŭ presentŭ şi viitorŭ, dacă în mijlocululŭ cleruluï nostru nu se află nicï odată nicï unŭ preotŭ atâtŭ de decădutŭ, încâtŭ să-lŭ vîndă pentru interesele sale private.

„Guvernele de astădï şï-aŭ uïtatŭ de Dumnedĕŭ şi de legile luï sânte, şi astfelŭ nimicŭ nu le maï reţine, ca să nu caute tóte căile posibile spre a ne răpi dreptulŭ nostru strămoşescŭ, pentru ca şi prin acésta să créscă omnipotenţa statului, căreia bărbaţiï politicï de astădï se închină ca unuï idolŭ.

„Folosi-se-vorŭ contrariï nostri de strălucirea orbitóre a demnităţiï înalte de Mitropolitŭ şi de promisiunï marï, ca prin acésta să-şï afle unŭ omŭ, care să-şï închidă ochiï înaintea adevĕruluï şi dreptăţiï şi să-şi năduşéscă glasulŭ consciinţeï şi astfelŭ să se facă trădătorulŭ bisericeï sale şi alŭ drepturilorŭ eï sânte.

„Noï însă sperămŭ, că ómenï asemenea luï Iuda nu se vorŭ află în Clerulŭ nostru, şi acésta este garanţa cea maï puternică a dreptuluï nostru de alegere.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Politica bisericéscă a guvernuluï este şi acum cestiunea principală, ce ocupă spiritele în ţara întrégă. Guvernulŭ, vĕdêndŭ manifestaţiunile generale ale poporuluï contra politicei sale, cércă prin organele, ce-ï staŭ la dispusĕţiune, să i-se voteze aderinţă în municipiï şi orăşe. În urma terorisărilorŭ eserciate asupra membrilorŭ dela municipiï şi magistrate în multe locurï îï şi succede a stórce aprobarea politicei sale bisericescï. Mijlócele acestea însă suntŭ semnulŭ celŭ maï evidentŭ, că planurile guvernuluï suntŭ în contradicere cu dorinţele şi interesele poporuluï.

Congresele bisericescï ale Românilorŭ greco-orientalï întrunite la Dumineca Tomeï în Sibiŭ şi Aradŭ încă şï-aŭ manifestatŭ nedumeririle faţă cu politica bisericéscă inaugurată de dlŭ Csáky.

Ministrulŭ de interne Hieronymi în 4 a c. a datŭ o ordinaţiune cătră organele administrative, prin care le demândă să nu sufere a se ţiné adunărï de poporŭ în legătură cu cultulŭ divinŭ, nicï a se tracta în adunărï bisericescï orï religióse obĭecte referitóre la afaceri publice. Pre calea acésta voesce dlŭ ministru, să maï împedece protestele contra politicei bisericescï, dară îlŭ asigurămŭ, că nu-şï ajunge scopulŭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII a primitŭ în 15 a l. c. pre membriï peregrinajuluï internaţionalŭ, carï sub conducerea P. Picard, generaluluï Augustinianilorŭ, călĕtorescŭ la Ierusalimŭ spre a lua parte la congresulŭ eucharisticŭ.

În 17 a l. c. a primitŭ Sfinţia Sa pre representanţiï preseï catolice din Germânia. La alocuţiunea ţinută de conducĕtoriulŭ peregrinajuluï Sfinţia Sa a rĕspunsŭ prin o cuvîntare maï lungă îndemnându pre representanţiï preseï la concordie şi alipire cătră Scaunulŭ Apostolicŭ, apoï a vorbitŭ cu fiesce care peregrinŭ în unŭ modŭ fórte amicabilŭ.

Austria.

Peregrinii austriaci sub conducerea archiepiscopului de Viena cardinalulŭ Gruscha aŭ fostŭ primiţi de Sfinţia Sa Leonŭ XIII în 14 a c., care îi îndemnă între altele, să se păzéscă de societăţile secrete, mai alesŭ de francmasoni, şi să lupte cu perseverenţă pentru restabilirea şcólelorŭ confesionale.

Partidulŭ antiliberalŭ (creştinescŭ) din capitala Austriei pre fiesce care ḑi face cuceriri nóue. La ultimele alegeri comunale şi în colegiulŭ primŭ representatŭ numai prin liberali a reeşitŭ cu 6 din candidaţii sĕi. Acesta e sĕmnŭ bunŭ.

Archiepiscopulŭ Gruscha în ḑilele trecute a provocatŭ consiliulŭ scolasticŭ din Viena, ca să dispună şcolarilorŭ catolici recitarea „Rugăciuniĭ Domnuluĭ şi a Născătóreĭ de Dumneḑeŭ“ la începutulŭ şi la finea prelegerilorŭ. Consiliulŭ scolasticŭ comunalŭ însă, ca nu cumva să displacă Jidanilorŭ, nu s'a simţitŭ competentŭ a se pronunţa în cestiune, ci a hotărîtŭ a o supune consiliuluĭ scolasticŭ regnicolarŭ. Unde este vorbă de jignirea bisericeĭ în drepturile eĭ, acolo în tóte afacerile se credŭ competenţi jidano-liberaliĭ din Viena.

Francia.

Vicariulŭ apostolicŭ din Madagaskar Mgr. *Cazet* a rĕspunsŭ prin o fóe volantă l'a altă fóe volantă, în care este atacatŭ din partea francmasonilorŭ. Aceştia l'aŭ acusatŭ, şi tribunalulŭ compusŭ totŭ din francmasoni l'a condamnatŭ la 1000 frs amîndă şi 5000 frs desdaunare. Forulŭ de apelaţiune din Aix a confirmatŭ sentinţa tribunaluluĭ din motivulŭ, că deşi *Mgr* Cazet în scrierea sa nu amintesce nume, totuşi francmasonii din Madagaskar potŭ lua asupra lorŭ vătĕmările cuprinse într'însa. Adecă nu numai la noi cetescŭ tribunalele printre rînduri în procese de presă.

În 17 a c. s'a închisŭ în Paris congresulŭ pentru promovarea arteĭ creştinescĭ. Congresulŭ a enunţatŭ între altele, că chipurile sfinte lăţite între poporŭ saŭ suntŭ dispuse prea fantastice saŭ prea în o direcţiune cam senzuală, pentru aceea în loculiŭ lorŭ să se producă fără amânare altele mai corĕspunḑĕtóre.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După desbateri îndelungate şi vehemente s'a terminatŭ şi votarea budgetuluĭ pre 1893. Încolo era şi timpulŭ să se voteze odată, după ce s'a începutŭ de prin Septembre şi s'aŭ votatŭ 2 prolungiri referitóre la elŭ. Guvernulŭ póte fi mulţămitŭ, că a trecutŭ preste budgetŭ arătândŭ (pre hârtie) unŭ plus de 470.000, fiindŭ suma percepţiunilorŭ de 486.653,643 fl., ĕră a erogaţiunilorŭ de 486.184,643 fl. v. a. În casa magnaţilorŭ se speréză, că budgetulŭ va fi primitŭ fără mari greutăţi. Camera după delăturarea unorŭ proiecte de legi de mai puţină însemnătate se va ocupa cu legea despre salarisarea învăţătorilorŭ poporali, care e de mare momîntŭ şi pentru noi.

Deputatulŭ Asboth în o scrisóre îndreptată către alegĕtoriĭ sĕi (din cercŭlŭ Sască) îşi motivéză repăşirea sa din partida liberală prin aceea, că acéstă partidă este o şcólă a intoleranţeĭ politice şi a personalităţilorŭ, care pretinde dela catolici supunere necondiţionată puteriĭ de statŭ şi o ignorare totală a capuluĭ bisericeĭ. Mai ḑice, că partida liberală provócă lupta religionară şi că este în descompunere nu numai în dietă, ci şi în ţara întrégă.

România.

Este sciutŭ, că România de unŭ şirŭ de anĭ încóce tótă politica economică şi-a îndreptat'o spre crearea şi protejarea industrieĭ naţionale faţă cu concurinţa industrieĭ străine. Acesteĭ tendinţe este a se ascrie întroducerea tarifuluĭ autonomŭ şi închiarea de tractate comerciale numai cu atarĭ state, productele cărora nu facŭ mare concurinţă productelorŭ indigene. Guvernulŭ conservatorŭ, sub care s'aŭ votatŭ mai multe legi salutare pentru ţară, a păşitŭ în luna trecută cu unŭ proiectŭ de lege asupra maximuluĭ taxelorŭ şi contribuţiunilorŭ comunale. Prin proiectulŭ acesta se ţintesce: 1. Sporirea venitelorŭ comunale. 2. Desfiinţarea orĭ căreĭ deosĕbiriĭ în materia de taxă comunală între comunele rurale şi comunele urbane. 3. Desfiinţarea orĭ căreĭ deosĕbiriĭ de taxe între productele provenitóre din străinătate şi cele similare produse în ţară, şi în consecinţă supunere la acelea-şi taxe atâtŭ a productelorŭ aduse din afară, câtŭ a celorŭ produse în comune şi respective în ţară. Industriaşiĭ şi comercianţiĭ indigeni până acum protejaţi de concurinţa străină se vĕḑŭ prin dispusĕţiunile proiectuluĭ daţi pradă acesteĭ concurinţe şi pentru aceea aŭ protestatŭ contra legiĭ maximuluĭ. Dar partidulŭ liberalŭ, care sumuţă pre industriaşi contra guvernuluĭ, nu s'a mărginitŭ la atâta, ci unii demagogi aŭ adunatŭ o cétă de bătăuşi cam de vre-o 200—300 de capete, pre cari îmbetându-i i-a aşeḑatŭ la póle dĕluluĭ Mitropolieĭ. Aceştia aruncară cu petri asupra ministrilorŭ Carpŭ şi Catargiŭ, precum şi asupra maĭ multorŭ deputaţi, carĭ mergeaŭ dela cameră către casă. Gendarmeria chemată spre restabilirea ordiniĭ încă a fostŭ întimpinată cu aruncăturĭ de petri din partea plebiĭ şi mai mulţi gendarmi aŭ fostŭ greŭ răniţi. În fine a păşitŭ la mijlocŭ şi miliţia împrăştiându pre bătăuşi. Opositia orĭ unde, prin urmare şi în România, trebue să lupte contra guvernuluĭ cu arme legale, ĕră nu prin inscenarea de scandaluri.

Anglia.

Obiectulŭ principalŭ alŭ camerelorŭ englese este până acum totŭ bilulŭ home-rule. Votarea asupra bilului se aşteptă să fie în timpulŭ celŭ mai scurtŭ. Proiectulŭ în casa de josŭ va fi primitŭ, deşi póte cu o maioritate neînsemnată. Mai mare periculŭ este pentru proiectŭ în casa lorḑilorŭ, unde îşi are puţinĭ părtinitori. Serióse îngrijiri îi însuflă bĕtrânuluĭ Gladstone şi protestanţiĭ din districtulŭ Ulster, carĭ vorŭ aranja Duminecă unŭ mare meeting în London cerêndŭ, ca acestŭ districtŭ să fie esemptŭ de sub dispusĕţiunile bilului home-rule şi să nu fie silitŭ a-şi trimite deputaţiĭ în parlamentulŭ din Dublin, unde se prevede, că vorŭ domni catoliciĭ. La aceea nu vorŭ să reflecteze protestanţiĭ, că Irlanda e o ţară catolică şi catoliciĭ sute de anĭ aŭ suferitŭ cea mai maşteră tractare din partea protestanţilorŭ.

Sêrbia.

În 1 Aprilŭ st. n. s'a întîmplatŭ la Belgradŭ o lovitură de statŭ, care a produsŭ mare sensaţiune în tótă Europa. Tinĕrulŭ rege Alesandru a chematŭ la conacŭ la prânḑŭ pre ceĭ doi regenţi şi pre ministri. Cândŭ a ajunsŭ timpulŭ vinuluĭ de Champagne sculându-se regele a declaratŭ, că nu va mai suferi volnicia nicĭ vătĕmarea constituţiuniĭ; ministeriulŭ îlŭ dimite, şi activitatea regenţeĭ o sistéză proclamându-se pre sine de maĭorenŭ. Totŭ în acea nópte a datŭ o proclamaţiune către poporŭ, în care spune, că faţă cu actuala situaţie atâtŭ de spăimântătóre şi faţă cu călcarea flagrantă a constituţiuniĭ se crede datoriŭ a lua însu-şi în mână frînele guvernării. Întrégă ţara, până şi radicalii, ceĭ mai neîmpăcaţi inimicĭ aĭ dinastieĭ Obrenovicĭ, aŭ primitŭ cu bucurie nóua stare de lucruri. Regenţii Risticĭ şi Belimorcovicĭ aŭ fostŭ arestaţi şi puşi sub pază puternică în propriile lorŭ reşedinţe. În complotŭ aŭ fostŭ induse de statŭ puţine persóne, şi aşa se esplică, cum guvernulŭ nu simţise nimica despre cursa, ce i-s'a întinsŭ cu atâta dibacie. Tóte puterile europene se arată până acum mulţămite cu nóua stare de lucruri din Sêrbia.

Noulŭ ministeriŭ se compune din dr. *L. Dokicĭ*, fostŭ presidentŭ alŭ consiliuluĭ de statŭ şi instructorŭ alŭ regeluĭ Alesandru. Elŭ este unŭ omŭ eruditŭ şi simpaticŭ şi se consideră ca urḑitoriŭ alŭ loviturei de statŭ. *Andr. Nicolicĭ*, ministru de esterne, a făcutŭ parte şi din ministeriile radicale *Pasicĭ* şi *Gruicĭ* şi este radicalŭ moderatŭ. *Raşa Milosevicĭ*, ministru de comerciŭ, în ministeriulŭ Pasicĭ a funcţionatŭ ca şefŭ de secţiune la finanţe. *Vuicĭ*, ministrulŭ de finanţe, e recunoscutŭ ca o capacitate financială; în ministeriile radicale a funcţionatŭ totŭ ca ministru de finanţe. *Milosovlievicĭ*, ministrulŭ de interne, a condusŭ acestŭ resortŭ şi în ministeriulŭ Gruicĭ. Colonelulŭ *Stancovicĭ*, ministrulŭ lucrărilorŭ publice, până acum puţinŭ s'a amestecatŭ în politică. *Franasovicĭ*, ministrulŭ de răsboiŭ, a fostŭ adĭutantŭ alŭ regeluĭ Milanŭ şi în mai multe rînduri a condusŭ acestŭ resortŭ pre timpulŭ regeluĭ Milanŭ.

Programulŭ nouluĭ cabinetŭ este a întreţine relaţiuni bune cu puterile esterne şi a promova bunăstarea cetăţenilorŭ prin legi înţelepte.

Regenţii *Risticĭ* şi *Belimarcovicĭ* vorŭ primi pensiuni ca consiliarĭ de statŭ. — Despre Garaşanin, capulŭ progresiştilorŭ, se susţine, că încă a conlucratŭ la reuşita loviturei de statŭ.

Cabinetulŭ actualŭ va escrie alegerĭ nóue. Partidulŭ liberalŭ încă nu s'a pututŭ reculege din zăpăcéla provocată prin lovitura de statŭ; unii membri aĭ partiduluĭ voescŭ a se abţiné dela nóuele

alegerĭ, alţiĭ suntŭ de părere să păşéscă la luptă.

Vomŭ vedé, cum se va arĕta pre venitoriŭ cutezarea regeluĭ Alesandru, care în 14 Aug. a. c. va împlini 17 anĭ.

Belgiŭ.

Camera deputaţilorŭ în sĕptĕmâna trecută a respinsŭ propunerea luĭ Ianson referitóre la sufragiulŭ universalŭ. Respingerea acésta a produsŭ o grozavă agitaţiune între lucrătoriĭ, carĭ s'aŭ pusŭ în grevă generală şi aŭ comisŭ maĭ multe escese regretabile. Între poliţie şi greviştĭ s'aŭ întîmplatŭ ciocnirĭ sângeróse. Unĭĭ dintre capiĭ greviştilorŭ suntŭ arestaţi. Atâtŭ în capitala Bruxelles câtŭ şi în oraşele de prin provinţă numĕrulŭ greviştilorŭ cresce pre fiesce care ḑi. Se pare, că lucrătoriĭ suntŭ unŭ instrumentŭ în mânile liberalilorŭ francmasonĭ, carĭ până ce aŭ fostŭ la cârmă, cu nicĭ unŭ preţŭ nu s'aŭ pututŭ îndupleca să dea poporuluĭ nicĭ libertăţile, ce i-se cuvinŭ, şi acum se folosescŭ de simplicitatea poporuluĭ spre a rĕsturna prin acésta guvernulŭ conservativŭ.

Camera deputaţilorŭ în şedinţa din 18 în principiŭ a primitŭ în nóua constiţiune întroducerea sufragiuluĭ universalŭ. Acésta a făcutŭ o împresiune bună în tótă ţara; lucrătoriĭ atâtŭ în Bruxelles câtŭ şi în celealalte cetăţĭ s'aŭ liniştitŭ şi aŭ declaratŭ, că vorŭ înceta cu greva. Se vede că guvernulŭ clericalŭ scie să ţină samă de dorinţele legitime ale poporuluĭ.

„Le Moniteur de Rome"

despre primulŭ peregrinajŭ românŭ.

„Le Moniteur de Rome" în numĕrulŭ sĕŭ 76 din 2 Aprilŭ a. c. anunţândŭ sosirea peregrinilorŭ românĭ în Roma scrie:

Peregriniĭ românĭ, venirea cărora la Roma pre timpulŭ Pascilorŭ o anunţasemŭ, aŭ şi sositŭ astă diminéţă la şepte óre şi jumătate cu trenulŭ dela Florenţa. Eĭ s'aŭ aşedatŭ în „Hotel Capitol".

Aceştĭ peregrinĭ românĭ, la numĕrŭ aprópe patru ḑecĭ, se ţinŭ de cele patru diecese române catolice din Ungaria, adecă de Făgăraşŭ, Gherla, Orade şi Lugoşŭ. Eĭ suntŭ ceĭ dintâiŭ Românĭ catolicĭ, carĭ vinŭ în deputaţiune la Roma, şi acésta împărtăşesce peregrinajuluĭ lorŭ o importanţă specială.

În fruntea lorŭ este episcopulŭ de Lugoşŭ, Preasfinţitulŭ Mgr. Victorŭ Mihályi de Apşa, vechiŭ elevŭ alŭ colegiuluĭ pontificalŭ greco-rutenŭ din Roma, de care s'a ţinutŭ asemenea şi conducĕtoriulŭ peregrinajuluĭ, Rev. Dr. Vasiliŭ Hossu, actualminte rectorulŭ seminariuluĭ din Blaşiŭ în Transilvania.

Între peregrinĭ se află preoţi, advocaţi, medicĭ, proprietarĭ şi maĭ multe dómne.

Ceea ce adauge la însemnătatea acestuĭ peregrinajŭ, este aceea, că s'aŭ unitŭ lorŭ şi câţiva românĭ neuniţĭ, carĭ şĭ-aŭ esprimatŭ dorinţa de a venera pre Pontificele Leonŭ XIII.

Pentru sara de astăḑĭ peregriniĭ românĭ suntŭ invitaţi să asiste în salele reuniuniĭ „Circolo di s. Pietro" la esecutarea compositieĭ luĭ Rossini *Stabat Mater*.

O primire de onóre a peregrinilorŭ se va întîmpla mâne în colegiulŭ grecescŭ.

Luni diminéţă la 8 óre peregriniĭ se vorŭ duce la sfîntulŭ Petru pentru a asista la liturgia, ce se va celebra după ritulŭ grecescŭ românescŭ. După aceea se vorŭ aduna la 11 óre în Vaticanŭ spre a fi primiţĭ în audiinţă pontificală.

În numĕrulŭ sĕŭ 77 scrie acela-şĭ jurnalŭ:

Peregriniĭ românĭ s'aŭ adunatŭ astă diminéţă la 9 óre în basilica Vaticană, unde aŭ asistatŭ la liturgia solemnă, carea Preasfinţitulŭ Mgr Victorŭ Mihályi de Apşa a celebrat'o la altariulŭ Scaunuluĭ s. Petru. Afară de peregriniĭ românĭ aŭ maĭ asistatŭ şi maĭ mulţĭ preoţĭ grecescĭ aşeḑaţĭ în Roma, precum şi elevĭ colegiuluĭ pontificalŭ grecescŭ.

Importanţa acesteĭ ceremoniĭ frumóse, celebrate la însu-şĭ altariulŭ Scaunuluĭ s. Petru, în presenţa deputaţiuniĭ celeĭ dintâiŭ, carea aŭ pornit'o Româniĭ catolicĭ în peregrinajŭ la Roma, va afla fără îndoélă unŭ resunetŭ salutarŭ în lumea resăriténă, pentru a demustra unitatea credinţeĭ pre lângă varietatea riturilorŭ particulare ale tuturorŭ bisericelorŭ, carĭ recunoscŭ jurisdicţia supremă a Locţiitoriuluĭ luĭ Isusŭ Christosŭ. Manifestaţia asta a câştigatŭ în importanţă şi prin faptulŭ, că la deputaţiunea peregrinilorŭ s'aŭ alăturatŭ şi câţiva Românĭ încă neuniţĭ, pentru ca să venereze, precum ḑicŭ eĭ înşi-şĭ, „pre Capulŭ creştinătăţiĭ, pre marele Pontifice Leonŭ XIII".

Pentru a întări caractĕrulŭ specialŭ alŭ manifestaţieĭ, ce s'a sĕvârşitŭ astă diminéţă la mormîntulŭ principeluĭ Apostolilorŭ, episcopulŭ de Lugoşŭ la liturgia, ce a celebrat'o la altariulŭ Scaunuluĭ s. Petru, a dispusŭ cetirea Evangelieĭ despre primatuluĭ s. Petru.

Maĭ târḑiŭ, cătră 11 óre, ceĭ patru ḑecĭ de peregrinĭ românĭ conduşĭ de episcopulŭ de Lugoşŭ s'aŭ dusŭ în Vaticanŭ la audiinţa, ce Sîntulŭ Părinte le-a acordat'o în sala tronuluĭ.

Simţemintele lorŭ de devoţiune le-a esprimatŭ episcopulŭ de Lugosŭ, care a cetitŭ spre scopulŭ acesta o adresă în limba latină. Etă-l cuprinsulŭ:

(Urméză cuvîntarea, ce a rostit'o în numele peregrinilorŭ românĭ Preasfinţia Sa Dr. Victorŭ Mihályi.)

Sîntulŭ Părinte a rĕspunsŭ asemenea în limba latină, esprimându-şĭ satisfacţia părinţéscă, pentru că a fostŭ fericitŭ a primi cea dintâiŭ deputaţiune, ce a venitŭ în peregrinajŭ la Roma dintre Româniĭ catolicĭ. Elŭ ĭ-a încurajatŭ asemenea puternicŭ spre a se arĕta din ce în ce totŭ maĭ vrednicĭ de credinţa, ce ĭ-a unitŭ cu Sîntulŭ Scaunŭ, din ce în ce totŭ maĭ multŭ aplicaţĭ la tóte faptele, ce le inspiră credinţa acésta, până ce vorŭ câştiga prin esemplulŭ lorŭ pre fraţiĭ sĕĭ neuniţĭ.

Conducĕtoriulŭ peregrinajuluĭ Rev. Dr. Vasiliŭ Hossŭ şi toţĭ peregriniĭ aŭ fostŭ presentaţĭ apoĭ Sîntuluĭ Părinte prin Mgr. Mihályi şi aŭ fostŭ admişĭ pre rîndŭ la sărutarea mâneĭ. Actulŭ acesta de veneraţiune l'aŭ împliniţŭ şi Românii încă neuniţĭ, carĭ s'aŭ alăturatŭ la peregrinajŭ, şi acésta a mişcatŭ deosebitŭ pre Sîntulŭ Părinte şi a datŭ acesteĭ audiinţe şi preste totŭ peregrinajuluĭ caractĕrulŭ uneĭ manifestărĭ particularminte importante a progresuluĭ catolicismuluĭ.

Mgr Mihályi a presentatŭ Sfinţieĭ Sale în numele peregrinilorŭ şi alŭ dieceselorŭ române catolice din Ungaria unŭ darŭ de obolŭ alŭ sîntuluĭ Petru şi dóuĕ covóre fórte frumóse de manufactură orientală.

Aceştĭ peregrinĭ vorŭ părăsi Roma mâne sară. Eĭ vorŭ avé încă mângăerea de a asista mâne diminéţă la liturgia Sîntuluĭ Părinte.

După audiinţa pontificală peregriniĭ românĭ s'aŭ dusŭ în atelierulŭ fotograficŭ alŭ cavaleruluĭ De Federicis de pre piaţa s. Petru pentru a se portreta cu toţiĭ laolaltă.

Unŭ actŭ fórte interesantŭ s'a sĕvârşitŭ ĭerĭ în salele colegiuluĭ greco-rutenŭ de pre via del Babuino, unde tóte naţionalităţile orientale de ritŭ grecescŭ suntŭ representate şi se află şi seminariştĭ românĭ. Rectorulŭ colegiuluĭ grecescŭ părintele Lugari a trimisŭ tuturorŭ peregrinilorŭ românĭ o invitare împărtăşindu-le, că vorŭ fi fericiţĭ, dacă îĭ vorŭ puté primi ca óspeţĭ.

Recepţiunea s'a începutŭ cu imnulŭ naţionalŭ românŭ *Latina gintă* cântatŭ de elevĭĭ seminariuluĭ grecescŭ.

Apoĭ unŭ seminaristŭ românŭ, Radu, a cetitŭ în limba română unŭ mesagiŭ scurtŭ de simpatie şi de felicitare la adresa compatrioţilorŭ sĕĭ, carĭ acum întâia óră dela unirea lorŭ cu biserica Romeĭ aŭ alergatŭ în cetatea eternă la piciórele Pontificeluĭ.

Alţĭ doĭ seminariştĭ, Epaminonda Lucaciŭ şi Ioanŭ Curciaba, aŭ esecutatŭ apoĭ o piesă musicală pre violină şi flaută cu acompaniare de pianŭ.

Vasiliŭ Suciŭ a cetitŭ după aceea unŭ discursŭ românescŭ, în care a doritŭ naţiuniĭ române unŭ viitoriŭ maĭ bunŭ.

Mgr Mihályi, episcopulŭ Lugoşuluĭ, grăindŭ italienesce, a esprimatŭ recunoscinţa cea maĭ mare a peregrinilorŭ faţă cu colegiulŭ greco-rutenŭ şi cu părinţiĭ Ieşuiţĭ, carĭ îlŭ conducŭ.

Seminariştiĭ aŭ cântatŭ apoĭ imnulŭ Papeĭ pre românesce.

Comendatorele Pacelli, consiliarŭ municipalŭ alŭ Romeĭ, a salutatŭ pre peregrinĭ în numele catolicilorŭ italianĭ şi în alŭ preseĭ catolice din Roma. Reîmprospetândŭ amintirile, ce légă românimea de Roma, şĭ-a esprimatŭ sperarea, că unitatea de descendinţă şi origine îşĭ va primi cununa în unitatea credinţeĭ religióse.

Acestŭ discursŭ elocuentŭ alŭ dluĭ Pacelli a fostŭ primitŭ cu aplause viĭ şi unanime.

Eleviĭ colegiuluĭ aŭ cântatŭ apoĭ împreună unŭ imnŭ italianŭ compusŭ anume întru onórea Mgr Mihályi episcopuluĭ de Lugoşŭ, şi unŭ peregrinŭ românŭ, Ilie Dăianŭ, a salutatŭ pre seminariştiĭ românĭ în numele academicianilorŭ românĭ.

Nu uĭtămŭ a aminti, că peregrinilorŭ s'aŭ servitŭ vinŭ escelentŭ şi beutură rĕcoritóre. Adunarea acésta frumósă s'a terminatŭ cu imnulŭ luĭ Piŭ IX.

Maĭ înainte de ce s'ar fi depărtatŭ, peregriniĭ aŭ visitatŭ colegiulŭ, capela, biblioteca şi celealalte. Eĭ s'aŭ depărtatŭ ducêndŭ cu sine cele maĭ bune amintirĭ despre primirea cordială, cu care ĭ-a întîmpinatŭ colegiulŭ grecescŭ şi vredniculŭ luĭ rectorŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭĭ" din 1891:

Dlŭ *Ştefanŭ Olteanŭ*, mĕsariŭ în Blaşiŭ, 5 fl. v. a.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,440 fl. 48 cr.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Escelenţa Sa I. P. S. D. Mihailŭ Pavelŭ episcopŭ de Orade cu ocasiunea celebrăriĭ de Duminecă în catedrala din Blaşiŭ a conferitŭ ordulŭ Lectoratuluĭ următorilorŭ alumnĭ de cursulŭ alŭ III din seminariulŭ clericalŭ archidiecesanŭ: Ilariŭ *Banciŭ*, Nic. *Boţanŭ*, Sim. *Chibulcuteanŭ*, Ioanŭ *Fulicea*, Aug. *Giurgiŭ*, Teod. *Hurghişiŭ*, Aug. *Nilca*, Val. *Popescu*, Isid. *Raica* şi Iul. *Suciŭ*.

Întru mărirea lui Dumneţeŭ. Curatoratulŭ bisericeĭ parochiale gr. cat. din Blaşiŭ aduce şi pre calea acésta ferbinte mulţămită Reverendissimuluĭ Dnŭ *Ioanŭ Ianza* vicariulŭ Haţĕguluĭ pentru dăruirea unuĭ rîndŭ de ornate bisericescĭ. Dumneţeŭ să-l răsplătéscă însutitŭ.

Comisariŭ pentru esamenulŭ de maturitate. Ministrulŭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică la esamenele de maturitate, ce se vorŭ ţinè în anulŭ acesta la gimnasiulŭ gr. cat. din Beiuşŭ, a numitŭ comisariŭ pre dlŭ Veress Ignácz, directorulŭ gimnasiuluĭ de statŭ din Sibiiŭ.

Denumire. Dĭŭ Dr. *Ştefanŭ Munteanŭ*, practicantŭ la judecătoria cercuală din Seghedinŭ, este numitŭ vice-notariŭ la judecătoria cercuală din Oraviţa.

Doctorŭ onorariŭ. Fóea oficiósă din Budapesta în nr. de Duminecă aduce scirea, după care Maĭestatea Sa Monarchulŭ a concesŭ facultăţiĭ teologice dela universitatea din Budapesta să proclame de doctorŭ onorariŭ în teologie pre Eminenţa Sa Cardinalulŭ Claudiŭ Vaszary, archiepiscopulŭ Strigonuluĭ. Diploma de „doctor Theologiae" i-se va trimite primatelui în curêndŭ.

Ministri ungurescĭ la Viena. Ministriĭ Wekerle şi br. Fejérváry aŭ călĕtoritŭ la Viena. Wekerle va raporta Maĭestăţiĭ Sale despre demersurile ulterióre ale guvernuluĭ în cestiunile politice bisericescĭ şi se va sfătui cu ministrulŭ austriacŭ de finanţe Steinbach în privinţa regulăriĭ valuteĭ şi a statoririĭ budgetuluĭ comunŭ pre anulŭ viitoriŭ.

Sinóde. Sinodulŭ ordinariŭ alŭ archidieceseĭ gr. or. transilvane s'a deschisŭ Duminecă în Sibiiŭ prin Escelenţa Sa Mitropolitulŭ Mironŭ Romanulŭ. Totŭ Duminecă s'aŭ deschisŭ sinódele diecesane gr. or. prin episcopiĭ respectivelorŭ diecese.

Matriculele civile. Guvernulŭ ungurescŭ a trimisŭ pre Dr. Lukács György, concipistŭ în ministeriulŭ de interne, în Francia şi Germânia, ca să studieze procedura, după care se conducŭ în aceste ţĕrĭ matriculele civile, care procedură voesce guvernulŭ să o introducă şi la noĭ.

Raporturile de contribuţiune în Ungaria. Láng Lajos în o conferinţa ţinută la academia magiară din Budapesta a arĕtatŭ, că dările indirecte întrecŭ pre cele directe. Cele indirecte facŭ 60%, pre cândŭ cele directe numaĭ 40%, abstrăgêndŭ dela numĕrósele apucăturĭ, prin carĭ ómenii se sciŭ subduce în diferite forme dela solvirea celorŭ indirecte. Preste totŭ în Ungaria în calculŭ mediŭ contribuţia este 14 fl. 75 cr. de persónă. Ce privesce dările indirecte, în Budapesta ele se urcă la 80 fl. de persónă, în Fiume 34 fl., în Pojonŭ 23 fl., în Caşovia 21 fl., în Zombor 19 fl., în Şopron, Alba-regală, Seghedinŭ şi Győr câte 18 fl., în Turda, Dejŭ şi Beregszász 8 fl. Maĭ puţinŭ se vine pre persónă din contribuţiunea indirectă în Sigetulŭ Marmaţieĭ, unde e numaĭ 7 fl. Darea de capŭ variéză între 25 fl. şi 2 fl. 75 cr. Maĭ mare diferinţă arată darea de casă, care în Budapesta este de 7 fl. 23 cr. de persónă, pre cândŭ în Turda numaĭ 11 cr.

Incendiĭ. Unŭ teribilŭ incendiŭ, care a duratŭ dóuĕ ţile, în sĕptĕmâna trecută a prefăcutŭ în cenuşe o parte însĕmnată a oraşuluĭ *Vesprimŭ*. Preste 200 de familiĭ aŭ rĕmasŭ avisate numaĭ la ajutoriulŭ caritativŭ alŭ altora. Causa foculuĭ până acum nu este constatată. Dauna causată trece preste 1 milionŭ fl. Unŭ focŭ înfricoşatŭ ajutatŭ de vîntŭ a distrusŭ la 70 de case împreună cu superidificatele aparţinĕtóre în *Calocea*. Dauna produsă este cam de 300,000 fl. Incendiĭ turbate aŭ nimicitŭ în mare parte şi comunele *Cubinulŭ de josŭ*, (comitatulŭ Aradului), *Jászladány* (comit. Szolnocului) şi *Liget* (comitatulŭ Biharieĭ). În totă ţara se facŭ colecte în favorulŭ nenorociţilorŭ din comunele arse.

În causa incendiilorŭ a convocatŭ ministrulŭ de interne o anchetă pre 27 l. c. care va avé să se consulteze cu privire la mĕsurile, ce ar fi de a se lua spre a preveni desele incendiĭ. La anchetă s'aŭ chematŭ şi comandanţiĭ celorŭ maĭ multe reuniunĭ de pompierĭ de pre la oraşe.

Faptă filantropică. În şedinţa închisă a camereĭ deputaţilorŭ din 18 a c. ablegatulŭ Vesprimuluĭ Szabó Imre a rugatŭ pre colegiĭ sĕĭ ca să renunţe la competinţa de pre o di în favorulŭ celorŭ ce aŭ suferitŭ de focŭ în Vesprim. La propunerea deputatuluĭ Márkus s'aŭ învoitŭ toţi deputaţiĭ, să renunţe la competinţa de pre 2 ţile, care să se impartă între incendiaţiĭ din Vesprim, Calocea, Jászladány şi Cubinŭ.

Gimnasiulŭ din Blaşiŭ a fostŭ visitatŭ Marţi şi Mercurĭ de cătră Ilustritatea Sa D. Klámárik Sándor, consilieriŭ în ministeriulŭ de culte şi instrucţiune. Ilustritatea Sa preste totŭ s'a declaratŭ mulţămitŭ cu cele esperiate la gimnasiulŭ nostru.

Nunta de argintŭ a parechiĭ regale Italiene se serbézĕ la Roma cu mare pompă. Concursulŭ publiculuĭ din provinţe în capitală e de totŭ mare, cuartire numaĭ cu greŭ se capĕtă. La serbare vorŭ fi representate tóte dinastiile europene, parte prin membri de aĭ lorŭ, parte prin trimişiĭ estraordinarĭ. Curtea nóstră imperială şi regală este representată prin Alteţa Sa archiducele Rainer, care este înrudită cu familia domnitóre a Italieĭ. Archiducele Rainer a sositŭ la Roma în 19 l. c. unde a fostŭ întimpinatŭ la gară de cătră regele Umberto şi de cătră principele de Neapolŭ. Poporulŭ l'a aclamatŭ cu „Evviva l' archiduca". Ţarulŭ Rusieĭ este representatŭ prin marele duce Vladimirŭ, regina Angliеĭ prin principele de Wales, ĕră ceĭalalţiĭ domnitorĭ prin ambasadoriĭ lorŭ din Roma şi respective prin alţiĭ delegaţi. Numaĭ împĕratulŭ Germanieĭ însoţitŭ de împĕrătésa şi de o suită numĕrósă felicitézĕ în persónă părechea regală italiană.

Proteste. Spre a protesta contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, saŭ maĭ convocatŭ la adunărĭ publice alegĕtoriĭ românĭ din cercuĭ *Ilendeĭ mariĭ* pre 23 l. c. în Restocĭ, ceĭ din cercuĭ *Şomcuteĭ-mariĭ* pre 24 l. c. în Şomcuta-mare, ceĭ din cercurile *Haţegŭ*, *Huniadóra*, *Orăştie*, *Deva* şi *Dobra* pre 29 l. c. în Orăştie, şi ceĭ din cercurile *Abrudŭ*, *Roşia* şi *Ighiŭ* din cóce de Dealulŭ mare pre 5 Maiŭ în Abrudŭ. Cele maĭ multe adunărĭ de protestare ţinute până acum aŭ trimisŭ telegrame omagiale Maĭestăţiĭ Sale Monarchuluĭ.

Revisuirea constituţiunii bulgare. Din Sofia se anunţă, că în 30 a c. vorŭ fi alegerile pentru marea sobranie. Până acum aŭ păşitŭ numaĭ candidaţiĭ de aĭ partiduluĭ guvernamentalŭ, şi e probabilŭ că opositionaliĭ şi dacă vorŭ păşi cu candidaţiĭ vorŭ cădé la alegerĭ. Intenţiunea guvernuluĭ este a hotărì revisuirea cu unanimitate de voturĭ. Se asigură, că la deschiderea mareĭ sobranie va fi de faţă principele cu soţia sa.

Pertractărĭ întrerupte. Comisiuneaaustro-ungară-română întrunită în Viena, spre a stipula condiţiunile pentru închierea conventiuniĭ comerciale şi vamale între monarchia nóstră şi România, ivindu-se greutăţi nóuĕ a întreruptă pertractările. Membriĭ comisiuniĭ aştéptă dela guvernele lorŭ îndrumările de lipsă. Se speréză, că greutăţile se vorŭ puté delătura şi convenţiunea dorită de ambe părtile se va şi închia.

Cununia principeluĭ bulgarŭ Ferdinandŭ s'a întîmplatŭ Joĭ la 11 óre a. m. Ducele de Parma a ridicatŭ primulŭ toastŭ pentru tinĕra părechе. Principele Ferdinandŭ se simte fericitŭ, că a întratŭ în legăturĭ cu familia de Bourbon. Stambulov dă espresiune bucurieĭ sale, că după 500 de anĭ, ĕrăşi póte saluta pre tronulŭ bulgarŭ unŭ principe, care fundézĕ o dinastie.

Alegere în Agram. În alŭ treilea cercŭ electoralŭ din capitala Croaţieĭ s'a alesŭ deputatŭ opositionalulŭ *Milan Amruş*, contra rectoruluĭ dela Universitatea din Agram, *Pliverić*, care a păşitŭ cu programŭ guvernamentalŭ. Alegerea a fostŭ urmărită cu mare interesŭ din partea Croaţilorŭ şi resultatulŭ a făcutŭ asupra banuluĭ o impresiune fórte neplăcută, vĕdêndŭ că chiarŭ şi în capitală, pre lângă tóte terorisările oficióse, învinge opositia.

Monumîntulŭ honvedilorŭ căduţi în 1848/9 se va desvĕli în Budapesta la 21 Maiŭ a. c.

Din România. Primariulŭ cetăţiĭ Bucurescĭ a datŭ o proclamaţiune cătră cetăţenĭ, în care arată, că sgomotele respândite de opositie cu privire la legea maximuluĭ suntŭ nefundate. Dice, că nu se vorŭ pune taxe pre articliĭ produşi în comună, pre carĭ nu s'a pusŭ nicĭ până acum, ci se vorŭ pune pre ceĭ importaţi de afară. Taxele asupra vinuluĭ şi asupra spirituóselorŭ aŭ fostŭ introduse cu învoirea camereĭ de comerciŭ. „Taxele comunale nu se potŭ înfiinţa fără învoéla consiliuluĭ comunalŭ, şi taxele asupritóre până va fi actualulŭ primariŭ nu se vorŭ aplica." „Timpul" scrie, că proclamaţia primariuluĭ capitaleĭ a avutŭ unŭ efectŭ dintre cele maĭ fericite. Mulţimea de ómenĭ din poporŭ dicea: De ce nu s'aŭ spusŭ astea maĭ înainte, că îĭ luămă pre liberalĭ la góna cu petrile, cândŭ ne îndrumaŭ la Mitropolie.

În 20 liberaliĭ aŭ ţinutŭ o mare întrunire, în care s'a criticatŭ cu asprime guvernulŭ, apoĭ s'a hotărîtŭ o escursiune la mormîntulŭ luĭ C. A. Rosetti. Reîntorcêndu-se liberaliĭ însoţiţi de poporŭ, dela mormîntulŭ luĭ Rosetti s'aŭ îndreptatŭ spre palatŭ, dară soldaţiĭ i-aŭ silitŭ, să se împrăştie.

Ministrulŭ Catargiŭ în şedinţa din 18 a c. a parlamentuluĭ despre tóte scenele scandalóse comise prin scenele de stradă face responsabiliĭ pre liberaliĭ carĭ aŭ sumuţatŭ poporulŭ.

Principele Bismarck, precum se anunţă din Friedrichsruhe, este greu morbosŭ. Morbulŭ excancelaruluĭ până acum nu-ĭ periculosŭ, dar după simptóme e temere, că va fi lovitŭ de apoplexie.

Demonstraţiunĭ socialiste în Holanda. Socialiştiĭ din Amsterdam aŭ aruncatŭ cu petrĭ asupra caleseĭ, în care se afla regina Holandeĭ cu mamă-sa; din fericire nu aŭ lovitŭ pre niciuna. Apoĭ cam la 3000 de socialiştĭ aŭ demonstratŭ înaintea palatuluĭ regalŭ: strigându „Josŭ cu banda de Orania." Eĭ voiaŭ să între şi în palatŭ, dară miliţia consignată l-a împrăştiatŭ. Dintre demonstranţiĭ 26 aŭ fostŭ răniţi şi la 100 prinşi.

Conferinţa sanitară din Dresda la propunerea delegatuluĭ rusŭ a decisŭ în unanimitate să felicitéze pre ministrulŭ de esterne austro-ungarŭ, contele Kálnoky, pentru idea sa de a convoca conferinţele sanitare din Veneţia şi din Dresda.

La esposiţia din Chicago a trimisŭ ministrulŭ nostru de comerciŭ 6 specialiştĭ spre a studia raporturile comerciale, industriale şi de comunicaţiune ale Angliеĭ.

Cutrĕmurŭ de pămîntŭ. Insula Zante în ţilele trecute ĕrăşi a fostŭ sguduită de unŭ puternicŭ cutrĕmurŭ, care a ruinatŭ o mulţime de edificiĭ şi a causatŭ mórtea la vre-o 70 de persóne.

Casurĭ de mórte. *Toma Marcu*, preotŭ gr. cat. în Cămărăşulŭ deşertŭ, a reposatŭ în 13 a l. c. în etate de 52 anĭ. — *Samuilŭ Szabó*, protopopŭ şi parochŭ gr. cat. de Supurulŭ de josŭ, asesorŭ consistorialŭ, a reposatŭ în 17 Aprilie în anulŭ alŭ 63-lea alŭ vieţeĭ. *În vecĭ amintirea lorŭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pi[illegible], icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

I.

Natura Unirii pre basa manifestului sinodului din 1698 aflatu de domnulu Nic. Densușanu.

În numĕrulu 67 din „Gazeta“ dlu Densușanu după ce a publicatu manifestulu de unire alu sinodului din 1698, se esprimă astfelu: *„Manifestulu originalu de unire nu amintesce absolutu nimicu, că biserica română de Alba-Iulia ar fi primitu patru puncte dogmatice,“* ĕră mai la vale, că *„sinodulu din 1698 nu primi nicĭ o dogmă de credință catolică.“* Din împrejurarea acésta și deduce apoi dlu Densușanu curiósa sa tesă, că sânta Unire n'a fostu o unire dogmatică, ci o *alianță bisericéscă*, ca alianța între dóuĕ state.

Superficialitatea dlui Densușanu nicăirĭ nu este așa evidentă ca în analisa manifestului acestuia. Nefiindu dlu Densușanu teologu, nicĭ n'a pututu analisa documentulu acesta ca teologu. Dlu Densușanu însă este iuristu de profesiune. De aceea pre dreptulu amu fi așteptatu, ca să-lu analiseze barĕm ca iuristu. Analisându-lu ca iuristu, numai decâtu ar fi vĕdutu, câtu suntu de fără temeiu tóte deducțiunile dînsului cu privire la natura sfinteĭ unirĭ.

Să vedemu însă, óre este adevĕratu, că *„sinodulu din 1698 nu primi nicĭ o dogmă de credință catolică“*, cum dice dlu Densușanu!

După dlu Densușanu biserica românéscă din Ardélu pre timpulu Unirii era biserică „ortodoxă orientală“. De aceea în biserica românéscă din Ardélu la 1698 conceptulu „biserică“ avea totu acela-și înțelesu, care-lu are și astădi în biserica „ortodoxă orientală“ din Ardélu.

Acum Șaguna în dreptulu sĕu canonicu § 21, pre care totuși ar fi trebuitu să-lu consulteze dlu Densușanu mai înainte de ce s'a apucatu de unu lucru așa mare, definesce biserica astfelĭu: *„Biserica este totalitatea acelorŭ idividĭ, carĭ s'aŭ învoitu . . . . într'o credință . . . . .“* [1]) Așa dară nu după unu „iesuitu celebru“, ci după unulu dintre ceĭ mai marĭ „ortodoxĭ orientalĭ“ numaĭ aceĭ individĭ se țină de o biserică, carĭ mărturisescu o credință cu ea.

Ĕră în manifestulu sinodului din 1698 nu odată, ci de dóuĕ orĭ dicu părinții sinodului, că *„ne mărturisimu a fi mădularile sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*. După însă-și definițiunea bisericeĭ dată de Șaguna așa dară, cându părinții sinodului din 1698 s'aŭ dechiaratu *„mădulare a sfinteĭ catolicesceĭ biserice a Romeĭ“*, aŭ intratu în totalitatea acelorŭ individĭ, „carĭ s'aŭ învoitu în credința“ catolică a Romeĭ, și prin aceea aŭ primitu nu o dogmă *„a sfinteĭ catolicesceĭ biserice a Romeĭ“*, ci tóte dogmele acesteĭ biserici.

Până la 1698 părinții sinodului aŭ fostu „mădularĭ“ aĭ bisericeĭ „ortodoxe orientale,“ cum susține dlu Densușanu. Fiindu mădularĭ aĭ acesteĭ biserice, dela sine se înțelege, că aŭ mărturisitu dogmele eĭ. În sinodulu din 1698 aŭ decheratu aceia-și părinți, că nu mai suntu de aci încolo „mădularĭ“ aĭ bisericeĭ „ortodoxe orientale“, ci mădularĭ *„aĭ sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*. De unde dela sine a urmatu, că de atunci aŭ începutu a mărturisi tóte dogmele acesteĭ biserici părăsindu pre ale bisericeĭ „ortodoxe orientale“.

Tóte lucrurile acestea suntu așa de evidente, câtu numai o tractare superficială ca a dluĭ Densușanu póte să nu le vadă, și să tragă din manifestulu dela 1698 conclusiuni așa false, cum nu ar puté trage decâtu numaĭ unu bărbatu lipsitu de orĭ ce cunoscințe teologice și iuridice, cum nu-lu ținemu a fi pre dlu Densușanu.

A te dechera „mădularĭu“ alu uneĭ biserici și totuși a nu primi nicĭ o dogmă a acelei biserici, atâta însemnă, câtu a te dechera membru alu uneĭ societăți și a nu primi nicĭ unu paragrafu din statutele acelei societăți, saŭ a te dechera membru alu unui statu și a nu primi nice una din legile aceluĭ statu. Asta însă și dlu Densușanu ca iuristu o va concede, că e o absurditate, și de aceea ne pare rĕu, că ceea ce susține dlu Densușanu, nu e numaĭ ceva falsu, ci chiaru absurdu.

Dlu Densușanu tesa sa, că sinodulu din 1698 n'a primitu nice o dogmă de credință catolică, din causă că acésta nu se dice espresu în manifestu, deși, cum amu arĕtatu deja până la evidență, se cuprinde lămuritu în cuvintele: *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*, și-o mai basézĕ mai departe pre repetarea pre scurtu a condițiuniloru de unire scrise la capĕtulu manifestului de Mitropolitulu Atanasiu cu mâna sa proprie astfelu: *„Și așa ne unimu, aceștĭ ce scrĭ mai susu, cum tótă lege nóstră, sluțba bisericeĭ, leturghia și posturile să stea pre locu.“*

Cuvintelorŭ: *„legea nóstră“* dlu Densușanu le dă înțelesulu de „credința nóstră“, ca și cum Atanasiu ar fi voitu să dică, cumcă sinodulu rĕmâne pre lângă credința, ce o a avutu mai înainte, fără de a schimba nimica în ea.

Cuvintele acestea ale luĭ Atanasiu așa dară susține chiaru și dlu Densușanu, că suntu numaĭ o repetire a condițiunilorŭ unirii cuprinse în manifestu. Acum condițiunile acestea în manifestu sună în modulu următoriu: *„Însă într'acestu chipu ne unimu și ne mărturisimu a fi mădularile sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ, cum pre noi și rĕmășițele nóstre din obiceiurile bisericeĭ nóstre a rĕsăritului să nu ne clătéscă. Ci tóte ceremoniile, sĕrbătorile, posturile, cum până acum, așa și de acum înainte să fimu slobodĭ a le ține după călindariulu vechiu.“* Condițiunea unirii așa dară nu este, ca părinții sinodului să rĕmână totu în credința de până atunci, căci atunci nicĭ n'ar fi pututu să se mărturiséscă *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*, ci că pre dînșiĭ *„din obiceiurile bisericeĭ rĕsăritului să nu-i clătéscă“*, va să dică ritulu și disciplina bisericeĭ rĕsăritului să le rĕmână neatinse, căci cuvintulu *„obiceiu“* numaĭ acestu înțelesu póte să-lu aibă, cum arată esplicarea luĭ prin cuvintele: *ceremoniile, sĕrbătorile, posturile,* carĭ suntu lucrurile rituale disciplinare.

Condițiunea unirii dară cuprinsă în manifestu este, că rĕmânu pre lângă ritulu și disciplina rĕsăritĕnă. De aceea repetindu Atanasiu condițiunea manifestului, numaĭ acésta a pututu să o dică și elu. Pentru aceea cuvîntulu: *„tótă legea nóstră“* din repetirea luĭ Atanasiu numaĭ acela-și înțelesu póte să-lu aibă, care-lu are cuvîntulu *„obiceiu“* din însu-și manifestulu, va să dică ritulu și disciplina. Și cumcă numaĭ acestu înțelesu póte să-lu aibă cuvîntulu *„tótă legea nóstră“*, se vede de acolo, că nemijlocitu Atanasiu esplicându cuvîntulu *„lege“*, saŭ voindu a spune, că ce înțelege sub ea, ne spune, că înțelege: *„sluțba bisericeĭ, leturghia și posturile“*, va să dică lucrurile rituale și disciplinare. Se vede că dlu Densușanu este fórte nedeprinsu în interpretare, căci altcum fórte ușorŭ ar fi pututu să se convingă alăturându manifestulu cu repetirea luĭ la capĕtu pre scurtu decătră Atanasiu, că cuvîntulu: *„lege“* nu este aci coordinatu cu *„slujba bisericeĭ“*, *„leturghia“*, *„posturile“*, ci acestea suntu subordinate aceluia, suntu părți ale aceluia și esplicarea mai detaĭată a aceluia, saŭ vorbindu cu terminiĭ din sciința logicei, cuvîntulu *„lege“* este genulu, ĕră celealalte treĭ suntu speciile aceluĭ genu. Servimu dluĭ Densușanu și cu unu esemplu. Cându dicemu: tóte animalele, sugătórele, paserile și pescii, atunci nimeni nu va înțelege lucrulu așa, că animalele suntu diverse de sugătóre, paserĭ și pescĭ, ci orĭ cine va pricepe, ca acestea părți din animale suntu esplicărĭ mai detaĭate ale cuvîntuluĭ animale, saŭ animalu e genulu, și celealate suntu speciile genului.

Evidentu este decĭ, că în repetirea luĭ Atanasiu cuvîntulu *„lege“* n'are înțelesulu de *credință*, ci înțelesulu, ce-lu are cuvîntulu: *„obiceiu“* în însu-și manifestulu, va să dică înțelesulu de *ritu* și *disciplină*, adecă *„sluțba bisericeĭ, leturghia și posturile“*, din carĭ pre rĕmășițele lorŭ nimeni nicĭ nu le-a clătitu nicĭ odată și nu le va clăti nicĭ cându.

Constatămu dară resultatulu. Întâiu în manifestulu dela 1698 părinții sinodului decherându-se mădularĭ aĭ „sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“ aŭ primitu tóte dogmele acesteĭ biserici părăsindu pre ale bisericeĭ „ortodoxe orientale“, aĭ căreĭ mădularĭ aŭ fostu până atunci.

A dóua în manifestulu dela 1698 părinții sinodului aŭ reservatu neatinsu ritulu și disciplina rĕsăritĕnă pentru sine și următoriĭ sĕĭ.

De unde cându sinodulu provincialu dela 1872 ținutu de mitropolitulu Vancea a codificatu credința catolică a bisericeĭ Romeĭ, n'a făcutu alta decâtu a codificatu credința primită de părinții sinodului din 1698, a cărui manifestu l'a aflatu dlu Densușanu. Ĕra cându acelu sinodu la pag. 13 poftesce, că toți episcopiĭ și preoții, carĭ vorŭ lua parte la sinódele provinciale, să facă marturisirea publică a credinței după formula prescrisă de Papa Urbanu VIII, nu poftesce decâtu ca aceștia să mărturiséscă credința *„sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*, carea aŭ mărturisit'o părinții sinodului din 1698, cându s'aŭ declaratu *„mădularĭ aĭ acesteĭ sfinte biserici“*.

Mai departe cându sinodulu provincialu din 1872 ținutu de Mitropolitulu Vancea a codificatu principiulu, ca ritulu și disciplina orientală în biserica nóstră să rĕmână neatinse, n'a făcutu alta decâtu a codificatu condițiunea unirii cuprinsă în manifestulu dela 1698, ca adecă: *„obiceiurile, ceremoniile, sĕrbătorile, posturile“* să rĕmână cele orientale.

Sinodulu provincialu dela 1872 ținutu sub Metropolituluĭ Vancea n'a făcutu decĭ absolutu nimicu alta decâtu ceea ce a făcutu sinodulu din 1698 ținutu sub Mitropolitulu Atanasiu.

Pentru ce condamnă dară D. Densușanu pre Mitropolitulu Vancea și sinodulu ținutu de elu la 1872? Din rĕutate de sigurŭ nu. Ne pare rĕu, că trebue să o spunemu francu, că din ignorarea lucruluĭ.

Celu dintâiu actu momentosu publicu după 1698, în care s'a pututu arĕta, că óre prin unirea dela 1698 primit'au Românii saŭ nu credința catolică, a fostu cându împĕratulu Carolu VI voindu a introduce în catedrala din Alba Iulia recâștigată dela Calviniĭ pre noulu episcopu catolicu Georgiu Mártonfi, și să sfințéscă cetatea, lipsindu-i preoți romano-catolicĭ, s'a folositu la lucrulu acesta de preoți românescĭ uniți, după unii de mai bine de 100, dintre carĭ protopopulu Petru dela Daia a servitu sfînta liturgie în limba românéscă la altariulu celu mare din biserica catolică [1]).

Dacă Românii la 1698 n'ar fi primitu credința catolică, atunci preoți românescĭ uniți de sigurŭ că n'ar fi fostu chemați de împĕratulu să servéscă în biserica catolică. Catoliciĭ nu permitu nicăirĭ ereticilorŭ și rĕsăritenilorŭ desbinați să servéscă în bisericile lorŭ. Cu atâtu mai puținu ar fi permis'o acésta împĕratulu Carolu VI, care era fórte bunu catolicu. Preoțilorŭ românescĭ însă nu numaĭ le-a permisu, ci i-a chiaru invitatu să servéscă în catedrala catolică. Pentru-ce? Pentru-că scia, că Românii în 1698 aŭ primitu întrĕgă credința catolică, și l-a consideratu de confideli și conmembri aĭ bisericeĭ catolice. Ĕtă dară o mărturisire publică a împĕratuluĭ, o mărturisire publică a episcopuluĭ catolicu, o mărturisire publică a unuĭ numĕru fórte însemnatu de preoți românescĭ, că Românii la 1698 aŭ făcutu o unire dogmatică cu biserica catolică a Romeĭ.

Ce este față cu acéstă mărturisire de atâți factorĭ competenți rabulistica slabă și superficialitatea comică a Dluĭ Densușanu?

---

[1]) Andreiu Șaguna, Compendiu de dreptulu bisericescu pag. 19.

[1]) Laurianu Magazinu istoricu tom. III. pag. 327. Samuilu Clain și Ciparĭu Acte și fragmente pag. 90.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

În ospetăria luĭ Crispŭ pre veranda, ce era în vecinătatea chilieĭ dómnelorŭ, se adunase o societate. Aci era Aglais cu fiulŭ sĕŭ şi cu fată-sa, Crispina şi fată-sa, sclavulŭ Claudiŭ, cu pileulŭ liberilorŭ pre capŭ, gladiatorulŭ Telus şi Dionisiŭ din Atena. Eĭ grăĭaŭ despre evenimentulŭ celŭ mare alŭ ţileĭ, ascultaŭ cu atenţiune încordată la cuvintele cavaleruluĭ. Cu admirare fericită privia mama la fiulŭ sĕŭ. Agata şedea lângă frate-sĕŭ. Mâna şi-a pus'o într'a luĭ.

„Mamă," ţise tinĕrulŭ, „întîmplarea cea maĭ minunată a ţileĭ acesteia încă nu v'am spus'o. Din voĭ toţĭ numaĭ Telus o scie. Dar acum v'o descoperŭ întru mărirea fiinţeĭ celeĭ marĭ şi taĭnice, căreia i-se închină Dionisiŭ, şi despre care suntŭ convinsŭ, că mĭ-a statŭ întru tóte în chipŭ deosĕbitŭ întru ajutoriŭ. Eŭ încă credŭ într'însa, şi prietinulŭ meŭ scie, că spre a fi bineplăcutŭ acestuĭ Dumneţeŭ încă necunoscutŭ am luatŭ asupră-mĭ problema de a mântui din mâna forţeĭ brutale doĭ ómenĭ, în carĭ recunoscŭ semenĭ de aĭ meĭ. Din scutulŭ, în care m'a împărtăşitŭ acestŭ Dumneţeŭ cu adevĕratŭ bunŭ, am aflatŭ, că propusulŭ meŭ l-a fostŭ bineplăcutŭ. În nóptea trecută fugia somnulŭ dela mine, şi eŭ totuşĭ credeam, că am lipsă de elŭ, pentru ca să potŭ împlini bine ceea ce am luatŭ asupră-mĭ. A treia pază a nopţiĭ trecuse deja, şi la rĕsăritŭ se părea că începe deja a crepa de ţiuă, cândŭ părăsiĭ aşternutulŭ şi îmbrăcându-mĕ leşiĭ în grădină, pentru ca să respirŭ aerŭ curatŭ şi să-mĭ limpeţescŭ gândurile. Liniştea şi recórea nopţiĭ îmĭ făceaŭ bine. Eŭ pornĭĭ afară prin câmpie. Riulŭ nu-lŭ vedeam în întunerecŭ, dar audiam şi simţiam, că mĕ apropiŭ de elŭ. După multă umbiare simţiĭ, că mĕ cercetéză somnulŭ. Gândiam, că voiŭ puté să odihnescŭ aci câteva óre. În adăpostulŭ, ce-lŭ formaŭ ramiĭ câtorva arborĭ, adurmiĭ.

„Cu tóte acestea nu a fostŭ visŭ, ceea ce a urmatŭ. Eŭ simţiam, cum o mână rece se atinse de fruntea mea. Eŭ mĕ treziĭ şi vĕdуĭ înaintea mea o muĭere înaltă, care se pleca preste mine, o muĭere cu pĕrŭ lungŭ şi albŭ ca laptele, care în parte se ascundea în negrulŭ eĭ vesmîntŭ. Trăsăturile eĭ eraŭ frumóse, venerande, severe şi bune de odată. În stînga ţinea unŭ toégŭ lungŭ, éră drépta şi-o întinse spre mine. Eŭ săriĭ îndată în picióre şi priviĭ la ea cu mirare. Tótă aparinţa eĭ impunea reverinţă şi tăcere. „Numaĭ prin focŭ veĭ puté să învingĭ înfricoşatulŭ animalŭ," ţise ea rarŭ şi atinse din nouŭ fruntea mea cu mâna. Eŭ plecaĭ capulŭ fără de a fi înţelesŭ cuvintele eĭ şi stam în tăcere ca unulŭ, care maĭ aştéptă deslușirĭ. Dar în aceea-şĭ clipélă porni ea de lângă mine şi se perdu în întunereculŭ nopţiĭ. Îndată pricepuĭ, ce a voitŭ să ţică. Încă maĭ înainte de ce ar fi crepatŭ de ţiuă, a sciutŭ deja prietinulŭ meŭ Telus totŭ lucrulŭ. Noĭ cumpĕnirămŭ, cum s'ar puté esecuta maĭ potrivitŭ sfatulŭ eĭ, — Telus îmĭ găti torţele, carĭ le-aţĭ vĕdutŭ, şi lorŭ am să mulţămescŭ, că n'am căduţŭ jertfă înfricoşatuluĭ Seĭanŭ."

„Dar cine va fi fostŭ femeea aceea?" întrebă Aglais mişcată.

„Va fi fostŭ Sibila, nobilă dómnă," ţise Dionisiŭ, „Sibila Cumană. — Trebue să mĕ însoţescĭ într'o ţi la Cumae," continuă apoĭ îndreptându-se cătră Paulŭ. „Trebue să o cercetămŭ şi să grăimŭ cu ea. Ea ne póte da multe deslușirĭ şi ne póte spune multe, maĭ alesŭ despre obĭectulŭ celŭ maĭ de frunte alŭ profeţiilorŭ tuturorŭ Sibilelorŭ, — despre sosirea mareluĭ împĕratŭ, pre carele-lŭ aştéptă popórele, şi despre restaurarea acesteĭ lumĭ sfăşiate de durere."

XVII.

În sara a treia după representaţia din circŭ se aranjă o producţie de gimnastică. Acésta avea să fie în palaţulŭ împĕrătescŭ. Spectatorĭ aveaŭ să fie împĕratulŭ şi curtea întrégă. Totŭ ce avea Roma maĭ deşĕvârşitŭ în spiritŭ, în filosofie şi în sciinţă, era aci invitatŭ, ca după soupeulŭ împĕrătescŭ să se mĕsure cu inteligința şi elocinţa Ateneĭ, ce o representa unulŭ dintre fiiĭ eĭ ceĭ maĭ tinerĭ, dar maĭ dibacĭ. La o poruncă specială a împĕratuluĭ aŭ fostŭ invitaţĭ toţĭ, carĭ aveaŭ óre care influinţă la curte. Dómna Aglais dimpreună cu prunciĭ eĭ încă a fostŭ invitată. Împĕratulŭ voia să facă prin acésta o plăcere favorituluĭ sĕŭ Dionisiŭ.

Afară totulŭ era viaţă. Oraşulŭ întregŭ era în pecióre. În case se gătiaŭ pre întrecute cu totŭ ce aveaŭ maĭ preţiosŭ şi maĭ strălucitorŭ, ca să se potrivéscă în societatea, ce avea să se adune la curtea împĕrătéscă. Pre strade era omŭ lângă omŭ, ca să pótă admira dămele frumóse, împodobite cu aurŭ şi petrĭ scumpe. Asta nu era unŭ lucru de tóte ţilele în miculŭ oraşŭ Formiae. Drumulŭ era iluminatŭ ca ţiua, căcĭ şirurile lungĭ de óspeţĭ veniaŭ însoţiţĭ de soldaţĭ cu torţe.

Uşile palatuluĭ Mamurra eraŭ deschise. Sute de sclavĭ eraŭ postaţĭ, ca să priméscă pre óspeţĭ în impluviŭ, care era împodobitŭ splendidŭ şi fórte bogatŭ. Împrejurulŭ columnelorŭ de porfiră, ce ţineaŭ arcadele, şerpuiaŭ ghirlande de florĭ elegante. O mulţime mare de lampióne în tóte colorile îşĭ amestecaŭ strălucirea cu lumina luneĭ şi a stelelorŭ. Tóte lucrurile din curte păreaŭ suflate cu o lucire fermecătóre — mulţimea de óspeţĭ eleganţĭ, carĭ se întreceaŭ în strălucire, apoĭ florile, icĭ galbine auriĭ, colo roşiĭ ca sângele, dincóce verdĭ şi fragede, dincolo albastre ca ceriulŭ.

Înainte de a se înfăţişa curtea, Cesarulŭ Tiberiŭ a ţinutŭ împreună cu credincioşiĭ sĕĭ o conferinţă secretă.

„Voĭ vedeţĭ, în ce mĕsură a captivatŭ elŭ pre Augustŭ, şi să sciţĭ, că dacă în sara asta nu-ĭ veţĭ sci astupa gura, ci veţĭ fi aşa de slabĭ, ca elŭ să vĕ impună tăcere, apoĭ aţĭ gătat'o cu numele vostru şi e vaĭ de întrégă propietatea acésta. Elŭ de bună samă se va întrepune cu vorbele sale de miere pentru averea prietinuluĭ sĕŭ, sciţĭ, a călăreţuluĭ, ce l'a-ţĭ admiratŭ în circŭ. — Voĭ să cercaţĭ pre orĭ ce cale, să-lŭ faceţĭ de rîsŭ. Să-ĭ contraţice-ţĭ la tótă vorba. Dacă vĕ este frică de acestŭ papălapte, apoĭ nu sunteţĭ bărbaţĭ, ci nisce tândale. Contraţiceţi-ĭ mereŭ, batjocoriţi-ĭ vorbele, ca să-lŭ ridă tótă societatea! Voĭ aţĭ arătatŭ dór tot-deuna o presenţă de spiritŭ, ce uĭmia pre toţĭ! Étă eŭ vĕ amuţŭ acum ca pre nisce cânĭ asupra altuĭ câne. Arătaţi-ĭ, că e unŭ simpliculŭ, şi va părăsi Roma ruşinatŭ şi despreţuitŭ. Însĕmnaţi-v'o asta bine!"

Pre cândŭ se rostiaŭ vorbele acestea, Dionisiŭ se dă josŭ din trăsură dimpreună cu pretinulŭ sĕŭ înaintea palatuluĭ. Dionisiŭ chemase la petrecere şi pre dómna Aglais. Însă dinsa şi fiică-sa aŭ mulţămitŭ de invitare, dar şĭ-aŭ esprimatŭ dorinţa, ca Paulŭ să mérgă negreşitŭ şi apoĭ să le povestéscă şi lorŭ tóte.

Pre drumŭ Dionisiŭ ţise luĭ Paulŭ: „Nu e aşa, că Augustŭ te-a îndrumatŭ, să-ţĭ cercĭ dreptulŭ la judecătorie? Dar eŭ pre calea acésta am puţină sperare de reuşită, după ce moşia ta e în mânile luĭ Tiberiŭ. Apoĭ pentru ca să poţĭ purta procesulŭ acesta, ţĭ trebue banĭ mulţĭ, ér banĭĭ ţĭ lipsescŭ, precândŭ elŭ ĭĭ are cu prisosinţă. Pricepĭ acum, cum stă lucrulŭ? Nu e aşa?"

„Ba e tocmaĭ aşa," rĕspunse Paulŭ. „Mama încă are puţină sperare. Ea ţice, că dacă amŭ avé noĭ pretinĭ la carte, aceştia arŭ puté sonda terenulŭ maĭ bine."

„Sciĭ, ce am gânditŭ eŭ?" ţise Dionisiŭ. „Ascultă numaĭ. Se pare că de multă vreme n'a statŭ nimenĭ în graţia împĕratuluĭ aşa ca celŭ ce vorbesce cu tine. Eŭ mĕ voiŭ întrepune înaintea luĭ Augustŭ pentru justele tale cererĭ."

„Ţĭ mulţămescŭ, scumpulŭ meŭ pretinŭ! Câtŭ de bunŭ eştĭ!"

„Nu mĕ potŭ asĕmĕna ţie, care ţĭ-aĭ espusŭ viaţa pentru unŭ sclavŭ. Cum ţĭ-am spusŭ, Augustŭ îmĭ este binevoitoriŭ şi mĭ-a promisŭ, că de voiŭ leşi învingĕtoriŭ, îmĭ va împlini orĭ-ce dorinţă. Sara asta va fi hotărîtóre. Aicĭ va fi adunată tótă sciinţa Romeĭ, ca să discute teoriile şi ilușiile Ateneĭ şi să le rĕstórne. Sciŭ bine, că óstea asta are de gândŭ, să mĕ nimicéscă şi să mĕ alunge, dar nu o va puté."

„Tu să fugĭ!?" ţise Paulŭ cu mirare.

„Tu nicĭ nu sciĭ, ce me frămîntă," îĭ rĕspunse Dionisiŭ. „Dar Acela, pre care îlŭ portŭ în inimă, îmĭ va ajuta, să potŭ vorbi despre adevĕrurile eterne, marĭ şi frumóse, ce n'aŭ lipsitŭ nicĭ odată din sufletele ómenilorŭ bunĭ şi nobilĭ. Acestea nu dejosescŭ pre omŭ, ci-lŭ înalţă într'o lume perfectă. Dar ultă, că vorbindŭ nicĭ nu amŭ observatŭ, câtŭ de repede amŭ ajunsŭ."

Câteva minute, şi eraŭ şi eĭ în curte, unde óspeţiĭ se adunaseră deja. Jurŭ împrejurulŭ păreţilorŭ în formă de arcŭ eraŭ aşedate scaune şi fotoliĭ aşa, că societatea era parte sub ceriulŭ liberŭ parte sub arcade. Augustŭ, amîndoĭ Cesariĭ şi dămele curţiĭ sosiseră dejá. Dămele s'aŭ fostŭ aşedatŭ în fotoliĭ.

Dionisiŭ presentă pre pretinulŭ sĕŭ învechituluĭ domnŭ de casă, luĭ Mamurra. Acesta îlŭ bătu cu mâna pre umerĭ pretinesce şi-ĭ vorbi despre vitejia, cu care a vĕdutŭ pre tatălŭ sĕŭ luptându-se la Filipi. Îlŭ prinse apoĭ de braţŭ şi îlŭ conduse la împĕratulŭ. În apropiarea împĕratuluĭ şedeaŭ Quintă Hateriŭ, următoriulŭ vechiŭ de ţile alŭ luĭ Cicero, şi Titŭ Liviŭ nu maĭ puţinŭ îmbĕtrânitŭ.

„Permite-mĭ, măritule Augustŭ, ca să-ţĭ presentŭ pre fiulŭ unuĭ tovarăşŭ de arme alŭ meŭ, care s'a luptatŭ cu maĭ mare zelŭ pentru tine, decâtŭ cu succesŭ pentru sine însu-şĭ."

Augustŭ rĕspunse la închinarea adâncă a luĭ Paulŭ cu unŭ zimbetŭ plinŭ de bunătate. Apoĭ îşĭ îndreptă privirea spre Tiberiŭ, care nu şedea departe şi a ascultatŭ tóte vorbele luĭ Mamurra. Augustŭ observă, că faţa Cesariuluĭ s'a roşitŭ şi întunecatŭ.

(Va urmá.)

Economie.

Pămîntulŭ vărosŭ şi vita americană. O recerinţă principală pentru cultivarea viţeĭ americane este dedarea eĭ cu solulŭ, ce conţine cuanţităţĭ maĭ marĭ de varŭ. Esperimentările făcute în privinţa acésta de unŭ specialistŭ francesŭ, care a plântatŭ vită americană în diferite ţinuturĭ, în carĭ varulŭ se află în pămîntŭ în proporţiunĭ diverse, aŭ datŭ resultatulŭ următoriŭ: 1. În acelea ţinuturĭ, în carĭ vita indigenă producea maĭ bine, vita americană între anulŭ alŭ 3-lea şi alŭ 5-lea din causa chlorăriĭ a peritŭ cu totulŭ, dar numaĭ acolo, unde în 1 Chlgr. de pămîntŭ se afla preste 180 gr. de varŭ, saŭ preste 320 grame de carbonatŭ de varŭ. 2. Şi în ţinuturile acestea se póte conserva vegetarea şi productivitatea viţeĭ americane, dacă se gunoesce locŭlŭ bine şi afundŭ, şi dacă varulŭ este maĭ puţinŭ de 100 de gr. în 1 Chlgr. 3. În ţinuturile, în carĭ pămîntulŭ conţine puţinŭ varŭ, vita americană prosperéza fórte bine şi nicĭ odată nu devine cloratică. 4. În ţinuturile, unde terenulŭ conţine 100—180 părţĭ varŭ în 1 klg. de pămîntŭ, vita deşi nu pere, dară totuşĭ sufere multŭ şi e slabă. Din cele espuse resultă, că vita americană trebue sădită în ţinuturile, în carĭ pămîntulŭ conţine celŭ multŭ 10% varŭ, orĭ să se producă o variaţiune de vită, carea să resiste şi filoxereĭ şi să se împace şi cu solulŭ maĭ vărosŭ.

Pentru ce suntŭ mulţĭ pomĭ neroditorĭ? Pre mulţĭ îĭ audimŭ tânguindu-se, că acum nu maĭ producŭ pomiĭ ca maĭ de multŭ, că mulţĭ pomĭ nu suntŭ vrednicĭ nicĭ să-ĭ ţinĭ în grădină etc. Tânguirile acestea însă suntŭ nefundate. Pomiĭ preste totŭ producŭ ca şi maĭ de multŭ, şi dacă totuşĭ în casurĭ singuratice nu producŭ pomiĭ cuĭva, precum ar aştepta dînsulŭ, causa să o caute în propria negligenţă. Ca pomiĭ să producă póme multe şi gustóse, trebue să fie de soiŭ nobilŭ, sănetoşĭ, plântaţĭ în locŭ corespunzĕtoriŭ şi la cuvenită depărtare unulŭ de altulŭ, apĕraţĭ de animale şi de petulanţa unorŭ prunci, udaţĭ din cândŭ în cândŭ şi gunoiţĭ. Economiĭ nostrĭ, carĭ îşĭ cultivă şi grijescŭ cu mare sîrguinţă agriĭ, pomiĭ îĭ neglegŭ maĭ cu totulŭ şi nu ţinŭ samă şi de lipsele lorŭ, în specialŭ gunoirea pomilorŭ nicĭ prin minte nu le trece. Sciutŭ este, că plântele încă aŭ lipsă de nutremîntŭ. Ele îşĭ estragŭ nutremîntulŭ în parte din aerŭ prin frunde, dară maĭ alesŭ şi-lŭ estragŭ din pămîntŭ prin rădăcinĭ. Fiesce care plântă spre a se nutri are lipsă de anumite elemente. Acum dacă elementele acestea nu se află în mĕsură suficientă în pămîntulŭ, în care este plântatŭ cutare pomŭ, elŭ tângesce, sufere fóme; atâtŭ rădăcinile câtŭ şi trunchiulŭ şi ramiĭ se împedecă în desvoltarea lorŭ, pomulŭ slăbesce, slăbindŭ pomulŭ, pómele vorŭ fi mĕrunte şi fără gustŭ. Une-orĭ pomiĭ producŭ multe florĭ, dară maĭ tóte cadŭ fără a lega; altă dată légă multe, dară cea maĭ mare parte cadŭ, cu câtŭ se apropie maĭ tare timpulŭ cocerĭĭ. Causa la acestea de comunŭ este, că pomuluĭ îĭ lipsesce nutremîntulŭ de lipsă. Rĕulŭ se póte delătura uşorŭ gunoindŭ pomiĭ şi în modulŭ acesta dându-le nutremîntulŭ de lipsă. Economiĭ gunoescă numaĭ pomiĭ regulatŭ, şi vorŭ înceta tânguirile, că acum nu se maĭ facŭ póme ca în trecutŭ.

O nóuă lampă de magnesie a presentatŭ Dronier la ultima adunare a reuniunii parisiene, ce se numesce „Societé d'encouragement". Lampa consumă pre óră 4 gr. de magnesie şi dă o lumină fórte intensivă. Se dice, că unŭ kg. de magnesie produce atâta lumină, câtă 130 kg. de lumini orĭ 80 kg. petroleŭ orĭ 130 m. cub. de gazŭ.

Cultura păsatului arabicŭ (Sorghum vulgare). Plânta acésta (o specie de tatarcă) la noĭ până acum se cultiva numaĭ în mĕsură mică, sĕmenându-se ca şi flórea sórelui pre la marginea cucuruzelorŭ, grumpeniştilorŭ, cânepiştilorŭ etc., deşi în multe ţinuturĭ s'ar rentă cultura eĭ în mĕsură maĭ mare. Păsatulŭ (Sorghum) se ţine de ordinea monocotyledonelorŭ şi de familia gramineelorŭ, şi ca atare este afină cu tóte cerealele. Ea are maĭ multe variaţiunĭ. Pentru ţinuturile nóstre maĭ corespundĕtóre este variaţiunea numită: Sorghum vulgare. Plânta acésta în privinţa terenului nu-ĭ alegĕtóre, deşi îĭ maĭ place pămîntulŭ vergurŭ orĭ bine gunoitŭ. Ce privesce cultura eĭ, sĕmĕnă cu a cucuruzului. Neputêndŭ sufere récéla, nu e consultŭ a o sĕmĕna maĭ de timpuriŭ decâtŭ pre la finea luĭ Aprilŭ şi începutulŭ luĭ Maiŭ. După sĕmĕnare, supunêndŭ că are umedéla şi căldura de lipsă, în decursŭ de 8—10 dile resare. Crescêndŭ păsatulŭ la înălţimea de 20—25 cm. se sapă şi răresce. Distanţa dintre singuraticele fire póte fi de 25—35 cm. În Iulĭŭ, cândŭ plânta ajunge înălţimea de 50—60 cm., se sapă a dóua óră adunându-se pămîntŭ în jurulŭ eĭ, ca şi în jurulŭ firelorŭ de cucuruzŭ. Săpatulŭ se póte face şi cu plugulŭ orĭ cu maşina. Cócerea se întîmplă de regulă prin Octobre. După ce s'a coptŭ, se culegŭ tuleiĭ, ĕră paĭele se taie şi se légă în snopĭ. Paĭele de sorghum suntŭ fórte ramificate, şi ramiĭ lorŭ suntŭ acomodaţĭ la fabricarea de măturĭ şi de periĭ, ĕră semînţa se folosesce la nutrirea găinilorŭ şi a porcilorŭ, în fine partea inferióră a paĭuluĭ saŭ cotorulŭ e bunŭ ca materialŭ pentru focŭ. Pre unŭ jug. catast. se produce 4—7 m. m. de ramĭ, 6—12 m. m. semînţă şi 25—30 m. m. cotóre. Ramiĭ se plătescŭ m. m. cu fl. 12—20, ĕră semînţa cu fl. 4.00—4.50.

Din acésta descriere se vede, că cultura păsatuluĭ arabicŭ este fórte rentabilă, şi maĭ alesŭ acolo, unde ómeniĭ ar dori să introducă industria fabricăriĭ periloru şi măturilorŭ de tatarcă. Noĭ amŭ dori, ca acestŭ genŭ de industrie ca şi altele să se vulgariseze la poporulŭ nostru, care preste ĭernă ar avé ocupaţiune şi totŭ odată şi isvórĕ de venitŭ.

Influinţa electricităţiĭ asupra vinului. — Din esperinţele făcute asupra vinurilorŭ în Paris, Bordeaux şi Algeria etc., s'aŭ constatatŭ următórele fapte de cătră o comisiune specială:

1) Tóte vinurile tratate prin electricitate suntŭ în bună stare de păstrare şi saŭ unŭ aspectŭ de vinurĭ, carĭ se menţinŭ în bune condiţiunĭ.

2) Vinurile netratate cu electricitate suntŭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ alterate (stricate) şi într'o stare, care nu permite de a se da în consumaţiune.

3) Vinurile, carĭ aveaŭ unŭ începutŭ de acrélă, tratate cu electricitate aŭ rĕmasŭ staţionare; pre cândŭ acelea-şĭ vinurĭ netratate aŭ continuatŭ de a se acri.

4) Tratamentulŭ electricŭ n'a comunicatŭ vinului nicĭ unŭ gustŭ particularŭ, din contră s'a recunoscutŭ, că calitatea s'a amelioratŭ prin vechime. Prin analisa chimică s'a constatŭ, că electricitatea omóră orĭ ce germene de bólă, ce s'ar găsi în vinŭ. (După Economia noţională.)

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Érna se părea, că nu voesce să se despartă bucurosŭ de noĭ. Din lipsa de căldură şi umedéla sĕmĕnăturile nu se potŭ desvolta. Din unele părţĭ amŭ primitŭ scirĭ, că sĕmĕnăturile şi maĭ alesŭ viile ar fi suferitŭ multŭ din causa friguluĭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna din urmă a luatŭ o direcţiune maĭ favorabilă. Cumpĕrătoriĭ temêndu-se, că recelile de primăvară vorŭ face daune marĭ în sĕmĕnăturĭ, aŭ cercatŭ să cumpere cuantităţĭ maĭ marĭ de bucate, vîndĕtoriĭ însă s'aŭ folositŭ de ocasiune ridicându preţurile. *Grâŭ* a sositŭ în piaţă multŭ, din care partea cea maĭ mare s'a esportatŭ şi numaĭ putinŭ s'a cumpĕratŭ pentru acoperirea lipselorŭ locale. Preţulŭ faţă cu sĕptĕmânile trecute s'a urcatŭ cu 15—20 cr. Circulaţiunea sĕptĕmânală a ajunsŭ la 200,000 m. m. plătindu-se maja m. cu fl. 7.80—8.15. *Sĕcară* s'a vîndutŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ preste 5000 m. m. cu preţulŭ de fl. 7.10—7.40 dupa cualitate. *Ovĕsŭ* încă a fostŭ în circulaţiune aprópe 5000 m. m. oferindu-se pentru m. m. cu fl. 5.75—6.15. *Cucuruzŭ* nu a fostŭ multŭ, dară a fostŭ maĭ cercatŭ de câtŭ în sĕptĕmânile precedente plătindu-se m. m. cu fl. 4.54—4.58.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch şi în sĕptĕmâna trecută a fostŭ destulŭ de bunŭ. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 55—55½ cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 50—52 cr., marfă *ţĕrănéscă* 49—52 cr., *sîrbescĭ* 47—52 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 20 Aprilŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.80
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	123.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.80
Bonurĭ rurale ung.	96.75
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.50
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	152.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	144.—
Renta de hârtie austriacă	98.50
« « argintŭ austriacă	98.25
« « aurŭ austriacă	117.25
Losurile austr. din 1860.	167.—
« Vienei	179.—
Acţiunile bancei austro-ungare	985.—
« « de creditŭ ung.	404.75
« « « « austr.	345.80
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	130.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.69
Mărcĭ 100 imp. germane	59.75
Londra 10 Livres şterlingĭ	122.15

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.25 până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 2.— până fl. 2.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.50, — sĕmêntă de cânepă fl. 3.50 până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de vitĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 ouĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 747—1893. (20) 2—2

Concursŭ.

Pentru ocuparea postuluĭ de comptabilŭ la „Patria", casă de economiĭ societate pre acţiunĭ, se escrie concursŭ.

Salariulŭ împreunatŭ cu postulŭ acesta face fl. 600 şi fl. 150 banĭ de cuartirŭ.

Concursele, provĕdute cu documentele recerute spre adeverirea cualificaţiuniĭ depline pentru ocuparea acestuĭ postŭ, să se aştérnă subscriseĭ până în 1 Maiŭ a. c.

Blaşiŭ din şedinţa direcţiuniĭ ţinută în 4 Aprilŭ 1893 st. n.

Direcţiunea.

Nr. 164—1893. (21) 2—3

Edictŭ.

După ce Alexandru Savu, născutŭ în Stirciŭ comitatulŭ Selagiŭ, fostŭ docente gr. cat. în Almaşulŭ deşertŭ, bărbatulŭ legiuitŭ a Mariel Farkas gr. cat. din Almaşulŭ deşertŭ, cu începutuiŭ luĭ Aprilŭ 1892 şi-a părăsitŭ legiuita sa soţie şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, prin acésta se citézŭ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dĭ să se presenteze înaintea acestuĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contra dînsului se va pertracta şi decide în absenţa luĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a instanţă alŭ Protopopiatuluĭ Pogăceleĭ.

Pogăcéua, în 31 Martie 1893.

Masimilianŭ C. Codarcea,
vice-prot. preş. for. matr.

Tipografia Seminariului arcbidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 29 Aprilŭ 1893. Numĕrulŭ 17.

Salarisarea învăţătorilorŭ.

Este alŭ treilea anŭ, de cândŭ „Unirea“ şi-a ridicatŭ glasulŭ şi a trasŭ luarea aminte a cleruluĭ şi poporuluĭ nostru asupra pericululuĭ, ce ar aduce cu sine o eventuală urcare a salarelorŭ învăţătorescĭ.

Acum pericululŭ s'a ivitŭ. Casa deputaţilorŭ din Pesta a începutŭ Marţi desbaterea proĭectuluĭ de lege, prin care minimulŭ salarelorŭ învăţătorescĭ dela şcólele poporale se statorésce în 300 fl. Este probabilŭ, că pre cândŭ cetitorii nostri vorŭ cunósce aceste şire, proĭectulŭ va fi deja primitŭ, de-órece contele Csáky, ministrulŭ de instrucţie publică, şi-a legatŭ portofoliulŭ sĕŭ de primirea nealteratá a proĭectuluĭ.

Sciute suntŭ motivele, carĭ ne-aŭ îndemnatŭ pre noĭ a face oposiţie acestuĭ proĭectŭ de lege. Nu urcarea salarelorŭ învăţătorescĭ ne-a opritŭ pre noĭ în consimţirea nóstră. Urcarea salarelorŭ învăţătorescĭ amŭ dorit'o tot-deuna şi o dorimŭ şi astădĭ, precum dorit'amŭ şi dorimŭ neîntreruptŭ şi regularea dotaţiuniĭ congrue a cleruluĭ nostru. Aceea ce a opritŭ consimţirea nóstră la proĭectulŭ ministerialŭ, a fostŭ preţulŭ, pentru care ni-se punea în prospectŭ urcarea salarelorŭ învăţătorescĭ.

Şi preţulŭ acesta era: caractĕrulŭ confesionalŭ românescŭ alŭ şcólelorŭ nóstre şi autonomia bisericeĭ nóstre.

Proĭectulŭ ministerialŭ promite adecă unŭ ajutorŭ de statŭ şcólelorŭ acelora, carĭ nu potŭ să-şĭ salariseze pre învăţătoriĭ lorŭ cu minimulŭ de 300 fl. În schimbŭ însă pentru acestŭ ajutorŭ îşĭ reservă asupra şcóleĭ şi asupra învăţătorilorŭ unele drepturĭ, carĭ într'o formă nimicescŭ caractĕrulŭ confesionalŭ alŭ şcóleĭ şi autonomia şcolară a bisericeĭ.

Este lămuritŭ, că dispositia acésta a proĭectuluĭ în prima linie este îndreptată în potriva nóstră. Pentru că dintre tóte confesiunile din ţară şcólele românescĭ suntŭ cele mai sĕrace şi şcólele românescĭ vorŭ puté mai cu greŭ să urce salarele învăţătorescĭ la minimulŭ legalŭ de 300 fl.

Étă dar pericululŭ. O parte fórte însĕmnată a şcólelorŭ nóstre poporale confesionale se află în ajunulŭ perirĭi, şi biserica nóstră este supusă celeĭ mai grele încercărĭ, din câte în ultimele decenĭi a trebuitŭ să îndure.

În dilele memorabile ale sinodului electoralŭ din est-anŭ, cândŭ întregŭ clerulŭ alegĕtoriŭ din Transilvania se afla întrunitŭ în Blaşiŭ, amŭ auditŭ repetite declarărĭ, că clerulŭ nostru mai bucurosŭ voesce a suferi fóme şi lipsurĭ, decâtŭ să priméscă o regulare a dotaţiuniĭ sale congrue cu preţulŭ ştirbiriĭ autonomieĭ nóstre bisericescĭ.

Noĭ amŭ sciutŭ, că spiritulŭ cleruluĭ este şi spiritulŭ dăscălimiĭ nóstre. De aceea încă dela începutŭ amŭ combătutŭ proĭectulŭ ministerialŭ, fiindŭ că siguri eramŭ, că şi învăţătoriĭ nostri suntŭ mai bucurosĭ a servi spinósa chemare a educaţiuniĭ poporale cu ticălósele remuneraţiuni de până aci, decâtŭ pentru interesulŭ sĕŭ şi alŭ familiilorŭ sale să vadă biserica lorŭ jignită în autonomia eĭ şi şcólele desbrăcate din chemarea ce o aŭ, de a fi adecă institutele de crescere ale poporuluĭ creştinŭ românescŭ.

Sciut'amŭ însă atuncĭ, cândŭ oposiţie făceamŭ proĭectuluĭ ministerialŭ, şi aceea, ca tóte sbuciumările nóstre vorŭ rĕmâné fără de efectŭ. De aceea scopulŭ nostru a şi fostŭ mai alesŭ acela, ca să tragemŭ luarea aminte a celorŭ chemaţi asupra pericululuĭ şi să-l îndemnămŭ, ca de timpuriŭ să afle mijlócele potrivite pentru delăturarea aceluia.

Constatămŭ, că autorităţile nóstre superióre bisericescĭ aŭ şi făcutŭ paşi pentru delăturarea rĕuluĭ. Şi urmarea acestorŭ paşi a fostŭ, că în multe şcóle s'aŭ şi urcatŭ salarele la minimulŭ prescrisŭ de lege.

Dar suntŭ încă multe, fórte multe şcóle, carĭ suntŭ ameninţate în esistinţă. A grăbi în ajutoriulŭ acestora este acum datorinţa tuturorŭ acelora, cărora cu adevĕratŭ le zace la inimă binele poporuluĭ nostru.

Noĭ încă de acum doĭ anĭ amŭ îndegetatŭ unŭ mijlocŭ uşorŭ pentru subvenţionarea şcólelorŭ nóstre. Înţelegemŭ „Colecta Cruceriuluĭ“. Dacă acéstă colectă, care nu punea sarcinĭ pre umerilĭ niminuĭ, căcĭ dóră a da *unŭ cruceriŭ la anŭ de fiesce care persónă* totŭ nu se-

---

Feuilleton.

Ramurĭ din Sarmisegetusa pe columna lui Traianŭ.

Dedicaţie românilorŭ carĭ aŭ dusŭ în 3 Aprile an. c. la Columna lui Traianŭ în Roma ramurĭ de bradŭ dela Sarmisegetusa.

Columna lui Traianŭ în Roma cea străveche
Stă falnicŭ totŭ vestindŭ de vécurĭ nencetatŭ
Mărirea din trecutŭ şi fără de păreche
A némnului latinŭ cu marele 'mpĕratŭ.

În jurulŭ eĭ se stringŭ, venindŭ din lumea mare,
Popórĕ, naţiunĭ, şi tóte staŭ smeritŭ;
Privescŭ evlaviosŭ măréţa 'nfăţoşare,
Se 'nchinăaceluia ce lumea-a cuceritŭ.

Dar étă că 'ntr'o ḑi sosesce-o cétă mică!
Slăbiţĭ de drumŭ şi grijĭ, aŭ focŭ în ochĭ şĭ-obraḑĭ;
Românĭ, eĭ vinŭ cântândŭ, ér fruntea şĭ-o ridică
Şi punŭ la pedestalŭ toţĭ ramurĭ verḑĭ de braḑĭ.

Columna lui Traianŭ îţĭ pare că trĕsare,
Ca celŭ ce vede-unŭ visŭ din cerŭ coboritorŭ;
Înviu mândrulŭ bronzŭ şĭ-ascultă cu mirare
Ce ramurile spunŭ cu fréméţŭ plinŭ de dorŭ:

»Suntemŭ odrazle verḑĭ din Sarmisegetusa,
Trupina nóstră-a fostŭ sădită de Traianŭ;
Suntemŭ din colonĭĭ ce elŭ atuncia pus'a
Dreptă pază 'n rĕsăritŭ a sceptruluĭ romanŭ.

»Trecut'aŭ vécurĭ lungĭ de viforŭ şi urgie,
Ţinut'amŭ arma 'n mânĭ şi totŭ luptatu-ne-amŭ;
Izbitu-ne-aŭ grozavŭ o sută şi o mie,
Atâţĭ duşmanĭ ca noĭ n'a maĭ avutŭ altŭ némŭ!

»Şi dându cu dinşiĭ peptŭ, aveamŭ privirea ţintă
Spre tatălŭ moşŭ Traianŭ din loculuĭ depărtatŭ;
Figura lui de-aicĭ ne-a datŭ credinţă sfîntă,
Ne-a insuflatŭ puterĭ, pe drumŭ ne-a luminatŭ.

»Din Roma elŭ strigá: »»S'aveţĭ curajŭ, tărie!
Sunteţĭ de némŭ măreţŭ, din sângele latinŭ,
Aĭ Romeĭ strănepoţĭ, românĭ cu bărbăţie,
În culmea de Carpaţĭ v'am datŭ unŭ sfîntŭ destinŭ!««

»Venit'amŭ dar acum, solie românéscă,
La sinulŭ mameĭ dulcĭ să ne 'nchinămŭ cu dorŭ;
Să-l spunemŭ mândri aḑĭ, că n'are să roşéscă,
Aducemŭ nepătatŭ stindardulŭ tricolorŭ.

»E ruptŭ, e spintecatŭ, căcĭ l'amŭ purtatŭ în frunte
Prin multe lupte marĭ şi greŭ a fostŭ strivitŭ,
Dar l'amŭ ţinutŭ totŭ susŭ şi niciŭ în focurĭ crunte,
Niciŭ forţeĭ crude 'n vecĭ elŭ nu s'a umilitŭ.

»Prin milĭ de semințiĭ duşmane şi străine,
În mijloculŭ de limbĭ ce 'n noĭ s'aŭ năpustitŭ:
Amŭ înălţatŭ altarŭ trupineĭ vechĭ latine
Şi cultuluĭ eĭ ne-a fostŭ stindardulŭ strălucitŭ.

»Prin milĭ de 'mpedecărĭ noĭ dămŭ mereŭ nainte
Şi ne 'mplinimŭ cu focŭ destinuluĭ minunatŭ,
În lume nu-să puteriŭ s'abată-a nóstră minte
Şi inima cu noĭ din drumulŭ apucatŭ.

»Amŭ datŭ nainte multŭ, dar ţinta-l totŭ departe,
Ne-omŭ întări de noŭ, căcĭ drumulŭ este greŭ:
Noĭ stămŭ în vale josŭ, unŭ délŭ ne maĭ desparte,
Dar l'omŭ urcá 'n curêndŭ, jurămŭ pe Dumneḑeŭ!«

Columna lui Traianŭ gândescĭ că se desprinde,
Traianŭ coborâ josŭ la scumpiĭ strănepoţĭ;
Ér Vulturulŭ romanŭ aripele-şĭ întinde
Şĭ-acopere fălosŭ cu scutulŭ sĕŭ pre toţĭ! . . .

Iosifŭ Vulcanŭ.

Cestiunea încălditului.

Cestiunile marĭ nu se resolvescŭ într'o ḑi dóuĕ. De multe orĭ trecŭ anĭ de ḑile, uneorĭ chiarŭ ḑecĭ şi sute de anĭ, până le ajungĭ în capĕtŭ.

Cestiunea *încăldítului* încă nu-ĭ de aḑi de erĭ. Frumoşi anĭ suntŭ chiarŭ şi numaĭ

va puté numi sarcină, s'ar fi îmbrăţişatŭ şi realisatŭ cu zelŭ şi perseveranţă, atunci astăţi amŭ avé unŭ fondŭ de 25.000 fl. Pre lângă acésta din colectele anuale, carî în calculŭ minimalŭ ar trebui să aibă ca resultatŭ o sumă anuală de 12.000 fl. la anŭ, s'ar fi pututŭ da unŭ ajutoriŭ anualŭ de câte 50 fl. la 240 şcóle. Şi aşa numai cu „colecta cruceriului" se putea mântui caractĕrulŭ confesionalŭ şi românescŭ alorŭ 240 şcóle de ale nóstre.

În schimbŭ ce vedemŭ? Suma incursă la „colecta cruceriului" **acum de doi ani trecuţi nu ajunge nici la 2000 fl.** Semnŭ, că saŭ nu amŭ priceputŭ periculului, saŭ nu putemŭ să realisămŭ nicî macarŭ unŭ mijlocŭ de apĕrare atâtŭ de uşorŭ, cum este „Colecta cruceriului".

Orî cum ar fi, periculŭ esistă. În timpŭ de unŭ anŭ tóte salarele învăţătorescî dela şcólele nóstre poporale trebue neapĕratŭ să ajungă la minimulŭ de 300 fl., pentru că a renunţa la caractĕrulŭ confesionalŭ şi naţionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre nu ne este ĭertatŭ.

În óra a 12-a ne ridicămŭ glasulŭ din noŭ. Avemŭ încă unŭ anŭ. Să grăbimŭ decî a mântui şcólele nóstre şi printr'însele generaţiunile viitóre ale poporuluĭ nostru.

Dea Dumneḑeŭ provincieĭ nóstre bisericescî câtŭ maĭ curêndŭ Capulŭ acela vrednicŭ, care să o scape şi din periculŭ acesta greŭ, ce o ameninţă în temelii.

Congresulŭ catolicŭ din Komárom. — Politica bisericéscă a guvernuluĭ a produsŭ în timpŭ de câteva luni, ce n'aŭ fostŭ în stare a efeptui în decursŭ de anî sforţările multorŭ bărbaţi catolicî inteligenţi şi zeloşi: ea a deşteptatŭ în catoliciĭ Ungarieĭ consciinţa religióşă, eĭ este a se mulţămi în locŭlŭ primŭ, că catoliciĭ se unescŭ în acestŭ anŭ deja în alŭ doilea congresŭ spre a se validita de ceea ce suntŭ, adecă de unŭ factorŭ puternicŭ în statulŭ nostru. Este dreptŭ, că atâtŭ congresulŭ dela Şopronŭ, câtŭ şi cestŭ dela Komárom, întrunitŭ Duminecă în 23 a c. representă numaĭ pre catoliciĭ din respectivele cetăţi şi comitate, dară principiile enunţate în ele suntŭ de interesŭ generalŭ pentru toţi catoliciĭ Ungarieĭ. Aceste congrese particulare pregătescŭ terenulŭ pentru ţinerea congresuluĭ generalŭ, după norma congreselorŭ din ţĕrile catolice ale apusuluĭ. Presidiulŭ în congresulŭ din Komárom l'a avutŭ parochulŭ Komáromuluĭ Molnár János (din cleruŭ) şi contele Esztherházi Miklós. Congresulŭ a adusŭ următórele hotărîrĭ:

1. S'a decisŭ trimiterea de telegrame omagiale Pontificeluĭ, Monarchuluĭ, Primateluĭ din Strigonŭ şi Episcopuluĭ din Győr.

2. Se enunţă dorinţa catolicilorŭ de a se susţiné pacea dintre biserică şi statŭ, şi convingerea, că până ce statulŭ rĕmâne în sfera competinţeĭ sale, biserica nu-ĭ causézăă nicî o greutate.

3. Se hotărésce unanimŭ a se face representaţiunĭ la Monarchulŭ şi la corpurile legiuitóre, rugându-le să nu priméscă legea despre căsătoria civilă, care desconsideră legislaţiunea bisericéscă cu privire la căsătorie, şi să nu-şĭ dea consensulŭ la deplina libertate de cultŭ şi recepţiunea Jidovilorŭ.

4. Congresulŭ maĭ decide, ca presidiulŭ să întrevină la guvernŭ, ca § 12 alŭ Art. de lege LIII din 1868, care vatĕmă consciinţa catolicilorŭ, să se schimbe. Asemenea să se modifice şi §§ 1—8 referitóre la convîrtirî.

5. Se rógă primatele a lucra şi pre viitoriŭ pentru punerea în vigóre a autonomieĭ catolice.

6. Factoriĭ legislativeĭ vorŭ fi recercaţi prin presidiŭ, ca Art. de lege XXXVIII din 1868 astfelŭ să se modifice, câtŭ instrucţiunea să nu maĭ fie fără caractĕrŭ confesionalŭ, ci să se părtinéscă instrucţiunea religióşă.

7. Enunţă congresulŭ, că pentru fiesce care catolicŭ este o datorinţă morală a sprigini presa catolică, a împedeca şi scóte din familiĭ presa numită liberală şi productele literare obscene.

8. Cu bucurie salută congresulŭ începutulŭ asociărilorŭ de economi, industriaşi şi lucrătorî catolicî.

9. Hotărésce a funda şi lăţi totŭ ce servesce spre a ţiné uniţi pre catolicî, precum societăţi de lectură, reuniuni literare etc.

Tóte hotărîrile suntŭ bune şi salutare, numaĭ dacă s'ar pune în lucrare.

Protestele sinódelorŭ române gr. or.

Sinódele române gr. or. întrunite în Sibiŭ, Aradŭ şi Caransebeşŭ aŭ luatŭ următórea resoluţie de protestare în contra proĭectelorŭ de lege politice-bisericescî a guvernuluĭ:

Considerându, că importantele reforme politico-bisericescî, luate de actualulŭ guvernŭ alŭ patrieĭ în programulŭ sĕŭ, dacă ar ajunge a fi realisate, ar străpune tóte relaţiunile familiarĭ ale cetăţenilorŭ de pe basa lorŭ religióşă-morală şi nestrămutabilă de până acuma pe basă de dreptŭ cu totulŭ nóuă, curatŭ civilă şi prin urmare schimbăcióşă; ér de altă parte ar vătĕma gravŭ şi în multe privinţe drepturile şi interesele vitalî basate pe nealterabilele învĕţăturĭ ale luĭ Christosŭ şi pe legile străvechî ale ţĕrîĭ în tóte bisericile din ţară, prin urmare şi în biserica nóstră naţională gr. or. română;

Considerându, că subscrisulŭ Sinodŭ şĭ-ar negligia oficiulŭ, impusŭ de stat. org. §. 96, dacă faţă cu astfelŭ de pericole ce ameninţă biserica, n'ar purta grije pentru delăturarea lorŭ în sfera sa de competinţă, chiarŭ şi în stadiulŭ de pregătire alŭ acestuĭ planŭ problematicŭ de reforme;

Considerându, că reformele intenţionate nu devinŭ dintr'o trebuinţă generală simţită a popórĕlorŭ creştine ale patrieĭ nóstre, şi că ele ar vătăma adêncŭ şi în urmare ar sgudui în modŭ îngrijitorŭ sentimentele religióse-morale astăţi încă adêncŭ înrădăcinate în inimile maĭ alesŭ ale credincioşilorŭ bisericeĭ nóstre;

Considerându, că introducerea matri-

---

de câtŭ a începutŭ să fie tractată cu pĕna în mână şi cu numerî.

În aniĭ din urmă cestiunea a îmbrăcatŭ vesminte aşa de sciinţifice, încâtŭ urdîtoriĭ eĭ de odinióră ar sta să nu o maĭ cunóscă. Şi cine ar puté să spună, câtŭ o va maĭ duce şi în haĭnele aceste, până va fi deslegată pre deplinŭ?

Tómna, de cum dă frigulŭ, începŭ a face focŭ, şi facŭ maĭ totŭ într'una, facŭ maĭ fără încetare, până ce sórele călduţŭ de primăvară îmĭ intră în chilie.

De am lemne uscate, am destulă minte să nu le daŭ în schimbŭ pre de cele verdî. Şi dacă e pre alese, ĭeaŭ fagŭ şi carpenŭ şi lasŭ stejarulŭ, să maĭ rĕmână şi pre sama altorŭ tîrgoveţi.

Dacă am ajunsŭ, să am lemne, cum îmĭ place mie, din parte-mĭ fie afară câtŭ de frigŭ. Fie frigŭ, de crepe lemnele în pădure, eŭ mĕ întindŭ a lene pre o sofă móle şi ascultŭ cu dragŭ, cum plîre şi cântă lemnele aprinse, cum se frămîntă şi bubue aerulŭ din sobă.

De frigulŭ din afară nicî că-mĭ pasă, aşĭ puté ḑice, că maĭ multŭ îmĭ pasă, să fie câtŭ de frigŭ. Cu câtŭ e maĭ mare gerulŭ din afară, cu atâtŭ maĭ bine mĕ simtŭ înlăuntru la căldură. Şi dacă pre de-asupra şi criveţulŭ gheţosŭ începe, să şuere pre la cornurile caseĭ, şuerulŭ luĭ se amestecă în bubuitulŭ foculuĭ din sobă, şi amîndóuĕ laolaltă îmĭ facŭ unŭ concertŭ, cum nicĭ ḑeiĭ din Olimpŭ nu vorŭ fi avutŭ.

Precum puteţi vedé, în forma acésta cestiunea încălḑituluĭ ar fi destulŭ de bine deslegată. Nu trebue decâtŭ să aĭ lemne destule şi bine uscate, şi de cumva s'ar puté să aĭ chiarŭ lemne tinere de fagŭ, apoĭ nu-ţĭ pasă, şi de ar veni asupră-ţĭ ĭérnă grea ca cea din ăstŭ anŭ.

Dar lemnele suntŭ scumpe, şi totŭ scumpĭ îsŭ şi cărbunĭ, cu ce încălḑescŭ pre la oraşe şi airea chiarŭ şi pre la sate, şi se vorŭ maĭ scumpi din anŭ în anŭ; ér ródele munceĭ nóstre în locŭ de a da înainte, maĭ multŭ totŭ înapoĭ daŭ cu preţulŭ. Şi pre de-asupra atâtŭ la lemne câtŭ şi la cărbunĭ, câtă căldură nu ese pre hornŭ afară! Şi-ţĭ caută, să o laşĭ să mérgă, de nu vreĭ să-ţĭ umpli casa de fumŭ şi să-ţĭ maĭ pună în primejdie şi viaţa ta şi alorŭ tĕĭ. Ce bine ar fi dară, dacă în locŭ de lemne şi cărbunĭ amŭ puté să avemŭ altŭ materialŭ şi maĭ bunŭ şi şi maĭ eftinŭ!

Cine nu-şĭ doresce materialŭ de focŭ şi maĭ bunŭ şi şi maĭ eftinŭ, de cum suntŭ lemnele uscate şi cărbunii cei maĭ buni, — nu cetéscă maĭ departe, pună-mĭ şirurile la o parte, şi-şĭ petrécă timpulŭ cu alte lucruri maĭ cu minte. Dar şi altora le spunŭ, că şirurile mele nu aŭ să schimbe mersulŭ lumiĭ. Şi de cumva îsŭ de credinţă, că cetindu-mĭ şirurile mele, la ĭérna venitóre vorŭ şi puté să aibă materiale de aceste, îĭ rogŭ să nu se ostenéscă maĭ departe cu cetitulŭ. Materialulŭ, despre care mĭ-am pusŭ în gândŭ să scriŭ, nu cresce, ca lemnele, în pădure, şi chiarŭ şi în sinulŭ pămîntuluĭ, de unde se scotŭ cărbunii, încă înzădarŭ l'aĭ căuta.

De-a gata nu se află, dar se póte găti din materialŭ aşa de ĭeftinŭ, decum maĭ ĭeftinŭ noĭ nicĭ nu avemŭ. De cumva nu sciţi de airea, abia credŭ să vĕ vină în minte, că materia, din care se póte găti materialŭ de focŭ maĭ potrivitŭ ca celŭ de până acuma, e apa din isvórĕ şi fântâni, din bălţi şi lacurĭ, din riurĭ, fluvii şi chiarŭ şi apa din mărĭ şi din oceanele nemărginite.

Materialŭ de focŭ din apă! câtŭ focŭlŭ şi cu apa suntŭ duşmanĭ de mórte, de maĭ duşmanĭ nu veĭ găsi nicĭ chiarŭ de aĭ străbate pădurile neumblate şi munţiĭ vecînicŭ nepătrunşĭ? Focŭ din apă! câtŭ şi Francesulŭ cu Germânulŭ încă vorŭ puté ajunge, să se împace, ĕră focŭlŭ şi cu apa nicĭ atuncia, nicĭ odată? De e glumă, gluma nu e *ben trovata*, de nu-ĭ glumă, trebue ca la mijlocŭ să fie vre-o greşélă, altcum nu se póte, nu e cu putinţă, să se ḑică *focŭ din apă*.

Vomŭ vedé, ér deocamdată să aruncămŭ în trécătŭ o privire în făurăria cea maĭ deaprópe, ce ne-a cădé în cale. Foĭnlŭ suflă din rĕsputerĭ, şi la suflatuiŭ luĭ cărbunii aprópe stînşĭ, din negri ce aŭ fostŭ, se roşescŭ totŭ maĭ tare şi maĭ tare şi trecêndŭ prin roşu se avîntă în albŭ. Se avîntă până la unŭ locŭ, ér maĭ încolo nice foĭulŭ nu-ĭ maĭ póte înferbînta. Dar faurulŭ nu de aceea e faurŭ, ca să nu le scie léculŭ. Pune mâna pre stropitóre şi slobóde picurĭ de apă pre cărbunii obosiţi. Şi cărbunĭ, în locŭ de a

culelorŭ de statŭ şi-ar greşi cu desĕvârşire scopulŭ principalŭ, adecă celŭ relativŭ la botezurile necompetente, de óre ce orĭ carĭ altele, dar matriculele de botezŭ şi ale morţilorŭ, de carĭ aci propriaminte şi esclusivŭ se lucră, nicĭ decum nu se potŭ strămuta în matricule de statŭ;

Mai departe, că astfelŭ de mĕsură în starea presentă a administraţiuniĭ nóstre politice ar sgudui în modă seriosŭ siguritatea şi autenticitatea acestorŭ registre publice, pre lângă aceea ar impune credincioşilorŭ bisericeĭ nóstre, ca contribuabilĭ aĭ statuluĭ, sarcine cu totulŭ nóuĕ, grele şi nejustificate, clerului nostru de rîndŭ ĭ-ar causa o daună sensibilă în venitele sale şi altmintrelea insuficiente şi afară de acestea ar slăbi încâtva legătura bisericéscă-spirituală dintre păstoriĭ sufletescĭ şi credincioşiĭ lorŭ;

Că prin urmare întroducerea matriculelorŭ de statŭ ar fi o mĕsură necorĕspunqĕtóre scopuluĭ eĭ propriŭ, costisitóre, de asemenea daunósă pentru statŭ ca şi pentru biserică;

Considerândŭ, că cu întroducerea intenţionateĭ căsătoriĭ civile, aşeqămintele sacre ale dreptuluĭ canonicŭ matrimonialŭ alŭ bisericeĭ nóstre ar perde din autoritatea lorŭ, vigórea legală de până acum, statulŭ s'ar pune în contraqicere cu bisericele: catolică şi ortodoxă, acestea avêndŭ şi profesândŭ căsătoria între cele 7 taĭne, ér statulŭ degradândŭ una dintre columnele bisericeĭ, judecătura bisericéscă în afacerile matrimoniali ar fi delăturată şi cununia bisericéscă despoĭată de valórea eĭ de dreptŭ, ar puté să scadă în ochiĭ masselorŭ uşorŭ confundabilĭ prin astfelŭ de mĕsurĭ resvrătitóre la o ceremonie cu totulŭ superfluă, fiindŭ ea lipsită de tótă valórea eĭ practică şi totuşi împreunată cu unele spese: decĭ biserica ar fi lovită gravŭ în dóuĕ privinţe, căcĭ adecă pe de o parte prin astfelŭ de reforme, de şi în contra intenţiunilorŭ, totuşi sub egida autorităţiĭ de statŭ, aşa qicêndŭ prin statŭ s'ar provoca şi promova indiferentismulŭ religionarŭ, pe de altă parte plenitudinea secularĭ a autorităţiĭ bisericescĭ s'ar reduce la minimulŭ eĭ;

Considerândŭ, că o atare devalvare fatală a străvechelĭ autorităţĭ bisericescĭ ar face biserica incapabilă de a păşi rigorosŭ în contra lăţiriĭ necredinţeĭ, de care tocmaĭ în urma astorfelŭ de reforme ar fi a se teme, prin ce însă biserica ar deveni totdeodată incapabilă de a corĕspunde în deplină mĕsură misiuniĭ sale politico-publice, adecă a servi ordiniĭ politico-sociale ca ultimulŭ, celŭ maĭ tare şi maĭ sigurŭ razimŭ, căsătoria civilă intenţionată, decĭ ar fi asemenea pernicióssă pentru statŭ ca şi pentru biserică;

Considerândŭ, că modificarea art. de lege LIII. 1868 luată de asemenea în vedere prin programulŭ politicŭ bisericescŭ alŭ guvernuluĭ, a unuĭ articulŭ de lege, care formézĕ sorgintea proprie a presentelorŭ discusiunĭ confesionale, ar fi numaĭ unŭ pretinsŭ actŭ de dreptate politică şi de liberalismŭ, căcĭ apartinenţa confesională a cetăţenilorŭ nu constitue unŭ interesŭ de statŭ, prin urmare o restrîngere prin lege a libertăţiĭ naturale a părinţilorŭ relativŭ la confesiunea copiilorŭ lorŭ învólvă o spoliare de dreptŭ; aşadară o astfelŭ de modificare de lege resp. unŭ asemenea actŭ de dreptate nu reclamă nicĭ din punctulŭ de vedere alŭ confesionalismuluĭ vre o compensaţiune, nicĭ din punctulŭ de vedere alŭ statuluĭ luarea orĭ căreĭ maĭ departe dispositiunĭ legislative, cu atâtŭ maĭ puţinŭ rĕsturnarea unorŭ instituţiunĭ seculare, bine aşeqate şi bine probate;

Maĭ departe considerândŭ, că acelea pretinse incovenienţe carĭ s'ar fi ivindŭ pe icĭ pe colea la căsătoriile mixte şi ale celorŭ convertiţĭ, la carĭ se şi face provocare spre justificarea intenţionateĭ reforme de căsătorie, nu-şĭ aŭ causa în simultana valóre legală a dispositiunilorŭ incongruente ale dreptuluĭ matrimonialŭ la diferitele confesiunĭ, ci în nerespectarea acestorŭ dispositiunĭ respective a legilorŭ generale ale ţĕreĭ, dar astfelŭ de casurĭ şi de altmintrelea escepţionali, ar puté să justifice celŭ multŭ óreşi carĭ dispositiunĭ legislative referitóre la esecutarea legiĭ amĕsuratŭ escepţiunilorŭ, acelea însă nicĭ într'unŭ casŭ n'ar puté să justifice dispositiunĭ legislative atâtŭ de radicale şi generale, cum ar fi intenţionata regulare uniformă a dreptuluĭ matrimonialŭ prin lege de statŭ din acele abusurĭ — nicĭ că celea ar fi eschise prin o atare regulare, de órece nu esistă lege, carea n'ar puté fi nerespectată;

Că prin urmare o regulare uniformă prin legea dreptuluĭ matrimonialŭ basată pe idea căsătorieĭ civile obligătóre nu o pretinde absolutŭ nicĭ unŭ interesŭ de statŭ;

Considerândŭ în fine, că interesele vitale ale statuluĭ şi ale bisericeĭ, adecă fundamentulŭ religiosŭ-moralŭ alŭ familieĭ, evlaviósele sentimente ale miliónelorŭ de creştinĭ nu potŭ fi făcute obĭectŭ de rivalităţĭ pentru potestatea politică;

Din tóte aceste motive, sinodulŭ declară respective conclude, că repudiézĕ hotărîtŭ intenţionata întroducere a matriculelorŭ de statŭ şi a căsătorieĭ civile obligătóre ca unele reforme resvrătitóre, carĭ nu purcedŭ din trebuinţele popórelorŭ, nu suntŭ justificabile prin nicĭ unŭ interesŭ de statŭ şi ar fi pernicióse de o potrivă pentru statŭ, societate şi biserică.

Totdeodată Sinodulŭ recércă pe Escel. Sa Părintele Archiepiscopŭ si Metropolitŭ ca împreună cu P. S. Sa Părintele Episcopŭ alŭ Aradului şi cu P. S. Sa Părintele Episcopŭ alŭ Caransebeşuluĭ să-şĭ pună în lucrare întrégă influinţa legală atâtŭ la înaltulŭ guvernŭ, precum şi în casa magnaţilorŭ, ér în casŭ de lipsă prin o representaţiune omagială la Maĭestatea Sa preagraţiosulŭ nostru Rege pentru ferirea sânteĭ nóstre bisericĭ de pericolele ce o ameninţă.

În privinţa regulărĭĭ libertăţĭĭ religionare de asemenea intenţionate prin programulŭ politicŭ-bisericescŭ alŭ guvernuluĭ, sinodulŭ nu află de lipsă a-se pronunţa înainte de a se publica proĭectulŭ concerninte, ci în ce privesce recepţiunea confesiuniĭ mosaice, carea şi ea formézĕ unŭ punctŭ în programulŭ guvernuluĭ,

Sinodulŭ declară, că condusŭ pururea

---

se stînge, se înviosézĕ şi maĭ tare şi albescŭ şi fumóie ferulŭ aruncatŭ în eĭ.

Şi de aţĭ maĭ sta la îndoiélă, că apa hrănesce focului, priviţĭ la comandantele de pompieriĭ, cum strigă la ceĭ cu pumpa, să îndrepte raqa de apă totŭ spre unŭ punctŭ, că de nu, în locŭ de a stînge focului, ĭ vorŭ da putere şi maĭ mare. Uitaţi-vĕ cum sfirăe şi cu ce putere se înalţă flacăra, priviţĭ cum pârăe lemnele aprinse în loculŭ unde ajunge întâĭa óră raqa de apa împroşcată de pumpă.

Apa stînge focului, dar ĭlŭ stînge numaĭ atuncia, dacă e destulă, ca să-lŭ pótă copleşi. Cu apă puţină înzădarŭ ar fi să încercĭ a stînge focului. În locŭ de a lŭ stînge, l'aĭ aprinde şi maĭ tare, maĭ cu samă, dacă o aĭ arunca nu spre unŭ punctŭ, ci o aĭ împrăştia ca să ajungă în totŭ loculŭ.

Alte fluide, cum ar fi şi laptele, şi în mĕsură maĭ mică aŭ puterea de a stînge focului în loculŭ unde ajungŭ, şi póte de aci provine şi credinţa rĕspânditä prin poporŭ, că îndată după lovirea trăsnetuluĭ ajunge unŭ şuştariŭ de lapte, ca să stîngĭ zidirea aprinsă.

De ce nutrescŭ stropiĭ de apă picuraţi pre cărbuniĭ viĭ puterea lorŭ încălqitóre? De ce apa aruncată pre focŭ la începutŭ în locŭ de a-lŭ stînge, şi maĭ tare ĭlŭ înflăcărézĕ? Să vĕ spunŭ, de ce: Apa înferbîntată în mĕsură mare se desface în dóuĕ părţĭ cu totulŭ deosebită şi de apă şi şi între sine. Una e aprinqĕciósă (hidrogenŭ), carea înferbîntată în de ajunsŭ ĭea flacără şi arde cu lumină slabă vineţie, ceea alaltă parte (oxigenŭ) în sine ea nu arde, dar fără dînsa nimica nu póte arde, fără dînsa arderea e cu neputinţă. Acopere sticla lampeĭ pre de-asupra şi veĭ vedé, că lampa îndată ţi-se va stînge. Şi mi-ar plăcé multŭ, să te vĕdŭ, cum te-aĭ folosi cu o lampă, ce pre din josŭ de flacărĭ să nu aĭbă găurile aşeqate în rotogolŭ.

În loculŭ, unde nu-ĭ aerŭ, nimicŭ nu póte arde, şi chiarŭ şi în aerŭ numaĭ până atuncia, până ţine partea luĭ numită oxigenŭ. Dacă loculŭ e bine astupatŭ, şi oxigenulŭ s'a gătatŭ, flacăra şi foculŭ se stîngŭ pre dată, cum uşorŭ se póte arăta.

Suflândŭ în focŭ, foculŭ se aprinde şi maĭ tare, şi se aprinde, fiindŭ că în loculŭ învĕlişuluĭ de aerŭ sĕracitŭ de oxigenŭ ĭĭ sufli aerŭ próspĕtŭ, ĭĭ daĭ hrană nóuă. Totŭ cam aşa se întîmplă şi cândŭ aruncĭ stropĭ de apă prejăraticŭ. Şi dacă totuşi e deosebire, deosebirea stă într'aceea, că în aerŭ oxigenulŭ ĭu e aşa de strînsŭ legatŭ de ceealaltă parte, pre câtŭ de strînsŭ suntŭ împreunate oxigenulŭ şi hidrogenulŭ apeĭ. Ferbinţéla póte ca să le desfacă, dar numaĭ o ferbinţélă mare o póte face.

Dacă odată ajunseră până la desfăcute, oxigenulŭ se smulge din braţĕle vînjóse ale soţuluĭ de până atuncia, şi merge ca să facă o legătură nóuă cu cărbunele cuprinsŭ de flacărĭ. Căsătoria e civilă. Faurulŭ coperitŭ cu negru din capŭ până în picióre e oficeriulŭ stăriĭ civile, ce le pune în capŭ cununa şi le binecuvîntă legătura de iubire. Şi iubirea le e aşa de mare, focului eĭ aşa e de arqĕtoriŭ, încâtŭ se aprinde şi se înmóie chiarŭ şi ferulŭ, ce ajunsese pre acolo, póte ca nuntaşŭ, saŭ ce maĭ sciĭ, póte ca naşŭ.

Da, oxigenulŭ desfăcutŭ din picurĭĭ de apă dă putere nóuă la jăraticŭ, ĭlŭ înferbîntă şi maĭ tare. Văpaĭa cărbunilorŭ descompune apa în părţile sale, şi una dintre ele întórce împrumutulŭ cu dobîndă înflăcărându cărbuniĭ şi maĭ tare.

Dar în lumea asta tóte işĭ aŭ unŭ capĕtŭ, şi dela legea capĕtuluĭ nicĭ schimbulŭ de împrumuturĭ dintre jarŭ şi apă nu-ĭ scutitŭ. Ferbinţéla mare póte descompune apă maĭ puţină, dar decumva apa năpădesce pre jăraticŭ în mĕsură mare, ĭĭ sécă puterile, ĭlŭ înăduşesce.

De vreĭ, să tragĭ învăţătură, asta ţĭ fie învăţătura: Cu apă puţină nu te încerca să stîngĭ focului cu văpae mare, căcĭ numaĭ maĭ tare l'aĭ înflăcăra. Tu înţelege-o cum veĭ vre.

Dar unde am ajunsŭ! Plecasem, să arĕtŭ calea, pre carea a pornitŭ cestiunea încălqituluĭ şi pre carea órecândŭ póte să ajungă chiarŭ la o deslegare îndestulitóre, — şi cândŭ colo, mĕ treqescŭ încurcatŭ în nisce lucrurĭ mĕrunţele. Apoĭ nu a qisŭ bine cine a qisŭ, că nicĭ odată nu poţĭ să sciĭ, pre ce ieşĭ diminéţa din ocolulŭ caseĭ tale.

Ne apropiămŭ de capetŭ, şi de maĭ facŭ numaĭ o cârnitură în altă parte, până ajungŭ la calea adevĕrată şi întru în brĕzdă,

de spiritulŭ toleranţei creştine, nu se simte nici chematŭ, nici îndemnatŭ de a-şĭ ridica vocea în contra unei recepţiuni formalŭ-legale a confesiunii mosaice, până unde aceea nu va atinge principiile fundamentale ale bisericei creştine, dar prin eventuala admitere a libertăţii de trecere, basată pe principiulŭ reciprocităţii interconfesionale între creştinĭ şi israeliţi — după convingerea sinodului — fără de o abnegaţiune morală de sine, nici o biserică creştinéscă nu s'ar puté simţi liniştită.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Guvernulŭ vĕdêndŭ, că în esecutarea planului sĕŭ cu privire la politica bisericéscă întimpină greutăţi mari, cércă érăşi după unŭ *modus vivendi* cu biserica catolică. Anume se vorbesce, că ministrulŭ de justiţie s'a declaratŭ gata a introduce în proiectulŭ de lege referitoriŭ la căsătoria civilă ordulŭ sacru şi profesiunea monachală solemnă ca împedecăminte dirimătóre, în schimbŭ însă catoliciĭ să înceteze cu opoziţia faţă de guvernŭ, saŭ să facă numaĭ o atare opoziţie, pre lângă care guvernulŭ póte reeşi cu introducerea căsătorieĭ civile obligătóre. Garanţa, ce o ofere guvernulŭ, este ilusorie. Scimŭ, că şi până acum uniĭ preoţi şi călugărĭ romano-catolicĭ apostatândŭ aŭ trecutŭ la calvinismŭ şi s'aŭ căsătoritŭ ca calvinĭ. Óre împedeca-ĭ-va dela acésta pre viitoriŭ proiectulŭ de lege alŭ guvernuluĭ? Noĭ credemŭ, că nu. Şi dacă s'ar afla în Ungaria prelaţi, carĭ să facă atare compromisŭ cu guvernulŭ, suntemŭ signrĭ, că eĭ se vorŭ compromite numaĭ, de-órece Roma nu-şĭ va da consensulŭ la atarĭ pacturĭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII Duminecă în 23 a primitŭ pre împĕratulŭ şi împĕrătésa Germânieĭ. Părechea imperială din prevenire faţă cu S. Scaunŭ nu a plecatŭ din Quirinalŭ la Papa, ci maĭ întâiŭ s'a dusŭ la ambasada germână de pre lângă Vaticanŭ. De acolo la 2 ½ óre d. am. a mersŭ la Sfinţia Sa, unde a fostŭ primiţă cu mare solemnitate. Pontificele a întimpinatŭ pre înalţiĭ óspeţi la uşa saleĭ celeĭ galbine. După o conversare de ¼ de óră i-s'a presentatŭ Sfinţieĭ Sale suita împĕrăteseĭ, apoĭ a împĕratuluĭ; apoĭ a rĕmasŭ la Pontificele numaĭ împĕratulŭ aprópe o óră. Care a fostŭ obĭectulŭ conversăriĭ, încă nu se scie, dar se crede că s'a vorbitŭ maĭ alesŭ despre cestiunile politiceĭ bisericescĭ din imperiulŭ germânŭ. În timpulŭ acesta împĕrătésa a visitatŭ museele din Vaticanŭ, érăla 4 ½ óre părechea imperială a părăsitŭ Vaticanulŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa de Mercurĭ a camereĭ deputaţilorŭ a presentatŭ ministrulŭ Csáky proiectulŭ de lege despre recepţiunea Jidovilorŭ. Proiectulŭ declară religiunea jidovéscă de egalŭ îndreptăţită cu cea creştină. Trecerile dela una la alta le norméză dispoziţiunile din §§ 1—8 a Art. de lege LIII din 1868.

Totŭ Mercurĭ a presentatŭ ministrulŭ de interne Hieronymi proiectulŭ de lege despre matriculele civile. Atâtŭ proiectulŭ câtŭ şi motivarea luĭ suntŭ voluminóse. În vĭrtutea proiectuluĭ matriculelorŭ pre viitoriŭ preoţi nu potŭ fi purtătorĭ de matricule civile, ci se vorŭ constitui organe speciale spre scopulŭ acesta. Purtătoriĭ de matricule ca funcţionarĭ staŭ sub ĭurisdicţiunea comiţilorŭ supremĭ, carĭ îĭ şi denumescŭ. Nascerile trebue să se notifice purtătorilorŭ de matricule în decursulŭ uneĭ săptĕmânĭ, érăcasurile de mórte în ḑiua morţiĭ, de nu cumva este ḑi de serbătóre, cândŭ are să se notifice casulŭ în ḑiua următóre. Întrarea legiĭ în vigóre o hotăresce ministrulŭ de interne.

Proiectele despre libertatea de cultŭ şi căsătoria civilă probabilŭ se vorŭ presenta camereĭ numaĭ în anulŭ viitoriŭ.

În una din conferinţele partiduluĭ liberalŭ maĭ mulţi deputaţi şĭ-aŭ esprimatŭ părerea, că minimulŭ salariuluĭ învăţătorescŭ să fie de 400 fl.; ministrulŭ Csáky însă rĕmâne pre lângă minimulŭ de 300 fl., declarându, că la casulŭ, cândŭ partidulŭ nu ar aproba acestŭ minimŭ, elŭ este gata a trage consecinţele, adecă se retrage din ministeriŭ. Noĭ credemŭ, că lucrulŭ nu va ajunge aşa departe.

În şedinţa camereĭ dela 24 a c. cu ocasiunea desbaterĭ despre proiectulŭ de lege referitoriŭ la budgetŭ, deputatulŭ kossuthistŭ Hélĭ Ignácz a declaratŭ, că nu primesce proiectulŭ. Apoĭ a ḑisŭ între altele: În teorie suntemŭ statŭ, dar în faptă numaĭ Austria se póte numi pre sine statŭ, noĭ însă suntemŭ colonie. Inteligința (magiară) ni-se germaniséză. Nu avemŭ armată, nici generalĭ dela honvedĭmĭ nu suntŭ magiarĭ. Ministrulŭ de honvedĭ paradéză pre Schmelz în Viena. „Cestiunea naţionalităţilorŭ, maĭ de aprópe considerată se reduce la cestiunea Valahilorŭ. Şi acésta se póte resolvi prin unŭ guvernŭ bunŭ şi moralŭ, saŭ dacă nu se póte, causa este, că la spatele Valahilorŭ ardeleniĭ se află naţiunea română independentă, care faptŭ noĭ nu-lŭ putemŭ schimba. De aci dóuĕ probleme se impunŭ guvernuluĭ, una, ca să întreţinemŭ cele maĭ bune relaţiuni cu România, ceealaltă, ca în Bucurescĭ să avemŭ representantŭ magiarŭ. În totŭ casulŭ însă trebue casată deosĕbirea dintre stările de dreptŭ din Ungaria şi cele din Ardélŭ.

România.

Turburările provocate în săptĕmâna trecută din causa legiĭ pentru taxele comunale s'a liniştitŭ deplinŭ. Camera la discuţiunea asupra articulilorŭ legiĭ va lua în consideraţiune dorinţele legitime ale cespaţulŭ, ce mi-l'a pusŭ la îndemână Redacţiunea foiĭ, mi-se umple, şi firulŭ povestiriĭ, vrêndŭ-nevrêndŭ trebue tălatŭ. La lucru dară, dar la lucru în pripă, că de nu, mi-se rupe firulŭ, şi se rupe chiarŭ la mijlocŭ.

Hidrogenulŭ smulsŭ din apă arde, şi ardêndŭ rĕspândesce căldură în jurŭ de sine. Dar căldura rĕspânditămu e aşa de însĕmnată, pre câtŭ de însĕmnată e căldura, ce se rĕspândesce, dacă în locŭ de hidrogenŭ va arde o amestecătură de hidrogenŭ şi oxidŭ de cărbune. Oxidulŭ de cărbune e corpŭ gazosŭ şi se produce, de câte orĭ cărbunele încălḑitŭ se înferbîntă şi ardêndŭ se mistuesce.

Cenuşa, ce rĕmâne pre urma cărbuneluĭ petrecutŭ, e aşa de puţină, póte maĭ puţină şi decâtŭ tărîţele rĕmase în sîta omuluĭ săracŭ. Dar dacă cenuşa îsŭ tărîţele, ce s'a alesŭ din făină?

Dacă aĭ sta să cernĭ făina, nu în casă, în covată, ci afară într'unŭ vîntŭ şuerătoriŭ, din făina-ţĭ s'ar alege . . . . ce s'ar alege? Ceea ce s'ar alege din făina rĕspânditămu în vîntŭ, totŭ aceea se alege şi din gazurile plăsmuite din cărbune şi din oxigenŭ.

Făina se cerne în covată şi se adună cu îngrijire, să ne fie de hrană; de oxidulŭ de cărbune însă cine să îngrijéscă, cine să-lŭ adune! Până astădĭ puţinĭ, fiindŭ că puţinĭ sciŭ, ce comóră stă ascunsă în sinulŭ oxiduluĭ de cărbune amestecatŭ cu hidrogenŭ, saŭ de vĕ maĭ place, în sinulŭ hidrogenuluĭ amestecatŭ cu oxidŭ de cărbune.

Însă începutulŭ e făcutŭ şi începutulŭ ne îndreptăţesce a crrde, că amestecătura de hidrogenŭ şi de oxidŭ de cărbune va încălḑi generaţiunea, ce vine în urma nóstră, şi póte chiarŭ şi noĭ să ajungemŭ, să nu maĭ încălḑimŭ cu lemne şi cărbunĭ, ci cu gazŭ, cu amestecătura celorŭ dóuĕ gazurĭ amintite. Odinióră în vechime cine ar fi credutŭ să ajungemŭ vremurĭ de a lumina cu gazŭ, şi totuşi amŭ ajunsŭ: de ce să nu o ajungemŭ dară a şi încălḑi cu gazŭ?

Cândŭ e vorba să se producă amestecătură de hidrogenŭ şi oxidŭ de cărbune, saŭ *gazŭ de apă* cum se maĭ chémă, de-asupra cărbunilorŭ roşiĭ de căldură se conducŭ vaporĭ de apă înferbîntaţi. Vaporiĭ se desfacŭ în 2 părţi, hidrogenulŭ începe viaţă nóuă de sine stătătóre, oxigenulŭ dă putere nóuă la jăraticŭ, smulgêndŭ din elŭ cărbunele ca dimpreună cu acela să formeze oxidulŭ de cărbune. Astfelŭ gazulŭ de apă ar fi gata, numaĭ trebue prinsŭ şi curăţitŭ de nisce părţi străine.

Procedura de pregătire a gazuluĭ de apă nu e chiarŭ aşa de simplă, precâtŭ de simplă s'ar păré din cele ḑise, şi maĭ e şi scumpă. Dar afla-se-va şi modru de a delătura acestea pedecĭ, şi atuncĭ nu vomŭ maĭ încălḑi cu lemne şi cărbunĭ, ci cu gazŭ de apă.

Am scrisŭ şirurile aceste de multŭ, în vremea cândŭ în chilie bubuia focŭlŭ din sobă, ér afară şuera criveţulŭ ghețosŭ. Apoĭ le-am pusŭ de o parte, căcĭ începuse să se arete drăgălaşa primăvară, fără gerŭ şi fără focŭ. Dar în ḑilele trecute le-am luatŭ din noŭ în mână, că şi vremurile se întórserămu, unde aŭ fostŭ maĭ astă ĭarnă. Vîntulŭ sufla cu turbare şi atâta sufla, de credeaĭ să nu maĭ rĕmână piciorŭ de Sasŭ în ţară, ér néua fluştura cum fluştura în préjma bobotezeĭ.

În arşiţa arḑĕtóre a raḑĕlorŭ de sóre nu-ţĭ vine să scriĭ despre încălḑitŭ. Dar cândŭ şi la finea luĭ Aprilŭ eştĭ silitŭ să porţĭ haĭne de ĭérnă, şi să sgriburĭ în chilie, cestiunea încălḑituluĭ nu-ţĭ maĭ dă odihnă, se légă de tine ca o năluca. Cu ea în gândŭ te culcĭ, cu ea te visezĭ nóptea în patŭ, cu gândulŭ la ea te scolĭ, ca să-ţĭ frămînte gândulŭ câtŭ lĭ ḑiuliţa întrégă.

Uşorŭ se póte să mĕ păcăléscă vremea, căcĭ păcălélă ar fi, dacă şirurile mele vĕ vorŭ ajunge în mânĭ, cândŭ nicĭ poménă nu va maĭ fi de frigŭ, de vîntŭ pĕtrundĕtoriŭ şi de fluşturatŭ de néuă. Cândŭ vremea e caldă şi frumósă, cine să aibă voe să cetéscă despre încălḑitŭ?

Dar nu-mĭ pasă, căcĭ de perdutŭ eŭ nicĭ atuncĭ nu aşĭ perde. Tótă lumea ar ḑice, că scriindŭ despre încălḑire, frigulŭ s'a spăriatŭ de mine. S'a spăriatŭ şi şĭ-a căutatŭ de cale.

tăţenilorŭ va face modificărĭ esenţiale, prin carĭ se vorŭ protege interesele singuraticilorŭ, deschidêndu-se tot-odată pentru comune unŭ isvorŭ de venitŭ.

Duminecă partidulŭ conservativŭ a ţinutŭ în capitală 4 întruniri, în carĭ s'a esplicatŭ poporuluĭ scopulŭ şi dispusĕţiunile legiĭ referitóre la perceperea taxelorŭ comunale.

Sêrbia.

Din incidentulŭ proclamăriĭ regeluĭ de maĭorenŭ s'a publicatŭ amnestie generală pentru toţĭ delincuenţiĭ politicĭ. La criminalĭ li-s'a redusŭ timpulŭ de pedépsă, éră celoralalţĭ delincuenţĭ li-s'a ĭertatŭ pedépsa întrégă.

Monarchuluĭ nostru ĭ-a notificatŭ regele Sêrbieĭ păşirea sa la cârmă prin o epistolă autografă trimisă prin colonelulŭ Zdravkovicĭ.

Raportulŭ dintre mitropolitulŭ Mihailŭ şi noulŭ cabinetŭ prin întrevenirea regeluĭ s'a îmbunătăţitŭ. Unele foĭ liberale pretindŭ punerea sub acusă a fostuluĭ guvernŭ liberalŭ, fiindŭ că cu 2,000.000 frs ar fi cheltuitŭ maĭ multŭ decâtŭ era provĕdutŭ în budgetŭ.

Altcum numaĭ după efeptuirea nóuĕlorŭ alegerĭ se póte prevedé, cum se va cristalisa situaţiunea politică a Sêrbieĭ.

Circularulŭ Preasfinţieĭ Sale
Dr. Victorŭ Mihályi Episcopulŭ Lugoşuluĭ
despre peregrinaţiulŭ românŭ.

Nr. 710—1893.

Cu adevĕrată mângâlere aducemŭ la cunoscinţa Veneratuluĭ Clerŭ Diecesanŭ, că în peregrinaţiunea sacră iniţiată din partea redacţiuniĭ foiĭ bisericescĭ „Unirea“ din Blaşiŭ la mormintele SS. Apostolĭ Petru şi Paulŭ în Roma, sub conducrea MO. şi Cl. Dr. *Vasiliŭ Hossu* Profesorŭ de S. Teologie şi Rectorŭ alŭ Seminariuluĭ Tinerimiĭ din Blaşiŭ aŭ luatŭ parte următoriĭ:

Din Clerŭ: *Demetriŭ Cuteanŭ* Protopopulŭ Cichindéluluĭ şi parohŭ în Sĕcădate. *Dr. Augustinŭ Bunea* Secretariŭ Metropolitanŭ. *Dr. Victorŭ Szmigelski* Profesorŭ de S. Teologie şi redactorŭ alŭ „Unirii“. *Dr. Isidorŭ Marcu* Prefectŭ în Seminariulŭ Teologicŭ. *Dr. Sebastianŭ Radu* concionatorŭ alŭ Bisericeĭ Catedr. metropolitane. *Nicolaŭ Ionaşŭ* Profesorŭ de ritŭ şi de cantŭ eclesiasticŭ, toţĭ din Blaşiŭ. — *Teodorŭ Bulcu* Profesorŭ gimnasialŭ din Beĭuşŭ. *Georgiŭ Trăilă* parochŭ în Timişóra. *Ioanŭ Boroşŭ* parochŭ în Zabraniŭ. *Iuliŭ Raţŭ* capelanŭ în Lugoşŭ. *Constantinŭ Lucaciŭ* parochŭ în Iosipŭ. *Aureliŭ Popŭ Bota* Profesorŭ de Prepaţandie. *Elie Dăianŭ* candidatŭ de profesorŭ.

Din poporŭ: *Iuliŭ Mihályi de Apşa* Tenente Colonelŭ de Husarĭ pensionatŭ din Lugoşŭ. *Alesandru Filipŭ* advocatŭ şi proprietariŭ de fodine din Abrudŭ cu soţia. *Patriciŭ Barbŭ* advocatŭ în Reghinulŭ Săsescŭ cu soţia. *Titŭ Haţegŭ* advocatŭ din Lugoşŭ. *Nicolaŭ Proşteanŭ* advocatŭ din Lugoşŭ cu fiulŭ. *Dr. Ştefanŭ Erdélyi* medicŭ în Orĕştie cu soţia. *Dr. Iacobŭ Maĭorŭ* medicŭ opidanŭ în Lugoşŭ cu soţia. *Dómna P. Lucaciŭ* născută *Serbacŭ* preutésă din Sişescĭ. *Georgiŭ Szilágyi* proprietariŭ din Sanislăŭ.

Peregriniĭ în 3 Aprilŭ st. n. 1893 diminĕţă la 9 óre aŭ fostŭ de faţă în Biserica patriarchală a S. Apostolŭ Petru din Roma la s. liturgie episcopéscă celebrată de către subscrisulŭ cu asistinţa alorŭ patru preoţĭ şi doĭ diaconĭ dintre peregrinĭ, şi a clericilorŭ românĭ din Pontificiulŭ Colegiŭ Grecescŭ dela S. Atanasiŭ din Roma. Cântările de sub s. liturgie le-a esecutatŭ corulŭ improvisatŭ dintre peregrinĭ. Liturgia s'a ţinutŭ la altariulŭ de sub catedra de bronză a Sântuluĭ Petru suţinută de statuele gigantice în bronză alorŭ patru SS. Părinţi şi Învăţători aĭ Bisericeĭ: Ambrosiŭ, Augustinŭ, Vasiliŭ celŭ mare şi Ioanŭ Gurădeaurŭ.

După s. Liturgie la 11 óre antemeridiane peregriniĭ dinpreună cu clericiĭ românĭ aĭ numituluĭ Colegiŭ grecescŭ s'aŭ adunatŭ în palaţulŭ Vaticanŭ în sala numită a tronuluĭ; decĭ Sânţia Sa Papa *Leonŭ alŭ XIII* însoţitŭ de deregĕtoriĭ curţiĭ sale a venitŭ în sala tronuluĭ şi cuprindêndu-şĭ loculuĭ: cu părintéscă bunăvoinţă a ascultatŭ alocuţiunea în limba latină rostită de către subscrisulŭ Episcopŭ alŭ Lugoşuluĭ, ca de către oratorulŭ rugatŭ alŭ peregrinilorŭ; cuprinsulŭ alocuţiuniĭ în versiune română este următoriulŭ:

(Urméză alocuţiunea.)

La aceste Sânţia Sa Papa Leonŭ XIII s'a îndurată a ne îndrepta în limba latină

Răspunsŭ,

care în versiune română este de următoriulŭ cuprinsŭ:

(Urméză răspunsulŭ.)

Decĭ peregriniĭ cu toţiĭ îngenunchiându primiră dela Sânţia Sa binecuvîntarea apostolică, după aceea i-s'a presentatŭ denariulŭ S. Petru oferitŭ de către credincioşiĭ dieceseĭ vĕduvite Metropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ şi de către credincioşiĭ dieceseĭ Lugoşuluĭ; de-odată cu bunăvoinţă părintéscă s'a îndurată a primi dóuĕ covórĕ lucrate cu mâna femeilorŭ române, ambele dăruite de către peregrinĭ.

După aceste fură presentaţĭ Sânţieĭ Sale câte unulŭ toţĭ peregriniĭ românĭ, şi către fiesce carele dintre dînşiĭ s'a îndurată a îndrepta cuvinte părintéscĭ de mângâere şi facurajamîntŭ, dispunêndŭ a-se împărţi fiesce căruia câte o medaliă de argintŭ comemorativă, tipărită din partea Societăţiĭ Catolice a Tinerimiĭ Italice.

În urmă Sânţia Sa Papa dede facultate preoţilorŭ peregrinĭ, ca rentorşĭ la parochiile lorŭ, în numele Sânţieĭ Sale să împartă poporuluĭ credinciosŭ binecuvîntarea apostolică.

De aceea aducêndŭ aceste la cunoscinţa Veneratuluĭ Clerŭ diecesanŭ, avemŭ de a-ĭ concrede, ca acestŭ cerculariŭ alŭ nostru în una din Duminecile prosime să-lŭ publice poporuluĭ credinciosŭ sub S. Liturgie atâtŭ în parochiile matre, câtŭ şi în bisericele filiale, şi cu acea ocasiune în numele Sânţieĭ Sale să împartă celorŭ presenţĭ binecuvîntarea apostolică.

Din Şedinţa Consistoriuluĭ Episcopescŭ ţinută în Lugoşŭ în 13/1 Aprilie 1893.

Lugoşŭ în 15/3 Aprilŭ 1893.

binevoitoriŭ

Victor Mihályi
Episcopulŭ Lugoşuluĭ.

Noutăţĭ.

Distincţiune: *Kohl Medárd*, secretariulŭ primateluĭ, a fostŭ decoratŭ din părtea Monarchuluĭ cu ordulŭ coróneĭ de ferŭ clasa a III-a.

Peregrinaţiŭ la Roma. Catoliciĭ de ritulŭ latinŭ din Ungaria vorŭ întreprinde la Rusaliĭ unŭ peregrinaţiŭ la Roma. Pre peregriniĭ, carĭ vorŭ fi din tóte părţile ţĕreĭ, îĭ va conduce şi presenta Sfinţieĭ Sale Leonŭ XIII însu-şĭ primatele dela Strigonŭ, cardinalulŭ Vaszary. Dintre prelaţĭ vorŭ lua parte la peregrinaţiŭ archiepiscopulŭ Császka şi episcopiĭ Dulánszky, Bende şi Hornig.

Consultărĭ de ministri. În consultările ţinute în sĕptĕmâna trecută la Viena între ministriĭ ungurescĭ şi austriacĭ s'a statoritŭ budgetulŭ pre 1894. Maĭ departe s'a hotărîtŭ sporirea contingentuluĭ ofiţerilorŭ şi alŭ soldaţilorŭ. Cheltuelile comune se vorŭ urca numaĭ cu 4—5 milióne.

Copiĭ slovacĭ magiarisaţi. Diarele magiare, spunŭ, că Kosztyenszky Géza din încredinţarea reuniuniĭ culturale magiare din Ungaria de susŭ a cercetatŭ locurile, din Alföld, pre unde suntŭ aşedaţĭ copiiĭ de slovacĭ. Elŭ a constatatŭ, că copiiĭ în totŭ locululŭ se simtŭ bine (?). Este interesantŭ, că ceĭ maĭ mulţĭ copiĭ nu sciŭ slovăcesce, unguresce însă toţĭ vorbescŭ fluentŭ, deşi uniĭ din eĭ numaĭ de 8—9 luni se află în Alföld. După aceste constatărĭ totuşĭ maĭ cutézĕ diaristica magiară să afirme, că Kulturegyelet-urile nu urmărescŭ scopurĭ agresive faţă cu naţionalităţile.

Pentru congresulŭ higienicŭ, care se va ţiné în anulŭ viitoriŭ în Budapesta, Maĭestatea Sa Monarchulŭ la rugarea comitetuluĭ esecutivŭ a primitŭ protectoratulŭ. Este cunoscutŭ, că acestŭ comitetŭ a primitŭ propunerea conteluĭ Károlyi Istvàn de a nu merge în Viena, spre a mulţămi Monarchuluĭ pentru primirea protectoratuluĭ. Se vede însă, că membriiĭ comitetuluĭ şĭ-aŭ schimbatŭ părerile, convingêndu-se, că Monarchulŭ nu are voe de a veni în curêndŭ în cetatea, ce a proclamatŭ pre Kossuth cetăţénŭ de onóre, şi de aceea aŭ trimisŭ eĭ la Viena o delegaţiune.

Colera precum se anunţă din Lemberg érăşi s'a ivitŭ în unele comune din Galiţia.

† **Maria Hossu de Kis-Nyires.** Subscrişiĭ cu inimă frântă de durere însciinţămŭ pre toţĭ consângeniĭ, amiciĭ şi cunoscuţiĭ, că iubita nóstră soră *vĕduva luĭ Alexiŭ Hossu de Kis-Nyires născută Maria Mihályi de Apşa* după unŭ scurtŭ morbŭ de plumânĭ astădĭ la 2 óre d. am. în etate de 44 anĭ şĭ-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile atotputerniculuĭ Creatorŭ. Fie-ĭ ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată! Dejŭ la 22 Aprilie st. n. 1893. Vĕduva luĭ Antoniŭ Váradi, n. Elena Mihályi ca soră; Iuliŭ Mihályi, subcolonelŭ ces. şi reg. în pens., Petru Mihályi, deputatŭ dietalŭ, Dr. Victorŭ Mihályi, episcopulŭ gr. cat. alŭ Lugoşuluĭ, Dr. Ioanŭ Mihályi, fişcalŭ comitatensŭ, ca fraţĭ.

† **Florica Ardeleanŭ.** Subscrişiĭ în numele lorŭ şi alŭ numĕroşilorŭ consângeniĭ, cu inimă înfrântă de durere anunţă, că cea maĭ iubită soţie, resp. mamă, fiică, soră, nepótă, noră şi afină *Florica Ardeleanŭ născ. Palladi* după unŭ morbŭ greŭ, suferitŭ cu resignaţiune creştinéscă, fiindŭ provĕdută cu SS. Sacramente ale moribundilorŭ, şĭ-a datŭ blândulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoruluĭ în diua şi óra aniversăriĭ nascereĭ sale a 28-a, şi în alŭ 7-lea anŭ alŭ fericiteĭ sale căsătoriĭ în 23 Aprilŭ 1893 d. m. la 3 óre. Beĭuşŭ, 23 Aprilŭ 1893. Să-ĭ fie amintirea eternă şi memoria binecuvîntată! Antoniŭ Palladi parochŭ g. c. în Finişŭ ca tată. Coriolanŭ Ardeleanŭ prof. gimn. ca soţŭ. Maria, Sidonia, Leontina, ca fiice. Maria Tóth vĕd. luĭ George Ardeleanŭ, sócră. George şi Engenŭ Ardeleanŭ, ca afinĭ. Corneliŭ. ca frate. Samuilŭ Palladi, Victorŭ Palladi, ca unchĭ, cu familiile lorŭ. Maria Palladi măr. I. Boroşŭ, ca mătuşe, cu soţulŭ şi familia sa. Vilma Ardeleanŭ măr. P. Munteanŭ, Maria Ardeleanŭ măr. I. Syilágyi, Iuliana Ardeleanŭ măr. V. Steer, Elisabeta Ardeleanŭ măr. P. Ossian, ca afine cu soţiĭ şi familiile lorŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pii, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

II.

Consciința publică bisericéscă despre natura sânteĭ Unirĭ dela începutŭ până astăḑĭ, și „alianța“ domnuluĭ Densușanŭ.

Amŭ vĕḑutŭ deja în articululŭ precedentŭ, că din însu-și documentulŭ dluĭ Densușanŭ se vede luminatŭ ca lumina sórelui, că s. Unire a fostŭ o unire dogmatică cu biserica catolică a Romeĭ, prin carea membriĭ sinodului din 1698 decherându-se *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicesceĭ bisericĭ a Romeĭ“* aŭ primitŭ întrégă credința acesteĭ biserici. Amŭ vĕḑutŭ și unŭ actŭ solemnŭ curêndŭ după s. Unire, cu prilejulŭ căruia unirea acésta în credință s'a manifestatŭ în modulŭ celŭ maĭ strălucitŭ.

Consciința publică bisericéscă însă cu privire la natura s. Unirĭ s'a manifestatŭ în timpŭ de dóuĕ vécurĭ așa de neîntreruptŭ și așa de evidentŭ, câtŭ trebue să ne cuprindă o adevĕrată nu mirare, ci uĭmire, că dlŭ Densușanŭ a cutezatŭ a lovi în față acéstă consciință.

Amŭ fi prea lungĭ, grozavŭ de lungĭ, dacă amŭ voi a înșira și numaĭ cele maĭ momentóse acte din istoria bisericeĭ nóstre de dóuĕ vécurĭ, în carĭ s'a manifestatŭ consciința acésta publică bisericéscă cu privire la natura sânteĭ Unirĭ. De aceea vomŭ aminti numaĭ unele acte, în carĭ s'a manifestatŭ consciința acésta, saŭ în viața și faptele Archiereilorŭ nostri, saŭ în sinódele nóstre, saŭ în școlă și literatură, saŭ în consciința poporuluĭ, saŭ în purtarea heterodoxilorŭ.

1. *Archiereiĭ nostri și s. Unire.* După mórtea Mitropolituluĭ Atanasiŭ a urmatŭ Ioanŭ Pataki, românŭ de origine, însă în urma împrejurărilorŭ vitrege trecutŭ de multŭ la ritulŭ latinŭ. Când Pataki fu numitŭ Archiereŭ alŭ Românilorŭ uniți, atunci căpĕtă dela Papa concesiune, să se reîntórcă érăși la ritulŭ grecescŭ, ca să pótă funcționa ca Archiereŭ alŭ Românilorŭ uniți. Clerulŭ și poporulŭ a fostŭ mulțămitŭ cu acésta, și maĭ multŭ nu a poftitŭ nicĭ dela elŭ, nicĭ dela Papa.

Acum dacă ar fi adevĕrată curiósa tesă a dluĭ Densușanŭ, că prin Unire nu amŭ primitŭ nicĭ o dogmă catolică, ci amŭ rĕmasŭ pre lângă credința de maĭ înainte a bisericeĭ *„ortodoxe orientale“*, atunci Papa ar fi trebuitŭ să dea luĭ Pataki nu numaĭ concesiune de a se rentórce la ritulŭ și disciplina grecéscă, ci la credința bisericeĭ *„ortodoxe orientale“*, altcum clerulŭ și poporulŭ românescŭ n'ar fi fostŭ mulțămitŭ. Suntemŭ gata a primi și adopta de a nóstră tesa dluĭ Densușanŭ, dacă ne-ar arĕta numaĭ unŭ singurŭ casŭ, când Papa a datŭ cuĭva concesiune să se întórcă dela credința catolică a bisericeĭ Romeĭ la credința bisericeĭ „ortodoxe orientale“, ér'a de altă parte, dacă ne-ar arĕta, că clerulŭ și poporulŭ românescŭ unitŭ din Ardélŭ a poftitŭ dela Pataki, spre a puté fi episcopŭ unitŭ ca să nu părăséscă numaĭ ritulŭ și disciplina apusană, ci și credința *„sfinteĭ catolicesceĭ bisericĭ a Romeĭ“* și să se reîntórcă la cea ortodoxă orientală.

Ce urmézĕ de aci? Evidentŭ aceea, că maĭ întâiŭ Papa, după aceea Episcopulŭ nostru Ioanŭ Pataki, apoĭ clerulŭ și poporulŭ cu ocasiunea acésta aŭ mărturisitŭ în modulŭ celŭ maĭ lămuritŭ, că unirea este o unire dogmatică cu biserica Romeĭ remânêndŭ ritulŭ și disciplina neatinse.

Întrebămŭ érăși, ce valóre are ne maĭ audita tesă a dluĭ Densușanŭ față cu mărturisirea acésta a Papeĭ, a Episcopuluĭ Ioanŭ Pataki și a întregŭ cleruluĭ și poporuluĭ unitŭ?

Și Pataki a cunoscutŭ nu numaĭ fórte bine natura unirieĭ, ci fórte bine și idea cleruluĭ și a poporuluĭ despre ea. Elŭ a fostŭ fórte zelosŭ în apĕrarea și predicarea credinței catolice, ba póte câte odată cu zelulŭ a mersŭ prea departe. De altă parte însă a cunoscutŭ și alipirea mare a cleruluĭ și a poporuluĭ de ritulŭ și disciplina rĕsăritenă, și cu privire la acésta s'a silitŭ a împlini pre câtŭ numaĭ ĭ-a fostŭ posibilŭ, dorința cleruluĭ și a poporuluĭ. Amŭ puté aduce multe doveḑĭ despre acésta. Ne mărginimŭ însă numaĭ la unulŭ.

Dacă dlŭ Densușanŭ s'a învîrtitŭ vreodată prin castelulŭ mitropolitanŭ din Blașiŭ și a privitŭ galeria portretelorŭ archiereilorŭ nostri, ce se află în etajulŭ alŭ doilea, a pututŭ vedé, că până la Mitropolitulŭ Șuluțiŭ singurŭ Pataki, deși crescutŭ în ritulŭ latinŭ, e îmbrăcatŭ în costumulŭ preoțescŭ (nu călugărescŭ) orientalŭ. Singurŭ elŭ e îmbrăcatŭ în greacă négră cu fimbriĭ și cuptușală roșie și brâŭ roșu de forma, cum pórtă tineriĭ nostri la sate.

În predicarea credinței catolice a Romeĭ era așa dară Pataki neobositŭ. Ritulŭ și disciplina orientală însă le observa cu tótă rigórea până și în îmbrăcăminte. În purtarea acésta a manifestatŭ Pataki consciința publică, ce o avea clerulŭ și poporulŭ despre s. Unire ca unire dogmatică pre lângă păstrarea ritului și a disciplineĭ orientale.

O atare purtare însă n'ar fi pututŭ nicĭ de cum să aibă Pataki, dacă unirea ar fi fostŭ aceea, ce ḑice dlŭ Densușanŭ.

Trecemŭ la altŭ Archiereŭ. Atanasiŭ Rednicŭ a fostŭ nu numaĭ unulŭ din ceĭ maĭ profundĭ cunoscĕtorĭ archiereĭ de ritulŭ și disciplina orientală, ci și unulŭ din ceĭ maĭ marĭ observătorĭ aĭ ritului și disciplineĭ acesteia. Istoriculŭ Clain ḑice despre elŭ, că *„era fórte păzitoriŭ rînduelelorŭ bisericeĭ rĕsăritului. . . . Nu suferia elŭ nicĭ în ceremoniĭ, nicĭ în orĭ ce alteeva latinisație.“* [1])

Cu tóte acestea Atanasiŭ Rednicŭ este cunoscutŭ ca unŭ bărbatŭ fórte zelosŭ pentru credința catolică a Romeĭ, de carea se deosĕbia a orientaliloriŭ desbinați numaĭ în patru puncte. Și a și scrisŭ la Roma, că credința catolică cu cele patru puncte o profesézĕ bucurosŭ laolaltă cu clerulŭ, în ritŭ și în disciplină însă nu sufere nicĭ o înoire.

Dacă acum unŭ orientalistŭ așa mare ca Rednicŭ a fostŭ așa fidelŭ și însuflețitŭ apĕrătoriŭ alŭ credinței catolice a Romeĭ, fără ca să fie întimpinatŭ din nicĭ o parte nicĭ cea maĭ mică împotrivire, atunci acésta ar rĕmâné o enigmă, dacă cumva în elŭ nu era întrupată consciința publică a cleruluĭ și a poporuluĭ românescŭ despre s. Unire ca o unire dogmatică cu biserica Romeĭ pre lângă păstrarea și maĭ departe a ritului și a disciplineĭ orientale.

În tótă purtarea luĭ Rednicŭ și a cleruluĭ și poporuluĭ față cu elŭ nu se vede nicĭ cea maĭ mică urmă despre o consciință publică bisericéscă față cu natura sânteĭ Unirĭ în înțelesulŭ ne maĭ auḑitŭ alŭ dluĭ Densușanŭ.

Mergemŭ la Mitropolitulŭ Șuluțiŭ, cunoscutŭ de unŭ fórte mare prețuitoriŭ și observătoriŭ alŭ ritului și disciplineĭ orientale. Cum a statŭ însă Șuluțiŭ în privința credinței? Óre a profesatŭ elŭ o credință diversă de cea cuprinsă în sinodulŭ provincialŭ ținutŭ de Mitropolitulŭ Vancea la 1872? Vomŭ vedé.

La 1852 Șuluțiŭ ca Episcopŭ alŭ dieceseĭ Făgărașuluĭ, ce se estindea atunci preste întregŭ Ardélulŭ, în o pastorală îndreptată cătră întregŭ clerulŭ și poporulŭ diecesanŭ vorbesce despre credința Românilorŭ uniți astfelŭ: *„Prin sânta Unire în o credință mântuitóre cu Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ suntemŭ ca în o legătură dumneḑeéscă cu ceriulŭ.“* Maĭ la vale: *„Suntemŭ legați de Capulŭ sfinteĭ biserice a Romeĭ nu numaĭ prin comuniunea credinței, ci și prin legătură de sânge.“* Și maĭ la vale: *„Fericirea nóstră o potŭ funda dóuĕ . . . . . legătura cu Scaunulŭ Romeĭ prin unitatea credinței.“*

Șuluțiŭ așa dară n'are cuvinte de ajunsŭ spre a lăuda credința catolică a bisericeĭ Romeĭ, carea este și credința Românilorŭ uniți. Și nicĭ dlŭ Densușanŭ, nicĭ nimenĭ nu ĭ-a făcutŭ pentru aceea nicĭ o imputare, că ar fi „stricatŭ legea strămoșéscă“ Când însă Mitropolitulŭ Vancea în sinodulŭ provincialŭ din 1872 a codificatŭ credința acésta, pentru carea Mitropolitulŭ Șuluțiŭ era așa însuflețitŭ, atunci dlŭ Densușanŭ strigă în lumea largă, că Mitropolitulŭ Vancea în sinodulŭ dela 1872 ne-a *„stricatŭ legea strămoșéscă“*.

În urmă de maĭ 200 de anĭ toți Mitropoliții și Episcopiĭ nostri din cele 4 diecese cu ocasiunea suiriĭ pre scaunulŭ episcopescŭ aŭ depusŭ profesiunea credinței după formula prescrisă de Urbanŭ VIII ca *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicesceĭ bisericĭ a Romeĭ“*. Asta nu o scie dlŭ Densușanŭ, cu tóte că ar trebui să o scie, dacă se apucă să scrie de lucrurĭ, de carĭ a scrisŭ. Cum póte fi atunci schimbare a *„legiĭ strămoșescĕ“*, când sinodulŭ provincialŭ din 1872 poftesce dela membriĭ sĕĭ mărturisirea credinței, ce o aŭ mărturisitŭ de 200 de anĭ toți episcopiĭ nostri?

Se vede, câtŭ de necompetentŭ e dlŭ Densușanŭ în lucrurile, de carĭ s'a apucatŭ.

2. *Sinódele nóstre.* Însu-și dlŭ Densușanŭ recunósce în numĕrulŭ 68 din „Gazeta Transilvaneĭ“, că sinóde de ale nóstre ținute în aceste dóuĕ vécurĭ aŭ recunoscutŭ s. Unire ca o unire dogmatică cu biserica Romeĭ. Sinódele acestea îlŭ și aduseră pre dlŭ Densușanŭ în o confusiune mare. Ca să scape însă din încurcătură, își caută scăparea în curiósa aserțiune, că acele sinóde nu aŭ fostŭ compuse din *„toți protopopiĭ, preoțiĭ și deputațiĭ mireniloruˮ*, prin urmare n'aŭ fostŭ competente a se pronunța în lucrurĭ de credință. Va să ḑică dlŭ Densușanŭ nu voesce să scie de alte sinóde, decâtŭ de cele compuse după sistemulŭ parlamentarŭ angiesŭ, cu tóte că în tótă istoria bisericeĭ orientale nu va găsi unŭ singurŭ sinodŭ compusŭ după sistemulŭ acesta străinŭ cu totulŭ de spiritulŭ creștinismului.

Domnulŭ Densușanŭ însă, superficialŭ ca tot-deuna, nu vede, că rĕmâne datoriŭ a arĕta, că s. Unire, așa cum o înțelege dînsulŭ, fu primită în adevĕrŭ în unŭ sinodŭ compusŭ după gustulŭ dînsuluĭ din *„toți protopopiĭ, preoțiĭ și deputațiĭ mireniloruˮ*. Unŭ atare sinodŭ n'a pututŭ afla până acum dlŭ Densușanŭ, și nu va puté afla nicĭ când. Chiar și celŭ dela 1698, cu care dînsulŭ face atâta larmă, n'a fostŭ compusŭ astfelŭ. Și totuși dlŭ Densușanŭ pre sinodulŭ acesta își basézĕ tótă ne maĭ auḑita sa tesă. Când însă alțiĭ își basézĕ tesa lorŭ totŭ pre sinóde compuse ca și acesta, atunci dluĭ Densușanŭ nu-ĭ place.

Sinodulŭ p. e. din 1739 și 1868 dechéră apriatŭ, că s. Unire e unire dogmatică. Că sinódele acestea dóue acésta o dechéră, recunósce și dlŭ Densușanŭ; ḑice însă că n'aŭ avutŭ dreptŭ să dechere așa ceva, că n'aŭ fostŭ compuse din *„toți protopopiĭ, preoțiĭ și deputațiĭ mireniloruˮ*.

Sinodulŭ din 1698 după interpretarea superficială a dluĭ Densușanŭ dechéră, că s. Unire nu e o unire dogmatică, ci o alianță. Și dlŭ Densușanŭ ḑice, că aŭ avutŭ dreptŭ să o facă acésta, cu tóte că n'a probatŭ absolutŭ cu nimica, ca a fostŭ compusŭ din *„toți protopopiĭ, preoțiĭ și deputațiĭ mireniloruˮ*.

A tracta astfelŭ istoria, însemnézĕ a o chinui.

Ne maĭ rĕmâne însă dlŭ Densușanŭ datoriŭ și cu rĕspunsulŭ, că dacă de pildă sinodulŭ dela 1739 ținutŭ sub episcopulŭ Clain, și celŭ dela 1868 ca sinodŭ electoralŭ aŭ decheratŭ, că s. Unire e o unire dogmatică cu Roma, prin carea noĭ amŭ primitŭ și cele 4 puncte de divergință, ér prin acésta după dlŭ Densușanŭ s'aŭ abătutŭ dela pactulŭ unirieĭ din 1698, prin care n'amŭ primitŭ nicĭ cele 4 puncte, ci amŭ închiatŭ numaĭ o alianță, atunci cum de decherațiunile acestea ale sinódelorŭ n'aŭ provocatŭ nicĭ celŭ maĭ micŭ resensŭ, nicĭ cea maĭ mică opositie nicĭ în clerŭ nicĭ în poporŭ? Cum de atunci între atâția învățațiĭ, — la celŭ din 1868 fu și Cipariŭ de față — nu s'a aflatŭ unŭ singurŭ Densușanŭ, care să strige sinódelorŭ unŭ *veto?*

[1]) Acte și fragmente pag. 124.

Nu s'aŭ aflatŭ şi nu se vorŭ afla nicĭ cându, pentru-că amîndóuĕ sinódele acestea aŭ vorbitŭ din consciinţa publică a cleruluĭ şi a poporuluĭ, şi nu din rabulistica dluĭ Densuşanŭ. Eră consciinţa acésta a fostŭ, este şi va fi, că unirea nóstră a fostŭ o unire dogmatică, determinată şi precisată, şi nu unŭ monstru, o caricatură, cum se silesce dlŭ Densuşanŭ a o degrada spre a se înălţa apoĭ pre sine la rangulŭ de Columbă alŭ s. Unirĭ.

(Va urmá.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Lângă Tiberiŭ maĭ eraŭ încă doĭ bărbaţĭ: unulu era generalulŭ pretorianŭ Seĭanŭ, pre care îlŭ cunóscemŭ, ér celalaltă era unŭ bărbatŭ înaltŭ în portŭ asiaticŭ cu o faţă îngustă şi lungăréţă, pre care se vedea o umbră de melancolie. Ochiĭ îĭ eraŭ fórte cufundaţĭ în capŭ.

Pre scaunele, ce urmaŭ, şedeaŭ dóuĕ femeĭ. Cea maĭ bĕtrână era Antonia, o femee de o rară nobleţă, destinată ca să sufere unŭ lungŭ martiriŭ. Cea maĭ tinĕră era noru-sa, soţia luĭ Germanicŭ, Iulia Agripina cea cu curajŭ bărbătescŭ şi caractĕrŭ firmŭ. Sfârşitulŭ eĭ a fostŭ o mórte îngrozitóre în exiliŭ. Ea era fiica Iulieĭ şi a luĭ Agripa Vipsaniŭ, mama luĭ Caiŭ Caligula, care sta la picióreleĭ cu capulŭ legatŭ. Lângă acestŭ pruncŭ maĭ era unulŭ cu o mutră puţinŭ inteligentă şi bĕtrâniciósă, dar cu nisce muschĭ bine desvoltaţĭ; acesta era Claudiŭ, alŭ patrălea Cesariŭ, ér dacă-lŭ socotescŭ şi pre Iuliŭ Cesarŭ, alŭ cincilea. Elŭ era predestinatŭ, ca să urce tronulŭ lumiĭ în ţiua, cându Cassiŭ Cherias va ucide pre Caligula în teatrulŭ palaţuluĭ sĕŭ. În acestŭ chipŭ eraŭ adunaţĭ pre capulŭ căruntŭ alŭ luĭ Augustŭ ceĭ treĭ succesorĭ maĭ de aprópe aĭ luĭ.

De ceealaltă parte a scaunuluĭ împĕrătescŭ se maĭ află o grupă de femeĭ. Aicĭ strălucia grozava Livia încă totŭ frumósă, Livia, carea cu a eĭ putere a pututŭ învinge pre Augustŭ şi nu s'a stîmpĕratŭ, până n'a vĕdutŭ pre tronŭ ómenĭ din sângele sĕŭ. În societatea eĭ maĭ era frumósa şi nobila Iulie, fata luĭ Augustŭ şi acum nevasta Cesariuluĭ Tiberiŭ, apoĭ Agripina Vipsania, nevasta întâie a Cesariuluĭ şi sora vitregă a pomenitelĭ Agripine Iulie, şi o fetiţă tinĕră, încântătórea Claudia Pulchra, a cărelĭ istorie scurtă, dar fiorósă ne-o povestesce Tacitŭ.

Lângă o columnă de marmoră sta răzimatŭ unŭ tinĕrŭ cu braţele încrucişate şi îĭ arunca priviri pline de focŭ. Era unŭ adorătoriŭ respinsŭ şi despreţuitŭ, Domiţiŭ Afer, şi lângă elŭ îndată rivalulŭ sĕŭ Antiţiŭ Labeo. Amîndoĭ purtaŭ togă lungă.

Paulŭ după ce a primitŭ salutarea împĕratuluĭ, s'a depărtatŭ împreună cu prietinulŭ sĕŭ maĭ spre fundŭ. În cale dădu de o altă grupă, pre carea instinctivŭ îĭ vinia că o cunósce. Eraŭ treĭ persóne, carĭ îlŭ fixară din crescetŭ până în picióre.

Ca să evite neplăcutele priviri, păşiră de grabă maĭ departe. Acum întîlnescŭ pre Veliŭ Paterculŭ şi pre Luciŭ Variŭ. De odată observă pre Cesariulŭ Germanicŭ, că vine spre eĭ.

În acestŭ momentŭ s'aŭ realisatŭ dorinţele luĭ Paulŭ de aventurĭ îndrăsneţe: Germanicŭ, încântatŭ prea multŭ de lupta luĭ din circŭ cu Seĭanŭ, îĭ esprimă încă odată admirarea sa şi îĭ propune, ca să mérgă cu elŭ cu trupele în contra Germanilorŭ, carĭ îşi năvălitŭ în Italia.

Dacă Paulŭ s'ar învoi, va fi numitŭ comandantulŭ uneĭ aripĭ. O călărie esemplară îĭ stă la dispositie. Paulŭ mulţămi cu inimă palpitândă pentru distincţiunea de onóre şi îĭ rĕspunse, că o va primi şi se va face vrednicŭ de ea. Dar gândindu-se la mama şi sorióra sa se rugă de Cesariulŭ, să-ĭ lase timpŭ până diminéţă, ca să se maĭ pótă hotărî. Cesariulŭ se învoi bucurosŭ.

Acum aŭ ajunsŭ în apropiarea nobileĭ Antonie. La spatele eĭ sta unŭ bărbatŭ tinĕrŭ în uniformă de sutaşŭ. Era frumosŭ şi părea plinŭ de energie. La vederea superioruluĭ sĕŭ se apropiă de elŭ şi-lŭ salută milităresce.

Germanicŭ ţise luĭ Paulŭ: „Acesta e unulŭ dintre ceĭ maĭ bravĭ aĭ meĭ. Vino, să ţi-lŭ presintŭ. E Cassiŭ Cherias, elŭ mĕ însoţesce către nordŭ."

„Te voiŭ însoţi, generale, dacă va trebui, chiarŭ şi până la marginea lumiĭ, până la zone, unde nu suntŭ decâtŭ urşĭ albĭ şi pescĭ marĭ," îĭ rĕspunse acesta cu mândrie.

„Tată, cum îlŭ chémă? Cassiŭ Cherias? Cum îlŭ chémă pre acesta?" întrebă miculŭ Caligula.

„Elŭ e unulŭ, pre care îlŭ numĕrŭ între credincioşiĭ şi vitejiĭ meĭ," îĭ rĕspunse Germanicŭ.

„Eştĭ tu aşa de vitézŭ? Trebue să te vĕdŭ!" strigă băĕtulŭ ridicându-şĭ legătórea dela ochĭ, aşa câtŭ i-se vĕdu faţa diformă şi urîtă. „Totŭ nu te potŭ vedé!" ţise mâniosŭ şi lovindŭ cu piciorulŭ în pământŭ. „Dar n'a-ĭ témă, cându voiŭ fi împĕratŭ, voiŭ sci eŭ, cum să te vĕdŭ şi să te înfricŭ." Şi îlŭ ameninţă cu pumnulŭ.

Bărbatulŭ, ce cu treĭ ţecĭ de anĭ maĭ târţiŭ a scăpatŭ lumea de unŭ mare monstru, aruncă o privire lungă şi semnificativă pruncului Caligula.

La unŭ semnŭ alŭ împĕratuluĭ se făcu o tăcere generală.

XVIII.

Augustŭ îşĭ preumbla ochiĭ în susŭ şi în josŭ esaminându-ĭ pre toţĭ cu blândeţe. „Mi-se pare," începu elŭ cu vóce sonoră şi puternică, „că noĭ locuitorĭ din tóte părţile lumiĭ ne vedemŭ astăţi adunaţĭ aci, căcĭ chiar şi Asia şi Africa şĭ-aŭ trimisŭ representanţiĭ sĕĭ. Irodŭ Agripa cu aĭ sĕĭ suntŭ pentru Asia, ér tu," — întorcându-se spre o figură puternică şi seriósă, ce sta lângă Tiberiŭ şi Seĭanŭ, — „parĭ a-ţĭ trage originea de pre ţĕrmurulŭ Niluluĭ."

„Eŭ, măritule Augustŭ, viŭ din ţara, unde odinióră era capitală vestituluĭ Babilonŭ," rĕspunse celŭ agrăitŭ cu unŭ glasŭ secŭ, dar puternicŭ.

Seĭanŭ aruncă o ochire întrebătóre spre vecinulŭ sĕŭ şi îĭ şopti în ureche: „Pare că te-am maĭ vĕdutŭ undeva. N'aĭ fostŭ în sara . . . .?"

„Eŭ suntŭ Trasilŭ, vrăjitoriulŭ şi cunoscĕtoriulŭ de stele," rĕspuse elŭ liniştitŭ.

Pre trăsăturile elegante şi aprópe de de femee a Romanuluĭ se ivi unŭ surisŭ. Elŭ făcu semnŭ soţuluĭ sĕŭ. „Mi-se pare că tu câudŭ călăresci nóptea, învĕlescĭ potcóvele caluluĭ cu cârpe, ca paşiĭ să-ĭ fie neauţibilĭ, póte ca să facĭ pre placulŭ ţeuluĭ Hermes, pre care îlŭ veĭ fi cunoscêndŭ bine."

Vrăjitoriulŭ îşĭ puse ochiĭ în pământŭ cam confusŭ.

„Şi gândescĭ tu, că eŭ póte credŭ în minciunile tale? Orĭ póte credĭ, că n'am puterea, ca să oprescŭ aceste înşelătoriĭ, cu carĭ chiar şi Cesarŭ îşĭ ghîcea viitoriulŭ?"

Într'acestea împĕratulŭ îşĭ ridică érăşĭ vócea. „Eŭ credŭ, că noĭ toţĭ vomŭ avé plăcere, dacă Dionisiŭ Atenénulŭ ne va vorbi."

Unŭ murmurŭ linŭ de aprobare se auţia din tóte părţile.

„Atenénulŭ meŭ," începu Augustŭ, „eŭ m'am opritŭ cu gândulŭ la dóuĕ puncte din sistemulŭ tĕŭ, despre care aşĭ vre acum să te audŭ, ca să mĕ lămurescĭ. Anume, marele nostru Cicero ne-a vorbitŭ tot-deuna despre esistinţa maĭ multorŭ ţeĭ, tu însă răstornĭ tóte religiunile de până acum, câudŭ spuĭ, că e numaĭ unŭ singurŭ Dumneţeŭ. Tu ţicĭ, că unŭ ţĕŭ, care a începutŭ de câudva a fi ţeŭ, n'ar fi nicĭ decum ţeŭ, căcĭ fiinţa aceea înaltă, care după opinia ta e unică démnă de a fi ţeŭ, n'are începutŭ şi e ţinĕtoriulŭ şi creatoriulŭ tuturorŭ lucrurilorŭ, fără ca să priméscă dela ele ceva, căcĭ le are în abundanţă tóte. Tu ne presinţĭ pre ţeulŭ tĕŭ ca pre o fiinţă incorporală, ce are numaĭ spiritŭ curatŭ şi sfîntŭ, va să ţică o fiinţă de totŭ bună. Tu ţicĭ, că atâtŭ puterea câtŭ şi sciinţa acestuĭ ţeŭ suntŭ fără marginĭ, căcĭ în tóte lucrurile luĭ e perfecţiunea deplină. În aceea-şĭ vreme ţicĭ, că acestŭ ţeŭ nevĕdutŭ se află pretutindenea şi umple întregŭ universulŭ visibilŭ cu fiinţa sa, ce nu se póte vedé. Şi tóte lucrurile create din lume atîrnă dela elŭ, ér elŭ nu atîrnă dela nimicŭ. Ţĭ-am reprodusŭ bine vorbele?"

„Maĭ bine nu se puteaŭ reproduce, împĕratulŭ meŭ," rĕspunse Dionisiŭ cu căldură şi închinându-se adâncŭ.

„Acesta e punctulŭ întâiŭ, despre care dorescŭ să te ascultŭ," continuă Augustŭ. „Alŭ doilea privesce fiinţa nóstră proprie, ceea ce cugetă şi voesce în noĭ, care ne face să fimŭ conscĭĭ de noĭ înşi-ne, şi despre care Plato, Xenofonŭ, Cicero şi alţĭ bărbaţĭ cu spiritŭ agerŭ spunŭ, că la mórtea nóstră nu încetézŭ şi ea, ba nicĭ nu póte să înceteze de a fi vre-odată. Dorimŭ să auţimŭ părerile tale şi despre acésta."

„Împĕrate," începu Dionisiŭ cu o vóce sigură, ce străbătea dreptŭ la inima ascultătorilorŭ, „mĕ voiŭ sili, ca să îndestulescŭ dorinţa ta. Dar o, cum să îndrăsnescŭ a lua cuvîntulŭ, eŭ umilitulŭ înaintea atâtorŭ bărbaţĭ învăţaţĭ? O facŭ cerşindŭ ajutoriulŭ eternelorŭ adevĕruri, carĭ maĭ curêndŭ orĭ maĭ târţiŭ vorŭ vĕrsa în spiritele nóstre lumina cunoscinţeĭ şi a convingerĭĭ. După cum nu-ţĭ este străinŭ, împĕrate, mulţĭ dintre învăţaţiĭ şi filosofiĭ Europeĭ şi Asieĭ aştéptă sosirea uneĭ fiinţe divine supranaturale, ce va să vină între noĭ. Colo vĕdŭ pre vestitulŭ locţiitoriŭ alŭ Romeĭ, pre dibacele Luciŭ Piso, pre care nimenĭ nu l'ar socoti între omenĭ credulĭ. Unŭ oĕrmuitoriŭ înţeleptŭ însă trebue să fie omulŭ cultureĭ adevĕrate şi fórte puţinŭ aplicatŭ spre superstiţiĭ şi lucrurĭ nebune şi vane. Nimenĭ nu l'ar socoti între ceĭ credulĭ pentru glumele luĭ muşcătóre şi pentru sarcasmulŭ luĭ ascuţitŭ, şi cu tóte acestea elŭ încă e convinsŭ despre sosirea aceleĭ fiinţe supreme. Acéstă aşteptare îşĭ trage originea din celea maĭ îndepărtate timpurĭ, aşa ne învaţă şi Strabo. Acéstă credinţă e respândită în maĭ multe forme, după moravurile fiesce căreĭ ţĕrĭ, în fondŭ însă e aceea-şĭ la tóte cele treĭ ţecĭ sau maĭ multe limbĭ, ce împoporéză Asia. Da, acestŭ simbure esistă la tóte némurile învĕlitŭ într'o cóje maĭ móle orĭ maĭ vîrtósă."

(Va urmá.)

Economie.

Retragerea din circulaţiune a pieselorŭ de argintŭ. Piesele de argintŭ de 2 fl. şi ¼ fl. bătute în virtutea patentei imperiale din 19 Sept. 1857 voru fi scóse din circulaţiune în Austria cu 1 Iuniŭ a. c.; deci în circulaţiunea privată se primescŭ numai până în ultima Maiŭ a. c. Totŭ până la acestŭ terminŭ se primescŭ numitele piese în circulaţiunea privată şi în ţările corónei ungare. Cassele statului însă suntŭ obligate a le primi şi schimba până în ultima Iuliŭ. După 31 Iuliŭ nicĭ cassele statului nu vorŭ mai schimba piesele acestea în valóre nominală.

Cultura lebeniţelorŭ. În timpulŭ căldurilorŭ celorŭ mari din Iuliŭ şi Augustŭ trupulŭ omenescŭ are lipsă de mijlóce rĕcoritóre. Ca unŭ mijlocŭ rĕcoritoriŭ sănĕtosŭ şi plăcutŭ totŭ odată se recomándă cu deosĕbire lebeniţele. Ca pre timpulŭ căldurilorŭ să avemŭ lebeniţe bune şi gustuóse, trebue să ne îngrijimŭ de cu bună vreme de cultivarea lorŭ. Ele, ca plánte de ale climeĭ călduróse, iubescŭ mai alesŭ loculuĭ arenosŭ şi planŭ, ca unuluĭ care primesce uşorŭ căldura sóreluĭ şi se eliberézĕ curêndŭ de prea multa apă. În locurĭ umede, morăscinóse, unde e multă apă, cum şi în locurile lutóse şi cleĭóse, unde căldura solară străbate cu greŭ la rădăcinile lebeniţeĭ, ea se desvóltă mai târdiŭ, şi nu are nicĭ mărimea nicĭ aróma, ce o aŭ lebeniţele cultivate în locŭ călduros. La noĭ, pre unde se cóce bine cucuruzulŭ şi prosperézĕ viţa de vie, se potŭ cultiva şi lebeniţe, căcĭ acolo şi lorŭ le priesce clima. Avêndŭ căldura de lipsă (18—20° C.) lebeniţele se facŭ în decursŭ de 12—14 sĕptĕmâni.

Fiindŭ că lebeniţele iubescŭ aşa multŭ căldura, pentru aceea nu este consultŭ a le pune decâtŭ după ce pământulŭ s'a încălditŭ cam de 17—18° C. Temperatura acésta de comunŭ o ajunge pământulŭ pre la finea luĭ Aprilie şi începutuluĭ luĭ Maiŭ. Dacă se punŭ prea de timpuriŭ, semînţa înainte de a încolţi sbe prea multă apă şi în locŭ de a resări putredesce.

Ca lebeniţele să se facă bine, trebue pregătitŭ pământulŭ încă din anulŭ precedentŭ. Anume dacă destinămŭ pentru cultivarea lebeniţelorŭ în cuantitate mai mare loculuĭ, unde a fostŭ grâu, acesta cam prin Iuliŭ orĭ Augustŭ îlŭ arămŭ afundŭ şi-lŭ grăpămŭ bine; dacă a fostŭ cucuruzŭ în agru, se ară după culesulŭ cucuruzuluĭ; primăvara îlŭ arămŭ totŭ afundŭ şi îlŭ grăpămŭ de noŭ, apoi cu ajutoriulŭ unuĭ trăvălicŭ îlŭ obiimŭ.

De cumva pământulŭ nu e destulŭ de grasŭ, se şi gunoesce cu gunoiŭ de vite mestecatŭ cu compostŭ, orĭ cu gunoiŭ artificialŭ, care conţine cuantităţĭ mai însĕmnate de nitrogenŭ.

Astfelŭ pregătitŭ loculuĭ se împarte în parţele saŭ straturĭ cam de câte 15—20 m. late, lăsându între singuraticele parţele cărărĭ pentru scóterea lebeniţelorŭ şi pentru umblarea animalelorŭ, de cumva amŭ voi să săpămŭ la timpulŭ sĕŭ loculuĭ cu maşina. Făcêndu-se şi acésta se desemnézĕ loculuĭ pentru cuiburile de lebeniţe în distanţă de câte doĭ metri depărtate unuluĭ de altuluĭ. În loculuĭ desemnatŭ pentru cuiburĭ se sapă găurĭ de 30—40 cm. afunde şi în diametru de 40 cm. În acestea se pune cam 4—5 dg. de compostŭ mestecatŭ cu pământŭ, pregătindu-se astfelŭ pentru primirea semînţeĭ. Este de însemnatŭ, că lebeniţele se facŭ mai bine în agriĭ, unde loculuĭ e deschisŭ şi aeruluĭ libĕrŭ, decâtŭ în grădinile închise. Dacă voimŭ a cultiva diverse soturĭ de lebeniţe, ca nu cumva să se mestece, între singuraticele straturĭ se lasă locu cam de 2 metrĭ, care se póte cultiva cu cartofĭ orĭ napĭ.

Semînţa înainte de a se pune în cuibŭ se bagă în unŭ vasŭ cu apă caldă acoperindu-se cu o pândă désă orĭ cu pănură, ca să nu ĭese vaporiĭ de apă. Ţinută astfelŭ semînţa o dĭ şi o nópte se umflă şi încoltesce, apoĭ se scóte cu grije din vasŭ şi se pune în cuiburĭ în afundime de 4—5 cm. În unŭ cuibŭ se punŭ 3—4 firĭ de semînţă în distanţă egală depărtate de olaltă. Semînţa pusă avêndŭ căldura de lipsŭ în 6—8 dile resare. Fiindŭ-că primăvara şi până în luna luĭ Maiŭ este rece nóptea, e consultŭ a acoperi preste nópte cu pale loculuĭ semĕnatŭ cu lebeniţe, ca astfelŭ să scutimŭ fragedele plánte contra brumeĭ.

Pre la mijlocŭlŭ luĭ Maiŭ lebeniţele se sapă întâĭa-óră curăţindŭ loculuĭ de burueniĭ şi de insecte şi adunându în jurulŭ firelorŭ de lebeniţe pământŭ prospetŭ.

În Iuniŭ se sapă lebeniţele a dóua óră. Atunci vĕdêndŭ că în unŭ cuibŭ aŭ resăritŭ tóte semînţele puse, scótemŭ 2—3 firĭ lăsându numaĭ unuluĭ, şi anume pre celŭ maĭ sănĕtosŭ. Firele scóse se sădescŭ în cuiburile, unde din întîmplare nu a rĕsăritŭ nicĭ unuluĭ. Sădirea se întîmplă aşa, că pregătimŭ cuibulŭ săpându o grópă de 15 cm. afundă şi 15—20 cm. largă, apoĭ firulŭ de sădiŭ se scóte cu pământŭ cu totŭ şi aşa se aşadă în cuibulŭ pregătitŭ adunându pământulŭ din cuibŭ în jurulŭ luĭ. Sădirea de regulă se face diminéţa orĭ sara. În fiesce care cuibŭ lăsămŭ numaĭ câte o singură viţă smulgêndŭ pre celealalte, ca astfelŭ acésta să aibă terenŭ şi nutremîntŭ de ajunsŭ spre a se desvolta bine. Dacă amŭ lăsa dóuĕ orĭ maĭ multe viţe (vregĭ), una ar subtrage nutremîntulŭ dela ceealaltă, şi ramiĭ uneia crescêndŭ ar arunca umbră asupra ramilorŭ celeĭalalte, din care causă nicĭ una din ele nu s'ar desvolta deplinŭ şi nu ar produce frupte destulŭ de marĭ şi gustuóse.

După ce crescêndŭ viţele aruncă ramĭ saŭ lugeri, se sapă de noŭ. Pământulŭ din jurulŭ viţeĭ se mĕnunţesce şi curăţă bine de burueni. Cu ocasiunea acésta viţele crescute se întindŭ cu mare grige în direcţiunea, în care voimŭ. Dacă viţa e lungă, în dóuĕ saŭ treĭ locurĭ se aruncă câte o sapă de pământŭ pre câte o frundă. Lugeriĭ, ce ieşŭ de lângă frundele coperite cu pământŭ, prindŭ rădăcinĭ, prin ce viţa capĕtă maĭ multŭ nutremîntŭ, pre lângă aceea fiindŭ înţepenită în maĭ multe locurĭ nu o încurcă nicĭ vîntulŭ aşa uşorŭ. În jumătatea întâiŭ a luĭ Iuliŭ, când înfloresc lebeniţele, érăşĭ se sapă cu mare grije şi se regulézĕ viţele fără a se frânge orĭ vătĕma cumva.

Dacă lebenitele aŭ fostŭ bine cultivate şi timpulŭ încă a fostŭ favorabilŭ pentru ele, atunci în a dóua jumătate a luĭ Iuliŭ începŭ a se cóce. Semnele, din carĭ se póte deduce, că óre cóptă este lebenita, suntŭ: meduluĭ îşĭ schimbă colórea, simburiĭ începŭ a se înegri, cója din afară primesce o colóre maĭ închisă, şi se torméză pre ea puncte întunecate, carĭ cu atâta suntŭ mai multe şi maĭ marĭ, cu câtŭ este mai cóptă lebeniţa; cârceiĭ de lângă códa lebeniţeĭ se contragŭ şi începŭ a se uscá; dacă diminéţa, înainte de a se încălzi, se strînge în mânĭ orĭ între genunchĭ, lebeniţa cóptă dă o pocnitură saŭ sunetŭ maĭ tîmpitŭ, precândŭ cea necóptă dă sunetŭ mai ascuţitŭ. Greutatea uneĭ lebenite bine desvoltate trece şi preste 20 kgr. Lebeniţele în cele mai multe oraşe se plătescŭ fórte bine, aşa în câtŭ dacă suntă de soiŭ bunŭ, merge câte una cu 20—40 cr. Deci cine voesce, ca să aibă lebeniţe gustóse şi să le póta şi valorá, să se îngrijéscă a-şi procura semînţă de soiŭ nobilŭ.

Unŭ morbŭ nouŭ alŭ laptelui. În o lăptărie din America laptele alorŭ 82 vaci s'a stricatŭ curêndŭ după ce s'a mulsŭ, îngroşindu-se şi dându unŭ mirosŭ de totŭ neplăcutŭ. Esaminatŭ fiindŭ laptele s'a constatatŭ, că atunci cândŭ s'a mulsŭ a fostŭ libĕrŭ de bacteriĭ, dară după aceea aŭ ajunsŭ în elŭ anumite bacteriĭ, carĭ l'aŭ stricatŭ. Introduse bacteriile acestea în altŭ lapte curatŭ aŭ avutŭ acela-şi efectŭ. S'a constatatŭ maĭ departe, că laptele nicĭ prin cea maĭ mare curăţenie nu se póte scuti de bacteriĭ; dară înfierbîntându lapte 5 minute la temperatură de 70° C. bacteriile perŭ şi laptele se póte consuma fără a fi stricăsiosŭ pentru sănĕtate.

Legea de colonisare. Ministrulŭ r. u. de agricultură, contele Andreiŭ Bethlen a presentatŭ camereĭ deputaţilorŭ în şedinţa dela 25 a. c. unŭ proĭectŭ de lege referitoriŭ la colonisare. În virtutea proĭectuluĭ presentatŭ de dlŭ ministru colonisa póte atâtŭ statulŭ câtŭ şi comunele şi privaţiĭ. Comunele, ce se vorŭ înfiinţa prin colonisare, trebue să aibă celŭ puţinŭ 150 de coloni. Din teritoriulu cedatŭ spre colonisare a cincĭa parte se taĭe spre a se folosi pentru scopurĭ publice, precum şcole, asile de copiĭ etc. Sesiunile, ce aŭ să se formeze pre sama colonilorŭ, potŭ fi în estensiune de 10—80 de jugĕre catastrale. Numaĭ sesiunile destinate pentru măestri şi lucrătorĭ potŭ face escepţiune. Acestea potŭ fi şi numaĭ de 4—5 jugĕre. Rescumpĕrarea teritoriuluĭ o potŭ face coloniĭ în timpŭ de 20—25 de anĭ. După suma restantă vorŭ avé să plătéscă interese de celŭ multŭ 5%. Coloniĭ în decursŭ de 20 de anĭ nu potŭ vinde teritoriulŭ primitŭ, decâtŭ numaĭ cu concesiunea erariuluĭ. Pentru efeptuirea colonisărilorŭ ministrulŭ cere unŭ creditŭ de 3 milióne fl. v. a.

Bursa de Budapesta.

Din 26 Aprilie st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.40
« « hârtie « 5%	100.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	123.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.80
Bonurĭ rurale ung.	96.75
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	152.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	142.50
Renta de hârtie austriacă	98.15
« « argintŭ austriacă	97.90
« « aurŭ austriacă	117.—
Losurile austr. din 1860.	166.50
« Vienei	177.50
Acţiunile băncei austro-ungare	982.—
« « de creditŭ ung.	400.50
« « « « austr.	342.60
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	130.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.50
Galbenŭ împĕrătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.71
Mărcĭ 100 imp. germane	59.95
Londra 10 Livres şterlingĭ	122.30

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâu, hectlitr. fl. 4— până 4.50, — grâu mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.25 până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 2.— până fl. 2.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.50, — sĕmĕntă de cânepă fl. 3.50 până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ réspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 164—1893. (21) 3—3

Edictŭ.

După ce Alexandru Savu, născutŭ în Stirciŭ comitatulŭ Selagiŭ, fostŭ docente gr. cat. în Almaşulŭ deşertŭ, bărbatulŭ legiuitŭ a Marieĭ Farkas gr. cat. din Almaşulŭ deşertŭ, cu începutulŭ luĭ Aprilie 1892 şĭ-a părăsitŭ legiuita sa soţie şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, prin acésta se citézĕ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dĭ să se presenteze înaintea acestuĭ Forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contra dînsuluĭ se va pertracta şi decide în absenţa luĭ.

Dela Forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a instanţă alŭ Protopopiatuluĭ Pogăcelei.

Pogăcéua, în 31 Martie 1893.

Masimilianŭ C. Codarcea,
vice-prot. preş. for. matr.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 6 Maiŭ 1893. Numĕrulŭ 18.

†

Georgiŭ Bariţiŭ.

(24/5 1812—2/5 1893).

Preste câteva dile va fi anulŭ, de cândŭ o deputaţiune a Românilorŭ din Blaşiŭ a predatŭ octogenaruluĭ ĭubilarŭ Georgiŭ Bariţiŭ o scrisóre a fericitului Mitropolitŭ Vancea de următoriulŭ cuprinsŭ:

„Magnifice Domnule Ĭubilarŭ! După ce din îndurarea Preabunuluĭ Dumneḑeŭ în ḑiua 24 Maiŭ a. c., ce e aprópe, veţi ajunge anulŭ 80-le alŭ vieţeĭ venerabile şi multŭ preţuite pentru tótă naţiunea nóstră: eŭ subscrisulŭ, carele încă sum fiulŭ luneĭ luĭ Maiŭ, născutŭ în 18 la anulŭ 1820, deosĕbitŭ mĕ bucurŭ de darulŭ vieţeĭ venerande, ce l'aţĭ căpĕtatŭ dela Domnulŭ vieţeĭ, şi Vĕ şi gratulezŭ la acela din adênculŭ inimeĭ mele; acésta o facŭ şi ca maĭ bĕtrânŭ de după ḑile şi încă cu 6, şi ca maĭ tinĕrŭ de după anĭ, şi încă cu 8.

„Deci permiteţi-mĭ, Magnifice Domnule, ca să Vĕ oftezŭ dela preaîndelungatulŭ Dumneḑeŭ, ca numĕrulŭ diferinţeĭ între ḑilele şi anĭĭ nostri combinaţi, ce face 14, de acum înainte, cu calculŭ matematicŭ computaţi în anĭ deplinĭ, să Vi-lŭ dea acelŭ numĕrŭ întregŭ a-lŭ puté petrece în cea maĭ bună sănĕtate şi vigóre perfectă, atâtŭ trupéscă câtŭ şi spirituală, spre bucuria generală, ce Vĕ aduce acum urările cele maĭ ferbinţi cu mine dimpreună.“

Încă nu s'a împlinitŭ aniversarea aceleĭ frumóse ḑile. Şi étă câtŭ s'aŭ schimbatŭ tóte.

Celŭ maĭ bĕtrânŭ de ḑile şi maĭ tinĕrŭ după anĭ, Mitropolitulŭ Ioanŭ, zace deja de 9 lunĭ în tăcutulŭ sĕŭ mormîntŭ. Acum îĭ urmézŭ şi celŭ maĭ tinĕrŭ după ḑile şi maĭ bĕtrânŭ după anĭ, George Bariţiŭ.

Stămŭ încovoiaţi sub acéstă nóuă lovitură a sorţiĭ. Pre câtŭ de mare a fostŭ gloria, ce o revĕrsa Mitropolitulŭ Ioanŭ asupra bisericeĭ nóstre ca archireŭ, pe atâtŭ a fostŭ de strălucită şi aceea, ce ne-a câştigat'o George Bariţiŭ ca scriitorŭ.

Suntŭ numaĭ ḑile, de cândŭ s'a făcutŭ luĭ George Bariţiŭ suprema onóre, ce unuĭ Românŭ pre terenulŭ activităţiĭ literare se póte face: elŭ a fostŭ alesŭ presidentŭ alŭ Academieĭ Române din Bucurescĭ.

Raḑele acesteĭ gloriĭ se resfăţaŭ şi asupra nóstră. Şi mândria nóstră erá îndreptăţită.

Bariţiŭ a fostŭ unŭ elevŭ alŭ şcólelorŭ din Blaşiŭ. Aicĭ şi-a începutŭ elŭ şi activitatea s'a publică în calitate de profesorŭ. Noĭ l'amŭ datŭ Românilorŭ. Elŭ alŭ nostru este.

Şi dacă alŭ nostru este în primulŭ locŭ, atunci se va pricepe, că şi durerea pentru perderea luĭ a nóstră trebue să fie maĭ alesŭ.

Cu inimă înfrântă stămŭ la mormîntulŭ acestuĭ mare bărbatŭ. Deplângemŭ cu amarŭ perderea dînsuluĭ, dar suntemŭ mândri, că l'amŭ avutŭ şi că alŭ nostru l'amŭ pututŭ numi.

Georgiŭ Bariţiŭ alias Popŭ a fostŭ născutŭ în comuna Juculŭ-inferiorŭ la anulŭ 1812 în 24 Maiŭ. Conumele de Bariţiŭ l'a primitŭ ca şcolarŭ alŭ gimnasiuluĭ din Cluşiŭ. Studiile şi-le-a făcutŭ la Blaşiŭ şi la Cluşiŭ. După absolvarea claselorŭ liceale a fostŭ primitŭ la facultatea teologică din Blaşiŭ, carea o şi absolvă cu eminenţie din tóte studiile. După terminarea cursuluĭ teologicŭ de 4 anĭ, la anulŭ 1835, fu numitŭ profesorŭ de fisică la gimnasiulŭ din Blaşiŭ pentru cursulŭ filosoficŭ de anulŭ II, cum era împărţirea de pre acele timpurĭ.

În vara anuluĭ acestuia 1835 se ivi epoca hotărîtóre a vieţiĭ luĭ Bariţiŭ. Elŭ adecă la cererea maĭ multorŭ Braşovenĭ s'a decisŭ a merge pentru a dóua óră la Braşovŭ, ca în feriile de vară să pregătéscă pre aceĭ băeţĭ, carĭ aveaŭ de gândŭ a se înscrie la gimnasiulŭ din Blaşiŭ. Stima, ce o câştigă Bariţiŭ înaintea Braşovenilorŭ, avu de urmare aşeḑarea luĭ în Braşovŭ cu scopŭ de a organisa acolo o şcólă românéscă. Aşeḑarea acésta a şi urmatŭ la anulŭ 1836.

În Ianuariŭ 1838 Bariţiŭ începe a eda fóea sĕptĕmânală *„Fóea pentru minte, inimă şi literatură“*, ĕră în Martie alŭ aceluia-şi anŭ *„Gazeta de Transilvania“*.

Şi cu acésta se ţucepu viaţa cea nóuă a luĭ Bariţiŭ: viaţa de publicistŭ. Ce a făcutŭ Bariţiŭ pre acestŭ terenŭ, asta în marginile unuĭ articulŭ de ḑiarŭ nu se póte spune. Ajunge a constata, că elŭ este întemeĭătorulŭ publicisticeĭ române, care astăḑĭ a ajunsŭ la o tréptă destulŭ de înaltă a desvoltăriĭ. Şi dacă vomŭ socoti, că în ḑiua de aḑĭ publicistica periodică este una din puterile cele maĭ marĭ din lume, va trebui fără şovăire să recunóscemŭ, că Bariţiŭ, întemeiându publicistica română, a pĕtrunsŭ spiritulŭ timpuluĭ şi a înzestratŭ poporulŭ românescŭ cu arma aceea, care chemată este a pregăti isbândele viitoriuluĭ.

Publicistica a făcutŭ din Bariţiŭ bărbatŭ politicŭ, care a luatŭ parte la tóte mişcările poporuluĭ sĕŭ şi care maĭ multŭ decâtŭ orĭ cine a lucratŭ pentru binele aceluia-şi poporŭ.

Nu este nicĭ o mişcare politică maĭ însemnată, la care să nu fi luatŭ parte până în anĭĭ din urmă aĭ vieţeĭ sale. În adunarea naţională din 1848 de pe câmpulŭ libertăţiĭ a fostŭ vice-preşedinte. În tóte conferinţele naţionale, şi în comitetele acestora a jucatŭ o rolă importantă, adese-orĭ hotărîtóre.

Însă luptele politice nu l'aŭ pututŭ distrage pre Bariţiŭ dela ocupaţiunea cea maĭ plăcută, dela sciinţe. Istoria a fostŭ terenulŭ luĭ predilectŭ. Activitatea luĭ pre acestŭ terenŭ ne-o vorŭ păstra pentru tóte timpurile — pre lângă numĕrósele sale studiĭ publicate în „Fóea pentru minte, inimă şi literatură“ şi în „Transilvania“ organulŭ asociaţiuniĭ transilvane — maĭ vîrtosŭ cele treĭ volume epocale, cunoscute sub numirea *„Părţi alese din istoria Transilvanieĭ pre 200 anĭ din urmă“*.

Pentru meritele sale literare „Asociaţiunea Transilvană“ şi în ḑilele trecute „Academia română“ l'aŭ alesŭ de preşedinte alŭ sĕŭ, ĕră multe alte societăţĭ culturale de membru onorarŭ.

Anĭĭ din urmă ĭ-a petrecutŭ Bariţiŭ retrasŭ de pre câmpulŭ luptelorŭ politice. Avea o singură îngrijire: Asociaţiunea transilvană şi fiĭca eĭ resfăţată, şcóla de fete cu internatŭ. Aceste eraŭ pururea în mintea şi în inima luĭ. Cu dragŭ ne aducemŭ aminte, cu câtă ĭubire părintéscă şi cu câtŭ devotamentŭ petrecea óre întregĭ în cancelaria Asociaţiuniĭ şi în internatulŭ de fete. Maĭ pre urmă, ca să pótă fi necontenitŭ cu aceste instituţiunĭ favorite, s'a mutatŭ în casa Asociaţiuniĭ.

Acum s'a stînsŭ. La mormîntulŭ luĭ varsă lacrimĭ amarĕ împreună cu biserica nóstră „Asociaţiunea Transilvană“, „Academia Română“ şi întregŭ poporulŭ românescŭ.

Ce a rĕmasŭ de elŭ, este icóna perfectă a unuĭ omŭ consciinţiosŭ, este icóna unuĭ omŭ, care a împlinitŭ o misiune, trăindŭ şi lucrândŭ pentru binele şi pentru propăşirea némuluĭ, din care a rĕsăritŭ.

Mângăiarea între durerĭ ne este, că a mersŭ să-şi ĭea plata, lăsându-ne luminosulŭ sĕŭ esemplu spre a-lŭ urma.

În vecĭ amintirea luĭ!

Matriculele civile.

Înzădarŭ s'aŭ ridicatŭ dela o margine a ţĕreĭ până la ceealaltă cele maĭ viĭ proteste în contra reformelorŭ bisericescĭ-politice promise de actualulŭ guvernŭ liberalŭ. Înzădarŭ aŭ strigatŭ bisericele, că prin aceste reforme se vatĕmă adâncŭ consciinţa religiósă a credincioşilorŭ. Zădarnice aŭ fostŭ şi adunările numĕróse ale poporuluĭ românŭ, care în reformele proĭectate vede unŭ atentatŭ la esistinţa sa.

Guvernulŭ liberalŭ de astădĭ, care nu voesce să scie decâtŭ de omnipotenţa statuluĭ magiarŭ şi de asimilarea tuturorŭ naţionalităţilorŭ nemagiare, nu s'a abătutŭ dela planulŭ sĕŭ, care póte fi fatalŭ pentru patria nóstră.

Dóuĕ proĭecte de legĭ promise s'aŭ presentatŭ deja camereĭ deputaţilorŭ. Unulŭ tractézĕ despre matriculele civile şi celalaltŭ despre recepţiunea Jidovilorŭ.

Ne vomŭ ocupa astă-dată de improvisaţiunea monstruósă despre matriculele civile, care dacă se va ridica la putere de lege, va sili pre pruncii nostri să pórte numaĭ acele nume, ce ura de rasă, pofta nesăturată de a se întări cu nimicirea altora, şi interesele de statŭ le va impune urmaşilorŭ nostri.

Ministrulŭ de interne nu putea nicĭ de cum să presenteze unŭ proĭectŭ de lege maĭ neacceptabilŭ decâtŭ acesta, care nu delăturămicĭ unulŭ dintre inconvenientele de astădĭ, şi nemulţămesce pre tótă lumea, afară de şoviniştĭ.

Nicĭ chiar certele şi frecările provenite din botezarea pruncilorŭ născuţĭ din căsătoriile mestecate nu vorŭ înceta prin proĭectulŭ acesta de lege.

Preoţii catolicĭ vorŭ sta şi pre viitoriŭ pre basa dreptuluĭ naturalŭ, care lasă părinţilorŭ deplină libertate de a-şĭ boteza şi cresce pruncii în religiunea, ce o determină dînşiĭ cu puterea părinţéscă dată de Dumnedeŭ. Protestanţiĭ vorŭ reclama pre aceştĭ pruncĭ botezaţi în religiunea catolică, şi vorŭ continua, ca şi până acum, a boteza şi considera de protestanţi pre mulţĭ dintre pruncii aceia, carĭ după legea civilă ar trebui să fie catolicĭ. Ér matriculele civile, întocmaĭ ca şi articululŭ de lege LIII din 1868, nu subministrézĕ nicĭ unŭ mijlocŭ la delăturarea acestorŭ frecărĭ continue. Étă unde duce încăpăţinarea guvernanţilorŭ nostri de a nu recunósce dreptulŭ naturalŭ, ce-lŭ aŭ părinţiĭ de a determina eĭ înşi-şĭ religiunea pruncilorŭ lorŭ. Aceştĭ politicĭ maĭ bucurosŭ facŭ felŭ de felŭ de esperimentărĭ, carĭ potŭ fi periculóse pentru patrie, decâtŭ să respecteze drepturile naturale înscrise de Dumnedeŭ în sufletulŭ nostru.

Proĭectulŭ ministruluĭ de interne, aşa precum este formulatŭ astădĭ, nu ne dă nicĭ o garanţă, că matriculele civile vorŭ fi nisce documente publice într'adevĕrŭ demne de credinţă, aşa precum suntŭ şi vorŭ fi şi pre viitoriŭ matriculele bisericescĭ.

Preotulŭ, care pórtă acum matricula bisericéscă, fiesce care casŭ, ce are să-lŭ inducă în matriculă, îlŭ cunósce maĭ tot-deuna din intuiţiune proprie, pentru că elŭ botézĕ, elŭ cununĕ, şi totŭ elŭ înmormîntézĕ, precândŭ oficialiĭ, carĭ vorŭ fi însărcinaţĭ cu purtarea matriculeĭ civile, trebue să-şĭ câştige tóte datele dela alte persóne, carĭ saŭ din rĕutate saŭ din negliginţă nu vorŭ da tot-deuna informaţiunĭ sigure. Afară de aceea preoţiĭ suntŭ crescuţĭ anume pentru a fi purtătorĭ de matricule. Despre modulŭ cum aŭ să le pórte, capĕtă instrucţiunea specială în seminarie. Eĭ aŭ cunoscinţe întemeĭate despre dreptulŭ bisericescŭ şi studiézĕ şi principiile dreptuluĭ civilŭ, şi apoĭ crescuţĭ fiindŭ în frica luĭ Dumnedeŭ, maĭ toţĭ îşĭ facŭ consciinţă din purtarea matriculelorŭ. Din contră oficialiĭ civilĭ, carĭ vorŭ purta matriculele ungurescĭ, nu aŭ nicĭ sciinţa, nicĭ educaţiunea de lipsă pentru unŭ lucru atâtŭ de delicatŭ, care taĭe adâncŭ în rapórtele private, familiare şi materiale ale cetăţenilorŭ. Ér cine cunósce ticălósa administraţiune din patria nóstră, — administraţiune, pre care chiar Ungurii aŭ caracterisat'o de asiatică, — îşĭ póte închipui, că în ce mână vorŭ ajunge interesele vitale ale cetăţenilorŭ, dependente de nisce documente atâtŭ de importante, cum suntŭ matriculele.

Nu se vorŭ delătura aşadară nicĭ frecările confesionale provocate prin ordonanţa ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică din Februariŭ 1890, şi nu vomŭ avé nicĭ matricule, în carĭ să te poţĭ încrede cu tótă liniştea.

Vomŭ avé însă din contră greutăţĭ nóuĕ puse pre capulŭ bĭetuluĭ poporŭ. Înzădarŭ ne spune ministrulŭ de interne, că instituţiunea matriculelorŭ civile va costa numaĭ 800,000 fl. pre anŭ, pentru că acésta nimenĭ nu o crede. În proĭectulŭ de lege nu suntŭ provĕduţĭ nicĭ măcar atâţia purtătorĭ de matricule, câţĭ are de presentŭ singură biserica catolică din Ungaria. De unde putemŭ deduce cu tótă probabilitatea, că după unŭ anŭ de esperinţe va trebui să se duplice numĕrulŭ purtătorilorŭ de matricule contemplatŭ de ministru. Acésta se va întîmpla cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ că este cu neputinţă, ca în câte patrucinci comune să funcţioneze numaĭ câte unŭ singurŭ purtătoriŭ de matricule, precum proĭectézĕ ministrulŭ, de-órece sciutŭ este, că la noĭ comunele rarŭ suntŭ aprópe unele de altele, şi pre lângă aceea comunicaţiunea în cele maĭ multe părţĭ ale ţĕreĭ este într'o stare fórte primitivă, aşa încâtŭ însemnézĕ a chinui poporulŭ, cândŭ se pretinde dela elŭ, să alerge preste maĭ multe hotarĕ, ca

---

Feuilleton.

Dóuĕ inele.

I.

„Verişóră dragă, am venitŭ să-ţĭ gratulezŭ. Porţĭ deja inelulŭ?“

„Da. Étă-lŭ!“

„Minunatŭ! Şi eştĭ îndestulită?“

„Sigurŭ. Trebue să întru voiósă în căsătorie. Dar viitoriulŭ meŭ totuşĭ mĕ neliniştesce, Ano dragă.“

„Te neliniştesce? La dóuĕ decĭ de anĭ? Dar pentru ce? Tatălŭ tĕŭ cunósce şi stimézĕ pre bărbatulŭ, pre care l'a alesŭ pe sama ta. Ĕră încadrarea chipuluĭ luĭ e chiarŭ aurită, şi eŭ nu pricepŭ, pentru ce te chinuescĭ cu gândurĭ.“

„Póte că pretindŭ prea multŭ pentru a fi fericită. Mi-se pare, ca şi cândŭ aşĭ avé lipsă de multe de tóte.“

„Du-mi-te, Măgdălino! Dór lucrulŭ de căpetenie este unŭ bărbatŭ bunŭ. De ce maĭ aĭ lipsă, verişóro, spre a fi fericită? Spune-mĭ-o cu încredere, de cumva nu te sfiescĭ de ceĭ patru decĭ de anĭ aĭ mei.“

„Nu, de eĭ nu am témă, aniĭ tĕĭ se uĭtă printre degete la tinereţele mele. Nicĭ chiarŭ vĕlulŭ tĕŭ de doliŭ nu mĕ sparie. Tu eştĭ o vĕduvă amabilă, nĕcasulŭ te-a făcutŭ seriósă şi severă numaĭ faţă cu tine însă-ţĭ. În fiinţa ta de faţă potŭ să rîdŭ şi să glumescŭ şi nu te supĕrŭ. Dorescŭ, Ană dragă, să grăescŭ cu tine fără de reservă. Tata nu m'ar pricepe, ér mamă nu maĭ am.“

„Copilă dragă, bucurosŭ îţĭ voiŭ ajuta, dacă mĕ veĭ face încredúta ta.“

„Să povestimŭ dar.“

Vĕduva şi fata se aşedară lângă olaltă pe dóuĕ scaune. Lumina lampeĭ cădea pe trăsăturele serióse şi regulate ale vĕduveĭ şi pe capulŭ blondŭ alŭ feteĭ. Diferinţa de dóuĕ decĭ de anĭ era numaĭ pretextŭ pentru simţemîntulŭ de mamă de o parte şi pentru iubirea fiéscă de alta.

„Să povestimŭ,“ dise Măgdălină din noŭ. „Înainte de tóte mĭ-ar fi convenitŭ maĭ bine unŭ bărbatŭ maĭ tinĕrŭ. Elŭ e chiarŭ de treĭ decĭ de anĭ. Nu afli şi tu, că e prea bĕtrânŭ pre sama mea?“

„Nu, Măgdălino; cu dece anĭ maĭ bĕtrânŭ e chiarŭ potrivitŭ.“

„Aşa credĭ, Ano? Aşa e, potŭ să mĕ înşelŭ. Apoĭ aşĭ fi doritŭ să fie brunŭ.“

„Pentru că e blondŭ? Nu afli şi tu însă-ţĭ, că acestea suntŭ copilăriĭ?“

„Ba aflu, şi de aceea nicĭ nu ĭ-am spusŭ tateĭ nimica despre ele. Elŭ m'ar rîde, şi eŭ nu voiŭ să rîdă cineva despre ceva, ce se ţine de visulŭ meŭ de fericire.“

„De visulŭ tĕŭ de fericire? Se vede că tu ţĭ-aĭ făcutŭ o icónă a căsătorieĭ şi veĭ să asamenĭ cu ea realitatea viitóre trăsătură de trăsătură.“

„Chiarŭ aşa e. Dar nu mĕ certa. Cine n'ar fi visatŭ?“

„Da, fiesce cine a visatŭ maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ, în asta îţĭ daŭ tótă dreptatea.“

„Eŭ visezŭ acum de doĭ anĭ. Până la vrista de optspredece anĭ eram aşa de ocupată cu studiile, câtŭ nu-mĭ rĕmânea timpŭ pentru visurĭ. Îmĭ vine să credŭ, că crescĕtórea mea mĕ grămădia cu lucru anume pentru ca să mĕ împedece, să nu-mĭ compunŭ ceea ce dicea ea, că este romanulŭ meŭ. Dar îndată ce am scăpatŭ de ea şi am începutŭ a-mĭ continua în neatîrnare cultivarea, îndată m'am folositŭ de ocasie, ca . . . .“

„Să te gândescĭ şi la alte lucrurĭ.“

„Rĕutate! Cu câtă necruţare îmĭ spuĭ adevĕrulŭ în faţă! Şi eŭ voiam să-lŭ împodobescŭ maĭ întâiŭ şi numaĭ după aceea să ţi-lŭ împărtăşescŭ.“

„Crede despre mine, ce vreĭ, dar crede şi aceea, micuţa mea, că te sciŭ de rostŭ, şi lasă dar la o parte orĭ ce încunjurŭ. Aşa e, că tu aĭ poftă mare de a te mărita?“

„Aĭ ghicit'o.“

„Doresci, să te măriţĭ maĭ alesŭ pentru ca să scapĭ dintr'o casă, în care ţi-se pare că viaţa e prea severă. Tu aĭ dori să vedĭ lume şi să te amusezĭ?“

„Nu numaĭ pentru asta m'aşĭ mărita. Eŭ sciŭ bine, că . . .“

„Dar totuşĭ, ca să te amusezĭ. N'aĭ de locŭ lipsă, să te aperĭ. Şi eŭ am umblatŭ pe aceea-şĭ cale şi-l cunoscŭ tóte cârniturile.“

„Şi ómeniĭ totuşĭ dicŭ, că tu în vrista mea eraĭ aşa de seriósă şi cuminte!“

„Fantasia mea póte că nu era aşa de vie ca a ta, dar pe atuncĭ dispuneam şi eŭ de o bună părticică de nebunie. Dar să ne rentórcemŭ la visulŭ tĕŭ.“

să insinue îndată casurile de nascere, căsătorie şi mórte.

Este decĭ evidentŭ, că matriculele civile vorŭ pretinde dela contribuabilĭ o sumă neaseměnatŭ maĭ mare decâtŭ cea proïectată de ministrulŭ de interne.

Fost'a însă de lipsă, ca să se pună acéstă nóuă sarcină pre popórele Ungarieĭ? — Nicĭ decum! pentru că matriculele bisericescĭ aŭ mulţămitŭ tóte lipsele cetăţenilorŭ atâtŭ din punctŭ de vedere bisericescŭ, câtŭ şi din punctŭ de vedere civilŭ şi politicŭ. Dar guvernulŭ nostru nu are nicĭ o milă de poporŭ. Ce-i pasă luĭ de unŭ poporŭ, pre care îlŭ consideră numaĭ de materialŭ de amalgamisare în elementulŭ magiarŭ? În ţara nóstră numaĭ unŭ idealŭ se urmăresce: magiarisarea tuturorŭ nemagiarilorŭ, şi pentru realisarea acestuĭ idealŭ chiar şi calicirea cetăţenilorŭ se consideră de mijlocŭ ĭertatŭ.

Abstragemŭ dela mijlócele draconice, ce suntŭ puse la dispusĕţiunea auctorităţiĭ publice pentru a putĕ esecuta legea proïectată, şi maĭ însemnămŭ numaĭ atâta, că de aci înainte poporulŭ va trebui să se presenteze înaintea alorŭ dóuĕ auctorităţi pentru inmatriculare: înaintea auctorităţiĭ bisericescĭ, care va purta şi pre viitoriŭ matriculele sale, de carĭ are neapĕrată lipsă, şi înaintea auctorităţiĭ civile, care ar putĕ fi şi fără de matricule civile, precum a fostŭ în trecutŭ în decursŭ de vécurĭ.

Astfelŭ poporulŭ se vexéză fără de nicĭ o lipsă reală cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că împărţirea cercurilorŭ matriculare proïectată de ministru nu este identică cu împărţirea de astădĭ bisericéscă. În chipulŭ acesta poporulŭ este vexatŭ, calicitŭ şi în urmă magiarisatŭ. Acum întrebămŭ, că cine să nu se amăréscă, vĕdĕndŭ ce felŭ de politică se face în patria nóstră?

———

Manifestulŭ sinodulurĭ electoralŭ. — „Gazeta Bucovineĭ“ scrie despre acestŭ actŭ următórele: „Dătătóre de nădejde şi semnŭ elocuentŭ despre patriotismulŭ clerulurĭ representantŭ alŭ Românilorŭ uniţi cu Roma este înţelepciunea şi claritatea, cu care clerulŭ a formulatŭ la 5/17 Aprilie unŭ manifestŭ, care să arete nouluĭ metropolitŭ ce doresce acestŭ clerŭ şi poporŭ, pre ce cale poporulŭ şi clerulŭ voesce să-lŭ vadă pornitŭ:

„Manifestulŭ este o sănĕtósă reacţiune în contra aceleĭ direcţiunĭ, care s'a înamoratŭ atâtŭ de straşnicŭ de Roma catolică militantă, încâtŭ ea a fostŭ şi este gata să îngădue o ştirbire primejdiósă a autonomieĭ bisericeĭ gr. cat. din Ungaria, — manifestulŭ este în ultima analisă unŭ protestŭ în contra sacrificiuluĭ minţiĭ, în contra sclavieĭ, pre care Roma catolică voesce să întindă preste tóte regiunile prin religiunea sa.“

Dacă apreţiările acestea ale „Gazeteĭ“ din Bucovina, care vre să se întrécă cu „Gazeta“ din Braşovŭ, nu se înregistrau în numĕrulŭ 84 alŭ „Tribuneĭ“, noĭ nu ţiceamŭ absolutŭ nimicŭ. Acum însă câudŭ neadevĕrurilorŭ publicate de „Gazeta Bucovineĭ“ cu tendinţa de a nutri în puţiniĭ sĕĭ cetitorĭ ura în contra Romeĭ, li-se dă prin „Tribuna“ o publicitate estinsă şi între credincioşiĭ bisericeĭ nóstre, datorĭ suntemŭ să protestămŭ în contra insulteĭ, ce se face clerulurĭ nostru prin cuvintele citate maĭ susŭ.

Manifestulŭ nu este îndreptatŭ în contra Romeĭ catolice, pre care toţĭ Româniĭ uniţĭ o venerézŭ ca pre légănulŭ credinţeĭ şi naţiuniĭ lorŭ, şi a căreĭ credinţă Româniĭ uniţĭ o mărturisescŭ cu tărie, ci este îndreptatŭ în contra acelorŭ Magiarĭ, carĭ din motive politice şi cu tendinţa de magiarisare ar voi să contopéscă biserica nóstră greco-catolică română în organismulŭ autonomicŭ alŭ bisericeĭ latine-magiare din patria nóstră.

Manifestulŭ mărturisesce susŭ şi tare *dependinţa canonică a bisericeĭ nóstre „dela Supremulŭ Capŭ alŭ Bisericeĭ catolice romane“* şi în hotărîrile acestuĭ Capŭ află garanţa cea maĭ puternică, că uneltirile îndreptate în contra autonomieĭ bisericeĭ nóstre nu vorŭ duce la nicĭ unŭ resultatŭ. Totŭ acelŭ manifestŭ se identifică cu hotărîrile Conciliuluĭ provincialŭ întâiŭ, în carĭ este definită posiţiunea de dreptŭ publicŭ a bisericeĭ nóstre şi este desfăşurată pre largŭ credinţa nóstră identică cu credinţa Romeĭ catolice.

Acésta credinţă, fiindŭ identică şi cu învăţătura domnuluĭ Christosŭ, a sfinţilorŭ Apostolĭ şi a bisericeĭ adevĕrate creştine, nu duce la sclavie, ci este isvorulŭ adevĕrateĭ civilisaţiunĭ şi libertăţi pre tóte terenele activităţiĭ omenescĭ. Despre acésta ne este o dovadă eclatantă însă-şĭ unirea nóstră cu Roma, căcĭ numaĭ prin acésta a începutŭ a se trezi consciinţa nóstră naţională amorţită de „ortodoxie“, a se propaga cultura naţională şi a se nutri aspiraţiunĭ puternice de unitate culturală în sinulŭ poporuluĭ românŭ, şi s'aŭ pusŭ astfelŭ basele la starea nóstră multŭ puţinŭ înfloritóre de astădĭ şi la acea stare, şi maĭ bună, ce o sperămŭ în viitoriŭ.

Caute fraţiĭ bucovinenĭ la sclavia spirituală, socială şi politică, ce „ortodoxia“ o creéză Românilorŭ din Băsărabia, celorŭ din Macedonia, Epirŭ şi Tesalia şi celorŭ numĕroşĭ şi compacţĭ din Sêrbia, unde abia se întimpină câte o urmă saŭ manifestaţiune de viaţă culturală românéscă. Arunce o privire şi la puterea (?) morală, ce o desvóltă libertatea ortodoxă a bisericeĭ din România, şi nu-şĭ uîte nicĭ de sórtea lorŭ proprie din Bucovina, unde este mare pericululŭ de a-ĭ înghiţi şi în privinţa naţională „ortodoxia“ muscăléscă. Aducă-şĭ aminte fraţiĭ bucovinenĭ şi de împrejurarea, că progresulŭ, ce l'aŭ făcutŭ Românii neuniţĭ din Transilvania şi Ungaria, este de a se atribui în mare mĕsură cultureĭ primite din şcólele uniţilorŭ şi contactuluĭ desŭ şi nemijlocitŭ cu aceştia, şi atuncĭ se vorŭ convinge, că pentru noĭ Românĭ uniţĭ este o insultă, câudŭ se presupune, că amŭ fi avutŭ de gândŭ a protesta *„în contra sacrificiuluĭ minţiĭ, în contra sclavieĭ, pre care Roma catolică voesce să în-*

„Fie dar. Am visatŭ, să-mĭ aranjezŭ o casă chiarŭ după pofta mea. Cu sócra mea nu voescŭ să locuescŭ laolaltă nicĭ macarŭ în trécĕtŭ. Aşa ceva m'ar gena şi m'ar despoia de neatîrnare.“

„De neatîrnare? Asta după părerea mea devine fórte problematică, îndată ce te veĭ fi măritatŭ.“

„Te înşelĭ, draga mea. George e aplicatŭ, să-mĭ facă întru tóte pe voe. Dar mamă-sa îĭ va fi în chipulŭ acesta unŭ obiectŭ de nĕcasŭ. Elŭ o iubesce adecă nespusŭ, şi ea e singură şi se va face de totŭ melancolică, dacă nu va vedé dilnicŭ pe fiulŭ sĕŭ. De aceea ar fi doritŭ elŭ, ca ea să şadă la noĭ orĭ celŭ puţinŭ într'o casă cu noĭ. Dar asta n'o voescŭ eŭ. Ea s'ar vîrî neîncetatŭ între noĭ, şi câudŭ nu voiŭ fi dusă de acasă, maĭ bucurosŭ petrecŭ singură numaĭ cu bărbatulŭ meŭ.“

„Vreĭ să cercetezĭ a dese orĭ societatea?“

„De câte orĭ se póte Ĭérna. Vara o voiŭ petrece la băĭ de mare. Spre nenorocire se pare că George are unŭ naturelŭ cam somnorosŭ. Elŭ îmĭ ceteră neîncetatŭ despre bucuriile, ce le vomŭ gusta acasă. Idealulŭ luĭ e să audă, cum cântă căldăruşa de teă, şi să povestéscă cu doĭ treĭ prietinĭ acasă. Minunatŭ genre acesta, dar nu e destulŭ de amusantŭ, dacă mĕ potŭ încrede în presimţurile mele. Dar asta n'are de a face cu viaţa mea casnică. Dór şi asară m'a asiguratŭ, că-mĭ va face întru tóte pe voe.“

„Acum, câudŭ e încă vrăjitŭ de tine, credŭ că e hotărîtŭ să o facă, dar . . .“

„Nicĭ unŭ dar, Ano! De aĭ vedé florile, carĭ mĭ-le-a trimisŭ ĭerĭ! — Spre nenorocire îĭ place trailulŭ dela ţară, ér eŭ îlŭ urescŭ. Nu vreŭ nicĭ să audŭ despre elŭ.“

„Lucrulŭ devine totŭ maĭ pestriţŭ. Sermanulŭ încă n'a ajunsŭ la sfârşitulŭ jertfelorŭ sale. Îlŭ compătimescŭ.“

„Nicĭ prin minte nu-ĭ trece, să fie nefericitŭ, draga mea. Dela mamă-sa a primitŭ unŭ dominiŭ frumosŭ, cam depărtişorŭ de aci, dar acela trebue să-lŭ vîndă. A vedé anŭ de anŭ totŭ aceia-şĭ arborĭ şi a sci, ce mĕ aştéptă în capulŭ fiesce cărui şirŭ de arborĭ ar fi ceva deprimătoriŭ şi m'ar face nefericită.“

„Asa dar veţĭ vinde dominiulŭ acela frumosŭ?“

„Da, după ce ne vomŭ fi cununatŭ, nu-mĭ va lăsa neîmplinită nicĭ dorinţa asta. Cu câtŭ aĭ maĭ multe efecte, cu atâta e maĭ bine. Baniĭ îĭ poţĭ spesa în felurite chipurĭ, care de care maĭ plăcute.“

„Prea adevĕratŭ. Dar spune-mĭ acum ceva şi despre casa ta. Dór îmĭ spuneaĭ, că vreĭ să ţĭ-o aranjezĭ chiar după placulŭ tĕŭ. Ĭérna vreĭ să te ducĭ în fiesce care sară în societate, vara o petrecĭ la băĭ, şi credŭ că tómna veĭ călători.“

„Firesce! În fiesce care anŭ. Luĭ George adevĕratŭ că-ĭ place să şadă acasă, dar îlŭ voiŭ desvăţa eŭ de plăcerea asta. N'am lipsă, să îmbătrînéscă înainte de vreme nicĭ măcarŭ în năravurĭ. Are să mĕ pórte prin tóte ţĕrile, carĭ le-a cercetatŭ elŭ până acum, şi are să fie celŭ maĭ amabilŭ soţŭ de călătorie. — Nu aflĭ şi tu, că o viaţă ca asta e plină de farmecŭ?“

„Esteriorulŭ luĭ e elegantŭ, şi ăsta e lucrulŭ de căpetenie! Trăsăturile i-sŭ fine, pĕrulŭ îĭ e frumosŭ—“

„Numaĭ de ar fi negru!“

„Copilă ce eştĭ!“

„Aĭ tótă dreptatea, mintea îmĭ umblă totŭ numaĭ după nebuniĭ, precâudŭ tata a descoperitŭ pe sama mea o comóră. — Da, se pare că e o adevĕrată comóră. Elŭ a fostŭ unŭ fiŭ aşa de bunŭ! Trăia numaĭ pentru vĕduvita sa mamă.“

„Sciĭ tu, Măgdălino, că tu aĭ făcutŭ unŭ nimeritoriŭ fórte mare în loteria, dela care atîrnă fericirea vieţiĭ? Bărbatulŭ e de-a rîndulŭ şi faţă cu soţie-sa aşa, precum era faţă cu mamă-sa.“

„Da, şi apoĭ a şi promisŭ, că va face orĭ şi ce, numaĭ să mĕ scie fericită. Pentru promisia asta nu sciŭ, cum să-l mulţămescŭ. Elŭ nu mĕ va supĕra nicĭ odată.“

„Măgdălino, pricepĭ tu, cum aĭ să te porţĭ în schimbŭ pentru bunătatea asta a fiitoriuluĭ tĕŭ soţŭ?“

„N'am să abusezŭ de ea.“

„Asta ar şi fi egoismulŭ celŭ maĭ grosolanŭ.“

„Ce vorbă hîdă! Gândescĭ tu, că eŭ voiŭ fi capace să am numaĭ grijea mea?“

„Nu, în teorie nicĭ decum. Dar unŭ capŭ de dóuĕ ţecĭ de anĭ nutresce une orĭ ilusiĭ şóde! Veţĭ, Măgdălino, tu veĭ iubi multŭ pe fiitoriulŭ tĕŭ soţŭ, după ce elŭ

tindă preste tóte regiunile prin religiunea ei". Românii uniți, carî aŭ învățată dela Roma a ține strînsŭ la religiunea creștină și a se jertfi pentru libertate, și carî și în timpulŭ din urmă totŭ pentru libertate aŭ umplutŭ temnițele în numĕrŭ preponderantŭ, nu aŭ lipsă să se inspire de principiile de libertate propagate din Moscva și Fanarŭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinția Sa Leonŭ XIII a primită în 25 Aprilie pre peregrinii boemi condușĭ de principele Zdenko Lobkovitz.

Împĕratulŭ Germâniei din incidentulŭ visitei făcute Sfinției Sale Leonŭ XIII a acordatŭ secretariului de statŭ alŭ Vaticanului cardinalulŭ Rampolla ordinulŭ Vulturului negru. Tóte diarele privescŭ în acéstă distincțiune înaltă o probă despre raporturile amicale între Vaticanŭ și imperiulŭ germânŭ. Cardinalului Ledochowski, care pre timpulŭ Kulturkampf-ului a fostŭ silită să părăséscă scaunulŭ archiepiscopescŭ de Posen, i-a donatŭ împĕratului o tăbăchiĕră lucrată cu multă artă și provĕdută cu portretulŭ sĕŭ, dicêndu-i: „Nu este adevĕratŭ, că cele trecute s'aŭ datŭ uitării?"

În 27 a primitŭ Sfinția Sa cu ceremonialulŭ îndatinatŭ la primirea membrilorŭ din familiile domnitóre pre marele duce rusescŭ Vladimirŭ și marea ducesă Maria Paulovna.

†
Cardinalulŭ Sepiacci.

Cardinalulŭ archiepiscopŭ de Perugia Aloisiŭ Sepiacci a reposatŭ pre neașteptate în 25 Aprilie în Roma. Elŭ s'a născutŭ în 12 Septembre 1835 în Cartiglione, a fostŭ călugărŭ de ordulŭ S. Augustinŭ, la demnitatea de cardinalŭ a fostŭ înălțatŭ la 14 Dec. 1891 și a funcționatŭ ca prefectŭ alŭ congregațiuniĭ peregrinajelorŭ și a sacrelorŭ relicuiĭ.

Francia.

Catoliciĭ francesĭ aŭ datŭ în dilele trecute unŭ banchetŭ în Toulouse în onórea bărbatuluĭ lorŭ de statŭ Piou. Cu ocasiunea acésta a ținutŭ Piou o vorbire, care a produsŭ mare sensație în tótă Francia. Elŭ a disŭ între altele: că bărbații conservativi nu mai potŭ continua lupta sterilă contra formeĭ de statŭ republicanŭ, pentru aceea dînsulŭ (óre cândŭ conducĕtoriŭ alŭ partiduluĭ monarchistŭ) acum se alipesce sincerŭ de republică; că nu a vorbitŭ totŭ așa și în 1889, causa a fostŭ, că pre atunci încă nu s'a pronunțatŭ Pontificele Leonŭ XIII asupra raporturilorŭ dintre religiune și forma civilă de guvernare. Apoĭ arată, că restituirea păciĭ religióse este o necesitate arzĕtóre. Parola catolicilorŭ la nóuĕle alegerĭ are să fie a scóte afară din parlamentŭ câtŭ se póte pre mai mulți radicalĭ. Să se constitue o partidă puternică din elementele moderate, carĭ apoĭ să eschidă pentru tot-deuna dela cârmă pre radicalĭ și socialiștĭ. Prin acésta vorŭ merita conservativiĭ recunoscința patrieĭ și vorŭ da probe despre simțĕmintele lorŭ democratice nefalsificate.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Mălestatea Sa Monarchulŭ a sositŭ în 4 a c. în Budapesta și a fostŭ primitŭ cu ovațiuni estraordinare.

Camera deputaților se ocupă cu desbaterea proiectuluĭ de lege despre salarisarea învățătorilorŭ poporalĭ. Contele Apponyi în discursulŭ ținutŭ se declară pentru minimulŭ salariuluĭ de 400 fl. fiindcă de o camdată nu se póte mai multŭ; impută guvernului, că e prea slabŭ față cu agitățiunile de naționalitate, și dice, că unitatea națională trebue creată pre orĭ ce terenŭ. Între mijlócele unității naționale magiare loculuĭ primŭ îlŭ ocupă politica culturală atâtŭ în instrucțiunea poporală câtŭ și în cea medie; dlŭ conte mai afirmă, că în școlele naționalităților se face agitațiune contra statului, și pretinde, ca procedura disciplinară să se ĭea din mâna auctorităților confesionale.

Ministrulŭ Csáky spre a mulțămi pre opositionalĭ promite, că școlele confesiunilorŭ după treĭ admonițiuni se vorŭ puté închide. Minimulŭ de 300 fl. s'a statoritŭ din considerațiune față cu confesiuni, carĭ aducŭ fórte marĭ jertfe în interesulŭ instrucțiuniĭ.

Anglia.

După desbaterĭ îndelungate camera englesă a primitŭ și în a dóua cetire cu 347 contra la 304 voturĭ bilulŭ home-rule, prin care se asigură autonomia Irlandeĭ. Acum se trece la desbaterea specială a bilului, care a fostŭ fixată pre 4 a c.

Bilulŭ a fostŭ combătutŭ cu vehemență de oratoriĭ opositionalĭ, cărora respundêndu-le bĕtrânulŭ Gladstone de nouŭ a datŭ espresiune principiului, *că o țară nu póte fi guvernată în contra voinței maiorității preponderante a poporului.* — Barĕmŭ de ar înțelege și guvernulŭ ungurescŭ acestŭ principiŭ sănĕtosŭ.

Bilulŭ home-rule póte că cu unele modificărĭ va fi primitŭ și în desbaterea specială de către camera comunelorŭ, dară probabilŭ va fi respinsŭ în camera Lordilorŭ, și va trebui apoĭ să fie de nouŭ supusŭ camereĭ de josŭ spre aprobare. Gladstone cu energia și abilitatea sa va esopera — deși luptândŭ cu marĭ greutăți — prefacerea bilului home-rule în lege, și acésta va forma coróna activităților luĭ politice.

Germânia.

Deputatulŭ antisemitŭ Ahlwardt a afirmatŭ, că poporulŭ germânŭ ar fi fostŭ înșelatŭ cu mai multe milióne de marce cu ocasiunea transacțiuniĭ în afacerea căilorŭ ferate române. Ca înșelătorĭ principalĭ suntŭ acusațĭ: reposatulŭ capitalistŭ Bleichroeder, Hansenmann mare capitalistŭ, și actualulŭ ministru de finanțe Miquel, care pre atunci era directorŭ la societatea „Disconto-Gesellschaft". Ahlwardt își basézĕ acusa pre unele acte câștigate dela unŭ funcționarŭ destituitŭ alŭ societății.

Față de acusele luĭ Ahlwardt ministrulŭ Miquel spune, că pre la anii 70 Strousberg cu o companie de acționarĭ s'a obligatŭ a construi câteva sute de kilometri de căĭ ferate în România, dar neputêndu-lŭ construi, guvernulŭ românŭ a voitŭ să confisce linia deja construită. Capitalulŭ vĕrsatŭ până atunci de companie era perdutŭ, dacă firmele Bleichroeder și Disconto-Gesellschaft nu s'ar fi îngrijitŭ de terminarea linieĭ ferate începute. Căile ferate construite mai târdiŭ aŭ fostŭ rĕscumpĕrate de statulŭ românŭ, cu care ocasiune capitaliștiĭ germanĭ aŭ făcutŭ unŭ bunŭ câștigŭ.

---

deja de acum ți-a câștigatŭ simpația în mĕsură așa de mare."

„Da, da! Nicĭ nu mĕ maĭ uĭtŭ la altulŭ. Numaĭ de elŭ îmĭ place."

„Bine, bine, dar cu tóte astea ĭ-aĭ puté causa multă supĕrare."

„Eŭ? Cum așa?"

„Fără ca să bagĭ de samă. Dar nu voiŭ să te moralisezŭ, ci te admoniezŭ ca o prietină de patru decĭ de anĭ!"

„Cândŭ voiŭ fi și eŭ de patru decĭ —"

„Dar după ce eștĭ numaĭ de dóuĕ decĭ, ți-așĭ face o propunere."

„Să audimŭ."

„George, precum mĭ-aĭ spusŭ, are să mérgă pe dóuĕ septĕmânĭ în Anglia."

„Da! — Afacerile acelea! Atâta prosă!"

„Dar după ce nu va fi aci, nicĭ nu te va cerceta, nicĭ nu-ți va trimite florĭ, și așa nu te légă nimica de casă. Voiŭ ruga pe tatălŭ tĕŭ, să-mĭ fiĭ sóță de călătorie. Voiŭ să cercetezŭ dóuĕ verișóre de ale fericituluĭ meŭ Ioanŭ. Fiesce căreia ĭ-am promisŭ câte o septĕmână. Ele te cunoscŭ din epistolele mele și dorescŭ să te vadă și în persónă. Te vorŭ primi decĭ cu brațe deschise. Acolo veĭ face cunoscință cu dóuĕ viețĭ casnice fórte deosebite, și asta va fi de mare interesŭ pentru tine."

„Câtŭ eștĭ de bună! Dar grăesce încă acum cu tata!"

Și în diua următóre cele dóuĕ verișóre călătoriaŭ către Meaux, ca acolo să cerceteze familia Bléville. La întórcere voiaŭ să se oprescă pe o septemână în castelulŭ, în care ședea familia Blondel.

Catedrala luĭ Bossuet din Meaux îĭ plăcu Măgdălineĭ nespusŭ de tare, și de asemenea și parcurile celea umbróse ale cetățiĭ. Dar ceea ce-ĭ plăcu maĭ tare, era pururea drăgălașa și voiósa dómnă Bléville împresurată de miile de perplexități ale uneĭ ecouomiĭ cam complicate.

Tinĕra dómnă era fórte prietinósă, și asupra Măgdălineĭ făcu decĭ impresia cea maĭ plăcută cunoscința, ce și-o câștigă aci despre o viață casnică nu în doĭ, ci în șese, căcĭ dómna Bléville mulțămia nelncetatŭ luĭ Dumnedeŭ, că ĭ-a dăruitŭ patru copiĭ. Așa începu a se țese între ele unŭ felŭ de intimitate, ce-și împărtășia fórte bucurosŭ impresiile împrumutate. Familia era cu stare, dar starea asta atîrna maĭ alesŭ dela oficiulŭ domnuluĭ Bléville. Acesta putea să fie strămutatŭ în orĭ care di în altă stațiune. Viața asta nomadică a împărtășitŭ caractĕruluĭ dómneĭ Bléville unŭ ceva, ce samĕnă a pasĕre, carea șede pre crénga și e pururea gata să sbóre. Ea trăia numaĭ pentru soțulŭ sĕŭ și pentrŭ copiiĭ sĕĭ, și orĭ unde se aședa, pretutindenea se privia de călătóre, dar cu tóte acestea era veselă ca pasĕrea de pre crénga. Locuitorilorŭ din Meaux le era recunoscĕtóre, pentru că aŭ primit'o cu atâta bunăvoință, și unde dómnele cetățiĭ sevârșiaŭ împreună vre-o filantropie, acolo era și dómna Bléville cu trupŭ cu sufletŭ. Dar cu tóte acestea nu-și uĭta nicĭ odată, că ea nu e legată de Meaux, ci are să fie acasă, orĭ unde va chema oficiulŭ pe bărbatulŭ eĭ. (Va urmá.)

Spre a esamina actele de corupţiune procurate de Ahlwardt s'a esmisŭ o comisiune. Actele esaminate până acum mai tóte suntŭ copii defectuóse şi nu probézŭ cele susţinute de Ahlwardt.

Reichstagulŭ a votatŭ legea contra usurei.

Rusia.

Presa ruséscă scrie cu multă plăcere şi satisfacţiune despre împrejurarea, că Monarchulŭ nostru a visitatŭ pre ministrulŭ de esterne rusescŭ Giers cu ocasiunea petrecerii acestuia în Viena. Deşi visita s'a făcutŭ numai din curtoasie, totuşi este privită şi ca unŭ semnŭ alŭ bunelorŭ relaţiuni dintre Austro-Ungaria şi Rusia şi prin urmare ca o nóuă garanţă a păcii.

Cunună eternă

Intru memoria lui Grigore T. Brătianŭ, multŭ regretatulŭ preşedinte alŭ Ligei culturale.

Apelŭ către toţi Românii.

Lacrimele cu carî Românii din tóte părţile aŭ scăldatŭ mormîntulŭ acestuĭ apostolŭ, care îşi consacrase tóte puterile sale spirituale şi materiale numai pentru înflorirea înaltei instituţiuni în fruntea căreia se afla, a probatŭ în modŭ strălucitŭ, că în poporulŭ nostru este astăḑi viuă consciinţă de datorinţele sale de recunoscinţă şi de veneraţiune faţă cu nobilii sĕi binefăcĕtorĭ.

Sinceritatea durerii şi jalei generale însă ne dovedesce tot-de-odată lămuritŭ, că perderea ce amŭ îndurat a fostŭ pre câtŭ de neaşteptată, pre atâtŭ de greŭ simţită, şi că şi mai greŭ va puté fi acoperită. Şi cu totŭ dreptulŭ trebue să fimŭ cuprinşi de acéstă tristă presimţire, cândŭ chiar numai unŭ momîntŭ ne cugetămŭ la importanţa unităţii culturale a uneĭ naţiuni ca a nóstră, isolată în mijloculŭ elementelorŭ etnice celorŭ mai străine şi mai felurite, şi cu atâta încordare salvată din învălmăşala timpurilorŭ furtunóse, şi cândŭ ne cugetămŭ, câtŭ de rarĭ suntŭ bărbaţiĭ trimişi de providinţă ca înzestraţi cu atâtea calităţi înalte să pótă purta cu demnitate stindardulŭ acesteĭ unităţi.

Întreba-ne-vomŭ însă acuma, óre meritele recunoscute după mórte ale unuĭ astfelŭ de bărbatŭ potŭ fi ele resplătite numai cu lacrimi, cu doliŭ, numai cu elogiurĭ fie ele câtŭ de puternicŭ simţite? Noi ceĭ-rămaşi în viaţă, carĭ ne ţinemŭ în dreptŭ a întra în moştenirea bogată a inimeĭ şi sufletuluĭ sĕŭ suntemŭ chemaţi a alcătui istoria modernă a némuluĭ nostru, credemŭ că avemŭ datorinţa să lăsămŭ posterităţiĭ câteva pagine dedicate uneĭ figurĭ atâtŭ de măreţe. Avemŭ mai cu samă datorinţa ca prin fapte să eternisămŭ, şi prin acésta să venerămŭ amintirea celuĭ ce totŭ prin fapte marĭ şi-a împletitŭ cununa de laurĭ neperitóre.

Aşa s'a făcutŭ istoria némurilorŭ marĭ şi luminate. Nu monumîntŭ costisitoriŭ, de care să se isbéscă valurile vremiĭ, nu statuă de marmură nicĭ de bronzŭ voimŭ să-ĭ dedicămŭ, ci unŭ momîntŭ voimŭ pre care totŭ Românulŭ să-lŭ pótă privi şi admira, dela care toţi şi tot-deuna să se pótă inspira şi care să strălucéscă în tóte locurile unde e nevoe de lumină. Voimŭ unŭ monumîntŭ, care să presente în modulŭ celŭ mai fidelŭ fiinţa şi trăsăturile celuĭ representatŭ prin elŭ.

Drept-aceea noĭ studenţiĭ românĭ dela universitatea din Viena în adunarea nóstră din 5/17 Martie a. c., ţinută din incidentulŭ morţiĭ luĭ Grigore T. Brătianŭ, amŭ luatŭ cu mare însufleţire hotărîrea unanimă ca în semnŭ de înaltă iubire şi veneraţiune să facemŭ o cunună eternă, întemeĭându-o fundaţiune, care, născută din contribuirile benevole ale tuturorŭ Românilorŭ din cadrele Ligeĭ culturale şi sub administrarea eĭ, va fi destinată ca promovându învăţământulŭ naţionalŭ românŭ în Austro-Ungaria să contribue la salvarea culturei şi elementuluĭ românŭ în locurile cele mai periclitate de influenţa culturei străine. Acéstă fundaţiune va purta numele *„Grigore T. Brătianŭ."*

Apelămŭ deci prin acésta la inimile nobile ale tuturorŭ Românilorŭ, la părinţiĭ şi fraţiĭ nostri cu rugarea ca să contribue fiesce care cu obolulŭ sĕŭ spre ajungerea scopuluĭ nostru. Ne adresămŭ din noŭ către toţi aceia, carĭ de atâtea orĭ şi cu atâta căldură aŭ îmbrăţoşatŭ şi încurajatŭ întreprinderile nóstre ale tinerimiĭ în interesulŭ culturei nóstre naţionale. Garanţă sigură amŭ avutŭ şi vomŭ avé tot-deuna în poporulŭ nostru redeşteptatŭ, garanţă avemŭ în măreţia scopuluĭ ce-lŭ urmărimŭ. Spriginulŭ celŭ mai puternicŭ ne vorŭ fi toţi carĭ se închină ideilorŭ idealuluĭ pentru care s'a luptatŭ Grigore T. Brătianŭ.

Viena, 19/31 Martiŭ 1893.

Din încredinţarea adunăriĭ ţinută în 18/30 Martiŭ a. c. a studenţilorŭ românĭ din Viena.

Drd. med. *Liviŭ Tilea*, Drd. med. *I. Anca*,
Drd. med. *Lupu Teofilŭ*,
cand. phil. *Pomp. Danŭ*, stud. jur. *Iuliŭ Maniŭ*.

NB. S'aŭ trimisŭ în tóte părţile liste de contribuire. Celŭ ce nu va ajunge din întîmplare la o atare listă, să binevoéscă a trimite suma respectivă la adresa: Drd. T. Liviŭ Tilea în Viena-Währing Antonigasse nr. 12. II. St. Th. 10. — Totŭ la acéstă adresă suntŭ a se trimite şi listele de contribuire dimpreună cu baniĭ colectaţi, celŭ multŭ *până la 1 Iuniŭ a. c.* Sumele întrate dimpreună cu numele tuturorŭ colectanţilorŭ şi contribuenţilorŭ se vorŭ publica în diarele române.

Dispoziţiile speciale relative la detailurile fundaţiuniĭ se vorŭ statori după terminarea colectelorŭ, şi de asemenea se vorŭ aduce la cunoscinţa generală.

Mulţămita Sfinţieĭ Sale.

Pre cândŭ peregriniĭ nostri petreceaŭ în Roma, M. On. prof. Ioanŭ Germanŭ a trimisŭ Sfinţieĭ Sale următórea telegramă de felicitare:

Sânţieĭ Sale Sumuluĭ Pontifice
Leonŭ XIII.
în Roma.
Preafericite Părinte!

Cândŭ cete numeróse de peregrinĭ din tótă lumea creştină alérgă pre întrecute la Roma, urbea eternă, légănulŭ culturei şi civilisaţiuniĭ creştine, spre a Vĕ aduce tributulŭ de pietate şi veneraţiune din incidentulŭ iubileulŭi de 50 anĭ alŭ înţelepteĭ şi glorióseĭ archipăstoriri; şi noĭ corpulŭ didacticŭ greco-catolicŭ românŭ din opidulŭ Blaşiŭ în Transilvania, reşedinţa Mitropolituluĭ gr.-catolicŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, carĭ din cause binecuvîntate nu amŭ fostŭ fericiţi a participa în în persónă la acelŭ actŭ memorabilŭ şi unicŭ în istoria bisericeĭ nóstre, ne-amŭ ţinutŭ de cea mai sfîntă datorinţă a Vĕ transmite prin firulŭ telegraficŭ sentimentele nóstre celea mai profunde, purcese din adâncultŭ inimelorŭ nóstre, dorindu-Vĕ dela bunulŭ Dumneḑeŭ încă mulţi şi fericiţi anĭ, ca să puteţi conduce naea mistică a Sântuluĭ Petru la limanulŭ doritŭ, spre gloria luĭ Dumneḑeŭ şi salutea filiorŭ credincioşi. Blaşiŭ, 1 Aprilŭ 1893. *Ioanŭ Germanŭ,* în numele corpuluĭ didacticŭ.

La felicitarea asta a sositŭ următoriulŭ rĕspunsŭ:

Signor *Giovanni German*
Balázsfalva.

Santo Padre accolse benevolente filialĭ sentimenti di cotesto corpo didattico, ringrazia per auguri espressigli, manda apostolica benedizione.

Cardinal Rampolla.

Eră la telegrama de felicitare, ce a trimis'o Sfinţieĭ Sale în numele unuĭ numĕrŭ considerabilŭ de credincioşi dlŭ Teodorŭ Onişorŭ, a sositŭ următórea mulţămită:

Signor *Teodoro Onisor*
Balázsfalva.

Santo Padre accolse auguri e omagi espressi, inviatagli telegramma ringraziando benedice *Cardinal Rampolla.*

Noutăţi.

Mórtea venerabilului G. Bariţiŭ a produsŭ în Blaşiŭ o consternare adâncă. Curêndŭ după primirea durerósei faîme s'aŭ înarboratŭ fiamure de doliŭ la Redacţiunea „Unirii", la Seminariulŭ teologicŭ (alŭ căruĭ alumnŭ a fostŭ defunctulŭ în aniĭ scolasticĭ 1832/3—1834/5), la Institutulŭ preparandialŭ şi la Internatulŭ „Vanceanŭ" de băeţi, éră în ḑiua următóre s'aŭ mai pusŭ stindarde negre la Internatulŭ „Vanceanŭ" de fetiţe şi la Gimnasiulŭ superiorŭ, unde a funcţionatŭ reposatulŭ órecândŭ ca profesorŭ.

Promoţiune. Dlŭ *Liciniŭ Popă,* alumnŭ alŭ Colegiuluĭ S. Atanasiŭ din Roma şi Dr. în Filosofie, după ce a trecutŭ cu succesŭ strălucitŭ esamenele, a fostŭ promovatŭ în 26 Aprilŭ a. c. la gradulŭ de doctorŭ în S. Teologie. Promovatulŭ este fiulŭ viceprotopopuluĭ nostru din M.-Uióra. Priméscă tinĕrulŭ doctorŭ cele mai călduróse felicitărĭ.

Promovări în armata comună. Generalulŭ maĭor *Teodorŭ cav. de Seracin,* comandantulŭ divisiuniĭ de infanterie Nr. 25 a fostŭ înaintatŭ la rangulŭ de *locotenentŭ-mareşalŭ;* maĭoriĭ *Mihailŭ Ioanovicĭ* dela reg. de infant. Nr. 63, *Ioanŭ Rusŭ* dela reg. de inf. Nr. 98 şi *Mihailŭ Noac* dela reg. ne inf. Nr. 72 aŭ fostŭ numiţi *colonelĭ-locotenenţĭ;* căpitaniĭ de cl. I. *Paulŭ Munteanŭ* dela reg. de inf. Nr. 31, *Florianŭ Vulcŭ,* reg. inf. Nr. 36 şi *Ioanŭ Petrovicĭ* reg. de inf. Nr. 64 aŭ fostŭ promovaţi de *maĭorĭ;* căpitaniĭ de cl. II. *Nicolaŭ Maĭorŭ* reg. de inf. Nr. 51, *Iosifŭ Bonca* reg. de inf. Nr. 91, şi *Iosifŭ Marcu* reg. de inf. Nr. 77, aŭ fostŭ numiţi *căpitanĭ de cl. I.;* locotenenţiĭ *Iosifŭ Martinŭ,* reg. de inf. Nr. 11, *Eugenŭ Roşca,* reg. de inf. Nr. 31, aŭ fostŭ înaintaţi *căpitanĭ de cl. II.;* sublocotenenţiĭ *Toma Filipescu,* reg. de inf. Nr. 70, *Demetriŭ Herbay* reg. de inf. Nr. 82, *Alexandru Băleşŭ* reg. de inf. Nr. 62. *Vasilie Blanusa* reg de inf. Nr. 53, *Iuliŭ Chilianŭ* reg. de inf. Nr. 45 şi *Antoniŭ Popŭ* reg. de artilerie Nr. 81 aŭ fostŭ promovaţi *locotenenţi;* medicii superiorĭ *Dr. Petru Todorescu* şi *Dr. Aureliŭ Anca* aŭ fostŭ numiţi *medicĭ de regimentŭ cl. II,* éră mediculŭ de corvetă, *Dr. Eudoxiŭ Procopovicĭ, medicŭ de fregată.*

În carcerŭ. Domniĭ *Andreiŭ Balteşŭ* şi *Ioanŭ Popa Necşa,* condamnaţi în ultimulŭ procesŭ de presă alŭ „Tribuneĭ", şi-aŭ începutŭ închisórea în carcerulŭ ordinarŭ din Cluşiŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ fiamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Consciința publică bisericéscă despre natura sfinteĭ Uniri dela începutu până astădi, și „alianța“ domnului Densușanu.

(Continuare.)

3. *S. Unire în școlă și literatură.* Suntemu de firma convingere, că însu-și dlu Densușanu va concede, că în școlele bisericeĭ românescĭ unite a trebuitu să se propună totdeuna până la Mitropolitulu Vancea acea credința, carea o a mărturisitu acéstă biserică și nu alta.

Acum dacă de o parte ar fi de lipsă, éră de alta nu ne-amu teme, că vomu fi prea lungi, amu puté lua pre rîndu tóte catechismele bisericeĭ nóstre începêndu dela cele mai vechi până la cele edate sub Mitropolitulu Vancea spre a arĕta, că în acelea ca credință a bisericeĭ românescĭ unite s'a propusu totdeuna credința *„sfinteĭ biserici catolicescĭ a Romeĭ“*, carea e și în sinodulu provincialu din 1872 ținutu sub Mitropolitulu Vancea. Mai cu samă pentru scurtime însă ne mărginimu mai întâiu la unu singuru manualu de religiune propusu în școlele nóstre înainte de Mitropolitulu Vancea. Și acesta este manualulu de religiune, din care a învățatu dlu Densușanu, și din care i-a propusu religiunea ca studentu de a cincia ciasă gimnasială în Blașiu în semestrulu alu doilea alu anuluĭ scolasticu $186^1/_2$ sub Mitropolitulu Șuluțu profesorulu de religiune Iosifu Tarța. În manualulu acesta în § 17 a învățatu dlu Densușanu, *„că biserica adevĕrată a luĭ Isusu Christosu e biserica catolică, căci numai ea e întocmită tocmai așa, după cum se scie, că a întocmitu Mântuitoriulu biserica, ce a fundat'o“*. Acésta nu o a pututu învăța dlu Densușanu în Blașiu, decâtu pre basa consciinței publice bisericesci, că credința bisericeĭ românescĭ unite dela 1698 în cóce este credința *„sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*, singura *„biserică adevĕrată a luĭ Isusu Christosu“*.

Ne mirămu fórte tare, cum de dlu Densușanu nu inculpă și pre Mitropolitulu Șuluțu, că a permisu profesoruluĭ Iosifu Tarța să-i propună în școlă, *„că biserica adevĕrată a luĭ Isusu Christosu e biserica catolică“*, după ce inculpă pre Mitropolitulu Vancea cu sinodulu provincialu din 1872, care în acestu sinodu nu a făcutu alta, decâtu a codificatu și mărturisitu credința bisericeĭ aceleia, despre carea dlu Densușanu încă sub Mitropolitulu Șuluțu a învățatu în școlă dela profesorulu Tarța, că *„e biserica adevĕrată a luĭ Isusu Christosu“*. Dacă sinodulu din 1872 cu Mitropolitulu Vancea mărturisindu credința acesteĭ biserici a *„stricatu legea strămoșéscă“* după dlu Densușanu, atunci stricată a fostu *„legea strămoșéscă“* și în manualulu de religiune, ce l'a învățatu dlu Densușanu la 1861/2, căci manualulu acesta nu i-a propusu, că *„sfinta biserică catolicéscă a Romeĭ“* este *„aliata“* dlui Densușanu, ci că dlu Densușanu este *„mădulariu“* alu acesteĭ biserici, *„biserica adevĕrată a luĭ Isusu Christosu“*.

Dlu Densușanu însă nu inculpă pentru acésta pre Mitropolitulu Șuluțu, nu pentru că nu vre, ci pentru că și-a uitatu ce a învățatu în școlă la Blașiu din religiune ca gimnasistu. Și apoi s'a credutu destulu de tare spre a puté scrie despre lucrurĭ bisericesci și de credință, fără de a mai resfoi odată cărțile, ce le-a învățatu ca gimnasistu. Aci este apoi greșala dluĭ Densușanu, că s'a simțitu destulu de tare, cu tóte că a uitatu și ce a învățatu ca studentu. De era cu mai puțină încredere în puterile și cunoscințele sale, atunci înainte de a se apuca să susțină în publicu o tesă ne mai audită, ar mai fi resfoitu încă odată barĕm manualele de religiune, ce le-a învățatu, și apoi s'ar fi apucatu să probeze, că unu bărbatu epocalu ca Mitropolitulu Vancea la olaltă cu lamura clerului din cele 4 diecese în sinódele provinciale dela 1872 și 1882 ne-a stricatu *„legea strămoșéscă“*. Prin încrederea prea mare în sine însă și alți bărbați mai mari ca dlu Densușanu au ajunsu la — absurdități.

În biblioteca Seminariuluĭ archidiecesanu din Blașiu se află până în ḑiua de astădi o mulțime de manuale de școlă, din carĭ s'a propusu dogmatica sau sciința credinței teologilorŭ din acestu seminariu încă din secululu trecutu dela începutulu luĭ. Și ce manuale suntu aceste? Manuale în limba latină, din carĭ se propunea sciința credinței nu numai în Blașiu, ci și în seminarele catolice de prin Germânia, Francia, Spania și Italia. Tóte tractéză sciințifice pentru școlă credința *„sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“*, carea o profesau Românii uniți laolaltă cu Germânii, Italienii, Spaniolii și Francesii. Tóte tractéză credința cuprinsă în mărturisirea credinței după formula prescrisă de Papa Urbanu VIII, carea o poftitu Mitropolitulu Vancea cu sinodulu dela 1882 dela toți membrii sinódelorŭ. Tóte cuprindu credința de atunci a *„sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“* codificată în sinódele provinciale din 1872 și 1882.

Pre multe din manualele aceste este scrisu și numele seminaristuluĭ, ce l'a folositu. Și dacă dlu Densușanu le-ar căuta, fórte credemu, că între acești seminariști va afla și pre vre-unulu din strămoșiĭ sĕĭ. Atunci de sigură l'ar cuprinde mirarea, că *„strămoșiĭ“* sĕĭ au profesatu credința aceea, carea o a profesatu și Mitropolitulu Vancea cu sinódele dela 1872 și 1882.

După ce dlu Densușanu însă nu a căutatu nici manualulu, din care însu-și a învățatu religiunea, așa amu pofti prea multu, dacă amu pofti să fi căutatu și manualele, din carĭ au învățatu teologia strămoșiĭ sĕĭ. Căci de făcea acésta, atunci de sigură nu scria ce a scrisu.

Manualele acestea însă nu suntu altceva decâtu manifestarea cea mai luminată a consciinței publice bisericesci în vécululu trecutu și în acesta, că s. Unire a fostu și este o unire dogmatică în aceea-și credință cu *„sfinta catolicéscă biserică a Romeĭ“*.

Consciința publică însă despre natura sfinteĭ Uniri ca o unire dogmatică cu biserica Romeĭ a fostu tot-deuna așa de puternică în biserica nostră, câtu tractării sciințifice a celorŭ 4 puncte de divergință i-s'a consacratu și o literatură óre care bisericéscă în clasele mai culte ale clerului nostru. Vomu aminti numai ceva din literatura acésta.

Călugării din Blașiu în secululu trecutu scósera la lumină o cărticică mică numită *„Flosculus veritatis“*, care în scurtu timpu își câștigă renume europénu înaintea teologilorŭ. În cărticica acésta călugării cu multă agerime probéză adevĕrulu celorŭ patru puncte din cărțile nóstre rituale comune cu grecoorientalii.

Cum au pututu ajunge călugării din Blașiu la idea curiósă, să probeze adevĕrulu celorŭ 4 puncte chiar din cărțile nóstre rituale, dacă ei ca Români uniți n'au primitu după dlu Densușanu cu ocasiunea uniriĭ nici una din dogmele aceste patru, ce le profesézá *„sfinta catolicéscă biserică a Romeĭ“* ? Dóră ca *„aliați“* ai bisericeĭ Romeĭ n'au mersu cu servilismulu până acolo, ca în favorulu acesteĭ biserici să probeze din cărțile nóstre rituale, că suntu adevĕrate cele patru puncte, în carĭ ei înși-și nu credeau, necredêndu în ele nici biserica românéscă unită?

Dlu Densușanu, ca să-și mântue bizara sa tesă, póte că ar fi gata să mérgă până acolo, câtu din bărbații aceștia venerandi, „a cărorŭ nume și erudițiune era cunoscută dela mare până la mare,“ să facă nisce suflete servile fără de nici o consciință de demnitatea proprie și a bisericeĭ unite.

Au probatu însă acești venerandi bărbați în *„Flosculus veritatis“* din cărțile nóstre rituale adevĕrulu celorŭ 4 puncte, fiindu că trăiau în mijlocululu consciinței publice bisericesci, că dela Unire încóce Românii uniți profesându întrégă credința bisericeĭ Romeĭ profesézá și cele 4 puncte.

Analogu cu *„Flosculus veritatis“* este eruditulu opu intitulatu *„Despre schismaticia Grecilorŭ“* și *„Despre articulușurile de price“* de învățatulu călugĕru din Blașiu Geronție Cotorea, carĭ în parte până în ḑiua de adi se află în manuscriptu în biblioteca basiliților.

Totu urmându consciinței publice bisericesci despre natura sfinteĭ Uniri ca o unire dogmatică cu Roma, a scrisu și Mitropolitulu Șuluțu opulu sĕu despre Primatulu Romeĭ, în care cu erudițiune multu mai frumósă decâtu cum ar aștepta omulu dela unu bărbatu, care a petrecutu mai multu *in cura animarum*, probéză Primatulu Romeĭ din canónele, sfinții Părinți orientali și din cărțile nóstre rituale. Opulu se află până în ḑiua de astădi în biblioteca Șuluțană din Blașiu. Dacă după dlu Densușanu Mitropolitulu Vancea la olaltă cu sinódele din 1872 și 1882 mărturisindu credința *„sfinteĭ catolicesceĭ biserici a Romeĭ“* ne-a *„schimbatu legea strămoșéscă“*, atunci toți aceia propunêndu, apĕrându și dovedindu adevĕrulu aceleĭ credințe multu înainte de 1872 și de Mitropolitulu Vancea, ne-au *„stricatu legea strămoșéscă“* multu înainte de elu, ceea ce dlu Densușanu ca istoricu totuși ar trebui să o scie.

4. *Clerulu și poporulu nostru.* Condițiunea politică a s. Uniri după manifestulu din 1698 a fostu, că Românii uniți *„cu acele privilegiomurĭ vorŭ să trăéscă, cu carĭ trăescu mădulările și popiĭ sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ“*. Prin condițiunea acésta Românii uniți au fostu în credința, că *„mărturisindu-se mădulari ai sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ“* aparțină de aci în colo uneĭ biserici recepte în țară, și așa au să se bucure de tóte privilegiile, de carĭ se bucura aceea-și biserică. De unde în continuu pre basa împrejurăriĭ, că suntu acum *„mădularele“* uneĭ biserici recepte, au poftitu totu într'una, ca să se bucure de privilegiile acesteĭ biserici. Pre basa acésta stau tóte representațiunile Românilorŭ uniți făcute la curte în causa scutințelorŭ, pre basa acésta stă tótă activitatea și trepădarea neobosită a episcopuluĭ Clain, ca Românilorŭ uniți să li-se dea, ce li-s'a promisu cu ocasiunea uniriĭ. De aceea, că să fi cerutu vre-odată Românii uniți împlinirea condițiuniĭ politice a uniriĭ pre basa, că nu suntu *„mădulari ai sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ“*, ci „aliații“ ai aceleia, nicăiri nici cea mai mică urmă. Ba s'ar fi făcutu și de rîsu păsindu înaintea Calvinilorŭ cu unu atare motivu.

Ce urmézá de aci? Evidentu aceea, că consciința publică a clerului și a poporului românescu unitu era, că ei reservându-și ritulu și disciplina orientală profesézá credința bisericeĭ catolice, care era receptă în țară, și așa trebuescu să se împărtășéscă de tóte privilegiile acesteĭ biserici. Cum s'a pututu însă nasce consciința acésta, dacă ea nu-și are isvorulu în însă-și unirea dela 1698, nu va puté arĕta nimeni. Asemenea nu va puté arĕta nimeni, că dacă la 1698 condițiunea politică a uniriĭ a fostu după dlu Densușanu numai condițiunea politică a uneĭ alianțe, atunci cum de totuși curêndu după aceea, când Românii uniți au începutu a cere împlinirea condițiuniĭ aceleia, nu o aducu înainte de locu ca condițiune de alianță, ci ca condițiune de unire dogmatică.

Cu deosebire însă poporulu desavuéză fără tudurare pre dlu Densușanu. Sciutu este, că și din clerŭ, dară mai cu samă din poporŭ s'au opusu mai mulți sfinteĭ Uniri dela începutu. Dacă s. Unire n'a fostu dogmatică, ci alianță politică, atunci tótă oposiția Românilorŭ acestora n'ar avé nici unu înțelesu. Căci ei prin „alianța“ acésta rĕmâneau după dlu Densușanu în tótă *credința*, ritulu și disciplina veche fără de nici o schimbare. De altă parte însă căpĕtau tóte privilegiile uneĭ biserici recepte. O atare alianță a o respinge în împrejurările de atunci ale Românilorŭ era o adevĕrată nebunie. Și destui Români totuși au respins'o. Pentru ce? Pentru că sciau, că nu e o alianță politică, ci o unire dogmatică, prin carea rĕmânêndu-le ritulu și disciplina, trebuescu să priméscă dogmele *„sfinteĭ catolicescĭ biserici a*

Romei", şi asta, Dumneḑeŭ scie, din ce cause, nu se unia cu consciinţa lorŭ.

Ba ceĭ ce n'aŭ primitŭ s. Unire, saŭ maĭ târḑiŭ aŭ căḑutŭ dela ea, aŭ mersŭ şi maĭ departe. Şĭ-aŭ ziditŭ adecă biserici diverse de ale uniţilorŭ, şi şĭ-aŭ adusŭ preoţi diverşi de aĭ acestora. O aŭ făcutŭ óre acésta numaĭ pentru aceea, că paşulŭ politicŭ, alianţa politică a uniţilorŭ nu le convenia? Dacă între eĭ şi uniţi n'ar fi fostŭ decâtŭ divergiuţa politică cu privire la o alianţă, nicĭ cândŭ nu şĭ-ar fi edificatŭ biserici diverse nicĭ nu şĭ-ar fi adusŭ preoţi diverşi. Ci le-aŭ făcutŭ acestea, pentru că sciaŭ, că între eĭ şi uniţi este divergiuţă dogmatică saŭ de credinţă, saŭ cu alte cuvinte, pentru că sciaŭ, că s. Unire n'a fostŭ o alianţă politică, ci o unire dogmatică.

Totŭ asemenea a purcesŭ şi poporulŭ unitŭ. S'a separatŭ de celŭ neunitŭ cu bisericele şi preoţii. Óre pentru ce? Dóră pentru că eraŭ mănioşi pre ceĭ neuniţi, că aceştia după dlŭ Densuşanŭ fără de a schimba nimicŭ în credinţa lorŭ şi nicĭ în ritŭ şi disciplină, ci rĕmânêndŭ pre lângă *„tótă legea nóstră"* nu voiaŭ să priméscă *„privilegiomurile"*, ce li-se promiseră în urma alianţeĭ dînsului? Credemŭ, că dlŭ Densuşanŭ pre Românĭ, uniţi şi neuniţi, nu-ĭ va ţinê de aşa rĕutăcioşi, câtŭ din motivulŭ, că uniĭ doriaŭ „privilegiomurile" şi alţiĭ nu, să se separeze de olaltă cu preoţiĭ şi bisericele. Câte biserici românescĭ unite şi neunite şi preoţi uniţi şi neuniţi aŭ fostŭ şi suntŭ în Transilvania şi Ungaria, tóte şi toţi îlŭ desavuéză pre dlŭ Densuşanŭ cu alianţa luĭ.

(Va urmá.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

„Permite-mĭ, să te întrerumpŭ pre unŭ momêntŭ," ḑise Domiţiŭ Afer ridicându-se. „Eŭ nu înţelegŭ, ce are a face acéstă furnisare, ce trece din némŭ în némŭ şi formézĕ basa credinţeĭ evreescĭ, — nu sciŭ nicĭ ce vreĭ să ḑicĭ despre esistinţa saŭ neesistinţa unuĭ ḑeŭ absolutŭ, şi totŭ aşa de puţinŭ te înţelegŭ despre partea fiinţeĭ nóstre, ce spuĭ, că e nemuritóre."

„Acestŭ şirŭ de ideĭ, ce isvorescŭ una dintr'alta, le veĭ pricepe îndată, cândŭ îţi voiŭ spune, că numaĭ fiinţa supremă, ce va sosi între noĭ, le va lumina," rĕspunse Dionisiŭ. „Cândŭ privescŭ faţa lumiĭ de acum, mĕ revoltŭ de colórea eĭ îngrozitóre. Dar unŭ glasŭ internŭ îmĭ spune, că aşa cum este, nu póte să maĭ rĕmână. Credinţa acésta, că noĭ suntemŭ acum la sfârşitulŭ uneĭ perióde, lungă de miĭ şi sute de aniĭ, care acum se termină spre a se începe era adevĕrată şi bună a vieţiĭ, îmĭ dă putere nóuă de viaţă. Voĭ mĕ întrebaţiĭ, că în ce va sta deschilinirea şi viaţa maĭ bună între acum şi atuncĭ? Într'aceea, că spiritele vorŭ fi convinse deplinŭ despre aceste dóuĕ puncte însemnate. Aceste popórĕ binecuvîntate vorŭ avé pre Dumneḑeulŭ lorŭ celŭ adevĕratŭ! Şi nu va fi acésta de ajunsŭ, ca să schimbe faţa întregului pământŭ? Atuncĭ ele se vorŭ cunósce şi se vorŭ iubi în credinţa, că după esistinţa asta miseră şi amară îĭ aştéptă o altă viaţă eternă şi necomparabilă cu cea trecută. Eterna viaţă viitóre trebue să fie cu atâtŭ maĭ perfectă, cu câtŭ şi partea nóstră, ce e nemuritóre, e maĭ perfectă decâtŭ cea muritóre. Dacă fiinţa înaltă, ce o aşteptămŭ, nicĭ nu face alta, decâtŭ revelézĕ omenimiĭ aceste dóuĕ marĭ adevĕruri, a făcutŭ prea destulŭ, căcĭ prin ele dă vieţiĭ şi omenimiĭ unŭ altŭ preţŭ, ce până acum îĭ lipsia de totŭ. Vĕ spunŭ însă, că acea fiinţă trebue să fie din Dumneḑeulŭ celŭ unicŭ, căcĭ numaĭ unŭ Dumneḑeŭ póte revela pre Dumneḑeŭ. Asta însă trebue să se întîmple aşa, ca numĕrulŭ Dumneḑeilorŭ să nu se sporéscă, ci totŭ numaĭ unŭ Dumneḑeŭ să fie. Se va întrupa dar însu-şi Dumneḑeŭ pentru binele întregeĭ omenimĭ. Ḑicŭ a întregeĭ omenimĭ, căcĭ celŭ maĭ deplorabilŭ lucru alŭ timpuluĭ de aḑĭ e neegalitatea, e deosĕbirea între omŭ şi omŭ, ce astăḑĭ se face chiar ca deschilinirea între omŭ şi animalŭ saŭ între toţi ómeniĭ şi tóte dobitócele. Eŭ aşteptŭ dela acea înaltă fiinţă, ca să facă o deplină egalitate între ómeni, înţelegŭ acésta în sensŭ moralŭ. Eŭ credŭ, că egalitatea asta va fi unulŭ dintre caracterele ereĭ viitóre." Cu aceste se întórse cătră Afer şi-ĭ ḑise: „Acum credŭ, că aĭ primitŭ rĕspunsŭ îndestulitoriŭ la îndoelile tale."

Tinĕrulŭ bărbatŭ a vorbitŭ din adânculŭ inimeĭ şi cu căldura convingeriĭ. Tóte privirile eraŭ aţintite la buzele luĭ, şi totŭ gândulŭ celorŭ de faţă era cuprinsŭ de vorbele oratoruluĭ. Nicĭ unulŭ nu se putea hotărĭ să conturbe liniştea.

„Multe şi minunate ne-aĭ spusŭ în câteva cuvinte," începu acum Augustŭ. „Spiritulŭ tĕŭ şĭ-a înălţatŭ sboruluŭ departe în vremea viitóre. Nu orĭ care omŭ ar puté aşa ca tine să despice presentulŭ şi să se afle în viitoriŭ ca acasă. Cine ar fi scintŭ ceva despre noĭ, carĭ suntemŭ adunaţi aci, înainte de acésta cu o sută de aniĭ? Cine ar fi pututŭ să numéscă barĕmŭ pre unulŭ din noĭ? Ce putemŭ noĭ sci despre ceĭ ce preste o sută de aniĭ vorŭ călca preste mormintele nóstre, şi érăşĭ aseştia despre ceĭ ce vorŭ veni după eĭ? Dar eŭ urmărescŭ bucurosŭ tótă vorbirea ta, ce descopere sufletuluĭ meŭ lucruri neprevĕḑute şi neaşteptate. Însă precum tu nu ne poţĭ fixa cu hotărîre timpulŭ acela însemnatŭ, totŭ aşa de nedumeriţi amŭ puté noĭ să ne îndoimŭ despre acestea orĭ să le respingemŭ. După părerea ta ar fi cu putinţă, ca acelŭ timpŭ să fie véculŭ, în care trăimŭ noĭ."

„Tu eştĭ dreptŭ, o împĕrate," rĕspunse Dionisiŭ veselŭ, „îţi mulţămescŭ. Ĭertă-mĭ acuma să cercŭ a lămuri punctulŭ dintâiŭ, esistinţa singuruluĭ Dumneḑeŭ preaînaltŭ şi eternŭ. Dacă Antistiŭ Labeo ar voi să-mĭ spună, cum şi ce cugetă elŭ despre acésta, mĭ-ar fi binevenită ocasia, ca să ne asemĕnămŭ părerea unuia cu a celuĭalaltŭ."

„O vulpe vicléna e Atenénulŭ," şopti Tiberiŭ în urechea luĭ Seĭanŭ. „Dar sperŭ, că aĭ meĭ nu mĕ vorŭ lăsa de ruşine. Acum e timpulŭ, ca să-ĭ arete colţiiĭ." Îndreptă apoĭ luĭ Labeo o privire întunecósă şi amenińţătóre, prin care gândia să-lŭ siléscă a rĕsturna totŭ prin rĕspunsulŭ sĕŭ. Acesta însă era ca ameţitŭ de vorbele clare şi multŭ cuprinḑĕtóre ale antevorbitoriuluĭ sĕŭ.

„Opiniunea mea este," începu Labeo, „că cuvîntulŭ şi conceptulŭ panteismuluĭ corĕspunde maĭ bine fenomenuluĭ universuluĭ. Tóte dintr'însulŭ suntŭ supuse acelora-şĭ legĭ: origine şi încetare, începutŭ şi sfârşitŭ, creştere şi decădinţă. Dar fiindŭ că decădinţa însă-şĭ trebue să servéscă creşteriĭ, aşa mi-se pare că creşterea este scopulŭ supremŭ şi legea a totŭ ce esistă."

„Acéstă creştere o supuĭ uneĭ controle esterne, ce hotărĕsce în tóte casurile, nu e aşa?" întrebă Dionisiŭ.

„Fiesce care lucru din lume merge pre calea, carea ĭ-o prescrie natura luĭ proprie," rĕspunse Labeo. „Natura acésta îlŭ face ceea ce este. Acéstă natură nu se póte schimba pre sine, şi nicĭ lucrurile nu-şĭ potŭ schimba natura lorŭ, căcĭ ele suntŭ supuse legilorŭ natureĭ lorŭ proprii. Afară de aceea fiesce care lucru maĭ este supusŭ şi legilorŭ orĭ căruĭ altŭ lucru, căre-ĭ este superiorŭ şi cu care vine în atingere. Aşa de pildă activulŭ este superiorŭ pasivuluĭ. Acela care stăpânesce, schimbă, mişcă şi plasmuesce cu neatîrnare alte fiinţe, acela represintă o putere multŭ maĭ înaltă, decâtŭ fiinţele, carĭ suntŭ stăpânite, schimbate, mişcate saŭ plăsmuite. Aşa de pildă mie îmĭ este grădinariuluĭ o putere neasemĕnatŭ maĭ mare şi maĭ înaltă decâtŭ pământulŭ, ce-lŭ lucră, şi de asemenea zidariuluĭ este o putere multŭ maĭ mare decâtŭ pétra, ce-ĭ servesce să-şĭ ducă planulŭ sĕŭ la îndeplinire."

„Tu recunoscĭ aşa dară, că anumite lucruriĭ aŭ anumite puteriĭ, şi că între aceste forţe este la totŭ casulŭ o deosebire?"

„Nu sufere îndoélă."

„Şi că forţa, ce se hotărĕsce ea pre sine şi se comunică, este superióră celeĭ comunicate?"

„Acésta din urmă este numaĭ continuarea, prelungirea, efectulŭ celeĭ dintâiŭ."

„Aşa este," continuă Dionisiŭ. „Şi dacă acésta este aşa, atuncĭ de aicĭ nu potŭ să ieseŭ fără numaĭ dóuĕ posibilităţi: puterea, ce este în internulŭ fiesce căruĭ lucru, trebue să fie comunicată, şi trebue să esiste o fiinţă, care să întrunéscă în sine tótă puterea comunicată, care comunică tuturorŭ celoralalte lucruriĭ o parte a puteriĭ sale celeĭ nemărginite. Nu e aşa?" (Va urmá.)

Bibliografie.

Istoria luĭ Foţiŭ. Ĭubiţiĭ meĭ fraţi! A eşitŭ de sub tipariŭ opulŭ meŭ: *„Istoria luĭ Foţiŭ.* Vĕ rogŭ să v'o procuraţi. Librariulŭ din Baĭa-mare Mihailŭ Molnár va expeda opulŭ cu „Nachnahme postală" la adresa subscribenţilorŭ. Preţulŭ 3 fl. v. a. Vĕ salutŭ cu dragoste frăţéscă! Seghedinŭ, 10 Aprilŭ 1893. *Dr. Vasilie Lucaciŭ,* parochulŭ Şişeştilorŭ.

Lipsa unuĭ *Dicţionariŭ latinŭ-românŭ şi românŭ-latinŭ* în şcólele nóstre gimnasialĭ se simţe acum de multŭ. Munca obositóre de a satisface şi acesteĭ trebuinţe neapĕrate a luat'o asupră-şĭ profesorulŭ gimnasialŭ Alesiŭ Viciŭ, care a tipăritŭ unŭ *„Dicţionariŭ portativŭ latinŭ-românŭ şi românŭ latinŭ în usulŭ şcólelorŭ secundarĭ. Partea I. latinŭ-românŭ.* Blaşiŭ, 1893."

Opulŭ e de 20 cóle 8°, tipariŭ petit. Cuvintele latinescĭ cu litere grase, însemnarea lorŭ cu petit ordinariŭ şi frasele cu cursive.

Se póte procura dela librăria tipografieĭ seminariuluĭ gr.-cat. din locŭ cu preţulŭ de 1 fl. 80.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoihulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.50 până 5.50, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.25, **săcară** fl. 3.— până 3.50, — ovĕsŭ fl. 3.— până fl. 0.—, cucurudŭ fl. 2.50 până fl. 2.90, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.50 până fl. 2.50, — sĕmêntă de cânepă fl. 3.50 până fl. —, fasolea fl. 2.50 până fl. 3.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până 48 cr., carnea de mielŭ 24 până 32 cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

(22) 1—3

Edictŭ.

După ce Toma Frăticiŭ gr. cat. din comuna Noŭ-Săsescŭ legiuitulŭ bărbatŭ alŭ Anneĭ Nuceţianŭ gr. cat. ér din Noŭ-Săsescŭ, trecuţi acum 7 ani, şĭ-a părăsitŭ pre soţia sa legiuită, fără ca să i-se pótă sci ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dĭ să se presente înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdĭtŭ în contră-ĭ se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela forulŭ matrim. gr. cat. de I-a Instanţă deleg alŭ Protopopiatuluĭ Cichindélŭ.

Secădate la 24 Aprilŭ 1893.

Demetriŭ Cuteanŭ,
protopopulŭ preş. for. matrim.

Nr. 204—1893. (23) 1—3

Edictŭ.

După ce Niculae Milea gr. cat. din Vestemŭ, şĭ-a părăsitŭ pre legiuita sa muĭere Eva Dărăbanţŭ gr. cat. totŭ din Vestemŭ, şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de 1 anŭ şi o dĭ, să se presenteze înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdĭtŭ în contră-ĭ de către muĭerea sa, se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a Instanţă.

Sibiŭ, în 7 Aprilŭ 1893.

Ioanŭ V. Rusu.
protopopŭ.

MERSULU TRENURILORU pre liniile orientale ale căĭi ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Maiŭ 1893.

Budapest'a—Predealu

	Trenu accelerat	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóna
Vien'a	2.15	8.05	10.—	
Budapest'a	9.15	2.50	8.25	5.50
Szolnok	11.19	4.14	11.38	9.27
P.-Ladány	12.57	5.53	2.12	11.53
Oradea-m.	2.12	7.08	3.53	1.50
	2.19	7.15	4.—	2.34
Mezŏ-Telegd	2.49	7.48	4.39	3.03
Rév	3.24	8.18	5.22	3.46
Bratc'a			5.45	4.07
Buci'a			6.07	4.27
Ciucia	4.17	9.07	6 34	4.53
Huiedinŭ	4.50	9.37	7.18	5.32
Stan'a			7.35	5.48
Aghirişŭ			7.49	6 08
Ghirbĕŭ	5.42		8.06	6.24
Nadaşelŭ			8.17	6.39
Cluşŭ	5.55	10.37	8.32	6.59
	6.18		8.49	8.40
Apahida	6.27		9.06	9.08
Ghirişŭ	7.27		10.08	10.40
Cucerdea	7.52		10.37	11.45
Uiór'a de M.			10.59	11.54
Vinţul-de-s.			11.07	12.04
Aiudŭ	8.17		11.31	12.34
Teuşŭ	8.35		11.48	1.—
	8.38		12.25	1.40
Craciunelŭ			12.40	2.17
Blaşiŭ	9.09		1.04	2.35
Micasas'a			1.35	3.14
Copşa-m.	9.42		1.50	3.34
	9.44		2.13	3.49
Mediaşŭ	9.59		2.32	4.11
Elisabetopol	10.22		3.04	4.48
Sighişór'a	10.51		3.46	5.27
Haşfalĕŭ	11.12		4.01	6.10
Ilonorodŭ	12.26		5.26	7.50
Ágostonfalva	12.58	Tr. de	6.08	8.30
Apatia	1.15	per-	6.40	9.03
Feldiór'a	1.34	sóne	7.16	9.38
	2.09		8.45	10.25
Braşovŭ	2.19	11.00		
Timişŭ	3.01	12.26		
Predealŭ	3.31	1.11		
Bucurescĭ	9.15	8.35		

Predealu—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Trenu de persóne
Bucurescĭ	7.45		4.40	
Predealŭ	1.12		9.25	
Timişŭ	1.42		9.41	
	2.18		10.17	7.43
Braşovŭ	2.45	5.10		8.23
	3.16	5.58		8.57
Feldiór'a	3.37	6.35		9.22
Apatia	3.53	7.01		10.02
Ágostonfalva	4.27	7.45		11.16
Homorodŭ	5.33	9.13		11.39
Hasifalĕŭ	5.53	9.42		12.16
Sighişór'a	6.20	10.21		12.47
Elisabetopol	6.41	10.55		1.03
Mediaşŭ	6.54	11.14		1.18
Copşa-m.	6.55	11.29		1.39
		11.48		2.13
Micasas'a	7.30	12.24		2.27
Blaşiŭ		12.39		2.49
Craciunelŭ	7.59	1.10		3.42
Teuşŭ	8.06	1.45		4.02
	8.23	2.11		4.23
Aiudŭ		2.40		4.29
Vinţul-de-s.		2.48		4.47
Uiór'a de M.	8.53	3.06		5.21
Cucerdea	9.23	3.53		6.29
Ghirişŭ		5.18		6.47
Apahida	10.45	5.45		7.30
Cluşŭ	11.01	6.14	5.25	7.50
Nadaşelŭ		6.35	5.43	8.05
Ghirbĕŭ		6.53	6.07	8.19
Aghirişŭ		7.08		8.43
Stan'a		7.34	6.39	9.02
Huiedinŭ	12.17	7.58	6.55	9.41
Ciuci'a	12.47	8.31	7.08	9.56
Buci'a		8.51		10.13
Bratc'a		9.10		10.32
Rév	1.26	9.30	7.47	11.07
Mezŏ-Telegd	1.52	10.07	8.13	11.41
Oradea-m	2.18	10.44	8.38	11.59
	2.25	11.04	8 43	2.24
P.-Ladány	3.46	1.21	10.05	4.47
Szolnok	5.23	3.49	11.46	5.05
Budapest'a	8.30	7.—	1.50	6.20
Vien'a	1.55	1.55	7.20	

Budapest'a—Aradŭ—Teuşŭ

	Trenu accelerat	Trena de persóne	Trenu de persóne
Vien'a	8.05	10.—	2.15
Budapest'a	1.55	8.10	10.—
Szolnok	4.02	11.14	1.37
	6.57	3.50	6.10
Aradŭ		4.30	6.35
Glogovaţŭ		4.42	6.46
Gyorok		5.03	7.08
Paulişŭ		5.14	7.19
Radn'a-Lip.		5.32	7.37
Conopŭ		5.56	8.—
Bĕrzava		6.12	8.15
Soborşinŭ		7.01	8.56
Zamŭ		7.29	9.24
Gurasad'a		7.55	9.50
Ilia		8.11	10.06
Branicica		8.29	10.24
Dev'a		8.52	10.50
Simeria		9.59	11.04
Oreştie		10.25	11.43
Jibotŭ		10.44	12 06
Vinţul-de-j.		11.08	12.30
Alb'a-Juli'a		11.29	12.51
Teuşŭ		11.56	1.20

Teuşŭ—Aradŭ—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Teuşŭ		1.35	3.04
Alb'a-Iuli'a		2.14	3.40
Vinţul-de-j.		2.32	3.58
Jibotŭ		2.56	4.20
Oreştie		3.10	4.42
Simeri'a		3.44	5.52
Dev'a		4.16	6.08
Branicic'a		4.42	6.33
Ilia		5.08	6.58
Gurasad'a		5.19	7.09
Zamŭ		5.49	7.39
Soborşinŭ		6.26	8.16
Bĕrzava		7.07	9.08
Conopŭ		7.24	9.24
Radna-Lip.		7.56	9.58
Paulişŭ		8.08	10.12
Gyorok		8.20	10.25
Glogovaţŭ		8.44	10.48
Aradŭ		8.55	11.—
	8.20	9.45	11.25
Szolnok	11.22	3.—	4 20
Budapest'a	1.20	6.30	7.25
Vien'a	7.20	3.—	6.20

Simeri'a—Petrosieni

Simeri'a	6.—	11.28	4.10
Streiŭ	6.35	12.04	4.49
Haţegŭ	7.21	12.48	5.39
Pui	8.06	1.35	6.37
Crivadia	8.47	2.23	7.28
Baniţa	9.21	3.08	8.16
Petroşenĭ	9.45	3.40	8.48

Petrosieni—Simeri'a

Petroşenĭ	5.56	11.25	6.16
Baniţa	6.45	12.06	6.51
Crivadia	7.29	12.44	7.21
Pui	8.13	1.24	7.53
Haţegŭ	9.02	2.03	8.35
Streiŭ	9.56	2.45	9.01
Simeria	10.32	3.24	9.35

Aradu—Timisiór'a

Aradŭ	6.25	11.30	5.58
Aradulŭ-noŭ	6.43	11.54	6.09
Németh-Ság.	7.05	12.19	6.27
Ving'a	7.32	12.47	6.46
Orczifalva	7.48	1.04	6.58
Merczifalva	8.03	1.20	7.09
Sân-Andreiŭ	8.19	1.38	7.21
Timişór'a	8.42	2.04	7.39

Timisiór'a—Aradu

Timişór'a	8.—	1.11	8.15
Sân-Andreiŭ	8.20	1.39	8.45
Merczifalva	8.34	1.57	9.05
Orczifalva	8.45	2.16	9.21
Ving'a	9.02	2.41	9.46
Németh-Ság.	9.17	2.58	10.07
Aradulŭ-noŭ	9.34	3.31	10:39
Aradŭ	9.44	3.45	10.55

Ghirisiu—Turd'a

Ghirişŭ	7.33	11.—	4.—	10.17
Turd'a	7.53	11.20	4.20	10.37

Turd'a—Ghirisiu

Turd'a	4.50	10.10	3.10	8.52
Ghirişŭ	5.10	10.30	3.30	9.12

Sighisiór'a—Odorheiu

Sighişór'a	4.20	11.08
Odorheiŭ	7.07	1.50

Odorheiu—Sighisiór'a

Odorheiŭ	7.35	3.05
Sighişór'a	10.32	5.32

M.-Ludosiu—Bistritia

Mureşŭ-Ludoşŭ	4.—
Ţagu-Budatelecŭ	6.48
Bistriţa	9.59

Bistritia—M.-Ludosiu

Bistriţa	1.16
Ţagŭ-Budatelecŭ	4.50
Mureşŭ-Ludoşŭ	7.21

Nota: Numerii încuadraţi cu linii gróse însemnézĕ órele de nópte.

Copsi'a-m.—Făgărasiu

Copşa-m.	2.24	11.34	7.10
Şeic'a mare	2.51	12.01	7.43
Ocn'a	3.58	1.08	8.59
	4.16	1.26	9.23
Sibiiŭ	4.36	1.40	
Făgăraşŭ	8.38	6.08	

Făgărasiu—Copsi'a-m.

Făgăraşŭ	3.31		4.05
	7.28		8.30
Sibiiŭ	7.44	4.49	10.17
Ocn'a	8.09	5.09	10.43
Şeic'a-mare	9.05	5.59	11.40
Copşa-m.	9.34	6.20	12.05

Cucerdea—Osiorheiu—R.-sas.

Cucerdea	2.35	8.15	3.11
Cheţa	3.06	8.43	3.39
Ludoşŭ	3.26	9.01	3.57
M.-Bogatŭ	3.15	9.08	4.04
Cipeŭ-Iernut	4.11	9.40	4.36
Kerelŏ-S.-Pál	4.26	9.53	4.49
Nirasteŭ	4.49	10.12	5.08
Oşorheiŭ	5.07	10.27	5.23
	5.50	10.42	5.36
Regh.-sas.	7.25	12.15	7.15

R.-sas.—Osiorheiu—Cucerdea

R.-sasescu	3.50	3.22	8.—
Oşorheiŭ	5.18	5.05	9.35
	5.30	5.54	12.25
Nirasteŭ	5.45	6.14	12.40
Kerelŏ-S-Pál	6.09	6.37	12.58
Cipeŭ-Iernut	6.22	6.58	1.17
M.-Bogatŭ	6.48	7.28	1.44
Ludoşŭ	7.—	7.41	1.56
Cheţa	7.13	7.57	2.09
Cucerdea	7.40	8.25	2.37

Simeri'a—Hunedór'a

Simeri'a	4.20	11.35	9.50
Cern'a	4.43	11.54	10.08
Hunedór'a	5.18	12.20	10.32

Hunedór'a—Simeri'a

Hunedór'a	2.30	4.50	8.—
Cern'a	2,54	5.14	8.29
Simeri'a	3.10	5.30	8.49

Budapest'a, gara de vestŭ — Rusiava—Vercerova.

	Orient Expres	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu accelerat
Viena	9.06	11.—	9.—	9.15	4.—
	Vineri				
Budapesta	1.55	8.30	2.20	7.—	10.—
Czegléd	circul. numai Sâmb.	10.30	3.36	9.21	11.15
		10.40	3.42	9.36	11.21
Seghedinŭ	5.09	1.47	5.45	12.58	1.20
	5.16	2.12	5.51	1.30	Tren mixt.
Timişóra	7.09	5.20	7.50	4.54	
	7.17	5.45	8.—	5.45	9.30
Topoloveţĭ	—	6.49	8.49	6.57	11.11
Lugoşŭ	—	7.32	9.23	7.38	12.34
Caransebeşŭ	—	8.40	10.25	8.53	3.30
Teregova	—	—	11.16	10.06	5.21
Mehadia	—	—	—	11.41	7.23
Băile-Herculane	11.29	—	12.28	11.50	7.36
Topleţŭ	—	—	12.42	12.03	7.58
Rusava	11.55	—	12.58	12.21	8.24
	12.—	—	1.06	2.01	—
Vercerova	12.09	—	1.15	2.10	—
Bucurescĭ	10.55	—	11.40	—	—

Vercerova—Rusiava gara de vestŭ, — Budapesta.

	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Orient espres	Trenu accelerat	Trenu de persóne
Bucurescĭ	—	—	Dum. 4.03	—	—
Vercerova	2.26	—	12.10	2.10	—
Rusava	2.35	—	12.18	2.19	4.15
	3.05	—	12.24	2.51	4.52
Topleţĭ	3.24	—	—	3.08	5.14
Băile-Herculane	3.40	—	12.54	3.21	5.37
Mehadia	3.53	—	circ.		8.15
Teregova	5.20	—	numa	4.40	11.05
Caransebeşŭ	6.32	—	Lunia	5.39	12.57
Lugoşŭ	7.41	—	—	6.28	1.56
Topoloveţŭ	8.17	—		6.56	3.28
Timişóra	9.20	—	5.07	7.42	T.-m.
	9.50	—	5.13	7.50	11.20
Seghedinŭ	12.54	—	7.07	9.53	2.31
	1.21	—	7.13	10.01	3.05
Czegléd	4.43	—	—	12.06	6.32
	4 45	6.10	—	12.11	6.47
Budapesta	6.48	7.30	10.30	1.25	8.50
Viena	6.13	12.50	3.16	7.05	6.35

Cuvîntare

ţinută la înmormîntarea lui **Georgiŭ Bariţiŭ** de *Dr. Augustinŭ Bunea.*

Luptă bună m'am luptatŭ, curgerea am plinitŭ, credinţa am păzitŭ.
S. A. Pavelŭ II. Tim. 4. 7.

Preste câteva ḑile se împlinesce unŭ anŭ, de cândŭ mulţi dintre fruntaşii némuluĭ românescŭ de pre plaĭurile romantice ale Transilvanieĭ, de pre câmpiile mănóse ale Ungarieĭ şi şesurile libere ale Românieĭ se aflaŭ în cetatea Sibiiuluĭ, ca să aducă tributŭ de iubire, stimă şi recunoscinţă unuĭ venerabilŭ octogenariŭ, şi mare Românŭ, care în cercuiŭ familieĭ sale dădea mulţămită ferbinte luĭ Dumneḑeŭ, pentrucă a fostŭ învrednicitŭ, să-şĭ păstreze nevătămată credinţa părinţilorŭ sĕĭ, şi neschimbată iubirea către némuluĭ sĕŭ, şi pentrucă a fostŭ înzestratŭ de Părintele cerescŭ cu putere neînfrântă de a lupta numaĭ pentru binele naţiuniĭ sale şi împodobitŭ cu vîrtute neclătită, care în decursulŭ uneĭ carieri grele de 80 aniĭ îlŭ apĕrase totdeuna de cădere, aşa încâtŭ pre veşmîntulŭ luĭ sĕrbătorescŭ nu se putea observa niciŭ o pată, de care rarŭ suntŭ scutiţi chiar şi ceĭ maĭ marĭ bărbaţi aĭ popórĕlorŭ.

Figura luĭ nobilă, modestă şi nepretensivă, ochiĭ luĭ schinteitorĭ, carĭ ţi-se păreaŭ, că suntŭ în stare să străbată şi prin vĕlulŭ celŭ maĭ desŭ, după care stă ascunsŭ viitoriulŭ uneĭ naţiunĭ, cununa arginţie, care i-o împletişeră pre capulŭ luĭ classicŭ nu numaĭ aniĭ numĕroşi, ci şi gândirile luĭ înalte, de carĭ a fostŭ pururea frĕmîntatŭ pentru fericirea poporuluĭ românŭ, manierele luĭ dulcĭ şi condescendente, carĭ trădaŭ o inimă învăpăĭată de iubire sinceră către semeniĭ luĭ: tóte aceste însuşirĭ sufletescĭ şi trupescĭ, precum şi reminiscinţele unuĭ trecutŭ gloriosŭ şi încărcatŭ de neperitóre merite, ne farmecară atâtŭ de multŭ pre noĭ toţi, carĭ eramŭ adunaţi în 24 Maiŭ din anulŭ trecutŭ în jurulŭ nemuritoriuluĭ George Bariţiŭ, încâtŭ la propunerea unuia dintre ceĭ maĭ ilustri istoriografĭ şi archeologĭ românĭ amŭ juratŭ, că până ce Dumneḑeŭ va maĭ ţiné în viaţă pre modelulŭ vîrtuţilorŭ românescĭ Georgiŭ Bariţiŭ, în fiesce care anŭ în ḑiua de 24 Maiŭ ne vomŭ aduna în jurulŭ luĭ, pentruca dela dînsulŭ să ne inspirămŭ, cum trebue să suferimŭ, cum trebue să simţimŭ, să dorimŭ şi să luptămŭ, pentruca să realisămŭ cătŭ maĭ curêndŭ idealulŭ némuluĭ nostru, pre care înaintaşiĭ nostri, pre lângă tóte sbuciumările lorŭ, încă nu l'aŭ pututŭ vedé înfiinţatŭ.

O, óră fatală, óră înfricoşată, care cu luţéla fulgeruluĭ aĭ dusŭ durerósa scire în tóte părţile lumiĭ locuite de Românĭ, că *George Bariţiŭ nu maĭ trăesce, George Bariţiŭ este mortŭ!* Tu aĭ săgetatŭ inima uneĭ familiĭ fruntaşe, care numaĭ în Dumneḑeŭ şi în durerea nóstră a tuturorŭ îşĭ maĭ póte afla mângăĭere pentru perderea părinteluĭ sĕŭ celuĭ bunŭ! Tu aĭ consternatŭ şi lovitŭ fără de milă pre cea maĭ înaltă şi strălucită corporaţiune a sciinţeĭ şi culturei românescĭ, care trebue să se despartă de preşedintele sĕŭ eruditŭ, abia de câteva sĕptĕmânĭ alesŭ! Tu aĭ înecatŭ pretutindenea în suspine şi lacrimĭ graiulŭ românescŭ şi aĭ făcutŭ să se împlinéscă şi aicĭ cuvintele profetuluĭ Ezechiilŭ: „Regele va plânge, şi boeriulŭ se va îmbrăca cu perire, şi mânile poporuluĭ pământuluĭ se vorŭ slăbănogi! "[1]) Tu aĭ omorîtŭ într'o clipită speranţele dulcĭ nutrite într'unŭ anŭ, că preste câteva ḑile ne vomŭ putĕ aduna érăşĭ în jurulŭ marelui luptătoriŭ alŭ naţiunĭĭ române, ca să-ĭ aducemŭ omagiile nóstre de admiraţiune şi bucurie, ca şi în anulŭ trecutŭ! Tu ne-aĭ făcutŭ să alergămŭ aci, pentru ca în locuiŭ vieţeĭ şi veseliei, ce o speramŭ de multŭ, să privimŭ şi să simţimŭ durerea, întristarea şi în tóte părţile chipulŭ înfiorătóreĭ morţĭ!

Dar pre cine plângemŭ noĭ aci, iubiţĭ ascultătorĭ? Credeţĭ dóră, că pre George Bariţiŭ? Pentru unŭ bărbatŭ, la alŭ cărui mormîntŭ jelesce o naţiune întrégă, mórtea nu este durerósă. În cele din urmă clipite ale vieţeĭ sale privindŭ, ca sórele din Maiŭ cândŭ apune, preste lunga cale ce o percurse, elŭ a simţitŭ, că numaĭ binecuvîntare a revĕrsatŭ. Cândŭ a depusŭ pêna, care-ĭ fusese arma cea maĭ puternică, a pututŭ fi mulţămitŭ, pentrucă principiile, pentru carĭ luptase, aŭ prinsŭ adâncĭ rădăcinĭ în inima şi mintea Românuluĭ, care le profesézá astădĭ cu bărbăţie în faţa dușmanilorŭ sĕĭ. Cum póte fi durerósă mórtea pentru unŭ bărbatŭ credinciosŭ, care tocmaĭ într'însa privesce începutulŭ uneĭ vieţĭ fericite, încununarea meritelorŭ sale şi primirea sa în şirulŭ acelorŭ nemuritorĭ, pre carĭ din copilărie îĭ admirase, şi de carĭ numaĭ viaţa pământéscă îlŭ despărţia? Pentru aceea noĭ nu te plângemŭ pre tine, preavrednicule bărbatŭ, care te înalţĭ în sferele cerescĭ însoţitŭ de lacrimele unuĭ poporŭ întregŭ şi de binecuvîntările tuturorŭ, carĭ preţuescŭ meritulŭ şi vîrtutea, ci ne plângemŭ pre noĭ înşi-ne, carĭ trebue să luptămŭ şi să suferimŭ încă multŭ, până cândŭ vomŭ ajunge la ţinta ce aĭ urmăritŭo în viéţa ta, carĭ ne vedemŭ lipsiţĭ de celŭ maĭ devotatŭ şi desinteresatŭ conducĕtoriŭ în luptele marĭ, ce ni-se impunŭ pentru emanciparea poporuluĭ românŭ din starea ticălósă politică, în care l'aŭ aruncatŭ contrariĭ luĭ şi vitregimea timpuluĭ, şi carĭ simţimŭ cu durere, că locuiŭ tĕŭ anevoe îlŭ vomŭ putĕ umplé. Ér eŭ mĕ plângŭ pre mine însu-mĭ, care suntŭ cu multŭ maĭ slabŭ, decâtŭ să potŭ afla cuvinte potrivite pentru a esprima desolaţiunea, în care ne aflămŭ prin mórtea ta, saŭ să potŭ lăuda după vrednicie meritele tale.

Şi dacă totuşi m'am încumĕtatŭ a cuvînta în acéstă distinsă adunare, o facŭ acésta nu încredêndu-mĕ în puterea cuvintelorŭ mele, ci în puterea numeluĭ tĕŭ veneratŭ, care nu se póte pronunţa de buzé omenescĭ, fără ca să palpiteze inima fie cărui creştinŭ şi Românŭ adevĕratŭ.

* * *

Sciinţa, triştĭ ascultătorĭ, este o mare bunătate pentru némulŭ omenescŭ. Ea luminéză mintea, reguléză şi conduce voinţa, nutresce vîrtutea, însufleţesce adevĕrulŭ, însoţesce înţelepciunea şi inspiră sfaturĭ bune. Pentru aceea mulţĭ o caută, însă durere! că nu toţĭ se folosescŭ de ea după voea luĭ Dumneḑeŭ.

Unŭ sfîntŭ părinte [1]) ne spune, că suntŭ ómenĭ, carĭ vreŭ să scie, însă numaĭ pentru ca să scie, ceea ce este o urîtă curiositate: *„Quidam scire volunt, ut sciant, et turpis curiositas est."* Alţiĭ vreŭ să scie, însă scopulŭ cunoscinţelorŭ lorŭ estinse este numaĭ acela, ca să se facă cunoscuţĭ şi renumiţĭ înaintea ómenilorŭ, ceea ce este o vanitate periculósă: *„Quidam scire volunt, ut sciantur ipsi, et turpis vanitas est."* Alţiĭ în sfîrşitŭ vreŭ să scie, ca să trafice cu sciinţa lorŭ şi să se îmbogăţéscă cu ajutoriulŭ sciinţeĭ, ceea ce este o ruşinósă negustorie: *„Quidam scire volunt, ut scientiam suam vendant, et turpis quaestus est."*

Nu aşa a făcutŭ însă George Bariţiŭ, care s'a născutŭ în Juculŭ de josŭ dintr'unŭ preotŭ unitŭ în 24 Maiŭ 1812. Între aniĭ 1820 şi 1835 cercetându şcóla magiară din Trăscăŭ, renumitulŭ gimnasiŭ românescŭ din Blaşiŭ, liceulŭ şi cursulŭ filosoficŭ din Cluşiŭ şi patru aniĭ cursulŭ teologicŭ din Seminariulŭ Blaşiuluĭ, şi-a însuşitŭ tóte limbile şi sciinţele, carĭ pre timpulŭ acela şi-le putea însuşi celŭ maĭ harnicŭ şi maĭ talentatŭ tinĕrŭ, însă acésta nu a făcut'o din vanitate, ca să scie, nicĭ din ambiţiune, ca să-lŭ laude ómeniĭ, nicĭ din pofta urîtă, ca să se îmbogătéscă, ci a muncitŭ şi asudatŭ numaĭ cu scopulŭ nobilŭ, ca să se facă dascălulŭ poporuluĭ românŭ, să pótă învăţa pre Românĭ totŭ ce este adevĕratŭ, bunŭ şi frumosŭ, să pótă lupta pentru emanciparea socială şi politică a némuluĭ sĕŭ îmbrâncitŭ sub jugulŭ seculariŭ, şi astfelŭ să facă, ca viŭ să strălucéscă mărirea luĭ Dumneḑeŭ întru mărirea poporuluĭ românŭ eliberatŭ din sclăvie şi înălţatŭ prin sciinţă şi cultură.

Pentru aceea în anulŭ 1835 îlŭ vedemŭ aruncându-se cu totŭ focuiŭ tinereţeĭ pre cariera profesorală, totdeuna spinósă, ér pre atuncia nespusŭ de rĕŭ retribuită. Propune maĭ întâiŭ taĭnele naturieĭ în cursulŭ filosoficŭ din Blaşiŭ, şi cândŭ observă, că o cetate puternică, locuită în numĕrŭ fórte mare de Românĭ, are lipsă de dascălŭ românescŭ, elŭ nu-şĭ pregetă a se presenta înaintea episcopuluĭ sĕŭ Ioanŭ Leményi, acestŭ părínte bunŭ şi iubitoriŭ mare de cultura némuluĭ românescŭ, şi cere binecuvîntarea luĭ spre a putĕ respândi învăţătura şi lumina între fraţiĭ sĕĭ din Braşovŭ, de carĭ era legatŭ cu puternicele legăturĭ ale sângeluĭ românescŭ, deşi se deosebia de eĭ prin credinţă. În timpŭ de nóuĕ aniĭ 690 de elevĭ aĭ scóleĭ sale învaţă dela dînsulŭ a fi Românĭ înflăcăraţĭ, ómenĭ cu frica luĭ Dumneḑeŭ, propagatorĭ zeloşĭ aĭ culturei românescĭ, şi întemeĭătorĭ aĭ mărețelorŭ institute culturale, carĭ astădĭ înfrumseţézá Braşovulŭ şi-lŭ facŭ atâtŭ de importantŭ în viaţa nóstră culturală. Şi dacă la anulŭ 1845 sfatulŭ medicilorŭ şi interesele marĭ ale naţiunĭĭ române îlŭ silescŭ să se despartă de cariera profesorală, elŭ nu a încetatŭ a fi celŭ maĭ neobositŭ apostolŭ alŭ şcóleĭ române, şi alŭ culturei naţionale, şi putemŭ ḑice, că multe, fórte multe dintre şcólele românescĭ, şi dintre instituţiunile nóstre culturale, atâtŭ din cóce cătŭ şi din colo de Carpaţĭ, numaĭ cuvîntuluĭ sĕŭ fermecătoriŭ, numaĭ influinţeĭ sale binecuvîntate, numaĭ înţelepciuniĭ sale admirabile, şi iubiriĭ sale învăpăĭate de némŭ, avemŭ să le mulţămimŭ.

Ce a fostŭ elŭ pentru Braşovŭ şi prin Braşovŭ pentru cultura tuturorŭ Românilorŭ, a recunoscut'o comitetulŭ parochialŭ românŭ gr. orientalŭ din cetatea internă a Braşovuluĭ în anulŭ trecutŭ cu ocasiunea iubileuluĭ de 80 de aniĭ dela nascerea mareluĭ apostolŭ alŭ culturei naţionale.

La propunerea luĭ s'a formatŭ în 1837 unŭ fondŭ alŭ şcóleĭ române în cetatea Braşovuluĭ. Cuvîntarea luĭ despre şcólele naţionale, ţinută înainte cu 57 aniĭ şi trecută la protocolŭ, prin care a arĕtatŭ, că acelea suntŭ neapĕratŭ de lipsă a se înfiinţa în Braşovŭ, cuprinde unŭ programŭ despre cele ce s'aŭ înfiinţatŭ. Rugarea înaintată în 4 Maiŭ 1850 la ministrulŭ de culte şi instrucţiunea

[1]) Cap. VII. 27.

[1]) Bernardŭ In cant. serm. XXXVI Nr. 3.

publică din Viena, ca să se dea Românilorŭ din Braşovŭ concesiune pentru zidirea unuĭ gimnasiŭ, a eşitŭ din péna măéstră a luĭ George Bariţiŭ. Lucrarea luĭ ca notariŭ alŭ representanţeĭ bisericescĭ din cetatea Braşovuluĭ dela anulŭ 1846 până la anulŭ 1855, adecă în timpulŭ, cândŭ s'a tractatŭ despre înfiinţarea gimnasiuluĭ românŭ din Braşovŭ, şi anume propunerile luĭ din şedinţa dela 18 Augustŭ 1851, se vĕdŭ astăḑĭ realisate. Planulŭ aşternutŭ în şedinţa din 18 Februariŭ 1855 pentru o şcólă reală şi comercială încă l'a vĕḑutŭ esecutatŭ spre cea maĭ mare bucurie a némuluĭ românescŭ, şi ca să mĕ esprimŭ cu cuvintele amintituluĭ comitetŭ parochialŭ, „terenulŭ culturel era numaĭ o ţelină, cândŭ s'a dusŭ Bariţiŭ la Braşovŭ, si astăḑĭ vedemŭ unŭ pămîntŭ roditorŭ. Semînţele aruncate în pămîntulŭ lucratŭ de dînsulŭ le vedemŭ dându róde îmbelşugate".

Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ în parte mare este opera luĭ. Elŭ a lucratŭ statutele eĭ în anulŭ 1860. Elŭ a servit'o cu abnegaţiune şi zelŭ admirabilŭ în calitate de secretariŭ, de redactorŭ şi de preşedinte pururea însufleţitŭ pentru scopulŭ eĭ sublimŭ, şi dacă astăḑĭ vedemŭ asociaţiunea organisată într'unŭ corpŭ moralŭ, bine închegatŭ, dacă astăḑĭ privimŭ cu mândrie la institutulŭ superiorŭ de fetiţe, care este o podóbă a Sibiuluĭ şi a némuluĭ românescŭ, dacă astăḑĭ femeea română a începutŭ a fi unŭ factorŭ puternicŭ în viaţa nóstră culturală, naţională şi chiar şi politică: unŭ sentimentŭ de adâncă gratitudine se stîrnesce în pepturile nóstre faţă de preşedintele Asociaţiuniĭ Transilvane, care şi întru adâncile sale bĕtrâneţe ḑiua nóptea se jertfia pentru educaţiunea viitórelorŭ mame române, a acestorŭ odrasle fragede, între carĭ petrecea maĭ bucurosŭ ca orĭ unde luminându-le, învăţându-le, îndemnându-le la vîrtute, şi aprinḑêndŭ într'însele foculŭ sacru alŭ românismuluĭ.

Dar ce mişcare culturală s'a pornitŭ în ceĭ cinci-ḑeci de anĭ din urmă, la care să nu vedemŭ pre Bariţiŭ lucrându cu totŭ zelulŭ, de care este capabilă o inimă românéscă? Dacă ne întórcemŭ privirea spre Blaşiŭ, îlŭ întimpinămŭ pre Bariţiŭ maĭ în totŭ anulŭ în consiliulŭ de direcţiune alŭ Fundaţiuniĭ Şuluţane, care între altele are şi menirea frumósă de a ridica pentru Româniĭ transilvaneni o academie de drepturĭ, şi toţi sciŭ, că la creaţiunile culturale ale mareluĭ Archiereŭ Vancea sfaturile luĭ Bariţiŭ aŭ fostŭ totdeuna cu bucurie primite. Dacă trecemŭ munţiĭ şi ne oprimŭ în capitala Românieĭ, care este astăḑĭ centrulŭ culturel românescĭ, vedemŭ, că nicĭ acolo nu lipsesce persóna indispensabilă a erudituluĭ scriitoriŭ. Academia română, acéstă corporaţiune înaltă a sciinţeĭ românescĭ, acestŭ simbolŭ sublimŭ alŭ unităţiĭ nóstre culturale, şi-a începutŭ viaţa la anulŭ 1866 cu conlucrarea nepreţuită a luĭ Bariţiŭ, care până în ḑiua de astăḑĭ a ilustrat'o cu atâta splendóre, încâtŭ ea s'a simţitŭ fericită a-lŭ alege maĭ pre urmă pre dînsulŭ de preşedinte şi a-lŭ încunjura cu atâtea semne de iubire, stimă şi veneraţiune, câte nu a maĭ întimpinatŭ până astăḑĭ altŭ bărbatŭ devotatŭ culturel nóstre naţionale.

Să aruncămŭ însă, trişti ascultătorĭ, o privire fugitivă şi asupra scriitoriuluĭ.

Ca toţi scriitoriĭ adevăraţi şi marĭ, carĭ aŭ civilisatŭ, ér nu aŭ stricatŭ omenimea, Bariţiŭ încă a urmăritŭ numaĭ unŭ scopŭ sîntŭ, scopulŭ de a răspândi *adevĕrulŭ, binele şi frumosulŭ*. Idealulŭ acesta îlŭ întimpinămŭ în tóte scrierile luĭ şi este esprimatŭ cu terminĭ marcanţĭ în *„Fóea pentru minte, inimă şi literatură"* întemeiată de dînsulŭ la anulŭ 1838, va să ḑică într'unŭ timpŭ, cândŭ nimenea nu cugeta, că o astfelŭ de lucrare se póte începe şi susţiné la Româniĭ de dincóce de Carpaţi. Elŭ a voitŭ să cultive mintea Românuluĭ prin răspândirea *adevĕruluĭ*, fără de care naţiunile nu se potŭ face marĭ, inima luĭ prin predicarea *binelui moralŭ*, fără de care nicĭ o naţiune nu póte trăi, şi literatura luĭ prin sădirea *frumosuluĭ*, fără de care nicĭ o naţiune nu va fi stimată în concertulŭ popórelorŭ civilisate. De odată cu acestŭ scopŭ sfântŭ voia să ajungă încă şi unŭ altŭ scopŭ nu maĭ puţinŭ importantŭ: *cultura limbeĭ românescĭ*. Limba acésta armoniósă, pre care strămoşiĭ noştri ne-aŭ lăsat'o moştenire ca pre o comóră preţióşă, ce trebue să trécă din némŭ în némŭ până la sfârşitulŭ vécurilorŭ; limba acésta, în care a trăitŭ naţiunea română şi este fortăréţa eĭ cea maĭ puternică, pre care nicĭ hordele barbare, nicĭ instituţiunile slovenescĭ în biserică şi statŭ, nicĭ viclenia fanarioţilorŭ, nicŭ loviturile cele maĭ crâncene ale stapânitorilorŭ de totŭ soĭulŭ din jumătatea din urmă a véculuĭ acestuia, nu aŭ putut'o sdrobi şi ocupa: — limba acésta începuse a fi fórte despreţuită pre la aniĭ 1830, deşi numaĭ cu puţinŭ maĭ înainte o făcuseră atâtŭ de gloriósă scrierile marilorŭ apostoliĭ aĭ Romanismuluĭ: Şincai, Maĭor şi Clain. A trebuitŭ să viuă Bariţiŭ, ca să-i câştige ér-şi vaḑă şi să o facă iubită şi preţuită de Româniĭ aceia, carĭ educaţi fiindŭ în şcóle străine, abia o maĭ sciaŭ vorbi. Noĭ, carĭ vedemŭ astăḑĭ avîntulŭ puternicŭ, ce l'a luatŭ limba şi literatura românéscă, nicĭ nu putemŭ preţui după meritŭ începutulŭ făcutŭ de George Bariţiŭ, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ îlŭ vorŭ pute preţui fiiĭ şi nepoţiĭ nostri. Dar dacă va ajuta Dumneḑeŭ, — despre ce nu ne îndoimŭ nicĭ unŭ momentŭ, — ca edificiulŭ culturel nóstre naţionale să se ridice până la înălţimea, ce o contemplămŭ în visurile nóstre cele maĭ frumóse, atunci urmaşiĭ nostri să-şĭ aducă aminte, câtŭ de multe suntŭ petrile, ce zacŭ adâncŭ în pământŭ, şi ce tarĭ trebue să fie fundamentele, pre carĭ se razimă acelŭ edificiŭ grandiosŭ, şi atunci să binecuvinte ţĕrîna, ce acopere osemintele luĭ Bariţiŭ şi ale înaintaşilorŭ luĭ.

Trecemŭ preste disertaţiunile şi tractatele istorice publicate de George Bariţiŭ în Analele Academieĭ române, şi preste numĕrósele documente adunate şi tipărite de dînsulŭ în „Transilvania" şi în „Observatoriulŭ", amîndóuĕ redigiate de dînsulŭ, şi ne oprimŭ înaintea monumentuluĭ, căruĭa lucrările amintite ĭ-aŭ servitŭ numaĭ de basă, şi care ĭ-a încununatŭ tótă activitatea literară. Monumentulŭ acesta pórtă titululŭ modestŭ: *„Părţi alese din istoria Transilvanieĭ pre 200 anĭ din urmă."* O comóră de simţirĭ şi vîrtuţĭ marĭ şi nobile este ascunsă în acéstă carte modestă: iubire învăpĕiată de naţiunea română împilată şi asuprită, dorŭ nestinsŭ de libertate, egalitate şi frăţietate, indignaţiune cumpĕtată, dar adâncă în contra tiraniel şi sclăvieĭ, credinţă neclătită în viitoriulŭ naţiuniĭ române, cu unŭ cuvîntŭ în cartea acésta se află totŭ, ce a făcutŭ să palpiteze inima luĭ Bariţiŭ în decursŭ de 81 anĭ, totŭ ce a visatŭ pre pragulŭ vieţeĭ sale şi pentru ce s'a luptatŭ până la cea din urmă răsuflare. Cartea este scrisă maĭ multŭ pentru generaţiunile de astăḑĭ, carĭ aŭ lipsă de cunóscerea trecutuluĭ, pentruca să nu rumpă cotinuitatea cu luptele părinţilorŭ, dar lucrulŭ celŭ maĭ preţiosŭ în opulŭ acesta suntŭ faptele sevârşite de Bariţiŭ, care nu numaĭ a scrisŭ, ci a şi făcutŭ istorie pentru Românĭ.

Istoria a făcut'o pre câmpulŭ celŭ vastŭ alŭ politiceĭ militante. Pre câmpulŭ acesta pre la anĭĭ 1830 se vedea numaĭ unŭ poporŭ ţinutŭ de vécurĭ în lobăgie şi ignoranţă, despoiatŭ de drepturĭ civile şi politice, legatŭ de glia domnilorŭ cu tóte puterile luĭ fisice şi psichice. Şcóle numaĭ în Blaşiŭ erauŭ. Poporulŭ şi clerulŭ luĭ batjocoritŭ şi brutalisatŭ până şi în casa luĭ proprie. Comunicaţiunea spirituală cu România şi chiarŭ şi cu apusulŭ era maĭ de totŭ tăĭată pentru Româniĭ din Transilvania. Între astfelŭ de împrejurărĭ grele elevulŭ şcólelorŭ din Blaşiŭ, întăritŭ de binecuvîntarea Archiereuluĭ sĕŭ, înalţă stindardulŭ libertăţiĭ naţionale şi cu curajulŭ patronuluĭ sĕŭ, a Sântuluĭ Geoge, se întrarméză cu arma puternică a presseĭ politice, edându în anulŭ 1838 „Gazeta de Transilvania". Glasulŭ luĭ Bariţiŭ străbate ca unŭ tunetŭ puternicŭ în tóte unghiurile locuite de Românĭ, carĭ se trezescŭ din somnulŭ celŭ de mórte, se adună în jurulŭ luĭ, facŭ planulŭ de luptă, îşĭ daŭ parolele de lipsă în colóncle „Gazeteĭ". O reacţiune puternică se începe în principatele române în contra dominaţiuniĭ muscălescĭ, pre care nespusŭ de multŭ a slăbit'o fóea luĭ Bariţiŭ, ér la noĭ se pregătescŭ şi oţelescŭ spiritele pentru adunarea cea mare din 15 Maiŭ 1848 de pre câmpulŭ libertăţiĭ de lângă Blaşiŭ. Dela anulŭ 1838 încóce nu este mişcare naţională, nu este adunare de poporŭ, nu esistă congresŭ românescŭ, nu aflămŭ şedinţe în dieta Transilvanieĭ, nu conferinţe în Sibiŭ saŭ aireă, unde Georgiŭ Bariţiŭ să nu ĭea parte activă şi încă de cele maĭ multe orĭ cu rolŭ de conducĕtoriŭ. Elŭ a vĕḑutŭ ideile sale triumfându, întocmaĭ precum sfântulŭ George a triumfatŭ asupra bălaurului cumplitŭ. Ideile luĭ politice se prefacŭ într'unŭ credeŭ naţionalŭ, formulatŭ în conferinţa din 1881 şi motivatŭ de însu-şĭ Bariţiŭ în *„Memorialulŭ"* aceleĭ conferinţe. Credeulŭ acesta a străbătutŭ în consciinţa poporuluĭ românŭ. Toţi îlŭ sciŭ, toţi îlŭ cunoscŭ, toţi îlŭ profesézăŭ, şi mulţi suferŭ martiriŭ pentru elŭ. Sute de tinerĭ învăţaţi, carĭ pentru acestŭ credeŭ nu-şĭ potŭ căpĕta aplicaţiune în acéstă patrie sfinţită de sângele strămoşilorŭ nostri, se despartŭ de părinţi, fraţi şi surorĭ, cu inima sângerată îşĭ ĭeaŭ rĕmasŭ bunŭ dela plaĭurile, văile şi codriĭ Trasilvanieĭ, şi-şĭ caută pânea de tóte ḑilele într'altă ţară, până cândŭ îĭ mistuesce dorulŭ învăpĕiatŭ de vatra părintéscă. Alţiĭ îndură cele maĭ grele prigoniriĭ, şi caută cu jele, cum suntŭ daţi în lăturĭ, ca să se împărtăşéscă din beneficiile statuluĭ nisce veneticĭ, a cărorŭ părinţi póte nicĭ nu s'aŭ născutŭ în acéstă ţară, ér alţiĭ umplu de gemetele şi suspinele lorŭ bolţile întunecóse ale temniţelorŭ.

George Bariţiŭ, atunci cândŭ a înfiinţatŭ „Gazeta de Transilvania", a aprinsŭ, precum se esprimă elŭ fórte modestŭ, numaĭ o luminărică, însă multŭ a trebuitŭ să se lupte, pentruca acéstă luminărică să nu fie nimicită de censura neîndurătóre, saŭ să fie

stînsă de vîntulŭ pestilenţiosŭ, care suflă din tóte taberile puternicilorŭ stăpânitorĭ. Elŭ a apĕratŭ cu multe jertfe şi cu mare prudinţă acéstă luminăricămă, până cându dintr'însa s'aŭ aprinsŭ alte luminĭ marĭ şi puternice, carĭ vorŭ arde pururea în jurulŭ numeluĭ luĭ Bariţiŭ ca o aureolă de glorie, şi pre carĭ nicĭ chiar suflarea iaduluĭ nu le va mai puté stinge.

Bariţiŭ, tristĭ ascultătorĭ, nu este numaĭ gloriosŭ, ci se póte numi cu dreptŭ cuvîntŭ mare bărbatŭ, pentrucă elŭ fapta a iubit'o, dar nu şi gloria, care urmézămă din fapta bună. A sciutŭ să servéscă cu credinţă némuluĭ sĕŭ, dar nu a căutatŭ să-şĭ câştige şi merite cu serviţiile acestea marĭ. A făcutŭ totŭ ce a credutŭ că e bunŭ şi necesariŭ, dar nu a căutatŭ lauda şi recunoscinţa ómenilorŭ. Din contră, cându vedea, că tótă lumea românéscă cautămă cu admiraţiune spre înălţimea, la care dînsulŭ s'a sciutŭ avînta, elŭ însu-şĭ se mira de acésta, întocmaĭ ca vulturulŭ, care, cându sbóră preste înălţimea stâncilorŭ, nu o face acésta, că să-lŭ admire cineva, ci-şĭ caută numaĭ locuinţa sa naturală.

Iubirea de pămîntulŭ acesta, care a fostŭ totdeuna matca românismuluĭ, nu l'a lăsatŭ pre Bariţiŭ să primésecămă nicĭ chiar funcţiunile cele marĭ proventuóse, cu carĭ a fostŭ îmbiatămă din partea Românilorŭ de dincolo, cărora a dattŭ totdeuna mână de ajutoriŭ, ca să elupte libertatea şi înflorirea ţĕreĭ lorŭ.

Credinţa bisericĕĭ sale totdeuna a păstrat'o neatinsă ca o mângăere în dile de restriste, şi acésta a făcut'o cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că elŭ fusese chirotonitŭ de lectorŭ (anagnoste) şi ipodiaconŭ alŭ bisericĕĭ catedrale din Blaşiŭ, şi dacă nu a îmbrăţişatŭ şi diaconatulŭ şi preoţia, acésta este a se atribui numaĭ iubiriĭ sale de némŭ, care l'a chematŭ să lupte pre terenulŭ părăginitŭ alŭ culturĕĭ şi politicĕĭ românescĭ.

Totŭ ce a avutŭ şi şĭ-a agonisitŭ cu muncă onestă şi prin conexiunĭ familiare, a jertfitŭ pentru fericirea némuluĭ românescŭ, aşa încâtŭ elŭ a muritŭ sĕracŭ, pentruca să ne lase pre noĭ bogaţĭ în succese marĭ, naţionale şi culturale, şi să ne dea unŭ esemplu rarŭ de abnegaţiune eroică. Pentru aceea şi dînsulŭ póte dice cu sfântulŭ apostolŭ alŭ némurilorŭ: *„Luptă bună m'am luptatŭ, curgerea am plinitŭ, credinţa am păzitŭ. Ĕră ce e maĭ multŭ, mi-s'a alesŭ mie cunun'a dreptăţiĭ, carea o va da mie Domnulŭ în ţiua aceea, dreptulŭ judecătorĭŭ.“*

Cu o ultimă sărutare se desparte de familia sa jalnică, căreia îĭ lasă moştenire vîrtuţile sale creştinescĭ, românescĭ şi cetăţenescĭ, şi suvenirulŭ îngrijirilorŭ sale părinţescĭ de fericirea eĭ. Unŭ rĕmasŭ bunŭ ţice Academieĭ române, alŭ căreĭ locŭ presidialŭ îlŭ lasă golŭ, Asociaţiuniĭ transilvane, în fruntea căreia a statŭ unŭ şirŭ îndelungatŭ de anĭ şi o lasă orfană, consiliuluĭ de direcţiune alŭ Fundaţiunii Şuluţane, cu care maĭ multe lustre a lucratŭ, direcţiunii institutuluĭ de creditŭ „Albina,“ alŭ căreĭ membru a fostŭ, tuturorŭ amicilorŭ şi cunoscuţilorŭ, carĭ l'aŭ ajutatŭ întru realisarea planurilorŭ luĭ românescĭ, şi pre urmă îmbrăţişându cu căldură totŭ némulŭ românescŭ, ocrotitŭ de patronulŭ sĕŭ Sântulŭ George, a căruĭ amintire o serbămŭ astădĭ, îşĭ îndréptă paşiĭ spre plaiurile veciniceĭ, unde în societatea marilorŭ apostoli aĭ bisericĕĭ nóstre şi aĭ némuluĭ românescŭ, înalţă rugaciunĭ fierbinţĭ la tronulŭ cerescŭ pentru fericirea, prosperarea şi triumfulŭ poporuluĭ românŭ, care dacă nu va sci aflá în munţiĭ patrieĭ sale atâta granitŭ orĭ marmură, câtŭ să însemneze mormîntulŭ luĭ pentru totdeuna, totŭ se vorŭ afla destuĭ ómenĭ de inimă, carĭ celŭ puţinŭ în pepturile lorŭ vorŭ păstrá memoria binecuvîntată a nemuritoriuluĭ şi mareluĭ românŭ George Bariţiŭ, a căruĭ pomenire vecinică va fi! Aminŭ!!

Telegramă particulară a „Unirĭĭ“.

Lugoşŭ 4 Maiŭ. Aci Episcopulŭ cu capitululŭ şi clerulŭ gremialŭ aŭ celebratŭ s. liturgie şi parastasŭ pentru Bariţiŭ. A cântatŭ corulŭ. Inteligînţa romana a fostŭ în modŭ demnŭ representată, şi preoţimea gr.-orientală.

Înmormîntarea luĭ George Bariţiŭ.

(Raportŭ specialŭ.)

Parcă şi cerulŭ jelesce şi plânge dimpreună cu noĭ. Încă pre la 9 óre înainte de amédĭ a începutŭ a ploua, şi n'a încetatŭ plóea până după terminarea cuvîntăriĭ funebrale bisericescĭ.

Aŭ sositŭ din tóte părţile locuite de Românĭ, dar maĭ alesŭ din diferitele părţi ale Transilvanieĭ, mulţĭ Românĭ, ca să însoţéscă pre George Bariţiŭ în calea luĭ cea maĭ de pre urmă, ce a făcut'o aci pre pămîntŭ, în calea la mormîntŭ. S'a înfăţişatŭ la oficiulŭ funebralŭ şi Escelenţa Sa mitropolitulŭ Mironŭ Românulŭ. Academia română s'a representatŭ la înmormîntare prin o deputaţiune de cincĭ membri în frunte cu dlŭ Ionescu. Academicianiĭ din Viena, Pesta şi Clusiŭ încă s'aŭ representatŭ prin laolaltă treĭspredece tinerĭ. Spre lauda Blaşiuluĭ fie disŭ, că elŭ a arĕtatŭ şi cu ocasia asta cea maĭ de pre urmă, că elŭ a privitŭ pre Bariţiŭ de alŭ sĕŭ până la mórte. Blăşienĭ aŭ alergatŭ la înmormîntare preste o sută de inşi.

Ţerănime încă s'a înfăţişatŭ în numĕrŭ mărişorŭ, dar plóea pórtă vina, dacă ţeranĭĭ din jurulŭ Sibiuluĭ nu aŭ făcutŭ mareluĭ nostru defunctŭ unŭ cortejŭ funebralŭ imposantŭ.

Oficiulŭ funebralŭ sevârşitŭ în curte între casa „Asociaţiuniĭ Transilvane“ şi între internatulŭ de fetiţe alŭ „Asociaţiuniĭ“ l'aŭ celebratŭ Rsmiĭ canonicĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, Alesandru Micu, Simeonŭ Popŭ Mateiŭ şi Dr. Alesandru Grama, Rsmulŭ protopopŭ Ioanŭ V. Rusŭ şi M. On. asesorĭ consistorialĭ Ioanŭ Germanŭ şi Georgiŭ Munteanŭ. Diaconĭ aŭ fostŭ capelanulŭ Sibiuluĭ Nicolaŭ Toganŭ şi cancelistulŭ mitropolitanŭ Laurenţiŭ Pascu.

După cetirea sfinteĭ Evangeliĭ începu Cl. Dr. Augustinŭ Bunea a rosti de pre treptele dinaintea caseĭ mortuare vorbirea panegirică, ce o publicămŭ maĭ la délŭ. Publiculŭ adunatŭ însoţia cu vie atenţiune cuvintele luĭ şi a dese orĭ da semne de aprobare. Maĭ alesŭ deputaţiunea Academieĭ asculta cu viŭ interesŭ. Impresie bună a făcutŭ întrégă cuvîntarea, dar cea maĭ mare impresie a făcutŭ vorbitoriulŭ asupra ascultătorilorŭ spunêndŭ, cum a muritŭ Bariţiŭ sĕracŭ, pentru ca să ne lase pre noĭ bogaţĭ în succese, şi cându în faţa internatuluĭ de fetiţe vorbia despre aceea, cum Bariţiŭ ajunsŭ la adâncĭ bătrâneţe era neobositŭ întru a face, ca acestŭ internatŭ să înflorésecămă.

După aceea se sui dlŭ delegatŭ alŭ Academieĭ N. Ionescu pre catafalcŭ şi stându lângă sicriŭ spuse cu cuvinte însufleţite, cum Bariţiŭ şĭ-a fostŭ şie-şĭ dascălŭ, pentru ca apoĭ să pótă fi dascălulŭ românimiĭ, cum a lucratŭ elŭ cu altiĭ dimpreună la emanciparea culturală a Românilorŭ de dincolo de Carpaţĭ, cum îlŭ înconjuraŭ acolo toţĭ cu stimă şi reverinţă, cum voise Academia de repetite orĭ să şi-lŭ alégă de preşedinte, şi cum modestulŭ Bariţiŭ a sciutŭ să decline dela sine onórea asta, până maĭ pre urmă numaĭ ca octogenarŭ înainte de asta cu câteva septĕmânĭ a pututŭ fi înduplecatŭ să o primésecă.

După ce savantulŭ Academicianŭ şĭ-a terminatŭ cuvintele, conductulŭ funebralŭ se puse în mişcare. Trecu prin piaţa Hermann, prin strada Cisnădiei, prin piaţa cea mare şi prin cea mică, prin uliţa Ocneĭ, a faurilorŭ şi a turnuluĭ şi trecêndŭ rîulŭ ajunse la biserica nóstră parochială, lângă care se pregătise pre sama trupuluĭ luĭ Bariţiŭ o criptă. Tótă calea acésta ţinu cam o óră. Conductulŭ înainta însoţitŭ de sunetele jalnice ale capeleĭ orăşenescĭ.

Ajungêndŭ conductulŭ în curtea parochială se aşedă sicriulŭ érăşĭ pe catafalcŭ, ĕră Rmulŭ vicariŭ capitularŭ rosti deslegarea prescrisă în Euchologiulŭ bisericĕĭ nóstre.

După terminarea deslegăriĭ se sui Sfinţia Sa Zaharie Boiŭ, ca în numele „Asociaţiunĭĭ“ să rostéscă preşedinteluĭ eĭ Bariţiŭ cuvîntulŭ de rĕmasŭ bunŭ. Arĕtă pre scurtŭ, cum a lucratŭ defunctulŭ maĭ întâiŭ întru întemeiarea „Asociaţiunĭĭ Transilvane“, cum a servit'o cu abnegaţiune eroică maĭ întâiŭ ca secretarŭ primŭ şi ca redactorŭ, ĕră maĭ pre urmă în unŭ şirŭ de anĭ ca preşedinte, şĭ cum cu corona de preşedinte alŭ „Asociaţiunĭĭ“ maĭ pre urmă înainte de asta cu o lună a întrunitŭ pre capulŭ sĕŭ şi corona de preşedinte alŭ Academieĭ române, întru a căreĭ întemeiare a ostenitŭ elŭ asemenea dimpreună cu altĭ soţĭ.

Urmă apoĭ cuvîntulŭ rostitŭ de redactorulŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ Dr. Aurelŭ Mureşanŭ în numele preseĭ (?) române. Ca să spunemŭ adevĕrulŭ, în préjma trupuluĭ rece alŭ luĭ Bariţiŭ ne-amŭ fi aşteptatŭ la alta, ĕră nu la apoteotisarea „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi la ignorarea coloralalte foĭ românescĭ din patria nóstră. Şi o spunemŭ şi aceea, că asta nu este numaĭ părerea nóstră.

Cuvîntările le închiă dlŭ drndŭ de medicină dela universitatea din Viena Ioanŭ Capşa ca oratorŭ delegatŭ din partea tuturorŭ studenţilorŭ academicĭ românĭ. Cu cuvinte însufleţite spuse tinĕrulŭ Moldovénŭ, cum tineriĭ priviaŭ la Bariţiŭ ca la idealulŭ lorŭ şi cum Bariţiŭ pentru eĭ va trăi şi de aci încolo.

Se aşedă apoĭ în cripta de lângă altarinlŭ bisericĕĭ sicriulŭ, care cuprinde partea pămîntéscă a mareluĭ nostru Bariţiŭ, lângă acea biserică, unde de ceea parte zacŭ acum de mulţĭ anĭ osemintele luĭ Papiŭ Ilarianŭ. Apoĭ ne-amŭ împrăştiatŭ. Ne-amŭ despărţitŭ cu istoria îmbogăţită, cu o amintire maĭ avuţĭ.

Bariţiŭ nu e maĭ multŭ alŭ nostru, Bariţiŭ e alŭ istorieĭ: acolo revarsă elŭ preste numele de românŭ rade de glorie. Bariţiŭ nu maĭ e alŭ nostru, Bariţiŭ e alŭ luĭ Dumneđeŭ: la scaunulŭ luĭ Dumneđeŭ înalţă elŭ rugăciunĭ neîncetate pentru acelŭ némŭ, căruia ĭ-a jertfitŭ în viaţă totŭ ce a fostŭ elŭ.

Ĕră noĭ nicĭ odată să nu perdemŭ din vedere, că Bariţiŭ are să ne fie idealulŭ unuĭ fiŭ credinciosŭ alŭ poporuluĭ românescŭ!

(14) 8—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

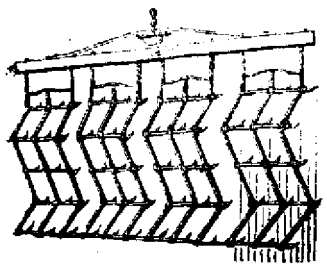

recomândă pre lângă garanță și serviții solidŭ și promptŭ depositulŭ sĕŭ de

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ și de

alte instrumente economice,

tòte din fierŭ batutŭ.

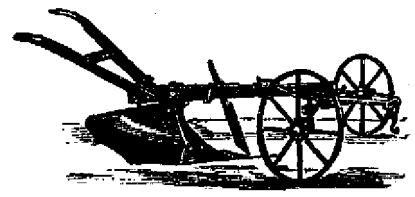

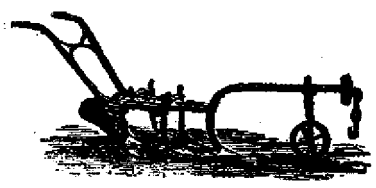

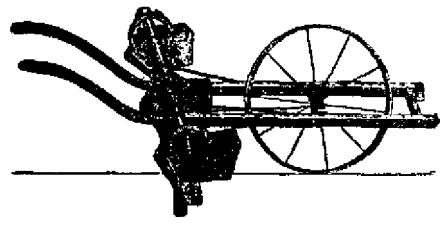

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá dela susnumita firmă

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obĭecte de ale instruirĭĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obĭecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŏ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum cu deosĕbită stimă

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892 **Carolŭ Müller,**

(6) 14—52 auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescĭ.

Cele **mai bune** și **mai sigure**

Semînțe

economice, de legumi si de flori,

cele mai frumóse **rose** și **plânte de flori,**

cele mai fine sorte de **fragi** și **spérgă** (Spargel),

precum și toți articlii de grădină

le liferéză sub **garanță** veritabile și câtŭ se póte de ieftine

Wilhelm Mühle

liferantŭ de curte,

etablissement de semințe și plânte

Temesvár.

Liferantulŭ celorŭ mai mulți membri ai Clerului înaltŭ. — **Couranturĭ de prețurĭ cu ilustrațiuni bogate** trimitŭ la dorință gratis și franco. (15) 11—12

JOSIFU GAVORA (3) 8—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la espositiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele mai convenabile și în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ

Flamure pentru bisericĭ și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

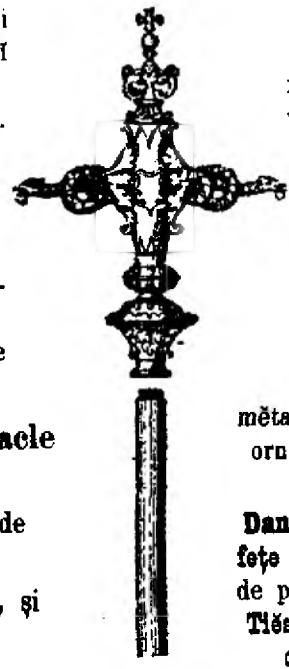

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ,** și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodărĭĭ de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ de părete și de scólă. **Tĭĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cartĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. | Blaşiŭ 13 Maiŭ 1893. | Numĕrulŭ 19.

Minimulŭ salariului învăţătorescŭ.

Precum este cetitorilorŭ nostri cunoscutŭ, proiectulŭ de lege pentru ridicarea minimului salarelorŭ învăţătorescĭ la suma de 300 fl. v. a. a trecutŭ deja prin casa deputaţilorŭ după o desbatere nu prea îndelungată şi nicĭ prea înfocată. Împrejurarea acésta este în unele privinţe fórte instructivă pentru noi.

Precum s'aŭ pututŭ cetitorii convinge şi din textulŭ proiectului propusŭ de guvernŭ, şi din amendamentele făcute în casa deputaţilorŭ la acelŭ proiectŭ, autonomia confesiunilorŭ asupra şcólelorŭ prin acestŭ proiectŭ devenitŭ lege va fi mai tare jignită decâtŭ prin orĭ ce lege de mai înainte.

Şi totuşi mirare, confesiunile protestante, atâtŭ de jaluse de autonomia lorŭ, aŭ făcutŭ proiectuluĭ acestuia prin deputaţiĭ propriĭ opusĕţiune putemŭ dice neînsemnată. Lucrulŭ acesta s'ar părè neînţeligibilŭ, dacă ne aducemŭ aminte, ce opusĕţiune energică aŭ făcutŭ confesiunile protestante la timpulŭ sĕŭ proiectuluĭ de lege cu privire la reforma şcólelorŭ mediĭ, prin care autonomia confesiunilorŭ nu era aşa tare vătĕmată ca prin proiectulŭ salarisăriĭ minimale a învăţătorilorŭ poporalĭ.

Lucrulŭ acesta însă îşĭ are esplicarea sa firéscă. Protestanţiĭ augustanĭ şi helveticĭ nu se temŭ, că autonomia lorŭ cu privire la şcóle va suferi ceva prin nóua lege. Căcĭ mai întâiŭ pentru eĭ minimulŭ de 300 fl. nu este aşa mare, câtŭ poporulŭ lorŭ preste totŭ mai întaintatŭ, mai disciplinatŭ şi mai însufleţitŭ de progresŭ să nu-lŭ pótă produce fără multă încordare. De aceea eĭ şi speréză, că numaĭ în casurĭ fórte rarĭ vorŭ fi siliţi a recurge la ajutoriulŭ statuluĭ. De altă parte eĭ speréză póte cu temeiŭ, că chiar şi dacă vorŭ recurge la ajutorulŭ statuluĭ, faţă cu eĭ statulŭ totuşi va aplica legea cu blândeţă şi bunăvoinţă.

Nu aşa stă însă lucrulŭ cu noĭ. Pentru noĭ şi minimulŭ de 200 fl. încă a fostŭ prea mare. Eră minimulŭ de 300 fl. ne póte pricinui grijĭ şi nĕcasurĭ fórte marĭ. Este maĭ multŭ o frasă, că poporulŭ nostru este în privinţa materială aşa de miserŭ, câtŭ să nu-ĭ fie posibilŭ saŭ de locŭ saŭ numaĭ fórte cu greŭ a ridica salariulŭ învăţătorescŭ la suma de 300 fl. celŭ puţinŭ în parochiile, în carĭ numĕrulŭ sufleteloră se urcă la câteva sute. În colónele foiĭ nóstre amŭ fostŭ arĕtatŭ odată, că numaĭ din procentele capitaluluĭ, ce-lŭ varsă poporulŭ nostru în unŭ singurŭ comitatŭ în unŭ singurŭ anŭ pe alcoholŭ, şĭ-ar putè plăti prè toţĭ învăţătoriĭ poporalĭ din acelŭ comitatŭ. Şi totuşi alcoholulŭ nu este nicĭ o lipsă neîncunjurată de viaţă, nicĭ o recerinţă socială imperativă. Afară de aceea cea mai mare parte a poporuluĭ nostru dela sate este proprietariŭ de pământŭ şi nu lucrătorĭ cu ziua, carĭ trăescŭ numaĭ din mână în gură. Acum a dice, că unŭ poporŭ proprietariŭ de pământŭ în o parochie de câteva sute de suflete din causa meseriei nu este în stare a-şĭ plăti învăţătoriulŭ poporalŭ cu minimulŭ de 300 fl. v. a., totuşi este prea multŭ.

Causa adevĕrată, pentru care minimulŭ de 300 fl. ne póte causa grijĭ şi nĕcasurĭ multe, este de a se căuta nu în miseria poporuluĭ nostru, ci cu totulŭ airea. Şi în specialŭ în indolenţa, nedisciplinarea şi lipsa de însufleţire la poporulŭ nostru faţă cu causa culturală. Că de ce e capabilŭ unŭ poporŭ însufleţitŭ de o causă, chiar şi dacă e în adevĕrŭ miserŭ, şi nu numaĭ la părere ca poporulŭ nostru, ne dovedescŭ socialŭ-democraţiĭ din Germania. Eĭ nu suntŭ proprietarĭ de pământŭ şi nicĭ barĕm de case. Totă averea lorŭ stă în dóuĕ braţe lucrătóre. Şi eĭ totuşi susţinŭ o mulţime de societăţi şi reuniuni bine organisate, propagă o literatură socialistă impunĕtóre, şi nutrescŭ o jurnalistică, ce emuléză cu a aristocraţilorŭ îmbuĭbaţi în avere.

Şi cumcă nu miseria poporuluĭ nostru va fi causa îngrijirilorŭ şi nĕcasurilorŭ, ce ni-le va aduce minimulŭ salariuluĭ învăţătorescŭ de 300 fl., se va vedè îndată după aplicarea legiĭ. Unde poporulŭ nu va ridica salariulŭ acesta la minimulŭ de 300 fl., îlŭ va ridica statulŭ. Însă din baniĭ cuĭ? Totŭ din aĭ poporuluĭ. Deosĕbirea va sta numaĭ în aceea, că dacă poporulŭ îlŭ va ridica de bună voe din alŭ sĕŭ, atunci elŭ va fi domnŭ preste şcólă; ĕră dacă nu-lŭ va ridica, îlŭ va ridica statulŭ, totŭ din averea po-

---

Feuilleton.

Dóuĕ inele.

I.

(Continuare).

Frumósa mirésă era decĭ în societatea uneĭ mulerĭ, la care privia ca la o fiinţă, ce e cu multŭ mai înaltă decâtŭ ea însă-şi. Căcĭ deşi caractĕrulŭ eĭ era încă puţinŭ firmŭ şi conceptulŭ eĭ despre datorinţele casnice era încă debilŭ, totuşi scia să simţéscă unŭ felŭ de pietate copilăréscă şi să admire ceea ce nu cuprindea.

„Câtŭ de frumosŭ te-aĭ aranjatŭ în cetatea asta frumuşică!“ dise către Henrieta, după ce cunoscinţa lorŭ s'a făcutŭ mai intimă.

„Eŭ cercŭ a întări cortulŭ meŭ câtŭ se póte de bine în loculŭ, în care mĕ chémă datorinţa de soţie, şi-lŭ descompunŭ cu bucurie, îndată ce providinţa chémă pe bărbatulŭ meŭ într'altŭ locŭ.“

„O, eŭ n'aşĭ avé curajulŭ de a mĕ aşeda undeva, unde aşĭ fi sigură, că nu voiŭ puté să rĕmânŭ. N'aşĭ afla întru nimica nicĭ o plăcere, tóte mĭ-ar fi nesuferite, şi aşĭ ruga pe bărbatulŭ meŭ să — abdică.“

Dna Bléville privia suriḑêndŭ la rubinulŭ celŭ încunjuratŭ de diamanţi, pe care-lŭ purta tiĕra blondină acum de câteva sĕptĕmâni.

„Inelulŭ de mirésă,“ dise ea veselă, „nu e inelulŭ de cununie. Elŭ grăesce numaĭ de omagiŭ, de promisiĭ dulcĭ, de sperărĭ pline de bucurie. Maĭ apoĭ veĭ auḑi, ce va grăi inelulŭ de cununie.“

„Ce grăesce elŭ? Te rogŭ, spune-mi-le, că aflu într'însele unŭ interesŭ fórte mare.“

„Inelulŭ de cununie, dşóră dragă, încă nu-şĭ descopere îndată la începutŭ taĭnele sale şi mai întâiŭ samĕnă fórte cu inelulŭ de mirésă. Elŭ grăesce despre femeĭ tinere îmbetate de fericire, ne spune, că noĭ suntemŭ persónele principale, în jurulŭ cărora se învîrtŭ tóte, că tinereţele nóstre şi graţia, în care ne îmbracă ele, ne scie scuti de urîtŭ, amărăciune şi desamăgirĭ micĭ. Da, dşóră dragă, la începutŭ aĭ sta să provocĭ chiarŭ şi nefericirea, să se apropie de viaţa casnică.“

Măgdălină privia la inelulŭ sĕŭ de mirésă, şi gândurile eĭ sburaŭ în Anglia. Apoĭ dise încetişorŭ: „Adevĕratŭ e, că lunile de miere suntŭ aşa de frumóse?“

„Nu te da în privinţa asta pradă amăgiriĭ. Lunile acelea suntŭ frumóse numaĭ atunci, dacă n'are să urmeze după ele nepăsare rece. În o căsătorie fericită începutulŭ samĕnă maĭ multŭ cu o siguritate dulce, carea va ţiné pururea.“

„Şi ce maĭ dice inelulŭ de cununie după aceea?“

„Apoĭ ĭncepe a grăi altcum, maĭ seriosŭ, şi ne spune din cuvîntŭ în cuvîntŭ, ce avemŭ să facemŭ, pentru ca să ne ţinemŭ la înălţimea chemăriĭ nóstre.“

„Cum aşa la înălţime? — Dór ne măritămŭ pentru a fi fericite, asta e totulŭ.“

„Nu, dşóră Măgdălină, asta nu e totulŭ. Inelulŭ de cununie îţĭ va spune în decursulŭ timpuluĭ, câtŭ de necesarŭ este spiritulŭ de jertfă, şi anume nu numaĭ pentru fericirea familieĭ, ci şi pentru fericirea dtale proprie.“

„Spiritulŭ de jertfă! Elŭ este una cu jerfa, şi apoĭ dór nu ne măritămŭ pentru a ne jertfi. Din contră! Altcum ar fi maĭ bine a rĕmâné fată bĕtrână.“

„Răbdare, dşóră dragă, nu judeca înainte de vreme. Dta eştĭ mirésă şi staĭ încă sub înfrurinţa rubinuluĭ dtale celuĭ minunatŭ. Preste unŭ anŭ sperŭ să ne revedemŭ, şi atunci îmĭ veĭ povesti, dacă nu ţĭ-a grăitŭ inelulŭ de cununie altcum şi nu cum îţĭ grăesce acum celŭ de mirésă.“

„Ţĭ-o voiŭ spune, dna mea, căcĭ mĕ

porului, domnŭ însă preste şcólă nu va fi poporulŭ, care o va susţiné şi atunci din alŭ sĕŭ, ci va fi statulŭ.

Ce însemnéză însă aceea, că statulŭ va fi domnŭ preste şcólele, carí totuşi poporulŭ nostru le va susţiné şi după ce noulŭ proiectŭ de lege va ajunge lege? Se póte întâiŭ şi maí întâiŭ prevedé, că tótă administraţiunea scolastică de statŭ va tinde în acolo, ca să lăţéscă limba magiară în detrimentulŭ limbeí românescí. Că lucrurile se vorŭ puté desvolta până acolo, câtŭ poporulŭ să se magiariseze, nu ne tememŭ. Şcóla poporală singură este unŭ factorŭ prea micŭ, ca singurŭ să pótă desnaţionalisa pre unŭ poporŭ ca alŭ nostru, care locuesce în masse compacte ţinuturí întregí.

Statulŭ însă n'are Dumneḑeŭ, nicí religiune. Elŭ de lucrurile acestea, nu voesce să scie. De aceea tótă administraţiunea scolastică de statŭ va fi saŭ indiferentă saŭ chiar inimică faţă cu religiunea. Şi aşa se póte prevedé cu siguritate, că generaţiunea, ce va eşi din şcóle administrate de statŭ în mĕsura prevĕḑută în proiectulŭ de lege trecutŭ deja prin casa deputaţilorŭ, va fi o generaţiune saŭ indiferentă, saŭ chiar inimică faţă cu biserica şi religiunea. Şi în acésta stă pericululŭ celŭ îngrozitoriŭ alŭ nouluí proiectŭ de lege de jumătate ajunsŭ deja lege.

Dacă proiectulŭ acesta şi pentru protestanţí ar fi ascunsŭ în sine pericululŭ, ce-lŭ ascunde pentru noí, atunci eí de bună samă ar fi făcutŭ opusĕţiune pe viaţă pe mórte. Eí însă, încreḑuţi în disciplina, spiritulŭ clarŭ vĕḑĕtoriŭ şi însufleţirea poporuluí lorŭ, nu se temŭ, că statulŭ va puté pune mâna pe şcólele lorŭ cu ajutoriulŭ nouluí proiectŭ.

Afară de aceea noí nu putemŭ ca eí conta la nicí o blândeţă şi bunăvoinţă în aplicarea legií.

Ce ne maí rĕmâne dară? Nimicŭ decâtŭ disciplinarea poporuluí, stîrnirea simţuluí de jerfă şi de datorinţă religiósă şi naţională în elŭ faţă cu causa scolastică, deşteptarea luí, ca să înţelégă, că dacă va împlini legea elŭ de bună voe, elŭ va fi domnŭ preste şcóla luí, altcum totŭ elŭ va purta sarcina şcólei, domnŭ însă preste ea va fi altulŭ fără durere nicí de credinţa nicí de limba luí.

Prin multe locurí cestiunea nouluí proiectŭ de lege pentru biserica nóstră este cestiune de a fi saŭ a nu fi. A cuí va fi şcóla, alŭ aceluia va fi poporulŭ în generaţiunile următóre. Va fi şcóla a statuluí, poporulŭ nu va maí fi alŭ bisericeí.

Acum se va arĕta, câtă putere de viaţă este în poporulŭ nostru, şi câtŭ de mare este puterea morală în clerulŭ nostru şi influinţa luí asupra poporuluí, cândŭ e vorba de a-lŭ mântui de celŭ maí mare periculŭ din timpulŭ maí noŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Maí mulţí membri de aí caseí magnaţilorŭ şi de aí coruluí episcopescŭ aŭ ţinutŭ Duminecă şi Luní conferinţe în palaţulŭ conteluí Mauriţiŭ N. Esztherházy. Scopulŭ conferinţelotŭ a fostŭ a statori modulŭ de procedere în afacerile politiceí bisericescí. Precum anunţă unele foí din capitală, s'a hotărîtŭ, că în cestiunile politice-bisericescí toţí membrií catolicí aí caseí de susŭ să fie solidarí, în alte scestiunŭ însă li-se lasă libertate deplină.

În Germânia deputaţií catolicí încă aŭ luatŭ angajamentulŭ de a purcede solidarí la începutŭ numaí în cestiunile bisericescí; dară maí târḑiŭ s'aŭ unitŭ şi în alte cestiunŭ, dându nascere partideí centruluí, care aḑí este cea maí puternică în cameră. Amŭ dori, ca hotărîrea magnaţilorŭ să conducă şi în Ungaria la formarea uneí partide catolice, care nu numaí în cestiunŭ bisericescí, ci în tóte cestiunile politice să dea lucrurilorŭ o direcţiune maí sănĕtósă.

În şedinţa din 9 a c. s'a presentatŭ în casa magnaţilorŭ maí întregŭ episcopatulŭ catolicŭ. A vorbitŭ episcopulŭ Schlauch contra tendinţelorŭ guvernuluí de a vătĕma drepturile bisericeí.

Roma.

Diferinţa de maí mulţí anŭ între Vaticanŭ şi Portugalia, escată din causa ierarchieí catolice în India, se póte considera de aplanată. Anume Portugalia se gera de patronŭ alŭ catolicilorŭ din India, fără însă a-şi împlini datorinţele de patronŭ. Vĕḑendŭ Scaunulŭ Apostolicŭ, că lucrurile de acolo aşa nu mergŭ, după cum ar trebui să mérgă, a numitŭ unŭ delegatŭ apostolicŭ pentru India cu reşedinţa în Bombay. Portugalia şi-a esplicatŭ procedura Scaunuluí Apostolicŭ, ca şi cum acesta ar protegia în India interesele Angliei în detrimentulŭ Portugalieí, şi aşa s'a născutŭ conflictulŭ, care a dusŭ maí până la întrerumperea raporturilorŭ diplomatice. Precum se anunţă, în curêndŭ se va subscrie unŭ concordatŭ între Vaticanŭ şi Portugalia cu privire la misiunile catolice din coloniile portugeze din India şi din Africa.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea proiectuluí de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ s'a terminatŭ fiindŭ proiectulŭ primitŭ şi în a treia cetire. În decursulŭ desbaterií s'aŭ făcutŭ multe modificărí în textulŭ originalŭ alŭ proiectuluí, dar tóte modificările făcute suntŭ în defavorulŭ confesiunilorŭ şi naţionalităţilorŭ. Minimulŭ de 300 fl. s'a primitŭ de maioritatea camereí, s'a hotărîtŭ însă, ca adausele quinquenale să nu fie numaí de 30 fl., cum proiectase guvernulŭ, ci de 50 fl., aşa câtŭ unŭ învăţătoriŭ, care începe cu salariŭ de 300 fl., la 25 anŭ de serviţiŭ

---

simtŭ atrasă cătră dta. Verişóra mi-te-a descrisŭ aşa, precum eştí, şi eŭ vĕḑu, că dta scií să-ţí creezí fericirea cu ceea ce aí tocmaí îndemână. Cine te-a învăţatŭ sciinţa asta?"

„Inelulŭ meŭ de cununie."

„Totŭ numaí inelulŭ de cununie! Voiŭ aştepta dar, până îmí va grăi acesta, ér până atunci îmí va maí şopti rubinulŭ încă multe vorbe dulcí şi promiţĕtóre de fericire."

„Ascultă-í vorbele, dşóra mea. Dta aí inimă bună şi maí târḑiŭ veí asculta bucurosŭ şi adevĕrurile, carí ţi-le va împărtăşi celalaltŭ inelŭ."

Măgdălină privi la dna Bléville cu mirare. Tinĕra dómnă era aşa de seriósă şi deodată totuşi şi aşa de cu voe bună, şi mirésa luí George cerca să o ghicéscă, precum ghicescí o ghícitură. Ea dise cătră verişóră-sa:

„Fericirea prietineí tale mi-se pare a fi cam înorată. Îmí vine să o privescŭ de resignare."

Vĕduva era voiósă, pentru că verişóră-sa a aflatŭ cu mintea eí adevĕrulŭ. O lăsa adese orí singură cu dna Bléville.

Aşa trecură ĭute cele optŭ ḑile. Părăsiră Meauxulŭ, şi Măgdălină avea cu o prietină maí multŭ.

Ana o duse acum la Trois-Ponts, unŭ satŭ solitarŭ. Deja şi numaí împrejurarea asta ajungea, pentru ca să preocupe pe tinĕra fată în contra moduluí de traiŭ, care-lŭ puteaŭ observa ceí din castelulŭ de acolo.

„Ce póte să facă omulŭ în cuĭbulŭ ăsta?" întrebă ea pe verişóră-sa.

„Veí vedé cu ochií tĕí traiulŭ, care-lŭ trăesce buna mea Iulie. Ea de locŭ nu e nefericită."

„Câtŭ de bine trebue că dórme omulŭ acolo," dise Măgdălină. „Tăcere, singurătate, nicí o petrecere sgomotósă! Spre norocirea mea eŭ nicí odată nu voiŭ avé să şedŭ la ţară. Acolo te ruginescí formalŭ. Da, vomŭ vinde dominiulŭ!"

Paclnicií locuitorí aí casteluluí aŭ trimisŭ o căruţă la gară. Ea era în depărtare de optŭ chilometri dela castelŭ. Pe drumŭ Măgdălină se informă dela verişóră-sa despre familia Blondel.

„Voiŭ să-ţí posezŭ familia întrégă, Măgdălino dragă. O am totdeuna înaintea ochilorŭ, căcí Iubescŭ nu numaí pe Iulia, ci şi pe bĕtrânii şi pe urmaşiĭ eí."

„Bĕtrânĭ şi urmaşí? Dór nu e deja bunică?"

„Iulia e noră, soţie, mamă şi bunică. Ea este sufletulŭ caseí, ea pórtă tóte grijile caseí."

„Dumneḑeulŭ meŭ! Trebue că e o mulere fórte seriósă. Mĕ cuprinde fricĕ. Nu voiŭ puté să conversezŭ cu ea nicí odată aşa, precum am conversatŭ cu dna Bléville."

„Să n'aí nicí o grije! Iulia e de patru ḑecí de aní, are o fantasie vie, unŭ spiritŭ tinerescŭ şi unŭ sufletŭ seninŭ, şi îţi va plăcé de ea."

„O dómnă aşa de superióră trebue că e fórte severă."

„Nicí de cum. Adevĕrata superioritate e umilită, fiindŭ-că se apropie de frumosŭ. Te veí simţi fórte bine în casa eí."

„Trebue că e fórte cuminte."

„Sigurŭ. În absenţa soţuluí eí ea este capulŭ familieí."

„Absentéză bărbatulŭ eí adese orí?"

„Da, de multe orí şi multŭ timpŭ. Bărbatulŭ eí e marinariŭ."

„Pentru Dumneḑeŭ! Cum se póte mărita cineva după unŭ marinariŭ?"

„Spre norocirea marinarilorŭ nu gândescŭ tóte fetele ca tine. Dlŭ Blondel e căpitanulŭ uneí năí, şi cândŭ împrejurările îlŭ aducŭ pe timpŭ scurtŭ acasă, Iulia e fericită."

„Şi cândŭ elŭ petrece pe la antipoḑí?"

„Atunci îí scrie, şi epistolele eí îlŭ facŭ să petrécă cu gândulŭ acasă la aí luí. Soţie-sa îí împărtăşesce tóte cele ce potŭ să-l facă bucurie, şi trece cu péna uşorŭ preste necasurile sale."

„Ce muĭere admirabilă! Şi socriĭ eí şedŭ laolaltă cu ea?"

„Da. Socrulŭ eí nu póte umbla."

„O, ce lucru tristŭ!"

„Da, fórte tristŭ. Soţia luí e bĕtrână şi obosită de viaţă. Grijea, de care are lipsă bărbatulŭ eí, ar fi mistuit'o în curêndŭ, de cumva scumpa mea Iulie, carea e bunătatea

va avé 550 fl. v. a. Altă disposiție îngreunătóre pentru poporŭ este, că acolo, unde salariulŭ se plătesce în naturale, dacă învățătoriulŭ nu e mulțămitŭ cu naturaliile oferite, să fie îndreptățitŭ a pretinde, să i-se solvéscă salariulŭ în bani numerați. Mai mare periculŭ cuprinde însă alinea adausă la § 12, după care ministrulŭ de culte este autorisatŭ a preface în școle de statŭ acele școle confesionale, cari nu potŭ corĕspunde prescriselorŭ legale, decâtŭ numai prin ajutóre mai mari dela statŭ. La § 12 s'a adausŭ, că acea școla confesională orĭ comunală, dela care aŭ fostŭ amovați doĭ învățători unulŭ după altulŭ, ministrulŭ de culte să o pótă prĕface în școlă de statŭ. Nimicŭ însă nu caracterisézĕ mai lămuritŭ neîncrederea și chiar frica, ce o aŭ părinții patrieĭ de naționalități, că alinea adausă la § 13, prin care se esplică, ce fapte se potŭ considera contrare statuluĭ. Se dice în acéstă alineă: Ca direcțiune contrară statuluĭ se póte considera cu deosĕbire orĭ ce faptă îndreptată contra constituțiuniĭ, caracterului național, unității, neatîrnăriĭ saŭ întregității teritoriale a statuluĭ, mai încolo contra aplicăriĭ determinate prin lege a limbeĭ statuluĭ, — întîmple-se aceea în localulŭ de instruire saŭ afară de acela, orĭ pre teritoriulŭ altuĭ statŭ, prin cuvîntŭ viŭ, prin presă, prin tipurĭ, desemnurĭ, prin cărți de școlă orĭ prin alte mijlóce de învățămîntŭ.

Germânia.

Desbaterea asupra proiectuluĭ militarŭ în a *dóua* cetire s'a începutŭ în 7 a l. c. Guvernulŭ prevĕdĕndŭ, că nu va puté reeși întru tóte cu proiectulŭ sĕŭ, s'a învoitŭ să se facă în acela mai multe modificări, propuse de deputatulŭ din centru br. Huene. Deosebirea între proiectulŭ guvernuluĭ și propunerea luĭ Huene stă în aceea, că s'ar fi redusŭ efectivulŭ de pace cu 13.800 de ómeni, asemenea și numĕrulŭ recruțilorŭ avea să scadă, prin ce s'ar fi redusŭ și cheltuelile militare cu 4—6 milióne la anŭ.

Maĭoritatea camereĭ nu a primitŭ nicĭ proiectulŭ modificatŭ prin propunerea luĭ Huene, ci la votarea nominală cu 210 contra 162 voturĭ l'a respinsŭ. Cancelariulŭ imperiuluĭ, contele Caprivi, îndată după votare a cetitŭ rescriptulŭ împĕrătescŭ, prin care parlamentulŭ se declară disolvatŭ. Alegerile nóuĕ suntŭ escrise pre 15 Iuniŭ.

Anglia.

Se pare că luna acésta este luna meetingurilorŭ. În sĕptĕmâna trecută lucrătoriĭ s'aŭ întrunitŭ în London în o adunare de preste 60,000 persóne. Aŭ vorbitŭ mai mulți oratorĭ, între cari și unĭ deputați, pentru reducerea timpuluĭ de lucru la 8 óre pe ḑi, și în sensulŭ acesta s'a primitŭ și unŭ proiectŭ de resoluțiune.

Oposiția din cameră încă inscenézĕ în diversele părți ale țĕreĭ adunări de poporŭ constătătóre din ḑecĭ de miĭ de ómeni spre a protesta în contra bilului Home-rule.

Duminecă a esplodatŭ o bombă cu dinamitŭ înaintea palatuluĭ justițieĭ din Dublin, causându daune considerabile. Póte, că prin acéstă esplosiune s'a datŭ parlamentuluĭ a înțelege necesitatea de a grăbi cu resolvarea cestiuniĭ irlandeze.

Francia.

În ședința camereĭ din 6 a c. s'a presentatŭ unŭ proiectŭ de resoluțiune pentru disolvarea parlamentuluĭ și escrierea nóuĕlorŭ alegerĭ pe la mijlocul luĭ Iuniŭ. Mai multe foĭ scriŭ, că planulŭ acesta ar fi emanatŭ chiar dela ministeriŭ, și președintele Carnot întru tóte consimte cu proiectulŭ presentatŭ. Era temere, că în casulŭ uneĭ crise de cabinetŭ numai Constans ar puté fi ministru-președinte, dară elŭ este persónă neplăcută în Elysée. Ajungerea luĭ la putere se putea evita numai prin disolvarea parlamentuluĭ.

O broșură apărută Sâmbătă în Paris face propagandă pentru alegerea generaluluĭ Saussier de președinte alŭ republiceĭ.

Se vede că afacerea Panama a micșoratŭ încrederea Francesilorŭ și în actualulŭ președinte.

Corespondințe.

(Biserica Românieĭ în Camera deputaților.)

Bucurescĭ, 15 Aprilie 1893.

În scrisórea precedendă am schițatŭ proiectulŭ de lege pentru reforma și îmbunătățirea sorții materiale a cleruluĭ de mirŭ din România. Am promisŭ totodată, că voiŭ continua cu unele amĕnunte asupra discuțiunilorŭ, ce le-a provocatŭ acestŭ proiectŭ. Să întrămŭ așadar în Camera deputaților.

Discuțiunea a duratŭ 10 ședințe, ér desbaterile cuprindŭ preste 100 de paginĭ mari de ale „Monitoruluĭ Oficial“. Aŭ vorbitŭ în discuțiunea generală 10 oratorĭ, ér la cea pe articule unŭ singurŭ deputatŭ a presentatŭ 31 de amendamente. Materialŭ avemŭ așadară destulŭ de bogatŭ; dificultatea stă numai în a-lŭ resuma pre scurtŭ, fórte scurtŭ. — Toți oratoriĭ aŭ fostŭ de acordŭ întru a constata necesitatea îmbunătățiriĭ sorții materiale și morale a cleruluĭ, precum și faptulŭ decădinței actuale a bisericeĭ române. „Recunoscŭ asemenea,“ — suntŭ cuvintele dluĭ deputatŭ Nicolaescŭ, — „împreună cu guvernulŭ, că atâtŭ clasa preoților, ca și biserica în generalŭ se găsesce astădĭ într'o vĕdită stare de decădere, care merită tótă atențiunea nóstră și ca românĭ și ca legiuitorĭ, și că prin urmare ameliorarea acesteĭ stărĭ de lucrurĭ regretabile a devenitŭ urgentă și indispensabilă.“ Constatându faptulŭ acesteĭ decădințe a bisericeĭ române uniĭ dintre oratorĭ, în deosebĭ dlŭ Stolojanŭ și Ministrulŭ de culte, aŭ vorbitŭ în trecĕtŭ și despre starea actuală a Bisericeĭ catolice.

* * *

„Comparându starea bisericeĭ nóstre,“ dise celŭ dintâiŭ, „cu aceea a bisericeĭ catolice, nu se póte să nu constatămŭ, cu o

---

întrupată, n'ar fi prevenitŭ dorința soțuluĭ sĕŭ și n'ar fi aședatŭ pe ceĭ doĭ bĕtrânĭ în chiliile celea mai bune ale castelului. Acolo îĭ grijesce nora lorŭ și unŭ servitoriŭ bĕtrânŭ. Socriĭ eĭ suntŭ dóuĕ candile, carĭ staŭ să se stingă, dar nu le va lipsi până în clipéla din urmă uleiulŭ.“

„Unŭ bărbatŭ, care e departe, părinți bolnavĭ, aceștia suntŭ părțile umbróse în viața uneĭ femeĭ, carea nu se simte nefericită. Acum lasă-mĕ, să vĕdŭ și părțile luminóse.“

„O parte cu adevĕratŭ luminósă nu veĭ afla în viața eĭ. Dna Blondel are o singură fată, carea s'a măritatŭ fórte de timpuriŭ, póte chiarŭ prea de timpuriŭ. De multe orĭ hotărescе ocasia viitoriuluĭ, și te temĭ, că nu veĭ mai dobândi, ceea ce aĭ lăsatŭ să-țĭ scape din mâniĭ.“

„O, de așĭ fi lăsatŭ să-mĭ scape George, de sigurŭ nu așĭ mai fi dobânditŭ pe altulŭ asemenea luĭ!“

„Îțĭ dau tótă dreptatea. Iulia și soțulŭ eĭ își măritară fata cu șeptespredece anĭ.“

„Cu șeptespredece anĭ? Chiarŭ vrîsta, în care crescĕtórea mĕ grăuădia mai tare cu lectură seriósă și cu matematică, pentru ca să nu-mĭ stea gândulŭ la măritișŭ.“

„A lucratŭ fórte înțelepțesce.“

„Dar mĭ-a fostŭ fórte urîtŭ de ocupările acelea.“

„Se pote. Dar așa te-aĭ pututŭ imbarca numai mai târdiŭ pe corabia, carea te-a dusŭ pe marea visurilorŭ. Aĭ câștigatŭ unŭ anŭ. — Destulŭ că tînĕra Carolină în cincĭ anĭ s'a făcutŭ mama alorŭ treĭ pruncĭ.“

„Treĭ? În cincĭ anĭ? Ăsta e unŭ gândŭ, care mie nicĭ odată nu mĭ-a trecutŭ prin minte! Câte neajunsurĭ și nĕcasurĭ deodată! Și să n'aĭ nicĭ o singură clipélă spre a te mai amusa!“

„Tu, Măgdălino, eștĭ încă totŭ numai de părerea aceea, că o fată se mărită numai pentru sine însă-și, și părerea asta nu țĭ-aŭ putut'o alunga din capŭ nicĭ lecturĭ serióse nicĭ matematica. Căsătoria e înainte de tóte jertfirea personificată, și nicĭ o altă relație a vieței nu se póte uni mai greŭ cu egoismulŭ ca relația căsătorieĭ.“

„Totŭ numai cuvîntulŭ acela hîdŭ, — pe care nu-lŭ potŭ suferi! Continuă, Ano dragă, povestesce-mĭ despre Carolina, dar nu-mĭ mai băga de vină, că așĭ fi egoistă!“

„Carolina era de dóuĕdecĭ și treĭ anĭ și avea treĭ pruncĭ. Atunci bărbatulŭ eĭ, cu care a fostŭ fórte fericită, s'a bolnăvitŭ și după câteva lunĭ a lăsat'o vĕduvă.“

„A-și perde soțulŭ, ce cugetŭ grozavŭ! O, ce nefericire! ce nefericire!“

Frumósa mirésă se cufundă în gândurĭ. O cuprinse temerea, că va perde comóra, carea încă nicĭ nu era a eĭ.

Verișóră-sa continuă:

„Tînĕra vĕduvă ar fi fostŭ încă și mai nefericită, de cumva părinții nu l-ar fi dișŭ, să vină să șadă la eĭ. Casa lorŭ adevĕratŭ că nu e mare, dar totuși îĭ póte cuprinde pe toți. Sănătatea sguduită a Carolineĭ se întrăma numai pe fĭcetulŭ, și mamă-sa se bucură, că póte să-și cruțe fata prin aceea, că se cuprinde ea cu nepoții sĕĭ.“

„Ce nu isprăvesce Iulia ta! Spre norocire familia Blondel e bogată, și cu ajutoriulŭ banuluĭ poțĭ să isprăvescĭ multe de tóte.“

„Familia Blondel nu e bogată, și în casa lorŭ domnesce o bunăstare fórte modestă. Eĭ aŭ aerŭ și spațŭ în prisosință, aŭ unŭ parcŭ și caĭ, dar venitulŭ le este modestŭ.“

„Dar căsătoria cea strălucită?“

„Viitoriulŭ se păruse, că le va fi fórte favorabilŭ, însă nu s'a sfetitŭ așa. — Dar étă colo castelulŭ la capulŭ promenădiĭ. Elŭ e așa ḑicĕndŭ corabia familieĭ, în care se mântuescŭ toți, cândŭ apele crescŭ și începŭ a amenința.“

Măgdălină vedea înaintea sa casa pacinică, încunjurată de unŭ șesŭ largŭ.

„Ce tristŭ!“ dise ea. „Cum se și póte, ca ómeniĭ aci, isolați de societate, să nu fie nefericiți?“

„Viața dela țară încă își are bucuriile sale — dar étă Iulia vine întru întîmpinarea nóstră. Ioanulŭ meŭ o iubia fórte. Ea și aduce cu elŭ, și nicĭ odată nu potŭ să privescŭ la ea, fără ca să nu mĕ mișcŭ în sufletulŭ meŭ.“ (Va urmá.)

adâncă părere de rĕŭ, câtă deosĕbire este între dînsele în privinţă culturală. Biserica catolică are o influenţă dirigĕtóre fórte puternică nu numaĭ asupra claselorŭ poporale, dar şi asupra celorŭ culte. Şcólele întemeĭate de dînsa luptă cu succesŭ relativŭ în contra celorŭ întreţinute de statŭ. Prin instituţiunile sale filantropice ea are aprópe monopolulŭ binefacerieĭ şi alŭ ocrotiriĭ sĕracilorŭ. Pe terenulŭ cultureĭ înalte are doctrine economice, sociale; prelaţiĭ sĕĭ ceĭ maĭ eminenţi aŭ luatŭ în mâna lorŭ resolvarea cestiunilorŭ sociale celorŭ maĭ arzĕtóre. Are oratoriĭ însemnaţi; sciinţa nu are secrete pentru dînsa, cu ale căreĭ resurse să se serve pentru demonstrarea adevĕrurilorŭ, a cărorŭ depositară fidelă se pretinde a fi. Din cele ce spuseĭ aci, orĭ cine póte vedé, câtŭ de înapoiaţi suntemŭ în acéstă privinţă. . . . Câtŭ s'ar schimba lucrurile, cândŭ prelaţiĭ nostri ar fi în stare să-şĭ apere credinţele ca preotulŭ (catolicŭ) Didon, care spre a dovedi divinitatea luĭ Christosŭ s'a servitŭ de tótă erudiţiunea germână şi de întrégă sciinţa contimporanilorŭ sĕĭ, saŭ cândŭ prin cultura şi noblesa caracterului s'ar ridica aşa de susŭ asupra contimporanilorŭ sĕĭ, încâtŭ să devină o autoritate morală, ce s'ar impune respectuluĭ şi celorŭ ce nu împărtăşescŭ credinţele bisericeĭ luĭ. Cardinalulŭ Manning era luatŭ în Londra ca atributŭ de patronŭ şi de lucrătoriĭ protestanţi spre a-ĭ împăca în certurile lorŭ." Ministrulŭ de culte, dlŭ Take Ionescu, după ce pomenesce de organisarea protestantismuluĭ, care admite „dreptulŭ individualŭ de liberĭ cercetătorĭ, dreptŭ care, dacă are bunătăţile luĭ, îşĭ are şi relele: multiplele secte, carĭ isvorescŭ dintr'însulŭ", — adauge: „În colo nu cunoscŭ decâtŭ dóuĕ organisaţiunĭ de biserică: cunoscŭ organisaţiunea bisericeĭ catolice, unŭ corpŭ puternicŭ, o organisare cu o disciplină aprópe militară, avêndŭ în capulŭ sĕŭ unŭ şefŭ infalibilŭ, care altădată nu permitea niminuluĭ să pórte coróna pe capŭ, dacă nu i-o punea elŭ, care voesce să fie aci arbitrulŭ tuturorŭ, unŭ felŭ de autocratŭ alŭ sufletuluĭ, dictândŭ pretutindenĭ nu numaĭ linia politică a fidelilorŭ, dar şi condiţiile, sub carĭ s'ar puté făptuĭ pacea socială. *Că acea biserică este puternică, este unŭ ce netăgăduitŭ; toţĭ ceĭ carĭ aŭ studiatŭ organismulŭ acesteĭ biserici, vorŭ spune cu Macaulay, că va veni ḑiua, în care locuitoriulŭ din Nóua-Zelandă, aşeḑatŭ pe malurile Tamiseĭ, va schiţa ruinele aceleia, ce fusese altă-dată Londra, şi că în aceea vreme biserica din Roma va fi neclintită ceea ce este astădĭ.*"

Trebue să fimŭ fórte recunosĕtorĭ dluĭ Ministru pentru francheţa, cu care a făcutŭ să resune şi în Parlamentulŭ românŭ memorabilele cuvinte, maĭ multŭ reale decâtŭ profetice, ale erudituluĭ istoricŭ anglesŭ privitóre la vitalitatea de bronzŭ a Bisericeĭ catolice. În acela-şĭ timpŭ însă, ca şi în fugă, vomŭ observa, că dacă Papa împărţia odinióră corónele regale, acésta o făcea, în Germânia după însă-şĭ constituţiunea imperiuluĭ, ér în alte părţi după cererea respectivilorŭ suveranĭ, cum a fostŭ bunăóră a luĭ Ioaniţiĭ împĕratulŭ Românо-Bulgarŭ, carĭ în acestŭ chipŭ îşĭ asiguraŭ independinţa corónеĭ însă-şĭ. Câtŭ pentru arbitrajulŭ Papeĭ, amŭ vĕḑutŭ chiar noĭ, că în cestiunea insulelorŭ Caroline a alergatŭ la dînsulŭ unŭ bărbatŭ de statŭ cu numele Bismarck. Nicăirĭ apoĭ Papa nu dictézĕ linia politică a fidelilorŭ, fără numaĭ întru câtŭ ar fi vorbă de interesele religiuniĭ, pe carĭ elŭ nu le póte lăsa în prada vînturilorŭ liberalismuluĭ. În fine Papa ar lipsi datorinţeĭ sale, dacă n'ar insista asupra efectuiriĭ păciĭ sociale pre basa principiilorŭ nestrămutate ale creştinismuluĭ. Ér dluĭ Stolojanŭ, carele nu acórdă posesiunea faptică a adevĕruluĭ Bisericeĭ catolice, îĭ vomŭ rĕspunde numaĭ atâta, că dsa se pare a fi uĭtatŭ dîsa evangelică, că pomulŭ se cunósce din ródele sale: dacă ródele catolicismuluĭ suntŭ aşa de bune, cum însu-şĭ le recunósce, negreşitŭ că şi pomulŭ trebue să fie, cum şi este, bunŭ şi adevĕratŭ, întocmaĭ cum l'a săditŭ mâna Celuĭ Preaînaltă.

* * *

Asupra causelorŭ decădinţeĭ bisericeĭ române oratoriĭ aŭ fostŭ de părerĭ deosĕbite. După uniĭ aceste cause s'ar datori slăbiriĭ sentimentuluĭ religiosŭ, preocupăriĭ bărbaţilorŭ distinşĭ pentru progresulŭ Statuluĭ pe tóte terenurile, lipseĭ de cultură a cleruluĭ şi maĭ cu samă a celuĭ înaltŭ. „Din acéstă pricină societatea cultă a eşitŭ de sub influenţa bisericeĭ, şi poporulŭ e pe cale de a imita pe ceĭ de susŭ." „Trebue să recunóscemŭ," suntŭ totŭ cuvintele dluĭ Stolojanŭ, „că cestiunile privitóre la biserică nu pasionézĕ publiculŭ nostru. Pentru ce? Pentru că trăimŭ în o atmosferă de indiferentismŭ în materie de religiune, de scepticismŭ. Ceĭ carĭ aŭ învăţatŭ în străinătate, s'aŭ întorsŭ de acolo impresionaţi de propaganda anticatolică, ce facŭ partidele înaintate în contra religiuniĭ; alţiĭ nedumeriţi de contradicţiunile, ce se accentuézĕ pe fiesce care ḑi între deşteptările sciinţeĭ şi tradiţiunile religiuniĭ." Bărbaţi ca Didon, Manning şi sute de felulŭ lorŭ, de carĭ catolicismulŭ numĕră pre tóte terenurile sciinţeĭ, aŭ dovedităŭ şi continuă a dovedi, înarmaţi cu tótă sciinţa contimporană, că acele contradicţiunĭ nu esistă decâtŭ în închipuirea saŭ pretensiunea unorŭ ómenĭ parte rĕutăcioşi, parte semidocţi, parte ignoranţi în ale religiuniĭ celeĭ adevĕrate. „Pre lângă aceştia," urmézĕ oratorulŭ, „se maĭ află şi altă categorie de ómenĭ, carĭ ca să arete că suntŭ spirite agere, tarĭ (!), alţiĭ că suntŭ de modă" (croită prin atelierele francmasonilorŭ), „nu perdŭ nicĭ o ocasiune de a vorbi în contra religiuniĭ. Nimicŭ însă bunŭ nu se póte face fără concursulŭ simpaticŭ alŭ opiniuniĭ publice." (Şi cine să lucreze asupra acesteĭ opiniunĭ, dacă societatea cultă, din pricina arĕtată, a eşitŭ de sub influinţa bisericeĭ?) Ér cumcă acéstă atmosferă de susŭ se lăţesce totŭ maĭ multŭ preste poporulŭ de josŭ, o spuseră în terminĭ eloquenţi alţiĭ oratorĭ, dintre carĭ unulŭ după ce impută tocmaĭ onoraţilorŭ sĕĭ colegĭ, că pre cândŭ preotulŭ oficiézĕ s. liturgie în biserică, dînşiĭ umblă fiesce care după interesele sale materiale, că dacă se ducŭ câte odată la biserică, acésta este „la Floriĭ, cândŭ se împartŭ sălciĭ, şi la Pascĭ, cândŭ se dă óuĕ roşiĭ", şi că pre cândŭ preotulŭ împarte în biserică anafură, mulţi dintre dînşiĭ póte leaŭ bere în oraşŭ, — îĭ întrébă, că óre la ţară, unde şoselele orĭ drumurile publice suntŭ pline de numĕrulŭ carĕlorŭ încărcate cu petrişŭ tocmaĭ Dumineca, unde trimbiţa rĕsună, înăbuşindŭ sunetulŭ clopotuluĭ, ce chémă pre credincioşi din calea bisericeĭ la servişiulŭ militarŭ, — nu se petrece acela-şĭ lucru ca şi la oraşŭ, şi că glasulŭ preotuluĭ rĕmâne a rĕsuna şi aci în singurătatea bolţilorŭ bisericeĭ? „Dvóstre sciţĭ," maĭ ḑise nu altŭ oratorŭ, „că cultulŭ religiosŭ din ce în ce se rĕcesce, ér moralitatea în poporŭ a începutŭ să slăbéscă. Ţĕranulŭ venindŭ în contactŭ cu orăşeniĭ, cetindŭ cărţi sciinţifice, intrândŭ în discuţiunĭ cu ómenĭ jumătate culţi, ascultândŭ vorbe libere la adresa religiuniĭ şi a moraleĭ, — pentru că sciţĭ, că la noĭ se cam parodiézĕ religiunea, se ţea în zeflemea, şi că cine voesce să trécă de omŭ cultŭ, începe a-şĭ bate jocŭ de religiune, — în acestŭ detestabilŭ contactŭ cu o societate semicultă, ḑicŭ, ţĕranulŭ perde din sentimentele, ce le are pentru religiune. Sciţĭ de asemenea pre ateĭ. Religiunea acésta (Auḑiţĭ acolo!) este întemeiată pe judecată şi pe libĕrulŭ arbitriŭ. (Pe judecata şi libĕrulŭ arbitriŭ aiĭ acelora, de carĭ S. Scriptură spune: Ḑis'a nebunulŭ în inima s'a, nu este Dumneḑeŭ!) Ea a făcutŭ progrese fórte marĭ, maĭ cu samă în clasa dirigentă. Ea s'a împrăştiatŭ şi în poporŭ, dar numaĭ în partea rea (Dar care-ĭ este cea bună?) a lucruluĭ. Biserica astădĭ nu are nicĭ o influenţă asupra populaţiuniĭ rurale." — Spre îndreptarea acestuĭ rĕŭ, spre combaterea teoriilorŭ rătăcite în contra religiuniĭ şi a Statuluĭ dlŭ deputatŭ stăruesce maĭ cu samă pentru ameliorarea sorţiĭ materiale şi morale a preotuluĭ dela sate: „Dvóstre, ceĭ dela oraşe, nu aveţĭ nicĭ nevoe de biserică şi de religiune, nicĭ curiositate, nicĭ témă, şi numaĭ aceste lucrurĭ suntŭ, carĭ facŭ pe ómenĭ să se intereseze de ceva. Populaţiunea rurală însă are nevoe de acéstă disciplină religiósă, ca să fie dusă încetulŭ cu încetulŭ, până cândŭ cultura seriósă va străbate în capetele lorŭ." — Va să ḑică, după acestŭ on. deputatŭ cultura seriósă n'ar avé lipsă de preoţi şi de religiune creştinéscă, poporulŭ însă trebue îmbetatŭ cu apă rece, numaĭ câtŭ nicĭ elŭ nu e chiar aşa de neghiobŭ. Trageţĭ numaĭ pe córda acésta, şi atuncĭ, ca să li-se umplă capetele de „cultură seriósă", nicĭ nu va maĭ fi de lipsă să cetéscă „cărţi sciinţifice"; din cuvîntările vóstre va învăţa destulŭ. Se ḑicea odată despre anumite sentinţe, că pórtă veninulŭ în cóḑă: noĭ însă acum trebue să ḑicemŭ despre enunţările pline de contradicţiunĭ ale on. deputatŭ, că veninulŭ îlĭ pórtă şi în cóḑă şi în capŭ. — Ministrulŭ de culte crede, că nu scăderea sentimentuluĭ religiosŭ ar fi causa deplorabileĭ stărĭ a aşeḑămintelorŭ religióse, ci cu totulŭ altceva. Anume în timpulŭ din urmă selecţiunea pe dosŭ a personaluluĭ clericalŭ, după ce totŭ ce are maĭ distinsŭ în seminariĭ, îmbrăţişa alte cariere, mergea „la ceva maĭ bunŭ", „nerĕmânêndŭ pentru recrutarea personaluluĭ clericalŭ decâtŭ ceea ce nu găsia nicĭ unŭ refugiŭ airea", aşa încâtŭ în locŭ de 8 seminariĭ se aveaŭ „optŭ fabricĭ cu internate pentru facere de altceva decâtŭ preoţi". Ér maĭ înainte era şi unŭ altŭ rĕŭ: „Ţĕraniĭ ca să scape de birŭ şi de alte greutăţi, treceaŭ preste Dunăre, unde archiereiĭ grecĭ îĭ popiaŭ." Întorşi acasă aceştĭ preoţi „în locŭ de a fi plătiţi de statŭ, plătiaŭ eĭ pe episcopĭ, câte 200 de aspri pe anŭ, şi le maĭ da şi câte o pele de vulpe"; preste aceste „bieţiĭ preoţi maĭ plătiaŭ şi pe protoereĭ, darea bastonuluĭ şi altele. Eĭ domniloru," întrébă cu dreptŭ cuvîntŭ Ministrulŭ, „în acéstă situaţiune cu 11,000 preoţi (câţi se găsiaŭ în Valachia în anulŭ 1819) fără nicĭ o vocaţie alta decâtŭ de a scăpa de birŭ, fără nicĭ o cultură alta decâtŭ că a trecutŭ Dunărea în Bulgaria, şi însărcinaţi să întreţină prin contribuţiunile lorŭ pe capiĭ bisericeĭ, şi prin urmare, la rîndulŭ lorŭ, să tundă oile, pe carĭ le pă-

storiaŭ, şi să le tundă mai de multe orĭ într'unŭ anŭ, cum voiaţi să se desvólte aşeḑămintele nóstre bisericescĭ?" De acéstă fabrică de preoţi dela Vidinŭ de pe timpulŭ fanarioţilorŭ pomenise şi dlŭ Stolojanŭ ḑicêndŭ, că sătenii mergeaŭ cu duĭumulŭ de se popiaŭ, încâtŭ dacă mai dura acéstă stare de lucrurĭ, era să nu mai găsescĭ unŭ românŭ nepopitŭ. „Suvenirulŭ acestorŭ lucrurĭ este şi astăḑĭ viŭ în mintea Oltenilorŭ, pentru că şi astăḑĭ se povestesce între ţĕraniĭ istorióra, care ilustrézăă acéstă popire în massă a ţĕranilorŭ. Aşa se spune, că unŭ ţĕranŭ, vĕḑêndŭ că episcopulŭ dela Dii (Vidin) hirotonesce preoţiĭ fără alegere, pe toţi carĭ plătiaŭ, s'a dusŭ şi cu măgariulŭ luĭ să-lŭ popéscă;' archiereulŭ atuncĭ a refusatŭ, ţĕranulŭ l-a rĕspunsŭ: Mĕ iértă, preasfinte, eŭ credeam, că se póte, dar dacă nu se póte, mĕ întorcŭ cu elŭ acasă. Cândŭ a întorsŭ ţĕranulŭ măgarulŭ, de códa luĭ atîrna o pungă, şi cândŭ a vĕḑut'o episcopulŭ, a începutŭ să strige: Stăĭ mĕĭ, căcĭ măgariulŭ tĕŭ calcă a popă. Şi astfelŭ amŭ avutŭ şi unŭ măgariŭ popă." Până aci dlŭ Stolojanŭ cu ilustrarea epoceĭ fanarioţilorŭ.

* * *

Amŭ vĕḑutŭ descrierea decadinţeĭ bisericeĭ române, precum şi determinarea [1]) causelorŭ aceleĭ decadinţe; ar trebui să urmărimŭ desfăşurarea mijlócelorŭ, prin carĭ societatea civilă voesce să regenereze biserica. Şi aşa însă am lungitŭ prea tare scrisórea. Mĕ voiŭ mărgini aşa dară a spune, că proiectulŭ guvernuluĭ, a căruĭ schiţare deja amŭ vĕḑut'o, a fostŭ primitŭ cu fórte puţine şi neînsemnate modificărĭ. Articululŭ 39 însă, prin care se *impune* o taxă de 4 leĭ pe anŭ pe fiesce care contribuabilŭ ortodoxŭ dela sate, a datŭ nascere nu numaĭ la o discuţiune fórte înfocată, ci a provocatŭ şi o mică scisiune în sînulŭ maĭorităţiĭ, cu tóte aceste a fostŭ votatŭ cu 91 contra 38 voturĭ. Între alte argumente contra impuneriĭ acesteĭ taxe dlŭ Popovicĭ ḑise: „Ea maĭ pĕcătuesce, pentru că este prea ortodoxă; de ce acéstă taxă se pune numaĭ pe familiile ortodoxe? Dacă biserica este o instituţiune de statŭ, dacă acéstă taxă întră în budgetulŭ Statuluĭ, de ce acéstă taxă să fie plătită numaĭ de familiile ortodoxe?" (Ar maĭ fi lipsitŭ, să se pună şi pe „Românii de confesiunea mosaică", de carĭ pomenise unŭ altŭ oratorŭ totŭ în acéstă discuţiune!) „Apoĭ, dlorŭ, să luămŭ unŭ exemplu: cândŭ ar veni să se céră acéstă taxă dela Stanŭ saŭ Branŭ, elŭ va puté fórte bine rĕspunde, că nu e ortodoxŭ, ci că e libĕrŭ-cugetătoriŭ, pentru ca să nu plătéscă taxa; nimenĭ nu póte dovedi, dacă X saŭ Y e ortodoxŭ, cândŭ elŭ va nega acésta, şi póte că o să se găséscă mulţi ţĕranĭ, carĭ o să ḑică, că suntŭ liberĭ-cugetătorĭ. Cu ce mijlóce îĭ veţĭ forţa dvóstre, ca să plătéscă acéstă taxă?" — Mĕ opresc din parte-mĭ aci şi ḑicŭ numaĭ atâta spre încheiare, că dacă voiŭ ajunge la auḑulŭ ţĕranilorŭ asemenea argumente, şi aflându-ĭ în dispositiunile, ce ni-s'a spusŭ maĭ susŭ, că le aŭ faţă de biserică, atuncĭ se va vedé spectacolulŭ, cu multŭ maĭ durerosŭ decâtŭ curiosŭ, a liberĭcugetătorilorŭ de patru leĭ!

Salutare **Philalet.**

[1]) Diferitele încercărĭ ale domnilorŭ deputaţi de a esplica causele decădinţeĭ bisericeĭ din România îţi înfăţişézăă ostenelele acelora, carĭ ar vré să esplice, pentru ce unŭ pomŭ uscatŭ n'are nicĭ frunḑe nicĭ frupte, dar carĭ n'ar străbate să vaḑă rădăcina luĭ. Se scie însă, că uscătura pomuluĭ vine tocmaĭ dela rădăcină, şi spre a-ĭ reda viaţa trebue o minune. Ca ómenĭ de »cultură seriósă« însă domniĭ deputaţi, saŭ mulţi dintre eĭ, nu credŭ în minunĭ. Atuncĭ ce se va alege de unŭ asemenea pomŭ? Cetiţi Sfînta Evangelie. *Red.*

Esamenŭ de cualificaţiune.

Direcţiunea institutuluĭ preparandialŭ gr. cat. din locŭ aduce la cunoscinţa interesaţilorŭ, că în sensulŭ regulamentuluĭ archidiecesanŭ din 5 Martie Nro. 207—1872 basatŭ pre §. 102 a articluluĭ de lege scolastică XXXVIII din anulŭ 1868, în anulŭ scolasticŭ curente esamenulŭ de cualificaţiune cu docenţiĭ poporalĭ elementarĭ gr. cat. s'a statoritŭ a se ţiné la acestŭ institutŭ în 5 şi următórele ḑile ale luneĭ luĭ Iuniŭ a. c. st. n.

În sensulŭ §-luĭ 2 din regulamentulŭ citatŭ, la acestŭ esamenŭ se potŭ insinua:

1. Docenţiĭ provisorĭ, carĭ aŭ absolvatŭ întregŭ cursulŭ în vre-o preparandie publică şi ca atarĭ aŭ practisatŭ celŭ puţinŭ unŭ anŭ.

2. Cei aplicaţi înainte de eşirea legiĭ scolastice din 1868, precum şi

3. aceia, carĭ s'aŭ pregătitŭ pre cale privată şi aŭ practisatŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ pre cariera de docenţi.

Docenţiĭ, carĭ suntŭ obligaţi la depunerea acestuĭ esamenŭ, aŭ de a-şi aşterne suplicele lorŭ la Direcţiunea institutuluĭ preparandialŭ până inclusivŭ 25 Maiŭ a. c. st. n. provĕḑute cu: *estrasŭ matricularŭ de botezŭ, absolutoriŭ preparandialŭ,* — respective *atestatŭ despre absolvarea claseĭ maĭ de pre urmă gimnasiale, — reale, — superióre, — atestatŭ despre purtarea morală şi despre progresulŭ arătatŭ în decursulŭ serviţiuluĭ de docente.*

Cei susceputĭ la depunerea esamenuluĭ din cestiune aŭ să rĕspundă taxa prevĕḑută în §-lŭ 26 alŭ regulamentuluĭ; ér cei carĭ nu aŭ absolvatŭ cursulŭ preparandialŭ la acestŭ institutŭ, orĭ s'aŭ pregătitŭ pre cale privată, aŭ de a rĕspunde taxa în duplu.

Blaşiŭ în 29 Aprile 1893.

G. Munteanŭ,
directorŭ preparandialŭ.

Însciinţare.

Onoraţiĭ dnĭ acţionarĭ aĭ Reuniuniĭ de consumŭ asociare în Blaşiŭ, carĭ restézăă încă cu solvirea ratelorŭ din acţiunile subscrise, suntŭ prin acésta cu onóre rugaţi a solvi restulŭ ratelorŭ până în 1 Iuliŭ st. n. a c. După espirarea acestuĭ intervalŭ, consiliulŭ adm. alŭ susnumiteĭ reuniuniĭ va declara pre toţi aceia din acţionarĭ carĭ nu şi-aŭ împlinitŭ datorinţele faţă cu reuniunea, de repăşiţi (conformŭ § $^{29\ \text{litera f)}}_{30\ \text{litera f)}}$ din statut. reuniuniĭ).

Blaşiŭ, 3 Maiŭ st. n. 1893.

Consiliulŭ administrativŭ
alŭ Reun. de consumŭ asoc. în Blaşiŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ" din 1891 a solvitŭ:

Institutulŭ de creditŭ şi economiĭ „Patria" din Blaşiŭ, 25 fl. v. a.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,465 fl. 48 cr.

Scire maĭ nóuă.

În şedinţa din 10 a. c. casa magnaţilorŭ votându asupra propuneriĭ conteluĭ Szápáry Géza, prin care să se desapróbe programulŭ bisericescŭ-politicŭ alŭ guvernuluĭ, a primitŭ propunerea acésta cu 81 contra 58 voturĭ. În contra propuneriĭ aŭ votatŭ între alţiĭ toţi superintendenţiĭ şi curatoriĭ confesiunilorŭ protestantice afară de superintendentulŭ Teutsch, precum şi aprópe toţi membriĭ denumiţi aĭ caseĭ.

Noutăţi.

Maĭestatea Sa Monarchulŭ a călătoritŭ din Budapesta la Viena Sâmbătă séra.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. În anulŭ trecutŭ M. O. D. Georgiŭ Totoianŭ v.-prot. onorariŭ şi parochŭ alŭ Chişfalăuluĭ a binevoitŭ a ne dona în scopulŭ edificăriĭ bisericeĭ unŭ ajutoriŭ de 5 fl. v. a., ér Sp. dnŭ Eugenŭ Crişanŭ, mare proprietariŭ în Bercheşŭ, în anulŭ acesta 10 fl. v. a. totŭ spre scopulŭ amintitŭ. În numele poporuluĭ gr. cat. de aci împlinescŭ o plăcută datorinţă, cândŭ şi pre acéstă cale aducŭ amintiţilorŭ domnĭ cea maĭ profundă mulţămită pentru marinimósele ajutóre făcute spre mărirea caseĭ luĭ Dumnḑeŭ. M.-Ludoşŭ în 27 Aprilŭ 1893. *Nicolaŭ Solomonŭ,* protopopŭ.

Statulŭ rom. cat. transilvanŭ este convocatŭ la o adunare estraordinară, care se va ţine la 25 a l. c. în Cluşiŭ.

Mulţămită publică. Aceĭ M. O. Domnĭ preoţi, S. DD. învăţătorĭ şi inteligenţi, carĭ aŭ binevoitŭ cu donarea diferitelorŭ opurĭ a face posibilă înfiinţarea uneĭ bibliotecĭ din 200 tomurĭ a reuniuniĭ învăţătorescĭ filiale Ardusatŭ-Someşŭ (diecesa Oradeĭ-Marĭ), priméscă şi pe acéstă cale mulţămita cea maĭ ferbinte. Ardusatŭ la 7 Maiŭ 1893. În numele reuniuniĭ. *Dionisiŭ Branŭ* preşedinte.

Maĭalŭ. Reuniunea Pompierilorŭ Voluntarĭ din Blaşiŭ, aranjéză o petrecere de vară a dóua ḑi de Rusaliĭ adecă Luni în 29 a l. c. st. n. în grădina „Comşa" în Veza. De persónă 1 fl. De familie 1 fl. 50 cr.

Denumire. Dlŭ *Victorŭ Anceanŭ,* practicantŭ la tribunalulŭ din Cluşiŭ, este numitŭ vicenotariŭ la judecătoria din Téca.

Proteste. Spre a protesta contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ actualŭ alegătoriĭ dietalĭ românĭ din cercululŭ electoralŭ alŭ Şomcuteĭ-marĭ suntŭ convocaţi la 14 Maiŭ în Şomcuta-mare; ér ceĭ din cercululŭ Chişeneuluĭ şi alŭ St.-Aneĭ în comitatulŭ Aradului pre 15 a l. c. în Chişeneŭ.

Delegaţiunile, precum anunţă „Pol. Cor.", vorŭ fi convocate pe 25 a l. c. în Viena. În 27 a l. c. Monarchulŭ va deschide cu solemnităţile îndatinate şedinţele delegaţiunilorŭ.

Comite supremŭ în comitatulŭ Albeĭ-inferióre, după cum anunţă foile din capitală, va fi numitŭ deputatulŭ dietalŭ Zeyk Daniel, ér actualulŭ comite br. Kemény Kálmán, care de presente este comite şi alŭ comitatuluĭ Turda-Arieşŭ, va rĕmâne numaĭ în fruntea acestuĭ comitatŭ.

Tractatŭ comercialŭ cu România. În curêndŭ se vorŭ reîncepe negoţiările între monarchia nóstră şi România pentru încheiarea unuĭ tractatŭ comercialŭ. Dlŭ Papiniŭ, representatulŭ Românieĭ, s'a şi dusŭ la Viena în causa acésta.

Emigrări. În comitatulŭ Tolna emigrările parte spre America, parte spre Slavonia devinŭ totŭ maĭ dese. Din Bataszék în decursŭ de o sĕptĕmână aŭ emigratŭ 170 de familiĭ. Causa emigrăriĭ este miseria. Bieţiĭ ómenĭ nu aŭ ce mânca în Ungaria, şi guvernulŭ totuşĭ voesce a înmulţi sarcinile şi prin introducerea matriculelorŭ civile.

† **Ana Hulea** *n. Gerasimŭ*, soţia parochuluĭ nostru din Cisteiulŭ-românŭ, după unŭ morbŭ îndelungatŭ şi-a datŭ nobilulŭ sufletŭ în mânile Creatoriuluĭ la 21 a l. tr. *În veci amintirea eĭ!*

Casŭ de mórte. *Vasiliŭ Vancai*, parochŭ gr. cat. în Unimătŭ şi protopopŭ în tractulŭ Ereuluĭ (diecesa Gherleĭ), după o viaţă laboriósă de 45 de anĭ în păstorirea sufletelorŭ, a reposatŭ în 2 a l. c. în alŭ 68-lea anŭ alŭ etăţiĭ. *În veci amintirea luĭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

II.

Consciința publică bisericéscă despre natura sfinteĭ Unirĭ dela începutŭ până astădĭ, și „alianța“ domnuluĭ Densușanŭ.

(Fine.)

5. *Purtarea heterodoxilorŭ* față cu sfînta Unire îlŭ desavuéză pe dlŭ Densușanŭ chiar așa de tare ca și purtarea poporuluĭ românescŭ unitŭ și neunitŭ. Vomŭ aduce și din purtarea acésta a heterodoxilorŭ numaĭ câteva specimene.

Maĭ întâiŭ Calviniĭ înși-și aŭ mărturisitŭ cu ocasiunea sfinteĭ Unirĭ, că unirea Românilorŭ a fostŭ unire dogmatică cu biserica Romeĭ. Calviniĭ adecă încă doriaŭ, și mișcaŭ tótă pétra, ca Româniĭ să facă o unire dogmatică cu eĭ. Sciaŭ însă, că dacă poporulŭ românŭ va audi și va sci, că în ce stă credința calvină, atuncĭ cu greŭ va puté fi îndupleca tŭ a primi credința lorŭ, fiindŭ că se deosebia prea tare de credința luĭ de până atuncĭ, pre carea deși puținŭ o înțelegea, era însă legatŭ de tóte usanțiile religióse, în carĭ era întrupată. De unde îmbetaŭ poporulŭ românescŭ cu aceea, că eĭ se mulțămescŭ, dacă Româniĭ fără de a adauge saŭ subtrage nimica din credința lorŭ de maĭ înainte, dechéră, că primescŭ clientela și protecțiunea lorŭ. Cu atâta, diceaŭ Calviniĭ, că nu se mulțămescŭ catoliciĭ, ci poftescŭ dela Românĭ *credința în dogme nóuĕ, și mărturisirea credinței după formule nóuĕ,* sub care înțelegeaŭ formula profesiuniĭ de credință a Papeĭ Urbanŭ VIII usitată la întórcerea orientaliloră, carea o a poftitŭ și Sinodulŭ dela 1882 ținutŭ sub Mitropolitulŭ Vancea. [1])

Óre maĭ are lipsă dlŭ Densușanŭ de unŭ testimoniŭ maĭ clasicŭ, că s. Unire cu Roma a fostŭ o unire dogmatică în aceea-și credință, decâtŭ cum este testimoniulŭ acesta alŭ calviniloră de atuncĭ, carĭ spunŭ apriatŭ, că cu ocasiunea unirĭĭ Românĭĭ aŭ trebuitŭ să primescă dogmele catolice ale bisericeĭ Romeĭ, și să mărturisescă credința după formula prescrisă de acéstă biserică?

Maĭ aducemŭ numaĭ unŭ testimoniŭ calvinescŭ, care-lŭ dă celŭ maĭ mare literatŭ alŭ Calviniloră de pre timpurile acelea. Și acesta este istoriculŭ Petru Bod, predicatorŭ calvinescŭ în Ighiŭ. Bietulŭ istoricŭ Bod scia, că unirea Românilorŭ cu Roma a fostŭ unire dogmatică, și altcum nicĭ nu și-o putea închipui. Scia și aceea, că biserica Romeĭ nu poftesce dela Românĭ altceva decâtŭ profesarea celorŭ 4 puncte de divergință. Bietulŭ predicatorŭ calvinescŭ însă atâta era de ignorantŭ, câtŭ nu scia proprie, carĭ suntŭ cele patru puncte. În urmă bătêndu-și multŭ capulŭ, și póte maĭ întrebându și pe vre-unŭ ignorantŭ ca și elŭ, credêndu, că e destulŭ de bine informatŭ, dice, că Româniĭ prin unire cu Roma aŭ primitŭ următórele puncte: Că Româniĭ nu recunoscŭ pe Patriarculŭ dela Constantinopolŭ, ci numaĭ pe celŭ dela Roma; 2. că vorŭ lua cuminecătura numaĭ sub o specie; 3. că vorŭ introduce la preoțiĭ celibatulŭ, și 4. că vorŭ posti Sâmbăta cu lăptariĭ. [2])

Veḑĭ bine, că noĭ ca și Românĭĭ de atuncĭ, cetindŭ aceste, rîdemŭ de ignoranța bietuluĭ predicatorŭ calvinescŭ. Una însă pe lângă tótă ignoranța luĭ totuși a sciut'o fórte bine. Și acésta este ceea ce nu vre să o scie dlŭ Densușanŭ, cumcă adecă Românĭĭ prin unire aŭ primitŭ credința bisericeĭ Romeĭ, de carea se deosebia a orientaliloră dissidenți numaĭ în patru puncte, va să dică, că unirea a fostŭ unire dogmatică și nu alianță. Mărturisirea acésta a Calvinuluĭ Bod nu o alterézăde locŭ împrejurarea, că elŭ nu cunoscea, carĭ suntŭ proprie cele 4 puncte. De ar fi fostŭ alianță, atuncĭ nu și-ar fi bătutŭ sermanulŭ atâta capulŭ, să afle cele 4 puncte, carĭ le-aŭ primitŭ Românĭĭ prin Unire.

Să trecemŭ acum la alțĭ heterodoxĭ, la „ortodoxiĭ orientalĭ“, pe carĭ i-a turburatŭ de totŭ tare unirea luĭ Atanasiŭ, chiar pentru că a fostŭ o unire dogmatică. Teodosiŭ Mitropolitulŭ dela Bucurescĭ audîndŭ de unirea luĭ Atanasiŭ, la 3 Maiŭ 1702 îĭ scrie luĭ Atanasiŭ o epistolă înfruntătóre, în carea îĭ impută, că prin unire a căḑutŭ *în maĭ multe eresiĭ.* Îĭ spune apoĭ, carĭ suntŭ *eresiile* aceste, fiindŭ că umblă să-ĭ probeze din Octoichŭ, că nu esistă purgatoriŭ, și că Spiritulŭ Sfîntŭ nu purcede și dela Fiulŭ. Se înțelege de sine, că înaintea luĭ Teodosiŭ, Mitropolitulŭ dela Bucurescĭ, profesarea celorŭ patru puncte era profesarea uneĭ eresiĭ. Asta însă nu impórtă. Ce impórtă, este, că însu-și Teodosiŭ recunósce, că Atanasiŭ a primitŭ cele patru puncte, și a făcutŭ unire dogmatică cu Roma. [1]) De ar fi fostŭ unirea numaĭ alianța dluĭ Densușanŭ, atuncĭ Teodosiŭ pre Atanasiŭ de sigurŭ nu l'ar fi numitŭ ereticŭ, nicĭ n'ar fi umblatŭ să-ĭ probeze din Octoichŭ neadevĕrulŭ celorŭ 4 puncte.

Totŭ pe atuncĭ Calinicŭ Patriarchulŭ din Constantinopolŭ în unŭ sinodŭ patriarcalŭ laolaltă cu 9 Archiepiscopĭ grecescĭ escomunică pe Mitropolitulŭ nostru Atanasiŭ, pe care în batjocură îlŭ numesce Satanasiŭ, și cu elŭ și pe totŭ clerulŭ și poporulŭ, ce va fi în legătură cu elŭ. Și pentru ce? Pentru că, cum dice Calinicŭ în scrisórea de anatemă, Atanasiŭ *„a primitŭ dogme contrare credinței ortodoxe orientale“.* [2])

Étă și unŭ grecŭ dintre cel maĭ competenți desavuéză pe dlŭ Densușanŭ cu alianța sa, și dechéră în actŭ publicŭ, că s. Unire a fostŭ unire dogmatică, prin carea Atanasiŭ cu aĭ sĕĭ *„a primitŭ dogme contrare credinței ortodoxe orientale“!* Îĭ maĭ trebue maĭ multŭ dluĭ Densușanŭ?

Dintre heterodoxiĭ maĭ noĭ ne provocămŭ numaĭ la unulŭ, și acesta este Mitropolitulŭ Șaguna, care în istoria sa bisericéscă apriatŭ spune în maĭ multe locurĭ, că unirea a fostŭ dogmatică și a statŭ în primirea celorŭ 4 puncte de divergință între ambele bisericĭ. Așa la pag. 127 numĕră aceste 4 puncte în modulŭ următoriŭ: 1. Precunóscerea Papeĭ de Capulŭ bisericeĭ. 2. Precunóscerea sânteĭ Cuminecăturĭ cu pâne dospită și cu azimă. 3. Precunóscerea purcederiĭ sfîntuluĭ Duchŭ dela Tatălŭ și dela Fiulŭ, și 4. Precunóscerea foculuĭ curățitoriŭ adecă a Purgatoriuluĭ.

Pre lângă aceea Șaguna sfînta Unire nu o numesce nicĭ cândŭ alianță, ci *„apostasie“.* Ce însemnéză însă cuvîntulŭ: „apostasie“? Spre esplicarea luĭ nu ne vomŭ provoca la vre-unŭ „Iesuitŭ celebru“, ci la unŭ opŭ de alŭ „liberŭ-cugetătoriloră“, carĭ nu-ĭ suntŭ dluĭ Densușanŭ așa odioși ca Iesuiții. Acesta este „Brockhaus Conversations-Lexicon“ ed. 11, t. I, pag. 884, care dice, că apostasia este lucrarea, prin care cineva cade dela credința sa. [3]) Însu-și Șaguna așa dară recunósce chiarŭ, că prin Unire Românii aŭ căḑutŭ dela credința luĭ la altă credință, carea este credința *„sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ“,* ceea ce însémnă, că unirea a fostŭ unire dogmatică.

Tótă tesa dluĭ Densușanŭ, că sfînta Unire n'a fostŭ o unire dogmatică în credință cu biserica Romeĭ, este așa de străină de totŭ modulŭ de cugetare a Românilorŭ uniți și neuniți și a neromânilorŭ în timpŭ de dóuĕ vécurĭ, câtŭ dacă dînsulŭ nu pășia cu idea sa în unŭ organŭ, care până maĭ erĭ alaltĕerĭ se bucura de o vadă frumósă, și dacă nu trăgea din ea conclusele, ce le-a trasŭ cu privire la neuĭtatulŭ Vancea, atuncĭ o amŭ fi ignoratŭ cu totulŭ. Căcĭ la popórĕ, ce suntŭ în gradulŭ de cultură ca alŭ nostru, tese așa bizare și cutezătóre nu suntŭ ceva rarŭ. Rădăcinĭ afunde însă nu potŭ să prindă, și maĭ lute saŭ maĭ târḑiŭ disparŭ. Ba lucrurĭ de aceste se maĭ întîmplă câte odată chiar și la popórĕ maĭ înaintate în cultură. Dlŭ Densușanŭ va fi auditŭ, cum Francesulŭ Hardouin în véculŭ trecutŭ a negatŭ autenția Eneideĭ luĭ Virgiliŭ, despre care dicea, că o a compusŭ unŭ călugărŭ Benedictinŭ în secululŭ XIII, a scrierilorŭ luĭ Sallustiŭ și Caesar, a operelorŭ luĭ Ovidiŭ și aprópe a tuturorŭ auctorilorŭ classicĭ. Atuncĭ și-a aflatŭ și Hardouin unĭĭ și alțiĭ, carĭ i-aŭ credutŭ. Astădĭ însă stîrnescŭ numaĭ rîsŭ. Și tare credemŭ, că o asemenea sórte îlŭ aștéptă și pe dlŭ Densușanŭ.

De sórtea acésta nu va scăpa domnulŭ Densușanŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ că dacă ar fi cugetatŭ numaĭ câtŭ de puținŭ seriosŭ asupra alianțeĭ dînsuluĭ, ar fi aflatŭ, că aceea e unŭ nonsens. Biserica Românilorŭ pre timpulŭ sfînteĭ Unirĭ era numaĭ tolerată, și nu se bucura de nicĭ unulŭ din privilegiile celoralalte bisericĭ recepte. Era va să dică cea maĭ slabă și maĭ decădută biserică în țară, carea nicĭ pe sine nu se putea ajuta, necum să ajute pe alte bisericĭ din țară. Ce folosŭ putea dară să aibă biserica catolică din o simplă alianță cu biserica românéscă, dacă acésta nu se unia în o credință cu aceea? De altă parte, dacă biserica românéscă rĕmânêndŭ și maĭ departe în „vechea eĭ credință“ prin o simplă alianță cu catoliciĭ căpĕta tóte privilegiile acestora, atuncĭ e inirare, că Românii n'aŭ pretinsŭ, ca dieta țĕreĭ să inarticuleze ca a 5-a biserică receptă în țară și *„biserica ortodoxă orientală“,* căcĭ după dlŭ Densușanŭ pre basa unirĭĭ, respective alianțeĭ dînsuluĭ, de facto era deja a 5-a biserică receptă în țară. Să se fie întîmplatŭ așa ceva, nu va puté proba dlŭ Densușanŭ nicĭ cândŭ. Afară de aceea, chiar și în manifestulŭ dela 1698 se dice, că ceĭ uniți *„se mărturisescŭ mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicescĭ biserice a Romeĭ“.* Acum cândŭ unŭ statŭ încheie alianță cu altulŭ, e ceva ne maĭ auditŭ, ca cetățeniĭ unuĭ aliatŭ să se dechere *„mădularĭ“* aĭ celuĭalaltŭ. Cetățeniĭ Austro-Ungarieĭ de pildă prin alianța statuluĭ nostru cu Germânia și Italia nu se mărturisescŭ *„mădularĭ“* aĭ acestorŭ state, cândŭ totuși, după conceptulŭ, ce-lŭ are dlŭ Densușanŭ despre cuvîntulŭ: alianță, ar trebui să se dechere. La atarĭ curiositățĭ ajunge dlŭ Densușanŭ cu tesa sa.

Constatămŭ dară resultatulŭ. Manifestulŭ dela 1698, purtarea Archiereilorŭ nostri, a sinódelorŭ, a poporuluĭ și a heterodoxilorŭ, școla și literatura bisericeĭ unite arată până la evidență, că Românii prin s. Unire aŭ încheiatŭ o unire dogmatică cu biserica Romeĭ, mărturisindŭ credința, ce o mărturisesce biserica acésta, De unde Mitropolitulŭ Vancea cu sinódele sale stândŭ pe basa credinței acesteia s'a purtatŭ ca celŭ maĭ fidelŭ fiŭ alŭ bisericeĭ românescĭ unite, și a ținutŭ comuniunea de credință cu toțĭ antecesoriĭ sĕĭ și cu totŭ clerulŭ și poporulŭ începêndŭ dela Atanasiŭ până la elŭ.

În ce relațiune suntemŭ dară noĭ cu romano-catoliciĭ din țară? Suntemŭ noĭ óre supușiĭ lorŭ saŭ hierarchieĭ lorŭ?

Între noĭ și Romano-catoliciĭ din țară și de airea nu este altă relațiune, decâtŭ ceea ce resultă din comuniunea de credință. Mărturisimŭ aceea-și credință, ce o mărturisescŭ eĭ, saŭ pe lângă noĭ îĭ considerămŭ numaĭ și numaĭ pe eĭ de creștinĭ dreptŭ-credincioșĭ și pe alțiĭ nu. De unde de câte orĭ ne rugămŭ în biserică pentru toțĭ *„dreptŭ-credincioșiĭ creștinĭ“* și *„pentru toțĭ frațiĭ nostri cei întru Christosŭ“,* îĭ înțelegemŭ și pe eĭ, pe cândŭ pe dissidenți, calvinĭ, luteranĭ, unitarĭ nu-ĭ înțelegemŭ, ci pe aceștia îĭ înțelegemŭ numaĭ atuncĭ, cândŭ ne rugămŭ pentru *„unirea tuturorŭ“,* fiindŭ că eĭ nemărturisindŭ credința cea adevĕrată că noĭ și romano-catoliciĭ, aŭ lipsă de „unire“.

Maĭ departe profesândŭ și Romano-catoliciĭ ca și noĭ credința *„sfinteĭ catolicescĭ bisericĭ a Romeĭ“,* de câte orĭ cineva atacă

[1]) Nilles Symbolae t. I. pag. 278.
[2]) Petru Bod Historia unionis Valachorum.

[1]) Nilles Symbolae t. I. pag. 344 și uu. G. Barițiŭ Părțĭ alese din istoria Transilvanieĭ v. I. pag. 224.
[2]) Nilles, totŭ acolo pag. 348 și G. Barițiŭ totŭ acolo la aceea-și pagină ca maĭ susŭ.
[3]) Apostaten nennt man vorzugsweise die von ihrem religiösen Glauben Abgefallenen, demnach Apostasie die Handlung selbst.

credința acésta, noĭ suntemŭ aliaţiĭ firescĭ aĭ lorŭ şi eĭ aĭ nostri întru apĕrarea credinţeĭ atacate. Şi în sensulŭ acesta se póte dice, că între noĭ şi eĭ esistă o alianţă religiósă în contra la orĭ ce inimicŭ alŭ credinţeĭ nóstre comune. Alianţa asta firéscă între noĭ şi eĭ însă îşĭ are basa în unitatea credinţeĭ, şi nicĭ decum în unŭ pactŭ saŭ legătură diplomatică, cum susţine dlŭ Densuşanŭ. Analogŭ stă lucrulŭ între noĭ şi gr.-orientaliĭ Românĭ. Fiindu-ne limba liturgică şi oficiósă bisericéscă comună, de câte orĭ atacă cineva limba nóstră, noĭ suntemŭ aliaţiĭ firescĭ aĭ greco-orientalilorŭ şi eĭ aĭ nostri întru apĕrarea limbeĭ. Alianţa acésta însă nu se basézĕ pre vre-unŭ actŭ politicŭ, ci se basézĕ pe comuniunea limbeĭ, şi ese la ivélă în modu spontaneŭ, de câte orĭ cere lipsa.

Altă relaţiune între noĭ şi romano-catoliciĭ din ţară, afară de alianţa asta firéscă, care resultă din unitatea credinţeĭ, nu vomŭ cunósce nicĭ cândŭ. În specialŭ nu cunóscemŭ nicĭ cea maĭ mică dependinţă dela ierarchia romano-catolicilorŭ din ţară, şi orĭ ce încercare de a introduce o atare dependinţă o vomŭ respinge orĭ şi cândŭ. Provincia nóstră românéscă unită mitropolitană de Alba-Iulia este provincie coordinată provincieĭ rom. catolice de Strigonŭ, şi nu subordinată acesteia întru nimicŭ. Nicĭ în confirmaţiunea Mitropolitului Atanasiŭ, nicĭ în bula ridicării episcopatului Făgăraşului Românĭ uniţi nu fură supuşi iurisdicţiunii Primatelui dela Strigonŭ. Eră în bula reactivării Mitropolieĭ de Alba-Iulia apriatŭ se dice, că Primatele dela Strigonŭ nu are nicĭ unŭ dreptŭ de iurisdicţiune asupra Mitropolieĭ românescĭ de Alba-Iulia. Şi aşa Mitropolia de Alba-Iulia profesézĕ, ce e dreptŭ, aceea-şĭ credinţă cu Mitropolia dela Strigonŭ, legătură de subordinaţiune între ele însă nu esistă. De unde Şincaĭ, ca şi alţiĭ maĭ mulţĭ, rĕŭ înţelesŭ de dlŭ Densuşanŭ, adevĕrulŭi îlŭ dice, cândŭ susţine, că Româniĭ gr. catolicĭ nu suntŭ supuşi romano-catolicilorŭ.

Analogă este legătura între Românĭ gr.-orientalĭ şi între Sêrbiĭ din Ungaria. Suntŭ unite Mitropoliile lorŭ prin unitatea credinţeĭ, cum susţinŭ. Dependinţă hierarchică însă între Mitropoliile lorŭ nu esistă. În relaţiunea, ce resultă din unitatea credinţeĭ, suntemŭ ca şi cu romano-catoliciĭ din ţară, cu romano-catoliciĭ francesĭ, italianĭ, germanĭ, spaniolĭ, americanĭ şi alţiĭ. Dependinţă hierarchică între noĭ şi eĭ însă nu esistă, cum nu esistă p. e. între Românĭ gr. orientalĭ dela noĭ şi între Muscalĭ, Grecĭ, Bulgarĭ şi alţiĭ

Acésta este natura cea adevĕrată a s. Uniĭ espusă de Mitropolitulŭ Vancea şi de fruntaşiĭ clerului din 4 diecese în sinódele din 1872 şi 1882, şi în înţelesulŭ acesta e considerată sfinta Unire de toţĭ Românĭ şi străiniĭ, carĭ aŭ ceva cunoscinţe de lucrurile bisericescĭ. În înţelesulŭ acesta doctoriĭ în teologie propunŭ s. Unire în şcólă, o apĕră în „Unirea“, o espunŭ în opurĭ sciinţifice, şi suntŭ gata a o apĕra în contra tuturorŭ inimicilorŭ din lăuntru şi dinafară chiar şi cu viaţa.

În cadrulŭ sfinteĭ Uniĭ cuprinse în înţelesulŭ acesta biserica nóstră se bucură de cea maĭ mare libertate posibilă de desvoltare, independinţa nóstră dela romano-catoliciĭ magiarĭ ne este asigurată, ritulŭ, disciplina şi limba nóstră mântuită de periculŭ, éră de altă parte suntemŭ la olaltă cu Mitropolitulŭ Şuluţŭ mândri pre unitatea în credinţă cu gintea latină şi cu naţiunile cele maĭ culte ale Europeĭ, şi mândri cu Mitropolitulŭ Vancea, că nu depindemŭ dela ierarchia vre-uneĭ naţiunĭ străine de noĭ în ritŭ şi limbă. Pre cândŭ după s. Unire a dlui Densuşanŭ amŭ fi nisce lânceziţĭ, nisce nepronunţaţĭ, nisce caricaturĭ morale, pe carĭ nicĭ neuniţiĭ nicĭ catoliciĭ nu ne-ar considera de fraţi în nicĭ o privinţă, ci amŭ fi ca şi amăriţiĭ aceia din „Comedia divină“ a luĭ Dante, pe carĭ ceriulŭ nu-ĭ primesce, éră iadulŭ îĭ respinge.

În înţelesulŭ acesta biserica nóstră unită păstrându unitatea credinţeĭ cu întrégă lumea catolică din cincĭ continente, în manifestarea eĭ în mijloculŭ poporuluĭ nostru este totuşi biserică naţională, avêndŭ ierarchia sa naţională, institutele sale naţionale şi limba sa naţională. Precândŭ biserica dluĭ Densuşanŭ rumpêndŭ comuniunea de credinţă cu tótă lumea, şi aşedându credinţa pe base de pacte politice închiate de „strămoşiĭ nostri“, saŭ cu unŭ cuvîntŭ făcêndŭ şi credinţa „naţională“ este o biserică lipsită de orĭ ce putere morală asupra sufletelorŭ. Căcĭ credinţa din firea eĭ nu póte fi naţională, şi poftesce base multŭ maĭ puternice decâtŭ o hârţie saŭ unŭ manifestŭ „naţionalŭ“ de alŭ *„strămoşilorŭ nostri“*, dacă e vorba să străbată totŭ sufletulŭ omuluĭ, şi să-ĭ dea tăria morală de lipsă spre a se ridica la idealulŭ moralităţiĭ inspiratŭ de religiune. Chiarŭ nice sciinţa, analógă cu credinţa, nu póte fi naţională, va să dică adevĕrată numaĭ pentru o naţiune, şi pentru alta nu. Ci sciinţa este universală pentru tóte popórĕle. Instituţiunile de sciinţă, modulŭ cum să cultivă sciinţa, şi efectele, ce le produce la diverse popórĕ, potŭ fi naţionale, va să dică să se manifesteze în o formă anumită numaĭ la o naţiune. Sciinţa în sine însă nu póte fi nicĭ cândŭ naţională. Chiar aşa e şi cu credinţa. Ea nu póte fi naţională, va să dică adevĕrată numaĭ pentru unŭ poporŭ, şi pentru altulŭ nu. Ci saŭ e adevĕrată pentru tóte, saŭ pentru nicĭ unulŭ. Instituţiuniĭ bisericescĭ, în carĭ se manifestézĕ credinţa şi se sbe în sufletulŭ poporuluĭ nobilitându-lŭ, şi efectele ce le produce la diverse popórĕ, potŭ fi naţionale, va să dică ale uneĭ naţiuni, nicĭ odată însă credinţa, care îndată ce e decherată de naţională, a unuĭ singurŭ poporŭ, îşĭ perde tótă puterea, totŭ farmeculŭ asupra sufletelorŭ, şi-şĭ pórtă simburulŭ disoluţiuniĭ în sine însă-şi.

De unde, dacă s'ar realisa vre-odată ideile dluĭ Densuşanŭ, atuncĭ amŭ puté dice, că din unŭ zelŭ morbosŭ naţionalŭ nimicindŭ credinţa a nimicitŭ însă-şi biserica, de care naţiunea nóstră, va concede şi dînsulŭ, are cea maĭ mare lipsă acum şi în viitoriŭ totdeuna.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Vĕdŭ eŭ, unde vreĭ să ajungĭ,“ observă Labeo. „Dar eŭ nu înţelegŭ lucrulŭ aşa. Tu presupunĭ o fiinţă sublimă, superióră tuturorŭ fiinţelorŭ, o putere primă, de sine stătătóre, şi dela acésta derivĭ apoĭ tóte celealalte puterĭ. La mine însă e altcum: Eŭ credŭ într'o circulare vecînică, într'o repetire neîncetată a lucrurilorŭ şi puterilorŭ, carĭ se petrecŭ una într'alta şi fiindŭ în schimbare neîncetată prin frecare şi mişcare se întregescŭ şi se sprijinescŭ ele însĕ-şi împrumutatŭ.“

Atenéanulŭ nu putu să nu surîdă. „Rogŭ pre Augustŭ, să ţină în minte vorbele luĭ Labeo,“ dise elŭ întorcêndu-se către împĕratulŭ şi închinându-se. „Tu dicĭ, că orĭ ce lucru îşĭ primesce puterea din afară. Da? Nu este nicĭ o escepţiune?“

„De sigurŭ că nu. Acésta e o catenă infinită, în care ochiĭ singuraticĭ continuă fiesce carele puterea comunicată odată.“

„În chipulŭ acesta recunoscĭ, că era o vreme, cândŭ puterea încă nu era comunicată. Căcĭ averiĭ îĭ premerge neaverea: póte cineva să mĕ combată într'acésta?“

Nimenĭ nu cuteză să vorbéscă.

Dionisiŭ începu ĕră-şĭ: „După cum dice Labeo, totŭ lucrulŭ îşĭ are puterea de din afară, adecă a primit'o dela altă fiinţă, ceea ce va să dică, era unŭ timpŭ, cândŭ acéstă putere încă nu era dată nicĭ unuĭ lucru. Întrégă catena lucrurilorŭ era fără putere şi aştepta unŭ impulsŭ, care să-lŭ priméscă membrulŭ celŭ dintâiŭ. Dar acum întrebŭ, că óre acestŭ impulsŭ, acéstă împărtăşire primă a puteriĭ de unde putea să vină? De cine a pututŭ fi ea dată? Cuĭ să ĭ-o mulţămimŭ?“

Se făcu o pausă. Labeo încă tăcea.

„Póte că Domiţiŭ Afer ne va puté da deslușirea,“ dise Dionisiŭ.

„Eŭ,“ începu Domiţiŭ cu aerŭ ironicŭ, „eŭ n'am fostŭ nicĭ în şcóla luĭ Labeo şi nicĭ în luminata Grecie. Eŭ ţinŭ numaĭ la aceea ce potŭ vedé, suntŭ materialistŭ şi ţinŭ la simţurile mele sănătóse. Nu vreŭ să sciŭ nimica din cele ce se vorbescŭ despre Dumnedeŭ şi despre sufletŭ, căcĭ pre acestea nu le potŭ nicĭ audi nicĭ vedé, şi de aceea ele pentru mine nicĭ nu esistă.“

„Cum?“ dise Dionisiŭ înveselitŭ. „Acesta este ultimatulŭ tĕŭ bine cumpĕnitŭ? Şi tu nu vreĭ să primescĭ altŭ criteriŭ fără numaĭ simţurile tale?“

„Dacă poţĭ, învaţă-mĕ altulŭ maĭ bunŭ!“ rĕspunse Afer cu ironie.

„Să mĕ ierţĭ, dar mi-se pare fórte ademenitoriŭ lucrulŭ acesta! Tu eştĭ hotărîtŭ să credĭ numaĭ ceea ce-ţĭ mărturisescŭ simţurile? Spune-mĭ acum, prietine Afer, pre care din simţurile tale ţi-aĭ clăditŭ tu hotărîrea? Care din simţurĭ te-a condusŭ la ea? Saŭ spune-mĭ, dacă hotărîrea acésta o poţĭ vedé orĭ pipăi, mirosi, audi orĭ gusta? Din tóte acestea nu poţĭ nimica, şi totuşi credĭ în hotărîrea aceea. Aşa dar e o consecuţie dréptă, că tu poţĭ crede şi lucrurĭ, ce nu cadŭ sub simţurile tale.“

„Se înţelege, că acésta nu cade sub simţurile mele, căcĭ nicĭ nu e lucru,“ replică Domiţiŭ cam iritatŭ.

„A fostŭ Iuliŭ Cesarŭ unŭ lucru? A fostŭ Cartaginea unŭ lucru?“ continuă Dionisiŭ. „La totŭ casulŭ aŭ fostŭ — nu însă şi pentru tine, căcĭ Iuliŭ Cesarŭ şi Cartaginea nu cadŭ sub simţurile tale. Şi tu totuşi credĭ în eĭ, dar condusŭ nu de simţurile tale, ci de altceva. Chiar aşa credŭ. şi eŭ şi ceĭ maĭ mulţĭ de aicĭ, că esistă o Spanie, şi acésta pentru că învăţatulŭ Strabo, care a călătoritŭ aşa de multŭ, ne-o spune dicêndŭ, că este o ţară, ce pórtă acestŭ nume.“

La aceste vorbe Augustŭ bătu în pălmĭ, şi întrégă societatea cu fórte puţine escepţiunĭ începu să rîdă.

„Asta e dela sine înţelesŭ,“ rĕspunse Afer cam turburatŭ, „asta se înţelege dela sine, că eŭ potŭ crede nu numaĭ ceea ce se póte audi şi vedé. Ceea ce cerŭ, suntŭ probele. E nu numaĭ Strobo singurŭ, care spune, că esistă Spania, suntŭ mulţĭ, fórte mulţĭ, carĭ o spunŭ acésta din timpurĭ îndepărtate. Unulŭ singurŭ póte să mĕ înşele, mulţimea martorilorŭ însă nu. Trebue să am ceva, pe ce să-mĭ razimŭ credinţa mea, şi acestŭ ceva e argumentulŭ. Mulţimea martorilorŭ, carĭ consună, îmĭ suntŭ în acestŭ casŭ razimulŭ convingeriĭ. Spune-mĭ acum, ce argumente ne poţĭ aduce tu, ca să ne convingĭ despre sufletŭ şi despre nemurirea luĭ şi despre esistinţa unuĭ Dumnedeŭ preaînaltŭ? Pentru ca să facĭ să te crédă unŭ omŭ cuminte, trebue să-ĭ argumentezĭ şi să-lŭ convingĭ! Cércă, dacă o poţĭ face acésta!“

„Tu mĕ aducĭ ĕră-şĭ la întrebările puse de Augustŭ,“ dise Dionisiŭ. „Înainte însă de a începe de acolo, îţĭ voiŭ aduce unŭ argumentŭ, după cum tu îmĭ cerĭ. Şi încă unŭ argumentŭ îndoitŭ, că nu totŭ ce cre-

demŭ, trebue să ni-se demustre, — şi nicĭ că se potŭ demustra tóte acelea. Să punemŭ casulŭ, că eŭ susţinŭ o propositie. Tu o negĭ, şi eŭ susţinŭ altă propositie, pentru ca să demustru pe cea dintâiŭ. Dar tu tragĭ acum la îndoélă propositia a dóua din causă că încă nu e demustrată, mĕ silescĭ, să susţinŭ a treia, şi aşa maĭ departe, numaĭ pentru ca să demustru pe cea de maĭ înainte."

„Firesce," dise Afer.

„Dar tu nu te gândescĭ la aceea, că trebue să ajungemŭ odată la unŭ sfârşitŭ, orĭ nu ajungemŭ nicĭodată. De vomŭ totŭ grămădi propositiile şi nu le maĭ sfârşimŭ, tu nu ajungĭ nicĭ odată la demustrarea ultimă, carea să hotăréscă credinţa ta, — şi să punemŭ casulŭ, că ne oprimŭ la o propositie, la a treia orĭ la a cincĭ decia, tu totuşĭ éră n'aĭ demustrarea, carea să-ţĭ facă plausibilă propositia asta cea maĭ de pe urmă. Nu e aşa?"

Afer vedea, că nu póte să contradică. Toţĭ aprobaŭ cu capetele şi priviaŭ unulŭ la altulŭ suridêndŭ şi mirându-se.

„Voĭam, împĕrate, să arĕtŭ, că omulŭ după firea sa trebue să crédă multe şi fără de demustrare," dise Dionisiŭ. „Dacă óre cine crede şi scie numaĭ ceea ce póte să demustre, atuncĭ în magazinulŭ nostru spiritualŭ ar fi o serăcie nespusă. — Potŭ óre să rogŭ acum pe eruditiĭ Montanŭ şi Capito, ca să ne împărtăşéscă şi eĭ, ce părerĭ aŭ referitoriŭ la teoriile din cestiune?" (Va urmá.)

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(22) 2—3

Edictŭ.

După ce Toma Frăticiŭ gr. cat. din comuna Noŭ-Săsescŭ legiuitulŭ bărbatŭ alŭ Anneĭ Nucetianŭ gr. cat. ér din Noŭ-Săsescŭ, trecuţĭ acum 7 anĭ, şi-a părăsitŭ pre soţia sa legiuită, fără ca să i-se pótă sci ubicatiunea aceluia, se citézŭ prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dĭ să se presente înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contră-I se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela forulŭ matrim. gr. cat. de I-a Instanţă deleg. alŭ Protopopiatuluĭ Cichindélŭ.

Secădate la 24 Aprilŭ 1893.

Demetriŭ Cuteanŭ,
protopopulŭ preş. for. matrim.

Nr. 204—1893. (23) 2—3

Edictŭ.

După ce Niculae Milea gr. cat. din Vestemŭ, şi-a părăsitŭ pre legiuita sa mulere Eva Dărăbanţŭ gr. cat. totŭ din Vestemŭ, şi nu se scie ubicatiunea aceluia, se citézŭ prin acésta, ca în terminŭ de 1 anŭ şi o dĭ, să se presenteze înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contră-I de cătră mulerea sa, se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a Instanţă.

Sibiŭ, în 7 Aprilŭ 1893.

Ioanŭ V. Rusu.
protopopŭ.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum laŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în fata loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptătescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurintă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum cu deosĕbită stimă

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892 **Carolŭ Müller,**
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 15—52

Cele **maĭ bune** şi **maĭ sigure**

Semînţe

economice, de legumi si de flori,

cele maĭ frumóse **rose** şi **plânte de florĭ,**

cele maĭ fine sorte de **fragi** şi **spérgă** (Spargel),

precum şi toţĭ articliĭ de grădină

le liferéză sub **garanţă** veritabile şi câtŭ se póte de ieftine

Wilhelm Mühle
liferantŭ de curte,
etablissement de semînţe şi plânte
Temesvár.

Liferantulŭ celorŭ maĭ mulţĭ membri aĭ Cleruluĭ înaltŭ. — **Couranturĭ de preţurĭ cu ilustratiuni bogate** trimitŭ la dorintă gratis şi franco. (15) 12—12

Turnătoria de clopote şi de metalŭ a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publiculuĭ şi comunelorŭ pentru pregătirea din noŭ de clopote de tótă mărimea, respective pentru combinarea maĭ multorŭ clopote nóuĕ după tonurĭ statorite înainte, aranjate după sistemŭ noŭ, pre lângă garanţie de maĭ mulţĭ anĭ, cu coróne de lemnŭ orĭ de ferŭ bătutŭ orĭ vĕrsatŭ, aşa că clopotele astfelŭ construite se potŭ întórce uşorŭ şi de maĭ multe ori, prin ce clopotulŭ se scutesce de crepare.

Recomandă maĭ ales inventiunea sa de

Clopote perforate

carĭ suntŭ premiate de maĭ multe orĭ şi privilegiate,

carĭ daŭ unŭ **sunetŭ maĭ tare, maĭ durabilŭ şi adâncŭ** şi aşa unŭ astfelŭ de clopotŭ de 200 kg. este egalŭ cu altulŭ de 260 kg. — Maĭ departe **scaune din ferŭ bătutŭ sub clopote, clopote de orologiŭ** în tótă mărimea şi tóte părţile de metalŭ, ce se ţinŭ de specialitatea asta. — **Clopote** de 150 kg. şi maĭ micĭ şi **pumpe de mână** se potŭ afla tot-deuna în depositŭ. — Se recomandă pentru comisiĭ câtŭ de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 5—10

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 20 Maiŭ 1893. Numĕrulŭ 20.

Continuarea luptei.

În şedinţa dela 10 Maiŭ a. c. casa magnaţilorŭ a primitŭ unŭ proiectŭ de resoluţiune, prin care s'a condamnatŭ politica bisericéscă a guvernuluĭ maghiarŭ, pentru că aceea „sgudue temeliile societăţiĭ şi ale statuluĭ şi sancţionézŭ inmoralitatea".

Mare este supĕrarea în taběra „liberalilorŭ" şi şoviniştilorŭ pentru acéstă derută, şi orĭ câtŭ se silescŭ dînşiĭ a-şi ascunde amărăciunea, acésta totuşĭ ĭese la ivélă din invectivele adresate bărbaţilorŭ independenţi, carĭ aŭ votatŭ în contra programuluĭ politicŭ-bisericescŭ alŭ guvernuluĭ.

De altă parte însă mare este bucuria tuturorŭ creştinilorŭ adevĕraţi, carĭ nu potŭ suferi, ca de dragulŭ idoluluĭ modernŭ, ce se numesce omnipotenţa statuluĭ, să se vateme consciinţa religiósă a milióneloru de cetăţeni, să se răpéscă din mâna bisericeĭ până şi jurisdicţiunea asupra sacramenteloru, şi pentru nisce teoriĭ liberale, carĭ numaĭ stricăciune aŭ produsŭ acolo, unde aŭ fostŭ puse în practică, să se îngreuneze budgetulŭ statutuĭ, care se formézŭ din sudórea cetăţeniloru, încovoiaţi şi până acuma sub sarcina prea mare a dărilorŭ.

De isbînda elementelorŭ sănĕtóse din casa magnaţilorŭ Româniĭ aŭ îndoitŭ motivŭ de a se bucura.

Pentru noĭ realisarea programuluĭ politicŭ-bisericescŭ alŭ guvernuluĭ ar fi fatalŭ nu numaĭ din punctŭ de vedere religiosŭ, ci şi din punctŭ de vedere naţionalŭ.

România ne arată destulŭ de învederatŭ, că ce însemnézŭ a restrînge influinţa bisericeĭ asupra familieĭ şi a şcóleĭ. Cu ocasiunea desbateriĭ legiĭ despre îmbunătăţirea sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ din România toţi deputaţiĭ de valóre aŭ constatatŭ, că acolo necredinţa şi nemoralitatea, care isvoresce din necredinţă, cresce în modŭ înspăimântătoriŭ şi străbate totŭ maĭ adâncŭ în massele poporuluĭ. Însă aceĭ domnĭ deputaţi nu şĭ-aŭ adusŭ aminte, că eĭ înşi-şĭ aŭ luptatŭ totdeuna pentru căsătoria civilă, va să dică pentru subtragerea familieĭ de sub înrîurinţa binefăcĕtóre a bisericeĭ, şi pentru concentrarea învăţămîntuluĭ numaĭ în mânile statuluĭ, întocmaĭ precum voesce să o facă şi liberaliĭ nostri din Budapesta. Fructele amare, carĭ s'aŭ produsŭ în România, s'ar produce de sigurŭ şi la noĭ, dacă ar triumfa politica bisericéscă a guvernuluĭ magiarŭ, şi aceste fructe ar trebui să le înghiţéscă maĭ vîrtosŭ aceia dintre fraţiĭ Românĭ, carĭ nu aŭ nicĭ idee despre modulŭ, cu care luptă biserica catolică în apusŭ pentru a paralisa efectele desastróse ale instituţiunilorŭ „liberale", saŭ dacă şi cunoscŭ acele lupte, le despreţuescŭ şi le batjocorescŭ cu terminĭ luaţi din pressa jidovéscă.

Dar amŭ dişŭ, că nu numaĭ din punctŭ de vedere religiosŭ, ci şi din punctŭ de vedere naţionalŭ românescŭ trebue să ne bucurămŭ pentru blamulŭ suferitŭ de guvernulŭ „liberalŭ" în casa magnaţilorŭ.

Tóte reformele proiectate de guvernulŭ nostru suntŭ îndreptate în contra naţionalităţilorŭ şi maĭ vîrtosŭ a Românilorŭ, pe carĭ toţi şoviniştiĭ recunoscŭ, că încă nu ĭ-aŭ pututŭ muia aşa de tare, câtŭ să-şĭ plece capulŭ magiarisăriĭ. Biserica nóstră fiindŭ în ĭerarchia sa, în instituţiunile sale, în limba sa rituală şi administrativă biserică naţională românéscă, din firea sa conservă, desvóltă, şi nobilitézŭ caractĕruluĭ românescŭ alŭ poporuluĭ nostru şi paralisézŭ în acéstă privinţă puterea statuluĭ, care în urma prepotenţeĭ şovinismulŭ de astădĭ s'a făcutŭ unŭ mijlocŭ de magiarisare. Prin urmare cu câtŭ se restrînge maĭ tare influinţa bisericeĭ asupra poporuluĭ nostru, cu atâtŭ maĭ puţinu va putĕ acéstă biserică să lucre pentru conservarea, desvoltarea şi nobilitarea caractĕruluĭ nostru românescŭ. Este însă evidentŭ, că prin introducerea matriculeloru civile şi a căsătorieĭ civile influinţa bisericeĭ asupra unoru interese de mare importanţă din viaţa poporuluĭ nostru se paralisézŭ aprópe cu desevârşire, substituindu-se în loculuĭ bisericeĭ statulŭ magiarŭ, care urmărindŭ numaĭ idealulŭ contopiriĭ tuturorŭ naţionalităţilorŭ nemagiare în naţiunea magiară, va folosi şi căsătoria şi matriculele civile de mijlóce puternice pentru realisarea aceluĭ idealŭ.

Nu vomŭ cerca, că óre esistă şi

Feuilleton.

Spectru.

(Ĭubituluĭ meŭ Florinelŭ.)

I. Albŭ.

Potius mori — quam foedari.

Orĭ câtă lumină lucesce din sóre,
Cândŭ dorĭ se revarsă pe nóptea, ce móre,
Şi regele dilei scăldatŭ în lumină
Se naltă pe bolta azurŭ, sĕnină;
Şi câtă albéţă pe câmpurĭ se 'ntinde,
Cândŭ lérna din nourĭ fulgĭ albĭ şĭ desprinde,
De ţese şi-întinde la giolgiŭ înălbitŭ
Pe trupulŭ pământuluĭ, ce-a adurmitŭ;
Câtŭ albŭ vede ochiulŭ în florile dalbe,
Carĭ fete la noĭ şi-le légă de salbe:
În crinĭ, ghiocele şi dragĭ lăcrimióre
Scăldate în róuă şi 'n rade de sóre;
Câtŭ albŭ este 'n pomiĭ din luna luĭ Maiŭ: —
Atâta albime curată să aĭ
În bunulŭ tĕŭ sufletŭ, o dragŭ Florinelŭ,
Şi lumea să dică: Ferice de elŭ!

E. D. Daclanŭ.

Dóuĕ inele.

I.

(Continuare).

Dna Blondel îmbrăţişă pre prietina sa Ană şi bineventă cu dragoste tinĕra fată, despre care vorbise deja adese orĭ cu Ană.

Vrîsta Iulieĭ póte ar fi făcutŭ pe Măgdălină ceva cam sfiicióşă, dacă Ană nu ĭ-o ar fi descrisŭ. Dar cum s'ar fi şi pututŭ, ca ea deja la prima vedere să nu iubéscă fiinţa asta nobilă, carea faţă cu orĭ cine era aşa de prevenitóre şi le era tuturorŭ aşa de scumpă? Mirésa îndată o întimpină cu intimitate. Dór privia pe dna Blondel de idealulŭ uneĭ femeĭ perfecte.

Antoniŭ celŭ mare şi grasŭ făcu întâiŭ o larmă asurditóre întru onórea celorŭ sosiţi. Elŭ era unŭ dracŭ împeliţatŭ. Căseniĭ abia îlŭ puteaŭ suferi, ér străiniĭ de locŭ. Elŭ era nespusŭ de rĕsfăţatŭ şi făcea totŭ, ce putea să nĕcăjéscă orĭ să supere pe alţiĭ. Elŭ ascundea lucrurile, de carĭ aveaŭ alţiĭ lipsă, arunca una şi alta pe ferestră afară, striga, cânta, fluera, şi era o mică fiinţă, care parcă avea menirea de a face celŭ puţinŭ ómenilorŭ nervoşĭ durere de capŭ.

Debila şi bolnăviciósa luĭ mamă se întrarma cu răbdare. Ea era inimică la orĭ ce scenă neplăcută şi se îndestulia cu amenin̦area, că va scrie moşuluĭ, ca elŭ în ţară străină să scie, cum se pórtă băĕtulŭ. Căpitanulŭ trebuia să servéscă de obĭectŭ de spaimă, pentru că petrecea la marginea lumiĭ. Dacă ar fi fostŭ acasă, póte că nu numaĭ nu-lŭ pedepsia, ci din contră îlŭ gugulia.

Numaĭ Iulia scia să înfrîne pe miculŭ Antoniŭ. Elŭ o ĭubia şi-ĭ era frică de ea.

Deja la prândulŭ celŭ dintâiŭ în cerculŭ acesteĭ familiĭ îşĭ câştigă Măgdălină unŭ conceptŭ despre considerările, carĭ aveaŭ să se observe spre a se susţiné aci pacea între bolnavĭ şi sănĕtoşĭ, între copiĭ şi bĕtrânĭ. Fiinţa de faţă a bĕtrânuluĭ neputinciosŭ avea să posomoréscă pe celalalţĭ, de nu se făcea Iulia totdeuna mijlocitóre. Ea scia să-lŭ distragă şi să delăture din apropiarea luĭ orĭ ce larmă, ĕră de altă parte să facă sermanilorŭ copiĭ totŭ felulŭ de petrecerĭ şi să-ĭ scutéscă de orĭ ce silă, nesănĕtósă atâtŭ pentru trupŭ câtŭ şi maĭ alesŭ pentru sufletŭ.

Măgdălină se minuna de farmeculŭ, ce scia femeea asta să-lŭ deprindă asupra împrejurimiĭ sale, de lucrurile folositóre, carĭ le întreprindea întru folosulŭ comunŭ alŭ familieĭ, de blânda voe bună, carea o scia

vre unu factoru mai înaltu, care să fi influinţatu în modu indirectu votulu caseï magnaţilorŭ. Unele foï magiare admitu chiaru întrevenirea factoruluï celuï mai înaltu constituţionalu. Dacă este adevĕrată acésta presupunere, noï putemu cu totu dreptulu să avemu şi o mângăere. Cunoscutu este, că poporulu românu în adunărï imposante a protestatu şi protestéză în continuu în contra reformelorŭ proïectate de guvernu, şi despre aceste proteste aŭ avisatu prin telegrame omagiale şi pre Maïestatea Sa. Se póte însă presupune, că Coróna se fi rĕmasu nepăsătóre în faţa acestorŭ manifestaţiunï? Acésta nu o putemu presupune nicï din acelu motivu, că persóne fórte aprópe de curte aŭ combătutu politica guvernuluï accentuându, că acésta politică *iritéză şi mai tare naţionalităţile*.

Orï cum ar sta lucrulu, noï să continuămu şi mai departe lupta în contra proïectelorŭ de legï bisericescï. Guvernulu le va face să trécă prin camera deputaţilorŭ, unde are o maïoritate imposantă, şi apoï le va aşterne caseï magnaţilorŭ. Se înţelege dela sine, că elu va angaja pe toţï aderenţiï sĕï din casa de susu, să le spriginéscă în contra elementelorŭ creştine şi a celorŭ nemagiare. Lupta va fi fórte vie, pentru că membriï catolicï ai caseï magnaţilorŭ deja aŭ declaratu răsboiu acelorŭ proïecte, încă înainte de ce ar fi fostu presentate. Archiereiï bisericelorŭ românescï încă aŭ votu în casa magnaţilorŭ, şi nu sufere îndoélă, că dînşiï împreună cu catoliciï, cu representantele bisericeï luterane şi cu alte elemente înţelepte şi independente potu decide sórtea proïectelorŭ fatale. În şedinţa din 10 Maiu numai unu Archiereu românu, şi şi acela greco-catolicu, a fostu de faţă şi a desaprobatu cu votulu sĕu politica anticreştină a guvernuluï. Sperămu însă, că cu ocasiunea desbaterii proïectelorŭ din cestiune în casa magnaţilorŭ nicï unu Archiereu românu nu va lipsi dela locului sĕu, şi nicï chiaru singurulu magnatu laicu de naţionalitate română, domnulu Iosifu Galu, nu se va furişa din sală, numai ca să nu voteze în contra guvernuluï, cum a făcutu în 10 Maiu a. c. Numai realisându-se şi acésta speranţă va fi bucuria nóstră deplină.

Kossuth despre cestiunea naţionalităţilorŭ. — Ziarulu „Nagyvárad“ espune în chipulu următoriu părerile, carï *Kossuth* într'o convorbire a spusu, că le are privitoriu la cestiunea naţionalităţilorŭ: „Popórĕle Ungarieï tot-deuna aŭ cerutu guvernuluï deplina libertate religiósă şi egală îndreptăţire naţională. În aceste opintirï stă politica naţională a naţionalităţilorŭ. Acestu lucru simplu a fostu scosu din cadrele luï naturale, ceea ce a pricinuitu, ca actuala cestiune a naţionalităţilorŭ să fie plină de veninu. Acolo aŭ ajunsu lucrurile, încâtu mai totu una este: se vîrï mâna într'unu cuibu de vespï saŭ să te ocupï cu cestiunea naţionalităţilorŭ.“

La întrebarea, dacă apróbă intenţiunea guvernuluï ungurescu, nemărturisită, dar ce se póte presupune, de a forma o singură naţiune omogenă magiară din diferitele naţionalităţi ale *Ungarieï, Kossuth* rĕspunde astfelu:

„Omulu politicu cuminte nu se póte gândi seriosu la o asemenea încercare, căci nu se póte zămisli mai mare utopie decâtu asta. Dacă însă totuşi unu omu de statu magiaru îşi va bate capulu cu acestu ţĕlu cu neputinţă, nu-lu va puté urmări până la óre care vreme decâtu cu mijlócele cele mai volnice. Nu se póte, ba nicï nu e permisu a proceda cu naţionalităţile *Ungarieï* ca cu vre-o poporaţie de coloniştï rătăcitorï. Naţionalităţile din Ungaria locuescu acésta ţară de seculi de-a rîndulu; ele ţinu la dînsa tare şi cu dreptu. Limba şi religiunea acestorŭ popóre trebue privită ca o comóră sfîntă strămoşéscă, pe care nu e ertatu să le-o răpéscă. Politica care ar face-o, n'ar avé basă morală.“

Despre egala îndreptăţire în folosirea limbeï, *Kossuth* spune că cestiunea acésta se ţine de afacerile cele mai firescï ale *Ungarieï*. „Pe stindardulu din 1848 noï amu fostu scrisu: Libertate, egalitate, frăţietate. Acésta vre să dică: *suum cuique*. Guvernulu de atuncï a avutu firma intenţie să-şi pună în practică acestu punctu cardinalu alu programuluï sĕu, dar n'a pututu să o facă, căci la tóte le-a pusu capetu intervenţia *Ruşilorŭ* şi urmările fatale ale acesteia. Egala îndreptăţire în folosirea limbeï consistă în următórele: Fiesce care funcţionarŭ comunalu, cercualu şi comitatensu e datoru să scie perfectu limba poporuluï şi să o foloséscă în cancelarie, în contactulu cu poporulu, în viaţa practică. Acésta va să dică egala îndreptăţire a limbeï. Bine înţelesu, că limba statuluï şi a parlamentuluï póte fi numai cea magiară. Atuncï cându în Ungaria nu se va potrivi mulţimea individuluï, ci individulu mulţimiï, atuncï se va da satisfacţie nu numai cererilorŭ naţionalităţilorŭ, dar se va îndeplini şi datoria prescrisă de constituţionalismu.“

Regele Carolu alu Romănieï şi Ungaria.

Cam pe unu timpu cu apărerea enunţărilorŭ luï Kossuth despre cestiunea naţionalităţilorŭ în Ungaria publică „Budapesti Hirlap“ nisce fragmente din ziarulu unuï omu, care după spusa numiteï foï ar poşedé încrederea regeluï Romănieï. Nu vomu să garantămu demnitatea de credĕmîntă alu acestorŭ fragminte, ci ca unu semnu alu timpuluï oferimu şi noï cetitorilorŭ nostri ceva dintr'însele.

Auctorulu lorŭ la 27 Novembre 1869 a inferitu în ziarulu sĕu, că marchisulu Pepoli, pe atuncia ambasadoru italianu pe lângă curtea imperială din Viena, a datu principeluï Carolu printr'o epistolă sfatulu, ca Romănia în interesulu sĕu propriu şi alu Austro-Ungarieï să se siléscă a ajunge în raporturï amicale şi mai alesu a ajunge la o înţelegere cu guvernulu ungaru.

La 15 Decembre a aceluia-şi anu reproduce auctorulu în ziariulu sĕu rĕspunsulu, ce l'a trimisu principile Carolu luï Pepoli. Principele scrie, că mai ferbinte ca elu nu doresce nimeni apropiarea de ţara vecină, pentru că e convinsu, că din apropiarea asta ar resulta pentru ambele părţi folósele celea

---

să o mestece întru tóte. Era neîncetatu activă, afla cuvinte de mângăere pentru bolnava sa fiică, pentru socrulu sĕu amărîtu de nĕcasu, întimpina pe socră-sa cu atenţiunea cea mai gingaşe, lua parte în jocurile micilorŭ şi tracta servitorimea cu o bunătate şi blândeţă, carea impunea. Într'o ţi se preumblă Măgdălină cu dna Blondel într'unu locu retrasu alu parculuï. Nu putu să nu-ï grăéscă despre mirarea, ce o nutria de greutăţile morale şi materiale, carï le vedea ea în viaţa acesteï familiï pentru dna Blondel.

„Te mirï, cum mĕ sciu simţi fericită în mijloculu atâtorŭ greutăţi şi controverse? Ceea ce e bine pentru unulu, e rĕu pentru altuiu, şi eu am să le complanezu tóte.“

„Şi-ţi succede, dna mea, dar numai aşa, că trăescï neîncetatu pentru celalalţi şi nicï o clipă pentru dta însă-ţi.“

„Celalalţi îmï suntu scumpï, şi aşa ţi-am spusu tótă taina.“

„O, dacă aşi sci, că viaţa casnică ar fi preste totu aşa, eu nicï odată nu m'aşi puté hotărî să ieau asupră-mi îndatoririle ei.“

„Nicï odată nu poţi sci înainte, dşóră Măgdălină, cum ţi-se va forma viaţa casnică. Dar deja cuvîntulu „a trăi în doi“ delăturâ orï ce gându egoisticu. Te jertfescï, dar fertfa asta cuprinde o fericire, pe carea dta încă nu poţi să o înţelegi. Fericirea mea se compune din bucurie, îndestulire şi tignă. Din acestea se compune însă o fericire numai la părere. Dar esistă o altă fericire de totuluï totu diferită de asta. O epistolă dela bărbatulu meu, care mĕ binecuvîntă, pentru că grijescu pe bĕtrînii luï părinţi, e pentru mine o fericire. Dacă îmï vestesce, că póte că se rentórce acasă, şi dacă aşi avé să aşteptu chiaru şi şese orï optu luni până la împlinirea acesteï veşti, eu totuşi mĕ simtu fericită. Sănĕtatea fiiceï mele, carea nu-mï mai însufla îngrijirï şi-mï concede să sperezu numai bine, mĕ face fericită. Antoniu, micutulu acela rĕu, îmï turbură capulu, dar puterea fisică a băétuluï îmï face bucurie. Une orï se pórtă deja fórte cuminte şi mï-a datu doveqï de o inimă bună. Cându mica mea nepótă a cercatu să facă paşiï ceï dintâiu, o ţineam eu de mână, şi cându micuţulu eï frate avea lipsă de îngrijirea, de care aŭ toţi pruncii micuţi, eu mĕ îngrijam de elu, pentru ca să cruţu pe mamă-sa. Celu dintâiu cuvîntu, care l'a rostitu băétulu, mi-l'a rostitu mie. Tóte acestea mĕ facu să fiu fericită.“

„Dnă dragă,“ dise tinĕra mirésă, „mĕ miru de celea ce vĕqu şi auqu. Da, eu vĕqu bine, că dta cu părerile, gingăşia şi jerfirea dtale nu poţi să fiï nefericită. Dar eu în loculu dtale aşi fi o martiră.“

„Nu crede aşa ceva, scumpa mea! Bucuriile sufletuluï, îndestulirea aceea a spirituluï şi a inimeï, carea o oferesce viaţa de soţie şi de mamă, nu se potu estima din depărtare. Dta observi numai ceea ce amu puté numi cójea cea mai din afară a căsătorieï şi n'aï voi să veqï pe ea nicï o pată, ca şi cum cójea asta ar fi lucrulu de căpetenie, precându ea este numai învĕlitórea mai multu orï mai puţinu ademenitóre. Greşala dtale o sciu escusa şi nu mĕ mirŭ de ea. Inelulu de mirésă grăesce fórte puţine!“

„Dar cine te-a învăţatu tóte lucrurile astea, dna mea?“

„Inelulu meu de cununie.“

Măgdălină privi cu ochiï sĕï frumoşi şi limpeqi la soţia marinariuluï. A dóua óră primi ea acum revelaţiunea asta, şi deşi nu o pricepea încă deplinu, totuşi dicea buna fată întru inima sa: „Eu încă voiu asculta la cele ce-mï va spune inelulu de cununie.“

Mai înainte de ce ar fi trecutu cele optu dile, voia dna Blondel să invite pe mai mulţi vecinï la prându, pentru ca să dovedéscă Măgdălineï, că în Trois-Ponts ómeniï totuşi nu trăescu ca într'o pustie. Societatea era plină de voe bună. Chiar şi pe Carolina o mişcă voea asta bună: ea era fórte prevenitóre faţă cu óspeţiï.

Pescuitulu încă a fostu cuprinsu în programulu desfătărilorŭ dilei. Unulu dintre vecinï era unu pescuitoriu pătimaşu, şi dna Blondel, carea-ï scia pasiunea, ţa făcutu pe sama luï tóte pregătirile de lipsă pentru pescuitu, precum făcea totdeuna, de câte orï vinia elu cu familia sa la Trois-Ponts. Măg-

mai mari. Recunósce, că o entente parfaite cu Ungaria ar fi fórte de folosu pentru România, dar e convinsu despre aceea, că poporulu lui numai atunci ar proba politica asta, dacă maghiarii ar schimba politica, ce au urmărit'o până acum faţă cu românii din Ardélu. „Nu atîrnă dela nime a face să înceteze simpatia aceea firéscă, ce o nutrescu locuitorii de aceea-şi limbă de dincóce şi dincolo de munţi. Cu dreptu potu deci să sperŭ, că guvernulu ungurescu din parte-şi va face totu posibilulu, ca plângerile celoru trei milióne de români, cari locuescu în Ardélu şi în Bănatu, să le lipséscă de temeiu. Să nu privescî dorinţa asta a mea aşa, ca şi cum aşi voi să mĕ amestecu în politica statului vecină. De punctulu acesta mĕ legu numai întru atâta, întru câtu elu este o condiţie preliminară la aceea, ca între guvernulu meu şi între guvernulu statului vecinu să se restabilésca buna înţelegere. Ca principe constituţionalu suntu datoru a băga în samă opinia publică, şi dacă guvernulu ungurescu ar voi să urmărésca faţă cu supuşii sĕi nemagiari o politică deschisă şi sinceră, asta ar fi pentru mine spriginulu celu mai bunu pe calea, pe care voiu să înaintezu."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Politica bisericéscă a guvernului ţine ţara neîncetatu în agitaţie. Evenimentulu celu mai însemnatu este fără îndoélă desaprobarea aceleî politice în congregaţiunea comitatului Pojonu. În fruntea opesiţiei s'a pusu însu-şi comitele supremu contele *Zichy József*. Înainte de a vorbi şi-a trimisu ministrului afacerilorŭ interne dimisia din oficiulu de comite supremu şi apoi ocupându-şi locului între viriliştii comitatului a criticatu aspru politica bisericéscă a guvernului în înţelesulu resoluţiei primite în casa magnaţilorŭ şi a caracterisat'o dicêndu, că ea este efluxulu uneî lupte momentane, éră nu alu interesului ţĕreî. După ce au mai vorbitu şi alţii, adunarea a purcesu la votisare şi a desaprobatu cu o maloritate de 60 de voturi politica bisericéscă a guvernului.

Foile liberale din Viena într'aceea au începutu să facă încercarea de a insufla spaimă în magnaţii din opositie. Ele îi provócă, să spriginésca ministeriulu Wekerle, căci acesta e ministeriulu celu de pe urmă, care între împrejurările de faţă mai este posibilu pe basa pactului dualisticu din 1867. Cercurile conservatóre din Ungaria află însă în provocarea asta numai o manoperă a guvernului ungurescu.

---

dălină nu se putea mira de ajunsu, cându vĕdu, cum domnulu acela petrecu trei óre întregi şedêndu la ţĕrmurulu laculuî şi privindu la firulu, de care era aninată unghiţa.

„Ce distracţie şódă," dise ea către verişóră-sa. „Cuprindi tu, cum póte să şadă omulu óre întregi lângă lacu şi să aştepte, până se prinde vre unu pesce de unghiţă? Sperŭ, că George nu va fi infectatu de patima asta."

„Şi de cumva din întîmplare totuşi ar fi aşa?"

„De cumva ar fi aşa, îlu voiu desbăera eu de patima asta urîciósă. Dominiulu lui, după cum mi-a spusu, are multă apă. Dar după ce-lu vomu fi vîndutu, a scăpatu George de ispita de a pescui. O, unu bărbatu, care pescuesce! Ce lucru urîciosu!"

Măgdălină şi verişóra-sa îşi luară rĕmasu bunu dela familia Blondel. Amîndóue erau îndestulite cu petrecerea lorŭ la Trois-Ponts, fiesce care din motivele sale. Vĕduva a notatu în amintiri vechi şi scumpe, a grăitu cu Iulia multu despre Ioanu, şi a seménatu, aşa credea ea, multe grăunţe bune în inima Măgdălineî. Pe céstă din urmă o umpleau de voe bună tóte cele ce a vĕdutu şi a auditu. Chipurile simpatice ale Henrieteî şi Iulieî îi rĕmâneau întipărite în memorie, şi cuvîntulu, care-lu rostiseră amîndóue, avea să aducă la timpulu sĕu frupte bune.

(Va urmá.)

---

†
Cardinalulu Zigliara.

Joi în 11 a c. a reposatu în Roma cardinalulu Toma Zigliara în etate de aprópe 60 de ani. Elu a fostu una dintre podóbele colegiului Cardinalilorŭ şi ale ordului Dominicanilorŭ. S'a născutu la Bonifacio de pe insula Corsica în an. 1833. În colegiulu Cardinalilorŭ l'a înşiratu Sfinţia Sa Leonu XIII în an. 1879 avêndu în vedere mai alesu eruditia teologică şi filosofică înaltă a modestului călugĕru Dominicanu. Spre a puté apreţia activitatea neobosită a reposatului, e de ajunsu să se scie, că elu a fostu membru în Congregaţiunile s. Oficiu, pentru Episcopi şi călugĕri, de propaganda Fide, a riturilorŭ resăritene, a Indiceluî, a riturilorŭ, a indulginţelorŭ şi s. móşte şi a afacerilorŭ bisericesci estraordinare. Afară de aceea a fostu preşedintele Academieî Romane a s. Toma şi membru în comisiunea însărcinată cu edarea operelorŭ s. Tomă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa deputaţilorŭ în 15 a c. a avutu érăşi o ţi furtunósă. Incidentulu furtunosu din şedinţa asta ilustrézĕ de minune, câtu de bine a succesu guvernului a restabili între corónă şi naţiune buna înţelegere, care s'a fostu turburatu încâtva prin aceea, că Budapesta a proclamatu pe Kossuth Lajos de cive de onóre.

Se facu pregătiri pentru desvĕlirea monumentului honvedilorŭ din 1848. Referitoriu la serbarea asta deputatulu Polónyi Géza a îndreptatu către ministrulu preşedinte o interpelaţie urgentă. Întrébă, dacă ministrulu are cunoscinţă despre aceea, că comandantulu de corpu Lobkovitz a interdisu în 7 a c. tuturorŭ celorŭ ce aparţinu armateî comune ca activi ori ca reservişti a lua parte în uniformă la serbarea desvĕliriî, şi că interdicerea acésta, póte din greşală, cuprinde chiar şi honvedimea şi gendarmeria. În legătură cu întrebările acestea mai înşiră Polónyi încă şi alte întrebări, în cari doresce între altele mai alesu, ca ministrulu preşedinte să espună, dacă se unesce cu constituţia, ca despre ţinuta militară a ministrului de honvedi să dispună comandantului de corpu.

Ministrulu preşedinte Wekerle îndată a rĕspunsu la interpelaţia lui Polónyi decherându, că nimenî nu a intenţionatu să oprésca honvedimea şi gendarmeria dela serbare. Esplică mai departe, că la ministrulu de honvedi br. Fejérváry nu se estinde oprirea, de óre ce elu nu e subordinatu ministrului de răsboiu, ci regelui. Mai dechéră, că ministrulu de răsboiu nu vre nici să politiseze nici să demonstreze. Opositia asculta cu nerăbdare espunerile ministrului preşedinte. Acesta sfârşindu-şi rĕspunsulu se rógă, ca acesta să se lea spre sciinţă.

La acestea se scólă Polónyi şi cetesce acum ordinaţiunea din 9 a c. dată de ministrulu de honvedi, carea consună cu a ministrului de răsboiu şi opresce gendarmeria şi honvedimea dela serbarea desvĕliriî. Descoperirea acesteî ordinaţiuni a provocatu învinuiri violente din partea opositionaliloru la adresa guvernului. Polónyi aruncă guvernului învinuirea, că la desvĕlirea monumentului lui Radetzky a mersu, şi-lu întrébă, dacă se va înfăţişa la serbarea honvedilorŭ. Rĕspunsulu negativu alu ministrului preşedinte a iritatu pe opositionalî fórte tare. Polónyi dechéră acum în numele partidului independistu şi 48-istu, că voru combate din tóte puterile guvernulu, care se pórtă astfelu.

După acestea anunţă contele Apponyi, că şi elu va interpela guvernulu în cestiunea asta.

Partidulu guvernamentalu firesce că a luatu spre sciinţă rĕspunsulu ministrului preşedinte.

În şedinţa din diua următóre contele Apponyi a interpelatu guvernulu. În interpelaţia sa s'a silitu să arete, că serbarea desvĕliriî nu a fostu plănuită ca demonstraţie politică, şi în fine provócă pe ministrulu de honvedi, să-şi revóce ordinaţiunea. Ministrulu însă rĕspunde, că nu o va face, de-órece e cu putinţă, ca unii să esploateze serbarea spre scopuri politice. Firesce că opositiile i-au întreruptu vorbirea adese ori cu strigăte de Hoch! şi cu alte interiecţiuni de indignare. Totu asemenea au făcutu şi cu vorbirea ministrului preşedinte Wekerle. Desbaterea s'a sfârşitu apoi éră cu aceea, că maioritatea a luatu spre sciinţă rĕspunsulu ministrilorŭ.

Discusiile acestea, precum amu disu şi mai la délu, arată lumiî până la evidinţă, că între Corónă şi între naţiune esistă pace.

Delegaţiunile suntu conchemate pe 25 Maiu la Viena.

Germânia.

Cestiunea militară ocupă acum după disolvarea Reichsrath-uluî opiniunea publică germână. Sensaţie nespusu de mare a provocatu câvîntarea, ce cu ocasiunea revisteî asupra trupelorŭ a rostit'o în 10 a c. împĕratulu către generalî.

Împĕratulu a accentuatu cu cuvinte aspre reforma plănuită prin proiectulu militarŭ şi a judecatu deşi nu directu, totuşi indirectu ţinuta Reichsrath-uluî. Sensaţia a fostu mare şi pentru că „Nordd. Allg. Ztg." a reprodusu în 11 cuvîntarea împĕratului din cuvîntu în cuvîntu, din ce se conchide. că împĕratulu s'a folositu cu precalculare de ocasiunea cea dintâiu, în care să-şi esprime neplăcerea, ce i-a causat'o respingerea proiectului.

Cuvintele împĕratului referitóre la proiectulŭ militarŭ suntŭ următórele:

„N'am creḑutŭ, că vorŭ respinge proiectulŭ militarŭ. Am speratŭ dela simţĕmîntulŭ patrioticŭ alŭ Reichsrath-ului, că-lŭ va primi necondiţionatŭ. Durere, m'am înşelatŭ, şi am fostŭ silitŭ să recurgŭ la disolvarea Reichsrath-ului. Dela noulŭ Reichsrath sperezŭ primirea proiectului. De cumva érăşi m'aşĭ înşela, suntŭ gata a face pentru primirea luĭ totŭ, ce-mĭ stă în putinţă, pentru că suntŭ convinsŭ despre necesitatea proiectuluĭ militarŭ spre susţinerea păcĭĭ universale. Aŭ grăitŭ despre iritaţia masselorŭ. Eŭ nu credŭ, că poporulŭ germanŭ se va lăsa a fi iritatŭ prin nisce nechemaţi. Referitorĭŭ la proiectulŭ militarŭ sciŭ, că suntŭ de acordŭ cu principiĭ aliaţi, cu poporulŭ şi cu armata."

După scirile celea maĭ nóuĕ forma, în care s'a publicutŭ cuvîntarea împĕratuluĭ, e cu multŭ maĭ domólă de cum a rostit'o împĕratulŭĭ, şi pentru ca să evite publicarea textuluĭ fidelŭ alŭ cuvîntărĭĭ, s'aŭ hotărîtŭ ceĭ din jurulŭ împĕratuluĭ, să publice în grabă textulŭ de maĭ susŭ.

Francia.

Omulŭ ḑilei în Francia e astăḑĭ generalulŭ Dodds, învingĕtoriulŭ luĭ Behanzin, sângerosulŭ rege alŭ Dahomeiului. Francesiĭ aŭ primitŭ cu multŭ entusiasmŭ reîntórcerea luĭ în tótă calea dela Marseille către Paris. În cercurile politice hotărîtóre demonstraţiunile acestea aŭ provocatŭ îngrijirĭ. Se temŭ de reînviarea Boulangerismuluĭ.

Bulgaria.

Principele Ferdinandŭ a întratŭ Sâmbătă în 13 a c. în Tirnova. Întrarea a fostŭ o adevĕrată demonstraţie naţională pentru principele şi principésa.

Marţĭ în 16 a c. a deschisŭ principele sesiunea sobranieĭ celeĭ marĭ, carea are să esamineze din noŭ modificarea constituţieĭ votată de sobrania ordinară.

Grecia.

Ministeriulŭ Tricupis, pentru ca să pótă satisface îndatoririlorŭ celorŭ maĭ urgente ale regatuluĭ, a cercatŭ să contragă unŭ împrumutŭ noŭ, dar nu i-a succesŭ, de-órece i-s'aŭ pusŭ condiţiĭ de totŭ îngreunătóre şi chiar ruşinătóre, aşa câtŭ ele eraŭ aprópe identice cu punerea sub curatelă. Finanţele Greciei aŭ ajunsŭ adecă să fie aşa de sdruncinate, câtŭ agiulŭ aurului a trecutŭ preste 50 %. În urma acestora cabinetulŭ şĭ-a datŭ dimisia.

Noulŭ cabinetŭ s'a formatŭ sub presidiulŭ luĭ Sotiropulos, care dela 1864 încóce a fostŭ de repeţite orĭ ministrulŭ finanţelorŭ. Elŭ şi acum pe lângă presidiŭ va conduce şi finanţele şi va să introducă cruţarea cea maĭ mare şi să înfiinţeze monopolulŭ tutunuluĭ spre a mări venitele regatuluĭ.

„Daily Chronick" din Londra spune, că e cu putinţă, ca lucrurile să se desvóite întru o revoluţie, în care casŭ e mare temerea, că Grecia va ajunge la bancrotŭ naţionalŭ.

Corespondinţe.

Felsa, 1 Maiŭ 1893.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Umilitŭ mĕ rogŭ de Claritatea Vóstră, ca să binevoiţĭ a publica în multŭ preţuita fóe „Unirea" ceea ce Vi-se va păré maĭ esenţialŭ în cele ce aci urmézĕ:

Maĭestatea Sa Preabunulŭ nostru Monarchŭ s'a înduratŭ preagraţiosŭ a conferi din casseta Sa proprie o sumă de 500 fl. v. a. pe sama nenorociţilorŭ locuitorĭ din comuna românéscă Felsa, de pe Tîrnava micĕ, pe carĭ tempestatea memorabilă, ce se descărcă în vara trecută asupra acesteĭ comune, l-a lipsitŭ de usufructulŭ întreguluĭ anŭ.

Cu o nespusă bucurie aşteptaŭ sermaniĭ nenorociţĭ momîntulŭ distribuirĭĭ banilorŭ, cu carĭ să-şĭ maĭ pótă acoperi lipsele nespusŭ de marĭ, causate de tempestatea amintită. Momîntulŭ sosi. Ḑiua de 1 Aprilŭ a. c. a fostŭ ḑiua mângăerĭĭ lorŭ. Atuncĭ adecă a sositŭ în comună dlŭ comite supremŭ Sándor János, însoţitŭ de dlŭ pretore cercualŭ Gyárfás Károly, cu scopulŭ de a împărţi suma susŭ amintită între ceĭ lipsiţĭ. După ce dlŭ comite ţinu către poporulŭ adunatŭ o vorbire în românesce (căcĭ scie bine), prin care arată grijea de părinte bunŭ, ce o are Maĭestatea Sa Împĕratulŭĭ de toţĭ fiiĭ sĕĭ, se începe actulŭ distribuirĭĭ banilorŭ. Poporulŭ plinŭ de bucurie striga: „Să trăéscă Împĕratulŭ nostru! Dumneḑeŭ să-lŭ ţină, să maĭ pótă ajuta!"

Dlŭ comite cu mâna sa efeptui distribuirea până la unŭ crucerĭŭ. Nu potŭ descrie mângăerea, ce se putea ceti de pe feţele celorŭ învredniciţĭ din darulŭ Maĭestăţĭĭ sale.

Dumneḑeŭ Atotputerniculŭ să ţină la mulţĭ anĭ fericiţi pe bunulŭ nostru Împĕratŭ şi Înalta Casă domnitóre, ca să maĭ pótă ajuta pe atarĭ nenorociţĭ loviţĭ de mâna sorţiĭ! Aşa oftezŭ eŭ din adâncululŭ inimeĭ mele, şi cu mine toţĭ conlocuitorĭĭ meĭ ajutoraţĭ din donulŭ Maĭestăţĭĭ Sale.

Cu aceste am rĕmasŭ

Mihallŭ Hodârnĕŭ.

(Adurarea generală a reuniuniĭ învăţătorilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Sibiuluĭ.)

Tractulŭ Sibiuluĭ, 1 Maiŭ 1893.

Reuniunea învăţătorilorŭ greco-catolicĭ din comitatulŭ Sibiuluĭ, constituită în 11 Octobre 1892, şĭ-a ţinutŭ prima adunare generală în *Orlatŭ* la 22 şi 23 Aprilŭ a. c.

Presenţĭ aŭ fostŭ mare parte din membriĭ reuniuniĭ, preoţĭ şi alţĭ inteligenţĭ din locŭ şi din comunele învecinate, precum şi unŭ numĕrŭ însemnatŭ de poporŭ din Orlatŭ.

Programulŭ adunărĭĭ s'a esecutatŭ cu cea maĭ mare esactitate.

Disertaţiunile teoretice în numĕrŭ de treĭ aŭ fostŭ lucrate cu tótă îngrijirea şi cu multă cunoscinţă de causă.

Prelegerile practice ţinute cu şcolariĭ de învăţătorĭĭ din locŭ aŭ doveditŭ, că aceştia pórtă celŭ maĭ mare interesŭ atâtŭ pentru cultivarea sa proprie câtŭ şi pentru înaintarea şcóleĭ şi a poporuluĭ încredinţatŭ lorŭ spre instruare.

De mare însemnătate aŭ fostŭ prelegerile practice din stupăritulŭ raţionalŭ, ţinute de preşedintele reuniuniĭ Romulŭ Simu în stupina cea frumósă a şcóleĭ. Potŭ să regrete membriĭ, carĭ n'aŭ luatŭ parte la acéstă adunare, că n'aŭ vĕḑutŭ lucrurĭ, ce nu se potŭ vedé orĭ şi unde.

Discusiunile asupra temelorŭ teoretice şi a prelegerilorŭ practice aŭ decursŭ fără patimă. Ele aŭ fostŭ pe câtŭ numaĭ se póte de instructive pentru toţĭ învăţătoriĭ.

Comitetulŭ reuniuniĭ, precum s'a pututŭ vedé, şĭ-a datŭ tótă silinţa, ca afacerile reuniuniĭ să pornéscă pe o cale bună; ér adunarea generală presentă a adusŭ o mulţime de decisiunĭ din cele maĭ salutare pentru binele şi prosperarea reuniuniĭ.

Numaĭ bucura ne putemŭ, vĕḑendŭ unŭ începutŭ atâtŭ de bunŭ, cum este începutulŭ activităţiĭ practice a acesteĭ reuniunĭ — a dóua reuniune învăţătoréscă în Archidiecesa nóstră —. Învăţătoriĭ din acéstă reuniune datorescŭ mare mulţămită Reverendissimuluĭ domnŭ protopopŭ Ioanŭ V. Rusŭ, că le-a pusŭ la dispositie acestŭ mijlocŭ de înaintare.

Profitulŭ spiritualŭ din aceste conferinţe este destulŭ de evidentŭ pentru toţĭ învăţătoriĭ. De aceea orĭ ce omŭ de bine trebue să doréscă din sufletŭ, ca astfelŭ de reuniunĭ învăţătorescĭ să se înfiinţeze în tóte părţile Archidieceseĭ nóstre, ba în întrégă Provincia mitropolitană.

Unŭ participantŭ.

(De ale şcóleĭ din Marin.)

Marin (diec. Gherleĭ) 6 Maiŭ 1893.

În 6 a l. c. şĭ-a ţinutŭ în parochia gr. cat. din Marin adunarea învăţătoréscă filiala Reuniuniĭ Învăţătorilorŭ românĭ Selăgenĭ din tractulŭ Crasneĭ.

Adunăriĭ ĭ-a premersŭ s. liturgie cu părăstasŭ servitŭ pentru multŭ regretatulŭ G. Bariţiŭ, asistândŭ corpulŭ învăţătorescŭ tractualŭ, şcolariĭ şi o mulţime de poporŭ. Cântările liturgieĭ şi ale panechideĭ aŭ fostŭ esecutate prin corulŭ învăţătorimiĭ şi alŭ şcolarilorŭ cu multă precisiune sub conducerea bravuluĭ docente localŭ dlŭ D. Oros.

Adunarea îmbinată cu esamenulŭ şcolarŭ s'a deschisŭ la 10 óre prin preşedintele Rsmulŭ Dnŭ A. Barboloviciŭ vicariulŭ Silvanieĭ, salutândŭ pe docenţiĭ coadunaţĭ cordialŭ şi invitându-I, ca cu acela-şĭ interesŭ, ce aŭ manifestatŭ şi în trecutŭ, să fie şi acum la desbaterea punctelorŭ din programa adunăriĭ, punêndu-le esemplu de imitatŭ pe Învăţătoriulŭ divinŭ Isusŭ şi provocându-se şi la esemplulŭ desinteresatŭ alŭ defunctuluĭ G. Bariţiŭ, pe care-lŭ jelimŭ.

Prelegerile conformŭ programeĭ le-a ţinutŭ docentele tinĕrŭ D. Oros, mulţămindŭ pe deplinŭ adunarea şi stîrnindŭ admiraţiunea poporenilorŭ asistenţĭ, carĭ până ăstimpŭ nu maĭ avură dascălŭ de Dómne ajută. După terminarea adunăriĭ docentale se continuă esamenulŭ, unde din tóte obĭectele şi cu toţĭ şcolariĭ fără escepţiune, deşi toţĭ începĕtorĭ, se auḑiră rĕspunsurĭ preste aşteptare bune şi la înţelesŭ, apoĭ cântărĭ frumóse bisericescĭ şi naţionale, dela nisce elevĭ, carĭ în tómna trecută dimpreună cu părinţiĭ lorŭ încă nu sciaŭ, că este şcólă şi carte. Spre confirmarea adevĕruluĭ étă observaţiunea comisiuniĭ esaminătóre indusă în protocolulŭ scolasticŭ: „S'aŭ esaminatŭ cu ocasiunea luărĭĭ esamenuluĭ de vară 50 şcolarĭ şi şcolăriţe din obĭectele prescrise şi aŭ documentatŭ resultatŭ îmbucurătoriŭ laudaverŭ. 6 Maiŭ 1893 *A. Barboloviciŭ* vicariŭ. *I. Moldovanŭ, L. Sima* preotŭ. *N. Liscanŭ* comis. desp. XI a As. Trans."

Numaĭ o împrejurare e durerósă. Bieţiĭ Marinanĭ n'aŭ edificiŭ şcolarŭ corĕspuḑĕtoriŭ. Şcolariĭ muliţĭ, dorulŭ de a-şĭ cresce surceiĭ

ferbinte, dar miseria mare. Decĭ să ne unimŭ puterile şi punêndŭ umĕrŭ la umĕrŭ să nu cruţămŭ în lipsa estremă filerulŭ de prisosŭ spriginindŭ pe sĕraculŭ poporŭ, care din puterile propriĭ nicĭ odată nu va fi în stare să-şi ridice o şcólă, ba este periculŭ în timpulŭ presentŭ criticŭ, cândŭ deja este semânată semînţa cea sănĕtósă în poporŭ şi în fiiĭ aceluia prin docentele şi preotulŭ lorŭ zeloşi, fiindŭ împresuraţi de comune calvine, să nu li-se facă şcólă de statŭ.

La cuvîntulŭ de închiare a esamenuluĭ Rsmulŭ Dnŭ vicariŭ-preşedinte, după ce încarcă cu laude pe poporulŭ fostŭ în întunerecŭ, în care vede a fi stîrnitŭ dorulŭ învăţătureĭ fiilorŭ sĕĭ, şi înbărbătândŭ pe magistrulŭ lorŭ, lasă notaruluĭ şedinţeĭ, să dea publicităţiĭ acéstă împrejurare rugândŭ şi pe acéstă cale pe O. D. românĭ, ca să nu dea uĭtăriĭ „Apelulŭ“ primitŭ în favorulŭ acesteĭ şcóle şi publicatŭ în ţiarele nóstre.

În fine Dnulŭ N. Liscan învăţătorulŭ Ciseruluĭ şi totodată comisariŭ alŭ despărţămîntuluĭ Selăgeanŭ mulţămesce Rsmuluĭ Dnŭ vicariŭ pentru conducerea şedinţeĭ şi interesulŭ neobositŭ pentru Reuniunea Învăţătorilorŭ românĭ Selăgenĭ, asemenea şi M. O. Dnŭ vice-protopopŭ I. Moldovanŭ, care a binevoitŭ a participa la actele de adĭ. Dumneḑeŭ le resplătéscă şi ajute causeĭ salutarĭ a românismuluĭ.

G. Balos.
notarulŭ şedinţeĭ.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Subscrisulŭ îşĭ împlinesce o plăcută datorinţă, cândŭ şi pe calea acésta aduce cele maĭ sincere mulţămirĭ tuturorŭ prea Stim. *Domnĭ, dómne* şi *Domnişóre*, carĭ aŭ concursŭ cu spriginulŭ lorŭ moralŭ orĭ materialŭ la buna reuşită a „serateĭ musicale“ din 16 Aprilie 1893 în favórea „internatuluĭ de fetiţe“ din locŭ.

Venitulŭ serateĭ a fostŭ de 406 fl. v. a., din care subtrăgêndu-se spesele aranjărĭ de 106 fl. v. a. resultă unŭ venitŭ curatŭ de 300 fl. v. a., care s'a administratŭ On. Direcţiunĭ a internatuluĭ de fetiţe din Blaşiŭ.

Aŭ suprasolvitŭ următoriĭ Domnĭ: Exelenţa Sa Episc. M. Pavelŭ 20 fl., M. O. D. Basiliŭ Raţiŭ vicariŭ în Făgăraşŭ 5 fl., M. O. D. Alesandru Bene protopopŭ în Mintiulŭ Gherleĭ 5 fl., On. Ioanŭ Boĭerŭ par. în Leclinţa 4 fl., Spec. D. Dr. Miháli advoc. în Deşiŭ 4 fl., Spect. D. Dr. Triponŭ advoc. în Bistriţa 3 fl., M. O. D. Alesandru Silaşi protop. în Bistriţa 3 fl., Spect. D. Gregoriŭ Maĭorŭ redatorŭ în Braşovŭ 3 fl., M. O. Dr. Ioanŭ Popŭ vicariŭ în Năsĕudŭ 2 fl., On. D. Augustinŭ Cosma parochŭ în Feĭurdŭ 2 fl., On. Domnĭ Teof. Vlăduţiŭ, parochŭ în Fizeşulŭ Gherleĭ, Sim. Mărincaşŭ preotŭ în Bogdană, George Totoĭanŭ protop. în Chişfalĕŭ, Ştefanŭ Câmpeanŭ protop. în Ibaşfalĕŭ câte 1 fl. v. a.

Blaşiŭ în 16 Maiŭ 1893.

Iacobŭ Murĕşanŭ,
profesorŭ de musică.

O rugare.

Avêndŭ concediŭ, voiŭ petrece câteva sĕptĕmânĭ în *Sibiiŭ* pentru de a inventarisa biblioteca şi însĕmnata colecţiune de documente şi manuscripte rĕmase mie după mórtea prea iubituluĭ meŭ părinte George *Bariţiŭ*. Mĕ rogŭ, decĭ de toţiĭ aceĭ preastimaţiĭ domnĭ saŭ p. t. bibliotecĭ, carĭ ar avé vre-o pretensiune *legalŭ documentată* asupra vre-uneĭ cărţi orĭ manuscriptŭ din rĕmasulŭ literarŭ alŭ Tatâluĭ meŭ, a se insinua cu aceea la subscrisulŭ până celŭ multŭ la *1 Iunie a. c. st. n.* spre a le puté remite, ce e alŭ altuia. Asemenea mĕ rogŭ şi de aceia, carĭ vorŭ fi avêndŭ vre-o carte saŭ manuscriptŭ împrumutatŭ dela reposatulŭ, a mi-lŭ restitui în acela-şi terminŭ pe spesele mele, pentru ca să-lŭ potŭ încorpora la inventarŭ.

Adresa mea va fi: *Sibiiŭ, Mühlgasse — Strada morii — Nr. 8.*

Braşovŭ, 11 Maiŭ 1893.

Cu tótă stima
I. G. Bariţiŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891 a solvitŭ:

Fetiţele din internatulŭ „Vanceanŭ“ una cu alta 5 fl., Dna *Aurelia Solomon* 2 fl., dşóra *Aurelia Bariţiŭ* 1 fl., dşóra *Victoria Ioanoviciŭ* 1 fl., dşóra *Elena Sântionŭ* colectantă 1 fl. Laolaltă 10 fl. v. a.

Până acum a încursŭ de totŭ suma de 1,475 fl. 48 cr.

Noutăţi.

Logodnă în casa domnitóre. Fóea oficiósă anunţă, că archiducele Iosifŭ Augustŭ, fiulŭ celŭ maĭ bĕtrânŭ alŭ archiduceluĭ Iosifŭ, şi-a logoditŭ pe princesa Augusta, fiica prinţuluĭ Leopoldŭ şi a princeseĭ Gisela de Bavaria. Mirésa e decĭ nepóta Monarchuluĭ nostru.

Din diecesa Oradeĭ Marĭ. *Ioanŭ Cinca,* fostŭ parocŭ în Dişirĭ, fu numitŭ parocŭ în *Pişcari,* ér în locultŭ dînsuluĭ dispusŭ de administratorŭ parochialŭ *Iosifŭ Clintocŭ,* până aci coadiutorŭ în Pişcarĭ. La *Stâna* s'a numitŭ parocŭ *Alesandru Papp,* la *Berzova* administratorŭ par. preotulŭ noŭordinatŭ *Valeriŭ Kiss,* la *Derna* administratorŭ *Victorŭ Bistranŭ* Capelanŭ de Nirŭ-Aciadŭ, la *N. Aciadŭ* capelanŭ *G. Kávásy* preotŭ noŭordinatŭ, la *Farnaşŭ* administratorŭ par. *Ioanŭ Kőváry* din Betfia, la *Betfia* administratorŭ par. preotulŭ noŭordinatŭ *Vasiliŭ Plaştinŭ,* la *Zazariŭ* parocŭ *Alesiŭ Popŭ* până aicĭ parocŭ în Buşacŭ, şi la *Buşacŭ* administratorŭ parochialŭ *Alesandru Farkas* din Zazariŭ.

Şedinţele *esactoratuluĭ plenariŭ diecesanŭ* se vorŭ ţiné în 22 Maiŭ st. n. a. c. şi ḑilele următóre.

Esamenulŭ prosinodalŭ va fi în 6 şi 7 Iuniŭ a. c., ér *esamenele de cualificaţiune* la reg. Institutŭ preparandialŭ se vorŭ ţiné în 8 şi ḑilele următóre ale luneĭ luĭ Iuniŭ.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. Proprietarulŭ *Bucurŭ Şoganŭ* şi soţia sa Ana aŭ binevoitŭ a dona pentru Biserica nóstră unŭ rîndŭ noŭ de haîne negre. De asemenea aŭ cumpĕratŭ pentru s. biserică unŭ rîndŭ întregŭ — în colorile rosie-albastră — locuitorĭĭ de aicĭ *Andruşŭ Todorŭ, Belindeanŭ Ioanŭ, Şărmăşanŭ Iosifŭ, Suciŭ Ioanŭ, Şeuleanŭ Ioanŭ* şi *Lăzăruţŭ Todorŭ.* Dreptŭ ce subscrisulŭ îşĭ ţine de plăcută datorinţă a aduce numiţilorŭ binefăcĕtorĭ şi pe acéstă cale în numele tuturorŭ parochienilorŭ mulţămita cuvenită dorindŭ, ca binefacerea dinşilorŭ şi zeluluŭ către cele sfinte să servéscă şi altora de esemplu. Grebenişulŭ de câmpie în 11 Maiŭ 1893. *I. Mărculeţŭ,* preotŭ gr.-cat.

Censură de profesorŭ. Dlŭ *Iuliŭ Carşai,* profesorŭ de matimatică şi fisică la gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ făcêndŭ esamenulŭ pedagogicŭ la universitatea din Cluşiŭ şi-a finitŭ censura prescrisă prin lege pentru profesoriĭ gimnasialĭ.

Focurĭ în Blaşiŭ. Duminecă în 14 a c. aŭ arsŭ grajdurile din curtea apotecariuluĭ Schieszl. Dacă nu s'a estinsŭ focultŭ şi la vecinĭ, are să se mulţăméscă împrejurărĭĭ, că nu bătea vîntulŭ, aşa câtŭ clericilorŭ, pompierilorŭ şi studenţilorŭ lute le-a succesŭ să localiseze focultŭ. În nóptea următóre s'a născutŭ unŭ noŭ incendiŭ în locuinţa maşinistuluĭ Gans şi a mistuitŭ mobilarulŭ şi podelele, dar a succesŭ a stinge focultŭ destulŭ de timpuriŭ. — Nu putemŭ să nu ne esprimămŭ aci neîndestulirea cu organele administrative, carĭ pare că anume nu vorŭ să se îngrijéscă de aceea, ca Blaşulŭ să aîbă destulă apă. Fântâna din mijloculŭ pieţeĭ aştéptă acum aprópe de o jumătate de anŭ după reparare, aşa câtŭ maĭ alesŭ institutele cu internatŭ, carĭ aŭ lipsă de o cuantitate maĭ mare de apă, adese orĭ suntŭ silite a şi-o aduce dela fântâna de lângă gară.

Concursŭ la staţiuni docentale. În *diecesa Oradeĭ Marĭ* s'a escrisŭ concursŭ la următórele staţiuni docentale: 1. *Poceiŭ* în protop. Leta Mare, cu terminulŭ 31 Maiŭ st. n. Emolumente: Salariŭ 200 fl., pentru ararea pămîntuluĭ 40 fl., 17 ½ jugere cl. I, 27 vicĭ de grâŭ, cuartirŭ şi grădină. Învăţătoriulŭ are să fie şi cantorŭ ausiliarŭ. 2 *Ciocaiŭ* (cant.-doc.) în protop. Leta Mare, cu term. 31 Maiŭ. Emolumente: Din fondulŭ religionariŭ 84 fl., 3 jug. arătoriŭ fórte bunŭ şi falcastru ½ jug., locuinţa cu grădină de ½ vică, stole îndatinate. 3. *Válaszut* (cant.-doc.) în protop. de Someşŭ, cu term. 31 Maiŭ. Emolumente: Salariŭ 55 fl., terţialitatea din interusuriulŭ capitaluluĭ de lemnăritŭ 18 fl. 66 cr., estravilanŭ 12 jug., lecticalŭ 12 cubule cucuruzŭ, cuartirŭ cu intravilanŭ de 1 ½ jug., stole îndatinate. 4. *Leta Mare* în prot. Leta Mare, cu term. 30 Iuniŭ. Emolumentele: Salariŭ 140 fl., pentru arătură 35 fl., pentru lemne 10 fl., lecticalŭ 20 cubule de grâŭ mestecatŭ, pămîntŭ ½ sesiune, paie pentru încălḑire, cuartirŭ cu 2 chilĭĭ şi culină, grădină 800°□. Docentele are să fie şi cantorŭ ausiliarŭ şi să conducă şcóla repetiţională.

Scisiune în partidulŭ independentŭ (?) Din incidentulŭ desvĕliriĭ monumentuluĭ ridicatŭ în onórea honvedilorŭ căḑuţi pe timpulŭ revoluţiuniĭ din 1848/9 s'aŭ născutŭ certe între membriĭ partiduluĭ independentŭ alŭ dieteĭ ungare. Preşedintele partiduluĭ Eötvös Károly a pactatŭ în numele partiduluĭ sĕŭ cu preşedintele consiliuluĭ de ministri, ca participarea camereĭ deputaţilorŭ la desvĕlirea monumentuluĭ honvedilorŭ să se mărginéscă la trimiterea uneĭ deputaţiuni şi depunerea uneĭ corone pe piedestalulŭ monumentuluĭ. Maĭoritatea membrilorŭ partiduluĭ independentŭ nemulţămită numaĭ cu atâta a desaprobatŭ pactulŭ făcutŭ cu guvernulŭ. În urma acesteia Eötvös a renunţatŭ la onórea de preşedinte şi probabilŭ se va alătura la grupulŭ luĭ Ungron. Altcum independenţiĭ de multŭ suntŭ nemulţămiţiĭ cu preşedintele lorŭ, care pe ascunsŭ cocheta cu guvernulŭ, făcêndu-ĭ opositie numaĭ la părere.

Statua luĭ Arany. Duminecă în 14 a c. s'a desvĕlitŭ în Budapesta în chipŭ serbătorescŭ statua poetuluĭ Arany János, a celuĭ maĭ mare poetŭ ungurescŭ din timpulŭ maĭ noŭ. A muritŭ înainte de asta cu vre-o 10 anĭ. Statua e aşeḑată înaintea edificiuluĭ museuluĭ naţionalŭ.

Esamenele abiturienţilorŭ dela gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ s'aŭ începutŭ Luni în 15 a. c. În 15 şi 16 aŭ fostŭ esamenele finale de pe clasa a 8-a, ér erĭ în 19 s'aŭ începutŭ esamenele scripturistice de maturitate şi vorŭ ţiné până în 25. La acestea s'aŭ admisŭ dintre studenţiĭ din clasa a 8-a 34, unulŭ a fostŭ respinsŭ, ér unulŭ a repăşitŭ.

O rugare. Primimŭ următórea rugare: Vĕ rogŭ să binevoiţĭ a face amintire în preţuita D-Vóstre fóe, că cu ocasiuuea rentórceriĭ delegaţilorŭ dela sinodulŭ pentru alegerea de Mitropolitŭ în Blaşiŭ, la gara Teuşuluĭ saŭ a Cucerdeĭ óre-care confrate delegatŭ, la tótă întîmplarea din eróre, şi-a schimbatŭ geamantanulŭ (cuferulŭ) cu alŭ meŭ, care numaĭ la gara din Apahida am observatŭ. Atâtŭ în geamantanulŭ meŭ câtŭ şi în alŭ confrateluĭ necunoscutŭ se află vesmintele nóstre preoţescĭ (reverendă etc.), carĭ însă nu ni-se potrivescŭ, decĭ la amîndoĭ ne stă în interesŭ, ca pe acéstă cale însciinţându-ne să desfacemŭ schimbulŭ. Confratele are să se adreseze către mine în *Bujdos* (Buduşŭ), 2 Maiŭ 1893. *Alexandru Popŭ,* preotŭ gr. cat.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

III.

Domnulŭ N. Densuşanŭ şi S. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ.

După ce dlŭ Densuşanŭ cu o uşorătate de necrecjutŭ a păşitŭ în publicŭ cu ne mai audita sa tesă, că s. Unire cu Roma n'a fostŭ o unire dogmatică, ci o alianţă politică, pre carea chiar nicĭ dînsulŭ nu e în stare a o defini că ce este, a fostŭ lucru firescŭ, ca să cadă în erorĭ carĭ de carĭ mai marĭ şi mai curióse. Una dintre aceste este şi relaţiunea bisericeĭ nóstre faţă cu s. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ.

Sinodulŭ provincialŭ dela 1872 ţinutŭ sub Mitropolitulŭ Vancea espune principiile deduse din adevĕrulŭ de credinţă, că Pontificele Romeĭ e Capulŭ bisericeĭ, în carĭ principiĭ suntŭ enumerate pe rîndŭ drepturile de magisteriŭ, ministeriŭ şi guvernare ale Pontificeluĭ. Dlŭ Densuşanŭ fără a cunósce, că acele suntŭ principiĭ teoretice şi nu legĭ practice, carĭ se aplică din literă în literă în fiesce care di, şi fără de a cerca să străbată în spiritulŭ principiilorŭ acestora la lumina praxeĭ şi a istorieĭ, le espune unulŭ după altulŭ încercându-se a le face cătŭ mai odióse.

1. Întâiŭ dlŭ Densuşanŭ se scandalisézĕ, că sinodulŭ acesta la pag. 7 dice despre Papa dela Roma, că *„are deplină putere de a pasce, de a cârmui şi de a administra“* întrégă biserica de orĭ ce ritŭ, şi prin urmare şi biserica nóstră. Voesce prin asta dlŭ Densuşanŭ să dică: Etă că sinodulŭ acesta cu Vancea învaţă, că cu toţiĭ, episcopĭ, preoţi şi poporŭ atîrnămŭ în ocârmuire şi administrare dela Papa, ceea ce — dice dînsulŭ totŭ acolo — e o aserţiune, care până atunci n'a fostŭ acceptată în biserica română de Alba-Iulia!

Bine! Dacă învăţătura acésta despre Papa a fostŭ până la sinodulŭ ţinutŭ de Mitropolitulŭ Vancea la 1872 *„neacceptată în biserica română de Alba-Iulia“*, atunci de bună samă, — va concede şi dlŭ Densuşanŭ, — înainte de Mitropolitulŭ Vancea cu sinodulŭ dela 1872 nicĭ în şcóiele române unite nu s'a pututŭ propune nicĭ odată ca învăţătură a bisericeĭ nóstre. Cu tóte aceste însă sub Mitropolitulŭ Şuluţŭ chiar dlŭ Densuşanŭ a învăţatŭ dela profesorulŭ Tarţa ca gimnasistŭ de a V-a cl. în Blaşiŭ în semestrulŭ alŭ II-le alŭ anuluĭ 1861/2 în manualulŭ sĕŭ de religiune § 12, că *„Petru s'a pusŭ, ca să fie capulŭ, dela care să atîrne toţi ceĭalalţi membrĭ“*, ĕră în § 17, că *„Episcopiĭ pentru susţinerea ordinĕ cu toţiĭ atîrnă dela Episcopulŭ din Roma, care în demnitatea primaţială este adevĕratŭ următoriŭ alŭi Petru“*.

Propusĕţiunile aceste dogmatice, carĭ le-a învăţatŭ atunci dlŭ Densuşanŭ póte cu eminenţă ca *„acceptate în biserica română de Alba-Iulia“*, nu cuprindŭ cu nimicŭ mai multŭ saŭ mai puţinŭ ca propusĕţiunea sinodului din 1872 ţinutŭ sub Vancea.

Pentru ce nu s'a apucatŭ aşa dară dlŭ Densuşanŭ să scarmene mai întâiŭ manualulŭ profesoruluĭ Tarţa, din care a învăţatŭ s. religiune înainte de Mitropolitulŭ Vancea sub Mitropolitulŭ Şuluţŭ? Rĕspundemŭ ĕrăşi, pentru că nu şi-a luatŭ ostenéla a resfoi încă odată barĕm manualulŭ de religiune, din care a învăţatŭ ca gimnasistŭ încă sub Mitropolitulŭ Şuluţŭ, înainte de ce s'a apucatŭ de unŭ lucru aşa mare, ca acela, de care s'a apucatŭ. De resfoia însă manualulŭ acesta, s'ar mai fi gânditŭ multŭ, până ar fi luatŭ péna în mână, saŭ póte n'ar mai fi luat'o nicĭ odată spre a scrie astfelŭ despre lucrurile, de carĭ a scrisŭ.

Celealalte tese despre potestatea bisericéscă a Pontificeluĭ Romeĭ cuprinse în sinodulŭ provincialŭ dela 1872, pre carĭ le enumĕră una după alta dlŭ Densuşanŭ ca *„neacceptate până atunci în biserica română de Alba-Iulia“*, pentru că după părerea dînsuluĭ nu fură nicĭ cândŭ mai înainte acceptate în biserica resăritului, nu suntŭ alt ceva, decâtŭ specificarea potestăţiĭ pontificalĭ bisericescĭ cuprinse în propusĕţiunile, ce le-a învăţatŭ dlŭ Densuşanŭ în manualulŭ amintitŭ despre Papa dela Roma înainte de Vancea.

Ca să vadă însă dlŭ Densuşanŭ, cu câtă uşorătate a purcesŭ dînsulŭ, şi câtă cunoscinţă are dînsulŭ despre biserica rĕsăritului şi despre praxa legislativă bisericéscă, vomŭ chiarifica tesele aceste la lumina dreptului, praxeĭ şi a istorieĭ.

2. Aşa cu privire la tesa din acelŭ sinodŭ, că dreptulŭ de legislaţiune alŭ Pontificeluĭ Romeĭ se estinde preste tótă biserica, şi prin urmare şi preste a nóstră, nu unŭ *„Iesuitŭ celebru“*, ci istoricŭlŭ grecescŭ Socrate dice că *„legea bisericeĭ demândă* (κάνονος ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος), *ca să nu se decidă ceva în biserică fără de consensulŭ Pontificeluĭ Romeĭ“*. [1]) Ĕră istoricŭlŭ grecescŭ Sozomenŭ, că *„este lege sacră* (νόμον ἱερατικὸν), *că tóte acele, carĭ se decidŭ fără voea* (παρὰ γνώμην) *Pontificeluĭ Romanŭ, n'aŭ nicĭ o valóre“*. [2])

Credemŭ, că mai clasice testimoniĭ despre tesa relativă la dreptulŭ Pontificeluĭ de legislaţiune în întréga biserică nu va pofti nicĭ dlŭ Densuşanŭ dela biserica resăritului. Şi totuşi după dînsulŭ Vancea cu sinodulŭ dela 1872 susţinêndŭ tesa acésta canonică s'a abătutŭ dela biserica rĕsăritului, deşi cu 1400 de anĭ înainte de elŭ o aŭ mai susţinutŭ doĭ din ceĭ mai celebri resăriteniĭ şi încă Grecĭ ca tesă de sine înţelésă în biserica rĕsăritului.

Dlŭ Densuşanŭ, care nu cunósce de locŭ nicĭ spiritulŭ legislaţiuniĭ bisericescĭ, nicĭ practica legislaţiuniĭ acesteia, cetindŭ cu privire la lucrulŭ acesta în sinodulŭ provincialŭ dela 1872, că Papa *„are dreptulŭ perfectŭ şi independentŭ de guvernare şi legislaţiune“*, se înţelege dela sine, că în tótă biserica şi şi în cea greco-catolică de Alba-Iulia, numai decâtŭ îşi închipuesce, că tótă autonomia nóstră e nimicită, şi Mitropolitulŭ cu Episcopatulŭ nostru suntŭ şi vorŭ fi numai nisce organe esecutive a voinţeĭ Papeĭ în tóte afacerile nóstre bisericescĭ.

Şi totuşi dacă dlŭ Densuşanŭ ar fi studiatŭ cum se cuvine numaĭ istoriculŭ celorŭ dóuĕ sinóde provinciale ale Mitropolituluĭ Vancea dela 1872 şi 1882 şi istoriculŭ celoralalte sinóde ale nóstre dela începutŭ până astădĭ, şi apoĭ ar mai fi resfoitŭ ceva şi prin istoria sinódelorŭ bisericeĭ rĕsăritului, fórte uşorŭ ar fi aflatŭ următórea praxă legislativă papală observată şi în resăritŭ din timpurile cele mai vechĭ. Anume, Papa deprinde dreptulŭ sĕŭ de legislaţiune asupra bisericelorŭ particulare în modulŭ următoriŭ: Dacă în unŭ sinodŭ óre care se tractézĕ şi despre lucrurĭ de credinţă, saŭ de acele, carĭ suntŭ în cea mai strînsă legătură cu credinţa, atunci acele după dîsele de mai susŭ a Grecilorŭ Socrate şi Sozomenŭ nu potŭ avé valóre, până nu suntŭ confirmate de Papa. Pentru ce? Pentru că elŭ este păzitoriulŭ supremŭ alŭ purităţiĭ credinţeĭ, căcĭ prin S. Petru luĭ i-a dîsŭ Mântuitoriulŭ: *„Ĕră eŭ am rugatŭ pe Tatălŭ meŭ, ca să nu scadă credinţa ta, şi tu întorcêndu-te întăresce pe fraţiĭ tĕiĭ!“* [3]) Şi cumcă *„credinţa“* următoriloră Sântuluĭ Petru nicĭ cândŭ *„nu a scădutŭ“* şi în ea *„a întăritŭ“* tot-deuna pe fraţiĭ sĕiĭ din tótă lumea, nu o recunósce unŭ „Iesuitŭ celebru“, ci maĭ întâiŭ însu-şĭ Mineiulŭ nostru, care în icosulŭ dela 2 Ianuariŭ cântă despre Papa Silvestru, că *„a înfrumseţatŭ, întăritŭ şi măritŭ biserica cu dumnedeescile dogme“*, şi apoĭ unŭ fórte eruditŭ protestantŭ, istoriculŭ Engelhardt, care se esprimă, că *„Pontificiĭ Romeĭ cu o consecinţă perseverantă mai fără escepţiune şi-aŭ apĕratŭ credinţele lorŭ dogmatice, şi aceste mai pe urmă aŭ învinsŭ totdeuna“*. [4]) Încă şi mai luminatŭ recunósce lucrulŭ acesta protestantulŭ Marheinecke în „Universal-Kirchenhistorie“ pag. 308.

Şi cumcă în resăritŭ de câte orĭ în unŭ sinodŭ s'a tractatŭ şi despre lucrurĭ de credinţă, saŭ carĭ suntŭ în cea mai strînsă legătură cu credinţa, s'a cerutŭ tot-deuna confirmarea Pontificeluĭ, póte dlŭ Densuşanŭ afla fórte uşorŭ, dacă va resfoi actele sinodului celuĭ mare dela Calcedonŭ în Asia mică ţinutŭ la 451 cuprinsŭ şi în Pravilă şi în Pidalion. Din aceste va afla, că părinţiĭ sinodului acestuia aŭ cerutŭ dela Papa Leonŭ I, ca să întărescă decisiunile luĭ. [1]) Totŭ asemenea purcese şi însu-şĭ Tarasiŭ Patriarculŭ Constantinopolitanŭ, care ceru dela Papa Adrianŭ I confirmarea decisiuniloră sinoduluĭ II dela Nicea, şi dacă nu ne-amŭ teme, că vomŭ fi prea lungĭ, ne-amŭ puté provoca încă la multe alte esemple din resăritŭ.

Numaĭ ce aŭ făcutŭ părinţiĭ sinodului dela Calcedonŭ şi dela Nicea, a făcutŭ şi Mitropolitulŭ Vancea, cândŭ decisiunile sinódelorŭ provinciale dela 1872 şi 1882 le-a supusŭ confirmaţiuniĭ pontificie, fiindŭ că în ele s'a tractatŭ şi despre lucrurĭ ţinĕtóre de credinţă saŭ în strînsă legătură cu credinţa.

Decisiunile sinódelorŭ diecesane, fiindŭ că în ele nu se tractézĕ nicĭ cândŭ de lucrurĭ ţinĕtóre de credinţă, ci numaĭ de lucrurĭ de guvernŭ şi administraţiune internă diecesană, nu se trimitŭ nicĭ cândŭ la Roma spre confirmare, şi Mitropolitulŭ Vancea a ţinutŭ treĭ sinóde diecesane, unulŭ la 1869, altulŭ la 1882 şi altulŭ la 1889 şi pe lângă aceea unŭ congresŭ mestecatŭ scolasticŭ la 1873 şi altulŭ bisericescŭ la 1875, ĕră Episcopiĭ de Orade, Lugoşŭ şi Gherla aŭ ţinutŭ fiesce care sinodŭ diecesanŭ în 1882, şi decretele nicĭ unuia din sinódele şi congresele aceste nu fură trimise la Roma spre confirmaţiune, ci şĭ-aŭ avutŭ puterea lorŭ obligătóre ele în sine însĕ-şĭ.

În modulŭ acesta îşi deprinde Papa dela Roma puterea sa de legislaţiune în Mitropoliile singuratice. Modulŭ acesta aşa e de părinţescŭ, aşa de blândŭ, aşa de inocentŭ, şi pe lângă supraveghiarea graţiósă asupra unităţiĭ credinţeĭ în întrégă lumea lasă Mitropoliilorŭ şi dieceselorŭ, precum şi Mitropolieĭ şi dieceselorŭ nóstre aşa largă libertate şi autonomie în tóte afacerile interne, câtŭ de elŭ se teme numaĭ unŭ omŭ, care nu cunósce admirabilulŭ, dumnedeesculŭ organismŭ alŭ *„sfinteĭ catolicescĭ bisericĭ a Romeĭ“*, carea singură scie uni în o lume întrégă unitatea cea mai armonică a credinţeĭ cu libertatea cea mai frumósă şi mai largă a desvoltăriĭ singuraticelorŭ bisericĭ din cinci continente.

Din aceste se póte vedé şi aceea, câtŭ de pe dreptulŭ se miră dlŭ Densuşanŭ, că Mitropolitulŭ Vancea a supusŭ decretele sinodului provincialŭ din 1872 aprobăriĭ Romeĭ, cu tóte că unŭ atare usŭ n'a esistatŭ până atunci în biserica de Alba-Iulia. Da! şi noĭ dicemŭ, că unŭ atare usŭ n'a esistatŭ până atunci în Mitropolia de Alba-Iulia. Dlŭ Densuşanŭ însă nu şi-a pusŭ întrebarea, că pentru ce n'a esistatŭ? Dacă şi-o punea, atunci căpĕta rĕspunsulŭ categoricŭ, că singurŭ pentru aceea, că după reactivarea Mitropolieĭ de Alba-Iulia întîmplată la 1855 celŭ dintâiŭ sinodŭ mitropolitanŭ provincialŭ a fostŭ celŭ dela 1872. De unde neţinêndu-se mai înainte nicĭ unŭ sinodŭ provincialŭ, nicĭ decretele lorŭ nu aŭ pututŭ fi supuse Romeĭ spre confirmare. Până n'amŭ avutŭ Mitropolia, nicĭ nu s'aŭ pututŭ ţiné decâtŭ sinóde diecesane. Ĕră decisiunile sinódelorŭ diecesane nu se supunŭ Romeĭ spre aprobare, şi pe aceste ca şi antecesoriĭ sĕĭ nu le-a supusŭ nicĭ Mitropolitulŭ Vancea, deşi, cum amŭ vĕdutŭ, a ţinutŭ treĭ şi dóuĕ congrese mestecate.

(Va urmá.)

---

[1]) Socrate H. e. II, 8.
[2]) Sozomenŭ H. e. III, 10.
[3]) Luca 22, 32.
[4]) Kirchengeschichte t. I pag. 312.

[1]) Hardouin Col. Conc. t. II pag. 626.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Mai înainte de ce ar fi începutŭ ceĭ doi bărbaţi să grăéscă, se mestecă în vorbă Quintŭ Hateriŭ. „Concede-mi, împĕrate, să dicŭ şi eŭ o vorbă," dise elŭ. „Cătŭ mĕ privescee pe mine, mărturisescŭ, că tinĕrulŭ acesta isteţŭ şi agerŭ la minte, care nu sufere îndoélă, că la timpulŭ sĕŭ va fi podóba areopaguluĭ din Atena. m'a câştigatŭ pe deplinŭ pe partea sa. Şi credŭ, că totŭ asemenea a făcutŭ elŭ şi cu alţiĭ din adunarea asta ilustră. Elŭ nu cu aniĭ, dar cu agerimea mintiĭ şi cu cutezarea cugetăriĭ se póte măsura cu ceĭ mai buni dintre noi. Aşi puté dice, că jucându-se a revĕrsatŭ lumina sa preste multe puncte întunecóse, preste multe greşele, carĭ dominaŭ până acum preste spirite. Acum întru adevĕrŭ îmĭ potŭ gândi, că se va sevârşi o metamorfosare a spiritelorŭ, şi că nu numaĭ se vorŭ lumina multe lucruri, carĭ ni-se parŭ încă întunecóse, dar şi ceea ce ne străluce în lumină, se va umbri. O revoluţie a ideilorŭ va fi misiunea aceleĭ fiinţe, carea o aştepţi. Nu e aşa, Dionisie?"

„Tu dicĭ," rĕspunse tinĕrulŭ cu faţă luminată de bucurie.

„Te rogŭ dar, să nu te maĭ cuprindĭ cu combaterea altora, ci să ne puĭ înaintea ochilorŭ sistemulŭ tĕŭ propriŭ asemenea uneĭ zidiriĭ măreţe. Fă-o asta, şi-ţĭ îndréptă armele spiritului numaĭ asupra celorŭ ce cutézŭ a te ataca în fortăréţa ta proprie."

„Bine a grăitŭ," aprobă Augustŭ. „Eŭ adevĕratŭ că aşĭ asculta o di întrégă cu mare plăcere luptele acestea spirituale. Dar nu luptele acestea te facŭ pe tine ceea ce eştĭ. Arată-ni-te în faţa ta cea adevĕrată, zidesce, în locŭ să dirîmĭ, — întemeléză-ţi sistemulŭ!"

„Prea multă încredere nutrescĭ în puterile mele, împĕrate," dise Dionisiŭ, seriosŭ şi modestŭ. „Eŭ nicĭ decum n'am avutŭ pretenţia de a trece de întemeliătoriŭ alŭ unuĭ sistemŭ religiosŭ noŭ. Asta va fi misiunea altuia. Mi-se pare numaĭ, că eŭ şi noĭ toţĭ, ceĭ ce ne ocupămŭ de lucrurile astea, suntemŭ ca vîrfurile arborilorŭ celorŭ maĭ înalţi aĭ uneĭ văĭ, asupra căreia se descarcă viforulŭ: maĭ înainte de sosirea luĭ ne cutrĕmurămŭ, — póte pentru a vesti tuturorŭ celorŭ ce dormitézŭ la piciórele nóstre, că se apropie unŭ evenimentŭ mare.

„Cu mine, împĕrate, stă lucrulŭ astfelŭ: Prin scrutare multă am ajunsŭ la convingerea, că întru înălţime se pregătesce unŭ lucru mare, nepresimţitŭ şi totuşĭ aşteptatŭ, că este numaĭ o singură fiinţă preaînaltă, perfectă şi neatîrnătóre, care este auctorulŭ, conservatorulŭ şi guvernatorulŭ acestuĭ universŭ, şi în sfârşitŭ că principiulŭ cugetătoriŭ dintru noĭ nu numaĭ nu móre deodată cu trupulŭ, ci nu móre nicĭ odată. Tu doresci, să-mĭ audĭ argumintele, şi eŭ bucurosŭ ţĭ împlinescŭ dorinţa. Dar mărturisescŭ, că mĭ-ar fi maĭ uşorŭ a grăi despre lucrurile acestea cu unŭ prietinŭ nóptea în singurătate la malulŭ măriĭ, decâtŭ în palatulŭ acesta falnicŭ înaintea acesteĭ adunări strălucite."

„Acum vomŭ audi pe Plato," şopti Tiberiŭ vecinilorŭ sĕĭ, dar aşa, câtŭ toţĭ îlŭ auziră.

„Plato, puternice Cesare," replică Dionisiŭ gata la luptă, „Plato grăéscă elŭ însu-şi pentru sine. Elŭ nicĭ nu are lipsă de comentarulŭ meŭ: scrierile luĭ suntŭ deschise pe sama fiesce căruia. Dar cine nu-lŭ înţelege din cuvintele luĭ propriĭ, acela cu multŭ maĭ puţinŭ îlŭ va afla în cuvintele mele. Noĭ doĭ n'avemŭ laolaltă nimica comunŭ."

O mişcare uşóră trecu prin adunare, şi multe privirĭ se îndreptaŭ pe neobservate spre Tiberiŭ, care se lupta cu mânia sa, pentru ca maĭ târdiŭ să pótă pedepsi pe Dionisiŭ cu atâtŭ maĭ aspru. Soţia sa de acum, carea nu trecea nicĭ o ocasie, cândŭ putea să-lŭ espună dispreţuluĭ publicŭ — póte că pentru că nicĭ ea nu primia dela elŭ alta decâtŭ dispreţŭ — rîdea încetişorŭ.

XXX.

„Acum, împĕrate," continuă Dionisiŭ după o pausă scurtă, „trecŭ la argumentulŭ meŭ celŭ dintâiŭ, care demustră esistinţa uneĭ fiinţe eterne şi preaînalte. Îţĭ aducĭ aminte, cum Labeo a concesŭ adineaorĭ, că lucrurile din lumea asta şĭ-aŭ primitŭ puterea din afară, şi cum a ajunsŭ elŭ cu mine la conclusia, că primiriĭ lĭ premerge lipsa. Întrebŭ acum: Ce e aceea, ce este afară de tóte celealalte puterĭ şi preste ele, ce a premersŭ tuturorŭ celoralalte şi s'a împărtăşitŭ tuturorŭ celoralalte? Căcĭ ea a trebuitŭ să esiste, de óre ce ea este esplicarea finală pentru esistinţa tuturorŭ celoralalte puterĭ şi lucrurĭ. Vorbiam despre o catenă, ochiĭ căreia se ţinŭ unulŭ pe celalaltŭ. Dar unŭ ochiŭ trebue să fie celŭ maĭ din urmă — şi ajunşĭ aci ne întrebămŭ: Ce e aceea, ce ţine ochiulŭ celŭ maĭ din urmă şi printr'însulŭ tótă catena? Şi apoĭ să fimŭ cu băgare de samă la aceea, că fiinţa aceea trebue să fie diferită, de totŭ diferită de natura cateneĭ, pentru că altcum şi ea ar fi érăşĭ numaĭ unŭ ochiŭ, numaĭ o parte a cateneĭ. Ea afară de aceea trebue să fie o putere reală, constantă, perpetuă, carea să ţină catena întrégă odată pentru totdeuna, şi fără de care catena întrégă s'ar nimici. Ea trebue să fie o putere absolută, definitivă, o putere, carea să trécă preste cuprinderea nóstră. Dacă nu ar fi infinită şi pentru noĭ necuprinsă, ea ar fi érăşĭ numaĭ unŭ membru în catena întrégă de conclusiĭ, ea nu ar puté să se ţină nicĭ pe sine, necum să pótă ţiné catena întrégă, necum să pótă esplica şi completa conclusiile celealalte în totalitatea lorŭ. Din dóuĕ lucrurĭ stă însă unulŭ: orĭ există o putere originală liberă, deplinŭ neatîrnătóre, carea se hotărescе însă-şi pe sine şi a premersŭ tuturorŭ celoralalte puterĭ şi le-a datŭ esistinţă — orĭ nu există preste totŭ nicĭ o putere, căreia să nu-ĭ fi premersŭ alta. Dar alternativa asta a dóua este o absurditate, o contradicere, unŭ lucru cu neputinţă. Ea ar dice, că afară de tóte a maĭ esistatŭ încă ceva, orĭ că afară de întregulŭ maĭ suntŭ încă şi altele, maĭ este încă unŭ întregŭ. Óre nu s'ar face de rîsŭ acela, care ar dice, că afară de adunarea întrégă aŭ maĭ fostŭ adunaţĭ încă şi alţiĭ în jurulŭ persónei înalte a luĭ Augustŭ? Óre afară de tóte fiinţele unuĭ felŭ maĭ póte să fie vre o fiinţă de acela-şi felŭ? Óre afară de suma puterilorŭ de totŭ felulŭ maĭ potŭ să fie încă şi alte puterĭ de unŭ felŭ orĭ de altulŭ? Eŭ dicŭ, că nu. Celŭ ce doresce să mĕ combată, poftéscă."

Se opri şi aşteptă. Dar nimenĭ nu luă asupră-şĭ combaterea.

„Este decĭ cu neputinţă a susţiné, că tóte puterile saŭ causele," continuă Atenénulŭ, „să se derive dela totŭ atâtea alte puterĭ, carĭ să fie esistatŭ deja maĭ înainte. Singura deslegare a noduluĭ este din contră aceea, că primimŭ esistinţa uneĭ puterĭ prime şi originale, carea este întrunirea, saŭ maĭ bine cuprinsulŭ şi isvorulŭ tuturorŭ celoralalte puterĭ, şi care întrece tóte celealalte puterĭ într'unŭ chipŭ de totŭ necuprinsŭ şi nemĕsuratŭ, — de totŭ altcum şi într'unŭ gradŭ infinitŭ maĭ înaltŭ, decâtŭ cum pentru esemplu tóte puterile împărtăşite laolaltă cuprinse întrecŭ una singură din puterile acelea. Maĭ multŭ: puterea acésta primă şi originală trebue să formeze contrastulŭ tuturorŭ celoralalte puterĭ laolaltă cuprinse, de óre ce ea trebue să fie eternă, fără de înaintaşĭ, fără de sfârşitŭ, trebue să cuprindă tóte, să fie maĭ pe susŭ de timpŭ şi spaţŭ, singura dómnă îndreptăţită faţă cu milióne de sclavĭ — trebue ca ea singură să se hotărescă pe sine şi să prescrie tuturorŭ celoralalte legile lorŭ, carĭ nu potŭ fără numaĭ să se împlinéscă. Acésta este puterea, fără de care nu ar fi alta nicĭ una; acésta este fiinţa, carea a datŭ tuturorŭ celoralalte fiinţe începutulŭ; acésta trebue să fie Elŭ, singurulŭ, eternulŭ, atotputerniculŭ, atotstăpânitoriulŭ Dumnedeŭ, care trăesce cu adevĕratŭ, căruia universulŭ acesta lĭ este scaunŭ piciórelorŭ, oglindă, palatŭ! Cu acésta, împĕrate, credŭ că am propusŭ celŭ dintâiŭ dintre argumentele, carĭ s'aŭ doritŭ dela mine."

Toţĭ se miraŭ de cuvintele acestea grăite cu însufleţire deodată şi cu cumpĕtŭ. Apoĭ erupseră toţĭ într'unŭ viforŭ de aplause.

„E asa de limpede ca lumina sórelui, Dionisie alŭ meŭ," dise o vóce răpită de simpatie.

Toţĭ îşĭ îndreptară privirile într'acolo, de unde se audiseră cuvintele acestea, şi Germanicŭ întorcêndu-se privi în faţa luĭ Paulŭ rumenită de zelŭ şi de confusie. Elŭ îĭ surise cu bunătate.

„Într adevĕrŭ," dise Augustŭ gânditoriŭ, „cu tóte că procedura ta e nóuă şi neîndatinată, totuşĭ ne-aĭ oferitŭ aceea, ce amŭ doritŭ, adecă unŭ argumentŭ."

„Dar şodŭ lucru!" dise acum Strabo geografulŭ. „Să presupunemŭ, că fiinţa aceea există. Ce trebue să cugete ea despre o lume, carea stă în legătură aşa de apropiată cu ea şi totuşĭ şi-a uĭtatŭ de ea cu desevârşire, ba amŭ puté dice, că n'a sciutŭ nicĭ odată nimica despre ea?"

„Logica ta, Atenénulŭ meŭ," continuă Augustŭ, „într adevĕrŭ nu are nimica comunŭ cu a luĭ Plato. Plato nóuĕ Romanilorŭ ne este prea subtilŭ."

„Aşa este," dise Dionisiŭ, „şi afară de aceea prea sfiicosŭ, prea cu puţinŭ curajŭ. Admirŭ spiritulŭ luĭ, dar multe dintre părerile luĭ nu le potŭ primi."

„Dar de care şcólă te ţinĭ tu?" întrebă Augustŭ.

„Nu mĕ privi de încredutŭ, înălţate împĕrate," dise roşindŭ învăţăcelulŭ de maĭ apoĭ alŭ apostoluluĭ Paulŭ, „dacă mărturisescŭ, că eŭ nu mĕ ţinŭ de nicĭ o şcólă. Aĭ auditŭ numaĭ acuma, ce credŭ eŭ. Nu pentru a mĕ înălţa preste bărbaţi eruditi şi vrednicĭ de respectŭ, nicĭ pentru a-ĭ provoca la lupte deşerte de cuvinte, am grăitŭ despre convingerea, ce viéză într mine, şi care se maĭ razimă încă şi pe alte arguminte."

Asemenea sunetelorŭ uneĭ musice preste fire sunară cuvintele Atenénuluĭ în urechile celorŭ mal mulțĭ dintre ascultătorĭ. Împĕratulŭ într'aceea se sculase și începu a se preumbla cu pașŭ încetŭ și cu capulŭ plecatŭ.

(Va urmá.)

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 217—1893. (24) 1—3

Edictŭ.

Eva George Popa gr. cat. din Ohaba în 11 Augustŭ 1892 a intentatŭ procesŭ divorțialŭ contra bărbatuluĭ eĭ *Nicolae Steavu Bordeanŭ* gr. cat. totŭ de acolo, căruia i-s'a comunicatŭ acțiunea în 2 Septembre 1892 spre a rĕspunde; însă numitulŭ bărbatŭ nevoindŭ a-și face rĕspunsulŭ, nicĭ a-și pune representante în decursulŭ procesuluĭ, s'a depărtatŭ din comună trecêndŭ în Românĭa. Cu începutulŭ anuluĭ curente aflându-se ca servitorĭŭ la grajdurile primărieĭ din strada Plevneĭ în Bucurescĭ, i-sa comunicatŭ acțiunea și acolo în origine, dar fără resultatŭ; prin urmare nesciindu-i-se ubicațiunea presentă, se citézŭ prin acestŭ edictŭ, ca în terminŭ de șese lunĭ să se presenteze înaintea forului matr. de I-a Instanță alŭ Făgărașuluĭ, spre a-se confronta cu soția sa; altmintrelea procesulŭ se va pertracta și decide fără de dînsulŭ.

Dela forulŭ matr. del. gr. cat. de I-a Instanță alŭ Făgărașuluĭ.

Făgărașŭ în 15 Maiŭ 1893.

Basiliŭ Rațiŭ,
vic. for. gr.-cat. și preș. for.

(22) 3—3

Edictŭ.

După ce Toma Frăticiŭ gr. cat. din comuna Noŭ-Săsescŭ legiuitulŭ bărbatŭ alŭ Anneĭ Nucețianŭ gr. cat. ér din Noŭ-Săsescŭ, trecuțĭ acum 7 anĭ, și-a părăsitŭ pre soția sa legiuită, fără ca să i-se pótă sci ubicațiunea aceluia, se citézŭ prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ și o dĭ să se presente înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorțialŭ urdĭtŭ în contră-ĭ se va pertracta și decide și în absența luĭ.

Dela forulŭ matrim. gr. cat. de I-a Instanță deleg. alŭ Protopopiatuluĭ Cichindélŭ.

Secădate la 24 Aprilŭ 1893.

Demetriŭ Cuteanŭ,
protopopulŭ preș. for. matrim.

Nr. 204—1893. (23) 3—3

Edictŭ.

După ce Niculae Milea gr. cat. din Vestemŭ, și-a părăsitŭ pre legiuita sa muĭere Eva Dărăbanțŭ gr. cat. totŭ din Vestemŭ, și nu se scie ubicațiunea aceluia, se citézŭ prin acésta, ca în terminŭ de 1 anŭ și o dĭ, să se presenteze înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorțialŭ urdĭtŭ în contră-ĭ de cătră muĭerea sa, se va pertracta și decide și în absența luĭ.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a Instanță.

Sibiŭ, în 7 Aprilŭ 1893.

Ioanŭ V. Rusu.
protopopŭ.

(14) 9—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

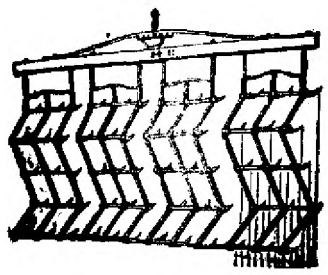

recomândă pre lângă garanță și servițiŭ solidŭ și promptŭ depositulŭ sĕŭ de

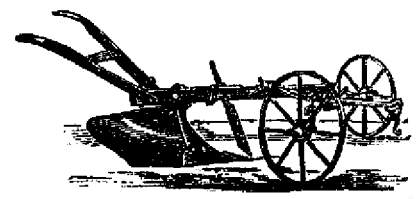

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ și de

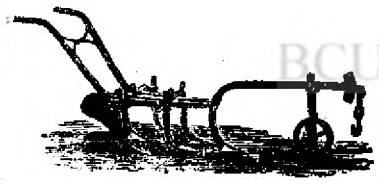

alte instrumente economice,

tóte din fierŭ batutŭ.

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá dela susnumitá firmá

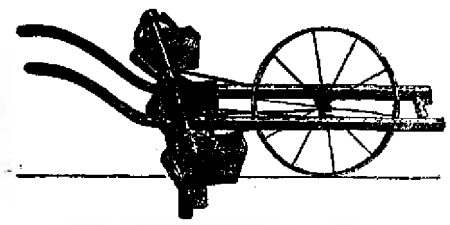

JOSIFU GAVORA (3) 9—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la espositiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomándŭ cu prețurĭ de cele mai convenabile și în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompierĭ, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ și de pompe funebre.

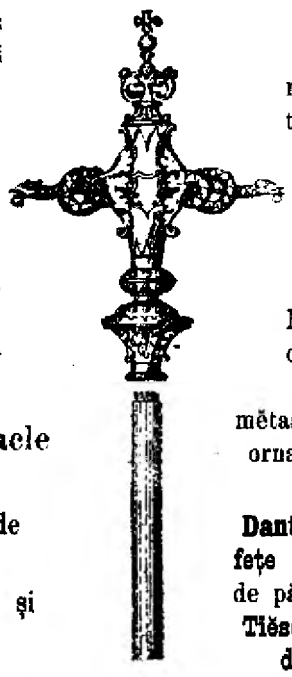

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariŭ, și candele.

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ bisericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ bisericesc. brodate **Dantele bisericesci, fețe de altariŭ,** crucĭ de părete și de scólă. **Tĭĕsĕturĭ bisericescĭ. damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Șaritari de'preșuri și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculpterŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(6) 16—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 27 Maiŭ 1893. Numĕrulŭ 21.

Libertate de religiune.

Este în America de médă nópte o republică, — toţi o sciŭ, — în care esistă libertate deplină de religiune. Acolo legislaţiunea purcede din principiulŭ acela, ca statulŭ în afacerile cultelorŭ să se amestece câtŭ se póte de puţinŭ. Statulŭ acolo privesce cultele aprópe din acela-şi punctŭ de vedere, din care privesce elŭ şi asociaţiunile şi reuniunile. În casurĭ de acelea, cându află statulŭ, că dogmele orĭ viaţa internă a cultelorŭ suntŭ periculóse societăţiĭ, purcede statulŭ în contra acestora. În tóte celealalte casurĭ le dă libertate deplină.

Sistemulŭ acesta îşĭ are şi elŭ partea sa cea rea. Scopulŭ, care-lŭ are biserica creştină, între altele pretinde şi urmăresce moralitatea membrilorŭ eĭ, ĕră acésta nu póte să fie indiferentă statuluĭ. Şi maĭ alesŭ în ḑilele nóstre, cându cestiunea socială se îngróşe totŭ maĭ tare şi îmbracă o formă din ce în ce totŭ maĭ amenin-ţătóre, ar fi de lipsă, ca statulŭ să lucre cu biserica mână în mână. Dar abstragêndŭ dela rĕulŭ acesta altcum fórte esenţialŭ vedemŭ, că în Statele unite din America de méḑă nópte, unde la începutulŭ véculuĭ nostru era o singură episcopie catolică, astăḑĭ biserica catolică are preste o sută de episcopiĭ şi şĭ-a întemeiatŭ şi-şĭ întemeiéză neîncetatŭ şcóle, până chiarŭ şi universităţi, şi statulŭ privesce cu respectŭ la silinţele bisericeĭ de a nobilita pe membriĭ eĭ.

Dacă amŭ sta decĭ să alegemŭ între unŭ statŭ, a căruĭ legislaţiune e indiferentă faţă cu ale religiuniĭ, şi între unŭ statŭ, care voesce să asupréscă biserica orĭ să o degradeze la rolulŭ de unéltă politică, noĭ maĭ bucuroşi ne-amŭ hotărî pentru celŭ dintâiŭ.

Guvernanţiĭ patrieĭ nóstre s'aŭ dedatŭ de multŭ a aseména cu mândrie constituţia patrieĭ nóstre cu a Angliеĭ. Acum se vede, că nicĭ idealulŭ acesta nu le ajunge. Ministrulŭ cultelorŭ şi instrucţiuniĭ publice contele Csáky a subşternutŭ acum unŭ proĭectŭ noŭ de lege, deja alŭ treilea proĭectŭ de lege bisericescŭ-politicŭ alŭ guvernuluĭ actualŭ. Elŭ pórtă în frunte frumósa inscripţie: *Proĭectŭ de lege despre libĕrulŭ eserciţiŭ alŭ religiuniĭ* (Törvényjavaslat a vallás szabad gyakorlatáról).

Cetindŭ inscripţia asta aĭ cugeta, că suntemŭ pe calea de a ne muta în America, orĭ că America vre să se mute la noĭ şi să ne fericéscă. Dar dacă cetescĭ proĭectulŭ, aflĭ îndată, că periculului acesta nu e aşa de mare. Îndată §. 6 îţi răpesce tóte ilusiile. Elŭ sună astfelŭ: „Regulele de dreptŭ referitóre la biserica catolică de ritŭ latinŭ şi grecescŭ, evangelico-reformată, augustană evangelică, greco-orientală sêrbéscă şi greco-orientală românéscă, precum şi unitară şi la credincioşiĭ lorŭ, precum şi la israeliţi, întru câtŭ nu se împotrivescŭ dispoşiţiunilorŭ legiĭ presente, se susţinŭ neschimbate."

Biserica nóstră decĭ şi după ce s'ar primi proĭectulŭ celŭ noŭ de lege, ar rĕmâné totŭ aşa de „liberă" ca şi până acum şi nu va avé parte de libertatea americană. În motivarea proĭectuluĭ ministrulŭ şi spune, pentru ce nu voesce să ne surprindă cu libertatea asta. Elŭ ḑice adecă: „La acestea se maĭ adaugŭ *relaţiunile naţionale, carĭ în patria nóstră în multe locurĭ mergŭ paralelŭ cu confesiunea, sistemulŭ nostru de instrucţiune publică, dreptulŭ de inspecţiune,* totŭ atâtea împrejurărĭ, carĭ în patria nóstră facŭ imposibilŭ sistemulŭ americanŭ."

Frumóse cuvinte acestea, rostite de unŭ ministru la adresa naţionalităţilorŭ! Ele, şi maĭ alesŭ cea românéscă, pórtă vina, că Ungaria nu e aşa de fericită ca Statele unite din America de méḑă nópte!

Noĭ însă aşa scimŭ, că în Statele unite încă suntŭ maĭ multe naţionalităţi, şi că relaţiunile naţionale şi acolo mergŭ paralelŭ cu confesiunea întocmaĭ ca şi în Ungaria. Şi acolo cu tóte acestea este posibilŭ sistemulŭ libertăţiĭ religionare depline. Acolo este elŭ posibilŭ, pentru că acolo nu e crimă a fi anglesŭ, irlandesŭ, francesŭ, italianŭ, ci toţi se bucură de acelea-şi binefaceri ale statuluĭ, toţi suntŭ mulţămiţi şi suntŭ mândri, că suntŭ civĭ aĭ Statelorŭ unite.

Feuilleton.

Dóuĕ inele.

II.

George a sositŭ acasă. Era maĭ prevenitorĭŭ ca orĭ cându. Măgdălină, copila aceea frumósă, blondă şi voiósă era contrastulŭ celŭ maĭ viŭ alŭ tinĕruluĭ seriosŭ. Cu tóte acestea, orĭ maĭ bine chiarŭ pentru tóte acestea era elŭ de totŭ îndrăgitŭ de ea, şi ea o scia asta prea bine şi-şĭ făcea hazŭ din aceea, că tiranisa niţelŭ pe acela, care avea să-ĭ fie în curêndŭ domnŭ. Ḑiua cununieĭ era hotărîtă, şi amîndóuĕ familiile se înţeleseră, să o serbătoréscă cu splendórea cea maĭ mare, ce le era numaĭ cu putinţă. Măgdălină spera, că se va amusa, şi precum ḑicea ea, voia să între cu voe bună în statulŭ căsătoriţilorŭ. Pe tatălŭ eĭ voea asta bună a eĭ lŭ fericia. Elŭ vedea, cum păsĕruica părăsesce cu aripĭ uşóre cuibulŭ, şi-şi aducea aminte, că dóuĕḑeci de anĭ s'a truditŭ, ca să pregătéscă ḑiua şi óra asta, în care va rĕmâné singurŭ şi va încredinţa altuia singurulŭ sĕŭ copilŭ.

Măgdălină era ca o ḑină în haĭna de mirésă, şi George avea dreptulŭ de a fi mândru. Dór ea nu era frumósă numaĭ la trupŭ, ci avea şi spiritulŭ acela amabilŭ, care scie să trécă cu uşurinţă preste miseriile mĕrunte ale vieţeĭ.

Ea nu priviă nimica cu sticlă măritóre, şi asta o făcea fórte înţelepţesce, de óre ce în lumea asta nicĭ unuĭ lucru nu-ĭ place analisa, şi ceĭ ce primescŭ viaţa fără multă analisare, aceia suntŭ ómenĭ ceĭ maĭ fericiţi.

În clipa, în care îĭ puseră inelulŭ de cununie în degetŭ, se cutrĕmură, căcĭ îşĭ aducea aminte de celea ce ĭ-aŭ fostŭ ḑisŭ cumnatele Aneĭ. Acesta era dară inelulŭ de cununie, talismanulŭ, carele cu timpulŭ o va învăţa tóte cele ce are să facă. Viaţa de soţie i-se părea ca învĕlită într'o negură désă. Ea sigurŭ că voia, să facă numaĭ ceea ce e bunŭ, dar restulŭ acela de fire copilăréscă, care o făcea atâtŭ de amabilă, ascundea încă dinaintea eĭ partea seriósă a vieţeĭ şi da frîŭ libĕrŭ fantasieĭ eĭ. Tóte parcă-ĭ eraŭ trandafirĭĭ, şi surisulŭ dulce şi plinŭ de încredere împrumutată, care se arĕta neîncetatŭ pe feţele tinerilorŭ cununaţi, mărturisia tuturora, că eĭ credŭ numaĭ în fericire.

Dar ce felŭ de fericire va fi asta?

Începură a se amusa, şi soţulŭ împlinia cu prevenire şi dorinţele eĭ cele maĭ ascunse.

Maĭ întâiŭ făcură o călătorie frumósă. Tĭnĕra femee scia să o lungéscă. Aĭ fi gânditŭ, că ea voesce să amâne câtŭ se póte de multŭ ḑiua, în care ea cu neesperinţa sa să ea asupră-şĭ rolulŭ, care se cuvine tuturorŭ femeilorŭ.

George nu era totdeuna cu voe bună. Une orĭ se arĕta o crétă pe fruntea luĭ. Atunci o cuprindea pe Măgdălină o furie, carea de altmintrea nu avea nimica comunŭ cu furiile mitologice.

„Ce va să însemne asta?" întrebă ea. „Ce aĭ, dispunĕtoriulŭ meŭ? Nu aflĭ cumva de bine, să mĭ-o împărtăşescĭ şi mie?"

„Copilă dragă, nu ţi-se întîmplă nicĭ odată, ca —"

„George scumpule, te rogŭ, să nu mĕ maĭ numescĭ „copilă dragă". Frasa asta îţi împărtăşesce ceva patriarcalŭ, ceea ce mie nicĭ decum nu-mĭ place. Tu nu sciĭ, că eraŭ clipite, în carĭ mĕ cuprindea frică de ceĭ treĭ ḑecĭ de anĭ aĭ tĕĭ."

„Se póte?"

„Da. Îmĭ ḑiceam: Domnulŭ ăsta află o prea mare plăcere în studiŭ, trebue că e grozavŭ de cuminte. Eŭ aseménându-mĕ cu

Guvernulŭ nostru de sigurŭ încă putea să o vadă acésta, dacă nu ar fi orbitŭ de patimă. Dar așa se croescŭ legi nu bune pentru a produce mulțămirea naționalităților lorŭ acelora, carî constituescŭ patria nóstră, ci bune pentru acelŭ poporŭ, care deși micŭ la numĕrŭ și veneticŭ în patria nóstră, totuși a sciutŭ să ajungă până la atâta, câtŭ impune statuluĭ voința sa. Amintirea israeliților într'unŭ șirŭ cu confesiunile recepte în §-ulŭ citatŭ mai la délŭ ce e alta decâtŭ încercarea de a-i introduce între confesiunile recepte? Éră § 5 e de totŭ generalŭ și sună astfelŭ: „A eși dintr'o confesiune și a întra în vre-o confesiune se concede fiesce cuĭ pe lângă condițiunile statorite în legi.“ Acestŭ §-ŭ încă are scopulŭ vĕditŭ de a delătura zidulŭ despărțitoriŭ dintre creștinĭ și israeliți. Tóte vĕdescŭ aci ca și în proĭectulŭ despre recepțiunea israeliților, care l'a presentatŭ ministrulŭ Csáky mai deunădi, că după convingerea guvernanților lorŭ nostri israeliții trebue guguliți, că la din contră perit Saguntum. Rele ḑile a ajunsŭ patria nóstră!

Mai are proĭectulŭ acesta de lege încă unŭ scopŭ, care demustră, câtŭ de adevĕrate aŭ fostŭ cuvintele, carî le-a rostitŭ episcopulŭ Vesprimuluĭ mai deunădi în casa magnaților lorŭ, că adecă proĭectele de lege bisericescŭ-politice ale guvernuluĭ nostru se gătescŭ într'o oficină secretă.

Proĭectulŭ acesta se compune din treĭ capitule. În celŭ dintâiŭ (§ 1—6) se cuprindŭ *hotărîrĭ generale* (Általános határozatok). Într'însele afară de § 5 și în parte și § 6 nu se cuprinde nimica noŭ. Cu multŭ mai largŭ este capitulŭlŭ alŭ doilea. Elŭ în 15 paragrafĭ statorescе relațiunea, ce trebue să esiste între statŭ și între confesiunile, carî s'ar puté forma de aci încolo. Proĭectulŭ le numesce *confesiunĭ legalminte recunoscute* (törvényesen elismert vallásfelekezetek). Întregŭ capitulŭlŭ l'amŭ asemăna bucurosŭ cu lupta luĭ Don Quixotte în contra morilorŭ de vîntŭ, de cumva nu ĭ-amŭ vedé menirea tristă de a forma puntea la capitulŭlŭ alŭ treilea, care pórtă inscripția: *Despre ceĭ ce staŭ afară de confesiunile recepte și legalminte recunoscute* (A bevett és törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül állókról). Unŭ singurŭ paragrafŭ fórmézĕ capitulŭlŭ acesta, dar paragrafulŭ acesta e chiarŭ de ajunsŭ pentru a sancționa prin lege ireligiositatea. Elŭ concede orĭ cuĭ să-și părăséscă biserica și să nu se mai facă membrulŭ alteĭ biserici. Paragrafulŭ acesta imprimă proĭectuluĭ întregŭ caractĕrulŭ sĕŭ: proĭectulŭ întregŭ statorescе restrîngerĭ de drepturĭ pentru confesiunĭ în favorulŭ statuluĭ, și numaĭ celorŭ fără de nicĭ o confesiune le dă libertate deplină. Proĭectulŭ acesta de lege ar puté să pórte decĭ mai cu dreptŭ inscripția: *Despre libertatea ireligiosității.*

Nu sufere îndoélă, că Ungaria va fi fericită, dacă proĭectulŭ acesta va ajunge să se facă lege. Dar fericirea eĭ nicĭ atuncĭ nu va fi încă deplină. Deplină va fi fericirea eĭ numaĭ atuncĭ, dacă *placetum regium* față cu biserica catolică, precum și *ius supremae inspectionis* față cu bisericele diferite din țară se vorŭ cuprinde asemenea în legi. Contele Csáky promite și legile acestea și multe altele într'o resuflare. Fericită țară, care nu mai aĭ alte lipse!

Desvĕlirea monumentuluĭ honvedilorŭ: — Reproducemŭ următórele din „Egyetértés“: „Sub ceriulŭ de primăvară surideтoriŭ și strălucitŭ, pe lângă participarea elementelorŭ compunĕtóre a națiunii, carĭ s'aŭ adunatŭ aci din apropiare și din depărtare, a uneĭ adevĕrate legiunĭ de cetățĭ, comitate și corporațiunĭ de totŭ felulŭ, aŭ desvĕlitŭ ĭerĭ în ḑiua cea dintâiŭ de Rusaliĭ în cetatea Budeĭ monumentulŭ, care s'a gătitŭ într'unŭ pătrariŭ de vécŭ pe sama eroilorŭ apĕrătorĭ aĭ țĕreĭ căḑuți cândŭ cu reocuparea cetățiĭ și cu o cale pe sama învingerii glorióse câștigate asupra volnicieĭ austriace, carea călcase în picióre drepturile.

„A fostŭ o serbătóre imposantă, cu tóte că spre a-i întuneca strălucirea s'aŭ făcutŭ tóte în cercurile acelea, cărora nicĭ decum nu le încape în capŭ, că națiunea maghiară are dreptulŭ de a se bucura de libertatea sa câștigată prin atâta vĕrsare de sânge și de lacrimĭ, și cu cercurile acestea aŭ lucratŭ pe o mână și acelea cercurĭ, carĭ se vede că încă și astădi își cércă tótă chemarea aci pe pământŭ în adorarea puteriĭ.

„După atâta luptă a căḑutŭ mai pe urmă vĕlulŭ de pe statua, carea este întâiulŭ monumentŭ vrednicŭ alŭ lupteĭ pentru libertate în capitală și într'însa glorifică fapta de rĕsboiŭ cea mai mĕrétă a honvedimiĭ, luarea cetățiĭ Buda.

Serbarea nu a înălțat'o splendóre oficiósă. Aŭ rĕmasŭ departe guvernulŭ, armata honvedimea. Însuflețirea aŭ restrîns'o între stavile înguste. Precauțiune a fostŭ devisa comitetuluĭ esecutivŭ. Dar manifestarea schinteeĭ dumneḑeescĭ, a însuflețiriĭ, a iubiriĭ de patrie n'aŭ pututŭ să o sugrume baricadele oficióse. Aŭ strigatŭ în contra programuluĭ „Să trăéscă“ luĭ Kossuth, aŭ cântatŭ — afară de programulŭ serbătoriĭ cântarea luĭ Kossuth, și chiarŭ întîmplările acestea afară de programŭ aŭ datŭ serbăriĭ coloritŭ naționalŭ, patrioticŭ. Serbarea ar fi pututŭ să fie unŭ evenimentŭ cu adevĕratŭ național, care cu strălucirea ideală a lupteĭ pentru libertate ar fi luminatŭ viața nóstră publică; așa, precum aŭ aranjatŭ serbarea, aŭ luminatŭ publicŭlŭ patrioticŭ alŭ Ungarieĭ despre aceea, că ómeniĭ nu cutézĕ a scóte la lumina sóreluĭ tradițiunile cele mai glorióse ale națiunii. Așa s'a făcutŭ din statua honvedilorŭ o serbare politică, a căreĭ învățăturĭ nu le vomŭ uĭta.“

Din raportulŭ serbăriĭ amintimŭ, că n'a fostŭ de față nicĭ unŭ ministru, dar aŭ fostŭ de față ca la 150 de deputați dietalĭ în frunte cu președintele caseĭ deputaților, representanțiĭ multorŭ cetățĭ și comitate și comitetulŭ capitaleĭ în frunte cu viceprimariulŭ. Casele cetățiĭ eraŭ împodobite. Escepțiune făceaŭ palaturile mini-

---

elŭ suntŭ de totŭ micĭ și ignorantă. Și apoĭ elŭ este de treĭ ḑecĭ de anĭ. Asta e o vrîstă aprópe venerandă. — Și acum după tóte ăstea mĕ maĭ numescĭ încă și „copilă dragă“.“

George suridea privindŭ în fața eĭ, carea voia să se îmbrace în supĕrare și nu scia, cum să o facă acésta.

„Cum să-ți ḑicŭ dară?“

„Cum vreĭ.“

„Așa dar muĭeruță dragă, nu ți-se întîmplă une orĭ, ca în mijloculŭ bucurieĭ să te cuprindă unŭ felŭ de tristeță?“

„Nicĭ prin minte nu-mĭ trece. Suntŭ de totŭ îndestulită. Dór te iubescŭ și sciŭ, că eș'ĭ vrednicŭ de iubirea mea: tata era entusiasmatŭ, cândŭ grăia despre tine. Eŭ vĕdŭ decĭ, cum îmĭ surîde viitoriulŭ, și așa poți dar pricepe ușorŭ, cum pre mine nu mĕ póte cuprinde nicĭ umbră de tristeță.“

Tinĕrulŭ bărbatŭ era nespusŭ de fericitŭ vĕḑendŭ, câtă voe bună și încredere are Măgdălină. Dar o amărăciune totuși nu o putea alunga din inima sa: ea se încuĭbase chiarŭ în adâncululŭ inimeĭ luĭ.

„Măgdălino,“ ḑise elŭ, „cândŭ veḑĭ pe fruntea mea une orĭ unŭ norŭ, nu te neliniștéscă. Tu n'aĭ mamă, ți-aĭ perdut'o, pe cândŭ eraĭ copiliță micĭ Dar eŭ am o mamă, carea a trăitŭ numaĭ pentru mine. De cândŭ mĭ-am sfârșitŭ studiile academice, ea a șeḑutŭ totdeuna la mine. — Ea se simte părăsită, și eŭ sciŭ prea bine, că ea nu póte să fie fericită, dacă nu-și vede ficiorulŭ câtŭ se póte de desŭ.“

„Cândŭ vomŭ fi în capitală, te va puté cerceta, de câte orĭ va voi.“

„Nu, draga mea, mama e prea bĕtrână și suitulŭ scărilorŭ ĭ e molestŭ. Apoĭ nicĭ nu ar afla nicĭ o plăcere în visitele acelea.“

„Din causa mea?“

„Nu te mira de asta. Ea scie, cu câtă energie te-aĭ împotrivitŭ, cândŭ aĭ auḑitŭ, că ea doresce să șadă la noĭ. Tu te-aĭ folositŭ de dreptulŭ tĕŭ, și nimenĭ nu-ți va face nicĭ o învinuire din causa asta. Dar în urma împotriviriĭ tale, asta o veĭ pricepe și tu, mama nicĭ odată nu va puté să nutréscă intimitate față cu tine.“

„Prietine, tu poți să o cercetezĭ totŭ la dóuĕ treĭ ḑile.“

„Firesce că o voiŭ face, dar asta nu va împedeca pe mama, ca să fie tristă întru inima sa. De tânguitŭ nu se va tângui nicĭ odată. Va fi resignată.“

Măgdălină asculta cu ochiĭ plecați. Privirea ĭ căḑu pe inelulŭ de cununie. Dar inelulŭ încă nu-ĭ grăia maĭ multŭ de câtŭ l-a grăitŭ celŭ de mirésă. Ea alungă iute tóte gândurile neplăcute, începu să rîḑă și să ciripéscă și alungă norulŭ de pe fruntea luĭ George.

Mai pe urmă trebuiră să se rentórcă acasă. Măgdălină ar fi călătoritŭ bucurosŭ chiarŭ și în jurulŭ pământuluĭ, dar cu tóte acestea se rentórse voiósă în capitală, reaflă pe tatălŭ sĕŭ, pe prietinele sale și petrecerile de ĭérnă și mărturisi, că viața e dulce, cândŭ altulŭ ĭi pórtă sarcina și ție îți lasă numaĭ plăcerile eĭ.

Ea era încă întru atâta copilă, câtŭ nu-ĭ venia în minte, ca și ea din parte-și să studieze gustulŭ și dorințele bărbatuluĭ sĕŭ.

Într'o ḑi îĭ veni în minte dominiulŭ.

„Așa e, George dragă, că tu încă și acum aĭ propusulŭ de a vinde moșia?“

„Nu, drăguță, trebue să-ți mărturisescŭ, că la asta dela cununie încóce încă nicĭ nu m'am gânditŭ. N'aĭ dori, să petrecĭ acolo vara vre-o dóuĕ treĭ lunĭ?“

„Vre-o dóuĕ treĭ lunĭ? Pagubă de timpulŭ perdutŭ! Cunoscŭ esistința aceea. E fără de colóre ca apa. Ḑilnicŭ îți aḑuce totŭ acelea-și ocupațiunĭ. Taĭ rosele veștеḑite, pentru ca să remprospetezĭ forțele tufariuluĭ, umbli ḑilnicŭ prin parcŭ jurŭ împrejurŭ, inspiciezĭ grădina de legumĭ, curtea órĕlorŭ și te interesezĭ de clocitulŭ curcelorŭ. Pentru a întroduce o variațiune dispuĭ în fiesce care anŭ, să se facă câte unŭ stratŭ noŭ de florĭ și să se planteze câțiva arboreĭ. De idila asta se ține și pescuitulŭ. Aranjezĭ unŭ lacŭ de pescĭ, și fórte adese orĭ se întîmplă, cum am vĕḑutŭ în Trois-Ponts, de bărbatulŭ pornesce să-și cerce noroculŭ la țĕrmurulŭ laculuĭ. Tăcutŭ și nemișcatŭ șede elŭ acolo ținendŭ în mână unghița, nu cu-

strilorŭ. Pe „Disztér“, unde aŭ aşedatŭ statua, tóte casele erau împodobite cu flamure ungurescĭ şi tóte ferestile cu tapete scumpe, numaĭ palatulŭi Batthyány-Strattmann, închiriatŭ de archiducele Eugenŭ, era lipsitŭ de tótă podóba serbătorésc㠖

Acestea le reproducemŭ şi înregistrămŭ ca nisce semne fórte vĕdite ale păcii şi buneĭ înţelegerĭ, ce esistă între Corónă şi între naţiunea maghiară.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Proiectulŭ de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ votatŭ de camera deputaţilorŭ a ajunsŭ în 19 a l. c. pe tapetŭ şi în casa magnaţilorŭ. Contele Zichy Ferdinand considerându momentuositatea proiectuluĭ a propusŭ, să se amâne desbaterea asupra luĭ pe altă dată, căndŭ vorŭ puté fi de faţă în numĕrŭ maĭ mare şi representanţiĭ confesiunilorŭ şi în specialŭ episcopiĭ catolicĭ, pe carĭ îĭ interesézŭ de-aprópe acestŭ proiectŭ. Propunerea luĭ a fostŭ susţinută numaĭ de episcopulŭ Schuster, mitropolitulŭ gr. or. Mironŭ Romanulŭ, episcopiĭ gr. or. Meţanŭ şi Popea şi de br. Vécsey. Vĕdându Zichy, că a căduţŭ cu propunerea sa, a cerutŭ, să se constate, că óre suntŭ membriĭ caseĭ de faţă în numĕrŭ suficientŭ spre a aduce concluse valide. Numĕrându-se, presenţiĭ aŭ fostŭ numaĭ 37, decĭ lipsindŭ numĕrulŭ prescrisŭ de regulamentŭ a trebuitŭ să se amâne desbaterea.

Motivulŭ, pentru care contele Zichy combate proiectulŭ, este, că elŭ pune şcólele confesionale cu totulŭ la discreţiunea guvernuluĭ. Cu deosĕbire inspiră îngrijirĭ § 9, după care ministrulŭ póte închide o şcólă şi fără a premite treĭ admoniţiunĭ, § 12, în vîrtutea căruia ministrulŭ uşorŭ póte preface orĭ ce şcólă confesională în şcólă de statŭ, § 13, care dă prea mare ingerinţă comitetuluĭ comitatensŭ în afacerile şcólelorŭ poporale, şi maĭ alesŭ § 15, în vîrtutea căruia ministrulŭ póte pune sub cercetare şi amova pe acelŭ învăţătoriŭ confesionalŭ, care ar propune vre-unŭ articulŭ de credinţă, ce — considerându diferinţele dintre biserică şi statŭ — nu ar fi pe placulŭ guvernuluĭ. Ministrulŭ uşorŭ póte ḑice în atarĭ casurĭ, că interesele statuluĭ pretindŭ prefacerea şcólelĭ confesionale în şcólă de statŭ.

În şedinţa din 17 a c. a camereĭ deputaţilorŭ ministrulŭ de culte a presentatŭ proiectulŭ de lege despre liberulŭ esercitiŭ alŭ religiuniĭ. Proiectulŭ stă din 24 §§ şi este împărţitŭ în treĭ capitule. În vîrtutea acestuĭ proiectŭ în Ungaria se póte esercia libĕrŭ orĭ ce religiune, a cărelĭ principiĭ nu se opunŭ legilorŭ statuluĭ orĭ moralităţiĭ publice. Între religiunile recepte pe lângă cele de până acum se numĕră şi religiunea jidovéscă.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII în sĕptĕmâna trecută a primitŭ în audienţă pe peregriniĭ poloni din archidiecesa Gnesen-Posen conduşi de episcopulŭ Dr. Stablewski. Rĕspunḑendŭ la alocuţiunea archiepiscopuluĭ Stablevski Sânţia Sa a lăudatŭ pe Poloniĭ din Prusia, carĭ pe lângă lângă tóte asupririle şi persecuţiunile suferite aŭ rĕmasŭ statorniciĭ în credinţă.

În 16 aŭ fostŭ primiţi în audienţă peregriniĭ din Triest în numĕrŭ de preste 200 de persóne.

Peregriniĭ unguri în numĕrŭ de aprópe 200 încă aŭ sositŭ în Roma. Cardinalulŭi Vaszary a cercetatŭ pe secretariulŭ de statŭ alŭ Scaunuluĭ Apostolicŭ, cardinalulŭ Rampolla, cu care a conferitŭ maĭ îndelungatŭ asupra cestiunilorŭ bisericescĭ-politice din Ungaria.

Francia.

Liberaliĭ francesĭ devinŭ totŭ maĭ intoleranţi, căndŭ este vorba de biserică şi de ministriĭ eĭ, amestecându-se până şi în lucrurile de consciinţă. Anume cu ocasiunea alegerilorŭ comunale din Pluguffan prefectura a nimicitŭ alegerea maĭ multorŭ catolicĭ sub cuvîntŭ, că alegĕtoriĭ ar fi fostŭ influinţaţi prin parochulŭ localŭ, care abusându (?) de puterea sa în scaunulŭ mărturisiriĭ a denegatŭ absoluţiunea acelorŭ alegĕtorĭ, carĭ aŭ declaratŭ, că vorŭ vota pentru candidaţiĭ ultra-radicalĭ. Ceĭ aleşi aŭ apelatŭ contra sentinţeĭ prefectuluĭ la consiliulŭ de statŭ arătându, că parochulŭ a lucratŭ fórte corectŭ denegându absoluţiunea celorŭ ce aŭ promisŭ, că vorŭ vota pentru inimiciĭ declaraţi aĭ bisericeĭ. Dară consiliulŭ de statŭ a susţinutŭ sentinţa prefectuluĭ, cualificându purtarea parochuluĭ de influinţare nejustificabilă.

Precându guvernulŭ cu sateliţiĭ sĕĭ lucră contra bisericeĭ şi a religiuniĭ, pe atuncĭ simţĕmintele religióse totŭ maĭ multŭ se manifestézŭ la adevĕraţiĭ catolicĭ priu opere de caritate. Societatea S. Vincenţiŭ în decursŭ de 10 anĭ a împărţitŭ între sĕracĭ la 48 milióne frs. Congregaţiunea numită a „micilorŭ fraţi“ a colectatŭ 130 de milióne. Pentru misiunĭ pe fiesce care anŭ se trimitŭ din Francia ḑecĭ de milióne frs. Unde e mare credinţa, acolo este mare şi spiritulŭ de jertfire. O, de s'ar deştepta şi la noĭ atare spiritŭ în interesulŭ bisericelorŭ şi alŭ şcólelorŭ nóstre!

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilorŭ nu va maĭ ţiné şedinţe până la tómnă. În timpulŭ lungilorŭ vacanţe parlamentare se potŭ informa domniĭ deputaţi, că poporulŭ nu are lipsă de reformele dluĭ ministru Csáky şi se chiar disgustă de ele.

Cabinetulŭ Wekerle atâtŭ de popularŭ înainte de acésta cu câteva lunĭ, începe a-şĭ perde din nimbulŭ popularităţiĭ. După ce din causa politiceĭ sale bisericescĭ l'aŭ părăsitŭ maĭ mulţĭ deputaţĭ, în timpulŭ din urmă niciĭ comiţiĭ supremĭ maĭ de frunte nu vorŭ să maĭ rĕmână în serviţiulŭ guvernuluĭ actualŭ. Opositia parlamentară, care la începutŭ

---

tézŭ niciĭ să rĕsufle, şi privesce la pesciĭ veselĭ, carĭ se jócŭ în apă fără de niciĭ o grije. Povestea se gată cu o friptură de pesce. — Dar de ce suriḑĭ, George? Rĕspunde muleruţeĭ tale.“

Dar George nu rĕspunde, ci privesce în faţa Măgḑălineĭ cu o privire, care e maĭ elocuentă decâtŭ vorba.

„George dragă,“ ḑise ea, „ţie-ţĭ place pescuitulŭ.“

„Da,“ ḑise elŭ, „şi plăcerea luĭ o aşĭ preferi bucurosŭ nopţilorŭ petrecute în salónele capitaleĭ.“

„Dar ce plăcere poţĭ afla în aceea, ca singurŭ singurelŭ să pescuescĭ la marginea unuĭ lacŭ?“

„Laculŭ acela e ceea ce-mĭ face plăcerea cea maĭ deosebită în dominiulŭ, care mi-l'a cedatŭ mama, cu tóte că dominiulŭ acesta îĭ este fórte scumpŭ. Elŭ e de multŭ proprietatea familieĭ nóstre, şi amintirile cele maĭ dragĭ ale mameĭ suntŭ legate de elŭ. Acolo a muritŭ sermanulŭ meŭ tată, şi ea află aşa ḑicându în fiesce care cărare a dominiuluĭ urmele luĭ.“

„Aşa dară nu-lŭ veĭ vinde? Şi noĭ vomŭ ţiné maĭ departe unŭ dominiŭ, care precum tu însu-ţĭ aĭ spus'o, nu aduce niciĭ unŭ venitŭ? Note de ale băncilorŭ s'ar puté preface în comoditate, în călătoriĭ, în plăceriĭ de totŭ felulŭ.“

„Suma, ce o representă dominiulŭ, s'ar puté preface şi în tăcere şi linişte, dacă aşa aĭ voi.“

„Mulţămescŭ. Ĭmĭ place vîrtejulŭ societăţiĭ, şi căndŭ suntŭ obosită, mĕ aşeḑŭ bucurosŭ într'unŭ scaunŭ comodŭ.“

„Suma aceea s'ar puté preface şi în aerŭ curatŭ şi sănĕtosŭ, în care omulŭ s'ar puté recrea după nopţile cele multe petrecute în salónele capitaleĭ.“

„Căndŭ te amusezĭ, nopţile priveghiate nu-ţĭ sdruncină sănĕtatea. De altmintrea aerulŭ vechiuluĭ dominiŭ niciĭ pe departe nu se póte aseména cu aerulŭ de mare, care-lŭ poţĭ respira fără de a te îngropa într'o pustie.“

„Niciĭ băile moderne de mare nu eschidŭ oboselele şi nopţile priveghiate. Adevĕrată comoditate află omulŭ numaĭ la ţară şi acasă.“

„Grăescĭ ca unŭ bĕtrânŭ. Dar nu e mirare, căcĭ eştĭ deja în alŭ treĭ ḑecĭ şi unulea. Sciĭ tu, că asta e deja o vrîstă venerandă? Eŭ pismuescŭ femeile acelea, carĭ s'aŭ măritatŭ după bărbaţi tinerĭ. Aceştia n'aŭ lipsă de linişte, cărţi, sciinţă şi pescĭ. Aşa dar, George dragă, vinde-veĭ dominiulŭ orĭ ba?“

„Vomŭ vedé.“

„Vomŭ vedé? — În chipulŭ acesta rĕspunde omulŭ copiilorŭ micĭ atuncĭ, căndŭ nu are niciĭ o poftă de a le împlini dorinţa. Tu de locŭ nu eştĭ amabilŭ, George. Odinióră te decheraşĭ, că eştĭ gata a împlini tóte cele ce doresc㠖ŭ.“

Măgḑălină nu putu să nu rîḑă de acestŭ „odinióră“, dela care abia trecuse o jumătate de anŭ. Vorbiră despre alte lucrurĭ, şi vesela privighitóre îşi continuă totŭ cu voe bună cântarea. Îĭ plăcea să-şĭ însuşéscă rola copileĭ resfăţate, dar nu scia, ce însamnă a-şĭ perde voea bună.

Ană, vĕduva aceea cuminte, carea cercase a înrîuri asupra spiritului Măgălineĭ maĭ multŭ prin esemple decâtŭ prin vorbe, a rĕmasŭ prietina credinciósă a tinereĭ părechĭ. Ea venia a dese orĭ afară de îndatinatele óre de visită, şi Măgḑălină îĭ împărtăşia miĭ de lucrurĭ, a cărorŭ împărtăşire se impune ea însă-şĭ femeilorŭ ca o necesitate. Fantasia eĭ se aseména apeĭ spumegătóre, care-şĭ îese din alvie şi are lipsă de scurgere. Inima Aneĭ era locŭlŭ acela sigurŭ, în care se scurgea, şi George observa cu bucurie tăcută, ce înrîurinţă bună deprindea seriósa şi matura vĕduvă asupra spiritului sbardalniculŭ alŭ tinereĭ sale soţiĭ.

Conversarea celorŭ dóuĕ prietine se învîrtia în jurŭ de totŭ felulŭ de lucrurĭ. Măgḑălină arĕta verişórei sale toaletele celea nóuĕ şi darurile, carĭ le primia dela soţulŭ sĕŭ, dar petrecea în conversare de multe orĭ la nĕcasurile sale cele micĭ, între carĭ celŭ maĭ de frunte era posomorĕla, ce-lŭ cuprindea pe George adevĕratŭ că numaĭ în trécĕtŭ, dar în schimbŭ fórte adese orĭ. Ea

şi-a pusŭ marĭ speranţe în liberalismulŭ dluĭ Wekerle, acum vĕdĕndŭ, că elŭ nu se lasă a fi mânatŭ întru tóte de curentulŭ şovinisticŭ, îlŭ atacă cu vehementă.

Scisiunea în partidulŭ independentŭ e faptŭ împlinitŭ. Eötvös cu amicĭi sĕĭ, vre-o 20 la numĕrŭ, aŭ formatŭ unŭ clubŭ noŭ, a cărui preşedinte este faĭmosulŭ întrerumpĕtoriŭ contele Károlyi Gábor.

Aşa dară partida independentă şi a celorŭ dela 1848 stă din treĭ fracţiunĭ: din partida mamă, în frunte cu Justh Gyula, din fracţiunea luĭ Ugron, care ĭea parte şi în delegaţiunĭ, şi din aderenţiĭ luĭ Eötvös, carĭ ajută guvernulŭ actualŭ în cestiunile politice bisericescĭ.

Austria.

În şedinţa din 16 a c. a dieteĭ provinciale boeme s'a provocatŭ din partea Cehilorŭ tinerĭ unŭ scandalŭ, care abia are păreche în analele parlamentare. Tractându-se de înfiinţarea uneĭ judecătoriĭ cercuale la Trautenau în unŭ ţinutŭ germânŭ, Cehiĭ tinerĭ şĭ-aŭ propusŭ să zădărnicéscă planulŭ acesta. Anume aŭ cercatŭ să lipséscă dela şedinţă, ca astfelŭ fiindŭ de faţă prea puţinĭ ablegaţi, dieta să nu fie capace de a aduce hotărîrĭ; vĕdĕndŭ însă, că deputaţiĭ germânĭ şi Cehiĭ bĕtrânĭ s'aŭ presentatŭ în numĕrŭ mare, câtŭ să pótă aduce hotărîrĭ şi fără deputaţiĭ Cehilorŭ tinerĭ, aceştia aŭ mersŭ în dietă, şi venindŭ la ordinea ţileĭ proĭectulŭ referitoriŭ la judecătoria din Trautenau, aŭ pretinsŭ, ca acestŭ proĭectŭ, care tinde la dismembrarea ţĕreĭ, să se delăture. Mareşalulŭ ţĕreĭ neascultându de pretensiunea Cehilorŭ tinerĭ a dispusŭ cetirea proĭectuluĭ. Atuncĭ Cehiĭ tinerĭ făcĕndŭ unŭ sgomotŭ sĕlbaticŭ aŭ încunjuratŭ pe referente, aŭ luatŭ dela elŭ maĭ multe acte sfăşiându-le, asemenea aŭ ruptŭ şi călcatŭ în picióre protocólele stenografice. Vĕdĕndŭ acestŭ terorismŭ sĕlbaticŭ deputaţiĭ germânĭ, Cehiĭ bĕtrânĭ şi marĭ proprietarĭ, aŭ părăsitŭ sala desbaterilorŭ. În 17 a c. dieta a fostŭ disolvată.

Scandaluluĭ din Landtag s'a renoitŭ sara pe stradă. O cétă de tinerĭ cehĭ aŭ spartŭ ferestrile la clubulŭ nobilimiĭ şi la mareşalulŭ tĕreĭ. Locţiitoriulŭ Boemieĭ contele Thun şĭ-a datŭ dimisiunea.

Se vede, că planulŭ conteluĭ Taaffe de a împăca pe Germâniĭ şi Cehiĭ din Boemia nu se va realisa în curêndŭ.

Italia.

Camera italiană după ce a votatŭ budgetulŭ ministeriuluĭ de esterne, a trecutŭ la desbaterea budgetuluĭ cerutŭ de ministrulŭ de justiţie, care însă a fostŭ respinsŭ cu 138 voturĭ contra la 133. În urma acesteĭ respingerĭ întregŭ cabinetulŭ Giolitti şĭ-a datŭ dimisiunea. Se susţine, că respingerea budgetuluĭ nu ar invólve în sine o desaprobare a întreguluĭ cabinetŭ, ci ea a fostŭ îndreptată numaĭ contra ministruluĭ de justiţie Bonacci, care este antipaticŭ liberalilorŭ din causă, că nu ar păşi cu destulă resoluţie contra bisericeĭ. Probabilŭ, că totŭ Giolitti va fi însărcinatŭ cu compunerea nouluĭ cabinetŭ, în care vorŭ întra toţĭ ministriĭ de maĭ înainte cu escepţiunea luĭ Bonacci, care va fi înlocuitŭ prin Grimaldi.

Rusia.

Din S. Petersburg se anunţă, că starea sanitară a bĕtrânuluĭ cancelarŭ Giers érăşĭ insuflă îngrijirĭ serióse. Ca succesorŭ luĭ Giers în importantulŭ oficiŭ de cancelariŭ alŭ imperiuluĭ se crede că va fi chematŭ principele Lobanov-Rostowski, actualulŭ ambasadorŭ rusescŭ la Viena. Principele Lobanov, care din propria esperinţă cunósce intenţiunile pacĭnice ale diplomaţieĭ austro-ungare, ajungêndŭ în fruntea afacerilorŭ esterne a ţĕreĭ sale, sigurŭ se va sili să ţină relaţiunĭ amicale cu monarchia nóstră.

Corespondinţe.

(Părăstasŭ pentru Bariţiŭ.)

Bucuresci, 9/5 v.

Academia română îmbrăcându doliŭ pentru mórtea presidentuluĭ sĕŭ Bariţiŭ, s'a simţitŭ îndatorată a ţiné pentru sufletulŭ reposatuluĭ unŭ părăstasŭ. Acesta se şi ţinu cu solemnitate în biserica Sf. George în 8/5. Aŭ participatŭ toţĭ membriĭ academieĭ aflătorĭ în capitală. Din Transilvania erau de faţă Zaharie Boiŭ şi Puşcariŭ în numele „Asociaţiunii", precum şi câţiva dela Braşovŭ.

După terminarea serviţiuluĭ divinŭ ţinu dlŭ Boiŭ în numele „Asociaţiunii" unŭ micŭ dar binesimţitŭ discursŭ ocasionalŭ. După elŭ ĭea cuvîntulŭ simpaticulŭ profesorŭ dela Iaşĭ Nic. Ionescu, care adâncŭ mişcatŭ într'o dulce şi armoniósă limbă aduce în numele academieĭ cununĭ de laudă luĭ Bariţiŭ, a cărui mórte a îmbrăcatŭ în doliŭ pe toţĭ Româniĭ de pretotindenea. În Bariţiŭ s'a stinsŭ una din cele maĭ mărete, maĭ simpatice, maĭ morale persóne, carĭ aŭ luptatŭ în timpulŭ alorŭ dóuĕ generaţiunĭ pentru redeşteptarea şi luminarea poporuluĭ românŭ. Îlŭ presintă ţiariştilorŭ românĭ ca pe unŭ modelŭ, care în timpurile celea maĭ grele pentru Românĭ a tractatŭ cestiunile cele maĭ delicate şi maĭ grele cu multă cumpĕtare, dragoste şi adevĕrŭ. Bariţiŭ nu e maĭ puţinŭ alŭ Ardelenilorŭ ca şi alŭ Românieĭ libere. Bucurescĭĭ împreună cu toţĭ Românĭĭ şi în frunte cu academia îĭ datorescŭ luĭ Bariţiŭ *o statuă*, care să stea alăturea cu a luĭ Lazarŭ şi Eliade — —.

Spre închiare amintesce dlŭ Ionescu, că îndeplinindu-şĭ datoria de pietate la mormîntulŭ colegului sĕŭ, s'a abătutŭ pe la Blaşiŭ, de care naţiunea română îşĭ légă atâtŭ de multe şi frumóse suvenirĭ. Aci între altele a visitatŭ şi mormîntulŭ luĭ Cipariŭ. Cu măhnire amintesce, că mormîntulŭ luĭ Cipariŭ nu are decâtŭ o cruce de lemnŭ. Acéstă tristă privelişte I-a storsŭ jurămîntulŭ, că nu va înceta să spună acésta Românilorŭ, şi maĭ alesŭ Malestăţiĭ Sale Regelui ca preşedinte onorarŭ alŭ academieĭ, până ce nu i-se va ridica părinteluĭ limbisticeĭ române unŭ *mausoleŭ*. Cipariŭ nu e alŭ Blaşiuluĭ numaĭ, ci şi alŭ Românieĭ întregĭ. Speréză tare, că-şĭ vorŭ împlini ceĭ competenţi şi acéstă datorie naţională, spre onórea Academieĭ, a căreĭ membru însemnatŭ a fostŭ Cipariŭ.

N. B.

Apelŭ cătră tótă inima românéscă!

Parochia română gr. cat. a Marinuluĭ este una dintre cele maĭ misere pe teritoriulŭ Silvanieĭ, nu numaĭ pentru că este fórte micĭ, numĕrându abia 80 de fumurĭ, ci şi solulŭ pămîntuluĭ eĭ încă e celŭ maĭ sterilŭ, deci puţiniĭ poporenĭ trăescŭ — amarŭ — din câştigulŭ adunatŭ prin oraşele îndepărtate şi maĭ alesŭ în comitatulŭ Bihorŭ, unde petrecŭ din primăvară până érna, ca să se pótă susţiné pe sine şi ceĭalaltĭ membri din familie necapacĭ de lucru. Cătră acéstă calamitate se maĭ adauge şi aceea, că sermanulŭ poporŭ românŭ din acéstă comună este necesitatŭ singurŭ a forma parochie cu preotŭ localŭ şi docente, neputêndu-se afilia alteĭ comune, din causa depărtărĭĭ marĭ de alte sate românescĭ, ca astfelŭ să-şĭ pótă ţiné nu numaĭ preotŭ, ci şi docente comunŭ cu o şcólă vecină română, fiindŭ încunjuraţĭ de sate ungurescĭ calvine de tóte părţile.

Cele susdescrise încă nu multŭ ar importa, cândŭ biserica şi şcóla ar avé câtu-şĭ de puţinŭ isvorŭ de venitŭ, orĭ fondŭ, din care să se pótă susţiné orĭ barĕm vegeta. — Însă să amintimŭ întru acestŭ apelŭ confidentŭ numaĭ starea deplorabilă a şcóleĭ nóstre confesionale.

De şcólă şi cuartirŭ docentalŭ se folosesce propriaminte o casă micĭ şi scundă, nereparavĕ din lemnŭ, în care abia încapŭ 20 elevĭ stându, ĕr cu instruirea internă, legilorŭ corĕspundĕtóre, nu se póte provedé nicĭ din causa îngustimiĭ; — pentru cuartirŭ alŭ învăţătoruluĭ s'a străformatŭ tinda aceleĭ case, care n'ar putĕ servi de locuinţă pentru unŭ individŭ cu chemarea de a se perfecţiona pe cariera grea învăţătorescă, ci a se tortura maĭ rĕŭ ca în carcerŭ cu familia-ĭ împreună. — Ca preotŭ noŭ am aflatŭ aci unŭ cantorŭ bĕtrânŭ, care în timpurile maĭ dinainte a suplinitŭ şi dăscălia, dar de presente ne maĭ putêndŭ corĕspunde legilorŭ s'a retrasŭ în pensiune încă în anulŭ 1890, curentându-se apoĭ staţiunea cantorŭ-docentală vacantă de aci; dar convingêndu-se aspiranţiĭ despre starea lucrurilorŭ dela şcóla nóstră, nimenĭ n'a concuratŭ, încâtŭ a rĕmasŭ comuna fără dascălŭ până ăstimpŭ, cândŭ după multă insistare ocupă staţiunea unŭ preparandŭ absolutŭ de bună speranţă, care însă abia aştéptă să i-se deschidă terenŭ să o pótă părăsi, neputêndu-se mortifica cu muerea-şĭ împreună în supranumitulŭ cuibŭ nelocuiverŭ, periculosŭ pentru sănĕtate atâtŭ cuartirulŭ, câtŭ şi aşa dişa şcólă, — vĕdĕndŭ tot-odată şi aceea, că colegiĭ dînsuluĭ din tractulŭ Crasneĭ aŭ cuartirŭ şi sale de învăţămîntŭ modele.

---

ar fi doritŭ să împrăştie norulŭ de pe fruntea luĭ, dar nu cuteza să-i cerce temeiulŭ.

Une orĭ se muta Ană cu Măgdălină în spiritŭ la Meaux şi Trois-Ponts, şi se întîmpla câte odată, de Măgdălină suspina la amintirea Henrieteĭ şi Iulieĭ. Câte odată se ivia în ochiĭ eĭ chiarŭ şi câte o lacrimă. Dar îute alunga ea gândulŭ, care se apropia amenințătoriŭ de fericirea eĭ orĭ maĭ bine dişŭ de egoismulŭ eĭ.

Într'o dĭ îĭ scăpară nisce cuvinte rupte, carĭ admiteaŭ conclusia la începutulŭ lupteĭ în contra eului, care tóte le pretindea pe sama sa. Ană pricepea, ce se sevârşia în inima egoistă, dar bună a Măgdălineĭ.

„Ce te-a ajunsŭ? Dór n'a începutŭ cumva inelulŭ de cununie să-ţĭ grăéscă?"

„De totuluĭ totŭ încetişorŭ," dise Măgdălină. „Dar ceea ce dice elŭ, nu are asemĕnare cu cele ce-mĭ şoptia celŭ de mirésă. Nu te teme, Ano dragă, eŭ nu-mĭ voiŭ astupa urechile. Dór tu mĭ-aĭ dişŭ, că glasulŭ luĭ e glasulŭ adevĕruluĭ."

La câteva luniĭ după acestea priveghia Măgdălină la légănulŭ celuĭ întâiŭ născutŭ alŭ sĕŭ. Ea crescuse cu atâta, cu câtŭ suntŭ maĭ sublime mamele decâtŭ alte femeĭ. Ea s'a făcutŭ maĭ bună: a părăsitŭ eulŭ sĕŭ şi gândia numaĭ la micuţolŭ sĕŭ George. Dĭua nóptea asculta la vorbele inelului de cununie, care grăia din ce în ce totŭ maĭ puternicŭ şi maĭ convingĕtoriŭ.

(Va urmă.)

Spre documentarea adevĕrului acestorŭ spuse fie destulŭ clausula verificătóre a Mărituluĭ oficiŭ Vicarialŭ alŭ Silvanieĭ, totodată şi ca forŭ protopopescŭ alŭ tractuluĭ Crasneĭ, căruia aparţine parochia.

Este o ḑicală românéscă, că „o mână spală pe ceealaltă", şi că „sângele nu se face apă". Îmĭ ieaŭ permisiune a mĕ adresa cu confidinţă fraternă cătră totĭ fraţiĭ de sânge, rugându-ĭ cu Scriptura „Plécă sĕraculuĭ urechea ta", ca să sucurgă cu obolulŭ din decădinţa, în care suntemŭ apĕsaţi din vitregimea jurstărilorŭ deplorabile şi demne de tótă compasiunea; ba scutindu-ne de pericululŭ înfiinţeĭ guvernuluĭ de a ni-se impune unŭ dascălŭ de statŭ ambulantŭ, eventualŭ stabilŭ, din cutare comună magiară vecină, fiindŭ la tóte acelea şcóle de statŭ maĭ multĭ docenţi.

Din cele enumĕrate póte să fie destulŭ informatŭ P. O. publicŭ românŭ despre necesitatea urgentă a ajutorăriĭ şcóleĭ nóstre românescĭ şi nu ne rĕmâne alta decâtŭ repeţitŭ să esorămŭ cu tótă ardórea cordială grabniculŭ spriginŭ, manifestându şi prin acésta, că întru promovarea binelui comunŭ şi prosperarea educaţiuniĭ naţionale totdeuna scimŭ şi voimŭ a fi solidarĭ. Ér P. T. DD. colectanţĭ suntŭ rugaţĭ a străpune ofertele marinimóse senatuluĭ scolasticŭ din Marinŭ, — cuitându-se acelea acuşi pe calea ḑiaristică cu cea maĭ profundă mulţămită, şi la timpulŭ sĕŭ se va publica şi raţiociniulŭ despre întrebuinţarea acelorŭ contribuirĭ generóse.

Recomandându-ne intenţiunilorŭ binevoitóre şi simţĕmintelorŭ nobile naţionale ale P. O. publicŭ românŭ, închidemŭ cu axioma „Bis dat, qui cito dat!"

Marinŭ (Máron, p. Kraszna, com. Szilágy) 9 Aprilŭ 1893 st. n.

Laurenţiŭ Sima, preotŭ gr.-cat. rom. localŭ. **Demetriŭ Orosŭ,** doc. conf. rom.

Şandorŭ Flore, curat. bis.-scol.

Acestŭ apelŭ se recomándă binevoitórelĭ apreţiărĭ şi căldurósel îmbrăţişărĭ a on. publicŭ românŭ, căruia îi zace la inimă causa culturel nóstre poporale.

L. S. **Alimpiŭ Barbolovicĭŭ,** vicariŭ for. gr. c. eppcŭ alŭ Silvanieĭ.

Rugare.

Toţĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ aŭ primitŭ cóle de prenumeraţiune la opulŭ *Pregătire la mórte,* suntŭ rugaţĭ respectuosŭ, ca să ni-le reînapoieze *câtŭ se póte maĭ curêndŭ,* fie cu orĭ ce resultatŭ.

Pentru Societatea „Inocenţiŭ M. Clain"

Ştefanŭ Roşianŭ, preş. soc. **Ioanŭ Hulea,** secret. soc.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ" din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă, Protop. Ludoşuluĭ:* Parochia *M. Lechinţa* 4 fl., Parochia *Dateşŭ* 2 fl. 60 cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,482 fl. 08 cr.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. M. On. *Valeriŭ Popŭ,* până acum administratorŭ parochialŭ în Şardulŭ ungurescŭ, a fostŭ dispusŭ în aceea-şĭ calitate la *Cluşŭ-Mănăsturŭ.*

Din diecesa Lugoşuluĭ. P. Ven. Consistoriŭ episcopescŭ prin circulariulŭ din 11 Maiŭ a. c. publică în versiune română ordinaţiunea ministruluĭ r. u. de culte şi instrucţiune cătră inspectoratele scol. în *causa taxelorŭ de 15 cr.* solvinde *la fondulŭ de pensiune regnicolarŭ alŭ docenţilorŭ.* În sensulŭ ordinaţiuniĭ numita taxă nu se plătesce la fondulŭ de pensiune regnicolarŭ, dacă învăţătoriulŭ nu este membru alŭ aceluĭ fondŭ, stă însă în voea susţinĕtorilorŭ şcóleĭ să o scóţă şi întrebuinţeze în folosulŭ respectiveĭ şcóle.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. Dlŭ Danielŭ Török şi soţia sa dna Catarina n. Stanislaŭ din Zlatna, aŭ procuratŭ pe sama miserel nóstre biserice din Petrŭgeni, protopopiatulŭ Zlatneĭ, o tócă de oţĕlŭ, care a costatŭ preste 10 fl. Totŭ pe sama bisericeĭ s'a colectatŭ prin parochulŭ Ioanŭ Barna 20 fl., contribuindŭ: Teodorŭ Ulea, Paraschiva Munteanŭ, Pamfilŭ Cărbunariŭ, Petru Cibea, Georgiŭ Puşcaşŭ şi Frosina Goşu câte 1 fl., ĕră alţĭ poporenĭ câte 20—50 cr. Pentru suma colectată s'a reparatŭ unŭ felonŭ şi s'a cumpĕratŭ unŭ stihariŭ, carĭ le-aŭ făcutŭ gratis Paraschiva Munteanŭ şi Ileana Receanŭ. Priméscă toţĭ aceştĭ binefăcĕtorĭ cea maĭ ferbinte mulţămită.

Generalulŭ cav. de Trapşa la cererea proprie a fostŭ străpusŭ în pensiune, conferindu-i-se de cătră M. S. Monarchulŭ titlulŭ de locotenentŭ mareşalŭ şi crucea de cavalerŭ alŭ ordululŭ Leopoldinŭ liberă de taxă.

Cunună pe mormîntulŭ luĭ Hentzi. În ḑiua, în care s'a întîmplatŭ în Buda desvĕlirea statueĭ honveḑilorŭ, deputatulŭ Asboth János a depusŭ o cunună pe mormîntulŭ generaluluĭ Hentzi, care a căḑutŭ în 1849 apĕrândŭ cetatea Buda contra insurgenţilorŭ. Fapta luĭ Asboth, care a depusŭ altcum o cunună şi pe statua honveḑilorŭ, a produsŭ mare indignare în céta aderenţilorŭ luĭ Kossuth.

Aniversarea ḑileĭ de 10/22 Maiŭ şi în anulŭ acesta s'a serbatŭ în capitala Românieĭ cu o solemnitate fórte splendidă. Auctorităţile publice la dorinţa espresă a M. S. regeluĭ Carolŭ baniĭ destinaţi pentru aranjarea serbăriĭ ĭ-aŭ împărţitŭ între ceĭ ce aŭ suferitŭ prin esundare. „Te Deum" s'a celebratŭ şi în catedrala catolică din Bucurescĭ. După „Te Deum" regele a inspecţoniatŭ trupele fiindŭ de faţă şi maĭ multĭ ofiţerĭ străinĭ. Dela ţară încă aŭ alergatŭ multĭ la festivităţile aranjate în capitală.

Regele Sêrbieĭ şi mamă-sa s'aŭ întîlnitŭ la Kladova. Întîlnirea a fostŭ câtŭ se póte de mişcătóre şi a produsŭ o impresiune îmbucurătóre în tótă ţara. Regele şi mamă-sa aŭ primitŭ miĭ de telegrame şi epistole felicitătóre. Chiarŭ doĭ anĭ aŭ trecutŭ, de cândŭ regina Natalia prin o hotărîre a scupcineĭ a fostŭ silită să-şĭ părăséscă pe fiulŭ sĕŭ şi ţara. În 22 a c. regele s'a reîntorsŭ în Belgradŭ, ĕră regina a trecutŭ Dunărea în România.

Petreceriĭ de vară. Maĭalulŭ studenţilorŭ din Blaşiŭ, aranjatŭ în 20 a c. în Berculŭ mitropolitanŭ a decursŭ fórte vialŭ. Fiindŭ timpulŭ favorabilŭ aŭ luatŭ parte la petrecere multĭ óspeţĭ nu numaĭ din Blaşiŭ şi jurŭ, ci şi din depărtărĭ maĭ marĭ. — Tinerimea studiósă dela Gimnasiulŭ din Năsĕudŭ va aranja o petrecere de vară în 3 Iuniŭ.

Rosa de aurŭ a binecuvîntat'o Sfinţia Sa Leonŭ XIII la liturgia celebrată în 21 a c. şi o va trimite regineĭ Belgieĭ.

Casa magnaţilorŭ va ţiné şedinţă Luni în 29 a c., cândŭ de noŭ va fi pusă la ordinea ḑileĭ proiectulŭ de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ poporalĭ.

Cu studiarea dreptuluĭ matrimonialŭ alŭ bisericeĭ gr. or. a însărcinatŭ ministruluĭ r. u. de justiţie pe judele dela tabla reg. din Seghedinŭ, Grecsák Károly.

Trichinosis. Acestŭ morbŭ periculosŭ a grasatŭ în primăvara acésta în Boemia. Simptómele luĭ sunŭ: lânceḑire, lipsă de apetitŭ, insomniŭ, sete mare, ferbinţelĭ, afonie şi umflarea estremităţilorŭ şi a feţeĭ. Causa morbuluĭ este consumarea de carne de porcŭ nefriptă de ajunsŭ. Auctorităţile politice aŭ atrasŭ atenţiunea poporuluĭ, că carnea de porcŭ, atâtŭ cea próspetă, câtŭ şi cea afumată să o férbă orĭ frigă bine înainte de ce o ar mânca.

Concesiune pentru vinderea de beuturĭ spirituóse. Ministrulŭ de finanţe voindŭ a delătura neregularităţile, ce se comitŭ în darea concesiuniĭ pentru vinderea de beuturĭ spirituóse, a datŭ o ordinaţiune, prin care dispune organeloră finanţiare, să îngrijéscă consciinţiosŭ, ca dreptulŭ de a vinde beuturĭ să-lŭ dobândéscă persóne câtŭ se póte maĭ oneste, despre carĭ se póte presupune, că nu înşală poporulŭ şi vorŭ subministra beuturĭ sănĕtóse. Pre lângă acésta, dacă permitŭ împrejurările locale, încâtŭ este cu putinţă, să se dea concesiunea de a vinde spirituóse persónelorŭ, carĭ aŭ şi ospetărĭ orĭ daŭ viptŭ. Nicĭ de cum nu se póte concede, ca trecêndu-se cu vederea ospătariĭ onestĭ, să dobândéscă concesiunea de a vinde spirituóse ómenĭ de aceia, carĭ până aci aŭ avutŭ altă ocupaţiune, orĭ carĭ se ocupă numaĭ cu crişmăritulŭ de vinarsŭ. În urmă ministrulŭ pretinde, ca individiloră, carĭ nu suntŭ cetăţenĭ ungarĭ, numaĭ atuncĭ să li-se concédă crişmăritulŭ, cândŭ în cutare locŭ cetăţenĭ unguri nu voescŭ a se ocupa cu crişmăritulŭ.

Percepţiunile şi erogaţiunile statuluĭ pe întâiulŭ cuartalŭ 1893 faţă cu cele de pe acela-şĭ cuartalŭ 1892 presentă următoriulŭ raportŭ: În 1892 percepţiunĭ 93.476.279 fl., erogaţiunĭ 118.015.405 fl., deficitŭ 23,539,125 fl. În 1893 percepţiunĭ 100.130.035 fl., erogaţiunĭ 130.958.230 fl., deficitŭ 30.828.195 fl. Decĭ în anulŭ acesta faţă de celŭ precedentŭ în cuartalulŭ întâiŭ aŭ crescutŭ percepţiunile cu 6.553.756 fl., erogaţiunile cu 13.945.825 fl., ĕră deficitulŭ cu 7.289.669 fl. Decĭ pe lângă tótă capacitatea finanţială a dluĭ Wekerle Ungaria stă rĕŭ în privinţa finanţială.

Generalulŭ Em. Florescu, unulŭ din vechiĭ luptătorĭ aĭ eliberăriĭ şi înălţăriĭ Românieĭ, a reposatŭ la Paris în nóptea de 20 spre 21 a c. în etate de 75 anĭ. Generalulŭ Florescu nu a fostŭ numaĭ unŭ militarŭ escelentŭ, ci tot-odată şi unŭ bărbatŭ de statŭ abilŭ. Elŭ în maĭ multe rînduri a fostŭ ministru de răsboiŭ, la 1890 a fostŭ ministru-preşedinte, ĕră după dimisionarea dela ministeriŭ a fostŭ alesŭ preşedinte alŭ senatuluĭ românŭ.

Antoniŭ cav. de Schmerling, fostŭ ministru şi preşedinte la înalta curte de casaţiune din Viena a reposatŭ în 22 a c. la Viena în etate de 87 anĭ. Elŭ atâtŭ ca ministru câtŭ şi după aceea a lucratu cu rară perseverenţă, ca prin politica de centralizare să asecure elementuluĭ germânŭ supremaţia în întrĕgă monarchia, ceea ce nu ĭ-a succesŭ.

† **Ludovica Coste n. Popŭ,** soţia preotuluĭ nostru din Tihăŭ Alesiŭ H. Coste, după unŭ morbŭ scurtŭ şĭ-a datŭ nobilulŭ sufletŭ în mânile Creatoriuluĭ în 19 a c. în alŭ 32-lea anŭ alŭ etăţiĭ după o viaţă conjugală de 12 anĭ. O jelescŭ soţuluĭ eĭ cu patru minorenĭ şi numĕroşiĭ consângenĭ: Dumneḑeŭ să o aşeḑe în locaşurile dreptiloră!

† **Laura Sohorca,** soţia parochuluĭ Silviŭ Sohorca din Sângeorgiulŭ-românŭ (diecesa Gherleĭ), după o bólă îndelungată şĭ-a datŭ blândulŭ sufletŭ în mânile Creatoriuluĭ la 15 Maiŭ a. c. în etate de 36 anĭ, în alŭ 17-lea anŭ alŭ căsătorieĭ, lăsându după sine 7 pruncĭ orfanĭ.

În veci amintirea eĭ!

† **Ioanŭ Popŭ,** studentŭ în a VII-a clasă gimnasială în Blaşiŭ, uniculŭ fiŭ alŭ preotuluĭ gr. cat. din Năoĭ, în urma uneĭ grave pleuropneumoniĭ a reposatŭ în 24 a c. în alŭ 19-lea anŭ alŭ etăţiĭ. Oficiulŭ funebralŭ l'a celebratŭ în 26 a c. directorulŭ gimnasialŭ cu asistenţa corpuluĭ profesoralŭ fiindŭ de faţă tinerimea delă tóte institutele de învăţămîntŭ gr. cat. din Blaşiŭ, pre cum şi unŭ publicŭ numĕrosŭ.

Casŭ de mórte. *Ştefanŭ Graţianŭ,* parochŭ în Ostrovulŭ-mare şi micŭ, a reposatŭ la 25 Aprilĕ în alŭ 58-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 28-lea alŭ căsătorieĭ. *În veci amintirea luĭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ-preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

III.

Domnulŭ N. Densuşanŭ şi S. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romei.

(Continuare).

3. Mai departe dlŭ Densuşanŭ se supĕră fórte tare pe tesa cu privire la potestatea bisericéscă a Papei din sinodulŭ provincialŭ alŭ Mitropolitului Vancea ţinutŭ la 1872, carea dice, că *„Pontificele Romanŭ după dreptulŭ divinŭ este judecătoriulŭ supremŭ alŭ credincioşilorŭ, şi în tóte causele supuse judecăţii bisericesci se póte face recursŭ la dînsulŭ“*. Acum amŭ puté, şi cu totŭ dreptulŭ, să-i facemŭ dlui Densuşanŭ imputare, că citándŭ cuvintele acestea nu a spusŭ, că sinodulŭ provincialŭ în notă spune apriatŭ, că principiulŭ acesta l'aŭ mărturisitŭ şi orientalii în sinodulŭ II dela Lyon, în care aŭ fostŭ şi ei de faţă. Însă de o spunea acésta, atunci nu-i succedea să înfrice pe cetitorĭ cu aceea, că şi tesa acésta este unŭ ce necunoscutŭ orientalilorŭ. Noi nu-i facemŭ imputări, ci lăsămŭ să i-le facă publiculŭ cetitoriŭ. Ce-i imputămŭ, este, că n'a voitŭ să spună cetitorilorŭ nici aceea, că Pontificele romanŭ după acela-şi sinodŭ dela 1872 în Mitropolia nóstră de Alba-Iulia în ce modŭ îşi deprinde judicatura sa supremă asupra credincioşilorŭ, care judicatură e unŭ principiŭ de dreptŭ alŭ *„sfinteĭ catolicesci biserici a Romei“*, a căreĭ „mădularĭ“ suntemŭ dela 1698. Căci în acela-şi sinodŭ la pag. 181 este determinatŭ modulŭ acesta în chipulŭ următoriŭ: *„Dela forurile episcopesci* (de Orade, Lugoşiŭ şi Gherla) *se apelézĕ la forulŭ Mitropolitanŭ* (din Blaşiŭ), *ĕră dela acesta de-a dreptulŭ la S. Scaunŭ Apostolicŭ, carele amĕsuratŭ principiiloră edise în conciliulŭ dela Sardica can. 5* (conciliŭ orientalŭ cuprinsŭ şi în Pravilă şi în Pidalionŭ) *constitue în provincia gr. cat. de Alba-Iulia pre unulŭ din Episcopiĭ acesteĭ provincie, carele în numele S. Scaunŭ Apostolicŭ cu putere delegată judecă ca forŭ de III instanţă.“* Prin dispuseţiunea acésta se susţine şi legătura canonică cu S. Scaunŭ Apostolicŭ, care în principiŭ este judecătoriŭ supremŭ, ĕră de altă parte nici o causă bisericéscă nu ese afară din provincia nóstră bisericéscă de Alba-Iulia, fiindcă totŭ episcopiĭ nostri cu consistórele lorŭ judecă şi ca forurĭ delegate supreme.

O dispuseţiune mai prevenitóre, mai plină de iubire şi mai cu considerare faţă cu afacerile şi causele nóstre interne abia se póte cugeta. Prin ea e salvatŭ şi principiulŭ de dreptŭ alŭ forului supremŭ alŭ Pontificelui Romanŭ, şi şi principiulŭ practicŭ, că noi acasă, fiindŭ mai uşorŭ, să ne judecămŭ causele controverse dintre noi, şi aşa amîndóuĕ formézĕ unŭ întregŭ armonicŭ. Dispositiunea acésta nu e nóuă, ci fu observată şi înainte de Mitropolitulŭ Vancea sub Mitropolitulŭ Şuluţŭ, cándŭ Episcopulŭ de Orade funcţiona ca judecĕtoriŭ supremŭ pontificiŭ delegatŭ de a III instanţă.

Ba şi cu privire la delegaţiunea Episcopilorŭ de Orade, Lugoşŭ şi Gherla este S. Scaunŭ Apostolicŭ cătŭ se póte mai condescendentŭ şi mai prevenitoriŭ. Căci de câte orĭ se întîmplă apelaţiune la forulŭ Apostolicŭ de a III instanţă din orĭ care din cele patru diecese, Mitropolitulŭ din Blaşiŭ, ĕră pe timpulŭ vacanţeĭ scaunului mitropolitanŭ Vicariulŭ capitulariŭ din Blaşiŭ propune Nunţiaturei Apostolice din Viena pe rîndŭ pe Episcopiĭ nostri sufraganĭ ca judecătorĭ delegaţi Apostolicĭ de a III instanţă, carea îndată trimite aceluia şi nu altuia delegaţiunea. Ba S. Scaunŭ Apostolicŭ prin Nunţiatura din Viena nici nu delégă pe niciunŭ Episcopŭ sufraganŭ nici cándŭ, până nu este propusŭ de Mitropolitulŭ orĭ de Vicariulŭ Capitularŭ. Se póte óre închipui la vre unŭ judecătoriŭ supremŭ o conduită mai simpatică, mai nevătĕmătore, saŭ dacă dlui Densuşanŭ îi place, mai democratică ca acésta? Căci S. Scaunŭ Apostolicŭ în deprinderea dreptuluĭ sĕŭ de legislaţiune şi judicatură nici cándŭ nu merge mai departe decâtŭ până unde poftesce susţinerea unităţiĭ în credinţă. Unde unitatea credinţeĭ nu mai poftesce, acolo e cătŭ se póte de graţiosŭ, liberalŭ şi amabilŭ în tóte dispositiile sale, de unde şi diplomaţia luĭ este până astădi admirată de tótă lumea pentru fineţa şi tactulŭ eĭ pururea nimeritŭ şi admirabilŭ. O mică dovadă despre acésta este şi modulŭ espusŭ acum de noi, cum îşi deprinde s. Scaunŭ supremulŭ sĕŭ dreptŭ de legislaţiune şi judicatură în Mitropolia nóstră, decâtŭ care din punctŭ de vedere alŭ unităţiĭ în credinţă ceva mai perfectŭ nu póte fi.

Dacă dlŭ Densuşanŭ astfelŭ ar fi espusŭ lucrulŭ cu dreptulŭ de judicatură supremă a Pontificeluĭ Romeĭ, atunci ar fi arĕtatŭ, şi că a studiatŭ causa, şi că e dreptŭ şi iubitoriŭ de adevĕrŭ. Aşa însă s'a espusŭ pericululuĭ de a i-se denega amîndóuĕ aceste însuşiriĭ neîncunjuratŭ de lipsă în unŭ scriitoriŭ.

4. Îi mai face mai departe gândurĭ dluĭ Densuşanŭ şi tesa din sinodulŭ provincialŭ dela 1872 cu privire la potestatea Papeĭ, carea ar dice, că *„Papa are dreptulŭ esclusivŭ de a prescrie forma cultuluĭ publicŭ şi privatŭ“* chiar şi în biserica nóstră. Şi aci, nu scimŭ din nebăgare de samă saŭ din altă pricină, dlŭ Densuşanŭ ĕrăşi comite o eróre, spunêndŭ ceea ce nu se dice la locŭlŭ citatŭ de dînsulŭ din acelŭ sinodŭ. Căci acolo nu se dice, că *„Papa are dreptulŭ esclusivŭ de a prescrie forma cultuluĭ publicŭ şi privatŭ“*, ci că *„aşedarea cultuluĭ publicŭ este dreptulŭ esclusivŭ alŭ autorităţiĭ bisericesci“*. Va concede şi dînsulŭ, că între ceea ce dice dînsulŭ, şi între ceea ce e în adevĕrŭ în acelŭ locŭ, e mare deosebire. Despre dreptulŭ Papeĭ cu privire la cultŭ vorbesce sinodulŭ la pag. 32, unde se dice, că *„Pontificele romanŭ are dreptulŭ de a păzi unitatea şi sânţenia cultuluĭ“*. De altă parte dlŭ Densuşanŭ a omisŭ a spune cetitorilorŭ, că după acelŭ sinodŭ provincialŭ dela 1872 în ce modŭ plăcutŭ şi plinŭ de graţie deprinde S. Scaunŭ Apostolicŭ dreptulŭ de a *vighea asupra unităţiĭ şi sânţenieĭ cultuluĭ* în biserica nóstră de Alba-Iulia. Căci în decretele aceluĭ sinodŭ la pag. 25 se spune apriatŭ dorinţa S. Scaunŭ Apostolicŭ, că în Mitropolia de Alba-Iulia *„ritulŭ orientalŭ să rĕmână inviolatŭ şi să fie păzitŭ cu sfinţenie, fiindŭ că se basézĕ pe venerande liturgiĭ şi cărţi rituale antice“*.

Afară de aceea cultulŭ publicŭ şi privatŭ dumnedeescŭ este forma din afară, în carea se manifestă credinţa. Păzitoriulŭ credinţeĭ preste tótă lumea este Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ. De unde ce ar fi de biserică, cándŭ fiesce care Mitropolitŭ, Episcopŭ saŭ preotŭ ar puté să întocméscă cultulŭ dumnedeescŭ după bunŭ placulŭ luĭ, fără ca să pótă fi adusŭ la ordine de óre cine. Acestŭ óre cine însă mai înaltŭ ca toţi, care şi pe unŭ Mitropolitŭ să-lŭ pótă revoca la ordine, nu póte fi decâtŭ Capulŭ bisericeĭ. Lucrurĭ acestea aşa de firescĭ, încâtŭ nu le póte nega decâtŭ unŭ omŭ, care n'are fericirea de a cunósce nici natura, nici istoria bisericeĭ, şi care în biserica nóstră unită vede unŭ „aliatŭ“ nepoftitŭ şi nechematŭ alŭ bisericeĭ Romeĭ, ĕră nu o mlădiţă din marea viţă a bisericeĭ catolice sădită în naţiunea română. Acesta e principiulŭ, pe care se razimă dreptulŭ supremŭ alŭ Pontificeluĭ Romeĭ cu privire la cultŭ. Dreptulŭ acesta l'a deprinsŭ S. Scaunŭ faţă cu noi după cele mai ferbinţi dorinţe ale inimeĭ nóstre, fiindŭ că acele eraŭ în conformitate cu unitatea credinţeĭ, cándŭ a decheratŭ, că forma cultuluĭ la noi are să fie ritulŭ orientalŭ, căci acela oglindézĕ genuinŭ credinţa *„sfinteĭ catolicesci biserici a Romeĭ“*, şi prin urmare în acela nimenuĭ nu-i e ĭertatŭ a face nici o schimbare. Decheraţiunea acésta o a făcutŭ S. Scaunŭ Apostolicŭ încă sub Mitropolitulŭ Şuluţŭ, care la orĭ ce casŭ a avutŭ o iubire mai curată ca dlŭ Densuşanŭ faţă cu biserica sa, şi totuşi Şuluţŭ n'a vĕdutŭ nici în ea, nici în principiulŭ, din care a purcesŭ, nici o schimbare a *„legiĭ strămoşesci“*, şi nici dlŭ Densuşanŭ nu-i face pentru aceea nici o imputare. [1] Cándŭ însă Mitropolitulŭ Vancea în sinodulŭ dela 1872 se provócă la acea decheraţiune şi la principiulŭ de dreptŭ, din care a purcesŭ, atunci dlŭ Densuşanŭ dice, că Mitropolitulŭ Vancea *„a făcutŭ o lovitură de statŭ“* în biserică. În adevĕrŭ nu scimŭ, de ce să ne mirămŭ mai tare, de superficialitatea, de cutezarea dluĭ Densuşanŭ, saŭ de ce?

Apoi Pontificele Romanŭ a deprinsŭ tot-deuna în biserica rĕsăritului dreptulŭ sĕŭ cu privire la cultulŭ dumnedeescŭ. Îi vomŭ aduce numai unŭ esemplu din cele mai eclatante.

Cándŭ în secululŭ alŭ şeselea orientalii aŭ voitŭ a avé o liturgie a Mai-înainte-Sfinţitelorŭ, unŭ necunoscutŭ o a compusŭ şi apoi o a supusŭ Papeĭ Gregoriŭ Marele spre aprobare. Gregoriŭ o a şi aprobatŭ. Orientalii însă nu i-aŭ datŭ numele dela autoriulŭ eĭ, ci dela aprobatoriulŭ eĭ. De unde liturgia asta folosită şi de gr. orientalĭ se şi numesce până adi: Liturgia S. Gregoriŭ Dialogulŭ (în liturgiile vechi: dvoeslovulŭ), fiindŭ că Papa Gregoriŭ Marele în resăritŭ dela unŭ opŭ alŭ sĕŭ numitŭ: dialogŭ, se numia: Gregoriŭ Dialogulŭ. [2]

Mitropolitulŭ Vancea decĭ susţinêndŭ cu sinodulŭ dela 1872 dreptulŭ Papeĭ cu privire la cultŭ, n'a făcutŭ decâtŭ ce a făcutŭ biserica resăritului încă deja în secululŭ alŭ şeselea. Şi totuşi după dlŭ Densuşanŭ Mitropolitulŭ Vancea a introdusŭ în biserica nóstră resăriténă principiĭ nepractisate până atunci de biserica resăritului!

5. Încă treĭ tese teoretico-dogmatice cu privire la potestatea Papeĭ îi mai pricinuescŭ dluĭ Densuşanŭ griji, după ce le-a vĕdutŭ în sinodulŭ provincialŭ din 1872. Aceste suntŭ a) tesa, *„că judecata Sfintuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ nu se mai póte anula de nimenĭ“*, b) că *„dela judecata Pontificeluĭ Romeĭ nu se mai póte apela la conciliulŭ ecumenicŭ“*, şi c) că *„Mitropolitulŭ este unŭ gradŭ intermediarŭ între Pontificele Romei şi între Episcopi“*.

Nu putemŭ crede, că dlŭ Densuşanŭ ca iuristŭ póte avé ceva în contra teselorŭ acestora de dreptŭ bisericescŭ. Ele curgŭ de sine din adevĕrulŭ de credinţă, că Pontificele Romeĭ este Capulŭ, saŭ vorbindŭ cu terminŭ civilŭ, suveranulŭ bisericeĭ catolice. Căci nici în viaţa statuluĭ, dacă judecata suveranuluĭ este cea supremă, atunci pe calea dreptuluĭ de nimenĭ nu se mai póte anula, nici nu se mai póte dela ea apela de pildă la parlamentŭ, care în viaţa statuluĭ e analogŭ cu conciliulŭ ecumenicŭ în viaţa bisericeĭ. Totŭ asemenea ministrulŭ de pildă este unŭ gradŭ intermediariŭ între suveranŭ şi între alte dignităţi şi oficiĭ inferióre, ca în biserică Mitropolia între Primatŭ şi episcopatŭ.

De aceea tare credemŭ, cumcă dlŭ Densuşanŭ ca iuristŭ totuşi ar primi şi subscrie tesele acestea. Nu le póte însă primi ca „istoricŭ“. Cunoscinţele istorice ale dînsuluĭ aşa se vede, că-i spunŭ, că biserica unită nici odată n'a veneratŭ pe Papa dela Roma de Capŭ alŭ bisericeĭ, căci după dînsulŭ biserica unită a fostŭ, vorbindŭ cu terminulŭ grecescŭ barbarŭ alŭ dînsuluĭ, autochefală, va să dică ea şie-şi şi capŭ. Ne cunoscêndŭ biserica unită pe Pontificele Romeĭ de Capŭ şi preste sine, deduce cu logică dlŭ Densuşanŭ, că nici tesele de mai susŭ nu le-a pututŭ recunósce de îndreptăţite pentru sine.

Suntŭ tesele acelea după dlŭ Densuşanŭ adevĕrate pentru alţi catolicĭ de pe airea, carĭ în Papa dela Roma veneréză Capulŭ bisericeĭ. Nu aŭ fostŭ însă nici cándŭ până la 1872 primite de biserica unită, carea ca „autochefală“ n'a vrutŭ să scie nimicŭ de drepturile Papeĭ dela Roma, întru câtŭ e Capŭ alŭ bisericeĭ.

---

[1] Vedĭ »Instrucţiunea congregaţiuniĭ de propaganda fide« dela 28 Iuniŭ 1858 trimisă Mitropolituluĭ Şuluţŭ.

[2] Vedĭ Pidalion, Prolegomena la sinodulŭ I Nicenŭ.

Deducţiunile dlui Densuşanŭ, precum se póte vedé, suntŭ fórte logice în procesulŭ lorŭ discursivŭ. Una însă o a uĭtatŭ dînsulŭ, carea e chiar lucrulŭ de căpetenie. Şi acésta este, că şi-a uĭtatŭ să probeze maĭ întâiŭ, că biserica unită n'a veneratŭ până la 1872 pe Papa de Capŭ alŭ bisericeĭ întregĭ şi prin urmare şi alŭ bisericeĭ unite.

Acum dacă dlŭ Densuşanŭ deschidea amintitulŭ manualŭ de religiune, din care încă sub Mitropolitulŭ Şuluţŭ a învăţatŭ în Blaşiŭ ca studentŭ, atunci acolo la § 11 ar fi vĕdutŭ, că a învăţatŭ, că Mântuitoriulŭ pe S. Petru l'a pusŭ să fie *„Capŭ vĕdutŭ alŭ bisericeĭ“*, ĕră în § 17, că *Episcopulŭ Romeĭ este următoriulŭ Sântuluĭ Petru, va să dică ĕrăşĭ Capŭ vĕdutŭ alŭ bisericeĭ*. Acestea nu le-a învăţatŭ dlŭ Densuşanŭ ca învăţătură de credinţă a „aliatuluĭ“ nostru, ci ca învăţătură a bisericeĭ unite. Afară de aceea, dacă dlŭ Densuşanŭ înainte de a scrie venia la Blaşiŭ, şi căuta în biblioteca Seminariuluĭ manualele de dogmatică şi dreptŭ canonicŭ, din carĭ în aceştĭ doĭ seculĭ aŭ învăţatŭ candidaţiĭ de preoţĭ uniţĭ studiile acestea, atunci ar fi aflatŭ din ele, că biserica unită totdeuna a veneratŭ în Papa dela Roma pe Capulŭ bisericeĭ întregĭ, şi şi pe alŭ sĕŭ, de unde a profesatŭ tot-deuna şi tesele de maĭ susŭ cu privire la potestatea papală. Cuvîntulŭ „autochefalŭ“ nu-lŭ va afla dlŭ Densuşanŭ întrebuinţatŭ cu privire la biserica unită în tótă literatura nóstră bisericéscă, de ar căuta şi cu lampa luĭ Diogene. În biserica catolică de orĭ ce ritŭ nicĭ nu fu folositŭ nicĭ cândŭ. Ci l'aŭ folositŭ maĭ întâiŭ Patriarchiĭ dela Alesandria, Antiochia şi Ierusalimŭ despre bisericele lorŭ, cândŭ s'aŭ tălatŭ de Patriarchulŭ dela Constantinopolŭ, apoĭ pe rîndŭ Rusiĭ, Grecĭĭ din regatŭ, Grecĭĭ din Cipru, Sêrbiĭ, Bulgariĭ, Montenegriniĭ, Libaniţiĭ şi Româniĭ din România despre biserica lorŭ, cândŭ s'aŭ ruptŭ de sub Patriarchulŭ Constantinopolitanŭ, şi acum vine dlŭ Densuşanŭ să ne fericéscă cu elŭ şi pe noĭ.

Maĭ departe dacă dlŭ Densuşanŭ ar fi consultatŭ barĕm Pravila, ar fi aflatŭ, că aceea pe Papa îlŭ recunósce de capŭ alŭ întregeĭ biserici, căcĭ nu-lŭ numesce numaĭ Partiarchŭ a tótă lumea, cum s'a numitŭ pe sine fără voea bisericeĭ Patriarchulŭ din Constantinopolŭ, ci-lŭ numesce: *„Stăpânŭ a tóte adeveritele Apostolescĭ biserici.“* [1]) Saŭ dacă îĭ trebue şi o profesiune solemnă dela vre-unŭ Archiereŭ de aĭ nostri, atunci îlŭ îndreptămŭ la pastorala Mitropolituluĭ Şuluţŭ din 1852, în care astfelŭ vorbesce despre Papa: *„Aŭ nu ne este spre mângâiare şi bucurie sufletéscă, că Antistele supremŭ alŭ Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ, pe care noĭ îlŭ venerămŭ ca pe Capulŭ bisericeĭ lăţite preste tótă lumea. . . .“*, ĕră în catechismulŭ s. Uniriĭ compusŭ şi edatŭ la 1857 de neuĭtatulŭ acestŭ Archiereŭ iubitoriŭ de biserică şi némulŭ sĕŭ se esprimă astfelŭ: *„Adevĕrulŭ, cumcă a fostŭ capŭ vĕdutŭ maĭ marele bisericeĭ luĭ Christosŭ între Apostolĭ Petru, şi după alŭ următoriĭ luĭ, carĭ suntŭ Patriarchiĭ dela Roma cea veche, l'a creduţŭ şi mărturisitŭ totdeuna biserica orientală şi Sfinţiĭ Părinţi ai aceleia.“*

Maĭ departe aprobarea uniriĭ nóstre şi a Mitropolituluĭ Atanasiŭ prin S. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ, canonisarea episcopieĭ Făgăraşuluĭ prin acela-şĭ, a dieceseĭ de Oradeamare, a reactivăriĭ Mitropolieĭ de Alba-Iulia, a dieceselorŭ de Gherla şi Lugoşŭ, bulla confirmăriĭ Capitululuĭ din Blaşiŭ înfiinţatŭ de Episcopulŭ Bobŭ, a Capitululuĭ de Oradeamare, a celorŭ de Lugoşŭ şi Gherla, confirmarea papală a tuturorŭ Episcopilorŭ nostri din cele 4 diecese prin S. Scaunŭ Apostolicŭ de dóuĕ vécurĭ, nu suntŭ óre totŭ atâtea dovedĭ din cele maĭ eclatante, ce le póte primi şi celŭ maĭ scepticŭ muritoriŭ, că biserica unită tot-deuna a veneratŭ în Pontificele Romeĭ pe Capulŭ supremŭ alŭ bisericeĭ întregĭ şi prin urmare şi a bisericeĭ nóstre?

De unde Mitropolitulŭ Vancea cu sinodulŭ provincialŭ dela 1872 mărturisindŭ pe Pontificele Romanŭ de Capŭ alŭ bisericeĭ întregĭ, de carea se ţine şi biserica românéscă unită, a mărturisitŭ numaĭ aceea, ce a mărturisitŭ biserica unită timpŭ de maĭ 200 de anĭ. Mărturisindŭ odată pe Pontificele Romeĭ de Capŭ alŭ bisericeĭ, dela sine urmézĕ cu o consecinţă ĭuridică câtŭ maĭ logică principiuluĭ, că judecata Pontificeluĭ nu se maĭ póte anula, nicĭ dela ea nu se maĭ póte apela la nimenĭ, şi că gradulŭ ierarchicŭ alŭ Mitropolieĭ este unŭ gradŭ intermediariŭ între gradulŭ celŭ maĭ înaltŭ, care e Pontificatulŭ Romeĭ, şi între episcopatŭ.

Nicĭ o ĭotă saŭ o cirtă n'a schimbatŭ Mitropolitulŭ Vancea în „legea strămoşéscă“ nicĭ cu tesele acestea, ci din potrivă o schimonosesce dlŭ Densuşanŭ cu aserţiunile sale până a nu o maĭ cunósce. (Va urmá.)

[1]) Pravila veche 415.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloru de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Membriĭ societăţiĭ încă se ridicară, afară de Livia, Iulia, Antonia şi cele dóuĕ Agripine.

„Pe Joe!“ şopti Tiberiŭ luĭ Afer. „Astădĭ îmĭ serviţĭ minunatŭ! Asta e, ce mi-aţi promisŭ? Dar voĭ veţĭ simţi urmările, dacă-lŭ veţĭ lăsa să ĭese învingĕtoriŭ. Parcă v'a vrăjitŭ, — şi Augustŭ chiarŭ, se pare că s'a îndrăgostitŭ de elŭ până la nebunie.“

Augustŭ ĕră se apropie de societate.

„Ceea ce dicĭ tu, Atenénule,“ începu privindŭ în jurŭ de sine, „îmĭ reamintesce pe înaintaşulŭ meŭ Iuliŭ Cesarŭ, — celŭ maĭ bunŭ matematicŭ şi astronomŭ alŭ timpuluĭ sĕŭ, — dovadă este călindariulŭ luĭ, — celŭ maĭ bunŭ architectŭ, — dovedéscă-o puntea de preste Rinŭ, — celŭ maĭ bunŭ oratorŭ după Cicero, — unŭ scriitoriŭ seriosŭ, unulŭ dintre ceĭ maĭ marĭ beliducĭ, carĭ aŭ trăitŭ, unŭ diplomatŭ maturŭ şi espertŭ, unŭ cugetătoriŭ adâucŭ, — cu unŭ cuvîntŭ unŭ bărbatŭ, spiritulŭ căruia trăia într'o prisosinţă de lumină, — — şi totuşĭ îmĭ aducŭ aminte, ce trĕmurŭ, ce curiositate fricósă îlŭ cuprindea, cândŭ cădea vorba pe puterea cea nevĕdută şi misteriósă, carea după cum arată tóte, guvernézĕ şi stăpânesce universulŭ. Ce precauţiune folosia, şi la ce mijlóce copilărescĭ şi frivole îşĭ întindea mânile, pentru ca să-şĭ câştige dela puterea asta mare presemnele celea maĭ favorabile pentru diferitele luĭ întreprinderĭ! Nicĭ odată nu trecea prin vre-o uşe, nicĭ odată nu se suia în căruţă orĭ pe calŭ, nicĭ odată nu se pogoria, fără ca să şoptéscă cuvinte şi sentinţe scurte, carĭ să-lŭ păzéscă de rele. Dacă acestŭ spiritŭ mare era aşa de mişcatŭ, cândŭ gândia la ceea ce este de-asupra nóstră şi a acesteĭ lumĭ visibile, atunci ni-se cuvine şi nóuĕ, să nu gândimŭ cu minte uşóră şi cu dispreţŭ asupra celorŭ ce ne-a spusŭ Dionisiŭ despre acela-şĭ obĭectŭ. Mie celŭ puţinŭ mi-se pare, că nu-şĭ chiarŭ recomândă mintea ceĭ ce purcedŭ în chipulŭ acela faţă cu cuvintele luĭ.“

„Probabilŭ,“ dise Tiberiŭ simţindŭ lovitura, „probabilŭ, că şi Iuliŭ Cesarŭ cugeta în obĭectulŭ acesta ca şi alţiĭ mulţĭ, — că e adecă cu neputinţă a ajunge într'însulŭ la o conclusie.“

„O conclusie de felulŭ acesta ne-a propusŭ Dionisiŭ,“ replică Augustŭ. „Multŭ, fórte multŭ ar fi datŭ Vergiliulŭ nostru, Atenénulŭ meŭ, pentru a te puté audi. Nu ne-aĭ maĭ puté grăi despre obĭectulŭ acesta?“

„Cu bucurie îţĭ împlinescŭ dorinţa, împĕratulŭ meŭ,“ dise Atenénulŭ cu modestie. „Contemplândŭ eŭ natura lucrurilorŭ, carĭ le vedemŭ, orĭ şi a celorŭ ce le scimŭ ascunse în pântecele pământuluĭ orĭ în adâncimile mărilŭ orĭ în înălţimile aeruluĭ, am ajunsŭ la treĭ conclusiĭ. În adâncimile mărilŭ suntŭ mulţĭ pescĭ. Dar câţĭ suntŭ eĭ? întrebŭ eŭ. Nicĭ unulŭ din ceĭ adunaţĭ aicĭ nu mĭ-o vorŭ puté spune. Dar nu sufere îndoélă, că numĕrulŭ lorŭ e unŭ numĕrŭ anumitŭ. În momîntulŭ acesta — astădĭ — mâne li-se schimbă deja numĕrulŭ lorŭ, ĕr e unŭ numĕrŭ anumitŭ, care se schimbă neîncetatŭ şi totuşĭ e pururea unŭ numĕrŭ anumitŭ.

„Schimbarea asta neîncetată condiţionézĕ orĭ produce decĭ o mulţime nespusă de adevĕrurĭ, carĭ în chipŭ necesariŭ trebue să fie óre unde obĭectulŭ unuĭ cugetŭ saŭ alŭ sciinţeĭ: singurŭ numaĭ pentru că ele suntŭ şi prin urmare potŭ să fie cuprinse. După ce suntŭ atâtea milióne şi milióne de adevĕrurĭ orĭ cugete, despre carĭ ómenii nu aŭ cunoscinţă, eŭ mĭ-am disŭ, că trebue să esiste unŭ spiritŭ, care cuprinde tóte adevĕrurile acestea întru sine, cu o singură privire, fără ostenélă, — acum, îndată şi pururea, — care cunósce tóte schimbările acelea, care cunósce tóte esistinţele, câte aŭ esistatŭ, câte există acum şi vorŭ esista, atotsciinţeĭ căruia nu i-se póte subtrage nicĭ o esistinţă şi nicĭ unŭ adevĕrŭ. Aşa îmĭ dîceam eŭ. Dumnedeŭlŭ acesta, fiinţa asta eternă, a numĕratŭ în modŭ necesariŭ pesciĭ mariĭ, precum şi pasĕrile ceriuluĭ. Elŭ scie numĕrulŭ lorŭ, forma lorŭ, firea lorŭ, mişcările lorŭ, sórtea lorŭ. Şi aşa şi cu celealalte fiinţe. Acésta altcum e numaĭ continuarea ideiĭ despre creare, în înţelesulŭ căreia tóte lucrurile îşĭ aŭ originea şi tótă esistinţa şi fiinţa dela acestŭ Dumnedeŭ preaînaltŭ. Este numaĭ o consecinţă naturală, ca eŭ lucrulŭ, căruia i-am datŭ esistinţa, să-lŭ şi cunoscŭ întregŭ şi în tóte părţile luĭ, să-mĭ deprindŭ asupra luĭ neîncetatŭ înrîurinţa mea şi să-lŭ facŭ obĭectŭ alŭ grijiĭ şi scutuluĭ meŭ. Căcĭ eŭ în chipŭ raţionalŭ potŭ să creezŭ orĭ să producŭ numaĭ unŭ lucru, care-lŭ iubescŭ şi căruia îĭ voescŭ continuarea esistinţeĭ. A crea unŭ lucru pentru a-lŭ nimici îndată după aceea, orĭ ceea ce e totŭ atâta, a-lŭ lăsa sorţiĭ, ar fi o lipsă de raţiune, ce la fiinţa cea maĭ înaltă nicĭ cugeta nu se póte. Dar eŭ potŭ tórce cugetulŭ acesta şi maĭ departe.“

Aci cuvintele tinĕruluĭ îmbrăcară unŭ sunetŭ, ce pĕtrundea la inimă.

„Omulŭ încă e în modŭ absolutŭ necesariŭ obĭectulŭ acesteĭ atotsciinţe. Acestŭ Dumnedeŭ, care ne-a creatŭ, ne şi cunósce cu tóte însuşirile, cu tóte proprietăţile, cu tóte sorţile nóstre. Elŭ ne cunósce şi pe noĭ, ceĭ ce suntemŭ întruniţĭ aci. Ochiulŭ luĭ ne pĕtrunde, elŭ cetesce în adâncululŭ inimeĭ nóstre, elŭ ne cunósce maĭ bine de cum ne cunóscemŭ noĭ înşi-ne, — elŭ a numĕratŭ, — asta nu sufere nicĭ o îndoélă, — elŭ a numĕratŭ până şi periĭ capuluĭ nostru.“

Dionisiŭ tăcu, în vreme ce ochiĭ luĭ ceĭ marĭ şi strălucitorĭ priviaŭ parcă neîncetatŭ la unŭ obĭectŭ nevĕdutŭ.

Puteaĭ observa, că în clipele acelea treceaŭ fiorĭ prin tótă adunarea. Multe inimĭ se cutrĕmuraŭ gândindŭ la fiinţa asta grozavă, despre care nu le grăise încă nimenĭ până acum.

„Tacĭ! Grozavŭ lucru ne spuĭ!“ dise cineva. Nimenĭ nu ar fi pututŭ spune, că cine a fostŭ.

„De ce grozavŭ?“ întrebă Dionisiŭ, gânditoriŭ, asemenea unuia, care-şĭ rĕspunde şie-şĭ.

Nimenĭ nu rĕspundea. Cuprinşĭ de cutrĕmurŭ priviaŭ unulŭ la altulŭ. Augustŭ şedea gânditoriŭ, cu capulŭ răzimatŭ pe mână.

„Îmĭ grăiam apoĭ despre înfrîurinţa uneĭ puteri, căreia îĭ suntŭ supuse tóte lucrurile," continuă Atenénulŭ, „despre o lege cu alte cuvinte, pe carea trebue să o recunóscă tóte celea din lume. Cine a datŭ legea asta, ce are valóre universală, s'a datŭ odată şi de atunci s'a observatŭ neîncetatŭ? Cine a pusŭ ordinea asigurată pentru tot-deuna, ce se vĕdesce pretutindenea? De ce rĕmâne pétra pururea pétră, plânta pururea plântă, animalulŭ pururea animalŭ, omulŭ pururea omŭ? De ce se mişcă orĭ care fiinţă numaĭ între marginile, carĭ i-s'aŭ pusŭ odată? — Nu aflam altŭ rĕspunsŭ, fără numaĭ că o forţă atotputernică, originală, perfectă a statŭ deasupra tuturorŭ acestora şi le-a imprimatŭ sigilulŭ sĕŭ. — Cine păzesce, cine susţine lucrurile aşa, câtŭ ele încă totŭ esistă întocmaĭ aşa, precum ele după tótă probabilitatea aŭ esistatŭ la începutulŭ creăriĭ, şi precum vorŭ esista după alte miĭ şi miĭ de anĭ, numaĭ pentru că ele trebue să esiste? Eŭ nu puteam fără numaĭ să reducŭ tóte acestea la unŭ creatoriŭ, conservătoriŭ şi guvernatoriŭ a tóte."

„Tu, Atenénulŭ meŭ," dise Augustŭ după o pausă scurtă, „ne-aĭ introdusŭ astă sară într'unŭ altŭ palaţŭ, maĭ strălucitŭ decâtŭ alŭ nobiluluĭ Mamurra, şi într'adevĕrŭ, tu aĭ întreţinutŭ pe óspeţiĭ tĕĭ minunatŭ. Ne-aĭ dedatŭ la lucrurĭ aşa de nóuĕ şi de escelente, câtŭ spiritele nóstre trebue să fie îndestulite. Şi totuşĭ aşĭ maĭ dori din prisosinţa ta una saŭ alta, de cumva nu-ţĭ cade greŭ a maĭ grăi."

„Într'adevĕrŭ, împĕrate," replică Dionisiŭ, „tema cea înaltă, carea ne ocupă, se póte asemĕna unuĭ palaţŭ strălucitŭ, înaltŭ, dar aşa de fortificatŭ, încâtŭ abia se póte ocupa, uneĭ fortăreţe, carea capitulézăă numaĭ înaintea celuĭ maĭ eroŭ dintre toţĭ eroiĭ. Eŭ am cercatŭ să fiŭ ostiariulŭ acesteĭ fortăreţe fără samĕnŭ, a căreĭ interiorŭ ne este încă şi acum totŭ numaĭ o ghicitură. Dar după ce te rogĭ, să te lasŭ să întrĭ şi maĭ departe în interiorulŭ eĭ, concede-mĭ întrebarea: Să punemŭ casulŭ, că esistă numaĭ dóuĕ fiinţe, una de felŭ maĭ înaltŭ decâtŭ ceealaltă, — care dintr'însele va fi esistatŭ maĭ curêndŭ? Póte să-mĭ rĕspundă óre cine?"

Dar toţĭ tăceaŭ.

„Bine dar," continuă Dionisiŭ. „Dacă cea maĭ inferióră a premersŭ celeĭ maĭ superióre, ar trebui să presupunemŭ, că cea maĭ superióră a primitŭ din nimica tóte perfecţiunile acelea, cu carĭ întrece pe ceealaltă; căcĭ după ce cea inferióră nu avea perfecţiunile acelea, nicĭ nu le putea împărtăşi."

„Cea maĭ înaltă a trebuitŭ decĭ să fie maĭ întâiŭ," dise Augustŭ.

„Fórte adevĕratŭ," dise Dionisiŭ. „După ce aci esistă o reciprocitate, precum nu se póte altcum la dóuĕ fiinţe, cea maĭ puţinŭ bună trebue să se derive dela cea maĭ bună şi nu întorsŭ. După ce grăimŭ despre dóuĕ lucrurĭ, preesistinţa şi cu ea deodată şi perfecţiunea maĭ mare póte să fie numaĭ a unuia. Din esistinţa fiinţelorŭ imperfecte, carĭ ne împrejură în universŭ, conchidŭ eŭ decĭ la preesistinţa uneĭ fiinţe perfecte, dela care îşĭ aŭ originea, proprietăţile şi perfecţiunile fiinţele maĭ inferióre."

„Dar de ce nu ar puté să fie şi întorsŭ?" întrebă Antistiŭ Labeo. „De ce nu ne-amŭ puté sui în locŭ de a ne pogorĭ? Dóră vedemŭ, cum fiinţele se potŭ perfecţiona, se potŭ desvolta, potŭ cresce."

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieriĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 217—1893. (24) 2—3

Edictŭ.

Eva George Popa gr. cat. din Ohaba în 11 Augustŭ 1892 a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra bărbatuluĭ eĭ *Nicolae Steavu Bordeanŭ* gr. cat. totŭ de acolo, căruia i-s'a comunicatŭ acţiunea în 2 Septembre 1892 spre a rĕspunde; însă numitulŭ bărbatŭ nevoindŭ a-şĭ face rĕspunsulŭ, nicĭ a-şĭ pune representante în decursulŭ procesuluĭ, s'a depărtatŭ din comună trecêndŭ în România. Cu începutulŭ anuluĭ curente aflându-se ca servitoriŭ la grajdurile primărieĭ din strada Plevneĭ în Bucurescĭ, i-sa comunicatŭ acţiunea şi acolo în origine, dar fără resultatŭ; prin urmare nescîndu-i-se ubicaţiunea presentă, se citézăă prin acestŭ edictŭ, ca în terminŭ de şese lunĭ să se presenteze înaintea foruluĭ matr. de I-a Instanţă alŭ Făgăraşului, spre a-se confronta cu soţia sa; altmintrelea procesulŭ se va pertracta şi decide fără de dînsulŭ.

Dela forulŭ matr. del. gr. cat. de I-a Instanţă alŭ Făgăraşului.

Făgăraşŭ în 15 Maiŭ 1893.

Basiliŭ Raţiŭ,
vic. for. gr.-cat. şi preş. for.

Turnătoria de clopote şi de metalŭ a lui

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publicului şi comunelorŭ pentru pregătirea din noŭ de clopote de tótă mărimea, respective pentru combinarea maĭ multorŭ clopote nóuĕ după tonurĭ statorite înainte, aranjate după sistemŭ noŭ, pre lângă garanţie de maĭ mulţĭ anĭ, cu coróne de lemnŭ orĭ de ferŭ bătutŭ orĭ vĕrsatŭ, aşa că clopotele astfelŭ construite se potŭ întórce uşorŭ şi de maĭ multe orĭ, prin ce clopotulŭ se scutesce de crepare.

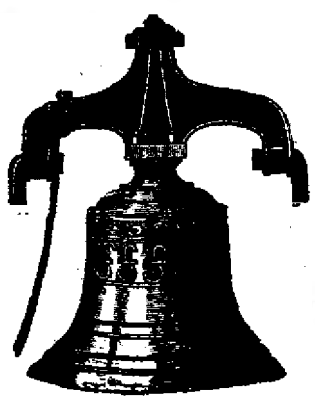

Recomandă maĭ ales invenţiunea sa de

Clopote perforate

carĭ suntŭ premiate de maĭ multe orĭ şi privilegiate,

carĭ daŭ unŭ **sunetŭ maĭ tare, maĭ durabilŭ şi adâncŭ** şi aşa unŭ astfelŭ de clopotŭ de 200 kg. este egalŭ cu altulŭ de 260 kg. — Maĭ departe **scaune din ferŭ bătutŭ sub clopote, clopote de orologiŭ** în tótă mărimea şi tóte părţile de metalŭ, ce se ţinŭ de specialitatea asta. — **Clopote** de 150 kg. şi maĭ micĭ şi **pumpe de mână** se potŭ afla tot-deuna în depositŭ. — Se recomandă pentru comisii câtŭ de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 6—10

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptă totŭ-deauna într'acolo, că şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-laĭ câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 17—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 3 Iuniŭ 1893. Numĕrulŭ 22.

Să învăţămŭ.

Avemŭ noi Românii multe, fórte multe însuşirî bune. Ni-le-a datŭ bunulŭ Dumneḑeŭ. Şi suntŭ mulţi carî ne pismuescŭ. Dar avemŭ şi defecte marî, şi încă multe.

A ne sci folosi de însuşirile bune şi a ne sci desbăra de cele rele — étă la ce trebue să ţîntimŭ.

Dintre defectele, carî mai multŭ ne împedecă în calea progresuluî, se potŭ pune în locŭlŭ celŭ dintâiŭ lipsa de perseverenţă şi pofta de a parada cu gura.

De gură suntemŭ buni. Ne lăudămŭ, că suntemŭ din viţă de împĕraţi, că avemŭ viitoriŭ de aurŭ. Audimŭ apoi de o idee mărĕţă, conducĕtóre la scopŭ. Ne entusiasmămŭ şi ér facemŭ gură mare, — apoi s'a isprăvitŭ.

Rĕmânŭ tóte, cum aŭ mai fostŭ, şi ne punemŭ ér la aşteptare după porumbulŭ friptŭ.

Într'aceéa alţii lucră multŭ şi lucră cu perseveranţă.

Să privimŭ numai kulturegylet-ulŭ. Suntŭ abia 9 anî, de cândŭ s'a înfiinţatŭ, şi în adunarea sa generală din Dejŭ, ce a ţinut'o în Dumineca Rusaliilorŭ nóstre, a pututŭ să se presente cu unŭ raportŭ, care trebue să-lŭ umple pe orî cine de uimire şi admiraţiune.

Ce e anume scopulŭ kulturegyletuluî? Este — după ale sale afirmărî — recâştigarea elementelorŭ perdute ale magiarimiî din Ardélŭ şi conservarea celorŭ periclitate cu desnaţionalisare. Şi étă că pentru scopulŭ acesta, atâtŭ de secundarŭ faţă cu marile cestiunî naţionale şi sociale, în timpŭ de 9 anî î-a succesŭ a aduna unŭ capitalŭ de preste unŭ milionu. Şi pentru realisarea scopuluî acestuia étă că s'aŭ înrolatŭ între membriî societăţiî *16.818* persóne. Succesulŭ acesta ne impune o seriósă reflexiune şi o grabnică acţiune. Dacă amŭ învăţatu dela compatrioţiî nostri magiarî a face gură, să învăţămŭ şi a lucra cu stăruinţă.

Ce este ceea ce noi amŭ făcutŭ? Aprópe nimica. A trecutŭ unŭ pătrariŭ de vécŭ, de cândŭ amŭ înfiinţatŭ Asociaţiunea Transilvană, şi dacă nu grăbia într'ajutoriŭ cu o generósă liberalitate unŭ institutŭ de banî, ajungeamŭ de risulŭ lumiî, siliţi vĕḑendu-ne a perde cea mai frumósă instituţiune a Asociaţiuniî, — şcóla de fete, cu care astăḑî ne mândrimŭ.

Şi bine să însemnămŭ: la noî nu e vorbă despre atacarea culturei altora.

Noî nu ţîntimŭ nicî măcarŭ la câştigarea elementelorŭ nóstre perdute. Noî voimŭ purŭ şi simplu a conserva aceea, ce ne-a mai rĕmasŭ: limba şi printr'însa naţionalitatea nóstră. Este în jocŭ esistinţa nóstră ca poporŭ.

Înainte de asta numai cu câteva ḑile s'a primitŭ şi în casa magnaţilorŭ proiectulŭ de lege despre salarisarea învăţătorilorŭ. Aŭ nu este esistinţa nóstră ca poporŭ periclitată prin legea asta? Aŭ nu în limba sa trăesce orî ce poporŭ, şi aŭ nu limba nóstră românéscă vre să ne-o răpéscă acelŭ articulŭ de lege? Şi aŭ nu pentru acela-şi scopŭ s'a adusŭ şi legea despre asilele de prunci? Şi aŭ nu totŭ asta se intenţionézŭ şi prin proiectele religióse ale guvernuluî?

Şi noî cu tóte acestea stămŭ loculuî. Ne arde lumina la degete. Vedemŭ grópa săpată, şi stămŭ, parcă nu de pelea nóstră ar fi vorba.

Eî bine! Póte să mergemŭ totŭ aşa înainte? Ĭertatŭ este a continua cu indiferentismulŭ de până aci?

A sta în nepăsare acum, e unŭ păcatŭ greŭ, unŭ păcatŭ neĭertatŭ.

Amŭ făcutŭ gură destulă. Amŭ scrisŭ memorande. Amŭ arĕtatŭ durerile nóstre Europeî. Şi cu atâta amŭ creḑutŭ salvată naţia. Dar pentru organisarea nóstră în faţa pericululuî iminentŭ nu amŭ făcutŭ nimica.

Foile nóstre aŭ scrisŭ articulî preste articulî împotriva compatrioţilorŭ magiarî. Numitu-î-aŭ tóte, ce numai se potŭ închipui. Însă să îndemne pe poporŭ la jertfe pentru salvarea limbeî şi némuluî nostru, aŭ uĭtatŭ.

Noî amŭ pornitŭ „Colecta cruceriuluî". Colecta acésta se putea preface într'o grandiósă colectă naţională, care ne-ar fi pututŭ scóte din tóte neajunsurile finanţiare. Şi s'ar fi pututŭ face, fără îngreunarea poporuluî. Ar fi trebuitŭ numai să renunţămŭ din cândŭ în cândŭ la vre-o lipsă personală închipuită şi să facemŭ, ca şi alţii totŭ

Feuilleton.

Dóuĕ inele.

II.

(Fine.)

Într'o ḑi Ană conversa cu George, pe cândŭ Măgḑălină era dusă la o prietină.

„Sufere tare mama dtale?"

„Sermana mamă! Ea nu sufere de o bólă anumită, dar rĕulŭ, care o mistue, nu scie de milă. Ar fi trebuitŭ să mai aşteptŭ şi să nu o părăsescŭ, căcî ea într-adevĕrŭ are lipsă de fiulŭ sĕŭ. Dar m'am datŭ cu totulŭ iubiriî mele şi poseḑŭ singurŭ fericirea, în vreme ce ea în schimbŭ pentru tóte nĕcasurile şi gânḑurile, carî le-a înduratŭ pentru mine, stă acum la bĕtrâneţe singură şi părăsită."

„Într-adevĕrŭ, ḑlŭ meŭ, am observatŭ, că mama dtale nu mai ĭese din casă."

„Tóte o obosescŭ. Lumea nu-î mai oferesce distracţie. Ea ar avé lipsă să mĕ vaḑă diminéţa şi sara şi de mai multe orî preste ḑi, deşi numai pe câteva minute. Apoi ar avé lipsă să petrécă ĭérna în capitală, ér vara la ţară. O, dacă aşi vinde moşia mea, îi frângŭ inima, precândŭ de altă parte vĕḑŭ şi eŭ, că nu e cu scopŭ să ţinŭ o moşie, care nu aduce nicî unŭ câştigŭ. Soţia mea uresce viaţa dela ţară. Eŭ nu voiŭ să o nefericescŭ şi staŭ decî între ea şi între mama — dar ce şuerătură e asta? — Dór nu s'a şi întorsŭ Măgḑălină dela visită?"

Dar Măgḑălină s'a întorsŭ dela visită acasă, şi în vreme ce-şi depunea pălăria şi mănuşile, audise tânguirile mişcătóre ale soţuluî sĕŭ. Acum întră şi privesce luî George în faţă. Elŭ îi suride cu bunătate, ca şi cândŭ în inima luî nu ar fi nicî o amărăciune, şi în aceea-şi clipă începe inelulŭ de cununie să grăéscă Măgḑălineî tare şi lămuritŭ. Ea ascultă.

Către sară şedea la légănulŭ luî Georgiuţŭ şi visa érăşî unŭ visŭ de fericire. Dar câtŭ de multŭ diferia visulŭ acesta de celŭ ce i-lŭ zugrăvise inelulŭ de mirésă! Acum îi grăia inelulŭ de cununie despre o fericire în doî.

În ceea diminéţă primi George o epistolă din Anglia. Elŭ o ceti şi-şi încreţi fruntea.

„Ér afacerea aceea nenorocită, carea gândiam că o am resolvitŭ deja înainte de cununie. Mĕ înşală ómenii. Ér trebue să mĕ ducŭ în Anglia."

„Ér te ducî?" ḑise tinĕra femee într'unŭ tonŭ, în care încă ĭerî nu ar fi grăitŭ. În tonulŭ acesta nu se cuprindea nimica din egoismulŭ acela, care în butulŭ tuturorŭ împrejurărilorŭ imperative pretinde, ca soţulŭ să nu se depărteze.

„Da," ḑise George, „voiŭ să ordinezŭ în persónă afacerea şi de aceea voiŭ fi dusă pe dóuĕ orî treî septĕmâni. Într'aceea veî simţi, ce însamnă a fi părăsită, Măgḑălino dragă."

Ea îşi îndreptă privirea spre légănŭ. Surisulŭ de fericire, care-î încunjura buzele, spunea soţuluî eî, că ea nu mai e soţia aceea copilăréscă, de care soţulŭ trebue să se ocupe în fiesce care clipită.

„Da, tu aî pe miculŭ tĕŭ George, şi tatălŭ tĕŭ încă te va cerceta mai desŭ. Mama e mai bolnavă şi mai întristată ca orî câḑdŭ. Ţi-o recomândŭ, Măgḑălino. Aşa e, că o veî cerceta de vre-o dóuĕ orî? Adevĕratŭ că locuesce cam depărtişorŭ, dar tu eştî bună şi-mî veî face plăcerea asta."

„O voiŭ cerceta," ḑise ea fără de a manifesta vre-o simţire delicată în cuvintele sale.

asemenea să lucre, și cruceriulŭ cruțatŭ în chipulŭ acesta să-lŭ dămŭ „Colecteĭ cruceriulŭi". În schimbŭ amŭ fostŭ batjocoriți ca vîndĕtorĭ aĭ bisericeĭ, și „Gazeta" a aflatŭ de oportunŭ a apĕra independența bisericeĭ nóstre, pe care nimenĭ n'a amenințat'o, în locŭ să grăbéscă în ajutoriulŭ nostru, ca împreună să aflămŭ mijlócele petru salvarea școlelorŭ nóstre espuse peririĭ.

Dacă jurnalistica nóstră, în locŭ de a se ocupa așa de desŭ de afacerile Cehilorŭ și de politica internă a celoralalte state de pe cele cinci continente ale pămîntuluĭ, ar fi aflatŭ, că „Colecta Cruceriuluĭ" e unŭ lucru, ce are pentru noĭ o importanță cu ceva maĭ mare și maĭ actuală decâtŭ rescólele dilnice din republicele americane: — astădĭ amŭ dispune de unŭ mijlocŭ, cu care amŭ putĕ să paralisămŭ dispozițiile proĭectuluĭ de față, carĭ ne suntŭ atâtŭ de primejdióse.

Să ne ĭerte cetitoriĭ nostri pentru amărăciunea, ce transpiră din aceste șiruri, și să ne ĭerte și surorile din presă. Dar amărăciunea nóstră va afla legitimare în cetirea raportuluĭ imposantŭ alŭ kulturegylet-uluĭ și în vederea stărilorŭ ticălóse, între carĭ ne aflămŭ — în mare parte și din vina nóstră. Scopulŭ n'a fostŭ, ca să supĕrămŭ pe nimenĭ: a fostŭ numaĭ să tragemŭ vĕlulŭ de pe ranele nóstre, pentru ca să le aflămŭ lécŭ.

Să nu ne mângăĭămŭ cu aceea, că statulŭ nu are banĭ de ajunsŭ pentru a esecuta legea de față, și că pericululuĭ prin urmare nu este așa de mare, precum și-lŭ închipuescŭ uniĭ. În luptă optimismulŭ prea mare e totŭ așa de stricăciosŭ ca și pesimismulŭ prea mare. În casulŭ de față statuluĭ îĭ ajunge, să incasseze spesele școleĭ în orĭ care comună în chipulŭ acela, în care se incassézŭ în unele comitate taxa pentru Kulturegylet.

Până a nu fi târdiŭ, să ne unimŭ cu toțiĭ și să cercămŭ lécŭ acolo, unde sigurŭ vomŭ putĕ afla, — în puterile nóstre propriĭ. Spre acestŭ scopŭ să ne cunóscemŭ greșelele și să învățămŭ.

Consummatum est. — De ce ne-amŭ temutŭ, n'amŭ scăpatŭ. Proĭectulŭ de lege despre salarisarea învățătorilorŭ poporalĭ a trecutŭ și prin casa magnațilorŭ. Acum are să primĕscă numaĭ sancționarea preaînaltă și apoĭ va întra în viață.

Ce însamnă pentru noĭ legea acésta, o sciŭ toțĭ cetitoriĭ. Ea este arma cea maĭ periculósă, ce a putut'o făuri șovinismulŭ pentru nimicirea naționalității nóstre. Pentru unŭ ajutoriŭ de 60 fl. din partea statuluĭ se dă ministruluĭ nisce drepturĭ preste școlele nóstre confesionale, carĭ cuprindŭ despoĭarea lorŭ de caractĕrulŭ confesionalŭ și românescŭ.

Amŭ arĕtatŭ de multe orĭ periculele legiĭ acesteia; amŭ arĕtatŭ și mijlócele de a ne apĕra împotriva eĭ.

Aicĭ voimŭ să arătămŭ numaĭ ticăloșia, cu care aŭ purcesŭ contrariĭ nostri întru ducerea în deplinire a proĭectuluĭ lorŭ și ținuta alorŭ nostri.

Proĭectulŭ guvernuluĭ, primitŭ în casa deputațilorŭ cu mare însuflețire, a întimpinatŭ opoziție în casa magnațilorŭ. Magnațiĭ catolicĭ, — onóre fie lorŭ, — aŭ avutŭ îngrijirĭ față de acestŭ proĭectŭ, și încă nu numaĭ din punctŭ de vedere specificŭ catolicŭ, ci și pentru că prin acela vedeaŭ atinse drepturile naționalităților. Din motivulŭ acesta a și succesŭ deunădĭ conteluluĭ Zichy să amâne desbaterea proĭectuluĭ numitŭ.

Vĕdêndŭ guvernulŭ, că sórtea proĭectuluĭ sĕŭ e periclitată, a pusŭ la cale desbaterea aceluia pe Luni din săptĕmâna curentă, adecă *pe a dóua ḑi a Rusaliilorŭ nóstre*. Scopulŭ nu póte fi ascunsŭ niminuĭ. Terminulŭ acesta se părea celŭ maĭ potrivitŭ, pentru că atunceĭ nu puteaŭ să participe episcopiĭ *românĭ* și *sêrbĭ*, dar nicĭ episcopiĭ catolicĭ, dintre carĭ o parte se aflaŭ în Roma, alțiĭ la Viena la delegațiunĭ orĭ prin diecese administrându s. sacramentŭ alŭ miruluĭ, nicĭ magnațiĭ catolicĭ, ocupați parte la delegațiunĭ parte la serbările de curte, ce s'aŭ datŭ tocmaĭ în ḑiua aceea la Viena.

Guvernulŭ nu s'a înșelatŭ în calculiĭ sĕĭ. Opoziția catolică a lipsitŭ aprópe cu totulŭ. Dintre Archiereiĭ românĭ s'aŭ presentatŭ episcopulŭ Gherleĭ și ceĭ treĭ archiereĭ aĭ bisericeĭ neunite.

Contele Zichy, conducĕtoriulŭ opoziției catolice, a cercatŭ și de astă-dată a provoca amânarea discusiuniĭ până la tómnă. Dar aderenții guvernuluĭ comandați la ședință nu s'aŭ învoitŭ. În urma acestuĭ refusŭ contele Zichy cu aderenții sĕĭ, între carĭ a fostŭ și Ilustritatea sa Episcopulŭ Gherleĭ, aŭ părăsitŭ sala demonstrativŭ.

Urmarea a fostŭ, că discusiunea s'a începutŭ, făcêndŭ opoziție numaĭ ceĭ treĭ archiereĭ aĭ bisericeĭ române greco-orientale. Escelența Sa Mironŭ Romanulŭ și Ilustrițile lorŭ dela Aradŭ și Caransebeșŭ, Ioanŭ Mețanŭ și Nicolae Popea. Eĭ aŭ ținutŭ să rĕmână în sală până la capĕtŭ. Și atitudinea lorŭ a fostŭ demnă și bărbătéscă totodată. Eĭ aŭ arĕtatŭ fără încunjurŭ și fără șovăire, că în proĭectulŭ guvernuluĭ nu vĕdŭ alta, decâtŭ o ciontare a autonomieĭ bisericescĭ garantate în legĭ și unŭ noŭ atentatŭ asupra naționalității și limbeĭ românescĭ.

Suntemŭ recunoscĕtorĭ numițilorŭ archiereĭ pentru ținuta lorŭ. Ne pare numaĭ rĕŭ, că din pricina ss. Serbătorĭ nu amŭ pututŭ vedé alăturea cu dînșiĭ și pe toțĭ treĭ archiereiĭ nostri.

Cu atâtŭ maĭ multŭ ne-a mâhnitŭ ținuta ministruluĭ și a preseĭ magiare față cu numițiĭ prelați. Ministrulŭ Csáky a denunțatŭ directŭ auctoritățile școlare confesionale române ca nepatriotice și indirectŭ a aruncatŭ acéstă gravă imputare și numițilorŭ

Ea simția, că rĕspunsulŭ eĭ a fostŭ secŭ, dar acum întâia dată se întîmplă, de ea nu voi să spună soțuluĭ sĕŭ totŭ ce simțesce. Inelulŭ de cununie îĭ grăia fórte lămuritŭ. Ea ascultá, și glasulŭ luĭ îĭ pĕtrundea până în adâncŭlŭ inimeĭ. Ea se bucurá, că dispune de câte-va septĕmâni, în carĭ póte să esecute unŭ lucru, care putea să delăture amărăciunea soțuluĭ sĕŭ. În aceea-și ḑi porni George.

În ḑiua următóre se sculă Măgdălină cu multŭ maĭ de diminéță ca de alte orĭ. Era o diminéță minunată de primăvară, și Măgdalină se întrebă, pentru ce s'a îndatinatŭ ea a se scula târdiŭ.

Întră într'o chilie mare și frumósă. Ea o numia atelierulŭ sĕŭ. Câteva penelurĭ, o paletă, câteva acuarelurĭ, carĭ parcă aveaŭ menirea de a nu se termina nicĭ odată, serviaŭ de pretĕxtŭ pentru numirea asta. Atelierulŭ încolo se compunea din o învălmășală de haĭne de balŭ, cartóne și dantele.

Măgdălină se aședă pe unŭ scaunŭ și începu a-și țese visulŭ maĭ departe. Tóte cele de aci puteaŭ să se aședĕ și airia. Aci s'ar putĕ aședa unŭ patŭ, colo o comodă, dincolo aprópe de ferestră masa de scrisŭ. O sofă și o masă de lucru încă ar încăpé aci.

Tóte acestea și multe alte lucrurĭ și-le însămnă bine pe o tăbliță, pe tăblița aceea, ce se numesce memorie. Apoĭ sărută pe Georgiuță și se grăbi, pentru ca să ajungă la sócră-sa într'unŭ timpŭ, în care scia, că o va afla singură.

Mama luĭ George se miră, cândŭ audĭ clopoțelulŭ într'unŭ timpŭ așa de neobicĭnuitŭ.

„Óre cine să fie? Pe timpulŭ acesta vine une orĭ George, dar elŭ e acum drumețŭ."

În uş̦e apăru o femee tinĕră și frumósă. Mama luĭ George nu o vĕduse încă nici odată așa frumósă, deși o vedea acum în toaletă simplă de diminéță.

„Tu eștĭ, Măgdălino? Și pe timpulŭ acesta? Ce s'a întîmplatŭ? Dór nu a pățitŭ ceva George? Dar nu se póte: fața îți surîde."

„Din contră, mamă dragă, pe George îlŭ va ajunge o norocire," dise Măgdălină aședându-se pe unŭ scaunŭ mititelŭ la piciórele sócreĭ sale.

„Cum? O norocire? Dar, Măgdălino, eŭ așa sciŭ, că tu îĭ eștĭ tótă fericirea."

„O nu, elŭ n'a fostŭ fericitŭ! Eŭ singură am fostŭ fericită, și nu-ĭ aveam grijea —"

Nu putea să continue. Lacrimele eĭ cădeaŭ pe mâna bĕtrâneĭ. Asta nu scia, cum să-și esplice mărturisirea eĭ. Bĕtrâna vedea numaĭ atâta, că e frumosŭ sufletulŭ acesteĭ femeĭ, pe carea o ĭubia George.

După o pausă începu Măgdălină să grăéscă ĕră. Grăia simplu, ca o copilă.

„Mamă dragă, am venitŭ să te întrebŭ, dacă voescĭ să ședĭ la noĭ? Uită recéla și egoismulŭ meŭ. Eŭ nu sciam, ce însamnă a ĭubi."

Bĕtrâna nu putu rĕspunde. Ea privi în ochiĭ, pe carĭ ficiorulŭ eĭ îĭ ĭubia așa de nespusŭ, și strînse mânile acelea delicate, carĭ deprindeaŭ o putere așa de mare asupra luĭ. Apoĭ dise:

„Fĭica mea!"

Ăsta l-a fostŭ rĕspunsulŭ. Măgdălină îĭ era până acum numaĭ soția luĭ George.

„Cândŭ te veĭ muta la noĭ?"

„Cândŭ veĭ voi tu, scumpa mea fĭică."

„Dar tu eștĭ dedată în partea asta liniștită a cetățiĭ. Noĭ ne-amŭ putĕ alege altă locuință aci în partea asta."

„Asta nu impórtă, dacă potŭ să am pe fiulŭ meŭ," dise sermana mamă. „Dela mórtea soțuluĭ meŭ am trăitŭ numaĭ pentru George. Apoĭ sciĭ și tu, că eŭ maĭ că nu maĭ potŭ părăsi casa. Nu impórtă, în care parte a cetățiĭ voiŭ locui."

„Voiŭ să-ți înveselescŭ și să-ți îndulcescŭ viața, mamă scumpă. Tómna ne vomŭ aședa aci în capitală. Dar acum e primăvară, și pe moșia nóstră tóte suntŭ în flóre. Ne vomŭ muta acolo. Câtŭ de fericitŭ va fi George, cândŭ întorcêndu-se ne va afla acolo dimpreună cu Georgiuțŭ!"

„Cum, draga mea? Eŭ sciam, că vorbiaŭ și despre aceea, că veți vinde moșia."

„Numaĭ eŭ vorbiam despre vinderea eĭ. Dar acum o sciŭ prețui. Sórele de acolo te va încălḑi, umbrele eĭ vorŭ scuti somnulŭ luĭ Georgiuțŭ. Convinu-ți acestea, mamă scumpă?"

Inimile s'aŭ înțelesŭ, visulŭ Măgdălineĭ s'a împlinitŭ.

George anunță întórcerea sa. La sfârșitulŭ epistoleĭ împărtăși Măgdălineĭ, că în cale se va opri și la moșia lorŭ. Ea are lipsă de inspecție și de reparărĭ pentru casulŭ acela, dacă elŭ s'ar hotărî să o vîndă, dar la hotărîrea asta încă n'a pututŭ ajunge.

Măgdălină cetia și recetia epistola. Surprinderea, ce-lŭ aștepta pe George, îĭ

trei archierei dicêndu, că proiectului din cestiune numai aceia potu să-i facă opositie, carî nu suntu buni patrioti. Ţinuta presei magiare apoi e revoltătóre. Tóte foile îşi batu jocu de archiereii români, până şi cele mai serióse. „Pesti Napló“ numesce vorbirile prelaţilorŭ greco-orientali „agitătóre“, şi se mira, cum de poporulŭ românescŭ nu se lasă nici după atâtea aţitări a fi răpitŭ la escese, la revoluţie.

Are dreptu „Pesti Napló“. După atâtea insulte, după atâtea prigoniri, după atâtea nedreptăţi, ce se facu acestui bietu poporu românescŭ aici în casa, în ţara lui, e într'adevĕru de miratu, cum de nu se lasă a fi răpitŭ la escese, la revoluţii. Dar se vede că Dumneḑeu, care a supusŭ poporulŭ românescŭ la grave ispite, i-a datŭ şi putere ca să le pótă purta.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 25 Maiu a primitŭ Sfinţia Sa Leonŭ XIII pe peregrinii ungari în numĕru de aprópe 250, conduşi de primatele Vaszary. La alocuţiunea primatelui Sfinţia Sa Papa a ḑisŭ, că doresce ilustrei naţiuni ungare prosperare durabilă şi glorie perpetuă, alipire neclătită de religiunea, prin care s'a împărtăşitŭ de atâtea binefaceri. Documentele din archivele Vaticanului probézŭ, că pontificii nici cându n'au încetatŭ a purta grije de Ungaria. Apoi a continuatŭ: „Lăsaţi ca moştenire neştirbită fiilorŭ vostri sfintulŭ tesaurŭ alŭ credinţei, care l'a-ţi ereditŭ dela strămoşii vostri. Trăimŭ în unŭ timpŭ plinŭ de nĕcasuri şi nefericiri. *Voi cunósceţi* atacurile îndreptate *la voi* şi airea în contra intereselorŭ bisericei catolice şi a religiunii. Acestea însă în locŭ de a vĕ descuraja să vĕ înalţe şi întărescă inimele.“

Cuvintele din urmă a S. Părinte cuprindŭ în sine o reprobare formală a politicei bisericescî inaugurată de guvernele liberale şi o provocare a catolicilorŭ din Ungaria la luptă pentru interesele periclitate ale bisericei. Barĕmŭ de ar afla cuvintele Sfinţiei Sale resunetŭ în inimile tuturorŭ catolicilorŭ din patria nóstră.

România.

Legea pentru alegerea mitropoliţilorŭ şi episcopilorŭ eparchiaţi precum şi a constituirii S. Sinodŭ „a bisericei autocefale ortodoxe române“, promulgată de curêndŭ dispune: „Archiereii nu se potŭ alege decâtŭ dintre licenţiaţii şi doctorii în teologie ortoxă, ori titratŭ cu altŭ titulŭ academicŭ echivalentŭ în teologie.“ „Acela-şi titulŭ se va cere şi pentru ridicarea la demnitatea de episcopŭ eparchiotŭ, îndată ce în S. Sinodŭ vorŭ fi 11 licenţiaţi ori doctori în teologie.“

Şi în România se cércă doctorii în teologie, numai la noi îi întristéză pe unii, că sub fericitulŭ mitropolitŭ Dr. Vancea mai mulţi preoţi aŭ obţinutŭ graduri academice şi doctoratulŭ în teologie.

Marele colegiŭ electoralŭ compusŭ din mebri de ai sinodului, senatului şi camerei deputaţilorŭ ţinêndŭ în 30 Maiu sub presidiulŭ mitropolitului de Iaşi, aŭ alesŭ de mitropolitŭ-primate pe Ghenadie episcopulŭ de Argeşŭ.

Francia.

Falsulŭ liberalismŭ lucră într'o formă pretutindenea. Nu numai în Ungaria daŭ ministrii ordinaţiuni în contra bisericei, ci şi în Francia. Mai de curêndŭ ministrulŭ de instrucţiune alŭ republicei francese prin unŭ decretŭ interḑice preoţilorŭ ori ce instruire religiósă afară de biserică. Nu vĕḑŭ liberalii francesi, că sub era lorŭ poporulŭ s'a înselbătăcitŭ şi ameninţă cu rĕsturnarea ordului socialŭ şi cu anarchia, ca în Roulaix, unde lucrătorii aŭ ucisŭ pe inspectorulŭ unei fabrici, aŭ inscenatŭ turburări ţstringându: „Josŭ cu stindardulŭ naţionalŭ! Trăéscă stindardulŭ roşu!“

În S. Denis consiliulŭ comunalŭ socialistŭ în Dumineca Rusaliilorŭ a rĕsturnatŭ crucea cea mare de pétră din cemeteriŭ, éră în ḑiua următóre a adunatŭ emblemele oraşului, ca şi din acelea să scóţă insigniulŭ secularŭ, semnulŭ crucii. Poporulŭ credinciosŭ a cerutŭ scutulŭ guvernului contra acestui vandalismŭ, dară fără vre unŭ resultatŭ.

Revistă politică.

Delegaţiunile.

Delegaţiunile s'aŭ întrunitŭ în 25 Maiu în Viena. Delegaţiunea ungară constituindu-se şi-a alesŭ de preşedinte pe contele Andrássy Aladár, ér de vicepreşedinte pe Szél Kálmán. Delegaţiunea austriacă mai cu unanimitate a alesŭ de preşedinte pe principele Alfred Windischgrätz, ér vicepreşedinte pe Iavorski.

Sâmbătă în 27 Maiu membrii delegaţiunilorŭ aŭ fostŭ primiţi de Maiestatea Sa în reşedinţa împĕrătéscă, unde rĕspunḑêndŭ la adresele preşedinţilorŭ ambelorŭ delegaţiuni a ḑisŭ Monarchulŭ, că din anulŭ trecutŭ în situaţiunea politică nu s'a făcutŭ nici o schimbare. Relaţiunile cu puterile esterne suntŭ fórte amicabile. Împreiurările suntŭ favorabile păcii, dară cu tóte acestea situaţiunea nu s'a schimbatŭ aşa, câtŭ guvernulŭ să nu-şi ţină de o strictă datorinţă, ca pentru asigurarea monarchiei să se îngrijéscă de ulterióra desvoltare a puterii armate.

Spesele de lipsă la administrarea

---

causa şi ei o bucurie până acum necunoscută. Elŭ va fi fericitŭ, multŭ mai fericitŭ ca până acum, şi ea este urḑitórea acestei fericiri. Asta era o bucurie neasemĕnatŭ mai înaltă decâtŭ celea ce i-le lăudase mai înainte inelulŭ de mirésă.

În bucuria sa scrise Măgdălină Henrietei şi Iuliei mulţămindu-le, că aŭ făcut'o atentă la talismanulŭ fericirii lorŭ.

Ană trebuia să vină la ţară. Ea avea să ieà parte în fericiria, carea o pregătise ea cu atâta isteţime.

Eră Dumineca. Încă nu se începuse liturgia cea mare. George sosindŭ merse de-a dreptulŭ la biserică. Ascunsŭ după o columnă privia cu tristeţă la adunarea creştinilorŭ. Aci în satulŭ acesta a petrecutŭ elŭ multŭ timpŭ. Toţi îlŭ cunosceaŭ şi-lŭ numiaŭ numai „domnulŭ George“. Îi plăcea modesta biserică, îlŭ interesaŭ harnicii sătenî. Dar Măgdălină? Nu voia să o facă nefericită, nu voia să o condamne la unŭ traiŭ, care nu-i plăcea. Mamă-sa fără de Măgdălină s'ar simţi aci încă şi mai părăsită ca în capitală.

George părăsi biserica înainte de sfârşitulŭ liturgiei. Voia să încunjure întâlnirea cu sătenii cunoscuţi. Cu paşi grăbiţi merse către castelŭ

Grădinariulŭ Bertrand ieşindŭ din biserică îlŭ cunoscu din depărtare, grăbi în urma lui şi ajungêndu-lŭ îlŭ salută cu unŭ surisŭ viclénŭ

„Ce nouăţi aveţi, bĕtrâne?“

„Dar . . . domnule George . . .“

„Familia ţi este sănĕtósă?“

„Mulţămescŭ luî Dumneḑeŭ.“

„Dar alŭ cui e căţelușului, care-mî spune în chipulŭ sĕŭ colo după grilajŭ unŭ Bine aî venitŭ?“

„Dumneḑeule, bunŭ mai poţi fi! Este — dar veî vedé, domnule George.“

Elŭ nu scia, ce să rĕspundă. Î-aŭ poruncitŭ, să nu destăinuéscă nimica.

George deschide pórta. Căţelușului Măgdălinei îlŭ întimpină sărindŭ şi lătrându de bucurie şi nu încetéză, până nu-î netezesce George capulŭ.

„Dar Bertrand, cum a ajunsŭ cânele aci?“

Dar Bertrand într'aceea se furişase de lângă George. Se temea de întrebări nóuĕ, la carî nu va puté rĕspunde.

George privesce în urma luî. Apoi se apropie de casă. În antecameră eraŭ ploere şi parisóle, mânuşi, pe consolă unŭ foulard albŭ. Elŭ deschide uşa refectoriului. Servitoriulŭ aşternuse masa cu patru cuverte.

„Ce vorŭ să însemne tóte acestea?“ se întrebă George mergêndŭ către salonŭ.

În drépta dela caminŭ stă unŭ scaunŭ cu braţe, şi pe masă e aceea-şi carte de rugăciune, carea o vĕḑuse în capitală la mamă-sa. Lângă masă e o furcă de torsŭ, căci bĕtrâneî îi place să tórcă une orî. Lângă furcă e o corfiţă, şi într'însa lână de tóte colorile, şi lângă ea o broderie: unŭ buchetŭ de malinŭ pe câmpŭ surŭ.

„Buchetulŭ ăsta — Măgdălină l'a începutŭ, mai înainte de ce am pornitŭ în Anglia.“

Acum aude din vecinî plânsŭ de copilŭ, şi îndată începe cineva să-lŭ adórmă cântându. Óre nu e asta cântarea, cu care pestra adurmia pe Georgiuţŭ?

George era nespusŭ de mişcatŭ. Elŭ se aşeḑă în scaunulŭ mamei sale. Pricepea, ce făcuse într'aceea inima soţiei sale. Ea nu era mai multŭ copila aceea, căreia îi împlinescî tótă dorinţa temêndu-te, să nu plângă. George nu-şi putu stăpâni lacrimele.

Şi îndată întră mica vrăjitóre.

„Tu eşti, Măgdălino?“

Dar ea se aşeḑă deja lângă elŭ, îi ştergea lacrimele şi-i şoptia, şi fericirea, adevĕrata fericire întrase în casa luî, şi vina o purta inelulŭ de cununie.

Şi acum întră şi bĕtrâna. Fiulŭ eî o cuprinse în braţe, şi Măgdălină privia la eî cu faţă veselă şi fericită.

Şi întră şi Ană cu Georgiuţŭ în braţe. George îlŭ luă din braţele eî şi sărutându-lŭ ḑise: „Sperŭ, că şi tu veî avé la timpulŭ sĕŭ o Măgdălină şi nu veî vinde moşia.“

După dejunŭ ieşiră în parcŭ. Măgdălină conduse societatea către lacŭ.

„Ce lucesce colo pe apă?“

„E o luntriţă. Într'însa afli reţele şi totŭ, ce e de lipsă la pescuitŭ, şi eŭ cunoscŭ pe óre cine, căruia îi place să pescuéscă.“

Faţa luî George strălucia de veselie. Elŭ şopti soţiei sale:

„Măgdălino scumpo, cine te-a învăţatŭ să-ţi cercî fericirea în fericirea altora?“

„Inelulŭ meŭ de cununie,“ rĕspunse ea privindŭ la elŭ, şi ochiî îi notaŭ în lacrimi de fericire.

Bosniei şi a Herţegovinei se vorŭ acoperi din venitele acestorŭ ţĕrĭ.

În budgetulŭ pentru anulŭ 1894 presentatŭ delegaţiuniloru se cere pentru *ministeriulŭ de esterne* 3,690.900 fl. (cu 87.300 fl. mai multŭ ca în 1893), pentru *ministeriulŭ de răsboiŭ* 114,882.703 fl. (cu 5,052.863 fl. mai multŭ ca în 1893), pentru *ministeriulŭ comunŭ de finanţe* 2,025.100 fl. (cu 14.300 fl. mai multŭ ca în 1893), pentru *curtea comună de compturi* 126.644 fl. (cu 42 fl. mai multŭ ca în 1893). Aceste suntŭ cheltuelile ordinare, la carĭ suntŭ a se mai adauge cheltuelile estraordinare în sumă de 17,187.965 fl. Suma totală a cheltuelilorŭ este de 147,125.903. Din cheltuelile comune în sarcina Austrieĭ cadŭ 70%, ĕră în a Ungarieĭ 30%.

Afaceri interne.

Procuratura supremă din Cluşiŭ urmăresce pe cale judecătorescă întregŭ comitetulŭ centralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ pentru *Memorandulŭ* compusŭ din însărcinarea adunăriĭ tuturorŭ alegĕtorilorŭ românĭ ţinută în 21 şi 22 Ianuariŭ 1892.

În Sibiiŭ aŭ fostŭ chemaţĭ în 26 şi în ţilele următóre şi ascultaţĭ înaintea judeluĭ de instrucţie toţĭ membriĭ comitetuluĭ, carĭ petrecŭ acolo. Celorŭ citaţĭ li-s'aŭ pusŭ întrebările: 1. Cine a făcutŭ memorandulŭ? 2. Cine a dispusŭ tipărirea luĭ? 3. Cine a lucratŭ la propagarea luĭ? 4. Are citatulŭ cunoscinţă, că memorandulŭ cuprinde crima circumscrisă în §§ 171 şi 173 a codiceluĭ penalŭ? Ceĭ ascultaţĭ toţĭ aŭ declaratŭ, că ieaŭ asupră-şĭ responsabilitatea pentru cele cuprinse în Memorandŭ.

Este greŭ de înţelesŭ, ce urmăresce guvernulŭ cu cercetarea pornită contra comitetuluĭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ. Saŭ dóră voesce, ca nemulţămirea Românilorŭ, care este destulŭ de mare, să se potenţeze?

Germânia.

Agitaţiunile electorale decurgŭ în tóte părţile ţĕreĭ. Manifestele şi meetingurile suntŭ la ordinea ţileĭ. Precum anunţă ţiarele liberale, cele dóuĕ fracţiunĭ ale centruluĭ luptă cu mare vehementă una contra celeĭalalte, aşa câtŭ nu se speréză, ca centrulŭ să formeze şi în nóua sesiune maĭoritatea relativă. Fracţiunea Schorlemer-Huene în unŭ manifestŭ declară, că comite o crimă celŭ ce nu votéză pentru proĭectulŭ militarŭ. Noĭ credemŭ, că catoliciĭ germânĭ, carĭ aŭ datŭ atâtea dovedĭ de maturitate politică, nicĭ la alegerile de acum nu se vorŭ divisa, şi grupulŭ din centru alŭ parlamentuluĭ îşĭ va păstra influinţa sa din trecutŭ.

Contele Herbert Bismarck într'o vorbire ţinută cătră alegĕtoriĭ din Schönhausen se declară pentru proĭectulŭ militarŭ, dară combate în unŭ modŭ fórte violentŭ tractatele comerciale. Pe liberalĭ îĭ numesce „corumpĕtoriĭ naţiunii". Numirea acésta se póte da liberalilorŭ aprópe din tóte ţĕrile.

Bulgaria.

Marea Sobranie adunată la Tirnova spre a revisui constituţiunea şĭ-a terminatŭ lucrările, primindŭ în unanimitate şi mai fără desbateriĭ proĭectulŭ sobranieĭ comune. Scopulŭ principalŭ a revisuiriĭ, precum se scie, a fostŭ modificarea aceluĭ articulŭ din constituţiune, care dispune, ca principele să-şĭ créscă fiiĭ în religiunea orientală. Prin modificarea acestuĭ articulŭ aŭ voitŭ Bulgariĭ să-şĭ arete iubirea faţă cu principele Ferdinandŭ, care este catolicŭ şi în religiunea catolică voesce a-şĭ cresce toţĭ fiiĭ, carĭ ĭ-ar avé. Alŭ doilea punctŭ de căpetenie a fostŭ reducerea numĕruluĭ deputaţilorŭ. Până acum se vinea totŭ la 10,000 de locuitorĭ unŭ deputatŭ pentru sobrania comună şi la 5000 pentru cea mare. Pe viitorŭ va fi unŭ deputatŭ totŭ la 20,000 locuitorĭ pentru sobrania comună şi la 10,000 pentru marea Sobranie.

Sêrbia.

Alegerile pentru scupcină s'aŭ întîmplatŭ în tótă ţara în 30 Maiŭ. Ordinea, în care aŭ decursŭ alegerile, de astă-dată preste totŭ a fostŭ bună. Maĭoritate absolută a fiitóreĭ scupcine o vorŭ compune radicaliĭ. Partida progresistă încă a reeşitŭ în multe locurĭ cu candidaţiĭ sĕĭ. Mai rĕŭ staŭ liberaliĭ; aceştia în unele cercurĭ s'aŭ absţinutŭ dela votare, ĕră acolo unde aŭ păşitŭ cu candidaţiĭ lorŭ, mai în totŭ locŭlŭ aŭ rĕmasŭ în minoritate.

Fostulŭ regentŭ Ristici împreună cu întrégă familia sa părăsesce Sêrbia esilându-se de bună voe. Elŭ de o cam dată se va aşeda în Praga.

Vassilievici, unŭ intimŭ alŭ luĭ Ristici, este revocatŭ din postulŭ sĕŭ de trimisŭ alŭ Sêrbieĭ la Petersburg, şi în locŭlŭ luĭ este numitŭ Pasici, conducĕtoriulŭ radicalilorŭ.

Ministeriulŭ se va reconstrui după terminarea alegerilorŭ pentru scupcină.

Corespondinţe.

Comloşŭ mare 20 Maiŭ 1893.

Preaonorată Redacţiune!

În anulŭ 1891 în comuna Iancahidŭ lângă Becicherecŭlŭ mare în Comitatulŭ Torontaluluĭ 14 capĭ de familie dintre ceĭ maĭ de frunte şi cu stare materială aŭ primitŭ s. Unire şi aŭ fostŭ afiliaţĭ la parochia matre Comloşŭ mare. Fiindŭ însă între matre şi fiie distanţă prea mare, câtŭ administrarea era fórte anevoiósă şi costătóre, la cererea poporeniloru Prea Veneratulŭ Consistoriŭ episcopescŭ gr. cat. alŭ Lugoşuluĭ cu dtŭ 1/13 Aprilŭ 1893 s'a îndurată preagraţiosŭ a dispune de preotŭ localŭ gr. cat. pentru Iancahidŭ pe On. Petru Popŭ fostŭ preotŭ în Puiŭ, a cărui introducere în oficiŭ şi beneficiŭ s'a întîmplatŭ în 14 Maiŭ st. n. prin parochulŭ Comloşuluĭ mare, cu care ocasiune s'a binecuvîntatŭ şi unŭ oratoriŭ interimalŭ în casele luĭ Ştefanŭ Petroviciŭ amploiatŭ la dominiulŭ din Ecica română. Ăstmodŭ după unŭ intervalŭ de 35 anĭ se puse base la o nóuă parochie gr. cat. în Comitatulŭ Torontaluluĭ. Dea Dumneţeŭ, ca pe câtŭ de modestŭ a fostŭ începutulŭ, pe atâtŭ de satisfăcĕtóre să fie îndeplinirea s. Uniriĭ în acéstă comună română cu preste 1100 locuitorĭ.

Despre acestŭ actŭ binevoéscă Preaonorata Redacţiune a lua notiţă în preţuita „Unirea".

Alte noutăţĭ de interesŭ nu am. Seceta este mare, nu a ploatŭ, de câudŭ s'a dusŭ zăpada; pentru aceea grânele suntŭ cam puţinŭ promiţĕtóre, ĕr cucuruzele pe multe locurĭ se saměnă a dóua óra.

Primiţĭ asigurarea despre deosebita mea stimă.

Laurianŭ Luca,
parochŭ gr. cat.

Rebrişóra, 29 Maiŭ 1893.

Onorată Redacţiune!

Subscrişiĭ ne rugămŭ, să binevoiţĭ a publica în colónele „Unirii" următórele:

Dlŭ Macedonŭ Linulŭ institutorŭ în Galaţĭ (România), care în anulŭ 1890 a trimisŭ bisericeĭ din Rebrişóra unŭ ajutoriŭ de 22 fl. v. a. în scopulŭ proĭectateĭ clădiriĭ a uneĭ biserici nóuĕ, la finea anuluĭ 1892 a maĭ esoperatŭ totŭ în scopulŭ susŭ amintitŭ unŭ ajutoriŭ de 200 leĭ saŭ 94 fl. v. a.

Asemenea rudeniile de aprópe ale luĭ Eliă cândva Burduhosŭ, fostŭ notariŭ com. în Neposŭ (Rebrişorénŭ), aŭ donatŭ bisericeĭ nóstre din rĕmasulŭ aceluia o sumă de 40 fl. v. a. Marinimoşiĭ donatorĭ binevoéscă decĭ a primi pe acéstă cale cea maĭ căldurósă mulţămită a poporuluĭ din Rebrişóra.

Cu acéstă ocasiune se aduce la cunoscinţa tuturorŭ Preastimaţilorŭ Domnĭ Rebrişoreni esternĭ, carĭ în frunte cu dlŭ Artemiŭ Cârculŭ căpitanŭ pens. în Slavonia aŭ contribuitŭ din depărtare la iniţiarea ideiĭ de clădire a uneĭ biserici nouĕ şi doresc cu neastîmpĕrŭ realisarea acesteĭ ideĭ, cumcă averea bisericeĭ a ajunsŭ la suma de 5000 (cincĭ miĭ) fl. v. a., şi dacă timpurile vorŭ fi bune, ca poporulŭ între greutăţile sale ţilnice, carĭ îlŭ apasă, să pótă solvi şi unŭ aruncŭ de aprópe 7000 fl. v. a., atunci preste puţinŭ avemŭ speranţa a începe lucrările pregătitóre. După împrejurările nóstre pe lângă tóte opintirile nu vomŭ puté adura o sumă maĭ mare ca 15.000 (cincĭ spreţece miĭ) fl. v. a. şi prestarea materialuluĭ.

Dumitru Aculŭ,
curatorŭ primarŭ

Antonŭ Precupŭ,
preotŭ localŭ.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Comitetulŭ reuniuniĭ femeilorŭ gr. cat. române din Blaşiŭ îşĭ esprimă şi pe acéstă cale recunoscinţa şi mulţămirile sale pentru ajutoriulŭ, ce aŭ binevoitŭ a-lŭ da reuniuniĭ aceĭ preastimaţĭ Domnĭ, Dómne şi Domnişóre, carĭ aŭ contribuitŭ în folosulŭ fondului reuniuniĭ cu ocasiunea baluluĭ aranjatŭ la 21 Ianuariŭ a. c.

Aŭ suprasolvitŭ: Ilustr. Davidŭ Br. Urs din Sibiiŭ 5 fl., Spt. Domnĭ: Dr. I. Laţiŭ adv. în Sibiiŭ 5 fl., Coriolanŭ Brediceanŭ adv. în Lugoşŭ 5 fl., Ilustr. Aug. Ládai din Petrisatŭ 10 fl., Dna Silvia Precupŭ din Corbu 1 fl. 50 cr., On. D. Aurelŭ Simonŭ 2 fl., Spt. Dnŭ B. Turcŭ 5 fl., Spt. D. Davidŭ Radeşŭ de Kis-Berivoj 3 fl., St. D. Victorŭ Turcŭ 2 fl., Spt. D. Iuliŭ Carşai 2 fl., On. D. Bursŭ fl., Spt. D. Simonffy Alajos 2 fl., Sp. D. Saamon Sinberger 5 fl., M. O. D. G. Bărlatŭ 2 fl., Spt. D. J. Mendl 5 fl., Spt. D. L. Csató 5 fl., St. D. Grüner Lajos 2 fl., N. N 2. fl., St. D. A. Trifanŭ 2 fl., M. O. D. Aug. Bunea secretariŭ 2 fl., O. Dómnă Ana Crişanŭ din Sibiiŭ 1.50 fl., Rdss. D. Dr. Al. Grama 3 fl., Rdss. Elie Vlassa 2 fl., O. D. Ales. Popŭ preotŭ în Petrihaza 1 fl., St. Dómnă Otilia

F. Negruțiu din Șintereagă 2 fl., și M. O. D. I. Moldovanu protopopu în Catina 3 fl.

Laolaltă au încursu 199 fl., din cari substrăgêndu-se spesele de 84 fl. 6 cr. rémâne unu venitu curatu de 114 fl. 94 cr.

Blașiu în 29 Ianuariu 1893.

Rosa Munteanu, presidenta. **Leontina Negruțiu,** cassiera.

Întru amintirea iubiților reposați.

A solvitu institutulu de creditu și economii „*Mureșana*“ întru amintirea reposatului ei membru în direcțiune *Absalonu Todea* 10 fl.

La întrebarea, ce amu primit'o, că óre din interesele sumei adunate până acum inceputu-s'a a se împărți stipendii de liturgii, respundemu, că după cum suntemu informați, asta încă nu s'a facutu. Suntemu și noi de acordu, că ar trebui să se facă, de óre ce acesta a fostu scopulu donatorilorn.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnedeu. Curatoratulu gr. cat. din Clopotiva (diecesa Lugoșului) aduce cea mai ferbinte mulțamită zelosului cantoru locală Petru Petrucu, care din nobilulu îndemnu, ce-lu nutresce față cu înfrumsețarea și adjustarea s. nóstre biserici, cu ocasiunea serbătorii Învierii Domnului a pregătitu cu mâna sa și din alu séu propriu 2 fețnice mari de lemnu de acățu la ușile împerătesci, lucrate în politura, fie care pentru câte 4 lumini, precum și o strană pentru cântareți asemenea din lemnu de acățu și bradu în colóre cenușie. Éră unii din poporeni la îndemnulu preotului lorn au contribuitu cu suma de 60 fl. v. a. pentru unu ornatu bisericescu. La procurarea ornatului cu sume mai însemnate au contribuitu Moîse Vêrvoni, cu 5 fl., Maria Ionașu preutésă 2 fl., Petru Fona comerciantu 2 fl., éră ceialalți credincioși cu câte 1 fl.

Congresulu euharistic deschisu în 15 Maiu în *Ierusalimu* a fostu fórte cercetatu. Ca legatu papalu a fostu de față la congresu cardinalulu Langénieux. Eminența Sa a avutu o primire imposantă. Dignitarii turci civili și militari și o mulțime de poporu au așteptatu pe eminentulu óspe la pórta Jaffa. Patriarchulu din Ierusalimu Msgr. Ludovico Piavi cu întregu clerulu secularu și regularu precum și preoțimea străină, ce se afla în Ierusalimu, au eșitu spre întimpinare la gară.

La gară cardinalulu suindu-se călare și purtându-i-se înainte crucea de unu preotu, care era totu călare, a intratu în Ierusalimu pe pórta Jaffa, însoțitu de musică și de o mulțime de poporu. O atare intrare imposantă de sute de ani nu a mai vêdutu Ierusalimulu. Congresulu s'a ținutu în biserica S. Salvatoru (a Franciscanilorn). În 15 la 7 óre s'a celebratu s. liturgie solemnă după ritulu latinu. La 6 óre a fostu procesiunea euharistică, condusă de însu-și cardinalulu, la care au luatu parte mulți episcopi și preste 400 de preoți îmbrăcați în ornate bisericesci. În 16 s'a celebratu liturgia după ritulu grecescu, în 17 după ritulu siriacu, în 18 după celu armenu și în 19 s'a celebratu liturgie în limba slavă. Procesiuni au fostu în fiesce care di. Asemenea s'au ținutu vorbiri despre sublimitatea misteriului s. Euharistii și despre demnitatea bisericei catolice, care prin unitatea credinței așa frumosu unesce pe popórele de diverse rituri și de limbi diverse.

Dr. Vasiliu Lucaciu. În 31 Maiu s'a promulgatu de cătră tribunalulu din Sătmaru sentința Curiei, prin care se apróbă condamnarea părintelui Lucaciu la temniță ordinară de cătră tabla din Dobriținu. Sentința sună: „Dr. Vasiliu Lucaciu osîndit la temniță ordinară, schimbată fiindu și închisórea de statu în cea ordinară, ambele judecăți contrase într'una, la 13 luni, din care 4½ luni petrecute în Seghedinu se ieau de împlinite. Arestulu se începe îndată.“ Apelatorialu Coroianu a apelatu. După cetirea sentinței părintele Lucaciu este smulsu din mijloculu tatâlui, soției, familiei și amicilorn séi și aruncatu în temniță ordinară.

Proteste. Alegătorii români din cerculu electoralu alu Iosășelului (comitatului Aradului) suntu convocați pe 4 Iuniu în Iosășelu spre a protesta în contra politicei bisericesci a guvernului.

Comitatele pentru politica bisericéscă a guvernului. Vêdêndu guvernulu ungurescu că prin reformele sale în cestiunile politice-bisericesci își perde tótă încrederea poporului, prin organele administrative a inscenatu manifeste de aderință prin congregațiunile comitatense. În cele mai multe comitate sub presiunea de susu s'au și storsu atari aderințe. Dintre comitatele, unde Românii suntu representați în numeru mare, în congregațiunile comitatense, reformelorn politice-bisericesci a guvernului mai mare opositie le-au făcutu Românii în comitatulu *Caraș-Severinului*. Aici avêndu Românii conducetori deștepți și zeloși au combătutu cu elocință și bărbăție politica bisericéscă a guvernului. Între oratorii mai de frunte se amintescu Il. Sa Episcopulu Dr. Victoru Mihályi, protopopulu Popovici și advocatulu Brediceanu. Discusiunea a ținutu de diminéța până la 8 óre sara. La votare, precum se putea prevedé, s'a primitu cu maioritate propunerea pentru sprijinirea guvernului în reformele politice-cisericesci. Românii au însă mângăerea, că au luptatu cu curaju în contra tendințelorn periculóse pentru biserica și națiunea nóstră.

În adunarea comitatensă din 30 Maiu și la Făgărașu, unde, pe câtu scimu noi, Românii formézá maioritatea precumpenitóre a membrilorn congregațiunii, încă a fostu pusă pe tapetu programa politică-bisericéscă a guvernului și susținută de vice-comitele și de președintele sedriei orfanale. Românii ceri cu iubire față de biserică și poporu, precum suntu venerabilulu vicariu Basiliu Rațiu, advocatulu Garoiu și alții, au combătutu cu bărbăție tendințele periculóse ale guvernului. La votare însă și aici a rémasu în minoritate partida românéscă. Causa se esplică așa, că o parte din boeri nu s'a presentatu la adunare, éră alta a votatu pentru guvernu.

Alu doilea congresu alu ligei culturale s'a deschisu Dumineca în Bucuresci. Din raportulu ligei cetitu în adunarea generală resultă, că Liga pentru unitatea culturală a Românilorn are 41 secțiuni, dintre cari 18 s'au înființatu în anulu din urmă. În ce privesce averea materială, încă a făcutu liga progrese îmbucurătóre.

Atragemu atențiunea On. publicu cetitoriu la inseratulu referitoriu la opulu Părți alese din Istoria Transilvaniei de George Barițiu. Auctorulu n'a lăsatu familiei sale mari averi pământesci, ci numai unu prea modestu inventaru de cărți și documente istorice, pe care erediî au decisu a le dona în parte „*Asociațiunii transilvane*“ și „*Academiei române*“ *din Bucuresci*. Acelu opu istoricu de o valóre literară recunoscută, din care se mai aflu nevêndute încă unu numeru considerabilu alu edițiunii prime, constitue positiunea principală a masseî ereditare rémase după mórtea autoruluî séu. Pentru a da deci publicului românu ocasiune spre a-și puté procura acestu opu, și pentru ca erediî să-și pótă realisa o parte din capitalulu rémasu lorn în acela, au decisu a scádé prețulu aceluia conformu inseratului amintitu *până la 1 Ianuarie 1894,* dela care terminu înainte se va vinde érăși cu prețulu originalu de librărie, ca până acum.

Limba română în Bucovina pe încetulu ocupă terenulu, ce i-se cuvine. Meritulu în privința acésta este a consciinței naționale deșteptate de câțiva ani și la frații bucovineni. În unu procesu intentatu mai multorn studenți, sub cuvêntu că ar fi bătutu în o ospétărie pe membrii uneî societăți polône pentru purtarea lorn provocatóre față cu Românii, judele Iacubowicz nu a voitu, să permită luarea protocoluluî în limbă română, precum prescriu legile țereî. Românii acusați au recursu contra procedureî ilegale a judecătoriului, éră deputatulu Zotta a făcutu interpelare în dieta țereî. Urmarea a fostu suspendarea investigațiunii judecătorescî pe timpu mai îndelungatu. Dlu Iakubowicz și cu elu toți străinii se potu convinge, că și în Bucovina are să domnésca legea, éră nu arbitriulu străinilorn.

Bani și naționalitate. „*Egyetértés*“ aduce scirea, că în congregațiunea comitatului Clușiu, fiindu vorba despre institutele de păstrare, la cari să se depună banii orfanilorn, Bartha Miklós a propusu, că la „Economulu“ din Clușiu, care lucră directe în contra intereselorn magiare, să nu se depună. Lui Bartha I-a respunsu Truța, dicêndu, că „Economulu“ nu face politică, și ca institutu românescu are dreptu, să se depună la elu banii orfanilorn din unu comitatu locuitu în partea cea mai mare de Români. Congregațiunea a hotărîtu, să se depună deci banii de ai orfanilorn și la „Economulu“.

Părăstasulu de șese septemâni pentru George Barițiu se va celebra în Sibiu *la 11 Iunie n. a. c.* la 10 óre a. m. în biserica gr. cat. dela Pórta Turnului. Invitări speciale pentru acestu actu nu se vorn face din partea familiei defunctului.

Societatea slavă de binefacere și-a serbatu în 23 Maiu iubileulu de 25 ani. Discursulu festivu l'a pronunțatu contele Ignatieff. Fiindu că Societatea își deprinde *binefacerile* cu Slavii din tóte țările, pentru aceea ușoru se esplică felicitarea din tótă lumea slavică. Între alții au trimisu adrese de felicitare principele din Muntenegru și fiulu séu, mitropolitii Sêrbiei și Muntenegrului. La adunare au participatu mulți cetățeni austro-ungari de naționalitate slavă. Redactorulu croatu Jagici vorbindu la adunare a disu între altele: „Pe lângă uniunea religiósă, noi Slavii de sudu și de vestă, constrînși de forța împrejurărilorn, trebue să recurgemu contra germanisării și italienisării, ca la armă, la cea mai avută și mai cultă limbă slavă, la limba rusésca. Acésta este chemarea nóstră culturală. Pe câtu o facemu acésta, nimeni nu ne póte acusa de trădători. Noi nu facemu politică, pentru ecuilibriulu europénu nu suntemu unu periculu. Unirea Slavilorn pe terenulu religionarn și culturalu este unu dreptu nedisputavern alu nostru.“

Convențiunea comercială între Monarchia nóstră și România s'a încheiatu pe timpu nedeterminatu. Fiesce care parte asigură celei-alalte drepturi ale națiuni celei mai favorisate, și póte renunța la convențiune câtu voesce.

† **Márkus Gyula,** canonicu de Strigoniu, episcopu titularu, prelatu papalu și rectoru la Seminariulu centralu din Budapesta, după unu morbu îndelungatu a reposatu în 31 Maiu.

Seminariu românu în Lipsca. Sub conducerea cunoscutului profesoru Dr. Gustav Weigand s'a deschisu la universitatea din Lipsca seminariu pentru limba română. Prelegerile se țin 2 óre pe septemâna despre „Vocalismulu limbei române“, ér 1½ óra se facu esercitii, comentare și criticarea texturilorn vechi române. Ascultători suntu toți studenții români din Lipsca și 10 străini.

Universitatea din Iași. Dumineca se va pune cu mare solemnitate pétra fundamentală pentru noulu locală alu universității din Iași. La ceremonia puneriî petreî fundamentale vorn fi de față și ministrii Catargiu, Carpu și Take Ionescu.

Cholera. În Hamburg éră-și s'a constatatu unu casu de cholerá. Orașulu va fi provedutu în venitoriu numai cu apă filtrată.

Patria română este titululu unui nou organu conservatoru, ce apare în Iași.

Pentru procurarea de recuisite, stégurî flamure, policandre, albiturî, obiecte pii, icóne și cărți bisericesci recomandămu institutulu de artă a lui **Süts și comp.** din **Budapesta,** cari la dorință trimitu gratis catalogulu-prețurilorn.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

III.

Domnulŭ N. Densuşanŭ şi S. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romei.

(Fine.)

După ce amŭ vĕdutŭ, că tesele sinodului provincialŭ ţinutŭ sub Mitropolitulŭ Vancea la 1872, întru cât se ocupa de potestatea ministerială şi de regimŭ a Pontificeluĭ Romeĭ, nu cuprindŭ în sine nimicŭ nicĭ contrariŭ praxeĭ vechĭ a bisericeĭ resăritulŭĭ, nicĭ vătĕmătoriŭ de ritulŭ şi disciplina nóstră resăritenă, se nasce întrebarea, că pentru ce totuşĭ s'a ocupatŭ acelŭ sinodŭ de ele?

Dlŭ Densuşanŭ basatŭ pe „alianţa" sa susţine, că numaĭ pentru că Mitropolitulŭ Vancea a voitŭ în sinodulŭ acesta să potenţeze „alianţa" la gradulŭ *„de o mie de orĭ maĭ înaltă"* alŭ uneĭ unirĭ dogmatice cu biserica Romeĭ.

Că „alianţa" dluĭ Densuşanŭ este numaĭ o născocitură, originală în adevĕrŭ, însă fără spiritŭ, credemŭ, că aŭ pututŭ să se convingă cetitoriĭ din cele espuse până acum atâtŭ pe basa documentuluĭ aflatŭ de dînsulŭ, câtŭ şi pe basa consciinţeĭ publice bisericescĭ de dóuĕ vecurĭ.

Causa, că sinodulŭ s'a ocupatŭ de ele, trebue să o căutămŭ dară cu totulŭ airea, şi adecă în legătura dogmatică, ce Mitropolitulŭ Vancea cu sinodulŭ a voitŭ să o păstreze atâtŭ faţă cu biserica Romeĭ, câtŭ şi faţă cu antecesoriĭ nostri. Ca însă să cunóscemŭ întregŭ spiritulŭ acţiuniĭ acesteia, trebue să premitemŭ, că tesele acestuĭ sinodŭ cu privire la dreptulŭ de legislaţiune şi judĭcatură supremă a Pontificeluĭ, carĭ l'aŭ turburatŭ aşa tare pe dlŭ Densuşanŭ, suntŭ tesele enunţate de conciliulŭ ecumenicŭ Vaticanŭ, precum se vede învederatŭ de acolo, că în sinodulŭ provincialŭ din 1872 suntŭ citate chiarŭ cu cuvintele Vaticanuluĭ între semnele de citare, ceea ce nu a voitŭ să spună dlŭ Densuşanŭ, ca nu cumva spunêndŭ-o să micşoreze spaimă în cetitoriĭ simpli.

Acum chiarŭ după manifestulŭ aflatŭ de dlŭ Densuşanŭ strămoşiĭ nostri la 1698 s'aŭ decheratŭ *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ"*. Decherându-se *„mădularĭ"* aĭ acesteĭ sfinte biserici aŭ primitŭ de ale lorŭ tóte acele, prin carĭ cineva devine *„mădulariŭ"* alŭ eĭ. *„Mădulariŭ alŭ sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ"* devine însă óre cine nu prin observarea ritului saŭ disciplineĭ latine, căcĭ aceste suntŭ lucrurĭ schimbăcióse, ci devine prin mărturisirea credinţeĭ, ce o profesézăbiserica Romeĭ, carea până la capetulŭ lumiĭ rĕmâne neschimbată, căcĭ *„ceriulŭ şi pămîntulŭ vorŭ trece, ĕră cuvintele mele nu vorŭ trece"*.

Dară unŭ punctŭ cardinalŭ în credinţa bisericeĭ Romeĭ este, că Pontificele Romanŭ este Capulŭ bisericeĭ. Nemărturisindŭ şi noĭ acésta, nu putemŭ fi *„mădularĭ aĭ eĭ"*, precum dlŭ Densuşanŭ de pildă nerecunoscêndŭ pe regele Românieĭ de capŭ alŭ regatuluĭ, nu póte fi cetăţénŭ alŭ aceluĭ regatŭ, şi mărturisindŭ adevĕrulŭ, nicĭ chiar „aliatŭ" alŭ luĭ. Ba maĭ multŭ! Nerecunoscêndŭ dlŭ Densuşanŭ drepturile, carĭ după constituţiune competŭ regeluĭ Românieĭ ca capŭ alŭ regatuluĭ, nu póte fi cetăţénŭ alŭ Românieĭ. Chiarŭ aşa stă lucrulŭ cu *„mădulariĭ sfinteĭ biserici catolicescĭ a Romeĭ"*. Nerecunoscêndŭ eĭ tóte drepturile, carĭ după constituţiunea dumnedeéscă competŭ Pontificeluĭ Romeĭ ca Capŭ alŭ bisericeĭ, nu maĭ potŭ fi mădularĭ aĭ aceleĭ biserice.

Lucrurile acestea pentru unŭ juristŭ ca dlŭ Densuşanŭ suntŭ clare ca lumina sóreluĭ.

Acum cu deosĕbire în vĕculŭ alŭ XVII şi XVIII-lea maĭ cu samă unĭĭ monarchĭ catolicĭ jaluşĭ de potestatea bisericéscă, ce şĭ-o usurpată dinastiĭ protestanţĭ asupra bisericeĭ protestante, începură şi eĭ a-şĭ aroga drepturĭ suverane asupra bisericeĭ catolice şi a umbla să micşoreze totŭ maĭ tare drepturile Pontificeluĭ Romeĭ. Începură aşa dicêndŭ a pregăti calea pentru introducerea cesaro-papismuluĭ în biserica catolică, cum fu órecândŭ în biserica bizantină şi cum e astădĭ în Rusia.

Începutulŭ fiŭ făcu Ludovicŭ XIV cu aşa numitele „libertăţi ale cleruluĭ galicanŭ", prin carĭ în biserică în loculuĭ Papeĭ în multe privinţe avea să figureze regele. Pentru aceea nu unŭ „Ieşuitŭ celebru", ci renumitulŭ predicatoriŭ protestantŭ francesŭ *Pressensé* dice despre libertăţile acestea, că *„aŭ făcutŭ din biserică o sclavă a principilorŭ, şi libertăţile numite ale cleruluĭ eraŭ în faptă numaĭ libertatea regeluĭ de a regula tóte afacerile bisericescĭ şi lumescĭ"*.

Pe Ludovicŭ XIV fiŭ urmară maĭ întâiŭ unĭĭ principĭ din Germania, carĭ încă căpĕtară rîvna de a fi cesaropapĭ în statele lorŭ. Aceştia îşĭ aflară şi unŭ canonistŭ literatŭ, care să le apere ideile, în persóna renumituluĭ pseudonimŭ Iustinŭ Febroniŭ. Despre cesaro-papismulŭ luĭ Febroniŭ părtinitŭ de totŭ tare de unĭĭ principĭ se esprimă ĕrăşĭ nu unŭ „Ieşuitŭ celebru", ci libĕrulŭ cugetătoriŭ Lessing, că *„ceea ce învaţă Febroniŭ, este numaĭ o lingueşire nerueinată faţă cu principiĭ lumescĭ. Tóte argumentele, ce le aduce Febroniŭ în contra drepturilorŭ Papeĭ, saŭ nu suntŭ argumente, saŭ aŭ valóre duplă şi triplă în contra potestăţiĭ principilorŭ asupra bisericeĭ"*.

În urma tuturorŭ veni împĕratulŭ altcum nobilŭ Iosifŭ II, care cu cesaro-papismulŭ merse până acolo, câtŭ din clerŭ făcu o instituţiune civilă poliţiană a statuluĭ. Ba se mestecă chiarŭ şi la altariŭ dându la 1783 o ordonanţă cu privire la S. Liturgie şi cultulŭ dumnedeescŭ, câtŭ nu „Ieşuiţiĭ celebri", ci protestantulŭ rege alŭ Prusieĭ Friderícŭ II se scandalisă şi în ironie numia pe Iosifŭ II „fratele meŭ crâsniculŭ".

Idea conducĕtóre în tóte tendinţele aceste a fostŭ, ca centrulŭ potestăţiĭ bisericescĭ să se mute pe încetulŭ din Roma la curţile regilorŭ, şi în persóna domnitorilorŭ pe lângă potestatea civilă să se concentreze şi întrégă potestatea bisericéscă. Înşi-şĭ scriitoriĭ protestanţĭ recunoscŭ, că ce mare periculŭ pentru omenime este a concentra în unŭ guvernŭ acestea dóuĕ potestăţĭ marĭ, civilă şi bisericéscă. Şi înşi-şĭ eĭ recunoscŭ, că singurŭ Papilorŭ dela Roma li-se cuvine meritulŭ, că în Europa apusană nicĭ unuĭ guvernŭ nu ĭ-a succesŭ a concentra amîndóuĕ aceste potestăţĭ în mânile lorŭ. Nicĭ Iudeiĭ nu aŭ apĕratŭ Ierusalimulŭ, nicĭ Greciĭ Constantinopolulŭ, nicĭ Puniĭ Cartagena cu atâta tărie, curajŭ, resoluţiune şi perseverenţă, cum aŭ apĕratŭ Papiĭ independenţa potestăţiĭ bisericescĭ de cea civilă. De n'ar fi fostŭ Papiĭ, Europa ar avé astădĭ maĭ puţinŭ cu o idee din cele maĭ fructifere şi maĭ liberale. Şi acéstă idee este idea independenţeĭ bisericeĭ dela statŭ. Tristŭ esemplu ne subministră orientulŭ, unde dela desbinare a peritŭ idea acésta cu totulŭ, şi nicĭ chiarŭ faţă cu sultaniĭ mohamedanĭ nu o a susţinutŭ nimenĭ, aşa câtŭ chiarŭ şi astădĭ sultanulŭ turcescŭ din Constantinopolŭ are multŭ maĭ multă putere în lucrurile bisericeĭ creştine „ortodoxe" din ţĕrile supuse luĭ decâtŭ împĕratulŭ Austrieĭ în lucrurile bisericeĭ catolice din ţĕrile sale. E destulŭ a aminti, că Sultanulŭ e judecătoriulŭ supremŭ în lucrurile bisericescĭ, fără ca „Patriarchulŭ a tótă lumea" din Constantinopolŭ să se simţéscă vătĕmatŭ prin aceea. [1])

În totŭ timpulŭ însă începêndŭ dela Ludovicŭ XIV, de cândŭ independinţa potestăţiĭ bisericescĭ a fostŭ de atâtea orĭ atacată în multe state, nu s'a pututŭ ţiné nicĭ unŭ sinodŭ ecumenicŭ până la 1869, cândŭ a fostŭ ţinutŭ celŭ din Vaticanŭ. A fostŭ decĭ lucru firescŭ, că sinodulŭ acesta să se ocupe şi de cestiunea cea gravă a independinţeĭ potestăţiĭ bisericescĭ, şi să condamne tóte învăţăturile contrare acesteĭ independinţe. Spre scopulŭ acesta conciliulŭ din Vaticanŭ a enunţatŭ principiile, după carĭ potestatea supremă în biserică este în mânile Capuluĭ eĭ, şi nu în mânile principilorŭ lumescĭ. În enunciaţiunea acésta se cuprindŭ aprópe tóte tesele despre potestatea papală, carĭ îĭ facŭ dluĭ Densuşanŭ atâtea gândurĭ, fiindŭ că n'are idee corectă nicĭ despre istoriculŭ, nicĭ despre motivulŭ, nicĭ despre scopulŭ lorŭ. Nu în contra potestăţiĭ şi drepturilorŭ episcopilorŭ din singuraticele diecese suntŭ îndreptate acelea, ci în contra principilorŭ lumescĭ, carĭ voiaŭ să fie cesaropapĭ în biserică. Câtŭ sinodulŭ Vaticanŭ dice p. e., că *„Papeĭ îĭ compete supremulŭ dreptŭ de legislaţiune în biserică"*, atuncĭ nu are în vedere legislaţiunea canonică diecesană, pe care dóră ar voi să o nimicéscă, ci are în vedere aşa numitulŭ *„Placetum regium"*, prin care domnitoriĭ lumescĭ îşĭ arogaseră dreptulŭ de a aproba în foruluĭ supremŭ şi decisiunile sinódelorŭ bisericescĭ, şi pe acestŭ *„Placetŭ"* vre să-lŭ condamne sinodulŭ Vaticanŭ. Papa se mulţămesce, dacă-i-se trimitŭ spre aprobare numaĭ decretele sinódelorŭ provinciale, câtŭ se tractézăîn ele şi despre credinţă, ca să se păstreze unitatea în credinţă în tótă lumea. În lucrurile de guvernŭ şi administraţiune diecesană lasă dieceselorŭ deplină libertate. Domnitoriĭ lumescĭ însă îşĭ arogară dreptulŭ de a aproba şi respinge după placŭ orĭ ce decisiunĭ şi dispositiunĭ bisericescĭ emanate dela episcopĭ şi sinóde. Ce ar dice dlŭ Densuşanŭ, câtŭ după *„Placetulŭ regescŭ"* decretele celorŭ 2 conciliĭ ţinute sub Vancea ar fi trebuitŭ supuse spre aprobare saŭ censurare guvernuluĭ ungurescŭ din Budapesta şi nu Curieĭ din Roma?

Maĭ departe câtŭ sinodulŭ Vaticanŭ dice, că Papa *e judecătoriulŭ supremŭ în biserică*, n'are în vedere dreptulŭ dumnedeescŭ, ce-lŭ aŭ şi episcopiĭ de a fi judecătorĭ în causele bisericescĭ, pe care ĕrăşĭ ar voi dóră să-lŭ nimicéscă, ci are în vedere dreptulŭ usurpatŭ alŭ principilorŭ lumescĭ, aşa numitulŭ dreptŭ de a primi dela forurile bisericescĭ apelaţiunĭ *„tamquam ab abusu"*. În puterea dreptuluĭ acestuia principiĭ poftiaŭ, că dacă cineva nu e mulţămitŭ cu sentinţa unuĭ forŭ bisericescŭ, atuncĭ să apeleze la eĭ saŭ la guvernele lorŭ. Ce ar dice dlŭ Densuşanŭ, dacă în Mitropolia nóstră astădĭ de pildă dela judecata foruluĭ delegatŭ de a III-a instanţă, care e tot-deuna unuluĭ din consistórele sufragane, s'ar întîmpla apelaţiune la guvernulŭ din Budapesta? Acesta e înţelesulŭ teselorŭ amintite, carĭ îlŭ nelinişteşcŭ pe dlŭ Densuşanŭ în mĕsură aşa mare.

Ĕră sinodulŭ provincialŭ din 1872 ţinutŭ de Mitropolitulŭ Vancea şi compusŭ din *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ"* n'a făcutŭ altceva, decâtŭ că în articululŭ, ce tractézădespre credinţă, a decheratŭ, că primesce şi elŭ principiile despre libertatea şi independinţa potestăţiĭ bisericescĭ faţă cu domnitoriĭ lumescĭ, după cum acelea furăeşise în sinodulŭ Vaticanŭ, a cărorŭ cuintesenţă este, că recunoscŭ principiulŭ, că Papa este legislatorŭ şi judecătoriŭ supremŭ bisericescŭ, nicĭ câtŭ însă nu vorŭ recunósce de atarĭ pe principiĭ şi guvernele civile. Nedecherându acésta, şi prin aceea reîeptându unŭ articulŭ de credinţă, ar fi încetatŭ a maĭ fi *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ"*, care-lŭ mărturisesce şi poftesce să fie mărturisitŭ de toţĭ *„mădulariĭ"* eĭ. Ĕră de altă parte ar fi datŭ pradă biserica nóstră guvernelorŭ civile, cărora le-ar fi recunoscutŭ dreptulŭ *placetuluĭ*, alŭ *apelaţiunilorŭ tamquam ab abusu* şi alŭ altorŭ multorŭ drepturĭ, prin carĭ biserica se degradézăla rolulŭ de o instituţiune poliţiană a statuluĭ.

Ĕră-şĭ amŭ pute pe dreptulŭ să-ĭ imputămŭ dluĭ Densuşanŭ, că enumĕrându drepturile cele multe ale Papeĭ, nu a spusŭ, că acelea în sinodulŭ din 1872 nu suntŭ espuse ca paragrafĭ saŭ legĭ rigide, cum le espune dînsulŭ, ci ca o simplă mărtusire a unorŭ principiĭ de credinţă cu înse-şĭ cuvintele si-

[1]) Vedĭ rĕspunsulŭ Patriarchuluĭ din Constantinopolŭ dela 1868 la enciclica, prin care Piŭ IX l'a invitatŭ la sinodulŭ Vaticanŭ din 1869.

nodului Vaticanŭ. Şi apoĭ va concede şi dînsulŭ, că e mare deosĕbire între unŭ principiŭ de unŭ cuprinsŭ fórte largŭ, şi între o lege cu unŭ cuprinsŭ fórte determinatŭ şi restrînsŭ. Rĕspunde consciinţa dînsuluĭ, că pe căţi din cetitoriĭ sĕĭ i-a dusŭ în rătăcire cu procedura acésta, ĕră cetitoriĭ nostri judece-lŭ înşi-şi.

Recapitulămŭ dară încă odată pe scurtŭ.

Sinodulŭ provincialŭ alŭ Mitropolituluĭ Vancea dela 1872:

1. A recunoscutŭ pe Papa de Capŭ alŭ tuturorŭ *„mădularilorŭ sfinteĭ catolicescĭ biserici a Romeĭ“*, a căreĭ mădularĭ suntemŭ şi noĭ dela 1698. Acésta a recunoscut'o biserica nóstră unită dela începutŭ tot-deuna, precum amŭ vĕdutŭ, şi despre ce afară de de dlŭ Densuşanŭ cu aliata sa „Gazeta“ nu s'a îndoitŭ şi nu se îndoesce nimenĭ.

2. A recunoscutŭ principiile dogmatico-juridice, ce curgŭ din adevĕrulŭ de credinţă, că Pontificele Romeĭ este Capulŭ bisericeĭ. N'a recunoscutŭ însă principiile acestea spre a *„pune bisericeĭ în gâtŭ laţurĭ de păinginĭ“*, ca să vorbimŭ cu figura oratorică nenimerită a dluĭ Densuşanŭ, ci ca să apere biserica de laţurile de fierŭ, ce i-le potŭ pune în gâtŭ şi în picióre guvernele civile.

3. Aplicarea practică a principiilorŭ acestora dogmatico-juridice în Mitropolia de Alba-Iulia este următórea:

a) Papa confirmă pe Mitropoliţiĭ şi Episcopiĭ nostri, prin ce se susţine legătura între noĭ şi S. Scaunŭ Apostolicŭ. Acésta s'a întîmplatŭ şi înainte de Mitropolitulŭ Vancea.

b) Cândŭ sinódele nóstre provinciale se ocupă şi de lucrurĭ de credinţă, atuncĭ decretele se supunŭ Papeĭ spre aprobare, ca nu cumva să se străcóre în ele ceva străinŭ de credinţa catolică. Prin acésta se susţine unitatea de credinţă cu S. Scaunŭ şi prin elŭ cu tótă lumea catolică din cincĭ continente. Înainte de Mitropolitulŭ Vancea decretele conciliilorŭ provinciale nu s'aŭ trimisŭ la Roma spre aprobare din simpla causă, că nu s'a ţinutŭ nicĭ unŭ sinodŭ provincialŭ.

c) Ca forŭ supremŭ de apelaţiune în numele Papeĭ figuréză pe rîndŭ episcopiĭ sufraganĭ de Orade, Lugoşŭ şi Gherla. Prin ce se susţine supunerea canonică faţă cu S. Scaunŭ Apostolicŭ. Acésta s'a întîmplatŭ şi sub Mitropolitulŭ Şaluţŭ cu singura deosĕbire, că atuncĭ figura numaĭ Consistoriulŭ de Orade ca forŭ delegatŭ de a III-a instanţă, ĕra acum pe rîndŭ cu celŭ dela Gherla şi Lugoşŭ.

4. Nu numaĭ că Sfintulŭ Scaunŭ Apostolicŭ nicĭ cândŭ nu ne-a jignitŭ nicĭ cătŭ de puţinŭ în folosirea rituluĭ orientalŭ grecescŭ, ci de repetite orĭ înainte de Vancea şi-a esprimatŭ dorinţa, ca ritulŭ acesta în biserica nóstră să se păzéscă cu tótă sfinţenia. Acésta o susţine şi Mitropolitulŭ Vancea cu sinodulŭ dela 1872.

5. În tóte lucrurile, ce se ţinŭ de regimulŭ şi administraţiunea diecesană şi provincială, Mitropolia nóstră se bucură de cea maĭ mare libertate şi autonomie în conformitate cu principiulŭ admirabilŭ alŭ Sfintuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ mărturisitŭ încă de Papa Leonŭ Marele, după care *„Sanctae Sedis servatur auctoritas, ut non imminuatur inferiorum libertas“*. Aşa s'a întîmplatŭ înainte de Vancea, cândŭ decisiunile de regimŭ şi administraţiune aduse în sinódele diecesane nu fură supuse Romeĭ spre aprobare. Şi pe acestea nicĭ Vancea nu le-a supusŭ.

Punĕ-şi dară mâna pe inimă şi rĕspundă dlŭ Densuşanŭ, ce *„lege strămoşéscă“* a schimbatŭ Mitroplitulu Vancea cu sinodulŭ dela 1872?

De aprópe 200 de anĭ suntemŭ în legătură de iubire şi supunere canonică cu S. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ. Şi în timpulŭ acesta lungŭ nicĭ celŭ maĭ micŭ rĕŭ nu ne-a venitŭ dela Roma. Ba chiarŭ dimpotrivă ne-a datŭ pe bărbaţiĭ ceĭ maĭ marĭ, ce ĭ-amŭ avutŭ şi cu carĭ ne mândrimŭ astădĭ în şirulŭ lungŭ alŭ Archiereilorŭ şi în alŭ literaţilorŭ, bărbaţĭ, cărora toţi amărîţiĭ de Mitropoliţi dinainte de unire nu suntŭ vrednicĭ nicĭ să le deslege curelele încălţămintelorŭ, bărbaţi, cărora avemŭ toţi Românii să le mulţămimŭ cultura nóstră de astădĭ. Aŭ fostŭ şi vorŭ maĭ fi timpurĭ de acelea, cândŭ singură Roma ne-a fostŭ binevoitóre, cândŭ pretutindenea eraŭ pentru noĭ uşile închise, singurŭ în Roma deschise. Cândŭ se vorŭ puté publica tóte corespondinţele Mitropolituluĭ Vancea, se va vedé acésta şi maĭ evidentŭ. Şi cu ce-ĭ multămescŭ ómenĭ ca dlŭ Densuşanŭ? Cu suspiţionările cele maĭ ordinare, carĭ proprie nicĭ nu suntŭ ale dînsuluĭ, ci le-a suptŭ de prin scrierile pline de urgie ale libĕrŭ-cugetătorilorŭ, francmasonilorŭ şi fanarioţilorŭ.

De închiere îĭ aducemŭ aminte dluĭ Densuşanŭ de unŭ altŭ poporŭ lungŭ timpŭ asupritŭ ca şi noĭ, şi de unŭ bărbatŭ conducĕtoriŭ alŭ luĭ neasemĕnatŭ maĭ mare ca dînsulŭ. Acesta este poporulŭ irlandesŭ şi celebrulŭ luĭ conducĕtoriŭ O'Connel. Poporulŭ irlandesŭ, asupritŭ de vécurĭ de guvernele Engliterei, şi-a începutŭ luptele sale de emancipare sub tutela părinţéscă a Romeĭ Papilorŭ. Şi în Roma acésta poporulŭ irlandesŭ a aflatŭ atâta bunăvoinţă, atâta simţŭ de dreptate, atâta iubire faţă cu causa poporuluĭ asupritŭ, atâta spriginŭ, atâta încurajare în luptă, atâta întrepunere, atâtea sacrificiĭ, cătŭ O'Connel, genialulŭ luĭ conducĕtoriŭ, mişcatŭ până în sufletŭ în óra morţiĭ a disŭ: *Trupulŭ meŭ îlŭ lasŭ pămîntului, sufletulŭ luĭ Dumneḑeŭ, ĕră inima mea o lasŭ Romeĭ.* Şi óre noĭ să fimŭ inferiorĭ Irlandesilorŭ în recunoscinţă? Nu! Poporulŭ românŭ nu scie să fie nerecunoscĕtoriŭ. Nerecunoscĕtoriŭ este numaĭ dlŭ Densuşanŭ cu „aliata“ sa „Gazeta“.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

„Sigurŭ,“ rĕspunse Dionisiŭ. „Crescere, desvoltare, perfecţionare suntŭ concepte de acela-şĭ felŭ, dar de totŭ deosebite de acelea, de carĭ ne ocupămŭ noĭ. — A cresce şi a se desvolta însamnă, că ceea ce esistă, se augmentéză cu părţĭ de acela-şĭ felŭ, orĭ că eleminte diferite se unescŭ într'unŭ întregŭ. Dar prin augmentărĭ de acestea lucrulŭ nu-şĭ schimbă natura şi esenţa, ci numaĭ şĭ-o estinde, şĭ-o desvóltă, şĭ-o perfecţionézĕ. Elŭ rĕmâne ceea ce a fostŭ şi se deosebesce de maĭ înainte numaĭ prin formă, mărime orĭ greutate. Eŭ însă nu vorbescŭ despre desvoltarea lucruriloră şi despre schimbările lorŭ esterne, — eŭ vorbescŭ despre prima lorŭ întrare în esistinţă, — carea aŭ primit'o dela fiinţa, carea esista maĭ înainte şi era maĭ superióră, maĭ perfectă. Pe cândŭ ele nu eraŭ, pe atuncĭ acésta cu atotputinţa sa le-a creatŭ, fără de concursulŭ lorŭ, şi le-a creatŭ aşa, precum esistă încă şi acum şi vorŭ rĕmâné pururea. Căcĭ fiinţa aceea superióră nu le-a datŭ numai esistinţa, ci şi mijlócele de a se continua, de a produce semenĭ, ĕră înzestrarea asta e neasemĕnatŭ maĭ înaltă decâtŭ facultatea de a cresce şi de a se desvolta. Căcĭ ce e crescerea pentru esemplu la plânte, unde o putemŭ observa maĭ uşorŭ? Dacă am o semînţă, atuncĭ am unŭ organismŭ, care nutrindu-se cu materiĭ anumite primesce schimbărĭ anumite şi statorite înainte. Dar aşa ĕră suntŭ silitŭ a mĕ întórce la cea dintâiŭ dintre tóte întrebările, la care dacă nu primescŭ rĕspunsŭ, totulŭ îmĭ este o ghîcitură interesantă, dar neresolvită.

„De unde e semînţa? Cine-mĭ dă mie semînţa asta, şi cine ĭ-a gătitŭ nutremîntulŭ, de care are lipsă, pentru ca să se pótă zidi? Cine ĭ-a statoritŭ înainte schimbările, cine ĭ-a determinatŭ formele cele nóuĕ? Căcĭ eŭ şi noĭ toţĭ nu amŭ făcut'o. Cine ĭ-a datŭ pămîntulŭ, aerulŭ, umĕḑéla, adecă tóte lucrurile acelea esenţiale, carĭ trebue să le priméscă şi să le prelucre întru sine, pentru ca pe încetulŭ să se facă unŭ arbore? Căcĭ semînţa se desvóltă numaĭ în pămîntŭ, ĕră nu în năsipŭ uscatŭ, nicĭ în aerŭ, nicĭ în apă, nicĭ în focŭ. Şi despre celealalte fiinţe amŭ puté grăi totŭ asemenea.“

„Ceea ce numimŭ noĭ crescere,“ dise Augustŭ, „e unŭ procesŭ fórte complicatŭ şi estinsŭ, care în desvoltarea sa e condiţionată dela împrejurărĭ de multe felurĭ.“

„Aşa e,“ dise la acestea Dionisiŭ. „De unde ĭeaĭ tu semînţa?“ întrebă apoĭ pe Labeo.

„Ea se produce din plântă, lucru prea firescŭ,“ replică acesta.

„Şi plânta?“

„Ea vine dintr'unŭ firŭ de semîntă.“

„Bine. Ce a fostŭ dar maĭ întâiŭ?“

„Plânta.“

„Aşa dar acéstă plântă nu vine dintr'o semînţă. Atuncĭ spune-mĭ, din ce îşĭ ĭea începutulŭ?“

„Întâiŭ a fostŭ semînţa,“ se corege Labeo.

„Atuncĭ acéstă semînţă nu vine dintr'o plântă. Dar spune-mi, că de unde, după ce a trebuitŭ să aĭbă unŭ începutŭ?“

Unŭ rîsĕtŭ generalŭ isbucni la acestea. Chiar şi Labeo şi Tiberiŭ luară parte într'însulŭ.

„Nu e aşa,“ începu Dionisiŭ seriosŭ. „Puterea creatóre, carea a creatŭ semînţa şi tóte celealalte şi a prescrisŭ legile pentru acestea tóte, ea trebue să fie într'unŭ chipŭ de totŭ diferitŭ maĭ bună, maĭ înaltă, maĭ desevârşită, cum suntŭ bune şi perfecte lucrurile create. Să urcămŭ scara lucrurilorŭ create, şi în urmă trebue să ajungemŭ la acela, care este neatîrnătoriŭ în activitatea sa, şi dela care se pogóră esistinţa şi durarea celoralalte lucrurĭ. Numaĭ preesistinţa acesteĭ fiinţe preaînalte ne esplică esistinţa celoralalte fiinţe. Asta am voitŭ să o demustru, cândŭ am întrebatŭ, că din dóuĕ fiinţe care a trebuitŭ să fie maĭ întâiŭ, cea superióră orĭ cea inferióră. — Dar maĭ suntŭ şi alte argumente, împĕrate. Unulŭ din acestea se cuprinde în natura causeĭ libere saŭ a forţeĭ independente. Nu esistă o altă putere afară de ceea ce e liberă, adecă póte lucra independentă. De pildă cândŭ aruncŭ unŭ globŭ, atuncĭ puterea, cu care globulŭ mişcă altŭ corpŭ, nu e în globŭ, nicĭ în mâna, care l'a aruncatŭ. Amîndóuĕ acestea suntŭ numaĭ mijlócele voinţeĭ, a spiritului, care a voitŭ să se manifeste şi spre acésta a folositŭ instrumentele de lipsă. Acésta e pretutindenea aşa. Puterile diferite şi lucrurile, carĭ se punŭ în mişcare, suntŭ numaĭ slujile spiritului nostru, care le stăpânesce ca domnulŭ lorŭ. De aceea dicŭ, că forţele, ce le întimpinămŭ în lucrurĭ, suntŭ împărtăşite mijlocitŭ orĭ nemijlocitŭ, directŭ orĭ indirectŭ dela puterea supremă, dela causa ultimă, pe carea noĭ o numimŭ Dumneḑeŭ.“

„Puterile universuluĭ nu ni-le putemŭ imagina ca órbe, carĭ să lucre în chipŭ mecanicŭ?“ întrebă Domiţiŭ Afer.

„Atuncĭ ar înceta de a maĭ fi puterĭ libere.“

„De pe partea mea înceteze!“ rĕspunse Afer.

„Cele ce nu se întîmplă de sine, trebue să se întîmple în urma unuĭ îmboldŭ, a uneĭ sile. Şi după ce ele se întîmplă, de unde le vine acéstă silă, acestŭ îmboldŭ? Trebue negreşitŭ să fie ceva, care se deprindă acéstă

silă. Ajungemŭ érăşĭ la o causă ultimă şi nu putemŭ să dicemŭ altfelŭ decâtŭ că Dumnedeŭ, care le-a creatŭ, deprinde şi acestŭ impulsŭ, acéstă silă asupra lorŭ. Tu după teoria ta aĭ trebui să dicĭ, că nimiculŭ o face acésta. Să-mĭ ierţĭ espresiunea, dar asta ar însemna a nu puté dice nimica."

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(25) 1—1

Părţi alese din **Istoria Transilvaniei** pe dóuĕ sute de anĭ din urmă de **Georgiŭ Baritiŭ**, fostŭ preşedinţe alŭ Academiei rom. din Bucuresci, se vinde până la 1. Ianuarie 1894 cu următorulŭ preţŭ redusŭ, şi anume:

Opulŭ întregŭ, 3 vol. marĭ cu 176 documente: broşuratŭ fl. 10.—, legatŭ fl. 11.50 cr.

Volumele singuratice:

broş. I. fl. 4.20, II. fl. 4.—, III. fl. 2.80
leg. „ „ 4.70. „ „ 4.50, „ „ 3.30

Comandele suntŭ a se adresa la librăria W. Krafft în Sibiŭ (Nagy-Szeben), la care se află opulŭ depusŭ în comisiune. Acelorŭ p. t. domnĭ din Austro-Ungaria, carĭ vorŭ face comandele lorŭ trimiţêndŭ preţulŭ, mai comodŭ prin mandatŭ postalŭ, espedarea opuluĭ li-se va efectui franco.

I. G. Baritiŭ.

Nr. 217—1893. (24) 3—3

Edictŭ.

Eva George Popa gr. cat. din Ohaba în 11 Augustŭ 1892 a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra bărbatuluĭ eĭ *Nicolae Steavu Bordeanŭ* gr. cat. totŭ de acolo, căruia i-s'a comunicatŭ acţiunea în 2 Septembre 1892 spre a respunde; însă numitulŭ bărbatŭ nevoindŭ a-şĭ face respunsulŭ, nici a-şi pune representante în decursulŭ procesului, s'a depărtatŭ din comună trecêndŭ în România. Cu începutulŭ anuluĭ curente aflându-se ca servitorĭŭ la grajdurile primărieĭ din strada Plevneĭ în Bucuresci, i-sa comunicatŭ acţiunea şi acolo în origine, dar fără resultatŭ; prin urmare nesciindu-i-se ubicaţiunea presentă, se citéză prin acestŭ edictŭ, ca în terminŭ de şese lunĭ să se presenteze înaintea forului matr. de I-a Instanţă alŭ Făgăraşului, spre a-se confronta cu soţia sa; altmintrelea procesulŭ se va pertracta şi decide fără de dînsulŭ.

Dela forulŭ matr. del. gr. cat. de I-a Instanţă alŭ Făgăraşului.

Făgăraşŭ în 15 Maiŭ 1893.

Basiliŭ Raţiŭ,
vic. for. gr.-cat. şi preş. for.

(14) 10—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

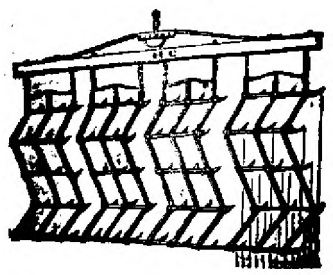

recomândă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de alte instrumente economice,

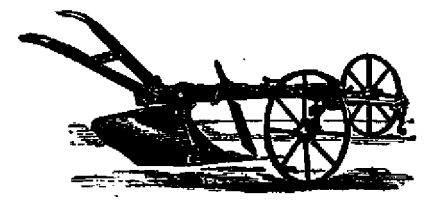

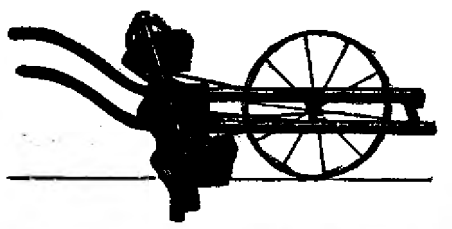

tóte din fierŭ batutŭ.

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá dela susnumita firmă

JOSIFU GAVORA (3) 10—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de **cântărĭ** şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ**, şi **candele.**

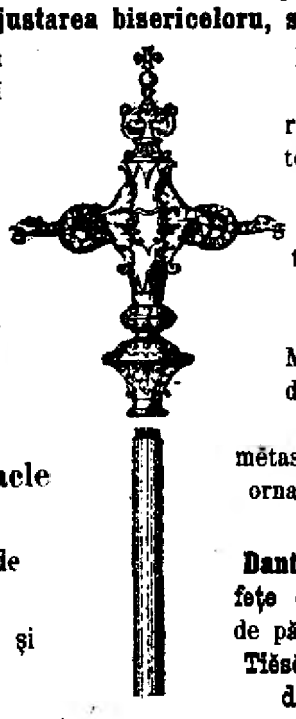

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scólă. **Tĭesĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărticĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de scalptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 16—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 10 Iuniŭ 1893. Numĕrulŭ 23.

Dragoste frăţéscă.

În viaţa nóstră constituţională nu trece anŭ, în care guvernanţii nostri să nu ĭese din oficina lorŭ cu câte unŭ proiectŭ de lege orĭ şi cu maĭ multe, pentru ca printr'însele devenite legĭ să ne împedece pe noĭ pe Românĭ în desvoltarea bisericéscă şi scolastică, şi acésta numaĭ pentru că bisericele românescĭ nu vorŭ cu nicĭ unŭ preţŭ să imiteze esemplulŭ altora şi să se desbrace de caractĕrulŭ sĕŭ naţionalŭ. Şi de cândŭ guvernuluĭ ĭ-a succesŭ să zădărnicéscă şi cea maĭ modestă representare a nóstră ca naţionalitate individuală în legislativa ţĕreĭ, de atunci în casa deputaţilorŭ proiectarea astorfelŭ de legĭ se primesce cu însufleţire generală, şi nu se maĭ aude nicĭ o voce, care să i-se împotrivéscă. Numaĭ în casa magnaţilorŭ se maĭ audŭ protestărĭ bărbătescĭ şi energice în contra acelorŭ proiecte de legĭ. Suntŭ protestele archiereilorŭ românĭ.

Noĭ scimŭ prea bine, că valórea practică a acestorŭ protestărĭ este de totŭ neînsemnată. Ce ar şi cumpĕni şepte voturĭ în contra la sute de voturĭ? Dar cu tóte acestea noĭ în „Unirea", de cândŭ susţă ea, totdeuna amŭ spus'o, că ne bucurămŭ de solidaritatea asta a archiereilorŭ românĭ. Ne bucurămŭ de ea maĭ alesŭ pentru că din purcederea asta solidară a archiereilorŭ românĭ amŭ înţelesŭ, că eĭ îşĭ pricepŭ totdeuna chemarea de a apĕra interesele turmelorŭ sale şi nu vorŭ să le părăséscă de dragulŭ unorŭ ideĭ chimerice şi absurde, precum este şi idea uneĭ Ungarii unitare în privinţa limbeĭ.

Cu atâtŭ maĭ mare a trebuitŭ decĭ să ne fie mâhnirea causată de lovitura, ce o dă Archiereilorŭ uniţi „Telegraful Roman" în numĕrulŭ sĕŭ alŭ 54-lea din 3 Iuniŭ a. c. Şi pentru ca să arĕtămŭ, că mâhnirea nóstră nu este esagerată, lăsămŭ să urmeze aci unele părţi din articulŭ numiteĭ foĭ:

La 1879 cândŭ cu legea pentru întroducerea limbeĭ magiare şcólele elementare . . . . în casa magnaţilorŭ archiereiĭ nostri şi ceĭ aĭ bisericeĭ greco-catolice române se întreceaŭ între sine în combaterea legiĭ, şi deşi lupta energică nu a pututŭ împedeca votarea legiĭ, totuşi bărbăţia, cu care ne-amŭ apĕratŭ, a impusŭ şi ţĕreĭ şi străinătăţiĭ.

La 1883 cândŭ cu legea pentru şcólele mediĭ . . . . a combătutŭ legea în casa magnaţilorŭ singurŭ numaĭ actualulŭ nostru metropolitŭ, lipsindŭ dela locululŭ lorŭ prelaţiĭ bisericeĭ gr.-catolice române.

Acuma la acestŭ fatalŭ proiectŭ de lege . . . . în casa magnaţilorŭ aflămŭ pe prelaţiĭ bisericeĭ nóstre ortodocse române şi numaĭ pre eĭ.

Celelalte biserici n'aŭ aflatŭ cu cuviinţă să combată proiectulŭ de lege, singură biserica nóstră a luptatŭ, pentru ca să cadă cu fală, singurĭ archiereiĭ nostri aŭ păşitŭ cu temerile lorŭ, gravaminele bisericeĭ. Alte biserici n'aŭ avutŭ nicĭ temerĭ, nicĭ durerĭ, ca să pótă pronunţa ministrulŭ de culte semnificativa şi memorabila apostrofare, că unică biserica greco-orientală română vede pericululŭ în proiectŭ, că singură acésta biserică e nepatriotică, combătêndŭ o lege, pre care tóte celealalte o apróbă, parte vorbindŭ, parte tăcêndŭ.

Ne înfiorămŭ cândŭ vedemŭ decadenţa, la care amŭ ajunsŭ, ne înfiorămŭ, dar trebue să o constatămŭ, căci maĭ răriţi ca acuma nu amŭ fostŭ nicĭ odată, maĭ isolaţi în luptă nicĭ odată nu ne-amŭ arĕtatŭ, ca şi acuma. . . . .

Ne înfiorămŭ toţi, carĭ cunóscemŭ sĕrăcia poporuluĭ nostru, ne înfiorămŭ de sórtea sĕrmaneloră nóstre şcóle, de sórtea sĕrmanilorŭ nostri învăţătorĭ, şi cu óre care sfiélă ne punemŭ întrebarea, putévomŭ óre susţiné lupta între condiţiunile actuale?

Aşa „Telegraful Roman".

Noĭ din parte-ne nu voimŭ nicĭ decum să ne facemŭ apĕrătoriĭ archiereilorŭ nostri. Eĭ nu aŭ lipsă de apĕrarea nóstră. Ne-amŭ şi face de rîsulŭ lumiĭ voindŭ să dovedimŭ unŭ lucru, despre care afară de „Telegraful Roman" este convinsă tótă suflarea românéscă. Nicĭ aceea nu voimŭ să o cercămŭ, că archiereiĭ nostri pentru ce nu s'aŭ înfăţişatŭ şi în casulŭ de faţă cu toţiĭ în casa magnaţilorŭ, ca să-şĭ ridice şi de astă dată ca de alte orĭ vocea în contra neîndreptăţiriĭ celeĭ maĭ nóuĕ, ce ni-se face. Nicĭ aceea n'amŭ cercat'o, că în casurĭ analóge

---

Feuilleton.

Unŭ noŭ „cestiunariŭ istoricŭ" pentru dlŭ Nic. Densuşanŭ.

Dlŭ Nic. Densuşanŭ, cunoscutulŭ nostru „istoricŭ", s'a apucatŭ de unŭ lucru mare, pe care dacă-lŭ va isprăvi, vomŭ puté să ţicemŭ, că şĭ-a câştigatŭ merite neperitóre pentru istoria nóstră naţională ca nimenĭ altulŭ.

În unŭ aşa numitŭ „cestiunariŭ" lungŭ publicatŭ în „Gazeta Transilvanieĭ" voesce să construéscă istoria cea maĭ veche a nóstră şi a ţĕrilorŭ locuite de noĭ din tradiţiunile, ce dînsulŭ crede, că s'aŭ păstratŭ la poporulŭ nostru. În „cestiunariulŭ" acesta rógă pe toţi cărturariĭ nostri, să-ĭ rĕspundă la unŭ numĕrŭ lungŭ din samă afară de întrebărĭ, ce atingŭ cea maĭ veche istorie a nóstră, după ce se vorŭ fi informatŭ dela poporŭ, şi cu deosĕbire dela bătrânĭ.

Ca cetitoriĭ nostri, carĭ nu aŭ avutŭ fericirea a ceti minunatulŭ acesta „cestiunariŭ" publicatŭ în „Gazeta Transilvanieĭ", să-şĭ pótă face idee despre elŭ, lăsămŭ să urmeze aci numaĭ câteva întrebărĭ din elŭ.

Întrébă adecă dlŭ Densuşanŭ pe toţi cărturariĭ nostri, că:

1. Ce spuneaŭ bătrâniĭ, ce felŭ de popóre saŭ limbĭ păgâne aŭ locuitŭ în ţara acésta maĭ înainte de românĭ?

2. Se vorbesce ceva în poporŭ, că odată ar fi locuitŭ pe acolo nisce ómenĭ micĭ saŭ piticĭ? — şi ce s'a întîmplatŭ cu eĭ?

3. Vorbiaŭ ceva bătrâniĭ, că odată ar fi locuitŭ pe acolo nisce popore cu numele de:

— Celţiĭ? — Schiţi (saŭ Schite)? — Scoloţi? — Socĭ? — Georgiĭ? — Vasiliĭ? — Agatirsĭ (Traugĭ)? — Sarmaţi (Sauromaţi)? — Sargaţi? — Anarţi? — Teuriscĭ? — Cistobocĭ (Costobocĭ)? — Predăvenĭ? — Rătăcenĭ? — Biefiĭ? — Buridenĭ? — Cotenĭ? — Sensĭ? — Săldenĭ? — Ciaghisĭ? — Piefigĭ? — Bastarnĭ? — Cancoienĭ? — Carpĭ (Carpianĭ)? — Peucenĭ? — Iaşĭ (Iasigĭ)? — Rocsolanĭ? — Velţĭ? — Osiĭ? — Gotinĭ? — Harpĭ? — Britolagĭ? — Tagri? — Tirangeţĭ? — Tiriţi (saŭ Turite)? — Neurĭ? — Meterei? — Crobyzi? — Marcomanĭ? — Quadĭ? — Savarĭ? — Boĭ? — Breucĭ? — Araviscĭ? — Scordiscĭ? — Tracĭ? — Trivalĭ?

— şi ce s'a întîmplatŭ cu popórele acestea?

4. Se află cumva pe la ţăraniĭ de acolo case de lemnŭ construite pe stîlpĭ înalţi avêndŭ locŭ liberŭ de desubtulŭ caseĭ, cum este de esemplu la coşare?

— orĭ dacă se găsescŭ prin locurile bălţóse de acolo stîlpĭ saŭ pociumpi de lemnŭ, pe carĭ să fi fostŭ odată casă?

(Aicĭ referentulŭ este rugatŭ să semneze o astfelŭ de casă, dacă se maĭ află undeva pe acolo.)

5. Ce spunŭ bătrâniĭ, ce lege aveaŭ ómeniĭ, carĭ locuiaŭ în ţara acésta maĭ înainte de românĭ?

— aveaŭ eĭ vr'unŭ munte sfîntŭ, unde se închinaŭ şi făceaŭ rugăciunĭ?

— la ce dumneḑeĭ se închinaŭ eĭ?

— şi dacă le era ĭertatŭ să mânânce carne şi să aibă maĭ multe femeĭ?

6. Se vorbesce ceva pe acolo despre nisce ómenĭ sfinţi cu numele Zamolcse şi Deceneŭ?

7. Pomenesce ceva poporulŭ pe acolo de nisce duhurĭ necurate cu numele de:

— Gebeleiz? — Sabaţă? — Sarmandă? — Sule? — Sulevil? — Bende?

8. În ce sate este obiceĭulŭ, că ómeniĭ să umble cu capulŭ descoperitŭ (golŭ) érna şi vara, fără să fie în jale?

9. Se vorbesce ceva, că în vremile vechĭ să fi venitŭ pe acolo cu bătae nisce craĭ cu numele de:

— Sesostre (orĭ Sesoose ?)

— Darie?

— şi Alesandru Macedonŭ?

10. Se vorbesce ceva în poporulŭ de acolo despre nisce craĭ cu numele de:

— Sarmis?

pentru ce nu aŭ făcut'o acésta archiereiĭ bisericeĭ române neunite. Căcĭ datu-s'aŭ şi casurĭ de acestea. Îşĭ vorŭ fi avutŭ şi uniĭ şi alţiĭ causele sale, şi nu suntŭ datorĭ să ni-le spună. Noĭ nicĭ nu-ĭ întrebămŭ de ele. Noĭ nutrimŭ încredere în toţĭ archiereiĭ românĭ. Şi chiarŭ de aceea nu ne trece prin minte, să ne folosimŭ de casurĭ de acelea singuratice spre a împroşca cu învinuirĭ în nisce bărbaţĭ, carĭ aŭ datŭ dovedĭ, că sciŭ ce este durerea de némulŭ sĕŭ. Cu aşa ceva adecă éră-şĭ ne-amŭ face numaĭ de rîsulŭ lumiĭ.

Nicĭ aceea nu o putemŭ pricepe, cum de fraţiĭ dela „Telegraful Roman" potŭ să fie aşa de preocupaţĭ faţă cu valórea practică, ce o póte avé păşirea archiereilorŭ nostri în contra vre unuĭ proĭectŭ de lege în casa magnaţilorŭ. Dór aŭ fostŭ casurĭ, cândŭ archiereiĭ românĭ toţĭ şepte aŭ făcutŭ unorŭ proĭecte de legĭ opositie în casa magnaţilorŭ, dar pentru aceea proĭectele acelea totuşĭ aŭ devenitŭ legĭ. Ele aŭ devenitŭ legĭ, pentru că legile se votézĕ, şi apoĭ sciutŭ este, că în corpurile legislative fiesce care membru are numaĭ unŭ votŭ.

Nicĭ nu e timpulŭ acuma potrivitŭ spre a ne arunca unulŭ altuia învinuirĭ în faţă orĭ spre a ne vĕrsa nĕcasulŭ în espectorărĭ elegiace, precum face „Telegraful Roman". Acum maĭ vîrtosŭ ca orĭ cândŭ pretindŭ împrejurările fapte dela noĭ. „Unirea" de multŭ a prevĕdutŭ rĕulŭ şi de aceea a şi cercatŭ după mijlóce de acelea, prin carĭ rĕulŭ acesta s'ar puté abate şi paralisa. Mijlócele acelea le-amŭ şi oferitŭ publiculuĭ spre apreţiare.

Şi unulŭ dintre mijlócele acelea — după modesta nóstră părere — ar fi, ca Românii, uniţĭ şi neuniţĭ, să conlucre întru susţinerea şcóleĭ românescĭ în tóte comunele acelea, în carĭ locuescŭ mestecaţĭ. Noĭ aşa suntemŭ informaţĭ, că paşulŭ celŭ dintâiŭ spre scopulŭ acesta s'a făcutŭ din Blaşiŭ din partea factorilorŭ competenţĭ deja înainte de asta cu câţiva anĭ şi apoĭ s'a maĭ urgitatŭ rĕspunsulŭ, însă fără de nicĭ unŭ succesŭ. „Telegraful Roman" ar putĕ să aĭbă cunoscinţă despre faptulŭ acesta. Crede cumva „Telegraful Roman", că prin învinuirĭ ca celea citate ne apropiămŭ maĭ tare de realisarea aceleĭ cooperărĭ? Noĭ nu o credemŭ.

Budapesta şi Viena. — Cine a însoţitŭ numaĭ cu cevaşĭ atenţiune evenimentele din trecutulŭ maĭ depărtatŭ şi maĭ apropiatŭ, ce s'aŭ urmatŭ în politica internă a monarchieĭ nóstre, netrecutŭ a trebuitŭ să observe o mare schimbare în relaţiunile dintre Budapesta şi Viena?

Este cunoscută causa nemijlocită, care a provocatŭ căderea ministeruluĭ Szápáry. A fostŭ afacerea cu desvĕlirea monumentuluĭ honvedilorŭ şi cu încununarea monumentuluĭ luĭ Hentzi. Cine nu-şĭ aduce aminte de paroxismulŭ, la care ajunsese pe acelŭ timpŭ şovinismulŭ magiarŭ faţă de curtea din Viena? Şi cine nu-şĭ aduce aminte, că spre mirarea tuturorŭ Curtea şĭ-a datŭ învoirea, ca la desvĕlirea monumentuluĭ honvedilorŭ să ĭea parte şi armata, dacă în schimbŭ se va încununa din partea magiarilorŭ şi monumentulŭ luĭ Hentzi?

Scimŭ, ce a urmatŭ. Magiariĭ n'aŭ voitŭ să încunune monumentulŭ acestorŭ „mercenarĭ", carĭ pentru Tronŭ şĭ-aŭ vĕrsatŭ sângele, şi contele Szápáry, pentru-că şĭ-a datŭ învoirea la unŭ asemenea planŭ, a trebuitŭ să se retragă.

Viĭ ne suntŭ încă în memorie orgiile şovinismuluĭ triumfătorŭ. Magiariĭ aŭ făcutŭ afronŭ Curţiĭ şi armateĭ.

Dar dicala aceea: *Nach dem Polterabend komnt der Katzenjammer.* Curtea încă şĭ-a trasŭ samă şi a aflatŭ, că trebue să pună capĕtŭ nebuniilorŭ. Maĭestatea cu semne învederate de mâhnire a părăsitŭ Ungaria. Şi de atuncĭ numaĭ unŭ cuvîntŭ era pe buzele tuturorŭ: „Regele e mâniosŭ."

La începutŭ puternicii nostri se făceaŭ, că nu le pasă. Maĭ multŭ: amenînţaŭ chiarŭ, că dacă nu va veni regele la Pesta, nicĭ eĭ nu vorŭ merge la Viena, şi încă şi maĭ rĕŭ. Dar apoĭ vĕdêndŭ, că nu se sparie nime, aŭ începutŭ a o lua cu frumosulŭ. Şi peregrinaje preste peregrinaje la Viena, şi rugăminte preste rugăminte, ca regele să vină la Pesta.

Şi regele a venitŭ.

Dar cu ce preţŭ?

Monumentulŭ honvedilorŭ a fostŭ desvĕlitŭ, fără ca la serbare să se vadă macarŭ o singură uniformă de militarŭ şi fără ca unŭ singurŭ ministru ungurescŭ să se arete. Maĭ multŭ. Guvernulŭ ungurescŭ a fostŭ silitŭ, să declare apriatŭ, că desvĕlirea monumentuluĭ honvedilorŭ are coloritŭ de demonstraţiune în contra Curţiĭ. Maĭ multŭ. În delegaţiuni ministrulŭ de răsboiŭ Bauer declară, că înfiinţarea uneĭ Academiĭ militare cu limbă de propunere magiară este o imposibilitate. Şi ceea ce preste tóte e maĭ multŭ, e că opositia nu prea are curajŭ să facă gură mare. Strigă, pentru-că e opositie; dar fanfaronadele de odinióră aŭ încetatŭ.

Scurtŭ: e unŭ faptŭ, că — celŭ puţinŭ pentru momentŭ — şovinismulŭ faţă de Curte a încetatŭ.

Noĭ să ne bucurămŭ?

Nicĭ decâtŭ. Şovinismulŭ faţă de Curte încétă pe socóta nóstră. În mĕsura, în care scade în susŭ, în aceea-şĭ cresce în josŭ. Jertfă suntŭ naţionalităţile, suntemŭ maĭ alesŭ noĭ Românii.

Maĭ e nevoe de dovedĭ? Dar nu acum tocmaĭ se urgitézĕ legea cu salarisarea învăţătorilorŭ? Nu acum tocmaĭ se tragŭ înaintea judecăţiĭ toţĭ membriĭ comitetuluĭ nostru naţionalŭ, pentru că în numele poporuluĭ românescŭ aŭ îndrăsnitŭ a merge cu o oma-

---

— Critasirŭ?

— Burebistă?

— Decebalŭ?

— saŭ cu alte numirĭ asemĕnate?

11. Se află cumva pe la ţĕraniĭ de acolo numele orĭ conumele următóre:

— Ariapitŭ? — Bicile? — Burebista? — Decebalŭ — Dacŭ? — Dadă? — Dabijă? — Daulŭ? — Dază? — Dieocomis? — Dorpaneŭ? — Deceneŭ? — Diege? — Dromichete? — Camosicŭ? — Cotiso? — Cothela? — Orole (Role)? — Scorilŭ (Corilŭ)? — Sola? — Sitalcŭ? — Susagŭ? — Seuthe? — Sabaţŭ? — Vezina? — Zamolcse? — şi Zyrase?

— orĭ alte nume şi conume asemĕnate?

12. Se află pe acolo ceva ĭerburĭ saŭ burueni cu numele următóre:

— amalustă? — aniassecse? — aprus? — arboria? — bles? — bodală? — caropitlă? — cercerafronŭ? — chinovilă? — coadamă? — cotitată? — crustane? — cucolidă (cocolidă)? — dachină? — dieliă? — din (saŭ dunŭ)? — diodelă (diodetă)? — dohelă? — dohleă (dolheă saŭ discopelă)? — dracorŭ? — drocilă? — fitofdedelă (fitoftetelă)? — gonoletă? — lacsŭ (saŭ lacă)? — mantiă? — mozulă? — ninorŭ? — olmă? — ormiă? — polpumŭ? — priadelă (saŭ pegrină)? — prodiornă? — propedulă? — pornă? — ratibidă? — riborastă? — saliă? — scardiă? — scită (orĭ schită)? — schiare? — sebă? — sicuponecsŭ? — simpaecs (simpleacs)? — sipotă? — stirzosilă? — tulbilă? — toră? — tutastră? — ziredŭ? — zuosti (saŭ zuosterŭ, zonuste)? — orĭ plante cu alte numirĭ asemenea acestora?

13. Se audŭ pe acolo în gura poporuluĭ cuvinte:

— Sabaîa?

— Tiraboştĭ?

— şi ce anume însemnézĕ cuvintele acestea?

14. Ce spuneaŭ bătrâniĭ, din ce ţară se aduceaŭ în vechime armele, instrumentele şi vasele de bronzŭ?

15. Spuneaŭ ceva bătrâniĭ, că odată viniaŭ pe acolo neguţătorĭ cu mărfurĭ din India?

16. Se află pe acolo vre-unŭ câmpŭ de arătură, orĭ drumurĭ de hotarĕ cu numirĭ cam asemenea cuvintelorŭ următóre: Decumanus, Cardo, Limes?

Cetindŭ „cestiunariulŭ" acesta ne-a venitŭ numaĭ decâtŭ unŭ cugetŭ, care credemŭ că-lŭ va afla practicŭ şi-lŭ va îmbrăţişa şi dlŭ Densuşanŭ. Anume, în articuliĭ sĕĭ din „Gazeta Transilvanieĭ" în contra Mitropolituluĭ Vancea, pentru că ne-ar fi stricatŭ „legea strămoşéscă", în numĕrulŭ 66 dice, că noĭ *„amŭ avutŭ o independinţă bisericéscă basată pe o serie de instituţiunĭ naţionale-bisericescĭ, pe carĭ le putemŭ urmări până în cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ, care independinţă a fostŭ apĕrată cu o resoluţiune démnă şi bărbătéscă, atâtŭ în timpurile nefericite ale naţiunii nóstre, cândŭ Papiĭ dela Roma aţiţaŭ pe regiĭ Ungarieĭ cu resbelŭ de esterminare asupra poporuluĭ nostru (?), câtŭ şi în timpulŭ persecuţiunilorŭ calviniste din Transilvania"*.

Noĭ, şi cu noĭ şi alţĭ ómenĭ serioşĭ, orĭ câtŭ amŭ cercatŭ, nu amŭ pututŭ afla înainte de s. Unire chiarŭ nimicŭ, dar absolutŭ nimicŭ, nicĭ de minunata aceea *„serie de instituţiunĭ naţionale-bisericescĭ"*, pe carĭ înainte de Unire *„le putemŭ urmări până în cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ"*, nicĭ de *„resoluţiunea cea démnă şi bărbătéscă"*, cu carea aŭ fostŭ apĕrate în timpurile nefericite. Noĭ scimŭ, că *„instituţiunĭ naţionale-bisericescĭ"* de ceva valóre amŭ începutŭ a avé numaĭ dela s. Unire încóce, şi că înainte de Unire clerulŭ românescŭ nu numaĭ n'a arĕtatŭ nicĭ cea maĭ puţină *„démnă şi bărbătéscă resoluţiune"* faţă cu încercările principilorŭ calvinescĭ de a calvini biserica românéscă, ci fără a dice nicĭ unŭ cuvîntŭ a trecutŭ pe sub tóte furcile caudine ridicate de aceĭ principĭ. Noĭ scimŭ, că istoria nóstră ne spune, că celŭ dintâiŭ bisericanŭ românŭ în Ardélŭ, care a arĕtatŭ în adevĕrŭ *„démnă şi bărbătéscă resoluţiune"* în apĕrarea bisericeĭ şi a némuluĭ nostru, a fostŭ Episcopulŭ unitŭ Inocenţiŭ Clain, crescutŭ de Ieşuiţiĭ ceĭ aşa urîţĭ dluĭ Densuşanŭ.

Fiindŭ că *„seria acésta de instituţiunĭ naţionale-bisericescĭ"*, şi *„resoluţiunea acésta bărbătéscă"*, pe carea *„o putemŭ urmări până în cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ"*, suntŭ multŭ maĭ aprópe de timpulŭ de faţă decâtŭ *„popórele, ce aŭ locuitŭ în ţĕrile nóstre înainte de Românĭ"*, aşa e lucru firescŭ, că despre acele trebuescŭ să fie la poporulŭ şi la bătrâniĭ nostri tradiţiunĭ multŭ maĭ multe şi maĭ chiare ca despre acestea.

Sub minunata asta *„serie de instituţiunĭ naţionale-bisericescĭ"* dlŭ Densuşanŭ de siguru înţelege instituţiunile bisericeĭ orientale, căcĭ pe acestea vre să le apere dînsulŭ în contra Mitropolituluĭ Vancea.

Decĭ ne-amŭ luatŭ şi noĭ libertatea de a

gială scrisóre la acela-şĭ Rege, la care de atâtea orĭ aŭ mersŭ şi domniĭ dela Pesta? În consecinţă nu este ore acestŭ monstruosŭ procesŭ o dare în judecată a tuturorŭ Românilorŭ de pe teritorulŭ Corónei Sfîntuluĭ Ştefanŭ? Şi ce e mai multŭ: Nu s'a învoitŭ óre ministrulŭ de răsboiŭ Bauer, ca de aicĭ încolo în tóte şcólele militare să se propună ca *studiŭ obligătoriŭ* limba magiară, deşi lipsă de ea aŭ numaĭ ofiţeriĭ din regimentele magiare, precândŭ bunăóră instrucţia în limba română rĕmâne lăsată cu totulŭ în în grijea luĭ Dumneḑeŭ?

La ce să continuămŭ? Faptele vorbescŭ. Şi faptele ne spunŭ, că şi de astădată avemŭ de-a face cu politica aceea de camarillă, care se susţine numaĭ pe conta cetăţenilorŭ, numaĭ prin desbinările dintre fiiĭ patrieĭ.

Dacă Curtea a putută să înfrângă şovinismulŭ magiarŭ faţă cu dînsa, nu l'ar puté óre înfrânge şi faţă cu noĭ?

Noĭ avemŭ deplina credinţă, că ar puté. Numaĭ n'a sositŭ încă timpulŭ. Orizonulŭ politicŭ e fórte clarŭ. Relaţiunile nóstre cu tóte puterile suntŭ cele mai amicabile. Prospectele păciĭ suntŭ mai asigurate ca orĭ cândŭ mai înainte.

Să lăsămŭ dar pe magiarĭ să apese pe românĭ. Aceştia suntŭ ómenĭ blânḑi şi pacinicĭ. La casŭ de nevoe cu o mică promisiune ér îĭ vomŭ prinde. Deocamdată să-ĭ lăsămŭ în grijea — magiarilorŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Maĭestatea Sa Monarchulŭ la propunerea ministruluĭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică prin decretulŭ din 23 Maiŭ a. c. a numitŭ episcopŭ pentru diecesa Besztercezebánya pe Dr. Rimely Károly, canonicŭ şi parochŭ în Pojonŭ. Denumitulŭ e născutŭ în an. 1825, a funcţionatŭ ca prefectŭ de studiĭ şi maĭ târḑiŭ ca vice-rectorŭ în Pazmaneu-lŭ din Viena. Dela 1852—61 a fostŭ profesorŭ de Istoria bisericéscă la seminariulŭ teologicŭ din Strigonŭ. A publicatŭ şi unele lucrărĭ istorice. La 1867 a fostŭ numitŭ canonicŭ, în 1868 şi aniĭ următorĭ a propusŭ archiducelui Rudolf şi archiducesei Gizela limba şi literatura magiară.

Liberalismulŭ calvino-jidanŭ pretinde acum reformarea caseĭ magnaţilorŭ, în care vede unŭ aliatŭ puternicŭ alŭ bisericeĭ. Signalulŭ de luptă datŭ din Dobriţinŭ până şi în adunarea comitatensă a boerilorŭ dela Făgăraşŭ încă şĭ-a aflatŭ resunetŭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII a primitŭ la 29 Maiŭ în audienţă pe peregriniĭ rutenĭ din Galiţia în numĕrŭ de 150. Peregriniĭ s'aŭ presentatŭ îmbrăcaţĭ în costumulŭ lorŭ naţionalŭ. În fruntea peregrinajuluĭ ruténŭ aŭ fostŭ mitropolitulŭ din Lemberg *Silvestru Sembratovicz* şi episcopiĭ sufraganĭ *Pelesz* dela Przemysl şi *Kujlovski* dela Stanislav.

Sfinţia Sa a numitŭ pe internunţiulŭ apostolicŭ din Holanda Aristide Rinaldini vice-secretariŭ de statŭ, ér în loculŭ luĭ a trimisŭ în Holanda pe Msgr. Benedictŭ Lorenzelli.

Precum se anunţă din Roma, în celŭ maĭ de aprópe consistoriŭ secretŭ, care se va ţiné în 12 a c., vorŭ fi creaţĭ cardinalĭ următoriĭ prelaţi: *Laurenţiŭ Schlauch,* episcopulŭ rom. cat. de Oradeamare, Victorŭ Lucianŭ Lécot, archiepiscopŭ de Bordeaux, Iosifŭ Graniello, archiepiscopŭ titularŭ de Cesarea şi secrecretariŭ la Congregatiunea în causele episcopilorŭ şi a regularilorŭ. Consistoriulŭ publicŭ va fi în 15 a c.

Francia.

Camera francesă de curêndŭ a votatŭ o nóuă lege îndreptată în contra cleruluĭ. Anume pretinde nóua lege, că persónele, ce ocupă oficiĭ incompatibile cu posiţia de deputatŭ, numaĭ după ce vorŭ fi renunţatŭ cu 6 luni înainte de alegere la oficiulŭ lorŭ, potŭ păşi ca candidaţĭ de deputaţĭ. Posiţia de deputatŭ se declară de incompatibilă cu tóte acele oficiĭ publice, cu cariĭ este împreunatŭ salariulŭ. După ce în Francia preoţimea capĕtă salariŭ dela statŭ (proprie capĕtă o parte neînsemnată din venitele averilorŭ bisericescĭ răpite de cătră statŭ), nicĭ episcopiĭ şi preoţiĭ nu potŭ păşi ca candidaţĭ, decâtŭ renunţândŭ la oficiile lorŭ, ceea ce maĭ alesŭ pentru episcopĭ este cu neputinţă.

„Asociarea socială catolică" sub presidiulŭ conteluĭ de Mun a hotărîtŭ a lucra, ca la nóuĕle alegerĭ alegĕtoriĭ catolicĭ să voteze numaĭ pentru aceĭ candidaţĭ de deputaţĭ, carĭ se vorŭ obliga a lucra pentru promovarea intereseloru catolice.

Revistă politică.

Delegaţiunile.

Privirile lumiĭ politice suntŭ îndreptate asupra desbaterilorŭ din sinulŭ delegaţiunilorŭ austro-ungare. Acele desbaterĭ în anulŭ acesta până acum aŭ decursŭ în destulă linişte şi daŭ a înţelege, că pacea Europeĭ încă nu are să fie conturbată în curêndŭ. Celŭ puţinŭ acésta se póte deduce din esposeulŭ ministruluĭ comunŭ de esterne, făcutŭ în subcomisiunea pentru afacerile esterne a delegaţiuniĭ ungare. Discursulŭ conteluĭ Kálnoky asupra situaţiuniĭ politice esterióre a fostŭ o parafrasă a vorbiriĭ, prin care a deschisŭ Monarchulŭ delegaţiunile. Dlŭ ministru declară, că relaţiunile monarchieĭ nóstre cu puterile întreiteĭ aliante, Italia şi Germânia, nu s'aŭ schimbatŭ şi ele continuă a fi maĭ intime şi maĭ firme decâtŭ de altă dată. Raporturile nóstre cu tóte puterile, precum a dişŭ şi Monarchulŭ, suntŭ fórte amicabile, şi acésta ne întăresce în speranţele despre manţinerea păciĭ. Datorinţa de a se îngriji monarchia nóstră de desvoltarea continuă a forţeĭ armate nu este impusă de intenţiunile ostile ale vre-uneĭ puteri, ci acésta o poftesce situaţiunea militară generală, care invólve în sine periculŭ, care însă în urma bunelorŭ relaţiunĭ dintre domnitorĭ şi dintre guverne totŭ scade.

Vorbindŭ despre Italia ministrulŭ observă, că şi acolo ca pretutindenea suntŭ minorităţĭ contra păciĭ, dară maĭoritatea poporuluĭ italianŭ tot-deuna s'a declaratŭ pentru politica de pace.

Ce privesce Sêrbia, schimbările întîmplate acolo aŭ decursŭ în modŭ liniştitŭ, şi se speréză, că tinĕrulŭ rege va avé o domnie fericită.

În Rusia împĕratulŭ Alesandru şi guvernulŭ sĕŭ nutresce dispoşiţiunile cele maĭ favorabile faţă de monarchia nóstră. Numaĭ bucura ne putemŭ, că raporturile nóstre cu Rusia s'aŭ îmbunătăţitŭ. Acésta va fi unŭ motivŭ importantŭ pentru reducerea armatelorŭ, până atuncĭ însă monarchia nóstră urmăresce cu prudinţă desvoltarea forţelorŭ sale militare, ţinêndŭ samă de finanţele nóstre.

În comisiunea austriacă pentru afacerile esterne a făcutŭ contele Kálnoky maĭ acelea-şĭ declaraţiunĭ ca şi în cea

---

compune unŭ „cestiunariŭ" cu privire la instituţiunile acestea şi cu privire la *„démna şi bărbătésca resoluţiune"*, cu carea aŭ fostŭ apĕrate înainte de unire, şi rugămŭ tot-odată pe toţĭ cărturariĭ nostri, ca rĕspunsulŭ la întrebările din elŭ să le trimită dluĭ Nic. Densuşanŭ la Bucurescĭ, *„ca urmărindu-le până în cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ"* să pótă scrie marea operă a istorieĭ lorŭ.

Decĭ

1. Ce spunŭ bĕtrâniĭ, câtŭ de mare a fostŭ óre-cândŭ cetatea Feleculuĭ şi a Giomaluluĭ, căcĭ acolo aŭ fostŭ „în evulŭ mediŭ" reşedinţe episcopescĭ, şi după c. 57 dela Laodicea în Pravilă nefiindŭ iertatŭ să fie reşedinţele episcopescĭ la sate, Feleculŭ şi Giomalulŭ încă aŭ trebuitŭ să fie atuncĭ cetăţi.

2. După ce oficiile episcopescĭ după dreptulŭ orientalŭ din Pravilă eraŭ împărţite în treĭ categoriĭ de câte cincĭ, numită fiesce care categorie: Pentas, aşa:

Ce spunŭ bĕtrâniĭ? eraŭ tot-deuna ocupate cu bărbaţĭ luminaţĭ aceste treĭ Pentade la episcopia din Felécŭ şi Giomalŭ? şi dacă nu, atuncĭ din ce causă, şi carĭ eraŭ maĭ desŭ vacante, aşa numitele dignităţĭ (*ἀρχοντίκια μεγάλα* saŭ *ἀξιώματα* numite după dreptulŭ orientalŭ) saŭ oficiile simple (*ἀρχοντίκια μικρά, κληρικάτα* numite după acelŭ dreptŭ)?

3. Ce spunŭ bĕtrâniĭ în specialŭ, eraŭ la episcopiile acelea dignitariĭ şi oficialiĭ următorĭ, ce eraŭ pe la episcopie după dreptulŭ orientalŭ: Economulŭ, Sacellariulŭ, Schevofilacele, Cartofilacele, Sacelliulŭ, Protecdiculŭ, Protonotariulŭ, Canstrisiulŭ, Referendariulŭ, Logotetulŭ, Hieromnemonulŭ, diaconulŭ ipogonatiuluĭ? şi aŭ rĕmasŭ ceva scrisorĭ saŭ cărţĭ dela eĭ? Şi dacă aŭ rĕmasŭ, să le decopieze, şi copia să o trimiţă dluĭ Densuşanŭ.

4. Fiindŭ că după praxa orientală uniĭ dintre dignitariĭ de lângă episcopĭ aveaŭ dreptulŭ onorificŭ de a purta epigonation şi engolpion, aşa:

Ce spunŭ bĕtrâniĭ, vĕḑut'aŭ vre-odată undeva vre-unŭ epigonation orĭ engolpion rĕmasŭ în vre-o familie dela aceştĭ dignitarĭ?

(Aci cărturariĭ suntŭ rugaţĭ, să desemneze unŭ atare epigination orĭ engolpion şi şi să-lŭ trimită dluĭ Densuşanŭ.)

5. Ce spunŭ bĕtrâniĭ, eraŭ aplicaţĭ la bisericele cele marĭ din Felécŭ şi Giomalŭ (*ἐκκλησία μεγάλη* aşa se numesce după dreptulŭ orientalŭ biserica catedrală) şi oficialiĭ ajutătorĭ ai celorŭ din cele treĭ pentade, carĭ după dreptulŭ orientalŭ eraŭ aplicaţĭ la episcopie, şi anume: archonulŭ bisericelorŭ (*ὁ ἄρχων τῶν ἐκκλησίων*), maĭ marele antimensielorŭ (*ὁ ἄρχων τῶν αντιμενσίων*), catechetulŭ, batistulŭ, ecdiciĭ, orfanotrofulŭ, numodotulŭ, protopsaltulŭ, maĭ marele condacelorŭ (*ὁ ἄρχων τῶν κοντακίων*), canonarchulŭ, primiceriulŭ anagnostilorŭ, chartulariulŭ, laosinactulŭ, categirianulŭ, teoriĭ saŭ neocoriĭ, camisaţiĭ, candelapţiĭ, bastiariĭ, periodeuţiĭ, mirodoţiĭ, şi alţiĭ, pe carĭ îĭ amintescŭ canoniştiĭ orientalĭ ca Balsamonŭ, Zonara, Blastare şi chiarŭ şi Pravila? (Va urmá.)

ungară. Relativŭ la România a ḑisŭ ministrulŭ, că în ce privesce raporturile comerciale, avemŭ să luptămŭ încă cu unele greutăţi. Totŭ despre România a ḑisŭ M. Falk în delegaţiunea ungară, că acolo în urma atitudineĭ energice a guvernuluĭ s'aŭ răritŭ fórte acele fapte neplăcute (înţelegêndŭ manifestările pentru Româniĭ din Austro-Ungaria), pentru carĭ s'aŭ esprimatŭ îngrijirĭ în sesiunea trecută a delegaţiuniĭ ungare.

Rĕspunḑêndŭ contele Kálnoky luĭ Apponyi cu privire la emigrările în America, a ḑisŭ, că este faptŭ, cumcă contingentulŭ celŭ maĭ mare pentru America îlŭ dă Ungaria (în 1892 aŭ emigratŭ 37,000) şi Boemia. Emigranţiĭ fiindŭ maĭ multŭ Slovacĭ ajungêndŭ în America intră în legăturĭ cu Slaviĭ din alte ţĕrĭ şi la consulatele austro-ungare se ducŭ numaĭ cândŭ aŭ lipsă de banĭ.

Ce privesce aplicarea Ungurilorŭ în serviţiulŭ diplomaticŭ, observă ministrulŭ de esterne, că elŭ ar aplica şi maĭ mulţĭ Ungurĭ, dară nu are de unde.

În comisiunea militară a delegaţiuniĭ ungare fiindŭ vorba despre înfiinţarea uneĭ academiĭ militare cu limbă de propunere magiară, a declaratŭ ministrulŭ comunŭ de răsboiŭ br. Bauer, că până ce va fi dînsulŭ ministru, nicĭ nu póte să intre în discusiune despre aşa ceva.

Ministrulŭ comunŭ de finanţe Kállay constatézŭ, că provinciile ocupate Bosnia şi Herţegovina facŭ progrese însemnate atâtŭ pe terenulŭ economicŭ şi industrialŭ câtŭ şi pe celŭ culturalŭ.

Germânia.

În Germânia continuă agitaţiunea electorală în favorulŭ proĭectuluĭ militarŭ. Acum chiarŭ şi principiĭ încă păşescŭ pe arena agitaţiunilorŭ. Anume în 5 a c. cu ocasiunea inaugurăriĭ monumentuluĭ ridicatŭ la Offenburg întru amintirea soldaţilorŭ căḑuţĭ în răsboiulŭ din 1870 marele duce de Baden a ţinutŭ unŭ discursŭ de coloritŭ politicŭ. Elŭ a ḑisŭ între altele: „Calea dréptă este cea maĭ bună. Pentru aceea în pragulŭ alegerilorŭ să-şĭ pună fiesce cine întrebarea, că unde voesce să ajungă? Acolo, că să ne unimŭ cu privire la întărirea armateĭ germâne, faţă de adversariĭ sĕĭ maĭ tarĭ. Voescŭ să citezŭ, ce a ḑisŭ cu multŭ maĭ înainte de acésta archiducele Carolŭ despre răsboiŭ: „Răsboiulŭ e rĕulŭ celŭ maĭ mare, ce póte ajunge pe unŭ statŭ. Deci datorinţa principală a fiesce căruĭ domnitoriŭ este, să arunce în cumpĕnă tótă forţa posibilă îndată la erumperea răsboiuluĭ şi să facă totŭ ce-l cu putinţă, ca răsboiulŭ să fie câtŭ se póte maĭ scurtŭ şi să se decidă cu succesŭ favoritoriŭ.“ Apoĭ terminămă prin cuvintele: „Susŭ, amiciĭ meĭ! Umblaţĭ pe calea onoriĭ şi numaĭ de aceĭ bărbaţĭ alegeţĭ, carĭ tăria şi puterea imperiuluĭ germânŭ o prefereścŭ spirituluĭ de partidă, şi carĭ privescŭ în proĭectulŭ militariŭ mijlocului de a scuti imperiulŭ germânŭ de umilire.“

Veteraniĭ adunaţĭ la Offenburg aŭ trimisŭ împĕratuluĭ o telegramă, la care rĕspunḑêndŭ împĕratulŭ îşĭ esprimă încrederea, că poporulŭ germânŭ va fi de unŭ cugetŭ, cândŭ va lucra pentru siguranţa imperiuluĭ şi va voi să păstreze ceea ce a dobânditŭ cu concursulŭ principeluĭ de Baden.

Francia.

Fostulŭ ministru Constans a ţinutŭ în 4 a c. unŭ discursŭ în Toulose, care a produsŭ mare sensaţiune şi preste confiniile Franciеĭ. Elŭ combătêndŭ indirecte cabinetulŭ Dupuy îşĭ desvoltă programulŭ sĕŭ de guvernare. Elŭ a ḑisŭ, că forma de guvernare republicană acum nu maĭ póte fi obĭectŭ de discusiune, ci acum e vorbă de organisare, spre ce ţara înainte de tóte are lipsă de ordine. Acésta însă nicĭ închipui nu se póte fără auctoritate; pretutindenea trebue să se simţă mâna cea puternică, dar blândă a guvernuluĭ. Numaĭ aşa se póte ajunge la pacea internă. Dară aci este necesară şi toleranţa. „Trebue să respectămŭ libertatea altora, şi dacă nu-ĭ chiarŭ pe placulŭ nostru. Catoliciĭ la îndemnulŭ capuluĭ lorŭ bisericescŭ acum tacŭ şi aŭ renunţatŭ la purtarea lorŭ ostilă. Să-ĭ urmămŭ pe calea acésta. Aderenţiĭ republiceĭ, carĭ doresc pacea religiósă, nu cugetă însă la abrogarea nicĭ uneĭ din legile democratice. Păzirea republiceĭ nu o vomŭ încredinţa foştilorŭ nostri adversarĭ, dară îĭ vomŭ primi în şirurile nóstre.“

Vorbindŭ despre cestiunea lucrătorilorŭ, ḑice: „Lucrătorilorŭ le-amŭ datŭ libertatea de a se asoţia, dară sindicatele lucrătorilorŭ încă să respecteze libertatea altora. Agricultorilorŭ să le venimŭ în ajutoriŭ prin creditŭ fonţiarŭ. În modulŭ acesta consolidându-se pacea socială internă, Francia se va convinge, că amiciţia eĭ cu o naţiune nobilă va fi maĭ puternică spre folosulŭ ambelorŭ părţĭ şi în interesulŭ Europeĭ, a căreĭ pace o asigură ele amîndóuĕ, adecă Francia şi Rusia.“

Discursulŭ luĭ Constans a făcutŭ o impresiune bună la republicaniĭ moderaţĭ, dară pe radicalĭ i-a indignatŭ. Părerea generală este, că Constans, deşi e neplăcutŭ luĭ Carnot, va intra în cabinetŭ, şi fiindŭ că s'a ocupatŭ şi de politica esternă a Franciеĭ, ale căreĭ intenţiunĭ pacînice le accentuéză, probabilŭ va primi portofoliulŭ afacerilorŭ esterne.

Este caracteristicŭ în discursulŭ luĭ Constans şi toleranţa şi moderaţiunea faţă cu biserica, pe cândŭ alţĭ bărbaţĭ de statŭ chiarŭ prin spiritulŭ inimicŭ bisericeĭ, ce-lŭ profesaŭ, voiaŭ să devină popularĭ, ca şi la noĭ, unde uniĭ ministri credŭ a face folóse naţiuniĭ lorŭ dându ordinaţiunĭ şi făurindŭ legĭ asupritóre pentru naţionalităţĭ.

Belgiŭ.

Camera a reînceputŭ în 1 a c. desbaterile despre revisuirea constituţiuniĭ. Ministrulŭ-preşedinte Beernaert a recomandatŭ cu multă căldură articululŭ alŭ 48-lea, prin care se dispune, ca votisările pentru alegerile parlamentare să se facă în comune. Prin aceea, că alegĕtoriĭ votézăă în comunele propriĭ şi nu mergŭ în comune străine, suntŭ scutiţĭ de influinţa francmasonilorŭ, şi aşa maĭ uşorŭ vorŭ urma sfaturile preoţimiĭ şi cu privire la alegerĭ. Se înţelege dela sine, că francmasonilorŭ, carĭ se numescŭ pe sine liberalĭ, nu le place, că poporulŭ pe viitorŭ va alege libĕrŭ de influinţa lorŭ, şi se silescŭ a crea o lege, în virtutea căreia toţĭ alegĕtoriĭ din unŭ anumitŭ cercŭ să voteze laolaltă, cum se întîmplă la noĭ.

Corespondinţe.

B. la 5 Iunie 1893.

Multŭ Stimate Domnule Redactorŭ!

E bine şi frumosŭ, ba e chiarŭ datorinţa preseĭ, ca să arete relele, de carĭ suferimŭ. Dar nu e de ajunsŭ numaĭ atâta, căcĭ o astfelŭ de procedere numaĭ ar sângera inimele simţitóre; ci presa trebue să arete totodată şi medicamentele, trebue să arete mijlócele, cu carĭ se póte sana rĕulŭ.

În privinţa acésta „Unirea“ meritămă tótă lauda şi recunoscinţa. Ea cu o cunoscinţă de causă şi chiaritate esemplară a descurcatŭ multe cestiunĭ din cele maĭ delicate şi ne-a arĕtatŭ şi modulŭ, cum avemŭ să ne scăpămŭ de multe pericule, ce amenincă aḑĭ maĭ alesŭ biserica şi şcólele nóstre. Durere! de multe orĭ nu a fostŭ ascultată.

Étă suntŭ doĭ anĭ, de cândŭ ea, — îngrijată de periculŭ, cu care suntemŭ amenincaţĭ prin proĭectulŭ despre salarisarea învăţătorilorŭ, — a luatŭ iniţiativa la „Colecta cruceriuluĭ“ propunêndu-ne o modalitate precâtŭ de practică, pre atâtŭ de uşóră pentru salvarea şcólelorŭ nóstre românescĭ de închidere şi respective eventuală prefacere în şcóle comunale orĭ şcóle de statŭ. Cândŭ a luatŭ „Unirea“ iniţiativa la „Colecta cruceriuluĭ“, sigurŭ s'a legănatŭ în dulcea speranţă, că poporulŭ românŭ îĭ va înţelege nobilele nisuinţe, şi că preste puţinŭ timpŭ vomŭ avé unŭ fundŭ scolasticŭ suficientŭ pentru acoperirea multelorŭ nóstre lipse.

Spes fallit. Numaĭ puţinĭ o aŭ înţelesŭ. Astfelŭ şi acestŭ propusŭ salutarŭ s'a frântă şi se frânge de indiferentismulŭ şi indolinţa necalificabilă, ce ne caracteriséză, cândŭ este vorba de jertfe pentru binele comunŭ.

Presa nóstră nicĭ macarŭ cu unŭ cuvîntŭ nu a amintitŭ despre „Colecta cruceriuluĭ“, cu tóte că atuncia, cândŭ e vorba despre alte lucrurĭ cu multŭ maĭ neînsemnate, d. es. despre petrecerĭ, rarŭ se întîmplă, să rĕmână vre una neamintită. Dela nimenea nicĭ o încurajare, nicĭ o vorbă legănată, care să electriseze simţemintele de abnegaţiune şi să îndemne poporulŭ, ca să jertféscă în interesulŭ sĕŭ puţinulŭ, ce i-se cerea.

Vorŭ fi şi de aceia, carĭ vorŭ fi cugetatŭ póte, că acésta e o manevră de a preoţilorŭ şi în specialŭ a acelora, carĭ se află în redacţiunea „Unirĭi“. Alţiĭ vorŭ fi fostŭ jaluşĭ din causă, că ceĭ din Blaşiŭ aŭ luatŭ iniţiativa. Ér alţiĭ vorŭ fi ḑisŭ, că astfelŭ de cestiunĭ „nu ne impórtă, după ce noĭ avemŭ de tóte în abundanţă, ér ceĭ ce n'aŭ, vaḑă-şĭ de lucru“. — Pretutindenea indiferentismŭ şi egoismŭ, egoismŭ şi indiferentismŭ. Cugeţĭ, că nu se tractézăă despre una dintre afacerile cele maĭ importante ale desvoltărĭĭ nóstre naţionale.

Până cândŭ însă?

„În aşteptare lungă speranţa se slăbesce,
Şi focului străluciriĭ în sânge amorţesce.“

Poporulŭ nostru aştéptă şi întinde mâna după ajutoriŭ, dar maĭ în totŭ locului e refusatŭ. Pentru elŭ suntŭ puţinĭ, carĭ voescŭ să abḑică de plăcerea uneĭ petrecerĭ, în carea

se colectéză din greŭ pentru aceia, carí ne doresc ruina nóstră.

Poporulŭ vĕdĕndŭ, că partea cea mai mare a inteligenţei nu multŭ îşi sfarmă capulŭ, cándŭ se tractéză de interesele luí cele mai vitale, vĕdĕndŭ, că conducĕtoriĭ, carí se credŭ a fi şi ar trebui să fie bărbaţi luminaţi, nu suntŭ pĕtrunşi de spiritulŭ de jertfă pentru biserică şi şcólă, acestea vĕdĕndu-le poporulŭ, şi elŭ se rĕcesce şi se înstrăinéză de biserică şi de şcólă, şi cándŭ îlŭ provocămŭ la jertfe, devine cerbicosŭ şi renitentŭ.

Sĕrăcia, cu care le place multora a se scusa pe sine şi poporulŭ, cándŭ e vorba de jertfe pentru susţinerea şcólelorŭ, nu este aşa mare, după cum se pare şi după cum se dice. Suntŭ comune cu câte 400—500 suflete, carí daŭ numaí pe vinarsŭ la câte 2000 fl. pe anŭ, şi totuşí se înfióră de solvirea salariuluí învăţătorescŭ de câte 300 fl. pe anŭ. Numaí a treia parte din câtŭ se dă pe vinarsŭ, să se cruţe, şi ne-amŭ putè forma fonduri suficiente pentru acoperirea lipselorŭ, de carí suferimŭ.

Să revinŭ însă la cele de mai susŭ. „Colecta Cruceriuluí“ saŭ e unŭ mijlocŭ fórte bunŭ şi ieftinŭ pentru salvarea caractĕruluí confesionalŭ şi naţionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre, saŭ nu conduce la scopŭ. Dacă da, atunci să nu ne batemŭ jocŭ de ea, ca până acum, ci să alergămŭ cu toţiĭ: preoţi, medicĭ, advocaţi, profesorĭ şi profesóre, părinţi şi mame, junĭ şi copiĭ, — naţiunea întrégă, să alergămŭ cu toţiĭ oferindu-ne obolulŭ pentru scopulŭ sublimŭ, ce-lŭ urmăresce „Colecta Cruceriuluí“, ca astfelŭ să avemŭ unde ne întinde oferindŭ 50—60 florenĭ şi chiarŭ şi o sută acolo, unde va fi trebuinţă mai mare.

Ér dacă „Colecta Cruceriuluí“ nu conduce la scopŭ, atunci dela toţi aceia, carí aŭ durere sinceră faţă de biserica şi naţiunea nóstră, se pretinde împeriosŭ, ca să ne arete alte căĭ de scăpare.

Orí ce întârdiare va fi daunăciósă, fiindŭ în jocŭ esistinţa nóstră.

Unŭ amicŭ alŭ poporuluí.

Colecta cruceriuluí.

La colecta cruceriuluí iniţiată de noí în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1893. *In Archidiecesă, Protop. Roşieĭ:* Parochia *Bucium-Şasa,* 7 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,487 fl. 08 cr.

Noutăţi.

Întru mărirea luí Dumnedeŭ. Curatoratulŭ bisericeĭ gr. cat. din Bordŭ tractulŭ Ernotuluí aduce cea mai ferbinte mulţămită vĕduveĭ *Maria Oniţa*, care din îndemnŭ creştinescŭ a cumpĕratŭ pe sama bisericeĭ unŭ felonŭ roşu în preţŭ de 25 fl., şi învăţătoriuluí pensionatŭ dlŭ *Andreiŭ Voda* pentru cumpĕrarea uneĭ cădelniţe cu 10 fl. şi a unuí stihariŭ fórte frumosŭ. La propunerea preotuluí localŭ On. *Ioanŭ Bucurŭ* pentru procurarea unuí felonŭ negru aŭ contribuitŭ *Machidonŭ Şerbanŭ* 10 fl., ér̆ă celalalţí poporenĭ laolaltă 15 fl. Femeile din acéstă parochie aŭ colectatŭ 7 fl. spre a cumpĕra unŭ Euchologiŭ şi unŭ liturgieriŭ noŭ.

Liturgie pentru Victor Hugo. O femee saracenă a rugatŭ pe unŭ preotŭ francesŭ din Africa, să servéscă o liturgie pentru Victor Hugo. Pe preotŭ, care a sciutŭ, că Victor Hugo s'a numĕratŭ până a fostŭ în viaţă între inimicíĭ bisericeĭ, l'a cuprinsŭ mirarea la cererea femeiĭ. Acésta vĕdĕndu-í surprinderea îĭ spuse, că fiindŭ în Paris cu fată-sa, pe cándŭ era morbosŭ Victor Hugo, acesta a rugat'o, că dacă va muri dînsulŭ, să dispună a se celebra treĭ liturgiĭ pentru sufletulŭ luí. Femeea a şi promisŭ, şi aşa a voitŭ a şi face acum destulŭ *cuvîntuluí datŭ.*

Mitropolitulŭ Primate alŭ Românieĭ a primitŭ învestitura dela regele Carolŭ, care í-a înmanuatŭ cârja archipăstorescă. Dela noulŭ primate se aştéptă, să lucre cu energie pentru înaintarea culturală a cleruluí.

Papa trasŭ la rĕspundere. E mare puterea opinieĭ publice. Organulŭ eĭ „Gazeta“ din Braşovŭ ne-o dovedesce în tóte ţilele. Până acum ea trăgea la rĕspundere clerulŭ bisericeĭ nóstre, începĕndŭ dela archiereĭ. Acum se apucă de Papa dela Roma. Ar voi anume să afle, pentru carí cuvinte află de bine Sfinţia Sa a înălţa la înaltulŭ gradŭ alŭ cardinalatuluí pe episcopulŭ latinŭ de Oradea-mare Laurenţiŭ Schlauch, de-órece dînsa nu află eschisă posibilitatea, că Papa l'ar face cardinalŭ pe episcopulŭ Schlauch, fiindŭ că este duşmanŭ alŭ Românilorŭ. — Nu scimŭ, întru câtŭ Sfinţia Sa va ceti notiţa „Gazeteĭ“, nicĭ rĕspunsulŭ, ce va afla de bine a-lŭ da. Constatămŭ numaí cu durere, că suntŭ critice timpurile, ce umblă pentru Papatŭ. Guvernulŭ italianŭ í-a răpitŭ puterea lumescă, şi acum vine „Gazeta“ să-í răpéscă şi ce í-a mai remasŭ: dreptulŭ de a numi cardinalí. — E mare puterea opinieĭ publice!

Producţiune teatrală. Mai mulţí tineri meserieşi din Blaşiŭ aranjéză Duminecă în 11 a c. în sala hoteluluí „Univers“ o producţiune teatrală, esecutându piesa *„Pentru ochiĭ lumiĭ* saŭ *Cum se 'mbĕtă lumea cu apă rece“*, Comedie în 2 acte localisată după Labiche. Preţulŭ de întrare: locŭ I. 80 cr., locŭ II 60 cr., stalŭ 40 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ jumătate pentru „Colecta Cruceriuluí“, ér̆ă jumătate pentru înfiinţarea uneĭ Reuniuní de meserieşí-sodalí în Blaşiŭ.

Notarií din comitatulŭ Aradului şí-aŭ ţinutŭ adunarea generală în 31 Maiŭ în Pecica-magiară. Între obĭectele puse la ordinea ţilelĕĭ era şi *„magiarisarea numelorŭ de comune“.* Dară din preste 100 de notarí cercualí şi comunalí abia s'aŭ presentatŭ la 24, carí aŭ şi decretatŭ, să dea nume magiare comunelorŭ cu nume nemagiarŭ. Notariĭ românĭ demonstrative aŭ absentatŭ dela adunare. Comunele române totŭ române vorŭ rĕmâné şi după ce şoviniştiĭ le vorŭ schimba numele; aşa cel ce credŭ, că prin aceea câştigă ceva se amăgescŭ amarŭ.

Mórtea unuí milionariŭ românŭ. Familia română Pomuţŭ din Giula a fostŭ încunoscinţată din partea tribunaluluí din Filadelfia, că consângénulŭ lorŭ generalulŭ Georgiŭ Pomuţŭ murindŭ le-a lăsatŭ o moştenire de preste 8 milióne frs. Georgiŭ Pomuţŭ până pe la 1850 a fostŭ advocatŭ în Pesta, atunci fiindŭ încurcatŭ în datorií s'a dusŭ în America, unde în calitate de arîndaşŭ ajungêndŭ la stare materială înfloritóre şí-a plătitŭ datoriile. Cándŭ a eruptŭ răsboiulŭ între Statele de Nordŭ şi secesionişti, a intratŭ în armata Statelorŭ de Nordŭ şi a înaintatŭ până la rangulŭ de generalŭ. După terminarea răsboiuluí a fostŭ trimisŭ ca representantŭ alŭ Statelorŭ-Unite la Petersburg. Numele şí-l'a schimbatŭ în Pomisi.

Generalulŭ G. Pomuţŭ a avutŭ numaí unŭ frate, care a fostŭ medicŭ în Sibiŭ şi mai tâdiŭ medicŭ cercualŭ în Făgăraşŭ, unde a şi muritŭ. Descendenţiĭ acestuia vorŭ erezi acum cele 8 milióne, rĕmase după Pomuţŭ-Pomesi.

O comună nomolită. Din Nuşfaleŭ ni-se trimite următórea corespondinţă: *Nuşfaleŭlŭ-Dómneĭ (Comit. Solnocŭ-Dobîca, tractulŭ protopopescŭ alŭ Becleanului)* Sâmbătă în 3 Iunie 1893 st. n. între órele 5—6 p. m. a fostŭ cercatŭ *de o ploe atâtŭ de mare,* câtŭ esundându valea, ce curge prin mijloculŭ satuluí, acesta şi întregŭ hotarulŭ luí ţí-se părea o mare, a căreĭ ţĕrmurí îí formaŭ numaí délurile din jurulŭ hotaruluí şi a nenorocituluí satŭ. Unele case aŭ fostŭ sguduite din temelií. Mulţí ómenĭ cu familiile aŭ masă în podurile caselorŭ, vitele în grajdurí în apă, multe podurí aŭ fostŭ mânate, ér̆ă prin valurile tulbure ale văiĭ turbate se vedeaŭ plutindŭ vite, oĭ, porcĭ înecaţí, sumane, trunchiurí de lemne etc. Mulţí pe viitoriŭ suntŭ rĕmaşí fără pâne, şi precándŭ în tóte sfintele serbătorí se strigă preste satŭ, să trécă ómeniĭ cu porţia şi cheltuéla, pe atunci hotarulŭ prefăcutŭ este într'unŭ pustiŭ de nămolŭ şi năsipŭ. Ploea continuă şi astădí în 6 Iuniŭ. Dauna este nespusă. Sermanŭ poporŭ nenorocitŭ din Nuşfaleŭ! — *Unŭ plugariŭ.*

Întru amintirea luí Bariţiŭ. „Academia română“ a bătutŭ o medaliă comemorativă din incidentulŭ morţiĭ preşedinteluí eĭ George Bariţiŭ. Pe o parte a medalieĭ de bronzŭ se află chipulŭ ilustruluí literatŭ, ér̆ă pe ceealaltă inscripţiunea: „Academia Română luí George Bariţiŭ“.

Alegerea deputatulŭ dietalŭ în cercululŭ *Vinţuluí de josŭ* este fiscată pe 14 a c. Cercululŭ acesta a fostŭ până acum representatŭ prin Zeyk Daniel, noulŭ comite alŭ Albeĭ-inferióre. Candidatŭ pentru mandatulŭ de deputatŭ se amintesce numaí br. Kemény Géza. O parte a inteligenţeĭ nóstre dela sate din acestŭ cercŭ electoralŭ, a căruí maĭoritate o formézăromânií, a fostŭ acusată prin ţiare, că la alegerile trecute ar fi desconsideratŭ conclusele conferenţeĭ naţionale. Aşteptămŭ de astădată purtare bărbătéscă.

Corŭ de plugarí. Ni-se scrie din Bordŭ (protopopiatulŭ Ernotului), că tinerulŭ administratorŭ parochialŭ a înfiinţatŭ unŭ corŭ de plugarí, carí esecută cântările bisericescí cu multă precisiune. Coristiĭ, ca să nu fie îmbulţiţi de altí poporenĭ, carí suntŭ zeloşí întru cercetarea bisericeĭ, ér̆ă de altă parte spre a înălţa splendórea culturuluí divinŭ, pe spesele lorŭ propriĭ aŭ ridicatŭ unŭ localŭ de corŭ, care astădí este fala bisericeĭ de acolo. Dorimŭ, ca braviĭ plugarí din Bordŭ să-şí afle mulţí imitatorí.

† **Carolŭ Iosifŭ Hefele,** unulŭ din ceĭ mai celebri scriitorí bisericescí aĭ timpuluí nostru, după unŭ morbŭ scurtŭ a trecutŭ la o altă viaţă mai fericită, unde să-şí primescă premiulŭ de veci pentru vîrtuţile şi meritele câştigate în lunga sa viaţă de 85 anĭ. Elŭ s'a născutŭ în 1809 în Unterkochen (Würtemberg), la 1836 a ajunsŭ profesorŭ de Istoria bisericéscă în locululŭ renumituluí Möhler la universitatea din Tübingen. În anií 1842—45 a fostŭ alesŭ membru în a dóua cameră din Würtemberg. La lucrările pregătitóre ale conciliuluí din Vaticanŭ şi eruditulŭ profesorŭ Hefele a luatŭ parte fiindŭ chematŭ ca consultatoriŭ. În 1869 a fostŭ înălţatŭ învăţatulŭ şi piulŭ bărbatŭ la demnitatea de epíscopŭ alŭ dieceseĭ de Rottenburg, care cu zelŭ şi prudinţă a gubernat'o până la mórtea sa.

Hefele atâtŭ ca profesorŭ, câtŭ şi mai târdiŭ ca episcopŭ totŭ timpulŭ sĕŭ liberŭ l'a consacratŭ scrutărilorŭ istorice, producêndŭ pe terenulŭ acesta opurí monumentale. Celŭ mai însemnatŭ din opurile luí este „Istoria conciliiloríŭ“ (Conciliengeschichte), apărută în 7 volumurí, care se estinde până la conciliulŭ dela Florenţa; 5 volumurí din opulŭ citatŭ, care este unŭ adevĕratŭ tesaurŭ pentru istoria bisericéscă, aŭ apărutŭ deja şi în a 2-a ediţiune. La 1874 Hefele apĕsatŭ de sarcina anilorŭ şi de grijile împreunate cu administrarea dieceseĭ, a declaratŭ, că nu va continua cu „Istoria conciliiloríŭ“, ci va lăsa continuarea eĭ altorŭ puterí mai tinere. Continuatoriiŭ şí-a aflatŭ pe renumitulŭ istoricŭ Hergenröther, care încă a publicatŭ câteva volume, dară elŭ muri ca cardinalŭ înaintea luí Hefele.

Hefele prin activitatea şi vîrtuţile sale şí-a edificatŭ unŭ monumentŭ neperitoriŭ în lumea literară. Iubirea luí faţă de biserică şi zelulŭ cu care a lucratŭ pentru mărirea eĭ potŭ servi ca modelŭ pentru fiesce care clericŭ. O, de şí-ar afla mulţí imitatorí!

Pentru procurarea de recuisite, stégurí flamure, policandre, albiturí, obĭecte pií, icóne şi cărţi bisericescí recomandămŭ institutulŭ de artă a luí **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carí la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

IV.

Domnulŭ N. Densușanŭ și infalibilitatea bisericéscă.

Față cu modulŭ aspru din samă afară, cu care dlŭ Densușanŭ tractéză cestiunile din „cercetările“ sale, putemŭ să dicemŭ, că modulŭ, cu care tractéză infalibilitatea Pontificelui Romei, este fórte blândŭ. De aceea și credemŭ, că dlŭ Densușanŭ nicĭ n'a avutŭ idee despre infalibilitatea acésta, până ce nu a cetitŭ în conciliulŭ provincialŭ dela 1872, cândŭ apoĭ deși idee corectă nicĭ atunci nu și-a câștigatŭ, totuși s'a convinsŭ celŭ puținŭ, că infalibilitatea acésta nu este așa, cum și-o închipuescŭ ceĭ mai mulțĭ, carĭ nu aŭ conceptŭ adevĕratŭ și chiarŭ despre ea. De unde dînsulŭ se mulțămesce cu aceea, că susține, că infalibilitatea Pontificelui Romei *„este în absolută contradicere cu spiritulŭ și cu instituțiunile bisericeĭ rĕsăritului, carĭ atribue puterea suverană în materie de credință și de moravurĭ esclusivŭ numaĭ sinódelorŭ ecumenice“*. Așa apodictice nu póte susține unŭ lucru decâtŭ saŭ unŭ omŭ superficialŭ, saŭ unulŭ care a făcutŭ studiĭ fórte profunde asupra bisericeĭ resăritului. Vomŭ vedé numaĭ decâtŭ, de care clasă se ține dlŭ Densușanŭ, după ce maĭ întâiŭ vomŭ defini bine conceptulŭ și natura infalibilității.

Biserica adevĕrată s'a numitŭ pe sine tot-deuna: *apostolică*. De aceea și în simbolulŭ de credință dicemŭ: *„într'una, sfîntă, ... apostolică biserică“*. Acésta însamnă, că credemŭ în biserica fundată de Apostolĭ, carea singură profesézăînvățătura predicată de Apostolĭ în tótă lumea, pe carea o aŭ primitŭ și eĭ dela Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ. Prin acésta se deosĕbesce biserica adevĕrată de cele false, carĭ profesézăînvățăturĭ de ale altorŭ ómenĭ nepredicate de Apostolĭ, și prin urmare carĭ nu-și aŭ originea în Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ.

Apostoliĭ însă n'aŭ datŭ bisericeĭ fundate de eĭ o sumă de articulĭ gata de credință, unŭ numĕrŭ anumitŭ de dogme precisate până în cele maĭ micĭ detaluri, așa câtŭ chemarea bisericeĭ să fie numaĭ a le păstra ca pe o proprietate mórtă, ce nu se maĭ póte desvolta. Așa ceva nicĭ nu s'ar uni cu demnitatea omenéscă, fiindŭ că atunci tótă activitatea mințiĭ omenescĭ în lucrurile de credință ar fi mărginită la rolulŭ de a fi numaĭ unŭ simplu depositoriŭ alŭ credinței, pe cândŭ Dumnedeŭ a datŭ omuluĭ mintea, ca ea și în lucrurile de credință să desvólte activitate cercândŭ, scrutândŭ, aflândŭ, desvoltândŭ și perfecționândŭ. Pentru aceea ce aŭ datŭ Apostolii bisericeĭ, aŭ fostŭ numaĭ fapte istorice, principiĭ de credință, simburĭ și alusiunĭ dogmatice, carĭ însă tóte eraŭ susceptibile de o evoluțiune succesivă, saŭ în carĭ în modŭ potențatŭ era cuprinsŭ unŭ materialŭ infinitŭ dogmaticŭ, la a cărui cunoscință și desvĕlire se poftesce trudă de vécurĭ, fără să se pótă dice vre-odată că este eshauriatŭ definitivŭ. Ce aŭ datŭ Apostolii bisericeĭ, a fostŭ o rădăcină dogmatică, din care în modŭ logicŭ avea să se desvólte în urmă unŭ arbore dogmaticŭ grandiosŭ. La desvoltarea acésta aveaŭ să lucre toțiĭ seculiĭ până la capetulŭ lumiĭ, fiesce care însă pe basa celorŭ de maĭ înainte străbătêndŭ maĭ adâncŭ și mărindŭ și lărgindŭ orizonulŭ dogmaticŭ din ce în ce totŭ maĭ tare. Și așa putemŭ dice, că biserica, „împĕrăția luĭ Dumnedeŭ“, și din punctŭ de vedere dogmaticŭ este asemenea grăunțuluĭ de mustariŭ, „carele este maĭ micŭ decâtŭ tóte semințele, ĕră dacă cresce, este maĭ mare decâtŭ tóte verdețele și se face copaciŭ“.

Sfera dogmatică saŭ de credință se ține de ordinea supranaturală. Analogŭ stă lucrulŭ în ordinea naturală. Spiritulŭ omenescŭ are natura întrégă înaintea ochilorŭ sĕĭ, însă nu deschisă cu tóte secretele eĭ, ci cele maĭ multe ascunse, așa câtŭ numaĭ după muncă de vécurĭ póte străbate la ele. Pentru aceea încă nimenĭ și nicĭ unŭ seculŭ nu póte dice, că a străbătut'o întrégă, ci orizonulŭ eĭ se lărgesce din ce în ce totŭ maĭ tare, sufletuluĭ omenescŭ i-se presentă în continuŭ fenomene nóuĕ, ce trebuescŭ scrutate și aduse în legătură cu cele cunoscute. Esistat'aŭ și maĭ înainte stelele nebulóse în spațulŭ immensŭ. Esistat'aŭ infusoriile și maĭ înainte în picurii de apă, și totuși numaĭ timpulŭ maĭ nouŭ a străbătutŭ până la ele și a începutŭ a le scruta și studia, și cine scie, încă ce secrete stupende va maĭ desvĕli mintea omenéscă în sinulŭ naturei?

Pentru aceea este ceva ridiculŭ a susține, că desvoltarea cunoscinței naturei în o direcțiune saŭ alta ar fi ajunsŭ la punctulŭ supremŭ, preste care nu se maĭ póte trece. Și lumea de astădi și judecă de copiĭ pe aceia, carĭ în vécurile trecute considerauŭ sistemulŭ sidericŭ alŭ luĭ Ptolomeŭ de resultatulŭ din urmă și definitivŭ în sciința astronomiei. De altă parte însă pentru analogie între ordinea naturală și supranaturală chiarŭ așa de ridiculŭ e și dlŭ Densușanŭ cu teologiĭ sĕĭ ceĭ grecescĭ din Constantinopolŭ, pe carĭ vre să ni-ĭ facă teologĭ naționalĭ, cândŭ susține, că desvoltarea dogmatică s'a închiatŭ în bisericădefinitivŭ cu cele 7 sinóde ecumenice dela începutŭ. Ca să se convingă, câtŭ este de ridiculă o atare aserțiune, din principiŭ nu-lŭ îndreptămŭ la vre-unŭ „Iesuitŭ celebru“, ci la unŭ autorŭ fórte nesuspectŭ de „Iesuitismŭ“, anume la Döllinger, de sigurŭ cunoscutŭ barĕm după nume și dluĭ Densușanŭ.[1])

Din punctulŭ acesta de vedere este o analogie câtŭ se póte maĭ frumósă și maĭ armonică între ordinea naturală și supranaturală.

Constatarea definitivă însă a resultatelorŭ obținute prin scrutarea amîndororŭ ordinilorŭ, saŭ câștigarea certitudiniĭ despre adevĕrulŭ resultatelorŭ se întîmplă în fiesce care ordine în modŭ diversŭ de celalaltŭ.

În ordinea naturală suntemŭ convinși despre esistința reală a naturei pe basa observațiuniĭ îndeplinite cu ajutoriulŭ simțirilorŭ. De aceea și constatarea resultatelorŭ, carĭ atingŭ scrutările naturei, se întîmplă prin esperimentare și observare. Dacă s'a făcutŭ esperimentŭ cu unŭ fenomenŭ fisicŭ și a fostŭ observatŭ, atunci mintea nu se maĭ póte îndoi despre esistința luĭ.

Altcum stă însă lucrulŭ în ordinea supranaturală. Cuprinsulŭ dogmaticŭ datŭ de Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ prin Apostolĭ bisericeĭ a fostŭ primitŭ și ținutŭ de adevĕratŭ de cătră biserică nu pentru că membriĭ eĭ prin observare îndeplinită cu ajutoriulŭ simțirilorŭ și-aŭ câștigatŭ certitudine și convingere deplină despre adevĕrulŭ internŭ alŭ aceluĭ cuprinsŭ. Cum ar și puté de pildă cu ajutoriulŭ simțirilorŭ să-și câștige óre cine certitudine, că în s. Cuminecătură nu e substanța pânii și a vinuluĭ, ci substanța corpuluĭ și a sângeluĭ Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ? Ci biserica a ținutŭ de adevĕratŭ cuprinsulŭ dogmaticŭ datŭ de Dumnedeŭ prin Apostolĭ pe basa autorităților infalibile a luĭ Dumnedeŭ, care l'a datŭ. Pentru aceea însă credința în adevĕrulŭ absolutŭ alŭ aceluĭ cuprinsŭ dogmaticŭ este chiar așa de raționabilă, ca și credința în unŭ fenomenŭ naturalŭ cunoscutŭ prin observațiune. Căcĭ dacă odată suntŭ convinsŭ, că însu-și Dumnedeŭ celŭ atotputernicŭ, preaadevĕratŭ și infalibilŭ a grăitŭ, atunci credŭ în adevĕrulŭ celorŭ descoperite de elŭ, chiarŭ și dacă prin observațiune cu ajutorulŭ simțirilorŭ nu-mi potŭ câștiga cunoscința despre adevĕrulŭ lorŭ. Cândŭ grăesce însă Dumnedeŭ, atunci astfelŭ dispune lucrurile, câtŭ omulŭ prin observațiune cu ajutoriulŭ simțirilorŭ să-și pótă câștiga certitudine despre aceea, că Elŭ a grăitŭ. Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ maĭ întâiŭ ĭ-a convinsŭ pe Apostolĭ prin minunĭ și prin eĭ biserica sa, că Elŭ e Dumnedeŭ. După aceea apoĭ le-a datŭ cuprinsulŭ dogmaticŭ, pe care l'aŭ primitŭ pentru autoritatea luĭ Dumnedeŭ, deși era departe de orĭ ce observațiune cu ajutoriulŭ simțirilorŭ. Convinși fiindŭ Apostolii și biserica, că Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ este Dumnedeŭ adevĕratŭ, pentru autoritatea luĭ, care a dis: *„Acesta este trupulŭ meŭ și acesta este sângele meŭ“*, credŭ și vorŭ crede tot-deuna, că în s. Eucharistie deși nu o vĕdŭ eĭ, totuși e de față substanța trupuluĭ și a sângeluĭ Fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ. Nu simțirilorŭ nóstre crede aci biserica, ci crede puteriĭ nemărginite a luĭ Dumnedeŭ, care a disŭ, că așa este, și care are și putere să facă, ca așa să fie. *Praestat fides supplementum sensuum defectui.*

Basa certitudiniĭ așa dară în ordinea naturală este observațiunea cu ajutoriulŭ simțirilorŭ. Basa certitudiniĭ în ordinea supranaturală este autoritatea luĭ Dumnedeŭ.

Îndată ce însă Dumnedeŭ prin Fiulŭ sĕŭ a datŭ bisericeĭ sale cuprinsulŭ dogmaticŭ, sufletulŭ omenescŭ în conformitate cu natura sa a și începutŭ să se aprofundeze în elŭ cercându-lŭ și scrutându-lŭ în continuŭ spre a-lŭ cunósce totŭ maĭ bine. Multele întrebări dogmatice puse de Apostolĭ Mântuitoriuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ și enarate în cele 4 Evangelii oglindézăfórte bine aplicarea acésta iresistibilă a sufletuluĭ omenescŭ de a străbate totŭ maĭ adâncŭ în cuprinsulŭ acesta, ca și în tóte cuprinsurile, ce i-se oferescŭ în ordinea naturală pe terenulŭ fisicŭ, istoricŭ, socialŭ și altele. Până cândŭ Mântuitoriulŭ lumiĭ a petrecutŭ pe pământŭ, elŭ însu-și a fostŭ, care a deslegatŭ tóte cestiunile dogmatice, ce s'aŭ ivitŭ în evoluțiunea cuprinsuluĭ dogmaticŭ datŭ de elŭ. Evoluțiunea acésta însă, saŭ progresulŭ dogmaticŭ alŭ simburuluĭ, alŭ rădăcineĭ date de însu-și Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ prin Apostolĭ bisericeĭ, avea să dureze și după rentórcerea luĭ la ceriŭ până la capetulŭ lumiĭ. Scrutarea logică-dialectică, scrutarea literară, scrutarea pie prin contemplațiunea cuprinsuluĭ dogmaticŭ alŭ bisericeĭ avea să producă în șirulŭ secululorŭ totŭ cestiunĭ nóuĕ dogmatice, cu privire la carĭ sufletele credincióse poftiaŭ și vorŭ pofti tot-deuna certitudine deplină și absolută, cumcă din diversele modurĭ, ce se vorŭ oferi spre deslegarea cestiuniĭ, care modŭ de deslegare este celŭ cuprinsŭ în simburele și rădăcina dogmatică dată de însu-și Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ, și prin aceea descoperitŭ de însu-și Dumnedeŭ, așa câtŭ nicĭ unŭ dubiŭ să nu maĭ fie. S'a vĕdutŭ acésta îndată după înălțarea Mântuitoriuluĭ la ceriŭ, căcĭ încă pe timpulŭ Apostolilorŭ s'aŭ născutŭ o mulțime de cestiunĭ dogmatice, ĕră după aceea cestiunile dogmatice n'aŭ maĭ încetatŭ nicĭ cândŭ. Ba unele aŭ cutrieratŭ fórte adâncŭ biserica, ca de pildă Arianismulŭ, Nestorianismulŭ și altele, și nu putemŭ dice, că nu vorŭ maĭ fi în viitoriŭ atarĭ cestiunĭ, carĭ fórte adâncŭ să turbure biserica.

Dară Mântuitoriulŭ a promisŭ bisericeĭ sale, că ea dela adevĕrŭ nu se va abate nicĭ cândŭ, căcĭ elŭ în modŭ misticŭ va fi cu ea tot-deuna arĕtându-ĭ adevĕrulŭ în mijloculŭ la orĭ ce furtune. După ce însă fisice dela înălțarea la ceriŭ nu maĭ petrece pe pământŭ, așa a trebuitŭ să se îngrijéscă de unŭ altŭ mijlocŭ óre careva, prin care să-ĭ arete adevĕrulŭ în orĭ ce cestiune dogmatică, ce s'ar ivi în decursulŭ vécurilorŭ până la capetulŭ lumiĭ, saŭ cu alte cuvinte să se îngrijéscă de unŭ organŭ óre care, prin care bisericeĭ sale Elŭ însu-și în modŭ misticŭ să-ĭ enunțe tot-deuna adevĕrulŭ infalibilŭ, de câte orĭ va cere lipsa.

Se nasce acum întrebarea, care este organulŭ acesta nu elŭ însu-și infalibilŭ, ci organulŭ, prin care Dumnedeŭ, care singurŭ e infalibilŭ, cum dice și dlŭ Densușanŭ, enunță adevĕrulŭ dogmaticŭ?

După protestanțiorganulŭ acesta este spiritulŭ privatŭ alŭ unuĭ fiesce căruia. După biserica „ortodoxă“ a dluĭ Densușanŭ este sinodulŭ ecumenicŭ. După învățătura catolică organulŭ acesta este următoriulŭ Sfîntului

[1]) Vedĭ Döllinger »Christenthum und Kirche in der Zeit der Grundlegung« pag. 163 și nu.

Petru, Pontificele Romanŭ cu şi fără conciliulŭ ecumenicŭ.

Cumcă organulŭ acesta nu póte fi spiritulŭ privatŭ alŭ unuĭ fiesce căruia, cum susţinŭ protestanţiĭ, se vede învederatŭ de acolo, că spiritulŭ acesta privatŭ la unulŭ îi deslégă o cestiune dogmatică într'o formă, la altulŭ într'alta, ceea ce nu se unesce cu noţiunea adevĕruluĭ, care nu póte fi decâtŭ numaĭ unulŭ.

Ce atinge însă deosĕbirea între ceea ce învaţă despre lucrulŭ acesta biserica „ortodoxă“ de o parte, şi cea catolică de altă parte, însemnămŭ numaĭ atâta, că cea „ortodoxă“ după praxa veche ar trebui să înveţe, că organulŭ acesta póte fi şi conciliulŭ ecumenicŭ, însă numaĭ dacă e recunoscutŭ şi confirmatŭ de Papa, cum se vede de acolo, că cele 7 sinóde vechĭ ecumenice aŭ fostŭ considerate ecumenice, numaĭ după ce furĕ aprobate de Papa. Totŭ acésta o învaţă şi biserica catolică cu singurulŭ adausŭ, că Papa şi singurŭ fără conciliulŭ ecumenicŭ este organŭ, prin care Dumnedeŭ enunţă adevĕrulŭ dogmaticŭ, cândŭ cere lipsa. Calitatea acésta, ce din dispusĕţiune dumnedeéscă o are Papatulŭ în istoria evoluţiuniĭ dogmatice, se numesce de comunŭ: *infalibilitate,* ĕră oficiulŭ, prin care o deprinde, se numesce: *magisteriulŭ infalibilŭ* alŭ luĭ.

Ce este dară infalibilitatea? Este ea impecabilitate, saŭ cum o numescŭ Greciĭ: *ἀναμαρτησία*? Nicĭ decum! Papa încă póte să pĕcătuéscă ca şi alţiĭ muritorĭ, că şi elŭ e omŭ muritoriŭ şi supusŭ pĕcatelorŭ. Ci ea este aceea, ce Greciĭ numescŭ *ἀσφαλεία*, a cărei esenţă stă în aceea, că Dumnedeŭ a promisŭ, că în tóte cestiunile dogmatice, ce se vorŭ ivi până la capetulŭ lumiĭ, din dispusĕţiunea sa dumnedeéscă neînşelătóre, însă şi necuprinsă de mintea omenéscă, *şi în urma asistinţeĭ sale mistice-dumnedeescĭ* modulŭ, în care următoriulŭ Sfîntuluĭ Petru va deslega acele cestiunĭ, este modulŭ celŭ absolutŭ adevĕratŭ, câtŭ ceĭ ce-lŭ vorŭ urma, nicĭ odată nu vorŭ rătăci dela adevĕrŭ. Este infalibilitatea o *χαρίσμα* după Greciĭ, o *gratia gratis data* după Latiniĭ, cum este de pildă charisma profeţieĭ, a minunilorŭ, a vindecărilorŭ, a limbilorŭ, a inspiraţiuniĭ, charisma din sacramentulŭ chirotonieĭ şi altele maĭ multe. Fiindŭ că tóte charismele se daŭ nu pentru binele celuĭ ce le capĕtă, ci pentru binele comunităţiĭ, de aceea şi charisma infalibilităţiĭ din natura eĭ nu poftesce statulŭ sfinţenieĭ în celŭ ce o are. De aceea precum nu toţiĭ profeţiĭ aŭ fostŭ sfinţiĭ (Valaam, Iona, Caĭafa), cândŭ aŭ fostŭ înzestraţi cu charisma profeţieĭ, aşa nicĭ Papiĭ nu suntŭ sfinţiĭ pentru charisma infalibilităţiĭ legate de oficiulŭ lorŭ.

Maĭ departe precum profeţiĭ nu cu puterile lorŭ omenescĭ aŭ ajunsŭ la cunoscinţa lucrurilorŭ viitóre, ci acelea le-aŭ primitŭ dela Dumnedeŭ în modŭ taĭnicŭ, aşa şi Papiĭ, deşi suntŭ datorĭ a face totŭ posibilulŭ, ca să afle adevĕrulŭ, şi să nu apară, ca şi cum ar vorbi ca oraculele păgâne din tripodŭ, totuşĭ infalibilitatea legată de enunciaţiunile lorŭ dogmatice aŭ de a o mulţămi asistinţeĭ taĭnice dumnedeescĭ promise lorŭ de însu-şĭ Dumnedeŭ Rescumpĕrătoriulŭ şi fundatoriulŭ bisericeĭ.

Totŭ asemenea precum nu totŭ ce aŭ vorbitŭ profeţiĭ este profeticŭ, aşa nicĭ totŭ ce dicŭ, laudă, promovézĕ, judecă Papiĭ, nu tóte dispoziţiile lorŭ de guvernŭ bisericescŭ suntŭ totŭ atâtea lucrurĭ infalibile, ci numaĭ şi numaĭ enunciaţiunile dogmatice aşa numite *ex cathedra* saŭ făcute cu scopulŭ de a servi de articulŭ dogmaticŭ pentru întrégă biserica în o cestiune sulevată atuncĭ.

Se vede din acestea învederatŭ, că infalibilitatea este unŭ ce aparţinĕtoriŭ ordiniĭ preste fire saŭ supranaturale. De aceea nicĭ nu este de a se judeca după norma lucrurilorŭ din ordinea naturală. Pentru aceea dlŭ Densuşanŭ nu dice chiarŭ nimicŭ, cândŭ susţine, că Papa nu póte fi infalibilŭ *„fiindŭ şi elŭ supusŭ la totŭ felulŭ de bóle trupescĭ şi sufletescĭ şi la rătăcire ca toţiĭ ómenii“*. Căcĭ cu puterile naturale nu póte fi de bună samă infalibilŭ nicĭ elŭ, dară nicĭ conciliulŭ ecumenicŭ alŭ bisericeĭ dluĭ Densuşanŭ. Adevĕratŭ, că considerândŭ lucrulŭ după ordinea naturală, unde suntŭ maĭ mulţĭ, ca de pildă în conciliulŭ ecumenicŭ, e maĭ multă probabilitate, că vorŭ afla adevĕrulŭ, ca unde e numaĭ unulŭ. A dice însă, că unŭ conciliŭ ecumenicŭ numaĭ pentru că în elŭ suntŭ maĭ mulţĭ, nu póte absolutŭ să rătăcéscă, este chiarŭ aşa de absurdŭ, ca şi a dice acésta despre unulŭ singurŭ. Se schimbă însă îndată lucrulŭ, dacă' îlŭ considerămŭ după norma lucrurilorŭ din ordinea supranaturală, de carea se ţine. Că Dumnedeŭ este infalibilŭ, recunósce şi dlŭ Densuşanŭ. De aceea adevĕrurĭ infalibile suntŭ cele ce ni-le-a descoperitŭ Dumnedeŭ prin diverse organe ale sale, saŭ precum dice S. Paulŭ, *„în multe feluri şi în multe chipurĭ“*, prin patriarchĭ, profeţi şi maĭ pe urmă prin însu-şĭ Fiulŭ sĕŭ. Dacă Dumnedeŭ acum ne-a încredinţatŭ, că în trecerea bisericeĭ sale prin vécurĭ, organulŭ, prin care Elŭ va enunţa adevĕrulŭ absolutŭ şi infalibilŭ alŭ sĕŭ în cestiunile cele multe de credinţă, ce se vorŭ perînda unele pe altele, va fi Pontificele Romeĭ, atuncĭ nu multŭ mĕ maĭ impórtă, că supusŭ e organulŭ acesta *„la morburĭ sufletescĭ şi trupescĭ“*, căcĭ sciŭ, că acestea nu maĭ potŭ fi nicĭ o pedecă pentru Dumnedeŭ, cum suntŭ pentru omŭ, căcĭ nu organulŭ e infalibilŭ, ci Dumnedeŭ, care-lŭ folosesce.

De aceea totă cestiunea infalibilităţiĭ se reduce la aceea, că óre încredinţatu-ne-a Dumnedeŭ saŭ nu, că organulŭ acesta alŭ sĕŭ va fi Pontificele Romanŭ? Dacă suntemŭ siguriĭ, că Dumnedeŭ ne-a încredinţatŭ despre acésta, atuncĭ nu pentru puterile omenescĭ, ci pentru auctoritatea infalibilă a luĭ Dumnedeŭ ţinemŭ de adevĕrată şi credemŭ infalibilitatea acésta a Pontificilorŭ romanĭ, precum pentru auctoritatea infalibilă a luĭ Dumnedeŭ credemŭ în presenţa corpuluĭ şi a sângeluĭ Domnuluĭ în S. Eucharistie, deşi nu putemŭ să o vedemŭ.

Acesta este conceptulŭ adevĕratŭ alŭ infalibilităţiĭ. La 1870, cândŭ fu proclamată, mulţĭ n'aveaŭ idee despre ea, şi o considerauŭ după legile din ordinea naturală. De aceea s'a şi făcutŭ atuncĭ mare sgomotŭ în lume. Pe încetulŭ însă publiculŭ fu instruatŭ în ea, şi prin aceea s'a convinsŭ, că nu este unŭ ce periculosŭ, cum strigaŭ francmasoniĭ şi libĕrŭ-cugetătoriĭ la începutŭ. De aceea şi protestanţiĭ recunoscŭ, că din punctŭ de vedere catolicŭ e o învăţătură consecuentă şi logică.

Fiindŭ că dlŭ Densuşanŭ dice, că învăţătura despre infalibilitatea Papeĭ este în absolută contradicere cu spiritulŭ şi instituţiunile bisericeĭ rĕsăriteanŭ, de aceea ne provocămŭ numaĭ la unele lucrurĭ din rĕsăritŭ, din carĭ se vede, că consciinţa infalibilităţiĭ Pontificeluĭ în lucrurile de credinţă a esistatŭ în biserica rĕsăritului.

Întâiŭ însu-şĭ Pidalionulŭ recunósce, că sinodulŭ alŭ II-lea şi alŭ V-lea ecumenicŭ numaĭ după ce furĕ aprobate de Pontificele Romeĭ, furĕ recunoscute de ecumenice, va să dică organe a Spiritului Sfîntŭ şi prin aceea infalibile. [1]) Dintre Părinţiĭ rĕsăriteanĭ ne provocămŭ numaĭ la S. Teodorŭ Studitulŭ, celebratŭ în rĕsăritŭ la 11 Novembre, care dice, că în casŭ de dissensiuniĭ dogmatice *„suntŭ 'a se trimite legaţi la Pontificele Romeĭ, si de acolo să se priméscă credinţa infalibilă (τὸ ασφαλὲς τῆς πίστεως)“*. [2]) Maĭ departe la S. Cirilŭ alŭ Alexandrieĭ celebratŭ în biserica rĕsărituluĭ la 18 Ianuariŭ, care dice, că *„dela Pontificele Romeĭ trebue să întrebămŭ, ce avemŭ să credemŭ“*. [3])

Din cărţile nóstre rituale ne provocămŭ numaĭ la Mineiŭ, care în 2 Ianuariŭ despre Papa Silvestru cântă, *„că are învăţăturĭ pururea infalibile“*, şi *„că Spiritulŭ Sfîntŭ a lucratŭ în elŭ“*, ĕră la 18 Februariŭ despre Papa Leonŭ Marele cântă, că *„Dumnedeŭ îi însufla dogmele“*, că *„e columna drepteĭ credinţe“* şi că e *„lumina de dorĭ la apusŭ“*, la 12 Martiŭ pe Papa Gregoriŭ Marele îlŭ numesce *„organŭ pusŭ în mişcare de Spiritulŭ sfîntŭ“*, la 13 Aprilŭ despre Papa Martinŭ cântă, că *„e corifeŭ infalibilŭ alŭ dogmelorŭ dumnedeescĭ“*. Îi trebue dluĭ Densuşanŭ maĭ multŭ? Ĕră cumcă în adevĕrŭ Pontificele Romeĭ nicĭ cândŭ n'a rătăcitŭ dela credinţa adevĕrată, recunósce maĭ întâiŭ în rĕsăritŭ însu-şĭ Corpulŭ dreptuluĭ romanŭ, ce l'a învăţatŭ şi dlŭ Densuşanŭ la academia din Sibiŭ, care în Cod. Inst. de summa Trinitate la I lex 7, 8 Nov. 9 la începutŭ susţine, că *„judecata Pontificeluĭ Romeĭ a învinsŭ pe toţiĭ ereticiĭ“*, ĕră dintre Protestanţiĭ, carĭ de bună samă nu suntŭ „molipsiţi de spiritulŭ ĭesuiticŭ“, citămŭ numaĭ pe Herder, care dice, că *„Roma nu s'a plecatŭ dinaintea niciĭ uneĭ eresiĭ niciĭ cândŭ, ci a rĕmasŭ tot-deuna dreptcredinciósă catolică“*, ceea ce pe protestantulŭ Marheineke îlŭ pune în uĭmire, câtŭ nu scie, cum să şi-o esplice, după ce în privinţa morală nu toţiĭ Papiĭ aŭ fostŭ cum se cuvine. [1])

[1]) Pidalion în nota la conciliulŭ ecumenicŭ I, unde deşi întortocă câte verdiĭ uscate fără logică, adevĕrulŭ acesta istoricŭ totuşĭ îlŭ recunósce.
[2]) Epistola 128 către Leonŭ Sacellariulŭ.
[3]) Epistola către Papa Celestinŭ.

[1]) Universal-Kirchenhistorie l. c.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Întorsĕtura asta neaşteptată şi cutezată avu de urmare risete sgomotóse.

După ce se domoli sgomotulŭ, continuă Atenénulŭ: „Voiam să arătŭ numaĭ atâta, că unde suntŭ a se căuta argumentele despre esistinţa Dumnedeuluĭ celuĭ eternŭ. Unŭ altŭ argumentŭ îmĭ oferesce legea moraluluĭ. Cine ar voi să nege pe Dumnedeŭ orĭ să detragă atributelorŭ luĭ, acela trebue să nege şi diferinţa între bunŭ şi rĕŭ, între vîrtute şi viţiŭ. Fără de Dumnedeŭ nu póte fi nicĭ una, nicĭ alta. Şi anume idea bineluĭ trebue să fi premersŭ ideiĭ rĕuluĭ. Rĕulŭ e posibilŭ numaĭ în urmarea bineluĭ şi nu e altceva, decâtŭ contrariulŭ, lipsa bineluĭ. Ne convingemŭ dilnicŭ, că esistă aceste dóuĕ contraste. Suntŭ silitŭ, să le reducŭ la unŭ principiŭ solidŭ, care să represinte însu-şĭ binele, care numaĭ prin esistinţa sa face posibilă esistinţa contrariuluĭ sĕŭ, — şi acestŭ bine preaînaltŭ e ceea ce numimŭ Dumnedeŭ.“

„Aşa dar acéstă fiinţă,“ dise Strabo, „pe care tu ne-o areţi începutŭ şi causă a totă esistinţa şi viaţa, şi căreia îi este dată putere nemărginită, tu ne-o areţi totodată şi ca o fiinţă esenţialminte bună, ca binele însu-şĭ?“

Dionisiŭ rĕmase pe câteva momente cugetătoriŭ. „Într-adevĕrŭ, Strabo, acésta e o întrebare fórte îndreptăţită, cununa edificiuluĭ! Dar eŭ voiŭ să-mĭ mărturisescŭ cugetulŭ meŭ întregŭ. Da, acéstă fiinţă eternă trebue să fie însu-şĭ binele, binele eternŭ, infinitŭ şi necuprinsŭ. Ea trebue să fie însu-şĭ binele, saŭ maĭ bine iubirea, principiulŭ, a căruĭ manifestare şi aplicare este binele. — Dar de ce acesta? Pentru că elŭ ne-a creatŭ! Numaĭ iubirea putea să creeze, căcĭ numaĭ ea putea să doréscă unŭ obĭectŭ. Iubirea doresce unŭ obĭectŭ, şi-lŭ creézĕ, se împreună cu elŭ, se dă pe sine însă-şĭ obĭectuluĭ sĕŭ. Ura este respingerea obĭectuluĭ de ură. Ura se apropie de obĭectulŭ sĕŭ numaĭ spre a-lŭ nimici, spre a-lŭ strica. Ura nu ne-ar fi scosŭ pe noĭ din nimica, de óre ce după ce amŭ fi esistatŭ, ea ne-ar fi nimicitŭ. După ce însă pe noĭ nu numaĭ ne-a creatŭ o fiinţă supremă, ci ne şi ţine şi ne păzesce, trebue să conchidemŭ, că acesta a fostŭ celŭ maĭ curatŭ actŭ de iubire şi de bunătate, trebue să conchi-

demŭ, că pe noĭ ne-a creatŭ şi ne ţine însă-şĭ iubirea şi bunătatea eternă."

„Taci, orĭ ne prăpădimŭ!" se audi o voce. Nimenĭ nu scia, a cuĭ a fostŭ, dar toţĭ ochiĭ se îndreptară spre grupa lui Tiberiŭ.

Tiberiŭ însu-şĭ şi Selanŭ se uĭtară în faţa melancolică a vrăjitoriuluĭ din Vavilonŭ, care părea că e de totŭ nepăsătoriŭ de celea ce se întîmplaŭ şi murmura rugăciunĭ.

„Într-u adevĕrŭ, acésta e o mare filosofie," dise Augustŭ. „Eŭ înţelegŭ tóte celea ce spuĭ tu, şi totuşĭ nu potŭ să le cuprindŭ de totŭ şi maĭ pe multŭ decâtŭ pe unŭ momentŭ, — îmĭ lipsesce ceva."

„Împĕrate, póte că lucrulŭ acesta are omulŭ să-lŭ priméscă de airea, póte că omuluĭ spre a-lŭ câştiga nu-I ajunge tótă silinţa şi voinţa, — eŭ însu-mĭ o simţescŭ acésta. Şi mie îmĭ lipsesce ceva, fără ca să-mĭ potŭ da samă,. ce este aceea, ce-mĭ lipsesce spre a cuprinde ceea ce rostescŭ. Póte că fiinţa cea mare, pe carea o aşteptămŭ — dar la acésta nu voiŭ să maĭ revinŭ, ci dicŭ numaĭ atâta, că iubirea, carea ne-a creatŭ, trebue să fie totŭ aşa de necuprinsă şi de nemărginită ca şi sciinţa şi puterea. Acésta e laturea a treia a acelui triunghiŭ misteriosŭ, despre care am grăitŭ. Într-u adevĕrŭ, noĭ nu scimŭ, ce avemŭ să-Ĭ mulţămimŭ, abstragêndŭ dela crearea şi ţinerea acestuĭ universŭ."

Dionisiŭ se opri pe unŭ momentŭ şi privi în jurŭ de sine.

„Închipuesce-ţĭ, împĕratulŭ meŭ, — şi adunarea acésta înaltă închipuéscă-şĭ-o asemenea, — închipuesce-ţĭ, că sórtea nóstră şi viaţa nóstră, — închipuesce-ţĭ, că întrégă lumea visibilă ar fi pusă în mâna celuĭ maĭ bunŭ dintre toţĭ ómeniĭ, dar noĭ amŭ sci totodată şi aceea, că ar atîrna numaĭ dela unŭ semnŭ alŭ luĭ, numaĭ dela unŭ momentŭ de capriţŭ, de mânie orĭ de nerăbdare, ca starea nóstră să se facă nesuferibilă, de pildă să se opréscă rĕsărirea sóreluĭ pe diua de mâne — ce ar fi de noĭ? Nu ar cuprinde o spaimă nebună pe toţĭ viĕţuitoriĭ? Nu s'ar nimici tótă viaţa în urma nesiguranţeĭ, ce ar apăsa pe viĕţuitoriĭ? Prin acestea nu voiŭ să dicŭ alta decâtŭ că ordinea minunată, legile de ferŭ, metamorfosele statorite înainte, carĭ ne întîmpină pretutindenea, suntŭ condiţiunĭ necesare la gubernarea şi susţinerea lumiĭ."

„Ce i-se pare luĭ Hateriŭ?" întrebă Augustŭ. „Resolvitu-şi-a bine tema tinĕrulŭ nostru prietinŭ?"

„Împĕratulŭ meŭ, maĭ bine de cum aşĭ fi credutŭ. Elŭ ne-a descoperitŭ cugetele sale ca totŭ atâtea stâncĭ de diamantŭ. Alta nu potŭ să dicŭ, decâtŭ că m'a făcutŭ şi pe mine să credŭ, că noĭ suntemŭ chemaţĭ la viaţă şi suntemŭ susţinuţĭ de o fiinţă preaînaltă — de acea fiinţă, despre care Dionisiŭ din Atena ne-a vorbitŭ cu atâta seriositate, cu atâta convingere şi inspirare."

(Va urmá.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 1825—1893. (28) 1—2

Concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la *catedra de desemnŭ dela gimnasiulŭ şi alte institute gr. cat. rom. din Blaşiŭ.*

Cu catedra acésta e împreunatŭ unŭ salariŭ anualŭ de 600 fl. v. a. adecă şese sute florenĭ valută austriacă solvinḑĭ în rate lunare decursive începêndŭ din 1 Septembre 1893.

Suplicele să se adreseze Veneratuluĭ Consistoriŭ metropolitanŭ până celŭ multŭ în 15 Iuliŭ 1893, însoţite de cartea de botezŭ, şi de documentele, carĭ arată cualificaţiunea şi serviţiile de până acum ale concurentuluĭ. Pe lângă condiţiunile generale recerute la unŭ profesorŭ de desemnŭ se cere cunoscinţa limbeĭ române. Preferiţĭ vorŭ fi cel de religiune gr. catolică.

Blaşiŭ, din şedinţa consistorială ţinută în 3 Iuniŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ.
Vicariŭ capitulariŭ.

(26) 1—?

Publicaţiune.

Averea mobilă ţinĕtóre de massa rep. Aug. Láday se va vinde prin licitaţiune publică, şi anume:

1. ca 6 vagóne de grâŭ şi cucuruzŭ în 15 Iuniŭ a. c. după a. la 2 óre în Petrifalăŭ,
2. vitele în Blaşiŭ în prima di a târguluĭ de vite, ce se ţine la Blaşiŭ cu finea luĭ Iuniŭ, la 10—12 óre,
3. 85 hecto de vinŭ vechiŭ şi noŭ în 2 Iuliŭ după a. la 2 óre în Petrifalăŭ.

Blaşiŭ, 8 Iuniŭ 1893.

94 sz. (27) 1—1
1893.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1801/892 számu végzése által monorai Gráil András és társai javára Konrád Simon és társai ellen 42 frt 30 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtása alkalmával biróilag lefoglalt és 420 frtra becsült 2 drb 4 éves fejérszőrű ökör és 2 drb feketeszőrű bivalökörből álló ingóságok — frt tőke, ennek 189 . . év . . . . hó . . napjától járó kamatai 2 frt 10 kr., mepállapitott addigi költség hátralék 4 frt 30 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 374. sz. kiküldést rendelő végzés folytán Monorán alpereseknek lakásán leendő eszközlésére 1893-k évi junius hó 10-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1893-ik évi Május hó 26-ik napján.

Thát György,
kir. bir. végrehajtó.

Turnătoria de clopote şi de metalŭ a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publiculuĭ şi comunelorŭ pentru pregătirea din noŭ de clopote de tótă mărimea, respective pentru combinarea maĭ multorŭ clopote nóuĕ după tonurĭ statorite înainte, aranjate după sistemă noŭ, pre lângă garanţie de maĭ mulţĭ anĭ, cu corône de lemnŭ orĭ de ferŭ bătutŭ orĭ vĕrsatŭ, aşa că clopotele astfelŭ construite se potŭ întórce uşorŭ şi de maĭ multe orĭ, prin ce clopotulŭ se scutesce de crepare.

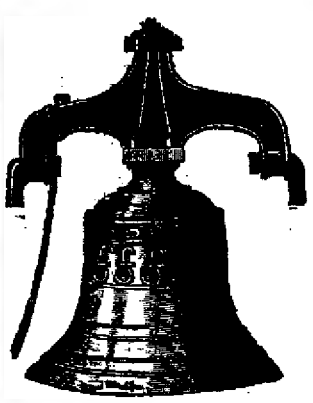

Recomandă maĭ ales inventiunea sa de

Clopote perforate

carĭ suntŭ premiate de maĭ multe orĭ şi privilegiate,

carĭ daŭ unŭ **sunetŭ maĭ tare, maĭ durabilŭ şi adâncŭ** şi aşa unŭ astfelŭ de clopotŭ de 200 kg. este egalŭ cu altulŭ de 260 kg. — Maĭ departe **scaune din ferŭ bătutŭ sub clopote, clopote de orologiŭ** în tótă mărimea şi tóte părţile de metalŭ, ce se ţinŭ de specialitatea asta. — **Clopote** de 150 kg. şi maĭ micĭ şi **pumpe de mână** se potŭ afla tot-deuna în depositŭ. — Se recomandă pentru comisiĭ câtŭ de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 7—10

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrariŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-I încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 17—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 17 Iuniŭ 1893. Numĕrulŭ 24.

Ce-i autonomia garantată prin legi?

„Aşa se vede, că la noi legile acelea, cari suntŭ cevaşi maĭ echitabile faţă cu naţionalităţile nemagiare, se aducŭ numaĭ de aceea, ca să nu se esecute saŭ pentru ca treptatŭ să se abróge.“

Adevĕrulŭ acesta, spusŭ în casa magnaţilorŭ, în faţa ţĕreĭ întregĭ, cu ocasiunea desbaterilŏr asupra noveleĭ despre salarisarea învăţătorilorŭ, de cătră episcopulŭ Caransebeşuluĭ, rĕsună şi acum în urechile nóstre, cândŭ stămŭ şi ne socotimŭ la situaţiunea aceea precarie, în care amŭ ajunsŭ cu şcólele nóstre prin nóua lege.

Nu este scopulŭ nostru a arĕta acum rĕulŭ, ce ni-lŭ pricinuesce legea de sub întrebare. Amŭ arătatŭ rĕulŭ acesta adese şi cu de-adinsulŭ. Nicĭ nu voimŭ a releva indiferentismulŭ nostru în faţa pericululuĭ ce ne ameninţă. Amŭ făcut'o şi asta şi amŭ arĕtatŭ şi calea de mântuire.

De astă-dată voimŭ a face unele consideraţiunĭ generale pentru aceia, carĭ vorbescŭ de liberalismŭ, de constituţionalismŭ şi de câte de tóte isme, cu scopulŭ ca să însufleţéscă pentru acelea pe Românĭ, fără a sci măcarŭ ce facŭ.

Autonomia confesiunilorŭ recepte din ţara nóstră în cestiunĭ şcolare este inarticulată în lege. Legea este promulgată în numele şi cu sancţiunea Regeluĭ. Şi legea acésta asigură confesiunilorŭ pentru tóte timpurile dreptŭ esclusivŭ asupra instrucţiuniĭ membrilorŭ sĕĭ.

Şi de ce s'a adusŭ o asemenea lege? Pentru ca de o parte relaţiunea dintre statŭ şi confesiunĭ să fie regulată pentru tot-deuna; de altă parte pentru ca şi confesiunile, egalisate fiindŭ între sine, să lucre cu o nobilă întrecere pentru înaintarea cultureĭ generale.

Este decĭ clarŭ şi limpede, că prin legea din 1868 s'a intenţionatŭ crearea unorŭ stărĭ perenne; că s'a intenţionatŭ crearea uneĭ *legĭ fundamentale.*

Şi totuşi ce vedemŭ?

Vedemŭ, că şi legea, prin care confesiunilorŭ se dă dreptulŭ asupra instrucţiuniĭ poporale, pentru domniĭ nostri *liberalĭ* este numaĭ o instituţiune trecĕtóre, bună óră ca şi o lege adusă pentru concesiunea uneĭ căĭ ferate vicinale.

Contele Csáky în şedinţa memorabilă a caseĭ magnaţilorŭ din 29 Maiŭ a spus'o apriatŭ, că tóte drepturile autonomice ale confesiunilorŭ, garantate prin o lege anterióră, se potŭ modifica, restringe şi chiarŭ şi revoca prin legĭ posterióre, de-órece legislativa ţĕreĭ nu póte să abdică nicĭ odată dela dreptulŭ sĕŭ de a aduce legĭ nóuĕ şi de a modifica pe cele vechĭ.

Este preţiósă declaraţia conteluĭ Csáky. Liberalismulŭ sectarŭ nu s'a pututŭ manifesta maĭ golŭ şi maĭ hîdŭ nicĭ odată.

Suntŭ conscĭĭ despre importanţa declaraţiuniĭ domnuluĭ Csáky domniĭ nostri, carĭ atâtŭ de multŭ se însufleţescŭ pentru frasa gólă *liberalismŭ?*

Nu este óre admiterea acelui principiŭ — altcum fórte şi în totŭ cuprinsulŭ sĕŭ *„liberalŭ“* — totŭ una cu *atotputinţa statului* şi în ultima analisă cu *principiulŭ revoluţiuniĭ?* Într'adevĕrŭ după acestŭ principiŭ nu maĭ esistă legĭ *fundamentale.* Orĭ ce lege se póte schimba. E destulŭ, ca guvernulŭ saŭ unŭ partidŭ parlamentarŭ să-şĭ câştige maĭoritatea *unuĭ votŭ,* şi legea de maĭ înainte, orĭ câtŭ ar fi fostŭ de bună, se abrógă.

Étă consecinţele principiuluĭ liberalŭ alŭ conteluĭ Csáky. Ér consecinţele acestea însémnă, că încredere în stările parlamentare şi constituţionale póte să aĭbă numaĭ acela, care e lovitŭ la capŭ. Apoĭ cândŭ dispoşiţiunile cuprinse în legĭ nu maĭ merită încredere, cândŭ cetăţeniĭ nu potŭ privi de statornică nicĭ o instituţiune din statŭ, atunci urmézŭ aceea, ce se numesce: *descompunere.*

Ăsta e punctulŭ, la care amŭ ajunsŭ. Regele se încoronézŭ şi jórŭ, că va observa legile Însu-şĭ şi se va îngriji, ca şi alţiĭ să le observe. Elŭ jórŭ, că va respecta drepturile autonomice ale confesiunilorŭ. De altă parte vine contele Csáky şi ne spune, că dînsulŭ împreună cu maĭoritatea, de care dispune în parlamentŭ, îşĭ reservă dreptulŭ să schimbe, cândŭ va afla de bine, legile sancţionate de Maĭestatea Sa. Şi

---

Feuilleton.

Unŭ noŭ „cestiunariŭ istoricŭ“ pentru dlŭ Nic. Densuşanŭ.

(Fine.)

6. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, *ecsocatocelii* saŭ *probatmioterii* din Feleacŭ şi Giomalŭ eraŭ numaĭ diaconi, saŭ dóră preoţi, şi dacă eraŭ numaĭ diaconi, observaŭ canonulŭ 18 dela Nicea I, că la *sinaxe* să vină după preoţi, şi eraŭ totodată şi *stavroforĭ* şi purtaŭ pe capŭ *fenoliŭ?*

(Aicĭ cărturariĭ suntŭ rugaţi, că dacă în vre-o familie a rĕmasŭ vre-unŭ fenoliŭ dela vre-unŭ ecsocatocelŭ saŭ probatmioterŭ, să-lŭ desemne, şi desemnulŭ să-lŭ trimită dluĭ Densuşanŭ.)

7. Ce spuneaŭ bĕtrânii, *ecptosa ecsocatocelilorŭ* se întîmpla şi cu întrevenirea puteriĭ de statŭ saŭ o făcea numaĭ episcopulŭ singurŭ?

8. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, oficialiĭ episcopescĭ din *axiomate* de unde procuraŭ *epimaniculŭ, himaticulŭ* şi *epirriptariulŭ?* Nu cumva le aduceaŭ neguţătorĭ din India?

9. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, cândŭ se întîmpla *sfragia* oficialilorŭ din *archontichiile* marĭ şi din *clericate,* se făcea *prosfersa* de dóuĕ orĭ înaintea episcopuluĭ, şi i-se da şi *protropia* totŭ atunci, saŭ dóră protropia era cuprinsă în *pittachion* saŭ în literele *evergetice?*

10. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, pedepsiaŭ episcopiĭ aspru *sinchesa* oficialilorŭ, şi observaŭ tótă rigórea canónelorŭ, şi eraŭ episcopiĭ cu luare aminte, ca oficialiĭ să observe *pronomia* cu tótă rigórea, şi cu deosebire la *isodŭ* şi *metalepse* se observa totdeuna pronomia?

11. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, *procatemeniĭ* ce titulatură aveaŭ, aceea de: *timotaţiĭ, entimotaţiĭ* saŭ *teofilestaţiĭ?*

12. Ce spuneŭ bĕtrâniĭ, era datina la biserica cea mare din Feleacŭ şi Giomalŭ, ca precum dice Sintagnia V, 534, în sĕptĕmâna patimilorŭ să se cetéscă evangeliile în chipulŭ următoriŭ: În Dumineca florilorŭ să o cetéscă *Protecdiculŭ,* în Lunia mare *Hieromnemonulŭ,* în Marţia mare *Sacelliulŭ,* în Mercuria mare *Gazofilacele,* în Joia mare *Canstrisiulŭ,* în Sâmbăta mare *Economulŭ,* şi în Dumineca Pascilorŭ *Cartofilacele?*

13. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, pentru susţinerea oficialilorŭ episcopescĭ eraŭ întroduse *rogele, prosodele, psalticele* şi *emfanisticele,* şi eraŭ acelea anuale orĭ lunare?

(Dacă undeva se află vre-unŭ protocolŭ despre ele, să-lŭ decopieze fidelŭ şi să-lŭ trimiţă dluĭ Densuşanŭ.)

14. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, *proeresele* eraŭ ertate la oficialiĭ bisericescĭ, şi de câte orĭ pe lună se ţinea în reşedinţa episcopéscă *criteriulŭ ieraticŭ?* Şi dela Felécŭ şi Giomalŭ unde se întîmpla *eneletulŭ?*

15. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, Mitropolitulŭ autochefalŭ din Belgradŭ da episcopilorŭ scrisorile *sistatice,* saŭ dóră altcineva? Şi eraŭ episcopiĭ independenţĭ în facerea *procopelorŭ, provolelorŭ, probibasmuluĭ* şi a *prochiresieĭ?*

16. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, la umplerea oficiilorŭ bisericescĭ era hotărîtóre *ecloga* şi *dochimasia* episcopilorŭ, saŭ trebuia să se întîmple tot-deuna şi ceva *psefismă?*

17. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, întîmpla-se în biserica românéscă desŭ *metentroniasme, metavasurĭ* şi *metachimesurĭ,* şi dacă se întîmplaŭ, atunci cam din ce cause?

18. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, nu cumva pe timpulŭ evuluĭ mediŭ, *„cândŭ Papiĭ aţiţaŭ*

vedemŭ, că așa se întîmplă, cum ḑice celŭ din urmă.

În alte țĕrĭ suntŭ legĭ așa numite *fundamentale,* carĭ se privescŭ de toți ca *inviolabile.* De acelea nu se atinge nimenĭ. Ceĭ ce se atingŭ de ele, suntŭ priviți ca trădătorĭ de patrie saŭ celŭ puținŭ ca *revoluțiunarĭ.*

În 1867 se închic pactulŭ dualisticŭ cu Austria și se pune de temeiŭ la era actuală constituțională. La 1868 se aduce o altă lege totŭ atâtŭ de fundamentală, prin care instrucțiunea poporală se concrede confesiunilorŭ.

Kossuth, Eötvös, Polónyi, Ugron combatŭ pactulŭ fundamentalŭ din 1867. Contele Csáky și cu dînsulŭ parlamentulŭ întregŭ atacă legea din 1868.

Ceĭ dintâiŭ suntŭ priviți de subsăpătorĭ aĭ ordiniĭ esistente și suntŭ declarați imposibilĭ pentru guvernare.

Alŭ doilea e ministru *constituționalŭ* și *liberalŭ.*

Ceĭ dintâiŭ suntŭ declarați *revoluționarĭ.* Alŭ doilea e *monarchicŭ loĭalŭ.*

De ce?

Toți într'o formă țintescŭ *la resturnarea stărilorŭ legale.* Toți atacă legĭ fundamentale de ale țĕreĭ. Revoluționarĭ suntŭ și unĭĭ și alțiĭ.

Întrebămŭ érășĭ: De ce? Fiindŭ-că suntŭ *liberalĭ,* și fiindŭ că liberalismulŭ nu este altceva decâtŭ resturnarea orĭ căreĭ ordinĭ stabilite, decâtŭ *revoluțiunea.*

Poftescă acum confrații dela „Gazeta" și recomânde poporuluĭ românŭ binefacerile „liberalismuluĭ". Aŭ auḑitŭ și eĭ de „liberalismŭ", și socotescŭ, că dacă firma e frumósă, bună va fi și marfa. Și apoĭ vorbescŭ, nepricepêndŭ Scriptura.

După tóte acestea întrebămŭ: *Ce-i autonomia garantată prin legĭ?*

Rĕspunsulŭ: *Unŭ moftŭ.*

„Gazeta" și Cardinaliĭ.

„Gazeta Transilvanieĭ" în numĕrulŭ 114 din incidentulŭ, că episcopulŭ latinŭ de Oradea mare Schlauch fu numitŭ cardinalŭ, ne întrebă, că Sfinția Sa Papa pentru ce merite a numitŭ cardinalŭ pe „duşmanulŭ celŭ maĭ declaratŭ alŭ Românilorŭ"? „Gazeteĭ" îĭ rĕspundemŭ pe scurtŭ, că noĭ suntemŭ numaĭ fiĭ supușĭ aĭ Sfințieĭ Sale, și așa nu putemŭ fi inițiațĭ în tóte faptele Sfințieĭ Sale. „Gazeta" însă cu „teologulŭ din cóstele sale" dlŭ Nic. Densușanŭ ca „aliați" aĭ Papeĭ vorŭ fi de bună samă maĭ inițiațĭ în acele fapte ca noĭ, și așa n'aŭ lipsă a se adresa către noĭ.

Pentru publicŭ însă constatămŭ următórele lucrurĭ, de carĭ „Gazeta", deși „aliată" a Papeĭ, totuși nu are nicĭ o idee, căcĭ se vede, că „aliațiĭ" nu multŭ se interesézăă unulŭ de altulŭ. Anume unŭ numĕrŭ anumitŭ de cardinalĭ nu-și are reședința în Roma, ci la scaunele lorŭ episcopescĭ din diversele state, unde se află membri aĭ bisericeĭ, precum în Austro-Ungaria, Francia, Spania, Anglia, America și chiarŭ și Australia. Pe aceștia îĭ denumesce Papa la propunerea monarchuluĭ catolicŭ alŭ statuluĭ respectivŭ, și de aceea se și numescŭ *cardinales coronae.* La denumirea acestora Papa nu poftesce dela monarchĭ altceva, decâtŭ ca conduita bisericéscă a celorŭ propușĭ să fie corectă. Judecarea purtăriĭ politice a respectivilorŭ pe alte terene nu și-o arógă Sfinția Sa nicĭ odată, fiindŭ că așa ceva ar avé coloritulŭ, că Sfinția Sa se amestecă în afacerile interne ale statelorŭ, și acésta nu o voesce. Maĭestatea Sa se vede că a propusŭ pe episcopulŭ Schlauch, și Sfinția Sa neescepționându-ĭ purtarea bisericéscă l'a denumitŭ, fără să cugete de locŭ la aceea, că Schlauch cum se are cu Româniĭ, precum n'a cugetatŭ la aceea, că place-le Magiarilorŭ saŭ ba, cândŭ maĭ întâiŭ pe Mitropolitulŭ Vancea, apoĭ pe toți treĭ Episcopiĭ nostri ĭ-a făcutŭ Asistenți la tronulŭ pontificiŭ și conți Romaniĭ, și numaĭ în anulŭ trecutŭ a distinsŭ pe maĭ mulțĭ membri din clerulŭ românŭ unitŭ, deși așa ceva nu a fostŭ după placulŭ foilorŭ magiare. De aceea numaĭ unŭ orizonŭ fórte restrînsŭ de vederĭ póte aștepta, ca Sfinția Sa în dispositiile Sale curatŭ bisericescĭ să se îndrepte după daraverile trecĕtóre, ce le aŭ popórĕle între sine, și din înălțimea tronuluĭ pontificalŭ să se cobóre în arena agitațiunilorŭ politice dintre națiunĭ.

În urmă, dacă „Gazeta", deși „aliată" a Papeĭ, nu póte afla motivele denumiriĭ luĭ Schlauch de Cardinalŭ, atuncĭ să se adreseze cu întrebarea către Maĭestatea Sa poftindŭ să-ĭ spună, că pentru ce l'a propusŭ Sfințieĭ Sale spre denumire. Dar de cumva Maĭestatea Sa din respectŭ către unŭ „aliatŭ" alŭ uneĭ persóne așa înalte ca Papa îĭ va spune. Până atuncĭ însă „Gazeta" ar face bine, dacă ar învăța puținŭ a declina latinesce și românesce, ca să nu maĭ facă barbarismĭ ca „propagandeĭ fide".

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ḑiarulŭ „Magyar Állam" publică textulŭ autenticŭ alŭ memoriuluĭ îndreptatŭ de episcopatulŭ catolicŭ către Papa în cestiunile politice-bisericescĭ din Ungaria.

Memoriulŭ se ocupă pe rîndŭ de libertatea religiósă, recepțiunea Evreilorŭ, matriculele civile și căsătoria civilă obligătóre, precum s'a anunțatŭ la timpulŭ sĕŭ.

Ce privesce în specialŭ căsătoria civilă, episcopatulŭ promite, că va lupta cu tótă resoluțiunea contra aceleĭ instituțiunĭ și pentru caractĕrulŭ creștinŭ alŭ căsătorieĭ. Recunósce, că dreptulŭ matrimonialŭ în Ungaria reclamă unele reforme radicale, dară acestea nu suntŭ reclamate din causa dreptuluĭ canonicŭ, și din causa legilorŭ statuluĭ, carĭ permitŭ acatolicilorŭ să divorțeze pe apostațiĭ catolicĭ, prin ce se nascŭ multe confusiunĭ și neplăcerĭ.

Memoriulŭ terminămă în modulŭ următoriŭ: „La preagrațiosulŭ mandatŭ alŭ Sfințieĭ Sale ne-amŭ silitŭ a vĕ espune atâtŭ daunele câtŭ și avantajele, ce se potŭ nasce pentru biserică din programulŭ guvernuluĭ. Până acum însă nu se póte prevedé totulŭ, nicĭ rĕulŭ, nicĭ binele, de-órece dispusĕțiunile legilorŭ, ce vorŭ să se aducă, nu suntŭ cunoscute. Aceea una să ne fie ĭertatŭ a o spune de acum și a declara înaintea Sfințieĭ Tale ca înaintea păstoriuluĭ nostru supremŭ și vicariuluĭ luĭ Isusŭ Christosŭ pe pămîntŭ, că noĭ vomŭ cumpăni cu rigóre orĭ ce planŭ alŭ nouluĭ guvernŭ, ce atinge cumva

---

pe regiĭ Ugarieĭ la răsboiŭ de esterminare în contra Românilorŭ", s'a născutŭ în capulŭ vre-unuĭ episcopŭ românŭ-ortodoxŭ din Ardélŭ ideea de a închia o *„alianță"* cu Papa *„spre a înmulți numĕrulŭ Românilorŭ"*? Și dacă s'a născutŭ, fost'a ea îmbrățișată de totŭ clerulŭ și poporulŭ, și dacă a fostŭ îmbrățișată, atuncĭ nu cumva în vre-unŭ sinodŭ compusŭ *„din toți protopopiĭ, preoțiĭ și deputațiĭ mirenilorŭ"* aŭ datŭ unŭ *„manifestŭ"* de *„alianță"*, în care ca *„aliațiĭ"* aĭ Romeĭ dechĕră, că se mărturisescŭ *„mădularĭ aĭ sfinteĭ catolicescĭ bisericĭ a Romeĭ"*?

(Dacă undeva se află vre-unŭ atare manifestŭ, atuncĭ să-lŭ decopieze și trimiță dluĭ Densușanŭ, ca să probeze din elŭ, că acela e causa, de plóuă așa multŭ în ăstŭ anŭ.)

19. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, câțĭ Mitropoliți și episcopi și dignitarĭ bisericescĭ din evulŭ mediŭ cu *„o resoluțiune démnă și bărbătéscă"*, care ĭ-ar face onóre și dluĭ Densușanŭ, aŭ ostenitŭ de ḑi de nópte, până aŭ scosŭ limba slavică din biserică, și aŭ întrodusŭ în loculŭ eĭ limba românéscă, instituțiunea cea maĭ națională, așa câtŭ principiĭ calvinescĭ o aŭ aflatŭ deja introdusă? Și dacă undeva se află vre-o carte bisericéscă din evulŭ mediŭ scrisă în limba română, atuncĭ să o trimită dluĭ Densușanŭ, ca să probeze din ea, că Româniĭ la 1698 n'aŭ primitŭ nicĭ o dogmă catolică.

20. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, multŭ ĭ-a costatŭ pe Mitropoliții și episcopiĭ Românilorŭ Ardeleni din evulŭ mediŭ, până cândŭ cu o *„resoluțiune bărbătéscă și démnă"* de „Gazeta" aŭ întrodusŭ literele latine în limba bisericéscă română, și aŭ purificatŭ limba românéscă în cărțile bisericescĭ de slavismĭ, așa câtŭ tipografia din Blașŭ tipărindŭ cu litere latine ĭ-a decopiatŭ numaĭ pe aceĭ venerandĭ Mitropoliți și episcopi, și Cipariŭ cu purificarea limbeĭ a mersŭ numaĭ schiopătândŭ după eĭ?

Dacă vre-unŭ cărturariŭ undeva are vre-o carte bisericéscă română din evulŭ mediŭ scrisă cu litere latine și purificată de slavismĭ, atuncĭ să o trimiță dluĭ Densușanŭ, ca să probeze din ea, că sinodulŭ dela Florența a fostŭ numaĭ *pro forma.*

21. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, stîrnit'a admirațiunea Europeĭ *„resoluțiunea démnă și bărbătéscă"*, ce o a arĕtatŭ în fugă din corpulŭ națiunĭĭ nobilimea română înainte de unire, cândŭ minunatulŭ *„șirŭ de instituțiunĭ naționale bisericescĭ"* nicĭ atâta n'a pututŭ face, ca să ne păstreze nobilimea pentru timpulŭ, cândŭ după unire tinerimea română, ce va studia la Roma, va trezi în ea sentimentulŭ națională?

22. Ce spuneaŭ bĕtrâniĭ, imposantă a fostŭ opusețiunea clerului românescŭ dintr'unŭ cornŭ alŭ țĕreĭ până în celalaltŭ, cândŭ Rakotzy a întrodusŭ în biserica românéscă catechismulŭ calvinescŭ? Nu cumva s'aŭ ținutŭ meetinguri prin tótă țara în contra catechismuluĭ acestuia? Dacă cineva are vreunŭ protocolŭ de unŭ atare meeting, atuncĭ să-lŭ trimită dluĭ Densușanŭ, ca să probeze din elŭ, că decretele sinódelorŭ provinciale ținute sub Vancea s'aŭ tipăritŭ numaĭ la 1886.

Ce se ține de sinódele dogmatice și de alte gemerĭ *„compuse din toți protopopiĭ, preoțiĭ și deputațiĭ mirenilorŭ"*, în carĭ înainte de unire fu apĕratŭ *„șirulŭ de instituțiunĭ naționalĭ bisericescĭ" „cu o resoluțiune démnă și bărbătéscă"*, nu e lipsă să spună bĕtrâniĭ nimica, căcĭ „Gazeta" are date despre ele până inmediatŭ înaintea de 1848. Deci funcționându dlŭ Densușanŭ și ca consultor in theologicis alŭ Gazeteĭ, n'are decâtŭ să se adreseze pentru ele la „Gazeta", carea-ĭ póte da cu carulŭ date despre câte sinóde nu s'aŭ ținutŭ nicĭ cândŭ, câtŭ dlŭ Densușanŭ să pótă scrie o istorie à la o mie și una de nopți, cum a scrisŭ și „cercetările" saŭ maĭ bine ḑisŭ „visurile" sale asupra Mitropolieĭ de Alba-Iulia.

biserica, şi orĭ ce atacŭ orĭ injurie o vomŭ împedeca. Cérta şi lupta cu guvernulŭ nu o căutămŭ, dară provocaţĭ şi siliţĭ de elŭ nu ne vomŭ retrage dinaintea luĭ, sciindŭ fórte bine, că apărămŭ causa luĭ Dumneḑeŭ, o causă dréptă şi sfîntă, dela care depinde mântuirea nóstră şi a credincioşilorŭ concreḑuţĭ grijiĭ nóstre. Dumneḑeŭ sigurŭ ne va ajuta, şi ne va ajuta graţia părinţéscă şi înţelepciunea admirabilă a Sfinţieĭ Tale, de care fiindŭ conduşĭ şi întăriţĭ ne străluce speranţa învingerii sigure."

Foile liberale din capitală vorbescŭ, că deja s'ar fi aflatŭ unŭ „modus vivendi" între episcopatŭ şi guvernŭ, dară noĭ scimŭ, că episcopatulŭ în lucrurĭ, carĭ atingŭ credinţa, nu póte ceda nimicŭ, şi modus vivendi este aflatŭ numaĭ atuncia, cândŭ guvernulŭ va renunţa la reformele proĭectate.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII a primitŭ pe peregriniĭ Maroniţĭ conduşĭ de patriarchulŭ Petru Hagg. La peregrinajŭ aŭ luatŭ parte şi archiepiscopiĭ de Beirut, de Tripolis şi de Diospolis, precum şi maĭ mulţĭ preoţĭ şi 4 mirenĭ.

Fostulŭ nunţiŭ la Viena, cardinalulŭ Galimberti, ducêndu-se maĭ de multŭ în Roma, noulŭ nunţiŭ Msgr. Aloisiŭ Agliardi îşĭ va ocupa în curêndŭ postulŭ din Viena.

Ḑiarele liberale érăşĭ alarméză lumea, că Pontificele Leonŭ XIII voesce cu orĭ ce preţŭ a eschide din colegiulŭ cardinaliloru pe italienĭ şi a introduce străinĭ, ca astfelŭ aceştia să aîbă maĭ mare influinţă asupra alegeriĭ de papă pentru viitoriŭ. Câtŭ de tendenţiósă şi nefundată este afirmarea ḑiarelorŭ liberale italiene, o probézăfaptulŭ, că după ultima numire de cardinalĭ suntŭ Italienĭ 34, Francesĭ 7, Spanioli 4, Austriacĭ 3, Ungarĭ 2, Germânĭ 2, Portugalĭ 2, Belgianŭ, Anglesŭ şi Irlandesŭ câte 1. Asemenea câte 1 cardinalŭ este şi din Statele-Unite, din Canada şi din Australia.

Spania.

Noulŭ nunţiŭ apostolicŭ în Madridŭ în vorbirea, prin care şĭ-a presentatŭ regineĭ scrisorile de acreditare, a ḑisŭ şi următórele cuvinte: „Activitatea mea o începŭ cu acea convingere firmă, că cu câtŭ se alipescŭ tronurile maĭ strînsŭ de Sfîntulŭ Scaunŭ, cu câtŭ se razimă maĭ multŭ pe acea stâncă, pe care este zidită biserica, şi cu câtŭ va fi maĭ amicabilŭ raportulŭ dintre puterea bisericéscă şi cea luméscă, cu atâta se vorŭ deriva din acestea maĭ marĭ binecuvîntărĭ şi folóse şi pentru statŭ şi pentru biserică."

Regina în réspunsulŭ sĕŭ declară, că este deplinŭ convinsă, că biserica catolică, de care se ţine poporulŭ spaniolŭ, e celŭ maĭ puternicŭ razimŭ alŭ statuluĭ, şi că dînsa şi guvernulŭ sĕŭ lucră pentru înflorirea bisericeĭ.

Nu încape îndoélă, că regina are cele maĭ bune intenţiunĭ faţă cu biserica catolică, numaĭ câtŭ în viaţa de statŭ nu se cam validitézăprincipiile regineĭ, ci ale regimuluĭ liberalŭ, care numaĭ amicŭ bisericeĭ nu se póte numi. Numaĭ de curêndŭ a presentatŭ guvernulŭ unŭ proĭectŭ lege, prin care cere reducerea venitelorŭ preoţescĭ, carĭ şi aşa suntŭ destulŭ de micĭ, şi regina şi la atare proĭectŭ a fostŭ constrînsă să-şĭ dea consensulŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Comitetulŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ esmisŭ în conferinţa generală din 20 şi 21 Ianuariŭ 1892, cu datulŭ de 18 Ianuariŭ convócă la Sibiŭ pe toţĭ membriĭ aceleĭ conferinţe la o adunare estraordinară, care se va ţiné în Sibiŭ Dumineca la 9 Iuliŭ. Scopulŭ conferinţeĭ este de o parte ca să raporteze comitetulŭ despre lucrările, ce a sevârşitŭ până acum, éră de altă parte a se sfătui membriĭ şi a aduce hotărîrile, ce le vorŭ crede necesare în faţa precareĭ situaţiunĭ actuale.

Din incidentulŭ aniversăriĭ a 25-a a regeluĭ comiţiĭ supremĭ aŭ fostŭ avutŭ o adunare în Budapesta. Comiţiĭ în vorbirile ţinute se declară solidarĭ cu politica bisericéscă a guvernuluĭ şi aştéptă introducerea administraţiuniĭ de statŭ. Declararea comiţilorŭ pentru politica guvernuluĭ nu are nicĭ o însemnătate practică, după ce este cunoscutŭ, că eĭ suntŭ representanţiĭ guvernuluĭ şi dacă nu ar lucra amĕsuratŭ ordinuluĭ, ce li-se dă de susŭ, nu le rĕmâne decâtŭ a-şĭ da demisiunea.

Germânia.

Precum anunţă „Kölnische Zeitung", în dieta imperială, care se va deschide la începutulŭ luneĭ viitóre va fi pusŭ la ordinea ḑileĭ numaĭ proĭectulŭ de lege militariŭ. Proĭectulŭ în tóte punctele esenţiale va rĕmâné pe lângă propunerile luĭ Huene. Probabilŭ, că la comisiunea parlamentară nicĭ nu va maĭ fi trimisŭ proĭectulŭ militarŭ, ci se va hotărî câtŭ maĭ curêndŭ asupra luĭ în şedinţa parlamentară.

Alegĕtoriĭ catolicĭ din Berlin aŭ ţinutŭ Dumineca o adunare fórte bine cercetată, în care s'aŭ arĕtatŭ meritele centruluĭ parlamentarŭ pentru biserică şi s'a hotăritŭ solidaritate. Este cunoscutŭ, că centrulŭ nu-ĭ pentru proĭectulŭ militariŭ, prin care sporindu-se armata, nu numaĭ se subtragŭ maĭ mulţĭ ómenĭ dela ocupaţiunile lorŭ îndatinate, ci se înmulţescŭ şi sarcinele publice.

Francia.

Prin discursulŭ luĭ Constans ţinutŭ la Toulouse guvernulŭ actualŭ s'a simţitŭ fórte atinsŭ. Spre a micşora încâtva efectulŭ aceluĭ discursŭ preşedintele consiliuluĭ Dupuy încă a ţinutŭ o vorbire la unŭ banchetŭ datŭ în Albi în onórea dînsuluĭ. Elŭ face elogiurĭ republiceĭ, care a restauratŭ Francia, a obţinutŭ respectulŭ popórĕlorŭ monarchice şi amiciţia unuĭ statŭ puternicŭ, care amiciţie se basézăpe comunitatea de interese şi este o garanţă a păciĭ şi a siguranţeĭ internaţionale.

Şi Dupuy ca şi Constans contézăpe amiciţia Rusieĭ, numaĭ câtŭ cestŭ din urmă voesce a consolida republica prin o tractare maĭ ecuitabilă a catolicilorŭ, pe cândŭ Dupuy recomândă continuarea reformelorŭ. Cu reforme însă, ce împărechézăpe cetăţenĭ, orĭ ce statŭ se slăbesce.

Preşedintele republiceĭ, dlŭ Carnot, de câteva ḑile este morbosŭ. Ḑiarele ĭ-aŭ şi designatŭ de succesorŭ pe fostulŭ ministru Constans, care pe lângă toleranţa sa în cele politice maĭ are şi meritulŭ de a nu fi fostŭ amestecatŭ în scandalulŭ Panama.

Rusia.

Declaraţiunile conteluĭ Kálnokv referitóre la politica esternă a Monarchieĭ nóstre aŭ produsŭ o impresiune bună şi în cercurile hotărîtóre ale Rusieĭ. Este sciutŭ, că interesele rusescĭ şi cele austro-ungare vinŭ în colisiune maĭ alesŭ în peninsula balcanică. De unŭ timpŭ încóce însă Rusia arată o mare reservă faţă cu politica statelorŭ balcanice, şi de aci se esplică, că şi raporturile eĭ cu monarchia nóstră s'aŭ îmbunătăţitŭ, după cum a accentuatŭ dlŭ Kálnoky în delegaţiunĭ. Rusia, precum se pare, s'a convinsŭ, că politica eĭ în peninsula balcanică de o cam dată este fără succesŭ; pentru aceea şĭ-a îndreptatŭ atenţiunea spre Asia. Opiniunea publică ruséscă susţine, ca imperiulŭ ţarilorŭ are o misiune măréţă în Asia, unde îşĭ vede interesele periclitate de către Anglia şi Germânia. Din punctŭ de vedere rusescŭ se ḑice, că este maĭ mare periculŭ ocuparea Egiptuluĭ prin Anglesĭ, decâtŭ succesele Austro-Ungarieĭ în peninsula balcanică. Ca aliată a Rusieĭ în orientŭ se consideră Francia.

Sêrbia.

La alegerile ultime radicaliĭ aŭ eşitŭ cu o maĭoritate covârşitóre. Din sinulŭ lorŭ se va compune aşa dară şi cabinetulŭ, după ce guvernulŭ actualŭ e numaĭ provisoriŭ. Regele a chematŭ la sine pe capiĭ radicaliloru conferindŭ cu eĭ timpŭ maĭ îndelungatŭ asupra situaţiuniĭ politice. Declararea, că în sinulŭ clubuluĭ liberalŭ nu suntŭ scisiuni, a făcutŭ asupra regelui o impresiune plăcută.

Ministrulŭ de finanţe a fostŭ la Viena, precum se vorbesce, spre a mijloci contragerea unuĭ împrumutŭ de 40,000.000 frs.

În privinţa mişcărilorŭ politice facŭ Sêrbiĭ să se vorbéscă multŭ de eĭ, dară ce privesce finanţele ţĕreĭ, se pare că nu staŭ cu multŭ maĭ bine decâtŭ Grecia.

Belgiŭ.

După ce s'a hotărîtŭ reformarea legiĭ electorale şi introducerea sufragiuluĭ universalŭ, se agită în sinulŭ parlamentuluĭ cestiunea reformăriĭ senatuluĭ. Anume uniĭ propunŭ, că alegerile pentru senatŭ să se facă ca şi alegerile dietale prin sufragiŭ universalŭ, numaĭ câtŭ nimenĭ să nu pótă fi alesŭ înainte de ce ar fi împlinitŭ 35 de anĭ. Alţiĭ credŭ, că ar fi maĭ bine, ca alegĕtoriĭ pentru senatŭ să se clasifice după condiţiunea, ce o ocupă în viaţa socială. După părerea acestora senatulŭ ar consta din 4 grupurĭ, carĭ ar representa sciinţa, agricultura, industria şi comerciulŭ. Sciinţa ar fi representată prin 20 de membri, éră

celealalte trei grupuri prin 44 membri, aşa câtu câte 22 să fie aleşi de capitalişti, marii proprietari şi marii industriaşi, éră câte 22 de către lucrători. Probabilu, că maioritatea parlamentară se va pronunţa pentru proiectulu primu, care este şi alu guvernului.

Corespondinţe.

De sub pôla Meseşului Sălăgianu, Iunie 1893.

Onorată Redacţiune!

Singurulu terenu culturalu, ce stăpânirea vitregă ni-l'a lăsatu încă de adi pe mâne pentru a ne valora puterea morală, e biserica şi şcóla. Aici aflămu cu toţii, numai dacă voimu, destulu terenu pentru a-lu cultiva. Unu mijlocu acomodatu, prin care putemu să ne oferimu sucursulu promovării binelui moralu în sinulu poporului nostru, suntu conferinţele preoţesci.

Aflându-mě în 30 Maiu a. c. în parochia Sigu, dau de veste, că clerulu tractualu din protopopiatulu Crasnei pe diua aceea e convocatu în numita comună la conferinţă preoţéscă. „Ecce tempus acceptabile," cugetu întru mine, pentru ca de o parte să mai revedu pe fraţii preoţi, ér de alta participându la desbaterile conferinţei preoţesci presidate de unu bărbatu atâtu de versatu în tóte afacerile, fie acelea bisericesci şi scolastice, fie referitóre la indigiinţele de multe feluri ale cleruluí şi poporului, precum e Vicariulu Silvaniei, speram că îmi voiu câştiga date interesante referitóre la starea bisericelorú, progresulu şcólelorú, referinţele reciproce ale cleruluí şi poporului din acelu tractu protopopescu, modelu tuturorú altorú tracte protopopesci. — Că am şi aflatu, ce am speratu, se va convinge on. publicu cetoriu din celea următóre.

După prescrisele regulamentului diecesanu alu conferinţelorú preoţesci conferinţei predise i-a premersu serviţiulu divinu sub pontificarea Preaonoratului Vicariu, sub durata căruia On. Ioanu Moldovanu protopopu onorariu şi parochu în Bănişoru purcedêndu din textulu *„Mulţi suntu chemaţi, dară puţini aleşi"* prin elocinţa-i fudatinată arătă ad captum populi, cu câtă greutate se potu mântui creştinii sufletesce. Anevoe ne putemu spăsi, pentrucă întâiu nu ne păstrămu dreptatea originală câştigată în s. botezu; a dóua óră pentrucă dacă alunecămu odată pe calea fărădelegilorú, fórte cu greu ne putemu desbăerá de habitulu păcătosu şi pocăi din sufletu curatu. Dară ca să nu ne lase în desperare, dibaciulu oratoru prin esemplulu S. Augustinu ne dovedesce, că ceea ce noi ca ómeni nu putemu efeptui, aceea efeptuesce darulu luí Dumnedeu, ce se câştigă prin rugăciune ferbinte şi mai alesu prin rugăciunile, ce le varsă părinţii pentru sufletulu pruncilorú sei, cum făcu şi S. Monică pentru fiulu seu Augustinu. După acésta conţiune zelosulu Vicariu prin câteva cuvinte bine simţite arătându poporului adunatu lipsa urgentă a ridicării unui edificiu nou bisercescu spre mărirea luí Dumnedeu, îndémnă poporulu, ca câtu mai îngrabă să se apuce de lucru, ca să pótă lăuda pe dătătoriulu tuturorú bunătăţilorú într'o biserică de pétră, spaţiósă şi luminósă, care să le fie spre laudă şi fală înaintea străinilorú pismătareţi de progresulu, ce-lu facemu noi Românii de vre-o câţiva ani încóce mai cu samă în ridicarea bisericelorú şi şcólelorú nóue. Precum am înţelesu, poporulu însufleţitu de scopulu măreţu şi sfîntu se silesce din resputeri pentru procurarea materialului trebuinciosu.

După aceea ne-amu adunatu în casa parochială pentru ţinerea conferinţei. O a deschisu presidiulu prin o alocuţiune elocuentă, spunêndu, că numai aşa ne vomu ajunge scopulu sublimu şi sfîntu alu adunării, dacă în conţelegere frăţéscă ne vomu chiarifica ideile, ne vomu limpedi şi uni principiile, şi dacă fiesce carele va oferi după puterile sale câte o petricică la înălţarea edificiului moralu, menitu pentru promovarea binelui bisericei, pentru prosperarea credinţei creştinesci şi pentru înflorirea scumpei nóstre naţiuni. După aceea dechéră şedinţa de deschisă.

Se procede apoi la desbaterea mai multorú obiecte.

Presidiulu face raportulu anualu despre statulu bisericesu-scolasticu, despre progresele ori defectele, ce în decursulu anului 1892 şi 1893 s'au constatatu în tractulu protopopescu. Din raportu cu bucurie se constată, că în tóte parochiile şi filiile din tractu suntu înfiinţate *grânare bisericesci*. Unele dispunu de bucate cu sutele de metrete. Frumosu esemplu de imitatu. — Conferinţa ia asemenea actu cu bucurie, că în tóte parochiile s'au constatatu esamene cu succesu bunu, afară de parochiile Şeredeiu şi Malu, în carí învăţământulu stagnéză din causa învăţătorilorú neapţi şi indiferenţi. După ce în acestu tractu protopopescu tóte parochiile au statoritu salariulu învăţătorilorú la minimulu de 300 fl., dela tómnă începêndu se preliminéză ca salariu învăţătorescu 300 fl. în fiesce care parochie.

În acestu tractu şcóle, superedificate bisericesci şi parochiale se află tóte în statu bunu şi corespunzétoriu. În Bănişoru şi Sigu se facu pregătiri pentru biserici nóue de pétră.

Conferinţa se declară unanimu în contra proiectelorú de lege bisericesci ale guvernului, carí ţintescu la atacarea aşeţămintelorú şi dogmelorú religiunii nóstre, la micşorarea auctorităţii cleruluí şi la despărţirea cleruluí de către poporu. Considerându mai de parte conferinţa, că legea civilă despre *asilele de copii* încă involvă destulu de mare periculu pentru limbă şi religiune, acestea clenodii sacre ale poporului românu, nevoindu conferinţa a preveni dispuseţiunile diecesane mai înalte cu respectu la asile, conferinţa decide, ca să aştepte în causa acésta importantă resoluţiunea superióră.

S'a sulevatu cestiunea înfiinţării unei cancelarii vicariale în Şimleu. Cestiunea fiindu de interesu generalu pentru întregu Selagiulu, se decide, ca în conţelegere cu celealalte tracte protopopesci din Silvania să se ia la desbatere meritorie ca o cestiune de necesitate imperativă, nefiindu localitatea actuală corespunzétóre de locu pentru unu oficiu însărcinatu cu atâtea agende. Conferinţa face deci apelu şi la celealalte tracte, ca să îmbrăţişeze causa acésta. În principiu se decide, ca în spesele preliminânde pentru acelu scopu să se asigneze după parochiile de classa I. 8 fl., éră după celea de a II-a classă 6 fl.

Mai de mare importanţă a fostu discusiunea asupra *proiectului de statute pentru pensionarea preoţilorú deficienţi şi a véduvelorú şi orfanilorú de preoţi* din Vicariatulu Silvaniei.

Acestu proiectu de statute fiindu de interesu generalu pentru preoţii din Silvania întrégă, se decide, ca prin veneratulu presidiu să se esopereze dela locului competentu ţinerea unui Sinodu Vicarialu, unde vorú fi representate tóte tractele protopopesci din Silvania. În sinulu aceluia apoi se va desbate proiectulu numitu şi primindu aprobarea mai înaltă va fi obligătoriu pentru clerulu din Selagiu. Până atunci să ne nutrimu cu speranţa dulce, că realisării acelui statutu nu i-se va pune pedecă din alte consideraţiuni.

Clerulu tractualu cu durere a observatu, că de unu timpu încóce Veneratulu Ordinariatu diecesanu pe toţi, câţi numai alérgă cu plângeri şi jalbe — cele mai de multe ori fictive şi netemeînice — împotriva cleruluí, pre lângă preterarea foruluí concernente protopopescu, îi primesce şi ia actă despre acusa scrisă de multe ori într'unu stilu vătămătoriu şi compromiţétoriu pentru veneratulu guvernu diecesanu, prin ce de o parte se dă ansă câtorva malcontenţi, ca pentru tóte nimicurile să molesteze Veneratulu Ordinariatu, de altă parte ascultaţi fiindu cu bunăvoinţă, venindu acasă începu a face şi scorni totu felulu de minciuni, carí se propagă spre dauna auctorităţii preotului, a căruí „maxima culpa" este póte, că şi-a pretinsu competinţa stolară, ca şi elu ca alţi bleţi muritori să pótă trăi după zólele şi ostenelele munceí sale; ba s'a obsevatu şi aceea, că spre complanarea divergiinţelorú dintre preoţi şi poporeni se folosesce une ori ca mijlocu de împăcare micşorarea venitelorú preoţesci şi dealtmintrea destulu de micí.

Nu mai puţină nedumerire a causatu cleruluí şi procedura, ce de unu timpu încóce se practiséză cu ocasiunea completării beneficiilorú vacante, aşa încâtu după cum stau lucrurile astădi în diecesa nóstră, „jus liberae Ordinarii collationis" e unu dreptu ilusoriu, şi în faptă vox populi cumpănesce mai multu ca a aceluia, ce din orînduéla divină e chematu a alege şi trimite operarí, ca rodu să aducă în via Domnului.

Tóte acestea cumpénindu-le clerulu tractualu cu seriositatea recerută, conferinţa edice, ca veneratulu presidiu prin o representaţiune din sinulu conferinţei eşite să róge pe măritulu guvernu diecesanu, ca cu părintésca-i îngrijire să cerce espediente şi să găséscă mijlóce eficace pentru sanarea relelorú.

După carí mai desbătêndu-se câteva obiecte de mai puţină valóre, şedinţa se ridică. După conferinţă ne-amu întrunitu la masa ospitală a preotului locali Nicolae Popu, la care furămu serviţi de gentila fiică a preotului.

Extranelu Meseşanu.

Programulu esamenelorú publice

de la şcóla română gr. cat. de fete din Blaşiu

cu finea anului scolasticu 1892/93.

Domineca în 18 Iuniu st. n.: dela 12—1 óră p. m. din economie şi bucătărie; dela 4—6 óre p. m. din l. francesă şi conversaţiunea în l. germână şi magiară.

Luni în 19 Iuniu: dela 3—5 óre p. m. din musica vocală şi instrumentală.

Marţi în 20 Iuniu: dela 8—9 óre Religiunea cu elevele din cl. I şi II respective despărţ. 1, 2, 3, şi 4, dela 9—10 cu elevele din cl. III desp. 5 şi 6, dela 10—11 cu elevele din cl. I superióră; dela 2—3 l. română, dela 3—4 fisica cu cl. III; dela 4—5 l. germână cu cl. I superióră.

Mercuri în 21 Iuniŭ: dela 8—9 l. română, dela 9—10 matematică, dela 10—11 l. maghiară cu elevele din cl. I superióră; dela 2—3 l. română cu cl. I resp. desp. 1 şi 2, dela 3—4 l. română cl. II resp. desp. 3. şi 4, dela 4—5 l. maghiară cu cl. III desp. 5 şi 6.

Joi în 22 Iuniŭ: dela 8—9 geografie cu cl. I superióră; dela 9—10 geografie şi istorie cu cl. III resp. desp. 5 şi 6; dela 10—11 istoria naturală cu cl. I superióră; dela 2—3 computulŭ cu cl. I desp. 1 şi 2, dela 3—4 cu cl. II desp. 3 şi 4, dela 4—5 cu cl. III desp. 5 şi 6.

Vineri în 23 Iuniŭ: dela 8—9 istoria naturală cu cl. III desp. 5 şi 6; dela 9—10 intuiţiunea cu cl. I resp. desp. 1 şi 2, dela 10—11 cu cl. II resp. desp. 3 şi 4.

Blaşiŭ în 13 Iuniŭ 1893.

G. Munteanŭ,
directorŭ.

Nr. 50/1893.

Concursŭ literarŭ.

Basatŭ pe decisulŭ de sub Nr. XXI punctŭ 4 din protocolulŭ adunării generale, comitetulŭ centralŭ alŭ reuniunii învăţătorilorŭ români gr. or. din districtulŭ consistoriulŭ aradanŭ, protopopiatele din drépta Mureşuluĭ, escrie premiŭ de 50 fl. v. a. pentru cea mai bună *„gramatică română în şcóla poporală“* cu terminŭ de concursŭ **până la 1 Ianuariŭ n. 1894**, pe lângă următórele condiţiuni:

1. Cartea să cuprindă *întregŭ materialulŭ de învăţământŭ alŭ şcólelorŭ poporale şi să desvólte şi partea stilistică câtŭ mai completŭ.*

2. Cuprinsulŭ să nu fie vastŭ, *dar să fie împărţitŭ în grade concentrice şi espusŭ în stilŭ clarŭ şi concisŭ, scrisŭ cu ortografia academieĭ.*

3. Manuscriptulŭ să fie scrisŭ în treĭ esemplare anonimŭ. Lângă ele să se acludă o cuvertă sigilată şi provedŭtă cu unŭ motto, carea să cuprindă în lăuntru numele autoruluĭ.

4. Referitorŭ la dreptulŭ de proprietate se va face acordŭ separatŭ între reuniune şi autorŭ.

5. Manuscriptele să se trimită la adresa subsĕmnatuluĭ preşedinte în Aradŭ.

Din şedinţa ordinară a comitetuluĭ centralŭ ţinută în 25 Maiŭ n. 1893.

Teodorŭ Ceontea,
preşed.

Nicolae Ştefu,
secretarŭ.

Dare de samă.

Meseriaşiĭ nostri doritorĭ preste mĕsură de a ajunge totŭ maĭ departe pe calea ce duce la cultivarea lorŭ proprie, facŭ totŭ ce permitŭ puterile lorŭ, pentru ca să ajungă maĭ curêndŭ la ţinta prefiptă. Şi dacă cumva s'ar părĕ cuĭva, că eĭ ar putĕ face şi maĭ multe, să nu cerce causa acésta în eĭ, ci airea. Pedecile, ce se punŭ în calea desvoltăriĭ nóstre a tuturora, suntŭ puse şi în calea dasvoltăriĭ lorŭ ca corporaţiune deosĕbită, care îşĭ păstrézĕ caractĕrulŭ sĕŭ naţionalŭ.

Dar să le lăsămŭ acestea pentru altă dată.

Bunăvoinţa, cu care On. publicŭ Blăşianŭ a întimpinatŭ şi salutatŭ şi de astă dată producţiunea teatrală a meseriaşilorŭ nostri, este o garanţă sigură despre afecţiunea, ce acelŭ publicŭ o are faţă cu nisuinţele lorŭ. Primĕscă deci Onor. publicŭ Blăşianŭ mulţămitele nóstre cele maĭ intime şi fie cu cruţare în critica, ce o va face joculuĭ lorŭ de scenă.

Resultatulŭ materialŭ produsŭ prin vinderea biletelorŭ pentru producţiunea din séra de 11 ale curentelŭ a ajunsŭ cifra de 106 fl. 90 cr. Suprasolvirĭ preste preţulŭ biletelorŭ aŭ incursŭ dela Domniĭ: Iuliŭ Carşai 20 cr., F. Şt. Şuluţŭ 1 fl. 20 cr., I. B. H. 40 cr., I. B. 60 cr., Aronŭ Deacŭ 10 cr., Basiliŭ Solomonŭ 10 cr., I. N. 10 cr., Teodorŭ Onişorŭ 20 cr., Dr. Alesandru Grama 1 fl., Dr. Isidorŭ Marcu 1 fl., A. F. 10 cr., Ioanŭ Covaciŭ 20 cr., Iulius Wohlmann inspectorŭ supremŭ la „Transilvania“ 1 fl., Dem. Turcŭ jun. 30 cr., Victorŭ Turcu 60 cr., Simionŭ Munteanŭ 1 fl., Dr. Vasiliŭ Hossu 1 fl. şi Abiturienţiĭ din anulŭ acesta 2 fl. 20 cr.

Spesele aŭ fostŭ de 56 fl. 26 cr. carĭ subtragêndu-se din suma venitelorŭ de 106 fl. 90 cr. ne daŭ unŭ restŭ de 50 fl. 64 cr., care s'a împărţitŭ între „Colecta Cruceriuluĭ“ şi fondulŭ înfiinţândeĭ reuniunĭ de meseriaşi-sodalĭ.

Mulţămindŭ On. Publicŭ pentru bunăvoinţa sa, amŭ rĕmasŭ cu tótă stima

Blaşiŭ, la 12 Iuniŭ 1893.

Aurel C. Domşa,
controlorŭ.

Ştefanŭ Olteanŭ,
cassariŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă: Protopop. Ludoşuluĭ*, Parochia *Lechinţa*, 4 fl. 50 cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,491 fl. 58 cr.

Noutăţi.

Esamenŭ de profesorŭ gimnasialŭ. Dlŭ Dr. *Ambrosiŭ Cheţanŭ* profesorŭ suplentŭ şi Dlŭ *Gavrilŭ Precupă* profesorŭ practicantŭ la gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşiŭ aŭ depusŭ cu succesŭ şi esamenulŭ pedagogicŭ, prescrisŭ pentru şcólele medie, obţinêndŭ diploma de profesorĭ censuraţi. Felicităm̆ pe tineriĭ şi zeloşiĭ profesorĭ.

La esamenulŭ de maturitate dela gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşiŭ s'aŭ supusŭ în anulŭ acesta 34 studenţi. Din aceştia doĭ aŭ căduţŭ la esamenulŭ scripturisticŭ. La esamenulŭ verbalŭ aŭ fostŭ admişi 32, din aceştia 1 nu s'a presentatŭ din causă de morbŭ. Din ceĭ esaminaţi aŭ fostŭ declaraţi de *maturĭ eximio modo* doĭ, *benematurĭ* şese, *maturĭ* 18, aŭ căduţŭ din câte unŭ obiectŭ şi aŭ fostŭ relegaţi la repetirea esamenuluĭ după treĭ luni treĭ, din dóuĕ obiecte aŭ căduţŭ doĭ şi aŭ fostŭ relegaţi pe unŭ anŭ.

Esamenŭ de cualificaţiune. La esamenulŭ de cualificaţiune ţinutŭ la institutulŭ preparandialŭ gr. cat. din Blaşiŭ aŭ fostŭ admişi 31 învăţătorĭ. Din aceştia 28 aŭ depusŭ esamenulŭ cu succesŭ, ĕră treĭ aŭ căduţŭ.

Promovare. Monseniorele *Constantinŭ Costa,* fostulŭ aduministratorŭ apostolicŭ alŭ Archidiecesel latine de Bucuresci, în Consistoriulŭ papalŭ din ḑilele acestea a fostŭ promovatŭ şi preconisatŭ Episcopŭ alŭ diecesel *Segni* în Italia. Scaunulŭ archiepiscopalŭ de Bucuresci rĕmâne încă totŭ vacantŭ.

Archiereŭ insultatŭ. Mitropolitulŭ Sembratovicĭ în rentórcerea sa dela Roma, unde a condusŭ peregrinajulŭ ruténŭ, la gara din Viena a fostŭ insultatŭ în unŭ modŭ infamŭ şi de josŭ de câţiva studenţi universitarĭ ruteni. Treĭ studenţi aŭ întratŭ în cupeulŭ de durmitŭ, unde se afla mitropolitulŭ cu episcopulŭ de Stanislau şi cu unŭ oficerŭ, unde aŭ începutŭ a imputa mitropolituluĭ, că la Roma a tradatŭ biserica şi naţiunea ruténă, că s'a obligatŭ cu jurămîntŭ a pune în praxă decretele sinoduluĭ din 1891, prin carĭ se vatĕmă independinţa bisericeĭ gr. cat., că va latinisa ritulŭ şi va introduce în călendariŭ sfinţi pe Ignaţiŭ de Loyola şi pe Torquemada, şi în fine că Papa îĭ-ar fi primitŭ rĕŭ pe peregriniĭ ruteni. La tóte acestea mitropolitulŭ a rĕspunsŭ tinerilorŭ, că suntŭ rĕŭ informaţi, eĭ însă infuriaţi şi sumutaţi de sigurŭ de vre-unŭ liberalŭ francmasonŭ, aŭ strigatŭ „Pereat Szembratovicz!“ şi aŭ aruncatŭ cu óuĕ asupra mitropolituluĭ. Poliţia a prinsŭ pe ceĭ treĭ demonstranţi. Purtarea cea scandalósă a tinerilorŭ celorŭ fără simţŭ şi fără de crescere a indignatŭ pe călătorĭ.

La sosirea sa în Lemberg în 9 a l. c. a fostŭ întimpinatŭ mitropolitulŭ la gară de capitululŭ mitropolitanŭ gr. cat., de clerulŭ gremialŭ şi alumniĭ seminariali, precum şi de reuniuni şi de mulţi fruntaşi de al poporuluĭ ruténŭ. Prepositulŭ capitulariŭ Siengalewicz a felicitatŭ pe mitropolitulŭ pentru fericita rentórcere asigurându-lŭ despre încrederea neclătită a cleruluĭ şi poporuluĭ ruténŭ gr. cat. şi condamnându purtarea brutală a studenţilorŭ. Rĕspunḑêndŭ mitropolitulŭ a declaratŭ, că dînsulŭ până la mórte va păsi cu resoluţiune pentru drepturile poporuluĭ ruténŭ şi ale bisericeĭ gr. catolice. A ḑisŭ, că faimele despre renoirile rituale suntŭ cu totulŭ scornite, şi că Sfinţia Sa îĭ-a primitŭ în unŭ modŭ fórte binevoitoriŭ. Mitropolitulŭ a fostŭ felicitatŭ şi de mitropolitulŭ şi capitululŭ rom. cat., de archiepiscopulŭ armenŭ din Lemberg, de mareşalulŭ ţĕreĭ, precum şi de numĕróse reuniuni şi persóne notabile rutene şi străine.

Este de însemnatŭ, că ḑiarele liberale, carĭ aŭ publicatŭ rapórte nu numaĭ detaĭate, dară chiarŭ esagerate despre insultarea mitropolituluĭ din partea câtorva tinerĭ necopţi şi decăḑuţi, abia amintescŭ prin câteva cuvinte de numĕrósele ovaţiuni primite din partea persónelorŭ de auctoritate înaltă. Ce să le facĭ liberalilorŭ? Numaĭ una ne dóre, şi acésta e, că şi foile nóstre şi maĭ alesŭ „Gazeta Transilvanieĭ“ jóră pe celea ce scriŭ Jidovii prin foile lorŭ. Ĕră acum totŭ după foile acestea, carĭ astăḑĭ ḑicŭ una, pentru ca mâne să aĭbă ce desminţi, le punŭ pĕcatele, de reproducŭ o scire, din care resultă, că nu Rutenii, ci Ruşii din Viena aŭ inscenatŭ scandalulŭ. Ĕră despre motivele pretinse ale scandaluluĭ ajungă, că noĭ amŭ cetitŭ chiarŭ textulŭ alocuţiuniĭ, ce a îndreptat'o Sfinţia Sa peregrinilorŭ ruteni, dar motivele acelea nu le-amŭ aflatŭ nicăirea. Ex uno disce omnia: se pretinde, că Papa ar fi cerutŭ dela Ruteni, să înşire în călindariŭ şi pe s. Torquemada. S'ar fi pututŭ asta, dacă Jidovii ar avé dreptulŭ de a canonisa sfinţi pe sama creştinilorŭ. Torquemada nicăirea în lume nu se venerézĕ ca sfîntŭ. Şi foile nóstre totuşi aŭ reprodusŭ cu — naivitate (?) şi minciuna asta. În chipulŭ acesta îşĭ sciŭ păzi jurnaliştiĭ nostri demnitatea?

Proteste. Spre a protesta contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ s'a ţinutŭ în 8 a c. la Beiuşŭ o adunare poporală, la care aŭ luatŭ parte la o mie de persóne.

Medicŭ românŭ în Karlsbad. Suntemŭ rugaţi a publica următórele: *Karlsbad,* 8 Iunie 1893. Stimabile Domnule Redactorŭ! Îmĭ permitŭ a Vĕ ruga să binevoiţi a atrage în onorabila D-vóstră fóe atenţiunea publiculuĭ românŭ asupra faptuluĭ, că subscrisulŭ medicŭ românŭ, după studiĭ maĭ îndelungate în spitalele din Viena şi ca fostŭ asistentŭ în stabilimentulŭ de idrotherapie alŭ luĭ Priessnitz din Gräfenberg, m'am stabilitŭ la Karlsbad, unde staŭ la dispositia fraţilorŭ din patrie, carĭ vorŭ cerceta isvórĕle de aicĭ. — Adresa şi locuinţa mea este: Karlsbad, Marktplatz, „Tempel“. Primiţĭ etc. *Dr. I. T. Mera.*

Esundări. În urma ploilorŭ celorŭ marĭ şi dese cele maĭ multe rîuĭ şi văĭ aŭ esundatŭ causându daune fórte marĭ. Târnava mare a ruptŭ îazulŭ morilorŭ dela Mănărade şi dela Blaşiŭ, ĕră cea mică a esundatŭ acoperindŭ o parte din hotarĕle comunelorŭ Blaşiŭ, Petrifalĕŭ, Iclodŭ, Sâncelŭ şi Păuade. Precum suntemŭ informaţi, Târnava mare s'a vĕrsatŭ şi preste partea Mediaşuluĭ locuită maĭ alesŭ de Români, ĕră la Micăsasa a ruinatŭ maĭ multe case.

Mureşulŭ încă a coperitŭ cu apele sale o parte din hotarulŭ Alba-Iulieĭ, străbătêndŭ apa până în oraşŭ; asemenea s'a vĕrsatŭ preste comunele M.-Partoşŭ şi Orda-de-josŭ, unde a produsŭ daune considerabile şi a ruinatŭ maĭ multe case. Asemenea veştĭ triste ne vinŭ şi din alte părţi, unde apele aŭ nimicitŭ de pe acum recolta acestuĭ anŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ fiamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ-preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

V.

Legalitatea canonică a conciliilorŭ provinciale din 1872 și 1882.

În capitulele precedente s'a pututŭ vedé, câtŭ de superficiale, ca să nu ḑicemŭ mai multŭ, suntŭ tóte cunoscinţele, ce le are dlŭ Densuşanŭ nu numai despre dreptulŭ bisericescŭ, ci chiar şi despre istoria mai próspetă a bisericei nóstre, deşi dînsulŭ voesce seriosŭ să tréca în lucrurile acestea de istoricŭ înaintea publicului cetitoriŭ. A scrie cu cunoscinţe aşa mance şi defectuóse ca dlŭ Densuşanŭ nu însamnă numai o prea mare încredere în sine, ci însamnă şi o despreţuire formală a publicului cetitoriŭ, fiindŭ că şi pe publicŭ îlŭ presupune necapabilŭ de a-i observa ignoranţa dînsului.

Însă nu numai cunoscinţele istorice şi canonice ale dlui Densuşanŭ suntŭ câtŭ se póte de superficiale, ci chiarŭ si cunoscinţele-i filosofice despre natura religiuniĭ. Nu poftimŭ, deşi s'ar fi căḑutŭ, ca dlŭ Densuşanŭ înainte de ce s'a apucatŭ să scrie, să fi cetitŭ şi înţelesŭ vre-unŭ opŭ de filosofia religiuniĭ. Poftindŭ aşa ceva amŭ pofti prea multŭ dela dînsulŭ, după ce amŭ vĕḑutŭ, că s'a apucatŭ să scrie despre lucruri de religiune, fără să fie resfoitŭ mai întâiŭ barĕm manualele, din carĭ a învăţatŭ religiunea ca gimnasistŭ. Pe dreptulŭ însă amŭ pofti, că înainte de ce s'a apucatŭ de scrisŭ, barĕm să fie meditatŭ singurŭ asupra naturei religiuniĭ şi a credinţei. Câştigându-şi atunci prin meditaţiune seriósă şi adâncă concepte mai curate despre amîndóue, n'ar fi tractatŭ afacerile religióse de credinţă după norma afacerilorŭ civile sau sociale, căci însu-şi ar fi vĕḑutŭ, că aşa ceva e unŭ nonsens.

Dlŭ Densuşanŭ adecă purcede din principiulŭ de totŭ greşitŭ, că unŭ sinodŭ numai atunci póte aduce decisiuni cu privire la credinţă, carĭ să fie obligătóre pentru poporŭ, dacă *„sinodulŭ e compusŭ din toţi protopopiĭ, preoţiĭ şi deputaţiĭ mirenilorŭ“*. Cu acésta nu face dlŭ Densuşanŭ nimicŭ alta, decâtŭ că decopiéză slabŭ natura parlamentarismuluĭ şi a constituţionalismuluĭ modernŭ civilŭ şi o aplică la lucrurile de credinţă, fără să mai întrebe, că óre nimeresce-se orĭ ba.

Parlamentarismulŭ şi constituţionalismulŭ acesta civilŭ îşĭ are basa în principiulŭ democraticŭ, că însu-şi poporulŭ să-şi facă legile, cărora să se supună. Şi în statele cele micĭ din Grecia antică, şi chiarŭ şi în Roma la începutŭ însu-şi poporulŭ le făcea inmediatŭ în adunările sale. În statele marĭ de astăḑi atarĭ adunărĭ a întregŭ poporulŭ nu mai suntŭ posibile. De aceea s'a întrodusŭ sistemulŭ representativŭ, după care poporulŭ îşĭ alege deputaţi, şi apoĭ deputaţiĭ aceştia facŭ legile în puterea mandatuluĭ, ce-lŭ aŭ dela poporŭ. Şi fiindŭ că deputaţiĭ aŭ făcutŭ legile ca representanţi aĭ poporuluĭ, de aceea suntŭ şi obligătóre pentru poporŭ.

Se nasce acum întrebarea, că unŭ atare sistemŭ representativŭ póte-se aplica şi în biserică cu privire la lucrurile de credinţă? Întrebarea acésta nu şi-a pus'o dlŭ Densuşanŭ. De aceea o punemŭ acum noĭ, şi şi rĕspundemŭ categorice, că nu canónele, ci mintea sănĕtósă spune, că nu se póte aplica. Căcĭ mai întâiŭ să se întrebe dlŭ Densuşanŭ, că ce poftesce dela poporŭ legea civilă adusă în parlamentŭ de representanţiĭ poporuluĭ? Judecata-i sănĕtósă de bună samă îĭ va rĕspunde, că aceea poftesce dela poporŭ numai şi numai supunere esternă necondiţionată, va să ḑică împlinirea esternă a legiĭ fără hesitare. Dacă însă nu o împlinesce, atunci puterea statuluĭ îlŭ forţéză, ca să o împlinéscă. Poftesce însă óre legea civilă adusă de representanţiĭ poporuluĭ în parlamentŭ şi assensŭ internŭ, supunere internă, saŭ convicţiune, că legea aceea este bună şi adevĕrată, şi despre bunătatea şi adevĕrulŭ eĭ nu este iertatŭ nimĕnuĭ a se îndoi? De sigurŭ şi dlŭ Densuşanŭ va concede, că aşa ceva nu poftesce nicĭ o lege pe lume adusă de vre-unŭ parlamentŭ.

Să aplicămŭ acum lucrulŭ la credinţă. Ce poftesce dela poporŭ legea unuĭ sinodŭ óre care ţinutŭ pe basa representativă, prin care se statoresce unŭ articulŭ óre care de credinţă? Şi dlŭ Densuşanŭ va rĕspunde, că poftesce assensŭ internŭ, credinţă, convicţiune intimă, că acelŭ articulŭ de credinţă este adevĕratŭ. Eĭ bine! dară dacă eŭ basatŭ pe motive denegŭ aceluĭ articulŭ assensulŭ meŭ internŭ, convicţiunea mea intimă, că acela e adevĕratŭ? Ce să se întîmple atunci? Frica de ceva pedépsă mĕ póte face să tacŭ, să nu vorbescŭ, să nu scriŭ în contra aceluĭ articulŭ de credinţă. Assensulŭ internŭ, convicţiunea intimă despre adevĕrulŭ aceluĭ articulŭ totuşi nu mĭ-o póte forţa nimenĭ. Dacă însă mi-s'ar ḑice, că trebuescŭ să fiŭ convinsŭ despre adevĕrulŭ aceluĭ articulŭ, căcĭ fu adusă în unŭ sinodŭ, în care şi eŭ am fostŭ representatŭ prin deputatulŭ alesŭ de mine, îĭ voiŭ rĕspunde, că acésta e adevĕratŭ, însă cu tóte aceste mintea mea nu mĕ lasă să ţinŭ de adevĕratŭ acelŭ articulŭ de credinţă, şi suntŭ mai gata a eşi din biserica acésta, decâtŭ să mai staŭ în ea, după ce nu am de locŭ convicţiune despre adevĕrulŭ luĭ. Şi dacă vorŭ fi multĭ, carĭ vorŭ resona aşa, atunci unŭ atare sinodŭ representativŭ în scurtŭ timpŭ îşĭ va perde tótă turma.

Ce urméză de aci? Învederatŭ, că lucrurile de credinţă nu potŭ fi tractate pe basa sistemuluĭ representativŭ, ci pe o altă basă conformă naturei lorŭ, va să ḑică pe basa assensuluĭ libĕrŭ practicatŭ în biserica creştină dela începutulŭ creştinismuluĭ, care totuşi ar fi fostŭ cuviinciosŭ să-lŭ studieze mai întâiŭ dlŭ Densuşanŭ. Assensulŭ acesta libĕrŭ practicatŭ în biserică a statŭ în aceea, că sinódele dogmatice fără ţinute, când cerea lipsa, nu pe basa sistemuluĭ representativŭ, de care nu va afla dlŭ Densuşanŭ nicĭ o urmă în biserică, ci pe basa canónelorŭ. Decisiunile dogmatice fără apoĭ promulgate poporuluĭ şi acesta fu provocatŭ să le ţină de adevĕrate. Ceĭ ce pe orĭ ce cale s'aŭ convinsŭ de adevĕrulŭ acelorŭ decisiuni, le-aŭ primitŭ cu assensŭ internŭ ca lucrurĭ descoperite de Dumneḑeŭ şi promulgate acum de biserică. Ceĭ ce nu s'aŭ pututŭ convinge, Dumneḑeŭ scie din ce cause, despre adevĕrulŭ lorŭ, aceia aŭ eşitŭ afară din biserică şi aŭ formatŭ secte, şi până ce n'aŭ fostŭ deplinŭ convinşi, biserica nicĭ nu ĭ-a mai reprimitŭ. Chiarŭ şi cele 7 sinóde ecumenice ale bisericeĭ rĕsăritene a dluĭ Densuşanŭ aşa aŭ purcesŭ, despre ce se póte convinge resfoindŭ numai câtŭ de puţinŭ orĭ ce istorie bisericéscă.

Dlŭ Densuşanŭ este omŭ fórte liberalŭ, precum se vede din „cercetările“ sale, şi ca atare s'ar cădé să pună mare pondŭ pe demnitatea omenéscă. Sistemulŭ representativŭ însă în lucrurile de credinţă degradéză de totŭ tare demnitatea omenéscă. Căcĭ ce poftesce? Poftesce, ca eŭ să abḑicŭ de cugetarea mea, şi să alegŭ pe altulŭ, care apoĭ să decidă nu asupra uneĭ fapte esterne, ci asupra convicţiuniĭ mele, că ce am să credŭ şi ce nu, şi eŭ să fiŭ silitŭ a mĕ supune şi a crede ce a decisŭ. Şi din ce motivŭ? Din simplulŭ motivŭ că eŭ l'am alesŭ. În alte lucrurĭ mĕ póte representa altulŭ. În lucrurile, ce-mĭ atingŭ convicţiunea, nu mĕ póte representa nimenĭ decâtŭ eŭ, căcĭ numai eŭ potŭ decide, că de ce lucrurĭ să fiŭ convinsŭ şi de ce nu. Mai degradată nu póte fi libertatea cugetării ca în sistemulŭ representativŭ.

Cu totulŭ alta şi multŭ mai démnă e praxa bisericeĭ creştine în lucrurile de credinţă. Sinódele dogmatice ţinute pe basa canónelorŭ decidŭ în lucrurĭ de credinţă nu în numele altora, ci în numele lorŭ, şi apoĭ în decisiunile lorŭ poftescŭ să crédă numai aceia, carĭ suntŭ convinşi despre adevĕrulŭ lorŭ. Pe celalalţĭ pe toţi îĭ lasă în pace, să facă ce vorŭ vré. Singură practica acésta este adevĕratŭ liberală, care respectéză demnitatea omenéscă. Sistemulŭ representativŭ póte fi bunŭ în alte lucrurĭ, chiarŭ şi în biserică, de pildă în administrarea averiĭ bisericescĭ, şi în deprinderea altorŭ drepturĭ bisericescĭ, în cele de credinţă însă face din omŭ o marionetă. Singurŭ practica creştină în lucrurile de credinţă este conformă libertăţiĭ şi cugetăriĭ omenescĭ.

Dacă dlŭ Densuşanŭ ar fi studiatŭ cum se cuvine istoria S. Unirĭ, s'ar fi convinsŭ, că şi S. Unire la noĭ la Românĭ nu s'a făcutŭ pe basa sistemuluĭ representativŭ, ci pe basa praxeĭ antice creştine. Căcĭ nicĭ sinodulŭ dela 1698 nicĭ celŭ dela 1700 nu fură ţinute pe base representative *„din toţi protopopiĭ, preoţiĭ şi deputaţiĭ mirenilorŭ“*, nicĭ pe *„basa nicĭ uneĭ legi electoralĭ“*. Ci lucrulŭ a decursŭ cu totulŭ altcum. Anume Mitropolitulŭ Atanasiŭ cu protopopiĭ şi preoţiĭ presenţi aŭ decheratŭ, dară numai în numele lorŭ, că eĭ primescŭ S. Unire, dară numai pentru sine. Mergêndŭ acasă aŭ comunicatŭ lucrulŭ acesta poporuluĭ. Aceia din poporŭ, carĭ aŭ voitŭ, aŭ decheratŭ, că se unescŭ şi eĭ. Carĭ n'aŭ voitŭ, aŭ rĕmasŭ şi mai departe, cum aŭ fostŭ, şi nimenĭ nu ĭ-a silitŭ, să priméscă S. Unire, fiindŭ că o ar fi primitŭ ceva sinodŭ, în care şi-aŭ trimisŭ şi eĭ deputaţiĭ, ca să se ocupe în numele lorŭ de credinţă. Ba şi mai târḑiŭ, ceĭ ce aŭ căḑutŭ dela unire, nu aŭ căḑutŭ în urma vre-unuĭ sinodŭ adunatŭ pe basă representativă, care să fie decisŭ, că acum nu mai credŭ în S. Unire. Unŭ atare sinodŭ nu va puté nicĭ cândŭ să arete dlŭ Densuşanŭ. Ci a căḑutŭ dela Unire fiesce care, cândŭ a voitŭ, şi a căḑutŭ numai elŭ pentru sine.

Purceḑêndŭ dlŭ Densuşanŭ din principiulŭ irraţionalŭ, că numai sinóde compuse pe basă representativă se potŭ ocupa de cestiunĭ dogmatice, a comisŭ unŭ atentatŭ asupra demnităţiĭ şi libertăţiĭ omenescĭ în cestiunile cele mai delicate şi mai intime ale credinţeĭ, şi în urma unuĭ atare atentatŭ merge până acolo, câtŭ atacă, condamnă şi négă legalitatea sinódelorŭ provinciale ţinute sub Mitropolitulŭ Vancea la 1872 şi 1882. Spună acum dînsulŭ ca juristŭ, ce valóre are condamnarea uneĭ acţiunĭ pe basa unuĭ principiŭ irraţionalŭ şi degradatoriŭ de demnitatea omenéscă?

Domnulŭ Densuşanŭ însă nu se mulţămesce numai cu atâta. Ci voindŭ a se discredita cu totulŭ, condamnă sinódele amintite basându-se şi pe istoria făurită numai de dînsulŭ, din carea şi-a scosŭ aserţiunea, că *„sinódele aceste nu fură conchemate nicĭ după usulŭ vechiŭ alŭ bisericeĭ române de Alba-Iulia“*, şi *„nu fură compuse din toţi protopopiĭ, din toţi preoţiĭ şi din deputaţiĭ mirenilorŭ“*, căcĭ după dlŭ Densuşanŭ *„aşa se făcuserĕ mai înainte tóte sinódele dogmatice“* în biserica română de Alba-Iulia. Va să ḑică dlŭ Densuşanŭ susţine cu tótă seriositatea, ceea ce n'amŭ fi creḑutŭ, că în adevĕrŭ sinódele nóstre dogmatice şi nedogmatice ab antiquo aŭ fostŭ compuse *„din toţi protopopiĭ, preoţiĭ şi deputaţiĭ mirenilorŭ“*. Amŭ ḑisŭ, că susţine numai, fiindŭ că de probatŭ nu a probatŭ chiar nimicŭ, şi nu va puté proba nicĭ odată, cu tóte că dacă s'a încumĕtatŭ a susţiné, ar fi trebuitŭ să probeze următórele:

1. Că dela unire încóce până la Mitropolitulŭ Vancea s'a ţinutŭ vre-unŭ atare sinodŭ dogmaticŭ saŭ chiarŭ nedogmaticŭ compusŭ *„din toţi trotopopiĭ, toţi preoţiĭ şi din deputaţiĭ mirenilorŭ“*. S'a făcutŭ amintire de dogme, dară numai în trécĕtŭ şi ex incidenti dela unire încóce până la Mitropolitulŭ Vancea numai în sinodulŭ dela 1739 şi 1868. Nicĭ unulŭ însă n'a fostŭ compusŭ pe basă representativă în modulŭ indicatŭ, ceea ce recunósce şi dlŭ Densuşanŭ în notă.

2. Că barĕm cu ocasiunea unirii s'aŭ ţinutŭ atarĭ sinóde pe base representative în chipulŭ poftitŭ de dînsulŭ. Celŭ dela 1698 evidentŭ n'a fostŭ pe basă representativă, căcĭ de deputaţiĭ mirenilorŭ nu se face nicĭ o amintire în manifestŭ, şi apoĭ după dlŭ Densuşanŭ sinodulŭ acesta nicĭ n'a fostŭ „dogmaticŭ“, ci o adunare politică-bisericéscă spre a închia o „alianţă“. Celŭ din Septembre

1700 érăşi n'a fostŭ pe basă representativă. Se vede, că atunci a fostŭ şi poporŭ de faţă, după unii nobilii şi bĕtrânii comunelorŭ. Cu nimicŭ însă nu e probatŭ, că poporulŭ şĭ-ar fi avutŭ deputaţiĭ sĕĭ pe basa uneĭ legĭ electorale, şi nicĭ nu va puté dlŭ Densuşanŭ proba nicĭ cândŭ. Éra apoĭ după dlŭ Densuşanŭ şi sinodulŭ acesta n'a fostŭ „sinodŭ dogmaticŭ", ci a fostŭ o adunare politică-bisericéscă spre a închia minunata „alianţă" a dînsuluĭ.

3. Că barĕm înainte de unire s'aŭ ţinutŭ „sinóde dogmatice" saŭ şi nedogmatice pe basă representativă din *„toţi protopopiĭ, din toţi preoţiĭ şi din deputaţiĭ mireniloru"*, cândŭ de pildă fu primitŭ catechismulŭ calvinescŭ alŭ luĭ Rákotzi, saŭ cândŭ fură primite condiţiunile cele calvinescĭ puse Mitropoliţilorŭ Budaĭ şi Simeonŭ Ştefanŭ.

Nicĭ unulŭ din aceste treĭ lucrurĭ nu le-a probatŭ dlŭ Densuşanŭ, şi nu le va proba nicĭ odată, ci a luatŭ numaĭ din vîntŭ aserţiunea, că în biserica română de Alba-Iulia sinódele dogmatice eraŭ tot-deuna compuse pe basă representativă *„din toţi protopopiĭ, preoţiĭ şi deputaţiĭ mireniloru"*. Şi pe basa uneĭ aserţiunĭ luate din vîntŭ, nedovedite cu nimicŭ, susţinute însă cu o emfasă ridiculă se încumetă dlŭ Densuşanŭ a ataca legalitatea sinódelorŭ provinciale dela 1872 şi 1882 şi pe Mitropolitulŭ Vancea laolaltă cu ceĭ maĭ distinşĭ şi maĭ meritaţi bărbaţi, ce-ĭ aveaŭ pe atunci cele 4 diecese, şi carĭ aŭ luatŭ parte la acele sinóde. Maĭ întâiŭ a atacatŭ acele sinóde pe basa unuĭ principiŭ irraţionalŭ, după aceea pe basa unorŭ scorniturĭ istorice. Judece acum cetitoriĭ, dacă dlŭ Densuşanŭ póte fi numĕratŭ între scriitoriĭ serioşĭ, carĭ combinŭ, ponderézŭ şi judecŭ cu scrupulositate, maĭ înainte de ce s'ar apuca să combată nisce acte de valórea sinódelorŭ provinciale dela 1872 şi 1882.

Dlŭ Densuşanŭ e fórte mare democratŭ, şi pentru aceea voesce să estindă sistemulŭ representivŭ şi la lucrurile de credinţă, cu tóte că prin acésta subminézŭ însă-şĭ democraţia. Pe lângă totŭ democratismulŭ dînsuluĭ însă în sistemulŭ sĕŭ representativŭ mestecă şi principiĭ „aristocratice", căcĭ pe basa sistemuluĭ representativŭ nu scimŭ pentru ce în sinódele dînsuluĭ compuse pe „base electorale" suntŭ atâţia „virilişti" şi „regalişti", după ce nu numaĭ „toţi protopopiĭ", ci chiarŭ şi „toţi preoţiĭ" aŭ votŭ virilŭ, pe cândŭ poporulŭ e representatŭ numaĭ prin „deputaţi aleşi", cine scie, pe basa la ce „lege electorală", căcĭ aceea încă nu o a pututŭ afla dlŭ Densuşanŭ, nicĭ că cine a denumitŭ atâţia „virilişti" şi „regalişti", de nu cumva aceştia formaŭ în sinóde o specie de casă a seniorilorŭ saŭ a magnaţilorŭ. Cândŭ însă se abate omulŭ dela adevĕrulŭ istoricŭ ca dlŭ Densuşanŭ, atunci aşa o păţesce, că se încurcă în ilusiuni şi visurĭ, din carĭ cu greŭ se trezesce.

Dară dlŭ Densuşanŭ se maĭ încurcă şi altcum. După dînsulŭ în biserica „rĕsăritului", de carea totŭ numaĭ după dînsulŭ s'ar ţiné şi biserica română unită, desvoltarea dogmatică s'a închiatŭ definitivŭ cu sinodulŭ ecumenicŭ alŭ 7-lea. Ce lipsă a fostŭ dară să se maĭ ţină „sinóde dogmatice" în biserica românéscă *„din toţi protopopiĭ, preoţiĭ şi deputaţiĭ mireniloru"?* Numaĭ nu va dice dlŭ Densuşanŭ, că „sinódele dogmatice" s'aŭ adunatŭ numaĭ pentru ca să se pronunţe, că nu maĭ primescŭ nicĭ o dogmă, căcĭ *„în biserica rĕsăritului desvoltarea dogmatică s'a închiatŭ definitivŭ în sinodulŭ VII"*.

Totŭ asemenea se încurcă dlŭ Densuşanŭ şi cândŭ susţine, că e anticanonică numirea de „conciliŭ provincialŭ", ce o pórtă sinódele dela 1872 şi 1882. Cuvîntulŭ *„conciliŭ"* póte că nu ĭ-ar face dluĭ Densuşanŭ atâtea gânduri, căcĭ acesta proprie e sinonimŭ cu cuvîntulŭ *„sinodŭ"*, şi deosebirea zace numaĭ în aceea, că acela e terminŭ latinŭ, éră acesta grecescŭ, şi în însе-şĭ decretele sinódelorŭ dela 1872 şi 1882 se folosescŭ amîndouĕ, cândŭ unulŭ cândŭ altulŭ. Ci gânduri îĭ face dluĭ Densuşanŭ atributulŭ *„provincialŭ"*, pe care dînsulŭ îlŭ consideră ca împrumutatŭ dela romano-catolicĭ şi neusitatŭ în biserica rĕsăritului.

Se vede, că dlŭ Densuşanŭ a scrisŭ totŭ de rostŭ, fără să cerce nimicŭ, cu tóte că ar fi fostŭ datorŭ publiculuĭ să-şi studieze maĭ întâiŭ bine tóte aserţiunile, şi apoĭ să se apuce de scrisŭ. Dacă dlŭ Densuşanŭ deschidea numaĭ dreptulŭ canonicŭ de Şaguna, ar fi aflatŭ, că atributulŭ *„provincialŭ"* se folosesce şi în rĕsăritŭ lângă cuvîntulŭ: conciliŭ saŭ sinodŭ. Acolo la pag. 105 ar fi aflatŭ cuvintele următóre: *„fiesce care provincie are a se administra prin sinodulŭ provincialŭ"*, éră în notă: *„provincia însemnézŭ Mitropolie"*. Ba şi statutulŭ organicŭ alŭ bisericeĭ române gr. or. din Ardélŭ şi Ungaria folosesce cuvîntulŭ provincie în locŭ de „Mitropolie" (veţĭ acelŭ statutŭ pag. 1 şi 48). Terminulŭ „sinodŭ mitropolitanŭ", care după dlŭ Densuşanŭ e celŭ „canonicŭ", nu-lŭ va afla nicăirĭ folositŭ în legislaţiunea fundamentală orientală.

Pentru dlŭ Densuşanŭ însă ceea ce nu scie, pentru că n'a cercatŭ să scie, ci şĭ-a luatŭ totŭ din vîntŭ aserţiunile, este „anticanonicŭ".

Nu principiile dejositóre de demnitatea omenéscă, nicĭ scorniturile istorice ale dluĭ Densuşanŭ suntŭ hotărîtóre în judecarea sinódelorŭ provinciale din 1872 şi 1882, ci canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ. Vomŭ arĕta dară în numĕrulŭ viitoriŭ dluĭ Densuşanŭ până la evidenţă, că sinódele provinciale dela 1872 şi 1882 fură ţinute după tóte prescrisele canónelorŭ bisericeĭ rĕsărituluĭ cuprinse în *„Pravilă"* şi în *„Pidalionŭ"*. (Va urmá.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Concede-mĭ, împĕrate, să maĭ cercŭ odată a-lŭ combate," se mestecă Labeo. Elŭ îşĭ preumblă ochiĭ prin adunare, ér apoĭ îĭ opri cu multă încredere de sine pe fruntea Atenénuluĭ. Privindŭ dreptŭ în ochiĭ luĭ începu:

„O singură întrebare maĭ vreŭ să-ţĭ punŭ. Tu m'aĭ făcutŭ aprópe să mĕ alăturŭ şi eŭ la teoriile tale. Dar încă una maĭ trebue să sciŭ: Tu aperĭ esistinţa unuĭ Dumneḑeŭ preaînaltŭ şi eternŭ şi nemurirea sufletuluĭ. Acestŭ Dumneḑeŭ e însă-şĭ bunătatea iubirea, vîrtutea, moralitatea — aşa e?"

„Aşa," rĕspunse Dionisiŭ. „Vĕdŭ eŭ, unde vreĭ să ajungĭ. Mărturisescŭ, că asta e o lume plină de ghicituri. Dar continuă."

„Tu conceḑĭ, că sufletulŭ nostru după mórte va fi pe vecie fericitŭ, dacă a fostŭ bunŭ, şi pe vecie nefericitŭ, dacă a fostŭ rĕŭ, — adecă după cum a plăcutŭ preaînalteĭ fiinţe orĭ nu ĭ-a plăcutŭ. Aşa e?"

„Aşa este," dise Dionisiŭ.

„Aşa dar te rogŭ, împĕratuluĭ meŭ, să cumpănescĭ celea ce dice Dionisiŭ despre bunătatea, înţelepciunea şi puterea Dumneḑeuluĭ sĕŭ, şi apoĭ să-mĭ spuĭ, ce aĭ dice tu despre unŭ monarchŭ, care pe supuşiĭ sĕĭ îĭ pedepsesce orĭ remunerézŭ, după cum eĭ ĭ-aŭ împlinitu orĭ nu voinţa, dar voinţa sa n'a descoperit'o niměnuĭ? Póte Dionisiŭ din Atena saŭ orĭ cine altulŭ să ne spună, ce voesce fiinţa aceea înaltă dela noĭ? Orĭ dóră fiinţa asta îşĭ închipuesce, că noĭ ignoranţiĭ şi scurtŭ vĕḑĕtoriĭ, carĭ avemŭ să ne batemŭ atâta capulŭ cu miĭ de lucrurĭ, ce ne suntŭ de lipsă pentru esistinţă, amŭ puté să-ĭ ghicimŭ voea saŭ poruncile saŭ dorinţele? Unde ar fi atunci înţelepciunea eĭ? Dar dreptatea, cândŭ noĭ nu scimŭ, pentru ce vomŭ fi pedepsiţĭ şi prin ce îĭ putemŭ face pe placŭ? N'ar fi trebuită óre să ne dea celŭ puţinŭ învăţătorĭ, carĭ să ne lumineze asupra acestuĭ punctŭ însemnatŭ?"

Labeo tăcu şi privia întrebătoriŭ la Dionisiŭ. Acesta încă tăcea.

„Nu rĕspunde nimica!" dise acum Labeo. „L'am bătutŭ cu vorbele luĭ proprĭĭ. Elŭ e prea de omenie, ca să nu recunóscă puterea acestuĭ argumentŭ. — Vĕ rogŭ apoĭ, să băgaţĭ numaĭ de samă, că noĭ trăimŭ pe acestŭ pămîntŭ vreme fórte scurtă, şi dacă e adevĕratŭ, că suntemŭ nemuritoriĭ, atunci viaţa asta e numaĭ o frântură neînsemnată în asemĕnare cu veciniciа, ce ne aşteptă. Şi totuşĭ acéstă frântură neînsemnată să fie hotărîtóre asupra veciniciеĭ, fără ca noĭ să scimŭ măcarŭ, că prin ce amŭ puté să ne ferimŭ de pedépsa veciniсă. Cine póte să resólve contraḑicerea asta?"

„Ar trebui ca noĭ să avemŭ legĭ detaĭate în privinţa acésta," observă Strabo.

„Nu numaĭ atâta, ci ar trebui să avemŭ învăţătorĭ, carĭ să ne conducă necontenitŭ pe calea cea drépră," adause Labeo.

Toţĭ aşteptaŭ cu nerăbḑare rĕspunsulŭ luĭ Dionisiŭ.

Tinĕrulŭ oratorŭ înroşi, şovăi, apoĭ dise: „Ceea ce spuĭ, nu rĕstórnă aserţiunile mele, deşi nu potŭ să rĕspundŭ directŭ la acestea întrebărĭ. Acestea suntŭ greutăţĭ, ce întocmaĭ mĕ apasă şi pe mine, şi la carĭ şi eŭ înzădarŭ am cercatŭ rĕspunsŭ. Tóte acestea suntŭ unŭ resunetŭ alŭ gândurilorŭ mele proprĭĭ. Nu potŭ alta să ḑicŭ decâtŭ că încă nu s'a împlinitŭ timpulŭ. Trebue să aşteptămŭ dela viitorŭ aceea, ce presentele nu ne póte da. Altorŭ generaţiĭ le vorŭ fi reservate acestea. Tóte acestea eŭ le aşteptŭ dela acela, care va să vină, dela care şi sibilele aştéptă ḑoriĭ uneĭ ḑile nóuĕ strălucitóre. — Óre nu va avé să vină, pentru ca să dea omenimiĭ aceea, ce şi voĭ recunósceţĭ, că ne lipsesce şi ne trebuesce?"

Cu acestea se sfârşi contraversa.

Augustŭ se ridică şi bătu pe tinĕrulŭ vorbitoriŭ cu multă amabilitate pe umĕrŭ. „Eŭ totŭ nu sciŭ încă, ce să ţinŭ despre teoriile tale," ḑise elŭ cu unŭ amestecŭ de glumă şi de bunăvoinţă. „La totŭ casulŭ recunóscemŭ, că ţi-le-aĭ apĕratŭ bine. Cu acestea sfârşimŭ astăḑĭ. Vale!"

Societatea ş'a disolvatŭ în cete şi conversa despre întîmplarea ḑileĭ. Vorbele frumóse ale Atenénuluĭ făcuseră o impresie adâncă asupra tuturora.

Seĭanŭ cercă cu ochiĭ pe vecinulŭ sĕŭ. Dar acela dispăruse.

„Bunŭ sfârşitŭ," ḑise Tiberiŭ aprinsŭ de mânie. „Trebue să cercămŭ tóte, ca să nimicimŭ întrégă clica asta grecéscă. Mĕ pricepĭ, prietine Seĭanŭ?"

Unŭ surisŭ viclénŭ şi o închinare aŭ fostŭ rĕspunsulŭ generaluluĭ.

Paulŭ şi cu Dionisiŭ şĭ-aŭ luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela împĕratulŭ şi dela Mamurra şi după câteva minute se găsiaŭ pe calea Appie, — Paulŭ spre a se rentórce la ospĕtărie. Ceĭ doĭ prietinĭ vorbiaŭ despre succesulŭ ḑileĭ.

„De cumva nu mĕ înşală tóte," ḑise Dionisiŭ, „Augustŭ va fi gata să-ţĭ restitue averea ta familiară, — şi dacă ar fi ca mâne să pornescĭ cu Cesariulŭ Germanicŭ cătră nordŭ, poţĭ fi asiguratŭ, că voiŭ îngriji acĭ de interesele tale chiarŭ ca şi tine."

„Póte multŭ maĭ bine ca mine, nobilulŭ meŭ prietinŭ," întregi Paulŭ. „Eŭ sperŭ, că mama nu se va împotrivi propusuluĭ meŭ, — închipuesce-ţĭ, dacă mĕ voiŭ rentórce ca tribunŭ militarŭ!"

Aşa se despărţiră prietiniĭ. (Va urmá.)

Economie.

Din praxa stupăritului raţionalŭ. Stămŭ în faţa unuĭ anŭ, carele are prospecte atâtŭ de rele, încâtŭ rarŭ va avé păreche în anaĭele stupărituluĭ. După o ĭernă siberiană, carea în fórte multe părţi a înjumătăţitŭ numĕrulŭ roilorŭ, ér contingentulŭ de albine alŭ celorŭ rĕmaşĭ l'a redusŭ fórte considerabilŭ, a urmatŭ o primăvară atâtŭ de friguróssă, încâtŭ pentru albine a fostŭ totŭ numaĭ ĭérnă în sensulŭ strictŭ alŭ cuvîntuluĭ. De a se fi pututŭ reculege după perderile din ĭérnă — nicĭ poveste. Zăpada din începutulŭ luĭ Maiŭ a redusŭ numĕruliŭ albinelorŭ şi maĭ multŭ, fiindŭ că cele neînchise aŭ eşituŭ din coşniţe pentru a nu se maĭ întórce în vecĭĭ vecilorŭ, fiindŭ că frigulŭ le-a amorţitŭ; ér din cele închise multe aŭ căpĕtatŭ diaree şi aŭ peritŭ. După prea puţine ḑile frumóse acum maĭ de multŭ decâtŭ de dóuĕ sĕptĕmânĭ plóea curge neîncetatŭ. Urmarea acestora este, că stupiĭ deşi preste totŭ s'aŭ înmulţitŭ în albine, dar atâtŭ suntŭ de sĕracĭ de miere, încâtŭ ceĭ maĭ bunĭ, carĭ aveaŭ şi trântorĭ, ĭ-aŭ aruncatŭ.

Acum deci ce e de făcutŭ pentru a preveni daunele viitóre? Ĕtă ce: Ploile netrecutŭ se vorŭ fini, fiindŭ că numaĭ vecînicia e fără finitŭ; stupiĭ nostri érăşĭ vorŭ căpĕta voea de roitŭ şi ne potŭ da încă câte doĭ—treĭ roĭ. Ceĭ ce aŭ suferitŭ preste ĭérnă perderĭ, vorŭ fi lacomĭ după roĭ, pentru ca să ajungă la numĕrulŭ ce l'aŭ avutŭ; dar bucuria le va fi puţină. Natura nu face escepţiune, şi deşi primăvară n'amŭ avutŭ, ér o jumătate a vereĭ a fostŭ numaĭ ploĭ, totuşĭ flora nu va dura decâtŭ numaĭ până la timpulŭ îndatinatŭ şi în alţĭ anĭ. Restimpulŭ pentru adunatŭ miere va fi fórte scurtŭ, şi roiĭ alŭ doilea—treilea şi trupina, din care aŭ roitŭ, nu vorŭ avé nicĭ putere nicĭ timpŭ pentru a-şĭ puté aduna nicĭ atâta miere, cu câtă să îerneze, ér de ceva plus şi pentru stupariŭ nu va puté fi nicĭ vorbă. Pentru a avé şi stupĭ bunĭ şi ceva plus în miere étă ce e de făcutŭ: — Să nu laşĭ stupulŭ să roéscă; saŭ de-lŭ veĭ lăsa să roéscă, să nu ieaĭ maĭ multŭ decâtŭ roĭalŭ primŭ.

A nu lăsa stupulŭ să roéscă, se póte numaĭ la coşniţele raţionale, deschidêndu-le camera pentru miere, şi luându-le mierea cu diligenţă. Dacă pe lângă tóte acestea se pregătesce de roitŭ, ce se cunósce de pe ţiţele de matcă şi de pe însuşirea lorŭ, că înainte de roitŭ câteva ḑile — maĭ cu samă nóptea — albinele staŭ grămădite înaintea urdinişuluĭ, ca o căciulă: trebue căutaţĭ toţĭ fagurii cu puĭ şi tăĭate tóte ţiţele. Atuncĭ veĭ avé miere.

Dacă voescĭ să ieaĭ numaĭ unŭ roiŭ, faceĭ aşa: Să punemŭ, că aĭ dóuĕ coşniţe A. şi B., firesce cevaşĭ depărtate una de alta, — nicĭ decâtŭ să nu fie vecine. În coşniţa A. aĭ stupulŭ, dela care voescĭ să ieaĭ roĭulŭ, ér coşniţa B. e gólă. De cumva coşniţele suntŭ ordinare şi nu raţionale, laşĭ stupulŭ să roéscă şi roĭulŭ fiĭ prinḑĭ în coşniţa B. Acum coşniţa A. cu albinele, ce aŭ maĭ rĕmasŭ, o ieaĭ şi o muţĭ fără amânare în loculuĭ coşniţeĭ B. saŭ în altŭ locŭ cevaşĭ maĭ depărtatŭ de unde a fostŭ; ér coşniţa B. cu stupulŭ prinsŭ o puĭ fără amânare în loculuĭ coşniţeĭ A. A amâna punerea coşniţeĭ B. în loculuĭ coşniţeĭ A. până de sară, nu e bine, ci lucrulŭ trebue esecutatŭ numaĭ decâtŭ. Acum tóte albinele, câte suntŭ în umblătóre afară, vorŭ veni dela coşniţa A. la loculuĭ, unde aŭ fostŭ dedate, şi aflându aci coşniţa B. şi încă matca lorŭ proprie, se vorŭ simţi acasă. Stupulŭ acesta va fi fórte bunŭ şi în timpŭ scurtŭ va edifica multŭ şi va aduna miere multă. Stupulŭ din coşniţa A. perḑêndu-şĭ albinele umblătóre afară, până a eşi din celulă matca cea tinĕră, îşĭ perde voea de roitŭ. Dar în timpŭ scurtŭ se împuteresce érăşĭ fórte tare prin albinele, ce ésă din celule, însă nu maĭ póte roĭ, fiindŭ că acum nu maĭ are ţiţă de matcă, de-órece maĭ înainte, cândŭ şi-a fostŭ perdutŭ voea de roitŭ, după eşirea matceĭ prime pe tóte celealalte le-a nimicitŭ. Până a se împărechia tinĕra matcă şi să óuĕ, până edifică celule nóuĕ, până a se desvolta nóua ţiţă de matcă, ele adună fórte multă miere, şi pe cândŭ ar fi gata érăşĭ să roéscă, de regulă încétă mierea în natură şi aşa şi stupulŭ se lasă de cugetulŭ roituluĭ pentru acestŭ anŭ. În modulŭ acesta unŭ singurŭ stupŭ îţĭ va da maĭ multă miere, decâtŭ treĭ saŭ patru, carĭ ĭ-aĭ lăsatŭ să roéscă după olaltă.

(Va urma).

Bursa de Budapesta.

Din 15 Iuniŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.—
« « coróne r. ung.	94.90
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	121.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	124.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	96.20
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	101.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	148.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	141.50
Renta de hârtie austriacă	98.10
« « argintŭ austriacă	98.—
« « aurŭ austriacă	117.25
Losurile austr. din 1860.	164.—
« Vieneĭ.	178.—
Acţiunile bănceĭ austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	409.75
« « « « austr.	340.60
Obligăţiunile cu câştigŭ ale bănceĭ ipot. ung.	127.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.50
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.82
Napoleon-d'orĭ	9.79
Mărcĭ 100 imp. germane	60.25
Londra 10 Livres şterlingĭ	123.—

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 1825—1893. (28) 2—2

Concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la *catedra de desemnŭ dela gimnasiulŭ şi alte institute gr. cat. rom. din Blaşiŭ.*

Cu catedra acésta e împreunatŭ unŭ salariŭ anualŭ de 600 fl. v. a. adecă şese sute florenĭ valută austriacă solvinḑĭ în rate lunare decursive începêndŭ din 1 Septembre 1893.

Suplicele să se adreseze Veneratuluĭ Consistoriŭ metropolitanŭ până celŭ multŭ în 15 Iuliŭ 1893, însoţite de cartea de botezŭ, şi de documentele, carĭ arată cualificaţiunea şi serviţiile de până acum ale concurentuluĭ. Pe lângă condiţiunile generale recerute la unŭ profesorŭ de desemnŭ se cere cunoscinţa limbeĭ române. Preferiţĭ vorŭ fi ceĭ de religiune gr. catolică.

Blaşiŭ, din şedinţa consistorială ţinută în 3 Iuniŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ.
Vicariŭ capitulariŭ.

JOSIFU GAVORA (3) 11—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomăndŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stiohare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

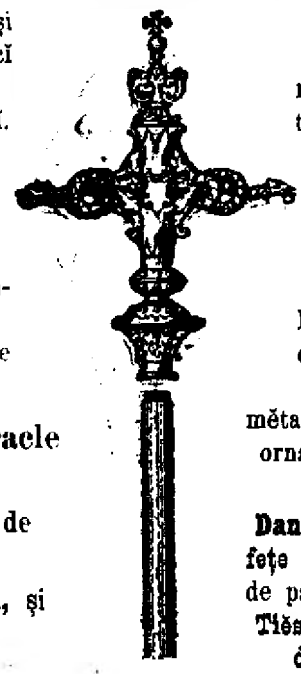

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericescĭ, feţe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturĭ besericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşĭ ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 18—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 24 Iuniŭ 1893. Numĕrulŭ 25.

Alegerile din Germânia.

În 15 Iuniŭ s'aŭ făcutŭ în imperiulŭ germânŭ nóuĕle alegerĭ pentru „Reichstag".

Este sciutŭ, că ocasie la aceste alegerĭ estraordinare a datŭ disolvarea fostuluĭ „Reichstag", întîmplată în urma respingerii proïectelorŭ militare ale guvernuluĭ.

Causa, pentru care fostulŭ „Reichstag" a respinsŭ proïectele militare, era convingerea maïorităţiĭ, că poporulŭ germânŭ nu va putĕ purta greutăţile, ce le va impune legea cea nóuă.

Împĕratulŭ a fostŭ de altă convingere. Elŭ voia cu orĭ ce preţŭ să-şĭ validiteze convingerile sale. A disolvatŭ decĭ parlamentulŭ şi a apelatŭ la poporŭ, ca să spună însu-şĭ poporulŭ, dacă vre nóua lege militară orĭ ba.

Tótă lumea aştepta cu încordare să afle resultatulŭ alegerilorŭ.

Acum alegerile s'aŭ făcutŭ, şi s'aŭ făcutŭ între agitărĭ nemaïpomenite în Germânia. În 213 cercurĭ alegerile s'aŭ făcutŭ definitivŭ, ér în 183 cercurĭ va fi alegere maĭ restrînsă.

Din resultatele de până aci încă nu se póte spune cu siguritate, ce sórte vorŭ avé proïectele militare în noulŭ parlamentŭ. Nu e eschisă posibilitatea formării uneĭ maïorităţĭ de „cartel", care să fie aplicată a vota şi nóua lege. Va decide ḑiua de 24 Iuniŭ, în care se va face alegerea restrînsă în 183 cercurĭ.

Ceea ce însă din alegerĭ se póte deduce ca învăţătură, este:

Că împĕratulŭ s'a jucatŭ cu foculŭ, cândŭ auctoritatea sa monarchică a pus'o în faţa democraţieĭ, aruncându-o în urna electorală.

Că poporulŭ germânŭ este sătulŭ de sarcinele militarismuluĭ şi că a ajunsŭ la o generală nemulţămire. Dovedităŭ este, că voturile „democraţilorŭ sociali" s'aŭ sporităŭ într'o mĕsură înfricoşată în ţara întrégă. Eĭ până acum aŭ câştigatŭ deja 24 mandate şi ajungŭ în 84 cercurĭ în balotajŭ Este decĭ sigurŭ, că numĕrulŭ mandatelorŭ li-se va spori celŭ puţinŭ cu 10. Apoĭ că ce însamnă pentru Germânia şi pentru Europa întrégă sporirea democraţieĭ, asta nu e necesarŭ a o desvolta la acestŭ locŭ.

Că celŭ maĭ solidŭ principiŭ şi pentru viaţa politică este principiulŭ creştinescŭ. Dovadă este, că „centrulŭ", partidulŭ eminentŭ creştinŭ-catolicŭ, care a întratŭ în luptă împărţităŭ prin uniĭ dintre fiiĭ sĕĭ, aşa câtŭ mulţĭ eraŭ îngrijaţĭ de sórtea luĭ, cu tóte acestea a eşităŭ învingĕtoriŭ preste duşmaniĭ sĕĭ internĭ şi esternĭ. Până acum dispune deja de 81 mandate şi în 32 cercurĭ va ajunge în balotajŭ. În cercurile acestea însă are prospecte sigure pentru vre-o 30 mandate. Va să ḑică în locŭ de a scădé la numĕrŭ şi la putere, va reuşi maĭ numĕrosŭ, maĭ puternicŭ şi maĭ cristalisatŭ, pentru că pe flamura luĭ e scrisŭ: Dumneḑeŭ, ţara şi fericirea poporuluĭ germânŭ.

Nu scimŭ, ce va aduce ḑiua de 24 Iuniŭ pentru sórtea proïectelorŭ militare.

Póte că va aduce osîndirea formală a militarismuluĭ, dar se póte şi aceea, ca osîndirea asta să se maĭ amâne până la unŭ timpŭ.

Ceea ce trebue însă ca să ne însemnămŭ bine din morala acestorŭ alegerĭ şi noĭ, este, că principiulŭ monarchicŭ în Europa nu numaĭ la popórĕle latine, precum se credea până acum, ci şi la celŭ germânŭ decade repede; că sistemulŭ actualŭ de guvernare din Europa întrégă împreună cu militarismulŭ duce popórĕle la perire materială şi morală; că poporulŭ germânŭ, unulŭ dintre popórĕle cele maĭ civilisate, apróbă din ce în ce totŭ maĭ multŭ, ceea ce a ḑisŭ deunăḑĭ bĕtrânulŭ Gladstone, că adecă „militarismulŭ" este blăstĕmulŭ civilisaţiuniĭ; şi că mântuirea societăţiĭ din perirea sigură este a se căuta numaĭ în reformele pe basa creştinismuluĭ adevĕratŭ.

Asta este de o cam dată morala alegerilorŭ germâne. Să o întipărimŭ bine în inimile şi minţile nóstre, ca să ne fie de îndreptariŭ în orientarea nóstră politică.

Roma şi Rutenii. — Publiculuĭ nostru îĭ este cunoscută purtarea necuviinciósă din Viena a câtorva studenţĭ rutenĭ faţă cu Mitropolitulŭ rutén unitŭ dela Lemberg, cândŭ acesta s'a rentorsŭ dela Roma. Foile jido-

---

Feuilleton.

O batistă ruptă.

„Ce maĭ păreche!" ḑicea domnulŭ Oldeneanŭ cătră vĕduva consilieruluĭ de odinióră. Şi se uĭta cu plăcere după nepotulŭ sĕŭ Octavianŭ, care se preumbla cu dşóra Mariţa. Acésta era unica fată a vĕduvei. „Scĭĭ dta, dómnă, că împreunarea asta a tinerilorŭ e una dintre dorinţele, ce portŭ în sufletŭ?"

Pe faţa ilustreĭ vĕduve se ivi unŭ surisŭ.

„Nu vreŭ să-mĭ laudŭ nicĭ de cum nepotulŭ. Să n'o gândescĭ acésta! Elŭ e unŭ tinĕrŭ fórte bravŭ. N'are lipsă de laudă. Şi e fórte cuminte şi cu inimă bună. Apoĭ veselia luĭ vecînică îlŭ face simpaticŭ pentru orĭ şi cine. Fie ĭertatŭ tatălŭ sĕŭ ar avé acum o adevĕrată bucurie şi mângăĭere. Da, da, şi dşóra Mariţa încă e aşa ca unŭ mărgăritariŭ şi cu vremea se va face chiarŭ aşa ca mamă-sa. Nepotulŭ meŭ însă, dómnă, nu se lasă să ţie condusŭ decâtŭ de vederile şi de principiile sale. Aşa de pildă elŭ pe lângă totŭ rangulŭ sĕŭ cere, ca nevasta, ce-şĭ va lua, maĭ întâiŭ de tóte să fie o bună gospodină. Şi să mĕ creḑĭ, că nicĭ nu greşesce, dacă o caută acésta. Uĭtă numaĭ! Dacă vré, ca moşióra luĭ să-ĭ fie în rîndŭ şi să sporéscă, trebue nesmintitŭ ca şi nevastă-sa să se pricépă la economie. Dacă nu, nu merge tréba."

După acestea tăcu. Gândia, că alusiunile luĭ fine aŭ fostŭ de bună sama pricepute. Maĭ zîmbia şi se uĭta cu şireţenie la mama feteĭ în ochĭ.

Elŭ resona cam aşa: Mariţa are nisce parale, cu carĭ Octavianŭ ar putĕ numaĭ decâtŭ să cumpere pădurea, ce era maĭ lipită de moşia luĭ. Apoĭ fata nu-ĭ urîtă şi se pare şi deştéptă, numaĭ gospodăria ceea! Dar în sfârşitŭ, o Dómne, dór ăsta nu e aşa mare lucru. Se va deprinde ea în scurtă vreme! Astfelŭ mamă-sa scie acum, de ce să se ţină.

Şi într'adevĕrŭ, pe Mariţa n'o maĭ vedea acum nimenĭ fără şorţă albă înainte. Nicĭ n'o maĭ găsia nimenĭ într'altŭ locŭ, decâtŭ în bucătărie, unde ferbea ea singură şi da să guste totdeuna şi unchеşuluĭ Oldeneanŭ. Ba s'a şi fotografatŭ aşa cu şorţa de bucătărie şi cu unŭ blidŭ în mână.

Ér dintre acestea fotografiiĭ mama a dat'o pe cea dintâiŭ domnuluĭ Oldeneanŭ, ér cu unŭ esemplarŭ a înfrednicit'o pe verişóra Margareta. Toţĭ eraŭ fórte încântaţĭ de idea acésta, numaĭ verişóra n'a voitŭ s'o priméscă ḑicêndŭ, că samănă cu cenuşotca unuĭ pictorŭ vechiŭ, carea din dragoste pentru unŭ prinţŭ tinĕrŭ şi frumosŭ îĭ curăţia cismele, numaĭ şi numaĭ să o ĭea.

Verişóra Margareta era „o nesuferită emancipată", după cum îĭ ḑicea uncheşulŭ Oldeneanŭ. Era aşa ca o escepţiune a sexuluĭ sĕŭ, înaintea căreia abia cutezaĭ să-ţĭ deschiḑĭ gura, ca nu cumva să greşescĭ, ce ḑicĭ. Tatălŭ Mariţeĭ a fostŭ unŭ juristŭ mediocru, dar şi-a făcutŭ carieră fórte curêndŭ, după cum de multe orĭ se întîmplă în viaţă. Anume a luatŭ în căsătorie pe fata unuĭ oficialŭ înaltŭ. Acesta avea o fată fórte urîtă, dar fórte bogată. Şi apoĭ şĭ-a câştigatŭ şi merite frumóse. A compusŭ, dacă nu mĕ înşelŭ, unŭ statutŭ, după care salarele oficialilorŭ maĭ micĭ aŭ fostŭ reduse şi la maĭ puţinŭ. Şi în urma acestuĭ meritŭ şi-a primitŭ atributulŭ de consiliarŭ aulicŭ şi nobilŭ de maĭ sciŭ eŭ de ce? Mĭ-a eşităŭ din minte atributulŭ nobilitarŭ. Fratele luĭ maĭ tinĕrŭ, tatălŭ Margareteĭ dimpotrivă s'a dedicatŭ studiilorŭ teologice şi îşĭ pasce şi astăḑĭ turma sa sufletéscă în linişte şi în dragoste. Margareta ĭ-a fostŭ celŭ maĭ mare

vescĭ din Viena numaĭ decâtŭ aŭ umplutŭ lumea cu totŭ felulŭ de minciunĭ despre planurile Romeĭ faţă cu Rutenii uniţi. „Gazeta“ nóstră, carea devine nervósă, de câte orĭ aude de Roma, s'a grăbitŭ a reproduce numaĭ decâtŭ minciunile jidovescĭ, fără să cugete, că a trecutŭ timpulŭ, ca să maĭ pótă scrie câte şi maĭ câte neadevĕrurĭ despre lucrurile bisericeĭ, fără să o aducă nimenĭ la ordine.

Tótă larma cu „latinisarea“ bisericeĭ unite rutene este o scornitură din cele maĭ marĭ. Relaţiunea între ritulŭ grecescŭ şi latinŭ de pretutindenĭ este regulată până în detaliurĭ prin constituţiunile *„Etsi pastoralis“* şi *„Allatae sunt“* ale Papeĭ Benedictŭ XIV. Principiulŭ fundamentalŭ alŭ constituţiunilorŭ acestora este, ca amîndóuĕ riturile să se conserve în tótă întregimea lorŭ. Nicĭ unuĭ episcopŭ orĭ preotŭ nu-ĭ este ĭertatŭ a se amesteca în afacerile celuĭalaltŭ ritŭ. Credincioşilorŭ unuĭ ritŭ nu le este ĭertatŭ a primi nicĭ unŭ sacramentŭ dela ministriĭ celuĭalaltŭ ritŭ, afară de casulŭ necesităţiĭ estreme, ca p. e. în óra morţiĭ. Nicĭ unuĭ preotŭ nu-ĭ este ĭertatŭ a celebra sfînta liturgie decâtŭ după ritulŭ sĕŭ. Serbătorile şi posturile are să le ţină fiesce care după ritulŭ seŭ. Trecerea dela unŭ ritŭ la altulŭ este oprită, şi nu se póte întîmpla decâtŭ cu concesiune dela Papa. Constituţiunile acestea dóuĕ maĭ cuprindŭ pe lângă aceea şi unele dispoziţiĭ speciale pentru Grecii din Italia. Dacă însă câţiva Rusomanĭ vorŭ fi fanatisatŭ tinerimea rutenă cu neadevĕrurĭ ca ale dluĭ Nic. Densuşanŭ, atuncĭ nu e mirare, că uniĭ maĭ simpli şi uşorŭ-credĕtorĭ s'aŭ lăsatŭ a fi răpiţi la fapte necugetate.

Pe lângă spaĭma cu „latinisarea“ a maĭ venitŭ şi spaĭma cu „Ĭesuiţiĭ“, „cărora Roma ar voi să le dea seminarele rutenescĭ“. Nicĭ unŭ cuvîntŭ nu este adevĕratŭ din tótă larma cu Ĭesuiţiĭ. Totŭ lucrulŭ se reduce la aceea, că mănăstirile altcum avute ale Rutenilorŭ aŭ decădutŭ de totŭ tare. Averea se administra rĕŭ şi se dilapida. Călugăriĭ eraŭ ómeniĭ ceĭ maĭ imoralĭ. Numĕrulŭ lorŭ scădu, câtŭ era temere, că în câţiva anĭ mănăstirile vorŭ rĕmâné góle. Atuncĭ episcopatulŭ ruténŭ laolaltă cu egumeniĭ mănăstirilorŭ aŭ chematŭ câţiva călugărĭ apuseni bine disciplinaţi, ca să le ajute la restaurarea mănăstirilorŭ. Călugăriĭ aceştia le-aŭ ajutatŭ, câtŭ de atuncĭ mănăstirile rutenescĭ éră aŭ începutŭ a înflori, şi călugăriĭ ajutătorĭ preste scurtŭ timpŭ se vorŭ rentórce éră-şĭ la ale lorŭ. De introducerea celibatuluĭ la Rutenĭ nicĭ vorbă n'a fostŭ în Roma, şi nimenĭ nu cugetă la aceea. Pe peregriniĭ rutenĭ Sînţia Sa Papa ĭ-a primitŭ cu bunăvoinţa arătată faţă cu tóte popórĕle. Pe preoţiĭ-a îndemnatŭ la pace şi bunăînţelegere şi la conservarea rituluĭ grecescŭ.

Altcum demonstraţiunea fu inscenată de aceĭ Rutenĭ, carĭ gravitézĕ spre Rusia schismatică, şi pe carĭ nu-ĭ dóre multŭ de biserica rutenéscă, ci maĭ multŭ de marea Rusie, carea nu vede cu ochĭ bunĭ apropiarea Rutenilorŭ de Roma.

Rĕspunsulŭ „Telegratuluĭ Roman“. — La articululŭ „Dragoste frăţéscă“ din numĕrulŭ 23 alŭ foiĭ nóstre „Telegraful Roman“ grăbesce a rĕspunde în numĕrulŭ sĕŭ 59 din 15 a c. cu inscripţia: „Pentru liniştirea fraţilorŭ dela „Unirea“.

Se silesce să ne liniştéscă pe noĭ. După ce nóuĕ ne compete ultimulŭ cuvîntŭ — de cumva acesta va fi ultimŭ în cestiune — o spunemŭ, că ceea ce ne neliniştesce pe noĭ, nu este părerea, ce o nutrescŭ fraţiĭ dela „Telegraful Roman“ despre archiereiĭ românĭ uniţi. Părerea acésta orĭ şi a „Uniriĭ“ despre archiereiĭ românĭ neuniţi nu schimbă situaţia nóstră politică şi nicĭ nu póte să producă neliniştire întemeĭată la noĭ orĭ la „Telegraful Roman“. Altulŭ a fostŭ motivulŭ supĕrăriĭ nóstre. Amŭ voitŭ să dicemŭ şi amŭ şi dis'o şi o dicemŭ şi acuma din nouŭ, că espectorărĭ ca şi acelea, carĭ le face „Telegraful Roman“ în numĕrulŭ sĕŭ 54, nicĭ decum nu suntŭ de aşa, câtŭ să promoveze o înţelegere spre abaterea şi paralisarea pericolului, ce ameninţă şcólele poporale ale uniţilorŭ şi neuniţilorŭ de o potrivă.

Acum ne rĕspunde dar „Telegraful“. În rĕspunsulŭ acesta se cuprinde o ghiciturĕ, carea noĭ nicĭ decum nu amŭ putut'o deslega. Étă-o:

„Diarulŭ „Unirea“ se face a vedé în celea scrise de noĭ o *„lovitură“ „împroşcare“* a archiereilorŭ românĭ gr. catolicĭ. Noĭ n'amŭ învinuitŭ pe nimenea, numaĭ amŭ constatatŭ faptulŭ, şi nóuĕ ne face impresiunea, că fraţiĭ dela „Unirea“ făcêndu-se, că suntŭ supĕraţi pe noĭ, cele dise de noĭ în generalŭ pentru tóte confesiunile le reproducŭ în specialŭ cu aplicare tocmaĭ la archiereiĭ greco-catolicĭ şi astfelŭ cele scrise de noĭ şi publicate cu fapte în generalŭ, le maĭ reproducŭ odată cu aplicare la archiereiĭ gr. catolicĭ. — Pentru asemenea fine subtilităţi nu ar trebui să avemŭ causă de supĕrare.“

Asta e ghîciturĕ. Pentru ce nu scriŭ fraţiĭ dela „Telegraful Roman“ aşa, câtŭ să nu provóce „subtilităţile fine“ ale nóstre? Cetéscă-şĭ încă odată cuvintele, şi se vorŭ convinge, că acea „subtilitate fină“ a nóstră a fostŭ o urmare logică, ce o am făcutŭ cu dreptŭ din cuvintele acelea. Pentru ce umblă domniile lorŭ şi acum să scape de rĕspunsŭ? Pentru ce nu spunŭ oblu şi limpede macărŭ acum în rĕspunsulŭ lorŭ, că dînşiĭ în constatarea aceea generală, ce aŭ făcut'o în nrulŭ 54, n'aŭ avutŭ intenţia de a cuprinde şi pe archiereiĭ nostri? Nu le fie témă a o face. Étă noĭ nu ne-amŭ temutŭ a spune adevĕrulŭ şi a dechera, că nutrimŭ încredere în toţĭ archiereiĭ românĭ, deşi s'aŭ datŭ casurĭ, cândŭ în casa magnaţilorŭ numaĭ archiereiĭ uniţi aŭ apĕratŭ interese, carĭ eraŭ comune bisericeĭ unite şi celeĭ neunite. Orĭ dóră se temŭ, că făcêndu-o vorŭ spune unŭ neadevĕrŭ? Atuncia ce ne maĭ vorbescŭ despre „subtilităţĭ fine“?

La celealalte din rĕspunsulŭ „Telegrafuluĭ“ acum nu reflectămŭ, ca să nu maĭ lungimŭ vorba. Închiămŭ decĭ dându fraţilorŭ dela „Telegraful“ sfatulŭ, ca de altă dată să nu le fie inima pe limbă, că numaĭ vorŭ provoca éră „subtilităţile“ nóstre.

---

copilŭ şi încă cu patrusprezece anĭ a fostŭ silită să ĭea asupră-şĭ sarcina de a conduce o casă modestă şi a îngriji de o mamă bolnavă. Tată-so îĭ dădu instrucţie din tóte obĭectele prescrise. Planulŭ luĭ era, să o cualifice, ca la vremea sa să ocupe unŭ postŭ de învăţătóre la unŭ oraşŭ. Şi cândŭ fetiţa luĭ a dóua Florica putea deja să înlocuéscă în familie pe harnica Margareta, s'a realisatŭ planulŭ acela. Margareta a trecutŭ cu multŭ succesŭ esamenulŭ şi a ocupatŭ o staţiune bună la o şcólă de fetiţe.

Ea era fórte ĭubită nu numaĭ de colegiĭ şi colegele sale, ci maĭ cu samă de eleve. Ele îĭ aduceaŭ dreptŭ prinosŭ alŭ ĭubiriĭ lorŭ buchete de florĭ, lucrurĭ făcute de mâna lorŭ, danteluţe şi felŭ de felŭ de atenţiunĭ delicate.

La casa mătuşeĭ consiliere încă era fórte bine primită. Póte şi din interesŭ, căcĭ da Mariţeĭ instrucţie din literatură. Apoĭ Margareta era modestă, şi nu-ĭ puteaĭ dice decâtŭ frumósă. Prin urmare nu ĭ-ar fi pututŭ găsi nicĭ unŭ cusurŭ acestea dóuĕ fiinţe cam îngânfate.

Aşa se întîmpla, de petrecea la mătuşe-sa de multe orĭ până după amédĭ. De vorbitŭ vorbia puţinŭ, aprópe numaĭ cândŭ era întrebată. Câte odată făcea împreună cu mătuşe-sa, cu unchiaşulŭ Oldeneanŭ, cu Mariţa şi cu Octavianŭ câte o escursie afară la ţară, maĭ cu samă cândŭ i-se spunea, că mergŭ la o pădure saŭ urcă unŭ délŭ, ce are vre-o însemnătate orĭ oferia unŭ aspectŭ frumosŭ.

Cândŭ era însă în natura liberă, s'o fi vĕdutŭ pe Margareta! Era unŭ adevĕratŭ mărgăritariŭ. Vorbia, rîdea şi îĭ înveselia pe toţĭ. Trăsăturele eĭ altfelŭ serióse aci deveniaŭ drăgălaşe de totŭ, şi întréga eĭ fiinţă se umplea de o bucurie copilărésca, ce-ĭ şedea aşa de bine. O natură, ce se inspiră sincerŭ de frumseţele natureĭ. Octavianŭ se părea că cércă totŭ posibilulŭ, ca să fie de-a lăturea eĭ, şi vorbiaŭ împreună despre frumseţele natureĭ aşa de vechĭ câtŭ lumea şi totuşĭ vecinicŭ nóuĕ. La vorbele eĭ pădurĭ şi văĭ şi câmpiĭ se făceaŭ parcă şi maĭ frumóse şi maĭ încântătóre, căcĭ ea scia spune despre tótă flórea si despre tótă frunda ceva aşa de atrăgĕtoriŭ, aşa de nu sciŭ cum — fără să bagĭ de samă, ea îţĭ făcea unŭ studiŭ întregŭ şi-lŭ îmbrăca în frase dulcĭ ca bonbónele. Vedeaĭ în ea o armonie perfectă a gândului seriosŭ cu veselia unuĭ sufletŭ plinŭ de viaţă şi de tinereţe. „Numaĭ de n'ar fi emancipată,“ îşĭ dicea Octavianŭ, căcĭ elŭ nu-l cunoscea împrejurările. Ce póte să pricépă o învăţătóre din gospodăria caseĭ orĭ din economie? Mariţa era celŭ puţinŭ „bine crescută“, căcĭ după cum spunea mamă-sa, ea scia să lucre orĭ şi ce.

Societatea nóstră tocmaĭ acum s'a rentorsŭ dintr'o vesĕlă alergare în libĕrŭ şi odihnia în verandă la dómna consilieră.

Eraŭ toţĭ aci afară de bĕtrânulŭ baronŭ, pe care de astă dată îlŭ reţinea acasă podagra; elŭ era plinŭ de părere de rĕŭ, că nu póte lua parte şi elŭ în obicĭnuita societate.

Dómna consilieră se feria de aerulŭ celŭ rece de sară şi s'a retrasŭ în odăiţa de alăturea. Ér ceĭ treĭ tinerĭ s'aŭ grupatŭ la o masă de teă aranjată fórte elegantŭ de Mariţa. Toţĭ treĭ eraŭ deschilinitŭ de veselĭ. Mariţa făcea pe mama cu multă îngâmfare. Margareta cerca să încépă o dantelă după o fóe de modă, ce ĭ-a adus'o maĭ înainte Mariţa. Se servia teă. Mariţa cândŭ întinse césca cu teă luĭ Octavianŭ, nu sciŭ cum mişcă, căcĭ a vĕrsatŭ din ea pe rochia Margaretei. Era o rochie simplă de batistŭ. Octavianŭ îşĭ scóse numaĭ decâtŭ batista din busunariŭ, ca să facă neobservabilă acéstă greşélă. Dar vaĭ, ce ruşine! batista luĭ era ruptă.

O roşéţă fină îĭ acoperi faţa. Mariţa rîdea cu ironie. Margareta însă ĭ-o luă şi dise glumindŭ: „Las că din recunoscinţă pentru că aĭ fostŭ aşa de bunŭ, ţĭ-o reparŭ eŭ.“

Şi în câteva momente ĭ-o cârpi cu aculŭ, ca şi cândŭ ar fi ţesut'o. Aĭ fi gânditŭ, că dintru începutŭ a fostŭ ţesută aşa.

„D-ta sciĭ cârpi?“ întrebă Octavianŭ mirându-se, de nu se maĭ putea opri şi stăpâni.

„Veţĭ bine,“ rĕspunse Mariţa cu rĕutate, „ea scie dór şi ferbe: zamă de cartofĭ şi fasole uscată.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Noulŭ nunţiŭ apostolicŭ dela Viena Msgr. *Antonio Agliardi* a sositŭ în săptĕmâna trecută la postulŭ sĕŭ. Atâtŭ nunţiulŭ câtŭ şi auditorele Locatelli şi secretariulŭ Montagnini, carĭ încă numaĭ de curêndŭ suntŭ dispuşĭ la nunţiatura din Viena, aŭ fostŭ primiţĭ în audienţă de cătră Maĭestatea Sa, cu care ocasiune nunţiulŭ şĭ-a presentatŭ scrisorile de acreditare.

În 15 a c. s'a predatŭ episcopuluĭ Schlauch cu mare solemnitate zuchetulŭ cardinalţiŭ prin ablegatulŭ papalŭ contele Canale. Cardinalulŭ Schlauch a mulţămitŭ Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ, Maĭestăţiĭ Sale Regeluĭ, precum şi regimuluĭ ungarŭ pentru deosĕbita onóre, ce i-s'a făcutŭ prin înălţarea la demnitatea de cardinalŭ. În 20 Maĭestatea Sa a datŭ cardinaluluĭ Schlauch baretulŭ cardinalţiŭ în Viena.

„Poll. Corr." din Viena este informată, că nunţiulŭ Agliardi ar fi primitŭ dela Roma instrucţiunea, ca în cestiunile politice-bisericescĭ din Ungaria să arete cea maĭ mare prevenire. Curia nu doresce luptă în acéstă cestiune, ci este aplicată a face tóte concesiunile, ce se potŭ uni cu principiile nemutabile ale bisericeĭ.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în consistoriulŭ publicŭ ţinutŭ în 15 a c. a datŭ capuţiulŭ cardinalţiŭ cardinalilorŭ Angelo Di Pietro, Ben. F. Sanziy, Vil. Meignan, Ben. Thomas, Aloisiŭ Galimberti, Cl. Vaszary, carĭ aŭ fostŭ creaţĭ cardinalĭ în 16 Ian. a. c., maĭ departe cardinalilorŭ Iosifŭ Graniello şi Iosifŭ Sarto, creaţĭ în consistoriulŭ secretŭ din 12 a c.

Noiĭ cardinalĭ la 9 ½ óre a. m. s'aŭ adunatŭ în capela Sixtină şi aŭ depusŭ jurămîntulŭ prescrisŭ. Apoĭ venindŭ în capelă pontificele adusŭ pe sedia gestatoria şi ocupându locŭ pe tronŭ, noiĭ cardinalĭ aŭ venitŭ înaintea tronuluĭ sărutându piciorulŭ şi mâna Sfinţieĭ Sale, care ĭ-a îmbrăţişatŭ şi le-a predatŭ capuţiulŭ cardinalţiŭ. După consistoriulŭ publicŭ a urmatŭ consistoriulŭ secretŭ, în care s'a întîmplatŭ ceremonia închiderii gureĭ noilorŭ cardinalĭ şi aŭ fostŭ preconisaţĭ maĭ mulţĭ episcopĭ.

La alegerile comunale suplementare întîmplate Duminecă în Roma din 17 mandate 11 le-aŭ obţinutŭ catoliciĭ, ĕră liberaliĭ francmasonĭ pe lângă tóte sforţările nu aŭ pututŭ reuşi din 17 candidaţĭ decâtŭ numaĭ cu 6. Alegerile de Duminecă arată, că poporulŭ din Roma ţine la biserica sa.

Revistă politică.

Delegaţiunile.

Deşi desbaterile din delegaţiunĭ se reducŭ maĭ multŭ la nescarĭ formalităţĭ şi la votarea budgetuluĭ, căci totŭ se primesce, ce propunŭ ministriĭ comunĭ, totuşĭ une-orĭ esŭ la ivélă în decursulŭ desbaterilorŭ momente interesante.

În şedinţa delegaţiuniĭ ungare dela 13 a c. delegatulŭ Ugron îşĭ esprimă părerea de rĕŭ, că în România, a căreĭ esistinţă este ameninţată de panslavismŭ, şi care nu aparţine nicĭ gînteĭ slave nicĭ celeĭ germâne, nisuinţele Austro-Ungarieĭ nu găsescŭ nicĭ cea maĭ mică simpatie. Contele Keglevich reflectându la cuvintele luĭ Ugron a dişŭ, că vina lipseĭ de simpatie la popórĕle din sudŭ şi din rĕsăritŭ nu este a se căuta în conducerea politiceĭ esterne, ci în purtarea şovinistă, ce se observă acasă în momintele cele maĭ neoportune şi la loculuĭ celŭ maĭ nepotrivitŭ. Mare minune, Ugron şi Beksics se arată amicĭ Românilorŭ, dar numaĭ în delegaţiunĭ.

Se tânguesce Ugron, că pe la consulate nu este respectată limba magiară, ĕră Horánszky, că la academia de marină limba magiară este tractată ca lucru secundariŭ.

În şedinţa dela 16 a c. Beksics vorbindŭ despre fortificarea pasurilorŭ din Ardélŭ ţice, că în casŭ de conflictŭ cu Rusia România maĭ curêndŭ s'ar alătura la monarchia nóstră, dacă va fi sigură, că în Ardélŭ se află o linie de apĕrare tare. În legătură cu acésta propune înfiinţarea uneĭ şcóle militare inferióre în Sĕcuime.

Delegaţiĭ ungarĭ poftescŭ înfiinţarea uneĭ academiĭ militare în Ungaria, membriĭ din opositie a delegaţiuniĭ poftescŭ, ca în înfiinţânda academie limba de propunere să fie cea magiară; ministrulŭ însă nu este nicĭ de cum aplicatŭ a le împlini pofta.

Delegatulŭ Széll Kálmán a făcutŭ o interpelare ministruluĭ comunŭ de răsboiŭ din causă că comanda militară supremă din Budapesta corĕspunde în limba germână cu magistratulŭ capitaleĭ. Colonelulŭ Nyiry în numele ministruluĭ, care nu scie unguresce, a rĕspunsŭ, că comanda militară din Budapesta în sensulŭ ordinaţiunilorŭ esistente este obligată a rĕspunde unguresce la scrisorile unguresci.

Din casurile enumĕrate vedemŭ, că Magiariĭ şi în delegaţiunĭ ca şi în totŭ loculuĭ cércă a-şĭ validita limba lorŭ. Şi eĭ totuşĭ consideră de nepatrioţĭ pe Românĭ, câtdŭ îşĭ apĕră limba atacată de şovinismulŭ liberalismuluĭ magiarŭ.

În delegaţiunea austriacă cursulŭ liniştitŭ alŭ desbaterilorŭ l'aŭ conturbatŭ delegaţiĭ Cehilorŭ tinerĭ, carĭ s'aŭ tânguitŭ, că poporaţiunea slavă şi maĭ alesŭ cea cehă nu e considerată nicĭ pe unŭ terenŭ după meritŭ. Eĭ ar preferi întreiteĭ alianţe bunele raporturĭ cu Rusia.

În 20 a c. s'aŭ închisŭ delegaţiunile, după ce aŭ votatŭ încredere ministrilorŭ comunĭ de esterne, de răsboiŭ şi celuĭ de finanţe.

„Da," dise la acestea Margareta liniştită, „cunoscinţele mele puţine în arta bucătărieĭ îmĭ suntŭ fórte de lipsă, de pildă câtdŭ propunŭ elevelorŭ menajulŭ."

Margareta observă, că Marita a devenitŭ fórte nervósă, póte că din pricina alergatuluĭ prea multŭ prin liberŭ şi a osteneleĭ. De aceea nicĭ n'a maĭ rĕmasŭ, ci îşĭ luă pălăria şi umbrela, ca să plece. Octavianŭ o invită în trăsura lorŭ, cu care a maĭ petrecut'o destule orĭ până acasă. Margareta însă astă dată ar fi voitŭ fórte bucurosŭ să mulţăméscă de invitare şi să n'o priméscă. De ce óre? Parcă nicĭ ea nu scia, de ce.

În sfârşitŭ ce să facă. Aŭ plecatŭ. În trăsură maĭ vorbiră una alta, până Octavianŭ îĭ puse următórea întrebare:

„Dşóră Margaretă, să-mĭ spuĭ, din ce causă te-aĭ emancipatŭ?"

„Pentru pânea de tóte dilele," fu rĕspunsulŭ simplu şi scurtŭ.

„Să mĕ ierţĭ, că te întrebŭ şi maĭ multŭ. Suntŭ părinţiĭ dtale săracĭ? Şi óre emanciparea dtale a fostŭ numaĭ mijlocŭ şi nu scopulŭ principalŭ?" maĭ dise Octavianŭ.

„De sigurŭ, că numaĭ mijlocŭ." Şi Margareta povesti istoria simplă a vieţeĭ sale.

„Şi óre te-aĭ putĕ hotărĭ, să-ţĭ părăsescĭ cariera, câtdŭ unŭ bărbatŭ cinstitŭ şi cu positie bună te-ar ruga, să-ĭ fiĭ soţie? — Şi câtdŭ acela aşĭ fi chiarŭ eŭ?"

Vocea luĭ suna aşa de móle, aşa de sinceră. Margareta înroşi ca purpura şi nu putea dice nicĭ o vorbă. Elŭ o maĭ întrebă odată cu multă gingăşie, şi atunci ea îşĭ luă inima în dinţi şi îĭ rĕspunse:

„Dar domnule, scĭĭ că eŭ abia te cunoscŭ. Lasă-mĕ maĭ întâiŭ să mĕ hotărescŭ în tăcere şi apoĭ să-ţĭ rĕspundŭ."

„Étă dar, dragă dşóră, eŭ te lasŭ, ca să te gândescĭ la acésta vreme de dóuĕ lunĭ şi să mĕ cunoscĭ. Dar atunci, dacă te voiŭ întreba, să-mĭ rĕspundĭ deschisŭ şi din inimă!"

După dóuĕ lunĭ la casa tatăluĭ Margareteĭ se frigea, se cocea, se aranja, căci nunta Margareteĭ avea să fie o nuntă mare. Dóuĕ odăĭ le aranja chiarŭ Margareta, una pentru unchiaşulŭ Oldeneanŭ şi cea maĭ mare pentru mătuşe-sa şi pentru Marita. Voia, ca óspeţiĭ iubiţĭ să fie câtŭ numaĭ se póte de bine aşedaţĭ.

Câtdŭ chiarŭ aşeda în odaea destinată pentru unchiaşulŭ unŭ buchetŭ de florĭ, ce l'a legatŭ împreună cu Octavianŭ, se audi zurăitura uneĭ trăsurĭ, ce se opri în câteva clipe la pórta lorŭ.

Era unchiaşulŭ Oldeneanŭ, care iubia acum din tótă inima pe emancipata Margareta, „care era ca o escepţiune a sexuluĭ sĕŭ, înaintea căreia nu cutezaĭ să vorbescĭ, ca nu cumva să greşescĭ, ce dicĭ". Ea acum nu-ĭ maĭ era nesuferită. Dimpotrivă îĭ era fórte simpatică, şi după cum dicea totŭ mereŭ, nicĭ n'ar putĕ fi omŭ, care s'o cunóscă şi să n'o iubéscă.

„Dumneḑeŭ vĕ binecuvinte, copiiĭ meĭ!" le dise prinḑându-le la amîndoĭ mânile deodată. „Dómna consilieră şi dşóra vĕ mulţămescŭ de invitare, dar nu potŭ veni, căci dómna sufere de ierĭ de migrenă." Unchiaşulŭ şiretŭ le dise acestea cu o voce, ce da să înţelegă şi maĭ multŭ de câtŭ dise. De cătră sară merseră amîndoĭ şi elŭ şi bĕtrânulŭ preotŭ, ca să cerceteze biserica şi şcóla. Octavianŭ şi Margareta şedeaŭ pe dunga patuluĭ şi vorbiaŭ cu mama cea bolnavă, ce părea că-ĭ este maĭ bine ascultându vorbele lorŭ tinere şi fericite. Florica umbla în susŭ şi în josŭ isprăvindŭ totulŭ, fără s'o maĭ lase şi pe Margareta să facă ceva.

„Dar spuneţi-mĭ, cum aţĭ ajunsŭ voĭ unulŭ la altulŭ? Prin cine?" întrebă deodată mama.

„Printr'o batistă ruptă," rĕspunse cu de grabŭ Octavianŭ. **Elena S.**

Hazurĭ literare.

În Iaşi apare o „Revistă critică literară" sub direcţiunea dluĭ Ar. Densuşanŭ, fratele dluĭ Nic. Densuşanŭ. Revista până acum a trăitŭ 5 lunĭ, şi cu chiŭ cu vaĭ póte că va maĭ trăi încă 5.

Nicĭ acrobaţiĭ japonesĭ nu facŭ salturĭ mortalĭ şi nu păşescŭ cu producţiunĭ gimnastice aşa cutezate ca fóea acésta cu teoriĭ istorice. Étă vre-o dóuĕ: În numeriĭ ceĭ dintâiŭ dlŭ A. Densuşanŭ s'a apucatŭ să probeze, că, — ascultaţĭ Românĭ din patru unghiurĭ

Anglia.

În şedinţa din 16 a c. a camerei i-s'a oferitŭ luĭ Gladstone ocasiune, de a se esprima asupra militarismuluĭ, ce apasă aḑĭ tóte statele. Anume deputatulŭ Cremer a făcutŭ următórea propunere: „Camera cu satisfacţiune a aflatŭ, că congresulŭ americanŭ a autorisatŭ pe preşedintele sĕŭ, să recerce din cândŭ în cândŭ pe celealalte guverne a-şĭ supune diferinţele sale unuĭ arbitrajŭ. Camera speréză, că guvernulŭ englesŭ va fi totdeuna gata a da concursulŭ sĕŭ la acésta."

În desbaterea asupra acesteĭ propuneriĭ primulŭ ministru Gladstone a declaratŭ, că Anglia a cercatŭ, să ajungă la crearea unuĭ consiliŭ centralŭ alŭ marilorŭ puteriĭ sperândŭ, că în acestŭ consiliŭ rivalităţile de interese particulare se vorŭ neutralisa. Anglia va face totŭ posibilulŭ spre a recomanda arbitrajulŭ. Despre *militarismŭ* ḑice, că este *unŭ blăstĕmŭ înfricoşatŭ pentru civilisaţiune. Este o problemă nedeslegată, că óre militarismulŭ împedecă saŭ favorisézăr ăsboiulŭ.* Speréză, că Anglia va închia în curêndŭ unŭ tractatŭ de arbitrajŭ cu Statele-Unite. În Europa dificultăţile arbitrajuluĭ suntŭ a se căuta în raporturile complicate dintre singuraticele state.

Sêrbia.

În discursulŭ de tronŭ, prin care s'a deschisŭ la 15 a c. scupcina, este bătĕtoriŭ la ochĭ tonulŭ aspru, prin care se condamnă actele regenţeĭ din timpulŭ din urmă, şi constatarea simpatieĭ, cu care aŭ întimpinatŭ tóte puterile europene suirea pe tronŭ a tinĕruluĭ rege. Asemenea se constată, că declararea regeluĭ de maĭorenŭ a produsŭ o bucurie mare în ţara întrégă, se ḑice, că Sêrbia are să fie şi pentru viitoriŭ unŭ elementŭ de ordine în Orientŭ, şi se promitŭ îmbunătăţirĭ pe tóte terenele.

În maĭoritatea parlamentară radicală se vede, că aŭ apucatŭ de-asupra elementele maĭ moderate. Acesteĭ împrejurărĭ este a se ascrie, că Dokicĭ, care după ce a primitŭ jurămîntulŭ regeluĭ, şĭ-a datŭ dimisiunea, a fostŭ încredinţatŭ cu compunerea nouluĭ cabinetŭ. Toţĭ membriĭ fostuluĭ cabinetŭ aŭ rĕmasŭ şi în celŭ noŭ afară de ministrulŭ de răsboiŭ Franasovicĭ, care a fostŭ înlocuitŭ prin generalulŭ Sava Gruicĭ.

Corespondinţe.

Blaşiŭ, în 18 Iuniŭ n. 1893.

Onorată Redacţiune!

Am totŭ aşteptatŭ, ca să maĭ cetescŭ câte o dare de samă de a luĭ „Argus" prin „Unirea" despre evenimentele, ce în timpulŭ din urmă şĭ-aŭ urmatŭ la noĭ. Ar fi fostŭ materialŭ din abundanţă. Încaĭ nu putea ḑice lumea, că „Blaşiulŭ dórme". Dar se vede, că „Argus" s'a spăriatŭ de „Aminŭ".

Tréba lorŭ. Eŭ ne maĭ vrêndŭ a sta în aşteptare, voiŭ să raportezŭ pe scurtŭ despre unele întîmplărĭ ale ḑilelorŭ din urmă, carĭ credŭ că meritŭ a fi cunoscute şi de ceĭ ce nu suntŭ în Blaşiŭ.

În 11 Iuniŭ, Duminecă, meseriesĭĭ din Blaşiŭ ne-aŭ pricinuitŭ o sară plăcută. Eĭ ne-aŭ înveselitŭ cu o rară plăcere: cu o *producţie teatrală.* Considerându atâtŭ scopulŭ, pentru care s'a aranjatŭ producţia, câtŭ şi piesa alésă spre representare, trebue să daŭ espresiunea mulţămiriĭ mele celeĭ maĭ desevârşite. Piesa „Pentru ochiĭ lumiĭ" saŭ „Cum se îmbétă lumea cu apă rece" urmăresce unŭ scopŭ moralisătoriŭ. Deci bine a fostŭ alésă. Doresc, să fie totŭ asemenea pretutindenea, unde se facŭ representaţiĭ de diletanţĭ. Apoĭ scopulŭ, pentru care s'a datŭ representaţia — „Colecta Cruceriuluĭ" şi „înfiinţarea uneĭ reuniunĭ române de meseriesĭ în Blaşiŭ" — asemenea este vredniculŭ de tótă lauda. Esecutarea pieseĭ asemenea meritŭ recunoscinţa nóstră. Toţĭ diletanţiĭ s'aŭ nisuitŭ a împlini bine aşteptările şi le-aŭ şi împlinitŭ. Laudă lorŭ şi laudă zelosuluĭ lorŭ instructorŭ, domnuluĭ Augustinŭ Coltorŭ. Étă numele diletanţilorŭ: Dómnele: Iuliana Barna, Elena Moldovanŭ, Dşórele: Elena Olteanŭ, Elena Icloḑanŭ sen., Elena Icloḑanŭ jun., şi Domniĭ: Aureliŭ Maniŭ, Emiliŭ Olteanŭ, Victorŭ Preda, Augustinŭ Gruiţa jun., Vas. Barna sen., Nicolaŭ Gruia, Simeonŭ Moldovanŭ. — Regretămŭ unŭ singurŭ incidentŭ. Anume ne pare rĕŭ, că după representaţie a urmatŭ dansŭ, deşi ceĭ ce aŭ inscenatŭ dansulŭ, bine sciaŭ, că ne aflămŭ în postŭ, şi că chiarŭ în Blaşiŭ nu era convenabilŭ a călca timpulŭ sfinţitŭ. Să nu fie observarea acésta spre supĕrarea niměnuĭ. Credŭ, că scriindŭ pentru „Unirea" suntŭ datorŭ a o face. — Resultatulŭ materialŭ alŭ producţiuniĭ a fostŭ mulţămitoriŭ. S'a realisatŭ unŭ câştigŭ curatŭ de preste 50 fl., care sumă s'a împărţitŭ în dóuĕ părţĭ egale pentru cele dóuĕ scopurĭ indicate.

Unŭ altŭ evenimentŭ însemnatŭ pentru noĭ Blăşeniĭ a fostŭ esamenulŭ din lucrulŭ de mână şi din economia casnică, ce l'aŭ datŭ elevele şcóleĭ de fete din Blaşiŭ şi în specialŭ elevele internatuluĭ Vanceanŭ de fete aḑĭ Duminecă în 18 Iuniŭ. Esamenulŭ acesta escita şi atrăgea atenţiunea tuturorŭ. Doriamŭ cu toţiĭ să vedemŭ succesele prime ale internatuluĭ de fetiţe, rĕmasŭ orfanŭ încă în légănŭ.

Ceea ce vĕḑurămŭ, ne înveseli pe toţĭ. O spaţiósă sală din etajulŭ internatuluĭ era plină de obĭecte lucrate de elevele internatuluĭ şi ale şcóleĭ de fete. Şi între obĭecte amŭ remarcatŭ unele de o rară frumseţă. Din etajŭ te scoboriaĭ în parterre, unde într'o încăpere era unŭ răsboiŭ, la care îşĭ arătaŭ fetiţele desteritatea lorŭ, pe cândŭ în apropierea răsboiuluĭ torceaŭ alte fetiţe. Dela răsboiŭ publiculŭ se îndreptă spre grădină, unde eraŭ de vĕḑutŭ straturile cultivate totŭ de elevele internatuluĭ. Din grădină calea ducea în parcŭ, unde pe maĭ multe mese eraŭ espuse bucatele deosebite pregătite de elevele internatuluĭ.

Scurtŭ, ceea ce vĕḑuĭ, era o mică espoşiţie de tóte lucrurile ţinĕtóre de economia casnică. Şi impresiunea, cu care m'am depărtatŭ, a fostŭ, că Mitropolitulŭ Vancea şĭ-a terminatŭ viaţa sa gloriósă cu cea maĭ gloriósă faptă din tóte, cu întemeiarea internatuluĭ de fete. Acestŭ internatŭ este o comóră nepreţuită pentru poporulŭ nostru. Binefacerile luĭ vorŭ fi binecuvîntate de numĕróse generaţiĭ.

Pe timpulŭ, până cândŭ publiculŭ mare asista la esamenulŭ dela internatulŭ de fete, studenţiĭ gimnasiuluĭ nostru împreună cu profesoriĭ lorŭ, în cercŭ intimŭ şi privatŭ, asistaŭ la împărţirea premiilorŭ literare, ce s'aŭ conferitŭ de societatea de lectură a studenţilorŭ din clasele superióre pentru cele maĭ bune operate. Premiile le-aŭ dobânditŭ studenţiĭ Iulianŭ Nistorŭ VIII, Iustinŭ Popŭ VII şi Iosifŭ Scheopulŭ VII, toţĭ treĭ eleviĭ ai Seminariuluĭ Vanceanŭ. Operatele premiate aŭ fostŭ cetite şi viŭ aplaudate. Şedinţa a fostŭ presidată de dlŭ profesorŭ Aronŭ Deacŭ, care a funcţionatŭ ca conducĕtoriŭ alŭ societăţiĭ de lectură.

Pe lângă cetirea operatelorŭ premiate s'a făcutŭ şi unŭ raportŭ despre starea materială a societăţiĭ şi s'aŭ declamatŭ unele poesiĭ. La acestŭ locŭ érăşĭ mĕ aflu silitŭ a observa cu părere de reŭ, că declamarea poesieĭ luĭ Eminescu „Luceafĕrulŭ" a fostŭ cu totulŭ nepotrivită. Abstragêndŭ cu totulŭ

— *că colindele nóstre îşĭ aŭ originea în cărţile vedice ale Indilorŭ.*[1]) În numĕrulŭ din Maiŭ 1893 totŭ acela-şĭ se apucă să probeze, că „terfariĭ" *suntŭ de origine etruscică,* fiindŭ că pe o inscripţiune etruscică se ḑice că: „aasai purasiai saahtum tefurum altrei putereipid akenei sakahiter." Nu înzădarŭ a lăsatŭ Dumneḑeŭ eruditiunea în lume. Mâne-poimâne ne vomŭ trezi, că D. D. Densuşanŭ ne vorŭ proba, că căluşeriĭ suntŭ de origine de pe ţĕrmuriĭ Brahmaputrei, cele 8 glasurĭ suntŭ de origine din China saŭ din Sumatra, şi că cuvîntulŭ mânzŭ vine dela verbulŭ latinŭ maneo, mansi, mansum, fiindŭ-că mânzulŭ rĕmâne după épă; căcĭ ḑice unŭ bărbatŭ mare, că nu este absurditate, pe care grandomania vre-unoĭ filologŭ saŭ filosofŭ să nu cerce să o probeze.

Totŭ în numĕrulŭ din Maiŭ pune dlŭ N. Densuşanŭ pe unŭ domnŭ „istoricŭ" până acum necunoscutŭ, cu numele Calomfirescu, să-ĭ recenseze „cercetările" sale asupra bisericeĭ unite. După ce noulŭ „istoricŭ" Calomfirescu se închină maĭ întâiŭ „erudituluĭ istoricŭ" N. Densuşanŭ, despre „alianţa" Românilorŭ uniţĭ se esprimă astfelŭ: *„Asupra cuprinsuluĭ şi înţelesuluĭ acesteĭ alianţe a planatŭ unŭ adâncŭ şi misteriosŭ întunerecŭ. . . . . dlŭ Nic. Densuşanŭ este celŭ dintâiŭ, care după aprópe 200 anĭ avu fericirea să pótă în fine sfăşia vĕlulŭ."* Ceea ce pe românesce va să ḑică: Româniĭ uniţĭ timpŭ de 200 anĭ n'aŭ sciutŭ ce suntŭ eĭ, şi póte ar fi peritŭ toţĭ, fără să scie că ce suntŭ, dacă nu se născea niciĭ cândŭ dlŭ Densuşanŭ. În unŭ sinodŭ se vorbia să se ridice o statuă Mitropolituluĭ Atanasiŭ în piaţa Blaşiuluĭ. S'a gătatŭ însă cu idea. Statua se cuvine acum dluĭ N. Densuşanŭ.

Totŭ în numĕrulŭ acela se maĭ cetescŭ şi următórele: *„Acum se înţelege şi maĭ bine, pentru ce nenorocitulŭ Mitropolitŭ Vancea a persecutatŭ pe tóte căile pe aceia, pe carĭ îĭ scia, că suntŭ contra catolicismuluĭ."* Noĭ nu scimŭ absolutŭ nimicŭ de o atare persecuţiune, de nu cumva dlŭ Nic. Densuşanŭ pentru persecuţiunile „nenorocituluĭ Mitropolitŭ Vancea" nu s'a pututŭ hrăni în Ardélŭ, deşi era advocatŭ, şi a trebuitŭ să mérgă în România, şi acolo să se hrănéscă ca „istoricŭ".

Totŭ acolo se maĭ cetesce şi hazulŭ următoriŭ: *„Totŭ prin mijlocirea acestuĭ Mitropolitŭ ne-amŭ pomenitŭ într'o bună diminéţă cu misionariulŭ românŭ pentru catolicismŭ* (Părintele Radu), *după ce nu putuse să escamoteze o biserică catolică românéscă în Braşovŭ."* De bună samă în cărţile vedice din India stă undeva scrisŭ, că Părintele Radu a umblatŭ *„să escamoteze o biserică catolică românéscă în Braşovŭ"*, căcĭ pe la noĭ despre aşa ceva nu se află niciĭ o urmă.

„Revista critică literară" pe cum se vede, îşĭ meritéză numele, căcĭ criticele îĭ suntŭ fórte fundate, şi e minunatŭ de bine informată.

[1]) Le vorŭ fi adusŭ ţiganiĭ. Culeg.

dela împrejurarea, că poesia acésta nu întrunesce nici decâtŭ condiţiunile estetice, şi că este peste mĕsură lungă, ea e şi o poesie *nemorală şi scandalósă*, care nici cândŭ n'ar fi iertatŭ a se auḑi de pe buzele tinerimii.

Étă Onorată Redacţiune, celea ce le-am aflatŭ cu cale a le raporta pentru cetitorii preţuitei foi „Unirea", lăsându-Vĕ în voe a publica dintr'însele ce veţi afla a fi potrivitŭ.

Raportorulŭ.

Bucuresci, 2 Iuniŭ 1893.

Din sesiunea de tómnă a Stului Sinodŭ: P. S. S. *Episcopulŭ Dunării de josŭ:* „Dacă nu aï fostŭ aci în sesiunea trecută, cum vorbesci?" — *Episcopulŭ Rômniculuï:* „Rogŭ să fiŭ lăsatŭ să vorbescă cum mĕ pricepŭ." — *Ep. Dunării de josŭ:* „Acum ne dovedescï, că nici n'aï cetitŭ desbaterile Stului Sinodŭ, şi dacă nu le-aï cetitŭ, pentru ce vorbescï?" — Cestiunea la care se referesce acestŭ incidentŭ, era afacerea bisericeï din Constanţa, care împreună cu casulŭ dluï Simeonŭ Popescu a formatŭ obĭectulŭ principalŭ alŭ desbaterilorŭ întregei sesiuni. În deosebi apoi se tracta despre comisiunea numită de ministrulŭ cultelorŭ pentru esaminarea picturilorŭ din acea biserică. Episcopulŭ Dunării-de-josŭ ar fi doritŭ, ca în acea comisiune să fi fostŭ numitŭ şi unŭ pictorŭ. *Ep. Rômniculuï* din contră susţine, că numirea membrilorŭ comisiuniï în persónele dlorŭ Odobescu, Tocilescu şi Esarcŭ este cea maï nimerită, după ce toţi treï suntŭ ómenï cunoscĕtorï în ale archeologieï. „Unŭ archeologŭ cunósce tóte şcólele frumóselorŭ măestriï dela începutulŭ şi până în presentulŭ lorŭ." — *Mitropolitulŭ Primatŭ:* „P. S. Vóstră criticaţi calităţile membrilorŭ comisiuniï, nu sunteţi chematŭ aci să faceţi acésta." — *Alŭ Rômniculuï:* „Nu facŭ critică, constatŭ calităţile membrilorŭ comisiuniï contestate." — *Mitropolitulŭ Primatŭ:* „Ce faceţi alta decâtŭ acésta? Rostiţi-vĕ asupra adreseï dluï Ministru." — *Alŭ Rômniculuï:* „Aşa vorbescŭ şi arătŭ, că unŭ archeologŭ . . ." — *Mitrop. Primatŭ:* „Rogŭ să nu vorbiţi asupra calităţilorŭ membrilorŭ comisiuniï." — *Alŭ Rômniculuï:* „Eï bine! Voiŭ vorbi óre după placulŭ P. S. Episcopŭ. . ." — *Mitropolitulŭ Primatŭ:* „Nu suntŭ pusŭ aci, ca să-mï placă saŭ să-mï displacă, nu aveţi cuvîntulŭ de a critica pe membriï comisiuniï." — *Alŭ Rômniculuï:* „Nu-ï voiŭ cita maï multŭ pe membriï comisiuniï. Să-mï daţi voe însă, ca să vorbescŭ în modŭ genericŭ. Am ḑisŭ, că în asemenea materiï face maï multŭ unŭ archeologŭ. . ." — *Mitr. Primatŭ:* „Nu vorbiţi de archeologï, vorbiţi de resultatulŭ adreseï primite, ca să mérgă membriï Stului Sinodŭ saŭ nu, acésta este cestiunea." — *Alŭ Rômniculuï:* „Eŭ nu potŭ să vorbescŭ?" — *Mitrop. Primatŭ:* „Eŭ nu potŭ să presidezŭ astfelŭ . . . continuaţi Prea Sfinte." — *Alŭ Rômniculuï:* „Nu sciŭ, cum să-mï acomodezŭ cuvintele, ca să. . ." — *Mitrop. Primatŭ:* „Ca să-mï placï?" — *Alŭ Rômniculuï:* „Ca să placŭ Î. P. S. Vóstre şi membrilorŭ Stului Sinodŭ." — Continuă a spune apoi, că găsesce, că Ministrulŭ a numitŭ fórte bine comisiunea, şi că să se invite şi comisiunea Sinodului, ca împreună să mérgă la faţa loculuï; în fine rógă şi pe altŭ Dunării-de-josŭ spre. . . *Alŭ Dunării-de-josŭ* rĕspunde, că a fostŭ la Constanţa, a vĕḑutŭ pictura şi nu maï are ce căuta acum; după ce însă Ministrulŭ în sesiunea trecută la dorinţa Episcopului Huşilorŭ de a se lua împreună cu comisiunea şi vre-o doï saŭ treï pictorï, a binevoitŭ a rĕspunde: „Da, da, vomŭ lua!" — propune, să se scrie Ministruluï, ca între membriï trimişi de d-sa să fie conformŭ promisiuniï sale şi unŭ pictorŭ. — Se primesce.

* * *

În şedinţa următóre Ministrulŭ rĕspunse personalŭ la acéstă adresă ḑicêndŭ între altele, că precum Stulŭ Sinodŭ e stăpânŭ să alégă cum va voi, aşa şi dînsulŭ cum va voi. „Eŭ manţinŭ comisiunea, cum am numit'o eŭ. Unŭ singurŭ omŭ era competentŭ în România, şi acesta este dlŭ Lecomte, şi dacă acesta nu primesce, apoï nu maï este niciunŭ artistŭ, care ar fi competentŭ." În privinţa picturilorŭ din biserică a refăcutŭ unele detaliï, ce i-le-a fostŭ datŭ Ep. Dunării-de-josŭ. Astfelŭ a pusŭ de a schimbatŭ Stului Grigorie Papa Romeï crosa în cârje, şi de a tăĭatŭ códele uneï sfinte. Ba încă, precum adause acela-şi Episcopŭ într'o altă şedinţă, Ministrulŭ a refăcutŭ şi alte detaliï, anume a pusŭ de li-s'a tăĭatŭ la tóte sfintele pletele, li-s'aŭ micşoratŭ buclele, li-s'a schimbatŭ căutătura din trufaşe şi îngânfată cum era, în maï cuviósă, şi de unde până atuncï îşi îndreptaŭ cu sumeţie privirile în susŭ, acum le-a făcutŭ să se ulte în josŭ; vesmintele sfinţilorŭ din strîmte şi încreţite cum erau, s'aŭ făcutŭ acum maï largï şi maï încăpĕtóre, ca să acopere cochetăria şi trăsăturile provocătóre de maï înainte. „Mie mi-se pare," suntŭ totŭ cuvintele P. S. Sale, „că li-s'aŭ atîrnatŭ acum şi cerceï bizantinï de urechï, numaï de nu ï-ar fi scosŭ după plecarea comisiuniï. Multŭ m'aşï mira, dacă cumva nu se va fi prefăcutŭ şi vre-o sfîntă în sfintŭ. Minuni s'aŭ făcutŭ multe în lumea acésta şi maï cu samă în biserica din Constanţa, de ce nu s'ar fi maï adaugatŭ la acelŭ numĕrŭ încă una maï multă?" — Maï ḑise dlŭ Ministru, spre a refutórce la d-sa: „Că pictura P. S. Tale nu ţi-a plăcutŭ, însă mie îmï place, dar la acésta nu trebue să te amestecï; poţi să te amestecï la partea canonică, dacă e făcută conformŭ cu stilulŭ bisericescŭ, şi în privinţa acésta aï vĕḑut'o; pictura însă aï ḑisŭ că nu-ţi place, însă mĕ iertaţi, mie îmï place, eŭ plătescŭ, nu P. S. Ta, cestiunea este, dacă e ceva în contra bisericeï, saŭ nu, la acea pictură." — Episcopulŭ rĕspunse aspru maï cu samă la aceste ultime cuvinte ḑicêndŭ, că dînsulŭ are dreptulŭ şi datoria de a-şi spune cuvîntulŭ sĕŭ asupra picturilorŭ, ce se facŭ prin bisericele, ce le administrézŭ. — *Alŭ Argeşuluï* crede, că comisiunea însărcinată de dlŭ Ministru nu maï lasă nimicŭ de doritŭ, şi nu este trebuinţă, ca să fie şi unŭ pictorŭ. — *Alŭ Dunării de josŭ:* „Da! sciŭ de multŭ acésta: că orï de câte orï este vorba de a se face ceva pentru apărarea s. nóstre bisericï contra voinţeï Ministrilorŭ, noï preferămŭ maï bine a se călca drepturile bisericeï. Cestiune de deprindere, ér nu de adevĕrată crescere bisericéscă". — Aŭ plecatŭ aşadară cele dóuĕ comisiuni, a Ministruluï şi a Sinoduluï, la Constanţa fără de pictorŭ. Ce a isprăvitŭ acolo acéstă îndoită comisiune, şi ce discuţiuni aŭ urmatŭ în sinodŭ asupra rapórtelorŭ, vomŭ vedé cu o altă ocasiune.

* * *

Proïectulŭ de lege asupra cleruluï s'a votatŭ şi de Senatŭ. — Discuţiuni lungï şi interesante şi acolo. — În curêndŭ legea va fi sancţionată. — Corpurile legiuitóre s'aŭ închisŭ. — Noulŭ Mitropolitŭ Primitŭ instalatŭ. — Vicarŭ alŭ Mitropolieï Archiereulŭ Ieronimŭ Ploeşteanulŭ. — Însărcinatŭ de afaceri a Eparchieï Argeşuluï Archiereulŭ Timuş-Piteşteanulŭ. — Pétra fundamentală a palatului nóueï Universităţi din Iaşi pusă în mijlocŭ unuï mare entusiasmŭ de Principele Moştenitoriŭ. — Mare banchetŭ de rĕmasŭ-bunŭ la Argeşŭ. — Şefulŭ partiduluï liberalŭ a resufatŭ de a lua parte la acéstă serbare, de óre-ce a socotit'o „cu totulŭ nepotrivită cu trista situaţiune creată bisericeï" prin legea cleruluï, „care a desorganisatŭ străvechiulŭ eï aşedĕmîntŭ". — Redacţia *Adevĕruluï* — lucus a non lucendo — pălmuită şi bătută in corpore de vre-o câţiva oficerï pentru insultarea Principeluï. — Ploï în tótă ţara. — Inundaţiunï în unele părţi. — Grindină mare la Craïova. — Recólta în pericolŭ. — Porumbulŭ frumosŭ, dar plinŭ de buruénă. — Zarzavaturile minunate.

Salutare **Philalet.**

Colecta cruceriuluï.

La colecta cruceriuluï iniţiată de noï în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii" din 1891:

Magnificulŭ domnŭ *Alesandru Romanŭ*, profesorŭ la universitatea din Budapesta 5 fl. — Dela *representaţia teatrală* din 11 Iuniŭ 25 fl. 32 cr.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,520 fl. 60 cr.

Noutăţi.

Din diecesa Lugoşuluï. S'a escrisŭ concursŭ la parochia *Lunca Cernei sup.* cu filiile Mestecănŭ, Lunca cerneï inf. şi Meria din vicariatulŭ Haţeguluï şi la parochia *Ostrovulŭ mare şi micŭ* din protopopiatulŭ Ulpieï Traïane cu terminulŭ 15 Iuliŭ st. n. a. c. — Asemenea s'a escrisŭ concursŭ la staţiunile cantorŭ-docentale din *Ticvaniulŭ mare* în protopopiatulŭ Oraviţeï cu emolumentele: 310 fl. salariŭ, 10 fl. pauşalŭ scripturisticŭ, 10 fl. competinţă itinerară la conferinţele învăţătorescï, 8 orgiï de lemne, $1^3/_4$ jug. arătoriŭ, cortelŭ cu $^1/_4$ jug. grădină; şi din *Hunedóra* în protopopiatulŭ Hunedóreï cu emolumentele: 200 fl. salariŭ, 12 m. cub. lemne, stolele şi cortelŭ naturalŭ; amîndóuĕ cu terminulŭ 15 Iuliŭ st. n. a. c. — Concursulŭ pentru postulŭ de advocatŭ diecesanŭ escrisŭ cu dtŭ 27 Aprilie a. c. Nr. 786—XV se prolungesce până la 15 Iuliŭ st. n. a. c.

Vice-comite în comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ s'a alesŭ contele *Ştefanŭ Lázár*. Contra alegeriï s'a făcutŭ recursŭ la ministru, din causă, că dintre ceï treï candidaţi doï aŭ repăşitŭ în decursulŭ alegeriï, remânêndŭ numaï contele Şt. Lázár, pe care comitele în contra protestăriï maïorităţiï membrilorŭ din congregaţiune l'a decheratŭ de alesŭ.

Academia română a primitŭ donaţiunea făcută de membrulŭ eï S. Kalinder din averea lăsată luï de cătră reposata Elena Oteteleşanŭ pentru a servi la înfiinţarea unuï institutŭ de fete. Averea stă maï multŭ din realităţi şi se valorézŭ la 4 milióne frs.

† **Georgiŭ Munteanŭ**, vice-notariŭ la judecătoria r. u. din Şomcuta-mare, după unŭ morbŭ greŭ şi îndelungatŭ şi-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoriuluï Lunï în 19 a c. în etate de 35 de aniï. Defunctulŭ a fostŭ unŭ tinĕrŭ talentatŭ, diligentŭ şi modestŭ. *În veci amintirea luï!*

Pentru procurarea de recuisite, **stégurï** flamure, policandre, albiturï, obĭecte **pil**, icóne şi cărţi bisericescï recomandămŭ institutulŭ de artă a luï **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carï la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ-preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

V.

Legalitatea canonică a conciliilorŭ provinciale din 1872 și 1882.

(Continuare).

Orĭ ce omŭ seriosŭ voindŭ a combate legalitatea sinódelorŭ provinciale ținute sub Mitropolitulŭ Vancea la 1872 și 1882, dacă nu ar fi făcutŭ mai multŭ, ar fi studiatŭ mai întâiŭ celŭ puținŭ legislațiunea bisericeĭ resăritene cu privire la sinóde, așa după cum aceea se află în codiciĭ folosiți la Românĭ, carĭ suntŭ Pravila și Pidalionulŭ. Asta însă dlŭ Densușanŭ, desconsiderându cu totulŭ publiculŭ cetitoriŭ, nu a făcut'o. Pentru aceea îĭ suntŭ false și tóte atacurile îndreptate asupra acestorŭ dóuĕ sinóde din punctulŭ de vedere alŭ dreptuluĭ, precum amŭ vĕdutŭ deja, că suntŭ false și din punctulŭ de vedere alŭ minții sănĕtóse și alŭ istorieĭ.

A. Astfelŭ întâiŭ impută Mitropolituluĭ Vancea, că la sinódele acestea a chematŭ cu votŭ decisivŭ numaĭ pe episcopiĭ sufraganĭ. Cuvenința aduce cu sine, că dacă imputezĭ cuĭva ceva, atuncĭ să-ți și motivezĭ imputarea. Și dlŭ Densușanŭ numaĭ așa-și putea motiva imputarea, dacă cita canonulŭ din Pravilă saŭ din Pidalionŭ, care impune Mitropolituluĭ, ca la sinodulŭ provincialŭ să cheme cu votŭ decisivŭ și pe alțiĭ afară de episcopiĭ sufraganĭ.

Unŭ atare canonŭ însă nu va afla dlŭ Densușanŭ nicĭ în Pravilă, nicĭ în Pidalionŭ, nicĭ în toțĭ codiciĭ bisericeĭ resăritului, ca Sintagma Grecilorŭ, Zaconicului Sêrbilorŭ, Cormceaia Rușilorŭ și așa mai departe. Și ca să fie convinsŭ chiarŭ deplinŭ dlŭ Densușanŭ despre lucrulŭ acesta, îĭ citămŭ aci mai tóte canónele din Pravilă și Pidalionŭ, carĭ vorbescŭ despre lucrulŭ acesta, și carĭ cu votŭ decisivŭ nu recunoscŭ în sinódele provinciale decâtŭ pe episcopĭ. Canónele acestea suntŭ: a) Canonulŭ 37 alŭ apostolilorŭ, care sună: *„De dóuĕ orĭ în anŭ să se facă sinodŭ de episcopĭ.“* [1]) b) Canonulŭ 5 alŭ sinoduluĭ I dela Nicea, care sună: *„În totŭ anulŭ de dóuĕ orĭ în fiesce care eparchie să se țină sinodŭ, ca de obște toțĭ episcopiĭ eparchieĭ adunându-se la unŭ locŭ...“* [2]) c) Canonulŭ 20 alŭ sinoduluĭ dela Antiochia, care dice: *„Pentru trebuințele bisericescĭ și pentru deslegarea pricinelorŭ celorŭ nedumerite s'a socotitŭ a fi bine, de dóuĕ orĭ în anŭ să se facă sinodŭ de episcopĭ în fiesce care eparchie.“* [3]) d) Dacă dînsulŭ mai voesce, atuncĭ mai póte căuta: canonulŭ 9 dela Calcedonŭ, canonulŭ 8 Trullanŭ, canonulŭ 6 alŭ sinoduluĭ II dela Nicea, Can. 11, 19, 127 dela Cartagena.

De sinóde nu numaĭ provinciale, dară de orĭ ce altă categorie, la carĭ să fie chemați cu votŭ decisivŭ și alțiĭ afară de episcopĭ, nicăirĭ nu va afla nicĭ o urmă nicĭ în codicii, nicĭ în istoria bisericeĭ resăritului. Erá, ce e dreptŭ, Mitropolitulŭ saŭ Patriarchulŭ îndreptățitŭ a chema la sinodŭ și pe preoții constituiți în oficiile cele mai înalte. Aceștia însă aveaŭ numaĭ votŭ consultativŭ, și numaĭ dacă eraŭ întrebați. Se vede acésta învederatŭ și din subscrierile actelorŭ sinódelorŭ ținute în resăritŭ. Din cele multe pentru scurtime ne provocămŭ numaĭ la actele sinoduluĭ ținutŭ în Constantinopolŭ la 448 sub Patriarchulŭ Flavianŭ, la care aŭ fostŭ de față 28 episcopĭ și mai mulțĭ preoți distinși. La subscrierea actelorŭ episcopiĭ aŭ folositŭ formula: *ὁρίσας ὑπέγραψα* = definindŭ saŭ deciḑêndŭ am subscrisŭ. Preoțiĭ presenți însă aŭ subscrisŭ folosindŭ numaĭ formula: *ὑπέγραψα* = am subscrisŭ. [1]) Mai departe în acele acte episcopiĭ se numescŭ *ὁρίζοντες* = deciḑêtorĭ, pe cândŭ preoțiĭ numaĭ: *παρακαθήμενοι* = asesorĭ, ĕră sinodulŭ dela Calcedonŭ dice apriatŭ: *ἡ σύνοδος ἐπισκόπων ἐστιν, οὐχὶ κληρικῶν* = sinodulŭ lŭ țin episcopiĭ, nu celalalțĭ clericĭ, va să dică episcopiĭ singurĭ aŭ votŭ decisivŭ. Cândŭ însă în acelŭ sinodŭ unŭ preotŭ a cutezatŭ a vorbi, fără a fi întrebatŭ, atuncĭ unŭ altŭ preotŭ i-a răspunsŭ: *ἐπίσκοποι καθήζονται, καὶ σὺ διὰ τί λαλεῖς?* = episcopiĭ ședŭ în judecată, și tu ce vorbescĭ? [2])

Votŭ decisivŭ în sinóde aveaŭ preoțiĭ numaĭ atuncĭ, cândŭ careva dintre eĭ funcționa ca representante alŭ vre-unuĭ episcopŭ absentŭ. [3])

Acésta este legislațiunea canonică a bisericeĭ resăritului cu privire la votulŭ decisivŭ și consultativŭ în sinóde, și o altă legislațiune nu va afla dînsulŭ nicăirĭ.

Constatămŭ dară resultatulŭ:

1. După Pravilă și Pidalionŭ votŭ decisivŭ în sinódele provinciale aŭ numaĭ episcopiĭ. Nicĭ unŭ canonŭ nu s'a călcatŭ decĭ în sinódele provinciale dela 1872 și 1882 ținute sub Vancea prin aceea, că numaĭ episcopiĭ aŭ avutŭ votŭ decisivŭ, din contră prin acésta s'a observatŭ legea și praxa antică din biserica resăritului.

2. Totŭ după dreptulŭ orientalŭ la sinódele provinciale potŭ fi chemați și preoți distinși din provincie, însă numaĭ cu votŭ consultativŭ. Decĭ Mitropolitulŭ Vancea chemându și lăsându să fie chemați la acele sinóde ca consultorĭ și preoți distinși din tóte 4 diecesele, a purcesŭ în deplină armonie cu dreptulŭ orientalŭ.

3. Totŭ dreptulŭ orientalŭ dă votŭ decisivŭ în atarĭ sinóde numaĭ preoțilorŭ, carĭ representă pe unŭ episcopŭ absentŭ. Unŭ atare preotŭ a fostŭ în celŭ dela 1872 representantele Episcopuluĭ absentŭ de Oradea mare. Lucrulŭ acesta s'a întîmplatŭ ĕrăși strictissime după dreptulŭ orientalŭ.

4. Vechea praxă orientală poftia, ca și în subscrierea actelorŭ să se indice, că episcopiĭ singurĭ aŭ votŭ decisivŭ, pe cândŭ preoțiĭ nu. Și subscrierile în cele dóuĕ sinóde de sub Vancea s'aŭ făcutŭ chiar în forma antică resăriteană, de carea am adusŭ unŭ esemplu din sinodulŭ Constantinopolitanŭ dela 448. [4])

B. Nu-ĭ place mai departe dluĭ Densușanŭ nicĭ aceea, că sinódele acestea s'aŭ ocupatŭ și de lucrurĭ de credință, căcĭ după dînsulŭ nu numaĭ *„usulŭ vechiŭ alŭ bisericeĭ române de Alba-Iulia“*, care n'a esistatŭ nicĭ odată, ci și dreptulŭ și praxa bisericeĭ resăritului, de carĭ n'are nicĭ idee, poftescŭ, ca numaĭ sinódele acele să se ocupe de lucrurĭ de credință, carĭ suntŭ compuse pe basă representativă din deputații poporuluĭ și a cleruluĭ. Datina dînsuluĭ este, ca să susțină și să nu probeze, ĕră datorința cetitorilorŭ, ca să-ĭ crédă și fără doveḑi. Unŭ omŭ seriosŭ s'ar fi provocatŭ barĕm la o singură lege din dreptulŭ resăritenŭ, orĭ la unŭ singurŭ casŭ din istoria bisericeĭ resăritului, ca să arete, că numaĭ sinódele compuse cum le poftesce dînsulŭ, aŭ dreptŭ a se ocupa de lucrurĭ de credință. Acésta însă n'a făcut'o. N'a făcut'o, pentru că n'a putut'o. Căcĭ de ar fi căutatŭ în tótă literatura juridică și istorică a bisericeĭ resăritului, nu ar fi aflatŭ nicăirĭ nicĭ cea mai mică urmă de unŭ sinodŭ dogmaticŭ compusŭ după pofta dînsuluĭ. Din contră dreptulŭ orientalŭ nu cunósce absolutŭ nicĭ unŭ sinodŭ competentŭ a se ocupa de lucrurĭ de credință decâtŭ de cele compuse din episcopĭ. Pentru scurtime ne provocămŭ numaĭ la unŭ canonŭ din cele mai vechĭ, anume can. 37 alŭ Apostolilorŭ, care dice, că *„să se facă sinodŭ de episcopĭ, și să se judece asupra dogmelorŭ“*. [1]) Dintre ceĭ mai noĭ ne provocămŭ numaĭ la Șaguna, care în dreptulŭ sĕŭ bisericescŭ spune apriatŭ, că cu dogme nu se potŭ ocupa decâtŭ sinóde compuse din Archieriĭ. [2]) Ĕră statutulŭ organicŭ alŭ bisericeĭ gr. or. românescĭ, deși o simplă copie de pre constituțiunea protestanților, cu lucrurile de credință nu permite să se ocupe decâtŭ sinódele archieriescĭ. [3])

Lucrulŭ acesta nu este numaĭ o simplă dispositie bisericéscă, ci este unŭ articulŭ de credință atâtŭ în biserica apusuluĭ, câtŭ și în a resăritului. Ocupându-se episcopiĭ în sinóde cu lucrurĭ de credință, nu represintă pe nimenĭ, ci se folosescŭ de dreptulŭ lorŭ dumneḑeescŭ și de puterea primită în sacramentulŭ hirotoniriĭ de a puté tracta despre atarĭ lucrurĭ, și celŭ ce vre să fie membru alŭ bisericeĭ, este obligatŭ în consciință și înaintea luĭ Dumneḑeŭ a-se supune decisiunilorŭ dogmatice aduse de eĭ. Se póte despre acésta convinge dlŭ Densușanŭ din orĭ ce opŭ dogmaticŭ fie catolicŭ, fie „ortodoxŭ“.

Și din punctulŭ acesta de vedere sinódele Mitropolituluĭ Vancea dela 1872 și 1882 suntŭ canonice, ĕră acusele dluĭ Densușanŭ suntŭ anticanonice.

C. Nu puține gândurĭ îĭ mai face dluĭ Densușanŭ și împrejurarea, că sinódele provinciale dela 1872 și 1882 n'aŭ ținutŭ ședințe publice. Gândurile și cu privire la lucrulŭ acesta îĭ provinŭ din necunoscința canónelorŭ bisericeĭ resăritului cu privire la sinóde. Dacă înainte de ce s'ar fi apucatŭ de scrisŭ, ar fi resfoitŭ puținŭ dreptulŭ bisericescŭ resăriténŭ, atuncĭ cu privire la lucrulŭ acesta ar fi aflatŭ următórele:

1. Că canónele lasă în voea Mitropolituluĭ, ca ședințele să le țină publice, saŭ având causă suficientă, să le țină secrete.

2. Că în resăritŭ cele mai multe sinóde provinciale nu fură publice, ci secrete. Se vede acésta și din împrejurarea, că se țineaŭ de comunŭ în edificiile laterale ale bisericelorŭ celorŭ marĭ numite grecesce cu terminŭ latinescŭ: *σεκρέτα* saŭ *σηκρέτα*. Așa de pildă sinodulŭ Constantinopolitanŭ dela 448 fu ținutŭ: *ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ ἐπισκοπείου* = în localulŭ secretŭ alŭ catedraleĭ. Celŭ din Cartagena cuprinsŭ în Pravilă fu ținutŭ *ἐν τῷ σηκρέτῳ τῆς ἐκλησίας Pestitoútis*.

3. Laĭcilorŭ mai distinși și călugărilorŭ nu li-se permitea decâtŭ fórte rarŭ și din cause fórte grave a fi de față ca simpli spectatorĭ.

4. În cause grave canónele dispunŭ apriatŭ și aspru, ca ședințele să fie secrete. [4])

Nicĭ unŭ canonŭ orientalŭ nu a călcatŭ Mitropolitulŭ Vancea nicĭ cu modulŭ ținerii ședințelorŭ, ci a purcesŭ conformŭ dreptuluĭ, ce i-lŭ daŭ canónele.

Ținêndu-se ședințele sinoduluĭ secrete, a fostŭ lucru firescŭ, că toțĭ membriĭ presenți să promită discreținea cuvenită, cumcă până la timpulŭ sĕŭ nu vorŭ descoperi cele pertractate în sinodŭ. Și aŭ membriĭ altorŭ corporațiunĭ, carĭ nu ținŭ ședințe publice, nu suntŭ obligați a face o atare promisiune? Dlŭ Densușanŭ însă spune unŭ neadevĕrŭ, cândŭ dice, că membriĭ sinódelorŭ dela 1872 și 1882 aŭ trebitŭ să depună *jurămîntŭ*, că nu vorŭ descoperi cele pertractate în sinodŭ. Căcĭ în acele sinóde nu va afla nicăirĭ nicĭ unŭ cuvîntŭ despre unŭ atare *jurămîntŭ*, ci numaĭ despre o *promisiune* de a nu descoperi nimicŭ, până ce nu vorŭ fi publicate decisiunile pe calea sa. Între *promisiune* și *jurămîntŭ* va concede și dlŭ Densușanŭ, că e totuși mare deosĕbire. Și apoĭ și pro-

---

[1]) *„Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων.“ Συντ.* II. 50.

[2]) *Κάθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν δὶς τοῦ ἔτους σύνοδος γίνεται, ἵνα κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων... Συντ.* II. 124.

[3]) *„Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν αμφισβητουμένων διαλύσεις καλῶς ἔχειν ἔδοξε, συνόδους κάθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν επισκόπων γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους.“ Συντ.* III. 162.

[1]) Multe atarĭ documente se potŭ vedé în *Συνταγμα* Grecilorŭ și în Migne Patrologie.

[2]) Hardouin Coll. conc. II. 81.

[3]) Balsamon la can. 18 Cart.

[4]) Episcopiĭ subscriseră în ambe sinódele cu formula: *definiens subscripsi*, pe cândŭ preoțiĭ cu formula: *subscripsi*.

[1]) *„Σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλως τὰ δόγματα.“ Συντ.* II. 50.

[2]) Dreptulŭ bisericescŭ pag. 313.

[3]) Statutulŭ organicŭ. Art. III.

[4]) Can. 5. Laodicea și Șaguna Dreptulŭ bisericescŭ pag. 392.

misiunea acésta n'a fostŭ făcută cu scopulŭ, ca credincioşiĭ să nu afle nimicŭ despre decisiunile sinódelorŭ acestora nicĭ cândŭ, căcĭ pentru credincioşi fură ţinute. Ci a fostŭ făcută promisiunea cu scopulŭ, ca nici unŭ membru alŭ sinoduluĭ să nu-şĭ aróge şie-şĭ dreptulŭ de publicarea decisiunilorŭ, căcĭ acelea aveaŭ să fie publicate la timpulŭ sĕŭ, cum s'aŭ şi publicatŭ. O atare promisiune trebuia să facă membriĭ sinódelorŭ în rĕsăritŭ, de câte orĭ şedinţele nu eraŭ publice. Intenţiuni meschine din procedura acésta canonică a Mitropolituluĭ Vancea nu póte deduce, decâtŭ dlŭ Densuşanŭ, care în închipuirea sa şi-a formatŭ o biserică, unŭ dreptŭ bisericescŭ şi o istorie bisericéscă, carĭ n'aŭ esistatŭ nicĭ cândŭ.

D. Tóte legile buneĭ cuvenińţe, totŭ respectulŭ cuvenitŭ persónelorŭ şi caracterelorŭ lŭi calcă dlŭ Densuşanŭ în picióre, cândŭ susţine, că la sinódele provinciale din 1872 şi 1882 fură chemate persóne de acelea, despre carĭ se scia sigurŭ, *„că nu voru face nicĭ o opusĕţiune decisiunilorŭ sinodali“*. Dacă n'amŭ fi cetitŭ cu ochiĭ propriĭ, amŭ fi statŭ pe cugetŭ, să credemŭ saŭ nu, că dlŭ Densuşanŭ a pututŭ scrie aşa ceva. Prin acésta aruncă dlŭ Densuşanŭ acusa de servilismŭ şi lipsă de caractĕrŭ firmŭ în faţa celorŭ mai veneranḑi bărbaţi din cele 4 diecese. Ca cetitoriĭ nostri să-şĭ pótă face idee, că asupra cuĭ a ridicatŭ dlŭ Densuşanŭ acusa acésta ordinară, vomŭ enumera numai pe câţiva din bărbaţiĭ aceştia batjocoriţi de dlŭ Densuşanŭ. Astfelŭ aŭ fostŭ de faţă la pertractările sinódelorŭ şi aŭ subscrisŭ actele: Timoteŭ Ciparĭu, Constantinŭ Papfalvi, Ioanŭ Fekete, Elia Vlasa, Ioanŭ M. Moldovanŭ, canonicĭ mitropolitanĭ. Ioanŭ Antonelli la celŭ dintâiŭ ca vicariŭ alŭ Făgăraşuluĭ. Ioanŭ Anderco, Prepositŭ de Gherla, Ştefanŭ Moldovanŭ Prepositŭ de Lugoşŭ, Teodorŭ Kővary Prepositŭ de Orade, Alimpiŭ Barboloviciŭ vicariulŭ Silvanieĭ, Gregoriŭ Moisilŭ vicariulŭ dela Năsĕudŭ şi alţiĭ. Judece cetitoriĭ, fost'aŭ aceştia bărbaţi aşa timiḑi, câtŭ să nu cuteze a face nicĭ o opusĕţiune decisiunilorŭ sinódelorŭ, dacă în adevĕrŭ acelea ar fi fostŭ anticanonice?

Necuviinţa şi lipsa de respectulŭ persónelorŭ însă o duce dlŭ Densuşanŭ până la estremŭ, cândŭ fără a se puté basa absolutŭ pe nimicŭ susţine, că Mitropolitulŭ Vancea *„constrînse pe acei bărbaţi să voteze în contra voinţeĭ lorŭ dogmă şi decrete“*. Judece publicul cetitoriŭ, óre bărbaţiĭ mai susŭ amintiţi aŭ fostŭ nisce caractere aşa slabe, cum le descrie dlŭ Densuşanŭ?

La alte popóre unŭ omŭ necunoscutŭ părţiĭ covârşitóre a publiculuĭ cetitoriŭ ca dlŭ Densuşanŭ n'ar cuteza a ataca în foĭ publice persóne aşa distinse, şi dacă ar face-o, ar stîrni numai rîsŭ. Singurŭ la noĭ e posibilŭ aşa ceva şi încă în o fóe, care óre cândŭ avea trecere mare.

Dacă însă dlŭ Densuşanŭ, voindŭ a trece de scriitoriŭ seriosŭ, s'ar fi informatŭ mai întâiŭ, cum se cuvine, atunci ar fi aflatŭ, că bărbaţiĭ aceia aŭ fostŭ chemaţi la sinodŭ în înţelesulŭ canónelorŭ după unŭ principiŭ din cele mai practice şi mai demne. Canónele rĕsăritene, precum amŭ vĕḑutŭ, lasă Mitropolituluĭ dreptulŭ de a chema la sinodŭ şi preoţi distinşi ca consultori. Mitropolitulŭ Vancea însă nu s'a folositŭ de dreptulŭ acesta alŭ sĕŭ decâtŭ numai în archidiecesă. În diecesele sufragane a lăsatŭ, ca Episcopiĭ să cheme pe preoţiĭ distinşi, pe carĭ vorŭ voi. Şi acum cine aŭ fostŭ chemaţi? Mai întâiŭ tóte patru Capitulele, carĭ au ţinutŭ şedinţe electorale şi în acele şi-aŭ alesŭ representanţi, şi anume Capitululŭ Mitropolitanŭ trei, ér̆ă cele episcopescĭ câte doĭ. Protocólele şedinţelorŭ acestora electorale a Capitululuĭ din Blaşiŭ le póte vedé orĭ cândŭ dlŭ Densuşanŭ în archivulŭ capitulariŭ. După aceea fură chemaţi bărbaţiĭ din oficiile cele mai însemnate din cele 4 diecese, carĭ suntŭ Vicariĭ foraneĭ, apoĭ Protopopiĭ ceĭ mai inteligenţi şi mai activi, şi în urmă profesoriĭ şi alţi bărbaţi specialişti. Toţi aceştia la olaltă cu Episcopiĭ şi Mitropolitulŭ formézŭ o corporaţiune aşa *venerandă*, câtŭ a presupune în ea ignoranţă, rea voinţă saŭ lipsă de firmitate de caractĕrŭ, cum presupune dlŭ Densuşanŭ, este o cutezare aşa mare, câtŭ lăsămŭ să o caracteriseze publicul cetitoriŭ. Este venerandă o atare corporaţiune, fiindŭ că a fostŭ compusă pe basa sfintelorŭ canóne, a cărorŭ înţelepciune întrece totŭ ce e omenescŭ în lume. Alegerĭ agitate saŭ turburate din partea masselorŭ nicĭ cândŭ nu suntŭ în stare a produce o corporaţiune aşa venerandă. Căcĭ şi dlŭ Densuşanŭ va sci, la ce resultate sinistre de necredutŭ ajungŭ de multe orĭ alegerile. Pe membriĭ sinódelorŭ provincialĭ însă ĭ-aŭ alesŭ pe vécurĭ înainte sfintele canóne făcute de bărbaţiĭ sfinţi, defecaţi şi încăruntiţi în trepadările din lume.

(Va urma).

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de **Miles Gerald Keon.**

(Continuare.)

X.

A dóua ḑi sara întîlnimŭ o cétă de patru călăreţi, ce trecea prin strada principală a Romeĭ. Eĭ se păreaŭ întorşi dintr'o obositóre alergare, căcĭ caiĭ abia mai mergeaŭ şi numai în pasŭ. Ceĭ dintâiŭ doĭ călăreţi eraŭ în flórea tinereţeĭ, dór dóuedecĭ de primăverĭ de le vorŭ fi încununatŭ fruntea. Ér ceĭalalţi doĭ păreaŭ mai copţi, cam între treĭ şi patru ḑecĭ. Toţi patru în locŭ de toga de pace purtaŭ vesmîntulŭ răsboiuluĭ numitŭ sagum. Cesarulŭ Germanicŭ pornise deja cărtă nordŭ. În Veneţia se aştepta, ca la casŭ dacă vorŭ fi învinşi barbariĭ, unŭ rîŭ de sânge să formeze hotarulŭ, care să-ĭ despărţéscă prin fiorĭ de teritoriulŭ sfîntŭ alŭ Romeĭ.

„Întâiŭ în grajdurĭ, apoĭ în Suburra!“ porunci celŭ mai tinĕrŭ dintre călăreţi, dar care se părea că are o deschilinită autoritate. Apoĭ dădu pintenĭ caluluĭ sĕŭ.

Tovarĕşiĭ luĭ lŭ urmară prin mai multe strade înguste, până aŭ datŭ într'o zidire mare, ér de aci într'unŭ ocolŭ presăratŭ cu tărîţă de ferestreŭ şi de aci la grajdurile centurieĭ a patra.

Cetitoriĭ vorŭ fi recunoscutŭ în tinĕrulŭ călăreţŭ pe Paulŭ. Elŭ a venitŭ spre a împlini pentru Germanicŭ nisce lucrurĭ însemnate. În diminéţa ḑileĭ trecute Paulŭ a plecatŭ în ḑorĭ de ḑi către Formiae, ca să dea de scire Cesaruluĭ hotărîrea sa de a merge împreună cu elŭ către nordŭ. La acestea generalulŭ lĭ ordonă ca să aştepte la locuinţa sa celea ce vorŭ urma.

În sara acesteĭ ḑile ĭ-a sositŭ următórea scrisóre:

„Cesarulŭ Germanicŭ salută pe centurionulŭ Paulŭ Lepidŭ Emiliŭ.

„Mergĭ la Roma şi caută casa evreuluĭ Eleazarŭ în partea cea mai de josŭ a Suburreĭ! Apoĭ arată-ĭ inelulŭ meŭ, ce ţi-lŭ acludŭ, pe care elŭ cunoscêndu-lŭ ţĭ va da dóuĕspredece miĭ de sesterţiĭ, după cum mĭ-a promisŭ prin tocméla, carea amŭ făcut'o. Acésta va fi simbria de pe o lună a celorŭ patru ḑecĭ de miĭ aĭ pedestrimiĭ mele. Pentru căpitanĭ şi călărime am dispusŭ o remunerare de patruspredece ḑile ca unŭ favorŭ deschilinitŭ. Post nummos virtus. Cândŭ suma s'ar puté câştiga în asĭ de aramă, ar servi scopuluĭ meŭ mai bine, numai câtŭ atunci ar fi cam greŭ pentru tine transportulŭ lorŭ. De aceea primesce şi aurŭ şi scrupulĭ şi denarĭ de argintŭ; sciŭ, că Eleazarŭ cu de aceştia te va îmbia. După ce aĭ primitŭ comóra deplină, admanuézŭ Evreuluĭ o cuitanţă subscrisă de mâna ta şi o sigilézŭ cu inelulŭ meŭ.

„Ca tovarĕşĭ ţĭ daŭ pe Cherias şi pe decurionulŭ Longinŭ. Baniĭ să-ĭ aşeḑĭ în lăḑiţe tarĭ de ferŭ. Adună atâţia ómenĭ, câţĭ veĭ găsi, şi vino în urma mea la Forum Alieni (Ferrara de astăḑi). Cu câtŭ te voiŭ vedé maĭ curêndŭ cu tóte isprăvite, cu atâtŭ îmĭ va fi mai mare bucuria. — Rĕmâĭ cu bine!“

Centurionulŭ Paulŭ era acum ocupatŭ cu resolvarea misiuniĭ, ce ĭ-a încredinţat'o Cesarulŭ.

Mica cétă abia a întratŭ în curte, cândŭ se şi deschise o uşe scundă, şi din ea eşi bătrânulŭ Filipŭ. Elŭ salută cu respectŭ pe domnulŭ sĕŭ.

„Câţĭ aĭ adunatŭ până acum?“ întrebă călăreţulŭ.

„Numaĭ doĭspredece, domnulŭ meŭ; dar animale minunate, totŭ de soiŭ, rasă taurică, marĭ şi tarĭ,“ rĕspunse servitoriulŭ şi îndreptă o ochire către uşa deschisă.

„Ce vi-se pare, ne vorŭ fi de ajunsŭ?“ ḑise Paulŭ către tovarĕşiĭ sĕĭ.

„Dacă nu putemŭ câştiga maĭ mulţĭ, trebue să facemŭ, ca să ne fie de ujunsŭ,“ rĕspunse Tellus.

„Acésta o puteţĭ riscândŭ cu îndrăsnéla,“ ḑise Filipŭ. „Ba ar trebui să ḑiceţĭ, că din fericire suntŭ mulţĭ, gândindu-vĕ, că costă baniĭ greĭ. N'aŭ cerutŭ la începutŭ patruḑecĭ de galbiniĭ pentru unŭ calŭ? Dar ĭ-am ajunsŭ cu tîrgulŭ, şi ne-amŭ pogorîtŭ la treĭḑecĭ. Dar Roma asta e unŭ cuĭbŭ hîdŭ şi periculosŭ. Maĭ cu plăcere aşĭ merge cu voĭ decâtŭ să rĕmânŭ aci.“

„Şĭ cum stămŭ cu ómeniĭ, Filipe?“

„Eĭ suntŭ în apropiare, domnulŭ meŭ. Dacă doreşcĭ, te voiŭ conduce la eĭ.“

„Bine, vreŭ să-ĭ vĕḑu. Vino şi ne arată drumulŭ.“

Bătrânulŭ servitoriŭ închise cu grije uşa grajduluĭ şi conduse mica societate într'o ospetărie numită Termopoliŭ, ce era chiarŭ în apropiare.

Filipŭ trase la o parte perḑéua şi fĭ chemă. Bărbaţiĭ întrară în localulŭ ospetărieĭ, unde era mare sgomotŭ.

La o masă lungă de bradŭ şedeaŭ ḑece bărbaţi, câte cincĭ de o latură, toţi ostaşi. Înaintea fiesce căruia era câte o ulcea de pămîntŭ, ce se chema cupa, plină de vinŭ. Ceĭ ḑece aveaŭ înfăţişarea, că nu s'aŭ uitatŭ numaĭ la cupă. Feţele le eraŭ aşa de aprinse, câtŭ aĭ fi credutŭ, că fiesce care din eĭ s'a răsboitŭ pe mórte cu vecinulŭ sĕŭ: braţele le eraŭ ţapene, şi pumnulŭ unuia era aprópe lângă nasulŭ celuĭalaltŭ. Şi totuşi nu era aşa. Aceştĭ buniĭ ómenĭ îşĭ esercitaŭ şi eĭ măestria de trecere de vreme în jocŭlŭ cunoscutŭ şi multŭ iubitŭ, ce în Italia se chema între poporŭ morra, şi fiindŭ că sta din mişcarea iute a degetelorŭ, se maĭ chema şi mişcarea degetelorŭ. Întrégă măestria sta într'a ghîci, câte degete a ridicatŭ saŭ a ascunsŭ celalaltŭ.

La întrarea neaşteptată a maĭ mareluĭ lorŭ se făcu linişte cam pe încetulŭ.

Paulŭ le adresă cuvinte prietinóse şi le recomandă, ca la orĭ ce timpŭ să fie gata.

Societatea întrégă isbucni în strigăte de bucurie.

Abia păsăsiseră ceĭ patru bărbaţi localulŭ, şi petrecerea întreruptă se începu érăşĭ. Duo! quinque! tres! se auḑia de pe drumŭ.

(Va urmá.)

Economie.

Din praxa stupăritului raţionalŭ. (Fine). **Dacă** coşniţele suntŭ raţionale, lucrulŭ e fórte simplu, nu trebue aşteptatŭ să roéscă: ci **trebue** căutată matca din coşniţa A. şi apoi coşniţa A. trebue mutată, respective conţinutulŭ ei trebue mutatŭ, şi în loculŭ ei pusă coşniţa B. şi în acésta matca ce amŭ prins'o din coşniţa A. Mulţi nu suntŭ practicĭ în aflarea matceĭ, şi într'adevĕrŭ din unŭ stupŭ întregŭ a afla numaĭ o singură anumită albină nicĭ nu e lucru chiarŭ de şagă. Dar procedându în modŭ raţionalŭ totuşĭ e posibilŭ, şi anume aşa: Diminéţa între órele 4 şi 5 stupariulŭ desface uşa şi ferésta coşniţeĭ cătŭ se póte de linŭ şi dacă se póte chiarŭ fără fumŭ. Apoĭ din partea superióră ĭea după olaltă — însă fără a-ĭ sgudui — fagurii cu miere cu albine cu totŭ, până dă de clocitură — de puĭ —. Albinele pe acestŭ timpŭ alŭ diminuéţeĭ suntŭ fórte liniştite, decĭ de înţĕpăturĭ nu are a se teme. Îndată ce a datŭ de clocitură, după ce a luatŭ fagurulŭ afară, trebue esaminatŭ bine, óre nu e acolo şi matca, fiindŭ că ea numaĭ pe faguriĭ cu clocitură şede. Acelŭ fagurŭ, pe care va fi maĭ cóptă clocitura, şi din carele aŭ începutŭ a eşi albinele cele tinere, trebue esaminatŭ maĭ bine, fiindcă de s'aŭ luatŭ faguriĭ fără fumŭ saŭ cu fórte puţinŭ fumŭ şi fără sgudnire, sigurŭ matca va fi acolo, să depună óuĕ în celulele góle, din carĭ aŭ eşitŭ albinele tinere. După ce amŭ aflatŭ matca, o prindemŭ fără fricĭ, — de órece ea nu înţapă, — şi o punemŭ totŭ în acéstă coşniţă sub capacŭ, ca să o avemŭ la dispusĕţiune într-o amĕdi, cândŭ mutămŭ coşniţele. Dacă nu avemŭ capacŭ, o punemŭ sub unŭ pocalŭ pe o bucată de fagurŭ fără miere.

Mulţi nu se încumetă a-şi desface întregŭ stupulŭ şi a se lua la vînătóre după matcă; pentru aceştia este unŭ altŭ metodŭ maĭ uşorŭ, numaĭ cu perdere de timpŭ, şi adecă: E sciutŭ, că în coşniţele raţionale nu suntŭ faguriĭ de trântoriĭ, ci numaĭ de albine lucrătóre. Stupulŭ bunŭ însă totă silinţa şi-o dă, să-şi sporéscă trântoriĭ, fiindŭ că fără aceştia nu prea are poftă de roitŭ. Ce face decĭ stupariulŭ? — Ĭea treĭ faguri din partea superióră a despărţĕmîntuluĭ de clocitŭ, şi în loculŭ lorŭ pune treĭ cadre góle provĕdute numaĭ cu începĕtură de faguriĭ. Dar aceste cadre să umble fórte uşorŭ, şi să fie legate de olaltă cu unŭ drotŭ aşa, cătŭ să se pótă trage tóte treĭ deodată şi uşorŭ afară. Albinele se vorŭ apuca cu mare zelŭ de edificatŭ, şi fiindŭ timpulŭ frumosŭ, în scurtŭ fagulŭ din fundŭ va fi edificatŭ şi deplinŭ, alŭ doilea de jumătate cevaşĭ maĭ bine, şi alŭ treilea cam de jumătate, dar cu celule absolutŭ numaĭ de trântoriĭ. Matca sigurŭ va fi pe aceştĭ faguriĭ, ca să depună óuĕ de trântoriĭ, decĭ cu totă siguritatea o póte afla orĭ şi cine scoţêndŭ fără multă sguduire şi afumare ceĭ treĭ faguriĭ deodată afară. — Celealalte apoĭ se sciŭ.

Despre faguriĭ artificialĭ amŭ vorbitŭ totŭ în colónele „Unirĭi“.

Roşia-montană, 6 Iuniŭ 1893.

Ioanŭ Maiorŭ,
parochŭ gr. cat.

Influinţa luminel şi a căldurel asupra nutreţului verde. Cine doresce să foloséscă fênŭ trebue să fie cu luare aminte şi la timpulŭ în care cosesce. Este cunoscutŭ, că plântele cu ajutoriulŭ frunzĕlorŭ estragŭ din aerŭ acidulŭ carbonicŭ şi-lŭ străformă în hydratŭ de carbonŭ. Asemenea scimŭ, că unele plânte, maĭ alesŭ papilionaceele, primescŭ din aerŭ nitrogenulŭ, care după ce trece maĭ multe străformărĭ se schimbă în albuminŭ. Esperinţa a probatŭ, că cu cătŭ este ţiua maĭ scurtă şi căldura maĭ mică, cu atâta plântele primescŭ şi străformă maĭ puţinŭ nitrogenŭ. Esperimentele făcute cu trifoiulŭ aŭ arĕtatŭ, că diminéţa pe timpŭ norosŭ şi la temperatură de 9° C aŭ fostŭ în trifoiŭ numaĭ 1.0087 % de nitrogenŭ, pe cândŭ la temperatură de 15° C. şi pe timpŭ serinŭ a conţinutŭ 2.087 % nitrogenŭ. Luţerna la temperatură de 17° C. pe timpŭ cam norosŭ a avutŭ 2.087 % nitrogenŭ, éră pe timpŭ seriuŭ şi la temperatură de 20° C. a conţinutŭ 4.382 % nitrogenŭ, aşa dară de dóuĕ orĭ maĭ multŭ. Resultatulŭ acestorŭ esperimentărĭ suntŭ de mare momîntŭ în economia rurală arătându timpulŭ celŭ maĭ corĕspunzĕtoriŭ pentru cosirea nutreţuluĭ verde; timpulŭ acesta este sara, cândŭ plântele conţinŭ de dóuĕ orĭ atâtea materiĭ nutritóre câtŭ diminéţa.

Bursa de Budapesta.

Din 21 Iuniŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.—
« « coróne r. ung.	95.—
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	121.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	124.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	96.20
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	148.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	141.50
Renta de hârtie austriacă	98.—
« « argintŭ austriacă	97.75
« « aurŭ austriacă	117.25
Losurile austr. din 1860.	164.—
« Vienel	178.—
Acţiunile bancel austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	408.25
« « « « austr.	338.—
Obligăţiunile cu câştigŭ ale bănceĭ ipot. ung.	128.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.50
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.82
Napoleon-d'orĭ	9.78
Mărcĭ 100 imp. germane	60.30
Londra 10 Livres şterlingĭ	123.10

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunzĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(29) 1—1

Convocare.

În scopulŭ schimbărĭ asociaţiunĭ de anticipaţiune şi creditŭ „Ulpiana“ în *„Ulpiana“ institutŭ de creditŭ şi economiĭ ca societate pe acţiĭ în Grădisce,* Joĭ la 13 Iuliŭ n. în şcóla din Grădisce, cu începutŭ la 9 óre a. m. se va ţinĕ

Adunare generală constituantă

la care acţionariĭ cu stimă suntŭ invitaţi.

Obiectele:

1. Cuvîntŭ de deschidere de Directorulŭ esecutivŭ.
2. Alegerea unuĭ preşedinte, 2 notarĭ şi 2 scrutinătorĭ.
3. Raportulŭ Direcţiunĭl.
4. Primirea statutelorŭ.
5. Organisarea institutuluĭ.
6. Propunerĭ.

Direcţiunea.

Turnătoria de clopote şi de metalŭ a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publiculuĭ şi comunelorŭ pentru pregătirea din noŭ de clopote de totă mărimea, respective pentru combinarea maĭ multorŭ clopote nóuĕ după tonurĭ statorite înainte, aranjate după sistemŭ noŭ, pre lângă garanţie de maĭ mulţi anĭ, cu coróne de lemnŭ orĭ de ferŭ bătutŭ orĭ vĕrsatŭ, aşa că clopotele astfelŭ construite se potŭ întórce uşorŭ şi de maĭ multe orĭ, prin ce clopotulŭ se scutesce de crepare.

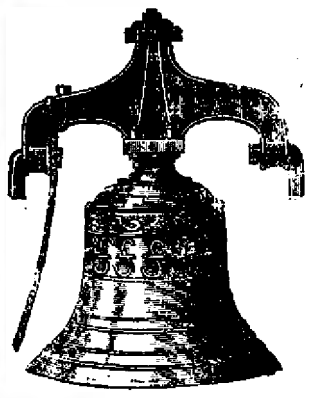

Recomandă maĭ ales inveţiunea sa de

Clopote perforate

carĭ suntŭ premiate de maĭ multe orĭ şi privilegiate,

carĭ daŭ unŭ **sunetŭ maĭ tare, maĭ durabilŭ şi adâncŭ** şi aşa unŭ astfelŭ de clopotŭ de 200 kg. este egalŭ cu altulŭ de 260 kg. — Maĭ departe **scaune din ferŭ bătutŭ sub clopote, clopote de orologiŭ** în totă mărimea şi tóte părţile de metalŭ, ce se ţinŭ de specialitatea asta. — **Clopote** de 150 kg. şi maĭ micĭ şi **pumpe de mână** se potŭ afla tot-deuna în depositŭ. — Se recomandă pentru comisiĭ câtŭ de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 8—10

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşĭ ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 19—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 1 Iuliŭ 1893. Numĕrulŭ 26.

La inima clerului nostru.

Cele mai multe dintre şcólele nóstre poporale greco-catolice române se află în ajunulŭ peririĭ. Legea cea nóuă despre urcarea salarelorŭ învăţătorescĭ le-a adusŭ la atâta.

Minimulŭ unuĭ salariŭ de învăţătoriŭ după prescrierea legiĭ are să fie 300 fl. Ér noĭ scimŭ cu toţiĭ, că şcóle de acele, în carĭ acestŭ minimŭ să fie deja ajunsŭ, se află fórte puţine.

Colónele foiĭ nóstre suntŭ pline cu descrierea periculuĭ religiosŭ şi naţionalŭ, în care ne-a adusŭ legea cea nóuă. Atâta amŭ scrisŭ despre acestŭ obĭectŭ, câtŭ ne vine greŭ a-lŭ mai îmblăti.

Primejdia iminentă ér ne face să scriemŭ. Avemŭ mijlocŭlŭ acesta: de altulŭ nu dispunemŭ. Ne facemŭ încaĭ datorinţa. Dacă nu şi-o facŭ alţiĭ, este tréba şi vina lorŭ. Eĭ vorŭ rĕspunde înaintea luĭ Dumnedĕu şi a naţiuniĭ.

S'o scie dară tótă suflarea creştinéscă şi românéscă, cumcă în restimpŭ de unŭ anŭ va trebui să se urce în tóte şcólele nóstre poporale salariuluĭ învăţătorescŭ la 300 fl. Dacă nu, atunci va fi a se recuira ajutoriŭ de statŭ, preţulŭ căruia este despoĭarea şcólelĭ de caractĕrulŭ confesionalŭ şi românescŭ.

În faţa acesteĭ dileme ne îndreptămŭ: *la inima clerului nostru.* Întrebămŭ: Vre clerulŭ nostru, ca tăria, basa, sperarea şi viitoriulŭ naţiuniĭ nóstre, şcóla greco-catolică românéscă să péră şi să dea locŭ la o şcólă, în care nicĭ Dumnedĕu nicĭ naţiunea nu-şĭ vorŭ mai afla adăpostŭ? Vre clerulŭ nostru, ca poporulŭ nostru, ĭubitoriŭ de Dumnedĕu şi de limbă ca mai multŭ decâtŭ de orĭ şi ce bunŭ, să se facă unŭ poporŭ meschinŭ, lipsitŭ de idealurĭ şi de vîrtuţĭ?

În estreme pericule se poftescŭ estreme încordărĭ. Poporulŭ nostru e storsŭ până la mĕduă prin multele şi grelele dărĭ. Ajuns'a elŭ sermanulŭ la sapă de lemnŭ; ajuns'a elŭ óe, pe care toţĭ o mulgŭ. Dar şi în mijloculŭ acesteĭ desperate apĕsărĭ ĭ-a rĕmasŭ în inimă: ĭubirea de legea, de datinele şi de limba strămoşilorŭ sĕĭ.

În ĭubirea acésta de Dumnedĕu şi de némŭ a poporuluĭ nostru amŭ aruncatŭ noĭ anghira sperărilĭ nóstre şi în mijloculŭ periculuĭ gravŭ, ce ne ameninţă. Noĭ avemŭ convingerea neclintită, că poporulŭ nostru va înfrunta şi pericululŭ, ce s'a ivitŭ prin urcarea salarelorŭ învăţătorescĭ, numaĭ să fie luminatŭ cum se cade despre greutatea primejdieĭ. Suntemŭ în firma convingere, că dacă poporulŭ va pricepe, că pentru suma de 100 fl. îşĭ prăpădesce viitoriulŭ pruncilorŭ sĕĭ, va abdice şi de ultima bucătură şi va grăbi întru salvarea şcólelorŭ nóstre.

Étă de ce apelămŭ noĭ: *la inima clerului nostru.* Clerulŭ este chematŭ a lumina poporulŭ. Clerulŭ este datorŭ a o şi face.

Adevĕratŭ, că fără pedecĭ, fără dificultăţĭ nu se face nimicŭ. Însă perseverança, zelulŭ neobositŭ vorŭ învinge tótc.

Noĭ o spunemŭ fără reservă, că dacă nu vomŭ putĕ delătura pericululŭ, vina nu va fi a poporuluĭ, ci a cleruluĭ nostru.

În dilele trecute ne-a întrebatŭ unŭ protopopŭ neunitŭ: Cum staţĭ şi ce faceţĭ cu şcólele poporale?

Rĕspunsŭ nu amŭ avutŭ să dămŭ.

Venimŭ acum noĭ şi întrebămŭ pe protopopiĭ şi preoţiĭ nostri: Cum staţĭ şi ce faceţĭ cu şcólele poporale?

Şi aşteptămŭ rĕspunsŭ. Afacerea acésta este de celŭ maĭ vitalŭ interesŭ. Noĭ carĭ amŭ scrisŭ pe stindardulŭ nostru: apĕrarea bisericeĭ şi şcóleĭ române greco-catolice, avemŭ datorinţa de a invigila asupra acestorŭ preţióse clenodiĭ. Nu ne arogămŭ dreptŭ de maĭ mare, ci pentru ca să putemŭ şi noĭ ajuta la luptă, ceremŭ a fi informaţĭ.

Aşteptămŭ şi ceremŭ dela preoţiĭ şi protopopiĭ nostri din tóte diecesele, să binevoéscă a ne informa despre tóte şcólele acelea, în carĭ s'a regulatŭ orĭ se va regula salariulŭ învăţătorescŭ în înţelesulŭ legiĭ; totŭ asemenea şi despre şcólele acelea, în carĭ încă nu s'a regulatŭ orĭ nu se póte regula.

Suntemŭ în óra a unspredecea. E târdiŭ, dar încă nu prea târdiŭ. Rĕulŭ se póte încă evita, numaĭ zelŭ şi ĕră zelŭ.

În poporŭ nu ne îndoimŭ. E destulŭ, dacă clerulŭ întregŭ îşĭ va face datoria. Resultatulŭ nu va lipsi.

Feuilleton.

Raportŭ anualŭ

despre starea şi activitatea societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ M. Clain" a teologilorŭ din Blaşiŭ pe an. scol. 1892—93.

»Uniţĭ să fimŭ în cugetŭ,
Uniţĭ în Dumnedĕu.«
(Devisa Societ.)

În secululŭ, ce pórtă cu atâta mândrie frumosulŭ epitetŭ de „seculŭ luminiĭ", şi care îmbrăncitŭ de numĕrulŭ anilorŭ se apropie de mormîntŭ, atâtŭ artele, câtŭ şi sciinţele aŭ luatŭ unŭ avîntŭ uimitoriŭ. Urmarea firéscă a acestuĭ progresŭ a fostŭ, că s'a uşuratŭ esistinţa poporuluĭ în multe privinţe şi s'a satisfăcutŭ multorŭ lipse şi neajunsurĭ, de carĭ suferia omenimea în secliĭ precedenţĭ.

Seculŭ presente a făcutŭ, ca inima omenéscă să bată maĭ tare ca orĭ şi când după libertate; în elŭ aŭ cursŭ maĭ multe lacremĭ pentru recăştigarea drepturilorŭ naturale şi s'aŭ descărcatŭ din pepturile omenimiĭ celea maĭ sincere suspine după fericire şi prosperitate. Bunăstarea materială încă a făcutŭ progrese însemnate contribuindŭ la acésta în locŭlŭ primŭ numĕrulŭ celŭ mare alŭ inventiunilorŭ geniale, ce suntŭ fĕtŭ alŭ acestuĭ vecŭ.

Seculŭ presente prin glasulŭ sĕŭ de deşteptare a trezitŭ din letargie maĭ pe tóte popórele şi naţiunile arĕtându-le direcţiunea, în care aŭ să păşéscă, precum şi mijlócele, ce ducŭ la fericire şi pace internă. Şi vocea luĭ nu s'a opritŭ numaĭ în palatele sumtuóse, ci a străbătutŭ şi pe drumulŭ puţinŭ umblatŭ la căsuţa ţĕranuluĭ simplu. Acesta trezindu-se a începutŭ a observa, că acum forţa brută nu maĭ este în stare să-ĭ apere esistinţa, ci că e inomisse necesariŭ, — dacă voesce să se cultive, — să-şĭ făuréscă şi elŭ arme de acelea, cu carĭ este atacatŭ, şi carĭ se vorŭ folosi în răsbóiele viitóre, adecă armele culturеĭ adevĕrate şi a sciinţeĭ.

La acestŭ resultatŭ se póte ajunge însă numaĭ prin labóre diligentă, numaĭ prin muncă, ce o putemŭ socoti între primele principiĭ de viaţă. Căcĭ e adevĕrŭ, că unŭ individŭ, precum şi unŭ poporŭ, care nu e altceva decâtŭ o colectivitate de individĭ, numaĭ atunci începe a fi cunoscutŭ şi respectatŭ, când îşĭ manifestézĕ resultatele activităţiĭ sale corporale şi intelectuale.

Orĭ câtŭ de încordată însă ar fi activitatea unuĭ omŭ, totuşĭ — in genere vorbindŭ — nu póte să fie aşa rodnică ca atunci, când maĭ mulţĭ cu puterĭ unite voescŭ să ajungă la unŭ resultatŭ. Şi seculŭ presente nu ne-a rĕmasŭ datoriŭ nicĭ cu idea uniriĭ, concordieĭ, fraţieĭ şi solidarităţiĭ. În elŭ s'a pusŭ basă solidă la nenumĕrate instituţiunĭ, reuniunĭ şi asociaţiunĭ ştiinţifice, sociale, comerciale, industriale, agronomice etc., în carĭ unulŭ apĕră şi lucră pentru esistinţa şi prosperitatea tuturorŭ, şi toţĭ pentru esistinţa, înflorirea şi prosperitatea unuia. Şi în comunŭ apoĭ gustă fructele pline de dulcéţă ale labóreĭ frăţescĭ.

În faţa curentuluĭ progresistŭ e tare naturalŭ, dacă nicĭ tinerimea nu se dă la o parte, ci pune mâna la lucru, avêndŭ în vedere sublima misiune de a conduce, cultiva şi inspira simţeminte nobile şi virtuţĭ creştine şi civice în poporulŭ, din care face parte, cu care are să trăéscă şi să-lŭ apere ca pe unŭ părinte bunŭ.

Tineriĭ împinşĭ de curentŭ şi de dorŭ ferbinte după perfecţionare aŭ şi înfiinţatŭ maĭ în fie care centru de cultură câte o societate literară, unde să se pótă cultiva şi să-şĭ pótă concepe ideĭ nobile şi propusurĭ

Noi din partea nóstră vomŭ sta la postŭ. Dacă din protopopiate nu ni-se va face raportŭ directŭ despre starea şcólelorŭ, vomŭ cerca a ne câştiga asemenea rapórte demne de credĕmîntŭ şi pe altă cale. Şi dacă vomŭ vedé, că perirea vre-uneĭ şcóle va veni din negligînţa membrilorŭ clerului, nu vomŭ întârdia a descoperi pe aceia, ca să-i cunóscemŭ cu toţiĭ.

Causa mai pe susŭ de tóte. Noĭ servimŭ la cause, ér nu la persóne. Pentru cause vomŭ jertfi persóncle, orĭ carĭ vorŭ fi acelea.

Să nu cerce nimenĭ în cuvintele nóstre ameninţare. Luptămŭ pentru o causă supremă: pentru salvarea bisericeĭ şi şcóleĭ nóstre, va să dică pentru esistinţa nóstră de creştinĭ şi de românĭ. În lupta acésta datorĭ suntemŭ a ne folosi şi de arme de acelea, de carĭ între alte împrejurărĭ nu ne-amŭ folosi.

La începutulŭ acesteĭ lupte supreme ne îndreptămŭ glasulŭ doĭosŭ încă odată: *la inima clerului nostru.*

Credinţa şi limba părinţilorŭ nostri este în primejdie. Nu varvariĭ, nicĭ oştile duşmane vorŭ să ne-o răpéscă. E o lege, care cere dela noĭ cu 100 fl. mai multŭ la anŭ pentru unŭ dascălŭ, care e sânge din sângele nostru.

Lăsa-veţĭ voĭ, fraţilorŭ iubiţi, să ne-o răpéscă? Lăsa-veţi voĭ, carĭ aţĭ fostŭ pururea razimulŭ credinţeĭ şi limbeĭ române, ca fiiĭ poporului nostru să blasteme memoria nóstră? Lăsaveţĭ voĭ, ca să pótă dice turma vóstră, că pastoriŭ n'a avutŭ?

Să nu fie! Şi ca să nu fie, la lucru îndată, cu zelŭ, cu abnegaţiune! Triumfulŭ alŭ nostru va fi.

La cestiunea umpleriĭ Scaunuluĭ mitropolitanŭ. — Unŭ corespondentŭ magiarŭ esaltatŭ alŭ foiĭ „Budapesti Hirlap" ocupându-se de umplerea Scaunuluĭ mitropolitanŭ între altele cu o efronterie morbidă dice, că *„nicĭ o lege, ci numaĭ o datină greşită numesce biserica nóstră „biserică gr. catolică română","* şi basatŭ pe acésta dă guvernuluĭ nisce sfaturĭ cu privire la umplerea Scaunuluĭ nostru mitropolitanŭ, de carĭ însu-şĭ guvernulŭ trebue să rîdă. Foile magiare dimpreună cu corespondenţiĭ lorŭ suntŭ cunoscuţi în lume ca fórte ignoranţi în ale geografieĭ şi istorieĭ, şi de acolo vine, că de multe orĭ se blamézĕ strălucitŭ cu aserţiunile lorŭ. Corespondentulŭ luĭ „Budapesti Hirlap" dacă numaĭ în câtva ar cunósce istoria mai nóuă a patrieĭ, ar trebui să scie, că Mitropolia de Alba-Iulia cu episcopatele sufragane de Gherla şi Lugoşŭ fură fundate pentru a remunera fidelitatea Românilorŭ faţă cu tronulŭ în revoluţiunea din 1848. De aceea caractérulŭ lorŭ este *eminenter* românescŭ. Bulla ridicăriĭ Mitropolieĭ de Alba-Iulia spune apriatŭ, că ea este eschisivŭ pentru creştiniĭ gr. catolicĭ de limba română şi cu limba bisericéscă română, va să dică érăşĭ *eminenter* românéscă. Şi pe basa bulleĭ acesteia s'a inarticulatŭ în dreptulŭ publicŭ fundamentalŭ alŭ ţĕreĭ, va să dică éră cu caractérŭ românescŭ.

Cu privire la cestiunea personală corespondentului se esprimă, că alŭ treilea candidatŭ, protopopulŭ Ioanŭ Rusu ar fi umblatŭ deja şi la guvernŭ, ca să ĭea *promisiunea obligătóre.* Noĭ acésta despre protopopulŭ Rusu, din câtŭ îlŭ cunóscemŭ, nu o putemŭ crede cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că deşi figuréză între ceĭ treĭ candidaţĭ, totuşĭ scie bine, că dînsulŭ nu e candidatulŭ archidieceseĭ ca ceĭalalţĭ doĭ. Noĭ nu scimŭ cumcă fiesce care candidatŭ cuĭ ĭ-a datŭ votulŭ. Scimŭ însă, că la votarea de probă, ce o a făcutŭ archidiecesa singură înainte de actulŭ alegeriĭ, maĭoritatea covîrşitóre a votanţilorŭ archidiecesanĭ nu s'a pronunţatŭ pentru dînsulŭ. Şi din acésta putemŭ conchide, că şi la votarea definitivă electorală nu prin voturile archidiecesanilorŭ a întratŭ în numĕrulŭ candidaţilorŭ, ci prin voturile diecesanilorŭ de Gherla saŭ Lugoşŭ, cărora Mitropolitulŭ nu le este şi Archiepiscopŭ nemijlocitŭ, cum le este archidiecesanilorŭ, şi carĭ pe ómenii din sinulŭ nostru nu-ĭ potŭ cunósce aşa bine ca archidiecesaniĭ. Archidiecesaniĭ, carĭ sciŭ câtŭ póte agonisi spre scopurĭ publice unŭ Mitropolitŭ agonisitoriŭ ca Şuluţŭ şi Vancea, carĭ cunoscŭ lipsele cele multe, în carĭ suntemŭ avisaţĭ la Mitropolitulŭ nostru, nicĭ cândŭ nu ar fi candidatŭ la Scaunulŭ mitropolitanŭ unŭ omŭ cu copiĭ ca protopopulŭ Rusu, căcĭ orĭ cum va fi, copilulŭ sĕŭ îĭ este mai aprópe ca clerulŭ şi poporulŭ archidiecesanŭ, si din frumósele venite mitropolitane copilulŭ Mitropolituluĭ şi nu clerulŭ şi poporulŭ ar avé celŭ mai mare folosŭ. De ar avé protopopulŭ Rusu orĭ ce alte calităţĭ eminente de a guberna şi conduce o mitropolie în aceste timpurĭ grele, defectulŭ acesta nu-lŭ póte suplini. Între atarĭ împrejurărĭ nu putemŭ crede, că unŭ bărbatŭ seriosŭ, nedoritŭ de archidiecesă, ar mai face şi *„promisiuni obligătóre"* guvernuluĭ pentru a ajunge în fruntea archidieceseĭ. Acésta cu atâtŭ mai vîrtosŭ, cu câtŭ Capitululŭ, clerulŭ gremialŭ şi clerulŭ din afară astădĭ după 23 de anĭ de păstorire a unuĭ Mitropolitŭ ca Vancea dispune de unŭ numĕrŭ aşa frumosŭ de bărbaţĭ de inteligînţă eminentă, curajŭ sîntŭ şi caractérŭ firmŭ, câtŭ sub o conducere cu tactŭ, carea cerêndŭ lipsa nu va întârdia a eşi la ivélă, ĭ-ar zădărnici din fundamentŭ orĭ ce încercărĭ cutezate a nouluĭ Mitropolitŭ de a împlini ceva promisiunĭ contrare spiritului corectŭ bisericescŭ şi naţionalŭ, saŭ contrare desvoltăriĭ, progresuluĭ şi aspiraţiunilorŭ nóstre firescĭ. Sub blânda şi înţelépta păstorire a Mitropolituluĭ Vancea frumosulŭ capitalŭ de inteligînţă, curajŭ şi caractérŭ a lucratŭ în pace şi linişte la cultivarea poporuluĭ nostru. Dea Dumneḑeŭ, ca aşa să fie şi sub noulŭ Mitropolitŭ, şi să nu se ivéscă nicĭ odată lipsa, fie prin protopopulŭ Rusu, fie prin altulŭ, ca acelŭ capitalŭ frumosŭ să-şi arete puterea sa în apĕrarea tesaurului bisericescŭ şi naţionalŭ în contra aceluia, care ar trebui să fie întâiulŭ luĭ apĕrătoriŭ.

Dacă însă guvernulŭ vre să fie dreptŭ şi să împlinéscă dorinţele clerului manifestate în celŭ mai spontaneŭ modŭ fără nicĭ o agitaţiune din nicĭ o parte, atuncĭ privéscă numaĭ numĕrulŭ voturilorŭ candidaţilorŭ şi uşorŭ

---

mărețe, carĭ aŭ să le servéscă în viitoriŭ de călăuză.

Demniĭ nostri antecesorĭ cunoscêndŭ şi înţelegêndŭ spiritulŭ timpuluĭ, care pretinde unirea puterilorŭ, în anulŭ 1864 s'aŭ concentratŭ luându-şĭ de devisă sublima idee a barduluĭ dela Mircești: *„Uniţi să fimŭ în cugetŭ, uniţi în Dumneḑeŭ,"* s'aŭ concentratŭ şi aŭ pusŭ basă societăţiĭ literare: „Inocenţiŭ M. Clain." Eĭ aŭ făcutŭ acestŭ începutŭ fiindŭ pătrunşĭ de sînta lorŭ chemare şi de interesŭ viŭ pentru viitoriulŭ şi înflorirea bisericeĭ şi a naţiuniĭ nóstre. Aŭ făcutŭ acésta, pentru ca fiitorilorŭ canducĕtorĭ imediaţĭ aĭ poporuluĭ să le fie maĭ uşóră perfecţionarea intelectuluĭ, a căruĭ obiectŭ sublimŭ e adevĕrulŭ, e Dumneḑeŭ, precum şi cultivarea inimiĭ, ce are de obiectŭ bunulŭ şi frumosulŭ. Aŭ făcutŭ acésta fiindŭ deplinŭ pătrunşĭ de seriositatea causelorŭ, ce aŭ să le apere preoţiĭ Domnuluĭ şi căpitaniĭ poporuluĭ. Eĭ aŭ întemeiatŭ societatea liberară „Inocenţiŭ M. Clain", unde membriĭ să-şi culégă în tăcere şi liniște sîntă, ca şi albinele în unŭ câmpŭ de florĭ, să culégă sciinţe, pe carĭ cu bărbăţie şi entusiasmŭ să le verse în mijlocŭlŭ poporuluĭ, ce însetase atâtŭ de multŭ după ele. Să verse sciinţă în mijlocŭlŭ poporuluĭ, care, dacă a fostŭ espusŭ vre-odată periculuĭ de a nu maĭ fi, ceea ce este, de sigurŭ că e espusŭ acum, cândŭ îĭ suntŭ batjocorite limba şi cele maĭ sînte simţeminte, simţemintele religióse. Acesta e periculŭ celŭ maĭ mare pentru unŭ porŏ, căcĭ până ce sufere elŭ de alte lipse şi neajunsurĭ, până atuncĭ în tóte nĕcasurile fisice şi psichice alérgă plinŭ de demnitate şi cu rugăciunile pe buze între părețiĭ bisericeĭ, unde află refugiŭ în persecuţiunĭ, mângâere în suferinţe, tărie şi perseverantă în luptele pentru realisarea idealuluĭ sĕŭ. Cândŭ însă inima îĭ este sdrobită, atuncĭ elŭ nu se maĭ cunósce pe sine şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ pe altulŭ. Urmarea acesteia apoĭ este totŭ aceea, de ce e capace furia deslănţuită, este barbarismulŭ.

Miraris, si nondum sapientia omne opus suum implevit?

Nondum tota se nequitia protulit. Adhuc nascitur, et hinc omnes operam damus! Mulţĭ n'aŭ învăţatŭ încă din esperinţele pline de amintirĭ dureróse ale trecutului, cândŭ se tĕmăia uneĭ teatraliste nebune, n'aŭ învăţatŭ saŭ că voescŭ să repetéscă esperimentulŭ şi la finea secluluĭ presente împingêndŭ poporulŭ pe povîrnişulŭ necredinţeĭ.

Sperămŭ însă, că dacă în fruntea poporuluĭ se află conducĕtorĭ bravĭ, carĭ ţinŭ contŭ de împrejurările timpului, înarmaţĭ cu armele luminеĭ şi *„învĕliţi în vîrtuţi"*, esperimentele nu vorŭ succede. Nu, dacă preotulŭ neîncetatŭ va avé înaintea ochilorŭ cuvintele Apostoluluĭ: *„Strigă cu tărie şi nu înceta, ca trîmbiţa înaltă vocea ta,"* şi dacă va pondera urmările negligînţeĭ esprimate de acela-şĭ s. Apostolŭ: *„Vaĭ mie, de nu voiŭ predica."*

Societatea „Inocenţiŭ M. Clain" de 29 anĭ neîncetatŭ a avutŭ în vedere scopulŭ eĭ de a forma din membriĭ sĕĭ preoţi piĭ şi zeloşi la altariulŭ Domnuluĭ şi conducĕtorĭ pliniĭ de curajŭ în mijlocŭlŭ poporuluĭ, carĭ cu resoluţiune şi demnitate să păşéscă pe arena de luptă, unde se răsboesce vîrtutea cu pĕcatulŭ, órba necredinţă şi superstiţiunea cu lumina credinţeĭ, inimiciţia cu blândeţa, superbia şi egoismulŭ cu umilinţa, cu unŭ cuvîntŭ spiritulŭ cu materia.

Întru câtŭ şi-a ajunsŭ societatea nóstră scopulŭ în decursulŭ esistinţeĭ sale şi în specie în anulŭ scolasticŭ espiratŭ, lăsămŭ, ca să judece On. Publicŭ, la a căreĭ apreţiare binevoitóre ne permitemŭ a supune raportulŭ anualŭ următoriŭ:

I. E durerosŭ, On. Publicŭ, cândŭ suntemŭ constrinşĭ a începe raportulŭ cu relevarea unorŭ casurĭ triste, a cărorŭ amintire totdeuna ne causéză durere şi întristare.

Pe timpulŭ feriilorŭ de vară amŭ perdutŭ pe celŭ maĭ înaltŭ dignitariŭ bisericescŭ, pe Escelenţa Sa Dr. Ioanŭ Vancea, Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ de Alba Iulia, membru fundatorŭ alŭ societăţiĭ nóstre, sub a căruĭ înaltŭ patronatŭ societatea „Inocenţiŭ M. Clain" a luatŭ unŭ avîntŭ îmbucurătoriŭ şi a ajunsŭ la unŭ renume óre care fiindŭ ajutată cu diverse ocasiunĭ de Mecenatele adevĕratŭ alŭ sciinţelorŭ. Mórtea Mareluĭ Archiereŭ a fostŭ regretată de toţĭ şi cu dreptulŭ, căcĭ în elŭ biserica a perdutŭ unŭ Pă-

va afla, cumcă cine e doritulŭ clerului, pentru care n'a lucratŭ nimenĭ, fără numaĭ Dumnedeŭ, numele luĭ celŭ bunŭ şi personalitatea luĭ maĭestatică şi totuşĭ graţiósă, ĭubitóre de ordine şi totuşĭ captivătóre. Pentru elŭ s'a pronunţatŭ maĭoritatea covârşitóre a clerului archidiecesanŭ şi la alegerea de probă, cândŭ aceea-şĭ maĭoritate l'a candidatŭ în locŭlŭ întâiŭ. Saŭ dacă guvernulŭ trece preste întâĭulŭ doritŭ alŭ archidieceseĭ, atuncĭ nu trécă şi preste alŭ doilea doritŭ de unŭ numĕrŭ considerabilŭ de votanţĭ archidiecesanĭ şi nu se oprésca la alŭ treilea, la celŭ nedoritŭ. Dacă însă guvernulŭ se conduce de alte motive şi nu de dorulŭ uneĭ archidiecese, atuncĭ póte face ce va voi. Una însă să o scie, şi acésta e, că deşi a fostŭ alegere, archidiecesa nu şĭ-a pututŭ vedé pe doriţiĭ sĕĭ pe Scaunulŭ Mitropolitanŭ, de unde pentru acésta mulţămitóre nu va fi guvernuluĭ nicĭ odată, chiarŭ şi dacă şi guvernulŭ însu-şĭ nu-şĭ va ajunge scopulŭ sĕŭ egoisticŭ, cum nu şi-l'a ajunsŭ cu neuĭtatulŭ Vancea.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În cercurile politice din capitala ţĕreĭ se vorbesce, că intenţiunea Maĭestăţiĭ Sale ar fi să se întrebe poporulŭ, că consimte cu reformele proĭectate de guvernŭ. Acéstă întrebare s'ar puté face numaĭ disolvându-se parlamentulŭ şi escriindu-se alegerĭ nóuĕ. Guvernulŭ spre a rĕmâné la putere şi la nóuĕle alegerĭ, a impusŭ deputaţilorŭ guvernamentalĭ să folosésca timpulŭ vacanţelorŭ de vară spre a instrua poporulŭ în cestiunile politice-bisericescĭ şi astfelŭ a isola preoţimea. Poporulŭ prin desele întrunirĭ publice a condamnatŭ deja politica bisericéscă liberală, şi dacă alegerile ar fi libere, suntemŭ siguri, că poporulŭ nu ar alege candidaţi cu programulŭ luĭ Wekerle.

Patriarchulŭ sêrbescŭ Brancovicĭ a fostŭ interpelatŭ în o şedinţă a comisiuniĭ congresuluĭ bisericescŭ, că ce atitudine observă faţă cu reformele politice bisericescĭ proĭectate de guvernŭ. Elŭ a

---

storiŭ demnŭ, bărbatŭ piŭ şi eruditŭ, statulŭ unŭ supusŭ fidelŭ, éră naţiunea pe unulŭ dintre ceĭ maĭ vrednicĭ fiĭ aĭ sĕĭ, care priu tóte faptele sale s'a nisuitŭ, ca să lumineze poporulŭ, să-lŭ mângâe şi să-l aline durerile. Membriĭ societăţiĭ „Inocenţiŭ M. Clain“ aŭ alergatŭ la Blaşiŭ, unde prin şiróle de lacremĭ îşĭ manifestară profundele lorŭ condoliţe. În locŭ de cunună membriĭ aŭ depusŭ la fondulŭ pentru ceĭ repausaţĭ 30 fl.

Mórtea nu s'a îndestulitŭ numaĭ cu atâta. Ea a răpitŭ şi pe meritatulŭ canonicŭ prepositŭ Constantinŭ Papfalvi, membru fundatorŭ alŭ societăţiĭ nóstre.

Inimile nóstre abia aŭ fostŭ aruncatŭ doliulŭ, cândŭ étă aprópe de sfârşitulŭ anuluĭ scolasticŭ firulŭ telegraficŭ anunţă Românimiĭ, să îmbrace din noŭ doliŭ, deórece a fostŭ culcatŭ la pământŭ celŭ maĭ falnicŭ bradŭ din câmpulŭ literarŭ, socialŭ şi politicŭ alŭ românilorŭ, deórece s'a mutatŭ la cele eterne Georgiŭ Bariţiŭ, chiarŭ cândŭ era în culmea gloriеĭ sale. Sincerile simţeminte de condoliţă le-a esprimatŭ societatea nóstră prin o depeşă adresată Comitetuluĭ Asociaţiuniĭ Transilvane, éră în locŭ de cunună membriĭ societăţiĭ aŭ trimisŭ aceluĭ Comitetŭ 14 fl. v. a. pentru fondulŭ „George Bariţiŭ“.

(Va urma.)

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII a numitŭ pe Msgr. Aloisiŭ Veccia de secretariŭ la Propaganda în afacerile rituluĭ orientalŭ, éră pe fostulŭ uditore dela nunciatura din Viena Msgr. T. Tarnassi de vicesecretariŭ la S. Congregaţiune pentru afacerile bisericescĭ estraordinare.

Şahulŭ Persieĭ Nasr-Eddin a scrisŭ Sfinţieĭ Sale din incidentulŭ ĭubileuluĭ episcopescŭ o epistolă de felicitare, prin care îşĭ esprimă stima şi reverinţa profundă faţă cu capulŭ bisericeĭ catolice.

Francia.

Guvernulŭ republiceĭ francese spre a suprima cu orĭ ce preţŭ ordurile călugărescĭ a adusŭ o nóuă lege asupritóre, pe care o esecută cu cea maĭ mare rigóre. Anume fiindŭ că averea ordurilorŭ de călugărĭ şi călugăriţe nu se împarte, ca statulŭ totuşĭ să pótă lua din averea lorŭ, de câte orĭ móre vre-unŭ membru alŭ cutăruĭ ordŭ, trebue să se plătéscă 10%, sub cuvîntŭ că membrulŭ defunctŭ a lăsatŭ partea sa de avére (nimenĭ nu póte lăsa, ceea ce nu are) celoralalţĭ membrĭ, deşi ceĭ maĭ mulţĭ membrĭ trăescŭ din cerşitŭ, avêndŭ ordulŭ abia casă, unde locuescŭ şi unde se grijescŭ miseriĭ şi morboşiĭ. Casa călugăriţelorŭ din Morlaĭn neavêndŭ de unde plăti percentele cerute de erariŭ, se va vinde din partea autorităţilorŭ erariale pe calea licitaţiuniĭ. Totŭ acestŭ guvernŭ neîndurată faţă cu bietele călugăriţe, carĭ se jertfescŭ pentru îngrijirea de miserĭ, morboşĭ, orfanĭ şi instruéză gratuitŭ, este fórte îndulgentŭ faţă cu ómeniĭ avuţĭ. Casa Rothschild a fasionatŭ, că are numaĭ 150 milióne, ca să nu plătéscă contribuţiune mare, şi i-s'a credutŭ, deşi cunoscutŭ este, că are şi de 10 orĭ 150.000,000 frs.

Contele D'Haussonville, representantulŭ conteluĭ de Paris, în unŭ discursŭ ţinutŭ cu ocasiunea banchetuluĭ datŭ de presa monarchistă a disŭ, că partidulŭ monarchistŭ va pretinde modificarea legiĭ, care silesce pe clericĭ a servi în armată, prin ce numaĭ decresce numĕrulŭ cleruluĭ; maĭ departe, ca să nu se alunge din şcólă preoţiĭ, călugăriĭ şi călugăriţele, carĭ aŭ lucratŭ maĭ multŭ pentru instrucţiunea poporală în secululŭ presentŭ.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

În timpulŭ vacanţelorŭ de vară deputaţiĭ cutrieră cercurile electorale spre a face dărĭ de samă despre activitatea lorŭ de până acum, a pune pe alegĕtorĭ în curentŭ cu afacerile de actualitate şi a-ĭ câştiga pentru principiile profesate de dînşiĭ. Atare călĕtorie a făcutŭ la Satmarŭ, contele Apponyi, şefulŭ partiduluĭ naţionalŭ. Tótă lumea aştepta, ca Apponyi prin discursulŭ sĕŭ să reverse lumină asupra cestiunilorŭ politice bisericescĭ atâtŭ de încurcate din partea guvernuluĭ liberalŭ şi să arete calea cea corĕspundĕtóre pentru resolvaree lorŭ. Dară ingeniosulŭ conte nu a mulţămitŭ aşteptarea comună, elŭ nu a vorbitŭ nimicŭ noŭ, ci a lăsatŭ lumea în nedumerirea de maĭ înainte.

Capiĭ fraţiuniĭ Eötvös a partiduluĭ independentŭ aŭ făcutŭ în sĕptĕmâna trecută unŭ peregrinajŭ la „bătrênulŭ sfintŭ“, cum îlŭ numescŭ eĭ, dela Turin. Rentorcêndu-se acasă aŭ raportatŭ celoralalţĭ membrĭ aĭ partiduluĭ despre resultatulŭ peregrinajuluĭ. În raportŭ ḑicŭ între altele, că „Ungaria se guvernéză din Viena, din Roma şi din Turin. Noĭ (adecă aderenţiĭ lui Kossuth) protestămŭ atâtŭ contra guvernărиĭ din Viena câtŭ şi a celeĭ din Roma, dar guvernarea din Turin voimŭ să o promovămŭ în ţară. Spriginirea din partea luĭ Kossuth o socotimŭ de o norocire naţională.“

Mişcările socialiste s'aŭ străplântatŭ din ţĕrile apusene şi în monarchia nóstră. În Viena, Praga şi Brünn lucrătoriĭ aŭ ţinutŭ adunărĭ fórte cercetate pretinḑêndŭ introducerea sufragiuluĭ universalŭ. În Ungaria s'aŭ ţinutŭ adunărĭ socialiste la Aradŭ şi Budapesta. Socialiştiĭ ungurĭ nu se mulţămescŭ numaĭ cu sufragiulŭ universalŭ, prin care ar fi şi eĭ representaţĭ în dieta ţĕreĭ, ci pretindŭ şi introducerea căsătorieĭ civile, despărţirea bisericeĭ de către statŭ şi secularisarea completă a şcólelorŭ.

Miseria, ce în urma sarcinelorŭ publice se lăţesce totŭ maĭ multŭ şi în poporulŭ dela ţară, este unŭ terenŭ roditoriŭ pentru principiile socialŭ-democratice.

Germânia.

Alegerile pentru dieta imperială suntŭ aprópe terminate. Foile suntŭ de acordŭ, că maĭoritatea deputaţilorŭ va fi pentru votarea proĭectuluĭ militariŭ. Anume cam 205—210 deputaţĭ vorŭ părtini proĭectulŭ guvernuluĭ, în care însă se vorŭ face maĭ multe modificărĭ. Contra proĭectuluĭ suntŭ partidulŭ centruluĭ (cu 93 de membri), partidulŭ socialŭ democratŭ, cu 45 de membri, precum şi unele fracţiunĭ ale partiduluĭ liberalŭ, cu totulŭ cam 192 deputaţĭ. Guvernulŭ numaĭ în cestiunea proĭectuluĭ militarŭ póte conta la maĭoritatea voturilorŭ, dară nu şi în alte cestiunĭ.

Francia.

Camera francesă éră a avutŭ o şedinţă furtunósă, a căreĭ urmărĭ aŭ fostŭ procese şi duele. Deputatulŭ boulangistŭ Millevoye a cetitŭ în şedinţa închisă a camereĭ maĭ multe documente de cuprinsŭ politicŭ, despre carĭ ḑice, că aŭ fostŭ decopiate din archiva ambasadeĭ englese din Paris. Între documente se află o consemnare a acelorŭ bărbaţĭ politicĭ francesĭ, carĭ aŭ primitŭ banĭ 500—200,000 funţĭ şterl., pentru că aŭ tradatŭ patria lorŭ guvernuluĭ englesŭ. Între ceĭ inculpaţĭ cu tradare de patrie se numĕră Bourdeau, Clemenceau şi Rochefort. Ministrulŭ Dupuy nu a datŭ creḑĕmîntŭ

actelorŭ cetite şi a ḑisŭ, că Millevoye a căḑutŭ jertfă vre-uneĭ mistificaţiunĭ, ceea ce s'a şi întîmplatŭ. Însu-şi individulŭ, dela care a primitŭ Millevoye pretinsele documente, a mărturisitŭ înaintea judeluĭ de instrucţie, că ḑinsulŭ a falsificatŭ documentele după instrucţiile şi în sensulŭ, ce i-s'a dictatŭ de cătră E. Docret, directorulŭ ḑiaruluĭ boulangistŭ „Le Cocarde". Falsificatoriulŭ Norton a primitŭ 5000 frs dela Ducret. Boulangiştiĭ prin pretinsele documente aŭ voitŭ să compromită pe alţiĭ şi s'aŭ compromisŭ pe sine şi s'aŭ încurcatŭ în procese.

Anglia.

Billulŭ home-rule se pare că nu va eşi la bunŭ sfârşitŭ. Gladstone a admisŭ unele modificărĭ în textulŭ billuluĭ, prin ce şĭ-a înstrăinatŭ pe deputaţiĭ irlandesĭ. Anume dispoşiţiile finanţiale se vorŭ hotărî de o cam datŭ numaĭ pe 6 anĭ, după espirarea cărora se vorŭ revedé. În restimpulŭ acesta dieta irlandesă nu va fi îndreptăţită a manipula dările orĭ a introduce dărĭ nóuĕ. Irlanda va fi obligată a submínistra $^1/_8$ parte din venitele sale la cassa regală, precum şi acele dărĭ, carĭ este parlamentulŭ anglesŭ îndreptăţitŭ a le impune pentru armată orĭ alte scopurĭ de apĕrare. Deputaţiĭ irlandesĭ vĕḑŭ în aceste dispoşiţiĭ o neîndreptăţire şi dejosire a Irlandeĭ, şi pentru aceea le vorŭ combate. Dacă vorŭ trece şi Irlandesiĭ în opoşiţie, atuncĭ billulŭ home-rule se póte considera de căḑutŭ.

Sêrbia.

Ministrulŭ-preşedinte Dokicĭ desvoltându programulŭ cabinetuluĭ actualŭ a ḑisŭ, că va respecta cu acurateţă constituţiunea şi va garanta pentru siguritatea publică. Va întreţiné raporturĭ loĭale şi amicabile cu tóte puterile, dară maĭ alesŭ cu cele învecinate Sêrbieĭ. În scupcină s'aŭ pertractatŭ şi primitŭ tractatele comerciale cu Austro-Uogaria şi cu Germânia. Maĭ mulţiĭ deputaţiĭ cerŭ punerea sub acusă a cabinetuluĭ Avacumovicĭ, pentru că fiindŭ la putere ar fi vătĕmatŭ constituţia. „Pol. Corr." aduce scirea, că regele Sêrbieĭ a fostŭ invitatŭ să visiteze pe sultanulŭ în Constantinopolŭ.

Corespondinţe.

De lângă Oradea-mare, 19 Iun. 1893.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Binevoiţi a-mĭ permite locŭ în colónele „Unirii" spre a notifica unŭ evenimentŭ memorabilŭ şi de interesŭ din comunitatea bisericéscă gr. cat. română de Nogioridŭ (N.-Ürögd) ingremiată dieceseĭ gr. cat. române de Oradea-mare.

În comuna Nogioridŭ până în anulŭ 1858 numaĭ $^1/_3$ din poporaţiune a mărturisitŭ religiunea gr. cat., éră $^2/_3$ părţiĭ aŭ profesatŭ confesiunea gr. orientală. În anulŭ comemoratŭ devenindŭ tótă comuna gr. cat., partea catolică de maĭ multe decenii şĭ-a părăsitŭ edificiulŭ bisericescŭ situatŭ afară de comună în mijloculŭ cemeteriuluĭ şi a adoptatŭ — cu învoirea Escelenţeĭ Sale Nunţiuluĭ apostolicŭ şi a Escelenţiilorŭ Sale Szaniszló episcopŭ cat. de ritŭ latinŭ din Oradea-mare ca patronŭ alŭ bisericeĭ şi parochieĭ gr. cat. de Nogioridŭ şi Vasiliŭ l. b. de Erdélyi episcopŭ alŭ Oradeĭ-marĭ — edificiulŭ bisericeĭ până atuncĭ gr. orientalŭ, fiindŭ aşeḑatŭ acela în centrulŭ comuneĭ. Aŭ fostŭ presenţi cu ocasiunea susceperiĭ s. Unirĭ şi a depuneriĭ solemne a mărturisiriĭ credinţeĭ comemoraţiĭ doĭ prelaţi aĭ bisericeĭ catolice.

După primirea s. Unirĭ numĕrulŭ credincioşilorŭ s'a urcatŭ la 700 suflete, pentru care numĕrŭ edificiulŭ bisericeĭ vechĭ nu a avutŭ spaţŭ suficientŭ. Din care causă încă atuncĭ s'a pusŭ în prospectŭ aridicarea uneĭ biserice nóuĕ corĕspundĕtóre. Promisiunea a rĕmasŭ pium desiderium până în anulŭ 1892, cândŭ după ce de 10 anĭ a fostŭ ruinatŭ edificiulŭ bisericescŭ şi din mandatulŭ organelorŭ administrative a fostŭ părăsitŭ, — în decursulŭ cărora şi până aḑĭ cultulŭ divinŭ s'a servitŭ în sala spaţiósă şcolară străformată cu concediulŭ graţiosŭ alŭ mărituluĭ guvernŭ diecesanŭ în capelă, — marele mecenate Escelenţa Sa Mihailŭ Pavelŭ episcopŭ diecesanŭ ne maĭ putêndŭ aştepta realisarea promisiuniĭ din partea patronuluĭ obligatŭ şi luându în consideraţiune plângerile juste ale credincioşilorŭ, — chiarŭ în anulŭ 1892 a întregitŭ fondulŭ Pavelianŭ în favorulŭ dieceseĭ la unŭ milionŭ de coróne, — s'a decisŭ să aridice unŭ edificiŭ corĕspundĕtoriŭ atâtŭ Maĭestăţiĭ divine câtŭ şi indigineţelorŭ poporuluĭ credinciosŭ, care aḑi numĕră preste 800 de suflete. Decisiunea graţiósă în decursulŭ anuluĭ numitŭ s'a realisatŭ, şi că nu s'a predatŭ scopuluĭ prefiptŭ până acum, causa a fostŭ, că instrucţiunea internă pentru rigórea ĭerneĭ trecute numaĭ în decursulŭ luneĭ aceşteia se va fini.

Credincioşiĭ vĕḑêndŭ, că li-s'a aridicatŭ o biserică pompósă, şi dinşiĭ şĭ-aŭ întrunitŭ tóte puterile, ca şi internulŭ să fie provĕḑutŭ conformŭ esterioruluĭ. Aşa s'aŭ procuratŭ treĭ campane consonante GCE, a cărorŭ massă curată fără corónele de ferŭ cântărescŭ 938 kg., aşeḑate pe şinurĭ de ferŭ, pentru unŭ preţŭ de 1680 fl. 50 cr. Pentru pictura bisericeĭ, tabernaculŭ, dóuĕ candelabre şi iconostasŭ s'aŭ datŭ 2400 fl. Pentru strane, scaune şi despărţĕmîntŭ între naea şi tinda bisericeĭ din ofertulŭ benevolŭ alŭ credincioşilorŭ s'aŭ spesatŭ 800 fl.

Aŭ contribuitŭ în florenĭ v. a.:

Georgiŭ Crăĭnicŭ notariŭ cerc. 50, Antoniŭ Baranŭ 5, Ioanŭ Percs 2, vĕḑuva luĭ Ioanŭ Ciortinŭ 0.50, Georgiŭ Geţe a Peli 5, Ioanŭ Crăĭnicŭ a Popi 5, Mihaiŭ Iamborŭ Purcaru 1, Moïse Crăĭnicŭ 10, vĕḑ. luĭ Teodorŭ Criste 0.50, Mihaiŭ Dobai 15, vĕḑ. Mărie Buzás 1, Dimitriŭ Chiffor Verdeanŭ 5, vĕḑ. luĭ Ioanŭ Iamborŭ 0.50, Mihaiŭ Cerno 20, vĕḑ. luĭ Mihaiŭ Fluturŭ 1, Ioanŭ Achimŭ 1, vĕḑ. luĭ Ioanŭ Sarca 0.50, vĕḑ. luĭ Georgiŭ Maga 1, vĕḑ. Teodorŭ Maga 5, Teodorŭ Maga 5, Mihaiŭ Crăĭnicŭ Lupu 1, Ioanŭ Achimŭ a Costi 5, Teodorŭ Pap a Mitruluĭ 3, Teodorŭ Achimŭ Bonga 1, Ioanŭ Hurgoiŭ 15, Petru Cerno a Miculi 2, Flóre Precupŭ 1, Petru Achimŭ a Costi 2, Teodorŭ Dobai Corbu 1, Petru Dobai Pipaşŭ 5, Georgiŭ Criste Lula 2, Geogiŭ Chiffor Verdeanŭ 3, Mihailŭ Chiffor Verdeanŭ 1, Georgiŭ Sĕlăgeanŭ 1.50, Ana Bradŭ 2, Flóre Dobai 5, Ioanŭ Iambor 5, Indrie Iambor 2, Vasiliŭ Mladin 5, Petru Geţe 5, Georgiŭ Ciortinŭ învăţ. 20, Petru Cerno a Gavrili 1, Mihaiŭ Iamborŭ 1, Petru Cerno 1, Ivantie Iambor 15, Petru Dobai Danciŭ 1, Georgiŭ Mateuţŭ 1, Ioanŭ Ciortinŭ 5, Ilie Crăĭnicŭ 1, Vasiliŭ Sfurle 1, Mihaiŭ Sfurle 1, Ioanŭ Dobai 3, Georgiŭ Geţe a Todi 3, Ioanŭ Ardeleanŭ 5, Georgiŭ Geţe şi mamă-sa Eva 5, Ioanŭ Geţe a Eveĭ 1, Ioanŭ Geţe a Peli 2, Georgiŭ Geţe 5, Flóre Ciortinŭ 10, vĕḑ. Ioachimŭ Ivasca 0.50, Iosifŭ Herczeg 1, Mihaiŭ David 2, Geogiŭ Achimŭ a Moisi 5, Ioanŭ Suciŭ 2, Teodorŭ Szilagyi 2, Teodorŭ Sarca Lupu 2, vĕḑ. Petru Sarca 0.50, Iosifŭ Kulics 10, Micula Hora 1, Teodorŭ Sfurle Ciuhu 10, Iosifŭ Popŭ 5, Teodorŭ Sfurle Pecu 1, Ioanŭ Baba 1, Georgiŭ Ciortinŭ 50, vĕḑ. luĭ Mihaiŭ Achimŭ 5, Ilie Crăĭnicŭ Drilla 2, Ioanŭ Szilagyi 5, Mitru Creţu 10, Georgiŭ Cerno 6, Simeonŭ Papp 5, Samson Trippa 2, Ilie Bradŭ 3, Petru Criste 5, Ilie Jász 3, Petru Papp 25, Ioanŭ Criste curat. prim. şi soţia Flóre 50, Georgiŭ Sfurle 3, Ioanŭ Trippa a Haschi 2, Ignaţiŭ Baranŭ 5, Ioanŭ Davidŭ a Bili 1, Mihaiŭ Sarca a Vidi 1, Ioanŭ Precupŭ 5, Ludovicŭ Kulics faurulŭ 5, vĕḑ. Ana Hurgoiŭ 5, Mitru Indrie 2, Georgiŭ Chiforŭ a Miculi 15, Mihaiŭ Szabó 3, Alexe Criste 2, Ioanŭ Crişanŭ 10, Ştefanŭ Herczeg 2, Ştefanŭ Trippa 2, Georgiŭ Şaradi 2, Mihaiŭ Creţu 50, Flóre Achimŭ 5, vĕḑ. luĭ Ioanŭ Geţe Pele 5, Ioanŭ Cerno 20, vĕḑ. luĭ Carolŭ Beivinckler 80, Iulia Kulics 5, Mărie Grama 1, Mitru Szilágyi 1, Teodorŭ Mihence 1, Petru Popŭ a Samsoni 2, Vasiliŭ David 1, Petru Netea 2, Teodorŭ Papp D. 1, Ioanŭ Papp P. 1, Ioanŭ Corolanŭ 1, Georgiŭ Corolanŭ 1, Micula Trippa 1, Georgiŭ Trippa 1, Moïse Sfurle 1, Ioanŭ Mago 1, Georgiŭ Lazarŭ 10, Irimie Murĕşanŭ 1, Ştefanŭ Németh 5, Flóre Criste 12, vĕḑ. luĭ Mitru Achimŭ 0.50, Ioanŭ Geţe Pepi 1.50, Petru Crăĭnicŭ 5, Ioanŭ Crăĭnicŭ a Speti 2, Mihaiŭ Szilágyi 3, Mitru Pap 15, Carolŭ Körfy 5, Carolŭ Körfy 5, vĕḑ. luĭ Tedorŭ Hanga 4, Mihaiŭ Geţe a Peli 3.

S'a procuratŭ unŭ lustĕrŭ frumosŭ în preţŭ de 125 fl. prin Petru Ciortinŭ credinciosulŭ bisericeĭ; o lampă înaintea iconostasuluĭ în preţŭ de 23 fl. prin Iosifŭ Kulics asemenea credinciosŭ alŭ bisericeĭ.

Fiindŭ edificiulŭ bisericeĭ aşeḑatŭ chiarŭ lângă drumulŭ de ţară, la îndemnulŭ notariuluĭ cercualŭ Domnuluĭ Georgiŭ Crăĭnicŭ, românŭ adevĕratŭ, s'a aşeḑatŭ unŭ orologiŭ în turnŭ în preţŭ de 650 fl., ca şi călătoriĭ să se pótă orienta în calea lorŭ.

Ca acelŭ edificiŭ să se pótă păstra curatŭ şi apĕra de murdăriile, la carĭ ar fi fostŭ espusŭ, s'a împresoratŭ cu cinctură frumósă, care ca să fie maĭ durabilă, învăţătorulŭ pensionatŭ Georgiŭ Ciortinŭ a primitŭ asupră-şi colorarea, voindŭ a uşura starea casseĭ bisericeĭ, şi aşa eshauriate prin spesele multe. Cinctura a costatŭ 225 fl. Totŭ acelŭ învăţătoriŭ pensionatŭ, ca zelulŭ sĕŭ nutritŭ cătră cele sfinte să-lŭ demustre maĭ lămuritŭ, a comandatŭ pe spesele sale icóna Mântuitoriuluĭ în mormîntŭ (Plaşteniţă) şi unŭ cadru înaltŭ de 280 cm. şi latŭ de 116 cm. în preţŭ de 25 fl. Aŭ dăruitŭ pe sama bisericeĭ nóuĕ o icónă a Preacurateĭ aşeḑându pe altariŭ credincioşiĭ rom. catolicĭ Georgiŭ Finzler şi soţie-sa Catarina Takács în preţŭ de 25 fl., Ioanŭ Papp doĭ praporĭ vineţĭ de mătasă, şi Niculae Trippa o căḑelniţă în preţŭ de 10 fl. D. Georgiŭ Crăĭnicŭ notariulŭ cercualŭ a procuratŭ dóuĕ vase pentru vinŭ şi apă cu tasă în preţŭ de 11 fl. 50 cr.

Fiindŭ acum cu tóte gata, aşteptămŭ graţiósa dispoşiţiune a Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Episcopŭ diecesanŭ şi binefăcĕtoriuluĭ nostru Părinte în privinţa consacrăriĭ, despre care actŭ la timpulŭ sĕŭ voiŭ refera detaĭatŭ.

Credincioşiĭ comuneĭ bisericescĭ aducĕ mulţămita cea maĭ profundă fiéscă preabunuluĭ Părinte Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Episcopŭ diecesanŭ Mihailŭ Pavelŭ pentru darulŭ perenŭ. Tatălŭ celŭ cerescŭ să-ĭ lungéscă firulŭ vieţeĭ încă mulţĭ anĭ, ca să aibă ocasiune şi timpŭ de a-şĭ maĭ puté înmulţi mărgăritarele în cununa meritelorŭ neperitóre. Asemenea mulţămesce comitetulŭ bisericescŭ tuturorŭ acelora, carĭ aŭ binevoitŭ a sucurge cu ofertele sale benevole întru mărirea şi onórea luĭ Dumneḑeŭ spre înfrumseţarea bisericeĭ nóstre.

Alesandru Bozintanŭ,
parochŭ gr. cat. rom. în Nogioridŭ şi prot. emer.

Încunosciințare.

În fața situațiunii create relative la fondurile grănițerescĭ și la școlele susținute din acele, representanții proprietarilorŭ în adunarea ținută în *Năsĕudŭ* **la 27 Decembre 1892,** aŭ hotărîtŭ să se facă pașiĭ legalĭ la forurile maĭ înalte, și pe basa prea înaltelorŭ autografe ale Maĭestății Sale să se céră respectarea determinațiunilorŭ cuprinse în Instrumentulŭ fundaționale, și în deosĕbĭ să se céră respectarea dreptuluĭ esclusivŭ de proprietate alŭ grănițerilorŭ și alŭ descendenților de grănițerĭ, precum și respectarea dreptuluĭ de administrare alŭ fondurilorŭ școlare Năsĕudene prin proprietariĭ adevĕrați și respectarea caractĕruluĭ românescŭ confesionalŭ alŭ tuturorŭ școlelorŭ susținute din acele fonduri.

Cu efeptuirea acesteĭ hotăriri s'a însărcinatŭ o comisiune din 9 inși. Acéstă comisiune sub conducerea vicariuluĭ foraneŭ alŭ Rodneĭ a presentatŭ în audiență specială obținută la **19 Maiŭ a. c. 2 óre d. a.** unŭ memorandŭ voluminosŭ Escelenței Sale Ministruluĭ Președinte Dr. Alesandru Wekerle, îndreptatŭ cătră Înaltulŭ Ministeriŭ reg. ung. Petitulŭ proptitŭ cu tóte documentele de lipsă este întru tóte în conformitate cu hotărîrea preatinsă a grănițerilorŭ și a urmașilorŭ lorŭ legiuiți. Primirea asecurătóre din partea Escelenței Sale Primministru ne întărésce speranța în reușita dreptеĭ nóstre cause.

Acesta este pasulŭ primŭ făcutŭ de Comisiune. Aducêndu-lŭ acesta la cunoscința tuturorŭ comunităților grănițerescĭ și membrilorŭ acelora, dămŭ espresiunea speranțeĭ, că poporațiunea fóstă grănițeră nu va întârdia a sprigini cu tótă puterea morală și pașiĭ ulterioriĭ aĭ Comisiuniĭ, ca așa ajungerea resultatuluĭ dobânditŭ să fie eflusulŭ forțelorŭ întregeĭ poporațiuni foste grănițere, care pe lângă iubirea de ordine și disciplină, pe lângă alipirea neclătită cătră Înalta Casă Domnitóre, se maĭ póte mândri în mĕsură considerabilă și cu dorulŭ neastîmpĕratŭ de a-și asecura desvoltarea culturală a fiilorŭ sĕĭ în direcțiunea cea adevĕrată.

Năsĕudŭ, 22 Maiŭ 1893. [1])

Dr. Demetriŭ Ciuta.	**Dr. Ioanŭ Popŭ.**
Cirilŭ Deacŭ.	**Simionŭ Monda.**
Pamfiliŭ Grapini.	**Gerasimŭ Domide.**
Petre Vertiŏ.	**Ioanŭ Mărgineanŭ.**

Dr. Alexă Larionessi.

Convocare.

Despărțĕmîntulŭ VII Hațegŭ a Asociațiuniĭ Transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ își va ținé adunarea în anulŭ acesta *Joĭ la 6 Iulie* (Nascerea luĭ Ioanŭ Botezătorulŭ) în comuna Cârnescĭ cu începutŭ la 10 óre a. m., la care membriĭ Despărțĕmîntuluĭ suntŭ invitați a lua parte.

Hațegŭ la 25 Iunie 1893.

Ioane Ianza,	**N. Trimbițoniŭ,**
directorŭ.	secretarŭ.

Convocare.

Adunarea generală a despărțĕmîntuluĭ XXIV (Murĕșŭ-Oșorheiŭ) alŭ Asociațiuniĭ Transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ se convócă prin acésta în comuna *Săbadulŭ de câmpie* pe *1 Augustŭ,* sĕrbătórea Sfîntuluĭ Ilie Proroculŭ pe 1 óră d. a.

Murĕșŭ-Oșorheiŭ în 25 Iunie st. n.

Vasiliŭ Hossu m. p.,
directorulŭ despărțĕmîntuluĭ.

[1]) Vomŭ reveni. Red.

Noutăți.

La Seminariulŭ teologicŭ din Blașiŭ s'a închiatŭ anulŭ scolasticŭ la 25 Iuniŭ, cândŭ s'a celebratŭ liturgia de mulțămită din partea corpuluĭ profesoralŭ în frunte cu Rds. D. Dr. Alesandru Grama, rectorŭ seminarialŭ. În anulŭ scolasticŭ 1892/3 aŭ ascultutŭ studiile teologice în Seminariulŭ archidiecesanŭ 48 alumnĭ, și anume 39 din archidiecesă, 6 din diecesa Lugoșuluĭ și 3 din diecesa Oradeĭ-marĭ.

La gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blașiŭ s'aŭ începutŭ esamenele în 23 Iuniŭ și aŭ duratŭ până în 27. În 30 la 7 óre diminéță s'a celebratŭ în biserica catedrală s. liturgie de cătră direcorulŭ gimnasiuluĭ asistatŭ de corpulŭ profesoralŭ fiindŭ de față și tinerimea studiósă. La finea sfinteĭ liturgiĭ s'a cântatŭ „doxologia cea mare". La 8 óre s'aŭ cetitŭ clasificațiunile și împărțitŭ premiile.

Promovare. *Dlŭ Iacobŭ Radu,* alumnŭ alŭ Colegiuluĭ pontificiŭ S. Atanasiŭ din Roma și doctorŭ în filosofie, după trecerea esamenelorŭ cu succesŭ strălucitŭ în Institutulŭ de Propaganda fide, a fostŭ promovatŭ la 24 Maiŭ și de doctorŭ în Teologie. Talentatulŭ tinĕrŭ este născutŭ în Uifaléŭ și e frate cu Cl. Dr. Dem. Radu, profesorŭ în Bucurescĭ. Fericiții părinții, carĭ aŭ atarĭ fiĭ.

Încă odată Rutenii și Roma. Poliția din Viena a descoperitŭ pe studenții rusofilĭ, carĭ aŭ avutŭ nerușinarea de a insulta în unŭ modŭ atâtŭ de murdarŭ pe mitropolitulŭ Szembratovicz, și pe vre-o 8 din eĭ i-a și arestatŭ. Procurorulŭ i-a pusŭ în stare de acusă pentru crima de vătămare corporală. Se speréză, că acești tinerĭ, carĭ în locŭ de a-și vedé de studiĭ, provócă scandale, își vorŭ lua pedépsa meritată. — „Gazeta" în numĕrulŭ sĕŭ din 25 Iun. érăși susține, că înșiși peregriniĭ rutenĭ la Roma aŭ spusŭ în Viena, că Mitropolitulŭ ruténŭ dela Lemberg, ar fi primitŭ în Roma nisce porunci a Papeĭ, carĭ vatămă independința și caractĕrulŭ naționalŭ alŭ bisericeĭ gr. cat. rutene, și pentru aceea studenții ruteni din Viena aŭ demonstratŭ contra Mitropolituluĭ. Ne luămŭ dară libertatea a întreba pe „Gazeta", că vorbit'a ea cu careva din peregriniĭ rutenĭ, de susține așa pe de bună samă? Răspunsulu va fi sigurŭ, că nu a vorbitŭ. Atunci dară de unde scie? De ar voi să fie sinceră, ar dice de sigurŭ, că așa a cetitŭ în foile jidovescĭ, căci numaĭ acele potŭ vorbi absurdități ca aceea cu „sfîntulŭ Torquemada", reprodusă și de „Gazeta" fără niciŏ reflexiune. Eĭ bine, însă atunci dară pentru ce s'a supĕratŭ așa tare, că amŭ timbratŭ cum se cuvine și pe tinerii demonstranți și maĭ cu samă minciunile jidovescĭ? Nu cumva „Gazeta" este și „aliata" Jidovilorŭ?

On. dnŭ Vasiliŭ Suciŭ, parochŭ gr. cat. în Căpașulŭ de Câmpie, acusatŭ pentru crima de agitare contra statuluĭ și achitatŭ din partea tribunaluluĭ din Turda din motivulŭ, că cele aduse contra luĭ nu s'aŭ pututŭ proba, a fostŭ achitatŭ și de cătră tabla reg. totŭ din acela-și motivŭ.

Condamnarea părinteluĭ Lucaciŭ din partea tribunaluluĭ din Sătmarŭ la 13 luni închisóre ordinară a fostŭ aprobată de cătră tabla reg. din Dobriținŭ. Dlŭ Lucaciŭ a fostŭ la începutŭ fórte aspru tractatŭ în temnița din Sătmarŭ, dându-i-se o chilie întunecósă și umedă, éră viptŭ nu i-s'a permisŭ să aducă din afară, ci i-s'a datŭ de alŭ robilorŭ de rîndŭ. Acum i-s'a îmbunătățitŭ încâtva viptulŭ, deși ca la preotŭ și omŭ cultŭ i-se putea permite, să-și conducă viptŭ amĕsuratŭ pusĕțiuniĭ și moduluĭ sĕŭ de viață.

Temnițe de statŭ. Diarele magiare aducŭ scirea, că guvernulŭ are de cugetŭ a ridica temnițe de statŭ în Cluș și Aĭudŭ. Cu de acestea sigurŭ va ferici țara.

Măcelŭ la Scărișóra. În nóptea de 21 spre 22 Iuniŭ s'a întîmplatŭ o ciocnire regretabilă între vigiliĭ pădurilorŭ erariale dela Scărișóra și între maĭ mulțiĭ locuitorĭ de acolo. Anume vigiliĭ aŭ luatŭ cu puterea caĭĭ maĭ multorŭ păstorĭ sub cuvîntŭ, că păstoriĭ ar fi furatŭ lemne din pădurĭ. Aceștia simțindu-se nevinovați s'aŭ opusŭ vigililoru, carĭ aŭ recursŭ la arme, rănindŭ greŭ pe 6 păstorĭ, dintre carĭ uniĭ aŭ și muritŭ. Spre liniștirea spiritelorŭ s'aŭ trimisŭ la fața loculuĭ gendarmiĭ din Câmpenĭ și o companie de soldați din Abrudŭ; asemenea a eșitŭ și vice-comitele comitatuluĭ Turda-Arieșŭ.

Curte regală magiară. Diarele magiare spunŭ, că în sesiunea dela tómnă a dieteĭ cu ocasiunea desbaterĭĭ budgetuluĭ pe 1894, se va aduce înainte și cestiunea înființăriĭ curțiĭ regale ungare în Budapesta, și ministrulŭ Wekerle s'a pusŭ în contelegere în privința acésta cu locurile competente din Viena.

Împăcarea partidelorŭ opositionale din Croația. Episcopulŭ Strossmayer și Dr. Antonŭ Starcevicĭ, capiĭ celorŭ dóuĕ partide opositionale din dieta croată, s'aŭ întîlnitŭ de curêndŭ la Krapina-Töplitz, unde s'a hotărîtŭ împăcarea partideĭ moderate cu a celeĭ starceviciane și lupta comună contra partiduluĭ magiarofilŭ, care este astădĭ la putere în Croația.

Dimisiunarea comițilorŭ supremi. *Török Albert* comite supremŭ alŭ comitatuluĭ Udvarhely și *Döry József* alŭ Bihoruluĭ și-aŭ datŭ dimisiunea.

Cestiunea română ocupă totŭ maĭ multŭ pe Românii din regatŭ. În 23 Iuniŭ studenții universitarĭ din Bucurescĭ s'aŭ întrunitŭ în palatulŭ universității. Comisiunea însărcinată cu organisarea uneĭ mișcări naționale propune abținerea dela manifestațiuni de stradă, și organisarea în conferințe naționale, ținută de studenți în țara întrégă arătându-se starea de compătimitŭ a Românilorŭ Transilvanieĭ, a cărorŭ esistință este periclitată, éră împreună cu dînșiĭ suntŭ periclitați în esistința lorŭ și ceĭ din România. Se va scrie în causa acésta prin diare, se va trimite unŭ manifestŭ studențilorŭ dela tóte universitățile din Europa, și totodată se va adresa unŭ manifestŭ specialŭ cătră studenții magiarĭ, carĭ se vorŭ face atenți, că politica urmată de guvernulŭ ungurescŭ față de Românĭ este periculósă și pentru esistința Magiarilorŭ. Liga culturală va ajuta cu banĭ mișcarea inițiată de studenții universitarĭ.

Cursŭ de limba română la Montpelier. Asociațiunea felibrilorŭ latinĭ în adunarea ținută la Montpelier în Francia sudică urgitézĕ crearea cursurilorŭ de limba română și macedo-română la facultatea de litere din Montpelier.

Bătae în parlamentulŭ italianŭ. Pe când se desbătea în camera deputaților din Roma proiectulŭ de reorganisare a băncilorŭ, între deputații Aprile și Belgiojoso s'a născutŭ o certă, care a degeneratŭ în bătae cu pumnulŭ. Abia le-a succesŭ celoralalți deputați să-ĭ descalțe. Apoĭ maĭ dică cineva, că nu trăimŭ chiarŭ în secululŭ civilisațiuniĭ și alŭ libertăților.

Casurĭ de mórte. *Vasiliŭ Popă* preotŭ gr. cat. în Budiulŭ de câmpie a repausatŭ în 18 Iuniŭ în anulŭ alŭ 73-lea alŭ etățiĭ și alŭ 43-lea alŭ preoției. — *Ioanŭ Suciŭ* parochŭ gr. cat. în Petridulŭ superiorŭ a repausatŭ în 24 Iuniŭ în etate de 27 anĭ în anulŭ alŭ 2-lea alŭ preoțieĭ. — *Basiliŭ Bochișŭ* parochŭ gr. cat. în Aghireșŭ a repausatŭ în 28 Iuniŭ în anulŭ alŭ 67-lea alŭ etățiĭ și alŭ 41-lea alŭ preoțieĭ.

În veci amintirea lorŭ!

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte piĭ, icóne și cărțĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sülts și comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorință trimitŭ gratis catalogulŭ prețurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

V.

Legalitatea canonică a conciliilorŭ provinciale din 1872 și 1882.

(Continuare).

Dacă cineva, ceea ce nu credemŭ, s'ar mai îndoi de superficialitatea legendară, cu carea dlŭ Densușanŭ tractéză cestiunile bisericescĭ și în specialŭ sinódele provinciale dela 1872 și 1882 în „cercetările sale", atuncĭ să cetéscă cuvintele următóre ale dînsuluĭ: *„Însă conclusele aceste din 1872 și 1882 nu ajunseră la cunoscința poporuluĭ și a părțiĭ celeĭ marĭ din clerŭ nicĭ chiar la anulŭ 1884, și și mai departe fură ținute ca unŭ secretŭ religiosŭ."* Va să dică, dlŭ Densușanŭ susține, că nicĭ chiarŭ la 1884 și chiarŭ și după 1884 afară de participanțiĭ la sinódele provinciale nu avea nimenĭ cunoscință de decretele aduse în ele.

Dacă acum dlŭ Densușanŭ a avutŭ voință bună, cândŭ a scrisŭ babilonulŭ acela de falsitățĭ istorice, juridice și dogmatice numitŭ „cercetărĭ", atuncĭ mai întâiŭ s'ar fi informatŭ, cum trebue să se informeze orĭ ce omŭ seriosŭ, cândŭ vre să scrie ceva. Informându-se ar fi aflatŭ fórte ușorŭ următórele:

1. „Conclusele" sinodului provincialŭ întâiŭ nu fură publicate numaĭ în sinodulŭ provincialŭ dela 1882, ci în archidiecesă fură publicate în sinodulŭ archidiecesanŭ din Octobre 1882. În diecesa Oradeĭ-marĭ în sinodulŭ diecesanŭ dela 7—12 Nov. 1882, în a cărui decrete tipărite în Orade la 1883 la pag. 39 se cetescŭ următórele: *„În sesiunea publică a dóua a sinodului diecesanŭ în diua de 8 Nov. publicându-se decretele conciliului provincialŭ ținutŭ în Blașiŭ la anulŭ 1872, dela diua memorată într'în vigóre,"* ér'ă mai la vale: *„Decretele conciliului provincialŭ din 1872 împărțindu-se pentru fiesce care parochie."*

În diecesa de Gherla fură publicate în sinodulŭ diecesanŭ ținutŭ dela 12—14 Nov. 1882, ér'ă în diecesa de Lugoșiŭ în sinodulŭ diecesanŭ ținutŭ dela 12—19 Nov. 1882.

2. „Conclusele" sinodului provincialŭ alŭ II-lea fură publicate în conferința episcopéscă ținută în Blașiŭ la 15 Nov. 1885 și apoĭ numaĭ decâtŭ prin circulare în tóte patru diecesele.

3. „Conclusele" amîndororŭ sinódelorŭ se află aprópe în fiesce care parochie din cele 4 diecese, și în specialŭ a celuĭ dintâiŭ încă dela anulŭ 1882, cândŭ fură publicate în sinódele diecesane din tóte patru diecesele, a celuĭ de alŭ doilea încă dela 1885, cândŭ asemenea în tóte 4 diecesele fură publicate prin circulare, despre ce fórte ușorŭ se póte convinge dlŭ Densușanŭ.

4. Dela publicare în sinódele diecesane din 1882 și în 1885 prin circulare clerulŭ din tóte 4 diecesele folosesce decretele amîndororŭ sinódelorŭ provinciale în tóte afacerile bisericescĭ, și în causele procesuale se face în continuŭ provocare la ele, despre ce dlŭ Densușanŭ ușorŭ își putea câștiga informațiune, dacă voia să afle adevĕrulŭ și să nu scrie falsităților.

Ca cetitoriĭ nostri să se convingă încă și mai bine de legendara superficialitate a dlui Densușanŭ, să mai cetéscă și cuvintele următóre ale dînsuluĭ: *„Abia la 1886 se tipăriră actele ambelorŭ acestorŭ concilii."* Câtŭ de cu diligință s'a informatŭ dlŭ Densușanŭ despre lucrurile aceste, se póte vedé de acolo, că actele conciliuluĭ întâiŭ fură tipărite în Blașiŭ la 1882, ér'ă a celuĭ de alŭ doilea totŭ în Blașiŭ la 1885, ér'ă la anulŭ 1886 se ivi lipsa să se tipăréscă în Blașiŭ edițiunea a dóua a decretelorŭ ambelorŭ concilii. Superficialitatea dluĭ Densușanŭ își ajunge culmea, cândŭ susține, că *„decretele conciliilorŭ abia la 1886 se tipăriră"*, și apoĭ în notă spune, că: *„ele pórtă pe fața întâiŭ însemnarea de edițiunea a II-a. Noĭ însă n'amŭ vĕdutŭ până astădĭ edițiunea I."* Cine e însă de vină, că dlŭ Densușanŭ *„n'a vĕdutŭ până astădĭ edițiunea I"*? De sigurŭ numaĭ negligința dînsuluĭ. Dacă pe edițiunea dela 1886 era scrisŭ *„edițiunea a II-a"*, atuncĭ dela sine urmézŭ, că edițiunea I s'a tipăritŭ probabilŭ înainte de 1886, și atuncĭ numaĭ o tractare superficială ca a dînsuluĭ póte să dică, că *„abia la 1886 se tipăriră"*. Mai departe dice, că nu scie, unde fură tipărite, în Blașiŭ saŭ în Roma, deși fața întâie cuprinde apriatŭ loculŭ și timpulŭ tipăririĭ în cuvintele: *Blașiŭ 1886.* Altŭ omŭ mai seriosŭ ar fi disŭ numaĭ, că nu scie, în ce tipografie fură tipărite, ér'ă nu că nu scie în ce locŭ, după ce vede pe ele: *Blașiŭ 1886.*

Totŭ așa de bine informatŭ este dlŭ Densușanŭ și cândŭ dice, că *„decretele fură ținute și până la 1884 și după 1884 ca unŭ secretŭ religiosŭ"*, și *„nicĭ diarele nóstre naționale nicĭ literații românĭ nu avură nicĭ o cunoscință despre decisiunile acestorŭ sinóde până în tómna anuluĭ 1892, cândŭ pentru prima óră fură descoperite publicului prin „Gazeta Transilvanieĭ"*.

Că *„diarele nóstre naționale și literații românĭ"*, de bună samă numaĭ ceĭ ce scriŭ ca dînsulŭ fără nicĭ o informațiune totŭ de rostŭ, avut'aŭ saŭ nu cunoscință despre ele înainte de *„tómna anuluĭ 1892"*, este tréba lorŭ. Noĭ dicemŭ, că aŭ pututŭ să aîbă, dacă aŭ voitŭ numaĭ, căcĭ nicĭ cândŭ *„nu fură ținute ca unŭ secretŭ religiosŭ"*. Căcĭ mai întâiŭ *„Fóea bisericéscă"* din Blașiŭ în numĕrulŭ sĕŭ dela 25 Ian. 1883 a scrisŭ unŭ articulŭ despre ele, îndată ce fură tipărite. După aceea mai de multe orĭ fură amintite și se făcu provocare la ele, în amîndouĕ periódele de esistință a acesteĭ foĭ cu multĭ anĭ înainte de *„tómna anuluĭ 1892"*. Mai departe în fóea „Unirea" din Blașiŭ dela începutŭ mai de multe orĭ s'a făcutŭ provocare la ele, și așa orĭ cine putea afla de esistința lorŭ înainte nu numaĭ de *„tómna anuluĭ 1892"*, ci și înainte de vara, primăvara si ĭarna aceluĭ anŭ, și a mai multora, fără a avé nicĭ cea mai mică lipsă de descoperirea „Gazeteĭ Transilvanieĭ" *„în tómna anuluĭ 1892"*. *„Dacă diarele naționale"* și *„literații românĭ"*, ér'ăși numaĭ carĭ scriŭ de rostŭ ca dlŭ Densușanŭ, n'aŭ avutŭ cunoscință de ele, aŭ să-și imputeze numaĭ lorŭ, ca și dlŭ Densușanŭ, care n'a avutŭ cunoscință despre ele, fiindŭ că n'a cercatŭ, cum n'a cercatŭ și nu s'a informatŭ despre nicĭ unŭ lucru, de carĭ a scrisŭ în „cercetările" sale. Dacă voia să cerce, atuncĭ nu avea lipsă să umble multŭ, căcĭ la dînsulŭ în casă pe odihnă putea să afle, că decretele sinoduluĭ provincialŭ întâiŭ fură edate încă la 1882, va să dică cu 10 anĭ înainte de *„tómna anuluĭ 1892"*. Fiindŭ că în cercetările sale se provócă la Nilles, așa se vede, că-lŭ are, și de aceea nu avea lipsă, decâtŭ să deschidă tomulŭ alŭ II-lea, și acolo la pag. 695 ar fi aflatŭ, că actele conciliuluĭ provincialŭ întâiŭ fură publicate saŭ edate încă în 1882. Dacă însă dlŭ Densușanŭ nu caută nimicŭ, ci scrie totŭ de rostŭ, atuncĭ de bună samă că nu póte afla, ér'ă de aci ar urma în modŭ firescŭ, ca să nu scrie nimicŭ, ér'ă nu să umble inculpându ómenĭ nevinovațĭ pentru ignoranța și comoditatea dînsuluĭ, și să vorbéscă în numele *„literaților românĭ"*, carĭ nu l'aŭ împuternicitŭ.

„Literaților românĭ", de bună samă nu tuturorŭ, ci numaĭ celorŭ ce scriŭ de rostŭ ca dînsulŭ, le dă unŭ testimoniŭ fórte slabŭ, cândŭ dice, că nu le-aŭ cunoscutŭ până în *„tómna anuluĭ 1892"*. Căcĭ literați străinĭ, carĭ se interesézŭ de atarĭ lucrurĭ și nu scriŭ de rostŭ, le-aŭ cunoscutŭ cu multĭ anĭ înainte de 1892. Așa „Zeitschrift für kath. Theologie" din Innsbruck le-a recensatŭ încă în 1883 pag. 187. Asemenea iuristulŭ laicŭ Vehring, de presente profesorŭ în Praga, le-a reprodusŭ în „Archiv für Kirchenrecht", îndată după ce aŭ apărutŭ. Roskoványi eruditulŭ episcopŭ dela Nyitra le-a tractatŭ în scrierile sale multŭ înainte de 1892, ba le-aŭ cerutŭ spre folosință Mitropolitulŭ din Lemberg numaĭ decâtŭ după ce aŭ apărutŭ, și chiarŭ și episcopiĭ gr. cat. din Mesopotamia le-aŭ ceruțŭ îndată după ce fură edate la 1882 și 1885. Dacă literați străinĭ de prin Innsbruck și Praga, Nyitra, Lemberg și chiarŭ și Mesopotamia aŭ aflatŭ despre ele, îndată ce aŭ apărutŭ, pe cândŭ dlŭ Densușanŭ nu, cine e de vină? De sigurŭ numaĭ dlŭ Densușanŭ, care a ședutŭ, până ce alțiĭ aŭ cercetatŭ. Spună acum dînsulŭ, óre nu e o adevĕrată abnegațiune, a mai sta cu dînsulŭ de vorbă?

Că n'aŭ sciutŭ nimicŭ despre decretele acele „foĭ naționale" ca „Gazeta Transilvanieĭ", se miră numaĭ acela, care nu scie, cum desconsideră fóea acésta publiculŭ cetitoriŭ scrîndŭ serii lungĭ de articulĭ despre biserica unită fără de a cerca să-și câștige mai întâiŭ nicĭ cele mai elementare cunoscințe despre istoria și dreptulŭ bisericescŭ. Și dacă „Unirea" voesce să o aducă la ordine, atuncĭ se face focŭ și pară asupra doctorilorŭ în teologie. Și pentru ce? Pentru că aceștia urmândŭ națiunilorŭ culte și avêndŭ cunoscințe temeĭnice nu voescŭ să dea credĕmîntŭ tuturorŭ falsităților istorice și iuridice de prin „Gazeta" și de pe airea, cu carĭ a îmbetatŭ publiculŭ de o grămadă de anĭ, cum umblă acum să-lŭ îmbete și dlŭ Densușanŭ, care n'are nicĭ atâta respectŭ de publicŭ, câtŭ mai înainte de ce ar scrie, barĕm cărțile, ce le are în mână, să le cetéscă cum se cuvine, și nu numaĭ ca în batjocură, cum s'aŭ pututŭ convinge cetitoriĭ deja până acum.

Ca să se convingă cetitoriĭ și mai deplinŭ de acésta, ne mai provocămŭ numaĭ la cuvintele dluĭ Densușanŭ, că în sinódele dela 1872 și 1882 pe lângă episcopiĭ aŭ mai fostŭ și 20—21 de persóne, însă „fără *cura animarum*". Acésta se încumetă dlŭ Densușanŭ a o dice avêndŭ în mână decretele ambelorŭ concilii subscrise de toțiĭ membriĭ, între carĭ: Ioanŭ Antonelli, atuncĭ parochŭ în Făgărașŭ, Petru Popŭ parochŭ în Hațegŭ, Demetriŭ Corolanŭ parochŭ în Șimleŭ, Gregoriŭ Moĭsilŭ parochŭ în Năsĕudŭ, Mihailŭ Pavelŭ parochŭ în Slatina, Gavrilŭ Popŭ parochŭ în Clușiŭ, Basiliŭ Iuțu parochŭ în Vadŭ, Alesandru Micu parochŭ în Făgărașŭ, Beniaminŭ Densușanŭ (fratele dluĭ N. Densușanŭ) parochŭ în Hațegŭ, Alimpiŭ Barboloviciŭ parochŭ în Șimleŭ, Mihailŭ Kökényesdi parochŭ în Bârsana, Alimpiŭ Biășianŭ parochŭ alŭ Blașiuluĭ, Georgiŭ Marchișŭ parochŭ în Careiĭ marĭ, totŭ bărbațĭ din *„cura animarum"*.

Spună acum cetitoriĭ, nu dlŭ Densușanŭ, óre nu este unŭ adevĕratŭ sacrificiŭ a mai sta cu dînsulŭ de vorbă?

Tóte marginile le trece însă dlŭ Densușanŭ, cândŭ deși în o sentință lungă și fórte rea din punctŭ de vedere stilisticŭ susține, că articulŭ despre credință din sinodulŭ provincialŭ dela 1872 *„e o compilațiune prejudicióșă din scrierile celorŭ mai celebri Iesuiți și o motivare sofistică a uneĭ multimi de cestiuni dogmatice și administrative"*, sub carĭ înțelege decretele conciliuluĭ cuprinse în articuliĭ următorĭ după celŭ despre credință.

Nu scimŭ, ce să dicemŭ, perfidia saŭ negligința dluĭ Densușanŭ ajunge aci la estremŭ. Una din dóuĕ însă de bună samă. Căcĭ dacă dlŭ Densușanŭ a cetitŭ decretele acele și numaĭ în fugă mare, a pututŭ observa, că motivarea cestiunilorŭ dogmatice și administrative din ele e cuprinsă în note aședate în partea din josŭ a paginеĭ. Nicĭ unŭ opŭ de alŭ vre-unuĭ Iesuitŭ celebru acolo nu s'a citatŭ, ci cu fórte puține escepțiunĭ, pe lângă s. Scriptură, totŭ canóne din Pravilă și Pidalionŭ, canónele sinódelorŭ nóstre românescĭ, cărțile nóstre rituale, autorĭ de aĭ nostri români, și mai fără escepțiune Sfinți Părinți orientalĭ.

Ca perfidia saŭ negligința dluĭ Densușanŭ să se vadă până la evidință, premitemŭ, că în Pravilă și în Pidalionŭ se cuprindŭ canónele Apostolilorŭ, a sinódelorŭ ecumenice I și II dela Nicea, dela Constantinopolŭ I și III, dela Efesŭ și Calcedonŭ, apoĭ sinódele topice dela Sardica, Antiochia, Laodicea, Cartagena, Ancira, Neocesarea, Gangra și Trullanulŭ, după aceea canónele unorŭ SS. Părinți ca S. Vasiliŭ, Nichită Mitropolitulŭ Heracieĭ, Ti-

moteŭ Patriarchulŭ Alexandrieĭ, Nicolaŭ alŭ Constantinopoluluĭ, Dionisiŭ Alexandrinulŭ, Gregoriĭ din Neocesarea, din Nissa şi Nazianzŭ, S. Atanasiŭ, Timoteŭ, Teofilŭ şi Cirilŭ Patriarchiĭ Alexandrieĭ, Ioanŭ Postelniculŭ Patriarchulŭ Constantinopoluluĭ şi alţiĭ. Acum din canónele aceste din Pidalionŭ şi Pravilă suntŭ aduse în note ca motive a decreteloru din cestiune: sinodulŭ I dela Nicea de 20 de orĭ, sinodulŭ II Niceanŭ de 16 orĭ, sinodulŭ Constantinopolitanŭ I de 2 orĭ, sinodulŭ dela Calcedonŭ de 6 orĭ, sinodulŭ alŭ IV-lea ecumenicŭ de 19 orĭ, sinodulŭ alŭ VI-lea de 45 de orĭ, sinodulŭ dela Sardica de 10 orĭ, Canónele Apostoliloru de 61 de orĭ, sinodulŭ dela Antiochia de 38 de orĭ, sinodulŭ dela Laodicea de 22 de orĭ, sinodulŭ dela Cartagena de 30 de orĭ, sinodulŭ dela Ancira de 7 orĭ, sinodulŭ dela Neocesarea de 10 orĭ, sinodulŭ Trullanŭ odată, sinodulŭ dela Gangra de 6 orĭ. După aceea se basézĕ decretele pe următoriĭ Sfinţi Părinţi orientalĭ érăşĭ indicaţi în note: Anastasiŭ Sinaitulŭ, S. Atanasiŭ, S. Ioanŭ Damascenulŭ, S. Saba, S. Cirilŭ Alexandrinulŭ, S. Gregoriŭ Nazianzenulŭ, Timoteŭ Alexandrinulŭ, S. Ioanŭ Gură-de-aurŭ, S. Ignaţiŭ, S. Teofilŭ, S. Basiliŭ Marele, Ioanŭ Postelniculŭ, Dionisiŭ Areopagitulŭ, S. Iustinŭ Martirulŭ, Cirilŭ din Ierusalimŭ, S. Niceforŭ Patriarchulŭ Constantinopoluluĭ. S. Petru Alexandrinulŭ, istoriciĭ orientalĭ Socrate şi Eusebiŭ. Dintre Părinţiĭ apuseni se face provocare odată la S. Augustinŭ, odată la S. Ambrosiŭ, odată la Papa Nicolaŭ, şi odată la S. Ciprianŭ, veneraţi şi în răsăritŭ. Mai departe se maĭ basézĕ decretele pe cărţile nóstre ritualĭ érăşĭ indicate în note, şi anume pe: Archieraticonŭ, Euchologionŭ, Triodŭ şi Pentecostariŭ, pe istoriciĭ nostri Samuilŭ Clain şi Petru Maiorŭ, pe sinódele bisericeĭ nóstre unite românescĭ ţinute la 1700, 1725, 1821 şi 1833, pe eruditulŭ canonistŭ şi episcopŭ românescŭ Pap-Szilágyi, citatŭ odată, şi pe ritualistulŭ orientalŭ Goar. La dreptulŭ apusanŭ se face numaĭ de 4 orĭ provocare, şi şi atunci în lucrurĭ de acele, carĭ suntŭ la noĭ de multŭ introduse, cum este de pildă instituţiunea Vicariuluĭ capitulariŭ la pag. 42.

Lăsămŭ acum să judece cetitoriĭ, că óre perfidia saŭ negligінţa dluĭ Densuşanŭ ajunge la culme, cândŭ dice, că din *„operele celoru maĭ celebri Iesuiţi“* suntŭ motivate decretele conciliiloru provinciale ţinute sub Vancea.

(Va urma).

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloru de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Şi acum la lucrulŭ de căpetenie!“ dise Paulŭ, şi apucară drumulŭ spre partea cea maĭ de josŭ a Suburreĭ.

N'aŭ mersŭ multŭ, până aŭ ajunsŭ înaintea uneĭ porţĭ de jumătate deschise. Era la stînga. Paulŭ după unŭ momentŭ de gândire, că óre nu se înşală, deschise pórta încetŭ şi fără celŭ maĭ micŭ sgomotŭ. O figură uscată a unuĭ bărbatŭ bătrânŭ îĭ simţi şi se ivi de jumătate. Nicĭ nu s'a înşelatŭ Paulŭ credêndŭ, că figura uscătivă de colóre galbină şi suptă, cu unŭ nasŭ lungŭ şi încovoiatŭ şi cu sprîncene stufóse e însu-şi Evreulŭ, care la vederea loru încuiă în grabă uşa şi le sbieră:

„Mergeţĭ de aci, prăpădiţiloru! Mergeţĭ, că în colţulŭ stradeĭ găsiţĭ ospetărie, acolo se vinde orĭ ce beutură. Duceţi-vĕ, duceţi-vĕ!“

„Tu nu sciĭ, cu cine aĭ de a face!“ dise Paulŭ. „Noĭ venimŭ cu o misiune înaltă!“

„Acésta o póte dice orĭ care mişelŭ,“ strigă Evreulŭ. „Ajutoriŭ, Dumneḑeule drepte! Eĭ vorŭ să mĕ jefuéscă!“

Societatea celoru patru nu putu să nu pufnéscă în rîsete la vorbele cămătaruluĭ.

„La totŭ casulŭ noĭ amŭ venitŭ, să te uşurămŭ de o parte din comorile tale, însă nu aşa, după cum înţelegĭ tu,“ dise Paulŭ nĕcăjindu-se. „Uită-te aci! Cunoscĭ acestŭ semnŭ?“

Şi îĭ arătă prin gaura cheiĭ unŭ micŭ obiectŭ.

„Pentru toţĭ profeţiĭ!“ dise Evreulŭ. „Acesta e inelulŭ Cesaruluĭ Germanicŭ: Cum să nu cunoscŭ eŭ inelulŭ şi pe Cesarulŭ?“ Şi cu acestea le deschise uşa. „Poftesce, domnulŭ meŭ, poftesce împreună cu prietiniĭ tĕĭ! Şi vĕ rogŭ, urmaţĭ slugeĭ vóstre.“

Toţĭ întrară. Ajunseră într'o sală largă, aranjată binişorŭ şi cu o boltitură puternică. Era însă curiosŭ, că în niciunŭ părete nu se vedea vre-o uşe.

Eleazarŭ încuiă uşa, o cercă încă odată şi luă apoĭ cheia cu sine, apoĭ apăsă pe unŭ bumbŭ în păretele dela mâna dréptă, şi numaĭ decâtŭ se deschise o uşiţă. Îşi pofti apoĭ óspeţiĭ, să între şi eĭ, şi îĭ conduse într'unŭ coridorŭ întunecosŭ şi lungŭ, care mergea paralelŭ cu strada. După aceea urcară o scară, le deschise Eleazarŭ o uşe şi érăşĭ o încuiă în urma loru. Acum aŭ datŭ într'altŭ coridorŭ luminatŭ fórte palidŭ şi apoĭ printr'o a dóuă uşe aŭ ajunsŭ la loculuĭ doritŭ în sala caseĭ. Acésta era pavată cu rombĭ de marmoră, şi o lumina o lampă mare, ce atîrna din boltitură. De pe stradă se audiaŭ strigătele sĕlbatice ale uneĭ mulţimĭ agitate.

„Curiósă zidire!“ observă Paulŭ încetinelŭ cătră Tellus.

„Auḑiţĭ voĭ? Auḑiţĭ voĭ?“ dise Evreulŭ făcêndŭ schime de spaimă. „Aveţĭ de grije, aveţĭ de grije în Suburră! Nu maĭ avemŭ pe Iuliŭ Cesarŭ!“

Apoĭ tăcu şi îşĭ conduse óspeţiĭ cu gesturĭ mute. Acum a intratŭ cu eĭ într'unŭ cabinetŭ boltitŭ, în mijloculŭ căruia era o masă mare răzimată pe nisce picióre colosale şi tarĭ. Cu spatele cătră uşe, pe care intrară óspeţiĭ nostri, şedea la masă o figură gârbovită de anĭ şi cu unŭ pĕrŭ ca zăpada, care îĭ cădea în valurĭ pe umerĭ. Elŭ era aşa de adâncitŭ în aşeḑarea unoru pergamene, câtŭ n'a băgatŭ de samă apropiarea loru. Lângă elŭ şedea o fetiţă tinĕră de o gingăşie nespusă. Ea privi cu multă mirare la óspeţiĭ, ce viniaŭ aşa de târdiŭ. Pe masă eraŭ maĭ multe luminĭ, la raḑele cărora faţa tinĕră a feteĭ apărea în tótă graţia eĭ, dar totodată se trada şi încordarea sufletéscă, de care părea a fi cuprinsă. Pe scaunulŭ de lângă ea zăcea unŭ lucru de mână, pe care fetiţa l'a pusŭ acolo numaĭ la întrarea óspeţiloru.

Paulŭ privi la scena nu puţinŭ interesantă. L'a surprinsŭ preste mĕsură acestea dóuĕ fiinţe, carĭ eraŭ la unŭ locŭ: capulŭ venerabilŭ de moşnegŭ şi trăsăturele de o finеţă rară ale drăgălaşeĭ copile.

„Şi acestŭ luptaciŭ, acestŭ eroŭ răsăritŭ, acestŭ iubitŭ şerbŭ alŭ celuĭ atotputernicŭ, Iuda Macabbi, a fostŭ strămoşulŭ tĕŭ şi alŭ meŭ, — noĭ, copila mea, suntemŭ din aceea-şi viţă cu elŭ, din acela-şi sânge.“

„Strămoşŭ încóce, strămoşŭ încolo! Éră te ocupĭ de lucrurĭ de astea!“ îĭ strigă Eleazarŭ smâncindu-i din mână pergamena. „Dă-ţi strămoşulŭ tĕŭ ţie şi copileĭ acesteia ceva de mâncare?

Estira se ridică, dar sta loculuĭ fórte confusă, ca şi cândŭ n'ar sci, ce e de făcutŭ.

„Du-te, copila mea,“ îĭ dise evreulŭ de jumătate poruncitoriŭ, de jumătate rugătoriŭ. „Noĭ nu putemŭ lăsa neospĕtaţĭ astfelŭ de ómenĭ.“

Estira se depărtă ca trezită din visŭ cătră uşe. Ea nicĭ nu-şĭ maĭ ridică ochiĭ, ci merse cu de grabŭ.

Paulŭ se îngreţoşă nespusŭ de şarlatanulŭ evreŭ.

„Aşa dar contractulŭ l'aĭ împlinitŭ? Suma stă la dispoziţie?“ îĭ dise.

„Suma întrégă?“ eschemă evreulŭ încremenitŭ şi făcêndŭ nisce schime urîte. „Dreptulŭ meŭ Dumneḑeŭ! Dar cum poţĭ crede, nobilulŭ meŭ domnŭ şi puternice tribunŭ, cum poţi crede, că aşĭ avé de unde să leaŭ atâţia banĭ?“ Şi îşĭ încrucişă mânile ca omulŭ desperatŭ.

„Cum veĭ vre,“ replică Paulŭ cu voce aspră şi făcêndŭ o mişcare hotărîtă din umerĭ. „Porunca Cesaruluĭ trebue să se împlinéscă. Orĭ ne daĭ suma întrégă hotărîtă, orĭ te luămŭ — aşa cum staĭ aci.“

„Îndurare, înălţate domnule! Ce gândŭ aĭ? — Dór ţi-am spusŭ deja, că totulŭ e gata, şi n'aveţĭ decâtŭ să ve gândiţĭ la transportare? — Nicĭ n'aveţĭ idee, câtŭ m'a costatŭ, până am pututŭ aduna atâţia banĭ. A trebuitŭ să promitŭ cu multŭ maĭ multe procente prietinuluĭ meŭ, decâtŭ îmĭ dă mie mărituluĭ Cesarŭ. Rĕŭ câştigŭ, — slabŭ câştigŭ. În vremea luĭ Iuliŭ Cesarŭ era de totŭ altcum; maĭ putea omulŭ să-şĭ facă una alta, ba de icĭ, ba de dincolo, maĭ aveaĭ câte unŭ profitŭ.“

Tellus nu se putu reţiné de a nu-lŭ răsplăti cu unŭ surisŭ batjocoritoriŭ şi îĭ dise bătêndu-lŭ pe umerĭ: „Prietine, tu n'aĭ avé nevoe să te plângĭ, ţi-aĭ făcutŭ câştigulŭ de icĭ şi de dincolo chiarŭ de ajunsŭ. — Dar nu ne maĭ ţiné! Gândesce-ţi, că Cesarulŭ îşĭ cunósce ómeniĭ şi ne va fi aşteptândŭ.“

„Bunulŭ meŭ, adu suma înlăuntru,“ dise Paulŭ nerăbdătoriŭ. „Eŭ am încredinţarea de a-ţĭ da cuietanţa subscrisă de mâna mea şi sigilată cu inelulŭ Cesaruluĭ. În ce monetă plătescĭ?“

În câteva minute era pe masă întrégă suma de dóuĕspreḑece miĭ de sesterţiĭ saŭ dóuĕspreḑece milióne de sesterţiĭ mĕrunte în monete de aurŭ şi argintŭ. Jumătate era în argintŭ aşa, câtŭ era de o greutate însemnată şi umplea o ladă de o mărime colosală.

Îndată sosi şi Estira însoţită de o servttóre. Aranjară o masă elegantă de-alăturea. Nu duceaŭ lipsă nicĭ de vinurĭ scumpe nicĭ de mâncărĭ gustóse. (Va urmá.)

Bibliografie.

A eşitŭ de sub presă opulŭ **Toma a Kempis**, tradusŭ de *Gavrilă Popă* canonicŭ. Preţulŭ legatŭ cu auritură costă 1 fl. 10 cr. Doritoriĭ de a-lŭ avé să se adreseze la auctorulŭ trimiţêndŭ cu asemnaţiune postală 1 fl. 15 cr. şi vorŭ primi opulŭ sub legătură crucişată fără portŭ.

A apărutŭ de sub tipariŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Economie.

Peronospora viticola, acestŭ inimicŭ alŭ viilorŭ, se arată în Iuniŭ şi Iuliŭ, continuându prada şi în Augustŭ şi Septembre. Semnele, de pe carî se póte cunósce esistinţa peronosporeî, suntŭ următórele: Frunzele atacate de peronosporă aŭ pe partea din josŭ pete, carî se parŭ ca şi cum ar fi presărate cu pulvere de zăharŭ, orî ca şi cum s'ar fi formatŭ pe ele sare orî brumă. Petele acestea la începutŭ suntŭ micî, pe încetulŭ crescŭ în direcţiunea fibrelorŭ şi în urmă se contopescŭ obducêndŭ întrégă suprafaţa inferióră a frunzeî. Pe partea superióră a frunzelorŭ încă se arată pete, carî la începutŭ suntŭ galbine, dară pe încetulŭ se întunecă.

Peronospora se póte deosébi uşorŭ de morbulŭ „erinosis" produsŭ prin insecta Phytoptus vitis, care de comunŭ nu este periculosŭ. La erinosis petele de pe faţa inferióră a frunzeî suntŭ alburiî-murdare, cărora le corĕspunde pe faţa superióră nesce umflăturî micî.

Peronospora viticola (rugina de vie = szőllőragya) este o specie de burete şi se propagă prin spore de ĭarnă şi de vară. Sporele de ĭarnă suflate de vîntŭ cădêndŭ pe frunzele de vie dacă vinŭ în atingere cu picurî de róuă orî ploe, la temperatură de 25—30° C. se desvóltă maî departe. Ele suntŭ în stare să sufere şi celŭ maî aspru frigŭ. Sporele de vară încă trecŭ dela o viţă la alta mânate de vîntŭ, dară acestea dându răcéla perŭ. Sporele de ĭarnă primăvara începŭ vegetarea şi atacă frunda, mlădiţele tinere, cotorulŭ strugurului şi ramificaţiunile şi luî chiarŭ şi bóbele de strugurŭ. Mlădiţa atacată de peronosporă nu se cóce şi aşa preste ĭernă înghĕtă. Şi dacă nu se strică chiar de totŭ, ochiurile, unde se formézăă muguriî, îşî perdŭ capacitatea de a germina. Strugurii une-orî îî atacă şi înainte de înflorire.

Pustiirea peronosporeî saŭ este mijlocită prin aceea, că nimicesce frunda şi mlădiţa, încâtŭ procrearea nu se póte cóce, saŭ nemijlocită prin aceea, că atacă strugurii, carî saŭ cadŭ cu totulŭ, saŭ şi dacă rĕmânŭ, daŭ unŭ mustŭ rĕŭ, vinulŭ storsŭ din eî nu se póte be.

Peronospora se propagă maî repede în viile situate la locŭ căldurosŭ, şi acésta este causa, de viile de prin ţinuturî arenóse suferŭ în mĕsură aşa mare de peronosporă.

Din partea ministeriuluî de agriculturăă contra perosnoporeî se recomândă diversele amestecăturî ale vitriolului de aramă (rézgálicz), care presăratŭ orî stropitŭ pe frunda de vie se sbe între poriî frunzeî şi o învirtoşézăă, aşa câtŭ peronospora nu trece prin ea. Este de însemnatŭ, că vitriolulŭ în cantitatea îndatinată la stropirea viţeî nu este periculosŭ nicî pentru strugurî nicî pentru vinŭ.

Finulŭ próspetŭ fiindŭ că conţine multă apă, folositŭ ca nutreţŭ atâtŭ la cal câtŭ şi la vite cornute, provócă marî neregularităţi în mistuire, carî une-orî se terminăă cu perirea animaluluî. Deci la casulŭ cândŭ ar fi cineva silitŭ a da la vite fînŭ prospetŭ, să le dea numaî în mĕsură maî micăă.

Revista comercială a sĕptĕmânel.

În urma ploilorŭ îndelungate din sĕptĕmânile trecute economiî în tóte părţile ţĕreî aŭ suferitŭ daune considerabile. Lucrulŭ de câmpŭ preste totŭ a întârdiatŭ. Săpatulŭ cucuruzuluî se continuă, lucrătoriî suntŭ scumpi. În holde se află multă buruénă. Finaţele pe unde nu aŭ fostŭ noroite, suntŭ bune. Acum lipsa de ploe este preste totŭ simţită.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta se póte numi slabŭ. Bucate aŭ fostŭ puţine şi nicî aceste nu s'aŭ cercatŭ. *Grâu curatŭ* a fostŭ în circulaţiune cam 80,000 măjî metrice plătindu-se maja m. cu fl. 8.50—8.80. *Sĕcara* nu a fostŭ cercată pentru esportŭ ca în sĕptĕmânile trecute, din care causă l-a scăzutŭ preţulŭ. S'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 6.60—6.80 dupa cualitate. *Ovĕsŭ* a fostŭ de ajunsŭ în tîrgŭ, dară nu a fostŭ cercatŭ, preţulŭ î-a scăzutŭ. S'a vîndutŭ maja m. cu fl. 6.50—6.90 după calitate. *Cucuruzŭ* a fostŭ puţinŭ, preţulŭ î-a crescutŭ faţă cu sĕptĕmânile precedente; s'a vîndutŭ m. m. cu fl. 5.12—5.18.

Tîrgulŭ de rîmători dela Steinbruch. S'a plătitŭ pentru rîmători *ungurescî* aleşî 47½—48½ cr., *bĕtrânî* 46—46½ cr., marfă *ţĕrănéscă* 45—4. cr., *sîrbescî* 45—46 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 28 Iuniŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	116.30
« « coróne r. ung.	94.80
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	121.—
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	124.—
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurî rurale ung.	96.20
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	148.50
Losurî pentru regularea Tiseî	141.50
Renta de hârtie austriacă	98.—
« « argintŭ austriacă	98.—
« « aurŭ austriacă	117.50
Losurile austr. din 1860.	164.—
« Vieneî	179.—
Acţiunile băncel austro-ungare	990.—
« « de creditŭ ung.	415.—
« « « « austr.	340.20
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncel ipot. ung.	127.—
Scrisurî fonciare ale institut. de cred. şi economil «Albina».	101.—
Galbenî împĕrătescî	5.82
Napoleon-d'orî	9.80
Mărcî 100 imp. germane	60 40
Londra 10 Livres şterlingî	123.25

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 155—1893. (30) 1—3

Edictŭ.

După ce Vasilie Hampu gr. cat. din Comuna Vulpĕrŭ legiuitulŭ bărbatŭ alŭ Parascheî Hantz gr. cat. din opidulŭ Sibiŭ, trecuţî acum 9 anî, şî-a părăsitŭ pe soţia sa legiută, fără ca să i-se pótă sci ubicaţiunea aceluia, se citézăă prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dî, să se presente înaintea subscrisuluî forŭ matrimonialŭ, căcî la, din contră procesulŭ divorţialŭ urdîtŭ în contră-î se va pertracta şi decide şi în absenţa luî.

Dela forulŭ matrim. de I-a Instanţă deleg. alŭ Protopopiatuluî Cichindélŭ gr. cat.

Sĕcădate la 24 Iuniŭ 1893.

Demetriŭ Cuteanŭ,
protopopulŭ preş. for. matr.

JOSIFU GAVORA (3) 12—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurî de cele maî convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maî frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

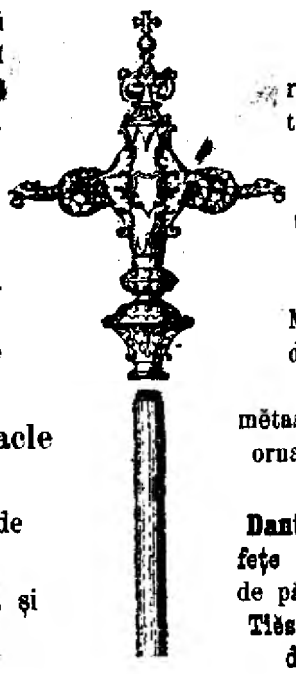

Felóne preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru 4 biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunî de pompierî, de scolarî, reuniunî bisericescî, reuniunî industriale, de cântărî şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturî besericescî brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, cruci** de părete şi de scólă. **Tĕsĕturî biserices-cî, damasturî** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărticele de preţurî şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireî interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maî ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 20—52

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ sirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 8 Iuliŭ 1893. Numĕrulŭ 27.

O datorinţă sfîntă.

În numĕrulŭ precedentŭ alŭ foiĭ nóstre amŭ publicatŭ o „încunoscinţare", prin care comisiunea de 9 esmisă de proprietariĭ fondurilorŭ grănicerescĭ din districtulŭ Năsĕudului şi aĭ şcólelorŭ susţinute din acele fonduri informéză publiculŭ românescŭ despre paşiĭ făcuţi pentru apĕrarea dreptuluĭ de proprietate alŭ docenţilorŭ de grănicerĭ la acele fonduri şi pentru susţinerea caractĕruluĭ confesionalŭ şi românescŭ alŭ şcólelorŭ înfiinţate din averea grănicerilorŭ.

Ne-amŭ bucuratŭ fórte tare cetindŭ „încunoscinţarea" amintită, pentru că vedemŭ, că descendenţiĭ grănicerilorŭ, carĭ aŭ perdutŭ fórte multŭ din drepturile lorŭ, şi-aŭ păstratŭ totuşĭ unŭ lucru de mare valóre. Acestŭ lucru preţiosŭ este vîrtutea strămoşéscă de a lupta cu curajŭ pentru drepturile lorŭ proprii, întocmaĭ cum părinţiĭ lorŭ aŭ luptatŭ odinióră cu armele în mână pentru apĕrarea patrieĭ şi gloria tronuluĭ.

Este datorinţa sfîntă a tuturorŭ Românilorŭ a se indentifica cu mişcarea pornită pentru revindicarea drepturilorŭ răpite dela descedenţiĭ de grănicerĭ din districtulŭ Năsĕuduluĭ, pentru că aceştia luptă pentru religiune şi limbă, carĭ suntŭ bunurĭ comune tuturorŭ Românilorŭ. Însă datorinţa acésta sfîntă se impune cu multŭ maĭ tare fraţilorŭ nostri din districtulŭ Năsĕuduluĭ, carĭ aŭ să apere aceste bunurĭ pentru nisce instituţiunĭ câştigate de părinţiĭ lorŭ cu marĭ jertfe de sânge.

Noĭ sperămŭ, că dînşiĭ îşĭ vorŭ şi împlini acéstă datorinţă sfîntă, şi maĭ vîrtosŭ sperămŭ, că preoţimea nóstră din părţile acelea se va grupa fără şovăire în jurulŭ stéguluĭ ridicatŭ de Vicariulŭ lorŭ Dr. Ioanŭ Popŭ, care s'a pusŭ în fruntea mişcării de curêndŭ pornite. Totŭ preoţiĭ nostri vorŭ domoli pe câtŭ este cu putinţă patimele acelea, carĭ aŭ produsŭ între grănicerĭ marĭ împărechiărĭ până acuma şi ĭ-aŭ făcutŭ necapabilĭ de a desfăşura activitatea aceea, ce se aştepta dela eĭ. Închiegându-se în chipulŭ acesta şirurile luptătorilorŭ, descendenţiĭ de grănicerĭ din districtulŭ Năsĕuduluĭ în frunte cu preoţiĭ lorŭ vorŭ triumfa de sigurŭ, pentru că puterea dreptuluĭ este pe partea lorŭ, pe cândŭ pe partea contrarilorŭ lorŭ este numaĭ dreptulŭ puteriĭ, care póte face felŭ de felŭ de volniciĭ, însă la urmă trebue totuşĭ să se móie şi să cedeze puteriĭ dreptuluĭ, care singură trebue să stăpânéscă într'unŭ statŭ de dreptŭ, cum trebue să fie maĭ curêndŭ orĭ maĭ târdiŭ şi statulŭ nostru, dacă vre să esiste în mijloculŭ statelorŭ civilisate din Europa.

Însu-şĭ Maĭestatea Sa domnitoriulŭ nostru a recunoscutŭ dreptulŭ de proprietate alŭ grănicerilorŭ din districtulŭ Năsĕuduluĭ la fondulŭ lorŭ scolasticŭ şi la celŭ de studiĭ, precum o dovedesce acésta chiarŭ antografulŭ preaînaltŭ din 29 Augustŭ 1861. Folosindu-se de acestŭ dreptŭ, grăniceriĭ şĭ-aŭ manifestatŭ totdeuna în terminĭ clarĭ voinţa lorŭ cu privire la destinaţiunea acelorŭ fonduri şi în anulŭ 1865 şĭ-aŭ făcutŭ şi litere fundaţionale, publicate sub numele de *„instrumentŭ fundaţionalŭ"*, care asemenea a fostŭ aprobatŭ de toţĭ factoriĭ competenţĭ, între carĭ şi de ordinariatulŭ episcopescŭ greco-catolicŭ de Gherla şi maĭ pe urmă de Maĭestatea Sa prin preaînalta hotărîre de dtŭ 23 Martie 1871.

În „instrumentulŭ fundaţionalŭ" proprietariĭ fondurilorŭ aŭ spusŭ apriatŭ, că voinţa lorŭ este, ca şcólele susţinute din fondulŭ centralŭ să aĭbă caractĕrŭ greco-catolicŭ şi limba de propunere românéscă.

Timpŭ îndelungatŭ însu-şĭ guvernulŭ ţĕreĭ a respectatŭ voinţa grănicerilorŭ depusă în „instrumentulŭ fundaţionalŭ". Încă şi la anulŭ 1884 gimnasiulŭ din Năsĕudŭ şi celealalte şcóle susţinute din fondulŭ centralŭ purtaŭ caractĕrulŭ greco-catolicŭ românescŭ chiarŭ şi în actele publice emanate dela Ministeriulŭ din Budapesta.

Dela anulŭ 1885 încóce volnicia celorŭ dela putere a datŭ năvală cu tótă furia asupra instituţiunilorŭ grănicerescĭ din districtulŭ Năsĕuduluĭ. S'aŭ inventatŭ concepte false de dreptŭ, numaĭ ca să se pótă celŭ puţinŭ la aparinţă justifica opera destructiva a guvernuluĭ. S'a dişŭ adecă, că înse-şĭ fondurile ca atarĭ, ér nu grăniceriĭ şi

---

Feuilleton.

Raportŭ anualŭ

despre starea şi activitatea societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ M. Clain" a teologilorŭ din Blaşiŭ pe an. scol. 1892—93.

»Uniţĭ să fimŭ în cugetŭ,
Uniţĭ în Dumneḑeŭ.«
(Devisa Societ.)

(Fine.)

II. Ce privesce activitatea internă a societăţiĭ nóstre, însemnămŭ, că cu finea anuluĭ scolasticŭ 1891—92 între membriĭ eĭ s'a distribuitŭ pentru traducere unŭ tomŭ din opulŭ „Viaţa luĭ Isusŭ" de părintele Didon, care pe timpulŭ feriilorŭ s'a şi tradusŭ. Dar cu începutulŭ anuluĭ scolasticŭ 1892—93 din maĭ multe cause amŭ trebuitŭ să renunţămŭ la tipărirea luĭ; anume opulŭ este fórte voluminosŭ; pe lângă aceea e provĕḑutŭ cu o cartă a Palestineĭ şi cu maĭ multe planurĭ, carĭ singure ne-ar fi costatŭ o sumă, de care nu dispune în presente societatea nóstră. Adauge la acésta şi 200 fr., carĭ ni-s'aŭ cerutŭ pentru concesiunea tipăririĭ, puţinulŭ spriginŭ literariŭ şi aceea, ca mulţĭ bărbaţĭ eruditĭ în recensiunile lorŭ asupra acestuĭ opŭ s'aŭ esprimatŭ puţinŭ favorabilŭ din causă că cestiunile cele maĭ delicate nu suntŭ dilucidate într'însulŭ în de-ajunsŭ.

Acésta însă nu a descurajatŭ pe membriĭ societăţiĭ. Eĭ aŭ începutŭ traducerea altuĭ opşorŭ, anume „De imitatione Christi", pe care tradusŭ gata a trebuitŭ să-lŭ părăsimŭ, fiindŭ că pe cândŭ era să începemŭ cu tipărirea luĭ, amŭ fostŭ informaţĭ, că opulŭ se tipăresce deja în tipografia „Aurora" din Gherla tradusŭ fiindŭ de Reverendissimulŭ Dnŭ Gavrilŭ Popŭ canonicŭ în Blaşiŭ.

Nici acésta însă nu a fostŭ în stare să zădărnicéscă zelulŭ şi interesulŭ viŭ, ce-lŭ pórtă membriĭ societăţiĭ nóstre faţă de biserică şi naţiune. Eĭ aŭ începutŭ traducerea altuĭ opşorŭ anume *„Pregătire la mórte"* de S. Alfonsŭ M. de Liguori. În opulŭ acesta fiesce care va puté afla o lectură plăcută şi-şĭ va puté alimenta simţemintele religióse-morale, precum şi celea de abnegaţiune, curajŭ şi tărie, ce suntŭ reclamate imperiosŭ de actualitate. Fiindŭ că numaĭ târdiŭ în cursulŭ anuluĭ scolasticŭ amŭ începutŭ traducerea acestuĭ opŭ, elŭ va apărĕ — în versiune — pe la finea luĭ Iuliŭ a. c.

Pentru ca lucrulŭ să fie maĭ speditŭ, opşorulŭ s'a împărţitŭ spre traducere între membriĭ societăţiĭ. S'aŭ alesŭ dóuĕ comisiunĭ, dintre carĭ una s'a ocupatŭ cu censurarea traducerii, ér cealaltă cu stilisarea limbeĭ.

Pentru asigurarea speseloră amŭ distribuitŭ cóle de prenumeraţiune, până acum însă fórte puţine ni-s'aŭ renapolatŭ. Preţulŭ e de totŭ modestŭ (80 cr.), aşa încâtŭ o cólă de tipariŭ abia va costa 3 cr. Venitulŭ opuluĭ se va întrebuinţa pentru edarea altorŭ opurĭ. Preste vară se póte procura dela librăria seminariuluĭ din locŭ, ér din 1 Oct. încolo dela societate.

III. În anulŭ acesta scolasticŭ societatea nóstră a fostŭ ajutată de mulţĭ marinimoşĭ binefăcĕtorĭ, cărora le esprimămŭ mulţămite profunde.

Aceştĭ generoşĭ binefăcĕtorĭ suntŭ: Esc. Sa Episcopulŭ Mihailŭ Pavelŭ, Orade 25 fl., Reverendissimulŭ Dnŭ Rectorŭ seminarialŭ Dr. Alexandru Grama 58 fl. 40 cr., Institutele de creditŭ: „Patria", Blaşiŭ 25 fl., „Economulŭ", Cluşiŭ 20 fl., „Arieşana", Turda 10 fl., „Marĕşana", Reghinŭ 10 fl. Profundă mulţămită şi recunoscinţă datorimŭ tuturorŭ acelorŭ generoşĭ domnĭ, carĭ donându-li-se partea a II-a din „Epistole cătră unŭ preotŭ

descendenţii lorŭ, suntŭ proprietarĭ, deşi nu se póte închipui fondŭ pe lume, care să nu aîbă ca proprietariŭ saŭ unŭ individŭ saŭ o corporaţiune. Şi fiindŭ-că fondulŭ consideratŭ în sine nu are nicĭ unŭ caractĕrŭ, ceĭ dela putere aŭ declaratŭ, că nicĭ institutele susţinute din fondŭ nu potŭ avé nicĭ unŭ caractĕrŭ, afară de numirea de „fundaţionalŭ“, cu tóte că nimenea nu face o fundaţiune fără a-ĭ determina menirea şi a indigita caractĕrulŭ institutelorŭ, ce aŭ să se susţină din acea fundaţiune.

Pe calea acésta sucită şi nefirésca şcólele susţinute din fondulŭ centralŭ s'aŭ despoĭatŭ de orĭ ce caractĕrŭ românescŭ şi confesionalŭ, şi astădĭ inima fie căruĭ Românŭ este săgetată de durere, cândŭ vede pe frontulŭ gimnasiuluĭ şi altorŭ şcóle române greco-catolice din districtulŭ Năsĕudului inscripţiunea ungurésca, care nu arată caractĕrulŭ adevĕratŭ alŭ acelorŭ institute românescĭ şi greco-catolice, ci numaĭ numirea bastardă de „fundaţionale“ (alapitványi).

Totŭ pe basa acesteĭ teoriĭ de dreptŭ inventate de nisce creerĭ înferbîntaţi de focŭlŭ şovinismuluĭ a declaratŭ Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, că limba de propunere la gimnasiulŭ din Năsĕudŭ o va determina dînsulŭ, va să dică va înlocui limba română cu limba magiară în propunerea tuturorŭ obiectelorŭ de învĕţămîntŭ, deşi legea despre naţionalităţi îlŭ obligă să înfiinţeze şi din vistieria statuluĭ gimnasiĭ cu limba de propunere română, ér nu să scótă limba acésta şi din gimnasiile înfiinţate de Românĭ.

Până aci ajunsese lucrulŭ, cândŭ descendenţiĭ grăniţerilorŭ din districtulŭ Năsĕuduluĭ ascultândŭ de glasulŭ vicariuluĭ Dr. Ioanŭ Popŭ s'aŭ adunatŭ în 27 Decembre 1892 la o conferinţă generală şi aŭ esmisŭ o comisiune de nóuĕ membri, pe care aŭ împuternicit'o a face toţĭ paşiĭ pentru recâştigarea drepturilorŭ răpite.

Este decĭ timpulŭ supremŭ, ca fraţiĭ Năsĕudenĭ să lase la o parte micile interese particulare, să se lapede de scăderile propriĭ, carĭ până acum le-aŭ paralisatŭ orĭ ce acţiune fructuósă, şi unindu-se între sine ca fraţĭ să lupte pentru apĕrarea institutelorŭ înfiinţate cu crunte jertfe. Acésta este pentru eĭ o datorinţă sfîntă, care de nu o vorŭ împlini, vorŭ rĕmâné responsabilĭ înaintea luĭ Dumnedĕu şi a posteritĕţiĭ.

Şcolele confesionale şi auctorităţile civile. — Nu odată aude omulŭ tînguirĭ din partea auctorităţilorŭ nóstre confesionale, că auctorităţile civile în locŭ de a le da mână de ajutoriŭ în afacerile şcolare le punŭ pedecĭ. Ba suntŭ şi casurĭ, cândŭ câte unŭ notariŭ orĭ jude comunalŭ, póte spre a se recomanda în graţia maĭ marilorŭ sĕĭ, trecŭ preste marginile competinţeĭ sale şi se amestecă chiarŭ şi în afacerile interne ale şcóleĭ şicanându pe învĕţătorĭ şi conturbându cursulŭ regulatŭ alŭ învĕţămîntuluĭ.

Auctorităţilorŭ nóstre confesionale subalterne le recomândămŭ, ca să nu sufere atarĭ ingerinţe neîndreptăţite şi să protesteze fără amânare la locurile competente.

Maĭ revoltătóre decâtŭ acestea prevaricărĭ este purtarea auctorităţilorŭ administrative din comitatulŭ Szabolcs faţă cu şcólele gr. cat. române de pe Nirŭ, anume din Nir-Adonŭ şi S. Georgiŭ-Abranĭ. În comitatulŭ acesta, precum se scie, suntŭ puţinĭ Românĭ; dară şoviniştilorŭ, carĭ ar dori, ca toţĭ cetăţenii Ungarieĭ să fie magiarĭ, şi aceştĭ Românĭ li-se parŭ a fi prea mulţĭ, şi pentru aceea cu orĭ ce preţŭ voescŭ a-ĭ magiarisa.

Şoviniştiĭ nu se mulţămescŭ cu aceea, că Românii de pe Nirŭ vorbescŭ şi ungurésce, ci ar voi, ca eĭ să nu maĭ vorbéscă. românésce, să se lapede cu totulŭ de limba lorŭ. Românulŭ însă, care îşĭ iubesce dulcea limbă ca unŭ scumpŭ odorŭ moştenitŭ dela părinţi, nu renunţă cu una cu dóuĕ la limba luĭ. Braviĭ românĭ de pe Nirŭ vĕdendŭ, că limba lorŭ în viaţa publică de pretutindenea este eliminată, o conservă şi o cultivă în biserică şi şcólă.

Fiindŭ că în acelea părţĭ numaĭ biserica şi şcóla aŭ maĭ rĕmasŭ scutulŭ limbeĭ nóstre, pentru aceea şi atacurile şovinismuluĭ se aruncă fără cruţare asupra organelorŭ bisericescĭ şi scolastice. Preoţimea nóstră din acelea părţĭ continuŭ este şicanată de organele administrative şi chiarŭ publice insultată de unĭĭ şoviniştĭ maĭ turbaţi, ér învăţătorimea batjocorită în şcólă în presenţa pruncilorŭ de către organele administrative. Şi care este óre pĕcatulŭ, ce se impută preoţilorŭ şi învăţătorilorŭ nostri? Uniculŭ pĕcatŭ este, că propunŭ românesce în biserică şi în şcólă. Mare pĕcatŭ în ochiĭ şovinismuluĭ, dară vîrtute înaintea nóstră. Braviĭ preoţi şi învăţătorĭ de pe Nirŭ îşĭ împlinescŭ numaĭ cu conscĭinţiositate şi rară bărbăţie datorinţa lorŭ, prin ce potŭ servi de modelŭ preoţimiĭ şi învăţătorimiĭ din alte ţinuturĭ. Gloria lorŭ cresce şi prin aceea, că trebue să sufere nenumĕrate şicanărĭ pentru împlinirea sfinteĭ lorŭ datorinţe. Eĭ sciŭ prea bine, şi ar trebui să o scie odată şi organele statuluĭ, că biserica nóstră este inarticulată şi în legile ţĕreĭ ca gr. cat. română, şi prin urmare şi limba bisericéscă numaĭ română póte să-ĭ fie, şcóla însă stă sub aripile bisericeĭ, este fîlca eĭ, decĭ şcóla nóstră trebue să fie română în limbă, română în spiritŭ. Pe lângă aceea şcóla o susţinŭ credincioşiĭ gr. cat. românĭ şi prin urmare auctorităţile şcolare gr. cat. aŭ *dreptulŭ să determine limba* de propunere, care érăşĭ numaĭ română póte să fie.

Facemŭ abstragere dela aceea, că legile nu numaĭ permitŭ şcóle cu limba de propunere românéscă, dară chiarŭ impunŭ

---

tinĕrŭ“ ne-aŭ remuneratŭ cu o sumă frumósă de banĭ, ce ne-a ajutatŭ fórte multŭ întru acoperirea speselorŭ avute cu tipărirea opuluĭ. Aceştĭ marinimoşĭ domnĭ suntŭ: Defunctulŭ Mecenate Esc. Sa Dr. Ioanŭ Vancea 50 fl., Esc. Sa Episcopolŭ Mihailŭ Pavelŭ 10 fl., Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi 20 fl., Ilustritatea Sa Dr. Ioanŭ Szabó 5 fl., Reverendissimulŭ Dnŭ canonicŭ Alesandru Micu 15 fl., Reverendissimulŭ Dnŭ C. Papfalvi (†), Reverendissimulŭ Dnŭ Basiliŭ Raţŭ, Făgăraşŭ, câte 10 fl., Reverediss. dnĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, Dr. Ioanŭ Raţŭ, Simeonŭ P. Mateiŭ, Multŭ On. dnĭ Ioanŭ Orga, Dr. Isidorŭ Marcu, Dr. Vasiliŭ Hossu, Ioanŭ F. Negruţŭ, Dr. Ioanŭ Sâmpăleanŭ câte 5 fl., M. On. dnŭ Iuniŭ Br. Hodoşŭ 4 fl., Rssimulŭ Dnŭ Ios. Hossu, Cl. Dr. Aug. Bunea, M. On. dnĭ G. Bărbatŭ, Ştef. Popŭ şi Ales. Albini câte 3 fl., Rssimulŭ Dnŭ Elie Vlassa, M. On. Dnĭ I. Germanŭ, Alex. Viciŭ, Ambr. Cheţanŭ câte 2 fl. Rssimiĭ Dnĭ Kővary, Sarkadi, M. On. Dnĭ George Munteanŭ, Nic. Popescu, Ios. Vancea, O. Banfi, A. Papiŭ, Em. Viciŭ, A. P. Bota, I. Stoica, A. C. Domşa, P. Suciŭ câte 1 fl. 50 cr., M. On. Dnĭ C. B. Groze, N. Ionaşŭ, I. Nistorŭ câte 1 fl. Profundă mulţămită esprimămŭ şi M. On. D. Filipŭ Docolinŭ, Micăsasa, pentru suprasolvirea de 2 fl. Asemenea suntemŭ recunoscĕtorĭ tuturorŭ acelorŭ P. T. Dnĭ, carĭ aŭ procuratŭ opulŭ dela societatea nóstră.

Opulŭ „Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ“ a fostŭ tipăritŭ în câte 1000 esempl. Din tom. I. s'aŭ petrecutŭ 639 esempl., ér din tom. II. numaĭ 370 esemplare.

Societatea nóstră în şedinţa a II-a administrativă pentru ca să-şĭ manifesteze înalta stimă şi recunoscinţă faţă de binefăcĕtoriĭ eĭ, a proclamatŭ de membri onorarĭ pe Esc. Sa Mih. Pavelŭ, pe Rmiĭ Dnĭ I. M. Moldovanŭ, Ales. Micu, Dr. A. Grama, Bas. Raţŭ, Făgăraşŭ, pe M. O. D. I. Germanŭ şi pe Cl. D. Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nu maĭ puţinŭ recunoscĕtorĭ suntemŭ şi faţă cu generoşiĭ Dnĭ donatorĭ de opurĭ, şi faţă cu M. On. Redacţiunĭ de diare. Şi în specialŭ profunde mulţămirĭ aducemŭ Rssimuluĭ Dnŭ S. P. Mateiŭ precum şi Academieĭ Române.

În cursulŭ anuluĭ scolasticŭ s'aŭ înscrisŭ de membri fundatorĭ M. On. D. I. Germanŭ şi Stimabila Dnă Iulia Laurenţiŭ (Sân-Georgiulŭ de Câmpie), prin ce aŭ deobligatŭ societatea nóstră.

IV. În cursulŭ anuluĭ scolasticŭ societatea „Inocenţiŭ M. Clain“ a avutŭ 17 şedinţe, dintre carĭ 6 ordinare, una constituantă, una generală, 3 estraordinare şi 6 literare. În şedinţele ordinare şi estraordinare s'aŭ pertractatŭ agendele societăţiĭ, în cea constituantă s'a alesŭ comitetulŭ societăţiĭ pe anulŭ scolasticŭ 1893—94 în persónele următorilorŭ: Valeriŭ Popescu preşed., Ioanŭ Fulicea secret., Aug. Giurgiŭ redactorŭ, toţĭ clericĭ de anulŭ alŭ III-lea, Mih. Hodărnĕŭ an. II cassariŭ I., Vas. Urzică an. II cassariŭ II, Emiliŭ Popŭ an. I. controlorŭ, Georgiŭ Meseşanŭ an. I. bibliotecariŭ. Restéză alegerea notariuluĭ şedinţelorŭ din fiĭtoriĭ primianiţĭ.

În şedinţa generală s'a raportatŭ despre activitatea comitetuluĭ din an. scol. 1892—93. De atuncĭ a întratŭ în funcţiune noulŭ comitetŭ. În şedinţele literare s'a cetitŭ fóea „Furnica“ şi s'a peroratŭ. Furnica a apărutŭ în 35 numerĭ, maĭ multŭ cu 8 numerĭ de câtŭ recerŭ statutele societăţiĭ.

Operatele publicate în fóe după numĕrŭ suntŭ 45, dintre carĭ 4 disertaţiunĭ, 3 meditaţiunĭ, 2 novelete, 18 poesiĭ, 2 conţiunĭ, 1 alocuţiune funebrală, 2 corespondinţe, 1 vorbire de bineventare, 1 de rĕmasŭ bunŭ, 3 poesiĭ în prosă, 1 monologŭ, 2 traduceri, 1 prelucrare, 1 comedie şi 3 consideraţiunĭ.

V. Isvórĕle societăţiĭ suntŭ: Biblioteca şi Cassa. A. *Biblioteca* cu finea anuluĭ scol. 1892—93 se află în următórea stare: 1. Cărţi 1082 opurĭ în 1216 volume. În cursulŭ anuluĭ scol. s'aŭ înmulţitŭ cu următórele: a) Donate. Academia Română a donatŭ societăţiĭ nóstre 5 opurĭ în 9 volume, Rssimulŭ Dnŭ Simeonŭ P. Mateiŭ 36 opurĭ în 63 volume, Rssimulŭ Dnŭ G. Popŭ 1 opŭ în 4 volume, Rssmulŭ Dnŭ I. M. Moldovanŭ 1 opŭ, Dlŭ Constantinŭ Popŭ 1 broşură, Dlŭ Iuliŭ Corolanŭ 1 broşură, Gládich Pál 1 opŭ, Soc. „România junĕ“ 1 broşură, Dlŭ Alesiŭ Viciŭ 1 opşorŭ. Dlŭ P. Sântionŭ 1 opşorŭ, Dlŭ S. Mehedinţi 1 opşorŭ. b) Diare donate: Blaşiŭ „Unirea“, Bistriţa „Minerva“, Braşovŭ „Gazeta Transilvanieĭ“, Bucurescĭ „Convorbirĭ Literare“, „Revista Nóuă“ şi „Economia Naţională“, Cernăuţi „Gazeta Bucovineĭ“ şi „Încercărĭ Literarĭ“, Gherla „Lumea Literară“, Iaşi „Revista critică literară“, Oradea Mare „Familia“, Sibiŭ „Tribuna“ şi „Românische Revue“, Timişóra „Luminătoriulŭ“, Viena „Katholisches Vereinsblatt“. c) În decursulŭ

susţinerea de şcóle românesci — se înţelege, că după putinţă! — pe cheltuelile statului. Acestea ar trebui să le scie auctorităţile politice din comitatulŭ Szabolcs, şi noi credemŭ că le şi sciŭ, şi dacă cu tóte acestea şicanézĕ preoţimea şi învăţătorimea română gr. cat., nu vedemŭ în acésta decâtŭ celŭ mai detestabilŭ şovinismŭ, căruia chiarŭ dlŭ ministru de culte Csáky ar trebui să-i punĕ capetŭ.

În 26 Iuniŭ comitele supremŭ alŭ comitatuluĭ Szabolcs, însoţitŭ de inspectorulŭ scolasticŭ, de pretorŭ şi de alţi oficiali comitatensi subalterni, se presentă în şcóla din Nirŭ-Adonŭ, unde s'aŭ purtatŭ aşa de durŭ, câtŭ pruncii s'aŭ spăriatŭ ei. Dlŭ comite în locŭ de a aştepta, ca pruncii să se róge luĭ Dumnedeŭ, începe a face imputărĭ preotuluĭ şi învăţătorilorŭ, că suntŭ daco-români, apoi a demândatŭ inspectoruluĭ, să fie câtŭ se póte de rigorosŭ în esaminarea pruncilorŭ. Inspectoruiŭ, care cu alte ocasiuni în turbarea sa a ruptŭ de pe păretele şcóleĭ ordinea órelorŭ scrisă românesce, a începutŭ să vexeze pruncii cu întrebărĭ carĭ de carĭ mai sucite, ca astfelŭ să pótă inculpa pe învăţătorĭ. Scopulŭ nu şi-l'a ajunsŭ, căci pruncii fiindŭ deştepţi şi binepregătiţi, s'aŭ sciutŭ reculege, dară dlŭ inspectorŭ a dovenitŭ, că e unŭ pedagogŭ slabŭ, prin urmare nu meritá postulŭ, ce-lŭ ocupă.

După ce s'aŭ convinsŭ, că învăţătoriĭ şi-aŭ făcutŭ datorinţa, le-aŭ făcutŭ de noŭ imputărĭ, pentru că propunŭ românesce. Despre învăţătoriulŭ Vancu a disŭ comitele, că nu scie unguresce, ér Tr. Murĕşanŭ scie puţinŭ, şi a demandatŭ, să se introducă limba magiară în biserică şi şcólă. Apoi s'aŭ depărtatŭ din şcólă infuriaţi asupra preotuluĭ şi învăţătorilorŭ.

Credemŭ, că casulŭ acesta se va fi adusŭ la cunoscinţa măritului guvernŭ diecesanŭ gr. cat. românŭ de Oradea-mare, despre care suntemŭ siguri, că va apĕra drepturile bisericeĭ nóstre desconsiderate din partea organelorŭ politice.

---

anuluĭ s'aŭ cumpĕratŭ 5 opurĭ în 5 volume. S'aŭ completatŭ şi legatŭ Reviste Literare de pe maĭ mulţi anĭ; asemenea s'aŭ legatŭ maĭ multe opurĭ stricate prin usulŭ îndelungatŭ.

B. *Cassa.* Societatea cu finea an. scol. 1892/3 dispune de unŭ statŭ activŭ de 920 fl. 64½ cr., dintre carĭ în Obligaţiuni 561 fl. 19½ cr., depuşi la banca „Patria“ 334 fl., bani gata 25 fl. 45 cr. Banii, ce încurgŭ din vinderea opuluĭ „Epistole cătrĕ unŭ preotŭ tinĕrŭ“, se administrézĕ deosebitŭ din causa destinaţiuniĭ lorŭ, şi societatea dispune de presinte de 38 fl. 54 cr. din banii încurşi, ér pe la prenumeranţi 48 fl. dela partea I şi 47 fl. dela partea a II.

Societatea a avutŭ în anulŭ scol. espiratŭ 8 membri fundatorĭ, 7 onorarĭ, 47 ordinarĭ şi 6 estraodinarĭ. Fundatorĭ suntŭ: Escel. Sa Dr. Ioanŭ Vancea (†), Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi, Rssimulŭ Dnŭ Constantinŭ Papfalvi (†), Rssimulŭ Dnŭ Simeonŭ P. Mateiŭ, M. On. Dnŭ Ioanŭ Germanŭ, Spectabilulŭ Dnŭ Georgiŭ Boeriŭ, M. On. Ioanŭ Bozacŭ şi Stimata Dnă Iulia Laurenţiŭ. Membri onorarĭ suntŭ: Escel. Sa Mihailŭ Pavelŭ, Rssimiĭ Dnĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, Alesandru Micu, Alesandru Grama, Basiliŭ Raţiŭ, M. On. Ioanŭ Germanŭ şi Clar. Dnŭ Dr. Victorŭ Szmigelski. Membri ordinarĭ suntŭ toţi clericiĭ seminarialĭ din locŭ, ér membri estraordinarĭ Stimata Dnă Ana Tipografŭ, Reverendiĭ dnĭ Ioanŭ Botezanŭ, Ioanŭ Neagu, Teodorŭ Vandorŭ, Ştefanŭ Berinde şi Stimatulŭ Dnŭ V. Dăianŭ.

Blaşiŭ la 24 Iuniŭ 1893.

Ştefanŭ Roşianŭ, preş. soc. **Ioanŭ Hulea,** secret. soc.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cetimŭ în „M. Állam“, că liberalii din Şopronŭ aŭ convocatŭ pe 9 a c. o adunare poporală spre a demonstra contra congresuluĭ catolicŭ ţinutŭ totŭ la Şopronŭ în Februariŭ a. c. La congresŭ aŭ chematŭ şi pe Eötvös Károly, Hermann Otto şi pe deputatulŭ Kranawetter din Viena. Firesce aci nu se referesce acea vedere, că cetăţenĭ de aĭ statelorŭ străine nu potŭ lua parte la adunările nóstre poporale.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în ţiua serbătoriĭ ss. Apostoli Petru şi Paulŭ a primitŭ cu mare pompă pe episcopiĭ şi preoţiĭ catolicĭ de ritŭ orientalŭ, carĭ petreceaŭ în Roma. Papa cu ocasiunea primiriĭ era asistatŭ de cardinaliĭ Massela, Seilla, Galimberti, Meignan şi dlŭ Ruggero. La primire aŭ fostŭ aprópe 100 catolicĭ de tóte riturile orientale. Vorbirea omagială a ţinut'o Haggior episcopulŭ Sidonuluĭ în limba italiană, la care rĕspunzêndŭ Sfinţia Sa totŭ în limba italiană a făcutŭ amintire despre succesulŭ serbăriĭ congresuluĭ euharistic din Ierusalimŭ, şi şi-a esprimatŭ speranţa, că serbarea congresuluĭ încă va contribui la aceea, ca orientaliĭ desbinaţi de biserică să se rentórcă în sinulŭ ei.

Totŭ în ţiua de 29 Iuniŭ st. n. a cercetatŭ Sfinţia Sa mormintele Principilorŭ Apostolilorŭ în biserica S. Petru, unde s'a rugatŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ. Sfinţia Sa cu datulŭ de 24 Iuniŭ a dispusŭ, ca în tóte diecesele din India orientală să se înfiinţeze seminare pentru crescerea cleruluĭ, de-órece misionariĭ nu maĭ suntŭ în stare a satisface lipselorŭ spirituale ale credincioşilorŭ, carĭ se înmulţescŭ pe fiesce care ţi prin conversiuni.

Francia.

Guvernele liberale, ce s'aŭ succedatŭ în aniĭ din urmă, promiteaŭ, că biserica catolică va avé o sórte maĭ bună, dacă clerulŭ şi poporulŭ catolicŭ nu va maĭ face causă comună cu monarchiştiĭ, ci se vorŭ lipi de forma de guvernare republicană. La consiliulŭ Papeĭ clerulŭ catolicŭ a îndemnatŭ poporulŭ, să voteze pentru canditaţi republicanĭ, şi resultatulŭ a fostŭ, că numĕrulŭ deputaţilorŭ monarchişti a scădutŭ în modŭ însemnatŭ. Pe cândŭ clerulŭ a lucratŭ la întărirea partidelorŭ republicane, guvernulŭ nu şi-a împlinitŭ promisiunea, ci a rĕmasŭ pe lângă tactica de maĭ înainte de a vexa biserica. Acésta o probézĕ budgetulŭ anuluĭ viitoriŭ, în care salarele dela statŭ a rabinilorŭ şi a predicatorilorŭ protestanţi suntŭ de 2 orĭ maĭ marĭ de câtŭ ale cleruluĭ catolicŭ din păstorirea sufletelorŭ. Maximulŭ salariuluĭ anualŭ pentru preoţiĭ catolicĭ este de 1800 frs, pe cândŭ pentru predicatoriĭ protestanţi suntŭ prolectaţi 2000—4000 frs, ér pentru rabinĭ 2500—5000 frs. Ajutórele, ce se daŭ pentru seminarele catolice, s'aŭ ştersŭ cu totulŭ din budgetŭ, pe cândŭ seminariulŭ protestantŭ figuréză în budgetŭ cu 22000 frs, ér institutulŭ pentru cualificarea rabinilorŭ cu 20000 frs. Este de însemnatŭ, că 89% din poporaţiunea Franciel este catolică, şi statulŭ secularisândŭ averea bisericeĭ catolice a luatŭ asupră-şĭ obligămîntulŭ de a se îngriji de susţinerea cleruluĭ şi a institutelorŭ clericale catolice. Şi totuşĭ lumea maĭ crede, că liberalismulŭ modernŭ este condusŭ de principiulŭ: libertate, frăţietate şi egalitate.

Rusia.

De vre-o doĭ anĭ s'a înfiinţatŭ în Finlanda o archiepiscopie ruséscă „ortodoxă“, deşi Ruşi suntŭ fórte puţinĭ în acele părţi. Scopulŭ archiepiscopieĭ este a face propagandă, cu mijlócele îndatinate la Muscalĭ, în favorulŭ bisericeĭ de statŭ. „Nowoje Wremja“ aduce scirea, că archiepiscopulŭ Antonij va face o călĕtorie prin eparchia sa însoţitŭ de preoţiĭ, carĭ sciŭ limba finică, ca să câştige pe Finlandesĭ pentru „ortodoxismŭ“. Pe cândŭ preoţiĭ şi episcopiĭ rusescĭ facŭ propagandă nu numaĭ pe căĭ ĭertate, dară şi nelertate, pe atuncĭ episcopiĭ catolicĭ suntŭ împedecaţi în visitarea credincioşilorŭ prescrisă de ss. canóne, saŭ şi cândŭ li-se concede acésta, se impune poporuluĭ, să se absţină dela orĭ ce ovaţiuni în onórea capuluĭ lorŭ bisericescŭ. De curêndŭ, precum se anunţă din Varşovia, la maĭ mulţi preoţi catolicĭ din diecesa de Lublin s'a făcutŭ perchisiţiune domiciliară, şi unĭi din eĭ suntŭ deţinuţi. E vorba să li-se intenteze procesŭ pentru crima de lesa maĭestate.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ţinerea conferinţeĭ generale estraordinare a alegĕtorilorŭ Românĭ convocată pe 9 a c. la Sibiŭ este oprită de cătră primariulŭ Sibiuluĭ din temere, că delegaţiĭ alegĕtorilorŭ Românĭ vorŭ aproba publice tipărirea şi respândirea memorandului, precum şi din causa, că la conferinţă voescŭ să se presenteze şi deputaţi din România. Primariulŭ Sibiuluĭ a fostŭ provocatŭ de cătră ministru la oprirea conferinţeĭ. Comitetulŭ partiduluĭ a făcutŭ paşiĭ necesarĭ spre a se revoca oprirea şi a hotărîtŭ să amâne ţinerea conferinţeĭ până la altŭ terminŭ, care se va statori, după ce se va fi esoperatŭ retragerea opririĭ.

Deputatulŭ Eötvös Károly după rentórcerea sa dela Kossuth a ţinutŭ unŭ discursŭ înaintea alegĕtorilorŭ sĕĭ din Nagy-Körös. Elŭ combate cu vehementă cleruluĭ catolicŭ şi doresce a-lŭ lipsi de orĭ ce influinţă în afacerile politice. Declară, că elŭ şi amiciĭ sĕĭ de principiĭ vorŭ sprigini programulŭ guvernuluĭ. Adecă în Ungaria şi opositia e guvernamentală, cândŭ este vorba de a se aduce legĭ îngreunătóre pentru biserică orĭ naţionalităţi.

La recercarea oraşuluĭ Dobriţinŭ în afacerea reformeĭ caseĭ magnaţilorŭ municipiulŭ comitatuluĭ Pesta a luatŭ resoluţiunea de a se adresa camereĭ deputaţilorŭ, ca astfelŭ să se reformeze casă de susŭ, încâtŭ în aceea să fie representaţi şi deputaţiĭ comitatelorŭ.

Germânia.

Parlamentulŭ imperialŭ s'a deschisŭ la 4 a c. Împĕratulŭi în discursulŭ tronuluĭ a accentuatŭ, că monarchia nu póte renunța la ulterióra desvoltare a fosteĭ armate, după ce alte puterĭ își organisézĕ armata. Din motivulŭ acesta s'a vĕdutŭ silitŭ a disolva dieta imperială trecută și a escrie alegerĭ nóuĕ. De atuncĭ situațiunea politică a Europeĭ nu s'a schimbatŭ. Raporturile imperiuluĭ cu celealalte state suntŭ amicabile și scutite de orĭ ce turburărĭ. Organisarea forțeĭ armate a Germânieĭ însă în aseménare cu ale vecinilorŭ sĕĭ suntŭ maĭ nefavorabile decâtŭ în anulŭ trecutŭ. Dacă pusĕțiunea geografică și desvoltarea istorică a Germânieĭ o silescŭ, ca să țină armată relative mare, desvoltarea forțeĭ de apĕrare în fața progresuluĭ, ce-lŭ facŭ puterile esterne în acéstă privință, este o necesitate pentru înmulțirea armateĭ. Pentru aceea se presentă dieteĭ unŭ noŭ proĭectŭ de lege despre contingentulŭ puterĭ armate în timpŭ de pace. Spre a se face posibilă resolvirea acestuĭ proĭectŭ dieta imperială în sesiunea acésta nu va fi însărcinată cu alte proĭecte maĭ momentóse.

Împĕratulŭ precum se vede légă de inima ablegațilorŭ primirea proĭectuluĭ militarŭ, care în cele esențiale nu se deosĕbesce de alŭ br. Huene. Precum scriŭ unele foĭ din Germânia, în noulŭ parlamentŭ primirea depinde dela fracțiunea polonă, care numĕră 19 membri. În sesiunea trecută deputațiĭ polonĭ aŭ votatŭ pentru proĭectulŭ militarŭ; acum încă vorŭ vota pentru proĭectŭ, daca guvernulŭ în schimbŭ le face anumite promisiunĭ. Dacă însă guvernulŭ nu ar împlini dorințele lorŭ, eĭ vorŭ vota contra proĭectuluĭ.

Italia.

Militarismulŭ, care apasă statele europene, dórĕ încă nicăirĭ nu a produsŭ o stare așa de insuportabilă ca în Italia. Este cunoscutŭ, că acolo tóte guvernele aŭ să se lupte cu miseriĭ finanțiare și maĭ la tóte le pune capulŭ acestea miseriĭ. Cu ocasiunea desbaterii budgetuluĭ în senatŭ a disŭ ministrulŭ de esterne, că crede, că *în fața situațiunii economice și finanțiare a țĕreĭ cheltuelile armateĭ nu se potŭ urca, și aceste motive nu le escepționézĕ nicĭ în străinătate.* Adecă și străinătatea și puterile întreiteĭ alianțe încă suntŭ convinse despre crisa finanțiară, în care se află Italia, și așa nu poftescŭ înmulțirea armateĭ.

La alegerile municipiale maĭ în tóte orașele italiane aŭ raportatŭ catoliciĭ învingere strălucită. Semnŭ, că poporulŭ italianŭ ține la principiile bisericeĭ.

Rusia.

Guvernulŭ rusescŭ cu privire la raporturile sale comerciale cu statele străine a elaboratŭ unŭ tarifŭ minimalŭ și altulŭ maximalŭ. Taxele, ce se punŭ pe productele esterne introduse în Rusia din străinătate, după tarifulŭ maximalŭ vorŭ fi cu 10—30% maĭ marĭ decâtŭ cele după tarifulŭ minimalŭ. Tarifulŭ minimalŭ va fi aplicatŭ la productele provenitóre din statele, carĭ aŭ închiatŭ convențiunĭ comerciale cu Rusia, éră celŭ maximalŭ la productele din celealalte țĕrĭ. Fiindŭ că negoțiările între Rusia și Germânia cu privire la tractatulŭ comercialŭ nu se parŭ a duce la resultatŭ favorabilŭ, pentru aceea se crede, că și față de productele germâne se va aplica tarifulŭ maximalŭ, ceea ce ar îndemna pe Germânia la urcarea vămilorŭ pe productele rusescĭ. Care din aceste dóuĕ puterĭ marĭ va avé maĭ multe daune din résboiulŭ vamalŭ, viitoriulŭ va arăta.

Foile rusescĭ urgitézĕ închiarea uneĭ convențiunĭ comerciale cu Austro-Ungaria și dicŭ, că ar fi daună, ca din causa cestiuniĭ bulgare Rusia să se lipséscă de folósele cele marĭ, ce le póte avé din o convențiune comercială cu monarchia nóstră.

Corespondințe.

Dêrgea 3 Iuliŭ 1893.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Prevĕdêndŭ noriĭ amenințătorĭ asupra esistinței școlelorŭ nóstre confesionale gr. cat., Clerulŭ și mireniĭ din tractulŭ Dêrgeĭ aparținĕtoriŭ Archidieceseĭ gr. cat. de Alba-Iulia pe basa Cerculariuluĭ neuĭtatuluĭ nostru Mitropolitŭ de dtŭ 24 Octobre 1891 Nrulŭ 4130, — adunatŭ în dóuĕ conferințe mixte în dilele de 14 și 15 Faurŭ 1892 și cu puterĭ unite aŭ deliberatŭ la salvarea școlelorŭ nóstre și la augmentarea salarelorŭ docentale la minimulŭ de 300 fl. v. a., și în an. trecutŭ 1892/3 s'a și pusŭ în dóuĕ parochiĭ în praxă.

Augmentarea s'a făcutŭ în modulŭ următoriŭ:

1. *Ascileulŭ mare.* Dă singură 300 fl. v. a. din repartițiune pe poporŭ.

2. Comunele *Borza, Brusturĭ, Chichișa* și *Lupóea* în depărtare de 1—2 km. de olaltă, daŭ laolaltă 300 fl. cu docente ambulante.

3. *Cs.-Gorbó* dă singură 300 fl., și anume din repartițiie 220 fl., din regale 40 fl., grădina școleĭ 10 fl., 30 metr. cucuruzŭ 30 fl.

4. *Cernuculŭ* dă 300 fl., și anume repartițiie 200 fl., 10 jug. comasate 100 fl.

5. *Rece-Cristurŭ cu Kecskehata* unificate daŭ 300 fl. și anume. 1 Cristurulŭ dă 185 fl. din repartițiie, 5 jug. locŭ comassatŭ 15 fl.; 2. *Kecskehata* dă 90 fl. din repartițiie și grădina scol. 10 fl. Se pune în praxă în an. c.

6. *Panticeŭ* cu *Elciulŭ* unificate. 1. Panticeulŭ dă 135 fl. din int. reg. școl., 30 metr. cucuruzŭ 30 fl. folosulŭ grădineĭ 15 fl. 2. Elciulŭ dă 120 fl. din repartițiie.

7. *Sotelecŭ* unificatŭ cu filia *Catalina.* Soteleculŭ dă 210 fl., Catalina 90 fl.

8. *Vaĭdahaza* dă singură 300 fl. și anume: din repartițiie 200 fl., din int. împr. nat. 20 fl., folosulŭ grădineĭ 10 fl., lemnele 10 fl., flolosulă pădureĭ scol. 20 jug. 60 fl.

9. *Fizeșulŭ* singurŭ împreunată docentura cu cantoria dă 300 fl., și anume din repart. pe poporŭ 205 fl., stola cantorală 20 fl., porțiunea canonică cantorală 75 fl., avêndŭ poporulŭ a solvi contribuția pentru porțiunea canonică cantorală.

10. *Dêrgea* singură dă 300 fl., și anume repartițiie pe poporŭ și naturale 200 fl., interesele regaluluĭ 45 fl., unŭ rîtŭ de 2 jug. 30 fl., grădina scolastică 10 fl., 5 orgiĭ lemne focale 15 fl.

11. *Poptelecŭ* unificatŭ cu *Călacea* sub unŭ docente ambulante: *Călacea* va da 160 fl., Poptelecŭ 140 fl. repartițiie.

17 *Ugruțŭ* dă singurŭ 300 fl. din repartițiie pe poporŭ.

13. *Chechișŭ* dă singurŭ 300 fl., și anume din repartițiie pe poporŭ 200 fl., interesele împr. nat. 100 fl.

14. *Tihăŭ* cu filia *Varŭ* daŭ laolaltă 300 fl. Și s'a și pusŭ în praxă în 1892/3. 1. Tihăulŭ 150 fl.; 2. Varulŭ dă porțiunea canonică cantorală 40 fl., din repartițiie 36 fl., 25 metr. cucuruzŭ à 1 fl. 10 cr. 24 fl. 75 cr., stola cantorală 5 fl., și din magasiunlŭ școleĭ 44 fl. 25 cr.

15. *Gălgău* împreunată docentura cu cantoria, singură 300 fl., și anume 15 jugĕre de locŭ 80 fl., int. împrum. nat. 61 fl., int. regaluluĭ 22 fl., 29 metr. cucuruzŭ cu tuleŭ à 40 cr. 11 fl. 60 cr., 29 dile de lucru à 30 cr. 8 fl. 70 cr., cemeteriulŭ cantoralŭ 10 fl., unŭ fînațŭ 3 fl., stola cantorală 30 fl. Restulŭ de 74 fl. se va acoperi din repartițiie pe poporŭ.

16. *Ghendrea* cu *Trestia* unificate daŭ 300 fl. în proporțiunea fumurilorŭ esistente.

17. *Pusta S. Mihaiŭ* dă 300 fl., și anume din repartițiie 200 fl., din regale 50 fl., și 50 fl. din casa bisericeĭ.

Acésta e decisiunea conferințelorŭ, pe basa căreia ne vomŭ salva școlele și nu vomŭ avé lipsă de ajutoriulŭ statuluĭ.

Ioanŭ Hățeganŭ,
v.-protopopŭ.

Vermeșŭ, 1 Iuliŭ 1893.

Clarissime Domnule Redatorŭ!

Prin acésta îndrăsnescŭ a Vĕ ruga, să binevoiți a da locŭ în „Unirea“ celorŭ ce am onóre a raporta despre *cursulŭ de stupăritŭ,* ce s'a ținutŭ în anulŭ acesta în *Vermeșŭ.*

În dilele dela 9 până în 30 Iuniŭ a. c. din dispositiunĭ maĭ înalte s'a ținutŭ în Vermeșŭ unŭ cursŭ de stupăritŭ estraordinariŭ sub conducerea bravuluĭ protopopŭ alŭ Vermeșuluĭ M. O. D. Ioanŭ Vulcanŭ, care cu unŭ zelŭ admirabilŭ și diligința uneĭ albine, necruțându timpŭ și ostenélă, s'a nisuitŭ a instrua pe ceĭ presenți în numĕrŭ de 21 în totŭ ce privesce economia stupăritului rațională.

În una din dilele aceluĭ restimpŭ de 3 sĕptĕmâni amŭ făcutŭ cu toțiĭ o escursiune la Buziașŭ, unde între altele amŭ cercetatŭ și frumosulŭ pavilonŭ de stupĭ alŭ dluĭ inspectorŭ regescŭ de stupăritŭ Nicolae Grand. Visita nóstră a fostŭ renapoĭată, căcĭ în diua următóre amŭ avutŭ onóre a saluta în mijlocŭ nostru pe Stimatulŭ Domnŭ Antoniŭ Covaciŭ învățătoriŭ ambulantŭ de stupăritŭ și substitutŭ inspectorŭ regescŭ, care în absența dluĭ Nicolae Grand s'a convinsŭ în persónă despre desteritatea și capacitatea M. O. D. protopopŭ, ascultându cu viŭ interesŭ propunerile cele fórte corecte și practice ale acestuia și esprimându-și îndestulirea și mulțămirea.

Ceĭ presenți aŭ fostŭ provĕduți cu costă și cuartirŭ gratuitŭ și cu escepțiunea celorŭ ce aŭ participatŭ și în anulŭ trecutŭ, a primitŭ fiesce care câte o locuință de albine sistemulŭ „Dzirzon“, ér din bunăvoința dluĭ protopopŭ și câte unŭ stupŭ, spre a respândi în totŭ atâtea părți ale lumiĭ acestŭ ramŭ de economie atâtŭ de recomândatŭ și rentabilŭ și astfelŭ a contribui după putință și pe

acéstă cale la ridicarea stării materiale a poporului nostru.

Succesulŭ a fostŭ splendidŭ. Meritulŭ alŭ neobositului magistru.

Ascultătorĭ aŭ fostŭ următorĭi: M. O. D. George Popoviciŭ protop. în Oraviţa, O. D. Ioachimŭ Giurca parochŭ în Marcoveţă, George Morariŭ par. în Izgarŭ, Dem. Pojarŭ par. în Zgribescĭ, Victorŭ Poruţă par. în Cărnecia, Iosifŭ Peteanŭ par. în Surducu mare, Ioanŭ Bosica administr. în Ghermanŭ, George Munteanŭ cooperatorŭ parochialŭ în Silagiŭ, Petru Stanciŭ teol. abs. din Maţescĭ, Ioanŭ Micşa învăţătoriŭ în Steiŭ, Ştefanŭ Ţarină învăţăt. în Păucinescĭ, Iosifŭ Şegescu învăţ. în Cărnecia, Iuliŭ Boldureanŭ învăţăt. în Vişagŭ, Paulŭ Munteanŭ învăţăt. în Vermeşŭ, Ioanŭ Ionescu învăţăt. în Izgarŭ, George Murgu învăţăt. în Zgribescĭ, George Ogarcinŭ învăţăt. în Jebelŭ, Vicente Duica învăţ. în Icloda, Iosifŭ Micleŭ învăţăt. în Rafna, Nicolae Şutilă cantorŭ în Apadia.

Unŭ ascult. alŭ curs. de stupăritŭ.

Nr. 27.

Concursŭ.

În conformitate cu conclusulŭ adunăriĭ generale a despărţĕmîntuluĭ XXIV M.-Oşorheiŭ alŭ „Asociaţiunii Transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ românŭ", ţinută la Nasna în 7 Iuniŭ 1892, prin acésta se escrie concursŭ la 2 premiĭ de câte 10 fl. v. a., dintre carĭ unulŭ se va conferi aceluĭ învăţătoriŭ românŭ, fără deosĕbire de confesiune, care va dovedi prin atestatŭ dela auctoritatea sa competentă şcolară de pe teritoriulŭ acestuĭ despărţĕmîntŭ, că a făcutŭ cele maĭ marĭ progrese în instrucţiunea elevilorŭ sĕĭ în pomăritŭ şi are cea maĭ bună grădină şcolară; ér alŭ 2-lea între asemenea condiţiunĭ se va conferi aceluĭ învăţătoriŭ, care va dovedi maĭ multŭ sporiŭ în stupăritŭ.

Concurenţiĭ învăţătorĭ să-şi aştérnă suplicele lorŭ până la 18/30 Iuliŭ a. c. la direcţiunea acestuĭ despărţĕmîntŭ în M.-Oşorheiŭ.

M.-Oşorheiŭ, 8 Iuniŭ 1893.

Despărţĕmîntulă XXIV M.-Oşorheiŭ alŭ „Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ".

Nicolaŭ Maneguţiŭ, ppopŭ-casariŭ. **Vasiliŭ Hossu,** directorŭ alŭ desp.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭi" din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă:* Parochia *M.-Oşorheiŭ* 6 fl. — *Protopopiatulŭ Coşocneĭ:* Parochia *Aitonŭ* 7 fl. 20 cr. — *Treĭ clericĭ* 3 coróne. — *Pădurariĭ dominiuluĭ archidiecesanŭ* 5 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,540 fl. 30 cr.

Noutăţĭ.

Din diecesa Gherleĭ. Maĭestatea Sa la propunerea ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică a numitŭ pe P. O. D. *Alesandru Bene* protopopŭ în Mintiulŭ Gherleĭ, *canonicŭ cancelariŭ* în capitlulŭ din Gherla, ér pe M. O. D. *Ioanŭ Georgiŭ* spiritualŭ alŭ seminariuluĭ teologicŭ din Gherla *canonicŭ prebendatŭ* totŭ în acelŭ capitulŭ.

Concurse. Cu terminulŭ de 20 Iuliŭ a. c. s'a deschisŭ concursŭ la parochia *Şardulŭ ungurescŭ* împreunată cu *Nadăşulŭ ungurescŭ* şi filiile *Viştea* şi *Mera* din protopopiatulŭ Cluşiuluĭ. Emolumintele suntŭ I. în Şardŭ: a) casa parochială şi superedificate economice, b) porţiune can. de 17 jug., c) lecticalŭ de 90 metrete cucuruzŭ à 20 cupe; II. în Nadăşŭ: a) porţiune can. 17 jug. b) lecticalŭ 60 metrete; III. în Viştea 13—14 metrete; şi stola îndatinată.

Staţiuni cantorŭ-docentale. Cu terminulŭ de 20 Iuliŭ a. c. s'a escrisŭ concursŭ: I. În *protopopopiatulŭ Gatinel:* St. cant.-doc. din *Cămăraşulŭ deşertŭ* cu emolumentele: 120 fl. din repartiţiune, dóuĕ grădinĭ computate în 20 fl., 20 metrete cucuruzŭ, venitele stolare de 30 fl.; staţ. cant.-doc. din *Năoiŭ* cu emolumentele: 150 fl. din repartiţiune, 50 fl. din casa comunală, venitele stolare; staţ. doc. din *Sâmbotelecŭ,* cu emolumentele: 100 fl., 6 jug. 1000□ locŭ arătoriŭ în 70 fl., din casa bisericeĭ 30 fl.; staţ. cant.-doc. din *Tuşinŭ* cu emolumintele: 2 grădinĭ comp. în 23 fl., 10 jug. comasate comput. în 60 fl., banĭ gata 100 fl., venitele stolare; staţ. cant.-doc. *Şermaşulŭ-mare* cu emolumentele: 150 fl. din repartiţie, 2 jug. pămîntŭ comput. în 15 fl., venitele stolare comput. 35 fl. II. În *protopopiatulŭ Dêrgiŭ:* Staţ. doc. din *Poptelecŭ,* cu emolumentele: 200 fl. din repartiţie, 3 orgiĭ lemne focale; staţ. doc. din *Ascileulŭ-mare* cu emolumentele: 200 fl., 2 orgiĭ de lemne; staţ. doc. ambulantă din *Rece-Cristurŭ-Checichehata* cu emolumentele: a) în Rece-Cristurŭ 5 jug. comput. în 15 fl., pentru lemne 12 fl., 185 fl. din repartiţie, b) din Checichehata, 90 fl. din repartiţie, o grădină comput. în 10 fl., 1 org. de lemne; docentele va locui în Rece-Cristurŭ. III. În *protopopiatulŭ Fărăgăuluĭ* staţ. doc. din *Téca* cu emolumentele: 100 fl. din cassa comunală, 100 fl. din repartiţiune, o delniţă de lemne; staţ. cant.-doc. din *Orosfaia-Comlodŭ* cu emolumentele: 102 fl. din repartiţiune şi didactru, 78 metrete cucuruzŭ, 2 grădinĭ de $1^1/_2$ jug.; staţ. doc. din *Logigŭ* cu emolumentele: 200 fl. din repartiţiune.

Din diecesa Lugoşuluĭ. Cu terminulŭ de 19 Iuliŭ se escrie concursŭ la următórele staţiuni docentale: 1. *Merişorŭ* cu filiile Crivadia şi Baniţa, cu emolumentele: 300 fl., 4 orgiĭ lemne, 3 jug. păşunatŭ, 2. *Petrosŭ,* cu emolumentele: 300 fl., 3 orgiĭ lemne, şi 3. *Bărbăteniĭ sup.,* cu emolumentele: 150 fl., 4 orgiĭ lemne. La tóte staţiunile se află cortelŭ naturalŭ. Suplicele să se adreseze la Oficiulŭ protopopescŭ alŭ Jiuluĭ cu reşedinţa în Petroşenĭ.

Mulţămită. O. D. Andreiŭ Popŭ catechetŭ gr. cat. la gimnasiulŭ de statŭ din Baĭa-mare în numele tinerilorŭ gr. cat. dela acelŭ gimnasiŭ aduce cea maĭ sinceră mulţămită acelorŭ domnĭ, carĭ aŭ contribuitŭ la premiarea studenţilorŭ distinşĭ prin purtarea morală şi progresulŭ în studiulŭ religiuniĭ. Aceĭ domnĭ suntŭ: Gavr. Barbulŭ, proprietariŭ în Mocira, care a contribuitŭ 5 fl., ér dniĭ Ioanŭ Drumariŭ, adv. în Baĭa-mare, Demetriŭ Cionte, preotŭ în Dumbrăviţa, Alesiŭ Popŭ, preotŭ în Buşacŭ şi Andr. Popŭ, catechetŭ câte 1 fl., laolaltă 10 fl. Acéstă sumă s'a împărţitŭ între 5 tinerĭ primindŭ câte doĭ florenĭ unulŭ.

Dela şcóla de răsboiŭ. Primimŭ informaţiunea, că dlŭ căpitanŭ *Visoĭna* dela reg. de inf. 50 a terminatŭ cu succesŭ bunŭ cursulŭ la şcóla de răsboiŭ din Viena. Priméscă felicitările prietinilorŭ sĕĭ din Blaşiŭ!

Procese de presă. Pe 26 a c. suntă citaţĭ înaintea curţiĭ cu juraţĭ din Cluşiŭ dniĭ drdŭ Aureliŭ C. Popoviciŭ din Gratz, Nicolaŭ Romanŭ, comptabilŭ în Bistriţa şi Eugenŭ Brote, proprietariŭ în Sibiŭ, pentru a fi judecaţĭ în procesulŭ de presă, ce li-s'a intentatŭ pentru tipărirea şi respândirea Repliceĭ. — Pe 18 a c. se va pertracta totŭ la Cluşiŭ procesulŭ de presă intentatŭ pentru unŭ articulŭ apărutŭ în Nr. 266 dela 10 Dec. 1892 alŭ „Tribuneĭ" sub titululŭ „Repriviri politice". Acusaţĭ suntŭ dniĭ Andreiŭ Balteşŭ în calitate de redactorŭ responsabilŭ, Eugenŭ Brote în calitate de proprietariŭ alŭ „Tribuneĭ", precum şi dniĭ Eugenŭ Brote, Septimiŭ Albini, Ioanŭ Rusu Şirianulŭ, Alesandru Dordea şi Andreiŭ Balteşŭ ca autorĭ aĭ articululuĭ incriminatŭ.

Georgiŭ D. Teutsch superitendentele bisericeĭ luterane săsescĭ din Ardélŭ după morbŭ scurtŭ a repausatŭ la Sibiŭ în 2 a c. în etate de 76 de anĭ. Repausatulŭ s'a născutŭ în Sighişóra, a studiatŭ în locŭlŭ sĕŭ natalŭ, apoĭ maĭ târdiŭ în Viena şi Berlin. Din 1850 a funcţionatŭ ca profesorŭ şi director la gimnasiulŭ din Sighişóra până la 1863, ér de atunci până la 1867 ca pastorŭ în Agnita. La 1867 representanţa bisericeĭ ev. lut. l'a alesŭ superitendente, în care calitate a lucratŭ cu zelă şi prudinţă pentru promovarea intereselorŭ bisericescĭ şi naţionale ale Sasilorŭ. Teutsch a fostŭ unŭ bărbatŭ talentatŭ şi eruditŭ. Elŭ nu s'a distinsŭ numaĭ pe terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ, ci a luatŭ parte activă şi la viaţa politică. În 1863/4 a fostŭ membru alŭ dieteĭ din Sibiŭ ca regalistŭ, la 1864/5 representantŭ în senatulŭ imperialŭ din Viena. Ca membru alŭ caseĭ magnaţilorŭ din Ungaria maĭ cu tótă ocasiunea a combătutŭ tendinţele guvernuluĭ de a restringe drepturile confesiunilorŭ. Naţiunea săsescă s'a purtatŭ cu mare reverinţă faţă cu superitendentele Teutsch. Ea a perdutŭ prin mórtea luĭ pe unulŭ dintre ceĭ maĭ talentaţi şi maĭ zeloşi conducĕtorĭ. Superitendentele Teutsch, deşi nu putemŭ dice, că ar fi fostă filoromână, totuşĭ ca omŭ cultŭ s'a purtatŭ cu o stimă specială faţă de meritatulŭ şi multŭ regretatulŭ nostru mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea, a cărui memorie unĭĭ nemernicĭ s'aŭ încercatŭ să o peteze.

Cestiunea română este tractată cu viŭ interesŭ de întrégă presa din România şi de o parte însemnată a preseĭ din alte state. „L'Independence Roumaine" organulŭ ministruluĭ de esterne din România condamnă în terminĭ hotăriţĭ politica guvernuluĭ ungarŭ faţă cu Româniĭ, cualificându-o periculósă şi nebună. „Se pare, că cabinetulŭ Wekerle să se fi decisŭ a întreprinde o luptă de esterminare contra elementuluĭ românŭ din Ungaria. Legea Csáky, augmentată prin amendamentulŭ Apponyi ţintescŭ directŭ la închiderea şcólelorŭ române; legea de colonisare ţintesce directŭ la magiarisarea ţinuturilorŭ etnografice curatŭ române. La acestea se adauge darea în judecată a întreguluĭ comitetŭ naţionalŭ şi a tuturorŭ studenţilorŭ, carĭ aŭ luatŭ parte la elaborarea Repliceĭ. Întrégă acéstă colecţiune de mĕsurĭ, la care maĭ adaugêndu-se încă proiectele de legĭ religióse, carĭ atingŭ şi ele libertăţile confesionale ale Românilorŭ nu constitue nicĭ maĭ multŭ nicĭ maĭ puţinŭ, decâtŭ unŭ atentatŭ violentŭ la însă-şi esistinţa Românilorŭ, ca rasă deosĕbită, avêndŭ limba să şi cultura sa proprie." Manifestulŭ tinerimiĭ universitare din România în cestiunea Românilorŭ din Ungaria se va respândi între universitariĭ din străinătate în septĕmâna viitóre, fiindŭ deja gata; ér celŭ către studenţiĭ magiarĭ încă este terminatŭ, dară nu s'a luatŭ încă hotărîrea, când să li-se trimită. Conferinţele studenţescĭ în ţară eraŭ să se începă în 9 a c., pe care di era fixată ţinerea conferinţeĭ naţionale la Sibiŭ.

Turburări în Paris. Studenţiĭ din Paris aŭ inscenatŭ o demonstraţiune contra senatoruluĭ Bérenge, care a făcutŭ să se intenteze unorŭ studenţĭ nemoralĭ procese. Încăerându-se studenţiĭ cu poliţia unulŭ din eĭ a fostŭ împuşcatŭ. În 3 a c. s'aŭ începutŭ demonstraţiunile acum în contra prefectuluĭ de poliţie Loze. Demonstraţiunile s'aŭ renoitŭ în ţilele următóre în diversele părţĭ ale capitaleĭ francese. Între demonstranţĭ s'aŭ vĕdutŭ cete de anarchişti, carĭ aŭ dîrîmatŭ totŭ ce le-a venitŭ în cale. Între tumultuanţĭ şi poliţie s'a încinsŭ o luptă formală. Amploiatulŭ de poliţie Nuger a căduturŭ mortŭ, maĭ mulţĭ poliţiştĭ şi o mulţime de tumultuanţĭ aŭ fostŭ greŭ răniţĭ. Poliţia şi guvernulŭ aŭ luatŭ mĕsurile de lipsă spre a pune capĕtŭ turburărilorŭ. Studenţiĭ, carĭ aŭ provocatŭ scandalele, încă se încércă acum a le pune capetŭ. Unde se cresce tinerimea în necredinţă ca în Paris, acolo graséză nemoralitatea, şi urmările suntŭ scandaluri de totŭ felulŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pii, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

V.

Legalitatea canonică a conciliiloră provinciale din 1872 și 1882.

(Fine.)

După atâtea falsități, ce le-amŭ constatatŭ până acum, nu e mirare, că dlŭ Densușanŭ numesce conciliile acestea *„hetorodoxe“*, va să dică concilii, carî profesându credința bisericeĭ catolice, prin aceea aŭ profesatŭ o credință diversă de credința de până atunci a bisericeĭ românescĭ unite. Căci dlŭ Densușanŭ la începutulŭ „cercetărilorŭ“ sale a enunțatŭ, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ cu sinodulŭ dela 1698 nu a primitŭ cu ocasiunea uniriĭ *„nicĭ o dogmă catolică“*, și că n'a schimbatŭ nimica în credința și religiunea de până atunci a Românilorŭ, ci a închiatŭ numaĭ „alianța“ aceea, pe carea însu-și dlŭ Densușanŭ nu o scie, că ce e. Sinódele provinciale dela 1872 și 1882 însă profesându dogmele catolice aŭ schimbatŭ credința și religiunea bisericeĭ românescĭ unite, pe care nu o schimbase Mitropolitulŭ Atanasiŭ, și pentru aceea dlŭ Densușanŭ pronunță ca unŭ Patriarchŭ asupra lorŭ verdictulŭ de: *„heterodoxe“*.

Acum spre a dovedi, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ *a schimbatŭ religiunea românilorŭ uniți* încă cu ocasiunea uniriĭ, așa încâtŭ sinódele dela 1872 și 1882 în privința religiuniĭ aŭ călcatŭ numaĭ pe urmele luĭ, n'avemŭ lipsă să eșimŭ nicĭ unŭ pașŭ din casa proprie a dluĭ Densușanŭ. Dînsulŭ la 1884 a scrisŭ unŭ opŭ intitulatŭ *„Revoluțiunea luĭ Horia“*, plinŭ și acesta ca și „cercetările“ de deducțiunĭ false și aserțiunĭ esagerate și maĭ multŭ poetice decâtŭ istorice. În opulŭ acesta la pag. 4 dice însu-și dlŭ Densușanŭ, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ prin unire cu biserica Romeĭ, *prin schimbarea chiarŭ a religiuniĭ* a voitŭ a libera pe Românĭ. Care dnŭ Densușanŭ are dară dreptŭ? Celŭ dela 1893, care susține, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ prin unire „n'a *schimbatŭ religiunea strămoșéscă*“, orĭ celŭ dela 1884, care susține, că „a *schimbat'o*“ „spre a libera pe Românĭ“? Dacă însă încă Mitropolitulŭ Atanasiŭ a *„schimbatŭ religiunea Românilorŭ uniți“* după dlŭ Densușanŭ și încă cu a bisericeĭ Romeĭ, atunci cum se póte, că totŭ după dlŭ Densușanŭ sinódele Mitropolituluĭ Vancea suntŭ *„heterodoxe“*, cu tóte că și ele totŭ religiunea schimbată de Mitropolitulŭ Atanasiŭ o aŭ profesatŭ?

Dacă dlŭ Densușanŭ a fostŭ așa de comodŭ, câtŭ nu a studiatŭ nicĭ o scriere străină, cu carĭ s'a folositŭ în *„cercetările“* sale, ar fi fostŭ totușĭ cuviinciosŭ, să-și studieze barĕm scrierile sale proprii.

Maĭ departe nu e mirare, că dlŭ Densușanŭ ajunge la conclusiunea, că decretele sinódelorŭ dela 1872 și 1882 *„suntŭ și rĕmânŭ nule și fără valóre pentru toți secuiĭ“*, fiindŭ că *„nicĭ unŭ sinodŭ nu este în dreptŭ să schimbe religiunea poporuluĭ românŭ“*.

Amŭ vĕdutŭ deja, ce valóre aŭ cuvintele dluĭ Densușanŭ despre *„schimbarea religiuniĭ“* în sinódele provinciale dela 1872 și 1882. Maĭ adaugemŭ pe scurtŭ numaĭ următórele.

Pe basa manifestuluĭ dela 1698, cu care dlŭ Densușanŭ ar cerca să schimbe și poliĭ pămîntuluĭ, numaĭ să se facă nemuritoriŭ, Româniĭ uniți aŭ fostŭ, suntŭ și vorŭ fi *„mădulariĭ aĭ sfinteĭ catolicescĭ bisericĭ a Romeĭ“*. Ca atarĭ suntŭ datorĭ a respecta tóte instituțiunile acesteĭ *„sfinte bisericĭ“*, precum dlŭ Densușanŭ, dacă cumva e cetățanŭ alŭ Românieĭ, este datoriŭ a respecta tóte instituțiunile acestuĭ regatŭ. O atare instituțiune a *„sfinteĭ catolicescĭ bisericĭ a Romeĭ“* suntŭ și sinódele provinciale. De aceea toțĭ Româniĭ uniți suntŭ datorĭ cu fiéscă supunere față cu decretele sinódelorŭ provincieĭ nóstre mitropolitane ținute la 1872 și 1882. Si celŭ ce orĭ din ce motive nu voesce să se supună, acela încétă a maĭ fi membru alŭ bisericeĭ românescĭ unite, de ar fi orĭ și cine.

Încă câteva cuvinte cu privire la abusulŭ, ce-lŭ comite dlŭ Densușanŭ cu spresiunea *„lege saŭ religiune strămoșéscă“*. Ómenĭ fără cultură, catolicĭ, „ortodoxĭ“, calvinĭ și alțiĭ, nu se prea îndatinéză a-și părăsi religiunea și a trece la alta. Motivulŭ, ce-lŭ aducŭ, este de comunŭ, că nu voescŭ să-și părăséscă *„legea strămoșéscă“*. Pentru ce însă? Pentru că dóră suntŭ convinșĭ din argumente solide, că *„legea strămoșéscă“* e adevĕrată? Nicĭ decum! Ci pentru că neînțelegêndŭ nimica din nicĭ o lege, n'aŭ nicĭ unŭ motivŭ de a se lega de una maĭ tare ca de alta, decâtŭ că una e *„lege strămoșéscă“* și altele nu. Și apoĭ respectulŭ acesta față cu *„strămoșiĭ“*, dară numaĭ acesta, și nicĭ o altă convicțiune basată îĭ face și pe eĭ, să se lege de *„legea strămoșéscă“* și nu de altele. Sub „lege“ însă înțelegŭ numaĭ formele din afară ale religiuniĭ.

Totŭ așa stă lucrulŭ și cu popórele fără cultură. Tótă religiositatea lorŭ se reduce la nisce forme góle și usanțe fără a fi înțelese de porŭ. Poporulŭ se légă însă de ele, dară numaĭ fiindŭ că suntŭ *„strămoșescĭ“*, căci altŭ motivŭ nu póte aduce. La atarĭ popóre biserica de comunŭ nu funcționéză ca unŭ organismŭ deplinŭ desvoltatŭ străbătêndŭ viața religiósă a poporuluĭ în tóte manifestările eĭ, așa câtŭ fiesce care membru alŭ bisericeĭ să aibă consciință despre admirabilulŭ organismŭ alŭ bisericeĭ, să se simțéscă ca o parte integrală alŭ luĭ, și chiar prin aceea să fie legatŭ de biserică, de credința și de instituțiunile eĭ din adevĕrată convicțiune intimă despre adevĕrulŭ eĭ înălțatŭ preste orĭ ce îndoele și scrupuli, éră nu pe basa conservativismuluĭ mecanicŭ alŭ *„legiĭ strămoșescĭ“* nedemnŭ de unŭ porŭ cultŭ.

Idealulŭ culturеĭ adevĕrate creștine însă este, ca fiesce care membru alŭ bisericeĭ să fie astfelŭ instruitŭ, câtŭ să-și țină de adevĕrată religiunea sa, nu pentru că e *„strămoșéscă“*, ci pentru că prin argumente solide și basate, pe carĭ le cunósce fórte bine, este intimŭ convinsŭ despre adevĕrulŭ eĭ. Așa aŭ fostŭ creștiniĭ ceĭ dintâiŭ, carĭ câștigându-și o atare convicțiune despre adevĕrulŭ creștinismuluĭ, nu s'aŭ maĭ legatŭ de *„legea strămoșéscă“* păgână. Și o atare convicțiune religiósă are poporulŭ astădĭ în țĕrile culte.

Numaĭ cândŭ la unŭ porŭ fiesce care membru alŭ bisericeĭ are cultura acésta religiósă, funcționéză și biserica regulatŭ în mijloculŭ luĭ. Idea și noțiunea despre biserică, despre credința și instituțiunile eĭ o aŭ atunci toțĭ membriĭ, și încă corectă. Și dacă este ceva divergință între eĭ, aceea nu alterézŭ esența bisericeĭ, ci se învîrte totdeuna numaĭ în jurulŭ unorŭ cestiunĭ secundare și momentane. Durere! noĭ în urma tristelorŭ împrejurărĭ în carĭ ne-a adusŭ schisma grecéscă, n'amŭ pututŭ ridica porulŭ nostru încă nicĭ barĕm aprópe de acestŭ gradŭ de cultură. Cu ajutoriulŭ luĭ Dumnedeŭ vomŭ ajunge toțĭ óre-cândŭ și acolo.

Dlŭ Densușanŭ însă vorbindŭ atâta totŭ de *„legea strămoșéscă“*, ar voi să rĕmânemŭ totdeuna în statulŭ primitivŭ propriŭ popórelorŭ neculte, de a nu avé nicĭ cândŭ altă convicțiune religiósă, decâtŭ pe cea basată pe împrejurarea, că acésta saŭ aceea a fostŭ convicțiunea din *„legea strămoșéscă“*, și de a nu vedé nicĭ odată biserica funcționându în mijloculŭ nostru așa, cum trebue să funcționeze la unŭ porŭ cultŭ. De aceea dînsulŭ nicĭ nu póte să înțelégă încercările sinódelorŭ dela 1872 și 1882 de a întocmi și organisa biserica nóstră astfelŭ, câtŭ membriĭ eĭ trăindŭ în mijloculŭ unuĭ organismŭ regulatŭ cu funcționare armonică să-și câștige o convicțiune basată, raționabilă și vrednică de unŭ porŭ cultŭ, cumcă religiunea sa este și rĕmâne religiune adevĕrată, chiarŭ și dacă n'ar fi fostŭ strămoșéscă. De aceea nu e mirare, că înaintea dînsuluĭ încercările acestea ale Mitropolituluĭ Vancea și ale sinódelorŭ dela 1872 și 1882 purcese din zelulŭ celŭ maĭ sfîntŭ, din consciința cea maĭ nemaculată și din iubirea cea maĭ curată a poporuluĭ le stigmatiséză de *„încercărĭ de a strica legea strămoșéscă“*. Nu-și aduce aminte, că curiosulŭ principiŭ cu *„legea strămoșéscă“* în consecințele din urmă este absurdŭ. Căci dacă totŭ *„strămoșiĭ“* aŭ să ne servéscă de îndreptariŭ în lucrurile de religiune, atunci religiunea *„strămoșéscă“* proprie este păgânismulŭ, saŭ chiarŭ fetișismulŭ, căci acésta a fostŭ religiunea „strămoșilorŭ“ nostri celorŭ maĭ veneranzĭ pentru anticitate. Și apoĭ între istoriciĭ nostri, pe carĭ dlŭ Densușanŭ îĭ-a resfoitŭ așa de multŭ, ușorŭ va da de Bărnuțŭ, care era de părere, că Româniĭ să se facă păgânĭ, căci păgânismulŭ este *„religiunea strămoșéscă“* a nóstră.

Împrejurarea aceea tristă, că idea vagă și confusă a *„legiĭ strămoșescĭ“* din lipsa culturеĭ a jucatŭ în viața nóstră bisericéscă până acum prea mare rolă, fără ca cuprinsulŭ eĭ precisatŭ și determinatŭ să fie străbătutŭ vre-odată în consciința publică, și fără ca publiculŭ mare să aibă cunoscința temeĭnică a *„legiĭ acesteia strămoșescĭ“*, precum și cunoscință despre lipsa eĭ de desvoltare ca la popórele culte, trista acéstă împrejurare este causa, de suntŭ posibile nisce aparițiunĭ confuse și cutezate ca „cercetările“ dluĭ Densușanŭ. La popóre de cultură religiósă așa ceva nu se întîmplă. Acolo fiesce care scie, ce e biserica. O sciŭ acésta chiarŭ și inimiciĭ eĭ. Nu se légă membriĭ de ea numaĭ fiindŭ că e *„strămoșéscă“*, ci fiindŭ că o cunoscŭ din fundamentŭ, ca pe unŭ ce determinatŭ, și funcționarea armonică a organismuluĭ eĭ le causéză mângăere și desfătare cerésca. De aceea la atarĭ popóre s'ar face ridiculŭ celŭ ce ca dlŭ Densușanŭ s'ar scula să combată instituțiunile presente ale bisericeĭ, din causă că acele rĕmânŭ neînțelese de unĭ ómenĭ, carĭ din tótă religiunea nu pricepŭ alta nimicŭ decâtŭ că e *„strămoșéscă“*, și apoĭ în atributulŭ acesta *„strămoșescă“* nefiindŭ chiarificatŭ nicĭ de lumina culturеĭ publice a poporuluĭ, nicĭ de studiulŭ seriosŭ alŭ respectivilorŭ, înfundă după placŭ ideĭ, lucrurĭ, credințe, instituțiunĭ și neadevĕrurĭ istorice, din carĭ apoĭ resultă unŭ babilonŭ de confusiune, câtŭ e o adevĕrată jertfă a asculta pe atarĭ ómenĭ vorbindŭ despre biserică.

Împrejurarea cu *„legea strămoșéscă“* a maĭ datŭ ansă la noĭ și la alte inconveniente. Fórte mulțĭ îndestuliți cu atributulŭ acesta vagŭ de *„lege strămoșéscă“* nicĭ nu-și maĭ daŭ silința să studieze istoria *„legiĭ acesteia strămoșescĭ“*, și de aceea și-o închipuescŭ apoĭ în trecutŭ așa de clasică, câtŭ ajungerea eĭ la stările de astădĭ o consideră de o degenerare, cândŭ chiarŭ din potrivă trecutulŭ a fostŭ câtŭ maĭ tristŭ și primitivŭ și starea de astădĭ este unŭ progresŭ considerabilŭ. De aci vine apoĭ lucrulŭ acela comicŭ, de tóte dorințele juste și nejuste cu privire la organisarea bisericéscă se pretindŭ totŭ pe basa, că acelea suntŭ „strămoșescĭ“, cu tóte că „strămoșiĭ“ nicĭ idee n'aŭ avutŭ de ele. A fostŭ de ajunsŭ să se dică de unĭ și alțiĭ, că suntŭ „vechĭ“ și „strămoșescĭ“, ca ceĭ maĭ mulțĭ să crédă. De aci a urmatŭ apoĭ o falsificare comică a istorieĭ bisericescĭ în opiniunea publică, de carea cunoscĕtoriulŭ străinŭ rîde, celŭ românŭ însă plânge. Și falsificarea asta atâta este de obstinată, atâtŭ de încredurată și de cutezătóre, cum e de comunŭ neadevĕrulŭ, câtŭ va trebui să trécă multŭ timpŭ, până va puté fi de totŭ smulsă din mintea opiniuniĭ publice, ca să nu ne maĭ compromită înaintea foruluĭ europénŭ alŭ sciinței. Reflecteze cetitoriĭ numaĭ la fantasticele aserțiunĭ ale *„Gazeteĭ Transilvanieĭ“* cu privire la unele lucrurĭ ținĕtóre de istoria bisericeĭ nóstre. Dacă o fóe francesă cu ceva trecere ar susținé în publicŭ, că Napoleonŭ I nu a esistatŭ nicĭ odată, atunci ar fi puținŭ, dacă s'ar face numaĭ de rîsŭ. Și „Gazeta“ relativŭ la istoria bisericeĭ nóstre

a susținutu neadevěruri chiar așa de cutezate, ca și cându o fóe francesă ar susține de Napoleonu I, că elu nicĭ odată n'a esistatu. Câtu a trebuitu să scrie „Unirea“ spre a arěta falsitatea aserțiunilorŭ „Gazetei“! Și „Gazeta“ a rěmasŭ obstinată spre rușinea nóstră, deși preste unu secŭlu publiculŭ și celu de rîndu se va mira, cum a pututu o fóe să susțină falsități așa grosolane istorice, și o singură altă fóe să-ĭ contradică, ba să-și mai afle și omeni, carĭ să créda acele falsități.

Închiămu capitululŭ acesta. La 1872 erau deja 17 ani, de cându fu reactivată Mitropolia nóstră de Alba-Iulia și întemeĭate diecesele de Lugoșiu și Gherla. Provincia mitropolitană nu era regulată și organisată încă nicĭ într'o privință. Încă Mitropolitulu Șuluțu avuse de cugetu, să concheme sinodu provincialu pentru organisarea Mitropolieĭ. Timpurile din anii păstoririĭ luĭ ilu împedecaseră în ajungerea scopuluĭ, și așa s'a scoboritu în mormîntu fără a o puté organisa. Mitropolitulu Vancea a fostu dară datoriu să facă elu, ce n'a pututu face Șuluțu, și spre scopulu acesta a conchematu cele dóuě sinóde provinciale dela 1872 și 1882, adevěratu că nu după ilusiunile dluĭ Densușanu și ale „aliateĭ“ sale „Gazeta“, ci după canónele codicilorŭ nostri Pidalionu și Pravilă. În sinódele acestea pentru întâĭa dată s'au vědutu la olaltă clerulu din tóte patru diecesele. În sinódele acestea s'a începutu organisarea provincieĭ Mitropolitane de Alba-Iulia prin regularea multorŭ cestiuni, prin introducerea uniformității în mai mulți ramĭ aĭ ocârmuiriĭ publice bisericescĭ în tóte patru diecesele, așa câtu clerulu și poporulu credinciosu scie, de ce are să se țină în cele mai multe afaceri bisericescĭ, și scie, la ce lege să se provóce. Organisarea însă nu putu fi încă îndeplinită în aceste dóuě sinóde, ci mai multe cestiuni din viața publică bisericéscă aștépta regulare. Așa de pildă dreptulu criminalu și penalu bisericescu încă nu-lu avemu codificatu după timpulu și împrejurările de astădi. De aceea noulu Mitropolitu va avé să organiseze mai departe în alte sinóde provinciale. Decretele celorŭ dóuě sinóde însă ținute sub Vancea regulézá totuși în multe privințe viața nóstră publică bisericéscă, așa câtu din punctulu acesta de vedere în totu rěsăritulu nicĭ biserică mai bine organisată nu esistă, nicĭ codice de legĭ mai corectu și mai deplinitu ca decretele acelorŭ dóuě concilii ale nóstre nu se află. O a recunoscutu acésta nu unu omu superficialu ca dlu Densușanu, ci unu bărbatu de statu cunoscětoriu de întregu orientulu ca și Cardinalulu Simeoni, care vědendu decretele acestea a disu Mitropolitului Vancea, că provincia nóstră mitropolitană de Alba-Iulia în privința organisăriĭ întrece pe tóte bisericele din rěsăritu. Valórea, ce o are o opiniune ca acésta a unuĭ atare bărbatu, nu o póte prețui unu omu ca dlu Densușanu, care din sfera nebulósă a unorŭ concepte vage și confuse ca *„lege strămoșéscă“* și *„alianță bisericéscă“* de locu nu póte eși

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Gustară câte ceva stându și cu de grabu. Paulu băgă de samă fórte bine, cum Estira lu servia pe elu mai cu deosebire și mai cu atențiune și cum în apropiarea luĭ era perdută în gânduri, până cându Evreulu bětrânu cu ochi de năpîrcă o observa și o dojeni destulu de durŭ.

Paulu se silia să sfârșéscă odată, și după o scurtă gustare luă pe tovarěșiĭ sěĭ, ca să pacheteze baniĭ.

Mai cumpěră dela Evreu o ladă de ferŭ solidă cu coperișu și inculetóre în stare bună. Era și ușóră de transportatu, fiindu că avea róte și dóuě mânere tarĭ.

Pe cându Paulu și Cherias aședau baniĭ, Eleazaru a datu rotitele lădiĭ luĭ Longinu și luĭ Tellus, carĭ le aședau stându în genunchi. Bětrânulu Iosia Macabbi încă le sta într'ajutoriu.

Nepóta-sa érăși s'a aședatu pe scaunu și își făcea trébă cu lucrulu de mână. Apoĭ ér s'a dusu lângă masă privindu în tăcere aurulu și argintulu celu sclipitoriu. Numaĭ din cându în cându mai îndrepta luĭ Eleazaru câte o privire fulgerătóre. Într'unu momîntu plesni unulu dintre sulurile de pele, în carĭ erau pachetațĭ baniĭ, și baniĭ se împrăștiară pe padimentu. Ceĭ treĭ bărbațĭ sau plecatu, ca să-ĭ adune. Estira se repedi ca unu fulgeru la urechea luĭ Paulu și ĭi șopti ceva, ce-lu puse pe gânduri.

Elu privi încă odată întrebătoriu în ochiĭ eĭ marĭ și plinĭ de viață. Ér ea ca rěspunsu ĭi aruncă o căutătura de aprobare și fugi érăși la locuru sěu de lucru.

Paulu și-a continuatu lucrulu tăcându. Numaĭ vecinulu sěu Cherias le-a observatu acestea. Elu privi în fața luĭ Paulu, care era palidă cu desěvârșire. Lucrulu se făcea și mai departe tăcându.

Dar tăcerea n'a ținutu multu. Din întîmplare s'a născutu o mică certă. Orĭ Iosia Macabbi, care însemna numěrulu săculețelorŭ de baniĭ, a greșitu, căci a însemnatu cu unulu mai multu, orĭ eĭ aŭ numěratu cu unulu mai puținu.

După o scurtă schimbare de vorbe s'au hotărîtu să scótă totu argintulu și să-lu numere de nou, ca să se găséscă greșéla.

Într'acestea Estira érăși s'a apropiatu de masă. „Sperŭ, nobilulu meu domnu, să te rentorcĭ din luptă sănětosu și nevătămatu,“ disе ea înecându-și unu suspinu adâncu.

„Îți mulțămescu,“ rěspunse Paulu. „Dar acésta nu se póte prevedé. Mulți se rentorcu érăși, dar nu totdeuna toți.“

„Într'adevěru, domnulu meu, acésta o sciu dela înaintașiĭ meĭ. Dar eu sperŭ, că tu te veĭ rentórce. Mosulu îmĭ spunea astă diminéță, că bărbațiĭ, carĭ vorŭ veni pentru comóră, nu o ducu pentru sine, ci ea e destinată pentru răsboiu, fiindu că aerarium sanctum, baniĭ publicĭ nu ajungu pentru acésta trebuință.“

„Ce flecărescĭ tu?“ ĭi disе Eleazaru, care ĭ-a auditu cuvintele din urmă. „Nu vedĭ, că molestezĭ pe nobilulu domnu, tu flecăriță ce eștĭ? Iartă-o, cinstite domnule,' e tinéră!“

„Mě rogu, n'am ce se iertu,“ afirmă Paulu privindu în fața tinéră și drăguță a copileĭ.

„Eu mě ducu, domnule, — rěmâĭ cu cu bine!“ disе Estira cu ochiĭ umedĭ.

„Îți mulțămescu și nu te voiu uĭta nicĭ odată,“ disе Paulu încetinelu. În acelașĭ momentu Estira sări pe ușe afară ca și unu copilu fericitu, care a avutu parte de o dulce bucurie.

Cherias érăși se uĭtă în fața luĭ Paulu, dar ea nu-ĭ spunea nimica din cele ce se petreceau în lăuntrulu luĭ.

Lucrulu se continuă cu zelu. Cam pe la o óră după medulu noptiĭ l'aŭ terminatu.

Pe fața Evreulu se vedea unu surisu de batjocoră, cându Paulu ĭ-a datu scrisórea, după cum ĭi poruncise Cesarulu. Paulu a observatu surisulu Evreuluĭ, și din privirea luĭ liniștită Evreulu a aflatu, că nu a fostu bine, că s'a pripitu cu ironia, și și-a adusu aminte de aceea, că cine rîde mai pe urmă, acela rîde mai bine.

„Acestea nu le puteți duce de aicĭ,“ disе elu, arătându spre lădi.

„Chiaru la acésta mě gândiam și eu,“ disе Paulu. „Acum suntemu osteniți și avemu lipsă de câteva óre de odihnă. Dar diminéță vomu lucra cu puteri îndoite. Ne veĭ da cheile, și cu permisia ta ne vomu face unu așternutu pe lădi.“

La acestea vorbe Eleazaru a încremenitu.

A adusu apoĭ nisce cheĭ, ér Paulu a probatu cu ele tóte lăcatele.

„Acésta e o odae minunată,“ începu Evreulu. „Aicĭ a petrecutu multe noptĭ Iuliu Cesaru cu soțiĭ luĭ ceĭ sělbaticĭ. Elu și cu Catilina câte nebuniĭ aŭ mai făcutu!“

„Ce vorbescĭ?“ disе Paulu miratu. „În acestu locu miserabilu și-a pusu vre-odată piciorulu Iuliu Cesaru?“

La acestea rěspunse Tellus ciătinându din capu. „Cesaru de bună samă nu, dar cu atâtu mai vîrtosu celalaltu.“

„Voi vě credeți atotsciutorĭ,“ disе Evreulu către Tellus, „dar vě spunu, că acésta era chiaru proprietatea luĭ Iuliu Cesaru. Eu o sciu asta mai bine. Și apoĭ tatalu meu, care a fostu têrîtu din Ierusalimu la Roma pe vremea luĭ Pompeiu, mĭ-a povestit'o de sute de orĭ. Iehova să-lu odihnéscă în sinulu luĭ Avraamu, dar multe mĭ-a mai spusu! Dicea, că dictatorulu își aduna aicĭ prietiniĭ, și făceau din nópte diuă și din dĭ nópte. Și óre mai târdiu cine a fostu acela, care l'a scăpatu din datoriĭ? Cine avea pe sama luĭ baniĭ totdeuna, și mai cu samă cându tóte celealalte pungĭ erau góle?“

„Nu e așa, că erau grase acelea vremĭ?“ disе Tellus. „Ba după cum singuru aĭ spus'o, „acele erau vremĭ“. Așa e, că procentele erau marĭ și plătite la timpu?“

Eleazaru ĭi aruncă o privire de dispreț.

„La timpu? — Nu, nicĭ de câtu,“ disе încrețindu-și fruntea și făcându o mutră convingětóre. „Ni-s'au plătitu numaĭ după lupta dela Farsalu, pe cându tatalu meu și-a fostu mai perdutu sperarea. E dreptu, că după aceea ne-a plătitu capulu banuluĭ întregu și procentele și procentele procentelorŭ. — Cesarulu Germanicu încă nu va face altfelu cu mine amărîtulu!“ Și se uită rugătoriu la Paulu.

„Du-te, Evreule, du-te!“ ĭi disе acesta mâniosu și scârbitu. „Se póte, că ție să-ți fie datu, să mai dai preste o luptă dela Farsalu!“

„Așa? . . . Să trebuéscă să așteptu? . . . Dar pentru ce nu mĭ-ați spus'o acésta? Nu, nu se póte! Voiu merge la Cesarulu,“ și o luă spre ușe.

(Va urma).

Bibliografie.

A eșitu de sub presă opulu **Toma á Kempis**, tradusu de *Gavrilu Popu* canonicu. Prețulu legatu cu aurítură costă 1 fl. 10 cr. Doritoriĭ de a-lu avé să se adreseze la auctorulu trimițêndu cu asemnațiune postală 1 fl. 15 cr. și voru primi opulu sub legătură crucișată fără portu.

A apărutu de sub tiparin **Octoichulu celu micu** ediț. III. Blașiu 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatu cu prețulu de 80 cr. v. a., legatu cu călcâiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legatu dimpreună cu **Penteconstarulu** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Economie.

Mijlócele contra peronosporei. Ca cele mai sigure mijlóce contra peronosporei se recomándă diversele amestecări ale victriolului de aramă (pétra vinătă).

Dintre amestecăturile acestea mai însemnate suntŭ următórele.

I. *Mixtura de Bordeaux,* se compune din apă, vitriolŭ de aramă şi varŭ arsŭ, cari se potŭ mesteca în diverse proporţiuni, anume: a) 100 litre apă, 2 kgr. vitriolŭ de aramă şi 2 kgr. varŭ arsŭ, b) 100 litre apă, 2 kgr. vitriolŭ de aramă şi 3 kgr. varŭ arsŭ, c) 100 litre apă, 4 kgr. vitriolŭ de aramă şi 4 kgr. varŭ arsŭ. Mixtura de 100 litre apă, 2 kgr. vitriolŭ de aramă şi 2 kgr. varŭ stinsŭ (mixtura de 2 peecente) o folosimŭ înainte de a se arăta peronospora, că mijlocŭ preventivŭ contra ei. În casulŭ acesta se face stropirea viţelorŭ cu soluţiunea Bordeaux pe la finea luĭ Maiŭ.

Dacă prima stropire s'a neglesŭ, şi peronospora începe a se arăta, aplicămŭ soluţiunea de sub b şi c (de 3 şi 4%).

Mixtura. Bordeaux se pregătesce aşa, că mai întâiŭ se mĕnunţesce vitriolulŭ de aramă şi în cuantităţi mai mici se topesce în apă caldă, computândŭ pentru 1 kgr. vitriolŭ de aramă 3 litre de apă. În altŭ vasŭ se stinge varulŭ în o cuantitate îndoită de apă. Soluţiunea de varŭ se străcură prin o străcurătóre fină, ca să nu trécă şi părţile mai dure, cari ajungêndŭ în aparatulŭ de stropire l'ar astupa. Apoĭ soluţiunea de vitriolŭ se tórnă în o cuantitate proporţionată de apă, după ce s'a rĕcitŭ soluţiunea de varŭ, şi acésta se tórnă pe încetulŭ în soluţiunea de aramă meştecându-se continuŭ pe timpulŭ turnăriĭ.

Vitriolulŭ de aramă să se solvéscă numai în vasĕ de lemnŭ orĭ de aramă şi la mestecarea luĭ érăşĭ să se foloséscă numai instrumente de lemnŭ.

Mixtura de Bordeaux preparată se póte conserva timpŭ mai îndelungatŭ, dară înainte de folosire trebue să se mestece bine, deórece chiarŭ acele părţi se aşadă la fundŭ, cari contribue mai multŭ la stirpirea peronosporeĭ.

Soluţiunea se stropesce câtŭ se póte de finŭ pe partea superióră a frunzélorŭ de vie.

(Va urma.)

Bursa de Budapesta.

Din 5 Iuliŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.60
« « corône r. ung.	94.75
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	124.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	96.25
« urbariale ung.	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	148.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	141.50
Renta de hârtie austriacă	97.50
« « argintŭ austriacă	97.50
« « aurŭ austriacă	118.—
Losurile austr. din 1860.	164.—
« Vienei	176.50
Acţiunile bancei austro-ungare	985.—
« « de creditŭ ung.	414.50
« « « « austr.	338.—
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	127.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	100.50
Galbenĭ împĕrăteştĭ	5.85
Napoleon-d'orĭ	9.83
Mărcĭ 100 imp. germâne	60 65
Londra 10 Livres şterlingĭ	123.70

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. —5· până 5.50, — grâŭ mestecatŭ fl 4.— până 5.—, sĕcară fl. 3.— până 3.50, — ovĕsŭ fl. 3.— până fl. 0.—, cucuruzŭ fl. 3.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 3.50 până fl. .—, — sĕmêntă de cânepă fl. 3.50 până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. .—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până 48 cr., carnea de mielŭ 24 până 32 cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

161 szám vh. (31) 1—1
1893.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 619/893 számu végzése által budapesti Szollás Josef és fia mint feltülfoglaltató, ugy egyidejüleg Schön testvérek ugyan csak feltülfoglaltató és balázsfalvi Jánza János alapfoglaltató javára, balázsfalvi Salusinszki Sámuel és neje ellen 185 frt 04 kr., 16 frt 80 kr. és 250 frt — kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt biztositási végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 367 frt 19 krra becsült szobabutorok, ágynémü és ruhanémüek, konyha és porcellán edények és evőeszközökből álló ingóságok fenti tőke, ennek 189 . . év . . . . hó . . napjától járó kamatai — frt — kr., mepállapitott eddigi 1 frt 75 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 742. sz. kiküldést rendelő végzés folytán Balázsfalván alperes lakásán leendő eszközlésére 1893-k évi julius hó 21-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1893-ik évi Julius hó 5-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Nr. 155—1893. (30) 2—3

Edictŭ.

După ce Vasilie Hampu gr. cat. din Comuna Vulpĕrŭ legiuitulŭ bărbatŭ alŭ Parasceveĭ Hantz gr. cat. din opidulŭ Sibiŭ, trecutŭ acum 9 anĭ, şĭ-a părăsitŭ pe soţia sa legiută, fără ca să i-se pótă sci ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dĭ, să se presente înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urdĭtŭ în contră-i se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela forulŭ matrim. de I-a Instanţă deleg. alŭ Protopopiatuluĭ Cichindélŭ gr. cat.

Sĕcădate ~~la 24 Iuniŭ~~ 1893.

Demetriŭ Cuteanŭ,
protopopulŭ preş. for. matr.

Turnătoria de clopote şi de metalŭ a luĭ

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publicului şi comunelorŭ pentru pregătirea din noŭ de clopote de tótă mărimea, respective pentru combinarea mai multorŭ clopote nóuĕ după tonurĭ statorite înainte, aranjate după sistemŭ noŭ, pre lângă garanţie de mai mulţi anĭ, cu corône de lemnŭ orĭ de ferŭ bătutŭ orĭ vĕrsatŭ, aşa că clopotele astfelŭ construite se potŭ întórce uşorŭ şi de mai multe orĭ, prin ce clopotulŭ se scutesce de crepare.

Recomandă mai ales inventiunea sa de

Clopote perforate

carĭ suntŭ premiate de mai multe orĭ şi privilegiate,

carĭ daŭ unŭ **sunetŭ mai tare, mai durabilŭ şi adâncŭ** şi aşa unŭ astfelŭ de clopotŭ de 200 kg. este egalŭ cu altulŭ de 260 kg. — Mai departe **scaune din ferŭ bătutŭ sub clopote, clopote de orologiŭ** în tótă mărimea şi tóte părţile de metalŭ, ce se ţinŭ de specialitatea asta. — **Clopote** de 150 kg. şi mai micĭ şi **pumpe de mână** se potŭ afla tot-deuna în depositŭ. — Se recomandă pentru comisiĭ câtŭ de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 9—10

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 21—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 15 Iuliŭ 1893. Numĕrulŭ 28.

Regularea dreptuluĭ alegerii Mitropolituluĭ.

*** Suntŭ deja treĭ luni dela 16 Aprilŭ, memorabila di a candidării la vacantulŭ Scaunŭ Mitropolitanŭ. Maĭestatea Sa încă până acum nu s'a înduratŭ a denumi pe nicĭ unulŭ dintre ceĭ aleşi, proprie candidaţi, şi póte că vorŭ trece încă multe luni, până cândŭ Archidiecesa de Făgăraşŭ şi Mitropolia de Alba-Iulia îşĭ va avé pe mirele sĕŭ. Orĭ cândŭ însă se va întîmpla acésta, unŭ lucru îlŭ vomŭ aduce numaĭ decâtŭ aminte nouluĭ Mitropolitŭ, şi acesta este regularea dreptuluĭ alegerii Mitropolituluĭ.

Până la sinodulŭ electoralŭ din urmă nicĭ unŭ sinodŭ nicĭ electoralŭ nicĭ de altă categorie nu s'a ocupatŭ seriosŭ de regularea dreptuluĭ acestuia de aşa mare însemnătate pentru biserica nóstră. Celŭ dela 1850 şi 1868 s'aŭ ocupatŭ maĭ multŭ de ficţiunĭ istorice şi de dorinţe confuse. De abia celŭ dela 1893 a păşitŭ pe o cale maĭ bună sulevândŭ în modŭ seriosŭ cestiunea regulării dreptuluĭ acestuia.

Cândŭ vorbimŭ însă de regularea dreptuluĭ alegerii Mitropolituluĭ, nu punemŭ pondŭ ca „Gazeta“ şi ca dlŭ Densuşanŭ pe împrejurarea, ca cleruluĭ să i-se dea dreptulŭ maĭ „democraticŭ“, însă numaĭ la părere, de a alege nu treĭ, ci numaĭ unulŭ, pe care Maĭestatea Sa să aĭbă dreptulŭ de a-lŭ întări. Nu punemŭ pondŭ pe împrejurarea acésta, de o parte pentru că cu greŭ credemŭ, că în timpulŭ de astădĭ amŭ puté câştiga unŭ atare dreptŭ, éră de altă parte, dacă numaĭ dreptulŭ de a candida treĭ persóne este regulatŭ, cum se cuvine, atunci pentru noĭ este multŭ maĭ favorabilŭ decâtŭ dreptulŭ de a alege numaĭ o persónă. Căci cu dreptulŭ de a alege numaĭ o persónă este legatŭ chiarŭ şi la gr. orientalĭ dreptulŭ maĭestaticŭ de a o întări saŭ de a o respinge. De dreptulŭ candidăriĭ însă este legatŭ numaĭ dreptulŭ maĭestaticŭ de a denumi pe unulŭ din candidaţĭ, nu însă şi dreptulŭ de a-ĭ respinge pe toţĭ treĭ. Şi aşa clerulŭ totdeuna póte candida atarĭ treĭ persóne, încâtŭ să fie deplinŭ mulţămitŭ cu denumirea orĭ căreia. Dacă însă se alege numaĭ o persónă, atunci acésta póte fi în continuŭ respinsă, până cândŭ se alege persóna dorită de guvernŭ, cum s'a întîmplatŭ la gr. orientalĭ şi în parte şi la Sêrbĭ. Astfelŭ putemŭ cu totŭ dreptulŭ să dicemŭ, că pentru noĭ e multŭ maĭ favorabilă candidarea de treĭ persóne cu dreptulŭ maĭestaticŭ de a alege pe una din treĭ, decâtŭ dreptulŭ de a alege o singură persónă însă cu dreptulŭ maĭestaticŭ nerestrînsŭ de a respinge.

Este adevĕratŭ, că óre cândŭ amŭ avutŭ dreptulŭ de a alege numaĭ o singură persónă pentru scaunulŭ mitropolitanŭ. Cândŭ însă după unire Coróna a luatŭ asupra sa sarcina de a provedé pe Mitropolitulŭ nostru cu temporalele de lipsă, ceea ce s'a întîmplatŭ maĭ târdiŭ definitivŭ prin donarea dominiuluĭ principescŭ dela Blaşiŭ, atunci Împĕratulŭ a câştigatŭ dreptulŭ de patronatŭ şi asupra Mitropolieĭ nóstre, şi eo ipso dreptulŭ denumiriĭ Mitropolituluĭ. Cu tóte acestea însă curtea împĕrătéscă, ca să nu înstrăineze pe Românĭ dela S. Unire, nu s'a folositŭ de dreptulŭ acesta, ci l'a modificatŭ numaĭ întru atâta, încâtŭ a poftitŭ, ca să nu se maĭ alégă numaĭ o singură persónă pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, pe carea să o întăréscă orĭ respingă, după cum va afla cu cale, ci a poftitŭ, ca în viitoriŭ clerulŭ să-ĭ designeze treĭ persóne, din carĭ apoĭ împĕratulŭ să denuméscă pe una. Împrejurarea, că chiarŭ şi manifestulŭ de unire dela 1698 vorbesce de alegerea uneĭ singure persóne ca condiţiune a unirii, nu alteréză lucrulŭ de locŭ, căci atunci împĕratulŭ încă nu avea dreptŭ de patronatŭ asupra Mitropolieĭ nóstre, nefăcêndŭ încă pentru susţinerea Mitropolituluĭ nostru nicĭ o donaţiune de dominiŭ. Şi aşa manifestulŭ n'a pututŭ avé în vedere decâtŭ stările de atunci. De aceea clerulŭ n'a greşitŭ atâta cu aceea, că n'a remonstratŭ în contra modificăriĭ dreptuluĭ electoralŭ după primirea donaţiuniĭ regescĭ, a greşitŭ însă cu aceea, că n'a poftitŭ, ca dreptulŭ acesta să fie regulatŭ prin unŭ statutŭ, aşa câtŭ de o parte să fie adevĕrată candidare, éră de altă parte să fie în elŭ prevĕdute barĕm cele maĭ însemnate eventualităţi. Cu deosĕbire însă a greşitŭ clerulŭ, că după reactivarea Mitropolieĭ schimbându-se cu to-

Feuilleton.

Năluca.

Acum suntŭ cinci aniĭ, de cândŭ mĕ logodisem cu soţia mea. Relaţia nóstră nu cuprinsese nimica romanticŭ. Venimus, vidimus, vicimus. Părinţiĭ Leontineĭ făcură maĭ puţine împotrivirĭ de cum mĕ temeam. Dimpotrivă mi-se dădu de scire, că am voe să statorescŭ eŭ terminulŭ cununieĭ, şi de óre ce eram aprópe de treĭ decĭ, nu aveam timpŭ de perdutŭ.

Îmĭ închiriaĭ o vilă în depărtare cam de o óră dela cetate. Acolo voiam să locuescŭ cu Leontina. În dosuliŭ vileĭ aspectulŭ era cu adevĕratŭ încântătoriŭ. Dar asta nu impórtă. Ceea ce trebue să spunŭ, e că spre médă nópte dela vilă, dar despărţitŭ de ea prin alte căsĭ şi grădiniĭ, era unŭ cimiteriŭ nouŭ şi încă puţinŭ împoporatŭ.

Erá în luna luĭ Augustŭ, cândŭ diua începe a se scurta şi pe la optŭ óre începe nóptea. Într'o sară şedeam în vila mea şi cercam a-mĭ închipui cu multă sentimentalitate fiitórea mea fericire. Începuse a însăra. Dar după ce gândulŭ meŭ sbura pe airea, asta puţinŭ mĕ importa. Afară era o linişte neobicĭnuită — nicĭ o frundă nu se mişca, nicĭ unŭ sgomotŭ nu se audia din culină orĭ din vecinĭ, nicĭ măcarŭ lătratulŭ vre unuĭ câne nu-mĭ aducea amite, că în lumea asta maĭ vieţuescŭ şi alte fiinţe afară de mine. Acum mĕ copleşi unŭ simţemîntŭ — nu sciŭ cum: eram convinsŭ despre aceea, că viaţa póte să se continue în forme invisibile şi necuprinse, şi priviam cu fiorĭ în juru-mĭ: aşteptam ceva.

În chilie se întunecă de odată şi aerulŭ se rĕci. Simţiam câţiva picurĭ de sudorĭ pe frunte, şi deşi de o camdată nu aveam nicĭ unŭ motivŭ de a mĕ neliniştĭ, totuşĭ mĕ cuprinse o fricĭ necuprinsă. Îmĭ îndreptaĭ privirea spre ferestră, şi acolo—acolo o vĕduĭ pentru întâĭa dată.

Afară înaintea ferestreĭ stătea o umbră întunecósă. Conturele eĭ se deosebiaŭ fórte marcantŭ de cătră azurulŭ ceriuluĭ. Ea era fără colóre şi aprópe fără formă, dar cu tóte acestea mi-se părea, că vĕdŭ o fiinţă omenéscă îmbrăcată în haĭne albe de ale morţilorŭ. Şi ochiĭ îĭ sclipiaŭ ca fosforulŭ, obrajiĭ îĭ eraŭ cufundaţĭ, buzele parcă-ĭ trĕmuraŭ de patimă şi fruntea îĭ era încreţită.

Nu mĕ ruşinezŭ a mărturisi, că m'a cuprinsŭ frica.

„Aşa dar în sfârşitŭ totuşĭ te-am găsitŭ,“ dise năluca aruncându-mĭ o privire turbată.

Eŭ nu dişeĭ nimica. Nicĭ n'aveam, ce să dicŭ.

„În sfârşitŭ te-am gasitŭ,“ dise naluca din noŭ. „Ce să facŭ acum cu tine?“

Eŭ nu puteam să facŭ alta decâtŭ să privescŭ la ea uimitŭ şi fără pricepere. Năluca întinse unŭ braţŭ de sub acoperemîntulŭ celŭ albŭ, în care era învĕlită. Braţulŭ era lungŭ şi subţire şi avea o tetovare, carea înfăţişa o corabie cu vîntrele pline şi deasupra lorŭ dóuĕ óse încrucişate şi o căpăţînă. Óspele era iritatŭ şi manevra cu braţulŭ sĕŭ pe dinaintea feţeĭ mele. Eŭ observam, că mişcările braţuluĭ luĭ nu mişcă aerulŭ de locŭ. Dar lucru ciudatŭ: cândŭ începu a mĕ amenința, începuĭ şi eŭ a-mĭ regăsi curajulŭ.

Mişcările luĭ deviniaŭ totŭ maĭ amenințătóre, şi elŭ le însoţi dór şi de dóuĕ decĭ de orĭ cu întrebarea, carea mĭ-o rostise: „În sfârşitŭ te-am găsitŭ, acum ce să facŭ cu tine?“ Se părea, că nu scia să maĭ dică altceva.

tulŭ împrejurările, nu a poftitŭ în continuŭ regularea dreptuluĭ acestuia. Pentru aceea lucrulŭ în desvoltarea sa logică a ajunsŭ la nisce stărĭ, carĭ nu se maĭ potŭ suferi aşa, cum suntŭ.

Aşa maĭ întâiŭ, precum se vede din acte, până la reactivarea Mitropolieĭ candidarea celorŭ treĭ persóne prin clerŭ erá considerată de unŭ dreptŭ alŭ cleruluĭ. Dela reactivarea Mitropolieĭ însă, precum se vede din rescriptele ministeriale din 1868 şi 1893, nu maĭ e considerată ca unŭ dreptŭ, ci ca o graţie, încâtŭ în amîndóuĕ se ḑice apriatŭ, că candidarea nu are să servéscă de casŭ de precedinţă pentru viitoriŭ, ci rĕmâne reservatŭ dreptulŭ maĭestaticŭ de a denumi pe Mitropolitulŭ şi fără candidare. Guvernulŭ se basézĕ pe împrejurarea aceea, că înainte de reactivarea Mitropolieĭ clerulŭ candida numaĭ la unŭ scaunŭ episcopescŭ, după reactivarea Mitropolieĭ însă candidézĕ la unŭ scaunŭ mitropolitanŭ, şi aşa împrejurările suntŭ cu totulŭ schimbate. La motivulŭ acesta alŭ guvernuluĭ însă se póte respunde cu temeiŭ, că dreptulŭ electoralŭ l'a avutŭ clerulŭ încă atunceĭ, cândŭ scaunulŭ de Alba-Iulia era scaunŭ mitropolitanŭ, şi dacă nu l'a perdutŭ, cândŭ scaunulŭ mitropolitanŭ s'a prefăcutŭ în scaunŭ episcopescŭ, atunceĭ nu vedemŭ niceĭ o causă, pentru care să se pérdă dreptulŭ acesta, cândŭ scaunulŭ episcopescŭ fu repusŭ în starea sa de maĭ înainte, va să ḑică fu prefăcutŭ érăşĭ în scaunŭ mitropolitanŭ. Afară de aceea Mitropolia de Alba-Iulia şi astădĭ se estinde totŭ preste acele ţinuturĭ, preste carĭ s'a estinsŭ vechea Mitropolie de Alba-Iulia.

A dóua, până în ḑiua de astădĭ nu este regulată cestiunea presidiuluĭ în sinodulŭ electoralŭ. Vicariulŭ capitularŭ archiepiscopescŭ nu póte duce presidiulŭ în unŭ sinodŭ, în care suntŭ membrĭ şi din alte diecese. Comisariĭ regescĭ, după însă-şĭ noţiunea cuvîntuluĭ, aŭ altă chemare în sinodŭ, éră nu de a duce presidiulŭ. Şi apoĭ niceĭ nu se prea unesce cu canónele, ca în sinóde presidiulŭ să nu fie alŭ ĭerarchieĭ, ci alŭ comisarilorŭ puterĭĭ civile. Anomalia cea maĭ curiósă însă este, că la alegere nu concurge niciŭ singurŭ archidiecesa, niciŭ întrégă Mitropolia, ci pe lângă archidiecesă numaĭ nisce fracţiunĭ şi încă numaĭ din dóuĕ diecese, éră din a treia niciŭ unŭ singurŭ votantŭ. După aceea nu este statoritŭ niceĭ aceea, că la alegere carĭ protopopiate aŭ să concurgă, cele presente orĭ cele din trecutŭ. S'a vĕḑutŭ acésta cu ocasiunea alegerieĭ din urmă, cândŭ din archidiecesă aŭ concursŭ tractele din presente, din diecesa Lugoşuluĭ însă tractele din 1868, şi aşa amîndóuĕ diecesele acestea aŭ perdutŭ mulţĭ votanţĭ din causa neuniformităţiĭ. Maĭ departe tracte cu câte 30—40 de preoţĭ trimitŭ doĭ representanţĭ ca şi cele cu câte treĭ — patru preoţĭ. Ce se ţine de corpulŭ profesoralŭ din Blaşiŭ, prin lege niceĭ astădĭ nu e statoritŭ, că aŭ votŭ activŭ numaĭ aceĭ profesorĭ, carĭ suntŭ preoţĭ orĭ şi carĭ suntŭ numaĭ candidaţĭ de preoţĭ. Nu e determinatŭ maĭ departe, cum aŭ să fie compuse sinódele electorale protopopescĭ, din toţĭ preoţiĭ din tractŭ orĭ din toţĭ parochiĭ, niceĭ cum are să se întîmple alegerea în ele, cu ce maĭoritate, şi la casŭ cândŭ nu se câştigă maĭoritatea, atunceĭ care e corectivulŭ, balotajulŭ orĭ compromisulŭ? Nu e determinatŭ maĭ departe niceĭ aceea, că ce să se întîmple cu aceĭ preoţĭ, carĭ nu se ţinŭ niceĭ de capitulŭ, niceĭ de mănăstire, niceĭ de corpulŭ profesoralŭ, niceĭ de vre-unŭ tractŭ protopopescŭ, deşi aŭ oficiĭ publice archidiecesane. Apoĭ candidarea prin o singură votare pe o singură persónă póte fi în unele casurĭ chiarŭ ridiculă, întrândŭ în ternariŭ óre cine numaĭ cu unŭ votŭ, şi după praxa de până acum şi acela are dreptŭ a se gera ca unŭ candidatŭ. Asemenea nu scimŭ, ce s'ar întîmpla, cândŭ pentru locŭlŭ alŭ treilea ar fi doĭ saŭ treĭ, carĭ ar avé voturĭ egale, precum niceĭ aceea, că ce să se întîmple, cândŭ unŭ candidatŭ ar repăşi orĭ ar muri înainte de denumire, să se întîmple alegere nóuă, şi încă de toţĭ treĭ candidaţiĭ saŭ numaĭ de unulŭ, orĭ să între alŭ patrulea în ternariŭ.

Pe lângă acestea suntŭ încă o mulţime de cestiunĭ, carĭ nu le-amŭ atinsŭ şi carĭ trebuescŭ regulate prin unŭ statutŭ, pentru ca alegerea să se pótă numi întru adevĕrŭ alegere, şi ca să nu ajungemŭ vre-odată în vre-o încurcătură, din care să nu maĭ putemŭ eşi.

Maĭestatea Sa încă la 1850, deodată cu înalta-ĭ decisiune de a reactiva Mitropolia de Alba-Iulia cu cele dóuĕ episcopate sufragane nóuĕ, a promisŭ, că în viitorŭ se va regulá completarea scaunelorŭ archiescĭ din întrégă provincia. Cestiunea însă de atunceĭ a durmitŭ în continuŭ. Sulevându-o sinodulŭ dela 16 Aprilŭ 1893, va fi numaĭ indiferentismulŭ nostru de vină, dacă o vomŭ lăsa érăşĭ să dórmă. De aceea fórte credemŭ, că Capitululŭ şi Consistoriulŭ mitropolitanŭ îndată după umplerea scaunuluĭ va aduce aminte nouluĭ Mitropolitŭ dorinţa acésta a cleruluĭ. Atâta însă nu ajunge, ci şi clerulŭ din afară în sinódele protopopescĭ de tómnă saŭ primăvară ţinute maĭ întâiŭ după completarea scaunuluĭ vorŭ trebui să facă Mitropolituluĭ cunoscută dorinţa acésta justă rugându-lŭ, ca spre scopulŭ acesta să concheme unŭ sinodŭ ori congresŭ archidiecesanŭ spre a face celŭ puţinŭ paşiĭ ceĭ dintâiŭ.

Noĭ din parte-ne promitemŭ solemnŭ, că vomŭ da totŭ sucursulŭ posibilŭ, ca *tandem aliquando* să se reguleze cestiunea acésta.

Colera. — Foile aducŭ din maĭ multe părţĭ ale ţĕreĭ scirea despre ivirea unorŭ casurĭ sporadice de colerá. Prognosa maĭ multorŭ medicĭ renumiţĭ făcută în tómna anuluĭ trecutŭ, că colera năduşită preste ĭarnă va isbucni din noŭ în decursulŭ vereĭ, aşa se vede, că se împlinesce. De unde la tótă întîmplarea trebuimŭ să fimŭ pregătiţĭ la întimpinarea acestuĭ flagelŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ.

„Ce vorŭ să însemne nebuniile astea?“ ḑiseĭ eŭ în sfârşitŭ. „Ce va să însemne, că ḑta întri la mine ca unŭ hoţŭ şi te porţĭ ca unŭ nebunŭ? Lasă întrebarea, că ce să faci acum cu mine. De cumva eştĭ o nălucă, carea şĭ-a perdutŭ mintea, spune-mĭ-o. Éră de nu, te rogŭ, să nu fiĭ aşa urîciosŭ, şi maĭ grăesce şi altceva. Nu poţĭ să-ţĭ esprimĭ mânia şi într'altŭ chipŭ, omule? Nu sciĭ sudui?“

Elŭ suspina şi-şĭ frângea mânile.

„Aşta nu o potŭ,“ ḑise apoĭ. „N'am voe să o facŭ. Aşĭ doriĭ să o potŭ face. Ce să facŭ acum cu tine?“

„Capŭ de bostanŭ, ce eştĭ, dór m'aĭ întrebatŭ deja de vre-o dóuĕ ḑeci de orĭ. Dar tu eştĭ o nălucă, şi nălucele nu potŭ face nimica. Până acum nu credeam, că esistă năluce, acum vĕḑŭ contrariulŭ. Dar acum bagă de samă, ce-ţĭ voiŭ face eŭ!“

Mĕ sculaĭ şi luaĭ în mână vătrariulŭ. Îlŭ împunseĭ cu elŭ, îlŭ tăiaĭ în dóuĕ şi în patru, éră elŭ se pleca la fiesce care lovitură, se retrăgea şi striga.

„Veḑĭ, că nu-mĭ poţĭ face nimica? Eŭ facŭ cu tine ce vreŭ. Dar tu ce-mĭ facĭ?“

Elŭ se repeḑĭ la mine, îşĭ ridică mâna şi mĕ lovi în faţă. Mi-se părea, ca şi cândŭ unŭ vîntŭ rece mĭ-ar fi atinsŭ faţa.

„Asta e totŭ?“ ḑiseĭ eŭ. „Asta o poţĭ face, de câte orĭ voescĭ.“

„Nu-ţĭ e témă de mine?“ întrebă elŭ, ca şi cândŭ ar fi unŭ lucru ne maĭ pomenitŭ, ca unŭ omŭ să cuteze a se prinde cu o năluca. „Întru adevĕrŭ nu te temĭ de mine?“

„Niciŭ decum.“

„Elŭ nu se teme de mine! Omule, privesce la haĭnele mele! Eŭ viŭ din cimiteriŭ — din morminţŭ!“

Mĕ cuprinseră fiorĭ. Elŭ o observă acésta, se repeḑĭ la mine şi mĕ prinse de gâtŭ, şi eŭ observaĭ acum spre surprinderea mea, că ceea ce maĭ înainte mi-se părea ca unŭ vîntŭ rece, acum era simţibilŭ. Eŭ simţiam la gâtŭ degetele luĭ cele reciĭ, lungĭ şi slabe. Faţa luĭ era aprinsă de dorulŭ de rĕsbunare. Ochiĭ luĭ priviaŭ înfuriaţi în aĭ meĭ, dinţiĭ luĭ sclipiaŭ. Dar frica mea ţinu numaĭ unŭ momentŭ. Îute m'am reculesŭ şi am privitŭ cu curajŭ în faţa luĭ. Şi cum priviam în chipulŭ acesta, degetele luĭ începeaŭ a-şĭ perde simţibilitatea şi în locŭlŭ triumfuluĭ se desemnă pe faţa luĭ furia desamăgită. Apoĭ se retrase cu o privire furiósă, se aruncă în scaunulŭ meŭ şi privia în jurŭ prin odae.

„Nu concedŭ să şadă în scaunulŭ ăsta altulŭ afară de mine. E alŭ meŭ. Poftesce, de-ţĭ alege altulŭ.“

Elŭ se sculă şi-şĭ alese altŭ scaunŭ.

„Pe acesta?“

Scaunulŭ acela era chiarŭ lângă alŭ meŭ. Îlŭ recercaĭ deciĭ, să se aşeḑe într'altulŭ, care era în ceea parte a odăiĭ. Elŭ o şi făcu. Eŭ mĕ aşeḑaĭ acum în scaunulŭ meŭ şi începuĭ a-mĭ studia situaţia.

În casă nu locuia afară de mine fără numaĭ o bucătăresă bĕtrână, şi acésta petrecea în culină. Locuitoriĭ din casele vecine aŭ pornitŭ în călătorie de vară. Şi eŭ aveam sub coperişulŭ meŭ o năluca, — după tóte semnele o năluca nebună şi fórte primejdiósă, şi nu puteam să scapŭ de ea, dacă nu mergea ea de bună voe. Căci năluca nu o poţĭ împinge niciŭ călcă, niciŭ nu o poţĭ arunca pe uşe orĭ pe feréstră afară. Nu o poţĭ încuia într'o odae, ca apoĭ să poţĭ durmi liniştitŭ în cea din vecinĭ. Şi maĭ pe susŭ de tóte nu sciĭ niciŭ odată, ce grozăveniĭ va să sevârşéscă ea în clipa următóre. Şi în vreme ce eŭ gândiam acestea, începuĭ a băga de samă, că éră mĕ cuprindea spaĭma, — dar în mĕsură maĭ mică decâtŭ întâia óră. Dar óspele meŭ încă o observă acésta, şi în aceea-şĭ clipă éră simţiam degetele luĭ osóse la gâtŭ. Eŭ îndată scăpaĭ de ele: îmĭ reaflaĭ curajulŭ, şi năluca éră se sguli pe scaunulŭ sĕŭ. Nu-mĭ ese din minte, cum şedea ea acolo, cu capulŭ răzimatŭ pe mână,

Stările de totŭ triste, ce le produce colera, suntŭ cu multŭ mai înfricoşate la cetăţi decâtŭ la sate. Numai sufletele adevĕratŭ religióse suntŭ în stare a privi în faţa ei fără a veni în confusiune. Dimpotrivă necredinciosulŭ îndată ce o simte saŭ o vede la alţii, îşi perde numai decâtŭ totŭ ecuilibriulŭ, şi se simte cuprinsŭ de o panică, care apoi îlŭ trântesce în confusiunea cea mai mare. De aci vine apoi, de printre necredincioşi colera răpesce multŭ mai multe jertfe decâtŭ printre credincioşi, căci panica şi confusiunea necredinciosuluĭ este nutremîntulŭ celŭ mai bunŭ alŭ colereĭ. Şi apoi necredinţa este de comunŭ mai mare la cetăţi decâtŭ la sate. Pe lângă aceea necredincioşiĭ îngrijiţi numai de viaţa lorŭ îşi uită de tóte datorinţele sociale, oficióse şi de caritate faţă cu ceĭ cuprinşi de coleră. De aceea printre necredincioşi de multe orĭ zacŭ morboşiĭ de coleră părăsiţi de totă lumea, şi chiarŭ niciĭ morţiĭ nu este câte odată cine să-ĭ îngrópe. Aşa ceva între credincioşi nu se întîmplă. Eĭ în furia cea mai mare a epidemieĭ nu-şi uită de datorinţele creştinesci faţă cu ceĭ morboşi şi morţi de coleră.

Poporaţiunea nóstră însă este mai cu samă la sate decâtŭ la oraşe, şi aşa desastrele, ce le póte pricinui în poporaţiunea nóstră, la niciŭ o întîmplare nu potŭ fi aşa marĭ, ca în alte poporaţiunĭ. De altă parte însă ţara este cu multŭ mai rĕmasă înderĕptŭ, decâtŭ să aibă atâtea spitale, câte ar fi de lipsă la casŭ de epidemie. După aceea nóuĕ Românilorŭ ne lipsesce deplinŭ instituţiunea călugăriţelorŭ, a acestorŭ eroine a filantropieĭ şi caritătiĭ în timpŭ de epidemie, carĭ cu curajulŭ şi abnegaţiunea lorŭ supraomenéscă aŭ storsŭ admiraţiunea chiarŭ şi a necredincioşilorŭ. Căci aŭ fostŭ casurĭ, cândŭ pe nefericiţiĭ morboşi de ciumă şi epidemie i-a părăsitŭ totă lumea, numai ele nu. De aceea dacă erumpêndŭ epidemia ar fi lipsă de spitale pe la sate, neavêndŭ călugăriţe spre a fi folosite la îngrijirea morboşilorŭ, amŭ trebui să ne folosimŭ la lucrulŭ acesta delicatŭ numai de ómenĭ decăduţi în privinţă morală şi lipsiţi de consciinţă.

Putemŭ dară să dicemŭ, că noi în privinţă socială de locŭ nu suntemŭ pregătiţi spre întimpinarea unuĭ atare flagelŭ. De aceea ce putemŭ face spre a ne apĕra, suntŭ numai mijlócele profilactice. Pentru aceea preoţimea nóstră, singura dătătóre de sfatŭ a poporuluĭ, are înainte de tóte să înveţe pe poporŭ, că până ce esistă pericululŭ, să se nutréscă bine cu nutremîntŭ din regnulŭ animalŭ şi nu din celŭ vegetalŭ, şi să se reţină dela postŭ, după ce Sînţia Sa Pontificele a datŭ dispensaţiune dela postŭ pentru tóte locurile, unde e periculŭ de coleră. Mai departe trupulŭ şi locuinţa să fie totdeuna curate, şi să se încunjure mai cu samă mâncarea pómelorŭ, cum şi contactulŭ cu locurile atinse de coleră. De mare însemnătate este în timpŭ de coleră apa, ce o be poporulŭ. S'a observatŭ în Spania, că în una şi aceea-şi comună între locuitoriĭ, carĭ aŭ beutŭ apă din unŭ isvorŭ, aŭ muritŭ mulţi de coleră, pe cândŭ între ceĭ carĭ aŭ beutŭ din altulŭ, n'a muritŭ niciŭ unulŭ. De aceea unde erumpe colera, poporulŭ numai decâtŭ să încete de a be apă din isvorulŭ îndatinatŭ şi să-lŭ schimbe cu altulŭ, saŭ apa să o férbă mai întâiŭ şi să o răcéscă, şi apoi să o be. Dumnedĕu singurŭ scie, ce secretŭ alŭ natureĭ zace în apă şi relaţiunea eĭ faţă cu colera. Încrederea şi speranţa în Dumnedĕu stimuléză sufletulŭ şi îĭ dă tăria, carea pe omŭ îlŭ face fórte puţinŭ dispusŭ spre coleră. De aceea în continuă trebuesce poporulŭ învăţatŭ, ca observându tóte mijlócele prescrise de sciinţa medicală, cea mai mare speranţă să şi-o pună în Dumnedĕu, vĕrsându rugăciunĭ continue către elŭ. Rugăciunea umple pe omŭ de încredere, încrederea alungă frica, şi apoi frica predispune tare spre coleră. Rugăciunĭ publice în biserică suntŭ asemenea fórte de recomandatŭ acolo, unde a eruptŭ epidemia. Éră ca perindŭ trupulŭ, să nu péră niciŭ unŭ sufletŭ, dacă undeva graséză epidemia de totŭ tare, este fórte cu scopŭ, ca toţi credincioşiĭ, şi ceĭ sănĕtoşi să se mărturisésca şi cuminece ca la Paschĭ, câtŭ fiesce care să fie în totŭ momîntulŭ pregătitŭ, ca nu cumva preotulŭ fiindŭ prea ocupatŭ să móră vre-unulŭ neprovĕdutŭ.

Încolo suntemŭ totdeuna în mâna luĭ Dumnedĕu, şi şi până cândŭ încă nu suntemŭ încunjuraţi de epidemie de tóte părţile, datorinţa nóstră este, ca să ne rugămŭ luĭ Dumnedĕu, ca „să i-se întórcă mănia, ce póte pe dreptulŭ se pornesce asupra nóstră".

Revistă bisericéscă.

Roma.

Foile catolice din capitala lumiĭ creştine anunţă fundarea unuĭ colegiŭ pentru clericiĭ de ritulŭ siro-maroniticŭ în Roma. Acesta este alŭ cincilea colegiŭ naţionalŭ ridicatŭ sub guvernarea gloriósă a Pontificeluĭ Leonŭ XIII pentru crescerea cleruluĭ tinĕrŭ din străinătate. Celealalte patru colegiĭ naţionale suntŭ: celŭ arménŭ, celŭ boemŭ, celŭ spaniolŭ şi celŭ canadénŭ. Cestŭ din urmă este condusŭ de preoţi din congregaţiunea francesă S. Sulpice, éră celealalte de preoţi seculari. Colegiĭ naţionale mai vechĭ pentru educarea clericilorŭ se mai află în Roma: celŭ germano-hungaricŭ (condusŭ de Ieşuiţi), celŭ francesŭ (condusŭ de părinţiĭ numiţi aĭ Spirituluĭ S.), celŭ iricŭ, anglesŭ, scoticŭ şi nord-americanŭ (condusŭ de preoţi seculari), celŭ polonŭ (condusŭ de părinţi Resurecţioniştiĭ), celŭ grecescŭ şi celŭ sudamericanŭ (conduse de părinţiĭ Ieşuiţi). În colegiile acestea se află tinerĭ din totă lumea creştină.

Austria.

Cu bucurie constatămŭ, că esemplulŭ Germâniloruĭ catoliciĭ de a se întruni în fiesce care anŭ în congrese este imitatŭ şi de catoliciĭ altoruĭ ţĕrĭ. În Spania, Italia şi Austria s'aŭ ţinutŭ atarĭ congrese, carĭ aŭ contribuitŭ fórte multŭ la deşteptarea consciinţeĭ catolice şi la chiarificarea ideiloruĭ pe terenulŭ socialŭ, politicŭ şi sciinţificŭ. În 5 a c. s'a deschisŭ în *Krakau congresulŭ catoliciloruĭ din Galiţia*. La congresŭ aŭ luatŭ parte catoliciĭ de tóte treĭ riturile din Galiţia. Între alţiĭ aŭ fostŭ de faţă nunţiulŭ apostolicŭ din Viena Agliardi, episcopulŭ principe de Krakau cardinalulŭ Dunajevski, mitropolitulŭ rom. cat. din Lemberg Moravski, mitropolitulŭ gr. cat. din Lemberg Sembratovicz şi archiepiscopulŭ armeno-catolicŭ din Lemberg Issakovicz, representanţiĭ capitulelorŭ catedrale şi aĭ auctorităţiloruĭ civile şi militare, precum şi alte persóne însemnate din clerŭ şi din poporŭ.

Mai întâiŭ a salutatŭ primulŭ congresŭ alŭ catoliciloruĭ galiţienĭ cardinalulŭ Dunajevski. Apoi a vorbitŭ mitropolitulŭ gr. cat. Sembratovicz. Elŭ a schiţatŭ pe scurtŭ istoria bisericeĭ rutene, câre pururea s'a alipitŭ cu credinţa de Roma. Nobilimea ruténă, ce e dreptŭ, şi-a schimbatŭ ritulŭ, dară pentru aceea totuşi are datorinţa de a apĕra s. unire în cercululŭ sĕŭ de activitate. Naţiunea ruténă se alipesce de ritulŭ sĕŭ, deórece în decursŭ de seculĭ óre cum a concrescutŭ cu elŭ, acésta însă este unŭ avantajŭ pentru biserica universală. Biserica pórtă grije de credincioşiĭ rutenĭ şi de ceĭ polonĭ. Divergînţe de părerĭ se potŭ nasce între dînşiĭ, dară în ceea ce privesce religiunea, certe niciŭ cândŭ.

Portugalia.

Liberaliĭ francmasonĭ ajungêndŭ la guvernŭ aŭ adusŭ o lege, prin care aŭ espulsatŭ pe membriĭ ordurilorŭ religióse nu numai din ţara mamă, ci şi din tóte coloniile portugese. Esecutarea acesteĭ legĭ nedrepte a avutŭ urmărĭ destulŭ de triste, căci depărtându-se călugăriĭ poporulŭ, rĕmasŭ fără instrucţiune religiósă suficientă, s'a însĕlbătecitŭ şi a decăduţŭ astfelŭ în privinţă morală, câtŭ chiarŭ şi diarele liberale cerŭ reîntroducerea ordurilorŭ religióse în coloniĭ. Guvernulŭ primesce în causa acésta cererĭ provĕdute cu câte 20,000—50,000 de subscrierĭ. Se speréză, că în curêndŭ se va abroga legea nedréptă, şi călugărilorŭ, carĭ lucră gratuitŭ pentru luminarea şi moralisarea poporuluĭ, li-se va deschide de noŭ terenŭ nu numai în coloniĭ, dară şi acasă în Portugalia.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Primariulŭ Sibiiuluĭ a concesŭ ţinerea conferinţeĭ naţionale române sub anumite condiţiuunĭ, între carĭ: ca *supuşiĭ străinĭ* să nu între în sala desbaterilorŭ şi preste

---

şi-şi stringea haĭna cea albă şi lungă în jurulŭ trupuluĭ.

„Spune-mĭ, rogu-te, ce vorŭ să însemne acestea?" diseĭ eŭ.

„Ele vorŭ să însemne, că te voiŭ sugruma ca pe unŭ câne, dacă te temĭ de mine; că eŭ şedŭ aci şi aşteptŭ clipa, în care veĭ afla, cine şi ce suntŭ eŭ, şi-ţi veĭ aduce aminte de relele, carĭ mi-le-aĭ făcutŭ, clipa, în care îţĭ veĭ aduce aminte de fărădelegea ta, şi se va deştepta în tine convingerea despre aceea, că eştĭ părăsitŭ şi că esistă o altă lume. Da, eŭ vĕdŭ, că vine clipa aceea! Nerviĭ tĕĭ nu mi-se vorŭ mai puté împotrivi niciŭ măcarŭ unŭ pătrariŭ de óră, şi atunci te voiŭ prinde de gâtŭ şi-ţi voiŭ stînge viaţa."

„Dar de una îţĭ uĭţi," îĭ diseĭ. „Îndată ce bagŭ de samă, că-mĭ slăbescŭ nerviĭ, — ceea ce altcum nu e probabilŭ, — mĕ voiŭ scula cu totă liniştea şi voiŭ merge în cetate. În casină nu se admitŭ năluce."

Elŭ nu replică nimica. Într'unŭ târdiŭ dise: „Acuşi va trebui să te culcĭ. Dór nu veĭ priveghia totă nóptea?"

„Câtă vreme potĭ să petrecĭ aci."

„Câtă vreŭ."

(Va urmá.)

totŭ *să se reţină în localurile publice dela ori ce demonstraţiuni;* presidiulŭ conferinţeĭ să nu permită oratoriloră a face digresiuni contrare statuluĭ şi legiloră; publiculŭ asistentŭ ca privitoriŭ să observe cea maĭ mare ordine; procedura penală, introdusă contra maĭ multoră membri aĭ comitetuluĭ din incidentulŭ distribuiriĭ „Memorandului“ să nu formeze obĭectulŭ desbaterilora şi concluselora conferinţeĭ.

Contra decretuluĭ primărieĭ preşedintele comitetuluĭ naţionalŭ a înaintatŭ protestŭ la vice-comitele comitatuluĭ Sibiŭ din motivele, că nu este nicĭ o lege, care ar da auctorităţiĭ dreptulŭ de a opri o adunare electorală orĭ de a da instrucţiuni cu privire la modulŭ ţineriĭ, cum o face acésta primariulŭ Sibiuluĭ. În sensulŭ legiĭ electorale primariulŭ orĭ subprefectulŭ cercului nu are dreptŭ decâtŭ să asiste la adunarea anunţată cu 24 óre maĭ înainte. Altcum de a îngriji, ca pe strade orĭ în localuri publice să nu se întîmple demonstraţiuni, nu este datorinţa celora ce convócă adunarea, ci a poliţieĭ.

Nu scimŭ, ce-lŭ îndupleca pe primariulŭ Sibiuluĭ la severitatea neîndatinată faţă cu conferinţa Românilora, ordinulŭ guvernuluĭ orĭ dóră proverbiala precauţiune săséscă? Chiarŭ şi ţiarele magiare condamnă în terminĭ aspri procedura primărieĭ din Sibiŭ.

Conferinţa naţională a Românilora este convocată pe 23 a c.

Germânia.

Proĭectulŭ militarŭ se desbate cu multŭ interesŭ în parlameutulŭ germânŭ. Cancelariulŭ ilŭ recomândă cu căldură ţicêndŭ, că Germania deşi este în stare a se apĕra în contra inimicilora esternĭ cu armata, ce o are, totuşĭ nu este în stare a impune şi în afară. Deputatulŭ din Centru Gröber în numele partiduluĭ sĕŭ a decheratŭ, că nu se simte îndemnatŭ a-şĭ schimba atitudinea faţă cu proĭectulŭ militarŭ. Apoĭ a ţisŭ: „Cancelariulŭ imperiuluĭ afirmă, că pentru apĕrare suntemŭ destulŭ de tarĭ, dară nu şi pentru atacare. Dacă suntemŭ destulŭ de tarĭ spre a ne apĕra, atuncĭ nimenĭ nu va îndrăsni a ne ataca. Apoĭ alianţa puterilora din Europa centrală nu are nicĭ o valóre? Dacă credeţĭ, că nu are, atuncĭ pentru ce nu lucraţĭ, să întrămŭ în relaţiuni maĭ strînse cu Austro-Ungaria? Altcum lucrurile suntŭ atâtŭ de lămurite, câtŭ nu maĭ dorimŭ nicĭ desbaterile din comisiune, ci simpla reĭeptare a proĭectuluĭ. Şi dacă va succede guvernuluĭ să se voteze proĭectulŭ cu maĭoritate de câteva voturĭ, dară massele poporuluĭ ilŭ vorŭ reproba şi fără deosebire de confesiune se vorŭ alătura la Centru, care singurŭ representă interesele morale şi materiale ale poporuluĭ germânŭ.

Corespondinţe.

Bucuresci, 25 Iuniŭ 1893.

Prin „Monitorul Oficial“ dela 1/13 c. s'a promulgatŭ în fine *Legea asupra clerului mirénŭ şi seminariiloră*, sancţionată de Regele în data de 29 Maiŭ v. — Am schiţatŭ deja cuprinsulŭ acesteĭ legĭ privitoriŭ la clerulŭ mirénŭ. Voiŭ adauge acuma, că modificările maĭ importante făcute în Senatŭ şi ratificate pe urmă şi de camera deputaţiloră privescŭ numirile şi judecata parochiloră. Pe cândŭ adecă în proĭectulŭ votatŭ de cameră se stipula, că parochiĭ şi protoereiĭ saŭ protopopiĭ se numescŭ de Ministru dintr'o listă de treĭ presentată de Episcopŭ, Senatulŭ a admisŭ redacţiunea, că aceste numirĭ se facŭ „de cătră episcopulŭ respectivŭ, în înţelegere cu ministrulŭ culteloră“. Deosĕbirea faptică între acésta şi prima redactare o va arĕta esperinţa. — Câtŭ pentru judecarea preoţiloră s'a suprimatŭ tribunalulŭ mixtŭ prevĕţutŭ de Ministru, şi s'a stabilitŭ, că aceea se va face de cătră consistoriile eparchiale compuse din treĭ membri clericĭ, numiţĭ pe treĭ anĭ de cătră episcopulŭ respectivŭ „în înţelegere cu ministrulŭ culteloră“. Acusaţiunea făcută de ministru se va susţinĕ „de defensoriĭ eclesiasticĭ“, carĭ se vorŭ înfiinţa pe lângă ministeriulŭ culteloră, ér cea făcută de episcopĭ prin revisoriĭ eparchialĭ, carĭ asemenea se vorŭ înfiinţa pe la fiesce care eparchie.

Discuţiunea în Senatŭ a fostŭ fórte lungă, ca şi în Cameră, ocupândŭ nu maĭ puţinŭ de 12 şedinţe. Desbaterile cuprindŭ preste 150 de paginĭ de ale *Monitoruluĭ Oficial*. Deosebirea între discuţiunea din Cameră şi cea din Senatŭ consistă maĭ vîrtosŭ în aceea, că sala maturuluĭ corpŭ a resunatŭ în susŭ şi în josŭ de canóne şi ĕră-şĭ de canóne. Erá şi lucru firescŭ aşa ceva, după ce în Senatŭ de dreptŭ şedŭ şi ceĭ optŭ episcopĭ eparchioţĭ, dintre carĭ doĭ, Mitropolitulŭ Moldoveĭ şi P. S. Partenie alŭ Dunărĭĭ-de-josŭ, aŭ combătutŭ proĭectulŭ din tóte puterile, maĭ alesŭ însă s'a distinsŭ cestŭ din urmă, carele singurŭ a vorbitŭ în discuţiunea generală treĭ şedinţe întregĭ de câte patru şi cinci césurĭ, ér în cea specială a presentatŭ la fiesce care articolŭ câte unŭ amendamentŭ, însoţitŭ uneorĭ de desvoltărĭ fórte lungĭ. Totŭ asemenea de lungŭ a fostŭ şi ex-anagnostulŭ Mârzescu, carele se pare că tótă ţiua trăesce numaĭ cu canóne amestecate icĭ cólea cu Papa dela Roma. Nutritŭ cu asemenea bucate, onorabilulŭ Senatorŭ dela Iaşĭ nu simţi nicĭ o dificultate întru a canoni timpŭ de dóuĕ ţile pe senatorĭ şi în deosebĭ pe „tinĕrulŭ ministru“ dela culte. Multŭ maĭ curiosŭ a fostŭ, să veţĭ pe radicalulŭ Panŭ manuându şi dînsulŭ canónele, firesce totŭ în spiritŭ radicalŭ, proĭectulŭ însă l'a apĕratŭ pentru cuvîntulŭ că prin elŭ se dă preponderanţă puteriĭ statuluĭ asupra înaltuluĭ clerŭ, deşi altcum crede, că „nu s'a pusŭ destulă îngrădire autorităţiĭ episcopale, şi statulŭ laĭcŭ nu a luatŭ destule garanţiĭ“. Domnulŭ Sturdza vorbindŭ contra proĭectuluĭ a insistatŭ asupra raportuluĭ dintre biserică şi statŭ susţinêndŭ, că scopulŭ proĭectuluĭ este „laĭcisarea bisericeĭ ortodoxe“. — Pentru aŭ vorbitŭ dintre episcopĭ P. S. Ghenadie, astăţĭ mitropolitŭ-primatŭ, şi *alŭ Rômniculuĭ* apĕrându proĭectulŭ de invinovăţirea, că ar fi contra canónelorŭ.

Nu voiŭ resuma tóte aceste discursurĭ lungĭ, ci voiŭ culege numaĭ vre-o câteva pasage luate ca pe apucate. Maĭ întâiŭ însă voiŭ aminti, că pe lângă lucrurile, ce se ţineaŭ strictŭ de obĭectŭ, s'a vorbitŭ despre: raiŭ, pomulŭ celŭ opritŭ, Davidŭ, Solomonŭ, Rovoamŭ, Nabatŭ, Avramŭ şi Adoniramŭ, Ioanŭ Botezătorulŭ, Irodŭ, vulpea luĭ Donicĭ, mucenicilŭ Agatodorŭ şi cetatea Tianeilorŭ, cele şepte sinóde ecumenice înşirate maĭ de multe orĭ împreună cu ereticiĭ maĭ vestiţĭ, serbarea pascilorŭ, *filioque, pontifex maximus* saŭ *marele podarŭ,* clasa plugarilorŭ, agricultorilorŭ, negustorilorŭ, magristraţilorŭ, ostaşilorŭ, generalulŭ Laudon, despre măgarulŭ făcutŭ popă la Vidin, liceulŭ S. Sava, Italia, Polonia, China, pascerea bobocilorŭ, tomosurile patriarchiale, stavropighĭ, absolutismulŭ Papeĭ, (dómne feresce să fi rĕmasŭ aşa ceva nespusŭ de d. Mârzescu!) infalibilitate, relaţiunile Papilorŭ cu văivoziĭ românĭ, *Curia gratiae, Cancelaria romana, Datoria (!) romana, Rota romana* şi alte dicasteriĭ eclesiastice din Roma, etc. etc., că mĭ-ar trebui încă multŭ, ca să sfârşescŭ pomelniculŭ. Spre a sci apoĭ, cam ce relaţiune aveaŭ aceste lucrurĭ cu îmbunătăţirea sórteĭ cleruluĭ de mirŭ, va fi de ajunsŭ următoriulŭ pasaju: „În Occidentŭ însă nu s'a primitŭ (însurarea preoţiloră). Acolo aşa de întăritŭ era obiceiulŭ (pe timpulŭ sinoduluĭ ecumenicŭ dela Nicea) de a fi preoţiĭ neînsuraţĭ, încâtŭ a rĕmasŭ totŭ aşa şi până astăţĭ. Am ţisŭ adinaorĭ „Roma bĕtrână şi Roma păgână“, şi că pe marele bărbatŭ Constantinŭ interesulŭ religiuniĭ creştine şi alŭ păciĭ imperiuluĭ romanŭ l'a făcutŭ să părăsescă Roma bĕtrână dela apusŭ şi să se ducă în Bizanţŭ în Orientŭ. Roma cea bĕtrână a rĕmasŭ totŭ aşa de păgână, încâtŭ episcopiĭ Romeĭ pórtă şi aţĭ unŭ nume păgânŭ: *pontifex maximus,* adecă marele podarŭ. Dar de unde vine acéstă vorbă? Scimŭ din mitologie, că Haron avea o luntre, cu care trecea preste rîulŭ Stix sufletele celoră repausaţĭ din lumea acésta şi îĭ ducea în paradisŭ (!). Dar în creştinătate titlulŭ de *podarŭ* saŭ *marele podarŭ* vine de acolo, că la începutulŭ Romeĭ locuinţa preoţiloră era dincolo de rîulŭ Tibru, şi templulŭ luĭ Ianus dincóce, şi rîulŭ Tibru cândŭ vinia mare, preoţiĭ nu puteaŭ cu înlesnire să trécă rîulŭ pentru sacrificiile publice, ce se cereaŭ, şi s'aŭ sfătuitŭ, ca să facă unŭ podŭ; şi iniţiativa acesteĭ lucrărĭ aŭ luat'o preoţiĭ şi eĭ prin influinţa şi stăruinţa lorŭ aŭ făcutŭ podulŭ. Dar cuĭ era să se dea îngrijirea acestuĭ podŭ decâtŭ totŭ preoţilorŭ? Şi unulŭ dintre dînşiĭ, care era celŭ dintâiŭ, acela a fostŭ întitulatŭ cu numirea de *Pontifex maximus*; şi până în ţiua de aţĭ îĭ ţice astfelŭ episcopuluĭ Romeĭ“. Lasŭ cetitoruluĭ, să-şĭ rupă capulŭ cu acestŭ argumentŭ alŭ Mitropolituluĭ Moldoveĭ, observându din parte-mĭ numaĭ atâta, că dacă-ĭ vorba de nume păgâne, a cărorŭ purtare în sensŭ creştinescŭ ar fi o vină în Roma, atuncĭ ar trebui să se ştergă chiarŭ şi acela de mitropolitŭ, care după nascere încă păgânŭ este.

* * *

Ce să maĭ culegemŭ din lungile discursurĭ? Numaĭ vre-o câteva graţiositătĭ de ale dluĭ Mârzescu, căcĭ cu altele amŭ merge prea departe. *Mârzescu* impută Prelaţiloră, că voescŭ să se desbrace de a ĭerta pe preoţiĭ condamnaţĭ. — *Episcop. Argeşuluĭ:* Vĕ voiŭ arăta eŭ motivele; suntŭ şi alte canóne, pe carĭ nu le-aţĭ citatŭ; voiţĭ ca să vĕ crédă publiculŭ numaĭ ce spune-ţĭ dvóstră! — *Mârzescu:* Doresc să-mĭ arătaţĭ acele canóne, ca să mĕ umiliţĭ; dar fórte mĕ îndoescŭ. — *Ep. Argeşuluĭ:* Da, voiŭ arăta motivele. Este destulŭ, de cândŭ ne insultaţĭ, vomŭ rĕspunde, cum se cuvine . . . *Mârzescu:* Aşteptŭ rĕspunsulŭ, P. S. Părinte. — *Ep. Argeşuluĭ:* Cu acusaţiunile dv. aţĭ trecutŭ

marginile buneĭ cuviinţe! — *Voci:* A! — *Mârzescu:* Violenţa neobicĭnuită a episcopuluĭ de Argeşŭ şi espresiunea întrebuinţată, pornită din mănie, dovedesce, că am mare dreptate. Rógă apoĭ pe Teofilia Sa să se maĭ cetéscă încă odată canónele împreună cu tâlcuirea lorŭ. — *Ministrulŭ de culte:* Sciŭ şi eŭ unŭ canonŭ, care se esprimă cu totulŭ altfelŭ. — *Mârzescŭ:* Vĕ desfidŭ, dle ministru, puteţĭ consulta pe toţĭ profesoriĭ, şi nu veţĭ puté proba acésta. — *Ministrulŭ de esterne:* Voiţĭ a absolva pe unŭ popă eşitŭ dela închisóre! Acésta sustineţĭ în discursurile d.-vóstre! — *Mârzescu:* Acesta este modulŭ dvóstre de a vorbi în Senatŭ, şedêndŭ pe bancă? — *Ministrulŭ de esterne:* Unŭ preotŭ eşitŭ dela închisóre nu póte să se maĭ urce în altariŭ; şi dacă veţĭ vorbi încă treĭ ḑile, totŭ acolo veţĭ rĕmâné. — *Ep. Argeşuluĭ:* Unŭ preotŭ eşitŭ dela închisóre să mĕ judece pe mine? Acésta este autoritatea, de care vorbiţĭ dvóstră? — *Mârzescu:* Domnilorŭ, să dea Dumneḑeŭ ca prin legea acésta să moralisaţĭ clerulŭ. . . . . — *Ministrulŭ de esterne:* Acésta voimŭ. — *Mârzescu:* Să dea Dumneḑeŭ! Să dea Dumneḑeŭ, ca prin legea acésta episcopiĭ să-şĭ cunóscă maĭ bine datoriile lorŭ! Să dea Dumneḑeŭ, ca prin legea acésta biserica de resăritŭ să fie ridicată la înălţimea eĭ cea adevĕrată! . . . dlŭ Lerescu ḑice: da . . . . *Ministrulŭ de esterne:* Toţĭ ḑicemŭ da. — *Mârzescu:* Eĭ Dómne, Dómne! ḑiceţĭ toţĭ! — *Ministrulŭ de esterne:* Advocatŭ alŭ causelorŭ rele. — *Mârzescu:* Vĕ rogŭ, dle ministru, să vĕ puneţĭ o léçă straje gureĭ şi să Vĕ retractaţĭ cuvîntulŭ acesta „advocatŭ alŭ causelorŭ rele", fiindŭ că şi eŭ Vĕ potŭ spune „ministru de cause rele". — *Ministrulŭ de esterne:* Alŭ treilea va judeca. — *Mârzescu:* Vĕ potŭ întórce graţiositĕţile, pe carĭ mi-le ḑiceţĭ, de aceea ţineţi-vĕ în limitele dvóstre ca ministru. — *Ministrulŭ de esterne:* Şi dvóstră în limitele dvóstre ca oratorŭ. — *Mârzescu:* V'am ḑisŭ eŭ ceva? — *Beldimanŭ:* De dóuĕ ḑile, de cândŭ ne spuĭ . . . . (sgomotŭ) — *Ministrulŭ de esterne:* Ĭerĭ aţĭ insultatŭ pe ministrulŭ cultelorŭ (fi ḑisese *nemernicŭ* esplicatŭ prin *neesperimentatŭ*). (Sgomotŭ.) — *Mârzescu:* Nu l'am insultatŭ (sgomotŭ). — *Ministrulŭ de culte:* Glumeţiĭ aŭ privilegiŭ! — *Mârzescu:* Eştĭ glumeţŭ, dle Ministru (sgomotŭ). — *Ministrulŭ de culte:* De ce credĭ dta, că te-am toleratŭ ĭerĭ în cuvîntulŭ, care l'aĭ ḑisŭ? — *Mârzescu:* Nu l'am esplicatŭ ĭerĭ? — *Ministrulŭ de culte:* Da, şi compatrioţiĭ dtale de dincolo de Milcovŭ îmĭ spunŭ, că nu este esactă tâlcuirea dtale; dar fiindŭ că nu sunteţĭ decâtŭ unŭ glumeţŭ, de aceea v'am toleratŭ şi erĭ, după cum vĕ tolerezŭ şi astădĭ (aplause, sgomotŭ, întreruperĭ). — *Preşedintele:* Vĕ rogŭ, dle Mârzescu, continuaţĭ în linişte discutându legea. — *Mârzescu:* Dar cine e de vină, dle preşedinte? — *Voci:* Dta! (sgomotŭ). — *Mârzescu:* . . . Eŭ vĕ vorbescŭ cu canónele aceste, slovă négră pe hârtie albă, şi am nenorocirea să vĕ displacŭ. Ce să vĕ facŭ? — Din şedinţa precedentă: — *Generalulŭ Costaforŭ:* Cu greŭ o să puteţĭ dovedi. — *Mârzescu:* O voiŭ dovedi-o, scumpulŭ meŭ generalŭ. . . . — *Generalulŭ Costaforŭ:* Dta vorbescĭ după carte. — *Mârzescu:* Da! după carte vorbescŭ; dar ce vreĭ? Vreĭ să vorbescŭ după capulŭ dtale? Nu veḑĭ că eŭ am pĕrŭ pe capŭ. — *Generalulŭ Costaforŭ:* Atâta aĭ pĕrŭ pe capŭ. — O altă dată fiindŭ vorba de părăstase: — *Mârzescu:* Da! Suntŭ multe. Suntŭ părăstase de treĭ ḑile, de nóuĕ ḑile, de treĭ sĕptĕmânĭ, de 40 de ḑile, de treĭ lunĭ, şi aşa maĭ încolo, până la şepte anĭ, până la desgroparea mortuluĭ! . . . — *Ministrulŭ de culte:* Maĭ este sfeştania, botezulŭ, molitfele Stuluĭ Vasilie. . . — *Mârzescu:* Molitfele Stuluĭ Vasilie trebuiaŭ cetite în consiliulŭ de ministri. — Încă una seriósă: *Episcopulŭ de Argeşŭ:* Călindarulŭ intră în dogme.

Philalet.

Seminariulŭ Vanceanŭ de băeţi.

Părinţiĭ, carĭ voescŭ a-şĭ aşeḑa prunciĭ în anulŭ scolasticŭ venitoriŭ 1893—94 în seminariulŭ tinerimiĭ române greco-catolice dela gimnasiulŭ românŭ greco-catolicŭ din Blaşiŭ, suntŭ avisaţĭ, că *terminulŭ concursuluĭ de primire este 15 Augustŭ st. n.,* până la care ḑi toţĭ părinţiĭ aŭ să-şĭ trimită concursele adresate „Prea Veneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ în Blaşiŭ", de unde în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ li-se vorŭ espeda resoluţiunile. Suplicele de primire a acelorŭ băeţi, *carĭ n'aŭ maĭ fostŭ în seminariŭ,* aŭ să fie instruate cu *carte de botezŭ, testimoniŭ despre clasa absolvată* şi *atestatŭ de vaccinare.*

Asemenea în suplicĭ este a se însĕmna cu acurateţă *locuinţa şi posta ultimă a suplicantelui,* ca să nu se ivéscă erorĭ în trimiterea resoluţiunilorŭ.

Spre a fi primiţĭ în seminariŭ trebue să suplice şi aceia, carĭ aŭ fostŭ deja în seminariŭ în anulŭ scolasticŭ espiratŭ. *Ceĭ ce nu vorŭ trimite suplice în scrisŭ, nu vorŭ fi luaţĭ în considerare.*

Condiţiunile primiriĭ suntŭ următórele:

1. Pentru unŭ tinĕrŭ vorŭ fi de a se plăti câte 12 fl. pe lună şi aşa pe unŭ anŭ 120 fl. Plătirea are să se întimple cu tótă punctualitatea în 2 saŭ 4 rate *anticipative,* ceea ce părinţilorŭ li-se aduce aminte cu tótă seriositatea, *căcĭ altmintrelea direcţiunea în decursulŭ anuluĭ va fi silită a dimite pe eleviĭ, aĭ cărorŭ părinţi, tutorĭ saŭ îngrijitorĭ nu aŭ solvitŭ ratele la timpulŭ sĕŭ.*

2. Pentru fiesce care tinĕrŭ la începutulŭ anuluĭ este a se solvi o taxă de înscriere de 4 fl.

3. Fiesce care tinĕrŭ are să aducă cu sine:

a) 4 părechĭ de schimburĭ bune de pânză saŭ giolgiŭ;

b) 4 năfrămĭ de busunariŭ şi 2 la grumaḑĭ;

c) 2 părechĭ de călţunĭ buni şi 4 părechĭ de ciorapĭ saŭ obĭele.

4. Vesminte de patŭ:

a) 1 saltea (sacŭ de pae) de aşternutŭ de desubtŭ;

b) 3 feţe albe de patŭ;

c) 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ şi 1 plapomă;

d) 2 feţe albe de giolgiŭ de acoperitŭ patulŭ.

Atâtŭ vesmintele de patŭ câtŭ şi albiturile saŭ schimburile aŭ să fie de acasă însemnate cu numele elevuluĭ respectivŭ, saŭ fiindŭ numele cusutŭ saŭ scrisŭ cu negrélă, ce nu se şterge prin spălare, căcĭ altmintrelea superioritatea institutuluĭ nu póte lua nicĭ o rĕspundere la casŭ, cândŭ s'ar perde.

5. Fiesce care tinĕrŭ are maĭ încolo să-şĭ aducă 3 ştergare şi 2 pepteniĭ, unulŭ rarŭ şi altulŭ desŭ, apoĭ unŭ cuţitŭ, 1 furcuţă şi 1 lingură de metalŭ, 1 păharŭ şi 3 servete.

6. Fiesce care tinĕrŭ are maĭ încolo să-şĭ aducă o perie de vesminte şi de curăţitŭ călţiuniĭ.

7. Părinţiĭ în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ să nu trimită fiilorŭ lorŭ din seminariŭ nicĭ articli de mâncare, decâtŭ póte la sĕrbătorile celea marĭ, fiindŭ în privinţa acésta în deplinŭ provĕḑuţĭ în institutŭ, *nicĭ baniĭ,* ci lipsele de vesminte, cărţi şi altele de solulŭ acesta să li-se împlinéscă pe calea superiorităţiĭ, ca aşa să se evite orĭ ce ocasiune la escese şi transgresiunĭ de disciplină, daunóse educaţiunĭ şi progresiuniĭ în studiŭ. Condiţiunea acésta li-se aduce aminte cu deosebire părinţilorŭ, tutorilorŭ şi îngrijitorilorŭ, căcĭ altmintrelea superioritatea seminariuluĭ nu póte lua asupra sa în multe privinţe nicĭ o rĕspundere pentru eleviĭ concreḑuţĭ îngrijiriĭ sale, şi urmările neobservăriĭ condiţiuniĭ acesteia părinţiĭ vorŭ avé să şi-le ascrie şie-şĭ.

Pentru suma de 120 fl. v. a. pe unŭ anŭ scolasticŭ tinerilorŭ li-se va da următórea provisiune:

1. Locuinţă în institutŭ, în sale marĭ sănĕtóse, luminóse şi provĕḑute cu tóte cele de lipsă.

2. Viptŭ întregŭ regulatŭ, şi în specialŭ în ḑi de dulce: a) *Ḑejunŭ,* câte unŭ păharŭ de lapte caldŭ cu pâne; b) *Prândŭ,* 3 specii şi anume: supă de carne, carne cu sosŭ şi mâncare grósă cu carne, s'aŭ friptură, éră în Dumineci şi sĕrbătorĭ pe lângă acestea şi aluatŭ; c) *Cină,* 2 specii, anume: supă de carne şi mâncare grósă cu carne. În dile de postŭ, diminéţa unŭ păharŭ de lapte caldŭ cu pâne, la amédĭ 3 specii, éră sara supă şi mâncare grósă de legumĭ, brânză saŭ lapte.

3. Spălatulŭ întregŭ preste anŭ. Pentru întăritulŭ schimburilorŭ însă se va plăti separatŭ şi anume 3 fl. la începutulŭ anuluĭ.

4. Luminatulŭ în timpulŭ recerutŭ.

5. Încălḑitulŭ în timpŭ de ĭernă.

6. Medicŭ şi medicină din apotecă saŭ de casă pentru ceĭ morboşi şi viptulŭ prescrisŭ de medicŭ.

7. Instrucţiune în casŭ de lipsă prin individĭ eminenţi.

După ce din motive de igienă şi curăţenie s'a adaptatŭ pentru tinerime în edificiulŭ institutuluĭ şi o scaldă de apă caldă, aşa ca fiesce care elevŭ să se pótă folosi şi de scaldă, se va solvi la începutulŭ anuluĭ o taxă de 1 fl. pentru folosirea scaldeĭ.

Părinţiĭ, aĭ cărorŭ fiĭ vorŭ fi primiţĭ în seminariŭ, se însciinţézĕ, că pentru obĭectele de aranjamîntŭ, ce vorŭ fi date spre folosire filorŭ lorŭ sub numĕrŭ deosĕbitŭ, aceia vorŭ fi rĕspundĕtorĭ. Deci orĭ ce daună vorŭ avé să o rebonifice dînşiĭ.

Tinerii primiţĭ în seminariŭ vorŭ avé a se presenta înaintea superiorităţiĭ seminaviale în 1 Septembre noŭ. Aceia, pe carĭ mediculŭ institutuluĭ îĭ va afla inadmisibiliĭ din orĭ ce motivŭ igienicŭ, vorŭ trebui să părăséscă seminariulŭ.

Blaşiŭ în 3 Iuliŭ 1893.

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Noutăţi.

Staţiuni cantorŭ-docentale. Cu terminulŭ de 31 Iuliŭ s'a escrisŭ concursŭ. I. În *protop. Alba-Iulieĭ* la staţ. docent. din *Întregalde,* cu emolumentele: 300 fl. din repartiţie. II. În *protop. Murĕşului:* 1. staţ. doc. din *M.-Oşorheiŭ,* cu emolumentele: 200 fl. din casa bisericeĭ în rate lunare şi 2. staţ. cant.-doc. din *Vaidacuta,* cu emolumentele: a) 80 fl. din repartiţie, b) 90 metr. cucuruzŭ comp. în 72 fl., c) 4 jug. 440□° pămîntŭ arătoriŭ şi cositoriŭ comp. 20 fl., d) venite stolare 28 fl. În tóte staţiunile aceste se daŭ cuartirŭ şi lemne focale.

Mitropolitŭ acusatŭ cu crima de lesa maĭestate. Fóea oficiósă din Sofia anunţă, că mitropolitulŭ „ortodoxŭ" de acolo este acusatŭ, fiindŭ că într'o predică a provocatŭ poporulŭ la revoltă contra guvernuluĭ şi la ură faţă de principe. Procurorulŭ cere pedepsirea cu mórte a mitropolituluĭ.

Adunarea poporală dela Şopronŭ s'a ţinutŭ Sâmbătă luândŭ parte la ea vre-o 500 de persóne, maĭ alesŭ industriaşĭ micĭ, calfe, proletarĭ şi câţĭva economĭ. Adunarea s'a pronunţatŭ pentru căsătoria civilă şi sufragiulŭ universalŭ. Vestitulŭ democratŭ Kronawetter din Viena nu a venitŭ la adunare, precum se aştepta.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pieĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VI.

Elementulŭ laicŭ în biserică.

La începutulŭ „cercetăriloru“ sale dlŭ N. Densușanŭ susține, că a luatŭ péna în mână spre a le scrie fiindŭ rugatŭ *„de mai mulți bărbați distinși gr. catolici“*. Acum dacă frasa cu *„bărbații distinși“*, de carî fu rugatŭ dlŭ Densușanŭ, nu e numai o frasă fórte îndatinată, stereotipă la ocasiuni de acestea, atunci dlŭ Densușanŭ putea spune, carî suntŭ aceî *„bărbați distinși“*. Fiindŭ că însă dînsulŭ nu i-a spusŭ, de aceea ne luămŭ libertatea de a-i spune noi, că aceî „bărbați distinși“ suntŭ de bună samă doi saŭ trei esaltați, de cumva nu este chiar numai unulŭ, care căděndŭ în cursa, în care l'a dusŭ cutezarea-i proprie, a strigatŭ preste munți dluĭ N. Densușanŭ, să vină, să-lŭ scótă. Și étă pentru ce credemŭ noi așa! *„Bărbații distinși“* gr. catolicî ar fi aflatŭ de bună samă alți bărbați multŭ mai distinși ca dlŭ Densușanŭ în ale istoriei și ale dreptuluĭ, pe carî să-i róge *„să ieà péna în mână spre a înfățișa prăpastia cea mare“*, în carea *„este aruncată biserica și națiunea română prin conciliile dela 1872 și 1882“*, dacă cumva bărbații nostri în adevĕrŭ distinși și nu esaltați ar vedé vre-o „prăpastie“.

Cetitoriĭ nostri aŭ avutŭ și din cele dise până acum ocasiune să se convingă, câtŭ de *„nedistinsŭ“* bărbatŭ e dlŭ N. Densușanŭ în ale istoriei și ale dreptuluĭ. Și în tractatele următóre vorŭ avé ocasiune să se convingă și mai bine. După ce le vomŭ găta pe tóte, le vomŭ eda separatŭ în unŭ tomŭ, și apoĭ le vomŭ trimite la toți bărbații gr. catolicî în adevĕrŭ distinși, ca să-lŭ pótă judeca pe dlŭ Densușanŭ, care din câtŭ scimŭ noĭ, are și ceva oficiŭ pe lângă academia din Bucurescĭ, întru câtŭ dînsulŭ se crede a fi „istoricŭ“. Chiarŭ pentru aceea vomŭ trimite și tuturorŭ membrilorŭ academieĭ câte unŭ esemplarŭ, ca să vadă și să cugete și dînșiĭ, óre înaintea ómenilorŭ serioși și instruiți servesce academieĭ spre onóre și laudă, că fanfaroniĭ îndrăsneți ca dlŭ Nic. Densușanŭ se potŭ gera ca „istoricĭ“ în jurulŭ academieĭ.

Că în ce mĕsură merită dlŭ Densușanŭ numele de *„istoricŭ“*, și câtŭ de pe nedreptulŭ și-l'a usurpatŭ, se vede fórte evidentŭ și din modulŭ, cum tractézĕ din punctŭ de vedere istoricŭ și juridicŭ cestiunea elementuluĭ laicŭ în biserică. În „cercetările“ sale atinge cestiunea acésta în dóuĕ locurĭ. [1]) Maĭ întâiŭ susține la pag. 7, că în sinodulŭ provincialŭ ținutŭ de Mitropolitulŭ Vancea la 1872 *„poporulŭ credincioșŭ fu eschisŭ în unŭ modŭ violentŭ de a mai avé cuvîntŭ în orĭ ce felŭ de sinóde bisericescĭ, fie acele mitropolitane orĭ diecesane, fie în cestiunĭ de credință, fie în cestiunĭ de simplă administrațiune bisericéscă“*, ér apoĭ la pag. 13, că în sinodulŭ dela 1882 *„fu eschisŭ de a mai avé cuvîntŭ chiarŭ și în cestiunile cu privire la administrarea fondurilorŭ și averilorŭ bisericescĭ“*.

Celŭ ce nu cunósce decretele sinódelorŭ dela 1872 și 1882, și cetesce cuvintele acestea órbe de cutezătóre ale dluĭ Densușanŭ, de sigurŭ dacă prin cuvîntulŭ *„violentŭ“* nu-și va închipui, că Mitropolitulŭ Vancea a datŭ afară de spate din sinóde pe „poporulŭ credincioșŭ“, va crede celŭ puținŭ, că ciue scie ce *anatemă maranatha* este pronunțată asupra aceluĭ *„poporŭ credincioșŭ“*, dacă va pofti să aibă și elŭ ceva cuvîntŭ în biserică barémŭ și numai la administrarea averiĭ bisericescĭ. Și totuși din tóte acestea nicĭ în sinodulŭ I dela 1872 nicĭ în alŭ doilea dela 1882 nu se află nicĭ unŭ singurŭ cuvîntŭ legănatŭ.

Câtŭ însă susține dlŭ Densușanŭ cu multă emfasă, că sinodulŭ Mitropolituluĭ Vancea dela 1872 *„a eschisŭ pe poporulŭ credincioșŭ de a mai avé cuvîntŭ în orĭ ce felŭ de sinóde bisericescĭ, fie acele mitropolitane, orĭ diecesane, fie în cestiunĭ de credință, fie în cestiunĭ de simplă administrațiune bisericéscă“*, atunci totodată a susținutŭ și următórele lucrurĭ:

1. Că până la Mitropolitulŭ Vancea „poporulŭ credincioșŭ“ a avutŭ totdeuna în biserica nóstra *„cuvîntŭ“* în sinódele mitropolitane și diecesane.

2. Că până la Mitropolitulŭ Vancea „poporulŭ credincioșŭ“ în sinódele mitropolitane și diecesane „a avutŭ cuvîntŭ“ în cestiunĭ de credință, saŭ în cestiunĭ de simplă administrațiune bisericéscă.

Dară sinóde „mitropolitane“ nicĭ nu s'aŭ ținutŭ până la Mitropolitulŭ Vancea, și de aceea din acestea n'a pututŭ scóte pe *„poporulŭ credincioșŭ“*. În sinódele diecesane, a cărorŭ acte le avemŭ, nicĭ o urmă nu va afla dlŭ Densușanŭ nicăirĭ, că *„poporulŭ credincioșŭ“* se fie avutŭ *„cuvîntŭ“* în cestiunĭ nicĭ de credință, nicĭ de administrațiune bisericéscă. Ba afară de unŭ sinodŭ ținutŭ sub episcopulŭ Clain, la care acesta a chematŭ și pe uniĭ nobilĭ românĭ, și care proprie a fostŭ maĭ multŭ o consultare politică, nu va afla nicăirĭ nicĭ cea maĭ mică și maĭ nefusemnată urmă de sinóde, la carĭ să fie participatŭ și *„poporulŭ credincioșŭ“*. Cestiunea dreptuluĭ cu privire la poporulŭ credincioșŭ în biserică o vomŭ lămuri maĭ târdiŭ. Aci e vorbă numaĭ de cestiunea faptuluĭ istoricŭ, că *„poporulŭ credincioșŭ“* până la Vancea a luatŭ parte și a avutŭ *„cuvîntŭ“* în sinódele diecesane. Și din punctŭ de vedere istoricŭ dlŭ Densușanŭ nu a făcutŭ nicĭ cea maĭ mică încercare, ca să-și probeze aserțiunea asta, și de ar cerca orĭ câtŭ, nicĭ odată nu o va putĕ proba. Tótă aserțiunea acésta este și rĕmâne o scornitură a dînsuluĭ. Și pe basa de scornicturĭ istorice se încumetă dlŭ Densușanŭ „istoricului“ a ataca întru adevĕrŭ în modŭ violentŭ pe Mitropolitulŭ Vancea, unulŭ din ceĭ maĭ marĭ bărbațĭ aĭ secululuĭ nostru, care nu nóuĕ Românilorŭ, ci și altorŭ națiunĭ ca cea francesă și germână le-ar fi făcutŭ onóre pe unŭ scaunŭ mitropolitanŭ, precum aŭ recunoscutŭ înșiși-și străinĭ.

Încă și maĭ departe merge dlŭ Densușanŭ, cândŭ despre sinodulŭ alŭ doilea ținutŭ de Mitropolitulŭ Vancea la 1882 susține, că *„a eschisŭ pe poporulŭ credincioșŭ de a maĭ avé cuvîntŭ chiarŭ și în cestiunile, ce privescŭ administrarea fondurilorŭ și averilorŭ bisericescĭ“*, și ca publicŭlŭ cetitorŭ nu cumva să crédă, că dînsulŭ spune unŭ neadevĕrŭ, în parentese se provócă la decretele acestuĭ conciliŭ Tit. II. Sect. IV, c. 94 și pag. 180—184.

Acum spună însu-și dlŭ Densușanŭ, óre publicŭlŭ cetindŭ cuvintele acestea ale dînsuluĭ nu va crede fără escepțiune, că sinodulŭ acesta saŭ a eschisŭ espresŭ și cu cuvinte chiare pe poporulŭ credincioșŭ *„de a maĭ avé cuvîntŭ în cestiunile, ce privescŭ administrarea fondurilorŭ și averilorŭ bisericescĭ“*, saŭ dacă nu, atunci a introdusŭ o praxă nóuă, prin care s'ar fi cassatŭ *„praxa veche“*, după care și poporulŭ credincioșŭ avea cuvîntŭ în cestiunile acelea?

Dară decretele conciliuluĭ II dela 1882 nu dicŭ nicăirĭ nicĭ cu unŭ cuvîntŭ legănatŭ, că poporulŭ credincioșŭ nu maĭ are „cuvîntŭ“ în cestiunile fondurilorŭ și averilorŭ bisericescĭ, cu tóte că ar trebui să o dică, dacă ar fi adevĕratŭ ceea ce dice dlŭ Densușanŭ.

Ce se ține însă de praxa veche în administrarea averilorŭ și fundațiunilorŭ bisericescĭ, aceea a fostŭ până la 1882 următórea: Averea diecesană fu administrată prin Capitulŭ, averea parochială prin curatorĭ aleși de poporŭ sub supraveghiarea parochilorŭ. Dacă ar fi decĭ adevĕratŭ, ceea ce dice dlŭ Densușanŭ, atunci sinodulŭ dela 1882 ar fi trebuitŭ să casseze praxa acésta și să introducă alta, prin carea poporulŭ să fie eschisŭ cu totulŭ dela administrarea averiĭ bisericescĭ. Despre acésta însă nicăirĭ nu va afla dlŭ Densușanŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ nicĭ în locurile, la carĭ se provócă dînsulu, nicĭ airea în tóte decretele. Și ca să se vadă, ce credință merită dlŭ Densușanŭ, citămŭ din decrete chiarŭ cuvintele locurilorŭ, la carĭ se provócă dînsulŭ. Și anume în Tit. II. Sect. IV. pag. 94 se dice: *„Capitularii aŭ datorința de a administra tóte fondurile și fundațiunile archidiecesane în sensulŭ literelorŭ fundaționale ale singuraticelorŭ fundațiunĭ concredute administrării capitulare.“* Ĕră la pag. 182 se dice: *„Averile bisericesc și scolastice se administrézĕ inmediatŭ prin curatoriĭ bisericeĭ sub controla parochilorŭ locali.“*

Ce cuprindŭ dară decretele sinodului alŭ doilea dela 1882? Nimicŭ altceva decâtŭ praxa veche codificată în paragrafi, praxa observată sub Mitropolitulŭ Șuluțŭ, episcopulŭ Lemeni și Bobŭ, de cândŭ există instituțiunea capitululuĭ. Din ce a fostŭ dară eschisŭ poporulŭ credincioșŭ în sinodulŭ acesta cu privire la averile bisericescĭ? Chiarŭ din nimica, ci a rĕmasŭ în tóte drepturile de maĭ înainte.

Judece acum cetitorii seriositatea și sinceritatea dluĭ Densușanŭ și valórea dînsuluĭ ca *„istoricŭ“*, cândŭ nu are nicĭ cea maĭ mică cunoscință de istoria administrăriĭ averilorŭ bisericescĭ în biserica nóstră.

Fiindŭ că însă dlŭ Densușanŭ vorbesce de sinóde, în carĭ poporulŭ credincioșŭ saŭ laicŭ ar avé cuvîntŭ în cestiunĭ de credință, de administrațiune bisericéscă și de administrarea averilorŭ și a fundațiunilorŭ bisericescĭ, așa este de lipsă să tractămŭ lucrurile acestea din punctŭ de vedere alŭ dreptuluĭ universalŭ din biserica rĕsăritului.

Cestiunea stă din treĭ întrebărĭ, și adecă:

1. Aŭ laiciĭ dreptŭ în sinóde cu privire la lucrurile de credință?

2. Aŭ laicii dreptŭ în sinóde cu privire la guvernarea spirituală bisericéscă?

3. Aŭ laiciĭ dreptŭ în sinóde cu privire la administrarea averiĭ bisericescĭ?

Fiindŭ că și dorința dluĭ Densușanŭ ca și a nóstră este, ca cestiunea să se deslege după dreptulŭ și praxa bisericeĭ rĕsăritului, de aceea nu ne putemŭ provoca decâtŭ la codicii de legĭ aĭ bisericeĭ rĕsăritului, carĭ suntŭ Sfînta Scriptură, Pravila și Pidalionulŭ.

I. Acum, ce se ține de cestiunea întâiă, că óre aŭ laicii dreptŭ în sinóde cu privire la lucrurile de credință, în faptele Apostolilorŭ din S. Scriptură c. XV, unde este vorba de sinodulŭ Apostolilorŭ, cestiunea dogmatică cu privire la tălarea împrejurŭ a creștinilorŭ întorși din păgâni, apriatŭ se spune, că nu poporulŭ, ci Petru, Paulŭ, Varnava și Iacobŭ o aŭ deslegatŭ, deși era de față tótă adunarea credincioșilorŭ din Ierusalimŭ. Ĕră în Pravilă și Pidalionŭ dlŭ Densușanŭ de ar căuta și cu lampa luĭ Diogene, nu va afla nicăirĭ urmă de vre-o lege, carea să dea dreptŭ laicilorŭ de a decide în sinóde cu privire la lucrurile de credință. Totŭ asemenea nu va afla nicăirĭ nicĭ cea maĭ mică urmă nicĭ în praxa bisericeĭ rĕsăritului. Conscința acésta, că laicilorŭ nu le compete nicĭ unŭ dreptŭ de a judeca cu privire la lucrurile de credință, așa a fostŭ și este de puternică și de evidentă în biserica rĕsăritului, câtŭ maĭ în dilele trecute, cândŭ fu desbătută în corpurile legiuitóre din România legea cu privire la clerulŭ de mirŭ, ministrulŭ de culte și alți oratorĭ încă aŭ decheratŭ, că eĭ nu voescŭ să se atingă de locŭ de dogme, căcĭ dreptulŭ acela lorŭ ca laicĭ nu le compete.

Dlŭ Densușanŭ însă după datina sa de a amesteca lucrurile, fiindŭ că despre nimicŭ din cele cuprinse în „cercetările“ sale nu are idee clară, amestecă pretutindenea sinódele, întru câtŭ ele suntŭ unŭ elementŭ în organismulŭ bisericeĭ, cu adunările private ale poporuluĭ. Așa de esemplu altceva suntŭ sinódele dela 1872 și 1882, și altceva este de pildă conferința fruntașilorŭ gr. catolicĭ dela Alba-Iulia în 1871. Cele dintâiŭ, întru câtŭ suntŭ unŭ elementŭ în organismulŭ bisericeĭ, fără ținute în înțelesulŭ canónelorŭ, și de aceea toți membriĭ provincieĭ nóstre suntŭ obligați a se supune decisiunilorŭ aduse în ele, ca și la totŭ atâtea legĭ.

[1]) »Cercetările« dluĭ Densușanŭ publicate în »Gazeta Transilvaniei« fură edate și în broșură separată.

Cea din urmă a fostŭ o consultare privată a mai multorŭ membri a bisericeĭ cu privire la o cestiune actuală. Ea nu fu ţinută în înţelesulŭ canónelorŭ, şi de aceea decisiunile eĭ nicĭ nu aŭ putere obligătóre pentru nimenĭ, va să dică nu aŭ putere de lege. Atarĭ consultărĭ chiarŭ şi cu privire la lucrurile de credinţă potŭ ţiné orĭ cândŭ laiciĭ, şi dacŭ le place, potŭ decide şi aceea, că eĭ primescŭ orĭ nu primescŭ cutare şi cutare articulŭ de credinţă. Decisiunile lorŭ însă nu aŭ putere de lege obligătóre pentru nimenĭ, nicĭ chiarŭ pentru ceĭ ce le-aŭ adusŭ. O atare consultare saŭ conferinţă, însă nu sinodŭ în înţelesŭ canonicŭ, a fostŭ p. es. adunarea cea mare dela 1700, în care fu primită unirea. Decisiunile eĭ naŭ avutŭ putere obligătóre de lege decâtŭ pentru participanţĭ şi pentru ceĭ ce aŭ voitŭ să le priméscă, şi încă şi pentru aceştia numaĭ până cândŭ aŭ voitŭ. Cu totulŭ altcum stă lucrulŭ cu sinódele. Celŭ ce se mărturisesce pe sine creştinŭ gr. catolicŭ, acela prin aceea mărturisesce, că în organismulŭ bisericescŭ recunósce funcţionarea sinódelorŭ prescrise de sfintele canóne ca unŭ ce legalŭ şi aparţinĕtoriŭ constituţiuniĭ bisericeĭ, şi de aceea trebue să se supuna decisiuniloră aduse în ele. Pentru aceea refractariulŭ, care nu voesce să se supună, ese afară din legătura bisericeĭ, devine aşa dicêndŭ revoluţionariŭ. Analogŭ stă lucrulŭ în viaţa civilă a statuluĭ. Altă adunare e parlamentulŭ şi alta o conferinţa politică a cetăţeniloră. Cea dintâiŭ e unŭ elementŭ în organismulŭ şi constituţiunea statuluĭ, şi de aceea decisiunile luĭ aŭ putere obligătóre pentru toţi. Cele din urmă suntŭ întruniriĭ libere fără putere publică, şi de aceea nimenĭ nu e silitŭ să se supună decisiuniloră saŭ resoluţiuniloră aduse într'însele.

Amesteculŭ acesta bizarŭ alŭ sinódelorŭ ca elementŭ în organismulŭ bisericeĭ cu întrunirile libere ale singuraticilorŭ, îlŭ face pe dlŭ Densuşanŭ să vorbéscă atâta de dreptulŭ poporuluĭ în sinóde relativŭ la cestiunile de credinţă. În sinodŭ n'aŭ avutŭ şi nu vorŭ avé laicii nicĭ odată dreptŭ de a decide cu privire la lucrurile de credinţă. În întruniriĭ libere potŭ face ce vorŭ voi, potŭ să ĭea atitudine faţă cu ceva articulŭ de credinţă statoritŭ în vre-unŭ sinodŭ, anume să-lŭ primescă orĭ nu. Numaĭ câtŭ atitudinea lorŭ n'are nicĭ o putere de lege obligătóre pentru nimenĭ, şi dacă nu primescŭ o decisiune de credinţă a vre-unuĭ sinodŭ legalŭ, atuncĭ încétă a maĭ fi membri aĭ bisericeĭ, şi suntŭ liberĭ să trécă la altă biserică orĭ să fundeze una nóuă.

II. Ce se ţine de dreptulŭ laicilorŭ în sinóde cu privire la guvernarea spirituală a bisericeĭ, în tótă Pravila şi în totŭ Pidalionulŭ şi în toţi sfinţiĭ Părinţi aĭ bisericeĭ rĕsărituluĭ nu se află unŭ singurŭ canonŭ, care să dea laicilorŭ ceva dreptŭ sinodalŭ cu privire la guvernarea spirituală a bisericeĭ. Totŭ asemenea despre unŭ atare dreptŭ nu se află nicĭ cea maĭ mică urmă nicĭ în actele sinódelorŭ ecumenice şi în cele topice ale bisericeĭ rĕsărituluĭ. Aŭ luatŭ ce e dreptŭ în rĕsăritŭ la multe sinóde parte şi comisariĭ puteriĭ de statŭ. Chemarea lorŭ însă nu era, ca să lucre împreună cu clerulŭ la aducerea decisiuniloră, ci numaĭ ca să păzéscă ordinea din afară a sinoduluĭ, să apere biserica şi interesele statuluĭ.

Cândŭ Mitropolitulŭ Şaguna şi-a propusŭ, să introducă în biserica sa constituţiunea protestantă decopiată maĭ târdiŭ în statutulŭ organicŭ, atuncĭ în unŭ opŭ intitulatŭ Anthorismos a făcutŭ încercarea să probeze din canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ, cumcă laicilorŭ le compete dreptŭ sinodalŭ în guvernarea bisericeĭ. Spre scopulŭ acesta s'a provocatŭ la canonulŭ 34 alŭ Apostolilorŭ şi 13 alŭ sinoduluĭ dela Laodicea, pe carĭ însă le-a interpretatŭ în unŭ modŭ aşa de forţatŭ, câtŭ s'a compromisŭ înaintea tuturorŭ canoniştilorŭ europenĭ. Precum este cunoscutŭ, Pravila conţine canónele bisericeĭ rĕsărituluĭ, însă nu per extensum, ci pe scurtŭ servindu-le de îndreptariŭ interpretările maĭ virtosŭ ale luĭ Zonara şi Balsamonŭ. Dară în Pravilă canonulŭ 34 alŭ Apostolilorŭ, la care se provócă Şaguna, sunā: *„Episcopiĭ fără de maĭ marele lorŭ (Mitropolitulŭ), nimicŭ să nu facă, numaĭ cine-şi pe la eparchia lorŭ; aşişderea şi maĭ marele lorŭ fără de dînşiĭ nimicŭ, pentru pacea ce li-se cade să aibă.“* Érā canonulŭ 13 dela Laodicea sună: *„Nealesŭ să fie, carele e alesŭ de mirenĭ.“*

Cetitoriĭ acum potŭ vedé, câtŭ de tare s'a compromisŭ Şaguna înaintea canoniştilorŭ, după ce nicĭ Sintagma Grecilorŭ, nicĭ Pidalionulŭ n'aŭ esplicatŭ, fiindŭ că a fostŭ cu neputinţă absolutŭ să esplice canónele acestea în înţelesulŭ largŭ alŭ dînsuluĭ, érā Pravila urmându interpretările luĭ Zonara şi Aristenŭ, marĭ autorităţĭ şi pentru Şaguna, află în ele chiarŭ contrariulŭ la ceea ce dice Şaguna. Amîndoĭ interpreţiĭ aceştia celebri orientalĭ Zonara şi Aristenŭ cuvîntulŭ: ὄχλος = mulţime îlŭ esplică cu: κοσμικοὶ = lumenĭ, mirenĭ, laĭcĭ, şi esplicarea acésta o a primitŭ şi Pravila în canonulŭ 34 dela Laodicea, cândŭ dice: *„Nealesŭ să fie celŭ alesŭ de mirenĭ.“* Luĭ Şaguna l-a trebuitŭ însă cu orĭ ce preţŭ canóne orientale în favorulŭ constituţiuniĭ protestante, ce voia să o introducă în biserica sa, şi de aceea a chinuitŭ astfelŭ canónele. (Vedĭ şi Vehring „Das Recht der orientalischen Kirche“ pag. 665.)

În Faptele Apostolilorŭ C. VI. v. 1—6 se amintesce, cum Apostoliĭ aŭ lăsatŭ, ca comunitatea bisericéscă să alégă pe ceĭ 7 diaconĭ, şi aşa s'ar vedé, că dacă în biserica apostolică prin alegerea acésta laiciĭ aŭ luatŭ parte la guvernarea spirituală bisericéscă, acésta are să servéscă de îndreptariŭ pentru tóte timpurile. Însă în biserica apostolică poporulŭ a îndeplinitŭ multe lucrurĭ, carĭ maĭ târdiŭ nicĭ cândŭ nu le-a îndeplinitŭ. Acésta din causa, că în timpurile acelea estraordinare, cândŭ s'a pusŭ basa bisericeĭ, fórte mulţĭ credincioşĭ din poporŭ erauŭ înzestraţi cu charismele Spiritului sfîntŭ, precum a limbilorŭ, minunilorŭ, profeţieĭ şi aşa maĭ departe. Ceĭ înzestraţi cu charismele acestea se considerauŭ încâtva de aparţinĕtorĭ clerului, şi câte odată îndepliniauŭ şi funcţiunĭ extrasacramentale, carĭ proprie se ţinŭ de clerŭ. [1]) Aşa nu numaĭ aŭ alesŭ pe ceĭ 7 diaconĭ, ci şi predicauŭ în adunările creştinilorŭ, precum se vede din epistola cătră Corinteni, cu tóte că predicarea se ţine de clerŭ.

Încetândŭ charismele după espirarea periodului apostolicŭ, aŭ încetatŭ şi funcţiunile, carĭ poporulŭ în periodulŭ acesta le îndeplinise în modŭ estraordinarŭ, ceea ce de sigurŭ nu s'ar fi întîmplatŭ, dacă biserica în timpulŭ nemijlocitŭ următoriŭ după periodulŭ apostolicŭ ar fi avutŭ consciinţa, că funcţiunile acestea ale poporuluĭ nu aŭ fostŭ extraordinare, proprie aceluĭ periodŭ, ci dătătóre de directivă pentru toţi seculiĭ următorĭ. De aceea în periódele următóre nu s'a maĭ îndeplinitŭ nicĭ odată nicĭ o alegere de maĭ marĭ bisericescĭ prin poporŭ. Érā în timpurile vechĭ, ce e dreptŭ, întrebatŭ totdeuna şi poporulŭ despre valórea morală a celuĭ ce era să se înalţe la o tréptă ierarchică, căcĭ S. Apostolŭ Paulŭ dice, că celŭ alesŭ *„să aibă şi mărturie bună dela ceĭ dinafară“*, şi până în ḑiua de astădĭ cu ocasiunea chirotoniriĭ episcopulŭ înainte de ce ar îmbrăca pe celŭ chirotonitŭ în ornatele ierarchice, întrebă pe poporŭ, că: *Vrednicŭ este?* şi nu-lŭ îmbracă, decâtŭ numaĭ după ce poporulŭ răspunde, că: *Vrednicŭ este!* Acésta era atuncĭ de lipsă, fiindŭ că episcopulŭ nu putea să cunóscă totdeuna deplinŭ valórea morală a celuĭ ce era să se înalţe la o tréptă ierarchică, căcĭ atuncĭ nu esistaŭ institute de crescere pentru clerŭ, ci clerulŭ se lua dintre credincioşĭ, din mijlocŭlŭ poporuluĭ. Judecata însă cu privire la demnitatea şi capacitatea celuĭ alesŭ, precum şi asupra valoriĭ opiniunĭĭ poporuluĭ era totdeuna de competinţa singurŭ a episcopuluĭ. De aceea alegerea óre cuĭva prin ierarchie la trépta ierarchică se numia: τὸ ψηφίζεσθαι, testimoniulŭ poporuluĭ însă despre demnitatea celuĭ alesŭ se numia: τὸ συνψηφίζεσθαι. Pentru aceea ḑice S. Chrisostomŭ în cartea despre preoţie, că dacă pe óre careva l'ar dori întrégă comunitatea, şi episcopulŭ scie, că respectivulŭ e nedemnŭ, atuncĭ nu este datoriŭ să-lŭ înalţe în vre-o tréptă ierarchică. De altă parte prudinţa juridică poftia, ca nicĭ unŭ episcopŭ orĭ preotŭ să nu se înalţe la acéstă tréptă, dacă era urîtŭ maĭorităţiĭ poporuluĭ.

Întrebarea poporului cu privire la valórea maĭ cu samă morală a celuĭ ce era să se înalţe la o tréptă ierarchică, se întîmpla în adunărĭ electorale. Acestea însă maĭ târdiŭ aŭ degeneratŭ în nisce adunărĭ tumultuóse, aşa câtŭ încă S. Chrisostomŭ în cartea sa despre preoţie s'a tânguitŭ tare în contra lorŭ. De aceea maĭ târdiŭ desvoltându-se instituţiunile bisericescĭ astfelŭ, câtŭ episcopiĭ cresceauŭ clerulŭ în seminariile de lângă eĭ, unde cunosceauŭ bine pe fiesce care, a încetatŭ ca superfluă şi întrebarea regulată a poporuluĭ, şi a rĕmasŭ numaĭ unŭ lucru ritualŭ.

(Va urmă.)

[1]) Döllinger Christenthum und Kirche in der Zeit der Grundlegung pag. 329.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloră de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Paulŭ aşteptă câteva momente, până ce Evreulŭ dispăru, apoĭ se ridică, şi după ce se convinse, că nu-lŭ vede nimenĭ, încuiă repede uşa.

„Veniţĭ, Tellus, Longinŭ, Cherias!“

Ceĭ treĭ ómenĭ întrarmaţi grăbiră la Paulŭ. „Vreŭ să vĕ spunŭ, ce sórte s'a croitŭ nóuĕ aci de acestŭ tălhariŭ bĕtrânŭ. Mişelulŭ a ascunsŭ în casa asta şepte decĭ de bărbaţi, carĭ la unŭ anumitŭ semnŭ să ne răpéscă comóra luĭ Germanicŭ şi să o transpórte de aicĭ, dacă va fi de lipsă, chiarŭ preste cadavrele nóstre. Eĭ suntŭ toţi pungaşĭ puternicĭ cu umere late, şi printre eĭ, prietine Tellus, suntŭ şi ómenĭ de pe arenă.“

„Las, că pe aceştia îĭ voiŭ aduce eŭ în orĭ,“ dise gladiatorulŭ de odinióră. „Nu va rĕmâné nicĭ unulŭ, căruia, dacă mi-s'ar împotrivi mie, să nu-i frângŭ céfa. Dacă va trebui, chiarŭ la ḑece de odată.“

„Te uită aci, comandante,“ începu acum la rîndulŭ sĕŭ Cherias, şi desfăcêndu-şĭ sagumulŭ arătă braţulŭ sĕŭ puternicŭ. „Şi privesce-o şi acésta!“ continuă scoţêndu din técă o sabie scurtă romană.

„Sciŭ fórte bine,“ dise Paulŭ admirându puterniciĭ luĭ muschĭ, „sciŭ fórte bine, ce potŭ şi ce aŭ pututŭ şi în trecutŭ să facă la tine acestea! Noĭ doĭ, prietine Longinŭ, încă ne vomŭ apĕra, cum vomŭ puté. Altcum să sciţĭ, ca acestŭ cămătariŭ n'are de ce să se témă, căcĭ siguranţa luĭ nu e periclitată nicăirea, nicĭ chiarŭ de Luciŭ Piso. Dar acésta l'a costatu şi pe elŭ fórte multŭ; de aceea ne totă vorbesce despre câştigulŭ slabŭ, ce-lŭ face. Însemnaţi-vĕ, că eĭ aŭ de gândŭ să ne atace în drumŭ.“

„Dar n'avemŭ noĭ doĭspredece caĭ minunaţi?“ dise Longinŭ.

„Caĭ aŭ şi eĭ,“ observă Paulŭ, „şi nu-ţĭ uita, că aĭ lorŭ nu suntŭ încărcaţi ca aĭ nostri şi cu lădile de banĭ. Şi óre puté-ne vomŭ împotrivi la şepteḑecĭ? Óre putemŭ noĭ conta la unŭ ajutoriŭ din partea guvernoruluĭ? Luciŭ Piso are lipsă de puţiniĭ soldaţĭ, ce ĭ-aŭ maĭ rĕmasŭ, şi nu credŭ, să ne pótă da nicĭ unulŭ. Ce ar fi dar de făcutŭ între împrejurărĭ ca acestea? Aşĭ vre să vĕ audŭ părerile.“

Unulŭ ḑicea una, altulŭ alta. „Ar fi maĭ bine póte,“ propuse Tellus, „ca să maĭ aşteptămŭ vre-o ḑi doŭĕ cu transportarea banilorŭ, ca într'aceea să ne întărimŭ puterile.“

„Dar eĭ încă vorŭ aştepta şi se vorŭ întări," respunse Paulŭ. „Ba se póte, că ne vorŭ aduce într'o posiţie, de nicĭ nu vomŭ maĭ puté părăsi casa."

„N'ar fi óre maĭ bine, ca să trimitemŭ unŭ solŭ la Germanicŭ, care să-ĭ spună împrejurările nóstre şi să-l céră ajutoriŭ?" Aşa ţicea Cherias.

„S'ar puté," aprobă Paulŭ. „Dar eŭ gândescŭ, că solia asta ĭ-ar fi fórte neplăcută Cesarului, şi nóuĕ încă ne-ar detrage din cinste. Voĭ cunóscetĭ zelulŭ luĭ şi sciţĭ, cum aştéptă, ca să ajungă în posesiunea baniloru."

„Nu," ţise Longinŭ, „pe noĭ nu ne-ar puté ajuta aicĭ fără numaĭ o apucătură viclénă. Centurionulŭ să împărtăşéscă luĭ Eleazarŭ, că pe noĭ ne aştéptă o cétă într'o depărtare cam de dóuĕdecĭ treĭdecĭ de milurĭ — saŭ că Germanicŭ are de gândŭ să năvălésca numaĭ poĭmâne, ér noĭ vomŭ fi câtŭ se póte de liniştiţĭ."

„Eŭ mĕ temŭ, ca inimiciĭ să nu ne nimicéscă şi planulŭ acesta informându-se despre realitate. Dar ascultaţĭ, prietiniloru, ce am gânditŭ eŭ, şi daţi-mĭ mâna, că îmĭ veţĭ sta întru ajutoriŭ! Lorŭ nu le va trece prin minte, că noĭ amŭ ghicitŭ planurile lorŭ, cu atâtŭ maĭ puţinŭ că amŭ voĭ aşa curêndŭ să ne ferimŭ de ele. De aceea în astă nópte ne vomŭ îndestuli cu o óră dóuĕ de somnŭ, şi pe cândŭ va crepa de ţiuă, noĭ să fimŭ departe de oraşŭ. Nu vomŭ puté să scăpămŭ fără numaĭ prevenindŭ pe inimicĭ. E bine, că lăţile suntŭ pe róte. Asta ne ajută fórte multŭ. Aşa le vomŭ puté scóte uşorŭ. De aci încolo ne vomŭ socoti noĭ, că ce avemŭ să facemŭ. Vorba luĭ Longinŭ: dinte pentru dinte, viclenie pentru viclenie. Noĭ vomŭ intra în celŭ maĭ apropiatŭ grajdŭ şi vomŭ pacheta din noŭ, şi anume la fundŭ nisce petri, ér baniĭ îĭ punemŭ între fînŭ şi paĭe, ca pe drumŭ să nu zurăe. Eĭ, ce ţicetĭ?"

„Pe Joe," esclamă fostulŭ Lanista încântatŭ, „ar crede omulŭ, că n'aĭ fostŭ în Atena, ci tocmaĭ în şcóla dela Carthago!"

„Aşadară vĕ place planulŭ meŭ?" întrebă Paulŭ.

„Peste mĕsură," aprobară Cherias şi Longinŭ.

Cherias se apropiă de masă, turnă vinŭ în pocale şi ţise zimbindŭ: „Acesta ne va ajuta, ca să ducemŭ în deplinire partea întâĭe din programŭ."

Unŭ „Trăéscă centurionulŭ nostru, nobilulŭ Paulŭ Lepidŭ!" se audi încetinelŭ, dar din inimă.

Pocalele se umplură din noŭ.

„Comandante, eŭ voiŭ lua asupră-mĭ vigherea, saŭ maĭ bine vĕ voiŭ fi deşteptătoriulŭ," ţise îngrijatulŭ Tellus. „Preste dóuĕ óre cu orĭ ce preţŭ să fimŭ departe de acestŭ miserabilŭ cuĭbŭ, şi se înţelege cu comóra."

Paulŭ îĭ mulţămi printr'o privire de aprobare.

Preste câteva minute erauŭ adurmiţĭ în aşternutulŭ, ce şi-lŭ făcuseră de-asupra lăţilorŭ cu banĭ.

(Va urma).

Bibliografie.

A eşitŭ de sub presă opulŭ **Toma a Kempis,** tradusŭ de *Gavrilŭ Popă* canonicŭ. Preţulŭ legatŭ cu auritură costă 1 fl. 10 cr. Doritoriĭ de a-lŭ avé să se adreseze la auctorulŭ trimiţêndŭ cu asemnaţiune postală 1 fl. 15 cr. şi vorŭ primi opulŭ sub legătură crucişată fără portŭ.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Bursa de Budapesta.

Din 11 Iuliŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.50
« « coróne r. ung.	94.75
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	—.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurĭ rurale ung.	96.50
« urbariale ung.	—.—
Obligaţiunile desp. regalililoru	100.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	148.20
Losurĭ pentru reguiarea Tiseĭ	142.50
Renta de hârtie austriacă	97.50
« « argintŭ austriacă	98.—
« « aurŭ austriacă	118.25
Losurile austr. din 1860.	165.—
« Vienei	176.50
Acţiunile bancei austro-ungare	984.—
« « de creditŭ ung.	413.—
« « « « austr.	337.20
Obligaţiunile cu câştigŭ ale bănceĭ ipot. ung.	127.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrăteşcĭ	5.85
Napoleon-d'orĭ	9.85
Mărcĭ 100 imp. germâne	60 70
Londra 10 Livres şterlingĭ	123.60

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 155—1893. (30) 3—3

Edictŭ.

După ce Vasilie Hampu gr. cat. din Comuna Vulpĕrŭ legiuitulŭ bărbatŭ alŭ Parasceveĭ Hautz gr. cat. din opidulŭ Sibiŭ, trecuţĭ acum 9 anĭ, şi-a părăsitŭ pe soţia sa legiută, fără ca să i-se pótă sci ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o ţi, să se presente înaintea subscrisuluĭ forŭ matrimonialŭ, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contră-i se va pertracta şi decide şi în absenţa luĭ.

Dela forulŭ matrim. de I-a Instanţă deleg. alŭ Protopopiatuluĭ Cichindélŭ gr. cat.

Sĕcădate la 24 Iuniŭ 1893.

Demetriŭ Cuteanŭ,
protopopulŭ preş. for. matr.

JOSIFU GAVORA (3) 13—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

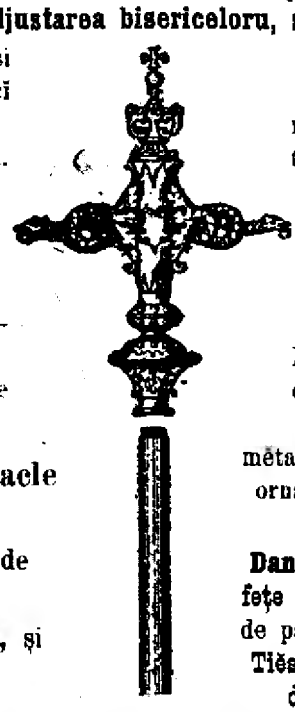

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompieriĭ, de scolariĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cartulŭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 22—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirî**» în Blașiŭ.

Anulŭ III. Blașiŭ 22 Iuliŭ 1893. Numĕrulŭ 29.

Lupulŭ își lapĕdă pĕrulŭ, dar năravulŭ nu.

Avemŭ să scriemŭ din noŭ despre Ruteniĭ uniți din Galiția. Nu bucuroși o facemŭ asta. Avemŭ adecă acasă la noi destule teme de deslegatŭ pe cale jurnalistică și prin urmare nu suntemŭ avisați la luxulŭ de a ne ocupa de daraverele Cehilorŭ și ale Rutenilorŭ. Dar „Gazeta Transilvaniei," precum se vede a luatŭ asupra-și chemarea cu adevĕratŭ rĕutăciósă de a sgudui încrederea Românilorŭ uniți față cu Roma, și-și împlinesce chemarea asta cu nu puțină perseverență. Înzădarŭ îi spuĭ adevĕrulŭ și i-lŭ luminezĭ, de e limpede, ba mai limpede ca lumina sórelui: ea nu va să se abată dela scopulŭ acela perfidŭ. Principiulŭ eĭ în urmărirea acestuĭ scopŭ e totŭ așa de rĕutăciosŭ. Elŭ sună: Calumniare audacter, semper aliquid haeret. Îți vine să credĭ, că e organŭ fracmasonicŭ și plătitŭ anume, ca să urmăréscă scopulŭ acela.

Spre ajungerea scopuluĭ i-s'a părutŭ de o vreme încóce a fi potrivitŭ să scrie despre demonstrațiunile cele ce câțiva tineri necopți le-aŭ inscenatŭ în contra mitropolituluĭ ruténŭ din Lemberg Sembratovicz. În zădarŭ ĭ-amŭ reflectatŭ, că isvorulŭ, din care își împrumută materialulŭ, e de așa, câtŭ o jurnalistică românéscă onestă ar trebui să se rușineze de elŭ. În zădarŭ ĭ-amŭ spusŭ, că jurnalistica nóstră, fie ea de orĭ ce felŭ, are să fie curată și nepĕtată, mai curată și mai nepĕtată, decâtŭ ca în lucrurĭ bisericescĭ și chiarŭ și în de cele naționale să-ĭ servéscă jurnalistica jidană de isvorŭ orĭ de îndreptariŭ. „Gazeta" are mania de a trece de organŭ nu naționalŭ numaĭ, căcĭ naționale suntŭ tóte foile nóstre pornite din îndemnulŭ durerĭĭ de némŭ, ci de organŭ alŭ partiduluĭ naționalŭ. Și ce să vedĭ: „Gazeta" își împrumută materialŭ din „Neue freie Presse", din organulŭ, care cu dreptŭ cuvîntŭ se privesce de organulŭ aŭstriacŭ celŭ mai de frunte alŭ alianțeĭ israelite și este totodată organulŭ aceluĭ partidŭ, care e în Austria versiunea pe nemțesce a politiceĭ guvernuluĭ magiarŭ față cu naționalități și pórtă pe Ruteni de nasŭ numaĭ din motivulŭ de a dispune de voturile lorŭ în Rechsrath-ulŭ din Viena.

„Gazeta" reproduce în numeriĭ sĕĭ 142 și 143 din „Neue freie Presse" unŭ articulŭ cu inscripția: „Cestiunea bisericéscă a Rutenilorŭ din Galiția." De desubtulŭ inscripțieĭ s'a tipăritŭ, că articolulŭ e scrisŭ „De unŭ deputatŭ ruténŭ". Fie adevĕratŭ, că asta e originea articoluluĭ. Asta puținŭ impórtă. Noĭ în afaceri bisericescĭ nu jurămŭ pe cuvintele unuĭ omŭ privatŭ, fie acela chiarŭ deputatŭ ruténŭ în Reichsrath-ulŭ din Viena orĭ chiarŭ membru alŭ partiduluĭ Cehilorŭ tineri.

Cetindŭ articolulŭ acesta nu scĭĭ, ce să gândescĭ despre mitropolitulŭ Sembratovicz. Odată aĭ gândi, că elŭ e trădătoriulŭ celŭ maĭ detestabilŭ alŭ némuluĭ sĕŭ, și îndată după aceea ți-s'ar părĕ, că nu este Ruténŭ maĭ bunŭ ca mitropolitulŭ Sembratovicz Dar asta e trĕba Rutenilorŭ. Noĭ să spunemŭ cetitorilorŭ foiĭ nóstre, ce e aceea în articolulŭ acesta, ce a îndemnatŭ pe ceĭ dela „Gazeta", să îndulcéscă cu elŭ pe cetitoriĭ sĕĭ. Ĕtă pasajulŭ:

„Se ḑice, că în Roma esistă cu privire la cestiunea ruténă dóuĕ curente: unulŭ amicabilŭ, a luĭ Monsignore Ciasca, fostŭ delegatŭ la sinodulŭ ținutŭ în Lemberg la anulŭ 1891, și altulŭ dușmănosŭ, alŭ cardinaluluĭ Ledochowsky. Pe lângă curentulŭ acesta dușmănosŭ, *atribuiaŭ unii* primirea nefavorabilă puțineĭ influințe, ce și-a sciutŭ câștiga Mitropolitulŭ la Roma. Alțĭ adversarĭ politicĭ naționalĭ aĭ Mitropolituluĭ *se folosirĕ* de împrejurarea acésta *spre respândirea de sciri* despre diferite planurĭ stătorite în Roma contra bisericeĭ gr. catolice, *față de carĭ Mitropolitulŭ n'ar fi dovedităŭ nicĭ o resistință.* Așa *se vorbia* despre schimbărĭ esențiale în ritŭ, despre predarea seminariuluĭ din Lemberg, unde se crescŭ preste 200 de clericĭ — în mânile *Ieșuiților* sau a Basilianilorŭ *reformați de Ieșuiți,* maĭ departe despre întroducerea celibatuluĭ ș. a. *Mitropolitulŭ a declaratŭ de repețite orĭ, că scirile acestea suntŭ nebasate,* între altele uneĭ deputațiunĭ, ce a fostŭ la dînsulŭ după rentórcerea sa din Roma."

Adecă *„se ḑice"* și *„atribuiaŭ unii"* și *„se folosirĕ spre respândirea de sciri* și *se vorbia."* Acestea suntŭ argumintele,

---

Feuilleton.

Năluca.

(Fine.)

Într'unŭ târdiŭ continuă: „Acum după ce te-am găsitŭ, potŭ să petrecŭ la tine ḑiua nóptea. Pe cândŭ zacĭ liniștitŭ în patŭ, eŭ voiŭ ședé înaintea ta și voiŭ aștepta momentulŭ slăbiciuniĭ tale. În cetate, în cancelarie voiŭ fi lângă tine, și cândŭ veĭ ședé la masă și veĭ mânca, eŭ voiŭ sta în dosulŭ tĕŭ. Nu-mĭ veĭ scăpa, maĭ curêndŭ orĭ maĭ târdiŭ te veĭ teme de mine, și atuncĭ eștĭ perdutŭ. Adevĕratŭ că te sciŭ curajosŭ. Credeam, că te voiŭ afla durmindŭ. Dar nu impórtă. Va veni elŭ timpulŭ. Voĭ aștepta."

„Te rogŭ, lămurescе-mĭ lucrulŭ," îĭ ḑiseĭ cu urbanitate. „Veĭ aștepta, până mĕ voiŭ teme?"

„Da. Noĭ nălucele nu putemŭ face nicĭ unŭ rĕŭ omuluĭ, care nu se teme de noĭ. Puterea nóstră se estinde numaĭ preste ceĭ laș și superstițioș, — va să ḑică aprópe preste toțĭ ómenĭ. Îndată ce are cineva curajulŭ de a se prinde cu noĭ, nu-ĭ maĭ putemŭ strica."

„Îți mulțămescŭ," îĭ ḑiseĭ. „Îmĭ voiŭ aprinde pipa. Nu-ți potŭ servi și ție cu una?"

Elŭ refusă mișcândŭ din capŭ.

„Orĭ îți potŭ servi cu unŭ păharŭ de vinŭ."

Elŭ își încreți fruntea.

„Atuncĭ celŭ puținŭ sperŭ, că îți va face o plăcere, cândŭ mĕ veĭ vedé pipându și bêndŭ. — Așa! Acum, prietine, ne vomŭ apuca de poveștĭ. Nu afli, că e cam rĕcóre? Eștĭ subțirelŭ îmbrăcatŭ. Să nu aprindŭ focululŭ?"

„Nu!"

„Orĭ să-ți daŭ unŭ poplonŭ?"

„Nu!"

„Potu-ți servi dar cu altceva?"

„Nu . . . da . . . teme-te de mine. Omule! Gândesce-ți, că eŭ suntŭ unŭ spiritŭ, o nălucă! Locuescŭ de-asupra pămîntuluĭ și de desubtulŭ luĭ. Câniĭ urlă și se vaetă, cândŭ mĕ vĕdŭ, și ómenĭĭ cadŭ înaintea mea în genunchĭ. Privesce halnele astea de mortŭ! Brațulŭ ăsta e —"

„Prietiue," îlŭ întrerupseĭ, „las să povestimŭ fără de a face unuluĭ altuia mărturisirĭ și destăinuirĭ. Eŭ recunoscŭ, că suntŭ adevĕrate tóte celea ce mĭ-aĭ spusŭ. Vĕdŭ, că nu e așa de înfiorătoriŭ a-și petrece cu o nălucă; din contră eŭ unuluĭ aflu, că e fórte interesantŭ. Dar spune-mĭ, viĭ tu din cimiteriulŭ din vecinĭ?"

„Da. Omŭ de nimica! Tâlhariule! Cine m'a dusŭ acolo? Da! Preumblându-mĕ într'o sară nevĕdutŭ, aruncaĭ din întîmplare o privire prin ferestra ta, și te recunoscuĭ pe tine, pe celŭ ce-lŭ doriam acum de atâta vreme să-lŭ găsescŭ! O, îțĭ voiŭ pregăti chinurile iaduluĭ, te voiŭ — da, asta o voiŭ face."

Nu-ĭ ḑiseĭ nimica, ci trăgeam cu tignă câte unŭ fumŭ din pipă. Din cândŭ în cândŭ îmĭ arunca o privire, din care puteam ceti furia desamăgită. Dar mĕ dedasem cu ea, și totŭ lucrulŭ începea a mĕ amusa. Fața luĭ seriósă și înorată avea unŭ felŭ de frumsĕță dură. Trăsăturile îĭ erauŭ regulate. Avea ochĭ vinețĭ, și mi-se părea, că vrîsta nu ĭ-a trecutŭ preste patruḑecĭ de anĭ.

„Atuncĭ pe corabie între Rangoon și Calcuta — dar ce folosesce a reîmprospeta vechea istorie?"

„Chiarŭ nimica," îĭ ḑiseĭ. Îmĭ făcea impresia uneĭ năluce nebune. Dar speram, să aflu dela elŭ una și alta din lumea spi-

cu carĭ se luptă „Gazeta Transilvaniei“ pentru a-şĭ realisa scopurile? La acestea uşorŭ amŭ pté ḑice şi despre „Gazeta“, că *„se ḑice“* şi că „Gazeta“ *„atribue“* şi *„se folosesce spre respândirea de sciri“* saŭ cu alte cuvinte, de minciuni. Dar nu o facemŭ. Las să-şĭ jóce „Gazeta“ mendrele: ea totuşĭ nu-şĭ va ajunge scopulŭ, ci din svîrcolirile eĭ va câştiga adevĕrulŭ lămurindu-se.

Fie cu ĭertare, dar acum pricepemŭ pe deplinŭ şi tăcerea pesceluĭ, carea a tăcut'o „Gazeta“ cândŭ cu primirea peregrinajuluĭ nostru. Primirea peregrinajuluĭ ruténŭ a fostŭ *nefavorabilă?* Noĭ asta o negămŭ. „Gazeta“ în locŭ de a reproduce din foile jidovescĭ ar fi trebuitŭ să reproducŭ din capulŭ loculuĭ alocuţiunea Pontificeluĭ Leonŭ XIII îndreptată către Ruteni, şi cetitoriĭ eĭ ar fi vĕḑutŭ, că numaĭ nefavorabilă nu a fostŭ primirea Rutenilorŭ. Dar să punemŭ casulŭ, că primirea Rutenilorŭ din partea Sfinţieĭ Sale ar fi fostŭ nefavorabilă. De aci ce ar urma pentru causa nóstră naţională, carea se vede, că „Gazeta“ a luat'o în arîndă? Chiarŭ nimica. Dacă ar fi voitŭ să vorbéscă despre relaţiunea dintre causa nóstră naţională şi dintre Roma bisericeĭ catolice, ar fi aflatŭ în trecutulŭ nostru naţionalŭ destulŭ materialŭ, din care să pótă arĕta până la evidinţă, că desastrulŭ nostru celŭ maĭ mare a fostŭ deslipirea de către Roma şi câştigulŭ nostru celŭ maĭ mare unirea uneĭ părţĭ a Românilorŭ cu Roma. Éră dacă pe ceĭ dela „Gazeta“ îĭ preocupă maĭ multŭ timpulŭ de faţă, şi dacă eĭ îşĭ află plăcere în a scrie despre resultate de ale peregrinajelorŭ intreprinse la Roma catolică, noĭ le-amŭ datŭ prilejŭ de a nu recurge la „Neue freie Presse“. Din „Unirea“ puteaŭ eĭ reproduce alocuţiunea, ce a îndreptat'o Sfinţia Sa către peregriniĭ românĭ, şi dacă este în eĭ simţŭ pentru adevĕrŭ şi dreptate, alocuţiunea aceea chiarŭ şi numaĭ din punctŭ de vedere naţionalŭ ar fi trebuitŭ să o însoţéscă cu imnĭ de laudă.

Dar eĭ n'aŭ făcut'o, judece cetitoriĭ, bine aŭ făcutŭ, că n'aŭ făcut'o.

Nunţiulŭ apostolicŭ din Viena despre politica bisericéscă a guvernuluĭ ungarŭ. — Noulŭ nunţiŭ apostolicŭ din Viena Msgr. Agliardi a fostŭ intervievatŭ în sĕptĕmâna trecută de către corespondentulŭ vienezŭ alŭ ḑiaruluĭ „Pesti Napló“. Conversarea s'a referitŭ maĭ alesŭ la cestiunile politice-bisericescĭ.

Maĭ întâiŭ s'a informatŭ nunţiulŭ dela corespondentŭ despre numĕrulŭ deputaţilorŭ din dieta Ungarieĭ, apoĭ a întrebatŭ, câţĭ dintre dinşiĭ ar vota pentru căsătoria civilă?

La întrebările acestea a rĕspunsŭ corespondentulŭ numitŭ, că maĭoritatea deputaţilorŭ ar primi legea despre căsătoria civilă, dară se află în tóte partidele şi deputaţĭ, carĭ vorŭ vota contra eĭ.

„Dară în casa de susŭ?“ continuă nunţiulŭ. — „Acolo va cădé căsătoria civilă obligătóre,“ fu rĕspunsulŭ.

„Să supunemŭ, că s'ar disolva parlamentulŭ, cum ar fi nóua maĭoritate?“

„În împrejurările de faţă,“ rĕspunse corespondentulŭ, „nicĭ unŭ guvernŭ nu se póte resturna în Ungaria pe calea alegerilorŭ, dară orĭ ce guvernŭ cade pe lângă tótă maĭoritatea, dacă perde graţia la locurile preaînalte.“ — „Aşa dară punctulŭ de gravitate este în Viena,“ replică nunţiulŭ. — „Da, acolo amŭ ajunsŭ după o viaţă constituţională de 26 anĭ, încâtŭ adĭ cestiunile politice bisericescĭ maĭ multŭ decâtŭ altădată se tractézĕ în Viena.“

Încurajatŭ corespondentulŭ prin vorbirea confidenţială a nunţiuluĭ, i-a adresatŭ unele întrebărĭ.

„Se scrie prin foĭ,“ ḑise corespondentulŭ, „că între guvernulŭ ungurescŭ şi între Curie ar decurge negoţiărĭ cu privire la anumite compromisurĭ.“

„Nu sciŭ de acestea nimicŭ,“ rĕspunse nunţiulŭ. „Sfîntulŭ Scaunŭ sub nicĭ o formă nu póte admite căsătoria civilă. Cu totulŭ se alipesce de aceea, ca căsătoria între catolicĭ să se încheie în biserică după legile bisericescĭ, şi să rĕmână şi pe viitoriŭ în vigóre dreptulŭ canonicŭ, atâtŭ cu privire la căsătorie, câtŭ şi la efectele eĭ. Partea curatŭ materială (ereditarea etc.) aceea se póte regula după placŭ prin legĭ civile; dară căsătoria ca sacramentŭ pururea o susţine S. Scaunŭ şi o va apĕra cu tóte armele contra orĭ şi cuĭ. . . . Cardinalulŭ Vaszary şi acum s'a întorsŭ cu acelea-şĭ instrucţiĭ dela Roma ca şi maĭ înainte. Între prelaţiĭ ungarĭ şi între S. Scaunŭ concordia e deplină. Situaţiunea numaĭ întru atâta s'a schimbatŭ, întru câtŭ episcopatulŭ va păşi acum cu maĭ mare energie spre apĕrarea drepturilorŭ sale. . . . .“

„Până acum, ce e dreptŭ, opiniunea publică nu e chiarificată de ajunsŭ. Presa cea maĭ mare parte se află în mânĭ inimice. Catolicĭĭ şi în Ungaria trebue să se îngrijescă, ca să aibă unŭ numĕrŭ corĕspunḑĕtoriŭ de foĭ.“

„Noĭ aşa numita luptă culturală nu o cercămŭ, şi pe câtŭ se póte o chiarŭ încunjurămŭ.“

„Sperezŭ şi sum convinsŭ, că Ungaria va fi ferită de calamitatea acésta. Crede-mĕ, că lupta culturală nu ar promova aspiraţiunile dvóstre naţionale, ci din contră le-ar face stricăciune enormă. . . . S. Scaunŭ nutresce o deosĕbită iubire faţă cu Ungaria. . . . Respectézĕ tóte drepturile regeluĭ apostolicŭ ungarŭ.“

„Suntemŭ gata a primi episcopiĭ recomandaţĭ de guvernulŭ ungurescŭ, numaĭ la una suntemŭ cu rigóre: ca să fie preoţĭ buniĭ, bărbaţĭ sfinţĭ. De ce este lipsă în seminariele dvóstră, este educaţiunea strictŭ clericală. Si în acéstă privinţă s'aŭ făcutŭ cu succesŭ paşiĭ receruţĭ.“

Din enunţiările făcute de nunţiŭ înaintea corespondentuluĭ luĭ „Pesti Napló“ se vede, că biserica nu se abate întru nimicŭ dela principiile sale în ce privesce resolvirea

---

ritelorŭ. De aceea adauseĭ: „De cumva nu găsescĭ tu o plăcere în retmprospetarea eĭ.“

„Cum mĭ-aşĭ fi pututŭ gândi, că tu — tu dintre toţĭ ómeniĭ — dar de ce să ţi-le maĭ spunŭ?“

„Îmĭ pare rĕŭ, că nu primescĭ nimica dela mine,“ îĭ ḑiseĭ. „Acuşĭ am să mĕ culcŭ.“

„Cândŭ te vĕḑuĭ în Brighton, eraĭ cu ea.“

Observarea asta nu-mĭ chiarŭ plăcu, de óre ce înainte de întîmplarea asta întru adevĕrŭ am şi fostŭ în Brighton. Leontina petrecea atuncia acolo.

„Dar de ce să maĭ lungescŭ vorba? Sciĭ, ţĭ-aşĭ puté aduce aminte de Yokohoma. Ce ḑicĭ la asta?“

„N'am ce să ḑicŭ.“

„Dumneḑeule! Ce ómenĭ împetriţĭ maĭ rabḑĭ tu! Şi ce ḑicĭ la istoria din Hongkong? Cine a promisŭ atuncia ceva, dacă s'ar găuri fundulŭ năiĭ şi s'ar întîmpla ceva — ce?“

Asta era o istorie fórte seriósă, dar eŭ mişcam din capŭ.

„Şi ţĭ-aĭ uitatŭ, tăihariule, de sermaniĭ Kuli, carĭ la porunca ta aŭ fostŭ spedaţĭ în ceea lume? Şi apoĭ să făurescĭ tu planurĭ la spatele meŭ! De ce începuĭ eŭ a bé? De ce m'am nimicitŭ eŭ în vrîstă de treĭ ḑecĭ şi şese de anĭ, cu rumŭ, cu atâta rumŭ, de ar ajunge spre a purta flota împĕratuluĭ Solomonŭ? De ce, tălhariule?“

„Eŭ într'adevĕrŭ nu-ţĭ potŭ spune, că de ce. Nu dorescĭ, să ne poftimŭ acum nópte bună?“

„Dacă te ducĭ să te culcĭ, voiŭ merge şi eŭ cu tine. Omule! credĭ tu, că te voiŭ lăsa să scapĭ, acum după ce te-am prinsŭ?“

Aveam prospecte plăcute. Închiseĭ ferestrile şi porniĭ în etajŭ. Elŭ în urma mea. Mĕ desbrăcaĭ, mĕ culcaĭ, închiseĭ ochiĭ şi cercaĭ să adormŭ. Dar asta nu era cu putinţă. Totŭ la ḑece minute trebuia să-mĭ deschidŭ ochiĭ spre a vedé, cum şede elŭ cu faţă seriósă şi îngrată lângă patŭ aşteptându momentulŭ, în care mĕ voiŭ teme.

„Eştĭ încă totŭ aci?“ ḑiseĭ, cândŭ sunară dóuĕ óre.

„Încă totŭ aci? — Voiŭ fi pururea aci.“

Apoĭ cugetam la cununia mea, ce mĕ aştepta. Să am pururea lângă patŭ o năluca, o năluca nebună, care-şĭ închipuesce, că ĭ-am făcutŭ vre unŭ rĕŭ, şi însetéză de rĕsbunare! Óre n'aşĭ puté să isprăvescŭ cu elŭ cu buna?

„Audĭ, prietine! Să încheiămŭ unŭ contractŭ.“

„Nicĭ vorbă de contractŭ!“

„Să viĭ, orĭ cândŭ îţĭ place, în chilia mea de fumatŭ, dar nu aci. Omule, vină-ţĭ în orĭ!“

„Omule! — Eŭ nu suntŭ omŭ,“ ḑise elŭ. „Aşĭ voi să fiŭ omŭ. Şi cine pórtă vina?“

„Audĭ, prietine! Gândesce, dacă e cuviinciosŭ a pĕtrunde în dormitoriulŭ meŭ şi a-mĭ răpi somnulŭ. Óre cuviinciosŭ lucru e, să te folosescĭ de avantajulŭ, că eŭ nu potŭ să aruncŭ o năluca din casă?“

„Credĭ dóră,“ rĕspunse elŭ, „că a fostŭ cuviinciosŭ modulŭ, în care m'aĭ tractatŭ tu? Óre cuvenitu-s'a, ca să mĕ ducĭ în cimiteriŭ cu dóuĕ ḑecĭ de anĭ înainte de vreme? Voiŭ rĕmâné aci, până cândŭ veĭ rĕmâné şi tu, şi voiŭ fi ḑiua şi nóptea cu tine. Aĭ să sciĭ totdeuna, că suntŭ lângă tine.“

„Atuncĭ eştĭ năluca cea maĭ rĕutăciósă. Nu-mĭ pasă de tine. De pe partea mea te poţĭ duce draculuĭ!“

Elŭ mişcă tristŭ din capŭ şi rĕmase lângă mine.

Une orĭ, cândŭ deschideam ochiĭ şi vedeam năluca, mĕ cuprindea unŭ simţemîntŭ neobicinuitŭ. Nu era frica, căcĭ eram convinsŭ, că ea nu-mĭ póte face nimicŭ, ci mĕ neliniştia consciinţa de a fi păzitŭ, urmăritŭ şi supĕratŭ de năluca asta. Elŭ o observă şi ḑise rîḑendŭ: „Simţescĭ tu acum, ce va să însemne?“

Abia cândŭ crepa de ḑi, mĕ adâncĭĭ într'unŭ felŭ de neconsciinţă pe o jumătate de óră. De odată mĕ deştéptă o gróză, carea nu mĭ-o puteam esplica. Între patulŭ meŭ şi între feréstra, prin carea îşĭ trimitea sórele raḑele, sta o figură aprópe invisibilă.

„Suntŭ aci,“ îmĭ şopti figura.

Mĕ sculaĭ şi mĕ îmbrăcaĭ. Năluca îmĭ urmaria tóte mişcările. Acum o maĭ vedeam numaĭ cândŭ ajungea în raḑele sórelui. Atuncĭ o puteam vedé, dar aşa credŭ, ca altulŭ nu ar fi observat'o. După dejunŭ porniĭ în cetate. Ea cu mine. Mĕ însoţi în cancelarie şi apoĭ în casină.

Cândŭ îmĭ uĭtam pe o clipă de ea, o

cestiunilorŭ politice-bisericescĭ din Ungaria, şi că guvernulŭ orĭ care va fi, va trebui să cedeze; mai încolo, că Msgr. Agliardi, deşi numaĭ de scurtŭ timpŭ petrece în Viena, totuşĭ cunósce bine raporturile din Ungaria, şi dóră cu multŭ mai bine decâtŭ mulţĭ Ungurĭ orbiţĭ de grandomanie.

Se scie şi în Viena, că guvernulŭ actualŭ nu este străinŭ de idea de a disolva parlamentulŭ, ca apoĭ prin manoperele sale electorale obţinêndŭ de nouŭ maĭoritate, să pótă dice la locurile prealnalte, că însu-şĭ poporulŭ a aprobatŭ reformele politice-bisericescĭ. De compromisurile, cu trimbiţarea cărora foile liberale voescŭ să ameţéscă pe cetitoriĭ lorŭ, Roma nu vre să scie nimicŭ, ea susţine drepturile bisericeĭ neştirbite.

În denumirea episcopilorŭ Roma nu caută la vederile politice ale persónelorŭ propuse de guvernŭ, numaĭ să nu fie contrare principiilorŭ bisericescĭ, ci la cultura teologică şi viaţa morală.

Că presa catolică nu este spriginită în Ungaria, o arată şi numĕrulŭ neînsemnatŭ alŭ organelorŭ de publicitate cu caracterŭ catolicŭ. Şi preoţimea catolică magiară cetesce maĭ multŭ ziare liberale, pentru aceea nicĭ nu ne va apuca mirarea audêndŭ, că cutare preotŭ catolicŭ propagă cultulŭ luĭ Kossuth.

Ziarele liberale ocupându-se de declarările nunţiuluĭ, îĭ facŭ imputarea, că ameninţă pe Ungurĭ cu naţionalităţile, zicêndŭ, că lupta culturală nu promovéză aspiraţiunile naţionale ale Magiarilorŭ. Nu scimŭ ce a înţelesŭ nunţiulŭ prin cuvintele sale, dară comentariile, ce facŭ organele liberale la cuvintele luĭ, probézĕ maĭ pe susŭ de orĭ ce îndoélă, că este mare frica de naţionalităţĭ, óre pentru ce?

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII a numitŭ la S. Congregaţiune de Propaganda fide pentru afacerile orientale pe Msgr. Aloisiŭ Veccia.

Din Moscva se anunţă, că guvernulŭ rusescŭ ar avé de cugetŭ a înfiinţa în Vaticanŭ o ambasadă ruséscă, care se tracteze cu Curia romană atâtŭ cestiunile referitóre la catoliciĭ din imperiulŭ rusescŭ, câtŭ şi alte cestiunĭ diplomatice.

Austria.

Congresulŭ catolicŭ ţinutŭ în Krakau a primitŭ cu unanimitate următoriulŭ proiectŭ de resoluţiune referitoriŭ la caracterulŭ confesionalŭ alŭ şcólelorŭ: „congresulŭ catolicŭ din Krakau, în unanimitate cu credincioşiĭ catolicĭ din lumea întrégă, militézĕ pentru principiulŭ, că în interesulŭ tinerimiĭ catolice şcóla în genere, dară cu deosĕbire şcóla poporală să aĭbă caracterŭ catolicŭ hotărîtŭ, adecă: 1. ca prunciĭ catolicĭ să aĭbă şcólă separată de ceĭalalţĭ pruncĭ; 2. să aĭbă numaĭ învăţătorĭ catolicĭ; 3. în propunerea tuturorŭ obĭectelorŭ de învăţămîntŭ să se aĭbă în vedere principiile religiuniĭ catolice; şi în fine 4. ca tóte mijlócele ce concurgŭ la formarea caracteruluĭ pruncilorŭ, să-şĭ aĭbă basa în etica catolică.“

Vomŭ vedé ce atitudine vorŭ observa deputaţiĭ polonĭ în parlamentulŭ din Viena faţă cu legea şcolară, după ce eĭ până acum aŭ şovăitŭ între liberalĭ, amici legiĭ din 1868 şi între conservatorĭ, carĭ cerŭ, ca şcólele să fie confesionale.

Italia.

Constituţiunea Italieĭ declară religiunea catolică, ca religiune de statŭ, dară francmasoniĭ italienĭ precum nu respectézĕ legile, carĭ garantézĕ pontificelui suveranitate, aşa dispreţuescŭ tóte legile favorabile bisericeĭ. Unŭ nouŭ documîntŭ despre acésta aŭ datŭ fracmasoniĭ din Milano, carĭ cu ajutoriulŭ plebiĭ fanatisate de dînşiĭ aŭ atacatŭ o procesiune catolică insultândŭ pe credincioşi şi rumpêndŭ praporiĭ. Apoĭ mulţimea înfuriată a mersŭ la casa reuniuniĭ „Circolo catholico“ unde aŭ spatŭ fereştrile şi aŭ mângîitŭ insignele papale, strigândŭ „josŭ cu popiĭ, tocaţĭ în capŭ pe clericaliĭ! Trăéscă libertatea!“ Adecă libertatea de a insulta şi neîndreptăţi pe alţiĭ, acesta-ĭ principiulŭ liberalismuluĭ modernŭ. Ceea ce este şi maĭ scandalosŭ e purtarea cruţătóre a poliţieĭ, care deşi a fostŭ de faţă, nu a împedecatŭ escesele plebeĭ înfuriate.

Ministrulŭ Eula simţindu-se aprópe de mórte a chematŭ la sine unŭ preotŭ, care l'a provĕdutŭ cu sacramentele muribunzilorŭ. Acésta a produsŭ sânge rĕŭ în céta francmasonă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Conferinţa generală estraordinară a alegĕtorilorŭ românĭ este convocată pe 23 a c. în Sibiiŭ.

Ministruluĭ Wekerle, a cărui capacitate finanţială a fostŭ atâtŭ de multŭ glorificată de presa patriotică, începe a i-se clătina terenulŭ sub picióre. Pe lângă politica bisericéscă în care l'a înfundatŭ maĭ multŭ ambiţiunea colegului sĕŭ dela culte, este şi regularea valuteĭ ce-ĭ causézĕ grije şi încurcăturĭ. Orĭ câtŭ de agerŭ s'ar crede Wekerle în cestiunile finanţiale, totŭ nu póte trage degetŭ cu eroiĭ burseĭ. Aceştia prin organele lorŭ l'aŭ salutatŭ, ca pe unŭ bărbatŭ genialŭ, cândŭ s'a începutŭ regularea valuteĭ; acum însă cândŭ regularea întimpină greutăţĭ din causă, că statulŭ are puţinŭ aurŭ, ĕră valórea argintuluĭ a scăzutŭ, totŭ aceştĭ eroĭ îlŭ hulescŭ, şi pentru aurulŭ de lipsă, ce numaĭ eĭ îlŭ potŭ subministra, storcŭ dela ţară prin dlŭ Wekerle 60—70 milióne, şi acésta fiindŭ că Wekerle nu a fostŭ prevĕdĕtoriŭ şi şĭ-a greşitŭ calcululŭ.

Conducĕtoriulŭ partiduluĭ naţionalŭ contele Apponyi a ţinutŭ la 16 a c. unŭ

---

audiam şoptindu-mĭ în ureche: „Suntŭ aci!“ Cândŭ mĕ siliam a-mĭ îndrepta atenţiunea spre obiectulŭ, de care mĕ ocupam, începea vocea blăstĕmată a-mĭ aduce aminte, că nicĭ nu voiŭ durmi, nicĭ nu voiŭ lucra în pace şi că preste totŭ nu voiŭ maĭ avé pace.

„Ce aĭ făcutŭ tu cu mine, aceea o voiŭ face şi eŭ cu tine — şi încă şi maĭ rĕŭ. Te voiŭ chinui ca pe unŭ câne, până cândŭ mustrările consciinţeĭ şi desperarea îţĭ vorŭ găti sórtea, carea aĭ gătit'o tu mie şi eĭ.“

Ce am făcutŭ eŭ acestei năluce blăstĕmate şi nebune, şi cum să scapŭ de ea?

Dar nĕcasulŭ celŭ maĭ mare avea să vină numaĭ după asta. După prândŭ se părea că m'a părăsitŭ. Pe la optŭ óre convenii cu Leontina, şi fără de a maĭ gândi la nălucă o rugaĭ să vină şi să vadă mobilariulŭ vileĭ. Ea veni. Nu se întîmplă nimica. După aceea ne preumblarămŭ prin grădină. Leontina se opri într'unŭ locŭ şi-mĭ dise:

„George, cine a umblatŭ aci pe năsipulŭ carăriĭ desculţŭ?“

Priviĭ la cărare şi vĕduĭ urme de picióre marĭ şi slabe. Sciuĭ îndată, ce se întîmplă, şi începuĭ să trĕmurŭ.

„Nimenĭ, Tinco, afară póte de unŭ bărdaşŭ. Dar să mergemŭ în lăuntru.

„George,“ dise ea din nouŭ, „privesce, cum se formézĕ urmele acelea încă şi acum — pe cândŭ umblămŭ noi. Du-mĕ de aci.“

Asta era bună! Cândŭ ajunserămŭ în casă, mĕ întrebă Leontina:

„Ce urme suntŭ acelea, George? M'a cuprinsŭ fricĕ. Şi uită — uită, George!“

Şi cu unŭ strigătŭ de îngrozire căduleşinată în braţele mele. Între noiĭ şi între feréstră sta năluca şi arĕta cu degetulŭ spre mine.

Duseĭ pe Leontina acasă şi o rugaĭ, să tacă despre celea ce a vĕdutŭ. O asiguram, că totulŭ a fostŭ joculŭ închipuiriĭ orĭ gluma próstă a óre cuĭ. Mĕ întórseĭ apoĭ acasă aprópe nebunŭ spre a începe din nouŭ lupta cu demonulŭ acela, care s'a acăţatŭ de mine. Îlŭ aflaĭ şedêndŭ în scaunulŭ meŭ şi cu capulŭ luĭ celŭ urîciosŭ răzimatŭ pe mână.

„Te-am lăsatŭ să mergi cu fata aceea,“ îmĭ dise, „pentru că nu voiŭ să-ĭ facŭ nicĭ unŭ rĕŭ. Dar să sciĭ, că ea nicĭ odată nu va fi a ta, tălhariule!“ Şi ridicându-se porni spre mine amenin̦ându-mĕ şi zicêndŭ: „Tălhariŭ blăstĕmatŭ! Nu ţĭ-a ajunsŭ, că te-aĭ vîrîtŭ între mine şi între ea? Vreĭ să nimicescĭ acum şi fericirea alteia? Poţĭ tu —“

„Ceriule!“ strigaĭ eŭ înfuriatŭ. „Ce nebunŭ e acesta, care a eşitŭ din mormîntŭ, pentru ca să chinuéscă pe unŭ omŭ nevinovatŭ? Ce rĕŭ ţĭ-am făcutŭ, drace orĭ nebune, de mĕ urmărescĭ în chipulŭ ăsta?“

„Mĕ întrebă, ce rĕŭ mĭ-a făcutŭ! Aduţĭ aminte de Madagaskar, mişelule. Aduţĭ aminte de San Francisco, piratule şi vîndĕtoriule de ómenĭ — de docurile din Liverpool. Iosifŭ Morgan — Iosifŭ Morgan, tu aĭ fostŭ totdeuna celŭ maĭ mare mincinosŭ de pe faţa pămîntuluĭ, dar totuşĭ nu aşĭ fi credutŭ, că tu-mĭ veĭ mîntĭ aşa în faţă.“

„Mĕ numescĭ Iosifŭ Morgan. Nu suntŭ Iosifŭ Morgan şi nu am auditŭ acestŭ nume nicĭ odată.“

„De nu eştĭ Iosifŭ Morgan, să nu maĭ între nicĭ unŭ stropŭ —“

„Ascultă, asta e prea multŭ. Îţĭ spunŭ, că mĕ confunzi cu altulŭ. De ce mĕ ţinĭ de Iosifŭ Morgan.“

„Pentru că acela eştĭ.“

„Nebunie. Cândŭ aĭ vĕdutŭ pe Iosifŭ Morgan maĭ pe urmă?“

„Înainte de asta cu dece anĭ.“

„Cum era pe atuncia?“

„Chiarŭ ca tine, numaĭ câtŭ nu purta barbă.“

„Avea elŭ vre unŭ semnŭ?“

„Aceea-şĭ tetovare, ce o am eŭ pe braţulŭ dreptŭ.“

Resfrînseĭ mâneca cămeşiĭ şi-ĭ arĕtaĭ braţulŭ dreptŭ, pe care nu era nicĭ urmă de tetovare.

Elŭ făcu nisce ochĭ uimiţĭ.

„Dar — suntŭ — nu — asta mĕ uimesce. E dar sigurŭ, că nu eştĭ Iosifŭ Morgan? Dumnedeule! Dta trebue că mĕ priviaĭ de nebunŭ.“

„Aĭ tótă dreptatea.“

„Şi ţĭ-am împărtăşitŭ atâtea. Prietine, aşa e, că îţĭ veĭ ţiné gura şi nu veĭ povesti niminuĭ istoria din Yokohoma?“

„Dar omule orĭ năluco, de ce nu te-aĭ informatŭ maĭ înainte de ce aĭ intratŭ la mine?“

discursŭ la Szempc, în care arată, că partidulŭ sĕŭ este consecuentŭ şi amicŭ necondiţionatŭ alŭ reformelorŭ liberale, dară pentru aceea totŭ nu va sprijini guvernulŭ actualŭ întru realisarea reformelorŭ proïectate, decâtŭ sub anumite condiţiuni. Ḑice mai departe, că dînsulŭ a luatŭ obligamîntŭ înaintea ţĕreï pentru dóuĕ lucrurï; anume: restituirea auctorităţiï statuluï sdruncinată prin evenimentele din urmă şi restituirea păciï religióse conturbate. „Politica ce duce la ajungerea acestuï scopŭ este: modificarea legiï din 1868, şi în legătură cu acésta regularea dreptuluï matrimonialŭ prin căsătoria civilă şi judicatura de statŭ, — rĕmânêndŭ neatinsă libera mişcare a confesiunilorŭ în cele ce se ţinŭ de consciinţă —, realisarea autonomieï catolice, ameliorarea dotaţiuniï pentru biserica protestantă, recepţiunea Evreilorŭ şi libertatea confesională pe tótă linia.“

După aceea impută guvernuluï şi clericalilorŭ, că nu suntŭ destulŭ de naţionalï fiindŭ că nu aŭ luatŭ parte la desvĕlirea statueï honvedilorŭ.

Germânia.

Parlamentulŭ imperiuluï germânŭ în şedinţa din 15 a c. a primitŭ şi în a treia cetire proïectulŭ de lege militarŭ. Votarea a fostŭ nominală votândŭ pentru proïectŭ 201 deputaţï, contra luï 185, ĕră 5 deputaţï aŭ absentatŭ. Contra proïectuluï aŭ votatŭ: centrulŭ, partidulŭ liberalŭ-poporalŭ, socialŭ-democraţiï, partidulŭ poporalŭ din Germânia sudică şi welfi. Budgetulŭ suplementarŭ s'a primitŭ fără desbatere. După aceea cancelariulŭ imperiuluï, contele Caprivi, a cetitŭ autografulŭ împĕrătescŭ, prin care se închide sesiunea parlamentară.

Frância.

Ḑiua de 14 Iuliŭ designată ca serbătóre naţională întru aducerea aminte de luarea Bastilleï a fostŭ serbată în anulŭ acesta numaï cu pompă oficiósă, căcï poporulŭ óre cândŭ însufleţitŭ pentru revoluţiune, preamăritŭ de liberalï, strivitŭ la pămîntŭ de sarcinele impuse, nu vre să maï scie de ataï serbărï.

Turburările provocate în sĕptĕmâna trecută de studenţiï din Paris s'aŭ liniscitŭ.

Peytral ministruluï de finanţe, făcêndui-se imputare din partea radicalilorŭ, că nu ar purcede cu destulă rigóre în scóterea contribuţiuniï impuse pe averea congregaţiunilorŭ religióse a voitŭ, să-şï deie dimisiunea; numaï păşirea la mijlocŭ a preşedinteluï Carnot l'a reţinutŭ dela acésta. Cabinetulŭ Dupuy vĕḑêndŭ că nu póte face destulŭ tuturorŭ pretensiunilorŭ radicale, începe érăşï a înclina spre republicaniï maï moderaţï.

Între Siamŭ şi republica francesă a eruptu unŭ conflictŭ. Siameziï aŭ prinsŭ şi jefuitŭ o naïe francesă, ĕră personalulŭ l'aŭ maltratatŭ. În urma acesteia infanteria francesă de marină a cuprinsŭ forturile Donthonc şi Taphum din Mekongulŭ de susŭ; avêndŭ 6 morţï şi maï mulţï răniţï, perderile Siamezilorŭ aŭ fostŭ cu multŭ maï marï.

Spania.

De crisa finanţială, care apasă cele maï multe state moderne, nu este scutită nicï Spania. La noï ministriï prin conversiuni şi dărï nóuĕ o maï ducŭ de pe o ḑi pe alta; în Spania însă precum se pare mijlócele acestea nu maï ducŭ la scopŭ, de aceea guvernulŭ a recursŭ la unŭ mijlocŭ maï practicŭ, la reducerea cheltuelilorŭ publice. Începutulŭ regulăriï finanţelorŭ pe calea acésta l'a făcutŭ însa-şï regina, renunţândŭ la maï bine dela jumĕtăte din suma listeï civile, esemplulŭ eï l'aŭ urmatŭ demnitariï dela curte şi ministriï. Clerulŭ înţelegêndŭ, că guvernulŭ are de cugetŭ să reducă salariele oficialilorŭ publicï, de bună voe a renunţatŭ la o parte din competinţele sale dela erariŭ, deşi lipsele, cu carï are să lupte preoţimea suntŭ destulŭ de marï. Papa prin o brevă adresată episcopatuluï spaniolŭ a aprobatŭ renunţarea cleruluï la venitele, carï nu-sŭ indispensabile, până cândŭ se vorŭ maï îmbunătăţi finanţele statuluï.

Turcia.

Chedivulŭ Egiptuluï, Abbas paşa, a cercetatŭ în sĕptĕmâna trecută pe Sultanulŭ în Constantinopolŭ. Se crede, că tinĕrulŭ şi energiculŭ Chedivŭ a încercatŭ să înduplece pe Sultanulŭ la o acţiune diplomatică contra influinţeï engleze în Egiptŭ, care influinţă îï derógă Sultanuluï ca suveranŭ. La casŭ, cândŭ Sultanulŭ ar suferi pe Englesï şi pe viitorŭ să dispună în Egiptŭ, Chedivulŭ ameninţă, că îşï va da abḑicerea. Englesiï se vede că nu se temŭ nicï de ameninţările Chedivuluï, nicï de demersurile diplomatice ale Sultanuluï. Ḑiarulŭ „Standard“ nu crede, că Sultanulŭ ar puté fi înduplecatŭ să schimbe protectoratulŭ englesŭ cu independinţa dorită de Chedivŭ; şi apoï adauge, că Anglia este destulŭ de puternică spre a-şï susţiné predominarea în Egiptŭ prin forţele-ï propriï, şi pentru aceea nu crede, că visita Chedivuluï la Sultanulŭ să provóce vre-o schimbare în politica orientală. La una se pare că nu reflectéză Englesiï, eï nu aŭ rivalï în Orientŭ numaï pe Turcï, ci şi pe Ruşï şi Francesï, carï pe cale diplomatică încă ar sprijini pe Chedivŭ.

Corespondinţe.

Sebeşŭ, 10 Iuliŭ 1893.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

La binevoitórea provocare plină de îngrijire apărută în fruntea multŭ preţuiteï nóstre foï „Unirea“ Nr. 26 a. c. sub titlulŭ „La inima cleruluï nostru“ grăbescŭ a rĕspunde scurtŭ în următórele:

Îndată ce am primitŭ la timpulŭ sĕŭ Preaveneratulŭ Cercleriŭ Consistorialŭ din 24 Octobre Nr. 4130—1891 privitoriŭ la ridicarea salarelorŭ docentale la minimulŭ de 300 fl. v. a., acela l'am distribuitŭ în câte unŭ esemplarŭ la tóte parochiile din tractulŭ protopopescŭ condusŭ de mine, pentru ca fraţiï preoţi să pregătéscă poporulŭ, pe cândŭ maï târḑiŭ voiŭ eşi la faţa loculuï, ceea ce dînşiï, ca preoţï cônscii de misiunea lorŭ şi de momentositatea causeï, aŭ şi făcutŭ, întru câtŭ nu multă ostenéla m'a costatŭ, ca după ce le-am espusŭ în colorï viï pericululuï, ce ameninţă şcólele nóstre confesionale din partea proïectuluï de lege scolasticŭ alŭ ministruluï de culte şi a., să înduplecŭ bunulŭ şi credinciosulŭ poporŭ din comunele purŭ gr. catolice la ridicarea salariuluï docentalŭ la suma recerută. Totodată pentru ca inimiciï şcóleï confesionale să nu maï pótă desmînta poporulŭ, am făcutŭ „Instrumente de dotaţiune docentală“ în regulă, şi acelea subscrise de ceï presenţi în 3 esemplare le-am susternutŭ Preaveneratuluï Consistoriŭ mitropolitanŭ spre părinţéscă aprobare. Clausulele de aprobare aŭ şi venitŭ.

Parochiile astfelŭ sistemisate suntŭ: Cutulŭ cu 500 fl. (300 fl. pentru învăţătoriulŭ diriginte, 200 fl. pentru învăţătoriulŭ secundariŭ), Doştatŭ 300 fl., Draşovŭ 300 fl., Dumitra 300 fl., Ghirbomŭ 300 fl., Henegŭ 300 fl., Presaca 300 fl. şi Şeuşa 300 fl.

În comuna compactă gr. cat. Stragea din unele cause încă nu mi-a succesŭ a ridica salariulŭ la 300 fl., dar se vorŭ maï face încercărï, şi sperezŭ, că şi acolo se va obţiné resultatulŭ doritŭ.

În comuna Springŭ maï înainte era salariulŭ docentalŭ de 120 fl. În anulŭ din urmă scolasticŭ s'a ridicatŭ la 200 fl., şi bravulŭ curatorŭ primariŭ dlŭ Constantinŭ de Colbasi dimpreună cu preotulŭ aŭ promisŭ, că în viitoriŭ şi dînşiï se vorŭ conforma legiï, căcï aŭ unŭ magazinŭ de bucate bine administratŭ şi mărişorŭ.

În Ungureiŭ poporŭ micŭ gr. cat., unde suntŭ Sasiï în maïoritate, este docente cualificatŭ, dar poporulŭ fiindŭ miserŭ fără isvóre de venite, în silă póte plăti maï multŭ de 150 fl.

Deci şcólele purŭ gr. cat. din tractulŭ protopopescŭ alŭ Sebeşuluï ar fi maï tóte asigurate contra pericululuï eventualŭ, cu atâtŭ maï vîrtosŭ, căcï în parochiile susŭ amintite, afară de 2—3, avemŭ şi edificiï de şcólă nóuĕ din materialŭ solidŭ şi corĕspundĕtóre legilorŭ, ĕră unde se vorŭ maï afla defecte, acelea ne vomŭ sili a le delătura.

În parochiile mestecate cu fraţiï gr. orientalï nu multŭ s'a făcutŭ, maï alesŭ din causă, că maï preste totŭ loculŭ gr. catoliciï suntŭ în minoritate. Aci aşteptămŭ, ca Prea-

---

„De ce?“ ḑise elŭ. „Veḑï, îmï pare fórte rĕŭ. Şi eŭ nălucă próstă ce suntŭ, a trebuitŭ să sparŭ şi pe domnişóra aceea. Cum aşï puté să-mï îndreptŭ greşala?“

„Aşa, că te carï de aci.“

„Óre să nu mergŭ eŭ la nópte la domnişóra aceea şi să-ï chiarificŭ totŭ lucrulŭ? Eŭ o potŭ face şi asta.“

„Tu aï să-ï daï pace şi să n'o maï îngrozescï.“

„Aşa dar e lucrulŭ celŭ maï potrivitŭ, dacă mĕ voiŭ depărta.“

„Firesce! Fiï bunŭ şi te du şi nu maï veni.“

Începu a dispăré, şi eŭ începuï a rĕsufla. Dar de odată ĕră se vĕḑu deplinŭ.

„O vorbă, domnulŭ meŭ,“ îmï ḑise. „Mĕ temŭ, ca nu cumva să te fiŭ supĕratŭ. Póte să-ţï fiŭ spre folosŭ. Se póte să audŭ ceva despre vre-o corabie cufundată, despre vre-o comóră îngropată, despre vre-o ólă cu aurŭ, despre statue antice îngropate. Voiŭ veni atuncï, să-ţï daŭ de scire.“

„Ba nu maï veni. N'am lipsă fără numaï de asigurarea, că nu mi-te veï maï arĕta.“

Elŭ suspină. „Bine, domnule. Dar să fie pace între noï. De cumva ne-amŭ maï întîlni, ceea ce e cu putinţă, te rogŭ, să nu fiï supĕratŭ pe mine.“

Şi a dispărutŭ. Ĕră eŭ am cugetatŭ a dese orï, cine şi unde e Iosifŭ Morgan şi ce rĕŭ a făcutŭ năluceï mele.

veneratele Ordinariate de ambe confesiunile să dispună oficiilorŭ protopopescĭ o lucrare comună, basată pe reciprocitate, pentru ca şi aci să se salveze, ce e posibilŭ.

După tóte acestea primiţi, Cl. Dle Redactorŭ, espresiunea de sinceră mulţămită din partea acestuĭ tractŭ protopopescŭ pentru binevoitórea îngrigijire şi căldurósa încurajare în interesulŭ şcólelorŭ nóstre gr. catolice române.

Alesandru Dobrescu,
v.-protopopŭ.

Publicare de concursŭ.

Din partea direcţiuniĭ internatuluĭ Vanceanŭ de fetiţe din Blaşiŭ se aduce prin acésta la cunosciinţa publiculuĭ interesatŭ, că terminulŭ concursuluĭ la acestŭ internatŭ este până la 15 Augustŭ st. n. 1893.

Condiţiunile primiriĭ suntŭ următórele:

1. Pentru o elevă vorŭ fi de a se plăti pe o lună câte 12 fl. v. a. şi aşa pe unŭ anŭ scolasticŭ 120 fl. v. a. în dóuĕ saŭ celŭ multŭ patru rate anticipative, şi pe lângă aceea o taxă anuală de inscriere de 3 fl. pentru elevele din cele 6 clase elementare ale şcóleĭ şi de 5 fl. pentru elevele din cele 2 clase superióre ale şcóleĭ. Alte taxe separate nu se vorŭ solvi decâtŭ pentru elevele acelea, carĭ vorŭ voi a învăţa limba francesă şi fortepianulŭ. Şi acelea taxe însă, vorŭ fi câtŭ se póte maĭ moderate.

2. Fie care eleva va trebui să fie provĕdută cu vesminte în o formă, cu dóuĕ şurţe în formă de rochie şi 2 pĕlăriĭ în o formă la eleve, carĭ tóte laolaltă procurate în institutŭ costă dela 14 fl. până la 18 fl. după etatea eleveĭ. Maĭ departe fie care elevă are să aducă: 6 cămeşĭ, 6 pantaloni, 6 camişóne, o fustă de lĕrnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechĭ ciorapi, 2 părechĭ păpuci, 1 perie de dinţi, 2 pepteni, 1 perie de capŭ, 2 periĭ de încălţăminte, 1 plapómă, 1 saltea de lână, 2 perini, 4 feţe de patŭ (lepedee), 4 feţe de perină, 2 cuverte de patŭ de giolgiŭ albŭ şi unŭ lavorŭ de spălatŭ, care se póte procura în Blaşiŭ în o formă la tóte elevele. Obiectele fie căreĭ eleve aŭ să fie marcate cu numele saŭ cu iniţialele nu meluĭ eleveĭ.

Pentru suma numită fie care elevă va căpĕta următórea provisiune:

1. Locuinţă în etajulŭ institutuluĭ în sale marĭ sănĕtóse şi luminóse provĕdute cu tóte supellectilele de lipsă.

2. Viptŭ întregŭ regulatŭ, şi anume a) dejunŭ de cafea, b) amĕdĭ 3 plese, în dile de postŭ 2 plese, în Dumineci şi sĕrbătorĭ 4 plese, c) ojină, d) cină 2 plese.

3. Spĕlatŭ, luminatŭ şi încălditŭ.

4. Instrucţiune în fertŭ, spălatŭ, călcatulŭ cu ferulŭ, coptŭ, torsŭ, ţesutŭ, curăţitŭ, grădinăritŭ, croitŭ, cusutŭ, ducerea socotelelorŭ economieĭ de casă, cumpĕratulŭ articlilorŭ ţinĕtorĭ de economia caseĭ, conservatulŭ şi aşedatulŭ legumelorŭ şi victualelorŭ preste ĭernă, îngrăşatulŭ animalelorŭ, prăsirea şi ţinerea galiţelorŭ şi altele.

La rugările pentru primirea fetiţelorŭ, carĭ nu aŭ maĭ fostŭ în internatŭ, este a se alătura şi testimoniulŭ despre clasa absolvată. Rugările suntŭ de a se îndrepta către Prea Veneratulŭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ.

Blăşiŭ 15 Iuliŭ n. 1893.

Dr. Alesandru Grama,
directorŭ.

Convocare.

Despărţemîntuluĭ XXXII (Dicio-Sânmărtinŭ) alŭ Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală din acestŭ anŭ la 30 Iuliŭ st. n. la 11 óre a. m. în biserica gr. cat. din Dicio-Sânmărtinŭ, la care prin acésta se invită şi se consideră de invitaţi toţĭ iubitoriĭ şi spriginitoriĭ culturel române.

Totodată se aduce la cunosciinţa on. publicŭ, că cu ocasiunea acéstă se va aranja şi o petrecere de vară împreunată cu dansŭ, a căreĭ venitŭ curatŭ este destinatŭ pentru scopurĭ culturale românescĭ.

Dicio-Sânmărtinŭ în 15 Iuliŭ 1893.

Vasilie Zehanŭ, directorŭ. **Iacobŭ Macavelŭ,** actuariŭ.

10—1893.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a Despărţĕmîntuluĭ XVI Selagianŭ—Chioranŭ alŭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ se conchémă pe 10 Augustŭ st. n. a. c. 10 óre a. m. în opidulŭ Şomcuta-mare.

La acéstă adunare suntŭ invitaţi membriĭ Asociaţiuniĭ transilvane, precum şi toţĭ aceia, carĭ se intereséză de literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ.

Din şedinţa comitetuluĭ XVI ţinută în Şimleŭ la 29 Iuniŭ 1893.

Alimpiŭ Barbolovicĭ, vicariulŭ Silvanieĭ, directorŭ. **Dr. C. Maniŭ,** actuariŭ.

10—1893.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a *Reuniunii femeilorŭ române Selagiane* se conchémă pe *10 Augustŭ a. c. 10 óre* a. m. în opidulŭ Şomcuta-mare.

La acéstă adunare suntŭ invitaţi membriĭ Reuniuniĭ, precum şi toţĭ aceia, carĭ se intereséza de progresulŭ culturalŭ alŭ femeiĭ române.

Din şedinţa comitetuluĭ Reuniuniĭ femeilorŭ române Selăgiane ţinută în Şimleŭ la 29 Iuniŭ 1893.

Clara Maniŭ, preşedintă. **A. Cósma,** secretariŭ.

Rugare.

Pentru orientarea-mĭ ulterióră rogŭ pe toţĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ aŭ primitŭ cóle de prenumeraţiune la opulŭ *„Ierarchia bisericéscă“*, ca acele cóle, orĭ şi cu ce resultatŭ. să binevoéscă a mi-le retrimite.

Zabraniŭ p. u. Temes-Hidegkut la 6 Iuniŭ 1893. **Ioanŭ Boroşŭ,** parochŭ gr. cat.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕruiŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891:

Aŭ solvitŭ: Rsmulŭ dnŭ *Arteniŭ Sarkadi* canonicŭ în *Oradea mare* 2 fl. Parochia *Coşocna* 8 fl. 30 cr. Dela 25 învăţătorĭ cu ocasiunea esamenuluĭ de cualificaţiune în Iunie a. c. s'aŭ incassatŭ 3 fl. 60 cr.

Ni-s'aŭ comunicatŭ următórele: Onorată Redacţiune! Se scie din nrulŭ 7 alŭ „Unirii“, că într'o convenire a maĭ tuturorŭ românilorŭ din *Graz* la propunerea dluĭ *Aur. Q. Mărcuşŭ* s'a hotărîtŭ, ca prima corónă să se oferéscă „Colecteĭ cruceriuluĭ“ ca jertfă şcóleĭ românescĭ. — Hotărîrea luată s'a şi esecutatŭ, şi eŭ vĕ trimitŭ resultatulŭ. Numele celorŭ ce aŭ contribuitŭ: Dniĭ *Aurelŭ C. Popoviciŭ* 2 cor., *Eugeniŭ Harting* (rom. din Besărabia) 2 cor., *Ioachimŭ Ciunteleacŭ* (din Bucovina) 2 cor., *Corneliŭ Neşŭ* 2 cor., *Aur. Q. Mărcuşŭ* 1 cor., *Modeste Popescul* (Bucovina) 1 cor., *Ilarianŭ Rusanŭ* 1 cor., *Aurelŭ Moaca* 1 cor., *Elie Dăianŭ* 1 cor., „Nemţiţi“ 1 cor. Laolaltă 14 cor. — Fie ca esemplulŭ datŭ de tineriĭ din Graz să afle imitatorĭ acasă! Şcóla ne este ameninţată în esistinţa eĭ. Să dămŭ „prima corónă“ spre a o scăpa creştină şi română. Devotatŭ *E. Dăianŭ*.

După baniĭ depuşĭ la „Patria“ din Blaşiŭ pe sem. I. a. c. s'aŭ incassatŭ interese 35 fl., 57 cr. şi s'aŭ adausŭ la capitalŭ.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,596 fl. 77 cr.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. Clericulŭ *Nicolaŭ Petruţa* în 29 Iuniŭ a fostŭ sfinţitŭ de lectorŭ şi subdiaconŭ şi diaconŭ în catedrala din Oradea-mare de către Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mihailŭ Pavelŭ, éră în 1 Iuliŭ a primitŭ sacrulŭ ordŭ alŭ preoţieĭ. Elŭ este dispusŭ administratorŭ parochialŭ în Belióra protopopiatulŭ Indoluluĭ.

Concurse. Cu terminulŭ de 1 Augustŭ a. c. escrie concursŭ î. la parochia *Silvaşulŭi magiarŭ* din *protopopiatulŭ Indoluluĭ*. Emolumentele suntŭ: a) casă parochială în stare mediocră şi superedificate economice preste totŭ în stare bună, b) porţiunea canonică: 19 jug. 1434°□ arătoriŭ, 2 jug. 1522°□ finaţŭ cu venitŭ castralŭ de 37 fl. 95 cr. c) 40 metrete de cucuruzŭ şi 40 dile de lucru, d) venitele stolarĭ îndatinate. — Totŭ cu terminulŭ de 1 Aug. se escrie concursŭ şi la parochi *Şutuluĭ* din *protopopiatulŭ Indoluluĭ*, cu emolumintele: a) casă parochială şi superedificate economice, b) porţiune canonică: 25 jug. 304°□ arătoriŭ. 8 jug. 1158°□ finaţŭ şi 1 jug. 800°□ păşunatŭ, cu venitŭ castastr. de 60 fl. 80 cr., c) 44 metrete cucuruzŭ, 66 dile de lucru şi d) stola îndatinată.

Manifestaţiuni de încurăjare. Comitetulŭ naţionalŭ din Sibiiŭ a primitŭ din Bucurescĭ şi din alte cetăţĭ a Românieĭ adrese de încurăjare, provĕdute cu sute de subscrierĭ a cetăţenilorŭ din tóte clasele sociale.

Procesulŭ pentru „Replica“ intentatŭ dlorŭ: Aurelŭ C. Popovicĭ, E. Brote, şi N. Romanŭ. pentru respândirea „Replicel“, din partea Tribunaluluĭ din Cluşiŭ s'a amĕnatŭ pe timpŭ nedeterminatŭ. Ca motivŭ de amĕnare se aduce recursulŭ acusaţilorŭ îndreptatŭ la Tablă şi Curie contra dăriĭ lorŭ în judecată.

Osândiţĭ la carcerŭ de statŭ. Cetimŭ în „Gazeta Transilvanieĭ“, că tribunalulŭ din Braşovŭ a condamnatŭ pe dniĭ C. Scurtu, membru alŭ Redacţiuniĭ „Gazeteĭ“ şi pe profesorulŭ gimn. Dr. V. Branisce la câte 8 dile, éră pe prof. gimn. Dr. I. Bozoceanŭ la 2 dile închisóre de statŭ, pentru duelulŭ avutŭ în luna luĭ Aprilŭ. Atarĭ esemple de moralitate se daŭ în Braşovŭ tinerimiĭ?

Condamnatŭ politicŭ. Ţĕranulŭ Ioanŭ Doţŭ, din Valea Braduluĭ, care nu scie nicĭ scrie, a fostŭ codamnatŭ de tribunaluluĭ din Deva la 3 lunĭ închisóre de statŭ, pentru delictulŭ de agitaţiune contra magiarilorŭ. Lucrulŭ este, că bĭetulŭ omŭ în stare de beţie ar fi ameninţatŭ pe Unguri cu venirea Muscanilorŭ, şi pentru acésta va trebui să petrécă 3 lunĭ în carcerulŭ domnescŭ din Seghedinŭ.

Unirea comunelorŭ micĭ. Dintre cele 12,000 de comune micĭ din Ungaria abĭa 3,800 aŭ preste 1000 de locuitorĭ, éră celealalte aŭ maĭ puţinŭ. Averea celorŭ maĭ multe din comunele acestea nu trece preste 700 jug. Ministrulŭ Hieronymi se ocupă cu idea de a uni în câte o singură comună politică comunele micĭ carĭ se află aprópe una de alta.

Credinţa în Anglia, face totŭ maĭ marĭ progrese maĭ alesŭ în clasele culte ale societăţiĭ. Documentŭ despre acésta nu suntŭ numaĭ numĕrósele convĭrtirĭ, ci şi o scriere a ministruluĭ engiesŭ Lee, în care se tractézŭ despre conceperea fără maculă a P. C. V. Maria. Învăţatulŭ ministru ca şi unŭ teologŭ eruditŭ probézŭ cu argumente neînfrânte, că Biserica totdeuna a mărturisitŭ conceperea nemaculată şi prin urmare în 1854, cândŭ s'a enunţiatŭ ca dogmă adevĕrulŭi acesta, nu s'a întrodusŭ nici o doctrină nóuă. Ministrulŭ Lee amintesce în cartea sa şi despre infalibilitatea papeĭ. Scrierea luĭ a produsŭ mare sensaţie în Anglia, unde mulţĭ laĭci se ocupă şi cu studiulŭ teologieĭ.

Petrecere de vară se va arangia Dumineca în 30 Iulie în Benicŭ. Preţulŭ de întrare: de persónă 60 cr. în familie 50 cr. Venitulŭ curatŭ e destinatŭ pentru edificarea caselorŭ parochialĭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte piĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ-preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VI.

Elementulŭ laïcŭ în biserică.

(Continuare).

Curiósă este provocarea unora la protestanți, la carï în unele locurï poporulŭ la olaltă cu preoțimea gubernézăbiserica și în cele spirituale. Ceï ce se provócă însă la protestanți, nu cunoscŭ nicï natura bisericeï protestante, nicï a celeï orientale. Biserica protestantă este *societas aequalis,* întru câtŭ după credința eï potestatea dumnedeéscă de a ocârmui biserica și de a împărți tainele mântuirïï la credincioșï nu fu dată de Dumnedeŭ uneï ierarchie anumite, ci fu dată comunităței întregï a credincioșilorŭ. De aceea în biserica protestantă nicï nu esistă nicï preoțime, nicï sacramentulŭ preoțieï în înțelesulŭ bisericeï orientale, căcï după credința protestantă fiesce care membru alŭ bisericeï prin botezŭ devine și este preotŭ, și ca atare póte îndeplini orï ce funcțiune sacră și ocârmui biserica. De unde la protestanți nicï nu póte fi vorbă de sinóde mixte din preoți și laïcï neesistându la eï deosebire ierarchică între preoți și mireni. La eï preoții suntŭ numaï o specie de deputați din poporŭ spre a împlini unele lucrurï bisericescï. Cu totulŭ altcum este credința bisericeï orientale, carea după pravila este o *societas inaequalis,* întru câtŭ potestatea sacră nu fu dată comunităței credincioșilorŭ, ci fu dată ierarchieï precisate și determinate încă dela începutŭ în o gradațiune anumită.

Cu tóte aceste însă constituțiunea sinodală, saŭ principiulŭ, că biserica să se guberneze prin sinódele credincioșilorŭ în spirituale și temporale nu a fostŭ și nu este pretutindinea constituțiunea bisericeï protestante. După ce protestanții nu aŭ maï recunoscutŭ potestatea bisericéscă nicï a Papeï, nicï a episcopatuluï, ne maï avêndŭ nicï unŭ organŭ alŭ potestăței publice bisericescï spre susținerea ordineï, tótă potestatea bisericéscă a ajunsŭ în mânile principilorŭ lumescï, întru câtŭ s'aŭ geratŭ de apĕrătorï a „credinței celeï nóue." De unde biserica protestantă pe lângă tóte principiile eï „democratice," ce le profesézăîn teorie, totuși în praxă în cele maï multe locurï până în ḑiua de adï este cea maï „aristocratică" biserică, întru câtŭ potestatea bisericéscă cea maï înaltă până în ḑiua de astădï este în mâna capuluï statuluï, care se și numesce pe sine în multe locurï *summus episcopus.* Singurŭ calviniï șï-aŭ formatŭ dela începutŭ o constituțiune sinodală, căcï calvinismulŭ s'a născutŭ, precum se scie, în republica Helveției, unde neîndŭ unŭ principe lumescŭ, care să-și adróge șie-și potestatea publică bisericéscă, calviniï aŭ trebuitŭ să se îngrijéscă de altŭ organŭ alŭ potestăței bisericescï, care în lipsa ierarchieï n'aŭ pututŭ să fie decâtŭ sinódele saŭ conventele comunităței bisericescï, în carï în conformitate cu credința lorŭ nu este deosĕbire de clerŭ și poporŭ. Astfelŭ Calvinismulŭ s'a propagatŭ din Helveția cu constituțiunea sa de sinóde saŭ conventeîn Scoția, Francia și Ungaria.

Conscința și credința, că biserica în cele spirituale are să fie guvernată prin hierarchie și nu prin poporŭ, s'a conservatŭ în rĕsăritŭ intactă chiarŭ și după ce biserica rĕsăritului desbinată de centrulŭ unităței s'a constituitŭ maï cu samă după naținï în maï multe biserice autocefale, precum a Rusieï, Greciei, Românieï și așa maï departe. În bisericele aceste autocefale potestatea bisericéscă supremă în parte fu aședată în unŭ sinodŭ numitŭ *„sântulŭ sinodŭ"* compusŭ după norma vechilorŭ sinóde stabile (*σύνοδοι διαχρῶς ἐνδημοῦσαι*) din episcopatulŭ bisericeï autocefale respective, în carï nicï vorbă nu este, că și poporulŭ să ïea parte. La cele maï multe *„sânte sinóde"* participă și ministriiŭ de cuite alŭ statului respectivŭ, însă numaï în calitate de representanțe alŭ statuluï. După norma acésta e compusă chiarŭ și *„sântulŭ sinodŭ"* a Patriarchuluï Constantinopolitanŭ organisatŭ din nouŭ în urma decretuluï numitŭ: Hatti Humayum a Sultanuluï la 1856, și totŭ asemenea și „sântele sinóde" a Patriarchilorŭ din Alexandria, Antiochia și Ierusalimŭ. — În tótă biserica rĕsăritului nu s'a făcutŭ abatere dela gubernarea bisericeï prin ierarchie până în timpulŭ maï nouŭ în Patriarchia sĕrbéscă dela Carlovitz și în Mitropolia românéscă gr. orientală din Ardélŭ și Ungaria. Elementulŭ laïcŭ în guvernarea spirituală bisericéscă fu în rĕsăritŭ maï întâiŭ introdusŭ în biserica sĕrbéscă din Ungaria prin statutulŭ congresuluï sĕrbescŭ dela 1874 sancționatŭ în 1875 și în biserica neunită din Ardealŭ și Ungaria prin statutulŭ organicŭ alŭ congresuluï dela 1868 sancționatŭ în 1869. Idea și pentru Sĕrbï și pentru Românï a eșitŭ dela Mitropolituluï Șaguna, care prin aceea a voitŭ, să-și facă biserica sa poporală, ca una ce a primitŭ parlamentarismulŭ „democraticŭ" modernŭ în organismulŭ sĕŭ. Și nu se póte nega, că maï cu samă la Românï, unde puțini ómenï se ocupă cu istoria și dreptulŭ bisericeï, și unde și nisce monstruositățï istorice și luridice ca ale „Gazeteï" și a dluï Densușanŭ potŭ conta, că vorŭ afla credință, Șaguna cu idea sa întrupată în „statutulŭ organicŭ" a causatŭ multă confusiune în opiniunea publiculuï despre biserică. Sinodulŭ nostru electoralŭ dela 1868, memorandulŭ dela Gherla și alte apariținni în viața nóstră publică suntŭ semnele confusiuniï acesteia, de carï Șaguna și atuncï și adï de ar trăi, ar rîde vĕḑêndŭ așa lute ródele semințeï sale. Mulțï de aï nostri nu aŭ avutŭ paciință, să aștepte nicï barĕm ca idea luï Șaguna să trécă prin proba istorieï, ci lute voiaŭ a o decopia și pentru biserica nóstră. Fie o biserică orï câtŭ de *„constituțională"* și *„liberală",* dacă ea pe ómenï nu-ï face maï bunï, maï moralï și maï religioșï, dacă nu îndulcesce amarulŭ vieței, n'are nicï o valóre. Gr. orientalii Românï în privința acésta și-aŭ făcutŭ bilanțulŭ, cândŭ în sinodulŭ din estŭ anŭ din Sibiŭ Mitropolituluï după 25 de anï de „constituțiune liberală" bisericéscă a decheratŭ, că simțulŭ religiosŭ scade în poporŭ.

Cu deosĕbire statutulŭ organicŭ alŭ bisericeï românescï gr. orientale din Transilvania și Ungaria în maï tóte principiile sale nu are nicï o basă în Pravilă, și este până în detaïurï împrumutatŭ din constituțiunea Sasilorŭ din Transilvania, [1]) pe care apoï Mitropolitulŭ Șaguna o a spoitŭ pe ici pe colo cu câte o dispositie de a canónelorŭ bisericeï orientale, unde statutulŭ celŭ săsescŭ de locŭ nu se nimeria cu natura bisericeï gr. orientale. De aceea nicï nu este acestŭ statutŭ altceva decâtŭ unŭ amestecŭ bizarŭ a vecheï constituțiunï a bisericeï rĕsăritului cu constituțiunea protestantă. [2]) O adevĕrată abatere dela *„legea strămoșéscă"* a dluï Densușanŭ. Și ca acésta să nu se vadă, Șaguna s'a apucatŭ, și în opulŭ sĕŭ „Enchiridion saŭ carte manuală de canóne" Sibiŭ 1871, canónele orientale din Pidalionŭ le-a esplicatŭ în modulŭ celŭ maï falsŭ, ca să le aducă în armonie cu „statutulŭ organicŭ." Pentru aceea canoniștï ca Vehring și alțiï opuluï acestuia aluï Șaguna nu-ï atribue nicï o valóre sciințifică.

Se strigă atâta în contra principilorŭ calvinescï, că aŭ voitŭ să calvinéscă pe Românï, și totuși Mitropolitulŭ Șaguna cu „statutulŭ luï organicŭ" n'a făcutŭ alta, decâtŭ a introdusŭ în mare parte protestantismulŭ la Românï, fără să se redice nicï „Gazeta" nicï dlŭ Densușanŭ în contra luï, cum se ridică în contra Mitropolituluï Vancea, care în tóte sinódele și actele sale nicï cu unŭ firŭ de pĕrŭ nu s'a abătutŭ dela principiile Pravilei. Și de unde óre anomalia acésta curiósă? Singurŭ de acolo, că statutulŭ organicŭ trecêndŭ dela ierarchie la poporŭ maï multe atribuțiunï relative la guvernarea bisericéscă, își dă aerulŭ de *„liberalŭ"* și *„democraticŭ,"* cu tóte cŭ constituțiunea bisericeï este de natură cu totulŭ diversă de orï ce sisteme politice trecătóre, ea este ca și biserica *„muntele acela redicatŭ preste toți munții,"* despre care așa frumosŭ vorbesce profetulŭ Isaia, că nu din alte motive, ci pentru înălțimea luï preste fire vorŭ curge la elŭ tóte popórĕle. Pentru aceea este unŭ pașŭ fórte greșitŭ, cândŭ biserica spre a deveni poporală și-ar părăsi constituțiunea eï dată de Dumnedeŭ, și ca Șaguna ar adopta unuiŭ saŭ altuiŭ din sistemele politice, carï în desvoltarea politică a statuluï se perondézăunele pe altele. Biserica, instituțiunileï dumnedeescï, credința și speranțele eï suntŭ maï multŭ decâtŭ de ajunsŭ, ca să o facă poporală și în mijlocŭlŭ celorŭ maï aspre persecuțiunï. Se poftesce însă, ca credincioșiï să fie instruațï cum se cuvine în tóte ale eï, și viața lorŭ să fie străbătută ca de unŭ fermentŭ preste fire de tóte principiile și preceptele eï. De aceea biserica, de carea se légă credincioșiï numaï pentru că acomodându-se dorințelorŭ de astădï, e *„constituțională"* și *„liberală"* și pórtă simburele disoluțiuniï în sine, căcï dorințele se schimbă, și de pildă nu e eschisă posibilitatea, că mâne poimâne aci saŭ acolo nicï *„constituționalismulŭ"*, nicï *„liberalismulŭ"* să nu maï fie poporalŭ și modernŭ, ci *„socialismulŭ"*, *„comunismulŭ"* și *„emanciparea femeilorŭ în politică".* Și biserica, carea pe calea acésta voesce să-și câștige popularitate, dacă nu va voi să o pérdă, va trebui să primescă și sistemele aceste în constituțiunea sa. Atuncï însă a încetatŭ de a maï fi biserică creștină.

Democratismulŭ celŭ adevĕratŭ în biserică nu stă în aceea, că atribuțiunile ierarchice să se trécă la poporŭ, căcï ierarchia încă din poporŭ ese și nu e ereditară. Ci democratismulŭ celŭ adevĕratŭ stă în aceea, că dela bunătățile spirituale și materiale ale bisericeï să nu fie eschisŭ nimenï pe basa nascerïï. Și din punctulŭ acesta de vedere biserică maï democratică decâtŭ cea catolică nu esistă, precum recunoscŭ chiarŭ și inimiciï eï. Nicï în biserica protestantă, anglicană și reformată, nicï în cea disidentă orientală nu este ca în biserica catolică așa ușóră pentru toțï ceï vrednicï redicarea din clasele cele maï inferióre ale poporuluï până la gradurile ierarchice cele maï înalte. Istoria și timpulŭ de față ne subministră fórte multe esemple clasice despre acésta. Și celŭ maï strălucitŭ esemplu este însu-și Sfinția Sa Papa Leonŭ XIII, fiulŭ unuiŭ simplu gentry, ridicatŭ prin forțele proprii la cea maï înaltă demnitate omenéscă cu ajutoriulŭ democrațieï adevĕrate din biserica catolică.

Resumându pe scurtŭ aceste dóue puncte, constatămŭ, că nicï codicilï rĕsăriteni de legi bisericescï, nicï praxa antică bisericéscă în rĕsăritŭ nu dă laïciloră nicï unŭ dreptŭ în sinóde cu privire la dogme nicï cu privire la guvernarea spirituală a bisericeï. Ce se ține însă de biserica românéscă de Alba-Iulia, praxa eï a fostŭ în privința acésta totŭ aceea, carea a fostŭ pretotindenea în biserica rĕsăritului. Cu tóte aceste însă nu numaï dlŭ Densușanŭ, ci și alțiï înainte de dînsulŭ cugetă a puté dovedi contrariulŭ provocându-se la adunarea cea mare din Alba-Iulia dela 4 Septembre 1700, la carea a luatŭ parte și poporiiŭ, și totuși adunarea acésta s'a ocupatŭ și cu lucrurï dogmatice primindŭ unirea în cele patru puncte, și cu lucrurï de guvernare spirituală, cum se vede din cele 28 canóne disciplinare făcute în sinodulŭ acesta. Așa înainte de dlŭ Densușanŭ în înțelesulŭ acesta facŭ provocare la adunarea din 1700, *Memorandulŭ* faïmosŭ dela Gherla din 1882 pag. 10, moderatulŭ veteranŭ gr. cat. în scurtulŭ sĕŭ tractatŭ întitulatŭ: *„sinóde bisericesci mixte"* tipăritŭ în Gherla la

[1]) Vedï statutulŭ organicŭ alăturatŭ cu Schuler v. Libloy »Protestantisches Kirchenrecht vornehmlich das des ewangelischen Augsburger Bekenntnisses in Siebenbürgen« Sibiŭ 1871.

[2]) Canonistulŭ laïcŭ Vehring în opulŭ sĕŭ voluminosŭ »Katholisches, orientalisches und protestantisches Kirchenrecht« în diverse locurï esprimă acéstă judecată asupra luï.

1880, şi s'ar vedé, că şi autorulŭ esaltatŭ şi confusŭ alŭ cărticelei: *„epistola unui românŭ transilvănénŭ cătră unŭ amicŭ alŭ sĕŭ în afaceri ecclesiastice şi scolastice“* tipăritŭ în Sibiiu la 1871, şi mai în urmă „Gazeta“ în polemia sa cu „Unirea“ în tómna anului 1892.

Noi în trécătŭ în diferite locuri ne-amŭ spusŭ părerea din unŭ punctŭ saŭ altulŭ de vedere cu privire la adunarea saŭ sinodulŭ acesta. Aci e loculŭ, că să ne pronunţămŭ deplinŭ cu privire la elŭ, atâtŭ din punctŭ de vedere istoricŭ, câtŭ şi luridicŭ, căci acesta este singurulŭ sinodŭ, la care se provócă adepţii participăriĭ laicilorŭ la dogme şi guvernarea spirituală.

Înainte de tóte trebue să chiarificămŭ întrebarea, că óre adunarea acésta póte fi considerată în înţelesŭ canonicŭ de sinodŭ saŭ nu? Şi la acésta respundemŭ categoricŭ, că adunarea acésta, până s'a ocupatŭ cu primirea sfinteĭ uniriĭ, n'a fostŭ sinodŭ în sensulŭ *canonicŭ* alŭ nicĭ' uneĭ biserice! Şi ĕtă pentru ce! Altcum definescŭ sinodulŭ catoliciĭ, altcum orientaliĭ dissidenţi din Transilvania şi Ungaria, şi altcum reformaţiĭ şi protestanţiĭ. În una însă se unescŭ toţi. Şi acésta este, că după toţi sinodulŭ e o corporaţiune provĕdută cu iurisdicţiune de a pertracta lucruri ţinĕtóre de biserica, a căreĭ membri suntŭ adunaţi în sinodŭ. Nicĭ o biserică însă nu numesce sinodŭ în înţelesŭ *canonicŭ* o adunare, în care membriĭ aŭ convenitŭ pentru a părăsi biserica, de carea s'a ţinutŭ, căci numaĭ nu va dice nimenĭ, că o biserică orĭ care investesce pe o corporaţiune cu iurisdicţiune de a o puté părăsi folosindu-se chiarŭ de iurisdicţiunea acésta. De unde şi adunarea dela 1700 póte fi numită adunare şi consfătuire liberă, conferinţă, congresŭ şi altcum. La nicĭ unŭ casŭ însă sinodŭ în înţelesŭ *canonicŭ* şi *propriŭ*, ci numaĭ în înţelesŭ *impropriŭ* şi fórte largŭ, întru câtŭ cuvîntulŭ grecescŭ *σύνοδος* însemnéză orĭ ce adunare. De unde în unŭ studiŭ asupra moduluĭ de constituire şi a atribuţiunilorŭ sinódelorŭ bisericescĭ nu este iertatŭ a se face provocare la ataríĭ adunăriĭ, căci atuncĭ de câte orĭ de pildă câţiva gr. orientalĭ preoţi şi mirenĭ, saŭ şi numaĭ câţiva mirenĭ din o comună se adună la o consfătuire, ca să trécă la S. Unire din óre cariĭ motive, totdeuna consfătuirea acésta ar fi unŭ sinodŭ, de care maĭ cu samă „Gazeta“ s'ar acăţa numaĭ decâtŭ spre a dovedi, că laicii aŭ dreptŭ în sinóde şi cu privire la dogme. Şi adunarea dela 1700 nu a fostŭ decâtŭ în mare, ceea ce ar fi o consfătuire privată a câtorva preoţi şi mirenĭ gr. orientalĭ spre a trece la unire. Câte consfătuiriĭ de aceste se voru fi ţinutŭ de 200 anĭ încóce, şi dacă tóte acele ar fi sinóde, atuncĭ amŭ avé maĭ multe sinóde decâtŭ tótă lumea.

Însă chiarŭ şi dacă ar fi adunarea cea mare dela 1700 sinodŭ în înţelesŭ canonicŭ, totuşĭ din ea nu s'ar puté proba, că şi laicii aŭ dreptŭ în sinóde cu privire la lucrurile de credinţă. Cumcă pe timpulŭ adunariĭ acesteia aŭ fostŭ în Alba-Iulia şi din poporŭ mulţi, nu se póte nega. Se nasce însă întrebarea întâiă, că s'aŭ presentatŭ bărbaţiĭ aceştia din poporŭ ca representanţi aĭ poporuluĭ la sinodŭ, şi a dóua, că avut'aŭ votŭ decisivŭ în sinodŭ? Acum ce atinge întrebarea întâiă, nicĭ unŭ istoricŭ nu ne va puté spune, că în ce calitate a luatŭ parte la adunare şi poporulŭ celŭ multŭ, ce a fostŭ de faţă. Samuilŭ Clain (Acte şi Fragmente pag. 83 u.) nu ne spune nimicŭ de poporŭ, decâtŭ că fu ţinutŭ la 1700 „soborŭ mare“ în Belgradŭ. *„Documentele istorice despre starea politică şi ieratică a Românilorŭ din Transilvania“*, ne spunŭ, că aŭ luatŭ parte *„nobiliĭ şi bĕtrâniĭ oraşelorŭ“* pag. 163, va să dică bărbaţiĭ, ce aŭ venitŭ nu ca aleşiĭ, ci în vîrtutea pusĕţiuniĭ sociale. Laurianŭ şi Bălcescu în Magazinulŭ istoricŭ Tom. III pag. 308, precum şi Nilles t. I pag. 247 ne spunŭ, că aŭ fostŭ între alţiĭ şi câte 3 deputaţi din fiesce care comună. Nicĭ unulŭ nu ne spune, că fost'aŭ aceia aleşiĭ de acasă, saŭ fiindŭ fórte multŭ poporŭ de faţă, cândŭ fu făcută decherarea solemnă de unire, din decile de miĭ presente fură de sinodŭ din fiesce care comună chemaţi câte treĭ, ca să se dechiare.

Astfelŭ din istoricĭ numaĭ atâta scimŭ, că a fostŭ şi poporŭ de faţă, şi încă fórte multŭ, şi că adunarea n'a fostŭ compusă după pofta dluĭ Densuşanŭ pe basa uneĭ *„legi electorale“*, de carea nicăirĭ nu e nicĭ o amintire, nicĭ din *„toţi preoţiĭ“*, căci la adunarea acésta aŭ fostŭ cu multŭ maĭ puţinĭ preoţi, decâtŭ la cea din 1698.

Ce atinge însă întrebarea a dóua, că membriĭ din poporŭ saŭ laiciĭ avut'aŭ votŭ decisivŭ în adunarea acésta chiarŭ şi dacă o amŭ numi sinodŭ, rĕspunsulŭ celŭ maĭ clarŭ şi maĭ evidentŭ ni-lŭ dă manifestulŭ adunăriĭ, a căruĭ autenţie o vomŭ proba maĭ târdiŭ. Manifestulŭ adecă nu face nicĭ o amintire de deputaţiĭ mirenilorŭ, ci începe astfelŭ: *„Noĭ subtînsemnaţiĭ, episcopulŭ, protopopiĭ şi totŭ clerulŭ bisericeĭ românescĭ din Transilvania“* ĕră la capetŭ nice unŭ *„deputatŭ alŭ mirenilorŭ“* nu e subscrisŭ, de unde e învederatŭ, că eĭ votŭ decisivŭ nu aŭ avutŭ.

După ce fu finită causa uniriĭ, însu-şĭ Atanasiŭ Mitropolitulŭ şi cu totŭ clerulŭ presentŭ aŭ datŭ testimoniulŭ celŭ maĭ lămuritŭ, că nicĭ în lucrurile, ce se ţinŭ de guvernarea spirituală a bisericeĭ, laicilorŭ nu le compete nicĭ unŭ dreptŭ în sinóde, cândŭ sinodulŭ făcêndŭ 28 canóne disciplinare în celŭ de întâiŭ se esprimă astfelŭ: *„Cândŭ va rîndui Vlădica şi cu titoriĭ, cariĭ voru fi juraţi lângă Vlădica,* ḑi de soborŭ *de toţi protopopiĭ* ţĕreĭ, *atuncĭ totŭ protopopulŭ* cu *2 preoţi bĕtrâni să se afle la ḑiua cea numită a soboruluĭ.“* De *„deputaţiĭ mirenilorŭ“* canonulŭ nu face nicĭ o amintire.

Cu aceste causa sinoduluĭ dela 1700 o credemŭ destulŭ de lămurită.

Alŭ doile lucru, la care se provócă uniĭ şi alţiĭ din ceĭ ce ascriŭ şi mirenilorŭ drepturi cu privire la guvernarea spirituală a bisericeĭ, este sinodulŭ dela 1697 ţinutŭ sub Teofilŭ Mitropolitulŭ, în care acestŭ Mitropolitŭ a propusŭ, ca să se céră dela împĕratulŭ, ca *„tótă cârma şi rînduĕla preoţilorŭ să fie la episcopŭ, şi nicĭ de cum la mirenĭ, cum a fostŭ până acum.“* La propunerea acésta se provócă autorulŭ moderatŭ alŭ broşureĭ *„Sinóde mixte“* Gherla 1880, şi *Memorandulŭ* dela Gherla, care pe bietulŭ Mitropolitŭ îlŭ face pentru propunerea acésta *„călcătoriŭ de drepturi.“* Nicĭ unulŭ însă n'a cercatŭ maĭ afundŭ, care este înţelesulŭ propuneriĭ luĭ Teofilŭ. De ar fi cercatŭ, ar fi aflatŭ, că în propunerea acésta nu este vorba de *„cârma şi rînduĕla preoţilorŭ,“* carea în modŭ *legalŭ* era *„pe atuncĭ la mirenĭ.“* Căci *„cârma şi rînduĕla preoţilorŭ“* în modŭ *legalŭ* era şi atuncĭ la episcopŭ, ceea ce mărturisescŭ înşi-şĭ principiiĭ calvinescĭ. Astfelŭ principele Georgiŭ Rákotzi în collaţionalele Mitropolituluĭ Simeonŭ Ştefanŭ dela 1643, ḑice că dă Mitropolituluĭ puterea *„de a pedepsi greşelele preoţilorŭ cu viaţă desfrînată“* *„de a primi* (în clerŭ) *persónele cele destoĭnice şi de a depărta pe cele nedestoĭnice.“* [1]) Totŭ acésta se ḑice şi în collaţionalele luĭ Apafi date Mitropolituluĭ Budai la 1680 [2]) şi chiarŭ şi în collaţionalele guvernatoriuluĭ Banffi de Losoncz date Mitropolituluĭ Teofilŭ la 1692. [3]) Totŭ asemenea Georgiŭ Rakotzi în collaţionalele Mitropolituluĭ Sava I la 1656 îĭ dă putere *„ca să pedepséscă pe preoţiĭ, protopopiĭ şi laiciĭ cariĭ facŭ escesuri.“* [4])

Ci propunerea Mitropolituluĭ Teofilŭ are în vedere stările anarchice din biserică, după cariĭ poporulŭ se tocmia cu preoţiĭ, şi aducea pe celŭ ce-lŭ servia maĭ lesne, fără ca să maĭ întrebe de episcopulŭ nimica. Ba nu odată, dacă avea careva din poporŭ ceva cu preotulŭ, îşĭ făcea elŭ destulŭ, fără să vre a sci nimicŭ de judecata episcopuluĭ. Despre stările aceste anarchice ne daŭ deslucire canónele sinódelorŭ de pe acele timpurĭ, cariĭ făcură încercarea a delătura anarchia acésta.

[1]) Docum. istorice despre starea politică şi ieratică a Românilorŭ pag. 119.
[2]) Acte şi Fragmente pag. 68.
[3]) Nilles tom. I pag. 159.
[4]) Documente istorice despre starea politica şi ieratică a Românilorŭ pag. 127.

Aşa can. 20 alŭ sinoduluĭ dela 1675 ḑice: *„nicĭ unŭ popă în poporŭ, fără scirea protopopului să nu se tocméscă“* canonŭ 10 alŭ sinoduluĭ dela 1700 *„care popă va merge pe poporulŭ altuĭ preotŭ, saŭ îĭ va scădé simbria, acela să se tundă,“* canonŭ 7 alŭ aceluĭ sinodŭ *„cariĭ mireni se voru duce cu putere pe casa popeĭ, saŭ pe femeile luĭ, saŭ pe marha luĭ, fără de scirea Vlădicăĭ saŭ a protopopuluĭ, uniĭ ca aceeia să fie fără de lege, până a-şĭ da sama.“* Cândŭ ómeniĭ însă voescŭ cu orĭ ce preţŭ să probeze imposibilulŭ, atuncĭ se acaţă şi de umbră. În urmă chiarŭ şi sinodulŭ dela 1868, care ca şi dlŭ Densuşanŭ multŭ a greşitŭ în cele istorice, nu recunósce laicilorŭ nicĭ unŭ dreptŭ în lucrurile dogmatice şi în cele reservate ierarchieĭ, cariĭ suntŭ guvernarea spirituală bisericéscă. [1]) (Va urmá.)

[1]) Acte sinodalĭ I. pag. 35.

Programa

gimnasiuluĭ sup. gr. cat. şi a şcólelorŭ normalĭ din Beiuşŭ pe anulŭ scol. 1892/93.

Programa este redactată de *Ioanŭ Buteanŭ* directorŭ şi profesorŭ. La începută profesorulŭ *Vasiliŭ Dumbravă* publică unŭ studiŭ fórte interesantŭ şi instructivŭ, ce pórtă inscripţia: *Mĕsurarea puteriĭ la gimnastică.* — După studiulŭ acesta urmézăŭ *conspectŭ statisticŭ pentru periodulŭ III. sub era constituţionalismuluĭ 1866/67—1887/88.* În aceştiĭ 12 anĭ la gimnasiulŭ din Beiuşŭ s'aŭ înscrisŭ în tóte claseleţ 4711 tineriĭ, dintre cariĭ 4148 românĭ şi 563 magiariĭ. Dintre românĭ aŭ fostŭ *gr. cat. 1852, ĕră gr. or. 2266.* O dovadă acésta a *intoleranţeĭ* catolice. — Urmézăŭ *raportulŭ despre activitatea şi starea societăţiĭ de lectură a tinerimiĭ studióse pe anulŭ scol. 1892/92.* Din scurtulŭ raportŭ vedemŭ, că tinerimea dela gimnasiulŭ din Beiuşŭ desvóltă şi pe calea acésta unŭ zelŭ laudabilŭ întru cultivarea proprie. — Se înşiră apoĭ *actele mai însemnate,* cariĭ le-a primitŭ gimnasiulŭ dela patronulŭ sĕŭ şi dela direcţiunea superióră. Aci cutezămŭ a face observarea, că terminulŭ *patronŭ* nicĭ pe de parte nu corĕspunde relaţieĭ, ce există între Ordinariatulŭ episcopescŭ de Orade şi între gimnasiulŭ din Beiuşŭ. Drepturile, ce le deprinde Ordinariatulŭ numitŭ asupra gimnasiuluĭ din Beiuşŭ, suntŭ adecă cu multŭ maĭ marĭ decâtŭ drepturile de patronatŭ. — Urmézăŭ *planulŭ de învăţămîntŭ, manualele* şi *conspectulŭ órelorŭ pe septĕmână.* — Apoĭ se înşiră *beneficiaţiĭ.* Aŭ fostŭ beneficiaţiĭ cu *stipendiĭ* 19 tineriĭ cu suma totală de 1475 fl., din *fundaţiunea de pâne Vulcaniană* 20 de tineriĭ cu câte 20 fl. şi din *fundaţiunea de pâne Zsigaénă* 8 tineriĭ. — Urmézăŭ apoĭ *date la istoria anuluĭ scol. 1892/93.* Din acestea amintimŭ, că profesorulŭ *Georgiŭ Papp* a fostŭ numitŭ profesorŭ la gimnasiulŭ regescŭ din Aradŭ şi la Beiuşŭ a fostŭ înlocuitŭ cu profesorulŭ suplinte interimalŭ *Valentinŭ Diţă. Statulŭ sanitarŭ* a fostŭ puţinŭ mulţămitoriŭ; *cinci studenţi aŭ muritŭ.* La *statulŭ religioso-moralŭ* însemnămŭ, că tinerimea în tóte ḑilele a ascultatŭ Sfînta Liturgie. *Statulŭ disciplinarŭ.* În contra celorŭ rĕĭ s'aŭ folositŭ cu rigórea cuvenită mĭjlócele corective. Treĭ tineriĭ aŭ fostŭ eliminaţi. — *Personalulŭ didactică* la *şcóla normală* se compune din 8 persóne. În cele patru clase aŭ umblatŭ 102 scolariĭ, din cariĭ 6 s'aŭ depărtatŭ, 18 aŭ finitŭ anulŭ cu calculŭ eminenţi, 42 cu bunĭ, 25 cu suficienţi, ĕră 10 cu nesuficienţi. — *Personalulŭ didactică* la *gimnasiŭ* se compune din 17 înşi. Studenţi aŭ fostŭ inscrişi 361 ordinariĭ şi 11 privatişti şi aŭ făcutŭ esamenŭ 342 ordinariĭ şi 8 privatişti. Gr. cat. aŭ fostŭ 138, ĕră gr. or. 155. Aŭ eşitŭ cu calculŭ eminentŭ 27, celŭ puţinŭ cu bunŭ 81, celŭ puţinŭ cu suficientŭ 162, cu nesuficientŭ dintr'unŭ obiectŭ 48, cu nesuficientŭ din maĭ multe obiecte 32. — Ca închiare urmézăŭ unŭ raportŭ scurtŭ despre *Internatulŭ Pavelianŭ.* Din îndurarea şi munificienţa Escelentissimuluĭ Dnŭ Episcopŭ Fundatorŭ Mihailŭ Pavelŭ *stipendiile fundaţionalĭ pentru anulŭ scol. 1892/3 s'aŭ aridicatŭ dela 14 la 20.*

Economie.

Mijlócele contra peronosporei. (Fine.)

II. *Mixtura de sodă și vitriolulŭ de aramă.* La acésta în locŭ de varŭ se pune **sodă** (bicarbonatŭ de natriŭ.) Mixtura acésta **are** avantajulŭ, că nu se află în ea părțî **dure**, ca în varŭ. Dacă voimŭ a prepara o mixtură de 2%. atunci solvimŭ 2 kg. vitriolŭ de aramă în 6 litre de apă și $2^1/_2$ **kg.** sodă cristalisată în $12^1/_2$ litre de apă. Aceste soluțiunî între mestecare continuă le turnămŭ în 80 litre de apă, așa că mai întâiŭ turnămŭ în apă soluțiunea de sodă și numaî după aceea cea de vitriolŭ. În modulŭ acesta câștigămŭ 1 hl. de soluțiune de 2%. Dacă stropirea s'ar face după apariția peronosporeî, atunci la prepararea soluțiunil se pune în 100 litre apă 3—4 kgr. vitriolŭ de aramă și 4—5 kgr. sodă.

Unde se punŭ strugurîî în comerciŭ și nu se pregătesce vinŭ din eî, acolo nu se recomândă mestecăturile amintite, fiindcă ele petézá strugurîî, ci maî corĕspundĕtóre suntŭ cele următóre.

III. *Mestecătura de vitriolŭ de aramă și amoniacŭ* (spirtŭ de salmiacŭ) numită *Eau céleste.* Acésta se prepară solvindŭ 1 kgr. vitriolŭ de aramă în 3—4 litre apă caldă. După ce s'a solvitŭ deplinŭ vitriolulŭi, se tórnă preste soluțiunea dobîndită $1^1/_2$ litră amoniacŭ de 22° mestecându-se în continuŭ. Soluțiunea se turbură prin tornarea amoniaculuî, dară după aceea se limpedesce primindŭ o colóre vînătă intensivă de ultramarinŭ. De cumva nu s'ar limpedi, se maî tórnă amoniacŭ, până ce se limpedesce. Soluțiunea acésta este de ajunsŭ pentru 200 litre de apă.

IV. *Soluțiunea de azurinŭ cristalisatŭ,* care după părțile sale principale nu este altceva decâtŭ *Eau céleste,* a căreî apă a evaporatŭ. Se prepară solvindŭ în 100 litre de apă cam 250—300 gr. de azurinŭ cristalisatŭ.

V. *Soluțiunea de vitriolŭ de aramă curatŭ* se prepară solvindŭ în 2—3 litre apă 400—500 gr. vitriolŭ de aramă, și turnându-o în 100 litre de apă.

Bursa de Budapesta.

Din 19 Iuliŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.50
« « corône r. ung.	94.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	122.—
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	—.—
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	101.50
Bonurî rurale ung.	96.50
« urbariale ung.	—.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	100.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	143.20
Losurî pentru regularea Tiseî	142.50
Renta de hârtie austriacă	97.50
« « argintŭ austriacă	98.—
« « aurŭ austriacă	118.25
Losurile austr. din 1860.	165.—
« Vieneî	176.50
Acțiunile bancseî austro-ungare	980.—
« « de creditŭ ung.	412.25
« « « « austr.	335.70
Obligațiunile cu câștigŭ ale băncseî ipot. ung.	127.—
Scrisurî fonciare ale institut. de cred. și economiî «Albina».	100.50
Galbenî împĕrătescî	5.85
Napoleon-d'orî	9.90
Mărcî 100 împ. germâne	61.20
Londra 10 Livres șterlingî	124.60

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. —5. până 5.50, — grâŭ mestecatŭ fl 4.— până 5.—, sĕcară fl. 3.— până 3.50, — ovĕsŭ fl. 3.— până fl. 0.—, cucuruḑŭ fl. 3.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofî fl. 3.50 până fl. .—, — sĕmêntă de cânepă fl. 3.50 până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. .—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viteluŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până 48 cr., carnea de mielŭ 24 până 32 cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ și redactorŭ respunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2284—1893. (32) 1—2.

Concursŭ.

La școla greco-catolică română de fetițe din Blașiŭ a devenitŭ vacantŭ unŭ postŭ de învățătóre, pentru care se escrie concursŭ cu terminulŭ de 15 Augustŭ st. n. a. c. inclusive.

Cu postulŭ acesta este împreunatŭ salariŭ anualŭ de 300 fl., dacă respectiva are numaî cualificațiunea prescrisă pentru școlele elementare; însă dacă aceea are cualificațiunea prescrisă pentru școlele superióre saŭ civile atunci va primi salariŭ anualŭ de 400 fl., care se va plăti în rate lunarie decursive.

Suplicele aŭ să se provédă cu carte de botezŭ, documente de cualificațiune, purtare și serviții anteriorŭ și să se aștérnă la Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. până la terminulŭ indicatŭ.

Blașiŭ din ședința consistorială ținută în 15 Iuliŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
Vicariŭ capitularŭ.

Nr. 2262—1893. (33) 1—2.

Concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. adecă treî sute florenî v. a. pe anŭ.

La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge aceî tinerî gr.-cat., carî aŭ făcutŭ esamenulŭ de maturitate cu succesŭ, și carî doresc a se pregăti de profesorî de desemnŭ pentru școlele medie.

Ceî ce doresc să capete stipendiulŭ acesta, aŭ să suplice la acestŭ Consistoriŭ până celŭ multŭ în 15 Augustŭ 1893 alăturându următórele documente:

a) Carte de botezŭ.

b) Testimoniŭ de maturitate, eventualŭ despre alte studiî făcute.

c) Reversŭ, vidimatŭ de părințî saŭ tutorî, prin care suplicantele se légă, că după absolvarea studiilorŭ va servi celu puținŭ 10 anî la institutele gr. cat. de învățămîntŭ din Blașiŭ.

Blașiŭ din ședința consistorială ținută în 15 Iuliŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
Vicariŭ capitularŭ.

Turnătoria de clopote și de metalŭ a luî

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publiculuî și comunelorŭ pentru pregătirea din noŭ de clopote de tótă mărimea, respective pentru combinarea maî multorŭ clopote nóuĕ după tonurî statorite înainte, aranjate după sistemŭ noŭ, pre lângă garanție de maî mulțî anî, cu coróne de lemnŭ orî de ferŭ bătutŭ orî vĕrsatŭ, așa că clopotele astfelŭ construite se potŭ întórce ușorŭ și de maî multe orî, prin ce clopotulŭ se scutesce de crepare.

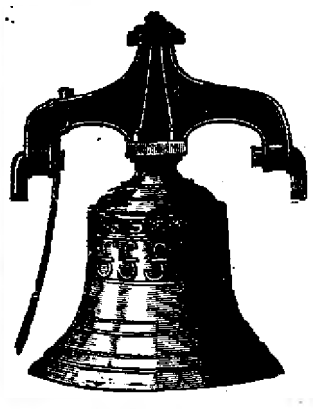

Recomandă maî ales inventiunea sa de

Clopote perforate

carî suntŭ premiate de maî multe orî și privilegiate,

carî daŭ unŭ **sunetŭ maî tare, maî durabilŭ și adâncŭ** și așa unŭ astfelŭ de clopotŭ de 200 kg. este egalŭ cu altulŭ de 260 kg. — Maî departe **scaune din ferŭ bătutŭ sub clopote, clopote de orologiŭ** în tótă mărimea și tóte părțile de metalŭ, ce se ținŭ de specialitatea asta. — **Clopote** de 150 kg. și maî micî și **pumpe de mână** se potŭ afla tot-deuna în depositŭ. — Se recomandă pentru comisii câtŭ de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 10—10

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinția pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mî gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuî, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maî ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-î încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(6) 23—52

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 29 Iuliŭ 1893. Numĕrulŭ 30.

Conferenţa naţională.

În 23 şi 24 Iuliŭ a. c. s'aŭ întrunitŭ deputaţii alegĕtorilorŭ români din Transilvania şi Ungaria în conferenţa naţională la Sibiŭ.

Hotărîrile acesteĭ conferenţe le spunemŭ maĭ pe largŭ maĭ la vale. S'aŭ aprobatŭ paşiĭ făcuţi de comitetulŭ partiduluĭ naţionalŭ pentru aşternerea memoranduluĭ la Coróná, votându-se încredere şi mulţămită acestuĭ comitetŭ. S'aŭ desaprobatŭ urmăririle judecătorescĭ în contra bărbaţilorŭ, carĭ luptă pentru triumfulŭ causeĭ române. S'a protestatŭ în contra restrîngerĭĭ dreptuluĭ de întrunirĭ alŭ alegĕtorilorŭ români. S'a proclamatŭ de noŭ ca scopŭ finalŭ alŭ aspiraţiunilorŭ românescĭ realisarea programuluĭ naţionalŭ, stabilitŭ şi susţinutŭ de conferenţele de maĭ înainte. S'a condamnatŭ politica reformelorŭ bisericescĭ inaugurată de actualulŭ guvernŭ, carea *„sgudue chiarŭ fundamentele etice ale statului"*. Şi în fine s'a impusŭ comitetuluĭ partiduluĭ naţionalŭ, ca să lucre şi maĭ departe în coînţelegere cu popórĕle nemagiare din patrie pentru emanciparea politică a tuturorŭ naţionalităţilorŭ asuprite.

Importante suntŭ hotărîrile conferinţeĭ, însă importanţa acesteia noĭ o aflămŭ maĭ vîrtosŭ în entusiasmulŭ, cu care s'a manifestatŭ simţemintulŭ naţionalŭ românescŭ în dilele 23 şi 24 Iuliŭ.

Sutele de telegrame, sosite din tóte părţile locuite de Românĭ, suntŭ o dovadă eclatantă, că privirile tuturorŭ Românilorŭ aŭ fostŭ aţintite asupra conferenţeĭ, şi că inimele lorŭ aŭ palpitatŭ maĭ viŭ decâtŭ orĭ cândŭ altă dată de ĭubirea învăpăĭată de némŭ. Acéstă ĭubire ĭ-aŭ dusŭ pe mulţĭ din cele maĭ îndepărtate ţinuturĭ la Sibiŭ. Pămîntulŭ plinŭ de glorióse amintirĭ alŭ Bucovineĭ, ţara liberă şi spre marĭ progrese avîntată a Românieĭ, câmpiile subjugate ale Basarabieĭ, plaĭurile încântătóre ale Transilvanieĭ şi şesurile mănóse ale Ungarieĭ, cu unŭ cuvîntŭ tóte ţinuturile, unde resună graĭulŭ românescŭ, aŭ fostŭ representate pe timpulŭ conferenţeĭ în Sibiŭ.

Ferice de ceĭ ce aŭ pututŭ fi martorĭ aĭ acesteĭ manifestaţiunĭ grandióse a vieţeĭ românescĭ. Eĭ aŭ pututŭ vedé, că pentru dóuĕ dile începuseră graniţele puse de vitregimea timpurilorŭ, de viclenia contrarilorŭ, de armele cuceritorilorŭ şi de slăbiciunea nóstră. Distanţele dispăruseră, munţiĭ se plecaseră, văile se astupaseră în faţa entusiasmuluĭ, care împingea cu forţă irresistibilă miile de Românĭ la marea întrunire naţională, unde fraţiĭ de unŭ sânge, despărţiţĭ politicesce, se îmbrăţişaŭ cu dragostea fraţilorŭ din aceea-şĭ familie, unde bătrâniĭ se încăldiaŭ de simţemintele înflăcărate ale tinerilorŭ, tineriĭ se inspiraŭ de vîrtuţile şi meritele bătrânilorŭ, unde lacrimele isvorîte din inimĭ copleşite de bucurie inundaŭ feţele bărbaţilorŭ oţeliţĭ în lupte şi focŭlŭ tărieĭ bărbătescĭ strălucia în ochiĭ femeilorŭ gingaşe, unde ţĕranulŭ românŭ privia cu dragoste şi încredere la conducĕtoriĭ crescuţĭ de dînsulŭ, şi şi conducĕtoriĭ neînfricaţĭ îşĭ răzimaŭ planurile viitoriuluĭ némuluĭ românescŭ pe tăria neînfrântă a ţĕranuluĭ românŭ.

Cine ar puté crede, că o astfelŭ de întrunire nu va produce resultatele sale binecuvîntate pe terenulŭ socialŭ, naţionalŭ, bisericescŭ şi culturalŭ alŭ vieţeĭ nóstre românescĭ?

Este cu neputinţă, ca acela, care a esperiatŭ la conferenţa naţională, că ce mângăitóre şi fericitóre este dragostea între fraţiĭ de unŭ sânge, să nu se întórcă acasă pĕtrunsŭ de importanţa misiuniĭ sale de a face, ca acéstă dragoste să încolţéscă şi să créscă în inima tuturorŭ şi să precumpĕnéscă în tóte acţiunile prĭetinilorŭ, cunoscuţilorŭ şi Românilorŭ, cu carĭ vine în atingere dilnicŭ, şi astfelŭ mistuite de focŭlŭ ĭubiriĭ să se prefacă în cenuşe ura, invidia şi discordia, carĭ în unele ţinuturĭ românescĭ rodŭ ca vermele la rădăcina vieţeĭ nóstre sociale şi facŭ imposibilă orĭ ce întreprindere pentru afirmarea nóstră ca Românĭ în mijlocŭlŭ concetăţenilorŭ nostri de altă viţă.

Acela, care s'a deşteptatŭ de accentele armonióse ale limbeĭ românescĭ, carĭ isvoriaŭ din inimele tinere şi calde ale junimiĭ române de preste Carpaţi, este cu neputinţă, să nu ĭubéscă acéstă limbă, să nu o păstreze ca unŭ tesaurŭ scumpŭ, să nu o răspândéscă prin pro-

Feuilleton.

Din însemnările unuĭ misionarŭ.

Din basenulŭ celŭ maĭ mare de apă de pe faţa pămîntuluĭ, din oceanulŭ celŭ mare saŭ pacificŭ, se ridică Australia, continentulŭ celŭ maĭ micŭ şi maĭ pe urmă descoperitŭ. Spre resăritŭ dela elŭ, adecă spre America, apele oceanuluĭ suntŭ presărate cu multe miĭ de insule. Ele deşi se estindŭ preste fórte multe graduri de lungime şi lăţime, totuşĭ formézĕ unŭ singurŭ teritoriŭ etnograficŭ. Insulele acelea, carĭ suntŭ maĭ aprópe de Australia, se chémă *catena interiórĕ* orĭ şi *insulele melanese*. Ele spre resăritŭ se estindŭ până la grupa insulelorŭ Fidji. De insulele melanese se ţine şi *Nóua Caledonie*, descoperită în 1774 prin renumitulŭ căpitanŭ de marină Cook. Rolulŭ acela de insule maĭ lărgitŭ, care se estinde dela grupa Fidji spre resăritŭ până la Insula resăriténă, pórtă numele Polinesia.

Dintre insulele melanese se apropie de continentulŭ Australieĭ maĭ tare Nóua Caledonie. Corăbiile se potŭ apropia numaĭ anevoe de insula cea maĭ de frunte a acesteĭ grupe. O încunjură adecă fórte multe sirte de corale. Activitatea mititelelorŭ animale de corale are pentru partea acésta a pămîntuluĭ nostru însemnătatea cea maĭ mare. Unŭ numĕrŭ mare de insule nu suntŭ alta decâtŭ clădirĭ de corale. Acestea suntŭ aşa numitele *insule scunde*. Ele se ridică numaĭ până la o înălţime de 3—4 m. preste faţa mărĭĭ. Privite din depărtarĕ oferescŭ insulele acestea unŭ aspectŭ, care ţi-se pare unŭ visŭ frumosŭ. Unŭ mărinariŭ a aseménatŭ o grupă de insule de acestea cu o mulţime de corăbiĭ, carĭ şĭ-aŭ arunc[illegible]tŭ anghirele şi odihnescŭ aci. Catartele năilorŭ le imitézĕ palmiĭ cu corónele lorŭ de frunde în forma penelorŭ. Dar dacă te apropiĭ de ele, palmiĭ se deosebescŭ de totalitatea icóneĭ, şi începĭ a vedé şesurĭ acoperite cu érbă verde. Éră dacă aĭ ajunsŭ pe o insulă, ţi-se sfârşesce partea cea maĭ mare a farmeculuĭ. Fertilitatea acestorŭ insule e adecă fórte micĭ.

Nóua Caledonie însă se ţine de *insulele înalte*, pentru că deşi o încunjură clădirĭ de corale, totuşĭ insula însă-şĭ e productulŭ activităţiĭ vulcanice a pămîntuluĭ.

Venisem aci de pe insula Iaw. M'am minunatŭ de deosebirea cea mare de rasă dintre Iavanesĭ şi dintre locuitoriĭ Nóueĭ Caledoniĭ. Iavanesiĭ aŭ colóre brună deschisă şi pĕrŭ lungŭ şi netedŭ, éră ceĭ de pe Nóua Caledonie aŭ colórea negruluĭ afumatŭ şi pĕrŭ fórte creţŭ şi aprópe ca lâna. Eĭ îlŭ légă în snopĭ, carĭ încunjură capulŭ asemenea uneĭ coróne. Colo într'o colibă întunecósă şede una dintre frumósele negre şi-şĭ rînduesce cu unŭ peptĕnŭ cu treĭ dinţĭ pĕrulŭ întreţesutŭ cu érbă. Iavanesiĭ suntŭ spânĭ, pe cândŭ bărbaţiĭ de pe Nóua Caledonie aŭ bărbĭ dese. Buzele lorŭ cărnóse şi cam umflate şi colórea lorŭ négră îţĭ reamintescŭ pe ceĭ de rasă etiopénă din Africa. Eĭ se şi numescŭ Negri australienĭ, deşi nu se ţinŭ de rasa etiopénă. Nasulŭ le e latŭ, şi vîrfulŭ luĭ e încovoiatŭ la vale, ceea ce dă feţeĭ lorŭ ceva din caractĕrulŭ jidovescŭ.

E bătĕtóre la ochĭ deosebirea dintre bărbaţi şi femeĭ, şi deosebirea asta e fórte nefavorabilă pentru damele de pe Nóua Caledonie. De bărbaţi aĭ puté dice, că suntŭ frumoşĭ. Trupulŭ lorŭ e de mărime mijlocie, şi construcţia luĭ e deplinŭ proporţionată. Dar damele! Suntŭ nisce figurĭ micĭ cu nărĭ deformate prin găuriturĭ şi cu ochĭ marĭ, albulŭ cărora face, de înfăţişarea lorŭ e încă şi maĭ hidă.

Suntŭ nisce fiinţe vrednice de compă-

ductele scriitorilorŭ români, să nu o apere de atacurile contrarilorŭ, şi să nu o întrebuinţeze cu fală şi mândrie în contactulŭ sĕŭ cu toţi aceia, carĭ în vîrtutea oficiuluĭ şi posiţiuniĭ lorŭ sociale datorĭ suntŭ, să o scie, să o vorbéscă şi să o stimeze ca pe limba maĭorităţiĭ poporuluĭ din Transilvania şi a uneĭ părţi însemnate din poporaţiunea Ungarieĭ.

Acela, care a vĕdutŭ, cu câtă dragoste, stimă şi veneraţiune aŭ fostŭ încunjuraţi aceia, carĭ luptă pentru emanciparea politică a Românilorŭ, ar trebui să aĭbă inimă de pétră, ca să nu simţéscă, că ce dulce şi onorificŭ este a face parte chiarŭ şi numaĭ ca gregariŭ din óstea alésă a luptătorilorŭ naţionalĭ şi să nu fie gata a-şĭ jertfi totulŭ, ca să asigure şi poporuluĭ românŭ o sórte démnă de calităţile luĭ eminente şi să nu deschidă o cale sigură, pe care şi acestŭ porŭ să pótă călca de sine stătătoriŭ, şi astfelŭ să-ĭ câştige unŭ nume mare pe pămîntŭ şi o parte însemnată din realisarea misiuniĭ impuse omenimiĭ de Dumneḑeŭ.

Însă zădarnice vorŭ fi tóte aceste nisuinţe nobile, dacă nu vorŭ fi alimentate, purificate şi nobilitate de credinţa adevĕrată, fără de care pomulŭ vieţeĭ orĭ căruĭ porŭ se usucă şi se aruncă în foculŭ mistuitoriŭ, ce-lŭ desvóltă puterea popórĕlorŭ temĕtóre de Dumneḑeŭ.

Câte popóre maĭ numĕróse şi maĭ puternice decâtŭ noĭ, aŭ dispărutŭ, pentru că uĭtându-şĭ de Dumneḑeŭ şi de religiunea revelată de Elŭ, şĭ-aŭ făcutŭ nisce idolĭ, cărora nebunesce s'aŭ închinatŭ.

Pentru aceea tare rătăcescŭ aceia, carĭ ridicându principiulŭ de naţionalitate la demnitatea de unicŭ principiŭ conducĕtoriŭ în acţiunile nóstre, justifică şi acţiunĭ de acelea, ce suntŭ contrare religiuniĭ creştine şi degradéză pe omŭ, saŭ îşĭ uĭtă de datorinţele religióse şi morale, fără de a cărorŭ împlinire consciinţiósă fiesce care porŭ trebue să pĕră. Decĭ cine s'a întorsŭ dela conferenţă maĭ Românŭ decâtŭ cum s'a dusŭ, numaĭ aşa va folosi némuluĭ sĕŭ, dacă se va fi întorsŭ de acolo totodată maĭ religiosŭ decâtŭ s'a dusŭ, căcĭ altcum uşorŭ va fi învinsŭ de ispita de a degrada naţionalismulŭ sĕŭ la nnŭ mijlocŭ urîtŭ pentru a-şĭ puté ajunge scopurile egoistice, saŭ a puté satisface unorŭ patimĭ condamnabile.

Asemenea nu este de ajunsŭ a accentua naţionalismulŭ nostru, ci trebue să-lŭ împreunămŭ totdeuna cu fapte marĭ pentru desvoltarea nóstră culturală, pentru că altcum afirmarea naţionalismuluĭ nostru se reduce la nisce frase góle, carĭ stîrnescŭ rîsulŭ contrarilorŭ, şi descurajéză pe ceĭ ce pórtă adevĕrata iubire de némŭ. Trebue decĭ ca entusiasmulŭ, care a stăpânitŭ atâtŭ de tare inimele nóstre în decursulŭ conferenţeĭ naţionale, să se prefacă într'unŭ îndemnŭ puternicŭ de a jertfi câtŭ se póte de multŭ pentru susţinerea, desvoltarea şi înflorirea şcóleĭ române, atâtŭ de ameninţate din lipsa de mijlóce materiale prin legile cele nóuĕ votate de parlamentulŭ ungarŭ.

Dacă în direcţiunea acésta vomŭ lucra, binecuvîntată va fi amintirea conferenţeĭ naţionale.

Dela conferenţă. — Conferenţa naţională estraordinară convocată pe ḑilele 23 şi 24 Iuliŭ n. a avutŭ unŭ decursŭ strălucitŭ. Deşi era de prevĕḑutŭ, că în situaţia actuală politică, în care amŭ ajunsŭ, numĕrulŭ participanţilorŭ la conferenţă va fi fórte mare, cu tóte aceste realitatea a întrecutŭ tóte prevederile. Nu numaĭ delegaţiĭ aŭ grăbitŭ a corĕspunde apeluluĭ emanatŭ dela comitetŭ, dar şi unŭ numĕrosŭ publicŭ din ţara întrégă s'a înfăţişatŭ, pentru ca prin presenţa sa să încurajeze pe luptătoriĭ nostri naţionalĭ. Ceea ce maĭ plăcutŭ surprindea pe privitorĭ era numĕrulŭ mare alŭ ţĕranilorŭ. Aŭ fostŭ óspeţi mulţĭ şi din România, dându dovadă despre viulŭ interesŭ ce ni-lŭ pórtă fraţiĭ de dincolo de Carpaţi.

Trebue să constatămŭ, că comitetulŭ aranjatorŭ şĭ-a împlinitŭ misiunea cu multă dibăcie. Atâtŭ şedinţele câtŭ şi serbările aŭ decursŭ în cea maĭ bună ordine şi cu multă strălucire esternă; ceea ce fără îndoélă este meritulŭ comitetuluĭ.

Relevezŭ maĭ departe, că de astădată şi presa străină a fostŭ maĭ bine representată ca de altădată. Până şi ḑiare din Anglia aŭ avutŭ raportoriĭ lorŭ. Şi ce e maĭ de însemnătate, este, că presa magiară şĭ-a trimisŭ representanţĭ ceva-şĭ maĭ chemaţĭ ca de alte orĭ.

Resumându tóte potŭ să afirmŭ, că dintre tóte conferenţele, câte le-amŭ avutŭ până aci, cea maĭ frumósă şi cea maĭ impunĕtóre este acésta.

În cele următóre vomŭ da o scurtă descriere după rapórtele din „Tribuna“.

Sosirea delegaţilorŭ şi a publiculuĭ.

Deja de Vinerĭ în 21 Iuliŭ n. Sibiulŭ a începutŭ să se împoporeze în modŭ neobicĭnuitŭ. Pe strade şi în localurĭ publice frecuenţă mare şi pretutindenea *vorbă românéscă*, numaĭ românéscă. Fie care trenŭ aducea numĕroşĭ delegaţĭ şi óspeţĭ aĭ conferenţeĭ din tóte ţĕrile şi provinciile locuite de Românĭ. Vinerĭ séră şi în decursulŭ ḑileĭ de Sâmbătă aŭ sositŭ între alţiĭ delegaţiunile universităţilorŭ din *România,* delegaţĭ aĭ diferitelorŭ secţiĭ ale *Ligeĭ pentru unitatea culturală a tuturorŭ Românilorŭ,* representanţĭ aĭ preseĭ din *Ungaria* şi *România* şi numĕroşĭ bărbaţĭ marcanţĭ din viaţa publică a regatuluĭ vecinŭ.

Sâmbătă sară aprópe toţĭ delegaţiĭ şi întregŭ publicŭ conferenţeĭ era sositŭ în Sibiŭ. O deosebită impresie făceaŭ grupele de *ţĕranĭ,* sosiţĭ din tóte părţile Ardéluluĭ, şi cu deosebire grupele de *Moţĭ* dela Abrudŭ, Buciumŭ şi Câmpenĭ, carĭ aŭ venitŭ fórte numĕroşĭ. Câmpenariĭ şĭ-aŭ adusŭ cu eĭ şi o capelă instrumentală, compusă din ţĕranĭ, condusă de bravulŭ învăţătoriŭ N. Corcheşŭ. O tinĕră Moţoĭcă, care cântă din vióră în acéstă capelă, a produsŭ sensaţie cu arcuşulŭ eĭ, pe care îlŭ pórtă elegantŭ şi îndrăsneţŭ. Duminecă diminéţă a sositŭ re-

---

timire muĭerile acestea de pe Nóua Caledonie. Pe unde misionariĭ francesĭ încă nu aŭ pututŭ pĕtrunde cu binecuvîntările Evangelieĭ, pe acolo femeile acestea zacŭ încă şi astădĭ ca sclave la piciórele bărbaţilorŭ, carĭ le tiranisézăŭ nespusŭ. Ele aŭ să pórte sarcinĭ grele, să cerce hrana şi să lucre pămîntulŭ. Ele aŭ decĭ partea cea maĭ mare a greutăţilorŭ vieţiĭ, dară cea maĭ mică a plăcerilorŭ eĭ. O muere află o pómă, ce e bună de mâncatŭ. Îndată e acolo bărbatulŭ şi *tabuézăŭ* saŭ sfinţesce póma. Acum după datina lorŭ religiósă păgână numaĭ luĭ îĭ este ertatŭ să o mânânce. Şi dacă se concede muĭeriĭ să fie de faţă la mâncarea asta, i-se concede numaĭ sub condiţia, ca să nu atingă póma. De o face, se pedepsesce cu pedépsă de mórte.

Datina asta a ajunsŭ aci din Polinesia. Acolo tóte cele ce atinge principele chiarŭ şi numaĭ din întîmplare, suntŭ tabu saŭ sfinte şi devinŭ proprietatea luĭ, şi nimenĭ altulŭ nu are dreptulŭ de a se atinge de ele. Principiĭ suntŭ adecă de origine dumneḑeéscă. Nicĭ chiarŭ principele nu póte să schimbe legea asta. Elŭ de aceea de multe orĭ dispune, ca să-lŭ pórte cu multă precauţiune preste câmpurile, prin carĭ trebue să trécă. Numaĭ aşa póte adecă evita tacuarea câmpuluĭ. Firesce că mulţĭ principĭ s'aŭ folositŭ de dreptulŭ acesta spre a-şĭ înmulţi averea. Eĭ aŭ numaĭ să atingă cu haĭna sa câmpulŭ, şi tóte ródele câmpuluĭ se sfinţescŭ îndată pe sama lorŭ. Vătĕmărĭ de ale acesteĭ sfinţirĭ nu se întîmplă, de óre ce pe ceĭ ce le-ar comite, îĭ aştéptă pedépsă temporală şi eternă. Cook însu-şĭ, pe care locuitoriĭ de pe insulele Sandwich îlŭ veneraŭ ca pe unŭ ḑeŭ, a fostŭ ucisŭ pentru vătĕmarea uneĭ tabuărĭ. L'aŭ veneratŭ însă şi după mórte ca pe unŭ ḑeŭ.

Cu principiĭ din ţinuturile acestea nicĭ nu e consultŭ să glumescĭ. Celŭ ce pe insulele Salomonice calcă numaĭ în umbra unuĭ principe, e·alŭ morţiĭ, de cumva nu e destulŭ de bogatŭ, pentru ca să-şĭ pótă espia crima prin aceea, că dă principeluĭ averea sa orĭ celŭ puţinŭ o parte mărişóră a eĭ. Pe insulele Fidji principiĭ aŭ barbieriĭ aulicĭ. Aceştia încă suntŭ tabu, şi alţiĭ aŭ să-ĭ hrănéscă. Numaĭ barbieriĭ aceştia sfinţi potŭ să atingă pĕrulŭ principeluĭ. Cândŭ móre principele, se opresce a rosti nu numaĭ numele luĭ, ci orĭ ce cuvîntŭ, care are aprópe acela-şĭ sunetŭ.

Dar să ne întórcemŭ pe Nóua Caledonie. Locuinţele lorŭ aŭ la temeiŭ forma cercului, şi pe unŭ părete scundŭ se ridică coperişulŭ în forma unuĭ conŭ. În părete, care nu e alta decâtŭ unŭ gardŭ tare, e aplicată numaĭ o uşe scundă, şi interiorulŭ colibeĭ neavĕndŭ nicĭ o ferestră e întunecosŭ. Ba ceĭ maĭ sĕracĭ nicĭ măcarŭ colibĭ de acestea nu aŭ, ci aŭ numaĭ unŭ coperişŭ adăpostitoriŭ. Cândŭ îşĭ schimbă domiciliulŭ, coperişulŭ acesta îlŭ ĭeaŭ cu sine orĭ îlŭ şi părăsescŭ fără de a suferi prin asta vre-o pagubă însemnată.

Dar armele de pe Nóua Caledonie! Ce deosebire între ele şi între tunurile europene, carĭ voméză proiectile şi ducŭ mórte şi pustiire în depărtărĭ de miĭ de paşĭ! Câtŭ de naive ţi-se parŭ aci lăncile şi bărḑile cu ascuţişŭ de pétră, securile de pétră, arcurile şi săgeţile şi praştiile! E lucru ciudatŭ, dar prea adevĕratŭ, că progresându cultura progreséza de odată cu ea şi technica armelorŭ, şi că o parte însemnată din agerimea minţiĭ omenescĭ se folosesce spre a inventa şi perfecţiona armele şi instrumentele acelea, carĭ aŭ menirea de a produce nimicirea câtŭ se póte de îmbelşugată a vieţelorŭ omenescĭ.

Dar de aceea nu vomŭ să pismuimŭ pe ceĭ de pe Nóua Caledonie. Eĭ şi veciniĭ lorŭ şi chiarŭ şi ceĭ din continentulŭ Australieĭ suntŭ vrednicĭ de compătimire. Eĭ staŭ adecă pe o tréptă fórte de josŭ a cultureĭ. Am fostŭ şi pe insula Iava şi în Anam şi în Tonking. Adevĕratŭ că starea culturală şi pe acolo are destule puncte negre. Dar popórĕle acestea în privinţa inteligenţeĭ totuşĭ aŭ ajunsŭ la unŭ gradŭ cu multŭ maĭ înaltŭ decâtŭ Papuaniĭ, Australieniĭ şi Polinesieniĭ. Se deosebescŭ ca ceriulŭ de pămîntŭ Iavanenĭĭ neaoşĭ de figurele fioróse ale Papuanilorŭ de pe Nóua Caledonie.

(Va urmá.)

stulŭ delegaţilorŭ şi ţĕrănimea din sdravenele sate din jurulŭ Sibiiului. Aceştia din urmă aŭ făcutŭ adevĕrată invasie. Cete-cete aŭ sositŭ cu sutele, satŭ după satŭ, în trăsurĭ, călărĭ şi pe josŭ, cu preoţiĭ şi învăţătoriĭ şi cu reuniunile de pompierĭ în frunte.

Convenirea de Sâmbătă sară.

După ce partea cea mai mare a óspeţilorŭ era deja întrunită, comitetulŭ aranjatorŭ a pusŭ în programŭ pentru Sâmbătă sară o *Convenire socială* în pavilonulŭ dela „Hermannsgarten". Aci s'a întîlnitŭ românimea din Sibiiŭ cu fraţiĭ sĕĭ sosiţĭ din tóte părţile, ca să petrécă câteva óre, stându la mese şi discutându confidenţialŭ despre dorinţele şi durerile, ce ne agită. Aicĭ s'aŭ făcutŭ şi primele cunoscinţe între óspeţiĭ din România şi delegaţiĭ conferenţeĭ şi s'aŭ legatŭ prietiniile între fraţiĭ de unŭ sânge, veniţĭ din tóte părţile. Totulŭ însă a avutŭ unŭ caractĕrŭ confidenţialŭ şi familiarŭ. Delegaţiĭ, ţĕraniĭ şi óspeţiĭ de preste frontieră şedeaŭ ca fraţiĭ la aceea-şĭ masă, plângându-şĭ nĕcasurile şi arĕtându-şĭ sentimentele de frăţéscă dragoste.

Şedinţa I.

Prima şedinţă publică a conferenţeĭ s'a ţinutŭ, conformŭ programuluĭ, Duminecă dela órele 10 până la 1.

Sala şedinţelorŭ a fostŭ bogată decorată sub îngrijirea comitetuluĭ aranjatorŭ. Frontulŭ din stînga dela întrare era frumosŭ împodobitŭ cu bradĭ, plânte exotice şi florĭ, preste carĭ atîrnaŭ treĭ stégurĭ dedicate conferinţeĭ de cătră Româniĭ Sibienĭ; unulŭ roşu cu inscripţia aurie *„Totulŭ pentru naţiune — fetele române din Sibiiŭ"*; altulŭ galbinŭ cu inscripţia *„Trăéscă poporulŭ românŭ! — Meseriaşiĭ românĭ din Sibiiŭ"*; alŭ treilea albŭ cu inscripţia *„Uniţi-vĕ în cugetŭ, uniţi-vĕ în simţirĭ — Damele române din Sibiiŭ"*. Alŭ patrulea stégŭ dedicatŭ conferinţeĭ, de colóre albastră şi cu inscripţia: *„Pe voiŭ vĕ urmămŭ! — tinerimea română din Sibiiŭ"*, *la ordinulŭ poliţieĭ a fostŭ scosŭ din sală* şi arboratŭ de-asupra întrării. Asttelŭ volnicia guvernuluĭ ungurescŭ, chiarŭ şi separate pe treĭ stégurĭ, n'a îngăduitŭ să împodobéscă conferinţa naţională tóte treĭ feţele scumpuluĭ nostru *tricoloru*. Una a trebuitŭ să se mulţămescă cu unŭ locŭ *după uşe*, şi anume din ironia sorţiĭ tocmaĭ cea albastră, tocmaĭ colórea *credinţeĭ*. Pe semne pentru că a fi *credinciosŭ* este nota cea mai caracteristică a Românuluĭ.

Sub stégurĭ, pe podiŭ înălţatŭ, era aşedată masa presidiuluĭ şi comitetuluĭ naţionalŭ. Ceva mai josŭ totŭ pe podiŭ, mesele corespondenţilorŭ de diare.

O parte a saleĭ era reservată pentru delegaţĭ, ér restulŭ separatŭ prin bariere pentru publicŭ.

Galeria era reservată numaĭ pentru dame. Aicĭ aŭ luatŭ locŭ dela órele 9 până la sfârşitulŭ şedinţeĭ vre-o 150 de Românce, şi nicĭ una nu s'a retrasŭ dinaintea îmbulzeleĭ şi a căldureĭ nesuferite.

Acésta era priveliştea saleĭ, pe cândŭ comitetulŭ naţionalŭ a sositŭ la deschiderea şedinţeĭ. La dorinţa bravuluĭ comitetŭ aranjatorŭ aducerea comitetuluĭ naţionalŭ s'a făcutŭ în modŭ festivŭ. Membriĭ acestuĭ din urmă s'aŭ întrunitŭ, în haină de gală, în locuinţa veneratuluĭ sĕŭ presidentŭ *Dr. Raţiŭ*. Aicia aŭ venitŭ membriĭ comitetuluĭ aranjatorŭ, totŭ în haină de gală şi cu eşarpe şi i-aŭ poftitŭ la şedinţă. În 12 trăsurĭ, câte 2 cu 2 şi pe capră câte unŭ membru alŭ comitetuluĭ aranjatorŭ s'a transportatŭ comitetulŭ naţionalŭ preste piaţa mare şi strada Cisnadieĭ la sala de şedinţă. Sositĭ aicĭ aŭ fostŭ întîmpinaţĭ de restulŭ comitetuluĭ aranjatorŭ şi conduşĭ în sală printre spalierulŭ de ţeranĭ postaţĭ la pórtă şi în curte. Între aplausele şi aclamaţiunile indescriptibile ale delegaţilorŭ şi ale publiculuĭ a întratŭ apoĭ comitetulŭ în sală, dar multŭ a mai continuatŭ încă isbucnirea entusiasmuluĭ românimiĭ, până cândŭ venerabilulŭ Dr. Raţiŭ a pututŭ începe discursulŭ sĕŭ, prin care a deschisŭ şedinţa.

Discursulŭ presidialŭ aclamatŭ cu multă însufleţire schiţéză istoria luptelorŭ nóstre naţionale dela anulŭ 1848 până la presentarea memoranduluĭ, care n'a avutŭ efectŭ, fiindŭ că guvernulŭ din Budapesta s'a pusŭ între naţiunea română şi între Coróna. Discursulŭ se terminŭ cu următórele cuvinte însufleţite, carĭ aŭ provocatŭ unŭ orcanŭ de aplause:

„Scimŭ noĭ fórte bine, ce însemnătate şi urmărĭ a avutŭ pentru Maghiarĭ *Kufstein*-ulŭ şi alte localităţĭ cu asemenea chemare, şi fórte bine scimŭ noĭ, că nu prin persecuţiunĭ şi terorismŭ se póte câştiga unŭ poporŭ, care totdeuna a fostŭ celŭ mai puternicŭ razimŭ alŭ Tronuluĭ şi alŭ statuluĭ. Spiritulŭ naţionalŭ în nisuinţa sa de a ajunge în usuarea drepturilorŭ de atâtea orĭ reclamate, este astădĭ atâtŭ de tare desvoltatŭ la popórĕle nemagiare şi cu deosĕbire la Românĭ, încâtŭ nu este putere luméscă, care să-lŭ pótă înăduşi, şi orĭ ce încercare de a-lŭ ţiné momentanŭ înăduşitŭ, va fi zădarnică.

„Căcĭ acelŭ spiritŭ ca unŭ torentŭ va isbucni din noŭ şi se va manifesta cu o putere însutitŭ mai mare decâtŭ mai înainte.

Da! căcĭ ca cetăţenĭ liberĭ şi egalĭ îndreptăţiţĭ şi mai pe susŭ de tóte ca Românĭ şi numaĭ ca Românĭ voimŭ să trăimŭ şi să murimŭ în acéstă scumpă ţară!"

Sfârşindŭ cuvîntarea sa presidială, dlŭ Dr. Raţiŭ declară conferenţa generală a delegaţilorŭ alegĕtorilorŭ românĭ din Ungaria şi Transilvania deschisă şi apoĭ dă cuvîntulŭ dluĭ *D. Comşa*, secretarŭ alŭ comitetuluĭ, pentru a ceti lista persónelorŭ propuse, ca să formeze presidiulŭ conferenţeĭ. Prin aclamaţie se proclamă de preşedinte dlŭ Dr. I. *Raţiŭ*, vicepreşedinţiĭ dniĭ *George Popp de Baseşti* şi *G. Popovici*, protopopulŭ Lugoşuluĭ, notarĭ dniĭ Dr. Aurelŭ C. Popovici, Constantinŭ Lucaciŭ, Dr. St. Petrovici, Dr. Dimitrie Ciuta, Dr. Şt. Popŭ şi Dr. Silviŭ Moldovanŭ.

Se alege apoĭ comisiunea de verificare a delegaţilorŭ de noŭ aleşĭ. Suntŭ numiţĭ prin aclamaţie dniĭ *Eugenŭ Brote, Al. Lebŭ* şi *Dr. Corneanŭ*.

Dr. I. Raţiŭ invită pe dlŭ Comşa, să dea cetire raportuluĭ comitetuluĭ centralŭ asupra lucrărilorŭ dela ultima conferenţă până adĭ. Étă unŭ estrasŭ scurtŭ:

Comitetulŭ a fostŭ însărcinatŭ din partea conferinţeĭ din anulŭ trecutŭ, să se ocupe de *completarea organisăriĭ partidului naţionalŭ*, să organiseze în *muncipiĭ o opositiune activă naţională*, să facă în marginile legiĭ tóte cele de lipsă, ca *principiulŭ pasivităţiĭ la alegerile dietale* să fie strictŭ observatŭ de cătră alegĕtoriĭ românĭ, să se îngrijéscă de *orientarea opiniunii publice* în *patrie* şi în *străinătate*, şi să publice unŭ Memorandŭ, care să deslușéscă din temeiŭ atâtŭ situaţiunea nóstră câtŭ şi aceea a patrieĭ, şi în sfârşitŭ să presente fără amânare *Corónei Memorandulŭ*, a căruĭ subşternere se hotărîse prin conferinţele anterióre.

În ceea ce privesce *completarea organisăriĭ partidului naţionalŭ românŭ*, s'a făcutŭ totŭ, câtŭ a fostŭ cu putinţă. Avemŭ comitete bine organisate în cele maĭ multe părţĭ ale ţĕreĭ, avemŭ aprópe în tóte cercurile ómenĭ de încrĕdere aĭ partiduluĭ; disciplina în partidŭ se întăresce totŭ mai multŭ. În urma uneĭ mişcăriĭ mai viĭ politice spiritulŭ naţionalŭ se afirmă totŭ mai tare. Cele 43 adunărĭ de protestare, convocate în decursulŭ acesteĭ primăverĭ în contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ, daŭ şi ele o dovadă despre unŭ progresŭ faţă cu trecutulŭ în acéstă direcţie.

Organisarea uneĭ *opositiĭ naţionale în municipiĭ* de abia a pututŭ fi începută prin candidărĭ naţionale cu ocasiunea alegerilorŭ suplementare.

În câtŭ pentru *alegerile la parlamentulŭ ţĕreĭ*, afară de unŭ singurŭ cercŭ electoralŭ în Transilvania, alegĕtoriĭ românĭ aŭ proclamatŭ preste totŭ locŭlŭ principiulŭ pasivităţiĭ, şi n'aŭ luatŭ parte la alegerĭ, fără numaĭ singuraticĭ rătăciţĭ.

Cu tóte stăruinţele n'a reuşitŭ comitetuluĭ, să presente Maĭestăţiĭ Sale Memorandulŭ, dar n'a reuşitŭ nicĭ ca acestŭ Memorandŭ să ajungă a fi supusŭ hotărîriĭ Maĭestăţiĭ Sale. Raportulŭ spune apoĭ istoriculŭ memoranduluĭ, cunoscutŭ în de ajunsŭ cetitorilorŭ nostri.

Politica magiară, continuă raportulŭ, nu s'a mulţămitŭ însă numaĭ cu aceste succese ale guvernuluĭ, ci a datŭ losinca, că în contra „memorandiştilorŭ" să se pornéscă o prigonire, unică în felulŭ eĭ şi sistematică. Agitarea preseĭ a provocatŭ scenele turbulente şi sĕlbatice dela Turda, Şimleŭ şi Aradŭ, scene, pe carĭ presa maghiară le-a cualificatŭ dreptŭ „expresiunĭ ale patriotismuluĭ".

Faţă cu acestea guvernulŭ nu numaĭ că n'a cerutŭ pedepsirea meritată a turburărilorŭ, ci dimpotrivă parte din propria sa iniţiativă, parte împinsŭ de curentulŭ şovinistŭ dominantŭ, a pornitŭ unŭ şirŭ nesfârşitŭ de procese politice şi criminale ordinare în contra Românilorŭ. Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ se află în temniţa ordinară din Sătmarŭ. În curêndŭ îi vorŭ urma şi alţiĭ. Şi membrilorŭ comitetuluĭ li-s'a făcutŭ onórea de a fi rangiaţĭ în acelŭ lungŭ şirŭ.

Faţă cu aceste neîndreptăţirĭ, agitărĭ şi provocărĭ din partea contrarilorŭ nostri politicĭ comitetulŭ a propagatŭ *moderaţiunea* şi a căutatŭ să feréscă pe poporulŭ românŭ dela fapte nechibzuite. Una a urmărit'o însă în tóte împrejurările: ca să rĕmână în deplină concordanţă cu sentimentele poporuluĭ nostru, şi ca lumea să fie totŭ mai multŭ şi mai bine informată despre situaţiunea nóstră de aci. Dacă guvernulŭ magiarŭ ne-a tăiatŭ calea, care duce la supremulŭ ocrotitorŭ alŭ statuluĭ, lumea civilisată trebuia să aibă cunoscinţă despre aceste şi despre tóte mĕsurile violente aplicate de politica magiară contra desvoltăriĭ nóstre naţionale.

Publiculŭ primesce raportulŭ cu entusiaste aprobărĭ şi lungĭ aplause. Cândŭ dlŭ Comşa a cetitŭ partea din raportŭ, unde se vorbesce de dlŭ Dr. Vasile Lucaciŭ, asistenţa isbucnesce în dóuĕ rîndurĭ în nesfârşite strigăte de *„Să trăéscă"*, ceea ce provócă întrevenirea dluĭ *Simonis*, căpitanulŭ

orașului, care cere presidiului să îndrume pe publicŭ la ordine.

După ce se termină de cetitŭ raportulŭ, se procede la alegerea comisiunii de 40.

Dlŭ *Dr. Lengherŭ,* asupra cetirii unei liste propuse de câțiva delegați, cere suspendarea ședinței pentru a se puté consfătui delegații între ei.

Ședința se suspendă pe 10 minute.

Dlŭ *Hossu Longinŭ* la redeschidere cere, ca membrii comitetului centralŭ să nu fie aleși în comisiunea de 40.

O lungă discuțiune urmézĕ, în care mai mulți din delegați se rostescŭ împotriva cererii dlui Hossu. Totuși dlŭ Dr. *I. Rațiŭ* declară în numele comitetului, că se învoesce la aceea, ca membrii comitetului să nu fie membri ai comisiunii de 40, ci să aibă numai votŭ consultativŭ la lucrările ei.

După care domnii *C. Brediceanŭ, S. Albini* și *G. Popovici* protopopulŭ Șirieĭ suntŭ însărcinați, să combine o listă de membri în comisiunea de 40.

Ședința se suspendă ĕră.

La redeschidere comisiunea de verificare a noilorŭ alegĕtori își face referatulŭ, care aprobă acele alegeri.

În urmă se cetesce următórea listă de membri în comisiunea de 40, care este primită prin aclamație:

Iacobŭ Macaveiŭ, protopopŭ, Teodorŭ Călugĕ, Ioanŭ Velle, Emanuelŭ Ungureanŭ, Ioanŭ Jercanŭ, Const. Rădulescu, Dr. V. Hossu, Coriolanŭ Brediceanŭ, Andreiŭ Cosma, Alexandru Filipŭ, Dr. Dimitrie Ciuta, Andreiŭ Ghidiŭ, Titŭ Hațegŭ, Dr. Hossu Longinŭ, Dr. Iacobŭ Hotăranŭ, Vasile Mangra, Andreiŭ Medanŭ, Constantinŭ Lucaciŭ, Al. Mocsonyi, Dr. Ioanŭ Nichită, Sebastianŭ Olariŭ, Antonŭ Pallade, Dr. St. Petrovici, Gavriilŭ Barbulŭ, Dr. Aurelŭ Opreanŭ, Dr. George Popa, Gr. Sima, G. Popovici (Șiria), Alexiŭ Berinde Petru Grozda, V. Suciŭ, Iuliŭ H. Vlăduțŭ, Isidorŭ Blaga, I. M. Roșu, Ioanŭ Russu Șirianulŭ, Nicolae Hossu, Dr. Aurelŭ Novacŭ, Emericŭ Popŭ, Augustinŭ Popŭ, Dr. Ștefanŭ Popŭ.

Ședința se ridică apoi la órele 12 3/4. După amédĭ comisia a lucratŭ până sara târdiŭ.

Banchetulŭ.

La órele 2 după amédĭ a avutŭ locŭ banchetulŭ de 400 tacâmurĭ, aranjatŭ în grădina „Hermann". Sala cea mare a pavilionului și bună parte din grădină erau ocupate de 7 mese lungĭ, la carĭ erau să ĭea locŭ ceĭ înscrișĭ pentru banchetŭ la comitetulŭ aranjatorŭ. Curêndŭ însă alte mese trebuiră adause pentru sutele de persóne neînscrise, și carĭ, doritóre să ĭea parte la masa comună, sosiau pe totŭ minutulŭ în numĕrŭ fórte mare.

Lumea începu a se aduna încă de pe la óra 1, îndată după ridicarea ședinței la conferință, și curêndŭ pavilonulŭ și grădina nu mai încăpeau sutele de persóne, îndesuite care cum putea în jurulŭ meselorŭ. Priveliștea, pe care o înfățișa astfelŭ grădina, era nespusŭ de ademenitóre ochilorŭ, înălțătóre de spiritŭ în supremulŭ gradŭ; surtuculŭ franternisa cu zăbunulŭ, cămașa albă și ciórecii se împărechiau cu haĭna négră, ér printre tóte rĕsăria bătĕtóre la ochĭ nota veselă, pe care o aruncau costumele pitorescĭ ale femeilorŭ. Mai pe susŭ însă de tóte o neînchipuită însuflețire domnia în tótă acea mare mulțime, și pe fețele tuturora cetiaĭ vesela mulțămire de a se simți împreună.

Membrii comitetului centralŭ sosescŭ la órele 2. Întrarea lorŭ în grădină este salutată cu ovațiuni entusiaste, pline de o sinceră dragoste. Din tóte pepturile isbucnescŭ strigăte de „Să trăéscă!"

Comitetulŭ ĭea locŭ la masa de onóre, musica intonéză *„Marșulŭ lui Mihaiŭ Vitézulŭ"*. Din noŭ aerulŭ rĕsună de aplause. Se servesce prândulŭ, când se anunță sosirea delegațiunii slovace. Conduși de membrii comitetului aranjatorŭ, domnii Dr. *Miloș Stefanovici,* advocatŭ în Pressburg, Dr. *Batto* și Dr. *Daxner* din Tisoltz, intră în grădină în mijloculŭ unorŭ călduróse aclamări și strigăte de *Jivio* și *Nazdar*. Domnulŭ Drd. Aurelŭ C. Popovici membru alŭ comitetului centralŭ, îĭ întimpină la întrarea pavilonului și-ĭ salută în câteva cuvinte calde de bună venire, pe carĭ le tălmăcesce apoĭ în limba germână. Musica intonéză imnulŭ *„Hej Slovane"*, mesenii aclamă cu entusiasmŭ pe delegații slovacĭ, carĭ fórte emoționați ĭeau locŭ la masa presidiului.

Banchetulŭ se termină la órele 4 1/2. Toți mesenii se adună atuncĭ în curtea dinaintea grădineĭ, unde s'a strînsŭ în grupŭ numĕrosŭ în jurulŭ membrilorŭ comitetului centralŭ și astfelŭ suntŭ fotografați de cătră domnulŭ Al. Roșu, fotografŭ în Bistrița, într'adinsŭ venitŭ la Sibiŭ cu ocasiunea conferinței.

Petrecerea cu jocŭ.

Sara la órele 8 s'a ținutŭ petrecere cu jocŭ în pavilonulŭ din grădina „Hermann". Fórte multă lume a luatŭ parte la acéstă petrecere, în cursulŭ căreia cea mai cordială voioșie n'a contenitŭ unŭ singurŭ momentŭ. Ca la tóte cele-ce aŭ statŭ preste totŭ în legăturŭ mai puținŭ cu conferința, petrecerea cu jocŭ a ilustratŭ și ea în modŭ evidentŭ intima unire, ce există între poporulŭ românescŭ și inteligința luĭ, grație căreia s'aŭ pututŭ face mărețele manifestațiuni din ĝilele acestea. Ți-se umplea inima de plăcere vĕdêndŭ frățietatea, ce domnia în sala petrecerii între țĕrănime și orășeni, carĭ la unŭ locŭ și împreună petreceaŭ dansândŭ acelea-și jocurĭ românescĭ. Petrecerea a ținutŭ în cea mai mare veselie până înspre ĝiuă.

Prândulŭ comunŭ în restaurantulŭ Pankiewicz.

La órele 2 p. m. a fostŭ sala de banchetŭ și salele laterale îndesuite de publicŭ. Presidentulŭ comitetului, biuroulŭ, comitetulŭ, óspeții din România, deputațiunea slovacă etc. suntŭ primite între aclamațiuni nesfârșite. O parte însemnată de delegați, óspeți și publicŭ n'a mai primitŭ locŭ.

La órele 3 3/4 banchetulŭ s'a terminatŭ, și publiculŭ a plecatŭ spre sala de conferință.

Ședința II.

Luni, 24 Iunie n.

Deși publicŭ mai puținŭ decâtŭ ierĭ, totuși la órele 4 sala cea spațiósă a ședințelorŭ a fostŭ întrégă ocupată de publicŭ și delegați. Galeria până la ultimulŭ locŭ e ocupată de publicŭ alesŭ de dame, ér din josŭ în jurulŭ delegațilorŭ miĭ de inteligenți și țeranĭ, carĭ cu sete așteptaŭ, să audă raportulŭ comisiunii exmise.

Între aplausele frenetice de „Să trăéscă" intră venerabilulŭ presidentŭ Dr. Rațiŭ însoțitŭ de biuroŭ în sală.

Aședându-se furtuna aplauselorŭ, presidiulŭ declară ședința de deschisă și acordéză dlui Dr. Aurelŭ Popovici cuvîntulŭ, să cetéscă telegramele de aderență sosite din tóte colțurile lumiĭ locuite de Românĭ.

La órele 5 și 10 min. terminându-se cetirea telegramelorŭ, președintele suspendă ședința pe 5 minute, ér redeschidêndu-o acordéză cuvîntulŭ raportorului comisiunii de 40.

Dr. Ștefanŭ *Petrovici,* după o introducere, dă cetire următórelorŭ concluse, pe carĭ conferința le-a primitŭ fără desbatere. Conferința națională a votatŭ *în unanimitate* următórele concluse:

1. Conferența generală estraordinară a delegaților alegĕtorilorŭ românĭ din Transilvania și Ungaria, întrunită la Sibiŭ în ĝilele de 23—24 Iuliŭ 1893, *identificându-se întru tóte cu comitetulŭ sĕŭ centralŭ,* declară *alŭ sĕŭ Memorandulŭ* depusŭ în Iunie anulŭ trecutŭ în cancelaria Mațestății Sale, *încuviințéză pașiĭ și procedura așternerii luĭ și apróbă cu viuă satisfacție și pe deplinŭ* activitatea acestuĭ comitetŭ și-și exprimă totdeodată în numele alegĕtorilorŭ, pe carĭ îĭ representă, gratitudinea sa pentru zelulŭ și stăruința, cu care a susținutŭ causa Românilorŭ din Transilvania și Ungaria.

2. Conferența își exprimă cea mai vie a sa părere de rĕŭ asupra *urmăririlorŭ judecătorescĭ,* ce s'aŭ pusŭ în lucrare, cum se pare, pe tótă linia, urmăriri, carĭ nu potŭ contribui întru nimicŭ la lecuirea relelorŭ existente, dar ușorŭ potŭ să slăbéscă momentulŭ eticŭ alŭ mațestății justiției statuluĭ.

3. Conferența protestéză în contra *violării dreptuluĭ de întrunire alŭ alegĕtorilorŭ românĭ* în generalŭ și *a opririi și restrîngerii conferenței* de față.

4. Conferența *susține* și mai departe în întregimea sa *programulŭ național* stabilitŭ și acceptatŭ în conferențele anterióre, *dă comitetului și însărcinarea de a lupta pentru realisarea aceluĭ programŭ.*

5. Conferența consideră ca aparițiuni a curentului bolnăviciosŭ și sguduitórele *reforme bisericescĭ politice,* carĭ suntŭ împinse pe planulŭ actualității politice. Aceste reforme nu provinŭ din vre-o *trebuință simțită a popórelorŭ creștine* și nu suntŭ justificate prin *nicĭ unŭ interesŭ legalŭ alŭ statuluĭ.* Dacă însă ele s'ar realisa, ar mări numai *nemulțămirea generală,* ar slăbi legăturile familiare și sentimentele religióse ale poporațiunii, și astfelŭ ar *sgudui chiarŭ fundamentele etice ale statuluĭ.*

6. Conferența în conformitate cu enunciațiunile sale anterióre își exprimă din noŭ dorința de a conlucra, pe basa programului partidului național, *cu popórĕle nemagiare din statulŭ ungarŭ,* și auctorisézĕ comitetulŭ centralŭ a continua cu pertractările inițiate în acéstă direcție.

Urmă vorbirea de închidere.

Totŭ publicŭ se ridică în picióre, și însoțesce presidiulŭ comitetulŭ și delegații cu strigăte de „Să trăéscă!" Tinerimea intonéză imnulŭ național „Deșteptă-te Române", publicŭ întregŭ o acompaniéză, și pătrunsŭ de celŭ mai înaltŭ entusiasmŭ, cea mai sacră iubire de némŭ și moșie deșertéză publicŭ sala.

Ovaţiuni dlui Dr. I. Raţiu.

Pe locu ce a vibratu ultimulu tonu din „Deşteptă-te Române", cu care publiculu a însoţitu eşirea comitetului naţionalu şi a delegaţiloru conferenţei, s'a datu din publicu losinca: *Mergemu cu toţii la Drulu Raţiu!* Şefulu poliţiei, recercatu în acésta privinţă de comitetulu aranjatoru, a permisu, să se aducă venerabilului preşedinte alu partidului naţionalu o spontană ovaţiune în forma unei simple defilări pe dinaintea locuinţei, după ce comitetulu a garantatu, că tóte se voru petrece în ordine şi fără sgomotu. Astfelu delegaţii şi întregu publiculu conferenţei a formatu unu nesfârşitu convoiu, care a trecutu preste promenada din Piaţa-lemneloru, Strada-Cisnădiei şi Piaţa-mare, până la locuinţa dlui Dr. Raţiu în Strada-Măcelariloru. Aici convoiulu s'a înşiratu de-a lungulu stradei, ér din mijloculu lui a apărutu figura simpatică a părinteluí Constantinu *Lucaciu*, care a adresatu Druluí Raţiu apărutu la feréstă o scurtă cuvîntare.

Adâncu emoţionatu şi cu lacrimi în ochi venerabilulu Dr. Raţiu a mulţămitu pentru acésta ovaţiune, promiţêndu solemnelu, că până la cea din urmă resuflare va sta neclintitu la loculu, unde îlu va pune naţiunea. După acestea convoiulu s'a împrăştiatu fără cea mai mică urmă de vre-unu incidentu neplăcutu.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Proiectulu de lege despre căsătoria civilă obligătóre, care acum de timpu îndelungatu ţine spiritele în agitaţiune, este terminatu. Elu a fostu primitu din partea consiliului de ministri şi curêndu va fi supusu şi preaînalteí aprobări a Monarchului. După ce proiectulu presentatu de dlu Szilágyi a fostu primitu de colegii sei, se speréză, că nici Maiestatea Sa nu-i va denega aprobarea. Se póte, căci Tisza la timpulu séu încă au presentatu cunoscutulu proiectu despre căsătoria între creştini şi Jidovi, pe care l'a aprobatu Maiestatea Sa, l'a primitu şi camera deputaţilorú, dară a căḑutu în casa de susu. Óre nu va avé aceea-şi sórte şi proiectulu dlui Szilágyi? Noi sperămu şi dorimu căderea acestui proiectu, care profanéză sanctitatea căsătoriei.

Ne pare bine, că conferinţa naţională încă s'a pronunţatu contra reformeloru bisericesci, a cărorú triste urmări pentru noi suntu duple, căci pe lângă vătămarea simţemîntului religiosu ele, ajunse la valóre de lege, ne-ar causa mari perderi şi din punctu de vedere curatu naţionalu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Pe cându deputaţii se recreéză în provinţă ori pe la băi, ministrii suntu siliţi a petrece în capitală şi a se sfătui cu privire la afacerile ţărei. Sfătuirea ţine mai de dóue săptămâni şi duréză 10—12 óre pe ḑi. Mai multu le dă de lucru domniloru ministri budgetulu anului viitoriu, căci dela elu depinde şi esecutarea reformeloru proiectate. Precum ne spunu foile, ce stau aprópe de cabinetu, budgetulu ar fi desbătutu şi primitu în consiliulu de ministri. Deşi cheltuelile publice au crescutu, totuşi budgetulu presentă şi ceva escedentu. Se înţelege dela sine, că acestu escedentu, care vre să păstreze încă nimbulu dlui Wekerle ca finanţiaru mare, au să-lu simţă cetăţenii, carii plătescu darea.

S'au desbătutu şi primitu în consiliulu de ministri şi mai multe proiecte de legi, cu carii au să ne fericéscă dnii ministri în sesiunea viitóre. Precum se vorbesce, s'au şi provḑutu în budgetu sumele, de carii au lipsă singuraticii ministri pentru reformele proiectate, numai reformele dlui ministru de agricultură nu cam suntu luate în consideraţiune, ca şi cum Ungaria nu ar fi unu statu, în care isvorulu principalu de venitu este agricultura. La noi suntu bani pentru matricule civile, armată etc., dară pentru îmbunătăţirea sorţii poporului agricolu nu suntu. Póte că acesta nu se pare destulu de liberalu celoru dela putere, pentru aceea îi negligă interesele.

Francia.

Armata francesă a ocupatu dela Siamesi mai multe fortăreţe, éră flota francesă a blocatu ţêrmuriî Siamului. În urma acestora guvernulu siamesu se vede silitu a se pleca la pace şi a satisface pretensiuniloru francese, cuprinse în ultimatulu din 20 a c. Pretensiunile acestea suntu, că Siamesii să părăséscă staţiunile din stînga riului Mekong, să dea 2 milióne frs ca desdaunare pentru supuşii Francesi, cărora li-s'au făcutu stricăciuni, să depună îndată 3 milióne frs pentru asigurarea pretensiuniloru, ce le-ar avé Francia în urma daunelorú suferite, şi să pedepséscă pe ceî culpabili pentru conflictu.

Siamulu este o ţară fructiferă şi însemnată şi din punctu de vedere comercialu. Ea se află între posesiunile francese şi anglese din India posterióră, şi abia se crede, că îşi va puté păstra timpu îndelungatu independinţa între aceste dóue puteri mari. Siamulu are 5—6 milióne locuitori.

Corespondinţe.

Din Archidiecesă. Luna lui Iuliu 1893.

S'a gătatu! Cetitorii curioşi de acestu începutu voru întreba, că pentru Dumneḑeu ce s'a gătatu? Dóră articulii ceî lungi şi încurcaţi ai „Gazeteî" despre biserica unită, sau dóră „studiulu aprofundatu" alu dlui Densuşanu totu asupra aceleî biserici? Nu, aceştia nu credemu, că s'au gătatu, şi nici nu se voru găta, până nu se va găta capabilitatea „Gazeteî" şi a „istoriculuí" nostru N. Densuşanu de a spune la neadevêruri cari de cari mai cornurate, şi până cându amîndoi nu se voru convinge, că dacă vreî să scriî despre o cestiune, aceea ai mai întâiu să o studieziî, şi încă şi atunci să fiî cu mare băgare de samă, ca să nu greşescî.

S'a gătatu cu totulu altu ceva. Anume de cându cu descoperirea dlui Densuşanu, că S. Unire n'a fostu unire dogmatică, ci alianţă religioso-politică, s'a gătatu cu tóta terminologia folosită până acum de mai dóue sute de ani.

Aşa s'a gătatu cu *S. Unire* şi de acum înainte avemu să ḑicemu *S. Alianţă*. S'a gătatu cu Românii *uniţi* şi *neuniţi*, şi de aci în colo trebue să ḑicemu: Români *aliaţi* şi *nealiaţi*. S'a gătatu cu biserici *unite* şi *neunite*, şi în viitoriu avemu să ḑicemu: biserici *aliate* şi *nealiate*. S'a gătatu cu *Mitropolia română unită de Alba-Iulia* şi *cu Mitropolia neunită din Sibiu*, şi vomu avé să ḑicemu: *Mitropolia română aliată de Alba-Iulia*, şi *Mitropolia nealiată din Sibiu*. S'a gătatu cu *diecesele române unite de Orade, Lugoşu* şi *Gherla*, şi vomu avé să ḑicemu *diecesele române aliate de Orade, Lugoşu* şi *Gherla*, şi asemenea în locu de *diecesele neunite de Aradu* şi *Caransebeşu* vomu avé să ne dedămu a ḑice: *diecesele nealiate de Aradu* şi *Caransebeşu*. S'a gătatu cu *Mitropolitulu uniţilorú*, căci de acum încolo este *Mitropolitulu aliaţilorú*, éră *Mitropolitulu neuniţilorú* este *Mitropolitulu nealiaţilorú*.

A gânditu dlu Densuşanu la aceea, câtă ostenélă îlu va costa, până cându va introduce tóta terminologia acésta nóuă? Dară apoi sermana „Gazetă", carea de 50 şi mai bine de ani în colónele sale totu terminii *unitu* şi *neunitu* îi folosesce, va îmbetrâni, până cându în toţi numerii şi în tóte esemplarele din acestu lungu şiru de ani va face tóte corecturile înlocuindu terminii de *unitu* şi *neunitu* cu *aliatu* şi *nealiatu*.

Unu preotu.

Convocare.

Reuniunea învăţătoriloru gr. cat. din ADiaconatulu părţiloru Sătmărene îşi va ţiné *Adunarea generală* la 10 Augustu st. n. a. c. în comuna Vetés, la care P. T. D. prin acésta cu onóre sunteţi invitaţi.

Membrii ord. ai reuniunii au să notifice presidiului cu 14 ḑile previe escusele pentru eventuala loru absentare; căci la din contră voru fi mulctaţi cu 2 fl. esecutabili în favorulu casseî reuniunii (veḑi §. 16 lit. b. din ord. Minist. din 1881).

Toţi aceî membri datori a diserta în adunare, disertaţiunile să le trimită la presidiulu reuniunii în Szaniszló până în 5 Augustu st. n. a. c.

Competinţele anuali şi restanţele se voru respunde până în 5 Augustu.

Programa adunării:

1. Celebrarea cultului divinu la 9 óre în ḑi.
2. Deschiderea şedinţei.
3. Raportulu comitetului.
4. Alegerea comisiuniloru şi anume: pentru scontrarea casseî reuniunii, pentru conscrierea membriloru noi şi incassarea taxeloru, precum şi pentru censurarea disertaţiuniloru înaintate la presidiu.
5. Raportulu comisiuniloru.
6. Cetirea disertaţiuniloru aprobate prin comisiunea respectivă.
7. Propuneri practice.
8. Defigerea loculu şi a timpului adunării generale proxime.
9. Propuneri diverse referitóre la înaintarea scopului reuniunii.

Datu în Careî-Mare la 9 Iuliu 1893.

Gavrilu Lazar, preşedinte. **Georgiu Mureşanu,** notariu.

Pentru procurarea de recuisite, stégurî flamure, policandre, albiturî, obiecte pii, icóne şi cărţi bisericesci recomandămu institutulu de artă a lui **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carî la dorinţă trimitu gratis catalogulu preţuriloru.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VI.

Elementulŭ laĭcŭ în biserică.

(Fine.)

III. *Aŭ laĭcii dreptŭ a participa în sinóde cu privire la administrarea saŭ procurarea averiĭ bisericescĭ și scolastice?* Acésta este a treia și cea din urmă întrebare în capitululŭ de față.

Înainte de ce amŭ respunde la întrebarea acésta în înțelesulŭ canónelorŭ, premitemŭ câteva șire din unŭ opŭ canonicŭ *aprobatŭ de Mitropolitulŭ Vancea*, care opŭ sub totŭ decursulŭ păstoririĭ luĭ a servitŭ de manualŭ de dreptŭ canonicŭ în Seminariulŭ din Blașiŭ. Opulŭ acesta este *„Instituțiunile dreptuluĭ bisericescŭ“* de Dr. Ioanŭ Rațiŭ tipăritŭ în Blașiŭ la 1877 și dedicatŭ Mitropolituluĭ Vancea, care l'a și aprobatŭ. În opulŭ acesta la pag. 279 se cetescŭ următórele: *„Nu este îndoélă, că biserica preste totŭ luată stă din clericĭ și laĭcĭ, prin urmare și laĭcii ca adevěrațĭ membri aĭ bisericeĭ potŭ lua parte la unele afaceri de natură mixtă (în așa numitele congrese mixte), ceĭ atingŭ și pe dînșiĭ, precum suntŭ administrarea bunuriloru bisericescĭ și scolastice, causele stolare etc.“* Din șirurile aceste credemŭ, că dlŭ Densușanŭ, care a atacatŭ în unŭ modŭ atâtŭ de *violentŭ* pe Mitropolitulŭ Vancea, pentru că *„ar fi eschisŭ pe poporulŭ credinciosŭ de a mai avé cuvîntŭ chiarŭ și în administrarea averiloru și fundațiuniloru bisericescĭ“*, póte să cunóscă fórte bine ideile și cugetele Mitropolituluĭ Vancea în cestiunea participăriĭ laĭcilorŭ la administrarea averiloru bisericescĭ și scolastice.

Eĭ bine! va dice dlŭ Densușanŭ. Însă dacă Mitropolitulŭ Vancea a avutŭ atarĭ ideĭ despre participarea laĭcilorŭ la administrarea averiloru și fundațiuniloru bisericescĭ, atuncĭ pentru ce nu a tradusŭ ideile aceste în paragrafiĭ în sinodulŭ provincialŭ dela 1882? În chipulŭ acesta ar fi scăpatŭ pentru totdeuna de atarĭ imputărĭ.

La acésta respundemŭ dară așa, câtŭ să înțelégă și dlŭ Densușanŭ și toțĭ aceia, carĭ vorŭ maĭ cuteza a face nobiluluĭ și în veciĭ neuitatuluĭ Mitropolitŭ Vancea atarĭ imputărĭ.

Mitropolitulŭ Vancea cunoscea fórte bine dorința credincioșiloru din întrégă provincia, ca să ĭea și eĭ parte la administrarea averiloru și fundațiuniloru bisericescĭ și scolastice. saŭ cu unŭ cuvîntŭ la guvernarea economică saŭ materială și culturală a bisericeĭ. Scia și aceea, că o atare participare a elementuluĭ laĭcŭ o permitŭ canónele. Și ca unulŭ, care a fostŭ totdeuna gata a împlini dorințele juste ale credincioșilorŭ, a și prelucratŭ unŭ statutŭ pentru administrarea fonduriloru și averiloru bisericescĭ și scolastice începêndŭ dela averile și fundațiunile parochiale în susŭ la averile și fundațiunile tractelorŭ protopopescĭ, la ale dieceselorŭ, și până în vîrfŭ la averile și fundațiunile întregeĭ provinciĭ mitropolitane. După statutulŭ acesta tóte averile și fundațiunile bisericescĭ și scolastice dela cele paróchiale până susŭ la cele provinciale aveaŭ să se administreze prin corporațiuni compuse din o parte preoțĭ și dóuě din treĭ părțĭ mireni. Statutulŭ acesta l'a și supusŭ spre desbatere și primire sinoduluĭ provincialŭ dela 1882, ca așa apoĭ conchemându-se unŭ congresŭ provincialŭ din preoțĭ și mireni să se pótă păși la dispusețiuni maĭ speciale și să se pótă pune în praxă.

Ce să veḑĭ însă? Uniĭ bărbațĭ cu vadă din membriĭ sinoduluĭ acestuia, la care susține dlŭ Densușanŭ, că aŭ fostŭ chemațĭ totŭ de aceia, despre carĭ Mitropolitulŭ Vancea scia bine, *„că nu voru face nicĭ o opusețiune decisiuniloru“*, așa opusețiune l-aŭ făcutŭ Mitropolituluĭ Vancea și statutuluĭ acestuia alŭ sĕŭ, câtŭ neputêndŭ ajunge la nicĭ unŭ conclusŭ, a trebuitŭ să-lŭ retragă amărîtŭ în sufletŭ și în inimă, că în împlinirea unoru dorințe așa ferbințĭ ale credincioșilorŭ mirenĭ întimpină așa mare resistință chiarŭ și la uniĭ din clerŭ. Și étă că după 11 anĭ unŭ omŭ superficialŭ ca dlŭ Densușanŭ, care despre nimicŭ din câte a scrisŭ, nu s'a informatŭ, vine și aruncă cu tină și petri în omulŭ celŭ maĭ nevinovatŭ!

Scriitoriulŭ acestora a fostŭ de față la acelŭ sinodŭ. Promisiunea de a nu descoperi cele pertractate nu-lŭ maĭ oblégă, fiindŭ că decretele sinoduluĭ s'aŭ publicatŭ, și promisiunea a fostŭ obligătóre numaĭ până la publicare. Și ar fi din parte-ĭ o lașitete, dacă nu ar descoperi, câtŭ se póte descoperi acum, spre a mântui amintirea neștórsă a Mitropolituluĭ Vancea de atarĭ învinuirĭ nedrepte în gradulŭ supremŭ. Mitropolitulŭ Vancea în urma opusețiuniĭ întimpinate în sinodŭ fiindŭ silitŭ a retrage acelŭ prolectŭ de statutŭ cu privire la guvernarea bisericéscă economică, culturală și scolastică, a trebuitŭ să se mulțămescă *de o cam dată până la timpurĭ maĭ bune* cu starea de până atuncĭ, după care averea bisericéscă și scolastică diecesană se administréză prin capitulŭ, cea parochială însă prin curatorĭ aleșĭ de poporŭ. Fundațiunea Șuluțană însă, deși Mitropolitulŭ Șuluțŭ în testamentulŭ sĕŭ dela Mitropoliții următorĭ și dela Capitulŭ poftesce numaĭ, ca în administrarea fundațiuniĭ sale să se folosescă și de sfatulŭ bărbațilorŭ laĭcĭ ilustri *(adhibitis in consilium)*, totuși n'a încetatŭ și maĭ departe a o administra nu numaĭ cu sfatulŭ, ci cu concursulŭ bărbațilorŭ laĭcĭ ilustri, pe carĭ I-a constituitŭ în unŭ *directoriŭ* spre a arĕta dluĭ Densușanŭ, că nicĭ odată n'a voitŭ a eschide pe *„poporulŭ credinciosŭ de a maĭ avé cuvîntŭ în administrarea averiloru și fundațiuniloru bisericescĭ și scolastice“*.

Și din citațiunea de maĭ susŭ din manualulŭ de dreptŭ canonicŭ de Dr. Rațiŭ aprobatŭ de Mitropolitulŭ Vancea, și din istoricŭ sinoduluĭ provincialŭ dela 1882 se vede, că Mitropolitulŭ Vancea a profesatŭ principiulŭ adevěratŭ bisericescŭ, că sfintele canóne permitŭ participarea mirenilorŭ la guvernarea materială saŭ economică, culturală și scolastică a bisericeĭ, de carea se ține administrarea averiloru, fundațiuniloru și fonduriloru bisericescĭ precum și promovarea, regularea și supraveghiarea causeĭ culturale și scolastice. Principiulŭ acesta l'a profesatŭ Mitropolitulŭ Vancea și practice ținêndŭ la 1873 unŭ congresŭ mestecatŭ pentru causele scolastice, éră în 1875 altulŭ pentru cele materiale bisericescĭ. Și cumcă nicĭ S. Scaunŭ Apostolicŭ nu are nimica în contra participăriĭ mirenilorŭ la guvernarea economică și scolastică în biserică, se vede între altele și de acolo, că la romano-catoliciĭ din Transilvania clerulŭ la olaltă cu poporulŭ guvernéză causa economică, scolastică și culturală a bisericeĭ prin organulŭ supremŭ numitŭ „Statusgyűlés“ și prin alte organe inferióre.

Se înșală însă fórte tare toțĭ aceia, carĭ cugetă, că participarea laĭcilorŭ la guvernarea economică, scolastică și culturală bisericéscă este o datină veche în biserica resăritului. Căcĭ după dreptulŭ bisericeĭ resăritului, formatŭ în imperiulŭ bizantinŭ, episcopulŭ are dreptŭ de conducere și inspecțiunea preste totă averea bisericéscă [1]) (*τὰ κυριακὰ τὰ πράγματα, κτήματα ἐκκλησιαστικά*), și dintre laĭcĭ numaĭ împăratulŭ. După dreptulŭ acesta averea bisericéscă se administra în resăritŭ în chipulŭ următoriŭ: Fiesce care episcopŭ era obligatŭ, și încă fórte strînsŭ, ca din clerulŭ supusŭ luĭ să denumescă unŭ economŭ pentru administrarea averiĭ bisericescĭ (conc. Calcedon. can. 26 în Pravilă). Dacă episcopulŭ negliga punerea economuluĭ, ilŭ suplinia Mitropolitulŭ, denumindŭ elŭ economŭ, și dacă și Mitropolitulŭ negliga, atuncĭ dreptulŭ de a denumi pe economŭ se devolva la Patriarchŭ (Conc. Nic. II can. 11 în Pravilă). Economulŭ administra averea bisericéscă după inviațiunile episcopuluĭ (*κατὰ γνώμην ἰδίου ἐπισκόπου* can. 26 Calc. în Pravilă). Economulŭ incassézĕ tóte venitele (*εἴσοδον, εἰσοδήματα, πρόσοδον*), din carĭ apoĭ pórtă tóte spesele (*ἐξόδους*). Elŭ se îngrijesce de susținerea (*συστάσις*) și înmulțirea (*αὔξησις*) averiĭ bisericescĭ. Economulŭ în fiesce care anŭ odată saŭ maĭ de multe orĭ avea să dea episcopuluĭ samă despre modulŭ, cum a administratŭ averea bisericéscă, saŭ raționĭ (*λογαριάσμους*). Dacă averea bisericéscă în diecesă era mare, atuncĭ economuluĭ i-se dăŭ de ajutorĭ maĭ mulțĭ oficialĭ numițĭ: *χαρτουλάριοι*. Cu tóte aceste însă de altă parte și împăratulŭ avea dreptŭ de a aședa prin întregŭ imperiulŭ o specie de oficianțĭ de casă numițĭ: *αρχάριοι*, cărora economiĭ dela diferitele episcopate aveaŭ să le dea samă în fiesce care lună ofĭ celŭ multŭ totă după dóuě luni despre modulŭ, cum aŭ administratŭ averea bisericéscă. Activitatea oficialilorŭ de casă numițĭ *αρχάριοι*, o controlaŭ oficialĭ maĭ înalțĭ numițĭ: *πράκτορες* constituițĭ toțĭ de împăratulŭ. Remunerațiunea economuluĭ era unŭ procentŭ din venitele incurse. Dacă lua maĭ multŭ își perdea oficiulŭ.

Acésta și nu alta a fostŭ în trăsăturĭ generale praxa veche a Pravileĭ în biserica resăritului cu privire la administrarea averiĭ bisericescĭ. De aceea pretensiunea participăriĭ laĭcilorŭ la administrarea averiĭ bisericescĭ pe basa praxeĭ și datineĭ vechĭ în biserica resăritului este unŭ simplu verbalismŭ, o lipsă naivă de cunoscința dreptuluĭ și a istorieĭ acesteĭ biserice.

Praxa cea veche însă espusă maĭ susŭ, precum póte vedé orĭ cine, în timpurile maĭ târdiĭ și în state diverse de imperiulŭ bizantinŭ a devenitŭ nepracticabilă. De aceea și fu părăsită maĭ în tóte statele și introdusă alta nóuă conformă împrejurărilorŭ schimbate. Maĭ pretutindeniĭ însă în resăritŭ regularea administrăriĭ averiĭ bisericescĭ n'a purcesŭ dela biserică, ci dela guvernulŭ civilŭ. Așa în Rusia, România, Sêrbia, Montenegro și airea. Pretutindeniĭ însă în resăritŭ puterea publică de a administra averea bisericéscă, în cea maĭ mare parte nu este nicĭ în mânile clerului, nicĭ în ale poporuluĭ credinciosŭ, ci în mânile guvernuluĭ civilŭ alŭ statuluĭ respectivŭ. Ce era dară să se întîmple la noĭ, după ce praxa cea veche nu maĭ era practicabilă? Pe câtŭ a fostŭ posibilŭ, s'a introdusŭ și la noĭ pe încetulŭ multŭ înainte de Mitropolitulŭ Vancea o praxă óre care, ce își are deja istoria sa. Averea bisericéscă fu adecă împărțită ca în multe locurĭ în resăritŭ după praxa apusană în avere beneficială, din carea se susținŭ beneficiațiĭ, și în avere strictŭ bisericéscă, carea apoĭ érăși fu împărțită în parochială și în diecesană. Cea parochială o a administratŭ poporulŭ prin curatoriĭ sĕĭ, éră cea diecesană corporațiunea Capitululuĭ, care din punctulŭ acesta de vedere ține loculŭ economuluĭ anticŭ. Datina acésta esistă de multŭ în totă apusulŭ, și își avea deja o legislațiune óre care desvoltată, cu care pe basa consecinței, analogieĭ și logiceĭ juridice ne puteamŭ ajuta în casurĭ maĭ încurcate. Astădĭ însă este dorința generală, ca elementulŭ laĭcŭ să participe în mĕsură maĭ mare nu numaĭ la administrarea averiĭ bisericescĭ și scolastice parochiale, ci și la cea diecesană și provincială. Și Mitropolitulŭ Vancea a fostŭ celŭ dintâiŭ, care a făcutŭ încercarea de a împlini dorința acésta a poporuluĭ credinciosŭ, și dacă nu era opusețiunea cea mare în sinodulŭ provincialŭ dela 1882, o ar fi și împlinitŭ. Se póte óre o acusă maĭ injurióză și maĭ perfidă ca aceea a dluĭ Densușanŭ, că Mitropolitulŭ Vancea *„a eschisŭ pe poporulŭ credinciosŭ dela administrarea averiloru și fundațiuniloru bisericescĭ“*?

Cândŭ însă ḑicemŭ, că sfintele canóne permitŭ participarea elementuluĭ laĭcŭ la guvernarea economică, scolastică și culturală a bisericeĭ, atuncĭ nu ḑicemŭ totodată și aceea, că participarea acésta are să se întîmple în

[1]) Veḑĭ Pravila can. 15 Anciran., can. 40, 41 alŭ Apost., can. 24, 25 Antiochenŭ, can. 12 alŭ conc. Nicenŭ II și Aristenu la can. 25 Antiochenŭ.

sinóde. De cându s'a ivitu la noi tendinţa de a deschide elementului laicu câmpu mai mare de activitate în biserică, cu cuvîntulu *sinodu* s'a făcutu fórte multu abusu. *Sinóde în înţelesulu genuinu canonicu se numescu numai şi numai adunările membriloru hierarchiei pentru afacerile dogmatice şi spirituale ale bisericei,* la cari elementulu laicu n'a participatu nici odată. Atari sinóde suntu cele ecumenice, patriarchale, provinciale şi diecesane. De *„sinóde mixte"* din preoţi şi din mireni, terminu anticanonicu folositu atâta la noi de mulţi, şi amintitu atâta ca unu Eldorado, în care ni-se voru împlini tóte dorinţele, Pravila nu voesce să scie chiaru nimica, şi il suntu unu ce cu totulu necunoscutu. De aceea dacă voimu să rămânemu pe lângă *„Pravilă"*, atunci adunările bisericesci din preoţi şi laici pentru guvernarea bisericéscă, economică, scolastică şi culturală, le putemu numi de pildă congrese, conferinţe, numai *sinóde în adevěratulu sensu canonicu nu.*

Spre a efeptui şi a dovedi canonicitatea participării elementului laicu la guvernarea bisericéscă, economică, culturală şi scolastică în *„sinóde mixte"* chemaţi şi nechemaţi s'au apucatu să probeze, că în biserică totdeuna au esistatu atari *„sinóde mixte"*. Pentru aceea ori unde au aflatu în istoria bisericei vre-o adunare din preoţi şi din mireni în timpurile, cându linia democrátóre între sfera statului şi a bisericei nu era aşa precisu trasă ca astădi, numai decâtu o au numitu *„sinodu mixtu"*, şi basaţi pe aceea pretindeau şi la noi atari *„sinóde mixte"*. În confusiunea acésta apoi nu e mirare, că au vědutu *„sinóde mixte"* în capitulariele regilorú francesi, nisce adunări politice din nobili şi episcopi, cari pe lângă causele civile se ocupau şi de afacerile esterne sau temporale bisericesci. Ba totu *„sinóde mixte"* au vědutu şi în divanele, ce le ţineau principii Moldovei cu nobilii şi ierarchii ţărei, fără să observe, că considerându lucrurile în confusiunea acésta de ideî şi cuvinte fără a le cunósce înţelesulu genuinu, şi casa magnaţilorú din Budapesta de pildă, în care şedu episcopii cu nobilii şi notabilii ţărei de confesiuni diverse, şi se ocupă şi de lucruri, ce atingu biserica, încă nu este alta decâtu unu *„sinodu mixtu"*. Ba chiaru şi casa de josu, unde pe lângă laici nu numai catolici, ci şi calvini şi jidovi suntu şi destui preoţi, şi de unu timpu încóce se ocupă fórte multu de lucruri bisericesci, încă este unu *„sinodu mixtu"*.

Sinódele în înţelesu canonicu, întru câtu ele suntu adunări ale ierarchiei, îşi au în biserică legislaţiunea lorú, carea le normézá din tóte punctele de vedere, legislaţiune în apusu fórte desvoltată, éră în resăritu mai puţinu desvoltată. De o legislaţiune cu privire la *„sinódele mixte"* nu e nici o amintire nici în Pravilă, nici în corpus juris alu latiniloru, semnu că de acele n'au esistatu nici cându în biserică. De aceea participarea laicilorú la guvernulu bisericescu economicu, culturalu şi scolasticu nu se póte întîmpla în sinóde luate în sensulu canonicu, ci în alte adunări, cărora le putemu da numire după placu. Căci desvoltarea bisericéscă de până acum nu a creatu şi nu a fixatu pentru ele încă unu terminu anumitu şi stabilu, cum a creatu şi fixatu terminulu de *sinóde* pentru adunările ierarchiei.

Ce ne atinge pe noi, marturisimu sincerú, că fiindu întru tóte de acordu cu principiile corecte ale neuitatului Mitropolitu Vancea dorimu din inimă participarea elementului laicu în mesură mai mare ca până acum la guvernarea bisericéscă economică, cultrală şi scolastică, deşi nu suntemu aşa sanguinici, câtu în împrejurările nóstre materiale şi culturale de astădi să aşteptămu dela atare participare unu progresu stupendu alu causei nóstre economice, culturale şi scolastice. Póte că Mitropolitului următoriu îi este reservată împlinirea dorinţei acesteia vechi în biserica nóstră, carea Mitropolitului Vancea în urma opuseţiunii, ce o a întimpinatu, nu i-a succesu a o împlini. Şi până la împlinirea dorinţei acesteia însă elementulu laicu are deja în biserica nóstră unu frumosu câmpu de activitate în administrarea averii bisericesci parochiale, la carea participă ca celu dintâiu factoru de timpuri inmemorabile, în administrarea averii scolastice parochiale şi în conducerea nemijlocită a scólelorú, în senatele scolastice parochiale şi în senatele scolastice protopopesci constituite în cea mai mare parte din laici. Pe lângă aceea rěmâne elementului laicu unu fórte largu câmpu de activitate liberă pe tóte terenele vieţei esterne bisericesci în aşa numitele congrese libere, unde laolalată cu clerulu în consfătuire şi împreună lucrare fráţéscă póte îmbrăţişa cu escepţiunea afacerilorú dogmatice şi de guvernare spirituală tóte manifestările în afară a vieţei religióse şi bisericesci. Cea mai mare parte a publicului nostru s'ar ulmi, dacă ar afla, cum în Francia, Germania, Anglia, Italia, Belgia şi airea elementului laicu, insufleţitu de causa religiunii şi a bisericei laolaltă cu clerulu în congrese libere întrunite în fie care anu regulatu promovéză causa scolastică, filantropică, socială, diaristică şi literară a bisericei. De pildă amintimu numai, cum prin o atare activitate liberă elementulu laicu la olaltă cu clerulu francesu în timpu scurtu a fundatu în Francia şepte universităţi de sciinţe cu caractěru religiosu ca unu contrapondu la universităţile de statu lipsite de ori ce caractěru religiosu. Rěmâne mai departe elementului laicu câmpu fórte multu de activitate liberă în reuniuni cu caractěru religiosu pentru tóte trebuinţele sociale bisericesci ale credincioşilorú. Érăşi cea mai mare parte din publicului cetitoriu s'ar ulmi, cându ar afla numěrulu şi nuanţele atârorú reuniuni, şi că ce suntu în stare ele să producă în ţěrile culte. Érăşi numai de pildă amintimu, că prin atari reuniuni se adună numai în Parisu într'unu anu preste 20 milióne franci pentru susţinerea scólelorú creştine din acea cetate. Şi ce produce acolo resultate atâtu de strălucite? Nu ieremidiadele nóstre ridicule, că nu avemu „sinóde mixte", ci însufleţirea sfîntă pentru causa religiunii şi a bisericei. Dându-ni-se odată ocasiune vomu publica în colónele „Unirii" pertractările unui atare congresu sau adunări a vre-unei reuniuni, în cari ca adevěraţi fraţi în Christosu se sfătuescu în cea mai sfîntă armonie Cardinali, Mitropoliţi, Episcopi, dignitari, preoţi simpli dela ţară şi caplani ca membri din clerú, cu membrii mireni, senatori, deputaţi, membri ai academiilorú de sciinţe, profesori, juristi, medici, nobili, industriaşi şi ţerani cu privire la promovarea religiositáţii şi a tuturorú causelorú ţinétóre de manifestarea esternă a bisericei. Atunci va avé publicului nostru cetitoriu prilegiu să vadă, că faţă cu bărbaţii laici de inimă, luminaţi şi instruiţi ai popórélorú culte, cari au adevěrată durere de causa religióşă şi sfîntă a poporului şi temeinice cunoscinţe despre biserică, ce valóre potu să aibă nisce ómeni pe câtu de superficiali în ale bisericei, pe atâtu însă şi de îndrăsneţi ca dlu Nic. Densuşanu.

Dionisiu şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorú de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

XXI.

În diminéţa următóre înainta încetinelu o mică caravană pe drumulu, ce ducea din Roma spre nordostulu Italiei. Ea a părăsitu capitala, pe cându crepa de diuă, şi a făcutu unu încunjuru de vre-o cincidieci de miluri romane. Acum erau în apropiarea oraşului Sora. Aci au făcutu o pausă mai lungă.

Caravana consta din dóue trăsuri, la cari erau prinşi câte şepte cai, ce păreau fórte îngreunaţi, căci abia se mai mişcau. În urma carelorú viniau doi falnici călăreţi. Erau centurionulu Paulu şi prietinulu sěu Tellus, ér Cherias şi Longinu erau în trăsurile cu banii. Ziua promitea a fi fórte călduróşă, căci asudau. Societatea işi făcea drumulu în tăcere.

„Ce crezi tu, prietine Tellus?" disе în sfârşitu Paulu. „Cum ne va merge óre? Étă noi amu făcutu o cale bunisóră şi încă nu ne-a făcutu nimeni nici o supérare. Óre inimicii nostri să se fi lăsatu de esecutarea proiectului sěu? Nu sciu, ce să zicu."

„De asemenea nici eu, domnulu meu," respunse Tellus. „Dacă au avutu într'adevěru acestu planu, atunci nu l'ar fi părăsitu aşa uşoru. Mě temu, să nu fie ascunsă vre-o viclenie în trăgănarea asta. Cine ar puté garanta, că în ori care momîntu n'ar fi posibilu, ca din tufişurile astea să ne ese céta de tâlhari? Eî sciu bine, că pe o altă cale nu putemu să mergemu, căci nu esistă alta. Trebue să cercămu a ajunge câtu mai de grabă înălţimea. În strîmtórea asta amu puté-o păţi."

„Ai tótă dreptatea," replică Paulu după o pausă. „Aşteptu numai să dămu de unu isvoru şi să adăpămu caii. Apoi vomu puté ajunge cu multu mai uşoru la înălţime. În celu multu dóue óre putemu să ajungemu în Sora şi să odihnimu acolo niţelu. Dacă amu ajunsu odată acolo, suntemu mântuiţi. Dar étă aci, ce am doritu!"

În câteva minute caii erau adăpaţi. Toţi se bucurau de scurta odihnă.

Paulu şi Tellus priviră pe drumu la vale. Aspectulu era minunatu. Drumulu dispărea ici colé printre délurile înverdite, dar tlu puteai regăsi éră, până cându în sfârşită se perdea pe şesulu frumósei Campagna acoperitu încă de céta dimineţei. Chiaru în fundu se vedea marea. Şi icóna asta era luminată de radele sórelui, care se ridica pe ceriulu proverbialu de frumosu alu Italiei.

Răpitu de farmeculu acestui aspectu gândia tinerulu nostru prietinu cu doiosie la fiinţele iubite, pe cari le-a lăsatu colo josu. I-se părea că póte distinge limba aceea de pământu încununată da muntele Circello, unde spera, că mama şi sora voru găsi acuşi unu adăpostu nu numai sigurú, ci şi plăcutu.

Longinu se apropiă de ei.

„Mi-se pare, că vomu rěmâné nesupěraţi," disе Paulu. „Nu vědu pe nimeni, — se pare că nu este nici o viéţuitóre aci în apropiare."

Ascultau. Numai natura da sunetele sale obicinuite. O veveriţă, strigătulu unei paseri, adiarea vîntului, care trecea preste crescetulu pinilorú, — altcum tăcere adâncă susu şi josu.

„Nu e aşa, domnulu meu," se împotrivi Longinu. „Eu nu-i vědu, dar am auqu bunu."

Cu cuvintele acestea se aruncă decurionulu josu şi punêndu-şi urechea la pământu asculta cu încordare.

„Se mişcă ceva pe drumu," disе sărindu în picióre, „în depărtare cam de unu milu, — póte şi de mai puţinu, acolo, unde drumulu se strîmbă şi prinde echoulu. Ei au de gându, să ne atace din dosu, ceea ce pe unu drumu de munte ca acesta nici nu e măestrie."

Unu momîntu se gândia conducetoriulu. „Prindeţi caii!" disе apoi. „Voi, Cherias şi Longinu, rěmâneţi la mine şi la Tellus spre acoperirea carelorú. Voi ceialalţi, patru inşi din voi — pe cai!"

Îndată erau prinşi acum câte şese cai la carě, şi înaintea fiesce căruî carú erau doi inşi călări şi aşteptau porunca.

„Voĭ," dise Paulŭ cătră ceĭ dinaintea caruluĭ celuĭ dintâiŭ, care era încărcatŭ cu sacĭ de bucate şi de-asupra lorŭ cu puţinŭ fînŭ, „voĭ porniţĭ îndată maĭ departe, dar fără de a mâna caiĭ prea tare. Câtŭ ce veţĭ observa însă, că celalaltŭ carŭ se pune în mişcare, daţi sbiciŭ cailorŭ şi mergeţĭ, câtŭ va fi numaĭ cu putinţă de repede şi nu faceţĭ nicĭ o pausă, până cândŭ vedeţĭ, că celalaltŭ carŭ nu se opresce. Voĭ," le dise acum celorŭ dela a dóua trăsură, „voĭ mergeţĭ într'una, cândŭ însă veţĭ vedé periculŭlŭ, daţĭ semnŭ şi celorŭ dela trăsura primă şi săriţi-ne întru ajutoriŭ. Ér voĭ legionariloră," se îndreptă cătră celalalţĭ şese soldaţĭ, „vĕ oţeliţĭ puterile, voĭ vĕ aşedaţĭ câte treĭ în tufişurĭ şi ieşiţĭ la vremea potrivită. Maĭ bine să fie calea acoperită cu trupurile nóstre, decâtŭ să cadă carĕle în mânile miserabililorŭ. Ér voĭ prietiniloră," le dise celorŭ treĭ tovarĕşĭ, „vĕ alipiţĭ de mine. Să fimŭ tarĭ ca ferulŭ, să arătămŭ, că dece înşĭ putemŭ birui pe tâlharĭ."

Ceĭ patru călăreţĭ aŭ formatŭ frontŭ împotriva duşmanuluĭ. Nicĭ n'aŭ aşteptatŭ multă vreme, cândŭ calea resuna de copite anunţându, că se apropie o mare cétă de călăreţĭ.

Paulŭ privi în urma trăsurilorŭ şi rămase fórte mângâiatŭ vĕdêndŭ, că trăsura cea dintâiŭ era fórte departe, şi conchidea, că până vorŭ sta de vorbă cu tâlharii, trăsurile vorŭ fi scăpate din primejdie. Cu inima palpitândă, dar cu peptulŭ îmbărbătatŭ aştepta acum năvala.

„Eŭ," începu Tellus mişcându-şĭ în sóre sabia lucie, „eŭ ieaŭ céta jumătate pe mâna mea. Domnulŭ meŭ, vedĭ calulŭ acela frumosŭ, de pare că acum l'aĭ scosŭ din staululŭ împĕratuluĭ, uită, pe care călăresce conducĕtoriulŭ tâlharilorŭ, acela mĭ-am pusŭ în gândŭ, să ţi-lŭ cuceresc ţie. Cine să fie óre miserabilulŭ, care se îndréptă spre noĭ cu atâta obrăznicie?"

„Încetŭ numaĭ!" dise Cherias liniştitŭ şi cu sânge rece. „Să arătămŭ potrivniciloră nostri, cu cine şĭ-aŭ făcutŭ de lucru! În sfârşitŭ noĭ nu suntemŭ înarmaţĭ, ca să nu maĭ avemŭ nădejde de scăpare, ér Cesaruluĭ ĭ-ar plăcé maĭ multŭ, cându ar vedé scăpată din periculŭ nu numaĭ comóra, ci şi pe conducĕtoriulŭ şi pe toţĭ celalaltĭ tovarĕşĭ aĭ luĭ. Afurisitŭ să fie acestŭ câne, de va maĭ scăpa cu viaţa! A, cu câtŭ aşĭ fi muritŭ maĭ bucurosŭ sub ochiĭ luĭ Germanicŭ, decâtŭ ca acestŭ blăstĕmatŭ să dispună preste viaţa mea . . . . de cumva aşa are să fie! Dar uitaţi-vĕ numaĭ bine, — aşa e, că toţĭ suntŭ mascaţĭ?"

„Acum," dise Tellus, „se începe joculŭ. Mi-se pare, că îlŭ cunoscŭ. Elŭ e unŭ curténŭ, mĕ rĕmăşescŭ pe orĭ ce . . ."

Paulŭ, care se reţinea în tăcere şi numaĭ din cândŭ în cândŭ maĭ arunca câte o privire în urma carĕlorŭ, nu putu să nu suridă la vorbele luĭ Tellus. Şi elŭ aruncă o privire aspră celuĭ ce părea comandantulŭ bandeĭ. Feţele tuturorŭ eraŭ acoperite cu larve de colóre cenuşie, carĭ eraŭ croite într'o formă.

(Va urma).

Editorŭ şi redactorŭ răspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2284—1893. (32) 2—2.

Concursŭ.

La şcóla greco-catolică română de fetiţe din Blaşiŭ a devenitŭ vacantă unŭ postŭ de învăţătóre, pentru care se escrie concursŭ cu terminulŭ de 15 Augustŭ st. n. a. c. inclusive.

Cu postulŭ acesta este împreunatŭ salariŭ anualŭ de 300 fl., dacă respectiva are numaĭ cualificaţiunea prescrisă pentru şcólele elementare; însă dacă aceea are cualificaţiunea prescrisă pentru şcólele superióre saŭ civile atuncĭ va primi salariŭ anualŭ de 400 fl., care se va plăti în rate lunarie decursive.

Suplicele aŭ să se provédă cu carte de botezŭ, documente de cualificaţiune, purtare şi serviţiŭ anteriorŭ şi să se aştérnă la Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. până la terminulŭ indicatŭ.

Blaşiŭ din şedinţa consistorială ţinută în 15 Iuliŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
Vicariŭ capitulariŭ.

Nr. 2262—1893. (33) 2—2.

Concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. adecă treĭ sute florenĭ v. a. pe anŭ.

La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge aceĭ tinerĭ gr.-cat., carĭ aŭ făcutŭ esamenulŭ de maturitate cu succesŭ, şi carĭ doresc a se pregăti de profesorĭ de desemnŭ pentru şcólele medie.

Ceĭ ce doresc să capete stipendiulŭ acesta, aŭ să suplice la acestŭ Consistoriŭ până celŭ multŭ în 15 Augustŭ 1893 alăturându următórele documente:

a) Carte de botezŭ.

b) Testimoniŭ de maturitate, eventualŭ despre alte studiĭ făcute.

c) Reversŭ, vidimatŭ de părinţi saŭ tutorĭ, prin care suplicantele se légă, că după absolvarea studiiloră va servi celu puţinŭ 10 anĭ la institutele gr. cat. de învăţământŭ din Blaşiŭ.

Blaşiŭ din şedinţa consistorială ţinută în 15 Iuliŭ 1893.

Ioanŭ M. Moldovanŭ,
Vicariŭ capitulariŭ.

JOSIFU GAVORA (3) 14—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

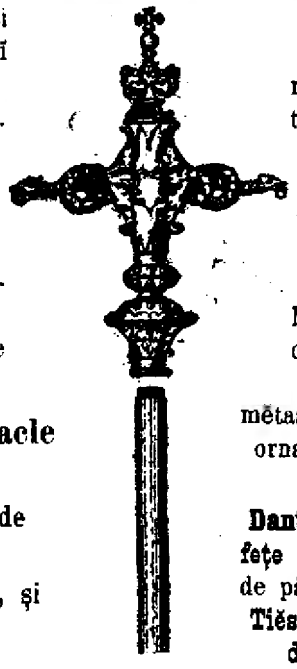

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efectuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodărĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, orucĭ de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşĭ ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 24—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 5 Augustŭ 1893. Numĕrulŭ 31.

După unŭ anŭ în vĕduvie.

Marţi în 1 Augustŭ clerulŭ gremialŭ din Blaşiŭ în frunte cu vicariulŭ capitularŭ a celebratŭ în biserica catedrală din Blaşiŭ liturgie şi părăstasŭ pentru sufletulu fericituluĭ mitropolitŭ Ioanŭ Vancea. În 31 Iuliŭ se împlinise adecă anulŭ dela mórtea luĭ. Ceĭ ce eraŭ de faţă la solemnitatea asta tristă, sciŭ, că ea a fostŭ vrednică de neuĭtatulŭ nostru archiereŭ Ioanŭ. A fostŭ vrednică de elŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, fiindŭ că rŭgăciunile bisericeĭ pentru sufletulŭ luĭ încă şi acum după unŭ anŭ eraŭ însoţite de lacrimele fiilorŭ luĭ sufletescĭ.

Unŭ anŭ de vĕduvie a trecutŭ preste biserica nóstră. Nu amŭ puté dice, că administraţia bisericeĭ nóstre în anulŭ acesta de vĕduvie ar fi suferitŭ vre-o împedecare afară de aceea, ce canónele bisericeĭ o impunŭ pentru timpulŭ, câtŭ este vacantŭ vre-unŭ scaunŭ episcopescŭ. N'a suferitŭ nicĭ o împedecare administraţia bisericeĭ nóstre, pentru că mitropolitulŭ Ioanŭ deşi nu maĭ era trupesce în mijloculŭ nostru, spiritulŭ luĭ totuşĭ a rĕmasŭ între noĭ şi ne-a povĕţuitŭ maĭ departe. Pietatea şi reverinţa, cu care marele nostru defunctŭ era încunjuratŭ, până trăia, ne-a lăsat'o elŭ moştenire, şi acésta a fostŭ povĕţuitórea celorŭ ce aŭ să guverneze în locŭlŭ luĭ biserica, până cândŭ îĭ va sosi acesteia noulŭ mire.

Noulŭ mire!

Care va fi acesta, a fostŭ pentru noĭ cestiune de alŭ doilea rîndŭ. Despre acésta cetitoriĭ nostri s'aŭ pututŭ convinge uşorŭ din cele ce conformŭ datorinţeĭ nóstre amŭ scrisŭ înainte de alegere spre informarea clerului cu privire la dreptulŭ de alegerę şi la datorinţele grele, carĭ aşteptă pe fiitoriulŭ mitropolitŭ. Înainte de memorabila di de 16 Aprilŭ, în care s'a sevârşitŭ alegerea candidaţilorŭ la scaunulŭ mitropolitanŭ, n'amŭ avutŭ în vedere alta, fără numaĭ ca biserica nóstră din crisa, în care sfatulŭ celŭ nepătrunsŭ alŭ provedinţeĭ dumnedeescĭ a adus'o maĭ curêndŭ de cum amŭ fi aşteptatŭ şi doritŭ să ĭesă după putinţă celŭ puţinŭ aşa de gloriósă, cum a fostŭ ea pe timpulŭ fericituluĭ archiereŭ Ioanŭ. Ne este martoru Dumnedeŭ, că tendinţele nóstre nu aŭ fostŭ personale, ci voiaŭ singurŭ numaĭ binele bisericeĭ nóstre şi alŭ némuluĭ nostru. Ne este martorŭ Dumnedeŭ, că noĭ întru urmărirea acestuĭ scopŭ amŭ făcutŭ totŭ, ce numaĭ amŭ pututŭ face. Ne este martorŭ Dumnedeŭ, consciinţa nóstră şi cetitoriĭ nostri, că noĭ ne-amŭ împlinitŭ datorinţa.

A trecutŭ şi actulŭ alegeriĭ. Acum causa umpleriĭ scaunuluĭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ acuşĭ suntŭ patru luniĭ, de cândŭ nu atîrnă maĭ multŭ nicĭ câtu-şĭ de puţinŭ dela clerŭ. A trecutŭ causa acésta dela elŭ la ceĭalaltĭ doĭ factoriĭ, carĭ maĭ aŭ să se pronunţe. Până acum eĭ încă nu s'aŭ pronunţatŭ.

Ceea ce maĭ putemŭ face, este ca noĭ să ne rugămŭ luĭ Dumnedeŭ pentru vĕduvita nóstră biserică. Rugaţi-vĕ, fraţilorŭ, şi o faceţi acésta maĭ alesŭ la altariŭ în sfînta Liturgie, ca Dumnedeŭ, care scie să îndrepte şi gândurile şi simţurile ómenilorŭ şi în trecutŭ a dăruitŭ bisericeĭ nóstre archiereĭ plinĭ de zelŭ pentru a-lŭ preamări pe Elŭ şi pentru a se jertfi binelui bisericeĭ, şi acum să-ĭ dăruéscă unŭ mire după inima sa şi nu după nevrednicia nóstră!

Ĕră Turda. — După conferenţa din Sibiŭ ţi-se părea, că presa magiară începe a-şĭ veni în orĭ. Pe lângă vocile obicĭnuite şoviniste s'aŭ auditŭ într'însa şi vocĭ sporadice de acelea, carĭ întemeĭându-se pe esperinţele făcute la couferinţă îşĭ luaŭ inima în dinţi şi spuneaŭ cu hotărîre guvernanţilorŭ nostri, — mare curajŭ, precum arătase esemplulŭ luĭ Mocsáry, — că cestiunea română este pentru Ungaria călcâiulŭ luĭ Achile; că guvernanţiĭ nostri facŭ rĕŭ primindŭ în cestiunea asta sfatŭ dela jurnaliştiĭ magiarĭ, carĭ în cestiunea asta scriŭ numaĭ de rostŭ; şi că eĭ ar trebui să cerce, carĭ dintre gravaminele românilorŭ suntŭ îndreptăţite, şi aflându-le să le şi saneze, şi atuncĭ aculŭ cestiuniĭ române se va frânge.

Dar acestea tóte suntŭ zădarnice! Suntŭ zădarnice, pentru că politica internă a Ungarieĭ, precum scie tótă lumea, de unŭ timpŭ încóce nu o hotărescŭ guvernanţiĭ din Budapesta, ci — cismaşiĭ din Turda.

E încă neştersă amintirea brutalităţi-

Feuilleton.

Din însemnările unuĭ misionarŭ.

(Fine.)

Preste voe ţi-se impune întrebarea, care e causa acesteĭ deosebirĭ atâtŭ de bătétóre la ochĭ? În casurĭ de acestea e înainte de tóte neapĕratŭ de lipsă, să nu scoţĭ pe omŭ din împrejurimea luĭ pentru a-lŭ aşeda pe masa de esperimentare şi a-ĭ esamina facultăţile înăscute. Nu, ci trebue să ţi-lŭ esaminezĭ la faţa loculuĭ aşa, precum este, şi acolo, unde petrece, în viaţa luĭ cea de tóte dilele, în lupta luĭ în contra naturieĭ şi în contra semenilorŭ luĭ şi maĭ alesŭ în lupta luĭ pentru esistinţă. Elŭ consideratŭ din punctulŭ de vedere pămîntescŭ este unulŭ din ceĭ de multe felurĭ, carĭ mănâncă la masa naturieĭ. Pentru ca elŭ să-şĭ dobîndéscă aci unŭ locŭ bunŭ, ba după putinţă unŭ locŭ fórte bunŭ, i-se impune muncă şi luptă. Cu câtŭ e maĭ puternicŭ contrariulŭ, cu atâta va fi maĭ grea şi lupta, dar cu atâta pe lângă forţa brută are elŭ maĭ mare lipsă şi de forţele spirituale, ca să reese învingĕtoriŭ.

Din tema asta generală ajungă atâta. Acum putemŭ găsi uşorŭ împrejurările acelea nefavorabile ale locuinţeĭ, carĭ esplică în parte stadiulŭ de josŭ alŭ cultureĭ, inteligenţeĭ şi moralităţiĭ acestorŭ insulanĭ din Oceanulŭ pacificŭ. E prea adevĕratŭ ceea ce a scrisŭ Forster, însoţitoriulŭ luĭ Cook: cu prilejulŭ escursiilorŭ sale prin interiorulŭ Nóueĭ Caledoniĭ n'a datŭ de nicĭ o vită, de nicĭ o óe, de nicĭ unŭ calŭ, ba nicĭ chiarŭ de câne, de pisică orĭ şórece. Nicĭ unŭ animalŭ sugĕtoriŭ pe o insulă, care e celŭ puţinŭ aşa de mare ca regatele Belgiuluĭ şi Olandeĭ laolaltă. Locuitoriĭ de acolo nu aveaŭ decĭ nicĭ unŭ animalŭ domesticŭ, şĭ în păduri încă nu era nicĭ unŭ animalŭ cu patru picióre. Noĭ Europenii în teorie nicĭ nu ne putemŭ închipui o stare ca asta, şi nu s'ar puté spune cu puţine cuvinte, ce s'ar alege din tótă cultura nóstră, dacă într'o bună diminéţă amŭ găsi, că suntemŭ lipsiţĭ de tóte patrupedatele nóstre domestice şi selbatice. Cook a cinstitŭ principeluĭ Nóueĭ Caledoniĭ o pĕreche de cânĭ sperându, că în chipulŭ acesta se va împopora insula celŭ puţinŭ cu animaluĭ acesta domesticŭ folositoriŭ. Dar orĭ că pĕrechea aceea nu s'a maĭ propagatŭ, orĭ că următorimea eĭ a peritŭ din óre care causă: destulŭ că maĭ târdiŭ nu maĭ aflară pe insulă nicĭ urmă de cânĭ. Totŭ aşa a păţit'o şi o pĕreche de porcĭ, carea a dăruit'o Cook celorŭ de pe Nóua Caledonie. Se născuse într'înşiĭ o antipatie nespusă faţă cu pachidermele acestea din causa rîmăturilorŭ, carĭ le sevârşiaŭ prin plantaţiuni. Urmarea a fostŭ esecutarea nesăturaţilorŭ Europenĭ slăninaţĭ. Singurele viĕţuitóre, carĭ aŭ rĕmasŭ pe insulă după espediţia luĭ Cook, aŭ fostŭ şórecĭi. Aŭ trimisŭ pisice în urma lorŭ, dar acestea curêndŭ s'aŭ selbătĕcitŭ.

Maĭ bună e decĭ partea Iavanenilorŭ şi Indilorŭ cu tigriĭ şi cu celealalte bestiĭ ale lorŭ. Căcĭ chiarŭ împrejurarea aceea, că animalele răpitóre suntŭ duşmanĭ marĭ aĭ omuluĭ, are o influinţă binefăcĕtóre asupra luĭ, îlŭ silesce adecă la apĕrare şi la luptă, şi acésta oţelesce în multe chipurĭ puterile luĭ trupescĭ şi sufletescĭ. Încă şi maĭ rele aŭ fostŭ pentru Papuaniĭ de pe Nóua Caledonie urmările împrejurăriĭ, că nu dispunŭ de animale domestice, de vite, caĭ, oĭ, cămile, porcĭ. Împrejurarea asta a eschisŭ pentru eĭ din capulŭ loculuĭ putinţa de a prîmi animalele acestea aşa dicêndŭ în societatea omenéscă ca nutritoriĭ şi ajutătoriĭ şi de a se avînta pe calea asta la civilisaţiunea

lorŭ nepedepsite ale Turdenilorŭ de cândŭ cu întórcerea peregrinajuluĭ românescŭ dela Viena. Brutalităţile acelea aŭ rĕmasŭ nepedepsite, pentru că organele statuluĭ nostru le plătescŭ numaĭ magiariĭ, şi româniĭ n'aŭ deci nicĭ unŭ dreptŭ la scutulŭ apĕrătoriŭ alŭ statuluĭ. Şi chiarŭ pentru că ele aŭ rĕmasŭ nepedepsite, şi pentru că jurnalistica şovinistă nu numaĭ nu le osîndiaŭ, ci dimpotrivă le lăudaŭ ca pe nisce fapte nespusŭ de patriotice, chiarŭ de aceea Turdeniĭ eraŭ îndreptăţiţĭ a privi la ele cu mândrie patriotică şi a-şĭ face consecinţele pentru viitoriŭ.

Diŭ Iuliŭ Vlăduţŭ din Turda a fostŭ aşa de nefericitŭ, de s'a născutŭ românŭ, şi nefericirea l'a urmăritŭ până acolo, câtŭ a pusŭ pe nisce bieţĭ de alegĕtorĭ — şi eĭ românĭ —, să-lŭ alégă delegatŭ pentru conferinţa naţională. Apoĭ l'a maĭ pusŭ pĕcatele, de a satisfăcutŭ încrederiĭ alegĕtorilorŭ sĕĭ şi a mersŭ la Sibiŭ la conferinţa estraordinară.

Nu eraŭ acestea nisce crime, carĭ strigaŭ la ceriŭ?

Dar Turdeniĭ nu aştéptă, până sosesce timpulŭ pedepseĭ ceresci. Urmarea nerăbdărilorŭ aŭ fostă case ruinate, năvălirea asupra românilorŭ fruntaşĭ din Turda şi asupra familiilorŭ lorŭ, rănirĭ şi terorisărĭ. Totŭ atâtea dovedĭ, că magiariĭ din Turda aŭ simţŭ omenescŭ şi meritä a fi eternisaţĭ în paginele istorieĭ.

Dar de astă dată a cursŭ în Turda şi sânge ungurescŭ. Dar ce să veţĭ! Şi aci s'a adeveritŭ ḑicala, că Turculŭ te bate, Turculŭ te judecă. Meritä, să reproducemŭ aci apreţiarea casuluĭ, pe cum o aflămŭ în „Magyar Allam“:

„Trădescă egalitatea. Despre bietulŭ gendarmŭ, asupra căruia cu ocasia demonstraţiilorŭ (Turdene) aŭ aruncatŭ cu petri, şi care apoĭ a împuşcatŭ asupra masseĭ de năvălitorĭ, unele foĭ ḑicŭ, că e *gendarmŭ românŭ,* pentru că are nume românescŭ. Asta e o uşurinţă mare de minte, ba chiarŭ o crimă naţională. Gendarmŭ românescŭ nu esistă, ci numaĭ gendarmŭ ungurescŭ. Şi pe cândŭ ceĭ de altă naţionalitate se tânguescŭ, că în statulŭ magiarŭ nu se împărtăşescŭ în aplicare proporţionată, óre lucru prudentŭ este a amărî pe unŭ românŭ, care făcêndu-se gendarmŭ a învăţatŭ a grăi şi a scrie unguresce, şi în care ar trebui să se întăréscă, éră nu să se nimicéscă consciinţa, că elŭ este unŭ servitoriŭ obligatŭ la credinţă alŭ statuluĭ magiarŭ?“

Pe cum se vede decĭ, amŭ ajunsŭ aşa de departe, câtŭ opiniunea publică magiară privesce de criminalŭ pe acelŭ organŭ alŭ statuluĭ, care cutézä să apere pe unŭ românŭ, asupra căruia plevea orăşenéscă năvălesce amenînţându-l averea şi viaţa. Extra Hungariam. . . . .

Revistă bisericéscă.

Roma.

Guvernulŭ italianŭ, care a pusŭ mâna pe maĭ multe fundaţiunĭ bisericescĭ, maĭ de curêndŭ a luatŭ în administrare şi capitalele hospiţiuluĭ „Santissima Trinitä dei Pellegrini“, care hospiţiŭ are de scopŭ a îngriji de peregriniĭ morboşĭ, ce vinŭ la Roma din tóte ţĕrile. Contra acestuĭ atentatŭ alŭ guvernuluĭ italianŭ aŭ protestatŭ guvernele Spanieĭ, Portugalieĭ şi Bavarieĭ, arĕtându, că la înfiinţarea aceluĭ hospiţiŭ aŭ contribuitŭ creştiniĭ din tótă lumea, şi elŭ prin urmare are caractĕrŭ internaţionalŭ, şi guvernulŭ italianŭ nu are dreptŭ a se amesteca în administrarea averiĭ hospiţiuluĭ. Se speréză, că Austo-Ungaria, Francia şi Germânia încă vorŭ protesta în contra ingerinţeĭ guvernuluĭ italianŭ în administrarea averiĭ hospiţiuluĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Este cunoscutŭ, că casa magnaţilorŭ a datŭ guvernuluĭ actualŭ votŭ de neîncredere din causa atitudiniĭ luĭ în cestiunile politice-bisericescĭ. Votulŭ caseĭ de susŭ a esarcerbatŭ pe liberaliĭ de tóte nuanţele. Toţĭ pretindeaŭ reformarea caseĭ magnaţilorŭ, care se compune din reacţionarĭ şi se opune reformelorŭ liberale. Fişpaniĭ şi celalaltĭ mameluci de prin municipiĭ aŭ fabricatŭ în congregaţiunile comitatense resoluţiunĭ, prin carĭ pretindŭ, ca fără amânare să se reformeze casa de susŭ introducêndu-se în ea şi representanţiĭ municipiilorŭ. Elementele maĭ serióse însă privescŭ în pretinsa reformare o ştirbire a auctorităţiĭ şi stabilităţiĭ instituţiunilorŭ constituţionale. Şi chiarŭ admiţêndŭ, că ar fi de lipsă reformarea caseĭ de susŭ în sensulŭ, că în aceea să-şĭ trimită şi municipiile ablegaţiĭ sĕĭ, ar trebui maĭ întâiŭ regularea alegerilorŭ şi respective asigurarea libertăţiĭ la alegerĭ, care de presente nu există; căcĭ fără alegerĭ libere a reforma casa magnaţilorŭ ar însemna a lărgi guvernuluĭ dreptulŭ de denumire. Altcum în timpulŭ din urmă unele municipiĭ trecŭ simplu la ordinea ḑileĭ preste propunerea celorŭ dela Dobriţinŭ în cestiunea acésta, éră foile guvernamentale vĕḑêndŭ, că agitaţiunea pentru reformare s'a domolitŭ, ca guvernulŭ nu cumva să rĕmână compromisŭ, declară, că dluĭ Wekerle nicĭ prin minte nu-ĭ trece a păşi acum cu planulŭ reformăriĭ caseĭ de susŭ.

Auctorităţile municipale, carĭ s'aŭ dedatŭ a face politică mare, nu se mulţămescŭ cu reforma caseĭ de susŭ, ci acum voescŭ să resolvéscă şi cestiunea limbeĭ de corespondinţă cu auctorităţile armateĭ comune. Dela sesiunea din acestŭ anŭ a delegaţiunilorŭ maĭ multe municipiĭ nu voescŭ a rĕspunde la recercările oficióse ale auctorităţilorŭ militare scrise în limba germână, ci le respingŭ simplu scriindŭ pe ele „vissza“. Procedura lorŭ şi-o baséză pe § 9 alŭ articululuĭ de lege VI din 1840, care dispune, „că comandanţiĭ regimentelorŭ ungare să corĕspundă în limba magiară cu municipiile din Ungaria“. Legea acésta, ḑicŭ şoviniştiĭ

---

aceea, carea o aflĭ pe faţa pămîntuluĭ totdeuna numaĭ pe acolo, pe unde omulŭ a pusŭ şi animalele în serviţiulŭ sĕŭ.

În privinţa asta Nóua Caledonie nu are sórte maĭ bună ca întregŭ roĭulŭ insulelorŭ ostice ale Oceanuluĭ pacificŭ. Pe miile insulelorŭ Polinesieĭ descoperitoriĭ lorŭ n'aŭ aflatŭ animalŭ sugĕtoriŭ afară de liliecĭ. Nicĭ chiarŭ continentulŭ Australieĭ n'are nicĭ unŭ patrupedatŭ domesticŭ, care nu ar fi importatŭ. Dintre cele selbatice e celŭ maĭ mare aşa numitulŭ Chenguruh, dar pe acesta din causa selbătăcimiĭ luĭ şi a inteligenţeĭ luĭ fórte micĭ omulŭ nicĭ odată nu l'a pututŭ preface în animalŭ domesticŭ. Éră cânele selbaticŭ australiénŭ Dingo după tótă probabilitatea a fostŭ importatŭ în Australia si acolo s'a selbătĕcitŭ. Numaĭ la elŭ ar fi pututŭ fi vorbă de încercarea de a-lŭ îmblânḑi.

Vegetarianiĭ aŭ susţinutŭ a dese orĭ, că nutrirea cu carne face pe omŭ crudelŭ şi îlŭ brutalisézä, pe cândŭ de altă parte o listă de mâncărĭ vegetariană garantézä unŭ naturelŭ blândŭ şi umanŭ. Firesce că alţiĭ nu le-aŭ credutŭ, şi ceĭ de pe Nóua Caledonie oferescŭ dovada cea maĭ vĕdită, că aserţiunea aceea a vegetarianilorŭ nu are nicĭ o îndreptăţire. Fraţiĭ nostri ceĭ negri de pe Nóua Caledonie n'aŭ avutŭ adecă patrupedate domestice şi selbatice şi prin urmare aŭ trebuitŭ să se mărginéscă întru nutrirea sa aprópe esclusivŭ la vegetale. Căcĭ pescuitulŭ nu li-se prea rentézä, şi pescii de pe acolo aŭ şi şese representanţĭ veninoşĭ. Éră painginile celŭ mare, pe care-lŭ mânâncă fraţiĭ aceia aĭ nostri, abia va avé atâta musculatură, câtŭ prândulŭ, ce li-lŭ oferesce elŭ, să-lŭ poţĭ privi de friptură. Pe locuitoriĭ Nóueĭ Caledoniĭ îĭ poţĭ privi de totŭ atâţia vegetarianĭ: eĭ trăescŭ din celea ce le aduce cultivarea pămîntuluĭ şi a pomilorŭ. Şi în butulŭ vegetarianismuluĭ acestuia eĭ totuşĭ aŭ decăḑutŭ până la fiorosulŭ canibalismŭ. De altă parte unĭĭ Europenĭ, carĭ ĭ-aŭ cercetatŭ, s'aŭ provocatŭ chiarŭ la lipsa nutremîntuluĭ de carne ca la causa acestuĭ viţiŭ grozavŭ. Eĭ ḑicŭ, că pe ómeniĭ aceştia ĭ-a cuprinsŭ unŭ dorŭ iresistibilŭ de nutremîntulŭ de carne, şi după ce nu aŭ datŭ de animale, carĭ să li-lŭ oferéscă, aŭ fostŭ impinşĭ la uciderea semenilorŭ sĕĭ şi la mâncarea de carne omenéscă. Dar asta încă nu corĕspunde adevĕruluĭ. Canibalismulŭ îlŭ afli adecă în Polinesia şi pe insule de acelea, pe carĭ se cultivă porcĭ şi cânĭ spre a produce nutremîntŭ de carne. Apoĭ s'a aflatŭ canibalismulŭ şi la popórĕ de acelea din sudulŭ Africeĭ, carĭ se ocupă în mare de cultura vitelorŭ, şi la carĭ prin urmare de lipsa nutremîntuluĭ de carne nicĭ vorbă nu póte să fie. Lipsa nutremîntuluĭ de carne nu póte servi decĭ ca scusă a acesteĭ brutalisărĭ celeĭ maĭ grozave a ómenilorŭ, şi acésta cu atâtŭ maĭ puţinŭ, după ce este sciutŭ, că omulŭ nu are lipsă neapĕrată de a se nutri cu carne. Asta o dovedescŭ nu numaĭ vegetarianiĭ şi călugăriĭ Trapiştĭ, ci şi maĭ multe de o sută de milióne de Indĭ, cărora le-a prescrisŭ religia lorŭ deja de ḑecĭ de vécurĭ, să nu mânânce carne de locŭ.

Manualele geografice spunŭ, că de vre-o dóuĕ ḑecĭ de auĭ canibalismulŭ a încetatŭ pe Nóua Caledonie. Dar asta éră nu corĕspunde adevĕruluĭ. În urma influinţeĭ, ce a deprins'o administraţia francesă, adevĕratŭ că elŭ s'a restrînsŭ, dar stîrpirea luĭ totală până acum încă nu a fostŭ cu putinţă. Din cândŭ în cândŭ se adâncescŭ ómeniĭ aceştia în pădurile lorŭ şi acolo ţinŭ eĭ unŭ felŭ de Saturnaliĭ pline de gróză. Eĭ le numescŭ *Pilu-Pilu.* Cu prilejulŭ acestorŭ serbătorĭ mâncă eĭ totdeuna pruncĭ defectuoşĭ şi de aceia, carĭ ar putĕ fi spre sarcină vre uneĭ familiĭ deja numĕróse. Am ajunsŭ în chipulŭ acesta în mijloculŭ acestorŭ scene de gróză, şi de aceea voiŭ să mĕ oprescŭ la ele.

La animale se întîmplă a rare orĭ, ca ele să-şĭ mânânce semeniĭ, şi de aceea canibalismulŭ nicĭ nu se póte privi de ceva dobitocescŭ. Totŭ asemenea e falsă şi părerea aceea, că viţiulŭ acesta s'ar găsi numaĭ la popórĕ, ce suntŭ într'unŭ gradŭ culturalŭ de josŭ. Din contră dămŭ de datina asta fiorósă în multe casurĭ la popórĕ înzestrate cu facultăţĭ spirituale frumóse şi ajunse la stărĭ sociale maĭ mature. Aşa urmă între altele la Mexicanĭ după jertfa de ómenĭ totdeuna prândulŭ încă şi maĭ fiorosŭ de carne omenéscă. Şi totuşĭ avemŭ să punemŭ pe Mexicaniĭ ceĭ vechĭ pe o tréptă culturală cu multŭ maĭ înaltă ca pe ceĭ de pe Nóua

nostri, încă e în vigóre, şi-şi uită, că dela 1848 s'aŭ schimbatŭ cu totulŭ raporturile.

Altcum pe noĭ nu multŭ ne interesézĕ, că în limba magiară orĭ în cea germână corĕspundŭ auctorităţile civile cu cele militare, ci din lupta acésta învăţămŭ numaĭ să insistămŭ şi noĭ în totŭ locŭlŭ pentru drepturile limbeĭ nóstre, cum o facŭ Magiariĭ faţă de armata comună pentru validitarea pretinselorŭ drepturĭ ale limbeĭ lorŭ.

Rusia.

Răsboiulŭ vamalŭ între Rusia şi Germânia s'a începutŭ. Germânia a urcatŭ cu 42% vama după bucatele de provenienţă ruséscă. Rusia la rîndulŭ sĕŭ încă a măritŭ cu 30% preste tarifulŭ maximalŭ vama pe productele germâne şi le va mări încă.

Guvernulŭ rusescŭ voesce să rusifice provinciile baltice. Spre scopulŭ acesta se va crea o lege, prin căre să se introducă limba ruséscă ca studiŭ obligătoriŭ în tóte şcólele medie; maĭ departe orĭ ce corespondinţă cu auctorităţile publice să se întîmple numaĭ în limba ruséscă. Adecă Rusiĭ imitézĕ pe lăuzaţiĭ nostri liberalĭ.

Sêrbia.

Scupcina a votatŭ punerea în stare de acusă a cabinetuluĭ Avacumovicĭ sub cuvîntŭ, că pe cândŭ era la putere, ar fi vătĕmatŭ constituţiunea. Comisiunea esmisă cu investigarea delictelorŭ, ce se ascriŭ fostuluĭ cabinetŭ liberalŭ şi maĭ multorŭ prefecţi, nu şi-a terminatŭ încă lucrările. Liberaliĭ din Belgradŭ şi din provinţă voescŭ să insceneze demonstraţiunĭ în favorulŭ ministrilorŭ acusaţi şi astfelŭ să influinţeze asupra procesuluĭ. Guvernulŭ Dokicĭ însă este hotărîtŭ a griji, ca în procesulŭ acesta să se observe cu rigóre legile şi să se paraliseze orĭ ce lucrare, care ar duce la violarea dreptăţiĭ.

Belgiŭ.

Ministrulŭ-preşedinte Beernaert din causă sanitară voesce să se retragă cu totulŭ dela viaţa politică. Retragerea luĭ ar aduce ţara în mare perplesitate, maĭ alesŭ acum cândŭ se tractézĕ despre reformarea constituţiuniĭ şi întroducerea sufragiuluĭ universalŭ. Pentru aceea presa catolică îlŭ rógă, să maĭ rĕmână încă în fruntea afacerilorŭ publice.

Senatorulŭ br. Koninsk a presentatŭ unŭ proĭectŭ de lege cu privire la duelŭ. Senatulŭ a primitŭ proĭectulŭ cu o maĭoritate covîrşitóre şi primirea în cameră încă e asigurată. După proĭectulŭ acesta duelulŭ se cualifică de o crimă ordinară. Dacă s'ar sfârşi cu mórtea unuia din duelanţi, celŭ rĕmasŭ se va judeca pentru crima de omicidiŭ intenţionatŭ, deşi elŭ nu ar fi intenţionatŭ uciderea contrariuluĭ, şi ca atare se va condamna la mórte. Secundanţiĭ şi mediciĭ, carĭ ar asista la duelŭ, se pedepsescŭ cu carcerŭ de 10—20 de anĭ. Ofiţeriĭ, carĭ s'ar duela, se dimitŭ din armată şi se daŭ pe mâna justiţieĭ ca criminalĭ.

Dacă tóte guvernele ar purcede cu rigórea cuvenită contra dueluluĭ, atuncĭ credemŭ, că s'ar reduce mania de a se duela, şi ar scădé numĕrulŭ uşuraticilorŭ cavalerĭ.

Olanda.

Democraţiĭ catolicĭ s'aŭ unitŭ într'o asociare, care în unŭ manifestŭ publicatŭ de curêndŭ îşĭ esprimă tendinţele sale politice. În manifestŭ se ḑice între altele: „De celŭ dintâiŭ inimicŭ alŭ nostru considerămŭ materialismulŭ saŭ acelŭ sistemŭ, care diviniséză materia şi nu voesce să scie de Dumneḑeŭ şi de legile luĭ. Alŭ doilea inimicŭ este individualismulŭ saŭ acelŭ sistemŭ, care a frântŭ puterea claseĭ muncitóre, pe care noĭ trebue să o reparămŭ. Alŭ treilea inimicŭ este socialismulŭ, care în orbirea sa voesce a crea fericirea prin distrugerea religiuniĭ, a familieĭ şi a averiĭ private, supunêndu-se în modŭ servilŭ la omnipotenţa de statŭ, care este fără religiune şi nu e responsabilă niminŭ. Programulŭ nostru se basézĕ pe enciclica luĭ Leonŭ XIII despre sórtea muncitorilorŭ. Ce voimŭ? Voimŭ, ca să nu se tracteze cu lucrătoriĭ ca şi cu o maşină, ci ca cu fiinţe libere şi înzestrate cu sufletŭ nemuritoriŭ. Voimŭ, ca femeile să nu fie duse la lucru în fabricĭ, şi pruncĭĭ să nu se îngreuneze preste mĕsură. Voimŭ Dumineca ca ḑi de repausŭ. Pentru încunjurarea certelorŭ dintre întreprinḑetorĭ şi lucrătorĭ să se înfiinţeze sindicate şi camere de lucrătorĭ. Lucrătoriĭ să fie asiguraţi pentru casulŭ de morbŭ, bĕtrâneţe şi nefericirĭ.“

Corespondinţe.

Innsbruck 27 Iuliŭ 1892.

Onorată Redacţiune!

Călătoria lungă te obosesce, şi dela o vreme abia aştepţi, să facĭ popasŭ ca să poţĭ durmi o nópte în tignă. M'am hotărîtŭ dară, să poposescŭ, şi de locŭ de popasŭ mĭ-am alesŭ oraşulŭ Innsbruck, capitala muntosuluĭ Tirolŭ. Auḑisem, că în zidurile luĭ e esposiţie provincială, cetisem, că are o posiţie frumósă, cum nu maĭ poţĭ găsi, — totŭ atâtea îndemnurĭ, să nu mergŭ maĭ departe, ci să mĕ oprescŭ pe vre-o ḑi pe dóuĕ aci. M'am şi opritŭ şi îmĭ pare bine, că m'am opritŭ. M'am fostŭ hotărîtŭ, să rĕmânŭ o ḑi, dar din una s'aŭ făcutŭ dóuĕ, şi în momentulŭ, cândŭ scriŭ aceste şiruri, nu aşĭ sta bunŭ, că nu o să maĭ rĕmânŭ încă una până în dóuĕ. Aerulŭ e aerŭ bunŭ de munte, posiţia şi împrejurimea încântătóre, oraşulŭ vioiŭ, plăcutŭ, avêndŭ în sinu-ĭ multe lucrurĭ vrednice de a fi vĕḑute.

Oraşulŭ Innsbruck cu privire la mărime se apropie de Cluşŭ, dar are cu totulŭ altă faţă, faţă de oraşŭ mare. Maĭ cu samă zidirile şi stradele maĭ nóuĕ te facŭ să credĭ,

---

Caledonie. Dar dacă nu lipsa şi nicĭ starea selbătĕciriĭ a îndemnatŭ pe ómenĭ la fapte aşa de îngrozitóre, ce a fostŭ aceea, ce l-a îndemnatŭ? Întrebarea asta póte să aibă numaĭ dóuĕ răspunsurĭ: Orĭ e canibalismulŭ urmarea unorŭ superstiţiunĭ, orĭ ceea ce e încă şi maĭ hîdă, îlŭ deprindŭ ómeniĭ din lăcomie saŭ spre îndestulirea vre uneĭ patimĭ saŭ pofte sensuale.

Am cetitŭ despre unŭ comerciantŭ anglesŭ din Shanghai în China, că elŭ pe timpulŭ uneĭ rescóle a datŭ de servitoriulŭ sĕŭ pe stradă. Acesta chiarŭ aducea inima unuĭ rebelŭ căḑutŭ acasă, ca să o mânânce şi să-şi oţeléscă prin asta curajulŭ. Supertiţiunea asta, că adecă omulŭ póte să priméscă în sine pe calea asta însuşirĭ preţióse de ale celuĭ mâncatŭ, e fórte lăţită. Cel de pe Nóua Caledonie voindŭ să-şi escuse canibalismulŭ se provócă la mitologie. Asta dechéră pe ómenĭ de pescĭ, éră pesciĭ îĭ potŭ mânca. Cu serbătorile funebrale ale Polinesienilorŭ se împreună aprópe totdeuna jertfe de ómenĭ şi de multe orĭ şi prânḑurĭ gătite din jertfele acestea. Canibalismulŭ în casulŭ acesta are decĭ caractĕrŭ religiosŭ. Pe unele insule tăĭaŭ ómenilorŭ celorŭ destinaţi pentru jertfă şi prânḑŭ maĭ întâiŭ pĕrulŭ şi gâtiaŭ dintr'însulŭ braţelete şi coliere. Acestora le ascriaŭ putere de a farmeca. Óseĺe ómenilorŭ tarĭ le purtaŭ ca talismanŭ. Acestea tóte dovedescŭ, că viţiulŭ antropofagieĭ în multe casurĭ stă în legătură cu religia şi supertiţia acelorŭ popóre păgâne.

O maĭ aflămŭ în legătură şi cu răsboiulŭ. Dar şi în casulŭ acesta are ea multŭ puţinŭ unŭ caractĕrŭ religiosŭ.

Aşa adunaŭ Maoriĭ de pe Nóua Selandă după luptă trupurile mórte ale inimicilorŭ, tăĭaŭ unele părţi pe sama ḑeilorŭ şi ferbeaŭ apoĭ trupurile în dóuĕ rînḑurĭ de óle, dintre carĭ unulŭ éră erá sfinţitŭ ḑeilorŭ.

Dar unulŭ dintre motivele cele maĭ de frunte, carĭ îndémnă pe selbaticiĭ aceştia, să mânânce trupurile inimicilorŭ sĕĭ, este pofta nespusŭ de mare de a-şĭ răsbuna. Răsbunarea s'a făcutŭ acestorŭ insulanĭ aprópe scopulŭ celŭ maĭ de frunte alŭ vieţeĭ. A o sevârşi se privesce de lucrulŭ celŭ maĭ onorificŭ. O simplă vătĕmare ajunge, ca să ducă pe celŭ vătĕmatŭ până la cea maĭ grozavă dintre tóte crimele. Şi răsbunarea o sevârşescŭ ómeniĭ aceştia, ca şi cum ar fi unŭ mijlocŭ de distracţie. La începutŭ aşaḑă vătĕmatulŭ o pétră orĭ vre unŭ altŭ semnŭ în apropiarea locaşuluĭ sĕŭ. Semnulŭ acesta are să-l aducă neîncetatŭ aminte, că elŭ are să-şi împlinéscă obligămîntulŭ răsbunăriĭ. În stadiulŭ, care urmézĕ, vătĕmatulŭ încunjură distracţiile îndatinate, nu se mestecă în joculŭ, ci umblă de jumătate tunsŭ şi acuşĭ îşĭ maĭ subtrage şi din mâncare câte ceva. Inimiculŭ scie atuncia, că are să se întrarmeze, căcĭ ḑiua răsbunăriĭ se apropie. Asemenea liniştiĭ, ce premerge furtuneĭ, şede căpetenia unuĭ tribŭ, — elŭ este vătĕmatulŭ, — în divanulŭ tribuluĭ. O vorbă nu ese din gura luĭ. La întrebările, carĭ i-le îndréptă aĭ luĭ, elŭ răspunde numaĭ cu unŭ flueratŭ: toţĭ sciŭ, că vorbă nu va maĭ eşi din gura luĭ, până cândŭ răsbunarea nu va fi sevârşită. Colo de coliba luĭ e aninatŭ unŭ snopŭ de tăbacŭ. Săptĕmâniĭ întregĭ l'a bătutŭ vîntulŭ, şi frunḑele luĭ ar fi chiarŭ bune de fumatŭ. Dar snopulŭ acela totŭ aninatŭ rĕmâne. Altulŭ îlŭ vede şi se cutrĕmură. Elŭ scie, că nu va maĭ trăi, cândŭ snopulŭ nu va maĭ atîrna acolo. Locuitoriulŭ colibeĭ s'a juruitŭ, că tăbaculŭ acesta îlŭ va fuma numaĭ de-asupra trupuluĭ mortŭ alŭ inimiculuĭ sĕŭ. Şi inimiculŭ acesta e celŭ ce se cutrĕmură vĕḑêndŭ snopulŭ. Éră dacă are să se răsbune unŭ prietinŭ orĭ unŭ consângenŭ, atuncĭ răsbunătoriulŭ acaţă de-asupra patuluĭ sĕŭ haĭnele pĕtate de sânge ale celuĭ ucisŭ, ca aşa să sfârşéscă şi să începă ḑiua cu gândulŭ răsbunăriĭ. Éră de cumva pofta răsbunăriĭ amenință a se stînge şi a face locŭ uneĭ dispositiĭ maĭ aplicate la pace şi îmblânḑire, îndată se înfăţişézĕ alţiĭ, carĭ îĭ aducŭ aminte de fapta nerăsbunată cântându-ĭ cântece aţităture.

Pe insulele melanese maĭ bântue încă o datină înfiorătóre. E datina îngropăriĭ de viŭ. Şi conceptele acestorŭ insulanĭ nu găsescŭ într'acésta lécŭ de cruḑime. Moşnegiĭ chiarŭ poftescŭ îngroparea acésta, éră părinţiĭ o aştéptă dela fiiĭ lorŭ în semnŭ de iubire. Eĭ credŭ adecă cu tărie neînvinsă, că după mórte îşĭ vorŭ continua esitinţa, dar de altă parte suntŭ convinşĭ şi despre aceea, că omulŭ în ceea lume îşĭ va continua viaţa

că eşti într'unulŭ din oraşele cele mai mari şi mai frumóse. Case cu mai puţinŭ de trei etaje nici nu mai vedi zidindŭ, dar cu câte patru vedi destule şi am vĕdutŭ şi una cu cinci. Apoi ce biserici frumóse mai are! Să se ascundă nu numai Cluşulŭ, dar şi Budapesta şi cu ele multe, fórte multe oraşe din ţară şi străinătate.

Bisericele parochiale întrecŭ bisericele ordurilorŭ monachale în mărime, dar ce privesce frumseţa din lăuntru, cele din urmă staŭ să întrécă pe cele dintâiŭ. Şi e de observatŭ, că la jumătate din ele împodobirea din lăuntru e din timpurile mai nóue. Cu deosebire dóue, a Ursulinelorŭ şi a surorilorŭ adoraţiuniĭ neîntrerupte, suntŭ atâtŭ de frumosŭ împodobite cu altare sculptate în lemnŭ şi cu picturi din viaţa şi patimile Mântuitoriuluĭ, încâtŭ îţi vine cu greŭ să te mai rupi de ele.

Dar nici nu staŭ bisericele góle. De diminéţa până sara în continuŭ curgŭ la credincioşi în ele, să asculte slujba, să dică rugăciuni, să céră daruri nóue, să aducă mulţămită pentru daruri primite, saŭ ca să-şi mai uite pe câteva momінte de nĕcasurile amare ale vieţeĭ, şi să ĭea puteri nóue de a le purta cu bărbăţie creştinéscă şi mai departe.

Îţi cade bine vĕdêndŭ atâta credinţă şi pietate de josŭ dela sermanulŭ muncitoriŭ şi până susŭ în palaţele celorŭ mai avuţi şi mai de frunte. Şi suntŭ aci mulţi ómeni avuţi. Domnulŭ le dă, că nici eĭ nu îşi întorcŭ faţa, cândŭ e vorbă să dea pentru sĕracĭ, pentru bisericĭ, pentru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Va fi destulŭ, să amintescŭ aci de o fundaţiune de 1 milionŭ făcută pentru copiĭ sermanĭ din Tirolŭ rĕmaşĭ fără de părinţi, precum şi o altă fundaţiune pentru o mănăstire de călugăriţe aşa numite ale adoraţiuniĭ neîntrerupte, fiindcă în biserica mănăstiriĭ lorŭ rugăciunea nici diua nici nóptea nu mai încétă. Totŭ câte dóue se perîndézĕ rugându-se cu vóce înaltă câtŭ ţine diua şi nóptea întrégă.

În biserica Franciscanilorŭ saŭ aşa numită a curţiĭ se află mormîntulŭ împĕratuluĭ Maximilian I. Unŭ sarcofagŭ de marmoră colosalŭ cu felŭ de felŭ de sculpturi care de care mai frumóse şi mai artistice. Cu deosebire suntŭ artisticŭ esecutate 24 reliefurĭ, ce representă deosebite scene din viaţa împĕratuluĭ Maximilian. Totŭ în biserica acésta se află şi aşa numita capelă de argintŭ. Numirea şi-a căpĕtat'o dela statua de argintŭ a Prea Curatei Vergure Maria, ce este aşedată pe unŭ altariŭ frumosŭ de lemnŭ de abanosŭ. În capela acésta e înmormîntatŭ archiducele Ferdinand şi soţia sa. Organele suntŭ de cedru şi aŭ fostŭ dăruite luĭ Ferdinand de Papa Iuliŭ II. Biserica curţiĭ mai e însemnată şi pentru că aci a făcutŭ trecerea la catolicismŭ Cristina de Şvedia, fiica vestituluĭ Gustav Adolf.

Cu şcoli încă e bine provĕdutŭ oraşulŭ Innsbruck. Între altele are şi o universitate. La facultatea teologică propunŭ Părinţiĭ Iesuiţi, între carĭ găsescĭ multe nume cunoscute în lumea întrégă.

Fórte frumosŭ e şi cimiteriulŭ. Jurŭ împrejurŭ e încunjuratŭ cu zidŭ înaltŭ, pe lângă care duce unŭ coridorŭ largŭ cu nenumĕrate cripte. Coridorulŭ acesta e o adevĕrată galerie de frescurĭ, tablouri, statue şi sculpturi representândŭ mai cu samă scene din patimele, mórtea şi învierea Mântuitoriuluĭ nostru. Cum a dis cineva, să nu fie locul aşa jalnicŭ şi aşa de pătrundĕtoriŭ, aĭ veni să cauţi în elŭ distragere şi petrecere, atâtea monumente de artă suntŭ îngrămădite între zidurile acestea triste.

Dela cimiteriŭ, care e immediatŭ lângă oraşŭ, trecĭ calea ferată şi în câteva minute eştĭ în pădure. Erá călduţă, şi aşa bine îmĭ cădea, să mĕ afundŭ în pădurea de bradi. Mergêndŭ mai susŭ am datŭ de unŭ câmpŭ de smeură. Dacă eşti în munte şi daĭ de smeură, şi fără de voe îţi aducĭ aminte de urşi. De urşi numai în gândŭ am datŭ, în realitate însă nu am datŭ decâtŭ de nisce băeţi, ce culegeaŭ la smeură cu multă poftă şi făceaŭ unŭ cioroborŭ, de resuna locul de eĭ. Ca pe la noi.

Aşi mai continua, că multe lucrurĭ frumóse am vĕdutŭ în aceste dóue dile, dar mĕ grăbescŭ să mĕ punŭ la odihnă, că suntŭ obositŭ. Mâne mĕ voiŭ duce de noŭ la esposiţie, şi de cumva nu plecŭ cu trenulŭ de mâne după amédi, vĕ voiŭ scrie despre esposiţie, unde suntŭ multe lucrurĭ fórte interesante.

Unŭ călĕtoriŭ.

Internatulŭ Pavelianŭ din Beiuşŭ.

Se face cunoscutŭ On. publicŭ, că părinţiĭ, carĭ doresc a-şi aşeda prunciĭ în anulŭ scolasticŭ 1893—94 în internatulŭ Pavelianŭ din Beiuşŭ, destinatŭ pentru ţinerimea gr.-catolică română, să-şi trimită rugările la Rectoratulŭ institutuluĭ până în *20 Augustŭ a. c. Aŭ de a recurge şi aceĭ tinerĭ, carĭ în anulŭ trecutŭ aŭ fostŭ în internatŭ ca solvenţi.*

Condiţiunile primiriĭ suntŭ următórele:

1. Pentru unŭ tinerŭ va fi de a se plăti 12 fl. pe lună şi aşa pe unŭ anŭ 120 fl. Plătirea se va întîmpla *punctualŭ în 2 rate anticipative,* la ceea ce părinţiĭ orĭ tutoriĭ se avertisézĕ cu tótă seriositatea, căci altcum superioritatea *va fi necesitată a dimite elevii în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ, dacă părinţiĭ orĭ tutoriĭ n'aŭ solvitŭ ratele la timpulŭ sĕŭ.*

2. Tinerii primiţi se vorŭ visita la încriere prin mediculŭ internatului, şi carĭ din punctŭ de vedere sanitarŭ s'ar afla neaptĭ, vorŭ fi şterşi din numĕrulŭ alumnilorŭ.

3. Fiesce care tinĕrŭ are să aducă cu sine:

a) 6 saŭ celŭ puţinŭ 4 părechi de schimburi albe;

b) 6 năfrămi de busunarŭ şi 2 la grumadi;

c) 1 saltea (sacŭ de pae) cu 4 feţe (linţóle) albe şi alte 2 de giolgiŭ pentru acoperirea patuluĭ;

d) 2 perinĭ cu 4 feţe şi unŭ ţolŭ orĭ o paplómă;

e) 4 ştergare şi 4 servete;

f) 2 părechi de călţuni cu 4 părechi de ciorapi orĭ obĭele.

Atâtŭ vesmintele de patŭ câtă şi schimburile tóte aŭ *să fie însemnate de acasă cu numele tinĕruluĭ respectivŭ* aşa, că numele orĭ să fie cusutŭ orĭ scrisŭ cu negrélă, ce nu se şterge prin spălare, căci altcum superioritatea nu póte fi responsabilă la casŭ cândŭ s'ar perde.

4. Are să-şi aducă mai departe fiesce care elevŭ: 2 peptenĭ, unulŭ rarŭ şi altulŭ desŭ, 3 perĭĭ pentru călţuni şi 1 pentru vesminte.

5. Părinţiĭ orĭ tutoriĭ suntŭ rugaţi, că în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ să nu trimiţă tinerilorŭ banĭ, nici articli de mâncare, carĭ adese suntŭ spre daunarea educaţiuniĭ şi a progresuluĭ în studiĭ, şi potŭ duce la escese şi transgresiuni.

Comandarea atâtŭ a recuisitelorŭ scolastice câtŭ şi a vesmintelorŭ se recomândă a se face prin superioritatea institutuluĭ.

Pentru suma de 120 fl. alumniĭ se vorŭ împărtăşi în internatŭ de următórele emolumiute:

1. Locuinţă comódă şi sănĕtósă provĕdută cu tóte cele de lipsă.

2. Viptŭ regulatŭ, şi anume: a) *dejunŭ,* lapte orĭ supă de chiminŭ; b) *prândiu,* treĭ speciĭ, Dumineca şi în serbătorĭ patru; c) *cină,* dóuĕ plese.

3. Încălditŭ, spălatŭ şi luminatŭ. Care însă doresce să aĭbă schimburi năsprite, are de a solvi 3 fl. pe anulŭ întregŭ.

4. Scaldă de 2 orĭ la lună în internatŭ.

5. Medicŭ şi medicină pentru morboşi.

Câtŭ pentru instrucţie, toţi eleviĭ din clasele inferióre aŭ de a solvi câte unŭ 1 fl. la lună pentru remunerarea instructorilorŭ.

Alte informaţiuni părinţiĭ orĭ tutoriĭ le vorŭ puté lua dela superiorĭ.

Ioanŭ Buteanŭ,
Rectorulŭ inter. Pavelianŭ.

Invitare.

Adunarea generală a „Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ" pentru anulŭ curentŭ se va ţinĕ în Năsĕudŭ la 27 Augustŭ n. şi dilele următóre.

În numele comitetuluĭ despărţĕmîntuluĭ Năsĕudŭ şi a comitetuluĭ de primire îmĭ leaŭ voe a invita cu tótă onórea pe P. T. Publicŭ şi în deosebĭ pe membriĭ Asociaţiuniĭ şi pe toţi spriginitoriĭ scopurilorŭ eĭ, să ĭea parte la adunare precum şi la festivităţile, ce se aranjézĕ, din ocasiunea adunăriĭ. — Din programa specială împărtăşescŭ spre orientare, că:

La 26 Augustŭ st. n. va fi primirea comitetuluĭ centralŭ şi a óspeţilorŭ la gara căiĭ ferate din Bistriţa de către comitetulŭ de primire, la graniţa despărţĕmîntuluĭ nostru de către comitetulŭ acestuia, ér la intrarea în Năsĕudŭ de către representanţa opiduluĭ, de către inteligînţă şi poporŭ.

La gara din Bistriţa e îngrijitŭ de trăsurĭ cu preţurĭ moderate. De sară iluminaţie, cină comună.

La 27 Augustŭ 8 óre a. m. liturgie în biserica parochială gr. cat.; după şedinţă banchetŭ, de sară concĕrtŭ.

La 28 Augustŭ şedinţe; de sară balŭ. În diua următóre (29 Augustŭ) escursiune la băile din Sângeorgiŭ şi Valea Vinuluĭ.

Ca secţiunea pentru încuartîrare şi cea pentru aranjarea banchetuluĭ să se pótă orienta de timpuriŭ, rogŭ pe toţi câţi intenţionézĕ a ne face onórea şi a participa, să binevoéscă a ne încunoscinţa despre acésta

---

în acele-şi puterĭ şi cu acele-şi făcultăţi, carĭ le are, cândŭ părăsesce viaţa asta. De aceea eĭ şi preferescŭ o mórte timpurie slăbiriĭ, carea o aducŭ cu sine bĕtrâneţele, şi purcedêndŭ din superstiţia asta bĕtrâniĭ şi morboşiĭ chiarŭ doriscŭ, să fie îngropaţi de viĭ.

E nespusŭ de întristătoriŭ, cândŭ vedi, cum în urma superstiţieĭ păgânescĭ în vecinătatea manifestărilorŭ laudabile ale simţirii omenescĭ curate se aşadă fórte adese orĭ crima. Pe Nóua Caledonie părinţiĭ îşi înbescŭ nespusŭ de tare pruncii. Îubirea asta o cultivă eĭ până la criminalitate. Cândŭ móre unulŭ din mititeĭ, şi nu este îndemână vre-o mătuşă de prisosŭ, pretinde mama pruncului, să fie sugrumată ea însă-şi, ca nu cumva să nu aĭbă pruncŭlŭ, cine să-lŭ grijéscă în ceea lume. Îubirea conjugală încă pretinde crime pe insulele melanese. Orĭ câtŭ de îngrozitoriŭ s'ar păré, dar totuşi cuprinde unŭ eroismŭ impunĕtoriŭ datina de pe insula Anaiteum, că muerea deja înainte de a se căsători, pórtă de grumadi funia, care are să-ĭ stingă viaţa, de cumva i-ar muri bărbatulŭ. Şi muerile melanese în casulŭ acesta îşi şi împlinescŭ datorinţa asta impusă de credinţa lorŭ superstiţiósă: se sugrumă cu mânile sale lângă trupulŭ mortŭ alŭ bărbatuluĭ.

Să ne rugămŭ şi să sperămŭ, că lumina Evangelieĭ va resări şi acestorŭ sermanĭ, carĭ petrecŭ în întunerecŭ şi în umbra morţiĭ!

până la 20 Augustŭ. Adresarea este a se face la subscrisulŭ.

Pe urmă însemnŭ, că invitări speciale nu se trimitŭ.

Năsĕudŭ, 29 Iuliŭ 1893.

Pentru comitetulŭ despărţemîntuluĭ şi de primire:

Dr. Ioanŭ Popŭ,
dir. desp.

Nr. 42—1893.

Convocare.

Reuniunea învăţătorilorŭ românĭ gr. cat. din ţinutulŭ Lugoşuluĭ îşi va ţinè Adunarea sa generală pentru anulŭ curente la 29 şi 30 Augustŭ st. n. 1893 în Lugoşŭ cu următoriulŭ

Programă:

Marţi în 29 Augustŭ 1893 la şepte óre antemeridiane membriĭ Reuniunĭĭ vorŭ asista în corpore la serviţiulŭ divinŭ împreunatŭ cu invocarea Spiritului Sfîntŭ în Biserica catedrală gr. cat. din Lugoşŭ.

După sfînta Liturgie membriĭ Reuniunĭĭ se vorŭ aduna în edificiulŭ şcoleĭ, unde presedintele va esmite din sinulŭ adunărĭĭ o comisiune de cinci membri, carea va invita pe Ilustritatea Sa Domnulŭ Episcopŭ diecesanŭ Dr. Victorŭ Mihályi de Apsa la adunare.

Şedinţa I. 1. Marţi în 29 Augustŭ la 9 óre antemeridiane deschiderea adunărĭĭ prin Ilustrulŭ Domnŭ Episcopŭ Dr. Victorŭ Mihályi.

2. Notariulŭ primariŭ va ceti raportulŭ comitetuluĭ despre activitatea Reuniunĭĭ în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ 1892/3.

3. Cassariulŭ va ceti raportulŭ sĕŭ despre averea reuniunĭĭ şi manipularea el. Ĕră Bibliotecariulŭ despre starea Bibliotecieĭ.

4. Alegerea Comisiunilorŭ:

a) pentru censurarea raţiunilorŭ;
b) pentru scontrarea casseĭ;
c) pentru esaminarea diverselorŭ raporturĭ; şi
d) pentru autenticarea protocoluluĭ.

Şedinţa II. 5. Cetirea Disertaţiunilorŭ şi ţinerea prelegerilorŭ practice.

6. Raporturile comisiunilorŭ.

Şedinţa III. 7. Eventualele propuneri.

8. Defigerea loculuĭ şi terminuluĭ pentru Adunarea generală venitóre.

9. Închiderea adunărĭĭ prin presidiŭ.

Notă. Aceĭ Domnĭ Învăţătorĭ, carĭ voescŭ a reflecta la premiulŭ *de 5 fl.* oferitŭ de cătră Multŭ On. Domnŭ Ioanŭ Boroşŭ, parochŭ gr. cat. în Zabraniŭ şi asesorŭ consistoriale, pentru acelŭ învăţătoriŭ, care va documenta cŭ atestatŭ fidedemnŭ dela senatulŭ scolasticŭ respectivŭ, că a făcutŭ mai mare progresŭ întru instruirea şcolarilorŭ sĕĭ în nobilitarea pomilorŭ, aŭ să-şi trimită de timpuriŭ recursele sale la presidiulŭ reuniunĭĭ.

Din Şedinţa Comitetuluĭ centralŭ ţinută în Lugoşŭ la 18 Iuliŭ 1893.

Paulŭ Munteanŭ, notariŭ. **Andreiŭ Liviŭ,** preş. reuniunĭĭ.

Noutăţĭ.

Părăstasŭ pentru fericitulŭ Mitropolitŭ Vancea. Marţi în 1 a c. s'a celebratŭ în catedrala din Blaşiŭ cu mare solemnitate liturgie şi părăstasŭ pentru repausulŭ sufletuluĭ mitropolituluĭ de pie memorie Dr. Ioanŭ Vancea de Butésa, pontificândŭ P. O. D. Vicariŭ capitulariŭ asistatŭ de membriĭ Veneratuluĭ Capitulŭ şi de aĭ celuĭalaltŭ clerŭ gremialŭ.

Reforma esaminărilorŭ de cualificaţiune. Ministrulŭ r. u. de instrucţiune a elaboratŭ unŭ noŭ regulamentŭ pentru cualificarea învăţătorilorŭ şi învăţătoreselorŭ dela şcólele superióre poporale şi civile. După acestŭ regulamentŭ, care va întra în vigóre cu începutulŭ anuluĭ scolasticŭ viitoriŭ, esamenele se vorŭ ţinè de treĭ orĭ pe anŭ. Spre scopulŭ acesta se vorŭ organisa comisiunĭ esaminătóre regnicolare, carĭ vorŭ avè presedinţĭ numiţĭ de ministru. Esamenele vorŭ fi scripturistice, verbale şi de praxă. Privatiştĭ vorŭ fi admişĭ numaĭ după ce vorŭ fi depusŭ esamene separate de pe singuraticele cursurĭ.

Seminare gr. cat. desfiinţate. Din Viena se anunţă, că Maĭestatea Sa a desfiinţatŭ seminariele centrale gr. cat. din Viena şi din Lemberg înfiinţândŭ în loculuĭ lorŭ seminarie diecesane la reşedinţele episcopescĭ, ca astfelŭ clerulŭ tinĕrŭ să se créscă sub inmediata supraveghiare a episcopilorŭ diecesanĭ. Altcum în seminariele desfiinţate maĭ alesŭ în timpulŭ din urmă a degeneratŭ maĭ cu totulŭ disciplina clericală. Seminariulŭ dela s. Barbara din Viena fu înfiinţatŭ sub Maria Teresia pentru 50 alumnĭ gr. cat. pentru crescerea cleruluĭ gr. cat. din întrégă Monarchia. Provincia nóstră mitropolitană încă a avutŭ alumnĭ în acestŭ seminariŭ până în 1872, cândŭ guvernulŭ ungurescŭ a mijlocitŭ strămutarea lorŭ în Seminariulŭ centralŭ din Budapesta. Episcopiĭ Rutenĭ şi-aŭ datŭ învoirea la desfiinţarea seminarielorŭ, cândŭ a fostŭ maĭ în urmă la Roma.

Pictura bisericéscă. Este lucru cunoscutŭ, că spre a fi cineva pictorŭ bisericescŭ, nu este de ajunsŭ numaĭ să scie desemna şi combina bine colorile, ci se maĭ recere să pĕtrundă în spiritulŭ misteriilorŭ, ce voesce biserica a i-se presenta prin artele frumóse. Ca cineva să pătrundă în spiritulŭ arteĭ creştine şi bisericescĭ, trebue să aibă nu numaĭ gustŭ bunŭ, dară şi cultură teologică. Celorŭ maĭ mulţĭ din pretinşiĭ artiştĭ, ce pregătescŭ chipurĭ sfinte, le lipsesce cultura acésta. Din fericire în timpulŭ din urmă şi la noĭ aŭ începutŭ a se ocupa de pictura sacră ómenĭ cu multă cultură. Între alţiĭ On. *Ioanŭ Bochişŭ* preotŭ în Ormanŭ în diecesa Gherleĭ a ajunsŭ departe pe terenulŭ acesta. Elŭ fiindŭ maĭ deunădĭ pe la Blaşiŭ, ne-a arĕtatŭ maĭ multe icóne sacre depinse de dînsulŭ pe pânză în colorĭ de oleŭ. Icónele suntŭ frumóse, şi le putemŭ recomanda maĭ alesŭ preoţimiĭ nóstre pentru înfrumseţarea bisericelorŭ. Asemenea pregătesce dluĭ praporĭ, iconostase şi tóte lucrările aparţinĕtóre de pictura sacră, pe lângă preţurĭ fórte moderate. Dlŭ Bochişŭ a depinsŭ şi a reparatŭ iconostase la maĭ multe biserici atâtŭ în archidiecesă, câtŭ şi în diecesa Gherleĭ; fiindŭ toţĭ mulţămiţĭ cu lucrările dînsuluĭ. Ceĭ ce ar dori, să li-se esecute lucrărĭ de atare natură, aŭ să se pună în conţelegere cu dînsulŭ. Posta ultimă este Gherla (Szamosujvár).

Escesele dela Turda. Vestiţiĭ cetăţenĭ dela Turda ĕrăşi turbéză asupra Românilorŭ. Indignaţĭ prin manifestarea mărĕţă a solidarităţiĭ românescĭ în conferinţa dela Sibiŭ, Turdeniĭ aŭ încercatŭ să-şi verse focŭlŭ ureĭ selbatice asupra Românilorŭ din Turda şi maĭ alesŭ asupra dluĭ Vlăduţŭ, care a participatŭ la conferinţa din Sibiŭ. Eĭ în nóptea de 26 Iuliŭ aŭ bombardatŭ cu petri casele dluĭ Vlăduţŭ, ale advocatuluĭ Mesaroşŭ, ale protopopuluĭ Lugoşanŭ, ale dluĭ Chioreanŭ şi ale institutuluĭ de creditŭ „Arieşana“. Mulţimea, încă cu dóuĕ dile înainte de a se reîntórce dlŭ Vlăduţŭ dela conferinţă, s'a pregătitŭ să facă demonstraţiune contra luĭ. Despre acésta a sciutŭ tótă lumea, numaĭ auctorităţile administrative nu aŭ voitŭ să scie nimicŭ şi să ĭea mĕsurile de lipsă spre împedecarea escesĕlorŭ. Numaĭ gendarmilorŭ, carĭ aŭ recursŭ la arme şi aŭ vulneratŭ pe doĭ demonstranţĭ, este de a se mulţămi, că mulţimea înfuriată nu a comisŭ escese şi maĭ regretabile. Daunele causate Românilorŭ se urcă la maĭ multe miĭ de florenĭ, ĕră neliniştea şi frica, de carĭ aŭ fostŭ cuprinşĭ, nu se póte descrie. Venerabilulŭ protopopŭ Lugoşanŭ, care de câţĭva anĭ nu maĭ ĭea parte la viaţa politică, s'a îmbolnăvitŭ greŭ în urma iritărĭĭ provocate prin bombardarea selbatică. Acum s'a dusŭ miliţie în Turda şi s'a începutŭ investigaţiunea pentru aflarea culpabililorŭ. Vomŭ vedé, ce resultatŭ va avé investigaţiunea. Altcum meşteşugariĭ din Turda, carĭ facŭ escese atâtŭ de selbatice contra Românilorŭ, dela Românĭ trăescŭ. Óre ce ar fi de eĭ, dacă poporulŭ românŭ, pe care dînşiĭ îlŭ insultă, nu şĭ-ar maĭ lucra nimicŭ cu eĭ, nicĭ nu le-ar maĭ cerceta oraşulŭ? Pare-ni-se, că s'ar îmblândĭ, orĭ ar trebui să părăséscă înşi-şĭ Turda spre a nu perĭ de fóme.

Br. Ferdinand Bauer, ministrulŭ comunŭ de răsboiŭ, a repausatŭ în 22 Iuliŭ la Viena în etate de 68 anĭ. Osĕmintele luĭ s'aŭ transportatŭ în Lemberg, unde s'aŭ aşedatŭ cu mare pompă în cripta familiară. Defunctulŭ a fostŭ unŭ militarŭ desceptŭ, bravŭ şi activŭ.

Drapelurile dela conferinţa naţională. Unulŭ (galbinŭ) din drapelurile, cu carĭ a fostŭ decorată sala, unde s'a ţinutŭ în 23 şi 24 Iuliŭ conferinţa naţională, a rĕmasŭ în Transilvania, ĕră celelalte dóuĕ (albastru şi roşu) s'aŭ predatŭ spre conservare junimiĭ universitare din Iaşi şi din Bucuresci. Predarea s'a întîmplatŭ cu mare solemnitate în 30 Iuliŭ la Predealŭ fiindŭ de faţă dlŭ Ureche, preşedintele ligeĭ culturale şi representanţiĭ maĭ multorŭ reuniunĭ.

Concertŭ. În presara adunărĭĭ generale a Despărţĕmîntuluĭ XVI alŭ Asociaţiunĭĭ transilvane şi a Reuniunĭĭ femeilorŭ române Selăgene, adecă în 9 a c. se va aranja în *Şomcuta mare* concertŭ, ĕră în 10 a c. balŭ. Preţulŭ de întrare: a) la concertŭ 50 cr., b) la balŭ 1 fl. de persónă.

Nóuă firmă comercială românéscă. Dlŭ Dimitrie Ianchi cu 1 Aug. a. c. a deschisŭ prăvălie în Mureşŭ-Ludoşŭ cu firma *„Credinţă, speranţă şi iubire“*, servindŭ publiculŭ cu articli de băcănie, ferărie, pelărie, sticlărie, porcelănărie, văpsele, manufactură şi depositŭ de fărină şi petroleŭ. Dlŭ Ianchi a funcţionatŭ maĭ înainte la „Reuniunea de consumŭ“ din Blaşiŭ, care Reuniune ocupă totŭ maĭ multŭ terenŭ, şi care a constrînsŭ pe toţĭ comercianţiĭ din Blaşiŭ şi jurŭ a reduce preţurile, cruţândŭ prin acésta publiculuĭ cumpĕrătoriŭ sute de miĭ de florenĭ.

Scrierea prescurtată a baniloru celoru noĭ. Ministrulŭ r. u. de finanţe dându o instrucţiune cu privire la manipularea baniloru celoru noĭ, a dispusŭ totodată, ca valórea coroneĭ să se însemne pe scurtŭ cu litera „K.“, ĕră a filerĭuluĭ cu litera „f.“

Congresulŭ archeologicŭ. Primulŭ congresŭ internaţionalŭ pentru archeologia creştină se va deschide la Spalato (Dalmaţia) în 5 Sept. a. c. La congresŭ aŭ promisŭ, că vorŭ lua parte mulţĭ archeologĭ catolicĭ în frunte cu celebrulŭ de Rossi.

Incendiŭ. Vinerĭ în 28 Iuliŭ pe la 2 óre d. a. s'a escatŭ unŭ incendiŭ înfricoşaţŭ în comuna Sâncraiŭ de lângă Aiudŭ prefăcêndŭ în cenuşe casele şi superedificatele alorŭ 20 de economĭ. Focuiŭ s'a începutŭ la curtea dominală a fostuluĭ comite supremŭ în Hunedóra Pogány György. Dauna causată se urcă la 10,000 fl.. Economiĭ nu aŭ fostŭ asiguraţĭ.

Casŭ de mórte. *Petru Precupă*, parochŭ gr. cat. în Şărmaşŭ protopopiatulŭ Giurgeuluĭ, în urma unuĭ morbŭ scurtŭ a repausatŭ în 16 Iuliŭ în etate de 47 de anĭ în alŭ 19-lea anŭ alŭ preoţieĭ, lăsându în adâncă durere pe soţia sa cu 9 pruncĭ minorenĭ. *În vecĭ amintirea luĭ!*

Avisŭ. Miere de stupŭ stórsă la subscrisulŭ se află de vîndare: 1 kg. = 1 fl.; ½ kg. = 60 cr., se înţelege că computată şi sticla, nu însă portulŭ postalŭ şi pachetarea. Numaĭ comandele de preste 5 fl. se efectuescŭ libere de spesele portuluĭ postalŭ şi pachetărĭĭ. — La comande maĭ marĭ pentru comercianţĭ saŭ alţiĭ, carĭ şi eĭ o vîndŭ maĭ departe, orĭ că lasŭ scădere din preţŭ anumite %, orĭ că daŭ răbatulŭ cuvenitŭ, după învoiélă. — Am şi miere maĭ ordinară, carea e multŭ maĭ ieftină. — Roşia montană (Verespatak) 1893. Cu tótă stima *Ioanŭ Maĭorŭ* parochŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pĭ, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868.

Cându în tómna anuluĭ trecutŭ 1892 „Unirea“ numaĭ ca prin trécétŭ a făcutŭ alusiune la ilegalităţile canonice şi falsităţile istorice cuprinse în condiţiunile, ce se crede, că sinodulŭ electoralŭ dela 1868 le-a pusŭ nouluĭ Mitropolitŭ, atuncĭ „Gazeta“ s'a infuriatŭ de totŭ tare, că „Unirea“ a cutezatŭ *„a dăscăli pe părinţiĭ sinoduluĭ aceluia“*, deşi ceĭ maĭ mulţi *„părinţi aĭ sinoduluĭ“* din 1868 erau deja morţi, şi nu maĭ puteau fi *„dăscăliţi“*. „Gazeta“ în terorismulŭ eĭ se făcea, că nu voesce să scie, că condiţiunile puse în sinodulŭ electoralŭ dela 1868 nouluĭ Mitropolitŭ suntŭ unŭ actŭ publicŭ, unŭ actŭ trecutŭ în istorie, şi chiarŭ prin aceea supusŭ criticeĭ pentru tóte timpurile. De aceea dacă critica seriósă şi justă va arĕta ilegalităţile canonice şi falsităţile istorice, de carĭ gemŭ acele condiţiunĭ, atuncĭ „Gazeta“ cu totŭ respectulŭ, ce l'ar avé de *„părinţiĭ sinoduluĭ“*, nu-ĭ va puté mântui de învinuirea justă de a fi comisŭ cu voea saŭ fără voe acele ilegalităţĭ şi falsităţĭ. Aşa este la tóte popórele culte şi aşa se întîmplă la ele cu actele publice, şi aşa trebue să fie şi aşa trebue să se întîmple şi la noĭ, de s'ar mănia „Gazeta“ orĭ şi câtŭ. Triumfulŭ adevĕruluĭ nu-lŭ va puté opri „Gazeta“ nicĭ odată, orĭ câtŭ de neplăcutŭ ĭ-ar fi. Étă pentru ce ne-amŭ propusŭ, să ne ocupămŭ în unŭ capitolŭ separatŭ de sinodulŭ din 1868 şi de condiţiunile puse în elŭ nouluĭ Mitropolitŭ, pe carĭ încă îşĭ basézĕ dlŭ Densuşanŭ o dosă bună din monstruositătile sale, cu tóte că nicĭ chiarŭ condiţiunile acestea, atâtŭ de afine moduluĭ dînsuluĭ de cugetare, nu le-a înţelesŭ, precum vomŭ vedé.

Abstragêndŭ de o cam dată dela alte ilegalităţĭ canonice şi falsităţĭ istorice cuprinse în condiţiunile acestea, întâia întrebare, ce se nasce, este, că avut'a sinodulŭ acesta dreptulŭ de a pune fiitoriuluĭ Mitropolitŭ condiţiunĭ?

Fiindŭ că sinodulŭ acesta preste totŭ s'a geratŭ de unŭ mare apĕrătoriŭ alŭ Pravileĭ şi alŭ dreptuluĭ orientaliŭ, aşa şi întrebarea de sub vorbă trebuesce deslegată după Pravilă şi după dreptulŭ resăritenŭ. Dară nicĭ în „Pravilă“ nicĭ în celalalţĭ codicĭ aĭ bisericeĭ resărituluĭ, nicĭ în tótă praxa eĭ nu se află nicăirĭ nicĭ o urmă, că alegĕtoriĭ ar avé dreptŭ a pune alesuluĭ ceva condiţiunĭ, dela primirea şi împlinirea cărora să atîrne canonicitatea celuĭ alesŭ. Şi óre pentru ce? Pentru că unŭ Mitropolitŭ întră în o sferă anumită de activitate determinată şi precisată prin legĭ, dela carea nicĭ odată nu-i este lertatŭ să se abată. De aceea dacă condiţiunile suntŭ conforme acesteĭ sfere de activitate, atuncĭ suntŭ de prisosŭ, căcĭ ele dela sine se înţelegŭ; ĕră dacă suntŭ contrare, atuncĭ eo ipso n'aŭ nicĭ o valóre, căcĭ nicĭ alegĕtoriloră nu le este lertatŭ a pofti dela celŭ alesŭ nimica în contra canóneloră.

„Părinţiĭ sinoduluĭ“ dela 1868 însă s'aŭ pusŭ în posiţiunea, ca şi cum ar alege nu unŭ Mitropolitŭ, a cărui activitate e definită prin legĭ, ci unŭ deputatŭ dietalŭ, a cărui activitate o norméză alegĕtoriĭ, fiindŭ că pe eĭ îĭ representă.

Maĭ departe, la constituirea Episcopiloră şi a Mitropoliţiloru nicĭ odată nu a concursŭ unŭ singurŭ factorŭ, ci totdeuna maĭ mulţĭ. De aceea e ceva comicŭ, cându unŭ factorŭ pune celuĭ alesŭ condiţiunĭ, fără ca să scie, că óre pune-vorŭ acele condiţiunĭ şi celalalţĭ factorĭ. Constituirea Episcopiloră şi Mitropoliţiloră în resăritŭ s'a întîmplatŭ în diverse timpurĭ în moduri diverse. Modulŭ celŭ maĭ nouŭ, după care se vede a fi croitŭ şi dreptulŭ nostru electoralŭ, este modulŭ observatŭ în imperiulŭ bizantinŭ în seculiĭ maĭ târdiĭ, cându sinodulŭ provincialŭ candida treĭ persóne, dintre carĭ preşedintele sinoduluĭ, ĕră maĭ târdiŭ capulŭ statuluĭ alegea pe una. [1])

[1]) Cod. I, 3, 42 Nov. 136 Cap. 2 în Corpulŭ dreptuluĭ romanicŭ şi Codin. Curop. c. 20.

Acum la noĭ clerulŭ candidézĕ treĭ persóne, din carĭ Maĭestatea Sa la propunerea guvernuluĭ alege pe una, pe carea Sînţia Sa Pontificele Romeĭ are dreptulŭ să o întărescă. Va să dică, treĭ suntŭ factoriĭ, carĭ concurgŭ la noĭ la alegerea Mitropolituluĭ. Ce valóre potŭ să albă dară condiţiunile puse de unulŭ din aceşti treĭ factorĭ, de carĭ póte că ceĭalalţĭ doĭ nu voescŭ să scie, saŭ póte că aceia punŭ condiţiunĭ chiar contrare? Dacă condiţiunile sinoduluĭ din 1868 aŭ fostŭ legale şi canonice, atuncĭ legale şi canonice suntŭ şi condiţiunile, despre carĭ se vorbesce astădĭ, că cércă să le pună guvernuluĭ unuia dintre ceĭ treĭ candidaţĭ din 16 Aprilie, pe care-lŭ va denumi de Mitropolitŭ. Se vede de aci, câtŭ de puţinŭ aŭ fostŭ „Părinţiĭ sinoduluĭ“ în clarŭ cu ceea ce aŭ făcutŭ.

Sinodulŭ dela 1868 a fostŭ maĭ departe compusŭ în cea maĭ mare parte nu din bărbaţĭ cu votŭ virilŭ, ci din representanţĭ aĭ altora. Ca representanţĭ însă n'aŭ avutŭ mandatŭ decâtŭ să-şi dea votulŭ necondiţionatŭ pentru o persónă. Spre altceva n'aŭ avutŭ nicĭ unŭ mandatŭ dela nimenĭ. Punêndŭ decĭ Mitropolituluĭ condiţiunĭ şi dimiţêndu-se şi în pertractări de alte lucruri bisericescĭ, după orĭ ce dreptŭ pe lume aŭ trecutŭ preste mandatulŭ primitŭ. De aceea totŭ ce aŭ făcutŭ preste acestŭ mandatŭ nu are nicĭ o valóre de dreptŭ, ĕră condiţiunile puse nicĭ o putere obligătóre.

În urmă condiţiunile puse suntŭ lucruri, carĭ atingŭ întrĕgă provincia mitropolitană. Cum póte atuncĭ unŭ sinodŭ, care representă numaĭ o parte din provincia mitropolitană, să pertracteze şi punĕ cuĭva condiţiunĭ, ce atingŭ viaţa bisericéscă a întregeĭ provinciĭ mitropolitane? Pentru aceea „Părinţiĭ sinoduluĭ“ cu punerea condiţiuniloră aŭ călcatŭ „Pravila“, cum n'a maĭ călcat'o nimenĭ înainte de eĭ în biserica nóstră.

Anticiĭ juriştĭ romanĭ ziceaŭ, că *„lex est munus Dei“*, ca să arete prin aceea, câtŭ de necesară este legea pentru némulŭ omenescŭ. *„Părinţiĭ sinoduluĭ“* dela 1868 se vede, că şi-aŭ uĭtatŭ de definiţiunea acésta profundă a legiĭ dată de străbuniĭ nostrĭ, şi răpiţĭ de unŭ curentŭ nesănĕtosŭ alŭ timpuluĭ aceluia n'aŭ maĭ cugetatŭ la aceea, că óre ce facă eĭ, legalŭ este saŭ nu, şi óre nu cumva daŭ ansă, ca timpurile viitóre să aplice la eĭ cu totŭ dreptulŭ caracterisarea străbuniloră nostri, că: *„Graeci per Ausoniae fines sine lege vagantur.“*

Tótă valórea, ce potŭ să o aibă acele condiţiunĭ, este valórea unoră dorinţe esprimate faţă cu fiitoriulŭ Mitropolitŭ. Şi întru câtŭ acele dorinţe suntŭ juste şi canonice, prudinţa de guvernŭ poftia dela orĭ care Mitropolitŭ, ca să le împlinéscă. Şi *Părinţiĭ sinoduluĭ electoralŭ* dela 1893 aŭ avutŭ unele dorinţe faţă cu nouluĭ Mitropolitŭ. Însă deşi superiorĭ şi în cultură şi în sciinţă celoră dela 1868, totuşĭ nu şĭ-aŭ alesŭ pusĕţiunea arogantă şi anticanonică de a le da forma de condiţiunĭ, ci forma canonică şi modestă de dorinţe, pe carĭ orĭ care Mitropolitŭ iubitoriŭ de clerulŭ şi poporulŭ sĕŭ se va simţi fericitŭ, dacă le va puté împlini.

Să trecemŭ acum la cele 10 condiţiunĭ puse nu numaĭ Mitropolituluĭ, ci şi episcopiloră sufraganĭ cu deosebire la capetŭ în unŭ modŭ câtŭ se póte maĭ încurcatŭ. Ca să cunóscemŭ condiţiunile, este de lipsă, să cunóscemŭ maĭ întâiŭ motivarea loră prin însu-şi sinodulŭ. Cele 10 motive a celoră 10 condiţiunĭ se potŭ cuprinde pe scurtŭ în următórele: *Tendinţele absolutistice a unoră bărbaţĭ crescuţĭ în institute Iesuitice ne-aŭ stricatŭ disciplina orientală, introducêndŭ în multe privinţe pe ceea apusană şi totŭ asemenea instituţiunĭ apusene. Archiereiĭ nostri şi alţiĭ aŭ protestatŭ în contra stricăriĭ acesteia a disciplineĭ şi a introduceriĭ de instituţiunĭ străine, ba unĭĭ din eĭ pentru protestările acestea aŭ suferitŭ şi „cele maĭ amare persecuţiunĭ“. Stricarea acésta a disciplineĭ cu deosebire dela 1850 a crescutŭ în modŭ înspăimîntătoriŭ.*

Precum se póte uşorŭ vedé, sinodulŭ nu spune, cine aŭ fostŭ bărbaţiĭ aceia cu *„tendinţele absolutistice“, carĭ ne-aŭ alteratŭ disciplina şi aŭ introdusŭ instituţiunĭ străine*, episcopiĭ nostri orĭ dóră alţĭ membri din clerulŭ nostru? Din motivulŭ alŭ şeptelea s'ar vedé, că aceĭ bărbaţĭ n'aŭ fostŭ episcopiĭ nostri, ci alţĭ membri din clerulŭ nostru. Atuncĭ însă sinodulŭ şi-a uĭtatŭ să ne spună, cum a fostŭ cu putinţă, ca membriĭ din clerulŭ nostru supuşĭ episcopiloră nostri să fie întrodusŭ în contra voinţeĭ episcopiloră *„instituţiunĭ străine în biserica nóstră şi să ne fie alteratŭ disciplina“*? Logica ne împinge, să credemŭ, că episcopiĭ nostri aŭ fostŭ nisce imbecilĭ şi necapabili de a aduce la ordine pe supuşiĭ loră, carĭ întroduceaŭ în biserică *„instituţiunĭ străine şi alteraŭ disciplina“*. Noĭ însă asta nu o credemŭ, deşi o ziceŭ „Părinţiĭ sinoduluĭ“ dela 1868, căcĭ avemŭ despre toţĭ episcopiĭ nostri părerĭ multă maĭ bune.

Maĭ departe sinodulŭ şi-a uĭtatŭ să ne spună, carĭ suntŭ *„institutele Iesuitice“*, în carĭ fură crescuţĭ bărbaţiĭ ceĭ cu *„tendinţe absolutistice“*. Totŭ contextulŭ motivăriĭ condiţiunilorŭ ne împinge să credemŭ, că institutele acestea suntŭ facultăţile catolice de teologie din Viena, Pesta, Tirnavia, Roma şi airea, pe unde aŭ studiatŭ mulţĭ bărbaţĭ de aĭ nostri. Aşa stându lucrulŭ, ar urma, că „părinţiĭ sinoduluĭ“ aŭ studiatŭ teologia în institute, carĭ n'aŭ absolutŭ nimica de a face cu cele *„Iesuitice“*, unde aŭ suptŭ învăţăturĭ canonice orientale maĭ curate. Părinţiĭ sinoduluĭ ceĭ maĭ mulţĭ însă aŭ studiatŭ în seminariulŭ din Blaşiŭ. Ĕră pofesoriĭ din seminariulŭ acesta cu fórte puţine escepţiuni aŭ fostŭ totŭ de aceia, carĭ aŭ studiatŭ la facultăţile catolice din străinătate, *„în institutele Iesuitice“*. Astfelŭ *„părinţiĭ sinoduluĭ“*, carĭ aŭ studiatŭ teologia dela ceĭ *„crescuţĭ în institute Iesuitice“*, nu pricepemŭ, pentru ce să fie maĭ pe susŭ decâtŭ magistriĭ loră, şi să se constitue în areopagŭ preste eĭ, ca preste unĭĭ *„crescuţĭ în institute Iesuitice“*, ca şi cum dînşiĭ ar fi fostŭ crescuţĭ în Constantinopolŭ, Petersburg saŭ Atena în institute, unde nu aŭ avutŭ nicĭ o atingere cu *„Iesuiţĭ“*, nicĭ cu disciplina şi instituţiunile apusene, ca să se păngărescă de ele. *„Institutŭ saŭ şcólă Iesuitică“* în înţelesulŭ, ce li-lŭ daŭ inimiciĭ bisericeĭ, însemnézĕ o şcólă *perversă*. Acum óre a fostŭ frumosŭ, óre a fostŭ nobilŭ dela unŭ sinodŭ, ca să timbreze astfelŭ tóte facultăţile catolice de teologie, carĭ ne-aŭ datŭ nóuĕ bărbaţĭ ca şi Pataki, Clainŭ episcopulŭ, Aronŭ, Maĭorŭ, Vulcanŭ, Şincaĭ, Bobŭ şi alţĭ bărbaţĭ, unĭĭ nemuritorĭ, alţiĭ fórte bine meritaţĭ de biserica şi naţiunea nóstră? Şi óre până n'amŭ avutŭ noĭ bărbaţiĭ crescuţĭ la facultăţile acestea, saŭ vorbindŭ cu terminiĭ sinoduluĭ, *„crescuţĭ în institutele Iesuitice“*, carĭ ne-aŭ făcutŭ şcólele nóstre, amŭ avutŭ barĕm o singură şcólă, unŭ singurŭ *„institutŭ neiesuiticŭ“*, care să ne fie datŭ bărbaţĭ numaĭ de ceva valóre? Şĭ-a uĭtatŭ sinodulŭ să ne spună, carĭ, unde şi cându aŭ fostŭ şcólele acestea, căcĭ până acum nimenĭ nu le-a aflatŭ. Contactulŭ nostru cu şcólele catolice din apusulŭ Europeĭ după S. Unire ne-aŭ deşteptatŭ din somnulŭ de vécurĭ, dându-ne atâţia bărbaţĭ, pe carĭ îĭ stimămŭ, punêndŭ basa literatureĭ, istorieĭ şi cultureĭ nóstre, ca apoĭ să vină unŭ „sinodŭ“ şi să arunce cu tină în ele, fără să vre a sci, că chiarŭ şi cultura „părinţiloră aceluĭ sinodŭ“ aveaŭ de a o mulţămi contactuluĭ cu şcólele acele „Iesuitice“. *„Undank ist der Welt Lohn“* = „nerecunoscinţa e resplata lumiĭ“, zice némţulŭ. Multŭ maĭ respectatŭ ar fi sinodulŭ acesta de tóte inimile nobile, dacă n'ar fi datŭ ansă, să i-se facă imputarea acésta meritată.

Şĭ-a uĭtatŭ maĭ departe sinodulŭ, să ne spună, carĭ suntŭ punctele acelea de *„disciplină orientală“* alterate de *„tendinţele abso-*

lutistice", şi carĭ suntŭ *„instituţiunile acelea ştrăine"* introduse şi *„spărturile"* făcute de bărbaţiĭ crescuţi în *„institute iesuitice"*. Se vede însă învederatŭ, că sinodulŭ purcede din următórele: a) că disciplina orientală cuprinsă în „Pravilă" este perfectă, şi că întrégă fu observată cu rigóre înainte de unire, şi b) că instituţiunile bisericescĭ ale Pravileĭ suntŭ perfecte pentru tóte timpurile, şi că acelea le-amŭ avutŭ tóte înainte de unire.

Niciĭ una din aceste premise însă nu este adevĕrată, şi în specialŭ

a) disciplina resăriténă cuprinsă în Pravilă se basézĕ pe cele şepte sinóde ecumenice şi câteva topice ţinute până către capetulŭ secululuĭ alŭ 8-lea. Legislaţiunea disciplinară în resăritŭ însă n'a ţinutŭ decâtŭ cam patru vécurĭ, fiindŭ că până la întâiulŭ sinodŭ din Nicea dela 325 din causa persecuţiunilorŭ, la carĭ eraŭ supuşĭ creştiniĭ, niciĭ nu s'aŭ pututŭ ţiné maĭ de locŭ sinóde. Unŭ timpŭ acesta relative fórte scurtŭ pentru desvoltarea uneĭ legislaţiunĭ în o biserică, cum este cea creştină. De aceea în fórte multe cestiunĭ disciplinare biserica resărituluĭ niciĭ nu o a pututŭ duce decâtŭ numaĭ până la statorirea unorŭ principiĭ. Dela capetulŭ secululuĭ alŭ 8-lea legislaţiunea disciplinară în resăritŭ a stagnatŭ cu totulŭ, şi n'a maĭ făcutŭ niciŭ progresŭ. Şi totuşĭ în Pravilă numaĭ disciplina acésta primitivă se cuprinde.

Maĭ departe şi disciplina acésta primitivă din ceĭ 8 seculĭ cuprinsă în Pravilă este în cea maĭ mare parte întocmită după împrejurările timpuluĭ de atuncĭ, aşa câtŭ în fórte multe privinţe astădĭ este neaplicabilă. De aci vine, de fórte multe canóne din Pravilă, bune pentru timpulŭ, în care s'aŭ făcâtŭ, astădĭ escită rîsŭ în cetitorĭ. Va să dică, şi din punctulŭ acesta de vedere disciplina din Pravilă este câtŭ se póte maĭ primitivă şi cu totulŭ nesuficientă pentru relaţiunile nóstre bisericescĭ de astădĭ.

Cu totulŭ altcum stă lucrulŭ în biserica apusuluĭ. Aci în ceĭ dintâiŭ 8 seculĭ a fostŭ aceea-şĭ disciplină ca şi în resăritŭ, căcĭ canónele sinódelorŭ din Pravilă tóte aŭ avutŭ valóre şi în apusŭ. Biserica apusuluĭ însă dela secululuĭ alŭ 8-lea n'a stagnatŭ în desvoltarea legislaţiuniĭ disciplinare, ci basată pe principiile Pravileĭ, pe consecinţa iuridică şi pe îndreptariulŭ dogmaticŭ a progresatŭ în continuŭ în mijloculŭ fluctuaţiuniĭ împrejurărilorŭ, şi va progresa şi maĭ departe, căcĭ biserica apusuluĭ n'a cunoscutŭ şi nu va cunósce niciodată stagnarea evoluţiuniĭ dreptuluĭ.

Perfecţiunea admirabilă, ce şĭ-a câştigat'o legislaţiunea disciplinară în biserica apusuluĭ, a datŭ ansă, ca niciĭ chiarŭ protestanţiĭ, după ce s'aŭ ruptŭ de biserică, să nu o lapede. De aceea la eĭ până în diua de astădĭ are valóre *„corpus juris canonici"*, încâtŭ dispoziţiile din elŭ se unescŭ cu dogmele lorŭ. [1])

Că protestanţiĭ aŭ făcut'o acésta, e de miratŭ în adevĕrŭ. E maĭ de miratŭ însă, că chiarŭ şi orientaliĭ aŭ trebuitŭ să recunóscă, că suntŭ siliţi să se foloséscă de legislaţiunea disciplinară apusană. Vomŭ aduce numaĭ unele esemple.

Unŭ codice de legĭ bisericescĭ din cele maĭ renumite în resăritŭ este aşa numita colecţiune a *basilicalelorŭ* prelucrată în resăritŭ maĭ de multe orĭ. În cartea 11 a basilicalelorŭ tit. I c. XI se dice apriatŭ, că unde dreptulŭ resăriténŭ nu ajunge, *„acolo să se observe dreptulŭ, ce-lŭ folosesce Roma"*, ĕră Pidalionulŭ românescŭ în nota a dóua din tâlcuirea dela canonulŭ alŭ doilea alŭ sinoduluĭ Trullanŭ dice apriatŭ: *„că noĭ cele drepte ale sinódelorŭ celorŭ ce s'aŭ făcutŭ la apusŭ, le primimŭ."* De aceea biserica resărituluĭ unită şi neunită a trebuitŭ de multŭ să se foloséscă de legislaţiunea apusană în tóte lucrurile acelea, carĭ în ceĭ 8 seculĭ n'aŭ pututŭ fi saŭ de locŭ regulate, saŭ numaĭ în unŭ modŭ fórte primitivŭ. Aşa p. e. şi neuniţiĭ aprópe de prin tóte statele îşĭ reguléză în multe privinţe cestiunea beneficiilorŭ bisericescĭ după dreptulŭ apusanŭ. Greco-orientaliĭ dela noĭ póte n'aŭ niciĭ idee, câtŭ catolicismŭ este în modulŭ, cum tractézĕ eĭ beneficiile bisericescĭ. Totŭ asemenea stă lucrulŭ şi cu procesulŭ canonicŭ. Procedura resăriténă a rĕmasŭ pe unŭ gradŭ fórte inferiorŭ de desvoltare, aşa câtŭ astădĭ cu ajutoriulŭ procedureĭ acesteia administrarea justiţieĭ în biserică ar fi împedecată la totŭ paşulŭ. De aceea chiarŭ şi neuniţiĭ suntŭ siliţi să se foloséscă de multe dispoziţiĭ de ale dreptuluĭ apusanŭ. Câtŭ de primitivă este de pildă procedura canonică cuprinsă în dreptulŭ bisericescŭ alŭ luĭ Şagŭna, şi totuşi şi în acésta suntŭ fórte multe dispoziţiĭ luate din dreptulŭ apusanŭ.

Orĭ câtŭ de primitivă însă a fostŭ disciplina orientală cuprinsă în Pravilă, nu putemŭ dice, că aceea pe timpulŭ uniriĭ întîmplate la 1700 era observată în biserica românéscă din Ardélŭ în tótă întregimea eĭ. Căcĭ maĭ întâiŭ lipsa amŭ puté dice deplină de cultură în clerulŭ românescŭ din Ardélŭ făcea aprópe imposibilă observarea eĭ. De aceea chiarŭ şi în manifestulŭ de unire dela 1698 alŭ dluĭ N. Densuşanŭ Mitropolitulŭ Atanasiŭ şi cu Protopopiĭ sub disciplină înţelegŭ maĭ întâiŭ numaĭ ceea ce atingea persóna lorŭ, poftindŭ, ca pe Mitropolitulŭ *„nime să nu-lŭ harbutălnuéscă"* şi în *„obiceiulŭ şi deregătoriile Protopopilorŭ nime să nu se mestece"*, ĕră din celelalte lucrurĭ nu amintescŭ decâtŭ numaĭ ceremoniile bisericescĭ, serbătorile, posturile şi călindariulŭ vechiŭ. De aci se vede, că de celelalte lucrurĭ disciplinare multŭ maĭ de valóre în viaţa bisericéscă ca dă pildă posturile şi călindariulŭ vechiŭ, dóră niciĭ idee nu aveaŭ.

Afară de aceea şi puţina disciplină resăriténă, ce se va fi observatŭ pe timpurile acelea maĭ multŭ în modŭ patriarchalŭ prin tradiţiune, decâtŭ prin o funcţionare regulată a organismuluĭ bisericescŭ, încă a fostŭ esenţialŭ alterată prin amesteculŭ principilorŭ calvinescĭ, prin catechismulŭ calvinescŭ şi prin condiţiunile puse de aceĭ principĭ maĭ multorŭ Mitropoliţĭ românescĭ de aĭ nostri.

Astfelŭ stându lucrulŭ, putemŭ să dicemŭ, nu că amŭ avutŭ ceva disciplină de valóre pe timpulŭ sfinteĭ Uniriĭ, ci că disciplina în biserica nóstră numaĭ dela unire încóce a începutŭ a se desvolta. A fostŭ însă o necesitate imperativă, ca desvoltarea acésta să aîbă cursulŭ saŭ procesulŭ următoriŭ. Maĭ întâiŭ adecă trebuia să se curăţe din ea totŭ ce era calvinescŭ. După aceea trebuia să se conserve puţina disciplină orientală, ce era în biserica românéscă, şi să se amplifice prin introducerea şi a părţiĭ aceleia din disciplina orientală, carea din causa ignoranţeĭ celeĭ marĭ din clerŭ până atuncĭ nu putu fi observată. Lărgindu-se însă totŭ maĭ tare câmpulŭ vieţeĭ bisericescĭ prin S. Unire, şi născêndu-se totŭ relaţiunĭ nóuĕ în viaţa nóstră bisericéscă, carĭ trebuiaŭ normate prin legĭ positive, carĭ însă în dreptulŭ primitivŭ orientalŭ din Pravilă lipsiaŭ cu totulŭ, mânaţĭ de analogia şi consecinţa dreptuluĭ aŭ trebuitŭ să priméscă unele şi altele din prescrierile şi normele dreptuluĭ apusanŭ, nu pentru că eraŭ din apusŭ, ci pentru că se potriviaŭ deplinŭ şi la relaţiunile nóstre. Pe calea acésta s'a introdusŭ la noĭ de pildă regularea relaţiunilŭ de dreptŭ publicŭ a parochilorŭ, carea în resăritŭ a remasŭ în primele stadiĭ ale desvoltăriĭ, maĭ departe tractarea tuturorŭ afacerilorŭ beneficiale, carĭ pe timpurile originiĭ Pravileĭ niciĭ n'aŭ esistatŭ, saŭ primitŭ multe dispoziţiĭ de procesŭ canonicŭ, carĭ lipsiaŭ cu totulŭ în dreptulŭ resăriténŭ, s'a regulatŭ împărţirea şi administrarea averiĭ bisericescĭ, ne maĭ fiindŭ cea din Pravilă de locŭ practicabilă, relaţiunea de dreptŭ a patronilorŭ, cuprinsă în dreptulŭ resăriténŭ numaĭ în simbure, şi altele. Şi aşa ceva s'a întîmplatŭ nu numaĭ la noĭ, ci şi airea, şi încă şi la gr. orientalĭ, căcĭ dreptulŭ apusanŭ cu perfecţiunea sa se are faţă cu drepturile celoralalte biserici, ca şi clasiculŭ dreptŭ romanŭ faţă cu alte drepturĭ civile. Precum din dreptulŭ romanŭ trebuescŭ să împrumute totŭ mereŭ tóte drepturile civile, aşa din dreptulŭ apusanŭ trebuescŭ să împrumute tóte celealalte drepturĭ eclesiastice.

„Părinţiĭ sinodului" dela 1868 însă dacă s'aŭ tânguitŭ aşa de cu amarŭ, că ni-s'a alteratŭ disciplina orientală, trebuiaŭ să arete nu numaĭ, carĭ sŭntŭ punctele acelea, în carĭ ni-s'a alteratŭ, ci trebuiaŭ să arete, că în punctele acelea este suficientŭ dreptulŭ orientalŭ, şi a fostŭ numaĭ luxŭ, capriciŭ saŭ latinomanie a primi ceva din celŭ apusanŭ. Să fie arĕtatŭ p. e., că după Pravilă se póte regula relaţiunea de dreptŭ publicŭ a parochilorŭ, ca să pótă administra astădĭ averea bisericéscă, că cursulŭ justiţieĭ bisericescĭ nu e împedecatŭ, şi aşa maĭ departe. Orĭ dacă o decisiune sinodală scurtă şi concisă din firea eĭ n'a pututŭ cuprinde o atare detaiare a punctelorŭ disciplineĭ alterate, trebuia totuşi să o cuprindă înainte de sinodŭ o literatură câtŭ de mică cu privire la cestiunea acésta, aşa câtŭ decisiunea sinoduluĭ să fie numaĭ o condensare, unŭ punctŭ de convergînţă a punctelorŭ studiate şi aprofundate în literatura dinainte de sinodŭ. Pe calea acésta se pregătescŭ pretutindeniĭ decisiunile momentóse ale adunărilorŭ. Asta însă n'a făcut'o atuncĭ nimeniĭ. Şi de ar fi cercatŭ să o facă, ar fi ajunsŭ la ridiculositate. N'a făcut'o însă, pentru că tânguirile cu alterarea disciplineĭ n'aŭ purcesŭ din durerĭ în adevĕrŭ simţite, ci din unŭ curentŭ, ce-ĭ răpise pe mulţĭ, fără să cugete, că óre curentulŭ are în adevĕrŭ base reale, cum vomŭ vedé maĭ târdiŭ.

(Va urmá.)

[1]) Vedĭ Vering »Protestantisches Kirchenrecht«.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

XXI.

Trupa înainta totŭ maĭ multŭ şi cuprinse lăţimea drumuluĭ. Conducĕtoriulŭ eĭ se apropiă până la treĭdecĭ de paşĭ de călăreţiĭ nostri Paulŭ aştepta cu demnitate.

„Centuriône," începu conducĕroriulŭ tălharilorŭ energicŭ, „tu sciĭ, ce gândŭ avemŭ noĭ. Şi credŭ, că nu ni-te veĭ împotrivi nóuĕ, carĭ pe cum vedĭ, suntemŭ de şepte orĭ câţĭ voĭ. Apoĭ tu eştĭ destulŭ de cuminte, ca să vedĭ, că acéstă împotrivire v'ar costa viaţa. Aşa dar afară cu comóra! Noĭ scimŭ, că tu o ducĭ ostiloră, ce plécă către Veneţia."

Paulŭ scia, că şi carulŭ alŭ doilea e deja departe şi se va fi apropiatŭ de celŭ dintâiŭ. Era liniştitŭ.

„Cercaţĭ, să o ajungeţi!" le rĕspunse elŭ batjocoritoriŭ. „Noĭ numaĭ acum amŭ datŭ pintenĭ cailorŭ. Sperŭ, că comóra va fi maĭ curêndŭ în mânile Cesaruluĭ, decâtŭ în ale vóstre."

„Tinĕrŭ nebunŭ, ce eştĭ!" îĭ dise altulŭ cu tótă puterea mânieĭ, ce-ĭ juca pe faţă. „Ţie îţĭ este dorŭ de ceealaltă lume? Nu vedĭ, că eştĭ în mâna nóstră, şi noĭ vomŭ trece în câteva clipite preste voĭ, ca să ajungemŭ carĕle?"

Din vorbele lorŭ centurionulŭ se încredinţă, că eĭ sciŭ tóte planurile luĭ şi dóră îĭ vorŭ ataca de ambele părţi. De o camdată simţia, că e de lipsă, să-şĭ grijéscă viaţa şi la momentŭ să nu între în luptă. Căcĭ se putea întîmpla, ca comóra să ajungă în mâna cetelorŭ de tălharĭ, şi numaĭ atuncĭ ar fi fostŭ datorĭ să-şĭ verse şi ultima picătură de sânge pentru apĕrarea eĭ.

Ar fi vrutŭ să nu apară slabĭ înaintea potrivnicilorŭ. „Voĭ cincîdecĭ," strigă elŭ puternicŭ, „leşiţi şi arătaţi, ce puteţi voĭ!" Şi privi către tufişurile de pe ambele părţi ale dêluluĭ.

„Pe Mercuriŭ, ce copilăriĭ ne spuĭ!" îşĭ bătu jocŭ conducĕtoriulŭ. „Aŭ nu v'amŭ

numĕratŭ noĭ, cându aţĭ părăsitŭ oraşulŭ? Şi să sciĭ, că în Sora amŭ lăsatŭ unŭ solŭ, care să ne vestéscă, dacă cumva voĭ aţĭ primitŭ vre-unŭ ajutoriŭ neaşteptatŭ. Noĭ scimŭ, ce să facemŭ, şi suntemŭ în tótă privinţa pregătiţi. Cum am maĭ dişŭ, a vĕ împotrivi nóuĕ, ar însemna perirea vóstră şi perderea comóreĭ. Acésta nu e iscusinţă de soldatŭ espertŭ, ci numaĭ politica unuĭ copilŭ fără capŭ, care vre să-şĭ câştige primiĭ lauriĭ."

Póte, că era ceva adevĕrŭ în vorbele acestea. Luĭ Paulŭ însă ĭ-a năvălitŭ de mânie totŭ sângele în faţă, şi era pe aci să-şĭ arunce spada în peptulŭ clevetitoriului, de cumva nu întrevinia Tellus şi nu-ĭ ţinea cu putere braţulŭ.

„Noĭ scimŭ," continuă elŭ cu seriositate, „că ţie nu-ţĭ lipsesce nimica din energie şi putere: întregŭ Laţiulŭ a luatŭ scire despre eroismulŭ, ce l'aĭ doveditŭ acum câteva dile. Dar îndestulesce-te cu atâta! Comóra va fi a mea între orĭ ce împrejurărĭ."

„N'a strica nimica," dise unulŭ dintre ceĭ ce aŭ devenitŭ nerăbdătorĭ în aşteptare, „absolutŭ nimica nu va strica, dacă vomŭ rĕmâné maĭ puţinĭ la împărţirea comóreĭ. Comandante, dă semnŭ de năvală!"

Comandantulŭ îĭ aruncă o privire veninósă şi rĕmase nehotărîtŭ. La spatele luĭ însă se audiaŭ totŭ maĭ sgomotóse vocĭ de nerăbdare. „Abia voiŭ avé maĭ puţinŭ de plătitŭ," le dise în urmă măniosŭ. „Partea celorŭ morţĭ îmĭ va rĕmâné mie."

„Nu, nu, asta nu va fi," diceaŭ unĭĭ. „Părţĭ egale, aşa ne-a fostŭ înţelesulŭ!"

„Nerusinaţilorŭ!" strigă Paulŭ. „Vĕ jurŭ pe cinstea mea de nobilŭ, că nu veţĭ pune mâna nicĭ pe unŭ asŭ. Aţĭ auditŭ?"

„Staţĭ la o parte şi ne lăsaţĭ, să trecemŭ," strigă comandantulŭ.

Paulŭ trăgăna. În sfârşitŭ îşĭ aduse aminte, că trebue să cedeze. Singurulŭ mijlocŭ sigurŭ de scăpare era, ca lada de pe carulŭ alŭ doilea să ajungă în mânile tălharilorŭ, şi cu acésta să-ĭ îndestuléscă. Se întreba însă, că de o vorŭ desface în nerăbdarea lorŭ, óre se vorŭ îndestuli cu ce vorŭ găsi în ea. Îşĭ dicea însă érăşĭ, că póte nu vorŭ avé vreme destulă pentru acésta şi o vorŭ duce închisă până în Roma.

Unŭ noŭ gândŭ trecea prin capulŭ luĭ. Dacă ar puté scăpa şi caiĭ dela trăsura cea de a dóua şi ĭ-ar prinde la cea dintâiŭ, ar fi asiguraţĭ de tótă paguba.

„Ascultă-mĕ," începu Paulŭ cu vócea luĭ sonoră. „Dacă n'a-şĭ avé să ducŭ luĭ Germanicŭ o comisiune de cea maĭ mare importanţă, nu mĭ-ar păré rĕŭ, cându viaţa mea mi-s'ar stinge în acestŭ locŭ. Dar fiindŭ că pe lângă comóră maĭ am şi unŭ altŭ lucru, eŭ cedezŭ. Tellus, Cherias şi Longinŭ îmĭ suntŭ martorĭ pentru justa mea causă, ér voĭ cercaţi-vĕ norocului şi luaţĭ, dacă puteţĭ, comóra."

Cu aceste vorbe a datŭ pintenĭ caluluĭ sĕŭ, şi făcându-se semnŭ celorŭ treĭ tovarĕşĭ o luară înainte în fugă mare.

Trupa îlŭ urma. Dar Paulŭ cu calulŭ sĕŭ uriaşŭ îĭ întrecu îndata. Ţicându-le la aĭ sĕĭ: „După mine la trăsura primă!" sbura maĭ departe.

Aĭ sĕĭ îlŭ urmaŭ, ér în urma lorŭ venia totŭ cu grabă céta de tălharĭ.

În maĭ puţinŭ de dece minute a ajunsŭ Paulŭ la trăsura a dóua, care după dispositia luĭ întâiŭ a înaintatŭ maĭ iute, ér apoĭ luându aerulŭ de a fi obositŭ mergea numaĭ în paşŭ.

„Desprindeţĭ doĭ caĭ de aci şi-ĭ prindeţĭ la carulŭ celŭ dintâiŭ!" le strigă încă din depărtare.

Porunca luĭ a fostŭ esecutată într'o clipă.

„Durere, dar noĭ trebue să lăsămŭ carulŭ alŭ doilea în mânile lorŭ," dise Paulŭ. „Ce mare va fi bucuria şi triumfulŭ lorŭ — numaĭ de ar ţiné ea, până ne vomŭ lua rĕmasŭ bunŭ pentru totdeuna uniĭ dela alţiĭ!"

„Da, lada, ce promite a fi aşa de preţiósă!" dise ridându Cherias. „Ce vorŭ gândi despre noĭ acestĭ vitejĭ?"

„Bis dat, qui cito dat," dise în batjocură Tellus.

„Mehercie! Domnule, dar lucrulŭ de astădĭ e unŭ capŭ de operă! Aşĭ vré să vĕdŭ, ce feţe vorŭ face, cându vorŭ deschide şi vorŭ admira conţinutulŭ lădiĭ. Cine să fie óre căpitanulŭ hoţilorŭ? Elŭ pare a fi espertŭ în tălhării. Cum l'aşĭ maĭ băga în cleşte!"

„Dar cheea? E la tine, centurióne?" întrebă Cherias.

„Voiam la începutŭ să o aruncŭ în tufişŭ, dar pe urmă m'am gânditŭ să ĭ-o daŭ luĭ Germanicŭ! Elŭ póte să dea cu ea de urma tăharilorŭ. Dar acum prietinilorŭ, să ne sprintenimŭ picĭórele!"

Nicĭ n'aŭ rĕsuflatŭ până aŭ ajunsŭ pe podelulŭ uneĭ înălţimĭ, de pe care puteaŭ să arunce o ochire atâtŭ înainte câtŭ şi înderĕptŭ.

Cam într'o óră puteaŭ spera, că vorŭ ajunge în Sora, ce era între stâncĭ lângă laculŭ Trasimenŭ. De aci aŭ zăritŭ şi carulŭ primŭ, ce mergea cu iuţélă.

Maĭ aruncară o privire şi înapoĭ. Banditiĭ prinseră caiĭ lorŭ de călăritŭ la carulŭ, care l'aŭ cuceritŭ. Aiţiĭ se păreaŭ că se învîrtŭ pe lângă obĭectulŭ de fruntе, care era în carŭ, dar căpitanulŭ trebue, că nu era învoitŭ. A o desface aci n'ar fi cu cale, căcĭ bănditiĭ lacomĭ ar fi năvălitŭ asupra banilorŭ. Aşa se părea, că resona comandantele. O vorŭ desface eĭ în celŭ maĭ de aprópe oraşŭ.

Dar să lăsămŭ societatea asta, ca să-şĭ facă tréba, şi să ne întórcemŭ érăşĭ la Paulŭ şi la tovarĕşiĭ luĭ, carĭ aŭ ajunsŭ carulŭ celŭ dintâiŭ.

„În viaţa mea nu mĭ-a făcutŭ nimicŭ bucurie maĭ mare ca revederea acestorŭ sacĭ de grâŭ," dise Tellus şi privi în ochiĭ luĭ Paulŭ, care încă era fórte înveselitŭ.

(Va urma).

Bibliografie.

A eşitŭ de sub presă opulŭ **Toma a Kempis**, tradusŭ de *Gavrilŭ Popŭ* canonicŭ. Preţulŭ legatŭ cu auritură costă 1 fl. 10 cr. Doritoriĭ de a-lŭ avé să se adreseze la auctorulŭ trimiţêndŭ cu asemnaţiune postală 1 fl. 15 cr. şi vorŭ primi opulŭ sub legătură crucişată fără portŭ.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Ootoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostarulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscopŭ si Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirĭĭ". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică*. Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acestei prea interesante scrierĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruiriĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obĭecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 25—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 12 Augustŭ 1893. Numĕrulŭ 32.

Dreptate unguréscă.

Conflictulŭ, ce de mai mulţi ani a duratŭ între guvernulŭ ungurescŭ şi între statulŭ bisericeĭ catolice din Transilvania cu privire la gimnasiile aceleĭ biserice, în anulŭ acesta s'a aplanatŭ.

Guvernulŭ avêndŭ de a face cu Magiarĭ, s'a arĕtatŭ mai binevoitoriŭ, decâtŭ faţă cu Românii, carĭ înzădarŭ îşĭ reclamă drepturile asupra gimnasiilorŭ propriĭ, căcĭ dreptatea, ce se aplică în ţara nóstră, nu este conformă legilorŭ esistente, nicĭ natureĭ lucrurilorŭ, ci este dreptate unguréscă: la unĭĭ *mumă,* la alţiĭ *ciumă.*

Guvernulŭ a recunoscutŭ statuluĭ catolicŭ dreptulŭ de a dispune libĕrŭ în ceea ce privesce sistemisarea posturilorŭ de profesorĭ, denumirea, întărirea, plătirea şi pensionarea profesorilorŭ, lăsândŭ statuluĭ catolicŭ chiarŭ şi dreptulŭ de a hotărî, dacă cutare profesorŭ mai póte avé şi altă ocupaţiune laterală pe lângă oficiulŭ de profesorŭ.

La noĭ însă guvernulŭ totŭ mai multŭ îşĭ arógă dreptŭ de ingerinţă în astfelŭ de afaceri. Voesce să-şi reserve şie-şĭ dreptulŭ de a recunósce pe directoriĭ puşĭ de susţinĕtoriĭ gimnasiilorŭ, şi de a hotărî asupra incompatibilităţiĭ oficiilorŭ purtate de unŭ profesorŭ, şi dacă nu-ĭ place de vre-unŭ profesorŭ, îĭ pune numele de „agitatorŭ" şi nu se odihnesce, până ce nu-lŭ face să ĭea lumea în capŭ isgonitŭ chiarŭ de superioritatea sa bisericéscă.

Statuluĭ catolicŭ transilvanŭ, fiindŭ că este compusŭ din magiarĭ, i-se lasă dreptulŭ de a-şi face elŭ însu-şĭ planulŭ de învăţămîntŭ pentru gimnasiile sale. Nóuĕ însă, fiindŭ că suntemŭ Românĭ, ni-se impune planulŭ de învăţămîntŭ făcutŭ de ministeriŭ.

Statuluĭ catolicŭ i-se recunósce dreptulŭ de a-şi compune după placŭ regulamentulŭ pentru şcólele sale. Nóuĕ însă ni-se octroiézĕ regulamentulŭ făcutŭ de ministeriŭ pentru gimnasiile statuluĭ, deşi gimnasiile nóstre fiindŭ confesionale, nu potŭ avé acela-şĭ regulamentŭ cu gimnasiile fără de caractĕrŭ confesionalŭ.

Statuluĭ catolicŭ i-se permite, să-şi trimită la esamenele de maturitate unŭ comisariŭ, care să presideze împreună cu directorulŭ supremŭ şi să-şĭ estindă puterea sa până acolo, câtŭ dacă nu subscrie testimoniulŭ de maturitate, acestŭ *documentŭ* să nu se pótă estrada. Noĭ însă trebue să suferimŭ la esamenele de maturitate ca preşedinte numaĭ pe directorulŭ supremŭ denumitŭ de guvernŭ, şi numaĭ din graţie specială ni-se lasă dreptulŭ de a trimite unŭ comisariŭ, însă fără votŭ decisivŭ şi fără dreptŭ de dispunere.

Corespondinţa în afaceri mai momentóse între direcţiunile gimnasiilorŭ catolice şi între organele de instrucţiune ale guvernuluĭ se face prin mijlocirea statuluĭ catolicŭ. La noĭ însă directoriĭ supremĭ corespondézĕ directŭ cu direcţiunile gimnasiale.

Statulŭ catolicŭ póte să determine limba de propunere în gimnasiile sale conformŭ legilorŭ ţĕreĭ din 1868. La noĭ însă se calcă în picióre aceste legĭ şi se ignorézĕ principiulŭ de dreptŭ, că cine susţine gimnasiulŭ, are totoda şi dreptulŭ să determine limba de propunere.

Dar nu numaĭ atâta! Suntŭ patru anĭ de ḑile, de câdŭ în gimnasiulŭ greco-catolicŭ românŭ din Beĭuşŭ s'a întrodusŭ cu forţa şi viclenia limba de propunere magiară în contra dreptuluĭ publicŭ alŭ bisericeĭ nóstre de a avé institute numaĭ cu caractĕrŭ românescŭ, în contra hotărîrilorŭ sinodale ale dieceseĭ Oradeĭ marĭ, carĭ aŭ prescrisŭ pentru acelŭ gimnasiŭ ca limbă de propunere numaĭ limba românéscă, în contra literelorŭ fundaţionale, în vîrtutea cărora acelŭ gimnasiŭ s'a întemeĭatŭ pentru Românĭ şi pentru înaintarea culturiĭ românescĭ, şi în contra hotărîrilorŭ preaînalte ale Maĭestăţiĭ Sale, care a recunoscutŭ caractĕrulŭ românescŭ alu aceluĭ institutŭ întemeiatŭ de unŭ Românŭ din averea sa proprie.

Grăniţeriĭ dela Năsĕudŭ îşĭ facŭ unŭ fondŭ scolasticŭ câştigatu cu sângele lorŭ vĕrsatŭ pentru tronŭ şi patrie. Prin literele fundaţionale aprobate de Maĭestatea Sa eĭ hotărescŭ, ca limba de propunere în gimnasiulŭ din Năsĕudŭ şi celealalte şcóle susţinute din acelŭ fondŭ, să fie numaĭ cea românéscă. Cu tóte acestea guvernulŭ, care statuluĭ catolicŭ îĭ permite a determina după placŭ limba de propunere în gim-

Feuilleton.

Maşină de rĕcorire.

În lunile de vară, câdŭ potopulŭ de căldură străbate până şi în unghetele celea mai ascunse, ce bine prinde unŭ nuorŭ între pămîntŭ şi sóre, ce bine prinde o bóre rĕcoritóre! Dar une orĭ trecŭ ḑile, şi nu maĭ vine nicĭ unŭ nuorŭ, să se pună ca vĕlŭ pe sóre. Ḑile întregĭ aştepţi înzădarŭ după o bóre rĕcoritóre. Nuoriĭ suntŭ duşi în alte părţi, pribegescŭ prin ţĕri depărtate; bórea póte zace încătuşată în vre-o peşteră întunecósă, în cutare afundime ameţitóre.

Te-aĭ duce tu la nuorĭ, şi ḑice-le-aĭ, ruga-ĭ-aĭ, ca să vină, dar în ce parte a lumiĭ să te ducĭ, câdŭ bine veḑĭ, că orisontulŭ e pretutindenĭ pe o formă, câdŭ nicăiriĭ nu afli nicĭ o urmă de nuorĭ, ce ar fi trecutŭ pe acolo? Aĭ merge tu la bóre, ĭ-aĭ ajuta, să sfarme zăvórĕle închisoriĭ sale; dar cine să-ţĭ spună, în ce parte a lumiĭ zace încătuşată? Une oria o veḑĭ venindŭ dela resăritŭ de sóre, altă dată dela méḑă nópte şi érăşi alte orĭ din alte părţi.

Dar nu e lipsă să te ducĭ. Americanii aŭ arătatŭ, că nuoriĭ vinŭ, numaĭ să sciĭ, cum aĭ să-ĭ chemĭ, şi că în chilie îţĭ poţĭ face rĕcóre chiarŭ şi la driculŭ vereĭ în crucea ameḑeĭ.

Nuoriĭ suntŭ dela fire răsboinicĭ, alérgă, îndată ce audŭ detunete şi pocnituri. De vreĭ, să-ţĭ vină, nu aĭ decâtŭ să puscĭ cu tunuri, saŭ să tunĭ cu materiĭ şi maĭ detunătóre cum e dinamita, şi vorŭ veni cu ridicata. În contra căldureĭ încă este lécŭ. Lécŭ bunŭ şi nicĭ nu tare scumpŭ. De altfelŭ lécŭlŭ bunŭ, chiarŭ scumpŭ să fie, totŭ nu e aşa de scumpŭ ca lécŭlŭ, ce nu ajută saŭ chiarŭ îţĭ strică.

Mi-a scăpatŭ din gură cuvîntulŭ *lécŭ.* Scăpatŭ să fie, numaĭ să nu-mĭ facă neajunsurĭ. Nu aşĭ vre să ĭeaŭ pe sufletŭ atâta blăstĕmŭ: blăstĕmŭ de apotecarĭ pentru multa infestare, blăstĕmŭ de muşterĭĭ, că în zădarŭ aŭ făcutŭ calea obositóre după lécŭ în contra căldureĭ. Şi ca să nu-mĭ audŭ blăstĕmurĭ, să ne înţelegemŭ îndată de acuma. Lécŭlŭ în contra căldureĭ nu e altceva decâtŭ aerŭ rece rĕcoritoriŭ. Vĕ maĭ îndoiţi, că lécŭlŭ e bunŭ? Eŭ vĕ credŭ, că nu, ér voĭ în schimbŭ să-mĭ credeţi, că e modru, că suntŭ mijlóce de a-lŭ rĕcĭ chiarŭ şi în meḑŭ de vară în crucea ameḑeĭ. Pe ce cale? Cum? Vedé-vomŭ îndată căile şi cum-ulŭ.

Din anŭ în anŭ totŭ maĭ multă ghéţă se adună ĭérna spre păstrare. Se adună pentru vară fiindŭ de lipsă la multe bóle şi fiindŭ bună ca mijlocŭ de rĕcorire. Dar nu de acésta vreŭ să scriŭ, şi chiarŭ şi maşinile, cu ajutorulŭ cărora îţĭ poţĭ face ghéţă vara, încă numaĭ în trécĕtŭ le amintescŭ. Aceste tóte suntŭ lucrurĭ vechĭ, ér eŭ vreŭ să scriŭ de lucrurĭ nóuĕ, lucrurĭ puse în pornire numaĭ acuma de curêndŭ.

Se recere multă ghéţă, să poţĭ rĕcori o chilie chiarŭ şi numaĭ pe o ḑi, şi câţĭ o potŭ face, să-şi rĕcoréscă pe calea acésta casa întrégă pe o vară întrégă? Felulŭ de rĕcorire, ce-lŭ am eŭ în vedere, e cu multŭ maĭ practicŭ şi nicĭ nu cóstă atâta. Felulŭ acesta stă întru aceea, ca prin ţĕvĭ să ducĭ în chilie aerŭ rece rĕcoritoriŭ, saŭ încă şi maĭ bine, să conducĭ prin ţĕvĭ nisce materiĭ, ce ajunse în chilie să-ţĭ facă rĕcóre în ea.

S'ar părĕ, că lucrulŭ e fórte simplu şi uşorŭ. Unŭ foiŭ puternicŭ cu rĕsuflătóre în fiesce care casă şi nimica maĭ multŭ, veţĭ fi gândindŭ mulţi póte. Dar lucrulŭ aşa de uşorŭ şi chiarŭ aşa de simplu totuşĭ nu e. De foiŭ e foiŭ, foiŭ largŭ în coşŭ, maĭ largŭ

nasiile catolice, grăniţerilorŭ nu le permite nicĭ acestŭ dreptŭ garantatŭ de augustulŭ capŭ alŭ statuluĭ şi de legile ţĕreĭ.

Înzădarŭ protestămŭ în contra acestorŭ încălcărĭ, înzădarŭ spunemŭ guvernuluĭ, că aceste rane înfipte în corpulŭ bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre ne dorŭ cumplitŭ, căcĭ guvernulŭ n'are simţŭ pentru durerile nóstre, n'are urechĭ pentru plângerile nóstre, elŭ are inimă şi bunăvoinţă numaĭ pentru magiarĭ, ér nu şi pentru românĭ: *dreptate unguréscă*.

La anulŭ 1868 se face legea despre uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria (art. XLIII) fără de concursulŭ Românilorŭ. Înşi-şĭ stăpânitoriĭ nostri punŭ în acéstă lege, că *tóte confesiunile* din Transilvania vorŭ avé *egalitate de drepturĭ şi aceea-şĭ sferă de activitate* în ceea ce privesce conducerea şcólelorŭ.

Astăzĭ şi acéstă lege, ca altele multe, se calcă în picióre. Se recunósce calvinilorŭ, unitarilorŭ, luteranilorŭ, catolicilorŭ, fiindŭ că suntŭ magiarĭ, dreptulŭ de a-şĭ conduce gimnasiile propriĭ, ér nóuĕ greco-catolicilorŭ ni-se denégă acestŭ dreptŭ, pentru că suntemŭ Românĭ.

Suntemŭ Românĭ şi ne e fală de acestŭ nume gloriosŭ. De aceea cu entusiasmulŭ, care ni-lŭ inspiră acestŭ nume, vomŭ protesta, vomŭ reclama, şi vomŭ lupta, până cândŭ şi nóuĕ ni-se va face dreptate, însă nu dreptate unguréscă, ci dreptate adevĕrată.

„Gazeta" învolburată. — Dela 15 Aprilŭ încóce „Unirea" publică în fiesce care numĕrŭ unŭ studiŭ asupra aberaţiunilorŭ dluĭ Nicolaŭ Densuşanŭ publicate de „Gazeta" în contra bisericeĭ nóstre.

De atunci până în 4 Augustŭ, adecă în decursŭ de aprópe 4 lunĭ, „Gazeta" n'a aflatŭ nimica, de ce să se prindă. În numĕrulŭ sĕŭ 160 din 4 Augustŭ însă „Gazeta" s'a învolburatŭ înfricoşatŭ într'unŭ lucru de fórte mică importanţă în comparaţiune cu gravele cestiunĭ bisericescĭ tractate de noĭ, ceea ce dovedesce, că fóea acésta n'are nicĭ pricepere nicĭ sentimentŭ pentru astfelŭ de cestiunĭ vitale.

Dacă învolburarea „Gazeteĭ" ar avé ceva temeiŭ în cestiunea bagatelă şi maĭ multŭ personală a dluĭ Densuşanŭ, n'amŭ avé nimica de dişŭ. După ce însă „Gazeta" după obiceiulŭ sĕŭ şi aci îmbĕtă lumea cu frase sforăitóre şi îngrămădesce insulte la adresa nóstră fără de nicĭ o basă, cugetămŭ, că este bine să-ĭ rĕspundemŭ pe scurtŭ la învinuirea, ce ne-o face.

În numĕrulŭ 27 alŭ „Unirĭĭ" dela 8 Iuliŭ a. c. s'a scrisŭ următoriulŭ pasajŭ: „Acum spre a dovedi, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ a *schimbatŭ religiunea Românilorŭ uniţĭ* încă cu ocasiunea unirii, aşa încâtŭ sinódele dela 1872 şi 1882 în privinţa religiuniĭ aŭ călcatŭ numaĭ pe urmele luĭ, n'avemŭ lipsă să eşimŭ nicĭ unŭ paşŭ din casa proprie a dluĭ Densuşanŭ. Dînsulŭ la 1884 a scrisŭ unŭ opŭ întitulatŭ „Revoluţiunea luĭ Horia", *plinŭ şi acesta ca şi „cercetările" de deducţiunĭ false şi aserţiunĭ esagerate şi maĭ multŭ poetice, decâtŭ istorice.* [1]) În opulŭ acesta la pag. 4 dice însu-şĭ dlŭ Densuşanŭ, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ prin unire cu biserica Romeĭ, *prin schimbarea chiarŭ a religiuniĭ* a voitŭ a libera pe Românĭ. Care dnŭ Densuşanŭ are dară dreptŭ? Celŭ dela 1893, care susţine, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ *„n'a schimbatŭ religiunea strămoşéscă"*, orĭ celŭ dela 1884, care susţine, că *„a schimbat'o"* „spre a libera pe Românĭ"? Dacă însă încă Mitropolitulŭ Atanasiŭ a *„schimbatŭ religiunea Românilorŭ uniţĭ"* după dlŭ Densuşanŭ şi încă cu a bisericeĭ Romeĭ, atunci cum se póte, că totŭ după dlŭ Densuşanŭ sinódele Mitropolituluĭ Vancea suntŭ *„heterodoxe"*, cu tóte că şi ele totŭ religiunea schimbată de Mitropolitulŭ Atanasiŭ o aŭ profesatŭ?"

La acestŭ pasajŭ, care are maĭ multŭ intenţiunea de a proba contradicerile dluĭ Densuşanŭ, decâtŭ tesa pusă în fruntea articululuĭ nostru, „Gazeta" adauge în meritulŭ lucruluĭ, — căcĭ celealalte suntŭ numaĭ „Don Quixotiade", — următoriulŭ comentariŭ: „Aşa dară dniĭ teologĭ dela „Unirea" citézŭ din o scriere a dluĭ Densuşanŭ cuvintele: Mitropolitulŭ Atanasiŭ *„a schimbatŭ religiunea Românilorŭ uniţi"*. Aceste cuvinte şi-le punŭ de dóuĕ orĭ între semnele citaţiuniĭ, spre a arĕta cetitorilorŭ, că dînşiĭ citézŭ textualŭ cuvintele dluĭ Densuşanŭ. În realitate însă acéstă citaţiune a „Unirĭĭ" este o *îndrăsnéţă falsificare,* în cuvinte şi în înţelesŭ, făcută cu rea credinţă. Nicĭ odată dlŭ Densuşanŭ nu a scrisŭ, că Mitropolitulŭ Atanasiŭ a schimbatŭ religiunea Românilorŭ uniţĭ, precum scie tótă lumea, că nicĭ nu este schimbată, după cum ne arată în modŭ incontestabilŭ însu-şĭ actulŭ unirĭĭ. [1]) Étă aci pasajulŭ din cartea dluĭ Densuşanŭ, ce a fostŭ falsificatŭ în *cuvinte* şi falsificatŭ în *înţelesŭ* de teologiĭ dela „Unirea": „Începêndŭ dela Archiereulŭ Albeĭ-Iulie, care *voia* să libere pe Românĭ prin unire cu biserica Romeĭ, prin schimbarea chiarŭ a religiuniĭ; Dela Claĭn nemuritoriulŭ, care *voia* să restórne sistemulŭ politicŭ alŭ Transilvanieĭ cu principiile dreptuluĭ istoricŭ şi cu

[1]) În citarea cuvintelorŭ nóstre »Gazeta« a omisŭ cuvintele sublineate din urmă, de sigurŭ ca »teologulŭ« sĕŭ celŭ puţinŭ în istoria »revoluţiuniĭ luĭ Horia« să-şĭ maĭ păstreze ceva din numele de istoriografŭ redusŭ deja la o valóre fórte problematică.

[1]) Ce arată actulŭ unirĭĭ, cetitoriĭ nostri o sciŭ deja, şi o vorŭ afla şi maĭ târdiŭ din studiulŭ nostru. Acelŭ actŭ numaĭ ficţiunile dluĭ Densuşanŭ nu le arată. În aceste ficţiunĭ domniĭ dela »Gazeta« credŭ ca mohamedaniĭ în Coranŭ, şi din întunecéla acésta nu-ĭ potŭ scóte nicĭ cele maĭ luminóse argumente, pentru că orĭ ura în contra bisericeĭ nóstre orĭ altceva îĭ face incapabilĭ de a primi adevĕrulŭ.

şi decâtŭ coşulŭ uneĭ morĭ, foiŭ cu plămânĭ puternice, plămânĭ de leŭ; dar nu e destulŭ să fie numaĭ foiŭ. De unde să ĭea foiulŭ vara aerŭ rece, şi cum să-lŭ împingă în chilie fără să-lŭ încălzéscă, cândŭ bine scimŭ, câtă căldurĭ se nasce prin împingere, prin apĕsare? Aerulŭ din pivniţĭ, din peşterĭ şi ghețare nu e destulŭ de rece, ca prin foiŭ şi până în chilie să nu se încălzéscă. Étă greutatea.

De unde să sórbă foiulŭ aerŭ rece, maĭ rece ca aerulŭ din peşterĭ şi ghețare? De unde să-şĭ umple plămânile sale, ca să ne pótă rĕcori pe noĭ? Póte de departe dela méḑănópte, unde frigulŭ nicĭ odată nu încétă, unde e gerŭ şi ĭernă fără capetŭ? Greutăţĭ şi nu numaĭ glumă!

Dar ţĭ-aĭ găsitŭ! Unde nu ajunge puterea, ajunge mintea. Omuluĭ este dată mintea, să afle căĭ şi mijlóce de a o scóte la capetŭ şi acolo, unde capetulŭ numaĭ în silă ese la ivélă. Dintr'atâtea minţĭ agere, minţĭ măĭestre trebue să se afle şi de acelea, carĭ să nimerésca cuĭulŭ în capŭ. S'aŭ şi aflatŭ şi nicĭ nu se póte să nu se fi aflatŭ, maĭ cu samă cândŭ între minţile acestea aŭ fostŭ şi minţĭ nĕsdrăvane americane. Nĕsdrăvane, căcĭ nĕsdrăvanĭ caută să le dicĭ la confraţiĭ din lumea nóuă, cândŭ atâtea lucrurĭ de necredutŭ aŭ scosŭ la capetŭ, aŭ sfârşitŭ cu bine.

Maşinĭ de rĕcorire întâĭa dată s'aŭ făcutŭ în oraşele americane *St. Louis* şi *Denver,* şi de aci s'aŭ lăţitŭ şi se lăţescŭ şi în alte părţĭ.

Vara în căldurile năduşitóre scimŭ şi noĭ Europeniĭ, că ar fi bine, să poţĭ face rĕcóre în chilie, şi ceĭ ce aŭ ghețare la îndemână, îşĭ şi ajută, pe câtŭ se póte ajuta pe calea acésta. Dar căruĭ Europénŭ să-ĭ trécă prin minte a face maşinĭ de rĕcorire şi a-şĭ face din ele mijlóce de câştigŭ?

Multe sute de anĭ a statŭ Europa în fruntea lumiĭ, dar de atâta muncă mintea îĭ pare îmbĕtrânită, obosită. Hotărîtŭ e dóră, ca America să-ĭ ĭea locŭlŭ şi să se pună ea în frunte cu puterĭ tinere, viguróse?

Suntŭ şi de aceia, carĭ nu se maĭ îndoescŭ, că aşa are să fie. Eŭ nu o dicŭ. Suntŭ Europénŭ şi ca Europénŭ aşĭ voĭ să nu se întîmple, aşĭ voĭ, ca totŭ noĭ să rĕmânemŭ în fruntea lumiĭ şi maĭ departe. Apoĭ şi altfelŭ, de ce să o dicŭ? Decâtŭ să o dicŭ şi să nu se întîmple, nu e cu multŭ maĭ bine să nu o dicŭ? În locŭ de a mĕ întinde în venitoriŭ, maĭ bine va fi, să prindŭ de noŭ în mânĭ firulŭ povestiriĭ mele.

Aerulŭ, ce se sórbe în foiulŭ maşineĭ de rĕcorire, nu e de lipsă să fie rece. Grijesce maşina, să-lŭ rĕcoréscă. Îlŭ face maĭ rece ca frigulŭ din ĭernile nóstre cele maĭ grele, maĭ rece şi decâtŭ ĭérna vecinică dela méḑănópte. E cu putinţă? Şi dacă e cu putinţă, pe ce cale se póte?

Vaporiĭ uneĭ maşinĭ, cândŭ după lucrare esŭ afară în libĕrŭ, nicĭ pe departe nu maĭ aŭ căldura, ce aŭ avut'o în căldare. De ce? Ce s'a alesŭ din căldura lorŭ în timpŭ aşa de scurtŭ, de cândŭ aŭ eşitŭ din căldare? Sciinţa rĕzimată pe esperinţă ne spune, că tocmaĭ căldura asta e puterea, ce a pusŭ maşina în mişcare.

Vaporiĭ totŭ vaporĭ aŭ rĕmasŭ şi după lucrare şi totŭ vaporĭ rĕmânŭ, până nu se recescŭ, de se prefacŭ în apă. Dar cândŭ esŭ din maşină, înzădarŭ ĭ-aĭ maĭ pune să-ţĭ maĭ învîrtă şi o altă maşină. Altceva nu le lipsesce decâtŭ căldura. Căldura trece, întră în lucru, şi póte de aicia vine, că lucrândŭ nu simţĭ aşa de tare nicĭ chiarŭ arsiţa verelŭ. Şi fără îndoélă de aicia vine şi aceea, că mişcarea, împingerea, lovirea şi preste totŭ lucrulŭ mecanicŭ póte produce căldurĭ. Căldura, ce a primit'o în sine, o dă numaĭ maĭ departe. Étă dar, suntemŭ pe cale de a afla modurĭ şi mijlóce, cum să rĕcimŭ aerulŭ, cum trebue să facemŭ maşinile de rĕcorire.

Aerulŭ sorbitŭ în foĭ se comprimă câtŭ de bine, şi căldura, ce a primit'o prin comprimare, i-se ĭea prin atingere cu obĭecte saŭ corpurĭ maĭ rĕcĭ. În starea acésta de comprimare aerulŭ se póte folosi la învîrtirea uneĭ maşinĭ şi se şi folosesce, să pună în mişcare maşina de compresiune, comprimându altŭ aerŭ în locu-ĭ de maĭ înainte.

Aerulŭ eşitŭ din maşină, după lucrare, într'atâta e de rece, câtŭ faţă cu ghețulŭ din elŭ şi ĭernile nóstre cele maĭ rĕcĭ suntŭ numaĭ jucărie. Câţiva metri cubicĭ de aerŭ de acesta vorŭ ajunge, să-ţĭ facă în chilie rĕcóre desfătătóre şi în mijloculŭ celeĭ maĭ marĭ arşiţe. Şi de aĭ lipsă de ghéţă, nu aĭ decâtŭ să punĭ apă în calea aeruluĭ, ce ese din maşină.

Dacă dela maşină şi până în chilie calea e lungă, aerulŭ perde multŭ din rĕcélă pe lângă totŭ ghețulŭ, ce a fostŭ în elŭ.

filosofia politică; dela ilustrii călugări ai ordinului Basilitu, cari voiau să recâştige pământulu perdutu prin vastele loru lucrări istorice, linguistice şi bisericesci etc."

Ne oprimu aci, căci celealalte, ce se mai citéză din opulu dlui Densuşanu, nu se mai ţinu de lucru, şi întrebămu pe cetitoriulu, care scie ceti cu pricepere, că ce amu falsificatu noi din cuvintele dlui Densuşanu?

Nimica, absolutu nimica, nici în *cuvinte*, nici în *înţelesu*.

Dar să punemu lângă olaltă pasajele din „Unirea" şi din cartea dlui Densuşanu, cari se referescu la acela-şi lucru.

„Unirea" afirmă fără nici unu semnu de citaţiune următórele:

La pagina 4 dice dlu Densuşanu, că Mitropolitulu Atanasiu prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiaru a religiunii a voitu a libera pe Români.

Dlu Densuşanu în opulu seu dice *textualu*:

„Începêndu dela Archiereulu Albei-Iulie, care voia să libere pe Români prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiaru a religiunii."

Ori cine póte vedé, că după ce „Unirea" n'a pusu semnele citaţiunii după cuvintele: „La pagina 4 dice însu-şi dlu Densuşanu", ea nu a citatu *textualu* cuvintele acestui domnu, şi prin urmare nu se póte dice, că s'a falsificatu *textulu* sau *cuvintele* dlui Densuşanu. Dar de altă parte ori cine póte vedé, că *înţelesulu* cuvintelorŭ din pasajulu „Uniriĭ" este identicu cu înţelesulu cuvintelorŭ din cartea dlui Densuşanu, ér cuvintele, pe cari se pune pondu în „Unirea", suntu chiaru *identice* cu cuvintele din cartea dlui Densuşanu, şi prin urmare nu se póte dice nici aceea, că cuvintele dlui Densuşanu ar fi fostu falsificate în *înţelesu*.

Este însă vorba, că ce a înţelesu dlu Densuşanu prin cuvintele: **„prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiaru a religiunii."**

Noi amu fostu şi suntemu de părere, că dlu Densuşanu a voitu să dica, că Atanasiu *s'a unitu cu biserica Romei, a schimbatu chiaru religiunea*, numai ca să-şi ajungă scopulu, care-lu voia, adecă *liberarea Românilorŭ*, sau cu alte cuvinte Atanasiu a folositu *în faptă „unirea cu biserica Romei, schimbarea chiaru a religiunii"* de mijlocu pentru ajungerea scopuluĭ seu, care era liberarea Românilorŭ.

Este faptă incontestabilă, că Atanasiu a unitu pe Români cu biserica Romei. Dar dacă Atanasiu a folositu acestu mijlocu pentru liberarea Românilorŭ, atunci dlu Densuşanu, punêndu *„schimbarea chiaru a religiunii"* lângă faptulu complinitu alu uniriĭ cu Roma, nu a pututu indigita prin „schimbarea chiaru a religiunii" decâtu modulu, în care s'a făcutu uniunea, că adecă aceea s'a făcutu schimbându-se chiaru religiunea.

Însu-şi cuvîntulu „chiaru", pusu în contextulu dluĭ Densuşanu, nu denotéză altceva decâtu, că până acolo a mersu zelulu lui Atanasiu pentru eliberarea Românilorŭ, încâtu nu s'a mulţămitu cu „unirea", ci a esageratu acésta unire până la schimbarea religiuniĭ.

Mai evidentu ese la ivélă înţelesulu cuvintelorŭ dluĭ Densuşanu, dacă comparămu pasajulu din cartea dînsului referitoriu la Atanasiu cu pasajele referitóre la Clain şi la călugării basiliţi, cari tóte vorbescu despre mijlóce diverse folosite spre ajungerea unuia şi aceluia-şi scopu, liberarea Românilorŭ. Este adecă cunoscutu din istorie, că Clain *în faptă* s'a folositu de *„principiile dreptului istoricu"* şi de *„filosofia politică"* spre a-şi realisa voinţa sa de a *resturna „sistemulu politicu alu Transilvaniei"*. Asemenea şi astădi există *„vastele lucrări istorice, linguistice şi bisericesci"*, cu cari călugării voiau să *„recâştige pământulu perdutu"*. De aceea după analogie dela sine urmézá, că şi Atanasiu *în faptă* s'a folositu de unirea cu biserica Romei, de „schimbarea chiaru a religiunii" pentru a elibera pe Români. Altcum ce voinţă ar fi fostu aceea a lui Atanasiu, dacă elu nu ar fi folositu nici unu mijlocu pentru realisarea ei? Şi de unde ar fi cunoscutu dlu Densuşanu voinţa internă a lui Atanasiu de a libera pe Români, dacă ea nu s'ar fi manifestatu în afară prin „unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiaru a religiuniĭ"?

Este deci evidentu, că după legile hermeneuticei cuvintele dluĭ Densuşanu nu potu să aibă altu înţelesu, decâtu acela, că Atanasiu „a schimbatu religiunea Românilorŭ" spre a-i puté elibera.

Când însă „Unirea" a pusu între semnele citaţiuniĭ cuvintele: *„Atanasiu a schimbatu religiunea Românilorŭ"*, nu a voitu să dica, precum îşi închipuesce „Gazeta", că acelea suntu cuvintele *textuale* ale dluĭ Densuşanu, căci pe domnulu Densuşanu îlu citase mai înainte, şi şi atunci mai multu numai după *înţelesu*, ci a *voitu să marcheze şi să scótă şi mai tare la ivélă* contradicerea între acele cuvinte, cari representă fidelu înţelesulu textuluĭ dluĭ Densuşanu din „revoluţiunea lui Horia", şi între aserţiunea dluĭ Densuşanu din „cercetarea istorică-critică", unde s'a susţinutu, că Mitropolitulu Atanasiu *n'a schimbatu religiunea Românilorŭ*, care aserţiune dlu Densuşanu a esprimat'o în diferite chipuri, şi între altele prin cuvintele: „Legea sau religiunea remase întru tóte aceea-şi inviolabilă şi nealterată." [1])

[1]) Cercetare istorică-critică 23.

Dar să reasumămu. Noi prin pasajulu citatu din „Unirea" amu voitu să dicemu, că dnulu Densuşanu într'o carte a esprimatu clarŭ *idea*, deşi cu alte cuvinte, că *Atanasiu a schimbatu religiunea Românilorŭ*, ér în altă carte a esprimatu totu aşa de clarŭ idea, că Atanasiu *n'a schimbatu religiunea Românilorŭ*. Contrariulu la aserţiunea nóstră se va puté dovedi numai atunci, când „Gazeta" va şterge din „Revoluţinea lui Horia" pasajulu: *„Începêndu dela Archiereulu Albei-Iulie, care voia să libere pe Români prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiaru a religiunii,"* ér din „cercetarea istorică-critică" va cassa pasajulu, unde se dice, că în sinodulu dela 1698 ţinutu sub Atanasiu *„legea sau religiunea rémase întru tóte aceea-şi inviolabilă şi nealterată"*.

Pe noi ne impórtă în prima linie ideile dluĭ Densuşanu, şi dacă acestea suntu greşite, precum suntu în realitate, le vomu combate, chiaru şi dacă s'ar supéra focu pe noi mai altfelu de ómeni decâtu zăpăciţiĭ, sau cum se numescu pe sine, „directoriĭ" dela „Gazeta", cari îşi închipuescu, că dacă redigéză réu o fóe, deja suntu „bărbaţi politici", de cari nu cumva să se atingă cineva. Aceşti ómeni, cari au doveditu, că pe câtu suntu de neorientaţi totdeuna în cestiuni politice, pe atâtu suntu de ignoranţi în cestiuni bisericesci, de unu timpu încóce arată faţă cu biserica nóstră o ură démnă de Fanarŭ şi o perfidie démnă de Francmasoni, şi totuşi nu se sfiescu a ne arunca în faţă nóue, cari apĕrămu biserica în contra loru, crima cea mare a apostasieĭ. Bagsamă au ajunsu într'o stare, care îi face, să nu mai fie conscii de ceea ce dicu.

Prin urmare maşinile acestea nu suntu destulu de potrivite, să récorescă părţi de oraşe sau chiaru oraşe întregi.

Ca récorirea să nu cóste atâta, maşinile trebue făcute aşa, ca dintr'unu centru cu o maşină să se pótă récori oraşulu întregu. Şi aievea în America şi suntu maşini de acestea. Maşinile acestea suntu cu ceva mai complicate, dar până la unu locu suntu ca şi cele de mai înainte. Deosebirea stă într'aceea, că aerulu récitu prin lucrare nu se împinge prin ţĕvi în case, ci se foloseşce să schimbe în stare picuriciósă o cuantitate însemnată de *amoniacu*. Amoniacului récitu până la — 40 de grade trece în stare picuriciósă sorbindu réce'lă fórte multă, şi récela acésta o ţine cu cerbicie nevrêndu să se schimbe de nou în gazu.

Numai puţine cuvinte mai am, şi suntemu la capetu. Amoniacului curgăciosu e condusu prin ţĕvi până în chilii. Aci îşi desbracă récelă, şi schimbându-se de nou în gazu se întórce înapoi la maşină, nu ca să odihnéscă, ci să-şi continue lucrarea şi calea de mai înainte. Şi totu aşa merge înainte, cătră chilii în stare de licidu, spre maşină în formă de gazu.

Parcă acuma pământulu de sub oraşe e strătălatu prin ţĕvi, ce ducu apă, prin ţĕvi, ce pórtă în sinulu loru gazulu de luminatu. Adi mâne însă la ţĕvile acestea se voru mai adauge ţĕvi nóue, ce lérna să ducă în chilii căldura de lipsă, ér lérna amoniacului récoritoriu.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Corespondentulu din Roma alu diaruluĭ „Germania" din Berlin confirmă scirea adusă şi de unele foi liberale, că Sfinţia Sa Leonu XIII în curêndu va da o enciclică despre raporturile politice ale bisericeĭ din Ungaria. Enciclica va avé forma de réspunsu la memorandulu îndreptatu Sfinţieĭ Sale de cătră episcopatulu catolicu ungaru. Scopulu calvinismuluĭ străbătutu de spiritulu revoluţionaru alu lui Kossuth şi alu francmasonerieĭ este a se rumpe de Roma, şi încă mai multu, paralelu cu lupta bisericéscă stă şi lupta politică contra coróneĭ. Chiaru pentru aceea dicemu, că salutămu cu căldură nóua declarare a Papeĭ, care se ocupă cu de-aménuntulu de adevĕraţiĭ factoriĭ ai luptei culturale şi care de nou accentuéză avertismentele contra logeloru. Enciclica acésta sigurŭ va deschide ochiĭ multora şi va pune capetu aceleĭ minciuni a foiloru liberale, ca şi cum Roma nu ar avé chiaru nimica contra proiectelorŭ de lege despre introducerea căsătorieĭ civile şi a matriculeloru de statu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Spre a pune capetu volnicieĭ, cu care unele autorităţi municipale respingeau ori ce scrisóre în limba germâna venită dela comandele militare, ministrulu Hieronymi a datu o ordinaţiune, în care dice, că autorităţile militare ale trupeloru

recrutate din Ungaria (afară de Croaţia şi Slavonia) suntŭ obligate a corĕspunde unguresce cu auctorităţile civile; asemenea suntŭ datóre a resolvi în limba magiară şi adresele privaţilorŭ concepiate în acéstă limbă. Auctorităţile militare ale celor-alalte trupe ale armateĭ comune încă suntŭ datóre să respundă unguresce la adresele unguresci, dară cându scriŭ din propria lorŭ iniţiativă, atunci aŭ să se foloséscă de limba armateĭ, adecă de cea germână. Ordinaţiunea ministrului a produsŭ mare turburare în şoviniştiĭ din opositie.

Fóea semioficiósă „Pester Correspondenz“ scrie, că proiectulŭ de lege despre dreptulŭ matrimonialŭ unitariŭ (căsatoria civilă) este trimisŭ la Viena spre a-şĭ da părerea asupra luĭ şi ministrului austriacŭ de finanţe dr. Steinbach, care trece de unŭ juristŭ celebru. Se pare, că proiectulŭ a fostŭ presentatŭ Maĭestăţiĭ Sale de cătră ministrulŭ de honvedĭ br. Fejérváry, căci ministrulŭ de justiţie Szilágyi de maĭ multe lunĭ nu a datŭ faţă cu Monarchulŭ. Maĭestatea Sa, care este aplicatŭ a-şĭ da consensulŭ la căsătoria civilă, cum este în Austria, a străpusŭ proiectulŭ spre studiare şi dare de opiniune ministruluĭ Steinbach.

Francia.

Alegerile pentru camera deputaţilorŭ suntŭ fixate pe 20 l. c. Tóte partidele se parŭ disgustate de a maĭ lua parte la viaţa politică, căci pregătirĭ grandióse şi agitaţiunĭ în stilŭ mare nu se facŭ ca de altă dată. Guvernulŭ actualŭ prin complanarea conflictuluĭ cu Siam-ulŭ şi prin resolvirea afaceriĭ Panama şĭ-a câştigatŭ încrederea multorŭ republicanĭ.

În dilele trecute s'a finalisatŭ şi procesulŭ cu pretinsele documente furate dela ambasada englesă din Paris, carĭ documente însă nu aŭ fostŭ autentice. Falsificătoriĭ Narton şi Ducret, carĭ voescŭ să compromită pe Clemenceau, capulŭ radicalilorŭ, aŭ fostŭ condamnaţĭ celŭ dintâiŭ la 3 anĭ, éră alŭ doilea la 1 anŭ de carcerŭ, la o mulctă de 100 frs. şi la solvirea solidară a unuĭ francŭ dluĭ Clemenceau spre repararea onorieĭ.

De curêndŭ a publicatŭ o broşură Dupas secretariulŭ directoruluĭ siguranţeĭ publice. Dupas dice, că dînsulŭ a fostŭ încredinţatŭ cu prinderea faĭmosuluĭ Arton (din scandalulŭ Panama), s'a întîlnitŭ cu elŭ în maĭ multe locurĭ, dară nu l'a prinsŭ, fiindcă guvernulŭ ĭ-a datŭ ordinŭ, să nu-lŭ prindă, ci să tracteze numaĭ pe cale pacînică cu elŭ. Decumva cele cuprinse în broşura luĭ Dupas suntŭ adevĕrate, ele aruncă o umbră mare asupra celorŭ ce conducŭ aḑĭ destinele Franciеĭ, carĭ în locŭ de a pune pe criminaliĭ ceĭ marĭ la loculiŭ lorŭ, întră în negoţiărĭ cu dînşiĭ.

Corespondinţe.

Innsbruck 27 Iuliŭ 1892.

Onorată Redacţiune!

E sara târdiŭ. Am umblatŭ câtŭ ĭ dina şi suntŭ preste mĕsură obositŭ. Cu tóte acestea étă am luatŭ péna în mână să vĕ scriŭ. Am apucatŭ odată să vĕ promitŭ, să nu trécă dară dina fără să-mĭ fi împlinitŭ vorba. Firesce nicĭ prin gândŭ nu-mĭ trece, să ieaŭ la mână tóte obiectele espuse, saŭ să vĕ înşirŭ unŭ pomelnicŭ întregŭ de obiecte precum şi de espusanţĭ, apoĭ să-mĭ maĭ alăturŭ şi părerea în privinţa calităţiĭ saŭ a trăĭnicieĭ obiectelorŭ espuse, şi alte multe de acestea. Totŭ ce vreŭ, e, să vĕ daŭ câteva trăsăturĭ caracteristice şi să vĕ amintescŭ unele obiecte, ce nu le-am vĕḑutŭ la alte espositiĭ, nisce lucrurĭ, carĭ potŭ să intereseze pe cetitoriĭ Dvóstre.

Esposiţia e provinţială, fĕtulŭ Tirolesilorŭ, dar şi fala lorŭ. Provinţia nu e mare, de sine se înţĕlege dară, că nicĭ esposiţia nu póte fi ceva mare. Întrându în edificiulŭ centralŭ am admiratŭ de noŭ gustulŭ, cu care aranjatoriĭ de profesie sciŭ să aşeḑe şi să grupeze, câtŭ şi obiectele celea maĭ de rîndŭ, cum suntŭ sforĭ, funiĭ, tălpĭ, piel şi şcl., încă îţĭ parŭ ca totŭ atâtea grupe de obiecte de artă.

Am trecutŭ în grabă printre lucrurĭ de acestea, printre mobile, césurĭ, vesminte, încălţăminte şi alte ḑecĭ şi sute, şi m'am opritŭ în despărţĕmîntulŭ lucrurilorŭ de mână şi cu deosebire la nenumĕratele obiecte cioplite din lemnŭ. Cioplitulŭ şi sculpatulŭ în lemnŭ în aniĭ din urmă a luatŭ avîntŭ mare maĭ în tóte părţile. Am vĕḑutŭ şi airea cioplituri în lemnŭ, multe şi frumóse, dar aşa multe şi frumóse ca aicia nu am maĭ vĕḑutŭ. Am statŭ multă vreme şi am admiratŭ în tăcere frumseţa şi arta feluritelorŭ obiecte casnice şi de lucsŭ, precum şi frumósele icóne, statue şi altare. Să nu maĭ fi fostŭ în esposiţie nimica vrednicŭ de vĕḑutŭ afară de acestea cioplituri şi sculpturĭ, şi totŭ mĭ-ar părĕ bine, că nu am trecutŭ fără să o vĕḑŭ. Ar fi de doritŭ, ca lucrulŭ de mână să ieа avîntŭ maĭ mare şi în şcólele nóstre. Firesce spre scopulŭ acesta ar trebui să ne cualificămŭ înainte de tóte ómenĭ, dar lipsele suntŭ multe, multe şi nenumĕrate.

Timpulŭ trecea, şi prin multe pavilióne aveam să maĭ trecŭ, multe aveam să maĭ vĕḑŭ şi să maĭ privescŭ cu deaměruntulŭ. M'am smulsŭ dară dela lucrurile de mână, am mersŭ maĭ departe şi am întratŭ pe rîndŭ în pavilionulŭ de vînătóre, de păduărităŭ, de turistică şi de montanistică. Vînătórea e adevĕratulŭ elementŭ alŭ Tirolesuluĭ. Nu am aplicărĭ vînătorescĭ, nu mĕ sciŭ însufleţi pentru tata saŭ dóră maĭ bine ḑisŭ moşulŭ Nimrod, nicĭ nu am simţŭ de a înţelege, cum potŭ afla adoratoriĭ luĭ petrecere, să stea césurĭ întregĭ la pândă, ca să pótă arunca unŭ glonţŭ în inima sermaneĭ bestiĭ. Cu tóte acestea în pavilionulŭ de vînătóre am statŭ multişóră vreme. Între multe lucrurĭ, trofee şi arme de vînătóre, eraŭ şi o mulţime de tablouri şi sculpturĭ representându felŭ de felŭ de scene vînătorescĭ, şi scenele acestea eraŭ nespusŭ de frumosŭ lucrate. Tirolesulŭ de câudŭ se nasce, alăturea cu alte patimĭ pórtă în peptulŭ sĕŭ şi patima vînătóreĭ. Şi dacă e artistŭ şi se va pune să aştérnă pe pânză saŭ să sculpteze în marmură o vînătóre, vînătórea acésta îţĭ va părĕ a fi vie, îţĭ va părĕ, că nu e numaĭ pânză îngrămădită de văpselĭ, că nu e numaĭ pétră rece, ci că în pânză, ci că în marmură a rĕmasŭ o parte din sufletulŭ artistuluĭ, şi acela e, ce te atrage şi înţĕlenesce lângă sine.

Am privitŭ cu multŭ nesaţŭ şi copiile şi imitaţiunile, firesce în miniatură, de păduriĭ, de munţĭ, precum şi de deosebite straturĭ de pămîntŭ. Prin păduriĭ icĭ cólea vedeaĭ porcĭ selbaticĭ, urşĭ, căprióre, cerbĭ şi alte sĕlbătăcimĭ, ér în urma lorŭ vînătoriĭ resfiraţĭ pe după trunchiĭ saŭ tufişele de braḑĭ. Pe cósta munteluĭ petrosŭ vedeaĭ turiştĭ cu traĭstă în spate, cu pălărie împenată în capŭ, ér în mână cu bâtă lungă, ce din josŭ se gată în ascuţişŭ de ferŭ.

Numaĭ într'unŭ târdiŭ am ajunsŭ în pavilionulŭ maşinilorŭ. Eraŭ maşinĭ de totŭ soiulŭ, dar cu deosebire maşinĭ maĭ nóuĕ, cum suntŭ maşinĭ mânate nu cu vaporŭ de apă, ci cu gazŭ, maşinĭ cu bensinŭ, apoĭ maşinĭ mânate prin curentŭ electricŭ. Vĕḑut'am maşinĭ de cususŭ învîrtite prin curentulŭ electricŭ, deosebite fireze, gilauĕ, sfiedere şi felŭ de felŭ de alte maşinĭ puse în mişcare prin curentŭ electricŭ. Maĭ eraŭ apoĭ ferŭ de călcatŭ rufele, încălḑitŭ prin curentŭ electricŭ, óle, tigăĭ, precum şi cuptóre întregĭ, în carĭ se ferbea şi se frigea cu electricitate, proprie nu chiarŭ de-a dreptulŭ cu electricitate, ci cu ajutoriulŭ căldureĭ produse prin electricitate. Fundulŭ ólelorŭ şi tigăilorŭ e unŭ felŭ de cutie, ce de o parte pórtă în cóste dóuĕ şuruburĭ. Prin şuruburile acestea întră curentulŭ electricŭ în cutie, şi după ce a încălḑitŭ repede fundulŭ vasuluĭ, încălḑesce în câteva minute apa s'aŭ unsórea şi îţĭ ferbe saŭ îţĭ frige mâncarea întocmaĭ precum îţĭ este gustulŭ.

Stăpânulŭ culineĭ electrice e Tirolesŭ din Boxengries. Dacă e dreptŭ, ce spune dînsulŭ, de doĭ anĭ nu a maĭ fertŭ altfelŭ, decâtŭ numaĭ cu electricitate.

Ca mulţĭ alţĭ privitorĭ curioşĭ am statŭ şi eŭ, până s'a rumenitŭ bine o friptură, ce te gâdilia la nasŭ şi în gură. Precum spunea bucătăresa, friptura a fostŭ comandată de unŭ visitatorŭ. Ĭ-am poftitŭ în gându-mĭ poftă bună, ér înainte de a mĕ duce maĭ departe, doĭosŭ de a cunósce, cum e făcutŭ fundulŭ vasuluĭ, am cerutŭ, să-mĭ dea o ólă. Am cercatŭ să desfacŭ fundulŭ, dar nu mĭ-a succesŭ, ér stăpânulŭ nu a voitŭ să-lŭ desfacă ḑicêndŭ, că e secretulŭ luĭ şi că are patentă în maĭ multe ţĕrĭ.

Am maĭ umblatŭ, ce am maĭ umblatŭ prin alte pavilióne, dar gândulŭ îmĭ sta totŭ la maşinile electrice şi la culina electrică. M'am reîntorsŭ din noŭ la ele şi le-am privitŭ din noŭ cu deaměruntulŭ, apoĭ m'am luatŭ pe urma sîrmelorŭ, să daŭ de maşina electrică, de unde vine curentulŭ electricŭ. Dar înzădarŭ, căci sîrmele viniaŭ din afară de esposiţie. Mi-s'a spusŭ, că maşina dinamică e aşeḑată într'unŭ satŭ vecinŭ, şi e mânată de unŭ părĕŭ repede nebunŭ de munte. Orĭ unde să fie, trebue să o vĕḑŭ.

Câudŭ era să ĭesŭ din esposiţie, am datŭ de unŭ pavilionŭ micŭ, unde vedeamŭ că întră ómenĭ cu de-a valma. M'am luatŭ şi eŭ după eĭ, să vĕḑŭ, ce minune maĭ póte fi şi acolo. Era o cameră obscură aşeḑată în vîrfulŭ pavilionuluĭ, ce arunca imaginile pe o masă rotundă. Camera obscură cu ajutoriulŭ unorŭ şurube se putea învîrti în tóte părţile, încâtŭ îţĭ arunca pe masă rîndŭ pe rîndŭ tóte părţile esposiţieĭ. Era interesantŭ, să veḑĭ, cum mişuia pe masă mulţimea de ómenĭ, ce alerga dintr'unŭ pavilionŭ într'altulŭ. De voia proprietariulŭ pavilionuluĭ, putea să fotografeze pe toţĭ visitatoriĭ esposiţieĭ, fără ca eĭ să scie o bóbă. Nu avea decâtŭ să-şĭ întórcă camera obscură

spre pórta esposiţiei, şi nu întra omŭ, fără ca să i-se arete imaginea pe masa pavilonului.

Dar corespondinţa s'a prea lungitŭ, şi eŭ încă m'am obositŭ. Nópte bună. Mâne mergŭ, să vĕdŭ maşina dinamică, şi de am vreme, vĕ mai scriŭ, apoi plecŭ mai departe.

Unŭ călĕtorŭ.

Condiţiunĭ de primire

în şcóla civilă de fete cu internatŭ susţinutŭ de Asociaţiunea transilvană în Sibiŭ.

Pentru primirea în şcóla civilă se cere atestatŭ despre absolvarea claselorŭ şcólei elementare, saŭ atestatŭ despre clasa corĕspundĕtóre premergĕtóre dela o altă şcólă de categoria şcólei civile. În lipsa unui astfelŭ de atestatŭ primirea se face pe basa unui esamenŭ de primire.

Didactrulŭ e fixatŭ cu 2 fl. v. a. pe lună, şi pentru elevele, ce intră pentru prima data în acéstă şcólă, o taxă de imatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursuluĭ complementarŭ, provĕdutŭ în § 6 din statutŭ, didactrulŭ este de 2 fl. pe lună, şi la prima înscriere taxa amintită de inmatriculare.

Elevele, carĭ voescŭ să fie primite în internatŭ, fie eleve ale şcólei civile, saŭ ale şcólei elementare a reuniunii femeilorŭ, aŭ să fie însciinţate de timpuriŭ, în totŭ casulŭ până 1 Septembre, prin părinţi saŭ tutorĭ la direcţiunea şcólei, pentru a se puté face dispositiunile necesare. Taxa internatului e de 200 fl. v. a. pe anŭ, plătiţi înainte în dóuĕ saŭ celŭ multŭ 4 rate. [1]) Cărţile trebuincióse, materialulŭ de scrisŭ, de desemnŭ, de lucru de mână, se înţelege, nu suntŭ cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în acéstă privinţă se pórtă de părinţi, întocmaĭ precum totŭ de dinşiĭ se pórtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune la musica instrumentală şi în limba francesă.

Taxele pentru instrucţiunea în piano suntŭ de 2 categorii:

a) dacă o elevă voesce să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmână taxa de 9 fl. pe lună; dacă 2 eleve împreună ĭeaŭ instrucţiune în aceea-şĭ óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmână cu 6 fl. de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmână taxa de 6 fl. pe lună; dacă se întrunescŭ 2 eleve în aceea-şĭ óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmână cu 5 fl. pe lună de elevă.

Pentru instrucţiunea în limba francesă, câte 2 óre pe sĕptĕmână se compută pe lună câte 2 fl. de elevă.

Tóte taxele se plătescŭ direcţiuniĭ şcolare, care remunerézĕ pe instructorĭ.

Elevele din internatŭ, afară de şcólă, aŭ în fiesce care dĭ anumite óre de conversaţiune în limba francesă, magiară şi germână. Pe lângă aceea ele se prepară şi-şĭ învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutoriulŭ directórei şi a guvernantelorŭ.

Elevele, carĭ voră să fie primite în internatŭ, maĭ aŭ să aducă cu sine: o saltea, unŭ covoraşŭ la patŭ, 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ, o plapomă saŭ ţolŭ de coperitŭ, 4 ciarşafurĭ (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoĭ: perie de dinţĭ, săpunŭ şi peptenĭ, carĭ tóte rĕmânŭ proprietatea eleveĭ. Afară de aceste schimburile de trupŭ saŭ albiturile, câte $^1/_2$ duzină din fiesce care, ciorapĭ de colóre închisă şi batiste (mărămĭ) câte 1 duzină, unŭ parapleŭ şi încălţămintea trebuinciósă. Câtŭ pentru toalete nóuĕ, părinţiĭ şi tutoriĭ suntŭ consiliaţi a nu face de aceste pentru copilele lorŭ, căcĭ pentru a obţiné o uniformă în îmbrăcăminte pentru tóte internele, acele toalete cu preţurĭ moderate se potŭ face aci prin îngrijirea direcţiuniĭ internatului. Strînsŭ de uniformă se ţinŭ: o haĭnă, dóuĕ şurţe în forma uneĭ haĭne, o pălărie de lĕrnă şi una de vară, carĭ necondiţionatŭ aŭ să se facă aicĭ şi carĭ preste totŭ vorŭ costa cam 16—22 fl. v. a.

Doritoriĭ de a avé „Statutulŭ de organisare“ precum şi „Regulamentulŭ internŭ“ alŭ şcóleĭ şi „Regulamentulŭ pentru cursulŭ complementarŭ“, le potŭ primi dela direcţiune pentru câte 10 cr. unulŭ. Totŭ dela direcţiune se póte primi pentru 1 fl. şi „Monografia“ şcóleĭ, în care pe lângă istoricŭlŭ institutuluĭ se află descrisŭ edificiulŭ şcóleĭ şi alŭ internatuluĭ în tóte amĕnuntele luĭ.

Sibiŭ, în Augustŭ 1892.

Direcţiunea
şcóleĭ civile de fete cu internatŭ.

[1]) Pentru ajutorarea părinţilorŭ maĭ lipsiţĭ de mijlóce, carĭ suntŭ hotărîţĭ a-şĭ da fiĭcele în internatŭ, institutulŭ de creditŭ şi de economiĭ »Albina« a creatŭ 10 şi dlŭ Dr. A. Maniŭ, notariŭ publicŭ reg. în Oraviţa 4 stipendiĭ de câte 50 fl., pentru carĭ cererile suntŭ a se adresa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ.

Programa

gimnasiuluĭ superiorŭ, preparandieĭ, normeĭ şi şcóleĭ de fetiţe din Blaşiŭ pe an. scol. 1892/3.

Programa cuprinde: 1. „Unele cunoscinţe *despre Câmpie*“ de Dr. Ambr. Cheţanŭ, unŭ studiŭ interesantŭ despre Câmpia Transilvanieĭ. 2. „Scirĭ scolastice referitóre la gimnasiŭ, la preparandie, şcóla normală şi şcóla de fetiţe.“

Ce privesce *gimnasiulŭ*, aŭ funcţionatŭ la elŭ unŭ directorŭ, 16 profesorĭ pentru studiile ordinare, şi 5 pentru studiile estraordinare. Planulŭ de învăţămîntŭ nu s'a schimbatŭ. S'aŭ augmentatŭ parte prin cumpĕrărĭ parte prin donaţiunĭ bibliotecele, museele, grădina botanică şi instrumentele de gimnastică. Tinerimea gimnasială s'a împărtăşitŭ de următórdle ajutóre: a) Stipendiaţĭ aŭ fostŭ 47 cu suma de 3014 fl. 50 cr.; b) Premiĭ s'aŭ împărţitŭ studenţilorŭ în valóre de 500 fl.; c) Din beneficiulŭ de pâne aŭ căpĕtatŭ 182 studenţĭ; d) Pentru studenţiĭ morboşĭ s'a plătitŭ medicină 272 fl. 77 cr.; e) În seminariulŭ „Vanceanŭ“ aŭ avutŭ provisiunea întrĕgă 120 studenţĭ gimnasialiĭ. Înscrişĭ aŭ fostŭ 465. Din aceştia aŭ desertatŭ 22, aŭ muritŭ 4 şi aŭ rĕmasŭ până la finea anuluĭ scolasticŭ 439, anume în clasa I A. 56, clasa I B. 57, cl. II 56, cl. III 58, cl. IV 49, cl. V 48, cl. VI 45, cl. VII 34, cl. VIII 36. Gr. cat. aŭ fostŭ 378, rom. cat. 4, gr. or. 51, ev. ref. 1, israeliţĭ 5. Eminenţĭ aŭ fostŭ 28, cu celŭ puţinŭ bunŭ 66, cu suficiente 241, cu 1 nesuficiente 53, cu 2 nesuficienţĭ 13, cu maĭ mulţĭ nesuficieţĭ 38. Starea sanitară a fostŭ mulţămitóre, ĕră purtarea morală preste totŭ bună.

Însciinţare pentru anulŭ scolasticŭ 1893/4. În 30 Aug. vorŭ fi esamenele de repetiţiune şi cele supletóre (pentru cei ce vinŭ dela vre-o şcólă reală orĭ civilă). În 31 Aug. esamenele de suscepere pentru I clasă. În 1 Sept. se vorŭ înscrie studenţiĭ, carĭ aŭ studiatŭ în 1892/3 în Blaşiŭ, ĕră în 2 Sept. ceĭ ce vinŭ dela alte gimnasiĭ. Aceĭ şcolarĭ, carĭ vinŭ maĭ târdiŭ de 3 Sept., vorŭ avé să probeze cu documente causa întârdierii. După 8 Sept. directoruluĭ gimn. nu maĭ póte primi pe nimenĭ ca şcolariŭ ordinariŭ.

Condiţiunile de primire suntŭ: 1. Fiesce care şcolariŭ are să producă testimoniŭ de pe an. şcol. precedentŭ. 2. Ceĭ ce vinŭ pentru prima óră la gimnasiulŭ din Blaşiŭ, să se înfăţişeze cu părinţiĭ orĭ toturiĭ, să producă carte de botezŭ, şi atestatŭ medicalŭ despre revaccinare. 3. În clasa I se vorŭ primi şcolarĭ între 9—12 anĭ; cu privire la primirea celorŭ trecuţĭ de 12 anĭ va decide corpulŭ profesoralŭ. 4. Încuartirarea se póte face numaĭ în case, contra cărora directorulŭ şi profesorulŭ de clasă nu facŭ escepţiune. 5. Şcolariĭ să-şĭ cumpere cărţĭ curate şi bune, ĕră nu mânjite şi sfîrticate. 6. Ceĭ ce vinŭ pe a V-a clasă, aŭ să se presente cu părinţiĭ saŭ tutoriĭ, carĭ să dechere, că doresc, ca fiiĭ lorŭ să înveţe limba grecă orĭ studiile prescrise prin art. de XXX din 1890. — Cu ocasiunea înscrierilorŭ suntŭ a se plăti: 3 fl. taxă fundamentală pentru ceĭ ce aŭ maĭ frecuentatŭ acestŭ gimnasiŭ, ĕră ceĭ ce vinŭ acum la gimnasiŭ, 6 fl. v. a. Pe lângă acésta aŭ să solvéscă ca banĭ de şcólă ceĭ din clasele I—IV câte 9 fl., ĕră ceĭ din cl. V—VIII câte 15 fl.

La preparandie aŭ funcţionatŭ 4 profesorĭ pentru studiile ordinare. Elevĭ aŭ fostŭ: pe cursulŭ I 37, pe c. II 28, pe c. III 22, laolaltă 87.

La şcóla normală aŭ funcţionatŭ 3 profesorĭ ordinarĭ şi 1 estraordinariŭ. Şcolarĭ aŭ fostŭ în cl. I 10, în cl. II 36, în cl. III 65, în cl. IV 80, laolaltă 191.

La şcóla de fetiţe aŭ propusŭ 2 catecheţĭ, 6 profesóre şi 3 profesorĭ. Eleve cu finea anuluĭ scolasticŭ aŭ fostŭ: în cl. I 24, în cl. II 36, în cl. III 31, în I cl. superióre 24, laolaltă 115.

La finea anuluĭ scol. 1892/3 aŭ fostŭ deci la şcólele din Blaşiŭ 717 tinerĭ şi 115 fetiţe, laolaltă 832. Aci nu suntŭ computate cursurile teologice.

Noutăţi.

Unŭ preotŭ decăduttŭ. Cetimŭ în foile magiare, că preotulŭ Adalbertŭ Pitucŭ, fiindŭ pusŭ în statulŭ deficienţeĭ din partea Ordinariatuluĭ gr. cat. de Oradea-mare, a apelatŭ la Ministeriŭ, şi totodată în unŭ pamfletŭ publicatŭ în limba magiară denunţă pe episcopulŭ şi capitululŭ dela Orade şi corpulŭ profesoralŭ dela Beĭuşŭ de propagatorĭ aĭ dacoromanismuluĭ. Ne pare rĕŭ, că acestŭ preotŭ şi-a uĭtatŭ de obediinţa canonică şi a ajunsŭ la atâta decădinţă morală, câtŭ spre a-şĭ rĕsbuna asupra superioriloruŭ sĕĭ recurge la calumniĭ şi insulte de josŭ şi codamnabile. Dacă ar fi neîndreptăţitŭ, suntŭ remediĭ canonice. Dară se vede, că nefericitulŭ omŭ nu scie, ce face.

Escese selbatice contra Românilorŭ din Oradea mare. Trista glorie a Turdeniloră a fostŭ invidiată de cetăţenii magiarĭ din Oradea mare. Aceştia luându de pretextŭ broşura decăduteluĭ preotŭ Pituk Béla — în sara de 9 a l. c. în numĕrŭ de *patru miĭ înarmaţĭ cu petri, ciomege şi grinzĭ năvălirĕ asupra palatuluĭ episcopescŭ.* După ce intonară „Kossuth-nóta“ şi „Szózat“-ulŭ, între strigăte selbatice de „Abzug Pavel“ (credêndŭ că Esc. Sa a venitŭ acasă) *aŭ spartŭ ferestile reşedinţeĭ episcopescĭ.* De aicĭ intonându cântece kossuthiste aŭ mersŭ de *aŭ spartŭ ferestile canonicilorŭ* gr. cat., ĕră o cĕtă *ale alumneuluĭ românŭ* gr. cat. Poliţia fiindŭ puţină nu a fostŭ în stare să împrăştie pe escedenţi.

Pe la 10 óre sara demonstraţiunea luă unŭ caractĕrŭ maĭ gravŭ. Mulţimea înfuriată *a sfărmatŭ cu petri câtŭ pumnulŭ jalusiile alumneului* şi cu lemnele dela jalusiĭ *a bombardatŭ pórta bisericeĭ* gr. cat. de lângă alumneŭ. *Ferestile bisericeĭ de-asemenea le-a spartŭ.* Apoĭ între sbierăturĭ continue *a sfărîmatŭ ferestile advocaţilorŭ români Duma, Buna* şi *Zigre.* Apoĭ între înjurăturĭ şi blăstĕmărĭ mulţimea s'a reîntorsŭ ĕrăşĭ *la palatulŭ episcopescŭ şi cu petri şi grinzĭ a spartŭ pórta şi tóte ferestile.*

Căpitanulŭ oraşuluĭ, comisariuluĭ de poliţie şi poliţiştiĭ aŭ fostŭ bătuţĭ de către escedenţiĭ. Numaĭ după acésta a recursŭ căpitanulŭ la ajutoriulŭ miliţieĭ, care venindŭ a împrăştiatŭ mulţimea. Unŭ soldatŭ a fostŭ greŭ rănitŭ cu o lovitură de pétră. Liniştea abia către medulŭ nopţiĭ s'a restabilitŭ.

Este de însemnatŭ, că chiarŭ foile magiare recunoscŭ, că demonstraţiunea a fostŭ aranjată şi condusă de inteligînţa magiară, care încă a bombardatŭ castelulŭ episcopescŭ.

FML. August Merkl prin unŭ autografŭ împĕrătescŭ a fostŭ încredinţatŭ cu conducerea provisorie a ministeriuluĭ de răsboiŭ.

Colera în România. La Brăila s'aŭ ivitŭ maĭ multe casurĭ de coleră. Aŭ muritŭ până în 10 a c. 8, morboşĭ se maĭ află 26.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pĭĭ, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutuluĭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868.

(Continuare).

b) Sinodulŭ electoralŭ dela 1868 purcede din premisa, că instituțiunile bisericescĭ ale Pravileĭ suntŭ perfecte pentru tóte timpurile, și pe acelea pe tóte le-amŭ avutŭ înainte de S. Unire.

Acum sub instituțiuni bisericescĭ înțelegemŭ în prima linie instituțiunile de guvernŭ bisericescŭ. Desvoltarea instituțiunilorŭ de guvernŭ bisericescŭ în resăritŭ a fostŭ următórea. Patriarchulŭ din Constantinopolŭ, ca celŭ mai avutŭ și mai cu influință între toți Patriarchii din resăritŭ, și-a formatŭ pentru guvernarea bisericéscă unŭ numĕrŭ frumosŭ de oficialĭ cu sferă de activitate determinată. Pe Patriarchulŭ Constantinopolitanŭ l'aŭ urmatŭ și ceĭalalți Patriarchĭ, Mitropoliți și Episcopĭ din resăritŭ, carĭ însă, fiindŭ-că nu dispuneaŭ de atâta avere ca Patriarchulŭ din Constantinopolŭ, trebuiră să mai restringă numĕrulŭ oficialilorŭ unindŭ în câte unulŭ sfera de activitate a mai multora. Pe calea acésta s'a introdusŭ în resăritŭ instituțiunea oficialilorŭ de guvernŭ bisericescŭ. [1])

Însă-și împrejurările bisericeĭ suntŭ în o fluctuațiune și variațiune continuă. Biserica resăritului însă dela desbinare încóce a căduțŭ în unŭ conservativismŭ bolnăviciosŭ. Nicĭ o instituțiune nu și-o a desvoltatŭ mai departe, ci chiarŭ dimpotrivă și cele avute aŭ începutŭ a decădé. De aceea astădĭ nicĭ nu se mai observézŭ nicăirĭ în tótă biserica resărituluĭ, ci pretutindenĭ s'aŭ formatŭ totŭ instituțiunĭ nóuĕ de guvernŭ bisericescŭ, însă așa de diverse unele de altele, câtŭ astădĭ nimenĭ nu mai scie, carĭ suntŭ proprie instituțiunile de guvernŭ bisericescŭ resăritene, căcĭ altcum suntŭ în Rusia, altcum în Turcia, altcum în România, Sêrbia, și altcum la gr. orientalii dela noĭ.

Ba instituțiunile acestea nóuĕ nicĭ nu fură formate după unŭ principiŭ uniformŭ pretutindenea. Așa de pildă, pe cândŭ în Rusia și România principiulŭ conducĕtoriŭ în formarea lorŭ a fostŭ principiulŭ ierarchicŭ anticŭ bisericescŭ, pe atunci la Sêrbiĭ și Românii gr. orientalĭ dela noĭ a fostŭ adoptatŭ principiulŭ protestanticŭ și reformatŭ.

Ca cetitoriĭ să-și pótă face o idee de confusiunea, ce domnesce în privința acésta în biserica resărituluĭ, lăsămŭ să urmeze aci după Pravilă instituțiunile de guvernŭ bisericescŭ, orĭ după cum le numesce Pravila, *„boeriile saŭ cinstile saŭ deregătoriile archiereilorŭ și tocmirile lorŭ“*, și instituțiunile de guvernŭ bisericescŭ de astădĭ din mai multe state în resăritŭ.

Instituțiunile saŭ *„boeriile“* acestea după Pravilă suntŭ:

1. *„Economulŭ* ține tóte câștigurile bisericeĭ, tocmesce și casa archiereuluĭ și biserica.“

2. *„Sachelariulŭ* ține tóte mănăstirile de călugărĭ și călugărițe, este ispravnicŭ și preîncepĕtoriulŭ mănăstirilorŭ.“

3. *„Schevofilax* ține vasĕle și tóte odăjdiile bisericeĭ.“

4. *„Chartofilax* este ispravniculŭ tuturorŭ lucrurilorŭ, o mână drépta a archiereuluĭ, ținêndŭ întorcĕturile (întórcerile dela păgânĭ și ereticĭ) și nuntele saŭ logodnele (purta o specie de matriculă).“

5. *„Sacheliulŭ,* care ține sacheliele și ale bisericeĭ.“

6. *„Protodectulŭ* este folositoriŭ robițilorŭ și judecătoriŭ lucrurilorŭ de greșele, avêndŭ sub dînsulŭ și pe vinovații (o specie de jude de pace).“

Despre aceștia dice Pravila, că *„ședŭ la sfînta judecată cu archiereulŭ“*, va să dică suntŭ asesorĭ la tribunalulŭ de justiție alŭ episcopuluĭ.

7. *„Protonotariulŭ* este ușa celorŭ de afară“ (prin care comunicaŭ toțĭ cu archiereulŭ).

8. *„Logofĕtulŭ* este de scrie cuvintele lucrurilorŭ boerilorŭ cele de cinste“ (purta protocolulŭ donațiunilorŭ).

9. *„Canstrisiulŭ* schimbă pe archiereulŭ“ (îlŭ îmbrăca în ornatele sacre în biserică).

10. *„Referendariulŭ* se trimitea la împĕratulŭ și la boerime.“

11. *„Hipomnimatografulŭ* scria lucrurile și le aducea aminte“ (o specie de archivariŭ).

12. *„Ieromnimulŭ* ținea liturgia archiereuluĭ.“

13. *„Ipomnimniscŭlŭ* aducea aminte archiereuluĭ în taină.“

14. *„Dascalulŭ Evangelieĭ, dascalulŭ Apostoluluĭ, dascalulŭ Psaltiriĭ,* carĭ tâlcuiaŭ Evangelia, Apostolulŭ și Psaltirea.“

15. *„Epitocriseulŭ* aducea pe ceĭ ce vorŭ să se judece și îĭ punea, unde vorŭ să stea“ (o specie de cursorŭ de tribunalŭ).

16. *„Protopopulŭ* (πρωτοπάπας) este mai marele altariuluĭ“ (suplinia pe archiereŭ în sacris).

17. *„Începĕtoriulŭ bisericelorŭ* (ἀρχῶν τῶν ἐκκλησίων) lua sama lorŭ“ (o specie de esactorŭ).

Pe lângă aceștia mai amintesce Pravila încă mai mulțĭ, [1]) éră la bisericele catedrale bogate eraŭ încă și mai mulțĭ, pe carĭ nicĭ nu-ĭ mai amintesce Pravila.

În decursulŭ timpuluĭ însă așa de tare s'aŭ schimbatŭ împrejurările, câtŭ tóte instituțiunile acestea nu mai eraŭ practicabile. De aceea în resăritŭ a și încetatŭ pe încetulŭ pretutindenea instituțiunea oficialilorŭ de guvernŭ bisericescŭ așa, precum o amintesce Pravila, și s'aŭ introdusŭ pretutindenĭ alte instituțiunĭ. Pretutindenĭ însă aŭ imitatŭ mai multŭ saŭ mai puținŭ Consistórele apusanilorŭ, primindŭ multe chiarŭ și numirea latină de: *Consistoriŭ.* Astfelŭ în *Turcia* fiesce care episcopŭ are lângă sine unŭ *protosincelŭ* analogŭ cu vicariulŭ generalŭ din apusŭ, unŭ *economŭ,* care însă nu administrézŭ averea bisericéscă, ci funcționézŭ numai ca controlorŭ alŭ episcopuluĭ în administrarea averiĭ, și unŭ *cartofilace* saŭ notariŭ. Aceștĭ dignitarĭ bisericescĭ laolaltă cu câțiva laicĭ de frunte formézŭ sinodulŭ episcopuluĭ. Causele curatŭ bisericescĭ le resolvézŭ sinodulŭ compusŭ numaĭ din dignitarĭ. Causele civile le resolvézŭ sinodulŭ compusŭ din dignitarĭ și din laicĭ mai de frunte, fiindŭ că în Turcia episcopiĭ aŭ și o jurisdicțiune civilă preste credincioșiĭ lorŭ. În *Grecia* fiesce care episcopŭ are lângă sine unŭ protosincelŭ și unŭ *archidiaconŭ,* care contrasignézŭ tóte actele episcopescĭ. În *Rusia* are episcopulŭ unŭ *protopopŭ* (protoereŭ saŭ archipresbiterŭ), unŭ *protodiaconŭ* și câțiva călugărĭ, carĭ formézŭ consistoriulŭ episcopuluĭ. În *România* fiesce care episcopŭ are unŭ colegiŭ de preoți lângă sine. Greco-orientaliĭ însă dela noĭ și-aŭ organisatŭ guvernulŭ bisericescŭ după protestanți. Nefiindŭ așa dară instituțiunile de guvernŭ bisericescŭ din Pravilă de locŭ practicabile nicĭ pentru timpurile mai nóuĕ nicĭ pentru împrejurările nóstre, ca și pretutindenea în biserica resărituluĭ, éră de altă parte neputêndu-ne submiuistra dreptulŭ resăriténŭ nicĭ o altă instituțiune generală de guvernŭ bisericescŭ, amŭ trebuitŭ să ne creămŭ și noĭ pe vre-o cale óre care instituțiunĭ de guvernŭ bisericescŭ. La începutŭ s'a făcutŭ încercarea cu mănăstirea de călugărĭ din Blașiŭ, carĭ formaŭ consistoriulŭ episcopuluĭ, și din carĭ se luaŭ oficialiĭ ceĭ mai de frunte, cu tóte că nicĭ unŭ canonŭ resăriténŭ nu prescrie, că consistoriulŭ episcopuluĭ să-lŭ formeze călugăriĭ, nicĭ că din eĭ să se ĭea oficialiĭ ceĭ mai de frunte, precum nu prescriŭ nicĭ aceea, că episcopulŭ să fie călugărŭ. Instituțiunea acésta nefiindŭ practică pentru guvernulŭ bisericescŭ, fu mai târdiŭ înlocuită prin instituțiunea apusană practică și desvoltată a capitulelorŭ de canonicĭ, carea esistase în diecesa Oradeĭ mari încă dela începutŭ, în archidiecesă se introduse la 1807, éră în diecesele sufragane de Gherla și Lugoșŭ de-odată cu fundarea lorŭ.

Acésta este instituțiunea apusană cea mai însemnată introdusă în biserica nóstră.

Acum dacă tânguirea *„părinților sinodului“*, că bărbați crescuți în institute *„iesuitice“* aŭ introdusŭ în biserica nóstră *„instituțiuni străine“*, a fostŭ în adevĕrŭ seriósă și nu numaĭ unŭ verbalismŭ de modă, atunci sub „instituțiunile străine“ aŭ trebuitŭ să înțelégă întâiŭ și mai întâiŭ capitulele, instituțiunea eminenter latină și de mare însemnătate în guvernulŭ bisericescŭ.

Dacă însă pe capitule le-a înțelesŭ, atunci *„părinții sinodului“* trebuiaŭ să păsésca cu unŭ programŭ bine lucratŭ și detaiatŭ, în care să arete, că cassându-se capitulele ca o *„instituțiune străină“*, cum e cu putință, să se introducă oficialiĭ de guvernŭ bisericescŭ din Pravilă în locŭlŭ lorŭ, cu tóte că aceștia în totŭ resăritulŭ aŭ ajunsŭ în desvetudine din causa neaplicabilității lorŭ în timpurile mai târdiĭ. Orĭ dacă și „părinții sinodului“ aŭ fostŭ convinși, că aceia nu se mai potŭ introduce, atunci să fie arĕtatŭ, că pe timpulŭ unirii ce instituțiunĭ curatŭ orientale amŭ avutŭ, și cum se potŭ acelea reîntroduce érăși în locŭlŭ capitulelorŭ. Noĭ scimŭ, că și bietele instituțiunĭ de guvernŭ bisericescŭ, ce le aveamŭ pe timpulŭ sfinteĭ unirĭ, necum să fi fostŭ de ceva valóre, dară încă nu numaĭ în esență, ci și în numirĭ eraŭ calvinescĭ, precum *jurații și ctitorii scaunului,* pe carĭ îĭ întâlnimŭ prin statutele calvinilorŭ, nicăirĭ însă în Pravilă și Pidalionŭ, saŭ *soborulŭ micŭ* și *soborulŭ mare,* asemenea instituțiunĭ calvine. Numaĭ „Părinții sinodului“, așa zeloși pentru instituțiunile orientale, nu vorŭ fi cugetatŭ la reîntroducerea acestorŭ instituțiunĭ calvinescĭ?

Alteum instituțiunea capitulelorŭ în apusŭ și a oficialilorŭ episcopescĭ în resăritŭ își aŭ una și aceea-și rădĕcină în presbiteriulŭ anticŭ de lângă episcopŭ. Deosĕbirea între ele este numaĭ în aceea, că în resăritŭ s'a desvoltatŭ până la unŭ punctŭ, și apoĭ a stagnatŭ, pe cândŭ în apusŭ s'a desvoltatŭ în continuŭ, și pe lângă aceea a căpĕtatŭ o direcțiune, carea în resăritŭ nu o a căpetatŭ nicĭ odată, anume direcțiunea de a mărgini puterea episcopéscă în mai multe privințe, cum vomŭ vedé mai târdiŭ. De aceea chiarŭ și la gr. orientalĭ s'a întîmplatŭ casulŭ, de aŭ primitŭ instituțiunea capitulelorŭ din apusŭ. Așa cândŭ la anulŭ 1808 fu înființatŭ episcopatulŭ gr. orientalŭ din Zara în Dalmația, atunci cu binecuvîntarea patriarchuluĭ Constantinopolitanŭ lângă episcopŭ fu înființatŭ și unŭ capitulŭ catedralŭ stătătoriŭ din 6 canonicĭ. [1])

Șaguna a organisatŭ biserica românéscă gr. orientală de susŭ până josŭ după protestanți fără de mai nicĭ o considerațiune la principiile Pravileĭ. Biserica nóstră silită de defectuositatea Pravileĭ a primitŭ instituțiunea capitulelorŭ apusene isvorîtă din presbiteriulŭ anticŭ orientalŭ, însă desvoltată, perfecționată și circumscrisă, cum n'a fostŭ nicĭ odată în resăritŭ nicĭ o instituțiune. Și totuși „Părinții sinodului“ dela 1868 fără a fi în stare a propune ceva mai bunŭ condamnă în unŭ modŭ așa de rîndŭ pe bărbații nostri ceĭ mai marĭ, pentru că și-aŭ întorsŭ privirile spre apuseni, carĭ suntŭ de o credință cu noĭ, și nu spre protestanți atâtŭ de departe de noĭ în credință și în modulŭ

[1]) Pe largŭ despre lucrulŭ acesta vedĭ Sim. de Tesalonica De SS. Ordinatione; Zisbman »Die Episcopalämter in der morgenländischen Kirche«; și Thomassin. »Vetus et nova ecclesiae disciplina«.

[1]) Vedĭ »Pravila« la capetulŭ părțiĭ I numită îndreptarea legiĭ.

[1]) Vehring »Das Recht der orientalischen Kirche« pag. 647.

de cugetare. Acésta ar avé înţelesŭ, dacă prin capitule s'ar fi alteratŭ vre-unŭ punctŭ cardinalŭ de disciplină orientală. Asta însă nu s'a întîmplatŭ, căci prin Capitule nu fu alteratŭ nici principiulŭ nostru celŭ mai însemnatŭ de disciplină, anume căsătoria preoţilorŭ, întru cât afară de stalurile bobiane din capitululŭ mitropolitanŭ, carî suntŭ de fundaţiune privată, căsătoria preoţilorŭ nu este pedecă pentru canonicatŭ. Eră dacă vomŭ considera lucrulŭ istorice, putemŭ să dicemŭ, că din fundarea capitulelorŭ nici unŭ rĕŭ nu a urmatŭ pentru biserica nóstră, de cumva nu vomŭ numi unŭ rĕŭ fundaţiunile celea multe făcute de capitularî mai cu samă în capitululŭ din Blaşiŭ şi în celŭ de Oradea mare.

O altă instituţiune apusană de valóre în biserica nóstră este instituţiunea seminarelorŭ clericale şi a celorŭ de băeţî. Până la o îngrijire aşa delicată de crescerea cleruluî, cum se întîmplă aceea în seminare, nu o a pututŭ duce biserica resăritului nici odată. În resăritŭ cei ce voiaŭ să se preoţéscă, învăţaŭ câte ceva pe la mănăstirî, dar de comunŭ fórte puţinŭ. Aşa învăţaŭ şi la noî în timpurile mai de de multŭ pe la mănăstirea dela Strîmba şi pe airea, apoî funcţionaŭ câtva timpŭ ca diacî saŭ cantorî şi după aceea se preoţiaŭ, cum se vede din canonulŭ 2 şi 6 alŭ sinodului dela 1700, după carî tótă pregătirea preoţilorŭ sta în aceea, că să fie funcţionatŭ câtva timpŭ ca diacî saŭ cantorî. În apusŭ însă încă de pe timpurile sfîntuluî Augustinŭ s'aŭ formatŭ lângă episcopiî o specie de seminarie pentru crescerea preoţilorŭ. Instituţiunea seminarielorŭ în apusŭ s'a desvoltatŭ din ce în ce totŭ mai tare, până ce în urmă conciliulŭ Tridentinŭ o a provĕdutŭ şi cu o legislaţiune de organisare, conducere şi susţinere, desvoltată şi perfecţionată prin decrete şi ordinaţiuni papale mai târdiî. Putemŭ dară să dicemŭ, că instituţiunea seminarielorŭ de clericî şi băeţî ca şi instituţiunea capitulelorŭ este o instituţiune eminenter latină şi de mare valóre pentru prosperarea bisericeî. De aceea *„Părinţiî sinodului“* dela 1868 tânguindu-se în contra „instituţiunilorŭ străine“ introduse în biserica nóstră aŭ trebuitŭ să înţelégă seminariele acestea de clericî şi băeţî. Atunci însă ar fi trebuitŭ să ne arete, carî suntŭ instituţiunile orientale ale „Pravileî“ pentru crescerea cleruluî, pe carî le-aŭ înlocuitŭ seminariele latine. Cercândŭ însă să arete lucrulŭ acesta, ar fi ajunsŭ în o confusiune mare, vĕdêndŭ, că în urma defectuositâţiî Pravileî chiarŭ şi greco-orientaliî dela noî şi de airea aŭ trebuitŭ în privinţa acésta să împrumute dela latinî instituţiunea seminarielorŭ pentru crescerea cleruluî, şi încă nu numaî instituţiunea seminarielorŭ, ci chiarŭ şi organisarea lorŭ, principiile de educaţiune din ele, şi împărţirea teologieî în diversele discipline, şi acum în urmă şi instituţiunea eminenter apusană de doctorî în teologie. Dacă groco-orientaliî dela noî ar face unŭ studiŭ comparativŭ între seminariele lorŭ şi între legislaţiunea tridentină şi papală cu privire la seminarie, ar sta uĭmiţî vĕdêndŭ, câtŭ catolicismŭ este în biserica lorŭ şi din punctulŭ acesta de vedere.

Instituţiune apusană este mai departe instituţiunea esactoratelorŭ diecesane în forma deplinită de astădî, în rădĕcină însă şi acésta o instituţiune orientală. În timpurile vechî fiesce care diecesă era o parochie. Averea bisericéscă a dieceseî o administra economulŭ eclesiasticŭ, care din veuite plătia pe preoţii fungenţî şi da raţiunî episcopuluî. Fiindŭ administrarea acésta fórte grea, după ce diecesele aŭ crescutŭ tare, în apusŭ s'a introdusŭ instituţiunea parochiilorŭ, cândŭ apoî s'a despărţitŭ averea bisericéscă în beneficială, din carea se susţinea parochulŭ şi o administra elŭ pentru sine, şi în averea saŭ fabrica bisericeî destinată pentru celealalte lipse ale bisericeî, carea o administra parochulŭ cu poporulŭ. Atunci a încetatŭ şi antica instituţiune a economuluî. Despărţirea acésta a fostŭ unŭ progresŭ însemnatŭ în regularea administrăriî averiî bisericescî, de aceea, deşi de origine apusană, o aŭ primitŭ în timpulŭ mai noŭ şi gr.-orientaliî prin multe locurî. Precum însă în timpurile vechî economulŭ da raţiunî episcopuluî, fiindŭ că elŭ administra averea, aşa şi după separarea averiî bisericescî în beneficiî şi fabrică episcopulŭ are dreptŭ a pretinde raţiunî dela toţî ceî ce administră fabrica bisericeî. Neputêndŭ însă episcopulŭ în diecesele marî a revedé singurŭ tóte raţiunile bisericescî, a trebuitŭ să-şi formeze o instituţiune anumită spre scopulŭ acesta, şi instituţiunea acésta este esactoratulŭ diecesanŭ.

Gr. orientaliî dela noî în partea, ce atinge averea beneficială, s'aŭ acomodatŭ după biserica catolică; în partea însă, ce atinge fabrica bisericeî, în statutulŭ organicŭ aŭ primitŭ principiulŭ protestanticŭ, că subiectulŭ aceleia este comunitatea credincioşilorŭ din parochia respectivă.

O altă instituţiune latină de valóre este instituţiunea matriculelorŭ introdusă în biserica nóstră de episcopulŭ Clain. Aŭ esistatŭ, ce e dreptŭ, şi în resăritŭ ceva matricule. Forma însă, în carea se ducŭ acelea astădî nu numaî de noî, ci şi de gr.-orientalî şi de celealalte confesiunî, se basézá pe conciliulŭ Tridentinŭ şi pe mai multe decrete papale, şi astfelŭ este érăşî o instituţiune eminenter latină şi de mare însemnătate în bisericá şi în statŭ. Dacă instituţiunea acésta ar fi aşa contrară şi străină de biserica resăriténă, atunci gr.-orientaliî de bună samă nu o ar fi introdusŭ, şi dacă lorŭ nu le-a stricatŭ nimica, atunci de bună samă nici nóuĕ nu ne-a stricatŭ nimica şi nu ne va fi nici cândŭ spre stricăciune.

(Va urmá.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Centurionulŭ a datŭ ordinŭ, să se prindă la carŭ caiî luî Cherias şi Longinŭ, ér ceî obosiţî de drumulŭ lungŭ să se adepe şi recoréscă.

„Să odihnimŭ unŭ momentŭ,“ dise Paulŭ, „şi să ne sfătuimŭ asupra situaţieî. Asemenea să ne împreunămŭ cu legionariî, carî aŭ fostŭ martorî la lupta nóstră, nu de arme, ci de vorbe. Până acum gândescŭ, că tréba nóstră n'a fostŭ rea. Dar de aci înainte să ne întrebămŭ, ce ar fi dĕ făcutŭ? Óre solia, ce ne-a promisŭ căpitanulŭ, că ne aşteptă în Sora, cum ne va primi?“

„Miserabilulŭ se vede, că e gata la orî şi ce. Póte că şi în Sora ne va aştepta vre-o asemenea cétă,“ dise Cherias.

„Într'adevĕrŭ nici nu e lucru micŭ o comóră de dóuĕspredece milióne,“ observă Longinŭ.

„Chiarŭ de aceea,“ dise Paulŭ, „trebue să ne gândimŭ cum se cade, ca să putemŭ da Cesaruluî comóra neatinsă. Să ne întrebămŭ, că óre nu vomŭ ajunge ér în cursa duşmanuluî şi óre nu ne vomŭ vedé zădărnicitŭ succesulŭ de până acum.“

Pe cândŭ Paulŭ vorbia cu atâta îngrijire, mai avu mulţămirea de a vedé ajunşî pe ómeniî, carî aŭ fostŭ rĕmasŭ înapoî în tufişŭ.

Ostaşiî aceştia aduceaŭ vestea, că banditiî aŭ rĕmasŭ fórte mulţămiţî cu învingerea lorŭ şi născêndŭ-se între eî o cértă nesfârşită s'aŭ hotărîtŭ să renunţe la o nóuă năvală şi să mérgă cu grabă în Roma, ca să împarţă comóra.

Centurionulŭ împărţi ómenilorŭ sĕî pâne şi vinŭ şi îmbucă şi elŭ alăturea cu eî.

„Ascultă, centurióne, ce am socotitŭ eŭ,“ dise Longinŭ la sfârşitulŭ cumpĕtatuluî prândŭ. „Póte, să-ţi placă planulŭ meŭ. Eŭ cunoscŭ împrejurimea asta mai bine ca orî cine. Pe acestŭ drumŭ noî nu suntemŭ siguri, precum nicî în Sora. Uşorŭ s'ar putĕ întîmpla, ca contrariî nostri să se fi gânditŭ, să ne ieşe înainte pe calea, ce duce pe lângă laculŭ Trasimenŭ, şi să ne surprindă. Mi-a venitŭ în minte, că în acestŭ drumŭ se află petrişŭ multŭ, din care era vorbă de multŭ încă, să se pardoséscă acestŭ drumŭ. Elŭ zace preste olalaltă la drépta, unde se cârnesce calea, de aci cam şese sute de paşi. Nicî nu-lŭ bagî în samă din apropiare, căci e încunjuratŭ de unŭ tufişŭ desŭ. Cândŭ amŭ fi noî tălhariî şi amŭ fi furatŭ comóra, n'amŭ putĕ să ne dorimŭ unŭ culcuşŭ maî bunŭ, ca să o ascundemŭ. Sufletŭ de omŭ n'ar putĕ să o găséscă.“

„Te înţelegŭ,“ dise Paulŭ. „Tu credî, că ar fi bine, să ascundemŭ saciî şi să ceremŭ ajutoriŭ?“

„Eŭ voiŭ rĕmâné atunci aicî şi voiŭ fi păzitoriulŭ sacilorŭ, ducêndŭ viaţa unuî sĕlbaticŭ,“ dise Tellus, care era totdeuna în bună voe.

„Chiarŭ asta nu vomŭ suferi-o noî dela tine,“ adause Longinŭ, „ci vomŭ rĕmâné aicî toţî, adecă centurionulŭ numaî va pleca spre Forum Alieni, unde va sci elŭ, cum să isprăvéscă lucrurile, şi se va reîntórce cu o escortă de cincidecî orî şesedecî de ómenî.“

„Planulŭ tĕŭ e bunŭ, prietine Longinŭ,“ aprobă Paulŭ. „Sunteţi şi voî de acordŭ?“ întrebă apoî pe celalalţî doî.

Tellus şi Cherias n'aveaŭ nimica împotrivă. Eî eraŭ gata spre orî şi ce serviţiŭ. Amîndoî se îmbiaŭ.

„O parte a planuluî o voiŭ duce eŭ în deplinire,“ dise Paulŭ. „Carulŭ, se înţelege, va trebui să fie în apropiarea povereî, şi după ce e fórte greŭ a-lŭ ascunde în tufişŭ, trebue să ne gândimŭ a-lŭ transporta airea. Celealalte lucrurî să le ducă cu sine legionariî la Cortuna. Voî treî veţî rĕmâné aicî, să păziţi saciî. Proviantulŭ să vĕ rĕmână vóuĕ. În sfârşitŭ ce dicetî?“

„Minunatŭ!“ dise Tellus rîdêndŭ. „Dar mie îmî este dorŭ de selbătĕcime, şi mĕ voiŭ apuca şi de nobilulŭ vînatŭ.“

Planulŭ lorŭ s'a dusŭ în deplinire în maî puţinŭ de o jumătate de órá. Saciî eraŭ puşî în colţulŭ celŭ mai ascunsŭ alŭ desişuluî şi asemenea şi merindele. Carulŭ era acoperitŭ cu lemne şi crengî uscate, câtŭ nu i-s'ar fi datŭ de urmă. „Voî să nu vĕ opriţî în Sora,“ a dişŭ Paulŭ către ostaşî, „ci veţî merge totŭ într'una până la Cortuna. Acolo vĕ îndreptaţî către cuestorŭ, şi acela vĕ va face cuartire. Ér până la reîntórcerea mea din Forum Alieni nu vĕ depărtaţî nicăirea. Atunci vĕ voiŭ căuta eŭ.“

Ostaşulŭ isteţŭ acuşi avea Sora la spate. Întunecatele ape ale Trasimenuluî le-a lăsatŭ la drépta şi percurgea acela-şi drumŭ, care odinióră l'a făcutŭ şi Anibalŭ, cândŭ şi-a condusŭ óstea către Fiesole şi Pistoja. Aicî a şi făcutŭ împreună cu calulŭ sĕŭ unŭ popasŭ de câteva óre.

Dorile l'aŭ găsitŭ érá pe drumŭ. În puţine óre a perscurŭ totŭ lanţulŭ Apeninilorŭ şi trecêndŭ pasulŭ dela Nord-Ostŭ a ajunsŭ în Cortuna, de aci în Bologna, şi apoî în Forum Alieni.

Aci îlŭ părăsimŭ spre a ne maî întîlni şi cu alte persóne ale istorieî nóstre.

(Va urma).

Economie.

Retezarea pomilorŭ la noĭ de comunŭ se face tómna saŭ primăvara, şi este lăţită credinţa, că în timpulŭ verei nu ar fi consultŭ a reteza pomiĭ. Credinţa acésta este greşită, căcĭ retezarea pomilorŭ nu numaĭ se póte, dar une-orĭ este de lipsă să se facă şi vara.

Dacă timpulŭ este priinciosŭ, ramiĭ se desvóltă şi crescŭ repede; prin acésta coróna pomuluĭ devine stufósă, îşĭ perde regularitatea şi nu arare-orĭ presentă forma uneĭ măture. Pomulŭ cu o coróna stufósă nu numaĭ că nu e frumosŭ, dar nicĭ nu produce póme multe, de-óre ce fiindŭ ramĭ prea multĭ sucurile nutritóte se folosescŭ spre nutrirea şi desvoltarea mai departe a ramilorŭ, éră nu spre formarea fructelorŭ. Pómele produse de pomiĭ cu coróna prea désă şi adunată nicĭ nu se desvóltă şi nu se cocŭ de ajunsŭ, de órece aerulŭ şi căldura nu potŭ străbate destulŭ de libĕrŭ la ele. Va să dică pomiĭ cu coróna stufósă facŭ póme şi puţine şi rele. Inconvenientele acestea se delăturăr prin retezarea de vară.

Retezarea se întîmplă, după ce circulaţiunea cea mare a sucurilorŭ a începutŭ a se modera încâtva, adecă cam pe la începutulŭ luĭ Augustŭ. La retezare se taie a treia parte a surceilorŭ din anulŭ acesta. Fiindŭ circulaţiunea încă destulŭ de vie, ranele causate prin tăiare se vindecă curêndŭ. Prin acésta se promovéză formarea muguriloru, din carĭ se desvóltă florĭ şi fructe. Multĭ pomĭ, carĭ crescŭ bine şi se vĕdŭ sănĕtoşĭ, dară póme totuşi nu producŭ, prin retezarea din Augustŭ se potŭ face roditorĭ.

Cócerea merelorŭ. Cele maĭ multe specii de mere nu se cocŭ deplinŭ, până ce suntŭ pe pomŭ, şi atuncĭ căndŭ se culegŭ, maĭ alesŭ merele de ĭérnă, conţinŭ încă multŭ amilŭ, care numaĭ după culegere, aşedate fiindŭ merele în locŭ potrivitŭ, se prefăce în zăharŭ.

În decursulŭ cóceriĭ amilulŭ se împuţinéză până ce pe încetulŭ dispare cu totulŭ. Prin acésta pómele câştigă dulcéţă şi gustŭ plăcutŭ.

Cladosporium cucumeris se numesce o apecie de burete, care amenință cu nimicire totală recólta de crastaveţĭ în Germânia. Acestŭ parasitŭ nu atacă frunzĕle, ci chiarŭ fructulŭ. Anume sporele luĭ străbătêndŭ în crastavete produce nisce pete surĭĭ, carĭ totŭ crescŭ şi facŭ să curgă din elŭ o materie cleiósă. Sporele acestea uscându-se vîntulŭ le duce uşorŭ dela unŭ vregŭ de crastaveţĭ la altulŭ. Până acum nu s'a aflatŭ nicĭ unŭ mijlocŭ contra acestuĭ parasitŭ. Profesorulŭ Frand din Berlin a constatatŭ, că cladosporiulŭ atacă şi pepeniĭ.

Cultura vermilorŭ de mĕtasă în Italia aduce poporuluĭ venite fórte frumóse. După unŭ raportŭ alŭ ministruluĭ italianŭ de agricultură gogóşele vermilorŭ de mĕtasă din anulŭ acesta se compută la 46 milióne kgrame, carĭ representă o valóre de 196 milióne lire. În anulŭ trecutŭ s'aŭ produsŭ 34.641,491 kgr. de gogóşe, carĭ aŭ fostŭ preţuite în 117 milióne lire. La noĭ încă s'ar puté realisa venite însemnate prin cultura vermilorŭ de mĕtasă.

Bursa de Budapesta.

Din 19 Iuliŭ st. n. 1893.

Renta de aurŭ ung. 4%	115.55
« « coróne r. ung.	94.20
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	121.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	126.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.50
Bonurĭ rurale ung.	96.—
« urbariale ung.	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	149.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	142.—
Renta de hârtie austriacă	96.75
« « argintŭ austriacă	98.50
« « aurŭ austriacă	118.75
Losurile austr. din 1860.	162.—
« Vieneĭ	176.—
Acţiunile bancĕĭ austro-ungare	977.—
« « de creditŭ ung.	418.75
« « « « austr.	337.—
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncĕĭ ipot. ung.	128.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	100.50
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.88
Napoleon-d'orĭ	9.87
Mărcĭ 100 imp. germane	61.15
Londra 10 Livres şterlingĭ	125.20

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. —4. până 5.25, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.25, sĕcară fl. 3.25 până 3.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. 2.25, cucuruzŭ fl. 3.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. —.— până fl. .—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. .—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ — până 48 cr., carnea de óe 30 până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

222 szám vh. (34) 1—1
1893.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1122/93 számu végzése áltál balázsfalvi Nisztor Gyula javára a nagy-csergedi „Craitia" nevü határrészben lakó Popa Aurél ellen 125 frt 95 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 372 frt — krra becsült 2 drb 5—6 éves tehén, 2 idei bornyu, és 38 drb juhból álló ingóságok 125 frt 95 kr. tőke, ennek 1893. évi Május hó 22. napjától járó kamatai, 34 frt 74 kr., mepállapitott eddigi 3 frt 60 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1228/1893 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a nagy-csergedi „Craitián" leendő eszközlésére 1893-ik év Augustus hó 25-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1893-ik évi Augustus hó 8-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

JOSIFU GAVORA (3) 15—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomăndŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ
Flamure pentru biserică şi reuniunĭ.
Flamure pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

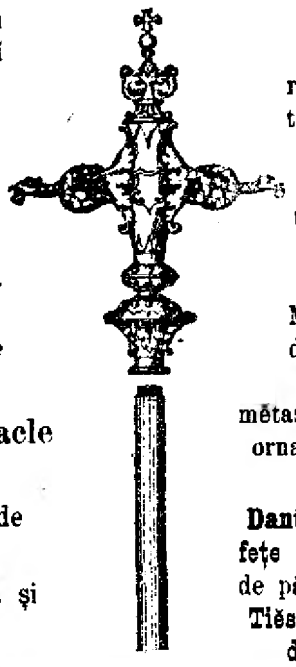

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.
Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate
Dantele besericesci, feţe de altariŭ, cruci de părete şi de scólă.
Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturi etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ian. 1892
cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.
(6) 26—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 19 Augustŭ 1893. Numĕrulŭ 33.

Oradea-mare.

A trecutŭ o sĕptĕmână, de cândŭ s'aŭ petrecutŭ escesele din Oradea-mare.

Spiritele agitate până la o mĕsură abia ajunsă până aicĭ s'aŭ maĭ potolitŭ. Sângele începe a-şĭ relua cursulŭ sĕŭ îndatinatŭ.

Putemŭ decĭ să recugetămŭ cu maĭ mare linişte şi cu maĭ multŭ cumpĕtŭ, de cum amŭ fi putut'o face sub impresiunea nemijlocită a celorŭ întîmplate. Situaţinnea, ce ni-s'a creatŭ prin escesele din Oradea, este grea din cale afară. Tocmaĭ de aceea datorĭ suntemŭ a fi cu sânge rece, a cumpĕni bine tóte împrejurările şi a afla mijlócele de lecuire.

Escesele din Oradea-mare aŭ unŭ caractĕrŭ de o estremă gravitate.

Afirmămŭ fără reservă, că în situaţiune maĭ dificilă, decâtŭ amŭ ajunsŭ prin demonstraţiunile orădane, nu amŭ maĭ fostŭ dela anulŭ 1848.

Demonstraţiunile dela Turda, Aradŭ şi Şimleŭ aŭ fostŭ îndreptate împotriva luptătorilorŭ naţionalĭ, împotriva acelora, carĭ revindecă drepturĭ pentru naţiunea română ca atare. Şi după ce legile ţĕreĭ nu recunoscŭ individualităţĭ naţionale, ci numaĭ cetăţenĭ de limba nemagiară, ne putemŭ esplica încâtva, cum de demonstraţiĭ şĭ-aŭ pututŭ vĕdi vandalismulŭ, fără ca organele publice, şi ele cuprinse de şovinismŭ, să-ĭ pedepséscă.

Demonstraţiunile din Orade suntŭ îndreptate împotriva bisericeĭ greco catolice române. Şi biserica greco-catolică îşĭ are asiguratŭ caractĕrulŭ sĕŭ naţionalŭ românescŭ în legile fundamentale aleţĕreĭ.

Întru adevĕrŭ pentru ce s'aŭ inscenatŭ demonstraţiunile acelea?

Motivulŭ principalŭ a fostŭ, pentru că episcopulŭ Pavelŭ a publicatŭ în diecesa sa în anulŭ 1892 unŭ cerculariŭ întemeiatŭ pe epistola pastorală comună din 1 Martie 1892 statorită în conferinţa episcopilorŭ nostri, în care se impune parochilorŭ a instrua pe credincioşĭ şi pe pruncii acelora în limba română, care este limba liturgică a bisericeĭ nóstre, deórece necunoscinţa acesteĭ limbĭ are de urmare părăsirea religiuniĭ nóstre şi prin urmare perirea sufletéscă a credinciosilorŭ nostri. Pentru că dacă poporulŭ nu maĭ cunósce limba, în care se împlinescŭ funcţiunile sacre, se înstrăinéză dela acele funcţiunĭ şi se alipesce la o religiune, în care pŏte să pricépă érăşĭ limba cultuluĭ divinŭ. Şi de-órece în ţara nóstră numaĭ la protestanţĭ pŏte poporulŭ nostru desromanisatŭ să pricépă limba cultuluĭ, este firéscă urmarea, că la protestanţĭ se va alipi.

Circulara din Martie 1892 a fostŭ publicată cu subscrierile episcopatuluĭ nostru întregŭ, în frunte cu fericitulŭ mitropolitŭ Vancea. Ea este efluxulŭ doctrineĭ curate catolice. Ea constitue în ochiĭ tuturorŭ fiilorŭ credincioşĭ aĭ bisericeĭ nóstre unŭ titulŭ de recunoscinţă faţă cu archiereiĭ nostri, îngrijitĭ maĭ pe susŭ de tóte de binele nostru spiritualŭ.

Şi cum privescŭ acestŭ actŭ Magiariĭ?

Ca o tradare de patrie.

Va să dică, în ochiĭ compatrioţilorŭ nostri magiarĭ împlinirea datorinţelorŭ archierescĭ se privesce de egală cu tradarea de patrie.

Şi cine suntŭ Magiariĭ aceia, carĭ aŭ aranjatŭ escesele din Orade?

Suntŭ aşa numita „tinerime inteligentă" condusă de inspectorulŭ regescŭ de şcóle. Aşa ne vestescŭ chiarŭ şi foile magiare.

Şi desaprobat'a cineva escesele din Oradea?

Nimenĭ. Din contră presa întrégă le-a preamăritŭ ca pe nisce manifestaţiunĭ ale patriotismuluĭ celuĭ adevĕratŭ.

Étă gravitatea estremă a situaţiuniĭ.

Că Pitucŭ a comisŭ o infamă tradare a bisericeĭ sale, recurgêndŭ în contra episcopuluĭ sĕŭ la guvernulŭ ţĕreĭ cu preterarea forurilorŭ bisericescĭ singure competente, asta puţinŭ însémnă. Avut'a şi Isusŭ Christosŭ între *doîspredece* apostolĭ unŭ vîndătoriŭ. Ce mirare, dacă va avé şi episcopulŭ Pavelŭ între 200 de preoţĭ vre-o câţiva simbriaşĭ?

Că episcopuluĭ Pavelŭ i-s'a amărîtŭ inima cea nobilă de cătră aceia, pe carĭ după a lorŭ nevrednicie ĭ-a încăr-

---

Feuilleton.

Ţigară şi ţigaretă.

În anulŭ trecutŭ pretutindenea pe faţa pămîntuluĭ se grăia despre descoperirea Americeĭ sevârşită înainte de aceea cu 400 de anĭ. Icĭ colé s'aŭ celebratŭ şi serbătorĭ lubiliare strălucite întru amintirea acestuĭ evenimentŭ. Elŭ şi meritá serbătorirea centenariuluĭ alŭ patrulea. Puţine evenimente are adecă istoria, carĭ ar fi fostŭ de o importanţă maĭ mare. Dar nu şĭ-a adusŭ aminte atuncia nimenĭ, să celebreze cu o cale şi iubileulŭ descopeririĭ ţigariĭ. Şi totuşĭ sciutŭ este, că ţigara a cuceritŭ lumea întrégă.

Causa acestuĭ faptŭ o putemŭ găsi numaĭ în împrejurarea aceea, că prietiniĭ şi adoratoriĭ ceĭ nenumĕraţi aĭ ţigareĭ nu suntŭ în chiarŭ cu privire la originea şi vechimea eĭ. Nicĭ nu e mirare, că e aşa, după ce în respectulŭ acesta cursézá maĭ multe ipotese, dintre carĭ unele îşĭ chiarŭ contraţicŭ. Uniĭ susţinŭ, că în Germânia şi de acolo la noĭ s'a introdusŭ ţigara la începutulŭ véculuĭ alŭ optspredecelea prin ostile francese ca unŭ lucru specificŭ francesŭ. Alţiĭ ţiceaŭ, că ea numaĭ în anulŭ 1796 s'a făcutŭ modernă în Germânia, maĭ întâiŭ în Hamburg. Dar părerea acésta din urmă nu s'a pututŭ susţiné, după ce s'a doveditŭ, că deja în anulŭ 1788 esista în Hamburg fabrica de ţigărĭ a luĭ Schiottmann. Eră ce privesce pe Francesĭ, eĭ încă declină dela sine cu tótă hotărîrea gloria de a fi inventatŭ ţigara, de a fi cunoscut'o deja pe la începutulŭ véculuĭ trecutŭ şi de a fi mijlocitŭ altorŭ popórĕ cunoscinţa eĭ. Dinşiĭ din contră susţinŭ, că abia în anulŭ 1823 l-aŭ făcutŭ cunoscinţa mijlocindu-le-o trupele lorŭ, carĭ se întorceaŭ din Spania acasă. Asta o dovedescŭ momoirele, carĭ le-a scrisŭ pe timpulŭ acela teatralistulŭ Hippolyte Anger, şi în carĭ se ţice: „Reîntórcerea nóstră la Paris s'a întîmplatŭ preste Orleans. Pe drumŭ întîlniamŭ adese ofiţerĭ, carĭ viniaŭ din Spania acasă. Eĭ purtaŭ cu îndrăsnélă ţigara în gură — o modă nóuă, carea de atuncia s'a generalisatŭ." Urmarea a fostŭ, că Spania avea să fie privită de patria ţigareĭ, şi gloria paternităţiĭ ar fi a hidalgilorŭ. Dar ce să vedĭ: eĭ încă protestézá în contra presupunerilŭ, că unŭ Spaniolŭ să fie contribuitŭ la inventarea ţigareĭ. Eĭ ne spunŭ, că în 19 Augustŭ 1526 câţiva Spaniolĭ aŭ ajunsŭ pe piaţa satuluĭ Nicoya din Mexico şi aŭ aflatŭ pe caziculŭ saŭ principele acolo în mijloculŭ divanuluĭ sĕŭ. Domniile lorŭ cântaŭ şi începură apoĭ să sórbă chicha, o beutură gătită din cucuruzŭ. Atuncĭ s'a întîmplatŭ, de caziculŭ a scosŭ din buzunariŭ unŭ sulŭ gătitŭ din frunde de tăbacŭ. Elŭ avea o lungime cam de 15 cm. şi grosimea degetuluĭ. Frundele eraŭ înfăşurate şi strînse cu unŭ firŭ de aţă. Caziculŭ băgă unŭ capŭ alŭ sululuĭ în gură, aprinse celalaltŭ capŭ, sugea apoĭ din cândŭ în cândŭ fumulŭ sululuĭ, îlŭ ţinea câtva timpŭ în sine şi-lŭ sufla apoĭ pe gură şi pe nărĭ afară. Celalalţĭ încă aveaŭ sulurĭ de acelea. Eĭ le numiaŭ *Yupoquete,* éră pe insulele Hispaniola şi Haiti, unde aflară Europeniĭ, că sulurile acelea încă eraŭ în folosinţă din timpurĭ fórte vechĭ, ele se numiaŭ *Tabaco.*

Dar nu conquistadoriĭ aceia aĭ Mexiculuĭ aŭ fostŭ Europeniĭ, carĭ aŭ vĕdutŭ ceĭ dintâiŭ ţigara şi aşa ţicêndŭ aŭ descoperit'o pe sama lumiĭ civilisate. În ţiarulŭ luĭ Columbŭ se cetescŭ adecă la anulŭ 1492 următórele: „Doĭ din prietiniĭ meĭ găsirá acolo (pe insula Cuba) multĭ Indianĭ bărbaţĭ şi femeĭ în gură cu o rădăcină mică aprinsă, carea vine dela unŭ felŭ de plantă, ce Indianiĭ o numescŭ Tabacŭ. Eĭ respiră în sine mirosulŭ acestorŭ rădăcini."

catŭ cu binefaceri, asta ér puținŭ impórtă. Se va mângăia cu vócea consciinței sale curate.

Că s'aŭ spartŭ ferestrile seminariuluĭ de băeți și ale locuințelorŭ canonicescĭ și private românescĭ, asta este și maĭ neînsemnatŭ. A suferi pentru adevĕrŭ și dreptate este mângăitoriŭ, și încaĭ pe viitoriŭ îșĭ vorŭ face oblóne bune, ca dovedile civilisațiuniĭ magiare să nu pótă străbate la dînșiĭ.

Gravitatea estremă a situațiuniĭ se află în faptulŭ, că păstrarea caractĕruluĭ românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre — caractĕrŭ garantatŭ în legĭ fundamentale ale țĕreĭ — se consideră din partea compatrioților nostri magiarĭ ca o *tradare de patrie.*

Faptulŭ acesta nu póte să ne însufle numaĭ grave îngrijirĭ, ci trebue să ne îndemne fără întârdiare la o energică lucrare pentru respingerea atacurilorŭ pornite și pentru păstrarea nealterată a caractĕruluĭ românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre și alŭ instituțiunilorŭ eĭ.

Ar fi o tradare a bisericeĭ nóstre, dacă amŭ întrelăsa fie chiarŭ și pe o clipă primirea mănușiĭ aruncate. Nu este ĭertatŭ să suferimŭ, ca în opiniunea publică să se întăréscă părerea, ca și când ar fi ĭertatŭ a sgudui la caractĕrulŭ românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre.

Terenulŭ, pe care stămŭ, este legalŭ, și pe terenulŭ acesta putemŭ lucra fără de reservă. Pontificele Romeĭ și Regele Apostolicŭ, Papa și Corónа într'o formă ne-aŭ garantatŭ caractĕrulŭ românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre. Magiariĭ vorŭ să răpéscă acestŭ caractĕrŭ, ca să ne nimicéscă biserica însă-și.

Datorința nóstră deci este a recurge în contra cestorŭ din urmă la factoriĭ ceĭ dintâiŭ.

Clerulŭ ruralŭ este chematŭ, să ĭea inițiativa. Preoțiĭ nostri din întrégă provincia mitropolitană să se adune după protopopiate saŭ vicariate și acolo în representațiunĭ colective să descopere Sfinției Sale și regeluĭ apostolicŭ unelterile, ce se pornescŭ în potriva bisericeĭ nóstre. Să arete, că legile, ce s'aŭ adusŭ cu sancționarea preaînaltă a Maĭestății Sale, nu se bagă în samă, că noĭ, poporulŭ românescŭ, biserica română greco-catolică, suntemŭ pușĭ afară de cadrele constituțieĭ, și că nicĭ locașurile, în carĭ ne rugămŭ luĭ Dumnedeŭ pentru domnitoriŭ, pentru țară și pentru pacea lumiĭ, nu maĭ suntŭ scutite de atacurile sacrilege ale șovinismuluĭ împăgânitu.

Sfinția Sa Pontificele Romeĭ nu va trece de sigurŭ vócea dureriĭ nóstre și va întreveni pe lângă regele apostolicŭ alŭ Ungarieĭ în interesulŭ bisericeĭ nóstre.

Étă dar situațiunea, ce ne-a creat'o Oradea mare, și mijlocul, de care trebue să ne folosimŭ pentru a o schimba.

La lucru dar. Să nu întârdiămŭ. Să nu dămŭ uĭtăriĭ cele întîmplate.

Nu póte Dumnedeŭ să ne certe în eternŭ.

Causa nóstră este a luĭ Dumnedeŭ. Prin urmare va triumfa. Și atunci rĕulŭ ni-se va întórce spre bine, și pe paginele cele frumóse ale istorieĭ nóstre va figura și numele: Oradea-mare.

După „Gazeta" și dlŭ Nic. Densușanŭ învolburatŭ. — Vĕdêndu-se dlŭ Nic. Densușanŭ atâtŭ de bătutŭ de armele adevĕruluĭ în partea sciințifică a foiĭ nóstre, și-a pierdutŭ tótă răbdarea. În locŭ de a aștepta, până ce vomŭ găta, cum amŭ așteptatŭ noĭ după dînsulŭ, în Nr. 170 din „Gazeta" se apucă să ne facă *eretici*, *falsificatorĭ* de S. Scriptură și maĭ scie Dumnedeŭ ce. Și pentru ce? Pentru că în tractatulŭ sciințificŭ despre elementulŭ laĭcŭ în biserică, voindŭ a proba, că laĭciĭ nu aŭ în sinóde votŭ decisivŭ în lucrurile de credință saŭ dogmatice, amŭ susținutŭ, că *„în faptele apostolilorŭ din S. Scriptură c. 15, unde este vorba de sinodulŭ Apostolilorŭ, cestiunea dogmatică cu privire la tăiarea împrejurŭ a creștinilorŭ întorși din păgânĭ, apriatŭ se spune, că nu poporulŭ, ci Petru, Paulŭ, Varnava și Iacobŭ o aŭ deslegatŭ, deși era de față tótă adunarea"*.

În contra aserțiuniĭ acesteia a nóstre, pe carea o susținemŭ și acum cu tótă hotărîrea, dlŭ Densușanŭ susține, că *„laĭciĭ aŭ avutŭ votŭ decisivŭ în cestiunea acésta dogmatică"* sulevată în sinodulŭ acesta *dogmaticŭ*, și nu aŭ fostŭ numaĭ *„simpli spectatorĭ"*. Și ca să-și probeze aserțiunea acésta, érăși fórte cutezată, nu citéză întregŭ capulŭ 15 din Faptele Apostolilorŭ, la care ne-amŭ provocatŭ noĭ, cum ar fi trebuitŭ să-lŭ citeze, dacă n'a voitŭ a induce publiculŭ cetitoriŭ în rătăcire, ci citéză numaĭ partea referitóre la epistola trimisă din Ierusalimŭ fraților din Antiochia, fără ca barĕmŭ pe acésta să o fie studiatŭ și înțelesŭ cum se cuvine. Și óre pentru ce nu voesce dlŭ N. Densușanŭ să citeze întregŭ capulŭ 15? Pentru că citându-lŭ, publiculŭ cetitoriŭ ar fi aflatŭ chiarŭ ceea ce amŭ dișŭ noĭ, că adecă elementulŭ laĭcŭ nicĭ în acestŭ sinodŭ n'a avutŭ votŭ decisivŭ în cestiunea acésta dogmatică. Căcĭ:

1. Cândŭ fu maĭ întâiŭ sulevată cestiunea tăieriĭ împrejurŭ a creștinilorŭ întorși din păgânĭ în Antiochia, întrebarea acésta dogmatică nu fu pusă laĭcilorŭ, ci luĭ Pavelŭ și Varnava: *„Dreptŭ aceea făcêndu-se price și întrebare nu puținŭ luĭ Pavelŭ și Varnava."* Fapt. Ap. c. 15, 20. [1])

2. Neputêndŭ Paulŭ și Varnava împăca spiritele, Antiochenĭi aŭ decisŭ, să întrebe în Ierusalimŭ nu pe laĭcĭ, ci pe *„Apostolĭ și Presbiterĭ"*, *„aŭ rînduitŭ să se sue Pavelŭ și Varnava și alțiĭ óre carĭ dintre eĭ, la Apostolĭ și la Presbiterĭ în Ierusalimŭ pentru întrebarea acésta* („presbiterĭ" se numescŭ în S. Scriptură preoțiĭ și episcopiĭ, ceea ce va concede și dlŭ Densușanŭ). Fapt. Ap. c. 15 v. 2. [2])

3. Sosindŭ Paulŭ și Varnava în Ierusalimŭ, érăși nu laĭciĭ s'aŭ adunatŭ să decidă

---

[1]) În originalŭ: *„Γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλιγῆς τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβα πρὸς αὐτούς."*

[2]) *„Ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἰερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου."*

Nu sufer e îndoélă, că rădăcina asta e identică cu sululŭ acela de frunde de tăbacŭ, care l'aŭ vĕdutŭ cu 34 anĭ maĭ târdiŭ pe piața din Nicoya. Țigara e deci pentru Europa descoperită acum de 401 de anĭ și era prin urmare îndreptățită să-și celebreze în anulŭ trecutŭ dimpreună cu America iubileulŭ de 400 de anĭ alŭ descopeririĭ sale, deși nu se póte nega de altă parte, că ea numaĭ în anulŭ 1560 a ajunsŭ în lumea veche. Mărinariulŭ francesŭ Nicot a fostŭ acela, care trecêndŭ preste oceanŭ în Europa cele dintâiŭ plante de tăbacŭ a adusŭ cu sine și înfășurăturĭ indiane de frunde de tăbacŭ și s'a preumblatŭ pe stradele Lisabonuluĭ în gură cu o înfășurătură de acelea aprinsă. Faptuiŭ acesta a provocatŭ mare sensație. Poporulŭ alerga în cete marĭ în urma luĭ. Câtva timpŭ a petrecutŭ înfășurătura asta în Portugalia, fără ca Europa să o bage în samă. Maĭ târdiŭ s'a folositŭ de o ocasie binevenită și a făcutŭ o călătorie până în vecinĭ în Spania. Acolo aŭ primit'o cu mare bucurie maĭ întâiŭ țiganiĭ. E probabilŭ, că dela eĭ, dela Zingarĭ, și-a primitŭ ea maĭ întâiŭ numirea originală Zingara, carea maĭ târdiŭ s'a metamorfosatŭ în Zigaro. Cuvîntulŭ acesta, care acușĭ s'a făcutŭ internaționalŭ, adevĕratŭ că se póte deriva și dela latinesculŭ cingere, a înfășura, a lega împrejurŭ, dară etimologia cea dintâiŭ totușĭ se pare a fi cea adevĕrată, deși s'aŭ maĭ aflatŭ și ómenĭ rĕutăcioșĭ, carĭ aŭ cutezatŭ să derive numele țigară dela cigolare, a scârțâi, pentru că multe înfășurăturĭ de acelea aprinse produceaŭ tonurĭ nu chiarŭ melodióse. Causa acesteĭ musice, ce încă și în dilele nóstre maĭ desfătéză urechile fumătorilorŭ, e prea cunoscută. Orĭ cine scie anume, că țigările scârțâitóre orĭ suntŭ înfășurate rĕŭ, și sufere de bóla, care se vindecă cu uleŭ de ricinŭ, orĭ ascundŭ în lăuntrulŭ sĕŭ felŭ de felŭ de lucrurĭ, precum suntŭ p. es. frunde de trandafirŭ și alte frunde, lemne, pĕrŭ, de omŭ și de animale și altele. Maĭ alesŭ cuprinsulŭ țigărilorŭ italiene e fórte bogatŭ. Așa a constatatŭ odată „Tribuna", — nu a nóstră, — că în trupiulŭ celŭ sveltŭ alŭ uneĭ „Toscane" s'a găsitŭ odată o pénă, de altă dată o sfóră, apoĭ éră unŭ cuiŭ, — ca și când ar fi voitŭ să dică fumătoriuluĭ: Spăndură-te! — apoĭ o sdrénță, unŭ nasture de aramă galbină, o scobitóre de dinți și — câtŭ de poeticŭ — o buclă a uneĭ domnișóre. Secționându-se în Piacenza o țigară „Magliani", s'aŭ aflatŭ într'însa o sfărmitură de varŭ, pulvere de gipsŭ, o cuantitate de humus, o aschiuță de lemnŭ și 1 cm. de sfóră. După observarea malițiósă a fericituluĭ fumătoriŭ, care își cumpĕrase țigara asta, nu lipsia într'însa decâtŭ unŭ zidariŭ cu uneltele luĭ, pentru ca dintr'o duzină de „Magliani" să ridice unŭ palatŭ.

În țigărĭ austro-ungare încă s'aŭ găsitŭ deja lucrurĭ fórte practice, p. es. o cheie de orologiŭ, unŭ șrofŭ, de care fumătoriulŭ ștergêndŭ de pe țigară cenușa și-a arsŭ degetele, o epistolă de dragoste și altele. Obiectele acestea tóte s'aŭ încorporatŭ unuĭ museŭ de rărități din țigărĭ, care l'a aranjatŭ înainte de asta cu câțiva anĭ redacția uneĭ foĭ Vienese. Precum se afirmă, museulŭ acesta este fórte bogatŭ și înveselitoriŭ, dar de unŭ timpŭ încóce nu maĭ prea cresce. Vina nu o pórta indolența fumătorilorŭ, carĭ de regulă aruncă la o parte țigările, ce nu ardŭ bine, și nu maĭ cércă după causa respirației împedecate, ci din contră împrejurarea, că donațiunile trimise pe sama museuluĭ se cuitaŭ în jurnalŭ sub rubrica noutățilorŭ și cu prilejulŭ acesta se și descriaŭ cu de-amĕnuntulŭ, și urmarea a fostŭ, că locurile hotărîtóre aŭ demandatŭ din noŭ lucrătórelorŭ din fabricele de tăbacŭ, să folosésc la gătirea țigărilorŭ numaĭ foĭ de tăbacŭ.

Altcum țigările austriace suntŭ cunoscute de bune, și fumătoriĭ le preferescŭ pretutindenea. Din contră țigările gătite de regia francesă a tăbaculuĭ, — Operas, Favoritas, Londres și cum se maĭ numescŭ țigările acelea scumpe, — nicĭ pe departe nu aŭ trecere așa de mare, pentru că suntŭ cu multŭ maĭ rele. Suntŭ țigărĭ fără de aromă, — așa dicŭ despre ele fumătoriĭ specialiștĭ, — gătite dintr'o plantă, carea are numaĭ o

despre lucrulŭ acesta dogmaticŭ, ci érăşi *„Apostolii şi Presbiterii“: „Şi s'aŭ adunatŭ Apostolii şi Presbiterii să vadă despre lucrulŭ acesta.* [1]) Fapt. Ap. c. 15. v. 6.

4. Adunându-se *„Apostolii şi Presbiterii“* să vadă de lucrulŭ acesta, érăşi nu laicii, ci numaĭ Apostolii şi presbiterii aŭ cercatŭ despre lucrulŭ acesta. *„S'aŭ adunatŭ Apostolii şi Presbiterii să vadă despre lucrulŭ acesta, şi multă cercare făcêndu-se —“* [2]) Fapt. Ap. c. 15. v. 7.

5. În sinodŭ n'aŭ vorbitŭ decâtŭ Pavelŭ şi Varnava, fiindu că anume eraŭ trimişi pentru a pune întrebarea acésta, şi apoĭ Petru şi Iacobŭ. Fapt. Ap. c. 15. v. 7. şi uu.

6. În fruntea epistoleĭ trimise la Antiochia spre a comunica creştinilorŭ decisiunea sinodului, ca deciditori în cestiunea acésta dogmatică nu se numescŭ laicii, ci *„Apostolii şi fraţii presbiteri“*, în textulŭ grecescŭ *„οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοι“*. [3]) Şi fără de aceea însă după ce din tóte cele de maĭ înainte se vede, că numaĭ *„Apostolii şi presbiterii“* fură întrebaţi în cestiunea acésta, numaĭ eĭ *„s'aŭ adunatŭ să vadă despre lucrulŭ acesta“*, numaĭ eĭ aŭ făcutŭ *„multă cercare“* în cestiunea acésta, şi cuvintele din epistolă *„Părutu-s'a Spiritului Sfîntŭ şi nóue“* numaĭ despre eĭ suntŭ de a se înţelege.

Evidentŭ se vede din acésta, că laicii în tótă cestiunea acésta n'aŭ avutŭ nicĭ unŭ votŭ decisivŭ, ci precum amŭ disŭ noĭ, cestiunea o aŭ deslegatŭ Petru, Paulŭ, Varnava şi Iacobŭ, pe carĭ singurĭ îĭ amintescŭ Fapt. Ap. cu numele ca factoriĭ principalĭ în sinodŭ între cealalţi Apostoli şi presbiteri.

Şi ca dlŭ Densuşanŭ să vadă, că nu numaĭ noĭ vedemŭ evidentŭ lucrulŭ acesta, ci şi bărbaţi marĭ din biserica resăritului, nu ne provocămŭ la vre-unŭ „Iesuitŭ celebru“, ci chiarŭ la Şaguna, care în compendiulŭ sĕŭ de dreptulŭ canonicŭ la pag. 317 apriatŭ dice despre lucrulŭ acesta: *„După ce Petru, Pavelŭ, Varnava şi Iacobŭ aŭ deslucitŭ întrebarea pusă.“*

Îi trebue dlui Densuşanŭ maĭ multŭ? Dacă îi trebue, stămŭ gata.

De închiare încă câteva cuvinte dlui Densuşanŭ.

1. Totŭ în acelŭ numĕrŭ din Gazeta dlŭ N. Densuşanŭ promite o scriere, în care va arăta *„dreptulŭ protopopilorŭ, alŭ preoţilorŭ, alŭ monachilorŭ şi alŭ laicilorŭ din Mitropolia Albeĭ-Iulieĭ de a lua parte cu votŭ decisivŭ atâtŭ în sinódele administrative, câtŭ şi în cele dogmatice“*. Mărturisimŭ sincerŭ, ca de scrierea acésta ne vomŭ bucura fórte multŭ, deşi prevedemŭ cu certitudine, că va ajunge la nimica. Chiarŭ pentru aceea îi spunemŭ înainte, că şi cu scrierea aceea vomŭ sta faţă.

2. Ne-ar părè fórte bine, dacă d. Densuşanŭ ar maĭ eda o scriere, în care să-şi probeze şi tesa, de carea de bună samă se uimesce Europa întrégă, anume tesa, că în mitropoliile române ale Ardealuluĭ şi Ungarieĭ *„şi credinţa şi instituţiunile bisericescĭ creştine s'aŭ păstratŭ multŭ maĭ originale şi maĭ pure“* ca orĭ unde în biserica latină şi grecéscă. De bună samă principiĭ calvinescĭ ne vorŭ fi fostŭ tare de ajutoriŭ, ca să întrecemŭ pe lumea întrégă. Aşteptămŭ cu nerăbdare şi o atare scriere, dacă d. Densuşanŭ voesce să trécă de bărbatŭ seriosŭ.

Asemenea aşteptămŭ o scriere dela dînsulŭ, în care să arete *„seria de instituţiuni naţionale-bisericescĭ, pe carĭ le putemŭ urmări până în cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ“* (Cercetări pag. 14), maĭ departe carĭ suntŭ acele *„instituţiuni frumóse“, „maĭ pure şi maĭ originale“* ca orĭ unde, despre carĭ vorbesce în „Gazeta“ Nr. 170. Totŭ asemenea aşteptămŭ şi o scriere dogmatică dela dînsulŭ, în care să arete cu dovedi istorice *„credinţa aceea maĭ pură şi maĭ originală“* din Mitropoliile române ale Ardéluluĭ şi Ungarieĭ, ca orĭ unde în biserica latină şi grecéscă. Îĭ spunemŭ înainte, că vomŭ sta faţă şi cu aceste scrierĭ.

3. Dlŭ Densuşanŭ numesce scrierea nóstră din partea sciinţifică *„scriere nedisciplinată“* şi pentru aceea se tângue asupra *„lipseĭ de controlŭ în biserica unită“*. Şi pentru ce? Pentrucă monstruositătile dluĭ Densuşanŭ nu le cruţamŭ chiarŭ de locŭ. Apoĭ dacă dlŭ Densuşanŭ crede, că are dreptŭ, éră noĭ nu, atuncĭ nu céră altŭ controlorŭ decâtŭ pe sine însu-şi, capacitatea, diligința şi cunoscinţele dînsuluĭ, cu care ne póte controla orĭ cândŭ, căcĭ suntemŭ gata. Sciinţa n'are lipsă de altŭ controlorŭ.

4. Se supĕră dlŭ Densuşanŭ, că autorulŭ părţiĭ sciinţifice nu-şi spune numele. D'apoĭ dlŭ N. Densuşanŭ, dacă e omŭ de sciinţă, nu se intereseze, că cine scrie, ci că ce scrie. Cândŭ autorulŭ nostru va afla cu cale, îşi va spune numele.

5. Dlŭ Densuşanŭ dice, că noĭ pe fie care pagină falsificămŭ textele. Acum dacă dlŭ Densuşanŭ nu o va arĕta acésta cu dovedi, atuncĭ vomŭ sci, care-i este numele, ce i-se cuvine.

6. Dlŭ Densuşanŭ dice, că noĭ în cestiunea cu sinodulŭ Apostolicŭ *amŭ falsificatŭ textulŭ S. Scripturĭ.* Acum dînsulŭ ca iuristŭ trebue să scie că a falsifica unŭ documentŭ însémnă a adauge, a şterge saŭ a schimba cuvinte din elŭ. Necum să ştergemŭ, adaugemŭ saŭ schimbămŭ ceva din capŭ 15 din Fapt. Ap., dară nicĭ n'amŭ citatŭ nicĭ unŭ cuvintŭ din elŭ, ci numaĭ amŭ spusŭ în câteva cuvinte, ce amŭ aflatŭ noĭ în capulŭ acela. Dînsulŭ decĭ póte dice, că amŭ greşitŭ în espunerea cuprinsuluĭ, ceea ce nu-ĭ concedemŭ, nimenĭ însă, că amŭ *falsificatŭ textulŭ.* Dînsulŭ însă nicĭ odată nu e în clarŭ cu cuvintele, ce le folosesce, éră cu cuvîntulŭ *falsificare* se jócă ca copiiĭ cu cotca.

Acte de violenţă în Oradea mare. — Sub titululŭ acesta scrie organulŭ Centruluĭ din Berlin „Germania“ în Nr. dela 13 a c. următórele: „Escesele fără mĕsură a plebeĭ magiare înfuriate întîmplate în sĕptĕmâna acésta arată de noŭ, până unde este în stare să mérgă şovinismulŭ ungurescŭ. O mulţime compusă din maĭ multe miĭ de persóne merge înaintea palatuluĭ episcopuluĭ românŭ gr.-cat. Pavelŭ, sparge tóte gémurile fereştilorŭ şi demolézá totŭ ce se póte demola. Alte persóne mergŭ înaintea locuinţelorŭ celoralaltĭ Românĭ, comiţêndŭ acelea-şĭ acte de violenţă. Poliţia s'a arĕtatŭ neputinciósă; chiarŭ căpitanulŭ oraşuluĭ, comisariĭ de poliţie şi haĭducĭĭ aŭ fostŭ atacaţĭ. Celŭ dintâiŭ se vede în urmă silitŭ a chema o companie de infanterie, care închise stradele. Totuşi nicĭ aşa nu se putu restabili liniştea deplinŭ. Ansă la aceste acte de violenţă a datŭ o broşură a unuĭ parochŭ gr. cat. îndreptată contra episcopuluĭ Pavelŭ. În broşura acésta este acusatŭ episcopulŭ, că face agitaţiune română între poporaţiunea magiară, că a romanisatŭ 24,000 Magiarĭ, că sistematice împarte tóte parochiile şi alte beneficiĭ bisericescĭ la Românii „trădătorĭ de patrie“, şi alte de acestea.

„Nu greşimŭ susţinêndŭ, că publicarea aceleĭ broşure a purcesŭ din ura preotuluĭ Pituk faţă de episcopulŭ Pavelŭ, dĕ-órece acesta s'a vĕdutŭ silitŭ a-lŭ pensiona pe acestŭ preotŭ din causa nervositătiĭ în gradŭ fórte mare şi respective a alienăriĭ mentale în unŭ timpŭ óre care. Şi scripta unuĭ atare omŭ a fostŭ de ajunsŭ, să facă mulţimea cea fără judecată a crede, că episcopulŭ Pavelŭ ar fi în faptă inimiculŭ naţiuniĭ ungurescĭ. Totuşi trebue să scimŭ, că numaĭ o presă nedémnă ungurésca agitându a adusŭ la însemnătate scripta preotuluĭ Pituk, făcêndŭ să fie crédute cele cuprinse în ea, precum nicĭ odată acéstă presă preste totŭ nu cruţă chiarŭ nimica spre a nutri pururea şovinismulŭ celŭ periculosŭ. Se impune întrebarea, că unde vorŭ duce continuele frecărĭ între fraţĭ în regatele unite. Cehĭ, Magiarĭ, Germanĭ şi Românĭ fiesce care cércă a răpi unuluĭ dela altulŭ terenulŭ, pe cândŭ ar trebui să vadă periculului, care chiarŭ în aceea stă, că monarchia austro-ungară constă din diverse elemente de poporaţiune, şi ea numaĭ aşa nu-şĭ perde din însemnătatea sa, dacă diferitele popórĕ se vorŭ sili a se apropia unulŭ de altulŭ şi a se ajuta în pace în totŭ modulŭ posibilŭ.“

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII de curêndŭ a adresatŭ o epistolă cătră Msgr. Gaspar Decurtius, preşedintele congresuluĭ de lucrătorĭ, ţinutŭ nu de multŭ în Elveţia.

---

[1]) *Συνήχθησάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου.*

[2]) *Πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης.*

[3]) În biblia română a dlui Densuşanŭ şi încă în unele conjuncţiunea »şi« este pusă de dóuĕ orĭ, »Apostolii *şi* bĕtrânii *şi* fraţii«, ca şi cum ar fi vorba de trei clase de creştini. În textulŭ originalŭ (ed. Angelo Mai) însă e pusŭ *καὶ* grecescŭ numaĭ odată, şi totŭ asemenea şi în Vulgata latină a Stuluĭ Ieronimŭ, de unde se vede, că a fostŭ vorba numaĭ de dóuĕ clase: *„Apostolii şi fraţii presbiteri.“* Pe »şi« acesta *dubiŭ* se basézá totă argumentarea dluĭ Densuşanŭ. De va fi de lipsă vomŭ dovedi, că nicĭ acestŭ »şi« nu-lŭ póte scóte din mipasŭ.

---

anumită aseménare cu planta de tăbacŭ, şi suntŭ înfăşurate aşa de rĕŭ, câtŭ trebue să-ţĭ daĭ silinţe frenetice pentru a stórce din ele câteva fumurĭ. Maĭ uşorŭ se fumézá nisce ţigărĭ americane, carĭ aŭ ajunsŭ numaĭ de curêndŭ în comerciŭ şi suntŭ învĕlite în papirŭ. Dar ele suntŭ novitatea cea maĭ prospetă în ale înşelăciuniĭ. Foile lorŭ nu suntŭ adecă foĭ de tăbacŭ, ci suntŭ fabricate din paie de sĕcară şi imitézá fórte bine foile veritabile de tăbacŭ. Mirosulŭ de tăbacŭ îlŭ câştigă ele prin aceea, că se ţinŭ în zamă de tăbacŭ. Acela-şĭ materialŭ se folosesce altcum şi spre umplerea ţigărilorŭ de calitate maĭ inferioră, aşa câtŭ de acum adese orĭ vorŭ fuma ómenii paie de sĕcară în locŭ de tăbacŭ.

Falsificărĭ de ţigărĭ lucru firescŭ că aŭ maĭ fostŭ şi până acuma. Dar falsificările acestea aŭ cercatŭ, să le acopere prin aceea, că înfăşuraŭ trupulŭ ţigărilorŭ cu papirŭ de aurŭ orĭ de argintŭ, în America cu unŭ brâŭ de staniolŭ. „Mulţĭ din cumpĕrătoriĭ meĭ,“ a disŭ odată unŭ fabricantŭ de omenie, „ţinŭ că ţigările cele de dece cents suntŭ planta cea maĭ miserabilă de pe faţa pămîntuluĭ şi nu le-ar fuma pentru lumea asta. Dar dacă le înfăşurŭ cu staniolŭ şi le daŭ preţulŭ de 50 cents, ele le placŭ de minune.“

(Va urma.)

Sfinţia Sa accentuéză, că-i zace la inimă ameliorarea sorţii lucrătorilorŭ, şi că marile cestiuni sociale numai religiunea creştină este în stare a le resolvi.

Abaţii ordului Benedictinŭ, carî până acum nu staŭ în nicî o subordinaţiune ierarchică unulŭ faţă de altulŭ, ţinêndŭ o conferinţă în Roma aŭ rugatŭ pe Sfinţia Sa, să constitue unŭ primate pentru ordŭ cu reşedinţa în Roma. Sfinţia Sa Leonŭ XIII a şi constituitŭ de primate alŭ ordului Benedictinŭ pe P. Hildebrand Dom de Hemptine, abatele de Moredous.

Francia.

Catoliciî francesî până acum şi-aŭ datŭ puţină silinţă, să se organiseze în unŭ partidŭ compactŭ. O parte din eî ţinŭ încă cu monarchiştiî, éră ceealaltă urmându sfaturilorŭ părinţescî ale Papeî începe a se împăca cu actuala formă de guvernare.

Msgr. Guthe Soulard, archiepiscopulŭ de Aix, a datŭ unŭ circulariŭ către clerulŭ şi poporulŭ de sub păstorirea sa, în care cu insistinţă îî rógă, să mérgă la urnă şi să voteze pentru candidaţî catolicî cu programŭ republicanŭ. Dela candidaţî se pretinde declararea formală, că vorŭ lupta pentru abrogarea legilorŭ inimice intereselorŭ bisericeî. Parola dată de archiepiscopŭ este: Rĕsturnarea actualeî partide guvernamentale, de-órece ea se compune din jidanî şi francmasonî.

Ministrulŭ-preşedinte Dupuy în unŭ discursŭ, ţinutŭ cu ocasiunea unuî banchetŭ în Poy, îşî esprimă bucuria, că şi catoliciî se mărturisescŭ de credincioşî aî republiceî, de-órece Francia prin bună înţelegere politică trebue să-şî consolideze unitatea teritorială. Dară aşa vorbesce dlŭ ministru numaî în ajunulŭ alegerilorŭ, nu şi cândŭ e vorba de a apĕra biserica de injuriile, ce i-se facŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ţiarulŭ partideî naţionale „P. Napló“ în nrulŭ din 10 a c. publică unŭ raportŭ alŭ fostuluî secretariŭ în ministeriulŭ de esterne Rimler Gyula, care în numele partiduluî independentistŭ din Ungaria a umblatŭ prin Rusia cu misiunea de a pune la cale o alianţă între Ungaria, Rusia şi Francia contra tripleî alianţe. Rimler în călĕtoria s'a făcută în 1892 prin Rusia a avutŭ convorbirî în cestiunea acésta cu cele maî însemnate personalităţî ale comitetuluî slavŭ, anume cu contele Ignatiev, cu Kiriliev, măiestru supremŭ de curte alŭ luî Constantinŭ Constantinovicî, şi cu alte notabilităţî politice. Pretutindenea a fostŭ întimpinatŭ cu bucurie planulŭ alianţeî ungurescî-rusescî-francese. Din partea Franciei a lucratŭ deputatulŭ Pichon luându engagementulŭ în numele Francesilorŭ de a ajuta în nóuĕle alegerî din Ungaria partidulŭ independentistŭ. Rimler în o scrisóre din 24 Iuliŭ 1892 către generalulŭ Kiriliev schiţézĕ şi punctele principale ale pactuluî ungurescŭ-rusescŭ, care se reduce la împăcarea Slavilorŭ din Ungaria şi la sprijinirea Magiarilorŭ pe cale diplomatică din partea Rusieî şi a Franciei. Generalulŭ rusŭ în rĕspunsulŭ din 30 Iul. 1892 la scrisórea luî Rimler se pare, că nu prea are încredere în promisiunile magiare de a mulţămi chiarŭ şi celea maî modeste dorinţe ale Slavilorŭ. Ca esemple amintesce ceea ce s'a întîmplatŭ cu delegaţiunea Românilorŭ la Viena.

Deputatulŭ francesŭ Pichon prin o telegramă apărută în ţiarulŭ parisianŭ „Eclair“ declară, că celŭ maî corĕspunzĕtoriŭ mijlocŭ spre a sparge tripla alianţă este o apropiare dintre Ungaria şi Rusia; spre acestŭ scopŭ a şi întratŭ în legătură cu partidulŭ independentistŭ şi cu bărbaţî ruşî de mare influinţă. Acţiunea acésta a aflatŭ mulţî aderenţî în Petersburg. De o cam dată s'a lucratŭ pentru încetarea ureî, care datézĕ dela 1849 între Ungaria şi Rusia. Fracţiunile partiduluî idependentistŭ din Ungaria declară, că Rimler nu a tractatŭ cu Ruşiî din încredinţarea lorŭ.

Altcum mulţî membri aî partiduluî Kossuthistŭ, carî până ce sustă tripla alianţă, nu speréză a li-se realisa planurile de a vedé Ungaria cu totulŭ independentă, nu şuntŭ străinî de o apropiare de Francia şi Rusia.

Corespondinţe.

Oradea mare 11 Augustŭ 1893.

Onorată Redacţiune!

La noî la Orade încă s'a desbătutŭ cestiunea română. precum cetitoriî dvóstre sigurŭ aŭ aflatŭ deja din alte foî. S'a desbătutŭ în modulŭ acela, în care s'a desbătutŭ şi pe airea prin oraşe ungurescî şi jidovescî. Dar pentru ca şi aceî cetitorî aî „Unirii“, carî n'aŭ avutŭ ocasiune de a ceti despre lucrulŭ acesta prin alte foî, încă să scie, cum a decursŭ desbaterea aceea, vĕ rogŭ, să publicaţî următoriulŭ raportŭ scurtŭ.

Motivulŭ la tótă desbaterea asta l'a datŭ unŭ preotŭ alŭ nostru cu numele Adalbertŭ Pitucŭ. Elŭ a fostŭ regulamentatŭ din partea Ordinariatuluî episcopescŭ. Nu vreŭ să mĕ decherŭ, óre dreptŭ a purcesŭ Ordinariatulŭ în contra luî. Asta o va hotărî Consistroriulŭ mitropolitanŭ, că precum am auditŭ, Pitucŭ a apelatŭ la Consistoriulŭ mitropolitanŭ. Dar aceea o potŭ spune, că elŭ a apelatŭ şi la opiniunea publică a magiarilorŭ şi a voitŭ să apeleze chiarŭ şi la dietă. Asta î-a fostŭ fără îndoélă o faptă nebună şi nevrednică de unŭ preotŭ. Elŭ a tipăritŭ adecă o broşură cu intenţiunea, după cum spune elŭ, de a o împărţi deputaţilorŭ, cândŭ se vorŭ aduna la tómnă în Budapesta. Se vede însă, că elŭ s'a îngrijitŭ de aceea, ca maî întâiŭ să o cunóscă presa jidană din Ungaria, care împinge pe compatrioţiî nostri magiarî şi chiarŭ şi pe guvernulŭ ţĕreî la fapte de acelea, carî într'unŭ timpŭ de primejdie după legile psichologice trebue să se rĕsbune spre paguba şi amarulŭ patrieî nóstre. În broşura aceea Pitucŭ se plânge, că e asupritŭ pentru simţemintele luî celea magiare, şi apoî aruncă învinuirea dacoromanismuluî asupra episcopuluî sĕŭ, a canoniculuî Dr. Laurană şi asupra deputatuluî Silviŭ Rezei. Între altele scrie, că în urma lucruluî de subminare a magiarismuluî, care-lŭ sevârşesce episcopulŭ, s'aŭ romanisatŭ la 25,000 de magiarî şi multe altele.

Tótă lumea scie, că acestea suntŭ minciunî. Dar minciunile acestea şi-aŭ ajunsŭ scopulŭ, nu credŭ însă, că acesta să fie fostŭ scopulŭ, care l'a avutŭ înaintea ochilorŭ Pitucŭ, cândŭ a împlinitŭ nebunésca sa faptă.

Minciunile acestea ale unuî preotŭ nesubordinatŭ şi nebunŭ aŭ fostŭ folosite de presa jidană din Ungaria spre a împinge pe compatrioţiî nostri magiarî la brutalităţi nóuĕ.

Presa asta, cândŭ voesce să sgudue temeliile ordiniî sociale, nu cércă adevĕrulŭ, şi nu este mijlocŭ aşa de mârşavŭ, câtŭ să nu-î fie destulŭ de bunŭ.

Dacă aşî începe să istorisescŭ cu dea-mĕnuntulŭ demonstraţiile din Orade, mĕ temŭ, că aşî răpi prea multŭ din spaţulŭ şi aşa destulŭ de îngustŭ alŭ foiî dvóstre. Mĕ mărginescŭ dară la constatarea şi caracterisarea lorŭ.

Ele s'aŭ sevârşitŭ în nopţile spre 10 şi 11 a c. Miî de ómenî s'aŭ adunatŭ şi între cântece antidinastice, între urlete ca ale fĕrĕlorŭ selbatice aŭ nimicitŭ fereştile şi porţile dela reşedinţa episcopéscă, dela seminariulŭ de băeţi, dela biserica parochială de lângă elŭ, dela şcóla gr. cat. şi dela maî mulţî particularî românî. Armele le-aŭ fostŭ petri, ciomege şi grindî, dar maî pe susŭ de tóte furia vrednică de orî care poporŭ barbarŭ, ce locuesce nu în inima Europeî ca compatrioţiî nostri magiarî, ci óre unde prin celealalte continente. Că n'aŭ omorîtŭ şi n'aŭ rănitŭ pe nimenî, nu e meritulŭ lorŭ, ci avemŭ să o mulţămimŭ numaî luî Dumneḑeŭ.

Cu barbariî şi brutalităţî de acestea pregătescŭ compatrioţiî nostri magiarî serbarea de o mie de anî dela întemeiarea statuluî ungarŭ. O mie de anî petrecuţî în inima Europeî n'aŭ pututŭ să-î îmblânḑéscă şi să-î dedea la civilisaţiune, la respectarea dreptuluî altora.

De s'ar puté escusa măcarŭ cu aceea, că barbariile acestea le-a inscenatŭ plevea poporuluî. Dar asta nu o potŭ. Ómenî din clasa inteligentă aŭ fostŭ aceia, carî aŭ condusŭ demonstraţiile şi aŭ premersu altora cu esemplulŭ sĕŭ. Maî multŭ încă. Chiarŭ inspectorulŭ regescŭ de şcóle Sipos a aflatŭ, că se ţine de oficiulŭ sĕŭ civilisătoriŭ, să se pună în fruntea tumultuluî.

Atâta pe scurtŭ despre dovada cea maî próspetă a roluluî civilisătoriŭ, ce-lŭ împlinescŭ magiariî între popórĕle din Europa resăriténă. Numaî înainte pe calea apucată, şi să fie sigurî, că numele lorŭ îlŭ va scrie omenimea recunoscĕtóre cu litere de aurŭ în istoria sa.

Româniî într'aceea nu facŭ nimica. Ba totuşî facŭ ceva: liniştea nu le-o turbură brutalităţile altora, eî suferŭ şi arată lumiî, că suntŭ elementŭ de ordine şi civilisare în resăritulŭ Europeî. Învingerea morală e a lorŭ.

Încă o observare: acţiunea produce reacţiune. Simţulŭ naţionalŭ între româniî din părţile nóstre până acuma amorţise fórte. Causele nu le înşirŭ aci. Sperŭ, că Dumneḑeŭ, care şi relele ómenilorŭ le scie întocmi spre folosŭ, va îndrepta şi prigonirile Orădane spre redeşteptarea simţuluî naţionalŭ alŭ românilorŭ din Bihorŭ. Aşa să fie, şi cu preţuiŭ acesta vomŭ fi gata a suferi bucurosŭ prigoniri încă şi maî marî.

Am rĕmasŭ etc.

Orădanulŭ.

Nr. 323/893.

Avisŭ.

Avemŭ onóre de a aduce la cunoscinţă publică, că comitetulŭ nostru în urma îngrigitórelorŭ vești primite despre lăţirea cholerei, în şedinţa de astădĭ *a amânatŭ* pe timpŭ nedeterminatŭ adunarea generală a Asociaţiunii transilvane, convocată pe 27 Augustŭ n. a. c. şi ḑilele următóre în Năsĕudŭ.

Datŭ din şedinţa comitetului Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ, ţinută la Sibiiŭ în 16 Augustŭ n. 1893.

Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ, vicepreşedinte. **Dr. Amosŭ Frâncu,** secrrtariŭ II.

Convocare.

Prin acésta se convócă adunarea generală ordinară a despărţĕmîntului XX (Blaşiŭ) alŭ „Asociaţiunii Transilvane“ pe 27 a c. st. n. (serbătórea steĭ Mării) 10 óre înainte de amédĭ la Roşia de Secaşŭ.

Afară de agendele curente şi de desbaterea propunerilorŭ eventuale programulŭ adunării cuprinde şi *formarea şi constituirea unei Reuniuni agricole comitatense* hotărîtă în adunarea generală ordinară din anulŭ trecutŭ şi desbaterea proiectului de statute ale acesteĭ Reuniuni.

Avêndŭ în vedere importanţa deosebită a acestui actŭ subscrisa direcţiune rógă cu insistinţă pe membriĭ Asociaţiunii şi pe toţi cei interesaţi, să ĭea parte la adunare în numĕrŭ câtŭ se póte de considerabilŭ.

Din şedinţa comitetului despărţĕmîntului ţinută în Blaşiŭ la 16 Iuliŭ 1893.

Ioanŭ Germanŭ, directorŭ. **Dr. Victorŭ Szmigelski,** notariŭ.

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891 aŭ solvitŭ:

Diŭ *Ioanŭ Codrescu* proprietariŭ în Bărlatŭ (România) 5 marce. — Cu ocasia ospĕţului dluĭ Vas. Tătarŭ cu dşóra Domniţa Graurŭ în Chibelea-Sântióna făcêndu-se colectă aŭ contribuitŭ: *Laurenţiŭ Cornea* preotŭ în Szt-Lőrincz 2 fl. 10 cr., *Vas. Hossŭ* protopopŭ în M.Oşorheiŭ 1 fl. 10 cr., *Mihailŭ Tătarŭ* preotŭ în Chibelea-Sântióna 2 fl., *Tőth Ferencz* proprietariŭ în Agardŭ 50 cr., dşóra *Emilia Gergelyfy* 40 f., *Ioanŭ Stoia* din Nyomát 50 cr., *Zacheiŭ Graurŭ* preotŭ în Sidriaşulŭ mare 2 fl. 10 cr., *Petru Graurŭ* învăţătoriŭ în Curticapŭ 1 fl., *Ioanŭ Morariŭ* învăţătoriŭ în Bardoşŭ 50 cr., miriĭ 2 fl., *Ilie Lupu* preotŭ în Breţcŭ 1 fl., *Emiliŭ Popă* clericŭ din Luna 1 fl., *Iuliŭ Laslo* clericŭ abs. 1 fl., *Petru Tătarŭ* proprietariŭ în Chibelea-Sântióna 1 fl., dna vĕduvă preutésă *Aurelia Ladoşanŭ* din Curticapŭ 40 cr., laolaltă 16 fl. 40 cr. — Cu ocasia adunăriĭ despărţĕmîntului XXIV alŭ „Asociaţiunii Transilvane“ la Săbadulŭ de câmpie s'aŭ colectatŭ 4 fl. 20 cr. — Parochia *Petroşenĭ* din protopopiatulŭ Roşieĭ 1 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,621 fl. 45 cr.

Noutăţi.

Diua natală a Maiestăţii Sale în Blaşiŭ s'a serbătoritŭ cu cea mai posibilă solemnitate. În presara serbătorii edificiile aŭ fostŭ iluminate, ĕră capela musicală a regimetului 62 a trecutŭ prin oraşŭ oprindu-se la locuinţa colonelului, la a vicariului capitularŭ şi la a protopretorului. S. Liturgie a fostŭ pontificată de vicariulŭ capitularŭ Rsmulŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ asistatŭ de celalalţi membri aĭ capitului şi de alţi preoţi gremialĭ. La s. Liturgie a asistatŭ şi corpulŭ ofiţerescŭ alŭ regimentului de infanterie 62 staţionatŭ în trécĕtŭ pentru manevre în Blaşiŭ. Pe timpulŭ s. Liturgii regimentulŭ a datŭ salve în piaţă. De sară aŭ aranjatŭ ofiţeriĭ o soirée musicală la hotelulŭ „Univers“. S'a încinsŭ acolo şi jocŭ. Vineria şi în postulŭ Steĭ Mării! Apoĭ să nu se lăţéscă colera? Remarcămŭ dintre jucătóre maĭ alesŭ pe dşórele Ioanoviciŭ şi Bariţă, aplicate ca profesóre şi superióre în internatulŭ de fetiţe.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mihailŭ Pavelŭ, — precum cetimŭ în foĭ, — în 12 a c. a călĕtoritŭ dela Stâna-de-vale în Budapesta, şi în urma celorŭ petrecute în Oradea-mare timpŭ îndelungatŭ nu are de cugetŭ să se maĭ reîntórcă în acestŭ oraşŭ. Escelenţa Sa cu datulŭ de Stâna-de-vale 12 Augustŭ a trimisŭ foilorŭ ungurescĭ următórea telegramă:

„La demonstraţiunile aranjate contra mea şi spre dauna altorŭ nevinovaţi eŭ nu am datŭ prilejŭ. Cu tóte acestea cele întîmplate nu aŭ schimbatŭ bunele mele afecţiunĭ faţă cu oraşulŭ. Înaintea auctorităţilorŭ superiore rĕspundŭ pentru mine, dară în polemiĭ jurnalistice nu mĕ potŭ dimite. Acusa de josŭ a tradăriĭ de patrie, vină ea orĭ şi de unde, o respingŭ şi pe acéstă cale în tonulŭ celŭ maĭ indignatŭ alŭ consciinţeĭ mele vătĕmate.

Din Archidiecesă. În şedinţa consistorială din 12 a c. s'a conferitŭ On. *Ioanŭ Galea* parochŭ în Hundorfŭ parochia *Şardulŭ ungurescŭ* împreunată cu *Nadăşulŭ ungurescŭ,* On. *Gavrilŭ Germanŭ*, parochŭ în Buda-veche şi Deuşŭ, parochia *Şutuluĭ,* ĕră On. *Ioanŭ Lehene,* preotŭ disponibilŭ, parochia *Buda-veche şi Deuşului.*

Primirea tinerimiĭ studióse în Internatele din Blaşiŭ. În şedinţa consistorială din 15 a c. *în Seminarinlŭ teologicŭ archidiecesanŭ* aŭ fostŭ primiţi ca alumnĭ de anulŭ primŭ 13 studenţi absoluţi şi anume 11 în fundaţiune ĕră 2 pe spesele propriĭ; pentru *seminariulŭ centralŭ din Budapesta* s'a primitŭ unulŭ. *În Internatulŭ „Vanceanŭ“* de băeţi s'aŭ primitŭ 128 ştudenţi gimnasialĭ, avêndŭ să solvéscă câte 12 fl. pe lună. *În Internatulŭ „Vanceanŭ“* de fetiţe aŭ fostŭ primite 50 de copile pentru solvirea de 12 fl. pe lună.

Concursŭ. Cu terminulŭ de 1 Sept. s'a escrisŭ concursŭ la parochia *Aghireşului* din protopopiatulŭ *Cluşului,* cu emolumentele: Casă parochială şi superedificate economice în stare bună, porţiune canonică comasată în o tablă aprópe de comună de 28 jug. 1036°□, finaţŭ 2 jug. 580°□, 110 metrete cucuruzŭ à 16 cupe, o ḑi de lucru dela fiesce care fumŭ, venitele stolare îndatinate.

Staţiuni docentale şi cantorŭ-docentale. Cu terminulŭ de 25 Aug. se escrie concursŭ I. În protopopiatulŭ *Blaşiului* la staţ. doc. din *Lunca,* cu emolumintele: 200 fl. parte din arînda locurilorŭ scol., parte din repartiţiune, 100 fl. din casa alodială. II. În protopopiatulŭ *D.-St.-Mărtinuluĭ* la staţ. cant.-doc. din *Şaroşulŭ ungurescŭ,* cu emolumintele 162 fl. 50 cr. din repartiţie, 82 metrete cucuruzŭ, 32 ḑile de lucru, arînda de 30 fl. a grădineĭ cant. şi terţialitatea din stolă. III. În protopopiatulŭ *Giurgeului* la staţ. doc. din *Bicazŭ,* cu emolumintele: 300 fl. din repartiţie. IV. În protopopiatulŭ *Mureşului,* la staţ. cant.-doc. din *Tirimia-mare* cu emolumintele 180 fl. din repartiţie, 1½ jug. de locŭ cl. I., 15 ḑile de lucru, terţialitatea din stolă.

† **Eusebiŭ Cartice.** Capitulŭlŭ bisericeĭ catedrale gr. cat. a dieceseĭ Gherla cu inimă frântă anunţă trecerea la cele eterne a Iubitului confrate Magnificului şi Reverendissimului Domnŭ *Eusebiŭ Cartice* Canonicŭ Custode a Bisericeĭ catedrale gr. cat. de Gherla, Rectorŭ seminarialŭ, Prefectŭ a Tipografieĭ diecesane etc., urmatŭ după unŭ morbŭ greŭ şi îndelungatŭ, provĕḑutŭ cu Sântele Sacramente ale moribunḑilorŭ la 10 Augustŭ a. c. st. n. diminéţă la 5 óre, în anulŭ 57 a etăţiĭ şi 31 a preoţieĭ sale. Osĕmintele scumpului defunctŭ s'aŭ aşeḑatŭ spre repausŭ eternŭ în 12 Augustŭ la 10 óre a. m. în cemeteriulŭ gr. cat. Ĕră s. Liturgie pentru regretatulŭ adurmitŭ. se va celebra în 14 Augustŭ la órele 7 în capela episcopéscă. Gherla la 11 Augustŭ 1893. — *Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată!*

† **Episcopiĭ Binder şi Zwerger.** În 14 a c. aŭ repausatŭ Binder episcopulŭ de St. Pölten şi Zwerger episcopulŭ-principe de Seckau. Amîndoĭ aŭ fostŭ fruntaşi între luptătoriĭ pentru principiile creştine în contra prepotenţeĭ liberale, dar maĭ alesŭ Zwerger se putea privi de conducĕtoriulŭ catolicilorŭ în lupta acésta.

Numire. Dlŭ *Iosifŭ Nicóră* este numitŭ practicantŭ de comptabilitate la ministeriulŭ de interne.

Miliţia în Blaşiŭ. Din causa manevrelorŭ regimentului de infanterie 62 este încuartiratŭ în Blaşiŭ. Miliţia a venitŭ aicĭ în 5 a c.

Contra duelului ministrulŭ de justiţie alŭ Rusieĭ a presentatŭ ţaruluĭ unŭ proiectŭ de lege, în vîrtutea căruia celŭ ce ucide pe altulŭ în duelŭ, să ﬁe condamnatŭ la 6 aniĭ închisóre grea. Dacă duelulŭ se terminâ cu vulnerare grea, duelanţiĭ se condamnă la 3 aniĭ de închisóre, ĕră dacă se terminâ fără vĕrsare de sânge, la câte 6 luniĭ de prinsóre. Dacă mintea sănĕtósă şi bunulŭ simţŭ nu-i reţinŭ dela nebunia dueluluĭ, dóră îi va reţiné asprimea legiloru.

Istoria şcólelorŭ medie. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică prin ordinaţiunea Nr. 31,805—4893 dispune, ca spre a se puté arĕta la 1896 cu ocasiunea esposiţieĭ şi starea desvoltăriĭ culturale din trecutŭ, să se scrie în programa anuluĭ scol. 1895/6 istoria singuraticelorŭ gimnasiĭ, ĕră dacă ar ﬁ deja scrisă, să se completeze.

Prisonerii dela Seghedinŭ s'aŭ revoltatŭ contra dispositiuniĭ, prin care li-se concede a petrece numaĭ 2 óre pe ḑi afară de chilie. În 12 a c. după trecerea acelorŭ 2 óre ﬁindŭ provocaţi a întra ﬁesce care în chilia sa, s'aŭ opusŭ şi numaĭ de frica baïonetelorŭ aŭ împlinitŭ porunca. Închisórea de statŭ din Seghedinŭ este situată în unŭ locŭ fórte nesănĕtosŭ.

† **Ioanŭ Tîrnăveanŭ.** Subscrişiĭ cu inimă frântă de durere anunţă tuturorŭ consângenilorŭ, afinilorŭ, amicilorŭ şi cunoscuţilorŭ, că multŭ iubitulŭ lorŭ soţŭ respective ﬁiŭ, frate, ginere, unchiŭ şi cumnatŭ *Ioanŭ Tîrnăveanŭ* protonotariŭ şi senatorŭ magistratualŭ în Abrudŭ, membru ordinarŭ alŭ Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului românŭ etc., după unŭ morbŭ greŭ şi îndelungatŭ în 13 c. la 3½ óre d. a. în alŭ 48-lea anŭ alŭ etăţii şi 19-lea a fericiteĭ sale căsătorii, împărtăşitŭ cu s. sacramente şi-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mâinile creatoriului. *Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată!* Abrudŭ, 13 Augustŭ 1893. Florentina Tîrnăveanŭ născ. Şterca Şuluţŭ, ca soţie. Elisabeta Tîrnăveanŭ ca mamă. Francisca Şterca Şuluţŭ ca sócră. Alesandru parochŭ, Iacobŭ tutorŭ orf., Pintea forestierŭ supr. c. r., George notariŭ cerc., Maria mărit. Cengerŭ, Mateiŭ propriet., Dr. Vasilie med. practicŭ ca fraţi şi soră. Dr. A. Şt. Şuluţŭ medicŭ de cercŭ, Amosŭ Şt. Şuluţŭ meseriaşŭ, Nicolaŭ Şt. Şuluţŭ funcţ. la Albină. Lucreţia Corcheşŭ născ. Şt. Şuluţŭ, Sabinŭ Şt. Şuluţŭ comerciantŭ, Aureliŭ Şt. Şuluţŭ abiturientŭ, Elena Şt. Şuluţŭ, Anastasia Tîrnăveanŭ născ. Lupu, Ana Tîrnăveanŭ născ. Pinti, Emilia Tîrnăveanŭ născ. Isopescu, Ecaterina Tîrnăveanŭ născ. Manţa, Simionŭ Cengerŭ, Maria Tîrnăveanŭ născ. Gliga, George Corcheşŭ M. propriet. şi primarŭ, Lavinia Şt. Şuluţŭ născ. Ciani ca cumnaţi şi cumnate.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ ﬂamure, policandre, albiturĭ, obĭecte piĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp. din Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868.

(Continuare).

S'ar mai puté numi mai departe latină și instituțiunea conferințelorŭ pastorale saŭ sinódelorŭ protopopescĭ din tóte diecesele, ce se ținŭ în tractele protopopescĭ, precum și esamenulŭ prosinodalŭ pentru cei ce voescŭ să ajungă la oficiĭ mai înalte și la beneficiĭ mai bune, introdusŭ încă numaĭ în diecesa Oradeĭ marĭ.

Conferințele pastorale însă aŭ esistatŭ încă din timpurile cele mai vechĭ în orientŭ, cu acea deosebire, că fiindŭ atunci mai în fiesce care cetate câte unŭ episcopŭ, conferințele le ținea episcopulŭ cu clerulŭ sĕŭ. Ereticulŭ Ariŭ în o atare conferință a păsitŭ mai întâiŭ cu eresia sa. Decăděndŭ în resăritŭ viața bisericéscă, aŭ eșitŭ din usŭ și conferințele acestea. De aceea introducerea lorŭ în biserica nóstră este numaĭ o reactivare a uneĭ instituțiuni vechĭ orientale, pe carea fără scrupulŭ aŭ reîntrodus'o și gr. orientaliĭ din Bucovina.

Totŭ asemenea stă lucrulŭ și cu esamenulŭ prosinodalŭ. În timpurile vechĭ și în resăritŭ episcopulŭ supunea totŭ mereŭ pe preoțiĭ sĕĭ la esamenŭ din sciințele sacre, mai cu samă atunci, căndŭ unŭ preotŭ voia să fie promovatŭ la unŭ oficiŭ mai înaltŭ. Cu deosĕbire novela 24 a împĕratuluĭ Alexiŭ Comnenulŭ vorbesce pe largŭ despre esaminarea acésta a preoțimiĭ prin collocuiĭ, și pretinde apriatŭ, ca să se întîmple mai de multe orĭ. [1]) Căndŭ însă în resăritŭ aŭ începutŭ a decădé tóte instituțiunile bisericescĭ, atunci a decădutŭ și instituțiunea acésta a esaminării preoțilorŭ. În apusŭ însă s'a desvoltatŭ din ce în ce mai tare, și fu încadrată și cu o legislațiune fórte acomodată. De aceea și instituțiunea esamenuluĭ prosinodalŭ în rădăcina eĭ este o instituțiune orientală. Ce instituțiune practică însă este esamenulŭ prosinodalŭ, se vede de acolo, că singurŭ prin ea se póte delătura inconvenientulŭ acela, ce așa desŭ se întîmplă la noĭ, că nisce idioți se înfundă așa dicăndŭ cu puterea nu odată prin beneficiile cele mai bune dându în lăturĭ pe bărbațĭ meritațĭ din clerŭ. La câte intrigĭ ordinare și corupțiuni ale poporuluĭ prin câte unŭ idiotŭ nu s'ar pune capetŭ prin esamenulŭ prosinodalŭ, care tuturorŭ celorŭ nedemnĭ le-ar închide calea de a ajunge la beneficiĭ și oficiĭ, carĭ nu le meritézĕ! Câtŭ de tare s'ar ridica nivelulŭ culturalŭ alŭ cleruluĭ nostru prin esamenulŭ prosinodalŭ numaĭ în dóuĕ treĭ decenniĭ! Și de câte șicanărĭ n'ar scăpa consistórele, protopopiĭ și alțiĭ, căndŭ prin esamenulŭ prosinodalŭ ar fi eschișĭ dela unele beneficiĭ și oficiĭ toțĭ, carĭ nu le meritézĕ! Chiarŭ și căndŭ esamenulŭ prosinodalŭ n'ar fi o instituțiune în rădăcina eĭ eminenter orientală, disciplina nóstră totuși nu stă în lipsa de orĭ ce disciplină în obținerea beneficiilorŭ și a oficiilorŭ, în carea în multe privințe ne aflămŭ și astădĭ. De câte orĭ câte unŭ preotŭ, tinĕrŭ însu-și elŭ saŭ prin alțiĭ sumuță poporulŭ în câte o parochie, ca să scóță din ea pe câte unŭ preotŭ deșteptŭ, abilŭ, zelósŭ și cualificatŭ, pentru ca apoĭ să se așeḑe elŭ în ea. Și fiindŭ că obținerea beneficiilorŭ la noĭ nu este regulată prin disciplina esamenelorŭ prosinodale, atarĭ încercărĭ de josŭ și succedŭ nu odată spre vătĕmarea simțuluĭ moralŭ alŭ cleruluĭ și alŭ poporuluĭ. Dacă *„părinții sinodului“* dela 1868 aŭ avutŭ durere adevĕrată de progresulŭ nostru culturalŭ, atunci făcăndŭ o revistă numaĭ preste stările nóstre deplorabilĕ cu obținerea beneficiilorŭ și a oficiilorŭ bisericescĭ, ar fi avutŭ motive adevĕrate de a se plânge nu în contra alterărĭĭ disciplineĭ prin bărbațĭ crescuțĭ în *„institute ĭesuitice“*, ci asupra lipseĭ adevĕratŭ patriarchale de disciplină în multe privințe sub masca în adevĕrŭ ridiculă, că cutare lucru nu e orientalŭ, ci apusanŭ. Chiarŭ și gr. orientaliĭ începŭ a se întórce la praxa veche orientală de a supune esaminărĭĭ pe ceĭ ce voescŭ să fie promovațĭ la beneficiĭ și oficiĭ mai înalte. Și noĭ să stămŭ cu mânile în sinŭ totŭ pe lângă anarchia veche, ca nu cumva prin ordine și disciplină să ni-se schimbe *„legea strămoșéscă“* a dluĭ N. Densușanŭ și a „Gazeteĭ“? Căndŭ este vorba de instituțiuni bune, salutare și conforme principiilorŭ bisericeĭ nóstre, atunci nu avemŭ să întrebămŭ, că de unde suntŭ, ci că promovézĕ elĕ progresulŭ nostru religiosŭ, moralŭ și culturalŭ saŭ nu? Avemŭ pildă eminentă despre acésta la popórĕle cele mai culte ale Europeĭ. Basa organisațiuniĭ militare a armatelorŭ europene de astădĭ este francesă. Și fiindŭ că a fostŭ bună și practică, o a imitatŭ dela francesĭ chiar și unŭ poporŭ ca celŭ germânŭ, care cu celŭ francesŭ trăesce de vécurĭ în mare antagonismŭ. Și încă nu numaĭ atâta! Ci putemŭ dice, că dóuĕ din treĭ părțĭ din instituțiunile și terminologia militară la noĭ și în celealalte state europene este împrumutată dela francesĭ. Revóce-și cetitoriĭ în memorie numaĭ cuvintele: regiment, bataillon, escadron, lieutenant, général, infanterie și așa mai departe. Și aŭ perdutŭ óre prin acésta popórĕle culte ale Europeĭ ceva? Nimicŭ, ci dimpotrivă și-aŭ promovatŭ multŭ causa militară. Bunŭ e Dumneḑeŭ însă, și pe încetulŭ se va împrăștia și întunereculŭ și se voru delătura și prejudițiile atâtŭ de daunăcióse progresuluĭ nostru culturalŭ, carĭ aŭ eșitŭ la ivélă în unŭ modŭ așa puerilŭ în sinodulŭ dela 1868, și și de atunci încóce din căndŭ în căndŭ, până ce în „cercetările“ dluĭ Densușanŭ și în „Gazeta“ póte ca cea din urmă sforțare aŭ eruptŭ cu unŭ adevĕratŭ fanatismŭ.

Altă instituțiune apusană introdusă în biserica nóstră este instituțiunea vicariuluĭ capitulariŭ, care guvernézĕ diecesa în timpulŭ vacanțeĭ scaunuluĭ episcopescŭ. Nicĭ instituțiunea acésta însă nu fu introdusă fără numaĭ din necesitate. Anume în biserica resărituluĭ în timpulŭ vacanțeĭ scaunuluĭ episcopescŭ administra diecesa pe timpurile sinoduluĭ dela Calcedonŭ (451 d. Chr.) în cele spirituale archidiaconulŭ episcopuluĭ, ĕră în cele temporale economulŭ. [1]) Încetândŭ însă mai târḑiŭ instituțiunea archidiaconuluĭ în resăritŭ, guvernulŭ bisericescŭ în timpulŭ sedisvacanțeĭ a rĕmasŭ întregŭ la economulŭ? [2]) Schimbându-se pe încetulŭ cu totulŭ împrejurările, și casându-se prin cele mai multe locurĭ instituțiunea economuluĭ, chiarŭ și gr. orientaliĭ aŭ trebuitŭ să se îngrijéscă de alte dispositiĭ cu privire la administrarea dieceseĭ în timpulŭ sedisvacanțeĭ. (Stat. org. pag. 41.) După ce însă la noĭ s'a introdusŭ ĕrăși din necesitate instituțiunea capitulelorŭ, a fostŭ lucru firescŭ, că deodată cu ele se introduse și instituțiunea vicariuluĭ capitulariŭ pentru administrarea dieceseĭ în timpŭ de sedisvacanță, și încă cu atâtŭ mai virtosŭ, că pusețiunea și sfera luĭ de activitate prin legĭ este fórte precisŭ determinată.

Dacă „părinții sinoduluĭ“ dela 1868 între instituțiunile străine introduse în biserica nóstră aŭ înțelesŭ și instituțiunea vicariuluĭ capitularŭ, atunci totuși ar fi trebuitŭ să arete, că ne mai fiindŭ astădĭ practicabilă instituțiunea antică orientală a economuluĭ, pe ce cale să se guverneze diecesele în timpŭ de sedisvacanță.

Mai multŭ în numire decâtŭ în fondŭ este o instituțiune apusană și instituțiunea vicariloră generalĭ. Oficiulŭ vicariloră generalĭ de astădĭ este sinonimŭ cu oficiulŭ archidiaconilorŭ anticĭ din biserica orientală, carĭ supliniaŭ în guvernulŭ bisericescŭ pe episcopulŭ absentŭ orĭ împedecatŭ orĭ prea îngreunatŭ. Împrejurarea, că nu folosimŭ terminulŭ anticŭ grecescŭ, ci pe celŭ latinŭ, nu póte fi mare greșélă în contra instituțiunilorŭ orientale, de-órece chiarŭ și gr.-orientaliĭ aŭ părăsitŭ terminulŭ grecescŭ și folosescŭ pe celŭ latinŭ. Veḑĭ Stat. org. pag. 41.

Cu deosebire Șaguna în dreptulŭ sĕŭ bisericescŭ se silesce a arĕta, că dreptulŭ de patronatŭ nu este o instituțiune orientală, însă fără să pótă aduce niciŭ unŭ argumentŭ de ceva valóre. În realitate însă lucrulŭ stă cu totulŭ altcum, decâtŭ cum și-l'a închipuitŭ mitropolitulŭ Șaguna. Dreptulŭ de patronatŭ a esistatŭ și în biserica resărituluĭ, ca și în a apusuluĭ. Deosebirea este numaĭ în aceea, că în resăritŭ a rĕmasŭ pe o trépță primitivă și nedesvoltatŭ, fără ca să se fie determinatŭ ca în apusŭ mai de-aprópe premisele, drepturile și datoriințele legate de elŭ, și fără ca să se fie deosebitŭ speciile luĭ precum și condițiunile și motivele perderiĭ. Astfelŭ încă în novela 57 din anulŭ 537 și 124 din anulŭ 546 a împĕrătuluĭ Iustinianŭ, celorŭ ce edifică o biserică și susținŭ pe preotŭ, li-se dă dreptulŭ, ce trece și la ereḑĭ, ca să propună episcopuluĭ persóne apte spre denumire la acea biserică. Ĕră mai târḑiŭ fu dată dreptulŭ acesta chiarŭ și acelora, carĭ numaĭ aŭ restauratŭ o biserică, orĭ aŭ dotat'o numaĭ în parte. [1]) Ba la gr. orientaliĭ din Bucovina pe basa relațiunilorŭ dintre vechiĭ boiarĭ aĭ Moldoveĭ și bisericele de pe proprietățile lorŭ s'a formatŭ unŭ dreptŭ de patronatŭ analogŭ celuĭ apusanŭ, și totŭ asemenea și în Dalmația.

Astfelŭ nicĭ despre dreptulŭ de patronatŭ nu se póte dice, că în biserica nóstră este o instituțiune străină de instituțiunile bisericeĭ resărituluĭ.

După s. Unire întîmplându-se în biserica nóstră donațiuni și fundațiuni parte regescĭ, parte de altă natură, însă în conformitate cu praxa apusană legate espresŭ de dreptulŭ de patronatŭ, amŭ ajunsŭ la alternativa, că saŭ să respingemŭ acele fundațiuni și donațiuni, saŭ să le primimŭ cu dreptulŭ patronatuluĭ legatŭ de ele, așa precum se desvoltase acelŭ dreptŭ în biserica apusuluĭ în luptele îndelungate pentru libertatea bisericeĭ purtate secuĭ întregĭ cu monarchiĭ, cu dinastiĭ și cu nobiliĭ. Respingându-se acele fundațiuni și donațiuni, progresulŭ nostru bisericescŭ ar fi fostŭ multŭ împedecatŭ din causa mareĭ miseriĭ, ce domnia în biserica nóstră. De altă parte primindu-le laolaltă cu dreptulŭ de patronatŭ, biserica nóstră fu fórte multŭ ajutată, ĕră bunăvoința donatoriloră și a fundatoriloră față cu biserica nóstră a fostŭ așa de mare, câtŭ nimenĭ nu s'a temutŭ, că acelŭ dreptŭ va fi daunăciosŭ bisericeĭ.

Astfelŭ putemŭ să dicemŭ de o parte, că dreptulŭ de patronatŭ în rudimentele luĭ este asemenea o instituțiune orientală, ĕră de altă parte, că nu *„bărbațĭ crescuțĭ în institute ĭesuitice“* l'aŭ introdusŭ, ci interesele binepricepute ale bisericeĭ.

Aceste suntŭ instituțiunile cele mai însemnate introduse în biserica nóstră după norma celoră apusene. Meritulŭ lorŭ însă pentru cultura și progresulŭ nostru este așa de mare, câtŭ deși *„părinții sinodului“* dela 1868 sub instituțiuni străine în biserica nóstră pe aceste ar fi trebuitŭ să le înțelegă, totuși cu greŭ credemŭ, că le-aŭ înțelesŭ. Eĭ bine! Atunci însă carĭ suntŭ instituțiunile acelea străine introduse în biserica nóstră de *„bărbațĭ crescuțĭ în institute ĭesuitice“*? Înși-și *„părinții sinodului“* ar da din umerĭ și ar dice, că deŭ! eĭ nu sciŭ, carĭ suntŭ. Semnŭ învederatŭ, că nu durerea reală pentru introducerea de instituțiuni străine a fostŭ isvorulŭ condițiunilorŭ din sinodulŭ dela 1868 și a curiósei lorŭ motivărĭ, ci cu totulŭ altceva.

[1]) *Καὶ μὴ ἅπαξ ἡ ἐπιφωνητικὴ αὐτὴ ὁμιλία τε καὶ παραγγελία γενήται, ἀλλὰ καὶ πολλάκις γινέσθω.*

[1]) Epistola sinoduluĭ dela Calcedonŭ cătră clerulŭ Alexandrieĭ după depunerea luĭ Dioscurŭ, și a sfîntuluĭ Ioanŭ Gură-de-aurŭ cătră Papa Inocențiŭ.

[2]) Goar. III *Εὐχολ. μέγα* pag. 687. *Ὑποκρατῶν καὶ τὴν ἐπισκοπὴν μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἀρχιερέως μέχρις ἐλεύσεως τοῦ ἐρχομένου.* Leo Allatius: „A morte etiam episcopi, quoad alius suffectus fuerit, episcopales res administra.t“ La Zishman l. c. pag. 103.

[1]) Acta Patriarch. Constant. ed. Müller—Miklovich tom. I. pag. 568 și tom. II. pag. 497. La Vehring l. c. pag. 476.

Sinodulŭ acesta adecă se ţinuse pe timpulŭ, cândŭ neliberalulŭ şi irreligiosulŭ sistemŭ politicŭ numitŭ *„liberalismŭ“*, credeulŭ politicŭ de astăđi alŭ Jidovimii şi alŭ „Gazetei“, era în cea mai mare flóre, dela care mulţi, fórte mulţi, orbiţi de cuvintele frumosŭ sunătóre, în carî erá îmbrăcatŭ, aşteptaŭ o specie de etate de aurŭ, câtŭ celŭ ce ar fi cutezatŭ a đice ceva în contra luĭ, erá consideratŭ de unŭ păcătosŭ în contra omenirii. De aceea şi mulţi, deşi prevedeaŭ desastrele, carî le va aduce, totuşĭ tăceaŭ, şi nu cutezaŭ a-şĭ ridica versulŭ în contra luĭ. Singurŭ biserica catolică, adevĕrată iubitóre a omenimii, care a cultivatŭ totdeuna liberalismulŭ, însă nu celŭ jidovescŭ de astăđi, ci celŭ adevĕratŭ şi nobilŭ, n'a voitŭ a pacta cu elŭ nicĭ cândŭ, ci l'a combătutŭ cu tóte armele posibile. De aceea totŭ odiulŭ „liberalŭ“ s'a descărcatŭ asupra eĭ cu multŭ „liberalismŭ“. Absolutismŭ, obscurantismŭ, sclăvia cugetăriĭ şi câte şi mai câte i-se aruncaŭ în faţă, cu tóte că şi celŭ ce are numai cunoscinţele cele mai elementare istorice, trebue să scie, că biserica catolică a civilisatŭ Europa. *„Calumniare audacter! Semper aliquid haeret!“* a trebuitŭ în urmă să-şĭ albă efectulŭ sĕŭ, căcĭ în adevĕrŭ biserica catolică ajunse în ochiĭ fórte multora nespusŭ de odiósă. Şi fiindŭ că jurnalistica nóstră pe atuncĭ era fórte infectată de atarĭ ideĭ, şi cea mai mare parte a publiculuĭ nostru jura pe ea, cum ar dori „Gazeta“ şi acum să jóre publiculŭ pe monstruositătile eĭ, aşa nu e mirare, că ura acésta faţă cu biserica catolică a întratŭ chiarŭ şi în unii membri din clerulŭ nostru mai cu samă din Ardélŭ. De altă parte chiarŭ pe atuncĭ Şaguna călcândŭ în picióre tóte principiile şi totŭ trecutulŭ bisericeĭ resărituluĭ îşĭ aşedase biserica sa pe base *„constituţionale“* împrumutate dela protestanţi, fără ca să-şĭ fie luatŭ nimenĭ cutezarea a-lŭ demasca.

Consciinţa publică în biserica nóstră era, că unirea nóstră a fostŭ numaĭ dogmatică. Vĕđêndŭ acum mulţi, carî credeaŭ în larma cea mare, ce se făcea cu *„absolutismulŭ“* catolicŭ, ce atâta-lŭ trutinaŭ chemaţi şi nechemaţi, câtŭ de *„constituţională“* este biserica luĭ Şaguna, fără a străbate mai afundŭ cu seriositate în esenţa lucruluĭ, începură a crede cum se cade, că aşa a trebuitŭ să fie biserica nóstră înainte de S. Unire, şi încă mai multŭ, a trebuitŭ să fie încărcată de instituţiunĭ carĭ de carĭ mai *„liberale“*. Ba credeaŭ seriosŭ, că biserica resărituluĭ din timpurile cele mai vechĭ a fostŭ *„constituţională“* şi provĕđută cu acelea instituţiunĭ admirabilŭ de *„liberale“*. Şi în credinţa acésta era atâta naivitate, câtŭ cetindŭ unele lucrurĭ de pe timpurile acelea, îţĭ este tare greŭ a nu surîde.

Ceĭ îmbetaţi şi ameţiţi de ideile acestea în modŭ fórte firescŭ începură a crede, că numaĭ S. Unire şi contactulŭ cu biserica latină ne-aŭ nimicitŭ instituţiunile acelea antice orientale atâtŭ de „liberale“. Credinţa acésta însă nu era credinţa nicĭ a specialistuluĭ, nicĭ a celuĭ barĕm bine informatŭ, ci era credinţa vagă, confusă, nebulósă şi sentimentală a masseĭ, carea nu şĭ-o a procuratŭ prin studiŭ şi meditaţiune seriósă asupra lucruluĭ, ci numaĭ prin singurulŭ contactŭ cu atmosfera infectată de ea. De aceea se şi manifesta nu în terminĭ cu înţelesŭ precisŭ, nu în dorinţe clarŭ formulate, ci mai multŭ în cuvinte bombastice şi de modă, chiarŭ aşa cum scrie astăđi dlŭ Nic. Densuşanŭ şi „Gazeta“. Dacă însă o direcţiune mai sănĕtósă l-ar fi provocatŭ saŭ forţatŭ, să arete cuprinsulŭ realŭ alŭ fraselorŭ şi cuvintelorŭ, ce atâta le purtaŭ în gură, să arete cu doveđĭ şi fapte îndreptăţirea tânguirilorŭ şi a dorinţelorŭ, atuncĭ uniĭ ar fi ajunsŭ în cea mai mare confusiune, alţiĭ — mai sanguinicĭ şi fanatisaţi de atâta timpŭ — póte nicĭ de vorbă nu ar fi voitŭ să stea.

Tótă larma cu condiţiunile sinoduluĭ dela 1868 nu este alta decâtŭ manifestarea inconscie a spirituluĭ acestuia, a cărui timbru îlŭ pórtă până chiarŭ şi în stilulŭ celŭ deodată umflatŭ şi naivŭ, care caracteriséză spiritulŭ epocelorŭ analóge. Mai multă valóre nu le va ascrie nicĭ odată nicĭ unŭ omŭ seriosŭ. Şi ar fi şi fórte durerosŭ, cândŭ bărbaţiĭ nostri cu judecată matură şi instruiţi le-ar ascrie mai multă valóre. Atuncĭ pe dreptulŭ amŭ puté đice, că nu numaĭ nu putemŭ fi numĕraţi între popórĕle culte, dară nicĭ barĕm între acelea, carĭ tindŭ seriosŭ la cultură. Căcĭ este óre demnŭ de unŭ poporŭ cu aspiraţiunĭ culturale a cuprinde istoria desvoltăriĭ uneĭ bisericĭ ca a nóstră în unŭ modŭ aşa falsŭ, a judeca originea, natura şi valórea instituţiunilorŭ nóstre bisericescĭ în unŭ modŭ aşa sinistru, cum s'a întîmplatŭ acésta în sinodulŭ dela 1868? Nu credemŭ, că în tótă Europa se află unŭ singurŭ poporŭ, a cărui elită să comită nisce greşele aşa copilărescĭ.

Unŭ singurŭ scrupulŭ ne mai restă, şi acesta este, cum a fostŭ posibilŭ, că în totŭ sinodulŭ să nu se afle unŭ singurŭ bărbatŭ, care cu lumina minţiĭ şi cunoscinţelorŭ sale să împrăştie întunereculŭ? Dară nu s'aŭ aflatŭ! S'aŭ aflatŭ în sinodŭ, harŭ Domnuluĭ, şi bărbaţi de aceştia. Torentele însă era aşa de mare şi vehementŭ, câtŭ de frica luĭ aŭ trebuitŭ să tacă, ca nu cumva să-şĭ pérdă trecerea înaintea mulţimiĭ. În aniĭ trecuţi unŭ mare oratorŭ în unulŭ din parlamentele celea dintâiŭ ale Europeĭ a susţinutŭ cu multŭ adevĕrŭ, că a vĕđutŭ şi a auđitŭ de bărbaţi plinĭ de curajŭ pe câmpulŭ de bătae, cândŭ fumulŭ se suia suluri spre ceriŭ şi sângele curgea pîrîŭ pe pămîntŭ. Şi totuşi aceşti bărbaţi aŭ devenitŭ timiđi, cândŭ a fostŭ vorba, să păşéscă resoluţi în contra părerilorŭ rătăcite a masselorŭ fanatisate, ca nu cumva să-şĭ pérdă popularitatea înaintea lorŭ.

Atâta cu privire la instituţiunile străine. Să trecemŭ acum la „spărturĭ“.

(Va urma).

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

XXII.

Dómna Aglae după despărţirea de fiulŭ sĕŭ socotia, să nu mai amâne călătoria sa la Circeji. Câtŭ ce se va face nópte, şi ceĭalaltĭ óspeţĭ aĭ caseĭ vorŭ fi adânciţi în somnŭ, ele dóuĕ, mama şi fiica, să părăséscă în taĭnă ospĕtăria şi să caute o căruţă, care mai înainte încă de đoriĭ đileĭ să le ducă în nóua locuinţă.

Agata a fostŭ fórte supĕrată la despărţirea de frate-sĕŭ, şi acum nu era mai puţinŭ tristă, căcĭ se desparte de Benigna. Câtŭ de bucurosŭ ar fi luat'o şi pe ea la Circeji, unde parcă presimţia, câtŭ de monotónă să fie viaţa. Tótă arta de vorbire, ce o avea Crispina, n'a putut'o convinge despre neputinţa de a avé pe Benigna lângă sine.

Sórele încă nu era la zenitŭ, cândŭ dómna Aglae a începutŭ să-şĭ facă pregătirile pentru călătorie. Ea eşi pe verandă. Aci întîlni pe fiică-sa cu credinciósa eĭ tovarĕşe, cu Benigna. Amîndóuĕ fetiţele eraŭ răzimate de gratele verandeĭ şi stăteaŭ mână în mână. Agata privia visătóre în depărtare.

„Mamă, astăđi perdemŭ totulŭ,“ đise ea, pe cândŭ din ochĭ i-se scurgeaŭ lacrimĭ.

Mama privi cu dragoste în ochiĭ eĭ tristĭ. „Nu perdemŭ totŭ, copilă dragă,“ adause ea. „În schimbŭ vomŭ câştiga lucrurĭ nóuĕ —. aşa e cursulŭ lumiĭ.“

„Mĕ îngrozescŭ de acelŭ castelŭ, în care trebue să mergemŭ,“ đise doiosŭ Agata. Şi apoĭ cu nestatornicia vîrsteĭ copilărescĭ întórse vorba: „Mamă, óre pe unde să fie acum fratele meŭ?“

Mama voia să rĕspundă, cândŭ zări de odată lângă sine pe îngrijata Crispină.

„Tribunulŭ, ce v'a condusŭ întâia dată aicĭ, doresce, nobilă dómnă, să vĕ vorbéscă. S'a datŭ josŭ chiarŭ acum de pe calŭ.“

„Să poftéscă. Îlŭ voiŭ vedé bucurosŭ,“ rĕspunse şi se gândia, ce ar puté să însemne visita acésta.

Se presintă vestitulŭ ostaşŭ şi poetă Veleiŭ Paterculŭ şi la vederea eĭ se închină respectuosŭ. Elŭ se informă despre plecarea fiuluĭ eĭ, pentru care îşĭ esprimă admirarea sinceră, şi apoĭ o întrebă deodată: „Aşadară, nobilă dómnă, v'aţĭ pusŭ în gândŭ, ca diminĕţă să ne părăsiţĭ?“

Surprinderea dómneĭ Aglae la auđulŭ acestorŭ vorbe nu era mică. Ea nu şĭ-o ascunse. Vedea, că planulŭ eĭ de călĕtorie e cunoscutŭ la curtea luĭ Tiberiŭ.

„Nu te turbura, nobilă dómnă,“ o linişti tribunulŭ. „Scopulŭ meŭ e, să-ţĭ potŭ face unŭ serviţiŭ. De aceea am venitŭ. Să-mĭ concedĭ dar, ca să-ţĭ împărtăşescŭ unŭ planŭ pentru siguranţa vóstră; căcĭ sunteţĭ într'o primejdie mai mare de cum poţĭ să ţĭ-o închipuescĭ.“

Agata îlŭ privia cu seriositate încordată.

„Într'adevĕrŭ, că aveţĭ motive, să vĕ schimbaţĭ locuinţa, şi câudŭ n'ar fi nisce pedeci, ce de sigurŭ nu le puteţĭ sci, apoĭ nicĭ n'ar fi unŭ adăpostŭ mai bunŭ ca castelulŭ fostuluĭ triumvirŭ de odinióră. Dar nicĭ nu sciŭ, că óre cunósceţĭ mai de aprópe acelŭ locŭ?“ întrebă elŭ.

„Nu,“ rĕspunse Aglae încordată, pe cândŭ Agata îşĭ ţinea ochiĭ eĭ marĭ îndreptaţĭ spre vorbitoriŭ, ca şi cum ar sci, că urmĕză ceva grozavŭ.

„Nimicŭ, ce v'ar puté înspăimînta,“ observă Veliŭ Paterculŭ, „dar totuşi se légă o împrejurare deschilinită de acelŭ locŭ. Dacă veţĭ merge acolo, veţĭ sci totulŭ. Castelulŭ acela e opera unuĭ architectŭ grecŭ, o minune în acéstă artă, ce nu credŭ, să maĭ aĭbă pe undeva păreche. Castelulŭ are părţĭ secrete, despre carĭ sufletŭ de omŭ n'ar sci. Suntŭ odăĭ, ce printr'o anumită manevră se schimbă, încâtŭ nu le-aĭ mai cunósce, şi alte minunĭ de acestea. În sfârşitŭ, nobilă dómnă, acela e unŭ locŭ neînţelesŭ, unŭ cuĭbŭ de taine. Afară de proprietariŭ fórte puţinĭ sciŭ ceva despre elŭ.“

Dómna Aglae îngălbeni. „Credĭ, că în acestŭ castelŭ ne va aştepta perirea?“ întrebă ea cuprinsă de spaimă.

„Acésta nu o credŭ nicĭ decum,“ đise elŭ, aruncândŭ o privire furişe Agateĭ, care s'a lipitŭ de peptulŭ maică-sa. „Ĭertaţi-mĭ, să-mĭ sfârşescŭ gândulŭ, cu care am venitŭ. Nicĭ nu póte esista unŭ locŭ maĭ sigurŭ ca acesta. Triumvirulŭ Marcŭ Lepidŭ s'a convinsŭ odată despre acésta. În rĕsboiulŭ civilŭ era silitŭ să se predea rebeliloră. Ar fi fostŭ ruşinosŭ. Elŭ însă s'a ascunsŭ în castelŭ, şi deşi a fostŭ căutatŭ castelulŭ din susŭ în josŭ şi din josŭ în susŭ, totuşi nu i-s'a datŭ de urmă. Dar descrierea acestuĭ edificiŭ totŭ nu m'ar fi adusŭ pe mine aicĭ. E altceva la mijlocŭ, — dacă veţĭ pleca la nópte, nu veţĭ ajunge nicĭ odată la asilulŭ acela.“ (Va urmá.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunđĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Ad 322—1893. (36) 1—1

Concursŭ.

Pentru anulŭ scolasticŭ 1893/4 suntŭ a se ocupa 14 ştipendii à fl. 50.— menite pentru eleve de părinţi mai lipsiţi de mijlóce, carî vorŭ fi adăpostite în internatŭ cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii transilvane. Dece (10) din aceste ştipendii s'aŭ creatŭ din suma de 500 fl. v. a., votată Asociaţiunii transilvane în scopulŭ arătatŭ de adunarea generală din anulŭ 1893 a institutului de creditŭ şi economii Albina în Sibiŭ, ér patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociaţiunii, după cum arată conclusulŭ comitetului subsemnatŭ dela 20 Iunie 1891 Nro. prot. 89, de dlŭ Dr. Aureliŭ Maniŭ, notariŭ publicŭ reg. în Oraviţa.

Pentru ocuparea acestorŭ ştipendii se escrie concursŭ, cu terminulŭ până la 25. Augustŭ 1893.

Cererile aŭ a se înainta „Comitetului Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ în Sibiŭ.“ La acele suntŭ a se aclude:

a) carte de botezŭ în originalŭ saŭ în copie legalisată;

b) testimoniŭ scolasticŭ de pe semestrulŭ II aiŭ anului scolasticŭ 1892—1893;

c) Atestată despre condiţiunea şi starea materielă a părinţilorŭ.

Sibiŭ în 16 Augustŭ 1893.

Presidiulŭ Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ:

Dr. Il. Puşcariŭ. vice-preşedinte. **Dr. Amosŭ Frâncu,** secretarŭ II.

Nr. 2836—1893. (35) 1—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 ştipendii din *fundaţiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonţiai* şi anume: la unŭ ştipendiŭ de 315 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Eugeniŭ Solomonŭ, unŭ stipendiŭ de 100 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Alesandru Germanŭ, unulŭ de 84 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Iacobŭ Făgărăşanŭ, şi 4 ştipendii de câte 63 fl., din carî unulŭ usuatŭ de Ioanŭ Ivanŭ absolutŭ de şcóla agronomică din Mediesŭ, altulŭ usuatŭ de medicinistulă Victorŭ Graurŭ şi declaratŭ de vacantŭ, pentru că numitulŭ n'a satisfăcutŭ prescriselorŭ legale pentru ştipendiştii ramonţiani, ér celealalte douĕ usuate de gimnasiştii Nicolaŭ Racovitanŭ şi Ioanŭ Handrea, carî nu s'aŭ legitimatŭ despre progresulŭ în studiî în anulŭ scolasticŭ espiratŭ.

La acestea ştipendii potŭ concurge:

a) numai tinerî studenţi miserî, carî suntŭ născuţi în Transilvania şi suntŭ Românî de naţionalitate;

b) carî pe lângă purtare bună aŭ din studiî calculî de eminenţă;

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă în înţelesulŭ testamentului, caeteris paribus, cei de origine nobilă şi consângenî cu piulŭ fundatorŭ;

d) dela concurenţi se poftesce, să alăture la cererile concursuale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de autistia comunală politică şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ;

e) concurenţii să numéscă espresŭ institutului, la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orî gimnasiale pe anulŭ scolasticŭ venitoriŭ 1893/4.

Cererile concursuale, carî nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orî nu se vorŭ aşterne la consistoriulŭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ lua în considerăţiune.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

II. Escriere de concursŭ

Pentru 2 ştipendii de câte 60 fl. din *fundaţiunea fericitului episcopŭ Ioanŭ Bobŭ* folosite de juristulŭ absolutŭ Mihaiŭ Bohăţelŭ şi gimnasistulŭ absolutŭ Virgiliŭ Măcelariŭ se escrie concursŭ până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c.

Cei ce dorescŭ a obţiné acestea ştipendii, aŭ de a-şi instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ înşirate mai susŭ în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile ramonţiane, şi pe acele a-le aşterne subsemnatului Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ ştipendiŭ de 70 fl. *din fundaţiunea fericitului Ioanŭ Gavrilă Vajda de Soósmezŏ şi a soţiei sale Elisabeta născută Fuleoviciŭ* folositŭ de gimnasistulŭ Vasiliŭ Muste, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, se escrie concursŭ până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obţiné acestŭ ştipendiŭ, *carî trebue să scie perfectŭ românesce,* aŭ de a-şi instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate mai susŭ în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile ramonţiane, şi pe acelea a-le aşterne subsemnatului Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

IV. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 ştipendii din *fundaţiunea fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuluţŭ şi anume:* unŭ stipendiŭ de 400 fl. folositŭ de doctorandulŭ în medicină Alesandru Codarcea; 2 ştipendii de câte 200 fl., unulŭ usuatŭ de juristulŭ absolutŭ Gavrilă Suciŭ şi altulŭ de techniculŭ Aureliŭ Stoica; 2 *ştipendii de* câte 100 fl., din carî unulŭ folositŭ de juristulŭ Iuliŭ Aranyosi, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, şi altulŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Nicolaŭ Popŭ; 2 ştipendii de câte 60 fl., din carî unulŭ usuatŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Liviŭ Cigăreanŭ, altulŭ de gimnasistulŭ Emanoilŭ Branŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

Cei ce dorescŭ a obţiné vre-unulŭ dintre ştipendiile de mai susŭ, aŭ să întrunéscă următórele condiţiuni:

a) că suntŭ românî gr. cat. miserî, născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună, aŭ din studiî calculî de eminenţă;

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, carî vorŭ puté dovedi, că suntŭ consângenî cu piulŭ fundatorŭ;

d) concurenţii să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* atestatŭ de consângenitate, — dacă suntŭ consângeni cu fundatorulŭ, — carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, *şi să numéscă espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orî gimnasiale pe an. scol. 1892/3. Cererile astfelŭ adjustate să le aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

V. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Aureliŭ Popŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

Doritorii de a obţiné acestŭ ştipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile Şuluţane şi a-le aşterne Consistoriului subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

VI. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 4 ştipendii de 80 fl. v. a. din *fundaţiunea fericitului Lazarŭ Baldi.*

La acestea ştipendii vorŭ puté concurge numai gimnasiştii românî din comitatulŭ Cluşului, şi numai consângenii cu piulŭ fundatorŭ potŭ fi şi din alte comitate.

Doritorii de a obţiné aceste ştipendii vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile Şuluţane şi a-le aşterne Consistoriului subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de A.-Iulia.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obĭecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câştigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărendŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 27—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 26 Augustŭ 1893. Numĕrulŭ 34.

O declaraţie.

În fóea pestană „Budapesti Hirlap" cetimŭ o declaraţie, subscrisă de Reverendissimii canonici Vela, Lauranŭ şi Sarkadi, în afacera învinuirilorŭ ridicate de Pituk asupra Preasfinţiei Sale episcopuluĭ Pavelŭ.

Declaraţia are formă de epistolă deschisă si este adresată primariuluĭ din Oradea-mare. Scopulŭ eĭ este a îndemna pe dlŭ primariŭ, ca să liniştéscă spiritele poporaţiuniĭ orădane, aţiţate şi seduse de presa şovinistă şi de alţi factorĭ cunoscuţi şi necunoscuţi.

Étă declaraţia în versiune românéscă:

Magnifice Domnule!

Premitemŭ înainte de tóte, că nu din comisiunea Escelenţeĭ Sale a Episcopuluĭ nostru scriemŭ şirurile acestea şi prin împărtăşirea lorŭ nicĭ de cum nu voimŭ să împedecămŭ hotărîrea luată de I. P. S. Sa de a se rectifica înaintea autorităţilorŭ sale superióre în afacerea penibilă, ce s'a ivitŭ. Dar fiindcă atâtŭ broşura lui Pituk, câtŭ şi ḑiarele se provócă mereŭ la circularulŭ Episcopuluĭ Pavelŭ dto 30 Novembre 1892 cu numĕrulŭ 1759, îlŭ publicămŭ într'o formă de caricatură şi îlŭ însoţescŭ cu comentare de acelea, carĭ potŭ să fie apte spre orĭ ce, numaĭ spre liniştirea spiritelorŭ nu; considerândŭ, că circularele episcopescĭ şi aşa suntŭ documente publice, carĭ, ca producte de tiparŭ, nu potŭ încunjura nicĭ atenţiunea autorităţilorŭ de presă; considerândŭ mai departe, că Episcopulŭ Pavelŭ până acuma numaĭ în consciinţa aceea şi-a pututŭ afla mângăiere, că n'a greşitŭ în contra patrieĭ sale, dar fiindŭ departe dela reşedinţa sa, nicĭ elŭ însu-şi nu póte sci textulŭ verbalŭ alŭ circulariuluĭ sĕŭ, până ce acela nu i-se va trimite dimpreună cu celealalte documente necesare la rectificarea propriĕ: noĭ din estinsulŭ circulariŭ, care cuprinde maĭ multe obĭecte, ne simţimŭ îndemnaţi a alătura aci partea incriminată, care în traducere verbală sună astfelŭ:

Nr. 1759—1892.

Revĕḑĕndu-se arĕtările tabelare despre starea şcólelorŭ diecesane, aflămŭ a dispune: a) că în acele parochiĭ, unde poporulŭ nu vorbesce maĭ multŭ limba bisericeĭ sale, în şcólă totuşi instrucţiunea (în textulŭ originalŭ *cetirea şi)* scrierea, sfintele rugăciunĭ, cantulŭ bisericescŭ, catechisarea elementară şi introducerea şcolarilorŭ în împărtăşirea cu SS. Sacramente ale mărturisiriĭ şi cuminecătureĭ să se facă în limba bisericeĭ, în limba maternă: pentru că unde acésta se trece din vedere, ni-se ruinézŭ însă-şĭ biserica, ritulŭ şi religiunea părinţilorŭ.

Din acestea reese:

1. Că dispuseţiunea asta a circulariuluĭ se referesce numaĭ la acele comunităţi bisericescĭ, carĭ nu maĭ vorbescŭ limba bisericeĭ, adecă carĭ aŭ uitat'o deja.

2. Că în aceste comune bisericescĭ numaĭ însuşirea cetitului şi a scrisuluĭ în limba bisericeĭ (ad. română orĭ ruténă) în acea mĕsură se ḑice de doritŭ, încâtŭ e neapĕratŭ de lipsă, ca credincioşiĭ să pótă trăi după ceremoniile bisericeĭ lorŭ.

3. Dar după circularŭ chiarŭ şi instrucţiunea în acestea obĭecte, afară de limba bisericeĭ putêndu-se întîmpla şi în limba maternă, instrucţiunea în limba maghiară nu se eschide.

4. Din circularulŭ acesta nu se póte decĭ vedé tendinţa de a se propune în şcólele de natura indigitată tóte obĭectele în limba bisericeĭ, pentru că asta o combate chiarŭ şi pracsa observată în şcólele indigitate, întru câtŭ în astfelŭ de şcóle tóte celealalte obĭecte se propunŭ faptice esclusivŭ numaĭ în limba magiară. —

Cu distinsă stimă

Oradea-mare în 18 Augustŭ 1893, umiliţi servĭ: capitululŭ gr. cat. de Oradea-mare.

Paulŭ Vela, abate canonicŭ, Dr. Augustinŭ Lauranŭ, abate canonicŭ, Artemiŭ Sarkadi, canonicŭ.

Amŭ împlinitŭ o datorinţă publicându declaraţia de maĭ susŭ. Totŭ o datorinţă împlinimŭ şi atuncĭ, câṅdŭ ne luămŭ îndrăsnéla a face unele observări, după ce causa episcopuluĭ Pavelŭ este şi causa bisericeĭ nóstre întregĭ, în a căreĭ serviţiŭ ne-amŭ pusŭ noĭ cu fóea nóstră.

Noĭ credemŭ, că publicarea acesteĭ declaraţiĭ nu a fostŭ de lipsă.

Episcopulŭ Pavelŭ s'a declaratŭ însu-şi şi încă fórte corectŭ. A respinsŭ dela sine orĭ ce umbră de învinuire cu nepatriotismŭ. A spusŭ, că în polemiĭ ḑiaristice nu întră. În fine a promisŭ, că va da samă despre faptele sale superiorilorŭ sĕĭ.

Declaraţia acésta a fostŭ démnă de caractĕrulŭ episcopescŭ alŭ Preasfinţieĭ Sale şi a trebuitŭ să liniştéscă spiritele ómenilorŭ cuminţi.

Declaraţia domnilorŭ canonicĭ Vela, Lauranŭ şi Sarkadi a fostŭ decĭ cu totulŭ de prisosŭ.

A fostŭ de prisosŭ, fiindŭ că scopulŭ sĕŭ de a linişti spiritele nu şi-l'a ajunsŭ, după cum dovedesce tocmaĭ ḑiarulŭ „Budapesti Hirlap" în numĕrulŭ sĕŭ din 20 Augustŭ.

A fostŭ de prisosŭ maĭ departe şi

Feuilleton.

Ţigară şi ţigareta.

(Fine.)

Sciutŭ este, că ţigările cele scumpe îşĭ schimbă fórte desŭ formele. Dar celŭ ce şi-ar închipui, că asta se întîmplă numaĭ pentru a acoperi falsificărĭ, acela s'ar înşela. E adecă faptŭ, că esistă şi o modă de ţigărĭ. Esistă chiarŭ şi unŭ jurnalŭ de modă de ţigărĭ. Elŭ apare în editura uneĭ firme americane în fiesce care anŭ odată şi aduce publiculuĭ interesatŭ lucrurĭ nóuĕ şi vechĭ din sfera ţigărilorŭ. Firesce că orĭ ce abatere în forma esterna formézŭ o modă nóuă, carea după împrejurărĭ are parte de o primire căldurósă orĭ nu se imitézŭ. Aşa s'a primitŭ înainte de asta cu ḑece anĭ cu bucurie fórte mare o modă creată de o firmă de dincolo de oceanulŭ atlanticŭ. Moda asta consta în aceea, că fiesce care ţigară se împodobia cu o cravată de papirŭ, pe care era tipărită numirea şi marca firmeĭ. A fostŭ primită cu mare bucurie moda asta, pentru că ea oferia în sfârşitŭ putinţa de a însemna fiesce care ţigară pe cravată cu o marcă înregistrată şi de a o scuti câtu-şĭ de câtŭ în contra imitărilorŭ, căcĭ folosirea nedreptăţită a marceĭ înregistrate cade sub pedépsă. Dar atâta e totŭ, ce se putea patenta la o ţigară: forma şi numele le putea folosi orĭ care altŭ fabricantŭ. Cele maĭ puturóse ţigărĭ le putea numi „Flor de Cuba", „Portorico", „Villar y Villar", „Manilla" Acestea suntŭ adecă numirĭ renumite în împĕrăţia ţigărilorŭ. Altcum abia se află vre-unŭ capŭ încoronatŭ, care să nu fie fostŭ silitŭ a da numele sĕŭ împrumutŭ vre-unuĭ felŭ de ţigărĭ. Unŭ speculantŭ a inventatŭ chiarŭ şi o ţigară de savanţĭ şi profesorĭ şi a poreclit'o cu numele filosofuluĭ elinŭ *Solon*. Unŭ fabricantŭ englesŭ a fericitŭ lumea militară cu o ţigară, carea se numia *Eŭ servescŭ,* ĕră altulŭ a inventatŭ o ţigăruţă aromatică pentru dame şi a numit'o *Cora Pearl*. Ţigara asta este cea maĭ mică între ţigărĭ, precândŭ ţigara *Wacht am Rhein*, carea a introdus'o unŭ americanŭ întreprinḑĕtoriŭ şi a importat'o în Germania, stă neîntrecută în privinţa mărimiĭ. Ea are o lungime de 20 cm. şi o grosime de 2 cm. şi contrastézŭ în privinţa formeĭ cu Manilla cea în forma iculuĭ şi cu sulegeta Virginia austriacă, carea încă are o lungime de 20 cm, dar e subţirică şi are unŭ canalŭ de respirare, care-lŭ conservă până la aprindere unŭ paiŭ de urezŭ. Virginia e o plantă fórte tare şi parte din causa asta, parte pentru ieftinătatea eĭ are trecere fórte mare deja de 70 de anĭ. În Austria era ea adevĕrata ţigară militară, dar acum de câţiva anĭ cedézŭ mereŭ înaintea ţigareţeĭ.

Ţigareta, fiica uşoraticĕ a ţigareĭ, s'a născutŭ în India resăriténă. S'aŭ aflatŭ mulţi, carĭ o négă asta şi susţinŭ, că ţigara şi ţigareta ar fi surorĭ, carĭ aŭ fostŭ create deodată. Dar multe şi ponderóse doveḑĭ ne îndreptăţescŭ să susţinemŭ, că popórĕle asiatice deşi fumaŭ tăbacŭ deja înainte de descoperirea Americeĭ, totuşi aŭ făcutŭ numaĭ maĭ târḑiŭ prin Europenĭ cunoscinţa ţigareĭ şi aŭ construitŭ după modelulŭ eĭ ţigareta. Cum-ulŭ îlŭ scimŭ din metodele, carĭ se observă în India încă şi în ḑilele nóstre. La construirea ţigareteĭ se folosesce tăbacŭ tăĭatŭ subţire şi se învĕlesce în fóe de banană, icĭ colé în fóe de arega, unŭ palmŭ de zăharŭ, pe insula Iava în fóe de cucuruzŭ. Ţigaretele suntŭ pretutindenea micĭ; numaĭ în Cambodja ajungŭ ele lungimea şi grosimea ţigărilorŭ nóstre de rîndŭ.

Din India a înaintatŭ apoĭ ţigareta

mai vîrtosŭ, fiindŭ că nu este bine a sta de vorbă cu ómeni de aceia, carî după afirmările unuĭ Pituk te atacă în liniștea și în averea ta.

Amŭ spus'o în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre, o repetămŭ din noŭ, că nu în faptulŭ demonstrațiunilorŭ, ci în significarea acelora se află gravitatea atentatuluĭ.

Demonstrațiunile din Orade aŭ fostŭ îndreptate împotriva caracterului românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre. Și fiindŭ că renunțarea la acestŭ caractĕrŭ este identică cu jertfirea bisericeĭ nóstre, de aceea cu ómeni, carî aŭ atacatŭ directŭ caractĕrulŭ acesta, nu este bine, — maĭ multŭ — nu este ĭertatŭ a sta de vorbă.

Magiariĭ aŭ fostŭ atacatoriĭ. Eĭ trebue deci să se apropie de noĭ. Eĭ trebue să recunóscă publice caractĕrulŭ românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre și să se lege, că în viitoriŭ îlŭ vorŭ respecta.

La asta trebue să-i silimŭ. Și mijloculŭ l'amŭ indigitatŭ în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre.

Avemŭ și o altă escepțiune în contra declarațieĭ Reverendissimilorŭ din Oradea-mare.

Domniĭ canonicĭ în punctulŭ 3 alŭ comentaruluĭ, ce-lŭ facŭ la cercolariulŭ episcopescŭ, dicŭ: „După cercolarŭ chiarŭ și instrucțiunea în aceste obĭecte putêndu-se întîmpla și în limba maternă, instrucțiunea în limba magiară nu se eschide.“

Esplicarea asta însémnă, că la prunciĭ aceia, carî nu maĭ vorbescŭ limba română, limba maternă este cea magiară.

Să avemŭ ĭertare, dar esplicarea acésta a textuluĭ din cercolariŭ nu este corectă. În cercolarŭ se dice apriatŭ, că limba bisericeĭ, adecă cea română, este aceea-și cu ceamaternă. Étă cuvintele cercolariuluĭ: „În parochiile acelea, în carî poporulŭ póte nu-și maĭ vorbesce limba bisericeĭ sale, în școlă totușĭ cetirea și scrierea .... să se facă în limba bisericeĭ, în limba maternă șcl.“ Unde se află făcută aicĭ vre-o deosĕbire între „limba bisericeĭ“ și „limba maternă“?

Noĭ subscriemŭ, și împreună cu noĭ vorŭ subscrie toțĭ fiiĭ bisericeĭ nóstre, cercolariulŭ episcopuluĭ Pavelŭ. Limba „bisericeĭ nóstre“ este și „limba maternă“ a credincioșilorŭ nostri, și tocmaĭ în asta stă „caractĕrulŭ națională“ alŭ bisericeĭ nóstre, caractĕrŭ unicŭ între tóte bisericele unite în credință cu Roma, că limba cultuluĭ, limba liturgică, este limba vorbită de poporŭ.

Pe caractĕrulŭ acesta alŭ bisericeĭ nóstre suntemŭ jaluși preste mĕsură, și maĭ bine suntemŭ învoițĭ a da bisericeĭ catolice de ritulŭ latinŭ 24.000 credincioși, carî aŭ uĭtatŭ limba românéscă, decâtŭ să concedemŭ, ca de dragulŭ lorŭ să se pótă dice, că în biserica unită română se află și credincioși de aceia, la carî limba bisericeĭ nu le este și limba maternă. Biserica nóstră — asta este dogma nóstră — în mijloculŭ poporuluĭ românescŭ numaĭ așa va avé viitoriŭ, dacă va rĕmâné curată și nealterată în caractĕrulŭ eĭ românescŭ.

Este convingerea nóstră, că domniĭ canonicĭ Vela, Lauranŭ și Sarkadi profesézŭ totŭ numaĭ acelea, ce le profesămŭ noĭ. Dar fiindŭ că punctulŭ 3 din declarația Domniilorŭ Lorŭ dă ansă la interpretare contrară, ne-amŭ vĕdutŭ necesitați a face observările nóstre respectuóse.

Biserica nóstră se află în împrejurări fórte grele. Este atacată în basele sale.

Tocmaĭ de aceea este lipsă, ca înainte de tóte noĭ să fimŭ uniți între noĭ.

Orĭ ce neînțelegere, orĭ ce dubietate, orĭ ce nehotărîre în fața contrariuluĭ este fatală.

Trebue s'o spunemŭ, că limba bisericeĭ nóstre este limba maternă a poporuluĭ, și că prin urmare datorĭ suntemŭ față cu biserica a stărui, ca poporulŭ să nu uĭte și să învețe și să cultive limba sa maternă, pentru ca să pótă fi și credinciosŭ devotatŭ alŭ bisericeĭ sale, în care va avé să-și agoniséscă vecînica sa mântuire.

Guvernulŭ și cestiunea română. — Cetimŭ în foile din Budapesta, că ministrulŭ afacerilorŭ interne Hieronymi, care are de gândŭ, ca din cândŭ în cândŭ să se consfătuéscă cu câte o parte a comițilorŭ supremĭ, în 21 a c. a ținutŭ conferința cea dintâiŭ de felulŭ acesta și anume cu comițiĭ supremĭ din Transilvania.

La scirea asta „Magyar Hirlap“ constată, că ministrulŭ de interne nu vre să se sfătuéscă despre cestiunĭ administrative, ci a chematŭ pe comițiĭ supremĭ pentru a se sfătui cu eĭ despre cestiunea română.

Adevĕratŭ că „Magyar Hirlap“ nu este fóe guvernamentală, și informațiunile eĭ nu eschidŭ deci orĭ ce îndoélă. Dar în casulŭ de față ĭ-a premersŭ deja și o fóe guvernamentală, anume „Pesti Hirlap“, care scrisese deunădĭ, că administrațiunea de statŭ să se introducă câtŭ maĭ în grabă, și de cumva asta nu ar fi cu putință în Ungaria întrégă, să se introducă celŭ puținŭ în Ardealŭ, și anume în casŭ de lipsă chiarŭ și în chipŭ escepționalŭ printr'o lege în formă de provisoriŭ.

Nu ne-amŭ mira de locŭ, dacă s'ar maĭ adeveri și acésta. Ne mirămŭ însă de aceea, că guvernulŭ nostru cum de în cestiunea naționalităților nu imitézŭ pe deplinŭ pe Rușĭ, față cu carĭ compatrioțiĭ nostri magiarĭ de unŭ timpŭ încóce aŭ începutŭ să simpatiseze așa de grozavŭ. În chipulŭ acesta dóră vorŭ puté să împace națională.

Revistă bisericéscă.

America de Nordŭ.

Președintele Statelorŭ unite a îndreptatŭ cu prilejulŭ ĭubileuluĭ Sfinției Sale către cardinalulŭ mitropolitŭ de Baltimore următórea scrisóre: „Eminență! Te rogŭ, să-mĭ conceḑĭ a trimite prin mijlocirea Em. T. Sfinției Sale Pontificeluĭ Leo XIII sincerele mele felicitărĭ din incidentulŭ ĭubileuluĭ Luĭ episcopescŭ de cincĭ ḑecĭ de anĭ. — Plăcerea, ce însoțesce esprimarea asta a felicitărilorŭ mele, s'a potențatŭ încă cu multŭ prin amintirea viuluĭ interesŭ, ce Sfinția Sa l'a manifestatŭ în totdeuna pentru prosperarea Statelorŭ unite, și a admirărilĭ

---

mereŭ către apusŭ și s'a simțitŭ aci bine maĭ întâiŭ în Francia. Și acolo se fumaŭ țigaretele maĭ întâiŭ învĕlite într'o fóe, dar într'o fóe de tăbacŭ, și din causa greutăților fabricărilĭ nu s'ar fi pututŭ susține, de cumva nu se inventa înainte de asta cu 60 de anĭ hârtia de țigarete. Dar după ce fumătoriulŭ perde timpŭ cu gătirea eĭ, ea nicĭ după inventarea hârtieĭ de țigarete nu ar fi pututŭ să devină internațională și nu ar fi pututŭ să cucerescă lumea, de cumva însĕ-și statele, în carĭ s'a introdusŭ monopolulŭ de tăbacŭ, nu ar fi pusŭ mâna pe fabricarea țigaretelorŭ. De atuncia țigareta s'a făcutŭ o rivală primejdiósă a țigareĭ. Adevĕratŭ că p. es. în Austria, unde se fabrică țigarete dela anulŭ 1880, consumarea lorŭ în anĭ ceĭ dintâiŭ nu mulțămia așteptările, dar deja în 1885 s'a urcatŭ la 200 de milióne și în 1886 a maĭ crescutŭ cu 50 de milióne. În anulŭ 1890 se prefăcură în Austria deja 900 de milióne de țigarete în fumŭ și cenușe, ĕră acum sigurŭ s'a urcatŭ numĕrulŭ lorŭ la 1100 de milióne și a întrecutŭ deja consumarea țigărilorŭ.

Țigara ar avé deci cuvinte de a întra îngrijată în euta a cincia de anĭ a vieței sale europene, dacă nu s'ar scula ḑilnicŭ inimicĭ puternicĭ asupra țigaretelĭ. Aceștia suntŭ medicĭ și facultățile de medicină. O pasiune ușóră față cu țigareta eĭ nu o dificultézŭ, dar dificultézŭ însușirea vicléna a țigaretelĭ de a sumuța pe prietiniĭ sĕĭ neîncetatŭ totŭ la maĭ multe jertfe, așa câtŭ uniĭ o ducŭ și până la 40 orĭ chiarŭ și până la 60 de țigarete pe ḑi. În contra acesteĭ însușirĭ rele se îndréptă inimicĭ aceia și dicŭ, că în urma împrejurărilĭ, că fóea de tăbacŭ e maĭ mĕnunțită și tăbaculŭ ajunge în legătură maĭ directă cu gura și cu organele de respirare ca la țigară, fumarea țigaretelĭ duce la organismŭ maĭ multŭ venimŭ decâtŭ cea a țigaretelĭ. Pulsulŭ în urmare și devine deja după 10 țigarete maĭ slabŭ decâtŭ după 4 țigare, și suntŭ cunoscute casurĭ de acelea, în carĭ ómenĭ tinerĭ și-aŭ daunatŭ fórte sănĕtatea prin fumarea țigaretelorŭ. Ba în America se dice, că în anĭ din urmă aŭ muritŭ din causa fumărilĭ de țigarete cu calculŭ mijlociŭ cam 200 de persóne, între carĭ multe sub 16 anĭ.

Țigareta din causele acestea, la carĭ se maĭ adauge și împrejurarea, că din colo de oceanŭ firea eĭ primejdiósă se maĭ mărésce și prin hârtie de cuprinsŭ veninosŭ, a aflatŭ deja împotrivire înverșunată, și în congresulŭ Statelorŭ unite din America de méḑănópte s'a cerutŭ chiarŭ suprimarea vinderiĭ de țigarete. Pe airea propunŭ inimicĭ țigareteĭ, să se pună o dare mare pe fiesce care mie de țigarete, și să se oprésc tinerĭ sub 18 anĭ dela fumarea de țigarete. Despre oprirea fumărilĭ de țigărĭ din contră încă nicăirĭ nu a fostŭ vorbă. Dimpotrivă chiarŭ și renumitulŭ fisiologŭ Mantegazza își concede șie-și și fiesce căruĭ omŭ sănĕtosŭ douĕ țigărĭ pe ḑi, și profesoriĭ Müller din New-York, Vassili din Napoli și Tasirani din Roma chiarŭ recomanda fumarea de țigărĭ, maĭ alesŭ în timpŭ de epidemie, pentru că fumulŭ de tăbacŭ nimicesce cu desevârșire microbiĭ ceĭ ce se așadă în gură și maĭ alesŭ bacilulŭ colereĭ.

Este fórte probabilŭ, că fumulŭ de țigaretă produce acela-și efectŭ, dar împrejurarea, ca rumițiĭ profesorĭ aŭ alesŭ pentru esperimentările sale țigărĭ și nu țigarete, e dovada cea maĭ limpede, că fumătoriĭ aŭ să preferéscă țigaretelorŭ țigările. În Holanda chiarŭ trebue să o facă pe timpulŭ, cândŭ umblă a peți. Acolo se observă adecă datina, ca tinĕrulŭ, carele s'a îndrăgitŭ de o fată, să între în casa eĭ rugându-se de focŭ pentru țigară. Dacă-lŭ primesce, e semnŭ, că póte să vină ĕrăși, și dacă ĕră căpĕtă focŭ, acesta e semnulŭ celŭ maĭ grăitoriŭ, că părinții aleseĭ aŭ începutŭ a-și câștiga

Lui înalte, cu care privesce la instituţiunile nóstre politice. — Îmi face bucurie, cându credu, că simţemintele acestea resultă în chipu firescu din îngrijirea, ce S. Părinte o nutresce pentru bunăstarea şi fericirea maseloru genului omenescu, şi din deosebită simpatie, cu care privesce elu la ori ce încercare de a face impunétóre de stimă personalitatea omeniriĭ şi de a înainta îmbunătăţirea morală şi socială a lucrătoriloru. — Amabilitatea, cu care Sfinţia Sa deunădi a primitu o copie de pe constituţia Statelorŭ unite, mĕ îndémnă să-ţi dau de scire, că de cumva nu e o înălţare de sine esagerată, îmi va face cea mai mare bucurie a depune în mânile Lui unu opu, care cuprinde scrisorile şi documentele oficiale, ce le-amu scrisu eu pe timpulu presidenturei mele de mai înainte. Alu Dtale celu mai sincerŭ Grover Cleveland."

Revistă politică.

Italia.

La salinele dela Aigues-Mortes s'a întîmplatu o luptă formală între lucrătoriĭ francesi şi italiani. Atacaţiĭ aŭ fostu ceĭ italiani. Numĕrulu celoru morţi ajunge la 30, éră alu celoru răniţi la 150. În urma acesteĭ lupte s'aŭ inscenatu demonstraţiuni antifrancese fórte serióse aprópe în tóte cetăţile italiane mai mari. Turburările cele mai mari s'aŭ inscenatu în Roma, unde lucrătoriĭ italiani aŭ năvălitu asupra edificiului ambasadeĭ francese. Guvernulu italianu s'a îngrijitu însă, să nu se întîmple vre-unu rĕu francesiloru celoru ce petrecu în Italia. Foile italiane pretindu dela guvernu, să-şi împlinéscă datorinţa sa faţă cu Francia în chipulu celu mai energicu şi fără de a manifesta slăbiciune. De cumva guvernele ambeloru state nu-şi voru păstra sângele rece, iritarea Italianiloru uşoru póte să provóce încurcături politice serióse.

Francia.

Scirile telegrafice anuţă resultatulu alegeriloru pentru camera deputaţiloru: 315 republicani şi radicali, 30 socialişti, 13 ralliaţi şi 56 conservativi. În 164 cercuri va fi balotaju. Republicaniĭ aŭ cuceritu 63 mandate. Din 3 cercuri resultatulu alegeriloru încă nu e cunoscutu. Foile guvernamentale suntu mulţămite cu resultatulu. „Figaro" cu tóte acestea îşi esprimă îngrijarea, că guvernulu nici în camera cea nóua nu-şi va puté forma o maloritate consolidată.

Germânia.

Foile din Kopenhagen susţinu scirea, că împĕratulu Germânieĭ călătorindu în Svedia va cerceta pe ţarulu în Fredensborg. În Berlin însă nu se scie nimica despre întrevederea asta.

Corespondinţe.

Orlatu 20 Augustu 1893.

Onorată Redacţiune!

Să înfiinţămu institute de creditu şi economii la sate! asta va fi tema corespondinţeĭ, ce vĕ rogu, să binevoiţi a o publica în „Unirea".

Deşi în timpulu din urmă s'a înfiinţatu unu numĕru frumosu de institute de creditu şi economii românesci, totuşi ceĭ ce suntemu în contactu dilnicu cu poporulu de pe la sate, vedemu, că acelu numĕru nici pe de parte nu este îndestulitoriu, nici pe departe nu corĕspunde greleloru împrejurări, prin carii trecemu noi Românii în acésta ţară.

Mai tóte institutele nóstre de bani suntu în oraşe; şi câtu de rare suntu oraşele la noi!

Începându dela Braşovu s. es. preste Făgăraşu, la Sibiiu, de aici la Şebeşulu săsescu, Alba-Iulia, Turda, Bistriţa, Reghinulu-săsescu şi înderĕptu la Braşovu, în acestu cercu cu o periferie atâtu de mare suntu abia vr'o 13 institute de bani. Ele suntu situate mai multu pe la marginea acestui cercu: în *Braşovu, Făgăraşu, Sibiiu, Şebeşulu-săsescu, Alba-Iulia, Turda, Bistriţa* şi *Reghinulu-săsescu,* între carii şi comunele: *Viştea de josu, Sĕliştea* şi *Poéna-Sibiului,* ér în lăuntrulu acestui cercu estinsu este *Blaşulu,* care încă îşi are banca sa.

Ce se întîmplă însă cu locuitoriĭ miiloru de localităţi românesci din acestu cercu? De sigurŭ ceĭ mai apropiaţi de numitele centre, carii îşi aŭ bancele loru, cerŭ la timpu de lipsă ajutoriu românescu de bani, ér ceĭ mai mulţi suntu siliţi să recurgă la ajutoriulu bancelorŭ străine din apropiarea loru, ori să călătorésca în mari depărtări pentru a face împrumuturi la bance românesci, ori că se înglódă în datorii la cămătari nemiloşi, carii le sugu şi mĕdua din óse.

Ori care însă din cele treĭ alternative din urmă este în paguba poporului românescu. De aceea este timpulu supremu, ca bărbaţi de inimă să se pună pe lucru şi să înfiinţeze institute de creditu şi economii românesci în tóte oraşele şi oraşelele, în carii aceste lipsescu, precum şi în satele mai mari. Ceea ce însă nu potu face singuri fruntaşiĭ uneĭ comune, potu negreşitu în unire cu fruntaşii câtorva comune din apropiare.

Servésca de esemplu în acésta privinţă şi comuna *Orlatu* cu 1600 locuitori români.

Fruntaşiĭ acesteĭ comune s'aŭ hotărîtu firmu prin Maiu a. c., ca să înfiinţeze unu institutu de banĭ românescu în Orlatu cu unu capitalu de 2500 florenĭ. Eĭ însă de o parte neavêndu mare speranţă, că se va puté subscrie acésta sumă întrégă de locuitoriĭ din Orlatu, ér de altă parte şi pentru ca să angajeze încâtva şi comunele învecinate la acésta întreprindere, aŭ trimisu apeluri şi fruntaşiloru din aceste comune. Dar în scurtu timpu ne-amu convinsu, că temerile nóstre aŭ fostu nefundate. Orlăţeniĭ singuri aŭ subscrisu tóte cele 100 de acţiuni à 25 florenĭ, şi cu ajutoriulu vrednicilorŭ fruntaşi din comunele învecinate puteamu să începemu şi cu unu capitalu îndoitu activitatea nóstră, amu rĕmasu însă lângă capitalulu proiectatu de 2500 florenĭ subscrisu de 43 acţionari.

Firma institutului nostru *„Brădetulu"* s'a împotrocolatu de Tribunalulu din Sibiiu, şi institutulu cu 15 l. c. şi-a începutu activitatea, după-ce şi-a alesu de directoru pe diu Dr. Ilie Beu.

Nu pofta de câştigu, nici căpĕtuirea unoru persóne ne-a îndemnatu a funda acésta instituţiune folositóre; lucrulu acesta, precum se vede, nici nu se póte. Din contră amu luatu greutăţi asupra umeriloru nostri pentru a puté face bine.

Vremu, ca în casu de lipsă poporulu nostru să aibă ajutoriu la îndemână; vremu, ca elu să pótă face împrumuturi şi mai mici, cu interese şi spese puţine, cruţându-i umblările zădarnice şi scoţêndu-lu din ghiarĕle cămătariloru nemiloşi şi ferindu-lu *de dragostea* bancelorŭ străine; apoi totodată avemu gândulu, ca să-lu dedămu a-şi fructifica micile sale câştiguri, desvăţându-lu pe încetulu dela păgubitórea şi pĕcătósa datină de a cheltui de multe ori Dumineca ceea ce a câştigatu preste sĕptĕmână ş. a. ş. a.

Astfelu de institute de banĭ se află mai în tóte comunele săsescĭ mai de frunte din ţara nóstră, şi chiarŭ institutele lorŭ principale de banĭ, cum e *Spaar-Cassa* din Sibiiu, aŭ lucratu şi lucră pentru sporirea lorŭ. Ele, precum se vede, nu strică nicĭ institutelorŭ mai marĭ, ci prin o organisaţiune bine calculată le póte fi de mare folosu. Bancele poporale se potu privi în acestu casu ca totu atâtea rîuleţe, carii înmulţescu apa unuĭ rîu mai mare, din care apoi şi ele îşi primescu prin mijlocirea vaporiloru prefăcuţi în róuă, ploe şi zăpadă hrană, după ce aŭ hrănitu tótă vegetaţiunea, pe unde aŭ ajunsu, sub care în împrejurarea de faţă este de a se înţelege poporaţiunea nóstră de pe la sate.

Preste totu ceea ce folosesce compatrioţiloru nostri Saşi în privinţa băncilorŭ din cestiune, numai folosi ne póte şi nóue.

Să ne deşteptămu dară pretutindenea! Să punemu mai cu inimă plugulu şi în acestu terenu destulu de fructiferu, care numai ici şi colo este aratu şi cultivatu şi care fără îndoélă are să ne aducă róde îmbelşugate, dacă nu vomu lăsa, ca şi acesta să ni-lu ocupe străiniĭ.

Doresc, ca esemplulu Orlăţeniloru să fie unu impulsu pentru multe comune românesci întru a-şi înfiinţa institute de creditu şi economii!

Romulu Simu.

Unu cuvîntu la situaţiune.

Cu prilejulu apreţiărilorŭ, de carĭ a avutu parte în presa contrară conferinţa nóstră naţională ţinută deunădi în Sibiiu, s'aŭ îndreptatu la adresa mea felurite apostrofări indirecte, ici colé şi directe. Nu s'ar puté deci privi de nepotrivită hotărîrea

---

informaţiuni despre elu. Dela resultatulu acestoru informaţiuni atîrnă, că la visita a treia i-se denégă foculu ori i-se dă, şi în casulu din urmă póte să intre după aceea cu ţigara aprinsă în casa iubiteĭ. În vreme ce o fumézĕ, urmézĕ decherarea, şi fata îlu provócă, să ĭea în gură altă ţigară, şi dacă ĭea îi ţine foculu, să o aprindă, peţitoriulu scie, că are mirésă. Datina asta se observă în Holanda cu atâta severitate, câtu ómeniĭ s'ar sminti nespusu de tare, dacă peţitoriulu s'ar înfăţişa cu ţigaretă în gură.

Ţigara rĕmâne deci ţigară, şi deşi nerecunoscĕtórea omenime şi-a uitatu să-i celebreze centenariulu alu patrulea, ea totuşi n'are cuvinte de a privi cu ochi îngrijaţi ţigaretei în faţă. Nimeni nu s'a aflatu, care să facă ţigaretei ode şi cântări de laudă, cu tóte că ea se îmbracă în haina nevinovăţieĭ, pecându întru lauda ţigareĭ s'aŭ făuritu deja multe poesii, şi avemu să ne aşteptămu şi la aceea, că la centenariulu alu cincilea alu ţigareĭ, — cu greu îlu va ajunge vre unulu din fumătoriĭ de astădi, — poesiile acelea se voru colecta şi se voru eda cu tiparu şi compactare de luxu.

mea de a rosti cu ocasiunea asta unŭ cuvîntŭ la situaţiune.

Credŭ a esprima numaĭ unŭ adevĕrŭ simţitŭ în generalŭ, dacă dicŭ, că situaţia politică a ţĕreĭ se desvŏltă totŭ maĭ turbure şi póte să dea ansă în multe privinţe la îngrijirĭ maĭ serióse. Aprópe pe tóte terenele vieţeĭ nóstre de statŭ se încurcă totŭ maĭ multŭ relaţiile politice, şi antagonismurile politice devinŭ totŭ maĭ acute. Aşa vedemŭ, cum deplorabilele încurcăturĭ naţionale, carĭ facŭ chiarŭ cu neputinţă o desvoltare sănĕtósă şi priitóre a vieţeĭ nóstre de statŭ, în locŭ de a se apropia de o clarificare, de o resolvare drĕptă şi care să mulţăméscă pe toţĭ, din contră se încurcă pe dĭ ce merge totŭ maĭ tare, şi contrarietăţile naţionale se ascutŭ într'o mĕsură, câtŭ durere ameninţă deja pe amîndóuĕ părţile să otrăvéscă simţemintele antagonistice. Şi la încurcăturile acestea se maĭ adaugŭ şi altele. Concordia pacînică a confesiunilorŭ — una din trăsăturile celea maĭ preţióse şi maĭ frumóse ale vieţeĭ nóstre politice — a dispărutŭ, şi s'a aprinsŭ o luptă confesională, care aduce spiritelorŭ turburărĭ nóuĕ şi va să ameninţe chiarŭ temeliile morale ale statuluĭ nostru. Luptele politice în forma aşa numiteloră aspiraţii naţionale se îmbracă într'unŭ caractĕrŭ totŭ maĭ actualŭ şi nu potŭ să nu aducă în o anumită clătinare încrederea publică în durabilitatea temeliilorŭ politice ale statuluĭ nostru. Mĕsurĭ politice finanţiare, iniţiate cu scopulŭ de a regula relaţiile nóstre de valută, pe lîngă desvoltarea, ce şĭ-o leaŭ astădĭ lucrurile, ameninţă totŭ aceea-şĭ temelie a esistinţeĭ nóstre economice cu o sguduire de urmărĭ grave. Aşa vedemŭ pretutindenĭ confusiĭ şi lupte, ĕră până acum nicăirĭ o uşe de scăpare, şi nicăirĭ unŭ razimŭ solidŭ în mijlocul acesteĭ confusiĭ generale.

Că între împrejurărĭ de acestea nu póte să fie vorbă de mulţămire în ţară, se înţelege dela sine. Şi într'u adevĕrŭ, orĭ câtŭ de paradoxŭ s'ar părĕ, totuşĭ nu se póte trage la îndoélă faptulŭ, că chiarŭ şi poporulŭ acela, intereselorŭ reale orĭ închipuite ale căruia se subordinézĕ astădĭ fără de considerare tóte interesele de statŭ, încă este fórte departe dela aceea, ca nu preste totŭ, ci chiarŭ şi numaĭ în specialŭ în direcţia asta să fie mulţămitŭ cu succesele eluptate şi cu stările actuale. Ĕră de altă parte e unŭ faptŭ, care dela sine se înţelege, că celealalte popóre ale coróneĭ s. Ştefanŭ, a cărorŭ interese naţionale din partea puterĭĭ de statŭ nu numaĭ nu se bagŭ de locŭ în samă, ci orĭ unde numaĭ se póte, se împedecă din partea eĭ în chipŭ măĭestritŭ, suntŭ cuprinse de unŭ simţŭ de adâncă nemulţămire, de o nemulţămire, care durere ícĭ colé s'a potenţatŭ deja la unŭ gradŭ de amărăciune.

Aşa dară *confusia generală a relaţiunilorŭ politice şi nemulţămirea generală a popórĕlorŭ suntŭ celea dóuĕ trăsăturĭ caracteristice ale situaţiunĭĭ de astădĭ a ţĕreĭ.*

Dară o situaţiune ca acésta póte să deştepte numaĭ îngrijirĭ serióse. Ea ar puté să nască îngrijirĭ, dacă ar fi resultatulŭ necesarŭ alŭ unoruĭ antitese reale şi neaplanabile, carĭ ar împinge apoĭ ţara cu aceea-şĭ necesitate spre o crisă inevitabilă; dar ea nasce îngrijirĭ şi în casulŭ, cândŭ ar fi numaĭ productulŭ firescŭ alŭ unoruĭ antitese de interese provocate în chipŭ măĭestritŭ; căcĭ în casulŭ acesta o politică de statŭ greşită ar împinge ţara în chipŭ neconsciinţosŭ spre o crisă provocată în chipŭ măĭestritŭ.

Eŭ credŭ a puté privi de absolutŭ eschisă suposiţia cea dintâiŭ, mie mi-se pare a fi chiarŭ cu neputinţă, că după o esistinţă milenară a statuluĭ şi după o convieţuire totŭ aşa de lungă a popórĕlorŭ luĭ s'ar fi pututŭ forma antitese reale orĭ chiarŭ neaplanabile între interesele naţionale de esistinţă ale acestoraŭ individualităţĭ de popóre şi între adevĕratele şi stabilele interese de viaţă ale statuluĭ acestuia orĭ şi numaĭ între interesele naţionale de esistinţă ale unuĭ poporŭ şi între ale celoralalte popóre. Din contră eŭ nutrescŭ părerea, că în stima împrumutată a intereselorŭ naţionale vitale nu numaĭ fiesce care dintre popórĕle acestea, ci şi statulŭ ca atare ar afla garanţa cea maĭ sigură a subsistinţeĭ sale.

Eŭ simplaminte nu credŭ, că unŭ interesŭ realŭ alŭ statuluĭ ar pretinde reformele acelea rĕsturnătóre de temeliĭ, carĭ nicĭ decum nu s'ar puté esecuta fără de o păgubire gravă, ce ar suferi-o popórĕle creştine ale patrieĭ nóstre în simţemintele lorŭ religióse-etice. Din contră nutrescŭ convingerea, că astfelŭ de reforme, abstragêndŭ dela tóte celealelte rele maĭ micĭ, carĭ le formézĕ alaiulŭ, ar puté avé numaĭ unŭ singurŭ efectŭ: *sguduirea cea maĭ însuflătóre de îngrijirĭ a statuluĭ nostru chiarŭ în temeliile luĭ morale.*

Mie nu-mĭ prea vine să credŭ, — şi în respectulŭ acesta póte că nu voĭŭ nega în mine o anumită nepreocupare, — că legătura politică, ce esistă între Ungaria şi Austria, şi stabilitatea căreia creatoriĭ şi aderenţiĭ eĭ o privescŭ de condiţiune de esistinţă pentru independinţa de statŭ a Ungarieĭ, invólvă pentru subsistinţa acesteĭ independinţe de statŭ primejdiĭ reale, precum se şi teme faptice de acésta o parte însemnată din opiniunea publică hotărîtóre a tĕreĭ, căcĭ ar fi situaţiunea cea maĭ fatală, ce s'ar puté cugeta, carea şĭ-ar afla espresiunea în anomalia strigătóre, că pentru Ungaria propria condiţiune de esistinţă ar involva deodată şi o primejdie pentru esistinţă.

Eŭ decĭ credŭ, că atinsele încurcături şi lupte naţionale, bisericescĭ-politice şi politice de statŭ, nu provinŭ din óre-şĭ carĭ adevĕrate contraste de interese, ci suntŭ numaĭ regretabilele consecinţe ale aceleĭ direcţiunĭ false, carea astădĭ indică marşruta întregeĭ nóstre vieţĭ de statŭ şi-şĭ găsesce propria eĭ notă caracteristică întru a provoca la totŭ paşulŭ conflicte de interese în modŭ artificialŭ.

Sigurŭ nu dicŭ nimicŭ noŭ, ci repetŭ numaĭ unŭ adevĕrŭ de multŭ recunoscutŭ de ceĭ nepreocupaţĭ şi de multe orĭ constatatŭ, cândŭ afirmŭ, cumcă adevĕrata şi propria causă a acesteĭ situaţiunĭ îngrijitóre zace în *şovinismulŭ naţionalŭ, crescutŭ mare prin măestrie, astădĭ devenitŭ deja bolnăviciosŭ,* carele pe de o parte dominézĕ întrĕga nóstră viaţă publică fără consideraţiunĭ, pe de altă parte elŭ însu-şĭ nu rarŭ este pusŭ în serviţiulŭ intereselorŭ de putere alŭ partidelorŭ politice.

Acestŭ şovinismŭ naţionalŭ, carele cuprinsŭ ca celŭ maĭ înaltŭ scopŭ alŭ tendinţelorŭ politice şi totodată celŭ maĭ eficace mijlocŭ de agitaţiune în lupta politică de partidă, în formală întrecere a partidelorŭ parlamentare şi a societăţiĭ „patriotice" însu-şĭ se avîntă la incomensurabilŭ, acestŭ şovinismŭ causézĕ confusiunea generală.

Avemŭ a face aci cu o direcţiune bolnăviciosă a spiritelorŭ, care îşĭ găsesce motivele psichologice maĭ afunde în strĕmurulŭ de dominaţiune naţională, dar cu maĭ multŭ în strĕmurulŭ de proprie conservare naţională, care potenţatŭ până la unŭ gradŭ de iritabilitate nervósă, ţine astădĭ formalminte înjugată opiniunea publică deciditóre în ţară. Acéstă morbidă opiniune publică este, carea vede Ungaria pe de-o parte ameninţată de pericululŭ absorbţiunĭĭ, pe de alta de periculŭ descompunerĭĭ, şi care întru apĕrarea eĭ de atarĭ pericule închipuite provócă pericule adevĕrate.

Acéstă direcţiune politică morbidă este, carea în nuda faptă a eterogenităţiĭ de rasse în Ungaria vede unŭ periculŭ de esistinţă a acesteia şi caută apĕrarea de acestŭ periculŭ în contopirea artificială a rasselorŭ. Ajunge o singură privire asupra Belgieĭ şi Helveţieĭ pentru de a se convinge, că faptulŭ eterogenităţiĭ de rasse în sine încă nu este unŭ periculŭ esenţialŭ pentru state, că prin urmare acelŭ periculŭ, care direcţiunea astădĭ dominantă îlŭ vede deja în pura faptă de eterogenitate de rasse în Ungaria, este *unŭ periculŭ curatŭ imaginarŭ.* Dar cine, întru câtva numaĭ nepreocupatŭ, ar maĭ puté să stea la îndoélă despre aceea, că contopirea de rasse, aţintită spre abaterea aceluĭ închipuitŭ periculŭ, póte să provóce asupra ţĕriĭ în modŭ artificiosŭ unŭ periculŭ adevĕratŭ şi fórte seriosŭ? Căcĭ pe câtŭ de sigurŭ este numaĭ o consecinţă logică, cândŭ din acelŭ punctŭ de vedere, că eterogenitatea de rasse apare ca periculŭ de esistinţă şi contopirea de rasse ca unica garanţă pentru esistinţa Ungarieĭ, condiţiunile de esistinţă a disparatelorŭ individualităţĭ etnice deja în principiŭ se declară de incompatibile cu condiţiunile de esistinţă ale statuluĭ, totŭ asemenea sigurŭ este de altă parte, că o politică de statŭ, carea contopirea rasselorŭ o ridică la valórea de principiŭ de statŭ, ameninţă de-a dreptulŭ în esistinţa lorŭ naţională aceste individualităţĭ etnice şi le constrînge artificiosŭ, în contra voinţeĭ lorŭ, dar cu necesitate psichologică, la o *luptă legitimă de apĕrare naţională.* Ĕr câtŭ de regretabile suntŭ pentru desvoltarea statuluĭ nostru astfelŭ de lupte intestine între rasse, despre acésta deja posomorita icónă a situaţiunĭĭ de astădĭ în ţară ne ofere o închipuire prealabilă; dar cine în ţară ar puté să priméscă asupra sa garanţa despre aceea, că acéstă luptă între împrejurărĭ nu va degenera la unŭ gradŭ, încâtu la urma urmelorŭ ea să devină fatală pentru tóte părţile, ba chiarŭ şi pentru esistinţa Ungarieĭ?

Astfelŭ spre evitarea periculelorŭ închipuite se provócă pericule adevĕrate!

(Va urma.)

Convocare.

Adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ S. Sebeşŭ alŭ Asociaţiunĭĭ Transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ românŭ se convócă prin acésta pe dĭua de 10 Septembre 1893 n. în comuna Şpringŭ.

La acéstă adunare se invită cu tótă onórea toţĭ amiciĭ, binefăcătoriĭ şi binevoitoriĭ acesteĭ instituţiunĭ.

Din şedinţa subcomitetuluĭ despărţĕmîntuluĭ S. Sebeşŭ alŭ Asociaţiunĭĭ Transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ românŭ ţinută la S. Sebeşŭ în 17 Augustŭ 1893.

Dr. P. Isaoŭ, directorŭ. **Z. Murĕşanŭ,** secretariŭ.

Avisŭ.

Înscrierile la şcóla de fete a „Reuniunĭĭ femeilorŭ române Selăgene" se voră face în 1—4 Septembre st. n., ĕr prelegerile începŭ la 4 Septembre.

La înscriere este de a se plăti didactru 4 fl. v. a.

Pentru taxă moderată elevele potŭ primi şi instrucţiune în limba germână, francesă, forte-piano, cele maĭ înaintate în etate şi în croitŭ şi cusutŭ de vesminte.

Înscrierile se facŭ la subscrisulŭ directorŭ de şcólă, care póte servi şi cu informaţiunĭ maĭ detaĭate.

Şimleŭ, la 23 Augustŭ 1893.

A. Cosma,
direct. şcólei de fete a »Reun. femeilorŭ rom. Selăgene«.

Dare de samă şi mulţămită publică.

În firma speranţă, cumcă voră maĭ încurge şi din alte părţĭ oferte marinimóse pentru edificarea caselorŭ parochiale-protopopescĭ din Sebeşulŭ săsescŭ, de o cam dată se publică cu mulţămită celea până acuma incurse, şi anumitŭ:

1. Prin M. O. D. M. Codarcea, v.-prot. dela Ios. Costinŭ par. în Sânpetru 1 fl., bis. gr. cat. Sânpetru 1 fl., I. Albonŭ par. în Velcheriŭ 3 fl., bis. gr. cat. Velcheriŭ 2 fl., Bas. Cintişanŭ curat. prim. în Miheşŭ 1 fl., Part. Grama par. în Miheşŭ 1 fl., Bas. Vlassa par. în M.-Zaŭ 1 fl., Mih. V. Cicudi par. în Săcalŭ 1 fl., Vas. Rusŭ par. în Şeulia de câmpie 1 fl., Iac. Calianŭ proprietariŭ în Şeulia de c. 1 fl., Filonŭ Rece propr. în Şeulia de c. 1 fl., Emilŭ Cormoşŭ Grebenişŭ 1 fl., bis. gr. cat. Grebenişŭ 1 fl., M. C. Codarcea v.-prot. Pogăceua 2 fl., suma 18 fl.

2. Prin M. O. D. Zah. Branu v.-prot. în Sâncelu dela poporulu gr. cat. din Sâncelu 1 fl., pop. gr. cat. din Ielodu 50 cr., bis. gr. cat. din Pănade 1 fl., I. Horşa par. gr. cat. în Bia 50 cr., Andronicu Popu par. în Alecuşu 50 cr., Georgiu Micu preotu în Sânbenedicu 50 cr., Vas. Szmigelski preotu în Valea-Sasului 45 cr., Georgiu Tufanu preotu în Sânmiclăuşu 50 cr., Panteliu Văleanu par. în Căpâlna 50 cr., Atan. Barboroviciu par. în Veseuşu 1 fl. 30., Alimpiu Costea preotu în Sântămărie 50 cr., Bas. Călugăru preotu în Crăciunelu 50 cr., suma 7 fl. 75 cr.

3. Prin M. O. D. Beniaminu Popu, v.-protop. în Uióra dela Nic. Tomaşu par. în Grindu 1 fl., Charitonu Aronu par. în Cecălacă 1 fl., Vincentiu Nemeşu par. în S.-Mărtinulu săratu 1 fl., Ilie Hirianu clericu 40 cr., com. bis. Silvaşului românu 1 fl. 40 cr., suma 4 fl. 80 cr.

4. Prin P. O. D. I. V. Rusu protop. în Sibiiu dela sine 1 fl., pop. din Armeni 1 fl., pop. din Orlatu 50 cr., Dion. Aronu preotu Gurarîului 50 cr., Ios. Solomonu preotu Ludoşului mare 50 cr., Sim. Oprişu preotu Armeni 50 cr., Aronu Mihuleţu preotu Şura mică 20 cr., Dem. Roşca preotu Selisce 20 cr., Ioanu Stănilă preotu Apoldului inf. 20 cr., Ales. Popu preotu Birghişu 1 fl., pop. din Alămoru 3 fl. 50 cr., suma 9 fl. 10 cr. v. a.

5. Prin M. O. D. Iuliu Montani v.-prot. din Zlatna dela Alesandru Ciura par. în Abrudu 1 fl., Ios. Ciura par. Bucium-Şasa 1 fl., I. Băbuţă coop. Bucium-Şasa 1 fl., Aug. Meteşu par. Cărpinişu 1 fl., Is. Tordai preotu Ofenbaia 1 fl., Iuliu Montani v.-prot. în Zlatna 1 fl., Georgiu Vişa Zlatna 1 fl., Georgiu Marcu Zlatna 60 cr., pop. din Bistra 50 cr., din Certegea 50 cr., Câmpeni 84 cr., Sohodolu 20 cr., suma 9 fl. 64 cr. v. a.

6. Institutulu de creditu „Auraria" din Abrudu 10 fl., D. A. Filipu adv. 1 fl., D. Dr. Simeonu Caianu medicu 1 fl., I. Iancu preotu B. Poeni 1 fl., suma 13 fl. v. a.

7. Din protopopiatulu Sebeşului suma 23 fl. 23 cr.

8. D. Ales. Mera proprietariu în N.-Ércse 1 fl.

9. Dna Val. Rozoru proprietară în Alba-Iulia 10 fl.

10. Com. bis. Ciugudului de Murăşu 1 fl. 70 cr. (Va urmá.)

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului iniţiată de noi în numerulu 16 alu „Unirii" din 1891 au solvitu:

Din protopopiatulu *Catinei* parochia *Sâmbotelecii* 6 fl.; din protopopiatulu *Turdei* parochia *Poéna Arieşului* 10 fl.

Până acum a incursu de totu suma de 1,637 fl. 45 cr.

Noutăţi.

Dela şcóla de fete din Blaşiu. Dşóra *Elena Sânteonu* învăţătóre în clasele elementare ale acestei şcóle, a fostu promovată de învăţătóre în şcóla superióră, éră dşóra *Ana Bodocanu* a fostu numită învăţătóre în clasele elementare.

Staţiuni docentale şi contoru-docentale. Cu terminulu de 10 Septembre se escrie concursu: I. În protopopiatulu *Indolului* la staţiunea docentală din *Iara inferiórá* cu emolumintele: 250 fl. în patru rate; dacă docentele va fi cantoru, va căpéta şi beneficiulu cantoralu. II. În protopopiatulu *Turdei* la staţiunea de docente ambulantu în *Filea inferiórá* şi *superiórá* cu emolumintele: 200 fl. în dóue rate, cuartiru în Filea sup., şi dacă va puté fi şi cantoru, beneficiulu cantoralu din Filea sup.; la staţiunea cantoru-docentală din *Copandu* cu emolumentele: 160 fl., 25 jug. computate în 25 fl. şi venitele cantorale 15 fl.; la staţiunea de docente ambulantu în *Berchişu* — *Petridulu sup.* cu emolumentele: 200 fl. şi cuartiru în Berchişu. III. În protopopiatulu *Coşocnei* la staţiunea cantoru-docentală, din *Gădălinu-Vişa* cu emolumentele: din Gădălinu 200 fl., 32 metrete de cucuruzu à 1 fl., 32 dile de lucru à 30 cr. şi stola cantorală 15 fl., éră din Vişa 50 fl., mai departe cuartiru în Gădălinu şi grădina de 200°□. IV. În protopopiatulu *M. Uiórei* la staţiunea docentală din *Spălnaca* cu emolumentele 300 fl. în rate lunare, grădina de 296°□ şi cuartiră. V. În protopopiatulu *Reghinului* la staţiunea cantoru-docentală din *Felfalău* cu emolumintele: dela pruncii de şcólă 82 fl. 50 cr., din cassa bisericei 20 fl., 55 metrete de cucuruzu à 1 fl., venitele cantorale 20 fl., 6 jug. arătoriu cu venitu anualu de 40 fl., o grădină de finu cu venitu anualu de 15 fl., unu ritu computatu în 10 fl., grădina din jurulu şcólei 15 fl., cuartiru, şură şi staulu pentru 6 vite; la staţiunea docentală din *Hodacu* cu emolumentele: 200 fl., cuartiru şi lemne de focu; la staţiunea cantoru-docentală din *Orşova* cu emolumentele: 100 fl., usufructulu locuriloru docentale şi cantorale 66 fl., terţialitatea din stolă 24 fl., dreptulu de lemnăritu 10 fl. şi cuartiru; la staţiunea cantoru-docentală din *Petelea* cu emolumentele: 100 fl., 30 metrete de cucuruzu à 1 fl., terţialitatea din stolă 20 fl., cuartiru, grădină de legumi şi lemne de focu. VI. În protopopiatulu *Alba-Iuliei* la staţiunea docentală din *Galda de susu* cu emolumentele: 300 fl., cuartiru, grădină de legumi şi 6 m. lemne de focu pentru şcólă. VII. În protopopiatulu *Indolului* la staţiunea docentală din *Heşdate* cu emolumentele: 200 fl. şi cuartiru; la staţiunea docentală din *Bicălatu-Surducu* cu emolumentele: 200 fl. şi cuartiru.

Concursu. Cu terminulu de 25 Septembre s'a escrisu concursu la parochia *Agârbiciului* din protopopiatulu *Mediaşului* cu emolumentele: Casă parochială din materialu solidu cu 3 chilii, culină, cămară, pivniţă; şură cu 2 staule de cărămidă; şopru; grădină de legumi, 14 jug. arătoriu, 6 jug. finaţu şi 2 jug. pădure; dela fiesce care familie câte o di de claca; stolare: botezulu 10 cr., sloboditulu din casă 10 cr., cununia 50 cr., déca mirele e din altă comună, 1 fl., pregătirea documenteloru de cununie 1 fl. 50 cr., vestirile 30 cr., înmormîntarea pruncilor 60 cr., a adulţilor 2 fl. 40 cr., sfeştania 15 cr., estrasele matriculare 50 cr., pentru cei afară de comună 1 fl., maslulu 50 cr., la bobotéză dela fiesce care familie 1 colacu, 1 fuioru, o bucată de carne şi 3 cr., liturgia privată 1 fl., pentru pasci 3 fl., miruitulu şi botezulu în biserică dela fiesce care omu 1 c., din funcţiunile cu cantoru terţialitatea a acestuia; din pădurea comunală 3 orgii de lemne. Contribuţia o solvesce comuna.

„Unu cuvintu la situaţiune." Cu inscripţia asta începemu în numerulu de faţă a reproduce pe românesce enunţările, cari le-a făcutu dlu *Alesandru Mocsonyi* în „Românische Jahrbücher" asupra situaţiuniî politice de astădi a Ungarieî. Enunţările acestea au desamăgitu cu desevârşire pe compatrioţii nostri magiari, cari speraü până acum, că voru puté sparge solidaritatea Românilorü.

Br. Alecu Vasilco în 20 a c. a muritu la moşia sa Berhomet în urma unui atacu de apoplexie. Reposatulu a fostu şefulu partiduluî naţionalu din Bucovina. Mórtea luî este pentru fraţiî bucovineni o lovitură fórte simţită, de óre ce elu era sufletulu luptelorü lorü legale pentru respectarea drepturilorü lorü naţionale.

Ernestu II principe de Coburg a repausatu în 23 a c. lângă Gotha capitala miculuî sêu principatu, însemnatu însă, pentru că principele luî este capulu familieî, aî căreî rami mai tineri aü ajunsu pe tronurile Belgiuluî, Angliei şi Portugalieî şi mai de aprópe şi pe celu alu Bulgarieî.

Din congresulu inspetorilorü scolastici. În 23 a c. şi-a ţinutu congresulu acesta şedinţa cea dintâiu. Referitoriu la cele petrecute în şedinţa asta se enunţă „Magyar Állam" în chipulu urmatoriu: „Cu privire la însemnătatea pedagogică, niveaulu şciinţificu alu congresuluî avemü puţine de spusu. Noi grăindu sinceru nici odată n'amü pututu estima multu cualificaţiunea pedagogică a inspectorilorü scolastici şi însemnătatea lorü în ale instrucţiunii, şi nu chiaru dela eî amü aşteptatu desvoltarea şi promovarea causeî nóstre scolastice. Dar între eî ceî mai mulţi suntu de aceia, cari mai înainte nu s'aü cuprinsu cu instrucţiunea. Postulu de inspectoru scolasticu întocmai ca şi celu de comite supremu nefiindu legatu de cualificaţiune, a statu deschisu pe sama a totu felulu de ómeni. Deputaţi căduţi, proprietari ruinaţi, oficiali comitatensi, cari aü prestatu serviţii de corteşire, aü cuprinsu postulu acesta, ba fie şi dişu spre mai marea glorie a causeî scolastice magiare, fost'a între eî chiaru şi directoru emeritu de teatru şi apotecariu. Dar ca să pótă vêdi atâta neorientare pedagogică ca ieri, asta nici chiaru noî nu amü fi credut'o. — Anume cu privire la instrucţia limbeî magiare amü auditü propuneri de acelea, cari suntu de tótă pedagogia, ba chiaru şi de mintea sănetósă departe ca ceriulu de pământu. Unu inspectoru a propusu cu tótă seriositatea, că în şcólele naţionalităţiloru să se aplice învăţători de aceia, cari nu cunoscu limba maternă a şcolariloru sêi. Dar şi-a uitatu să spună, în ce chipu voru grăi cu aceşti şcolari aî sêi şi cum voru susţiné disciplina. Altulu şi anume unu pedagogu, Neményi celu remuneratu pentru principiile sale liberale cu unu postu de inspectoru, nu doresce mai puţinu, decâtu ca din şcólele de limbă nemagiară scrierea şi cetirea în limba maternă să se elimineze şi să se propună numai scrierea şi cetirea ungurésca. În ce chipu va învăţa pruncuu să serie şi să cetéscă într'o limbă, ce nu o precepe, înţelepciunea asta pedagogică dlu Neményi nu o desvóltă. Abstragêndu dela aceea, că ce ar dice la asta naţionalităţile, cari şi ele îşi iubescu nicî elu limba maternă şi suntu şi îndreptăţite a ţiné la ea."

Cultură în Oradea mare. Fóea orădană „Szabadság" publicase critice nefavorabile despre o teatralistă tinéră. Urmarea în Oradea mare fórte firéscă a fostu aceea, că vre-o câţiva adoratori aî teatralisteî aü năvălitu asupra redactoruluî luî „Szabadság" şi aü rêsbunatu cu bâtele pe diva lorü cu atâta entusiasmu pentru artă, câtu bietulu redactoru şi-a perdutu mai pe urmă consciinţa de sine. Strîge lumea cum îi vine la gură, dar aceea e adevêratu, că Orădanii de o vreme încóce suntu apêrătoriî şi propagatoriî ceî mai zeloşi aî culturel. Mai caracteristicu e aceea, că rêsbunătoriî de frunte aî diveî aü fostu unu preforu şi unu vicenotariu comitatensu.

Sibiria, precum se anunţase înainte de asta cu dóue luni, în anulu viitoriu încetéză de a mai fi locu de deportare a delincuenţiloru. La scirea asta se bucurase lumea civilisată înţelegêndu scirea asta aşa, că de aci încolo delincuenţii nu se voru mai deporta. Dar bucuria asta s'a adeveritu, de întemeiata. Adevêratu că delincuenţii nu se voru mai deporta în Sibiria, ci pe insula *Sachalin* din oceanulu pacificu, carea Rusii acum suntu 18 ani o cuceriseră dela Iaponia. Sibiria se va colonisa pe încetulu.

Avisu. Miere de stupu stórsă la subscrisulu se află de vîndare: 1 kg. = 1 fl.; ½ kg. = 60 cr., se înţelege că computată şi sticla, nu însă portulu postalu şi pachetarea. Numai comandele de preste 5 fl. se efeptuescu libere de spesele portuluî postalu şi pachetariî. — La comande mai mari pentru comercianţi saü alţii, cari şi eî o vindu mai departe orî că lasu scădere din preţu anumite %, orî că daü rabatulu cuvenitu, după învoiélă. — Am şi miere mai ordinară, carea e multu mai ieftină. — Roşia montană (Verespatak) 1893. Cu tótă stima *Ioanu Maioru* parochu.

Pentru procurarea de recuisite, stégurî flamure, policandre, albiturî, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescî recomandămü institutulu de artă a luî **Sûts şi comp.** din **Budapesta,** cari la dorinţă trimitu gratis catalogulu preţurilorü.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868.

(Continuare).

„Instituțiunile străine", de cari se plânge sinodulŭ dela 1868, formézá partea positivă a tânguirilorŭ; „spărturile" făcute în instituțiunile nóstre bisericescĭ, de cari asemenea se plânge sinodulŭ, formézá partea negativă. Dacă prin acelea s'a introdusŭ în biserica nóstră ceva nou, atunci prin acestea s'a casatŭ ceva vechiŭ ținătoriŭ de disciplina și instituțiunile orientale.

Mărturisimŭ cu tótă sinceritatea sufletului nostru, că amŭ meditatŭ multŭ asupra „spărturilorŭ" acestora, ba amŭ luatŭ punctŭ de punctŭ disciplina și instituțiunile orientale depuse în ceĭ mai însemnațĭ codicĭ de legĭ, ca să vedemŭ, cari suntŭ „spărturile" acelea, cari pe „părinții sinodului" se vede, că i-aŭ neliniștitŭ așa de tare. Și după multă meditare și cercare amŭ ajunsŭ la resultatulŭ următoriŭ.

Ce se ține mai întâiŭ de dreptulŭ publicŭ bisericescŭ cuprinsŭ în Pravilă, n'amŭ pututŭ afla, să se fi făcutŭ în elŭ nicĭ o „spărtură" de ceva momentŭ în biserica nóstră. Astfelŭ ca să începemŭ din culme, drepturile și datoriințele Mitropolituluĭ și relațiunea lui față cu episcopiĭ, clerulŭ și poporulŭ supusŭ lui este în biserica nóstră și astădĭ aceea, care o prescrie Pravila. „Spărtura" mai însemnată, făcută în pusețiunea de astădĭ a Mitropolituluĭ, este că elŭ cu consistoriulŭ sĕŭ funcționézá ca forŭ de a dóua instanță pentru diecesele sufragane, pe când după Pravilă forulŭ de a dóua instanță este Mitropolitulŭ cu sinodulŭ provincialŭ constătătoriŭ din toțĭ episcopiĭ sufraganĭ. [1]) Dacă cumva „părinții sinodului" sub „spărturile" făcute aŭ înțelesŭ și „spărtura" acésta, atunci ar fi fostŭ datorĭ a arĕta calea, pe carea trebue să mérgă, fără ca justiția bisericéscă să fie împedecată, dacă și astădĭ forulŭ de a dóua instanță ar fi nu Mitropolitulŭ cu consistoriulŭ luĭ, ci Mitropolitulŭ cu sinodulŭ provincialŭ. Câte cause urgente nu ar trebui atunci să stagneze anĭ întregĭ, până când s'ar puté pronunța forulŭ de a II-a instanță. Căcĭ sinodulŭ provincialŭ nu este și nu póte fi unŭ dicasteriŭ stabilŭ, ci unŭ dicasteriŭ, ce nu se adună decâtŭ numai din când în când, și și când se adună, nu póte sta adunatŭ multŭ timpŭ, căcĭ episcopiĭ nu potŭ absenta multŭ timpŭ de pe la diecesele lorŭ. Pe timpurile originei Pravilei, fiindŭ diecesele micĭ, episcopiĭ puteaŭ absenta timpŭ mai îndelungatŭ de acasă pe la sinódele provinciale, și afară de aceea procesele se finiaŭ atunci multŭ mai lute ca astădĭ, fiindŭ atunci procedura iuridică fórte simplă și nedesvoltată, o specie de procedură fórte sumară, și de aceea procesele și în a dóua instanță puteaŭ fi pertractate și decise fórte lute.

Afară de aceea în timpuriile originiĭ Pravilei întregă dreptulŭ apelaționalŭ și dispozițiile cu privire la ordinea instanțelorŭ eraŭ fórte primitive și nedesvoltate, așa câtŭ ținându-ne și astădĭ de ele, orĭ ce administrare promptă a justițieĭ bisericescĭ ar fi aprópe imposibilă. Astfelŭ, ca să nu mai amintimŭ de altele, instanța a treia mai nu o cunósce Pravila, atâtŭ eraŭ pe timpurile acelea de primitive stările bisericescĭ. Pentru aceea putemŭ dice, nu că e unŭ regresŭ, ci chiarŭ dimpotrivă unŭ progresŭ, că astădĭ ca forŭ de a dóua instanță nu mai figurézá Mitropolitulŭ cu sinodulŭ provincialŭ, ci Mitropolitulŭ cu consistoriulŭ mitropolitanŭ.

Ce se ține de drepturile bisericescĭ de onóre ale Mitropolituluĭ nostru, pe lângă dreptulŭ proedrieĭ, ce-lŭ are după Pravilă, mai are la noĭ și dreptulŭ paliuluĭ mitropolitanŭ, ce are forma omoforuluĭ episcopescŭ, și este simbolulŭ potestățiĭ mitropolitane și a comuniuniĭ canonice cu S. Scaunŭ Apostolicŭ, de unde îlŭ și primesce ca unŭ semnŭ de onóre. Fiindŭ paliulŭ unŭ dreptŭ de onóre, cum amŭ dice, o distincțiune dela S. Scaunŭ Apostolicŭ, dela sine urmézá, că în folosirea luĭ Mitropolitulŭ nostru să se acomodeze disciplineĭ statorite de S. Scaunŭ Apostolicŭ, care a conferitŭ distincțiunea. Chiarŭ analogŭ stă lucrulŭ și cu purtarea crucĭ înaintea Mitropolituluĭ, care încă este unŭ dreptŭ de onóre, ce-lŭ conferesce S. Scaunŭ Apostolicŭ. Atâtŭ dreptulŭ paliuluĭ câtŭ și alŭ crucĭ purtate înaintea Mitropolituluĭ, întru câtŭ suntŭ drepturĭ de onóre, n'aŭ valóre practică, câtŭ *„părinții sinodului"* dela 1868 între „spărturĭ" de bună samă n'aŭ înțelesŭ și aceste dóuĕ drepturĭ.

Ce se ține mai departe de drepturile si datoriințele episcopilorŭ, precum și de relațiunea lorŭ față cu clerulŭ și poporulŭ diecesanŭ, acelea suntŭ la noĭ astădĭ totŭ acelea, cari le statoresce Pravila, și în ele nicĭ o „spărtură" nu s'a făcutŭ, și nicĭ nu s'a pututŭ face, căcĭ în privința acésta nu este nicĭ o deosĕbire între ceea ce prescrie Pravila și între dispozițiile dreptuluĭ apusanŭ. Ce atinge însă împrejurarea, că episcopulŭ după dreptulŭ resăritenŭ ar trebui să fie călugărŭ, ceea ce la noĭ nu mai e în usŭ, observămŭ, că nicĭ unŭ canonŭ din dreptulŭ orientalŭ acésta nu o prescrie. Numai la anulŭ 879 se face amintire de datina acésta în resăritŭ în o epistolă a sinoduluĭ topicŭ dela Constantinopolŭ cătră Papa Ioanŭ. Sinodulŭ însă nu s'a pututŭ provoca la nicĭ unŭ canonŭ, care prescrie, ca episcopulŭ să fie călugărŭ. (Vedĭ și Pidalionŭ pag. 49).

Cum amŭ fostŭ siliți nu să o facemŭ, ci să împlemŭ „spărtura" oficialilorŭ de guvernŭ diecesanŭ cu introducerea capitulelorŭ, amŭ vĕdutŭ deja mai susŭ în acestŭ capitulŭ. Oficialiĭ aceștia formézá consiliulŭ sau sfatulŭ episcopuluĭ, numitŭ *βουλὴ* cu terminulŭ oficiosŭ. Întrându la noĭ capitulele în loculuĭ oficialilorŭ anticĭ, ele la olaltă cu alțĭ preoți formézá astădĭ consiliulŭ, *βουλὴ* alŭ episcopuluĭ, pentru care însă s'a adoptatŭ terminulŭ latinŭ de consistoriŭ întrebuințatŭ și de gr. orientalĭ (vedĭ statutulŭ organicŭ pag. 39). Astfelŭ nicĭ în privința consiliuluĭ episcopescŭ nu putemŭ dice, că s'a făcutŭ vre-o „spărtură", căcĭ nicĭ nu s'a cassatŭ, nicĭ nu s'a alteratŭ în spre mai rĕŭ, ci fu supusŭ schimbărilorŭ de formă cerute de împrejurărĭ.

După statutele nóstre capitulare staturile canonicale se deosebescŭ în dignitățĭ și în oficiĭ, dintre cari cele dintâiŭ aŭ și ceva jurisdicțiune saŭ administrațiune, pe când cele din urmă numaĭ funcțiunĭ. Însă-și deosĕbirea acésta este în conformitate cu dreptulŭ orientalŭ, care încă deosĕbesce: *ἀξιώματα* = dignitățĭ (în Pravilă boerie) și *ὀφφίκια* = oficiĭ (în Pravilă deregătorie).

Esistă la noĭ mai departe distincțiunĭ personale, p. e. de prelațĭ, cari pórtă cruce, protopopĭ onorarĭ, canonicĭ onorarĭ și altele. Și aceste însă suntŭ în conformitate cu dreptulŭ orientalŭ, după care și în orientŭ esistaŭ și esistă archimandriți onorarĭ, stavroforĭ (purtătorĭ de crucĭ episcopescĭ pe peptă), mitroforĭ (purtătorĭ de mitre ca episcopiĭ) și altele.

Ce se ține de pusețiunea de dreptŭ a protopopilorŭ în biserica nóstră, vomŭ vedé mai târdiŭ. Ĕră ce atinge pusețiunea de dreptŭ publicŭ a parochilorŭ în biserica nóstră, trebue să premitemŭ, că dreptulŭ parochialŭ neputêndu-se desvolta în orientŭ până la unŭ așa gradŭ, câtŭ pusețiunea parochilorŭ să fie regulată până în amĕnunte, cum s'a desvoltatŭ în apusŭ, consecința iuridică ne-a silitŭ și ne ne va sili totdeuna, ca să ne acomodămŭ și noĭ și gr. orientaliĭ după dispozițiile dreptuluĭ parochialŭ apusanŭ. Căcĭ purcedêndŭ dreptulŭ apusanŭ și orientalŭ din acelea-și principiĭ, la acelea-și consecințe trebuescŭ să ajungă amîndouĕ. Deosĕbirea zace numaĭ în aceea, că consecințele iuridice în formă de legĭ nóuĕ le-a trasŭ mai întâiŭ dreptulŭ apusanŭ, câtŭ celŭ orientalŭ le-a aflatŭ gata, și nu are decâtŭ să le adopteze.

Analogŭ stă lucrulŭ și cu iregularitățile pentru întrarea în statulŭ clericalŭ. Dreptulŭ orientalŭ în principiŭ și în simbure recunósce tóte iregularitățile acelea, cari le recunósce și dreptulŭ apusanŭ. Numaĭ câtŭ legislațiunea apusană cu privire la ele este multŭ mai înaintată, decâtŭ cea resăriténă, așa câtŭ după acela se potŭ resolva mai tóte casurile obvenience, pe când după acésta nu. Trăgêndu-se din principiile dreptuluĭ orientalŭ cu privire la iregularitățĭ consecințele logice de dreptŭ, să ajunge la acelea-și resultate cu dreptulŭ apusanŭ. De aceea folosindu-ne în tractarea iregularităților-lorŭ de dispozițiile dreptuluĭ apusanŭ, nu ne folosimŭ de unŭ dreptŭ străinŭ de spiritulŭ bisericeĭ nóstre, ci numaĭ primimŭ consecințele principiilorŭ nóstre, cari le-aŭ trasŭ alțiĭ mai înainte de noĭ. Așa de pildă, dreptulŭ orientalŭ purcede din principiulŭ, că numaĭ acele defecte trupescĭ constituescŭ iregularități, cari pe respectivulŭ îlŭ facŭ incapabilŭ de a persolvi funcțiunile sacre, se înțelege dela sine, că cu grația și decórea cuvenită la altariŭ. [1]) De orbia de ochiulŭ stîngŭ numităŭ canonicŭ nu prescrie în specialŭ nimică. Însă după ce orbulŭ de ochiulŭ stîngŭ nu póte la altariŭ ceti din carte, care astădĭ e de-a stînga, decâtŭ întorcêndu-și capulŭ spre stînga, prin ce sufere eleganța cultuluĭ divinŭ, așa pe dreptulŭ se consideră de iregularŭ după dreptulŭ apusanŭ. Și considerându-lŭ și noĭ de iregularŭ amŭ trasŭ numaĭ conseciuța din principiulŭ dreptuluĭ orientalŭ, că e iregularŭ celŭ cu unŭ defectŭ trupescŭ, care pe respectivulŭ îlŭ face necapabilŭ de a împlini funcțiunile sacre cu grația și decórea cuvenită. Singurŭ iregularitatea provenitóre din nascerea nelegiuită este o iregularitate introdusă în biserica nóstră, pe carea dreptulŭ resăritenŭ nu o numĕră între iregularități. Casurile însă suntŭ așa de rarĭ, câtŭ putemŭ să dicemŭ, că are de totŭ puțină valóre practică, și afară de aceea prin introducerea eĭ s'a țintitŭ la mărirea decórei clericale.

Ce se ține mai departe de drepturile și obligămintele statuluĭ clericalŭ, putemŭ să dicemŭ, că s'a făcutŭ o „spărtură", întru câtŭ c. 72 din partea I a Pravileĭ, care obligă pe preoții resăriteni la persolvirea órelorŭ canonice în fiesce care di, nu se mai observézá. „Părinții sinodului" însă dacă aŭ înțelesŭ „spărtura" acésta, atunci ar fi trebuitŭ să premérgă cu esemplu în umplerea eĭ cetindŭ în fiesce care di órele canonice. Cu greŭ credemŭ însă, că s'aŭ însuflețitŭ tare de umplerea „spărturei" acesteia. Asemenea „spărtură" s'a făcutŭ și cu aceea, că nu se mai observézá c. 31 alŭ sinodului Trullanŭ din „Pravilă", care demândă și preoților orientali purtarea tonsureĭ, *σφράγις* în limba grecă. În celealalte datorințe ale statuluĭ clericalŭ nu s'a făcutŭ nicĭ o „spărtură", căcĭ și astădĭ suntŭ totŭ acelea, cari aŭ fostŭ pe timpurile Pravileĭ și cari suntŭ în principiŭ sinonime cu ale dreptuluĭ apusanŭ.

În specialŭ însă, ce privesce portulŭ clericalŭ, celŭ curatŭ orientalŭ așa e de departe de gustulŭ europénŭ, câtŭ nu numaĭ la noĭ nu se observézá, dar nicĭ la gr. orientalĭ. Căcĭ talarulŭ gr. orientaliloru cu bumbĭ până la capetulŭ peptuluĭ nu e orientalŭ, ci o imitațiune a talaruluĭ latinŭ. Ĕră pălăriile celemarĭ ale gr. orientaliloru suntŭ curatŭ latine, despre ce se póte convinge orĭ cine a vĕdutŭ preoți italieni și spanioli, la cari s'a conservatŭ curatŭ portulŭ clericalŭ apusanŭ. Portulŭ clericalŭ orientalŭ stă din rasă și potcapŭ. Sub rasă pórtă preoții în resăritŭ nu reverénda ca la noĭ gr. orientalii, ci pórtă anteriulŭ celŭ grecescŭ, care póte fi de orĭ ce colóre. Totŭ asemenea gr. orientaliĭ aŭ imitatŭ pe latinĭ cu cingululŭ celŭ roșu. Acomodându-se gr. orientaliĭ portuluĭ apusanŭ spre a avé o aparință mai europénă, ce mi-

[1]) Can. 15 Cart. c. 20 Antioch. Sint. III 162, 331.

[1]) Can. 76, și 77 Ap. și interpretările luĭ Zonara și Balsamonŭ la aceste canóne. Beveregiŭ I pag. 51, la Vehring l. c. pag. 437 și C. 94 în Pravilă.

rare mare, că ne-amŭ acomodatŭ şi noi portulŭi nu celuĭ curatŭ latinŭ, ci celuĭ din ţările, cu carĭ suntemŭ în contactŭ maĭ de aprópe. Altcum recunóscemŭ bucurosŭ, că în privinţa portuluĭ clericalŭ la noi se simţesce lipsa de maĭ mare uniformitate.

Maĭ departe pusĕţiunea, drepturile şi datorinţele poporuluĭ suntŭ în biserica nóstră întru tóte în conformitate cu Pravila, şi ceva „spărtură", carea să merite a fi luată în consideraţiune, nu s'a întîmplatŭ, de cumva nu vomŭ numi „spărtură" împrejurarea, că canonulŭ 68 din „Pravilă", care demândă aspru ţinerea celorŭ 4 posturĭ, mulţĭ nu-lŭ maĭ observézĕ. În canonulŭ acesta însă şi „părinţiĭ sinodului" şi-aŭ făcutŭ câte o „spărtură" şi încă bunişóră. Totŭ asemenea „spărtură" s'a făcutŭ şi în rubricele cele multe din Triodŭ şi din celealalte cărţĭ rituale ale nóstre, carĭ prescriŭ unŭ numĕrŭ estraordinarŭ de mĕtăniĭ, ĕră cu privire la postŭ conţinŭ nisce prescrierĭ ca acestea: *„La masa mâncămŭ bobŭ fertŭ", „ĕră pesce nicĭ ca cum." „Amŭ luatŭ la Palestina, că în acéstă sfîntă ḑi a Vinerĭ nicĭ masă nu punemŭ."* De „spărturile" acestea însă s'aŭ folositŭ de bună samă şi „părinţiĭ sinodului" şi aşa în contra lorŭ de bună samă nu s'aŭ plânsŭ.

Să mergemŭ acum la sfintele taĭne. În ele spărtură nu s'a pututŭ face decâtŭ în căsătorie, carea are o legislaţiune fórte vastă cu privire la impedimente.

Acum în biserica nóstră aŭ valóre tóte impedimentele acelea de căsătorie, carĭ se basézĕ pe legislaţiunea bisericéscă a resăritului. Acele impedimente însă, carĭ nu se basézĕ pe legislaţiunea bisericéscă, ci pe cea civilă bizantină, precum este altŭ adulteriuluĭ, la noi nu vorŭ puté avé ceva valóre nicĭ odată, căci nimica nu ne póte obliga la supunere uneĭ legislaţiunĭ civile în lucrurile bisericescĭ. Abstragêndŭ însă dela acésta, tóte impedimentele de căsătorie introduse prin legile civile bizantine, de carĭ se légă gr. orientaliĭ aşa tare, nicĭ nu promovézĕ moralitatea, nicĭ nu mărescŭ stabilitatea căsătorieĭ, ci chiarŭ din contră o clătină chiarŭ din temelii. Se vede acésta lămuritŭ din împrejurarea, că la gr. orientaliĭ maĭ nicĭ nu vinŭ înainte despărţirĭ de căsătorie decâtŭ în punctulŭ impedimentelorŭ introduse prin legile civile bizantine, precum altŭ adulteriuluĭ, ureĭ nedumerite, părăsiriĭ rĕutăcióse şi altele. Chiarŭ pentru aceea considerândŭ lucrulŭ după proporţiunea numerică, cu multŭ maĭ multe despărţirĭ de căsătorie se întîmplă la gr. orientaliĭ ca la noi, şi de aceea putemŭ ḑice, că la noi căsătoria este multŭ maĭ consistentă şi maĭ stabilă ca la eĭ. Ĕră ce ne atinge pe noi, în ţinuturile, unde saŭ nu suntŭ gr. orientaliĭ de locŭ, saŭ fórte puţinĭ, şi unde şi poporulŭ nu prea are ocasiune să vadă despărţirile cele multe şi uşóre, ce se întîmplă la gr. orientaliĭ, despărţirile de căsătorie suntŭ fórte rarĭ. Unde dimpotrivă aĭ nostri trăescŭ mestecaţĭ cu gr. orientaliiĭ, acolo despărţirile suntŭ maĭ dese ca orĭ şi unde.

La acestea, maĭ adaugemŭ numaĭ, că reservându-ne noi disciplina orientală cu ocasiunea Sfinteĭ Unirĭ, ne-amŭ reservatŭ disciplina orientală bisericéscă recunoscută ca corectă şi de biserica catolică, ĕră nu disciplina basată pe legislaţiunea civilă din Bizanţŭ, pe carea nicĭ cândŭ nu o a recunoscutŭ biserica catolică.[1]) Astfelŭ eliminându-ne din viaţa nóstră bisericéscă impedimentele de căsătorie introduse prin legislaţiunea civilă bizantină, nu putemŭ ḑice, că s'a făcutŭ vre-o „spărtură" în disciplina nóstră.

Ce se ţine maĭ departe de dispensaţiunile bisericescĭ dela iregularităţĭ şi impedimente, fiindŭ necesitaţĭ de logica dreptuluĭ a ne acomoda dispositiilorŭ apusene, carĭ proprie nu suntŭ decâtŭ consecinţa din principiile dreptuluĭ orientalŭ, a fostŭ lucru firescŭ, ca să ne acomodămŭ şi dispositiilorŭ cu privire la dispensaţiunĭ, după ce şi în privinţa lorŭ dreptulŭ orientalŭ n'a ajunsŭ să se desvólte maĭ departe decâtŭ până la statorirea unorŭ principiĭ vage.

[1]) S. Pitra »Juris ecclesiastici graecorum historia et monumenta« t. II. pag. 433.

Analogŭ stă lucrulŭ şi cu dreptulŭ penalŭ bisericescŭ, care, ce se ţine de forulŭ esternŭ, la noi şi astăḑi este celŭ anticŭ orientalŭ, la care s'a adausŭ din dreptulŭ apusanŭ singurŭ numaĭ interdictulŭ, care pe lângă aceea, că în casurĭ anumite este fórte practicŭ, se folosesce atâtŭ de rarŭ, câtŭ are fórte puţină valóre practică. Şi dacă în aplicarea dreptuluĭ penalŭ ne folosimŭ de dreptulŭ apusanŭ din când în când, causa este, că acesta este precisŭ, determinatŭ şi detaiatŭ, ceea ce celŭ resăritenŭ nu este, fiindŭ rĕmasă în unŭ stadiŭ primitivŭ. Celŭ ce voesce să se convingă, n'are decâtŭ să cetéscă canónele acelea din Pravilă, carĭ vorbescŭ despre suspensiunea preoţilorŭ, şi se va mira, câtŭ de neprecisatŭ şi nedeterminatŭ este lucrulŭ.

În urmă ce atinge ritulŭ orientalŭ grecescŭ, apoĭ cu mândrie putemŭ ḑice, că în acela nu numaĭ nu s'a făcutŭ nicĭ o „spărtură", ci în tótă biserica resărituluĭ nicăirĭ nu se observă cu acea precisiune, regularitate şi eleganţă ca la noi cu deosebire în bisericele catedrale. O aŭ recunoscutŭ acésta şi gr. orientaliĭ, carĭ aŭ avutŭ ocasiune să-lŭ vaḑă. Că de pildă ministranţiĭ pe unele locurĭ aŭ ornate latine, însémnă fórte puţinŭ. Atarĭ lucrurĭ îşĭ aŭ originea în comerciulŭ continuŭ, ce este între riturĭ, în urma căruia chiarŭ şi latiniĭ aŭ luatŭ lucrurĭ rituale dela noi. Aşa, ca să tăcemŭ de altele, latiniĭ de pe la noi aŭ luatŭ dela noi datina de a umbla cu crucea la botezulŭ Domnuluĭ, care datină prin alte ţĕrĭ nu se afla, şi Roma le-a aprobatŭ datina. Asemenea ornatele negre la înmormîntărĭ şi la alte ceremoniĭ triste fură introduse prin unele locurĭ şi la noi şi la gr. orientaliĭ în loculŭ celorŭ de colóre roşie, colórea de jale în resăritŭ, singurŭ din motivulŭ ca colórea bisericéscă de jale să nu fie în contrastŭ cu colórea civilă de jale din tótă Europa. Totŭ din asemenea motivŭ mĕtăniile începŭ a eşi din usŭ şi a fi înlocuite cu plecarea capuluĭ şi cu îngenunchiarea, fiindŭ mĕtăniile o datină prea asiatică, carea culturei nóstre europene nu-ĭ maĭ convine.

Şi aşa putemŭ să ḑicemŭ, că nicĭ în ritŭ nu s'a făcutŭ nicĭ o „spărtură", carea pe dreptulŭ să-ĭ fie putută nelinişti pe „părinţiĭ sinodului".

Chiarŭ pentru aceea amŭ fi aşteptatŭ, ca „părinţiĭ sinodului" dacă aŭ alarmatŭ ţara cu „spărturile" făcute în disciplina şi instituţiunile bisericeĭ nóstre, atuncĭ să fie spusŭ şi arĕtatŭ lămuritŭ dóuĕ lucrurĭ, şi anume: a) carĭ suntŭ acele „spărturĭ", şi b) că prin acele „spărturĭ" amŭ avutŭ în adevĕrŭ daună culturală, morală saŭ religiósă. „Părinţiĭ sinodului" însă nicĭ una nu o aŭ făcutŭ. De aceea nicĭ nu potŭ aştepta, ca tânguirea lorŭ să fie considerată de seriósă.

Fost'aŭ pe timpurile acelea ca şi astăḑi alte nĕcasurĭ şi durerĭ, carĭ ar fi trebuitŭ să-ĭ neliniştéscă pe „părinţiĭ sinodului", ĕră nu ficţiunĭ şi închipuirĭ prejudiţióse şi tânguirile cu „instituţiunile străine" şi „spărturile" făcute de bărbaţĭ crescuţi în institute *„iesuitice"*. Şi ca să se vaḑă acésta lămuritŭ, lăsămŭ să urmeze aicĭ o tânguire în adevĕrŭ reală a unuĭ bărbatŭ maturŭ şi cu judecată, făcută numaĭ cu 6 anĭ înainte de 1868 în o vorbire ţinutŭ în catedrala din Blaşiŭ.

„De căutămŭ la şcóle," ḑice acelŭ bărbatŭ, „abia aflămŭ icĭ colea câte una, şi acelea nicĭ cu docenţi destulŭ cualificaţĭ, nicĭ cu îefe de ajunsŭ provĕḑute; cele maĭ multe comune maĭ nicĭ nu viseză de cultura pruncilorŭ.

„De căutămŭ la statulŭ preoţescŭ, acesta îlŭ vedemŭ lipsitŭ şi apĕsatŭ de miserie, de unde provine aceea, ce cu durere aflămŭ, că preoţiĭ afară de puţinĭ, nu-şĭ plinescŭ oficiulŭ de a învăţa pe poporŭ credinţa şi datoriile către Dumneḑeŭ şi de aprópele, — nicĭ pe aceia luându-ĭ afară, pentru carĭ se facă marĭ spese în seminare. . .

„Disciplina în clerŭ şi poporŭ e cu totulŭ neglesă; cultulŭ dumneḑeescŭ se face numaĭ la arĕtare, fără de nicĭ o pietate şi devoţiune demnă de sfinţenia lucruluĭ, căci şi în clerulŭ nostru prinde a se încuiba indiferentismulŭ.

„Bisericele nóstre cea maĭ mare parte miserabile. . . . . Veniturile bisericelorŭ în cele maĭ multe locurĭ le înghiţŭ egoiştiĭ fără de nicĭ o témă de a fi traşĭ la rĕspundere, căcĭ lipsesce superinspecţiunea cu totulŭ. . .

„La carĭ se póte adauge şi aceea, că poporulŭ pretinḑêndŭ a-şĭ alege elŭ pe parochŭ, amenință cu trecerea la altă confesiune, dacă nu i-se face pe voe, şi aşa de multe orĭ e silă a li-se da parochŭ şi cu dauna bisericeĭ." [1])

Dacă sinodulŭ s'ar fi ocupatŭ de sanarea relelorŭ acestora atâtŭ de daunăcióse progresuluĭ nostru, fie cu ajutoriulŭ sinódelorŭ fie pe altă cale, atuncĭ ar fi întîmpinatŭ în adevĕrŭ recunoscinţa tuturorŭ ómenilorŭ de bine. (Va urma).

[1]) Vorbirea Prepositului mitropolitanŭ Vasiliŭ Raţiŭ ţinută în 18 Augustŭ 1862 cu ocasiunea instalăriĭ Capitululuĭ amplificatŭ, în »Părţi alese din istoria Transilvanieĭ« parte III de G. Bariţiŭ pag. 148.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Ad 324—1893. (37) 1—1

Concursŭ.

Pentru ocuparea *unuĭ postŭ de învĕţătorŭ suplentŭ* la şcóla civilă de fete cu internatŭ a Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, prin acésta se escrie concursŭ.

Doritoriĭ de a ocupa postulŭ amintitŭ aŭ să presente următórele documinte:

a) atestatŭ de botezŭ;

b) documentŭ despre cualificaţiunea cerută prin legea statuluĭ pentru ocuparea posturilorŭ de învĕţătoriĭ suplenţĭ la şcóla civilă;

c) o arĕtare în scrisŭ despre studiile pregătitóre şi despre ocupaţiunea de până acum;

d) arĕtareă specialităţiĭ, pentru care suntŭ pregătiţĭ cu deosebire, şi

e) să dovedéscă, că poşedŭ perfectŭ limba română şi *limba germână* în vorbire şi scriere.

Cunóscerea şi capabilitatea de a propune perfectŭ limba germână se consideră ca condiţiune absolută pentru conferirea postuluĭ menţionatŭ.

Concurentuluĭ, care va fi alesŭ învĕţătorŭ, se obligă a propune până la maximulŭ de 30 óre pe septĕmână.

Alesulŭ va primi salarŭ anualŭ de 600 fl. şi 100 fl. banĭ de cuartirŭ.

Concursele însoţite de documentele numite maĭ susŭ să se presinte subsemnatuluĭ comitetŭ până la 16 Septembre 1893.

Din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinută în Sibiŭ la 6 Augustŭ n. 1893.

Dr. Il. Puşcariŭ. vice-preşedinte. **Dr. Amosŭ Frâncu,** secretarŭ II.

Concursŭ. (38) 1—?

Pentru Seminariulŭ clericalŭ gr. cat. din Blaşiŭ se caută 2 individĭ la oficiulŭ de credinţerĭ (servitorĭ) cu terminulŭ de 20 Septembre 1893 st. n. Serviţiulŭ duréză din 25 Septembre 1893 până în 1 Iuliŭ 1894, adecă câtŭ anulŭ scolasticŭ.

Plata pentru fiesce care e 5 fl. v. a. pe lună plătinḑi în rate lunare decursive, cuartirŭ în edificiulŭ seminarialŭ, viptŭ gratis dela masa clericilorŭ, luminatŭ şi încălḑitŭ asemenea gratis.

Concurenţiĭ aŭ să alăture la suplicele lorŭ:

a) Carte de botezŭ;

b) carte despre purtarea morală dela antistia comunală, ĕră dacă aŭ fostŭ până acĭ în óre care serviţiŭ, atuncĭ să se alăture şi cartea de serviţiŭ.

Condiţiunile de primire se potŭ vedé maĭ în detaiŭ la superioritate seminarială, căreia aŭ să se îndrepte şi suplicele.

Blaşiŭ 23/8 Augustŭ 1893.

Rectoratulŭ Seminarialŭ.

Nr. 2836—1893. (35) 2—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 ştipendii din *fundaţiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonţiai* şi anume: la unŭ ştipendiŭ de 315 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Eugeniŭ Solomonŭ, unŭ stipendiŭ de 100 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Alesandru Germanŭ, unulŭ de 84 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Iacobŭ Făgărăşanŭ, şi 4 ştipendii de câte 63 fl., din carî unulŭ usuatŭ de Ioanŭ Ivanŭ absolutŭ de şcóla agronomică din Mediesŭ, altulŭ usuatŭ de medicinistulŭ Victorŭ Graurŭ şi declaratŭ de vacantŭ, pentru că numitulŭ n'a satisfăcutŭ prescriselorŭ legale pentru ştipendiştii ramonţiani, ér celealalte douĕ usuate de gimnasiştii Nicolaŭ Racovitanŭ şi Ioanŭ Handrea, carî nu s'aŭ legitimatŭ despre progresulŭ în studiî în anulŭ scolasticŭ espiratŭ.

La acestea ştipendiî potŭ concurge:

a) numaî tinerî studenţi miserî, carî suntŭ născuţi în Transilvania şi suntŭ Românî de naţionalitate;

b) carî pe lângă purtare bună aŭ din studiî calculî de eminenţă;

c) dintre concurenţî vorŭ avé preferinţă în înţelesulŭ testamentului, caeteris paribus, celî de origine nobilî şi consângenî cu piulŭ fundatorŭ;

d) dela concurenţî se poftesce, să alăture la cererile concursuale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ;

e) concurenţiî să numéscă espresŭ institutulŭ, la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orî gimnasiale pe anulŭ scolasticŭ venitoriŭ 1893/4.

Cererile concursuale, carî nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orî nu se vorŭ aşterne la consistoriulŭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ lua în considerăţiune.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

II. Escriere de concursŭ

Pentru 2 ştipendiî de câte 60 fl. din *fundaţiunea fericitului episcopŭ Ioanŭ Bobŭ* folosite de juristulŭ absolutŭ Mihaiŭ Bohăţelŭ şi gimnasistulŭ absolutŭ Virgiliŭ Măcelariŭ se escrie concursŭ până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c.

Celî ce doresc a obţiné acestea ştipendiî, aŭ de a-şi instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ înşirate maî susŭ în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile ramonţiane, şi pe acele a-le aşterne subsemnatului Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ ştipendiŭ de 70 fl. *din fundaţiunea fericitului Ioanŭ Gavrilă Vajda de Soósmezŏ şi a soţiei sale Elisabeta născută Fuleoviciŭ* folositŭ de gimnasistulŭ Vasiliŭ Muste, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, se escrie concursŭ până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c.

Doritoriî de a obţiné acestŭ ştipendiŭ, *carî trebue să scie perfectŭ românesce,* aŭ de a-şi instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maî susŭ în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile ramonţiane, şi pe acelea a-le aşterne subsemnatului Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

IV. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 ştipendiî din *fundaţiunea fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuluţŭ şi anume:* unŭ stipendiŭ de 400 fl. folositŭ de doctorandulŭ în medicină Alesandru Codarcea; 2 ştipendiî de câte 200 fl., unulŭ usuatŭ de juristulŭ absolutŭ Gavriliă Suciŭ şi altulŭ de techniculŭ Aureliŭ Stoica; 2 ştipendiî de câte 100 fl., din carî unulŭ folositŭ de juristulŭ Iuliŭ Aranyosi, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ, şi altulŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Nicolaŭ Popŭ; 2 ştipendiî de câte 60 fl., din carî unulŭ usuatŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Liviŭ Cigăreanŭ, altulŭ de gimnasistulŭ Emanoilŭ Branŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

Celî ce doresc a obţiné vre-unulŭ dintre ştipendiile de mai susŭ, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunî:

a) că suntŭ Românî gr. cat. miserî, născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiî calculî de eminenţă;

c) dintre concurenţî vorŭ avé preferinţă, carî vorŭ puté dovedi, că suntŭ consângenî cu piulŭ fundatorŭ;

d) concurenţiî să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* atestatŭ de consângenitate, — dacă suntŭ consângenî cu fundatorulŭ, — carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, *şi să numéscă espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orî gimnasiale pe an. scol. 1892/3. Cererile astfelŭ adjustate să le aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

V. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Aureliŭ Popŭ, care nu şi-a legitimatŭ progresulŭ.

Doritoriî de a obţiné acestŭ ştipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile Şuluţane şi a-le aşterne Consistoriului subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

VI. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 4 ştipendiî de 80 fl. v. a. din *fundaţiunea fericitului Lazarŭ Baldi.*

La acestea ştipendiî vorŭ puté concurge numaî gimnasiştiî românî din comitatulŭ Cluşului, şi numaî consângenii cu piulŭ fundatorŭ potŭ fi şi din alte comitate.

Doritoriî de a obţiné aceste ştipendiî vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pertru ştipendiile Şuluţane şi a-le aşterne Consistoriului subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de A.-Iulia.

JOSIFU GAVORA (3) 16—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomăndŭ cu preţurî de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumóse obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru biserică şi reuniuni **Flamure** pentru reuniunî de pompierî, de scolarî, reuniunî bisericescî, reuniunî industriale, de cântărî şi de pompe funebre.

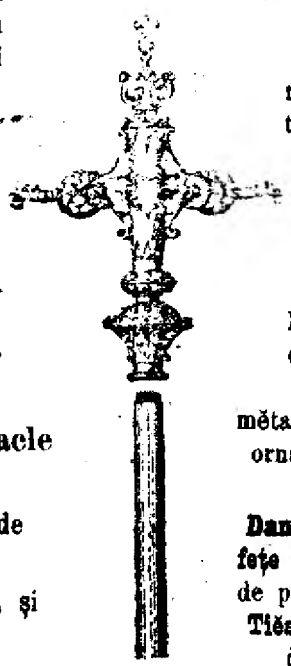

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **oandele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturî besericescî brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, orucî de părete şi de scóla. **Tiĕsĕturi bisericesci, damasturi** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Esemplarî de preţurî şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de prevedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 28—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 2 Septembre 1893. Numĕrulŭ 35.

La începutulŭ anului scolasticŭ. —

Suntemŭ la începutulŭ unui nou anŭ scolasticŭ. Zidirile scolastice vorŭ fi érăşi împoporate de fiii poporului românŭ setosŭ de cultură.

Cându privimŭ, cum alérgă fiii nostri la învăţătură, fără de voe ni-se impune gândulŭ de a contempla puţinŭ starea şcólelorŭ românesci de astădi.

Nu sufere îndoélă, că şcólele nóstre aŭ să se lupte cu mari greutăţi. Între tóte însă cea mai mare este lipsa de mijlóce materiale.

Legile scolastice pretindŭ totŭ mai multŭ atâtŭ cu privire la înmulţirea şi lărgirea localurilorŭ de şcólă, câtŭ şi cu privire la îmbunătăţirea dotaţiunii corpului învăţătorescŭ. Aceste pretensiuni nu staŭ în proporţiune cu mijlócele, de cari dispune biserica şi poporulŭ nostru. Er statulŭ nu ne întinde nici unŭ ajutoriŭ, de órece aceste şcóle nu staŭ şi nu potŭ să stea în serviţiulŭ ideii dominante de magiarisare.

Astfelŭ cu mare îngrijire privimŭ la viitoriulŭ şcólelorŭ, în care se adună acum tinerimea română spre a fi crescută în frica luĭ Dumnedeŭ, în alipire de sfînta biserică şi în iubire de naţiune.

E dreptŭ, că mulţi dintre bărbaţii nostri inteligenţi, atâtŭ preoţi, câtŭ şi mireni aŭ pĕtrunsŭ gravitatea situaţiuniĭ şi facŭ totŭ ce este cu putinţă pentru a ţiné şcólele nóstre la nivelulŭ acela, întru câtŭ pe basa legilorŭ esistente să nu pótă fi nimicite şi înlocuite cu şcóle comunale orĭ de statŭ. Auctorităţile supreme bisericesci facŭ cele mai mari sforţări, ca să provadă şcólele medie cu profesori în numĕrŭ suficientŭ şi deplinŭ cualificaţi şi să delăture tóte scăderile. Protopopiĭ în mai multe districte alérgă din comună în comună, arată cu tótă tăria cuvîntuluĭ periculului, ce póte urma pentru biserica şi naţiunea nóstră în casŭ, cându poporulŭ nu va face totŭ ce este cu putinţă spre a-şi mântui şcólele sale. Unde protopopiĭ aŭ fostŭ spriginiţi şi de fruntaşiĭ respectivelorŭ comune, aŭ pututŭ pune şcólele în rîndŭ bunŭ, aşa încâtŭ acestea vorŭ puté înfrunta ataculŭ, ce l'a intenţionatŭ guvernulŭ cu augmentarea salarelorŭ învăţătoresci proiectată prin legea de curêndŭ votată de parlamentulŭ ţĕreĭ.

Cu tóte acestea rĕmânŭ încă multe şcóle, cari nu se vorŭ puté mântui numai cu puterile propriĭ ale respectivelorŭ comune bisericesci, şi astfelŭ trebue să creămŭ nesmintitŭ fonduri pentru ajutarea acelorŭ şcóle.

La crearea acestorŭ fonduri este de lipsă, ca tótă suflarea românéscă să fie pĕtrunsă de importanţa şcóleĭ române, căci numai convingerea, că şcóla română este unŭ factorŭ puternicŭ pentru conservarea şi emanciparea nóstră naţională, va puté însufleţi poporulŭ la aducerea jertfelorŭ de lipsă pentru susţinerea şi desvoltarea institutelorŭ nóstre de învăţămîntŭ.

Acéstă convingere însă, durere, nu se póte produce în sinulŭ poporuluĭ nostru din causă, că ceĭ chemaţi în fórte multe casurĭ nu se îngrijescŭ, ca în şcólele nóstre educaţiunea şi instrucţiunea să progreseze aşa de tare, întru câtŭ poporulŭ să pótă vedé şi pipăi binele, ce se produce prin şcóle.

Învăţătoriĭ în locŭ să stea de şcólă, în multe casurĭ îşĭ vĕdŭ de alte afaceri private. Pruncii în locŭ să fie tractaţi cu blândeţe, suntŭ întimpinaţi cu tractare dură şi astfelŭ înstrăinaţi de şcólă, pe care o consideră de unŭ rĕŭ mare. Ceea ce este însă şi mai durerosŭ, preoţii adese orĭ nu-şi împlinescŭ oficiulŭ de directorĭ de şcóle. Cu sĕptĕmânile întregĭ nu se abatŭ pe la şcólă, ca să vadă, că ce face docentele. Unii dintre preoţi chiarŭ şi propunerea religiuniĭ o lasă în grijea învăţătoriuluĭ. Nu e decĭ mirare, că la sfârşitulŭ anuluĭ scolasticŭ băeţii nu arată nicĭ unŭ progresŭ, şi că la multe şcóle elementare chiarŭ şi pruncii, carĭ aŭ absolvatŭ alŭ şeselea anŭ de şcólă, nu sciŭ ceti, scrie şi computa, cum se cuvine să scie după şese anĭ de învăţătură.

Întrebămŭ acuma, că unŭ poporŭ, care nu vede nicĭ unŭ progresŭ în şcóla sa susţinută cu grele jertfe, cum se va însufleţi pentru susţinerea şi desvoltarea aceleia? Şi cum se va puté îndupleca, ca să dea ceva şi pentru şcóle din alte comune mai sĕrace, cându în comuna sa proprie este silitŭ să vadă, că tóte jertfele sale suntŭ zădarnice?

Feuilleton.

Sócra draculuĭ.

Poveste andalusiană.

Într'unŭ satŭ din Andalusia trăia o vĕduvă bĕtrână şi fórte urîtă. Aŭ poreclit'o nană Holofernes, şi băeţii satuluĭ fugiaŭ, de mâncaŭ pământulŭ, îndată ce o vedeaŭ din depărtare. Ea avea o fată. O chemaŭ Pamfilă. Asta îĭ făcea multŭ nĕcasŭ. Era leneşe şi rea de lucru şi bucurosŭ lăsa să o certe tótă diua. Cându vorbele aspre ale mamă-sa îĭ intraŭ pe o ureche, nu era putere pe lume, care să le opréscă să nu-ĭ ese pe ceealaltă. Dar cu ficiorii satuluĭ se întîlnia bucurosŭ.

Odată o prinse mamă-sa, cum se înţelegea prin semne cu unŭ ficiorŭ frumuşelŭ prin feréstră. Îndată începu a juca pe spatele eĭ mătura, ce o ţinea nana Holofernes în mână. „Stăĭ numai, fată de nimica, te învăţŭ eŭ, să te drăgostescĭ! Îţi rupŭ óséle!“

„Dar eŭ vreŭ să mĕ măritŭ!“

„Ce dicĭ? Să te măriţi? Dór aĭ nebubunitŭ? Pân'ce trăescŭ eŭ, nu te veĭ mărita.“

„Dar de ce nu? Dór şi tu te-aĭ măritatŭ, şi bunica.“

„Firesce că m'am măritatŭ, dar mĭ-a părutŭ rĕŭ, pentru că am născutŭ o fată de nimica. Însamnă-ţi-o! Eŭ, şi mama, şi buna ne-amŭ măritatŭ, dar nu voiŭ răbda, să facĭ şi tu asemenea. Înţeles'aĭ?“

În certe de acestea îşĭ trăiaŭ dilele mama şi fata, numai câtŭ mama se făcea totŭ mai certăréţă, éră fată-sa totŭ mai drăgostósă. Traiulŭ li-se făcea totŭ mai rĕŭ. Într'o di nana Holofernes, mâniósă cum era, o blăstĕmă dicêndŭ: „Dare-ar ceriulŭ, să te măriţi după draculŭ!“

N'a trecutŭ multă vreme, şi a sositŭ Pamfileĭ unŭ peţitoriŭ. Era tinĕrŭ, frumuşelŭ, bogatŭ, de altulŭ mai alesŭ nicĭ dori nu şĭ-ar fi pututŭ. Împotrivirea mameĭ certăreţe era frântă. Făcură dar pregătirile la ospĕţŭ. Firesce că totŭ în certă. Dar părerea ómenilorŭ despre mirele acela alesŭ acuşi se schimbă. Găsiaŭ, că ar fi prea prietinosŭ şi lasă prea uşorŭ să fie aşa, precum dice altulŭ. Nana Holofernes încă începu a se uita la elŭ cu alţi ochi, şi cu câtŭ se uita mai multŭ la elŭ, cu atâta era mai gânditĕ. Îşĭ aducea aminte ca prin visŭ de blăstĕmulŭ sĕŭ.

În sfârşitŭ sosi şi diua cununieĭ. Muerea vicléna făuri o apucătură minunată, pentru ca să-şĭ împrăştie gândulŭ rĕŭ, care-lŭ avea despre mire. După ospĕţŭ a chematŭ pe fată-sa la o parte şi ĭ-a poruncitŭ să închidă bine feréstra şi uşea cămereĭ şi să astupe tótă crepătura, numai gaura cheiĭ să o lase deschisă. „Apoĭ să ieaĭ unŭ miţişorŭ sfinţitŭ şi să-ţi baţi cu elŭ bărbatulŭ, până voiŭ dice, că-ĭ destulŭ. Aşa e datina la tóte nunţile.“

Pamfilă ascultă de mamă-sa, póte întâia dată în viaţa sa. A închisŭ bine feréstra şi uşa şi a astupatŭ tótă crepătura, numai gaura cheiĭ nu. Apoĭ a luatŭ în mână miţişorulŭ sfinţitŭ şi a începutŭ să-şi bată cu elŭ bărbatulŭ. Dar îndată ce a vĕdutŭ acesta ramulŭ sfinţitŭ, a începutŭ să fugă, şi neaflându altă uşiţă a scăpatŭ prin gaura cheiĭ. — A fostŭ chiarŭ necuratulŭ.

Venise, să tragă folosŭ din blăstĕmulŭ naneĭ Holofernes. Dar şi-a datŭ de omŭ. Cându scăpase prin strîmtórea zarului, într'o sticlă, carea o ţinu sócră-sa de afară la gaura cheiĭ, şi îndată ce vĕdu acésta peginerile sĕŭ în sticlă, o astupă bine.

Locaşŭ neplăcutŭ a fostŭ sticla aceea pentru mire. La începutŭ sermanulŭ dracŭ

Dacă vremŭ deci, ca poporulŭ nostru să jertféscă mai multŭ decâtŭ până acum pentru susţinerea şi desvoltarea şcólelorŭ, trebue să căutămŭ de timpuriŭ căi şi mijlóce pentru a ridica şcólele poporale la nivelulŭ prescrisŭ de lege în ceea ce privesce progresulŭ, învăţământulŭ şi educaţiunea.

Spre scopulŭ acesta este de lipsă înainte de tóte o controlă severă asupra directoruluĭ şcóleĭ şi a învăţătoriuluĭ.

La acésta ni-se va răspunde póte, că avemŭ destuĭ inspectorĭ scolasticĭ districtuali, carĭ suntŭ putătoriĭ oficiilorŭ protopopescĭ. Aceştia suntŭ chemaţi a controla corpulŭ învăţătorescŭ.

Da! avemŭ inspectorĭ, însă trebue să spunemŭ francŭ, că uniĭ dintre eĭ nu-şĭ împlinescŭ acestŭ oficiŭ importantŭ, orĭ nu şi-lŭ împlinescŭ în mĕsura aceea, întru câtŭ să fimŭ deplinŭ liniştiţi.

De aceea este de lipsă, ca şi prin persóne destoĭnice din gremiŭ să se controleze activitatea tuturorŭ organelorŭ nóstre scolastice subalterne.

Avemŭ oficiŭ de inspectorŭ scolasticŭ archidiecesanŭ. Purtătoriulŭ acestuĭ oficiŭ ar trebui după părerea nóstră să visiteze în fiesce care anŭ câteva dintre şcólele nóstre mai vîrtosŭ pe timpulŭ esamenelorŭ, pentru ca să se convingă din intuiţiunea sa proprie, dacă informaţiunile oficióse, ce se daŭ la consistoriŭ, suntŭ corĕspundĕtóre stăriĭ faptice a lucruluĭ.

Saŭ dacă inspectorulŭ scolasticŭ archidiecesanŭ nu ar puté să o facă acésta singurŭ, ar trebui să i-se dea ajutoriŭ, trimiţêndu-se şi alte persóne din gremiŭ prin comunele nóstre bisericescĭ.

Îndată ce protopopiĭ, preoţiĭ şi învăţătoriĭ ar vedé, că suntŭ controlaţi chiarŭ din gremiŭ întru împlinirea datorinţelorŭ lorŭ faţă cu şcóla, învăţământulŭ ar lua unŭ avîntŭ cu multŭ mai mare, care ar face pe credincioşiĭ nostri să se convingă, că jertfele aduse pentru şcólă nu suntŭ zădarnice şi astfelŭ şi dînşiĭ s'ar însufleţi totŭ mai multŭ, ca să facă totŭ ce este cu putinţă, pentru ca şcóla românéscă să nu fie casată de organele statuluĭ.

Dar să reasumămŭ. Nu este destulŭ a cere dela poporŭ jertfe preste jertfe pentru şcólele românescĭ, ci este înainte de tóte de lipsă a face, ca poporulŭ să se convingă, că acele şcóle suntŭ într'adevĕrŭ o binefacere, ér nu numaĭ o sarcină pentru dînsulŭ. Binefacere vorŭ fi însă, dacă se va face într'însele şi progresŭ în învăţămîntŭ cu multŭ mai mare, decâtŭ celŭ de astădĭ, cândŭ trebue să vedemŭ cu durere, că după 24 anĭ dela aducerea legiĭ despre instrucţiunea poporală obligătóre în unele comune nu aflămŭ ómenĭ, carĭ să scie ceti şi scrie cum se cade.

Colera.

Cetimŭ prin alte foĭ şi amŭ primitŭ şi informaţiunĭ nemijlocite, că în comuna românéscă Micuşŭ de lângă Turda s'aŭ întîmplatŭ turburărĭ, cândŭ auctoritatea administrativă a voitŭ să facă şi acolo dispositiĭ preventive în contra colereĭ. Turburările n'aŭ fostŭ serióse, dar cu tóte acestea aŭ fostŭ unŭ semnŭ alŭ neîncrederiĭ, ce o nutrescŭ ţĕraniĭ nostri faţă cu organele administrative. Causa proprie a turburărilorŭ în casulŭ amintitŭ a fostŭ întru adevĕrŭ faptulŭ, că poporulŭ era alarmatŭ prin veştĭ despre aceea, că organele administrative şi medicii pe airea ar fi tractatŭ în chipŭ fórte neumanŭ cu morboşiĭ, nu ar mai fi cercatŭ multŭ, de ce felŭ de bólă suntŭ cuprinşi, ci ĭ-ar fi adunatŭ pe toţi la unu locŭ cu ceĭ cuprinşi întru adevĕrŭ de coleră, ba une orĭ, aşa dice faĭma, ĭ-ar fi îngropatŭ chiarŭ de viĭ. Noĭ aşa ceva de locŭ nu putemŭ presupune despre oficialiĭ administrativĭ, deşi scimŭ despre eĭ, aprópe toţi magiarĭ, câtŭ de mare le este iubirea, cu care îmbrăţişézĕ eĭ causa ţĕranuluĭ românŭ, şi zelulŭ, cu care conlucră la marea operă de pacificare a Românilorŭ.

Rĕulŭ în casulŭ de faţă l'a maĭ grăbitŭ şi împrejurarea, că protopretorele de acolo, şi de altcum nespusŭ de binevoitorĭŭ Românilorŭ, nu scie orĭ nu vre să scie românesce. Unŭ faptŭ tristŭ acesta, unŭ faptŭ, care osîndesce întrégă administraţia unguréscă. Româniĭ să-şĭ plătéscă oficialiĭ, şi apoi ceĭ dela putere, în contra legilorŭ şi dreptăţiĭ, să le pună oficialĭ de aceia, carĭ nu se potŭ înţelege cu poporulŭ. Frumóse stărĭ! Şi pentru că oficialiĭ nu se potŭ înţelege cu poporulŭ şi prin urmare nu-şĭ potŭ împlini datorinţa de a-lŭ lumina şi capacita cu buna, trebue să li-se facă ţĕranilorŭ nostri ruşinea de a fi duşi în cétă mare încătuşaţi la Turda, şi póte că să li-se maĭ facă şi procesŭ, pentru că s'aŭ împotrivitŭ auctorităţiĭ publice! Într'adevĕrŭ extra Hungariam non est vita. Ceĭ dela putere în locŭ de a delătura pe oficialiĭ ceĭ ce nu potŭ orĭ nu vorŭ să se intelégă cu poporulŭ, în locŭ de a o face acésta, maĭ bine adeverescŭ sub scutulŭ constituţiuniĭ ḑicala, că Turculŭ te bate, Turculŭ te judecă.

Dar să le lăsămŭ acestea şi să nu maĭ batemŭ tóca la urechea surduluĭ. Vedé-vorŭ ceĭ dela putere, unde vorŭ ajunge cu procedura asta de pacificare a Românilorŭ.

Noĭ din incidentulŭ casuluĭ de faţă vomŭ să ne îndreptămŭ cătră preoţimea nóstră, ca ea să îndrepte, ce strică altiĭ. Este faptŭ constatatŭ, că rĕulŭ e în ţară. În casurĭ de epidemie constatarea oficiósă a rĕuluĭ de regulă întârḑie. Bine şi face. O face adecă acésta cu scopulŭ de a nu alarma poporaţiunea îndată pentru câteva casurĭ sporadice, şi şi acelea dubiĭ. Dar acum de câteva ḑile s'a datŭ deja publicităţiĭ constatarea oficiósă, că în maĭ multe comune ale Ardéluluĭ s'a ivitŭ colera asiatică şi s'aŭ întîmplatŭ în urma eĭ şi casurĭ de mórte. Preoţimea nóstră are deci să-şĭ împlinéscă şi ea la rîndulŭ sĕŭ datorinţa, ce ĭ-o impune în casurĭ de acestea oficiulŭ şi prudinţa. Ea este

---

se puse pe rugăminte. Ruga pe bĕtrâna cu măguliri şi vorbe dulci, să-lŭ lase din sticlă. Promitea bunurĭ preste bunurĭ, însă înzădarŭ. Îĭ grăia despre nedreptatea, ce a sevârşit'o ea, cândŭ în contra tuturorŭ dreptурilorŭ şi legilorŭ l'a aruncatŭ în închisóre. În sfârşitŭ începu să amenińţe. Însă înzădarŭ, nana Holofernes parcă asurḑise. Duse sticla în Pireneĭ şi o aşeḑă acolo pe vîrfulŭ unuĭ munte singuraticŭ. Acolo lăsă pe draculŭ şi se întórse acasă bucurându-se.

Ḑece anĭ a petrecutŭ draculŭ acolo între păreţiĭ strîmţi aĭ prinsoriĭ sale. Ce fericiţi ḑece anĭ aŭ fostŭ aceia! Toţi trăiaŭ îndestuliţi, se cuprindeaŭ numaĭ cu lucrurile sale şi nu se amestecaŭ într'ale altora. Nicĭ o hoţie, nicĭ o nedreptate. Închisorile se goliră, judecătoriĭ porniră în călătoriĭ, advocaţiĭ muriră de fóme.

Dar fericirea asta încă n'a ţinutŭ câtŭ îĭ lumea.

Unŭ ostaşŭ şĭ-a căpĕtatŭ concediŭ şi mergêndŭ cătră casă a trecutŭ chiarŭ preste muntele acela. Ajungêndŭ în vîrfulŭ luĭ vĕḑu ceva strălucindŭ în raḑele sóreluĭ. Vĕḑu sticla, o luă în mână şi nu se putea mira destulŭ, cândŭ vĕḑu într'însa pe draculŭ. Elŭ de multulŭ postŭ şi maĭ alesŭ de multulŭ cătranŭ s'a fostŭ uscatŭ ca o pruna friptă.

„Ce omuleţŭ póte să fie în sticla asta?“ se întrebă într'u sine ostaşulŭ.

„Eŭ suntŭ spiritulŭ acela, care se cuprinde cu îndreptarea lumiĭ,“ răspunse draculŭ ghicindu-ĭ gândulŭ. „Răutatea uneĭ sócre mĕ ţine închisŭ acum de ḑece anĭ. Scapă-mĕ, vitézule! Dreptŭ răsplată îţĭ promitŭ totŭ ce-ţĭ doresce inima.“

„Doresсŭ, să scapŭ din cătănie,“ ḑise ostaşulŭ nebătêndu-şĭ multŭ capulŭ.

„Scapĭ dintr'însa,“ ḑise draculŭ, „numaĭ deschide sticla.“

Ostaşulŭ începu să o deschidă. Dar dintr'însa eşi o putóre, de-lŭ ameţi de capŭ. Îndată o închise érăşĭ şi dădu una cu pumnulŭ pe stupuşŭ. Draculŭ chiarŭ voia să ese, şi acum stupuşulŭ îĭ prinse urechile, de sermanulŭ începu să urle de durere.

„Ce faci, verme pămîntescŭ?“ strigă. „Eştĭ maĭ rĕŭ decâtŭ o sócră.“

„La naĭba,“ ḑise ostaşulŭ, „dar simţitoriŭ maĭ poţĭ fi! Scăparea ta o maĭ legŭ de ceva, căcĭ vĕḑu, că binele, care ţi-lŭ facŭ, e vredniсŭ de o resplată maĭ mare.“

„Ce maĭ doresсĭ dar?“ întrebă draculŭ.

„Maĭ doresсŭ unŭ talerŭ pe ḑi până la sfârşitulŭ vieţeĭ mele.“

„Dar eŭ n'am banĭ, lacomule, îţĭ jorŭ pe Belzebulŭ, că n'am banĭ.“

„O sciŭ eŭ bine,“ ḑise viclénulŭ ostaşŭ, „că asta e numaĭ o apucătură, şi că vreĭ să te tîrguescĭ cu mine.“

„Îţĭ promitŭ dară, că veĭ câştiga atâţia banĭ, câţĭ numaĭ doresсĭ, numaĭ scapă-mĕ odată în numele draculuĭ.“

„Numaĭ mereŭ, că graba strică trĕba. Bine dar, te scapŭ, dar te prindŭ de códă şi nu te lasŭ, până nu-mĭ împlinesсĭ promisiunea. Dacă nu te învoesсĭ, poţĭ să rĕmâĭ în sticlă şi să aşteptĭ, până va veni altŭ cineva.“

„Nu te încredĭ în mine, nerušinatule?“

„Nu ḑeŭ! Ceĭ în mână, nu-ĭ minciună.“

„Dar cum să te lasŭ, să mĕ ţinĭ de códă? Dór asta nu se unesce cu demnitatea mea. La aşa ceva nu mĕ potŭ învoi.“

„Bine dar. Rĕmasŭ bunŭ!“

„Rĕmasŭ bunŭ!“ ḑise şi draculŭ. Dar cândŭ vĕḑu, că ostaşulŭ nu se întórce, începu să se arunce de păreţiĭ sticleĭ şi să strîge după elŭ.

„Vino înapoĭ, prietine, vino înapoĭ. Scapă-mĕ, şi dacă doresсĭ, prinde-mĕ de códă, orĭ dacă-ţĭ maĭ place, de nasŭ, numaĭ scapă-mĕ din închisóre. — Prósta ta glumă o veĭ plăti tu!“ gândia într'u sine. „De cumva nu-ţĭ voiŭ puté câştiga pe nana Holofernes de sócră, atunсĭ veĭ arde cu mine în iadŭ, ceea ce totŭ unŭ dracŭ e.“

Ostaşulŭ se rentórse şi scóse stupuşulŭ

chemată în rîndulŭ celŭ dintâiŭ să-şi pregătéscă pe poporeni la întimpinarea rĕulŭi, să-i împrăştie prejudeţele, să-lŭ înduplece a lua mĕsurile preventive de lipsă şi să-lŭ îndemne a primi cu încredere dispusĕţiunile, carî le facŭ organele administrative cu scopulŭ de a împedeca rĕulŭ orî lăţirea luî. Orî câtŭ de puţină ar fi încrederea, ce în alte casurî o însuflă poporuluî nostru organele acelea, totuşî nu se póte presupune despre nicî unŭ omŭ cu minte, că nu se va sili să stingă foculŭ, cândŭ arde casa vecinuluî.

Politica Vaticanuluî. — Sub titululŭ acesta a publicatŭ în numĕrulŭ sĕŭ din 15 a c. „Egyetértés“ unŭ articulŭ, la care până acum numaî din lipsă de spaţŭ nu amŭ reflectatŭ. Dacă cetitoriulŭ scie să facă abstracţie dela şovinismulŭ, cu care e saturatŭ articululŭ acela, póte învăţa fórte multŭ dintr'însulŭ. Reproducemŭ aci din articululŭ acela partea cea dintâiŭ:

„Nu este pentru noî lucru nouŭ, că agitarea naţionalităţilorŭ din Ungaria se razimă pe Roma, şi că de altă parte politica Vaticanuluî de multŭ timpŭ ţintesce la aceea, ca să tragă folosŭ spre scopurile sale propriî din raporturile nóstre naţionale nefericite. Idea unirii gr. orientalilorŭ este de multŭ unŭ strĕmurŭ pentru Vaticanŭ; pentru realisarea acesteî ideî a sale se silesce a câştiga forţe nóuĕ şi din causa asta a primită între mijlócele politiceî sale ţinerea în trezie şi nutrirea cestiuniî naţionalităţilorŭ din Ungaria, spriginirea tendinţelorŭ naţionale din Ungaria. De multŭ esperiamŭ, că în Vaticanŭ aŭ mare înfurinţă aceia, carî se luptă în contra ideiî de statŭ magiare, şi aceştia aŭ ajunsŭ la favoruri purcedĕtóre de după culise maî alesŭ pentru că astfelŭ se promovéză sperarea vaticană referitóre la unire.

„Raportulŭ prietinescŭ dintre Vaticanŭ şi dintre naţionalităţile din Ungaria a devenitŭ deodată maî intimŭ, cândŭ la noî a pornitŭ curentulŭ liberalŭ şi guvernulŭ sub presiunea puternică a opiniuniî publice magiare a primitŭ în programulŭ sĕŭ reformele bisericescî-politice. De atuncia Vaticanulŭ s'a profesatŭ la vĕdulŭ lumiî de spriginitoriŭ alŭ naţionalităţilorŭ din Ungaria. Dacă maî înainte s'a silitŭ numaî cu tactică taînică să promoveze causa naţionalităţilorŭ, acum o face acésta, cum amŭ dice, cu fruntea deschisă. Voesce să se foloséscă de naţionalităţi spre a zădărnici tendinţele liberale magiare. Politica luî precâtŭ e de limpede, pe atâta de antipatică are să fie pentru orî care magiarŭ cu gândŭ patrioticŭ.

„Fóea „Moniteur de Rome“, carea e recunoscută de organŭ oficiosŭ alŭ Vaticanuluî, carea e organulŭ nemijlocitŭ pentru politica curieî romane, de cândŭ în Ungaria opiniunea publică a formatŭ o tabĕră puternică în interesulŭ reformelorŭ bisericescî-politice, se pórtă faţă cu noî cu o inimiciţie aprópe pătimaşe. Purtarea eî eschide orî ce îndoélă cu privire la aceea, că în cercurile vaticane se folosescŭ de tóte mijlócele spre a învinge curentulŭ liberalŭ din Ungaria, şi între mijlócele acestea se află acum, şi încă în locŭlŭ celŭ dintâiŭ, spriginirea tendinţelorŭ naţionale.

„Acum încercările vaticane nu se îndestulescŭ cu aceea, ca să aţiţe pe clerulŭ r. catolicŭ numaî din punctulŭ de vedere alŭ intereselorŭ bisericescî la luptă în contra reformelorŭ bisericescî-politice. Acum aŭ mersŭ deja aşa de departe, câtŭ vorŭ să facă pe credincioşii catolicî din Ungaria de-a dreptulŭ inimicî aî ideiî de statŭ magiare. Saŭ dórĕ însamnă altceva, că „Moniteur de Rome“ îndémnă pe catoliciî din Austria şi Ungaria, să sprijinéscă aspiraţiunile Slavilorŭ, Românilorŭ şi Rutenilorŭ numaî cu scopulŭ, ca eî să câştige tóte naţionalităţile acestea de aliaţi în lupta în contra liberalismuluî? E evidentŭ, că provocarea asta sună maî alesŭ catolicilorŭ din Ungaria; căcî dórĕ Vaticanulŭ se luptă în contra reformelorŭ liberale din Ungaria şi zădărnicirea lorŭ şî-a propus'o de ţintă.“

Ajungă atâta din „Egyetértés“. Concedemŭ, că Vaticanulŭ dorescе unirea celorŭ desbinaţi de cătră centrulŭ de unitate pusŭ de Mântuitoriulŭ nostru. Dorinţa asta î-o impune deja caractĕrulŭ catolicŭ, care l'a primitŭ ca o dogmă dela Întemeiătoriulŭ dumnedeescŭ. Adevĕratŭ e şi aceea, că Vaticanulŭ combate liberalismulŭ celŭ de proveniinţă jidovéscă, care acum în Ungaria se silesce a încătuşa atâtŭ biserica catolică câtŭ şi naţionalităţile. Vaticanulŭ nu are nicî o lipsă de reformele bisericescî-politice protectate de guvernulŭ actualŭ alŭ Ungarieî. Firesce că între Vaticanŭ şi între naţionalităţile din Ungaria esistă raportŭ prietinescŭ. Dovadă maî próspetă causa umpleriî scaunuluî mitropolitanŭ din Agram. Dovadă şi faptulŭ nu prea îndepărtatŭ, că Vaticanulŭ a întrevenitŭ pentru gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ, cândŭ acesta ajunsese în împrejurărî aşa de critice, de afară de Vaticanŭ altulŭ nu l'ar fi pututŭ mântui. Simpatia Vaticanuluî faţă cu popórĕle asuprite şi dorinţa luî, ca între popórĕ să domnéscă dreptatea, nu datézĕ de ierî de alaltă ierî. Numaî de s'ar înţelepţi aî nostri din espectorările luî „Egyetértés“! Numaî de ar vedé, cine trage folosŭ din aceea, că o parte a Românilorŭ din Ungaria suntŭ desbinaţi de cătră Roma!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Ḑiua onomastică a Sfinţieî Sale (S. Ioachimŭ 21 Aug.) s'a serbatŭ şi în anulŭ acesta cu solemnitatea îndatinată. Sfinţia Sa a primitŭ felicitările colegiuluî cardinalilorŭ şi a corpuluî diplomaticŭ. În decursulŭ conversăriî cu representanţiî puterilorŭ esterne Sfinţia Sa şi-a esprimatŭ părerea de rĕŭ asupra celorŭ întîmplate la Aigues-Mortes.

Cu ocasiunea onomasticeî Sale a împărţitŭ Pontificele ca elemosină sĕracilorŭ din Roma 12000 lire, preoţilorŭ miserî 3000 lire şi familiilorŭ străine lipsite 17,800 lire.

Reuniunea francmasonă „Giordano Bruno“ voesce să insceneze érăşi demonstraţiunî contra Pontificeluî; acésta o face prin o circulară trimisă la celealalte reuniunî anticlericale din Roma. Circulara agitătóre o cetescŭ şi procurorii, dară pe autoriî eî nicî grije n'aŭ să-î ĭea la rĕspundere; cândŭ ar scrie însă cineva în contra răpiriî patrimoniuluî Sfîntuluî Petru, atuncî sigurŭ nu ar fi trecutŭ cu vederea.

Francia.

Alegerile din urmă aŭ întărităŭ partidele republicane preste aşteptare. Foile republicane moderate nu întârdie a accentua, că resultatulŭ alegerilorŭ favoritoriŭ republicanilorŭ moderaţi este de a se ascrie în parte mare influinţeî luî Leonŭ XIII, şi pentru aceea ele şi recomândă partiduluî moderatŭ, care a ajunsŭ la putere, ca să inaugureze o politică maî binevoitóre faţă cu biserica. Din contră presa radicală pretinde, ca guvernulŭ să nu se abată dela politica bisericéscă de până aci. Datorinţa catolicilorŭ este, ca la alegerile suplementare din 3 a c. să ajute cu votulŭ lorŭ întărirea cabinetuluî Dupuy, care deşi nu din intenţiune curată, dară totuşî din raţiunî de oportunitate, va cruţa biserica, în care află unŭ sprijinŭ puternicŭ în contra uneltirilorŭ anarchiste. Cândŭ va fi generală convingerea, că numaî cu ajutoriulŭ bisericeî se potŭ resolva în modŭ ecuitabilŭ cestiunile sociale şi

---

din gâtulŭ sticleî. Draculŭ o tuli afară, dar ostaşulŭ îlŭ prinse ĭute de códă şi-lŭ ţinu bine, deşi se svîrcolia draculŭ.

Acum porniră amîndoî către curtea regéscă, draculŭ înainte şi în urma luî ostaşulŭ ţinêndu-lŭ bine de códă.

Cândŭ ajunseră acolo, dise draculŭ:

„Eŭ mĕ bagŭ în fata regeluî, pe carea tatălŭ sĕŭ o ĭubesce nespusŭ de tare. Îî voiŭ face durerî, de nicî unŭ medicŭ nu va puté să o vindece. Apoî te înfăţişezî tu şi promiţî regeluî, că o veî vindeca, de-ţî va da pe ḑi unŭ talerŭ. Eŭ voiŭ ieşi dintr'însa, şi ne-amŭ răfuitŭ.“

Tóte aşa s'aŭ şi întîmplatŭ. Dar cândŭ draculŭ ieşi dintr'însa, ostaşulŭ îlŭ prinse éră de códă, şi cândŭ draculŭ îî dise, să maî slăbéscă din dragoste, ostaşulŭ îî rĕspunse, că binele, ce i-î'a făcutŭ, nu e plătitŭ cu talerulŭ ḑilnicŭ, şi că chiarŭ demnitatea draculuî cere, să fie maî darnicŭ.

Draculŭ se cătrăni, dar ce să facă? „Fie dar, blăstĕmatule! Să mergemŭ la curtea regeluî din Neapolŭ şi să facemŭ totŭ asemenea. Dór ţi-se va sătura lăcomia.“

S'aŭ întîmplatŭ tóte ca în Madridŭ. Regele î-a primitŭ propunerea, însă sub condiţiunea, că dacă nu-î va vindeca fata în timpŭ de treî ḑile, îlŭ va spîndura. Ostaşulŭ s'a învoitŭ. Dar draculŭ a auḑitŭ învoéla. „Stăi!“ gândia elŭ întru sine, „acum a sositŭ óra rĕsbunăriî.“ Întru bucuria sa a săritŭ una şi prin acésta a causatŭ feteî o durere aşa de mare, câtŭ a strigatŭ şi a poftitŭ altŭ medicŭ. În ceea ḑi totŭ asemenea.

Andalusianulŭ era aşa de viclénŭ, câtŭ să vadă, că draculu vre să se foloséscă de o apucătură şi să-lŭ ducă în furcî. Dar nu-şî perdu capulŭ. Sosi ḑiua a treia, şi durerile feteî cresceaŭ totŭ maî tare. Înaintea curţiî ridicaŭ deja furcile. Cândŭ mediculŭ din Andalusia întră în cămara feteî, durerile acesteia crescură aşa de tare, câtŭ ea poftî să se depărteze înşelătoriulŭ.

Ásta îşî păstră însă liniştea şi ceru răbdare încă numaî pe câteva clipe. Apoî ieşi şi în numele feteî porunci, să se tragă clopotele tuturorŭ bisericelorŭ din Neapolŭ.

Cândŭ se întórse în cămara feteî, draculŭ îlŭ întrebă, că întru ciustea cărui sfîntŭ tragŭ atâta clopotele?

„Le tragŭ,“ îî rĕspunse Andalusianulŭ, „pentru că am datŭ de scire socreî tale, să vină aci, şi chiarŭ acum sosesce.“

Cândŭ o auḑi acésta draculŭ, îlŭ cuprinse o spaimă nespusă, şi de grabŭ ieşi din fată, aşa de multŭ se temea de sócră.

Viclénulŭ Andalusianŭ l'a păcălitŭ, şi regele l'a plătitŭ ca unŭ rege.

împedecá escesele anarchiste, atunci sigurŭ voru înceta şi persecuţiunile, la cari este încă supusă biserica din partea statului.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Greutăţile regulării valutei aŭ adusŭ guvernului ungurescŭ în o posiţie fórte penibilă atâtŭ faţă cu guvernulŭ austriacŭ câtŭ şi faţă cu Coróna. Dlŭ Wekerle a fostŭ acela, care cu tóte temerile esprimate de guvernulŭ austriacŭ în acéstă cestiune a urgitatŭ, să se pună în lucrare regularea valutei, şi acum şi elŭ însu-şi trebue să recunóscă, că temerile Austriacilorŭ aŭ fostŭ fundate, de órece agiulŭ totŭ cresce, şi aurŭ nicĭ pe baniĭ nu se prea capétă. Nu este eschisă posibilitatea, că cabinetulŭ Wekerle pentru fiascŭ, ce l'a păţitŭ în cestiunea valutei, să fie silitŭ a-şi da dimisiunea la tómnă.

Cu privire la politica rusofilă a partiduluĭ independentistŭ publică ţiaristulŭ parisianŭ Povolny (Sêrbŭ din Ungaria) unu articulŭ în ţiarulŭ sêrbescŭ „Branik", în care spune, cum a convenitŭ elŭ cu deputatulŭ Pázmándy în cestiunea realisăriĭ uneĭ alianţe magiare-rusescĭ-francese. Atâtŭ descoperirile luĭ Rimler, câtŭ şi articululŭ luĭ Povolny probézŭ, că ceĭ ce se închină „dictatoruluĭ" dela Turin şi se laudă cu patriotismulŭ, suntŭ gata a pacta chiarŭ şi cu Rusia, pe care Magiariĭ o consideră de cea maĭ mare inimică a lorŭ, numaĭ să-şi pótă realisá planurile.

Germânia.

Principele de Bismarck, fiindŭ cercetatŭ la Kissingen de câteva sute de învăţătorĭ bavaresĭ, a ţinutŭ unŭ discursŭ, în care arătă momentuositatea şcóleĭ pentru formarea caracterului naţionalŭ alŭ Germânilorŭ. Între altele a ţisŭ, că misiunea şcóleĭ este a combate particularismulŭ şi a conduce la unificarea intelectuală a Germânieĭ.

Răsboiulŭ vamalŭ cu Rusia încă nu-ĭ aplanatŭ. Finanţieriĭ germanĭ spre a înmulţi venitele statului se ocupă cu idea de a introduce monopolulŭ de tutunŭ după esemplulŭ Francieĭ, Angliei şi Austro-Ungarieĭ, unde tutunulŭ aduce maĭ multe milióne pe anŭ în cassa statului.

Din Gotha se anunţă, că secretariulŭ de statŭ Strenge a presentatŭ dieteĭ actulŭ de jurămîntŭ alŭ principeluĭ Alfred de Saxa-Coburg şi Gotha. În acestŭ actŭ principele jóră, că va observa cu fidelitate constituţiunea principatului.

Anglia.

Gladstone vĕdêndŭ, că oposiţionaliĭ prin discursurĭ lungĭ voescŭ să amâne pertractarea bilului home-rule pe timpŭ nedeterminatŭ, a propusŭ închiderea desbaterilorŭ şi punerea la votŭ a proiectului, carea întîmplându-se proiectulŭ a şi fostŭ primitŭ în casa de josŭ cu maĭoritate de voturĭ.

În casa de josŭ, unde bĕtrânulŭ Gladstone dispune de o maĭoritate bine disciplinată, ce e dreptŭ a succesŭ cu marĭ greutăţi a se esopera primirea legiĭ, prin care voesce a uşura sórtea Irlandesilorŭ, a acestuĭ poporŭ, care de seculĭ este apăsatŭ şi nefndreptăţitŭ. Dară este fundată temerea, că proiectulŭ home-rule va fi respinsŭ în casa de susŭ. Unioniştiĭ aŭ începutŭ o agitaţiune şi maĭ vehementă contra proiectului. Principele de Devonshire în o adunare ţinută în Otley ţice, că în casa de susŭ va pretinde respingerea proiectului nu numaĭ din causă, că bilulŭ home-rule din tóte punctele de vedere este rĕŭ, ci şi din causă că în casa de josŭ elŭ nu a fostŭ desbătutŭ cu seriositatea cuvenită, ĕră la casulŭ cândŭ home-rule ar deveni lege pentru Irlanda, partîdulŭ unionistŭ va cere unŭ home-rule şi pentru Britania.

Spania.

Cabinetulŭ Sagasta voindŭ a restitui equilibriulŭ în finanţe între altele a proiectatŭ şi reducerea numĕruluĭ oficialilorŭ. Prin acésta la 2000 de oficialĭ ar fi rĕmasŭ fără pâne dimpreună cu familiile lorŭ. Faptulŭ acesta a provocatŭ mare resensŭ şi agitaţiune în întrégă ţara. Nu maĭ puţină amărăciune a produsŭ în cetăţi nóua distribuire a căpitănatelorŭ generale ale armateĭ, în urma căreia maĭ multe cetăţi marĭ rĕmânêndŭ fără armată, se vĕdŭ scurtate în isvórĕle de venitŭ. Acestea şi alte reforme aŭ datŭ ansă la turburărĭ, carĭ l'aŭ silitŭ pe guvernŭ a sista de o cam dată esecutarea lorŭ. Afară de aceea Republicaniĭ de noŭ daŭ semne de viaţă; Carliştiĭ încă aştéptă monentulŭ binevenitŭ spre a ajunge la tronŭ; ĕră poporulŭ din provinţia Galiţia, unde se vorbesce dialectulŭ portugezŭ, voesce a fi anexatŭ la Portugalia. Se vede dară, că Spania, odinióră atâtŭ de gloriósă, astăţi trece prin grele încercărĭ.

Corespondinţe.

Seplacŭ 10 Augustŭ 1893.

Onorată Redacţiune!

În numĕrulŭ 31 alŭ „Uniriĭ" din anulŭ c. sub titula „Pictură bisericéscă" aţi binevoitŭ a face o apreţiare scurtă şi o recomandare binevoitóre a Onoratuluĭ confrate Ioanŭ Bochişŭ preotŭ în Ormanŭ în tractulŭ Gherleĭ ca pictorŭ bisericescŭ.

Permiteţi-mi, Onorată Redacţiune, ca despre acestŭ Onoratŭ confrate, carele pe terenulŭ picturei bisericescĭ a zelatŭ multŭ, ridicându mai multe iconostase şi pictându-le spre deplina îndestulire a respectivilorŭ, — să facŭ unŭ raportŭ scurtŭ, relevându ceea ce am vĕdutŭ în s. biserică şi în casa parochială a dînsuluĭ la 4 Iuliŭ a. c. cu ocasiunea conferinţeĭ preoţescĭ tractuale.

Înaintea biserice am vĕdutŭ unŭ crucificsŭ unicŭ în felulŭ sĕŭ, pictură pe platină, productŭ alŭ Frăţieĭ Sale. Ar fi de doritŭ, ca luându-se josŭ de pe lemnŭ schimositurile gătite de ómenĭ fără chemare spre arta picturei, în fiesce care parochie, unde pietatea credincioşilorŭ o poftesce, să se înlocuéscă cu astfelŭ de icónă întru adevĕrŭ înălţătóre de pietate.

Maĭ virtosŭ astăţi, cândŭ inimiciĭ nu numaĭ aĭ limbeĭ, dar şi aĭ religiuniĭ nóstre ne batjocorescŭ ritulŭ şi credinţa nóstră, ar fi de doritŭ, ca chipurile de restignire ridicate pe lângă drumurile de ţară şi cele vicinale, la încrucişările căilorŭ şi la cimiteriĭ să se înoéscă cu picturĭ lucrate cu artă şi cu simţŭ, şi acésta şi în interesulŭ pietăţiĭ poporuluĭ nostru şi în interesulŭ uneĭ judecăţĭ maĭ favorabile din partea străinilorŭ asupra stadiuluĭ, la care a ajunsŭ la noĭ arta picturei.

Întrându în s. biserică din parochia Ormanŭ, pictura din s. altariŭ ne-a pusŭ în mirare. Şi acéstă pictură este esecutată de Onoratulŭ confrate Ioanŭ Bochişŭ E de însemnatŭ, că biserica este pompósă din materialŭ solidŭ. Pe bolta altariuluĭ de-asupra tabernaculului este pictatŭ Domnulŭ Christosŭ ca archiereŭ în mărime aprópe naturală, şedêndŭ pe unŭ tronŭ în stilŭ orientalŭ, de sub a căruĭ treĭ trepte isvorescŭ şi se împartŭ patru riurĭ, curgêndŭ în diverse părţi. De-a drépta cu mânile ridicate şi deschise, cu faţa rugătóre stă Maĭca Domnuluĭ, ca şi cum ar recomanda pe ceĭ de faţă în graţia Fiuluĭ sĕŭ. De-a stînga tronuluĭ stă învăţăcelulŭ iubitŭ, sfîntulŭ Ioanŭ, representându curăţenia perfectă în etatea juneţieĭ, purtându unŭ potirŭ în mână. Ĕră la treptele tronuluĭ staŭ în genunchĭ Archangeliĭ Mihailŭ şi Gavriilŭ, în mânĭ cu emblemele sale, ca şi patroniĭ aceleĭ biserici. Colóre albastră cu nuorĭ uşorĭ încunjură dosulŭ acestorŭ icóne. Cândŭ intră omulŭ pe uşea bisericeĭ, aşa-ĭ aparŭ acestea figurĭ, ca şi cum întru adevĕrŭ ar fi în aerŭ libĕrŭ şi nu pe bolta altariuluĭ.

De-a drépta acesteĭ representaţiuni, care se desparte prin o columnă, este botezulŭ Domnuluĭ. Christosŭ stă în apa Iordanuluĭ. O parte a trupuluĭ este acoperită cu unŭ vĕlŭ albŭ, ĕră o parte a vĕluluĭ se întinde pe apă în josŭ.

În S. Ioanŭ Botezătoriulŭ este învederatŭ representată frica, cu care se apropie către Domnulŭ de pe ţĕrmurulŭ apeĭ. — În faţa acesteĭ icóne, adecă de-a stînga celeĭ marĭ, este pictată învierea Domnuluĭ totŭ pe boltă. Christosŭ lasă mormîntulŭ cu unŭ standardŭ pompósŭ în stînga, semnulŭ învingeriĭ, — ĕră cu drépta binecuvîntă lumea. — Unŭ îngerŭ în genunchĭ îlŭ adoréză. Pétra de pe mormîntŭ stă răzimată la o parte, şi unŭ ostaşŭ romanŭ câtŭ se póte numaĭ închipui de robustŭ zace rostogolitŭ la pămîntŭ, voindŭ a-şi acoperi faţa cu toga.

Acestea în biserică.

Ĕră dacă am întratŭ în casa parochială, am întratŭ într'unŭ adevĕratŭ atelierŭ. Felurite icóne, tóte lucrate în oleŭ, acoperŭ părepiĭ. Felurite rame, marmorisate şi aurite, luminare bisericescĭ întraurite şi colorite şi la înălţime aprópe de doĭ metri am aflatŭ în laboratoriulŭ confrateluĭ Ioanŭ Bochişŭ, şi tóte acestea manufactura dînsuluĭ.

Eŭ m'am miratŭ de cele vĕdute şi am ţisŭ confrateluĭ, cum de nu ese în publicitate spre a arĕta interesaţilorŭ productele sale, ca aşa ceĭ ce ar avé lipsă de atarĭ producte, să scie să se adreseze la Frăţia sa şi nu la străiniĭ, cărora le suntemŭ dragĭ numaĭ atunci, cândŭ ne deschidemŭ punga, ca să le solvimŭ articliĭ lorŭ.

Precum suntŭ informatŭ, Frăţia sa efeptuesce orĭ ce lucru din sfera maĭ susŭ atinsă câtŭ se póte de ieftinŭ şi după ritulŭ nostru în stilŭ orientalŭ.

Mĕ rogŭ de Onorata Redacţiune, ca acestea orduri să binevoéscă a le primi în colónele preţuiteĭ „Uniriĭ", ĕră pe confratele Ioanŭ Bochişŭ preotŭ în Omanŭ (posta ultimă

Iclodulă mare — Nagy Iklód şi nu Gherla) îlĭ recomândă Onoratului Clerŭ românŭ de atare, cum este representatŭ în aceste orduri, şi acésta şi din punctŭ de vedere alŭ economieĭ naţionale.

După carĭ asigurându-Vĕ de deosebita mea stimă, suntŭ

Alŭ Onoratelĭ Redacţiunĭ

devotatŭ

Ioanŭ Sonea,
preotŭ gr.-cat. alŭ Seplaculuĭ.

Unŭ cuvîntŭ la situaţiune.

(Continuare).

Numaĭ acéstă direcţiune morbidă a spiritului opiniunii publice aşa numite „patriotice“ póte să ne esplice acea neîncredere, pe câtŭ de afundă, aşa de absolutŭ nejustificabilă, de care ea, acéstă opiniune publică a priori plină este faţă cu naţionalităţile; numaĭ acéstă direcţiune a spiritelorŭ esplică acea nervósă iritabilitate, de care acéstă opiniune publică devine cuprinsă şi cândŭ numaĭ se cugetă la naţionalităţĭ.

Acéstă afundă şi, durere, totŭ mereŭ crescêndă neîncredere se manifestă şi de şi prin pressa „patriotică“, şi ea, acéstă neîncredere, constitue o trăsătură fundamentală semnificativă a întregeĭ activităţĭ legislatorie. Acéstă trăsătură a neîncrederiĭ se dovedesce în tóte dispoziţiunile legislatorice, ce atingŭ relaţiunĭ naţionale, pretutindenea dominézĕ tendinţa învederată, câte odată chiarŭ pe faţă mărturisită, de a strîmtora totŭ maĭ multŭ cercurile de libĕră mişcare şi desvoltare naţională, în parte chiarŭ şi cele prin lege garantate, din contră de a asigura ingerinţeĭ statului în tóte relaţiunile naţionalităţilorŭ unŭ câmpŭ totŭ maĭ largŭ.

Numaĭ acéstă aci constatată iritabilitate a opiniunii publice „patriotice“ este, care ne face a nu ne maĭ mira, cândŭ o vedemŭ totŭ mereŭ neliniştindu-se la orĭ ce mişcare naţională a acestorŭ elemente, zărindŭ în fiesce care representantŭ alŭ acelora unŭ duşmanŭ făţişŭ saŭ ascunsŭ, în fiesce care manifestaţiune naţională unŭ pericolŭ, de nu o tradare de maĭestate şi de patrie. Numaĭ acéstă stare a spiritelorŭ ne esplică paradocsulŭ, că pe cândŭ opiniunea publică „patriotică“ considerá măiestrita escludere din parlamentŭ a naţionalităţilorŭ de unŭ triumfŭ alŭ ideiĭ oficiale de statŭ, aceea-şi opiniune publică, decretarea pasivităţiĭ nóuĕ impuse o stigmatiséză de o demonstraţiune duşmănósă statului. Numaĭ acéstă stare a spiritelorŭ de permanentă neîncredere şi permanentă iritaţiune esplică aparîţiunea de sigurŭ paradocsă, că opiniunea publică a unuĭ poporŭ iubitorŭ de libertate caută salutea acestuia în omnipotenţa statuluĭ şi în continua urcare a puteriĭ discreţionare a guvernuluĭ, pe care apoĭ îlŭ împinge formalŭ, ca să se şi useze potrivitŭ de acéstă putere. Ér că, câtŭ de concesivŭ s'a deprinsŭ a fi guvernulŭ faţă de o astfelŭ de „douce pression“, se dovedesce maĭ bine prin persecuţiunile judecătorescĭ, puse pe tótă linia în curgere.

Şi acéstă dispoziţiune a spiritelorŭ spre neîncredere şi iritaţiune se maĭ şi potenţéza artificiosŭ, parte bona fide, parte chiarŭ pentru scopurĭ egoistice. Astfelŭ vedemŭ paralelŭ cu patriotismulŭ torturatŭ de sincere îngrijirĭ, desvoltându-se unŭ „aspirantismŭ patrioticŭ“, care îşĭ face de-a dreptulŭ o chemare din aceea de a potenţa neîncrederea, durere şi aşa destulŭ de afundă, de a ţiné în permanentă iritaţiune opiniunea publică, şi altmintrea iritabilă. Şi cunoscută este partea, ce pressa „patriotică“, reuniuniunile „patriotice“, active la acea „mare operă de asimilare naţională“, şi în fine „politica de partidă“ în parlamentŭ şi afară — potŭ să-şĭ revindece, fiesce care pe sama sa, din activitatea de acéstă natură.

Numaĭ pe lângă o dispoziţiune spirituală şovinistică astfelŭ infectată a opiniunii publice deciditóre la noĭ este posibilŭ, ca din incidente atâtŭ de neînsemnate, precum suntŭ cérta pentru botezarea copiilorŭ din căsetoriĭ mixte, nefericita ordonanţă din Februariŭ, unŭ picŭ de manevră de cabinetŭ şi de partidă, să se pună pe tótă linia în rotare cestiunĭ atâtŭ de grave, precum suntŭ cele politice-bisericescĭ, şi să se împingă pe planulŭ actualităţiĭ reforme, carĭ nu aţintescŭ maĭ puţinŭ decâtŭ la o rĕsturnare radicală a acelorŭ base de dreptŭ, pe carĭ zacŭ adăpostite tóte relaţiunile familiare ale cetăţenilorŭ statuluĭ, precum şi cele dintre statŭ şi biserică. Numaĭ într'o dispoziţiune spirituală de a vedé pururea şi pretutindenea pericole şi de a încerca totŭ mereŭ, prin tóte mijlócele, contopirea naţională, este posibilŭ de a descoperi deodată, şi a voĭ să facă şi pe alţiĭ a crede, cumcă în acea tradiţională comuniune de dreptŭ, carea s'a formatŭ în decursŭ de unŭ mileniŭ, prin miĭ şi miĭ de legăturĭ a uneĭ intime comuniunĭ de interese între statŭ şi bisericele istorice regnicolare — se cuprinde o pedecă şi unŭ periculŭ pentru libĕra desvoltare a statuluĭ libĕrŭ; numaĭ într'o astfelŭ de dispoziţiune spirituală este posibilŭ a se persvada pe sine şi pe alţiĭ, cumcă o mĕsură greşită a guvernuluĭ — nu pe acesta îlŭ compromite, ci autoritatea de statŭ; numaĭ prin o opiniune publică astfelŭ şovinisticŭ morbidă este posibilŭ, cu losinca de „liberalismŭ“, de „autoritate vătămată a statuluĭ“, de „unitate de dreptŭ“ usândă în serviţiulŭ „contopiriĭ raselorŭ“, a face propagandă eficace pentru reforme, carĭ însemnézĕ o rumpere instantaneă şi completă cu o tradiţiune milenară, şi ar sgudui statulŭ în temeliile luĭ morale.

Dar cine în ţĕră, considerându lucrurile numaĭ cu ceva-şĭ nepreocupaţiune, n'ar trebui să recunóscă, că acelŭ pericolŭ, ce s'ar nasce, cum se pretinde, pentru statŭ din ţinerea ulterióră la tradiţionala relaţiune de dreptŭ între statŭ şi biserică, *este unŭ pericolŭ curatŭ numaĭ imaginarŭ?* Şi cine în ţară ar putĕ să cuprindă cu mintea sa în tótă mărimea sa *acele adevĕrate pericole*, ce le-ar aduce cu sine asupra ţĕreĭ astfelŭ de reforme radicale, în casulŭ dacă ele seriosŭ s'ar introduce? Căcĭ să nu ne dămŭ în acéstă privinţă pradă uneĭ amăgirĭ periculóse şi să nu trecemŭ cu vederea marea învăţătură a istorieĭ, după care pe lângă dreptatea guvernanţilorŭ, *credinţa masselorŭ într'o maĭ înaltă ordine divină morală a lucrurilorŭ, este aceea ce a formatŭ prin tóte timpurile fundamentulŭ adevĕratŭ solidŭ alŭ statelorŭ* şi care fundamentŭ a-lŭ sgudui încă nicĭ unŭ statŭ n'a încercatŭ nepedepsitŭ. Aşa a fostŭ acésta în anticitatea păgână şi — fără a maĭ atinge de evulŭ mediŭ, cufundatŭ în credinţă, nu altfelŭ este în timpulŭ nostru *„alŭ luminilorŭ“*. Tendinţele destructive, ale cărorŭ simtóme le observămŭ în statele culturale dela apusŭ, suntŭ confirmarea acestuĭ adevĕrŭ istoricŭ; căcĭ ele într'o parte nu neînsemnată suntŭ fructele rele ale necredinţeĭ maselorŭ, care necredinţă a spriginit'o de-a dreptulŭ, ca din oficiŭ, o politică bisericéscă revoluţionară. Şi într'adevĕrŭ, instituţiunile moderne, politice-bisericescĭ ale acestorŭ state, ar fi să ne servéscă maĭ multŭ de esemplu, de care să ne ferimŭ, decâtŭ pe care să-lŭ imităm.

Cu intenţiunea decĭ de a încetăţeni instituţiunĭ de asemenea natură în scopulŭ de a se feri de pericole imaginare, se provócă — cum credemŭ, şi pe acestŭ terenŭ alŭ vieţeĭ nóstre de statŭ pericule adevĕrate. (Va urma.)

Scire maĭ nóuă.

În causa repliceĭ ştudenţilorŭ românĭ Juriulŭ din Cluşiŭ a decheratŭ pe dniĭ A. C. Popovicĭ şi pe Nic. Romanŭ de vinovaţĭ. Drd. A. C. Popovicĭ este condamnatŭ la 4 anĭ închisóre, 500 fl. amîndă şi 500 fl. cheltuelĭ, ér̆ă Nic. Romanŭ la 1 anŭ închisóre şi 300 fl. amîndă.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. Reverendissimulŭ D. *Dr. Alesandru Grama*, canonicŭ mitropolitanŭ şi rectorŭ seminarialŭ renunţându la catedra profesorală de „Dreptulŭ canonicŭ“ şi „Istoria bisericéscă“ la facultatea teologică din Blaşiŭ, a fostŭ numitŭ de profesorŭ la acéstă catedră Claris. D. *Dr. Liciniŭ Popŭ*, avêndŭ să propună totodată şi studiulŭ Religiuniĭ în I şi II clasă paralelă dela gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Din diecesa Oradeĭ-marĭ. On. *Gavrilă Murĕşanŭ* preotŭ noŭ-ordinatŭ este numitŭ prefectŭ alŭ doilea la seminariulŭ de băeţĭ din Oradea-mare şi profesorŭ la preparandia diecesană. On. *Ioanŭ Kéri* şi *Nicolaŭ Fabianŭ* aŭ fostŭ numiţĭ profesorĭ la gimnasiulŭ din Beĭuşŭ, cestŭ din urmă deodată şi prefectŭ în seminariulŭ Pavelianŭ din Beiuşŭ.

Începerea prelegerilorŭ la gimnasiulŭ din Beĭuşŭ amânată. Direcţiunea gimnasială gr. cat. din Beĭuşŭ ne telegrafézĕ cu dtulŭ de 30 Aug., că „comisiunea comitatensă de epidemie din causa colereĭ a interdisŭ deschiderea gimnasiuluĭ de Beĭuşŭ până la alte dispusĕţiunĭ. Despre deschiderea de maĭ târdiŭ părinţiĭ se vorŭ avisa pe cale jurnalistică.“

Concursŭ la staţiunĭ docentale. În diecesa Lugoşuluĭ s'a escrisŭ concursŭ la staţiunile contorŭ-docentale: I. *Chizdia* cu emolumentele: 120 fl., venite cantorale la anŭ cam 20 fl., 9 orgiĭ lemne focale, 1200 litre grâŭ şi 1200 litre cucuruzŭ, 2 jug. 1044□ fînaţŭ clasa I-a, 1 jug. 1391□ arătoriŭ clasa a III-a şi cortelŭ 2 chiliĭ, culină, cămară şi superedificate economice. II. *Serb-Cianadŭ* cu emolumentele: Venitele cantorale a) după funcţiunile sacre 3 fl. v. a., b) din cassa bisericeĭ 15 fl. 87 cr. v. a., c) censŭ quarteriale 52 fl. 50 cr.; venitele docentale: a) din cassa şcóleĭ 91 fl. 63 cr., b) din repartiţiune pe poporŭ 40 fl., în suma totală de 203 fl. v. a. şi lemne focale după trebuinţă. S'a escrisŭ maĭ departe concursŭ până în 15 Septembre n. la staţiunea docentală din *Bucova* pe lângă următórele emolumente: Salariŭ anualŭ 250 fl. din repartiţiune pe credincioşĭ, arînda uneĭ parcele de pădure şi păşune de 20 jugere cu venitŭ catastralŭ de 5 fl. v. a., spese cancelariale 3 fl. anuali şi 5 fl. diurnŭ şi itinerariŭ la adunarea reuniuniĭ învăţătorescĭ, pentru încălditŭ în chiliile propriĭ şi sala de propunere 24 metri cubicĭ de lemne focale, cuartirŭ constătătoriŭ din 1 chilie, culină, celariŭ şi grădină.

Slovacii dau semne de viaţă. Sinodulŭ evang. de conf. aug. ţinutŭ în Sz.-Miklós, comitatulŭ Liptó sub presidiulŭ superintendentuluĭ Baltik şi a mirénuluĭ Szentiványi aŭ alesŭ ca noĭ funcţionarĭ numaĭ candidaţĭ de aĭ advocatuluĭ Dula, adecă Slovacĭ pronunţaţĭ. Desbaterile aŭ decursŭ maĭ numaĭ în limba slovacă. La banchetŭ asemenea s'a vorbitŭ totŭ slovăcesce. Împrejurarea acésta a adusŭ în mare iritaţiune presa şovinistică magiară, care ar voĭ, ca naţionalităţile nicĭ în afacerĭ bisericescĭ şi sociale să nu se maĭ pótă folosi de limba lorŭ.

Corpulŭ profesoralŭ dela şcólele din Braşovŭ anunţă cu durere perderea ireparabilă suferită prin mutarea la cele eterne a iubitului colegŭ *Artemie Feneşeanŭ*, profesorŭ la şcóla comercială şi reală, care în urma uneĭ grele suferinţe şĭ-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mâna creatoruluĭ în 29 Aug. în anulŭ alŭ 46 lea alŭ vieţiĭ şi alŭ 19-lea alŭ funcţionăriĭ sale ca profesorŭ.

Casŭ de mórte. *Andreiŭ Antonŭ* Archidiaconŭ alŭ tractuluĭ Gherleĭ, asesorŭ consist. şi parochŭ gr. cat. în Gherla ajunsŭ de apoplexie în anulŭ alŭ 64-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 38-lea alŭ preoţieĭ şĭ-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatoriului în 27 a l. c. *În vecĭ amintirea luĭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868.

(Continuare.)

Precum a pututŭ vedé orĭ cine din cele dise până acum, tótă motivarea celorŭ 10 condițiunĭ puse nouluĭ Mitropolitŭ este o țesătură naivă de ficțiunĭ fără de nicĭ o basă reală.

Să trecemŭ acum la însе-șĭ condițiunile. Însă-șĭ introducerea condițiunilorŭ este o ilegalitate fórte bătétóre la ochĭ, căcĭ în ea sinodulŭ se numesce pe sine: *sinodŭ archidiecesanŭ,* ceea ce evidentŭ nu a fostŭ, căcĭ în elŭ nu a fostŭ representată numaĭ archidiecesa, ci și părțĭ însemnate din diecesele de Gherla și Lugoșŭ. Ce se ține însă de însе-șĭ condițiunile, din cele dise în motivarea premergétóre ar crede omulŭ, că condițiunile vorŭ cuprinde câtŭ de câtŭ maĭ în detaiŭ instituțiunile curatŭ orientale, carĭ vorŭ avé să înlocuéscă pe cele *„străine“* introduse de *„bărbațĭ crescuțĭ în institute Iesuitice“*, și punctele curatŭ orientale de disciplină, ce vorŭ fi a se reactiva în loculuĭ disciplineĭ *„alterate“*. Din motivarea premersă numaĭ condițiunĭ de unŭ atare cuprinsŭ puteaŭ să urmeze după tóte legile logiceĭ. În locŭ de acésta însă condițiunile conținŭ saŭ lucrurĭ, carĭ dela sine se înțelegŭ, cum este p. e. condițiunea 7, carea edice, că mirenĭĭ nu vorŭ puté lua parte la pertractarea cestiunilorŭ strînsŭ dogmatice; saŭ dorințe inocente, cum este punctŭ 6, că la afacerile, ce privescŭ administrarea fondurilorŭ și instrucțiunea tinerimiĭ să ĭea și laĭciĭ parte; saŭ decisiunĭ formale, însă basate totŭ pe ficțiunĭ istorice. Se va vedé acésta esaminându condițiunile pe rîndŭ.

1. Condițiunea I sună astfelŭ: *„Autonomia constituțională și sinodală a bisericeĭ gr. cat. românescĭ este și va rĕmâné restaŭrată pentru toțĭ seculiĭ întru înțelesulŭ canónelorŭ emanate dela cele 8 conciliĭ ecumenice, pe câtŭ acelea asecură drepturile dieceselorŭ și ale archidieceselorŭ, cum și după analogia praxeĭ nóstre bisericescĭ observate din seculiĭ maĭ înainte de a se fi alteratŭ aceea prin măestriile absolutismuluĭ.“*

Despre autonomia bisericéscă vomŭ vorbi în unŭ altŭ capitulŭ. Aci vomŭ vorbi numaĭ despre autonomia bisericéscă așa, precum o înțelege condițiunea acésta, și în care înțelesŭ este anticanonică în natura eĭ, fictivă în motivare și curatŭ protestantă.

Din împrejurarea, că în condițiunea întâie sinodulŭ lângă cuvîntulŭ: *autonomie* adauge atributulŭ: *constituțională,* după înțelesulŭ, ce-lŭ are cuvîntulŭ *constituționalŭ* în viața civilă și în limba politică modernă, urmézŭ, că sinodulŭ a enunțatŭ principiulŭ falsŭ, anticanonicŭ și protestantŭ, că potestatea bisericéscă este în mâna totalităței credincioșilorŭ la noĭ, care spre deprinderea eĭ și formézŭ unŭ statutŭ numitŭ: constituțiune, și în urma acesteĭ constituțiunĭ toțĭ ceĭ ce guvernézŭ biserica, toțĭ carĭ aŭ funcțiunĭ publice bisericescĭ, dela episcopŭ până la celŭ din urmă capelanŭ, suntŭ delegațĭ aĭ credincioșilorŭ, chiarŭ precum în statele constituționale dela monarchŭ până la celŭ din urmă oficialŭ toțĭ se considerŭ de delegațĭ aĭ poporuluĭ. De altă parte adaugêndŭ sinodulŭ lângă cuvîntulŭ autonomie și atributulŭ: *sinodală,* urmézŭ, că organulŭ supremŭ alŭ potestățiĭ bisericescĭ este adunarea saŭ sinodulŭ totalităței credincioșilorŭ. Și ca lucrulŭ să fie și maĭ barocŭ, sinodulŭ cândŭ enunță principiulŭ acesta falsŭ și anticanonicŭ, se provócă la *„canónele emanate dela celea 8 conciliĭ ecumenice“* și la praxa observată în seculiĭ maĭ dinainte în biserica nóstră. De dóuĕ lucrurĭ însă și-a uitatŭ sinodulŭ, și aceste suntŭ: a) să arete din Pravilă, carĭ suntŭ *„canónele emanate dela cele 8 conciliĭ ecumenice“*, în înțelesulŭ cărora se poftesce *„autonomia constituțională sinodală“*, și b) carĭ suntŭ seculiĭ aceia, în carĭ autonomia acésta fu practicată în biserica nóstră? Nicĭ una din aceste dóuĕ însă nu o a arĕtatŭ sinodulŭ. Și pentru ce? Pentru că a întrelăsatŭ și omisŭ a deschide Pravila și istoria bisericeĭ nóstre și a căuta în ele seriosŭ. Căcĭ de ar fi căutatŭ seriosŭ în acestea, atuncĭ în Pravilă n'ar fi aflatŭ nicĭ urmă de atarĭ canóne, éră în istoria bisericeĭ nóstre nicĭ urmă de atare praxă. Atuncĭ ar fi aflatŭ, că Pravila cu cele 8 concilii ecumenice învață, că potestatea bisericéscă nu este în mânile totalităței credincioșilorŭ, ci în mânile ierarchieĭ, căcĭ Apostolilorŭ și nu credincioșilorŭ le-a disŭ Mântuitorulŭ: *„Precum m'a trimisŭ pe mine Tatălŭ, și eŭ vĕ trimitŭ pe voĭ.“* De aceea membriĭ ierarchieĭ nu suntŭ delegațĭ aĭ credincioșilorŭ, ci *ministrĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ, și ca atarĭ mijlocitorĭ între Dumnedeŭ și omŭ.* Atuncĭ ar fi aflatŭ, că ce se ține de biserica nóstră, dela unire încóce nicĭ cândŭ n'a practicatŭ acea autonomie protestantă; înainte de unire, pe timpulŭ principilorŭ calvinescĭ, și ignoranța și confusiunea în biserica românéscă din Ardélŭ a fostŭ așa de mare, câtŭ nu putemŭ sci, că praxa ce autonomie a scosŭ la ivélă; éră în timpurile maĭ vechĭ întunereculŭ, ce domnesce preste istoria bisericeĭ nóstre, este așa de mare, câtŭ cu siguritate nu putemŭ dice nimicŭ despre praxa bisericéscă; pe basa analogieĭ însă putemŭ dice, că și în biserica românéscă va fi fostŭ acea praxă, ce a fostŭ pe sîrea în biserica resăritului, va să dică praxa dedusă din principiulŭ, că potestatea bisericéscă este în mânile ierarchieĭ și nu în ale totalităței credincioșilorŭ.

Lucrurĭ acestea așa de evidente, câtŭ este genantŭ a întimpina contrariulŭ lorŭ în unŭ sinodŭ. De aceea dacă sinodulŭ ar fi lăsatŭ la o parte ficțiunile istorice în punctulŭ acesta alŭ condițiunilorŭ, și șĭ-ar fi spusŭ voința clarŭ, francŭ, la înțelesŭ și fără a se folosi de masca cuvintelorŭ, atuncĭ ar fi disŭ: Mitropolitulŭ nostru cu privire la guvernarea bisericéscă va fi datorŭ a părăsi principiile Pravileĭ și a primi în totŭ întregulŭ lorŭ principiile protestante și calvinescĭ. Acesta este cuprinsulŭ curatŭ alŭ condițiuniĭ întâie, și în șirulŭ lorŭ întâia ficțiune.

Vorbesce sinodulŭ în condițiunea acésta și de *„măestriile absolutismuluĭ“*. Din totŭ spiritulŭ, ce transpiră și în motivare și în însе-șĭ condițiunile, se vede, că sinodulŭ sub: *absolutismŭ* înțelege guvernarea episcopéscă în înțelesulŭ canónelorŭ apusane, ca și cum guvernarea acésta ar fi absolutistă, éră cea în înțelesulŭ canónelorŭ resăritene *„constituțională“*. Acum *„constituțională“* nu este guvernarea episcopéscă nicĭ cea apusană, nicĭ cea resăritenă. Dacă însă este vorba de aceea, care dintre ele este maĭ restrînsă prin alte instituțiunĭ și prin canóne, și prin urmare maĭ aprópe de cea „constituțională“, atuncĭ fără șovăire dicemŭ, că cea apusană și nu cea resăriténă. Căcĭ după dreptulŭ resăriténŭ episcopulŭ în guvernarea bisericeĭ sale nu este restrînsŭ decâtŭ numaĭ prin canóne. De o instituțiune diecesană, carea să servéscă de contrapondŭ potestățiĭ episcopescĭ, nu scie nimica dreptulŭ orientalŭ. Scie însă dreptulŭ apusanŭ, care capitulelorŭ catedrale le-a datŭ o atare organisațiune, câtŭ prin ele să se mărginéscă în mĕsură însemnată puterea episcopéscă în diecesă. O atare organisațiune n'aŭ avutŭ în orientŭ oficialiĭ episcopescĭ nicĭ odată. [1]) Totŭ asemenea este în apusŭ mărginită puterea episcopéscă și prin fixarea puseținiĭ de dreptŭ a fiesce căruĭ beneficiatŭ față cu episcopulŭ, ceea ce în orientŭ stagnându desvoltarea dreptuluĭ, nicĭ cândŭ nu s'a pututŭ întîmpla. Și așa putemŭ să dicemŭ categorice, că deși cuvîntulŭ „absolutismŭ“ în discusiunea instituțiunilorŭ bisericescĭ nu se póte întrebuința, totuși luându-lŭ în înțelesulŭ profanŭ, *„absolutismulŭ“* este multŭ maĭ mare după dreptulŭ orientalŭ, ca după celŭ apusanŭ, și „părințiĭ sinodului“ multŭ aŭ greșitŭ, cândŭ aŭ espusŭ lucrulŭ chiarŭ întorsŭ.

Amŭ disŭ, că cuvîntulŭ: *absolutismŭ* vorbindŭ de instituțiunile bisericescĭ nu se póte întrebuința. Monarchŭ absolutistŭ este acela, care are în mânile sale întrégă potestatea publică neținermurită prin nimica. În biserică însă nimenĭ nu are o atare potestate, căcĭ în biserică potestatea tuturorŭ, chiarŭ și a capuluĭ, este limitată prin legile sacre, carĭ staŭ de-asupra tuturorŭ, și de aceea în biserică nu póte esista nicĭ domnŭ absolutŭ, nicĭ absolutismŭ.

2. Condițiunea a dóua cuprinde principiulŭ, că uniunea nóstră este uniune numaĭ dogmatică.

3. Condițiunea a treia vorbesce de dependința ierarchieĭ nóstre dela Scaunulŭ Romeĭ, carea ar fi cercuscrisă prin canónele conciliuluĭ dela Florența. Și-a uitatŭ însă sinodulŭ să spună, carĭ suntŭ canónele acelea ale sinoduluĭ dela Florența, carĭ cercuscriŭ dependința dela Scaunulŭ Romeĭ. Noĭ scimŭ numaĭ de unŭ decretŭ de uniune făcutŭ la Florența, în care suntŭ cuprinse cele 4 puncte de divergință între cele dóuĕ biserici. De canóne dela Florența, carĭ să cercuscrie dependința dela Scaunulŭ Romeĭ, n'amŭ auditŭ, până ce n'amŭ cetitŭ condițiunile sinoduluĭ din 1868, și nicĭ noĭ nicĭ altŭ muritoriŭ nu le va afla nicăirĭ. Asta este a dóua ficțiune istorică.

4. Condițiunea a patra oprescе membrilorŭ bisericeĭ nóstre apelațiunea la consistórele rom. catolice. Despre acésta acum puteaŭ fi „părințiĭ sinoduluĭ“ siguri, că orĭ ce Mitropolitŭ nu va suferi, să se întîmple în provincie, și fără să i-se pună ca condițiune, și Mitropolitului Vancea cu auctoritatea luĭ ĭ-a și succesŭ a o cassa cu totulŭ în provincia de Alba-Iulia, deși nu odată se tânguia amarŭ în contra acelora, carĭ prin adunărĭ și prin foĭ vorbiaŭ cu vervă despre autonomia nóstră bisericéscă, după culise însă submiuistraŭ ajutoriŭ consistórelorŭ romano-catolice în judecarea causelorŭ apelate la ele incompetenter din provincia nóstră de Alba-Iulia. Ilegalŭ devine însă punctulŭ acesta prin aceea, că poftesce, ca celŭ ce ar apela la consistórele rom.-catolice, *„să fie trasŭ la judecată sinodală“*. Că unŭ atare individŭ merită ca unŭ călcătoriŭ alŭ ordiniĭ ierarchice a fi trasŭ la judecată, e unŭ lucru, ce se înțelege dela sine. Se nasce însă întrebarea, care este forulŭ competentŭ spre a-lŭ trage la judecată? Sinodulŭ dice, că să fie trasŭ la *judecată sinodală.* De aci ar urma, că forulŭ competentŭ de judecată în biserica nóstră este *sinodulŭ,* și noĭ așa credemŭ, că *„părințiĭ sinoduluĭ“* aŭ înțelesŭ sinodulŭ diecesanŭ. Acum sinodulŭ provincialŭ constătătoriŭ din Mitropolitulŭ și Episcopiĭ sĕĭ după Pravilă funcționézŭ în unele casurĭ ca forŭ de întâia, în altele ca forŭ de a dóua instanță. Nicĭ unŭ canonŭ însă nicĭ din Pravilă nicĭ din toțĭ codicilĭ bisericeĭ resăritului nu prescrie, că și sinodulŭ diecesanŭ să figureze în biserică ca forŭ de judecată. Asta este a treia ficțiune.

În contra adevĕruluĭ acestuia clarŭ și evidentŭ din dreptulŭ orientalŭ unilĭ póte s'ar provoca la sinodulŭ nostru din 1728 ținutŭ sub presidiulŭ Rectoruluĭ Iesuițilorŭ din Cluș-Mănăștur, în care sinodulŭ a figuratŭ ca forŭ de judecată în causa luĭ Toma Szvidirovics protopopulŭ Mănăștuluĭ, și la sinodulŭ nostru dela 1742 ținutŭ sub Episcopulŭ Clain, care asemenea a figuratŭ ca forŭ de judecată în maĭ multe cause. (Acte sinodale de I. M. Moldovanŭ.)

La acestea însă replicămŭ:

a) Sinódele acestea n'aŭ fostŭ sinóde diecesane în înțelesulŭ cuvîntuluĭ, căcĭ numaĭ protopopiĭ aŭ fostŭ de față;

b) Cele maĭ multe cause judecate aŭ fostŭ cause de ale protopopilorŭ, carĭ chiarŭ nicĭ astădĭ nu se judecă de fórurile protopopescĭ ca forŭ de I-a instanță, ci de fórurĭ maĭ înalte;

c) Neavêndŭ atuncĭ episcopulŭ nostru consistoriŭ regulatŭ, loculuĭ luĭ îlŭ ținea în unele privințe conferința protopopilorŭ numitŭ sinodŭ numaĭ în sensŭ fórte largŭ;

[1]) Cf. Vehring o. c. pag. 625.

d) Totă periodulă acela a fostă ună periodă de transiţiune dela stările nóstre primitive bisericescĭ la stările maĭ regulate de maĭ ţârdiŭ. De aceea surrogatele de pe atunciĭ a unorŭ instituţiuniĭ nu potŭ servi de normativă pentru timpurile maĭ târdiĭ;

e) Cuvintulă sinodŭ saŭ soborŭ în tóte actele nóstre vechĭ nu are unŭ înţelesŭ determinatŭ. Aşa se numesce sinodŭ 1. adunarea episcopuluĭ cu protopopiĭ (sinodulă dela 1728 şi 1742); 2. adunarea preoţimiĭ la instalarea episcopuluĭ (sinodulŭ din 1732); 3. adunarea câtorva protopopĭ şi preoţĭ (sinodulă din 1725 sub Pataki); 4. forulŭ protopopescŭ (vedĭ în sinodulă din 1833).

De aceea din actele nóstre este chiarŭ imposibilŭ a da definiţiunea esactă a sinoduluĭ, de unde trebue să se nască o confusiune nefundatinată, dacă sinoduluĭ, pe care proprie în biserica nóstră nicĭ nu-lŭ scimŭ, că ce a fostŭ, i-se maĭ ascriŭ şi funcţiunĭ de administrarea justiţieĭ contra dreptuluĭ orientalŭ evidentŭ.

Puntulŭ 5, 6, 7 cuprindŭ lucrurĭ inocente cu privire la participarea mirenilorŭ la unele afaceriĭ bisericescĭ.

Interesantŭ de totŭ însă este punctulŭ 8, care aduce archiereilorŭ nostri aminte, că prin canónele bisericescĭ suntŭ îndatoraţĭ a ţiné în fiesce care anŭ sinodŭ. Adevĕratŭ, că nu spunŭ, că ce sinodŭ. Din totŭ spiritulŭ condiţiunilorŭ însă se vede, că aŭ înţelesŭ sinodŭ diecesanŭ. Cu punctulŭ acesta „părinţiĭ sinodului“ fără voea lorŭ fură ajunşĭ de ironia aceea, a fatuluĭ după păgâni, a providinţeĭ dumnedeescĭ după creştinĭ, ce apare în unŭ modŭ aşa sublimă prin tragiciĭ grecescĭ, ironia cea înaltă, după care greşala în desvoltarea sa firéscă se bate şi în urmă se desvĕlesce ea pe sine însă-şĭ spre a deveni satirisată.

Sinodulŭ dela 1868, aşa se vede din totŭ spiritulŭ luĭ, purcede din principiulŭ, că sinódele diecesane suntŭ o instituţiune orientală, şi numaĭ contactulŭ nostru cu biserica apusuluĭ, care nu cunósce sinóde diecesane, aŭ făcutŭ, de la noĭ aŭ maĭ eşitŭ din usŭ sinódele diecesane. Lucrulŭ însă stă chiarŭ din contră. Sinódele diecesane suntŭ o instituţiune curatŭ apusană, născută şi desvoltată în apusŭ. Dreptulŭ orientalŭ din Pravilă şi din celalaltĭ codicĭ nu numaĭ nu cunósce sinóde diecesane, dară le şi opresce ca pe unŭ ce anticanonicŭ, şi nu permite decâtŭ sinóde provinciale saŭ „mitropolitane“.[1]) Sinóde diecesane începură a se ţiné maĭ întâiŭ în apusŭ în Spania, prin secululŭ alŭ 4-lea, şi în apusŭ nicĭ n'aŭ încetatŭ nicĭ cândŭ. Practica îndelungată şi legislaţiunea bisericéscă positivă le-a regulatŭ din ce în ce totŭ maĭ tare în decursulŭ timpurilorŭ, aşa câtŭ eruditulŭ Pontifice Benedictŭ XIV a pututŭ scrie numaĭ despre ele clasiculŭ sĕŭ opŭ „*De synodo dioecesana*“ în dóuĕ tomurĭ marĭ.

Fiindŭ că „*părinţiĭ sinodului*“ vorbescŭ despre canónele bisericescĭ, carĭ îndatorescŭ pe Archiereiĭ bisericeĭ nóstre la ţinerea sinódelorŭ diecesane, aşa ar fi făcutŭ fórte bine, dacă ar fi citatŭ canónele acestea. Nu le-aŭ citatŭ însă, pentru că în totŭ dreptulŭ orientalŭ nu esistă nicĭ unŭ singurŭ canonŭ de unŭ atare cuprinsŭ. Principiĭ calviniĭ Georgiŭ Rákotzy la anulŭ 1643 [2]) şi Mihailŭ Apafy la anulŭ 1580 [3]) după norma sinódelorŭ calvinescĭ, ce le-aŭ împrumutatŭ şi Calviniĭ dela catoliciĭ apusaniĭ, aŭ prescrisŭ şi pentru clerulŭ românescŭ din Ardélŭ ţinerea unorŭ felŭ de sinóde din toţiĭ preoţiĭ în fiesce care anŭ, însă aşa, că în lucrurile religióse maĭ grele să se supună decisiuniĭ superintendenteluĭ calvinescŭ. De aci se vede, că scopulŭ principilorŭ calvinescĭ nu a fostŭ introducerea sinódelorŭ diecesane în biserica românéscă, câtŭ maĭ multŭ, ca cu ajutoriulŭ adunărilorŭ anuale ale cleruluĭ să vîréscă pe încetulŭ calvinismulŭ în sufletulŭ preoţilorŭ românescĭ. „Părinţiĭ sinodului“ dela 1868 însă numaĭ nu vorŭ ascrie valóre de „canóne bisericescĭ“ dispoziţiilorŭ acestora a principilorŭ calvinescĭ. Din actele sinódelorŭ ţinute sub principiĭ calvinescĭ, ce le maĭ avemŭ, se vede însă, că la acelea n'a luatŭ parte întregŭ clerulŭ, ci numaĭ protopopiĭ. Aşa sinodulŭ dela 1675 ţinutŭ sub Sava Mitropolitulŭ se începe cu cuvintele: „*Rînduéla soboruluĭ mare, carele s'aŭ ţinutŭ în Belgăradŭ Vlădica Sava cu toţĭ protopopiĭ ţĕreĭ,*“ ĕră în altulŭ cu cuvintele: „*Părintele Mitropolitŭ Sava cu juraţiĭ scaunuluĭ, cu protopopiĭ în soborŭ în Belgradŭ la mănăstire.*“ [1]) Ba chiarŭ şi după unire cele maĭ multe sinóde, dela carĭ avemŭ date, aŭ statŭ numaĭ din protopopĭ, aşa celŭ dela 1728, dela 1739, dela 1742. [2]) Sinóde diecesane pe base maĭ ample decâtŭ numaĭ din protopopĭ, în carĭ să fie representatŭ şi clerulŭ celalaltŭ, va să dică sinóde diecesane barĕmŭ aproximative după norma celorŭ apusane, cu singurulŭ cugetŭ curatŭ de a promova binele bisericeĭ, aŭ începutŭ a se ţiné numaĭ după S. Unire, şi noĭ credemŭ, că în urma influinţeĭ teologuluĭ Iesuitŭ, care pe basa rudimentelorŭ sinodale aflate deja în biserica nóstră ca restulŭ influinţeĭ calvine, sinódele diecesane apusane ca unŭ ce fórte practicŭ a voitŭ să le introducă şi în biserica nóstră. De aceea între canónele sinodului dela 1700, în carĭ transpiră deja spiritulŭ bisericeĭ apusane chiarŭ canonulŭ I alŭ sinodului dela 1700 dice: „*Cândŭ va rîndui Vlădica şi cu titoriiĭ, carĭ vorŭ fi juraţĭ lângă Vlădica ḑi de soborŭ de toţĭ protopopiĭ ţĕreĭ, atunciĭ totŭ protopopulŭ cu doĭ preoţĭ bĕtrânĭ să se afle la ḑiua cea numită a soboruluĭ.*“ Influinţa ideilorŭ apusane despre sinódele diecesane, în carĭ să fie representatŭ întregŭ clerulŭ, în canonulŭ acesta cu greŭ se póte nega.

Orĭ cum va fi însă, aceea e certŭ, că sinódele diecesane suntŭ o instituţiune apusană şi nu resăriténă. Şi apoĭ óre nu este o ironie fatală, că „părinţiĭ sinodului“ atâtŭ de înferbîntaţĭ asupra „*bărbaţilorŭ crescuţĭ în institute iesuitice*“ fără voea lorŭ poftescŭ observarea cu rigóre a *sinódelorŭ diecesane*, instituţiune adusă din „institutele iesuitice“? Acesta este a patra ficţiune în condiţiunile sinodului.

Şi maĭ mare ficţiune este însă, cândŭ din sinódele nedeterminate ţinute în biserica nóstră în urma influinţeĭ maĭ întâiŭ a Calviniloră, — carĭ idea sinódelorŭ ĕră-şĭ dela catoliciĭ apusaniĭ aŭ luat'o, — după aceea în urma influinţeĭ apusaniloră, se deduce conclusiunea cutezată, că biserica nóstră singură în resăritŭ ca „*sinodală*“ a fostŭ totodată şi „*constituţională*“ în înţelesulŭ modernŭ politicŭ alŭ cuvintuluĭ, cu tóte că biserica nóstră în timpiĭ „*constituţionalismului*“ nu a putut'o duce nicĭ până la o legislaţiune câtŭ de primitivă şi la o praxă câtŭ de câtŭ uniformă, care să reguleze ţinerea sinódelorŭ. Cu câtŭ maĭ constituţională trebue dară să fie biserica apusană, unde multŭ maĭ multe sinóde s'aŭ ţinutŭ ca la noĭ!

Noĭ, deşi sinódele diecesane suntŭ o instituţiune eminenter apusană, dorimŭ ţinerea lorŭ şi maĭ departe, de câte orĭ va cere lipsa. Ba dorimŭ amplificarea lorŭ până la congrese, în carĭ să participe şi laĭciĭ la causele economice, culturale şi scolastice. Cu celea ḑise până acum despre sinódele diecesane amŭ voitŭ numaĭ a limpedi cestiunea lorŭ din punctulŭ de vedere alŭ originiĭ şi alŭ istorieĭ lorŭ, şi a contribui după puteriĭ la delăturarea unorŭ prejudeţe, carĭ numaĭ onóre nu ne facŭ înaintea Europeĭ culte. (Va urmá.)

[1]) Can. 20. Ant.: *Μὴ ἐξεῖναι δὲ τίνας ἐπισκόπους καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιεῖσθαι ἀνευ τῶ πεπιστευμένῳ τὰς μητροπόλεις. Συντ.* III. 162. = Nu se cade episcopiloră a ţiné sinóde fără de Mitropolitulŭ, va să dică nu suntŭ iertate sinódele diecesane, ci numaĭ provinciale. Ĕră interpretulŭ Zonara: *Οὐ παραχωρεῖ δὲ ὁ κάνων μόνους τοὺς ἐπισκόπους συνιστᾶν σύνοδον, μὴ πάροντος τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας.* = Nu permitŭ canónele să ţină episcopulŭ sinodŭ fără Mitropolitulŭ. La Zishman l. c. 216.

[2]) Petru Maiorŭ Ist. bis. pag. 85.

[3]) Acte şi Fragmente de Tim. Ciparĭŭ pag. 65.

[1]) Acte şi Fragmente pag. 145 şi 148.

[2]) I. M. Moldovanŭ »Acte sinodale«.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloră de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

XXII.

Amîndóuĕ femeile se uĭtaŭ înmărmurite la elŭ. „Castelulŭ, mamă, grozavulŭ castelŭ!“ începu Agata. „Vedĭ, presimţuluĭ meŭ! Maĭ bine să nu mergemŭ nicĭ odată acolo!“

„Înţelege, fata mea,“ ḑise Aglae luminându-o. „Primejdia, ce ne ameninţă, nu vine din castelŭ şi nicĭ nu este în castelŭ. Dar pentru ce ḑicĭ, domnulŭ meŭ, că nu vomŭ puté ajunge în elŭ?“

„Pentru că e vorba, să vĕ prindă pe drumŭ,“ rĕspunse Paterculŭ.

„Atunciĭ rĕmânemŭ aiciĭ,“ hotărî Aglae liniştită şi energică.

„Nicĭ acésta nu v'o sfătuescŭ,“ adause tribunulŭ. „Acea mână inimică se va întinde maĭ curêndŭ orĭ maĭ târdiŭ după voĭ. Eŭ numaĭ de aceea m'am grăbitŭ aiciĭ la voĭ, nobilă dómnă, ca să vĕ împărtăşescŭ planulŭ meŭ, ce l'am escugetatŭ pentru siguranţa vóstră şi parte l'am şi dusŭ în deplinire. Sperŭ, că îlŭ veţĭ aproba.“

Mama şi fata priviaŭ cu încordare la bărbatulŭ, ce se îngrijesce de sórtea lorŭ într'unŭ chipŭ aşa de taĭnicŭ.

Veleiŭ a scosŭ acum din creţele tuniceĭ sale maĭ multe tăbliţe de céră. „Aiciĭ e o scrisóre, ce va trimis'o triumvirulŭ. Am grijit'o, ca să ajungă în altă mână.“

Elŭ ceti:

„Marcŭ Emiliŭ Lepidŭ soreĭ sale Aglae salutare.

„Mĕ bucurŭ, că argumentele mele te-aŭ convinsŭ, şi că te-aĭ hotărîtŭ a urma sfatuluĭ meŭ, ce ţi-l'am datŭ în ultima mea scrisóre. Naea, ce am tocmit'o, ca să vĕ ducă în Spania, vĕ aşteptă lângă Gaeta. Rĕmâĭ cu bine!“

„Aşadar bagă de samă. Acésta epistolă am scris'o eŭ, şi v'o voiŭ trimite printr'o solie, ca şi cum ar veni dela triumvirulŭ. Dar unŭ spionŭ alŭ meŭ o va prinde, şi ea va ajunge în mânile uneĭ persóne înalte, pentru a căreĭ ochĭ e şi menită. Aiciĭ se va crede, că urmaţĭ sfatuluĭ triumviruluĭ şi mergeţĭ în Spania. Vĕ vorŭ căuta la portŭ în locŭ de a vĕ căuta pe drumulŭ, ce duce la Circeji. De aceea vĕ rogŭ, ca să luaţĭ mâne diminéţă o trăsură cu doĭ caĭ şi să vĕ opriţĭ în Biga.“

„Bine,“ ḑise repede Aglae, „dar atunciĭ nu ne vorŭ găsi nicĭ la ţermŭ.“

„De asta m'am îngrijitŭ eŭ,“ rĕspunse. Paterculŭ. „Acolo vorŭ găsi eĭ o nae, în care se vorŭ urca treĭ femeĭ şi unŭ bărbatŭ bĕtrânŭ, adecă tu, nobilă dómnă, fiĭcă-ta, o sclavă şi bĕtrânuluĭ libertinŭ, şi naea se va pune în mişcare.“

Aglae părea că viséză. „Dar bine, nobile, cum să potŭ eŭ primi acestea tóte dela tine?“ Ochiĭ eĭ eraŭ pliniĭ de lacrimiĭ, ce i-le storceaŭ surprinderea şi ambiţiunea.

„Te rogŭ, să mĕ laşĭ, ca să vĕ servescŭ numaĭ odată,“ ḑise Paterculŭ. „Dar am mare grabă. Mâne diminéţă scrisórea va fi prinsă, şi mâne sară veţĭ fi căutate la ţermŭ, şi mâne voĭ veţĭ fi conduse de unŭ omŭ de încredere în Circeji. Rĕmâneţĭ sănĕtóse, nobilă dómnă şi frumósă feciéră, şi de veţĭ avé vre-odată lipsă de unŭ ajutoriŭ, onoraţi-mĕ pe mine cu încrederea vóstră.“

Cu aceste eşi repede pe uşe, fără să voéscă a asculta mulţămitele celoră dóuĕ Eline. Din pragŭ însă le mai qise: „Fiţi sigure, că Cesarulŭ vĕ va crede orĭ şi unde, numaĭ în castelulŭ triumviruluĭ nu. Altfelŭ ar putĕ să facă presiune asupra luĭ Marcŭ Lepidŭ, şi acesta nu e din o fire cu nepotu-so Paulŭ, care a voitŭ să se jertféscă pe sine pentru alţiĭ! Salveto!“ (Va urmá.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Concursŭ. (38) 2—2

Pentru Seminariulŭ clericalŭ gr. cat. din **Blaşiŭ** se caută 2 indivizĭ la oficiulŭ de credinţerĭ (servitorĭ) cu terminulŭ de 20 Septembre 1893 st. n. Serviţiulŭ durézĕ din 25 Septembre 1893 până în 1 Iuliŭ 1894, adecă cătŭ anulŭ scolasticŭ.

Plata pentru fiesce care e 5 fl. v. a. pe lună plătinqi în rate lunare decursive, cuartirŭ în edificiulŭ seminarialŭ, viptŭ gratis dela masa clericilorŭ, luminatŭ şi încălqitŭ asemenea gratis.

Concurenţiĭ aŭ să alăture la suplicele lorŭ:

a) Carte de botezŭ;

b) carte despre purtarea morală dela antistia comunală, ĕră dacă aŭ fostŭ până aci în óre care serviţiŭ, atunci să se alăture şi cartea de serviţiŭ.

Condiţiunile de primire se potŭ vedé maĭ în detaiŭ la superioritate seminarială, căreia aŭ să se îndrepte şi suplicele.

Blaşiŭ 23/8 Augustŭ 1893.

Rectoratulŭ Seminarialŭ.

Nr. 2836—1893. (35) 3—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 ştipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonţiai* şi anume: la unŭ ştipendiŭ de 315 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Eugeniŭ Solomonŭ, unŭ stipendiŭ de 100 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Alesandru Germanŭ, unulŭ de 84 fl. usuatŭ de medicinistulŭ Iacobŭ Făgărăşanŭ, şi 4 ştipendiĭ de câte 63 fl., din carĭ unulŭ usuatŭ de Ioanŭ Ivanŭ absolutŭ de şcóla agronomică din Mediesŭ, altulŭ usuatŭ de medicinistulŭ Victorŭ Graurŭ şi declaratŭ de vacantŭ, pentru că numitulŭ n'a satisfăcutŭ prescriselorŭ legale pentru ştipendiştiĭ ramonţianĭ, ĕr celealalte dóuĕ usuate de gimnasiştiĭ Nicolaŭ Racoviţanŭ şi Ioanŭ Handrea, carĭ nu s'aŭ legitimatŭ despre progresulŭ în studiĭ în anulŭ scolasticŭ espiratŭ.

La acestea ştipendiĭ potŭ concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţi miserĭ, carĭ suntŭ născuţi în Transilvania şi suntŭ Românĭ de naţionalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculŭ de eminenţă;

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă în înţelesulŭ testamentuluĭ, caeteris paribus, cei de origine nobilĭ şi consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) dela concurenţi se poftesce, să alăture la cererile concursuale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ;

e) concurenţiĭ să numéscă espresŭ institutulŭ, la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe anulŭ scolasticŭ ventorĭŭ 1893/4.

Cererile concursuale, carĭ nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orĭ nu se vorŭ aşterne la consistoriulŭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ lua în consideraţiune.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

II. Escriere de concursŭ

Pentru 2 ştipendiĭ de câte 60 fl. din *fundaţiunea fericitului episcopŭ Ioanŭ Bobŭ* folosite de juristulŭ absolutŭ Mihaiŭ Bohăţelŭ şi gimnasistulŭ absolutŭ Virgiliŭ Măcelariŭ se escrie concursŭ până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c.

Cei ce doriscŭ a obţiné acestea ştipendiĭ, aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ înşirate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile ramonţiane, şi pe acele a-le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ ştipendiŭ de 70 fl. *din fundaţiunea fericitului Ioanŭ Gavrilă Vajda de Soósmezŏ şi a soţieĭ sale Elisabeta născută Fuleoviciŭ* folositŭ de gimnasistulŭ Vasiliŭ Muste, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ, se escrie concursŭ până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c.

Doritoriĭ de a obţiné acestŭ ştipendiŭ, *carĭ trebue să scie perfectŭ românesce,* aŭ de a-şĭ instrui cererile conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile ramonţiane, şi pe acelea a-le aşterne subsemnatuluĭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

IV. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 ştipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuluţŭ şi anume:* unŭ stipendiŭ de 400 fl. folositŭ de doctorandulŭ în medicină Alesandru Codarcea; 2 ştipendiĭ de câte 200 fl., unulŭ usuatŭ de juristulŭ absolutŭ Gavrilă Suciŭ şi altulŭ de techniculŭ Aureliŭ Stoica; 2 ştipendiĭ de câte 100 fl., din carĭ unulŭ folositŭ de juristulŭ Iuliŭ Aranyosi, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ, şi altulŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Nicolaŭ Popŭ; 2 ştipendiĭ de câte 60 fl., din carĭ unulŭ usuatŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Liviŭ Cigăreanŭ, altulŭ de gimnasistulŭ Emanoilŭ Branŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ.

Cei ce doriscŭ a obţiné vre-unulŭ dintre ştipendiile de maĭ susŭ, aŭ să întrunéscă următórele condiţiuni:

a) că suntŭ românĭ gr. cat. miserĭ, născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună, aŭ din studiĭ calculŭ de eminenţă;

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, carĭ vorŭ putĕ dovedi, că suntŭ consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

d) concurenţiĭ să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* atestatŭ de consângenitate, — dacă suntŭ consângenĭ cu fundatorulŭ, — carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, *şi să numéscă espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1892/3. Cererile astfelŭ adjustate să le aştérnă la subsemnatulŭ Consistoriŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

V. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Aureliŭ Popŭ, care nu şĭ-a legitimatŭ progresulŭ.

Doritoriĭ de a obţiné acestŭ ştipendiŭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru ştipendiile Şuluţane şi a-le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

VI. Escriere de concursŭ.

Până în 5 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 4 ştipendiĭ de 80 fl. v. a. din *fundaţiunea fericitului Lazarŭ Baldi.*

La acestea ştipendiĭ vorŭ putĕ concurge numaĭ gimnasiştiĭ românĭ din comitatulŭ Cluşuluĭ, şi numaĭ consângeniĭ cu piuliŭ fundatorŭ potŭ fi şi din alte comitate.

Doritoriĭ de a obţiné aceste ştipendiĭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pertru ştipendiile Şuluţane şi a-le aşterne Consistoriuluĭ subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ în 12 Augustŭ 1893.

Consistoriulŭ archidiecesanŭ gr. cat. de A.-Iulia.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obĭecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proĭecte colorate servescŏ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câştigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescĭ.

(6) 29—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 9 Septembre 1893. Numĕrulŭ 36.

Sperarea nóstră.

Şovinismulŭ magiarŭ îşĭ serbézĕ orgiile sale.

Unulŭ după altulŭ se daŭ în judecată luptătoriĭ aprigĭ ai causeĭ nóstre naţionale. Resultatulŭ totdeuna este condamnarea.

După Vasile Lucaciŭ ajunge în închisóre şi Aurelŭ Popovicĭ. Şi se vede, că aŭ să urmeze şi alţiĭ.

Era **persecuţiunilorŭ sistematice** este inaugurată.

Judecata din Clusiŭ dovedesce, că şovinismulŭ până aci n'a fostŭ mulţămitŭ nicĭ cu numĕrulŭ victimelorŭ, nicĭ cu greutatea pedepselorŭ.

Popovicĭ a fostŭ condamnatŭ la **patru anĭ** de închisóre, cu tóte că a a mărturisitŭ serbătoresce, că autorulŭ repliceĭ este întrégă tinerimea universitară română din Ungaria, şi cu tóte că până aci n'a maĭ fostŭ pedepsitŭ nicĭ odată.

Gravitatea acesteĭ pedepse, purtarea provocatóre a procuroruluĭ regescŭ, cinismulŭ, ce s'a manifestatŭ în decursulŭ întregeĭ pertractărĭ: tóte dovedescŭ lămuritŭ, că ceea ce s'a făcutŭ, s'a făcutŭ la mandatŭ maĭ înaltŭ.

Era persecuţiunilorŭ sistematice este decĭ inaugurată şi încă **oficiosŭ**.

Şi cândŭ se întîmplă tóte acestea? Tocmaĭ în momîntulŭ, cândŭ unŭ poporŭ neasemĕnatŭ maĭ puternicŭ, maĭ cultŭ, maĭ avutŭ şi maĭ gloriosŭ, de cum suntŭ Magiariĭ, a ajunsŭ la convingerea, că nu persecuţiunile, nu terorisările suntŭ mijlócele potrivite pentru stăpânirea uneĭ naţiunĭ.

Vécurĭ întregĭ a luptatŭ poporulŭ irlandesŭ pentru drepturile sale. Respunsulŭ datŭ nisuinţelorŭ luĭ legitime a fostŭ numaĭ terorisărĭ, numaĭ prigoniriĭ. Lipsiţĭ aŭ fostŭ de tóte drepturile cetăţenescĭ. Nu li-se permitea nicĭ libertatea cultuluĭ religiosŭ, nicĭ cultivarea limbeĭ materne. Răpitu-li-s'a orĭ ce avere imobilă. Făcuţĭ aŭ fostŭ pe alŭ lorŭ pămîntŭ pribegĭ. Umplutu-s'aŭ tóte temniţele cu fiiĭ şi fiicele lorŭ. Numĕrulŭ celorŭ ce morţiĭ aŭ fostŭ daţĭ, spune nu se póte.

Şi care a fostŭ resultatulŭ?

Irlandesiĭ aŭ suferitŭ. Suferinţele ĭ-aŭ oţelitŭ. Sângele martirilorŭ a încolţitŭ şi a crescutŭ eroĭ. Poporulŭ întregŭ a întineritŭ în sângele părinţilorŭ sĕĭ. Şi Anglia, superbulŭ Albion, a trebuitŭ să cedeze. Şi unŭ mare fiŭ alŭ eĭ, Gladstone, a trebuitŭ să spună în faţa lumiĭ întregĭ, că ceea ce s'a făcutŭ faţă de Irlandesĭ, nedreptate a fostŭ, şi că o ţară nu se póte guverna cu apĕsarea uneĭ părţi a cetăţenilorŭ.

Este lucru firescŭ, că nicĭ Gladstone şi nicĭ poporulŭ anglesŭ nu aŭ ajunsŭ la calea cea bună fără de esperimente triste. Istoria Angliеĭ de câţiva secolĭ este plină cu înşirarea actelorŭ de violenţă sevârşite atâtŭ de Anglesĭ, câtŭ şi de Irlandesĭ. Acţiunea celorŭ dintâiŭ a produsŭ reacţiune în cestĭ din urmă. Şi dacă după atâta asuprire n'a isbucnitŭ răsboiulŭ civilŭ, asta este a se mulţămi numaĭ bisericeĭ catolice şi Capuluĭ eĭ.

Esperiinţele Anglesilorŭ nu aŭ asupra Magiarilorŭ nicĭ o înrîurinţă. Eĭ ĭ-aŭ imitatŭ, până a fostŭ vorbă de a apĕsa. Acum cândŭ Anglesiĭ se întorcŭ pe calea cea bună, acum nu-ĭ maĭ imitézĕ. Eĭ credŭ, că vorŭ putĕ să facă aceea, ce Anglesiĭ cu tótă puterea lorŭ nu aŭ pututŭ să facă.

Să cerce. Stă în voea lorŭ a face încercărĭ. Eĭ nu vorŭ să se ţină de aceĭ ómenĭ cuminţi, carĭ învaţă din paguba altora. Eĭ vorŭ să învete din paguba lorŭ proprie.

Înainte dar pe calea apucată. Să intenteze procese la tóte foile, confisce-le, închidă pe toţĭ redactoriĭ, editoriĭ şi colaboratoriĭ, casseze şcólele confesionale, opréscă propunerea limbilorŭ nemagiare, arunce în temniţe pe toţĭ preoţiĭ românescĭ, disólve tóte băncile şi tóte reuniunile românescĭ, exproprieze-ĭ pe Românĭ şi opréscă-ĭ să nu-şĭ maĭ pótă cumpĕra averĭ. Înainte pe calea bătută de Anglesĭ. Acum le e timpulŭ. Folosésca-lŭ, până nu va fi prea târdiŭ!

Numaĭ de una să-şĭ aducă aminte. Să-şĭ aducă aminte, că eĭ nu suntŭ **Anglesĭ**, ci numaĭ **Magiarĭ**. Anglesiĭ suntŭ puternicĭ, eĭ suntŭ piticĭ; Anglesiĭ dominézĕ lumea, eĭ nicĭ ţara; Anglesiĭ aŭ unŭ trecutŭ, eĭ nicĭ presinte; Anglesiĭ suntŭ avuţĭ, eĭ calicĭ.

Anglesiĭ şĭ-aŭ pututŭ permite luxulŭ de a persecuta pe Irlandesĭ, **fără a-şĭ periclita esistinţa naţio-**

Feuilleton.

Ceva din „credinţa pură şi originală“ şi din „frumósele instituţiuni“ ale dlui Densuşanŭ înainte de s. Unire.

Fiindŭ că dlŭ Nic. Densuşanŭ, „istoriografulŭ“ şi teologulŭ din cóstele Gazeteĭ, în Nro 170 alŭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ din ăstŭ timpŭ susţine cu tótă seriositatea, că la noĭ credinţa şi instituţiunile bisericescĭ creştine, — aşa credemŭ, că înţelege, că în timpurile dinainte de unire, — s'aŭ păstratŭ multŭ maĭ pure şi maĭ originale, ca orĭ unde în biserica latină şi grecéscă, de aceea tare credemŭ, că nu preste multŭ va eşi cu unŭ opŭ epocalŭ dogmaticŭ şi canonicŭ, în care îşĭ va proba tesa acésta. Ca să avemŭ şi noĭ ceva meritŭ la unŭ atare opŭ, ne-amŭ propusŭ după slabele nóstre puterĭ să-ĭ subministrămŭ puţinŭ materialŭ.

Noĭ ca necunoscĕtorĭ de limba slavică nu putemŭ să-ĭ servimŭ cu materialŭ decâtŭ de prin vécŭlŭ alŭ şeptespredecelea, după ce fu introdusă limba românéscă în biserica nóstră. E dreptŭ, că cu privire la dlŭ Densuşanŭ se dispută învăţaţiĭ, că óre scie orĭ nu scie limba slavică. Ceĭ maĭ mulţĭ suntŭ de părere, că nu o scie. Noĭ însă dicemŭ, că trebue să o scie, chiar şi dacă n'o scie, căcĭ altcum nu ne putemŭ închipui, cum a pututŭ dînsulŭ ajunge la idea, că la noĭ aŭ fostŭ credinţa şi instituţiunile maĭ pure şi maĭ originale ca orĭ unde, dacă cumva n'a aflatŭ póte lucrulŭ acesta în cărtile slavice folosite în biserica nóstră pe timpulŭ, când înfloriaŭ *„frumósele instituţiuni“*. Limba slavică e telescopulŭ dluĭ Densuşanŭ în atarĭ lucrurĭ. Şi noĭ ceştĭ fără telescopŭ nu putemŭ sci, ce vede dînsulŭ prin elŭ. Scimŭ numaĭ că vede, ce altiĭ nu credŭ. Cum o va scóte însă dlŭ N. Densuşanŭ la cale cu limba slavică, e tréba dînsului. Noĭ rĕmânemŭ pe lângă *„limba próstă românéscă“*, aşa numescŭ limba nóstră teologiĭ dluĭ Densuşanŭ, carĭ ne-aŭ păstratŭ credinţa *„pură şi originală“*, pe când noĭ ceĭ *„crescuţĭ în institute iesuitice“*, carĭ amŭ stricatŭ *„legea strămoşéscă“*, o numimŭ dulce şi sonoră.

Să începemŭ dară maĭ întâiŭ cu credinţa teoretică „pură şi originală“ din acelea timpurĭ.

Credemŭ, că dlŭ Densuşanŭ nu are lipsă, să-ĭ spunemŭ, că unde se află materialulŭ acesta istoricŭ, căcĭ dînsulŭ uşorŭ îlŭ va afla, fiindcă e fórte umblatŭ prin cărţi şi chrisóve, şi le scie interpreta fórte bine, şi totŭ asemenea fórte uşorŭ scie afla falsificările, căcĭ cu deosebire de *„falsificarea de texturĭ“* are ideĭ limpedite. Aşa dară:

1. Unŭ canonŭ alŭ *„soboruluĭ mare“* dela 1675 sună astfelŭ: *„Botezulŭ să se facă cu apă şi cu focŭ, aşa, cum este tocmala.“* Va concede şi dlŭ Densuşanŭ, că *„tocmală“* maĭ „originală“ nu póte fi decâtŭ ca după-ce pe cineva l'aĭ botezatŭ cu apă, să-lŭ maĭ pîrlescĭ şi cu „focŭ“, cum este „tocmala“. [1])

2. Altŭ canonŭ totŭ din acelŭ *„soborŭ mare“* sună: *„Oĭ aŭ vacĭ preste mortŭ să nu dea, aŭ gainĭ, ĕră în lăturĭ potŭ da.“* Va concede şi dlŭ Densuşanŭ, că prin canonulŭ acesta fu salvată cea maĭ *„originală“* şi maĭ *„pură“* credinţă creştină.

3. Într'o carte românéscă de pe timpurile acelea stă întrebarea: *„Câte taĭne aŭ rînduitŭ Domnulŭ nostru Christosŭ în legea nóuă?“* Respunsulŭ: *„Dóuĕ: botezulŭ şi cina sfîntă.“* Aci acum are dlŭ Densuşanŭ a munci, până ce scoţêndŭ celealalte 5 taĭne,

[1]) Aci nu e vorba de focŭ în sensŭ figuratŭ ca în s. Scriptură, ci de focŭ firescŭ.

nală. Magiarii prin persecutarea naţionalităţilorŭ îşi sapă mormîntulŭ lorŭ propriŭ. Pentru că Anglesii suntŭ destulŭ de numeroşi şi destulŭ de tari, pentru ca să pótă esista şi fără Irlandesi. Magiarii fără de naţionalităţi, şi mai vîrtosŭ fără de Români nu potŭ să esiste.

Dar aste suntŭ tócă la urechea surduluĭ. Acum Magiarii aŭ pornitŭ pe calea prigonirilorŭ. N'aŭ decâtŭ să continue.

Noi n'avemŭ să desperămŭ.

Suntŭ abia câţiva anĭ, de cândŭ Anglesii mai tare îĭ prigoniaŭ pe Irlandesi. Raporturile ajunseră a fi deja acute. Şi étă, că parlamentulŭ anglesŭ în ḑilele trecute a primitŭ proïectulŭ de lege alŭ domnuluĭ Gladstone, prin care se acórdă autonomia Irlandeĭ.

Aşa trebue să fie şi la noi. Istoria îşi are legile sale, carĭ se impunŭ cu necesitate.

Paroxismele şovinismuluĭ dovedescŭ, că sfârşitulŭ se apropie. Şi cu câtŭ vorŭ cresce persecuţiunile, cu atâta va fi mai aprópe sfârşitulŭ.

Sentinţa dela Clusiŭ ne-a înveselitŭ. Fără suferinţe nu s'a câştigatŭ triumfŭ în nicĭ o causă nobilă. Fără ca să suferimŭ, nu vomŭ ajunge nicĭ noi la isbândă.

Greutatea pedepseĭ din Clusiŭ este arvuna triumfuluĭ nostru.

Celŭ ce este în periculŭ de a se îneca, atuncĭ strigă mai tare, cândŭ vede periculŭ mai aprópe.

Şovinismulŭ urlă din resputerĭ.

Este aprópe de înecare.

Unde se află decĭ sperarea nóstră?

În prigonirile, ce s'aŭ pornitŭ asupră-ne.

Procurorŭ regescŭ, unde eştĭ? — Sub inscripţia asta scrie „Magyar Állam“ următórele:

„Întîmplările din Oradea Mare le cunóscemŭ toţi, scimŭ, că plevea agitată a ruinatŭ ferestile şi pórta institutuluĭ gr. cat. de băeţi, a spartŭ ferestile palatuluĭ episcopescŭ şi ale catedraleĭ episcopescĭ.

„Éră în codicele penalŭ ungurescŭ se cuprinde următoriulŭ paragrafŭ:

„§. 420. După dispusĕţiunea §-luĭ 418 (cu închisóre până la treĭ anĭ şi cu amendă dela 50 fl. până la 1000 fl. are să se pedepséscă încercarea) se pedepsesce acela, care deterióréză, pustiesce orĭ nimicesce vre unŭ edificiŭ orĭ altŭ obiectŭ *menitŭ pentru cultulŭ dumnedeescŭ* —.

„Celŭ ce scie ceti, şi despre domniĭ procurori supremi ungurescĭ totuşi suntemŭ îndreptăţiţi a o presupune, aceluia îĭ este limpede, că turburările orădane, spargerea ferestilorŭ bisericeĭ episcopescĭ formézăîn chipulŭ celŭ mai decheratŭ fapta criminală circumscrisă în §. 420 alŭ cod. pen., şi de aceea putemŭ aştepta cu dreptŭ, ca procuratura regéscă să-şi împlinéscă datorinţa, şi după ce la paragrafulŭ acesta nu se însamnă, că numaĭ la propunerea celuĭ vătĕmatŭ se póte porni procesulŭ, procuratureĭ regescĭ acésta îĭ este datorinţa din oficiŭ.

„Înainte de asta cu câteva ḑile totŭ în Oradea Mare doĭ oficialĭ comitatensĭ aŭ bătutŭ pe unŭ criticŭ de teatru. Procuroruluĭ regescŭ aflându din foĭ, că se pare a fi vorbă de vătĕmare gravă trupéscă, de aceea a pornitŭ în casulŭ jurnalistuluĭ jidovŭ bătutŭ procesulŭ criminalŭ, ba a lăsatŭ să se publice şi în foĭ cererea oficiósă referitóre la casulŭ acesta.

„Cândŭ s'aŭ întîmplatŭ turburările din strada Kerepes, aŭ osîndituŭ de-a valma pe ceĭ acusaţi, carĭ aŭ spartŭ ferestile dela prăvăliile jidovescĭ. Şi acum representantulŭ puteriĭ de statŭ nu ridică acusă.

„Gratulămŭ la simţulŭ acesta rafinatŭ de dreptate!“

Replica. — Reproducemŭ totŭ din „Magyar Állam“. De unŭ timpŭ încóce pare că în cercurile catolice din Ungaria adie unŭ vîntŭ mai favorabilŭ naţionalităţilorŭ. De unde suflă vîntulŭ acesta, nu trebue să o mai spunemŭ cetitorilorŭ nostri.

Reproducemŭ fără de comentariŭ articululŭ, pe care-lŭ aduce „Magyar Állam“ în numĕrulŭ sĕŭ din 2 a c. cu inscripţia de mai susŭ:

„La unŭ anŭ după aparerea scrieriĭ volante a ultraiştilorŭ românĭ a lăsatŭ înţeleptulŭ guvernŭ ungarŭ să se pornéscă procesulŭ la curtea de juraţĭ. Resultatulŭ îlŭ formézădoĭ domnĭ, carĭ aŭ fostŭ osîndiţĭ la prinsóre de statŭ şi aŭ şi avutŭ lipsă de ea, alta nimica, cu tóte că dacă guvernulŭ vre odată să vindece bólele naţionale, chiarŭ pe terenulŭ acesta (*nu* se pare a fi omisŭ din greşală) póte să aştepte resultatulŭ.

„Şi astăḑi ce esperiămŭ? Aŭ înmulţitŭ „martiriĭ“ cu doĭ şi aŭ augmentatŭ iritarea.

„Căcĭ părerea aceea, că în Ungaria nu este plângere naţională, e o minciună fără de consciinţă, unŭ păcatŭ îndoitŭ, dacă oficiile, guvernulŭ statuluĭ o vestescŭ. Da, cestia de naţionalitate e unŭ faptŭ, dar aceea nu o vorŭ resolvi nicĭ odată prin procese politice, ba prin acelea numaĭ o înveninézăîncă şi mai tare.

„Fabricătoriĭ Repliceĭ după fiascŭ din Viena începură a-şĭ perde basa de sub picióre, moderaţiĭ aŭ prinsŭ deja în mânĭ frînele, şi atuncia vine guvernulŭ ungarŭ şi inaugurézăde martiriĭ pe aranjatoriĭ espediţieĭ, ce a păţitŭ ruşine.

„Asta nu e politică prudentă, asta e mărirea artificială a iritaţiunilorŭ. Noi nu avemŭ lipsă de politicĭ românĭ închişi în închisórea de statŭ, ci de politicĭ românĭ împăcaţi cu idea de statŭ magiară, carĭ să fie contopiţi cu naţiunea politică ungară, deşi susţinŭ drepturile limbeĭ sale.

„De aceştia placă a arĕta, şi bucuroşi ridicămŭ pălăria înaintea guvernuluĭ, dar nu ne vomŭ îndestuli cu cuvîntărĭ de procurorĭ subşternute mai înainte, carĭ folosescŭ justiţia de mijlocŭ alŭ uneĭ politicĭ rele a guvernuluĭ, şi cu câţiva „martiriĭ“ aruncaţi în prinsóre de statŭ, căcĭ dór astăḑi scopulŭ justiţieĭ deja nu mai este pedépsa, ci îndreptarea, — domniĭ Popovicĭ şi Romanŭ altcum nicĭ în Seghedinŭ nu se vorŭ prefăce în mielĭ.

„Resultatŭ, domniloru, nu osîndiţĭ. Mai bine să scape ḑece agitatorĭ românĭ de pedépsă şi să se vindece plângerea naţională,

---

va face credinţa românéscă éră-şĭ *„pură şi originală“*.

4. Unŭ protopopŭ românescŭ de pe timpurile acelea s'a obligatŭ, că va lăsa afară tóte ceremoniile dela botezŭ şi cununie, fiindcă acelea suntŭ *„boscóne“*.

5. Apoĭ câtŭ de „pură“ erá credinţa nóstră pe timpurile acelea, va vedé dlŭ Densuşanŭ şi din canonulŭ făcutŭ într'unŭ altŭ *„soborŭ“*, care vorbesce despre credinţa *„pură şi originală“* de *„a face în curte la Joĭ marĭ saŭ la blagoveştenie focŭ, şi de a pune masă şi pâne, şi a ḑice, că vinŭ morţiĭ să se încăldéscă, şi de a arunca apă pe pajiste, să bĕie morţiĭ“*.

Încă ceva din credinţa practică saŭ din morala timpuriloru acelora:

1. Unŭ canonŭ alŭ *„soboruluĭ mare“* dela anulŭ 1627 sună astfelŭ: *„Popa de va fi lotru, şi-şĭ va însoţi bucate cu lotriĭ, bucatele aceluia să fie vlădicescĭ, şi să nu fie popă.“*

Noi ceştĭ carĭ stricămŭ legea *„strămoséscă“* scimŭ, că dacă unŭ popă ar ţinĕ bucate furate, întâiŭ şi mai întâiŭ bucatele aŭ să fie ale aceluia, dela care s'aŭ furatŭ bucatele. Morala *„pură şi originală“* a dluĭ Densuşanŭ însă ḑice, că acelea *„să fie vlădicescĭ“*. Póte că dlŭ Densuşanŭ a aflatŭ undeva textulŭ acela nefalsificatŭ de noi în S. Scriptură, care ḑice, că într'unŭ atare casŭ bucatele *„să fie vlădicescĭ“*. Noi prin codiciĭ chiarŭ şi civilĭ amŭ aflatŭ, că dacă într'unŭ atare casŭ vlădica ar insista pe lângă canonulŭ acesta, ca bucatele furate *„să fie vlădicescĭ“*, apoĭ i-ar merge grózniculŭ de rĕŭ şi la vlădica

2. Unŭ altŭ canonŭ alŭ *„soboruluĭ mare“* dela 1627 ḑice: *„Popa de va fi .... furŭ saŭ ucigaşă, să fie glóba vlădicăĭ 50 de florinţi.“* Va să ḑică după credinţa asta practică *„pură şi originală“* a dluĭ Densuşanŭ popa póte fura şi omorî, să dea numaĭ vlădicăĭ 50 de florinţi, şi apoĭ póte popi mai departe.

Să vedemŭ şi câteva *„frumóse instituţiunĭ“* din acelea timpurĭ:

3. Unŭ canonŭ alŭ unuia din *„sobórĕle cele marĭ“* de pe timpurile acelea ḑice: *„Celŭ ce nu va posti patru posturĭ într'unŭ anŭ, fie de care postŭ 7 de florinţi.“* De câte orĭ ar trebui dlŭ Densuşanŭ să punĕ josŭ câte 7 de florinţĭ după instituţiunea asta *„frumósă“*? Éră altŭ canonŭ:

„Celŭ ce nu va ţinĕ dóuĕ ḑile în septĕmână, birşagŭ 24 de florinţi.“ După instituţiunea asta *„frumósă“* dlŭ Densuşanŭ ar rĕmânĕ sĕracŭ în scurtŭ timpŭ. Noi ceĭ ce stricămŭ *„legea strămoséscă“*, lucrurile acestea le lăsămŭ pe consciinţa dluĭ Densuşanŭ şi pe judecata foruluĭ internŭ alŭ taineĭ pocăinţeĭ, şi nu poftimŭ, că de câte orĭ în vre-unŭ postŭ se pângăresce cu câţiva picurĭ de lapte, să punĕ josŭ *„7 de florinţi“*.

4. Altă instituţiune. Într'unŭ *„soborŭ mare“* din acelea timpurĭ se cetescŭ următórele: *„Dosofteiŭ Vlădica din Belgradŭ cu totŭ soborulŭ nostru izvodit'am ḑilele celea marĭ de preste anŭ, carele nimenea să nu cuteze a lucra nicĭ şie, nicĭ în clacă, că cine va lucra, să fie de glóbă 6 florinţi, éră popa de nu va spune serbătórea, birşagŭ 12 florinţi:*

Septembre: 1, 7, 8, 14, 23, 26. Octobre: 6, 9, 14, 18, 23, 26. Novembre: 1, 8, 13, 14. 16, 21, 30. Decembre: 5, 6, 9, 13, 25, 29, Ianuariŭ: 1, 6, 7, 25, 27, 30. Fevruarie: 2, 3, 24. Martie: 3, 25, 26, şi Sâmbăta luĭ Lazarŭ, Aprilie: 23, 25. Maĭ: 7, 8, 21, 25. Iunie 18, 27, 29, 30. Iulie: 8, 15, 17, 20, 22, 25, 27. Augustŭ: 1 2, 6, 15 25, 29.“ Apoĭ *„Vinerile marĭ: 1 înainte de 40 de mucenicĭ, 2 înainte de Bunavestire, 3 înainte de Pascĭ, 4 înainte de înălţarea Dluĭ, 5 înainte de Rusali, 6 înainte de Sâmpetru, 7 înainte de Sântă Maria cea mare, 8 înainte de tăĭerea capuluĭ luĭ Ioanŭ, 9 înainte de înălţarea crucĭi“*. Mai adauge la acestea Dominecile şi serbătorile schimbăcióse, Pascile, Ispasulŭ şi Rusalile, şi apoĭ veḑĭ, ce instituţiune frumósă strămoséscă ne-aŭ lăsatŭ de moştenire, ca să aîbă Mitropolitulŭ Vancea ce strica.

decâtă să închidă o sută de martiri şi bólele să le lase nevindecate. Dar liberalismulŭ magiarŭ nu póte să o facă acésta, elŭ scie numai să învenineze bólele, dar nu să le vindece."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Este cunoscută, că episcopatulŭ catolicŭ în unŭ memoriŭ îndreptatŭ către Sfinţia Sa Pontificele Romanŭ a espusŭ cu de-amĕnuntulŭ fasele, în cari aŭ ajunsŭ cestiunile politice bisericescĭ în Ungaria. La acestŭ memoriŭ, precum se anunţă din Roma, Pontificele a rĕspunsŭ prin o enciclică datată din 2 Sept. a. c. În enciclica acésta Pontificele cu plăcere reamintesce faptele glorióse îndeplinite de regiĭ apostolicĭ aĭ Ungarieĭ începêndŭ dela S. Ştefanŭ. Apoĭ rĕspunzêndŭ la întrebările puse de episcopĭ cu privire la atitudinea catolicilorŭ în cestiunile politice-bisericescĭ, ce se agită acum, Papa recomândă abstinerea dela căsătoriile mestecate ca dela unele, cari suntŭ periculóse pentru catolicĭ. Mai alesŭ ceĭ ce aŭ autoritate şi influinţă asupra mulţimiĭ, să păşéscă pe faţă pentru apĕrarea drepturilorŭ bisericeĭ. Să întăréscă legătura strînsă între catolicĭ prin congrese anuale, în cari să presideze episcopiĭ. Să lupte contra cărţilorŭ şi foilorŭ inimice religiuniĭ şi să alégă deputaţi cu simţeminte bune faţă de religiune. Prin inspectorĭ scolasticĭ diecesanĭ să supravegheze, cum se propune instrucţiunea religiósă în şcólele poporale şi ce grije se pórtă, ca fructele acesteĭ instrucţiunĭ să se conserve şi în şcólele mai înalte. Să grijéscă de educaţiunea clerului, care să pótă servi ca esemplarŭ în moralitate şi în sciinţă. În acestea cause sfinte şi drepte, ḑice enciclica, vorŭ afla episcopiĭ unŭ sprijinŭ în regele apostolicŭ.

Germânia.

Alŭ XL-lea congresŭ alŭ catolicilorŭ germânĭ s'a ţinutŭ în anulŭ acesta în Würzburg din 28—31 Aug. Preşedinte a fostŭ alesŭ contele Galen. În congresŭ s'aŭ pusŭ la ordinea ḑileĭ şi s'aŭ tractatŭ cu o aprofundare şi o seriositate démnă mai multe cestiunĭ actuale de cea mai mare importanţă. La congresŭ aŭ participatŭ mai multe miĭ de persóne din tóte părţile imperiuluĭ germânŭ, precum şi mai mulţiĭ óspeţi din Austria, Francia, Elveţia, America şi de airea.

Preotulŭ Hammer a vorbitŭ despre educaţiunea poporală şi despre presa cea rea, care cércă a propaga în poporŭ necredinţă şi a-lŭ duce la imoralitate. Profesorulŭ Schell combate propunerea ateismuluĭ de pe catedră, ce se întîmplă în multe universităţi din Germânia. Profesorulŭ Schădler în numele dreptuluĭ, ce se concede fiesce cărui cetăţénŭ de a-şĭ alege cariera onestă, care-ĭ place, pretinde readucerea ordurilorŭ religióse esilate din Germânia. În a dóua şedinţă s'aŭ primitŭ cu unanimitate proiectele de resoluţiune, prin cari catoliciĭ germânĭ îşĭ esprimă simţĕmintele omagiale faţă cu Scaunulŭ Apostolicŭ şi pretindŭ deplina independinţă teritorială şi suveranitate a S. Scaunŭ Apostolicŭ.

Totŭ în a II-a şedinţă s'aŭ ţinutŭ mai multe vorbiri interesante. Profesorulŭ Dr. Strauch în discursulŭ despre şcólele mediĭ arată, că în propunerea clasicilorŭ să nu uîte profesoriĭ, că aḑi nu suntŭ totŭ raporturile de pe timpulŭ luĭ Cicero, şi şcólele suntŭ creştinescĭ. Pentru cultivarea spiritului religiosŭ în tinerime nu este de ajunsŭ să lucre numaĭ profesoriĭ de religiune, ci la ácésta trebue să contribue întregŭ corpulŭ profesoralŭ, precum şi directoratulŭ supremŭ. În timpulŭ nostru în gimnasiĭ se ocupă prea multŭ mintea tinerimiĭ, dară cu atâtŭ mai puţinŭ pondŭ se pune pe cultura inimeĭ. Nu se póte nega, că în şcólele mediĭ grasézŭ în mĕsură mare ateismulŭ; la ácésta pórtă vina şi educaţiunea domestică. Deci trebue stîrpitŭ ateismulŭ deodată şi din şcólă şi din familie. Religiunea să se prefacă în a dóua natură a tinĕruluĭ, şi tinerimea scolastică să cerceteze regulatŭ biserica şi să priméscă ss. sacramente. Propunerea istorieĭ încă să fie pĕtrunsă de spiritŭ religiosŭ.

În şedinţa a III-a s'a votatŭ mulţămita membrilorŭ provincieĭ germâne a Societăţiĭ Ieşuiţilorŭ pentru activitatea literară, ce o desvóltă membriĭ acesteĭ societăţi în toţi ramiĭ sciinţeĭ şi a literaturieĭ sacre şi profane. La propunerea comisiuniĭ pentru afacerile scolastice şi ale instrucţiuniĭ poporale alŭ 40-lea congresŭ alŭ catolicilorŭ din Germânia primesce următoriulŭ proïectŭ de resoluţiune: „Deşi este fórte de doritŭ, ca toţi supuşiĭ imperiuluĭ germânŭ să înveţe cu fundamentŭ limba germână, totuşi în şcólele de prunci, cari nu vorbescŭ germânesce, să nu se urmăréscă ajungerea acestuĭ scopŭ prin suprimarea limbeĭ materne a acestorŭ prunci, ci din contră trebue recunoscutŭ dreptulŭ de a-şĭ cultiva limba maternă."

Instrucţiunea religiósă să li-se împărtăşéscă pruncilorŭ singurŭ numaĭ în limba lorŭ maternă. Suntŭ locurĭ, unde poporaţiunea întrégă orĭ partea precumpĕnitóre a eĭ vorbesce o altă limbă şi nu cea germână. Acolo să se pună numaĭ atarĭ învăţătorĭ, cari poşedŭ perfectŭ şi ceealaltă limbă.

În motivare ḑice referentulŭ Dr. Stephan, că chemarea congresuluĭ catolicilorŭ este, să apere şi pe aceĭ catolicĭ, cari nu vorbescŭ limba germână (Aprobărĭ). Este unŭ dreptŭ naturalŭ, ca prunciĭ să fie instruaţi în limba maternă. Germâniĭ catolicĭ suntŭ ecuitabilĭ şi cu puţiniĭ negermânĭ, cari se află în imperiulŭ germânŭ.

În şedinţa acésta profesorulŭ Dr. Erhard din Würzburg a vorbitŭ despre unirea bisericeĭ resăritene cu cea apusană reflectându la cele tractate în congresulŭ eucharisticŭ ţinutŭ în Maiŭ a. c. în Ierusalimŭ în cestiunea aceea, că fraţiĭ orientalĭ desbinaţi de noĭ se unescŭ prin credinţa în Dumneḑeŭ, care este de faţă în persónă în S. Eucharistie. Sperarea, că unirea dorită se va realisa, şi-o fundézŭ elŭ pe esistinţa bisericeĭ orientale unite, apoĭ pe starea culturală a timpuluĭ nostru, care conduce la o apropiare a tuturorŭ popórĕlorŭ. Uniunea bisericelorŭ, care nu este o lucrare a diplomaţieĭ, ci lucrarea luĭ Dumneḑeŭ, trebue să se întîmple mai curêndŭ orĭ mai târḑiŭ, căcĭ Domnulŭ Christosŭ se rógă Părinteluĭ cerescŭ, să facă, ca toţi să fie una. Acéstă rugăciune este o garanţă a unirĭĭ bisericeĭ orientale cu cea occidentală.

În anulŭ venitoriŭ congresulŭ se va ţiné în Köln.

Revistă politică.

Francia.

Balotajele s'aŭ terminatŭ cu întărirea republicanilorŭ moderaţi, a cărorŭ partidŭ şi la alegerile din 20 Augustŭ a eşitŭ învingĕtoriŭ în cele mai multe locurĭ. Mai momentosŭ este în acéstă campanie electorală căderea luĭ Floquet şi a luĭ Clemenceau, capuluĭ radicaliloru. Unele ḑiare vĕḑŭ în căderea luĭ Clemenceau descompunerea clubuluĭ radicalŭ, altele preḑicŭ unirea luĭ cu clubulŭ socialistŭ. Acéstă din urmă e mai uşorŭ de creḑutŭ.

Negoţiările între guvernulŭ francesŭ şi celŭ britanicŭ cu privire la zona neutrală din Siam, precum anunţă „Pol. Corr.", se speréză, că vorŭ avé unŭ resultatŭ mulţămitoriŭ, deşi cercurile politice din Anglia suntŭ îngrijate cu respectŭ la atitudinea guvernuluĭ francesŭ după deschiderea sesiunilorŭ parlamentare. Ce privesce guvernulŭ de Siam, elŭ nu a satisfăcutŭ până acum tuturorŭ pretensiunilorŭ francese, dară nu încape îndoélă, că o putere mică, cum e Siamulŭ, de voe de nevoe va împlini totŭ ce poftesce Republica francesă.

Anglia.

În nóptea de 2 Sept. camera deputaţilorŭ a primitŭ şi în a treia cetire bilulŭ home-rule cu 301 de voturĭ contra la 207. Naţionaliştiĭ şi radicaliĭ aŭ primitŭ resultatulŭ votăriĭ cu cea mai mare bucurie. Gladstone şi soţia sa, cândŭ s'aŭ depărtatŭ din parlamentŭ, aŭ fostŭ pe strade obiectulŭ celorŭ mai însufleţite ovaţiunĭ pentru energia, cu care a susţinutŭ bilulŭ, prin care se uşuréză sórtea

---

5. Încă *o „instituţiune frumósă"*, şi apoĭ gătămŭ. Unŭ canonŭ dela 1675 alŭ soboruluĭ mare, şi altulŭ dela 1627 prescrie, că ceĭ ce vorŭ comite cutare şi cutare transgresiune bisericésca, să se dea *„spaniloru"*. Unde-l trebuesce dlui Densuşanŭ instituţiune mai frumósă bisericéscă, ca instituţiunea *„spaniloru"* din curţile domniloru calvinescĭ ca forurĭ bisericescĭ de judecată? Dacă dlŭ Densuşanŭ după canonulŭ acesta *„strămoşescŭ"* ar fi apucatŭ numaĭ odată pe mâna *„frumóseĭ instituţiunĭ"* bisericescĭ a *„spaniloru"*, şi ar fi fostŭ canonitŭ cu canonulŭ celŭ mare de alunŭ de pe timpurile acelea, apoĭ ar fi strigatŭ în gura mare după *„ceĭ crescuţi în institute Iesuitice"*, să vină şi să-lŭ scape de sub acéstă *„frumósă instituţiune"*.

Gătămŭ de astă dată, că dlŭ Densuşanŭ ocupatŭ cu atâtea opurĭ, cu dóuĕ cestionare, cu unŭ opŭ istoricŭ despre dreptulŭ laĭcilorŭ cu privire la dogme, cu unŭ altŭ opŭ despre *„frumósele nóstre instituţiunĭ"* bisericescĭ, cu altulŭ despre credinţa *„mai pură şi mai originală"* la noĭ ca orĭ unde, şi póte şi cu alte opurĭ, de carĭ noĭ nu scimŭ, de abĭa va avé timpŭ să prelucre materialulŭ, ce i-l'amŭ subministratŭ acum. Mai târḑiŭ îĭ vomŭ mai servi şi cu altele.

Vale.

unuĭ poporŭ apĕsatŭ şi neîndreptăţitŭ de seculĭ. Deşi se aştĕptă, că în casa de susŭ bilulŭ va întimpina mare opusĕţiune, totuşĭ precum se anunţă din London, elŭ şi acolo a fostŭ primitŭ în prima cetire şi de camera Lorḑilorŭ. Acesta este unŭ bunŭ auguriŭ.

Votŭ de încredere

Escelenţeĭ Sale Mihailŭ Pavelŭ

Episcopŭ gr. cat. românŭ de Orade.

Consternaţĭ până în adâncŭlŭ inimiĭ amŭ primitŭ scirea tristă despre imputările injuste şi atacurile selbatice, ce Vi-s'aŭ făcutŭ în ḑilele acestea la insinuările maliţióse a unuĭ fiŭ perfidŭ alŭ Escelenţeĭ Vóstre, carele în locŭ ca să fie recunoscĕtoriŭ pentru grijea şi iubirea adevĕratŭ părintĕscă, cu care l'aţĭ îmbrăţişatŭ până acum, Vĕ fuge pumnalulŭ nerecunoscinţeĭ în inima nobilă, ce palpitézĕ cu căldură ne mai secată pentru toţĭ fiiĭ concreḑuţĭ de Provedinţa divină grijiĭ părintescĭ a Escelenţeĭ Vóstre.

Escelenţa Vóstră! Ca fiĭ supuşĭ şi aderinţĭ aĭ Escelenţeĭ Vóstre, apreţiându faptele glorióse, ce le-aţĭ prestatŭ ca Archiereŭ în favorulŭ S. nóstre Biserici, ér ca unŭ Părinte sufletescŭ V'aţĭ deschisŭ braţulŭ înaintea celorŭ neputincioşĭ şi lipsiţĭ prin binefacerile marinimóse, ce le dovedescŭ palatulŭ măreţŭ, ce l'aţĭ ridicatŭ pentru cultura şi educaţiunea junimiĭ, fundaţiunea depusă în mânile Ven. Capitulŭ pentru ajutorarea Bisericelorŭ, ajutoriulŭ, ce l'aţĭ întinsŭ preoţilorŭ, ce se luptă cu neajunsurile cele mai cumplite, ca fiindŭ aşa scutiţĭ de grijile lumescĭ să-şĭ pótă împlini datorinţa la altariulŭ Domnuluĭ conformŭ demnităţiĭ lorŭ, neatingêndŭ ofertele numĕróse, ce le-aţĭ distribuitŭ spre diverse scopurĭ, nu numaĭ în favorulŭ fiilorŭ sufletescĭ aĭ Escelenţeĭ Vóstre, ci şi a acelora, carĭ aḑĭ pentru tóte acestea Vĕ mulţămescŭ cu ingratitudine, şi întrunindŭ turma ca unŭ Păstoriŭ în staululŭ, ce-lŭ păstoriţĭ cu atâta demnitate, ne-aţĭ învăţatŭ, cum trebue să ne iubimŭ patria, care este caminulŭ nostru părintescŭ, afară de care alta nu avemŭ, şi ce credinţă să nutrimŭ în pepturile nóstre pentru Monarchulŭ nostru gloriosŭ, şi aşa cum trebue să apreţiămŭ drepturile nóstre pe lângă respectarea drepturilorŭ acelorŭ confraţĭ, cu carĭ întruniţĭ în dreptate, egalitate, şi conţelegere, să ne arĕtămŭ, că suntemŭ fiĭ adevĕraţĭ aĭ patrieĭ şi supuşĭ credincioşĭ aĭ Maĭestăţiĭ Sale: apreţiându tóte acestea subscrişiĭ fiĭ preaumiliţĭ aĭ Escelenţeĭ Vóstre grăbimŭ de a împlini o datorinţă sântă, ce ne-o impune atâtŭ recunoscinţa pentru binefacerile nenumĕrate, ce le-aţĭ făcutŭ, şi inviaţiunile părintescĭ, ce ni-le-aţĭ datŭ, câtŭ şi respectulŭ, cu ce datorimŭ pentru tóte acestea demnităţĭ inviolabile a Escelenţeĭ Vóstre, esprimându-Vĕ

„Votŭ de încredere“

pentru ţinuta, ce o aţĭ manifestatŭ atâtŭ în agendele bisericescĭ şi guvernarea dieceseĭ nóstre, câtŭ şi în afacerile politice, ce ţintescŭ la bunăstarea patrieĭ nóstre, reprobându toţĭ cu indignaţiune atacurile turbate, ce Vile-aŭ inscenatŭ locuitoriĭ acelei cetăţĭ, carĭ aŭ gustatŭ mai de multe orĭ binefacerile Escelenţeĭ Vóstre, — dându credĕmîntŭ unuĭ omŭ nefericitŭ, la a căruĭ insinuări violente noĭ şi cu noĭ toţĭ îl rĕspundemŭ cu dispreţulŭ, ce-lŭ timbrézĕ. Asecurându-Vĕ, că decheraţiunea nóstră presintă, ce erumpe din inimele cele mai sincere, va afla resunetŭ, şi ne vomŭ nisui, ca acésta să fie urmată de toţĭ fiiĭ Escelenţeĭ Vóstre şi fraţiĭ nostri, ca aşa să enunţe lumea judecata cea mai rigorósă asupra sceneĭ brutale, ce Vi-s'a făcutŭ. Ér pe Escelenţa Vóstră Vĕ rugămŭ, să purcedeţĭ mai departe totŭ cu aceea-şĭ bărbăţie şi constanţă în calea începută, ce V'a caracterisatŭ în tótă viaţa şi în păstoria sufletéscă conducêndu-ne şi pe noĭ la limanulŭ, ce ni-l'aţĭ arĕtatŭ şi ce ne este destinatŭ de Dumneḑeŭ, împreunându-ne rugăciunile pie şi cele mai ferbinţĭ cătră tronulŭ divinŭ, să Vĕ consoleze pentru ingratitudinea şi nedreptăţile, ce Vi-s'aŭ făcutŭ, cu darulŭ sĕŭ celŭ cerescŭ dăruindu-Vĕ viaţă îndelungată până la cele mai adâncĭ bĕtrâneţe în vigóre şi deplină sănĕtate, ca terminându cursulŭ acesteĭ vieţĭ să puteţĭ striga cu S. Pavelŭ Apostolulŭ ginţilorŭ: . . . . . fidem servavi, cursum consummavi . . . . . .!

Să trăiţĭ la mulţĭ aniĭ!!!

Recomandaţĭ graţieĭ şi iubiriĭ părintescĭ pe lângă sărutarea mânilorŭ suntemŭ cu cea mai profundă reverinţă

Aĭ Escelenţeĭ Vóstre

În Protopopiatele gr. cat române de Leta-Mare şi Vaşadŭ

preaumiliţĭ fiĭ

Paulŭ Papp Archidiac. on. protopopŭ-parochŭ gr. cat. rom. de Vaşadŭ, As. consist, *Ioanŭ Christianŭ* parochŭ gr. cat. de Poceiŭ, protopopŭ de Leta-Mare, Ases. consist., *Basiliŭ Pilipp* parochŭ gr. cat. rut. de Silindru, As. consist., *Ioanŭ Clintocŭ* parochŭ gr. cat. rom. de Chenizĕ, *Lazarŭ Iernea* parochŭ gr. cat. rom. de Tarcea, *Vasilie Nyéki* preotulŭ românŭ de Álmosd, *Daniilŭ Mosolygó* preotŭ de Kakad, *Emanuilŭ Dudinszki* preotŭ gr. cat. rut. de Leta-Mare, *Iosifŭ Gramma* parochŭ gr. cat. rom. de H.-Paleŭ, *Petru Popescu* capelanŭ gr. cat. rom. de Leta-Mare, *Ioanŭ Borlanŭ* coop. gr. cat. rom. de Leta-Mare, *Ioanŭ Papp* preotŭ gr. cat. rom. de Virtişŭ, *Georgiŭ Szilágyi* parochŭ gr. cat. de Bogomirŭ, *Iuliŭ Mann* adm. în Ér-Adony, *Ioanŭ Moldovanŭ* parochŭ gr. cat. de Nirŭ-Adonŭ, *Georgiŭ Darabos* parochŭ gr. cat. de Nir-Aciadŭ, *Gregoriŭ Talpasi* preotŭ gr. cat. rom. de Galoş-Petreŭ, *Florianŭ Selăgeanŭ* parochŭ gr. cat. rom. de Pişcoltŭ, *Georgiŭ Mureşanŭ* cooperatorŭ de Careĭ-Mare, *Ioanŭ Mureşanŭ* teologŭ de Budapesta, *Ioanŭ Szilágyi* preotŭ gr. cat. rom. de Abranŭ, *Silvestru Szeremi* capelanŭ gr. cat. de Nir-Adonŭ, *Georgiŭ Kavasi* capelanŭ gr. cat. de Nir-Aciadŭ, *Ioanŭ Cinca* jun. preotŭ gr. cat. rom. de Hodişa. [1])

Unŭ cuvîntŭ la situaţiune.

(Fine.)

Şi nu altfelŭ suntemŭ şi pe terenulŭ dreptuluĭ publicŭ de statŭ. Numaĭ pe lângă iritabilitatea în gradŭ atâtŭ de înaltŭ a opiniuniĭ nóstre publice „patriotice“ este posibilŭ, ca o indigitare asupra pericolelorŭ din pretinsele tendinţe de germanisare, să mai pótă avé şi aḑĭ efectulŭ unuĭ mijlocŭ de agitaţiune; numaĭ dintr'o dispositiune şovinistică atâtŭ de încordată a spiritelorŭ se póte esplica acea viuă susceptibilitate, cu carea acéstă opiniune publică „patriotică“ întimpină acele aşa dise aspiraţiunĭ naţionale, carĭ, fie-ele orĭ cum considerate, în resultatulŭ lorŭ finalŭ totŭ numaĭ a slăbi ar puté legătura de dreptŭ cu Austria şi — de dragulŭ cărorŭ aspiraţiunĭ, cam sucite — sit venia verbo, parcă se perde din vedere acelŭ mare interesŭ, ce pare împreunatŭ cu subsistinţa câtŭ se póte de solidă a acesteĭ legăturĭ, celŭ puţinŭ pe câtŭ ţine stadiulŭ de transiţiune, în care ne aflămŭ de presentŭ faţă cu marile evoluţiunĭ, la carĭ avemŭ să ne aşteptămŭ.

Nu-ĭ vorbă, Ungaria între împrejurărĭ póte să fie amenințată dintr'o anumită parte chiar în esistinţa sa de statŭ, dar acésta nu Ungaria în sine unită şi tare, ci o Ungariă slăbită în sine prin desbinarea artificială a popórĕlorŭ sale.

Din ambele aci fugitivŭ atinse feluriĭ de pericole deciĭ, unulŭ zace în debilitarea proprie internă a Ungarieĭ, celalaltŭ într'o eventuală slăbire a legăturеĭ sale publice-politice cu Austria. Din contră, temutulŭ pericolŭ din partea acestei legăturĭ în sine se arĕtă ca *unŭ pericolŭ curatŭ imaginarŭ.* Vedemŭ deciĭ, cum întocmaĭ ca şi pe celealalte ambe terene deja atinse ale vieţeĭ nóstre de statŭ — şi pe acestŭ terenŭ de dreptŭ publicŭ, prin tendinţe, ce continuă a lua unŭ caractĕrŭ totŭ mai actualŭ şi carĭ nicĭ nu se potŭ realisa fără de a deștrăma acea legătură, *în scopulŭ de a evita pericole imaginare, se provócă pericole reale.*

Se vede, că *adevĕratulŭ şi propriulŭ isvorŭ alŭ rĕuluĭ zace în acestŭ spiritŭ şovinisticŭ bolnăviciosŭ alŭ opiniuniĭ publice, astăḑĭ deciḑĕtóre în ţară.*

Acestŭ curentŭ a maturisatŭ absurda dogmă despre incompatibilitatea între condiţiunile de esistinţă ale statuluĭ şi cele ale elementelorŭ sale constitutive.

Acestuĭ curentŭ ĭ-a succesŭ a crea o stare de anomalie clamată, unde statulŭ este dominatŭ de o silnică neîncredere faţă de propriiĭ sĕĭ cetăţenĭ.

Acestŭ curentŭ vede în faptulŭ eterogenităţiĭ de rasse unŭ pericolŭ, şi în contopirea artificială a rasselorŭ salutea Ungarieĭ.

Acestŭ curentŭ scapă pretutindenea din vedere comuniunile de interese, ce zacŭ mai afundŭ, şi provócă pretutindeni artificióse conflicte de interese.

Acestŭ curentŭ zăresce pretutindenea pericole imaginare şi provócă pretutindenea adevĕrate pericole.

Acestŭ curentŭ caută a întări statulŭ prin totŭ felulŭ de mijlóce artificiale şi slăbesce tóte legăturile naturale de consolidare, şi ruinézĕ tóte basele naturale, sănĕtóse şi solide de esistenţă ale acestuĭ statŭ.

Şi acestŭ curentŭ, precum scimŭ, în partea sa precumpĕnitóre, crescutŭ mare prin măestrie, începe a se forma într'unŭ adevĕratŭ torentŭ, care răpesce cu sine cu putere elementară şi cu rapiditate adevĕratŭ înfricoşătóre totŭ ce de bună voe i-se însoţesce, şi amenință cu nimicire totŭ ce cutézĕ a i-se opune.

Nicĭ unŭ interesŭ naţionalŭ, nicĭ unulŭ religionarŭ, nicĭ socialŭ, nicĭ politicŭ, orĭ câtŭ de îndreptăţitŭ şi cu bine înţelesele interese ale statuluĭ orĭ câtŭ de strînsŭ împreunatŭ ar fi elŭ, nicĭ nu póte, nicĭ nu-ĭ este iertatŭ a se împotrivi nepedepsitŭ acestuĭ curentŭ. Nicĭ unŭ factorŭ alŭ autorităţiĭ de statŭ, fie alŭ legislativeĭ, fie alŭ esecutiveĭ, nu cunósce de consultŭ astăḑĭ a păşi pe faţă hotărîtŭ în contra acestuĭ curentŭ, şi dacă vre unulŭ dintre aceştĭ factorĭ ar cuteza să facă măcarŭ o timidă asemenea încercare, acela va fi amenințatŭ numaĭ decâtŭ în nimicŭ maĭ puţinŭ, decâtŭ în esistinţa sa.

Deci eŭ credŭ, că o astfelŭ de situaţiune este pentru durată absolutŭ nesusţinibilă. Acésta este începutulŭ uneĭ ere de terorismŭ alŭ uneĭ opiniuni publice rătăcite, carea astăḑĭ deja tiraniséză până şi autoritatea de statŭ, ér mâne uşorŭ póte să o aducă în clătinare.

Aicĭ în acestŭ curentŭ, este isvorulŭ rĕuluĭ. Aci este isvorulŭ aceluĭ neprecalculabilŭ de seriosŭ pericolŭ, despre care, să mi-se ţerte espresiunea cam trivială, în care

[1]) Cu bucurie nespusă dămŭ locŭ acesteĭ manifestărĭ de încredere fiéscă. Nu putemŭ însă să nu observămŭ, că fraţiĭ din protopopiatele Vaşadŭ şi Leta-Mare în manifestarea asta aŭ trecutŭ cu vederea faptulŭ, că demonstraţiunile din Oradea Mare aŭ fostŭ îndreptate în rîndulŭ celŭ dintâiŭ împotriva bisericeĭ nóstre şi a limbeĭ eĭ liturgice. *Red.*

ne aflămŭ, în cercurile decidĕtóre parcă astădĭ încă nicĭ idee nu esistă.

Astădĭ, cum credŭ eŭ, ar fi încă timpŭ de a sana rĕulŭ. Acésta însă ar trebui recunoscutŭ în adevĕrata sa causă şi apucatŭ dela rădăcină. În locŭ de a se lăsa de bună voe purtaţĭ de umflatele valurĭ ale acestuĭ periculosŭ curentŭ, patrioţiĭ mai sobriĭ şi mai chemaţi chiarŭ din mijlocul acestuĭ curentŭ ar trebui cu determinaţiune bărbătéscă a i-se opune. Spiritele, deja în mare gradŭ iritate, ar trebui domolite, în locŭ de a fi alarmate prin măestrie. Patima rea de dominaţiune şi nemoderaţiune, de neîncredere şi netoleranţă ar trebui conjurată, şi spiritulŭ moderaţiunii şi dreptăţii, alŭ încrederiĭ şi toleranţeĭ, redeşteptatŭ. Numaĭ dacă factoriĭ autorităţiĭ de statŭ vorŭ fi astfelŭ animaţĭ, autoritatea de statŭ va fi emancipată de influinţele incompetente ale opiniuniĭ publice, numaĭ atunci ea, autoritatea de statŭ, va fi în stare de a-şi reocupa posiţiunea conducĕtóre şi dominantă, ce i-se cuvine faţă de acésta opiniune publică. Numaĭ dacă va succede de a abate opiniunea publică pe căĭ false mânată, la căile cele drepte, numaĭ atunci va fi posibilă o adevĕrată şi temeĭnică sanare a rĕuluĭ. Şi într'unŭ astfelŭ de casŭ, precum după cea mai bună convicţiune potŭ să adaugŭ, sanarea ar fi şi sigură.

Odată tóte părţile animate de spiritulŭ moderaţiuniĭ, alŭ dreptăţiĭ şi alŭ încrederiĭ reciproce, am firma convicţiune, că vorŭ dispăré ca printr'unŭ farmecŭ nu numaĭ contrastele intereselorŭ artificialŭ provocate, ci prin cevaşi străduinţă onestă din ambele părţi, şi eventualele dificultăţi, întemeiate în relaţiunile faptice, ar puté fi conduse la o deslegare mulţămitóre pentru tóte părţile.

Ér dacă acestuĭ periculosŭ curentŭ de astădĭ nu s'ar pune stavilă, atunci nu este de a se aştepta la o clarificare a împrejurărilorŭ astădĭ atâtŭ de încurcate, ba încă este de temutŭ, că confusiunea generală va mai cresce. Este de temutŭ, că autoritatea de statŭ, tîrîtă după sine de acestŭ curentŭ, într-o atâta va fi slăbită, încâtŭ ea în momente serióse critice abia va fi în stare de a corĕspunde problemelorŭ sale potenţate în asemenea casurĭ.

Pe noĭ Româniĭ specialŭ acéstă tristă stare de lucrurĭ trebue să ne atingă deosebitŭ durerosŭ; căcĭ abia maĭ esistă dóuĕ popórĕ, carĭ în interesele lorŭ vitale, şi chiarŭ esistenţiale, atâtŭ de tare să fie avisate unulŭ la altulŭ, ca şi Magiariĭ şi Româniĭ. Aceste dóuĕ popórĕ n'aŭ menţiunea de a lupta unulŭ contra celuĭalaltŭ; o astfelŭ de luptă este nenaturală, de órece orĭ cum ea s'ar decide, în ultima instanţă pururea ambelorŭ ar puté fi spre stricăciune şi unuĭ alŭ treilea spre folosŭ. Din contră, ambele aceste popórĕ suntŭ avisate de a se pregăti în sinceră amicie şi frăţie, în cea mai intimă alianţă pentru grelele dile de grele încercărĭ, ce le aştéptă, pentru ca atunci împreună şi solidare să pótă lupta marea luptă pentru esistinţa naţională în contra periculelorŭ şi atacurilorŭ, ce pe ambele le ameninţă.

Se póte óre, ca să nu fimŭ atinşĭ durerosŭ, cândŭ noĭ tocmaĭ din acea parte, din carea sub orĭ ce punctŭ de vedere îndreptăţiţĭ amŭ fi a ne aştepta la o întimpinare cu dreptate şi încredere, ne vedemŭ întimpinaţĭ de o tendinţă agresivă, carea prin măestrie a scosŭ elementulŭ nostru din cadrulŭ constituţiuniĭ, a eschisŭ sistematicŭ acestŭ elementŭ în privinţa intereselorŭ sale naţionale dela tóte beneficiile vieţeĭ de statŭ, care în propria sa patrie îi face imposibilă o viaţă şi desvoltare naţională liberă şi astfelŭ prin măĭestrie împinge acestŭ elementŭ într'o luptă, cea mai nenaturală pe lume, de apĕrare legitimă forţată, contra celuĭ mai naturalŭ, de provedinţă predestinatŭ aliatŭ alŭ sĕŭ?

Nu este óre o fatală miopie şi o grea pĕcătuire contra proprielorŭ sale interese de esistinţă — din partea acelora, carĭ în modŭ atâtŭ de uşuraticŭ provócă o luptă atâtŭ de nenaturală?

Şi nu este óre o preocupaţiune de totŭ fatală, cândŭ totŭ aceia, carĭ provócă acéstă luptă, după aceea în fiesce care actŭ de legitimă apĕrare a nóstră zărescŭ unŭ actŭ de duşmănie în contra elementuluĭ lorŭ şi a patrieĭ? Eĭ bine, la tóte acestea noĭ în conferinţa naţională din urmă aveamŭ numaĭ unŭ rĕspunsŭ: *Suntemŭ una în determinaţiunea de a continua cu tótă resoluţiunea şi tóte mijlócele legale, ce ne staŭ la dispoziţiune, — acéstă nóuĕ impusă luptă de legitimă apĕrare naţională.*

Şi în legătură cu acéstă de nouŭ documentată solidaritate a partiduluĭ nostru naţionalŭ, pentru de a resfira anumite ilusiuni, ce parŭ a se susţiné în tabĕra contrară, aşĭ maĭ indigita, deşi numaĭ în trécĕtŭ, atâta, că acéstă solidaritate, — până acum celŭ puţinŭ, — este uniculŭ resultatŭ realŭ alŭ lupteĭ nóstre pe câtŭ de lungĭ atâtŭ şi de grele, şi că ea constitue unica armă eficace, ce o avemŭ în mânĭ. Este decĭ o presupunere cam fórte a aştepta dela noĭ, ca noĭ în mijlocul lupteĭ să aruncămŭ dela noĭ acéstă armă, dóră numaĭ pentru de a face o plăcere contrarilorŭ nostri, ce contézĕ la o scisiune în rîndurile nóstre. Credŭ prin urmare, că abia mi-s'ar fi pututŭ face imputaţiunĭ maĭ nedrepte, ca cele de nehotărîre şi de ecuivocitate, precum a făcutŭ acésta una dintre cele mai însemnate şi lăţite foĭ maghiare. Dar — cum am dis̆ŭ, acésta este unŭ lucru secundarŭ. *Lucru principalŭ este şi rĕmâne, că Ungaria nu póte prospera pe calea apucată. O întórcere salutară este condiţiunea sine qua non a uneĭ porniri spre mai bine. Căcĭ Ungaria, după cea mai profundă convicţiune a mea, n'are mai rĕŭ duşmanŭ, decâtŭ spiritulŭ celŭ rĕŭ alŭ şovinismuluĭ, de care este ea astădĭ cuprinsă. Sapere incipe, aude!*

Căpâlnaşŭ, la începutulŭ luĭ Aug. 1893.

Ales. Moosonyi.

Convocare.

Reuniunea femeilorŭ române din Abrudŭ, Abrudsatŭ şi jurŭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală ordinară Duminecă la 5/17 Septembre a. c. la 3 óre după amĕdĭ în localitatea şcoleĭ de fetiţe din Abrudŭ.

La care se invită cu onóre toţĭ membriĭ şi binefăcĕtoriĭ reuniuniĭ.

Obĭectele:

1. Raportulŭ comitetuluĭ.
2. Revisiunea raţiociniuluĭ.
3. Staverirea bugetuluĭ pe anulŭ viitorĭŭ 1894.
4. Esmiterea uneĭ comisiunĭ pentru incassarea taxelorŭ dela membriĭ vechĭ şi conscrierea membrilorŭ noĭ.
5. Propuneri şi interpelări.

Dela reuniunea femeilorŭ române din Abrudŭ, Abrudsatŭ şi jurŭ.

Abrudŭ în 3 Septembre 1893 st. n.

Ana Filipŭ, presidentă. **Alesandru Ciura,** secretariŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ“ din 1891 aŭ solvitŭ:

Din protopopiatulŭ Coşocneĭ parochia *Frata* 4 fl. 10 cr., din protopopiatulŭ Albeĭ Iulie parochia *Ighiŭ* 5 fl.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,646 fl. 55 cr.

Noutăţi.

Invocarea Spiritului Sfîntŭ. Duminecă în 4 a c. s'a serbatŭ cu solemnitate începutulŭ anuluĭ scolasticŭ la gimnasiulŭ superiorŭ, preparandie şi şcólele normale din Blaşiŭ. S. Liturgie a celebrat'o Rssmulŭ Dnŭ Directorŭ gimnasialŭ asistatŭ de corpurile profesorale.

Alumniĭ din seminariulŭ centralŭ din Budapesta nu aŭ să se preseuteze în seminariŭ acum, ci terminulŭ de presentare li-se va da de scire pe cale ziaristică pe la finea luĭ Septembre.

Sfinţire de biserică. În 20 a c., adecă la S.-Măria-mică, se va sfinţi biserica cea nóuă din Bistra, care este dóră cea maĭ frumósă biserică în munţiĭ apuseniĭ. Din Blaşiŭ ca delegatŭ consistorialŭ la actulŭ sfinţiriĭ va asista Reverendissimulŭ Dnŭ Dr. Alesandru Grama canonicŭ mitropolitanŭ.

Staţiuni docentale şi cantorŭ-docentale. În Archidiecesă s'a escrisŭ concursŭ cu terminulŭ de 15 Septembre la următórele staţiuni: I. În protopopiatulŭ Morlaceĭ: 1. Staţiunea cant.-doc. ambulantă din *Secuieŭ* şi *Muiereŭ* cu emolumentele: 80 fl., 60 metr. bucate de pâne 72 fl., 2 orgiĭ de lemne 10 fl., finaţŭ 16 fl., 30 de dile de lucru 12 fl., din stolă 10 fl., cuartirŭ şi grădină, din Muiereŭ în banĭ şi naturaliĭ 100 fl. 2. Staţiunea cant.-doc. din *Molosigŭ* şi de doc. secund. în *Morlaca* cu emolumentele: 140 fl. şi din Morlaca 100 fl., 2 grădiniĭ 15 fl., 30 metrete de bucate 36 fl., 30 metrete de ovĕsŭ 15 fl., din stolă 10 fl. şi cuartirŭ. II. În protopopiatulŭ Ernotuluĭ: 1. Staţiunea doc. din *Şeulia rom.* cu emolumentele: 50 fl., 150 metr. de cucuruzŭ, cuartirŭ şi lemne. 2. Staţiunea doc. din *Cucerdea rom.* cu emolumentele: 157 fl. 50 cr. şi 190 metr. de cucuruzŭ. III. În vicariatulŭ Făgăraşuluĭ staţiunea doc. din *Cinculŭ mare* cu emolumentele: 170 fl., 5 orgiĭ de lemne 25 fl., grădină 5 fl. şi cuartirŭ.

Oradea mare. „Pester Lloyd“ desminte scirea divulgată, că Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ, spre a se justifica de calumniile cu prinse în broşura nefericitului Pituk, a cerutŭ cercetare contra sa. Episcopulŭ numaĭ a recercatŭ pe ministrulŭ de interne telegrafice, ca să facă investigaţiune în afacerea escesĕlorŭ dela Orade.

Procese de presă. Procesulŭ de presă intentatŭ „Tribuneĭ“ se va pertracta în 12 a c. înaintea curţiĭ cu juraţi din Cluşiŭ. Precum anunţă foile magiare, procuratura supremă a intentatŭ procesŭ şi „Foiĭ poporuluĭ“, pe care o consideră de ediţiune poporală a „Tribuneĭ“.

Perchisiţiuni domiciliare. Dlŭ A. C. Popoviciĭ pe cândŭ s'a rentorsŭ dela procesulŭ „Repliceĭ“, a fostŭ întimpinatŭ de organele justiţieĭ, carĭ în decursŭ de treĭ óre aŭ scormonitŭ totŭ ce a fostŭ în casa luĭ. Dlă Popoviciĭ a presentatŭ comisiuniĭ de perchisiţiune tóte actele „Comitetuluĭ tinerimiĭ“ referitóre la edarea „Repliceĭ“ precum şi subscripţiunile şi colectele făcute spre tipărirea eĭ. Tóte acestea le-a luatŭ comisiunea cu sine.

Marţĭ în 5 a c. judele de instrucţiune dela Tribunalulŭ din Sibiŭ, provocatŭ de procurorulŭ supremŭ din Cluşiŭ spre a face perchisiţiune domiciliară la Andreiŭ Balteşŭ redactorulŭ responsabilŭ alŭ „Tribuneĭ“, a scormonitŭ tóte hârtiile, ziarele şi cărţile aflătóre în redacţia şi administraţia „Tribuneĭ“, precum şi în locuinţa privată a dluĭ Balteşŭ, dară nu a aflatŭ nicĭ o scrisóre relativă la „fapte contrare statuluĭ“, precum s'a presupusŭ, ci numaĭ câteva esemplare din „Memorandŭ“ aŭ fostŭ secuestrate.

Ĕră Turda. Dlŭ Vlăduţŭ în o corespondinţă publicată în „Tribuna“ scrie, că de 6 sĕptĕmâni afară de timpulŭ, câtŭ a petrecutŭ miliţia în Turda (10—12 dile), maĭ în tótă nóptea aruncaŭ cu petri în casa şi curtea dînsuluĭ. Poliţia scie despre acésta, dară nu póte pune mâna pe făptuitorĭ şi aştéptă, ca dlŭ Vlăduţŭ să-ĭ prindă. Slabă poliţie. Lucrulŭ l'a făcutŭ cunoscutŭ dlŭ Vlăduţŭ şi ministruluĭ de interne. Se pare, că cu şovinismulŭ turbatŭ nu învinge nicĭ ministrulŭ.

† **Maria Moldovanŭ n. Popŭ** soţia parochuluĭ nostru din Chinceşŭ Florea Moldovanŭ a reposatŭ în 25 Aug. în alŭ 60-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 38-lea alŭ căsătorieĭ.

În vecĭ amintirea eĭ!

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

ERDÉLYI MÚZEUMEGYLET

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodulŭ electoralŭ dela 1868.

(Fine.)

7. Punctulŭ alŭ nóuĕlea alŭ condițiunilorŭ sună astfelŭ:

„Iurisdicțiunea scaunelorŭ protopopescĭ este restaurată, și orĭ ce dispusețiunĭ luate spre desființarea lorŭ, fără de scirea și fără de voea clerului (de ce nu și a poporului?) *introduse în biserica nóstră pe cale anticanonică, rĕmânŭ nule.“*

Înainte de a intra în meritulŭ lucruluĭ, atragemŭ atențiunea cetitorilorŭ asupra stiluluĭ fórte neglesŭ, în care e concipiată condițiunea acésta. *„Dispositiunĭ luate introduse în biserica nóstră,“* e acésta limbă românéscă? Dacă e românéscă, atuncĭ românescŭ e și a introduce dispositiunĭ luate.

Fiindŭ că condițiunea acésta se ocupă de jurisdicțiunea forurilorŭ protopopescĭ, așa decherămŭ înainte, că din punctŭ de vedere canonicŭ nu avemŭ nimicŭ în contra lorŭ, fiindŭ ele în conciliulŭ nostru provincialŭ I recunoscute și de S. Scaunŭ Apostolicŭ.

Precum póte vedé ușorŭ orĭ și cine, condițiunea acésta ca și cea dintâiŭ are forma unuĭ decretŭ sinodalŭ. De aceea dela sine se nasce întrebarea, că óre în virtutea legilorŭ bisericescĭ avut'a sinodulŭ dreptŭ a aduce atarĭ decrete, căci dacă *„părinții sinodului“* aŭ mai pusŭ ceva pondŭ pe legĭ, atuncĭ întâiŭ și mai întâiŭ aŭ fostŭ datorĭ să-și mĕsure tóte actele cu mĕsura legiĭ, și încă cu atâtŭ mai virtosŭ, că s'aŭ geratŭ de marĭ apĕrătorĭ aĭ legiĭ.

Ca să o putemŭ sci acésta, este de lipsă mai întâiŭ să scimŭ, ce sinodŭ a fostŭ acesta?

Pravila nu cunósce alte sinóde cu dreptŭ de jurisdicțiune, prin urmare cu dreptŭ de a aduce decrete obligătóre, decâtŭ singurŭ sinóde provinciale, saŭ „mitropolitane“. Acum sinodulŭ electoralŭ dela 1868 evidentŭ n'a fostŭ sinodŭ provincialŭ saŭ „mitropolitanŭ“, căcĭ nicĭ n'a fostŭ conchematŭ din întrégă Mitropolia, ci numaĭ din părțile ardelene.

Dreptulŭ apusanŭ mai cunósce și sinódele diecesane cu atare dreptŭ, și precum amŭ vĕdutŭ, sinódele diecesane îndatinate a se ține la noĭ suntŭ o instituțiune apusană. Sinodulŭ electoralŭ dela 1868 n'a fostŭ însă nicĭ sinodŭ diecesanŭ, căcĭ în elŭ aŭ fostŭ representate treĭ diecese, a Făgărașuluĭ, a Gherleĭ și a Lugoșuluĭ. Fost'a dară sinodulŭ acesta sinodŭ diecesanŭ alŭ archidieceseĭ, saŭ alŭ dieceseĭ Gherleĭ, saŭ alŭ dieceseĭ Lugoșuluĭ? Evidentŭ că alŭ nicĭ uneia, și pe lângă aceea alŭ dieceseĭ Gherleĭ și Lugoșuluĭ nu a pututŭ fi nicĭ pentru aceea, că diecesele acestea nicĭ n'aŭ fostŭ representate întregĭ, ci numaĭ părțĭ din ele. Astfelŭ sinodulŭ electoralŭ din 1868 n'a fostŭ nicĭ sinodŭ diecesanŭ, de unde nicĭ pe basa titululuĭ acestuia n'a avutŭ dreptŭ a aduce nicĭ unŭ decretŭ obligătoriŭ. Afară de aceea la sinódele diecesane este inomisse necesarŭ, ca să participe și jurisdicțiunea episcopéscă, fie prin episcopulŭ diecesanŭ, fie prin vicariulŭ generalŭ, fie prin vicariulŭ capitulariŭ în timpŭ de sedisvacanță. În sinodulŭ acesta însă a lipsitŭ chiarŭ condițiunea principală, anume participarea jurisdicțiuniĭ episcopescĭ. A fostŭ, ce e dreptŭ, de față la sinodulŭ acesta episcopulŭ Lugoșuluĭ Dr. Alesandru Dobra. N'a avutŭ însă dreptŭ de a deprinde în sinodŭ nicĭ o jurisdicțiune episcopéscă, căcĭ nu spre aceea fu trimisŭ, ci spre a funcționa ca comisariŭ regescŭ. Și apoĭ ce jurisdicțiune episcopéscă a pututŭ elŭ ca episcopŭ alŭ Lugoșuluĭ avé dreptŭ să deprindă asupra cleruluĭ din archidiecesă și asupra celuĭ din diecesa Gherleĭ? A fostŭ presentŭ mai departe în sinodulŭ acesta vicariulŭ capitulariŭ din Blașiŭ Constantinŭ Alutanŭ, care în timpŭ de vacanță deprindea jurisdicțiune episcopéscă în diecesa sa. Ce dreptŭ sinodalŭ însă a pututŭ elŭ avé asupra cleruluĭ din diecesa Gherleĭ și a Lugoșuluĭ?

Astfelŭ sinodulŭ acesta n'a pututŭ fi sinodŭ diecesanŭ nicĭ din lipsa participăriĭ jurisdicțiuniĭ episcopescĭ, fără de care nicĭ dreptulŭ apusanŭ, nicĭ celŭ resăritenŭ nu cunósce sinóde cu dreptŭ de a aduce decrete obligătóre.

N'a fostŭ dară sinodulŭ electoralŭ dela 1868 nicĭ sinodŭ provincialŭ, nicĭ diecesanŭ, ci luândŭ cuvîntulŭ sinodŭ în înțelesŭ mai largŭ, a fostŭ unŭ simplu sinodŭ electoralŭ constătătoriŭ singurŭ din preoțĭ, conchematŭ pentru o singură afacere, spre a candida treĭ persóne apte pentru scaunulŭ mitropolitanŭ. Împrejurarea acésta însă nu i-a împedecatŭ pe membriĭ sinodului a nu-și esprima unele dorințe juste, dacă le vorŭ fi avutŭ, față cu noulŭ Mitropolitŭ. Cândŭ însă și-aŭ arogatŭ lorŭ-și dreptulŭ de a aduce și decrete obligătóre, atuncĭ aŭ usurpatŭ unŭ dreptŭ, care fără participarea și a jurisdicțiuniĭ episcopescĭ după nicĭ unŭ canonŭ nicĭ apusanŭ nicĭ resăritenŭ nu le-a competitŭ, ba chiarŭ dimpotrivă deschidêndŭ Pravila ar fi aflatŭ canonulŭ 39 alŭ Apostolilorŭ, care dice: *„Presbiterii și diaconiĭ fără de socotința episcopului nimicŭ să sĕvârșéscă.“* De aceea orĭ ce decretŭ alŭ sinodului acestuia electoralŭ afară de candidarea celorŭ treĭ persóne pentru scaunulŭ mitropolitanŭ este și remâne pururea ilegalŭ și anticanonicŭ, fără nicĭ o putere obligătóre pentru nimenĭ.

Fiindŭ că condițiunea acésta se ocupă de jurisdicțiunea scauneloru protopopescĭ, de aceea nu putemŭ lăsa nefolosită ocasiunea, de a ne ocupa puținŭ de cestiunea acestorŭ foruri din punctŭ de vedere istoricŭ.

Este la noĭ fórte lățită părerea, ba putemŭ dice credința, că forurile protopopescĭ suntŭ o instituțiune antică a bisericeĭ resărituluĭ, și deși sinodulŭ electoralŭ dela 1868 nu o dice acésta apriatŭ, totușĭ se vede din modulŭ, cum e concipiată condițiunea a nóua, că și elŭ a fostŭ de credința acésta.

Mai toțĭ canoniștiĭ românĭ susținŭ, că protopopiĭ nostri suntŭ următoriĭ chorepiscopilorŭ anticĭ. Așa Șaguna, [1]) Pap-Szilágyi, [2]) Dr. Rațiu [3]) și conciliulŭ nostru provincialŭ I. [4]) Că fost'aŭ óre chorepiscopiĭ aceștia episcopĭ consacrațĭ, saŭ fost'aŭ numaĭ preoțĭ, nu se póte sci cu siguritate. Ce este certŭ, e numaĭ, că instituțiunea lorŭ fu introdusă în biserică numaĭ după ce creștinismulŭ începu a se lățĭ și pe la sate, cândŭ apoĭ episcopiĭ îĭ trimiteaŭ prin ținuturĭ (*χώρα*) mai depărtate dela reședință, ca acolo să fie locținětoriĭ episcopilorŭ în unele privințe. Din urmele, ce le avemŭ, se vede, că mai întâiŭ fură introduși în resăritŭ, de-órece sinodulŭ dela Ancira dela 314 d. Chr. din Pravilă în can. 13 vorbesce de eĭ ca de o instituțiune veche, pe cândŭ în apusŭ abia se amintescŭ întâia óră la 439 d. Chr. În resăritŭ însă se vede invederatŭ, că începură a și abusa de puterea ierarchică dată lorŭ, din care causă can. 14 alŭ sinodului dela Neocesarea din Pravilă nu le-a lăsatŭ pe viitoriŭ decâtŭ dreptulŭ de a supraveghia preste preoțimea din cercululŭ lorŭ, și dreptulŭ de a visita bisericele lorŭ încredințate, din care causă și începură a se numi numaĭ visitatorĭ, *περιοδεύται*. Pe încetulŭ însă a încetatŭ și instituțiunea și numirea lorŭ cu totulŭ, așa câtŭ canonistulŭ Balsamon în secululuĭ alŭ XIII-lea spune apriatŭ, că întâ înainte de elŭ a încetatŭ instituțiunea chorepiscopilorŭ în resăritŭ. [5]) În locululŭ lorŭ episcopiĭ în resăritŭ se folosiaŭ de aci încolo de câte unŭ preotŭ, căruia i-se asigna unŭ cercŭ anumitŭ, și se numia protoiereŭ saŭ protopopŭ. Tótă chemarea și totŭ dreptulŭ lorŭ era de a supraveghia preste cercululŭ încredințatŭ lorŭ, și de a-lŭ visita și apoĭ a raporta episcopului. Mai multă putere nu amŭ aflatŭ nicăirĭ să fie avutŭ în resăritŭ protopopiĭ ca următorĭ aĭ chorepiscopilorŭ. Cu deosĕbire n'amŭ aflatŭ nicăirĭ, că eĭ în resăritŭ să fie avutŭ forurĭ ordinare de judecată de prima instanță. Din contră în resăritŭ forulŭ de prima instanță după Pravilă este episcopulŭ cu presbiteriulŭ sĕŭ numitŭ: *τὸ ἱερὸν κριτήριον*.

Cu totulŭ altfelŭ s'a desvoltatŭ lucrulŭ în apusŭ. Aci încă a încetatŭ pe încetulŭ instituțiunea chorepiscopilorŭ. Locululŭ lorŭ l'aŭ ocupatŭ însă în apusŭ așa numiții archidiaconĭ. Episcopiĭ și-aŭ împărțitŭ diecesele în mai multe archidiaconate rurale în frunte cu câte unŭ archidiaconŭ. Puterea archidiaconilorŭ însă în archidiaconatele lorŭ așa era de mare, câtŭ eraŭ o specie de quasi-episcopĭ. Aveaŭ nu numaĭ drepturile protopopilorŭ din resăritŭ, ci și jurisdicțiune contențiósă și penală asupra cleruluĭ și a poporuluĭ, aveaŭ dreptulŭ de a ridica contribuțiunĭ de pe clerŭ, poporŭ și bisericĭ, de a ține sinóde și chiarŭ și dreptulŭ de a escomunica. Ba puterea lorŭ de jurisdicțiune nu odată chiarŭ Papiĭ o aŭ decheratŭ de ordinară și nu delegată.

Însă chiarŭ abundanța asta de putere eclesiastică a fostŭ causa peririĭ lorŭ. Devenindŭ superbĭ și egoștĭ, începură a asupri pe supușĭ și a nu se mai supune episcopilorŭ. De aceea în apusŭ începêndŭ de prin secululuĭ alŭ 13-lea mai multe conciliĭ aŭ începutŭ a se ocupa de cestiunea restrîngeriĭ potestățiĭ lorŭ bisericescĭ între marginile naturale, până ce sinodulŭ dela Tridentŭ l-a redusŭ numaĭ la drepturile acelea, ce le aveaŭ și le aŭ protoiereiĭ în resăritŭ, luându-le cu deosĕbire jurisdicțiuuea contențiósă și penală, și prin aceea forurile de judecată. În locululŭ lorŭ aŭ începutŭ de atuncĭ a se introduce în unele locurĭ în apusŭ așa numiții decanĭ ruralĭ, în altele aŭ rĕmasŭ archidiaconiĭ, însă cu puterea eclesiastică restrînsă și egală cu a decanilorŭ ruralĭ.

Într'aceea venindŭ reformațiunea, Anglicaniĭ și Calviniĭ aŭ lăpĕdatŭ, ce e dreptŭ, multe din dogmele catolice, aŭ ținutŭ însă și mai departe în multe privințe organisațiunea catolică diecesană din evulŭ de mijlocŭ, și între altele și instituțiunea catolică apusană a archidiaconilorŭ, din care aŭ lăpĕdatŭ numaĭ numirea, aŭ ținutŭ însă întregŭ spiritulŭ eĭ. Pe timpulŭ, cândŭ principiĭ calvinescĭ cercară a calvini și credința și instituțiunile Românilorŭ ardeleniĭ, aceĭ principĭ reținêndŭ la Românĭ numirea de protopopĭ și mai departe, în instituțiunea lorŭ vîrîră pe încetulŭ întregŭ spiritulŭ instituțiuniĭ archidiaconilorŭ latinĭ conservatŭ de calviniĭ și mai departe, și prin acésta introduseră și instituțiunea forurilorŭ protopopescĭ în biserica nóstră. Identitatea acésta a jurisdicțiuniĭ protopopescĭ la Româniĭ din Ardélŭ cu jurisdicțiunea protopopéscă a Calviniloru o recunósce și Petru Maĭorŭ prin publicarea epistoleĭ unuĭ protopopŭ cătră episcopulŭ Bobŭ, în carea se dice: „Quoad archidiaconalem sive protopopalem jurisdictionem semper nos inter et reformatos in Transsilvania identitas fuit et est. Utrum nos id ab ipsis acceperimus, an ipsi a nobis tamquam graeco ritui addictis, ignoro.“ [1])

Cine cunósce numaĭ câtŭ de puținŭ purtarea Calviniloru față cu Româniĭ, póte fi sigurŭ, că nu Calviniĭ aŭ luatŭ dela noĭ lucrurĭ de acestea, ci noĭ amŭ fostŭ siliți de voe, fără de voe a lua dela eĭ.

Constatămŭ decĭ resultatulŭ. Instituțiunea forurilorŭ protopopescĭ este instituțiunea latină a forurilorŭ archidiaconale din evulŭ de mijlocŭ conservată de Calviniĭ și introdusă la Românildin Ardélŭ prin influința principilorŭ calvinescĭ. Și așa „părințiĭ sinodului“ dela 1878 insistêndŭ cu atâta vehemență pe lângă instituțiunea acésta, érăși aŭ insistatŭ pe lângă o instituțiune din biserica cu *„institutele Iesuitice“*.

Dela episcopulŭ Bobŭ încóce aŭ începutŭ a se deosĕbi la noĭ protopopĭ, viceprotopopĭ și administratorĭ protopescĭ după norma-

[1]) Compendiŭ de dreptulŭ canonicŭ pag. 137.
[2]) Enchiridion pag. 253.
[3]) Instituțiunile dreptuluĭ bisericescŭ pag. 319.
[4]) Conc. prov. I. pag. 44.
[5]) Balsamon la c. 13 Anciranŭ cuprinsŭ și în Pravilă.

[1]) Petru Maĭorŭ »Istoria bisericeĭ Românilorŭ« pag. 313.

archidiaconilorŭ, vice-archidiaconilorŭ şi administratorilorŭ archidiaconali dela latini. Deosĕbirea acésta însă nu este deosĕbire de jurisdicţiune, ci numai de onóre, parte spre a puté proba şi esamina capabilitatea neofiţilorŭ în acestŭ oficiŭ, parte spre a distinge pe protopopii mai inteligenţi, mai meritaţi şi pe ceĭ dela cetăţile mai însĕmnate. În pusĕţiunea de dreptŭ publicŭ a protopopilorŭ singură deosebirea acésta este luată de-a dreptulŭ dela latini în biserica nóstră prin episcopulŭ Bobŭ *„crescutŭ în institute Iesuitice“*. Deosĕbirea însă între protopopi şi administratorĭ protopopescĭ din causa practicităţiĭ eĭ o aŭ luatŭ dela latini şi gr. orientalii, cu tóte că eĭ nu prea aŭ bărbaţi crescuţi în atarĭ institute. Acesta e celŭ mai bunŭ testimoniŭ, că instituţiunea e bună.

8. Condiţiunea a 10-a nici nu este condiţiune în înţelesulŭ adevĕratŭ alŭ cuvîntuluĭ, ci este o promisiune, că dacă careva din membriĭ sinoduluĭ va ocupa scaunulŭ mitropolitanŭ saŭ vre-unulŭ din scaunele episcopescĭ, va observa tóte condiţiunile, şi pe fiitoriulŭ Mitropolitŭ îlŭ vorŭ ajuta. Altcum aşa e concipiată condiţiunea acésta, câtŭ şi dacă condiţiunile ar avé putere canonică obligătóre, totuşi faţă cu unŭ Mitropolitŭ, care n'a fostŭ membru alŭ sinoduluĭ, n'ar avé nici o putere.

Atâta cu privire la esegesa cuprinsuluĭ condiţiunilorŭ.

Întregŭ stilulŭ, în care suntŭ concipiate şi motivarea şi însе-şi condiţiunile, atâta este de vehementŭ, câtŭ ne mirămŭ tare, că la capetŭ *„părinţiĭ sinoduluĭ“* nu aŭ adausŭ şi aceea, că dacă Mitropolitulŭ nu va observa tóte condiţiunile acestea, atunci va fi judecatŭ şi depusŭ de sinodŭ. Căci dacă sinodulŭ s'a pusŭ odată pe basele calvino-protestante, atunci o putea face şi acésta cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că deşi c. 68 din partea I a Pravileĭ dice, *„că nu s'aŭ datŭ preoţilorŭ nici mirenilorŭ să judece pe archiereulŭ lorŭ, pentru că e capŭ şi păstoriŭ oilorŭ“*, totuşi la porunca principeluĭ calvinescŭ Georgiŭ I Rákotzy Mitropolitulŭ Ilie Ioresti *„făcêndu-se soborŭ mare de toţi protopopiĭ şi preoţiĭ de legile grecéscă şi sêrbéscă (?) s'aŭ judecatŭ cu votulŭ şi sufragiulŭ tuturorŭ să se lapede din deregătoria sa cea vlădicéscă“*. Totŭ asemenea la porunca principeluĭ calvinescŭ Mihailŭ I Apafi *soborulŭ mare de toţi protopiĭ şi preoţiĭ în Belgradŭ* la 1680 aŭ judecatŭ şi destituitŭ pe Mitropolitulŭ Sava. [1]) Ba încă la acestŭ „soborŭ“ aŭ fostŭ şi mireni calvini şi români de faţă. Şi astfelŭ casŭ de precedinţă era în trecutulŭ bisericeĭ românescĭ din Ardélŭ, adevĕratŭ că nu în conformitate şi armonie cu Pravila, ci cu dispoziţiile calvinescĭ. *„Părinţilorŭ sinoduluĭ“* însă mai multă durere le causa fără voea lorŭ dispoziţiile calvinescĭ decâtŭ „Pravila“. Vehemenţa stiluluĭ se vede şi din terminiĭ şi espresiunile bombastice, ce le folosesce sinodulŭ, din superlativiĭ ceĭ mulţi şi frasele încordate, ce se cuprindŭ în condiţiuni şi motivare. De pildă aducemŭ numai câteva: *„aŭ suferitŭ cele mai amare persecuţiuni“*, *„spărturile aŭ crescutŭ în unŭ modŭ atâtŭ de înspăimîntătoriŭ, câtŭ esistinţa bisericeĭ nóstre pe totŭ minutulŭ e periclitată în gradulŭ celŭ mai mare“*, *„biserica e ameninţată cu nimicire totală“*, *„a salva biserica de apunere“*, *„vorŭ observa tóte condiţiunile până în ultimele lorŭ consecinţe“*.

Stilulŭ încă îşi are psichologia sa. De aceea stilulŭ bombasticŭ, plinŭ de superlative, de terminĭ estremĭ şi de frase largi este totdeuna semnulŭ convicţiuniĭ mai multŭ basate pe iritarea simţuluĭ decâtŭ pe calculŭ rece alŭ minţiĭ.

Dlŭ N. Densuşanŭ după datina sa chiarŭ nici condiţiunile acestea nu le-a înţelesŭ precum se cuvine, căci la pagina 16 din cercetările sale susţine, că sinodulŭ electoralŭ dela 1868 a adusŭ pentru fiitoriulŭ Mitropolitŭ decisiunea obligătóre, *ca să nu pótă primi nici o dogmă catolică*. Cine cetesce însă cu atenţiune totŭ sinodulŭ acesta, observézŭ numaĭ decâtŭ, că sinodulŭ nu s'a ocupatŭ de locŭ de cestiunea dogmatică, ci totŭ de cestiunea instituţiunilorŭ de guvernŭ biserisescŭ şi de disciplină, aşa precum a înţeles'o elŭ. În condiţiunea a dóua, în carea sinodulŭ se esprimă astfelŭ: *„Uniunea nóstră cu biserica rom. catolică este şi va rĕmâné în secuĭ numaĭ dogmatică în cunoscutele patru puncte, şi alta nimicŭ,“* cuvintele: *„şi alta nimicŭ“* aŭ înţelesulŭ acela, că uniunea este numaĭ în dogme, însă nu este în ritŭ, în disciplină şi instituţiuni, ĕră nici de cum înţelesulŭ, că dacă biserica catolică în decursulŭ seculilorŭ va mai aduce vre-o decisiune dogmatică óre care, atunci noĭ la primirea aceleia nu suntemŭ obligaţi. Căci dacă ar fi aşa, atunci uniunea nóstră cu biserica rom. catolică n'ar fi, şi precum dice însu-şi sinodulŭ, *„n'ar rĕmâné uniune dogmatică în secuĭ“*. Pe timpulŭ S. Unirĭ deosĕbirea dogmatică între biserica catolică şi cea resăriténă desbinată era numaĭ în 4 puncte. Desvoltându-se însă în biserica catolică dogmele mai departe, deosĕbirea póte fi în mai multe puncte, căci biserica catolică nu este o biserică amorţită în desvoltarea dogmatică, precum este biserica desbinată a resăriturului. Ea progresézŭ în continuŭ, şi va progresa până la capetulŭ lumiĭ în desvoltarea dogmelorŭ, şi la desvoltarea acésta trebue să luămŭ şi noĭ parte, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că biserica catolică nu va primi nici cândŭ nici o dogmă, care implicite să nu fie profesată şi de biserica resăritului.

Să vedemŭ însă pe scurtŭ, cum s'a purtatŭ faţă cu condiţiunile acestea nobilulŭ, de treĭ orĭ nobilulŭ Mitropolitŭ Vancea. Ca să le considere de condiţiunĭ cu putere canonică obligătóre, nu i-a permisŭ nici adâncululŭ luĭ simţŭ religiosŭ, nici consciinţa luĭ delicată ca fiŭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ şi supusŭ din inimă canónelorŭ eĭ, chiarŭ şi dacă n'ar fi fostŭ elŭ Mitropolitŭ. Cu tóte acestea însă nu le-a ignoratŭ, ci întru câtŭ aŭ fostŭ juste şi canonice, le-a consideratŭ de dorinţe ale cleruluĭ. De aceea şi-a pusŭ tótă silinţa în acolo, ca să împedece pe viitoriŭ în întregă provincia de Alba-Iulia orĭ ce recursŭ la consistoriulŭ rom. catolicŭ din Strigoniŭ. De aceea a ţinutŭ curêndŭ după instalarea sa sinodŭ diecesanŭ şi după aceea încă altele dóuĕ la 1882 şi 1889; de aceea a ţinutŭ dóuĕ congrese mestecate din preoţi şi mireni; de aceea a apĕratŭ autonomia bisericéscă în contra la orĭ ce amestecŭ alŭ guvernuluĭ; de aceea a cerutŭ de repeţite orĭ autonomia bisericeĭ nóstre pe base mai ample decâtŭ cum o avemŭ; de aceea în dóuĕ concilii provinciale a codificatŭ instituţiunile şi disciplina bisericeĭ nóstre şi a introdusŭ prin aceea o uniformitate frumósă în întregă provincia mitropolitană de Alba-Iulia; de aceea a aprobatŭ în archidiecesă instituţiunea forurilorŭ protopopescĭ introduse în modŭ ilegalŭ pe timpulŭ sedisvacanţeĭ după mórtea Mitropolituluĭ Şuluţŭ, căci principiulŭ canonicŭ *„sede vacante nihil innovetur“* are valóre şi după dreptulŭ resăriténŭ (Şaguna o. c. pag. 410); de aceea era tot-deuna cu cea mai mare atenţiune în toţi paşiĭ sĕĭ, ca nu cumva prin vre-o înnoire să escite ceva susceptibilităţi. Prin o atare purtare a fostŭ lucru firescŭ, că în scurtŭ timpŭ a câştigatŭ stima şi inimile tuturorŭ, chiarŭ şi a acelora, carĭ aveaŭ multe susceptibilităţi, cândŭ a ocupatŭ elŭ scaunulŭ mitropolitanŭ; ĕră consternarea generală şi imposantulŭ publicŭ, ce a alergatŭ la Blaşiŭ din tóte părţile la frumósa luĭ înmormîntare, câtŭ biserica catedrală din Blaşiŭ nici cândŭ n'a vĕdutŭ între zidurile sale ca atunci unŭ publicŭ românescŭ aşa numĕrosŭ, distinsŭ şi ilustru, a fostŭ omagiulŭ inimeĭ, omagiulŭ iubiriĭ, ce i-l'a datŭ naţiunea întregă ca unuĭ prea vredniceŭ păstoriŭ. Cine şi-a adusŭ atunci aminte, că preste câteva luni, dându semnalulŭ „Gazeta“, unŭ omŭ aşa puţinŭ cunoscutŭ publiculuĭ, aşa superficialŭ, şi aşa cuprinsŭ de bóla grandomanieĭ ca dlŭ N. Densuşanŭ va cuteza cu atâta cinismŭ să arunce cu tină în unŭ atare bărbatŭ? Să scie însă dlŭ Densuşanŭ, că generaţiunea crescută sub aripele luĭ Vancea are cavalerismulŭ sacru de a nu lăsa necombătutŭ cu arma adevĕruluĭ niciŭ singurŭ cuvîntŭ, încă odată, niciŭ singurŭ cuvîntŭ nici din cele ce le-a scrisŭ, nici din cele ce va cuteza a le mai scrie în contra luĭ şi a bisericeĭ nóstre, şi apoĭ vorŭ lăsa lucrulŭ înaintea tribunaluluĭ naţiuniĭ şi alŭ istorieĭ, ca asupra diuĭ Densuşanŭ să pronunţe verdictulŭ, ce-lŭ meritézŭ, şi să fie de învăţătură tuturorŭ celorŭ ce suferŭ de grandomania dînsuluĭ.

O pusĕţiune mai grea şi mai critică, cum are biserica nóstră, póte nu are nicăiriĭ nici o biserică pe pământŭ. *„Dem'ar fi ocărîtŭ inimicululŭ, aşi fi răbdatŭ,“* dice psalmistulŭ Davidŭ. Mulţi inimiciĭ aŭ atacatŭ biserica nóstră dela începutŭ, şi mare a fostŭ durerea eĭ. O a suferitŭ totu-şi cu răbdare, căci a provenitŭ dela inimiciĭ. Nespusŭ de mare însă i-a fostŭ, cândŭ aŭ atacat'o înşi-şi fiiĭ eĭ, cum s'a întîmplatŭ acésta în sinodulŭ electoralŭ dela 1868. Sinodulŭ acesta însă, spre onórea luĭ fie disŭ, n'a făcut'o cu intenţiune rea, ci sedusŭ de ideile acelea false, carĭ dlŭ N. Densuşanŭ se simţesce destulŭ de tare, să le mai susciteze odată spre a produce confusiune în suflete, fără să-şi aducă aminte, că *„fuimus Troes, fuit Ilium“*. Cândŭ creştinătatea serba patimile şi învierea Domnuluĭ, cândŭ totŭ Românulŭ nobilŭ erá îngrijatŭ de sórtea scaunuluĭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia, cândŭ clerulŭ ardelénŭ se pregătia să alégă unŭ vredniceŭ următoriŭ luĭ Vancea, care prestigiulŭ bisericeĭ unite să-lŭ ducă şi mai departe, atunci află dlŭ N. Densuşanŭ binevenitŭ timpulŭ de a ataca cu o efronterie ordinară memoria luĭ Vancea şi a lovi în inimă întrégă biserica unită, fala naţiuniĭ române, la sînulŭ căreia fu lăptatŭ şi crescutŭ şi dînsulŭ, aşa câtŭ dacă n'ar fi esistatŭ acéstă biserică sfîntă, atunci póte nici dlŭ N. Densuşanŭ nu ar fi astădĭ unŭ ataşatŭ pe lângă academia din Bucurescĭ, ci póte unŭ ciobanŭ óre unde pe ţara Haţegului. Heĭ! dar dlŭ Densuşanŭ şi-a uitatŭ, că după 23 de aniĭ de păstorire a unuĭ Mitropolitŭ ca Vancea câţi bărbaţi suntŭ gata a sări în luptă ziua nóptea pentru apărarea sfinteĭ biserici unite, carea ne-a datŭ nóuĕ maiestaticulŭ şirŭ, imposanta galerie de atâţia bărbaţi ilustri, decórea némuluĭ românescŭ, şi carea singură e chemată şi capabilă a mântui în naţiunea română idea religiuniĭ, carea în ceealaltă biserică românéscă ajunsă de naufragiulŭ pricinuitŭ de vînturile şi viforurile necredinţeĭ şi-a perdutŭ, putemŭ dice, tótă puterea de a mai nutri şi încălzi sufletele. Dacă şi-a uitatŭ de acésta dlŭ N. Densuşanŭ, îĭ aducemŭ aminte, că toţi aceĭ bărbaţi, viĭ nu vorŭ retira dinaintea orĭ şi căruĭ atacŭ asupra bisericeĭ, provină şi dela bărbaţi de mai mare valóre ca dlŭ N. Densuşanŭ; nu vorŭ fi laşi chiarŭ nici la casulŭ, cândŭ sfînta nóstră biserică unită, împresurată de mulţi fiĭ nerecunoscĕtorĭ şi perfiḑi ca dlŭ N. Densuşanŭ, va fi póte vre-odată — ceea ce sperândŭ în Dumneḑeŭ nu credemŭ că se va întîmpla — în chinurile agonieĭ, ci şi atunci vomŭ fi gata la cea din urmă jertfă, ce aşa frumosŭ o cântă clasicululŭ poetŭ:

»Und wenn der Altar, vom Haufen preisgegeben,
»Auf mich stürzt, du theures Gotteshaus,
»Das mich gelehrt und überhäuft mit Gaben,
»Umklammern würd' ich deine letzte Säule
»Und unter deinen Trümmern mich begraben.« [1])

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloru de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Inima dómneĭ Aglae era plină de amărăciune. Femee de educaţiune înaltă şi cu simţiriĭ fine, părea fórte umilită, că e silită să priméscă ajutoriulŭ unuĭ Romanŭ, şi încă a unuĭ străinŭ. Paterculŭ la totŭ casulŭ a datŭ dovada uneĭ inimi nobile. De n'ar fi fostŭ şi fetiţă-sa la mijlocŭ, ar fi respinsŭ

[1]) »Facto *conventu generali* universorum seniorum et pastorum Valachorum.« Etă că soborulŭ mare este *generalis conventus* alŭ calviniloru.

[1]) Şi dacă altariulŭ, părăsitŭ de mulţime, ar cădé pe mine, scumpa mea biserică, care m'aĭ învăţatŭ şi grămăditŭ cu darurĭ, şi atunci m'aşĭ prinde de columna ta cea din urmă, şi m'aşĭ înmormînta sub ruinele tale!

ori ce amestecu străinu, şi ambiţiósa Elină s'ar fi aruncatu singură în braţele întîmplării. Dar mama simţia, că aicî e vorbă de viaţa, de libertatea şi onórea fetei sale, de care s'a îngrijitu cu atâta prevenire o mână străină. N'avea alta, decâtu să fie mulţămitóre. Agata cuprinse grumaziî mamă-sa şi o săruta cu dragoste. Înzădaru. Aglae rămase seriósă şi rece.

Î-au revenitu în minte nisce cuvinte, ce i-le-a disu odată Dionisiu, că adecă Augustu ar avé de gându să dea véduvei fostului séu ofiţeru o altă proprietate. Şi deşi acésta n'ar fi fostu chiar pe placulu loru, ar fi fostu însă totuşi o mare binefacere. În ochii véduvei s'au ivitu lacrimi ferbinţi, prima dată dela mórtea bărbatului séu.

XXIII.

Au trecutu câteva séptemâni. Să întrămu în castelulu extriumvirului Marcu Lepidu, care acum e şi locuinţa cumnatei şi nepótei sale.

Castelulu era clăditu pe vîrfulu unui munte şi avea la picióre marea şi uscatulu. Din vale se părea ca o fortăréţă cu formă în patru unghiuri. Platoulu rotundu de pe vîrfulu munteluî era întrebuinţatu de grădină. Aci locuitoriî caseî se îngrijiau de cultivarea pomiloru şi a legumeloru. Aspectulu de aci era admirabilu şi estinsu, câtu vedeai cu ochii. Pentru Agata aspectulu acesta avea o putere nespusă de atragere.

Stâncile făceau o cunună în jurulu edificiului, şi în fiesce care era o peşteră parte din părejii ei naturali de pétră, parte din zidu. Unele erau în legătură cu alte dóuă treî peşteri, éră altele erau isolate de celealalte.

Nu se scia, spre ce scopu aveau să servéscă ele. Acum se ţineau în ele nisce câni de Tesalia, căci acum vînatulu era singura plăcere a celui ce odinióră împărţia cu alţi doi împărăţia lumii.

Mai erau curţi, în carî se ţineau galiţele; în altele erau staulele, ér în altele se ţineau diferite unelte de economie şi de vînatu. Unele erau închise, altele nu.

Cându unchiulu petrecea în grădină, Agata nu lipsia nici odată de lângă elu, ca să-lu gugulésca. Mai făcea totdeuna şi câte o visită câniloru, galiţeloru şi floriloru, cu carî se întreţinea mai multu. Ea scia, că mamei şi unchiului asta nu le convine. Dar pentru ea asta era singura distraţie.

De multe ori alerga din stîncă în stîncă şi făcea să se audă echoulu vocii sale. De aci privia luciulu mării, şi dacă elu n'avea nici o créţă, arunca ea petricele şi se desfăta în cercurile nesfârşite, ce se formau în apă. Şi când descoperia unu nou locu subteranu, sbiera şi rîdea din tôtă inima şi se reîntorcea cu ochi viorî şi cu faţă trandafirie de sănetate, ca să povestéscă mamei şi unchiului.

Érna intrase deja în ţară. Viforele suflau în jurulu stâncilorú, carî se vîrîră cu atâta cutezare în Marea Tireună. Marea sbiciuită se înfuria, ca şi cum ar voi să tragă stâncile şi palatulu de pe ele în adâncimile sale şi acolo să le înmormînteze.

Celorú de pe munte érna le era óspe neplăcutu. Ei şi altcum erau osîndiţi la singurătatea castelului. Acum însă asprimea timpului nu-i lăsa să petréca nici în grădină. Extriumvirulu cu câteva dile mai înainte se recise la vînătóre, şi aşa Aglais, chiaru şi de nu ar fi oprit'o frigulu şi plóea să iese din casă, totuşi ar fi rămasu în casă pentru a griji pe cumnatulu séu.

Într'o sară întrégă familia era în chilia cea largă a acestuia din etajulu alu treilea. Triumvirulu şedea pe o bancă.

„Mé bucuru, soro," dise, „că petrecerea în Circeji pare a vé plăcé, — deşi ea este împreunată cu multe lipse."

„Cum-s'ar puté altcum, triumvirule?" dise Aglais. „Tu ne încunjuri cu tóte bunătăţile, de carî dispuni. Aşi fi nerecunoscétóre, — şi privesce numai la Agata, — câtu de bine î-a prinsu aerulu de mare."

Agata într'adevěru nu mai era gingaşa şi debila fetiţă de mai înainte. Faţa ei, mai înainte albă, acum era cam atinsă de sóre şi vîntu, o icónă a sănetăţii.

„Da, mamă," dise ea voiósă, „marea mi-a făcut'o. De aţi sci, câtu de multu o iubescu! — Dar unchiule, astădi am vědutu unu lucru nou. De-a stînga în stâncile de lângă stupină, acolo, unde stâncile suntu pezise, am vědutu cârlige de ferú bătute în pétră, — suntu cinci, — ce caută ele acolo?"

„Nu sciu," dise triumvirulu, „nu le-am vědutu, nici nu am auditu despre ele. Trebue că suntu de multu timpu acolo. Însă ar fi mai bine, dacă buna mea nepótă nu s'ar pogorî aşa de adâncu."

„Firesce," întări Aglais. „Trebue să te feresci de locurile acestea periculóse. Aî puté să alunecî ori să rătăcescî."

Agata rîdea şi privia la unchiulu séu.

(Va urmá.)

Editoru şi redactoru respundétoru:
Dr. Victoru Szmigelski.

Se escrie (39) 1—2

Concursu.

pentru ocuparea postului de scriitoru la „Patria, cassă de economii, societate pe acţiuni" în Blaşiu.

Salariulu anualu e fl. 400, ér confirmarea definitivă urmézá numai după împlinirea unui anu de probă.

Cererile, provědute cu documentele necesare pentru adeverirea cualificaţiunii depline, să se subştérnă direcţiunii subscrise celu multu până în 30 Septembre a. c.

Blaşiu, din şedinţa direcţiunii ţinută în 7 Septembre 1893.

Direcţiunea.

JOSIFU GAVORA (3) 17—26

distinsu cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentu şi gustu bunu la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomándu cu preţuri de cele mai convenabile şi în esecutare câtu se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări şi de pompe funebre.

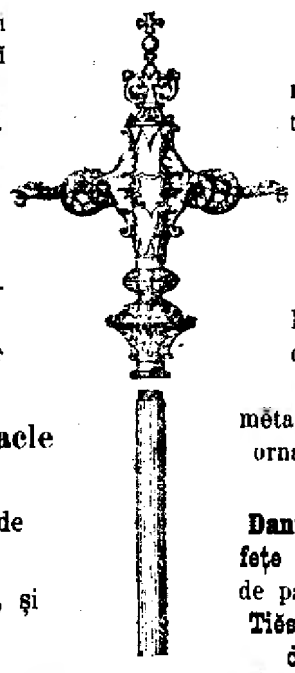

Primescu şi efeptuiescu ieftinu repararea vestmintelorú besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariu. Mare asortimentu de brodării de aurú, de argintu şi de mětasă, precum şi de ornaturi besericesci brodate **Dantele besericesci, fețe de altariu, crucî** de părete şi de scólă. **Tiesětúri bisericesci, damasturi** etc.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariu, şi oandele.

Acurătatea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Catîturi de preţuri şi preliminare de spese trimitu la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezu a încunoscinţá pre

Veneratulu Clerú greco-catolicu,

că precum şi până acum iau asupra-mi gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruirei interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulu de mêsariu şi de sculptoru, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icône sânte, dimpreună cu aşedarea acelorú obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aú câstigatu recunóscere deosebită, si tóte mě îndreptăţescu la sperarea, că Veneratulu Clerú mě va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sě va îndreptá totu-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritu renumele celu bunu, care mi-lam câstigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărendu departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritu.

Rogându-mě pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolu Müller,

(6) 30—52 auritoru şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminarului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ III. Blașiŭ 16 Septembre 1893. Numĕrulŭ 37.

Satisfacție.

Ni-s'a datŭ dorita satisfacție.

Demonstrațiile din Turda, Aradŭ, Șimleŭ și infamiile dela Orade suntŭ rĕsbunate.

Celŭ ce ne-a datŭ satisfacția, este Însu-și Capulu statuluĭ.

Nu suntemŭ pretensivĭ. Ne îndestulimŭ cu atâta.

Preasfințitului episcopŭ Pavelŭ a disŭ Maĭestatea Sa, că „accentuarea de frase góle, șovinismulŭ esageratŭ și escesele condamnabile de stradă staŭ departe de adevĕratulŭ patriotismŭ".

Ilustruluĭ episcopŭ din Aradŭ, care în vorbirea sa omagială a accentuatŭ caractĕrulŭ naționalŭ românescŭ alŭ bisericelorŭ nóstre, a rĕspunsŭ Maĭestatea Sa, că scutulŭ sĕŭ binevoitoriŭ „se estinde asupra tuturorŭ supușilorŭ fără deosĕbire de naționalitate și religiune".

Deputațiuniĭ comitatuluĭ și orașuluĭ Aradŭ a rĕspunsŭ Maĭestatea Sa în chipulŭ următoriŭ: „Nu dubitezŭ că comitatulŭ și orașulŭ și prin aceea îșĭ va manifesta alipirea cătră persóna Mea, că întărindŭ în fidelitatea eĭ poporațiunea, care fără deosĕbire de religiune și naționalitate stă aprópe de inima Mea părințéscă, o va scuti contra orĭ căreĭ agitărĭ."

În rĕspunsurile acestea aflămŭ noĭ satisfacția dorită.

În rĕspunsurile acestea se cuprindŭ următórele:

1. Se condamnă diaristica jidano-magiară.
2. Se condamnă șovinismulŭ societățiĭ magiare.
3. Se condamnă demonstrațiile din Turda, Aradŭ, Șimleŭ și maĭ vîrtosŭ Orade.
4. Se recunósce caractĕrulŭ naționalŭ alŭ bisericelorŭ românescĭ și se asigură de scutŭ egalŭ cu celŭ ce se dă altorŭ biserici.
5. Se impune auctorităților politice a scuti poporațiunile de agitatorĭ, pentru că
6. Tóte naționalitățile de o potrivă staŭ aprópe de inima Maĭestățiĭ Sale.

Întru adevĕrŭ, la cine se va puté referi apostrofarea pentru „frase góle", dacă nu la diaristica jidano-magiară? Nu este óre ea, care în fiesce care di dată de Dumneḑeŭ urlă după „statŭ unitarŭ naționalŭ magiarŭ"? Aŭ nu este asta „accentuarea" celeĭ maĭ „góle frase"?

Si unde se află „șovinismulŭ esageratŭ", dacă nu în „societatea magiară", care turbă la auḑulŭ simplu alŭ numeluĭ de „românŭ"?

Ĕr „escesele condamnabile de stradă" pe cine-ĭ privescŭ? Pe Românĭ nu, de bună samă nu. Eĭ aŭ rĕmasŭ liniștiți și atuncĭ, cândŭ provocați aŭ fostŭ.

Și cum apostrofézĕ Monarchulŭ „accentuarea de frase góle", „șovinismulŭ esageratŭ" și „escesele condamnabile de stradă"?

„Staŭ departe de adevĕratulŭ patriotismŭ."

Suntŭ grave cuvintele acestea maĭestetice. Cuvinte maĭ grave nu póte rosti unŭ Domnitoriŭ.

A fi „departe de adevĕratulŭ patriotismŭ" însémnă a fi **„nepatriotŭ"**.

Ceea ce va să ḑică: Maĭestatea Sa Regele dechĕră diaristica jidano-magiară, societatea magiară șovinistă și pe demonstranțiĭ magiarĭ de stradă **nepatrioți.**

Maĭ multŭ de atâta nicĭ n'amŭ așteptatŭ nicĭ n'amŭ doritŭ.

Satisfacția acésta nóuĕ ne e de ajunsŭ.

Cuvintele Maĭestățiĭ Sale ne suntŭ o dulce mângâĭere și o puternică îmbărbătare pentru viitoriŭ. Să le întipărimŭ cu toțiĭ în mințile și în inimile nóstre. Ele să ne fie pavĕză, de câte orĭ vomŭ avé de a face cu „frase góle", „șovinismŭ esageratŭ" și „escese condamnabile de stradă".

Nu maĭ puțină însemnătate aŭ declarațiile făcute episcopuluĭ Mețanŭ și deputațieĭ orașuluĭ și comitatuluĭ Aradŭ.

Recunóscerea caractĕruluĭ românescŭ alŭ bisericelorŭ nóstre prin faptulŭ, că Maĭestatea Sa promite bisericeĭ numite „naționale române" acela-și scutŭ ca și celoralalte biserici, și provocarea representanțilorŭ autorității politice, să

Feuilleton.

O scrisóre perdută.

Sub numele acesta veți fi cunoscêndŭ o piesă teatrală cu scene luate din vîrtejulŭ alegerilorŭ pentru camerele legislative. Dar nu cumva să credeți, că de alegerĭ și de piese teatrale voiŭ să vĕ istorisescŭ. Suntŭ pasivistŭ cu trupŭ cu sufletŭ și de alegerĭ nicĭ în scrisŭ nu vreŭ să sciŭ.

Scrisórea, de care vĕ spunŭ, a fostŭ scrisóre în faptă și în ființă, scrisóre pusă pe hârtie și așeḑată în cutia postel de mâna, ce brăzdézĕ acestea șiruri, ĕr nu numaĭ scrisóre fără altă viață decâtŭ viața, ce l-a dat'o închipuirea, scrisóre nescrisă, scrisóre nescrisóre.

Și dacă ațĭ cetitŭ istoria neistorie a scrisoriĭ nescrisóre, ḑise perdute, dar în adevĕrŭ neperdute, căcĭ ce nu a avutŭ viață și ființă, nicĭ nu póte să se pérdă, — ascultați și istoria scrisoriĭ cu adevĕratŭ scrisóre și în adevĕrŭ perdute.

Istoria e scurtă. Ĕtă-o fără nicĭ unŭ încunjurŭ, fără nicĭ o întorsĕtură. Eŭ *„Călătoriuluĭ"* de astă vară scris'am treĭ scrisorĭ cu a mea mână din țara Tirolesilorŭ cu pălăriĭ verḑĭ în capŭ și cu pene de cocoșŭ în ele. Din ele dóuĕ făcut'aŭ lunga cale în pace, și le-ațĭ pututŭ vedé în colónele „Unirii", a treia s'a perdutŭ în cale. A căḑutŭ póte din trăsura postel, din trenŭ, din traĭsta împărțitoriuluĭ de epistole, orĭ ce maĭ sciŭ, s'a rătăcitŭ póte prin vravulŭ scrisorilorŭ redacționale. Cine ar puté să spună cu hotărîre, ce i-s'a întîmplatŭ din tóte acestea, orĭ din alte și maĭ multe afară de acestea?

Dar orĭ cum ar fi, lăsat'așĭ fi în pace și posta și redacțiunea, și nu așĭ face atâta vorbă pentru o scrisóre aruncată în grabă pe hârtie, pentru o scrisóre, fără de care ațĭ pututŭ trăi în pace maĭ bine de o lună și totŭ așa de bine putere-ațĭ și pe venitoriŭ. Mĭ-am datŭ însă vorba, și nu așĭ vré să credeți, că nu ținŭ la ea.

Unŭ mosnégŭ gârbovitŭ de anĭ mĭ-a disŭ odinióră: Nepóte, nu uĭta, că vorba datŭ trebue să-ți fie sfîntă. De aĭ disŭ odată, ține în samă și împlinesce, și spune și la alțiĭ, să facă totŭ asemenea. Și ținŭ să împlinescŭ ceea ce mĭ-a disŭ.

Se ḑice, că uneoria omulŭ are presimțirĭ. Nu sciŭ. Ce sciŭ, e, că mergêndŭ să punŭ epistola la postă, mĭ-a venitŭ în minte gândulŭ, că dacă epistola s'ar perde, putere-așĭ descrie din noŭ acelea-și lucrurĭ și în acela-și șirŭ.

Fost'a gândulŭ meŭ o presimțire, orĭ mĭ-a venitŭ numaĭ, fiindcă mergêndŭ la postă e firescŭ să-ți vină în minte, ceea ce ar puté să se întîmple cu epistola-ți din mână? Crédă cine ce va vré. De ar fi să alegŭ, așĭ alege póte pe cea din urmă, până acuma însă nu am alesŭ.

În epistola perdută am fostŭ scrisŭ despre mașinele dinamo-electrice, de unde merge curentulŭ elecricŭ să lumineze esposiția din Innsbruck, maĭ departe câteva hotele, prăvăliĭ și edificiĭ maĭ însemnate din orașŭ, despre mașinele dinamo-electrice, de unde alérgă curentulŭ să punĕ în lucrare feluritele mașinĭ, precum și culina electrică descrisă în scrisórea a dóua.

Stabilimentulŭ cu mașineledinamo-electrice zace de-asupra satuluĭ Mühlau, așeḑatŭ dreptŭ la póla munteluĭ.

Din Innsbruck te urcĭ în tramvaiulŭ cu vaporŭ și în ḑece minute eștĭ în Mühlau. Dar de nu aĭ grabă, e maĭ plăcutŭ să mergĭ pe josŭ. Calea duce de-a lungulŭ Innuluĭ, rîŭ de munte cu unde vinete-verḑiĭ, și e o promenadă de o jumătate de óră.

ferésc㠠poporaţiunile de agitări, fiindŭ că în ochiĭ Maĭestăţiĭ Sale tóte naţionalităţile suntŭ egale, suntŭ evenimente. Ele însémnă, că Regele nu voesce să scie despre egomonia, despre supremaţia uneĭ naţionalităţi asupra şi în contulŭ celoralalte; însémnă, că Regele nu voesce să ancă de o singură naţiune etnică, ci numaĭ de cetăţenĭ egalĭ, carĭ vorbescŭ „deosebite limbĭ".

Nu scimŭ, dacă Magiariĭ vorŭ voi să înţelégă enunciaţiunile maĭestatice.

Cu greŭ credemŭ, să voéscă. Semnele celŭ puţinŭ nu prea amăgescŭ.

Foile magiare vĕdŭ numaĭ o apostrofare a Românilorŭ în cuvintele rostite de Monarchŭ. Eĭ pe sine se credŭ lăudaţi.

De ce?

Pentru că Regele a îndemnatŭ şi clerurile românescĭ întocmaĭ ca şi pe celŭ latinŭ la cultivarea buneĭ înţelegerĭ între cetăţenii de deosĕbite limbĭ şi religiunĭ.

De condamnarea lorŭ proprie, de timbrarea lorŭ cu „nepatriotismŭ" nu vorŭ să ĭea actŭ.

Tréba lorŭ.

Quem Deus perdere vult, dementat.

Noĭ suntemŭ mulţămiţi. Episcopulŭ Pavelŭ este rehabilitatŭ, caractĕrulŭ românescŭ alŭ bisericeĭ nóstre este recunoscutŭ, ceĭ ce agitéză împotriva bisericeĭ şi poporuluĭ românescŭ, suntŭ declaraţi de „nepatrioţi", „naţionalitatea română este declarată de „coordinată", ér nu de „subordinată" naţionalităţiĭ magiare.

Nu scimŭ, dacă din tóte acestea îşĭ vorŭ trage Magiariĭ consecinţele.

Noĭ le vomŭ trage.

Vorbirile dela Boroşŭ-Şebeşŭ.

Escelenţa Sa Episcopulŭ de Orade *Mihailŭ Pavelŭ* înfăţişându-se în Boroşŭ-Şebeşŭ în fruntea deputaţiuniĭ cleruluĭ sĕŭ înaintea Maĭestăţiĭ Sale a rostitŭ următórea cuvîntare omagială:

„Măĭestate împĕrătéscă şi apostolică regéscă! Domnulŭ nostru preagraţiosŭ! Pe cândŭ Maĭestatea Vóstră cu ocasiunea manevrelorŭ militare Vĕ îndurat㠠distinge cu prealnalta Vóstră visitare ţinutulŭ acesta, preste care se estinde şi diecesa mea, diecesa greco-catolică de Oradea Mare, inimele nóstre fiescĭ şi credincióse de supuşi le cuprinde simţulŭ celŭ maĭ fericitoriŭ, pentru că potŭ fi aşa de fericitŭ, ca să mĕ înfăţişezŭ înaintea Maĭestăţiĭ Vóstre regescĭ şi să esprimŭ Maĭestăţiĭ Vóstre credinţa nemişcată, alipirea nemişcată, adâncă şi cea maĭ intimă şi omagiulŭ de supuşi, ce le nutrimŭ atâtŭ eŭ, câtŭ şi preoţiĭ ceĭ de faţă din ţinutulŭ acesta, preoţimea întrégă a dieceseĭ mele şi ferbinte iubiţiĭ meĭ credincioşi faţă cu Maĭestatea Vóstră şi cu întrégă casa domnitóre. Credinţă tare cuprinde inimele nóstre credincióse de supuşi, deplină şi adâncă este convingerea nóstră, că preagraţiósa îngrijire părintéscă a Maĭestăţiĭ Vóstre apostolice regescĭ unguréscĭ întocmaĭ ca şi a glorioşilorŭ Vostri strămoşi se îndréptă într'acolo, ca toţi civiĭ Ungarieĭ, carĭ trăescŭ sub sceptrulŭ Vostru gloriosŭ, fără deosebire de religiune, némă şi limbă, pe temeiulŭ libertăţiĭ, frăţietăţiĭ şi egalităţiĭ, în concordie strînsă şi consimţire împrumutată să se bucure în patria asta ungurésc㠠frumósă în linişte de binecuvîntările păciĭ şi ale progresuluĭ şi buneĭ stărĭ, carĭ urméză dintr'însa. Şi cândŭ cutezŭ a mĕ recomanda pe mine, întrégă preoţimea dieceseĭ mele episcopescĭ şi pe credincioşiĭ meĭ laĭci graţieĭ prealnalte a Maĭestăţiĭ Vóstre, deodată ne rugămŭ ferbinte atotputerniculuĭ Dumnedeŭ, ca pe Maĭestatea Vóstră regéscă apostolică ungară, pe Maĭestatea Sa regina nóstră şi tótă casa domnitóre gloriósă, revĕrsându-Vĕ cu binecuvîntările îmbelşugate ale ceriuluĭ, spre binele scumpeĭ nóstre patriĭ, precum şi spre binele şi fericirea tuturorŭ ţĕrilorŭ şi popórĕlorŭ Vóstre să Vĕ ţină fericiţi până la marginea cea maĭ estremă a vieţeĭ omenescĭ în putere şi sănĕtate deplină."

La cuvîntarea asta Maĭestatea Sa a răspunsŭ în chipulŭ următoriŭ:

„Cu bucurie ascultŭ espresiunea convingeriĭ Sfinţieĭ Tale, că îngrijirea mea părintéscă este într'acolo ţintită, ca toţi cetăţeniĭ iubiteĭ mele Ungariĭ *fără deosebire de limbă şi confesiune* să se alieze în concordie şi pace reciprocă, ca să guste binecuvîntarea păciĭ, progresuluĭ şi buneĭ stărĭ.

Eŭ nu dubitezŭ, că şi Sfinţia Ta veĭ conlucra cu deplinŭ devotamentŭ la realisarea acesteĭ dorinţe, căcĭ precum de o parte *accentuarea de frase gŏle ale unuĭ şovinismŭ exageratŭ şi demonstraţiunile condamnabile de stradă staŭ departe de adevĕratuluĭ patriotismŭ,* totŭ astfelŭ e de altă parte datorinţa patriotică, pretinsă de adevĕratele interese ale tuturorŭ, ca să fie concordie pacĭnică între naţionalităţi, şi ca în totŭ locŭlŭ, dar maĭ cu samă în acéstă regiune să se desvólte şi asigure stima pentru constituţia şi legile ţĕreĭ. Convinsŭ, că şi în viitoriŭ Te voiŭ afla totdeuna gata pentru împlinirea grelelorŭ datorinţe, primesce mulţămita Mea cea maĭ cordială pentru omagiulŭ şi asigurarea alipiriĭ credincióse."

După cum ni-s'a telegrafată, Escelenţeĭ Sale Episcopuluĭ Mihailŭ Pavelŭ i-s'a datŭ cea maĭ splendidă satisfacţie. Maĭestatea Sa a timbratŭ canaliile de stradă din Orade cu espresiunea *gyalázat*, *infamie*.

După aceea a condusŭ P. S. S. Episcopulŭ gr. or. de Aradŭ *Ioanŭ Meţianŭ* deputaţiunea cleruluĭ sĕŭ înaintea Maĭestăţiĭ Sale şi a rostitŭ următórea cuvîntare omagială:

„Maĭestatea Vóstră cesareă şi apostolică regéscă! Preagraţióse Dómne!

Tóte popórĕle patrieĭ simţescŭ nemărginită bucurie, de câte orĭ aŭ fericirea a saluta pe Maĭestatea Vóstră în mijloculŭ lorŭ.

Asemenea bucurie mare simte acuma şi clerulŭ şi poporulŭ românŭ din acestŭ

Firesce întâĭa dată cu greŭ aĭ puté face într'atâta timpŭ. Cu greŭ, că de ceea parte a Innuluĭ aĭ o privelişte fermecătóre, ce ţĭ fură ochiĭ şi ţĭ înţelenesce picĭórele în locŭ. Innulŭ e la póla munteluĭ. De pe malulŭ de dincolo daĭ în pădurea de bradŭ, ce cu partea din josŭ se scaldă în rĭŭ, ér cu partea ceealaltă aşa de susŭ se ridică, de acolo, unde se gată, pare a fi numaĭ tufişŭ.

În cele ece minute, până să ajungŭ în Mühlau, nu mĭ-am maĭ luatŭ ochiĭ dela priveliştea fără sĕmĕnŭ. Dar ce suntŭ ece minute, cândŭ aĭ fi în stare, să-ţĭ paseĭ ochiĭ óre întregĭ fără întrerupere, fără încetare?

A fostŭ bine, că m'am urcatŭ în tramvaiŭ. De cercam, să facŭ calea pe josŭ, nu ajungeam să vĕdŭ stabilimentulŭ cu maşinele dinamice. Aşa în ece minute am fostŭ în Mühlau, în cinceĭ am transversatŭ uliciórele, ce ducŭ în susŭ spre maşinĭ, şi într'alte dóuĕdecĭ am urcatŭ până la păretele de stâncă, lângă care e zidităŭ stabilimentulŭ electricŭ.

Îndată ce am întratŭ în Mühlau, am auditŭ unŭ sgomotŭ, ce umplea satulŭ dintr'unŭ capĕtŭ până într'altulŭ, sgomotŭ de părĭŭ de munte, ce alérgă nebunesce asvîrlindu-se din pĕtră în pĕtră, din stâncă în stâncă, şi mugindŭ ca o féră cruntă aruncată în lanţurĭ. Era părĭulŭ Mühlau, ce pune în mişcare maşinele dinamo-electrice şi prin ele feluritelele maşinĭ din espositie, părĭulŭ, ce laminéză, cósă, sfiederesce, tale, luciesce, fierbe apă, frige carne, calcă şi înaspresce rufe şi cine să pótă spune, câte şi maĭ câte face şi ar maĭ puté să facă.

Spunŭ, că înainte de zidirea stabilimentuluĭ electricŭ părĭulŭ nu făcea nicĭ pe jumătate atâta sgomotŭ. Să fie óre sgomotulŭ de acuma unŭ mugetŭ de turbare, că elŭ, odrasla munţilorŭ falnicĭ, a fostŭ aruncatŭ în lanţurĭ de sclăvie şi silitŭ să se supună voinţeĭ omenescĭ? Orĭ dóră sgomotulŭ e sgomotŭ de fală, ce vre să povestéscă lumiĭ falniccle lucrurĭ, ce îndeplinesce apa luĭ spumegătóre?

„Ca să potĭ întra în stabilimentulŭ electricŭ, trebue să aĭ permisiune dela direcţiune," aşa stă scrisŭ de-asupra întrăriĭ, ér „direcţiunea e în Innsbruck în strada cutare, numĕrulŭ şi etajulŭ cutare". Credeam, că nu îmĭ rĕmâne, decâtŭ să mĕ rentorcŭ fără lécŭ de ispravă. Aşa şi era, de nu mĕ adresam inginerului dirigentŭ, unŭ bărbatŭ cultŭ şi fórte prevenitoriŭ.

Stabilimentulŭ e proprietatea firmeĭ Ganz & Comp. din Budapesta, ér inginerulŭ dirigentŭ e nĕnţŭ din Bănatŭ. În stabilimentŭ suntŭ treĭ maşinĭ puternice mânate de totŭ atâtea turbine, apoĭ treĭ maşinĭ micĭ, aşa numite escitătóre. Ziua lucră numaĭ o maşină. Cum dă de se inseréză, se pune în mişcare şi a dóua. A treia stă în reservă pentru casurĭ de lipsă.

Apa întră în turbine şi le pune în mişcare, şi turbinele din parte-şĭ se punŭ şi învîrtŭ maşinele dinamice. Întocmaĭ ca la móră, unde apa mişcă róta din afară, ĕră róta învîrtită învîrte pétra măcinătóre.

La locŭlŭ de întrare a apeĭ în turbine se află unu regulatorŭ, ca să nu pótă întra apă decâtŭ dacă e de lipsă, şi ĕrăşĭ să nu pótă întra maĭ multă, de cum cere trebuinţa.

Deocamdată nu e folosită tótă puterea părĭuluĭ. Partea cea maĭ mare îĭ remâne neatinsă până la alte vremurĭ. Oraşulŭ e luminatŭ cu gazŭ, şi până va espira contractulŭ cu compania de gazŭ, nu se póte introduce luminatulŭ electricŭ. Sórte comună cu maĭ tóte oraşele, carĭ se legaseră pe anĭ îndelungaţi faţă cu societăţile de gazŭ.

Firma Ganz & Comp. e între cele dintâiŭ firme electrice din tótă lumea. Stabilimente de luminatŭ a ridicatŭ maĭ în tóte ţĕrile Europeĭ. Cu deosebire suntŭ numĕróse stabilimentele, ce le-a ridicatŭ în Italia.

În espositia din Innsbruck între alte obiecte espuse de firma Ganz & Comp. am vĕdutŭ şi planulŭ uneĭ căĭ ferate electrice între Budapesta şi Viena. Trenulŭ electricŭ ar avé să percurgă calea acésta în treĭ pătrare de óră, pe cândŭ astăzĭ şi trenulŭ fulgerŭ încă are lipsă de 5 óre. De trăĭa Baross, póte se realisa idea în curêndŭ. Aşa însă va maĭ odihni cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că e vorbă de sute de milióne.

Am vorbitŭ multe de tóte cu inginerulŭ dirigentŭ. Vorbit'am despre maşinele, ce daŭ curentŭ continuŭ, despre maşinele cu curentŭ alternativŭ, despre acumulatorĭ şi viitoriulŭ lorŭ, despre luminatulŭ electricŭ, folosirea electricităţiĭ la industria mare, precum şi la cea mică, despre tramvaiele şi trenurile electrice şi alte nenumĕrate.

Eŭ eram veselŭ, că am datŭ de unŭ omŭ, care póte să-mĭ dea răspunsurĭ hotărîte la multe întrebărĭ şi nedumeririĭ, ce aveam. Elŭ

ţinutŭ, locuită aprópe numaĭ de Românĭ, fiĭ aĭ bisericeĭ gr. or. române aparţinĕtorĭ eparchieĭ mele; de aceea în numele cleruluĭ şi poporuluĭ românŭ de religiunea gr. or., în numele bisericeĭ nóstre naţionale române, grăbimŭ şi noĭ şi cu acéstă ocasiune cu adâncă supunere omagială a da espresiune simţemintelorŭ nóstre de credinţă, alipire şi lealitate, ce le nutrimŭ cătră Maĭestatea Vóstră şi prealnalta casă domnitóre.

Biserica nóstră naţională nicĭ între grelele împrejurărĭ de acuma nu perde din vedere sublima eĭ misiune de a conlucra nu numaĭ la fericirea credincioşilorŭ eĭ, dar şi la propagarea dragosteĭ evangelice faţă de toţĭ supuşiĭ Maĭestăţiĭ Vóstre fără osebire de limbă şi confesiune, şi prin acésta şi la fericirea iubiteĭ nóstre patriĭ, aflându în părintésca graţie a Maĭestăţiĭ Vóstre celŭ maĭ puternicŭ sprijinŭ la împlinirea totŭ maĭ cu succesŭ a aceleĭ sublime misiunĭ, deplinŭ convinsă, că inima părintéscă a Maĭestăţiĭ Vóstre doresce deopotrivă fericirea tuturorŭ popórelorŭ supuse gloriosuluĭ sceptru alŭ Maĭestăţiĭ Vóstre.

Decĭ pe lângă cea maĭ adâncă supunere rugămŭ pe Maĭestatea Vóstră, să Vĕ înduraţĭ preagraţiosŭ a primi şi dela noĭ adâncile nóstre manifestărĭ şi asigurărĭ de credinţă, alipire şi lealitate, şi pe noĭ şi biserica nóstră şi pe credinciosulŭ nostru poporŭ a-lŭ învrednici şi maĭ departe de prealnalta graţie regéscă.

Noĭ şi toţĭ credincioşiĭ nostri, pe lânga cultivarea frumósélorŭ virtuţĭ de credinţă şi lealitate, ereditе dela strămoşĭ, nu vomŭ înceta în rugăciunile nóstre de tóte ţilele a implora binecuvîntarea ceriuluĭ asupra prealnalteĭ persóne a Maĭestăţiĭ Vóstre, asupra prealnalteĭ case domnitóre şi asupra iubiteĭ nóstre patriĭ, a căreĭ bunăstare şi înflorire este nisuinţa comună a tuturorŭ popórélorŭ Sale.

Să trăéscă Maĭestatea Sa!"

Maĭestatea Sa a rĕspunsŭ la acestea cu cuvintele următóre:

„Cu plăcere Vĕ asigurarezŭ pe Dvóstră despre nestrămutata mea graţie şi despre binevoitorulŭ meŭ sprijinŭ, carele se estinde faţă de fiecare din supuşiĭ meĭ de o potrivă, fără deosebire de confesiune şi naţionalitate. Sperezŭ de altcum şi aşteptŭ, că şi Dvóstră prin influinţa, ce poşedeţĭ, veţĭ ţiné pe credincioşiĭ Dvóstre departe de acele agitaţiunĭ periculóse, carĭ în unele ţinuturĭ ţintescŭ a seduce poporulŭ, — pentru-că deşi limba nu este una şi aceea-şĭ, — fiecare naţionalitate are datorinţa a susţiné buna înţelegere cu celealalte naţionalităţi şi a stima legile şi constituţiunea ţĕreĭ, deórece numaĭ astfelŭ póte să ajungă în posiţiunea de a-şi asigura şi desvolta interesele şi bunăstarea."

---

vedea în mine unŭ omŭ venitŭ din ţara luĭ îndepărtată, şi maĭ pe susŭ de tóte unŭ omŭ, care ascultă cu luare aminte la fiesce care vorbă. ce o rostesce.

M'am rentorsŭ din Mühlau în dispositia cea maĭ animată. Nu am avutŭ răbdarea să aşteptŭ după tramvaiŭ, ci am luat'o prin promenada de lângă Inn, şi am datŭ libertate ochilorŭ şi fantasieĭ, să se pótă desfăta în tignă în priveliştea măréţă a natureĭ.

Era aprópe de amédĭ, cândŭ am sositŭ în oraşŭ. Ca după amédĭ aveam să plecŭ, dar înainte de plecare am maĭ intratŭ prin câteva biserici maĭ de frunte, maĭ cu samă în biserici de acelea, unde sciam, că se păstréză trupurĭ şi oseminte de ale Martirilorŭ şi ale altorŭ Sfinţi. Am intratŭ pe rîndŭ în biserica Iesuiţilorŭ, biserica Sfîntuluĭ Iacobŭ şi biserica Ursulinelorŭ şi m'am rugatŭ pentru călătoria în pace şi ferită de primejdiĭ.

În biserica Părinţilorŭ Iesuiţĭ se află trupulŭ sfîntuluĭ martirŭ Fortunatŭ şi alŭ sfîntuluĭ Pirminŭ, în biserica sfîntuluĭ Iacobŭ oseminte le sfîntuluĭ Vitalis şi maĭ unuluĭ, a căruĭ nume mi-s'a străcuratŭ din minte, ér la Maĭcele Ursuline trupurile sfinţilorŭ martirĭ Clemente, Victorŭ, Victoria, Aurelia, Lena, Candida, Constantina şi Paullilus.

Etă istoria epistoleĭ perdute, precum şi cuprinsulŭ eĭ. Acum, după ce l-am făcutŭ copia, mi-ar plăcé să se găsésca originalulŭ, nu de alta, ci numaĭ ca să vĕdŭ, întru cătŭ mi-a succesŭ să reproducŭ din cele ce mi-aŭ rĕmasŭ în minte.

Călătorilŭ.

Naĭvitate fără semĕnŭ. — Reproducemŭ din „Egyetértés", din fóea Magiarilorŭ cea maĭ naţională, pentru că e cea maĭ kossuthistă.

Fóea asta în nrulŭ sĕŭ din 12 a c. cu provocare la cuvintele, carĭ le-a rostitŭ regele cătră deputaţiunĭ în Boros-Sebes, ţice în articululŭ de fondŭ următórele:

„Póte să servéscă spe liniştirea naţiuniĭ cuprinse de îngrijirĭ aceea, că regele a priceputŭ şi apreţiéză fenomenele acelea îngrijitóre, carĭ se manifestă în viaţa publică a statuluĭ ungarŭ, şi de ocasiunea oferită s'a folositŭ nu numaĭ spre a-şĭ esprima simţĕmintele sale constituţionale, ci şi spre aceea, ca să facă să-ĭ simţéscă mănia toţĭ aceia, carĭ lucră într'o direcţie periculósă pentru statŭ şi turbură liniştea internă a ţĕreĭ."

Ca urmare din cuvintele regescĭ fóea numită îndréptă guvernuluĭ ţĕreĭ la sfârşitulŭ articulului cuvintele:

„Părăséscă (guvernulŭ) neactivitatea condamnabilă şi nu spereze, că agitatoriĭ valahĭ după lecţia regéscă, ce aŭ primit'o, se vorŭ trage în linişte la o parte. Facă guvernulŭ, să simţéscă (agitatoriĭ valahĭ) forţa statuluĭ ungarŭ, şi validiteze auctoritatea statuluĭ!"

Într-u adevĕrŭ şodŭ comentarŭ alŭ cuvintelorŭ regeluĭ.

Dar nu acestea singure ne îndémnă să le reproducemŭ. Aĭurărĭ de acestea „pacificătóre" amŭ maĭ cetitŭ destule prin foile magiaro-jidane. Voimŭ însă de astă-dată să şi dovedimŭ, că ele suntŭ aĭurărĭ. Étă cum.

Totŭ „Egyetértés" în acela-şĭ numĕrŭ îşĭ informéză pe cetitoriĭ sĕĭ despre impresia cuvintelorŭ regescĭ în chipulŭ următoriŭ:

„S'a împlinitŭ ceea ce aşteptaŭ cu toţiĭ. Regele a rostitŭ cătră fiesce care deputaţiune rĕspunsurĭ de momentŭ politicŭ. Regele a rehabilitatŭ pe Pavelŭ în faţa ţĕreĭ. Ăsta e aci (în Boros-Sebes) evenimentulŭ ţileĭ de astădĭ. Oficiulŭ administrativŭ alŭ comitatuluĭ Aradŭ nicĭ pe departe nu a fostŭ aşa de mulţămitŭ cu rĕspunsulŭ regeluĭ, ca deputaţiunea condusă de Pavelŭ. Asta este impresia cea dintâiŭ şi nemijlocită, carea aŭ deşteptat'o enunţările regescĭ. Începêndŭ dela comitele supremŭ Fábián la vale se póte observa o indispunere hotărîtă în deputaţiunea comitatuluĭ Aradŭ. Toţĭ aşteptară, ca Pavelŭ să se împărtăşéscă de o lecţie aspră — şi lecţia asta a primit'o deputaţiunea comitatuluĭ Aradŭ."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Enciclica Sfinţieĭ Sale cătră episcopatulŭ catolicŭ din Ungaria a produsŭ mare resensŭ în presa liberală magiară. Foile liberale scriŭ pline de amărăciune şi unele din ele scriŭ înjurându şi batjocorindŭ după datina lorŭ cuvintele adresate de capulŭ bisericeĭ cătră fiiĭ sĕĭ sufletescĭ. Magyar-Ujság, ţiarŭ guvernamentalŭ, ţice: „Ceea ce adresézŭ Leo XIII episcopatuluĭ ungarŭ, preoţimiĭ şi tuturorŭ catolicilorŭ ungarĭ, nu este o enciclică, ci o proclamaţiune, de carĭ se îndatinéză a îndrepta domnitoriĭ poporuluĭ înainte de erumperea războiuluĭ." „Nemzet" în batjocură numesce enciclica „apă stinţită", dară totuşĭ nu-şĭ póte stăpâni mănia şi cu vehementă atacă pe Pontificele, „care întru atâta se mestecă în afacerile interne ale Ungarieĭ (se mestecă, câtŭ pretindŭ interesele bisericeĭ Red.), câtŭ preoţilorŭ şi credincioşilorŭ catolicĭ voesce a le da mandatŭ şi îndreptariŭ pentru alegerile dietale." (Ceĭ dela „Nemzet" ar dori, ca catoliciĭ să asculte orbesce de sfaturile preseĭ jidano-magiare. Red.) „Magyar Hirlap" ţice, că Papa este celŭ dintâiŭ, care a declaratŭ în formă oficiósă şi serbătoréscă esistinţa lupteĭ de cultŭ. (Dară legile liberale, carĭ vinŭ în colisiune cu dogmele şi interesele bisericeĭ, nu suntŭ o decherare de răsboiŭ făcută bisericeĭ? Red.) Tóte foile atacă pe autoriĭ intelectualĭ (?) şi pe ceĭ ce aŭ informatŭ rĕŭ (?) pe Papa, adecă episcopatulŭ. Iritaţiunea preseĭ magiare dovedesce, că enciclica papală a fostŭ venită la timpŭ, şi că ea va deschide şi ochiĭ acelorŭ catolicĭ, carĭ timpŭ îndelungatŭ s'aŭ lăsatŭ a fi îmbetaţĭ cu frase liberale şi aŭ conlucratŭ şi eĭ la subminarea bisericeĭ şi propagarea indiferentismuluĭ religiosŭ.

Cu privire la atitudinea guvernuluĭ faţă cu enciclica papală „N. Fr. Presse" scrie între altele, că în cercurile hotărîtóre a produsŭ indignare provocarea Papeĭ la sprijinulŭ regeluĭ. Posiţia guvernuluĭ în cestiunea acésta este delicată, după ce nu póte trage în discusiune şi coróna. Ministrulŭ-preşedinte la prima ocasiune binevenită va arĕta în parlamentŭ, că guvernulŭ în unire cu coróna va susţiné deplinŭ programulŭ bisericescŭ, şi că proïectele, carĭ aŭ să fie presentate parlamentuluĭ aŭ trecutŭ prin tóte stadiile. Precum anunţă totŭ aceea-şĭ fóe guvernulŭ nu voesce să aplice de o cam dată placetulŭ. Noĭ credemŭ, că dacă catoliciĭ din Ungaria vorŭ lucra amĕsuratŭ înviaţiunilorŭ primite dela Roma, guvernulŭ nu va fi silitŭ să abţică numaĭ dela politica inimică bisericeĭ, ci va trebui să caţă dimpreună cu intregŭ sistemulŭ luĭ de guvernare.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Rĕspunsurile date de Maĭestatea Sa episcopilorŭ românĭ în B.-Şebeşŭ aŭ mare însemnătate politică. Ele ne vestescŭ, că până şi cercurile cele maĭ înalte, neluându afară nicĭ pe domniĭ ministri, cu a căroră scire s'aŭ datŭ acele respunsurĭ, suntŭ disgustate de şovinismulŭ magiarŭ şi îngrijate de agitaţiunea produsă în tótă ţara în urma şovinismuluĭ turbatŭ.

Foile, carĭ staŭ aprópe de guvernulŭ ungurescŭ spunŭ, că ministrulŭ Wekerle încă în 27 a c. îşĭ va ţiné esposeulŭ asupra budgetuluĭ, care se închie cu ceva escedentŭ (pe hârtie Red.). Totŭ atunci va face enunţărĭ despre situaţiunea politică generală. Maĭ departe, câtŭ ce

i-se va oferi ocasiune, se va pronunța și asupra celorŭ mai importante cestiuni interne: asupra politicei bisericesci și a cestiuniĭ naționalităților. S'a mai pronunțatŭ dlŭ Wekerle asupra acestorŭ cestiuni, dară nu în sensulŭ de a le puté resolvi, ci mai multŭ de a le agrava. Și ne tememŭ, că și prin declarațiunile, ce promite a le face, numai se va produce o confusiune și nemulțămire și mai mare.

Anglia.

Se sperá, că casa de susŭ, după ce a primitŭ în prima cetire bilulŭ home-rule, nu-i va face mari dificultăți nici în cetirile următóre. În a dóna cetire însă bilulŭ a fostŭ respinsŭ și prin urmare luatŭ dela ordinea ţilei cu 419 contra la 41 voturi. Căderea biluluĭ în casa de susŭ nici decâtŭ nu se póte privi ca „finis Hiberniae". Însă-și casa de susŭ a aprobatŭ în 1885 în principiŭ autonomia irică, și bilulŭ home-rule, deși póte sub altă formă, totuși va întruni maĭoritatea voturilorŭ și în camera Lorzilorŭ. După respingerea biluluĭ îi rămânŭ luĭ Gladstone treĭ căĭ deschise: saŭ să-și dea dimisiunea, în care casŭ ar ajunge érăși la cârmă Salisbury, saŭ să escrie alegeri nóuĕ, a cărorŭ resultatŭ nu se póte încă prevedé, saŭ să nu tragă nici o consecință din votulŭ senatuluĭ și să guverneze mai departe cu maĭoritatea, de care dispune în camera comunelorŭ aducêndŭ de noŭ bilulŭ home-rule în cameră. Se crede, că calea cea din urmă și-o va alege bĕtrânulŭ bărbatŭ de statŭ.

Belgiŭ.

Revisiunea constituțiuniĭ după o trăgănare de treĭ aniĭ s'a terminatŭ, și regele a sancționatŭ nóua constituțiune. După constituțiunea acésta Belgia póte câștiga coloniĭ, posesiuni transmarine și protectorate, dară trupele pentru apĕrarea acestora se vorŭ recruta numai din voluntari. Ambele corpuri legiuitóre se vorŭ compune din representanți aleși prin maĭoritate de voturi. Fiesce care Belgianŭ ajunsŭ la 25 de aniĭ are unŭ votŭ la alegere, fiesce care cetățénŭ ajunsŭ la 35, de e căsătoritŭ și are pruncĭ legitimi, precum și fiesce care proprietariŭ de averi în valóre de celŭ puținŭ 2000 frs. mai are încă unŭ votŭ la alegeri. Dóuĕ voturi mai aŭ cetățenii cu cualificațiune academică și ceĭ ce pórtă oficiĭ mai înalte. Nimenĭ nu are mai multe de treĭ voturi. Votarea este obligătóre și se întîmplă în comună; tóte ședulele de votare trebue să aĭbă acela-și formatŭ și aceea-și colóre. Senatulŭ constă din 101 membri. 75 senatorĭ se alegŭ dintre cetățenii trecuți de 40 de aniĭ, cari plătescŭ contribuțiune de celŭ puținŭ 1200 frs., éră 26 se alegŭ de consilieriĭ provinciali după placŭ. Drepturile regeluĭ s'aŭ lărgitŭ prin aceea, că în casulŭ cândŭ elŭ nu ar avé descendenți de partea bărbătéscă, cu consimțĕmîntulŭ ambelorŭ camere să-și pótă numi pe succesorulŭ sĕŭ. Orĭ și care prințŭ belgianŭ, care voesce a fi îndreptățitŭ la corónă, numai cu consimțĕmîntulŭ regeluĭ se póte căsători.

Din Enciclica Sfinției Sale Leo XIII.

către Episcopatulŭ Ungarieĭ din 2 Septembre 1893.

„Pentru ca să trecemŭ la celea ce se referescŭ mai de aprópe la propusulŭ Nostru, întru adevĕrŭ nu cu mică durere a inimeĭ amŭ înțelesŭ, că afară de celea ce în legile Ungarieĭ, precum Ne-amŭ tânguitŭ de altă dată, „se abatŭ dela drepturile Bisericeĭ și micșoréză capacitatea eĭ de acțiune și se opunŭ mărturisiriĭ catolice,"[1] în aniĭ aceștia din urmă s'aŭ decretatŭ orĭ s'aŭ sevârșitŭ din auctoritate publică și alte lucruri cu adevĕratŭ nu mai puținŭ stricăcióse Bisericeĭ și chiarŭ causeĭ catolice: éră precum decurgŭ acum lucrurile vóstre publice, este fórte de temutŭ, că religiunea va suferi daune încă și mai grele. — Éră ce privesce anume lucrurile acelea, cari în timpulŭ acesta mai de aprópe s'aŭ agitatŭ la voĭ cu mai mare înfocare, este datorința vóstră, Venerabiliĭ Frați, să vĕ dați tótă silința cu zelŭ și în concordie, ca toți, atâtŭ preoții câtŭ și laiciĭ, să cunóscă lămuritŭ, ce li-se ĭértă și de ce aŭ să se ferescă, pentru ca să nu pĕcătuéscă în contra legiĭ naturale și a celeĭ dumnedeescĭ. Și după ce dintre voĭ ceĭ mai mulți aŭ demandatŭ în lucrurile acelea păstoriloru sufletescĭ, să aștepte judecata Scaunuluĭ Apostolicŭ ceruŭ de voĭ înși-vĕ, va fi acum datorința vóstră, Venerabiliĭ Frați, să admoniați cu hotărîre pe aceia-și păstori sufletescĭ, să privéscă de lucru de conscĭință a nu se abate nici câtŭ de puținŭ dela celea ce orĭ a hotărîtŭ orĭ a demandatŭ Scaunulŭ Apostolicŭ: éră ceea ce nu este ĭertatŭ preoțilorŭ, este evidentŭ, că nu li-se ĭértă nici ómeniloru laicĭ. — Altcum spre a paralisa puterea celorŭ mai multe rele, este de momentŭ fórte mare, ca păstoriĭ sufletescĭ nici odată să nu înceteze a admonia mulțimea, ca întru câtŭ e cu putință, să se rețină dela căsătoriĭ cu ómeni necatolicĭ. Înțelegă bine credincioșiĭ și țină în minte, că dela astfelŭ de căsătoriĭ, pe cari Biserica totdeuna le-a reprobatŭ, aŭ să se înfióre mai alesŭ de aceea, că precum amŭ ḑis'o noĭ de altă dată, [1] „oferescŭ ocasiune la oprita societate și comuniune în cele sfinte; aducŭ pericolŭ religiuniĭ părțiĭ catolice; împedecă buna crescere a pruncilorŭ, și fórte adese orĭ îndémnă sufletele, să se dedea a da tuturorŭ religiunilorŭ acela-și prețŭ delăturându-se deosebirea între adevĕrŭ și falsitate."

„—Mai alesŭ de aceea să vĕ îngrijiți și aceea să o realisați, ca toți, întăriți prin esemplulŭ și auctoritatea vóstră, să facă de a sa și să apere cu curajŭ și bărbăție causa religiuniĭ. Întru adevĕrŭ nu a rare orĭ se întîmplă, — și noĭ nu vomŭ retăcé ceea ce e faptŭ, — că uniĭ dintre catolicĭ pe cândŭ ar avé să strălucéscă cu vîrtutea și statornicia cea mai mare întru apĕrarea și recâștigarea drepturiloru Bisericeĭ, conduși fiindŭ de unŭ felŭ de prudință omenéscă saŭ trecŭ la contrarĭ saŭ se adeverescŭ de prea fricoși și slabĭ în acțiune. Dar ușorŭ se póte pricepe, că o purcedere ca asta deschide ușea la pericole cu adevĕratŭ de cele mai grele, mai alesŭ cândŭ e vorbă despre de aceia, cari saŭ poședŭ auctoritate saŭ potŭ să înrîuréscă fórte multŭ asupra părereĭ mulțimiĭ. Căci afară de aceea, că-și părăsescŭ justa și datorita chemare, în casurile celea mai multe provócă causă de smintélă și închidŭ drumulŭ la aceea, ca să ajungă și să se păstreze concordia aceea, care face, ca toți să simțéscă una și prin fapta sa să comprobeze una. Și întru adevĕrŭ nu póte să fie nimica mai doritŭ de inimiciĭ numeluĭ de creștinŭ decâtŭ neactivitatea și lipsa de concordie a catolicilorŭ: acestea ducŭ adecă la povîrnișŭ și oferescŭ inimicilorŭ prilejŭ de a cuteza rele și mai marĭ. Este adevĕratŭ, că în tóte lucrurile cu sfatŭ trebue să avemŭ de soțŭ prudința și temperanța; Biserica însă-și voesce, ca în apĕrarea adevĕruluĭ să observămŭ o purcedere bine plănuită: éră adevĕrateĭ prudințe nu se împotrivesce nimica mai tare, ca a concede, să persecute nepedepsiți religiunea și să pericliteze mântuirea poporuluĭ."

„Éră de óre ce, precum arată esperința, spre întărirea concordieĭ și spre deșteptarea zeluluĭ activŭ alŭ catolicilorŭ aŭ putere minunatŭ de mănósă și folositóre adunările lorŭ anuale, în cariĭ sub conducerea și îngrijirea Episcopilorŭ se sfătuescŭ împreună despre causa catolică, despre promovarea a totŭ felulŭ de opere pie, de aceea dorimŭ fórte tare, ca să se sevârșéscă cu zelŭ acelea, de cariĭ voĭ, precum amŭ înțelesŭ, nu cu multŭ înainte de asta v'ați îngrijitŭ în privința acésta. Căci nu ne îndoimŭ, că adunăriĭ de felulŭ acesta, cariĭ și pe airea s'aŭ ținutŭ în mare parte în urma îndemnăriĭ Nóstre, vorŭ fi de mare folosŭ și causeĭ vóstre. — Și într'acolo se cade să se îndrepte activitatea vóstră, ca în parlamentŭ să se alégă aceĭ bărbați de religiositate cunoscută și de vîrtute probată, cariĭ să fie gata a lucra cu zelŭ și statornicie pentru realisarea propusuluĭ de a recâștiga drepturile Bisericeĭ și causeĭ catolice. — Vedeți mai departe, Venerabiliĭ Frați, cum aceia, cariĭ suntŭ despărțiți de Biserică, cu ajutoriulŭ jurnalelorŭ și cărților se silescŭ din resputeri a respândi în tóte părțile prin poporŭ otrava greșelelorŭ și părerilorŭ rele, a strica moravurile bune, și a depărta mulțimea dela viața creștinéscă. Înțelégă deci ómeniĭ vostri, că a sositŭ timpulŭ, în care să prestea pe terenulŭ acesta mai multŭ și să facă în totŭ chipulŭ, ca scrierilorŭ să se opună scrieri, cariĭ să corĕspundă mărimiĭ lupteĭ și să oferéscă lécŭ potrivitŭ în contra relelorŭ."

„Dar mai alesŭ aceea o voimŭ, Venerabiliĭ Frați, ca voĭ să vĕ puneți silințele vóstre întru crescerea pruncilorŭ și a tinerilorŭ. Nu avemŭ de gândŭ să repețimŭ celea ce v'amŭ spusŭ deja în mai la délŭ amintita scrisóre, ce v'amŭ îndreptat'o vóuĕ; dar totuși nu putemŭ să nu atingemŭ pe scurtŭ câteva lucruri, cariĭ suntŭ mai momentóse. — Cu privire la școlele începĕtóre trebue să urgitați neîncetatŭ, Venerabiliĭ Frați, ca parochiiĭ și celalalți păstorĭ sufletescĭ să vegheze asupra lorŭ neîncetatŭ cu zelulŭ celŭ mai mare și să privéscă de partea cea mai însemnată a oficiuluĭ sĕŭ a instrua pe alumni în sfintele învățăturĭ. Oficiulŭ acesta nobilŭ și momentosŭ să nu-lŭ concédă altuĭ locțiinĕtoriŭ, ci eĭ înși-și să-lŭ împlinéscă cu dragostea cea mai mare, după ce e certŭ, că dela instrucțiunea bună și religiósă a tineretuluĭ atîrnă în cea mai mare parte nu numaĭ fericirea familiiloru, ci chiarŭ și cea a statuluĭ. Nici să priviți vre-o silință și diligință așa de mare, câtŭ nu s'ar puté deprinde încă și mai mare, ca școlele acestea să se desvólte dilnicŭ totŭ mai bine. Ar fi lucru fórte potrivitŭ, să constituiți în fiesce care diecesă inspectorĭ scolasticĭ atâtŭ diecesani câtŭ și decanalĭ, cu cariĭ episcopiĭ să se sfătuéscă în fiesce care anŭ despre starea și condițiunea școlelorŭ, ba chiarŭ și despre celealalte lucruri, cariĭ se ținŭ de credință, de moravuri și de păstorirea sufletelorŭ. Éră dacă ar fi de lipsă, ca conformŭ recerințelorŭ locale să se întemeieze școle nóuĕ orĭ să se amplifice cele deja esistente, nici decum nu mĕ îndoescŭ, Venerabiliĭ Frați, că atâtŭ liberalitatea vóstră comprobată deja de multe orĭ, câtŭ și cea a catolicilorŭ de tótă categoria va sări întru ajutoriŭ generosŭ și gata spre jertfă."

„Éră cu privire la școlele numite medii și la cele mai înalte aveți să veghiați cu grijea cea mai mare, ca semința aceea bună, ce s'a semĕnatŭ în sufletele pruncilorŭ, în tineri să nu péră. Câtŭ puteți deci orĭ prin lucrulŭ orĭ prin rugămintea vóstră, atâta să vĕ sîrguiți a face, Venerabiliĭ Frați, ca astfelŭ de pericole orĭ să se delăture orĭ să se micșoreze: și mai alesŭ într'acolo să se îndrepte grijea vóstră păstoréscă, ca pentru propunerea religiuniĭ să se alégă bărbați piĭ și eruditi, și să se delăture causele

[1] Epist. Encycl. ad Episcopos Hung. die XXII. Aug. 1886.

[1] Litt. Encycl. de Matrimonio christiano 1880.

acelea, carî de multe orî împedecă fórte fruptulŭ bunŭ şi îmbelşugatŭ alŭ prelecţiunilorŭ lorŭ. — Altcum deşi cunóscemŭ bine îngrijirea, ce o deprindeţi, ca şcólele acestea, carî după intenţiunea întemeiătorilorŭ aŭ să fie sub potestatea Bisericeî şi a Episcopilorŭ, să şi rĕmână aşa, precum le-aŭ întemeiatŭ ei, totuşi vĕ admonieză cu de-adinsulŭ, ca cu totŭ prilejulŭ să urgitaţi împreună acela-şi lucru, precum pretinde dreptulŭ şi oficiulŭ vostru. Căcî ce este concesŭ acatolicilorŭ, se împotrivesce ecuităţiî şi dreptăţiî a denega catolicilorŭ: ĕră spre folosŭ publicŭ servesce aceea, ca celea ce înaintaşiî aŭ instituitŭ în chipŭ aşa de piŭ şi de înţeleptescŭ, să nu se foloséscă spre stricăciunea Bisericeî şi credinţeî catolice, ci spre scutulŭ şi asigurarea amîndouora şi aşa chiarŭ şi spre binele statuluî."

„Ĕră ce privesce acţiunea roditóre a cleruluî vostru, maî alesŭ în timpulŭ de faţă e fórte de lipsă, Venerabiliî Fraţi, ca atâtŭ concordia vóstră în conducerea luî, câtŭ şi grijea şi iubirea vóstră întru îndemnarea şi admoniarea luî, câtŭ şi tăria oficiuluî vostru întru păzirea disciplineî bisericescî să strălucéscă în chipŭ deschilinitŭ. — De altă parte toţi ceî ce se ţinŭ de tagma clericilorŭ, aŭ să se alipéscă cu credinţa cea maî mare de Episcopiî sĕî, să priméscă îndemnările lorŭ, să fie întru ajutoriŭ sfaturilorŭ lorŭ; ĕră în împlinirea oficiilorŭ sacre, în lucrurile, carî aŭ să le sevârşéscă spre mântuirea vecinică a ómenilorŭ, aŭ să fie totdeuna gata şi zeloşi, conduşi fiindŭ de caritate. — Ĕră fiindŭ că în tótă privinţa potŭ să sevârşéscă fórte multŭ esemplele preoţilorŭ, eî aŭ maî alesŭ să-şi dea silinţa de a se oferi ochilorŭ poporuluî creştinŭ totdeuna ca esemplu viŭ alŭ vîrtuţiî şi conteniriî. Să bage de samă, ca să nu se ocupe prea multŭ de afaceri civile saŭ politice; şi să-şi aducă aminte adese orî de cuvintele acelea ale s. Apostolŭ Paulŭ: nimenea ostaşŭ fiindŭ luî Dumneḑeŭ, se amestecă cu lucrurî lumescî, ca celuî ce strînge óste, să placă. [1]) Cu adevĕratŭ, precum învaţă s. Gregoriŭ celŭ Mare, este bine a nu părăsi îngrijirea de celea esterne pe lângă îngrijirea de celea interne: şi anume cândŭ e vorbă de apĕrarea religiuniî orî de promovarea bineluî comunŭ, niciî decum nu suntă a se neglege acelea mijlóce de apĕrare şi de ajutoriŭ, carî le aducŭ cu sine împrejurările timpuluî şi loculuî. Cu tóte acestea se pretinde cea maî mare prudinţă şi grije, ca nu cumva să se trécă marginile gravităţiî şi moduluî, ce se pretinde dela unŭ clericŭ, şi ca nu cumva să apară, ca şi cândŭ s'ar îngriji maî puţinŭ de celea ceresci decâtŭ de cele lumescî. Fórte bine învaţă acela-şi Gregoriŭ M.: „Lucrurile lumescî se potŭ tolera decî une orî din óre care compătimire, dar niciî odată să nu se cerce anume din iubire: ca ele nu cumva să îngreuneze mintea celuî ce le iubesce şi să o cufunde din celea ceresci cu greutatea lorŭ până la celea maî de josŭ." [1])

Adresă omagială cătră Escelenţa Sa Episcopulŭ Mihailŭ Pavelŭ.

Escelentissime Domnule Episcopŭ!
Părinte alŭ nostru preabunŭ!

Venitu-ne-aŭ la cunoscinţă demonstraţiunile inscenate de cătră fariseiî din Orade în contra Escelenţeî Vóstre şi calumniile, ce le-a aruncatŭ asupra Escelenţeî Vóstre şi a cleruluî diecesanŭ unŭ preotŭ perfidŭ, unŭ Iuda vîndătoriŭ, Pituk, pe care l'aţi luatŭ între preoţiî Vostri, l'aţi primitŭ la masa Vóstră, şi care V'a resplătitŭ acéstă iubire, cum a resplătitŭ Iuda vîndătoriulŭ divinuluî nostru Mântuitoriŭ.

Dreptŭ aceea cu dispreţŭ ne întórcemŭ faţa dela preotulŭ blăstĕmatŭ, dela apostolulŭ trădătoriŭ, dela Pituk Iuda vîndătoriulŭ, şi din totŭ sufletulŭ nostru condamnămŭ faptele fariseilorŭ din Orade, carî aŭ voitŭ a ne bate păstoriulŭ, ne-aŭ spartŭ bisericele, şi ne-aŭ insultatŭ altarele nóstre.

Ĕră Vóuĕ, Escelentissime Domnule Episcopŭ, de aci din depărtare Vĕ trimitemŭ salutările nóstre fiesci, şi la tronulŭ Escelenţeî Vóstre depunemŭ omagiile nóstre de iubire, de credinţă şi de fiéscă umilinţă, şi cândŭ vrăşmaşiî Vĕ împletescŭ cununa cea de spiniî, noî Vĕ împletimŭ cununa de lauriî şi pliniî de entusiasmŭ Vĕ aclamămŭ strigându-Vĕ: Osana! Binecuvîntatŭ să fie de tótă suflarea românéscă numele Vostru mare din posteritate în posteritate.

Piscoltŭ, la 31 Augustŭ 1893.

Florianŭ Selăgeauŭ parochŭ, *Ioanŭ Murĕşanŭ* teologŭ, *Gavrilă Bardoşi* teologŭ, *Ludovicŭ Bardoşi* propietariŭ; pentru poporulŭ românŭ din Pişcoltŭ: *Georgiŭ Danciŭ, Ioanŭ Turdeanŭ, Ioanŭ Papp, Georgiŭ Roşu, Georgiŭ Palŭ, Traianŭ Nichită, Ioanŭ Roşca, Vasiliŭ Turdeanŭ, Ioanŭ Szilágyi, Gavrilă Lucaciŭ, Şandru Mariaşŭ, Georgiŭ Daridă, Georgiŭ Papp, Georgiŭ Puşcaşŭ, Vasiliŭ Szilágyi, Gavrilă Szilágyi, Vasiliŭ Kis, Ioanŭ Kerezsi, Coste Kerezsi, Ioanŭ Luca, Ioanŭ Dragoşŭ, Urs Üveges, Vasilie Cosma, Georgiŭ Bodnariŭ, Ilie Erdei.*

Mulţămită publică.

Primindŭ dela institutulŭ de creditŭ „Mureşana" din Reghinulŭ săsescŭ unŭ ajutoriŭ de 5 fl., ér dela dlŭ Patriciŭ Barbŭ, advocatŭ totŭ acolo, alţi 5 fl., precum şi 5 losurî de ale tombolei, ce o va aranja Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ, cumpĕrate de dînsulŭ şi donate ĕrăşi Reuniunuî, acésta îşi ţine de plăcută datorie a esprima pe calea acésta respectivilorŭ donatorî ferbintea sa mulţămită pentru darurile, de carî a fostŭ făcută părtaşă Reuniunea.

Blaşiŭ în 14 Septembre 1893.

În numele Comitetuluî Reuniuniî f. r. gr. cat. din Blaşiŭ.

Rosa Munteanŭ, presidentă. **Aur. P. Bota**, secretariŭ.

Noutăţi.

Maĭestatea Sa Monarchulŭ între Români. Venirea Maĭestăţiî Sale în B.-Şebeşŭ comitatulŭ Araduluî spre a fi de faţă la manevre a produsŭ o mare bucurie în poporulŭ românescŭ, care îmbrăcatŭ în costumŭ pitorescŭ şi cu frundă tricoloră pe pălăriî a eşitŭ spre întimpinarea Monarchuluî. Dintre ministri aŭ însoţitŭ pe Maĭestatea Sa dniî Wekerle, Hieronymi, Tisza Lajos şi Fejérváry. Cândŭ s'a scoboritŭ Regele din cupeŭ, Româniî aŭ strigatŭ „să trăéscă!" La gară între ceî ce aŭ eşitŭ spre întimpinarea Maĭestăţiî Sale a fostŭ şi Esc. Sa Episcopulŭ Pavelŭ, pe care l'a întrebatŭ, că dela Orade vine, la ce Esc. Sa a rĕspunsŭ, că *nu vine dela Orade, ci dela Bĕiuşŭ.* În diua următóre după serviţiulŭ divinŭ a primitŭ omagiile cleruluî romano-catolicŭ, greco-catolicŭ şi greco-orientalŭ, precum şi pe representanţiî confesiuniî luterane, corpuluî ofiţerilorŭ şi deputaţiunea comitatuluî şi a oraşuluî Aradŭ. Poporulŭ românŭ din multe comune aŭ înmanuatŭ Maĭestăţiî Sale adrese omagiale provĕḑute cu sute de subscrieri. Oraşulŭ a fostŭ sara splendidŭ iluminatŭ cu electricitate.

Esercitiile militare s'aŭ începutŭ Duminecă la amĕḑi. Maĭestatea Sa însoţitŭ de ataşaţiî militarî ai puterilorŭ străine a eşitŭ pe câmpulŭ de luptă Luni diminĕţă. — La 6 óre sara a fostŭ dineŭ splendidŭ, cu care ocasiune Maĭestatea Sa a ridicatŭ unŭ toastŭ pentru Ţarulŭ Rusieî, a cărui ḑi onomastică a fostŭ în 11 a c., ḑicêndŭ: „Întru sănĕtatea scumpuluî meŭ amicŭ a ţaruluî Alesandru ridicŭ acestŭ păharŭ." Musica militară a intonatŭ imnulŭ rusescŭ.

În 12 sara Maĭestatea Sa însoţitŭ de ovaţiunile grandióse ale poporuluî a plecatŭ cu trenulŭ din B.-Şebeşŭ spre Schönbrunn.

Articululŭ de lege XXVI din 1893. Fóea oficiósă din 12 a c. publică articululŭ de lege XXVI din 1893, care se ocupă cu salarisarea învăţătorilorŭ şi a învăţătórelorŭ dela şcólele poporale confesionale şi comunale. Legea a fostŭ sancţionată în 13 Aug. şi s'a publicatŭ în „Colecţiunea legilorŭ" (Országos Törvénytár) în 10 Sept. 1893. Aşadară legea, care statorésce minimulŭ salarelorŭ învăţătorescî la 300 fl. plus augmentările totŭ la cincî anî, a primitŭ şi preaînalta sancţiune a Monarchuluî; deci acele parochiî, carî nu aŭ regalatŭ încă salariulŭ învăţătorescŭ ridicându-lă la 300 fl., să o facă acésta fără amânare, căcî e timpulŭ supremŭ.

Staţiuni docentale. Cu terminulŭ de 25 Septembre se escrie concursŭ la staţiunile docentale şi cantorŭ-docentale: În protopopiatulŭ *Aludului* la staţ. cant.-doc. din *Ciugudelŭ* cu emolumentele: 250 fl. din repartiţiune pe poporŭ şi 50 fl. din venitele cantorale; staţ. cant.-doc. din *Ciumbrudŭ* cu emolumentele: 127 fl. din repartiţiune, 33 metrete vechî de cucuruzŭ à 80 cr., 20 metrete nóuĕ à 70 cr., 33 ḑile de lucru à 25 cr., $^1/_2$ delniţă de pădure şi unŭ fînaţŭ socotite în câte 4 fl.; la staţ. cant.-doc. din *M.-Sâncraiŭ* cu emolumentele: 100 fl. aruncŭ pe poporŭ, arînda unuî locŭ cositoriŭ de 7 jug. 55 fl., 25 metrete cucuruzŭ şi 25 ḑile de lucru, unŭ agru de $1^1/_2$ jug., unŭ fînaţŭ şi o grădină, la olaltă cu venitŭ anualŭ de 33 fl.; staţ. doc. din *Poiana* cu emolumentele: 200 fl. din repartiţiune. — Cu terminulŭ de 30 Sept. se escrie concursŭ: I. În protopopiatulŭ *Blaşiuluî* la staţ. docent. din *Ţapu* cu emolumentele: 300 fl. din repartiţiune. II. În protopopiatulŭ *Indoluluî* la staţ. doc. din *Muntele-Bădişórei* cu emolumentele 300 fl. din repartiţiune.

Procesulŭ de presă alŭ „Tribuneî" s'a pertractatŭ în 12 a. c. Acusaţiî aŭ fostŭ dniî Septimiŭ Albini, I. Rusŭ-Şirianulŭ, A. Balteşŭ şi Al. Dordea. Ca apĕrătorî aŭ figuratŭ advocaţiî Dr. Stefanovicî, Dr. Vanovicî şi Dr. Ştefanŭ Popŭ, ĕră acusa a susţinut'o ca procurorŭ Dr. Aurelŭ Lazarŭ (românŭ de nascere). Advocaţiî şi-aŭ apĕratŭ cu elocuenţă admirată şi de Ungurî pe clienţiî lorŭ, dară resultatulŭ, precum se putea sci înainte, a fostŭ condamnarea acestora. Anume Sept. Albini a fostŭ condamnatŭ la 3 lunî închisóre de statŭ şi 100 fl. amîndă, Ioanŭ Rusŭ Şirianulŭ la 2 lunî închisóre de statŭ şi 50 fl. amîndă, Andreiŭ Balteşŭ la 1 lună închisóre de statŭ şi 30 fl. amîndă şi Al. Dordea la 14 ḑile închisóre de statŭ şi 20 fl. amîndă. Dlŭ Eugenŭ Brote, care încă a fostŭ acusatŭ, fiindŭ morbosŭ în Zürich, nu s'a pututŭ presenta la pertractare.

Concertŭ. Damele române din *Timişóra* cu concursulŭ tinerimiî de acolo şi din jurŭ aranjéză în 20 a c. în sala „Fabrikshof" unŭ concertŭ în favorulŭ copiilorŭ seracî dela şcólele române din Timişóra. După concertŭ urmézĕ dansŭ.

Conscrierea venitelorŭ parochiale. Diarulŭ „M. Állam" din 6 a c. ḑice, că din comitatele Tolna, Torontalŭ şi Satmarŭ are sciriî sigure, că ministeriulŭ r. u. de finanţe în secretŭ adună date despre venitele parochilorŭ romano- şi greco-catolicî şi a preoţilorŭ greco-orientalî. Datele le adună directoriî de finanţe, oficiile finanţiale şi solgăbiriiî cu ajutoriulŭ notariloruŭ comunalî. Scopulŭ adunăriî acestorŭ date nu este cunoscutŭ. Óre nu cumva în causa congruei? În casulŭ acesta însă guvernulŭ ar arĕta prea mare neîncredere în auctorităţile bisericescî.

Pentru procurarea de recuisite, stégurî flamure, policandre, albiturî, obĭecte pil, icóne şi cărţi bisericescî recomandămŭ institutulŭ de artă a luî **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carî la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

[1]) II Tim. 2, 4.
[1]) Reg. Past. p. II. c. VII.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VIII.

Autochefalie și autonomie.

Cine cetesce numaĭ odată și fugitivŭ pamfletulŭ dluĭ Nic. Densușanŭ numitŭ *„cercetare istorică-critică“*, i-se pare, că dlŭ N. Densușanŭ nu e condusŭ decâtŭ de durerea pentru biserica unită. Cetindu-lŭ însă maĭ desŭ și cu atențiune, e cu neputință să nu vadă orĭ cine, că dlŭ Nic. Densușanŭ nicĭ o durere n'are pentru biserica română unită, ci sub masca dureriĭ urmăresce scopurĭ fórte condamnabile, carĭ însă, fie dînsuluĭ sigurŭ, nu le va ajunge nicĭ odată, căcĭ lucrulŭ, de care s'a apucatŭ, este prea greŭ, éră dînsulŭ prea micuțŭ și neînsemnatŭ pentru elŭ.

Dlŭ N. Densușanŭ folosindu-se de frase întunecate, de terminĭ ambiguĭ, dară maĭ cu sămă de cuvinte capțióse și măgulitóre pentru ómenĭ neinstruițĭ în causă, espune maĭ întâiŭ astfelŭ lucrulŭ, ca și cum între biserica unită și între cea neunită până la Vancea n'ar fi fostŭ nicĭ o deosebire de credință, ceea ce chiarŭ nicĭ dînsulŭ nu o crede. De aci apoĭ deduce consecința, că biserica unită și cea neunită suntŭ una și aceea-și biserică, din care o parte, anume cea unită, a închiatŭ numaĭ o *„alianță“* cu cea catolică, pe care însă o póte abdice orĭ și când cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că documentulŭ „alianțeĭ“ ar fi „falsificatŭ“. După aceea se apucă, să arete din „istoriciĭ nostri“, că *„alianța“* nu ne-a folositŭ nimicŭ, ba încă ne-a fostŭ stricăciósă. Ce urmézŭ din acestea? În modŭ firescŭ urmézŭ, că *„alianța“* trebuesce abdisă, căcĭ biserica unită nu maĭ are înțelesŭ, și așa dlŭ N. Densușanŭ prin câteva scărțăiturĭ de péně și-ar ajunge scopulŭ de a nimici biserica unită, pe carea o uresce așa multŭ, pentru că i-a fostŭ mamă bună. Tótă scrierea dînsului este o provocare efrontă la schismă, în credința naivă, că aceea va avé efectŭ, póte chiarŭ și în sinodulŭ electoralŭ, ce era fórte aprópe. Nu credemŭ, că esistă unŭ singurŭ bărbatŭ seriosŭ și cu judecată, care cetindŭ cu atențiune pamfletulŭ dînsului, să nu-i observeze planulŭ acesta donquixotescŭ, și să nu surîdă dicêndŭ întru sine: *„Alta petis Phaeton!“* Acești bărbațĭ nu se vorŭ mira multŭ de unŭ atare planŭ, căcĭ de sigurŭ sciŭ, că grandomania de câte lucrurĭ e capabilă față cu modestia. De aceea nicĭ dlŭ Densușanŭ să nu cugete, că planulŭ dînsului îĭ facemŭ onórea cu studiulŭ nostru. Nu, unŭ atare planŭ nu merită maĭ multŭ decâtŭ unŭ surisŭ suveranŭ. Ci scopulŭ studiuluĭ nostru este parte a chiarifica pe aceia, pe carĭ póte ĭ-a sedusŭ dînsulŭ cu scrierea sa, parte a tracta maĭ multe cestiunĭ bisericescĭ, juridice și istorice sulevate și întortocate în *„cercetarea“* dînsului. O atare cestiune este și cestiunea *autochefalieĭ* și *autonomieĭ* bisericescĭ, de carĭ vorbesce dlŭ N. Densușanŭ cu multă emfasă, fără însă să aîbă nicĭ idee despre ele.

I. Să începemŭ maĭ întâiŭ cu *autochefalia*, cu carea vre să prindă în cursă pe necunoscĕtorĭ, espunêndŭ maĭ întâiŭ *„autochefalia“* ca nu sciŭ ce notă eminentă a unei biserici, fără de carea o biserică e perdută, și apoĭ susținêndŭ, că biserica unită totŭ *„autochefală“* a fostŭ până la Vancea, și așa perdêndŭ acum *„autochefalia“* biserica unită nu maĭ are nicĭ unŭ viitoriŭ.

Cuvîntulŭ: *autochefală* folositŭ despre biserică este unŭ terminŭ născutŭ și întrebuințatŭ singurŭ și eschisivŭ în biserica desbinată a resăritului, și de aceea biserica unită eo ipso nu are nicĭ o lipsă de elŭ.

Până când biserica resăritului a fostŭ una în credință cu biserica apusului, până atunci n'aŭ esistatŭ nicĭ în resăritŭ biserici autochefale, ci numaĭ o singură biserică, *sfîntă, catolică și apostolică* și în resăritŭ și în apusŭ, sub unŭ singurŭ capŭ, Pontificele Romei, care și atunci își deprindea și în resăritŭ și în apusŭ drepturile sale de jurisdicțiune asupra bisericeĭ întregi ca și astădĭ, însă în conformitate cu împrejurările de atunci, carĭ nu poftiaŭ cuantulŭ acela de esercițiŭ alŭ drepturilorŭ primațiale ca astădĭ. În dreptulŭ acesta primațialŭ și preste resăritŭ își află esplicarea apelațiunile cele multe de pe atunci din totŭ resăritulŭ la Scaunulŭ Romeĭ, carĭ nu credemŭ, că le va nega nicĭ dlŭ Densușanŭ, dacă cumva nu va dechera după datina sa de ereticĭ pe unŭ S. Atanasiŭ și unŭ S. Ioanŭ Gură-de-aurŭ, carĭ încă aŭ făcutŭ usŭ de atare apelațiune.

Lucrulŭ însă în resăritŭ s'a schimbatŭ cu totulŭ, după ce ambițiunea Patriarchuluĭ Constantinopolitanŭ a ruptŭ biserica resărituluĭ de biserica cea adevĕrată. Scopulŭ Patriarchuluĭ Constantinopolitanŭ în marea luĭ ambițiune a fostŭ, ca dacă nu póte fi capŭ alŭ bisericeĭ întregĭ, să fie celŭ puținŭ preste a resărituluĭ. Însă legea providințeĭ dumnedeescĕ este: *„In quo quis peccat, in eo punietur.“* De aceea s'a întîmplatŭ chiarŭ contrariulŭ dorințeĭ luĭ. În locŭ de a ajunge capŭ preste biserica întrégă a resărituluĭ, a ajunsŭ să vadă, cum pe rîndŭ diversele popóre din resăritŭ se smulseră unulŭ după altulŭ de sub jurisdicțiunea luĭ, *constituindu-și fiesce care biserică independentă și de elŭ și de tóte celealalte bisericĭ.* Bisericele acestea aŭ începutŭ apoĭ a se numi bisericĭ *autochefale*, precum cea din Grecia, România, Rusia și altele.

Este însă *autochefalia* acésta unŭ progresŭ óre careva pe terenulŭ bisericescŭ? Nicĭ pe departe! Chiarŭ dimpotrivă este semnulŭ dissoluțiuniĭ și alŭ descompuneriĭ bisericescĭ.

Pe nimica n'a pusŭ biserica creștină pondŭ ca pe *unitate*, saŭ pe legătura aceea mistică dintre membriĭ eĭ din totă lumea, după care în tóte cele esențiale să fie toțĭ unŭ cugetŭ și o simțire. Pentru acésta s'a rugatŭ și Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ, cândŭ a dișŭ: *„Părinte sfinte, păzesce-i pe eĭ, ca să fie una precum și noĭ.“* Io. 17, 11. Ce unitate póte însă să fie în biserica desbinată a resărituluĭ, cândŭ în ea suntŭ atâtea bisericĭ *„autochefale“*, carĭ nu voescŭ să scie nimica una de ceealaltă, și carĭ n'aŭ nimicŭ comunŭ decâtŭ numaĭ numele? Adevĕratŭ, că tóte se fălescŭ cu aceea, că fiesce care stă pe basa celorŭ 7 sinóde ecumenice dela începutŭ. Ce mijlóce de a restatori unitatea însă are biserica desbinată a resărituluĭ, cândŭ una orĭ alta din bisericele autochefale ar interpreta falsŭ celea 7 sinóde ecumenice? Și aŭ nu avemŭ esemplu aci între noĭ de așa ceva? Biserica gr. orientală sêrbéscă și românéscă dela noĭ nu maĭ staŭ pe basa celorŭ 7 sinóde ecumenice, ci pe basele calviniloră și a protestanțilorŭ, și totuși se credŭ, că nu s'aŭ ruptŭ din corpulŭ bisericeĭ desbinate a resăritului. Unĭĭ episcopĭ din România, cândŭ Șaguna își constitui biserica sa pe basele acestea, eraŭ pe aci să-lŭ escomunice. Lucrulŭ însă a rĕmasŭ într'atâta, căcĭ tóte celealalte bisericĭ autochefale n'aŭ avutŭ grije, că ce face Șaguna.

Ce e însă maĭ multŭ, în biserica desbinată a resăritului s'a începutŭ procesulŭ acesta alŭ descompuneriĭ și dissoluțiuniĭ chiarŭ în timpulŭ maĭ nouŭ, cândŭ în fața necredințeĭ, ce ĭea dimensiuni totŭ maĭ marĭ, biserica trebue să-și strîngă totŭ maĭ tare laolaltă membriĭ și părțile sale spre a înfrunta în comunŭ pe unŭ inimicŭ așa puternicŭ. Cândŭ armata în fața inimiculuĭ se descompune în cete, carĭ operézŭ fiesce care de capulŭ sĕŭ, ce speranță póte fi de învingere?

Cu totulŭ altcum s'aŭ desvoltatŭ lucrurile în biserica catolică. Aici a rĕmasŭ biserica la tóte popórĕle și maĭ departe *„una, sfîntă, catolică și apostolică“* sub unŭ singurŭ Capŭ pusŭ de Dumnedeŭ. Și cu câtŭ necredința se lăția maĭ tare și devenia maĭ amenințătóre, cu atâta membriĭ eĭ din tóte popórĕle s'aŭ strînsŭ și grupatŭ maĭ tare în jurulŭ singuruluĭ Capŭ supremŭ; cu atâta s'a întăritŭ în eĭ totŭ maĭ multŭ consciința unităței fără vătĕmarea individualităței nicĭ unuĭ poporŭ, carĭ fără bisericĭ *autochefale* suntŭ totuși astădĭ în fruntea omenimiĭ. De aceea astădĭ necredința are în biserica catolică să dea pieptŭ cu o falangă admirabilŭ organisată pe întregŭ pămîntulŭ, și înarmată cu scutulŭ de granitŭ alŭ unităței în cugetŭ și simțiri, alŭ armonieĭ și alŭ caritățiĭ, ce pune în uĭmire și necredința. Aspectulŭ acesta malestaticŭ alŭ bisericeĭ catolice ĭ-a inspiratŭ genialuluĭ istoricŭ anglesŭ și protestantŭ Macaulay eleganta și elocventa esclamare: *„Biserica catolică ajunge până la timpulŭ, cândŭ fumulŭ jertfelorŭ din Panteonŭ se suia suluriĭ în susŭ, cândŭ girafiĭ și tigriĭ aținiaŭ poșta de privitŭ a Romanilorŭ în amfiteatrulŭ luĭ Flaviŭ . . . . Ea era mare, pe cândŭ încă în Antiochia înfloria oratoria elină, cândŭ în templulŭ din Mecca eraŭ încă adoraț idoliĭ, și va puté sta în vechea eĭ tărie și atunci, cândŭ póte unŭ călĕtoriŭ din Nóua Selanda va veni, și rĕzimându-se pe o columnă ruinată a podului din London va desemna ruinele bisericeĭ Sfîntuluĭ Paulŭ.“* Pentru aceea pe lângă tóte atacurile necredințeĭ devine pe dĭ ce merge totŭ maĭ stimată, maĭ prețuită de inimicĭ și maĭ iubită de fiĭ, și astădĭ multe inimĭ nobile în Europa și America numaĭ dela ea maĭ aștéptă resolvarea cestiuniĭ sociale și scutirea lumiĭ de baea de sânge, ce se prevede prin negura timpuriloră, că maĭ curêndŭ orĭ maĭ târdiŭ fără ajutoriulŭ bisericeĭ catolice o va produce revoluțiunea generală nu politică, ci socială.

Nefericirea bisericeĭ nóstre unite este, că ceĭ maĭ mulțĭ membri aĭ eĭ nu aŭ ocasiune să vadă biserica catolică, decâtŭ în modulŭ bastardŭ, cum se manifestézŭ ea în Ungaria. De ar avé aceștia ocasiune să o cunóscă la alte popóre, Francesĭ, Italianĭ, Germanĭ, Anglesĭ și Americanĭ, ea multŭ maĭ multă simpatie și-ar câștiga și între aĭ nostri.

Ce se întîmplă însă în bisericele *„autochefale“* a resăritului desbinatŭ? Încatenate în mânĭ și picióre de supremația statuluĭ nu vedemŭ în ele decâtŭ decădință, amorțire, apatie, indolință pe tótă linia. Biserica nu maĭ atrage, clerulŭ nu maĭ impune, religiunea nu maĭ mângâe, nu maĭ șterge lacrimĭ, nu maĭ însufleșesce, nu maĭ nobilitézŭ în multe clase pe nimenĭ. Unele, ca cele de pe la noĭ, maĭ escită ceva interesŭ cu formele teatrale de guvernatŭ. Spiritulŭ evangelicŭ însă în clasele conducĕtóre e rĕcitŭ, moleșitŭ și chiarŭ părăsitŭ, și cândŭ acestŭ spiritŭ se va disolva și în straturile din josŭ ale societățiĭ, atunci ce-ĭ maĭ rĕmâne, este: sfârșitulŭ ingloriosŭ. Viața eĭ e o agonie, și speranța eĭ mórtea. Cetéscă dlŭ Densușanŭ numaĭ vorbirile ministriloră și a deputațiloră camereĭ și a senatuluĭ din România cu ocasiunea desbaterilŭ legiĭ pentru clerulŭ de mirŭ, și se va ulmi, cu câtŭ disprețŭ aŭ vorbitŭ ceĭ maĭ mulțĭ despre biserica *„autochefală“* din România. Și să scie, că chiarŭ așa vorbescŭ prin alte state și despre celealalte bisericĭ *„autohefale“* ale dînsului. Atunci se va mira și de frumósele colorĭ, cu carĭ depingŭ aceștĭ bărbațĭ biserica catolică, cu tóte că suntŭ străinĭ de ea.

Efectulŭ este, că în timpulŭ din urmă multe, fórte multe suflete nobile, instruite și sațióse de nutrementŭ religiosŭ adevĕratŭ, neputêndu-lŭ afla în biserica desbinată a resăritului, disgustați de decădința eĭ, aŭ alergatŭ în brațele mameĭ biserice catolice, a cărei fiĭ aŭ rĕmasŭ fideĭ până la mórte. Amintimŭ numaĭ pe nobiliĭ Greci Leo Allatius și Pitzipios Bey, și dintre Ruși pe principele Gagarin și principesa Gallitzin, din a cărorŭ scrieriĭ multŭ ar puté să învețe dlŭ N. Densușanŭ

Ce este dară „autochefalia“ dluĭ N. Densușanŭ? Unŭ episodŭ tristŭ în procesulŭ de dissoluțiune și putrejune a bisericeĭ resăritului desbinatŭ, o risipire a turmeĭ, după ce ea însă-și și-a bătutŭ păstoriulŭ, o atomisare a bisericeĭ, carea trebue să fie una ca și trupulŭ luĭ Christosă.

Pentru aceea îĭ spunemŭ dluĭ Densușanŭ apodictice, că biserica românéscă unită nu lăcomesce de locŭ la *autochefalia* dînsului, căcĭ nu voesce să intre într'unŭ corpŭ putredŭ și să móră cu mórte lentă și rușinósă,

ci să trăéscă, nobiliteze, cultive şi fericéscă naţiunea română. Ea scie, că biserica lui Dumneḑeŭ îşi are Capulŭ, de cându Mântuitoriulŭ a ḑisŭ cuvintele: *Tu eşti Petru! Pasce oile mele!* Sub blândulŭ sceptru alŭ Capuluĭ acestuia, sub care naţiunile cele dintâiŭ ale lumiĭ aŭ ajunsŭ la gradulŭ de cultură, la care n'aŭ ajunsŭ nicĭ unulŭ din popórele cu biserici autochefale, nu ne tememŭ nicĭ limba nicĭ némulŭ, ci cum aŭ prosperatŭ în trecutŭ, vorŭ prospera şi în viitoriŭ spre gloria bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre.

Ce se ţine însă de trecutŭ, apoĭ dlŭ Densuşanŭ ḑice unŭ mare neadevĕrŭ, cându susţine, că biserica unită a fostŭ vre-odată „autochefală". Căci biserică autochefală nu este numaĭ carea nu e supusă Patriarchilorŭ, ci care totodată este constituită ca unŭ întregŭ organicŭ. Acum biserica unită adevĕratŭ că nu a fostŭ şi nu este supusă şi nu va fi nicĭ unuĭ Patriarchŭ din resăritŭ, ci numaĭ Capuluĭ bisericeĭ din Roma, însă ea până la 1855 nu a fostŭ unŭ întregŭ organicŭ, ci consta din dóuĕ părţi fără nicĭ o legătură organică ierarchică ca unŭ întregŭ întru sine, anume din diecesa Făgăraşuluĭ şi a Oradeĭ Ce biserică autochefală a pututŭ fi acésta? Aşa suntŭ bisericele autochefale din resăritulŭ desbinatŭ? Aŭ nu formézĕ acolo tóte diecesele unŭ organismŭ cu aşa numitulŭ *„sfîntŭ sinodŭ"?* Ce amŭ maĭ ḑisŭ, susţinemŭ şi acum. Dlŭ N. Densuşanŭ nu e în clarŭ de locŭ cu înţelesulŭ cuvintelorŭ, ce le folosesce.

II. Să trecemŭ la autonomie, din carea dlŭ Densuşanŭ pricepe încă şi maĭ puţinŭ ca din autochefalie.

Póte nicăiriĭ nu vorbescŭ aşa mulţiĭ chemaţi şi nechemaţi despre autonomie ca la noĭ, şi totuşi puţiniĭ suntŭ în clarŭ cu înţelesulŭ eĭ.

Biserică autonomă după înţelesulŭ, ce-lŭ are cuvintulŭ în statulŭ nostru, este aceea, carea *singură ea fără nicĭ o ingerinţă a guvernuluĭ saŭ a legislaţiuniĭ civile îşi administrézĕ afacerile bisericescĭ, scolastice, fundaţionale şi de avere.* În înţelesulŭ acesta biserica desbinată a resăritului, atâtŭ de iubită de dlŭ Densuşanŭ, cu tóte că n'are să-ĭ mulţăméscă chiarŭ nimica, n'a fostŭ în trecutŭ autonomă nicĭ cându. Deschidă dlŭ N. Densuşanŭ numaĭ istoria bizantină şi chiarŭ şi Pravila, şi va vedé, în ce dependinţă dela statŭ a fostŭ biserica acésta în imperiulŭ bizantinŭ. Nu este autonomă nicĭ astăḑi, nicĭ în Grecia, nicĭ în Rusia, nicĭ în România şi Sêrbia. Singurŭ în Ungaria la Românĭ şi Sêrbĭ şi-a câştigatŭ în timpulŭ maĭ nouŭ în câtva autonomia acésta.

Ce atinge însă bisericele creştine din Ungaria, putemŭ ḑice, că biserica protestantă, calvinéscă şi unitară aŭ autonomie fórte amplă.

O atare autonomie până acum nu are în Ungaria biserica catolică nicĭ cea din Mitropolia de Strignŭ, nicĭ cea din Mitropolia română de Alba-Iulia. Căci maĭ întâiŭ ce atinge afacerile bisericescĭ, adevĕratŭ că statulŭ nu se amestecă nicĭ în dogme, nicĭ în disciplină, are însă dreptulŭ de a denumi maĭ pe toţi episcopiĭ, canoniciĭ şi o grămadă de dignitarĭ bisericescĭ, şi pe lângă aceea şi dreptulŭ de patronatŭ la fórte multe biserici. Ce atinge afacerile scolastice, statulŭ îşi arógă dreptulŭ, amŭ putĕ ḑice, de administraţiune asupra şcolelorŭ medie cu caractĕrŭ catolicŭ, şi nu numaĭ dreptulŭ de inspecţiune asupra lorŭ ca la confesiunile autonome, aşa câtŭ sarcinele materiale cu susţinerea lorŭ le pórtă biserica, dreptulŭ lorŭ de guvernare însă îlŭ are statulŭ. Ce se ţine de fonduri, statulŭ administrézĕ fondulŭ catolicŭ religionarŭ şi alŭ studiilorŭ, şi chiarŭ şi o grămadă de fonduri de ale nóstre, cum este alŭ cleruluĭ numitŭ bobianŭ cu tóte fundaţiunile ingremiate, alŭ seminariuluĭ, tipografieĭ şi altele. În urmă ce se ţine de averea bisericéscă, şi astăḑi statulŭ deprinde dreptulŭ de a dechera de fără valóre orĭ ce schimbare, ce atinge substanţa averiĭ bisericescĭ diecesane, dacă aceea nu s'a făcutŭ cu permisiunea luĭ.

Până cându statulŭ are atâta ingerinţă şi atâtea drepturĭ în afacerile bisericeĭ catolice, carĭ în celealalte biserici creştine nu le are, până atunci ea nu are autonomie deplină. Drepturile şi ingerinţa acésta şi-o basézĕ statulŭ pe privilegiile date de Papa Silvestru II regeluĭ Ştefanŭ I alŭ Ungarieĭ, şi de Papa Clemente XIII date reginei Maria Teresia.

Cu tóte acestea însă nu putemŭ ḑice, că nu avemŭ autonomie chiarŭ de locŭ. Căci maĭ întâiŭ în beneficiile maĭ micĭ, carĭ nu suntŭ de patronatŭ regescŭ — şi cele maĭ multe beneficiĭ ale nóstre suntŭ de acestea — statulŭ nu se amestecă. Regularea, administrarea şi umplerea lorŭ este în mânile nóstre. Maĭ departe deşi statulŭ se vîresce totŭ maĭ afundŭ în şcólele confesiunilorŭ, cu deosĕbire dacă suntŭ românescĭ, totuşi o parte însemnată din causa scolastică, precum dotarea, susţinerea, disciplina scolastică şi bisericéscă, umplerea staţiunilorŭ, este încă în mânile nóstre. Totŭ asemenea de averea parochială bisericéscă, scolastică şi fundaţională dispunemŭ încă liberĭ, şi de maĭ multe fundaţiuni şi fonduri diecesane şi chiarŭ şi provinciale.

Tóte acestea constituescŭ unŭ complexŭ frumosŭ de afaceri, ce le putemŭ regula fără ingerinţa statuluĭ chiarŭ şi pe basă representativă cu concursulŭ cleruluĭ şi alŭ poporuluĭ creându-ne astfelŭ pentru întregŭ complexulŭ acesta o autonomie representativă.

Crearea autonomieĭ acesteia pe basele, de carĭ dispunemŭ, se póte întîmpla saŭ de josŭ în susŭ, saŭ de susŭ în josŭ. Maĭ practicŭ însă este, dacă se începe de josŭ în susŭ, fiindŭ că se face maĭ întâiŭ esperinţa şi praxa în micuţŭ, şi apoĭ, dacă proba a succesŭ, se póte merge maĭ în susŭ. Astfelŭ se póte începe maĭ întâiŭ cu autonomia parochială ca cea maĭ inferióră. În fiesce care parochie se póte face statutŭ autonomŭ aprobatŭ de episcopulŭ pentru administrarea afacerilorŭ bisericescĭ, carĭ nu se ţinŭ de ierarchie, a afacerilorŭ scolastice şi fundaţionale şi de avere a parochieĭ respective, şi dacă parochianiĭ vorŭ crea şi beneficiŭ suficientŭ şi stabilŭ pentru preoţimea din acea parochie, potŭ căpĕta şi dreptulŭ de patronatŭ la acea biserică, a căruĭ esercitiŭ încă póte fi regulatŭ în statutulŭ autonomŭ alŭ parochieĭ. Pe calea acésta se póte purcĕde maĭ în susŭ la autonomia tractelorŭ protopopescĭ pentru afacerile, ce atingŭ întregŭ tractulŭ; după aceea la autonomia diecesană, pentru afacerile, ce atingŭ întrégă diecesa; şi apoĭ maĭ în susŭ la autonomia provincială pentru afacerile, ce atingŭ provincia întrégă. Unŭ atare proiectŭ de autonomie bisericéscă pe basă representative pentru afacerile, ce suntŭ încă în mânile nóstre, şi în carĭ statulŭ încă nu s'a ingeratŭ, a presentatŭ neuitatulŭ Mitropolitŭ Vancea sinoduluĭ provincialŭ dela 1882. Şi o spunemŭ dluĭ N. Densuşanŭ, că între aceia, despre carĭ dînsulŭ ḑice, că Mitropolitulŭ Vancea era sigurŭ, că nu-ĭ vorŭ face nicĭ o opusĕţiune, uniĭ aşa opusĕţiune aŭ făcutŭ şi proiectuluĭ acestuia, câtŭ măhnitŭ în sufletŭ a trebuitŭ să-lŭ retragă.

Lucrulŭ însă se póte începe şi dela autonomia provincială scoborîndu-se la vale până la cea parochială.

Ce să se întîmple însă cu afacerile acelea, carĭ nu suntŭ în mânile nóstre, cum este denumirea episcopilorŭ, fondurile administrate de statŭ, dreptulŭ luĭ cu privire la averea diecesană şi altele?

Óre putemŭ spera, să le căpĕtămŭ şi acestea vre-odată în mânile nóstre? Viitoriulŭ numaĭ Dumneḑeŭ îlŭ scie. În împrejurările de astăḑi putemŭ ḑice cu certitudine, că nu.

Este pentru noĭ fórte durerosŭ, că drepturile acestea le deprinde astăḑi coróna în modŭ ronstituţionalŭ prin guvernulŭ eşitŭ din sinulŭ maĭoritĕţiĭ parlamentuluĭ, în care de-a rîndulŭ şedŭ neromânĭ şi şi acatolicĭ. Cându ne-amŭ putĕ elupta vre-odată autonomie şi pe terenulŭ acesta, atunci fără de a vătĕma dreptulŭ de patronatŭ alŭ Maĭestăţiĭ Sale ne-amŭ putĕ crea unŭ senatŭ supremŭ bisericescŭ din clericĭ şi laĭcĭ, ca în provincia nóstră prin acestŭ senatŭ şi la propunerea luĭ să-şi deprindă Maĭestatea Sa drepturile de denumire şi altele, carĭ le are cu privire la biserica nóstră. Óre ajunge-vomŭ vre-odată şi ḑile de acestea, Dumneḑeŭ scie.

Se nasce însă întrebarea, că óre o atare autonomie pe basă representativă nu póte fi decâtŭ salutară pentru biserica nóstră? Atîrnă multŭ, fórte multŭ dela spiritulŭ corectŭ evangelicŭ şi dela cultura bărbaţilorŭ, carĭ ar fi în organismele sociale conducĕtóre. Pórta atunci e deschisă, ca orĭ cine să-şi câştige mare înfluinţă în afaceri bisericescĭ de mare însemnătate. Chiarŭ pentru aceea întrându de cei nechemaţi multŭ rĕŭ potŭ să facă, şi maĭ cu samă întrându ómenĭ infectaţi de spiritulŭ inimicŭ orĭ cărei religiuni positive. În unŭ atare casŭ autonomia ar putĕ fi în scurtă timpŭ mormîntulŭ bisericeĭ. Închipuéscă-şi cetitoriĭ de pildă organisme autonome cu funcţiuni şi atribuţiuni însemnate, în carĭ maĭoritatea o formézĕ ómenĭ ca dlŭ Nic. Densuşanŭ, carĭ sub autonomie înţelegŭ dreptulŭ tuturorŭ de a judeca despre dogme, afacerile liturgice şi disciplină, carĭ fiindă reservate ierarchieĭ suntŭ eschise din cadrulŭ aŭtonomieĭ amintite, bărbaţi, carĭ nu voescŭ să scie nimicŭ de legătura ierarchică cu Roma, şi prin aceea de comuniunea de credinţă cu întrégă lumea catolică, şi atunci îşi potŭ închipui Babilonulŭ, ce s'ar nasce în biserica nóstră. De aceea întâiŭ şi maĭ întâiŭ este de lipsă, ca în tóte straturile societăţiĭ sacre să domnéscă unŭ spiritŭ corectŭ bisericescŭ cristalisatŭ de o cultură frumósă. Atunci autonomia representativă póte să fie folositóre, şi se va putĕ forma ea de sine. Şi în acésta érăşi se arată, câtŭ adevĕrŭ conţine ḑisa Mântuitoriuluĭ: *„Căutaţi maĭ întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumneḑeŭ şi dreptatea luĭ, şi acestea tóte se vorŭ adauge vóuĕ."* Până cându însă autonomia representativă o cerŭ în unŭ modŭ aşa bruscŭ şi bărbaţi de principiĭ radicale şi anticanonice profesate de dlŭ N. Densuşanŭ şi „Gazeta", până atunci nu e mirare, că mulţi factorĭ conducĕtorĭ de astăḑi, îngrijaţi de sórtea bisericeĭ, nu suntŭ aplicaţi a deschide la atarĭ bărbaţi uşile autonomieĭ representative.

Diverse.

Bacillus leprae. Acum cându trăimŭ în lumea bacililorŭ de totŭ soiulŭ, nu este mirare, că s'a descoperitŭ şi bacilulŭ lepreĭ, care de atâtea miĭ de aniĭ a vexatŭ o parte a omenimiĭ cu durerĭ crâncene. La aflarea acestuĭ bacilŭ periculosŭ a datŭ ansă lepra, acéstă epidemie înfiorătóre cunoscută şi din Biblie, care grasézĕ în mĕsură mare în unele ţinuturĭ ale Spanieĭ. Pe insule şi în ţinuturile de lângă mare grasézĕ lepră aprópe neîntreruptŭ; de câţiva aniĭ însă a străbătutŭ şi în lăuntrulŭ ţĕreĭ, aşa câtŭ adi suntŭ infectaţi de ea locuitoriĭ din provinţiile Alicante, Almeria, Cadix, Castellon, Cordoba, Granada, Malaga, Murcia, Sevilla şi Valencia. Întregŭ trupulŭ celorŭ atacaţi de lepră se preface în o rană greţósă, care pe încetulŭ róde şi consumă faţa, buzele, nasulŭ, urechile şi tótă carnea celuĭ atacatŭ străbătêndu până la osŭ. Ajutoriulŭ medicilorŭ póte lungi viaţa şi durerile celuĭ infectatŭ, dară vindeca nu-lŭ póte decâtŭ Dumneḑeŭ cu atotputinţa sa. Până la 1877 ómenii nu aŭ cunoscutŭ causa acestuĭ morbŭ; atunci numaĭ s'a descoperitŭ, că lepra o causézĕ unŭ bacilŭ microscopicŭ, care se află în aerulŭ ţinuturilorŭ maritime. Din aerŭ acestŭ parasitŭ se vîră în pelea omuluĭ, unde îşi duce întru deplinire lucrarea sa destructivă. Se speréză, că după ce sciinţeĭ medicale îĭ-a succesŭ a descoperi causa lepreĭ, îĭ va succede dóră să inventeze şi vre unŭ remediŭ sigurŭ contra eĭ. Dară până atunci noĭ să ne rugămŭ luĭ Dumneḑeŭ, ca să ne ferescă de óspele molestŭ numitŭ „bacillus leprae".

Câţi baniĭ suntŭ în lume? Directorulŭ unuĭ institutŭ de creditŭ din America a calculatŭ, că în tótă lumea se află în circulaţiune baniĭ de aurŭ în valóre de 716,521.000 funţi şterling, de argintŭ 808,540.000, de hârtie 527,174.000. Maĭ multă hârtie circulézĕ în America de sudŭ şi în Rusia.

Economie.

Din ale stupăritului. Cu acestu ramu alu economiei pe anulu curente amu isprăvit'o. Cine a ţinutu samă de consiliile mele de astă-primăvară, se va fi convinsu, că am avutu dreptate. Dar se va fi convinsu şi celu ce le-a desconsideratu, fiindu că lucrurile cu necesitate şi-au urmatu cursulu aşa, precum le-am descrisu. Unu singuru lucru mai avemu din stupăritu în anulu acesta, şi acesta e celu mai momentosu: *aşedatulu stupiloru pentru iernatu.* Aci se cunósce, cine e adevératu stupariu. Trebue să ne asigurămu stupii ca capitalu pentru anulu venitoriu.

Aci vorbescu numai despre aceï stupi, carï suntu în coşniţe raţionale (târne), şi numai pentru cei ce stupărescu în modu raţionalu. Aşedatulu pentru iernatu se începe cu finea lui Augustu şi începutulu lui Septembre. Nu e restrinsu la o anumită di, fiindu că acésta lucrare pentru mai mulţi stupi nici nu se póte executa într'o di. Se face aşa, că scótemu întâiu toţi fagurii din despărţemîntulu de miere, ér albinele le afumămu şi silimu să se retragă în josu. După acestea punemu scânduricea despărţitóre şi preste ea unu stratu grosu de hârtie. Luămu apoi ferésta dela despărţemîntulu de clocitu şi scótemu din acesta atâtu din partea de asupra câtu şi dedesubtu fagurii cam până la jumătate. Acésta e de lipsă, pentru ca să ne convingemu, unde e clocitura? cum suntu fagurii de-asupra, plini şi acoperiţi suntu deplinu? legaţi suntu fagurii ceï dedesubtu, şi fagurii de-asupra suntu plini şi acoperiţi perfectu? Îi lăsămu — în conşniţi regnicolare — şese faguri plini de-asupra şi şese cu clocitură ori de jumătate golu dedesubtu. Trebue să fimu atenţi însă, ca fagurii dedesubtu să fie în legătură cu ceï de-asupra; dacă ar fi spaţiu golu între cadrulu de susu şi celu dedesubtu, acesta trebue umplutu cu bucăţi de fagure. Acésta trebue să se facă aşa, pentru că e sciutu, că albinele consumă iérna mierea de josu în susu, nu şi în laturi. Dacă ajungu la intervalulu dintre cadrele de josu şi cele de susu, şi spaţiulu e golu, nu-lu trecu, ci moru de fóme, şi acolo-ţi rămâne mierea neatinsă, ér primăvara nu-ţi poţi da samă, că pentru ce a muritu stupulu şi i-a rămasu mierea!

Dacă clocitura ar fi în cadrele de susu, ori fagurii din acelea nu ar fi deplinu acoperiţi, ce fórte uşoru se întimplă la roiï slabi şi cu matcă tinéră, trebue scoşi toţi afară până la celu din urmă cu albine cu totu, şi de-asupra pusu dela altu stupu şese faguri deplinu acoperiţi, ér fagurii cu pui se punu dedesubtu. Precauţiunea cu intervalulu dintre faguri să se observe şi aci ca şi mai susu. Nimeni să nu fie scumpu de miere, dacă voesce să aibă stupi, fiindu că stupii de regulă moru de fóme, ér nu de frigu. În partea superióră a cadreloru faguriï să fie toţi acoperiţi, pentru că de miere descoperită albinele preste iérnă capétă diaree, şi primăvara întîlnescï în locuru loru numai pe îngerulu morţii. Terminându-le acestea, ferésta o împingemu până lângă faguri, şi de o cam dată amu terminatu cu aşedarea. Urdinişulu se strîmtézămu, să rămână numai unu centimetru cuadratu, pentru ca să prevenimu răpirea. Faguriï, ce ne-au rămasu, de ar fi în ei miere orï şi câtă, îi stórcemu şi îi punemu în despărţemîntulu pe miere a unui stupu nearanjatu încă pentru iérnă, ca să-i sbicéscă, şi apoi îi aşedămu în o cămară vîntósă până la primăvară. Cea mai mare precauţiune însă trebue să avemu în contra răpiriï. Mirosulu de miere în câteva momînte îţi adună pe capu tóte albinele din comună, şi apoi ţine-te Petre. Din acésta causă e bine, ca lucrările de mai susu să se esecute diminéţa ori în spre înserate, ér nu în driculu ţileï. Dacă unu stupu nu are miere de ajunsu, orï e prea séracu în albine, trebue lăsatu până prin Octobre şi atunci unitu cu altulu, carele érăşi e slabu. La unire să se observeze strictu regulele propriï ale acestui actu. Dacă voimu cu orï ce preţu a păstra stupulu séracu în miere, şi faguri acoperiţi nu avemu de unde îi da, ci numai faguri golï orï neacoperiţi deplinu, atunci îi dămu într'unu tăieru orï altu vasu miere fluidă de prima calitate în cuanturi mari, — dar numai sara. De asupra mierei, ca să nu înece albinele, presărămu aştiţe. Acésta negreşitu să se facă în Septembre, pentru ca albinele să aibă timpu a-şi acoperi faguriï. Dacă stupulu e atâtu de slabu, încâtu nu e în stare să-şi care din tăieru unu Kilo de miere într'o nópte, nu se rentézămu a ne chinui cu elu, fiindu că totu va peri preste iérnă, ci-lu unimu.

Pe la finea luï Octobre şi începutulu luï Novembre facemu nescarï perinuţe umplute cu otavă, foï de cucuruzu, orï şi mai bine cu giluiturï, — şi acestea le înfundămu în despărţemîntulu de miere, ca să nu rămână aiurï locu golu; asemenea înfundămu cu o atare perinuţă şi spaţulu dintre uşe şi ferésta. A acoperi coşniţa cu fînu, pae orï altu ceva nu e iertatu, fiindu că prin acésta pregătimu numai adăpostu pentru şoreci. E dreptu, că aceştia nu se potu băga în coşniţă, dar simţindu în lăuntru miere şi căldură, rodu în continuu la păreţi şi astfelu neliniştescu albinele. Urdinişulu nu este iertatu a-lu strîmta mai multu decâtu unu centimetru cuadratu, dar ca să nu între şoreci, înaintea apertureï întărimu unu plevu ciuruitu, orï o bucată de sită de drotu. Acésta o facemu însă numai atunci, cându iérna s'a aşedatu definitivu, şi nu suntu prospecte, că albinele voru mai puté eşi într'unu amédi spre curăţire. E fórte bine dacă înaintea urdinişeloru se pune o scândură, ca să fie ferite albinele de lumina sóreluï şi de incomodarea pasériloru. Preste iérnă stupariulu din cându în cându să esamineze urdinişurile, óre nu cumva s'au înfundatu cu albine mórte, şi să le cureţe fără sgomotu. Pasérile mai uşoru se potu alunga din jurulu stupineï cu o buhă umplută saŭ altă pasére răpitóre, aşedată în apropiarea coşniţeloru.

Ioanu Maiorescu,
parochu gr. cat.

Preţulu mărfuriloru.

Piaţa din Blaşiu: Grâu, hectlitr. fl. —4.50 până 5.—, — grâu mestecatu fl 3.— până 4.25, sécară fl. 3.— până 3.50, — ovésu fl. 2.— până fl. 2.50, cucuruqu fl. 3.50 până fl. 3.75, alacu fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.50 până fl. .—, — sémenţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.— până fl. .—, — carnea de vită chilo 40 până 48cr., carnea de viţelu — până — cr., carnea de porcu 44 până 48 cr., carnea de óe 28 până — cr., — 14 óue cu 20 până — cr.

Editoru şi redactoru réspundétoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

Se escrie (39) 2—2

Concursu.

pentru ocuparea postuluï de scriitoru la „Patria, cassă de economii, societate pe acţiuni" în Blaşiu.

Salariulu anualu e fl. 400, ér confirmarea definitivă urméză numai după împlinirea unui anu de probă.

Cererile, provédute cu documentele necesare pentru adeverirea cualificaţiunii depline, să se subştérnă direcţiuniï subscrise celu multu până în 30 Septembre a. c.

Blaşiu, din şedinţa direcţiuniï ţinută în 7 Septembre 1893.

Direcţiunea.

Nr. 323—1893. (40) 1—3

Edictu.

Fiindu că Eva Popa născ. Barna, gr.-cat. din Blaşiu, de mai mulţi ani şi-a părăsitu pe legiuitulu sĕu bărbatu Ioanu Popa gr.-cat. din Tŭriu, şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citéză, ca în terminu de unu anu şi o di să se presenteze înaintea subscrisului Forŭ matrimoniale, căci la din contră procesului divorţialu, urditu în contra ei de către bărbatulu sĕu, se va pertracta şi decide şi în absenţa ei.

Forulu matrm. gr.-cat. de I. Instanţă a Eparchieï Blaşiului.

Blaşiu în 8 Septembre 1893.

Georgiu Bărbatu,
adm. pp. gr. cat. pres. forului matrim.

Cu deosébită stimă cutezu a încunoscinţa pre **Veneratulu Clerŭ greco-catolicu,** că precum şi până acum iau asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriï interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulu de mésariu şi de sculptoru, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuï, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proïecte colorate servescu cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatu recunóscere deosébită, şi tóte mĕ îndreptaţescu la sperarea, că Veneratulu Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritu renumele celu bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărendu depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărită.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum cu deosébită stimă

Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892 **Carolu Müller,**

(6) 31—52 auritoru şi fabric. de recuis. bisericescu.

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 23 Septembre 1893. **Numĕrulŭ 38.**

O nóuă cursă.

Fóea oficiósă (Hivatales Közlöny) edată de Ministeriulŭ de culte şi instrucţiunea publică, în numĕrulŭ 17 din a. c. publică o ordonanţă a Ministruluĭ, cu care invită pe auctorităţile şcólelorŭ medie şi ale preparandiilorŭ susţinute de confesiunile autonome, municipiĭ, comune politice şi fundaţiuni, ca să se declare, dacă profesoriĭ dela acelea institute voescŭ să între în fondulŭ generalŭ de pensiune proiectatŭ anume pentru aceĭ profesoriĭ.

Acéstă ordonanţă ne-a făcutŭ impresiunea, că Ministrulŭ voesce să întindă o nóuă cursă, în care cu dorŭ aştéptă să prindă pe profesoriĭ dela şcólele mediĭ românescĭ.

Avantajele materiale promise de proiectulŭ guvernuluĭ uşorŭ potŭ seduce pe ómeniĭ, carĭ perdŭ din vedere scopulŭ maĭ înaltŭ politicŭ, ce se urmăresce şi prin acestŭ proiectŭ.

Statulŭ însu-şĭ are să plătéscă la acestŭ fondŭ pe fiecare anŭ suma de 60,000 fl., care va face să créscă repede acestŭ fondŭ la unŭ capitalŭ considerabilŭ.

Susţinĕtoriĭ şcólelorŭ aŭ să plătéscă pe fiesce care anŭ 5% după salariulŭ fiesce căruĭ profesorŭ, şi din acestea 5% numaĭ 2% se potŭ pune în sarcina profesorilorŭ, ér restulŭ trebue să se plătéscă din fondurile, din carĭ profesoriĭ îşĭ capĕtă salarele.

Fiesce care şcolariŭ din gimnasiĭ, şcóle reale şi preparandiĭ trebue să se taxeze în fiesce care anŭ cu 3 fl. v. a. în favorulŭ acestuĭ fondŭ.

Fiesce care profesorŭ plătesce odată pentru totdeuna 1/3 din suma aceea a salariuluĭ, ce trece preste 300 fl., precum şi din fiesce care adausŭ de salariŭ, adecă din quinquenaliĭ.

Acestea suntŭ mijlócele materiale, cu ajutoriulŭ cărora are să se formeze fondulŭ, şi noĭ amŭ fi ceĭ dintâiŭ, carĭ amŭ saluta cu bucurie acéstă idee, dacă în schimbŭ pentru acestea avantaje materiale nu ni-s'ar cere, să sacrificămŭ unŭ dreptŭ cardinalŭ alŭ auctorităţilorŭ nóstre şcolare, şi dacă nu s'ar verifica şi aci vechea dicală: *„Timeo Danaos et dona ferentes.“*

Dreptulŭ de pensionare este unŭ dreptŭ de fórte mare importanţă în mâna celuĭ ce-lŭ esercitézĕ. Până acum l'aŭ esercitatŭ şi-lŭ esercitézĕ auctorităţile nóstre şcolare, adecă susţinĕtoriĭ şcólelorŭ mediĭ românescĭ, şi urmarea a fostŭ, că profesoriĭ nostri în vîrtutea acestuĭ dreptŭ aŭ rĕmasŭ pururea într'o legătură strînsă de dependinţă dela superioriĭ lorŭ naturali, carĭ ĭ-aŭ aplicatŭ şi ĭ-aŭ plătitŭ, şi carĭ fiindŭ românĭ şi de aceea-şĭ religiune cu eĭ, nu aŭ abusatŭ şi nicĭ nu aŭ pututŭ abusa de dînşiĭ spre a-ĭ face instrumente în contra intereselorŭ bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre.

Cu totulŭ altmintrea ni-se înfăţişézĕ însă lucrulŭ, dacă dreptulŭ de a pensiona pe profesoriĭ dela şcólele nóstre românescĭ ar trece în mâna Ministruluĭ ungurescŭ de culte şi instrucţiunea publică. Fiesce care profesorŭ în casulŭ acesta va trebui să-şi mĕsure fiesce care paşŭ, să-şĭ cumpănéscă fiesce care cuvîntŭ, să lucre întru tóte după placulŭ stăpânuluĭ sĕŭ din Pesta, ca nu cumva ajungêndŭ în posiţiunea durerósă de a fi silitŭ să se pensioneze înainte de a fi împlinitŭ serviţiulŭ de 30 de anĭ, să i-se facă dificultăţi, saŭ să nu-şi pótă asigura cuantulŭ acela de pensiune, a căruĭ determinare de multe orĭ atîrnă maĭ multŭ dela bunăvoinţa stăpânuluĭ, de câtŭ dela litera legiĭ. Ér bunăvoinţa stăpânuluĭ din Budapesta orĭ ce profesorŭ şĭ-o póte asigura numaĭ în casulŭ acela, dacă desconsiderândŭ sublima sa chemare de a cresce creştinĭ bunĭ şi românĭ bunĭ, se va pune în serviţiulŭ ideilorŭ periculóse ale şovinismuluĭ de astădĭ magiarŭ şi ale liberalismuluĭ modernŭ infectatŭ de principiĭ contrare religiuniĭ creştine.

Dar dependinţa profesorilorŭ românescĭ dela Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică devine şi maĭ periculósă, după ce respectiviĭ profesorĭ aŭ ajunsŭ în pensiune.

Scimŭ cu toţiĭ, ce rolŭ jócă de comunŭ toţĭ pensioniştiĭ românĭ în viaţa nóstră politică românéscă. De frică să nu-şĭ pérdă pensiunea, eĭ nu se arétă nicăiriĭ, unde poporulŭ românescŭ îşĭ reclamă drepturile sale, saŭ dacă câte unulŭ se şi presentă la vre-o adunare naţională, tace şi se trage

---

Feuilleton.

Loterie.

Numĕrulŭ; — Preţulŭ: 30 cr. v. a. Biletŭ de participare la sorţirea de obiecte, ce o va aranja Reuniunea femeilorŭ române greco-catolice din Blaşiŭ în favorulŭ fondului sĕŭ Joĭ în 31 Augustŭ st. n. 1893. în sala dela „Hôtel Univers“. Începutulŭ sorţiriĭ sara la 8 óre. Numĕrulŭ biletelorŭ e 1200. Numĕrulŭ câştigurilorŭ 120. Totŭ pe 10 numerĭ se vine unŭ câştigŭ. Câştiguri principale vorŭ fi treĭ în valóre de 40 fl. v. a. Numerĭ câştigătorĭ se vorŭ publica. Rosa Munteanŭ m. p, presidentă. Aureliŭ P. Bota m. p. secretariŭ.

Aşa sună una din tipăriturile, carĭ le primiĭ deunădĭ învĕlite într'o cuvertă mărişóră. Pe mine totdeuna mĕ cuprinde spaĭma, cândŭ vine la mine epistoleriulŭ şi deschidêndu-şĭ traĭsta scóte pe sama mea vre-o cuvertă mare. Cu judecătoriile nu-mĭ prea facŭ de lucru, şi aşa pliculŭ acela mare cuprinde în stomaculŭ sĕŭ de regulă invitarea, ce mi-se face la vre-o contribuţie filantropică, — invitarea la contribuţiile celea nefilantropice mi-le aduce altŭ împiegatŭ publicŭ, — orĭ încunoscinţarea, ce vre-o familie cunoscută mi-o trimite vestindu-mĭ fericita logodnă a fiicelorŭ, să dicemŭ Elvira — după cum spune matricula botezaţilorŭ, o chĕmă Mărie Elvira. Numele Mărie are trecere mare în împĕrăţia ceréscă, dar aci pe pămîntŭ, pe care Dumnedeŭ l'a făcutŭ aşa de frumosŭ, câtŭ omuluĭ i-se pare a fi de prisosŭ a se maĭ gândi şi la împĕrăţia ceréscă, se maĭ şede uneĭ fetiţe frumóse să pórte de pildă numele Elvira, nume plinŭ de parfumŭ poeticŭ. Dar eŭ, deşi nu-mĭ lipsesce cu desevârşire idealismulŭ, — orĭ póte chiarŭ pentru că nu-mĭ lipsesce, — am dispusŭ, ca fetele mele, — am şi eŭ dóuĕ, — să pórte numaĭ numele Mărie şi Elisaveta. Altcum gusturile suntŭ fórte diferite. Acestea le-am spusŭ numaĭ aşa ca în trécĕtŭ. Încunoscinţarea despre logodnă mĕ înspăimîntă nu dóră pentru că îmĭ aduce aminte de aceea, că fetele mele încă nu-sŭ mărităte, căci ele umblă încă la şcólă şi până la măritişŭ le vorŭ maĭ trece vre-o dece anĭ; ea mĕ înspăimîntă, pentru că îmĭ prevestesce unŭ ospĕţŭ, şi apoĭ cine nu scie, că cu spesele ospeţelorŭ şi ale pomenilorŭ, cum se facŭ pe la noĭ, s'ar puté resolvi pe deplinŭ cestiunea şcólelorŭ poporale?

Invitările la contribuţiĭ filantropice încă mĕ înspăimîntă une orĭ, şi anume atuncia, cândŭ se întîmplă, de am să petecescŭ în pripă vre-o spărtură în economia mea şi baniĭ nu mĕ prea îmbuldescŭ. Dar preste totŭ vorbindŭ nimenĭ nu are dreptulŭ de a dice despre mine, că aşi fi dela Daea săséscă.

Am ruptŭ pliculŭ şi am scosŭ dintr'însulŭ maĭ multe hârtiĭ tipărite totŭ într'o formă. Numaĭ numeriĭ lorŭ diferiaŭ. Aceştia însă nu vi-ĭ spunŭ. Mĕ temŭ, că-mĭ veţĭ afla numele.

De odată cu hârtiile acelea am scosŭ din plicŭ şi o epistolă. E subscrisă de o dómnă din Blaşiŭ, — numele nu impórtă. Ea îmĭ spune între altele, că obiectele, carĭ aŭ să fie sorţite, suntŭ contribuiriĭ de ale membrilorŭ şi binevoitorilorŭ Reuniuniĭ. Îmĭ spune şi aceea, că nu cumva să mĕ facă să nu cumpĕrŭ losurile împrejurarea aceea, că 31 Augustŭ, terminulŭ tipăritŭ pe losurĭ, a trecutŭ. Sorţirea s'a amânatŭ adecă din anumite cause până în 30 Septembre.

Lucru frumosŭ sorţirea acésta, gândiam, aşa de frumosŭ, câtŭ e vredniculŭ, să formeze tema uneĭ foiţe a „Unirii“.

totdeuna într'unŭ colţŭ, ca să pótă privi neprivitŭ de alţii.

Ei bine! Iertatŭ ne este nóuĕ, să condamnămŭ capitalulŭ de sciinţă şi cultură, ce-lŭ represintă profesorii nostri, la rolulŭ meschinŭ, ce-lŭ aŭ pensioniştii statului?

Ceĭ mai mulţi dintre profesorii nostri şi după unŭ serviţiŭ de treĭ decĭ de anĭ aŭ destulă putere fisică şi intelectuală, pentru ca să pótă fi în fruntea mişcărilorŭ nóstre politice, naţionale, culturale, şi să conlucre la înaintarea sfinteĭ biserici. Nu trebue decĭ să lăsămŭ, ca acéstă putere să se pérdă mai vîrtosŭ la o naţiune, care în urma împrejurărilorŭ grele politice trebue să-şi trimită pe mulţi dintre fiii sĕi preste hotarĕ saŭ să-i deplângă în temniţe.

Nu trebue mai vîrtosŭ să lăsămŭ, ca o clasă atâtŭ de puternică ca profesorii nostri să ajungă a fi chiarŭ periculósă pentru biserică şi naţiune. S'ar puté adecă întîmpla, ca întrându în fondulŭ proïectatŭ şi profesorĭ de aceia, carĭ la dóuĕ dintre gimnasiile nóstre suntŭ totodată şi preoţi, vre unulŭ dintre aceştia să-şi uite cu totulŭ de caractĕrulŭ sĕŭ preoţescŭ şi de datorinţele sale sacre împreunate cu acestŭ caractĕrŭ. În casulŭ acesta tristŭ auctoritatea bisericéscă nicĭ nu ar mai puté disciplina pe unŭ atare preotŭ pusŭ în pensiune de guvernŭ, căcĭ acela, cândŭ ar vedé, că-lŭ ajunge justiţia bisericéscă, s'ar puté mântui de orĭ ce urmărĭ neplăcute prin aceea, că s'ar arĕta „mare patriotŭ“ înaintea stăpânuluĭ sĕŭ din Pesta, care pentru acestŭ patriotismŭ falsŭ l'ar susţiné chiarŭ şi cândŭ ar fi comisŭ cele mai grave atentate în contra caractĕruluĭ preoţescŭ şi în contra intereselorŭ bisericescĭ şi naţionale.

Dacă vremŭ decĭ să conservămŭ spiritulŭ adevĕratŭ românescŭ şi creştinescŭ în profesoriĭ dela şcólele nóstre românescĭ, nu este cu putinţă, ca auctorităţile bisericescĭ să-şi dea învoirea, ca aceĭ profesorĭ să între în proïectatulŭ fondŭ de pensiune.

Nu o potŭ însă face acésta mai cu samă auctorităţile acelea bisericescĭ, carĭ aplică la gimnasiile lorŭ preoţi în calitate de profesorĭ, pentru că este anticanonicŭ, ca nisce preoţi să fie scoşi de sub jurisdicţiunea auctorităţiĭ bisericescĭ în o afacere importantă ca pensionarea, şi daţi sub jurisdicţiunea auctorităţiĭ politice.

Şi óre nu este necuviinciosŭ, ca auctorităţile bisericescĭ *de bună voe* să-şi dea din mână unŭ dreptŭ aşa de momentosŭ? Căcĭ Ministrulŭ nu le silesce, să o facă acésta. Şi apoĭ dacă tradarea acestuĭ dreptŭ n'ar fi celŭ puţinŭ împreunată cu jertfe! Însă ea este împreunată cu marĭ jertfe din partea auctorităţilorŭ bisericescĭ, pentru că şi ele trebue să contribuéscă la fondulŭ proïectatŭ, şi spre acela-şi scopŭ suntŭ silite să pună şi taxe pe credincioşiĭ sĕĭ, carĭ cercetéză şcólele secundare.

Aşa dară din orĭ ce punctŭ de vedere amŭ considera lucrulŭ, trebue să ajungemŭ la conclusiunea, că profesorii nostri din interesŭ mai înaltŭ bisericescŭ şi naţionalŭ românescŭ nu trebue să între în fondulŭ de pensiune proïectatŭ de Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică.

Prin acestea însă nu vremŭ să dicemŭ, că sórtea profesorilorŭ nostri să nu se amelioreze şi asigureze şi pentru casulŭ, cândŭ eĭ nu ar mai puté funcţiona. Facă-se pentru dînşiĭ fonduri de pensiune câtŭ se póte de marĭ din partea auctorităţilorŭ nóstre bisericescĭ. Se póte, că bisericele românescĭ şi naţiunea nóstră din causa lipseĭ de mijlóce nu vorŭ fi în stare a crea profesorilorŭ pensiunĭ aşa grase, precum le proïectéză statulŭ, însă de altă parte nu se póte presupune despre profesoriĭ românescĭ, că nu vorŭ ţiné contŭ de nĕcasurile şi lipsele, ce trebue să le sufere naţiunea nóstră, dela care guvernulŭ numaĭ ĭea, dar în schimbŭ nu-ĭ dă nimicŭ afară de prigoniri.

Vecinii nostri dela „Közérdek“. — Fóea „Közérdek“ din Aludŭ ne-a făcutŭ deosĕbita onóre de a publica în numĕrulŭ sĕŭ 38 din a. c. articululŭ apărutŭ în fóea nóstră în numĕrulŭ 36 sub titululŭ: „Sperarea nóstră.“ Ne pare bine de acésta, căcĭ celŭ puţinŭ vorŭ puté vedé şi cercurile magiare, că politica de prigonire inaugurată în contra naţionalităţilorŭ produce amărăciune chiarŭ şi în cercurile acelea românescĭ, unde suntŭ ceĭ mai pacinicĭ ómenĭ de pe lume, şi unde ómeniĭ îşi daŭ silinţa a-şi năduşi chiarŭ şi cele mai nobile şi îndreptăţite simţĕminte, numaĭ ca să fie pace.

Ne pare însă rĕŭ, că „Közérdek“ nu scie învăţa nimica din acestŭ articulŭ, căcĭ dacă ar fi învăţatŭ, nu se întorcea în contra nóstră, ca să ne dea lecţiunĭ, că ce ţinută politică trebue să avemŭ noĭ, ci s'ar fi întorsŭ în contra conaţionaliloră sĕĭ, şi le-ar fi spusŭ, că politica lorŭ de prigoniri şi violenţe este greşită şi că dacă voescŭ să fie linişte deplină în ţară, trebue să încete cu scenele neomenóse dela Turda, Şimleŭ, Aradŭ şi Oradea şi cu întemniţările sistematice, sub a cărorŭ impresiune durerósă s'a scrisŭ articululŭ nostru.

Domniĭ dela „Közérdek“ însă n'aŭ făcut'o acésta, precum s'ar fi putută aştepta dela nisce ómenĭ, carĭ îşi daŭ aerulŭ de a fi iubitorĭ de pace şi unire între naţionalităţi, ci din contră voescŭ să introducă unŭ noŭ sistemŭ de asuprire: să facă din auctorităţile nóstre bisericescĭ nisce sbirĭ politicĭ, carĭ să pună scăluşŭ în gura tuturorŭ, carĭ mai aŭ curajulŭ a-şi esprima vederile politice şi ne-

---

Omulŭ să consacre pe sama unuĭ scopŭ filantropicŭ câteva obĭecte, de carĭ se póte lipsi, şi cu obĭectele acelea să se aranjeze unŭ bazarŭ, o tombolă orĭ o sorţire. Nu e asta o cerşitorie nobilă? Adevĕratŭ că ea une oria e împreunată şi cu neplăcerĭ, dar chiarŭ neplăcerile acestea suntŭ, carĭ mĕ facŭ să mĕ închinŭ înaintea celorŭ ce o sevârşescŭ.

Dar am eŭ obĭecte de acelea, de carĭ să mĕ potŭ lipsi? Firesce că aĭ. Unŭ filosofŭ, precum îmĭ aducŭ aminte a fi cetitŭ, privindŭ în jurulŭ sĕŭ a esclamatŭ: „Ce de lucrurĭ, de carĭ n'am lipsă!“ Nu-ĭ credĭ? Cércă a te desbăera de unele din prisosinţele tale cele „neapĕratŭ de lipsă“, şi te veĭ convinge, că eştĭ omulŭ celŭ maĭ tiranisatŭ de lucrurĭ de prisosŭ. Orĭ închipuesce-te în călătorie. Câtŭ de plăcută îţĭ este! Şi nicĭ nu bagĭ de samă, că îţĭ lipsescŭ multe lucrurĭ, pe carĭ acasă le aĭ, şi dacă nu le-aĭ avé, îţĭ închipuescĭ, că ţĭ-aĭ blăstĕma dilele.

La dile onomastice şi natale şi la anulŭ noŭ se adună în casa ta o mulţime de daruri, şi în călĕtoriĭ îţĭ îndopĭ cuferulŭ cu felŭ de felŭ de mĕrunţişuri folositóre şi nefolositóre şi le numescĭ suveniruri de călătorie. Aĭ dovedi o lipsă fórte mare de pietate, dacă aĭ da din mână obĭecte de acelea. Dar aci totuşĭ s'ar puté aplica principiulŭ acela, pe care ómeniĭ de cândŭ e lumea multŭ şĭ-aŭ bătutŭ capetele să-lŭ afie, dar nu l'aŭ pututŭ afla, până nu aŭ datŭ Ieşuiţiĭ de elŭ. Dacă nu-mĭ credĭ, că e aşa, te rogŭ, cetesce „Gazeta Transilvanieĭ“. Principiulŭ acela dice, că scopulŭ sfinţesce mijlócele. Aplică-lŭ în casa ta. Privesce numaĭ în jurŭ de tine şi veĭ afla în casa ta destule obĭecte, carĭ îşi aŭ totŭ aci în casa ta şi câte unŭ duplicatŭ, şi după ce îutre bine şi între maĭ bine, de cândŭ e lumea, decurge într'însa o luptă înverşunată, de ce să nu introducĭ lupta asta şi în lumea ta, în locuinţa ta? De ce să nu daĭ din mână unŭ lucru, de care te poţi lipsi, şi care ajungêndŭ în altă mână acopere póte o lipsă, fiindŭ că nu-şĭ află duplicatulŭ, care să-ĭ fie cuprinsŭ deja loculŭ? Cercĭ decĭ în casa ta în tóte unghiuleţele şi afli multe lucrurĭ, a cărorŭ esistinţă o observĭ numaĭ atuncia, cândŭ ele nu maĭ suntŭ, dar după ce nu le maĭ aĭ, le daĭ curêndŭ uĭtării. Maĭ afli câteva brodării, la carĭ nepoţica ta, fata soreĭ tale, pe cândŭ era de dece anĭ, a lucratŭ până târdiŭ nóptea, pentru ca să te surprindă la diua onomastică. Maĭ afli câteva esemplare din colecţiunea ta de novele, — ediţiunea s'a petrecutŭ de multŭ, — le proveḑĭ cu unŭ autografŭ, şi — fericiţi muritoriĭ, carĭ le câştigă. Acestea tóte le pachetezĭ laolaltă şi le spedezĭ comitetuluĭ celuĭ ce s'a pusŭ în serviţiulŭ cerşitorieĭ filantropice. Şi să veḑĭ, că mângăerea, ce ţĭ-o dă fapta bună, n'aĭ da-o pentru unŭ cornŭ de ţară. Nu credĭ? Cércă!

A da e maĭ fericitŭ decâtŭ a lua. Dar omulŭ cuminte le împreună înţelepţesce amîndóuĕ. Preste totŭ vorbindŭ e maĭ greŭ a da decâtŭ a lua. În casurĭ ca celŭ de faţă se întórce însă lucrulŭ. Dar pe lângă tótă greutatea de a lua va trebui să capitulezĭ, dacă te ducĭ în localulŭ, unde se sevârşesce sorţirea. La întrare te întîmpină de amîndóuĕ părţile cu asaltŭ fetiţe drăgălaşe cu surisŭ pe buze şi cu losurĭ în mânĭ. Proïectilele ochilorŭ lorŭ dominéză întrarea saleĭ întocmaĭ precum proïectilele tunurilorŭ de pe Dardanele dominézĕ întrarea în Marea Marmara. Care va fi puternicŭlŭ acela, care să nu capituleze?

O apucătură maĭ viclénă a sexuluĭ frumosŭ şi o năvală maĭ genială asupra bietuluĭ nostru busunariŭ nicĭ că se póte închipui. Dar câte nu iertămŭ damelorŭ? Putemŭ decĭ să le iertămŭ şi apucătura asta cu atâtŭ maĭ virtosŭ, cu câtŭ ea este de totŭ desinteresată. Maĭ alesŭ noĭ avemŭ mare lipsă de ea, pentru ca şi noĭ să ne dedămŭ ca alte popóre a fi gata de a jertfi bucuroşi din averea nóstră privată pentru promovarea bineluĭ comunŭ. Să mi-se ierte observarea asta, dar pună-şĭ cetitoriĭ acestorŭ rînduri mâna pe inimă şi mărturisésc pocăiţi, că spiritulŭ de jertfă nu ne este virtutea cea maĭ de frunte.

De închiare dorescŭ, ca alţiĭ să nu o pătéscă ca mine. Cu ocasiunea uneĭ loteriĭ de acestea cumpĕrasem maĭ multe losurĭ. Unulŭ mi-se sorţi, şi eŭ îlŭ trimiseĭ comitetuluĭ aranjatoriŭ cu rugarea, ca obĭectulŭ câştigatŭ să se trimită pe adresa soţieĭ mele. Voiam să-ĭ facŭ o surprindere. Cu câteva dile după aceea sosiĭ la prândŭ acasă, şi soţia mea îmĭ arătă, ce ĭ-am câştigatŭ. Era o vasă, pe carea soţia mea o aflase a fi de prisosŭ în locuinţa nóstră şi o trimisese comitetuluĭ, pentru ca şi ea să servéscă ca obĭectŭ de câştigŭ. Ea se vede că s'a fostŭ dedatŭ la noĭ, căcĭ s'a rentorsŭ acasă.

mulţămirea adâncă şi îndreptăţită, de carî suntŭ cuprinşi.

Domniile lorŭ nu se mulţămescŭ cu întregŭ personalulŭ administrativŭ, judiciariŭ, şi politenescŭ, care chiarŭ şi în Blaşiŭ, adecă într'unŭ centru românescŭ şi în ţinutulŭ luĭ românescŭ, este în contra legiĭ aprópe întregŭ magiarŭ şi care dacă nu s'ar turbura şi pentru cele mai inofensive lucrurĭ, póte că „Közérdek" nu ne făcea onórea de a se ocupa de noĭ, nicĭ nu le este de ajunsŭ, că aŭ procurorĭ, carĭ ne potŭ regula după dragă voea lorŭ, ci ar vré, ca şi Vicariulŭ capitulariŭ să se facă unélta lorŭ pentru asuprirea nóstră.

Dorinţa acésta însă nu li-se póte împlini, pentru că fóea nóstră se inspiră numaĭ din iubirea de biserică, naţiune şi patrie a unorŭ persóne private, carĭ aŭ întemeiat'o, însă nicĭ de cum din vederile politice ale vre-uneĭ persóne eclesiastice, fie aceea orĭ câtŭ de susŭ pusă. Aşa a fostŭ acésta sub Mitropolitulŭ Vancea, aşa este şi acum sub Vicariulŭ capitulariŭ şi aşa va fi şi pe viitoriŭ. Noĭ nu suntemŭ organulŭ oficiosŭ orĭ oficialŭ alŭ nicĭ uneĭ persóne eclesiastice, care conduce destinele bisericeĭ nóstre, ci representămŭ vederile unuĭ grupŭ de ómenĭ, carĭ amŭ întemeiatŭ cu jertfe materiale proprie acestŭ organŭ, şi-lŭ susţinemŭ cu multă abnegaţiune, pentru ca să apĕrămŭ biserica, naţiunea şi patria nóstră în contra tuturorŭ, carĭ le-ar ataca. În lucrarea acésta însă nimenĭ nu póte şi nu-ĭ este ĭertatŭ a ne împedeca, orĭ câtŭ de tare ar dori-o domniĭ dela „Közérdek", precum a dorit'o într'o causă de sciinţă şi dlŭ Densuşanŭ, ca şi prin acésta să se dovedéscă, că „les extrêmes se touchent".

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cu privire la politica bisericéscă a guvernuluĭ în cele din urmă s'aŭ pronunţatŭ şi Sasiĭ. Comitetulŭ centralŭ electoralŭ în o conferinţă ţinută în afacerea acésta la Sibiŭ în 14 a c. a hotărîtŭ, ca deputaţiĭ Sasĭ să rĕmână şi pe viitoriŭ în partidulŭ guvernamentalŭ, după ce politica bisericéscă a guvernuluĭ nu este causă, pentru care eĭ să ĭese din acestŭ partidŭ. Sasiĭ dela Braşovŭ nu suntŭ mulţămiţĭ cu hotărîrea comitetuluĭ centralŭ, ci în o adunare fórte bine cercetată, în care aŭ fostŭ representaţĭ mai aleşĭ Sasiĭ tinerĭ, s'aŭ declaratŭ contra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ şi în sensulŭ acesta aŭ înaintatŭ unŭ protestŭ comitetuluĭ centralŭ. Cu protestulŭ Braşovenilorŭ consimtŭ şi Sasiĭ dela Sighişóra.

Ministrulŭ de interne sub pretextulŭ colereĭ a opritŭ ţinerea congresuluĭ catolicŭ convocatŭ pe 10 a c. în Szabadka. Congresulŭ se va ţiné pe la începutulŭ luneĭ viitóre, de va concede dlŭ ministru.

Ḑiarulŭ „M. Állam" ḑice, că este informatŭ din locŭ competentŭ, că faĭmosulŭ proĭectŭ de lege despre căsătoria civilă acum scie Dumneḑeŭ a câtea óră este retrimisŭ din cancelaria de cabinetŭ a Maĭestăţiĭ Sale la ministeriulŭ de justiţie spre a-lŭ îndrepta.

Maĭ în urmă a fostŭ retrimisŭ numitulŭ proĭectŭ din causă, că între punctele, din carĭ se póte despărţi căsătoria, se numĕră şi *„ura nedumerită"*. Este cunoscutŭ, că la acatoliciĭ din patrie şi acum cele maĭ multe căsătoriĭ, altcum validŭ închiate, se despărţescŭ din motivulŭ ureĭ nedumerite şi a părăsiriĭ cu necredinţă. Noĭ credemŭ, că dacă nu va maĭ figura în proĭectulŭ guvernuluĭ ca motivŭ despărţitoriŭ de căsătorie nicĭ „ura nedumerită", atunci nicĭ chiarŭ protestanţiĭ nu vorŭ susţiné acestŭ proĭectŭ în camera deputaţilorŭ, de cumva va ajunge vre o dată acolo.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Maĭestatea Sa Monarchulŭ din incidentulŭ marilorŭ manevre din a c. se află la Güns (Kőszeg). În 17 a c. Maĭestatea Sa a primitŭ ca óspeţĭ pe împĕratulŭ Germânieĭ şi regele Saxonieĭ. Primirea şi ovaţiunile făcute înalţilorŭ óspeţĭ aŭ fostŭ măreţe. În visita, ce aŭ făcut'o aceştĭ óspeţĭ rarĭ Maĭestăţiĭ Sale, şi patrieĭ nóstre este unŭ semnŭ nu numaĭ alŭ amiciţieĭ curţilorŭ domnitóre din Austro-Ungaria şi imperiulŭ germânŭ, dară şi alŭ strînselorŭ relaţiunĭ politice dintre aceste dóuĕ împĕrăţiĭ marĭ.

Totŭ în 17 a c. Maĭestatea Sa a primitŭ şi diferitele deputaţiunĭ. Cătră clerulŭ catolicŭ a ḑisŭ Monarchulŭ, că să lucre cu zelŭ în scopulŭ, ca pe lângă *menţinerea demnităţiĭ* statuluĭ şi a *bisericeĭ* să nu sufere interesele publice şi pacea religiósă atâtŭ de multŭ dorită. În rĕspunsulŭ acesta catoliciĭ cu dreptulŭ vĕdŭ unŭ îndemnŭ de a apĕra şi pe viitoriŭ cu energie interesele bisericescĭ şi a lucra, ca în esecutarea reformelorŭ proĭectate să se valideze principiile bisericescĭ. Se înţelege dela sine, că cuvintele Monarchuluĭ nu suntŭ pe gustulŭ liberaliloru, din care causă foile liberale, carĭ nu staŭ în serviţiulŭ guvernuluĭ, atacă pe dlŭ Wekerle pentru rĕspunsulŭ datŭ de Maĭestatea Sa clerului catolicŭ.

Mare resensŭ a produsŭ în presa magiară opositională rĕspunsulŭ datŭ de Maĭestatea Sa representanţilorŭ municipalĭ condusŭ de comitele Radó, cărora li-s'a ḑisŭ, că municipiile suntŭ chemate, ca pe lângă împlinirea datorinţelorŭ administrative să conlucre şi întru aceea, ca să apere poporulŭ de influinţa vorbelorŭ seducĕtóre şi a promisiunilorŭ zădarnice şi să cultive semînţa înţelegeriĭ pacinice şi a munceĭ folositóre. „La tóte acestea oferesce unŭ terenŭ vastŭ acea basă, pe care iubita mea Ungarie în ultimele deceniĭ înfloresce atâtŭ de îmbucurătoriŭ. Clătirea acesteia, ca a unuĭ pactŭ bilateralŭ, ar slăbi nu numaĭ încrederea în stările legale esistente, ci s'ar opune de-a dreptulŭ intereselorŭ adevĕrate ale ţĕreĭ, precum şi ale monarchieĭ întregĭ şi în consecinţă şi obligamentelorŭ mele de regentŭ. Eŭ contezŭ în privinţa acésta la conlucrarea Dvóstre." Prin cuvintele Monarchuluĭ se condamnă tendinţele partiduluĭ 48-istŭ şi independistŭ magiarŭ, carĭ voescŭ schimbarea raporturilorŭ create prin pactulŭ dualisticŭ dela 1867. Adecă la B.-Şebeşŭ Monarchulŭ a reprobatŭ şovinismulŭ magiarŭ, care faţă cu naţionalităţile se manifestéză în agitaţiunile preseĭ şi în demonstraţiunĭ de stradă, ĕră faţă cu dualismulŭ şi armată în propagarea ideilorŭ şi cultuluĭ luĭ Kossuth.

Foile kossuthiste credŭ, că cuvintele Monarchuluĭ sună la adresa conteluĭ Apponyi şi a partiduluĭ naţionalŭ, carĭ afirmă, că staŭ pe basa pactuluĭ din 1867, în realitate însă nu suntŭ maĭ puţinŭ esageraţĭ în aspiraţiunile lorŭ decâtŭ aderenţiĭ luĭ Kossuth. Orĭ căruĭ partidŭ va suna admoniţiunea Monarchuluĭ, este faptŭ constatatŭ şi de presa magiară, că Ungariĭ aŭ aşteptatŭ, să li-se dea naţionalităţilorŭ lecţiune aspră, dară lecţiunea nu s'a datŭ naţionalităţilorŭ, ci şoviniştilorŭ magiarĭ.

Austria.

Guvernulŭ austriacŭ prin unŭ ordinŭ din 12 Sept. a întrodusŭ starea de asediŭ în Praga. Ansă aŭ datŭ agitaţiunile continue ale partiduluĭ Cehilorŭ tinerĭ. Poporulŭ nemulţămitŭ cu actualulŭ sistemŭ de guvernare cu ocasiunea serbăriĭ ḑileĭ onomastice a Maĭestăţiĭ Sale a inscenatŭ demonstraţiunĭ de stradă, ĕră la 12 a c., ḑiua aniversară a publicăriĭ rescriptuluĭ împĕrătescŭ din 1871, prin care se promite şi încoronarea Monarchuluĭ ca rege alŭ Boemieĭ, Cehiĭ tinerĭ aŭ voitŭ să aranjeze o grandióză manifestaţiune pentru dreptulŭ publicŭ boemŭ. În urma ordinuluĭ citatŭ dreptulŭ de întrunire, libertatea cuvîntuluĭ şi a preseĭ suntŭ suspendate. Maĭ încolo s'a sistatŭ funcţiunea curţiĭ cu juraţĭ şi s'a opritŭ aparîţiunea alorŭ treĭ foĭ cehice. Dispusĕţiunile escepţionale ale guvernuluĭ aŭ produsŭ unŭ mare resensŭ în poporulŭ cehŭ. Organulŭ Cehilorŭ tinerĭ „Narodny Lyst" probabilŭ va apăré pe viitoriŭ în Brünn. Foile Cehilorŭ bĕtrânĭ facŭ aspre imputărĭ Cehilorŭ tinerĭ, carĭ prin purtarea lorŭ aŭ datŭ ansă guvernuluĭ, să suspendeze constituţiunea, ĕră cele germâne preste totŭ suntŭ mulţămite cu procedura guvernuluĭ.

Noĭ credemŭ, că mĕsurile estraordinare, la carĭ a recursŭ dlŭ Taaffe, nu vorŭ fi în stare să punĕ capetŭ la agitaţiunile Cehilorŭ tinerĭ, ci numaĭ le va potenţa cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că aceştia aŭ datŭ de ajunsŭ doveḑĭ, că se pricepŭ la agitaţiunĭ politice.

Francia.

În Francia se facŭ pregătirĭ grandióse pentru primirea escadreĭ rusescĭ, care va sosi în ḑilele acestea în portulŭ dela Toulon. Prin primirea acésta voescŭ Francesiĭ să dovedéscă simpatia şi legătura strînsă, ce se află între ḑînşiĭ şi între Ruşi. Germaniĭ vĕḑŭ în apropierea Rusieĭ de Francia unŭ periculŭ pentru ţara lorŭ şi pentru tripla alianţă, pentru aceea foile germâne se silescŭ a micşora importanţa serbărilorŭ, ce se aranjéză la Toulon. „Köln. Zeitung" crede, că tripla alianţă va rĕspunde alianţeĭ francese-rusescĭ prin aceea, că va trage în partea sa pe Svedia şi aşa va fi alianţă împătrată. În cercurile politice rusescĭ nu se dă creḑĕmîntŭ faĭmeĭ despre o apropiere a Svediei de întreita alianţă, după ce relaţiunile dintre Svedia şi Norvegia suntŭ destulŭ de încordate.

Totŭ în diua visitei dela Toulon escadra anglesă va debarca la ţĕrmiĭ italieni. Unele foĭ şi în acésta vĕdŭ o o apropiare a Angliei de Italia şi de întreita alianţă. „Hamburg. Nachrichten", fóe acreditată a principelui de Bismark, nu-şĭ face ilusiuni cu privire la apropierea Angliei de puterile Europei centrale. „Anglia atâtŭ în timpŭ de pace, câtŭ şi în timpŭ de rĕsboiŭ are o unică ţinută în vedere, apĕrarea propriilorŭ interese." Până cândŭ aceste interese nu suntŭ ameninţate, nicĭ Anglia nu-şĭ va părăsi posiţia sa neutrală.

Corespondinţe.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Vandalismulŭ din Oradea-mare, purtarea necualificabilă a compatrioţilorŭ de acolo manifestată faţă de preabunulŭ şi iubitulŭ nostru Episcopŭ Escelenţa Sa Mihailŭ Pavelŭ şi faţă de Ven. Capitulŭ a îndemnatŭ pe credincioşiĭ fideli gr. cat. din districtulŭ protopopescŭ a conveni într'una pentru de a-şĭ esprima stima şi iubirea, cu care totdeuna datorescŭ celui mai bunŭ Părinte sufletescŭ, acum însă cândŭ pentru causa comună, pentru biserică şi interesele nóstre, inocentŭ a suferitŭ, — în deosebĭ ne simţimŭ îndatoraţi a da espresia alipiriĭ nóstre fiescĭ. S'a şi făcutŭ acésta prin următórele orduri:

Escelentissime şi Reverendissime Domnule Episcopŭ!

Alŭ nostru graţiosŭ Părinte!

Subscrişiĭ ca esmişiĭ comunităţilorŭ bisericescĭ aparţinĕtóre districtului protopopescŭ de Satmariŭ adunaţi într'una în Ovari cu unanimitate venimŭ, ca ceĭ maĭ umiliţi fiĭ sufletescĭ a ne esprima cea maĭ adâncă alipire şi stimă, cu carĭ acum în deosĕbi Vĕ datorimŭ. Acum, ţicemŭ, cândŭ Escelenţa Vóstră ca şi Părintele nostru sufletescŭ, ca şi Capulŭ nostru aţĭ îduratŭ o nespusă durere sufletéscă provenită prin şi din faptulŭ murdarŭ şi necualificabilŭ comisŭ contra Escelenţeĭ Vóstre, a Preaveneratului Capitulŭ, ma chiarŭ contra sfinteĭ nóstre biserice — din partea compatrioţilorŭ oradanĭ răpiţĭ de idea sclintită a şovinismului turbatŭ; întunecaţi la minte şi judecată într'atâta, câtŭ deşi ţilnicŭ potŭ vedé faptele glorióse şi nicĭ cândŭ peritóre a marinimositĕţiĭ, ce în mijloculŭ lorŭ le-aţĭ făcutŭ şi faceţi, totuşi necugetândŭ, că prin aceea înşi-şĭ daŭ testimoniŭ de paupertate a judecĕţiĭ lorŭ, atribuescŭ maĭ multŭ credĕmîntŭ unuĭ rĕsbunătoriŭ şi fiŭ rătăcitŭ, cum e A. Pituk, decâtŭ însu-şĭ ochilorŭ lorŭ propriĭ.

Dar inima nóstră palpitéză acum maĭ multŭ ca orĭ cândŭ pentru preaiubitulŭ nostru Părinte sufletescŭ; numele Escelenţeĭ Vóstre şi prin îndurarea acesteĭ lovituri nemeritate va fi maĭ strălucitoriŭ.

Bunulŭ Dumnedeŭ să Vĕ consoleze pentru nedreptăţile şi nemulţămirea, ce Vi-s'a făcutŭ din partea acelorŭ neprecugetaţi.

Recomandaţi graţieĭ şi iubiriiĭ părinţescĭ pe lângă sărutarea s. drepte suntemŭ în protopopiatulŭ gr. cat. de Satmariŭ

preaumiliţi fiĭ:

Ioanŭ Darabanth preotŭ iubilarŭ, canonicŭ onorarŭ, protopopŭ districtualŭ şi parochŭ de Vetés, Vasiliŭ Ardelénŭ cooperatorŭ de Vetés şi Augustinŭ Soranŭ învăţătoriŭ de Vetés, ca esmişiĭ comunităţiĭ bisericescĭ de Vetés. — Ioanŭ Csighy preotŭ, Vasiliŭ Ternovanŭ curatorŭ şi Iosifŭ Kávási învăţătoriŭ, ca esmişiĭ comunităţiĭ bisericescĭ din Pete. — Ioanŭ Popoviciŭ preotŭ, Iosifŭ Tătarŭ curatorŭ şi Mihailŭ Iluţiŭ învăţătoriŭ, ca esmişiĭ comunităţiĭ bisericescĭ de Csegöld. — Mihailŭ Csordás protopopŭ em., preotŭ, Teodorŭ Papp curatorŭ şi Georgiŭ Kardos învăţătoriŭ şi Ioanŭ Nistorŭ teol. abs. şi stud. juristŭ, ca esmişiĭ comunităţiĭ bisericescĭ de Sz.-Dob. — Ioanŭ Szabó preotŭ, Ioanŭ Mărianŭ învăţătoriŭ şi Paulŭ Dunca, ca esmişiĭ comunităţiĭ bisericescĭ de Csenger-Ujfalu. — Iosifŭ Popovicĭ preotŭ în Ovari şi Teodorŭ Nagy curatorŭ în Ovari. — Paulŭ Deacŭ curatorŭ în Csenger-Bagos.

Preotulŭ de Porcsalma din causa morbuluĭ neputêndŭ lua parte la convenire a trimisŭ protopopului credenţionalŭ pentru de a-ĭ subscrie numele hotărîriĭ, ce se va lua în Ovari, privindu-o decĭ într'o tóte de a sa împreună cu comunitatea bisericéscă de Porcsalma.

Totŭ atuncĭ s'a trimisă cu subscrierea celorŭ de susŭ înşiraţi la Ministrulŭ de interne următórea scrisóre:

Escelentissime Domnule Ministru!

Subscrişiĭ ca esmişiĭ comunităţilorŭ bisericescĭ gr. cat. românescĭ a districtului protopopescŭ de Satmariŭ din diecesa oradană, în numele tuturorŭ fidelilorŭ gr. cat. a acelorŭ comunităţi bisericescĭ, umilitŭ înaintămŭ acea rugare cătră Escelenţa Vóstră, ca în înţelesulŭ legilorŭ sancţionate ale ţĕreĭ, — carĭ legĭ apără nu numaĭ securitatea personală şi a averiĭ contra tuturorŭ atacurilorŭ inimice, ci veghéză, nu cumva locurile destinate cultuluĭ divinŭ să se profaneze, — pentru pacea recerută să binevoiţĭ a lua în cercetare şi cu tótă asprimea legiĭ a pedepsi pe inscenatoriĭ scandaluluĭ comisŭ în ţilele trecute în Oradea-mare, prin ce Părintele nostru sufletescŭ, Episcopulŭ, s'a vătĕmatŭ în siguritatea dreptuluĭ privatŭ; prin năvălirea asupra sfinteĭ biserice s'a călcatŭ legea, ce apără libertatea cultuluĭ; — ceremŭ pedepsirea rĕutăcioşilorŭ în deosebĭ ca să vadă şi să se convingă nu numaĭ naţionalităţile acesteĭ ţĕrĭ, dar întréga lume cultă, cumcă Ungaria n'a încetatŭ a fi statŭ constituţionalŭ.

Escelentissime Domnule Ministru! Casulŭ tristŭ din Oradea-mare nu e alta decâtŭ foculŭ aţiţatŭ prin asmuţările jurnalisticeĭ jido-libero-murare, care focŭ zace sub spuză în tóte unghiurile ţĕreĭ şi care de îşĭ va vălfăi flacĕrele sale asemenea celuĭ din Oradea-mare, în maĭ multe locurĭ póte deveni unŭ periculŭ vulcanicŭ.

Căcĭ ce s'a întîmplatŭ în Oradea-mare faţă de unŭ bărbatŭ cu o posiţie aşa înaltă, bogatŭ în faptele marinimositĕţiĭ şi în vîrtuţĭ eclatante, aceea şi maĭ uşorŭ se póte întîmpla în viitoriŭ cu orĭ şi care dintre noĭ, că adecă să fimŭ maltrataţi de vandalismulŭ uneĭ glóte nepricepute, care póte fi sedusă din partea unorŭ rĕutăcioşi, la carĭ le place a pescui în tulbure.

Vĕ rugămŭ decĭ, ca prin asprimea legiĭ încă până e în spuză să înecaţi astfelŭ defocŭ periculosŭ — arĕtândŭ în pedépsa inscenătorilorŭ scandaluluĭ din Oradea-mare, ceea ce potŭ aştepta ceĭ ce le vorŭ urma. Repeţîndŭ etc.:

(Subscrierile ca maĭ susŭ.)

Dorescŭ a observa aceea, că deşi cea maĭ mare parte a credincioşilorŭ din comunităţile bisericescĭ ale acestuĭ districtŭ vorbescŭ numaĭ limba magiară, totuşi după cunoscinţa celorŭ decurse în Oradea-mare s'aŭ scârbitŭ multŭ de purtarea barbară a Magiarilorŭ de acolo, şi cu entusiasmŭ s'aŭ decheratŭ pentru aderinţă lângă preabunulŭ Părinte sufletescŭ.

V. Ardeleanŭ,
notariŭ districtualŭ.

Glasulŭ poporuluĭ cătră Escelenţa Sa. Episcopulŭ Mihailŭ Pavelŭ.

Episcopŭ gr. cat. românŭ de Orade.

Urmândŭ urma Veneraţilorŭ preoţĭ, a cărorŭ cuvinte potinte aŭ aflatŭ resunetŭ şi în pepturilorŭ poporenilorŭ meĭ concreduţĭ păstorieĭ mele sufletescĭ, cu eĭ dimpreună consimţimŭ într'o tóte manifestaţiuniĭ de încredere a confraţilorŭ espresă prin adresa susternută Escelenţeĭ Vóstre; şi pătrunşĭ de cea maĭ profundă iubire fiéscă, ce o nutrimŭ în inimele nóstre faţă de Escelenţa Vóstră ca cătră preabunulŭ nostru Părinte şi preamăritŭ Archireŭ, venimŭ ca fiĭ credincioşĭ a Vĕ esprima asemenea

„Votŭ de încredere"

ce-lŭ meritaţĭ pentru faptele măreţe, ce înfrumseţéză cu atâta fală totŭ cursulŭ vieţeĭ Escelenţeĭ Vóstre, şi pentru carĭ va fi scrisŭ numele măritŭ, ce-lŭ purtaţĭ, pe paginele istorieĭ némuluĭ nostru ca unŭ nume nemuritoriŭ, ca aşa şi următoriĭ nostri să se pótă făli cândva, că aţĭ statŭ în fruntea nóstră ca unulŭ dintre ceĭ maĭ vredniciĭ Archiereĭ.

Respingêndŭ şi noĭ cu gréţă învinuirile, ce Vi-saŭ făcutŭ: pentru că ne rugămŭ luĭ Dumnedeŭ în limba nóstră; apelândŭ la judecata lumiĭ pentru sacrilegiulŭ intentatŭ contra Bisericeĭ nóstre şi a sanctuaruluĭ luĭ Dumnedeŭ, ca aşa să scie lumea mare, că poporulŭ e atinsŭ maĭ durerosŭ, cândŭ vede, că luminătoriĭ, ba chiarŭ şi prelaţiĭ lorŭ suntŭ atacaţi în modulŭ celŭ maĭ selbaticŭ, pentru că ne apĕră drepturile nóstre, ce suntŭ asigurate prin legĭ sancţionate de Maĭestatea Sa.

Înainte dar, Escelenţă! *cu crucea sfîntă în frunte* pe urma, ce o aţi începutŭ, că óstea creştină Vĕ urmézĕ, şi braţulŭ nóstru e tare de a Vĕ apĕra de viscolele cele maĭ turbate; pepturile nóstre suntŭ neînveninate, ca să pótă sta frontŭ cu orĭ ce duşmanĭ, carĭ ar voi să ne ruineze Biserica şi să ne răpéscă tesaurulŭ celŭ maĭ preţiosŭ, ce posedemŭ, limba nóstră românéscă, de care s'aŭ folositŭ strămoşiĭ nostri şi noĭ până acum neîmpedecaţi în Biserică; fiindŭ siguri, că „uniţi în cugete, uniţi în simţiri" sub paza crucĭ sfinte noĭ vomŭ fi învingĕtorĭ, ca aşa să se convingă voitoriĭ nostri de rĕŭ, că şi ca românĭ ne scimŭ iubi patria, care iubire nu o amŭ arătatŭ prin tulburărĭ selbatice de pe stradă, ce le condamnă şi Maĭestatea Sa prin cuvîntulŭ sĕŭ preaînaltŭ îndreptatŭ cătră Escelenţa Vóstră, ci prin fapte demne de numele nostru, cândŭ ca patrioţĭ adevĕraţi stămŭ gata, precum aŭ statŭ părinţiĭ şi vorŭ sta fiiĭ nostri, în totŭ momentulŭ a ne jertfi averea, a ne da viaţa pentru patrie şi tronŭ, dovedindŭ că amŭ fostŭ, suntemŭ şi vomŭ fi totdeuna ceĭ maĭ credincioşi şi supuşĭ fiĭ aĭ patrieĭ, aĭ Înălţatuluĭ Împĕratŭ şi Regele nostru apostolicŭ şi aĭ glorióseĭ Sale case domnitóre, până ce va sta în fruntea nóstră unŭ asemenea Archiereŭ, cum sunteţi Escelenţa Vóstră.

Dumnedeŭ să Vĕ trăéscă la mulţĭ aniĭ, ca să puteţi îndeplini propusulŭ măreţŭ, ce-lŭ doriţĭ de a-lŭ esecuta pentru lăţirea şi asi-

gurarea s. nóstre Biserici, pentru bunulŭ patrieĭ şi înflorirea némuluĭ nostru.

Întru mulţi anĭ să trăiţi!!!

Pe lângă sărutarea s. drepte recomandându-ne graţieĭ preaînalte, suntemŭ cu cea maĭ profunda umilinţă.

A Escelenţeĭ Vóstre

Chenizŭ, la 12 Sept. 1893.

ceĭ maĭ umiliţi fiĭ:

Ioanŭ Clintocŭ parochŭ gr. cat. românŭ de Chenizŭ, Gavrilŭ Gorondi cant.-înv. gr. cat. rom., Teodorŭ Goie curatorŭ bisericescŭ, Petru Goie jude comunale, Gavrilŭ Goie subjude com., Ioanŭ Ştefanŭ, Teodorŭ Crecanŭ, Ioanŭ Şandorŭ, Petru Raţŭ, Teodorŭ Fechete, Georgiŭ Şandoruţă, Georgiŭ Şandorŭ bet., Ioanŭ Furó, Dimitriŭ Messeşanŭ, Georgiŭ Braţanŭ, Teodorŭ Zdroba, Ioanŭ Şandorŭ, Georgiŭ Pania, Ioanŭ Pania, Gavrilă Nica, Iosifŭ Nica, Ioanŭ Nica, Georgiŭ Holhoşŭ, Georgiŭ Holhoşŭ tin., Ioanŭ Daschalŭ, Ioanŭ Zacota, Mihailŭ Crecanŭ, Iosifŭ Raţŭ, Dimitriŭ Holhoşŭ, Georgiŭ Holhoşŭ betr., Ioanŭ Zacota, Georgiŭ Şandorŭ betr., Georgiŭ Păuşanŭ, Ioanŭ Roşca, Georgiŭ Zdroba, Georgiŭ Ştefanŭ, Georgiŭ Messeşanŭ, Ioanŭ Magda, Teodorŭ Goie betr., Georgiŭ Holhoşŭ, A. Georgiŭ Goie, Ioanŭ Goie, Ioanŭ Holhoşŭ subcuratorŭ, Dimitriŭ Chira, Dimitriŭ Suciŭ, Ioanŭ Raţŭ, Petru Zacota, Costanŭ Szilágyi, Petru Pleşŭ, Nicolae Pleşŭ, Dimitriŭ Ştefanŭ, Georgiŭ Abrani, Ioanŭ Vancea, Georgiŭ Dascălŭ tutorŭ orfanalŭ, Ilie Şandorŭ, Georgiŭ Cuĭbuşŭ, Georgiŭ Veress, Ioanŭ Mihuţŭ, Ioanŭ Cuĭbuşŭ.

Nr. 433—1893.

Convocare.

După ce în timpulŭ din urmă comitetulŭ Asociaţiuniĭ transilvane a primitŭ convingerea, că este cu desevârşire delăturatŭ periculŭ lăţiriĭ cholereĭ, în urma căruia s'a fostŭ vĕdutŭ necesitatŭ de a amâna pe timpŭ nedeterminatŭ adunarea generală a Asociaţiuniĭ convocată pe 27 Augustŭ n. a. c. şi ḑilele următóre la Năsĕudŭ, — prin acésta în conformitate cu dispoziţiunile §§-lorŭ 14 şi 21 din statutele Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ adunarea generală pentru anulŭ curentŭ se convócă în opidulŭ Năsĕudŭ pe 22 Octobre st. v. a. c. şi ḑilele următóre.

Aducêndŭ acésta la cunoscinţa publică, învitămŭ pe toţi membriĭ Asociaţiuniĭ de a lua parte în numĕrŭ câtŭ maĭ mare la şedinţe.

Datŭ din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinută în Sibiŭ la 19 Septembre n. 1893.

Dr. Ilar. Puşcariŭ, vice-preşedinte. **Dr. Amosŭ Frâncu,** secretariŭ.

Noutăţi.

Afacerea episcopuluĭ Pavelŭ. Sub acestŭ titulŭ foile magiare de noŭ aducŭ scirea, că Escelenţa Sa episcopulŭ gr. cat. de Oradea mare ar fi cerutŭ asupra sa investigaţiune din causa insultelorŭ suferite în urma broşureĭ nefericituluĭ Pituk. Cu efeptuirea investigaţiuniĭ ministrulŭ Wekerle ar fi încredinţatŭ pe primatele Vaszary, care deja ar avé la mână tóte scriptele, broşurile şi jurnalele aparţinĕtóre acesteĭ afaceri şi încă înainte de depărtarea sa din Pesta va relata despre resultatulŭ investigaţiuniĭ.

Staţiuni docentale. Cu terminulŭ de 30 Sept. se escrie concursŭ pentru completarea următórelorŭ staţiuni din protopopiatulŭ *Arieşuluĭ*. 1. Staţ. de docente ambulante în comunele anexate *M.-Decea—Inocŭ*, cu emolumentele: 300 fl. din repartiţiune; 2. Staţ. doc. din *Poĭana-Arieşuluĭ*, cu emolumentele: 162 fl. din venitele realităţilorŭ scolastice şi bisericescĭ, éră 138 fl. din repartiţiune.

Mişcările Valachilorŭ. Foile magiare de unŭ timpŭ în cóce maĭ în fiesce care numĕrŭ sparie pe cetitoriĭ lorŭ cu mişcărĭ şi ferberĭ revoluţionare în ţinuturile locuite de românĭ.

1. Încă pe cândŭ Monarchulŭ era în B.-Şebişŭ şi se pertracta la Cluşŭ ultimulŭ procesŭ de presă alŭ „Tribuneĭ“, foile magiare aŭ alarmatŭ lumea cu *mişcările panslaviste ale Românilorŭ din Beĭuşŭ şi jurŭ*. Acestea mişcărĭ aveaŭ să erumpă în 11 a. c. din incidentulŭ ḑileĭ onomastice a ţaruluĭ Alesandru, împĕratulŭi Rusieĭ. Solgăbirăulŭ din Beĭuşŭ, ca să scape pe magiariĭ de acolo de năvălirile moţilorŭ din munţiĭ Bihoruluĭ, a recuiratŭ pe cale telegrafică miliţie. Aŭ şi mersŭ la Beĭuşŭ cu trenŭ separatŭ 2 companiĭ de infanterie. Romaniĭ înspăimîntaţi de miliţie nu aŭ cutezatŭ să se arunce asupra magiarilorŭ, — ḑicŭ foile ungurescĭ, éră noĭ ḑicemŭ, că niciĭ prin minte nu le-a trecutŭ să facă aşa ceva. Totŭ acelea foĭ strigaŭ, că pentru siguranţa magiarilorŭ să fie miliţie stabilă în Beĭuşŭ. Acum deşi cam târḑiŭ şi ele recunoscŭ, că faĭmele despre pretinsa mişcare a Românilorŭ aŭ fostŭ nefundate şi că niciĭ o lipsă nu a fostŭ de miliţie. Ḑiaruluĭ „Szabadság“ i-se scrie, că faĭma mişcărilĭ Românilorŭ s'a născutŭ din aceea, că o jidovóică a spusŭ uneĭ crişmăriţe, că dînsa se va muta din Beĭuşŭ la satŭ, deórece a auḑitŭ, că Româniĭ voescŭ să demonstreze în contra magiarilorŭ, şi se teme, că şi jidoviĭ vorŭ fi espuşi catastrofeĭ. Precum ne spunŭ foile ungurescĭ, protonotariulŭ comitatensŭ şi procurorulŭ reg. din Orade, carĭ încă aŭ mersŭ cu miliţia în Beĭuşŭ, aŭ cercatŭ după agitatoriĭ românĭ panslaviştĭ, dară nu aŭ pusŭ mâna pe niciĭ unulŭ.

Faptulŭ este, că Româniĭ din Beĭuşŭ şi jurŭ aŭ voitŭ să facă ovaţiuni Escelenţeĭ Sale episcopuluĭ Pavelŭ cu ocasiunea reîntórceriĭ sale dela B.-Sebişŭ, care era fixată pe 12 a. c. Fiindcă Escelenţa Sa nu s'a reîntorsŭ atunci, aŭ rĕmasŭ şi ovaţiunile proiectate.

2. Totŭ foile magiare după „Magyar Hirlap“ aŭ divulgatŭ, că *Româniĭ* fanatisaţi de preotulŭ Popŭ Iuonŭ *aŭ pusŭ la cale unŭ atentatŭ contra trenuluĭ regalŭ* scoţêndŭ treĭ şuruburĭ dela o şină a drumuluĭ de ferŭ în apropiere de Bocsigŭ în comitatulŭ Aradului. Semioficiósa „Bud. Corr.“ scrie în acéstă afacere, că unŭ păzitoriŭ alŭ căiĭ ferate, care probabilŭ a calculatŭ la remuneraţiune maĭ mare, s'a grăbitŭ a insinua unuĭ oficialŭ dela calea ferată, că lipsesce unŭ cuiŭ de şină. Precum s'a doveditŭ, cuiulŭ a lipsitŭ de maĭ multe sĕptĕmânĭ, fără de a se fi băgatŭ de samă. După ce oficialiĭ dela calea ferată aŭ pusŭ altŭ cuiŭ la şină, păzitoriulŭ a mersŭ la solgăbirĕŭ, căruia de noŭ ĭ-a descoperitŭ sub mare secretŭ cele descoperite. În fine s'a constatatŭ şi oficiosŭ, că vestitulŭ şurubŭ a lipsitŭ de maĭ multe ḑile şi că lipsa luĭ nu involva niciĭ unŭ periculŭ de derailare orĭ altă catastrofă.

3. Din Turda li-s'a scrisŭ luĭ „Budapesti Hirlap“ şi altorŭ foĭ magiare, că *Româniĭ din Poĭana Arieşuluĭ aŭ atacatŭ în 10 a. c. pe bicicliştiĭ dela Cluşiŭ*, éră Luni în 11 a. c. s'a întîmplatŭ unŭ noŭ atentatŭ. Pe cândŭ calésa fişpanuluĭ Bethlen Géza mergea spre gara dela Ghirişŭ, în drumulŭ de ţară dintre Poĭana şi Ghirişŭ pe neaşteptate a săritŭ din cucuruzŭ unŭ românŭ cu o furcă de ferŭ şi înjurându a opritŭ caiĭ. Ţĕranulŭ a amenînţatŭ pe cocişŭ, dară acesta a descărcatŭ arma în aerŭ, în urma căreia valachulŭ a dispărutŭ. În ţinutulŭ acesta siguranţa personală întru atâta este de periclitată, încâtŭ comitele a datŭ ordinŭ specialŭ pentru urmărirea urgentă a atacatorilorŭ de drumŭ. Se pare a sta presupunerea, că între Românii din ţinutulŭ Turdeĭ decurge o agitare regulată.

Amŭ vĕdutŭ, că scirile de sub 1 şi 2 aŭ fostŭ desminţite chiarŭ de foile magiare, şi după ce despre celea de sub 3 niciĭ acestea nu maĭ vorbescŭ, ne vine a crede, că nu suntŭ maĭ fundate decâtŭ celealalte. Aşadară foile magiare alarmézŭ ţara cu sciriĭ nefundate şi credŭ, că prin acésta facŭ bunŭ serviţiŭ patrieĭ. Noĭ credemŭ chiarŭ contrariulŭ.

Înscrierile la gimnasiulŭ din Beĭuşŭ s'aŭ începutŭ în 20 a. c.

Ḑiarŭ nouŭ. Cu 1 Octobre a. c. va apărĕ la Timişóra unŭ ḑiarŭ politicŭ cu numele *Sentinela*. Noulŭ ḑiarŭ va lupta pentru promovarea intereselorŭ naţionale şi economie ale poporuluĭ românŭ. Redactorŭ responsabilŭ este Dlŭ I. V. Barcianŭ. Abonamentulŭ până la finea acestuĭ anŭ este de 2 fl. Ḑiarulŭ apare deocamdată de 2—3 orĭ pe sĕptĕmână în formatŭ modernŭ, éră cu timpulŭ se va face ḑiarŭ cuotidianŭ.

Superintendentŭ săsescŭ s'a alesŭ în adunarea districtuală ţinută la 21 a. c. în Sibiŭ dlŭ *Fr. Müller*, preotulŭ Sibiuluĭ. Celŭ alesŭ a întrunitŭ 52 din 55 de voturĭ.

Censura preventivă. Congregaţiunea comitatensă a comitatuluĭ Nográd în adunarea ţinută în 16 a. c. la propunerea protonotariuluĭ Tihany Ferencz a hotărîtŭ, să se recerce camera deputaţilorŭ, ca să introducă censura preventivă pentru presa slovacă şi română, credêndŭ, că pe calea acésta se va pune capetŭ agitaţiunilorŭ de naţianolitate. On. congregaţiune, dacă îĭ zace la inimă liniştea ţĕreĭ şi armonia între cetăţeniĭ de diferite limbĭ, carĭ compunŭ Ungaria, putea cere dela guvernŭ alte instituţiuni maĭ salutare, nu mĕsurĭ escepţionale, carĭ numaĭ ar potenţa pretinsele agitaţiuni.

Fondŭ de protestare. În România s'a înfiinţatŭ unŭ fondŭ, din care să se plătéscă amendele în baniĭ, la carĭ suntŭ condamnaţi ḑiariştiĭ nostri din partea tribunalelorŭ de presă ungare. Numaĭ la redacţiunea ḑiaruluĭ „Voinţa naţională“ a incursŭ până acum pentru acestŭ fondŭ aprópe la 8000 de francĭ.

Congresulŭ studenţilorŭ românĭ s'a deschisŭ în modŭ sĕrbătorescŭ în Buzeŭ Duminecă în 17 a. c. La congresŭ aŭ sositŭ maĭ mulţi tineriĭ transilvaneni, carĭ aŭ fostŭ întîmpinaţi cu mare entusiasmŭ de către colegiĭ lorŭ din România.

Fraţiĭ de Sahara. Corporaţiunea fraţilorŭ de Sahara, înfiinţată la insistinţa celebruluĭ cardinalŭ şi misionariŭ Lavigerie, spre a apĕra pe creştiniĭ şi călĕtoriĭ din Africa, a încetatŭ din lipsa de spriginŭ a guvernuluĭ francesŭ.

Procesŭ de presă. Dlŭ I. Russu-Şirianulŭ, redactorŭ responsabilŭ alŭ *„Foiĭ Poporuluĭ“*, în 17 a. c. a fostŭ citatŭ înaintea judeluĭ de instrucţie, unde i-s'a făcutŭ cunoscutŭ, că procuratura din Cluşiŭ ĭ-a intentatŭ procesŭ de presă pentru articlulŭ: „România pentru noĭ“ publicatŭ în nrulŭ 28 dela 11/23 Iuliŭ a „Foiĭ Poporuluĭ“. Dlŭ Russu a declaratŭ, că dînsulŭ a scrisŭ articlulŭ incriminatŭ, dară nu admite, că prin elŭ ar fi agitatŭ la ură contra naţionalităţiĭ magiare.

Casŭ de mórte. Corpulŭ profesoralŭ dela preparandia diecesană gr. cat. din Gherla cu adêncă durere aduce la cunoscinţă, cumcă preaiubitulŭ confrate şi colegŭ *Vasiliŭ Leşŭ* profesorŭ primariŭ preparandialŭ, preotŭ diecesanŭ, membru alŭ esactoratuluĭ diecesanŭ şi alŭ reuniuniĭ învăţătorilorŭ românĭ gr. cat. din jurulŭ Gherleĭ, în etate de 31 de anĭ, în alŭ 5-lea anŭ alŭ cariereĭ profesorale şi alŭ 4-lea alŭ preoţieĭ, după unŭ îndelungatŭ morbŭ de 8 lunĭ suferitŭ cu resignaţiune şi paciinţă adevĕratŭ creştinéscă şi-a terminatŭ cursulŭ activeĭ şi zeloseĭ vieţi în 14 Septembre st. n. la 3 óre diminéţa în loculuĭ sĕŭ natalŭ la Tolgieşŭ redându-şi sufletulŭ în mâna Creatoriuluĭ sĕŭ. Fie-ĭ ţĕrina uşóră şi aducerea aminte binecuvîntată! Gherla, la 15 Septnmbre st. n. 1893. *Corpulŭ profesoralŭ dela preparandia diecesană gr. cat. de Gherla.*

Pentru procurarea de recuisite, **stégurĭ** flamure, policandre, albiturĭ, **obiecte pii**, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ **institutulŭ de artă a luĭ Süts şi comp. din Budapesta**, carĭ la dorinţă trimitŭ gratis **catalogulŭ preţurilorŭ.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

IX.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire cu biserica Romei din 7 Octobre 1698.

Sub titlulŭ „Falsificarea manifestului de unire cu biserica Romei“ dlŭ N. Densușanŭ scrie unŭ lungŭ tractatŭ, [1]) în care se silesce a produce în Românĭ convingerea greșită, că manifestulŭ acela în textulŭ sĕŭ latinescŭ ar fi unŭ „falsificatŭ criminalŭ“.

Acéstă aserțiune cutezată dnulŭ N. Densușanŭ și-o baséză pe următórele presupuneri: 1. Că textulŭ manifestului latinescŭ ar fi o traducere a manifestului românescŭ; 2. că acéstă traducere ar fi falsă, deórece între manifestulŭ latinescŭ și celŭ românescŭ ar esista deosebire reală și chiară și „contradiceri mari, diametralŭ opuse“; 3. că Ieșuiții ar fi adausŭ în manifestulŭ latinescŭ lucruri, cari sinodulŭ nu le primise, și ar fi suprimatŭ din acela alte lucruri cuprinse în manifestulŭ românescŭ; 4. că acestea suprimări și intercalări s'ar fi întimplatŭ cu intențiunea „frandulósă“ de a supune pe poporulŭ românŭ catolicilorŭ și de a desființa biserica română de Alba-Iulia; 5. că manifestulŭ latinescŭ nu s'ar fi scrisŭ în sinodulŭ din 7 Octobre 1698, ci „mai târdiŭ“; 6. că sinodulŭ din 7 Oct. 1698 nu a primitŭ celea patru puncte pomenite în manifestulŭ latinescŭ.

Pe acestea presupuneri neîntemeiate se razimă totŭ edificiulŭ dlui Densușanŭ despre falsificarea manifestului. Le vomŭ esamina deci cu deamĕnuntulŭ și apoi vomŭ stabili adevĕrulŭ.

1. *Dlŭ Densușanŭ este în rătăcire, cândŭ afirmă, că textulŭ manifestului latinescŭ este o traducere a manifestului românescŭ.*

Despre adevĕrulŭ aserțiuniĭ nóstre ușorŭ se póte convinge orĭ cine, dacă asamĕnă *traducerea făcută de dlŭ Densușanŭ de pe manifestulŭ latinescŭ* cu *textulŭ manifestului românescŭ*, așa pe cum se află acestŭ textŭ în facsimilulŭ publicatŭ de Nilles. [1]) Din asĕmĕnarea acésta se vede lămuritŭ, că textulŭ românescŭ alŭ manifestului formulatŭ în sinodulŭ dela 1698 nu convine în *dicerĭ* și *espresiunĭ* mai de locŭ cu traducerea făcută de dlŭ Densușanŭ de pe manifestulŭ latinescŭ, cu tóte că ar trebui să convină, dacă manifestulŭ latinescŭ ar fi o traducere a manifestului românescŭ, saŭ cu alte cuvinte traducerea dlui Densușanŭ de pe manifestulŭ latinescŭ, — dacă acestŭ manifestŭ ar fi o traducere de pe manifestulŭ românescŭ, — ar trebui să fie identică și în *ideĭ* și în *cuvinte* cu textulŭ românescŭ alŭ manifestului, așa în câtŭ singura deosebire, ce s'ar puté admite, ar consista numai într'aceea, că în traducerea dlui Densușanŭ s'ar observa ici și colea câte unŭ cuvîntŭ modernŭ.

Dar pentru claritatea lucruluĭ să publicămŭ și aci mai întâiŭ textulŭ manifestului românescŭ, așa precum s'a formulatŭ de sinodulŭ din 7 Oct. 1698, și apoi traducerea manifestului latinescŭ făcută de dlŭ Densușanŭ, ca și aceia, cari nu cunoscŭ limba latină, să se pótă convinge, că manifestulŭ latinescŭ nu este o traducere a manifestului românescŭ.

Manifestulŭ românescŭ formulatŭ în sinodulŭ din 1698 dice: „Judecândŭ schimbarea acestei lumĭ înșelătóre si nestarea și neperirea sufletelorŭ, căruia în mĕsură mai mare trebue a fi de câtŭ tóte, din bună voea nóstră ne unimŭ cu biserica Romeĭ cea catolicéscă și ne mărturisimŭ a fi mădulările cestei Biserici sfinte catolicésca a Romeĭ prin césta carte de mărturie a nóstră. Și cu acele Privilegiomurĭ voimŭ să trăimŭ, cu care trăescŭ mădulările și popiĭ acesteĭ Biserici sfinte, precum Înălția sa Împĕratulŭ și coronatulŭ Craiulŭ nostru în milostenia decretumuluĭ Înălțieĭ sale ne face părtași, care milă a Nălțieĭ sale nevrêndŭ a o lăpĕda, cum se cade credincioșilorŭ Înălțieĭ sale, acéstă carte de mărturie și Nălției sale și Țĕreĭ Ardealuluĭ o dămŭ înainte, pentru care mai mare tărie, dămŭ și pecețile și scrisorile mânilorŭ nóstre. S'aŭ datŭ în Bĕlgradŭ în anilŭ Domnuluĭ 1698 în 7 ḑile a luĭ Octomvrie.

„Însa într'acestŭ chipŭ ne unimŭ și ne mărturisimŭ a fi mădulările sfinteĭ catolicescilŭ bisericĭ a Romeĭ, cum pe noĭ și rĕmășițele nóstre din obiceiulu Bisericeĭ nóstre a resărituluĭ să nu ne clătéscă. Ci tóte ceremoniile, sĕrbătorile, posturile cum până acum, așa și de acum înainte să fimŭ sloboḑi a le ținé după călindariulŭ vechiŭ. Și pe cinstitulŭ Vlădica nostru Athanasie nime până în mórtea Sfinției Sale să n'aĭbă putere a-lŭ clăti din scaunulŭ Sfinției Sale. Ci tocma de i-s'ar tîmpla mórte, să stea în voea soboruluĭ, pre cine ar alege să fie Vlădică, pre care Sfinția Sa Papa și înălțatulŭ împĕratŭ să-lŭ întăréscă și Patriarchulŭ de sub biruința Înălțieĭ Sale să-lŭ chirotonéscă și în obiceiulŭ și deregătoriile Protopopilorŭ, cari suntŭ și vorŭ fi, nici într'unŭ felŭ de lucru nime să nu se mestece, ci să se ție cum și până acum. Ĕr de nu ne vorŭ lăsá pre noĭ și rĕmășițele nóstre într'acéstă aședare, pecețile și iscăliturile nóstre, care amŭ datŭ, să n'aĭba nici o tărie, care lucru l'amŭ întăritŭ cu pecetea mitropolieĭ nóstre pentru mai mare mărturie.“

Traducerea făcută de dlŭ Densușanŭ de pe manifestulŭ latinescŭ din 7 Oct. 1698 este acésta: „Considerândŭ noĭ de o parte nestatornicia si schimbarea vieței omenescĭ, ĕr de altă parte avêndŭ în vedere nemurirea sufletuluĭ (de care mai cu samă trebue să avemŭ grije în tóte lucrurile) liberĭ, de bună voea nóstră, și îndemnațĭ de voința luĭ Dumneḑeŭ ne unimŭ cu biserica romano-catolică și prin acéstă carte ne declarămŭ de conmembri aĭ aceleĭ Sfinte Maĭce Biserici. Primindŭ, mărturisindŭ și creḑêndŭ tóte, câte le primesce, le mărturisesce și le crede Biserica romano-catolică și mai înainte de tóte cele patru puncte, în privința cărora până acuma nu ne înțelegeamŭ și carĭ ni-se facŭ cunoscute și prin decretulŭ și diploma preagrațiósă a Maĭestății Sale prea sfinte. Dreptŭ aceea și noĭ, ca nisce conmembri aĭ aceleia, voimŭ după cum dispune decretulŭ amintitŭ mai susŭ alŭ Sfinteĭ Maĭestățĭ imperiale și regale, să ne folosimŭ și să ne bucurămŭ de aci înainte de acelea-și drepturĭ și privilegiĭ, de carĭ se folosescŭ și preoțiĭ aceleia-și sfinte Maĭce Biserici după permisiunea sfintelorŭ canóne și după privilegiile date de reposațiĭ regĭ de odinióră aĭ Ungarieĭ. Ĕr spre mai mare credință și tărie a acestuĭ lucru amŭ întăritŭ manifestulŭ de față cu subscrierile mânilorŭ nóstre și cu sigiliulŭ. Anulŭ 1698 7 Octobre Alba-Iulia.“

Cetitoriulŭ nepreocupatŭ póte observa însu-și, că ambele manifeste vorbescŭ despre *acelea-și lucruri* și pentru aceea *cuprinsulŭ lorŭ*, precum vomŭ dovedi mai josŭ, este *identicŭ*, însă *ḑicerile, espresiunile și cuvintele*, prin carĭ se esprimă acelea-și lucrurĭ, suntŭ atâtŭ de deosebite în aceste dóuĕ manifeste, încâtŭ nici decum nu se póte susținé, că manifestulŭ latinescŭ ar fi o traducere a manifestului românescŭ.

Manifestulŭ românescŭ este de dóuĕ orĭ mai lungŭ, de câtŭ manifestulŭ latinescŭ. Unele lucrurĭ suntŭ mai pe largŭ desvoltate în manifestulŭ latinescŭ, decâtŭ în celŭ românescŭ, cum suntŭ d. e. lucrurile referitóre la credință. Din contră alte lucrurĭ suntŭ numai atinse în manifestulŭ latinescŭ, pe cândŭ în manifestulŭ românescŭ suntŭ tractate pe largŭ, cum suntŭ d. e. lucrurile referitóre la ritŭ și disciplina orientală, carĭ cuprindŭ aprópe jumătate din manifestulŭ românescŭ, și carĭ în manifestulŭ latinescŭ suntŭ atinse numai implicite, într'o câtŭ adecă se face provocare la decretulŭ împĕrătescŭ (din 14 Aprilie 1698), în care apriatŭ se spune, că unirea are să se facă pe lângă observarea ritului grecescŭ; *„ad observantiam ritus graeci“*. [1])

Ambele manifeste suntŭ scrise pe una și aceea-și fóe, însă nu suntŭ scrise paralelŭ, ci celŭ românescŭ este scrisŭ pe pagina primă a foiĭ, ĕr celŭ latinescŭ pe pagina a dóua, deși în obiceiulŭ ómenilorŭ a fostŭ și este a scrie traducerea paralelŭ cu originalulŭ, și totŭ odată a însemna de-asupra textuluĭ tradusŭ, că acesta este versiune. În casulŭ de față însă nu s'a întîmplatŭ nici una, nici alta, și așa cu dreptŭ cuvîntŭ putemŭ susținé și din motivulŭ acesta, că manifestulŭ latinescŭ nu este o traducere a manifestului românescŭ.

Însu-și dlŭ Densușanŭ susține, — cu câtŭ neadevĕrŭ, vomŭ vedé mai josŭ, — că în manifestulŭ latinescŭ se vorbesce despre lucrurĭ, despre carĭ nicĭ vorbă nu ar fi în manifestulŭ românescŭ, și întorsŭ că în manifestulŭ românescŭ se vorbesce despre lucrurĭ, carĭ nicĭ nu s'ar aminti de locŭ în manifestulŭ latinescŭ, și că între aceste dóuĕ acte ar fi „contradiceri mari diametralŭ opuse“. Să presupunemŭ, — deși nu concedemŭ, — că lucrulŭ ar sta astfelŭ, cum îlŭ presentézá dlŭ Densușanŭ, dar atunci întrebămŭ, că despre dóuĕ acte, carĭ staŭ în opositiune atâtŭ de mare, cum póte d-sa afirma, că unulŭ ar fi traducerea celuĭalaltŭ?

Este deci evidentŭ, că manifestulŭ latinescŭ se póte numi orĭ ce, numaĭ traducere a manifestului românescŭ nu este și nu se póte numi. După ce însă vomŭ fi dovedituŭ netemeînicia aserțiunilorŭ dlui Densușanŭ, vomŭ arĕta noĭ, că ce este și ce se póte numi manifestulŭ latinescŭ. Deocamdată constatândŭ adevĕrulŭ, că manifestulŭ latinescŭ nu este o traducere a manifestului românescŭ, trecemŭ la a dóua presupunere neîntemeiată a domnuluĭ Densușanŭ, ca să arĕtămŭ, că manifestulŭ latinescŭ nu se póte numi nicĭ traducere *falsă*, orĭ *falsificatŭ*, și ḑicemŭ:

2. *Între manifestulŭ latinescŭ și celŭ românescŭ nu esistă nicĭ o deosebire reală, și cu atâtŭ mai puținŭ „contradiceri mari diametralŭ opuse“.*

Deosebirea reală între manifestulŭ românescŭ și celŭ latinescŭ o află dlŭ Densușanŭ mai vîrtosŭ în împrejurarea, că pe cândŭ în celŭ dintâiŭ lipsescŭ, în celŭ din urmă se află expresŭ acestea cuvinte: „primindŭ, mărturisindŭ și creḑêndŭ tóte, câte le primesce, le mărturisesce și le crede biserica romano-catolică și mai înainte de tóte cele patru puncte, în privința cărora până acum nu ne înțelegeamŭ.“

Noĭ însă suntemŭ de părere, că deși acestea cuvinte nu se află în manifestulŭ românescŭ, totuși *idea saŭ obiectulŭ*, despre care se tractézá în acelea cuvinte, se cuprinde fórte clarŭ și lămuritŭ în următórele cuvinte ale manifestului românescŭ: „de bună voea nóstră ne *unimŭ* cu biserica Romeĭ cea catolicéscă și ne mărturisimŭ a fi *mădulările* cestei Biserici sfinte catolicéscă a Romeĭ prin acéstă carte de mărturie a nóstră“.

În sensulŭ adevĕratŭ și firescŭ alŭ acestorŭ cuvinte Românii s'aŭ *unitŭ*, adecă s'aŭ făcutŭ *una* cu biserica catolică a Romeĭ. Unitatea în biserică însă conformŭ învățăturiĭ tuturorŭ teologilorŭ, nu numaĭ catolicĭ, ci și „pravoslavnicĭ“, consistă mai vîrtosŭ în unitatea credinței, precum ne învață și sfîntulŭ Apostolŭ Pavelŭ: „Unŭ domnŭ, *o credință*, unŭ botezŭ.“ [1]) Prin urmare Românii nu s'aŭ unitŭ nicĭ nu s'aŭ pututŭ *uni* saŭ face *una* cu biserica Romeĭ fără a „primi, mărturisi și crede tóte, câte le primesce, le mărturisesce și le crede biserica romano-catolică și mai vîrtosŭ cele patru puncte, în privința cărora până atunci nu se înțelegeaŭ“. Saŭ cu alte cuvinte, atunci, cândŭ Românii

[1]) Cercetare istorică-critică p. 25 urm.
[1]) Symb. I. p. 207.

[1]) Vedĭ decretulŭ la Nilles, Symb. I. p. 195. și 196, și Șincai Chron. a. 1698, căci traducerea acestuĭ decretŭ dată de dlŭ Densușanŭ la p. 18 nu este esactă.
[1]) Efes. 2. 5.

aŭ declaratŭ solemnŭ, că *se unescŭ* cu „biserica Romei cea catolicéscă“, ei aŭ spusŭ prin acésta lămuritŭ, că primescŭ tótă credinţa catolică, precum se ḑice în manifestulŭ latinescŭ, pentru că cuvîntulŭ *„a se uni“* în înţelesŭ bisericescŭ însemnéză a crede, admite şi profesa acea credinţă, ce o profesézĕ biserica, cu care se face unirea. De unde urméză, că cuvintele din manifestulŭ latinescŭ „primindŭ, mărturisindŭ şi creḑêndŭ tóte“ etc., nu cuprindŭ nimica, ce nu ar fi lămuritŭ exprimatŭ şi în manifestulŭ românescŭ, şi astfelŭ între manifestulŭ latinescŭ şi celŭ românescŭ nu este deosĕbire *reală,* ci numai deosebire *verbală* saŭ de expresiune, întru cîtŭ în manifestulŭ latinescŭ se mai pune espresŭ şi aceea, că ce însemnéză cuvîntulŭ *„a se uni“*.

Pînă la dlŭ Densuşanŭ nicî unŭ teologŭ, nicî unŭ filologŭ, nicî unŭ istoriografŭ nu a făcutŭ descoperirea. minunată, că cuvîntulŭ *„unire“* însemnéză *„alianţă“*. Şi ca să vaḑă şi dlŭ Densuşanŭ, că ce absurditate cuprinde descoperirea dsale, vomŭ ilustra lucrulŭ cu unŭ esemplu din domeniulŭ politicei, care póte îi este mai cunoscutŭ, decîtŭ domeniulŭ teologiei. Nimenea adecă nu ḑice, că în 24 Ianuariŭ 1862 principatele române s'aŭ *aliatŭ,* ci tótă lumea ḑice, că s'aŭ *unitŭ,* şi nimenî nu ḑice, că Românii jócă hora *„alianţei“,* ci toţi jócă, precum le-a cîntatŭ poetulŭ, hora *„unirii“*. Din contră însă ḑicemŭ, că România ar puté să închie *„alianţă“* cu Germânia, Austro-Ungaria şi Italia, dacă se va face mai întâiŭ dreptate Românilorŭ din Ungaria, dar de *„unire“* cu aceste state nimenî nu vorbesce, pentru că ómenii nu confundă cuvintele şi conceptele ca dlŭ Densuşanŭ.

Dar că cuvintele „primindŭ, mărturisindŭ tóte etc.“ din manifestulŭ latinescŭ nu cuprindŭ nimicŭ, ce nu ar fi esprimatŭ clarŭ şi în manifestulŭ românescŭ, se vede limpede şi din următórele cuvinte ale manifestului românescŭ: „şi ne mărturisimŭ a fi *mădulările* cesteî biserici sfinte catolicéscă a Romei.“

Toţi sciŭ, că sîntulŭ Apostolŭ Pavelŭ numesce sînta biserică corpulŭ luî Christosŭ: *„Ér voi sunteţi corpulŭ luî Christosŭ.“* [1]) Corpulŭ acesta are capŭ nevĕḑutŭ pe însu-şi Christosŭ: *„Christosŭ capŭ bisericeî.“* [2]) Corpulŭ acesta este însufleţitŭ prin Spiritulŭ Sîntŭ: *„pentru că printr'unŭ Spiritŭ noi toţi într'unŭ corpŭ ne-amŭ botezatŭ.“* [3]) Din acestea se vede, că după învăţătura sîntuluî Pavelŭ toţi, carî se ţinŭ de biserica adevĕrată a luî Christosŭ, formézĕ unŭ *corpŭ,* ale căruî membre *(mădulare)* suntŭ înşi-şi credincioşiî. Uniunea cu acestŭ corpŭ se începe prin credinţă şi se îndeplinesce prin iubire, precum învaţă toţi sîngii părinţi şi toţi teologii creştinî, fără deosĕbire de catolicî orî „pravoslavnicî“. Membriî (mădulările) acestuî corpŭ trebue să profeseze una şi aceea-şi credinţă, precum învaţă sîntulŭ Apostolŭ Pavelŭ: *„ca toţi să grăiţi aceea-şi, şi să nu fie între voi împărecherî, ci să fiţi întemeiaţi într'unŭ gândŭ şi într'o înţelegere.“* [4]) Ér până cîndŭ cineva nu mărturisesce tótă credinţa bisericeî, nu se face membrulŭ aceleia. Astfelŭ stîndŭ lucrulŭ, toţi potŭ să pricépă, că atunci, cîndŭ Românii s'aŭ *mărturisitŭ a fi mădulările bisericeî sfinte catolicescî,* aŭ trebuitŭ să „priméscă, să mărturiséscă şi să crédă tóte câte le primesce, le mărturisesce şi le crede biserica catolică, şi mai vîrtosŭ cele patru puncte, în privinţa cărora până atunci nu se înţelegeaŭ,“ saŭ cu alte cuvinte aŭ trebuitŭ să facă aceea, ce expresŭ se ḑice în manifestulŭ latinescŭ, şi astfelŭ între acestŭ manifestŭ şi manifestulŭ românescŭ nu este deosĕbire *reală,* ci numai deosĕbire *verbală* saŭ de expresiune, întru cîtŭ în manifestulŭ latinescŭ se esplică mai pe largŭ, că ce însemnéză cuvintele *„a se mărturisi mădulările bisericeî“*.

Între manifestulŭ latinescŭ şi celŭ românescŭ numai în casulŭ acela ar fi deosĕbire reală saŭ chiară *contraḑicere,* cîndŭ faţă cu cuvintele manifestuluî latinescŭ: „primindŭ, mărturisindŭ, şi creḑêndŭ tóte etc.“ s'ar afla în textulŭ românescŭ următórea frasă absurdă: „De bună voea nóstră ne unimŭ cu biserica Romei cea catolicéscă şi ne mărturisimŭ a fi mădulările cesteî biserice, sfinte catolicéscă, dar nu primimŭ, nu mărturisimŭ şi nu credemŭ tóte câte le primesce, le mărturisesce şi le crede biserica catolică, şi cu atâtŭ mai puţinŭ cele patru puncte, în privinţa cărora nu ne înţelegeamŭ.“ Însă părinţii sinodului aŭ fostŭ cu multŭ mai cu minte, decîtŭ să fie capabilî a scrie astfelŭ de absurdităţi. Dlŭ Densuşanŭ din contră îşi ţine de fală a susţiné, că părinţii sinodului s'aŭ unitŭ şi s'aŭ mărturisitŭ a fi membriî bisericeî catolice, dar totuşi nu aŭ primitŭ credinţa acelei biserice, cu care s'aŭ pututŭ uni şi i-s'aŭ pututŭ face membri numai prin credinţă.

Dlŭ Densuşanŭ, ca să descopere contraḑiceri între cuvintele manifestuluî latinescŭ: „primindŭ, mărturisindŭ şi creḑêndŭ tóte etc.“ şi între textulŭ manifestuluî românescŭ, interpretézĕ falsŭ cuvintele manifestuluî românescŭ, afirmândŭ, că sub cuvîntulŭ *„obiceiŭ“* din manifestulŭ românescŭ şi sub cuvintele *„tótă legea nóstră“* din clausula, cu care s'a subscrisŭ manifestulŭ din partea Mitropolituluî Atananasiŭ, se înţelege *„credinţa“,* aşa în cîtŭ după dlŭ Densuşanŭ cuvintele manifestuluî românescŭ „din *obiceiulŭ* bisericeî nóstre a resăritului să nu ne clătéscă“ ar avé înţelesulŭ: *din credinţa bisericeî nóstre a resăritului să nu ne clătéscă,* ér cuvintele din clausula de subscriere a luî Atanasiŭ: *„tótă legea* nóstră . . . . să stea pe locŭ“ ar avé înţelesulŭ: *tótă credinţa nóstră . . . . să stea pe locŭ.* Cîtŭ de falsă este însă acéstă interpretaţiune, s'a arĕtatŭ din însu-şi contextulŭ manifestuluî românescŭ în capitulŭlŭ primŭ, care tractézĕ despre „natura Unirii pe basa manifestuluî sinodului din 1698, aflatŭ de dlŭ Nic. Densuşanŭ“. La cele desfăşurate acolo mai adaugemŭ numai atâta, că Cihac în dicţionariulŭ sĕŭ pag. 219 esplică însemnarea cuvîntuluî *obiceiŭ* cu terminiî francesî: *coutume, habitude, usage, guise,* dintre carî nicî unulŭ nu însemnéză *credinţă,* ér Miklosich în Lexiconulŭ sĕŭ pag. 483 îlŭ esplică cu cuvintele latinescî şi grecescî: mos, consuetudo, ἦθος, συνήθεια, carî asemenea nu însemnézĕ *credinţă,* ci datină, consuetudine. Apoî cuvîntulŭ *lege* poporulŭ nostru nu-lŭ întrebuinţézĕ în înţelesulŭ de *credinţă,* ci-lŭ aplică numai la formele esterne ale credinţeî. Pentru aceea poporulŭ în Transilvania ḑice, că uniţiî şi neuniţiî aŭ una şi aceea-şi lege, va să ḑică deşi se deosĕbescŭ în credinţă, aŭ acela-şi ritŭ şi aceea-şi disciplină, adecă acelea-şi forme esterne, carî suntŭ identice în biserica unită si neunită. Chiarŭ şi scriitorî mai vechî folosescŭ cuvîntulŭ *lege,* numai în înţelesŭ de *ritŭ,* şi nu de *credinţă.* Astfelŭ Şincai în Chronica anuluî 1698 ḑice despre Cserei, *„că ne uria némulŭ, credinţa şi legea“.* Însă dacă cuvîntulŭ lege ar însemna *credinţă,* cuvintele luî Şincai ar avé înţelesulŭ: *„ne uria némulŭ, credinţa şi credinţa“,* ceea ce unŭ omŭ cu minte ca Şincai n'ar fi scrisŭ. Totŭ Şincai traduce următórele cuvinte din decretulŭ împĕrătescŭ ḑela 14 Aprilie 1698: „qui ex sacerdotibus graeci ritus edita professione *ad observantiam graeci ritus“,* în chipulŭ următoriŭ: „care preotŭ românescŭ prin mărturisirea credinţeî *ţinêndu-şi legea grecéscă.“* De unde se vede, că şi Şincai sub *„lege“* înţelege numai *„ritulŭ“*. Astfelŭ stîndŭ lucrulŭ, este absurdă afirmaţiunea dluî Densuşanŭ, că între cuvintele manifestuluî latinescŭ: „primindŭ, mărturisindŭ şi creḑêndŭ tóte“ etc., şi între cuvintele manifestuluî românescŭ: „din obiceiulŭ bisericeî nóstre să nu ne clătéscă,“ saŭ „tótă legea nóstră să stea pe locŭ,“ ar fi *„contraḑiceri mari diametralŭ opuse“.* Dlŭ Densuşanŭ trebue să scie încă din *logică,* că între dóuĕ enunciaţiunî numai atunci esistă contraḑicere diametralŭ opusă, cîndŭ amîndóuĕ enunciaţiunile aŭ aceia-şi terminî şi aceştî terminî suntŭ luaţi în acela-şi înţelesŭ, sub acela-şi respectŭ şi între acele-aşi împrejurărî, aşa încâtŭ între amîndóuĕ enunciaţiunile să fie numai acea deosĕbire, ca ceea ce una afirmă în modŭ hotărîtŭ, ceealaltă să nege totŭ atâtŭ de hotărîtŭ. Însă în enunciaţiunile de mai susŭ, pe carî dlŭ Densuşanŭ le presentézĕ ca diametralŭ opuse şi contradictorii, nu suntŭ aceia-şi terminî, pentru că în enunciaţiunea textuluî latinescŭ se vorbesce despre *adevĕrurile de credinţă,* ér în enunciaţiunea manifestuluî românescŭ se vorbesce de *obiceiurî* saŭ de *ritŭ,* carî precum se esplică totŭ acolo, suntŭ *ceremoniile, serbătorile, posturile, călindariulŭ vechiŭ şi slujba bisericeî.*

Dar ce este mai multŭ, nicî în ceea ce privesce „obiceiulŭ“ saŭ ritulŭ („legea“) bisericeî orientale, nu este deosĕbire *reală* între manifestulŭ latinescŭ şi celŭ românescŭ, căci, ce e dreptŭ, în manifestulŭ românescŭ se vorbesce pe largŭ despre conservarea ritului grecescŭ, dar condiţiunea acésta de unire nu lipsesce în modŭ *implicitŭ* nicî în manifestulŭ latinescŭ. Se ḑice adecă în acestŭ actŭ, precum amŭ accentuatŭ şi mai susŭ, că unirea se face aşa, precum dispune „decretulŭ şi diploma preagraţiósă a Maiestăţiî Sale preasfinte“. În decretulŭ acesta, care pórtă datulŭ de 14 Aprilie 1698, apriatŭ se spune, că unirea se face pe lângă condiţiunea de a se observa şi pe viitoriŭ ritulŭ grecescŭ: ceremoniile, sĕrbătorile, posturile, călindariulŭ vechiŭ, liturgia, slujba bisericeî etc., căci acelŭ decretŭ dispune apriatŭ: „qui ex sacerdotibus graeci ritus, edita professione *ad observantiam ritus graeci,* apud catholicos cum agnitione Summi Pontificis se declaraverit, gaudebit privilegiis sacerdotum catholicorum.“ Stă deci firmŭ *adevĕrulŭ, că între manifestulŭ latinescŭ şi celŭ românescŭ nu esistă nicî o deosĕbire reală, şi cu atâtŭ mai puţinŭ „contraḑiceri mari diametralŭ opuse“.*

(Va urmá.)

[1]) I. Cor. 12. 27.
[2]) Efes. 5. 23.
[3]) I. Cor. 12. 13.
[4]) I. Cor. 1. 10.

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparinŭ **Ceaslovulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteccostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

A eşitŭ de sub presă opulŭ **Toma a Kempis,** tradusŭ de *Gavrilŭ Popŭ* canonicŭ. Preţulŭ legatŭ cu auritură costă 1 fl. 10 cr. Doritoriî de a-lŭ avé să se adreseze la auctorulŭ trimiţêndŭ cu asemnaţiune postală 1 fl. 15 cr. şi vorŭ primi opulŭ sub legătură crucişată fără portŭ.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteî prea interesante scrieri în cercurî cîtŭ se póte mai întinse.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtoriŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 323—1893. (40) 2—3

Edictŭ.

Fiindŭ că Eva Popa născ. Barna, gr.-cat. din Blaşiŭ, de mai mulţi ani şi-a părăsitŭ pe legiuitulŭ sĕŭ bărbatŭ Ioanŭ Popa gr.-cat. din Tŭriŭ, şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citézĕ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o ḑi să se presenteze înaintea subscrisuluî Forŭ matrimoniale, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ, urḑîtŭ în contra eî de către bărbatulŭ sĕŭ, se va pertracta şi decide şi în absenţa eî.

Forulŭ matrm. gr.-cat. de I. Instanţă a Eparchieî Blaşiului.

Blaşiŭ în 8 Septembre 1893.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. pp. gr. cat. pres. forului matrim.

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti: (41) 1—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu preţul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvêntări funebrale şi iertăţiuni pentru diferite casurî de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu preţul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî şi pentru morţi, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. şi IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse şi elucrate după Catechismul luî Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameşuluî şi a Fariseuluî până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali şi iertăţiuni. Din auctorî renumiţi, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Preţul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din şcólele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Şugatag, etc. Preţul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii anî scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Raţiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaş, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraş. Preţul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitaţiunea luî Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucţiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraş, scrisă în usul păstorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celuî dintru sânţi părinteluî nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroşiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogăţiunea Dluî Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroşiŭ paroch gr. cat. şi asesor consist. Preţul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecţiune de versurî furebralî, urmate de iertăţiunî, epitafiă ş. a. Preţul 25 cr.

Novele, Schiţe, Piese teatrali, Anecdote ş. a.

Merinde dela Şcólă séu învĕţăturî pentru popoş, culese din ţiarul unuî scolar de Dr. Georgiu Popa. Preţul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Preţul 10 cr.

Opera unuî om de bine. Novelă orig. — *continuarea noveleî „Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Preţul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Preţul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruţiŭ. Preţ. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Preţul 15 cr.

Influinţa mândrieî. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Preţul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Preţul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradiţiune de G. Simu. Preţul 6 cr.

Cântăréţa. Novelă de Dem. Dan. Preţ. 15 cr.

Bunica şi nepoţelul. Schiţă din sfera educaţiuniî. După E. Legouvé de G. Simu. Preţ. 6 cr.

Din trecutul Silvanieî. Legendă de Victor Rusŭ. Preţul 60 cr.

Nriî 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Preţul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Preţul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ţinută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Românieî. Preţul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese şi aranjate. Preţul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloşca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Preţul 15 cr.

Economia pentru şcólele popor. de T. Roşiŭ. Ed. II. Preţul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogieî la noî — la Românî. De V. Gr. Borgovan. Preţul 10 cr.

365 Anecdote şi Glume adunate, prelucrate şi aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecţ. Cuprinsul acestuî op. este fórte petrecător, — aşa că cetind şi numaî 1 pagină din el: cauţă se rîdî orî cât aî fi fost de necăjit şi mâchnit altmintrenea. Preţul unuî esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Preţul spedate franco 80 cr.

„Nopţi de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Preţul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Preţul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunţile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Preţul 25 cr.

Trandafirî şi viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Preţul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeţiî românî de A. Preţul 25 cr.

Cele mai bune şi mai ieftine cărţi de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogăţiunî şi cântărî besericescî, frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Mărituluî ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcaşiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă şi amplificată. Preţul unuî esemplar broş. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogaţiunî şi cântărî besericescî, fórte frumos ilustrată. Preţul unuî esempl. broş. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogăţiunî şi cântărî besericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii şcolarî de ambe sexele. Preţul unuî esempl. broş. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogăţiuni şi cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Preţul unuî esempl. broş. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântelî Vergure Maria, urmat de mai multe rogăţiunî frumóse. Preţul unuî esempl. legat şi spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dluî nostru Isus Christos. Preţul unuî esempl. legat şi spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărţi şi utensilii scolastice** şi altfel de cărţi apărute orî şi unde, precum şi tot soiul de **papire şi recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efeptuire **tot soiul de lucrărî tipografice** cu preţurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a mărituŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 32—52

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 30 Septembre 1893. Numĕrulŭ 39.

Legea cea mai nóuă.

Ceea ce amŭ combătutŭ cu tótă căldura inimeĭ; ceea ce ne-a făcutŭ să protestămŭ în adunări numeróse de clerŭ şi poporŭ; ceea ce constitue unŭ periculŭ pentru caractĕrulŭ confesionalŭ şi naţionalŭ românescŭ alŭ şcólelorŭ susţinute din sudórea nóstră fără nicĭ unŭ spriginŭ din partea statuluĭ: proĭectulŭ despre regularea salarelorŭ învăţătorĕscĭ a devenitŭ lege.

Acestŭ proĭectŭ de lege a fostŭ sancţionatŭ în 13 Augustŭ şi publicatŭ în tótă forma în 10 Septembre a. c.

Stămŭ deci în faţa uneĭ legĭ, a căreĭ putere obligătóre trebue să o recunóscemŭ, dar care póte fi fatală pentru cultura românéscă, dăcă nu ne vomŭ sci apĕra cu bărbăţie şi abnegaţiune în contra consecinţelorŭ, ce urmézădintr'însa cu o necesitate de ferŭ.

Consecinţele acestea trebue să le prevenimŭ ridicându salarele învăţătorescĭ la tóte şcólele nóstre până la minimulŭ de 300 respective 200 fl. v. a. şi regulându plătirea lorŭ în sensulŭ legiĭ celeĭ maĭ nóuĕ.

Pentru ca cetitoriĭ nostri să cunóscă legea acésta şi periculuĭ, ce-lŭ ascunde în sînulŭ sĕŭ, nu ne-amŭ pregetatŭ a o publica în adausulŭ numĕruluĭ de faţă în traducere românéscă.

Rugămŭ pe toţĭ aceia, carĭ aŭ durere de biserică şi némŭ, să o cetéscă şi studieze şi să lucre în cerculŭ lorŭ de activitate pentru delăturarea periculuĭ.

Una însă dorimŭ din totŭ sufletulŭ: să nu despereze nimenĭ, ci să lucre cu încrederea şi curajulŭ, ce-lŭ are omulŭ sigurŭ de isbândă.

Şi până acum amŭ avutŭ greutăţĭ de învinsŭ, şi dacă nu amŭ perdutŭ curajulŭ, ci amŭ susţinutŭ lupta fără şovăire, amŭ triumfatŭ cu glorie aşa, încâtŭ şcólele nóstre nu numaĭ nu s'aŭ împuţinatŭ, ci s'aŭ înmulţitŭ şi din ḑi în ḑi aŭ devenitŭ totŭ maĭ bune.

Să nu cugete nimenĭ, că greutăţile din trecutŭ aŭ fostŭ micĭ, şi că mijlócele întrebuinţate pentru nimicirea şcólelorŭ nóstre dela 1868 până astăḑi nu ar fi fostŭ puternice.

La anulŭ 1868 cele maĭ multe dintre şcólele nóstre poporale nu corespundeaŭ dispoşiţiunilorŭ articululuĭ de lege XXXVIII din acelŭ anŭ.

Ministeriulŭ ungurescŭ s'a şi folositŭ de acéstă neperfecţiune a şcólelorŭ nóstre, admoniându-le cu grămada. Dar nu şĭ-a ajunsŭ scopulŭ, pentru că poporulŭ românŭ ascultându de glasulŭ conducĕtorilorŭ sĕĭ sufletescĭ în scurtŭ timpŭ — deşi cu mare jertfe — a pusŭ maĭ tóte şcólele sale în rîndŭ bunŭ.

Chiarŭ nicĭ acolo nu a desperatŭ poporulŭ, unde fie în sensulŭ legiĭ, fie numaĭ din volnicie, i-s'a închisŭ şcóla românéscă, pentru-că şĭ-a încordatŭ puterile şi în loculŭ şcóleĭ închise a ridicatŭ alta, pe care nicĭ legea nicĭ rĕutatea nu a maĭ putut'o escepţiona.

Vĕḑendŭ puterniciĭ ḑileĭ, că cu admoniţiunile şi închiderea şcólelorŭ nóstre nu ajungŭ la nimica, aŭ inventatŭ altŭ mijlocŭ.

Aŭ întrodusŭ limba magiară în tóte şcólele românescĭ şi aŭ obligatŭ pe toţĭ docenţii, să înveţe în scurtŭ timpŭ acea limbă, aşa încâtŭ să o pótă scrie şi vorbi perfectŭ. A cugetatŭ guvernulŭ, că pe calea acésta celea maĭ multe din şcólele nóstre vorŭ rĕmâné fără de învăţătorĭ, şi astfelŭ în loculuĭ lorŭ va puté înfiinţa şcóle comunale orĭ de statŭ cu învăţătorĭ magiarĭ.

Însă învăţătoriĭ românĭ nu aŭ lăsatŭ să se împlinéscă dorinţa guvernuluĭ. Deşi cu greutate şi chiarŭ jertfe materiale, eĭ totuşi aŭ învăţatŭ şi ungurescu, şi astfelŭ rĕmânêndŭ eĭ la postulŭ lorŭ, s'a mântuitŭ şi caractĕrulŭ confesionalŭ şi celŭ naţionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre.

În urmă vĕḑendŭ guvernulŭ, că nicĭ pe calea acésta nu-şi ajunge ţinta dorită, a începutŭ a înfiinţa şcóle de statŭ în cóstele şcólelorŭ confesionale, şi totŭ aşa a lucratŭ şi societatea magiară cu şcólele sale kulturegyletiste. La susţinerea acestorŭ şcóle nu se cereaŭ jertfe dela poporŭ, şi astfelŭ şoviniştiĭ credeaŭ, că poporulŭ românŭ îşĭ va părăsi şcóla sa românéscă şi-şĭ va trimite prunciĭ la şcóla lorŭ ieftină şi pompósă.

Însă amarŭ s'aŭ înşelatŭ şoviniştiĭ. Poporulŭ românŭ are cu multŭ maĭ mare iubire de biserică şi naţiune, decâtŭ să se lase a fi prinsŭ în cursă. Astfelŭ şcólele de statŭ şi kulturegyletiste aŭ

Feuilleton.

Despre interviewurĭ.

În ḑiua de aḑĭ de abĭa se mişcă câte unŭ personaju maĭ ilustru de acasă, şi câtŭ ce ajunge în vre-unŭ oraşŭ străinŭ, fiŭ şi năpădesce dróea interviewiatorilorŭ, carĭ cerŭ dela elŭ felŭ de felŭ de răspunsurĭ la felŭ de felŭ de întrebărĭ. Interviewiatoriĭ aceştia îşĭ facŭ de capŭ cu întrebările lorŭ. Dacă te apucă odată, de le-aĭ răspunsŭ la prima întrebare, apoĭ să te ţinĭ, celealate vinŭ una după alta, ca ochiurile unuĭ lungŭ lanţŭ, câtŭ aĭ da multŭ, să te scapĭ de eĭ. Nu-ĭ mirare apoĭ, că ómenĭ, carĭ îşŭ atacaţĭ câtŭ ḑicĭ de astfelŭ de lighióne, află şi inventézăcâte unŭ felŭ de espedientŭ, ca să se scape maĭ uşorŭ de eĭ.

Îmĭ aducŭ aminte, că cetisem undeva, că fostulŭ „cancelarŭ de ferŭ", — carĕ acum se pare că-ĭ ruginitŭ rĕŭ, — prinţulŭ Bismark, învăţase pe femeea sa, să vină în casă şi să-lŭ facă atentŭ, că nu şi-a luatŭ medicina prescrisă de medicŭ. Şi în chipulŭ acesta se mântuia de interviewiatorĭ.

Destulŭ atâta, că vorba „interview" e vorbă engleséscă, şi de vreme ce e engleséscă, putemŭ da fórte uşorŭ esplicare, de ce în tóte limbile e folosită în forma sa. Adecă, cum s'ar ḑice, numaĭ *eŭ* îĭ daŭ esplicarea. Cum v'o veţĭ esplica Dvóstră, trĕba asta puţinŭ mĕ impórtă; eŭ ţinŭ, că esplicarea mea e maĭ . . . nimerită. Nimerită ca cuĭulŭ în capŭ, orĭ ca nuca în părete, rĕmâne spre resolvare filologilorŭ. Aşa dar —

Unŭ englesŭ = unŭ omŭ curiosŭ, unŭ omŭ, care vecinicŭ are pe buze vorba: De ce? şi Pentru ce? Unŭ omŭ de statură înaltă, cu barbă lungă roşetică, care te privesce prin ochilarĭ scoţêndŭ cândŭ şi cândŭ câte o vorbă de mirare, dar care nu încétă a-ţĭ pune nóuĕ şi nóuĕ întrebărĭ. Şi tóte calităţile acestea suntŭ propriĭ unuĭ interviewiatorŭ. Resultă, că fiindŭ interviewiatorulŭ ca unŭ englesŭ, ĭ-a rĕmasŭ numele englesŭ, atâta numaĭ că statura înaltă nu-ĭ absolutŭ indispensabilă. Ochilariĭ însă, conditio sine qua non. Căcĭ, mĕ rogŭ, vĕ puteţĭ Dvóstră închipui unŭ omŭ învăţatŭ fără ochilarĭ? Şi apoĭ interviewiatoriĭ aceştia toţĭ suntŭ dobă de carte. Eĭ de comunŭ întrându în casa cuĭva, dela care voescŭ să ieaunŭ interview, începŭ cam în chipulŭ acesta:

„Trecêndŭ ieriĭ pe la dlŭ ministru de interne, mĭ-a spusŭ *confidenţialŭ* (cu aplombŭ), că ĭ-ar plăcé multŭ să scie părerea Dvóstre în afacerea acésta." Orĭ:

„În agitaţiunea acésta mare a spiriteloră ḑiarulŭ nostru, care are tirajŭ de 10,000 de esemplare, ar doriĭ multŭ să pótă da ministruluĭ preşedinte, care ne cercetézăredacţia, unŭ mijlocŭ, care ar duce maĭ uşorŭ la soluţiune." Şi aşa maĭ departe, însă cu aplombŭ, cu gravitate, ca şi cum elŭ ar fi cuĭulŭ, de care atîrnă lumea.

Bine înţelesŭ însă, că maĭ suntŭ şi ómenĭ rĕĭ, carĭ îĭ ieaŭ preste piciorŭ, le arată uşa, nu vreŭ să le răspundă, orĭ în casulŭ celŭ maĭ bunŭ le daŭ răspunsurĭ fără de nicĭ o grije că ce ḑicŭ, numaĭ pentru ca în chipulŭ acesta să-ĭ pótă aduce maĭ uşorŭ în confusiune. Şi acésta, pentru că — uĭtasem, să vĕ spunŭ — interviewurile se publică pe prima colónă a ḑiaruluĭ, care ĭ-a trimisŭ, cu multe comentare făcute de redactorŭ.

De astă dată cu învoirea dluĭ redactorŭ, pe care l'am interviewatŭ o óră şi jumătate în afacerea acésta, vĕ voiŭ *comunica* unŭ interview enaratŭ de posnaşulŭ Mark Twain.

rĕmasŭ şi rĕmânŭ góle, ér şcóla românâ îşĭ continuă opera sa creştinéscă şi românéscă.

N'aŭ lipsitŭ nicĭ chiarŭ mijlóce nemorale pentru împedecarea desvoltărĭĭ nóstre culturale. Astfelŭ de mijlóce suntŭ premiile puse pentru docenţiĭ, carĭ vorŭ face celŭ mai mare progresŭ în limba magiară, şi aceea, că guvernulŭ susţine pe docenţiĭ aceia, carĭ se punŭ în oposiţiune cu auctorităţile şcolare confesionale.

Însă afară de unulŭ orĭ doĭ perduţĭ nu s'a aflatŭ în corpulŭ învaţătorilorŭ românĭ astfelŭ de ómenĭ, carĭ să-şi tradeze sângele şi biserica.

Acestea suntŭ în lineamente generale greutăţile marĭ, carĭ le-amŭ învinsŭ până acum.

Triumfulŭ acesta ne este chizeşie, că vomŭ învinge şi greutăţile, ce ni-le impune articululŭ de lege XXVI din 1893 despre regularea salariuluĭ învăţătorilorŭ aplicaţi la şcólele susţinute de comunele politice şi de confesiunĭ.

În unele districte protopopescĭ, unde protopopiĭ aŭ avutŭ pricepere, zelŭ şi durere de viitoriulŭ némuluĭ românescŭ, aŭ ridicatŭ salarele învăţătorescĭ la *tóte* şcólele tractuale până la minimulŭ prescrisŭ de legea citată.

În cincĭ anĭ de ḑile, dacă vorŭ continua cu zelŭ, protopopiĭ împreună cu clerulŭ şi poporulŭ vorŭ crea şi mijlócele, din carĭ să se pótă plăti adausele de salariŭ, adecă aşa numitele quinquinaliĭ.

Sperămŭ, că ce s'a pututŭ face în unele tracte, se va puté face şi în celealalte, căcĭ nu ne putemŭ închipui, că în clerulŭ nostru s'ar puté afla ómenĭ aşa de uĭtaţĭ de sine şi de datorinţele lorŭ sacre, încâtŭ să privéscă nepăsătorĭ şi recĭ în faţa pericululuĭ, ce ne ameninţă, şi să nu lumineze poporulŭ măcar acuma asupra pericululuĭ, ce ne ameninţă religiunea şi naţionalitatea.

Înainte decĭ cu Dumneḑeŭ! şi rĕulŭ, ce ni-se pregătesce, se póte întórce spre binele nostru, căcĭ unŭ corpŭ învăţătorescŭ bine dotatŭ póte să devină unŭ factorŭ puternicŭ în viaţa nóstră culturală, şi astfelŭ duşmaniĭ desvoltărĭĭ nóstre religióse şi culturale să rĕmână ruşinaţĭ.

Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ şi „Gazeta Transilsaniei". — De câudŭ unele foĭ ungurescĭ aŭ adusŭ despre Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ scirea, că ar fi cerutŭ dela guvernŭ asupra sa „cercetare disciplinară", şi că de arbitru în causa acésta ar fi designatŭ primatele Vaszary, noĭ ne-amŭ purtatŭ câtŭ maĭ reservaţi faţă cu întrégă afacerea acésta, deşi maĭ multŭ ne dóre de biserică decâtŭ pe „Gazeta". Ne-amŭ purtatŭ câtŭ maĭ reservaţi, de o parte pentru că amŭ aşteptatŭ maĭ întâiŭ informaţiune sinceră despre lucru, ér̆ă de altă parte, pentru că de locŭ n'amŭ pututŭ crede, că Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ va întreprinde vre-unŭ paşŭ, prin care s'ar vătĕma autonomia nóstră bisericéscă. Nu aşa s'a purtatŭ însă „Gazeta". Ci după datina-ĭ de a pândi şi cea maĭ mică ocasiune spre a batjocori şi discredita biserica românéscă unită, pe carea o urĕsce până la manie, fără de a cere nicĭ o informaţiune dela locurile competente, basându-se pe scirea adusă de „Nemzet" se şi apucă şi în numĕrulŭ 198 în unŭ articulŭ de fondŭ întitulatŭ „Monstruositatea monstruositătilorŭ" espune lucrulŭ, ca şi cum autonomia bisericeĭ nóstre cine scie cum ar fi de periclitată prin afacerea Esceleuţeĭ Sale Episcopuluĭ Pavelŭ, de unde érăşĭ ar urma, că biserica unită nu are fiĭcĭ unŭ resonŭ de esistinţă în naţiunea românâ, ceea ce prin rostulŭ teologuluĭ din cóstele sale s'a maĭ încercatŭ deja să dovedéscă, căcĭ în acésta culminézŭ totŭ ce scrie „Gazeta" despre biserica românéscă unită.

Trecŭ câteva ḑile, şi în numĕrulŭ 203 primesce o informaţiune „din isvorŭ competentŭ", că Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ nu a cerutŭ dela guvernŭ nicĭ o „cercetare disciplinară", ci precum s'ar vedé din întregŭ comunicatulŭ, Escelenţa Sa a voitŭ numaĭ a deschide guvernuluĭ cale, ca să se pótă informa despre afacerea Pitucŭ, şi că după ce guvernulŭ a încredinţatŭ cu afacerea acésta pe primatele Vaszary, Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ a încunoscinţatŭ telegrafice pe ministrulŭ de culte, că va da primateluĭ lămuririle de lipsă, *„dară numaĭ ca unuĭ încredinţatŭ alŭ guvernuluĭ, şi nicĭ decâtŭ ca forulŭ ierarchicŭ competentŭ, de vreme ce biserica gr. catolică este esemtă prin lege de sub superioritatea ierarchică a Primatelui"*.

Ce ne atinge pe noĭ, mărturisimŭ sincerŭ, că noĭ nu amŭ fi umblatŭ nicĭ câudŭ să dilucidămŭ causa Pitucŭ înaintea guvernuluĭ, ci pe Pitucŭ l'amŭ fi pusŭ în stare de acusă, şi ca pe unŭ resvrătitorŭ l'amŭ fi judecatŭ şi pedepsitŭ după canóne, ér̆ă dela organele civile competente amŭ fi cerutŭ satisfacţiune pentru vandalismulŭ dela Orade şi pedepsirea exemplară a culpabililorŭ. Cu acésta causa ar fi fostŭ terminată în înţelesulŭ legilorŭ bisericescĭ şi civile. Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ însă se vede, că a aflatŭ altă cale, ce i-se pare maĭ potrivită. Fie! Nu voimŭ să o criticămŭ. Ne-a causatŭ însă bucurie, câudŭ amŭ vĕḑutŭ, câtŭ de îngrijatŭ a fostŭ Escelenţa Sa, ca nu cumva casulŭ acesta să jignéscă autonomia Ierarchieĭ nóstre.

Nu putemŭ însă lăsa nefolosită ocasiunea de a atrage atenţiunea cleruluĭ şi a poporuluĭ nostru asupra purtăriĭ perfide a „Gazeteĭ" şi de astădată faţă cu biserica nóstră. Până câudŭ încă n'a avutŭ nicĭ o informaţiune sigură despre lucru, a şi scrisŭ articululŭ de fondŭ relativŭ la acéstă afacere îndreptatŭ în prima linie asupra bisericeĭ unite spre a o face odiósă. Óre aşa se pórtă „Gazeta" şi cu biserica neunită? Cetitoriĭ îşĭ aducŭ aminte de afacerea gimnasiuluĭ gr. or. din Braşovŭ din incidentulŭ vorbiriĭ pro-

---

Şi cu învoirea mea, începe Twain povestirea sa, unŭ tinĕrŭ bine făcutŭ ocupă locŭ, şi după ce îmĭ spune, că e colaboratorŭ la „Trompeta ḑilnică", ḑice:

„Sperŭ, dlŭ meŭ, că nu veĭ avé nimica în contră, dacă te voiŭ interviewa."

„Ca să mĕ . . . .?"

„Ca să-ţi facŭ unŭ interview."

„Da, da, bine," ḑicŭ eŭ aşeḑându-mĕ pe unŭ scaunŭ lângă masa mea de scrisŭ, deşi în diminéţa aceea mi-se părea, ca şi cum aşĭ fi fostŭ puţinŭ cam tălbăcitŭ la minte, — şi apoĭ după ce am căutatŭ prin vre-o câteva cărţĭ, întorcêndu-mĕ spre elŭ l'am întrebatŭ:

„Cum scriĭ dta vorba asta?"

„Cum scriŭ? Ce să scriŭ?"

„A interviewa."

„Dar pentru Dumneḑeŭ, ce lipsă aĭ dta să sciĭ, cum scriŭ vorba asta?"

„Nu vreŭ să o sciŭ, nu gândi, aşĭ vre numaĭ să sciŭ, cam ce însamnă."

„Lucrulŭ pare cam curiosŭ, dar îţĭ voiŭ spune . . ."

„Mulţămescŭ, suntŭ recunoscĕtoriŭ."

„Ĕtă dar, o scriŭ aşa: in cu *i* şi *n*, ter, cu *t-e-r*—"

„Aşa dar o scriĭ cu *i*?"

„Se înţĕlege, că cu *i*."

„Mĕ miram eŭ, de ce n'o aflu de locŭ în dicţionariŭ!"

„Dta veĭ maĭ fi sciindŭ, dlŭ meŭ, că în ḑiua de acum fiesce care omŭ câtŭ de câtŭ e interviewatŭ."

„Aşa? N'am auḑitŭ nimica. Trebue că e fórte interesantŭ. Eĭ, şi dar cum se sfârşesce?"

„Ar fi să se sfârşéscă cu bâta, dar cam de comunŭ eŭ întrebŭ şi dta rĕspunḑi. Şi dacă îmĭ permiţĭ, îmĭ şi ieaŭ voe a-ţi propune unele întrebărĭ fórte momentóse."

„Poftesce! Adevĕratŭ, că memoria îmĭ e cam slabă, dar îmĭ voiŭ aduna tóte puterile, şi voiŭ rĕspunde la ceea ce doresci."

„Îţi mulţămescŭ. Voiŭ începe dar."

„Poftesce!"

„Ce vrîstă aĭ?"

„În Iuniŭ voiŭ împlini 18 anĭ."

„Nu se póte. Eŭ aşĭ fi credutŭ, că eştĭ de celŭ puţinŭ 35—36 anĭ. Şi unde te-aĭ născutŭ?"

„În Missuri."

„Câudŭ aĭ începutŭ cariera de scriitoriŭ?"

„La 1836."

„Cum? La 36? Dar dacă eştĭ de 18 anĭ, aceea nu pricepŭ cum s'a pututŭ întîmpla."

„Nicĭ eŭ nu pricepŭ."

„Dar pe cine numerĭ dta între ómenĭĭ cei maĭ renumiţĭ în locŭlŭ întâiŭ?"

„Pe Aronŭ Burr."

„Eĭ, şi dacă eştĭ numaĭ de 18 anĭ, n'aĭ pututŭ să-lŭ cunoscĭ."

„Aşa? Apoĭ dacă sciĭ dta maĭ bine, atuncĭ pentru ce mĕ maĭ şi întrebĭ?"

„Scusă, dle, dar spune-mĭ, te rogŭ, câudŭ aţĭ făcutŭ cunoscinţă laolaltă?"

„Am fostŭ din întîmplare şi eŭ la înmormîntarea luĭ, şi atuncĭ apoĭ m'a rugatŭ să nu facŭ multă larmă."

„Pentru Dumneḑeŭ! Dar dacă dta eraĭ la înmormîntarea luĭ, atuncĭ elŭ era mortŭ, şi ce maĭ avea de acolo, că ce sgomotŭ veĭ face dta?"

„Sciŭ eŭ? Aceea stă, că era omŭ fórte curiosŭ."

„Trebue să spunŭ, că nu te pricepŭ de locŭ. Dta spunĭ, că aĭ vorbitŭ cu elŭ şi că era mortŭ."

„Asta n'am ḑis'o."

„Cum? Dar nu era mortŭ?"

„Unĭĭ ḑiceaŭ că da, alţiĭ că nu."

„Ce ḑiceaŭ alţiĭ?"

„Trĕba lorŭ, dor nu era la înmormîntarea mea."

„Te rogŭ, dă-mĭ voe, să-ţi punŭ altă întrebare. În ce ḑi te-aĭ născutŭ?"

„Luni la 31 Octobre 1693."

„Cum? Dar atuncĭ eştĭ de 200 de anĭ, Esplică-mĭ."

„Ce să-ţi esplicŭ?"

„Aceea, că maĭ înainte spuneaĭ, că eştĭ de 18 anĭ, şi acum de 200. Asta e o contraḑicere grozavă."

„Observat'o-aĭ şi dta? Bravo, adese mĭ-a părutŭ şi mie curiosŭ lucrulŭ acesta. Te felicitŭ însă, că aĭ o observare aşa de finŭ. Câtŭ de repede aĭ băgatŭ de samă, că aci e o contraḑicere! Mĕ mirŭ!"

„Mulţămescŭ pentru complimentŭ. Dar te rogŭ, avut'aĭ saŭ aĭ fraţĭ?"

„Hm! Aşa credŭ . . . da . . . nu sciŭ însă de bună samă."

„Pentru Dumneḑeŭ, dlŭ meŭ! Acesta

fesorulŭi G. Popŭ. Câtŭ de adâncă fu vătămatŭ atuncĭ şi simţulŭi naţionalŭ şi autonomia bisericeĭ gr. orientale. Şi „Gazeta“ a tăcutŭ tăcerea pesceluĭ, şi ce a ḑisŭ, a ḑisŭ numaĭ „ut aliquid dixisse videatur“. Câte cestiunĭ de mare momentŭ nu ţineaŭ numaĭ în lunile trecute în agitaţiune întrégă obştea românéscă. Şi „Gazeta“ se ascundea dinaintea lorŭ, şi ca să orbéscă publiculŭ, că încă totŭ maĭ e organŭ naţionalŭ, lovia cu necruţare în biserica unită şi în neuĭtatulŭ Mitropolitŭ Vancea. În adevĕrŭ paciinţa cleruluĭ şi a poporuluĭ unitŭ e mare! De ar cuteza „Gazeta“ a scrie aşa ceva în contra bisericeĭ neunite, i-s'ar arĕta uşa din tóte casele credincioşilorŭ aceleĭ biserici, éră episcopatulŭ ar opri-o sub grea pedépsă maĭ cu samă cleruluĭ, cum i-s'a întîmplatŭ odată „Gazeteĭ“ sub Mitropolitulŭ Şaguna, deşi atuncĭ despre biserica neunită nu a scrisŭ nicĭ pe departe aşa, cum scrie acum despre cea unită. Ce e maĭ multŭ şi maĭ perfidŭ, „Gazeta“ atacă biserica unită sub masca apĕrăriĭ autonomieĭ bisericescĭ. Ce este însă autonomia „Gazeteĭ“? Schisma şi eresia gólă goluţă! Nu voesce să vadă şi se scie, că biserica unită dispune de alţĭ bărbaţĭ multŭ maĭ de valóre şi în privinţa sciinţeĭ şi a inimeĭ, carĭ să apere autonomia bisericéscă decâtŭ domniĭ dela „Gazeta“, carĭ desconsideră publiculŭ cetitoriŭ în mĕsură aşa mare, câtŭ îşĭ umplu colónele cu ficţiunĭ istorice şi juridice despre biserica nóstră, numaĭ ca să înstrăineze publicului de cătră ea.

După o atare purtare întrebămŭ, óre nu roşesce „Gazeta“, cândŭ poftesce, ca cleruluĭ şi poporuluĭ nostru să o maĭ ţină în casă. Bunŭ e Dumneḑeŭ, şi pe încetulŭ o va cunósce întregŭ publiculŭ românescŭ unitŭ, şi cu deosebire cleruluĭ se va convinge, ce pĕcatŭ mare comite, cândŭ îşĭ maĭ dă baniĭ pe o fóe ca „Gazeta“ şi prin aceea o spriginesce, ca să pótă batjocori totŭ ce e unitŭ. Ĕră „Gazeta“ să-şĭ aducă aminte, că în urmă şi episcopatulŭ nostru va fi silitŭ să o tracteze cum o a tractatŭ Şaguna. Şi póte că timpulŭ acesta nu va fi departe, ba maĭ aprópe de cum cugetă.

---

e celŭ maĭ curiosŭ rĕspunsŭ, ce l'am primitŭ vre-odată.“

„Ce spuĭ?“

„Ĕtă, alŭ cuĭ e portretulŭ acesta de pe părete? Nu e alŭ fratelŭĭ dtale?“

„Da, îmĭ aducŭ aminte! E alŭ fratelŭĭ meŭ, alŭ luĭ Wiliam. Sermanulŭ Bill!“

„Dór n'a muritŭ?“

„Aşa credŭ. Sigurŭ n'am sciutŭ nicĭ odată. A fostŭ o întîmplare fórte enigmatică.“

„Dór a dispărutŭ? I-s'a perdutŭ urma?“

„Da, l'amŭ îngrogatŭ!“

„Cum, l'aţĭ îngropatŭ, fără de a sci, că a muritŭ orĭ nu?“

„De unde? Era mortŭ cum se cade.“

„Nu pricepŭ nimica din ce mi-aĭ spusŭ.“

„Nu pricepĭ? Să-ţĭ esplicŭ dară: Eramŭ gemenĭ şi în vrîstă de 14 ḑile scăldându-ne într'o vană, unulŭ din noĭ s'a înecatŭ. Nu s'a sciutŭ însă, care, unĭĭ ḑiceaŭ că celŭ înecatŭ e fratele meŭ William, alţiĭ că-sŭ eŭ.“

„Fórte curiosŭ! Dta ce credĭ?“

„Nu sciŭ, ce să ḑicŭ! Sciŭ atâta, că unulŭ din noĭ avea pe spate unŭ semnŭ mare, şi că celŭ ce s'a înecatŭ, am fostŭ eŭ.“

„Îţĭ mulţămescŭ, diŭ meŭ,“ ḑise străinulŭ deschiḑêndŭ uşa şi eşindŭ dela mine fórte desnădéjduitŭ. Îmĭ pare rĕŭ după elŭ, că nu l'am maĭ întîlnitŭ de atuncĭ. A fostŭ unŭ tinĕrŭ plăcutŭ.

Până aci povestirea luĭ Mark Twain. Istoria e fórte interesantă şi o recomândŭ din inimă marilorŭ nostri bărbaţĭ spre imitare, cândŭ nu vorŭ putĕ scăpa de vre-unŭ interviewiatorŭ. A.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

„Egyetértés“ află, că primatele Vaszary ar fi fostŭ chematŭ pe Dumineca trecută la Viena. Chemarea luĭ la Viena stă în strînsă legătură cu proïectele reformelorŭ bisericescĭ şi ultima enciclică papală, cu privire la care Monarchulŭ ar fi doritŭ să audă şi părerea primateluĭ. Marţĭ primatele a visitatŭ pe ministrulŭ Wekerle, cu care a conferitŭ timpŭ de preste o óră.

Precum i-se scrie din Budapesta uneĭ foĭ vieneze, primatele cu ocasiunea audienţeĭ de Duminecă la Monarchulŭ ar fi adusŭ înainte modalităţile, după carĭ s'ar puté apĕra între marginile legiĭ despre căsătoria civilă dogma catolică despre indisolubilitatea căsătorieĭ. Precum se aude, primatele a presentatŭ Maĭestăţiĭ Sale şi unŭ proïectŭ positivŭ în cestiunea acésta, şi totodată a luatŭ asupră-şĭ sarcina de a face plausibilŭ acestŭ proïectŭ şi înaintea guvernuluĭ. Noĭ scimŭ, că căsătoria civilă este condamnată de Roma, deci este unŭ lucru absurdŭ, ca primatele Ungarieĭ să coopereze la introducerea eĭ.

Roma.

Plevea romană aţiţată de presa francmasonă şi în anulŭ acesta a serbatŭ ḑiua de 20 Septembre, aniversarea ocupăriĭ Romeĭ prin trupele italiane. Serbarea însă nu a fostŭ însufleţită ca în aniĭ trecuţĭ. Poporulŭ sătulŭ de liberalismulŭ francmasonŭ, care se manifestéză maĭ alesŭ în decretarea de contribuţiunĭ marĭ şi în demoralisarea publică, s'a convinsŭ, că maĭ bine l-a fostŭ sub sceptrulu celŭ blândŭ alŭ Pontificeluĭ. Numĕrulŭ de 20 a c. alŭ ḑiaruluĭ „Moniteur de Rome“ a fostŭ confiscatŭ din causă că în articululŭ intitulatŭ: „Ḑiua nefericiriĭ naţionale“ usurparea Romeĭ o cualifică de „crimă“, „călcarea în picióre a celorŭ maĭ sfinte drepturĭ“. Precândŭ procurorulŭ ţine în evidenţă, ce scrie presa catolică, pe atuncĭ trece cu vederea atacurile vehemente şi murdare, ce le scrie presa liberală la adresa bisericeĭ şi a capuluĭ eĭ, deşi legile fundamentale ale Italieĭ religiunea catolică aŭ declarat'o religiune de statŭ, şi persóna Pontificeluĭ e declarată de sacră şi inviolabilă. Liberalismulŭ modernŭ este acela-şĭ pretutindenea.

În Vaticanŭ se ocupă ómenĭĭ cu idea de a restaura ordulŭ Benedictinŭ în Brasilia, unde în urma opririĭ puteriĭ politice de a se primi noviţiĭ membriĭ acestuĭ ordŭ s'aŭ redusŭ numaĭ la 13—14 monachĭ slăbiţĭ de bĕtrâneţe.

Ministrulŭ de justiţie Santa-Maria s'a arĕtatŭ maĭ binevoitoriŭ faţă de catolicĭ dispunêndŭ, ca parochilorŭ numiţĭ fără ca statulŭ să aibă vre-o escepţiune în contra lorŭ, să li-se esolvéscă fără amânare salarele dela statŭ, căcĭ nesolvindu-li-se salarele şi neavêndŭ eĭ din ce trăi suntŭ siliţĭ a-şĭ părăsi parochiile spre dauna sufletéscă a credincioşilorŭ. Bunăvoinţa şi dispunerea dréptă a ministruluĭ nu a fostŭ pe placulŭ francmasonilorŭ, carĭ aŭ mare influinţă în cercurile hotărîtóre; eĭ l'aŭ silitŭ să-şĭ dea dimisiunea, care a şi fostŭ primită de regele. În loculŭ luĭ Santa-Maria a fostŭ numitŭ ministru de justiţie senatorulŭ Armo. Acesta este unŭ francmasonŭ incarnatŭ.

Frância.

Ministrulŭ Dupuy de unŭ timpŭ în cóce se laudă, că are cele maĭ bune intenţiunĭ faţă cu biserica, dară faptele dovedescŭ chiarŭ contrariulŭ. De curêndŭ guvernulŭ a sistatŭ solvirea salarelorŭ la 12 parochĭ sub pretestŭ, că respectiviĭ parochĭ aŭ doveditŭ o purtare duşmănósă statuluĭ. (Cugeţĭ că dela şoviniştiĭ magiarĭ aŭ învăţatŭ frasa acésta.) Purtarea duşmănósă statuluĭ a statŭ în aceea, că eĭ la ultimele alegerĭ nu aŭ votatŭ pentru candidaţiĭ guvernuluĭ. Contra purcederiĭ ilegale aŭ reclamatŭ doĭ episcopĭ, dară până acum fără vre-unŭ resulsatŭ. Episcopulŭ de Annecy se plânge, că la 18 preoţĭ din diecesa luĭ li-s'aŭ subtrasŭ salarele, fără ca dînsulŭ să fie fostŭ avisatŭ şi fără a li-se face respectivilorŭ preoţĭ procesŭ disciplinarŭ în forma sa. Dela 5 preoţĭ din acéstă diecesă s'aŭ reţinutŭ până acum câte 9000 frs., laolaltă 45,000 frs. Aceste ilegalităţĭ se facŭ totŭ în numele libertăţiĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta ţĕreĭ după îndelunga vacaţiune érăşĭ s'a deschisŭ în 25 a c. Rescriptulŭ regalŭ, prin care se deschide dieta, l'a cetitŭ preşedintele br. Bánffy. Dintre deputaţĭ aŭ lipsitŭ mulţĭ dela solemnitatea deschideriĭ, şi nicĭ publicului nu a fostŭ representatŭ aşa bine ca de altă-dată. După cetirea rescriptuluĭ regalŭ preşedintele notifică încetarea din viaţă a preşedinteluĭ dieteĭ croate Hrvat Mirko, alegerea luĭ Hermann de deputatŭ în Miskolcz şi maĭ multe scrîpte incurse preste vară. Apoĭ interpeléză deputatulŭ Szalay pe ministrulŭ-preşedinte cu privire la rĕspunsulŭ datŭ de Maĭestatea Sa la Kőszeg deputaţiuniĭ municipiilorŭ, pentru care rĕspunsŭ guvernulŭ este responsabilŭ.

Interpelantulŭ nu înţelege, că ce a datŭ prilejŭ la apĕrarea atâtŭ de energică a pactuluĭ din 1867 acum, cândŭ tóte partidele emuléză în loïalitate. Se póte, că acésta s'a întîmplatŭ în confusiunea, în care l'a adusŭ pe ministrulŭ-preşedinte preterarea luĭ la Kőszeg. Póte în acéstă confusiune a schimbatŭ rĕspunsurile, şi ce ar fi trebuitŭ să se ḑică Românilorŭ la B.-Şebeşŭ, s'a ḑisŭ municipiilorŭ la Kőszeg (ilaritate). Dară cuvintele regeluĭ îl va îndemna numaĭ la concordie. Guvernulŭ a trecutŭ cu vederea ruina economică; acésta nu l-a fostŭ destulŭ, a trebuitŭ să conturbe şi pacea religiósă, şi acésta încă a suferit'o naţiunea. Acum însă se atacă simţemîntulŭ de independinţă alŭ naţiuniĭ. Naţiunea se va deşteptа la viaţă, şi celŭ ce stă maĭ susŭ, acela va cădé maĭ tare. Ministrulŭ Wekerle înţelegêndŭ, că se vorŭ face maĭ

multe interpelări în sensulŭ acesta, a amânatŭ rĕspunsulŭi.

În şedinţa de Mercuri ministrulŭ-preşedinte şi-a cetitŭ esposeulŭ. Budgetulŭ presentatŭ de dlŭ Wekerle prevede pentru anulŭ 1894: Cheltuelile 464.992,054 fl., ĕră venitele 365,003.942 fl., deci rĕmâne unŭ escedentŭ de 11.688 fl. Noi credemŭ, că escedentulŭi, ca şi de altădată este numai în proiectulŭ de budgetŭ, dară în realitate va fi ca de comunŭ unŭ deficitŭ.

În şedinţa din 28 a c. ministrulŭ Wekerle presentându proiectulŭ budgetuluĭ pe anulŭ viitoriŭ prin unŭ esposeŭ mai lungŭ s'a silitŭ a dovedi, că ecuilibriulŭ în finanţele statuluĭ va rĕmâné neconturbatŭ.

Tóte partidele aŭ ţinutŭ conferinţe cu privire la lucrările, ce aŭ să fie aduse pe tapetŭ în acéstă sesiune. Pe cându partidulŭ liberalŭ se ocupă de programulŭ şedinţelorŭ, pe atunci partidele opositionale se consultézĕ despre planulŭ de luptă contra guvernuluĭ. Partidulŭ „naţionalŭ“ considerĕ ca cestiuni importante, şi carĭ aştéptă o resolvire urgentă, între altele cestiunea naţionalităţilorŭ, limba de corespondenţă a comandelorŭ militare cu oficiolatele civile din Ungaria şi rĕspunsurile din urmă ale Regeluĭ. Fracţiunile partiduluĭ independentistŭ şi 48-istŭ aŭ alesŭ de noŭ o comisiune de cinci membri spre a delătura scisiunile din sinulŭ partiduluĭ.

„Budapesti Hirlap“ află, că comitetulŭ esecutivŭ alŭ clubuluĭ independentistŭ din Budapesta a adresatŭ camereĭ deputaţilorŭ o representaţiune voluminósă, prin care cere punerea cabinetuluĭ Wekerle în stare de acusă pentru rĕspunsulŭ datŭ de Maĭestatea Sa la Kőszeg.

Totŭ în 25 a c. s'a deschisŭ şi casa magnaţilorŭ sub presidiulŭ br. Slávy.

Austria.

Lucrătoriĭ nu se mărginescŭ numai la resoluţiuni aduse în adunărĭ publice, prin carĭ pretindŭ sufragiulŭ universalŭ, ci recurgŭ şi la mijlóce condamnabile. Din Viena se anunţă, că Duminecă a datŭ poliţia preste o societate secretă compusă din industriaşi. Aceştia în unŭ localŭ centralŭ aveaŭ presă de mână şi tóte aparatele de lipsă pentru tipăritŭ. S'aŭ aflatŭ la eĭ mai multe mii de foĭ volante aţiţătóre, materiĭ esplosive, periĭ şi o bombă, pulvere fără fumŭ, revolvere. Poliţieĭ i-a succesŭ a pune mâna pe 12 membri aĭ societăţiĭ anarchiste.

„Socitatea politică slovenă“ în o adunare a hotărîtŭ să róge guvernulŭ, ca să dea ordinŭ de a se introduce limba slovenă în pertractările judecătorescĭ, să se înfiinţeze o facultate luridică în Laibach cu limba de propunere slovenă şi o şcólă de meserie totŭ cu limba slovenă.

Parlamentulŭ austriacŭ se va deschide în 10 Octobre.

Spania.

Cu ocasiunea uneĭ defilărĭ militare în Barcelona s'a comisŭ unŭ atentatŭ asupra vieţeĭ generaluluĭ Campos Martinez. Unŭ lucrătoriŭ apropiându-se de generalŭ a aruncatŭ asupra luĭ o bombă cu dinamitŭ, care esplodându a ucisŭ doĭ indiviđi, ĕră pe generalulŭ şi pe maĭ mulţi militarĭ i-a rănitŭ. Martinez este recunoscutŭ ca militariŭ escelentŭ şi bărbatŭ de statŭ fórte abilŭ. Elŭ este unulŭ dintre ceĭ maĭ marĭ apĕrătorĭ aĭ dinastieĭ şi unŭ părtinitoriŭ resolutŭ alŭ formeĭ de guvernare monarchice. În maĭ multe rînđurĭ a fostŭ şi ministru-preşedinte. Elementele revoluţionare, despre carĭ se crede, că aŭ pusŭ la cale atentatulŭi, aŭ voitŭ să scape odată de acestŭ bărbatŭ, care se bucură şi de încrederea armateĭ, ca astfelŭ să pótă schimba maĭ uşorŭ forma de guvernare.

America.

În Brasilia dela alungarea împĕratuluĭ Don Pedro şi introducerea formeĭ de guvernare republicană continuŭ domnescŭ frecărĭ şi ciocnirĭ sângeróse între partidele politice. Çontra guvernuluĭ Peixoto încă este forte mare nemulţămirea în poporŭ din causa corupţiunilorŭ şi abusurilorŭ, ce grasézĕ neîmpedecate. Înainte de acésta cu unŭ anŭ eraŭ în circulaţiune banĭ de aurŭ în cuantitate considerabilă, acum nu a dispărutŭ din pieţe numai aurulŭ, dară chiarŭ şi argintulŭ şi arama, aşa câtŭ se đice, că ađi în Rio de Janeiro ar circula ca banĭ bilete de ale tramwayurilorŭ. Unŭ admiralŭ s'a resculatŭ şi dispunêndŭ de năĭ şi muniţiune a începutŭ de pe mare bombardarea capitaleĭ. Dacă i-ar succede a resturna guvernulŭ actualŭ, s'ar reîntroduce monarchia proclamându-se de împĕratŭ contele Eux, unŭ nepotŭ de alŭ eximpĕratuluĭ Don Pedro. Până acum revoluţionariĭ nu aŭ pututŭ ocupa cetatea, dară nicĭ guvernulŭ nu a fostŭ în stare a-ĭ nimici.

În Republica *Argentină* încă este fórte critică situaţiunea. Precum se anunţă din Buenos-Ayres, unŭ batalionŭ alŭ trupelorŭ federaţionale, care a fostŭ trimisŭ în Tocuman spre a înăduşi acolo revoluţiunea, a desertatŭ. Dacă şi alte trupe vorŭ urma esemplulŭ acestuĭ batalionŭ, atunci nimicŭ nu maĭ pŏte împedeca anarchia.

Corespondinţe.

De pe Câmpie 18 Septembre 1893.

Onorată Redacţiune!

Vĕ mărturisescŭ, că eŭ urmărescŭ cu multă băgare de samă şi cu interesŭ fórte viŭ. Asta o đicŭ, nu pentru ca să Vĕ laudŭ. Sciŭ, că de lauda mea n'aveţi nicĭ o lipsă şi fără de ea aţi scrie totŭ în chipulŭ, în care scrieţi. Nicĭ nu voiŭ să mĕ laudŭ pe mine, că îmĭ place să cetescŭ şi să mĕ ocupŭ de cele ce se petrecŭ şi afară de parochia mea. M'aşi face de rîsŭ lăudându-mĕ cu aceea, că împlinescŭ o datorinţă, ce mi-o impune statulŭ meŭ preoţescŭ.

Urmărindŭ cele ce publicaţi în „Unirea“ am aflatŭ între altele, că Vĕ interesaţi fórte multŭ de causa şcólelorŭ nóstre poporale. Bine faceţi. Noi ceĭ din parochiĭ încă înţelegemŭ, ce însamnă a avé şcóle poporale bune, alŭ cărorŭ caractĕrŭ să fie confesionalŭ şi românescŭ. Potŭ grăi în numele tuturorŭ soţilorŭ meĭ, cându đicŭ, că o înţelegemŭ acésta. Harŭ Domnuluĭ, clerulŭ nostru dispune acum de atâta cultură, încâtŭ să nu se afle într'însulŭ unulŭ, care să n'o înţelégă acésta.

Dar concedeţi, să între şi dóuĕ reflexiunĭ de ale mele în colónele „Unirii“.

Cea dintâiŭ se referesce la „Colecta cruceriuluĭ“ saŭ cum amŭ puté-o numi după „regularea“ valuteĭ, „Colecta filerilorŭ“. Pe lângă atâta capitalŭ de inteligînţă totuşĭ atâta indolinţă şi nepăsare faţă cu o causă aşa de bună! Dacă parochiĭ s'ar fi îngrijitŭ, să se adune dela poporŭ după unŭ sufletŭ nu unŭ cruceriŭ, ci *măcarŭ unŭ grăunţŭ de grâŭ orĭ de cucuruzŭ pe anŭ,* chiarŭ şi atunci s'ar fi adunatŭ o sumă de banĭ maĭ mare ca cea publicată în „Unirea“. Nu esagerezŭ. V'am spusŭ din capulŭ loculuĭ, că urmărescŭ cu interesŭ cele ce publicaţi. Am băgatŭ de samă, că din suma aceea o parte fórte considerabilă s'a adunatŭ acolo la Dvóstră dela Blăşeni. Am maĭ băgatŭ de samă şi aceea, că ĕrăşi o parte considerabilă a aceleĭ sume s'a adunatŭ pe la adunărĭ diferite de ale inteligenţilorŭ nostri. Dar poporulŭ de ce nu contribue? Óre poporulŭ pórtă vina? De unde să o pórte? Ó pórtă preoţiĭ. Maĭ alesŭ pe timpulŭ culeselorŭ ar trebui, ca preoţiĭ să nu înceteze cu instrucţiunea în biserică şi afară de biserică. Măcarŭ atâta de ar face, ca în vre o Dumineca orĭ serbătóre poporenii lorŭ bucatele, carĭ le-ar duce la Itzig pentru beutură, să le adune pe sama „Colecteĭ cruceriuluĭ“. Şi să nu đică aşa de rostŭ, că nu-ĭ potŭ înduplecă la aşa ceva. Cerce maĭ întâiŭ, şi vorŭ vedé, că poporulŭ nostru e vredniceŭ de preoţi maĭ buni şi în fruntе cu preoţi maĭ buni ar face minuni.

A dóua observare, să-mĭ ĭertaţi, dar V'o îndreptŭ DVóstre. Într'unŭ articulŭ aţi scrisŭ, că veţi purta evidinţă despre aceea, că în ce chipŭ progresămŭ cu regularea salarelorŭ învăţătorescĭ. De atuncia am cetitŭ în „Unirea“ raporturĭ pare-mi-se din dóuĕ protopopiate. Dar în celealalte dormŭ ómeniĭ? Purtaţi evidinţa aceea şi nu Vĕ sfiiţi a timbra pe ceĭ indolenţi de aceea ce suntŭ. Nu Vĕ temeţi de neplăceriĭ. Să Vĕ đea Dumneđeŭ totŭ numai neplăceriĭ de acestea, suferite pentru causa sfîntă a bisericeĭ, şcóleĭ şi némuluĭ. Ómeniĭ de bine le vorŭ sci stima după meritŭ.

Rugându-Vĕ, să-mĭ ĭertaţi, că am cutezatŭ, să Vĕ daŭ lecţie, remânŭ

Câmpénulŭ.

Ad Nr. 433/1893.

Programŭ.

pentru adunarea generală a XXXII-a a Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, care se va ţiné în 22 Octobre st. n. a. c. şi đilele următóre în Năsĕudŭ.

Dumineca, în 22 Octobre:

I. Părăstasŭ pentru fericitulŭ de pie memorie preşedinte George Barițiŭ.

II. Şedinta I. cu următórea ordine de đi:

1. Deschiderea şedinţeĭ prin presidiulŭ ordinarŭ la 10 óre a. m. în localulŭ, ce se va destina spre acestŭ scopŭ.

2. Raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ despre activitatea sa în decursulŭ anuluĭ 1892 dimpreună cu concluseie aceluia.

3. Alegerea uneĭ comisiuni de 3 pentru esaminarea raportuluĭ generalŭ şi a uneĭ comisiuni de 3 pentru esaminarea raţiociniuluĭ pro 1892 şi a proiectuluĭ de bugetŭ pro 1893.

4. Esmiterea uneĭ comisiuni de 3 pentru incassarea de taxe dela membriĭ vechĭ şi dela ceĭ carĭ se vorŭ înscrie din noŭ.

5. Insinuarea propunerilorŭ şi a eventualelorŭ interpelărĭ.

6. Raportulŭ comisiuniĭ de înscrierĭ.

7. Cetirea eventualelorŭ disertaţiuni.

Luni, în 23 Octobre:

III. Sedința a II-a cu următórea ordine de di:

1. Deschiderea ședinței la 9 óre p. m.
2. Verificarea procesului verbalu alu ședinței I-e.
3. Raportulu comisiuniloru esmise în ședința I-ă.
4. Alegerea președinteluí, casaruluí și eventuală a altoru funcționarí a Asociațiuniĭ pentru restulu periodului 1893—1895.
5. Cetirea eventualeloru disertațiuní.
6. Defigerea loculuí pentru viitórea adunare generală.
7. Dispositiuní pentru autenticarea procesuluí verbalu alu ședinței a II-a.
8. Închiarea ședințeloru adunăriĭ generale.

Se observă, că eventualele disertațiuní au să fie presentate presidiuluí Asociațiuniĭ în scrisu cu 8 dile înaintea adunăriĭ generale.

Din ședința comitetului Asociațiuniĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluí românu, ținută în Sibiiu la 19 Septembre n. 1893.

Dr. **Iarionu Pușcariu,** vicepreședinte, Dr. **Amosu Francu,** secretaru.

Anunțu literaru.

Se aduce prin acésta la cunoscința publiculuí, că a eșitu de sub tipariu tomulu întâiu din opulu *„Cestiuni din dreptulu și istoria bisericeĭ românesci unite, studiu apologeticu din incidentulu invectiveloru „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ și a dluí Nic. Densușanu asupra Mitropolituluí Vancea și a bisericeĭ unite.“* Opulu constă din 17 cóle = 272 pagine formatu octavu, prețulu 70 cr. și se póte procura la redacțiunea „Uniriĭ“. Întregu studiulu fu publicatu și în partea sciințifică a organuluí nostru, și stă din 8 capitule, anume după introducere Cap. I. Natura unirií pe basa manifestului sinoduluí din 1698 aflatu de dlu Nic. Densușanu. Cap. II. Consciința publică bisericéscă despre natura sfinteĭ uniri dela începutu până astădi și „ahanța“ dluí Nic. Densușanu. Cap. III. Dlu Nic. Densușanu și s. Scaunu Apostolicu alu Romeĭ. Cap. IV. Dlu Nic. Densușanu și infalibilitatea bisericéscă. Cap. V. Legalitatea canonică a conciliiloru provinciale din 1872 și 1882. Cap. VI. Elementulu laicu în biserică. Cap. VII. Sinodulu electoralu dela 1868. Cap. VIII. Autonomia și autochefalia.

Nu preste multu va apăré și tomulu alu II-lea din acestu studiu, după ce va fi mai întâiu publicatu în partea sciințifică a „Uniriĭ“. În tomulu întâiu prevaléza elementulu juridicu preste celu istoricu. În alu doilea va prevala celu istoricu preste celu juridicu. La capetu apoi cu tóta sinceritatea voru fi espuse fidedignitatea și cunoscințele teologice și istorice ale „Gazeteĭ“ și ale dluí Nic. Densușanu, carí au cutezatu a păși în publicu cu atâta aroganță.

Convocare.

Prin acésta subscrisulu convócu adunarea generală a fraților învățători din tractulu Blașiuluí în afaceri de școlă pe diua de 5 Octobre a. c. st. n. la órele 9 a. m. în casa dluí Onișoru din Blașiu, — cu care ocasiune, unulu fie carele frate colegu este rugatu a aduce cu sine și tema impusă de cătră auctoritatea scolastică Blașiu pentru consultare și critică asupra acelora.

Türiu, 28/9 1893.

Georgiu Făgărășanu, preș. int.

Noutăți.

La numerulu de față este alăturatu unu adausu, care cuprinde versiunea art. de lege XXVI din 1892 despre regularea salarieloru învățătoriloru și învățătóreloru aplicate la școlele elementare susținute de comunele politice și de confesiuni.

Întru mărirea lui Dumneḑeu. Dlu *Ioanu Săbădeanu,* comerciantu în Brașovu, a donatu pentru biserica din Kézdi-Poiana (locului nasceriĭ d-sale) unu rîndu frumosu de ornate sacre. Pentru acésta faptă nobilă și creștinéscă poporulu din Kézdi-Poianu îi aduce marinimosului donatoru multămită și pe calea acésta.

Donațiuni. *Carolina Orbonașu* născuta Marinoviciu din Reghinulu săsescu a donatu școleĭ de fetițe gr. cat. române din Blașiu 150 fl. Dlu *Iuliu Bárdosi* inspectoru reg. de școle în Szolnok a depusu la Veneratulu capitulu mitropolitanu din Blașiu suma de 56 fl., care sumă are să se capitalisieze în decursu de mai mulți ani, și când va cresce la unu capitalu mai mărișoru, din interesele lui să se ajute fetițele, carí cercetéză școla din Blașiu. Nobila faptă a marinimoșiloru donatori vorbesce însă-și și nu are lipsă de laude. Noi dorimu, ca preabunulu Dumneḑeu să le resplătéscă însutitu marinimositatea arătată față cu școla nóstră de fetițe.

Alumniloru Seminariului centralu din Budapesta li-se aduce la cunoscință, că pe 6 Octobre nesmintitu să se afle în seminariu. Alumniĭ, carí vinu pentru întâia óră în seminariu, să-și aducă cu sine „Estrasulu matricularu de botezu și testimoniulu de maturitate“, pentru ca înscrierea loru la Universitate să se pótă face fără întârdiare.

Ministru de résboiu este numitu generalulu de cavalerie br. Krieghammer. Noulu ministru este recunoscutu ca militariu capacitatu; rolă politică până acum nu a jucatu.

Dela Kőszeg. Unu bărbatu de statu competentu (?) fiindu întrebatu de unu corespondentu alu lui „Egyetértés“ despre însemnătatea politică a celoru petrecute la Kőszeg a respunsu, că împeratulu germanu nu se intereséză numai de armata nóstră, ci și de politica nóstră internă, deórece este cunoscută enunțarea cea mai caracteristică a împeratului, că acea națiune, a căreĭ politică internă nu-l în ordine, nici în afară nu póte fi puternică. Foile magiare se tânguescu, că la masa regală ar fi fostu desconsiderați ministriĭ magiarí, căci pe când erau întrunite la prânḑulu regalu 72 de persóne, dlu Wekerle cu altu ministru au trebuitu să prânḑéscă în ospetărie.

Tombola Reuniunii femeiloru române gr. cat. din Blașiu va avé locu Sâmbăta séra în sala cea mare a hotelului „Univers“. Sorțirea obiecteloru se va începe la 8 óre sara.

Avisu. Soc. „In. M. Clain“ anunță, că opulu *Pregătire la mórte* va apăré în dilele acestea, și rógă pe toți aceĭ P. T. Domni, carí au primitu „Cóle de prenumerațiune“, ca să le retrimită câtu mai curêndu, fie cu orí ce resultatu.

Procesulu Replicei. Curia regéscă a respinsu cererea de nulitate înaintată de dnii A. C. Popoviciu, care a fostu osânditu în Clușiu la 4 ani carceru și 500 fl. amendă și Nic. Roman, care e osânditu la 1 anu carceru și 200 fl. amendă.

Contra duelului s'a începutu o vie agitațiune atâtu în Budapesta, câtu și în unele orașe din provință. Este și timpulu, ca să cunósca odată și societatea moderna, ce se pretinde a fi cultă, că duelulu este o absurditate fórte mare și o crimă condamnabilă.

Sinodu gr.-catolicu în America. În America se află și mulți rutenî gr. cat. din Ungaria și din Galiția. Păstoriĭ sufletescî aĭ acestoru gr. cat. au ținutu la 5 a c. unu sinodu în Olyphant în Pensilvania, alegêndu și unu vicariu apostolicu, care va sta sub inmediată jurisdicțiune a scaunului apostolicu. La Sinodu au luatu parte 17 preoți, anume 15 din Ungaria, éră 2 din Galiția, și vicariu au alesu pe preotulu Niceforu Chanath, care a absolvatu teologia la seminariulu centralu din Budapesta.

Fundațiune națională magiară. Comisiunea permanentă a comitatului Jász-Nagy-Kun-Szolnok la propunerea membruluí eĭ Gyömörey Elek a hotărîtu a se recerca tóte municipiile din țară, ca prin contribuiri de aruncu de câte 1% în decursu de 10 ani să înființeze o fundațiune națională magiară, cu ajutoriulu căreia să propage limba și cultura magiară. Presa șovinistică salută cu bucurie acestu planu de a magiarisa pe nemagiarî cu banii loru propriĭ. Se dice, că și guvernulu a primitu cu bunăvoință propunerea lui Gyömörey. Apoi totu eĭ se plângu de agitațiuni, fără de a cugeta, că Kulturegyleturile, pentru carí în unele comitate îi constringu și pe Românî să solvéscă, produce cea mai amară agitațiune asupra poporului îngreunatu cu contribuțiune și totu felulu de aruncurí.

Sâbiĭ de onóre. Împeratulu Germânieĭ, precum scriu foile din Viena, a trimisu câte o sabie lucrată cu multă artă generaliloru Rheinländer și Schönfeld, carí au conducu corpurile de armată cu ocasiunea marilor manevre dela Kőszeg.

Românii din Bihoru. În adunarea comitatensă ținută la 20 a c. în Oradea mare deputatulu Tisza István reprobă demonstrațiunile dela Orade, carí au avutu ca urmare revolta (Auḑiți acolo!) antimagiară dela Beiușu. În cestiunea naționalităților principiulu lui este, că politica culturală a Ungarieĭ nu póte fi decâtu magiară, dară numai prin mijlóce pacinice. (Dlu Tisza se va fi convinsu, că magiarisarea cu forța, care ar dori-o unii, nu va duce la scopu, pentru aceea d-s'a recomâdă mijlócele pacinice.) Naționalitățile nu trebue apésate, ci îndestulite. Politica magiară dela începutu a fostu acésta. (Să întrebe pe tatalu séu Tisza Kálmán, că óre acésta politică a practisat'o ca ministru?) În Bihoru Magiariĭ și Românii totdeuna au fostu frați. (Până când Românii nu dau nicî unu semnu de viață națională, dară câtu ce ar vôi să se afirme ca românî, ar fi taxați de trădători din partea patrioților patentați.) Causele încordăriĭ de acî suntu agitatoriĭ antipatrioticî din Ardélu. (Pentru ce nu brosura patriotică a nefericitului Pituk și presa șovinistică magiară, care în fiesce care di batjocoresce pe Românî și agitéză plebea magiară asupra loru?) Nu poftimu dela Românî, să fie renegați, fie românî buni. (numai sa nu vorbéscă și simtă românesce,) dar și patrioți buni magiarî. Pentru aceea condamnă escesele dela Orade și în sensulu acesta propune unu proiectu de resoluțiune, care a fostu primitu cu unanimitate de adunarea comitatensă. Dlu Tisza crede, că prin acésta s'a datu satisfacțiunea cuvenită Românilor din Orade pentru insultele necualificabile și injuriile, ce le-au suferitu. Noi nu o credemu acésta. Și precum dlu Tisza pretinde urmărirea severă și pedepsirea cu rigóre a agitatoriloru românî, (de carî nu suntu, întrebe pe tatalu séu, care încă umbla după soboli, dară u'a prinsu nicî unulu,) ar fi trebuitu să o pretindă acésta și față cu inscenătoriĭ esceseloru dela Orade. Atuncî póte că l'ar mai crede cineva, că vorbesce sinceru și doresce multămirea Românilor. Diarele magiare opositionale nu suntu multămite cu enunțările dluí Tisza, și „Budapesti Hirlap“ îlu numesce „renegát“ și dice, că între Tisza István și Mocsáry Lajos nu mai este acum nicî o deosebire.

Casu de mórte. *Leonu Lupu* parochu emeritu gr. cat. după unu morbu scurtu, însă greu în 27 c. în alu 64-lea anu alu etății și alu 41-lea alu preoției, și-a datu sufletulu în mânile Creatoriului. *În vecî amintirea lui!*

† **Ana Topanu,** soția preotului nostru din Dretea în protopopiatulu Clușiului, în urma unui morbu mai îndelungatu a reposatu la 20 a c. în alu 35-lea anu alu etății și alu 15-lea alu căsătorieĭ lăsându în doliu pe neconsolatulu eĭ soțu cu 3 fiĭ minorenî. *În vecî amintirea eĭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurî fiamure, policandre, albiturî, obiecte pií, icóne și cărți bisericescî recomandămu institutulu de artă a lui **Süts și comp.** din **Budapesta,** carî la dorință trimitu gratis catalogulu-prețuriloru.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

IX.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire cu biserica Romei din 7 Octobre 1698.

(Continuare).

Din cele ce le-amŭ desfășuratŭ până acum, cetitoriulŭ nepreocupatŭ își va fi făcutŭ deja o idee clară despre falsitatea celoralalte presupuneri ale dlui Densușanŭ. Cu tóte acestea noi le vomŭ esamina mai de aprópe și pe acelea, și astfelŭ ḑicemŭ, că

3. Dlŭ Densușanŭ se înșală, cândŭ afirmă, că în manifestulŭ latinescŭ Iesuiții ar fi adausŭ lucruri, cari sinodulŭ nu le primise, și ar fi suprimatŭ din acela lucruri cuprinse în manifestulŭ românescŭ.

Adevĕrulŭ acesteĭ tese resultă din cele dovedite până acuma, că adecă între manifestulŭ românescŭ și celŭ latinescŭ nu esistă deosĕbire *reală*, ci numaĭ deosĕbire *verbală*, întru cătŭ cuvintele nu suntŭ întru tóte acelea-și în amĭndóuĕ manifestele, deși lucrurile esprimate prin cuvintele ambelorŭ manifeste suntŭ identice. Cândŭ părinții sinodului aŭ declaratŭ în manifestulŭ românescŭ, că „ne unimŭ cu biserica Romeĭ cea catolicéscă și ne mărturisimŭ a fi mădulările cesteĭ biserici sfinte catolicéscă“, n'aŭ pututŭ să ḑică altceva, decâtŭ că eĭ primescŭ, mărturisescŭ și credŭ tóte, câte le primesce, mărturisesce și crede biserica catolică, saŭ că facŭ aceea, ce expresŭ se ḑice în manifestulŭ latinescŭ. De unde urmézĕ, că prin cuvintele manifestuluĭ latinescŭ: „primindŭ, mărturisindŭ și credêndŭ tóte etc.“ nu se adauge orĭ intercalézĕ în manifestulŭ latinescŭ unŭ lucru orĭ adevĕrŭ nouŭ, neesistentŭ în manifestulŭ românescŭ, precum crede și afirmă dlŭ Densușanŭ, ci numaĭ se spune conformŭ naturieĭ lucruluĭ, că ce însemnézĕ *a se uni* cu biserica Romeĭ și *a se face membrulŭ* aceleia. Asemenea nu se póte ḑice, că în manifestulŭ latinescŭ s'ar fi suprimatŭ vre unŭ lucru orĭ adevĕrŭ, care esistă în manifestulŭ românescŭ, căcĭ deși acestŭ actŭ din urmă vorbesce fórte pe largŭ despre conservarea rituluĭ nostru orientalŭ, totușĭ condițiunea acésta de unire este cuprinsă și în manifestulŭ latinescŭ, întru cătŭ în acestŭ manifestŭ, precum amŭ accentuatŭ de repetite orĭ, se face provocare la decretulŭ împĕrătescŭ din 14 Aprilĭŭ 1698, în care apriatŭ se spune, că unirea trebue să se facă pe lângă conservarea rituluĭ grecescŭ: *„ad observantiam ritus graeci.“*

Totŭ din cele dovedite în tesele nóstre de sub 1 și 2 urmézĕ în modŭ necesariŭ, că

4. Dlŭ Densușanŭ se înșală amarŭ, cândŭ afirmă, că în manifestulŭ latinescŭ s'ar fi făcutŭ suprimări și intercalări cu „intențiunea fraudulósă“ de a supune pe poporulŭ românŭ catolicilorŭ și a desființa biserica română de Alba-Iulia.

Intențiunea rea o deduce dlŭ Densușanŭ din presupunerea greșită, că manifestulŭ latinescŭ ar fi o traducere a manifestuluĭ românescŭ; că între aceste dóuĕ manifeste ar esista deosĕbire reală, și chiarŭ contradiceri diametralŭ opuse, și că în manifestulŭ latinescŭ s'ar fi făcutŭ intercalări ale unorŭ lucruri neesistente și suprimări ale altorŭ lucruri esistente în manifestulŭ românescŭ. Tóte acestea presupuneri suntŭ însă false, precum s'aŭ pututŭ convinge cetitoriĭ nostri din cele desvoltate în tesele nóstre 1., 2. și 3. De unde urmézĕ, că intențiunea fraudulósă, ce se atribue Iesuiților, neavêndŭ nicĭ o basă reală, trebue să dispară din închipuirea fiesce căruĭ omŭ, care scie cugeta cu tótă seriositatea.

Dlŭ Densușanŭ este fórte inclinatŭ a vedé în tótă lumea numaĭ intențiuni rele. Așa d. e. și despre Sfîntulŭ Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ se esprimă în modulŭ următoriŭ: „Însă intențiunile Bisericeĭ din Roma eraŭ cu totulŭ altele, și anume, ca ceĭ carĭ se unescŭ cu Roma, să devină catolicĭ *întru tóte,“* și ca dovadă despre aceste intențiuni dlŭ Densușanŭ citézĕ unŭ pasajŭ din instrucțiunea, ce a dat'o congregațiunea de Propaganda Fide în anulŭ 1669 misionariloru din părțile orientale. Însă nicĭ aci nu purcede dlŭ Densușanŭ cu bună credință, deórece elŭ nu citézĕ și pasajulŭ acela din instrucțiunea amintită, în care apriatŭ se spune, că ritulŭ și disciplina orientală trebue să rĕmână neatinse. Étă ce ḑice instrucțiunea în acéstă privință: „Misionariĭ orientalĭ trebue să ĭea aminte la deosĕbirea între lucrurile, carĭ se ținŭ de credința dumnedeéscă, și între acelea lucrurĭ, carĭ se ținŭ de ritulŭ bisericescŭ: între dogma de credință, ce trebue să se crédă, și legea disciplineĭ, ce trebue să se păstreze. Credința trebue să fie una și aceea-și în ambele biserici, resăriténa și apusană; căci toțĭ membriĭ bisericeĭ catolice trebue să se unéscă prin profesiunea aceleia-și credințe. Însă legile disciplinare saŭ riturile bisericesci în diferite biserici potŭ fi diferite, de-órece acéstă varietate a riturilorŭ este compatibilă cu unitatea credințeĭ... Să se îngrijéscă apoĭ misionariĭ, ca orientaliĭ, carĭ aŭ îmbrățișatŭ deja sfînta unire, să păstreze cu diligință ajunurile, serbătorile, obiceiurile, ceremoniile, rugăciunile, esercițiile de pietate ale rituluĭ lorŭ propriŭ, cu unŭ cuvîntŭ tóte acelea, ce se sciŭ, că se ținŭ de întregitatea rituluĭ lorŭ vechiŭ.“ [1])

Așadară biserica din Roma nu a avutŭ nicĭ odată intențiunea de a face pe Românĭ să priméscă *tóte* așa, cum se află în biserica catolică de ritulŭ latinŭ. Ea a poftitŭ unitatea în credință, fără de care unirea nicĭ nu se póte închipui, însă a lăsatŭ neatinse ritulŭ și disciplina bisericeĭ orientale, și a chiarŭ impusŭ misionariloru deja la anulŭ 1669, să se îngrijéscă, ca acelea să nu se clătéscă, ci să stea, tocmaĭ cum aŭ poftitŭ mai târḑiŭ și părinții sinodului nostru din 1698 în manifestulŭ românescŭ. De unde urmézĕ și aceea, că dlŭ Densușanŭ pe nedreptulŭ face Iesuiților imputarea, că eĭ ar fi suprimatŭ din manifestulŭ latinescŭ condițiunile de unire relative la ritŭ și disciplină, numaĭ din motivulŭ acela, că acele condițiuni „nu conviniaŭ tendințelorŭ de catolisare“ ale Romeĭ. Cetitoriulŭ a pututŭ vedé, că tendințele de catolisare nu eraŭ îndreptate în contra rituluĭ și disciplineĭ orientale, ci aveaŭ de scopŭ tocmaĭ conservarea acelora, și pentru aceea chiarŭ și cândŭ Iesuiții ar fi suprimatŭ condițiunile de unire, nu puteaŭ să ducă pe nimenĭ în rătăcire, nicĭ nu făceaŭ pe placulŭ Romeĭ, pentru că era lucru pusŭ mai pe susŭ de orĭ ce discusiune și impusŭ chiarŭ din partea bisericeĭ Romeĭ, ca unirea să se facă pe lângă condițiunea de a se păstra neștirbite ritulŭ și disciplina bisericeĭ orientale. Altcum noĭ amŭ arĕtatŭ destulŭ de evidentŭ, că condițiunile referitóre la ritŭ și disciplină se cuprindŭ *implicite* și în manifestulŭ latinescŭ, și astfelŭ de intențiune rea din partea Iesuiților nicĭ vorbă nu póte fi, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că nu putemŭ presupune nicĭ atâta rĕutate, nicĭ atâta simplicitate în părinții societățiĭ luĭ Isusŭ, ca eĭ să suprime nisce lucrurĭ, carĭ Roma le poruncise să rĕmână neatinse, și astfelŭ chiarŭ eĭ înșiși să se compromită înaintea Pontificeluĭ Romanŭ.

Dar orĭ ce intențiune rea din partea Iesuiților este eschisă și prin următórea propositiuue:

5. *Dlŭ Densușanŭ rătăcesce, cândŭ afirmă, că manifestulŭ latinescŭ nu s'ar fi scrisŭ în sinodulŭ din 7 Octobre 1698, ci mai târḑiŭ din partea Iesuiților.*

Întregŭ actulŭ de unire, așa precum se află și astădĭ în biblioteca universității din Budapesta, este scrisŭ, precum recunósce și dlŭ Densușanŭ, pe treĭ foĭ de hârtie. Pe pagina primă a foiĭ prime este scrisŭ manifestulŭ românescŭ *fără de nicĭ o subscriere.* Pe pagina a dóua a aceleia-și foĭ este scrisŭ manifestulŭ latinescŭ, *asemenea fără de nicĭ o subscriere,* ér pe pagina primă și a dóua a foiĭ a treia suntŭ scrise subscrierile părinților din sinodŭ. [2])

Împrejurarea, că subscrierile nu urmézĕ îndată pe pagina a dóua a foiĭ prime, ci numaĭ pe fóea a dóua, ne duce în modŭ firescŭ la conclusiunea, că deja în sinodulŭ dela 7 Octobre 1698 a trebuitŭ să se scrie pe pagina a dóua a foiĭ prime manifestulŭ latinescŭ, căcĭ altcum nu se póte pricepe, că pentru ce nu aŭ începutŭ părinții sinodului a-și subscrie numele pe pagina a dóua a foiĭ prime, ci aŭ săritŭ preste acéstă pagină la fóea a dóua.

Pagina a dóua a foiĭ prime ar fi pututŭ rĕmâné gólă și astfelŭ ar fi pututŭ să se umple mai târḑiŭ cu scrisóre numaĭ în casulŭ acela, cândŭ părinții sinodului ar fi avutŭ obiceiulŭ de a scrie numaĭ pagina primă din fiesce care fóe. Însă obiceiulŭ acesta nu a esistatŭ la părinții sinodului din 1698, deórece fóea a dóua este plină de scrisóre (subscrierile părinților) nu numaĭ pe pagina primă, ci și pe pagina eĭ a dóua.

Dlŭ Densușanŭ publicândŭ manifestulŭ de unire, [3]) tace o împrejurare, care asemenea dovedesce, că manifestulŭ latinescŭ a fostŭ scrisŭ de-odată cu celŭ românescŭ în sinodulŭ din 1698. Dsa adecă nu reproduce numele celorŭ subscriși la manifestŭ, așa precum se află acelea în manuscrisŭ. Precum dovedesce însă facsimilulŭ publicatŭ de Nilles în locŭlŭ citatŭ, sub iscălitura fiesce căruĭ protopopŭ scrisă cu litere cirilice este scrisŭ numele fiesce căruĭ protopopŭ și în limba latină. Dar dacă după fiesce care iscălitură făcută în limba română cu litere cirilice urmézĕ numele subscriitoriuluĭ și în limba latină, trebue să deducemŭ per analogiam, că și după textulŭ manifestuluĭ românescŭ a trebuitŭ să urmeze ceva textŭ latinescŭ, care celŭ puținŭ în esență să arete, că ce se cuprinde în manifestulŭ românescŭ, căcĭ nu putemŭ presupune, că pentru neromânĭ ar fi fostŭ de mai mare interesŭ a sci, că cine subscrie manifestulŭ, decâtŭ că ce se cuprinde în însu-și manifestulŭ românescŭ.

Apoĭ sciutŭ este, că manifestuiŭ sinoduluĭ a fostŭ trimisŭ și Cardinaluluĭ Kollonits. [4]) Fiindcă însă manifestulŭ avea să se trimită, precum s'a și trimisŭ, și la neromânĭ, nimicŭ nu putea fi mai firescŭ ca aceea, ca despre uniunea făcută să se ĭea actŭ din partea sinoduluĭ și în limba latină, care era limba oficiósă a bisericeĭ Romeĭ, cu care se făcea uniunea, și a imperiuluĭ austriacŭ, alŭ căruĭ domnitoriŭ atâtŭ de multŭ se interesa de acéstă unire.

În fine orĭ ce suspițiune în privința acésta se eschide prin împrejurarea, că precum amŭ dovedituŭ în tesa nóstră a 2-a, manifestulŭ latinescŭ nu se deosebesce cu privire la cuprinsulŭ sĕŭ *reală* de manifestulŭ românescŭ, și așa nu a esistatŭ nicĭ unŭ motivŭ, ca manifestulŭ latinescŭ să se scrie pe ascunsŭ și mai târḑiŭ decâtŭ manifestulŭ românescŭ.

Din contră noĭ suntemŭ de părere, că o parte din manifestulŭ românescŭ s'a scrisŭ mai târḑiŭ decâtŭ manifestulŭ latinescŭ, deși și acea parte totŭ în sinodŭ s'a scrisŭ. Cetitoriulŭ să-și aducă aminte din cetirea manifestuluĭ românescŭ publicatŭ la începutulŭ acestuĭ capitulŭ, că acestŭ actŭ stă din 2 părțĭ. Partea primă are datŭ formalŭ și se închie cu cuvintele: *„Pentru care mai mare tărie, dămŭ și pecețile și scrisorile mânilorŭ nóstre. S'aŭ datŭ în Belgradŭ în anŭ Domnuluĭ 1698 în 7 ḑile a luĭ Octomvrie.“*

Partea a dóua a manifestului, care urmézĕ numaĭ după datulŭ acela, se începe cu cuvintele: „Însă într'acestŭ chipŭ ne unimŭ“ etc. și se închie cu cuvintele: „ér de nu ne vorŭ lăsa pe noĭ și rĕmășițele nóstre într'acéstă așeḑare, pecețile și iscălițurile nóstre, *care amŭ datŭ,* să n'aĭbă nicĭ o tărie, care

[1]) Nilles, Symb. I. pag. 113, 114.

[2]) Nilles, Symb. I. pag. 200—217.

[3]) Cercetare istorică-critică pag. 20.

[4]) Veḑi Nilles Symb. I p. 206 și 213.

lucru *l'amŭ întăritŭ cu pecetea mitropolieĭ nóstre pentru mai mare mărturie.*" Însă la sfârşitulŭ părţii acesteia din manifestŭ nu se află nici unŭ datŭ, ci numaĭ sigilulŭ mitropolieĭ. Astfelŭ stându lucrulŭ, uşorŭ se póte pricepe, că partea a dóua din manifestulŭ românŭ s'a scrisŭ numaĭ după ce maĭ întâiŭ s'a scrisŭ atâtŭ manifestulŭ românescŭ pe pagina primă a foiĭ prime, câtŭ şi celŭ latinescŭ pe pagina a dóua până la datulŭ lorŭ amintitŭ maĭ susŭ, şi numaĭ după ce s'aŭ provĕdutŭ amĭndóuĕ cu subscrierile părinţilorŭ de pe fóea a dóua şi a treia. Partea primă din manifestulŭ românescŭ formézĕ unŭ întregŭ rotunditŭ şi închiatŭ în tótă forma prin datulŭ acesta: „s'aŭ datŭ în Belgradŭ în aniĭ Domnuluĭ 1698 în 7 dile a luĭ Octomvrie." De unde se vede, că părinţiĭ sinoduluĭ n'aŭ voitŭ la începutŭ să scrie în manifestŭ maĭ multŭ de câtŭ este cuprinsŭ în manifestulŭ românŭ până la datulŭ de maĭ susŭ şi este cuprinsŭ şi în manifestulŭ latinescŭ, căci altcum n'ar fi pusŭ datulŭ acolo, unde se află, ci numaĭ la sfârşitulŭ părţiĭ a dóua, adecă a pasajuluĭ, care se începe cu cuvintele: „însă într'acestŭ chipŭ ne unimŭ."

Apoĭ părinţiĭ dicŭ, că partea primă a manifestuluĭ o întăresc, nu cu sigilulŭ mitropolieĭ, ci cu „peceţile şi scrisorile mâniloră" lorŭ propriĭ, şi despre aplicarea peceţilorŭ vorbescŭ dînşiĭ ca despre unŭ lucru, ce se întîmplă în presentŭ, pentru că eĭ nu dicŭ, că *„amŭ datŭ"*, ci că *„dămŭ* peceţile şi scrisorile mâniloră nóstre". Din contră câudŭ părinţiĭ sinoduluĭ închie partea a dóua a manifestuluĭ, vorbescŭ despre peceţi şi subscrieri ca despre unŭ lucru deja împlinitŭ, pentru că dînşiĭ dicŭ: „Ér de nu ne vorŭ lăsa pe noĭ şi rĕmăşiţele nóstre într'acestă aşedare, peceţile şi iscăliturile nóstre, *care amŭ datŭ,* să n'aibă nici o tărie." De unde se vede, că numaĭ după ce manifestulŭ românescŭ şi latinescŭ aŭ fostŭ scrise până la datulŭ amintitŭ şi subscrise în tótă forma pe altă fóe de hârtie, se hotărîră părinţiĭ sinoduluĭ să maĭ adaugă ceva la manifestulŭ românescŭ, şi acestŭ adausŭ să-lŭ întărescă cu sigilulŭ mitropolieĭ. Maĭ departe cine privesce cu atenţiune facsimilulŭ manifestuluĭ românescŭ, îndată póte observa, că adausulŭ, care se începe cu cuvintele „însă într'acestŭ chipŭ ne unimŭ", este scrisŭ *în şire cu multŭ maĭ lungĭ şi maĭ dese,* decâtŭ cum este scrisŭ manifestulŭ până la datulŭ luĭ. Va să dică, părinţiĭ sinoduluĭ aŭ făcutŭ aşa, cum face omulŭ, câudŭ numaĭ după ce a închiatŭ unŭ actŭ, cugetă, că ar fi bine, să se maĭ adaugă ceva în cutare locŭ, şi fiindcă se teme, că ceea ce voesce să maĭ adaugă, nu-ĭ va încăpé în locuiŭ acela, elŭ lungesce şi îndésă şirele pe câtŭ este cu putinţă.

Este decĭ fórte probabilŭ, — ca să nu dicemŭ sigurŭ, — că partea a dóua din manifestulŭ românescŭ, carea se începe cu cuvintele „însă într'acestŭ chipŭ ne unimŭ", sa scrisŭ numaĭ după ce părinţiĭ scriseseră manifestulŭ românescŭ şi latinescŭ până la datulŭ, ce se află pe ele, şi numaĭ dupăce dînşiĭ provĕduseră deja acestea manifeste cu peceţile şi iscăliturile, carĭ se află pe fóea a dóua şi a treia. Se póte, că părinţiĭ numaĭ maĭ târdiŭ aŭ credutŭ, că este bine, ca aceea, ce altcum se află *implicite* cuprinsŭ în manifeste şi până la datulŭ amintitŭ, să o spună *explicite* şi cu de-amĕnuutulŭ în adausulŭ făcutŭ la manifestulŭ românescŭ.

Astfelŭ stându lucrulŭ, se vede încă şi maĭ clarŭ, că manifestulŭ latinescŭ nu a fostŭ scrisŭ maĭ târdiŭ decâtŭ partea primă a manifestuluĭ românescŭ, căci dacă pagina a dóua a foiĭ prime ĕră gólă, adecă nescrisă, părinţiĭ sinoduluĭ nu lungiaŭ nici nu îndesaŭ şirele pe pagina primă a foiĭ prime în adausulŭ făcutŭ la manifestulŭ românescŭ după datulŭ acestuia, pentru că eĭ puteaŭ trece atunci şi pe pagina a dóua a aceleĭ foĭ.

Totŭ din celea desfăşurate până acum se pricepe, pentru ce manifestulŭ latinescŭ nu este provĕdutŭ cu sigilulŭ mitropolieĭ îndată după datulŭ sĕŭ. Precum adecă manifestulŭ românescŭ sub datulŭ sĕŭ nu este provĕdutŭ cu sigilulŭ mitropolieĭ, aşa nu este provĕdutŭ nici manifestulŭ latinescŭ. Sigilulŭ mitropolieĭ de pe pagina primă a foiĭ prime întăresce numaĭ adausulŭ făcutŭ la partea primă a manifestuluĭ românescŭ, precâudŭ însĕ-şĭ manifestele până la datŭ suntŭ întărite cu peceţile şi iscăliturile celorŭ 38 protopopĭ şi ale mitropolituluĭ Atanasie de pe fóea a dóua şi a treia, carĭ iscăliturĭ şi peceţi precum se referescŭ la manifestulŭ românescŭ de pe pagina primă, tocmaĭ aşa se referescŭ şi la manifestulŭ latinescŭ de pe pagina a dóua a foiĭ prime. Ĕtă, iubite cetoriule, câtŭ de fără temeiŭ a cutezatŭ dlŭ Densuşanŭ a afirma, că manifestulŭ latinescŭ s'a scrisŭ maĭ târdiŭ decâtŭ manifestulŭ românescŭ; că acésta s'ar fi întîmplatŭ numaĭ prin Ieşuiţi fără de scirea părinţilorŭ sinoduluĭ, şi că manifestulŭ latinescŭ nu ar fi întăritŭ cu nici *„unŭ sigilŭ şi nici o subsemnătură".* Dar să trecemŭ maĭ departe spre a dovedi în contra dluĭ Densuşanŭ şi acéstă ultimă tesă:

6. *Domnulŭ Densuşanŭ susţine unŭ mare neadevĕrŭ, câudŭ dice, că sinodulŭ din 7 Octobre 1698 n'a primitŭ cele 4 puncte, ce se amintescŭ în manifestulŭ latinescŭ.*

Cetitoriulŭ nepreocupatŭ scie deja, câtŭ de neadevĕrată este aserţiunea dluĭ Densuşanŭ, deórece chiarŭ manifestulŭ românescŭ cuprinde lămuritŭ adevĕrulŭ, că Româniĭ aŭ primitŭ tóte dogmele *de credinţă* ale bisericeĭ catolice, câudŭ aŭ disŭ, că se unescŭ cu biserica aceea şi se facŭ membriĭ eĭ.

Dar că Româniĭ în sinodulŭ din 1698 aŭ primitŭ şi cunoscutele 4 puncte, se maĭ vede atâtŭ din actele, carĭ aŭ precesŭ, câtŭ şi din actele, carĭ aŭ urmatŭ sinoduluĭ amintitŭ şi carĭ staŭ în strînsă legătură cu acelŭ sinodŭ.

Se scie adecă, şi se vede apriatŭ şi din manifestulŭ românescŭ, că uniunea din sinodulŭ dela 1698 s'a făcutŭ pe basa decretuluĭ împĕrătescŭ din 14 Aprilie 1698, care a fostŭ intimatŭ poporuluĭ românescŭ prin epistola enciclică a Cardinaluluĭ Kollonits de dto 2 Iuniŭ 1698. În acéstă enciclică s'a esplicatŭ Românilorŭ, că în ce chipŭ are să se facă sfînta unire propusă de împĕratulŭ, şi anume aceia, carĭ ,voiaŭ să se unéscă, trebuiaŭ să crédă tóte, câte le crede biserica catolică, şi maĭ vîrtosŭ celea patru puncte: „ea omnia, quae s. mater Ecclesia Romano-catholica docet, profitetur et credit, privatim ac publice docendo, profitendo et credendo, speciatim vero illa quatuor puncta", şi apoĭ îndată se înşiră tóte punctele despre primatulŭ Papeĭ, despre materia sacramentuluĭ Eucharistieĭ, despre purgatoriŭ şi despre purcederea Spirituluĭ sfîntŭ şi dela Fiulŭ [1]).

Aşa dară câudŭ Românii s'aŭ adunatŭ la sinodulŭ din 1698, aŭ fostŭ în clarŭ cu privire la natura sfinteĭ uniriĭ.

Eĭ sciaŭ tóte punctele, de carĭ era legată uniunea ca de o condiţiune *sine qua non,* şi prin urmare eĭ se aflaŭ în sinodŭ înaintea uneĭ dileme: saŭ aŭ trebuitŭ să declare, că se unescŭ, şi primescŭ tóte acelea patru puncte, saŭ aŭ trebuitŭ să spună, că nu se unescŭ, pentrucă nu potŭ primi acelea patru puncte. Eĭ însă s'aŭ unitŭ şi s'aŭ făcutŭ membriĭ bisericeĭ catolice. Prin urmare aŭ primitŭ şi punctele, de carĭ uniunea era legată ca de o condiţiune *sine qua non.*

Dar noĭ avemŭ şi acte publice subscrise de Mitropolitulŭ Atanasiŭ românesce şi latinesce şi provĕdute cu sigilulŭ Mitropolieĭ, în carĭ se spune apriatŭ, că în sinodulŭ dela anulŭ 1698 s'aŭ primitŭ tóte cele patru puncte. Ca esemplu citămŭ epistola sinodică a mitropolituluĭ Atanasie şi a protopopilorŭ adresată către împĕratulŭ, în care aceştia spunŭ apriatŭ, că „libĕrŭ şi de bună voe amŭ consimţitŭ unanimŭ şi amŭ făcutŭ uniune cu biserica romano-catolică, primindŭ, mărturisindŭ şi credĕndŭ tóte câte primesce, mărturisesce şi crede sfînta maĭcă biserică romano-catolică, maĭ vîrtosŭ celea patru puncte, în carĭ până acum nu amŭ consimţitŭ; anume: 1. Pontificele supremŭ este capŭ universalŭ etc." [1]) Nici nu se póte dice, că Atanasiŭ a fostŭ atâtŭ de năucŭ, încâtŭ să nu pricépă şi să nu cerceteze, că ce se cuprinde în acelŭ actŭ scrisŭ latinesce, precum şi trebuia să se scrie, fiindŭ adresatŭ împĕratuluĭ, care de bună samă nu scia românesce, şi căruia pe atunci tótă lumea îĭ scria latinesce.

Amŭ puté aduce aci şi maĭ multe acte, din carĭ să se vadă, că părinţiĭ sinoduluĭ din 1698 aŭ primitŭ tóte dogmele de credinţă ale bisericeĭ catolice şi maĭ vîrtosŭ cele patru puncte, dar atunci amŭ fi preste mĕsură lungĭ şi încă fără de niciŭ folosŭ, deórece şi actele citate suntŭ dovadă destulă pentru unŭ omŭ, care nu face din istorie unŭ romanŭ încărcatŭ de crime, cum face dlŭ Densuşanŭ.

(Va urmă.)

[1]) Vedĭ actulŭ la Nilles, Symb. I p. 196 şi Şincai Chron. an 1698.

[1]) Vedĭ actulŭ la Nilles, Symb. I p. 200 în legătură cu pag. 206.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Acum va cânta mica mea privighitóre unuluĭ dintre frumósele sale cântece şi va maĭ mângâia pe unchiulŭ sĕŭ. Apoĭ îĭ va găti unchiulŭ o surprindere plăcută," dise Marcŭ Lepidŭ.

Agata prinse mica liră în mâniĭ şi cântă cu modestie una din melodiile cele simple ale patrieĭ sale.

„Îţi mulţămescŭ, fiica mea," dise triumvirulŭ. „Te rogŭ acum, să mergĭ la ferésta aceea şi să-mĭ spunĭ, cum e ceriulŭ deasupra măriĭ."

„Fórte întunecosŭ," dise Agata, după ce a datŭ în lăturĭ perdelele şi a deschisŭ tăblile. „Noriĭ cei negri atîrnă maĭ până în mare. Apa şueră lovindu-se de stîncĭ. Câniĭ urlă de spaimă. Dar prin vîjiitulŭ măriĭ —"

Cuvintele feteĭ nu se maĭ auduŭ. Mamă-sa îşi îndreptă privirea spre ferésta, dar pe Agata nu o maĭ vedea.

„Pentru toţi deiĭ, frate!" strigă Aglais cuprinsă de spaimă. „Unde e Agata? Agato, fiica mea, unde eştĭ?" Şi privia înzădarŭ prin chilie.

Triumvirulŭ sculându-se merse lângă cumnată-sa şi arĕtă spre ferésta. Agata ĕră era acolo.

„Aci suntŭ, mamă," dise fata.

Aglais privi uimită la cumnatulŭ sĕŭ.

„Asta a fostŭ numaĭ o micĭ probă a isteţimiĭ mele," esplică acesta rîdêndŭ. „Voiŭ să vĕ arĕtŭ şi altele. Voĭ nici nu sciţĭ, că locuiţĭ într'unŭ castelŭ vrăjitŭ." Rostindŭ cuvintele acestea păşi la ferésta şi trase perdelele în lăturĭ.

„Spune-mĭ, nepoţico, cum e acum ceriulŭ de-asupra măriĭ?"

Femeile privirĕ în nóptea întunecósă, şi Agata dise: „Marea a dispărutŭ. Cum se póte asta? — Ne-amŭ întorsŭ în altă parte! Colo suntŭ stâncile, aci pădurea de pinĭ, colo drumulŭ, ce duce la Fundi."

Fata se întórse acum şi vĕdu, că chilia, în care se aflară maĭ înainte, a dispărutŭ. Nu era aci lumină, nici blidŭ cu cărbuniĭ, — unŭ părete se pogorîse încetŭ, pe câudŭ privia ea prin ferésta, şi mica societate era acum într'unŭ felŭ de galerie, carea părea că totdeuna a fostŭ aşa.

Într'aceea ĕră se auḑi sgomotulŭ măriĭ.

„Ĕră ne-amŭ întorsŭ," dise Aglais.

Triumvirulŭ le dise, să privéscă afară.

„Ce e asta?" eschemă Agata uimită preste mĕsură. „Este adevĕrŭ orĭ ne înşală ochiĭ? — Nu ţi-se pare şi ţie, mamă, că ne

cufundămŭ, că ne-amŭ apropiatŭ de mare? Cătŭ de minunate suntŭ tóte acestea!"

„Adevěratŭ," dise Aglais îngândurată, „acestea suntŭ lucrurĭ minunate." Îşĭ reamintia celea ce i-a spusŭ Paterculŭ despre castelulŭ acesta.

Credea, că se cufundă deja în mare, cândŭ triumvirulŭ închise tăblile. În aceea-şĭ clipă se luminâ de ceea parte. Nu erauĭ maĭ multŭ în galeria îngustă şi întunecósă, ci într'o sală largă padimentată cu pétră. Unŭ sclavŭ bětrânŭ ţinea o torţă aprinsă în mână.

„Mergĭ înainte," ĭi dise Marcŭ Lepidŭ şi luă pe cele dóuě femeĭ de braţŭ.

„Nicĭ odată nu mĭ-aşĭ fi pututŭ închipuĭ, să fie lucrurĭ de acestea cu putinţă," dise Aglais cătră domnulŭ caseĭ. „Nu ţi-aşĭ puté spune, dacă ne aflămŭ în pământŭ orĭ deasupra luĭ."

„În clipa asta suntemŭ sub pământŭ," dise triumvirulŭ. „Dacă ar voi nepotica mea să cuprindă tótă agerimea inventiósă a celuĭ ce a făcutŭ lucrurile acestea, ar avé să studieze septĕmânĭ întregĭ, şi în sfârşitŭ totuşĭ ar mărturisi, că nu scie legătura lorŭ."

Într'aceea merseră în urma sclavuluĭ. Elŭ ĭ-a condusŭ cam dece minute printr'unŭ coridorŭ lungŭ, apoĭ printr'o sală purtată de columne, apoĭ pe trepte la vale şi apoĭ pe trepte la délŭ, până se opri înaintea uneĭ uşĭ micĭ şi păşi la o parte.

Triumvirulŭ apăsă pe uşe cu degetulŭ, şi uşea se deschise.

Femeile întrară şi surprinse se vĕdură éră în chilia triumvirului. Într'însa nu se observa nicĭ cea maĭ mică schimbare.

Agata alergă la feréstră. Ea éră oferia priveliştea mărieĭ. „Asta a fostŭ minunatŭ, unchiule!" dise ea. „Trebue să facemŭ dilnicŭ preumblarea asta. Orĭ dóră maĭ suntŭ şi altele, carĭ le-amŭ puté face?"

„Maĭ suntŭ şi altele," întări triumvirulŭ, „de totŭ diferite de acésta. Dar dorescŭ, ca mica mea prietină să nu cerce a face nicĭ una numaĭ de capulŭ sĕŭ şi fără ca să fie însoţită de mine. Promiţi-mĭ-o acésta, nepotico?"

„Nu sciŭ, unchiule," glumi Agata. „Lucruriŭ e prea minunatŭ. Omulŭ nicĭ nu scie, unde ajunge —"

„Şi nicĭ aceea, că óre nu va rĕmâné óre unde închisă între părepĭ şi maşineriĭ, ceea ce însamnă a fi îngropatŭ de viŭ."

„Deilorŭ! Ce lucrurĭ grozave îmĭ spuĭ, unchiule!" strigă Agata cuprinsă de spaimă. „Dar n'aĭ să mĕ înfricĭ, ţĭ-o promitŭ eŭ şi fără de aceea."

„Aşa e bine, fata mea," dise Marcŭ Lepidŭ. „Acum aşadă-te lângă mine şi vedĭ, ce-ţĭ voiŭ arĕta. Are să fie alŭ tĕŭ. E unŭ suvenirŭ unicŭ în feluluĭ sĕŭ." Şi după ce n'am nicĭ unŭ pruncŭ, póte să trécă în proprietatea ta. Îţĭ va fi órecândŭ de aducere aminte de Circeji." (Va urma).

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

240 szám vh. (45) 1—1

1893.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 619/893 számu végzése által budapesti Szollás Josef és fia czég mint felülfoglaltató, egyidejüleg Schön testvérek mint másodrendü felülfoglaltató, és balázsfalvi Jánzs János alapfoglaltató javára Salusinszky Sámuel és neje ellen 185 frt 04 kr., 16 frt 80 kr. és 250 frt — kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt biztositási végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 367 frt 19 krra becsült szobabutorok, ágynémü és ruhanémüek, fejérnémü, porczellán és konyhaedények, és több más házieszközökből álló ingóságok tenuti tőkék és járulékaik ugy 2 frt 25 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1208 sz. kiküldést rendelő végzés folytán Balázsfalván alperesek lakásán leendő eszközlésére 1893-ik év Oktober hó 9-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1893-ik évi September hó 20-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Nr. 323—1893. (40) 3—3

Edictŭ.

Fiindŭ că Eva Popa născ. Barna, gr.-cat. din Blaşiŭ, de maĭ mulţi anĭ şi-a părăsitŭ pe legiuitulŭ sĕŭ bărbatŭ Ioanŭ Popa gr.-cat. din Tŭriŭ, şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citézŭ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o di să se presenteze înaintea subscrisuluĭ Forŭ matrimoniale, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ, urdĭtŭ în contra eĭ de cătră bărbatulŭ sĕŭ, se va pertracta şi decide şi în absenţa eĭ.

Forulŭ matrm. gr.-cat. de I. Instanţă a Eparchieĭ Blaşiuluĭ.

Blaşiŭ în 8 Septembre 1893.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. pp. gr. cat. pres. foruluĭ matrim.

Vesminte gata

pentru bărbaţĭ şi băeţĭ, croitura cea maĭ modernă, **materie bună şi preţuri fórte scădute,** din fabricele cele maĭ renumite din Viena, le recomândă subscrisulŭ M. O. publicŭ. În deosebĭ atrage atenţiunea M. O. Domnĭ preoţĭ la aceea, că: rocurĭ (căputurĭ) de érnă, blănite cu postavŭ şi vată, ce costaŭ până acuma, şi costă şi adĭ la altĭĭ 30—35 fl., le vinde cu 16—20 fl.

Blaşiŭ, 28 Septembre 1892.

Demetriu Turcu,
(42) 1—5 comerciantŭ.

JOSIFU GAVORA (3) 18—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompierĭ, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

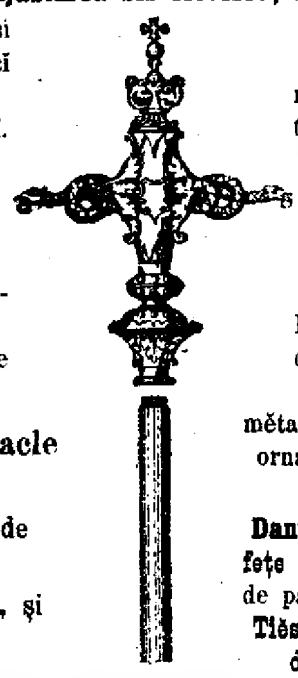

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tĭlsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloru, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptoru, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bişericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
(6) 33—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Articlulŭ de lege XXVI din 1893

despre regularea salarelorŭ învăţătorilorŭ şi învăţătórelorŭ aplicate la şcólele elementare susţinute de comunele politice şi de confesiuni

sanecţionatŭ în 13 Augustŭ 1893 şi publicatŭ în 10 Septembre 1893.

§. 1. Acelea din disposiţiunile §-luĭ 142 alŭ articoluluĭ de lege XXXVIII. din 1868 valabilŭ în privinţa instrucţiuniĭ poporale, carĭ reguléză léfa învăţătorilorŭ ordinarĭ şi adĭunctĭ, se estindŭ şi asupra învăţătorilorŭ ordinarĭ şi adĭunctĭ dela şcólele poporale susţinute de cătră confesiuni.

În vîrtutea acelora salariulŭ unuĭ învăţătorĭŭ ordinariŭ dela aceste şcóle poporale — afară de locuinţă cum se cade şi grădină de celŭ puţinŭ ¼ de jugĕrŭ — nu-ĭ permisŭ să fie maĭ micŭ de 300 fl., ér alŭ unuĭ învăţătorŭ adĭunctŭ maĭ puţinŭ ca 200 fl. De-asemenea se estindŭ asupra şcólelorŭ poporale susţinute de cătră confesiuni şi paragrafiĭ 139 şi 140 aĭ art. de lege XXXVIII. din 1868, în vîrtutea cărora posturile de învăţătorĭ vacante suntŭ a se întregi celŭ multŭ în decursŭ de o jumătate de anŭ, şi în timpulŭ acesta să se angajeze la şcólă unŭ învăţătorŭ adĭunctŭ, maĭ departe că în casulŭ morţiĭ învăţătoruluĭ vĕduva şi orfaniĭ aceluia beneficiéză o jumătate de anŭ computatŭ dela ḑiua morţiĭ de întregŭ salarulŭ si de locuinţă.

§. 2. Învăţătoriĭ dela tóte şcólele poporale elementare beneficiézŭ de unŭ adausŭ quinquenalŭ de vechime de 50 fl., care se compută de cincĭ şi se póte urca păna la 250 fl.

Acestŭ adausŭ de vechime nu se póte computa în léfa, care e maĭ mare de 300 fl.

Timpulŭ de serviţiŭ, care formézŭ basa acestuĭ adausŭ de vechime, datézŭ însă numaĭ dela întrarea în vigóre a acesteĭ legĭ.

Prescripţiunile unora dintre susţinĕtoriĭ de şcóle referitóre la adausulŭ de vechime deja esistente, saŭ carĭ se vorŭ crea ulteriorŭ, nu suntŭ atinse prin aceste disposiţiunĭ, dacă ele asigură învăţătorilorŭ celŭ puţinŭ unŭ astfelŭ de favorŭ, cum se provede în acestŭ paragrafŭ.

§. 3. Salarulŭ învăţătoruluĭ póte consista — după cum se obicĭnuia şi până acum — afara de banĭ gata şi din competenţe solvite în naturaliĭ saŭ din venitŭ de moşie, pe lânga restricţiunea cuprinsă în §-iĭ 5 şi 6 aĭ acesteĭ legĭ.

§. 4. Salarulŭ învăţătorescŭ în banĭ gata susţinĕtoriulŭ de şcólă e obligatŭ a-lŭ solvi lunarŭ saŭ din pătrarŭ în pătrarŭ de anŭ — dar tot-deuna anticipativŭ.

§. 5. Plătirea uneĭ părţĭ din salarulŭ învăţătorescŭ în naturaliĭ e permisă numaĭ sub condiţiunea, dacă susţinĕtorulŭ de scólă strînge aceste naturaliĭ fără intervenţia învăţătoruluĭ şi le predă acestuia în intervalele şi cantităţile stabilite anteriorŭ, şi anume aşa, că ultima rată anuală o predă celŭ maĭ târḑiŭ la sfârşitulŭ luĭ Noemvrie.

Dacă s'ar întîmpla, ca susţinĕtorulŭ de şcóla să nu plătéscă salarulŭ în naturaliĭ alu învăţătoruluĭ în modulŭ prescrisŭ aicĭ, saŭ dacă acela nu ar corĕspunde calităţiĭ mijlociĭ a productelorŭ, atuncĭ e obligatŭ a plăti în loculŭ naturaliilorŭ valórea acelora în banĭ gata. Preţulŭ naturaliilorŭ se fixézŭ în sensulŭ §-luĭ 143 alŭ art. de lege XXXVIII. din 1868.

§. 6. Dacă o parte a salaruluĭ învăţătorescŭ consistă din venitŭ de moşie, atuncĭ valórea acestuia e a se fixa, în scopulŭ computăriĭ în salarulŭ învăţătorescŭ fundamentalŭ de 300 fl., resp. 200 fl., de asemenea pe basa §-luĭ 143 alŭ art. de lege XXXVIII. din 1868, după detragerea speselorŭ cu cultivarea pamîntuluĭ şi a contribuţiilorŭ de orĭ-ce natură, se compută numaĭ singurŭ venitulŭ curatŭ.

§. 7. Restanţele stabilite oficialŭ, pe basa protocoluluĭ de evidenţă, ce trebue să pórte susţinĕtorulŭ de scólă în privinţa salaruluĭ învăţătorescŭ, suntŭ a se percepe dela singuraticiĭ debitorĭ în cale administrativă.

Modalităţile esecuţiuniĭ le stabilesce ministrulŭ de culte şi instrucţiune în comunŭ acordŭ cu ministrulŭ de finanţe în calea ordinaţiuniĭ.

§. 8. Dacă învăţătorulŭ confesionalŭ, în sensulŭ alineeĭ 3 a §-luĭ 141 din art. de lege XXXVIII. ex 1868, provede şi agendele cantorale, în casulŭ acesta la fixarea salaruluĭ învăţătorescŭ competenţele învăţătorescĭ şi cantorale laolaltă suntŭ a se lua dreptŭ salarŭ învăţătorescŭ.

§. 9. Autorităţile şcolare ale şcólelorŭ indicate în §. 1, precum şi ale tuturorŭ şcólelorŭ elementare comunale suntŭ obligate ca în decursŭ de *nóuĕ luni*, computate dela întrarea legiĭ în vigóre, să asigure prin susţinĕtoriĭ de şcóle învăţătorilorŭ aplicaţi la scólele lorŭ, dacă salarulŭ acelora nu corĕspunde disposiţiuniĭ cuprinse în acelŭ paragrafŭ, salarulŭ minimalŭ de 300 fl. resp. 200 fl., saŭ apoĭ — dacă aceştia, din causa sărăcieĭ constatate în modŭ oficialŭ, nu suntŭ în stare a face acésta, resp. dacă arunculŭ şcolarŭ, ce e a se face în privinţa şcólelorŭ comunale pe basa §-luĭ 35 alŭ articoluluĭ de lege 38 din 1868, e sleitŭ — potŭ să se adreseze în *decursulŭ altorŭ treĭ luni* cu o representaţiune motivată cătră ministrulŭ de culte şi instrucţiune pentru unŭ ajutorŭ de statŭ în scopulŭ acopeririĭ lipseĭ.

Dacă autorităţile şcolare respective în terminulŭ susŭ amintitŭ *nu procedŭ nicĭ într'una nicĭ în altă direcţiune,* susţinĕtoriĭ de şcóle confesionale dorescŭ însă cu tóte acestea să-şĭ susţină şcólele lorŭ, atuncĭ *la unŭ anŭ după întrarea în vigóre a acesteĭ legĭ* salarulŭ învăţătorescŭ minimalŭ normatŭ în acéstă lege se va privi ca fixatŭ de cătră susţinĕtorulŭ de şcólă, şi acestŭ salarŭ minimalŭ, dacă nu va fi plătitŭ, la plângerea părţiĭ respective saŭ în casulŭ uneĭ arĕtărĭ din oficiŭ, se va percepe în cale administrativă.

În casŭ de insolvibilitate se va aplica faţă cu confesiunile susţinĕtóre de şcóle disposiţiile §-luĭ 15 alŭ art. de lege XXXVIII. din 1868, respective ale punctuluĭ 4. §. 6. art. XXVIII. din 1876, cu omiterea admoniăriĭ de treĭ orĭ.

§. 10. Cantitatea salarelorŭ învăţătorescĭ fixată până acum şi solvită de cătră susţinĕtoriĭ de şcóle din propriile lorŭ resurse materiale e a se solvi şi de aci încolo nescurtată, respective aceea nu póte fi redusă în scopulŭ cereriĭ unuĭ ajutorŭ de statŭ.

§. 11. Ministrulŭ de culte şi instrucţiune întregesce din suma încuviinţată de legislaţiune spre scopulŭ acesta salarulŭ învăţătorilorŭ poporalĭ din comunele civile şi bisericescĭ avisate la acésta până la salarulŭ celŭ maĭ micŭ stabilitŭ în acéstă lege, — încunosciinţându organele şcolare superióre competente, în calea comisiuniĭ administrative municipale, — sub următórele condiţiunĭ:

a) Comisiunea administrativă fixézŭ cantitatea salaruluĭ anunţatŭ de cătră autorităţile şcolare competente şi suma, ce lipsesce până la salarulŭ celŭ maĭ micŭ stabilitŭ în acéstă lege;

b) de-asemenea comisiunea administrativă examinézŭ, dacă calificaţiunea învăţătoruluĭ, ce e a se ajutora, corĕspunde cerinţelorŭ legiĭ;

c) la ocuparea acelorŭ posturĭ învăţătorescĭ, la carĭ pentru întregirea salaruluĭ statulŭ contribue cu unŭ ajutorŭ, ce trece preste suma de 60 fl., aplicarea învăţătoruluĭ atîrnă dela încuviinţarea ministruluĭ de culte şi instrucţiune; la şcóle comunale, carĭ aŭ beneficiatŭ înaînte de întrarea în vigóre a legiĭ actuale de unŭ ajutorŭ de statŭ, respective vorŭ beneficia şi de aci înainte, se va modifica procederea la alegerea de învăţătorŭ circumscrisă în punctŭ 1 din §. 13 alŭ articoluluĭ de lege XXVIII. din 1876 corformŭ disposiţiilorŭ actuale;

d) dacă pentru posturile de învăţătorĭ amintite sub c) se alege unŭ astfelŭ de individŭ, resp. se cere încuviinţarea pentru unŭ astfelŭ de individŭ, contra căruia ministrulŭ de culte şi instrucţiune, basatŭ pe lege saŭ din punctulŭ de vedere alŭ statuluĭ, póte face obiecţiunĭ, în acestŭ

casŭ ministrulŭ va provoca pe ceĭ îndreptăţiţi la numirea învăţătoruluĭ, ca în terminŭ preclusivŭ, ce se póte estinde la 30 de ţile, să alégă unŭ altŭ individŭ şi să céră de noŭ încuviinţarea; dacă însă provocarea ar rĕmâné fără de resultatŭ saŭ dacă celŭ pentru care se cere de noŭ încuviinţare, ar oferi din punctele de vedere de maĭ susŭ şi a dóua óră motivŭ la obiecţiunĭ: în casulŭ acesta numesce ministrulŭ de culte şi instrucţiune învăţătorulŭ fără a maĭ întreba pe susţinĕtorulŭ de şcólă, în privinţa şcólelorŭ poporale susţinute de cătră confesiunĭ însă cu restricţiunea, că învăţătorulŭ, ce e a se numi, să se ţină de religiunea, alŭ căreĭ caractĕrŭ îlŭ are şcóla competentă, şi că în privinţa persónelĭ sale să fie provocate autorităţile bisericescĭ supreme competente a se declara previe în terminŭ preclusivŭ.

§. 12. În astfelŭ de comune, în carĭ întreţinŭ maĭ multe confesiunĭ şcóle poporale şi fiecare din ele reclamă ajutorulŭ de statŭ; totŭ astfelŭ acolo, unde numaĭ o şcólă comunală saŭ confesională are necesitate de ajutorulŭ de statŭ, dar acésta o reclamă interese importante de statŭ, ministrulŭ de culte şi instrucţiune, după ascultarea comisiuniĭ administrative municipale, în locŭ să acórde ajutorulŭ de statŭ cerutŭ, póte înfiinţa în sensulŭ §-lui 9 o şcólă de statŭ şi totodată cassá şcóla comunală saŭ confesională.

§. 13. Unŭ învăţătorŭ poporalŭ confesionalŭ aplicatŭ în sensulŭ paragrafuluĭ premergĕtorŭ cu unŭ ajutorŭ de statŭ, ce trece preste 60 fl., póte fi amovatŭ din postulŭ sĕŭ numaĭ prin o sentenţă disciplinară adusă de cătră autorităţile confesionale competente dupa prescripţiunile lorŭ propriĭ. Acésta sentenţă înainte de esecutare trebue presentată totdeuna ministruluĭ de culte şi instrucţiune şi numaĭ atuncĭ e valabilă, dacă ministrulŭ în decursŭ de o lună computatŭ dela primirea aceleia nu cere aducerea uneĭ nóuĕ sentenţe pe basa unuĭ cercetărĭ, ce e a se face cu intervenţia unuĭ membru esmisŭ din comisiunea administrativă.

Autorităţile confesionale suntŭ datóre a întroduce, la cererea ministruluĭ de culte şi instrucţiune, procedura disciplinară în contra unuĭ învăţătorŭ ajutatŭ de cătră statŭ. În astfelŭ de casurĭ deodată cu provocarea adresată autorităţilorŭ confesionale pentru întroducerea procedureĭ disciplinare, saŭ în decursulŭ procedureĭ orĭ si cându, ministrulŭ póte detrage ajutorulŭ de statŭ. Sentenţele aduse în casurĭ de acestea de cătră autorităţile confesionale, chiar si dacă acelea nu hotărescŭ amovarea, trebue presentate la tóta întîmplarea ministruluĭ, în care casŭ are să urmeze procedura prescrisă în punctulŭ precedentŭ.

Dacă însă autorităţile supreme ale confesiunĭ saŭ nu pornescŭ în restimpŭ de 14 ţile dela primirea ordinuluĭ procedura disciplinară, saŭ, fără a se justifica în modŭ corĕspunzĕtorŭ, nu o terminăîn decursŭ de 3 lunĭ, saŭ apoĭ nu presentă ministrulŭ sentenţa în intervalŭ de 14 ţile dela aducerea aceleia, în casulŭ acesta afacerea disciplinară se va resolva după normele articoluluĭ de lege XXVIII. din anulŭ 1876 în calea comitetuluĭ administrativŭ.

De-asemenĭ după modalitatea prescrisă în legea acum citată, comitetulŭ administrativŭ are chemarea să îndeplinéscă procedura disciplinară, dacă învăţătorulŭ dela o şcólă poporală confesională subvenţionată, fie cu orĭ şi ce sumă, e învinuitŭ, că urmăresce o direcţiune dușmanósă statuluĭ şi ministrulŭ cere procedura disciplinară.

Dacă în vre-o afacere disciplinară întrodusă la cererea ministruluĭ, sentenţa pronunţată de ministru, saŭ adusă prin comisiunea disciplinară a comitetuluĭ administrativŭ şi devenită valabilă nu se esecută de cătră autorităţile confesionale respective în sfera lorŭ proprie de activitate în decursŭ de 14 ţile socotite dela înmanuarea sentenţeĭ: esecutarea se va îndeplini în calea oficiilorŭ administrative.

Ca direcţiune dușmanósă statuluĭ e a se considera îndeosebĭ orĭ ce acţiune, care e îndreptată contra constituţiuniĭ, contra caractĕruluĭ naţionalŭ, contra unităţiĭ, contra independenţeĭ saŭ integrităţiĭ teritoriale a statuluĭ, maĭ departe contra folosiriĭ hotărîte în lege a limbeĭ statuluĭ, întîmple-se acésta în şcólă saŭ afară de şcólă, saŭ pe teritorulŭ unuĭ statŭ străinŭ, fie prin graiŭ viŭ, scrisóre saŭ tipăritură, reproducere plastică, cărţĭ şcolare saŭ prin alte mijlóce de instrucţiune.

§. 14. Dacă susţinĕtoriĭ de şcólă nu suntŭ în stare a plăti adausulŭ quinquenalŭ de vechime normatŭ în §. 2 alŭ acesteĭ legĭ din mijlócele lorŭ propriĭ, resp. dacă contribuţia de şcólă, ce e a se percepe pentru şcólele comunale pe basa §-luĭ 35 alŭ art. de lege XXXVIII. din 1868, e sleită, atuncĭ se va aplica procedura, care reguléză întregirea salaruluĭ învăţătorescŭ mînimalŭ şi susţinĕtorii de şcólă vorŭ fi împărtaşiţi şi de unŭ ajutorŭ de statŭ în scopulŭ acopeririĭ adausurilorŭ de vechime. În casulŭ acesta, dacă ajutorulŭ anualŭ acordatŭ sub titlulŭ adausuluĭ de vechime se urcă la 90 fl., se vorŭ aplica dispoziţiile §-luĭ anteriorŭ 13, — în casulŭ acela însă, dacă ajutoriulŭ primitŭ pentru adausurile de vechime şi pentru întregirea salaruluĭ se urcă cu totulŭ laolaltă la 90 fl. — dispoziţiile §§-lorŭ 11 şi 13.

§. 15. Dacă la vre-o şcólă comunală saŭ confesională vorŭ fi amovaţi unulŭ după altulŭ doĭ învăţătorĭ din postulŭ lorŭ, în casulŭ acesta în vîrtutea uneĭ sentenţe disciplinare aduse pe basa alineeĭ 4 a paragrafuluĭ 13. ministrulŭ de instrucţiune are dreptulŭ să închidă şcóla comunală saŭ confesională şi în loculŭ eĭ să înfiinţeze o şcólă de statŭ.

§. 16. La dorinţa autorităţiĭ supreme şcolare, ministrulŭ acórdă în cadrulŭ sumeĭ încuviinţate din anŭ în anŭ sub condiţiunile circumscrise în §. 11 şi cu consecuenţele indicate în §. 12 subvenţiunea pentru întregirea salarelorŭ învăţătorilorŭ şi preste minimulŭ legalŭ până la 400 fl.

§. 17. Ajutorulŭ de statŭ acordatŭ pentru întregirea salarelorŭ învăţătorescĭ şi pentru acoperirea adausurilorŭ de vechime şi care e a se pune la dispoziţia susţinĕtoruluĭ de şcólă, nu e permisŭ a se folosi spre alte scopurĭ. Cu unŭ astfelŭ de ajutorŭ e permisŭ a se împartaşi numaĭ unŭ învăţătorŭ, care întrunesce cerinţele normate în lege.

§. 18. Întregirea minimuluĭ salaruluĭ învăţătorilorŭ în calea ajutoruluĭ de statŭ e a se face treptatŭ în restimpŭ de celŭ multŭ treĭ anĭ.

§. 19. Dispoziţiunile cuprinse în acéstă lege suntŭ a se aplica asupra învăţătórelorŭ dela şcólele poporale elementare ca şi asupra învăţătorilorŭ.

§. 20. Cu esecutarea acesteĭ legĭ suntŭ autorisaţi ministrulŭ de culte şi instrucţiune, precum şi ministriĭ de interne şi de finanţe.

Bibliografie.

La librăria Ciurcu în Braşovŭ se află de vîndare: *Arta de a trăi* de Stugau. Traducere liberă de I. G Bariţiu. Preţulŭ 50 cr.

Diverse.

Folosirea mănuşilorŭ în lumea cultă nu este numaĭ unŭ lucsŭ, ci de cele maĭ multe orĭ este o necesitate impusă de legile buneĭ cuviinţe. Maĭ grea se pare de resolvitŭ cestiunea referitóre la timpulŭ şi loculŭ, cându şi unde trĕbue să pórte cineva mănuşi. Anglesiĭ, carĭ în tóte suntŭ ceĭ maĭ practicĭ, orĭ unde se ducŭ de a casă şi orĭ unde ar petrece, afară de cercŭlŭ familiarŭ şi de cercŭlŭ ocupaţiunilorŭ îndatinate, pórtă mănuşi. Pe principele de Wales, care în ceea ce privesce moda în Anglia, este unŭ personajŭ, care dă direcţiunea, nimenĭ nu l'a vedutŭ vre o dată fără mănuşi în locurĭ publice orĭ în salóne. Americaniĭ cadŭ în altŭ estremŭ: eĭ nu înţelegŭ, ce scopŭ ar avé purtarea mănuşilorŭ, şi pentru aceea adeveraţiĭ Americanĭ nicĭ nu le pórtă. Francesiĭ, a cărorŭ purtare de salonŭ este de comunŭ imitată de lumea cultă européna, pre stradă de regulă nu pórtă mănuşi, şi numaĭ înainte de a întra în vre unŭ salonŭ, le tragŭ pe mănĭ. În privinţa acésta purtarea francesilorŭ ni-se pare corectă. Purtarea mănuşilorŭ numaĭ cându e omulŭ în salóne, se înţelege dela sine, că are valóre pentru domnĭ, căcĭ faţă cu dómnele moda este maĭ rigorósă, şi nu le permite a umbla cu mânile góle nicĭ pre stradă.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 7 Octobre 1893. Numĕrulŭ 40.

Periculŭ celŭ mai mare.

Articlulu de lege XXVI din 1893 este periculosŭ pentru caractĕrulŭ confesionalŭ şi naţionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre aprópe în toţi paragrafii sĕi, dacă nu ne vomŭ îngriji de timpuriŭ, să prevenimŭ consecinţele luĭ grave.

Aci nu este altă mântuire, decâtŭ să sistemisămŭ salarele până la minimulŭ de 300 fl. respective 200 fl.

Asemenea trebue să luămŭ de timpuriŭ dispoşiţiile de lipsă, ca acelŭ salariŭ să se incasseze uşorŭ, fără întrevenirea, pe câtŭ se póte, a autorităţilorŭ politice, carĭ pe basa paragrafuluĭ 9 tocmaĭ din incidentulŭ acesteĭ incassărĭ de salariŭ potŭ nimici vre una saŭ alta din şcólele nóstre.

Periculŭ celŭ mai mare însă îlŭ vedemŭ noĭ în paragrafulŭ 12 alŭ legiĭ. Acesta dispune următórele: „În astfelŭ de comune, în carĭ întreţinŭ mai multe confesiunĭ şcóle poporale, şi fiesce care din ele reclamă ajutoriulŭ de statŭ; totŭ astfelŭ acolo, unde numaĭ o şcólă comunală saŭ confesională are lipsă de ajutoriulŭ de statŭ, ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, după ascultarea comisiuniĭ administrative municipale, — dacă acésta o reclamă interese importante de statŭ, — póte înfiinţa în sensulŭ paragrafuluĭ 9 o şcólă de statŭ şi totodată póte cassa şcóla comunală saŭ confesională.“

Este însă cunoscutŭ, că maĭ vîrtosŭ în Transilvania suntŭ fórte multe comunele, unde se află lângă olaltă câte treĭ patru confesiunĭ, carĭ susţinŭ şcóla lorŭ proprie.

Astfelŭ avemŭ comune, chiarŭ şi rurale, unde şi romano-catoliciĭ şi calviniĭ, şi greco-catoliciĭ, orĭ greco-orientaliĭ îşĭ susţinŭ şcóle proprii. În comune micĭ locuite de atâtea confesiunĭ, de sine se înţelege, că fiesce care confesiune este puţinŭ numĕrósă şi prin urmare comunitatea eĭ bisericéscă nu póte crea atâtea mijlóce, câte se recerŭ pentru susţinerea uneĭ şcóle la nivelulŭ pretinsŭ maĭ vîrtosŭ de legea amintită. Din care causă fiesce care din acestĕ confesiunĭ, — dacă nu se vorŭ cumpĕni bine lucrurile — vorŭ reclama ajutoriulŭ de statŭ.

În casulŭ din urmă ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică fórte uşorŭ póte veni la idea, că interesele importante de statŭ pretindŭ, ca niciŭna din şcólele confesionale să nu maĭ esiste, ci să se casseze tóte şi în loculŭ lorŭ cu ajutoriulŭ, ce ar fi să se dea acelorŭ şcóle confesionale, să se înfiinţeze o şcólă de statŭ.

La idea, la convingerea acésta este cu neputinţă să nu vină unŭ Ministru magiarŭ, care scie, că de esemplu romano-catoliciĭ, şi maĭ vîrtosŭ calviniĭ şi eventualŭ şi unitariĭ din comuna respectivă suntŭ magiarĭ, carĭ de sigurŭ pentru ca să se pótă promova mărirea statuluĭ „naţionalŭ magiarŭ“, nu vorŭ protesta în contra cassăriĭ şcólelorŭ sale confesionale cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că sistarea şcólelorŭ lorŭ trage după sine şi nimicirea şcóleĭ confesionale românescĭ, ér cassarea şcóleĭ românescĭ în comune mestecate cu magiarĭ este identică cu sentinţa de mórte pentru elementulŭ românescŭ din acele comune. Comisiunile administrative municipale, vĕdĕndŭ, că pe calea acésta se póte stîrpi elementulŭ românescŭ din unele comune mestecate, încă vorŭ fi de convingerea Ministruluĭ, ca adecă să se casseze nesmintitŭ şcólele confesionale, carĭ reclamă ajutoriulŭ de statŭ, şi în loculŭ lorŭ să se înfiinţeze şcólă de statŭ, deórece numaĭ aşa se póte spera, că acéstă putere de resistinţă a elementuluĭ românescŭ în contra amalgamisăriĭ sale în elementulŭ magiarŭ va slăbi. Şi cine scie, dacă nu se vorŭ afla şi comisiunĭ administrative municipale, carĭ vorŭ motiva cassarea şcólelorŭ confesionale în comunele locuite de diferite naţionalităţi cu argumentulŭ, care astădĭ este fórte la modă, că adecă prin acésta se va lua „Valachilorŭ“ posibilitatea de a maĭ „valachisa“ pe Magiarĭ?

Prima îngrijire decĭ a cleruluĭ şi a poporuluĭ nostru trebue să fie aţîntită asupra comunelorŭ locuite de diferite naţionalităţĭ, carĭ îşĭ susţinŭ şcólele lorŭ proprii confesionale alăturea cu şcólele nóstre confesionale românescĭ. Pentru sistemisarea salarelorŭ la aceste şcóle românescĭ trebue să facemŭ totŭ, ce este cu putinţă *până la estremŭ*. Pentru astfelŭ de şcóle românescĭ nu este ĭertatŭ să reclamămŭ ajutoriulŭ de statŭ, dacă nu voimŭ, ca prin acésta să să-

Feuilleton.

Luntraşulŭ pocăitŭ.

I.

Era în anulŭ 1884, serbătórea Sînteĭ Mărieĭ micĭ. Sórele sfinţindŭ îşĭ arunca radele sale cele din urmă pe valurile spumegânde ale rîuluĭ O... şi prin miciile fereştĭ dela coliba podariuluĭ.

Timpulŭ era linŭ. Nu se audĭa niciŭ unŭ sgomotŭ afară de murmurulŭ pricinuitŭ de valurile, ce se rostogoliaŭ unulŭ preste altulŭ.

Aceea-şi linişte domnia şi în coliba podariuluĭ. Elŭ încă nu se culcase. Bĕtrânulŭ Niculae, cum se chema podariulŭ, şedea pe unŭ scăunelŭ, răzimându-şi fruntea pe mânĭ. Elŭ şedea adese în chipulŭ ăsta dusŭ pe gânduri, dar niciodată nu a fostŭ maĭ seriosŭ şi maĭ gânditoriŭ ca în ḑiua Naşcerii Steĭ Mării. În ḑiua aceea elŭ nu trecea pe nimeniĭ preste rîŭ cu luntrea. Lucrulŭ acesta îlŭ isprăvia pentru elŭ unŭ prietinŭ de alŭ luĭ. Elŭ mergea în ḑiua aceea lângă o cruce ridicată pe o stîncă nu departe de rîŭ şi acolo petrecea tótă ḑiua nemâncândŭ nimicŭ, ci totŭ rugându-se.

Elŭ venise aci înainte de asta cu ḑece anĭ, cândŭ cumpĕrândŭ coliba din marginea rîuluĭ primi şi podăritulŭ, din care agonisia atâta, câtŭ să póta trăi cinstitŭ de pe o ḑi pe alta. Nimeniĭ nu scia spune, de unde a venitŭ. Altcum însă niciĭ nu-ĭ păsa niminuĭ de bĕtrânulŭ luntraşŭ, care trăia totŭ retrasŭ.

Şi aşa cum sta totŭ pe gândurĭ, o guerătură ascuţită îlŭ deşteptă dintr'însele. Elŭ se scólă, ésă din colibă, şi fiindŭ încă puţină lumină, observă pe celalaltŭ ţĕrmŭ treĭ bărbaţĭ, carĭ aştéptă să fie trecuţi. De-órece prietinulŭ, care îlu înlocuise în ḑiua aceea, se duse acasă, podariulŭ deslégă însu-şi luntrea şi trece de ceea parte.

„N'aĭ trecutŭ aḑĭ dincolo pe unŭ bărbatŭ cam de 35 de anĭ, care avea pe capŭ o pĕlărie lată négră şi era îmbrăcatŭ cu o mantea sură?“ îlŭ întrĕbă pe luntraşŭ unulŭ din ceĭ treĭ.

„Dvóstre sunteţi ceĭ dintâiŭ, pe carĭ îĭ trecŭ astădĭ, căcĭ tótă ḑiua am fostŭ dusŭ.“

„Mințescĭ!“ strigă răstitŭ străinulŭ. „Spune-ne adevĕrulŭ, căcĭ altcum veĭ păţi-o rĕŭ!“

„Nu mințescŭ,“ rĕspunse podariulŭ cu nepăsare, „am spusŭ adevĕrulŭ, şi dacă nu-mĭ credeţi, nu-mĭ pasă de locŭ!“ Şi ḑicêndŭ acestea voi să se depărteze.

„Stăi!“ îlŭ opresce străinulŭ apucându-lŭ de braţŭ. „Spune-ne, care cale duce la graniţa Austrieĭ, şi în câtŭ timpŭ amŭ ajunge până acolo?“

„Etă apucaţĭ pe calea acésta, care singură duce într'acolo, şi de vĕ veţĭ grăbi, în dóuĕ óre sunteţĭ la graniţă.“

Ceĭ treĭ străinĭ, după ce trecură rîulŭ, pornirĕ cu grabă pe calea anunţată, ér bĕtrânulŭ întră în coliba sa clătindŭ din capŭ.

II.

După o jumătate de óră din partea ceealaltă a rîuluĭ se audĭ érăşĭ unŭ strigătŭ ca semnŭ, că cineva voesce să fie trecutŭ.

„Óre cine vre să trécă aşa târḑiŭ?“ se întrĕbă bĕtrânulŭ murmurândŭ. Ajunsŭ dincolo află pe unŭ singurŭ bărbatŭ îmbrăcatŭ într'o mantea sură şi purtândŭ o pălărie lată négră, care după cum se putea băga de samă la lumina lunеĭ, avea vre-o 30—35 de anĭ.

„Încă aḑĭ va trebui să ajungŭ la graniţa austriacă, începu călĕtorulŭ, „şi te voiŭ plăti bine, dacă mĕ veĭ petrece până acolo.“

„Vino maĭ întâiŭ în coliba mea,“ ḑise bĕtrânulŭ.

pămŭ însine grópa şcóleĭ românescĭ şi să ne periclitămŭ naţionalitatatea şi biserica.

Nu maĭ puţină grije trebue să avemŭ şi de şcólele nóstre confesionale din acelea comune politice, unde se află deja şcólă de statŭ. Nicĭ pentru acelea şcóle confesionale nu este ĭertatŭ să ceremŭ ajutoriŭ de statŭ, pentru că cererea acestuĭ ajutoriŭ uşorŭ se póte folosi de pretextŭ pentru cassarea lorŭ şi îndrumarea pruncilorŭ românĭ la cercetarea respectiveĭ şcóle de statŭ. Până acum putea să esiste orĭ ce şcólă confesională alăturea cu şcóla de statŭ. Astădĭ însă în sensulŭ paragrafuluĭ 12 din legea citată şcóla confesională numaĭ aşa póte esista în aceea-şĭ comună politică alăturea cu şcóla de statŭ, dacă nu va reclama ajutoriŭ de statŭ spre a-şĭ puté dota învăţătoriulŭ cu salariŭ de celŭ puţinŭ 300 fl.

Amŭ arĕtatŭ, unde se ascunde periclulŭ celŭ maĭ mare pentru şcólele nóstre românescĭ confesionale în urma articluluĭ de lege XXVI din 1893. Delăturarea acestuĭ periculŭ nu se póte spera fără de zelŭ şi sacrificiŭ egalŭ cu ĭubirea nóstră de biserică şi naţiune. În prevederea acestuĭ periculŭ amŭ iniţiatŭ noĭ „Colecta cruceriuluĭ“. Acesteĭ colecte s'ar fi pututŭ da o estensiune şi intensiune mare în tóte unghiurile locuite de Românĭ, şi astfelŭ s'ar fi pusŭ la dispusĕţiunea auctorităţilorŭ nóstre şcolare sume considerabile pentru susţinerea şcólelorŭ confesionale în punctele periclitate. Mulţĭ însă nu ne-aŭ priceputŭ, saŭ maĭ bine dicêndŭ nu aŭ voitŭ să ne pricépă, ér *din partea colegilorŭ nostri dela celealalte foĭ românescĭ idea acésta nu a fostŭ ventilată de locŭ*. Ne rugămŭ decĭ de aceia, carĭ ne-aŭ priceputŭ şi s'aŭ angajatŭ a face colecta din cestiune, ca măcarŭ dînşiĭ să nu slăbéscă din zelŭ, şi să continue pe calea începută, căcĭ în mijlocŭlŭ lipselorŭ, de carĭ este împresurată biserica nóstră din tóte părţile, orĭ ce cruceriŭ póte fi folositoriŭ. Înzădarŭ accentuămŭ naţionalismulŭ nostru, dacă acelea accente se perdŭ în vîntŭ fără de nicĭ o faptă, care să contribue la conservarea naţionalităţiĭ nóstre în aceste timpurĭ grele şi la înaintarea culturеĭ nóstre românescĭ.

Cestiunea română în comisiunea petiţionară a dieteĭ. — În sesiunea petiţionară a dieteĭ s'aŭ desbătutŭ în 29 Sept. şi dóuĕ petiţiunĭ referitóre la rĕspunsurile date Monarchuluĭ la Boroşŭ-Şebeşŭ şi la Kőszeg, pentru carĭ rĕspunsurĭ se face responsabilŭ guvernulŭ. Ce privesce însă-şĭ cestiunea naţionalităţilorŭ, guvernulŭ actualŭ la formarea sa nu a făcutŭ nicĭ o declaraţiune referitóre la acéstă cestiune, faţă cu care tóte guvernele trebue să aĭbă acela-şĭ programŭ. Cu privire la liniamintele fundamentale şi la direcţiunea de urmatŭ în cestiunea acésta nu este nicĭ o diferinţă între partide. (Scimŭ bine, că cândŭ o vorbă de naţionalităţile nemagiare, tóte partidele se unescŭ.) Négă dlŭ ministru, că în rĕspunsulŭ Monarchuluĭ naţiunea magiară ar fi pusă pe aceea-şĭ trépta cu naţionalităţile. Maĭ însemnate suntŭ enunţările făcute în comisiune de dlŭ ministru Hieronymi. Elŭ dise: Nu încape îndoélă, că în urma petiţiunilorŭ date va fi vorbă în cameră de cestiunea naţionalităţilorŭ. După părerea luĭ Ungaria nu póte urma altă politică faţă cu naţionalitatea română, decâtŭ aceea, ca să păşéscă cu tótă rigórea legiĭ contra acelora, carĭ agitézĕ contra constituţieĭ şi a legilorŭ, dară totdeuna să deosebéscă de agitatorĭ pe aceĭ compatrioţi românĭ, carĭ respectézĕ legea şi constituţiunea. Acesteĭ politice corĕspundŭ deplinŭ rĕspunsurile Regeluĭ, dintre carĭ unulŭ conţine admoniţiune hotărîtă, ér celalaltŭ aştéptă dela eĭ (Românĭ), să nu se lase a fi abătuţĭ prin nimicŭ de pe calea patriotismuluĭ.

În cestiunea de naţionalitate se potŭ deosĕbi strictŭ dóuĕ elemente constitutive: dispoşiţiunile positive, ce suntŭ a se aplica, şi elementulŭ de afectŭ şi de simţĕmîntŭ, care păşesce ca factorŭ decisivŭ în cestiunea de naţionalitate. Primirea deputaţiunilorŭ a adusŭ cu sine, ca rĕspunsulŭ să nu se dimită la înşirarea dispoşiţiunilorŭ. Dară érăşĭ a fostŭ la locŭ, că rĕspunsurile aŭ pusŭ pondulŭ principalŭ pe sentimente. A folosi unŭ casŭ de agitare spre a condamna o naţionalitate întrégă, conduce la acea înverşunare a cestiuniĭ, în urma căreia s'ar îngreuna preste mĕsură aplicarea dispoşiţiunilorŭ. Acésta produce atâta daună, câtă însă-şĭ agitaţiunea. A fostŭ decĭ corectŭ rĕspunsulŭ regescŭ, care a fostŭ cu considerare la acésta, pentru care elŭ (ministrulŭ) ĭea asupră-şĭ tótă responsabilitatea. În adevĕrŭ nu se póte imputa guvernuluĭ actualŭ, că nu ar fi aplicatŭ consecuentŭ faţă de naţionalităţĭ politica, pe care a socotit'o de corectă. Faţă de agitatorĭ nicĭ unŭ guvernŭ nu a păşitŭ cu atâta energie pe terenulŭ vindicteĭ legale ca guvernulŭ de acum. O deosebire este aceea, că naţiunea s'a deşteptatŭ la consciinţa, că este păgubitóre acea ignorare a cestiuniĭ române, care a domnitŭ până acum în cercurĭ estinse. Că guvernulŭ voesce a preveni aceea, că pentru uniĭ aitatorĭ să nu ne înstrăinămŭ massa poporuluĭ, este o politică corectă, decâtŭ care maĭ corectă nu se póte pretinde. . . . Crede, că guvernulŭ cu totŭ dreptulŭ póte apela la patriotismulŭ opositieĭ rugându-se, ca în acéstă cestiune să nu fie nicĭ o disonanţă.

Guvernulŭ ungurescŭ simte, că i-se clătină terenulŭ sub picióre. Reformele bisericescĭ l'aŭ adusŭ pe dlŭ Wekerle în mare încurcătură. În cestiunea limbeĭ de corespondenţă a oficiilorŭ militare cu cele civile din Ungaria şovinismulŭ vrêndŭ nevrêndŭ a trebuitŭ să se plece, prin ce cabinetulŭ şi-a perdutŭ multŭ din popularitate. Regularea valuteĭ, salutată cu atâta căldură de întrégă ungurimea fără deosebire de partidŭ, încă nu a reeşitŭ după aşteptare. Acestea tóte aŭ făcutŭ, să scadă chiarŭ şi la magiarĭ încrederea în cabinetulŭ actualŭ. Uniculŭ refugiŭ spre redobândirea popularităţiĭ a rĕmasŭ cestiunea naţionalităţilorŭ. La acestŭ refugiŭ aŭ recursŭ guvernele ungurescĭ totdeuna, cândŭ se aflaŭ în perplesitate de 26 de anĭ încóce. Faptulŭ, că cabinetulŭ Wekerle ameninţă ér cu dispoşiţiunĭ positive faţă de agitările de naţionalitate, dovedesce, că rĕŭ îĭ staŭ trebile. Una să nu o ţuíte cabinetulŭ Wekerle. Tisza Kálmán, care se lăuda cu sdro-

---

„Nu, nu, mĕ grăbescŭ, nu potŭ, nu-mĭ ĭertatŭ să întârdiŭ nicĭ unŭ minutŭ.“

„Însă trebue să viĭ!“ rĕspunse bĕtrânulŭ hotărîtŭ.

„Cum? Vreĭ să mĕ oprescĭ cu forţa? — Atunci mĕ voiŭ împotrivi şi eŭ.“

„Nu te mânia, domnulŭ meŭ! Îţĭ voescŭ binele, cândŭ îţĭ dicŭ, să viĭ cu mine în colibă. Se póte, că după ce veĭ audi celea ce-ţĭ voiŭ spune, veĭ părăsi îndată coliba mea. Se póte şi aceea, că te veĭ ruga însu-ţĭ, să poţĭ rĕmâné la mine.“ Şi dicêndŭ acestea bĕtrânulŭ trecu rîulŭ şi păşi în colibă urmatŭ de străinŭ.

Întrândŭ în colibă bĕtrânulŭ aprinzêndŭ luminarea începu a esamina faţa străinuluĭ. „Veşmîntulŭ şi vrîsta consună,“ şoptia elŭ. „Din ochiĭ dtale vĕdŭ, că nu eştĭ omŭ rĕŭ,“ dise apoĭ tare. „Te rogŭ decĭ, fiĭ bunŭ, spune-mĭ, nu te urmăresce cineva?“

„Mi-se pare, că suntŭ urmăritŭ,“ rĕspunse elŭ scurtŭ.

„Şi încă de treĭ inşĭ, dintre carĭ celŭ maĭ bĕtrânŭ are o barbă mare roşie.“

„Nu sciŭ,“ rĕspunse străinulŭ, „căcĭ nu-mĭ cunoscŭ inimiciĭ. Dacă îĭ-aşĭ cunósce, m'aşĭ apĕra de eĭ.“

Şi bĕtrânulŭ îĭ povesti apoĭ întîmplarea şi vorbele, ce le-a avutŭ cu ceĭ treĭ străinĭ. „Descrierea celuĭ urmăritŭ, ce mĭ-o spuseră străiniĭ, ţi-se potrivesce dtale, şi de aceea n'ar strica, să fiĭ băgătorŭ de samă.“

„Îţĭ mulţămescŭ pentru bunăvoinţa şi prietinia, ce mĭ-aĭ arĕtatŭ,“ rĕspunse străinulŭ, care îngălbinise ca céra. „Se vede, că în vreme ce eŭ umblasem de ceea parte, ca să aflu trecĕtórea, eĭ aŭ şi trecutŭ înainte spre graniţa austriacă şi astfelŭ m'aŭ împedecatŭ, ca să-mĭ potŭ urma calea maĭ departe. Te rogŭ decĭ, bunule bĕtrânŭ, ascunde-mĕ în coliba dtale, până ce va trece primejdia.“

„Eştĭ óspele meŭ,“ dise bĕtrânulŭ. „Deocamdată odihnesce-te. Urmăritoriĭ dtale chiarŭ şi de ar fi pe cale de a se rentórce, nu vorŭ ajunge aci decâtŭ preste vre-o 3—4 óre, şi până atunci eştĭ în siguranţă, şi după ce te veĭ fi odihnitŭ, te voiŭ ascunde şi trecêndŭ primejdia te voiŭ duce însu-mĭ preste graniţă.“

„Prietine!“ începu străinulŭ după o pausă aşedându-se pe unŭ scaunŭ. „Celuĭ care mĭ-a oferitŭ scutulŭ şi prietinia sa, suntŭ datoriŭ cu deslusiri. Ascultă dar, să-ţĭ povestescŭ causa, pentru care suntŭ persecuatŭ. Eŭ suntŭ născutŭ în Austria, din etatea de treĭ anĭ însă am locuitŭ la Varşovia la unchiulŭ meŭ bogatŭ, care neavêndŭ pruncĭ m'a luatŭ la sine. Pe cândŭ tatălŭ meŭ se rentorcea din Varşovia, o mână nemilósă l'a ucisŭ, despărţindu-lŭ astfelŭ pentru totdeuna de mine şi de aĭ meĭ. Ajutatŭ de unchiulŭ meŭ m'am făcutŭ ingineriŭ şi ca atare am servitŭ în Varşovia. Pe vremea aceea se lăţise de odată scirea, că ţarulŭ va veni la Varşovia. Vestea acésta puse în mişcare totŭ oraşulŭ, şi parte din poruncă, parte din bună voinţă se pregătia ţarului o primire frumósă. Mie mi-se concredu conducerea aranjărиĭ castelului din L., care avêndŭ o posiţie romantică se credea, că va fi cercetatŭ de ţarulŭ.

„Într'o dĭ supraveghiându pe lucrătorĭ am observatŭ, cum unulŭ din eĭ a ascunsŭ ceva între vasele cu florĭ. Întrebându-lŭ elŭ îmĭ spuse, că a ascunsŭ o bombă cu feştilă, pe carea avea de gândŭ s'o aprindă şi să omóre în chipulŭ acesta pe ţarulŭ, pe care nu-lŭ putea suferi. Lucrătoriulŭ era nihilistŭ.

„A dóua dĭ am primitŭ pe postă o epistolă de următoriulŭ cuprinsŭ:

„Tu aĭ nimicitŭ planurile nóstre de a mântui patria, şi pe acela, care a voitŭ să ne ajute, l'aĭ datŭ pe mâna călăuluĭ. Noĭ amŭ hotărîtŭ decĭ mórtea ta. Orĭ unde veĭ fi şi orĭ unde veĭ voi să te ducĭ, mâna rĕsbunătóre a nihiliştilorŭ te va ajunge şi te va nimici.“

„Eŭ eram convinsŭ că eĭ îşĭ vorŭ ţiné cuvîntulŭ, şi de aceea m'am hotărîtŭ să fugŭ

birea naţionalităţiloră, încă a nutritŭ şovinismulŭ la conaţionalii sĕi, care şovinismŭ mai pe urmă s'a descărcatŭ în capulŭ dînsuluĭ, să nu o păţéscă cabinetulŭ actualŭ şi mai rĕŭ. Cândŭ e vorbă de naţionalităţĭ, ministriĭ sciŭ numai să amenińţe cu rigórea legiloră; mai bine ar face, dacă s'ar îngriji, să se esecute cu rigóre şi consciinţiositate legea de naţionalităţĭ din 1868 şi să nu o lase literă mórtă. Dacă voescŭ dniĭ dela putere să dispară cestiunea de naţionalitate, siléscă-se a vindeca nemulţămirile, de carĭ suferŭ naţionalităţile din Ungaria.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Umplerea scaunuluĭ patriarchalŭ de Veneţia a provocatŭ unŭ conflictŭ seriosŭ între guvernulŭ italianŭ în Vaticanŭ. În trecutŭ guvernulŭ se mulţămia cu aceea, că da esecuatura episcopiloră numiţi de Papa; acum însă pretinde, că luĭ ĭ-ar compete dreptulŭ de a numi pe episcopiĭ diecesani. După ce Papa nu póte recunósce atare dreptŭ guvernuluĭ, acesta a recursŭ la presiuni hotărîndŭ, că până cândŭ Papa nu va concede regeluĭ italianŭ dreptulŭ de denumire, până atuncĭ guvernulŭ nicĭ unuĭ episcopŭ nu-ĭ va mai da esecuatura, fără de care nu póte îndeplini acte valide şi înaintea statuluĭ. Din causa acésta de mai multe luni episcopiĭ numiţi de Papa nu-şĭ potŭ ocupa scaunele loră, şi beneficiile parochiale devenite vacante de atuncĭ încóce în numĕrŭ de preste 400 încă suntŭ neocupate. Mai multŭ sufere din acestŭ conflictŭ poporulŭ credinciosŭ, care e silitŭ a rĕmâné fără păstoriĭ sufletescĭ.

Germânia.

Dieta bavaresă după nóuĕle alegerĭ şĭ-a ţinutŭ cea dintâiŭ şedinţă în 28 Sept. Prinţulŭ regentŭ în discursulŭ de tronŭ a promisŭ, că guvernulŭ va presenta dieteĭ unŭ proiectŭ de lege, prin care ţintesce la ameliorarea stăriĭ materiale a cleruluĭ catolicŭ şi protestantŭ. Liberaliĭ aŭ declaratŭ în organele loră de publicitate, că dînşiĭ vorŭ vota legea, numaĭ pretindŭ, ca venitele cleruluĭ protestantŭ să fie egale cu ale celuĭ catolicŭ. Cu tóte că agendele cleruluĭ catolicŭ suntŭ cu multŭ mai numĕróse şi mai grele decâtŭ ale celuĭ protestantŭ, totuşĭ catoliciĭ, carĭ facŭ 2/3 părţi din populaţiunea ţĕreĭ, se învoescŭ să fie egale venitele ambeloră cleruri. Protestanţiĭ însă acolo, unde-sŭ eĭ în maĭoritate, cum e în Prusia, nu suntŭ aşa ecuitabiliĭ ca catoliciĭ. Şi totuşĭ lumea liberală (?) strigă, că catoliciĭ suntŭ intoleranţi, ĕră protestanţiĭ ómeniĭ păciĭ.

Poloniĭ, a cărorŭ deputaţi în parlamentulŭ imperialŭ aŭ făcutŭ parte din centrulŭ catolicŭ ca ospitanţi, aŭ formatŭ unŭ partidŭ numitŭ alŭ „curţiĭ“.

Deputatulŭ Jardsiewski a declaratŭ în o adunare electorală, că între cancelariulŭ imperialŭ şi între acestŭ partidŭ decurgŭ negoţiărĭ în cestiunea şcolară. Resultatulŭ negoţiărilorŭ de o cam dată trebue să se ţină secretŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrulŭ Wekerle a fostŭ Duminecă primitŭ de Maĭestatea Sa în audienţă de preste o óra. Unele foĭ vreŭ să scie, că cu acéstă ocasiune Maĭestatea Sa şĭ-a datŭ învoirea, ca proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă obligătóre să fie presentatŭ dieteĭ, altele din contră susţinŭ, că Monarchulŭ nu ar aproba acelŭ proiectŭ şi astfelŭ dimisionarea cabinetuluĭ Wekerle este numaĭ o cestiune de timpŭ. „Pester Lloyd“ (fóe guvernamentală) scrie în Nr. dela 3 a c., că faĭma despre abdicerea luĭ Wekerle a produsŭ mare presiune asupra cursuriloră la bursele din Viena şi Budapesta. „Nu e nicĭ unŭ motivŭ de a dubita cu privire la resolvirea favorabilă a cestiuniĭ căsătorieĭ civile, deşi Monarchulŭ nu a ḑisŭ încă ultimulŭ cuvîntŭ hotărîtoriŭ. Altcum ministrulŭ-preşedinte nicĭ cândŭ nu a spusŭ terminulŭ pentru presentarea proiectuluĭ, dară în maĭ multe rînduri a declaratŭ, că guvernulŭ nu va întra în desbaterea budgetuluĭ pe anulŭ viitoriŭ în cameră, până cândŭ nu va fi în posiţia de a pune pe masa camereĭ proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă obligătóre. Tonulŭ acestuĭ comunicatŭ tradéză o presiune formală asupra Coróneĭ. Guvernulŭ spre a îndupleca Coróna, ca să consimtă la căsătoria civilă, amenińţă, că nu va vota budgetulŭ pe anulŭ viitoriŭ. Şi dacă totuşĭ Coróna va remâné neînduplecată, atuncĭ dluĭ Wekerle nu-ĭ rĕmâne alta decâtŭ să dimisioneze.

Austria.

Maĭestatea Sa Monarchulŭ în săptĕmâna trecută a fostŭ în Innsbruck şi a asistatŭ la desvĕlirea solemnă a monumentuluĭ ridicatŭ în memoria luĭ Andreas Hofer, care la 1809 s'a pusŭ în fruntea poporuluĭ din Tirol şi Vorarlberg luptându-se eroicesce contra Francesiloră pentru tronŭ şi dinastie.

Pe cândŭ petrecea Monarchulŭ în Innsbruck, o deputaţiune în frunte cu primariĭ oraşeloră Trient, Roveredo, Arco, Riva şi Ala ĭ-a presentatŭ unŭ memorandŭ cerêndŭ o autonomie separată pentru Tirolulŭ de méḑḑi, care e locuitŭ de Italieni. Monarchulŭ a primitŭ cu bunăvoinţă deputaţiunea şi a promisŭ, că cestiunea o va străpune guvernuluĭ spre resolvire, dară avêndŭ în vedere interesele mai înalte ale statuluĭ, promisiune formală nu le póte face; declară însă, că interesele populaţiuniĭ italiene chiarŭ aşa îĭ zacŭ la inimă ca şi ale celeĭ germâne.

Manifestulŭ Cehiloră tineri aşteptatŭ de mai multe săptĕmâni a apărutŭ în fine. Elŭ este îndreptatŭ către poporulŭ cehŭ şi voesce să justifice opoziţia încordată, ce aŭ făcut'o până acum Cehiĭ tineri cabinetuluĭ Taaffe. Guvernulŭ crede, că poporulŭ cehŭ prin puterea armată se va constrînge, să renunţe la drepturile sale; dară de câte orĭ s'a recursŭ la mijlóce estreme tot-deuna s'a dovedităŭ slăbiciunea sistemuluĭ politicŭ, lipsa de principiĭ roditóre şi necapacitatea guvernelorŭ în deslegarea cestiuniĭ. Starea escepţională nu va produce schimbarea aşteptată de guvernŭ, fiindŭ că ea este ilegală şi nefundată. Se tânguescŭ Cehiĭ, că limba şi naţionalitatea lorŭ este apĕsată, şi atacă cu vehemenţă pe ministrulŭ Taaffe numindu-lŭ perfidŭ şi tiranŭ. În fine declară, că vorŭ continua lupta contra guvernuluĭ şi dispoziţiuniloră luĭ, în care întregŭ poporulŭ îĭ va urma pe dînşiĭ, fiindŭ gata a trage tóte consecinţele lupteĭ.

Corespondinţe.

Beiuşŭ, la 4 Octobre 1893.

Venerată Redacţiune!

În momintele cândŭ ne gătiamŭ a Vĕ cere permisiunea de a ne putĕ usa de ospitalele colóne ale „Unirii“ în afacerea adusă în timpulŭ mai nouŭ în legătură cu numele Escelenţeĭ Sale alŭ Prea Sfinţituluĭ Domnŭ Episcopŭ Mihailŭ Pavelŭ, primimŭ numĕrulŭ 39 din 30 Septembre alŭ Dvóstră, în care Vĕ pronunţaţi deja în afacĕrea din cestiune şi pedeasupra daţi o lecţie strașnică „Gazeteĭ“, care de multŭ şĭ-a perdutŭ rostulŭ întru

---

pe ascunsŭ din Varşovia. Vream să mĕ reîntorcŭ în frumósa mea patrie, unde poporulŭ e încă credinciosŭ şi privesce plinŭ de speranţă la ceriŭ, în Austria, unde preoţi zeloşi vestescŭ cuvintele păciĭ şi ale iubiriĭ, unde nu esistă nicĭ o societate, care să împlinéscă astfelŭ de cruḑimĭ, şi unde sperŭ, că voiŭ scăpa de pumnaluluĭ loră.“

Şi străinulŭ se opri. O tăcere îndelungată urmă cuvintelorŭ luĭ.

Cetitoriĭ nostri cunoscŭ acele planurĭ infernale, carĭ şĭ-le-aŭ propusă nihiliştiĭ. Eĭ vorŭ să schimbe mersulŭ lumiĭ. Urmele loră suntŭ cunoscute, suntŭ stropite cu sânge. Eĭ vorŭ sub deosĕbite preteste să dîrîme tronurile şi altarele de acum şĭ să pună în loculuĭ loră altele, preste carĭ eĭ să fie domnĭ.

Numele de nihilistŭ era cunoscutŭ încă înainte de acésta cu 15 vécurĭ. Deja atuncĭ s'a fostŭ constituitŭ o societate de nihiliştĭ, carĭ îşĭ propuserŭ batjocorirea legiloră dumneḑeescĭ şi omenescĭ, dîrîmarea ordiniĭ publice şi negarea esistinţeĭ luĭ Dumneḑeŭ. Eĭ nu credeaŭ, nu învăţaŭ nimica.

III.

„Şi credĭ de bună samă,“ începu bĕtrânulŭ după o pausă lungă, „că aceĭ treĭ bărbaţĭ suntŭ nihiliştĭ şi voescŭ mórtea dtale?“

„După aceĭea, ce mĭ-aĭ spusŭ, suntŭ cu totulŭ convinsŭ despre acésta,“ rĕspunse străinulŭ. „Căcĭ ĕtă deşi călătoria mea s'a întîmplatŭ în taĭnă şi repede, eĭ prin şpioniĭ sĕĭ totuşĭ aŭ datŭ de veste şi şĭ-aŭ şi pornitŭ ucigaşiĭ în urma mea. Am avutŭ norocŭ, că am rătăcitŭ. Altcum m'ar fi ajunsŭ şi m'ar fi ucisŭ.“

„Mâna luĭ Dumneḑeŭ a fostŭ aceea, care te-a feritŭ din calea loră, şi însă-şĭ scăparea dtale póte fi privită de o minune.“

„Credĭ dta şi acum în minuniĭ?“ întrebă străinulŭ.

„Celŭ ce nu crede în ele, nu crede nicĭ în Dumneḑeŭ,“ replică bĕtrânulŭ seriosŭ. „Suntŭ deja mulţĭ de aceia, carĭ nu credŭ, că se facŭ şi acum minuniĭ. Ceĭ de de multŭ ĕră numiaŭ minune totŭ ce nu puteaŭ cuprinde de-odată cu mintea. Ar fi o greşală a le urma loră. Vaĭ însă de orbiĭ aceia, carĭ nu vorŭ să recunóscă, că mâna luĭ Dumneḑeŭ apĕră pe ceĭ buniĭ şi pedepsesce pe ceĭ rĕĭ, şi că Dumneḑeŭ face şi acum minuniĭ. Crede-mĕ, domnulŭ meŭ, că pentru creştiniĭ ceĭ buniĭ n'a trecutŭ vremea minunilorŭ. Şi cu mine s'a întîmplatŭ o minune, şi nu voiŭ muri, până ce nu se va maĭ întîmpla încă una.“

Străinulŭ începu a rîde.

„Dta rîḑĭ?“ întrebă bĕtrânulŭ. „Cugeţĭ, că fiindŭ că suntŭ bĕtrânŭ, mĭ-a slăbitŭ mintea?“

„Nu, şiĭte rogŭ, povestesce-mĭ minunea, de care facĭ amintire.“

(Va urma.)

apreţiarea cestiunilorŭ celorŭ mai vitale ale bisericeĭ nóstre.

Cu tóte aceste venimŭ, să Vĕ ceremŭ acea ospitalitate, căcĭ dorindŭ a reflecta şi noĭ din noŭ la celea susţinute cu tótă forţa de „Gazetă“, nu ne-amŭ simţitŭ îndemnaţĭ a ne usa de bunăvoinţa eĭ, ca să ne suprime nicĭ barĕm o espresiune, ĕră celealalte să le intervertéscă, restălmăcéscă şi apoĭ să conchidă în felulŭ cum o a făcutŭ în numĕrulŭ 203 alŭ sĕŭ; nu vremŭ mai departe să stămŭ de vorbă cu ómenĭ, carĭ insistă până la pĕcătoşie pe lângă vederile lorŭ demultŭ deochiate; şi mai vîrtosŭ din motivulŭ, ca să ne pronunţămŭ în organŭ *competentŭ,* la adresa cetitorilorŭ DVóstre, carĭ în primulŭ rîndŭ suntŭ interesaţĭ în cestiune!

A apărutŭ unŭ pamfletŭ, în care Escelenţa Sa Episcopulŭ Pavelŭ împreună cu clerulŭ dieceseĭ Sale suntŭ timbraţĭ ca *„trădătorĭ de patrie“,* o crimă, care dacă s'a constatatŭ odată, nu póte rĕmâné nepedepsită nicĭ într'unŭ statŭ! Procurorulŭ ar fi fostŭ chematŭ din oficiŭ, să rescie, că óre afirmaţiunile pamfletuluĭ suntŭ provenienţa uneĭ minţĭ sclintite, orĭ că ele se basézŭ pe adevĕrŭ? Ţiarele ungurescĭ aŭ şi adusŭ scirea, că procurorulŭ a cerutŭ sfatŭ dela ministrulŭ de justiţie, óre să procédă în contra pamfletuluĭ orĭ ba? Totŭ acelea aŭ vestitŭ rĕspunsulŭ ministruluĭ de justiţie, că: „tréba Episcopuluĭ Pavelŭ este, ca să intenteze procesŭ de presă“ în contra autoruluĭ aceluia. Eĭ bine! Escelenţa Sa nu s'a cugetatŭ întocmaĭ, ci după ce aŭ urmatŭ canaliile dela Orade, plănuite cu atâta infernală şireţie, şi esecutate cu atâta furie sĕlbatică, încâtŭ nicĭ institutele culturale, *ba chiarŭ nicĭ casa luĭ Dumnedĕŭ,* n'aŭ rĕmasŭ scutite de atacurĭ sacrilege: pe cale telegrafică a recercatŭ pe ministrulŭ de interne, să cerceteze causa, pentru că să se pună capetŭ la atâtea, eventualŭ şi maĭ marĭ nelegiuirĭ, să nu degenereze canaliile de stradă la o luptă înfricoşată împreunată cu vĕrsare de sânge.

Aicĭ se începe monstruositatea monstruositătilorŭ „Gazeteĭ“! După priceperea eĭ era maĭ potrivitŭ, ca Escelenţa Sa să fi recursŭ la „judecătoriile ţĕreĭ“, şi vederea eĭ convine minunatŭ cu ale şoviniştilorŭ d'alŭ de faĭmosulŭ înspectorŭ Sipos Orbán!

Grandiosŭ şi sublimŭ spectacolŭ pentru „Gazeta“ şi ceĭ ce suntŭ de o credinţă cu ea, vĕdêndŭ pe Escelenţa Sa Michailŭ Pavelŭ Episcopŭ gr. cat. românŭ alŭ Oradeĭ marĭ, Consilierŭ intimŭ alŭ Maĭestăţiĭ Sale, cu miĭ titlurĭ de recunoscinţă, stândŭ alăturea cu celŭ maĭ noŭ soiŭ de „briganţi“ şi „kapcza-betyárĭ“ înaintea judecătorieĭ de presă spre pildă!

Dar tréba se încurcă şi maĭ rĕŭ — aşa susţine „Gazeta“!

Ministrulŭ de interne comunică depeşa Escelenţeĭ Sale şi cu alţĭ ministri, în deosebĭ cu ministrulŭ-preşedinte, şi de-órece nefericitulŭ autorŭ alŭ pamfletuluĭ chiarŭ pe atuncĭ înaintase Înaltuluĭ Ministeriŭ de culte şi instrucţiunea publică o dublă delaţiune în contra unorŭ pretinse dispositiunĭ ale Escelenţeĭ Sale Episcopuluĭ Michailŭ Pavelŭ, aducêndu-şĭ totodată şi reptila deşuchiată — tótă causa s'a credutŭ a se ţiné în sfera de competinţă a ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică.

Aicĭ „monstruositatea monstruositătilorŭ“ păşesce la a dóua tréptă! Ministrulŭ cultelorŭ trimite acelea delaţiunĭ împreună cu tîlcsulŭ pamfletŭ Prea Sfinţieĭ Sale spre a se pronunţa asupra acelora. Prea Sfinţia Sa a fostŭ necesitatŭ decĭ a-şĭ face observaţiunile Sale cu privire la pamfletŭ şi acelea delaţiunĭ, maĭ vîrtosŭ din acelŭ palpabilŭ motivŭ, ca să alunge dela sine şi cea maĭ mică umbră a lucrurilorŭ, ce i-se imputaŭ. Acuma că ministrulŭ de culte a trimisŭ observaţiunile şi lămuririle Prea Sfinţieĭ Sale împreună cu pamfletulŭ şi dupla delaţiune din cestie spre combinare primatelui — asta e tréba lorŭ, căcĭ Escelenţa Sa nu a pututŭ să oprésecă pe ministrulŭ cultelorŭ a se sfătui cu primatele în acéstă afacere. Ba, îndată ce a vestitŭ ministrulŭ de culte pe Escelenţa Sa Episcopulŭ, că a rugatŭ pe primate să combineze şi să dilucideze afacerea, episcopulŭ delocŭ depeşézŭ ministruluĭ, că de vreme ce provincia nóstră bisericéscă e independentă, supusă de-adreptulŭ Scaunuluĭ Pontificalŭ, pe primate nu-lŭ póte ţiné de competentŭ a fi amestecatŭ în afacere. La acésta ministrulŭ ĭ-a rĕspunsŭ: că primatele a fostŭ rugatŭ spre clarificarea causeĭ isvorîte din pamfletulŭ amintitŭ, *nu ca superiorŭ bisericescŭ* alŭ Prea Sfinţieĭ Sale, ci ca *o persónă pe deplinŭ independentă,* a cărŭĭ posiţie şi înţelepciune tinde destulă garanţă la clarificarea imparţială a causeĭ! Că independenţa respective autonomia ierarchieĭ nóstre prin acestea ar fi periclitată, nu se póte conchide decâtu cu *o mărginită cunoscinţă şi nemărginită reavoinţă,* căcĭ dóră lămurite suntŭ cuvintele Prea Sfinţieĭ Sale referitóre la amestecŭlŭ primateluĭ în afacere, în care îlŭ consideră pe primate *„ca pe încredinţatulŭ guvernuluĭ, şi nicĭ decâtŭ ca pe forŭ ierarchicŭ competentŭ, de vreme ce biserica gr. catolică este esemtă prin lege de sub superioritatea ierarchică a Primatelui“!*

Acésta e starea faptică a afaceriĭ până în presentă!

Întru celealalte, aprobândŭ şi subscriindŭ tóte nimeritele şi binemeritatele advertismente şi imputărĭ ce le-a-ţĭ făcutŭ la adresa celorŭ dela „Gazeta“, ne simţimŭ cu desevârşire absolvaţĭ a maĭ lungi vorba cu *„Taĭniciĭ preaîngrijaţi“* dela Braşovŭ!!

Resultatulŭ loterieĭ

aranjate în 30 Sept. a. c. de Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ.

1.	Unŭ servitŭ de masă	1084
2.	Decoratorŭ de masă (de salonŭ)	722
3.	Dóue plapome de vară	1027
4.	Ţinĕtoriŭ de jurnale	545
5.	Ţinĕtoriŭ de batiste	417
6.	Buchetŭ artificialŭ	1021
7.	Ţinĕtoriŭ de jurnale	537
8.	O pareche păpucĭ de casă (negăţaţĭ)	189
9.	Servietŭ de castane	381
10.	Etajerŭ de părete	209
11.	Ţinĕtóre de batiste	1161
12.	Ţinĕtóre de pose	363
13.	Corfiţă de bilete	442
14.	Unŭ ştergariŭ	326
15.	Servietŭ pentru credenţŭ	366
16.	Servietŭ de taţă	369
17.	Decoratorŭ de masă	1188
18.	Servietŭ rotundŭ de taţă	478
19.	Servietŭ lungăreţŭ de taţă	433
20.	6 batiste	1017
21.	Ţinĕtoriŭ de sugărĭ	370
22.	Serviţŭ de vinarsŭ	620
23.	O şcătulă pentru juvăere (de sticlă)	125
24.	Servietŭ de póme	858
25.	2 vaze pentru florĭ	66
26.	Necessaire	1005
27.	Eventailŭ	225
28.	Prăjitóre de cafea	981
29.	Corfiţă de bilete	317
30.	Servietŭ pentru chifle	830
31.	Dozĕ de zăharŭ	273
32.	Perie de vestminte	675
33.	Perie de vestminte	1066
34.	Penicelŭ	585
35.	6 tăieruţe	878
36.	2 vaze de florĭ (cu florĭ cu totŭ)	464
37.	Ţinĕtoriŭ de jurnale	152
38.	Ţinĕtóre de epistole	449
39.	Ţinĕtóre de mănuşĭ	1015
40.	Vază de florĭ	45
41.	O lebedă	1179
42.	Tigae de óuĕ	365
43.	Tapetŭ micŭ	89
44.	Cantă de apă	444
45.	Dozĕ de untŭ	939
46.	Farfurie de compotŭ	1098
47.	Sticluţă de parfumŭ	548
48.	Ţinĕtóre de orologiŭ	577
49.	Paravanŭ contra luminiĭ	852
50.	Paravanŭ contra luminiĭ	864
51.	Servietŭ de póme	1055
52.	Perină de orologiŭ	972
53.	Sbeutoriŭ de negrélă	302
54.	Dozĕ de zăharŭ	897
55.	Vază pentru florĭ	587
56.	Ciocanŭ de bătutŭ carne	82
57.	Tăşcuţă de mână	918
58.	Garnitură de scrisŭ	101
59.	Unŭ servietŭ	85
60.	Unŭ ştergariŭ	300
61.	Sbeutoriŭ de negrélă	223
62.	Souvenire de Blaşiŭ	332
63.	Păharŭ de florĭ	124
64.	Servietŭ de póme	1158
65.	Păharŭ de florĭ	1089
66.	Ţinĕtoriŭ de jurnale	836
67.	Servietŭ de taţă	195
68.	Corfă de pâne	940
69.	Corfiţă pentru lucru de mână	576
70.	Dozĕ de tăbacŭ	276
71.	Tăieruţŭ pentru cenuşă	259
72.	Dozĕ de untŭ	389
73.	Corfiţă de cuţite	387
74.	Corfiţă de cuţite	434
75.	Dozĕ de zăharŭ	1191
76.	Dozĕ de zăharŭ	14
77.	Ştergĕtóre de pene	12
78.	6 tăieruţe de compotŭ	1159
79.	O statuetă	277
80.	Vază de florĭ	111
81.	Sticluţă de parfumŭ	496
82.	2 stative pentru fotografiĭ	358
83.	Decoraţie de masă (de sticlă)	821
84.	Dozĕ de zăharŭ	224
85.	Păharŭ de florĭ	1123
86.	Cruce de lemnŭ	625
87.	Tăieriŭ de pâne	147
88.	O carte	149
89.	O carte	709
90.	Periă de vesminte	112
91.	Corfă de pâne	197
92.	O carte	458
93.	Decorŭ de etajerŭ	551
94.	2 păharĕ de florĭ	956
95.	4 păhărele de florĭ	390
96.	Decorŭ de etajerŭ	798
97.	Fórfecĭ	457
98.	Dóuĕ tăţe	708
99.	Decorŭ de etajerŭ	470
100.	Tăieruţŭ pentru cenuşă	240
101.	O batistă de mătasă	1
102.	Ólă cu florĭ	569
103.	6 pocale de vinŭ	815
104.	Lampă de nópte	41
105.	Lampă de nópte	814
106.	O cutie pentru ace	430
107.	O cutie pentru ace	1009
108.	Ţinĕtóre de lemnuşe	646
109.	Ţinĕtóre de lemnuşe	288
110.	Portmoneŭ de dame	437
111.	Garnitură de vinarsŭ (2 păhărele)	29
112.	Păharŭ de florĭ	636
113.	Săpunŭ	794
114.	Taţă sub păharŭ de florĭ	929
115.	Piperniţă	948
116.	Păharŭ de florĭ	5
117.	Taţă cu 2 păhărele şi o ţinĕtóre de lemnuşe	262
118.	Decorŭ de etajerŭ (3 bucaţĭ)	446
119.	2 păharĕ de florĭ	635
120.	Decorŭ de etajerŭ (3 bucăţĭ)	834

Obiectele se vorŭ speda câştigătorilorŭ îndată ce vorŭ trimite la adresa Presidiului Reuniunii losurile câştigătóre împreună cu 36 cr. spese de spedițiune.

Acelea obiecte însă, carĭ nu vorŭ fi reclamate până în 10 Novembre st. n. a. c., se vorŭ considera ca cedate Reuniunii şi se vorŭ vinde în folosulŭ ei.

Dechiarațiune.

Primimŭ spre publicare următórele şire:

În scopulŭ înfiinţării unui nouŭ jurnalŭ naţionalŭ unŭ numĕrŭ de aderinţi ai partidului naţionalŭ s'a întrunitŭ astădi aicĭ în Timişóra la o consfătuire confidenţială. Deja din incidentulŭ convocării acesteĭ conferinţe s'aŭ ivitŭ óre-şi carĭ speranţe de o parte, îngrijirĭ de altă parte în direcţiunea uneĭ eventuale scisiunĭ în sinulŭ partidului nostru.

În faţa acestorŭ false interpretaţiunĭ conferinţa n'a aflatŭ de superfluŭ a dechera, că de o scisune în partidulŭ nostru nicĭ vorbă nu póte fi; din contră conferinţa s'a ţinutŭ cu scopulŭ de a se îngriji pentru înlocuirea jurnalului „Luminatoriul", care cu finea anului curentŭ va înceta, prin unŭ altŭ organŭ naţionalŭ. În urma consultărilorŭ încheiate cu resultatulŭ doritŭ, jurnalulŭ nouŭ „Dreptatea" se va şi înfiinţa aicĭ în Timişóra cu 1-a Ianuariŭ 1894. Jurnalulŭ va sta pe basa programului naţionalŭ şi va avé de devisă solidaritatea naţională.

Decĭ speranţele ca şi îngrijirile amintite şi ivite din îndemnulŭ înfiinţăriĭ organului publicisticŭ din cestiune, nu aŭ nicĭ unŭ temeiŭ.

Din conferinţa fundatorilorŭ jurnalului „Dreptatea".

Timişóra, în 1 Octobre st. n. 1893.

Dr. Ştef. Petrovicĭŭ, notariŭ. **Ales. Mocsonyi,** preşedinte.

Invitare.

Adunarea generală a Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ amânată din causa holereĭ e convocată pe 22 Octobre a. c. şi dilele următóre. Dreptŭ ce îmĭ ieaŭ voea în legătură cu Invitarea de mai înainte a invita de nouŭ pe toţi P. T. D. membri ai Asociaţiunii nóstre şi pe toţi sprijinitoriĭ eĭ, să binevoéscă a lua parte în numĕrŭ câtŭ de mare la adunare şi la festivităţile, ce se aranjéză cu acea ocasiune după programa deja statorită şi publicată.

Ca secţiunea pentru încuartirare şi aranjarea banchetului să se pótă orienta de cu bună vreme, rogŭ pe toţi, câţi intenţionézŭ a participa, să binevoéscă a se insinua la subscrisulŭ celŭ multŭ până în 15 Octobre st. n. Insinuările făcute pentru terminulŭ de 27 Augustŭ nu se ieaŭ în considerare. Invitări speciale nu se trimitŭ.

Năsĕudŭ, 28 Sept. 1893.

Pentru comitetŭ
Dr. Ioanŭ Popŭ,
dir. desp.

Convocare.

În înţelesulŭ §§-lorŭ 13 şi 14 din Statute adunarea generală ordinară a VI-a a Reuniunii femeilorŭ române greco-catolice din Blaşiŭ se convócă pe Duminecă 29 Octobre st. n. a. c. imediatŭ după S. Liturgie în sala de desemnŭ a gimnasiului din locŭ.

Preastimaţiĭ membri şi toţi ceĭ ce se interesézŭ de acéstă reuniune, suntŭ rugaţi cu totŭ respectulŭ a se presenta în numĕrŭ câtŭ se póte de mare.

Programa adunăriĭ:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportulŭ generalŭ alŭ Comitetului.
3. Censurarea raportului şi inscrierea de membri noĭ.
4. Eventuale propuneriĭ.
5. Alegerea Comitetului Reuniunii pe unŭ nouŭ periodŭ de treĭ aniĭ.
6. Disertaţiune.
7. Închiderea adunăriĭ.

Blaşiŭ în 3 Octobre 1893.

Rosa Munteanŭ, presidentă. **Aur. C. Bota,** secretariŭ.

Convocare.

Adunarea generală a Despărţĕmîntului III (Făgăraşŭ) alŭ „Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ" se convócă la *Şinca veche* pe Duminecă în 15 Octobre st. n. a. c. la 2 óre p. m.

Decĭ nu numaĭ P. T. domniĭ membri ai „Asociaţiunii" de pe teritoriulŭ Despărţĕmîntului nostru, ci toţi iubitoriĭ de cultura poporului românŭ suntŭ rugaţi cu tótă stima, ca să participe la acéstă adunare; cu deosebire cele 12 agenturi ale Despărţĕmîntului aŭ să fie representate celŭ puţinŭ prin câte 2 delegaţi, carĭ vorŭ presenta şi Listele cu contribuirile colectate pentru fondulŭ „Bariţiŭ".

Programa se va distribui la faţa loculuĭ în ţiua adunăriĭ.

Făgăraşŭ, din şedinţa subcomitetului ţinută în 30 Augustŭ 1893.

Basiliŭ Raţŭ,
dir. desp.

Noutăţi.

Ţiua onomastică a Maĭestăţiĭ Sale (4 Oct. st. n.) s'a ţinutŭ în Blaşiŭ şi în anulŭ acesta ca sĕrbătóre scolastică. La s. Liturgie, celebrată de cătră corpulŭ profesoralŭ gimnasialŭ, a fostŭ de faţă şi tinerimea studiósă dela institutele de învăţămîntŭ din Blaşiŭ.

În Seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ s'aŭ adunatŭ alumniĭ pentru anulŭ scol. 1893/4 în 1 Octobre. Din 2—5 Oct., s'aŭ ţinutŭ cu alumniĭ eserciţiĭ spirituale, éră în 6 Oct. s'a celebratŭ s. Liturgie în biserica catedrală invocându-se ajutoriulŭ Spiritului Sfîntŭ. La s. Liturgie a pontificatŭ P. On. D. Dr. Alesandru Grama rectorŭ seminarialŭ asistatŭ de corpulŭ profesoralŭ dela facultatea teologică. După s. Liturgie la $8^1/_2$ óre în presenţa corpului profesoralŭ şi a alumnilorŭ seminarialĭ s'a întîmplatŭ introducerea nouluĭ profesorŭ de Teologie Dr. Liciniŭ P. Popŭ. Cu ocasiunea acésta Rssimulŭ rectorŭ Dr. Al. Grama prin o vorbire elocuentă îşi ĭea rĕmasŭ bunŭ ca profesorŭ dela celalalţi membri ai corpului profesoralŭ şi dela foştiĭ sĕĭ discipulĭ şi totodată recomândă profesorilorŭ pe noulŭ lorŭ colegŭ, éră alumnilorŭ pe noulŭ lorŭ profesorŭ de dreptulŭ canonicŭ şi istoria bisericéscă. Totŭ Vineri în 6 a c. s'aŭ începutŭ şi prelegerile teologice. Ascultătorĭ la S. Teologie suntŭ pe cursulŭ alŭ IV-lea 13, curs. alŭ III-lea 13, curs. alŭ II-lea 10 şi pe cursulŭ I 17. Dintre aceştia suntŭ din archidiecesă 42, din diecesa Lugoşului 7, éră din diecesa Oradeĭ-marĭ 4, laolaltă 53.

În interesulŭ limbeĭ magiare. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică cu datulŭ de 25 Sept. a. c. Nro. 43,760 a datŭ o ordinaţiune cătră comisiunile administrative a tuturorŭ oraşelorŭ, prin care arĕtându că după datele, ce le are, în anulŭ scol. 1891/2 dintre 25,505 învăţătorĭ nu aŭ fostŭ în stare să propună limba magiară 1601, şi în 2,387 de şcóle poporale nu s'a propusŭ limba magiară, cu succesŭ, éră 2,984 individĭ aŭ fostŭ aplicaţi ca învăţătorĭ, fără ca să aibă cualificaţiunea prescrisă. Spre vindecarea acestuĭ rĕŭ se impune comisiunilorŭ administrative, să cerce, carĭ învăţătorĭ nu suntŭ capacĭ a propune limba magiară, şi câţi individĭ suntŭ aplicaţi dela 1868 încóce ca învăţătorĭ, fără ca să aibă cualificaţiunea prescrisă, şi să constate, în carĭ şcóle nu se face progresŭ din limba magiară, precum poftesce articulŭ de lege XVIII din 1879. Să recerce autorităţile şcóleĭ respective, ca în anumitŭ timpŭ să înlocuéscă cu individĭ apţi pe învăţătoriĭ, carĭ nu aŭ cualificaţiune orĭ nu suntŭ în stare a propune limba magiară. Dacă şi după acéstă recercare nu s'ar vedé progresŭ în limba magiară, comisiunile să raporteze ministrului, ca să purcédă aměsuratŭ punctului 3. §. 6. Art. de lege XVIII 1879.

Biserica catolică în Anglia în deceniile din urmă a făcutŭ progrese uimitóre. După „Chatholic Directory", ce a apărutŭ în London, în Anglia se află: 1 archiepiscopie şi 14 episcopiĭ; în Scoţia 2 archiepiscopiĭ şi 4 episcopiĭ; în Irlanda 4 archiepiscopiĭ şi 23 episcopiĭ; în posesiunile anglese din Asia 6 archiepiscopiĭ, 17 episcopiĭ, 7 vicariate apostolice şi o prefectură apostolică; în Africa 1 episcopie şi 6 vicariate apostolice, în America sub sceptrulŭ Angliei 8 archiepiscopiĭ, 20 episcopiĭ, 5 vicariate apostolice, şi 4 prefecturĭ apostolice; în Australia 5 archiepiscopiĭ, 13 episcopiĭ, 3 vicariate apostolice; în Nóua-Selandă 1 archiepiscopie, 3 episcopiĭ şi 1 vicariatŭ apostolicŭ. Laolaltă în întregŭ imperiulŭ suntŭ aşa dară 27 archiepiscopiĭ, 95 episcopiĭ, 22 vicariate apostolice şi 10 prefecturĭ apostolice. Numaĭ în Anglia fără colonii funcţionézŭ 2588 preoţi, în Scoţia 362, pe cândŭ înainte de acésta cu o jumătate de seculŭ (afară de Irlanda) numĕrulŭ preoţilorŭ catolicĭ era fórte neînsĕmnatŭ.

Organele administrative din Blaşiŭ suntŭ multe şi îşi pricepŭ chemarea de minune. Cândŭ cu adunarea din Roşia de Secaşŭ a despărţĕmîntului Blaşiŭ alŭ Asociaţiunii Transilvane, o adunare cu scopŭ culturalŭ, s'ar fi cutropitŭ lumea, dacă doĭ gendarmĭ n'ar fi cutrieratŭ neîncetatŭ satulŭ şi nu s'ar fi postatŭ la uşea saleĭ, în care se ţinu şedinţa. Ele vĕdŭ primejdiĭ închipuite. Dar cum se împedecă mersulŭ instructiuniĭ în Blaşiŭ prin crişmele aşedate aprópe de institutele de învăţămîntŭ, şi cum se edifică ochiĭ şi urechile şi maĭ alesŭ inimele tineretului prin crişmele acestea şi prin personalulŭ lorŭ, acésta bunăvoinţa şi zelulŭ acelorŭ organe nu o vĕdŭ. Înzădarŭ, amŭ ajunsŭ, ca pe la noĭ afară de idea statului unitarŭ naţionalŭ să nu maĭ esiste şi alte interese etice şi culturale. Orĭ dóră se maĭ ţine şi ocrotirea crişmelorŭ de agendele organelorŭ administrative, de cândŭ regalele de crişmăritŭ suntŭ ale statului?

Bokros Elek, deputatŭ dietalŭ şi vicepreşedintea lŭ camereĭ deputaţilorŭ, şi-a terminatŭ viaţa Dumineca în modŭ îngrozitoriŭ. Anume voindŭ să slobódă unŭ butoiŭ cu vinarsŭ în pivniţă printr'unŭ lift (ascensoriŭ) a căduţŭ şi dînsulŭ sdrobindu-se totŭ. Fiindŭ Bokros încurcatŭ într'unŭ mare procesŭ criminalŭ, este lăţită credinţa, că elŭ ar fi trasŭ după sine butoiulŭ, ca să nu se pară, că s'ar fi sinucisŭ.

Avisŭ. După repausatulŭ meŭ frate miĭ-aŭ rĕmasŭ operele luĭ Bolanden în ediţiune de luxŭ. Doritoriĭ de a le procura le potŭ dela subscrisulŭ a le procura cu 40 fl. în locŭ de 100 fl. Nagy-Zorlencz la 5 Octobre 1893. *Petru Roşu* preotŭ gr. cat.

Casŭ de mórte. *Ioanŭ Boierŭ,* parochŭ gr. cat. în Jacodulŭ românŭ protopopiatulŭ Odorheiului, a repausatŭ în 20 Sept. a. c. în anulŭ alŭ 63-lea alu etăţiĭ şi alŭ 39-lea alŭ preoţieĭ. *În vecĭ amintirea luĭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogui-preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

IX.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire cu biserica Romei din 7 Octobre 1698.

(Fine.)

În 6 tese precedente amŭ dovedită, câtŭ suntŭ de false presupunerile, pe carĭ își basézăză dlŭ Densușanŭ aserțiunea sa, că manifestulŭ de unire din 7 Octobre 1698 ar fi unŭ *„falsificatŭ criminalŭ“*. Acum putemŭ lăsa cetitoriuluĭ să judece însu-și, câtŭ este vrednică acéstă aserțiune, și ce valóre aŭ următórele frase bombastice și ridicule ale dluĭ Densușanŭ: „Avemŭ înaintea nóstră o traducțiune din cele maĭ mișelescĭ și criminale, falsificarea unuĭ documentŭ publicŭ a unuĭ tractatŭ politicŭ-bisericescŭ pentru a supune pe poporulŭ românŭ catolicilorŭ și a desființa biserica română de Alba-Iulia, în scurtŭ o alterare condamnabilă a pactuluĭ nostru fundamentalŭ cu Roma.“

Conformŭ adevěruluĭ însă manifestulŭ de unire în textulŭ sĕŭ latinescŭ nu este o traducțiune din cele maĭ mișelescĭ și criminale. Acela nu este nicĭ unŭ felŭ de traducțiune, ci pe basa celorŭ dovedite de noĭ putemŭ afirma cu tótă hotărîrea, că acelŭ manifestŭ este unŭ actŭ latinescŭ publicŭ, formulatŭ în sinodulŭ dela 7 Octobre 1698 despre uniunea sacră a Românilorŭ cu sfînta biserică catolică, pentru ca dintr'însulŭ și străiniĭ să se pótă convinge despre evenimentulŭ celŭ mare alŭ sfinteĭ Uniri. Acestŭ actŭ nu stă în nicĭ o opositiune cu manifestulŭ românescŭ și nu cuprinde nicĭ unŭ lucru, care n'ar fi esprimatŭ lămuritŭ și în manifestulŭ românescŭ, ci în totŭ cuprinsulŭ sĕŭ *realŭ* consună cu manifestulŭ românescŭ, deși se deosebesce de acela în cuprinsulŭ sĕŭ *verbalŭ*.

Acestŭ actŭ este *genuinŭ*, pentru că a trebuitŭ să se scrie și s'a și scrisŭ în sinodulŭ din Octobre 1698, de părinții sinoduluĭ, și nicĭ de cum maĭ târdiŭ de alțĭ ómenĭ necompetenți. Elŭ este totodată *întregŭ*, pentru că nu se observă într'însulŭ nici o *răsură*, încâtŭ să se pótă numi *coruptŭ*, nicĭ unŭ *adausŭ*, încâtŭ să se pótă numi *interpolatŭ*, nicĭ o *ciuntare*, încâtŭ să se pótă numi *mutilatŭ*. Este adecă unŭ actŭ păstratŭ în tótă întregitatea sa, așa precum l'aŭ formulatŭ părinții sinoduluĭ din 1698, și prin urmare este și trebue să se numéscă *întregŭ, autenticŭ și genuinŭ*.

Din convingerea acésta nu ne potŭ nicĭ odata clăti cuvintele dluĭ Densușanŭ, prin carĭ dice: „În sciința istorică astădĭ nu maĭ esistă nicĭ cea maĭ mică îndoélă, că traducțiunea latină publicată maĭ susŭ este o falsificare criminală a manifestuluĭ de unire românescŭ.“

Noĭ concedemŭ, că în sciința modernă a luĭ Ioanŭ Crișanŭ, [1]) la care se provócă dlŭ Densușanŭ, spre a-și dovedi acéstă aserțiune neadevěrată, nu esistă nicĭ cea maĭ mică îndoélă, însă de altă parte scimŭ și aceea și nu ne îndoimŭ de locŭ, că sciința dluĭ Crișanŭ în acéstă materie atâta plătesce, câtŭ și sciința dluĭ Densușanŭ, deórece însi-și profesoriĭ dela universitatea din Lipsca, — acolo a studiatŭ pare-ni-se dlŭ Crișanŭ, — aŭ aflatŭ, că cele scrise de Crișanŭ nu suntŭ vrednice a fi publicate (vedĭ Nilles l. c. p. 171). Apoĭ totŭ pe dlŭ Crișanŭ l'a prinsŭ Nilles [2]) cu falsificațiunĭ, neadevěrurĭ și calumniĭ, precum și cu aceea, că elŭ se razimă pe autoritatea calvinuluĭ Mihailŭ Cserei, care chiarŭ și protestanțilorŭ este suspectŭ, cândŭ vorbesce de catolicĭ, și despre care Șincai scrie fórte nimeritŭ: *„Așadară cetitoriule! de veĭ ceti pe Betlen Miklós și pe Cserei Mihaiŭ, să nu le credĭ, că aceștiu numaĭ clevete scriŭ asupra resoluției maĭ susŭ aduse* (adecă asupra decretuluĭ împěrătescŭ din 14 Aprilŭ 1698 redusă Ĭesuițiĭ din Blașiŭ, — la tótă întîmplarea cu scirea și învoirea celorŭ competenți, — se află celŭ puținŭ în colecțiunile lorŭ, dar cele ce aŭ dusŭ alțiĭ, aŭ dispărutŭ în parte fórte mare.

Închiămŭ acestŭ capitulŭ cu o dovadă publică, solemnă și irefragabilă despre aceea, că unirea s'a făcutŭ tocmaĭ așa, precum se dice în manifestulŭ latinescŭ din 7 Octobre 1698. Acéstă dovadă este diploma împěratuluĭ Leopold din 16 Februariŭ 1699, prin care se confirmă celea ce s'aŭ făcutŭ și hotărîtŭ de părinții sinoduluĭ din 1698, și care latinesce este publicată de Nilles, [1]) ér roménesce de Șincai. [2])

După traducțiunea făcută de Șincai în diploma acésta se dicŭ între altele următórele: „Ĕră fiindcă nóuĕ cu adevěrŭ ni-s'a spusŭ, că Româniĭ . . . . . aŭ începutŭ a se întorna la unire și în sinulŭ bisericeĭ Romeĭ, și tóte acelea a-le primi, a-le mărturisi și a-le crede. care le primesce, le mărturisesce și le crede s. maĭcă biserică romano-catolică, și anume puncturile celea patru, în care până acum maĭ cu samă nu se nărăvia: 1. Cumcă patriarchulŭ Romeĭ este capulŭ celŭ de obște alŭ bisericeĭ celeĭ prin tótă lumea lățite. 2. Cumcă pânea azimă este destulă materie a cineĭ Domnuluĭ, saŭ a misteriuluĭ Eucharistieĭ. 3. Cumcă afară de ceriŭ, locașulŭ sfinților, și de Iadŭ, temnița osîndiților, se dă alŭ treilea locŭ, în care se țiŭ sufletele celea nu cu totulŭ curate, de se curățescŭ. 4. Cumcă Duhulŭ s. a treia față din Troiță purcede dela Tatălŭ și dela Fiulŭ“ etc.

Diploma acésta s'a publicatŭ în tótă forma în dieta Transilvanieĭ ținută în Alba-Iulia în 8 Septembre 1699, fără ca să protesteze cineva în contra eĭ, fără ca să observe cineva, că împěratulŭ ar fi fostŭ rĕŭ informatŭ și că pe basa uneĭ informațiunĭ false despre natura unirii ar fi datŭ Românilorŭ privilegiile amintite în diplomă. De unde se vede, că toți fruntașiĭ, Conțiĭ, Baroniĭ, Magnații, Nobiliĭ și celalalțĭ membri aĭ staturilorŭ țĕreĭ aŭ sciutŭ și aŭ fostŭ convinșĭ, că unirea s'a făcutŭ așa precum se dice în diploma împěrătescă [3]).

Apoĭ diploma acésta în sinodulŭ generalŭ alŭ cleruluĭ românescŭ ținutŭ în Alba-Iulia la 24 Maiŭ 1699 a fostŭ publicată prin contele Ștefanŭ Apor și cleruluĭ românescŭ, precum dovedescŭ epistolele aceluĭ conte adresate împěratuluĭ și cardinaluluĭ primate Kollonits, precum și epistolele adresate de mitropolitulŭ Atanasiŭ și de clerŭ totŭ cătră împěratulŭ și Kollonits. [4]) În sindoulŭ acesta nu s'a aflatŭ nicĭ unŭ preotŭ, care să fi declaratŭ, că Românii primescŭ privilegiile date în diplomă, dar nu primescŭ uniunea dogmatică cu biserica Romeĭ, nicĭ cele 4 puncte de credință specificate în diplomă. Nu s'a aflatŭ nimenia, care să fi dișŭ, că uniunea nu s'a făcutŭ așa, precum dice împěratulŭ. N'a strigatŭ în acelŭ sinodŭ nicĭ Mitropolitulŭ Atanasie, că în anulŭ 1698 nu s'aŭ primitŭ cele patru puncte din diplomă, deși elŭ ar fi trebuitŭ să o spună acésta, dacă clausula, cu care subscrisese manifestulŭ, ar fi avutŭ înțelesulŭ, că credința catolică nu se primesce din partea Românilorŭ.

Dar nu numaĭ că nu a protestatŭ nimenia în contra celorŭ ce le spune împěratulŭ cu privire la natura uniuniĭ cu biserica Romeĭ, ci din contră toțĭ s'aŭ declaratŭ mulțămiți cu acelea. Contele Apor scrie atâtŭ împěratuluĭ Leopold, câtŭ și cardinaluluĭ Kollonits, că maĭ ușorŭ *se póte cugeta, de câtŭ descrie mângĭerea, ce aŭ avut'o părinții sinoduluĭ, cândŭ aŭ primitŭ diploma împěrătescă*. Ér Mitropolitulŭ Atanasie și clerulŭ adunatŭ în sinodŭ, în epistolele adresate totŭ acelorŭ înalte persóne, le aducŭ

---

[1]) Beitrag zur Geschichte der kirchlichen Union der Romänen in Siebenbürgen unter Leopold I. Hermannstadt 1880.

[2]) Symb. I. pag. 216—217.

[1]) Chron. a. 1698.

[2]) Nilles, Symb. I. p. 9.

[3]) Istoria bis. Rom. partea 2 capŭ 6. §. 6.

[1]) Symb. I p. 224.

[2]) Chron. a. 1699.

[3]) Nilles, Symbolae, I. pag. 292 și Șincai Chron. an. 1699.

[4]) Nilles ibid. p. 229—232.

mulţămite neperitóre (immortales gratias) pentru diploma din cestiune.

Aşadară împăratulŭ Austrieĭ, dieta Transilvanieĭ, Clerulŭ întregŭ românescŭ în frunte cu Mitropolitulŭ sĕŭ recunoscŭ publice şi în modulŭ celŭ maĭ solemnŭ, ce se póte închipui, că uniunea, ce s'a făcutŭ în 1698, este o uniune dogmatică, este o primire sinceră a credinţeĭ catolice, şi acceptarea fără şovăire a celorŭ patru puncte dogmatice. Şi cu tóte acestea dlŭ Densuşanŭ are cutezarea să scrie, că aşa ceva nu s'a primitŭ în sinodulŭ din Octobre 1698, şi că primirea acelorŭ puncte este o născocitură a Ieşuiţilorŭ, vîrîta în manifestulŭ latinescŭ maĭ târdiŭ şi fără de scirea părinţilorŭ sinodului!

Noĭ însă trebue să declarămŭ, că acela, care ignoréză astfelŭ de acte publice, solemne, irefragabile, nu scrie istorie, şi că insulta, ce o face altora, numindu-i falsificatorĭ, se întórce asupra luĭ ca adevĕrŭ sdrobitoriŭ. Ér „Gazeta Transilvanieĭ“ deschidêndŭ colónele sale la astfelŭ de scrierĭ ca ale dluĭ Densuşanŭ, carĭ numaĭ *cercetări istorice-critice* nu se potŭ numi, arétă, că este condusă de nisce ómenĭ lipsiţi şi de celea maĭ elementare cunoscinţe despre cestiunile, ce se agitéză într'însa.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Într'aceea deschise triumvirulŭ unŭ scrinŭ frumosŭ şi scóse dintr'însulŭ o catenă de aurŭ, de care atîrna o capsulă mare de aurŭ. Pe latulŭ sĕŭ purta ea o cunună de petri scumpe. Ea se deschise, şi dintr'însa ţeşi la ivéllă unŭ inelŭ de aurŭ cu sigilŭ, precum se obicinuiaŭ fruntaşiĭ romanĭ să pórte în degetulŭ alŭ treilea alŭ mâneĭ drepte.

„Privesce inelulŭ acesta,“ dise Marcŭ Lepidŭ. „Elŭ este sigilulŭ saŭ maĭ bine disŭ duplicatulŭ sigiluluĭ luĭ Augustŭ, alŭ aceluĭ sigilŭ, cu care sigiléză elŭ încă şi acum tóte decretele sale. Eŭ l'am primitŭ dela juvăerariulŭ, pe care l'am recomandatŭ împăratuluĭ pentru a-ĭ găti sigilulŭ. Elŭ prin duplicatulŭ acesta a voitŭ să-mĭ arete recunoscinţa sa. Eŭ n'am folositŭ nicĭ odată sigilulŭ, şi pe celŭ ce l'ar folosi, îlŭ aştéptă pedépsă de mórte. Tu nu veĭ ajunge nicĭ odată în ispita de a-lŭ folosi, şi de aceea lasă-mĕ, să-ţĭ aninŭ podóba asta mică în jurulŭ grumazilorŭ. Doresc, ca tu să-lŭ porţĭ totdeuna.“

„Bunulŭ meŭ unchiŭ!“ dise Agata. Ochiĭ îĭ străluciaŭ de bucurie, şi îmbrăţişându pe bĕtrânulŭ triumvirŭ continuă: „Şi asta ţi-o promitŭ! Tu vedĭ, că m'aĭ cuceritŭ pe deplinŭ cu catena asta frumósă. Ea va fi totdeuna podóba mea. Te rogŭ, pune-mi-o în jurulŭ grumazilorŭ!“

Sara asta le-a trecutŭ repede, şi eĭ speraŭ, că vorŭ maĭ avé multe sĕrĭ ca asta în castelulŭ lorŭ celŭ vrăjitŭ.

XXIV.

Ĕră vomŭ să ne îndreptămŭ către nordulŭ Italieĭ. Întrégă óstea romană s'a adunatŭ în jurulŭ cetăţiĭ Forum Alieni sub comanda Cesaruluĭ Germanicŭ şi doria, să se lupte cu barbariĭ, carĭ treceaŭ preste Alpiĭ Reticĭ în Veneţia.

Ostaşiĭ singuraticĭ, carĭ aŭ fostŭ trimişĭ înaintea eĭ şi aŭ cutezatŭ să înainteze şi maĭ bine de şeptedecĭ de milurĭ dincolo de hotarĕle Veneţieĭ, aŭ adusŭ scirea, că barbariĭ s'aŭ pogoritŭ deja până la laculŭ Benacus, astădĭ numitŭ lago di Garda.

După datina lorŭ strategică veche la capulŭ nordicŭ alŭ laculuĭ s'aŭ împărţitŭ în dóuĕ cete, pentru ca să pótă înainta cu atâtŭ maĭ repede şi maĭ uşorŭ pe lângă ceĭ doĭ ţĕrmĭ şi prin stăpânirea unuĭ ţinutŭ maĭ mare să pótă afla cu atâtŭ maĭ uşorŭ celea de lipsă pentru traiŭ. Póte că speraŭ cu o cale să dea năvală la capulŭ sudicŭ alŭ laculuĭ din dóuĕ laturĭ asupra oştiĭ romane şi să o aducă în strîmtóre.

Încă o scire totŭ aşa de însemnată a ajunsŭ într'aceea în taĭbera luĭ Germanicŭ. Provincia Iliriculuĭ, adecă Dalmaţia de astădĭ, s'a resculatŭ spre a scăpa din jugulŭ, în care o a înjugatŭ Tiberiŭ maĭ înainte de maĭ multe orĭ. Garnisónele aŭ fostŭ măcelărite, şi numaĭ puţinĭ ofiţerĭ aŭ scăpatŭ într'o luntriţă preste Marea Adriatică. Eĭ veniră acum la Germanicŭ şi-ĭ împărtăşiră, că barbariĭ aveaŭ de gândŭ să trécă preste mare şi să debarce la Ravena orĭ maĭ către médădi în Portus Classis, dar acum, după ce Cesarulŭ a chematŭ în serviţiulŭ sĕŭ întrégă flota Liburnică la malulŭ de dincóce a Adrieĭ, eĭ s'aŭ vĕdutŭ siliţĭ a face încunjurulŭ celŭ mare pe uscatŭ şi acum cutrieră tótă Istria.

Germanicŭ a conchematŭ la sfatŭ pe subcomandanţiĭ sĕĭ. Nu va fi de lipsă, să maĭ spunemŭ, că la sfatŭ a fostŭ chematŭ şi eroiculŭ nostru prietinŭ Paulŭ. Elŭ a ajunsŭ şi a dóua óră norocosŭ la óste, a dóua óră însoţitŭ de prietiniĭ sĕĭ şi cu comóra neatinsă de tălharĭ. Germanicŭ era fórte mulţămitŭ cu purcederea luĭ circumspectă şi avea de gândŭ, să-lŭ distingă în espediţia asta războinică.

„Avemŭ patrudecĭ de milĭ de ostaşi,“ dise Cesaralŭ către ofiţeriĭ sĕĭ, „şi putemŭ fi încredinţaţi, că inimiciĭ suntŭ de treĭ orĭ atâţia. Scimŭ însă din esperinţă, că faţă cu órdele lorŭ forţele nóstre avemŭ să le computămŭ îndoitŭ, şi aşa suntemŭ aprópe asemenea cu eĭ. Cu tóte acestea avemŭ să ne ferimŭ a ne întîlni cu întréga lorŭ forţă: ne este neaseménatŭ maĭ uşorŭ a-ĭ învinge împărţiţĭ în dóuĕ lupte. Precum se pare, eĭ în contra tuturorŭ regulelorŭ strategice érăŭ aŭ comisŭ greşala de a se împărţi în dóuĕ cete egale, şi în chipulŭ acesta suntŭ daţĭ pe mâna nóstră. La câteva milurĭ spre médănópte dela Verona, între rîulŭ Athesis şi între malulŭ osticŭ alŭ laculuĭ Benacus, este o strîmtóre, care pentru ângustimea sa şi pentru mocirlele sale, maĭ alesŭ în anutimpulŭ acesta, este fórte greŭ de trecutŭ. Acolo avemŭ să ne punemŭ lorŭ maĭ întâiŭ în cale. Am trimisŭ deja acolo partea cea maĭ mare a uneĭ legiuniĭ: ostaşiĭ îşĭ vorŭ face maĭ întâiŭ o posiţiune întărită şi apoĭ vorŭ puté să împedece pe barbariĭ acolo şi septemânĭ întregĭ. Într'aceea am eŭ însu-mĭ de gândŭ, să înaintezŭ fără de nicĭ o amânare către médănópte lăsându laculŭ de-a stînga. Barbariĭ vorŭ avé acolo prilejŭ, să se mĕsure cu noĭ, şi dacă îĭ vomŭ fi învinsŭ, ceea ce sperŭ tare, ne vomŭ îndrepta în contra celeĭalalte cete, şi anume pe calea cea maĭ scurtă, fie de către capulŭ nordicŭ fie de către celŭ sudicŭ alŭ laculuĭ.“

Urmă o discusiune generală. Ca de comunŭ se iviră şi aci maĭ multe părerĭ. Uniĭ ziceaŭ, că ar fi maĭ bine, să se cerce a nimici deodată amîndóuĕ cetele barbarilorŭ, pentru ca apoĭ după învingere să pótă porni óstea îndată în Iliricŭ spre a sugruma rĕscóla. Altora li-se părea, că ar fi maĭ bine, să se învingă maĭ întâiŭ céta barbarilorŭ, ce înaintéză pe la malulŭ apusanŭ alŭ laculuĭ, ca după aceea óstea întrégă să pótă închide celeĭalalte cete calea spre sudŭ formându unŭ zidŭ viŭ dela lacŭ până la Marea Adriatică.

Paulŭ ascultase până acum cu atenţiune. Elŭ era celŭ maĭ tinĕrŭ în adunare şi aşa i-se şedea, să fie modestŭ. Elŭ băgase de samă, cum Germanicŭ îşĭ îndrepta privirea spre elŭ, cândŭ îşĭ propuse planulŭ sĕŭ strategicŭ.

„Bine dar,“ dise Cesarulŭ, „voiŭ maĭ cumpĕni tóte acestea încă odată maĭ înainte de ce aşĭ hotărî definitivŭ. Acum aşĭ dorĭ, să audŭ şi părerea adĭutantuluĭ meŭ Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ. Póte că şi elŭ îşĭ are părerea sa, şi asta cu atâtŭ maĭ virtosŭ, de órece pe elŭ l'am încredinţatŭ cu conducerea legiuniĭ, care va avé să se pună barbarilorŭ în cale în strîmtórea aceea.“

Tóte privirile se îndreptară spre Paulŭ, care roşise.

„Eŭ, generalulŭ meŭ,“ dise cu vóce hotărîtă, dar modestă, „aflu planulŭ tĕŭ de celŭ maĭ bunŭ. Mi-se pare, că e maĭ sigură învingerea uneĭ cete prin óstea nóstră întrégă, şi vestea acesteĭ învingerĭ va răpi celeĭalalte cete curajulŭ, şi învingerea eĭ va fi decĭ cu multŭ maĭ uşóră. După învingerea a dóua va maĭ avé Roma încă destuĭ fiĭ, carĭ să respingă pe ceĭ ce vorŭ să năvăléscă în imperiŭ din Reţia.“

Germanicŭ privia cu multă plăcere la tinĕrulŭ sĕŭ adĭutantŭ. (Va urma).

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

222 szám. vh. (44) 1—1
1893.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1122/93 számu végzése által balázsfalvi Nisztor Gyula javára a nagy csergedi „Craitia“ nevü határrészben lakó Popa Aurél ellen 125 frt 95 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 372 frt — krra becsült 2 drb 5—6 éves tehén, 2 drb ideí bornyu, és 38 drb juhból álló ingóságok 125 frt 95 kr. tőke, ennek 1893. év május hó 22 napjától járó kamatai 38 frt 34 kr., megállapitott eddigi 3 frt 60 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1228 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a nagy Csergedi Craitiában leendő eszközlésére 1893-ik év Oktober hó 23-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1893-ik évi Oktober hó 2-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Vesminte gata

pentru bărbaţi şi băeţi, croitura cea maĭ modernă, **materie bună şi preţurĭ fórte scădute,** din fabricele cele maĭ renumite din Viena, le recomândă subscrisulŭ M. O. publicŭ. În deosebi atrage atenţiunea M. O. Domnĭ preoţi la aceea, că: rocurĭ (căputurĭ) de érnă, blănite cu postavŭ şi vată, ce costaŭ până acuma, şi costă şi adĭ la altiĭ 30—35 fl., le vinde cu 16—20 fl.

Blaşiŭ, 28 Septembre 1892.

Demetriu Turcu,
comerciantŭ.

(42) 2—5

ERDÉLYI

Dela Tipografia „Aurora“ A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti:

(41) 2—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvêntări funebrale și iertățiuni pentru diferite casuri de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionali și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctorî renumiți, prelucrate de Tit. Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ ulta. Colecțiune de versurî funebralî, urmate de iertățiunî, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrali, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învĕțăturî pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut“* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântărĕța. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiuniî. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvanieî. Legendă de Victor Rusŭ. Prețul 60 cr.

Nriî 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Românieî. Prețul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiŭ. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogieî la noî — la Românî. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecț. Cuprinsul acestui op. este fórte petrecĕtor, — așa că cetind și numaî 1 pagină din el: caută se rîdî orî cât aî fi fost de necăjit și mâchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă.“ Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafirî și viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poețiî românî de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiunî și cântărî bisericescî, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rogațiunî și cântărî bisericescî, fórte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiunî și cântărî bisericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii școlarî de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiunî și cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sânteî Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiunî frumóse. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărți și utensilii scolastice** și altfel de cărți apărute orî și unde, precum și tot soiul de **papire și recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efeptuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu prețuriile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mî gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuî, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proïecte colorate servesoŭ ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 34—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 14 Octobre 1893. Numĕrulŭ 41.

Regele şi Parlamentulŭ.

Rĕspunsurile preaînalte, ce Maĭestatea Sa Regală a datŭ clerurilorŭ românescĭ la Boroşŭ-Şebeşŭ, aŭ avutŭ dreptŭ urmare o discusiune de maĭ multe dile în parlamentulŭ din Budapesta.

Obĭectulŭ acestorŭ discusiunĭ a fostŭ cestiunea românéscă în totŭ cuprinsulŭ eĭ.

Avêndŭ de cugetŭ a releva după putinţă tóte momentele maĭ însemnate ale discusiunĭĭ acesteĭa, pentru a puté da astfelŭ o orientare privitorŭ la stadiulŭ, în care a ajunsŭ cestiunea nóstră naţională, de astădată ne oprimŭ asupra *însemnătăţiĭ formale* a discusiunĭĭ întregĭ.

Ocasiune la desbaterile din parlamentulŭ pestanŭ aŭ datŭ *rĕspunsurile Regelui* date deputaţiunilorŭ clerurilorŭ românescĭ.

Ḑiaristica magiară şi şoviniştiĭ nu aŭ rĕmasŭ multămiţi cu rĕspunsurile regescĭ. Eĭ prin acele rĕspunsurĭ s'aŭ aflatŭ atinşĭ.

Decĭ le trebue satisfacţie.

Şi în ce formă?

Kossuthiştiĭ cerŭ unŭ votŭ de blamŭ pentru guvernŭ.

Naţionalulŭ Apponyi propune o adresă cătră Rege, în care Monarchulŭ e rugatŭ a clarifica cuvintele sale rostite la Boroşŭ-Şebeşŭ.

Faţă cu aceste propunerĭ ce face guvernulŭ şi partidulŭ liberalŭ? — Se învoescŭ, ca propunerile aceste şi discursurile regescĭ să vină la desbatere publică în parlamentŭ.

Étă faptulŭ, pe care voimŭ de astădată a-lŭ relevá.

Este principiŭ monarchicŭ, că supremulŭ factorŭ de statŭ e monarchulŭ, care nu póte fi trasŭ la rĕspundere pentru faptele sale de nicĭ unulŭ dintre factoriĭ legislativĭ. Rĕspunderea pentru tóte faptele de ocârmuire o pórtă guvernulŭ constituitŭ de Monarchŭ.

Că óre bine e aşa orĭ nu, asta este altă întrebare. Dar până cândŭ într'unŭ statŭ e o formă monarchică de regimŭ, cum este şi la noĭ, principiulŭ de maĭ susŭ trebue să fie observatŭ cu scumpătate.

Ce facŭ iperloialiĭ nostri compatrioţĭ în faţa acestuĭ principiŭ?

Îlŭ calcă în pecióre fără lécŭ de consideraţiune. Deosĕbirea e, că opositionaliĭ o facŭ *positivŭ*, ér guvernamentaliĭ *negativŭ*.

În faptă ce însamnă tragerea în discusiune a rĕspunsurilorŭ regescĭ?

Discursurile, ce le ţine monarchulŭ cu ocasiunĭ solemne, nu suntŭ acte de acelea, a cărorŭ iniţiativă să se pornéscă dela guvernŭ şi carĭ să se pótă privi de fapte ale guvernuluĭ.

Tocmaĭ istoria rĕspunsurilorŭ dela Boroşŭ-Şebeşŭ o dovedesce asta. Ministrulŭ-preşedinte Wekerle a spus'o în parlamentŭ, că nu guvernulŭ a redigeatŭ rĕspunsurile regescĭ.

Dacă este aşa, — şi după enunciaţiunea domnuluĭ Wekerle nu se maĭ póte dubita, — atuncĭ întrebămŭ din nouŭ: Ce însamnă tragerea în discusiune parlamentară a rĕspunsurilorŭ regescĭ?

S'o spunemŭ francŭ: Însamnă *tragerea la rĕspundere a supremuluĭ factorŭ de statŭ din partea unuĭ factorŭ inferiorŭ*, din partea *uneĭ case* a parlamentuluĭ.

Orĭ dóră nu asta o intenţionéză opositia estremă, cândŭ propune desaprobarea guvernuluĭ, cu tóte că guvernulŭ a spusŭ, că nu elŭ este *autorulŭ* rĕspunsuluĭ regescŭ? Şi óre nu încă şi maĭ apriatŭ o intenţionéză acésta partidulŭ naţionalŭ, cândŭ cere, ca însu-şĭ Regele să-şĭ esplice cuvintele sale?

Étă dar ce însamnă discusiunile urmate asupra rĕspunsurilorŭ regescĭ. Însamnă — o repetimŭ din nouŭ, ca bine să se însemne — tragerea la rĕspundere a supremuluĭ factorŭ de statŭ din partea unuĭ factorŭ inferiorŭ.

Cum se numesce însă tendinţa de a trage la rĕspundere pe factorulŭ supremŭ de statŭ prin unŭ factorŭ inferiorŭ?

Tendinţa acésta se numesce *revoluţionară*.

Pentru ce?

Pentru că are de scopŭ a rĕsturna ordinea esistentă de statŭ. Pentru că are de scopŭ a pune o parte a representanţeĭ poporale — casa de josŭ a parlamentuluĭ — preste Corónă. Pentru că are de scopŭ a înlocui *principiulŭ monarchicŭ* cu *principiulŭ curatŭ democraticŭ*.

Care a fostŭ decĭ *spiritulŭ* discusiunilorŭ urmate în parlamentulŭ din Pesta

---

Feuilleton.

Luntraşulŭ pocăitŭ.

(Fine.)

Bĕtrânulŭ audindŭ dorinţa străinuluĭ se cutrĕmură. Faţa i-se întunecă, şi elŭ îşĭ plecă capulŭ. Apoĭ reculegêndu-se şi privindu-lŭ îĭ dise:

„Înainte de asta cu maĭ mulţĭ anĭ trăia în jurulŭ oraşuluĭ Breslau unŭ bărbatŭ cam de vre-o 30 de anĭ, care moştenise o avere frumósă. Punêndŭ mâna pe avere începu a duce o viaţă desfrînată, şi în scurtŭ îşĭ uĭtă de datorinţele sale, bă chiarŭ şi de Dumneḑeŭ. Nu preste multŭ urîndu-se de viaţa dela sate se mută la oraşŭ, unde în scurtŭ risipi tótă averea moştenită. Ce să se facă? Prietiniĭ ceĭ buniĭ, carĭ în ḑilele cele fericite îĭ juraŭ credinţă şi îĭ spuneaŭ, că suntŭ gata să-şĭ pună viaţa pentru elŭ, acum rîdeaŭ de nĕcasulŭ luĭ. Rudeniile îlŭ alungaŭ din casele sale. Elŭ porni apoĭ spre G., unde locuia unŭ frate de alŭ tatâluĭ sĕŭ. Dar şi acesta dojenindu-iŭ aspru îlŭ scóse pe uşe afară. Omulŭ ajunsŭ în chipulŭ acesta pe stradă îşĭ blăstĕma sórtea, blăstĕma lumea întrégă. Plinŭ de desnădĕjduire porni fără de a sci unde.

„Cătră sară ajunse la nisce case, nu departe de ceealaltă parte a rîuluĭ. Acolo a fostŭ primitŭ, să rĕmână preste nópte. În aceea-şĭ casă cu elŭ maĭ era încă unŭ străinŭ, care avea portofolulŭ plinŭ cu banĭ, şi care îşĭ propuse să trécă desŭ de diminéţă preste rîŭ şi să-şĭ urmeze calea pe josŭ până la graniţa austriacă.

„În omulŭ scăpătatŭ se încuĭbase unŭ cugetŭ grozavŭ. Elŭ se scólă de cu nópte, trece rîulŭ şi se ascunde în dosulŭ stînceĭ, ce se ridică aprópe de casa podariuluĭ. În mână avea unŭ cuţitŭ ascuţitŭ, cu care era gata să lovéscă în celŭ dintâiŭ trecătoriŭ.

„Nu preste multŭ trecu şi celalaltŭ străinŭ rîulŭ şi porni fără de grije pe calea, ce ducea la graniţa austriacă şi carea trecea pe lângă stînca, în dosulŭ căreia era ascunsŭ ucigaşulŭ. Cândŭ ajunse elŭ lângă stîncă, celalaltŭ sări la elŭ şi-ĭ înfipse cuţitulŭ în inimă. Şi apoĭ ca o fĕră răpitóre îĭ răpi banĭĭ.“

La cuvintele cele din urmă graiulŭ bĕtrânuluĭ podariŭ slăbise de totŭ, şi elŭ privia plinŭ de durere la călătoriulŭ străinŭ. Ochiĭ i-se umplură de lacrimĭ, şi capulŭ şi-lŭ plecă pe peptŭ.

După o pausă maĭ lungă ridicându-şĭ capulŭ dise aprópe şoptindŭ:

„Aḑĭ în ḑiua Nasceriĭ Steĭ Măriĭ suntŭ 30 de anĭ de atuncĭ, şi ucigaşulŭ acela suntă eŭ!“

Străinulŭ sări în susŭ plinŭ de gróză.

„Dar n'am avutŭ nicĭ unŭ norocŭ de banĭĭ furaţĭ,“ continuă bĕtrânulŭ. „Încă în ḑiua aceea îlŭ aflară pe celŭ ucisŭ, şi podariulŭ descriindu-mi figura spuse, că numaĭ eŭ potŭ să fiŭ ucigaşulŭ, de vreme ce în ḑiua aceea am trecutŭ éră-şĭ preste rîŭ. În scurtŭ mĕ aflară. Judecătoriĭ găsiră la mine nu numaĭ banĭĭ, ci şi cuţitulŭ. Apoĭ am fostŭ judecatŭ la mórte, dar graţia domnitoriuluĭ a schimbatŭ pedépsa la 30 de anĭ de închisóre.

„În temniţă am începutŭ a mĕ gândi la sinucidere, căcĭ nu speram să potŭ suporta tractarea dură a temniţerilorŭ şi greutatea închisoriĭ. Şi de bună samă m'aşĭ fi şi sinucisŭ, dacă nu vinia la mine unŭ bărbatŭ, care prin purtarea şi vorbele sale mĕ scia atâtŭ de bine mângâia. Bărbatulŭ acela era preotulŭ închisoriĭ. Elŭ îşĭ puse tótă silinţa într'acolo, ca să mĕ aducă la pocăinţă adevĕrată.

asupra rĕspunsurilorŭ regescĭ? — *Revoluţiunea.*

Şi care este urmarea practică a acelorŭ discusiunĭ? — *Sguduirea temeliilorŭ monarchice ale constituţiunii nóstre.*

„Unirea" în parlamentulŭ din Budapesta. — În şedinţa din 7 a c. fóea nóstră a avutŭ fericirea de a face cunoscinţă cu parlamentulŭ din Budapesta. Gentileţa de a o recomanda a avut'o cunoscutulŭ filorománŭ deputatulŭ Horváth Gyula. A făcut'o dându cetire în traducere magiară articululuĭ nostru publicatŭ în fruntea numĕruluĭ 37 sub titlulŭ „Satisfacţie".

Ne pare fórte bine, că articulii nostri aŭ dobânditŭ plăcerea domnuluĭ Horváth, şi-ĭ suntemŭ datorĭ cu mare recunoscinţă, pentru că ne face deosĕbita distincţiune de a ne ceti. Cu mai mare recunoscinţă îi datorimŭ însă pentru bunăvoinţa estraordinară, ce a avut'o presentându unŭ numĕrŭ originalŭ de probă domniloră ministri şi domniloră deputaţi.

Fiindŭ şi noĭ ómeniĭ timpuluĭ modernŭ, scimŭ apreţia deplinŭ importanţa reclamuluĭ. Tocmaĭ de aceea reclamulŭ, ce ni-l'a făcutŭ domnulŭ Horváth numaĭ din libĕra sa determinare, ne-a deobligatŭ preste mĕsură. Încolo doritorĭ fiindŭ de lăţirea foiĭ nóstre, suntemŭ dispuşĭ orĭ cândŭ a risca spesele alorŭ câteva sute de exemplare, şi bucuroşi vomŭ trimite câte unŭ numĕrŭ de probă tuturorŭ domniloră din parlamentulŭ pestanŭ.

Ministrulŭ Hieronymi despre cestiunea română. — În şedinţa din 7 a c. ministrulŭ de interne Hieronymi a rostitŭ în camera deputaţilorŭ unŭ discursŭ, în care a precisatŭ şi atitudinea guvernuluĭ faţă cu cestiunea naţionalităţilorŭ şi în specialŭ faţă cu cestiunna română. Reproducemŭ aci partea acésta a discursuluĭ omiţêndŭ celea neesenţiale:

Politica de naţionalităţĭ a guvernuluĭ e fórte simplă, fórte lămurită. Scopulŭ eĭ finalŭ culminéză într'aceea, ca fiecare cive alŭ patrieĭ să fie unŭ fiŭ credinciosŭ alŭ patrieĭ, fără deosebire de naţionalitate, să conlucre cu noĭ la întărirea şi înflorirea naţiunii. Către acéstă ţintă trebue să tindemŭ, deşi *o parte a inteligenţeĭ naţionalităţii române stă pe basa programuluĭ politicŭ dela 1881,* alŭ cărui punctŭ cardinalŭ e, ca *Transilvania* să aĭbă o *autonomie* separată, administraţia acolo să fie organisată după teritoriĭ limbistice deosebite, deşi eĭ cerŭ unŭ sufragiŭ universalŭ ş. a. m. d. Noĭ suntemŭ decişĭ a *lovi cu tótă rigórea legiĭ* acéstă acţiune, ce tinde către acéstă ţintă, ivéscă-se acésta în orĭ şi ce modŭ. Noĭ nu ne putemŭ identifica cu aceia, carĭ staŭ pe basa acestuĭ programŭ politicŭ, pentru că noĭ stămŭ pe o basă cu totulŭ alta.

Unŭ alŭ doilea simptomŭ tristŭ alŭ tendenţelorŭ naţionale române e acela, că — se găsescŭ astfelŭ de visătorĭ, carĭ ar dori să formeze din poporaţiunea română a Ungarieĭ şi a altorŭ state străine unŭ *statŭ naţionalŭ românŭ.* — Cunóscemŭ noĭ acele fire, ce se ţesŭ de către *România* în Ungaria, şi fiindcă le cunóscemŭ, le-amŭ tălatŭ şi le vomŭ tăiă. Acestorŭ visătorĭ politicĭ le putemŭ numaĭ spune, că naţiunea are destulă bărbăţie şi putere, ca aceea, ce stă în codicele nostru de lege, că naţiunea e unitară şi indivisibilă, să o apĕrămŭ până chiarŭ şi la cea din urmă picătură de sânge. —

Massa cea mare a poporuluĭ românŭ e inteligentă, sirguinciósă, ascultătóre şi uşorŭ de cârmuitŭ. Mulţămită luĭ Dumneḑeŭ, asupra meḑuluĭ poporuluĭ românescŭ influenţa agitatoriloră până acum e neînsemnată, şi datoria nóstră e, să o ferimŭ, ca influenţa agitatoriloră să nu se extindă în mijloculŭ eĭ.

În decursulŭ acesteĭ desbateri s'a făcutŭ de repeţite orĭ alusiune la aceea, că naţiunea magiară a creatŭ statulŭ şi ea îlŭ susţine. Pentru aceea însă nu e permisŭ să ne mulţămimŭ numaĭ a ne plânge, că Românii aŭ o societate separată; nu ne e permisŭ a ne mulţămi cu simpla constatare a acestorŭ aparițiuni, ci datoria nóstră e, să căutămŭ şi să aflămŭ remediile. — Aceste remedii nu le vomŭ găsi şi nu le vomŭ sci aplica, câtă vreme vomŭ vré să vindecămŭ numaĭ simptomele, câtă vreme nu vomŭ căuta originea acestorŭ rele şi nu vomŭ erua motivele, carĭ suntŭ mobilulŭ întregeĭ mişcărĭ.

Unulŭ dintre aceste motive — e a se căuta într'aceea, că în învecinata Românie suntŭ miĭ de ómeni, carĭ s'aŭ născutŭ în Ungaria, aŭ studiatŭ aicĭ adeseorĭ în miserie şi apoĭ s'aŭ dusŭ în România spre a-şĭ căuta acolo pânea. Acéstă exilare voluntară se întîmplă numaĭ în casurĭ rarĭ din libĕră voinţă, ci în cele maĭ multe casurĭ se întîmplă fiindcă aceia nu-şi potŭ asigura existenţa aicĭ în ţĕră. — Eŭ nu vreŭ să restringŭ câtŭ maĭ puţinŭ dreptulŭ de a emigra, dar vreŭ numaĭ să indicŭ, că póte nu e corectŭ, că noĭ dămŭ ocasie pentru desvoltarea uneĭ inteligenţe, căreia însă nu-ĭ putemŭ da apoĭ esistenţă, pâne.

Societatea încă are unŭ rolŭ mare şi o mare misiune, şi e fórte de doritŭ, ca societatea magiară, care atâtŭ prin cultura câtŭ şi puterea şi bogăţia eĭ întrece cu multŭ pe orĭ care altă societate din ţĕră, — ca societatea magiară, ḑicŭ, să-şi exercieze influenţa eĭ contopitóre, — să fie maĭ puţinŭ *exclusivă* ca până acum, fiindcă aceste rele se potŭ îndrepta numaĭ prin factoriĭ moralĭ. Afară de aceea ne maĭ rĕmâne încă o mare misiune, ca să îngrijimŭ de interesele masseĭ celeĭ marĭ române. — Căcĭ, credeţi-mĕ, dacă acestŭ poporŭ va fi fericitŭ şi mulţămitŭ, atuncĭ agitatoriĭ nu vorŭ maĭ găsi terenŭ acolo.

În acéstă privinţă — e datorinţa nóstră, ca în prima linie să purtămŭ grije, ca *starea materială a preoţimiĭ române să nu fie atâtŭ de miserabilă,* fiindcă acéstă stare e causa, că preoţiĭ românĭ suntŭ accesibilĭ pentru orĭ ce agitaţiune şi pentru tóte influenţele stricăcióse. Avemŭ maĭ departe datorinţa, să ne îngrijimŭ de îmbunătăţirea sorţiĭ *învăţătoriloră* şi să nisuimŭ, ca preoţiĭ să fie educaţĭ în *spiritŭ patrioticŭ,* şi ca aceştĭ preoţĭ şi învăţătorĭ să devină *apostolĭ aĭ ideiĭ de statŭ magiare,* dar nu în detrimentulŭ aceleia. De închiare am lăsatŭ însă acelŭ factorŭ mare, — să ameliorămŭ administraţiunea în părţile locuite de nemaghiarĭ. — Dacă pretutindenea se ivesce necesitatea de a o îmbunătăţi, apoĭ acésta în părţile locuite de naţionalităţĭ e aprópe o necesitate imperiósă —. Trebue decĭ să îmbunătăţimŭ administraţiunea, căcĭ nimicŭ nu mână aşa de uşorŭ poporulŭ în braţele agitatoriloră, decâtŭ dacă acesta nu află la autorităţĭ sanare grabnică şi dréptă a plângeriloră sale.

Vreŭ să maĭ reflectezŭ numaĭ la ceva. — Nu se póte nega, că ocrotirea deplină a siguranţeĭ publice constitue prima condiţiune a cestiunii naţionalităţiloră. Eŭ nu credŭ, — că prin aceste mijlóce amŭ puté obţine resultatulŭ deplinŭ în câteva sĕptĕmâni, luni saŭ anĭ. Părerea mea e, că nu numaĭ guvernulŭ actualŭ, ci şi guvernele, carĭ îĭ vorŭ succeda, fără deosebire de colóre politică saŭ de partidă, trebue să urmeze unŭ programŭ hotărîtŭ. Acelora însă, carĭ aştéptă exasperaţi resolvarea cestiuniĭ, le ḑicŭ, să

„Trecu multŭ timpŭ, până ce putuĭ să-lŭ ascultŭ liniştitŭ. De pocăinţă nu era nicĭ vorbă.

„Într'o ḑi spiritualulŭ mĕ duse într'o celulă, unde unŭ ucigaşŭ se lupta cu mórtea. Lupta luĭ era îngrozitóre. Acuşi săria din patŭ, acuşi se lovia cu mânile, ca şi cum s'ar lupta cu unŭ spiritŭ nevĕḑutŭ, se lovia cu pumniĭ preste faţă, îşĭ rumpea vesmintele şi-şĭ smulgea pĕrulŭ capuluĭ, şi mórtea totuşi nu maĭ venia. În urmă după o agonie grozavă de 24 óre a urlatŭ ca o féră sĕlbatică, faţa i-s'a schimbatŭ grozavŭ, şi între sughiţurĭ dureróse şi-a datŭ sufletulŭ.

„Atuncĭ preotulŭ m'a apucatŭ de mână şi mĭ-a ḑisŭ: — Veḑĭ, prietine, ăsta e sfârşitulŭ celorŭ ce nu se pocăescŭ. Şi pe tine te aştéptă o mórte ca asta, dacă nu te veĭ pocăi.

„Sfârşitulŭ celŭ grozavŭ alŭ ucigaşuluĭ şi cuvintele spiritualuluĭ mĕ pĕtrunseră preste mĕsură. Eŭ începuĭ a lăcrima şi căḑêndŭ la pământŭ am strigatŭ plinŭ de desperare: Dómne Dumneḑeulŭ meŭ, îndură-te spre mine! Mântuesce-mĕ, Părinte, şi mĕ feresce de unŭ sfârşitŭ ca acesta!

„Din momentulŭ acela m'am schimbatŭ cu totulŭ. M'am gânditŭ multŭ la groznicia pĕcatuluĭ meŭ, dar pentru aceea n'am desperatŭ de îndurarea luĭ Dumneḑeŭ.

„Trecură 20 de anĭ. Întîmplându-se în familia domnitoriuluĭ o bucurie mare, şi în considerarea purtăriĭ mele mi-se ĭertară 10 anĭ.

„Loculuĭ celŭ dintâiŭ, spre care m'am îndreptatŭ după ieşirea mea din temniţă, a fostŭ Maria-Zell, despre care bunulŭ spiritualiŭ îmĭ povestise atâtea lucrurĭ frumóse. Treĭ ḑile am îngenunchiatŭ înaintea icóneĭ Preacurateĭ Fecióre, rugându-mĕ luĭ Dumneḑeŭ, să-mĭ dea graţia, ca eŭ, care am luatŭ viaţa unuĭ omŭ, să potŭ mântui a altuia cu jertfirea vieţeĭ mele, ca aşa să fiŭ sigurŭ, că Dumneḑeŭ a ĭertatŭ pĕcatulŭ meŭ. Şi cu totŭ sufletulŭ, cu tótă căldura inimeĭ m'am rugatŭ Preacurateĭ Fecióre, să se întrepună pentru mine la Dumneḑeŭ, ca acela să asculte rugăciunea mea. Ódată mi-s'a părutŭ, că o vóce ceréscă îmĭ şoptesce la ureche: Preaînduratulŭ Dumneḑeŭ te-a ascultatŭ şi va împlini cererea ta! Atuncĭ mĭ-am ridicatŭ ochiĭ şi am vĕḑutŭ, cu câtă îndurare şi bunătate mĕ privia Sfînta Fecióră, şi m'am convinsŭ, că rugarea mea ferbinte este ascultată de Dumneḑeŭ. Apoĭ m'am mărturisitŭ şi am promisŭ, că totŭ restulŭ vieţeĭ mele îlŭ voiŭ petrece în pocăinţă. După aceea am venitŭ aicĭ şi cu baniĭ câştigaţi cu lucrulŭ în temniţă am cumpĕratŭ coliba acésta, ca să facŭ pocăinţa aci, unde am făcutŭ şi pĕcatulŭ. În loculŭ, unde am sevârşitŭ pĕcatulŭ, am ridicatŭ o cruce, şi în tótă ḑiua mergŭ acolo şi mĕ rogŭ. În sĕrbătórea Nascerĭi Steĭ Mărĭi, în care am sevârşitŭ grozavulŭ pĕcatŭ, postescŭ şi tótă ḑiua mĕ rogŭ lângă crucea aceea. Ḑece anĭ aŭ trecutŭ, de câudŭ aşteptŭ ḑiua aceea, în care să-mĭ potŭ da viaţa mea ca rĕscumpĕrare pentru viaţa aceluia, pe care l'am omorîtŭ. Şi eŭ suntŭ sigurŭ, că ḑiua aceea va sosi odată, căcĭ Maĭca Domnuluĭ mĭ-a promis'o.

„Étă acésta este minunea, carea s'a întîmplatŭ cu mine!"

Şi bĕtrânulŭ tăcêndŭ îşĭ acoperi faţa cu mânile.

„Dta aĭ făcutŭ adevĕrată pocăinţă," îĭ ḑise străinulŭ privindu-lŭ cu multă durere, „şi Dumneḑeŭ ĭértă celuĭ ce-ĭ pare rĕŭ."

După o pausă lungă podariulŭ privindŭ ţintă la óspele sĕŭ îlŭ întrebă:

„Mi-se pare, că spuneaĭ, că pe tatălŭ dtale încă l'a ucisŭ o mână nemilósă. Câudŭ a fostŭ acésta, şi cum îlŭ chémă?"

„Aŭ trecutŭ deja 30 de anĭ," rĕspunse străinulŭ. „Tatălŭ meŭ se numia George Mayer."

La auḑulŭ acestorŭ vorbe podariulŭ cuprinsŭ de durere căḑu suspinându la pământŭ. În capulŭ străinuluĭ se ivi deodată unŭ cugetŭ, ce-lŭ umplu de gróză.

Trezitŭ din durerea, ce-lŭ cuprinse, bĕtrânulŭ voi să maĭ ḑică ceva, câudŭ câne luĭ începu a lătra. Elŭ se ridică repede de pe scaunulŭ, pe care şeḑuse, şi deschiḑêndŭ o uşe taĭnică, care conducea într'o pivniţă subterană, ḑise străinuluĭ să intre, rugându-lŭ să fie în liniştea cea maĭ mare, căcĭ de bună samă vinŭ persecutoriĭ luĭ.

IV.

După ce bĕtrânulŭ stinse luminarea, ieşi înaintea colibeĭ, în spre carea viniaŭ ceĭ treĭ călătorĭ, pe carĭ îĭ trecuse de cu sară.

ţea în considerare, că până la 1848 nu s'a făcutŭ nimicŭ în acéstă direcţiune. Epoca, ce a urmatŭ după aceea, din nenorocire nu a avutŭ tendenţa de a împăca naţionalităţile nemagiare cu Maghiarii şi a deştepta simpatii între ele.

Dela 1867 încóce ne-amŭ încredutŭ în aceea, că societatea, că instituţiunile liberale suntŭ destulŭ de puternice spre a alipi naţionalităţile de noi. Dacă dorimŭ o îmbunătăţire, celŭ dintâiŭ paşŭ spre aceea e, să mărturisimŭ, că ne-amŭ înşelatŭ în acéstă privinţă. Resolvarea cestiunii naţionalităţilorŭ recere afară de aceea măsurĭ positive, a cărorŭ schiţare mĭ-am permisŭ a o face. Dacă vomŭ tinde consecuentŭ şi cu perseveranţă către acéstă ţintă, suntŭ convinsŭ, că naţiunea şi regele ei încoronatŭ se vorŭ uni în convingerea, că vomŭ resolva şi acéstă cestiune anevoiósă.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În comisiunea finanţială a dietei a declaratŭ ministrulŭ Wekerle, că nici nu ar începe cu desbaterea asupra budgetului, dacă nu ar fi probabilŭ consimţĕmîntulŭ Corónei la presentarea în dietă a proiectului de lege despre căsătoria civilă. „Pesti Napló" dice, că cu dreptulŭ a pututŭ face dlŭ Wekerle acéstă declaraţiune, de-órece proiectulŭ, care-lŭ va propune Maiestăţii Sale spre aprobare, se deosĕbesce cu totulŭ de către celŭ propusŭ înainte de acésta cu o lună şi jumătate. Cu privire la noulŭ proiectŭ scrie numitulŭ diariŭ, că s'a făcutŭ unŭ compromisŭ între Coróna, ministrulŭ-preşedinte şi biserica catolică.

Compromisulŭ acesta cuprinde următórele dispusĕţiunĭ maĭ însemnate: Tóte căsătoriile — cu escepţiunea celorŭ dintre creştinĭ şi judeĭ — trebue să se încheie înaintea preotului. Suntŭ obligate însă părechile căsătorite a se presenta şi înaintea auctorităţilorŭ civile şi a-şĭ declara consensulŭ la căsătorie.

În dreptulŭ matrimonialŭ se va enunţa, că cu privire la catolicĭ căsătoria este indisolubilă. În schimbŭ biserica va concede, ca în causele matrimoniale şi asupra catolicilorŭ să judece după dreptulŭ canonicŭ forurile civile şi nu cele bisericescĭ. (?)

Între motivele de despărţire totală va fi şi „ura nedumerită", dară cu privire la catolicĭ nu se va aplica. Motivele de despărţire pentru tóte confesiunile vorŭ fi reduse la unŭ minimŭ. Între creştinĭ şi judeĭ numaĭ aşa se potŭ încheia căsătoriĭ, dacă maĭ întâiŭ ambe părţile contrahente se vorŭ declara de „fără confesiune". Asemenea nicĭ trecerile dela religiunea creştină la cea jidovéscă şi dela cea jidovéscă la cea creştină nu se va puté face nemijlocitŭ, ci ceĭ ce voescŭ a trece, trebue să se facă maĭ întâiŭ „fără de confesiune".

Aceste suntŭ punctele principale ale compromisuluĭ, şi proiectulŭ pregătitŭ pe basa acestorŭ puncte, precum crede dlŭ ministru, va întimpina aprobarea Corónei. Nu scimŭ, ce va face Coróna, dară noulŭ proiectŭ nu credemŭ, să mulţăméscă pe liberalĭ şi pe protestanţĭ, carĭ vĕdŭ în punctuaţiunile compromisuluĭ concesiunĭ făcute bisericeĭ catolice, şi chiarŭ o capitulare a ministruluĭ faţă cu acéstă biserică. Nu putemŭ presupune, că primatele, despre care se dice, că a conlucratŭ la compromisŭ, să-şĭ fi datŭ consensulŭ la aceea, ca causele matrimoniale să se judece de forurile civile, căcĭ conc. Trid. dice: Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad judices ecclesiasticos, anathema sit. (Sess. XXIV can. 12). . . . Se pare, că dlŭ Wekerle voindŭ a eşi din impasulŭ, în care l'aŭ dusŭ reformele luĭ bisericescĭ, se înfundă totŭ maĭ tare. Compromisulŭ luĭ nu va mulţămi nicĭ pe catolicĭ nicĭ pe amiciĭ liberalĭ şi acatolicĭ aĭ ministeriului actualŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 5 a c. a camereĭ deputaţilorŭ s'aŭ începutŭ desbaterile asupra petiţiunilorŭ cu privire la rĕspunsurile regescĭ dela B.-Şebeşŭ şi Kőszeg. Falmosulŭ Kossuthistŭ Bartha Miklós impută guvernuluĭ lipsa de energie faţă de Românĭ, carĭ şĭ-aŭ formatŭ de 30 de anĭ încóce societate şi instituţiunĭ culturale şi economice proprie deosĕbite de ale Magiarilorŭ; eĭ voescŭ a forma o naţiune română pe lângă cea magiară şi a face din Ungaria unŭ statŭ federativŭ. Dice, că a numĕra şi naţiunea magiară între naţionalităţĭ între împrejurările actuale este o greşélă politică. Cere desaprobarea procedureĭ guvernului, care este responsabilŭ pentru rĕspunsurile regescĭ. Apponyi încă vede în rĕspunsulŭ Monarchuluĭ esprimată idea federalismuluĭ. Declarările ministrilorŭ nu-lŭ mulţămescŭ, şi află de necesarŭ a informa pe Regele despre simţĕmintele naţiuniĭ şi a-lŭ ruga, ca să împrăştie nedumeririle. Ministrulŭ Wekerle primesce responsabilitatea pentru rĕspunsurile regescĭ.

Ministrulŭ Hieronymi rĕspundĕndŭ oratorilorŭ din opositie se ocupă maĭ pe largŭ numaĭ de rĕspunsulŭ regescŭ dela B.-Şebeşŭ. Discusiunea s'a închiatŭ în şedinţa din 10 a c. cu respingerea proiectelorŭ presentate de Bartha şi Apponyi. Desbaterea a dovedităŭ, că în Ungaria nicĭ una din partidele representate în parlamentŭ nu va să ţină contŭ de aspiraţiunile naţionalităţilorŭ nemagiare, ci tóte ţintescŭ la contopirea lorŭ în rasa magiară.

Corespondinţe.

De pe Secaşŭ în luna Septembre 1893.

(Adunarea despărţĕmîntuluĭ Blaşiŭ alŭ Asociaţiunii Transilvane. — Constituirea reuniunii agricole române din comitatulŭ Albeĭ-inferióre. — Representaţiune de diletanţi.)

Onorabilă Redacţiune!

Am totŭ aşteptatŭ, că dór dór mi-se va da ocasie a ceti în „Unirea" unŭ raportŭ despre adunarea despărţĕmîntuluĭ Blaşiŭ ţinutŭ în 27 Augustŭ serbătórea Sfinteĭ-Mărĭ în frumósa comună Roşia de Secaşŭ.

Şi fiindŭ că luna ieşise dintre norĭ, eĭ cunoscură de departe pe podariŭ, şi unulŭ din eĭ îlŭ şi întrebă:

„N'a trecutŭ rîulŭ omulŭ, ce ţi-l'am descrisŭ?"

„Nu!" rĕspunse elŭ scurtŭ.

„Minţescĭ, bĕtrânule!" rĕspunse străinulŭ. „Noĭ la granită ne-amŭ convinsŭ, că încă n'a trecut'o. Se vede, că elŭ a prevĕdutŭ primejdia şi te-a mituitŭ, ca să-lŭ ascundĭ. Spune-ne maĭ bine adevĕrulŭ, că noĭ totuşi vomŭ cerceta coliba ta, şi de-lŭ vomŭ găsi ascunsŭ acolo, va fi vaĭ de tine."

„Pentru ce-lŭ căutaţĭ dvóstre şi ce vreţi cu elŭ?"

„Ce-ţi pasă?" strigă celŭ cu barba roşie punĕndŭ ţevea puscei în peptulŭ luĭ. „Dacă l'aĭ ascunsŭ, dă-ni-lŭ, şi vomŭ sfârşi lupte cu elŭ, ér ţie nu-ţĭ vomŭ face nimica. Nu rĕspundĭ? Eĭ bine, veniţi dar, prietinilorŭ, să căutămŭ, ce are bătrânulŭ în colibă, şi tu până atunci," dise totŭ acela întorcêndu-se spre podariŭ, „rĕmâĭ în linişte. Nu cerca să strigi orĭ să fugĭ, căcĭ veĭ fi împuşcatŭ ca unŭ câne."

Şi eĭ se îndreptară spre colibă cu revolverele trase. Bĕtrânulŭ se îngrozi. Elŭ scia, că la urma urmelorŭ uşa cea taĭnică totŭ va fi descoperită, şi atunci . . . dar de odată îĭ veni în minte o idee. Elŭ privi cu mulţămită spre ceriŭ şi dise:

„De-mĭ promiteţi, că pe mine şi coliba mea o veţi cruţa, vi-lŭ daŭ."

„Vedeţi?" dise omulŭ cu barba roşie. „Am sciutŭ, că vulpea asta bĕtrână scie ceva despre omulŭ nostru. Bine, veĭ rĕmâné în pace, dacă ni-lŭ veĭ estrada."

„Vi-lŭ estradaŭ, însă cu condiţiunea, ca să nu-lŭ ucideţi aci lângă colibă, căcĭ aşa ceva ar fi primejdiosŭ pentru mine."

„Ne învoimŭ şi la acésta," dise celŭ de maĭ înainte, „căcĭ orĭ cum, dar e şi maĭ bine, dacă vomŭ sfârşi cu elŭ în vre-unŭ locŭ maĭ dosnicŭ. Cum veĭ face însă tu lucrulŭ acesta?"

„Acela, pe care îlŭ căutaţĭ, e ascunsŭ în coliba mea în unŭ aşa locŭ, de unde n'a pututŭ audi convorbirea nóstră. Elŭ m'a rugatŭ, să-lŭ ascundŭ, până ce voĭ veţĭ trece rîulŭ érăşĭ înapoĭ. Elŭ scie, că aţĭ mersŭ spre graniţă, şi acum îĭ voiŭ spune, că v'aţĭ rentorsŭ şi aţĭ trecutŭ din colo. Voĭ însă vĕ veţĭ ascunde colo după stînca aceea, unde e crucea, şi veţĭ aştepta acolo, până ce va veni să trécă graniţa. Nimenĭ nu vĕ vede şi nimenĭ nu vĕ va audi."

„Bine!" dise érăşĭ celŭ roşu. „Tu te du la cruce," porunci elŭ unuia dintre tovarĕşiĭ sĕĭ, „şi vedĭ de-ţĭ isprăvesce bine lucrulŭ, ér tu veĭ ţiné gata luntrea, ca să putemŭ trece lutele rîulŭ, şi eŭ voiŭ supraveghia de aprópe pe bĕtrânulŭ, că nu mĕ prea încredŭ în elŭ. Şi tu bĕtrânule, nicĭ să nu ieşĭ din casă, până ce nu ne vomŭ fi isprăvitŭ lucrulŭ şi vomŭ fi trecutŭ rîulŭ. Şi acum la lucru!"

Fiesce care s'a dusŭ la postulŭ sĕŭ.

V.

Bĕtrânulŭ întrândŭ în colibă, merse dreptŭ spre uşea cea taĭnică şi păşi în suteranŭ.

„Dă-mĭ lute mantaua şi pălăria dtale," dise străinuluĭ, care cu grózĕ aştepta, să vadă, ce se va întîmpla. „Preste o óră veĭ puté ieşi din colibă, şi atunci pléca numaĭ pe cărăruşa, ce duce spre crucea de pe stîncă. Ajungêndŭ acolo privesce în jurŭ, că dór mĕ veĭ afla şi pe mine." Şi lute, fără ca străinulŭ să-lŭ maĭ pótă întreba, îĭ luă mantaua şi pălăria şi ieşi.

Ajungêndŭ în colibă se puse în genunchĭ înaintea crucieĭ şi aşa se rugă ceriuluĭ, ca să priméscă şi acésta ultimă faptă a penitinţeĭ luĭ. Apoĭ adunându mantaua în jurulŭ trupuluĭ şi trăgêndu-şĭ pălăria pe faţă ieşi din colibă.

La lumina luneĭ omulŭ cu barba roşie putu observa pe unŭ bărbatŭ suindŭ în spre stînca cu cruce. „Acesta e," dise cu îndestulire, „bĕtrânulŭ şĭ-a ţinutŭ cuvîntulŭ."

După unŭ pătrariŭ de óră podariulŭ ajunse lângă stîncă, . . . şi întocmaĭ ca maĭ înainte de aceea cu treĭ decĭ de anĭ sărĭ de după ea unŭ bărbatŭ şi înfipse pumnalulŭ în peptulŭ trecĕtoriuluĭ. „Asta e, pentru că ne-aĭ vîndutŭ!" îĭ dise elŭ. „Dinaintea nihiliştilorŭ nu te poţĭ ascunde!" Şi dicêndŭ acestea grăbi în josŭ spre rîŭ.

Maĭ trecu unŭ pătrariŭ de óră, şi nu se maĭ audia altceva, decâtŭ sgomotulŭ, ce-lŭ făceaŭ lopeţile lovindŭ apa.

Am fostŭ cu atâtŭ mai multŭ îndreptăţitŭ a aştepta unŭ asemenea raportŭ, cu câtŭ la acea adunare am pututŭ saluta şi pe redactorulŭ „Uniriĭ“, ér de altă parte adunarea din Roşia meritá să fie relevată preste celea mai multe dintre obicinuitele adunărĭ ale despărţemintelorŭ Asociaţiunii. Dar se vede, că modestia nu v'a lăsatŭ să faceţi înşi-vĕ raportulŭ aceleĭ frumóse adunărĭ, a cărei bună reuşită în cea mai mare parte este a domnilorŭ din subcomitetŭ.

Étă dar că vinŭ eŭ a vĕ cere ospitalitate pentru a face pe scurtŭ ceea ce Dvóstre ar fi trebuitŭ să faceţi pe largŭ.

Constatŭ, că adunarea din Roşia pentru noĭ ceĭ dintre Secaşe a fostŭ o mare serbătóre culturală românéscă. Potŭ să spunŭ, că impresiunea binefăcĕtóre, ce a lăsat'o în poporulŭ din acestŭ ţinutŭ, va fi neştérsă şi urmată de fapte de românescŭ devotamentŭ. Dar nu voescŭ să vĕ ocupŭ cu considerărĭ de ale mele. Étă faptele:

În diminéţa ďileĭ de 27 Augustŭ noŭ comuna Roşia, situată în frumósa şi îmbelşugata vale a Secaşuluĭ, era în picióre, tótă gătită de serbătóre. Veselia era în ochiĭ tuturorŭ, pentru că aveaŭ să serbeze împreună cu amintirea adormiriĭ Fecióreĭ nepĕtate şi o festivitate a culturei şi a poporuluĭ românescŭ.

Cătră órele optŭ numĕroşi locuitorĭ împreună şi în frunte cu bravulŭ preotŭ localŭ se îndreptară spre puntea dela capulŭ comuneĭ, unde era ridicatŭ unŭ arcŭ de triumfŭ cu înscrierea „Bine aţi venitŭ.“ Aicĭ se aştepta sosirea membrilorŭ subcomitetuluĭ din Blaşiŭ.

Ospeţiĭ din Blaşiŭ nicĭ nu întârdiară. Vre-o 20 de trăsurĭ se iviră una după alta, aducêndŭ pe aceia, carĭ veniaŭ fără pregetŭ, ca împreună cu noĭ să petrécă o ďi pentru înaintarea scopurilorŭ, ce şi-le-a prefiptŭ Asociaţiunea nóstră. După urările de bună sosire, manifestate prin entusiastice strigăte de „să trăéscă“, preotulŭ localŭ bineventă comitetulŭ, în numele căruia a mulţămitŭ zelosulŭ directorŭ alŭ despărţemîntuluĭ, veneratulŭ domnŭ profesorŭ şi viceprotopopŭ onorariŭ Ioanŭ Germanŭ.

După salutările împrumutate şi după aşeďarea pe la casele ospitale ale Roşienilorŭ ne-amŭ întrunitŭ cu toţiĭ la sfînta biserică, unde liturgia a celebrat'o M. O. D. Ioanŭ Germanŭ, directorulŭ despărţemîntuluĭ, cu asistinţa alorŭ doĭ preoţi şi a unuĭ lectorŭ. Cântările le-a esecutatŭ cu măestria îndatinată profesorulŭ de cantŭ bisericescŭ Nicolaŭ Ionaşiŭ, născutŭ în Roşia.

După terminarea sfinteĭ Liturgiĭ totŭ publicŭ a eşitŭ la platoulŭ de lângă biserică, unde sub bolta azurie a sfîntuluĭ ceriŭ s'a celebratŭ unŭ părăstasŭ pentru odihna sufletéscă a fericituluĭ preşedinte alŭ Asociaţiunii George Bariţiŭ. La sfârşitulŭ acesteĭ mişcătóre ceremoniĭ domnulŭ directorŭ alŭ despărţemîntuluĭ ţinu o preafrumósă vorbire bisericéscă, propunêndŭ tuturorŭ creştinilorŭ de modelŭ alŭ vieţiĭ pe Fecióra cea nepetată.

Şi acum urmă adunarea, care s'a ţinutŭ în spaţiósa sală a şcóleĭ nóstre greco-catolice. La adunare publicŭ era sporitŭ cu multŭ, pentru că într'aceea sosiră óspeţi de prin comunele din împrejurime, precum Cergăulŭ micŭ şi mare, Lupu, Cenade, Broşteni şcl.

Adunarea a decursŭ cu multă demnitate şi în perfectă ordine. Din conclusele eĭ voiŭ aminti *constituirea reuniunii române de agricultură din comitatulŭ Albeĭ-inferióre,* care de preşedinte a alesŭ pe dlŭ profesorŭ şi cunoscutulŭ economŭ teoreticŭ şi practicŭ din Blaşiŭ Ioanŭ F. Negruţŭ, *înfiinţarea uneĭ agenturi a Asociaţiunii Transilvane în Roşia* şi *înfiinţarea uneĭ bibliotece poporale în Roşia.* Aceste treĭ concluse singure ar fi de ajunsŭ pentru a constata meritulŭ despărţemîntuluĭ nostru condusŭ cu atâta abnegaţiune şi zelŭ de bravulŭ eĭ directorŭ, domnulŭ Ioanŭ Germanŭ.

După adunare urmă masa comună la casa domnuluĭ Munteanŭ, la care aŭ luatŭ parte preste 100 de ómeni. Voe bună, toaste, cântărĭ şi musică n'aŭ lipsitŭ.

Prânďulŭ l'a urmatŭ petrecerea poporală. Sara diletanţiĭ meseriesĭ din Blaşiŭ aŭ aranjatŭ pe o bină improvisată o drăgălaşe producţie teatrală, representândŭ piesele: „Arvinte şi Pepelea“ şi „Vivandiera“. La producţie, care a încântatŭ pe toţi, a participatŭ unŭ auditoriŭ fórte numĕrosŭ. Aplause nesfârşite aŭ încununatŭ nobila nisuinţă a bravilorŭ nostri meseriesĭ.

Dansŭ a urmatŭ după producţia teatrală şi s'a continuatŭ cu vioiciune până târďiu.

De închiare trebue să relevezŭ persónele acelea, carĭ aŭ făcutŭ în prima linie posibilă reuşita cea bună a adunăriĭ din Roşia. Acele persóne suntŭ: Munteanŭ proprietariŭ, A. Deacŭ parochŭ, Greavu comerciantŭ, Lupescu proprietariŭ şi Dămianŭ învăţătoriŭ. Onóre şi laudă lorŭ.

Adunarea proximă s'a fixatŭ la Blaşiŭ, unde vĕ şi urezŭ revedere în pace.

Unŭ Secăşanŭ.

După o óră străinulŭ ieşi din colibă şi porni spre stînca cu cruce. Ajungêndŭ acolo se împedecă într'unŭ trupŭ de omŭ. Se plécă şi spre marea sa mirare recunósce în celŭ rănitŭ pe podariulŭ. Elŭ trăgea de mórte.

„Dumneďeule, ce s'a întîmplatŭ?“ strigă străinulŭ. „Pricepŭ! Dta,“ continuă elŭ după o pausă scurtă, „aĭ sedusŭ pe duşmaniĭ meiĭ şi m'aĭ mântuitŭ pe mine jertfiindu-ţi viaţa.“

Buzele muribunduluĭ se mişcară, şi elŭ ďise şoptindŭ:

„Şi a dóua minune s'a împlinitŭ, după cum mi-a promisŭ Maĭca Domnuluĭ. Preaîduratulŭ Dumneďeŭ m'a învrednicitŭ, să mântuescŭ cu viaţa mea pe fiulŭ aceluia, pe care l'am omoritŭ înainte de asta cu treĭ ďecĭ de anĭ chiarŭ în loculuŭ acesta. Da . . . acela . . . pe . . . care . . . l'am . . . omoritŭ . . . a fostŭ . . . tatălŭ . . . dtale . . . George . . . Mayer . . .“

Şi plinŭ de consternare se plécă străinulŭ spre ucigaşulŭ tatăluĭ sĕŭ stringêndu-i mâna rĕcită.

Dar bĕtrânulŭ podariŭ era în cele din urmă. Elŭ şi-a ridicatŭ încă odată ochiĭ, a privitŭ încă odată la crucea luĭ Isusŭ, a ďisŭ suspinândŭ unŭ „Dómne, iértă-mĕ!“ şi şi-a închisŭ ochiĭ pe veciĭ . . . .

Preste câte-va ďile se cetia în jurnale, că în Varşovia aŭ fostŭ prinşi mai mulţi nihilişti, şi între aceştia eraŭ şi ceĭ treĭ.

Munţiĭ apuseni, Octobre 1893.

Onorată Redacţiune!

După ce prima mea corespondinţă în acestŭ obiectŭ nu a ajunsŭ la destinaţiunea sa, adecă în mânile Dvóstre, pentru ca unŭ lucru atâtŭ de momentosŭ pentru noĭ ceştĭ din munţi să nu se trécă cu vederea, mĕ vĕďŭ îndemnatŭ a Vĕ descrie din noŭ *sfinţirea bisericeĭ din Bistra.* Acéstă biserică a începutŭ a se ziďi în anulŭ 1844, punêndu-se fundamentulŭ în 3 Augustŭ. Loculuŭ însă de sub temelie a fostŭ subminatŭ, şi aşa muriĭ ridicaţi până la o órecare înălţime aŭ începutŭ a se cufunda. Deci s'a începutŭ lucrarea din noŭ, şi fundamentulŭ alŭ doilea s'a pusŭ pe basa mineĭ de stîncă. Acum s'aŭ ridicatŭ păreţiĭ până la o înălţime relative considerabilă, dar totuşi eraŭ încă departe de boltitură, cândŭ lucrulŭ s'a întreruptŭ. Într aceste aŭ întrevenitŭ turburările din aniĭ 1848, personaluluĭ preoţescŭ în decursulŭ timpuluĭ s'a schimbatŭ, şi — cruţândŭ memoria celorŭ defuncţi — nu potŭ ďice mai multŭ, decâtŭ că biserica s'a părăsitŭ şi capitaluluĭ eĭ realŭ s'a administratŭ neconsciinciosŭ. Păreţiĭ pe încetulŭ aŭ începutŭ a se ruina, crescuseră pe eĭ cucute şi alte burueni, totulŭ înfăţişa o icónă lugubră, o mărturie fórte tristă pentru conducĕtoriĭ din Bistra. Edificarea acesteĭ biserici începea a deveni legendară ca a renumiteĭ biserici din Argeşŭ. Dar timpulŭ, în carele tóte celea lumescĭ se schimbă, a adusŭ cu sine schimbarea din noŭ a personaluluĭ preoţescŭ din Bistra, cu alte feţe mai energice. Aşa s'a întîmplatŭ, că în anulŭ 1879, fiindŭ administratorŭ parochialŭ alŭ Bistreĭ actualulŭ parochŭ din Boşŭ, Onoratulŭ Ioanŭ Butnariŭ, şi curatorŭ primarŭ unŭ anumitŭ Bîrlea, nóua biserică s'a scosŭ din burueni, lucrarea după o stagnare de preste 30 de anĭ s'a reînceputŭ cu putere, s'a făcutŭ boltitura şi s'a acoperitŭ. Dar totuşi era încă departe de a fi terminată, cândŭ lucrarea s'a întreruptŭ din noŭ. On. Ioanŭ Butnariŭ a fostŭ promovatŭ de parochŭ în Boşŭ şi neconsciinţiositatea întru administrarea capitaluluĭ realŭ alŭ bisericeĭ a începutŭ a-şi juca din noŭ mendrele. Astfelŭ s'a întîmplatŭ apoĭ la arĕtarea administratoreluĭ de atuncĭ a Bistreĭ esmiterea uneĭ comisiunĭ de cătră Veneratulŭ Consistoriŭ în persónele viceprotopopuluĭ de atuncĭ, Preaonoratuluĭ protopopŭ actualŭ alŭ Cluşuluĭ Ioanŭ Laslo, şi a Onoratuluĭ parochŭ alŭ Roşieĭ Ioanŭ Maĭorŭ, contra curatoruluĭ primarŭ Bîrlea. Actuariulŭ aceleĭ comisiunĭ a şeďutŭ la investigare numaĭ o sĕptĕmână, cândŭ de o parte fiindŭ rĕcitŭ, de altă parte chemându-lŭ alte afacerĭ, s'a reîntorsŭ acasă. Nu a fugitŭ însă de frica luĭ Bîrlea şi pentru neînţelegerĭ, cum ĭ-a plăcutŭ Spect. Dnŭ Alesandru Darabantŭ a se esprima mai astăprimăvară în o întîmpinare cam pătimaşe, ce V'a trimis'o contra unorŭ terminĭ din o corespondinţă scrisă totŭ de mine. În loculuŭ aceluĭ actuariŭ protopopuluĭ a maĭ perîndatŭ încă doĭ actuarĭ în persónele On. Romulŭ Marcu şi Andreiŭ Oprea, obosindu-l pe ambiĭ. În fine după treĭ sĕptĕmânĭ de muncă continuă s'a limpeďitŭ adevĕrata stare a lucrurilorŭ din Bistra. Firesce că domnuluĭ curatorŭ Bîrlea acestŭ resultatŭ alŭ lucrărilorŭ comisiunĭ nu ĭ-a prea plăcutŭ, fiindŭ că faptele sevârşite de dsa nu-ĭ prea serviaŭ spre onóre, ba puţinŭ a lipsitŭ, de nu l'aŭ pusŭ la rĕcóre.

Cu ocasiunea acesteĭ investigărĭ s'a maĭ doveditŭ o împrejurare fórte tristă din Bistra: poporulŭ atâtŭ moralminte câtŭ şi materialminte era desécatŭ. Singuraticĭ sacrificaseră sute de florenĭ pentru edificarea bisericeĭ, şi parte mare din aceĭ banĭ adunaţi cu sudóre cruntă fuseră defraudaţi şi risipiţi. Poporulŭ nu maĭ avea încredere în conducĕtorĭ, nu maĭ putea nicĭ spera, că acéstă biserică se va termina órecândŭ. Órecâţi sub titulŭ de unŭ împrumutŭ pentru biserică aŭ fostŭ escamotaţi şi aduşi la sapă de lemnŭ de cătră nisce înşelătorĭ rafinaţi. Poporulŭ era desperatŭ

cu desevârşire. Însă precum totdeuna, aşa şi aci mâna Provedinţei a îndreptatŭ érăşĭ lucrurile din estremulŭ celŭ maĭ problematicŭ. În anulŭ 1888 a fostŭ denumitŭ de preotŭ în Bistra On. Alesandru Papiŭ. Elŭ dar a sositŭ în timpulŭ celŭ maĭ criticŭ. Dar prin nepărtinire pe de o parte, prin stricteţă întru administraaea averiĭ bisericescĭ de altă parte, pe încetulŭ a începutŭ a câştiga încrederea poporuluĭ şi a-ĭ însufla speranţe nóuĕ. Asupra faptelorŭ luĭ singuratice nu mĕ estindŭ, ca să nu cugete cineva, că-lŭ măgulescŭ ca pe colegŭ. Dar resultatulŭ activităţiĭ luĭ de cinceĭ aniĭ de preoţie în Bistra este următoriulŭ: a terminatŭ biserica cea nóuă, făcêndu-ĭ turnulŭ cu tóte arpartinenţele, apoĭ uşĭ, ferestĭ, corŭ, padimentŭ, iconostasŭ şi pictoritŭ. Tóte aceste aŭ costatŭ multe miĭ de florenĭ, şi aceste dela poporulŭ celŭ şi moralminte şi materialminte desĕcatŭ numaĭ unŭ Papiŭ a fostŭ în stare a le colecta. Acestŭ omŭ acum de unŭ anŭ funţionézĕ gratuitŭ ca alŭ doilea învăţătoriŭ, şi a pusŭ sub lucrare unŭ noŭ edificiŭ scolasticŭ. Nu mĕ maĭ estindŭ, pentru că nu-mĭ compete mie apreţiarea meritelorŭ luĭ Papiŭ, ci *altora,* carĭ o sciŭ face maĭ obĭectivŭ decâtŭ mine. Biserica deci acum era gata, şi numaĭ mirele doritŭ, Archiereulŭ, care să o consacreze, maĭ lipsia. Preoţiĭ şi poporulŭ din Bistra cumpĕnindŭ însă, că între actualele împrejurări vitrege numaĭ bunulŭ Dumneḑeŭ scie, cândŭ îşĭ va căpĕta Archidiecesa mirele doritŭ, Archiereulŭ sĕŭ, s'aŭ botărîtŭ să-şĭ încoroneze fructulŭ ostenelelorŭ celorŭ de 49 de aniĭ, adecă de o jumătate de seculŭ, şi să cérĕ dela Veneratulŭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ binecuvîntarea acesteĭ bisericĭ, carea sigurŭ este cea maĭ frumósă şi maĭ imposantă — afară de catedrală — din întrégă archidiecesa. Pe câtŭ am auḑitŭ eŭ, în petiţiune aŭ cerutŭ delegatŭ expresŭ de Reverendissimulŭ Domnŭ canonicŭ Dr. Alesandru Grama, care se bucură de cele maĭ marĭ simpatiĭ în aceste părţi ale archidieceseĭ. Dorinţa li-s'a împlinitŭ, şi pe ḑiua fixată pe 20 Septembre n. s'aŭ şi luatŭ dispositiunile pentru efeptuirea ritualuluĭ binecuvîntăriĭ. Anume de către Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ consistorialŭ s'aŭ tipăritŭ şi dispusŭ să se împartă 100 exemplare din programa agendelorŭ sfinţiriĭ. Preoţimea tractuală atâtŭ prin preotulŭ din Bistra câtŭ şi prin viceprotopopulŭ a fostŭ invitată a funga la actulŭ sfinţiriĭ.

În 19 am sositŭ în Bistra, să ieaŭ-şi eŭ parte la solemnitatea primiriĭ delegatuluĭ. La podulŭ de preste valea Bistreĭ aşteptaŭ cam vre-o 20 de călăreţĭ îmbrăcaţĭ serbătorescĕ şi între eĭ o copilă în costumŭ naţionalŭ cu unŭ buchetŭ de florĭ în mână. Sosindŭ în Bistra, aci la o órecare distanţă dela biserica cea nóuă era ridicată o grandiósă pórtă de triumfŭ din crengĭ de bradŭ. Pe frontispiciŭ era scrisŭ: *„Bine aĭ venitŭ.“* Maĭ departe câtŭ vedeaĭ cu ochiĭ, tóte stradele eraŭ împodobite cu brădetŭ. La pórta de triumfŭ se afla întrégă preoţimea tractuală cu viceprotopopulŭ în frunte, îmbrăcţĭ în ornate bisericescĭ, doĭ ca diaconĭ, ceĭalalţĭ ca preoţĭ. Împrejurŭ era o mulţime nu prea mare de poporŭ, să fi fostŭ la vre-o 3—400; parte mare eraŭ inteligenţĭ, domnĭ şi dame. Lângă preoţime se aflaŭ Domniĭ profesorĭ din Blaşiŭ Nicolaŭ Ionaşĕ şi Aronŭ Papiŭ, cântăreţĭ escelenţĭ. La câteva momінte după sosirea mea clopotele din turnulŭ bisericeĭ celeĭ nóuĕ şi bubuitulŭ trascurilorŭ din apropiere ne-aŭ datŭ de scire că se apropie delegatulŭ. Curêndŭ s'aŭ şi ivitŭ călăreţiĭ înaintea caleseĭ delegatuluĭ venindŭ în fugă mare. În fine aŭ sositŭ, unŭ hura puternicŭ a eşitŭ de pe buzele mulţimiĭ. Delegatulŭ consistorialŭ venia în o calésă trasă de patru caĭ, era în ornatu-ĭ canonicŭ, şi-lŭ însoţiaŭ Spect. Dnŭ Dr. Simeonŭ Caianŭ din Roşia şi unŭ clericŭ. Reverendissimulŭ Dnŭ delegatŭ avea în mână acela-şĭ buchetŭ de florĭ, pe care-lŭ vĕḑusem la copila dintre călăreţĭ.

Dându-se josŭ din caretă Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ a fostŭ întimpinatŭ prin o vorbire ocasională potrivită de către dlŭ viceprotopopŭ. După dlŭ viceprotopopŭ a rostitŭ câteva cuvinte fórte multŭ cuprinḑĕtóre preotulŭ din Bistra On. Alesandru Papiŭ. Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ le-a răspunsŭ cu îndatinata-ĭ elocinţă. După aceste cu toţiĭ ne-amŭ dusŭ în biserica cea nóuă, unde Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ, după o alocuţiune scurtă către poporŭ, a cetitŭ împărtăşirea recunoscinţeĭ, ce o a trimisŭ Veneratulŭ Consistoriŭ poporuluĭ din Bistra pentru jertfele aduse la edificarea bisericeĭ. Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ n'a uĭtatŭ a aminti în alocuţiunea sa şi zelulŭ preoţilorŭ din Bistra, carele fără îndoélă a fostŭ unŭ factorŭ esenţialŭ întru edificarea bisericeĭ. Apoĭ s'a cântatŭ Doxologia şi s'a celebratŭ înseratulŭ cu Litie. Preste totŭ cântările aŭ fostŭ esecutate de dniĭ Ionaşŭ şi Papiŭ cu atâta armonie şi dulcéţă, cum noĭ ceştĭ de prin munţĭ nu amŭ maĭ auḑitŭ. La şese óre sara s'a făcutŭ mânecatulŭ din 20, celebrândŭ toţĭ preoţiĭ cu delegatulŭ în frunte. Ceremoniile aŭ fostŭ esecutate cu o esactitate perfectă încâtŭ nu aŭ lăsatŭ nimicŭ de doritŭ. Aşĭ îndrăsni să afirmŭ, că cu maĭ multă armonie şi esactitate nu se esecută în catedrala niciĭ uneĭ episcopiĭ orĭ archiepiscopiĭ. Acéstă împrejurare a câştigatŭ multŭ respectŭ şi apreţiare preoţimiĭ greco-catolice înaintea poporaţiuniĭ cu deosĕbire de alte confesiunĭ, carea pe la eĭ nu se întîlnesce cu de aceste.

A dóua ḑi, adecă în 20 Septembre diminéţa, cu ḑorile de-odată, se vedea curgêndŭ poporulŭ din tóte părţile de prin munţĭ. Pe la şese óre procesiunĭ întregĭ sosiaŭ de prin comunele vecine cu praporĭ în frunte şi cântândŭ imnurĭ bisericescĭ. Deja pe la optŭ óre atâta lume de omŭ era, încâtŭ domnŭ nodomnŭ acuşĭ nu aĭ fi pututŭ nicĭ să te apropiĭ de biserică. Dar cu tóte aceste în decursulŭ întregeĭ funcţiunĭ poporulŭ a păstratŭ o ordine exemplară. Timpulŭ, carele de diminéţă a fostŭ posomorîtŭ şi negurosŭ, s'a înseninatŭ de-odată şi către optŭ óre a începutŭ a fi fórte plăcutŭ.

Punctŭ la optŭ óre s'a începutŭ serviţiulŭ divinŭ cu sfinţirea apeĭ, apoĭ s'a încunjuratŭ biserica pe din lăuntru şi pe din afară şi s'a stropitŭ cu apă sfinţită. După aceste amŭ plecatŭ cu procesiune la biserica cea veche pentru a aduce ss. vase şi S. Euharistie. Poporulŭ pe ambe părţile drumuluĭ forma şpalierŭ. Ceva caracteristicŭ şi pătrunḑĕtoriŭ era, cândŭ ne aflamŭ înaintea uşilorŭ bisericeĭ celeĭ vechĭ. Pe feţele întreguluĭ poporŭ se vedea o deosĕbită impresiune de solemnitate. La câţĭva paşĭ maĭ la o parte suna fără întrerumpere concertulŭ asurḑitoriŭ alorŭ ḑece trascurĭ, carĭ le slobodiaŭ fără a cruţa pulverea nescarĭ băeşĭ aduşĭ anume din Roşia de către dlŭ Dr. Caianŭ. Între sunetele împuşcăturilorŭ se înălţaŭ armoniósele cântărĭ bisericescĭ ale dlorŭ Ionaşŭ şi Papiŭ. Ér prin biserică şi pe lângă biserică plângeaŭ bătrânĭ, bărbaţĭ şi femeĭ, carĭ ḑilele bune şi rele ale vieţiĭ lorŭ le-aŭ petrecutŭ în prejma acesteĭ bisericĭ, pe carea preoţiĭ o despoiaŭ acum atâtŭ de fără milă de sacrele utensiliĭ în favorulŭ bisericeĭ celeĭ nóuĕ. Trebue să se străpună omulŭ cu sufletulŭ în positia lorŭ, pentru ca să le înţelégă jalea. De acéstă biserică îĭ légă pe eĭ suvenirile întregeĭ vieţĭ dela légănŭ până la mormîntŭ şi eĭ întru adevĕrŭ suntŭ aprópe de mormîntŭ. La rentórcerea procesiuniĭ poporulŭ a îngenunchiatŭ adorându-lŭ S. Eucharistie. În uşa bisericeĭ celeĭ nóuĕ s'a cetitŭ molitva „la întrarea în casă nóuă“, apoĭ evangelia sfinţiriĭ bisericeĭ. După întrarea în biserică Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ a ţinutŭ predica ocasională, unŭ capŭ de operă în oratorie. Acéstă predică — precum însu-şĭ poporulŭ s'a esprimatŭ — deşi a tractatŭ învăţăturĭ fórte mărete, dar a fostŭ îmbrăcată într'unŭ stilŭ atâtŭ de poporalŭ, încâtŭ şi celŭ maĭ simplu ascultătoriŭ a putut'o pricepe pe deplinŭ. Sperămŭ, că se va publica şi în colónele „Unirii“, deórece ar fi daună, ca astfelŭ de tesaurĭ să rĕmână tăĭnuiţĭ. S'a celebratŭ apoĭ S. Liturgie, după liturgie părăstasŭ pentru sufletele acelorŭ morţĭ, carĭ aŭ contribuitŭ la edificarea bisericeĭ. La finea părăstasuluĭ s'a cetitŭ deslegarea pentru morţĭ, apoĭ s'a cântatŭ Doxologia. Şi în fine viceprotopopulŭ a mulţămitŭ Veneratuluĭ Consistoriŭ şi delegatuluĭ consistorialŭ pentru ostenéla şi jertfele aduse spre sfinţirea acesteĭ biserice. Cu acestea actulŭ sfinţireĭ s'a terminatŭ, şi ne-amŭ întrunitŭ la o masă de preste 80 couverte la prânḑŭ.

Prânḑulŭ a decursŭ ca tóte prânḑurile cu dragoste şi voe bună. Voea bună în inima omuluĭ nu încape fără să şĭ-o spună, adecă: prânḑŭ mare fără toaste cine a maĭ vĕḑutŭ? Celea dintâiŭ toaste aŭ fostŭ ridicate de Reverendissimulŭ Domnŭ delegatŭ în onórea Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ romanŭ, a Maĭestăţiĭ Sale a regeluĭ, a Reverendissimuluĭ domnŭ Vicariŭ capitularŭ şi a Veneratuluĭ Consistoriŭ mitropolitanŭ, a vice-protopopuluĭ, a preoţilorŭ, şi apoĭ a poporuluĭ din Bistra. A toastatŭ apoĭ vice-protopopulŭ întru sănătatea Reverendissimuluĭ delegatŭ consistorialŭ Dr. Alesandru Grama, unulŭ din preoţi pentru spectatulŭ Domnŭ Dr. Caianŭ, şi de aci încolo ca la tóte banchetele şirulŭ toasteloră a fostŭ legionŭ. **x.**

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. On. *Georgiŭ Popŭ,* fostŭ adm. paroch. în Galda de josŭ, este numitŭ adm. paroch. în *Buda veche* şi *Denşŭ;* On. *Aureliŭ Hulea,* adm. paroch. în Mórdeşŭ, este numitŭ adm. paroch. în *Galda de josŭ;* On. *Ioanŭ Vereşmorténŭ,* adm. paroch. în Molosigŭ, este numitŭ adm. paroch. în *Şardulŭ* şi *Nadeşulŭ magiarŭ;* On. *Teodorŭ Sĕlăgeanŭ,* este numitŭ adm. paroch. în *Teuţŭ.*

Procesulŭ „Tribuneĭ“. Curia a respinsŭ recursulŭ de nulitate înaintatŭ contra sentinţeĭ aduse de tribunalulŭ de presă din Cluşiŭ asupra dnilorŭ Albini, Rusu Şirianulŭ, Balteşŭ şi Dordea.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pil, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

X.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire din 5 Septembre 1700.

În luna lui Septembre din anulŭ 1700 s'a ținutŭ în mănăstirea sfinteĭ Treimĭ din Alba-Iulia una dintre cele maĭ numeróse adunărĭ din câte cunósce istoria Românilórŭ din Transilvania. Erau de față Mitropolitulŭ Atanasiŭ, toțĭ protopopiĭ cu juraților lorŭ și cu doĭ preoțĭ din fiesce care protopopiatŭ și cu multŭ poporŭ din tóte părțile. În 5 Septembre 1700 Mitropolitulŭ și clerulŭ adunatŭ a aprobatŭ și primitŭ următoriulŭ manifestŭ de unire, pe care noĭ îlŭ dămŭ aci în traducere românéscă:

„Noĭ subscrișiĭ, episcopulŭ, protopopiĭ și totŭ clerulŭ bisericeĭ românescĭ din Transilvania și din părțile unite cu dînsa, facemŭ cunoscutŭ prin acésta tuturorŭ celorŭ ce se cuvine, și maĭ alesŭ staturilorŭ vestite ale țĕreĭ Transilvanieĭ, că considerândŭ atâtŭ nestatornicia vieții omenescĭ, câtŭ și nemurirea sufletuluĭ (de care trebue să avemŭ cea maĭ mare grije preste tóte), amŭ închiatŭ liberĭ și de bună voe din îndemnulŭ luĭ Dumneḑeŭ unirea cu Biserica romano-catolică, și ne declarămŭ prin acésta de conmembrĭ aĭ sfinteĭ Maĭce Bisericĭ romano-catolice, primindŭ, mărturisindŭ și creḑêndŭ tóte celea ce primesce, mărturisesce și crede aceea, maĭ vîrtosŭ acelea pe tru puncte, în carĭ ne păreamŭ până acuma a fi desbinațĭ, carĭ nise propunŭ și prin preagrațiosulŭ decretŭ și prin diploma Maĭestățiĭ Sale preasacrate și a Eminenței Sale Archiepiscopuluĭ. Din care causă vremŭ, ca și noĭ să ne bucurămŭ de totŭ acelea drepturĭ și privilegiĭ, de carĭ se bucură preoțiĭ aceleia-și sfinte Maĭce Bisericĭ după concesiunea sfinteloră canóne și a Regilorŭ de odinióră aĭ Ungarieĭ. Așa și noĭ după amintitulŭ decretŭ alŭ Maĭestățiĭ Sale imperiale și regale și a Eminenței Sale Archiepiscopuluĭ voimŭ să ne folosimŭ și să ne bucurămŭ de acum înainte întocmaĭ ca conmembriĭ aceleia-și bisericĭ. Întru maĭ mare credință și tărie a acestora amŭ întăritŭ acestŭ manifestŭ alŭ nostru cu subscrierea mâneĭ nóstre și cu sigilulŭ sfinteĭ mănăstirĭ din Alba-Iulia și cu sigilele propriĭ usuale. Alba-Iulia în 5 Septembre, anulŭ 1700.“

Actulŭ acesta este subscrisŭ de Mitropolitulŭ Atanasiŭ, de 54 protopopĭ, dintre carĭ 3 din Maramurĕșŭ, toțĭ în numele unuĭ numĕrŭ de 1563 preoțĭ. Manifestulŭ se află tipăritŭ latinesce și românesce la Nilles în opulŭ: „Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani“ pag. 247 și urm.; la A. Treb. Laurianŭ: „Magazinulŭ istoricŭ pentru Dacia“ tom. III. pag. 307 și următórele; și la I. M. Moldovanŭ: „Acte sinodalĭ“, tom. II. pag. 115 și următórele.

Dlŭ Densușanŭ nu póte suferi de locŭ acestŭ manifestŭ și altele asemenea luĭ. Și cum s'ar și puté să-lŭ sufere, cândŭ dînsulŭ și-a băgatŭ în capŭ idea greșită, că numaĭ manifestulŭ din 7 Octobre 1698 este genuinŭ și autenticŭ, și că acesta nu conține nimicŭ cu privire la primirea credinței catolice și a celorŭ patru puncte din partea Românilorŭ. Îndată ce dlŭ Densușanŭ ar admite genuinitatea și autenticitatea manifestuluĭ din 5 Septembre 1700, elŭ și-ar tăia crénga de sub picióre, pentru că acestŭ manifestŭ enunță fórte limpede primirea credinței catolice și a celorŭ patru puncte, și astfelŭ dsa ar trebui să recunóscă, că uniunea Românilorŭ cu biserica Romeĭ este o *uniune dogmatică*, ér nu o *alianță politică bisericéscă*. Ca nu cumva să admită adevĕrulŭi, dlŭ Densușanŭ se apĕră cu următoriulŭ neadevĕrŭ: „Tóte manifestele de unire, ce aparŭ în diferitele scrierĭ ale Ieșuiților cu alte date posterióre anuluĭ 1698, *și cu deosĕbire manifestulŭ din 1700,* suntŭ numaĭ simple *falsificate condamnabile, ale cărorŭ originale* n'aŭ esistatŭ nicĭ odată.“ [1])

[1]) Cercetarea istorică-critică pag. 30.

Abstragêndŭ dela aceea, că conceptulŭ „falsificărĭ“ presupune esistința actuluĭ genuinŭ și originalŭ, — căcĭ numaĭ unŭ actŭ esistentŭ se póte falsifica prin adaugere, orĭ mutilare, orĭ corumpere, — noĭ cu părere de rĕŭ trebue să declarămŭ francŭ, că dlŭ Densușanŭ grăesce neadevĕrŭ în cuvintele citate. Acésta o dovedimŭ, — ca să nu ni-se pótă imputa, că suntemŭ preocupațĭ, — cu auctoritatea luĭ G. Barițiŭ, care ḑice: „Acelŭ sinodŭ s'a convocatŭ pe 4 Septembre 1700; ĕră problemele luĭ aŭ fostŭ: 1. a se declara din noŭ asupra decretuluĭ uniunĭ formulatŭ din aniĭ precedenți; 2. reforma disciplineĭ eclesiastice, care era cu totulŭ decăḑută; 3. călĕtoria episcopuluĭ la Viena. Autenția concluselorŭ și canónelorŭ emanate din acelŭ sinodŭ memorabilŭ și publicate de repețite orĭ, *a fostŭ trasă până acum de cătră uniĭ scriitorĭ români la mare îndoélă, vorbindu-se despre ele cu „se ḑice“, „se spune, dară nu se crede“* etc., [1]) *astădĭ acele îndoelĭ* aŭ încetatŭ, pentru că cuprinsulŭ acelorŭ acte s'a descoperitŭ întocma în *codicele* manuscrisŭ conservatŭ în archivulŭ episcopatuluĭ romano-catolicŭ din Alba-Iulia, ĕră originaluluĭ se află în archivulŭ primațialŭ dela Strigoniŭ.“ [2])

Acestŭ testimoniŭ alu luĭ G. Barițŭ este suficientŭ, ca unŭ istoriografŭ să se simțéscă îndemnatŭ a nu declara cu ușurința dluĭ Densușanŭ, că manifestulŭ din 5 Septembre 1700 este unŭ „falsificatŭ condamnabilŭ“. Cu tóte acestea noĭ vomŭ esamina și argumentele aduse de dlŭ Densușanŭ în favorulŭ opiniuniĭ sale greșite, ca să limpedimŭ deplinŭ cestiunea, și să vaḑă cetitoriĭ nostri, că dacă este vorba de „falsificate condamnabile“, însu-și dlŭ Densușanŭ este, care falsifică într'unŭ modŭ condamnabilŭ.

Primulŭ argumentŭ adusŭ de dlŭ Densușanŭ pentru opiniunea sa este auctoritatea luĭ Șincai, [3]) Sam. Klein [4]) și Ciparĭŭ. Cuvintele acestuĭ din urmă nu le citéză dlŭ Densușanŭ, dar este evidentŭ, că înțelege nota, ce a făcut'o Ciparĭŭ în acte și fragmente la pag. 84. Însă auctoritatea acestorŭ treĭ scriitorĭ nu probéză, că manifestulŭ din 1700 ar fi unŭ *„falsificatŭ“*, ci tocmaĭ contrariulŭ la ceea ce voesce să probeze dlŭ Densușanŭ, pentru că Șincai în loculŭ citatŭ apriatŭ spune, că sinodulŭ din anulŭ 1700 a datŭ manifestulŭ de maĭ susŭ, pe care dînsulŭ îlŭ și publică per extensum și nu se îndoesce de locŭ despre genuinitatea luĭ. Șincai însă a cunoscutŭ manifestulŭ numaĭ din o copie fără de subscrierĭ, aflată în archivulŭ episcopescŭ din Blașiŭ, și pentru aceea cu dreptŭ cuvîntŭ a pututŭ scrie cuvintele aduse de dlŭ Densușanŭ în favorulŭ părerii sale greșite: „Pe hârtia, ce se ține în archivulŭ vlădicieĭ Făgărașuluĭ, de pe care s'a luatŭ acéstă scrisóre (adecă manifestulŭ), nu suntŭ iscăliți mitropolitulŭ Athanasie și protopopiĭ cu preoțiĭ de sub dînșiĭ.“ Dacă Șincai ar fi cunoscutŭ, unde se află manifestulŭ întregŭ cu subscrierĭ cu totŭ, atuncĭ nu-lŭ lua de pe „hârtia“ aflată în archivulŭ vlădicieĭ Făgărașuluĭ, ci de acolo, de unde l'aŭ scosŭ la lumină alțĭ scriitorĭ în ḑilele nóstre. Deci accentuămŭ încă odată, că Șincai nu se îndoesce despre genuinitatea manifestuluĭ din 1700, pentrŭ că apriatŭ spune, că în acelŭ anŭ „s'a adunatŭ săborulŭ românescŭ la Belgradŭ ..... și a datŭ scrisórea acésta: Noĭ ceĭ maĭ josŭ iscăliți etc.“

Asemenea nu se îndoesce despre genuinitatea manifestuluĭ din 1700 nicĭ Sam. Klein, pentru că étă ce ḑice: „În an. 1700 în luna luĭ Septembre s'a adunatŭ la Belgradŭ săborŭ mare, *care dândŭ afară unŭ manifestŭ* se declară a fi unitŭ și începciatŭ cu legea rom. catolică.“ [1])

Fiindŭ că însă și Sam. Klein, ca și Șincaĭ, a avutŭ cunoscință despre acestŭ manifestŭ numaĭ din „hârtia“ aflată în archivulŭ „vlădicieĭ Făgărașuluĭ“, dela sine se înțelege, că nicĭ dînsulŭ nu a pututŭ afla, că cine a fostŭ subscrisŭ la manifestŭ, și pentru aceea cu dreptŭ cuvîntŭ a pututŭ ḑice: *„Cine aŭ fostŭ anume subscriși, nu se află.“* [2]) Aceste cuvinte nu probéză, precum crede dlŭ Densușanŭ, că nu s'a datŭ nicĭ unŭ manifestŭ în an. 1700, ci probéză numaĭ atâta, câtŭ cuprindŭ în sine, că adecă din „hârtia“ conservată în archivulŭ vlădicieĭ Făgărașuluĭ nu se póte constata, *că cine anume aŭ fostŭ subscriși* la manifestulŭ *datŭ într'adevĕrŭ* în anulŭ 1700. Din contră Sam. Klein a fostŭ atâtŭ de convinsŭ, că acelŭ manifestŭ s'a datŭ, încâtŭ a cercatŭ anume, că cine a pututŭ fi subscrisŭ la manifestulŭ originalŭ. Spre acestŭ scopŭ a adusŭ în combinațiune cu manifestulŭ unŭ protocolŭ alŭ episcopuluĭ Atanasiŭ din 1701, în care se află însemnate numele protopopilorŭ și numĕrulŭi preoțilorŭ din 1701, ca astfelŭ să se pótă deduce celŭ puținŭ cu probabilitate, că cine aŭ fostŭ subscriși în manifestulŭ dela 1700, [3]) și apoĭ îndată adauge Sam. Klein: *„acestea așa întîmplându-se* etc.“, ca și cândŭ ar fi voitŭ să ḑică, că numele decopiate de dînsulŭ din protocolulŭ luĭ Atanasie dela 1701, aŭ trebuitŭ să fie subscrise și la manifestulŭ din 1700.

Cu privire la auctoritatea luĭ Ciparĭŭ dlŭ Densușanŭ astfelŭ se esprimă: „De altă parte Ciparĭŭ, învățatulŭ istoricŭ și filologŭ contestă, că la anulŭ 1700 s'ar fi datŭ vreunŭ manifestŭ din partea săboruluĭ Mitropolieĭ române de Alba-Iulia.“

Dlŭ Densușanŭ însă nicĭ aci nu spune tocmaĭ adevĕrulŭ, căcĭ Ciparĭŭ nu ḑice expresŭ, că în anulŭ 1700 nu s'a datŭ unŭ manifestŭ, ci numaĭ cu privire la datulŭ manifestuluĭ primitŭ din noŭ și în anulŭ 1700 are scrupuliĭ sĕĭ.

Sam. Klein adecă ḑisese, că manifestulŭ din 1700 are datulŭ de 12 Decembre 1700. La acésta Ciparĭŭ [4]) observă în notă: *„Vedĭ Partea I. pag. 77, unde datulŭ este maĭ adevĕratŭ.“* Ĕr la pag. 77, manifestulŭ pórtă datulŭ de 7 Octobre 1698. Așa dară Ciparĭŭ nu face altceva, decâtŭ după părerea sa greșită voesce să rectifice datulŭ manifestuluĭ primitŭ de sinodulŭ din 1700, dar nu négă, că în acestŭ anŭ *nu s'ar fi primitŭ* unŭ manifestŭ formulatŭ maĭ înainte cu altŭ datŭ, decâtŭ acela, care figuréză la Sam. Klein.

Altcum cu privire la datulŭ manifestuluĭ, nefiindŭ cunoscutŭ codicele manuscrisŭ din archivulŭ episcopatuluĭ catolicŭ din Alba-Iulia și actele din archivulŭ primațialŭ alŭ Strigoniuluĭ, multŭ timpŭ a domnitŭ între scriitorĭ o confusiune, care astădĭ a dispărutŭ cu totulŭ. Datulŭ adevĕratŭ alŭ manifestuluĭ *este 5 Septembre 1700.* Acestŭ datŭ îlŭ are manifestulŭ la Nilles, [5]) care l'a publicatŭ după codicele manuscrisŭ din Alba-Iulia. Acestŭ datŭ îlŭ are și la A. T. Laurianŭ, [6]) care probabilŭ a scosŭ actele sinoduluĭ din 1700, din acela-și isvorŭ, de care s'a folositŭ și Nilles, și în fine acela-și datŭ îlŭ are și la I. M. Moldovanŭ, [7]) care a decopiatŭ actele sinoduluĭ din 1700 din opulŭ citatŭ: „Magazinŭ istoricŭ.“

Ciparĭŭ s'a pututŭ înșela cu privire la datulŭ manifestuluĭ, pentru că dînsuluĭ nu ĭ-aŭ fostŭ cunoscute actele publicate de Nilles. Apoĭ Ciparĭŭ a publicatŭ manifestulŭ din cestiune după o copie, despre care elŭ însu-și ḑice, că nu este destulŭ de esactă: *„ex apographo haud satis emendato* in collectione diplomatica ms. per Dr. medic. quondam Bas.

[1]) Nu scimŭ, pe ce-și basézĕ Barițiŭ aserțiunea, că autenția actelorŭ a fostŭ trasă până acum la mare îndoélă, de-órece nicĭ Maiorŭ, nicĭ Șincaĭ, nicĭ Klein, nicĭ Ciparĭŭ, Laurianŭ, Moldovanŭ etc. nu se îndoescŭ de esistința sinoduluĭ din 1700 și nu tragŭ la îndoélă autenția actelorŭ luĭ.

[2]) Părți alese din ist. Transilvanieĭ v. I. pag. 192.

[3]) Chr. an. 1700.

[4]) La Ciparĭŭ Acte și frag. pag. 85, 86.

[1]) Acte și frag. de Ciparĭŭ pag. 85.

[2]) Ibid. p. 86.

[3]) Vedĭ Acte și fragm. p. 86.

[4]) Acte și fragm. pag. 86.

[5]) Symb. I. pag. 247—249.

[6]) Magazinŭ istoricŭ, Bucurescĭ 1846 tom. III. pag. 310.

[7]) Acte Sin. t. II. pag. 116.

Pap facta extante." [1]) Datulŭ de 12 Decembre 1700, care se cetesce la Sam. Klein şi G. Şincai în locurile citate, încă nu este adevĕratŭ. Aceştĭ doi scriitorĭ aŭ avutŭ cunoscinţă despre manifestulŭ anuluĭ 1700 numaĭ de pe o *„hârtie"* din „archivulŭ vlădicieĭ Făgăraşuluĭ". Hârtia aceea însă nefiindŭ actŭ originalŭ, ci numaĭ o copie *mancă,* uşorŭ s'a pututŭ întîmpla, ca acela, care a copiat'o, să nu fi scrisŭ datulŭ manifestuluĭ, ci datulu ḑileĭ, luneĭ şi anuluĭ, în care a copiatŭ dînsulŭ *contextulŭ* manifestuluĭ.

Însă orĭ cum ar sta lucrulŭ cu privire la causa, ce a făcutŭ pe uniĭ dintre scriitoriĭ nostri să greşéscă relativŭ la datulŭ manifestuluĭ, faptulŭ este, că Sam. Klein, Şincai, A. Tr. Laurianŭ, Moldovanŭ şi Nilles apriatŭ recunoscu, că în an. 1700 s'a ţinutŭ unŭ sinodŭ în Alba-Iulia şi că în acela s'a *aprobatŭ unŭ manifestŭ, prin care româniĭ aŭ primitŭ tóte câte le primesce mărturisesce şi crede biserica romano-catolică şi maĭ alesŭ cele patru puncte, în carĭ maĭ înainte se deosĕbiaŭ.* De aceea nu se póte invoca auctoritatea niciŭ unuia dintre scriitoriĭ amintiţĭ în favórea părereĭ dluĭ Densuşanŭ. Asemenea este faptŭ, că Ciparĭŭ nu négă, că în anulŭ 1700 s'a ţinutŭ sinodŭ în Alba-Iulia, şi că în acestŭ sinodŭ nu s'ar fi acceptatŭ unŭ manifestŭ de cuprinsulŭ indicatŭ. În fine este faptŭ constatatŭ pe basa actelorŭ demne de credinţă aflate de curêndŭ în Alba-Iulia şi Strigoniŭ, că manifestulŭ din cestiune este genuinŭ şi autenticŭ şi are datulŭ adevĕratŭ de 5 Septembre 1700.

(Va urma.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

„Aşa credĭ?" ḑise apoĭ gânditoriŭ. „Dar dacă vomŭ fi învinşĭ în locŭ de a învinge?"

„Atunci ne vomŭ pogorî noĭ din mocirle şi ne vomŭ lupta fiesce care ca doiĭ," ḑise Paulŭ cu focŭ, „şi asta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, de óre ce noĭ în luptele cele dintâiŭ nu vomŭ lua parte. Dar te rogŭ, generale, să-mĭ maĭ punĭ la dispositie încă câteva maşine de aruncatŭ dimpreună cu materialulŭ de lipsă."

„Dar unde veĭ să le aşeḑĭ?" întrebă Germanicŭ.

„Ómeniĭ meĭ," rĕspunse Paulŭ, „aŭ făcutŭ deja şănţuirĭ dese, preste carĭ inimiciĭ nu vorŭ puté trece. Noĭ suntemŭ acolo siguri şi aşteptămŭ cu nerăbdare óstea inimică. Şi după ce nu póte niciŭ să ne încunjure niciŭ să ne atace din dosŭ, sperŭ, că o mână de ómeni va isprăvi acolo lucruri admirabile. Ceea ce aşĭ dori eŭ, este, ca să atacŭ pe inimicŭ din latura."

„Ce?" ḑise Germanicŭ, căruia i-se părea, că n'a auḑitŭ bine. „Cu abia o legiune veĭ să atacĭ o óste de vre-o cincĭḑecĭ de miĭ?"

Ĕră se îndreptară tóte privirile spre tinĕrulŭ ostaşŭ.

„Nu chiarŭ aşa, generale," ḑise acesta închinându-se, „ci gândulŭ meŭ e acesta: Voiŭ clădi o plută tare, destulŭ de tare, ca să pótă purta catapultele şi balistele. Dóuĕ orĭ treĭ luntri cu vîsle vorŭ trage pluta departe de ţĕrmŭ, pentru ca armele inimicilorŭ să nu o pótă ajunge, dar totuşĭ destulŭ de aprópe pentru a arunca mórte între inimicĭ. Şi pe cândŭ frontulŭ lorŭ se va lupta cu noĭ, pe atuncĭ aripa lorŭ cea dréptă va fi atacată de maşinele mele. Asta îmĭ era în gândŭ, cândŭ am ḑisŭ, că voiŭ să încunjurŭ pe inimicŭ, şi aşĭ dori încă numaĭ aceea, ca să potŭ îndrepta şi din rîŭ unŭ asemenea atacŭ asupra barbarilorŭ."

„Planulŭ tĕŭ mĕ surprinde," ḑise Germanicŭ admirândŭ ingeniulŭ cutezătoriŭ alŭ ofiţeruluĭ sĕŭ. „Voiŭ da ordinŭ, să ţi-se împlinéscă voea. Mâne diminéţă," ḑise apoĭ către celalalţĭ, „vĕ voiŭ împărtăşi, ce mişcărĭ strategice vomŭ face maĭ întâiŭ."

Şi cu asta sfatulŭ s'a sfârşitŭ.

Mulţĭ dintre ofiţerĭ se apropiară de Paulŭ şi-ĭ gratulară la planulŭ luĭ celŭ energicŭ, precum şi cu sinceritate maĭ multă orĭ maĭ puţină la favorulŭ, cu care l'a distinsŭ Cesarulŭ adoratŭ de óstea sa.

În diminéţa următóre ajunseră în tabĕră sciriĭ nóue, carĭ siliră pe Cesarŭ să pornéscă îndată cu óstea sa.

Se ḑicea, că aceia dintre barbarĭ, carĭ înaintaŭ pe lângă ţĕrmulŭ apusanŭ alŭ laculuĭ, fiindŭ terenulŭ pe acolo uşorŭ de trecutŭ, aŭ înaintată deja fórte tare şi parŭ a avé de gândŭ să se aşeḑe în şesulŭ celŭ fórte mănosŭ.

Germanicŭ grăbi spre întîmpinarea lorŭ şi câştigă o învingere deplină pe pămîntulŭ acela, pe care cu optspreḑece vécurĭ maĭ târḑiŭ a avutŭ unŭ altŭ beliduce maĭ multe lupte hotărîtóre.

Apoĭ fără de a concede ostiĭ sale multŭ timpŭ de odihnă grăbi la délŭ în Alpiĭ Reticĭ, măcelărindŭ pe toţĭ ce i-se puneaŭ în cale, şi făcêndŭ apoĭ într'unŭ unghiŭ ascuţitŭ întóreere urmări óstea inimică pe lângă ţĕrmulŭ resăritenŭ alŭ laculuĭ, pentru ca să o atace din dosŭ.

În strîmtórea asta îngustă, care se vîresce printre rîŭ şi lacŭ şi e plină de înălţimĭ pleşe şi mocirlóse, aŭ fostŭ bătuţĭ Germaniĭ în chipulŭ celŭ maĭ înfricoşatŭ. Fiindŭ că eĭ eraŭ încunjuraţĭ din tóte părţile, numaĭ o cétă mică s'a pututŭ mântui de mórte orĭ de prinsóre, carea le era maĭ detestabilă decâtŭ mórtea. Acesteĭ cete îĭ închidea calea spre Italia o óste mică scutită prin şanţurĭ şi parapete, de pe lacŭ trimitea bateria cea mică a luĭ Paulŭ mórte în şirele eĭ, ĕră de către médănópte năvălia asupra eĭ óstea luĭ Germanicŭ. Ceĭ ce cercară a scăpa prin rîŭ, se înecară orĭ muriră străpunşĭ de săgetele romane, şi numaĭ fórte puţinĭ scăpară prin rîŭ.

Surprinderea Germanilorŭ fuse fórte mare, de óre ce eĭ gândiaŭ, că óstea, ce vinia de către médănópte, este a patrioţilorŭ şi aliaţilorŭ lorŭ, şi aşa nu avură timpŭ de ajunsŭ spre a se pregăti la luptă în contra acestorŭ inimicĭ înfricoşaţĭ. Lupta ţinuse dela amédĭ până după sfinţitulŭ sóreluĭ. Continuarea urmăririĭ Germânilorŭ o împedecă nóptea şi plóea.

În ḑiua următóre pe la amédĭ ţinu Cesarulŭ revistă preste óstea sa: ea maĭ avea încă preste treĭ ḑecĭ de miĭ de ostaşĭ. Germanicŭ le mulţămi pentru vitejia dovedită şi le puse în prospectŭ o resplată nóuă estraordinară.

Apoĭ întrebă de ofiţeriĭ căḑuţĭ orĭ răniţĭ, şi Telus îĭ raportă, că între ceĭ răniţĭ se numĕră şi Paulŭ. Elŭ nimeritŭ fiindŭ de maĭ multe săgete căḑuse lângă credinciosulŭ sĕŭ soţŭ. Acesta despărţindu-se de elŭ în îmbulḑéla lupteĭ nu-lŭ maĭ putu afla după aceea între ceĭ căḑuţĭ. Abia în diminéţa ḑileĭ următóre îlŭ află. Îşĭ perduse conscĭinţa de sine. Telus şi Longinŭ, care încă era greŭ rănitŭ, îlŭ transportară până la o căsuţă de lângă rîŭ.

Germanicŭ îlŭ cercetă însoţitŭ de mediculŭ sĕŭ. „Bărbaţĭ ca elŭ suntŭ rarĭ," ḑise Cesarulŭ. „Ceea e bunŭ dela fire, în mâna lorŭ se face încă şi maĭ bunŭ. De aḑĭ încolo Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ este tribunŭ alŭ ostiĭ romane."

XXV.

Într'aceea să ne rentórcemŭ la locuitoriĭ castelului vrăjitŭ.

Aci aflămŭ pe Aglais şi pe fata eĭ aşteptândŭ încă totŭ înzădarŭ vre-o scire dela Paulŭ. Într'aceea nu se întîmplase nimica, ce ar fi însuflatŭ Elineĭ îngrijirĭ nóuĕ cu privire la siguranţa feteĭ eĭ. Ḑilele le treceaŭ în linişte şi singurătate neturburată, şi Aglais, carea purtase în inima sa planulŭ uneĭ călătoriĭ până în Hispania ca scăparea cea maĭ de pe urmă, începu pe încetulŭ a-şĭ uita, să maĭ gândéscă la ţara aceea departată şi necunoscută. Dorinţa eĭ cea maĭ ferbinte era, ca fiulŭ eĭ câtŭ maĭ curêndŭ să se rentórcă încununatŭ cu glorie şi cu onorurĭ, şi sperarea eĭ era, că atuncĭ Augustŭ, chiarŭ şi numaĭ spre a-şĭ manifesta recunoscinţa, orĭ la capacitările Cesaruluĭ Germanicŭ, le va da moştenirea părintéscă, ce li-s'a fostŭ răpitŭ.

Agata într'aceea trăia numaĭ pentru florile sale şi pentru găocile sale de mare. Une orĭ întreprindea în societatea unchiuluĭ câte o espediţie de descoperirĭ în internulŭ castelului taĭnicŭ, care oferia ochilorŭ eĭ totdeuna minunĭ nóuĕ. Ea se conformă dorinţeĭ triumviruluĭ şi nu cercă niciŭ odată să cutriere singură labirintulŭ acesta.

Dar în tóte nu asculta de unchiulŭ sĕŭ. Une orĭ, cândŭ marea se lovia cu furie de stîncĭ, orĭ şi cândŭ marea era aşeḑată şi blândă, fata nu se putea răbda să nu o cerceteze. Atuncĭ alerga ca o căprióră printre stîncĭ la vale. Se părea că nu este niciŭ o împreunare între plateaurile cele micĭ de printre stîncĭ. Dar ea află totuşĭ o cale printre ele, o cale, carea după părerea eĭ n'a călcat'o încă picioru de omŭ. Aşa a aflatŭ fata pe încetulŭ mijlocŭlŭ de a ajunge josŭ până la ţĕrmulŭ mărieĭ şi ĕră la délŭ până la castelŭ. Până acum nu spuse mameĭ şi unchiuluĭ nimica despre lucrulŭ acesta; aştepta o ocasiune binevenită, ca să o facă acésta, deşi scia, că apoĭ nu-ĭ vorŭ maĭ concede să petrécă acolo în singurătatea dintre mare şi stîncĭ. Într'o ḑi mama-sa vĕḑu la dînsa nisce găocĭ de mare şi o întrebă, de unde le are; dar ea nu avu curajulŭ să mărturiséscă adevĕrulŭ.

Dar sosi ḑiua, care răpi pe Aglais şi Agata fără de veste din viaţa lorŭ liniştită.

Încă nu-şĭ părăsiseră dormitoriulŭ, cândŭ li-se aduse scirea, că prietinulŭ şi patriotulŭ lorŭ Dionisiŭ a sositŭ, pentru ca să le aducă sciriĭ despre Paulŭ.

Cuprinsulŭ acestorŭ sciriĭ îlŭ cam cunóscemŭ, dar totuşĭ avemŭ să le maĭ întregimŭ cu câte ceva. Germanicŭ după învingerile sale privia espediţia deocamdată determinată şi-şĭ aşeḑă óstea preste ĭernă în cetăţile Italieĭ de méḑḑĭ. Pe sama răniţilorŭ s'a clăditŭ unŭ lazaretŭ de lemnŭ, şi s'aŭ făcutŭ pe lângă elŭ case maĭ micĭ de lemnŭ, carĭ să cuprindă ostăşime spre a scuti lazaretulŭ. Apoĭ se rentórse învingĕtoriulŭ ca în sborŭ la Roma, pentru ca să spună însu-şĭ luĭ Augustŭ cele isprăvite. Roma începu a ḑeifica pe Germanicŭ şi a aştepta dela elŭ, că va restaura gloria romană de odinióră. Dar Germanicŭ parte din modestie, parte temêndu-se, ca nu cumva să dea ureĭ Cesaruluĭ Tiberiŭ nutremîntŭ noŭ, se rugă

să nu i-se gătéscă conductulŭ triumfalŭ, ce senatulŭ voia să i-lŭ acórde. Tóte acestea şi faptele şi rănirea luĭ Paulŭ şi înaintarea luĭ le împărtăşi Elinulŭ muĭerilorŭ, şi acestea lĭ ascultaŭ vorbele cu atenţiune încordată.

Aglais şi Agata îşi esprimară îndată dorinţa de a merge la Paulŭ.

„Ce te privesce pe tine, nobilă dómnă," díse Dionisiŭ, „credŭ, că nu se împotrivesce nimica acesteĭ călătoriĭ, şi fiinţa ta de faţă şi grijea ta vorŭ contribui multŭ la însănĕtoşarea maĭ grabnică a luĭ Paulŭ. Voiŭ fi fórte onoratŭ, dacă te voiŭ conduce eŭ până la Roma şi acolo mĕ voiŭ îngriji, ca să primescĭ dela prefectulŭ cetăţiĭ Luciŭ Piso diploma, care să dispună staţiunilorŭ postale schimbarea neamânată a cailorŭ, carĭ să te ducă până în nordulŭ Italieĭ la Paulŭ. Dar fata ta — mi-se pare, că nu ar fi consultŭ a o espune pericolelorŭ uneĭ călătoriĭ lungĭ, după ce aci în castelulŭ acesta lĭ este maĭ mare siguranţa şi maĭ plăcută viaţa."

„Aĭ tótă dreptatea, tinĕrulŭ meŭ prietinŭ," aprobă Aglais. „Agata să rĕmână aci sub scutulŭ unchiuluĭ sĕŭ. Numaĭ sclava mea Melena are să mĕ însoţéscă. M'ar linişti fórte, dacă aşĭ puté câştiga pe sama fiuluĭ meŭ ajutoriulŭ învăţatuluĭ nostru patriotŭ Charicles, însă nu sperezŭ —"

„Din contră, nobilă dómnă," o întrerupse Atenénulŭ. „Mĕ bucurŭ, că ţĭ potŭ împărtăşi, că Charicles după terminarea agendelorŭ sale celorŭ maĭ urgente are de gândŭ să grăbéscă la Verona şi să cerceteze pe prietinulŭ nostru."

Mişcată rugă Aglais pe Dionisiŭ, să mulţămésca luĭ Charicles în numele eĭ pentru jertfa acésta, dela care aştepta ea cu siguritate însănĕtoşarea fiuluĭ sĕŭ.

„Am să-ţĭ maĭ împărtăşescŭ ceva," díse Dionisiŭ, „ce póte nu-ţĭ va face plăcere mare. Póte că aĭ auditŭ deja, că Vediŭ Pollio, acelŭ monstru în chipŭ de omŭ, s'a bolnăvitŭ de pesciĭ sĕĭ şi a muritŭ. După datina modernă a testatŭ elŭ domeniile de lângă Cumae luĭ Augustŭ, şi Augustŭ nu voesce să ĭea luĭ Tiberiŭ anumite domeniĭ, carĭ le sciĭ, şi de aceea are de gândŭ să vĕ doneze domeniile de lângă Cumae ţie şi fiuluĭ tĕŭ, pentru ca în chipulŭ acesta să-l răsplătéscă serviţiile strategice."

Pe Aglais o cuprinseră fiorĭ.

„Într adevĕrŭ," continuă Dionisiŭ, „precepŭ, cum de vorbele mele te-aŭ surprinsŭ cam neplăcutŭ. Dór chiarŭ şi Augustŭ s'a îngreţoşatŭ şi a respinsŭ cu unŭ blăstĕmŭ tótă donaţiunea aceea. Altcum voiŭ să-ţĭ maĭ amintescŭ încă nisce împrejurărĭ, pe carĭ nu-mĭ este ĭertatŭ să le retacŭ. Abia am auditŭ, că desfrînatulŭ bĕtrânŭ a muritŭ fără moştenitorĭ, şi am şi alergatŭ la Augustŭ şi l'am rugatŭ, să vĕ asemne domeniulŭ acesta în lipsa altuia maĭ bunŭ. Elŭ după puţină gândire s'a învoitŭ, dar a făcutŭ şi o clausulă, carea sperŭ că nu te va înspăimînta. Se vede, că Plancina, soţia luĭ Cneiŭ Piso, are nisce pretensiunĭ faţă cu Vediŭ Pollio. Augustŭ a concipiatŭ decĭ documentulŭ de donaţiune aşa, că dă vila Vesuviană cu tóte dependenţele eĭ luĭ Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ pe sama luĭ şi a următorilorŭ luĭ, éră dacă ar muri elŭ fără următorĭ, atunci întregŭ domeniulŭ trece în proprietatea Plancineĭ."

„Ce?" díse triumvirulŭ, carele încă era de faţă. „E óre asta érăşĭ numaĭ unŭ capriţŭ alŭ rivaluluĭ meŭ de odinióră, orĭ dóră se ascunde vre unŭ scopŭ rĕŭ sub clausula asta? E lucru firescŭ, ca tineriĭ să moştenéscă dela bĕtrânĭ, dar nu şi întorsŭ. Îndată ce se va întórce Paulŭ sănĕtosŭ, trebue să se însóre, pentru ca să zădărnicéscă clausula acésta."

(Va urma).

Bibliografie.

Planŭ de învăţămîntŭ pentru limba română la marele gimnasiŭ gr. or. românŭ din Braşovŭ lucratŭ în conformitate cu planulŭ statuluĭ de *V. Oniţiŭ,* profesorŭ de limba şi literatura română.

A apărutŭ de sub tiparulŭ **Ootoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** cóstă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 421—1893. (45) 1—3

Edictŭ.

După ce Basiliŭ Medrea gr. cat. din Alba-Iulia, de unŭ anŭ şi jumĕtate şi-a părăsitŭ pe legiuita sa muĭere Elena n. Georgescu asemenea din Alba-Iulia, şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, se citézĕ prin acésta ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o di să se presenteze înaintea foruluĭ matrimonialŭ suscrisŭ, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urditŭ în contra luĭ de cătră muĭerea sa se va pertracta şi decide şi în absenţa dînsuluĭ.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a instanţă alŭ eparchieĭ Albeĭ-Iulie.

Alba-Iulia, 10 Oct. 1893.

Sim. Micu,
protop. gr. cat.

Vesminte gata

pentru bărbaţi şi băeţi, croitura cea maĭ modernă, **materie bună şi preţuri fórte scădute,** din fabricele cele maĭ renumite din Viena, le recomándă subscrisulŭ M. O. publicŭ. În deosebĭ atrage atenţiunea M. O. Domnĭ preoţi la aceea, că: rocurĭ (căputurĭ) de érnă, blănite cu postavŭ şi vată, ce costaŭ până acuma, şi costă şi aşĭ la alţiĭ 30—35 fl., le vinde **cu 16—20 fl.**

Blaşiŭ, 28 Septembre 1892.

Demetriu Turcu,
comerciantŭ.

(42) 3—5

JOSIFU GAVORA (3) 19—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomándŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

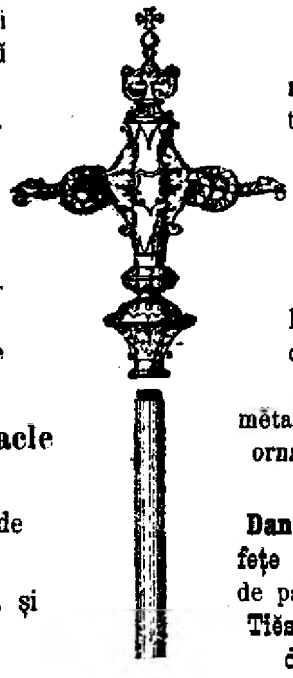

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ bisericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ bisericescĭ brodate

Dantele bisericesci, feţe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 35—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 13 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 21 Octobre 1893. Numĕrulŭ 42.

Românii şi Parlamentulŭ.

Pe câtŭ aŭ fostŭ de viĭ regretele nóstre pentru discusiunile, ce s'aŭ urmatŭ în camera deputaţilorŭ din Budapesta asupra discursurilorŭ regescĭ rostite la Boroşŭ-Şebeşŭ, pe atâtŭ de mare ne-a fostŭ de altă parte bucuria nóstră, pentru că din incidentulŭ acela s'a trasŭ în desbatere şi cestiunea nóstră naţională.

Amŭ regretatŭ acelea discusiunĭ din puncte maĭ înalte de vedere, fiindŭ că prin acele amŭ vĕdutŭ sguduindu-se la temeliile monarchice ale constituţiunii nóstre.

Le-amŭ întimpinatŭ însă cu plăcerea cea maĭ viuă, pentru că şi esistinţa nóstră naţională ne este celŭ puţinŭ aşa de scumpă, ca păstrarea nealterată a formeĭ de regimŭ, şi pentru că în discusiunile acestea amŭ constatatŭ ivirea uneĭ nóuĕ fase în lupta aceea de apĕrare naţională, ce cu forţa ni-s'a impusŭ.

O sĕptĕmână a ocupatŭ cestiunea nóstră naţională pe părinţiĭ patrieĭ. O sĕptĕmână de-a rîndulŭ de alta nu s'a vorbitŭ, decâtŭ de cestiunea românéscă.

Étă cea dintâiŭ însemnătate a desbaterilorŭ numite. Este faptulŭ, că domniĭ din Budapesta aŭ aflatŭ de cuviinciosŭ a se ocupa de cestiunea română o sĕptĕmână întrégă.

Faptulŭ acesta constitue în ochiĭ nostri resultatulŭ celŭ maĭ preţiosŭ alŭ desbaterilorŭ. Pentru că dela inaugurarea ereĭ constituţionale n'a maĭ fostŭ cestiunea română obĭectulŭ unorŭ desbateri atâtŭ de îndelungate şi atâtŭ de amĕnunţite.

În aniĭ din urmă maĭ alesŭ, de câte orĭ se ivia vre-o vóce în cestiunea română, rĕspunsulŭ era totŭ unulŭ şi acela-şi: că cestiune română nu esistă, că Românii n'au cuvinte de a se plânge, că Românii nicĭ nu-sŭ nemulţămiţi, ci numaĭ vre-o câţiva agitatorĭ.

Desbaterea de o sĕptĕmână a cestiuniĭ române arată, că părerea acésta a încetatŭ. Ea dovedesce, că şi dacă n'ar fi spus'o ministriĭ Wekerle şi Hieronymi, — cestiunea română este cestiunea cea maĭ importantă pentru consolidarea internă a regatuluĭ Sfîntuluĭ Ştefanŭ.

Alŭ doilea resultatŭ alŭ discusiuniĭ este, că deşi uniĭ deputaţi maĭ estremi — şovinişti ardeleni — aŭ protestatŭ, totuşĭ ministriĭ şi partidulŭ liberalŭ aŭ susţinutŭ tesa, că şi poporulŭ magiarŭ este tocmaĭ aşa o naţionalitate ca şi poporulŭ românŭ; cu alte cuvinte, că alta este ungurŭ şi alta magiarŭ.

Constatarea acésta faţă de trecutŭ e unŭ progresŭ însĕmnatŭ. Sub regimulŭ Tisza astfelŭ de tese nu s'aŭ auditŭ de pe fotoliurile ministeriale. Atuncĭ numaĭ una se cânta: că e totŭ una a dice Ungarie orĭ Magiarie.

Alŭ treilea resultatŭ de însemnătate este vorbirea ministruluĭ de interne Hieronymi.

Vorbirea acésta, şi aşa cum e, marchézĕ o epocă în luptele nóstre naţionale. Nu pentru tendinţa eĭ, — aceea e comună cu a celoralalţiĭ magiarĭ utopiştĭ, — ci pentru faptulŭ, că din fotoliulŭ celŭ maĭ competentŭ, celŭ de ministru de interne, vestesce, că guvernele premergĕtóre aŭ comisŭ grave greşele în manuarea cestiuniĭ românescĭ, că societatea magiară e de vină în mare parte pentru stadiulŭ, în care a ajunsŭ cestiunea română, că în urmă o parte fórte mare a plângerilorŭ românescĭ suntŭ reale şi îndreptăţite.

Partea acésta, — s'o numimŭ negativă, — a vorbiriĭ domnuluĭ Hieronymi este de o însĕmnătate nespusă. Ea în faţa ţĕreĭ şi a Europeĭ întregĭ dă sancţiunea cea maĭ competentă „Replicei" ştudenţilorŭ nostri. Aceea ce a recunoscutŭ domnulŭ Hieronymi, aceea a spus'o lumiĭ culte şi „Replica". Şi „Replica" numaĭ atâta a spusŭ, că societatea magiară e şovinistă şi eschisivistă, că statulŭ pentru şcólele şi bisericele românescĭ nu dă nimicŭ, că tineriĭ români tocmaĭ şi numaĭ pentru că suntŭ români, nu capĕtă aplicare şi siliţi suntŭ a emigra, că tótă administraţia e ticălósă, că legea despre naţionalităţi nu se esecută, şi că în sfârşitŭ Românii suntŭ eschişi din viaţa parlamentară.

Alŭ patrulea şi celŭ din urmă momentŭ demnŭ de relevatŭ este, că maĭoritatea camereĭ a ascultatŭ şi a însoţitŭ cu aprobărĭ enunţările ministruluĭ de interne.

Feuilleton.

Dela tombolă.

Luĭ A.

Şi în sfârşitŭ totuşĭ m'am împăcatŭ cu muerea. Cam târdiŭ, asta e adevĕratŭ; dar maĭ bine maĭ târdiŭ ca nicĭ odată.

Am lăsatŭ în tóte, cum doria ea. Şi nicĭ n'am avutŭ cum să facŭ maĭ bine.

Tombola era aranjată de femeĭ, şi ea încă e femee, era aranjată în folosulŭ reuniuniĭ femeilorŭ, şi ea încă e membră la reuniunea aceea.

Şi din tóte acestea urmézĕ, că pe tombolă ea avea să fie îmbrăcată în haĭna cea maĭ frumósă, ce o are, — norocŭ că are puţine, şi aşa nu trebue să pérdă multă vreme cu alesulŭ. — Eŭ să cumpĕrŭ 10 losurĭ, — cam multe, 10×30 cr. = 3 fl. orĭ 6 coróne, — şi maĭ pe susŭ de tóte să-i fie permisŭ a se pudra.

Eŭ vĕdŭ, că rîdeţĭ. Dar n'aveţĭ de ce. Nevasta mea ĭubesce preste mĕsură „Gazeta", şi acésta pentru că dice, că acolo vinŭ totdeuna scirile cele maĭ sensaţionale şi maĭ interesante. Şi în „Gazeta" a cetitŭ ea, că nu e maĭ multŭ modernŭ a se pudra. Cu tóte acestea însă acum cu ocasiunea tombolei a cerutŭ să fie dispensată de legătura acésta. Căcĭ orĭ cum, dar a fostŭ mare ţi acea ţi a tombolei.

Eĭ bine, am lăsatŭ după voea eĭ.

Şi n'aveţĭ să mĕ numiţi egoistŭ, dacă cutezŭ a spune, că ea a fostŭ cea maĭ împodobită.

Ajunşi în sala hotelului „Univers", la unŭ sĕmnŭ taĭnicŭ alŭ nevesteĭ mele am maĭ cumpĕratŭ încă 5 losurĭ, căcĭ, să sciţi D-Vóstre, dînsa visase, că va câştiga frumosulŭ service de porţelanŭ, care era câştigulŭ principalŭ. Nu sciŭ să vĕ spunŭ, cândŭ liŭ visase, dar mi-se pare, că-lŭ visase numaĭ atuncĭ, cândŭ zărise serviceulŭ.

Dar lucrulŭ acesta puţinŭ impórtă. Eŭ mĕ pricepŭ de minune la semne, şi fără de a cârti ceva, am surisŭ „graţiosŭ" — óre cum de musaĭ — frumóseĭ domnişóre cu unŭ felŭ de pelerină albă pe spate, dela care cumpĕrasem losurile, mĭ-am deschisŭ punga şi l-am plătitŭ preţulŭ. În momentulŭ plătiriĭ mĭ-a venitŭ éră darulŭ de a calcula numaĭ în capŭ şi m'am cutrĕmuratŭ puţinŭ. Căcĭ orĭ cum, dară 10×30+5×30 dă o sumă cam mărişóră pentru punga mea, care se umple numaĭ de 12 orĭ pe anŭ şi şi atuncĭ cam slăbuţŭ, căcĭ maĭ totdeuna la astfelŭ de ocasiunĭ pe lângă cuvîntulŭ „a primi" comptabilulŭ „Casseĭ centrale" scóte la ivélă şi vorba „a plăti".

Apoĭ m'am aşedatŭ liniştitŭ la o masă şi am comandatŭ dela unŭ chelnerŭ, care scia puţinŭ românesce, — nu m'am miratŭ multŭ de lucrulŭ acesta, fiindŭ ceva de totŭ comunŭ, — o butelie mică de vinŭ. Şi am avutŭ norocŭ. Vinuiŭ era bunŭ şi m'a înveselitŭ puţinŭ, alungându-mĭ tóte gândurile.

Însă să fiŭ bine înţelesŭ, nu m'a lăsatŭ chiarŭ fără gândurĭ, ci mĭ-a adusŭ aminte, că redacţia „Unirii" avuse graţiositatea de a mĕ însărcina, ca să facŭ unŭ raportŭ scurtŭ despre petrecerea acésta a femeilorŭ nóstre. Şi căduse pe mine onórea acésta, de vreme ce maĭ cu toţĭ raportoriĭ de maĭ înainte îĭ merse rĕŭ. „Argus", de pildă . . . . vedeţĭ cum e omulŭ, era să mĕ scape gura. Câtŭ nu se nevoise o samă de ómenĭ, să afle pe adevĕratulŭ „Argus", (căcĭ erauŭ o „clică" întrégă,) dar înzădarŭ. Şi era să mĕ pună pĕcatele, să tradezŭ una dintre cele maĭ taĭnice taĭne ale redacţieĭ şi să-mĭ ĭesŭ din pită acum, cândŭ de abia întrasem în slujbă.

Aceste suntŭ resultatele discusiuniĭ urmate asupra cestiuniĭ nóstre.

Vede orĭ cine, că deşi faţă de trecutŭ amŭ progresatŭ, isprava e fórte puţină. Resultatele înşirate suntŭ de natură fórte platonică, şi pentru lupta nóstră de apĕrare naţională e de fórte puţină[1] însĕmnătate, că ce recunósce domnulŭ Hieronymi cu domniĭ din parlamentŭ şi ce nu, până cândŭ nu se decidŭ a face şi ceva positivŭ pentru sanarea relelorŭ esistente.

Este adevĕratŭ, că domnulŭ Hieronymi a făcutŭ şi promisiuni positive.

Ce valóre este însă a se ascrie acelorŭ promisiuni?

Nicĭ una.

Vomŭ dovedi.

Ministrulŭ Wekerle despre cestiunea română. — În şedinţa din 11 a c. a camereĭ deputaţilorŭ ministrulŭ preşedinte Wekerle încă s'a pronunţatŭ cu privire la cestiunea română. Cuvintele luĭ avură scopulŭ vĕditŭ de a corege cuvintele ministruluĭ Hieronymi aşa, cătŭ ele nu cumva să pară a condamna şovinismulŭ celorŭ dela putere. Étă pe scurtŭ cuprinsulŭ celorŭ ţise de Wekerle:

Cu privire la direcţiunile şi principiile fundamentale ale politiceĭ naţionale magiare dela 1868 încóce nu s'a întîmplatŭ schimbare, şi întrégă casa a fostŭ de unŭ înţelesŭ până în timpulŭ celŭ maĭ din urmă. Asta a dovedit'o însă-şi opositia, cândŭ cu ivirea agitărilorŭ de naţionalitate a învinuitŭ pe guvernulŭ actualŭ cu aceea, că maĭ înainte guvernulŭ a manuatŭ cestiunea de naţionalităţi cu mână tare, şi de aceea agitarea a amuţitŭ; acum guvernulŭ e slabŭ, şi de aceea şi-a ridicatŭ ea îndată capulŭ. Aşa dară lucrurile totŭ nu aŭ pututŭ să stea rĕŭ, precum ţicŭ astădĭ. Aşa e, mijlócele politiceĭ de guvernare se schimbă, şi ceĭ ce aŭ privitŭ de insuficiente dispositiile, carĭ s'aŭ pusŭ în prospectŭ din băncile guvernuluĭ, aceia n'aŭ luatŭ în considerare, că aci nu e vorbă de o înşirare deplină, ci aşa ţicêndŭ numaĭ de o ilustrare.

Pe ministrulŭ de esterne altcum l'aŭ şi înţelesŭ rĕŭ. Elŭ n'a grăitŭ despre unŭ institutŭ de aplicaţiune pe sama tuturorŭ tinerilorŭ români inteligenţi, ci despre aceea, ca atuncia, cândŭ e vorbă de umplerea oficiilorŭ, acolo să se ĭea în considerare în proporţie neescepţionabilă şi tinerĭ românĭ. Că tesa asta n'a pututŭ să aĭbă altŭ înţelesŭ, spre justificarea acestuĭ lucru trebue să o maĭ şi întregéscă. Dacă îĭ aplicămŭ, pretindemŭ dela eĭ necondiţionatŭ, ca eĭ să se identifice nu numaĭ cu legea esistentă, ci şi cu idea de statŭ magiară. Trebue maĭ departe să se pretindă, — căcĭ dóră preterarea lorŭ cade şi în vina lorŭ, — ca eĭ să părăséscă separatismulŭ lorŭ.

Ce privesce ajutorarea preoţilorŭ românĭ, nu e vorbă aci de altceva, fără numaĭ de mărirea sumelorŭ, carĭ erauŭ destinate şi până acum spre scopulŭ acesta, şi de a împărtăşi în ajutoriŭ preoţĭ de aceia, carĭ corĕspundŭ dorinţeĭ, ce a esprimat'o Maĭestatea Sa, carĭ adecă manifestă respectŭ potentatŭ faţă cu ţara, cu constituţia şi cu legea şi în acestŭ înţelesŭ conducŭ şi poporulŭ. A amintitŭ lipsa de a regula parochiile. E adevĕrată, dar asta se póte numaĭ cu respectarea drepturilorŭ autonome.

Reforma administraţieĭ nu a adus'o pe tapetŭ, ca şi cum ar vedé singurulŭ eĭ motivŭ în nemulţămirea naţionalităţilorŭ, ci a adus'o pe tapetŭ, fiindŭ că totuşĭ unŭ motivŭ şi unŭ scopŭ alŭ aceleĭ reforme are să se cerce în nemulţămirea aceea.

S'a imputatŭ, că representanţa nóstră în străinătate nu orientézá străinătatea despre stările nóstre. Acésta îşĭ împlinesce datorinţa, dară dela corpurĭ diplomatice nu va pretinde nimenĭ, ca să se amestece în luptele sociale şi în presă.

Interpelări. — În şedinţa camereĭ deputaţilorŭ din 14 a c. *Madarász* din partida independentă a adresatŭ ministruluĭ Csáky dóuĕ interpelaţiuni:

I. Am înţelesŭ din gazete, că dlŭ Episcopŭ gr. cat. dela Oradea-mare a îndreptatŭ în anulŭ 1892 o circulară în *limba română* cătră preoţiĭ biserицeĭ sale *de limbă română*, alŭ căreĭ cuprinsŭ ar fi următoriulŭ (Nr. 1759 din 1892): „Dispunemŭ, ca în acele biserici, în carĭ poporulŭ nu înţelege, nu vorbesce limba bisericeĭ, în fiesce care şcólă cetitulŭ şi scrisulŭ, sfintele rugăciuni, cântările bisericescĭ, catechisarea elementară, pregătirea la taĭnele mărturisiriĭ şi cuminecăriĭ să se propună în limba bisericeĭ, în limba maternă, unde va fi de lipsă, ca să nu fie periclitată esistinţa bisericeĭ, ritulŭ şi religiunea părinţilorŭ."

Întrebŭ cu totŭ respectulŭ pe dlŭ ministru alŭ cultelorŭ şi instrucţiuniĭ publice, este dsa aplicatŭ a constata oficialŭ afirmaţiunea acésta colportată prin presă, şi dacă acésta e adevĕrată, să aducă circulara aceea în traducere autentică la cunoscinţa dieteĭ?

II. Statulŭ unitarŭ magiarŭ şi *idea naţională magiară* pretindŭ, ca preoţiĭ şi ajutătoriĭ lorŭ, capelaniĭ, să scie bine unguresce ca să pótă ţiné credincioşilorŭ *predicĭ unguresci*.

O pretindŭ acésta, fiindŭ că astfelŭ se dă ocasiune cetăţenilorŭ, carĭ vorbescŭ altă limbă decâtŭ cea magiară, ca păstoriĭ lorŭ să-ĭ înveţe şi conducă la fidelitate şi iubire cătră statulŭ magiarŭ şi naţiunea magiară.

Din aceste motive aflându eŭ de necesară publicarea oficială a unorŭ date:

Întrebŭ cu respectŭ pe dlŭ ministru alŭ cultelorŭ şi instrucţiuniĭ publice, este elŭ aplicatŭ a compune şi a aduce la cunoscinţa dieteĭ, că între graniţele Ungarieĭ

1. Află-se, şi la carĭ confesiuni, câţĭ şi unde — preoţĭ şi capelaniĭ de aceia, carĭ nu sciŭ bine unguresce?

2. La carĭ confesiuni şi unde nu se ţinŭ predicĭ unguresci, şi în carĭ limbĭ se ţinŭ aceste predicĭ?

3. La carĭ confesiuni, unde şi în ce limbă se conducŭ matriculele?

Aşedatŭ la masă cu butelca de vinŭ, (aveam să o plătescŭ din onorariulŭ anticipatŭ dela „Unirea",) scăpatŭ pe câteva momente de lucrurĭ şi gânduri supĕrătóre, căutam în jurŭ de mine la publiculŭ, ce privia cu ochĭ dulcĭ bazarulŭ obiectelorŭ, ce aveaŭ să se sorţéscă. Şi nu-ĭ vorbă, şi aveaŭ la ce să se uïte. Tombola aranjată în anulŭ acesta de damele nóstre a fostŭ frumósă, potŭ ţice fórte frumósă şi preţiósă. [1])

Da, căcĭ aceea o scie orĭ cine, că tombolele nu-sŭ altceva decâtŭ unŭ felŭ de câştigŭ de banĭ pe o cale maĭ indirectă. Şi la astfelŭ de tombole nu se caută nicĭ odată, ce aĭ câştigatŭ şi câtŭ valorézá lucrulŭ câştigatŭ, nu, peutru că scopulŭ e filantropicŭ. Însă nu aşa aci. Orĭ care obiectŭ la tombola femeilorŭ nóstre valora totdeuna maĭ multŭ decâtŭ preţulŭ unuĭ losŭ. Şi multe din ele erauŭ de o frumseţă netăgăduită.

Unĭĭ spuneauŭ, că causa, pentru care era aşa de frumósă tombola acésta, are să se atribue împrejurăriĭ, că damele nóstre aŭ gusturĭ carĭ de carĭ maĭ rafinate. Dar orĭ câtŭ se nevoiaŭ aceştĭ „unĭĭ", ca să facă maĭ plausibile argumentele, ce le aduceauŭ pentru dovedirea teseĭ lorŭ, ele n'aveaŭ pentru mine nicĭ o putere. Căcĭ eŭ sciam, că pricina acésta are să se caute maĭ întâiŭ cu totulŭ airea. Damele nóstre îsŭ de o bunătate nespusă de inimă. Şi eŭ îmĭ aducŭ aminte, cu câtŭ zelŭ lucraŭ într'o vreme femeile nóstre la confecţionarea haĭnelorŭ destinate a se împărţi într'o ţi anumită şcolarilorŭ săracĭ. Şi orĭ de câte orĭ îmĭ aducŭ aminte de ţiua aceea, mĕ umplu de bucurie, de odată însă şi de supĕrare.

Mĕ şi supĕră amintirea acésta, căcĭ regretŭ multŭ, că ţiua acésta nu se maĭ repetesce macarŭ odată într'unŭ anŭ. Căcĭ orĭ cum, dar de ce să nu simţimŭ noĭ cu toţiĭ o desfătare sufletéscă vĕdêndŭ, cu câtă dragoste şi mulţămire primescŭ copiiĭ favorisaţĭ de împrejurările sĕrăcieĭ din mânile femeilorŭ nóstre haĭnele, ce li-le-aŭ destinatŭ? De ce să nu facemŭ, ca macarŭ odată într'unŭ anŭ să audimŭ resunându în inimele nóstre dulcile cuvinte: „Şi orĭ ce aţĭ făcutŭ unuia dintre aceştĭ micĭ, mie mĭ-o aţĭ făcutŭ?"

Dar să sperămŭ, că cu ajutoriulŭ luĭ Dumneţeŭ damele nóstre érá vorŭ reveni la binefacerea acésta, care a fostŭ isvorulŭ şi începutulŭ actualeĭ reuniuni de femeĭ. Să sperămŭ, că venerabiluluĭ ex-preşedinte din ţiua aceea momentósă érá va convoca la sine pe femeile nóstre şi cu vorba sa înţeléptă va aprinde în inimele lorŭ avîntulŭ acesteĭ însufleţirĭ nobile . . . . . .

Şi din gândurile acestea mĕ treţĭ vorba secretariuluĭ reuniuniĭ, care dase semnalulŭ pentru începerea sorţiriĭ. Şi sorţirea se începu, şi de 120 de orĭ am audităt din multe gurĭ repeţindu-se numĕrulŭ eşitŭ, şi de 120 de orĭ am privitŭ la obiectulŭ, ce venia la câştigŭ, şi de 120 de orĭ m'am uitatŭ la losurile, pe carĭ le ţineam în ambe mânile, până ce în urmă plinŭ de sudorĭ am trebuitŭ să mĕ convingŭ, că de 120 de orĭ m'a părăsitŭ norocului.

Aprópe desnădĕjduitŭ stăteam ţintuitŭ de scaunulŭ, pe care mĕ pusesem de cu sară, şi nu cutezam nicĭ să-mĭ deschidŭ gura, căcĭ vedeam neîmplinitŭ visulŭ nevesteĭ mele.

Însă de astă dată am scăpatŭ fără de nicĭ unŭ nĕcasŭ, graţie musiceĭ, care semnalându începerea joculuĭ prevestia pacea în ţară.

Şi până la 3 óre ţinu jocultŭ, şi numaĭ cândŭ se sparse, îmĭ veni în minte, că n'ar fi stricatŭ, să însemnŭ pe o hârtie numele frumóselorŭ dómne şi domnişóre. Dar nu face nimica. Onorariulŭ mi-se anticipase; raportulŭ şi dacă nu va fi destulŭ de completŭ.

În ţiua următóre lucrulŭ celŭ dintâiŭ a fostŭ, că am mersŭ la Consumŭ, ca să cumpĕrŭ o sticlă de parfumŭ pentru liniştirea celorŭ ce n'aŭ câştigatŭ la tombolă.

Şi ne-amŭ împăcatŭ!

---

[1]) Părere de totŭ subiectivă. Nóuĕ ne-a făcutŭ altă impresie. Amŭ vĕdutŭ fórte puţine lucrurĭ de mână. Câtŭ de frumosŭ şi de odată şi preţiosŭ ar fi unŭ astfelŭ de bazarŭ, dacă elŭ ar cuprinde *totŭ numaĭ lucrurĭ de mână?* I-s'ar duce vestea. Şi mânĭ drăgălaşe, carĭ să ne facă bucuria asta, suntŭ în Blaşiŭ fórte multe. *Red.*

Nourĭ.

De B. B.

Stam singură pe veranda acoperită cu muschĭ a uneĭ case vechĭ şi tăcute. Vederea era înprejmuită de braţiĭ verdĭ-negriĭ,

Unde-su deputaţii români? — O săptămână întrégă s'a ocupatŭ camera deputaţilorŭ din Pesta de cestiunea română.

Vorbit'aŭ câţi chemaţi şi nechemaţi. Şi în vorbirile acelea s'aŭ rostitŭ la adresa Românilorŭ învinuirî aşa de grele, de-ţi făceaŭ să ţi-se adune sângele în capŭ.

În camera din Pesta şedŭ şi vre-o câţiva deputaţi români. Eî nu se ţinŭ de partidulŭ naţionalŭ. Dar să se fi lăpădatŭ de mama loru şi de limba lorŭ, nu ne este cunoscutŭ.

Tocmaî din consideraţiunea acésta ne-a umplutŭ o nespusă durere, cândŭ a trebuitŭ să constatămŭ, că în decursulŭ desbaterii întregî aceştî domnî aŭ rĕmasŭ ascultătorî muţi.

Înţelegemŭ, ca eî să nu-şi privéscă de datorinţă a lua asupră-şi espunerea şi apĕrarea programuluî nostru dela 1881. Eî nu staŭ pe basa acestuî programŭ, căcî altcum nu s'ar fi dusŭ în parlamentŭ.

Dar ca eî să nu se identifice nicî cu causa generală a poporuluî românŭ, şi ca să asiste tăcuţî la calumniarea cea maî infamă a naţiunii lorŭ — asta totŭ n'amŭ credut'o despre domniile lorŭ.

Să ne ierte domniî aceştia, — noî nu suntemŭ şoviniştî, — dar trebue să le-o declarămŭ, că după purtarea dovedită cu ocasiunea numită nu-î maî putemŭ privi nicî de fiî aî poporuluî românescŭ, necum de apĕrătorî aî causeî nóstre naţionale.

La domniile lorŭ se potrivescŭ cuvintele poetuluî:

Şi blastĕmă cu lacrimî în ochî pe fiecare,
Ce-'n astfelŭ de periculŭ s'ar face vînzĕtorŭ.

Lucus a non lucendo. — Pe cândŭ nu se aştepta nimenî, a păşitŭ Contele Taaffe înaintea caseî deputaţilorŭ din Cisleithania cu proîectulŭ sĕŭ de lege referitoriŭ la reforma legiî electorale. Clasele maî misere, şi cu deosĕbire clasa lucrătorilorŭ se luptă de multŭ pentru reforma legiî electorale în o direcţiune maî liberală şi maî democratică. Căcî pe basa legiî de până acum clasa lucrătorilorŭ maî cu samă nu putea spera inaugurarea uneî legislaţiunî, prin care să se libereze din ghiarĕle plutocraţieî şi burgeoasieî „liberale“ şi să-şî creeze o sórte maî bună şi maî umană.

Maîoritatea covârşitóre în casa deputaţilorŭ o formaŭ în Cisleithania până acum partidele irreligióse perfide şi fariseescî numite liberalî, carî însă totŭ liberalismulŭ îlŭ esploataŭ numaî pentru sine, prin ce aŭ provocatŭ abnormităţile sociale, carî o parte însemnată din clasa lucrătorilorŭ o aŭ aruncatŭ în braţele socialŭ-democraţilorŭ. Cu deosĕbire presa jidovéscă din Viena timpŭ îndelungatŭ a fostŭ apostolulŭ liberalismuluî partidelorŭ acestora trăgêndŭ în tină totŭ ce e creştinŭ, ca poporulŭ îmbetatŭ şi ameţitŭ de frasele liberalismuluî nicî să nu maî cugete la organisarea societăţiî pe basa principiilorŭ eternŭ adevĕrate ale creştinismuluî. Şi nu se póte tăgădui, că pressa acésta blăstĕmată şi fără Dumneđeŭ multŭ timpŭ a acoperitŭ ochiî claselorŭ inferióre ale poporuluî, ca să nu-şî vađă nicî interesele sale nicî cum suntŭ de esploatate până la óse sub masca liberalismuluî.

În urmă însă — graţie activităţiî preseî creştine şi religióse — poporulŭ s'a trezitŭ şi a începutŭ a se disgusta de jugulŭ, ce l'a purtatŭ. Celŭ dintâiŭ postulatŭ după trezire a fostŭ, ca la cârma şi organisarea socială şi politică a statuluî să aîbă şi elŭ cuvîntŭ. Spre scopulŭ acesta a începutŭ a pofti totŭ mereŭ reforma legiî electorale în sensŭ adevĕratŭ liberalŭ şi democraticŭ. Şi spre surprinderea tuturorŭ contele Taaffe a şi păşitŭ înaintea parlamentuluî cu unŭ proîectŭ de reformarea legiî electorale aşa de liberală şi democraticŭ, câtŭ dela elŭ nu maî este decâtŭ numaî unŭ paşŭ până la sufragiulŭ universalŭ.

Nu putemŭ încă sci, la ce ţintesce contele Taaffe cu proîectulŭ acesta, la slăbirea partideî germâne, la împedecarea lăţiriî maî departe a socialismuluî prin o reformă timpurie a relaţiunilorŭ sociale, orî la demascarea liberalismuluî jidovescŭ. Asta se va vedé maî târdiŭ.

Lucrulŭ însă are o parte fórte comică. Proîectulŭ liberalŭ alŭ luî Taaffe întimpină opusĕţiunea cea maî mare chiarŭ la părtidele liberale, şi să nu se crédă, că pentru că dórâ proîectulŭ nu e destulŭ de liberalŭ, ci chiarŭ pentru că e prea liberalŭ. Nu e cu putinţă o satiră maî classică a sorţiî decâtŭ a auđi acum pe partidele şi foile liberale jeluindu-se împotriva proîectuluî luî Taaffe. O demascare maî minunată a perfidieî abia se póte cugeta.

În faţa sceneî acesteia comice ce đice „Gazeta“, care e trupŭ şi sânge din liberalismulŭ acesta jidovescŭ, dela care cu teologulŭ sĕŭ îea nu numaî armele, ci chiarŭ şi cuvintele de modă spre a batjocori biserica nóstră pentru unirea eî în o credinţă cu biserica Romeî? L'ar demasca, dar se teme! L'ar apĕra, dar se genézĕ! De aceea umblă perplexă în jurulŭ luî, ca mâţa în jurulŭ păsatuluî ferbinte. L'ar lăsa, dar îî e fóme! L'ar mânca, dar o arde!

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Comisiunea scolastică a dieteî a desbătutŭ şi primitŭ proîectulŭ de lege despre recepţiunea Jidovilorŭ, cu unica modificare, că dispusĕţiunile §-lorŭ 1—8 şi 14 aî art. de lege LIII din 1868 să se estindă şi asupra trecerilorŭ dela religiunea israelită la cea creştină saŭ întorsŭ dela religiunea creştină la cea israelită.

Episcopulŭ Steiner trimiţêndŭ preoţimiî din diecesa sa ultima enciclică papală către episcopatulŭ Ungarieî, îndémnă pe preoţi, să se siléscă a propune credincioşilorŭ dogma, că biserica catolică este unica biserică mântuitóre şi să deştepte şi nutréscă în eî simţulŭ de alipire şi supunere faţă de Scaunulŭ Apostolicŭ. Cumcă circulara episcopuluî Steiner nu este plăcută liberalilorŭ, este uşorŭ de înţelesŭ.

---

carî se înălţaŭ cu ascuţitele lorŭ capete împrejurŭ, păzindŭ şi ascunđêndŭ solitarulŭ edificiŭ înegritŭ de vremurî.

Capulŭ îmî sta plecatŭ pe balustrada de pétră a verandeî, şi ochiî meî priviaŭ ceriulŭ, ce se întindea de-asupra braţilorŭ, în vreme ce gândurile viniaŭ şi se duceaŭ, se iviaŭ şi se formaŭ, întocmaî ca nouriî pe bolta ceriuluî.

Căcî, dórâ nicî gândurile nu-sŭ altceva, gândiam, decâtŭ nouriî pe ceriulŭ spiritului. Aşa se formézĕ şi se schimbă de lute, câtŭ nu lasă nicî urmă după ele.

Aşa nouriî ceî roşeticî, carî ţi-se parŭ, că-sŭ presăraţi pe ceriŭ ca petalele uneî rose, însŭ asemenea gândurilorŭ formate din poesia gingaşe a omenimiî. Şi pe câtŭ însŭ de delicate şi suave, pe atâtŭ însŭ şi de trecĕtóre, — chiarŭ ca petalele uneî rose. . . . . Orî dórâ nourulŭ singuraticŭ, care lucesce de albŭ colo susŭ în înălţime, nu-î asemenea unuî gândŭ sublimŭ, ce se înalţă spre ceriŭ? Şi óre cândŭ dispare, ajuns'a acolo, unde a plecatŭ? . . . Şi nouriî ceî posomoriţî şi negri, carî se scobórâ pe créstа munteluî, ca doliulŭ profundŭ preste unŭ mormîntŭ, — nu-sŭ asemenea gândurilorŭ pline de tristeţă? Pe nouriî aceştia, fórte de multe orî îî desface fulgerulŭ, şi orî de câte orî îî desface, tot-deuna lasă în urmă vre-unŭ arbore frântŭ, vre-o stîncă ruinată, — o inimă frântă, o viaţă nimicită! . . . . Şi ce-î óre acea morósă colóre cenuşie, care într'o formă ascunde întregŭ ceriulŭ, şi în care se cufundă şi înécă totŭ simţĕmîntulŭ, totŭ gândulŭ, şi care se cobórâ apoî ca o nimica sură preste sufletŭ? Asta-î nihil—nimica! Încolo îndoéla nebasată cércă totuşî să dobândéscă vre-o formă, nimica în nimica. . . .

Înaintea mea însă, colo preste vîrfurile verđî ale braţilorŭ, partea cea maî mare a ceriuluî bătea încă în vinĕtŭ, şi numaî spre apusŭ se grămădiaŭ în faţa masseî de focŭ a sórelui nouriî ceî negri, a cărorŭ negréţă îndesată rađele sórelui astupatŭ o tiviaŭ cu aurŭ. Odată, vre-o câteva rađe străpunseră nouriî, dar numaî pe câteva clipite, căcî valurile creţe ale nourilorŭ le împrejmuiră repede şi le astupară.

Şi cum stam pe gândurî în veranda de pétră, ce era aprópe de ruină, cu capulŭ lăsatŭ pe marginea plină de muşchî, privindŭ mereŭ ceriulŭ înoratŭ din ce în ce totŭ maî multŭ, mî-am adusŭ aminte de femeea cea nobilă, care înainte de acésta cu mulţi anî, póte chiarŭ de pe veranda acésta de pétră, privia ceriulŭ, şi care póte chiarŭ aci şi-a desfăcutŭ albele aripî ale spiritului, ca să pótă sbura preste nouri şi preste stele. Şi apoî? Şi apoî aci a plânsŭ cu aripile frânte, lăsându-şi póte capulŭ întristatŭ chiarŭ aci, unde capulŭ meŭ ostenitŭ odihnesce pe marginea plină de muşchî a verandeî. . . . Şi acum ea odihnesce uîtată colo josŭ în micŭlŭ cimiteriŭ. . . . Şi eŭ gândiam la sórtea acesteî inimî marî, şi la acea biétă privighitóre, căreia îî ardŭ ochiî, ca să cânte maî frumosŭ. . . . Apoî îmî veni în minte vulturulŭ celŭ mare şi albŭ, pe care l'am vĕdutŭ în curtea uneî ospetării. Cu aripile tăiate şi neputinciosŭ era ţinutŭ în ocolulŭ raţĕlorŭ spre petrecerea óspeţilorŭ. . . . . Şi m'am gânditŭ apoî la acelŭ geniŭ cutezătoriŭ, care înebunindŭ se temea de lumină şi trăia numaî în întunerecŭ. . . . . Într'aceea pe ceriŭ, în faţa îngrămădelii celeî marî de nourî negri, veniră nisce rupturî luminóse de nourî, carî prin schimbări repeđi formaŭ acuşî florî fantastice, acuşî se împletiaŭ pe fundulŭ negru ca o cunună albă, ce samĕnă uneî splendide cununî din florî de argintŭ, pe care o mână nevĕđută a aşeđat'o pe nouriî ceî negri.

Şi cum priviam perdută pe gândurî, în mintea mea se ivi de-odată unŭ chipŭ. Era unŭ tabloŭ îngălbenitŭ, aşeđatŭ în cadru negru de ferŭ, ce atîrna pe păretele tapetatŭ alŭ chilieî de óspeţi; vechiŭ tabloŭ, ce representa pe Saulŭ căđutŭ de pe calŭ. Şi în vreme ce calulŭ galopa maî departe, superbulŭ cetăţanŭ romanŭ căđutŭ în genunchî privia miratŭ spre ceriŭ, unde printre nouri apărea figura Rescumpĕrătoriuluî, încunjurată de rađe luminóse, ţinêndŭ în mânî lemnulŭ crucii.

O, de mi-s'ar deschide şi mie ceriulŭ ca luî Saulŭ! Dacă perdéua negrilorŭ nouri s'ar da în lăturî, şi în cununa cea albă de nourî ar apăré figura cerésca a adevĕruluî!

Şi plină de dorinţă priviam ceriulŭ. O, de l'aşî vedé pe unŭ momîntŭ, pe unŭ singurŭ momîntŭ de l'aşî vedé!

Nu-lŭ potŭ vedé? — Bine! Atunci celŭ

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 12 a c. s'aŭ începutŭ în parlamentŭ desbaterile asupra petiţiunilorŭ referitóre la rĕspunsulŭ datŭ de Monarchulŭ representanţilorŭ municipiilorŭ la Kőszeg. Referentulŭ Horváth Béla propune, să se pună şi petiţiunile acestea la archivŭ. Primulŭ oratorŭ în acéstă afacere a fostŭ independentistulŭ Visontai, care impută guvernuluĭ, că a trasŭ şi Coróna în luptele partidelorŭ şi că prin rĕspunsulŭ dela Kőszeg a atacatŭ parlamentarismulŭ, punêndŭ în gura regeluĭ mustrărĭ şi ameninţărĭ. Ugron ḑice, că guvernulŭ e vrednicŭ de pedépsă pentru rĕspunsulŭ regalŭ, şi că dlŭ ministru-preşedinte voesce să îndrepteze imoralitatea politică, de care s'a făcutŭ vinovatŭ, prin întortocărĭ. Neînţelegerile între Rege şi naţiune le causéză aceia, carĭ ajunşĭ la putere aŭ coruptŭ întrégă administraţia şi ţinŭ la suprafaţă cea maĭ deplorabilă canalie, numaĭ pentru ca să le lifereze deputaţĭ la alegerĭ. Apoĭ a luatŭ cuvîntulŭ Asboth János, care în unŭ discursŭ bine ţĕsutŭ arată, că cabinetulŭ Wekerle îmbĕtă lumea cu promisiunĭ góle. Reforma administrativă a fostŭ o promisiune gólă, regularea valuteĭ totŭ asemenea, totŭ la promisiunĭ nerealisabile se reducŭ şi reformele bisericescĭ proĭectate de guvernŭ. În fine Asboth a presentatŭ unŭ proĭectŭ de adresă omagială cătră Regele, şi impută guvernuluĭ, că sub pretextulŭ reformelorŭ naţionale a voitŭ să-şĭ acopere greşelele propriĭ. Propunerea luĭ Asboth a adusŭ pe dlŭ Wekerle în încurcătură.

Ministrulŭ Szilágyi, ascultatŭ cu atenţiune interpretéză din punctŭ de vedere alŭ dreptuluĭ articulului de lege XII din 1867, în care e vorba de pactulŭ dualisticŭ, apoĭ combate pe oratoriĭ din oposiţie. Contele Apponyi reflectândŭ la cele treĭ vorbirĭ ale ministruluĭ Wekerle constatéză, că rĕspunsulŭ dela Kőszeg a avutŭ în vedere oposiţiunea, adecă partidulŭ naţionalŭ şi pe conducĕtoriulŭ luĭ; politica ministrului-preşedinte şi a partiduluĭ sĕŭ o cualifică de frivolă.

Maĭ pe urmă a vorbitŭ în cestiunea acésta ministrulŭ Wekerle polemisândŭ cu oratoriĭ oposiţionalĭ. La votare s'a primitŭ propunerea referentuluĭ.

După ce ministrulŭ Wekerle rĕspunde la o interpelare a luĭ Tályi referitóre la vinderea de losurĭ austriace de binefacere, se începe discusiunea asupra interpelărilorŭ luĭ Ötvös şi Apponyi în afacerea desvĕliriĭ solemne a monumentuluĭ honvedilorŭ. Ministrulŭ Wekerle rĕspunḑêndŭ la aceste interpelaţiunĭ afirmă, că téma de a nu da ansă la demonstraţiunĭ politice l'a reţinutŭ dela participarea la desvĕlirea monumentuluĭ. Altcum pietatea cătră eroiĭ căḑuţĭ în 1848/49 şĭ-a arĕtat'o prin spriginirea eroilorŭ rĕmaşĭ în viaţă şi prin contribuirĭ la ridicarea monumentuluĭ din cestiune; dlŭ Apponyi, care nu a contribuitŭ spre acestŭ scopŭ, voesce a esploata simţulŭ de pietate pentru oportunismulŭ sĕŭ politicŭ, din care causă în privinţa moraleĭ politice nu primesce lecţiunĭ dela unulŭ ca Apponyi. Rĕspunḑêndŭ ministruluĭ contele Apponyi a ḑisŭ, că Wekerle a vătĕmatŭ datorinţele sale faţă de naţiune, faţă de istorie, faţă de armonia dintre Coróna şi naţiune şi faţă de parlamente, şi îĭ pare rĕŭ, că înalta demnitate, ce o ocupă dlŭ Wekerle a ajunsŭ în mânile unuĭ omŭ ca dînsulŭ, care o compromite înaintea parlamentuluĭ şi a naţiuniĭ. Polemia dintre Wekerle şi Apponyi a provocatŭ scene furtunóse în parlamentŭ.

Austria.

Contele Taaffe ca ministru de interne a presentatŭ dieteĭ austriace în şedinţa dela 12 a c. unŭ proĭectŭ de lege cu privire la dreptulŭ de alegere pentru parlamentulŭ centralŭ din Viena. În vîrtutea acestuĭ proĭectŭ de lege aŭ dreptulŭ de alegĕtorĭ toţĭ indivizĭĭ, carĭ şĭ-aŭ împlinitŭ obligămîntulŭ militarŭ şi sciŭ ceti şi scrie, precum şi toţĭ cetăţenĭĭ, carĭ plătescŭ dare directă, şi dacă nu ar sci ceti şi scrie. Se susţinŭ şi după proĭectulŭ presentatŭ de ministru colegiile marilorŭ proprietarĭ şi ale camerelorŭ comerciale.

Presentarea acestuĭ proĭectŭ de lege a fostŭ cu totulŭ neaşteptată. Prin elŭ în parte este introdusŭ sufragiulŭ universalŭ, prin ce se contrabalanséză agitaţiunile socialiste, de altă parte susţinêndu-se colegiile marilorŭ proprietarĭ şi ale camerelorŭ comerciale, este păstrată şi pe viitoriŭ influinţa claselorŭ avute asupra mersuluĭ afacerilorŭ publice. Organele de publicitate a diverselorŭ cluburĭ politice preste totŭ până acum scriŭ cu reservă despre proĭectulŭ dluĭ Taaffe, numaĭ organele liberale îlŭ condamnă cu desevârşire, vĕḑêndŭ în proĭectulŭ presentatŭ nimicirea Germânilorŭ şi a partiduluĭ liberalŭ.

Corespondinţe.

Bucuresci, 15 Septembre 1893.

Ca toţĭ creştiniĭ mĭ-am luatŭ şi eŭ vacanţe chiarŭ şi faţă cu Dvóstră şi încă destulŭ de lungĭ. Acum aşadară, cândŭ semănatulŭ curge pe tóte terenurile, cu obicĭnuita mea plăcere vinŭ a pune şi eŭ mânile la córnele pluguşoruluĭ meŭ. E dreptŭ că ţinêndŭ de córnele pluguluĭ nu trebue să te uĭţĭ înapoĭ, totuşĭ rĕmânêndu-vĕ datorŭ, nu va fi nicĭ o supĕrare, dacă barĕm cu unŭ ochiŭ mĕ voiŭ întórce într'acolo. De vĕ maĭ aduceţĭ aminte aşadar, am fostŭ petrecutŭ comisiunea Stuluĭ Sinodŭ şi a Ministeriuluĭ de instrucţie până la Constanţa pentru esaminarea pictureĭ din biserica numită catedrală, edificată în timpurile din urmă de Ministeriŭ în acea drăgălaşe capitală a Dobrujeĭ. Din procesulŭ verbalŭ dresatŭ la faţa loculuĭ de acéstă comisiune mixtă resultă, că picturile suntŭ lucrate în stilŭ bizantinŭ purŭ, artistulŭ inspirându-se de modelurile celе maĭ frumóse din epoca de înflorire a arteĭ bizantine, ér nu de pictura athonică, aşa cum s'a practicatŭ în secululĭ din urmă în ţară. Resultă maĭ departe, că „Comisiunea neţinêndŭ samă de rumórea, că unele figurĭ de sfinte reproducŭ persóne aḑĭ în viaţă, constată, că nicĭ uneia din figurĭ nu-ĭ lipsesce expresiunea cuvenită caractĕruluĭ religiosŭ, şi că „tóte suntŭ tractate în stilulŭ gravŭ şi austerŭ alŭ pictureĭ bisericeĭ ortodoxe". Pe lângă acestŭ procesŭ verbalŭ comunŭ doĭ din ceĭ patru membri delegaţĭ de Sinodŭ presentară unŭ altŭ raportŭ, ér alŭ treilea făcu opiniune separată, şi alŭ patrulea se abstinu, ḑicêndŭ că îşĭ va spune motivele în şedinţa Sinoduluĭ. Ceĭ dintâiŭ doĭ îşĭ credŭ de datorinţă a supune la cunoscinţa Sinoduluĭ maĭ în amĕnunţime „unele inconveniente" observate de dînşiĭ şi netrecute în prescriptulŭ verbalŭ subscrisŭ de toţĭ. Acestea suntŭ: „Rumórea respândită în localitate, cumcă unele figurĭ de sfinte reproducŭ persóne astăḑĭ în viaţă, care cu tótă marea dorinţă a Românilorŭ ortodoxĭ din Constanţa a li-se sfinţi biserica câtŭ maĭ curêndŭ, pare

---

puţinŭ sórele apunĕtoriŭ de ar sparge massa cea négră a nouriloru, şi mănunchele de rade aşa să se ivéscă, câtŭ în cununa cea albă de nourĭ să potŭ vedé semnulŭ dreptăţiĭ vecînice, să potŭ vedé o cruce luminósă.

Şi simţiam, că credinţa mea slăbită n'a avutŭ nicĭ odată aşa lipsă de întărire ca acum. Şi ḑspiritulŭ meŭ numaĭ dela ceriŭ putea câştiga întărirea acésta, pe care pe pămîntŭ am căutat'o zădarnicŭ. Totŭ ce vĕḑŭ aci, descurajéză, mişcă şi slăbesce numaĭ credinţa mea. Nu literele clătină credinţa mea, ci tristulŭ adevĕrŭ; sórtea cea fără mângăere a ómenilorŭ, suferinţele fără de nicĭ o speranţă, dreptatea nedréptă şi acele multe, multe întrebărĭ, la carĭ nimenĭ nu-mĭ scie rĕspunde! —

De aceea m'am întorsŭ érăşĭ spre nourĭ, carĭ luară într'acésta altă formă. Frumósele florĭ din cununa cea albă de nourĭ se adunară în formă de buchetŭ, dar nu preste multŭ se desfăcură éră-şĭ şi dispărură în valurile negre ale nouriloru, ce se îndesaŭ preste olaltă. Sórele încă apuse, ducêndŭ cu sine tótă lumina de pe bolta ceriuluĭ.

S'a sfârşitŭ! oftam eŭ, am aşteptatŭ în zădarŭ, căcĭ din colo de nourĭ nu-ĭ nicĭ o dreptate vecînică! Şi nicĭ sórele nu maĭ póte forma pentru mine cruce de radе!

Şi nouriĭ, ce se îngrămădiaŭ mereŭ unulŭ preste celalaltŭ, se făceaŭ totŭ maĭ negri, — şi eŭ îĭ priviam din ce în ce totŭ maĭ tristă. —

Da! căcĭ nicĭ odată nu simţiam aşa de tare ca atunci acea dorinţă străveche a inimeĭ omenescĭ după celŭ maĭ strălucitŭ idealŭ, nisuinţa nedesĕvârşituluĭ după perfecţiunea cea maĭ înaltă, dorulŭ celuĭ trecĕtoriŭ după celŭ ce trăesce vecînicŭ . . . Şi cine este celŭ ce ne apără şi ne întăresce? Cine e acela care liniştesce, binecuvîntă şi sfinţesce sufletulŭ nostru? . . . Cine e acela?

Şi atuncĭ de odată o splendóre roşetică asemenea aurorеĭ acoperi nouriĭ ceĭ negri, şi unŭ fulgerŭ de o albéţă diamantină scrise pe fundulŭ roşeticŭ vorba: *Dumneḑeŭ.*

Totulŭ n'a ţinutŭ de câtŭ unŭ momentŭ, o clipită, şi nouriĭ érăşĭ se întunecară şi unŭ puternicŭ tunetŭ scutură păreţiĭ surĭ aĭ vechiĭ case. Dar lumina alburie a vorbeĭ scrisă de fulgerŭ atinse sufletulŭ meŭ, care a şi luatŭ flacără.

Nu m'a rĕsturnatŭ la pămîntŭ, nu mĭ-am ascoperitŭ ochiĭ ca Saulŭ plină de gróză, ci plină de bucurie am întinsŭ braţele spre ceriŭ, privindŭ cu o desfătare sublimă nourii ceĭ negri, unde am vĕḑutŭ pe o clipită scurtă Dreptatea vecînică!

Şi apoĭ nouriĭ se maĭ frecară puţinŭ furioşi unulŭ de celalaltŭ, se mestecară şi se desfăcură despărţindu-se de olaltă, până ce apucându după vîrfurile braḑilorŭ periră din ochiĭ meĭ. Şi ceriulŭ deveni de totŭ curatŭ şi liniştitŭ.

Şi nu preste multŭ apăru şi lucéfĕrulŭ de sară.

Şi linişte fericită şi evlavióşă era pe ceriŭ, şi linişte fericită şi plină de evlavie şi în sufletulŭ meŭ.

A.

a lovi în simţulu lorŭ religiosŭ, mai alesŭ alŭ dómnelorŭ, carî îşi reamintescŭ în figurile sfinţelorŭ pe unele din cunoscinţele lorŭ.“ — *Episcopulŭ Dunării-de-josŭ* aplaudă la audirea acestora. — Urmézŭ apoi şi alte inconveniente de construcţie şi de aşedarea sfinţilorŭ în locurî nu tocmai potrivite.

* * *

Archiereulŭ Dionisie Craiovénu, carele se absţinuse dela iscălirea acestuî raportŭ, după ce spune, că în procesulŭ verbalŭ dela faţa loculuî cu toţiî şi-aŭ datŭ părerea unanimă de ceea ce aŭ constatatŭ, adauge: „Acum să viŭ eŭ şi să subscriŭ unŭ raportŭ deosebitŭ, cu comentariî cu totulŭ departe de procesulŭ verbalŭ, ar fi să nu susţiŭ opiniunea mea esprimată în procesulŭ verbalŭ, şi să nu sciŭ ce am făcutŭ.“ — *Ep. Dunării-de-josŭ:* „Celŭ puţinŭ de astădată P. S. Craiovénu are dreptate. Numaî de nu va ascunde altceva abţinerea P. S. Sale.“ — *Arch. Calistratŭ* motivându-şi opiniunea separată dice între altele: „O persónă de bună credinţă mi-a spusŭ, că una din sfinte, pe care dniî Tocilescu şi Odobescu împreună şi cu P. S. Dionisie o cunoscŭ, spunŭ că semĕnă cu o ovrelcă. Unŭ altŭ creştinŭ care cunósce o altă persónă, mi-a spusŭ ceva mai multŭ, că cutare figură semĕnă cu o ovrelcă.“ — *Mitrop. Moldoveî* nu-î mulţămitŭ cu aceea, că Sfîntuluî Spiridonŭ în procesulŭ verbalŭ i-s'a disŭ „Părintele Spiridonŭ“. „Pe mine mĕ *şochézŭ* acéstă espresiune, şi de aceea nu potŭ răbda, să nu facŭ observaţiune, şi dacă a şocatŭ şi pe alţiî din P. S. Vóstre, să mĕ iertaţi.“ — *Arch. Gerasim:* „La sfîntulŭ Spiridonŭ se dice Părintele Spiridonŭ. În procesulŭ verbalŭ s'a trecutŭ ce s'a constatatŭ că este acolo.“ — *Mitrop. Moldoveî:* „Unuî pictorŭ care pictorézŭ în biserică îî este permisŭ să scrie aşa?“ — *Ep. Argeşuluî* relevézŭ contradicerea între procesulŭ verbalŭ şi raportulŭ comisiuniî Sinoduluî, apoî conclude, că biserica trebue sfinţită, dar mai înainte ar dori, să fie luminatŭ, dacă lucrarea comisiuniî este regulată. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* „P. S. Ta mai multŭ ne încurcî, decâtŭ ne descurcî. Aci trebue să căntărimŭ vorbele, ce exprimămŭ, ér nu să vorbimŭ, pentru ca să ne vedemŭ trecuţi în procesulŭ verbalŭ. Orî trebue să dicemŭ ceva mai bunŭ decâtŭ tăcerea, orî să tăcemŭ. Tăcerea este de aurŭ, a disŭ unŭ mare cugetătoriŭ.“ — *Ep. Huşilorŭ* respunde, că se plănuise a se trece observaţiunile fiesce căruia în procesulŭ verbalŭ, dar în urma decheraţiunilorŭ pictoruluî, că nu ar mai voi să schimbe nimicŭ, delegaţiî Ministruluî s'aŭ gânditŭ, să scape printr'unŭ mijlocŭ mai uşorŭ, şi să facă mai pe scurtŭ arătările. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* „Atunci comisiunea ministerială v'a înşelatŭ.“ — *Ep. Huşilorŭ:* „Nu ne-a înşelatŭ, căcî aşa este.“ — *Ep. Dunării-de-josŭ:* „Cum este aşa? Dacă delegaţiî Ministeriuluî s'aŭ gânditŭ, să scape, precum dicî, printr'unŭ mijlocŭ mai uşorŭ, şi să facă mai pe scurtŭ arătările, cum tăgăduescî, că nu v'a înşelatŭ? Pentru orî ce omŭ, care va ceti celea dise de P. S. Ta, acésta va fi convingerea, că delegaţiî dluî Ministru v'a făgăduitŭ una şi v'a pusŭ să semnaţi alta.“ Continuă după aceea într'o vorbire mai lungă a critica modulŭ de procedare alŭ membrilorŭ din comisiunea Sinoduluî, cărora, suntŭ cuvintele P. S. Sale, „atâtŭ de multŭ le-a băgatŭ în capŭ, că pictura este bună, dar că eŭ voescŭ să facŭ greutăţi guvernuluî. Heî, P. S. membri, carî îmî adresaţi acéstă rugăciune! Vĕ spunŭ, că mĕ dóre inima, să constatŭ acésta, pentru că aci nu suntŭ eŭ în joculŭ, ci tradiţiunile sfinteî nóstre biserici, şi cândŭ este vorba de biserică, trebue să fimŭ gata şi decişi până la sânge, să o aprobămŭ cu fermitate contra nisuinţelorŭ cuceritóre ale véculuî acestuia. Din nenorocire însă pare că este unŭ făcutŭ: că atuncia, cândŭ avemŭ vre-o ocasiune, să spunemŭ ceva bunŭ pentru biserică, noî fugimŭ, ne eschivămŭ, saŭ spunêndŭ ceva, acelŭ ceva este cu totulŭ contra bisericeî şi tradiţiuniloră eî.“ — *Ep. Huşilorŭ:* „Noî ce amŭ vĕdutŭ a trebuită, să spunemŭ. Cum a fostŭ, noî n'amŭ vĕdutŭ.“ — *Alŭ Dunării-de-josŭ:* „Atuncî spuneţî totŭ, luaţî de basă declaraţiunea Ministruluî şi ceea ce aţî vĕdutŭ. Eŭ vreŭ, să se scie, cine minte.“ — *Alŭ Huşilorŭ:* „Respingŭ cuvîntulŭ de minte. Noî nu amŭ minţitŭ, ci amŭ arĕtatŭ, ce amŭ vĕdutŭ, şi ne-amŭ datŭ părerea, cum amŭ credutŭ, că póte să fie bine. — *Vocî:* „Puneţî la votŭ!“ — *Mitropolitulŭ Primatŭ:* „Ce să punŭ la votŭ?“ — *Ep. Rômniculuî* vorbesce asupra puneriî votuluî, dicêndŭ că nu se póte pune decâtŭ procesulŭ verbalŭ. — *Mitrop. Primatŭ:* „În adevĕrŭ, P. Sfinţiţi membri, eŭ suntŭ într'o încurcătură aşa, încâtŭ nu sciŭ, ce să punŭ la votŭ.“ — *Ep. Argeşuluî:* „Eŭ suntŭ de părere, fiindŭ că este o confusiune în lucrarea comisiuniî, şi fiindŭ că raportulŭ nu este decâtŭ cuprinsulŭ unorŭ desiderate, să retragă comisiunea acestŭ raportŭ.“ — *Ep. Huşiloru:* „Este espunerea de motive, pe care se basézŭ desideratele.“ — *Ep. Argeşuluî:* „Raportulŭ nu coincide cu procesulŭ verbalŭ, acésta e greutatea.“ — *Ep. Huşilorŭ:* „Coincide, pentru că nu e decâtŭ desvoltarea unorŭ puncte din procesulŭ verbalŭ. Am maî spusŭ acésta.“ — *Ep. Dunării-de-josŭ:* „Substantivulŭ *coincidinţă* ca şi verbulŭ *coincide* nu-şi póte avé loculuŭ aci. A coincide însemnézŭ a cădé saŭ a ajunge împreună. Nu confundaţi însemnătatea vorbeloră.“ — Maî vorbesce puţinŭ Mitropolitulŭ Moldoveî, şi apoî ne maî cerêndŭ nimenî cuvîntulŭ, discuţiunea se închide primindu-se conclusiunile raportuluî rĕmânêndŭ, ca acestea să se comunice Ministruluî şi Episcopuluî Dunăriî-de-josŭ.

* * *

În ultima şedinţă fiindŭ vorbă de erorile religióse din cărţile de cetire, din carî se propune religiunea, Ministrulŭ a disŭ, că va cerceta lucrulŭ. — Într'aceea a citatŭ câteva frase de ale candidaţilorŭ de institutorî şi institutóre, scrise de eî cu ocasiunea concursuluî. Astfelŭ: *Creştinismulŭ s'a propovĕduitŭ de Stulŭ Pavelŭ şi în urmă a venitŭ şi Christosŭ.* — În altŭ ordinŭ de ideî: *Şcóla jócă unŭ rolŭ în societate pendinte de Ministeriulŭ de interne.* — *Elevulŭ în mâna pedagoguluî este ca céra în mâna falsificatoriuluî.*

Salutare. **Philalet.**

Anunţŭ literarŭ.

Se aduce prin acésta la cunoscinţa publiculuî, că a eşitŭ de sub tiparŭ tomulŭ întâiŭ din opulŭ *„Cestiunî din dreptulŭ şi istoria bisericeî românescî unite, studiŭ apologeticŭ din incidentulŭ invectivelorŭ „Gazeteî Transilvanieî“ şi a dluî Nic. Densuşanŭ asupra Mitropolituluî Vancea şi a bisericeî unite.“* Opulŭ constă din 17 cóle = 272 pagine formatŭ octavŭ, preţulŭ 70 cr. şi se póte procura la redacţiunea „Unirii“. Întregŭ studiulŭ fu publicatŭ şi în partea sciinţifică a organuluî nostru, şi stă din 8 capitule, anume după întroducere Cap. I. Natura unirii pe basa manifestuluî sinoduluî din 1698 aflatŭ de dlŭ Nic. Densuşanŭ. Cap. II. Consciinţa publică bisericéscă despre natura sfinteî uniriî dela începutŭ până astădi şi „alianţa“ dluî Nic. Densuşanŭ. Cap. III. Dlŭ Nic. Densuşanŭ şi s. Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeî. Cap. IV. Dlŭ Nic. Densuşanŭ şi infalibilitatea bisericéscă. Cap. V. Legalitatea canonică a conciliilorŭ provinciale din 1872 şi 1882. Cap. VI. Elementulŭ laîcŭ în biserică. Cap. VII. Sinodulŭ electoralŭ dela 1868. Cap. VIII. Autonomia şi autochefalia.

Nu preste multŭ va apăré şi tomulŭ alŭ II-lea din acestŭ studiŭ, după ce va fi maî întâiŭ publicatŭ în partea sciinţifică a „Unirii“. În tomulŭ întâiŭ prevaléză elementulŭ juridicŭ preste celŭ istoricŭ. În alŭ doilea va prevala celŭ istoricŭ preste celŭ juridicŭ. La capĕtŭ apoî cu tótă sinceritatea vorŭ fi espuse fidedignitatea şi cunoscinţele teologice şi istorice ale „Gazeteî“ şi ale dluî Nic. Densuşanŭ, carî aŭ cutezatŭ a păşi în publicŭ cu atâta aroganţă.

Convocare.

Adunarea generală estraordinară a Reuniuniî pompierilorŭ voluntarî din opidŭ Blaşiŭ convocată pe 8 Oct. a. c. neputêndu-se ţiné din unele cause neprevĕdute, prin acésta se convócă din noŭ pe 22 Oct. a. c. la 10 a. m. în salele şcóleî normale, la care cu respectŭ suntŭ învitaţi toţi membriî precum şi părtinitoriî Reuniuniî.

Obîectele adunăriî:

1. Deschiderea adunăriî.
2. Raportulŭ comandeî.
3. Raportulŭ comisiuniî esmise din prima adunare generală estraordinară pentru înscrierea membrilorŭ noî.
4. Eventuale propuneri.

Comanda Reuniuniî pompierilorŭ voluntarî din opidŭ Blaşiŭ.

Georgiŭ Vancea, com. supr. **Petru Ungureanŭ,** subcomandante.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Ilustritatea sa **Dr.** Ioanŭ Szabó episcopulŭ Gherleî în 1 Oct. a ordinatŭ de preoţi pentru archidiecesă pe *Georgiŭ Cheţanŭ*, dispusŭ de adm. paroch. în *S. Benedicŭ, Aug. Laurenţiŭ,* dispusŭ în *Cămăraşulŭ de câmpie, Petru Raîca,* dispusŭ în *Cetea, Basiliŭ Tătarŭ,* dispusŭ în *K. S. Ioana, Filipŭ Covrigŭ,* dispusŭ în *Ripa de josŭ, Valeriŭ Mărgineanŭ,* dispusŭ în *Sân-Iacobulŭ de Murĕşŭ.*

Promovări în capitululŭ din Gherla. Maîestatea Sa Monarchulŭ a încuviinţatŭ promovarea graduală a P. O. D. *Ioanŭ Papiŭ* dela stalulŭ de canonicŭ scolasticŭ la celŭ de canonicŭ *custode,* a luî *Alesandru Bene* dela stalulŭ de canonicŭ cancelarŭ la celŭ *scolasticŭ,* a luî *Ioanŭ Georgiŭ* dela stalulŭ de canonicŭ prebendantŭ la celŭ de *cancelarŭ.*

Din diecesa Lugoşuluî. Prin circulariulŭ episcopescŭ nr. 1801—1892 se escrie concursŭ pentru parochia gr. cat. Secaşŭ în protopopiatulŭ Bogşeî, cu terminulŭ de 31/19 Octobre a. c. pe lângă emolumentele: a) congrua anuală 241 fl. 50 cr. dela societatea căilorŭ ferate priv. austro ung. sub a cărei patronatŭ stă: b) că întregire a congrueî din Fondulŭ religiuniî 42 fl. 52 cr. c) pentru cuartirŭ 50 fl. dela patronatŭ d) o sesiune parochială de 32 jugăre, care însă în tótă clipită póte deveni sub procesŭ. e) Venitele stolarî îndatinate.

Denumirî. Dlŭ *Iacobŭ Butnariŭ,* practicantŭ în dreptŭ la Tribunalulŭ reg. din Kézdi-Vásárhely, este denumitŭ vicenotariŭ la judecătoria de cercŭ din Cehulŭ-Selagiuluî.

Pentru procurarea de recuisite, stégurî flamure, policandre, albiturî, obiecte pil, icóne şi cărţi bisericescî recomandămŭ institutulŭ de artă a luî **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carî la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

X.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire din 5 Septembre 1700.

(Fine.)

Cele ce le mai aduce dlŭ Densușanŭ pentru a dovedi, că manifestulŭ din 5 Septembre 1700 este unŭ „falsificatŭ condamnabilŭ“, dovedescŭ cu totulŭ altceva de ceea ce voesce d-sa.

Astfelŭ se provócă dsa la o epistolă a Iesuitului Gabrielŭ Kapi superiorulŭ misiunii catolice din Dacia, adresată în ḑiua de 14 Martie 1701 cardinaluluĭ Kollonits, *care în traducerea dluĭ Densușanŭ* (dar numaĭ în acéstă traducere, și nicĭ de cum în originalŭ) are următoriulŭ cuprinsŭ: „Eŭ credŭ, că acum va fi de ajunsŭ să ne mulțămimŭ cu primirea uniriĭ în principiŭ, fiindcă ar fi fórte periculosŭ, ba chiarŭ imposibilŭ, ca să delăturămŭ tóte *obiceiurile cele rele* ale Românilorŭ. De aceea va fi de ajunsŭ, ca episcopulŭ și ceĭalalțĭ dintre eĭ, *cândŭ vorŭ face în viitoriŭ* mărturisirea credinței și a unirii, să promită în generalŭ, că voescŭ să depindă de Biserica *catolică* și de oficialiĭ eĭ substituiți și că eĭ voescŭ să trăéscă după ritulŭ grecescŭ aprobatŭ de biserica *catolică* și în alte ținuturĭ. Va fi apoĭ datorința nóstră pe viitoriŭ, **să schimbămŭ încetŭ cu încetulŭ multe din obiceiurile lorŭ și anume să le schimbămŭ chiarŭ și liturgia și forma cultuluĭ divinŭ,** [1]) spunêndu-le, că **obiceiurile** acestea s'aŭ introdusŭ la eĭ din prostia și din nesciința *preoțilorŭ lorŭ* din țĕrile acestea, că acele obiceiurĭ nu suntŭ obiceiurĭ adevĕrate ale bisericeĭ grecescĭ, și nicĭ chiarŭ ale bisericeĭ schismatice, ci din contră suntŭ contrarĭ minții sănĕtóse, credinței și religiuniĭ adevĕrate creștine.“

Cuvintele acestea ale luĭ Kapi le însoțesce apoĭ dlŭ Densușanŭ cu următoriulŭ comentariŭ: „Așadară însu-și superiorulŭ Misiuniĭ de propagandă catolică în Transilvania scrie la anulŭ 1701 în modŭ destulŭ de clarŭ archiepiscopuluĭ Kollonits, că biserica catolică va trebui de o cam dată să se mulțămescă cu primirea Uniriĭ în principiŭ, și totŭ în aceea-și scrisóre dînsuluĭ amintesce, că episcopulŭ și ceĭalalțĭ vorŭ avé să facă în viitoriŭ mărturisirea credinței catolice. *Așadar nu se făcuse în an. 1700 nicĭ o mărturisire de credință,* **nicĭ unŭ manifestŭ nouŭ.**“

Însă cuvintele de maĭ susŭ ale luĭ Kapi nicĭ de cum nu probézăă, că în anulŭ 1700 nu se făcuse *nicĭ unŭ manifestŭ nouŭ,* ci probézăă numaĭ aceea, că *dlŭ Densușanŭ este, nu istoriografŭ, ci falsificatorŭ,* ceea ce se vede din însu-și contextulŭ latinescŭ alŭ epistoleĭ luĭ Kapi, care are următoriulŭ cuprinsŭ: „Credo sufficere nunc de scita *substantia summa* Unionis hujus laborare: ut omnes Valachorum etiam *graves abusus* tollantur, vel periculosissimum vel plane impossibile esse. Ideo episcopus et caeteri etiam eorum professionem fidei unionisque facturi, sufficere si in communi promittant se dependere velle ab Ecclesia *Romana* illiusque substitutis officialibus, *ritumque graecum juxta normam aliis etiam in regionibus ab ea approbatum sequi velle, non alium.* **Nostrum erit deinde futuris temporibus multa in moribus ipsorum et forte etiam liturgia ac sacris sensim emendare,** ostendendo ipsis ea irrepsisse *per ruditatem et nequitiam ministrorum in his partibus, non esse propria ecclesiae graecae, ne quidem schismaticae, immo esse cum recta ratione, fide et religione christiana repugnantia.*“ [2])

Mai tótă epistola acésta este neesactŭ tradusă de dlŭ Densușanŭ. Cuvintele *„graves abusus“* le-a tradusŭ dlŭ Densușanŭ cu „obiceĭurile cele rele“, deși „obiceĭulŭ“ se deosebesce de „abusŭ“ ca ceriulŭ de pămîntŭ. Asemenea cuvîntulŭ *„ministri“*, care se întrebuințézăă din partea catolicilorŭ numaĭ despre predicătoriĭ protestanțĭ, îlă traduce dlŭ Densușanŭ despre „preoțiĭ“ bisericeĭ orientale, ér pasajulŭ originalŭ tipăritŭ aci cu litere grase este falsŭ tradusŭ de dînsulŭ cu scopulŭ învederatŭ de a produce în cetitoriĭ sĕĭ convingerea, că misionariĭ catolicĭ ar fi voitŭ să ne schimbe liturgia și forma cultuluĭ divinŭ. Însă pasajulŭ acela în originalŭ nu cuprinde aceea, ce vre dlŭ Densușanŭ, pentru că înțelesulŭ luĭ nu este: să *„schimbămŭ“* încetŭ cu încetulŭ din obiceiurile lorŭ și anume să le *„schimbămŭ chiarŭ și liturgia și forma cultuluĭ divinŭ“*, ci adevĕratulŭ înțelesŭ este: „să *emendămŭ* (îndreptămŭ, coregemŭ) încetulŭ cu încetulŭ multe în moravurile lorŭ și *póte* chiarŭ și în liturgie și în cele sacre.“ Aci nu este vorba de o *schimbare* a liturgieĭ și a cultuluĭ divinŭ, cu unŭ cuvîntŭ a ritului, pentru că chiarŭ înainte de acelŭ pasajŭ însu-și Kapi pretinde, că toțiĭ, carĭ se facŭ unițĭ, trebue să promită observarea ritului orientalŭ, ci este vorba de curățirea ritului nostru de abusurile, erorile, și inconvenientele acelea, carĭ în contra ritului grecescŭ, în contra minții sănĕtóse, și în contra religiuniĭ aŭ fostŭ introduse în biserica nóstră maĭ virtosŭ pe timpulŭ domnieĭ calviniloră, carĭ impuseseră Românilorŭ chiarŭ și unŭ catechismŭ contrariŭ învățătureĭ bisericeĭ orientale. Că astfelŭ de abusurĭ și erorĭ se introduseră până și *în liturgie* și *în cele sacre*, adecă în administrarea sacramentelorŭ, se vede apriatŭ atâtŭ din scriitoriĭ nostri [1]) câtŭ și din tóte documentele publicate de Nilles în volumulŭ I alŭ opuluĭ sĕŭ citatŭ. Așa dară cândŭ dlŭ Densușanŭ pune în gura luĭ Kapi espresiunea despre *schimbarea liturgieĭ și a cultuluĭ divinŭ*, vorbesce nu numaĭ neadevĕrŭ, ci se arată și *falsificatorŭ*, deși sufere de mania de a face pe alțiĭ nevinovațĭ să apară de falsificatorĭ.

Însă epistola luĭ Kapi, precum amŭ accentuatŭ maĭ susŭ, nu dovedesce, că în 5 Septembre 1700 nu s'ar fi primitŭ manifestulŭ citatŭ de noĭ. Dacă ar dovedi-o acésta, atuncĭ ar dovedi și aceea, că nicĭ în 7 Octobre 1698 nu s'a primitŭ nicĭ unŭ manifestŭ de unire, căcĭ și în contra acestuĭ manifestŭ s'ar puté aduce obĭecțiunea, *„că episcopulŭ și ceĭalalțĭ vorŭ avé să facă în viitorŭ mărturisirea credinței“*, adecă *manifestulŭ de unire,* cum interpretézăă dlŭ Densușanŭ cuvintele „mărturisirea credinței“.

Faptulŭ este însă, că epistola luĭ Kapi n'are de a face nimica nicĭ cu manifestulŭ din 1698, nicĭ cu manifestulŭ din 1700, cu carĭ nu stă în nicĭ o legătură.

Epistola acésta a fostŭ scrisă cardinaluluĭ Kollonits ca informațiune în causa confirmațiuniĭ luĭ Atanasiŭ de *„episcopŭ unitŭ“*. După ce adecă s'aŭ făcutŭ manifestele de unire, între carĭ și celŭ din 1700, s'a ivitŭ întrebarea, că óre episcopulŭ Atanasiŭ vrednicŭ este să fie confirmatŭ de *„episcopŭ unitŭ“*, și că în ce modŭ are să se facă acésta?

Părintele Kapi într'o epistolă lungă, din care cuvintele citate maĭ susŭ formézăă numaĭ o mică parte, rĕspunde pe largŭ la întrebările puse de cardinalulŭ Kollonits, care era judecătoriŭ în așa numitulŭ *„procesŭ informativŭ“*, ce avea să precédă confirmațiuniĭ luĭ Atanasiŭ de *„episcopŭ unitŭ“*.

În acéstă epistolă ḑice între altele părintele Kapi, că atuncĭ cândŭ episcopulŭ Atanasiŭ va face profesiunea credinței, *ce după prescrierea canónelorŭ este datoriŭ să o facă fiesce care episcopŭ catolicŭ,* nu este de lipsă, să se speciĭce în acea profesiune tóte abusurile și erorile introduse în decursulŭ vécurilorŭ în Biserica Românilorŭ parte din ignoranță, parte din rĕutatea calviniloră, nicĭ să se poftéscă, ca episcopulŭ să condamne în specialŭ fiesce care abusŭ și erore, căcĭ aceleaa se voră puté elimina în decursulŭ timpuluĭ încetulŭ pe încetulŭ. De aceea dela episcopŭ să se poftéscă numaĭ aceea, ce este *substanța lucruluĭ,* adecă profesiunea solemnă a credinței catolice, acceptarea solemnă a celorŭ 4 puncte de uniune, precum suntŭ prescrise de conciliulŭ Florentinŭ și promisiunea în generalŭ, că va observa ritulŭ grecescŭ, nu celŭ plinŭ de abusurĭ și erorĭ, *ci celŭ genuinŭ alŭ bisericeĭ orientale.* Totŭ așa este de părere să se purcédă și cu alțĭ Românĭ, carĭ ar voĭ să fie primițĭ în sinulŭ bisericeĭ catolice pe viitoriŭ.

Acestea le-a credutŭ de bine a le recomanda părintele Kapi cardinaluluĭ Kollonits, și fórte înțeleptesce a purcesŭ, căcĭ dacă chiarŭ și astădĭ este greŭ a elimina, fără a turbura poporulŭ, multe rele, carĭ le-amŭ moștenitŭ dela schisma Grecilorŭ și dela eresia Calviniloră, cu atâtŭ maĭ greŭ a fostŭ acésta în secululŭ trecutŭ.

Aceste sfaturĭ înțelepte însă nu négă esistința manifestelorŭ de unire, ci din contră o presupunŭ, căcĭ numaĭ după ce s'aŭ făcutŭ acele manifeste, s'aŭ pututŭ ivi întrebările discutate de părintele Kapi.

Ḑice în fine dlŭ Densușanŭ, ca ultimŭ argumentŭ în favorulŭ opiniuniĭ sale false, că episcopulŭ Atanasiŭ, pe cândŭ se afla în Viena, în 7 Aprilie 1701 a promisŭ cardinaluluĭ Kollonits: că „îndată ce dînsulŭ se va rentórce la reședința sa episcopală din Alba-Iulia, va face mărturisirea credinței catolice după formula stabilită de conciliulŭ Tridentinŭ și se va sili, ca acéstă mărturisire a credinței catolice să o facă toțĭ protopopiĭ supușĭ dînsuluĭ“.

Din acestea apoĭ deduce dlŭ Densușanŭ, că în anulŭ 1700 nu s'a adusŭ nicĭ unŭ manifestŭ de unire, căcĭ dacă s'ar fi adusŭ, atuncĭ nu s'ar fi pretinsŭ dela Atanasiŭ, să maĭ facă mărturisirea credinței catolice după rentórcerea sa dela Viena.

Dlŭ Densușanŭ se face numaĭ ridiculŭ, cândŭ spune cetitoriloră sĕĭ, că *„fidei professionem juxta formam Tridentinam emittere“* se traduce orĭ însemnézăă pe românesce *„să facă unŭ nouŭ manifestŭ“*. Elŭ nu scie nicĭ măcar atâta, că dela toțiĭ episcopiĭ, dignitariĭ și parochiĭ bisericeĭ catolice, după decretulŭ conciliuluĭ Tridentinŭ, se pretinde profesiunea credinței, cândŭ se introducŭ în oficiile lorŭ, chiarŭ și dacă eĭ aŭ fostŭ din pruncie catolicĭ și încă de ritulŭ latinŭ. Așa dară cândŭ s'a pretinsŭ dela Atanasiŭ, să facă profesiunea credinței, nu s'a pretinsŭ, să formuleze *unŭ nouŭ manifestŭ de unire,* ci s'a pretinsŭ să-și mărturiséscă credința catolică după formula stabilită deja conformŭ Conciliuluĭ Tridentinŭ de Papa Piŭ alŭ IV-lea în anulŭ 1564, ceea ce Atanasiŭ ar fi trebuitŭ să o facă și în casulŭ, cândŭ Româniĭ ar fi datŭ, nu unuloră orĭ doŭe manifeste de unire, ci chiarŭ și o mie înainte de anulŭ 1701.

Dlŭ Densușanŭ își închipuesce, că profesiunea de credință prescrisă de conciliulŭ Tridentinŭ este tocmaĭ așa formulată, cum aŭ fostŭ formulate manifestele de unire ale Românilorŭ, de unde se vede că dînsulŭ nicĭ n'a vĕdutŭ în viața sa profesiunea de credință prescrisă de Piŭ alŭ IV-lea conformŭ decretuluĭ conciliuluĭ Tridentinŭ. Însă profesiunea acésta de credință este cu totulŭ altmintrea formulată, și anume ea se începe cu simbolulŭ de credință, cuprinde mărturisirea tuturorŭ adevĕrurilorŭ de credință stabilite de conciliulŭ Tridentinŭ în contra protestanțilorŭ și nu amintesce explicitŭ nicĭ unulŭ din cele 4 puncte, carĭ le aflămŭ în manifestele de unire ale Românilorŭ. [1]) De aceea cândŭ dela Atanasiŭ s'a pretinsŭ, să facă profesiunea de credință după decretulŭ conciliuluĭ Tridentinŭ, nu s'a pretinsŭ, să facă *unŭ manifestŭ nouŭ de unire,* ci s'a pretinsŭ aceea, ce facŭ și episcopiĭ, carĭ din moșĭ și strămoșĭ aŭ fostŭ catolicĭ. Asemenea cândŭ

---

[1]) Aceste cuvinte suntŭ tipărite cu litere gróse și în cercetarea dluĭ Densușanŭ, care a cugetatŭ póte, că nu se va afla nimenĭ. care să descopere, că prin acele cuvinte dlŭ Densușanŭ se dovedesce pe sine de falsificatorŭ.

[2]) Vedĭ la Nilles, Symb. I. pag. 264, pe care dlŭ Densușanŭ nu l'a indicatŭ.

[1]) Vedĭ Barițiŭ »Părțĭ alese din istoria Transilvanieĭ« I. pag. 199 și 200. Moldovanŭ: »Archivŭ filologicŭ« pag. 792 și urm. Ciparĭŭ: »Acte și fragmente« pag. 9 și urm.

[1]) Vedĭ profesiunea de credință în opulŭ: »Canones et decreta Concilii Trid.« Romae 1874 pag. 292—295.

părintele Kapi în epistola citată vorbesce de profesiunea credinței, ce ar avé să o depună Atanasiŭ, nu vorbesce despre manifestŭ de unire, căci, mai repetimŭ încă odată, dacă nu unulŭ, ci o mie de manifeste de unire asemenea celui din 1700 s'ar fi făcutŭ din partea Românilorŭ, profesiunea aceea de credință *totŭ* se cerea să o facă.

În fine observămŭ, că și astădi se face profesiune de credință în biserica nóstră din partea tuturorŭ preoților, însă nu după forformula prescrisă de Piŭ alŭ IV-lea, ci după cea prescrisă de Urbanŭ alŭ VIII-lea și Benedictŭ alŭ XIV-lea, carea se póte ceti în Conciliulŭ nostru provincialŭ alŭ II-lea pag. 66 și următórele. De unde se vede, că a face profesiunea credinței nu este identicŭ cu a face manifestŭ de unire.

Pe basa celorŭ desfășurate cu dreptŭ cuvîntŭ putemŭ afirma în contra dlui Densușanŭ, că epistola citată a luĭ Kapi și promisiunea făcută de Atanasiŭ în Viena nu eschidŭ esistința manifestuluĭ din 1700, ci din contră o presupunŭ, pentru că a fostŭ de lipsă, ca mai întâiŭ prin manifeste de unire să se arete înaintea factorilorŭ competenți intenționea cleruluĭ de a se uni cu biserica adevĕrată, pentru ca numai după aceea toți cei ce se declaraseră uniți, să fie apoi primiți în sinulŭ bisericeĭ *prin profesiunea solemnă a credinței catolice după formula prescrisă de sfînta biserică.*

Așadară domnulŭ Densușanŭ n'a dovedit falsitatea manifestuluĭ din 1700, ci din contră s'a dovedit pe sine de unŭ bărbatŭ cu totulŭ neorientatŭ în lucrurile bisericescĭ și de unŭ falsificatorŭ alŭ cuvintelorŭ altora.

Dionisiŭ și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

În dóuĕ óre Aglais era gata de pornire. La sfatulŭ luĭ Dionisiŭ avea să o însoțéscă și bĕtrânulŭ Filipŭ.

Între lacrimi îmbrățișa Agata éră și éră pe mamă-sa. Până acum încă nu se despărțise de ea nicĭ odată. După ce dispăru carulŭ între arborii de lângă drumulŭ, ce ducea la Fundi, ea alergă lângă mare, pentru ca acolo în singurătate să dea frîŭ libĕrŭ lacrimelorŭ sale. Acolo liniștea și sublimitatea împrejurimiĭ potoliră furtuna simțemintelorŭ eĭ.

Ea gândia la tóte celea ce auḑise mai pe urmă: la fratele sĕŭ, carele era departe și póte că zăcea, fără ca vre-o mână iubitóre să-lŭ grijéscă; la înaintarea luĭ cea gloriósă; la ḑarulŭ celŭ prețiosŭ și totuși nedoritŭ, care-lŭ primiseră dela Augustŭ. După o óră era mângâiată și se sui suriḑêndŭ la unchiulŭ sĕŭ.

Într'aceea îngrijata eĭ mamă călători cătră Roma și după o scurtă poposélă porni cătră Verona. În diminéța ḑileĭ a treia sosi ea la fiulŭ sĕŭ. Acesta nu mai era în căsuța de lemnŭ de lângă rîŭ, ci într'o casă frumoșică și bine aranjată din apropiarea cetățiĭ.

Casa asta era o vilă orĭ unŭ castelŭ de vînătóre alŭ unuĭ patriciŭ romanŭ. Proprietariulŭ o cerceta numai tómna și acum o puse la dispositia Cesaruluĭ, ca să așede într'însa pe vre unŭ ofițerŭ rănitŭ. Așa sa întîmplatŭ, de Paulŭ cu o ḑi mai înainte de aceea a fostŭ dusŭ dimpreună cu alțiĭ doĭ soți de luptă în casa aceea. Îlŭ însoțiră Telus și alțiĭ ostași ușorŭ răniți, carĭ puteaŭ să grijéscă pe ceĭ treĭ greŭ răniți.

Nu vomŭ să depingemŭ simțemintele, de carĭ era cuprinsă Aglais la revederea fiuluĭ sĕŭ. Elŭ era sănĕtatea întrupată, căndŭ o părăsise, éra acum fața îĭ era palidă și scăḑută, și ochiĭ îĭ eraŭ roșiți de ferbințéla frigurilorŭ. Elŭ și-ĭ îndrepta la ea fără de a sci, pe cine vede.

„Fiulŭ meŭ!“ ḑicea îngrijata mamă, și éră și éră cădea lângă așternutulŭ luĭ. Ea spera, că vócea cunoscută va împrăștia întunereculŭ, care-ĭ cuprindea spiritulŭ. Apoĭ îĭ uda fruntea și buzele și asculta la cuvintele rupte, carĭ le rostia bolnavulŭ. Dar acelea eraŭ neînțelese.

Telus, pe care-lŭ aflase lângă fiulŭ sĕŭ, îĭ spuse, că mediculŭ rînduitŭ de Germanicŭ lângă Paulŭ a fostŭ diminéță aci și a ḑisŭ, că va veni érăși cătră séră.

Aglais însă nu afla mângâiare în împărtășirea asta. Ea aștepta cu dorŭ nespusŭ pe renumitulŭ Charicles, pe care Tacitŭ îlŭ numi medicus insignis.

Sosi séra, și în starea rănitului nu se putea observa nicĭ o schimbare spre bine. Aglais nu se depărta de lângă fiulŭ sĕŭ. A dispusŭ, să i-se aștérnă acolo patulŭ, dar nu s'a culcatŭ de locŭ.

Mediculŭ militarŭ sosi și decheră după o scurtă esaminare, că numai așa se va mai puté potoli ferbințéla frigurilorŭ, dacă se va sloboḑi luĭ Paulŭ sânge. A mai decheratŭ, că tinĕrulŭ e perdutŭ, dacă în curêndŭ nu se va întîmpla o întórcere spre bine, de óre ce perderea cea mare de sânge, ce a suferit'o în urma răniriĭ, ĭ-a scăritŭ forțele fórte tare.

În vreme ce Aglais pregătia pe fiulŭ sĕŭ pentru operație, i-se părea, că prin liniștea nopțiĭ aude duruitura uneĭ căruțe și sunete de copite. Ea se opri în lucrulŭ sĕŭ și trimise pe Telus afară, ca să vaḑă, nu cumva i-se împlinesce dorința de a vedé sosindŭ pe Charicles și pe Dionisiŭ.

După câteva minute intrară ceĭ doĭ în cămara morbosuluĭ. În urma lorŭ intră unŭ servŭ alŭ luĭ Charicles, care aducea o ladiță cu totŭ felulŭ de lécurĭ și instrumente medicale.

Auḑindŭ mediculŭ militarŭ, că unuluĭ din ceĭ sosiți e renumitulŭ Charicles, îlŭ rugă, să-șĭ cerce arta și cu Paulŭ. Charicles rugă din parte-șĭ pe mediculŭ militarŭ, pe Aglais și pe Telus, să-ĭ raporteze despre starea bolnavuluĭ. Apoĭ rugă pe Aglais, să părăséscă cămara, și visită temeînicŭ ranele, lăudă tractamentulŭ, de care s'a împărtășitŭ bolnavulŭ până acum, dar nu ascunse nicĭ elŭ îngrijarea sa.

„Perderea cea mare de sânge pe câmpulŭ de luptă,“ ḑise renumitulŭ medicŭ, „adevĕratŭ că potolesce încâtva frigurile, dar ea l'a slăbitŭ cu o cale așa de tare, câtŭ înainte de tóte avemŭ să cercămŭ a-lŭ face, să primescă hrană. — La nicĭ unŭ casŭ să nu-ĭ mai împuținămŭ sângele, colegă!“ ḑise apoĭ vĕḑêndŭ lanțeta în mâna mediculuĭ militarŭ.

„Firesce că nu,“ ḑise acum mediculŭ ascunḑêndŭ corpus dilicti și gata a fi măestruluĭ spre ajutoriŭ.

Charicles dispuse mai întâiŭ luĭ Telus, să ungă spatele rănituluĭ cu o unsóre bine mirositóre, carea o scóse din lădița sa. Apoĭ așeḑă pe tîmplele luĭ Paulŭ câte o bucată de pânḑă de inŭ muiată într'unŭ fluidŭ de mirosŭ fórte tare. Modestulŭ luĭ colegŭ înzădarŭ își bătea capulŭ, ca să afle, din ce póte fi compusŭ fluidulŭ acela. Apoĭ tăiă Charicles pĕrulŭ celŭ frumosŭ alŭ luĭ Paulŭ și-ĭ legă capulŭ cu o fașe, carea să întăréscă cele dóuĕ bucăți de pânḑă. Telus avea să le ude din căndŭ în căndŭ cu unŭ burete muiatŭ în fluidulŭ amintitŭ.

Telus se îngrijia acum de aceea, ca Paulŭ să zacă comodŭ. Într'aceea scóse Charicles unŭ vasŭ micŭ de lutŭ, băgă într'însulŭ câteva frunde alburiĭ și le aprinse. Ele arseră șuerândŭ și pocnindŭ și umplură chilia de fumŭ. Dar acesta se trase curêndŭ, și tuturora li-se părea, că rĕsufulŭ le este mai ușorŭ și mai plinŭ ca mai înainte.

Chiarŭ și la bolnavŭ se putea observa acésta, căci acum după multe ḑile rĕsufla întâia óră regulatŭ și adâncŭ. Se părea, că dórme ușorŭ. Apoĭ găti mediculŭ într'unŭ vasŭ mare o medicină, din care bolnavulŭ deșteptându-se avea să bea în anumite restimpuri. La nicĭ unŭ casŭ nu avea să se scóle din patŭ, mai înainte de ce ar fi beutŭ medicina aceea tótă.

Într'aceea întră și Aglais și vĕḑu mirându-se și bucurându-se, că fiuluĭ eĭ acum îĭ este mai bine. Ea primi acum ultimele sfaturĭ ale bunuluĭ sĕŭ patriotŭ. Elŭ putea promite cu tótă hotărîrea, că Paulŭ se va însănĕtoșa. Acum trebuia să se întórcă fără amânare la Roma.

„Ăsta e numai începutulŭ însănĕtoșăriĭ,“ ḑise elŭ la despărțire. „De nu viniam, mâne ar fi muritŭ în urma slăbiriĭ și a lipseĭ de sânge.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediț. III. Blașiŭ 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu prețulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Penteocostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

A eșitŭ de sub presă opulŭ **Toma a Kempis,** tradusŭ de *Gavrilŭ Popă* canonicŭ. Prețulŭ legatŭ cu auritură costă 1 fl. 10 cr. Doritoriĭ de a-lŭ avé să se adreseze la auctorulŭ trimițêndŭ cu asemnațiune postală 1 fl. 15 cr. și voru primi opulŭ sub legătură crucișată fără portŭ.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 421—1893. (45) 2—3

Edictŭ.

După ce Basiliŭ Medrea gr. cat. din Alba-Iulia, de unŭ anŭ și jumĕtate și-a părăsitŭ pe legiuita sa mulere Elena n. Georgescu asemenea din Alba-Iulia, și nu se scie ubicațiunea aceluia, se citéză prin acésta ca în terminŭ de unŭ anŭ și o ḑi să se presenteze înaintea foruluĭ matrimonialŭ susscrisŭ, căci la din contră procesulŭ divorțialŭ urḑitŭ în contra luĭ de cătră mulerea sa se va pertracta și decide și în absența dînsuluĭ.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a instanță alŭ eparchieĭ Albeĭ-Iulie.

Alba-Iulia, 10 Oct. 1893.

Sim. Micu,
protop. gr. cat.

Vesminte gata

pentru bărbați și băeți, croitura cea mai modernă, **materie bună și prețuri fórte scăḑute,** din fabricele cele mai renumite din Viena, le recomándă subscrisulŭ M. O. publicŭ. În deosebi atrage atențiunea M. O. Domni preoți la aceea, că: rocuri (căputuri) de érnă, blănite cu postavŭ și vată, ce costaŭ până acuma, și costă și aḑi la alțiĭ 30—35 fl., le vinde cu 16—20 fl.

Blașiŭ, 28 Septembre 1892.

Demetriu Turcu,
comerciantŭ.

(42) 4—5

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti: (41) 3—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu preţul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvêntări funebrale şi iertăţiuni pentru diferite casurî de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu preţul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionali şi pentru morţi, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. şi IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse şi elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameşului şi a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali şi iertăţiuni. Din auctorî renumiţi, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Preţul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din şcólele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paróch gr. cat. în Sat-Şugatag, etc. Preţul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Raţiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaş, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraş. Preţul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitaţiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucţiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraş, scrisă în usul păstorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânţi părinteluî nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroşiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogăţiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroşiŭ paroch gr. cat. şi asesor consist. Preţul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecţiune de versurî furebralî, urmate de iertăţiunî, epitafiă ş. a. Preţul 25 cr.

Novele, Schiţe, Piese teatrali, Anecdote ş. a.

Merinde dela Şcólă séu învĕţăturî pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Preţul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Preţul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Preţul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Preţul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruţiŭ. Preţ. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Preţul 15 cr.

Influinţa mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Preţul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Preţul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradiţiune de G. Simu. Preţul 6 cr.

Cântăréţa. Novelă de Dem. Dan. Preţ. 15 cr.

Bunica şi nepoţelul. Schiţă din sfera educaţiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preţ. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusŭ. Preţul 60 cr.

Nrii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Preţul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Preţul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ţinută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Românieî. Preţul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese şi aranjate. Preţul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloşca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Preţul 15 cr.

Economia pentru şcólele popor. de T. Roşiŭ. Ed. II. Preţul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noî — la Romînî. De V. Gr. Borgovan. Preţul 10 cr.

365 Anecdote şi Glume adunate, prelucrate şi aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecţ. Cuprinsul acestui op. este fórte petrecător, — aşa că cetind şi numaî 1 pagină din el: caută se rîdî orî cât aî fi fost de necăjit şi mâchnit altmintrenea. Preţul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Preţul spedate franco 80 cr.

„Nopţi de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Preţul 1 fl.

Chiniturî de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Preţul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunţile Românilor Ardelenî. Adunate de I. Pop Reteganul. Preţul 25 cr.

Trandafirî şi viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Preţul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeţiî românî de A. Preţul 25 cr.

Cele mai bune şi mai ieftine cărţi de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogăţiunî şi cântărî besericesci, frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcaşiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă şi amplificată. Preţul unui esemplar broş. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogaţiunî şi cântărî besericesci, fórte frumos ilustrată. Preţul unui esempl. broş. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogăţiunî şi cântărî besericesci, frumos ilustrată, pentru pruncii şcolarî de ambe sexele. Preţul unui esempl. broş. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogăţiunî şi cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu maî multe icóne frumóse. Preţul unui esempl. broş. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de maî multe rogăţiunî frumóse. Preţul unui esempl. legat şi spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dluî nostru Isus Christos. Preţul unui esempl. legat şi spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiî şi copile — cu 18 ilustraţiunî intercalate în text — de G. Simu Preţul 25 cr.

Poveştile bănatului. Culese din gura poporului bănăţan de George Cătană. Vol. I. Preţul 30 cr.

Dialogul Ţiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, glume şi petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Preţul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Preţul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărţi şi utensilii scolastice** şi altfel de cărţi apărute orî şi unde, precum şi tot soiul de **papire şi recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efeptuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu preţurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscinţa pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gătirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesoŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosĕbită, şi tóte mĕ îndreptaţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca şi de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru preţuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 36—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 28 Octobre 1893. Numĕrulŭ 43.

Românîi şi guvernulŭ.

În vorbirea s'a rostită cu ocasiunea discusiunii urmate în camera deputaţilorŭ din Pesta asupra discursurilorŭ regescî dela Boroşŭ-Şebeşŭ ministrulŭ de interne Hieronymi n'a recunoscutŭ numaî o mare parte a gravaminelorŭ românescî, ci a şi promisŭ, că va lua mĕsurî positive pentru delăturarea acelorŭ gravamine.

Mĕsurile positive, a cărorŭ aplicare a promis'o domnulŭ ministru dela departementulŭ internŭ suntŭ următórele: aplicarea tinerilorŭ români în funcţiunî, ajutorarea bisericelorŭ şi şcólelorŭ românescî şi îmbunătăţirea administraţieî.

Aludându la promisiunile acestea positive ale domnuluî Hieronymi amŭ dîsŭ la închiarea articululuî nostru din numĕrulŭ trecutŭ, că noî acestorŭ promisiunî nu le atribuimŭ nicî o valóre.

Nu, pentru că din capulŭ loculuî trebue s'o spunemŭ, că mĕsurile positive ale dluî Hieronymi nu deslégă cestiunea română.

Nu, pentru că dlŭ Hieronymi nu póte să pună în praxă nicî măcarŭ mĕsurile acelea positive, ce ni-le promite.

Mĕsurile positive ale dluî Hieronymi nu deslégă cestiunea română.

Cestiunea română pentru Românî nu este o cestiune de pâne. Dlŭ Hieronymi este sedusŭ, dacă crede, că prin împărţirea de câteva oficiî şi de câteva miî va mulţămi pe Românî.

Românii nu se luptă nicî măcarŭ pentru egala îndreptăţire ca cetăţenî individualî aî statuluî, ci pentru egala îndreptăţire ca naţionalitate. Până cândŭ Românilorŭ nu se va da dreptulŭ de a trăi şi de a se desvolta ca Românî, până atuncî va esista şi cestiunea românéscă. Şi orî ce mĕsurî, fie negative, fie positive, carî nu se îeaŭ în direcţiunea acésta, suntŭ cu totulŭ zădarnice.

Dar să admitemŭ tocmaî, că mĕsurile dluî Hieronymi ar puté să deslege cestiunea românéscă. Şi pentru casulŭ acesta dicemŭ, că mĕsurile promise suntŭ zădarnice, de vreme ce dlŭ Hieronymi nu le póte pune în praxă.

Nu avemŭ de gândŭ, să tragemŭ la îndoélă intenţiunile cele bune ale dluî ministru de interne. Întrebămŭ numaî: Potu-se aplica în funcţiî tinerî români, fără a se lăsa la o parte unŭ numĕrŭ corĕspundĕtoriŭ de tinerî magiarî orî magiarisaţi? Crede dlŭ Hieronymi, că ar puté să rĕmână la cârmă unŭ guvernŭ, care ar voi să dea Românilorŭ o participare proporţionată în oficiile publice?

Greşala ireparabilă e tocmaî aci. Magiariî în esploatarea situaţiunii politice favorabile, ce li-s'a creatŭ prin dualismŭ, aŭ mersŭ până acolo, de unde nu este rentórcere. Încrederea nebunĕ î-a orbitŭ, şi numĕrulŭ proletarilorŭ inteligenţi a crescutŭ aşa de înspăimîntătoriŭ, încâtŭ guvernulŭ nu mai e în stare a-î căpĕtui. Între asemenea împrejurărî cugetă dlŭ Hieronymi a da aplicaţie şi tinerilorŭ românî?

Încolo despre asta a trebuitŭ să se convingă şi dlŭ Hieronymi, şi încă scurtŭ după vorbirea sa.

Se vede, că spaîma şi totodată terorismulŭ şoviniştilorŭ a fostŭ atâtŭ de mare, încâtŭ ministrulŭ-preşedinte Wekerle s'a vĕdutŭ necesitatŭ a reduce tóte enunciaţiunile şi promisiunile coleguluî sĕŭ dela interne la adevĕrataloră valóre, adecă la — nimica.

Dlŭ Wekerle s'a grăbitŭ a-î linişti pe patrioţi dicêndŭ, să nu crédă, că dóră guvernulŭ de aci încolo va voi a se preface într'o întreprindere pentru aşedarea saŭ ajutorarea tinerilorŭ şi preoţilorŭ românî. Ajutoraţi şi aşedaţi vorŭ fi numaî aceia, carî se vorŭ identifica deplinŭ cu idea de statŭ magiarŭ în înţelesulŭ Magiarilorŭ şi după cum Magiarii vorŭ să o realiseze. Aşa a spusŭ dlŭ Wekerle din cuvîntŭ în cuvîntŭ. Şi — bene notandum — acela-şi partidŭ liberalŭ, care a aprobatŭ enunţările dluî Hieronymi, a aprobatŭ şi declarările domnuluî Wekerle.

Despre realisarea promisiunilorŭ făcute de dlŭ Hieronymi nu póte fi decî vorbă. Ele nicî nu cuprindŭ o soluţiune a cestiunii române, dar nicî realisa nu se potŭ.

Care este decî relaţiunea dintre Românî şi guvernŭ?

Rĕspunsulŭ e: că guvernulŭ nicî nu cunósce cestiunea ro-

Feuilleton.

Cum m'a peţitŭ vĕrulŭ meŭ.

Elŭ avea o traîstă plină de minciunî. Odată a scosŭ dintr'însa următórea impresie de călătorie.

„Cândŭ mergeam la băî la Carlsbad," aşa a începutŭ, „am preferitŭ trenulŭ de persóne, sciî, acesta mai întâiŭ e mai ieftinŭ, a dóua e mai bogatŭ în scene variate şi a treia rabdî mai puţină căldură."

„Cea dintâiŭ e adevĕrată, a dóua câte odată, a treia de locŭ," am dîsŭ numĕrândŭ şi eŭ pe degete întocmaî ca şi elŭ.

„Şi de ce nu?"

„Cu trenulŭ acceleratŭ rabdî mai puţină, pentru că ajungî mai repede la ţinta călătorieî şi aşa petrecî mai scurtă vreme în vagonŭ."

„Şi totuşi am dreptŭ."

„Ba n'aî."

„O, mĕ rogŭ de iertare, că nu mĕ pricepŭ nicî atâta la omenie, ca să nu contradicŭ uneî domnişóre. Să-ţi spunŭ dar, de ce am eŭ de astădată dreptate. Cu baniî, ce î-aşî cruţa dela biletulŭ pentru trenulŭ acceleratŭ, potŭ lua la fiesce care gară mai principală câte o bere."

„Să-ţi fie de bine. Şi apoî?"

Şi şi-a începutŭ povestea.

* * *

„M'am opritŭ pe o di în O., de mî-am cercetatŭ pe unŭ prietinŭ. Cândŭ am ajunsŭ érăşi înaintea garel, trăsura mea trebui să se ferescă din cale, ca să facă locŭ alteî trăsuri, care aducea pe unŭ căpitanŭ şi o mulţime de pachete. Vizitiulŭ meŭ îlŭ salută închinându-se cu respectŭ.

„Cine e?" l'am întrebatŭ.

„Căpitanulŭ H. Am slujitŭ sub elŭ. Celŭ mai asprŭ şi mai rĕŭ dintre toţi. Şepte pieî lea de pe ficiorî."

Încă înainte de ce s'ar fi opritŭ trăsura, căpitanulŭ strigă cu voce puternică:

„Expresŭ! Unulŭ, doî, treî! Îndată să luaţi povara!"

Din întîmplare căduu josŭ de pe capră unŭ cufĕrŭ de pele galbină ţuţepenitŭ în cercuri de metalŭ. Vina o purta unŭ expresŭ.

„Măgariule! Ce? N'aî ochî?" s'a rĕstitŭ către elŭ căpitanulŭ. Cară-te de aci! Unŭ omŭ maî cuminte îmî trebuesce. Care vine?"

Se apropiă altŭ expresŭ. Îşî puse mai întâiŭ pipa josŭ pe pămîntŭ, apoî începu cu multă grije, să dea josŭ lădî, cutiî, mantea, sabie.

Căpitanulŭ răzimatŭ pe bastonŭ îlŭ urmăria cu atenţiune. Pe urmă a plătitŭ vizitiuluî. Câtŭ de multŭ impunea acestŭ omŭ, am vĕdutŭ şi de acolo, că deşi vizitiiî din O. suntŭ vestiţi de obraznicî, acesta totuşi n'a cutezatŭ să numere baniî înaintea căpitanuluî, ci după ce a mulţămitŭ cu plecăciune, a plesnitŭ din sbiciŭ şi a pornitŭ trăsura.

După acestea căpitanulŭ s'a dusŭ la cassă. În drumŭ a mai împinsŭ bruscŭ treî orî patru ómenî, carî nu aveaŭ voe să-î facă locŭ. Şi-a luatŭ unŭ biletŭ de clasa primă. De aci în restaurantŭ.

„Aduceţi silvoriŭ şi chifle próspete, dar nu murdăriî ca în rîndulŭ trecutŭ, că vi-le daŭ pe ferésta afară."

Chelnĕrulŭ î-a servitŭ într'o clipă şi aştepta acum critica. De bună samă trebuia să fie favorabilă, căcî căpitanulŭ consuma şi tăcea.

A sunatŭ întâia óră. Căpitanulŭ a ieşitŭ pe peronŭ, fără să mai bage în samă închinăciunile servitorilorŭ. Se vede, că

mână, nici nu voesce și nici nu póte a o resolva.

Spre ilustrarea acestui adevĕrŭ vomŭ cita aci câte o enunciațiune a ministrului de interne și a dlui Wekerle.

Dlŭ Hieronymi a disŭ privitorŭ la politica, ce este a se observa față de Românĭ: „Acelora însă, carĭ aștéptă exasperați resolvarea cestiunii, le dicŭ, să ĭea în considerare, că până la 1848 nu s'a făcutŭ nimicŭ în acéstă direcțiune. Epoca, ce a urmatŭ după aceea, nu a avutŭ tendința de a împăca naționalitățile nemagiare cu Magiarii și de a deștepta simpatiĭ între ele. Dela 1867 încóce ne-amŭ încredutŭ în aceea, că societatea, că instituțiunile liberale suntŭ destulŭ de puternice spre a alipi naționalitățile de noĭ. Dacă dorimŭ o îmbunătățire, celŭ dintâiŭ pasŭ e, să mărturisimŭ, că ne-amŭ înșelatŭ în acéstă privință"

Acum să-lŭ ascultămŭ pe dlŭ președinte alŭ cabinetuluĭ. Étă din cuvîntŭ în cuvîntŭ: „Privitorŭ la principiile fundamentale și la direcția politicel acesteia (de naționalități, Red.) aŭ fostŭ de acordŭ până în presentŭ nu numaĭ guvernele premergĕtóre, dar și camera întrégă. Principiulŭ fundamentalŭ și direcțiunea politicel acesteia nu s'a schimbatŭ; după împrejurările schimbate, s'aŭ schimbatŭ și mijlócele, și noĭ păstrândŭ principiile fundamentale și direcțiunea de până aci, voimŭ numaĭ să aplicămŭ mijlóce nóuĕ, până acum nefolosite."

Étă unitatea vederilorŭ politice ale membrilorŭ cabinetuluĭ. Ministrulŭ-președinte proclamă păstrarea principiilorŭ și direcțiuniĭ aceleia, a cărorŭ părăsire ministrulŭ de interne o declară de primulŭ pasŭ pentru resolvarea cestiuniĭ de naționalități.

În fața acesteĭ nemaĭpomenite diversități de vederĭ, ce domnesce privitorŭ la direcțiunea, care este a se observa în resolvarea cestiuniĭ celeĭ maĭ grave, între doĭ membri singurĭ competenți aĭ unuĭ și aceluia-și cabinetŭ, nu este óre deplinŭ îndreptățită afirmarea nóstră, că guvernulŭ actualŭ nicĭ nu cunósce, nicĭ nu voesce și nicĭ nu póte să deslege cestiunea română?

Cum rĕmâne dar cestiunea română după desbaterile din camera ungară?

Față de trecutŭ e unŭ progresŭ în faptulŭ, că cestiunea a fostŭ recunoscută de cea maĭ mare însemnătate și că s'a concesŭ esistința și realitatea uneĭ mare părți din gravaminele nóstre.

Față de viitoriŭ amŭ rĕmasŭ, cum amŭ maĭ fostŭ.

Prospectŭ de o întórcere a lucrurilorŭ spre maĭ bine nu este.

Și nu va fi, până cândŭ în fruntea țĕreĭ vorŭ sta nisce ómenĭ lipsiți și de mintea și de inima adevĕraților bărbați de statŭ!

Ungaria statŭ de dreptŭ. — Venindŭ la departementulŭ justițieĭ, dlŭ ministru Szilágyi a promisŭ, că se va nisui a face din Ungaria unŭ statŭ de dreptŭ.

Ca să se vadă, cum își împlinesce guvernulŭ, alŭ cărui membru e dlŭ Szilágyi, promisiunea acésta, vomŭ cita aci o enunțare a șefuluĭ de cabinetŭ, a dluĭ Wekerle.

Domnulŭ Wekerle apĕrându-se împotriva imputărilŭ, ce i-se făcu în parlamentŭ, că guvernulŭ nu e destulŭ de energicŭ față de agitatorii români, s'a lăudatŭ dicêndŭ, că încă *sub nicĭ unŭ guvernŭ n'aŭ fostŭ pedepsiți atâția agitatorĭ, ca sub guvernulŭ actualŭ.*

Ce însamnă declarația asta?

Că nu dreptatea a dusŭ în temniță pe condamnații nostri, ci „energia" domniloră dela guvernŭ.

Dacă n'ar fi așa, cum ar puté ministrulŭ să se laude cu numĕrulŭ măritŭ alŭ întemnițărilorŭ? Dacă justiția a lucratŭ numaĭ din îndemnulŭ sĕŭ propriŭ și numaĭ după spiritulŭ legilorŭ, cum de verdictele eĭ și-le însușesce guvernulŭ ca meritŭ? Meritulŭ uneĭ fapte îlŭ poți avé numaĭ atuncĭ, dacă ești autorulŭ faptelĭ aceleia. Cândŭ decĭ ministrulŭ-președinte Wekerle se laudă cu numĕrulŭ verdictelorŭ condamnatóre aduse dela venirea sa la cârmă, atuncĭ mărturisesce totodată, că elŭ cu guvernulŭ sĕŭ este auctorulŭ principalŭ alŭ verdictelorŭ numite.

Acum suntemŭ lămuriți și scimŭ, ce a înțelesŭ domnulŭ Szilágyi sub numirea „Statŭ de dreptŭ".

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Precum s'a amintitŭ în unulŭ din numeriĭ precedenți aĭ „Unirii", ziarulŭ „Pesti Napló" a adusŭ scirea, că cu privire la proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă s'ar fi făcutŭ unŭ compromisŭ între guvernŭ și primatele Vaszary. Alte foĭ de ale nóslre aŭ luatŭ cuvintele luĭ „P. N." de banĭ buniĭ. Noĭ însă scimŭ, că biserica catolică nu trafică cu dogme, și de aceea ne-amŭ și esprimatŭ, că nu credemŭ luĭ „P. N." Acum vine fóea semioficiósă „Pol. Corr." și desminte acea scire scriindŭ, că proiectulŭ guvernuluĭ referitoriŭ la căsătoria civilă obligătóre se află încă totŭ înaintea Maĭestății Sale nemodificatŭ. Contra proiectuluĭ presentatŭ de guvernŭ cardinalulŭ Vaszary și cardinalulŭ Schlauch, episcopulŭ latinŭ de Oradea-mare, aŭ înaintatŭ Monarchuluĭ câte unŭ memorandŭ. Memorandele acestea se află acum la ministrulŭ de justiție, ca să-și facă observațiunile sale la ele. Decĭ de compromisŭ nu-ĭ nicĭ vorbă, ci informațiunile, ce le daŭ Corónelĭ celĭ doĭ cardinalĭ prin memorandele lorŭ, aŭ să se considere ca informațiunĭ private pentru Maĭestatea Sa. Până ce Regele se va pronunța definitivŭ asupra proiectuluĭ presentatŭ de guvernŭ vorŭ maĭ trece câteva sĕptĕmâni.

În comisiunea finanțiară a dieteĭ deputatulŭ Kovács Albert a rugatŭ pe ministrulŭ Csáky, ca pentru unguriĭ gr. catolicĭ și gr. orientalĭ să înființeze episcopate magiare cu cultŭ dumnedeescŭ magiarŭ și liturgie magiară. Dorința

---

umbla desŭ pe aci. S'a dusŭ apoĭ la conductorŭ. Ce-ĭ va fi spusŭ, nu sciŭ.

„Unŭ singurŭ cupeŭ de clasa primă este, domnule căpitanŭ. Singurŭ puteți fi numaĭ la casŭ, dacă nu vorŭ maĭ fi și alțĭ călătorĭ de clasa primă."

„Sărăcie lucie, murdărie," mumura asprulŭ militariŭ.

Conductorulŭ făcu din umerĭ și deschise ușa cupeuluĭ, în care eŭ întrăĭ numaĭ decâtŭ. Căpitanulŭ întră în urma mea, aruncându-mĭ o privire, care numaĭ pretinósă nu era. Dar îndată își întórse privirea érăși spre expreșiĭ, carĭ viniaŭ cu dóuĕ cufĕre și cu dóuĕ cutiĭ."

„Grijiți, să nu loviți cufĕrele! Să nu mișcați cutiile."

Expreșiĭ le-aŭ urcatŭ cu multŭ respectŭ. Căpitanulŭ le-a aședatŭ apoĭ cu multă băgare de samă. Și-a lipitŭ apoĭ urechea de o cutie și asculta. După aceea éră mĭ-a îndreptatŭ o privire drăgălașă.

„Acum se prinde de mine," gândiam.

Mĕ uĭtam pe ferestră și numĕram clipele, ce le va puté tăcé tovarĕșulŭ meŭ de călătorie.

Trenulŭ a pornitŭ. Preste câteva minute eramŭ sub tunelŭ.

„Asta totuși e prea multŭ, ca în tunelŭ să nu aprindă lampa."

Abia și-a scăpatŭ vorba din gură, cândŭ ne și salută lumina.

„Într'adevĕrŭ e prea multŭ," ĭ-am rĕspunsŭ, ca să dicŭ și eŭ ceva.

Pe câtŭ îmĭ este cu putință, eŭ cultivezŭ totdeuna relațiĭ bune între militarĭ și civilĭ.

La rĕspunsulŭ meŭ căpitanulŭ mĕ privi dreptŭ în ochĭ, ca să ghicéscă, nu cumva vorbele mele aŭ altŭ înțelesŭ, căcĭ deja trecuserămŭ prin tunelŭ, și lampa arzîndă părea comică, cândŭ eramŭ încunjurați de lumina zileĭ.

A deschisŭ apoĭ una din cutiĭ. Era într'însa o colivie cu o păsĕruică grațiósă canarică.

Ér eŭ luaĭ o țigară. Voiam să o aprindŭ.

„Ce? Vreĭ să fumezĭ?" mĕ întrebă căpitanulŭ.

„Credŭ, că suntŭ în dreptulŭ meŭ. Acestŭ cupeŭ este cu fumare liberă. Étă poftimŭ, acésta o dovedescŭ ținĕtórele de cenușe. Dacă însă acésta te supĕră, domnule căpitanŭ, te rogŭ, să mĭ-o spunĭ, și eŭ abdicŭ bucurosŭ."

„Mĕ supĕră," îmĭ rĕspunse scurtŭ. Eŭ cam atinsŭ am pusŭ țigara la o parte, dar numaĭ pentru că pe cum țĭ-am spusŭ, vreŭ să cultivŭ buna relație între militarĭ și civilĭ.

Se vede, că ĭ-a plesnitŭ în minte gândulŭ, că nu-mĭ va puté impune, dacă eŭ îmĭ voiŭ face despre elŭ idea nebărbătéscă, că elŭ căpitanŭ fiindŭ nu fumézĭ.

„Altfelŭ suntŭ fumătorŭ," îmĭ dise.

„Așa? Atuncĭ póte suferiĭ de durere de ochĭ și de aceea te genézĭ fumulŭ."

„De unde? Nu mĕ dorŭ. Dar nu potŭ să suferŭ fumulŭ atuncĭ, cândŭ eŭ nu fumezŭ."

Acestŭ rĕspunsŭ bădăranŭ m'a atinsŭ și maĭ multŭ. Dar paciință, dacă vreĭ să cultivezĭ buna relație. . . .

„Și de ce nu fumezĭ? Dóră într'adinsŭ țĭ-aĭ interdis'o cu unŭ scopŭ óre care?"

Căpitanulŭ tăcu unŭ momentŭ, apoĭ începu fără de veste: „Călătorescŭ la Carsbad. Nevasta mea e acolo, face băĭ. Ea nu póte să sufere fumulŭ de țigară. Acum suntŭ dóuĕ zile, de cândŭ mĕ ferescŭ de tăbacŭ."

Uriașulŭ durŭ și aspru acum s'a făcutŭ în mintea mea maĭ micŭ cu unŭ cotŭ. A oftatŭ adâncŭ, cândŭ mĭ-a făcutŭ mărturisirea acésta. Părea, că sufere.

„Femeile suntŭ capriție, am observatŭ eŭ, dar totŭ cu frumosulŭ. „Acum aŭ trecutŭ dóuĕ sute de aniĭ, de cândŭ s'a adusŭ în Europa tăbaculŭ, și ele totuși nu se potŭ împăca cu planta acésta aromatică. O verișóră a mea," scil, pe cine am înțelesŭ," a fumatŭ de câteva orĭ și dice, că s'a bolnă-

acésta a şovinismului magiarŭ, care voesce a dejosí biserica la rola umilitóre de instrumentŭ alŭ magiarisăriĭ nemagiarilorŭ din patrie, este vechĕ, numaĭ câtŭ realisarea eĭ nu atîrnă dela voinţa dluĭ Csáky şi nicĭ chiarŭ dela a parlamentuluĭ magiarŭ. Acésta este o cestiune curatŭ bisericéscă, în care nu suntŭ îndreptăţiţĭ a se amesteca dniĭ deputaţĭ dietalĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Duminecă s'a ţinutŭ în Viena sub presidiulŭ ministruluĭ de esterne Kálnoky o conferinţă comună a ministrilorŭ austriacĭ şi ungarĭ. Din partea ministeriuluĭ ungarŭ aŭ participatŭ la conferinţă dniĭ Wekerle, Lukács şi Bethlen, éră din partea celuĭ austriacŭ contele Taaffe, ministrulŭ de comerciŭ Baquehem şi Zaleski. În conferinţă, care a duratŭ treĭ óre, obĭectulŭ consultărilorŭ a fostŭ statorirea inviaţiunilorŭ referitóre la negoţiările, ce se vorŭ reîncepe în curêndŭ cu Rusia şi România pentru închiarea tractateloru comerciale. Guvernulŭ rusescŭ prin o notă sosită nu de multŭ în Viena oferesce Austro-Ungarieĭ, la casŭ cândŭ ar închia convenţiunea comercială, avantajele naţiuniĭ celeĭ maĭ favorisate. Cu România preste puţinŭ timpŭ se vorŭ reîncepe în Viena negoţiările verbale pentru închiarea tactatuluĭ comercialŭ, numaĭ câtŭ nu se prevede, că duce-va la resultatŭ maĭ favorabilŭ decâtŭ negoţiările ţinute şi întrerupte acum de atâtea orĭ. Wekerle maĭ târdiŭ a conferitŭ cu ministrulŭ austriacŭ de finanţe Steinbach şi cu ministrulŭ comunŭ de finanţe Kállay Cu aceştia sigurŭ se va fi sfătuitŭ dlŭ Wekerle, cum să se scóţă din încurcătură, în care aŭ ajunsŭ cu regularea valuteĭ şi punerea aurului în circulaţiune înainte de a-lŭ avé.

Austria.

Lunĭ s'a cetitŭ pentru întâia óră în parlamentulŭ imperialŭ proiectulŭ despre reforma legiĭ electorale şi s'aŭ începutŭ desbaterile asupra luĭ. În motivarea proiectuluĭ sĕŭ ţice dlŭ Taaffe, că necesitatea reformeĭ electorale a fostŭ simţită de tóte partidele, şi chiarŭ de aceea a voitŭ să ĭea guvernulŭ iniţiativa în cestiunea acésta purcedêndŭ din principiulŭ, că dreptulŭ de alegere compete celorŭ ce satisfacŭ datorinţelorŭ cetăţenescĭ prescrise de aplicarea legiĭ. Acestŭ principiŭ, care ţîntesce la lărgirea dreptuluĭ electoralŭ, o consideră guvernulŭ ca unŭ postulatŭ alŭ resonuluĭ de statŭ de-órece numaĭ lărgirea timpurie şi îndestulitóre a dreptuluĭ de alegere póte abate acele pericule, cu carĭ elementele lipsite până acum de acestŭ dreptŭ amenință societatea civilă, şi cu acésta întrégă ordinea de statŭ. Guvernulŭ deşi are contra sa treĭ cluburĭ marĭ, totuşĭ crede, că îşĭ va ajunge scopulŭ.

Primulŭ oratorŭ a fostŭ Pernerstorfer, care a vorbitŭ cu căldură despre lărgirea dreptuluĭ electoralŭ închiându-şĭ discursulŭ prin cuvintele: „Massele începŭ a se numĕra pe sine, şi vĕdŭ, că suntŭ în maĭoritate, şi că societatea nicĭ nu póte sustă fără de conlucrarea lorŭ. Cestiunea viitoriuluĭ bate la uşa camereĭ; să resolvéscă camera cestiunea acésta în spiritulŭ dreptăţiĭ şi alŭ adevĕratuluĭ progresŭ. *Plener,* şefulŭ clubuluĭ liberalŭ combate proiectulŭ ţicêndŭ, că elŭ jertfesce lucrătorilorŭ mandatele de deputaţĭ ale burgesimiĭ şi ale economilorŭ şi duce la federalismulŭ democraticŭ, care ar influința nefavorabilŭ şi asupra politiceĭ esterne. Oratorulŭ şi partida sa nu se potŭ uni cu proiectulŭ presentatŭ. *Jaworski,* şefulŭ clubuluĭ polonŭ, declară în numele clubuluĭ sĕŭ, că reservându-se a adera la lărgirea dreptuluĭ electoralŭ, proiectulŭ de faţă nu-lŭ póte primi din punctŭ de vedere alŭ intereselorŭ de statŭ şi naţionale precum şi alŭ principiuluĭ de autonomie. Treĭ cluburĭ marĭ, celŭ liberalŭ, clubulŭ polonŭ şi conservativŭ suntŭ contra proiectuluĭ aşa, precum l'a formulatŭ dlŭ Taaffe, dară maĭ modificându-se este probabilŭ, că îşĭ vorŭ da consensulŭ la elŭ şi conservativiĭ şi Poloniĭ rĕmânêndŭ singurĭ liberaliĭ germânĭ în opositie.

Numĕrulŭ oratorilorŭ, carĭ s'aŭ insinuatŭ a vorbi pro şi contra, este mare, aşa câtŭ desbaterea consumă timpŭ de vre-o dóuĕ săptĕmânĭ.

Proiectulŭ de lege despre aprobarea stăriĭ de asediŭ proclamată în Praga şi jurŭ probabilŭ va fi primitŭ în comisiunea dieteĭ, dară nu e probabilŭ să întrunéscă maĭoritatea de voturĭ în plenulŭ camereĭ, ceea ce ar aduce cu sine saŭ dimisionarea cabinetuluĭ saŭ disolvarea camereĭ.

România.

Duminecă principésa moştenitóre de tronŭ a Românieĭ aflându-se în Sinaia a născutŭ unŭ prinţŭ, care a primitŭ numele de Carolŭ. Acestŭ evenimentŭ fericitŭ a produsŭ o nespusă bucurie în tótă ţara. În manifestulŭ, prin care se anunţă ţĕreĭ nascerea unuĭ viitoriŭ rege alŭ Românieĭ, M. S. Regele Carolŭ ţice: „Unŭ prinţŭ născutŭ pe pămîntulŭ Românieĭ, crescutŭ în mijlocŭ naţiuniĭ, preste care într'o ţi este chematŭ să domnéscă, va fi legătura cea maĭ puternică între dinastie şi acéstă scumpă ţară.“

Ţiaruluĭ parisianŭ „Liberté“ i-se scrie din Bucurescĭ, că ministrulŭ austro-ungarŭ din Bucurescĭ ar fi rugatŭ pe regele Carolŭ, să influinţeze asupra ministrilorŭ sĕĭ, ca să ĭea mĕsurĭ contra demonstraţiunilorŭ dușmânóse Austro-Ungarieĭ. Regele ar fi rĕspunsŭ, că îĭ pare rĕŭ de cele ce se petrecŭ în unele locurĭ din România, dară mărturisesce, că nicĭ unŭ guvernŭ românŭ nu ar puté merge fățişŭ în contra opiniuniĭ publice fórte escitate în urma numĕróselorŭ întemniţărĭ şi mĕsurilorŭ de rigóre escesivă luate în contra Românilorŭ din Transilvania.

Francia.

Primirea escadreĭ rusescĭ, care a sositŭ în 13 a c. la Toulon, a fostŭ imposantă. Preste 100,000 de ómenĭ din diversele părţĭ ale ţĕreĭ aŭ alergatŭ la Toulon spre a fi de faţă la festivităţile aranjate în onórea marinarilorŭ ruşĭ. Admiralulŭ rusescŭ Avelane, conducĕtoriulŭ escadreĭ, împreună cu 50 de ofiţerĭ al escadreĭ aŭ plecatŭ între ovaţiunile însufleţite ale mulţimiĭ spre Paris, unde primirea érăşĭ le-a fostŭ aşa de serbătoréscă, cum numaĭ Francesiĭ o sciŭ face. În Paris s'aŭ aranjatŭ festivităţĭ splendide în onórea óspeţilorŭ, carĭ pretutindenea aŭ fostŭ aclamaţĭ de mulţimea alorŭ sute de miĭ cu: „Să trăéscă Rusia!“ „Trăéscă Francia!“ În 17 a c. br. Morenheim, ambasadorulŭ rusescŭ din Paris, a presentatŭ pe ofiţerĭ preşedinteluĭ Carnot. Cu acéstă ocasiune dlŭ Carnot a ţisŭ, că prin venirea óspeţilorŭ ruşĭ legătura simpatieĭ dintre Rusia şi Francia a devenitŭ maĭ strînsă şi din ţi în ţi devine totŭ maĭ intimă. Loĭalitatea amiciţieĭ trebue să umplă de încredere şi să liniştéscă pe toţi aceia, cărora le zace la inimă binecuvîntarea păciĭ. — Carnot a datŭ unŭ prândŭ festivŭ în onórea Ruşilorŭ şi a conferitŭ admiralului Avelane ordulŭ de ofiţerŭ alŭ „legiuniĭ de onóre“.

---

vitŭ, de era să móră. Aţĭ mĕ dă afară din casă, dacă fumezŭ. Nu le maĭ sciĭ voea şi nevoea, cu adevĕratŭ!“

După cum am băgatŭ de samă, ofiţerulŭ a luatŭ dreptŭ obrăznicie observarea mea. Se vede însă, că şi elŭ ţinea la buna relaţie între civilĭ şi militarĭ.

Dar fiindcă eŭ nu voiam să renunţŭ la o plăcere atâtŭ de deliciósă chiarŭ numaĭ de dragulŭ unuĭ căpitanŭ, intrăĭ în cupeulŭ vecinŭ de clasa a dóua, şi eŭ, alŭ nóuĕlea fumătoriŭ, începuĭ a îngroşa noriĭ de fumŭ, carĭ valsaŭ sprintenĭ.

Înveselitŭ m'am întorsŭ apoĭ érăşĭ lângă căpitanulŭ.

Elŭ îşĭ hrănia păsĕruĭca. A descoperitŭ şi ceealaltă cutie şi stropia unŭ prea frumosŭ buchetŭ de rose.

Uriaşulŭ a maĭ scăduțŭ cu unŭ cotŭ. Acestea le ducea fără îndoélă nevesteĭ sale.

În sfîrşitŭ amŭ ajunsŭ la Carlsbad.

Căpitanulŭ H. nu sciŭ, ce s'a făcutŭ, căcĭ celŭ ce s'a datŭ josŭ din cupeŭ, nu putea să fie elŭ. O femee înaltă şi frumósă cam de treĭdecĭ de anĭ îĭ zimbia din depărtare. Elŭ ĭ-a sărutatŭ mâna, ĭ-a datŭ apoĭ braţulŭ, şi aŭ pornitŭ în tăcere. Acum puteaŭ trânti expreşiĭ pachetele, cum le plăcea. În sala de aşteptare aŭ cuprinsŭ locŭ. Femeea vorbia ceva, dar cu grabă mare, şi aşa n'am înţelesŭ decâtŭ vorbele căpitanuluĭ.

„!!!??“

„Dar dragă!“

„!!!??“

„Precum poruncescĭ, drăguţă.“

„!!!??“

„În cupeŭ amŭ fostŭ numaĭ doĭ bărbaţĭ.“

„!!!!!“

„Scumpa mea, vreŭ totŭ, ce vreĭ tu. Voinţa ta îmĭ este poruncă.“

Acum îmĭ cunosceam omulŭ. Era maĭ pe susŭ de orĭ ce îndoélă, că dacă în celŭ maĭ apropiatŭ răsboiŭ dómna H. ar fi dușmanulŭ şi domnulŭ H. apĕrătoriulŭ patrieĭ, vaĭ şi amarŭ de monarchie.

* * *

L'am ascultatŭ şi nu l-am întreruptŭ povestea.

„Vedĭ, ce puteţĭ face voĭ femeile?“ mĭ-a ţisŭ pe urmă cu ironie.

„Da, scimŭ să îmblânzimŭ animalele!“

„Pe mine încă mĕ înşiraĭ între animale?“ mĕ întrebă repede.

„S'ar supĕra ceĭalaltĭ bărbaţĭ pentru escepţie,“ îĭ rĕspunseĭ.

„Atunci te rogŭ, cercă a mĕ îmblânzi. Îţĭ promitŭ de acum, că îţĭ voiŭ fi soţulŭ celŭ maĭ neascultătoriŭ.“

„Aşa? Îţĭ poruncescŭ dară, să-ţĭ aprinzĭ îndată ţigara!“

Şi elŭ împlini porunca. **Elena S.**

Manifestaţiunile din Paris nu se potŭ considera numaĭ ca unŭ simplu rĕspunsŭ la serbările, cu carĭ aŭ primitŭ Rusiĭ flota francesă la Kronstadt, ci ele arată, că aceste dóuĕ puterĭ marĭ şi dacă nu vorŭ fi închiatŭ până acum alianţă formală, suntŭ pe cale de a o închia.

Înmormîntarea mareşaluluĭ Mac-Mahon, care s'a distinsŭ maĭ alesŭ la ocuparea Sevastopoluluĭ în 1859, s'a întîmplatŭ în 22 a c. cu mare pompă. Ministrulŭ Dupuy prin unŭ discursŭ maĭ lungŭ caracterisă pe defunctulŭ ca cetăţénŭ, ca bărbatŭ de statŭ şi ca fostŭ preşedinte alŭ Republiceĭ accentuându, că totdeuna a lucratŭ între marginile onestităţiĭ şi ale legalităţiĭ. (Ceea ce e lucru rarŭ în Francia de adĭ.) Mac-Mahon a fostŭ unŭ creştinŭ bunŭ în viaţă, a muritŭ creştinesce şi înainte de mórte a dispusŭ, să fie înmormîntatŭ ca creştinŭ, ceea ce s'a şi întîmplatŭ.

Italia.

Ministrulŭ-preşediute Giolitti a ţinutŭ în săptĕmâna trecută unŭ discursŭ despre situaţiune, care este viŭ discutatŭ nu numaĭ de presa italiană, ci şi de cea străină. Ce privesce politica esternă, a ḑisŭ dlŭ Giolitti în discursulŭ sĕŭ dela Dronero, că aceea se basézĕ pe alianţa cu Austro-Ungaria şi Germânia şi are de scopŭ asigurarea păciĭ. Italieniĭ aŭ rĕmasŭ fideliĭ acesteĭ politiciĭ, şi despre fidelitatea cătră politica de pace aŭ datŭ nenumĕrate probe evidente şi celealalte puterĭ aliate. Apoĭ s'a ocupatŭ de starea materială a Italieĭ, pe care şi ḑînsulŭ o află de deplorabilă; uniculŭ mijlocŭ spre a restabili ecuilibriulŭ în economia statuluĭ şi a reduce deficitulŭ ĭlŭ află dlŭ minisru în aceea, că la timpŭ binevenitŭ să pretindă a se solvi în aurŭ vămile de importŭ. Promite, că va presenta o lege pentru urcarea gradată a contribuţiuniĭ pentru ceĭ ce aŭ venite anuale de preste 5000 frs. Cheltuelile pentru armată, carĭ la 1888—1889 eraŭ de 554 de milióne, s'aŭ redusŭ pentru aniĭ 1892—1893 la 343 de milióne frs.

Planulŭ luĭ Giolitti de a pretinde solvirea în aurŭ a vămilorŭ de importŭ a provocatŭ o adevĕrată furtună în lumea comercială italiană, care prin acésta îşĭ vede periclitate interesele. Nu este eschisă posibilitatea, că Giolitti îşĭ va da dimisiunea cedându loculŭ luĭ Zanardelli orĭ luĭ Rudini.

Escadra englesă a debarcatŭ în portulŭ italianŭ Torento, unde i-s'a făcutŭ o primire serbătorescă din partea Italienilorŭ.

Corespondinţe.

Blaşiŭ la 25 Octobre 1893.

La 12 a c. s'a ţinutŭ în Blaşiŭ conferinţa preoţilorŭ şi învăţătorilorŭ din tractulŭ protopopescŭ alŭ Blaşiuluĭ.

Însĕmnătatea ăstorfelŭ de conferinţe e de unŭ meritŭ netăgăduitŭ, şi nu vomŭ insista de astă dată asupra eĭ.

Partea cea maĭ însĕmnată a conferinţeĭ din Blaşiŭ a fostŭ raportulŭ învăţătorilorŭ Toma Simu şi Ioanŭ O. Dămianŭ despre resultatulŭ esamenelorŭ dela şcólele poporale. Raportulŭ s'a făcutŭ cu pricepere şi obĭectivŭ. Fiesce care învăţătoriŭ şĭ-a auḑitŭ în raportulŭ acesta judecata drĕptă despre progresulŭ făcutŭ în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ trecutŭ. Afară de câteva oblecţiuni neînsĕmnate toţi s'aŭ decheratŭ mulţămiţi cu raportulŭ.

Sperămŭ, că lucrulŭ acesta va deştepta în inimele docenţilorŭ tractuluĭ nostru unŭ spiritŭ de emulaţiune nu deşértă, ci nobilă, şi ĭ va împintena spre a desvolta activitatea, ce se poftesce acum dela unŭ învăţătoriŭ românescŭ, şi acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ şi salarele lorŭ s'aŭ ridicatŭ în tóte comunele la minimulŭ de 300 fl.

După raportulŭ despre resultatulŭ esamenelorŭ aŭ urmatŭ temele practice parte predate publice, parte cetite împreună cu critica asupra lorŭ.

La închiarea conferinţeĭ Onoratulŭ Artimonŭ Blăşianŭ parochulŭ Obrejeĭ a depusŭ 10 fl., carĭ vorŭ avé să se dea la finea anuluĭ scolasticŭ 1893/4 învăţătoriuluĭ, care va face progresŭ în stupăritŭ.

Fapta acésta vorbesce de sine. Facă numaĭ mulţi asemenea.

Corespondentulŭ.

Adunarea Asociaţiuniĭ.

Onorată Redacţiune!

În următórele îmĭ ieaŭ voe a vĕ raporta despre decursulŭ adunăriĭ generale a Asociaţiuniĭ Transilvane ţinute în Năsĕudŭ în ḑilele 21, 22 şi 23 Octomvrie n. şi a festivităţilorŭ împreunate cu acéstă adunare.

În 21 a c. la órele 12 din ḑi aŭ sositŭ în Bistriţa cu trenulŭ de cătră Cluşiŭ onoraţiĭ membri aĭ comitetuluĭ centralŭ din Sibiŭ şi adecă: Il. Sa dlŭ Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ, v.-preş. asociaţiuniĭ, Zaharie Boiu, secretarulŭ generalŭ alŭ aceleia, dlŭ Leontinŭ Simonescu, cassarŭ şi domniĭ Ioanŭ Papiŭ, Parteniŭ Cosma şi Tilea, membri aĭ comitetuluĭ centralŭ. Totŭ atuncĭ maĭ sosiră dlŭ Nicolaŭ Garoiŭ, adv. în Zernescĭ, domnulŭ Basiliŭ Raţiŭ, vicarŭ în Făgăraşiŭ, domnulŭ Danŭ, protopopŭ în Făgăraşŭ, doctoriĭ în teol. Bunea şi Hossu din Blaşiŭ şi maĭ câţĭva domnĭ. La gara din Bistriţa comitetulŭ centraluĭ a fostŭ primitŭ de cea maĭ alésă inteligiţă din Bistriţa şi Bărgăŭ: domniĭ Dr. D. Ciuta, Dr. G. Triponŭ, adv., apoĭ dniĭ Linŭ, Loginŭ, pract. de adv., George Verticŭ, pretorŭ, Gavrilă Verticŭ, jude reg., Vas. Ranta jude reg., George Curteanŭ directorulŭ revisteĭ „Minerva", şi Dr. Leonŭ Scridonŭ, ér din Bărgăŭ domniĭ Eliseŭ Danŭ, Pavelŭ Beşa, Amosŭ Popescu, Anchedinŭ Candale, Severŭ Orbanŭ din Cepna şi alţiĭ. Din Nesĕudŭ aŭ venitŭ spre întîmpinare dniĭ profesoriĭ Pletosŭ şi Gheţe. Dlŭ advocatŭ Dr. Ciuta a bineventatŭ comitetulŭ în terminĭ călduroşi, după care a urmatŭ unŭ întreitŭ şi puternicŭ strigătŭ de „Să trăéscă". Apoĭ după ce din partea comitetuluĭ rĕspunse dl vicepreşedinte Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ, se urcară toţi în trăsurĭ anume aduse parte din Năsĕudŭ, parte din Bistriţa şi merseră toţi în hotelulŭ numitŭ la „Zener", unde era dispusŭ prânḑulŭ, care dură până la 2 óre, câḑu plecarămŭ cătră Năsĕudŭ. Îţĭ rîdea inima vĕḑêndŭ vre-o 15 trăsurĭ una după alta eşindŭ deodată din Bistriţa şi apucându pe drumulŭ Năsĕuduluĭ. Lumea privia doiósă şi invidiósă după călătorĭ. Însĕmnŭ, că timpulŭ, deşi posomoritŭ, negurosŭ şi înoratŭ, dar fu totu-şĭ plăcutŭ, că barĕmu n'a ploatŭ, precum n'a ploatŭ nicĭ în 22 şi 23; ba în 23 la 12 óre şi sórele îşĭ arĕtă niţelŭ frumósa faţă, aruncându rade auriĭ pe délurile celea romantice, ce ocolescŭ Năsĕudulŭ în partea luĭ sudică şi nordică.

La órele 4 d. a. amŭ ajunsŭ la marginea despărţĕmîntuluĭ Năsĕudŭ, adecă unde începe hotarulŭ comuneĭ Prislopŭ. Acolo ne aştepta unŭ banderiŭ de călăreţĭ Năsĕudenĭ în costumulŭ lorŭ celŭ frumosŭ naţionalŭ. Aci era ajunsŭ şi comitetulŭ aranjatorŭ în persónele domniloră Dr. Ioanŭ Popŭ, vicariŭ, Gerasimŭ Domide, Ioanŭ Macaveiŭ, Petru Verticŭ, Lazarŭ Avramŭ, Antonŭ Precupŭ, Vasile Dumbrava ş. a., pe carĭ nu ĭ-am pututŭ ţiné în minte după nume. Ţinuta cavalerésc a acestoră preoţĭ „cu crucea în frunte" la tóte mişcările nóstre culturale impune respectŭ orĭ-şi-căruĭ străinŭ, ér nóuĕ o stimă deosebită.

Tonulŭ celŭ dulce, cu care ne-a întîmpinatŭ domnulŭ vicarŭ alŭ Năsĕuduluĭ Dr. Ioanŭ Popŭ, sinceritatea şi bunătatea, ce eraŭ oglindate în acelŭ tonŭ şi acea vorbire de bunŭ ajunsŭ, era cea maĭ bună dovadă, că cu dorŭ aŭ doritŭ fraţiĭ Naseudenĭ să soséscă odată timpulŭ, câḑu să pótă saluta „Asociaţiunea" în mijloculŭ lorŭ după 23 aniĭ.

Domnulŭ vice-preşedinte Puşcariŭ rĕspunde în modŭ demnŭ, şi apoĭ presentându-se reciprocŭ cei sositĭ cu ceĭ din locŭ îşĭ ocupă locurile în trăsurĭ şi plécă maĭ departe spre Năsĕudŭ. La órele 4 ajunserămŭ în Năsĕudŭ, unde la partea ostică a opiduluĭ era o frumósă pórtă triumfală cu inscripţia *„Bine aţĭ venitŭ"*.

Aci era maĭ totŭ Năsĕudulŭ: inteligiţă, poporŭ, eleviĭ şcólelorŭ, înşiraţi pe ambele părţĭ ale drumuluĭ. Musica pompieriloră din Năsĕudŭ intonă imnuriĭ de bunăvenire, ér trascurile bubuiaŭ. Primarulŭ opiduluĭ dlŭ Iacobŭ Prădanŭ primi comitetulŭ şi pe óspeţĭ cu o cuvîntare pĕtrunḑĕtóre, la care de asemenea rĕspunse vicepreşedintele comitetuluĭ.

De aci în bubuitulŭ trascurilorŭ, în sunetele musiceĭ pompieriloră şi prin neîncetatele urărĭ de „Să trăéscă" din partea elevilorŭ amŭ întratŭ în Năsĕudŭ, unde amŭ fostŭ de locŭ încuartiraţi toţi repede, punctuosŭ, milităresce. În tóte se vedea regulă, planŭ şi energie militărescă.

Séra amŭ avutŭ convenire socială de cunoscinţă în localităţile Casineĭ Române „Hotel Rahova". Aci îţĭ era maĭ mare dragulŭ a privi la frumósa cunună de óspeţĭ din locŭ, apropiare şi depărtare; eraŭ cam la 100 de persóne, „bĕtrânĭ, bărbaţĭ. junĭ, tinerĭ, din munţĭ şi din câmpiĭ". Aŭ cinatŭ şi povestitŭ laolaltă în modŭ confidenţialŭ prietinescŭ, românescŭ. Musica luĭ Goji din Bistriţa întonă cântecele cele maĭ potrivite cu societatea, pe care avea să o delecteze. După cină maĭ stându la unŭ păharŭ de vinŭ aŭ prinsŭ oratoriĭ a-şĭ arĕta prin vorbiriĭ alese simţĕmintele inimeĭ. Aŭ toastatŭ dlă Dr. Ioanŭ Popŭ pentru presidiŭ, dlŭ Dr. Puşcariŭ pentru buna primire, apoĭ altiĭ şi altiĭ, ca Dr. Bunea, Dr. Hossu şi altiĭ . . . . unulŭ maĭ frumosŭ decâtŭ altulŭ, câtŭ — cum ḑice Românulŭ — şi flămêndŭ ĭ-aĭ fi ascultatŭ. Între toaste musica luĭ Goji se perînda cu corulŭ Bărgăuanilorŭ, corŭ compusŭ numaĭ din patru inşi, dar care cântă atâtŭ de frumosŭ şi plăcutŭ, încâtŭ abia târḑiŭ ne-amŭ pututŭ depărta şi despărţi unulŭ de altulŭ.

La órele 5 diminéţă în 22 a c. ne-a deşteptatŭ din somnŭ musica pompieriloră, care cutrieră stradele cu marşulŭ luĭ Mihaiŭ Eroulŭ. Pe la órele 7 stradele eraŭ pline de óspeţĭ sositĭ din apropiare şi depărtare.

Ţi-l era mai mare dragulŭ a vedé atâta publicŭ alesŭ adunatŭ la unŭ locŭ.

La órele 8 amŭ mersŭ la frumósa biserică parochială din opidulŭ Năsĕudŭ, unde se servi sfînta liturgie împreunată cu părăstasŭ pentru fericitulŭ de pie memorie preşedinte George Bariţiŭ. Actulŭ serviţiuluĭ divinŭ îlŭ conduse rev. dnŭ Dr. Ioanŭ Popŭ vicariu foraneŭ asistatŭ de 6 din ceĭ mai bravĭ preoţi aĭ sĕĭ. La finea serviţiuluĭ dlŭ vicariŭ Dr. Ioanŭ Popŭ ţinu o scurtă dar frumósă cuvîntare în memoria fericituluĭ de pie memorie George Bariţiŭ.

La órele 10 se începu şedinţa primă în aula pomposuluĭ gimnasiŭ românŭ din Năsĕudŭ. Publicŭ era ca la 600 de persóne, inteligenţă şi poporŭ. În galerie erauŭ multe dómne şi domnişóre.

Cuvîntulŭ de deschidere alŭ preşedinteluĭ e o istorie întrégă, la care rĕspunde rev. dnŭ Dr. Ioanŭ Popŭ vicarŭ foraneŭ în Năsĕudŭ.

Apoĭ se cetesce raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ despre activitatea luĭ în decursulŭ anuluĭ espiratŭ, şi se alegŭ treĭ comisiunĭ: una pentru esaminarea raportuluĭ generalŭ de 3 membri, alta pentru esaminarea raţiociniuluĭ pe 1892 şi a proĭectuluĭ de budgetŭ pe 1894, şi o comisiune de 3 pentru încassarea de taxe dela membriĭ vechĭ şi dela ceĭ carĭ se vorŭ înscrie de noŭ. Lângă aceste 3 comisiunĭ de 3 se maĭ exmite o comisiune de 9, care să studieze şi combineze, prin ce persóne demne ar fi de a se umplé locurile vacante în comitetulŭ centralŭ.

După acestea şedinţa se suspinde pe câteva minute, şi după redeschidere îşĭ face raportulŭ comisiunea de înscrierĭ, de unde se vede, că s'aŭ încassatŭ aprópe la 600 fl.

La 2 óre şedinţa I. se închide, şi publicŭlŭ se duce la banchetulŭ, ce s'a ţinutŭ în spaţiósa sală de gimnastică a gimnasiuluĭ românŭ din opidulŭ Năsĕudŭ. La banchetŭ aŭ participatŭ cam 140 de persóne, şi ceea ce rarŭ se întîmplă la banchete, toţĭ participanţiĭ aŭ fostŭ prea mulţămiţĭ atâtŭ cu mâncările şi beuturile, câtŭ şi cu musica.

La órele 4½ ne-amŭ depărtatŭ dela banchetŭ. Era atâtŭ de frumosŭ pe afară, câtŭ maĭ mare ne era dragulŭ a ne preumbla.

Sĕra musica pompierilorŭ şi corulŭ plugarilorŭ din Năsĕudŭ, care a cântatŭ şi la liturgie, facŭ serenadă vicepreşedinteluĭ, apoĭ musica cutrieră cântândŭ stradele principale. După maĭ multe preumblărĭ óspeţiĭ parte mergŭ la cuartire, parte întră în hotelulŭ „Rahova", unde maĭ petrecŭ împreună câteva óre în voe bună şi apoĭ mergŭ la odihnă, ca diminéţa în 22 Octomvrie la órele 9 să pótă începe şedinţa a dóua.

Aşa a şi fostŭ. S'a deschisŭ şedinţa, s'a verificatŭ procesulŭ verbalŭ alŭ şedinţeĭ I., s'a ascultatŭ raportulŭ comisiunilorŭ exmise şi s'aŭ aiesŭ prin aclamaţiunĭ:

Preşedinte alŭ „Asociaţiuniĭ" *Rsmulŭ dnŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ,* vicarŭ capitularŭ în Blaşiŭ, cassarŭ dlŭ Leontinŭ Simonescu, şi secretarŭ alŭ II-lea dlŭ Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ.

Adunarea generală pentru anulŭ viitorŭ e ficsată la Sebeşulŭ-săsescŭ.

Disertaţiunĭ s'aŭ presentatŭ 2, una a dluĭ medicŭ Stoĭca despre apă şi alta a dluĭ Başota despre resultatulŭ învingerilorŭ Românilorŭ asupra Dacilorŭ. Acésta a dluĭ Başota şi-a cetit'o autorulŭ şi se va publica în „Transilvania" dimpreună cu a dluĭ Stoĭca, care însă nu s'a pututŭ ceti fiindŭ timpulŭ înaintatŭ.

În 23 séra acomodată programuluĭ festivităţilorŭ s'a ţinutŭ balulŭ. Ar fi unŭ lucru prea greŭ, să descriŭ cu câtŭ de puţină fidelitate cele vĕdute tóte în acea plăcută séră. Vorŭ fi fostŭ la balŭ preste 240 persóne.

În pausă 13 tineri aŭ presentatŭ între aplausele însufleţite ale publiculuĭ jocurile tradiţionale „Căluşerulŭ", „Bătuta" şi „Romanulŭ".

Étă o descriere simplă a celorŭ întîmplate.

Acum vĕ rogŭ, să-mĭ daţĭ voe, ca să-mĭ facŭ unele apreţiărĭ personale. Trebue să relevezŭ înainte de tóte, că fraţiĭ Năsĕudenĭ aŭ primitŭ pe óspeţiĭ Asociaţiuniĭ cu atâta demnitate şi cu atâta dragoste românéscă, cum la alte adunărĭ n'am maĭ esperiatŭ. Şi este a se sci, că totŭ ce s'a făcutŭ, a fostŭ numaĭ o umbră a celorŭ ce s'ar fi facutŭ, dacă adunarea se ţinea în Augustŭ. Aşa a spus'o Rev. D. Vicariŭ Dr. Ioanŭ Popŭ, căruia trebue să i-se şi crédă asta, după ce sufletulŭ tuturorŭ serbărilorŭ elŭ a fostŭ şi acum. În adevĕrŭ trebue să mărturisescŭ, cumcă pe toţĭ ne-a cuprinsŭ o adevĕrată mândrie vĕdêndŭ, cu ce conducĕtoriŭ se potŭ făli de acum înainte fraţiĭ nostri din Năsĕudŭ.

A dóua constatare, cu care datorescŭ, este, să relevezŭ şi la acestŭ locŭ, după cum aŭ relevatŭ şi raportoriĭ comisiunilorŭ, că afacerile Asociaţiuniĭ aŭ lipsă de unŭ avîntŭ noŭ. Spesele crescênde din venitele ordinare acuşĭ nu se maĭ potŭ acoperi. Numĕrulŭ membrilorŭ ordinarĭ în anulŭ 1892 faţă cu anulŭ 1891 a scăduţŭ cu 140. Acesta e unŭ sĕmnŭ de decădinţă, care trebuia să dispară de totŭ şi îndată.

Am relevatŭ acestŭ faptŭ, ca să ne cunóscemŭ bubele şi să le aflămŭ lécŭ.

Primiţĭ, Clarissime Dle Redactorŭ, espresiunea stimeĭ mele deosebite.

Năsăudŭ în 23 Octomvrie n. 1893.

Raportorulŭ.

Apelŭ.

Unulŭ dintre mijlócele cele maĭ eficace pentru înaintarea culturală este fără îndoélă şi lectura de cărţĭ bune şi folositóre. Precum o flóre sădită în grădină, dacă nu este grijită şi cultivată în continuŭ, se selbătecesce şi în cele din urmă îşĭ perde orĭ ce calitate nobilă avută maĭ înainte, întocmaĭ şi omulŭ: aîbă elŭ orĭ ce educaţiune alésă şi îngrijită, dacă nu continuă şi după ce a ajunsŭ în viaţa socială cultivarea sa maĭ departe, încetulŭ cu încetulŭ regreséză, se rustifică, şi perde orĭ ce simţŭ nobilŭ, şi în modulŭ acesta devine unŭ membru nefolositoriŭ pentru societatea, în mijloculŭ căreia trăesce.

De acestŭ adevĕrŭ conscĭŭ fiindŭ clerulŭ din tractulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ Reghinuluĭ, în adunarea sa sinodală din 8 Novembre 1892 cu unanimitate a decisŭ înfiinţarea unuĭ „Fondŭ" aşa numitŭ „alŭ Cultuluĭ". cu menirea, ca din acela să se ajutore bisericele şi şcólele maĭ sĕrace, orfanĭ de preoţĭ etc. Unulŭ dintre scopurile maĭ de aprópe, ce le urmăresce „Fondulŭ Cultuluĭ" din tractulŭ nostru, este şi înfiinţarea *uneĭ bibliotece tractuale,* din carea toţĭ ceĭ setoşĭ după sciinţă să se pótă adăpa şi folosi în lipsele lorŭ avênde.

Spre scopulŭ acesta membriĭ sinoduluĭ aŭ şi luatŭ asupră-şĭ îndatorirea de a contribui fiesce care o anumită taxă anuală. Din acéstă taxă însă prea puţinŭ ne putemŭ ajuta, şi progresarea merge fórte încetŭ, după ce acum la începutŭ întîmpinămŭ o mulţime de dificultăţi.

Dreptŭ aceea pentru a ajunge cu o ḑi maĭ curêndŭ la ţinta dorinţelorŭ nóstre, ne luămŭ voea a apela la marinimositatea O. D. Editorĭ şi Librarĭ şi a-ĭ ruga, să binevoéscă a ne dona din preţuitele Lorŭ opurĭ şi pentru biblioteca nóstră tractuală câte unŭ esemplarŭ. Asemenea ne întórcemŭ şi cătră întregŭ P. T. Publicŭ românŭ, care cunósce însemnătatea întreprinderiĭ nóstre, ca să binevoéscă a ne sprijini cu obolulŭ sĕŭ, fie în cărţi saŭ în baniĭ. aducêndu-ĭ înainte mulţămita şi recunoscinţa nóstră cea maĭ sinceră.

La timpulŭ sĕŭ ne vomŭ ţiné de datorinţă a mulţămi publice tuturorŭ acelora, carĭ la rugarea nóstră aŭ binevoitŭ a ne presta succursulŭ lorŭ marinimosŭ.

Reghinulŭ săsescŭ la 14 Sept. st. n. 1893.

Petru Ulăcanŭ, preşedinte. **Gregoriŭ Br. Nistorŭ,** secretariŭ.

Dare de samă.

Subscrişiĭ aducemŭ la cunoscinţa On. publicŭ, că la producţiunea teatrală aranjată de meseriesiĭ românĭ din Blaşiŭ în sara de 14 a c. a incursŭ suma de 113 fl. 50 cr. — Suprasolviriĭ aŭ incursŭ dela Domniĭ: Alesandru Albini v.-protop. on. (Ciufudŭ) 5 fl., Oct. Bonfiniŭ 2 fl., Ioanŭ Germanŭ 1 fl., Georgiŭ Bărbatŭ 2 fl. 20 cr., Davidŭ Radeşŭ 40 cr., Dr. Augustinŭ Bunea 20 cr., Unŭ domnŭ 80 cr., Dr. Isidorŭ Marcu 50 cr., Georgiŭ Munteanŭ not. 60 cr., N. N. 50 cr., Iuliŭ Carşai 20 cr., Spect. Dnă Aurelia Solomonŭ 40 cr.

Subtrăgêndu-se spesele de 63 fl. 04 cr., din venitulŭ de 113 fl. 50 cr. resultă unŭ venitŭ curatŭ de 50 fl. 46 cr., care s'a împărţitŭ în dóuĕ părţi egale şi anume 25 fl. 23 cr. s'a predatŭ Reuniuniĭ pompierilorŭ din Blaşiŭ, ér 25 fl. 23 cr. a rĕmasŭ pentru fondulŭ înfiinţândeĭ Reuniuniĭ de meseriesi-sodalĭ.

Totodată aducemŭ mulţămita cea maĭ căldurósă On. publicŭ pentru bunăvoinţa, cu care a întîmpinatŭ şi acéstă producţiune a meseriesiloră, şi ne rugămŭ, ca şi pe viitoriŭ să ne onoreze cu sprijinulŭ sĕŭ.

Blaşiŭ, 22 Octobre 1893.

În numele meseriesiloră:

Aug. Coltorŭ. **Ştefanŭ Olteanŭ.**

Noutăţi.

Binecuvîntare de clopotŭ. Marţi la 10 óre a. m. s'a binecuvîntatŭ unŭ clopotŭ noŭ pentru catedrala din Blaşiŭ, cumpĕratŭ dela fabrica de clopote a luĭ Novotny din Timişóra. Clopotulŭ s'a aşedatŭ în locŭlŭ unuĭ clopotŭ vechiŭ din 1777 crepatŭ în anulŭ trecutŭ. Diametrulŭ nouluĭ clopotŭ este de 112 cm., ĕră sunetulŭ îĭ este fórte plăcutŭ şi în armonie cu a clopotuluĭ celuĭ mare dela catedrală.

Aducemŭ aminte celorŭ interesaţi, că mâne în 29 a c. după s. Liturgie Reuniunea femeilorŭ gr. cat. române din Blaşiŭ îşĭ ţine adunarea generală. Cu ocasiunea acésta va avé să se alégă comitetulŭ noŭ.

La Seghedinŭ. Dlŭ Nicolaŭ Romanŭ deja şĭ-a începutŭ pedépsa de unŭ anŭ, la care a fostŭ condamnatŭ în procesulŭ „Repliceĭ", ĕră dniĭ Albini, Rusu-Şirianulŭ, Balteşŭ şi Dordea suntŭ provocaţi a se presenta la 6 Nov. la directorulŭ închisoriĭ de statŭ, la care aŭ fostŭ condamnaţi în ultimulŭ procesŭ alŭ „Tribuneĭ".

Dr. Ioanŭ Crişanŭ, protopresbiterŭ gr. or., profesorŭ la seminariulŭ archidiecesanŭ din Sibiŭ, directorŭ la şcóla de fete a „Asociaţiuniĭ", după unŭ morbŭ îndelungatŭ a reposatŭ în 21 a c. în etate de 40 de anĭ, lăsândŭ în doliŭ o vĕduvă cu 4 minorenĭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pi, icóne şi cărţĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XI.

Genuinitatea diplomeĭ Leopoldine numite a dóua.

În sinodulŭ din Septembre 1700 s'a hotărîtŭ între altele, precum s'a accentuatŭ în capitululŭ precedentŭ, ca Mitropolitulŭ Atanasiŭ să mérgă la Viena, pentru ca în persóna să reguleze afacerile bisericeĭ unite, să-şĭ mijlocéscă întărirea sa de Archiereŭ unitŭ, şi să consolideze pentru tóte timpurile opera cea mare a sfinteĭ Unirĭ.

Însoţitŭ de vicariulŭ sĕŭ Melentie, de teologulŭ Carolŭ Neurauter, de curatorulŭ bisericeĭ românescĭ Ştefanŭ Raţŭ, de secretariulŭ sĕŭ, care era calvinŭ, şi aclamatŭ din partea protopopilorŭ, preoţilorŭ şi poporuluĭ adunatŭ în numĕrŭ mare, Mitropolitulŭ a plecatŭ din Alba-Iulia şi a sositŭ în Viena în 5 Februariŭ 1701. Aci s'a ţinutŭ o conferinţă preliminară, [1]) la care aŭ luatŭ parte Cardinalulŭ Kollonits, Mitropolitulŭ Atanasiŭ, contele Samoilă Kálnoky vice-cancancelariulŭ Transilvanieĭ, Ioanŭ Fiath secretariulŭ cancelarieĭ aulice transilvane, părintele Hevenesi teologulŭ Cardinalului, Melentie vicariulŭ Mitropolitului şi Carolŭ Neurauter teologulŭ şi consilieriulŭ aceluia-şĭ Mitropolitŭ. În acéstă conferinţă s'aŭ pertractatŭ tóte afacerile bisericeĭ unite. Mitropolitulŭ a primitŭ dela împĕratulŭ unŭ lanţŭ frumosŭ şi mare de aurŭ împodobitŭ cu o cruce bogată în diamante şi cu imaginea împĕratuluĭ, ér vicariulŭ luĭ şi curatorulŭ bisericeĭ unite aŭ primitŭ de suvenire câte o medailă de aurŭ cu imaginea împĕratuluĭ. Pe basa celorŭ pertractate în conferinţa amintită a emanatŭ dela împĕratulŭ Leopoldŭ I diploma de datŭ 19 Martie 1701, care se numesce a dóua, fiindŭ că acela-şĭ împĕratŭ maĭ dase o diplomă în 16 Februariŭ 1699, care însă nu se referesce în modŭ aşa specialŭ la biserica nóstră, ca cea din 1701.

Diploma din 19 Martie 1701 stă din 15 articli, carĭ pe scurtŭ aŭ următoriulŭ cuprinsŭ:

Art. 1. Bisericele şi persónele bisericescĭ unite cu biserica Romeĭ se investescŭ cu tóte privilegiile, scutinţele şi prerogativele, carĭ le aŭ persónele şi bisericele de ritulŭ latinŭ în sensulŭ canónelorŭ bisericeĭ catolice şi a privilegiilorŭ obţinute dela regiĭ Ungarieĭ şi principiĭ Transilvanieĭ.

Art. 2. Preoţiĭ suntŭ scutiţĭ de contribuţiune personală, nu aŭ să plătéscă nicĭ vamă de poduri, nicĭ vamă de piaţă, şi n'aŭ să dea decime după moşiile bisericescĭ.

Art. 3. Chiarŭ şi mireniĭ nenobilĭ (ţĕranĭ, plebeĭ), dacă trecŭ la unire, să fie incorporaţĭ statuluĭ catolicŭ, să fie socotiţĭ între staturile ţĕreĭ, să fie consideraţĭ capabilĭ de beneficiile patrieĭ, puşĭ sub scutulŭ legilorŭ, tractaţĭ ca fiĭ aĭ patrieĭ, ér nu numaĭ ca toleraţĭ, ér preoţiĭ să fie scutiţĭ de lobăgie, şi nimenĭ să nu-ĭ maĭ siléscă la robote, să pretindă honorare dela dînşiĭ, să-ĭ bage în temniţe şi să-ĭ jefuéscă. Din carĭ tóte se póte pricepe, câtŭ de tristă a fostŭ starea poporuluĭ şi cleruluĭ înainte de unire.

Art. 4. Catechismulŭ ereticŭ impusŭ de calvinĭ şi altele pline de erorĭ calvinescĭ să se casseze şi în loculuĭ lorŭ să se facă altele în conformitate cu doctrina bisericeĭ unite.

Art. 5. „Din necunóscerea drepturilorŭ canonice aŭ pĕtrunsŭ în biserică fórte multe erorĭ şi scandale cumplite. Din acéstă causă se aplică lângă episcopŭ unŭ teologŭ canonistŭ din ceĭ maĭ de frunte, care în calitate de aşa disŭ „Causarum auditor generalis“ să îngrijéscă, să nu se maĭ întîmple abusurĭ şi violărĭ de legĭ bisericescĭ.“ Cu aceste cuvinte resuméză Bariţiŭ cuprinsulŭ acestuĭ articulŭ. [2]) Despre necesitatea teologuluĭ totŭ dînsulŭ dice: „Atanasiŭ avuse trebuinţă neapĕrată de consiliariŭ teologŭ . . . . . spre a sta episcopuluĭ într'ajutoriŭ, ca să extermine succesive unŭ legionŭ de abusurĭ şi neregularităţĭ, de carĭ biserica suferia înfricoşatŭ, până cândŭ cu ajutoriulŭ şcólelorŭ va succede a prepara o generaţiune nóuă de preoţĭ adăpaţĭ de ajunsŭ în tóte ramurile teologieĭ, cum şi deprinşĭ în tóte ramurile administraţiuniĭ ecclesiastice.“ [1]) Totŭ prin articululŭ acesta se supune episcopulŭ unitŭ Mitropolituluĭ din Strigoniŭ, însă nu ca la Mitropolitŭ, ceea ce nicĭ nu se putea face fără de învoirea Romeĭ, ci ca la *patronulŭ sĕŭ specialŭ* (ab antelato Archiepiscopo Strigoniensi, tanquam *singulari patrono* eorumdem cum toto clero principalem habebit dependentiam). De unde se vede, că subordinarea bisericeĭ nóstre la Mitropolitulŭ din Strigonŭ, nu a fostŭ o subordinare ierarchică şi canonică, ci maĭ multŭ o subordinare diplomatică, care impunea aceluĭ Mitropolitŭ datorinţa de a ocroti biserica nóstră.

Art. 6 tradusŭ fidelŭ cuprinde următórele: „Pentru delăturarea bănuelelorŭ (suspicio) să nu cuteze (episcopulŭ) a ţiné nicĭ o corespondinţă cu principele Valachieĭ, orĭ cu vre-unŭ patriarchŭ, orĭ cu acatolicĭ, însă întrevenindŭ lipsa, în afacerile sale particulare, dar nu într'ale naţiuniĭ sau ale religiuniĭ, să pótă scrie, după ce scrisórea o va fi presentatŭ maĭ întâiŭ teologului.“ De unde se vede, că atâtŭ scriitoriĭ calvinescĭ, ca d. e. Cserei, câtŭ şi unĭi de aĭ nostri esagerézĕ, cândŭ afirmă, că episcopulŭ nu putea scrie nicĭ măcarŭ o simplă epistolă fără de concesiunea teologuluĭ, căcĭ din cuprinsulŭ articululuĭ e clarŭ, că cu credincioşiĭ sĕĭ şi cu catoliciĭ putea corĕspunde nestingherat în orĭ ce afacerĭ, fie publice, fie private, ér cu principiĭ străinĭ în afacerĭ politice şi naţionale nu sciŭ care episcopŭ ar cuteza chiarŭ şi astădĭ să ţină corespondinţă. Dreptulŭ teologuluĭ se estindea aşadară numaĭ cu privire la corespondinţa episcopuluĭ cu principele Valachieĭ, patriarchiĭ schismaticĭ şi domniĭ calvinescĭ în afaceri private, şi acésta de témă, ca episcopulŭ să nu fie amăgitŭ de heterodoxĭ, ér nu cu scopulŭ, ca să fie încălecatŭ de Iesuiţĭ.

Art. 7. Se înfrînă abusurile, ce se făceaŭ cu chirotonirea unuĭ numĕrŭ estraordinarŭ de preoţĭ, se împedecă maltratarea preoţilorŭ din partea episcopuluĭ şi a némurilorŭ luĭ, se previnŭ despărţirile de căsătorie fără motive canonice şi escomunicările neîntemeiate, şi se impune teologului obligămîntulŭ de a revedé cărţile de cuprinsŭ religiosŭ.

Art. 8. Pentru cultivarea Românilorŭ să se înfiinţeze şcóle în Alba-Iulia, Haţegŭ şi Făgăraşŭ, şi unde este de lipsă, să se ridice bisericĭ.

Art. 9. Episcopulŭ să nu tracteze arbitrariŭ cu protopopiĭ şi preoţiĭ. Fără de scirea şi învoirea sinoduluĭ să nu-ĭ pedepséscă şi mute şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ să-ĭ acuse la forurile civile, cândŭ e vorba de cause spirituale, ci în cause de acestea grave să céră întrevenirea Archiepiscopuluĭ din Strigoniŭ.

Art. 10 recomândă împărtăşirea maĭ désă cu s. cuminecătură. Să nu se pretindă taxe pentru botezŭ şi cuminecătură, ci preoţiĭ să se mulţăméscă în casurile acestea cu câtŭ daŭ credincioşiĭ de bună voe. C-lealalte taxe stolare să le reguleze sinodulŭ. Administratoriĭ (economiĭ) averilorŭ bisericescĭ să dea raţiuni sinoduluĭ.

Art. 11. Se esplică natura dogmatică a sfinteĭ Unirĭ, ér privilegiile se asigură numaĭ celorŭ într'adevĕrŭ uniţĭ.

Art. 12. Pentru completarea scaunuluĭ episcopescŭ trebue să se presenteze împĕratuluĭ treĭ candidaţĭ, din carĭ împĕratulŭ alege şi denumesce pe unulŭ.

Art. 13 recomândă episcopuluĭ şi teologuluĭ, să lumineze pe credincioşĭ, să-ĭ înveţe şi să-ĭ dedea la vîrtute şi fapte bune, premergêndu-le cu esemplu.

Art. 14 provócă autorităţile civile şi militare, să ocrotéscă pe Româniĭ uniţĭ în drepturile lorŭ.

Art. 15 dispune publicarea diplomeĭ în tótă ţara.

Diploma acésta pórtă subscrierea împĕratuluĭ Leopoldŭ şi contrasignarea conteluĭ Sam. Kálnoky şi Ioanŭ Fiath, carĭ, precum amŭ amintitŭ maĭ susŭ, aŭ luatŭ amîndoĭ parte la conferinţa, ce a premersŭ diplomeĭ.

Uniĭ apreţiézĕ acéstă diplomă fórte nefavorabilŭ, considerându-o de o simplă amăgire a Românilorŭ şi de o aservire a bisericeĭ lorŭ. Noĭ însă nu-ĭ atribuimŭ nicĭ decum intenţiune rea şi scopurĭ perverse, ci din contră suntemŭ de părere, că curtea împĕrătéscă a voitŭ hotărîtŭ să uşureze prin acéstă diplomă sórtea Românilorŭ asupriţĭ preste tótă închipuirea din partea protestanţilorŭ, carĭ pe timpulŭ cândŭ s'a făcutŭ sfînta unire şi a emanatŭ acéstă diplomă, eraŭ aprópe singurĭ la putere. Însu-şĭ G. Bariţiŭ dice: „Pe lângă câţiva articulĭ *fórte favorabilĭ* pentru Românĭ, suntŭ şi vre-o doĭ aspri, anume 5 şi 6, ne caută însă a recunósce, că *pentru aceea epocă Curtea imperială s'a vĕdutŭ necesitată a-ĭ intercala.* Maĭ toţĭ ceĭalalţĭ articliĭ din aceea a dóuă diplomă eraŭ de natură, ca să rănéscă până în sufletŭ pe protestanţĭ, să provóce mânia, resistinţa şi rĕsbunarea lorŭ. . . . . Popiĭ românescĭ să fie copleşiţĭ dintr'odată cu atâtea drepturĭ şi scutinţe; chiarŭ şi infama espresiune de poporŭ numaĭ toleratŭ să se casseze şi poporulŭ întregŭ, nobilŭ sau nenobilŭ, dacă va adopta credinţa, de care se ţine împĕratulŭ şi tótă casa domnitóre, să fie consideratŭ ca indigenŭ, ca adevĕraţĭ fiĭ aĭ patrieĭ cu tóte drepturile cuvenite acestora. Catechismulŭ calvinescŭ să fie delăturatŭ. Şi toţĭ aceştĭ articulĭ aristocraţia să-ĭ publice ca orĭ ce lege şi să se supună lorŭ?“ [1])

E dreptŭ, că naţiunea română ca atare prin acéstă diplomă nu a dobânditŭ drepturĭ politice, căcĭ acestea drepturĭ după sistemulŭ politicŭ alŭ Transilvanieĭ atîrnaŭ dela dóuĕ condiţiuni, şi anume: să se ţină cineva de una dintre cele treĭ naţiuni a Nobililorŭ, Secuilorŭ, Sasilorŭ şi să profeseze una dintre cele patru religiuni recepte: catolică, reformată, luterană, unitară. Sistemulŭ acesta nicĭ împĕratulŭ Leopoldŭ nu-lŭ putea schimba fără a provoca revoluţiune în ţară, ori în casulŭ celŭ maĭ bunŭ fără a călca în pecióre diploma din 4 Decembre 1691, care garanta constituţiunea de atunci a ţĕreĭ şi se considera ca lege fundamentală şi nealterabilă.

Dar în cadrulŭ acesteĭ constituţiuni nedrepte pentru Românĭ nu se póte dice, că eĭ nu ar fi câştigatŭ prin diploma din 19 Martie 1701 multă uşorare faţă cu starea nesuferită de maĭ înainte.

Uşorarea acésta şi periculului, ce-lŭ ascundea acea uşorare pentru stăpânitoriiĭ sau maĭ bine dicêndŭ asupritoriiĭ Românilorŭ, se vede apriatŭ din opositiunea, ce a făcut'o dela începutŭ gubernulŭ Transilvanieĭ la privilegiile concese Românilorŭ uniţĭ. [2]) La tótă întîmplarea cleruluĭ românescŭ unitŭ a fostŭ ridicatŭ din starea ticălósă şi nesuferită de maĭ înainte şi a devenitŭ unŭ factorŭ importantŭ în tótă viaţa nóstră culturală, socială şi politică, şi astfelŭ prin acea diplomă s'a pregătitŭ în mare parte emanciparea nóstră pe terenulŭ politicŭ şi s'a datŭ unŭ avîntŭ puternicŭ desvoltăriĭ nóstre naţionale. Nobiliĭ românĭ, carĭ din causa religiuniĭ eraŭ eschişĭ din viaţa publică de statŭ, aŭ începutŭ a fi admişĭ la oficiile publice, şi unĭi dintre eĭ ridicându-se la trépta maĭ înaltă nu şĭ-aŭ uitatŭ de némulŭ lorŭ, ci aŭ lucratŭ pentru interesele luĭ. În poporŭ, care pentru prima óră a auditŭ mângăitoriulŭ cuvîntŭ, că şi Românĭ suntŭ fiĭ aĭ patrieĭ, s'a trezitŭ consciinţa drepturilorŭ sale, ér episcopulŭ Klein s'a făcutŭ celŭ maĭ energicŭ, elocuentŭ şi neobositŭ interprete alŭ acesteĭ

[1]) Vedĭ actele conferinţeĭ la Nilles v. I. pag. 274—287.

[2]) »Părţĭ alese din ist. Transilv.« I. pag. 216.

[1]) Ibid. pag. 199—200.

[1]) Ibid. pag. 218.

[2]) Hurmuzaki, Fragmente v. II. pag. 49.

consciinţe naţionale, şi putemŭ dice fără temă de a esagera, că marele archiereŭ cu diploma acésta în mână a pusŭ basa programuluĭ naţionalŭ românescŭ de astădĭ. Libertatea religiósă câştigată prin diploma Leopoldină şi ocasiunea deschisă Românilorŭ de a se puté cultiva, încă suntŭ binefaceri, cari nu trebue perdute din vedere.

După ce amŭ împrăştiatŭ unele dintre prejudiţiile respândite între Românĭ cu privire la tendinţa diplomeĭ a dóua Leopoldine, să vedemŭ, cum o tractézăă dlŭ Densuşanŭ. La pagina 29 din cercetarea sa *critică* (!) dînsulŭ susţine: „Falsificarea manifestuluĭ de unire din 1698 nu este singurulŭ actŭ falsificatŭ de Ieşuiţi în istoria unirĭĭ Românilorŭ cu biserica Romeĭ. Vomŭ aminti aci pe scurtŭ încă câteva exemple de falsificare comise în acela-şĭ timpŭ din partea misionarilorŭ Ieşuiţi.“ Şi apoĭ provocându-se la auctoritatea luĭ Samoilă Klein (în Historia Daco-Romanorum c. XV), la a luĭ Şincai (Chron. an. 1701) şi la a luĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ (în Acte sinodale I. pag. 182—185) afirmă, că diploma Leopoldină din 19 Martie 1701 numită a dóua este o *diplomă falsificată de Ieşuiţi*, prin carĭ cuvinte dlŭ Densuşanŭ, care nu scie alege terminiĭ ceĭ maĭ potriviţi pentru esprimarea conceptelorŭ sale, nu voesce să dică, că diploma aceea ar fi emanată într'adevĕrŭ dela împĕratulŭ, dar ar fi falsificat'o Ieşuiţiĭ, ci vre să dică, că diploma aceea nicĭ nu a emanatŭ dela Leopoldŭ I, ci este o făurităra a Ieşuiţilorŭ. Saŭ cu alte cuvinte dlŭ Densuşanŭ nu voesce să dică, că diploma genuină ar fi fostŭ coruptă prin răsură, mutilare orĭ interpolare din partea Ieşuiţilorŭ, ceea ce într'adevĕrŭ s'ar puté numi *falsificare*, ci voesce să dică, că diploma nu este genuină, ci *spurĭă saŭ apocrifă*.

Minunatŭ istoriografŭ este dlŭ Densuşanŭ! Citézăă pe auctoriĭ maĭ vechĭ, carĭ susţinŭ, că a dóua diplomă Leopoldină din 19 Martiŭ 1701 este apocrifă, dar nu citézăă şi pe auctoriĭ maĭ recenţi, carĭ pe basa documentelorŭ demne de credinţă, descoperite în aniĭ din urmă, afirmă cu tótă hotărîrea, că diploma din cestiune este genuină. Ca esemplu aducemŭ aci pe Nilles, care în opulŭ publicatŭ în 1885 şi intitulatŭ „Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis“ vol. I. pag. 301 astfelŭ se esprimă: „Étă acésta este diploma nóuă împĕrătéscă, numită de comunŭ *Leopoldină a dóua,* pe care Atanasiŭ anume o ceruse şi pe care Kollonits cu sfinţenie o promise. Abia va fi apărutŭ vre-odată dela vre-unŭ principe o constituţiune, ale căreĭ motive, şi prin urmare genuinitatea şi autenţia eĭ, să fie aşa de vĕdite şi limpedĭ şi alŭ căreĭ textŭ să fi fostŭ formulatŭ în maĭ deplină armonie cu actele anterióre.“

Dlŭ Densuşanŭ a avutŭ în mână opulŭ luĭ Nilles, precum se vede din maĭ multe citaţiunĭ, ce le face din acestŭ opŭ, dar dînsulŭ nu s'a folositŭ de acestŭ opŭ, ca să limpedéscă cestiunile, ce le tractézăă, ci l'a ignoratŭ, unde l-a venitŭ la socotélă, numaĭ ca să amăgéscă pe cetitorĭ, şi să-l facă să crédă câtŭ maĭ multe crime despre Ieşuiţi.

Se póte şi aceea, că dlŭ Densuşanŭ nu a pusŭ mare pondŭ pe auctoritatea luĭ Nilles, fiindŭ şi acesta Ieşuitŭ, dar atuncĭ putea să se razime pe auctoritatea luĭ George Bariţŭ, care deşi în *„memorialulŭ conferinţeĭ din Sibiŭ dela anulŭ 1881“* susţinuse, că diploma a dóua Leopoldină este apocrifă, [1]) totuşĭ maĭ târdiŭ după ce aŭ apărutŭ documentele, carĭ dovedescŭ genuinitatea eĭ, şĭ-a shimbatŭ părerea rătăcită, cum face fiesce care omŭ înţeleptŭ şi iubitoriŭ de adevĕrŭ, şi în Istoria Transilvanieĭ publicată de dînsulŭ în 1889 declară în modŭ hotărîtŭ: „Maĭ departe aceea diplomă numită II, fórte memorabilă, a căreĭ authenţie a fostŭ trasă până aci la cele maĭ grele îndoelĭ, ba i-se negase chiarŭ existinţa eĭ, pentru că se perduse (orĭ se furase?) din archivele guvernuluĭ transilvanŭ, nu se afiase nicĭ originalulŭ nicĭ în cancelaria dela Viena; *astădĭ însă nu se maĭ póte îndoi nimenĭ despre autenţia eĭ,* pentru că s'a aflatŭ împrotocollată în aşa numitulŭ Libro regio conservatŭ în archivulŭ curţiĭ şi alŭ statuluĭ (Hofund Staatsarchiv), precum şi în dóuĕ esemplarie genuine.“ [1])

Domnulŭ Densuşanŭ a avutŭ în mână şi istoria luĭ George Bariţiŭ, pentru că se provócă într'unŭ locŭ şi la ea, şi cu tóte acestea tace tăcerea pescheluĭ despre cele citate acum, şi astfelŭ amăgesce pe cetitoriĭ sĕĭ, că diploma a dóua Leopoldină este unŭ falsificatŭ alŭ Ieşuiţilorŭ. Este acésta iubire de adevĕrŭ? Este acésta sinceritate, care trebue să împodobéscă pe unŭ scriitoriŭ? Este acésta procedură démnă de unŭ bărbatŭ de sciinţă, care aspiră la premiile Academieĭ române pentru scrierile sale?

La întrebările acestea lăsămŭ să rĕspundă cetitoriulŭ, care şi din celea atinse până aci a pututŭ vedé, că astădĭ nimenea nu maĭ póte susţiné hotărîtă, că diploma a dóua leopoldină ar fi apocrifă.

(Va urma).

[1]) Vedĭ: Memorialŭ, Sibiŭ 1883 pag. 90.

[1]) Părţi alese din istoria Trans. v. I p. 203.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

XXVI.

În meḑulŭ de nópte alŭ aceleia-şĭ ḑile pe calea, ce duce din Roma spre splendida peşteră din Tivoli, se auḑia durăitura spornică a uneĭ trăsurĭ. Calea la acéstă óră era mută ca mormîntulŭ, ér trăsura înainta mereŭ apropiându-se de înfloritulŭ ţĕrmŭ alŭ rîuluĭ Anio.

Natura era parcă cuprinsă de o putere magică. Luna scălda în raḑe argintiĭ de lumină zimbitórea cétă nenumĕrată de stele, şi de pe gingaşele lorŭ feţe plóe de lumină se vĕrsa pe pămîntŭ, ca să-lŭ apere de întunerecŭ şi să-lŭ umple de farmecŭ.

Acea trăsură ducea o dómnă. Îmbrăcămintea eĭ avea menirea vĕḑită de a tăinui posiţia dómneĭ: o haĭnă négră simplă, fără de nicĭ o podóbă, şi preste ea riciniulŭ, vĕlulŭ lungŭ de doliŭ era aruncatŭ a lene pe capŭ şi pe trupŭ, ér faţa ĭ-o acoperia unŭ vĕlŭ fórte desŭ. Cu băgare de samă încordată numĕra ea petrile aşedate la fiesce care milŭ.

Trăsura a făcutŭ o întorsătură. Se încrucişaŭ maĭ multe căĭ. Încă câţiva paşĭ, şi dómna a poruncitŭ vizitiuluĭ, să oprésscă, şi s'a datŭ josŭ. „Ţine!“ ĭĭ ḑise întinḑându-ĭ o pungă. „Şi acum numaĭ înapoĭ la Roma.“

Ea s'a aşeḑatŭ sub unmbra uneĭ tufe şi privia în urma tovarĕşuluĭ sĕŭ, cum se depărta de repede. Şi după ce l'a perdutŭ di ochĭ, se uĭtă în jurŭ de sine. Vîntulŭ nopţiĭ legăna arboriĭ, carĭ în lumina curată a luneĭ desemnaŭ pe drumulŭ ţĕreĭ felurite icóne fantastice. Dómna privi pe o clipă la acestŭ jocŭ. „Orĭ póte nóuĕ ómenilorŭ nu ne merge chiarŭ aşa?“ îşĭ gândi. „Vîntulŭ lovesce în frunḑe şi le aruncă cine scie unde. Şi sórtea lovesce în ómenĭ şi face cu eĭ ce vre. Orĭ scie vre unulŭ din noĭ, ce voesce, saŭ ce să facă? Nu-mĭ priviam eŭ ereditatea pe câtŭ de bună, pe atâtŭ de sigură? Şi ce uşorŭ ĭ-a fostŭ aceluĭ bĕtrânŭ nebunŭ, să mĕ înşele! Dar să dămŭ ajutoriŭ sorţiĭ — orĭ somnorosulŭ Piso să-mĭ ḑică în faţă, că Pollio, unulŭ dintre ceĭ maĭ graşĭ pescĭ aĭ sĕĭ, nu s'a îngrăşatŭ numaĭ pentru sine, ci dór pentru mine orĭ pentru elŭ, care nu scie vîna vulpea nicĭ pe cărarea de dinaintea nasuluĭ? Nu-ĭ vorbă, gluma ne-a costatŭ frumoşĭ banĭ — în sfârşitŭ surprinderea şi descoperirea, că lada nu era decâtŭ o ladă umplută cu petri, pe Joe, asta a fostŭ prea multŭ. N'a plânsŭ Piso de mânie ca o muere?“

Pe cândŭ nocturna călătóre vorbia întru sine în chipulŭ acesta, de odată descoperi o cărare laterală, ce ducea în hotarulŭ sĕmĕnatŭ. Bărbătesce păşi ea înainte, maĭ aruncându din cândŭ în cândŭ câte o privire înapoĭ, ca şi cum s'ar teme, că póte să fie urmărită. „Nu e nimica,“ îşĭ ḑise érăşĭ ea, ca şi cândŭ ar vré să se îmbărbăteze. „Suntŭ singură, de totŭ singură. Unde să şeḑă óre grozava femee? Parcă abia găsescŭ curajulŭ, să-l ajungŭ sub ochĭ. Dar n'am încătrăŭ. Singurŭ ea póte să-mĭ ajute.“

A ajunsŭ la o cotitură, de unde o cărare ducea spre inima sĕmĕnăturilorŭ, ér alta spre drumulŭ de ţară. „Aicĭ trebue să fie,“ ḑise dómna şi se opri. Încordându-şĭ privirea spre stînga găsi nisce urme, preste carĭ eşi în drumŭ. De aci putu să observe, că nu era mare depărtarea până la unŭ rondŭ orĭ póte pătratŭ încunjuratŭ de arborĭ înaltĭ. „Acolo e de sigurŭ!“ ḑise cu hotărîre. Îşĭ desfăcu pentru unŭ momîntŭ vĕlulŭ, ca să pótă sorbi liberŭ aerulŭ prospetŭ şi recoritoriŭ alŭ noptiĭ, şi maĭ aruncă o privire şi înapoĭ. „O voiŭ găsi tréză saŭ durmindă? Aceste fiinţe de comunŭ dormitézăă! Grozava leóică! Unde şĭ-a făcutŭ culcuşulŭ! Aicĭ îşĭ scutură din vreme în vreme alba sa cómă şi asurḑesce lumea prin răgnete. Ea póte privesce în stele, ca să însemne cu o dungă négră viaţa vre-unuĭ noŭ născutŭ, şi îi blăstĕmă orĭ binecuvîntă óra veniriĭ luĭ pe lume. Ce n'aşĭ da eŭ, să potŭ ceti ca ea pe unŭ momîntŭ numaĭ viitoriulŭ! Ce se va întîmpla preste ḑece anĭ cu noĭ?“ Într'aceea observă, că nu maĭ e multŭ până la curtea încunjurată de arborĭ, şi îşĭ luţĭ paşiĭ. „Ha, ha, ce o să fie? O să fie bine. Eŭ trebue să-mĭ croescŭ viitoriulŭ după placulŭ meŭ, şi sibila are să-mĭ dea ajutoriŭ. Acésta o să fie!“

Cu acestea şi alte gândurĭ a ajunsŭ la locuinţa profeteseĭ. O colibă miseră, de părea că numaĭ să se dîrîme, atâtŭ era de bĕtrână. Paele coperişuluĭ eraŭ negre de aniĭ mulţĭ, ce aŭ trecutŭ preste ele. Era însă unŭ locŭ fórte feritŭ şi asiguratŭ. La nordŭ şi vestŭ o adăpostiaŭ dóuĕ coline de pămîntŭ, înalte de vre-o ḑece metri. După ele urma unŭ gardŭ viŭ desŭ şi înaltŭ, ér după acesta o cununĕ de arborĭ, ce aŭ avutŭ destulă vreme, să créscă şi să se desvólte.

Dómna négră contempla cu curiositate romantica împrejurime. Luna străbătea printre ramurile arboriloră în grădină, şi străina putu să vaḑă, că e sĕmĕnată cu totŭ felulŭ de legumĭ şi plânte necunoscute, de carĭ n'a maĭ vĕḑutŭ nicĭ odată. Din depărtare de câţiva paşĭ a vĕḑutŭ uşa din spre meḑăḑi. S'a plecatŭ la pămîntŭ, să ridice o pétră, cu care să arunce în uşe. Într'acestea era să leşine de frică, cândŭ fără veste descoperi în uşe figura înaltă şi négră a stăpâneĭ.

Sibileĭ îĭ atîrna pe spate unŭ pĕrŭ lungŭ albŭ ca zăpada, printre care vîntulŭ făcea sărituri rĕsfăţate. Era într'adevĕrŭ fiorósă, aşa cum sta acolo. „Ce fericire, venerabilă femee, că te găsescŭ aicĭ,“ ḑise străina reculegându-se şi schimbându-şĭ vocea. „Am venitŭ, să-ţĭ cerŭ ajutoriulŭ tĕŭ puternicŭ într'o mare suferinţă a mea.“

„Te aşteptam chiarŭ,“ îĭ rĕspunse profetésa. „Sciam, că cineva are să-mĭ cérŭ ajutoriulŭ.“

„Cum, tu sciaĭ —?“ dise străina plină de mirare. „Spune-mĭ, ce sciaĭ tu, nobilă sibilă?“ întrebă ea după o pausă scurtă, şi în mirarea sa îşĭ uĭtă, să-şĭ schimbe glasulŭ.

„Sibila,“ respunse acésta, „nu-şi spune simţirile sale propriĭ nimĕnuia, ea ghicesce pe ale altora. Vremea oracululuĭ a trecutŭ, şi órele sibileĭ suntŭ numĕrate. Eŭ suntŭ a dĕcea din némulŭ meŭ şi cea mai de pe urmă. În acéstă grotă a trăitŭ sora mea cântăréţa Deiphobe, pe care aŭ îngropat'o vedĭ aceste mânĭ, mânile mele. Şi apoĭ mai de demultŭ odihnesce aci cenuşa soreĭ mele Herophile, uĭtă colo lângă Euxinŭ, ér pe cea mai renumită dintre noi, pe Erythrea cea mărĕţă, am îngropat'o totŭ eŭ, dar pe cândŭ eram copilă. Pentru ce trezescŭ echoulŭ numeluĭ lorŭ? Pentru că menirea mea a fostŭ, ca ultimulŭ lorŭ suspinŭ să între în sângele şi în ósĕle mele. Dar acum bucură-te, lume, că domnulŭ păcĭĭ se va ivi în curêndŭ. Eŭ îlŭ voiŭ vesti lumiĭ prin rĕsuflarea cea mai de pe urmă din némulŭ meŭ, din acelŭ némŭ, ce păreche nu va mai avé. Pentru mine va trece în curêndŭ viaţa, ca şi pasĕrile de nópte, cândŭ se ivescŭ pe ceriŭ raḑĕle sóreluĭ, aşa voiŭ cădé şi eŭ în nimica şi mĕ voiŭ face nimica. Îndată ce va rĕsări în rĕsăritulŭ celŭ binecuvîntatŭ flórea cea ne maĭ vĕḑută de ochĭ omenescĭ, va apune viaţa mea topindu-se ca céra. Dar femee, spune-mĭ dorinţa ta?“ îĭ dise în urmă.

Străina a urmatŭ vorbele sibileĭ cu o deschilinită atenţiune. La agrăirea neaşteptată a sibileĭ s'a cutrĕmuratŭ. Fiorĭ rĕcĭ îĭ treceaŭ prin totŭ trupulŭ. Dar în grabă s'a reculesŭ érăşi şi şi-a tocmitŭ glasulŭ, pe cum i-a fostŭ întâiŭ, şi începu cu multă amară: „Értă, cinstită sibilă, o mamă multŭ întristată îţi cere ajutoriulă. Nu suntŭ decâtŭ o simplă femee, — fiulŭ meŭ, uniculŭ meŭ copilŭ zace în rane grele; noĭ suntemŭ prea sĕracĭ, ca să putemŭ chema unŭ medicŭ, să ne dea sfatulŭ sĕŭ; o singură îngrijitóre este lângă elŭ şi acésta îĭ oferesce lécurile, ce le face ea singură din buruenĭ vindecătóre. Eŭ nu mĕ pricepŭ câtu-şi de puţinŭ şi-mĭ e inima plină de témă, ca nu cumva să alégă de cele ce îĭ vorŭ strica numaĭ. Dacă tu, înaltă sibilă, aĭ puté să-mĭ daĭ unŭ ajutoriŭ, câtŭ de multŭ nu ţĭ-aşĭ mulţămi. Aĭ face bine, să-mĭ daĭ unele piânte periculóse, ca să le cunoscŭ şi eŭ şi astfelŭ să-mĭ potŭ feri fiulŭ de rĕŭ. Mi-s'a spusŭ, că în grădina ta aĭ avé atâtŭ plânte otrăvitóre câtŭ şi vindecătóre.“

„Aşa e,“ respunse sibila din Cumae. „Din cele ce aĭ pomenitŭ întâiŭ, n'am decâtŭ dóuĕ. Acésta aci conţine o otravă, ce nu are păreche. Ea lucră încetŭ, dar sigurŭ. Efectulŭ eĭ e îndoitŭ. Mântuesce viaţa, dacă omuluĭ o ĭea în micĭ cantităţĭ. Îţĭ stă la dispoziţie.“

(Va urmá.)

Bibliografie.

A apărutŭ de sub tiparĭŭ **Octoichulŭ celŭ micŭ** ediţ. III. Blaşiŭ 1892 şi se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatŭ cu preţulŭ de 80 cr. v. a., legatŭ cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legatŭ dimpreună cu **Pentecostariulŭ** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(46) 1—1

Sătmarŭ!!!

Depositŭ de cărţi române.

Suntŭ norocosŭ a aduce la cunoscinţa bunăvoitóre a Onoratuluĭ Publicŭ românŭ din Sătmarŭ, Maramurĕşŭ, Ugocea şi Selagiŭ, cumcă la provocarea maĭ multora am câştigatŭ şi ţinŭ în depositŭ ediţiunile firmelorŭ următóre:

Andreiŭ Todoranŭ (Gherla), Tipografia diecesană (Gherla), Tipografia seminarială (Blaşiŭ), Nicolae I. Ciurcu (Braşovŭ) şi W. Krafft (Sibiŭ).

Ediţiunile acestorŭ firme se potŭ procura dela mine cu preţurile regulate. — Totodată facŭ cunoscutŭ, cumcă, am depositulŭ celŭ maĭ bogatŭ de totŭ soĭulŭ de recuisite de învăţământŭ şi piese musicale; ba orĭ ce productŭ literarŭ, edatŭ orĭ şi unde şi în orĭ ce limbă, se póte câştiga în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ.

Stându la dispoziţiunea On. Publicŭ românŭ şi aşteptându comande şi părtinire bunăvoitóre suntŭ în

Sătmarŭ cu deosĕbită stimă
Ioan Reizer, librariŭ.

Acum a apărutŭ: *„Şcolarulŭ în Biserică“* ediţiunea a II-a. Preţulŭ 20 fileri.

Vesminte gata

pentru bărbaţi şi băeţi, croitura cea maĭ modernă, **materie bună şi preţurĭ fórte scădute,** din fabricele cele maĭ renumite din Viena, le recomându subscrisulŭ M. O. publicŭ. În deosebĭ atrage atenţiunea M. O. Domnĭ preoţi la aceea, că: rocurĭ (căputurĭ) de érnă, blănite cu postavŭ şi vată, ce costaŭ până acuma, şi costă şi aḑĭ la altĭĭ 30—35 fl., le vinde cu 16—20 fl.

Blaşiŭ, 28 Septembre 1892.

Demetriu Turcu,
comerciantŭ.

(42) 5—5

Nr. 421—1893. (45) 3—3

Edictŭ.

După ce Basiliŭ Medrea gr. cat. din Alba-Iulia, de unŭ anŭ şi jumĕtate şi-a părăsitŭ pe legiuita sa muĭere Elena n. Georgescu asemenea din Alba-Iulia, şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, se citézŭ prin acésta ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dĭ să se presenteze înaintea forului matrimonialŭ suscrisŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urdĭtŭ în contra luĭ de către muĭerea sa se va pertracta şi decide şi în absenţa dînsuluĭ.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat. de I-a instanţă alŭ eparchieĭ Albeĭ-Iulie.

Alba-Iulia, 10 Oct. 1893.

Sim. Micu,
protop. gr. cat.

JOSIFU GAVORA (3) 20—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomându cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea întraurirea de ; -tire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, cruci** de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Zarifuri de preţuri şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franculate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mi gatírea de **iconostase, amvóne, altare** şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icône sânte,** dimpreúnă cu **aşedarea** acelorŭ **obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(6) 37—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 4 Novembre 1893. Numĕrulŭ 44.

Pro domo.

»Chi Puopo vede e pur, aspetta prego,
»Malignamente gia si predispone al nego.«
»Cine vede lipsa şi totŭ aştéptă rugare,
»Cu rĕutate se predispune pentru refusŭ.«
Dante Alighieri.

Lipsa, cu a ei mână uscăţivă, bate la uşa institutelorŭ românesci din locŭ, şi de ea se ţine o lungă suită de miserii, carî tóte aştéptă, să li-se deschidă întrarea, ca să sgudue la temeliile „şcólelorŭ din Blaşiŭ“. Acéstă luptă duréză deja dela începutŭ, dar nicî odată n'a fostŭ mai grea ca acum de dece anî. După întrarea în vigóre a legii scolastice din 1883 s'aŭ făcutŭ tóte sforţările, pentru ca şcólele din Blaşiŭ să se susţină la nivelulŭ prescrisŭ prin lege. Înainte de tóte a trebuitŭ să se créscă la universitate tinerî devotaţi carierei profesorale, şi să se procure mijlócele de învăţămîntŭ necesare, ér la ordine aŭ urmatŭ edificările, adaptările cele multe, reparaturele, înnoirile, carî tóte în starea presentă încă punŭ în mirare pe visitatoriulŭ, care n'a avutŭ ocasiune a vedé Blaşiulŭ în ultimulŭ deceniŭ. Cabinetulŭ de fisică-chemie şi auditoriulŭ de fisică, museulŭ de naturale, de archeologie şi istorie, tóte separate şi parte înfiinţate din noŭ, parte din noŭ provĕdute cu aparate, — facŭ aşi o impresiune celŭ puţinŭ satisfăcĕtóre cercetătorilorŭ. Sala de desemnŭ asemenea este o înnoire neapĕrată, ce s'a adaptatŭ din clasele óre cândva a 5-a şi a 6-a. Astăşi, aşa cum e, este semnŭ de progresŭ în reale. Acéstă sală însă şi museele şi cabinetele amintite aŭ luatŭ locului câtorva sale de propunere. Apoi înmulţindu-se în anii ceşti din urmă numĕrulŭ şcolarilorŭ din clasele inferióre, cu deosebire din cl. I., în anulŭ scolasticŭ trecutŭ s'a simţitŭ lipsa a se ridica cursŭ paralelŭ pentru şcolarii din clasa primă, ér în anulŭ curente şi pentru a dóua clasă, aşa câtŭ de presente trebuescŭ 10 sale de propunere numai pentru studiile ordinare; fiindŭ apoi clasele gimnasiale fórte împoporate, cu învoirea P. Ven. Consistoriŭ s'a făcutŭ schimbulŭ, că dóuĕ clase din gimnasiŭ — în planulŭ terenŭ — s'aŭ datŭ pentru preparandie, ér din localulŭ preparandiei s'aŭ ocupatŭ 4 sale. Dar astă stare a lucrurilorŭ póte să fie numai transitorie. Gimnasiulŭ va trebui concentratŭ, şi preparandia să-şi aibă localulŭ sĕŭ statornicŭ. Acésta însă va reclama, să se edifice o nóuă aripă la edificiulŭ gimnasialŭ vechiŭ, ajunsŭ a fi legatŭ cu fierŭ în diverse direcţiuni. Acum, dacă considerămŭ, că fondulŭ susţinĕtoriŭ alŭ gimnasiului numai acum vre-o 4—5 anî a mai contribuitŭ şi la edificiulŭ normalŭ-preparandialŭ şi a edificatŭ frumósa şi spaţiósa sală de gimnastică, ne putemŭ esplica starea de strîmtóre, la care a ajunsŭ fondulŭ de instituţiune basilitanŭ, cândŭ şi salarele cele prea modeste ale profesorilorŭ trebuescŭ înmulţite, cândŭ şi fondulŭ de pensiune alŭ profesorilorŭ trebue să se doteze aşa, câtŭ să pótă corĕspunde scopuluî şi dispoziţiunilorŭ legii. În astfelŭ de împrejurări nefavoritóre pentru celŭ mai vechiŭ şi mai meritatŭ centru culturalŭ românescŭ din Ungaria corpulŭ profesoralŭ dela gimnasiulŭ din Blaşiŭ prin directorulŭ şi delegaţii sĕi face apelulŭ, ce-lŭ publicămŭ în întregŭ cuprinsulŭ sĕŭ, îndreptatŭ cătră întregŭ poporulŭ românŭ, cătră inteligînţa preoţéscă şi laică şi mai vîrtosŭ cătră aceia, carî studiîndŭ la „şcólele din Blaşiŭ“ aŭ să-şi mulţămescă starea lorŭ presentă — celŭ puţinŭ în parte — acestorŭ şcóle binemeritate, carî în secululŭ trecutŭ aŭ fostŭ singurulŭ farŭ luminătorŭ pentru întregŭ poporulŭ românescŭ. Întru adevĕrŭ, suntŭ multe lipsele nóstre presente, dar dacă amŭ sciutŭ să ne interesămŭ de cause sfinte, dacă amŭ jertfitŭ pentru scopurî culturale şi românescî, apoi se cade acum mai multŭ decâtŭ orî şi cândŭ să aducemŭ jertfe pentru susţinerea şi înflorirea gimnasiului din Blaşiŭ, care de unŭ secolŭ şi jumătate alŭ esistinţei sale mulţi bărbaţi a pregătitu şi multă lumină a respânditŭ până departe preste marginile patriei nóstre.

Poporulŭ românŭ, întréga naţiune şi mai alesŭ clerulŭ gr. cat. atâta-i este de deobligatŭ, încâtŭ la toţi, carî pervinŭ a cunósce starea gimnasiului nostru din Blaşiŭ, şi totuşi se mai îndoescŭ a-i da grabnicŭ ajutoriŭ, la toţi se potŭ aplica cuvintele luî Dante citate în fruntea acestorŭ şire: cu rĕutate se predispunŭ a refusa. Dar nóuĕ ne place a spera, că toţi, unulŭ ca unulŭ, vorŭ

Feuilleton.

Nr. 32—1893.

Raportŭ generalŭ

alŭ Comitetului Reuniunii femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ despre activitatea sa dela a V-a adunare generală din 26 Februariŭ 1893 până în diua de astăşi.

Onorată adunare generală!

Comitetulŭ Reuniunii femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ, conformându-se prescriselorŭ din Statutele Reuniunii, are onóre a presenta Onorateî adunărî generale următoriulŭ raportŭ despre activitatea, ce a desfăşurat'o dela a V-a adunare generală ţinută în 26 Februariŭ 1893 până în diua de astăşi, precum şi despre starea actuală a Reuniunii.

I. Despre şedinţe.

Precum întotdeuna, aşa şi în periodulŭ acesta Comitetulŭ DVóstră, avêndŭ în vedere §-lŭ 21 din Statute, a ţinutŭ în fiesce care lună câte o şedinţă ordinară cu escepţiunea luneî luî Augustŭ, în care, parte din causa absenţeî unorŭ membri, parte din lipsa de agende mai momentóse şi urgente, şedinţă nu s'a ţinutŭ.

În tóte şedinţele acestea, pe lângă isprăvirea afacerilorŭ curente, Comitetulŭ Dvóstră s'a ocupatŭ mai deosĕbitŭ cu cumpĕnirea acelorŭ mijlóce, carî ar fi mai potrivite pentru sporirea averiî reuniunii. Sulevat'a în scopulŭ acesta idea unuî malalŭ, gânditu-s'a la aranjarea unuî teatru, ba a reflectatŭ şi la aranjarea unuî concertŭ; dar tóte aceste ideî, în urma mai multorŭ împrejurărî nepărtinitóre, aŭ trebuitŭ să fie părăsite. O singură idee numai, sulevată odată, s'a pututŭ susţiné în primulŭ planŭ, idea aranjăriî uneî tombole, şi acéstă idee a şi fostŭ realisată.

Idea în sine nu era ceva noŭ pentru Comitetŭ, căci elŭ o mai realisase odată; şi întocmai precum de unŭ lucru, ce l'aî mai făcutŭ, te legî mai uşorŭ să-lŭ facî şi a dóua óră, pentru că îlŭ scii face acum póte cu mai multă desteritate, orî celŭ puţinŭ cu mai multă încredere: aşa şi Comitetulŭ Dvóstră de realisarea *acesteî* ideî s'a apucatŭ, pentru că din esperinţă proprie scie, cum are să o realiseze, ba mai putea şi calcula celŭ puţinŭ aproximativŭ resultatele, ce se vorŭ puté spera.

Înţelege de aicî, credemŭ, orî şi cine, pentru ce Comitetulŭ s'a opritŭ chiarŭ la acéstă idee, pentru ce a luatŭ hotărîrea, să mai aranjeze încă odată o tombolă.

Dar, Onorată adunare generală, aranjarea uneî tombole este împreunată nu numai cu o mulţime de formalităţi, ci în prima linie e împreunată cu jertfe materiale din partea tuturorŭ acelora, carî ţinŭ să conlucre la buna eî reuşită. Lucrulŭ acesta îlŭ vedea şi-lŭ înţelegea destulŭ de bine Comitetulŭ Dvóstră, şi chiarŭ pentru aceea, dacă încrederea în marinimosulŭ spriginŭ alŭ membrilorŭ şi preste totŭ alŭ inteligînţeî române din locŭ şi de afară n'ar fi nutritŭ în inima comitetului speranţa uneî bune reuşite, atuncî Comitetulŭ Dvóstră de sigurŭ nicî nu s'ar fi apucatŭ de realisarea unuî lucru, alŭ cărui resultatŭ, în casulŭ celŭ mai bunŭ, i-s'ar fi părutŭ dubiŭ. Speranţa-î însă nu î-a fostŭ zădarnică. Resultatulŭ, cu care ne mândrimŭ, a doveditŭ, că încrederea, ce şi-a pus'o comitetulŭ în spriginulŭ publiculuî, a fostŭ temeînică. Şi dacă ne permitemŭ a împărtăşi Onorateî adunărî generale îndată la acestŭ locŭ, că venitulŭ curatŭ alŭ tombolei, ce amŭ aranjatŭ, a atinsŭ suma de 289 fl. 79 cr., — dea-ni-se voe, să folosimŭ acéstă ocasiune şi spre a aduce mulţămita nóstră cea mai ferbinte tuturorŭ acelora, carî fie prin dona-

alerga cu ajutoriŭ oportunŭ, ca să susţinemŭ, ceea ce aŭ făcutŭ moşii nostri în timpuri grele.

Suntemŭ datorĭ memorieĭ lorŭ binecuvîntate a face acésta, dacă voimŭ să fimŭ vrednicĭ urmaşĭ aĭ înaintaşilorŭ, carĭ atâta s'aŭ însufleţitŭ pentru deşteptarea némuluĭ, pentru sfînta causă scolastică: „Mintea, mărită naţie românéscă, mintea!“ striga unŭ fruntaşŭ alŭ aceleĭ generaţiunĭ entusiasmate, şi bătrânii nostri aŭ făcutŭ totulŭ pentru luminarea minţiĭ. Clerulŭ nostru din jumătatea primă a secoluluĭ trecutŭ a făcutŭ minunĭ de darnicie, „s'a întrecutŭ în darnicie cu archiereulŭ sĕŭ şi chiarŭ cu Cesarulŭ“! Óre clerulŭ nostru de adĭ, multŭ maĭ luminatŭ, să nu fie gata de orĭ ce jertfă pentru susţinerea institutelorŭ culturale, ce ne-aŭ lăsatŭ moşii nostri de pie amintire?! Noĭ nu ne îndoimŭ nicĭ câtŭ de abnegaţiunea-ĭ tradiţională, la care se face apelŭ. Nu ne îndoimŭ nicĭ de aceea, că totŭ românulŭ, de orĭ ce stare şi posiţiune socială, se va grăbi a-şi împlini o datorinţă de recunoscinţă către acestŭ institutŭ, unde de unŭ vécŭ şi jumătate se luminéză în totŭ anulŭ sute de tinerĭ, cu spese relative multŭ maĭ micĭ decâtŭ aiurĭ, şi unde binemeritaţiĭ archiereĭ ca Petru Paulŭ Aronŭ, fericiţiĭ Maĭorŭ şi Şuluţŭ aŭ lăsatŭ fundaţiunĭ de pâne respective de banĭ pentru tinerimea şcolară, ér în aniĭ trecuţĭ repausatulŭ Mitropolitŭ de eternă amintire Ioanŭ Vancea a edificatŭ şi internatŭ pentru crescerea tinerimiĭ şcolare solidă, morală şi religiósă pe lângă o provedere în totŭ respectulŭ mulţămitóre pentru plată multŭ maĭ mică, de cum costă afară din internatŭ. Nicăirĭ ştudenţiĭ nu s'aŭ bucuratŭ de maĭ multe avantaje şi înlesnirĭ pentru studiare, ca aicĭ la Blaşiŭ. A fostŭ unŭ timpŭ, cândŭ didactru nu se lua, numaĭ ca să fie accesibilă pentru toţĭ cultivarea la „şcólele din Blaşiŭ“. O sciŭ acésta toţĭ, ceĭ ce aŭ studiatŭ până în deceniulŭ presinte la gimnasiulŭ de aicĭ. Vorŭ recunósce, de sigurŭ, cu gratitudine, că aŭ fostŭ liberaţi şi de taxa de înscriere (1—2 fl.). Dar cândŭ gimnasiulŭ a făcutŭ acéstă liberalitate generósă, s'a scurtatŭ pe sine, ca o mamă plină de abnegaţiune. Astădĭ lipsele suntŭ atâtŭ de multe şi urgente, încâtŭ dacă nu vomŭ contribui toţĭ ca unulŭ pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ, va trebui neapĕratŭ să se pună didactru îndoitŭ pe studenţi, cândŭ apoĭ multorŭ părinţi le-ar veni fórte greŭ şi multora érăşi le-ar fi chiarŭ cu neputinţă de a-şi cresce pruncii la şcólă. Acésta însă trebue să o evităm cu contribuiri benevole, dându *fiesce care,* după putinţă. Suntemŭ mulţi, şi dacă toţĭ vomŭ pune umĕrulŭ la suportarea greutăţiĭ, uşorŭ vomŭ ajunge la scopŭ; din contră dacă ne vomŭ subtrage şi vomŭ lăsa greutatea în sarcina celorŭ puţinĭ, putemŭ prevedé desastrulŭ, căcĭ: „Unde-ĭ unulŭ, nu-ĭ putere.“ Uniţi în cugetŭ şi în simţirĭ pentru tóte scopurile salutare, Românĭ, susŭ inimele! Să unimŭ şi filerŭ lângă filerŭ, şi „unde-sŭ doĭ, puterea cresce!“ Să nu ne judece urmaşii nostri, că n'amŭ fostŭ în stare să susţinemŭ, ce ne-aŭ lăsatŭ înaintaşiĭ. Şcólele din Blaşiŭ suntŭ ale întregului porŭ românescŭ. Totĭ avemŭ de o potrivă datorinţă către dînsele, toţĭ avemŭ interesulŭ de a le susţiné cu orĭ ce jertfe, căcĭ în mijloculŭ provincieĭ suntŭ singurele şcóle medie românescĭ cu limba de propunere românéscă. La apelulŭ făcutŭ în favorulŭ acestorŭ şcóle nicĭ unŭ românŭ iubitoriŭ de némulŭ sĕŭ şi nicĭ unŭ iubitoriŭ de cultură nu este iertatŭ să nu rĕspundă cu ajutoriŭ efectivŭ. A rĕmâné nepăsătorŭ ar însemna a comite unŭ pĕcatŭ naţionalŭ şi aşa dară în contra mameĭ. Şi cine ĭ-ar trage urmările funeste, decâtŭ noĭ şi următoriĭ nostri? Étă dar, de ce se face apelŭ, chiarŭ la iubirea de némŭ şi la simţulŭ de datorinţă, care trebue să-lŭ avemŭ către mama naţiune. Jertfa, ce se cere, este: pro domo.

Rĕspunsŭ ministerialŭ. — În afacerea învinuirilorŭ, carĭ preotulŭ Pitucŭ le-a aruncatŭ în faţa episcopuluĭ sĕŭ, ministrulŭ Csáky a datŭ Escelenţeĭ Sale episcopuluĭ Pavelŭ următoriulŭ rĕspunsŭ:

Nr. pres. 2350—1893.

Preotulŭ gr. cat. din diecesa Oradeĭ marĭ Pituk Béla a publicatŭ o broşură sub titlulŭ „Vinđĕtorĭ de patrie“ (Hazaárulók), în care pe lângă espunerea unorŭ neîndreptăţirĭ personale ale sale, ce đice, că le-ar fi suferitŭ, acusă activitatea de conducĕtoriŭ bisericescŭ a Escelenţeĭ Vóstre de tendinţă antipatriotică.

După ce a apărutŭ broşura, Escelenţa Vóstră V'aţi întorsŭ către guvernŭ, ca elŭ să constate adevĕrata stare a lucruluĭ, ér de aci a fostŭ rugatŭ Eminenţa Sa dlŭ primate, ca să sevârşéscă acestŭ lucru.

Am onóre a Vĕ împărtăşi, că declaraţiunea detaiată a Escelenţeĭ Vóstre făcută cu privire la broşură, precum şi raportulŭ Eminenţeĭ Sale primateluĭ privitorŭ la aceea, şi tóte actele alăturate, fiindŭ cu de-amĕnuntulŭ esaminate, *s'a constatatŭ, că tendinţa antipatriotică atribuită Escelenţeĭ Vóstre este cu totulŭ eschisă.*

În esenţă suntŭ dóuĕ puncte, carĭ conţinŭ în sine acuse îngreunătóre.

Unulŭ este, că Escelenţa Vóstră nu ţineţĭ în de ajunsŭ samă de ordinaţiunile guvernuluĭ privitóre la propunerea obligătóre a limbeĭ magiare;

alŭ doilea este, că esistă o ordinaţiune episcopéscă positivă, care-ĭ îndatorescе pe credincioşĭ a se folosi esclusivŭ de limba română chiarŭ şi în viaţa lorŭ privată.

Cu privire la prima acusă aflu pe deplinŭ mulţămitorŭ regulamentulŭ, pe care Escelenţa Vóstră aţĭ binevoitŭ a-lŭ publica cu privire la propunerea limbeĭ magiare în şcólele elementare ca o hotărîre unanimă a sinoduluĭ diecesanŭ ţinutŭ în 1882, şi care regulamentŭ prescrie cu de-amĕnuntuliŭ mĕsurile, ce suntŭ a se lua pentru consciinţiósa aplicare a planuluĭ de învăţământŭ ministerialŭ edatŭ sub nr. 17,284 din 1879.

Aflu liniştitóre şi dispositiunea, *ce Escelenţa Vóstră, amĕsuratŭ ordinaţiuniĭ mele, aţĭ luat'o cu privire la introducerea limbeĭ magiare în gimnasiulŭ dela Beluşŭ,* şi în legătură cu acésta trebue să declarŭ la acestŭ locŭ, că învinuirile publicate de preotulŭ în broşură nu le potŭ considera ca o manifestaţiune imparţială şi nepreocupată; deórece elŭ a adusă acelea în legătură cu propria sa afacere, şi nu-lŭ potŭ considera pe elŭ de judecătorŭ competentŭ, maĭ alesŭ în ceea ce privesce limba magiară, şi anume din causă, că s'a aflatŭ în cursulŭ cercetăriĭ, *că tocmaĭ elŭ a fostŭ acela, care a luatŭ parte conducĕtóre la hotărîrea de protestare, ce se adusese în contra aceleĭ ordinaţiuniĭ episcopescĭ,*

ţiunĭ de banĭ orĭ de obĭecte, fie prin cumpĕrarea de losurĭ orĭ prin împrăştiarea acelora, fie în sfârşitŭ în orĭ ce altŭ chipŭ aŭ conlucratŭ la obţinerea resultatelorŭ, ce fericiţi amŭ fostŭ să le putemŭ dobândi din aranjarea acesteĭ tombole. Priméscă deci încă odată mulţămita acestuĭ comitetŭ toţĭ aceia, carĭ aŭ avutŭ bunăvoinţa a ne da mână de ajutoriŭ; şi o priméscă maĭ alesŭ aducêndu-şĭ aminte, că mulţămita acésta, ce le-o esprimămŭ noĭ acuma, nu este numaĭ a nóstră, ci maĭ vîrtosŭ ea este mulţămita anticipată a acelorŭ mlădiţe fragede ale naţieĭ românescĭ, carĭ cu recunoscĕtóre inimi se vorŭ bucura odată de ródele, ce ne ostenimŭ noĭ astădĭ să le agonisimŭ.

Étă, Onorată adunare generală, obĭectulŭ principalŭ, pe lângă care s'a învîrtitŭ maĭ întrégă activitatea Comitetuluĭ Dvóstră în periodulŭ acesta, étă afacerea, care ne-a ocupatŭ maĭ multŭ, şi pe care, precum credemŭ, amŭ avutŭ mulţămirea de a o puté duce la bunŭ sfârşitŭ.

II. Despre membri.

Cu privire la membriĭ reuniuniĭ avemŭ onóre a Vĕ face ormătoriulŭ raportŭ:

Reuniunea nóstră numĕră în điua de faţă 142 membri. Dintre aceştia 8 suntŭ membri de onóre, 15 membri fundatorĭ, 26 pe viaţă, 10 ajutătorĭ pe viĕţă, 54 ordinarĭ şi 29 ajutătorĭ. La olaltă: 142. De-odată ne mai împlinimŭ şi o tristă datorinţă, cândŭ amintimŭ aci, că în periodulŭ acesta Reuniunea nóstră a avutŭ durerea de a perde pe unŭ ilustru membru de onóre alŭ sĕŭ, pe distinsulŭ istoricŭ şi academicianŭ George Bariţiŭ. Binecuvîntată fie memoria luĭ!

III. Despre averea reuniuniĭ.

Ce privesce averea Reuniuniĭ, deşi raportŭ formalŭ în înţelesulŭ statuteloră are să se aştérnă numaĭ în adunările generale din Februariŭ, pentru informarea Onorateĭ adunărĭ generale ne permitemŭ totuşĭ a însemna aci, că averea Reuniuniĭ nóstre de presente face 1447 fl. 54 cr. în banĭ gata şi 100 fl. în acţiunĭ, cu totulŭ dară 1547 fl. 54 cr. v. a. O sumă acésta destulŭ de frumósă, maĭ alesŭ dacă se ĭea în consideraţiune, că totŭ banĭ de aĭ Reuniuniĭ a fostŭ şi suma de 1200 fl., ce maĭ anulŭ trecutŭ s'a pusŭ la dispositia internatuluĭ de fetiţe din locŭ.

Étă, Onorată adunare generală, în liniamente maĭ principale activitatea Comitetuluĭ Dvóstră dela ultima adunare generală până în điua de astădĭ.

Supunêndŭ acestŭ raportŭ apreţiăriĭ Onorateĭ adunărĭ generale ne rugămŭ, ca aceea-şĭ să binevoéscă:

1. A luа acestŭ raportŭ spre sciinţă;
2. A da comitetuluĭ absolutoriŭ pentru activitatea sa din periodulŭ dela ultima adunare generală până în presente.

Dar, Onorată adunare generală, fiindŭ că acum se împlinescŭ şi treĭ anĭ, de cândŭ încrederea onoraţilorŭ eĭ membri ne-a pusŭ în fruntea acesteĭ Reuniunĭ, şi fiindŭ că cu espirarea acestorŭ treĭ anĭ espiră şi mandatele nóstre, şi presenta adunare generală, conformŭ §-luĭ 19 din statute, este chemată să alégă reuniuniĭ comitetŭ pentru unŭ noŭ periodŭ de treĭ anĭ: aşa noĭ, membriĭ comitetuluĭ de până aci, depunêndŭ cu mulţămită mandatele, cu carĭ încrederea Dvóstră ne-a onoratŭ, ne rugămŭ totodată, ca Onorata adunare generală să binevoéscă a ne da absolutoriŭ şi pentru întregŭ periodulŭ espiratŭ de treĭ anĭ, în care ne-a fostŭ datŭ să servimŭ acéstă reuniune.

Blaşiŭ, din şedinţa Comitetuluĭ Reuniuniĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ ţinută în 17 Octobre 1893.

Rosa Munteanŭ, presidentă. **Aur. P. Bota,** secretariŭ.

prin care se dispunea introducerea limbeĭ magiare în gimnasiulŭ din Beiușŭ.

În generalŭ trebue să considerŭ acusațiunile luĭ de slabŭ întemeiate, deórece aflu adeveritŭ cu documente și aceea, că dela postulŭ sĕŭ de preotŭ a fostŭ dispensatŭ la propria-ĭ cerere, întemeiată pe considerațiunĭ de sănĕtate, *și astfelŭ nu corĕspunde adevĕrului nicĭ acea afirmațiune a luĭ aruncată în publicŭ, că ar fi fostŭ alungatŭ din postulŭ sĕŭ.*

Ce privesce apoĭ *ordinațiunea episcopéscă* de sub nr. 1759 din 1892, *care servesce ca basă la acusațiunea cu nepatriotismŭ,* declarŭ pe basa traducerilŏr deplinŭ autentice a aceleia, că *nu aflu în ea tendința îndreptată în contra limbeĭ statului;* deórece dispositiunea aceea ordonă întrebuințarea obligătóre a limbeĭ române, nu în viața privată, precum o susține acésta acusa în modŭ necorĕspundĕtorŭ adevĕrului, ci numaĭ aceea o află de doritŭ, ca în acelea școle, unde poporulŭ eventualŭ a uĭtatŭ limba bisericeĭ, instrucțiunea privitóre la cele sufletescĭ să se întîmple în acea limbă.

Deórece așadară dispositiunea se referesce aicĭ numaĭ la cele sufletescĭ, în care privință în totalŭ luatŭ nu se póte ḑice nimica contră, *acusațiunea ridicată în acéstă privință cade cu totulŭ.*

Nu potŭ să trecŭ însă fără observare espresiunea aceea din ordinațiune, care *identifică limba bisericeĭ cu limba maternă,* deórece credința gr. cat. tocmaĭ așa are credincioșĭ de diferite limbĭ materne, ca și alte religiunĭ, și *am de obĭectatŭ contra punctuluĭ din urmă alŭ ordinațiuniĭ, care nebăgarea în samă a limbeĭ rituale a bisericeĭ gr. cat. o aduce în legătură cu însă-și ruinarea religiuniĭ grecocatolice.* Cumcă în acésta nu este legătură de causă, esemplu ne este religiunea romanocatolică, care înfloresce, cu tóte că credincioșiĭ eĭ preste totŭ ḑisŭ nu înțelegŭ limba liturgică a bisericeĭ.

În alte privințe ĭeaŭ spre sciință deplinŭ liniștitóre lămuririle date de Escelența Vóstră cu privire la celealalte puncte ale broșureĭ.

Lasŭ în fine la dispositiunea Escelenței Vóstre cererile, ce mi-le-a subșternutŭ mie autorulŭ broșureĭ, în carĭ se plânge, că din causa broșureĭ Escelența Vóstră ĭ-ațĭ subtrasŭ pentru totdeuna pensiunea, și care plângere în urma cercetărĭĭ de-asemenea s'a adeveritŭ, că este cu totulŭ neîntemeiată. Deórece adevĕrata stare a lucruluĭ este, că ĭ-s'a opritŭ numaĭ a patra parte din pensiunea luĭ pe treĭ lunĭ cu scopulŭ de a se acoperi unele lipse observate în parochia luĭ după depărtarea luĭ.

Binevoiți a-lŭ încunoscința în propria sferă de competință alŭ Escelenței Vóstre, că în afacerea luĭ n'a fostŭ de lipsă a se lua de aicĭ nicĭ unŭ felŭ de dispositiune.

Limba rituală la noĭ și rom.-catolicĭ. — Ministrulŭ de culte Conte Csáky în rescriptulŭ sĕŭ cătră Escelența Sa Episcopulŭ Pavelŭ în causa Pitucŭ, cu carea ne vomŭ mai ocupa încă, face o comparare între biserica nóstră și între cea romano-catolică din punctulŭ de vedere alŭ limbeĭ rituale, spre a eși la resultatulŭ, că precum la rom. catolicĭ limba rituală e limba latină străină poporuluĭ, așa și la noĭ limba rituală póte fi o limbă diversă de cea românéscă, ba chiarŭ și neînțelésă de poporŭ. Cu tótă compararea asta însă dlŭ ministru Csáky a arĕtatŭ, că nu are ideĭ clare despre biserica nóstră. Și étă pentru ce!

Mai întâiŭ altcum este limba română limbă rituală la noĭ și altcum cea latină la latinĭ. La latinĭ e în adevĕrŭ limba latină limbă rituală, însă numaĭ până la unŭ punctŭ óre care. Dincolo de punctulŭ acela limba rituală și la eĭ este pretutindenea limba poporuluĭ. Așa tótă partea aceea a rituluĭ, carea e destinată eschisivŭ îndepliniriĭ sacramentelorŭ și sacramentalelorŭ, este în limba latină. Partea aceea însă, carea este destinată nutririĭ simțuluĭ de pietate în poporŭ, și la eĭ este în limba poporuluĭ respectivŭ. Așa de pildă preotulŭ la altariŭ cetesce latinesce rugăciunile la sfînta liturgie, poporulŭ însă cântă de comunŭ în decursulŭ liturgieĭ în limba sa maternă. Asemenea și la alte funcțiunĭ sacre poporulŭ nu cântă în limba latină, ci în limba sa maternă rugăciunile. Cărțile de rugăciunĭ suntŭ asemenea în limba sa maternă. Cu unŭ cuvîntŭ la latinĭ suntŭ dóuĕ limbĭ în biserică, limba latină pentru ministri, și limba maternă pentru poporŭ.

La noĭ însă lucrulŭ stă cu totulŭ altcum, căcĭ la noĭ nu suntŭ dóuĕ limbĭ în biserică, ci numaĭ una, atâtŭ pentru misteri câtŭ și pentru poporŭ, și acésta e cea română. De unde celŭ ce nu scie limba română, acela de locŭ nu póte fi membru deplinŭ alŭ bisericeĭ nóstre, și datorința maĭ marilorŭ bisericeĭ este, ca să se îngrijéscă, ca toțĭ membriĭ eĭ să scie limba bisericeĭ, și maĭ marele, care nu s'ar îngriji de acésta, ar fi asemenea unuĭ episcopŭ latinŭ, care nu s'ar îngriji, ca preoțiĭ luĭ să scie limba latină.

Maĭ departe este o caracteristică a rituluĭ nostru, că funcțiunile sacre aŭ unŭ coloritŭ dramaticŭ fórte pronunțatŭ, așa câtŭ poporulŭ în continuŭ rĕspunde preotuluĭ și preotulŭ poporuluĭ. Sfînta nóstră Liturgie este unŭ capŭ de operă din punctulŭ acesta de vedere. Ritulŭ latinŭ nu are caracteristica acésta nicĭ pe departe în mĕsură așa mare ca alŭ nostru. De unde la eĭ preotulŭ își póte face funcțiunea sa, fără ca poporulŭ să-ĭ înțelégă limba. La noĭ însă acésta e cu neputință, dacă poporulŭ nu înțelege limba preotuluĭ. Și fiindŭ că a preotuluĭ este cea română, poporulŭ încă trebue să o înțelégă. Altcum cultulŭ divinŭ la noĭ nu s'ar puté îndeplini nicĭ cu pietatea nicĭ cu maĭestatea cuvenită.

În urmă în biserica nóstră de Alba-Iulia nu esistă altă limbă bisericéscă nicĭ oficiósă, nicĭ rituală decâtŭ cea română. De unde toțĭ fiiĭ eĭ trebuescŭ să o cunóscă, și celŭ ce nu o cunósce, trebue să se simtă fórte străinŭ în biserica nóstră, căcĭ în viéța sa bisericéscă întîmpină la totŭ pașulŭ greutățĭ, în urma cărora trebue să sufere religiositatea respectivuluĭ. Așa ceva însă maĭ marii bisericeĭ nu potŭ suferi, căcĭ nu le este ĭertatŭ să fie indiferenți față cu religiositatea credincioșilorŭ, de unde trebuescŭ să se îngrijéscă, ca toțĭ credincioșiĭ să scie limba română.

Că dacă biserica își are și trebue să-și aĭbă limba sa, și statulŭ încă trebue să și-o aĭbă pe a sa, este numaĭ o ficțiune. Și totuși câtŭ de tare se intereséză dlŭ Csáky de aceea, ca toțĭ fiiĭ patrieĭ să scie „limba statuluĭ". Ce greșesce dară unŭ maĭ mare bisericescŭ, cândŭ se îngrijesce, ca credincioșiĭ luĭ să scie limba bisericéscă?

Revistă bisericéscă.

Roma.

Între Sfîntulŭ Scaunŭ și guvernulŭ francesŭ de maĭ multŭ timpŭ s'aŭ începutŭ pertractărĭ cu privire la raportulŭ bisericescŭ din Tunis. Precum se anunță, pertractările aŭ ajunsŭ la resultatulŭ, că biserica din Tunis să se scóță de sub jurisdicțiunea Propagandeĭ și să se supună de-a dreptulŭ jurisdicțiuniĭ Pontificeluĭ. Acésta s'a întîmplatŭ la rugarea espresă a guvernuluĭ francesŭ.

Guvernulŭ italianŭ continuă cu denegarea exequaturelĭ, așa încâtŭ până acum din causa acésta maĭ multŭ de 30 de episcopĭ denumițĭ de Papa nu-și potŭ ocupa scaunele.

Germânia.

În comisiunea finanțiară a dieteĭ bavarese ministrulŭ-președinte condamnă politica centruluĭ catolicŭ și declară, că nicĭ Bavaria nu se póte învoi la reîntórcerea „Redemptoriștilorŭ", pentru că aceștia în Prusia suntŭ considerați de Ĭesuiți. Tótă lumea scie, că congregațiunea Redemptoriștilorŭ este cu totulŭ independentă de societatea Ĭesuiților, numaĭ protestanțiĭ germanĭ le confundă. E mirare însă, că dieta bavaresă, în care catoliciĭ formézŭ maĭoritatea preponderantă, își ĭea de îndreptariŭ în cestiunea asta părerea greșită a protestanților.

Este cunoscutŭ, că clubulŭ polonŭ votândŭ la timpulŭ sĕŭ pentru proiectulŭ militarŭ, a scăpatŭ guvernulŭ din mare încurcătură. Ministrulŭ germânŭ de culte spre a mulțămi Polonilorŭ, a datŭ o ordinațiune, prin care concede, ca în școlele poporale să se pótă ține catechesele și în limba polonă, și dispune, ca în seminariile din ținuturile polone să se priméscă la teologie maĭ mulțĭ tinerĭ de naționalitate polonă. Slabă resplată.

Revistă politică.

Francia.

Marinariĭ Ruși, carĭ aŭ venitŭ în Francia spre a reîntórce visita dela Kronstadt, precum aŭ fostŭ primițĭ cu cele maĭ însuflețite ovațiunĭ, asemenea și la plecarea lorŭ aŭ fostŭ serbătoriți și aclamațĭ cu entusiasmŭ. Țarulŭ prin o telegramă de datulŭ Gacina 27 Oct. adresată președinteluĭ Carnot mulțămesce „pentru primirea căldurósă și strălucită făcută marinarilorŭ ruși pretutindenea pe pămîntulŭ francesŭ. Dovedile de vie simpatie, ce s'aŭ manifestatŭ încă odată cu atâta elocuență, vorŭ adauge o nóuă legătură la celea ce unescŭ ambele țĕrĭ, și dînsulŭ speréză, că vorŭ contribui la întărirea păcĭĭ generale, care este scopulŭ nisuințelorŭ lorŭ și dorința lorŭ nestrămutată". Dlŭ Carnot, care se afla încă în Toulon, la primirea telegrameĭ a respunsŭ țaruluĭ îndată în ceĭ maĭ călduroșĭ terminĭ. Foile francese își esprimă profunda lorŭ satisfacție pentru telegrama țaruluĭ și preste totŭ o consideră ca o afirmare solemnă a alianțeĭ franco-ruse și ca o întărire a păcĭĭ generale. Presa germână scrie cu multă reservă despre manifestările de amiciție ale Francesilorŭ cu Rușiĭ, și „Nordd. Allg. Ztg" nu află în ele nimicŭ îngrijitoriŭ pentru Germânia. Este faptŭ, că Rusia póte conta pe amiciția și ajutoriulŭ militarŭ alŭ Franciеĭ în casŭ de lipsă, fără de a plăti acésta cu vre-o promisiune de reciprocitate și a renunța la libertatea de a se cugeta în casurĭ singuratice, că păsirea eĭ pentru interesele francese avantagiósă este óre și pentru sine. Adecă fóea germână cércă a deștepta în Francesĭ neîncredere față de politica ruséscă.

Spania.

Spania, care este sfăşiată de luptele înverşunate ale partidelorŭ politice, are de lucru şi în colonii. Precum se anunţă din Madrid, în 28 Octobre între trupele spaniole din Africa şi între Cabilĭ s'a întîmplatŭ unŭ conflictŭ sângerosŭ aprópe de cetatea Melilla. În acestŭ conflictŭ generalulŭ Margallo guvernatorulŭ Melillei a căḑutŭ mortŭ. Ḑiarele spaniole scriŭ, că Spaniolii aŭ avutŭ o perdere de 70 ómeni ucişi şi 122 răniţi. Se presupune însă, că numĕrulŭ morţilorŭ şi alŭ răniţilorŭ este mai mare. Comanda preste trupele spaniole în numĕrŭ de 8000 persóne a luat'o generalulŭ Marcias.

Bulgaria.

Şedinţele Sobranieĭ s'aŭ deschisŭ în 28 Oct. prin discursulŭ de tronŭ alŭ principeluĭ. În discursulŭ de tronŭ se constată, că poporulŭ bulgarŭ a făcutŭ progrese însemnate şi a lucratŭ cu abnegaţiune pentru apĕrarea autonomieĭ şi a libertăţiĭ sale; apoĭ se enumĕră proiectele de lege, carĭ se vorŭ desbate în sesiunea acésta.

Ḑiarulŭ din Sofia „Cerno-More“ publică unŭ manifestŭ alŭ partisanilorŭ luĭ Zankov, în care eĭ declară, că resolvirea cestiuniĭ cu privire la ocuparea tronuluĭ bulgarŭ nu atîrnă dela Bulgaria, ci dela puterile europene; pe actualulŭ principe şi eĭ îlŭ recunoscŭ ca domnitoriŭ de facto, şi ca Bulgarĭ pretindŭ, ca principele să apere constituţia, pe care a juratŭ, şi să mântuéscă poporulŭ bulgarŭ de tirănia luĭ Stambulov. Se vede, că partida rusofilă în Bulgaria nu se odihnesce încă.

Corespondinţe.

Archidiecesă, capetulŭ luĭ Octobre 1893.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Urmărindŭ cu atenţiune purtarea „Gazeteĭ“, mĭ-am propusŭ, ca din cândŭ în cândŭ, ĭertându-mĭ timpulŭ, să atragŭ atenţiunea cleruluĭ în câte o corespondinţă asupra purtăriĭ „Gazeteĭ“, întru câtŭ mĕ vorŭ ĭerta alte ocupaţiuni.

Cetitoriĭ cu luare aminte, carĭ aŭ urmăritŭ de unŭ timpŭ încóce şi conduita generală a „Gazeteĭ“ faţă cu causele publice bisericescă, ce agitéză tótă obştea românéscă, şi conduita eĭ specială, necualificabilă şi perfidă faţă cu biserica nóstră, aŭ vĕḑutŭ deja, că „Gazeteĭ“ aşa îĭ este de dragă biserica nóstră, câtŭ ar omorî-o, de ĭ-ar fi cu putinţă. Şi câteva şire din vre-unŭ ḑiarŭ obscurŭ unguresc îĭ servescŭ de motivŭ să strige în gură mare, că biserica unită póte aduce naţiunea în primejdie. Şi lucrulŭ acesta fariseescŭ îlŭ face cu calculŭ. Căcĭ ea cunósce puterea presentă a simţuluĭ naţionalŭ şi scie, că ar fi unŭ mare desastru pentru biserica unită, dacă în credincioşiĭ eĭ s'ar puté stîrni credinţa, că prin ea póte fi periclitată naţiunea.

Aŭ nu suntŭ destule cestiuni arḑĕtóre şi în ceealaltă biserică românéscă? Şi „Gazeta“ de câtva timpŭ nu le atinge nicĭ cu degetulŭ celŭ micŭ. Ba cândŭ nu de multŭ guvernulŭ a întratŭ aşa adâncŭ în autonomia bisericeĭ neunite din causa unuĭ discursŭ cu totulŭ inofensivŭ alŭ unuĭ profesorŭ din Braşovŭ, purtarea eĭ în fondŭ chiarŭ cu nimicŭ nu s'a deosĕbitŭ de a reptilelorŭ ungurescĭ. Căcĭ biserica neunită n'ar voĭ să o discrediteze pentru lumea asta. Cândŭ este vorba însă, ca să discrediteze pe cea unită, atunci chiarŭ nicĭ pietatea cătră ceĭ morţi, ca de pildă cătră Mitropolitulŭ Vancea, nu-ĭ póte înfrîna ura. Şi clerulŭ şi poporulŭ nostru încă totŭ maĭ dă banĭ pe o atare fóe!!!

Şi óre de unde atâta ură la „Gazeta“ faţă cu biserica nóstră? Din atingerea cea de totŭ intimă a „Gazetei“ cu foile germânojidovescĭ din Viena, carĭ chiarŭ pentru că suntŭ jidovescĭ, urĕscŭ până dincolo biserica catolică. Şi fiindŭ că credinţa bisericeĭ nóstre este cea a bisericeĭ catolice a Romeĭ, aşa în „Gazeta“ s'a străplântatŭ faţă cu biserica nóstră tótă ura jidovéscă faţă cu credinţa bisericeĭ catolice. Voiŭ aduce acum numaĭ unŭ esemplu.

Unulŭ din idealele presseĭ jidovescĭ este căsătoria civilă în tóte statele. Şi în adevĕrŭ, că nimenea nu apĕră planulŭ guvernuluĭ ungurescŭ de a introduce şi la noĭ căsătoria civilă, cum o apĕră presa jidovéscă din Viena. Şi acum, óre n'a vĕḑutŭ clerulŭ nostru purtarea cea de totŭ lâncedă a „Gazeteĭ“ faţă cu cestiunea căsătorieĭ civile? Să apere căsătoria civilă pe faţă, n'a cutezatŭ de frică, să nu i-se scóle tótă lumea românéscă în capŭ ca în anulŭ trecutŭ, cândŭ cu galimatias din ceĭ „19 articli şi unulŭ finalŭ“, şi aşa să-şi pérḑă pânea. S'a păzitŭ însă tare a combate căsătoria civilă din punctŭ de vedere bisericescŭ şi naţionalŭ, şi şi cândŭ a ḑisŭ ceva, aceea a fostŭ numaĭ năsipŭ în ochiĭ cleruluĭ. Ba s'a nĕcăjitŭ tare vĕḑêndŭ, că împrejurările aŭ adusŭ cu sine, de în combaterea căsătorieĭ civile ne-amŭ întîlnitŭ cu magnaţiĭ din casa de susŭ şi cu episcopatulŭ catolicŭ. Căcĭ „Gazeteĭ“ îĭ este maĭ scumpŭ idealulŭ presseĭ jidovescĭ din Viena, decâtŭ credinţa generală a cleruluĭ şi a poporuluĭ nostru despre căsătorie. Şi érăşĭ ḑicemŭ, clerulŭ nostru are încă banĭ pentru o atare fóe!!!

În ḑilele trecute o fóe unguréscă vorbia ceva despre autonomia catolică. „Gazeta“ la momîntŭ fu gata cu articlu de fondŭ despre autonomia bisericeĭ nóstre, din care nu pricepe, putemŭ ḑice, chiarŭ nimicŭ, şi pe care în colónele eĭ nu o a tractatŭ nicĭ barem cum o ar tracta unŭ gimnasistŭ, cândŭ o ar căpĕta ca pensŭ în şcólă, de cumva nu vomŭ numi tractatŭ pamfletulŭ de astă primăvară a ignorantuluĭ sĕŭ teologŭ de preste munţi. În articululŭ acesta se légă de cuvintele Mitropolituluĭ Vancea, că după regularea autonomieĭ catolicilorŭ latinĭ va urma de sigurŭ şi a nóstră, şi se tânguesce amarŭ şi se miră, că de unde póte veni dependinţa asta a autonomieĭ nóstre dela a catolicilorŭ? Ne mirămŭ şi noĭ, că în cestiuni bisericescĭ ignorându clerulŭ cultŭ unitŭ din patru diecese, cum a maĭ făcutŭ deja, cum de nu-şi întrébă teologulŭ dela Bucurescĭ. Unŭ picŭ de logică ĭ-ar fi spusŭ, că dacă guvernulŭ a făcutŭ pedeci autonomieĭ catolicilorŭ latinĭ, multŭ maĭ puternicĭ ca noĭ, atunci, cândŭ nu va maĭ pune pedeci catolicilorŭ latinĭ, de bună sama nu va maĭ pune nicĭ bisericeĭ nóstre, căcĭ numaĭ se va gena atunci însu-şi guvernulŭ. Şi acesta este înţelesulŭ enunciaţiuniĭ inocente a Mitropolituluĭ Vancea. Heĭ! dară de vorbia aşa „Gazeta“, nu putea spera, să discrediteze biserica nóstră espunêndu-o ca dependentă dela ierarchia latină din ţară, şi prin aceea ca pe una care periclitéză naţiunea şi limba română. Cu tóte acestea nu se genéză a trăi din banĭ cleruluĭ nostru. Nu se genéză chiarŭ nicĭ după ce ficţiunile şi miturile eĭ şi ale teologuluĭ eĭ fură deja demascate astfelŭ, câtŭ o fóe de bunŭ simţŭ n'ar maĭ fi cutezatŭ a se maĭ atinge de acelea cestiuni. „Gazeta“ însă fidelă spiritului jidovescŭ alŭ foilorŭ din Viena se razimă pe împrejurarea, că cea maĭ mare parte a publicului cetitoriŭ nu se ocupe de atarĭ lucrurĭ, şi aşa îĭ póte întinde pe masă orĭ ce monstruositătĭ şi plătitudini. Asta este chemarea culturală a uneĭ foĭ? Bunŭ e Dumneḑeŭ, şi dacă până acum nu s'a genatŭ, totuşi o vomŭ face cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ noĭ clerulŭ unitŭ, să se geneze şi să respecteze publiculŭ cetitoriŭ şi causa nóstră culturală, cu tóte că eŭ unulŭ nu înţelegŭ, ce sensŭ maĭ póte avé astăḑĭ esistinţa „Gazeteĭ“, de nu cumva ca să compromită lupta nóstră ca în anulŭ trecutŭ. Maĭ de multŭ a pututŭ avé înţelesŭ. Astăḑĭ însă avemŭ altă fóe de ḑi multŭ maĭ bine redigiată. Dela 1 Ianuariŭ vomŭ maĭ avé una, care érăşĭ multŭ va întrece pe „Gazeta“, şi aşa chiarŭ şi dacă n'ar fi decăḑută cum este, n'ar avé nicĭ unŭ resonŭ de esistinţă.

Voiŭ maĭ reveni. **Tt.**

Apelŭ.

Suntŭ anĭ o sută cincĭḑecĭ şi cincĭ, de cândŭ provedinţialuluĭ episcopŭ Marele Inocenţiŭ Micu-Klein a conceputŭ idea înfiinţăriĭ şcólelorŭ din Blaşiŭ. Bărbatŭ cu sufletŭ mare, încredinţatŭ în sfinţenia propusuluĭ sĕŭ, şi în ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ, elŭ se puse pe lucru şi dobândi dela generosulŭ Domnitoriŭ Carolŭ alŭ VI-lea (III-le) favorulŭ, să schimbe dominiile episcopescĭ din Sâmbăta şi Gherla cu castelulŭ şi dominiulŭ din Blaşiŭ. Clerulŭ adunatŭ în sinodŭ vĕḑêndŭ succesulŭ încordărilorŭ uriaşe, făcute de preademnulŭ sĕŭ Archiereŭ, întru atâta s'a însufleţitŭ, încâtŭ pentru realisarea măreţuluĭ scopŭ s'a obligatŭ a contribui suma de 25000 fl.

Aşa s'a întrecutŭ atunci în dărnicie clerulŭ cu archiereulŭ sĕŭ şi chiarŭ cu Cesariulŭ!

Astfelŭ la 11 Augustŭ 1738 s'a începutŭ clădirea şcólelorŭ şi a monasteruluĭ şi s'a terminatŭ în 1747.

Petru Paulŭ Aronŭ, vredniculŭ urmaşŭ alŭ Marelui Inocenţiŭ Micu, continuă cu zelŭ şi resignaţiune opera premergĕtoriuluĭ sĕŭ, şi în tómna anuluĭ 1754 s'aŭ deschisŭ „şcólele din Blaşiŭ“. „Poporuluĭ, ce era întru întunerecŭ, ĭ-a rĕsăritŭ lumină mare!“

Preste treĭ sute şcolarĭ se încălḑiaŭ la raḑĕle binefăcĕtóre ale sóreluĭ, ce a rĕsăritŭ din Blaşiŭ. Însetaţĭ de cultură alergară fiiĭ poporuluĭ românŭ din tóte părţile la acestŭ isvorŭ de lumină, unde generosulŭ Archiereŭ Aronŭ cu mulţĭ îşĭ împărţia în tótă ḑiua pânea sa, ér în dumineci şi serbătorĭ îĭ provedea şi cu fiertură; pe mulţĭ îĭ îmbrăca, multora le cumpĕra cărţile de lipsă.

Gregoriŭ Maĭorŭ, episcopulŭ de pie amintire, puse corôna binefacerilorŭ prin fundaţiunea de pâne pentru dóuĕ sute şcolarĭ. Blaşiulŭ deveni unŭ centru culturalŭ, şi binefacerile luminiĭ de aci se revĕrsaŭ departe chiarŭ şi preste marginile patrieĭ nóstre.

Dar nicĭ abnegaţiunea luĭ Aronŭ, nicĭ tóte jertfele vrednicilorŭ sĕĭ urmaşĭ nu aŭ

putută asecura de ajunsă subsistința acestorŭ şcóle pe timpurĭ înainte.

Cu diversele reforme ale învățământului s'aŭ ivită tot-deuna şi nóuĕ lipse materiale, carĭ reclamaŭ nóuĕ jertfe. Aşa s'aŭ făcută şcólele normale (primare), s'a reorganisată gimnasiulŭ, s'a făcută liceŭ şi în fine s'a completată la gimnasiŭ superiorŭ; lângă gimnasiŭ s'a înființatŭ preparandie şi în timpurile mai dincóce, sub ocârmuirea neuĭtatului Mitropolitŭ Vancea, ne mai corespundĕndŭ edificiulŭ celŭ vechiŭ alŭ şcólelorŭ elementarĭ, s'a ridicată noŭ institută preparandialŭ cu treĭ cursurĭ şi normalŭ cu treĭ clase, s'a zidită sala de gimnastică, s'a înființatŭ sala de desĕmnŭ după prescrisele legiĭ, şi aceste s'aŭ provĕdută, după putință, cu aparatele trebuincióse. Gimnastica şi desĕmnulŭ introduse aŭ reclamată, să se aplice şi profesorĭ de specialitate; s'a creată museŭ istoricŭ-filologicŭ; s'a despărțită celŭ de naturale de celŭ de fisică şi chimie, şi cu marĭ sacrificiĭ s'aŭ provĕdută de o cam dată cu celea necesare; s'a înmulțitŭ biblioteca profesoriloru cu nóuĕ opurĭ didactice şi sciințifice; s'aŭ adaptată sale de propunere după numĕrulŭ şcolarilorŭ; s'aŭ făcută ameliorărĭ şi reparărĭ în edificiulŭ gimnasiuluĭ şi alte multe, carĭ tóte aŭ desecată fondulŭ, din care se susține gimnasiulŭ. Şi tóte acestea jertfe materiale încă nu-sŭ de ajunsŭ. De unŭ şirŭ de anĭ fiindŭ prea mare numĕrulŭ şcolarilorŭ din clasa I-mă, astfelŭ în tómna an. 1892/3 s'a deschisŭ cursŭ paralelŭ pentru prima, în anulŭ scolasticŭ curentă şi pentru a dóua, ér în viitoriŭ ni-se impune greutatea de a avé cursurĭ paralele succesivŭ şi pentru a treia, eventualŭ şi pentru a patra clasă, considerândŭ, că numĕrulŭ studenților gimnasialĭ imatriculați cu începutulŭ anuluĭ curente este 491. Împrejurare îmbucurătóre acésta frecuență de şcolarĭ şi în cursurile paralele, căci se deschide locŭ pentru toțĭ aceia, carĭ doresc să-şĭ însuşéscă cultură şi crescere la gimnasiulŭ nostru; dar ridicarea claselorŭ paralele este împreunată cu spese marĭ: o nóuă aripă va fi neapĕrată de lipsă să se adaugă la gimnasiŭ; ér proporționatŭ cu înmulțirea claselorŭ trebue să crésc puterile didactice. Astădĭ însă fondulŭ de instituțiune prin amintitele spese şi prin calamități venite asupra celorŭ mai însemnate resurse (carĭ suntŭ morile fondului basilitanŭ) aşa s'a exhauriatŭ, încâtŭ nici lipsele curente de până aci nu le mai póte acoperi, necum să întimpine nóuĕ greutățĭ, ce se impunŭ în modŭ imperativŭ, dintre carĭ vomŭ aminti numaĭ următórele:

a) După prescrisele legilorŭ vigente şi după caractĕrulŭ gimnasiuluĭ nostru, tineriĭ chemați pe cariera profesorală după absolvirea facultățiĭ teologice aŭ să urmeze la universitate cursŭ de treĭ anĭ cu marĭ spese, carĭ pică în sarcina fonduluĭ.

b) Salarele profesorilorŭ nu mai corĕspundŭ posițiuniĭ lorŭ sociale, nicĭ la împrejurările de timpŭ şi de locŭ, cu totulŭ diferente de acelea, cândŭ s'aŭ sistemisatŭ salarele aşa, cum suntŭ astădĭ. De aceea urcarea salarelorŭ este o necesitate imperativă, căreia trebue făcută destulŭ câtŭ mai curêndŭ, chiarŭ din punctŭ de vedere didacticŭ: în interesulŭ bine înțelesŭ alŭ progresului, căcĭ binecunoscutŭ este, că profesoriĭ în ocupațiunile lorŭ literare şi sciințifice, fie pentru şcólă, fie pentru cualificarea lorŭ ulterióră, nu este permisŭ să fie conturbați de grijile dilnice ale subsistinței. Acesta este motivulŭ, pentru care atâtŭ în statulŭ nostru, câtŭ şi în alte state europene se tractéză seriosŭ cestiunea înmulțiriĭ salarelorŭ profesorale.

Noĭ avisați în acestŭ respectŭ numaĭ la puterile nóstre, datorĭ suntemŭ să ne îngrijimŭ de timpuriŭ, ca să prevenimŭ orĭ ce ocasiune de ingerință nedorită, cândŭ apoĭ ar fi „prea târdiŭ“.

c) Fondulŭ de pensiune alŭ profesorilorŭ dela tóte institutele nóstre din Blaşiŭ, întemeĭatŭ numaĭ de acum treĭ anĭ, are lipsă de o însemnată dotațiune extraordinară, ca să fie în stare de a suporta pensiunile eventuale.

d) Progresulŭ în studiĭ este condiționatŭ şi de manuale bune scolastice, după cerințele didacticeĭ moderne şi de alte multe mijlóce de învățământŭ, câte poftesce pedagogia mai nóuă, carea introduce intuițiunea şi în filologie (de aci lipsa museuluĭ ist.-filologicŭ). Aceste lipse adâncŭ simțite în şcólele nóstre trebue să se delăture cu orĭ ce sacrificiŭ, pentru ca să susținemŭ învățământulŭ la nivelulŭ doritŭ.

Cumpĕnindŭ aceste cerințe neapĕrate în alăturare cu starea fonduluĭ, ne aflămŭ constrînşĭ a face căldurosŭ

Apelŭ

cătră tótă inteligința civilă, căreia îĭ zace la inimă sustarea şi înflorirea şcólelorŭ din Blaşiŭ; apelămŭ la abnegațiunea tradițională a cleruluĭ nostru, la caritatea întreguluĭ poporŭ alŭ provincieĭ mitropolitane gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ rugându-ĭ pe toțĭ, ca în starea materială precariă, în care se află gimnasiulŭ celŭ mai vechiŭ românescŭ, să-ĭ vină întru ajutoriŭ cu obolulŭ sĕŭ. Cu deosebită încredere adresămŭ acéstă rugare tuturorŭ acelorŭ P. T. Domnĭ, carĭ aŭ să mulțămescă — măcarŭ şi numaĭ în parte — starea lorŭ presentă institutelorŭ culturale din Blaşiŭ. Privéscă în acestŭ apelŭ glasulŭ rugătoriŭ alŭ unuĭ părinte strîmtoratŭ materialicesce fără vina luĭ, şi avisatŭ la ajutoriulŭ fiilorŭ sĕĭ. Considere, că gimnasiulŭ nostru în trecutŭ departe de a pretinde ceva jertfă pentru susținerea sa, a datŭ fiilorŭ sĕĭ, şi la fiiĭ fiilorŭ sĕĭ sufletescĭ tótă înlesnirea de a-şĭ percurge cariera gimnasială (ce airea ĭ-ar fi costatŭ marĭ spese): n'a luatŭ didactru, a liberatŭ pe mulțĭ şi de bagatela taxă de înscriere 2 fl., a dăruitŭ cărțĭ ca premiĭ şi spre folosință, a datŭ ocupațiunĭ laterale împreunate cu remunerațiune, a împărțitŭ ajutóre de banĭ şi a contribuitŭ şi contribue şi acum la însemnatulŭ beneficiŭ de pâne.

Acéstă generósă dărnicie reclamă astădĭ recunoscința tuturorŭ acelora, asupra cărora s'a revĕrsatŭ şi carĭ în trecutŭ aŭ fostŭ cruțați chiarŭ cu espunerea subsistinței gimnasiuluĭ în viitorŭ. Facă la rîndulŭ lorŭ jertfă pentru jertfă; retribue mameĭ, de ce ea s'a lipsitŭ pentru fiĭ.

Binevoitoriĭ acestuĭ vechiŭ şi meritatŭ focolariŭ de cultură suntŭ rugați a trimite ofertele lorŭ marinimóse de-a dreptulŭ Preaveneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ grecocatolicŭ din Blaşiŭ (Cassa centrală archidiecesană în Blaşiŭ, Balázsfalva) înapoindŭ cólele de colectă cu resultatulŭ obținutŭ celŭ multŭ până la 15 Ianuariŭ 1894, ținêndŭ samă, că adevĕratŭ ajutoriŭ este numaĭ celŭ datŭ la timpŭ şi că „bis dat, qui cito dat“.

Blaşiŭ, 26 Septembre 1893.

Iosifŭ Hossu, directorŭ gimnasialŭ.

Ioanŭ Germanŭ, Alesiŭ Viciŭ, deleg. corp. profesoralŭ.

Noutăți.

Stațiune cantorŭ-docentală. Cu terminŭ de 10 Nov. se escrie concursŭ pentru ocuparea stațiuniĭ cant.-doc. din *Egerişte* în protopopiatulŭ Morlaceĭ cu emolumentele: a) 100 fl. din repartițiune, b) 42 metrete marĭ de buca te à fl. 1.30 metreta, c) 11 boghĭ de finŭ à 2 fl. şi 5 orgiĭ lemne à 5 fl., venitele stolare în calculŭ mediŭ de 8 fl.

Adunarea Statului catolicŭ transilvanŭ a convocat'o episcopulŭ Löhnhárt pe 8 şi 9 Novembre în Cluşiŭ.

Societatea „Petru Maĭorŭ“. Societatea de lectură a junimiĭ române din Budapesta „Petru Maĭorŭ“ constituindu-se în şedința sa generală din 15 Octobre a. c. şĭ-a alesŭ comitetulŭ pe anulŭ 1893/4 în următoriulŭ modŭ: Preşedinte *Elie Dăianŭ* stud. fil., vicepreşedinte *Iuliŭ Maniŭ* stud. jur., secretarŭ *George Demeter* stud. jur., notarĭ *Onisiforŭ Bejiŭ* stud. techn. şi *Aurelŭ Vladŭ* stud. jur., cassarŭ *Enea Papiŭ* stud. jur., controlorŭ *Severŭ Colbasi* stud. jur., bibliotecarĭ *Dimitrie Lupanŭ* stud. fil. şi *Constantinŭ Lucea* stud. fil., Redactorŭ la fóea „Rosa cu ghimpĭ“, *Atanasie Gava* stud. med., colaboratorĭ *Octavianŭ Vasŭ* stud. jur. şi *Alesiŭ Davidŭ* stud. jur. În comisiunea literară Ioanŭ Bunea stud. fil. preşedinte, Octavianŭ Vasŭ stud. jur. referentŭ, George Adamŭ stud. jur., Aurelŭ Vladŭ stud. jur., Iuliŭ Maniŭ stud. jur., Nicolaŭ Manoiŭ stud. jur. şi Valeriŭ Suciŭ stud. fil. membri.

Avansamentŭ în armată. La avansamentulŭ din 1 Nov. dintre ofițeriĭ românĭ aŭ fostŭ înaintați la gradulŭ de *locotonentŭ-colonelŭ Emiliŭ Nestorŭ*, la gradulŭ de *maiorŭ* căpitanulŭ de cl. I. *Ignatiŭ Mărgineanŭ*, la gradulŭ de căpitanŭ cl. I. căpitaniĭ de cl. II. *Iosifŭ Micanŭ*, reg. inf. Nr. 75, *Ioanŭ Alvianŭ* reg. inf. Nr. 52 şi *Silviŭ de Herbay* reg. inf. Nr. 85, la gradulŭ de *căpitanĭ cl. II.* supralocotenenții *Nicolaŭ Hidu* reg. inf. Nr. 31, *Georgiŭ Cocianŭ* reg. inf. Nr. 16, *Dionisiŭ Florianŭ* reg. inf. Nr. 85, *Iosifŭ Ioanoviciŭ* reg. husarĭ Nr. 14 şi *Iosifŭ Busanŭ* dela artilerie. *supralocotonenții* aŭ fostŭ promovați locotonenții *Oto Demianŭ* reg. inf. Nr. 50, *Eugenŭ Pascoviciŭ* reg. inf. Nr. 82, *Cornelŭ Popescu* reg. husarĭ Nr. 16, ca *locotenenții* aŭ fostŭ numiții aspiranții de ofițerĭ *Pompeiŭ Benția* reg. inf. Nr. 64 şi *Constantinŭ Popoviciŭ* reg. de husarĭ Nr. 8. — La honvedŭl locotenentului *br. I. de Popă* a fostŭ înaintatŭ la gradulŭ de supralocotenentŭ.

Botezulŭ principeluĭ Carolŭ s'a celebratŭ Duminecă în Sinaia prin mitropolitulŭ primatŭ alŭ Românieĭ (aměsuratŭ dispositiuniĭ cuprinse în al. 2 art. 82 alŭ constituțiuniĭ). Ca nănaşĭ la botezŭ aŭ figuratŭ regele şi regina Românieĭ, ducésa de Koburg, princésa de Hohenzollern, infanta de Portugalia, ducele de Koburg şi marea ducesă Xenia din Rusia, fiica țaruluĭ rusescŭ. Numĕrulŭ ospeților a fostŭ mare.

Anton br. Szveteney de Nagy-Ohay, generalulŭ de cavalerie şi comandantulŭ corpuluĭ de armată din Sibiŭ în urma paraliseĭ de inimă a muritŭ în 30 Octombre împărtăşitŭ cu ss. sacramente.

† **Antoniŭ Stoica.** *Dr. Victorŭ Stoica de Vineția inf.* în numele sĕŭ şi alŭ soțieĭ sale *Iosefa Filep Plössl*, precum şi alŭ tuturorŭ rudeniilorŭ cu inimă înfrântă aduce la cunoscință, cumcă iubitulŭ sĕŭ părinte, respective bunulŭ socru şi consângénŭ *Antoniŭ Stoica* de Vineția inferióră, jude de tablă reg. în pensiune şi cavalerulŭ ordului coróna de ferŭ în 17 Oct. în etate de 74 anĭ după o scurtă suferință şi-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile creatoruluĭ în Murĕşoşorheiŭ.

În veci amintirea luĭ!

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ fiamure, policandre, albiturĭ, obiecte pil, icóne şi cărțĭ bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Süts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorință trimitŭ gratis catalogulŭ prețurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XI.

Genuinitatea diplomeĭ Leopoldine numite a dóua.

(Fine.)

Înainte de a proba maĭ pe largŭ genuinitatea diplomeĭ II Leopoldine, trebue sĕ observămŭ, că cestiunea despre genuinitatea aceleia astădĭ are numaĭ importanță istorică, și nicĭ decum însemnătate practică, politică orĭ bisericéscă, pentru că posițiunea bisericeĭ și națiuniĭ nóstre astădĭ nu maĭ este determinată prin acea diplomă, ci prin legile emanate dela 1848 încóce și prin alte diplome, carĭ suntŭ încă în vigóre. Însă-și cestiunea dreptuluĭ de a ne *alege* o singură persónă, ér nu de a *candida* treĭ persóne pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, nu atinuă în resolvirea sa dela acea diplomă, căcĭ chiarŭ și în casulŭ, cândŭ s'ar puté dovedi vre-odată, că acea diplomă este apocrifă, încă totŭ n'amŭ făcutŭ unŭ pașŭ hotărîtorĭŭ spre obținerea dreptuluĭ de a *alege* pe Mitropolitulŭ nostru, de-órece esistă o altă diplomă posterióră, emanată în 17 Aprilie 1728 dela împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea, în care apriatŭ se spune, că clerulŭ nostru trebue să propună nu o singură persónă, ci treĭ persóne pentru scaunulŭ mitropolitanŭ. Se dice adecă acolo: „Quem in finem benigne indulsimus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per vos ipsi competenter praefigendo, confluat *triaque subjecta apta,* idonea et qualitatibus ad id necessariis rite ac debite praedita e confluxu suo, penes clementissimam instantiam suam Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat.“ [1])

Din acestea cetitoriulŭ póte vedé, că cestiunea despre genuinitatea diplomeĭ Leopoldine, numite a dóua, nu are nicĭ o valóre practică nicĭ chiarŭ în afacerea *alegerĭĭ* de Mitropolitŭ, care după părerea nóstră nu pe basa diplomeloră se va resolva.

Samoilă Klein, la a cărui auctoritate se provócă dlŭ Densușanŭ spre a-și dovedi aserțiunea, nu susține hotărîtŭ, că diploma Leopoldină ar fi apocrifă, ci vorbesce maĭ multŭ după o faimă lățită pe timpulŭ sĕŭ, pentru că după traducerea românéscă a cuvinteloră luĭ latinescĭ făcută de Șincaĭ, [2]) elŭ astfelŭ se esprima: „În anulŭ acesta 1701, altŭ diplomatŭ s'a ivitŭ cu numele împĕratuluĭ Leopoldŭ, alŭ cărui originalŭ fiindŭ că nu s'a aflatŭ după aceea, despre dînsulŭ îndoélă a fostŭ: *se dice că Iesuiții l'ar fi făcutŭ*“, carĭ cuvinte din urmă în traducerea dluĭ Densușanŭ sună astfelŭ: *„se dice a fi unŭ falsificatŭ făcutŭ de Iesuiți“.*

Amŭ citatŭ cuvintele luĭ Klein în traduceriĭ făcute de Șincaĭ și Densușanŭ, pentru că originalulŭ latinescŭ alŭ luĭ Klein nu-lŭ avemŭ la mână. Din ambele însă se vede, că Klein nu susține hotărîtŭ, că diploma Leopoldină ar fi apocrifă. Totŭ din traducerile acestea se vede apriatŭ, că dlŭ Densușanŭ folosesce cuvîntulŭ *falsificatŭ* și acolo, unde în originalŭ (conformŭ traduceriĭ făcute de Șincaĭ) nu se află, și nicĭ nu se póte afla, de-órece din totŭ contextulŭ cuvinteloră luĭ Klein apare limpede, că elŭ nu vre să dică, că diploma ar fi *falsificată,* ci că aceea ar fi — după cum *„se dice“ — apocrifă.* Șincaĭ se alătură la părerea luĭ Sam. Klein susținêndŭ cu maĭ puțină șovăire, „că diplomatulŭ acela a fostŭ numaĭ de Iesuiți scornitŭ“. Acela, care susține maĭ hotărîtŭ, că diploma a dóua Leopoldină ar fi apocrifă, este episcopulŭ Grigorie Maĭorŭ în Promemoria trimisă de dînsulŭ la Roma în 11 Februariŭ 1773 și publicată de I. M. Moldovanŭ. [3])

Însă și obiecțiunile aduse de episcopulŭ Maĭorŭ contra genuinităților diplomeĭ din cestiune încétă în urma descopeririloră făcute în aniĭ din urmă în maĭ multe archive publice.

Astădĭ este constatatŭ, că diploma acésta a emanatŭ, dela însu-și împĕratulŭ Leopoldŭ I, de-órece este înregistrată (improtocolată) în așa numitulŭ Liber Regius din Viena tom. 3 pag. 177, unde totodată se cetesce, că de pe conceptulŭ originalŭ s'a pregătitŭ și spedatŭ diploma acésta cu tóte formalitățile actelorŭ genuine și autentice prin *notariulŭ juratŭ* alŭ cancelarieĭ aulico-transilvanice Clemente Kozma sub Nr. 36 ex 1701.

De pe actulŭ originalŭ înregistratŭ în Libro regio s'a estradatŭ cardinaluluĭ Kollonits în luna luĭ Martie 1701 unŭ esemplarŭ autenticŭ (*ἰσόγυπον*), care este inseritŭ între documentele bibliotecеĭ Kollonitsiane și se păstréză și astădĭ întregŭ și necoruptŭ în biblioteca universităților din Budapesta.

În fine unŭ esemplarŭ *ἰσόγυπον καὶ σύγχρονον*, de aceea-și valóre și fidedemnitate cu originalulŭ improtocolatŭ în Libro regio, se păstréză în archivulŭ curțiĭ și statuluĭ (Hof- und Staatsarchiv) din Viena. [1]) Față cu aceste esemplare genuine și față cu faptulŭ, că diploma într'adevĕrŭ este înregistrată în Libro regio, trebue să înceteze orĭ ce nedumeririĭ cu privire la genuinitatea acestuĭ actŭ, căcĭ chiarŭ și cândŭ conceptulŭ originalŭ, saŭ cum se dice impurulŭ, nu s'ar maĭ afla nicĭ odată, totuși esemplarele conservate și amintite maĭ susŭ și înregistrarea din așa numitulŭ Liber regius ne suntŭ dovadă suficientă despre genuinitatea actuluĭ, întocmaĭ precum unŭ actŭ înregistratŭ și spedatŭ în forma sa dintr'o cancelarie óre care ilŭ considerămŭ de genuinŭ, chiarŭ și cândŭ s'ar fi perdutŭ conceptulŭ, de pe care s'a scrisŭ și estradatŭ actulŭ.

Cea maĭ gravă dificultate în contra genuinităților diplomeĭ consiste în aceea, că într'unŭ actŭ citatŭ de dlŭ I. M. Moldovanŭ din colecțiunea numită „Miscellania“, și în diploma Marieĭ Teresieĭ din 9 Septembre 1743 [2]) se dice, „că după cercare cu deamĕnuntulŭ aci (în Viena) nu se scie, óre diploma aceea publicatu-s'a în Transilvania și contradisu-i-s'a orĭ ba, și însu-și episcopulŭ unitŭ dice, că nu o are și nu o póte produce, nicĭ conceptulŭ originalŭ nu se află în archivulŭ cancelarieĭ aulico-transilvanice“.

Însă dificultatea acésta astădĭ nu maĭ are nicĭ o valóre, căcĭ — precum dovedescŭ actele publicate de Nilles — în urma investigațiuniĭ, ce s'a făcutŭ pe basa ordinuluĭ împĕrăteseĭ din diploma citată, s'a constatatŭ, că diploma a dóua Leopoldină a fostŭ presentată prin Franciscŭ Henter, protonotariulŭ Maĭestăților Sale împĕrătescĭ și regescĭ, și publicată în totă forma sa în dieta Transilvanieĭ ținută în Alba-Iulia la 15 Iuniŭ 1703, va să dică la doĭ anĭ după emanarea eĭ dela împĕratulŭ Leopoldŭ I. [3]) Constatându-se, că diploma a fostŭ presentată în formă autentică și publicată dieteĭ, împĕrătésa Maria Teresia în Octobre 1743 a aprobat'o în modŭ solemnŭ [4]) și s'a provocatŭ după aceea la diploma Leopoldină a dóua tot-deuna ca la unŭ actŭ esistentŭ și genuinŭ, precum dovedesce diploma eĭ din 5 Aprile 1746 publicată de Nilles (în loc. citatŭ la pag. 574—576) și din o altă diplomă din 11 Augustŭ 1773 publicată de Petru Maĭorŭ. [5]) De aceea astădĭ nu se maĭ póte susținé ceea ce a afirmatŭ dlŭ I. M. Moldovanŭ, că „resultatulŭ a tótă cercarea (este vorba despre cercarea ordinată prin diploma împĕrăteseĭ Maria Teresia din 9 Septembre 1743) fu, că a II-a diplomă leopoldină nu s'a aflatŭ nicăirĭ, nicĭ în originarĭŭ, nicĭ în transumtŭ autenticŭ, ba nicĭ vre-o urmă de publicarea eĭ în Transilvania“.

Cândŭ însă episcopulŭ Gregoriŭ Maĭorŭ în Promemoria sa afirmă, că ministriĭ regescĭ de pe timpulŭ episcopuluĭ Petru Paulŭ Aronŭ ar fi disŭ, că diploma a II leopoldină este apocrifă, se vede, că dînsulŭ și-a trasă informațiunea acésta din isvorŭ fórte dubiŭ, căcĭ ministriĭ regescĭ nu puteaŭ să se îndoéscă despre genuinitatea unuĭ actŭ improtocolatŭ în modŭ autenticŭ deja în 19 Martie 1701 în așa numitulŭ Liber regius.

Unele fapte, carĭ le aduce maĭ departe episcopulŭ Grigoriŭ Maĭorŭ în contra genuinităților diplomeĭ leopoldine, saŭ nu suntŭ constatate, saŭ probézŭ contrariulŭ la ceea ce voesce episcopulŭ. Elŭ adecă dice, că Mitropolituluĭ Atanasiŭ nu i-s'ar fi impusŭ, ci numaĭ i-s'ar *fi recomandatŭ* a-și ține unŭ *teologŭ Iesuitŭ,* ér Ioanŭ Giurgiŭ (alias Pataki), succesorulŭ luĭ Atanasiŭ, *din bună aflarea sa* și-a luatŭ unŭ teologŭ, pe care după aceea l'a dimisŭ; ceea ce nu s'ar fi întîmplatŭ, dacă diploma a II leopoldină ar fi esistatŭ pe timpulŭ acelorŭ archiereĭ, pentru că în acéstă diplomă ținerea teologuluĭ se impune ca obligamentŭ.

Însă în privința acestoră fapte episcopulŭ Maĭorŭ este în rătăcire, căcĭ precum dovedesce reversalulŭ datŭ și subscrisŭ de Mitropolitulŭ Atanasiŭ în Viena la 7 Aprile 1701, acestŭ Mitropolitŭ s'a *obligatŭ* și prin jurămîntŭ a-și ține teologŭ, [1]) și numaĭ obligamentuluĭ acestuia s'a datŭ espresiune în diploma a II-a Leopoldină. Ér episcopulŭ Pataki, care a fostŭ preconisatŭ în 1722, a avutŭ tot-deuna lângă sine de teologŭ pe Georgiŭ Regai, care în acéstă calitate a fostŭ *denumitŭ* de teologŭ *din partea primateluĭ* în numele împĕratuluĭ în 1722 și cu escepțiunea anuluĭ 1731, în care fu suplinitŭ prin Emericŭ Görgei, a funcționatŭ ca atare până în anulŭ 1738, va să dică și sub episcopulŭ Klein.

Totŭ așa de tare se înșélă episcopulŭ Gregorie Maĭorŭ și cândŭ afirmă, că diploma II Leopoldină a fostŭ scósă la ivélă într'o copie simplă abia la anulŭ 1729, cândŭ între episcopulŭ Klein și teologulŭ Iesuitŭ s'ar fi ivitŭ unele neînțelegerĭ. [2])

În contra acesteĭ aserțiuni stă însă faptulŭ constatatŭ, că episcopulŭ Klein nu și-a ocupatŭ scaunulŭ înainte de 1732 și astfelŭ nu a pututŭ avé neînțelegerĭ cu teologulŭ Iesuitŭ deja la anulŭ 1729. Apoĭ episcopulŭ Maĭorŭ maĭ vine în contradicere și cu sine însu-și, căcĭ pe cândŭ într'unŭ locŭ susține, precum amŭ vĕdutŭ, că o copie simplă a diplomeĭ s'a scosŭ la ivélă abia în anulŭ 1729, pe atuncĭ de altă parte într'altŭ locŭ totŭ elŭ dice, că copia simplă a diplomeĭ s'a aflatŭ din partea episcopuluĭ Klein *maĭ întâiŭ* în scriniile unuĭ Iesuitŭ, mortŭ în curtea episcopéscă, carele nu póte fi altuluĭ, decâtŭ Nicolaŭ Iánossi, reposatŭ în 19 Martie 1741 în Blașiŭ. Însă dacă copia diplomeĭ s'a aflatŭ *maĭ întâiŭ* în anulŭ 1741, atuncĭ cum s'a scosŭ la lumină *maĭ în urmă* în anulŭ 1729?

Altcum diploma acésta a fostŭ cunoscută cleruluĭ și poporuluĭ românŭ chiarŭ dela 1701, ér nu dela 1729 orĭ 1741, pentru că a fostŭ publicată cleruluĭ în sinodulŭ ținutŭ în Alba-Iulia în luna luĭ Novembre 1701, ceea ce se póte vedé din actele publicate de Nilles. [3]) Totŭ la diploma acésta s'aŭ provocatŭ și curatoriĭ bisericeĭ unite

---

[1]) Nilles, Symb. II. pag. 498.

[2]) Chron. an. 1701.

[3]) Acte sinodale v. I. p. 178 și următórele.

[1]) Nilles, Symb. I p. 301.

[2]) Vedĭ acéstă diplomă la Nilles Symb. pag. 548—555 și la P. Maĭorŭ: Ist. bis. Rom. part. 2. cap. 6 § 12. pag. 346.

[3]) Vedĭ actulŭ de publicațiune la Nilles, Symb. II. p. 512.

[4]) Hurmuzaki, Fragmente 2. p. 120.

[5]) L. c. p. 350—351.

[1]) Vedĭ Nilles, Symb. I. p. 281—287.

[2]) Cuvintele episcopuluĭ Maĭorŭ suntŭ acestea: »Atuncĭ în urmă pe la an. 1729 s'a scosŭ la lumină o copie simple a óre-căreĭ diplome cu numele gloriosuluĭ împĕratŭ Leopoldŭ.«

[3]) Nilles, Symb. I p. 326—330.

Mihaiŭ Puiŭ şi Ştefanŭ Raţŭ în o epistolă din 13 Decembre 1714, în care vorbescŭ despre alegerea succesorului lui Atanasiŭ, [1]) ér episcopulŭ Ioanŭ Pataki a avutŭ la mână şi unŭ esemplariŭ autenticŭ alŭ diplomeĭ Leopoldine *(authenticum originale),* precum dovedesce epistola lui din 24 Octobre 1718 adresată primatelui Ungarieĭ. [2]) Însu-şi episcopulŭ Klein s'a provocatŭ la acéstă diplomă ca la unŭ actŭ genuinŭ şi autenticŭ în suplicele, ce le-a datŭ la curte pentru emanciparea clerului şi poporului românŭ, şi ceea ce este mai interesantŭ, cândŭ împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea cu decretulŭ sĕŭ din 11 Decembre 1732 a supusŭ plângerile episcopului Klein apreţierii dieteĭ Transilvanieĭ, acestŭ monarchŭ apriatŭ s'a provocatŭ la diploma II Leopoldină ca la unŭ actŭ solemnŭ emanatŭ dela tatălŭ sĕŭ Leopoldŭ I, [3]) şi până acum nu s'a aflatŭ nici o urmă, că dieta de atunci ar fi făcutŭ escepţiune în contra genuinităţiĭ aceleĭ diplome. Împĕratulŭi Carolŭ alŭ VI-lea în diploma de dto 21 Augustŭ 1738, prin care dotézŭ episcopia nóstră şi şcólele şi mânăstirea din Blaşiŭ, face unele dispositiuni chiarŭ pe basa diplomeĭ leopoldine. Chiarŭ şi actulŭ celŭ mai importantŭ, în care episcopulŭ Klein împreună cu clerulŭ şi poporulŭ unitŭ cere dela împĕrătésa Maria Teresia, ca şi poporulŭ românŭ să fie primitŭ ca a patra naţiune în patrie, încă se face provocare la diploma II Leopoldină ca la unŭ actŭ emanatŭ dela Leopoldŭ I şi *aprobatŭ* şi de următorii acestuia. [4]) De unde se vede, că multŭ timpŭ nimenia nu s'a îndoitŭ despre genuinitatea diplomeĭ II Leopoldine. Nici sinodulŭ din 1739 şi celŭ dela 1742 nu négă proprie esistinţa şi genuinitatea diplomeĭ, ci celŭ dintâiŭ cere, ca diploma, ce o are numai în copie, *să se publice şi să se observe în tóte punctele şi clausulele sale,* fiindcă elŭ nu scia, că óre aceea publicatu-s'a orĭ ba? [5]) Ér alŭ doilea a cerutŭ numai aceea, ca diploma să i-se presente şi în originalŭ, dar nu a negatŭ esistinţa eĭ genuină. [6]) Episcopulŭ Petru Paulŭ Aronŭ în relaţiunea, ce a făcut'o în anulŭ 1752 la Roma, nu a scrisŭ, precum afirmă Gregoriŭ Maiorŭ, în contra genuinităţiĭ diplomeĭ II Leopoldine, ci numai şi-a făcutŭ relaţiunea, ce era datoriŭ ca episcopŭ să o facă, despre starea bisericeĭ sale. Din contră în archivulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ esistă unŭ protocolŭ, din care se vede, că pe timpulŭ episcopului Petru Paulŭ Aronŭ ómenii competenţi nu se îndoiaŭ despre genuinitatea diplomeĭ II Leopoldine. Acestŭ protocolŭ pórtă titlulŭ: „Protocollum diplomatum et Regiorum Rescriptorum ac Ordinationum in favorem S. Unionis, a variis Augustae domus Austriacae Imperatoribus inde ab anno 1692 usque 1756 editarum.“ Împrejurarea, că protocolulŭ acesta este vechiŭ, scrisŭ totŭ de o mână şi cuprinde acte emanate numai până la 1756, ne face să deducemŭ, că s'a scrisŭ înainte de 1760, va să dică pe timpulŭ episcopului Aronŭ. Însă dacă la curtea episcopului Aronŭ ar fi fostŭ îndoélă despre genuinitatea diplomeĭ II Leopoldine, atunci acéstă diplomă nu se trecea în amintitulŭ protocolŭ la pagina 7—12, ci ca unŭ actŭ spuriŭ s'ar fi lăsatŭ cu totulŭ afară. Ér dacă împĕrătésa Maria Teresia într'o audienţă a respunsŭ episcopului Petru Paulŭ Aronŭ, şi chiarŭ şi lui Maiorŭ, precum afirmă acesta, că ea nu are cunoscinţă despre cele cuprinse în diploma II Leopoldină, acésta nu e mirare, căci capulŭ statului, după regulele dreptului, cestiunile de fapte particulare le póte ignora, şi din acéstă ignoranţă nu se póte face mare casŭ, pentru că nu se póte aştepta dela unŭ domnitoriŭ, să cunóscă tóte diplomele speciale, tóte privilegiile şi imunităţile. Saŭ cu alte cuvinte din împrejurarea, că unŭ domnitoriŭ nu cunósce cuprinsulŭ uneĭ diplome, nu se póte deduce îndată, că acea diplomă este născocitură. Asemenea nu se póte deduce acésta nici din împrejurarea, că în diploma de denumire a episcopului Grigorie Maiorŭ nu se pune condiţiunea de a-şi ţiné teologŭ Iesuitŭ. Condiţiunea acésta a pututŭ rĕmâné afară din motivulŭ, că încă înainte de 27 Octobre 1772, cândŭ fu denumitŭ Grigorie Maiorŭ de episcopŭ, era quasi hotărîtă desfiinţarea ordului Iesuiţilorŭ. Papa Clemente alŭ XIV-lea deja în 30 Novembre 1769 a scrisŭ o epistolă la curtea din Spania, în care nu se arĕta străinŭ de suprimarea ordului. Ér în 21 Iuliŭ 1773 la presiunea Bourbonilorŭ şi chiarŭ şi a curţii din Viena, influinţate de copiiĭ împĕrătesei, Iosifŭ şi Carolina de Neapolŭ, ordulŭ Iesuiţilorŭ fu desfiinţatŭ prin Papa Clemente XIV. Aşadară condiţiunea de a-şi ţiné teologŭ Iesuitŭ a pututŭ rĕmâné afară din diploma de denumire a episcopului Maiorŭ nu din motivulŭ, că acea diplomă este o născocitură, ci din motivulŭ fórte probabilŭ, că ceĭ din Viena prevedeaŭ suprimarea ordului Iesuiţilorŭ, şi astfelŭ uşorŭ s'aŭ înduplecatŭ a împlini dorinţa episcopului de a nu se pune condiţiuni în diploma lui de denumire. În fine la obiecţiunea, ce ar face-o cineva, că pentru ce nu se află diploma în originalŭ în archivulŭ Blaşiului, respundemŭ cu Bariţiŭ (l. c. p. 219): „Nu la Blaşiŭ s'a înfiinţatŭ mai întâiŭ episcopia unită, ci în Alba-Iulia, ér în aniĭ revoluţiuniĭ Rakocziane nu a sciutŭ unde să-şi plece capulŭ. Mai târdiŭ episcopia s'a strămutatŭ dela Alba-Iulia la Făgăraşŭ, la Betleanŭ şi Sâmbăta, în acela-şi districtŭ, ér la Blaşiŭ s'a aşedatŭ difinitivŭ numai după anulŭ 1738, cândŭ împĕratulŭ Carolŭ VI a permisŭ a se schimba dominiile Gherleĭ şi alŭ Sâmbeteĭ cu Blaşiulŭ. În 38 de aniĭ diploma a pututŭ să péră prea uşorŭ mai alesŭ în furia atătorŭ certe religióse.“

Noi altcum suntemŭ de părére, că ţecĭ de aniĭ toţi ceĭ interesaţi aŭ fostŭ convinşi, că diploma II Leopoldină este genuină, despre ce suntŭ dovadă eclatantă actele emanate până la anulŭ 1740. Însă după ce episcopulŭ Klein tocmai pe basa acesteĭ diplome a voitŭ să câştige Românilorŭ drepturi politice prin nenumĕratele sale cereri adresate împĕratului Carolŭ VI şi împĕrătesei Maria Teresia, asupritoriĭ Românilorŭ şi mai vîrtosŭ ceĭ din guberniulŭ Transilvanŭ, carĭ póte anume lăsaseră să dispară originalulŭ autenticŭ alŭ diplomeĭ, ce-lŭ aveaŭ în archivulŭ lorŭ, aŭ lansatŭ în lume mai întâiŭ opiniunea, că diploma aceea nu ar fi fostŭ publicată, ér după aceea falma, că ar fi spurie, ca astfelŭ să se mântuéscă de obligamentulŭ de a împlini cererile Românilorŭ. Vĕdĕndŭ apoi Românii, că punctele diplomeĭ, carĭ eraŭ favorabile pentru eĭ, nu se împlinescŭ, aŭ începutŭ şi eĭ a se lega de falma, că diploma ar fi apocrifă, ca astfelŭ celŭ puţinŭ să nu mai fie obligaţi a purta urmările punctelorŭ oneróse pentru eĭ. Acestea însă nu derógă genuinităţiĭ diplomeĭ II Leopoldine. Acestŭ actŭ consună cu actele emanate înainte de 19 Martie 1701, carĭ îl servescŭ de basă, a fostŭ împrotocolatŭ în locŭ fórte autenticŭ, adecă în Libro regio, a fostŭ spedatŭ în mai multe esemplare de aceea-şi valóre cu conceptulŭ originalŭ, din carĭ unele se conservă şi astădi în Viena şi Budapesta şi din carĭ şi episcopulŭ Pataki a avutŭ unulŭ *originalŭ autenticŭ;* a fostŭ publicatŭ clerului românescŭ deja în anulŭ 1701, ér în dieta Transilvanieĭ în 1703, şi timpŭ îndelungatŭ a fostŭ consideratŭ de toţi factoriĭ competenţi ca actŭ genuinŭ emanatŭ dela împĕratulŭ Leopoldŭ I, ér cândŭ mai târdiŭ s'aŭ ivitŭ îndoelĭ despre genuinitatea lui, acestea aŭ fostŭ împrăştiate prin acte demne de tótă credinţa. Unŭ astfelŭ de actŭ nu se póte numi apocrifŭ cu atâtŭ mai puţinŭ, că scriitorĭ de valóre mai mare, decâtŭ dlŭ Densuşanŭ, îl susţinŭ astădi genuinitatea, cum suntŭ Nilles şi Bariţiŭ. Ér la aserţiunile neîntemeiate ale dluĭ Densuşanŭ se potŭ aplica cuvintele: *„Ignotos fallit, notis autem est derisui.“*

[1]) Ibid. pag. 303.
[2]) Ibid. p. 418—420.
[3]) Nilles Symb. II p. 513—517.
[4]) Ibid. pag. 518—519.
[5]) Mold. Acte sin. II p. 84
[6]) Ibidem I p. 157.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

„De folositŭ nu-mĭ va folosi nimica, dar celŭ puţinŭ vorŭ scădé primejdiile, ce ameninţă pe fiulŭ meŭ, cunoscĕndu-o şi îngrijitórea lui. Dar nu aĭ alta?“ Şi străina privia prin grădină cu o vĕdită agitaţie.

„Acésta, uĭtă, are unŭ efectŭ admirabilŭ. Lucră repede şi fără urmă,“ îi esplică sibila arĕtândŭ spre unŭ stratŭ, ce era despărţitŭ de celealalte printr'o îngrăditură. „Dar spune-mĭ maĭ întâiŭ, ce bólă are fiulŭ tĕŭ. Este adevĕratŭ, că bóle interne arareorĭ se vindecă prin astfelŭ de mijlóce.“

„Cinstită sibilă, elŭ zice de frigurĭ cumplite,“ dise străina şi fără să mai aştepte învitarea sibileĭ, se plecă preste îngrăditură şi culese repede din acea plântă atâta, câtŭ putu să ajungă cu mâna.

Sibila o privia lungŭ şi întrebătoriŭ. „Bine, dar ce aĭ tu în gândŭ?“ îi dise şi se apropiă de ea dorindŭ să rtrăbată cu ochiĭ prin vĕlulŭ celŭ negru, ca să-ĭ vadă faţa. „Óre ce îmĭ spune, că viaţa ta scurtă şi miseră va avé unŭ sfârşitŭ şi mai miserŭ.“

La auduluĭ acestorŭ vorbe rostite rarŭ pe Placina o cuprinse spaĭma. Ea credea, că sibila a aflatŭ, că cine este ea. „Aştéptă, grozavă femee!“ îi dise cu vocea sa naturală uĭtându-şi ér, să şi-o schimbe. „De unde aĭ dreptulŭ, ca să ne prescriĭ legile esistinţeĭ? Din fericire noĭ ceĭ din Roma scimŭ să ne esplicămŭ falsa ta fiinţă, nóuĕ nu ne eştĭ primejdióse. — Cândŭ însă ţi-ar trĕsni prin minte, ca să mĕ — atunci din acéstă plântă, pe care tu însă-ţi mĭ-aĭ arătat'o, îţi voiŭ găti o beutură, ca să dicĭ lumiĭ, rĕmasŭ bunŭ.“

Şi eşi cu grabă mare din curtea sibileĭ şi în câteva clipe era deja ér pe drumulŭ, pe care a venitŭ.

„Mergĭ, sufletŭ negru, eşĭ din acestŭ locŭ, pe care l'aĭ necinstitŭ prin fapta ta négră ca vĕlulŭ, cu care îţĭ ascundĭ faţa,“ dise sibila în urma eĭ.

XXVII.

Aŭ trecutŭ câteva dile, de cândŭ mediculŭ elinŭ a făcutŭ visita aceea grabnică tinĕruluĭ rănitŭ. Starea luĭ înainta spre bine cu paşĭ aprópe repedĭ. Frigurile s'aŭ potolitŭ printr'unŭ somnŭ lungŭ şi liniştitŭ. Numai de puterĭ mai avea lipsă şi să i-se usce ranele.

Cândŭ Aglais observă, că îl értă puterile, doria, să-lŭ distragă prin câte o convorbire. Cu plăcere începea Dionisiŭ, să-ĭ reamintéscă ultimele evenimente, la carĭ Paulŭ a luatŭ parte însemnată.

Elŭ îşi aducea aminte de lupta grozavă cu animalulŭ, în care numai sibileĭ putea să-ĭ mulţămescă viaţa, după cum dicea însu-şi; de scăparea comóreĭ prin o bună apucătură, care le va fi făcutŭ tălharilorŭ de sigurŭ multŭ nĕcasŭ; în sfârşitŭ de ocuparea pasului, de munca obositóre cu săpatulŭ şanţurilorŭ, şi apoi de momentulŭ ciocniriĭ şi de rana, ce l'a aruncatŭ la pămîntŭ. Acestea tóte se oglindară încă odată în sufletulŭ tinĕruluĭ vitézŭ. Şi alte multe mai află mama din gura luĭ Tellus. Póte că pe fiulŭ eĭ îlŭ opria modestia, ca să i-le spună.

(Va urmá.)

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtoriŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora“ A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti:

(41) 4—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvêntări funebrale și iertățiuni pentru diferite casurî de morte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî și pentru morțî, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctorî renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primiî ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletesci prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânți părinteluî nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecțiune de versurî furebralî, urmate de iertățiunî, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrali, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învĕțăturî pentru popor, culese din diarul unuî scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut“* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miserile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândrieî. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântărĕța. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiuniî. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvanieî. Legendă de Victor Rusŭ. Prețul 60 cr.

Nriî 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Românieî. Prețul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiă. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogieî la noî — la Românî. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și arănjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corect. Cuprinsul acestuî op. este fórte petrecător, — așa că cetind și numaî 1 pagină din el: cașiă se riḑî orî cât aî fi fost de necăjit și măchnit altmintrenea. Prețul unuî esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă.“ Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafirî și viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeții românî de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unuî esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogațiunî și cântărî besericescî, fórte frumos ilustrată. Prețul unuî esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii școlarî de ambe sexele. Prețul unuî esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiunî și cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unuî esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiunî frumóse. Prețul unuî esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Isus Christos. Prețul unuî esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., *100 esempl. 10 fl.*

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiî și copile — cu 18 ilustrațiunî intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănatului. Culese din gura poporului bănățan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, giume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărțî și utensiliî scolastice** și alte de cărțî apărute orî și unde, precum și tot soiul de **papire și recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efeptuire **tot soiul de lucrărî tipografice** cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum îaŭ asupra-mî gătirea de

Iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruiriî interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesoŭ ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a mărituŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescŭ.

(6) 38—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 11 Novembre 1893. Numĕrulŭ 45.

Primate şi Ministru.

În scrisórea, ce a adresat'o ministrulŭ de culte contele Csáky în afacerea pamfletuluĭ Pitucŭ Preasfinţitului episcopŭ de. Orade, între altele se dice: „Nu potŭ să trecŭ însă fără observare espresiunea aceea din ordinaţiune, care *identifică limba bisericeĭ cu limba maternă, de-órece credinţa greco-catolică tocmaĭ aşa are credincioşi de diferite limbĭ materne ca şi alte religiunĭ, şi am de obiectatŭ* contra punctuluĭ din urmă alŭ ordinaţiuniĭ, care *nebăgarea în samă a limbeĭ rituale a bisericeĭ greco-catolice o aduce în legătură cu însă-şi ruinarea religiuniĭ greco-catolice. Cumcă în acésta nu este legătură de causă, esemplu ne este religiunea romano-catolică, care înfloresce, cu tóte că credincioşiĭ eĭ preste totŭ disŭ nu înţelegŭ limba liturgică a bisericeĭ.*“

Rĕspunsulŭ ministerialŭ n'a mulţămitŭ foile şoviniste. Ele în episcopulŭ Pavelŭ voiaŭ cu totŭ preţulŭ să descopere unŭ „trădătorŭ de patrie“, ér în nebunulŭ Pitucŭ unŭ „mare şi binemeritatŭ patriotŭ“.

S'aŭ apucatŭ deci de ministru şi acusatu-l'aŭ cu tradarea intereselorŭ patriotice.

Foile guvernuluĭ, ca să apere pe stăpânulŭ lorŭ, aŭ adusŭ dreptŭ desculpare faptulŭ, că circulara ministruluĭ Csáky este întru tóte conformă cu „părerea“ primateluĭ Vaszary, şi în specialŭ despre pasajulŭ acum citatŭ aŭ spusŭ, că este împrumutatŭ „din cuvîntŭ în cuvîntŭ“ din opinia primateluĭ.

Noĭ cu greŭ credemŭ acestorŭ asigurărĭ ale foilorŭ semioficióse. După ce însă nu aŭ fostŭ desmînţite, siliţi suntemŭ a le crede şi a ne pronunţa conconformŭ.

Noĭ părerea acésta a domnuluĭ primate şi numaĭ din punctŭ de vedere curatŭ bisericescŭ siliţi suntemŭ a o declara de absurdă şi puerilă.

Primatele vorbesce de *credinţă greco-catolică* şi de *credinţă romano-catolică*. — Asta e o absurditate. Este *ritŭ* romano-catolicŭ şi greco-catolicŭ, şi în consecinţă biserică catolică de ritŭ grecescŭ şi de ritŭ romanŭ saŭ latinŭ, dar *credinţă* este numaĭ *una*. „*Unŭ Domnŭ, o credinţă, şi unŭ botezŭ,*“ dice Scriptura. A dice deci: „*credinţa greco-catolică tocmaĭ aşa are credincioşi de diferite limbĭ materne ca şi alte religiunĭ*“, este o afirmare teologică absurdă.

Ca primatele să nu scie unŭ lucru atâtŭ de elementarŭ, asta nu ne vine a crede. Şi de aceea amŭ disŭ, că nu putemŭ crede asigurărilorŭ din foile semioficióse, carĭ afirmarea acésta o punŭ pe spinarea primateluĭ.

Nu. Tocmaĭ într'asta stă deosĕbirea între biserica de ritulŭ latinŭ şi de celŭ grecescŭ. Biserica de ritulŭ latinŭ a păstratŭ maĭ multŭ unŭ caractĕrŭ de universalitate şi nu s'a concretisatŭ după naţionalităţi. Din potrivă biserica de ritulŭ grecescŭ îndată dela începutŭ a concrescutŭ cu individualitatea deosĕbitelorŭ popórĕ, şi păstrândŭ unitatea credinţeĭ s'a particularisatŭ s'a individualisatŭ în cele esterne, în cele rituale.

Şi aceea ce stă în generalŭ privitoriŭ la biserica de ritulŭ grecescŭ, aceea într'o mĕsură specială se adeveresce privitoriŭ la biserica română de ritulŭ grecescŭ. Biserica română de ritulŭ grecescŭ s'a formatŭ aşa dicêndŭ paralelŭ cu limba românéscă. De aci se esplică, pentru ce în biserica românéscă de ritulŭ grecescŭ limba vorbită de poporŭ a fostŭ pururea aceea-şi cu limba bisericeĭ. Şi de aci se esplică, pentru ce cu dreptŭ cuvîntŭ a trebuitŭ să pună Escelenţa Sa episcopulŭ Pavelŭ în circularulŭ sĕŭ, că limba liturgică a bisericeĭ nóstre este identică cu limba nóstră maternă.

Scimŭ bine, că în biserica universală a luĭ Christosŭ numaĭ în biserica nóstră românéscă este identică limba liturgică cu limba maternă. Asemenea scimŭ, că în celealalte biserici de ritulŭ grecescŭ limba rituală nu maĭ e identică cu aceea, pe care adĭ o vorbesce poporulŭ. Dar că primatele nu scie lucrurile acestea, — e destulŭ de durerosŭ.

Dacă primatele scia aceste lucrurĭ, — şi în posiţia, la care a ajunsŭ, deşi pe nesperate, ar fi trebuitŭ să le scie, — atunci nu dădea în pêna conteluĭ Csáky nicĭ obiecţiunea a dóua împotriva aceluĭ punctŭ alŭ ordinaţiuniĭ episcopescĭ din Orade, „*care nebăgarea în samă*

Feuilleton.

Din idila prietineĭ mele.

Scumpa mea Emilie!

M'aĭ rugatŭ în epistola ta cea maĭ de pe urmă, să-ţĭ spunŭ, cum mĕ simţescŭ acum de doĭ anĭ, de cândŭ sórtea m'a aruncatŭ dreptŭ în mijloculŭ uneĭ idile. Printre şirele tale am pututŭ observa o dosă bunicică de compătimire faţă cu mine. Îţĭ suntŭ recunoscĕtóre şi-ţĭ dorescŭ, să fiĭ fericită acolo în oraşulŭ nostru, de care, precum îmĭ dicealĭ, nu este putere pe pămîntŭ, care să te despărţéscă. Dar aceea totuşi nu ţi-o ĭertŭ, ca tu să-ţĭ potenţezĭ simţulŭ tĕŭ de fericire asemĕnându-ţi sórtea ta cu a mea. Nu ţi-o ĭertŭ, şi de aceea ţĭ maĭ scriŭ odată, precum ţi-am maĭ scrisŭ, că eŭ aci în satulŭ meŭ suntŭ fórte fericită.

Cum îmĭ întocmescŭ aci lucrurile, ca să fiŭ fericită? Aşa, scumpa mea, că m'am desbrăcatŭ de prejudeţele mele de odinióră şi m'am — ţerănitŭ, aĭ dice tu, ér eŭ dicŭ, că m'am apucatŭ de lucru. Şi de ce lucru, dacă-mĭ daĭ voe, să te întrebŭ? îmĭ veĭ dice. Să începŭ dară cu destăinuirea, că m'am făcutŭ grădinăriţă, şi-ţĭ daŭ şi ţie sfatulŭ, să facĭ totŭ asemenea acolo la oraşŭ. Vĕdŭ, că te prindŭ fiorĭ la cetirea acestuĭ sfatŭ. „Chiarŭ de asta aveam lipsă,“ îmĭ veĭ dice, „cândŭ în oraşŭ tóte le poţĭ căpĕta aşa de ieftine, câtŭ nu se rentézĕ, să le cultivĭ însă-ţi.“ Dar credi-mĭ, că greşescĭ grăindŭ aşa? Calculézĕ numaĭ, şi veĭ găsi, că cu grădinăritulŭ prin acoperirea lipselorŭ celorŭ maĭ neapĕrate aĭ puté să cruţĭ într'unŭ anŭ maĭ bine de dóuĕ sute de coróne. Şi apoĭ nu crede, că atâta îmĭ este tótă cruţarea, ce resultă din grădinăritulŭ meŭ. Cu tóte că în oraşŭ daĭ peutru legumĭ în fiesce carĕ anŭ maĭ bine de dóuĕ sute de coróne, totuşi nu aĭ nimica la casă. Ceea ce aĭ, e numaĭ ce e neapĕratŭ de lipsă, şi încă de-a rîndulŭ într'o calitate slabă, de óre ce sălata, legumea şi altele în urma căratuluĭ şi aruncatuluĭ celuĭ multŭ nu maĭ suntŭ próspete şi gustóse. Cu totulŭ altcum le-aĭ puté vedé şi mânca în idila mea. Întregŭ planulŭ culineĭ tĭŭ veĭ afla aci străformatŭ, de óre ce din grădină poţĭ lua acum unŭ lucru, acum altulŭ şi poţĭ găti dintr'însele bucate, carĭ abstrăgêndŭ dela carne nu te costă chiarŭ nimica. Şi cu câtŭ suntŭ maĭ bune bucatele acestea decâtŭ cele din oraşŭ! Acolo o mâncare trebue să o aduni cu corfa din atâtea case şi strade. Da, scumpa mea, nu e numaĭ vorbă gólă, că o familie póte să trăéscă de jumătate din grădina sa. Pe cândŭ la oraşŭ stăpâna caseĭ are să-şĭ bată multŭ capulŭ, dacă vre să se ajungă cu banii până la sfârşitulŭ luneĭ, ca grădinăriţă va puté să pună pe masă mâncărĭ maĭ bune, şi totdeuna îĭ vorŭ maĭ şi rĕmâné multe şi pe luna următóre şi pe ĭérnă.

Mie îmĭ ĭértă împrejurările, să maĭ ţinŭ şi găinĭ, şi acestea îmĭ acoperŭ în culină rubrica óuĕlorŭ, carĭ tu le cumperĭ cu banĭ greĭ. Ele şi alte galiţe mĕ maĭ ajută, să gătescŭ câte unŭ prândŭ aprópe fără de spese. Ăsta e unŭ lucru mare la cassă, şi dacă óre cine nu-mĭ crede, e semnŭ, că n'a cercatŭ nicĭ odată.

Îmĭ maĭ ĭértă împrejurările, să mĕ punŭ şi pe albinăritŭ, şi deşi până acum am numaĭ doĭ stupĭ, aprópe fără de nicĭ o ostenélă şi pe lângă o distracţie plăcută am datŭ ĕră de unŭ isvorŭ de câştigŭ, nemijlocitŭ firesce că pentru culină şi numaĭ mijlocitŭ pentru cassă. Dar cassei puţinŭ îĭ pasă de deosebirea asta. Câştigulŭ în sfârşitŭ e totŭ alŭ eĭ. Aşa în pripă nu ţi-aşi puté spune, câtŭ îmĭ aduce unŭ stupŭ într'unŭ

a limbeĭ rituale a bisericeĭ greco-catolice o aduce în legătură cu însă-şi ruinarea religiunii greco-catolice".

Da! s'o scie Eminenţa Sa, e tocmaĭ aşa adevěratŭ!

Numaĭ una ar fi trebuitŭ să bage de samă primatele. Anume, că episcopulŭ Pavelŭ a vorbitŭ nu despre biserica greco-catolică în abstractŭ, ci despre biserica nóstră greco-catolică, a căreĭ limbă rituală, după cum s'a disŭ maĭ înainte şi după cum a decretatŭ şi Pontificele de f. a. Piŭ IX, este limba română, limba maternă a credincioşilorŭ.

Cum îşĭ închipuesce primatele, că vorŭ rěmâne adicţi aĭ bisericeĭ greco-catolice aceia, carĭ din tóte funcţiunile bisericeĭ nu pricepŭ o iota? Şi ce crede primatele, că credincioşii aceştia vorŭ trece în sinulŭ bisericeĭ latine, unde ĭ-ar întimpina o limbă rituală şi maĭ neînţelesă? — Sigurŭ că nu. Eĭ vorŭ trece la o biserică, în care vorŭ puté să pricépă limba vorbită de dînşiĭ. Şi biserica aceea în patria nóstră de sigurŭ că nu va fi cea latină.

Etă dar, că este „legătură de causă" între „ruinarea credinţeĭ greco-catolice" şi între „necunóscerea limbeĭ rituale române a bisericeĭ nóstre greco-catolice". Anume legătura de causă se află în împrejurarea, că limba nóstră rituală este totŭ una cu limba maternă, ce-o vorbimŭ, în împrejurarea, că biserica nóstră greco-catolică are caractěrŭ *esclusivŭ naţionalŭ*.

Dacă primatele cumpěnia lucrurile acestea, atunci nu-lŭ făcea pe ministru, să se facă de rîsŭ cu observările sale; nu-lŭ făcea să maĭ seducă şi elu presa şi opinia publică şovinistă privitorŭ la natura bisericeĭ nóstre; şi în fine nu dădea materialŭ noŭ agitaţiuniĭ destulŭ de potenţate a spiritelorŭ.

Era bine, dacă primatele în afacerea acésta întrégă se punea dela începutŭ pe punctulŭ de vedere celŭ unicŭ adevěratŭ alŭ bisericeĭ catolice. Atuncĭ nu se mesteca nicĭ ca „arbitru rugatŭ" în o afacere, care nu-lŭ privia de locu, nicĭ nu scăpa din pénă afirmărĭ teologice absurde, nicĭ nu se dovedia a fi unŭ şovinistŭ, şi nicĭ nu dădea arme în mânile inimicilorŭ nostri, să afirme, că biserica nóstră nu este destulă garanţă pentuu păstrarea şi desvoltarea ulterióră a naţionalităţiĭ nóstre.

Că la asemenea sfaturĭ ministriĭ nostri liberalĭ comitŭ něroďiĭ, nu póte surprinde.

Caracteristicŭ e numaĭ faptulŭ, că noĭ ceĭ din biserica de ritulŭ grecescŭ trebue să susţinemŭ faţă de liberalĭ adevěratulŭi catolicismŭ, pe cândŭ ceĭ din biserica latină — onóre unorŭ puţine escepţiunĭ — se împedecă la totŭ paşulŭ.

Ne mângâe consciinţa, că pentru tóte urmările responsabilitatea aŭ s'o pórte eĭ, ér nu noĭ.

Să-şĭ aducă însă aminte, că de Dumneďeŭ nu poţĭ să-ţĭ baţĭ jocŭ!

Circulariulŭ episcopului Pavelŭ. — În şedinţa caseĭ deputaţilorŭ din 4 a c. ministrulŭ Csáky rěspunďêndŭ la cunoscuta interpelaţie a luĭ Madarász a constatatŭ, că episcopulŭ Pavelŭ întru adevěrŭ a edatŭ unŭ circulariŭ ca acela, despre care a fostŭ vorbă în presă, şi că textulŭ aceluia consună aprópe din cuvîntŭ în cuvîntŭ cu celŭ comunicatŭ prin jurnale. A cetitŭ apoĭ versiunea autentică a aceleĭ ordinaţiunĭ episcopesci. Cândŭ a ajunsŭ ministrulŭ la pasajulŭ, unde episcopulŭ identifică limba bisericéscă cu cea maternă, în stînga s'a născutŭ mişcare. Ministrulŭ constată în sfârşitŭ spre ilustrarea situaţieĭ, că textulŭ acesta nu consună cu acelŭ textŭ, pe care preotulŭ Pitucŭ şĭ-a întemeiatŭ acusa ridicată asupra episcopuluĭ. Se rógă, ca rěspunsulŭ luĭ să se ĭea spre sciinţă. (Aprobare în drépta.)

Madarász dechěră, că nu a cerutŭ deslusire nicĭ în privinţa afacerĭĭ Pitucŭ, nicĭ despre părereaministruluĭ. A doritŭ singurŭ numaĭ să se constate, care este textulŭ autenticŭ alŭ ordinaţiunĭĭ episcopuluĭ, pentru ca acela să servéscă de basă pentru desbaterea eventuală. Întru atâta decĭ, întru câtŭ a primitŭ rěspunsŭ la întrebarea sa, ĭea spre sciinţă rěspunsulŭi. (Aprobare în stînga şi stînga estremă.)

Preşedintele declară, că casa ĭea rěspunsulŭ spre sciinţă.

Hock: Continuarea urméză!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în sěptěmâna trecută a primitŭ în audienţă pe Dr. Iosifŭ Stadler archiepiscopŭ de Saraievo.

Ďiaruluĭ „Pol. Corr." i-se scrie din Roma: „Declararea guvernuluĭ italianŭ, că va denega exequatura episcopilorŭ numiţĭ de Papa, până cândŭ Vaticanulŭ îĭ va recunósce dreptulŭ de a denumi pe patriarchulŭ Veneţieĭ, a provocatŭ îngrijirĭ serióse în cercurile Vaticane. Nu este imposibilŭ, ca Papa să transfereze pe cardinalulŭ Sarto patriarchulŭ Veneţieĭ la altŭ scaunŭ episcopescŭ, ca să pótă esopera pentru succesorulŭ luĭ exequatura dela guvernulŭ italianŭ." Foile acreditate la Vaticanŭ până acum nu confirmă scirea adusă de „Pol. Corr."

†

Cardinalulŭ Lorenzi.

Cardinalulŭ Carolŭ Lorenzi după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în 2 a c. Elŭ s'a născutŭ în 12 Ian. 1821 în Perugia, în 1843 a fostŭ sfinţitŭ ca preotŭ, în 1877 Papa Piŭ IX l'a preconisatŭ de episcopŭ în Perugia; ér Sfinţia Sa Leonŭ XIII l'a creatŭ cardinalŭ in petto încă la 1880, publicându-o acésta în consistoriulŭ dela 10 Nov. 1884.

---

anŭ. Dar atâta îţĭ potŭ spune, că o gospodăriţă dela oraşŭ vědêndŭ mierea în tîrgŭ se opresce şi stă pe gânduri şi apoĭ — merge maĭ departe. Nicĭ nu e mirare. Dór la oraşŭ câtŭ e ďiulica trebue să fiĭ pururea cu banulŭ în mână. Eŭ cruţŭ şi baniĭ şi am şi miere în culină.

Socrulŭ meŭ, soţulŭ meŭ, eŭ, servitórea şi servitoriulŭ suntemŭ cincĭ inşi, şi aşa mi-se rentéză, să-mĭ facŭ pânea acasă. Altcum nicĭ n'am încătrăŭ, de óre ce aci nicĭ n'aşĭ avé, de unde să cumpěrŭ pâne.

Dar nu te supěra vědêndŭ, că te îndemnŭ, să te facĭ grădinăriţă, albinăriţă, brutăriţă şi maĭ sciŭ ce, dacă vreĭ să fiĭ fericită ca mine. Lucrurile acestea nu suntŭ urîcióse, precum îţĭ închipuescĭ, şi nicĭ nu suntŭ aşa de ostenicióse, câtŭ să te urescĭ de ele. Ele îmĭ facŭ multă desfătare. Nu te pripi dar cu osînda. Eŭ nu-ţi grăescŭ din esperinţa alteia, ci din a mea.

„Dar cum s'ar puté, să mě vaďă ómeniĭ în grădină cu hîrleţulŭ şi cu grebla, şi să plivescŭ şi să udŭ straturile?" mě întrebĭ lutre suspinurĭ. Aĭ fi fórte drăgălaşe, îţĭ ďicŭ eŭ. Dór tu cunoscĭ binişorŭ literatura lirică modernă şi sciĭ, că poeţiĭ se însufleţescŭ pentru grădinăriţe, păstoriţe şi secerătóre, dar nu-mĭ veĭ puté aminti nicĭ unŭ singurŭ poetŭ, care să se fie însufleţitŭ pentru dşora Elvira din strada tăbăcarilorŭ etajulŭ alŭ 2-lea uşa a 4-a, care brodăresce şi bate pianulŭ, pentru ca să-ĭ trécă de urîtŭ.

Sciŭ apreţia mărimea prejudeţuluĭ, care se împotrivesce sfatuluĭ meŭ, şi sciŭ şi aceea, că te-aĭ espune multorŭ observărĭ batjocoritóre, dacă te-aĭ hotărî, să te împotrivescĭ aceluĭ prejudeţŭ. Dar batjocura aceea isvorésce numaĭ din invidia sŏţelorŭ nóstre celorŭ comóde, ca să nu ďicŭ leneşe. Te rogŭ, fă abstracţie dela batjocora asta, şi-ţĭ pune mâna pe inimă şi-mĭ spune, ďacă nu ţĭ-a făcutŭ o impresie plăcută, cândŭ aĭ vědutŭ pe o mamă din clasa inteligentă şi pe fata eĭ lăpědândŭ prejudeţele şi lucrândŭ cu sîrguinţă în grădină?

Crede-mĭ, că lucrurile acestea suntŭ celŭ puţinŭ aşa de momentóse ca absolvarea uneĭ şcóle superióre de fete. Crede-mĭ maĭ departe, că ele suntŭ neasemĕnatŭ maĭ momentóse decâtŭ chinuirea pianuluĭ, acestŭ morbŭ modernŭ, de care e cuprinsă societatea nóstră. Sciĭ, că şi noĭ chinuiamŭ pianulŭ. Eŭ l'am lăsatŭ în oraşŭ, pentru că am vědutŭ, că nu suntŭ dăruită cu talentulŭ acela musicalŭ, care pentru perderea de vreme să mě recompenseze cu nobilitarea simţuluĭ esteticŭ. Şi sciĭ şi tu ca şi mine, că fórte puţinĭ suntŭ ómeniĭ aceia, carĭ să fie dăruiţĭ în mĕsura acésta cu talentŭ musicalŭ. De aceea să mě înţelegĭ bine: eŭ nu mě împotrivescŭ nicĭ cultivărĭĭ talentuluĭ musicalŭ şi nicĭ cultivărĭĭ minţiĭ în şcóle superióre. Dar de altă parte sciŭ acum şi aceea, că dacă fetele nóstre se dedaŭ la lucru şi la gospodărie în chipulŭ acela, care ţi-l'am desfăşuratŭ, ele vorŭ rěmâné sănětóse la trupŭ şi la sufletŭ, şi — ţĭ-o spunŭ în taĭnă — le crescŭ prospectele de a se mărita bine. O mare parte din tineri se temŭ a se însura, pentru că se temŭ de spesele, carĭ li-le vorŭ face soţiile cu pretenţiile lorŭ de modă. Acelea suntŭ întru adevěrŭ multe şi câte odată chiarŭ lungĭ. Înţelegŭ şlepurile saŭ cum le ďicŭ pe românesce. Şi urmarea e apoĭ, că tinerii saŭ nu se însóră de locŭ saŭ o facŭ acésta într'o vrîstă, care abia le maĭ ĭértă să spereze, că îşĭ vorŭ puté cresce şi aşeďa pruncii. Dar dacă unŭ tinerŭ scie despre o fată, că ea este practică şi lucrătóre, că ea pentru binele familieĭ e gata a renunţa la rola uneĭ „dame de salonŭ", atuncĭ bucurosŭ o va peţi şi va fi fericitŭ cu ea. E hotărîtŭ de Dumneďeŭ, ca chemarea firéscă a femeiĭ să fie a se mărita şi a întemeia împreună cu soţulŭ sĕŭ o familie. Dar numĕrulŭ celorŭ ce ar dori-o de soţie, nu se măresce nicĭ de cum numaĭ prin averea, ce-ĭ stă la dispositie, ci cu multŭ maĭ vîrtosŭ prin sîrguinţa eĭ şi prin instrucţia eĭ casnică şi practică. Cu femeĭ de acestea, chiarŭ şi dacă nu aŭ cine scie ce avere, bărbaţiĭ vorŭ fi cu multŭ maĭ fericiţi, decâtŭ cu altele, carĭ bine că aducŭ capitale, dar aducŭ cu o cale şi o mulţime de preteniţĭ, carĭ mistuescŭ întrégă renta acelorŭ capitale şi pe încetulŭ chiarŭ şi capitalele.

Încă una, şi apoĭ încheiŭ. Cu câtŭ e maĭ intimă şi maĭ intensivă viaţa familiară la ţară decâtŭ la oraşŭ! O idee acésta, care meritŭ, să ţĭ-o ţeşĭ maĭ departe.

Etă dar arta mea de a fi fericită.

Te salută a ta **Anuţă.**

Francia.

Deşi partea cea mai mare a clerului francesŭ este împăcată cu forma de guvernare republicană, guvernulŭ francesŭ totuşi nu încetéză a vexa în diferite chipurĭ pe ministriĭ bisericeĭ. Abia trece sĕptĕmână, în care statulŭ să nu secuestreze venitele parochilorŭ sub pretexte de nimica. În ḑilele trecute s'aŭ secuestratŭ venitele alorŭ doĭ parochĭ din diecesa de Mons din motivulŭ, că ar lăţi între credincioşĭ fóea „La Croix“ redigeată în spiritŭ catolicŭ.

Pe cândŭ statulŭ persecută biserica, imoralitatea cresce în gradŭ înspăimântătoriŭ. În opulŭ „La France criminelle et le combat le crime“ se probézā cu date statistice crescerea imoralităţiĭ, maĭ alesŭ în clasele poporuluĭ, carĭ aŭ eşitŭ din şcólele moderne. Étă unde duce crescerea fără credinţă şi fără Dumneḑeŭ.

Rusia.

Guvernulŭ rusescŭ încă în 1865 a dispusŭ, ca preoţiĭ catolicĭ să nu cuteze a propune predicĭ lucrate de eĭ şi învăţate de rostŭ, ci numaĭ să cetéscă predicele din cărţĭ tipărite aprobate de guvernŭ. Mulţĭ preoţi desconsiderândŭ acéstă dispusĕţiune nedréptă şi barbară aŭ ţinutŭ predicĭ compuse de eĭ fără a le maĭ supune censureĭ. Guvernorulŭ din Kiev amenință acum cu lipsirea de oficiŭ şi darea în judecată pe preoţiĭ, carĭ ar cuteza, să maĭ ţină predicĭ necensurate de auctorităţile civile. — Despotismulŭ nicĭ în Rusia şi nicăirĭ nu duce la fericirea popórĕlorŭ, ci la decăderea şi nefericirea lorŭ. Ruşiĭ oprescŭ predicarea liberă a Evangelieĭ, fără a considera, că prin acésta promovézā numaĭ scopurile anarchiştilorŭ şi nihiliştilorŭ dinamitarḑi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Şedinţa parlamentară din 3 a c. a fostŭ scurtă. Maĭ momentosŭ a fostŭ raportulŭ comisiuniĭ finanţiare despre budgetulŭ pe anulŭ 1894. În şedinţa din 4 a c. s'a desbătutŭ proĭectulŭ de lege despre organisarea antistiiloru din Budapesta. Ministrulŭ Csáky rĕspunḑêndŭ la interpelarea luĭ Madarász în afacerea circulariuluĭ datŭ de Es. Sa Episcopulŭ Pavelŭ cetesce traducerea autentică a circulariuluĭ arĕtândŭ, că acela diferesce de celŭ presentatŭ de cătră Pituk.

Ḑiarele din Budapesta scriŭ, că cabinetulŭ ar fi înaintatŭ Monarchaluĭ unŭ memorandŭ în afacerea casătorieĭ civile, în care combate obiecţiunile primateluĭ şi ale cardinaluluĭ Schlauch şi-şĭ motivézā proĭectulŭ sĕŭ. Monarchulŭ a primitŭ Luni pe ministrulŭ Wekerle în audiinţă privată. După amédi la 3 óre s'a ţinutŭ consiliŭ de ministri sub presidiulŭ Maĭestăţiĭ Sale, érā la 4 óre a fostŭ consiliŭ de ministri în palatulŭ ministruluĭ-preşedinte. La 5 óre Monarchulŭ de noŭ a primitŭ în audiinţă privată pe dlŭ Wekerle.

Se vorbesce, că în consiliulŭ de ministri s'a tractatŭ despre căsătoria civilă, şi că Maĭestatea Sa nu şĭ-a datŭ încă consimţĕmîntulŭ la proĭectulŭ presentatŭ de guvernŭ, fără a promisŭ, că după ce va sosi în Viena, se va pronunţa în scrisŭ. Împrejurarea acésta a produsŭ mare sensaţiune în cercurile parlamentare. Posiţia cabinetuluĭ Wekerle, care s'a angajatŭ, că încă înainte de desbaterea budgetuluĭ pe 1894 va presenta dieteĭ proĭectulŭ de lege despre căsătoria civilă aprobatŭ de Monarchulŭ, a devenitŭ critică. În cercurile parlamentare este generală părerea, că dieta nicĭ nu póte să începă desbaterea budgetuluĭ, maĭ înainte de ce cabinetulŭ ar da lămuriri positive despre situaţiunea politică. Dlŭ Wekerle spre a linişti spiritele s'a esprimatŭ înaintea maĭ multorŭ deputaţi guvernamentalĭ, că situaţiunea nu inspiră îngrijirĭ. Foile din Budapesta scriŭ, că Monarchulŭ ar fi declaratŭ în consiliulŭ de ministri, că nu are nicĭ o escepţiune faţă de cuprinsulŭ proĭectuluĭ, numaĭ în unele cestiuni de formă nu-ĭ încă împăcatŭ deplinŭ. Monarchulŭ Luni sérā a călătoritŭ la Viena, unde va petrece timpŭ maĭ îndelungatŭ. Marţi în 17 a c. şi ministrulŭ Wekerle s'a dusŭ la Viena spre a conferi cu Maĭestatea Sa, póte că în causa delăturăriĭ diferinţelorŭ de formă în cestiunea căsătorieĭ civile. Vomŭ vedé, cu ce resultatŭ se va fi întorsŭ din Viena dlŭ ministru-preşedinte. Chiarŭ şi cândŭ Monarchulŭ ar aproba nemodificatŭ proĭectulŭ guvernuluĭ, încă nu urmézā, ca elŭ să devină lege, de-órece în casa magnaţilorŭ póte fi respinsŭ ca şi legea despre căsătoria între Creştinĭ şi Evreĭ, presentată la timpulŭ sĕŭ de cabinetulŭ Tisza.

Circulă faima, că contele Csáky ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică se ocupă cu idea de a se retrage din ministeriŭ. Se afirmă chiarŭ, că însu-şĭ ar fi declaratŭ, că cu presentarea în parlamentŭ a proĭectuluĭ de lege despre căsătoria civilă îşĭ privesce misiunea sa de terminată. Causa retrageriĭ ar fi starea luĭ sanitară. Aşa se ḑice. Se pare, că dlŭ Csáky, care prin ordinaţiunea sa din 26 Febr. 1890 a datŭ ansă la proĭectele de lege politice-bisericescĭ, vĕḑêndŭ că aceste proĭecte nu aŭ prospecte de a deveni legĭ, şi aşa posiţia întreguluĭ cabinetŭ se clătină, a cugetatŭ, că e maĭ consultŭ a se retrage de voe bună, decâtŭ fără voea sa să fie silitŭ a dimisiona maĭ târḑiŭ împreună cu ceĭalaltĭ colegĭ aĭ sĕĭ. Se ḑice, că maĭ are dimisiunea conteluĭ Csáky şi scopulŭ de a puté sprigini proĭectele guvernuluĭ în casa de susŭ, de cumva ar ajunge până acolo. Precum scrie „Pesti Napló“, br. Vay Miklós deja şĭ-a datŭ dimisiunea din postulŭ de preşedinte alŭ caseĭ de susŭ, şi vicepreşedintele caseĭ de susŭ Szlávy József încă în vara trecută a declaratŭ, că dînsulŭ nu reflectéză la acelŭ postŭ. Postulŭ acesta, care în rangŭ este egalŭ cu celŭ de ministru, devenindŭ vacantŭ, guvernulŭ îlŭ va umplé cu o persónă, care să facă propagandă pentru realisarea planurilorŭ luĭ şi în casa de susŭ. Persóna cea maĭ aptă pentru acésta este contele Csáky Albin, causatoriulŭ proĭectelorŭ de lege inimice bisericeĭ. Ca fiitoriŭ ministru de culte şi instrucţiune publică se amintesce contele Andrássy Tivadar, vice-preşedintele camereĭ deputaţilorŭ.

Foile liberale maĭ colportézā scirea, că ministrulŭ-preşedinte va esopera dela Maĭestatea Sa disolvarea camereĭ deputaţilorŭ şi escrierea de alegerĭ nóuĕ, ca astfelŭ poporulŭ să se pronunţe pentru politica guvernuluĭ. Noĭ credemŭ, că dlŭ Wekerle spre a se susţiné la putere şi a face presiune asupra Coróneĭ va recurge şi la mijlocŭlŭ acesta, numaĭ câtŭ nu trebue perdutŭ din vedere, că în Ungaria resultatulŭ alegerilorŭ dietale nicĭ odată nu este espresiunea convingeriĭ poporuluĭ.

Austria.

Contele Taaffe vĕḑêndŭ, că proĭectulŭ sĕŭ de lege despre reforma electorală este combătutŭ de tóte partidele maĭ însemnate din parlamentŭ, şĭ-a datŭ dimisiunea, care a fostŭ şi primită de Monarchulŭ. Cu compunerea nouluĭ cabinetŭ Maĭestatea Sa a încredinţatŭ pe principele Windischgraetz. Elŭ a şi conferitŭ cu representanţiĭ clubuluĭ conservativŭ, a celuĭ polonŭ şi a celuĭ liberalŭ spre a forma unŭ cabinetŭ de coaliţiune. În principiŭ aceste treĭ cluburĭ s'aŭ unitŭ spre a lucra pe basa unuĭ programŭ comunŭ, dară s'aŭ născutŭ greutăţi la designarea persónelorŭ pentru portofoliurile ministeriale. Se vorbersce, că Windischgraetz va fi preşedintele nouluĭ cabinetŭ, dr. Plener, capulŭ liberalilorŭ, ministru de finanţe, Iaworsky, conducĕtoriulŭ clubuluĭ polonŭ, ministru pentru Poloni. Falkenhayn ministrulŭ de agricultură şi Welsersheimb ministrulŭ miliţieĭ teritoriale vorŭ întra şi în noulŭ cabinetŭ totŭ în aceea-şĭ calitate. Ca ministru de comerciŭ e designatŭ deputatulŭ Bärenreuter. Clubulŭ germânŭ liberalŭ obiecţionézā, că e prea conservativŭ, érā pe Madeiski, designatŭ ca ministru de culte, îlŭ află conservativiĭ de prea liberalŭ. Clubulŭ clericalŭ-conservativŭ face presiune asupra conteluĭ Hohenwart, ca împreună cu Plener şi Iaworski să ocupe şi elŭ unŭ locŭ în noulŭ cabinetŭ. Se crede, că în sĕptĕmâna acésta îĭ va succede principeluĭ Windischgraetz, să presenteze Monarchuluĭ spre aprobare lista tuturorŭ persónelorŭ, carĭ vorŭ compune cabinetulŭ de coaliţiune.

Anglia.

Cabinetulŭ liberalŭ nu abḑice de bilulŭ Home-rule. Ministrulŭ Asquit a declaratŭ în o adunare poporală, că guvernulŭ nu a renunţatŭ la Home-rule, ci aşteptă timpulŭ binevenitŭ spre a păşi de noŭ cu elŭ. Acum îşĭ îndréptă guvernulŭ atenţiunea asupra organisăriĭ bisericeĭ anglicane.

În cercurile politice din London aŭ produsŭ îngrijirĭ serióse manifestaţiunile de amiciţie ruso-francese. Anglesiĭ privescŭ în ele o alianţă, care ţintesce a paralisa preponderanţa englesă pe Marea mediterană şi în Egiptŭ. Guvernulŭ din London se ocupă de planulŭ de a organisa armata şi marina şi de a străforma Gibraltarulŭ în fortŭ de rangulŭ primŭ.

Francia.

Ministrulŭ Develle cu ocasiunea unuĭ banchetŭ în Barle-Duc a declaratŭ, că Francia spre apĕrarea ĭndependinţeĭ sale pururea trebue să grijéscă de organisarea armateĭ. Francia nu ameninţă pe nimenĭ, dară ea stă gata a ĭntimpina orĭ ce atacŭ. Regimulŭ a adoptatŭ principiulŭ luĭ Gambeta, că în politica esternă să nu aĭbă planurĭ secrete, dară nicĭ aventurile să nu le sufere; despre acésta a datŭ dovedĭ atâtŭ în cestiunea Siam-uluĭ, câtŭ şi cu ocasiunea serbărilorŭ aranjate în onórea óspeţilorŭ ruşĭ.

Socialiştiĭ din Francia devinŭ totŭ maĭ cutezătorĭ, eĭ nu se maĭ mulţămescŭ, că potŭ fi representaţi în parlamentŭ, ci voescŭ, ca acolo să aĭbă rolă hotărîtóre şi să constrîngă maloritatea la votarea de reforme practice şi concesiunĭ reale.

Radicaliĭ vorŭ propune parlamentuluĭ, care se va deschide în ḑilele acestea, unŭ proiectŭ de amnestie, care amnestie dorescŭ eĭ să se estindă şi asupra luĭ Rochefort şi a consoţuluĭ luĭ Dillon. Foile conservative scriŭ, că până nu vorŭ înceta legile escepţionale privitóre la pretendenţiĭ tronuluĭ, amnestia nu póte fi deplină.

Spania.

Cestiunea marocană se încurcă totŭ maĭ tare, fiindŭ interesate în ea treĭ puterĭ europene. Francia la hotarĕle Algiruluĭ ridică faţă de Marocco acelea-şĭ pretensiunĭ ca şi Spania la Melilla, şi unŭ legatŭ francesŭ a şi călătoritŭ în cestiunea acésta la sultanulŭ de Marocco. Nu este eschisă probabilitatea, că Francia şi Spania lucră pe o mână contra sultanuluĭ de Marocco, de-órece în Madrid aŭ fostŭ în sĕptĕmâna trecută manifestaţiunĭ grandióse pentru Francia. Ḑiarele spaniole pe cândŭ preamărescŭ pe Francesĭ, atacă cu mare violenţă cabinetulŭ englesŭ acusându-lŭ, că ar voi să causeze Spanieĭ neplăcerĭ în Africa. Guvernulŭ spaniolŭ şĭ-a întăritŭ armata din Africa.

Corespondinţe.

Simandŭ, 7 Novembre 1893.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Cândŭ în „Unire“ aţĭ binevoitŭ a publica la adresa preaînaltă a Escelentissimuluĭ Domnŭ Episcopŭ de Orade Mihailŭ Pavelŭ „Votulŭ de încredere“, „Adresa omagială“, „Esprimarea de cea maĭ adâncă alipire şi stimă“ şi în urmă „Glasulŭ poporuluĭ“, aţĭ împărtăşitŭ cele maĭ curate simţeminte ale fiilorŭ luĭ sufletescĭ.

Resplătirĭ aŭ fostŭ acelea tóte faţă de purtarea murdară a canalieĭ Orădane, carea şĭ-l prefipse de scopŭ infernalŭ, ca să discrediteze, orĭ póte să esileze pe blândulŭ Archipăstoriŭ, pe părintele binefăcĕtoriŭ, pe patriotulŭ lealŭ, socotindŭ, că dacă ie va succede „să bată păstoriulŭ, se vorŭ risipi oile“.

Amŭ fostŭ în aşteptare, amŭ fostŭ triştĭ şi ne-amŭ întrebatŭ în acele ḑile, că unde va duce acelŭ paşŭ preatemerariŭ? şi că ce satisfacţie va puté reconcilia injuria causată? — Poporenĭ ulmiţĭ de cutezarea aceea încă aŭ întrebatŭ, că ce va fi după acele blăstĕmăţiĭ, ce aŭ făcutŭ Orădaniĭ în contra episcopuluĭ nostru?

În acea întristare mare noĭ ne-amŭ rugatŭ cu psalmistulŭ: „Dómne mântuesce pe Episcopulŭ nostru.“ Preabunulŭ Dumneḑeŭ a ascultatŭ rugăciunile nóstre, şi precum tóte îşĭ aŭ capetulŭ lorŭ în lumea acésta, astfelŭ şi întristarea nóstră şĭ-a ajunsŭ capetulŭ în judecata Înaltuluĭ Ministeriŭ reg. ung. de culte.

Acea judecată fóea jidano-magiară „Nagyvárad“ în Nrulŭ sĕŭ 250 din 29 Octobre a. c. cu multă părere de rĕŭ şi în tonŭ doiosŭ astfelŭ o pune:

„Trebue să constatămŭ, că contele Csáky Ministrulŭ de culte consideră de eschisă tendinţa antipatriotică în actele Capuluĭ dieceseĭ gr. cat. de Oradea Mare.“

Nu ne este voea pentru astă dată, ca să cântărimŭ greutatea esceselorŭ decurse, nu mărimea şovinismuluĭ preseĭ magiare, după care se nisuescŭ a se justifica, şi nicĭ nu voimŭ a timbra nerušinarea redactoruluĭ noŭ jidanŭ dela „Nagyvárad“, nu voimŭ, pentru cŭ unele ca acestea nu convinŭ cu scirea îmbucurătóre, că Capulŭ preaveneratŭ alŭ dieceseĭ gr. cat. de Orade după atâtea nedreptăţirĭ, după aşa multe defaĭme şi marĭ calumniărĭ neomenóse este rehabilitatŭ în patriotismulŭ sĕŭ, în ĭubirea de patria acésta comună poreclită Ungaria.

Nóuĕ ne este voea, ca acuma să Vĕ rugămŭ, să binevoiţĭ a împărtăşi aceste orduri de bucurie, de salve! Să esprimămŭ bucuria cea mare, ce simţimŭ noĭ Simandanii gr. cat. ca fiĭ sufletescĭ aĭ Escelenţeĭ Sale Reverendissimuluĭ Domnŭ Episcopŭ, nu pentru că dóră noĭ n'amŭ sci, că Escelenţa Sa a fostŭ, este şi va fi în tot-deuna patriotŭ lealŭ, ca orĭ şi care dintre născuţiĭ magiarĭ, ci ne bucurămŭ pentru aceea, că dlŭ Ministru a depus'o aceea în litere, ca astfelŭ să vaḑă, să cetéscă şi să crédă ceĭ orbiţĭ de patimĭ, că deşi a depusŭ „Fondulŭ Pavelianŭ“ şi a oferitŭ multŭ naţiunĭ nóstre române, că deşi a făcutŭ multe şi marĭ binefacerĭ dieceseĭ şi naţiunĭ sale române, Escelenţa Sa ca cive, ca prelatŭ şi ca magnatŭ este patriotŭ alŭ ţĕreĭ sale Ungaria.

Ne bucurămŭ în deschilinitŭ, că preaveneratulŭ Capŭ alŭ dieceseĭ nóstre n'a concăḑutŭ nicĭ sufletesce nicĭ trupesce sub sarcina crucĭ grele, ce aŭ inţenţionatŭ a-l găti patrioţiĭ veneticĭ şi bastardĭ.

Cu totŭ dreptulŭ ne bucurămŭ dară, şi bucura-ne-vomŭ întru mântuirea Escelenţeĭ Sale, încă şi stéguri lĭ vomŭ ridica, pentru că „acum amŭ cunoscutŭ, că a mântuitŭ Domnulŭ pe unsulŭ sĕŭ“.

Rehabilitarea acésta ar fi dară, cum ar fi. Nu ne-a surprinsŭ, acésta o amŭ aşteptatŭ cu totŭ dreptulŭ şi amŭ sciutŭ, că trebue să urmeze.

Însă demnitatea episcopéscă, atacată într'unŭ modŭ atâtŭ de brutŭ, este ea óre cu atâta reconciliată? Destulă este acea judecată ca satisfacţie? Nu, şi éră nu! Căcĭ faptulŭ îndeplinitŭ a fostŭ revoltătorŭ aprópe şi periclitătoriŭ de viaţă, periclitătoriŭ de siguranţa publică. Prin urmare a fostŭ faptŭ criminalŭ, éră crima trebue să fie pedepsită.

Aşteptămŭ decĭ şi acuma, şi vomŭ vedé, că fi-vorŭ pedepsiţĭ celŭ, puţinŭ urḑitoriĭ scandaluluĭ?

Aşteptămŭ, că cugetămŭ, că precum după cea dintâiŭ aşteptare în tristeţă a sositŭ judecata rehabilitătóre: astfelŭ după a dóua aşteptare va sosi şi judecata pedepsitóre pentru Herostraţiĭ nopţiĭ din 9 Augustŭ.

Sovi-va? Orĭ nu? Asta a bună samă n'o scimŭ. Aceea însă o scimŭ a bună samă, că „viŭ este Domnulŭ Dumneḑeulŭ puterilorŭ, şi că resplătesce“!

A sciut'o asta şi psalmistulŭ şi ăstmodŭ a cântatŭ aceluĭ Domnŭ Dumneḑeŭ: „Afla-va mâna ta pe toţĭ inimiciĭ tĕi,“ şi maĭ josŭ: „Trupulŭ lorŭ de pe pământŭ îlŭ va perde, şi semînţia lorŭ din fiĭ ómenilorŭ.“

Înălţămŭ rugăciunile nóstre cătră Părintele cerescŭ şi îĭ mulţămimŭ, că a datŭ tărie sufletéscă servuluĭ sĕŭ în amărăciunea cea mare, şi-lŭ rugămŭ, ca să ni-lŭ ţină în pace, întregŭ, onoratŭ şi sănĕtosŭ întru ḑile îndelungate dreptŭ îndreptândŭ cuvîntulŭ adevĕruluĭ, şi ca să ne înveţe şi să ne conducă în vîrtutea ĭubiriĭ de patrie!

Teodorŭ Dringoŭ parochŭ gr. cat., *Paulŭ Gimonŭ* cantorŭ inv. gr. cat., *George Iona*, *Petru Popŭ* curatorĭ. *Teodorŭ Cordoşŭ* bĕtrânu, *Dimitriŭ Angelŭ*, *Demetriŭ Taşadanŭ*, *Petru Ciongradi*, membriĭ scaunuluĭ şcolarŭ. *Florea Mărcuţŭ*, *Ştefanŭ Stupariŭ*, *Criste Ghiţă* sfĕtŭ, poporenĭ greco-catolicĭ.

Bucuresci, 14 Octobre 1893.

Drumŭ bunŭ, drumŭ bunŭ, toba bate!.. Încătro?.... — La biserică! Da, la biserică! Propunerea este a părinteluĭ Ionescu, protoereulŭ judeţuluĭ Doljŭ, carele vĕḑêndu-se strîmtoratŭ de noulŭ sistemŭ parochialŭ din România, în vîrtutea căruia unuluĭ şi acela-şĭ parochŭ va trebui să deservéscă 2—3 biserecĭ, a datŭ următoriuluĭ sfatŭ preoţilorŭ din districtulŭ sĕŭ, întruniţĭ în conferinţe: Cândŭ *este* 4—5 ḑile până la Florĭĭ, fiesce care preotŭ, care are 2 şi 3 biserecĭ, *să facă adresă formală la primărie, prin care să róge pe domnulŭ primarŭ a bate toba* în tótă comuna şi a vesti pe enoriaşiĭ (parochienĭ) fiesce cărei biserecĭ, ḑilele şi órele, cândŭ preotulŭ va merge la biserecĭ, să facă serviţiĭ. Apoĭ şi însu-şĭ preotulŭ spune locuitorilorŭ în ḑiua de Florĭĭ şi în orĭ ce ocasiune, modulŭ cum s'a *aranjatŭ*, ca să slujéscă pe la biserecĭ, ca să mulţămescă pe toţĭ. Aranjamentulŭ póte să-lŭ facă astfelŭ: În ḑiua de Florĭĭ să slujéscă orĭ la care biserică i-a fostŭ rîndu. Apoĭ *Joĭ de diminéţă* să slujéscă la acea biserică, unde va fi hotărîtŭ să slujéscă a treia ḑi de Pascĭ. *Joĭ séra* să slujéscă cele 12 Evangelii numaĭ la o biserică, care va fi maĭ mare şi maĭ la centru. Vinerĭ însă să-şĭ împartă ḑiua aşa, încâtŭ să scóţă epitafiŭ la tóte bisericele. Vinerĭ séra de asemenea, să cânte prohodŭ la tóte bisericele; astfelŭ: Ḑacă are treĭ biserecĭ, la una va face slujbă încă fiindŭ lumină, adecă pe la óra 5—6, la a dóua biserică pe la óra 9 şi la a treia pe la óra 3—4 din nópte. În ḑiua de Pascĭ face totŭ astfelŭ: Sfînta liturgie o face la biserica de rîndŭ şi anume la óra 12 nóptea. În a dóua biserică se face pela óra 4 saŭ 5 numaĭ *învierea şi urtrina*, după care se împărtăşescŭ bĕtrâniĭ şi se miruescŭ, şi dă Pascĭ la celalalţĭ creştinĭ; ér la óra 7 saŭ 8 merge preotulŭ şi la a treia biserică şi face totŭ ca la a dóua. — Până aci părintele Ionescu, citatŭ textualŭ după *„Voinţa Bis. Rom.“* Totŭ e bine, că preacuviosulŭ protopopŭ s'a mărginitŭ a pune în spinarea bieţilorŭ parochĭ numaĭ unŭ prohodŭ de 12 óre în Vineria mare şi ĭ-a cruţatŭ dela cetirea a 36 Evangeliĭ din Joia aceleia-şĭ sĕptĕmâni marĭ. Câtŭ pentru mişcarea şi adunarea creştinilorŭ, saŭ curioşilorŭ, cum ḑice *Voinţa*, la biserică cu barbancea (toba), mie mi-se pare că şi glasulŭ eĭ ar deveni glasulŭ celuĭ ce strigă în pustie, în-

tocmaĭ cum este alŭ preotuluĭ, alŭ tóceĭ şi clopotuluĭ: atâta suntŭ de rĕcĭ inimele şi de asurdite urechile. Ar trebui să se tragă cu tunurile, dar vaĭ, că nicĭ pravulŭ nu prisosesce! Pagubă apoĭ, că n'aŭ eşitŭ înainte cu barbancea în locŭ de tócă şi de clopotŭ nisce „teologĭ ĭesuiţi", că atuncĭ cu bună samă aceĭ domnĭ, carĭ suntŭ gata să mânânce câte patru dintre eĭ deodată, pentru aţîtarea lumiĭ contra lorŭ ar fi săritŭ numaĭ decâtŭ cu o barbancă încă şi maĭ sdravănă de cum este aceea, cu care deja de atâta timpŭ aŭ asurditŭ urechile. . . .

* * *

Cholera a dispărutŭ aprópe cu desevârşire în România. Maĭ tare a grassatŭ la Brăila, unde aŭ şi muritŭ în totalŭ aprópe 300 de ómenĭ, din carĭ absoluta maĭoritate aŭ fostŭ muncitorĭ. Cel ce vorŭ fi călătoritŭ acum este anulŭ tocmaĭ pe vremea acésta, aŭ gustatŭ plăcerile carantinelorŭ. Se scie însă, că conferenţa sanitară internaţională ţinută în decursulŭ ĭerneĭ trecute la Dresda s'a pronunţatŭ contra carantinelorŭ pe uscatŭ admiţêndu-le numaĭ în porturile maritime pentru provenienţa vapórĕlorŭ din ţinuturĭ infectate. Deşi România n'a aderatŭ încă în modŭ oficialŭ la conclusiunile conferenţeĭ din Dresda, totuşi cu practica anuluĭ acestuia a renunţatŭ la regimulŭ carantinelorŭ pe uscatŭ. Din causa acésta s'a şi încinsŭ o luptă destulŭ de aprigă printre ucenicĭĭ românĭ aĭ bĕtrânuluĭ Hipocratŭ. Nu mĕ voiŭ amesteca în lupta lorŭ. Mi-se pare însă, că mersulŭ epidemieĭ din anulŭ acesta tinde a întări părerea, că colera e pe punctulŭ de a se preface în bólă endemică, va să dică de a se nostrifica, icĭ câştigându-şĭ „naturalisarea", ca orĭ ce străinŭ, colo devenindŭ unŭ adeptŭ credinciosŭ alŭ „ideiĭ de statŭ", unŭ cetăţénŭ pacĭnicŭ, neagitatorŭ.

Pe basa unuĭ indultŭ generalŭ emanatŭ în decursulŭ vereĭ dela Roma Vicariulŭ Archiepiscopieĭ catolice de Bucurescĭ a dispensatŭ dela orĭ ce postŭ şi ajunŭ pe credincioşiĭ aceleĭ archidiecese până la încetarea epidemieĭ. O asemenea dispositiune înţeléptă nu e nónă, pentru că, amŭ vĕdut'o aplicată şi cu ocasiunea influenţeĭ, ér în mare parte se dă în fiesce care anŭ pentru păresemĭ şi celealalte posturĭ. Lucru noŭ însă este, că episcopulŭ Dunărĭĭ-de-josŭ, în a căruĭ eparchie a grassatŭ maĭ tare colera, încă a dispensatŭ dela postŭ pe credincioşiĭ sĕĭ, ér preoţilorŭ le-a datŭ inviaţiunĭ, ca să fie câtŭ maĭ scurţĭ cu ceremoniile bisericescĭ. Procedarea acésta a Episcopuluĭ Dunărĭĭ-de-josŭ, pe lângă aceea că corĕspunde uneĭ necesităţĭ şi astfelŭ e câtŭ se póte de înţeléptă, maĭ are şi o altă însemnătate, ce meritä a fi semnalată. Anume a pusŭ sĕcurea la tăĭarea unuĭ mare prejudiţiŭ orientalŭ, după care nimenĭ nu s'ar putĕ atinge de posturĭ, ca să le deslege, ceea ce a datŭ nascere uneĭ anomaliĭ fórte regretabile; căcĭ pe de o parte se ţinŭ posturile de lucrurĭ intangibile, ér pe de alta, maĭ cu samă prin lumea cultă, rarĭ, fórte rarĭ suntŭ, ca să nu dicŭ chiarŭ nimenia, carĭ postescŭ. În faţa acestuĭ spectacolŭ, în faţa uneĭ legĭ, care nu se maĭ observă prin clasele culte, neînsemnata mea părere ar fi, ca ceĭ în dreptŭ de pe la dvóstră să mijlocéscă şi să publice indultulŭ, cum se întîmplă şi în alte părţi. Se va dice însă, că poporulŭ s'ar scandalisa, ér alţiĭ în frunte cu ceĭ ce ne-aŭ asurditŭ urechile cu barbancea lorŭ, ar striga, că s'a stricatŭ „legea". Fórte bine. Numaĭ câtŭ eŭ susţinŭ, că tocmaĭ printr'o asemenea mĕsură, reclamată de necesităţile timpuluĭ şi esplicată poporuluĭ în sensulŭ, că cine ar vre, ar putĕ posti şi maĭ departe, ar înceta adevĕratulŭ scandalŭ, ce-lŭ primesce dilnicŭ dela „domniĭ" de o legĕ şi de o credinţă cu elŭ. Apoĭ nicĭ poporulŭ nu maĭ este tocmaĭ aşa, cum şi-lŭ închipuescŭ unĭĭ, căcĭ de es. în unele ţinuturĭ ardelenescĭ elŭ însu-şĭ a ştersŭ fără de nicĭ o urmă postulŭ Stuluĭ Petru, măcarcă de locŭ nu e ştersŭ în I Conciliŭ provincialŭ. Ér ce privesce pe celalalţĭ, toţi sciŭ, că scandalulŭ cu posturile tocmaĭ aşa de mare este şi la eĭ. Şi érăşĭ toţi scindŭ, dela micŭ până la mare, că pela dniĭ Braşovenĭ cu barabancea în privinţa posturilorŭ n'aŭ maĭ rĕmasŭ nicĭ ţanduri din „lege", eventualele strigăte ale acestora nu le-ar răspunde decâtŭ cu zimbirea buzelorŭ. Ar maĭ fi încă multe de dişŭ, mĕ îndestulescŭ însă cu acéstă prea scurtă observare provocată de faptulŭ episcopuluĭ Dunărĭĭ-de-josŭ, pe care de sigurŭ nimenia nu-lŭ va acusa de „ĭesuitismŭ".

Salutare. **Philalet.**

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭĭ" din 1891 aŭ solvitŭ: În Archidiecesă: *Protopopiatulŭ Sibiuluĭ* parochia *Sibiŭ,* 10 fl. — *Protopopiatulŭ Roşieĭ* parochia *Petrângeni*, 1 fl. — Preaon. *Pavelŭ Boldea* capelanŭ mil. gr. or. în Budapesta 1 corónă.

Până acum a incursŭ de totŭ suma de 1,658 fl. 05 cr.

Scirea cea maĭ nóuă.

Foile din Budapesta aducŭ scirea, că Maĭestatea Sa şi-a datŭ consimţemîntulŭ, ca proĭectulŭ de lege alŭ guvernuluĭ magiarŭ să se aştérnă corpurilorŭ legislative.

Noutăţĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. *George Bogdanŭ,* proprietarŭ în Hărănglabŭ, din îndemnŭ creştinescŭ faţă de s. biserică a binevoitŭ a plăti din alŭ sĕŭ 20 fl. pentru ridicarea uneĭ frumóse catedre (amvonŭ), care e o podóbă frumósă pentru s. biserică.

Staţiune cantorŭ-docentală. Cu terminulŭ de 15 Novembre a. c. se escrie concursŭ pentru completarea staţiunĭĭ cantorŭ-docentale din *Făgetŭ* în protopopiatulŭ *Bieĭ* cu emolumentele: a) 160 fl. din repartiţiune; b) 70 fl. din casa bisericeĭ; c) 1 fl. 77 din venitulŭ şcóleĭ; d) 60 fl. din venitele cantorale şi e) o sórte de lemne focale în preţŭ de 10 fl.

Constituire. Societatea bisericéscă literală „Alexi-Şincaĭ" a teologilorŭ românĭ gr. cat. din seminariulŭ domesticŭ de Gherla în 19 Oct. s'a constituitŭ pe anulŭ scolasticŭ 1893/4 în modulŭ următoriŭ: S'a alesŭ preşedinte *Alesandru Avramŭ,* clericŭ de an. IV, vicepreşedinte *Teodorŭ Vaida,* clericŭ de an. IV, secretariŭ *Dănilă Alnaşŭ,* clericŭ de an. III, notariŭ alŭ şedinţelorŭ *Alimpiŭ Coste,* clericŭ de an. II, bibliotecariŭ *Ioanŭ Belciugŭ,* clericŭ de an. III, cassariŭ *Dionisiŭ Vajda,* clericŭ de an. III, vicebibliotecariŭ şi archivariŭ *Augustinŭ Mândruţŭ,* clericŭ de an. II şi controlorŭ *Ioanŭ Hotea,* clericŭ de an. II.

Sinodulŭ episcopatuluĭ sêrbescŭ, precum se anunţă din Carloveţĭ, în şedinţa din 1 a c. a designatŭ persónele pentru ocuparea scaunelorŭ episcopescĭ vacante din Buda şi Bacska. Aleşi aŭ fostŭ vicariulŭ episcopescŭ Gerasimu Petrovicĭ şi secretariulŭ consistoriuluĭ archiepiscopescŭ Germanŭ Opacicĭ.

Jurămîntulŭ militariŭ. În 1 Novembre recruţiĭ din tótă ţara aŭ depusŭ jurămîntulŭ militarŭ solemnŭ. Datina acésta a esistatŭ şi pe la 1868. De atuncĭ încóce recruţiĭ jurau numaĭ cu ocasiunea asentărilorŭ.

Archiepiscopulŭ de Paris şi Ţarulŭ. Archiepiscopulŭ de Paris cardinalulŭ. Richard din incidentulŭ veniriĭ mărinarilorŭ ruşi în capitala Franciеĭ a dispusŭ, să se celebreze în întrĕgă diecesa sa „Te Deum" pentru sănĕtatea principilorŭ creştinĭ. Ţarulŭ a mulţămitŭ pentru acésta archiepiscopuluĭ, şi precum se anunţă din Paris, îlŭ va decora cu unŭ ordŭ înaltŭ. Distingerea archiepiscopuluĭ din partea Ţaruluĭ Rusieĭ face o impresiune plăcută asupra catolicilorŭ francesĭ, carĭ vĕdŭ în acéstă distingere o lecţiune dată acelorŭ cercurĭ hotărîtóre din Paris, carĭ cu ocasiunea primiriĭ mărinarilorŭ ruşĭ nu aŭ datŭ nicĭ unŭ semnŭ, că o mare putere creştină primesce ca óspeţi pe representanţiĭ alteĭ marĭ puterĭ creştine.

Aniversarea uniunĭĭ svedice-norvegiane s'a serbatŭ cu mare solemnitate în 5 a c. La dineulŭ datŭ în castelulŭ regalŭ din Christiania regele a rostitŭ unŭ discursŭ maĭ lungŭ, în care a accentuatŭ, că uniunea este necesară pentru ambele regate, ca ele să-şĭ pótă păstra independinţa şi neutralitatea. Maĭ încolo şi-a esprimatŭ sperarea, că totdeuna vorŭ fi bărbaţĭ, carĭ în unire vorŭ apĕra cu fidelitate uniunea.

Studenţiĭ macedo-românĭ din Bucurescĭ s'aŭ constituitŭ în unŭ cercŭ numitŭ alŭ studenţimiĭ macedo-române din capitală. Scopulŭ cercului este a informa opiniunea publică din România şi din străinătate asupra cestiunilorŭ naţionale din Macedonia.

Panslavismulŭ şi Francesiĭ. Precum anunţă diarulŭ „Sojet", colonelulŭ Komarov la banchetulŭ aranjatŭ de Francesĭ în onórea luĭ a ţinutŭ unŭ discursŭ, prin care s'a încercatŭ aĭ împretini pe Francesĭ cu idea de a sprigini panslavismulŭ. Elŭ a dişŭ: „Panslavismulŭ este inimicŭ pangermanismuluĭ, care în desvoltarea sa ulterióră periclitézä pacea. Interesele Franciеĭ pretindŭ, să sprijinéscă pauslavismulŭ, pentru că crescerea panslavismuluĭ ridică şi vaĭa Franciеĭ." Francesiĭ aŭ primitŭ cu reservă discursulŭ colonelului rusescŭ răspundêndŭ, că chemarea Franciеĭ în rîndulŭ primŭ este a promova bunăstarea poporuluĭ pe cale pacĭnică şi în interesulŭ desvoltăriĭ legale şi pacĭnice trebue să desvólte o activitate pacĭnică.

Esposiţia universală din Chicago s'a închisŭ în 30 l. tr. Numĕrulŭ visitatorilorŭ trece preste 20 de milióne; pe şi s'ar vini 115000 de visitatorĭ. Venitele aŭ acoperitŭ deplinŭ cheltuelile împreunate cu aranjarea esposiţieĭ. Acţionariĭ capĕtă însă numaĭ 10—15% din capitalulŭ solvitŭ. Altcum celŭ maĭ mare acţionariŭ a fostŭ oraşulŭ Chicago, care a cumpĕratŭ acţiĭ în valóre de 10 milióne de dolarĭ.

Catastrofa dela Santander. În portulŭ Santander s'a întîmplatŭ o catastrofă înfricoşată, căreia aŭ căduţŭ jertfă năile spaniole „Cabo Machichao" şi „Alfonso XII" împreună cu personalulŭ lorŭ în numĕrŭ de 600 de persóne. Catastrofa s'a născutŭ prin aceea, că pe o nae s'a escatŭ focŭ, în urma acesteia a esplodatŭ dinamitulŭ aflătoriŭ în depositulŭ năiĭ. Detunătura produsă prin esplodarea dinamituluĭ a dîrîmatŭ o mulţime de edificiĭ din apropiarea portuluĭ.

Dinotherium colosalŭ. Cetimŭ în „Timpulŭ", că în laboratoriulŭ museuluĭ de istoria naturală din Bucurescĭ se lucrézä la restaurarea diferitelorŭ osăminte ale unuĭ *Dinotherium* găsite de d. Gr. Ştefănescu în ţară. Unŭ *omoplat* alŭ acestuĭ animalŭ din *epoca terţiară,* celŭ maĭ colosalŭ Dinotherium, ce se cunósce până adĭ, este aprópe completŭ restauratŭ.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pil, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XII.

Genuinitatea „instrucțiilorŭ“ pentru teologulŭ latinŭ de lângă Mitropolitulŭ Atanasiŭ.

Dlŭ Densușanŭ este de părere, că nu numaĭ manifestele de unire și diploma a dóua Leopoldină, ci și nisce „instrucțiĭ“, ce le-a avutŭ la sine teologulŭ Ieșuitŭ, suntŭ *„falsificate“* de ale Ieșuiților. Părerea sa și-o basézĕ pe auctoritatea luĭ Samuilă Klein, care dice: „Se maĭ află (afară de diploma a dóua Leopoldină) în archivulŭ din Blașiŭ încă dóuĕ instrucțiĭ, una dela Papa, alta dela archiepiscopulŭ Strigonuluĭ Kollonits, prin carĭ auctoritatea Episcopuluĭ românescŭ fórte se ciónte, ér puterea teologuluĭ întru atâta se lățesce, câtŭ Episcopulŭ se póte dice a fi numaĭ vicariulŭ teologuluĭ. Multŭ aŭ stătutŭ Ieșuiții de episcopulŭ Atanasiŭ, ca să le iscălésckă acele instrucțiĭ, ci episcopulŭ nicĭ de cum n'a vrutŭ a le iscăli, că a cunoscutŭ măestria Ieșuiților. Tóte acestea treĭ se socotŭ a fi numaĭ *scorniturile* Ieșuiților, carĭ în totŭ chipulŭ voiaŭ să stăpânéscă preste clerulŭ românescŭ. Așa Româniĭ maĭ de demultŭ într'unŭ chipŭ, acuma altmintrea aŭ fostŭ asupriți.“ [1]);

Câtŭ de tare se înșală însă S. Klein, câudŭ dice, că diploma a dóua Leopoldină *se socóte* a fi o *scornitură* (ér nu *„falsificată“*, precum interpretézĕ dlŭ Densușanŭ), amŭ vĕdutŭ în capitlulŭ precedentŭ. Însă acestŭ auctorŭ, scriindŭ în materia acésta maĭ multŭ din audite, decâtŭ din documente, se înșală totŭ așa de tare și cu privire la originea „instrucțiilorŭ“.

Elŭ este în manifestă erŏre, câudŭ dice, că dela Papa a emanatŭ o „instrucție“ pentru teologulŭ Ieșuitŭ. Papa nu a instituitŭ nicĭ unŭ teologŭ lângă episcopulŭ unitŭ prin nicĭ unŭ breve și prin nicĭ o bullă și de aceea nicĭ instrucție nu i-a pututŭ da. Instituirea teologuluĭ este opera luĭ Kollonits. Acésta este deplinŭ dovedită prin documentele scóse la lumină în timpulŭ din urmă, pe basa cărora George Barițiŭ scrie cu totŭ dreptulŭ: „Așa dără astădĭ se scie maĭ positivŭ, de câtŭ orĭ câudŭ maĭ înainte, că auctoriulŭ aplicăriĭ unuĭ teologŭ romano-catolicŭ a fostŭ primatele cardinalŭ Kollonits, a cărŭ propunere fusese adoptată și sancționată chiarŭ de către împĕratulŭ Leopoldŭ, ĕră după aceea se prefăcu în o specie de instituțiune, la care curtea imperială a ținutŭ cu tărie până târdiŭ în dilele Marieĭ Teresieĭ.“ [2])

Modulŭ, în care a fostŭ instituitŭ Atanasiŭ în calitate de episcopŭ unitŭ cu teologŭ catolicŭ lângă sine, nu a obținutŭ nicĭ odată aprobarea *solemnă* a Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ, căcĭ nu esistă nicĭ unŭ actŭ despre preconisarea acestuĭ episcopŭ, [3]) ér în bullele despre preconisarea succesoriloră luĭ nu numaĭ nu se dice, că episcopulŭ unitŭ ar fi datorŭ să-și țină teologŭ, ci din contră se dice apriatŭ, că i-se dă *deplină putere de a guverna și administra biserica unită în cele spirituale și temporale.* Ca esemplu aducemŭ aci bulla despre preconisarea luĭ Pataki, succesoruluĭ luĭ Atanasiŭ, unde se cetesce: *„Curam, regimen et administrationem ipsius ecclesiae Fogarasiensis Tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie comittendo.“* [4])

Așadară Papa, care nu a luatŭ actŭ formalŭ despre modulŭ, în care a fostŭ pusŭ Atanasiŭ în scaunulŭ episcopescŭ unitŭ, și despre instituirea teologuluĭ lângă acesta, nu a pututŭ da și nicĭ nu a datŭ nicĭ o „instrucție“ aceluĭ teologŭ. Ceea ce scrie decĭ Sam. Klein despre „instrucția“ Papeĭ, este, ca să ne folosimŭ de unŭ terminŭ alŭ luĭ, — o simplă *scornitură.* Esistă însă o „instrucție“ dată teologuluĭ Ieșuitŭ din partea societățiĭ Ieșuiților, care se póte ceti la Nilles în loculuĭ citatŭ pag. 314. Acésta însă nu regulézĕ ținuta teologuluĭ față cu episcopulŭ unitŭ, ci față cu auctoritățile politice și fiindŭ în deplină consonanță cu regulele ordinuluĭ Ieșuiților, nicĭ decum nu se póte numi *scornitură,* dacă cineva ĭvre să *scrie,* ér nu să *scornéscă* istorie.

Are însă dreptŭ Samoilă Klein, câudŭ afirmă, că se află o „instrucție“ dela Archiepiscopulŭ Strigonuluĭ Kollonits pentru teologulŭ Ieșuitŭ, deși greșesce, câudŭ afirmă, că aceea ar fi o *scornitură* a Ieșuiților.

Orĭ câtŭ de greŭ ne-ar cădé, trebue să recunóscemŭ, că acéstă *„instrucție“* este genuină, adecă a emanatŭ chiarŭ dela cardinalulŭ Kollonits, pentru că unŭ esemplarŭ autenticŭ, întregŭ și nevătĕmatŭ din aceea s'a aflatŭ între documentele cancelarieĭ acestuĭ cardinalŭ, de unde l'a scosŭ și l'a publicatŭ Nilles în loculŭ citatŭ pag. 309—313. „Instrucția“ acésta este formulată în consonanță cu actele referitóre la confirmarea luĭ Atanasiŭ de episcopŭ unitŭ, pe carĭ Sam. Klein nu le-a cunoscutŭ, și de aceea a pututŭ greși cualificându „instrucția“ de scornitură. Însă dlŭ Densușanŭ a pututŭ și a trebuitŭ să cunóscă acele acte, și pentru aceea nu scimŭ, ce să admirămŭ într'însulŭ: superficialitatea, cu care tractézĕ istoria? orĭ dóră intenționea rea de a duce în rătăcire pe cetitoriĭ sĕĭ? Ca cetitoriĭ nostri să pótă judeca în deplină cunoscință de causă raportulŭ, ce era între teologulŭ latinŭ și episcopulŭ unitŭ, vomŭ traduce și publica aci întregă instrucția dată de cardinalulŭ Kollonits aceluĭ teologŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că mulțĭ vorbescŭ despre ea, dar puțini o cunoscŭ, căcĭ până acum, pe câtŭ scimŭ noĭ, nu a fostŭ publicată în limba română. Ĕtă-o:

„Deși teologulŭ preaonoratuluĭ episcopŭ alŭ Românilorŭ nu se pare că ar avé lipsă de instrucțiune, pentru că lŭ cunóscemŭ de omŭ deprinsŭ atâtŭ în prudență și canóne, câtŭ și în teologia morală și scolastică, sub a cărorŭ conducere, dacă va îndrepta pe preaonoratulŭ Domnŭ Episcopŭ alŭ Românilorŭ și pe clerulŭ românescŭ, nu va putĕ nicĭ de cum să rătăcéscă dela calea și poteca adevĕruluĭ și dreptățiĭ: totușĭ, ca să urmămŭ esemplulŭ ómenilorŭ înțelepțĭ, carĭ în lucrările lorŭ maĭ bucurosŭ voescŭ să capete dela superiorĭ nisce regule sigure și bine cumpenite, decâtŭ să se razime prea multŭ pe prudința lorŭ proprie, propunemŭ teologuluĭ preaonoratuluĭ Domnŭ Episcopŭ alŭ Românilorŭ următórea instrucțiune:

1. Fiindŭ că în decursŭ de maĭ multe vécurĭ, în carĭ poporulŭ românŭ a trebuitŭ să-și plece capulŭ sub jugulŭ barbarilorŭ și ereticilorŭ, clerulŭ luĭ era silitŭ a face lucrurĭ servile, și nu era cine să dea celorŭ micĭ aĭ poporuluĭ mâncarea adevĕrateĭ înțelepciunĭ și a fricеĭ Domnuluĭ, ér de aci aŭ urmatŭ multe rele și anume: o nespusă lipsă de cultură, necunoscința legiĭ Domnuluĭ, abusurĭ în administrarea sacramentelorŭ, erorĭ în lucrurĭ de credință, atâtŭ în poporulŭ mirénŭ, câtŭ și în clerŭ și chiarŭ și în episcopulŭ lorŭ: așa nu se póte aștepta, ca tóte aceste rele să se pótă stîrpi în unulŭ și acela-și timpŭ scurtŭ. Se va îngriji decĭ teologulŭ, ca zizania erorilorŭ să se smulgă pe încetulŭ, și începutulŭ să se facă cu acelea erorĭ, carĭ dacă nu se vorŭ stîrpi, vorŭ face pe poporŭ să cadă érăși în schismă. Spre care scopŭ este de doritŭ, ca întregŭ clerulŭ să se supună Pontificeluĭ Romanŭ în scrisŭ și să-lŭ recunóscă de capŭ universalŭ alŭ bisericeĭ, [1]) asemenea ca unulŭ fiesce care să îmbrățișeze unirea cu jurămîntŭ, și să o întărescă cu scrisóre autentică. În punctulŭ acesta însă teologulŭ va lucra cu precauțiune, ca nu cumva prin zelulŭ sĕŭ precipitatŭ și necoptŭ tótă zidirea mântuitóreĭ Uniĭ să o ruineze în modŭ nereparabilŭ, și tot-deuna va avé înaintea ochilorŭ pe vecinulŭ principe dinValachia și pe ereticiĭ preaputernicĭ din Transilvania, carĭ ca dușmanĭ nefîmpăcațĭ aĭ bisericeĭ romano-catolice se vorŭ sili din tóte puterile, ca să clătine, dacă nu să stirpéscă cu totulŭ acéstă unire.

2. Să se siléscă cu de-adinsulŭ, să-și câștige dragostea episcopuluĭ și a cleruluĭ; căcĭ de o va avé acésta, ușorŭ va trage în partea sa pe acestŭ poporŭ necultŭ, necivilisatŭ, care prețuesce amicițiile după utilitatea lorŭ, și-ĭ va face șie-și binevoitorĭ și astfelŭ tóte le va putĕ câștiga.

3. Pe preaonoratulŭ Domnŭ Episcopŭ să-lŭ instrueze în lucrurile, ce se țină de sfînta credință, să-ĭ împărtășéscă cu blândeță învățăturĭ salutare și morale, și să-ĭ arete, că ce ordine se cuvine să observe Episcopulŭ în casă și în familie. [1])

4. Să aibă la sine unŭ esemplarŭ din reversaluluĭ subscrisŭ de Episcopŭ în Viena, și să cerce cu diligință, óre episcopulŭ observă acuratŭ tóte cele promise? și dăcă va vedé, că acela a călcatŭ ceva din cele promise, fără întârdiare (de cumva prudința nu-ĭ va dicta altcum) să facă atentŭ pe Episcopŭ cu blândeță, și să insiste cu tărie, ca să observe cele promise. Eminenței Sale Domnuluĭ Cardinalŭ ca la Archiepiscopulŭ episcopuluĭ românescŭ să scrie adese-orĭ, care este starea episcopuluĭ și care a cleruluĭ.

5. Fiindŭ că însă domniĭ ereticĭ din Transilvania se vorŭ opune atâtŭ episcopuluĭ, câtŭ și cleruluĭ și nu-ĭ vorŭ lăsa ușorŭ, ca să se bucure în pace de privilegiile date saŭ întărite de Maĭestatea Sa cesaree preasacră: pentru aceea teologulŭ va apĕra interesele cleruluĭ și va lucra, ca în înțelesulŭ Diplomeĭ Maĭestățiĭ Sale împĕrătescĭ preasacre din anulŭ 1699 și maĭ de curêndŭ din 1701 clerulŭ românescŭ să se bucure de scutințele și drepturile bisericescĭ.

6. Să fie de față la tóte visitațiunile parochiiloră, ce are să le facă episcopulŭ, și să observe cu diligință: óre preoții trăescŭ conformŭ statuluĭ lorŭ? óre cultulŭ dumnedeescŭ și celealalte funcțiunĭ parochiale facu-se cum se cade? și dacă va socoti, că este ceva de emendatŭ, acésta să o comunice Episcopuluĭ, ca îndreptarea să se facă de însu-și Episcopulŭ, ér nu prin teologulŭ.

7. Să nu lase nicĭ odată, ca Episcopulŭ să batĕ pe preoți, saŭ să tracteze despoticŭ cu eĭ, saŭ să încarcereze pe preoți, ci cel îndărătnicĭ, saŭ scandalogi saŭ delincuenți din clerŭ să se îndrepte cu mijlóce corĕspundĕtóre, și întru câtŭ este cu putință, cu mijlóce blânde. Să nu lase, ca preoții să fie constrînși a da episcopuluĭ maĭ multŭ de unŭ florenŭ ungurescŭ pe anŭ. [2])

8. Câudŭ clerulŭ românescŭ va ține sinodŭ, teologulŭ va ședé lângă episcopŭ în decursulŭ adunăriĭ sinoduluĭ; însă adunându-se sinodulŭ, va arĕta ordinea, ce are să se observeze, și ca să nu se nască după aceea turburărĭ în Sinodŭ, se va îngriji, ca unulŭ câte unulŭ să voteze saŭ să vorbéscă după gradulŭ demnităților saŭ bĕtrânețelorŭ; maĭ departe va elimina cu totulŭ din sinodŭ strigările și tumultulŭ celorŭ ce strigă. Dacă totŭ clerulŭ saŭ partea cea maĭ mare a aceluia va fi de părere deosĕbită saŭ chiarŭ opusă cu a Episcopuluĭ, ér materia ar fi dubie, teologulŭ se va putĕ alătura la clerŭ, căcĭ maĭ ușorŭ se póte împăca unulŭ singurŭ decâtŭ întregŭ clerulŭ, care dacă va lua odată ură în contra teologuluĭ, vorŭ urma daune nereparabile.

9. Pentru ca tinerimea să înainteze în sciințe și virtute, teologulŭ va stărui, ca îndată după sosirea episcopuluĭ să se înființeze școle în Alba-Iulia. Pentru instruirea tinerimiĭ în sciințele latine și române va recomanda unŭ magistru destoînicŭ, și credin-

---

[1]) Ciparĭŭ »Acte și fragmente« pag. 88.

[2]) »Părți alese din ist. Transilvanieĭ« T. I. pag. 199.

[3]) Nilles, Symb. I. pag, 288.

[4]) Ibid. pag. 440.

[1]) Acésta s'a și făcutŭ în Sinodulŭ din Novembre 1701, cum apare din actele dela Nilles, Symb. I. pag. 125—126 și 326.

[1]) Ca să se pricépă punctulŭ acesta, trebue să observămŭ, că înainte de sfînta unire în mănăstirea din Alba-Iulia se întîmplaŭ lucrurĭ incompatibile cu demnitatea episcopéscă, precum se póte vedé din Nilles, Symb. I. pag. 259.

[2]) Motivele acestuĭ punctŭ se potŭ ceti la Nilles l. c.

ciosu unitu cu romano-catolicii, ér în lipsa unui astfelu de individu, pe unu romano-catolicu. Să se nisuéscă, ca şcólele să créscă.

10. Tóte cărţile, cari aŭ să se tipărésca în tipografia română din Alba-Iulia, se vorŭ censura mai întâiu din partea teologului, nici nu se va tipări vre-o carte fără de aprobarea teologului indicată pe carte. Va griji, ca să nu se aducă cărţi schismatice, orî eretice din Valachia Transalpină. Acuma să se tipărésca unu catechismu în limba românéscă pe spesele Eminenţei Sale, şi să se împartă gratuitu, însă aşa, că vechiulu catechismu coruptu, pe câtu se póte, să se reprimésca dela toţi.

11. Să aibă grije şi de aceea, ca episcopulu să nu aibă corespondinţe cu schismaticii, nici chiaru cu principele Valachiei, cu eretici orî cu ómeni suspecţi. Dacă episcopulu ar avé să scrie epistole pentru nisce afaceri sau principelui Valachiei sau vre-unui schismaticu orî ereticu, pe acelea, înainte de a le trimite, le va comunica cu teologulu.

13. Aceia, cari aŭ să fie înălţaţi la ordurile mai mari, mai înainte să se esamineze de preoţi mai bătrâni în presenţa teologului, şi după îndeplinirea esamenului, dacă teologulu va declara, că candidatulu nu este destoînicu pentru primirea ordurilorŭ, acesta să nu se chirotonésca din partea episcopului.

13. Să aibă lista preoţilorŭ, să cunósca moravurile şi firea lorŭ, pe preoţii vagabundi, nefolositorî, suspecţi, turburătorî şi încreduţi în puterea ereticilorŭ să nu-i sufere în diecesă; însă ca totuşi să nu-şi atragă ura patronilorŭ şi amicilorŭ acelorŭ preoţi, să înduplece sinodulu şi pe Episcopulu, ca depunerea sau proscrierea acelorŭ preoţi să o facă sinodulu. Nici decum să nu lase, ca Episcopulu să chirotonésca mai mulţi preoţi, decâtu suntu de lipsă la împlinirea oficiului parochialu, căci din acésta mulţime nefolositóre de preoţi aŭ isvorîtu şi vorŭ isvorî fórte multe rele şi inconvenienţe şi chiarŭ şi nedreptăţi. [1])

14. În fine să se siléscă, să îndrepte atâtu clerulu, câtu şi pe Episcopulu după canónele bisericei lorŭ propriî şi ale bisericei universale romano-catolice, să nu lase, să se facă divorţii nici într'unu chipu din partea episcopului, orî a preoţilorŭ; dacă ar fi să se excomunice cineva din causă gravă, elu va spune episcopului sentinţa, ce are să se aducă, dar nu o va aduce elu însu-şi, ér sentinţa adusă o va da episcopului spre promulgare. Nu va lăsa, ca Episcopulu să depună pe protopopi după placulu sĕu, sau să strămute pe preoţi din parochie mai bună la alta mai rea, ci astfelu de depunere orî transferare se póte face numai din partea sinoduluî prin sentinţă. Cuantitatea mulcteî o va dicta teologulu, pe care Episcopulu nu o va puté mări.

Cam acestea suntu lucrurile mai de căpetenie, cari le propunemu bisericeî românescî de curêndu unite. Celealalte datine particulare le încredinţămu înţelepciuniî teologuluî; în lucrurile dubie să recurgă la noî. Dumnedeu, care de tóte se îngrijesce, să-î dea spiritulu înţelepciuniî, înţelegeriî, sfatuluî şi tărieî, ca să îndrepte acésta turmă nóuă pe calea mântuiriî eterne. Leopoldu Cardinalu de Kollonits Archiepiscopu Strigoniului."

(Va urmá.)

Dionisiu şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Lécurile prescrise de Charicles eraŭ pe gata. În zelulu sĕu de a puté să se vadă câtu mai curêndu sculatu din patu a cerutu Paulu învoirea mameî sale, ca să zacă în verandă. Aerulu şi o dî deschilinitu de blândă î-aŭ făcutu bine. Acum era însă către sară, căci sórele a apusu, şi aerulu s'a rĕcoritu.

Cu câteva óre mai înainte s'a anunţatu la Aglais o muere, care se numi femea luî Pertinax, a unuî ostaşu de sub comanda luî Paulu. Elu a căduţu în bătae, ér vĕduva celuî căduţu doria, să îngrijéscă de Paulu, superiorulu şi soţulu de arme alu neuîtatuluî el bărbatu. Cam aşa î-a vorbitu.

Paulu îşi aducea aminte de serviţiile, ce i-le-a făcutu acelu ostaşu, şi aşa Aglais o şi primi, dar nu pentru că ar fi avutu lipsă de ajutoriulu eî, ci mai multu pentru voea luî Paulu, şi ca să nu se arete respingĕtóre.

Nóua îngrijitóre avea ochî marî şi negri ca cărbunele şi o faţă pîrlită binişoru de sóre. Altfelu avea maniere plăcute şi părea fórte supusă.

Pe cându societatea era pe verandă, ea se apucă de grijitulu chilieî de durmitu a luî Paulu, fără însă ca cineva să o fi pusu. Voia la totu casulu, să îndatoreze pe dómna Aglais. Mobilele le aranjă, după cum îl vinia eî, că ar fi mai bine. Într'acestea mişcă din locu şi masa cea mare, ce era în faţă cu uşa. Pe ea era sticla cea mare cu medicină. O luă şi merse cu ea într'unu colţu alu odăiî şi o ridică puţinu către lumină. „Roşetică," îşî dise şi luă din busunariu dóuĕ sticluţe. „Chiaru am ghicitu." Acum goli din sticla cea mare în una din cele dóuĕ, ce era gólă şi deopotrivă cu ceealaltă, ce cuprindea unu fluidu roşeticu, ér acesta îlu turnă în sticla cea mare. Ţinu încă odată sticla către lumină, şi unu zimbetu satanicu i-se ivi pe buze, căci nimeni n'ar fi pututu sci de schimbarea, ce a făcut'o.

Masa o trase apoî érăşi la locu şi începu cu grabă, să-şi termine lucrulu. O privire hoţéscă mai aruncă societăţii de pe verandă, că să se convingă, că fost'a destulu de taînicu lucrulu, ce l'a împlinitu.

Acum se aoropie de Aglais, ca să o facă atentă, că s'a prea rĕcitu, ca bolnavulu să mai pótă petrece afară.

Era târdiu, cându Aglais se gândi pentru întâia óră, de cându era aci, ca să se dea odată mai bine odihneî. Nóua îngrijitóre se apropie de ea cu rugarea, să-î permită eî a sta lângă pacientu preste nópte.

„Ţi-am spusu încă erî, că preste nópte n'am lipsă de ajutoriulu tĕu," observă Aglais. „Melena e aprópe, de cumva se va ivi lipsa."

„Dar mĕ dóre inima, preanobilă dómnă, ca să vĕdu, cum tigorescî," o întrerupse femeea. „Dacă te-aî puté decide, ca numai o nópte saŭ dóuĕ să te daî odihneî, aî vedé, cum ţi-s'ar rumeni érăşî obraziî şi cum aî căpĕta nóuĕ puterî, ca să . . . ."

„Grăescî bine," îî rĕspunse Aglais, „dar eu asta nu o potu face. Mergî acum şi trimite-mî pe Melena."

„Precum poruncescî," dise şi eşi închinându-se adâncu, dar cu ochiî ţintă la sticla cu medicină, din care Paulu deşteptându-se avea să ieă o lingură mare. Cu ce satisfacţie î-ar fi dat'o chiaru ea însă-şi! Dar spera, era sigură chiaru, că acésta şi fără presenţa eî totu se va întimpla, şi astfelu îşî credea împlinită misiunea.

După vre-o óră dóuĕ Melena întră érăşi la dómnă-sa Aglais, ca să-î aducă cina. Ea îî vesti totodată, că nóua îngrijitóre se rógă de iertare, că trebue să plece de grabu, câtu nici rĕmasu bunu nu póte dice nobileî sale stăpâne. Ea a primitu scirea, că s'a găsitu trupulu soţuluî eî, şi doresce să facă cinstea cea mai din urmă aceluia, pe care aşa de multu l'a iubitu.

Aglais se simţia mai uşurată, cându se vĕdu scăpată de o fiinţă neplăcută. Acésta, precum şi faptulu, că starea fiuluî eî mergea spre însănĕtoşare, o lăsară să guste unu somnu lungu şi recreatoru. Sórele era deja susu, cându se trezi Aglais, şi aruncându o privire spre orologiulu de năsipu, acesta îî spuse, că a trecutu de multu óra, în care avea fiulu să ieă medicina. Se apropiă de patulu luî şi-lu află cu ochiî deschişi şi zimbindu.

„Értă-mĕ, fĕtulu meu," dise ea prietinosu. „Eu nu sciu, cum am pututu să-mî uitu de tine? Pentru ce nu m'aî trezitu?"

„Să te trezescu eu?" dise Paulu strîngêndu mişcatu mâna mameî sale. „Mĕ bucuram prea multu vĕdêndu somnulu tĕu, de care te-aî fostu lipsitu pentru mine atâta vreme. De altfelu şi eu m'am trezitu numai acum şi mĕ gândiam la Dionisiu. Elu vre să ne părăsésca astădî. Dice, că nu mai am lipsă de elu —"

„Are dreptate. Tu îmî pari într'adevĕru ca unu omu sănĕtosu pe deplinu." Şi esamină cu atenţiune faţa luî încă palidă, dar de o colóre, ce promitea putere şi sănĕtate.

„După acestu somnu într'adevĕru pare că suntu renăscutu," dise Paulu. „Respirarea aeruluî curatu de ieriî mî-a făcutu fórte bine, — medicina nici n'o mai ieau."

„Totuşi, fiulu meu, se cuvine, să ascultămu de ordinulu mareluî nostru medicu," dise ea şi luă sticla în mână, „ca să nu trĕbuésca să roşimu, cându în Roma Charicles ne va întreba, că urmat'amu totu, ce elu ne-a ordonatu. Adî şi mâne se va şi găta medicina."

Cu acestе vorbe turnă într'unu păharelu mĕsura prescrisă şi o întinse bolnavuluî zimbindu-î cu dragoste de mamă.

Acesta privi din întimplare prin uşa deschisă de Melena. Ea tocmai eşia pe verandă.

Paulu simţia în sufletulu sĕu o bucurie copilărésca asemĕnându-şi viaţa cu nóua viaţă din natură. Gândurile îî curgeau unulu dintr'altulu. Ca tinĕru fără nume şi fără nimica a venitu de câte-va sĕptĕmâni în Italia, şi astădî ómenii cu micu cu mare îlu voru pomeni cu admirare, şi i-se voru deschide la porunca împĕratuluî porţile unuî bogatu palatu recunoscêndu-lu de stăpânu. Denumirea luî de tribunu î-a satisfăcutu multu egoismulu. Şi cum îî salta inima de fericire, gândindu-se, că póte să-şi aşedе pe iubita sa mamă şi soră într'o splendidă vilă!

Dar étă că acestu tinĕru plinu de sperare şi norocu duce la gură păharulu de veninu, şi esistinţa luî scurtă şi gloriósă se sfârşesce îngrozitoriu! Dar nu —

Reconvalescentulu privia ca în visu la natura plină de florî şi apoî la păharulu cu medicina roşie străbătută de radele sóreluî.

Paulu privi deodată ca trezitu din visu prin uşe. În uşa grădineî, ce era în faţă cu a odăiî, sta o figură înaltă îmbrăcată în negru şi venerabilă.

Unu strigătu ieşi din gura luî Paulu, unu strigătu de jumătate de bucurie, de jumătate de surprindere, şi: „Mamă, uită colo sibila!" şi mai multu nu putu să dică.

Aglais privi într'acolo şi nu era mai puţinu surprinsă la vederea fiinţeî minunate, pe carea Dionisiu şi fiulu eî î-aŭ descris'o cu atâta admirare.

[1]) Se scie, că s'aŭ întimplatu şi casurî de acelea înainte de sfinta unire, că din lacomie de banî s'aŭ chirotonitu mai mulţi preoţi, decâtu cerea lipsa, şi chiarŭ şi indivizi, carî nu sciaŭ nimicu din cele ce se ţinu de oficiulu preoţescu. Vedî Nilles l. c.

„Fiți binecuvîntați!“ grăi sibila.

„Ave hospes!“ îi rĕspunse Aglais.

Figura întunecată întră în odae și se apropie de patŭ.

„Și eŭ te salutŭ cu respectŭ și recunoscință!“ dise bolnavulŭ întinzêndu-i drépta.

Dar ea în locŭ să i-o prindă, îl smânci din stînga păharulŭ fatalŭ și-lŭ esamină.

„Fiulŭ meŭ, am sositŭ tocmai la timpŭ,“ îi dise ea. „Nu viața, ci mórtea e în acestŭ păharŭ. Tu nicĭ nu mai ai lipsă de medicină: sănĕtatea érăși circulă ușorŭ prin vinele tale. Femeea, ce v'a înșelatŭ, acea femee cu vocea în dóuĕ chipurĭ era însu-și spiritulŭ celŭ rĕŭ. Am vĕdut'o depărtându-se acum, înainte de asta cu câteva óre. A trecutŭ în carŭ chiarŭ pe lângă mine. Eŭ sciam, unde-a fostŭ și de ce vine. Ce spiritulŭ nu-mĭ descopere, îmĭ descoperŭ ómenii înșĭ-și, cu tótă prefacerea lorŭ. Voĭ nu mĕ pricepeți acum, dar veți găsi câtŭ mai curêndŭ adevĕrulŭ, pe care-lŭ cuprindŭ vorbele mele. — Acum însă n'aveți vreme de perdutŭ,“ dise îndreptându-se cătră Aglais. „Încă astădĭ trebue să plecĭ de aicĭ tu împreună cu fiulŭ tĕŭ. Este lipsă de voĭ în Roma. Nicĭ o óră să nu trécă, și voĭ să plecați. Leóica și-a perdutŭ fĕtulŭ, și nicĭ Cesarulŭ nu-lŭ mai póte păzi. Plecați de aicĭ! Celealalte le veți audi pe drumŭ. Rĕmâneți cu bine!“

„Cum?“ dise Paulŭ. „Tu, mărĕță femee, vreĭ să ne părăsescĭ deja, cândŭ încă nicĭ nu te-amŭ vĕdutŭ bine? Prietinulŭ meŭ Dionisiŭ ar dori să-ți vorbéscă. Elŭ ne-a povestitŭ multe despre revelațiunile tale. Dionisiŭ e la noĭ, dar încă adĭ va pleca la Roma.“

„Plecați de aicĭ,“ dise sibila éră cu vóce adâncă.

„Tu vorbescĭ, ca și cum ți-ar lua rĕmasŭ bunŭ dela noĭ pe vecie!“ dise Aglais privindŭ cu băgare de samă la trăsăturile venerabile ale sibileĭ.

„Dionisiŭ!“ dise femeea profetă.

În aceea-și clipă se deschise ușa, și întră Dionisiŭ. Închinându-se în tăcere înaintea sibileĭ se apropiă de patulŭ amiculuĭ sĕŭ.

„Aĭ dreptate,“ rĕspunse sibila acum la întrebarea mameĭ. „Voĭ mĕ vedeți acum maĭ pe urmă. A sositŭ vremea, ca eŭ să plecŭ de aicĭ, să plecŭ în țara cea sfîntă. Póte că ochilorŭ meĭ să le fie datŭ, ca acolo să vadă pe Acela, despre care aŭ prediși profeții și amŭ cântatŭ noĭ, pe Celŭ nepĕtată, care din fecióră se va nasce, pe părintele viitoriului. Roma însă pe noĭ nu ne-a înțelesŭ, lumea nu ne-a înțelesŭ pe noĭ, precum nu-lŭ vorŭ înțelege nicĭ pe elŭ. Elŭ este în lume, dar lumea nu-lŭ cunósce pe Elŭ. Nicĭ poporulŭ luĭ, ceiŭ alesŭ, nu-lŭ cunósce. De aceea nu ni-se crede nicĭ nóuĕ Voĭ ați luatŭ vorbele nóstre de credință deșértă, sperarea nóstră de visurĭ góle —“

„Eŭ nu, sibilo!“ replică Dionisiŭ cu unŭ suspinŭ.

„Tu nu, fiulŭ meŭ!“ îi rĕspunse înălțându-și vócea, însă fără ca să strige, „Ascultă, ce vreŭ să-ți spunŭ ție, și însĕmnați-v'o toți, ceĭ ce o audiți!“ Ea se uită în jurŭ și apoĭ se îndreptă érăși la Atenéulŭ. „Numele tĕŭ,“ continuă ea, „este scrisŭ deja cu litere neșterse în cetatea cea strălucită, ce este podóba lumiĭ resăriturului. Tu eștĭ Dionisiŭ din Atena, din Atena, ce însémnă lumina Europeĭ. Dar în apusulŭ aceleĭ Europe se va ridica unŭ poporŭ, care va întuneca mărirea și strălucirea némuluĭ tĕŭ, și capitala aceluia te va numi alŭ sĕŭ maĭ vîrtosŭ decâtŭ orĭ care altă cetate de pe pămîntŭ. Și după ce se vorŭ topi maĭ multŭ de cinci ₵eci de némurĭ preste **mormîntulŭ** tĕŭ, unŭ altŭ poporŭ plinŭ de poftă răsboĭnică va da viață numeluĭ tĕŭ pacĭnicŭ, murindŭ orĭ înviugêndŭ pe buze cu elŭ. Ca unŭ sóre, ce-și întinde raḑĕle aurii dela rĕsăritŭ până la apusŭ, așa amintirea ta, o dulce auroră, va împreuna resăritulŭ cu apusulŭ, lăsându-o aicĭ în apusŭ să trăéscă în milióne de suflete, pentru tóte timpurile. Fiulŭ fecióreĭ își va lega numele de alŭ tĕŭ, și tu îĭ veĭ fi eroŭ și acoperemîntŭ, veĭ fi icóna Aceluia, care-și va ridica altare deasupra tuturorŭ templelorŭ, și pe care sermana Atenă nu-lŭ adóră decâtŭ numaĭ ca pe o umbră: pe Dumneḑeulŭ necunoscutŭ! Acela a sositŭ, fiulŭ meŭ. Cu adevĕratŭ a sositŭ!“

(Va urma).

Editorŭ și redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 490—1893. (47) 1—3

Edictŭ.

Eva recte Ana Ioanŭ Morariŭ din Hersenĭ domiciliată în Sepsi-Szentgyörgy ev. ref. la 14 Iuliŭ a. c. a intentatŭ procesŭ divorțialŭ contra bărbatuluĭ sĕŭ *Georgiŭ Porfirie Popă* gr. cat. din Rîușorŭ, carele de maĭ multĭ anĭ a părăsit'o, și aflându-i-se domiciliulŭ în Bucurescĭ la otelŭ „Franța“, podulŭ Mogoșóieĭ Nr. 9, i-s'a comunicatŭ acțiunea încă în 31 Iuliŭ a. c., ca să rĕspundă la alegațiunile A-eĭ; însă numitulŭ bărbatŭ nevoindŭ a rĕspunde nicĭ a-și pune representantŭ în decursulŭ procesuluĭ, se provócă pe cale edictală: *ca în terminŭ de 6 lunĭ* să se presenteze înaintea forului matr. gr. cat. del. de I. Instanță alŭ Făgărașuluĭ; căcĭ altcum procesulŭ se va pertracta și decide fără dînsulŭ.

Dela forulŭ matr. gr. cat. de I. Instanță alŭ Făgărașuluĭ.

Făgărașŭ în 31 Octobre 1893,

Basiliŭ Rață.
vicariŭ for. și preș. forului matr. de I. Inst.

JOSIFU GAVORA (3) 21—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele maĭ convenabile și în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompierĭ, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de **cântărĭ** și de pompe funebre.

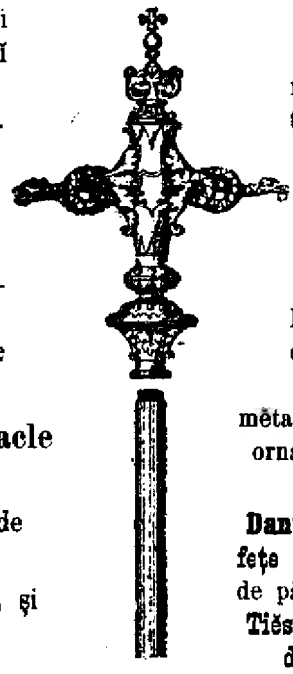

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ**, și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodărĭ de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ de părete și de scóla. **Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere franc.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** și de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(6) 38—52

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 18 Novembre 1893. Numĕrulŭ 46

Căsătoria civilă.

În pustiŭ aŭ resunatŭ glasurile patriotice ale cleruluĭ catolicŭ.

Înzădarŭ s'aŭ ridicatŭ miile de vocĭ protestătóre ale popórĕlorŭ nemagiare din patrie.

Liberalismulŭ sectarŭ, o mână de ómenĭ vînduţĭ francmasonerieĭ, aŭ desconsideratŭ tóte.

Şi proĭectulŭ de lege despre regularea dreptuluĭ matrimonialŭ va fi în scurtŭ timpŭ presentatŭ parlamentuluĭ ţĕreĭ spre desbatere meritorică.

Putea monarchulŭ, ce e dreptŭ, să împedece lucrulŭ acesta. Putea să nu-şĭ dea consimţirea la presentarea numituluĭ proĭectŭ.

Dar n'a aflatŭ cu cale a o face. Nu, pentru că prevenindŭ resultatulŭ desbaterilorŭ ar fi provocatŭ o crisă parlamentară, care în momentele de faţă póte că nu ar fi dusŭ la scopulŭ doritŭ.

A lăsatŭ decĭ, — deşi după multă chibzuire, — ca guvernulŭ să pótă presinta spre desbatere parlamentară de multŭ promisulŭ sĕŭ proĭectŭ.

Nu este scopulŭ nostru, să ne ocupămŭ de astădată de proĭectulŭ guvernuluĭ.

Vomŭ face-o, cândŭ proĭectulŭ ne va fi cunoscutŭ în totalitatea sa.

Acum voimŭ numaĭ sa lămurimŭ situaţia, ce s'a creatŭ prin concesiunea de presentare dată guvernuluĭ, şi posiţia, ce în urma acesteĭ situaţiĭ datorĭ suntemŭ noĭ a o lua.

Situaţia, ce s'a creatŭ prin concesiunea dată guvernuluĭ de a presenta spre desbatere parlamentară proĭectulŭ sĕŭ, după a nóstră părere nu s'a schimbatŭ esenţialŭ.

Coróna numaĭ în casurĭ de totŭ estraordinare denégă guvernuluĭ sĕŭ dreptulŭ de a presenta în parlamentŭ unŭ anumitŭ proĭectŭ. Asta, pentru că deoparte iniţiativa legislativă este a guvernuluĭ rĕspundĕtorŭ; de altă parte, pentru că încuviinţarea presentărĭĭ spre desbatere parlamentară a unuĭ proĭectŭ nu angajéză de locŭ Coróna faţă cu acelŭ proĭectŭ.

Dacă e aşa, — şi aşa este, — atuncĭ e vĕditŭ, că situaţia prin faptulŭ presentărĭĭ numituluĭ proĭectŭ nu se schimbă în esenţiale.

Întru adevĕrŭ ceĭ ce aŭ combătutŭ căsătoria civilă, *chiarŭ şi în principiŭ* vorŭ continua şi potŭ să continue lupta lorŭ şi după faptulŭ presentărĭĭ. Pentru că, nefiindŭ angajată Coróna în afacerea acésta, combaterea lorŭ nu póte să aĭbă nicĭ coloritulŭ uneĭ ireverenţe orĭ a uneĭ iloialităţĭ faţă de Coróna.

Tocmaĭ din contră. Dacă e vorbă de vre-o schimbare a situaţiunĭĭ, schimbarea s'a întîmplatŭ în favorulŭ celorŭ ce combatŭ căsătoria civilă.

E anume cunoscutŭ, cu câtă dificultate şi cu câte presiunĭ a succesŭ guvernuluĭ să stórcă încuviinţarea Coróneĭ chiarŭ şi pentru presentarea în parlamentŭ a proĭectuluĭ sĕŭ. Dacă totuşĭ ĭ-a succesŭ a esopera acea încuviinţare, este a se atribui, după cum amŭ dĭsŭ, numaĭ împrejurărĭĭ, că Coróna n'a voitŭ să provóce o crisă prematură.

Pentru totŭ casulŭ însă ţinuta Coróneĭ dovedesce, că învoirea Sa a dat'o numaĭ silită, că nu este de acordŭ cu proĭectulŭ guvernuluĭ sĕŭ, şi că decisiunea finală şĭ-a reservat'o pentru timpulŭ, cândŭ proĭectulŭ va fi trecutŭ prin amîndóuĕ casele parlamentuluĭ.

Între asemenea împrejurărĭ cu totŭ dreptulŭ putemŭ dice, că dacă prin încuviinţarea presentărĭĭ s'a schimbatŭ situaţia, atuncĭ aceea s'a schimbatŭ nu în favorulŭ adepţilorŭ, ci tocmaĭ din contră în favorulŭ contrarilorŭ căsătorieĭ civile. Pentru că nicĭ guvernulŭ nicĭ părtinitorĭĭ luĭ nu vorŭ putĕ dice despre contrarĭĭ căsătorieĭ civile, că suntŭ neloialĭ, că lucră în potriva intenţiunilorŭ Coróneĭ, pe cândŭ contrarĭĭ căsătorieĭ civile vorŭ putĕ să se făléscă orĭ cândŭ cu sprijinirea Coróneĭ şi vorŭ putĕ să blameze guvernulŭ şi tabĕra liberală, pentru că aŭ adusŭ Coróna în conflictŭ cu convingerile şi cu sentimentele Eĭ religióse.

Étă situaţia.

În faţa eĭ care trebue să fie ţinuta nóstră a românilorŭ, carĭ dela începutŭ amŭ întîmpinatŭ cu gróză tóte proĭectele bisericescĭ ale guvernuluĭ?

Rĕspunsulŭ e la mână.

Precum în trecutŭ, aşa şi în viitorŭ datorĭ suntemŭ a dovedi la orĭ ce ocasie,

---

Feuilleton.

O masă de hotelŭ.

(Schiţă.)

Eram cassariŭ la una din bancele nóstre înfiinţate de curêndŭ. Afacerile mergeaŭ splendidŭ. Capitalulŭ socialŭ de 100,000 fl. se împărţi aşa de repede, câtŭ pe următórea ţi de oficiŭ, carea era Luni, cassele nóstre eraŭ góle.

„Cu ce să plătimŭ acum clienţiĭ?“ mĕ întrébă directorulŭ la scontrarea casseĭ.

„Până Luni da de cumva ne va veni o depunere de undeva,“ rĕspundŭ flegmaticŭ.

„Slabă mângâere! . . . Dar apropos de depunere! Eŭ am la Pesta 15 milĭ. De aĭ voe, plécă cu trenulŭ acceleratŭ de séră şi mâne ridică-le. Orĭ cum, ne vorŭ prinde bine. Aşĭ merge eŭ, dar sciĭ bine, unŭ copilŭ îmĭ e bolnavŭ rĕŭ.“

„Bine, o făcŭ bucurosŭ!“ Şi am şi plecatŭ acasă să mĕ gatŭ de drumŭ.

Către casă am întratŭ maĭ multŭ de glumă în prăvălia unuĭ neguţătorŭ, prietinŭ bunŭ, şi l'am întrebatŭ, de n'are ceva să-ĭ comandŭ.

„Cum? Mergĭ la Pesta?“

„Da, şi plecŭ de séră cu acceleratulŭ.“

„Eĭ bine, dar tu n'aĭ maĭ fostŭ acolo. Cum aĭ să facĭ ispravă bună?“

„Aşĭ! Dór sciŭ carte, şi lucrulŭ merge uşorŭ, cărţi de adrese aflĭ la orĭ ce hotelŭ.“

„Aĭ dreptate! Étă, schimbă-mĭ şi mie hârtiile acestea.“ Şi elŭ îmĭ dede 5000 fl hârtiĭ de statŭ. Bucurosŭ nu le-aşĭ fi primitŭ, dar fiindŭ că făcusem vorbă, îmĭ era óre cum să-lŭ refusŭ. Le-am luatŭ dar, şi de témă, să nu maĭ primescŭ vre-o comisiune, am eşitŭ. . . . . .

La Pesta isprăvisem bine. Cu umblatulŭ încóce şi încolo am scăpatŭ acceleratulŭ, şi fiindŭ că cu atâţia banĭ nu vream să staŭ, m'am suitŭ într'unulŭ de persóne.

Cu ochiĭ totŭ la cuferulŭ, carele era dicsuitŭ de baucnote, am ajunsŭ pe la 3 după medulŭ noptiĭ la Solnocŭ. Aci aveam să aşteptŭ până diminéţă la 10. — Am trasŭ decĭ dela gară la hotelulŭ, la care mĕ duse o trăsură, în care mĕ suisem din întîmplare. Preste totŭ nu voiam să atragă atenţiunea asupra mea.

Unŭ catarŭ straşnicŭ gratificatŭ de direcţia căilorŭ ferate din causa încălzirĭĭ cupeelorŭ mĕ nĕcăja rĕŭ. Am avutŭ norocŭ, că maĭ în fiesce care busunarŭ pusesem câte o batistă.

Hotelulŭ, la care am trasŭ, era de mâna a dóua. Întratŭ în chilia pusă la dispoziţie de unŭ chelnĕrŭ trebui să aşteptŭ aprópe o jumătate de óră, până ce unŭ servitorŭ avuse graţiositatea, să-mĭ facă focŭ. Era în jumătatea a dóua a luĭ Octobre, cam rece.

Câtŭ ce am auditŭ focŭlŭ arzêndŭ, am datŭ zarŭ la uşe, mĭ-am pusŭ cuferulŭ pe masă şi am scosŭ din elŭ ceva de mâncare. Nu sciam, ce să facŭ. De culcatŭ nicĭ vorbă, — am avutŭ tot-deuna respectŭ de paturile dela hotele, cuĭbulŭ atâtorŭ locuitorĭ supĕrăcioşĭ. Apoĭ mĭ-am trasŭ scaunulŭ lângă sobă, unde flacăra prăpădia cu furie lemnele de fagŭ producêndŭ o pâlpăitură aşa de dulce şi armonică, câtŭ să o fiŭ totŭ ascultatŭ, şi am luatŭ în mână unŭ ţiarŭ, ce mi-lŭ aduse chelnĕrulŭ la cererea mea.

Îlŭ cetisem totŭ, cu tóte că era de vre-o 12 pagine. Din totŭ cetitulŭ nu-mĭ aducŭ aminte, decâtŭ că se spuneaŭ procesele, în carĭ fusese încurcatŭ Bokros, vitézulŭ, care trecu în lumea ceealaltă în societatea unuĭ butoiaşŭ de slivoviţă, şi sumele, ce le puse în busunariulŭ sĕŭ. Nu-ĭ vorbă, lucrurĭ interesante pentru unŭ omŭ, care ar vre să o

că nóuĕ proiectele guvernuluĭ nu ne trebuescŭ.

Noĭ amŭ fostŭ pururea şi vomŭ fi până la mórte credincioşi sfinteĭ nóstre biserici şi nu voimŭ să alungămŭ pe Dumneḑeŭ din sinulŭ familiilorŭ nóstre.

Profanarea sfinţenieĭ legăturilorŭ familiare nu o concedemŭ.

Pentru credinţa părinţilorŭ nostri vomŭ lupta fără pregetŭ.

Luptândŭ aşa, conscĭĭ suntemŭ a fi deplinŭ conformi şi cu intenţiunile Coróneĭ.

Precum odinióră aşa şi de aicĭ încolo, lupta-ne-vomŭ pentru:

Dumneḑeŭ, Patrie şi *Tronŭ!*

Spre orientare. — „Tribuna“ într'unŭ articulŭ de fondŭ, basându-se pe informaţiunile, ce le-a primitŭ, ĭea posiţie faţă cu eventuala numire a episcopuluĭ de Oradea-mare la postulŭ vacantŭ de archiepiscopŭ şi mitropolitŭ.

Nu putemŭ sci, într'cât informaţiunile „Tribuneĭ“ corĕspundŭ adevĕruluĭ. Cunoscêndŭ însă „firea“ conteluĭ Csáky, nu avemŭ cuvinte de a trage la mare îndoélă esactitatea acelorŭ informaţiunĭ.

Aceea, ce însă din capulŭ loculuĭ trebue să eschidemŭ, este deducţiunea, ce o face „Tribuna“ privitoriŭ la persóna Preasfinţituluĭ episcopŭ de Orade.

Abstragêndŭ cu totulŭ dela împrejurarea, că episcopulŭ Pavelŭ nu e omulŭ, care să umble după onoruri şi distincţiunĭ, este o *imposibilitate morală,* ca Înaltpreasfinţia Sa să şi stea de vorbă cu guvernulŭ în cestiunea numiriĭ sale la scaunulŭ mitropolitanŭ.

Asta maĭ întâiŭ, fiindŭ că însu-şi a condusŭ alegerea şi a constatatŭ decurgerea eĭ regulată.

A dóua, fiindŭ că însu-şi a rugatŭ pe alegĕtorĭ, să nu reflecteze la persóna luĭ.

A treia, fiindŭ că tocmaĭ episcopulŭ Pavelŭ, ca celŭ maĭ bĕtrânŭ dintre episcopiĭ provincialĭ, este după canóne apĕrătoriulŭ chematŭ alŭ drepturilorŭ biserice nóstre.

Între asemenea împrejurărĭ nu este óre o *imposibilitate morală* a şi presupune, că tocmaĭ episcopulŭ Pavelŭ să desavueze alegerea făcută sub conducerea sa, să se desminţéscă pe sine şi pe urmă să vîndă însu-şĭ drepturile bisericeĭ sale, pe carĭ în timpulŭ vĕduvieĭ scaunuluĭ mitropolitanŭ chematŭ este să le apere?

Dar tocmaĭ să nu avemŭ aceste garanţe morale, totuşĭ credemŭ, că alarmarea cleruluĭ nu este justificată.

În decretele Conciliuluĭ I provincialŭ la Tit. II. Capŭ III. p. 3 se statorescc, că împlinirea scaunuluĭ mitropolitanŭ să se facă *prin alegere.* Decretele aceste aŭ fostŭ aprobate de Scaunulŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ, şi Scaunulŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ a sciutŭ câştiga între tóte împrejurăle valóre la celea ce le-a aprobatŭ. Şi în specialŭ Scaunulŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ şi cu ocasiunea vacanţeĭ presente a îndrumatŭ Capitululŭ mitropolitanŭ, să se îngrijéscă de complinirea scaunuluĭ mitropolitanŭ în sensulŭ dispositiunilorŭ cuprinse la locŭlŭ citatŭ.

Astfelŭ stândŭ lucrulŭ, declarămŭ din noŭ, că clerulŭ nu are cuvinte de a se alarma.

Codicele nostru bisericescŭ ne asigură, că numaĭ celŭ alesŭ de noĭ póte să ne fie mitropolitŭ.

Roma va apĕra întregitatea drepturilorŭ nóstre. *Şi vomŭ apĕra-o şi noĭ.*

Contele Csáky va cerca tóte. Causa denumiriĭ se va amâna póte încă multă vreme, cum s'a amânatŭ şi la Croaţi.

Dar, viŭ e Domnulŭ şi nu va concede, ca mitropolitŭ să ne fie altulŭ, decâtŭ unulŭ dintre aceia, pe carĭ voinţa cleruluĭ l-a candidatŭ!

Din isteria proiectului de lege despre căsătoria civilă. — Fóea conservativă „Vaterland“ din Viena în numĕrulŭ sĕŭ din 8 a c. aduce unŭ articulŭ de fondŭ, care pórtă timbrulŭ vĕditŭ alŭ unuĭ comunicatŭ inspiratŭ. Ĕtă-lŭ:

Astădĭ la amédĭ ministeriulŭ ungurescŭ a primitŭ permisiunea preaînaltă, să presente parlamentuluĭ unŭ proiectŭ de lege privitoriŭ la regularea dreptuluĭ matrimonialŭ şi să pótă anunţa acésta cu ocasiunea începerii desbaterii budgetare. Aprópe unŭ anŭ a costatŭ, ca să capete dela Corónă acéstă permisiune. Coróna prin acéstă chibzuire îndelungată şi matură a dovedităŭ, că împărtăşesce îngrijirile întregului episcopatŭ ungarŭ şi că află de justificată avertisaţiunea ridicată în casa magnaţilorŭ. Dacă n'ar fi acesta casulŭ, atuncĭ guvernulŭ n'ar fi avutŭ lucru aşa de uşorŭ — vorbindŭ în dialectulŭ francmasonilorŭ — şi nu şĭ-ar fi procuratŭ prin mijlóce şi căĭ regretabile acea permisiune.

Nicĭ o îndoélă, că Coróna cugetă ca şi elementele sincere şi înţelepte ale ţĕreĭ asupra programuluĭ politicŭ-bisericescŭ şi cu deosebire nu prea favorabilŭ asupra căsătorieĭ civile; căcĭ de altmintrelea nu şĭ-ar fi arĕtatŭ îngrijirea faţă cu acésta din urmă în modŭ atâtŭ de făţişŭ. Dacă acum în fine i-s'a datŭ guvernuluĭ unŭ noŭ terminŭ, atuncĭ acésta corĕspunde stării faptice actuale, cum i-se representă Coróneĭ, ér pe de altă parte convingeriĭ sale, că acum a vênitŭ timpulŭ de lucru *pentru camera deputaţilorŭ, pentru casa magnaţilorŭ şi pentru poporaţiunea ţĕreĭ.*

Timpulŭ gravŭ pentru cabinetulŭ Wekerle şi adecă pentru clica calvină a luĭ Tisza, acum s'a începutŭ, — pentru bucuriĕ n'aŭ nicĭ celŭ maĭ micŭ motivŭ. Noĭ nu vorbimŭ despre camera deputaţilorŭ. Dacă opositiunea ar sci acum, care e datorinţa eĭ patriotică, şi cum îşĭ póte aduna merite neperitóre, pentru Tronŭ şi naţiune, acum ar avé ocasiune pentru acésta.

Nicĭ odată nu a fostŭ maĭ aprópe de ţinta triumfuluĭ finalŭ asupra abusuluĭ partideĭ guvernamentale dela putere, nicĭ odată n'a avutŭ ocasiune maĭ populară de a-şĭ arĕta lealitatea cătră Tronŭ, ca acum. Dar a conta

---

muéscă elŭ mersulŭ vremiĭ, măcar pe o jumătate de ḑi.

Dar cufundatŭ în cetire nicĭ nu băgasem de samă, că mĕ prăjisem minunatŭ de bine. Şi prăjitŭ, nu-ĭ mirare, că începeam a simţi pe Morfeŭ, cum mĕ adie cu aripile sale binefăcĕtóre. Lăsatŭ să fiŭ amăgitŭ, m'am ridicatŭ de pe scaunŭ, şi m'am aşeḑatŭ a lene pe divanŭ. Şi ca să nu maĭ fiŭ supĕratŭ de lumină, mĭ-am pusu pălăria pe ochĭ.

O, şi de aţĭ sci Dvóstră, iubiţĭ cetitorĭ, câte taĭne cuprinde fundulŭ pălărieĭ mele! De aţĭ sci Dvóstră, câtŭ mĕ simtŭ eŭ de bine, cândŭ aşeḑatŭ aşa comodŭ pe unŭ divanŭ, privescŭ cu ochiĭ în întunecimea pălărieĭ mele! Tóte amintirile mi-se arată atuncĭ ca într'o lumină feerică. Da, în „întunecimea“ eĭ eŭ vĕḑŭ în viuă „lumină“ personajele gândurilorŭ mele. Ce suntŭ chipurile fantastice vĕḑute de stăpânulŭ luĭ Rosinante, de „nebiruitulŭ“ hidalgo Don Quixotte, faţă de închipuirile puse în carne şi ósĕ, ce aparŭ ochilorŭ meĭ? Şi orĭ de câte orĭ, cufundatŭ în acestŭ „dolce far niente“, ascultândŭ răpitŭ la povestirile şi la cântările acestorŭ fiinţe, ce spunŭ şi cântă totŭ, ce am gânditŭ vre-odată, totŭ ce a desfătatŭ orĭ a muncitŭ creeriĭ meĭ, — totŭ de atâtea orĭ ajungŭ la una şi aceea-şĭ conclusiune practică, — să nu vĕ fie cu supĕrare, — adormŭ.

Şi aşa şi acum. Încătuşatŭ de celea ce vedeam petrecêndu-se şi povestindu-se de sub căptuşala pălărieĭ mele, am uĭtatŭ tóte, ce maĭ înainte mĕ interesaŭ, am uĭtatŭ foculŭ, care mĕ desfăta cu pălpăitulŭ sĕŭ, am uĭtatŭ mâncarea, care îmĭ căḑuse aşa de bine şi care acum era împrăştiată pe masă, am uĭtatŭ lumina, care ardea pe masa, a căreĭ piciorŭ era în continuă mişcare, şi maĭ pe susŭ de tóte am uĭtatŭ deschisŭ cufĕrulŭ, cu mulţimea bancnotelorŭ marĭ şi micĭ, carĭ făceaŭ la olaltă 20 de milĭ, — le-am uĭtatŭ tóte, şi — am adurmitŭ. . . . . .

Şi durmiam, cândŭ fără nicĭ o causă m'am întorsŭ, şi în acéstă mişcare nefericită am atinsŭ cam neplăcutŭ masa, şi îndată lumina împinsă óre cum de mâna unuĭ duşmanŭ nevĕḑutŭ, căḑu preste cufĕrulŭ deschisŭ. Unŭ momêntŭ aĭ fi creḑutŭ, că s'a stinsŭ. Dar nu preste multŭ o flacără roşetică bătea în susŭ, întâiŭ totŭ slabă, apoĭ din ce în ce totŭ maĭ mare. Câte odată éră scădea, dar numaĭ spre a se ridica din noŭ. Sudorĭ rĕcĭ începură a-mĭ luneca în josŭ de pe frunte.

Ardeaŭ cele 20 de milĭ, preste carĭ nu eram stăpânŭ, şi de sórtea cărora nu puteam de locŭ dispune. Şi eŭ priviam slabŭ, fără de nicĭ o putere. Parcă eram încătuşatŭ de divanŭ. Eŭ priviam nenorocirea mea, a soţieĭ mele şi a copiilorŭ meĭ; o priviam, fără de a puté face nimica. Era destulŭ o singură mână, dar înzădarŭ.

Ce avea să fie din mine, cândŭ nu voiŭ avé de unde să depunŭ cele 20 de milĭ? Ce se va alege din soţia mea, acelŭ ângerŭ de femee, din copiiĭ meĭ nevinovaţĭ? . . . Cerşitoriŭ! . . . . .

Şi la gândulŭ acesta lacrimele se iviră în ochiĭ meĭ. Faţa mea era udă, şi chipulŭ meŭ se sbârci. De-a lungulŭ fruntiĭ mele simţiam o apĕsare aşa de grea şi durerósă.

Da, cerşitoriŭ cu toţĭ aĭ meĭ! Cerşitoriŭ şi tălhariŭ. Tălhariŭ da, căcĭ cine ar fi creḑutŭ, că mĭ-aŭ arsŭ baniĭ, mĭ-aŭ arsŭ, şi ĭ-am vĕḑutŭ arḑêndŭ, dar nu ĭ-am pututŭ mântui? Cine? . . . . Nimenĭ!

Şi parcă mĕ vedeam aruncatŭ în prinsórea cea maĭ ordinară şi maĭ infectă, legatŭ de pociumpŭ; parcă auḑiam zurăitulŭ lanţurilorŭ, auḑiam trântindu-se uşa prinsoriĭ înaintea mea. . . . . Se trântia; dar de ce se totŭ trântesce? Ce aŭ cu mine acum, după ce m'aŭ închisŭ, ce totŭ batŭ la uşa mea? Da, batŭ, batŭ mereŭ. . . . De ce? . . .

Şi pălăria îmĭ căḑu de pe ochĭ, şi eŭ zăriĭ érăşi cufĕrulŭ meŭ dicsuitŭ de bancnote, lumina aprópe arsă pe masă, şi auḑiam loviturile în uşe.

A! era chelnĕrulŭ, care venise, după cum ne înţelesesemŭ, să mĕ trezéscă.

* * *

La sfârşitulŭ luĭ Octobre, după ce am terminatŭ óra de oficiŭ, am lăsatŭ la bancă cu adresa directoruluĭ următórea hârtie:

„Onorată Direcţiune!

„Mulţămescŭ din inimă pentru încrederea pusă în mine, acum la înfiinţarea institutuluĭ nostru, cândŭ se întimpină cele maĭ multe greutăţi, şi vĕ rogŭ, primiţĭ cu finea anuluĭ curentŭ dimisiunea mea.

„Observŭ, că acéstă hotărîre a mea e nestrămutată.“

Zădarnice aŭ fostŭ tóte insistările tuturorŭ, n'am să-mĭ retragŭ scrisórea. Nenorocirea păţită în visŭ din causa meseĭ schiópe dela hotelulŭ din Solnocŭ nu vreŭ să se maĭ repetéscă. **A.**

pe acestă spiritu pătrundătoriu, nu ne trece prin gându.

În orĭ ce chipu însă reflexiunile dispositiunilorŭ din ţara întrégă vorŭ aduce evenimente cu totulŭ caracteristice în camera deputaţilorŭ pentru guvernulŭ actualŭ şi pentru proiectele sale de reformă. Într'aceea însă casa magnaţilorŭ şi catoliciĭ vorŭ face totulŭ, ceea ce le impune seriositatea gravă a situaţiunii.

Deja astădĭ putemŭ să împărtăşimŭ, că dacă nu maĭ curêndŭ, celŭ puţinŭ imediatŭ după presentarea proiectului pentru căsătoria civilă se va întruni conferenţa episcopilorŭ şi va face cele de lipsă, pentru ca pe poporaţiunea catolică să o mobiliseze pentru datorinţele eĭ faţă de religiune şi morală. Poporulŭ catolicŭ alŭ Ungarieĭ îşi va face datoria — aştéptă cu nerăbdare signalulŭ. *Deja pe la mijloculŭ luĭ Augustŭ* a răspunsŭ Sîntulŭ Scaunŭ la cunoscuta adresă a episcopatuluĭ privitoriŭ la proiectele politice bisericescĭ. Acéstă enunciaţiune papală neîmpărtăşită încă — din causa căreia în enciclica din 2 Septembre a fostŭ atâtă de puţinŭ vorba directŭ despre aceste „reforme“ — procederea decisivă şi unanimă a capuluĭ supremŭ alŭ bisericeĭ cu episcopatulŭ ungarŭ şi cu credincioşiĭ, precum şi cu confesiunile necatolice prevĕdĕtóre va ave ca urmare decisiunea sa asupra guvernuluĭ, saŭ asupra camereĭ deputaţilorŭ. *„Nimicŭ preste noĭ şi fără noĭ.“*

Casa magnaţilorŭ o va face acésta cu acelŭ tactŭ politicŭ, care a distins'o până acum în modŭ imposantŭ, încâtŭ nu se póte trage la îndoélă succesulŭ biruitoriŭ. Elita naţiuniĭ în unire cu poporulŭ va sci să pună la locŭlŭ lorŭ pe destructoriĭ teroriştĭ şi va urma cu însufleţire îmbărbătarea, ce transpiră din atitudinea de până acum a Corónеĭ.

Cardinaliĭ Vaszary şi Schlauch la dorinţa expresă a împĕrătesеĭ aŭ fostŭ primiţĭ în audienţă privată în Budapesta.

Cu ocasiunea acésta M. Sa Împĕrătésa se informă cu compătimire asupra sănĕtăţiĭ primateluĭ. Eminenţa Sa răspunse, că se află bine, dar situaţiunea politică îĭ procură marĭ îngrijirĭ. „Dar bietuluĭ Împĕratŭ!“ răspunse împĕrătésa. În aceste cuvinte sublime zace apelulŭ urgentŭ către tóte inimele şi consciinţele. Apelulŭ către toţĭ, cărora le zace la inimă bunăstarea Tronuluĭ şi a patrieĭ, carĭ nu voescŭ să hazardeze interesele eĭ, *să alunge grijile grele ale Monarchuluĭ prin o procedere energică, bărbătéscă şi neclătită.*

Acestea „Vaterland“.

Ĕră „Magyar Állam“ din Budapesta aduce în numĕrulŭ sĕŭ din 11 a c. următórele:

S'aŭ pornitŭ totŭ felulŭ de conjecturărĭ asupra cestiuniĭ, cum s'a pututŭ întîmpla, că învoirea regéscă e datată din 6 Novembre, dar s'a datŭ dluĭ dr. Wekerle numaĭ în 8 Novembre, precândŭ foile partiduluĭ guvernamentalŭ, carĭ aŭ apărutŭ în 6 Novembre după amĕdĭ şi în 7 Novembre, aŭ susţinutŭ statornicŭ, că învoirea se va da, dar încă nu s'a datŭ.

Împrejurarea asta, care la totŭ casulŭ are să se desvĕléscă, dă unorŭ foĭ rĕutăcióse ocasiune spre a fabrica combinărĭ de acelea, carĭ aŭ tendinţa de a încurca complicarea încă şi maĭ tare. Lucru firescŭ, că foile jidovescĭ vieneze premergŭ. Aşa s'a străplătatŭ şi în foile ungurescĭ următórea scire, ce faĭmosulŭ „Wiener Tagblatt“ o aduce, precum dice, din „isvorŭ autenticŭ“:

„Cu privire la proiectele bisericescĭ-politice între corónă şi guvernŭ n'a esistatŭ nicĭ o diferinţă; cu totulŭ altceva a fostŭ aceea, ce a făcutŭ situaţiunea seriósă. Wekerle adecă, şi în solidaritate cu elŭ întregŭ guvernulŭ a cerutŭ dela corónă, ca pentru trecerea proiectelorŭ să oferéscă nisce garanţe. Ministrulŭ preşedinte a spusŭ în conferinţă, că casa deputaţilorŭ de sigurŭ primesce proiectulŭ, pe cândŭ casa magnaţilorŭ de sigurŭ nu-şĭ dă învoirea. Wekerle a doritŭ decĭ dela corónă, să-şĭ dea deja acum învoirea la aceea, ca în locurile vacante din casa magnaţilorŭ să denuméscă pe aceia, pe carĭ îĭ propunemŭ noĭ. A dorit'o şi aceea ministrulŭ preşedinte, ca să priméscă concesiunea şi pentru eventuala reformă a caseĭ magnaţilorŭ. Hotărîrea referitóre la asta şi nimicŭ altceva a amânatŭ regele pe ceea ci. În ceea ci a datŭ apoĭ lucrurile dorite.“

Ceea ce este esenţialŭ în acestea, e fórte puţinŭ, ĕră ceea ce este rĕutate, e chiară multŭ. Ajunge a aminti, că numirile pentru casa magnaţilorŭ şi aşa se întîmplă pe basa propunerii din partea guvernuluĭ, şi aşa dară guvernulŭ n'a pututŭ avé lipsă de o astfelŭ de pretensiune, ĕră de altă parte ce privesce reforma caseĭ magnaţilorŭ, de acésta cabinetulŭ Wekerle se îngrozesce cu multŭ maĭ tare, câtŭ să cuteze a o propune!

Dar de aceea spunemŭ şi noĭ ceva. Din 6 Novembre e datată învoirea regéscă, dar dr. Wekerle Sándor a primit'o numaĭ în 8 Novembre. Óre nu se îmbie decĭ maĭ tare supunerea, că corónа a făcutŭ guvernuluĭ reservaţiunĭ, şi documentulŭ de concesiune s'a şi scrisŭ în 6 Novembre în sperarea, că propositiile acestea se vorŭ primi? Guvernulŭ nu a primitŭ îndată modificările Maĭestăţiĭ Sale, a ţinutŭ în 6 Novembre de repetite orĭ conferinţe, Wekerle a mersŭ din noŭ la Maĭestatea Sa, care a rĕmasŭ neschimbatŭ pe lângă condiţiunile Sale, pe carĭ cabinetulŭ în conferinţa de ministri de Lunĭ sara şi nóptea le-a şi primitŭ. Cândŭ Wekerle a notificat'o acésta în Viena Maĭestăţiĭ Sale, a primitŭ la mână învoirea datată din 6 Novembre, dar reţinută până la primirea propositiilorŭ.

Asta e esplicarea maĭ probabilă a moduluĭ, cum a primitŭ Wekerle numaĭ în 8 Novembre la mână învoirea datată din 6 Novembre; şi asta ne spune şi causa, pentru ce are guvernulŭ lipsă de dóuĕ săptĕmâni pentru prelucrarea proiectuluĭ. Pentru că motivarea în forma unuĭ tomŭ grosŭ fiindŭ gata deja de multă vreme, redactarea eĭ din noŭ e de totŭ de prisosŭ.

Póte că vomă puté servi în curêndŭ în direcţia asta cu unŭ raportŭ încă şi maĭ amĕnunţitŭ, şi atunci vomŭ puté arĕta, carĭ puncte le-a primitŭ guvernulŭ în proiectulŭ sĕŭ la propositia regéscă . . . şi póte şi aceea, că de unde a luatŭ Maĭestatea Sa condiţiunile acestea atâtŭ de deprimătóre pentru protestanţĭ şi liberalĭ, asupra cărorŭ condiţiunĭ şi guvernulŭ a fostŭ într'o nesiguritate, câtŭ nu scia, că óre să dimisioneze, orĭ să se umiléscă şi să taĭe dinţiĭ „reformelorŭ“ sale. În sfârşitŭ s'a hotărîtŭ pentru césta din urmă dnulŭ Wekerle şi consoţiĭ, ţinêndŭ de maĭ bună gloria domniriĭ liberale decâtŭ căderea „strălucită“.

Deocamdată aşa staŭ evenimentele din 6 Novembre în ipotesă probabilă. Preste câteva dile dóră vomŭ puté spune şi deplinulŭ adevĕrŭ. Datele suntŭ în parte deja în mânile nóstre!

Atâta „Magyar Állam“.

Ĕră „Magyar Hirlap“ publică raportulŭ acesta de totŭ sensaţionalŭ:

Înainte de tóte putemŭ dechera, că deja în 6 Nov. n'a esistatŭ nicĭ pe unŭ momîntŭ îndoélă despre aceea, că óre regele datu-şĭ-a învoirea, ca proiectulŭ despre căsătoria civilă să se subştérnă.

Dór însu-şĭ ministrulŭ-preşedinte Wekerle încă a decheratŭ, că la învoirea regeluĭ nu încape îndoélă.

Ce a pututŭ causa dară totuşĭ întârdiarea de dóuĕ dile?

În conferinţa ministerială din 6 Nov. aŭ pretinsŭ dela rege, să-şĭ dea învoirea la aceea, ca în protocolulŭ conferinţeĭ ministeriale să se priméscă pasajulŭ, că:

Învoirea regeluĭ la subşternerea proiectuluĭ despre căsătoria civilă nu s'a datŭ în urma presiuniĭ de cause esterne, ci din voinţa proprie a corónеĭ, şi că însu-şĭ regele încă doresce introducerea căsătorieĭ civile.

Consiliulŭ de ministri a privit'o acésta de necesară, pentru ca deja de maĭ înainte să se îngrijéscă de răspunsŭ, cândŭ opositia din casa magnaţilorŭ, la combaterea proiectuluĭ, ar veni înainte cu aceea, că chiară şi regele şi-a datŭ învoirea numaĭ de silă în urma unorŭ cause esterne, a crisеĭ ministeriale austriace acute şi a altorŭ împrejurărĭ.

Chiară de aceea consiliulŭ de ministri nu a cerutŭ numaĭ primirea pasajuluĭ din cestiune în protocolŭ, ci şi aceea, ca Maĭestatea Sa să dea concesiunea, ca întru câtŭ inimiciĭ liberalismuluĭ ar ataca reforma cu aserţiunĭ de acestea, ministrulŭ-preşedinte să aĭbă voe a publica partea acésta din protocolulŭ consiliuluĭ de miniştri, orĭ să aĭbă voe a dechera, că regele întru adevĕrŭ doresce căsătoria civilă.

La dorinţa acésta îndoită a consiliuluĭ de ministrĭ a decheratŭ regele, că în pripă nu póte să hotărésca, dar se va gândi asupra lucruluĭ şi despre hotărîrea sa va înscinţa pe guvernŭ în scrisŭ.

Pentru ca să afle hotărîrea asta a regeluĭ, a călătoritŭ ministrulŭ-preşedinte la Viena.

Şi precum putemŭ dechera în modŭ deplinŭ autenticŭ, regele a concesŭ, ca în protocolulŭ consiliuluĭ de ministri să se priméscă pasajulŭ din cestiune, a concesŭ şi aceea, ca în casŭ de lipsă ministrulŭ-preşedinte să se pótă folosi oficiosŭ de elŭ.

Étă asta e causa, pentru care hotărîrea regéscă publicată în 8 e datată din 6 Nov., dar garanţele şi-le-a primitŭ ministrulŭ-preşndinte numaĭ în 7 Nov.

Aşa „Magyar Hirlap“. Fie acestea adevĕrate orĭ neadevĕrate, ele n'aŭ lipsă de comentariŭ lungŭ. Dacă suntŭ adevĕrate, atunci cabinetulŭ Wekerle ni-se înfăţişézĕ ca o cétă de ómenĭ de omenie, carĭ numaĭ ca să-şĭ ajungă scopulŭ, nu se sfiescŭ a sili pe regele, să spună, că simţesce ceea ce nu simţesce. Şi purcederiĭ acesteia nu scimŭ, ce nume să-ĭ dămŭ. E la totŭ casulŭ fórte caracteristică pentru liberalismŭ. În casulŭ acesta pricepemŭ fórte uşorŭ şi cuprinsulŭ gravŭ alŭ cuvintelorŭ, carĭ regina le-a rostitŭ către primatele Ungarieĭ. Ĕră dacă

cele dise de „Magyar Hirlap“ suntŭ neadevĕrate, atunci ĕră trebue să dicemŭ, că numai sub domnia liberalismului se póte, ca în publicitate să se arunce domnitoriului în faţă învinuirea vătĕmătóre, că elŭ nu lucră, după cum îi dictézĕ consciinţa.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În dilele din urmă s'aŭ lăţitŭ sciri îngrijitóre despre starea sanitară a Sfinţiei Sale Leonŭ XIII; dară mulţămită Domnului, acele sciri nu aŭ fostŭ întemeiate. Sfinţia Sa în urma unei răceli la gâtŭ pe câteva dile a fostŭ opritŭ să vorbéscă, şi aşa a întreruptŭ primirea audiinţelorŭ. Fiindŭ acum sănĕtosŭ deplinŭ Pontificele Leonŭ XIII érăşi primesce în audienţă.

În cestiunea exequaturei guvernulŭ italianŭ e pe calea de a ceda şi a renunţa la pretensiunea de a numi elŭ pe patriarchulŭ de Veneţia, după ce în o serie de articuli publicaţi în „Civiltà cattolica“ s'a probatŭ până la evidenţă, că pretensiunea guvernului nu este îndreptăţită.

Se anunţă din Petersburg, că Islovski, agentulŭ diplomăticŭ alŭ guvernului rusescŭ pe lângă Vaticanŭ, care de presente petrece în Petersburg, în curêndŭ se va rentórce la postulŭ sĕŭ, avêndŭ îndrumări speciale dela Ţarulŭ cu privire la resolvirea unorŭ cestiuni importante, ce de mai multŭ timpŭ se tractéză între Rusia şi Vaticanŭ.

Prefectulŭ Propagandei cardinalulŭ Ledochovski a distribuitŭ ca ajutoriŭ societăţilorŭ pentru emanciparea sclavilorŭ 160,000 lire.

Frância.

Fostulŭ deputatŭ Pion scrie unŭ articulŭ de diarŭ, în care dice, că se dă ultării unŭ factorŭ importantŭ în apropiarea Frânciei de Rusia, şi acesta este Pontificele Leonŭ XIII. Pion provócă guvernulŭ, să recunóscă, că pacea religiósă este garanţa mântuirii şi gloriei pentru Frância. Osia politicei esterne a Frânciei nu trece numai prin Petersburg, ci şi prin Vaticanŭ. Ţarulŭ, care scie apreţia importanţa bisericei pentru prosperarea Frânciei, precum se scie, a distinsŭ pe archiepiscopulŭ de Paris. Din articululŭ deputatului Pion se vede, că şi Francesii începŭ a-şi veni în fire şi a recunósce, că numai pacea religiósă şi buna înţelegere cu biserica póte mântui Frância de decădinţa, spre care o împinge falsulŭ liberalismŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dlŭ Wekerle nu a umblatŭ în deşertŭ la Viena, de-órece Maiestatea Sa şi-a datŭ consimţĕmîntulŭ prealabilŭ, ca proiectulŭ de lege referitoriŭ la dreptulŭ matrimonialŭ să pótă fi presentatŭ camerei deputaţilorŭ. Faptulŭ acesta a causatŭ mare bucurie în Israilŭ.

Dlŭ ministru în şedinţa din 9 a c. a camerei a făcutŭ cunoscutŭ, că proiectulŭ amintitŭ avêndŭ lipsă de o motivare mai lungă, numai preste dóuĕ sĕptĕmâni va puté fi pusŭ pe masa camerei. Totŭ atunci va presenta şi unŭ proiectŭ cu privire la modificarea unorŭ dispusĕţiuni ale Art. de lege 52 din an. 1869. În modificarea acestui articulŭ de lege protestanţii vĕdŭ o jignire a drepturilorŭ confesiunii lorŭ. Pentru aceea se aştéptă, că vorŭ face la timpulŭ sĕŭ opoziţie guvernului.

În şedinţa din 9 a c. a camerei s'a începutŭ şi desbaterea asupra budgetului pe 1894. Hegedŭs Sándor referentulŭ comisiunii finanţiare recomândă primirea budgetului. Helfi Ignácz nu votéză budgetulŭ, care este acomodatŭ după afacerile comune cu Austria, ceea ce nu se unesce cu principiile profesate de elŭ şi soţii lui; chiarŭ şi regularea valutei dice, că o îngreunéză Austria. Horánszky Nándor vorbesce în numele partidului naţionalŭ contra primirii budgetului: ecuilibriulŭ finanţialŭ dice că s'a restabilitŭ numai prin îngreunarea poporului contribuabilŭ; cu regularea valutei ţara are perderi enorme; ministeriŭ de reclamŭ. — În şedinţa din 10 şi 11 a c. s'a continuatŭ şi terminatŭ desbaterea generală a budgetului. La închiarea desbaterii ministrulŭ Wekerle se apĕră contra imputărilorŭ, ce i-le facŭ oratorii opoziţiei, şi declară, că cabinetulŭ actualŭ stă de lucru, câtŭ unŭ membru alŭ ministeriului (înţelege pe Csáky) din causa sănĕtăţii sdruncinate este silitŭ să se retragă.

În 13 a c. s'a începutŭ desbaterea specială a budgetului ministrului de interne. Holló Lajos a presentatŭ unŭ proiectŭ de resoluţiune, prin care cere, ca camera să autorizeze guvernulŭ a presenta proiecte de lege referitóre la estinderea dreptului de alegere, la nóua arondare a cercurilorŭ electorale şi la organisarea casei de susŭ pe basă electorală. Ce privesce reducerea censului, dice elŭ, că acésta nu e de temutŭ. Să vină deputaţii naţionalităţilorŭ în dietă, şi să-şi spună aci gravaminele în locŭ de a agita afară de cadrulŭ constituţiunii. Proiectulŭ de resoluţiune alŭ lui Holló a fostŭ respinsŭ.

Austria.

După multe consultări cu capii maioritătii coaliate a succesŭ prinţului Alfred Windischgraetz compunerea cabinetului de coaliţiune. Fóea oficiósă „Wiener Ztg“ din 12 a c. comunică autografele, prin cari M. S. Monarchulŭ a primitŭ dimisiunea ministeriului Taaffe, precum şi constituirea cabinetului Windischgraetz. Membrii nouluĭ cabinetŭ suntŭ: *Windischgraetz* ministru-preşedinte, contele *Schönborn* ministru de justiţie, contele *Falkenhayn* ministru de agricultură, br. *Welsersheimb* ministru alŭ miliţiei teritoriale, *Iaworski* ministru alŭ Poloniei, *Plener* ministru de finanţe, contele *Wurmbrand* ministru de comerciŭ, *Madeiski* ministru de culte şi marchisulŭ *Baquehem* ministru de interne. Noulŭ cabinetŭ se va presenta în cameră în sĕptĕmâna viitóre, câtŭ îşi va desvolta şi programulŭ.

Este cunoscutŭ, că regimulŭ Taaffe a guvernatŭ 14 ani fără a dispune de o maioritate parlamentară constantă, ci din casŭ în casŭ pacta acum cu Poloniĭ, acum cu Germânii liberali, acum cu alte cluburi. Cabinetulŭ Windischgraetz, ce e dreptŭ, va dispune de o maioritate parlamentară preponderantă, numai câtŭ nu e omogenă, ci compusă prin coaliţiunea alorŭ trei partide, dintre cari fiesce care profesézĕ alte principii politice. Până partidele acestea se vorŭ puté înţelege între sine, este asigurată şi viaţa cabinetului; cândŭ se va nasce conflictŭ între ele, cabinetulŭ ĕră rĕmâne fără maioritate şi va trebui saŭ să se retragă, saŭ imitândŭ pe contele Taaffe să-şi caute spriginŭ la celealalte fracţiuni parlamentare.

Italia.

Cabinetului Giolitti se pare că-i suntŭ numĕrate dilele. Mai mulţi deputaţi guvernamentali după deschiderea parlamentului vorŭ trece în opoziţie, combătêndu fără cruţare guvernulŭ pentru nefericita-i politică finanţială. Înaintea ţĕrei este discreditatŭ Giolitti de către contrarii lui politici prin adunări publice şi scrieri volante. Aşa Nicotera într'o scrisóre îndreptată către alegĕtorii sĕi impută ministrului preşedinte, că prin înşelăciune s'a avîntatŭ la posiţia înaltă, ce o ocupă; a propagatŭ demoralisarea folosindŭ pe judecători ca instrumente spre fapte de josŭ (procesulŭ Bancei romane); nu s'a îngrijitŭ de reducerea cheltuelilorŭ, precum a promisŭ. Din budgetulŭ armatei se puteaŭ cruţa şi 20 de milióne, numai trebuiaŭ alungaţi lupii cei flămânzi; la judecători, şcóle şi universităţi încă s'ar puté face cruţări considerabile, numai câtŭ să se delăture atâtea parasite de oficiali. Giolitti a nimicitŭ creditulŭ ţĕrei prin politica sa.

În Sicilia érăşi este în flóre brigantajulŭ; administraţiunea este miserabilă, câtŭ poporulŭ în nemulţămirea sa manifestézĕ tendinţa de a se rumpe de către Italia. Precum se scrie din Palermo lui „Osservatore Romano“, în multe părţi ale Sicilieĭ se dă fără nicĭ o reservă espresiune dorinţei de a ajunge sub protectoratulŭ englesŭ. Contribuţiunile suntŭ nesuportabile, justiţia şi administraţia sub tótă critică. Sub pretestŭ de a pune capetŭ brigantajului, în adevĕrŭ însă spre a sugruma o eventuală rescólă, s'a introdusŭ în Sicilia multă miliţie. Oficerii suntŭ împreună cu tótă armata urgisiţi de poporŭ, şi consideraţi ca tirani şi impilători. Ei s'aŭ disgustatŭ de rola de sbiri, ce o aŭ, şi sfătuescŭ regimulŭ, ca să trimită în insulă mai puţini gendarmi şi soldaţi, dară mai mulţi oficiali capabili şi onesti. — Aceste încă suntŭ fructe de ale liberalismului modernŭ.

Grecia.

Grecia s'a cufundatŭ totŭ mai multŭ în datorii, aşa câtŭ astădi abia mai află creditori, dela cari să capete împrumuturi şi pe lângă percente mari. Miseria finanţială a accentuat'o şi regele în discursulŭ tronului şi a provocatŭ dimisiunea ministeriului. Cu compunerea nouluĭ cabinetŭ regele a încredinţatŭ pe Trikupis, căruia i-a succesŭ a compune ministeriulŭ, dară cu greŭ credemŭ, că îi va succede a regula finanţele sdruncinate.

Corespondințe.

Din Archidiecesă.

Stimate Domnule Redactoru!

Ați fostu amintitu deja odată în colónele „Unirii", cum „istoriografulu" și teologulu „ortodoxu" alu „Gazetei" după multă cercare în susu și în josu și-a căpětatu unu „istoriografu" obscuru numitu Calomfirescu, care minunatele-i *„cercetări"* i-le-a recensatu într'o fóe amărîtă numită „Revista critică literară" sub direcțiunea dlui Aronu Densușanu din Iași. Încă atunci mě plecam spre credința, că saŭ dlu Calomfirescu este totu teologulu din cóstele „Gazetei", numai sub altu nume, saŭ la spatele lui stă totu N. Densușanu.

În numěrulu 10 din acésta fóe „istoriografulu" Calomfirescu din tocmelele soboruluĭ dela 1675 din Belgradu întocmesce unu cestionariu totu după sistema dluĭ N. Densușanu despre unele datinĭ religióse și păgânescĭ ale poporuluĭ nostru. Deosěbirea între elu și dlu Nic. Densușanu zace numai în aceea, că pe cându dlu N. Densușanu cutrierându tóte dicționarele a pusu în cestionariulu sěu unu babilonu de cuvinte, pe carĭ necum poporulu, dară póte nicĭ dînsulu nu le scie, că ce suntu și ce însamnă, pe atunci dlu Calomfirescu vorbesce de datinĭ de acele, de carĭ ar puté să aibă notiță, dacă ar cunósce și numai câtu de puținu poporulu nostru, ca de pildă, că punu ómeniĭ banĭ în sicriulu mortuluĭ? cântă femeile mortulu? și altele.

Asta însă nu mě interesézá multu. Ce mě interesézá, suntu următórele treĭ lucruri din acestu cestionariu nou.

1. Din împrejurarea, că la poporulu nostru datinele păgânescĭ s'aŭ păstratu póte mai bine ca la alte popóre latine, în favorulu nostru nu se póte deduce chiaru nimica. Se póte însă deduce fórte multu în defavorulu bisericeĭ creștine „ortodoxe" a teologuluĭ „Gazetei", care biserică nicĭ cându n'a avutu destulă tărie morală spre a străbate destulu de adâncu în sufletulu și viața poporuluĭ și a stîrpi credințele păgâne, carĭ și astădĭ afară de valórea fórte problematică istorică, pentru tótă cultura și desvoltarea nóstră n'aŭ nicĭ o valóre.

2. Dlu Calomfirescu dice fórte bine și cu multu adevěru, că *„istoria nóstră bisericéscă până acum vre-o treĭ patru securi tace aprópe cu totulu despre vicisitudinile bisericeĭ, de atunci încóce până prin secululu trecutu abia scimu încâtva șirulu Mitropoliților"*. Teologulu „Gazetei" însă în cercetările sale pag. 14 escentricu ca tot-deuna totu relativu la istoria bisericeĭ nóstre dice, că „seria instituțiunilorŭ nóstre naționale bisericescĭ o putemu urmări *„până în cele mai depărtate timpuri ale evului mediu"*. Singuru aserțiunea acésta órbă de cutezată a teologuluĭ „Gazetei" este destulă, ca să-lu fi făcutu pe dlu Calomfirescu, dacă cumva nu e chiaru dlu Nic. Densușanu și e omu seriosu și nu unu diletantu, să denege cercetărilorŭ dluĭ N. Densușanu orĭ ce valóre sciințifică.

3. Dlu Calomfirescu vorbesce despre *„sobóre"*, *„concilii"* și *„sinóde"* ca despre treĭ lucruri diverse, fără să scie, că tóte treĭ însamnă unulu și acela-și lucru, numai câtu *„soboru"* e terminulu slavicu, *„concilĭu"* terminulu latinu, și *„sinodu"* terminulu grecescu. Óre *„Kálomfiry"* unguresce, *Calomfirescu* românesce și *Kalomfirovici* slovenesce, saŭ *Densusi* unguresce, *Densușanu* românesce și *Densușovicĭ* slovenesce însémnă treĭ persóne deosěbite?

Și acum nisce cârpacĭ de aceștia în cestiunile juridico- și istorico-bisericescĭ ca dniĭ Nic. Densușanu și póte alias „Calomfirescu" voescu să învețe clerulu nostru cu „Gazeta" laolaltă dogme și canóne!!! *Difficele est satyram non scribere.*

Altcum așa se vede, că materialulu istoricu despre *„frumósele nóstre instituțiuni"*, înainte de unire, ce i-l'a submínistratu „Unirea" în nriĭ 23 și 24, a avutu efectulu, că dlu N. Densușanu póte alias Calomfirescu a căutatu prin sobórele cele vechĭ legale și nu „anticanonice" ca cele de sub Mitropolitulu Vancea, și a aflatu ansă să-și completeze minunatulu cestiunariu din „Gazeta" și în privința usanțelorŭ păgânescĭ ale poporuluĭ nostru. Totuși suntu doctoriĭ de teologie buni și pentru teologulu „Gazeteĭ". **Tt.**

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ inițiată de noĭ în numěrulu 16 alu „Unirii" din 1891 aŭ solvitu: În Archidiecesă: *Protopopiatulu Blașiului* parochia *Obregea* 2 fl. 40 cr. — *Protopopiatulu Reghinului* parochia *Hodacu* 8 fl.

Până acum a incursu de totu suma de 1,668 fl. 45 cr.

Noutățĭ.

Din diecesa Oradeĭ. On. *Leontinu Paladi* preotu nou-ordinatu e denumitu de vice-actuariu episcopescu și protocolistu.

Din diecesa Lugoșuluĭ. On. *Iosifu Stupineanu* parochu în Secașu a fostu numitu parochu în Lunca Cernii. — On. *Ioanu Țucu*, care în 29 Octobre a. c. a fostu chirotonitu de preotu, a fostu dispusu de cooperatoru în Visagu.

Stațiune docentală. Pentru completarea stațiuniĭ docentale din *Cicău-Ormenișu* în tractulu protopopescu alu *Arieșuluĭ* cu docente ambulantu prin acésta se escrie concursu cu terminulu de 20 Novembre a. c. st. n. Emolumentele: 1. Salariu 300 fl., și anume: în *Ormenișu* 150 fl. din repartițiune pe poporu, ér în *Cicău* asemenea 150 fl. parte din repartițiune pe poporu, parte din cassa școleĭ, solvindu-se în 4 rate egale. 2. Cuartiru liberu în edificiulu școleĭ din *Cicău*.

Mulțămită publică. Domnulu *Demetriu Lupu* proprietariu în Hodacu a donatu în anulu trecutu 6 fl., ér în anulu acesta 4 fl., ca din aceia să se cumpere cărți pentru băeții mai sěracĭ, care faptă a luĭ nu póte rěmâné uitată. Decĭ și pe acésta cale primescă marinimosulu binefăcětoriu mulțămita cea mai sinceră. Hodacu la 13 Novembre 1893 *Ioană Scridonu* învățătoriu gr. cat.

Tinerimea academică și politica guvernului. Tinerimea academică jidană și o parte a tinerimiĭ magiare din Budapesta a convocatu întrégă tinerimea universitară la o adunare, în care să salute cabinetulu Wekerle pentru reformele luĭ politice bisericescĭ. La adunare aŭ luatu parte și vre-o 50 de tinerĭ universitarĭ românĭ. Aceștia ascultară vorbirile înfocate ale jidanilorŭ, dară cându era să se pronunțe unanimu pentru căsătoria civilă, Romanii strigară: „Nu ne trebue căsătorie civilă!" Păsirea Românilorŭ a surprinsu pe celalalți și a provocatu unu sgomotu teribilu, câtu representantulu ordiniĭ publice a amenințatu cu disolvarea adunăriĭ. Ne mirămu, cum de tinerii catolici magiarĭ nu aŭ protestatu împreună cu Românii contra manifestărilorŭ jidane-liberale. Onóre braveĭ tinerimi române, care cu atâta curajŭ și isteție a sciutu zădărnici planurile Jidanilorŭ, carĭ s'aŭ încercatu a presenta lucrulu, ca și cum toți tineriĭ universitarĭ, fără deosěbire de religiune și națiunalitate, ar fi încântați de politica guvernului favorabilă numai pentru Jidovi și inimică creștinismului și națiunalităților nemagiare. Numai Românii s'aŭ arětatu aderenți ai adevěrateĭ libertăți față de curentulu centralisatoriu, care duce la omnipotența statului, adecă a partiduluĭ, care are în mână frînele guvernăriĭ.

Administrația de statu. Vicecomitele comitatului Făgărașu din încrederea adunăriĭ generale administrative trimite guvernului și dieteĭ o adresă, în care cere, ca guvernulu să fie autorisatu din partea dieteĭ a aplica celu puținu în părțile ardelene § 1 alu art. de lege XXXIII din 1891 referitoriu la administrația de statu. Ca motivu pentru introducerea administrațiunii de statu se aducu uneltirile Românilorŭ, carĭ se nutrescu și din țara vecină. „Aceste uneltiri periculóse," dice adresa, „aŭ datu signalulu de alarmă, și amenințându ne impunu, să ne deșteptămu, căci valurile mării agitate aŭ trecutu deja preste înălțimile Carpaților și amenință a înghiți părțile ardelene ale Ungarieĭ."

Școlele românescĭ din comitatulu Aradului. În ședința din 14 a comitetului comitatensu administrativu raportându inspectorulu scolasticu, că la școlele române gr. or. învățătoriĭ nicĭ grije nu aŭ de propunerea limbeĭ magiare și nu-și împlinescu datoriințele învățătorescĭ, s'a primitu unu regulamentu, prin care între altele se dispune, ca notariĭ comunalĭ celu puținu odată în lună, ér cei cercualĭ celu puținu la unu pătrariu de anu odată să visiteze școlele însemnându în unu protocolu anumitu cele aflate. Pe sama școlelorŭ române gr. or. să se comande îndată cărți pentru învățarea limbeĭ magiare, și acelea să se înmanueze învățătorilorŭ prin primăria comunală. Asemenea cuprinde regulamentulu și alte dispusețiuni, carĭ tale în drepturile, ce le aŭ confesiunile asupra școlelorŭ susținute de dînsele.

Br. Alesandru Bach a reposatu în 12 a c. în Unterwallersdorf (Austria de josu) în alu 81-lea anu alu etățiĭ. Bach s'a făcutu celebru ca ministru de interne în aniĭ 1849—1859, cându prin o politică absolutistică centralisatóre s'a încercatu a face din monarchia nóstră unu statu unitaru. Ungurii l'aŭ urgisitu, deși în praxă politiciĭ magiarĭ nu suntu străinĭ de sistemulu luĭ politicu. După 1859 Bach a fostu ambasadoru austriacu la Vaticanu până în 1867, cându s'a retrasu în viața privată.

Atentatulu dela Barcelona. În séra de 7 a c. în teatrulu Liceo din Barcelona (Spania) aŭ esplodatu dóue bombe Orsini provocându o panică grozavă în publicu. Esplosiunea a stricatu mai multe staluri în teatru, 15 persóne aŭ fostu omorîte și vre-o 40 greu rănite. După cercetările făcute se pare că atentatuliu din teatru a fostu unu actu de rěsbunare alu anarchiștilorŭ pentru esecutarea consoțululuĭ lorŭ Pallas, care a cercatu să asasineze pe mareșalulu Martinez Campos. Se dice, că imediatu după esecutarea luĭ Pallas s'ar fi formatu în Barcelona o asoțiare de anarchiști sub numele de „Rěsbunătoriĭ luĭ Pallas", și se presupune, că atentatuliu a fostu comisu de eĭ. Până acum s'aŭ arestatu preste 150 de anarchiști, dară nu s'a pututu constata deplinu, care din eĭ a comisu atentatulu.

Casurĭ de mórte. *Iosifu Popoviciu* parochu în *Noulu săsescu* (tractulu Cichindealuluĭ) a repausatu în 6 Novembre a. c. în etate de 57 aniĭ în alu 35-lea anu alu preoțieĭ. — *Ioanu Șandoru* parochu în *Szent-Erzsébet* (tractatulu Ordorheiuluĭ) a repausatu în 5 Novembre a. c. în etate de 70 de aniĭ în alu 46-lea anu alu preoțieĭ. — *Ioanu Mladescu* cooperatoriu parochialu în Visagu (diec. Lugoșului) în etate de 79 aniĭ a repausatu în 15 Octobre a c. *În veci amintirea lorŭ!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ fiamure, policandre, albiturĭ, obiecte pii, icóne și cărți bisericescĭ recomandămu institutului de artă a luĭ **Sütö și comp.** din **Budapesta**, carĭ la dorință trimitu gratis catalogulu-prețurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XII.

Genuinitatea „instrucțiilorŭ“ pentru teologulŭ latinŭ de lângă Mitropolitulŭ Atanasiŭ.

(Fine.)

Cu privire la acésta „instrucție“, din care nu transpiră ură ori dușmanie, ci iubire părintéscă față cu poporulŭ românŭ, și o dorință ferbinte de a-lŭ vedé ridicatŭ din starea ticălósă și desolată de mai înainte, greșesce S. Klein nu numai cându o numesce apocrifă (scornitură), ci și atunci, cându susține, că Iesuiții ar fi statŭ multŭ de episcopulŭ Atanasiŭ, să o subscrie, și că acesta nu s'ar fi învoitŭ nici de cum la așa ceva. Iesuiții nu aveaŭ lipsă să stea de episcopulŭ Atanasiŭ, să subscrie „instrucția“, pentru că acestŭ actŭ nu era menitŭ pentru episcopulŭ, ci menitŭ și obligătoriŭ pentru teologulŭ. Apoi la observarea punctelorŭ, a cărorŭ controlă era încredințată teologului, episcopulŭ Atanasiŭ se obligase prin altŭ actŭ solemnŭ, întăritŭ și cu jurămîntŭ, și anume prin reversalulŭ, ce l'a datŭ dînsulŭ cu ocasiunea petreceriĭ sale în Viena. Reversalulŭ acesta constătătoriŭ din 16 articulĭ pórtă datulŭ de 7 Aprilie 1701, [1]) și se póte vedé așa, pe cum este subscrisŭ de mâna proprie a luĭ Atanasiŭ, în biblioteca universitățiĭ din Budapesta. În fine la observarea unorŭ puncte amintite în „instrucția“ din cestiune, era *obligată episcopulŭ* și prin diploma Leopoldină a dóua, a căreĭ genuinitate amŭ dovedit'o în capitulŭlŭ precedentŭ.

Este falsă deci aserțiunea luĭ S. Klein, că Iesuiții ar fi statŭ de episcopŭ să subscrie „instrucția“, și că acesta nu s'ar fi învoitŭ. Episcopulŭ, care subscrisese deja reversalulŭ, nu mai putea avé nici unŭ scrupulŭ cu privire la subscrierea „instrucțieĭ“, și de aceea, dacă Iesuiții ar fi statŭ de episcopulŭ, precum nu aŭ statŭ și n'aŭ avutŭ motivŭ să stea, acela de sigurŭ o subscria.

Totŭ așa de tare greșesce S. Klein, cându afirmă, că însă-și „instrucția“ acésta ciónță auctoritatea episcopuluĭ, câtŭ acela se póte dice numaĭ vicariulŭ teologuluĭ. Auctoritatea episcopuluĭ a *fostŭ ciontată*, — deși nu așa tare, cum dice Klein, — prin diploma a dóua Leopoldină, și prin reversalulŭ subscrisŭ de Atanasiŭ, carĭ eraŭ singurele documente obligătóre pentru dînsulŭ. Dacă nu esistaŭ înainte de „instrucție“ aceste dóuĕ documente, nicĭ unŭ teologŭ nu venia lângă episcopulŭ Atanasiŭ, ca să-ĭ ciónte auctoritatea.

Ce privesce motivele, pentru carĭ curtea din Viena și cardinalulŭ primate Kollonits (ér nu Iesuiții) aŭ aflatŭ de bine a pune lângă Atanasiŭ unŭ teologŭ, nu ne vomŭ pronunța noĭ, ci vomŭ lăsa să vorbéscă unuiŭ dintre fruntașiĭ Românilorŭ, adecă George Barițiŭ, care astfelŭ se esprimă: „Avut'a desŭ numitulŭ episcopŭ trebuință de unŭ consiliarŭ bisericescŭ, bunŭ *teologŭ* și canonistŭ? De sigurŭ că elŭ simțise din capulŭ loculuĭ aceea trebuință, orĭ ar fi rămasŭ episcopŭ gr. res. ortodoxŭ, orĭ că s'a unitŭ cu Roma. În clerurile resăritene preste totŭ, în clerulŭ românescŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, domnise în lipsa totală de școle și de vre-unŭ seminariŭ de teologĭ nu numaĭ înainte cu dóuĕ vécurĭ, ci chiarŭ și până în dilele împăratuluĭ Iosifŭ II, nesciință spăimântătóre, întunecime aprópe generală, tristă, ucigătóre de suflete. Acéstă orbie sufletéscă a fostŭ causa principală, că clerulŭ întregŭ fusese încălecatŭ cu totulŭ de către superintendenții calviniĭ cu consistórele și cu sinódele lorŭ; singura nesciință și perderea demnității personale umilise pe protopopiĭ românĭ la atâta, încâtŭ să pórte pe superintendenții calviniĭ în lectică pe umerilĭ lorŭ și să-ĭ așeđe în scaunulŭ presidialŭ alŭ sinodului, ér pe mulțiĭ popiĭ, ca pe lângă alte barjocorĭ să țină în iernaticŭ cânilĭ de vînatŭ aĭ aristocraților. *Atanasiŭ avuse trebuință neapărată de consiliarŭ teologŭ.*“ [2])

[1]) Nilles, Symb. I. pag. 281—289.
[2]) Părțiĭ alese din ist. Trans. I. pag. 190.

Din aceste cuvinte orĭ cine póte vedé motivele, carĭ aŭ îndemnatŭ pe primatele Kollonits și curtea din Viena, ca să dea unŭ teologŭ lângă Atanasiŭ, care și înainte de unire avuse lipsă să-și țină de secretariŭ unŭ bărbatŭ cultŭ și încă de religiunea calvinéscă.

N'aŭ avutŭ însă succesoriĭ luĭ Atanasiŭ aceea-și lipsă de teologŭ, pentru că toțiĭ aceștia își făcuseră studiile în școle, din carĭ eșiaŭ cei maĭ înalțiĭ dignitarĭ bisericescĭ aĭ latinilorŭ din Ungaria și de aiurea. De aceea susținerea *teologuluĭ* lângă episcopiĭ nostri din partea curțiĭ din Viena a datŭ ansă la grave tânguirĭ arătŭ din partea episcopilorŭ câtŭ și din partea scriitorilorŭ bisericeĭ nostre.

Aceste tânguirĭ nu invólvă însă condamnarea sfinteĭ Unirĭ, ci suntŭ efluxulŭ dorinței nobile și îndreptățite, de care aŭ fostŭ pătrunșĭ toțiĭ bărbațiĭ iubitorĭ de biserica nóstră: dorința de a vedé biserica românéscă scósă de sub jurisdicțiunea bisericeĭ latine din Ungaria, și a o face egalŭ îndreptățită și coordinată cu acésta, ér nu subordinată eĭ. Dorulŭ acesta s'a împlinitŭ, și astădi este unŭ anacronismŭ a aduce stările dela începutulŭ vécului trecutŭ spre a condamna biserica nóstră de astădi, carea nu mai depinde dela Strigoniŭ, ci *singurŭ* dela centrulŭ de unitate din Roma, și nu mai este subordinată, ci coordinată cu orĭ care biserică catolică din Ungaria.

În fine mai observămŭ, că punerea teologuluĭ în cóstele episcopuluĭ în generalŭ nu se póte ascrie influinței și poftei de domnie a Iesuițilorŭ, cum o facŭ acésta fórte mulțiĭ dintre scriitoriĭ nostri și mai vîrtosŭ S. Klein. Între Iesuiți aŭ fostŭ și bărbațiĭ, carĭ aŭ datŭ cardinaluluĭ Kollonits sfatulŭ fórte înțeleptŭ de a nu se pune lângă episcopulŭ unităŭ unŭ teologŭ latinŭ. Ca esemplu aducemŭ aci pe „superiorulŭ misiuniloră dacice“ Iesuitulŭ Gavrilă Kapi, care în 14 Martie 1701 scria cardinaluluĭ Kollonits: „Ca vre-unulŭ dintre preoții *nostri să se pună* lângă episcopŭ în formă de teologŭ, eŭ socotescŭ, că nicĭ nu este consultŭ, nicĭ nu este necesarŭ. *Nu este consultŭ, pentru că și episcopului și națiunii române i-ar cădé greŭ, ca să sufere fără de voe unŭ învățătoriŭ, și așa dicêndŭ să se guverneze pe față de doĭ episcopi.* *) Nu este de lipsă, pentru că ar fi de ajunsŭ, ca aceea, ce ar avé să facă acelŭ preotŭ (teologulŭ), să se încredințeze Părinteluĭ Barányi saŭ următoriuluĭ luĭ, saŭ la vre-unŭ altŭ părinte de aĭ nostri, care petrece în Alba-Iulia.“ [1])

Din aceste cuvinte este evidentŭ și aceea, că învinuirea, ce o face Samoilă Klein în generalŭ tuturorŭ Iesuițilorŭ, că aceștia ar fi voițŭ în totŭ chipulŭ *„să stăpânéscă preste clerulŭ românescŭ“*, este celŭ puținŭ esagerată.

Dar să recapitulămŭ.

Pe basa celorŭ desfășurate până acum se potŭ constata următórele adevěruri contrarie aserțiunilorŭ luĭ Sam. Klein și anume:

1. Pontificele Romanŭ nu a datŭ nicĭ o „instrucție“ pentru teologulŭ episcopuluĭ Atanasiŭ orĭ alŭ succesorilorŭ luĭ.

2. Este probabilŭ, că Klein scriindŭ despre instrucțiile date teologuluĭ, a confundatŭ instrucția dată în adevěrŭ de către superiorii societățiĭ luĭ Isusŭ, cu presupusa și neesistenta instrucție dela Papa.

3. Esistă o instrucție dată teologuluĭ de cardinalulŭ Kollonits, însă acésta nu este *o scornitură*, ci unŭ *actŭ genuinŭ și autenticŭ* conservatŭ și în ziua de astădi nevătămatŭ, precum a emanată dela numitulŭ cardinalŭ.

4. Iesuiții nicĭ odată nu aŭ statŭ și nu aŭ potutŭ sta de episcopulŭ Atanasiŭ, ca să subscrie instrucția dată de cardinalulŭ Kollonits.

5. Auctoritatea episcopuluĭ nu s'a *ciontatŭ* prin instrucțiile date teologuluĭ, ci în vîrtutea altorŭ acte anteriore acceptate de episcopulŭ Atanasiŭ, însă nicĭ prin acestea în mĕsură așa mare, câtŭ episcopulŭ să se pótă dice numaĭ *vicariulŭ teologului*.

6. Teologulŭ latinŭ s'a pusŭ lângă episcopulŭ unitŭ de curtea împĕrătéscă și de cardinalulŭ Kollonits chiarŭ în contra sfaturilorŭ primite dela representantele Iesuițilorŭ din Transilvania, adecă dela Gavrilă Kapi superiorulŭ misiuniloră din Dacia, care cunoscea maĭ bine decâtŭ orĭ cine împrejurările, între carĭ se afla poporulŭ românŭ.

7. Aplicarea teologuluĭ lângă episcopulŭ românescŭ unitŭ este a se atribui în prima linie stăriĭ ticălóse, în care sfînta unire a aflatŭ clerulŭ și poporulŭ românescŭ pe tóte terenele, ér nu pofteĭ de domnie a Iesuițilorŭ.

8. Instituțiunea teologuluĭ *în sine considerată* nu se póte numi *asuprire*, căcĭ și pe timpulŭ luĭ Atanasiŭ aŭ fostŭ și în dilele nóstre suntŭ episcopiĭ, carĭ deși suntŭ eruditĭ, totuși din motive canonice aŭ avutŭ și aŭ obligămîntulŭ strictŭ de a-și ține teologŭ și a lucra după sfatulŭ luĭ. (Vedĭ Nilles l. c. I. p. 303 în notă).

Aci credemŭ, că este loculŭ potrivitŭ, să maĭ facemŭ încă o observațiune.

Fiindŭ positiunea teologuluĭ Iesuitŭ lângă *episcopulŭ unitŭ unŭ lucru fórte odiosŭ* în ochiĭ Românilorŭ, scriitoriĭ nostri nu și-aŭ pututŭ păstra tot-deuna sângele rece în judecarea activității desvoltate de Iesuiți în mijloculŭ Românilorŭ, și astfelŭ tóte lucrările acestorŭ misionarĭ aŭ fostŭ maĭ multŭ orĭ maĭ puținŭ sinistru apreciate.

Amŭ vědutŭ deja în capitulŭlŭ acesta și în cele precedente, câte crime se încarcă fără nicĭ unŭ temeiŭ în spinarea Iesuițilorŭ. Esemplele acestea suntŭ destulă dovadă, că nu trebue să credemŭ ușorŭ tóte, ce se scriŭ de aĭ nostri despre Iesuiți și despre rolulŭ, ce l'aŭ avutŭ eĭ în întemeiarea și propagarea sfinteĭ unirĭ.

Părerea acésta a nóstră o vomŭ ilustra și cu unŭ altŭ esemplu.

Petru Malorŭ în istoria sa face Iesuițilorŭ o fórte mare învinuire, dicêndŭ: *„Pentru aceea nu e de a se mirare, că teologiĭ aceia s'aŭ ispitită a schimba tocmelele Românilorŭ, și a le face latinescĭ.“* [1])

Cetindŭ omulŭ acésta învinuire, ar cugeta, că cine scie, câte înoirĭ aŭ făcutŭ Iesuiții în ritulŭ și disciplina bisericeĭ nóstre, și cu tóte acestea totŭ Malorŭ ne spune într'altŭ locŭ, că ritulŭ și disciplina grecéscă s'aŭ conservatŭ maĭ nealterate în biserica nóstră, decâtŭ chiarŭ la neuniții, căcĭ étă ce dice: *„Și așa toțiĭ Românii din Ardealŭ se unirĕ cu biserica Romei în credință, érĕ nu în lege,* [2]) *că legea grecéscă tot-deuna si după făcuta unire o aŭ ținutŭ întrégă, și până astădi o ținŭ; încă maĭ bine și maĭ curatŭ, de cum vědŭ eŭ, că se ține prin bisericele Sêrbilorŭ celorŭ neuniți.“* [3]) Dar cum ar fi pututŭ lucra Iesuiții, ca să ne schimbe ritulŭ și disciplina, cându prepositiĭ lorŭ generalĭ deja pe la anii 1608, 1628 și 1629 daseră ordinŭ strictŭ tuturorŭ misionarilorŭ din societatea lorŭ, să nu cuteze a îndemna pe cineva, să trécă dela ritulŭ grecescŭ la celŭ latinescŭ? [4])

E dreptŭ, că Iesuiții se vorŭ fi silițŭ să stîrpéscă unele abusurĭ și *tocmele rele*, carĭ le-amŭ ereditŭ dela schismă și dela calvini. Însă lucrarea acésta de a ne readuce la puritatea originală a bisericeĭ orientale, chiarŭ și dacă ar fi jignitŭ unele interese materiale ale clerului nostru, nu trebue caracterisată îndată de tendință de a schimba ritulŭ și disciplina orientală, cum facŭ uniĭ dintre scriitoriĭ nostri.

Multe amŭ maĭ putĕ dice despre activitatea Iesuițilorŭ în mijloculŭ Românilorŭ, însă ómeniĭ primitorĭ de adevěrŭ și din cele

*) Durere, că curtea din Viena și cardinalulŭ Kollonits nu aŭ fostŭ cu luare aminte la acésta observațiune fórte nimerită.
[1]) Nilles, Symb. I. pag. 264,

[1]) Ist. bis. Rom. p. I. c. 4. § 5. pag. 102.
[2]) Din acestŭ testimoniŭ încă putemŭ vedé, câtŭ de tare greșesce Densușanŭ, cându dice că *legea* însemnă *credință* orĭ religiune.
[3]) Ibid. § 2. pag. 88.
[4]) Vedĭ Nilles Symb. I. p. 111—116.

arĕtate până aci s'aŭ pututŭ convinge, că scriitorii nostri adese-orĭ facŭ nedreptate societăţiĭ luĭ Isusŭ. Ĕr ómeniĭ, carĭ îşĭ câştigă sciinţa din foile jidovilorŭ şi francmasonilorŭ, adecă a duşmanilorŭ nelmpăcaţi aĭ bisericeĭ catolice, nu se vorŭ convinge despre adevĕrŭ, orĭ câtŭ de multŭ ne-amŭ încerca noĭ a-ĭ lumina.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Pe cândŭ rostia aceste vorbe — cele din urmă linŭ şi cu evlavie — faţa eĭ bĕtrână, dar frumósă, părea întinerită şi strălucia ca prin minune. O bucurie supraomenéscă părea că ĭ-a cuprinsŭ întrégă fiinţa. La vorbele din urmă s'a ridicatŭ în picióre şi plecându-şĭ capulŭ cu umilinţă şĭ-a încrucişatŭ mânile pe peptŭ.

Ascultătoriĭ eĭ erau răpiţĭ în admirare sfîntă, ne maĭ simţită, păreaŭ că maĭ audŭ încă vorbele eĭ inspirate de o putere dumnedeéscă, cândŭ ea încetase deja.

Abia aŭ avutŭ vreme, să se treḑéscă din uĭmire, cândŭ profeta şĭ-a luatŭ în mână toégulŭ. „Încă odată, rĕmâneţi cu bine!" le ḑise privindu-ĭ pe fiesce care, şi încă maĭ înainte de ce ĭ-ar fi pututŭ mulţămi, ea dispăru.

Părea, că nicĭ unulŭ nu cuteza, să privéscă în urma eĭ.

Paulŭ s'a răzimatŭ pe perină şi în tăcere privia la amiculŭ sĕŭ, obĭectulŭ uneĭ profeţiĭ fără păreche. În tăcere s'a adâncitŭ şi Dionisiŭ. Elŭ şedea pe scaunulŭ de lângă patulŭ luĭ Paulŭ şi părea mutatŭ în altă lume.

În sfârşitŭ luă Aglais cuvîntulŭ întrebându, dacă trebue să urmeze cuvintelorŭ sibileĭ. Dionisiŭ şi Paulŭ rĕspunseră, că fără nicĭ o amânare să facă pregătirile neîncunjuratŭ de lipsă, şi încă în aceea-şĭ ḑi să plece împreună.

XXVIII.

Cetitoriulŭ îşĭ va maĭ aduce aminte de sigurŭ de bĕtrânulŭ evreŭ Iosie Macabeulŭ, cum şi de frumuşica luĭ nepótă Estira, cu care amŭ făcutŭ cunoscinţă în casa cămătariuluĭ Eleazarŭ în Subura Romeĭ.

Credŭ, că este de prisosŭ a maĭ spune, că Eleazarŭ se credea înşelatŭ ca nicĭ odată, şi din acea ḑi fatală l'a părăsitŭ liniştea şi voea bună. Luciŭ Piso — ḑicea elŭ — a ajunsŭ a fi ca şi unŭ sugătoriŭ la sinulŭ mameĭ sale, în care nu maĭ poţĭ avé nicĭ o încredere; elŭ nu a sciutŭ să aranjeze nicĭ unŭ atacŭ pe drumulŭ ţĕrĕĭ. Şi fiindŭ că Evreulŭ cămătariŭ nu avea pe altcineva, asupra căruia să-şĭ verse veninulŭ, ca să se stîmpere, bietuluĭ Iosie şi simpaticeĭ Estire li-s'a făcutŭ viaţa nesuferită în casa luĭ, în care ḑilnicŭ eraŭ jertfele mănieĭ cămătariuluĭ.

Iosie, a căruĭ traiŭ în Roma nu avea altŭ scopŭ, decâtŭ să pótă strînge atâta, cu câtŭ să-şĭ petréca ḑilele cele din urmă în patria sa strămoşéscă, ér la mórţea sa să lase Estireĭ o zestre modestă, acum credea sositŭ momentulŭ despărţiriĭ sale de Roma. Ĭ-a şi spusŭ Estireĭ, să se gate de drumŭ către îubitulŭ lorŭ resăritŭ.

Estira era prea fericită, că se duce în ţara, a căreĭ văĭ şi déluriĭ maĭ rĕsunaŭ încă de gloria strămoşilorŭ eĭ. Unŭ singurŭ norŭ întuneca însă puternicŭ ceriulŭ bucurieĭ eĭ. Simţia, că ar fi fostŭ atâtŭ de fericită, dacă în viaţă i-s'ar fi datŭ, să vaḑă încă odată pe tînĕrulŭ şi frumosulŭ romanŭ, a căruĭ chipŭ i-s'a întipăritŭ adâncŭ în sufletulŭ eĭ din acea sară, cândŭ l'a vĕḑutŭ odată şi pentru totdeuna. Ea scia, că a contribuitŭ la mântuirea comóreĭ şi la mântuirea vieţeĭ ómenilorŭ, carĭ o însoţiaŭ. Conducĕtoriulŭ lorŭ la despărţire ĭ-a promisŭ, că n'o va uĭta nicĭ odată, póte pentru ajutoriulŭ, care i-l'a datŭ prin câteva cuvinţe şoptite într'o clipă atâtŭ de critică. De câte orĭ nu se gândia la elŭ şi se întreba, că óre prin războiulŭ din nordŭ trecut'a elŭ totŭ aşa de înviŋgĕtorŭ ca şi printre tâlharĭ? N'a vorbitŭ niminuĭ despre taĭna acésta, nicĭ chiarŭ moşuluĭ, că se temea de mânia turbată a luĭ Eleazarŭ, care dacă ar fi simţitŭ, că ea a fostŭ aceea, care ĭ-a zădărnicitŭ planulŭ, ar fi fostŭ în stare să o omóre orĭ să o închidă într'o cămară întunecósă, şi acolo ar fi lăsat'o să péră de fóme.

Călătoria era hotărîtă. La Ostia îĭ aştepta o nae, care avea să-ĭ ducă în resăritŭ. Cam în mijloculŭ drumuluĭ între Roma şi Ostia era casa unuĭ prietiuŭ alŭ luĭ Iosie. Îlŭ chema Isacharŭ. Pe acesta îlŭ rugă Iosie, să le dea sălaşŭ preste nópte. De aci puteaŭ ajunge câtă de diminéţă la nae.

Aci la Isacharŭ găsimŭ pe călătoriĭ nostri în sara acesteĭ ḑile mâncându cina simplă împreună cu domnulŭ caseĭ. Casa luĭ Isacharŭ nu era chiarŭ lângă drumŭ şi avea unŭ frumosŭ aspectŭ. Era încunjurată de tufe frumóse de oleandru şi mirtŭ. O cărare îngustă ducea din drumŭ în grădină şi de aci în verandă.

Aicĭ petreceaŭ óspeţiĭ în răcórea plăcută a sĕreĭ şi vorbiaŭ împreună despre Roma şi maĭ alesŭ despre Ierusalimŭ, de care înseta sufletulŭ lorŭ. De odată audŭ în depărtare durăitulŭ uneĭ trăsurĭ. Durăitura se audia totŭ maĭ aprópe, şi preste puţinŭ se opri. Estira curiósă eşi în uşe, să vaḑă, ce e.

„Aci trebue să ne dămŭ josŭ, ca să schimbămŭ caiĭ. Aşa nu maĭ putemŭ merge," audi Estira vorbindŭ în trăsură, şi în acela-şĭ momentŭ unulŭ se scoborĭ şi se apropiă de uşea trăsureĭ. „Cum e? Îĭ este maĭ bine?" Estira audi şi rĕspunsulŭ. „Scăpată odată din mânile mele şi lăsată la loculŭ eĭ, îmĭ este totŭ una, unde va muri, acum numaĭ nu! — Dar afară cu ea! Să o ducemŭ şi pe ea în acéstă casă!"

Isacharŭ şi Iosie încă se apropiară de eĭ.

„Acestŭ animalŭ blăstĕmatŭ mi-s'a bolnăvitŭ," ḑise unulŭ, ce părea conducĕtoriulŭ. „Voĭ trebue să-mĭ împrumutaţĭ altulŭ în loculŭ luĭ pe dóuĕ treĭ ḑile, ér acesta vĕ rĕmâne vóuĕ şi încă şi o sumă bună. — Prietinilorŭ, ajutaţĭ, să ducemŭ pe acéstă gingaşe domniţă înlăuntru. Îĭ va prinde bine, dacă se va odihni puţinŭ, ca să-şĭ vină în orĭ. Altcum domniĭ nostri nu vorŭ fi mulţămiţĭ."

Eĭ şi deschidŭ uşea trăsureĭ şi scobóră diutr'însa o tinĕră fată palidă şi cu ochiĭ închişĭ.

Privitoriĭ aŭ încremenitŭ la acéstă vedere şi aŭ conchisŭ îndată, că aicĭ e vorbă de o răpire cu forţa. Pe faţa fiesce căruia din eĭ se oglinda mila de fiinţa leşinată, ce o ridicaŭ nisce braţe atâtŭ de dure.

„Credŭ, că ne lăsaţĭ," ḑise rîḑendŭ conducĕtoriulŭ către Isacharŭ. „Haha! Ea e copila unorŭ buniĭ ómeniĭ, dar e menită pentru altiĭ şi maĭ buniĭ! Haha! — Şi apoĭ voĭ n'aveţĭ de-a face cu serăntocĭ: noĭ avemŭ baniĭ destuĭ, prea mulţĭ încă!"

„O hidă istorie acésta," şopti Isacharŭ prietinuluĭ sĕŭ. „Sermana copilă! Acestŭ omŭ e atâtŭ de încredutŭ, ca şi cum ar fi însu-şĭ solulŭ împĕratuluĭ —"

„Alŭ împĕratuluĭ nu, — dar alŭ Cesaruluĭ la totŭ casulŭ," ḑise încetŭ Iosie.

„Sciĭ, că aĭ ghicit'o? O uneltire a luĭ Tiberiŭ, — mĕ prindŭ. — Dar spune-mĭ, în numele cuĭ grăescĭ tu?" se îndreptă Evreulŭ către conducĕtoriŭ. „Cum te chémă şi în a cuĭ slujbă eştĭ?"

„Acésta ar trebui să nu te privéscă, Evreule," îĭ rĕspunse elŭ cu obrăznicie. „Uĭtă aicĭ, ce baniĭ frumoşĭ. Voru fi aĭ tĕĭ! Întâiŭ te îngrijesce numaĭ de calŭ şi maĭ adă-ne şi o sorbitură de vinŭ, din care aĭ maĭ bunŭ!"

Estira ĭ-a lăsatŭ pe bărbaţĭ şi a grăbitŭ în casă, să caute cea maĭ móle perină pentru bolnavă.

O îngrijitóre încă era cu călătoriĭ aceia. Ea încă se silia, să aşeḑe pe bolnava, cum numaĭ se putea de bine.

„Dacă aşĭ freca-o cu oţetŭ, óre nu şĭ-ar veni în orĭ maĭ în grabă?" Estira a şi alergatŭ şi se întórse îndată cŭ unŭ păharŭ cu oţetŭ şi cu unŭ burete.

Pe cândŭ ele îşĭ dădeaŭ silinţă, ca să ajute leşinateĭ, bărbaţiĭ s'aŭ fostŭ aşeḑatŭ în jurulŭ cupeĭ de beutură.

„Chiarŭ dacă amŭ perde şi o jumătate de óră, n'are să ḑică nimica," ḑise éră-şĭ conducĕtoriulŭ. „Până aci lucrurile aŭ mersŭ fórte bine şi în scurtă vreme. Încă înainte de a crepa de ḑiuă, trebue să fimŭ în Roma înaintea caseĭ cu dóuĕ etaje a —"

„Ce hodorogescĭ acolo!" îĭ ḑise îngrijitórea bolnaveĭ. „Noĭ trebue să stămŭ atâta, până îĭ va fi maĭ bine."

„Tăceţi!" ḑise altuluĭ. „Turnaţĭ-ĭ câteva picurĭ de vinŭ în gură, acesta îĭ va folosi maĭ bine sermanuluĭ sufletŭ. Nimica nu e ca vinulŭ, şi alŭ tĕŭ, Evreule, într'adevĕrŭ nu e din celŭ maĭ rĕŭ." Şi prinḑêndŭ păharulŭ în mâuă îlŭ goli până în fundŭ.

Îngrijitórea se duse la eĭ de ceealaltă parte a odăiĭ.

Estira se folosi de absenţa eĭ. Ea se plecă pe faţa bolnaveĭ şi esaminându-ĭ trăsăturele părea că cetesce ceva din trecutulŭ ceiŭ maĭ apropiatŭ.

(Va urma).

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 490—1893. (47) 2—3

Edictŭ.

Eva recte Ana Ioanŭ Morariŭ din Hersenĭ domiciliată în Sepsi-Szentgyörgy ev. ref. la 14 Iuliŭ a. c. a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra bărbatuluĭ sĕŭ *Georgiŭ Porfirie Popŭ* gr. cat. din Rîşorŭ, carele de maĭ mulţĭ anĭ a părăsit'o, şi aflându-i-se domiciliulŭ în Bucureşcĭ la otelŭ „Franţa", podulŭ Mogoşóieĭ Nr. 9, i-s'a comunicatŭ acţiunea încă în 31 Iuliŭ a. c., ca să rĕspundă la alegaţiunile A-eĭ; însă numitulŭ bărbatŭ nevoindŭ a rĕspunde nicĭ a-şĭ pune representantŭ în decursulŭ procesuluĭ, se provócă pe cale edictală: *ca în terminŭ de 6 lunĭ* să se presenteze înaintea foruluĭ matr. gr. cat. del. de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ; căcĭ altcum procesulŭ se va pertracta şi decide fără dînsulŭ.

Dela forulŭ matr. gr. cat. de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ.

Făgăraşŭ în 31 Octobre 1893,

Basiliŭ Raţiŭ.
vicariŭ for. şi preş. forului matr. de I. Inst.

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti: (41) 5—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce tîmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvêntări funebrale și iertățiuni pentru diferite casurî de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî și pentru morțî, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctorî renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instruețiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecțiune de versurî funebralî, urmate de iertățiunî, epitafiĭ ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrali, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învĕțăturî pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miserille sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântăréța. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusŭ. Prețul 60 cr.

Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina României. Prețul 10 cr.

Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puii de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiŭ. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecț. Cuprinsul acestui op. este fórte petrecător, — așa că cetind și numaĭ 1 pagină din el: cauță se ridi orî cât aĭ fi fost de necăjit și mâcnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu pórto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafirî și viorele. Poesiĭ de I. P. Reteganul. Ed a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeții românŭ de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogațiunî și cântărî besericescî, fórte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii școlarî de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiuni și cântări pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiunî frumóse. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiĭ și copile — cu 18 ilustrațiunî intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănatului. Culese din gura poporului bănățan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, glume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărți și utensilii scolastice** și altfel de cărți apărute orî și unde, precum și tot soiul de **papire și recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efectuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai leftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 40—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 25 Novembre 1893. Numĕrulŭ 47.

Prin cultură la libertate.

Apelulŭ direcţiuniĭ şi alŭ corpuluĭ profesorescŭ dela gimnasiulŭ superiorŭ din Blaşiŭ a ajunsŭ pe la toţi Româniĭ.

Colecta s'a începutŭ.

Consistoriulŭ mitropolitanŭ, celŭ dintâiŭ chematŭ a se îngriji de sórtea gimnasiuluĭ, a luatŭ însu-şĭ lucrulŭ în mână. — Însoţitŭ de unŭ căldurosŭ cuvîntŭ, a trimisŭ apelulŭ gimnasiuluĭ la toţi fiiĭ provincieĭ nóstre mitropolitane.

Nu avemŭ însă detaĭată cunoscinţă despre mersulŭ colecteĭ. De icĭ de colo nĭ-aŭ sositŭ sciriĭ. Însă din acele singure nu ne este datŭ a puté judeca despre resultatulŭ colecteĭ.

Tocmaĭ de aceea, până a nu fi prea târdiŭ, ţinemŭ a fi binevenitŭ, să atragemŭ din noŭ atenţiunea publiculuĭ românescŭ la numita colectă.

Pentru că după ale nóstre vederĭ reuşita deplină a colecteĭ de cestiune este o cestiune de onóre pentru întregŭ némulŭ românescŭ, maĭ multŭ, este o cestiune de înaintare în continuarea nisuinţelorŭ nóstre pentru dobândirea libertăţiĭ, ce ni-se cade după tóte legile, şi dreptŭ aceea o cestiune de esistinţă naţională.

Apelulŭ gimnasiuluĭ din Blaşiŭ în formularea sa este îndreptatŭ în prima linie către archidiecesă, pe alŭ căreĭ teritoriŭ zace gimnasiulŭ; în linia a dóua către provincia mitropolitană de Alba-Iulia, alŭ căreĭ centru e Blaşiulŭ; în linea a treia însă *către întregŭ némulŭ românescŭ.*

Şi cu dreptŭ cuvîntŭ.

Esistinţa şi înflorirea gimnasiuluĭ din Blaşiŭ este o cestiune de onóre pentru întregŭ némulŭ românescŭ.

Asta, pentru că întregŭ némulŭ românescŭ şcólelorŭ din Blaşiŭ are să-şĭ mulţăméscă în primulŭ locŭ cultura, la care a ajunsŭ!

Departe este dela noĭ gândulŭ de a subtrage câtuşĭ de puţinŭ din meritulŭ nobileĭ pleiade de foculare, ce în urma schinteilorŭ pornite din Blaşiŭ aŭ succedatŭ.

Amŭ fi însă necredincioşĭ istorieĭ, dacă la acestŭ locŭ amŭ lipsi să accentuămŭ, că légănulŭ cultureĭ românescĭ Blaşiulŭ este.

De n'ar avé decĭ Blaşiulŭ absolutŭ nicĭ o însemnătate pentru presinte şi pentru viitoriŭ, susţinerea şi înflorirea şcólelorŭ din Blaşiŭ ar fi totuşĭ o cestiune de onóre naţională.

Pentru că şi în casulŭ acesta şcólele din Blaşiŭ ar trebui să fie privite ca celŭ maĭ măreţŭ monumentŭ alŭ cultureĭ naţionale românescĭ.

Dar Blaşiulŭ şi în presinte — şi aşa va fi şi în viitoriŭ — îşĭ are însemnătatea sa istorică maĭ vîrtosŭ pentru Româniĭ din ţĕrile Corónelĭ Sfîntuluĭ Ştefanŭ.

Gimnasiulŭ din Blaşiŭ în anulŭ şcolarŭ de faţă numĕră fără vre-o 10 la 500 de şcolarĭ. Şi dacă la aceştia vomŭ adauge pe tineriĭ, carĭ frecuntézŭ celealalte şcóle din Blaşiŭ, avemŭ unŭ numĕrŭ de tineri de preste 1000.

Şi bine să se însemne! Dacă numĕrulŭ studenţilorŭ dela gimnasiŭ e numaĭ de 500, causa e, că maĭ mulţĭ nu potŭ fi primiţĭ. *O sută până dóue sute de tineri trebue să fie refusaţi.*

Este încântătóre statistica acésta. Ea ne arată, că numĕrulŭ ómenilorŭ cu carte şi doritorĭ de carte se sporescŭ din ḑi în ḑi în mijloculŭ poporuluĭ românescŭ.

Dar pe câtŭ de încântătóre, pe atâtŭ este şi de supĕrătóre.

Faptulŭ, că împrejurările gimnasiuluĭ nu concedŭ a se primi toţi tineriĭ, câţĭ doresc a fi primiţĭ, desvĕlesce unŭ mare rĕŭ şi unŭ mare periculŭ.

Unŭ mare rĕŭ, pentru că unŭ mare, fórte mare rĕŭ este a îndruma tineriĭ românĭ la şcóle străine nóuĕ şi prin lege şi prin limbă.

Unŭ mare periculŭ, pentru că depărtândŭ pe tinerele vlăstare ale poporulu nostru dela isvorulŭ cultureĭ, le depărtămŭ şi dela dorinţa libertăţiĭ. Numaĭ cu poporŭ cultŭ se póte duce o luptă pentru drepturile omuluĭ.

Étă importanţa şcólelorŭ din Blaşiŭ pentru presinte şi pentru viitoriŭ.

Eĭ bine! Gimnasiulŭ din Blaşiŭ nu maĭ póte corespunde nicĭ trecutuluĭ sĕŭ, nicĭ chemăriĭ sale pentru viitorŭ.

Ne cade durerosŭ a o mărturisi. Dar trebue s'o facemŭ, ca să nu ni-se pótă imputa, că n'amŭ avertisatŭ némulŭ românescŭ.

Şi lipsa, la care a ajunsŭ gimnasiulŭ din Blaşiŭ, nu este a se ascrie

---

Feuilleton.

Italienii.

Escursiune etnografică.

Originea Italienilorŭ e fórte bizară. În vechimea istorică cea maĭ înaltă locuia în partea de médădi a peninsuleĭ poporulŭ Iapygilorŭ, unŭ rămuleţă alŭ arboreluĭ celuĭ mare indo-germânŭ. Deja pe la mijloculŭ véculuĭ alŭ 11-lea în. de Chr. sosiră cetĕ grecescĭ şi întemeiară lângă Pozzuoli de astădi colonia Cumae, mama Neapoluluĭ, şi trimiseră apoĭ de aci coloniştĭ către médădi şi pe insula Sicilia. În mijloculŭ Italieĭ locuiaŭ *Italiĭ*, şi anume în şesŭ Latiniĭ, ĕră în munţĭ Umbriĭ şi Sabelliĭ. Maĭ către médănópte locuiaŭ Etruscĭ. Se pare, că aceştia nu eraŭ înrudiţĭ cu Italiĭ. Deja Dionisiŭ din Halicarnasŭ ḑice despre eĭ, că suntŭ o viţă fórte veche, carea nu semĕnă cu nicĭ o altă viţă nicĭ în privinţa limbeĭ nicĭ în a datinelorŭ. Până în ḑilele nóstre acopere întunerecŭ originea acestuĭ poporŭ. Etruscĭĭ se estinseră în şesulŭ rîuluĭ Po şi maĭ târdiŭ şi în Toscana de astădi. În ţinutulŭ muntosŭ din jurulŭ golfuluĭ de Genova locuiaŭ Liguriĭ. Eĭ eraŭ de viţă iberică. Maĭ târdiŭ se contopiră cu Gallii.

Tóte popórele acestea şi-le supuseră Romaniĭ încă înainte de alŭ doilea răsboiŭ punicŭ. În urma acesteĭ cuceriri s'a estinsŭ limba Romanilorŭ preste tótă Italia. Cândŭ cu migrarea cea mare a popórelorŭ năvăliră în Italia popóre germâne, Heruliĭ, Ostrogoţiĭ şi maĭ apoĭ Longobardiĭ, carĭ în véculŭ alŭ 7-lea îşĭ estinseră domnia maĭ preste întrégă Italia. În véculŭ alŭ 11-lea debarcară în Italia de médădi şi pe Sicilia Normaniĭ, asemenea germâni. Viţele acestea germâne îşĭ perdură însă pe pămîntulŭ Italieĭ naţionalitatea şi limba.

În evulŭ de mijlocŭ limba latină era limba eruditilorŭ şi a claselorŭ culte. Dar din limba romană poporală, din aşa numita lingua rustica romana, carea în vécurile cele maĭ de pe urmă ale imperiuluĭ romanŭ se depărtase din ce în ce totŭ maĭ multŭ de graiulŭ claselorŭ culte, se desvoltă o limbă nóuă, din care în diferitele ţinuturĭ ale Italieĭ ieşiră ca nisce ramĭ multe dialecte, carĭ une orĭ se deosebescŭ fórte tare. Între dialectele acestea poeţiĭ cei marĭ aĭ véculuĭ alŭ 14-lea, Dante şi Petrarca, câştigară dialectuluĭ toscanŭ egemonia. Dialectulŭ toscanŭ se făcu limba literară a Italienilorŭ.

Încă şi maĭ pestriţă e origimea locuitorilorŭ de pe cele dóuĕ insule marĭ ale Italieĭ. Pe insula Sicilia eraŭ Sichelii şi Sicaniĭ locuitoriĭ cei maĭ vechĭ, cei dintâiŭ în partea resăriténă, cei din urmă în cea apusană. Popórele acestea eraŭ amîndóuĕ de viţă italĭă. Veniră apoĭ Grecĭ, Fenicenĭ, după alŭ doilea răsboiŭ punicŭ (241) Romanĭ, în aniĭ din urmă aĭ imperiuluĭ romanŭ apusanŭ Vandalĭ şi Ostrogoţĭ, în 827 Arabĭ şi în véculŭ alŭ 11-lea Normanĭ. Popórele acestea îşĭ aşedară colonĭĭ şi pe insula Sardinia, pe care locuitoriĭ cei maĭ vechĭ eraŭ Sardiĭ. Originea acestuĭ poporŭ e acoperită de întunerecŭ nepătrunsŭ. Unĭĭ susţinŭ, că elŭ şĭ-ar trage originea din Africa.

Acestea suntŭ dar elementele, din amestecarea cărora a purcesŭ poporulŭ italianŭ de astădĭ.

Italienii suntŭ de stătură mijlocie, dar construcţia lorŭ e puternică şi îndesată. Figurĭ erculice suntŭ păstoriĭ de prin munţiĭ Abruzzi. Suntŭ bărbaţĭ, carĭ se împotrivescŭ tuturorŭ vremurilorŭ, frumoşĭ, puternicĭ, ignoranţĭ, dar fórte bunĭ de inimă. Colórea Italienilorŭ e gălbie, către médădi brună.

susţinĕtorilorŭ. Toţi aŭ făcutŭ, ce numaĭ în putere le-a statŭ.

Lipsa acésta înteţitóre este provocată prin necesitatea generală, ce o simte poporulŭ românescŭ după câştigarea culturei.

Resursele de până aci ale gimnasiuluĭ nu staŭ în proporţiune cu amintita necesitate de cultură a poporuluĭ românescŭ.

Tocmaĭ de aceea justŭ este, ca însu-şĭ poporulŭ românescŭ să ştérgă lipsa, ce din causa sa a provenitŭ.

Apelulŭ gimnasiuluĭ din Blaşiŭ trebue să afle resunetŭ efectivŭ în tóte inimele românescĭ.

Toţi, după ale lorŭ puterĭ, datorĭ suntă a contribui.

Aci nu este vorbă de o colectă de cele multe, ce se facŭ.

Colecta acésta este a naţiunii întregĭ.

Dacă va succede, întrégă naţiunea va avé folosu. Dacă nu va succede, dauna şi şi ruşinea va fi érăşĭ a naţiunii întregĭ.

Şi nu numaĭ datorŭ este totŭ Românulŭ a contribui, ci trebue să contribue conformŭ scopuluĭ câtŭ se póte maĭ multŭ.

Cândŭ guvernulŭ ateŭ din Francia a ştersŭ învăţămîntulŭ religiosŭ din şcólele statuluĭ, s'a iniţiatŭ o subscripţie pentru înfiinţarea de şcóle cu caractérŭ religiosŭ. Şi în ḑiua primă s'aŭ subscrisŭ *patru milióne de franci*. Şi pe lista subscriitorilorŭ aŭ fostŭ numele alorŭ multe sute *de ḑileri*, carĭ aŭ subscrisŭ *câte 100—200 de franci*.

În faţa acestuĭ esemplu sublimŭ afla-se-vorŭ între noĭ *ómenĭ cu stare*, carĭ să contribue cu câte 2—5 florenĭ?

Gimnasiulŭ din Blaşiŭ are lipsă de maĭ bine de 100,000 de florenĭ.

Toţi să contribue în vederea acesteĭ sume şi să-şĭ aducă aminte, că prin contribuirĭ de câţiva florenĭ acéstă sumă nu se va realisa.

Foile nóstre naţionale să dea resunetŭ împreună cu noĭ apeluluĭ gimnasialŭ din Blaşiŭ.

Toţi să-şĭ aducă aminte: *că reuşita apeluluĭ este o cestiune de onóre, de înaintare şi de conservare naţională.*

Pentru că deschiḑêndŭ uşile gimnasiuluĭ din Blaşiŭ la câtŭ se póte maĭ mulţi fiĭ de aĭ poporuluĭ nostru, vomŭ pregăti calea, ce duce:

Prin cultură la libertate!

Totŭ din istoria proïectuluĭ de lege despre căsătoria civilă. — Cetimŭ în „Egyetértés“ din 19 a c. cu inscripţia „Agliardi şi Ungaria“ următoriulŭ raportŭ telegraficŭ datatŭ din Viena:

În cercurĭ aulice, carĭ staŭ în contactŭ strînsŭ cu nunţiatura Vienesă, vorbescŭ cu mare interesŭ despre enunţările cele maĭ nóuĕ ale nunţiuluĭ Agliardi; ceste din urmă aruncă lumină vie preste ţinuta viitóre a Sfîntuluĭ Scaunŭ faţă cu reformele bisericescĭ ungare.

Pe cândŭ unŭ dignitariŭ aulicŭ puternicŭ nu putea să-şĭ esprime înaintea nunţiului de ajunsŭ părerea de rĕŭ, pentru că s'a datŭ încuviinţarea regéscă pentru subşternerea proïectuluĭ despre căsătoria civilă, pe atuncĭ Agliardi a aflat'o acésta de totŭ firéscă ca unŭ lucru, care se înţelege dela sine.

Nunţiulŭ Agliardi s'a pronunţatŭ în cestiunea asta în chipulŭ următoriŭ:

„Regele apostolicŭ ungarŭ stă înaintea uneĭ misiuni îndoite; ca domnitoriŭ constituţionalŭ trebue să satisfacă acelorŭ datorinţe, carĭ se derivă din constituţia promisă de dînsulŭ cu jurămîntŭ; dar de odată nu póte să trécă cu vederea nicĭ acelea datorinţe morale, carĭ se impunŭ regeluĭ apostolicŭ.

„Maĭestatea Sa Franciscŭ Iosifŭ a purcesŭ în amîndóuĕ direcţiunĭ în chipulŭ celŭ maĭ corectŭ; representantulŭ dînsuluĭ la Sfîntulŭ Scaunŭ Revertera şi-a câştigatŭ cunoscinţa intenţiunilorŭ S. Scaunŭ şi acelea le-a datŭ de scire domnitoriuluĭ; apoĭ a cercetatŭ Ungaria, şi acolo s'a pusŭ în atingere atâtŭ cu factoriĭ bisericescĭ, câtŭ şi cu ceĭ lumescĭ, şi le-a datŭ de scire, carĭ suntŭ în reformele plănuite acelea punctе, carĭ pretindŭ maĭ pe susŭ de tóte atenţiunea guvernuluĭ, dacă guvernulŭ ungarŭ vre să încunjure conflictulŭ atâtŭ cu corónа câtŭ şi cu Sfîntulŭ Scaunŭ.

„Se vede, că admoniările luĭ Revertera n'aŭ rĕmasŭ nebăgate în samă, şi în urma acesteia domnitoriulŭ a pututŭ să-şĭ dea încuviintarea, după ce posibilitatea Kulturkampf-uluĭ a fostŭ eschisă.

„Îndată ce Franciscŭ Iosifŭ ca rege apostolicŭ a fostŭ asiguratŭ în privinţa asta, a împlinitŭ oficiulŭ sĕŭ de domnitoriŭ ca rege apostolicŭ.

„Ca atare a concesŭ, ca guvernulŭ luĭ să aşternă caseĭ deputaţilorŭ unŭ astfelŭ de proïectŭ de lege, care dispune de sprijinulŭ maĭorităţiĭ.

„Dela sine se înţelege, că încuviinţarea asta nu oblégă pe regele apostolicŭ, să sancţioneze legile de reforme bisericescĭ în casulŭ, cândŭ casa de susŭ le-ar primi neschimbate. Dar acéstă aşa numită mână liberă regéscă în casulŭ de faţă are numaĭ preţŭ academicŭ, căcĭ nu póte fi vorbă de aceea, că proïectele din cestiune casa de susŭ nu le va modifica în direcţia aceea, carea a desemnat'o Revertera factorilorŭ competenţi. Maĭ departe e de creḑutŭ, că casa deputaţilorŭ se va gândi, maĭ înainte de ce ar începe luptă deschisă în contra caseĭ de susŭ, şi va fi aplicată, să ajungă cu casa de susŭ la acordŭ cu privire la modificările, carĭ aŭ să se facă. Ĕră dacă nu o face acésta, atuncĭ reformele şi aşa nu se potŭ realisa şi nu se potŭ pune în praxă, şi nu vorŭ ajunge nicĭ înaintea regeluĭ cu scopulŭ de a fi sancţionate.

„Orĭ cum s'ar întîmpla, de Kulturkampf nu maĭ póte fi vorbă, posibilitatea acestuia s'a eschisŭ prin aceea, că ministrulŭ ungarŭ de justiţie a băgatŭ în samă punctele indigitate de Revertera şi a purcesŭ conformŭ enciclicelĕ papale cu privire la religiunea prunciloră, carĭ se nascŭ din căsătoriile mestecate.

„Altcum în Vaticanŭ ómeniĭ cunoscŭ maturitatea politică a naţiuniĭ magiare, de aceea privescŭ de imposibilŭ, ca naţiunea magiară

În Campagna romană găsescĭ fórte mulţĭ ómenĭ cu pĕrŭ galbenŭ şi ochĭ vineţi. Tipulŭ celŭ maĭ frumosŭ pe peninsula Apeninilorŭ e celŭ alŭ Romanilorŭ. În esteriorulŭ luĭ, în mişcările luĭ, în mersŭ, în gesturĭ păstrézăRomanulŭ o espresie aşa de înaltă, o siguritate aşa de trufaşe ca nicĭ unŭ altŭ poporŭ. Trupulŭ luĭ e plinŭ de putere, capulŭ luĭ bine rotunḑitŭ, pĕrulŭ negru, pelea puţinŭ brună, mânile şi picióre micĭ şi elegante. Privirea luĭ e vióe şi înfocată, pĕtrunḑĕtóre ca şi vorba luĭ, carea o stăpânesce cu vioiciune plăcută. Aceea şi icónă ne-o oferŭ şi femeile romane. În femeea romană ne întîmpină cu seriositate aprópe sublimă femeea conscie de sine şi de chemarea şi puterea sa socială. Frumseţa eĭ e vestită în tótă lumea şi nu are semĕnŭ în tótă Italia. Milanesele suntŭ drăgălaşe, Veneţianele suntŭ plăcute, Florentinele suntŭ pline de farmecŭ, — dar ele tóte disparŭ în faţa frumseţeĭ antice, liniştite, nepătimaşe şi sublime a femeiĭ romane.

În îmbrăcămintea poporuluĭ predomnescŭ colorile deschise. Portulŭ Italienilorŭ preste totŭ e fórte pitorescŭ. Bărbaţiĭ din Alatri, unŭ orăşelŭ în munţiĭ Sabinĭ, pórtă peptariŭ roşŭ, pantaloni scurţĭ negri şi pălărie împodobită cu florĭ artificiale şi petele pestriţe. Femeile pórtă rochiĭ vinete orĭ roşiĭ şi peptare negre, pe umĕrŭ legate cu legăturĭ late şi împodobite cu petele, şi cu portulŭ acesta pestriţŭ armoniéză fórte plăcutŭ mânecile albe pururea curăţele. Femeile din Nettuno pórtă pe capŭ o măhramă străbătută cu fire aurieĭ şi argînţiĭ. Măhrama e întăritŭ şi aşeḑată verticalŭ de-asupra capuluĭ, ĕră la marginiĭ plecată la vale. Rochia e lungă de mĕtasă orĭ catifea de colóre roşie închisă şi brodărită cu fire aurieĭ şi argînţiĭ. Jacheta e totŭ de aceea-şĭ colóre. Podóbe strălucitóre, precum suntŭ inele şi cerceĭ de aurŭ, corale şi braţelete întregescŭ portulŭ acesta frumosŭ.

E însă bătĕtoriŭ la ochĭ, că deşi îmbrăcămintea le e totdeuna curăţică, în locuinţe şi în jurulŭ acestora daĭ de murdărie. Aprópe în tóte satele italiene se pare că murdăria se privesce de unŭ lucru, care nicĭ nu póte să fie altcum. Rĕmăşiţele culineĭ le aruncă pe feréstră, şi gunoiulŭ pe pórtă în mijloculŭ uliţeĭ, şi acestea producŭ apoĭ maĭ alesŭ vara o stricăciune fórte mare a aeruluĭ. Locuinţele poporuluĭ suntŭ de-a rîndulŭ misere. Ba în Campagna romană daĭ de locuinţe, carĭ nicĭ de cum nu potŭ să fie vrednice de unŭ poporŭ civilisatŭ. Ceea ce din depărtare ţi-se pare că e locuinţă, în apropiare afli, că e o rĕmăşiţă de zidŭ, póte de prin evulŭ de mijlocŭ, în care omulŭ şi-a petecitŭ unŭ adăpostŭ. Sute de ómenĭ locuescŭ aci în peşteriĭ scunde şi umede scobite în pămîntŭ orĭ în pétră. Într'însele afli paturĭ coperite cu pieĭ, apoĭ o puşcă, unelte de plugăritŭ, vase de lapte şi alta nimica.

Stările acestea triste în privinţa locuinţelorŭ se esplică altcum fórte uşorŭ prin seracia poporuluĭ italianŭ. Abia se va găsi vre-o altă ţară, în care pauperismulŭ, miseria publică să fie maĭ grozavă şi maĭ estinsă ca în frumósa Italie. Poporulŭ aci n'are aprópe nicĭ o proprietate de pămîntŭ. Plugariulŭ e numaĭ unŭ felŭ de arîndaşŭ alŭ pămîntuluĭ, pe care-lŭ lucră; aprópe totŭ pămîntulŭ e alŭ proprietarilorŭ celorŭ mari. Şi de cumva are plugariulŭ unŭ petecŭ de locŭ, e de ajunsŭ unŭ anŭ deosebitŭ de rĕŭ, ca elŭ să cadă jertfă cămătarieĭ. Elŭ atuncĭ împrumută baniĭ orĭ bucate, şi cametele îlŭ ruinézăBogatulŭ lacomŭ aşteptă cu dorŭ clipéla lipseĭ, pentru ca să cumpere dela proprietariulŭ micŭ pămîntulŭ aprópe pe nimica. De aceea e la sătenĭ aşa de desvoltată ura faţă cu signoriĭ. După cum spunŭ datele din 1790 ale oficiuluĭ statisticŭ, s'aŭ găsitŭ 1700 de sate, în carĭ se mănâncă pâne numaĭ în ḑile de serbătóre, şi 4965 de comune, în carĭ ómenĭ nu mănâncă carne de locŭ. E o mare norocire pentru Italienĭ, că eĭ aŭ pretensiuni materiale fórte modeste. Împrejurările climatice nu pretindŭ multă mâncare şi beutură, şi Italianulŭ e dela fire îndestulitŭ cu puţinŭ, cumpĕtatŭ şi cruţătoriŭ. Cândŭ şedŭ maĭ mulţĭ în cărciumă, zuréle păharele, şi societatea face toetŭ mare, cântă şi strigă; dar numaĭ larma e mare, ér nu şi consumulŭ. Treĭ Italianĭ, carĭ şedŭ la masă golindŭ o sticlă de vinŭ, facŭ galagie maĭ mare ca treĭ ḑecĭ de Germanĭ, carĭ jert-

să jertféscă unoră devise liberale interesulŭ sĕŭ vitalŭ şi procesulŭ sĕŭ de desvoltare.

„Bărbaţii de statŭ magiari fără deosebire de partidă se voră convinge despre aceea, că dacă căsătoria civilă se va realisa, naţionalităţile (români, sĕrbi, slavi) o voră folosi spre aceea, ca instituţiunea acésta să fie punctulŭ de cristalisare spre oposiţie şi spre împedecarea consolidării statului magiarŭ.

„Naţionalităţile se voră folosi de ocasiunea acésta spre desvoltarea internă separatistică, între ele şi între idea statului magiarŭ se va forma numai unŭ golŭ nouŭ, o scisiune periculósă, pentru că o parte a naţiunii magiare nu va lua parte în lupta în contra naţionalităţilorŭ. De aceea sperŭ, că toţi trei factorii ai legislativei magiare voră ajunge la unŭ resultatŭ, care să liniştéscă şi pe Sfîntulŭ Scaunŭ."

Cândŭ amŭ începutŭ a ceti raportulŭ acesta Vienesŭ alŭ lui „Egyetértés", amŭ făcut'o cuprinşi de o curiositate seriósă, căci grăesce representantele Sfîntului Scaunŭ pe lângă curtea din Viena. Dar cândŭ vĕdurămŭ, că raportorulu lui „Egyetértés" are nerusinarea de a înfăţişa pe Pontificele Romanŭ ca pe unŭ geschäftariŭ, care e gata să jertféscă principii şi dogme, numai ca să nu se nască în Ungaria Kulturkampfulŭ cu secularisauea averilorŭ bisericesci ca urmare, îndată ne-amŭ închipuitŭ pe raportorulŭ acela cu perciuni la urechi Dar apoi la sfîrşitŭ, cândŭ amŭ vĕdutŭ pe Saulŭ între profeţi, adecă pe nunţiulŭ din Viena între luptătorii pentru idea utopică a statului magiarŭ, precum este ea în creriî ungurilorŭ! Amŭ fostŭ siliţi să surîdemŭ. Românii aŭ aşa dară să servéscă de ciuhă, de care conservativii din casa de susŭ îngrozindu-se să voteze pentru proiectulŭ guvernului! Să fie óre ómeni de aceia, carii să crédă, că nunţiulŭ din Viena a grăitŭ lucruri de acestea? Voră fi şi de aceia, dară cu greŭ între membrii conservativi ai caseî magnaţilorŭ, pe sama cărora saŭ mai bine spre seducerea cărora se vede că a făcutŭ raportulŭ lui „Egyetértés" pe nunţiulŭ din Viena candidatŭ de membru alŭ kulturegyletului. Póte că raportulŭ acesta alŭ lui „Egyetértés" va afla credĕmîntŭ în redacţiunea dela pólele Tîmpei. Nu ne-ar surprinde de locŭ. De ar fi apărutŭ raportulŭ acela în „Neue Freie Presse" din Viena, ne-amŭ fi pututŭ prinde, că redacţiunea asta ar sta să jóre de elŭ.

Noî suntemŭ convinşi despre aceea, că casa de susŭ, care nu de multŭ desaprobase în totalŭ politica bisericéscă a cabinetului Wekerle, în butulŭ tuturorŭ raportorilorŭ şi jurnaliştilorŭ perciunaţi va rĕmâné credincióşă votului sĕŭ şi atuncia, cândŭ va ajunge să desbată proiectulŭ de lege despre căsătoria civilă.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Fóea litografată „Hircsarnok" din Budapesta aduce scirea, că primatele Vaszary la finea lunei acesteia orî la începutulŭ celei venitóre va conchema conferinţa episcopatului în palaţulŭ primaţialŭ din Buda.

Preoţii sêrbesci de confesiunea gr. or. din Ungaria şi Croaţia aŭ ţinutŭ la 20 a c. o adunare în Neoplanta, în care prin o resoluţiune protestéză contra proiectelorŭ de lege bisericesci.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII din incidentulŭ iubileului sĕŭ episcopescŭ a primitŭ la 16 a c. în biserica S. Petru 4000 de peregrini din Lombardia şi Veneţia. La primirea solemnă a fostŭ de faţă şi marea principésă ruséscă Catarina cu fiică-sa, corpulŭ diplomaticŭ şi unŭ publicŭ numĕrosŭ. Sfinţia Sa mai întâiŭ a celebratŭ s. Liturgie, apoi conducĕtoriulŭ peregrinajului a cetitŭ adresa omagială. Papa în rĕspunsulŭ sĕŭ protestéză în terminii cei mai categorici contra învinuirilorŭ, că elŭ ar fi inimicŭ alŭ Italiei, şi cualifică de calumnii acele învinuiri. În fine Sfinţia Sa a binecuvîntatŭ pe cei presenţi. Atâtŭ la venirea în biserică câtŭ şi la depărtarea Sa a fostŭ însoţitŭ Pontificele de cele mai însufleţite ovaţiuni.

„Pol. Corr." este informată din Roma, că în curêndŭ se voră complana între Vaticanŭ şi guvernulŭ italianŭ neînţelegerile născute din causa umpleriî scaunului patriarchalŭ de Veneţia.

În palaţulŭ congregaţiuniî de Propaganpa fide s'a desvĕlitŭ cu mare solemnitate statua pontificeluî Leonŭ XIII.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În dieta ţĕreî s'a votatŭ fără multă discusiune budgetulŭ ministeriului de interne, de agricultură şi de justiţie. Ministrulŭ de agricultură a pusŭ în prospectŭ reorganisarea şi înmulţirea şcólelorŭ agronomice. Ministrulŭ Szilágyi speréză, că până în Maiŭ va puté întra în vigóre legea despre procedura sumară în causele procesuale.

În şedinţa din 21 a c. a camereî s'a începutŭ desbaterea asupra budgetului ministeriulŭ de culte şi instrurţiunea publică. Şi budgetulŭ acestui ministeriŭ va fi votatŭ fără multă vorbă, fiindcă părinţii patrieî îşi reservă discursurile cele lungi, pe cândŭ voră fi puse la discusiune proiectele bisericesci. Saághy află de lipsă ridicarea uneî nóuĕ universităţi şi anume în Pojonŭ. Kis Albert ţice, că statulŭ jertfesce prea puţinŭ pentru asilele de copii. Polonyi susţine, că în Ungaria nu va fi pace religiósă, până ce nu voră ave autonomia şi romano- şi greco-catolicii. Csáky Kálmán doresce regularea congrueî, şi pe scopulŭ acesta presentă unŭ proiectŭ de resoluţiune subscrisŭ de 60 de deputaţi ai partidului liberalŭ, în câre proiectŭ se ţice, că camera provócă pe ministrulŭ de culte şi instrucţiune, ca în cerculŭ sĕŭ de activitate să promoveze regularea congrueî pentru parochii şi cooperatorii romano- şi greco-catolici. Contele descrie cu colori negre miseria preoţimii din nordulŭ Ungarieî, care nu are venitŭ nici de 300 fl.

Dieta provincială a Croaţieî s'a deschisŭ în 16 a c. De preşedinte alŭ dieteî în locului decedatului Mirco Hrvat s'a alesŭ fostulŭ vicepreşedinte Vasiliŭ Giurgievici. Noulŭ preşedinte are mari merite pentru împăcarea Sêrbilorŭ cu Croaţii. Oposiţia înainte de a se începe alegerea a părăsitŭ sala din causa, că între oficialii dieteî nu s'a candidatŭ nici unŭ deputatŭ oposiţionalŭ.

Germânia.

Parlamentulŭ imperialŭ s'a deschisŭ în 16 a c. Discursulŭ de deschidere alŭ împĕratului mulţămesce parlamentului pentru votarea legii militare, amintesce despre tractatele comerciale încheiate cu Spania, România şi Sêrbia, îşi esprimă sperarea, că negoţiările cu Rusia voră duce la desfiinţarea mĕsurilorŭ vamale escepţionale aplicate de Rusia faţă cu productele de provenienţă germână. — Raporturile străine, — ţice împĕratulŭ — aŭ rĕmasŭ neschimbate, adecă amicabile.

Budgetulŭ pe 1894—95 presentă unŭ deficitŭ de 24.979,129 marce. Cheltuelile permanente suntŭ de 182.884,683

---

fescŭ lui Gambrinŭ unŭ butoiŭ de bere. Ómeni beţi suntŭ în cele mai multe părţi ale Italiei o raritate.

Italianulŭ are dela fire capŭ logicŭ şi dialectică istéţă. Elŭ e unŭ advocatŭ şi oratorŭ născutŭ. Elŭ nu cunósce sentimentalitatea, şi pe elŭ îlŭ conduce întru tóte strĕmurulŭ lui practicŭ. Fiindŭ elŭ omŭ cu minte şi practicŭ are înaintea ochilorŭ totdeuna câştigulŭ. Elŭ scie, că banulŭ e unŭ lucru, cu care poţi să-ţi ajungi multe şi felurite scopuri. În viaţa socială nu se lasă a fi înfrînatŭ de o consciinţă prea scrupulósă. Pe omulŭ prostŭ îlŭ privesce de o ocasiune, care nu i-se oferesce ţilnicŭ. Mare este umilinţa acestui poporŭ viclénŭ, cândŭ are de gândŭ, să facă unŭ câştigŭ. Dar cu atâtŭ mai mare îi este superbia, cândŭ nu urmăresce scopulŭ acesta. Italianulŭ nu e aşa de glumeţŭ ca Francesulŭ, nici nu dispune de umorulŭ Englesului, dar dispune de genialitate firéscă, de isteţime în cuvinte şi fapte, de vioiciune plăcută în purtare. Elŭ e înzestratŭ cu facultăţi intelectuale eminente, dar arareorî şi-le îndréptă cu statornicie spre o ţintă anumită: statornicia, cu care lucră popórele mai nordice, elŭ nu o prea cunósce. Tóte le împlinesce repede şi uşorŭ. Cândŭ alţii în locului lorŭ s'ar adânci în tăcere seriósă, Italienii întindŭ poveştî şi rîdŭ; cândŭ alţii ar ofta şi s'ar tângui, ei cântă; ceea ce altora le e greŭ, de aceea ei nici nu se apucă. Dolce far niente e idealulŭ lorŭ.

În conversare Italianulŭ e totdeuna decentŭ. Bătétóre la ochi e sfială, cu care se pórtă bărbaţii şi femeile unii faţă de ceialalţi. În Campagna se observă principiulŭ, că bărbaţii aŭ să converseze cu bărbaţi şi femeile cu femei. S'ar face de rîsŭ bărbatulŭ acela, care ar purta de braţŭ pe soţie-sa, şi fata şi-ar privi de periclitatŭ bunulŭ sĕŭ nume, dacă unŭ tinĕrŭ o ar agrăi pe stradă orî o ar petrece.

Faţă cu straniérii, cu străinii Italianulŭ e totdeuna atentŭ şi afabilŭ. De întră străinulŭ într'o ospetărie, unde vre-o societate îşi petrece cu veselie lărmuitóre, ómenii totdeuna îlŭ primescŭ cu curtenie şi afabilitate. Îi facŭ locŭ şi încunjură totŭ, ce ar puté să-i displacă. Ei îşi esprimă surprinderea şi bucuria sa, cândŭ străinulŭ începe a grăi cu ei în limba lorŭ. Şi virtutea ospitalităţii o găsescî cultivându-se în unele ţinuturi. În privinţa asta îi întrecŭ Sarzii pe toî ceialalţi Italieni. Ei deprindŭ virtutea asta cu atâta dragoste firéscă şi neforţată, câtŭ ţi-se pare, că ei o facŭ asta cu convingerea, că îşi împlinescŭ o datorinţă sfîntă. Călătoriulŭ umblândŭ prin Sardinia între cu încredere deplină în cea dintâiŭ casă, care-i cade în drumŭ: locuitorii îlŭ voră primi cu braţe şi inimi deschise şi-i voră pune la dispunere tóte cele ce póte numai să oferéscă modesta casă.

(Va urma.)

marce. Discursulŭ tronuluĭ promite reorganisarea finanţelorŭ.

Contele Hompesch, noulŭ şefŭ alŭ centruluĭ parlamentarŭ, în şedinţa din 17 a c. în numele partiduluĭ sĕŭ a presentatŭ parlamentuluĭ unŭ proïectŭ de resoluţiune, în care cere abrogarea legiĭ referitóre la espulsarea din Germânia a Ïesuiţilorŭ şi a congregaţiunilorŭ religióse afine.

Frância.

Camera francesă după alegerile din Augustŭ s'a întrunitŭ în prima sesiune în 15 a c. Ce privesce raportulŭ partidelorŭ, situaţiunea e de totŭ neclarificată. Republicaniĭ deşi formézŭ maĭoritatea precumpĕnitóre faţă de celealalte partide, totuşi nu potŭ da maĭoritate compactă, capace de guvernare, fiindŭ că suntŭ divisaţi în o mulţime de fracţiuniĭ de tóte nuanţele începêndŭ dela republicaniĭ moderaţi până la ceĭ maĭ radicalĭ socialiştĭ. Chiarŭ în cabinetŭ pe lângă moderatulŭ Dupuy se află radicaliĭ Peytral, Viette şi Terrier. După ce nicĭ o fracţiune politică nu dispune de maĭoritate absolută în parlamentŭ, şi nicĭ chiarŭ membriĭ cabinetuluĭ nu profesézŭ toţi acelea-şi principiĭ politice, în totŭ momêntulŭ póte fi lumea surprinsă prin crisele politice din Frância.

Precum se anunţă din Marsilia, în 15 a c. pe la meḑulŭ noptiĭ s'a produsŭ o esplosiune în căsarma corpuluĭ alŭ 15-lea de armată staţionatŭ în Marsilia. Esplosiunea s'a produsŭ prin nitronaftalină aşeḑată în o găuriţă făcută în zidŭ, şi a fostŭ atâtŭ de puternică, câtŭ a dîrîmatŭ zidulŭ şi a spartŭ tóte geamurile căsarmeĭ şi ale edificiilorŭ din apropiare. Făptuitoriĭ atentatuluĭ se credŭ a fi anarchiştiĭ, contra cărora se ïeaŭ mĕsurĭ severe. Tóte mĕsurile însă vorŭ rĕmâné zădarnice, până ce statele nu suntŭ guvernate după principiile religióse, ci după ale falsuluĭ liberalismŭ modernŭ.

Rusia.

Ḑiarulŭ „Swjet" scrie, că diplomaţia ruséscă nu se amestecă în afacerile interne ale Svedieĭ şi Norvegieĭ, nicĭ nu recurge la represaliĭ pentru agitările provocate de Svedia în provincia ruséscă Finlanda. Totŭ asemenea procedură urméză diplomaţia Rusieĭ şi faţă cu Austro-Ungaria, care încă aţiţa contra Rusieĭ, de câte orĭ i-se dă prilejŭ, şi a întratŭ în tripla alianţă, deşi esistinţa eĭ ca monarchie se póte mulţămi numaĭ marinimositâţiĭ diplomaţieĭ rusescĭ, deórece celŭ maĭ micŭ amestecŭ alŭ Rusieĭ în afacerile interne ale Austro-Ungarieĭ şi sprijinirea justelorŭ pretensiuniĭ ale Slavilorŭ ar fi de ajunsŭ spre a face din Austro-Ungaria nu o inimică, ci vasală a Rusieĭ. Articululŭ ḑiaruluĭ „Swjet" a produsŭ mare sensaţiune în cercurile politice.

Consiliulŭ imperialŭ pregătesce o lege, prin care se dispuse, ca comunele ţĕrănescĭ să nu pótă vinde nimica din teritoriulŭ lorŭ fără concesiunea ministruluĭ, éră ţĕraniĭ singuraticĭ numaĭ consătenilorŭ să pótă vinde moşia.

Se anunţă, că ţarulŭ a datŭ de curêudŭ unŭ ucazŭ, prin care aşeḑarea Jidovilorŭ prin satele, ce se află pe proprietâţile nobililorŭ, numaĭ aşa se concede, dacă nobiliĭ vorŭ garanta despre purtarea legală a Jidovilorŭ, din contră în satele, unde ţĕraniĭ suntŭ proprietarĭ, petrecerea Jidovilorŭ este oprită.

Foilorŭ din Berlin li-se scrie din Varşovia, că în 20 şi 21 a c. aŭ fostŭ prinşi şi internaţi în citadelă preste 80 de individĭ suspecţi, carĭ ar fi luatŭ parte la corporaţiunĭ nihiliste. Ceĭ prinşi suntŭ în partea maĭ mare publiciştĭ şi studenţi.

Corespondinţe.

Din părţile Sibiuluĭ.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Bunicică vreme s'a străcuratŭ, de câudŭ n'am maĭ cetitŭ în „Unirea" nicĭ o corespondinţă de prin părţile acestea. Veţi înţelege, că eŭ corespondinţele subscrise cu x—y le ceteam cu dragŭ, parte pentru că, precum Dvóstră încă aţi observatŭ, corespondinţele acelea eraŭ fórte bune, parte şi maĭ vîrtosŭ pentru că ele spuneaŭ lumiĭ silinţele nóstre de a ne smulge din multele nóstre nĕcasurĭ şi neajunsurĭ. Nicĭ nu vreŭ să ïeaŭ luĭ x—y lefteria. Sperezŭ, că nu va trece multă vreme, şi-ĭ voiŭ ceti éră o corespondinţă, după ce i-se dă acum prilejŭ bunŭ, ca să spună, cum va fi succesŭ petrecerea şi loteria, ce o aranjézŭ dómnele din Sibiŭ în 25 a c. în folosulŭ bisericeĭ gr. cat. din Sibiŭ. Dóră nu mĕ voiŭ înşela în aşteptarea mea.

Eŭ vĕ scriŭ într'o cestiune de interesŭ maĭ comunŭ. Am cetitŭ în „Unirea" unŭ apelŭ, care-lŭ face corpulŭ profesorescŭ dela gimnasiulŭ din Blaşiŭ. Ïertaţi-mĭ, dacă cutezŭ a face nisce reflexiuniĭ asupra aceluĭ apelŭ.

Înainte de tóte nu sciŭ, cum să-mĭ esplicŭ faptulŭ, că în „Unirea" până acum nu ni-s'a spusŭ de locŭ, dacă aŭ incursŭ deja baniĭ în urma aceluĭ apelŭ. Nu potŭ crede, că n'ar fi incursŭ până acum nimica. Éră dacă a incursŭ ceva, părerea mea modestă e, ca sumele contribuite şi numele dăruitorilorŭ să se publice.

Sciţi ḑicala aceea veche, că *verba movent, exempla trahunt,* şi sciţi şi aceea, că ḑicala acésta cuprinde unŭ mare adevĕrŭ practicŭ maĭ alesŭ pentru casurĭ de acelea, în carĭ e vorba de contribuirĭ pentru scopurĭ comune. Eŭ aşteptam, ca îndată în numĕrulŭ „Uniriĭ", care a urmatŭ după publicarea apeluluĭ, să potŭ ceti celŭ puţinŭ resultatulŭ, care-lŭ va fi avutŭ colecta din cestiune acolo la Dvóstră în Blaşiŭ.

Trebue să Vĕ destăĭnuescŭ apoĭ cu părere de rĕŭ ceva, ce atinge resultatulŭ eventualŭ alŭ colecteĭ.

Apelulŭ e concipiatŭ aşa, câtŭ omulŭ după cetirea lui până în sfârşitŭ vrêndŭ nevrêndŭ trebue să ajungă la convingerea aceea, că domniĭ profesorĭ dela gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ dorescŭ fórte tare, să li-se măréscă plăţile. O spunŭ acésta, pentru că aşa mĭ-aŭ spus'o altiĭ. Eŭ unuluĭ nu mĕ împotrivescŭ ideiĭ, ca plăţile domniloră profesorĭ să se măréscă, şi sciŭ şi aceea, că plăţile actuale ale domniiloră lorŭ suntŭ întru adevĕrŭ micĭ faţă cu ale colegiloră lorŭ dela institutele de statŭ, numaĭ câtŭ să nu aştepte, ca mărirea asta să le-o facă ómeni de aceia, carĭ ar avé maĭ mare lipsă de mărirea venituluĭ decâtŭ domniile lorŭ. Înţelegŭ pe preoţiĭ nostri dela sate. Ce pretensiuniĭ ar puté să ridice eĭ, câudŭ îşĭ asamĕnă venitele cu ale preoţilorŭ romano-catolicĭ şi cu ale pastorilorŭ luteraniĭ şi calvinescĭ din patria nóstră? Dacă ar fi, să ajute preoţiĭ nostri de pe la sate, ar trebui să-şi ajute în rîndulŭ celŭ dintâiŭ şie-şi.

Acestea nu le scriŭ, pentru ca să desmintŭ pe ómeni dela contribuire. Ferésc-mĕ Dumneḑeŭ de aşa ceva! Eŭ din contră vreŭ să-i însufleţescŭ pentru contribuire. Dar am îndrăsnitŭ a face observările de maĭ la délŭ, pentru că mi-s'a spusŭ din óre care parte, că scopulŭ colecteĭ, la care ne provócă apelulŭ acela, ar fi în rîndulŭ celŭ dintâiŭ zidirea unuĭ localŭ noŭ pentru gimnasiŭ, şi anume atâtŭ pentru că localulŭ celŭ vechiŭ este în continuŭ dificultatŭ din partea organeloră statuluĭ, câtŭ şi pentru că concursulŭ tinerimiĭ studióse la gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ e din anŭ în anŭ totŭ maĭ mare aşa, încâtŭ s'a ivitŭ lipsa imperativă de a introduce cursurĭ paralele celŭ puţinŭ pentru cele patru clase inferióre, şi apoĭ sale pentru scopulŭ acesta nu suntŭ în clădirea cea veche a gimnasiuluĭ. [1]) După ce mi-s'a împărtăşitŭ lucrulŭ acesta, am maĭ cetitŭ odată apelulŭ şi am găsitŭ, că şi lucrulŭ acesta se amintesce într'însulŭ, dar numaĭ ca în trécĕtŭ. Dacă acesta este scopulŭ principalŭ alŭ colecteĭ, — şi n'am causă de a mĕ îndoi în cele ce mi-s'aŭ împărtaşitŭ, — pentru ce nu s'a spusŭ din capulŭ loculuĭ cu cuvinte maĭ lămurite, ca tótă suflarea românéscă să scie şi să se însufleţéscă pentru elŭ? Eŭ unuluĭ aşa credŭ, că s'ar şi însufleţi şi ar contribui cu voe bună, din multă multŭ, din puţinŭ puţinŭ, fiesce care cum îĭ ïértă împrejurările.

Maĭ am încă o rugare sau maĭ bine propunere, şi asta Vĕ privesce pe Dvóstră. Nu sciŭ, că „Unirea" trece în multe esemplare preste munţi orĭ ba. Dar dacă nu, atuncĭ V'aşĭ face propunerea, ca la casŭ dacă se vorŭ publica în „Unirea" contribuirile, Dvóstră să trimiteţi esemplare de ale „Uniriĭ" în tóte oraşele de dincolo de munţi, în carĭ sciţi, că petrecŭ Ardeleniĭ şi maĭ alesŭ de aceia, carĭ aŭ învăţatŭ la gimnasiulŭ din Blaşiŭ. Nu trebue să Vĕ spunŭ, pentru ce să le trimiteţi.

Cu deosebita stimă **z.**

Nr. 4055—1893.

Circulariŭ

cătră tóte oficiile protopopescĭ.

Onorate în Christosŭ Frate!

Numĕrulŭ ostraordinariŭ de tinerĭ, care alérgă din tóte părţile locuite de Româniĭ patriei nóstre la gimnasiulŭ greco-catolicŭ românŭ din Blaşiŭ şi care din anŭ în anŭ cresce totŭ maĭ tare, ne constrînge, ca încă în anulŭ 1894 să ridicămŭ unŭ edificiŭ noŭ gimnasiulŭ, orĭ celŭ puţinŭ să adaugemŭ o aripă nóuă la actualulŭ edificiŭ, căci între împrejurările de astăḑĭ interesele marĭ ale bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre nu ne permitŭ nicĭ de cum, să respingemŭ în fiesce care anŭ preste 100 tinerĭ, carĭ voescŭ să se crésc într'unŭ institutŭ întemeiatŭ pentru cultura şi crescerea religioso-morală a poporuluĭ românŭ.

Acestŭ scopŭ nu-lŭ putemŭ ajunge, dacă întregŭ Clerulŭ şi poporulŭ archidieceseĭ nóstre nu va aduce de astăḑată jert-

[1]) După cum poţi vedé din circulariulŭ reprodusŭ maĭ la vale, informaţiunea dtale corĕspunde adevĕruluĭ. *Red.*

fele cele mai mari posibile pentru celu mai vechiu şi cercetatu gimnasiu românescu din patrie, deórece fondulu menitu a-lu susţiné necum să pótă contribui ceva la edificările proiectate, dar nici lipsele curente nu le póte acoperi.

Acestea suntu motivele principale ale apelului, care-lu trimitemu Frăţiei Tale aci sub ·/. în atâtea esemplare, câte parochii ai în tractu, şi-Ţi comitemu, ca pe teritoriulu fiesce căreï comune bisericescï să facï o colectă generală şi câtu se póte mai intensivă pentru gimnasiulu din Blaşiu, ér Românii mai cu stare să fie şi în modu specialu rugaţi a sprigini acésta causă sfintă.

Fiindu acésta causă de unu interesu mare, sperămu, că nimeni nu se va retrage dela contribuiri, ci va da, ce-i este cu putinţă între împrejurările sale materiale.

Spre scopulu acesta pentru tractulu Frăţiei Tale alăturămu . . . cóle de contribuiri, notate cu Nrii . . ., carï Frăţia Ta le veï ţiné strinsu în evidinţă şi după întrebuinţare ni-le veï retrimite tóte împreună cu sumele colectate.

Împlinirea acestora se aştéptă celu multu până la finea lui Ianuariu 1894.

Blaşiu, din şedinţa consistorială ţinută în 14 Novembre 1893.

Ioanu M. Moldovanu,
vicariu capitulariu.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Ilustritatea Sa Dr. Victoru Mihályi, episcopulu Lugoşului în 16 a c. a conferitu ordurile mici clericilorŭ archidiecesani Dionisiu P. Decei şi Ioanu Popu, éră în 19 a c. i-a chirotonitu de preoţi. D. Decei este dispusu de cooperatoru în Orlatu (protopopiatulu Sibiului), éră I. Popu de administratoru parochialu în Şóla (protopopiatulu Mediaşului).

Întru mărirea lui Dumneḑeu. Curatoratulu bisericeï parochiale gr. cat. din Blaşiu aduce şi pe calea acésta cele mai terbinţi mulţămite Reverendissimului Dnu Canonicu *Dr. Alesandru Grama,* care a binevoitu a dona pe sama Steï Biserici unu ornatu preoţescu fórte frumosu cu tóte cele ce se ţinu de elu în valóre de 240 fl. Dumneḑeu, pentru a carui mărire şi lubire s'a facutu darulu acesta, să-i rĕsplătéscă însutitu.

Transferare. Aflămu cu părere de rĕu, că harnicului directoru de finanţe alu Albeïinferióre, Magn. Dnu *George Popu,* va fi transferatu în aceea-şi calitate la Nyiregyháza în comit. Szabolcs. — Era şi mare lucru, unu directoru de finanţe română în acestu comitatu românescu!

Programa serbărilorŭ festive ţinute în gimnasiulu de Beluşu în 19 şi 20 Novembre 1893 st. n. cu ocasiunea onomasticelorŭ Maïestăţii Sale *Elisabeta* şi Escelenţeï Sale *Mihailu Pavelu.* În fiesce care ḑi la 9 óre s'a celebratu S. Liturgie cu doxologia cea mare de Protopopulu locală şi Directorulu gimnasialu, asistându întregu corpulu profesoralu.

I. *În 19 Novembre.*

1. „Ardeléna" esec. de cor. instrumentalu. 2. „Cuvîntu de deschidere" rostitu de dlu prof. T. Bulcu vicerectorulu internatului. 3. „Himnulu Împ.-Regescu" cântatu de publicu presentu. 4. „Rugăciune" poesie de Naum decl. de R. Dobo stud. de cl. VIII. 5. „Lăcrimióre" de Tud. de Flondor esec. de cor. vocalu. 6. „Ideges ember" monologu de Gabányi, predatu de A. Cosmuţa stud. de cl. VIII. 7. „Szegedi Boszorkány" piesă musicală esec. de cor. instrumentalu. 8. „Harmosan" poesie de Platen, decl. de T. Popoviciu stud. de cl. VII. 9. „Herz Dame" polca franc. esec. de cor. instrumentalu. 10. „Sila" poesie de C. Boliacu, decl. de G. Popa stud. de cl. VIII. 11. „Seninu şi furtună" de I. Vorobchieviciu esec. de cor. vocalu. 12. „Cuvîntu de închidere" rostitu de dlu prof. Vasiliu Ştefanică cond. societăţii de lect. 13. „Marşulu lui Mihaiu" esec. de cor. instrumentalu.

II. *În 20 Novembre.*

1. „Marşu" de Glogovanu esec. de cor. instrumentalu. 2. „Deschiderea festivei" prin o cuvîntare ocasională de Reverendis. D. I. Buteanu directoru gimnasialu. 3. „Mulţi ani" cântatu de publicu presentu. 4. „Călăraşulu rănitu" poesie de S. Şoimescu decl. de I. Buteanu stud. de cl. VIII. 5. „La o viorică" de Cav. Tud. de Flondor esec. de cor. voc. 6. „Iskolai bizonvitvány" poesie de Kakas Márton decl. de N. Draia stud. de cl. VIII. 7. „Az oláh halász" de Sárközy Fr. esec. de cor. instr. 8. „Odă ocasională" predată de I. Rusu stud. de cl. VIII. 9. „Din depărtare" de I. Vorobchieviciu esec. de cor. voc. 10. „Poutpouri Bănăţenescï" esec. de cor. instr. 11. „Der Sänger" poesie de S. Goethe, decl. de G. Secoşanu stud. de cl. VIII. 12. „Herz Dame" polca franc. de T. S. esec. de cor. instr. 13. „Glasulu unui Românu" poesie de A. Mureşanu, decl. de A. Brebanu stud. de cl. VIII. 14. „Taci bărbate" de I. Vidu, esec. de cor. voc. 15. „Cuvîntu de închidere" rostitu de dlu prof, V. Ştefanică cond. soc. de lect. 16. „Marşulu lui Mihaiu" esec. de cor. instr.

Promovarea instrucţiunii poporale. Ministrulu Csáky în şedinţa din 21 a c. a camereï deputaţilorŭ a cetitu unu raportu despre sprijinirea şi promovarea instrucţiunii poporale. În raportulu seu îşi esprimă dlu ministru intenţiunea de a înfiinţa câtu se póte mai multe institute culturale de statu pentru poporu. Planulu ministrului este, ca acolo, unde se află şcólă poporală de statu, să se înfiinţeze şi asile orï grădinï de copiï totu de statu, ca astfelu acestea să se completeze împrumutatu, éră unde nu-i nici şcólă nici asilu de statu, să ridice amîndóue. Ce privesce asilele de copiï, acestea ar fi să se înfiinţeze în 1189 de comune şi anume: grădinï de copiï în 383 comune, asile de copiï stabile în 316 comune, asile de copiï de vară în 440 de comune. Spesele de edificare şi provederea cu personalulu şi mijlócele de lipsă s'ar urca pentru grădinele de copiï la: 1,268.777 fl., pentru asilele stabile: 760.200 fl. şi pentru asilele de vară 74,620 fl. La olaltă 2,103,597 fl. Ce privesce şcólele elementare, ar mai trebui înfiinţate şcóle de statu în 500 de comune şi provĕḑute cu totu atâţia învăţători; spesele anuale ar fi de 617000 fl. şi odată pentru totdeuna (?) 135,000 pentru mobilarea saleloru şi provederea cu recuisitele de învăţământu. Planulu acesta de a ferici poporulu — se înţelege dela sine, că în sensu liberalu şi patrioticu magiaru — voesce dlu ministru să-lu esecute succesivu, anume în decursu de 10 anï; spre care scopu are lipsă să i-se voteze pentru asilele de copiï 210,000 fl. éră pentru şcólele elementare cu 100,000 fl. pe anu mai multu decâtu în trecutu. Nu ne îndoimu, că atuncï câudu e vorba de lăţirea limbeï magiare între naţionalităţile nemagiare, dieta nóstră este aplicată a vota şi mai multu de câtu cere dlu ministru.

Cestiunea română şi francmasonii. Foile magiare spunu, că comitetulu constituitu în Clusiu pentru respândirea vorbiriï ţinute de procurorulu Jeszenszky în procesulu „Repliceï" şi-a terminatu lucrerea. Vorbirea s'a tradusu în limba germână, francesă, italiană şi română şi s'a tipăritu în 10,000 de esemplare la dispositia logeloru francmasonice magiare „Nagypáholy" şi „Uniopáholy", carï pe lângă unu apelu însufleţitu le-au trimisu logeloru din străinătate, ca să lumineze pe fraţii lorŭ francmasoni despre cestiunea română. Cu inesactităţile din vorbirea lui Jeszenszky slabu îi vomu lumina, şi pe cum credemu, mai curêndu îi vomu întuneca.

Principele Alesandru de Battenberg, fostulu principe alu Bulgarieï, după unu morbu greu a repausatu la 17 a c. în Gratz. Elu s'a născutu în 5 Aprilu 1857 ca alu doilea fiu alu principelui Alesandru de Hessa din căsătoria morganatică cu contesa Iulia Hanke, care mai târḑiu a primitu titlulu de principésă de Battenberg. Principele Alesandru a intratu de tinĕru în armată. În 1877 cu concesiunea împĕratului germanu a luatu parte în rĕsboiulu ruso-româno-turcu fiindu împărţitu sub comanda generalului Gurko. La combaterea Plevnei a fostu dispusu în corpulu de armată, preste care comanda Carolu, pe atuncï principele, aḑi regele Românieï. După rĕsboiu reîntorcêndu-se în Germânia a intratu în garda imperială. În 29 Aprilu 1879 la influinţa ţarului, a carui nepotu era, Bulgarii l'au alesu de principe alu lorŭ. Elu ca principe a lucratu cu multu succesu pentru desvoltarea şi consolidarea statului bulgaru. În rĕsboiulu sêrbobulgaru din 1885 s'a distinsu în lupta dela Slivniţa dându doveḑi despre escelentele sale talente militare. În urma intrigilorŭ rusescï s'a formatu contra lui o conjuraţiune de ofiţeri, carï în nóptea de 20 spre 21 Aug. 1886 îlu silira, să abḑică şi să părăsésca Bulgaria. În Sofia s'a inscenatu apoi o contrarevoluţiune, care l'a rechematu pe tronulu bulgaru. Elu s'a şi reîntorsu, dară la 7 Sept. 1886 a abḑisu de voe bună, după ce a constituitu o regenţă. În 1888 s'a căsătoritu cu o cântăréţă dela operă. Înainte de a se căsători a renunţatu la rangulu de principe luându titlulu de conte de Hortenau. În 1892 a intratu în armata austro-ungară, şi acum era generalu maioru. Mórtea lui neaşteptată a produsu pretutindenea mare consternaţiune. Telegrame de condoleinţă s'au trimisu soţiei lui şi din partea Maïestăţii Sale Monarchului nostru. Înmormîntarea s'a sevârşitu în 21 a c. cu pompă mare. Sobrania a purtatu spesele de înmormîntare pentru primulu principe alu Bulgarieï şi a votatu o pensiune anuală de 50,000 frs. pentru vĕḑuva şi ceï doi prunci orfani rĕmaşi după dînsulu.

Falimentu. Bancherulu *Kabdebo* din Sibiu a falimentatu în ḑilele trecute. Banii celoru păgubiţi se urcă la o cifră considerabilă. Este temă, că falimentulu acesta va atinge neplăcutu pe unele din institutele nóstre de creditu, cum şi pe mulţi proprietarï, carï au fostu în legătură cu elu. Până acuma vechea firmă de ferărie Paul Nendwich, după cum se scrie din Sibiu, încă şi-a închisu prăvălia.

Iubileulu lui Jókay Mór. Cu începutulu anului viitoriu celu mai celebru romanţieru magiaru M. Jókay îşi va serba iubileulu de 50 de anï ca scriitoriu. Din acestu incidentu s'a formatu unu comitetu, care a hotărîtu a serba iubileulu între altele şi prin aceea, că va publica tóte scrierile lui Jókay şi lui îi va oferi unu onorariu de 100,000 fl. Ministrulu de culte este aplicatu a prelimina în budgetulu cultelorŭ spre scopulu acesta 20,000 fl. şi pentru tipărirea scrierilorŭ lui Kossuth.

Szögyény-Marich László, fostulu judex curiae, a repausatu în 19 a c. în etate de 85 de anï în Alba-regală. Defunctulu încă de tinĕru a intratu în serviţiulu statului şi curêndu a fostu promovatu până în celea mai înalte funcţiunï. Elu a fostu unu aderentu alu conservatismului în politică şi unu fiu credinciosu alu bisericeï catolice. Fiulu seu celu mai mare este ambasadoru austro-ungaru în Berlin.

Ostaşi creştini. Ḑiarulu „Germania" scrie, că împĕratulu Germânieï cu ocasiunea jurării recruţilorŭ a ḑisu: *„Mie îmi trebue ostaşi creştini, carï se rógă „Tatălu nostru".* Ostaşulu să nu aibă voinţă proprie, ci toţi să aveţi numai o voinţă: legea mea. Înainte dară! împliniţi-vĕ serviţiulu şi fiţi supuşi mai marilorŭ vostri."

Pentru procurarea de recuisite, stégurï flamure, policandre, albiturï, obĭecte pii, icóne şi cărţi bisericescï recomandămu institutulu de artă a lui **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carï la dorinţă trimitu gratis catalogulu preţuriloru.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIII.

Istoricii români și Sfînta Unire.

Domnulŭ Nicolaŭ Densușanŭ în „cercetarea“ sa la pag. 34 și următórele scrie unŭ lungŭ capitolŭ, în care cu citațiuni numeróse din istoriciĭ nostri hulesce sfînta Unire și memoria mareluĭ Archiereŭ Ioanŭ Vancea. „Spre a ne puté da bine samă,“ dice dînsulŭ, „despre adâncimea abisuluĭ, în care este aruncată biserica și națiunea română din Transilvania prin decisiunile celoru dóuĕ concilii ale Mitropolituluĭ Vancea, este datorința nóstră să cercetămŭ și să cunóscemŭ părerile și vederile neinteresate ale celoru maĭ marĭ bărbațĭ aĭ nostri naționalĭ asupra unirii *și asupra periculelorŭ, ce conține acésta legătură cu catolicii, pentru biserica și naționalitatea nóstră.*“ *)

Cândŭ cetescĭ partea primă a acesteĭ frase, cugeți, că dlŭ Densușanŭ va aduce într'adevĕrŭ părerile istoricilorŭ nostri asupra *celoru dóuĕ concilii provinciale,* ca și din acestea părerĭ să ne putemŭ convinge „despre adâncimea abisuluĭ, în care este aruncată biserica și națiunea română din Transilvania prin decisiunile celoru dóuĕ concilii ale Mitropolituluĭ Vancea“. Acésta ar fi fostŭ urmarea logică a premiselorŭ sale. Elŭ însă face cu totulŭ altŭ ceva. Citézĕ numaĭ istoricĭ de aceia, carĭ saŭ aŭ trăitŭ și scrisŭ înainte de Mitropolitulŭ Vancea, saŭ nu s'aŭ ocupatŭ de locŭ de conciliile aceluia. De aceea tóte citatele din istoriciĭ românĭ nu atingŭ de locŭ memoria luminósă și binecuvîntată a Mitropolituluĭ Vancea, ci numaĭ dovedescŭ confusiunea în cugetarea dluĭ N. Densușanŭ.

Dar citatele acelea nu compromitŭ nicĭ sfînta Unire, decâtŭ numaĭ înaintea ómenilorŭ, carĭ nu sciŭ cugeta, și nu aŭ nicĭ o cunoscință despre trecutulŭ bisericeĭ nóstre, și carĭ prin urmare leaŭ de banĭ buniĭ totŭ, ce vĕdŭ tipăritŭ, ca și cândŭ nu s'ar fi tipăritŭ și nu se vorŭ maĭ tipări destule minciunĭ istorice, saŭ nu s'ar fi întîmplatŭ de multe orĭ, ca chiarŭ și bărbațĭ într'adevĕrŭ marĭ și încă maĭ marĭ decâtŭ ceĭ citați de dlŭ Densușanŭ să cadă în erorĭ grosolane atâtŭ în istorisirea evenimentelorŭ, câtŭ și în aprețiarea lorŭ.

Dacă dlŭ Densușanŭ a voitŭ să se razime pe auctoritatea istoricilorŭ nostri, trebuia să nu pérdă din vedere cele maĭ elementare criteriĭ, carĭ ne arată, cum trebue să ne folosimŭ de auctoritatea cuvintelorŭ altora. Elŭ trebuia să cerceteze maĭ întâiŭ, că óre auctoriĭ citați spunŭ adevĕrulŭ în istorisirea faptelorŭ și în aprețiarea lorŭ, și numaĭ dacă s'ar fi convinsŭ, că cuvintele acelorŭ auctoriĭ conținŭ curatulŭ adevĕrŭ, să se fi folositŭ de auctoritatea lorŭ, căcĭ precum vomŭ vedé maĭ târdiŭ, multe pasaje citate din istoriciĭ nostri conținŭ neadevĕruri marĭ, așa încâtŭ astădĭ nicĭ unŭ istoricŭ seriosŭ nu se maĭ póte provoca la ele.

Apoĭ cine vre să deslege o cestiune așa mare, ca cestiunea despre folósele sfinteĭ Unirĭ, cu auctoritatea istoricilorŭ nostri naționalĭ, trebue să fie și iubitoriŭ sincerŭ de adevĕrŭ, ér nu iubitoriŭ vicleánŭ de neadevĕrŭ ca dlŭ Densușanŭ. Adecă elŭ trebue să citeze nu numaĭ pe scriitoriĭ, carĭ într'o privință orĭ alta se esprimă nefavorabilŭ despre sfînta Unire, ci și pe aceia, carĭ judecă favorabilŭ despre ea, de-órece numaĭ pe calea acésta va ajunge cetitoriulŭ la cunoscința completă a părerilorŭ, ce le-aŭ avutŭ bărbațiĭ nostri naționalĭ asupra evenimentuluĭ celuĭ mare alŭ sfinteĭ Unirĭ. Dlŭ Densușanŭ însă face cu totulŭ dimpotrivă în cestiunea acésta. Citézĕ totŭ, ce i-s'a părutŭ compromițĕtoriŭ pentru sfînta Unire din câțiva scriitorĭ românĭ, și ignoréză cu totulŭ pe scriitoriĭ, carĭ conținŭ cele maĭ strălucite apologiĭ ale sfinteĭ Unirĭ.

*) Din cuvintele tipărite aci cu litere cursive orĭ cine póte pricepe tendința broșureĭ dluĭ Densușanŭ și meritele triste, ce și-le-a câștigatŭ »Gazeta Transilvanieĭ« pentru biserica nóstră, cândŭ a publicatŭ acéstă scriere tendențiósă în colónele sale.

Totŭ așa de necorectŭ purcede dlŭ Densușanŭ și atunci, cândŭ din unulŭ și acela-și auctorŭ citézĕ numaĭ aceea, ce i-se pare nefavorabilŭ pentru sfînta Unire, și nu citézĕ nimicŭ din aceea, ce acela-și auctorŭ a scrisŭ și în favorulŭ eĭ, cu tóte că părerea adevĕrată a unuĭ scriitoriŭ despre unŭ evenimentŭ numaĭ atunci se póte cunósce, cândŭ citămŭ totŭ, ce se referesce la acelŭ evenimentŭ.

Nu trebue să perdemŭ maĭ departe din vedere nicĭ aceea, că dlŭ Densușanŭ nu reproduce tot-deuna *întregĭ* pasajele din istoriciĭ nostri, ci adese-orĭ omite chiarŭ acelea cuvinte, carĭ singure aruncă lumină asupra înțelesuluĭ, ce a voitŭ auctorulŭ, să-lŭ dea cuvintelorŭ sale.

Multe din pasajele citate de dlŭ Densușanŭ în contra sfinteĭ Unirĭ aŭ fostŭ reduse la valórea lorŭ adevĕrată de bărbațiĭ eruditĭ aĭ bisericeĭ nóstre, așa încâtŭ cu dreptŭ cuvîntŭ s'ar fi pututŭ aștepta dela dînsulŭ, să nu maĭ păşéscă în publicŭ cu nisce neadevĕruri învechite și de repețite orĭ combătute și spulberate.

Acestea tóte, precum și împrejurările, între carĭ aŭ trăitŭ respectiviĭ istoricĭ, nu le-a luatŭ de locŭ în considerațiune istoriografulŭ *criticŭ (?)* Densușanŭ, cândŭ a scrisŭ lungulŭ capitolŭ despre părerile istoricilorŭ românĭ asupra sfinteĭ Unirĭ și astfelŭ în locŭ să compromită acestŭ evenimentŭ mare și strălucitŭ din istoria Românilorŭ, s'a compromisŭ numaĭ pe sine însu-și.

Pe noĭ nu ne turbură de locŭ părerile nefavorabile, ce le aŭ unĭĭ saŭ alțiĭ dintre scriitorii nostri asupra efectelorŭ de ordine inferióră ale sfinteĭ Unirĭ, căcĭ esența acesteĭ Unirĭ nu consistă în bunurile lumescĭ, ce le-a produsŭ, ci precum fórte frumosŭ și potrivitŭ se esprimă unŭ anonimŭ de aĭ nostri, ea consistă *„în rechemarea bisericeĭ române la anticele sale tradițiuni, în rentórcerea părințilorŭ nostri la unitatea Bisericeĭ luĭ Christosŭ, la calea adevĕruluĭ și a mântuiriĭ de veci“*. [1]) Dacă pentru acéstă faptă salutară ar fi trebuitŭ să suferimŭ cele maĭ marĭ persecuțiunĭ, dacă fie pe terenulŭ politicŭ și socialŭ, fie pe celŭ materialŭ amŭ fi avutŭ să îndurămŭ cele maĭ grele suferințe și lipse, sfînta Unire totuși ar fi rĕmasŭ și rĕmâne unŭ bunŭ neprețuitŭ, de care nu ne-a fostŭ și nu ne este ĭertatŭ a ne deslipi.

Creștiniĭ ceĭ dintâiŭ în decursŭ de treĭ vécurĭ aŭ fostŭ prigoniți și omoriți fără de milă pentru credința adevĕrată a luĭ Christosŭ, și din punctŭ de vedere politicŭ și materialŭ nu aŭ avutŭ folóse inmediate din alipirea lorŭ necl'tită către biserica luĭ Dumnedeŭ, și cu tóte acestea nu este nicĭ unŭ omŭ cu minte, care să condamne religiunea luĭ Christosŭ, orĭ alipirea creștinilorŭ de dînsa, numaĭ pentru că din causa eĭ atâțiĭ ómenĭ aŭ suferitŭ în decursŭ de vécurĭ până și mórte înfricoșată, saŭ aŭ fostŭ considerați de nisce lăpĕdăturĭ ale lumiĭ acesteia.

Dacă tóte le-amŭ considera, ca dlŭ Densușanŭ, numaĭ după teoria utilitariștiloru, adecă numaĭ din punctulŭ de vedere alŭ utilităților, atunci toți Românii din Transilvania și Ungaria ar trebui să se facă Magiarĭ, căcĭ atunci nu ar maĭ fi aruncați în temniță, nu ar maĭ fi siliți să ĭea lumea în capŭ și să-și caute pânea de tóte dilele între lacrimĭ amarĕ în țĕrĭ străine, ci s'ar bucura aci acasă de tóte beneficiile statuluĭ. Suntŭ decĭ bunurĭ de ordine maĭ înaltă, carĭ nicĭ de cum nu este ĭertatŭ a le vinde pentru bunurĭ trecĕtóre și materiale. Unŭ astfelŭ de bunŭ înaltŭ este și sfînta unire cu biserica adevĕrată a luĭ Christosŭ, adecă cu biserica catolică.

„Celŭ ce va crede și se va boteza, mântui-se-va, ér celŭ ce nu va crede, osîndi-se-va,“ a dișŭ Domnulŭ Christosŭ. Nu suntŭ însă maĭ multe credințe, ci numaĭ una adevĕrată, precum și adevĕrulŭ numaĭ unuluĭ este: *„unŭ Domnŭ, o credință, unŭ botezŭ,“* precum ne învață sfîntulŭ Apostolŭ Pavelŭ, și precum nicĭ nu póte fi altmintrea, pentru că nu se unesce cu înțelepciunea dumnedeéscă a luĭ Christosŭ, ca să descopere maĭ multe credințe între sine contradictorie și să întemeieze maĭ multe biserici cu doctrine diverse și opuse. În simbolulŭ credinței încă dicemŭ în tóte dilele, că credemŭ *„într'una, sfîntă, catolică și apostolică biserică: εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν“*.

Una și unică este decĭ biserica luĭ Christosŭ, și unirea cu dînsa este absolutŭ de lipsă pentru a puté să ajungemŭ la mântuire.

Ca să cunóscemŭ, care este acéstă biserică, nu este de lipsă multă bătae de capŭ pentru unŭ „ortodoxŭ“, care maĭ ține la principiile fundamentale ale bisericeĭ sale și nu a trecutŭ în castrele raționaliștiloru, căcĭ elŭ încă trebue să admită, că sinódele ecumenice representă biserica învățătóre și infalibilă a luĭ Christosŭ. Unŭ astfelŭ de sinodŭ este și celŭ ținutŭ la Florența în anulŭ 1439, în care a fostŭ representată atâtŭ biserica orientală, câtŭ și cea apusană prin aceia, pe carĭ *Spiritulŭ Sfîntŭ i-a pusŭ, să ocârmuéscă biserica luĭ Christosŭ.* Episcopiĭ adunați aŭ definitŭ, că aceea este biserica adevĕrată a luĭ Christosŭ, care are de capŭ vĕdutŭ pe Pontificele Romanŭ, următoriulŭ Sfîntuluĭ Petru. Cine decĭ nu vre să pĕcătuéscă în contra Spiritului sfîntŭ, care asistă la hotărîrile sinódelorŭ ecumenice; cine vre să fie fiŭ supusŭ alŭ bisericeĭ învățătóre întemeiate de Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ, nu-ĭ rĕmâne alta, de făcutŭ, decâtŭ să se unéscă cu biserica Romeĭ mărturisindŭ, primindŭ și credêndŭ tóte, câte le crede și învață acea biserică, și acésta trebue să o facă chiarŭ și atunci, cândŭ pentru fapta sa ar avé să îndure celŭ maĭ mare rĕŭ pe lumea acésta.

Orĭ ce omŭ, care studiéză cu intențione curată și cu adevĕrată iubire de adevĕrŭ natura sfinteĭ bisericĭ întemeiate de Domnulŭ Christosŭ, trebue să ajungă la conclusiunea, care o esprimase odinióră atâtŭ de lămuritŭ sfîntulŭ părinte Augustinŭ în fața episcopuluĭ ereticŭ (donatistŭ) Emeritŭ cu aceste cuvinte remarcabile: „Afară de biserica *catolică* tóte póte să le aibă Emeritŭ, numaĭ mântuirea nu. Póte avé onóre, póte avé sacramentŭ, póte cânta Aliluia, póte respunde Amin, póte ține Evangeliulŭ, póte avé credința în numele Tatâluĭ și alŭ Fiuluĭ și alŭ Spiritului Sfîntŭ, și o póte și predica, dar nicăirĭ nu-și va puté afla mântuirea, decâtŭ în biserica catolică.“ [1]) Acéstă învățătură este și a bisericeĭ vechĭ orientale, căcĭ conciliuluĭ Constantinopolitanŭ alŭ II-lea dela anulŭ 553 a aprobat'o atunci, cândŭ a aprobatŭ învățăturele sfîntuluĭ Augustinŭ cu cuvintele: „Într tóte urmămŭ pe sfinții învățători aĭ sfinteĭ biserice a luĭ Dumnedeŭ, Atanasiŭ, Ilariŭ, Basiliŭ, Gregoriŭ Nissenulŭ, Ambrosiŭ, *Augustinŭ* . . . . și tóte cele ce suntŭ scrise de eĭ cu *privire la credința cea adevĕrată și la condamnarea ereticilorŭ,* le admitemŭ.“

Dacă însă cineva ar voi să aibă în acéstă materie și părerea unuĭ orientalŭ, să cetéscă cuvintele memorabile ale patriarchuluĭ Constantinopolitanŭ Iosifŭ, care a fostŭ de față la sinodulŭ din Florența și care simțindŭ, pe cândŭ petrecea încă în acéstă cetate, că i-se apropie óra morțiĭ, a scrisŭ cu mâna proprie acestea: „De-órece am ajunsŭ la sfârșitulŭ vieței mele, deja avêndŭ a plăti obștésca datorie, din darulŭ luĭ Dumnedeŭ scriŭ și subscriŭ sentința mea lămuritŭ fiilorŭ meĭ. Tóte cele așadar ce le simte și crede *catolica și apostolica Biserică a Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ a Romeĭ celeĭ vechĭ,* și eŭ le simtŭ și mĕ declarŭ îndestulitŭ cu ele. Totŭ asemenea mărturisescŭ pe preafericitulŭ părintele părințilorŭ și pontificele maximŭ și vicariulŭ Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, Papa Romeĭ celeĭ vechĭ,

[1]) Vedĭ »Onórea Sionuluĭ românescŭ« Baia mare 1890 pag. 80.

[1]) S. Aug. serm. ad Caesareensis Eccl. plebem n. 6.

spre asigurarea tuturorŭ, precum şi purgatoriulŭ sufleteloru.“ [1])

Contemplându sfînta Unire din acestŭ punctŭ de vedere înaltŭ şi dogmaticŭ, care este singurŭ hotărîtoriŭ, tóte testimoniile istoricilorŭ, carî tractézá cestiunea acésta numaî din punctulŭ de vedere alŭ folóselorŭ de o ordine inferióră, nu aŭ valóre atâtŭ de mare, încâtŭ să ne facă, să despreţuimŭ opera cea mare a sfinteî Unirî îndeplinite de strămoşiî nostri înainte cu aprópe dóuĕ sute de anî.

Cu tóte acestea noî nu ne tememŭ a susţiné ataculŭ şi pe terenulŭ alesŭ de dînsŭ Densuşanŭ. Biserica adevĕrată a produsŭ în tótă viaţa socială, culturală, naţională şi politică a popórĕlorŭ efecte atâtŭ de salutare, încâtŭ ea tot-deuna se póte mândri cu ele. Şi fiindŭ că sfînta Unire ne-a împreunatŭ cu biserica adevĕrată a luî Christosŭ, astfelŭ de efecte aŭ trebuitŭ să se producă şi s'aŭ produsŭ şi la noî. Despre acésta se vorŭ convinge cetitoriî din capitulele următóre, în carî vomŭ esamina testimoniile istoricilorŭ citaţi în contra sfinteî Unirî şi vomŭ arĕta în specialŭ de o parte folósele sfinteî Unirî, ér de altă parte dauna, ce ni-s'a causatŭ prin alipirea nóstră de schisma grecéscă.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloră de
Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Pe cândŭ ea stă aşa esaminându-o, bolnava îşî deschide ochiî sĕî ceî marî şi şoptesce cu vóce debilă numele Paulŭ.

Estira la acestŭ nume îngălbeni. Se reculese însă îndată şi îî zimbi prietinesce, apoî îî netedi fruntea.

Bolnava şi-a închisŭ érăşî ochiî. Estira se ridică şi trase lampa la o parte, câtŭ în odaea lorŭ nu se vedea nimica.

Ea privi şi afară şi vĕdu, cum îngrijitórea ducea şi ea vinulŭ la gură alăturea cu bărbaţiî. Toţî povestiaŭ. Conducĕtoriulŭ zări o flaută, o tibia sinistra, o luă în mână şi începu a scóte din ea tonurî false, de-ţî asurdiaŭ urechile. Luă apoî érăşî păharulŭ în mână şi strigă: „Putemŭ plăti noî totŭ, Judeŭ bĕtrânŭ! Uită la noî! Nu sĕmĕnămŭ cu trimişiî —“

Unulŭ din tovarĕşiî îlŭ îmboldi, ca să tacă. „— trimişiî luî Cneiŭ Piso, — ba aî unuî maî mare, aî puterniculuî Seianŭ, — ba aî unuî maî mare, aî —“

Îngrijitórea îlŭ opri dându-î în mână flauta şi dicêndu-î: „En maî di-ne una, Lygdus.“

Lygdus o puse la gură. Dar capulŭ îî era prea plinŭ, ca să pótă face ceva de trébă.

„Da,“ începu elŭ bătêndu-se în peptŭ, „eŭ suntŭ Lygdus, umblatulŭ Lygdus, de care se teme lumea, dar elŭ nu se teme de nimenia. Nu, nicî chiarŭ de Cesarulŭ, căcî şi acesta se folosesce de puterea mea. Pe stradă, cândŭ umblu, ómeniî de departe îmî facŭ locŭ şi şoptescŭ unuluî altuia: — Étă Lygdus! — şi trĕmură şi unuluî şi celalaltŭ gândindu-se, că nu trebue decâtŭ unŭ semnŭ dela o anumită mână, ca să apară Lygdus, şi atunci aî isprăvit'o, băete, aî isprăvit'o, şi trecî şi tu în fundulŭ —“

„E prea multŭ, bunuluî meŭ Lygdus!“ îlŭ întrerupse îngrijitórea, cea maî trézá dintre eî. „Noî trebue să plecămŭ, căcî altfelŭ nu vomŭ ajunge mâne în Roma decâtŭ la amédî.“

„Prea multŭ? Ce?“ strigă Lygdus înfuriatŭ. „Încă unŭ ulciorŭ de vinŭ, orî îţî arătŭ, ce póte unŭ sicariŭ romanŭ! — A!“ adause, după ce i-se împlini pofta, „cătră Roma! Euge, bune Lygdus! dragă Lygdus! scumpe Lygdus! Aşa va fi în Roma. Tu ţî-aî împlinitŭ lucrulŭ tĕŭ de minune, — de minune! Vedeţî, dar acésta o póte numaî Lygdus! Haha! Numaî Lygdus póte isprăvi lucrurî, de carî alţiî trĕmură. Haha! Cu flauta încă scie să cânte. Auditi numaî, auditi!“

Şi érăşî şi-a pusŭ flauta la buze scoţêndŭ nisce tonurî, de te asurdiaŭ.

Toţî rîdeaŭ şi băteaŭ în pălmî.

Într'aceea însă în odăiţa de-alăturî se desfăşură o altă scenă. Acolo tinĕra fată, ce era însă-şî Agata, povestia Estireî încetŭ şi cu ochiî scăldaţî în lacrimî.

Plângea şi Estira. Înzădarŭ voia să se reţină. Ea scia, cine e lângă ea. Scia, că e sora tinĕruluî romanŭ, la care s'a gânditŭ dile şi nopţi din acea sară, cândŭ l'a vĕdutŭ, şi despre a căruî sórte n'a maî auditŭ nimica, nimica, deşi doria din sufletŭ, să scie totŭ, chiarŭ totŭ. Ambiţiunea însă şi tactulŭ finŭ, ce-î era parcă înăscutŭ, n'aŭ lăsat'o, să tradeze nicî cu o silabă, că ea cunósce pe fratele Agateî, că î-a mântuitŭ viaţa. Acum numaî de ar puté să ajute şi soreî.

„Da, îţî promitŭ pe sfintele nóstre cărţi!“ dice tocmaî Estira. „Dar juvăerulŭ tĕŭ nu-mî trebue, — n'am lipsă de elŭ!“

„O, te rogŭ, primesce-lŭ, ca să-ţî aducî aminte de mine şi de acéstă óră fatală!“ dicea Agata îmbiându-o cu catena de aurŭ, ce noî o cunóscemŭ. Î-o puse în mână.

„Eî bine, o primescŭ!“ dise Estira gândindu-se. „Dacă o voiŭ arĕta tribunuluî, elŭ se va convinge despre adevĕrulŭ celorŭ ce-î voiŭ spune. În sfîrşitŭ te rogŭ, încrede-te în mine, nobilă fiinţă, ca şi într'o soră. Estira va face pentru tine totŭ, ce îî va sta în putinţă.“

După o pausă continuă: „Maî întâiŭ trebue să se afle, că unde te vorŭ duce. Apoî despre acésta trebue încunoscinţaţi unchiulŭ tĕŭ, tribunulŭ Veleiŭ Paterculŭ şi fratele tĕŭ.“

„Ce bună şi înţeléptă eştî tu!“ mulţămi Agata, vĕrsându érăşî şiróe de lacrimî. „Acela, care-mî póte ajuta maî multŭ, este tribunulŭ.“

„Eŭ însă-mî voiŭ merge mâne desŭ de diminéţă şi-î voiŭ spune cele ce s'aŭ întîmplatŭ cu tine. Mângăe-te dar şi aî încredere, acum voiŭ să vorbescŭ îndată cu moşulŭ.“

Ea părăsi pe Agata, ca să-î aducă nisce recoritóre. Aşa a spusŭ celorŭ dela masă. Toţî se uitaŭ la ea.

„Aşa dară s'a trezitŭ,“ dise sclava. „Acum numaî să pornimŭ.“

„Mî-aţî câştigatŭ calŭ?“ dise vinosulŭ Lygdus. „La trăsură! Prindeţî caiî!“

Dar cu tótă graba lorŭ a maî trecutŭ o bună jumătate de óră, până aŭ pornitŭ.

Tocmaî bine, ca prietiniî Agateî să se gândéscă la scăparea eî. Estira a descoperitŭ tóte moşulŭ sĕŭ, ér acesta le-a spusŭ în taînă şi luî Isacharŭ. Acesta avea în serviţiŭ unŭ bărbatŭ tinĕrŭ, care aducea din Roma cele de lipsă pentru casă şi aşa cunoscea oraşulŭ ca nimenî altulŭ. Isacharŭ îî porunci, să gate calulŭ sĕŭ la momentŭ de drumŭ şi să călărescă în grabă până la pórta cetăţiî. Acolo să aştepte, până va sosi societatea, ce acum petrece în ospĕtărie, şi apoî fără să fie observatŭ, să o urmărescă pasŭ de pasŭ până unde se va opri. Şi cândŭ şi-a însemnatŭ, unde a fostŭ lăsată bolnava domniţă, să se întórcă într'o anumită casă a luî Isacharŭ, unde vorŭ avé să petrécă Iosie şi Estira, şi să-î încunoscinţeze.

„Fiî cu curajŭ, nobilă fată,“ o mângăia Estira, cândŭ o petrecea la trăsură. „Arată celorŭ din jurulŭ tĕŭ o frunte neînorată, — n'ave fricĕ, prietiniî tĕî, nu te vorŭ părăsi.“

Şi trăsura porni.

XXIX.

Tóte s'aŭ întîmplatŭ aşa, cum le-a pusŭ Isacharŭ la cale. Prietinulŭ sĕŭ Iosie cu nepoţică-sa s'aŭ întorsŭ încă înainte de meḑulŭ nopţiî îndĕrĕptŭ la Roma şi abia aŭ descălecatŭ în casa cea veche şi nelocuită a luî Isacharŭ, cândŭ feciorulŭ, căruia i-s'a încredinţatŭ, să pândéscă, unde vorŭ duce pe Agata, deja se afla la eî.

Elŭ şi-a împlinitŭ misiunea cu multă isteţime, şi Estira abia aştepta, să se lumineze de diuă, ca să însciinţeze pe Paterculŭ despre cele întîmplate. Numaî dela elŭ se putea spera ajutoriŭ în acestŭ lucru gravŭ.

Însoţită de moşulŭ sĕŭ a întratŭ la tribunulŭ, care a fostŭ fórte surprinsŭ şi indignatŭ de întîmplările dileî trecute. Estira îî arĕtă catena preţiósă şi capsula, ce a primit'o dela Agata, şi cândŭ ea a deschis'o, Paterculŭ recunoscu cu fiorî, că' cuprinsulŭ eî era chiarŭ inelulŭ de sigilatŭ alŭ luî Augustŭ.

Paterculŭ după unŭ momîntŭ de cugetare ceru dela Estira, să-î dea inelulŭ pe câtăva vreme, căcî putea să-î servéscă spre eliberarea Agateî.

Estira o făcu acésta cu plăcere şi eşi dela tribunulŭ maî liniştită. Acum avea să cerceteze pe Dionisiŭ, căcî după cum îî spuse Paterculŭ, acesta se bucura de cea maî mare graţie la împĕratulŭ şi putea să mijlocéscă eliberarea Agateî.

În aceea-şî diminéţă găsimŭ pe calea Nomentană în depărtare cam de dece milurî de Roma dóuĕ trăsurî cu călătorî. Eî înaintaŭ repede spre eterna cetate. Unŭ tinĕrŭ vitézŭ, ce abia s'a ridicatŭ din ranele, ce le-a primitŭ în luptă, porunci servitoriuluî: „Dă-mî unŭ calŭ! Nu vreŭ să salutŭ Roma altfelŭ decâtŭ ca ostaşŭ!“

Într'o clipă s'a urcatŭ pe unŭ sprintenŭ animalŭ şi l'a împintenatŭ. Dómna Aglais îlŭ privia plină de bucurie. De multŭ nu l'a maî vĕdutŭ aşa.

„Încă puţine óre, mamă, şi suntemŭ în Roma!“ dise Paulŭ, şi ochiî îî străluciaŭ. Se gândia, cum înainte de asta cu câteva lunî a părăsitŭ Roma între grele împrejurărî, ca să mérgă la óste, şi adî se rentórce ca tribunŭ militarŭ.

„Da, fiulŭ meŭ,“ îî răspunse mama gingaşŭ, „să ne gândimŭ însă şi acolo, unde suntemŭ aşteptaţî cu maî multŭ dorŭ, la Circeii, la scumpa nóstră Agata.“

„De sigurŭ, dragă mamă,“ adause Paulŭ. „În Roma nicî nu vomŭ rĕmâné maî multŭ, de câtŭ veî avé tu trebuinţă, ca să te restaurezi, până cândŭ eŭ mĕ voiŭ presenta la Cesarulŭ Germanicŭ. Apoî nu ne maî oprimŭ până la castelulŭ unchiuluî, unde să surprindemŭ pe draga mea Agata!“

„Tu o veî găsi schimbată, fiulŭ meŭ, întocmaî precum te va găsi şi ea pe tine. Aceste lunî din urmă te-aŭ făcutŭ bărbatŭ, şi Agata. . . . Dar sciî, fiulŭ meŭ, că îmî

[1]) Vedî: »Sanctum Florentinum Concilium. Romae 1865 pag. 255.

vine atâtŭ de greŭ şi numaĭ să vorbescŭ de ea? — Nu potŭ să mĕ gândescŭ odată la ea, fără să mĕ cuprindă spaĭmă —."

„Încă astădĭ, dragă mamă, aĭ să o strîngĭ în braţe."

Aglais clătină din capŭ cu îndoélă. Trăsăturele feţeĭ eĭ, ce pe o clipă s'aŭ înseninatŭ, ĕră deveniră încărcate de grije şi palide. Ea se răzimă cu durere de spatele trăsureĭ.

Fiulŭ eĭ îĭ stima durerea şi tăcea.

„Tu póte credĭ, că lacrimele mele suntŭ de prisosŭ," dise ĕră dela o vreme mama. „Dar fiulŭ meŭ, de cândŭ suntemŭ în drumŭ, m'am gânditŭ asupra multorŭ lucrurĭ. Maĭ înainte mĭ-a trecutŭ ca unŭ fulgerŭ prin inimă, că vorbele sibileĭ noĭ le-amŭ referitŭ la vre-unŭ membru alŭ familieĭ împĕrătescĭ, şi ele póte ne privescŭ chiarŭ pe noĭ. O leóĭcă şĭ-a perdutŭ fĕtulŭ, a disŭ sibila. — Nu cumva e Agata fĕtulŭ acesta?"

„A falsilorŭ eĭ deĭ să fie acéstă falsă Romă!" rĕspunse tinĕrulŭ eroŭ. „Acésta nu se póte! Dar să audimŭ şi părerea prietinuluĭ Dionisiŭ. Te învoescĭ, mamă, să-ĭ împărtăşescŭ şi luĭ grijea ta?"

Şi cu aprobarea mameĭ Paulŭ se duse repede la trăsura de dinainte şi spuse luĭ Dionisiŭ despre gândulŭ şi neliniştea mameĭ.

Atenénuiŭ dela început şĭ-a fostŭ tălmăcitŭ vorbele sibileĭ în chipulŭ acesta. De aceea a stăruitŭ şi elŭ, să plece grabnicŭ, se înţelege însă fără a spune motivulŭ.

„Amiculă meŭ, ţie nu-ţĭ voiŭ maĭ tăĭnui, cum mĭ-am interpretatŭ eŭ descoperirea sibileĭ," îĭ dise. „Ar fi însă o cruĭme, ca să mărimŭ îngrijirea şi durerea nobileĭ tale mame."

„Dionisie, să fie aşa . . ? Dar uită, cine să fie aceştia, ce parcă aŭ gândulŭ de a ne întimpina?"

La aceste vorbe Paulŭ arătă spre o trăsură greóe cu nisce călătorĭ, ce înainta spre eĭ şi maĭ era însoţită şi de câţĭva călăreţĭ.

Pe cândŭ ceĭ doĭ prietinĭ se gândiaŭ la străinĭĭ, cu carĭ aveaŭ să dea faţă, unulŭ dintre călăreţĭ eşi din şirŭ şi grăbi spre Tellus, care forma avantgarda suiteĭ dómneĭ Aglais. Străinulŭ schimbă cu elŭ câteva vorbe, după carĭ Tellus grăbi la Dionisiŭ şi Paulŭ.

„Nobilulŭ meŭ domnŭ," dise elŭ către Paulŭ cu salutŭ militărescŭ, „se apropie de voĭ trimvirulŭ Marcŭ Lepidŭ, unchiulŭ tĕŭ. Elŭ vĕ caută şi e veselŭ, căcĭ v'a găsitŭ."

A fostŭ mare surprinderea tinĕruluĭ tribunŭ, dar neaseměnatŭ maĭ mare şi maĭ tristă, cândŭ a aflatŭ şi causa veniriĭ unchiuluĭ. Ea nu era alta decâtŭ dispărerea Agatel, ce în ţiua trecută a eşitŭ ca totdeuna în libĕrŭ, fără însă ca la începutulŭ amurguluĭ să se rentórcă. Înzădarŭ aŭ aşteptat'o, înzădarŭ aŭ căutat'o până nóptea târdiŭ. Triumvirulŭ în neliniştea sa a trimisŭ servitorĭĭ, să o caute prin întregŭ ţinutulŭ dela Monte Circello, prin grădină, prin peşterĭ şi pe unde numaĭ şĭ-aŭ adusŭ aminte, şi acum a porunitŭ pe lângă tótă bĕtrâneţa sa, ca în persónă să împărtăşéscă cumnateĭ sale trista veste şi împreună cu Paulŭ şi cu Dionisiŭ să se consulte asupra celorŭ ce eraŭ de făcutŭ. Elŭ îĭ credea încă în nordŭ, póte în Verova, şi aşa nu putea decâtŭ să se bucure, că îĭ întîlnesce aşa ţicêndŭ încă sub zidurile Romeĭ şi în chipulŭ acesta câştigă multă vreme. (Va urma).

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 490—1893. (47) 3—3

Edictŭ.

Eva recte Ana Ioanŭ Morariŭ din Hersenĭ domiciliată în Sepsi-Szentgyörgy ev. ref. la 14 Iuliŭ a. c. a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra bărbatuluĭ sĕŭ *Georgiŭ Porfirie Popŭ* gr. cat. din Rîşorŭ, carele de maĭ mulţĭ anĭ a părăsit'o, şi aflându-i-se domiciliulŭ în Bucureşcĭ la otelŭ „Franţa", podulŭ Mogoşóieĭ Nr. 9, i-s'a comunicatŭ acţiunea încă în 31 Iuliŭ a. c., ca să rĕspundă la alegaţiunile A-eĭ; însă numituluĭ bărbatŭ nevoindŭ a rĕspunde nicĭ a-şĭ pune representantŭ în decursulŭ procesuluĭ, se provócă pe cale edictală: *ca în terminŭ de 6 lunĭ* să se presenteze înaintea forului matr. gr. cat. del. de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ; căcĭ altcum procesulŭ se va pertracta şi decide fără dînsulŭ.

Dela forulŭ matr. gr. cat. de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ.

Făgăraşŭ în 31 Octobre 1893,

Basiliŭ Raţiŭ.
vicariŭ for. şi preş. forului matr. de I. Inst.

232 szám (48) 1—1
1893 v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. § a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a hosszuaszói kir. járásbiróság 1888. évi 1267/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt „Pátria" takarékpénztár javára Albert Elek, Fratila Juon és Barbáth Todor ellen 200 frt. — kr. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 779 frt. — krra becsült 2 bivalytehén, 2 tulok, 14 szekér széna, 1 tinó, 200 véka buza és egyéb ingóságból álló ingoságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1762/1893 számu végzése folytán 200 frt. — kr. tőkekövetelés, ennek 1887. évi Deczember hó 7. napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 57 frt 92 krban birólag már megállapitott költségek erejéig Szancsal községében alperesek lakásán leendő eszközlésére 1893. évi November hó 29. napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1893. évi November hó 13. napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

JOSIFU GAVORA (3) 22—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stiohare** diaconescĭ
Flamure pentru biserică şi reuniuni.
Flĭmure pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

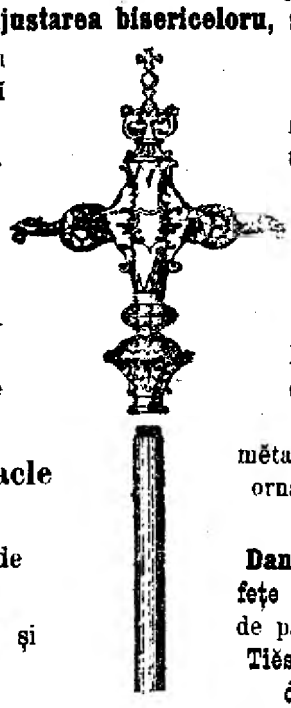

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.
Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate
Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scóiă.
Tĭĕsĕturi bisericescĭ, damasturĭ etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cartĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franculă.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre
Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,
că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de
iconostase, amvóne, altare
şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericeloru, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
(6) 41—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 2 Decembre 1893. Numĕrulŭ 48.

Planurĭ.

Şoviniştii l'aŭ capacitatŭ pe contele Csáky, că elŭ este bărbatulŭ provedinţialŭ chematŭ a duce în deplinire măreţulŭ edificiŭ alŭ statuluĭ unitarŭ-naţionalŭ-magiarŭ.

Şi contele Csáky le crede.

Şi în credinţa acésta face tóte, câte crede, că suntŭ de trebuinţă pentru ajungerea numituluĭ scopŭ.

Dar face numaĭ câtŭ póte.

Şi de o cam dată maĭ multŭ n'a pututŭ face, decâtŭ a pregăti şi a presenta parlamentuluĭ felŭ de felŭ de proĭecte, tóte „în vederea edificăriĭ şi consolidăriĭ statuluĭ naţionalŭ magiarŭ".

A presentatŭ proĭectulŭ despre recepţiunea Jidovilorŭ, ca să pótă iubiţiĭ sĕĭ fraţi în Moĭsi esploata ţéra sub firma patentată a patriotismuluĭ străvechiŭ, şi ca să aĭbă, unde să se aşedę parveniţiĭ din Rusia.

A pregătitŭ proĭectulŭ despre căsătoria civilă, ca să prospereze viitórele mlădiţe „ale statuluĭ unitarŭ magiarŭ, sub influinţa binecuvîntăriĭ primite dela primarŭ.

Acum ér face „planurĭ".

Răbdarea nu-ĭ ajunge, să aştepte rodurile planurilorŭ deja presentate. Elŭ vestesce deja presentarea alorŭ nóuĕ proĭecte. Şi aĭ luĭ cu însufleţire ilŭ aclamă, ca pe celŭ ce are să-ĭ conducă la pămîntulŭ făgăduinţeĭ.

Planurile viitoriuluĭ suntŭ:

1. Abrogarea treptată a şcólelorŭ confesionale şi înlocuirea lorŭ cu şcóle de statŭ.

2. Luarea preparandiilorŭ confesionale sub îngrijire maĭ strînsă de statŭ.

3. Controlarea seminariilorŭ teologice prin organele statuluĭ.

Abrogarea şcólelorŭ poporale-confesionale se va face prin o nóuă urcare a salarelorŭ învăţătorescĭ. Şi dacă după urcarea cea nóuă confesiunile ar pută să-şĭ reguleze din propriile sale puterĭ salarele, atuncĭ érăşĭ prin o nóuă urcare, până cândŭ statulŭ va rĕmâné învingĕtoriŭ.

Dirigearea preparandiilorŭ şi controla seminariilorŭ se va face prin legĭ nóuĕ, carĭ le va presenta dlŭ Csáky la timpulŭ sĕŭ.

Cetitoriĭ nostri vĕdŭ, că şoviniştiĭ nu şi-aŭ alesŭ rĕŭ calŭ de bătae.

În adevĕrŭ planurile conteluĭ Csáky nu suntŭ numaĭ cutezate, dar însŭ şi periculóse pentru confesiunile nemagiare.

Nu trebue să ne amăgimŭ. E sigurŭ, că realisarea planurilorŭ conteluĭ Csáky ar fi fórte funeste pentru conservarea nóstră naţională.

Cu tóte aceste, audindŭ aceste planurĭ, ne vine a rîde. Ele trebue să facă asupra orĭ căruĭ omŭ seriosŭ impresiunea ameninţăriĭ, ce ţĭ-o face unŭ copilŭ neputinciosŭ.

În faptă póte fi ceva maĭ ridiculŭ, decâtŭ a audi pe unŭ ministru alŭ Ungariei amenindndŭ cu o urcare treptată a salarelorŭ învăţătorescĭ, atuncĭ cândŭ tocmaĭ din vina guvernuluĭ ţara a ajunsŭ la o crisă finanţiară, de care nu s'a maĭ pomenitŭ nicĭ în timpŭ de răsboiŭ?

Nu e óre supremulŭ ridicululuĭ a ameninţa pe confesiunĭ cu o întrecere în fixarea salarelorŭ, cândŭ confesiunile încetândŭ de-odată cu susţinerea şcólelorŭ poporale şi medie ar pută să facă Ungaria într'o di fără de institute de învăţămîntŭ?

Ce ar fi óre de ţară, dacă confesiunile n'ar susţiné şcóle?

Ar rĕmâné Ungaria tocmaĭ ca împĕrăţia Zulu-Cafferilorŭ.

Şi atuncĭ să vedĭ: misiune culturală în Orientulŭ Europeĭ!

Apoĭ cu inspecţiunea seminariilorŭ nu ne sparie într'adevĕrŭ dlŭ ministru de instrucţie.

Bismarck a fostŭ totuşĭ ceva-şĭ maĭ altfelŭ de omŭ ca dlŭ Csáky. Şi totuşĭ în cestiunea seminariilorŭ şĭ-a datŭ de capŭ.

Firesce că contele Csáky póte maĭ multŭ, decâtŭ contele Bismarck. Elŭ póte regulamenta şi pe Papa dela Roma.

Cine nu crede, se póte convinge din succesele sale cu scaunulŭ mitropolitanŭ din Zagrabia.

Elŭ vá pută lua sub îngrijirea sa şi crescerea preoţimiĭ. Pentru Jidovĭ le-a făcutŭ deja dogme şi statute. De ce să nu pótă face şi pentru Românĭ?

Cu unŭ cuvîntu trebue să ne aşteptămŭ la lucrurĭ marĭ. Contele Csáky ţine tare la ceea ce spune.

Şi dacă va trăi, va presenta şi

Feuilleton.

Italienĭĭ.

Escursiune etnografică.

(Continuare).

Ceriulŭ seninŭ şi aerulŭ blândŭ invită pe Italianŭ, să ĭese afară. Elŭ între părepĭĭ locaşuluĭ sĕŭ se uresce. Plăcerea, ce o găsescŭ ómenĭĭ maĭ nordicĭ în conversarea lângă fingia cu teă, Italienĭ nu o cunoscŭ. Dacă totuşĭ se întîmplă une orĭ, de se adună Italienĭ şi Italiene la o conversazione între părepĭĭ caseĭ, eĭ staŭ ca pe ace, facŭ câteva reverinţe recĭ şi resuflă, cândŭ potŭ să scape din conveniri de acestea uricióse. Scena, pe care se desvóltă viaţa adevĕratŭ italiană, suntŭ stradele, piaţele, corso, teatrulŭ. Aci convinŭ şi se amestecă ómenĭ de frunte şi de rîndŭ şi-şĭ petrecŭ cu vioiciune nesĕcată. Italianuluĭ îĭ place să convină cu mulţĭ. Singurătatea gândduluĭ şi a vieţeĭ îlŭ îngreţoşézĕ. Tuturora le dă sfatŭ şi ajutoriŭ, strigă şi gesticuléză neîncetatŭ, jócă o comedie, în care participă cu trupŭ cu sufletŭ, şi silesce şi pe alţiĭ, să participe totŭ esemenea.

Nespusŭ de interesantă e icóna, ce o oferescŭ ochilorŭ tîrgurile. Pretutindenea vedĭ activitate febrilă. Ómenĭĭ n'aŭ stare nicĭ pe unŭ minutŭ, şi batŭ neîncetatŭ din gură şi rĕsbatŭ, şi cu câtŭ e maĭ micŭ preţulŭ marfeĭ, cu atâta e maĭ mare larma. Între cumpĕrătoriŭ şi vîndĕtoriŭ se încinge unŭ dialogŭ, dar acesta nu se maĭ compune din cuvinte, ci din o bogăţie de tonurĭ şi gesturĭ, cum nu o maĭ poţi audi şi vedé nicĭ chiarŭ pe scena teatrelorŭ. Amîndoĭ îşĭ urlă în faţă, de gândescĭ, că îndată ajungŭ la cuţite, şi — deodată strigă vîndĕtoriulŭ: Va bene! şi aruncă marfa în braţele cumpĕrătoriului.

Între caracterele cele maĭ interesante şi maĭ cunoscute ale stradelorŭ se înşiră cerşitoriĭ. Cerşitoriulŭ italianŭ nu-şĭ perde nicĭ odată sperarea în reuşită. Elŭ cércă tóte mijlócele, cu carĭ gândesce, că va pută deştepta compătimirea ómenilorŭ. De multe orĭ închiriézĕ eĭ băeţĭ, îşĭ lipescŭ ochiĭ. de se parŭ orbĭ, imitézĕ cu multă măestrie mâinĭ şi picióre strîmbe. Ómenĭĭ aceştia vicleni şi neobraznicĭ îşĭ aleg̃ŭ de jertfe maĭ alesŭ pe străinĭ.

Dorulŭ Italianuluĭ de petrecerĭ publice de totŭ felulŭ nu se póte descrie. Chiarŭ şi pe seriosulŭ şi superbuiŭ Romanŭ, care învĕlitŭ în mantéua sa tradiţională tratézĕ pe cei din provinţă totdeuna cu demnitate şi superioritate domnéscă, chiarŭ şi pe elŭ îlŭ apucă une orĭ valurile plăcerilorŭ publice. Pe airia se îndatinézĕ ómenĭĭ a cumpĕra darurĭ pe sama pruncilorŭ pe serbătórea Nascerii Domnuluĭ. Aci în Roma o facŭ acésta ómenĭĭ pe diua de 6 Ianuariŭ, în care di serbătorescŭ eĭ în chipulŭ acesta darurile, carĭ le-aŭ adusŭ prunculuĭ Isusŭ magiĭ dela resăritŭ. Întru amintirea acesteĭ întîmplărĭ aranjézĕ Romanĭĭ în dosulŭ Panteonuluĭ unŭ tîrgŭ uriaşŭ. În câteva strade nu vedĭ alta decâtŭ espositiĭ de jucăriĭ de totŭ felulŭ, aranjate care de care maĭ originalŭ. Prin strade umblă mulţime nespusă de ómenĭ. Unĭĭ batŭ dobe micĭ, alţiĭ suflă în trimbiţe gătite din găocĭ de mare orĭ lărmuescŭ cu alte instrumente inventate parcă anume pentru a te asurdi. Ceĭ maĭ mulţĭ flueră cu flueriţe gătite în formă de căţeluşŭ orĭ de pasĕre orĭ de altă fiinţă. Larma e infernală şi epidemică. Toţĭ flueră şi lărmuescŭ. Nicĭ chiarŭ signoriĭ îmbrăcaţi în haĭne fine nu se potŭ împotrivi curentuluĭ: şi eĭ punŭ flueriţa la buze şi flueră. Şi apoĭ cine e acela, care n'a cetitŭ nimica despre carnevalulŭ din Roma? Miĭ şi miĭ de ómenĭ, îmbrăcaţi în haĭne bi-

planurile susnumite în formă de proiecte de legi.

Alege-s'orŭ din tóte planurile realităţi — acésta e altă întrebare.

La asta nu s'a obligatŭ însă contele Csáky.

Asta va arĕta-o viitoriulŭ.

Şi noi avemŭ sperarea, că acestŭ viitorŭ nu tare depărtatŭ, va arĕta, că planurile conteluĭ Csáky suntŭ numaĭ nisce producte ale unorŭ creerĭ bolnăvicioşĭ, bune nu pentru „edificarea statuluĭ unitarŭ-naţionalŭ-magiarŭ", ci pentru ruinarea Ungarieĭ istorice, a patrieĭ nóstre comune, a căreĭ înflorire ne este şi nóuă scumpă.

Ministrulŭ Csáky despre cestiunea congrueĭ. — În vorbirea sa ţinută în 23 a l. tr. în casa deputaţilorŭ ministrulŭ Csáky a respunsŭ la multe observărĭ, ce i-s'aŭ făcutŭ cu privire la mersulŭ afacerilorŭ bisericescĭ şi scolastice din Ungaria. Între altele a făcutŭ şi cu privire la cestiunea congrueĭ următórele enunţărĭ:

Terminândŭ în chipulŭ acesta cu cestiunea universităţilorŭ, trecŭ la proiectulŭ de resoluţiune alŭ dluĭ deputatŭ conte Csáky Kálmán referitoriŭ la congruă. (Să audimŭ!) Eŭ, onorată casă, îmĭ însuşescŭ cu bucuria cea maĭ mare acestŭ proiectŭ de resoluţiune, respective mĕ alăturŭ la elŭ, ca să-lŭ priméscă casa deputaţilorŭ. (Aprobare.) Póte niciĭ nu e de lipsă, să-mĭ motivezŭ acéstă dorinţă, acéstă concepţie. Dór e bătătoriŭ la ochĭ, că e în interesulŭ statuluĭ şi alŭ bisericeĭ, alŭ cultureĭ, la alŭ umanităţiĭ, ca preoţimea de rîndŭ, care sufere în miserie, să se împărtăşéscă în provisiune cuviinciósă. (Aprobare vie.) Dar pe lângă tóte acestea, onorată casă, suntŭ datorŭ a arĕta, suntŭ datorŭ deja faţă cu mine însu-mĭ, că în şirulŭ vorbirilorŭ, carĭ s'aŭ ocupatŭ de cestiunea congrueĭ, trecŭ până în sfârşitŭ ca unŭ firŭ dóuĕ concepţiĭ greşite. Recunoscŭ, că greşelele acestea nu s'aŭ esprimatŭ în cuvinte, ci se potŭ ceti printre şire, se potŭ aşa ţicêndŭ simţi din cele ce s'aŭ ţisŭ aci. (Să audimŭ.)

Una e aceea, ca şi cum în cestiunea asta nu s'ar fi întîmplatŭ chiar nimica; ĕră ceealaltă e, ca şi cum resolvirea acesteĭ cestiunĭ ar atîrna numaĭ dela mine şi dela arbitriulŭ meŭ.

Ce privesce pe cea dintâiŭ, s'aŭ întîmplatŭ deja maĭ multe lucrurĭ în cestiunea acésta. Deja fericitulŭ meŭ antecesorŭ în oficiŭ, Trefort Ágoston, a esmisŭ o comisie, căreia i-s'a impusŭ misiunea de a se ocupa seriosŭ de regularea congrueĭ şi îmbrăţişândŭ tóte cestiunile, carĭ staŭ în legătură cu ea, a subşterne unŭ planŭ de resolvire definitivă. Comisiunea asta cu puţinŭ după ce am primitŭ ministeriulŭ, am renoit'o ĕră, am întregit'o cu membri noĭ, cu scopulŭ ca ea să se pótă împărţi şi în subcomisiunĭ, şi din parte-mĭ am făcutŭ totŭ, pentru ca comisiunea să lucre cu zelŭ şi să-şĭ termine lucrările câtŭ de curêndŭ.

Şi dacă on. deputatŭ Polónyi alaltăĭerĭ a pusŭ pe tapetŭ întrebarea, că pe ce basă a esmisŭ ministrulŭ comisiĭ, la acésta îmĭ este răspunsulŭi, că asta s'a întîmplatŭ pe basă fórte solidă, adecă pe basa încredinţăriĭ din partea patronuluĭ supremŭ. (Aprobare din drépta.) Aşa cugetŭ, că pe basa acésta a pututŭ să purcédă ministrulŭ fórte cu dreptŭ. (Aprobare vie.)

Dar, onorată casă, regularea definitivă a cestiunĭĭ congrueĭ stă în legătură cu maĭ multe felurĭ de cestiunĭ principiale şi organice, stă în legătură cu cestiunea patronatuluĭ, cu cestiunea lecticaluluĭ şi cu regularea parochiilorŭ greco-catolice. Dacă dela resolvirea acestorŭ cestiunĭ se face pendentă asemnarea ajutoriuluĭ fapticŭ, resolvirea faptică până la unŭ timpŭ a cestiunĭĭ congrueĭ, atuncĭ sermaniĭ plebanĭ, parochĭ maĭ potŭ să aştepte încă fórte multŭ. Şi de-órece asta o vĕdŭ fórte limpede, de aceea am fostŭ gata a mĕ alătura cu bucurie la propunerea aceea a actualuluĭ primate, că neconturbândŭ comisiunea aceea de maĭ înainte în lucrările eĭ, ca să se ocupe de resolvirea cestiunilorŭ principiale, trebue să se formeze o comisiune deosĕbită episcopéscă ad hoc cu scopulŭ, ca aceea să se ocupe de resolvirea faptică până la unŭ timpŭ, (Aprobărĭ. Eschemărĭ în stînga estremă: Trebuescŭ banĭ!) adecă pentru ca baniĭ, carĭ trebuescŭ, să-ĭ creeze îndată, (Aprobare.) pentru ca plebaniĭ şi parochiĭ să pótă scăpa din posiţia lorŭ miseră. (Aprobare.) Şi, onorată casă, de aceea m'am pututŭ provoca eŭ în anulŭ trecutŭ la aceea, că resolvirea cestiuniĭ congrueĭ acum a pornitŭ într'o direcţie, care deştéptă în mine sperarea sigură, că ea acum se va resolvi bine şi în timpŭ scurtŭ. Pe lângă o purcedere ca acésta niciĭ chiarŭ numĕrulŭ celŭ mare alŭ parochiilorŭ greco-catolice nu formézĕ pedecă, de-órece eŭ purcedŭ din părerea aceea, că până cândŭ parochiile greco-catolice se vorŭ regula, ceea ce în sine considerată este o cestiune grea şi de mare momentŭ: până atuncia congrua are să se lege de unŭ anumitŭ numĕrŭ de suflete, şi dacă la ceĭ de ritŭ latinŭ pe numĕrulŭ acesta de suflete cade p. es. unŭ plebanŭ, la ceĭ de ritŭ grecescŭ doĭ, atuncĭ de o cam dată aceştĭ doĭ se vorŭ împărtăşi în atâta, în câtŭ se împărtăşesce la ceĭ de ritŭ latinŭ unulŭ. Adevĕratŭ că ajutoriutŭ acesta e maĭ micŭ decâtŭ acela, dară totuşĭ li-se va îmbunătăţi încâtva sórtea. Maĭ multŭ, o dispoziţie ca acésta va avé de noŭ resultatulŭ, că plebaniĭ respectivĭ înşi-şĭ îşĭ vorŭ da silinţă, ca episcopiĭ lorŭ să stăruéscă într'acolo, ca numĕrulŭ plebaniilorŭ greco-catolice să se scăréscă câtŭ maĭ în grabă şi cestiunea să se resólve câtŭ maĭ curêndŭ, căcĭ dóră dela acésta va atîrna, ca şi eĭ să câştige congruă deplină.

Acum voiŭ să mĕ ocupŭ de ceealaltă concepţie greşită, care am amintit'o adineóriĭ, că adecă nu atîrnă dela mine, că óre congrua cândŭ şi cum să se reguleze. Dór nu-şĭ închipuescŭ aceĭ onoraţĭ deputaţĭ, carĭ şĭ-aŭ ridicatŭ glasulŭ pe lângă regularea congrueĭ, că aceea se va puté sevârşi în cadrulŭ budgetuluĭ statuluĭ, nu-şĭ închipuescŭ, că vomŭ puté să punemŭ pe statŭ o sarcină nóuă de maĭ multe sute de miĭ, cândŭ biserica aceea, despre servitoriĭ căreia e vorbă, dispune de beneficiĭ destulŭ de bogate? (Aprobare generală vie.)

Niciĭ nu póte fi vorbă de aceea, precum a amintitŭ deunădĭ on. deputatŭ Polónyi Géza, ca să o punemŭ acésta în sarcina fonduluĭ religionarŭ. Fondulŭ religionarŭ are multe şi felurite destinaţiuni şi deja astădĭ abia le maĭ póte corĕspunde. Dar între feluritele destinaţiuni ale fonduluĭ religionarŭ se cuprinde şi întregirea congrueĭ, şi sub titululŭ acesta fondulŭ religionarŭ solvesce deja acum pare-mi-se 470,000 fl. în fiesce care anŭ. Suma asta pe viitoriŭ abia se va puté mări, pe cândŭ ea abia face ju-

---

zare şi cu luminuţe în mânĭ, cutrieră stradele între vorbe vesele şi strigăte şi risete, aruncândŭ unuluĭ asupra altuia cu globurele de gipsŭ şi cu bonbóne. E asta cu adevĕratŭ o petrecere veselă şi nevinovată, şi ómeniĭ se feriscŭ într'însa de tótă necuviinţa morală şi socială.

Ceea ce Romanulŭ face numaĭ în timpurĭ anumite, aceea Neapolitanulŭ o face totdeuna. Neapolitaniĭ suntŭ unŭ poporŭ fericitŭ şi fără de grijĭ. Nu vedĭ în Neapolŭ feţe indispuse, întunecate şi îngândurite. Miĭ de barce lunecă pe luciulŭ portuluĭ, miĭ de căruţe alérgă prin strade. Pe pieţe daĭ de o îmbulzélă mare de ómeni, carĭ mâncă ostrige şi maccaroni. Pe molo ţi-se învălmăşescŭ în urechĭ melodiile ceterilorŭ şi arfelorŭ. Pretutindenea vedĭ viaţă veselă şi totuşĭ pacînică. Neapolitanulŭ nu scie, ce e viaţa internă a omuluĭ. Pe elŭ îlŭ interesézĕ numaĭ ceea ce este şi se petrece afară de elŭ, şi interesulŭ acesta s'a prefăcutŭ la poporŭ într'o curiositate, care nu sufere niciĭ unŭ friŭ. De se cértă doĭ inşĭ şi nu potŭ închia unŭ tîrgŭ, de se batŭ doĭ băeţĭ, îndată se formézĕ în jurulŭ lorŭ unŭ cercŭ de sute de ómeni. Unde vĕdŭ eĭ luminĭ pestriţe, feţe frumóse, haĭne bogate, acolo se oprescŭ şi se minunézĕ, şi minunându-se trebue să o şi spună acésta altora cu vóce tare.

Neapolulŭ l'aŭ întemeiatŭ Eliniĭ. De aceea cetatea acésta a rĕmasŭ până în ţiua de astădĭ o cetate de jumătate grecescă în moravurĭ. De se jócă băeţiĭ, eĭ se jócă şi astădĭ cu cincĭ petricele ca Greciĭ înainte de asta cu dóuĕ treĭ miĭ de anĭ. Dela Eliniĭ, dela aceştĭ măestri marĭ în arta mimiceĭ, aŭ învăţatŭ Neapolitaniĭ jocŭlŭ lorŭ tarantella, şi instrumentele, carĭ îlŭ acompaniézĕ, suntŭ de origine grecéscă, syringa de trestie, aululŭ de lemnŭ de laurŭ, flauta, castagnetele şi timpanulŭ. Veselia şi voea bună a Neapolitanilorŭ încă e o moştenire dela Eliniĭ. Grijea ţileĭ de mâne nu privesce aci pe nimeneni, şi Omerŭ ar ţice, că mintea uşóră a Neapolitanilorŭ e divină. Şi mintea lorŭ e aşa de uşóră, de-şĭ vîndŭ pentru o óră de veselie bucurosŭ averea, de ar fi acésta chiarŭ şi patulŭ, în care să se culce preste nópte.

Mintea asta uşóră îşĭ ajunge culmea în némulŭ Lazzaronilorŭ. Lazzaronele e unŭ cinicŭ. Îmbrăcămintea luĭ se compune dintr'o cămeşe, ce nu are să se schimbe niciĭ odată, din nisce pantaloniĭ scurţĭ, pe carĭ îĭ strînge o curea, şi dintr'o căciulă de pănură de lână, care órecândŭ a fostŭ roşie. Hrana luĭ e pâne şi vinŭ, aerŭ şi sóre. Elŭ rîde societăţiĭ omenescĭ în faţă. Nu-lŭ légă de ea niciĭ legătura sângeluĭ, niciĭ comunitatea datinelorŭ. Elŭ îşĭ alege reşedinţa acolo, unde-ĭ place. Pe buzele luĭ suntŭ pururea cântece şi sentinţe. Eĭ rĕmânŭ de-a rîndulŭ neînsuraţĭ, căcĭ dacă se însóră, trebue să-şĭ alégă o anumită profesiune. Asta e totdeuna cea de hamalŭ, care stă în piaţă aşteptândŭ să-lŭ conducă cineva pentru plata de unŭ soldo. Pruncii luĭ orĭ recadŭ în statulŭ originalŭ orĭ se înalţă cu o trépţă şi se facŭ cocierĭ orĭ espreşĭ. Némulŭ Lazzaronilorŭ nu va peri niciĭ odată. Sórele şi aerulŭ sudicŭ va cloci totdeuna alţiĭ noĭ în loculŭ celorŭ ce perŭ.

La fiesce care pasŭ daĭ de viaţa deschisă, lărmuitóre, poftitóre de plăcerĭ a Italianuluĭ. Aci îşĭ petrecŭ uniĭ cu aruncatulŭ monetelĭ; colo îşĭ petrecŭ alţiĭ cu boccia, în care aruncă cu unŭ globŭ după altŭ globŭ maĭ micŭ. Jocŭlŭ mora îţĭ reamintesce doĭ luptătorĭ, carĭ staŭ faţă în faţă. Ochiĭ le schinteézĕ, mânile le tremură, vócea şi gesturile vĕdescŭ patima învăpăĕtă, şi eĭ strigă, câtŭ îĭ ţine gura: Cinque, sei, quattro, nove! Jocŭlŭ stă în aceea, că unulŭ se silesce a ghici momentanŭ, câte degete i-a întinsŭ celalaltŭ.

Tótă lumea scie, câtŭ de mare e talentulŭ musicalŭ alŭ Italianilorŭ. Italia e patria cântărilŭ şi a virtuoşilorŭ. Acestuĭ talentŭ i-se însoţesce celŭ poeticŭ, care e aşa de generalŭ, câtŭ tótă lumea italiană improviséză. Dar pe toţĭ îĭ întrecŭ în privinţa asta Sicilianiĭ. Cândŭ şedŭ eĭ la sticla cu vinŭ, voea lorŭ bună îşĭ face cale în versurĭ. La serbătorĭ nu lipsescŭ poeţiĭ poporalĭ niciĭ odată. Aceştia se adună în umbra unuĭ arbore orĭ într'o osterie şi începŭ apoĭ în mijloculŭ mulţimiĭ adunate a se întrece în cântărĭ. Originală e societatea de cântăreţĭ orbĭ din Palermo. Orbiĭ aceştia îşĭ deprindŭ meseria în Sicilia întrĕgă. Capelele cele multe, în carĭ se veneréză icóne de ale sfinţilorŭ, serbătórea Nascerĭĭ Domnuluĭ, săptĕmâna sfintelorŭ patimĭ, ospeţe, carnevalulŭ şi multe alte festivităţi şi adunărĭ daŭ acestorŭ cântăreţĭ de lucru, de nu maĭ sciŭ, unde le stă capulŭ. Şi dacă privescĭ la seriositatea şi pofta, cu care ascultă poporulŭ improvisările lorŭ, nu te maĭ prinde mirare, cândŭ aflĭ, că insula asta e unŭ cuibŭ mare de greuruşĭ, carĭ cântă neîncetatŭ. Cântările poporale ale Sicilienilorŭ se numĕră cu ţecĭ de miĭ. (Va urma.)

mătate din suma ceea ce e de lipsă, căci dacă a ajunsŭ odată vorba la regularea congruei, trebue să decherŭ, că suntŭ de lipsă celŭ puţinŭ cinci sute de mii de florenĭ, pentru ca respectivii parochi să se pótă provedé cum se cuvine. Aşa dară nu este altŭ mijlocŭ pentru regularea congruei, decâtŭ venitele beneficiilorŭ archieresci, capitulare şi abaţiale. (Aprobare în drépta.)

Şi după ce archiereii, capitulele şi preste totŭ beneficiaţii dispunŭ liberŭ de venitele sale, e lucru firescŭ, că în rîndulŭ celŭ dintâiŭ atîrnă dela eĭ, ca să se pótă regula congrua. Cu câtŭ vorŭ hotărî mai curêndŭ, să adune banii de lipsă, cu atâtŭ mai în scurtŭ timpŭ va ajunge cestiunea cogruei la resolvire. Suntŭ informatŭ, că archiereiĭ nostri vorŭ să resólve cestiunea asta: datorinţa mea nu e decî alta, fără numai ca să-i ajutŭ, să trécă prin diferitele formalităţi, şi să-i îndemnŭ neîncetatŭ, ca să ajungă cestiunea asta câtŭ mai curêndŭ la resolvire. (Aprobare în drépta. Mişcare în stînga.) Asta am făcut'o până acum, asta o voiŭ face şi de aci încolo. (Aprobare în drépta.)

Eră norĭ negri. — Din aceea-şi vorbire a ministruluĭ de culte şi instrucţiune mai reproducemŭ următórele pasajurĭ:

On. deputatŭ Polónyi Géza între altele a amintitŭ aceea, că elŭ are informaţiune sigură, că spre eludarea legiĭ despre regularea salariuluĭ învăţătorilorŭ se ieaŭ felurite dispositiĭ. Eŭ, onorată casă, din parte-mĭ decherŭ, că dacă acésta în casurĭ rare se întîmplă folosindu-se concesiunea aceea a legiĭ, că respectivele confesiunĭ susţinétóre de şcóle potŭ şi ele să ridice salarele învăţătorilorŭ: în asta nu găsescŭ nimica, ce m'ar supĕra. Dórĕ deja cândŭ cu desbaterea legiĭ am amintitŭ de repeţite orĭ, că chiarŭ de aceea nu potŭ trece preste minimulŭ de 300 fl., pentru că nu voiam, ca pe confesiuile, cari susţinŭ şcóle, să le aducŭ la necesitatea de a cere cu orĭ ce preţŭ şi între orĭ ce împrejurărĭ ajutoriulŭ statului. Dacă decî în casurĭ rare se întîmplă icĭ colé, că salarele învăţătorescĭ, carĭ până ácum aŭ fostŭ sub 300 fl., confesiunile susţinétóre de şcóle le ridică la 300 fl., în asta nu e nimicŭ, ce ar supĕra. Dar dacă aparîţiunile acestea s'ar ivi în mĕsură mare, dacă ar trece prin tótă linia până în sfârşitŭ, şi dacă în chipulŭ acesta s'ar dovedi, că respectiviĭ vorŭ faptice să eludeze legea, respective nu vorŭ să reflecteze nicĭ de cum la ajutoriulŭ statului, ca nu cumva să albă guvernulŭ statului vre-o influinţă în denumirea învăţătorilorŭ: atuncĭ, aşa gândescŭ, ne stă la dispositie unŭ mijlocŭ fórte îndemână, ca să o prevenimŭ acésta şi să-i punemŭ capetŭ, adecă mijlocul, ca să urcămŭ minimulŭ acela pe cale novelară. (Aprobare)

Mai am înaintea ochilorŭ dóuĕ instituţiunĭ de acelea, carĭ după părerea mea suntŭ fórte ponderóse şi momentóse. (Să audimŭ!) Una e, onorată casă, că asupra cualificărĭi învăţătorilorŭ guvernulŭ statului trebue neapĕratŭ să deprindă mai mare înrîurinţă pe viitoriŭ, de cum a deprinsŭ în trecutŭ, (Aprobare vie.) şi ceealaltă, — ăsta e póte unŭ lucru de totŭ noŭ, eŭ celŭ puţinŭ încă nu l'am auditŭ amintindu-se, — este, că trebue să deprindemŭ înrîurinţă şi asupra creşterii preoţilorŭ. (Aprobare vie.)

Departe este de mine propusulŭ, ca pe calea unorŭ dispositiĭ de acestea să ciontezŭ cerculŭ de agende altŭ confesiunilorŭ, eŭ voiŭ să recunoscŭ, să respectezŭ pe deplinŭ neatîrnarea bisericéscă a acelora; dară nu suntŭ aplicatŭ a trada interesele statuluĭ magiarŭ nicĭ uneĭ biserici, nicĭ uneĭ confesiunĭ. (Aprobare îndelungată sgomotósă în drépta.) Şi după ce asigurarea intereselorŭ statuluĭ magiarŭ fórte poftesce, ca educarea preoţilorŭ să stea sub controlă cuvenită, va trebui neapĕratŭ să se provóce şi în respectulŭ acesta o dispositie a legislaţiuniĭ. (Aprobare vie.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Prelaţiĭ catolicĭ din Ungaria s'aŭ întrunitŭ joĭ la conferinţa episcopatuluĭ convocată de primatele Vaszary în Budapesta. Obiectele desbaterilorŭ din conferinţa episcopéscă vorŭ fi cestiunile politice bisericescĭ.

În 26 a l. tr. s'a deschisŭ la Szabadka congresulŭ catolicŭ sub presidiulŭ conteluĭ Nicolaŭ Mauriţiŭ Esztherházy. Acesta e alŭ treilea congresŭ catolicŭ ţinutŭ în decursulŭ anuluĭ 1893. La congresŭ aŭ luatŭ parte în numĕrŭ imposantŭ nu numaĭ preoţimea, magnaţiĭ şi poporulŭ, dar şi burgeşimea, care până aci se arăta străină de mişcările catolice. Congresulŭ a trimisŭ telegrame la Papa, la regele, le archiepiscopulŭ Császka şi episcopulŭ Schlauch. S'aŭ luatŭ resoluţiuni, prin carĭ se provócă guvernulŭ a-şĭ retrage proiectele de lege despre matriculele de statŭ, căsătoria civilă, libertatea religiósă şi recepţiunea Jidovilorŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Budgetulŭ ministruluĭ de culte încă s'a votatŭ. În decursulŭ desbaterilorŭ s'a pronunţatŭ ministrulŭ Csáky atâtŭ în cestiunea congruei, câtŭ şi în a autonomieĭ bisericeĭ catolice; elŭ dice că doresce resolvirea acestorŭ cestiunĭ, dară acésta depinde şi dela episcopatulŭ catolicŭ. Deputatulŭ Hévizi pune mare pondŭ pe înfiinţarea asilelorŭ de copiĭ mai alesŭ în ţinuturile locuite de Românĭ. (De unde atâta dragoste?) Tribuniştiĭ voescŭ a separa Ardélulŭ şi a-lŭ aduce în relaţiuni analóge cu cele din Croaţia. În ţinuturile naţionalităţilorŭ pretinde o inspecţiune mai rigorósă în crescerea tinerimiĭ şi poftesce. ca statulŭ să influinţeze, ca tineriĭ în seminariele teologice să se créscă în spiritŭ magiarŭ.

În şedinţa dela 27 a l. tr. deputatulŭ Madarász reflectândŭ la circulariulŭ episcopuluĭ Pavelŭ, care dispune învăţarea limbeĭ române ca limbă liturgică şi acolo, unde poporulŭ e curatŭ magiarŭ (?), pretinde, ca ministrulŭ să esecute cu rigóre legea despre învăţarea limbeĭ magiare. Szederkényi se alătură la cele dise de Madarász observândŭ, că limba română nu póte fi considerată ca limbă liturgică străveche; urgitézĭ ameliorarea salarelorŭ profesorilorŭ dela institutele preparandiale. Veres dice, că învăţătorilorŭ poporali nicĭ până acum nu li-se dă minimulŭ de 300 fl. ca salariŭ. La acestea dlŭ ministru de culte rĕspunde, că a datŭ ordinaţiune pentru învăţarea limbeĭ magiare; şcólele confesionale, carĭ nu vorŭ satisface legiĭ, după treĭ admoniţiuni se vorŭ închide. Ce privesce minimulŭ salarelorŭ învăţătorescĭ, observă, că va griji, ca şi confesiunile să ridice fără amânare salariele la 300 fl. În afacerea circulariuluĭ datŭ de episcopulŭ Pavelŭ dlŭ Csáky declară, că nicĭ o escepţiune legală nu se póte face, de-órece fiesce care confesiune are dreptulŭ, să-şĭ înveţe limba liturgică deşi nu este de părerea, că neînvăţarea limbeĭ liturgice ar cuprinde pericululŭ pentru respectiva biserică.

Totŭ în 27 a l. tr. s'a începutŭ desbaterea asupra budgetuluĭ ministeriuluĭ de comerciŭ.

Fóea oficiósă din 16 Nov. publică decretulŭ regalŭ, prin care Maĭestatea Sa încuviinţézĭ înfiinţarea curţiĭ regale ungare, care va avé să funcţioneze la tóte solemnităţile, ce le va îndeplini Regele în Ungaria.

Austria.

În 23 a l. tr. deschidêndu-se parlamentulŭ, preşedintele consiliuluĭ de ministri prinţulŭ Windischgraetz şĭ-a desvoltatŭ programulŭ politicŭ. Elŭ spune, că ministeriulŭ s'a constituitŭ în urma conlucrărĭi politice a celorŭ treĭ partide marĭ din parlamentŭ, la sprijinulŭ cărora şi contézĭ. Declară, că prima chemare a regimuluĭ este reforma legiĭ electorale, prin care ţinêndu-se samă de interesele diverselorŭ clase şi de raporturile regatelorŭ şi ţĕrilorŭ unite să se estindă în mĕsură mai mare dreptulŭ de alegere şi la acele clase ale poporuluĭ, carĭ până acum aŭ fostŭ eschise dela votare. Noulŭ regimŭ în conţelegere cu Ungaria se va sili să esecute regularea valuteĭ, şi va reforma contribuţiunea directă. Recunoscêndŭ marea însemnătate a politiceĭ sociale regimulŭ se va îngriji de sórtea lucrătorilorŭ; asemenea va introduce stărĭ morale şi materiale mai bune ale cetăţenilorŭ, precum şi alte reforme şi instituţiunĭ salutare pentru interesele comune şi înflorirea patrieĭ.

Ministeriulŭ de coaliţiune, precum se vede, promite fórte multe reforme, numaĭ câtŭ nu scimŭ, dacă îĭ va succede a le şi duce întru îndeplinire. Mai urgentă pentru noulŭ cabinetŭ este votarea budgetuluĭ şi reforma legiĭ electorale.

După cetirea programuluĭ ministerialŭ îndată a voitŭ să vorbéscă deputatulŭ Cehilorŭ tinerĭ Dr. Herold, dară i-s'a denegatŭ cuvîntulŭ, ceea ce a provocatŭ mare sgomotŭ. După şedinţă celeĭ treĭ cluburĭ parlamentare, carĭ suntŭ representate în ministeriŭ, aŭ ţinutŭ consultărĭ separate. În clubulŭ conservativŭ a întratŭ deja secesiunea eşindŭ din elŭ 10 deputaţĭ aĭ slavilorŭ de sudŭ. Aceştia s'aŭ constituitŭ în clubŭ deosebitŭ şi s'aŭ pusŭ în conţelegere cu deputaţiĭ cehĭ din Moravia, cu Cehiĭ tinerĭ şi cu Rutenĭĭ, ca împreună să formeze coaliţiunea deputaţilorŭ slavĭ. Clubulŭ polonŭ a hotărîtŭ, să spriginéscă cabinetulŭ, reservându-şĭ însă mână liberă în singuraticele cestiunĭ politice.

Clubulŭ liberalŭ, care are mai mare influinţă în ministeriulŭ de coaliţiune, a luatŭ resoluţiune formală, prin care apróbă programulŭ guvernuluĭ, şi a hotărîtŭ, să între în tractative cu clubulŭ Coronini (centrulŭ liberalŭ). Dacă va succede liberalilorŭ a câştiga clubulŭ Coronini, atuncĭ eĭ dispunŭ în parlamentŭ de 140 de voturĭ, pe cândŭ clubulŭ polonŭ are numaĭ 56 de voturĭ, ĕră celŭ conservativŭ numaĭ 55.

România.

Regele Carolŭ deschise în 27 a l. tr. sesiunea ordinară a corpuriloru legiuitóre cetindŭ mesajulŭ tronuluĭ. Regele, după ce aduce la cunoscinţa corpuriloru legiuitóre nascerea fiuluĭ prinţuluĭ de coróna, constată, că puterile proclamă voinţa loru nestrămutată de a păstra lumiĭ nepreţuitele binefaceri ale păciĭ. Acésta împrejurare permite şi Românieĭ, să lucre liniştită la desvoltarea pe tóte căile progresuluĭ. Raporturile Românieĭ cu tóte puterile suntŭ amicale şi deplinŭ satisfăcĕtóre. Se anunţă mai multe proiecte de legĭ, asupra cărora voru avé să delibereze deputaţiĭ şi senatoriĭ. Ce privesce situaţia finaţiară, regele declară, că e satisfăcĕtóre, şi că esercitiuluĭ anuluĭ 1892—3 s'a închiatŭ cu unŭ escedentŭ de preste treĭ milióne, apoĭ ḑice, că în urma reformeĭ sistemuluĭ monetarŭ şi a consolidăriĭ valuteĭ sevârşite la timpŭ oportunŭ ţara a rămasŭ scutită de perturbaţiunile, ce aŭ provocatŭ în alte ţĕrĭ crisa argintuluĭ.

Francia.

Cabinetulŭ Dupuy maĭ curêndŭ, de cum s'ar fi pututŭ crede, şĭ-a datŭ dimisiunea. În şedinţa dela 25 a l. tr. a camereĭ Goblet atacă cu vehementă politica guvernuluĭ şi-lŭ interpeléză cu privire la revisuirea constituţiuniĭ şi la impositulŭ asupra venitului. Dupuy respunde, că binele ţĕreĭ nu le reclamă acestea, şi că cabinetulŭ va rĕmâné credinciosŭ spiritului revoluţiuniĭ, dară respinge teoriile socialiste; apoĭ cere dela cameră, să declare, dacă se bucură întregului cabinetŭ de încrederea eĭ. Maĭ mulţiĭ deputaţiĭ afirmă, că ministrulŭ Peytral şĭ-a datŭ dimisia. Născêndu-se în urmă unŭ mare sgomotŭ, şedinţa se amână. După şedinţă întregŭ cabinetulŭ Dupuy şĭ-a datŭ dimisia, pe care preşedintele republiceĭ a şi primit'o. Causa adevĕrată a dimisionăriĭ cabinetuluĭ este, că între membriĭ luĭ nu domnia unitate de vederĭ politice. Pe cândŭ Dupuy şi o parte a colegiloru sĕĭ erauŭ republicanĭ moderaţiĭ, pe atuncĭ ministriĭ Peytral, Terrier şi Wette erauŭ radicalĭ. Pentru formarea nouluĭ cabinetŭ, preşedintele republiceĭ a chematŭ la sine pe dniĭ Casimir Périer preşedintele camereĭ şi Challemel Lacour preşedintele senatuluĭ, aceştia însă aŭ refusatŭ misiunea, ce a voitŭ să le-o încredinţeze dlŭ Carnot. Probabilŭ, că Méline va forma cabinetulŭ.

Italia.

În şedinţa din 25 a l. tr. a camereĭ şĭ-a cetitŭ raportulŭ comisiunea parlamentară esmisă în afacerea „Banceĭ romane". Raportulŭ voesce să arete, că ministriĭ Giolitti şi Lacava nu ar fi amestecaţiĭ în afacerea banceĭ, precum suntŭ acusaţiĭ, dară chiarŭ apĕrarea acésta a măritŭ numaĭ suspiţiunea despre complicitatea loru. După cetirea raportuluĭ s'a născutŭ în parlamentŭ unŭ tumultŭ grozavŭ provocatŭ maĭ alesŭ de deputatulŭ Imbriani şi de consoţiĭ luĭ din stinga. Cabinetulŭ vĕḑêndŭ, că nemulţămirea e mare, şi că mulţiĭ deputaţiĭ guvernamentalĭ îlŭ părăsescŭ, şĭ-a datŭ dimisiunea.

Causa deselorŭ schimbărĭ de ministeriĭ în Italia este calamitatea finanţiară, de care sufere ţara acésta, de cândŭ jócă şi ea rola de putere mare. Cu formarea nouluĭ cabinetŭ regele a însărcinatŭ pe senatorulŭ Saracco, după ce Zanardelli, Ricotti şi Rudini aŭ refusatŭ formarea cabinetuluĭ.

Spre a mântui ţĕra de crisa finanţiară, care totŭ cresce, mulţiĭ suntŭ de părerea, să se hotărêscă celŭ puţinŭ desarmarea parţială. Bine ar fi, dacă s'ar puté efeptui desarmarea nu numaĭ în Italia, ci în tóte statele europene, carĭ tóte gemŭ sub sarcina militarismuluĭ.

Corespondinţe.

Din Archidiecesă, 30 Nov. 1893.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Am promisŭ, că voiŭ urmări purtarea „Gazeteĭ" cu deosĕbire faţă cu biserica nóstră, şi în câte o corespondinţă scurtă o voiŭ scóte la ivélă.

Totŭ aşteptŭ, ca „Gazeta" să se pronunţe cu privire la căsătoria civilă în înţelesulŭ, în care s'a pronunţatŭ deja întregŭ poporulŭ românescŭ în aduuările imposante de astă-primăvară. „Gazeta" însă tace şi se feresce de cestiunea asta ca de focŭ, căcĭ în sufletulŭ eĭ este cu privire la căsătoria civilă în deplinŭ acordŭ cu guvernulŭ ţĕreĭ şi cu foile jidovescĭ din cóce şi dincolo de Leitha, fără să o geneze de locŭ contrastulŭ, în care ajunge prin acésta cu poporulŭ românŭ întregŭ. Şi totuşĭ vre să trécă de organŭ naţionalŭ românescŭ. O atare purtare este în adevĕrŭ „iesuitică" în înţelesulŭ, ce-lŭ dă „Gazeta" acestuĭ cuvîntŭ.

Nu maĭ amintescŭ nimicŭ de minunatele cunoscinţe gramaticale ale „Gazeteĭ", carea în unulŭ din numeriĭ trecuţĭ dela celeber făcu superlativulŭ „celebrissimă". Unŭ primanŭ pentru o atare greşală ar căpĕta secundă, şi „Gazeta" voesce să înveţe clerulŭ unirŭ dogme şi canóne. Nu maĭ amintescŭ „iesuitismuluĭ" următoriŭ din „Gazeta". Jancsó Benedek în articliĭ, ce-ĭ publică în traducere şi „Gazeta", spune, ce a cetitŭ în Slavicĭ despre Magiarĭ, şi laudă cunoscinţele luĭ Slavicĭ. Amintirea cu laudă a numeluĭ Slavicĭ „Gazeteĭ" nu-ĭ convine zăcêndu-ĭ acesta tare în guşe, de cândŭ era directorŭ alŭ „Tribuneĭ". De aceea „Gazeta" comise fără nicĭ o genare „iesuitismuluĭ", că în traducere lasă laudele luĭ Slavicĭ afară, şi spune numaĭ că Jancsó Benedek a cetitŭ în o carte. Veḑi, asta însamnă a „falsifica textulŭ" în modŭ „iesuiticŭ".

Dar trecŭ la alteeva maĭ de valóre. „Gazeta" în numĕrulŭ sĕŭ 244 făcêndŭ o revistă preste activitatea fostuluĭ ministru Bach, vorbesce în batjocură de concordatulŭ încheiatŭ sub elŭ între monarchulŭ şi S. Scaunŭ Apostolicŭ, deşi aşĭ fi gata a mĕ prinde pe orĭ şi ce, că ceĭ ce conducŭ „Gazeta", n'aŭ cetitŭ nicĭ cândŭ concordatulŭ. Însă foile jidovescĭ din Viena aŭ strigatŭ multŭ în ontra concordatuluĭ, şi asta a fostŭ destulŭ, pentru ca şi „Gazeta", carea se inspiră totŭ din foile acestea, să vorbéscă de elŭ ca de cine scie ce rĕŭ. Şi ceĝa fostŭ concordatulŭ? Unŭ pactŭ, prin care biserica catolică şĭ-a câştigatŭ libertate şi independenţă, însă nicĭ pe departe în mĕsură aşa mare, cum o aŭ de pildă astăḑĭ protestanţiĭ şi reformaţiĭ în Austro-Ungaria. Şi ca „Gazeta" să se convingă despre acésta, îĭ citămŭ o persónă fórte simpatică, pe federalistulŭ Schuselka, care în organulŭ sĕŭ „Reform" la 1862, cândŭ se începură atacurile în contra concordatuluĭ scrie astfelŭ: „Biserica catolică îşi bate contrariĭ cu armele loru. Ea le ḑice: Voĭ voiţĭ, ca în statŭ tóte corporaţiunile şi reuniunile să fie libere, ĕră libertatea bisericeĭ faţă cu statulŭ o pretindeţĭ apriatŭ ca pe o axiomă de dreptŭ. Libertatea însă stă în aceea, ca fiesce care biserică să se guverneze după legile sale, să-şĭ alégă ea oficialiĭ, să-şĭ administre ea averea. Şi biserica catolică nu poftesce maĭ multŭ decâtŭ libertatea acésta. Prin concordatŭ însă bisericeĭ catolice nu i-s'a concesŭ decâtŭ aceea, ce este în legile eĭ, dară nicĭ pe departe totŭ, căcĭ biserica în blândeţa sa din causa păciĭ a abdisŭ de multe lucruriĭ, carĭ îĭ competŭ după dreptulu dumneḑeescŭ."

Liberalismulŭ însă cu foile jidovescĭ a fostŭ în contra concordatuluĭ din alte motive. Principiulŭ loru a fostŭ şi este, că singurŭ statulŭ este isvorulŭ dreptuluĭ, care pe teritoriulŭ sĕŭ nu cunósce nicĭ o societate coordinată, ci numaĭ subordinată. De unde statulŭ póte încheia pacte cu alte state. Nu póte însă, fără a-şĭ vătĕma suveranitatea, încheia pacte cu nicĭ o societate de pe teritoriulŭ sĕŭ, şi prin urmare nicĭ cu biserica. Póte statulŭ să dea bisericeĭ drepturĭ, însă ca din isvorulŭ dreptuluĭ. Nicĭ de cum însă biserica nu póte pretinde, ca statulŭ să încheie pacte cu ea ca cu unŭ paciscentŭ egalŭ cu elŭ, pe basa cărora să câştige drepturĭ.

După principiile acestea ale „Gazeteĭ" statulŭ póte orĭ cândŭ cassa autonomia maĭ multă saŭ maĭ puţină, ce o aŭ bisericele românecĭ, cum a cassatŭ concordatulŭ, şi cassarea acésta ar fi legală, ĕră „Gazeta" n'ar avé dreptŭ, să ḑică nicĭ unŭ cuvîntŭ în contră. Însă era să uĭtŭ. A căuta în „Gazeta" şi în foile jidovescĭ, din carĭ se inspiră, logică, consecinţă, legătură, principiĭ drepte, însémnă a căuta lumină în întunerecŭ.

În ḑilele trecute am cetitŭ în „Neue Freie Presse" din Viena, organulŭ alianţeĭ israelite, unŭ articulŭ infamŭ asupra politiceĭ Sfîntuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ plinŭ de minciunĭ jidovescĭ carĭ de carĭ maĭ cornurate. Între acestea era şi minciuna colosală, că Sfîntulŭ Scaunŭ va permite câtŭ de curêndŭ introducerea liturgieĭ în limba ruséscă la Poloniĭ catolicĭ din Rusia. Am comunicatŭ lucrulŭ unoru amicĭ, şi le-am ḑisŭ, că mĕ potŭ prinde, că în ḑilele acestea „Gazeta" va înregistra „noutatea" acésta sub vre-unŭ titulŭ bombasticŭ. Şi étă! În numĕrulŭ 251 din „Gazeta" apare noutatea următóre: *„Papa în serviţiulŭ rusificăriĭ. Ḑiarele străine anunţă,* (nu spuse, carĭ ḑiare,) *că ḑilele aceste se voru termina negoţiările dintre Vaticanŭ şi Rusia pentru întroducerea liturgieĭ naţionale rusescĭ în bisericele catolice din Rusia. Acésta mĕsură va contribui la rusificarea Polonesiloru."* Am arĕtatŭ numaĭ decâtŭ „Gazeta" amicilorŭ, aducêndu-le aminte de ce am ḑisŭ maĭ înainte. Se înţelege dela sine, că maĭ întâiŭ aŭ rîsŭ, apoĭ s'aŭ nĕcăjitŭ vĕḑêndŭ, câtŭ de departe merge ura jidovéscă a „Gazeteĭ" faţă cu S. Scaunŭ. Cu datulŭ 26 Nov. treĭ deputaţĭ polonĭ de frunte din consiliulŭ imperialŭ din Viena aŭ desmînţitŭ scirea acésta chiarŭ în „Neue Freie Prese". Vomŭ vedé, dacă va avé şi „Gazeta" onestitatea de a o desminţi.

Dacă „Gazeta“ nu scie, apoi îi spunu eu, că Rusia de o grămadă de ani nu póte ajunge la nici o înțelegere cu Vaticanulu din singura causă, că S. Scaunu Apostolicu sub nici unu pretestu nu voesce să concédă limbei rusesci absolute nici o intrare în biserica catolică a „Polonesilorū“, cum nu voesce să concédă umplerea scaunului archiepiscopescu croatu de Agram cu unu necroatu.

La revedere. **Tt.**

Decretulu

S. Congregațiuni de Propaganda Fide pentru afacerile Ritului Orientalu.

În diferite regiuni ale lumii catolice, în cari se află mestecați credincioși de rituri deosebite, întru adevěru e lucru de compătimitu, că prea adeseori uniī atarī credincioși rěmânu lipsiți de biserică și de preotu de ritulu lorū propriu.

De aci se întîmplă, că unii dintre acești credincioși, parte pentru a face destulu devoțiuniī lorū proprii, parte și pentru dorința ferbinte de a-și conserva și înmulți prin cercetarea désă a sacramentelorū zelulu vieței lorū creștinesci, din causă că nu potu primi s. cuminecătură în ritulu lorū propriu, cerū în continuu dela S. Scaunu Apostolicu privilegiu de a se împărtăși cu s. Cuminecătură în ritu străinu chiaru și afară de casurile după dreptu permise; pe cându din contră ceī mai mulți alți credincioși totu din acelu motivu mai bucurosu se subtragu cu aniī dela primirea désă a s. Sacramente, pe lângă cea mai mare daună a vieței lorū spirituale.

De neajunsele acestea și de relele efecte mișcată fiindu acésta S. Congregațiune de Propaganda Fide pentru afacerile ritului orientalu, a voitu a afla unu remediu órecare oportunu și salutaru în causa acestorū rele și neajunse.

Deci din consiliulu Eminentissimilorū Părinți aī prediseī S. Congregațiuni în audiența avută la 2 Iuliu 1893, fiindu referente R. P. D. Augustinu Archiepiscopu de Larissa Secretariulu S. Congregațiuniī de Propaganda Fide, Sfinția Sa Papa Leonu XIII a demandatu a se eda și spedui următoriulu *decretu*, adecă:

Pentru ca să se promoveze în modu mai folositoriu cercetarea SS. Sacramente, carī suntu mijlócele cele mai eficace instituite de Domnulu Christosu întru câștigarea mântuiriī sufletelorū, și pentru ca cu atâtu mai oportunu să se delăture acelu duplu inconvenientu mai susu disu, tuturorū credincioșilorū de orī ce ritu, fie latinu, fie orientalu, carī trăescu în locurī, unde nu este biserică sau preotu de ritulu lorū propriu, dela S. Scaunu Apostolicu cu acésta li-se concede pe viitoriu facultate, ca s. cuminecătură, nu numai în articululu morțiī și după preceptu în timpulu paschalu, dar și în orī ce timpu de devoțiune, să o pótă primi după ritulu Bisericeī esistente în numitele locurī, numai câtu acea biserică să fie catolică.

Reverendissimilorū Ordinarī li-se comite datorința, ca decretulu presentu să-lu aducă unlu fiesce care la cunoscința poporuluī sěu.

Datu în Roma din Curțile Reședinței aceleia-și S. Congregațiuni la 18 Augustu 1893.

Pentru Eminentissimulu Cardinalu Prefectu

\+ **F. Augustinu,**
Archieppu de Larissa.

Aloisiu Veccia,
Secretariu.

Anunțu literaru.

Se aduce prin acésta la cunoscința publiculuī, că a eșitu de sub tiparu tomulu întâiu din opulu *„Cestiuni din dreptulu și istoria bisericeī românesci unite, studiu apologeticu din incidentulu invectivelorū „Gazeteī Transilvaniei“ și dlui Nic. Densușanu asupra Mitropolitului Vancea și a bisericeī unite.“* Opulu constă din 17 cóle=272 pagine formatu octavu, prețulu 70 cr. și se póte procura la redacțiunea „Uniriī“. Întregu studiulu fu publicatu și în partea sciințifică a organuluī nostru, și stă din 8 capitule, anume după introducere Cap. I. Natura uniriī pe basa manifestuluī sinoduluī din 1698 aflatu de dlu Nic. Densușanu. Cap. II. Conscința publică bisericéscă despre natura sfinteī uniriī dela începutu până astădi și „alianța“ dluī Nic. Densușanu. Cap. III. Dlu Nic. Densușanu și s. Scaunu Apostolicu alu Romeī. Cap. IV. Dlu Nic. Densușanu și infalibilitatea bisericéscă. Cap. V. Legalitatea canonică a conciliilorū provinciale din 1872 și 1882. Cap. VI. Elementulu laicu în biserică. Cap. VII. Sinodulu electorală dela 1868. Cap. VIII. Autonomia și autochefalia.

Nu preste multu va apăré și tomulu alu II-lea din acestu studiu, după ce va fi mai întâiu publicatu în partea sciințifică a „Uniriī“. În tomulu întâiu prevaléză elementulu juridicu preste celu istoricu. În alu doilea va prevala celu istoricu preste celu juridicu. La capětu apoi cu tótă sinceritatea vorū fi espuse fidedignitatea și cunoscințele teologice și istorice ale „Gazeteī“ și ale dluī Nic. Densușnnu, carī aū cutezatu a păși în publicu cu atâta aroganță.

Noutăți.

Reverendissimulu D. Ioanu M. Moldovanu, vicariulu capitulariu din Blașiu, a plecatu Marți la Budadesta spre a lua parte la conferința episcopéscă.

Onomastica. Frumósă serbătóre a ținutu diecesa Oradeī în 20 Novembre cu ocasiunea ďileī onomastice a Preasfințieī Sale Domnuluī episcopu diecesanu *Mihailu Pavelu*. În tóte bisericele din diecesă ferbinți rugăciuni aū věrsatu credincioșiī fiī aī bunuluī Părinte pentru binele luī sufletescu și trupescu, pentru binele aceluī păstoriu, care cu dreptu cuvintu se póte dice, că sufletulu și-l'a pusu pentru oile sale. — În Oradea mare s. Liturgie o a celebratu Rs. Paulu Vela Canonicu și vicariu episcopescu, asistatu de clerulu gremialu. — Mulți aū cercetatu pe P. S. Sa în persónă în Slatina, unde petrece. Alții în adrese de felicitare și-aū descoperitu simțemintele lorū omagiale, precum mai mulți protopopi în numele preoților districtualī și alu credincioșilorū; comunități bisericesci (între carī într'o frumósă adresă comunitatea bis. gr. cat. română de Olosigu); corpuri didactice etc.

Din archidiecesă. On. *Aureliu Urzică*, fostu administratoru parochialu în Valea-Jidanuluī în protopopiatulu Giurgeuluī, este numitu de parochu alu Șermașuluī, totu în acela-și protopopiatu.

Serate literare în Blașiu. Ni-se împărtășesce, că Reuniunea femeilorū române din locu a luatu asupra sa sarcina de a aranja și în érna, ce se apropie, totu din dóue în dóue sěptěmânī câte o serată literară, fiindu deja asigurată de concursulu binevoitoriu alu mai multorū domnī din locu. Prima serată, precum mai aflāmu, se va ține Sâmbătă în 9 Decembre a. c. séra. Informațiuni mai amănunțite sperāmu, că vomu puté da în numěrulu viitoru. Din parte-ne nu putemu de câtu să gratulāmu Reuniuniī femeilorū pentru inițiativa, ce a luatu, de a aranja aceste serate, și să-i dorimu celu mai deplinu succesu.

Iubileu. În 6 și 7 Novembre și-a serbatu iubileulu de 50 de anī alu preoției Rs. Domnu *Paulu Papp* Archidiaconu onorariu, protopopu și parochu în Vașadu. Oficiulu de manuductoru l'a împlinitu canoniculu Dr. Augustinu Lauranu. La iubileulu vredniculuī și de toți iubituluī protopopu aū luatu parte toțī preoții și întréga inteligință laică din jurū.

† Sevastianu Brunner, prelatu papalu a reposatu în etate de 79 de anī. Elu a desvoltatu o activitate fórte mare în interesulu bisericeī mai alesu ca publicistu. În scrierile sale (prosă și poesie) combate cu agerime de spiritu și persifléză cu umoru nesecatu principiile false și viciile, ce domnescu în ďilele nóstre.

† Dr. Carolu Fesztl, episcopu titularu și canonicu-prepositu alu capitululuī catedralu din Pécs, a reposatu în 27 a l. tr. în etate de 74 de anī. Defunctulu pe timpulu absolutismuluī a funcționatu ca inspectoru supremu alu școleloru medie din Transilvania și ca atare a visitatu de mai multe orī și gimnasiulu nostru din Blașiu. Pentru meritele sale pe terenulu bisericescu și scolasticu a fostu decoratu cu ordiulu de cavalerū alu corónel de fieru clasa III.

Procese de presă. Procuratura a introdusu cercetare contra învățătoriloru *G. Crăciunu* din Kodoșu și *G. Petroviciu* din Torna, pentru unu apelu, care este îndreptatu către preparandiī absoluți în anulu scol. 1891/2 aī Institutuluī pedagogicu din Aradu. Asemenea s'a hotărîtu de către tribunalulu din Cluju punerea sub acusă a domniloru *Ioanu Russu-Șirianulu* ca redactoru și auctoru și *Ioanu Popa-Necșa* ca conducětoru alu tipografieī pentru articlulu „România pentru noī“, apărutu în nrulu alu 28-lea alu „Foiī Poporuluī“ din 23 Iuliu a. c.

Conferință învățătorésca disolvată. Conferința învățătoriloru gr. or. din tractulu Lugoșuluī convocată pe 23 Nov. în Saculu organele administrative aū disolvat'o prin gendarmi. Președintele conferinței a protestatu în numele legiī contra volnicieī acelorū organe.

Fondulu de pensiune regnicolaru alu învățătoriloru. După rațiunile din 1892 acestu fondu a avutu percepțiuni de 2,768,199 fl. 05 cr. éră erogațiuni de 1,735,953 fl. 28 cr. Subtrăgêndu suma erogațiuniloru din a percepțiuniloru resultă cu finea anuluī 1892 unu restu activu de 1,032,245 fl. 77 cr. în bani gata. Averea fonduluī cu finea anuluī 1892 a fostu de 9,668,444 fl. 24½ cr., precându la începutulu anuluī era numai de 8,895,199 fl. 63½ cr., a crescutu așa dară în decursulu anuluī cu 773,244 fl. 61 cr.

Atentatu contra vieței luī Caprivi. Cancelariulu imperiuluī germânu contele Caprivi a primitu din Orleans o epistolă și o șatulă mică. În șatulă s'a aflatu o mașină infernală.

În colegiulu S. Atanasiu din Roma din diecesa Oradeī s'a trimisu alumnu *Paulu Lauranu*, din a Gherleī *Victoru Bujoru*.

Osămintele principeluī de Battenberg la dorința Bulgariloru s'aū transportatu dela Graz la Sofia. Corpulu defunctuluī a fostu primitu la Țaribrod de către armată cu mare pompă. La Slivnița, unde s'a distinsu repausatulu, pe cându era în fruntea armateī bulgare, s'a celebratu unu părăstasu pentru elu. În Sofia rěmășițele principeluī s'aū aședatu în biserica s. Georgiu, fiindu de față la acésta solemnitate principele Ferdinandu I alu Bulgarieī, ministriī, auctoritățile supreme civile și militare, representanții mai multoru puteri europene, precum și unu numěru fórte mare de poporu. Prințulu Ferdinand a pronunțatu următoriulu discursu: „Ca suveranu alu Bulgarieī și șefu supremu alu armateī primescu rěmășițele mortuare ale luī Alesandru, primulu principe alu Bulgarieī, și le concredu acestui pămîntu, pe care elu a sciutu să-lu apere și să-lu protégă cu atâta bravură. Doresću, ca esemplele luī de abnegațiune și energie să rěmână pentru noī toți sacre și inviolabile.“

Inundări în comitatulu Bihorului. Cetimu în „B. Hirlap“, că în urma ploiloru dese Crișulu-negru a crescutu așa, încâtu a inundatu hotarele comuneloru Gyanta, Mocsor și Rippa.

Casuri de mórte. *Isaie Corpădeanu* parochu gr. cat. în Filea de susu a reposatu în 25 Novembre în alu 74-lea anu alu etății și alu 47-lea alu preoției. — *Vasiliu Steeru* parochu în Beliu (diec. de Orade) a reposatu în etate de 38 de anī. *În veci amintirea lorū!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurī flamure, policandre, albiturī, obiecte pī, icóne și cărți bisericesci recomandāmu institutulu de artă a luī **Sūts și comp.** din **Budapesta**, carī la dorință trimitu gratis catalogulu-prețurilorū.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIV.

Sam. Klein despre sfînta Unire.

În capitululŭ precedentŭ amŭ consideratŭ numaĭ în generalŭ valórea testimoniilorŭ citate de dlŭ Densuşanŭ din istoriciĭ românĭ în contra sfinteĭ Unirĭ. Acum însă atâtŭ în capitululŭ presentŭ câtŭ şi în cele următóre ne vomŭ ocupa cu fiesce care istoricŭ în specialŭ, şi vomŭ scóte la ivélă înţelesulŭ adevěratŭ alŭ testimoniilorŭ citate, şi eventualŭ le vomŭ reduce la valórea lorŭ adevěrată.

Domnulŭ Densuşanŭ începe cu auctoritatea părinteluĭ Sam. Klein, pe care aşa-lŭ citézŭ, încâtŭ să facă impresiunea asupra cetitoriuluĭ, că acelŭ istoriografŭ a fostŭ contrariŭ unirilŭ dogmatice a Românilorŭ cu biserica catolică.

Se înşală însă orĭ cine crede, că Sam. Klein ar fi condamnatŭ vre-odată religiunea catolică, saŭ uniunea dogmatică a Românilorŭ cu biserica Romeĭ. Sub influinţa spiritului timpuluĭ, în care a trăitŭ, şi din causa neperfecţiuniĭ minţiĭ omenescĭ, care o pórtă cu sine şi ceĭ maĭ talentaţi bărbaţi, elŭ a enunţatŭ, ce e dreptŭ, şi câte o propositiune, ce nu stă în deplină armonie cu doctrina catolică, şi a enaratŭ şi apreţiatŭ unele fapte póte nu destulŭ de corectŭ, ba din lipsa de documente a căduttŭ şi în erorĭ grave cu privire la maĭ multe evenimente din istoria nóstră bisericéscă, aşa încâtŭ Cipariŭ în *„Acte şi Fragmente“* şi Şincaĭ în *„Chronica Românilorŭ“* adese-orĭ suntŭ siliţi să-lŭ corégă. Dar aceea încă este adevěratŭ, că elŭ a voitŭ să trécă tot-deuna de catolicŭ adevěratŭ în credinţă, şi a lucratŭ cu totŭ zelulŭ pentru propagarea *sfinteĭ unirĭ dogmatice,* şi nu a sciutŭ nimicŭ despre *alianţa politico-bisericéscă* născocită de dlŭ Densuşanŭ.

Despre alipirea luĭ de biserica catolică, şi despre zelulŭ luĭ de a propaga sfînta Unire dogmatică a Românilorŭ cu aceea-şi biserică avemŭ dovedĭ eclatante în apologia de datŭ 20 Maiŭ 1798, adresată căpitululuĭ călugărescŭ din Blaşiŭ, ce şi-a făcut'o elŭ însu-şi în contra învinuirilorŭ, ce se ridicaseră în contra luĭ, că ar inclina spre schismă. Apologia acésta este publicată în „Archivŭ pentru filologie şi istorie de Timoteŭ Ciparĭŭ“ la pag. 719 şi următórele. Ca să se vadă credinţa luĭ Sam. Klein, estragemŭ din acea apologie unele pasaje maĭ remarcabile în traducere românéscă.

„Că eŭ am fostŭ,“ dice S. Klein, „totdeuna zelosŭ *pentru religiunea şi credinţa catolică,* abstragêndŭ de o cam dată aci dela scrierile mele, potŭ dovedi, dacă va fi de lipsă, cu maĭ multe testimonĭi ale bărbaţilorŭ demnĭ de credinţă. Să mărturiséscă Buday secretariulŭ cleruluĭ neunitŭ, că óre nu l'am rugatŭ adese-orĭ, ca să se nisuéscă în totŭ chipulŭ a pregăti inimele cleruluĭ neunitŭ aşa, încâtŭ să fie gata *a primi sfînta unire.* Să spună Nobilii administratorulŭ parochieĭ şi protopopiatuluĭ Sibiuluĭ, câtŭ m'am silitŭ eŭ astătómnă în satulŭ Gurarfuluĭ a dispune poporulŭ la îmbrăţişarea unirii, la ce eĭ suntŭ fórte dispuşĭ, pentru că s'aŭ insinuatŭ, că voescŭ să priméscă uniunea, numaĭ să le stămŭ într'ajutoriŭ în causa teritoriuluĭ, ce o aŭ cu ceĭ din Cristianŭ adecă din Grossau. Să mărturiséscă comitatulŭ Solnocului de mijlocŭ şi alŭ Crasneĭ, unde cu ocasiunea visitaţiuniĭ canonice, câudŭ adecă Escelenţa Sa fericitulŭ episcopŭ Maiorŭ a visitatŭ aceste locurĭ, eŭ am predicatŭ în totŭ satulŭ şi l-am învăţatŭ *credinţa catolică,* pe care dînşiĭ atunci aŭ şi îmbrăţişat'o, lăpădându-se de *schismă.* Să mărturiséscă alţiĭ fórte mulţĭ, că ce l-am învăţatŭ eŭ. Să se întrebe înşi-şi Neuniţiĭ, cu carĭ am vorbitŭ, şi maĭ vîrtosŭ fruntaşiĭ din clerulŭ neunitŭ, că óre nu am detestatŭ eŭ tot-deuna *schisma lorŭ,* şi nu l-am îndemnatŭ, să priméscă uniunea, precum arată atestatulŭ lorŭ aci alăturatŭ. Din contră cutezŭ a dice, că maĭ vîrtosŭ prin stăruinţa mea s'aŭ îmblânditŭ neuniţiĭ atâtŭ de tare, încâtŭ nu maĭ urescŭ de mórte, ca maĭ înainte, pe uniţĭ, ci trăescŭ ca fraţiĭ, şi este puţină diferinţa între uniţĭ şi neuniţĭ, deórece fruntaşiĭ neuniţilorŭ *nu maĭ négă procesiunea Spiritului Sfîntŭ dela Fiulŭ,* pentru care s'aŭ smulsŭ Greciĭ din comuniunea Bisericeĭ Romane.“

„Îmĭ aducŭ bine aminte, că eŭ am raportatŭ Prealuminatuluĭ Domnŭ episcopŭ alŭ nostru, că preoţiĭ neuniţi din *„Valea Kalvasĕruluĭ“* (Vallis Kalbensis) mĭ-aŭ spusŭ, că voescŭ a trece la unire, numaĭ să pótă îndupleca la acésta şi poporulŭ. Eŭ am disŭ Episcopuluĭ, că eŭ suntŭ de acea părere, că vre-unulŭ din noĭ să mérgă în trécătŭ prin satele acestea şi să pregătéscă ómeniĭ, căcĭ preoţiĭ, carĭ de bună voe vreŭ să se unéscă, se vorŭ sili şi eĭ a aduce poporulŭ la aceea, ca să ne crédă nóuě şi să priméscă *învăţătura (doctrina) nóstră.* Opiniunea acésta a mea a aprobat'o Episcopulŭ cu cuvinte adresate mie. . . . .“

„De câte órĭ am strigatŭ eŭ, (precum puteţĭ mărturisi şi Domniile Vóstre Preaonorate,) că de ce să stămŭ cu toţiĭ acasă, de ce să nu facemŭ din câudŭ în câudŭ escursiunĭ pe afară, ca să predicămŭ? căcĭ acum este timpulŭ, de-órece de câudŭ îşĭ aducŭ ómeniĭ aminte, poporulŭ acesta n'a fostŭ nicĭ odată aşa aplicatŭ a primi unirea, ca acuma. Îmĭ aducŭ aminte, că am spusŭ Domniilorŭ Vóstre Preaonorate, că din partea Rĕşinărenilorŭ şi Sĕlişteniloru, carĭ odinióră nu suferiaŭ pe aĭ nostri nicĭ să-şi pună piciorulŭ pe pămîntulŭ lorŭ, am fostŭ acum invitatŭ, să le predicŭ, la carĭ eŭ bucurosŭ m'aşĭ fi dusŭ cu vre-unulŭ din sinulŭ nostru, ca împreună să *lucrămŭ la câştigarea sufletelorŭ pentru Christosŭ,* maĭ vîrtosŭ fiindŭ că ómeniĭ din părţile acestea, ca pe unulŭ ce suntŭ din ţinutulŭ lorŭ, bucurosŭ mĕ vĕdŭ.“

În scrisórea de datŭ 28 Augustŭ 1798 Samoilă Klein s'a adresatŭ către episcopulŭ Bobŭ între altele cu aceste cuvinte: „Orĭ dată rĕmâne o îndoélă despre *sinceritatea credinţeĭ mele catolice,* ca să se delăture şi acésta îndoélă, şi totŭ scandalulŭ, ce ar putĕ proveni din aceea, Te rogŭ pe Sângele Domnuluĭ Christosŭ, care s'a vĕrsatŭ şi pentru sufletulŭ pĕcătosuluĭ de mine, să binevoescĭ a mĕ sloboді, ca să trecŭ la *ritulŭ latinŭ,* căcĭ atunci nu numaĭ se delăturŭ orĭ ce îndoélă, ci voiŭ fi şi spre mare edificare şi anume acelora, carĭ mĕ credeaŭ, că nu suntŭ *catolicŭ cu adevěratŭ,* voiŭ fi spre edificare aşa, că se vorŭ întări şi maĭ tare în credinţa catolică, ér necatolicilorŭ aşa, că prin esemplulŭ meŭ se vorŭ îndemna şi eĭ să îmbrăţişeze *credinţa catolică.“* [1])

După convingerea intimă a luĭ Sam. Klein, precum se póte vedé din cele citate, uniunea cu biserica Romeĭ nu consiste într'o *„alianţă politico-bisericéscă“* cu catoliciĭ de ritulŭ latinŭ, ci în *mărturisirea credinţeĭ catolice întregĭ* şi maĭ vîrtosŭ a celorŭ patru puncte de divergință, precum elŭ totdeuna ĭ-a învăţatŭ pe neuniţi Elŭ a sciutŭ şi mărturisitŭ, că între biserica nóstră unită şi între biserica catolică de ritulŭ latinŭ nu esistă deosebire *de credinţă saŭ dogmă,* ci numaĭ deosebire de *ritŭ şi disciplină,* şi pentru aceea, câudŭ a cerutŭ dela episcopulŭ sĕŭ, să-ĭ concédă eşirea din sinulŭ bisericeĭ nóstre, spre a trece la biserica catolică de ritulŭ latinŭ, nu dice, că vre să-şi schimbe *credinţa,* care este una în ambele biserici, ci numaĭ *ritulŭ.*

Samoilă Klein a fostŭ de convingerea intimă, că acésta uniune dogmatică nu este stricăciósă Românilorŭ, ci folositóre, căcĭ numaĭ acésta convingere l'a pututŭ îndemna, să lucre cu atâta zelŭ pentru lăţirea eĭ între Românĭ. Pe câudŭ însă unirea a ţinut'o de folositóre, pe atunci schisma saŭ neunirea a *„detestat'o“*, ceea ce nu s'ar fi întîmplatŭ, dacă nu ar fi ţinut'o de stricăciósă celŭ puţinŭ din punctulŭ de vedere alŭ mântuiriĭ eterne, care este bunulŭ celŭ maĭ înaltŭ, pentru a căruĭ dobândire nefucetatŭ trebue să lucrămŭ în lumea acésta.

Aşa dară ideile corecte ale luĭ Sam. Klein despre Sfînta Unire şi folósele acesteia nu aŭ nimicŭ comunŭ cu ideile scălciate, saŭ maĭ bine dişŭ, cu ficţiunile dluĭ Densuşanŭ, în contra cărora Samoilă Klein, dacă ar trăi, tocmaĭ aşa ar protesta, precum a protestatŭ la 1798 în faţa contrarilorŭ sĕĭ, şi precum protestămŭ noĭ în ziua de astădĭ. Elŭ a fostŭ nu numaĭ *„unŭ lucĕfĕrŭ pe firmamentulŭ literaturei române“,* ci şi unŭ fiŭ nobilŭ alŭ bisericeĭ nóstre, şi propagatoriŭ zelosŭ alŭ sfinteĭ Unirĭ, şi pentru aceea nu are nimicŭ comunŭ cu dlŭ Densuşanŭ.

Orĭ dacă cineva voesce să afle la dlŭ Densuşanŭ ceva comunŭ cu Samoilă Klein, atunci trebue să concédă, că acéstă comunitate consistă numaĭ în identificarea dluĭ Densuşanŭ cu tóte erorile, în carĭ a căduttŭ Klein. Astfelŭ de erorĭ s'aŭ indigitatŭ şi spulberatŭ în capitulii precedenţi, unde amŭ tractatŭ despre genuinitatea diplomeĭ a dóua Leopoldine, despre genuinitatea instrucţiilorŭ date teologuluĭ de lângă episcopulŭ unitŭ, şi despre genuinitatea manifestuluĭ din 1700, şi pentru aceea nu maĭ revenimŭ asupra lorŭ, deşi dlŭ Densuşanŭ în capitululŭ sĕŭ întitulatŭ *„istoriciĭ românĭ despre unirea cu Biserica Romeĭ“* le repetesce din noŭ, reproducêndŭ testimoniile luĭ Klein.

Dar dacă S. Klein a greşitŭ, elŭ se póte uşorŭ escusa, fiindŭ că nu a avutŭ la îndemână documentele de lipsă la enararea fidelă şi apreţiarea justă a faptelorŭ, pe câudŭ dlŭ Densuşanŭ le-a avutŭ la sine acasă, însă n'a voitŭ orĭ n'a sciutŭ să se foloséscă de ele.

Câtŭ de nefericitŭ este dlŭ Densuşanŭ în invocarea auctorităţiĭ luĭ S. Klein, se vede şi din următórele esemple. Dice adecă dlŭ Densuşanŭ: „Ér de altă parte Iesuiţiĭ cercaŭ încă de pe atunci să se facă dînşiĭ episcopĭ în Mitropolia de Alba-Iulia. S. Klein, scrie în acésta privinţă: *„Episcopulŭ unitŭ Aron după alegerea sa ca episcopŭ s'a dusŭ la Viena, undĕ multă împedecare a avutŭ dela teologulŭ Iesuitŭ Pater Salbek, care voia să fie episcopŭ saŭ macar vicariŭ.““*

Aserţiunea acésta a dluĭ Densuşanŭ, răzimată pe auctoritatea luĭ Sam. Klein, stă în contradicere cu tóte documentele istorice şi chiarŭ cu natura lucruluĭ. Aşa d. es. după mórtea mitropolituluĭ unitŭ Atanasiŭ protopopiĭ aŭ voitŭ să pună episcopŭ pe părintele teologŭ Iesuitŭ Franciscŭ Szunyogh, însă acesta n'a voitŭ să priméscă nicĭ de cum demnitatea episcopéscă din motivulŭ fórte adevěratŭ, că părinţiĭ Iesuiţi suntŭ obligaţi *prin votŭ specialŭ înaintea luĭ Dumnedeŭ şi a ómenilorŭ* a nu primi nicĭ o prelatură orĭ demnitate eclesiastică, decâtŭ numaĭ în sinulŭ societăţiĭ lorŭ. [1]) Asemenea s'a întîmplatŭ după mórtea luĭ Ioanŭ Pataki cu părintele Iesuitŭ Adam Fitter, care rugatŭ de clerŭ, nu a voitŭ să fie episcopŭ totŭ din motivulŭ indigitatŭ. [2]) Din aceste casurĭ concrete putemŭ conchide cu certitudine, că părintele Iesuitŭ Salbek n'a umblatŭ şi n'a pututŭ umbla după episcopie. Acéstă conclusiune stă cu atâtŭ maĭ tare, cu câtŭ este certŭ, că Sam. Klein nu aduce nicĭ unŭ documentŭ spre a-şi proba *aserţiunea sa diametralŭ opusă cu statutele societăţiĭ Iesuiţilorŭ, ér de altă parte vedemŭ şi astădĭ, că în totă Europa nu aflămŭ nicĭ unŭ episcopŭ, care să se fi ridicatŭ la acéstă demnitate din societatea Iesuiţilorŭ,* deşi aceştia în multe state suntŭ fórte numerośĭ şi respectaţi pentru viaţa lorŭ evlavióşă şi sciinţa lorŭ sacră şi profană neîntrecută.

Maĭ departe dlŭ Densuşanŭ citézŭ aceste cuvinte din S. Klein: „Ér după eşirea episcopuluĭ Klein din Ardélŭ în poporŭ se audiaŭ aşa cuvinte, cumcă Klein pentru aceea a eşitŭ din ţară, pentru că a vědutŭ, *că unirea nu e bună,* şi l-aŭ părutŭ réŭ, că a unitŭ atâta mulţime de suflete, din care causă se întorceaŭ la neunire.“

[1]) Archivŭ pentru filol. şi ist. pag. 739.

[1]) Vedĭ Nilles, Symb. I. pag. 393—394.
[2]) Id. ibid. pag. 484. şi II p. 608.

Că din ce motivŭ a eşitŭ episcopulŭ Klein din ţară, se va vedé la altŭ locŭ. De o cam dată observămŭ numaĭ atâta, că testimoniulŭ citatŭ nu se póte esploata în favorulŭ opiniuniĭ, că S. Klein ar fi fostŭ contrariŭ uniriĭ. Acestŭ istoriografŭ nu face altceva, de câtŭ inregistrézŭ veştile respândite prin poporŭ de duşmaniĭ neîmpăcaţi aĭ sfinteĭ uniriĭ. Astfelŭ de duşmaniĭ aŭ fostŭ fórte mulţi în secululŭ trecutŭ maĭ vîrtosŭ între Greciĭ şi Slavĭ şi Ungurii calviniĭ şi cu durere vedemŭ, că se maĭ află şi astădĭ ómeniĭ, carĭ calcă pe urmele Grecilorŭ, Sêrbilorŭ şi calvinilorŭ magiarĭ şi întocmaĭ ca dlŭ Densuşanŭ nu se sfiescŭ a împrăştia în poporŭ, maĭ vîrtosŭ prin o fóe ca „Gazeta Transilvanieĭ", cele maĭ cornurate neadevěruri despre sfînta unire şi apostoliĭ eĭ, numaĭ ca să discrediteze o causă sfîntă.

Încercările lorŭ însă se vorŭ sfărma totdeuna de ştînca adevěruluĭ.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de
Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

Durerea mameĭ la acéstă scire nimeniĭ nu ar fi putut'o aseměna maĭ bine ca sibila cu a leóiceĭ, ce-şĭ perde puiulŭ. Elina fină în maniere şi gesturĭ acum nu maĭ era decâtŭ o mamă, dela sînulŭ căreia s'a răpitŭ prunculŭ celŭ iubitŭ. Durerea eĭ era fără marginiĭ şi preste putinţă a se descrie, sciindu-şĭ ea copila în ghiarě de tigru.

A urmatŭ o sfătuire seriósă. Triumvirulŭ şi cu elŭ toţĭ celalalţĭ eraŭ de părerea, că Dionisiŭ să informeze pe împěratulŭ despre cele întîmplate, căcĭ eĭ nu se îndoiaŭ, că aicĭ n'ar fi în joculŭ mâna luĭ Tiberiŭ, asupra căruia nimeniĭ nu avea influinţă afară de Augustŭ.

„Lucrarea nóstră fără de o adâncă precugetare nu ne-ar aduce altă decâtŭ o mórte sigură pentru toţĭ," dise Dionisiŭ după o scurtă cugetare. „Augustŭ, după cum sciţĭ bine, e bolnavŭ, şi creeriĭ fiuluĭ sĕŭ maşterŭ şi adoptivŭ Tiberiŭ suntŭ ca mercuriulŭ, ce s'a ridicatŭ până la gradulŭ ferberiĭ, pe cândŭ la Augustŭ a scăduturŭ fórte. Vĕ puteţĭ închipui, ce puţină sperare e aci. Nu împěratulŭ e acela, ce ar puté să ne ajute —"

„Atuncĭ Germanicŭ," observă Paulŭ.

„Totŭ aşa de puţinŭ," rĕspunse Dionisiŭ clătinândŭ din capŭ.

„Nu, nu," dise triumvirulŭ deodată, „dela Cesarulŭ celŭ tinerŭ nu este de a se aştepta vre-o mijlocire. Elŭ este omulŭ poporuluĭ, şi Roma cu multŭ maĭ bucurosŭ s'ar supune luĭ decâtŭ luĭ Tiberiŭ, dar îĭ lipsesce energia, ce o reclamă împrejurările; elŭ nu scie resplăti rĕutatea érăşĭ cu rĕutate, şi astfelŭ va cădé însu-şĭ jertfă. Am dreptate?" dise îndreptându-şĭ ochiĭ spre Elinulŭ, ce-lŭ asculta uimitŭ.

„Esperinţa ta, nobiluluĭ meŭ domnŭ, nu se póte aseměna cu a mea, cu a unuĭ străinŭ. În modesta mea gândire şi eŭ vědŭ lucrurile aşa, cum le-aĭ spusŭ tu. Germanicŭ cu inima sa cea bună şi umană nu se póte apropia de Tiberiŭ niciodată, şi cu atâtŭ maĭ puţină în afacerea nóstră. Pe Germanicŭ nu ni-lŭ putemŭ alege de razimŭ, stéua luĭ încă se apropie de apunere," dise Dionisiŭ.

„Nóuĕ nu ne-ar trebui alta," dise triumvirulŭ, „decâtŭ probele necesare, ca să putemŭ convinge poporulŭ şi óstea despre o nóuă volnicie a tiranuluĭ. Opiniunea publică, nemulţămirea poporuluĭ şi a ostiĭ este singura putere, pe care Tiberiŭ o maĭ bagă în samă."

„Unŭ mare cuvîntŭ aĭ rostitŭ, înalte domnule!" dise Tellus mişcatŭ. „Căcĭ pe Joe, de aşĭ sci numaĭ, unde şĭ-a pusŭ bălaurulŭ nobila pradă, şi vĕ jurŭ, că n'ar trece o dĭ, până cândŭ Roma întrégă cu gladiatoriĭ în frunte nu s'ar ridica asupra luĭ. S'ar pune miseliilorŭ capĕtŭ, ce de nu astădĭ, totŭ va trebui mâne să se pună, şi astfelŭ amŭ pricinuĭ o satisfacţie şi nobiluluĭ şi dreptuluĭ Germanicŭ."

Tellus se bucura de multă popularitate şi simpatie. Elŭ era într'adevěrŭ bărbatulŭ potrivitŭ. Aglais şi prietiniĭ luĭ priviră de jumătate îngroziţĭ, de jumătate surprinşĭ la statura uriaşe şi faţa hotărîtă, ce ardea de mânie şi de dorinţă de a-şĭ rĕsbuna.

„Numaĭ către Roma, domniloră!" strigă Tellus însufleţitŭ. „Maĭ înainte de ce s'ar cufunda sórele în mare, să sciţĭ hotărîtŭ,, unde se află fecióră răpită."

XXX

Câtŭ ce şĭ-a aşedatŭ Paulŭ pe mamă-sa cu o sclavă în casa recomandată de Tellus a pornitŭ împreună cu prietinulŭ sĕŭ, care acum era sutaşŭ, ca să se presinte luĭ Germanicŭ şi apoĭ să se informeze despre locŭ, unde ar puté să fie soru-sa.

Tellus a vorbitŭ cu Claudiŭ, sclavulŭ eliberatŭ de Paulŭ, de care cetitoriulŭ îşĭ va maĭ aduce aminte. Acesta din recunoscinţă către Paulŭ a promisŭ, că şi cu preţulŭ vieţeĭ va cerca să afle, unde petrece Agata.

Într'acestea Dionisiŭ a alergatŭ la Germanicŭ, de a căruĭ graţie se bucura elŭ cu deosebire, ca să-ĭ împărtăşéscă celea întîmplate. Voia să afle, cum îşĭ va esplica Germanicŭ lucrulŭ, şi nu cumva ĭ-ar puté da unŭ sfatŭ preţiosŭ.

Paulŭ după câteva óre s'a rentorsŭ la mamă-sa aprópe desperatŭ. Cercarea luĭ a fostŭ zădarnică.

„Domnule, lasă-mĭ trĕba asta mie şi foştiloru meĭ cameradĭ!" ĭ-a disŭ Tellus. „Tu vedĭ numaĭ, de liniştesce pe nobila ta mamă. — Ne va descoperi nóptea aceea, ce diua ne-a ascunsŭ," a disŭ apoĭ la despărţire.

Cu vorbele acestea a pornitŭ în grabă, ca să caute locurile de întrunire ale gladiatorilorŭ, precum şi casele lorŭ şi să le vestéscă ultimulŭ scandalŭ inscenatŭ de Tiberiŭ. Elŭ maĭ scăpă şi vorbe, ce tradaŭ, că e vorba despre devastarea uneĭ case orĭ a unuĭ palaţŭ, dar la timpulŭ sĕŭ li-se va spune totulŭ.

Cândŭ se apropia Paulŭ de sălaşulŭ mamă-sa, zări dóuĕ figurĭ, una a unuĭ bărbatŭ bĕtrânŭ, alta a uneĭ fetiţe, care conducea pe celŭ dintâiŭ. Elŭ însă nu-ĭ esamină maĭ de aprópe, ci după câteva clipe era la mamă-sa, care îlŭ primi liniştită şi mângăiată.

„Maĭ înainte am primitŭ amĕnunte despre Agata," dise Aglais către fiulŭ sĕŭ, „şi încă şi maĭ multŭ, aicĭ e însemnatŭ loculŭ, unde petrece. De ar fi acum aci Tellus —" şi îl întinse unŭ papirŭ, pe care Estira însemnase loculŭ acela.

„Casa Calpurnică!" dise Paulŭ. „Nu maĭ sufere dar îndoélă, că Tiberiŭ e urditoriulŭ, — acéstă casă e proprietatea luĭ Cneiŭ Piso şi a soţieĭ luĭ Plancina, şi ambiĭ suntŭ în legătură cu Tiberiŭ. Sermană soră! Nóptea nu va trece, fără ca să facemŭ vre-o încercare pentru desrobirea ta! Dar ce maĭ sciĭ, mamă?"

Aglais îĭ povesti, că unŭ Evreŭ bĕtrânŭ şi venerabilŭ şi nepótă-sa, o fetiţă sveltă cu trăsături pline de viaţă, numaĭ maĭ înainte aŭ întrebatŭ de Paulŭ, şi fiindŭ că elă nu era acasă, l'a înlocuitŭ mamă-sa. În sara trecută eraŭ eĭ în drumulŭ spre Ostia, cândŭ nefericita Agata a fostŭ adusă în casa ospĕtariuluĭ lorŭ. Eĭ gândiaŭ, că e vorbă de o operă nóuă a luĭ Tiberiŭ, şi din interesŭ şi milă de nobila jertfă aŭ trimisŭ unŭ ficiorŭ, care să urmăréscă trăsura răpitorilorŭ, ce după unŭ scurtŭ repausŭ a pornitŭ érăşĭ, şi astfelŭ suntŭ în posiţia de a le puté da deslușire despre sălaşulŭ Agateĭ.

Paulŭ s'a bucuratŭ fórte multŭ la audulŭ acesteĭ sciriĭ. Acum scia celŭ puţinŭ, de unde să încépă.

„Dar mamă," întrebă după unŭ momentŭ de gândire, „cum aŭ sciutŭ aceştĭ bunĭ ómeniĭ locuinţa ta?"

„După cum îmĭ spuseră, aŭ întrebatŭ la posta militară."

„Aşadar Agata le-a spusŭ, cine e?"

„Aşa se vede, deşi nu înţelegŭ interesulŭ deschilinitŭ, ce aceştĭ ómeniĭ îlŭ pórtă faţă de ea şi de noĭ, câtŭ şĭ-aŭ întreruptŭ călătoria, ca să se amestece într'o afacere aşa de periculósă."

„Acum sciŭ totulŭ. Acéstă fată e totŭ aceea, care prin a eĭ prevenire mĭ-a mântuitŭ viaţa şi onórea într'o clipă critică. Ea ne-a îndatoratŭ acum din noŭ. Trebue că aŭ fostŭ cele dóuĕ persóne, pe lângă carĭ am trectŭ în colţulŭ drumuluĭ —"

„Cum aĭ pututŭ şă trecĭ tu pe lângă eĭ aşa de rece şi fără inimă? Aşa dar acésta e fata, a căreĭ nume l'aĭ pomenitŭ tu aşa de desŭ în visurile tale?"

„E ea, mamă — tu vedĭ, ea e vrednică de inima mea!"

„Bine, fiulŭ meŭ, şi eŭ o voiŭ cuprinde în inima mea," dise Aglais privindŭ mişcată la Paulŭ, care părea că la gândulŭ frumóseĭ Evree şĭ-a uitatŭ de soră-sa. „Noĭ îĭ datorimŭ cu multă mulţămită. Ea mĭ-a maĭ spusŭ ceva şi despre inelulŭ şi catena luĭ Augustŭ, pe carĭ cumnatulŭ meŭ într'o dĭ le-a donatŭ Agateĭ. Dise, că tribunulŭ Paterculŭ, a rugat'o, să i-le lase pe o vreme óre care, şi nu credŭ, fiulŭ meŭ, că Paterculŭ să nu fi făcutŭ deja paşĭ pentru eliberarea eĭ."

Într'acestea păşi în odae Tellus. „Pe noĭ nu ne reţine nimica, nobilă dómnă, ca să ne împlinimŭ datoria nóstră," dise elŭ. „Vĕ şi aducŭ veste bună: cu revĕrsatulŭ dileĭ tóte şcólele gladiatorilorŭ se vorŭ ridica asemenea unuĭ braţŭ şi vorŭ lovi casa Calpurnică. Şi vaĭ va fi monstruluĭ, dacă jertfa luĭ nu va fi în viaţă! Întregŭ Palatinulŭ va fi mistuitŭ de focŭ şi de sabie, pe toţĭ deiĭ!"

Aglais privi la elŭ înspăimîntată. Abia putea crede, că fiică-sa să fie eliberată prin acestŭ mijlocŭ. Dar nu cuteza, să i-se împotrivéscă.

„Îmĭ pare numaĭ rĕŭ," continuă Tellus, că amŭ perdutŭ o dĭ întrégă pentru pregătiri. Dar de aceea nu trebue, nobilă dómnă, să fiĭ îngrijată de sórtea fiiceĭ tale, uu . . . Étă vine şi Longinŭ şi Cherias."

Ceĭ doĭ bărbaţi eraŭ deja înaintea Elineĭ. Ea îĭ întreba maĭ multŭ cu ochiĭ decâtŭ cu buzele. (Va urma).

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti: (41) 6—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru orî ce tĕmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvêntări funebrale și iertățiuni pentru diferite casurî de morte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctorî renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolarî din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletescî prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeéscа liturgie a celui dintru sânți părinteluî nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecțiune de versurî funebralî, urmate de iertățiunî, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrali, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învĕțăturî pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz. traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântărĕța. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusŭ. Prețul 60 cr.

Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann. de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Românieî. Prețul 10 cr.

Poesiî de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiî bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puiî de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiŭ. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Românî. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corect. Cuprinsul acestui op. este fórte petrecĕtor, — așa că cetind și numaî 1 pagină din el: caută se riḑi orî cât aî fi fost de necăjit și mâchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrecu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datinî dela nunțile Românilor Ardelenî. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafirî și viorele. Poesiî de I. P. Reteganul. Ed a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeții românî de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogațiunî și cântărî besericescî, fórte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii școlarî de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiunî și cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sânteî Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiunî frumóse. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiî și copile — cu 18 ilustrațiunî intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănatului. Culese din gura poporului bănățan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, giume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărți și utensilii scolastice** și altfel de cărți apărute orî și unde, precum și tot soiul de **papire și recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efectuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ**, că precum și până acum laŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuî, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescî.

(6) 42—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 9 Decembre 1893. Numĕrulŭ 49.

Timpulŭ lucrului.

În şedinţa din 2 Decembre a dietei ungare a presentatŭ ministrulŭ de justiţie proiectulŭ de lege privitoriŭ la regularea dreptuluĭ matrimonialŭ, ér celŭ de culte unŭ altŭ proiectŭ, prin care se modificŭ unele dispositiĭ ale articululuĭ de lege LIII din 1868 privitoriŭ la religiunea pruncilorŭ născuţi din căsătoriile mestecate.

Prin asta guvernulŭ şi-a împlinitŭ promisiunea, ce o făcuse dietei încă la prima sa înfăţişare.

Tóte proiectele bisericescĭ-politice se află de acum înaintea parlamentului.

Aceste proiecte suntŭ: *matriculele de statŭ, recepţiunea religiunii jidovescĭ, libertatea religionară, căsătoria civilă şi modificarea legii din 1868 privitoriŭ la religiunea pruncilorŭ născuţi din căsătoriile mestecate.*

Guvernului nu i-se póte imputa, că n'ar fi statŭ de lucru, că n'ar fi folositŭ timpulŭ de lucru de unŭ anŭ, câtŭ a trecutŭ dela venirea luĭ la cârmă.

Acum a sositŭ „timpulŭ lucruluĭ“ şi pentru cetăţeniĭ ţĕreĭ. Acum e rîndulŭ lorŭ, să lucre şi să arete voinţa sa. E rîndulŭ lorŭ, să dovedéscă, óre simtŭ eĭ trebuinţă de „reformele“ acelea, cu carĭ voescŭ să-ĭ fericéscă domniĭ dela stăpânire.

Ţinuta, ce trebue s'o ĭea adevăraţiĭ cetăţeni, adevăraţiĭ susţinĕtorĭ aĭ statuluĭ în pace şi în răsboiŭ, nu póte fi îndoiósă.

Calea, ce trebue s'o bată nu numaĭ Româniĭ din amîndóue bisericele, ci şi creştiniĭ catolicĭ aĭ Magiarilorŭ şi asemenea naţionalităţile nemagiare, este luminósă.

Nicĭ Româniĭ, nicĭ catoliciĭ de orĭ ce naţionalitate şi nicĭ ortodoxiĭ nemagiarĭ nu potŭ să stea de vorbă asupra recepţiuniĭ Jidovilorŭ şi asupra căsătorieĭ civile.

Nu, pentru că amîndóue proiectele nesocotescŭ dóue sacramente, *botezulŭ* şi *căsătoria,* carĭ după convingerile lorŭ religióse numaĭ bisericeĭ aŭ fostŭ încredinţate spre păstrare şi administrare, ér nu Cesaruluĭ. Şi Apostolulŭ dice, că se cade a da ascultare maĭ vîrtosŭ luĭ Dumneḑeŭ decâtŭ puteriĭ lumescĭ.

Întru adevĕrŭ dându-se voe creştinilorŭ, să trécă la religiunea jidovéscă, se nesocotesce, taĭna botezuluĭ, care după credinţa creştinilorŭ catolicĭ şi necatolicĭ imprimă unŭ semnŭ neştersŭ.

Er prin proiectulŭ privitoriŭ la căsătoria civilă se declară de căsătorie adevĕrată numaĭ aceea, care se închie în faţa ministrilorŭ Cesaruluĭ, ér aceea, care se închie înaintea ministrilorŭ luĭ Dumneḑeŭ, se dechéră de nulă. Maĭ multŭ. Prin proiectulŭ guvernuluĭ căsătoria se dechéră de disolubilă, deşi scrisŭ este, că: „*Ceea ce a împreunatŭ Dumneḑeŭ, omulŭ să nu despartă.*“

Adevĕratŭ e, că fiitórele căsătoriĭ nu vorŭ maĭ fi împreunate de Dumneḑeŭ, ci de ómeniĭ. Şi ce ómeniĭ aŭ împreunatŭ, totŭ ómeniĭ potŭ să şi despartă.

Numaĭ atunci să nu aştepte guvernulŭ ţĕreĭ, ca creştiniĭ să privéscă asemenea căsătoriĭ dreptŭ căsătoriĭ creştine.

O vorbă ca o sută. Prin presentarea proiectuluĭ de lege despre căsătoria civilă s'a deschisŭ între biserică şi între guvernŭ luptă pe viaţă şi mórte.

O transacţiune nu maĭ póte veni nicĭ în combinaţie.

Biserica în cele de credinţă nu póte sta la tîrgŭ.

Guvernulŭ şi-a legatŭ esistinţa sa de sórtea acestorŭ proiecte. Este rîndulŭ cetăţeniloru a decide. Eĭ aŭ să se declare, cine pórtă la inimă adevĕratele lorŭ interese: biserica orĭ guvernulŭ liberalŭ.

Pentru că bine să se însemne: este o frasă gólă şi fără lécŭ de înţelesŭ a afirma, că în afacerea acésta întrégă ar fi vorbă de începerea lupteĭ între biserică şi *statŭ*.

Frasa acésta a inventat'o guvernulŭ, ca să nu se vadă criminalitatea luĭ.

Statulŭ n'a avutŭ nicĭ o lipsă de reformele acestea. Statulŭ a statŭ o mie de anĭ fără de aceste reforme. Statulŭ a rĕmasŭ întregŭ şi nevătĕmatŭ, pentru că s'a răzimatŭ pe credinţa cetăţenilorŭ sĕĭ.

Guvernulŭ e acela, care sgudue la temeliile istorice ale statuluĭ ungarŭ.

Guvernulŭ e acela, care pentru realisarea utopieĭ numite „idea de statŭ“ a inventatŭ şi proiectele acestea, fără ca cineva să le fi pretinsŭ.

Guvernulŭ e acela, care prin po-

Feuilleton.

Dragostea şi înţelepciunea „Gazeteĭ“.

Tare s'a îndrăgitŭ „Gazeta“ de dlŭ Nicolaŭ Densuşanŭ, aşa cum numaĭ babele se sciŭ îndrăgi.

L'a primitŭ în casa sa, ĭ-a pusŭ la dispositie apartamentele sale timpŭ fórte îndelungatŭ. Acestea conveniri intime aŭ aprinsŭ şi umflatŭ inima sbîrcită a „Gazeteĭ“ aşa de tare, câtŭ ea nu maĭ póte trăi fără de iubitulŭ sĕŭ. Vĕḑêndŭ, că alesulŭ inimeĭ sale de unŭ timpŭ încóce nu o maĭ cercetéză, a pornitŭ la drumŭ, să-lŭ caute, şi după *multă* ostenéla l'a aflatŭ, nu în Bucuresci, ci tocmaĭ în Iaşi la tinĕra, dar totŭ atâtŭ de hîda „*Revistă critică literară*“.

Mare a fostŭ bucuria „Gazeteĭ“, că şi-a aflatŭ odorulŭ! Până la pólele Timpeĭ din vestita Boscopole nu se maĭ opresce cu elŭ, unde ca să şi arete îndreptăţita măhnire, pentru că l'a prinsŭ cochetându şi cu „Revista critică literară“, nu-lŭ maĭ aşéḑă în salonulŭ sĕŭ mobilatŭ în stilŭ bizantinŭ (în fruntea foiĭ), ci numaĭ într'o chiliuţă scundă, adecă în spaţiulŭ de sub dunga négră, ce se numesce *foiţă*.

Cine nu-mĭ crede, cetéscă numeriĭ 253—256 din a. c. aĭ „Gazeteĭ“, unde se află întrégă întreguţă acéstă istorie adevĕrată.

Sub dunga négră flŭ pune „Gazeta“ pe Densuşanŭ, să-ĭ povestéscă de lucrurĭ vechĭ, căcĭ pentru bĕtrâni şi maĭ vîrtosŭ bĕtrâne numaĭ vremurile vechĭ aŭ fostŭ cum se cade, pe câtŭ lumea de astăḑi este stricată, rĕutăcióasă şi aşa de schimbată, câtŭ nu te maĭ poţi înţelege cu ea.

Iubitulŭ ascultă de graţióasa invitare şi-ĭ povestesce de vremile glorióse, când *„domini boerones et nobiles“* din ţéra Oltuluĭ nu locuiaŭ în case de pale, nicĭ nu umblaŭ în şeḑĕtóre, ci şedeaŭ în palaţe feerice, pe a cărorŭ ḑine le apĕraŭ cu spada lorŭ vitéză. Viţa acésta uriaşe, care a întemeiatŭ împĕraţiĭ marĭ la gurile Dunării, se manifestéză maĭ pe urmă în gloria sa străveche într'unŭ documentŭ de unire dela 1701. Tóte acestea le povestesce odorulŭ „Gazeteĭ“ cu mare însufleţire, căcĭ dînsulŭ păstréză cele maĭ dulcĭ amintirĭ din ţéra Oltului, de câudŭ împreună cu fratele sĕŭ Aronŭ a fostŭ constrînsŭ, — întocmaĭ ca Radu Negru Vodă, — se facă o nóuă descălecare în ţéra românéscă, şi acolo să întemeieze unuĭ împĕraţia mitologică fórte estetică a luĭ *„Sfîrmă-Petri“, Strîmbălemne“*, a *„ţeleloră“* şi maĭ vîrtosŭ a *„vîntóseloră“* din *„Negriada“*, ér celalaltŭ împĕraţia ficţiunilorŭ istorice din *„cercetarea istorică-critică“*.

Cumcă boeriĭ şi nobiliĭ din ţéra Oltuluĭ aŭ fostŭ ómeni de viţă alésă, se vede nu numaĭ din bravurile, ce le îndeplinescŭ astăḑi sub conducerea *„boeronului“* Kapocsáni din Făgăraşŭ, ci şi din documentulŭ amintitŭ de unire dela 1701, a cărui descoperire din partea dluĭ Densuşanŭ va avé maĭ mare influinţă asupra Mitropoliei unite de Alba-Iulia, decâtŭ inventiunea prafuluĭ de puşcă şi a tipariuluĭ asupra omenimiĭ. Şi cum nu, câudŭ boeriniĭ şi nobiliĭ aŭ scrisŭ unŭ documentŭ de unire, în care nu se vorbesce nimicŭ de unire, unŭ documentŭ *„mutŭ“*, cum ĭ-i spune Densuşanŭ „Gazeteĭ“, care scie grăi despre unire neunită, despre mădularĭ nemădularĭ aĭ bisericeĭ catolice, despre uniune *bisericéscă „cu totulŭ nedogmatică şi de interese politice“*. Păcatŭ, că bărbaţiĭ politicĭ aĭ Românieĭ n'aŭ cunoscutŭ acestŭ documentŭ preţiosŭ pe timpulŭ, câudŭ aŭ făcutŭ unirea principatelorŭ, căcĭ eĭ de sigurŭ făceaŭ atuncia între *dóue state politice* o uniune *bisericéscă,* precum dóue

litica sa ticălósă a dismembratŭ corpulŭ cetăţenilorŭ ţĕreĭ, maĭ întâiŭ prin nutrirea şovinismuluĭ naţionalŭ, apoĭ prin aţiţarea ureĭ religionare.

Acum vine totŭ acela-şĭ guvernŭ şi cu o ultimă încercare voesce să nimicéscă ţara întrégă.

Căsătoria civilă va fi grópa statuluĭ ungarŭ. Pentru că basa societăţiĭ e familia. Şi familia creştină fără de căsătorie creştină nu esistă. Şi căsătoria creştină numaĭ indisolubilă póte să fie.

Alungarea luĭ Dumneḑeŭ din familiĭ este alungarea luĭ din societate, din statŭ.

Şi de nu va păzi Dumneḑeŭ cetatea, înzădarŭ se ostenescŭ ceĭ ce o păzescŭ pe ea.

Cândŭ familia îşĭ va perde basa morală, atuncĭ cu viitoriulŭ patrieĭ nóstre s'a isprăvitŭ.

La asta vre să ne ducă guvernulŭ actualŭ.

Este deci sositŭ timpulŭ pentru toţĭ creştiniĭ adevăraţi aĭ ţĕreĭ, să lucre.

Guvernulŭ acesta, care cu o uşurătate nu deajunsŭ condamnabilă duce ţara la perire, trebue să fie spulberatŭ dela loculuĭ acela, pentru care nu poşede nicĭ capacitate, nicĭ prevedere, nicĭ tactŭ, nicĭ inimă.

Cetăţeniĭ ţĕreĭ trebue cu puterĭ unite să stăruéscă pentru acestŭ scopŭ, ca viitórelorŭ guverne să le trécă pofta dela orĭ ce încercare de acestŭ felŭ.

Noĭ Româniĭ uniţĭ ne vomŭ face datorinţa.

Cum?

Vomŭ spune-o, după ce vomŭ primi maĭ întâiŭ îndrumările autorităţiĭ bisericescĭ competente.

Amŭ dori însă, ca în faţa situaţiuniĭ presente să audimŭ şi ordinile conducĕtorilorŭ partidulnĭ naţionalŭ românescŭ. Eĭ aŭ datorinţa cea maĭ gravă a se cugeta, că poporulŭ românescŭ în aceste momінte supreme să ajute la pregătirea mormîntuluĭ pentru unŭ guvernŭ, ce şĭ-a uĭtatŭ de Dumneḑeŭ şi de ţară.

Închiămŭ de o cam dată, reamintindŭ tuturorŭ, că a sositŭ:

Timpulŭ lucruluĭ.

Proĭectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.

Capitolulŭ I.

Logodna.

§. 1. Pentru logodirea minorenilorŭ se recere învoirea representanteluĭ lorŭ legalŭ.

§. 2. Din logodire nu isvoresce dreptŭ de pîră referitoriŭ la încheiarea căsătorieĭ.

§. 3. Reservarea orĭ căreĭ îndepliniriĭ pentru casulŭ, cândŭ logoditiĭ nu ar încheia căsătoria, este nulă.

§. 4. Acelŭ logoditŭ, care a repăşitŭ dela logodnă fără causă temeĭnică, orĭ a datŭ causă temeĭnică celuĭalaltŭ pentru a repăşi, este datoriŭ celuĭalaltŭ logoditŭ s'aŭ părinţilorŭ luĭ cu despăgubire.

Despăgubirea nu póte să întrécă suma cheltueliiorŭ făcute cu scopulŭ încheiăriĭ căsătorieĭ.

§. 5. Ceea ce aŭ dăruitŭ logoditulŭ orĭ părinţiĭ luĭ celuĭalaltŭ logoditŭ orĭ ĭ-aŭ datŭ ca semnŭ alŭ logodiriĭ, are să se considere ca datŭ în presupunerea, că căsătoria se va realisa, orĭ că logodna va subsista până la mórtea unuia dintre logoditi.

Celŭ ce a datŭ causă temeĭnică pentru repăşire, orĭ acelŭ logoditŭ, care repăşesce fără causă temeĭnică, perde dreptulŭ de a repretinde.

Pentru repretindere suntŭ normative regulele acţiuniĭ de înavuţire.

§. 6. Dreptulŭ de despăgubire şi repretindere trece la moştenitorĭ numaĭ în casulŭ acela, dacă celŭ îndreptăţitŭ şi-l'a validitatŭ pe calea pîreĭ.

§. 7. Pîrele, carĭ se întemeĭéză pe § 4 şi 5, se prescriŭ după unŭ anŭ socotitŭ din ḑiua, în care a încetatŭ logodna.

Capitolulŭ II.

Pedecele de căsătorie.

§. 8. Persóna necapabilă de acţiunĭ (§. 149) nu póte încheia căsătorie.

§ 9. Bărbatŭ nu póte încheia căsătorie înainte de a fi împlinitŭ 18 anĭ, ér femee înainte de a fi împlinitŭ 16 anĭ.

Ministrulŭ de justiţie póte da dispensaţie.

§. 10. Persónă minorenă nu póte încheia căsătorie fără învoirea representanteluĭ sĕŭ legalŭ.

§. 11. La căsătoria uneĭ persóne minorene sub 20 de anĭ se recere şi învoirea tatăluĭ, şi dacă nu este tată, a mameĭ.

La unŭ copilŭ nelegitimŭ compete mameĭ învoirea.

Dacă părinţiĭ suntŭ despărţiţi de patŭ şi masă, orĭ dacă căsătoria lorŭ a fostŭ desfăcută, mama are preferinţă înaintea tatăluĭ cu privire la copiluluĭ, ce se află sub îngrijirea eĭ.

Cât timpŭ adopţiunea nu e disolvată, nu compete părinţilorŭ trupescĭ învoirea cu privire la copiluluĭ adoptatŭ.

Are să se considere de neesistentŭ părintele, care pentru defecte corporale orĭ intelectuale, orĭ pentru absenţă este împedecatŭ în modŭ constantŭ, orĭ a fostŭ lipsitŭ de puterea părintéscă orĭ de tutorie, luându-se afară dacă lipsirea s'a întîmplatŭ din causa administrăriĭ averiĭ.

Dacă părintele este împedecatŭ, acésta o hotărésce oficiulŭ tutoralŭ.

§. 12. Dacă minorenulŭ nu şĭ-a împlinitŭ anulŭ alŭ 20-lea şi nu are părinte îndreptăţitŭ la învoire, învoirea representanteluĭ legalŭ numaĭ atuncĭ are valóre, dacă oficiulŭ tutoralŭ a încuviinţat'o.

Încuviinţarea nu e necesară, cândŭ representantele legalŭ este moşulŭ minoreuluĭ.

§. 13. Dacă representantele legalŭ, orĭ părintele nu dă învoirea, atuncĭ pentru încheiarea căsătorieĭ e necesară învoirea oficiuluĭ tutoralŭ.

§. 14. Oficiulŭ tutoralŭ nu hotărésce fără a asculta pe minorenŭ şi ţine înaintea ochilorŭ numaĭ interesulŭ şi viitoriulŭ luĭ.

§. 15. Nu potŭ încheia între sine căsătorie:

a) consângeniĭ în linie directă;

b) frate şi soră nicĭ atuncĭ, cândŭ le este comunŭ numaĭ tata, orĭ mama;

c) unŭ soţŭ de căsătorie cu consângeniĭ în linie directă aĭ celuĭalaltŭ soţŭ de căsătorie, nicĭ chiarŭ după încetarea orĭ declararea de invalidă a căsătorieĭ.

Legitimitatea orĭ nelegitimitatea originiĭ nu produce deosebire.

§. 16. Căsătorie nóuă nu póte încheia acela, a cărŭ căsătorie precedentă nu a încetatŭ orĭ n'a fostŭ declarată de invalidă, luându-se afară dacă căsătoria luĭ anterióră este nulă.

În casulŭ declarăriĭ de mortŭ suntŭ normativĭ §§-iĭ 94 şi 95.

---

biserici independente din Ardélŭ aŭ făcutŭ la 1698 o *uniune politică*, la care s'aŭ alăturatŭ şi boeriĭ din ţéra Oltuluĭ, cândŭ s'aŭ adunatŭ în Făgăraşŭ la anulŭ domnuluĭ 1701 în serbătórea proroculuĭ Ilie, şi aŭ iscălitŭ *„magna charta libertatum“* cea fără textŭ, în care totuşĭ se póte ceti protestulŭ lorŭ în contra *„celorŭ patru puncte dogmatice“*.

Şincaĭ, Maĭorŭ şi Schwartner, carĭ nu numaĭ aŭ vĕḑutŭ acestŭ documentŭ în biblioteca din Budapesta, unde îlŭ depuseră boeriĭ spre a-şĭ garanta libertăţile în contra despotismuluĭ Romeĭ, ci l'aŭ şi citatŭ în scrierile sale, nu l'aŭ cunoscutŭ de locŭ, până cândŭ n'a mersŭ Densuşanŭ cu banĭ scumpĭ dela Academia română la Pesta, unde *„a datŭ peste elŭ“*, cum dă orbulŭ cu nasulŭ de părete, şi cum a datŭ preste *„Protopopadichia“* luĭ Maĭorŭ în biblioteca din Blaşiŭ, după ce ĭ-a arĕtat'o altuluĭ, şi preste *„Analele luĭ Şincaĭ“* în biblioteca din Orade, după ce ĭ-le-aŭ arĕtatŭ ómeniĭ de acolo, şi preste manifestulŭ de unire din 1698, cunoscutŭ de multŭ Ieşuiţilorŭ şi publicatŭ totŭ de unŭ Ieşuitŭ înainte de a se fi zemislitŭ *„cercetarea istorică-critică“*.

Şincaĭ, Maĭorŭ şi Schwartner aŭ fostŭ nisce idioţĭ, cândŭ cuvintele din documentulŭ vestitŭ alŭ Oltenilorŭ *„Subscriptiones Boeronum et Nobilium unitorum“* le-aŭ înţelesŭ despre *unire dogmatică cu biserica Romeĭ*, căcĭ cuvîntulŭ a te *uni* cu o biserică nu însĕmnéză a te uni cu ea în credinţă, cum îlŭ înţelege tótă lumea din tóte timpurile, ci însĕmnéză *„resistinţă în contra unirĭi în credinţă“*. Cine nu crede, cetéscă menifestulŭ de unire alŭ săboruluĭ din 1698, unde stă scrisŭ: *„Ne unimŭ cu biserica Romeĭ cea catolicéscă şi ne mărturisimŭ a fi mădulările cesteĭ biserici sfinte catolicéscă a Romeĭ“*, şi va afla din acestea cuvinte, că a te face mădulariulŭ bisericeĭ catolice însemnéză a nu-ĭ primi credinţa, întocmaĭ precum acela, care se face membrulŭ uneĭ reuniuni, nu-ĭ primesce de locŭ statutele, şi dacă se face membrulŭ unuĭ statŭ, nu-ĭ primesce nicĭ decum constituţiunea.

Maĭorŭ pe toţĭ ĭ-a întrecutŭ în neghiobie, cândŭ a făcutŭ deosebire între *credinţă* şi între *lege* şi a ḑisŭ, că Româniĭ s'aŭ unitŭ *în credinţă*, dar *nu în lege*, şi nu departe de elŭ staŭ toţĭ scriitoriĭ dela 1698 încóce, carĭ toţĭ fără deosebire aŭ făcutŭ distincţiunea acésta între credinţă şi ritŭ.

Cândŭ vre-o câţiva grecĭ din Braşovŭ, (a cărorŭ descedenţĭ se lapĕdă acum şi de biserica „ortodoxă“ a Sibiuluĭ, cum se lăpĕdaseră strămoşiĭ lorŭ la an. 1701 de biserica unită,) aŭ făcutŭ cu vre-o câţiva popĭ priiostiţi şi póte plătiţi de Fanarŭ unŭ protestŭ în numele lorŭ şi alŭ locuitorilorŭ din *Braşovŭ, Zernescĭ, Tohanŭ, Rişnovŭ* şi *oraşuluĭ Făgăraşŭ*, eĭ aŭ înţelesŭ aci pe *„toţĭ preoţiĭ, boeriĭ, nobiliĭ, şi ţĕraniĭ Românĭ din districtulŭ Făgăraşuluĭ“*. Acestea suntŭ lucrurĭ aşa de evidente şi consonante cu geografia, câtŭ se miră omulŭ, că numaĭ capulŭ „Gazeteĭ“ le póte pricepe.

De cândŭ esistă bĕtrâna „Gazeta“, lucru aşa minunatŭ nu s'a maĭ istorisitŭ, şi încântată de acéstă poveste démnă de „vîntósele“ Negriadeĭ, a publicat'o acum cătră sfârşitulŭ anuluĭ 1893 spre a-şĭ face reclamŭ şi a-şĭ dobândi pentru anulŭ 1894 mulţĭ abonenţĭ între uniţĭ. Aceştia suntŭ indulgenţĭ, toleranţĭ, le placŭ poveştile, rabdă orĭ ce dela „Gazeta“, ba o plătescŭ şi cu banĭ scumpĭ, nu ca Şaguna, care a plătit'o cu afurisanie, încâtŭ de atuncia a devenitŭ blândă ca mielulŭ faţă cu „pravoslavia“.

Italienii.

Escursiune etnografică.

(Fine.)

Dar viaţa nu e totdeuna aşa de veselă sub ceriulŭ celŭ prietinosŭ alŭ Italieĭ. Găsescĭ aci şi patimĭ şi fărădelegĭ negre. Mafia din Sicilia, camorra din ţinutulŭ Neapoluluĭ, squadraccia din Bologna, cocca din Turino, acestea societăţĭ grozave, carĭ sevârşescŭ înşelăciuni şi storcŭ sume marĭ dela alţiĭ, îşĭ întindŭ firele sale încă şi în ḑilele nóstre asemenea uneĭ ţeseturĭ de păingine preste peninsula întrégă. Mafia şi camorra nu suntŭ societăţĭ strinse, cu anumite statute şi cu căpeteniĭ recunoscute, dar formézĕ totuşĭ o asoţiare

§. 17. Nu póte închia căsătorie:

a) celŭ ce a ucisŭ soţulŭ sĕŭ de căsătorie, l'a omorîtŭ cu propusŭ orĭ a atentatŭ la viaţa luĭ, cu acela, cu a căruĭ consimţire orĭ conlucrare a sevârşitŭ fapta acésta;

b) celŭ ce a ucisŭ, omorîtŭ cu propusŭ pe soţulŭ altuia de căsătorie orĭ a atentatŭ la viaţa luĭ, cu celalaltŭ soţŭ de căsătorie, dacă a sevârşitŭ fapta cu consimţemîntulŭ orĭ conlucrarea luĭ.

§. 18. Este interdisŭ a închia căsătorie aceluia, în contra căruia s'a pornitŭ procedură pentru punere sub curatelă din causa uneĭ bóle intelectuale orĭ din a surdomuţieĭ, ce împedecă o înţelegere chiarŭ şi prin semne, şi în contra căruia:

a) s'a ordonatŭ secuestru, dela publicarea până la încetarea luĭ; orĭ

b) s'a pronunţatŭ punerea sub curatelă cu o hotărîre, ce n'a intratŭ încă în vigóre, dela aducerea hotărîriĭ până la intrarea eĭ în vigóre.

§. 19. Este interdisŭ fără de învoirea părinteluĭ a închia căsătorie acelui minorenŭ, care şi-a împlinitŭ anulŭ alŭ 20-lea, chiarŭ şi atuncĭ, dacă representantele legalŭ s'a învoitŭ.

§-ii 11, 13 şi 14 suntŭ a se aplica conformŭ.

§. 20. Este interdisă închiarea căsătorieĭ cu fratele şi sora consângénuluĭ în linie ascendentă.

Înrudirea şi legătura de frate orĭ soră suntŭ a se judeca după §. 15.

Regele póte da dispensaţie la propunerea ministruluĭ de justiţie.

§. 21. Închiarea căsătorieĭ este interdisă, câtă vreme adopţiunea nu este disolvată:

a) între adoptante şi adoptatŭ, precum şi între descedentele acestuia după sânge;

b) între adoptante şi fostulŭ soţŭ de căsătorie alŭ adoptatuluĭ, precum şi alŭ descedenteluĭ cestuĭ din urmă după sânge; deasemenea între adoptatulŭ orĭ descedentele acestuia după sânge şi între fostulŭ soţŭ de căsătorie alŭ adoptanteluĭ.

Ministrulŭ de justiţie póte da dispensaţie.

§. 22. Închiarea căsătorieĭ este interdisă între tutorŭ, precum şi descedentele luĭ, şi între celŭ sub tutelă, câtă vreme ţine raportulŭ de tutorie.

§. 23. Închiarea căsătorieĭ este interdisă între aceia, pe carĭ sentinţa de divorţŭ din causă de adulteriŭ i-a opritŭ a închia căsătorie.

Regele póte da dispensaţie la propunerea ministruluĭ de justiţie.

§. 24. Este interdisŭ a închia căsătorie, câtă vreme căsătoria antorióră n'a fostŭ declarată de invalidă, chiarŭ şi atuncĭ, cândŭ căsătoria anterióră este nulă.

§. 25. Este interdisŭ a închia căsătorie pe basa declarăriĭ de mortŭ, dacă soţulŭ celŭ declaratŭ de mortŭ orĭ acela, cu care vre să închie căsătorie nóuă, scie, orĭ dacă este dovenitŭ, că celŭ declaratŭ de mortŭ a supravieţuitŭ ţiua morţiĭ opinate.

§. 26. Este interdisŭ a închia căsătorie unuia din soţiĭ de căsătorie cu acela, care a fostŭ osînditŭ ca făptuitoriŭ orĭ complice pentru omorulŭ sevârşitŭ orĭ tentatŭ alŭ celuĭalaltŭ soţŭ de căsătorie.

Regele póte de dispensaţie la propunerea ministruluĭ de justiţie.

§. 27. Este interdisŭ muerii a închia căsătorie nóuă ţece luni computate dela încetarea orĭ declararea de invalidă a căsătorieĭ eĭ.

Acéstă pedecă se delătură, dacă muerea într'aceea a născutŭ.

Acéstă interdicere nu se estinde asupra închiăriĭ uneĭ căsătoriĭ permise pe basa uneĭ hotărîrĭ declaratóre de mortŭ, şi asupra casuluĭ din §. 74 punctulŭ *c)*.

Ministrulŭ de justiţie póte da dispensaţie.

§. 28. Fără de permisiunea autorităţiĭ bisericescĭ este interdisŭ a închia căsătorie aceluia, care după regulele bisericescĭ, la care aparţine, nu póte închia căsătorie din causa ordiuluĭ bisericescŭ orĭ a votuluĭ.

§. 29. Închiarea căsătorieĭ este interdisă fără de permisiunea de a se însura, necesară în sensulŭ legiĭ militare.

§. 30. Este interdisŭ a închia căsătorie fără vestire în regulă. (§. 52.)

Oficiulŭ administrativŭ póte da dispensaţie.

§. 31. La aplicarea §. 17, 21 *b)* şi 26 nu vine în consideraţie căsătoria, care a încetatŭ orĭ a fostŭ declarată de invalidă.

(Va urma).

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La conferinţa episcopéscă aŭ luatŭ parte toţĭ membriĭ chorului episcopescŭ cu escepţiunea Escelenţelorŭ Sale Mihailŭ Pavelŭ şi Fr. Lŏnhardt. Archidiecesa nóstră a representat'o Reverendissimulŭ D. vicariŭ capitularŭ I. M. Moldovanŭ. Precum cetimŭ în foile din Budapesta, episcopiĭ s'aŭ consultatŭ cu privire la atitudinea cleruluĭ şi a poporuluĭ catolicŭ faţă cu reformele politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ, cu privire la autonomia catolicilorŭ, la cestiunea congrueĭ şi a limbeĭ de propunere la facultatea teologică din Budapesta. — În cestiunea atitudiniĭ faţă cu politica bisericéscă a guvernuluĭ conferinţa a hotărîtŭ, să publice unŭ cerculariŭ, cu concipiarea căruia s'aŭ încredinţatŭ episcopiĭ Schlauch, Steiner şi br. Hornig. Statorirea definitivă a textuluĭ din cercullariulŭ comunŭ s'a făcutŭ în şedinţa din 7 a c. — Resultatulŭ desbaterilorŭ din conferinţa episcopéscă nu este încă cunoscută în publicŭ. Celorŭ ce scriŭ foile liberale, nu se póte da creḑemîntŭ întru tóte.

Roma.

De curêndŭ a apărutŭ cea maĭ nóuă enciclică papală „Providentissimus Deus", îndreptată cătră toţĭ episcopiĭ catolicĭ. Enciclica tractéză despre studiarea sfinteĭ Scripturĭ şi constă din treĭ părţi. În partea cea dintâiŭ arată Sfinţia Sa necesitatea studiăriĭ Sfinteĭ Scripturĭ, în a dóua înşiră condiţiunile necesare pentru studiarea cu succesŭ, între carĭ condiţiunĭ unŭ pondŭ deosĕbitŭ se pune pe învăţarea limbelorŭ semitice. În partea a treia a Enciclicеĭ se repróbă părerile greşite cu privire la interpretarea Sfinteĭ Scripturĭ.

Germânia.

Din Berlin se anunţă scirea îmbucurătóre, că la insistinţa partidului din centru parlamentulŭ germânŭ cu 173 contra la 136 voturĭ a abrogatŭ legea, prin care Ieşuiţilorŭ şi congregaţiunilorŭ religióse afine cu Ieşuiţiĭ se interdicea petrecerea în Germânia.

Luptеĭ energice şi perseverante a catolicilorŭ germânĭ i-a succesŭ a delă-

---

a acelorŭ ómenĭ recrutaţĭ din tóte clasele societăţiĭ, carĭ cércă a-şĭ asigura subsistinţa prin înşelarea şi înfricarea altorŭ ómenĭ. Eĭ suntŭ inimicĭ aĭ statuluĭ, deşi une orĭ suntŭ oficialĭ plătiţĭ din partea luĭ. Toţĭ se unescŭ întru silinţa de a slăbi autoritatea legiĭ şi de a zădărnici puterea statuluĭ. La acestea se maĭ adauge apoĭ şi brigantajulŭ. Până în ḑilele nóstre representa brigantajulŭ o putere mare în Italia. Păstoriulŭ, căruia o epidemie i-a omorîtŭ turma, plugariulŭ, căruia arşiţa sórelui i-a nimicitŭ recolta, aruncă toégulŭ şi sapa în tufişŭ, ĭea puşca din cuiŭ, împuşcă pe aĭ sĕĭ, pentru ca să nu-ĭ dea pradă miserieĭ, şi se duce în munţĭ, de se face tâlharŭ. Cândŭ Ioachimŭ Murat a datŭ în 1809 legĭ de cele maĭ severe în contra tâlharilorŭ, tribunalele aŭ constatatŭ preste 30,000 de casurĭ de omoruri şi răpirĭ. Acum se pare, că se stinge brigantajulŭ. Manzi, celŭ maĭ de pe urmă căpitanŭ de tâlharĭ, care a pusŭ în spaimă partea sudică a peninsuleĭ, a fostŭ împuşcatŭ în Neapolŭ în anulŭ 1872.

Italianulŭ e pătimaşŭ şi violentŭ şi se aţiţă uşorŭ, şi atuncĭ pune mâna pe cuţitŭ. Vendetta, rĕsbunarea, se ţine de datinele sociale pe insulele Sardinia şi Corsica. De s'a atinsŭ cineva de onórea Sarduluĭ orĭ a familieĭ luĭ, elŭ nu-şĭ cércă dreptulŭ la judecătorie, ci-şĭ ĭea pumnalulŭ şi puşca şi-şĭ câştigă însu-şĭ satisfacţie. Convingerea luĭ e aceea, că numaĭ vendetta póte să ştérgă vătĕmarea, carea a suferit'o. Nicĭ miseriile, între carĭ trebue ucigaşulŭ să trăéscă apoĭ prin păduriĭ şi munţĭ, nicĭ pedépsa, ce-lŭ ameninţă, dacă-lŭ vorŭ prinde, nu-lŭ potŭ îmblândi. Vendetta se deprinde încă şi în ḑilele nóstre, deşi nu în mĕsura de odinióră.

Viaţa poporuluĭ italianŭ se învîrte în jurulŭ religiuniĭ catolice. Adevĕratŭ că nu se póte nega, că în clasele maĭ înalte ale Italianilorŭ necredinţa e maĭ lăţită ca în orĭ care altă ţară, dar poporulŭ împlinesce acuratŭ datinele religiose şi instituţiunile bisericescĭ, şi întrégă viaţa luĭ, chiarŭ şi distracţiile luĭ vesele, suntŭ strînsŭ legate de catolicismŭ. Institute şi fundaţiunĭ de binefacere abia se vorŭ fi făcutŭ în vre-o altă ţară maĭ multe. Ómeniĭ se siliaŭ a stîmpĕra durerile celorŭ lipsiţĭ. Acum a confiscatŭ statulŭ fundaţiunile acelea pie. Numĕróse suntŭ în Italia pretutindenea reuniunile religióse, aşa numitele confraternităĭ, între carĭ suntŭ maĭ originale confraternităţile de înmormîntare, maĭ alesŭ cele din Neapolŭ şi Florenţa. Membriĭ acestorŭ confraternităţĭ însoţescŭ pe celĭ morţĭ la mormîntŭ. În Neapolŭ o facŭ acésta îmbrăcaţĭ într'o haĭnă lungă négră şi cu capulŭ şi faţa învĕlite în negru, ĕră în Florenţa îmbrăcămintea asta le e albă.

Festivităţile bisericescĭ le sevârşescŭ Italianiĭ cu totŭ felulŭ de ceremoniĭ şi datine. Amintimŭ maĭ alesŭ misteriile medievale, carĭ se deprindŭ în Italia încă şi astăḑĭ pretutindenea. Simţulŭ generalŭ alŭ Italienilorŭ pentru orĭ ce representare orĭ grupare scenică şi dramatică a trecutŭ şi în serbătorile creştine, şi abia este serbătóre în care să nu se manifeste simţulŭ acela. În munţiĭ Abruzzi se representă în serbătórea Corpus Domini jertfa luĭ Avraamŭ pe scenă. În alte serbătorĭ se representă nascerea Domnuluĭ, patimele, cina cea de taĭnă, martiriulŭ cărulva sfîntŭ. Representărĭ de evenimente biblice orĭ legendare poţĭ vedé chiarŭ şi în Roma în multe bisericĭ. E interesantŭ a vedé zelulŭ, cu care ĭea nopoporulŭ parte la representărĭ de acelea. Elŭ le preferesce teatruluĭ profanŭ.

Adevĕratŭ că în modulŭ acesta alŭ Italienilorŭ de a serbători taĭnele religiuniĭ creştine se cuprindŭ şi multe datine de acelea, carĭ altorŭ popórĕ li-s'ar părĕ prea originale şi nepotrivite. O datină de acésta e predicarea pruncilorŭ în septămâna Nascerиĭ Domnuluĭ. În capela bisericeĭ Ara coeli din Roma se representă peştera din Vetleemŭ şi închinarea magilorŭ. În faţa peşteriĭ e unŭ amvonŭ, pe care se suie pruncĭ de 6—10 anĭ unulŭ după altulŭ şi predică de acolo fiesce care cam câte cinci minute. Şi asta se continuă cam dóuĕ óre înaintea uneĭ mulţimĭ de maĭ multe miĭ de ómenĭ. Prunciĭ de locŭ nu se turbură, din contră eĭ grăescŭ cu

tura şi ultima rĕmăşiţă a Kulturkampf-uluĭ. Învingerea catolicilorŭ din Germânia asupra despotismuluĭ nedreptŭ trebue să îmbărbăteze la luptă curajósă şi pe catoliciĭ dela noĭ, unde guvernulŭ liberalŭ prin reformele sale bisericescĭ declară răsboiŭ bisericeĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 29 a l. tr. a camereĭ deputaţilorŭ ministrulŭ Hieronymi a presentatŭ unŭ proiectŭ de lege despre constituirea tribunalelorŭ administrative, carĭ vorŭ avé să judece în delictele comise de oficialiĭ administrativĭ. La desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de comerciŭ ministrulŭ de comerciŭ a constatatŭ, că industria prosperéză bine maĭ alesŭ în oraşele din Alföld, în ţinutulŭ de nordŭ şi în Ardélŭ. Proiectulŭ de lege despre înmulţirea juţilorŭ la curie şi tabla reg., presentatŭ de cătră ministrulŭ de justiţie, s'a primitŭ. După terminarea desbateriĭ asupra budgetuluĭ de comerciŭ s'a desbătutŭ şi primitŭ budgetulŭ ministruluĭ de honvedĭ, şi s'aŭ votatŭ cheltuelile pentru susţinerea curţiĭ regale.

În 2 a c. ministrulŭ de justiţie a presentatŭ proiectulŭ de lege despre dreptulŭ matrimonialŭ (căsătoria civilă), ĕră ministrulŭ de culte proiectulŭ despre modificarea unorŭ dispusĕţiunĭ ale articululuĭ de lege 53 din 1868 referitoriŭ la religiunea, în care aŭ să fie crescuţĭ prunciĭ născuţĭ din căsătoriile mestecate. Ministrulŭ Wekerle a presentatŭ dieteĭ proiectulŭ de lege despre serbarea mileniuluĭ.

Francia.

Crisa ministerială s'a finitŭ. În fruntea nouluĭ căbinetŭ este Casimir-Perier, fostulŭ preşedinte alŭ camereĭ deputaţilorŭ. Cabinetulŭ Casimir-Perier se compune din elemente omogene, anume din republicanĭ moderaţĭ, şi se póte spera, că va avé o viaţă maĭ îndelungată. În cameră republicaniĭ moderaţĭ suntŭ maĭ mulţĭ decâtŭ monarchiştiĭ la olaltă cu republicaniĭ radicalĭ, dară totŭ nu dispunŭ de maĭoritate absolută, maĭ aflându-se în cameră pe lângă aceste partide marĭ şi unele grupurĭ politice maĭ micĭ. Precum se anunţă, guvernulŭ s'a presentatŭ înaintea corpuriloră legiuitóre în 4 a c. Guvernulŭ promite în programulŭ sĕŭ, că va lucra pentru consolidarea republiceĭ, opunêndŭ la teoriile socialiste o activitate publică roditóre. Guvernulŭ este de părere, că dările trebue distribuite în modŭ ecuitabilŭ. Maĭ presentă între altele unŭ proiectŭ de lege despre dreptulŭ de reuniune; dară la despărţirea bisericeĭ de cătră statŭ şi revisuirea constituţiuniĭ nu se învoesce. În ce privesce politica esternă, guvernulŭ va lucra pentru susţinerea păciĭ.

Italia.

După multă frĕmîntare a succesŭ luĭ Zanardelli compunerea nouluĭ cabinetŭ, care abia va fi maĭ fericitŭ decâtŭ cabinetele precedente în resolvirea cestiunilorŭ economice şi finanţiale din Italia. Obligămintele, ce le are Italia ca părtaşe a întreiteĭ alianţe, pretindŭ jertfe continue, pe carĭ poporulŭ italianŭ nu are de unde le maĭ aduce. Francia din causa întrăriĭ Italieĭ în întreita alianţă pórtă faţă de ea o politică economică ostilă. Partidulŭ stîngeĭ estreme a publicatŭ unŭ manifestŭ, în care condamnă politica luĭ Giolitti, şi spre îmbunătăţirea situaţieĭ propune reducerea budgetuluĭ pentru armată, şi că politica esternă să armonieze cu simţemintele ţĕreĭ şi cu interesele economice ale Italieĭ. Voescŭ adecă estremiĭ desbinarea de întreita alianţă şi întrarea în relaţiunĭ maĭ intime cu Francia.

Banca „Credito mobiliare" din Roma a sistatŭ solvirile, ceea ce a produsŭ o mare consternaţiune la comercianţiĭ şi industriaşiĭ italienĭ. Se speréză, că alte băncĭ vorŭ veni în ajutoriŭ luĭ „Credito mobiliare".

Corespondinţe.

Sibiŭ, în 30 Novembre 1893.

Multŭ Onorate Domnule Redactorŭ!

Dlŭ corespondentŭ z din Nr. 47 alŭ „Unirii" mi-se pare, că vre să mĕ someze, trebue să mĕ conformezŭ! Recunoscŭ, că eŭ x—y nu V'am scrisŭ de bunicică vreme nimicŭ, căcĭ de . . . . . am voitŭ să-l daŭ şi dluĭ z ocasiune de a Vĕ scrie ceva. Ţice, că corespondinţele subscrise cu x—y le cetia cu dragŭ, căcĭ acelea eraŭ fórte bune. Va fi şi asta. Eŭ din parte-mĭ îĭ mulţămescŭ dluĭ z de complimentulŭ, ce mi-lŭ face, căcĭ mĕ simţŭ fórte măgulitŭ de acéstă preţiósă mărturisire, şi o să-mĭ daŭ tótă silinţa de a-ĭ procura şi de astă-dată — dacă se póte — unŭ momêntŭ plăcutŭ. Unŭ lucru însă mĕ cam supĕră. Se teme adecă dlŭ z, ca prin corespondinţa sa să nu cadă în prepusŭ, că ar voi să-mĭ ĭea lefteria. Apoĭ trebue să ĭ-o spunŭ dlui z, că eŭ n'am luatŭ lefteria, ce mĭ-o atribue, în arîndă cu contractŭ, şi de aceea póte scrie şi dînsulŭ fără de a se teme, că comite vre-o prevaricaţie, îlŭ vĕdŭ decĭ bucurosŭ. Eŭ dacă am scrisŭ câte odată, nu din lefterie am scrisŭ, căcĭ „lefteria" eŭ numaĭ împreunată cu prospecte de câştigŭ personalŭ mĭ-o potŭ închipui, ĕr a purta o lefterie fără prospecte de astfelŭ de câştigŭ, mie mi-se pare unŭ lucru celŭ puţinŭ fórte . . . . riscatŭ. Am scrisŭ atunci, cândŭ am credutŭ, că potŭ presenta cetitoriloră „Unirii" unŭ lucru de interesŭ de pe aci, fără de a aştepta vre-unŭ profitŭ pentru mine, şi o să maĭ scriŭ, cândŭ voiŭ crede, că am aflatŭ unŭ obiectŭ de interesŭ publicŭ, pe care altulŭ din lipsă de informaţiunĭ temeînice nu l'ar puté îmblăti ca şi mine. Acésta nu e decĭ lefterie.

Şi adecă ce vre dlŭ z, să scriŭ? — Vre, să-ĭ spunŭ, cum a succesŭ petrecerea cu dansŭ împreunată cu sorţire de obiecte aranjată Sâmbătă sara în 25 a luneĭ curente de „Reuniunea femeilorŭ pentru înfrumseţarea bisericeĭ gr. cat. din Sibiŭ" în sala botezată românesce dela „casa societăţiĭ" (Gesellschaftshaus).

O facŭ bucurosŭ, căcĭ mărturisescŭ sincerŭ, că lucruluĭ merită, să se scrie ceva despre elŭ, deşi aşĭ fi doritŭ, ca dlŭ z, carele se vede, că se interesézĕ de afacerile nóstre publice, dacă este, cum pretinde, din aceste părţi, să se fie presentatŭ şi dînsuluĭ la acea petrecere şi să le fie vĕdŭtŭ tóte cu ochiĭ, ĕr nu să le cetéscă din ţiare. Că noĭ aci în Sibiŭ avemŭ o reuniune de femeĭ pentru înfrumseţarea bisericeĭ gr. cat.. s'a maĭ spusŭ în colónele acesteĭ foĭ. Avemŭ chiarŭ şi o reuniune bisericéscă de cântărĭ compusă din meseriaşĭ şi alţĭ inteligenţĭ înfiinţată numaĭ în anulŭ curentŭ cu statute în regulă.

Ei bine, acéstă reuniune de femeĭ, carea esistă numaĭ dela anulŭ 1887, a făcutŭ până acum în raportŭ cu mijlócele, de carĭ dispune, fórte multŭ spre ajungerea scopuluĭ eĭ, ĕr prin aranjarea petreceriĭ din vorbă s'a întrecutŭ pe sine însă-şĭ, căcĭ multe din numĕrulŭ modestŭ alŭ membreloră eĭ aŭ adusŭ adevĕrate jertfe. Comitetulŭ aranjatoră în frunte cu multŭ simata dnă presidentă Maria P. de Hărşanŭ, carea conduce afacerile acesteĭ tinere reuniunĭ bisericescĭ cu zelŭ neobositŭ dela înfiinţarea eĭ, şi-a datŭ tótă posibila silinţă, ca petrecerea şi loteria de obiecte să reuşéscă spre mulţămirea tuturoră. Nu potŭ, să nu amintescŭ cu laudă meritată

---

unŭ simţŭ admirabilŭ de siguritate şi cu acţiune fórte vie. În Roccacasale din munţiĭ Abruzzi liturgia din nóptea Nascerii Domnuluĭ o însoţescŭ ómeniĭ cu fluerăturĭ asurditóre, dar nu întru batjocorirea celoră sfinte, ci spre a reaminti fluerile păstoriloră, carĭ veniseră în Vetleemŭ, ca să se închine luĭ Isusŭ. În orăşelulŭ Spaccaforno din provinţia Siracusa s'a conservatŭ datina medievală a flagelăriĭ până în ţilele nóstre. În Joia patimiloră se desbracă ómeniĭ şi se sbiciuescŭ înşi-şĭ pe sine cumplitŭ şi ranele şi-le sgărie cu hîrbe de sticlă, pentru ca să-şĭ măréscă durerea.

Din lipsa cea mare de cultură, de care sufere poporulŭ italianŭ preste totŭ, se esplică aceea, că daĭ pretutindenea de credinţe superstiţióse. Mare este puterea strigoiloră. Ele aŭ putere preste ceĭ morţĭ, atragŭ luna, descătuşézĕ viforŭ şi furtună, respândescŭ bóle, provócă cértă în familie. Se facŭ auguriĭ cu scopuri diferite. De merge o fată din Calabria în Campagna şi vede o şopîrlă ieşindŭ din tufă şi fugindŭ apoĭ la vederea eĭ pe drumŭ la délŭ, e semnŭ, că fata va avé unŭ bărbatŭ bunŭ. De vede o fată din Rossano pe cale către biserică o muere, care cóce pâne, orĭ aude pe trecĕtorĭ rîdêndŭ şi povestindŭ veselŭ, ăsta fucă e unŭ semnŭ bunŭ pentru maritişulŭ eĭ Din şopîrle gătesce fata din Calabria o pulvere şi presară cu ea pe alesulŭ inimeĭ sale, şi acésta o privesce ea de unŭ farmecŭ, căruia tinĕruluĭ nu i-se póte împotrivi: elŭ trebue să o iubéscă. Neaseměnatŭ maĭ triste suntŭ în privinţa asta stările din Sardinia. Aci maĭ daĭ şi de păgânismŭ formalŭ. Găsescĭ sate, a căroră locuitorĭ n'aŭ ascultatŭ s. liturgie în tótă viaţa loră. Capulŭ familieĭ închie căsătoriile şi contractele la rădăcina unoră arborĭ sfinţi. Totŭ acolo se sevârşescŭ şi descântece şi totŭ felulŭ de superstiţiuni. De e óre cine cuprinsŭ de epilepsie, se aduce o jertfă în cimiteriŭ: se sapă o grópă rotundă, se aruncă în timpŭ de nópte tămâe şi sare într'însa şi se picură pe ele sângele unuĭ cocoşŭ negru, şi într'aceea se facŭ semne diferite şi se rostescŭ formule de descântecă.

Înfrăţirile spirituale, o datină, care se găsesce şi la noĭ şi la Slaviĭ sudicĭ, o deprindŭ şi prin unele ţinuturĭ ale Italieĭ. În munţiĭ Abruzzi se ducŭ dóuĕ fete la isvorŭ, îşĭ golescŭ braţele şi şi-le spală şi ştergŭ împrumutatŭ şi aşa s'aŭ făcutŭ rudeniĭ. Orĭ încunjură de treĭ orĭ altariulŭ, se sărută, îşĭ tragŭ câte unŭ pĕrŭ din capŭ, îlŭ ascundŭ într'unŭ unghiŭ alŭ bisericeĭ, rostescŭ într'aceea o formulă de vrăjire şi s'aŭ făcutŭ rudeniĭ. „Să-mi fiĭ cumĕtră," dice în Calabria băĕtulŭ către fetiţă. Dacă se învoesce fetiţă, îe băĕtulŭ o petricică, amîndoĭ sculpă pe ea, ĕră băĕtulŭ o aruncă departe, şi amîndoĭ dicŭ: „Prietinia nóstră să ţină, până cândŭ vorŭ găsi pétra asta!"

şi numele celoralalte dómne din comitetulŭ aranjatorŭ şi adecă pe stimabilele dómne: Constanţa Balinth, Alexandra Russu n. Şt. Şuluţă, Cornelia Surdu, Emilia Tilea şi Aniţa Toganŭ. Apoi că dnii bărbaţi de încredere şi tinerii aranjeri aŭ contribuitŭ cu sfatulŭ şi cu lucrulŭ la reuşirea mulţămitóre a acesteĭ petreceri într'unŭ modŭ vrednicŭ de tótă recunoscinţa, încă vreŭ să fie constatată aci. Resultatulŭ moralŭ alŭ petreceriĭ, cătŭ pentru noĭ uniţiĭ din Sibiŭ, este fórte însemnatŭ, căci amŭ doveditŭ, că mai puţinĭ cum suntemŭ, cu puteri unite putemŭ face şi noĭ de noĭ unŭ lucru cum se cade. Adevěrată, că scopulŭ petreceriĭ a fostŭ de caractěrŭ confesionalŭ, dar să fimŭ esclusivişti, nici prin minte nu ne-a trecutŭ, căci amŭ invitatŭ întrégă inteligința română din locŭ, şi s'aŭ şi presentatŭ mulţi din representanţiĭ eĭ ceĭ mai distinşi.

Ce privesce resultatulŭ materialŭ, nefiindŭ încă închiate socotelile, nu potŭ să-lŭ constatŭ hotărîtŭ, dar credŭ, că după acoperirea speselorŭ, carĭ aci la noĭ de regulă suntŭ mai marĭ decâtŭ în alte locurĭ, totuşĭ vomŭ avé unŭ profitŭ curatŭ de preste 200 fl.

Petrecerea însă-şĭ a fostŭ veselă şi interesantă. Amŭ avutŭ onórea de a saluta în mijloculŭ nostru şi pe uniĭ domnĭ, dómne şi domnişóre din afară. Credŭ, că jucătórele încă vorŭ fi fostŭ mulţămite. Optŭ gentile domnişóre aŭ avutŭ bunăvoinţa de a lua asupră-şĭ vinderea biletelorŭ de loterie, ce nu s'aŭ trimisŭ înafară, în decursulŭ petreceriĭ, incassându suma de 74 fl. 10 cr. Le însemnŭ aci, şi anume: Minerva Balinth, Lucia Cosma, dşóra Cristea, Zina Moga, Lucreţia Popescu, Dorina Raţiu, Cornelia Surdu şi Silvia Trifanŭ. În pausă la 12 óre a avutŭ locŭ sorţirea în presenţa unuĭ comisarŭ de poliţie. S'aŭ trasŭ 120 de câştigurĭ, adecă obĭectele colectate dela membrele reuniuniĭ, afară de câştigulŭ principalŭ, carele s'a procuratŭ din cassa reuniuniĭ. Tragerea din urnă a sevârşit'o dşóra Cornelia Surdu. Lista câştigurilorŭ se va publica la timpulŭ sĕŭ.

Cătră 4 óre diminéța, uniĭ mai norocoşĭ cu câştigurĭ, ér alţiĭ cu consciinţa de a-şĭ fi cheltuitŭ părălele pentru unŭ scopŭ sfîntŭ, toţi însă cu mulţămirea, ce o simte omulŭ după sevârşirea unuĭ lucru bunŭ, ne-amŭ depărtatŭ cătră casă.

Primiţi, Domnule Redactorŭ, espresiunea deosebiteĭ mele stime.

x—y.

Apelŭ.

Cândŭ am absolvatŭ gimnasiulŭ în Blaşiŭ, toţi conşcolariĭ ne-amŭ fostŭ fotografatŭ într'unŭ tablouŭ comunŭ. Ne trebuia pentru acésta o devisă, o devisă acomodată unorŭ tineri, carĭ aprópe suntŭ de a ieşi în lumea mare. Şi s'a primitŭ una, care cu unanimitate a fostŭ primită. Ca unŭ drapelŭ măreţŭ amŭ pus'o de-asupra capetelorŭ nóstre, să ne fie de conducĕtóre în viaţă.

Ĕtă-o:

Prin şcólă la lumină,
Prin lumină la unire,
Prin unire la tărie şi mărire!

Şi ne-amŭ legătuitŭ apoi, că după vre-o 8—10 anĭ să convenimŭ ĕră cu toţiĭ, şi să vedemŭ, care cum şi ce a lucratŭ conformŭ deviseĭ alese.

Colegi! Devisa acésta înaltă n'aţi ultat'o. Aţi lucratŭ de sigurŭ şi până acum în sensulŭ eĭ.

De câte orĭ aţi privitŭ tabloulŭ colegilorŭ vostri, inscripţia falniculuĭ stégŭ pe lângă multe alte suveniriĭ v'a deşteptatŭ de sigurŭ tot-deuna vócea consciinţeĭ, ce dice:

„Înainte! Lucraţi pentru scólă!“

Ĕtă însă acum o clasică ocasie de a lucra!

Colegi! La lucru dar!

E vorba de acelŭ scumpŭ institutŭ, ce după Dumneḑeŭ ne-a datŭ totulŭ, ce avemŭ, ne-a născutŭ sufletesce.

E vorba de asigurarea acestuĭ institutŭ istoricŭ, de a dóua fundare a aceluĭ gimnasiŭ, ce ne-a crescutŭ creştinĭ buniĭ şi românĭ verdi!

Trebue să se renască şi elŭ mai mândru, mai falnicŭ încă, de cum a fostŭ cândva. Aşa cere timpulŭ.

Măréţă idee!

Colegi! Să ne facemŭ apostoliĭ acesteĭ ideĭ.

Înainte de a conveni, cum ne-amŭ legătuitŭ împrumutatŭ, să convenimŭ la lucrarea pentru colecta gimnasiuluĭ din Blaşiŭ.

Înainte de a ne vedé faţă la faţă, să ne vedemŭ sufletesce, lucrândŭ fiesce care pentru institutulŭ, ce ne-a crescutŭ şi învăţatŭ a fi Românĭ.

Apelezŭ la voĭ, iubiţi conşcolarĭ, rĕspundeţi cu fapte apeluluĭ, ce gimnasiulŭ din Blaşiŭ vĕ adresézĕ prin mine.

Apelezŭ apoi la toţi *colegiĭ meĭ academicĭ de acum,* rugându-i cu colegialitate, să îmbrăţişeze acéstă nobilă întreprindere.

Vorba e de o causă a némului nostru.

Colegi şi fraţi academicĭ! Noi, carĭ ne sciimŭ însufleţi, să dămŭ doveḑi de însufleţire, de însufleţirea acésta sfîntă, ce te face, să te *abnegi,* de însufleţirea aceea, ce te răpesce!

„Légănule de sciinţă şi de simţurĭ naţionale,
Blaşiule, tu locuinţa geniuluĭ ginteĭ tale,“

Blaşiule, tu trebue să ridicĭ palatŭ geniuluĭ némuluĭ românescŭ, căci astădi elŭ e mândru!

Colegi! Să contribuimŭ şi noi la fundarea şi înfrumseţarea acestuĭ palatŭ alŭ geniuluĭ naţionalŭ!

Şi noi, tinerimea, să ne facemŭ partea nóstră.

Colegi! Voi, ceĭ ce cunóscetĭ însemnătatea istorică a şcólelorŭ din Blaşiŭ;

Voi, ceĭ ce sciţi apreţia dulcéţa învăţăturiĭ românescĭ, şcóla română;

Voi, ceĭ ce primiţi devisa nóstră: *„Prin şcólă la lumină, prin lumină la unire, prin unire la tărie şi mărire!“* la voĭ apelezŭ!

Să contribuimŭ şi noi, cătŭ putemŭ.

Să contribuimŭ cătŭ de puţinŭ măcarŭ, ca să însufleţimŭ pe ceĭ ce *multă potŭ contribui!*

Susŭ inimele! Să ne abnegămŭ pentru o causă măréţă a némuluĭ nostru!

Budapesta la 27 Nov. 1893.

E. Dăianŭ,
studentŭ universitarŭ.

Noutăţi.

Din archidiecesă. Reverendissimulŭ D. vicariŭ capitulariŭ. Ioanŭ M. Moldovanŭ s'a rentorsŭ Marţi de la Budapesta.

Din diecesa Orăḑiĭ. *Ludovicŭ Venter,* fostŭ parochŭ în Szombatság şi protopopŭ alŭ districtuluĭ Holodŭ, a fostŭ numitŭ parochŭ în *Ghetea.* — *Eugenŭ Venter,* până aci administratorulŭ parochieĭ Ghetea, e denumitŭ în aceea-şĭ calitate la *Rogozŭ.* — Preotulŭ *Antoniŭ Popp* e dispusŭ de administratorŭ parochialŭ în Giuliţa, ĕră *Iosifu Mihalca* de cooperatorŭ în *Vaşadŭ.* — Administrarea protopopiatuluĭ de Holodŭ în modŭ interimalŭ e concreḑută protopopuluĭ de Beiuşŭ *Augustinŭ Antalŭ.*

Parochiĭ vacante. În diecesa Orăḑiĭ s'a scrisŭ concursŭ cu terminŭ de 31 Decembre pentru complinirea parochiilorŭ vacante *Beliŭ* (Beél de sub patronatulŭ Ven. Episcopatŭ lat. de Orade) şi *Supurulŭ inferiorŭ.*

Staţiuni cantorŭ-învăţătorescĭ vacante. Cu terminulŭ 31 Decembre s'aŭ curentatŭ în diecesa Orăḑiĭ următórele staţiuni cantoralĭ, şi respective cantorŭ-învăţătorescĭ: 1) Staţiunea cantorală gr. cat. ruténă de *Olosîgŭ (Oradea-mare).* Emolumentele corelate suntŭ: a) dela comunitatea bisericéscă interusuriulŭ alorŭ 4000 fl., 180—200 fl., în care sumă este computată şi locuinţa; b) dela Ven. Episcopatŭ latinŭ de Orade ca patronŭ 84 fl.; c) dela oraşŭ subsidiŭ cantoralŭ 42 fl.; d) dóuĕ jugere pămîntŭ arătorŭ; e) stole îndatinate 20—25 fl. — Staţiunea cantorŭ-învăţătorescă de *Lipoŭ,* cu următórele emoluminte: a) soluţiune în banĭ gata 150 fl., b) pentru lemne focalĭ 10 fl., c) pămîntŭ estravilanŭ $^1/_2$ sesiune, d) lecticalŭ 22 cubule mestecatŭ, e) cortelŭ libĕrŭ cu intravilanŭ de unŭ jugĕrŭ, f) stole îndatinate. Suplicele suntŭ a se susterne oficiuluĭ protopopescŭ concernentŭ de Someşŭ în Pomi. — 3. Staţiunea învăţătorescă de *Nyir-Acsád* (parochie ruténă). — 4. Staţiunea cantorŭ-învăţătorescă de *Medişa,* cu emolumentele: a) soluţiune în banĭ gata dela poporŭ 100 fl., b) lecticalŭ 20 cubule, parte grâŭ parte cucuruzŭ, c) pămîntŭ arătorŭ 15 jugĕre şi 1112 stînginĭ cuadraţi de clasa V. şi VI., d) stole îndatinate după schemă, e) lemne focalĭ în preţŭ de 10 fl. 52 cr., f) păşune pentru vite, g) cortelŭ libĕrŭ. Recurenţiĭ să-şĭ presenteze suplicele oficiuluĭ protopopescŭ concernentŭ în Szatmár-Zsadány. — 5. Staţiunea cantorŭ-învăţătorescă de *Nogioridŭ* (Nagy-Ürögd), cu emolumintele următóre: a) dela patronŭ soluţiune 84 fl., b) totŭ dela patronŭ 3 stînginĭ lemne de focŭ în preţŭ de 40 fl., c) dela poporenĭ 90 fl., d) totŭ dela poporenĭ 12 cubule sĕcară, în preţŭ de 62 fl. 60 cr., e) pămîntŭ arătorŭ 9 jugĕre catastralĭ şi 1573 stînginĭ cuadraţi, f) stole îndatinate, g) locuinţă acomodată. Suplicele suntŭ a se presenta oficiuluĭ protopopescŭ din Oradea-mare.

Învăţătoriĭ românĭ din Bihorŭ. În şedinţa din 6 a c. a comitetuluĭ comitatensŭ administrativŭ alŭ comitatuluĭ Bihorŭ inspectorulŭ de şcóle Sipos Orbán a cetitŭ conspectulŭ învăţătorilorŭ românĭ, carĭ nu aŭ cualificaţiune orĭ nu sciŭ unguresce. După acestŭ conspectŭ suntŭ 19 învăţătorĭ diplomaţi gr. cat. şi 8 gr. or., carĭ nu sciŭ unguresce; ĕră diplomă nu aŭ 91 învăţătorĭ gr. cat. şi 20 gr. or. Comitetulŭ a hotărîtŭ cu unanimitate, să róge pe episcopulŭ Pavelŭ şi pe vicariulŭ gr. or. Goldişŭ, ca fără amânare să delăture pe învăţătoriĭ nediplomaţi, ĕră pe celalalţi să-ĭ oblige a învăţa limba magiară până la închiarea anuluĭ scolasticŭ.

Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ ne rógă, să aducemŭ la cunoscinţa celorŭ interesaţi, că după ce multe dintre obĭectele sorţite cu ocasiunea tomboleĭ din 30 Septembre a. c. nu s'aŭ ridicatŭ încă din partea câştigătorilorŭ, — terminulŭ pentru ridicarea acelora s'a prelungitŭ până în **15** Decembre a. c., după care datŭ tóte obĭectele nereclamate se vorŭ considera ca donate Reuniuniĭ.

Serată literară. Precum amŭ anunţatŭ şi în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre, şirulŭ seratelorŭ literare aranjate din partea Reuniuniĭ femeilorŭ rom. gr. cat. din Blaşiŭ se va începe adĭ, Sâmbătă în 9 Decembre. Disertante va fi dlŭ Dr. Aug. Bunea, protonotariŭ consistorialŭ. Va mai fi şi declamare. Va declama dşóra Aurelia Bariţiu profesóră. Serata se va aranja în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ. Începutulŭ la órele $5^1/_2$. Preţulŭ de întrare 20 cr. de persónă.

† **Agapia Crişanŭ n. Marinoviciŭ.** Subscrişiĭ cu inimă frântă de durere anunţă tuturorŭ consângenilorŭ, amicilorŭ şi cunoscuţilorŭ trecerea la cele eterne a preaiubiteĭ lorŭ soţiĭ, fiice, mame şi sócre *Agapia Crişanŭ n. Marinoviciŭ,* carea în urma unuĭ morbŭ greŭ, împărtăşită fiindŭ cu sfintele sacramente ale moribunḑilorŭ, în 2 a c. la 10 óre înainte de amédĭ şi-a finitŭ cursulŭ vieţeĭ, dându-şĭ nobilulŭ, blândulŭ şi vialulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile luĭ Dumneḑeŭ în etate de 43 de anĭ. Reghinŭ, la 2 Decembre 1893. Eugenŭ Crişanŭ ca soţŭ, Ecatarina G. Marinoviciŭ ca mamă, Silviŭ şi Sidonia ca fiĭ, Letiţia ca noră.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pii, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sütz şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XV.

Samoilă Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia.

Domnulŭ Nicolaŭ Densușanŭ ca să arete, că unirea și respective Ieșuiții ne-aŭ mâncatŭ Mitropolia de Alba-Iulia, citézá aceste cuvinte ale luĭ Sam. Klein: „Pricina, că titula Mitropolieĭ maĭ în urmă s'aŭ adusŭ sub îndoélă, a fostŭ, că Barani în cartea mărturisirii uniriĭ și în protestația, ce a datŭ clerulŭ, care a fostŭ latinescé, pe Episcopŭ nu l'aŭ întitulatŭ Archiepiscopŭ și sminta acésta n'a pututŭ Atanasie să o bage în samă, fiindŭ că n'a sciutŭ latinesce.“ [1])

Este deci vorba de titululŭ Mitropolituluĭ de Alba-Iulia înainte și după Unire.

Dacă înainte de uniune „Vlădica“ din Belgradŭ a purtatŭ și i-s'a datŭ singurŭ numaĭ titululŭ de Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ, și dacă după unire „Vlădica“ nu s'a întitulatŭ și nu i-s'a maĭ datŭ nicĭ odată titululŭ de Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ, ci numaĭ celŭ de *Episcopŭ,* atunci cu dreptŭ cuvîntŭ se póte dice, că Ieșuiții aŭ *„suprimatŭ vechiulŭ titlu de Mitropolie a Belgradului“*. Dar dacă și înainte de închiarea uniriĭ „Vlădica“ Belgraduluĭ a purtatŭ și i-s'a datŭ și titululŭ de *„Episcopŭ“*, ér după unire titululŭ de Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ, atunci aserțiunea dluĭ Densușanŭ, că Ieșuiții „aŭ suprimată vechiulŭ titulŭ de Mitropolie a Belgraduluĭ“, este unŭ neadevĕrŭ demnŭ de sciința istorică a dsale, este unulŭ dintre acele multe neadevĕruri istorice, carĭ aserate de unulŭ și repețite de mulțĭ trecŭ de lucruri dela sine înțelese, a cărorŭ esistință puținiĭ ómenĭ aŭ curajulŭ să o nege.

Eĭ bine! Documentele, carĭ s'aŭ publicatŭ până acum de scriitoriĭ nostri și de străinĭ, arată până la evidență, că „Vlădica“ Belgraduluĭ și înainte de unire a purtatŭ și i-s'a datŭ titululŭ de „Episcopŭ“ și chiar și de „Superintendente“.

Așa în diploma din 1693, prin care principele George Rákoczi pune în scaunulŭ Belgraduluĭ pe Ștefanŭ Popa Simon, nu se dice, că îlŭ pune de *„Archiepiscopŭ orĭ Mitropolitŭ“*, ci numaĭ de *„Superintendens vulgo Vladica“*, și antecesoriĭ luĭ nu se numescŭ „Archiepiscopi et Metropolitae“, ci *„Superintendentes seu Vladicae“*. [2])

În diploma din 28 Decembre 1656 George Rákoczi II denumesce pe Sava Brankovits, nu de „Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ“, ci-lŭ numesce expresŭ *„Superintendentem sive Episcopum“*, ér scaunulŭ Belgraduluĭ nu se numesce nicĭ odată „Metropolia“, ci de repețite orĭ numaĭ *„Episcopatus“*. [3])

În diploma luĭ Apafi dela 1669 Archiereulŭ Belgraduluĭ se numesce *„Episcopus Valachialis“*, de repețite orĭ *„Episcopus Valachicus“*, și nicĭ odată „Mitropolita“ orĭ „Archiepiscopus“. [4]) Numaĭ titulii de *„Episcopus“* și *„Episcopatus“* se află și în diploma luĭ Sig. Rákoczi din 1608. [5])

Dar nu numaĭ în documente emanate dela calviniĭ, ci și în documente emanate dela Românĭ încă întimpinămŭ titululŭ de *„episcopŭ“* în locŭ de Mitropolitŭ pentru Archiereulŭ Belgraduluĭ.

În manuscriptulŭ conservatŭ la Mitropolia din Bucurescĭ, în care se vorbesce despre chirotonirea luĭ Atanasiŭ și a antecesoriloru luĭ, maĭ mulțĭ dintre aceștia se așédă numaĭ de *„Archiereĭ“*, *carĭ să aibă grijea aceleĭ Mitropolii*. Despre Teofilŭ antecesorulŭ luĭ Atanasiŭ se dice, că a fostŭ numaĭ *„archiereŭ la episcopia Ardéluluĭ“*, și nicĭ de cum „Mitropolitŭ și Archiepiscopŭ“. Însu-și Atanasiŭ în profesiunea credinței, ce a făcut'o cu ocasiunea chirotoniriĭ sale în Bucurescĭ, dice despre sine: *„Atanasie cu mila luĭ Dumnedeŭ rînduitŭ la s. Episcopie Ardéluluĭ cu gura mea făgăduescŭ.“* [1]) Acestŭ Archiereŭ în instrucțiunea, ce a primit'o cu ocasiunea chirotoniriĭ sale în Bucurescĭ dela Dositeiŭ patriarchulŭ Ierusalimuluĭ, se intitulézá: *„Smerenie Atanasie episcopulŭ țĕreĭ Ardéluluĭ.“* [2])

Astfelŭ stându lucrulŭ, dela sine urmézá, că Ieșuiții n'aŭ „suprimatŭ vechiulŭ titulŭ de Mitropolie a Belgraduluĭ“, pentru că acestŭ titulŭ a fostŭ deja adese orĭ suprimatŭ înainte de unire, atâtŭ în documente emanate dela principiĭ Ardéluluĭ, câtŭ și în documente emanate dela Românĭ, și chiarŭ și dela Vlădiciĭ Belgraduluĭ, încă neuniți cu biserica Romeĭ.

Dacă însu-și Atanasie s'a numitŭ pe sine *episcopŭ* și scaunulŭ sĕŭ *episcopie* înainte de a se fi unitŭ cu biserica Romeĭ și încă în documente românescĭ, *pe carĭ le-a priceputŭ fără de cunoscința limbeĭ latine,* atunci cu ce dreptŭ se face imputare Ieșuițiloru, că numaĭ abusându de necunoscința limbeĭ latine a luĭ Atanasiŭ aŭ pusŭ în manifestulŭ de unire titululŭ de *„Episcopŭ“?* Domnulŭ Densușanŭ ca istoriografŭ trebuia să cunóscă documentele citate de noĭ, și să nu se provóce la unŭ testimoniŭ din S. Klein, care conține neadevĕrŭ, spusŭ póte „bona fide“, dar totușĭ neadevĕrŭ, pe care unŭ istoricŭ, ce maĭ ține la reputațiunea sa, nu trebuia să-lŭ repetéscă.

Dar și maĭ târdiŭ, după închiarea sfinteĭ uniriĭ, Ieșuiții n'aŭ împedecatŭ pe Atanasiŭ să pórte titululŭ de „Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ“.

În fruntea uneĭ scrisorĭ date în limba română unaĭ preotŭ chirotonitŭ în anulŭ 1700 Atanasiŭ și-a scrisŭ titululŭ sĕŭ latinesce, însă cu litere cirilice. Acolo cetimŭ: „Nos Athanasius dei et *apostolicae sedis* gratia *Archiepiscopus* Valachorum in Transilvania Partiumque nobis annexarum *Metropoliae Albensis,* graeci ritus, vicarius apostolicus etc. etc. Sacrae caesareae regiaeque Maiestatis Consiliarius.“ [3]) Comisiunea cameralŭ într'o scrisóre din 5 Maiŭ 1705 pe Atanasiŭ de cineĭ orĭ îlŭ numesce „Archiepiscopus“. Capitululŭ latinŭ din Alba-Iulia într'o scrisóre din 12 Maiŭ 1713 întitulézá pe Atanasiŭ: „Illustrissimus ac Reverendissimus D. Athanasius S. c. r. Mattis consiliarius et Ecclesiarum Valachicarum in Transilvania unitarum *Archiepiscopus.*“ [4]) În actulŭ de unire din 5 Septembre 1700 Atanasiŭ este subscrisŭ: *„Archiepiscopus Athanasius.“* [5])

Îndată după întórcerea sa din Viena, în 20 Iuliŭ 1701 Atanasiŭ se adresézá cătră nisce protopopi din părțile Oradeĭ cu o scrisóre, în care se întitulézá: „Nos Athanasius Dei et Apostolicae Sedis gratia *Archiepiscopus* Valachorum in Transilvania partiumque nobis annexarum *Metropoliae* Albensis, graeci ritus etc. etc. [6]) Într'unŭ protestŭ, datŭ de Atanasiŭ chiarŭ la mâna *provincialuluĭ Iesuitŭ Hevenesi,* cetimŭ acestŭ titulŭ: „Nos Athanasius *Archiepiscopus* Valachorum graeci ritus in Transilvania damus syngraphum Nostram ad manus admodum Reverendi Patris Hevenesi Provincialis.“ [7])

Tóte acestea dovedescŭ până la evidență, că dacă s'a și pusŭ în vre-o „carte *a mărturisiriĭ Uniriĭ*“ titululŭ de „episcopŭ“, acésta nu s'a întîmplatŭ cu intențiunea rea de a *„suprima vechiulŭ titulŭ de Mitropolie a Belgraduluĭ“*, căci atunci vechiulŭ titulŭ nu s'ar maĭ fi folositŭ de locŭ după unire, pe cum s'a folositŭ chiarŭ și în acte adresate Ieșuițiloru, ci titululŭ de „episcopŭ“ s'a pusŭ după o datină introdusă în biserica românéscă înainte de unire, și după cum s'a folositŭ de Atanasiŭ chiarŭ atunci, câudŭ s'a chirotonitŭ de *„episcopŭ“* neunitŭ în Bucuresci. N'aŭ făcutŭ deci Ieșuiții nicĭ o schimbare în titululŭ Vlădicului din Belgradŭ, carele și actele de unire le-a întăritŭ totŭ cu *„pecetea Mitropolieĭ Belgraduluĭ“*. Ba chiarŭ și alțĭ archiereĭ succesorĭ aĭ luĭ Atanasiŭ s'aŭ numitŭ pe sine „Mitropoliți“. Așa de es. în cărțile liturgice tipărite în Blașiŭ se dice, că s'aŭ tipăritŭ în *„Blașiŭ la Mitropolie“*. Episcopulŭ Grigorie Maĭorŭ pe antimisele sfințite de dînsulŭ se numesce *„Mitropolitŭ“*. Pe unŭ clopotŭ din turnulŭ bisericeĭ catedrale din Blașiŭ, care numaĭ în dilele trecute a fostŭ schimbatŭ cu altulŭ nouŭ, fiindŭ că se crepase, era gravatŭ, că s'a făcutŭ pe timpulŭ *„Escelențeĭ Sale Grigorie Maĭorŭ Mitropolitulŭ Făgărașului 1777“*. Clopotulŭ celŭ mare dela biserica catedrală, care în anulŭ 1836 l'a cumpĕratŭ Capitululŭ din Blașiŭ și stă și astădĭ, pórtă inscripțiunea: *„Ioanŭ Lemeni Mitropolitulŭ Făgărașului 1836.“* Preoții și după unire aŭ pomenitŭ în rugăciunile publice pe *„Archiepiscopulŭ“* lorŭ. Și preste totŭ cuvîntulŭ Vlădică îlŭ luaŭ Românii în înțelesŭ de *„Mitropolitŭ“*.

Cestiunea tractată de noĭ până aci este numaĭ de *„nomine“* orĭ *„titulo“*. Însă ca să pricepemŭ starea adevĕrată și de dreptŭ publicŭ a Mitropolieĭ și Mitropoliților Belgraduluĭ înainte și după unire, trebue să tractămŭ și cestiunea de „facto“, precum și cestiunea de „jure“.

Ce privesce cestiunea „faptuluĭ“, se póte, că în timpurĭ maĭ vechĭ înainte de unire, și în specialŭ înainte de era calvinéscă, Vlădicululŭ Belgraduluĭ a fostŭ într'adevĕrŭ *Mitropolitŭ,* adecă a avutŭ sub jurisdicțiunea sa și episcopĭ sufraganĭ, pentru că altcum titululŭ de Mitropolitŭ, ce l'a purtatŭ „Vlădica“ Belgraduluĭ pe timpuriŭ acela, n'ar fi avutŭ nicĭ unŭ înțelesŭ, fiindŭ că numaĭ acela se numesce în ierarchia bisericéscă Mitropolitŭ, care are totodată sub jurisdicțiunea sa și episcopĭ sufraganĭ, de cumva și acești Archiereĭ nu aŭ purtatŭ titululŭ de Mitropolitŭ din fală gólă așa, precum se întitulaŭ uniĭ maĭ târdiŭ de *„Archi-Mitropoliți“*, deși eraŭ numaĭ *„vicariĭ superintendenteluĭ calvinescŭ“*.

Carĭ și câte aŭ fostŭ episcopiile sufragane supuse Mitropolituluĭ Belgraduluĭ, este o cestiune, asupra căreia disputá istoriciĭ și voru disputa încă multŭ timpŭ, pentru că ne lipsescŭ date sigure din timpurile acelea.

Atâta este însă sigurŭ, că în era principilorŭ calviniĭ, care a premersŭ imediatŭ sfinteĭ uniriĭ, tóte episcopiile sufragane ale Mitropolituluĭ din Alba-Iulia aŭ încetatŭ orĭ maĭ bine dicêndŭ aŭ fostŭ cassate, de cumva aŭ esistatŭ, așa încâtŭ acelŭ Mitropolitŭ *de facto* a fostŭ redusŭ la rangulŭ de simplu episcopŭ, care își maĭ da și-și titululŭ de Mitropolitŭ, maĭ întrebuința „pecetea Mitropolieĭ“, însă acestŭ titulŭ era unŭ cuvîntŭ golŭ fără însemnătate reală, pe care principiĭ calviniĭ nicĭ nu-lŭ maĭ întrebuințaŭ în actele sale publice, precum amŭ vĕdutŭ din diplomele citate maĭ susŭ. [1])

Dar dacă Mitropolitulŭ românescŭ ar fi rĕmasŭ „episcopŭ“ în adevĕratulŭ înțelesŭ alŭ cuvîntului, totŭ ar maĭ fi fostŭ ceva, însă elŭ a devenitŭ în era calvină, precum fórte bine se esprimă unŭ eruditŭ românŭ: „unŭ *masculus pictus* în mâna superintendentuluĭ calvinŭ“. [2])

Ținuturĭ întregĭ locuite de Românĭ aŭ fostŭ subtrase de sub jurisdicțiunea episcopuluĭ românescŭ din Alba-Iulia și supuse superintendenteluĭ calvinescŭ, fără de a cărui concesiune episcopulŭ românescŭ nu putea face nimicŭ în acele ținuturĭ. [3])

Condițiunile puse episcopilorŭ românescĭ cu ocasiunea denumiriĭ lorŭ în diferitele diplome ale principilorŭ calvinescĭ suntŭ dovadă eclatantă despre posițiunea miserabilă a episcopilorŭ românescĭ din Belgradŭ înainte de sfinta unire. Pentru ca să putemŭ fi maĭ

---

[1]) La Ciparĭu Acte și fragmente pag. 89.
[2]) Maĭorŭ ist. bis. pag. 72 și urm.
[3]) Archivŭ p. 618 și urm.
[4]) Archivŭ pag. 611.
[5]) Archivŭ pag. 609.

[1]) Ciparĭu: Acte și fragm. pag. 234—240 și Bariț: Părți alese din ist. Trans. v. I. pag. 210—214.
[2]) Ciparĭu ibid. p. 251.
[3]) Acte și fragm. pag. 256.
[4]) Archivŭ pag. 743.
[5]) Nilles Symb. v. I. pag. 249.
[6]) Nilles, Symb. I. pag. 387.
[7]) Nilles, Symb. I. pag. 387.

[1]) Vedĭ și I. M. Moldovanŭ în Archivŭ pag. 743.
[2]) I. M. Moldovanŭ în Archivŭ pag. 794.
[3]) Diploma luĭ G. Rákoczi la Maĭorŭ ist. bis. a Rom. pag. 72.

uşorŭ controlaţi în aserţiunile nóstre, ne provocămŭ numaĭ la diploma luĭ Michailŭ Apafi din 1680. [1])

Conformŭ condiţiuniĭ a 11-a din acéstă diplomă în sinodulŭ românescŭ nu se putea decide niciŭ o cestiune maĭ gravă fără de consensulŭ şi aprobarea superintendentelui calvinescŭ.

După condiţiunea a 12-a niciŭ unŭ protopopŭ nu se putea denumi orĭ depune fără de consensulŭ superintendenteluĭ.

După condiţiunea a 13-a orĭ ce causă judiciară maĭ momentósă trebuia să fie censurată şi aprobată de superintendentele calvinescŭ.

În sensulŭ condiţiuniĭ a 19-a episcopulŭ românescŭ chiarŭ şi în convocarea şi conducerea sinodului românescŭ (in indictione ac directione synodi generalis) trebuia să atîrne dela superintendente, ér după terminarea sinodului trebuia să se presente în persónă împreună cu maĭ mulţi protopopi în sinodulŭ bisericeĭ reformate, pentru ca aci să se revadă decisiunile aduse în sinodulŭ românescŭ, şi pentru ca în sinodulŭ calvinescŭ episcopulŭ românescŭ să-şĭ câştige cunoscinţă maĭ mare despre „adevĕrata religiune“ (cea calvinéscă) şi despre procedura eclesiastică, şi astfelŭ să pótă să înveţe şi pe aĭ sĕĭ în lucrurile acestea (ut rerum religionis verae processuumque ecclesiaticorum majorem notitiam addiscat, suosque deinde iisdem instituere valeat).

Dreptŭ are decĭ G. Bariţiŭ, cândŭ dice: *„Archiepiscopia şi Mitropolia Românilorŭ din ţĕrile acestea a fostŭ cassată prin potestatea politică a principilorŭ şi a dietelorŭ protestante celŭ puţinŭ cu nóuĕ decĭ de anĭ înainte de a păşi Atanasie la unire cu biserica Romeĭ“*.... ..... *„Mitropolitulŭ nu se maĭ bucura niciŭ măcar de jurisdicţiunea unuĭ superintendentŭ calvinescŭ, ci elŭ era numaĭ vicariulŭ calvinului.“* [2])

Astfelŭ stândŭ lucrulŭ, orĭ cine póte judeca, că ce falsităţĭ afirmă dlŭ Densuşanŭ, cândŭ ne vorbesce pe basa autorităţiĭ luĭ S. Klein despre aceea, că *„cum despoiară Iesuiţiĭ pe episcopiĭ nostri de titululŭ şi de prerogativele de mitropolitŭ; şi cum suprimară vechiulŭ titulŭ de Mitropolie a Belgradului“*.

Dar pentru Dumneḑeŭ! ce ar maĭ fi pututŭ lua Ieşuiţiĭ dela unŭ „Vlădică“, care era numaĭ *„masculus pictus în mânile superintendentului calvinŭ“, „numaĭ vicariulŭ calvinului“*? Şi de ce s'ar fi maĭ pututŭ despoia o Mitropolie, *„care a fostŭ cassată celŭ puţinŭ cu nóuĕ decĭ de anĭ înainte de a păşi Atanasie la unire cu biserica Romeĭ“*, şi pentru care titlulŭ acela mare era maĭ multŭ o ironie, decâtŭ realitate?

Însă nu a fostŭ de ajunsŭ, că înainte de unire Vlădica Belgraduluĭ ajunsese într'o stare atâtŭ de ticălósă, câtŭ nu putea juca niciŭ măcar o *„rolă aşa însemnată ca unŭ protopopŭ de frunte în ḑilele nóstre“*, [3]) ci elŭ a trebuitŭ să priméscă şi credinţa bisericeĭ calvinescĭ, precum se vede totŭ din condiţiunile diplomeĭ citate şi maĭ vîrtosŭ din condiţiunea a dóua, în vîrtutea căreia Vlădica a primitŭ „unŭ catechismŭ fórte blăstĕmatŭ în limba românéscă, în care sfintele taĭne, cinstirea icónelorŭ şi a móştelorŭ, posturile, slujbele bisericescĭ, călugăria şi alte tóte se lapĕdă; *tótă legea şi tóte ceremoniile sfinte se numescŭ închinare de idolĭ, superstiţiĭ şi lucrurĭ de nimica“*. [4])

Cu dreptŭ cuvîntŭ dice decĭ dlŭ I. M. Moldovanŭ, „că mitropolitulŭ (înainte de unire) era prin diploma de întărire nu numaĭ dependentŭ dela superintendentele reformatŭ, ci şi unitŭ cu reformaţiĭ“, şi că „în secululŭ alŭ 17-lea s'a datŭ unŭ nexŭ, unŭ felŭ de uniune între biserica română din Transilvania şi între cea calvină“. [5])

Este decĭ de compătimitŭ dlŭ Densuşanŭ, cândŭ cu mare emfasă ḑice în cercetarea sa istorică-*critică* (!) la pag. 23, că cu ocasiunea unirĭĭ din 1698 *„legea saŭ religiunea rĕmase întru tóte aceea-şĭ inviolabilă şi nealterată. Dreptulŭ canonicŭ acela-şĭ nemodificatŭ. Independinţa bisericéscă neatinsă.... Biserica română de Alba-Iulia remase întocmaĭ ca maĭ înainte Biserică română autocefală.“*

Dlŭ Densuşanŭ presupune, că înainte de unire mitropolitulŭ nu atîrna dela nimenĭ, şi prin urmare biserica luĭ era autochefală, pe cândŭ în realitate *„elŭ se supunea împreună cu totŭ sinodulŭ sĕŭ dictamenilorŭ superintendentelui calvinŭ“* [1]) şi astfelŭ nu numaĭ avea de capŭ pe superintendentele calvinescŭ, ci-şĭ perduse şi capulŭ sĕŭ propriŭ, umilindu-se în modulŭ celŭ maĭ ruşinătoriŭ, ce se póte închipui. Asemenea îşĭ închipuesce dlŭ Densuşanŭ, că biserica românéscă înainte de unire era autonomă şi independentă, pe cândŭ ea în realitate se guverna, nu după legile sale propriĭ, (ceea ce constitue adevĕrata autonomie,) ci după legile dictate de calvinĭ, dela carĭ atîrna până şi în cestiunĭ de administraţiune. Maĭ departe îşĭ închipuesce dlŭ Densuşanŭ, că unirea a găsitŭ biserica românéscă cu dreptulŭ sĕŭ propriŭ orientalŭ, pe cândŭ în realitate mitropolitulŭ şi sinodulŭ sĕŭ trebuia să mérgă în sinodulŭ reformatŭ, ca să înveţe a tracta afacerile religiuniĭ şi procedura eclesiastică. În fine îşĭ închipuesce dlŭ Densuşanŭ, că înainte de unire religiunea orientală n'a fostŭ de locŭ violată şi alterată, pe cândŭ în faptă nu numaĭ a fostŭ violată şi alterată, ci şi schimbată în esenţă, adecă în lucrurile de credinţă, şi înlocuită în parte mare cu religiunea calvinéscă, rĕmânĕndŭ întregĭ numaĭ formele esterne rituale din biserica orientală, carĭ încă se considerauŭ numaĭ de superstiţiĭ.

Este decĭ absurdŭ a ḑice, că prin unire auŭ rĕmasŭ tóte aşa, precum auŭ fostŭ, căcĭ dacă ar fi rĕmasŭ aşa, nimenĭ nu ne-ar fi primitŭ în sinulŭ bisericeĭ catolice, ci ne-amŭ fi calvinitŭ şi póte magiarisatŭ cu totulŭ.

(Va urmá.)

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Tu sciĭ, înaltă dómnă,“ începu Cherias, „tu cunoscĭ însufleţirea ostiĭ pentru fiuluĭ tĕŭ. Ostaşiĭ sciŭ de întîmplarea scandalósă, şi fiesce care se privesce de interesatŭ. Ca unŭ focŭ a pătrunsŭ scirea între ostaşĭ, şi în Termopile nicĭ nu grăescŭ despre altceva. — Cine va maĭ merge în viitoriŭ, ca să se lupte cu barbariĭ, cândŭ pe nevestele şi surorile nóstre nu le scimŭ sigure acasă? — aşa se întrébă ostaşiĭ. — Cine va maĭ păzi pe Cesarulŭ, cândŭ elŭ însu-şĭ se face răpitoriulŭ nostru în absenţa nóstră? — Da, o parte a ostaşilorŭ s'a şi postatŭ înaintea palaţuluĭ luĭ Tiberiŭ şi a cerutŭ eliberarea fiiceĭ Emilianilorŭ. Li-s'a rĕspunsŭ, să nu se intereseze de lucrurĭ, ce pe eĭ nu-ĭ privescŭ. Atunci garda pretoriană ĭ-a şi alungatŭ. Acésta însă pe noĭ nu ne reţine câtu-şĭ de puţinŭ, ca planulŭ nostru să-lŭ ducemŭ în deplinire.“

După o scurtă înţelegere s'auŭ despărţitŭ, ca fiesce care să-şĭ vadă de împlinirea misiuniĭ sale.

XXXI

Pe cândŭ mama îndura óre amare, şi în sufletulŭ fiuluĭ eĭ se oglinda adese chipulŭ Estireĭ, — pe câudŭ esaltatulŭ Tellus vĕrsa focŭ şi însufleţire între gladiatorĭ şi ostaşĭ. pe atunci Veleiŭ Paterculŭ încă şĭ-a ieşitŭ din cunoscuta sa moderaţiune.

Acestŭ bărbatŭ, pe carĭ unŭ privitoriŭ superficialŭ l'ar fi socotitŭ între curteniĭ nepăsătorĭ, şi a cărui eleganţă şi maniere de multe orĭ le imita chiarŭ şi curtea, avea în sine ceva multŭ maĭ înaltŭ, maĭ spiritualŭ, care însă se perdea în traiulŭ luĭ celŭ comodŭ, şi acestŭ ceva fórte arare orĭ primia espresiune, dacă nu în vorbirile luĭ, celŭ puţinŭ în scrierĭ. Despre caractĕrulŭ luĭ fórte nobilŭ întru adâncimea luĭ, dară la faţă închisŭ ne este dovadă acelŭ casŭ rarŭ, că deşi Paterculŭ şi îngrozitoriulŭ Seianŭ eraŭ prietinĭ, fraţiĭ aşa ḑicêndŭ, în analele faptelorŭ celorŭ negre ale luĭ Seianŭ şi Tiberiŭ Paterculŭ nu se amintesce niciŭ odată. Se vede dar, că între caracterele lorŭ era o deschilinire mare. De aci ne convingemŭ, că Paterculŭ avea despre onóre şi despre curăţenia inimeĭ ideĭ niciŭ decum comune pentru unŭ păgânŭ. Pe lângă aceea cu puterea sa de a se ridica preste intrigĭ, linguşirĭ şi micele certe ale curţiĭ ni-lŭ închipuimŭ ca pe unŭ omŭ simpaticŭ. De cândŭ a vĕḑutŭ însă pe Agata maĭ întâiŭ, simţia, cum unŭ linŭ farmecŭ îĭ dă putere şi fiinţa luĭ î-o umple cu voe şi viaţă. Închisŭ însă, cum era, n'a descoperitŭ niminĭ niciŭ cu celŭ maĭ micŭ semnŭ cele ce se petreceauŭ cu elă. În ḑiua după sosirea Aglaeĭ în Roma îlŭ găsimŭ în tricliniulŭ caseĭ sale ocupându-se cu unulŭ din opurile sale. Lucrulŭ mergea însă fórte anevoe, căcĭ gândulŭ luĭ se întorcea mereŭ la tînĕra prinsoneră, pentru care elŭ a făcutŭ deja maĭ multe încercărĭ, ca să o mântuéscă din ghiarĕle tigruluĭ. Chiarŭ bine ĭ-a venitŭ, cândŭ sclavulŭ întrându îĭ anunţă visita mediculuĭ Charicles.

„Ultă la savantulŭ,“ ḑise Charicles, „ce chiarŭ şi înaintea nóstră a medicilorŭ se ocupă în linişte! Tu eştĭ vrednicŭ de invidia ómenilorŭ, tribune! Petrecĭ în tótă liniştea, cândŭ oraşulŭ întregŭ e cuprinsŭ de o agitare fără pereche! Nu sciĭ, că la Tiberiŭ a fostŭ unŭ mare sfatŭ din pricina rescóleĭ de ierĭ a ostaşilorŭ? Pentrucă Tiberiŭ a răpitŭ o fată nobilă, pentru care chiarŭ Germanicŭ va apela la împĕratulŭ?“

„Pe Marte! Mĕ puneĭ în încremenire, medice!“ Şi Paterculŭ făcea o faţă surprinsă şi óre cum de îndoélă. „Să fie adevĕrată, că o tînĕră nobilă s'a răpitŭ?“

Charicles a străbătutŭ însă prin masca luĭ. „Făţărnicia îţĭ şede rĕŭ, tribune,“ îĭ ḑise cu căldură. „Pare că tu aĭ sci maĭ puţinŭ decâtŭ mine! Şi poţĭ tu gândi şi numaĭ pe o clipă, că eŭ am venitŭ, să te tradezŭ? De totŭ altceva m'a adusŭ aci. Sciĭ prea bine, că eŭ suntŭ în prietinie acum de multŭ cu familia aceea aşa de aspru lovită. Eŭ am scăpatŭ de mórte pe bravulŭ Paulŭ. Pentru altulŭ nu m'aşĭ fi espusă unuĭ conflictŭ cu Tiberiŭ şi n'aşĭ fi făcutŭ unŭ drumŭ aşa de lungŭ. Acum e vorba de sora luĭ. Îţĭ jurŭ pe totŭ, ce am maĭ sfîntŭ, că m'am hotărîtŭ, să o otrăvescŭ maĭ bucurosŭ decâtŭ să o maĭ vĕḑŭ suferindŭ.“

Paterculŭ era pĕtrunsŭ până în adânculŭ inimeĭ, şi totuşi maĭ căuta să se ascundă. Eiŭ se ridică şi începu a mĕsura chilia tăcêndŭ.

„Aicĭ e Dionisiŭ, pe care-lŭ cunoscĭ, şi care viaţa şi-a pus'o în joculŭ, ca să scape pe sora prietinuluĭ sĕŭ, — aicĭ suntŭ eŭ, care am mântuitŭ pe Paulŭ, şi sciŭ prea bine, cum stă lucrulŭ şi cu tine, tribune, — şi totŭ vreĭ să tăĭnuescĭ simţemintele tale?“

„Dacă prin acésta v'am făcutŭ o nedreptate, apoĭ e maĭ mare a ta, că îmĭ facĭ învinuirĭ,“ ḑise tribunulŭ. „Precauţiunea e

---

[1]) Acte şi fragm. pag. 60.

[2]) Părţĭ alese din ist. Transilvanieĭ v. I. pag. 210 şi 211.

[3]) I. M. Moldovanŭ Spicuire în ist. bis. a Rom. pag. 17.

[4]) Malorŭ ist. bis. a Rom. pag. 72.

[5]) Archivŭ pag. 795 şi 796, unde cestiunea acésta este desvoltată pe largŭ cu doveḑi puternice.

[1]) I. M. Moldovanŭ, Archivŭ pag. 794.

mai bună ca tóte din lume, şi o vorbă e de ajunsŭ —"

„Ca să sdrobescĭ fascele lictorilorŭ, de sigurŭ," îi rĕspunse Charicles. „Dar acestŭ casŭ e prea seriosŭ, e prea grozavŭ."

„Vino, medice, vino, să judecămŭ cu sânge rece —"

„Acum eştĭ cuminte," îi ḑise Elinulŭ. „Înaintea unuĭ medicŭ arare orĭ potŭ rĕmâné tóte ascunse, şi dacă vreĭ o satisfacţie, ascultă, că sermana fiinţă, pe care o cercetezŭ eŭ din porunca luĭ Tiberiŭ, acelŭ sermanŭ sufletŭ, ce-ţĭ umple inima de milă, repeţesce de multe orĭ numele tĕŭ, ca şi cum tu aĭ fi singurulŭ eĭ mântuitoriŭ."

„Bine," rĕspunse Paterculŭ schimbându-şĭ colórea feţeĭ de maĭ multe orĭ. „Vreŭ să-ţĭ descoperŭ fără înconjurŭ, că eŭ iubescŭ pe pacienta ta, ce aşa de multŭ se deschilinesce de femeile Romeĭ, o iubescŭ aşa, precum îmĭ iubescŭ viaţa. Dacă gândurile nóstre se întîlnescŭ, nu sciŭ. Fiindŭ însă că nu scie nimica despre întórcerea fratelui sĕŭ, aşa póte s'a întorsŭ cu gândulŭ la mine. Şi ce ar trebui să facŭ?"

„Las, că voiŭ întocmi eŭ lucrulŭ!" rĕspunse Charicles. „Într'adevĕrŭ, tribune, te găsescŭ într'o stare vrednică de compătimitŭ."

„Spune-mĭ, medice, cum se află ea?"

„Am găsit'o într'o stare, câtŭ să-l plângĭ de milă. Câtŭ a vĕḑutŭ pe Plancina, a leşinatŭ. Când am deşteptat'o, mi-a căḑutŭ în grumazĭ, mĭ-a sărutatŭ mânile şi a plânsŭ şi m'a conjuratŭ, să o scapŭ. Eŭ am făcutŭ totŭ, ce mi-a fostŭ posibilŭ, ca să o mângâiŭ. Ĭ-am promisŭ, că o voiŭ elibera, şi când voiŭ veni aĭ eĭ în Roma, nimica nu va rĕmâné necercatŭ pentru ea. Sermana a rîsŭ şi a plânsŭ în aceea-şĭ rĕsuflare. Dionisiŭ ḑice, să o scapŭ prin o tinctură, ce îi dă colórea de omŭ mortŭ."

Paterculŭ scóse unŭ strigătŭ de durere. „Dar şi acésta va fi prea târḑiŭ!"

„Medice!" strigă tribunulŭ şi rĕmase ca fulemnitŭ. „A poruncitŭ monstrulŭ, să o omóre?" ḑise elŭ după o pausă.

„Nu sciŭ, ce s'a hotărîtŭ anume, dar sciŭ, că are să se rĕspundă ostaşilorŭ şi gladiatorilorŭ, — şi maĭ cu samă ca să-şĭ spele mânile înaintea luĭ Germanicŭ, — că nicĭ o fecióră nu s'a răpitŭ, ér celŭ ce maĭ nutresce încă îndoélă, n'are decâtŭ să rĕscoléscă întrégă casa Calpurnică."

„A, ḑeilorŭ! Şi unde vorŭ să ducă pe Agata?"

„Acolo, unde să nu maĭ aibă lipsă de medicinele mele," ḑise Charicles mişcându din umerĭ. „Tu sciĭ pe Tiberiŭ."

Romanulŭ se înfioră. „Cine a fostŭ în consiliŭ?" întrebă elŭ. „A fostŭ şi Seianŭ?"

„Acésta nu o sciŭ. Numaĭ despre Lygdus sciŭ, despre acelŭ miserabilŭ, care a decapitatŭ pe unŭ bărbatŭ pentru o monetă de aurŭ, pe o femee pentru unŭ scrupulŭ şi pe unŭ băĕtŭ pentru unŭ denarŭ de argintŭ."

„Taci, pentru toţĭ ḑeiĭ, taci, medice! Agata trebue să se scape, şi încă în acestŭ momentŭ —"

„Aşa ḑice şi Dionisiŭ, — dar cum?"

Paterculŭ după o scurtă meditare s'a aşeḑatŭ la masa de scrisŭ. Planulŭ luĭ îi era gata.

Elŭ chemă pe unŭ sclavŭ cu numele Ergasilŭ, sciitoriŭ de profesiune, de arta căruia însă până acum încă nu se folosise stăpânulŭ luĭ. „Şeḑĭ aci," îi ḑise arĕtându-ĭ unŭ scaunŭ şi căutându o cólă de pergamenă fină auritŭ, „şi scrie, ce-ţĭ voiŭ dicta."

Apoĭ îi dictă următóre:

„. . . . . trimite salutările sale . . . ."

Tu cunoscĭ aci alăturatulŭ inelŭ de sigilatŭ. Câtŭ ce-lŭ veĭ vedé, ĭea atâta ostăşime, câtă creḑĭ, că-ţĭ va fi de lipsă, şi mergĭ grabnicŭ către . . . . Acolo veĭ întra şi veĭ lua cu forţa pe . . . . şi o veĭ duce împreună cu acestŭ ineliŭ la . . . . Rĕmaĭ sănĕtosă!"

Ér punctele le umplu Paterculŭ. Şi după ce i-a spusŭ, să-şĭ alégă dintre caiĭ din grajdŭ, îi porunci, ca în aceea-şĭ ḑi să fie la o adresă anumită în Neapolŭ.

Tribunulŭ luă a dóua cólă şi scrise câteva şire unuĭ prietinŭ cu numele Hegio în Neapolŭ. Îlŭ rugă în scrisóre, ca să priméscă calulŭ de darŭ, ér în schimbŭ să mijlocéscă sclavuluĭ sĕŭ Ergasilŭ unŭ serviţiŭ pe o nae, ce ar merge spre Africa, ér până atunci să-lŭ ţină în casa sa. Apoĭ închise scrisórea sigilându-o cu inelulŭ sĕŭ propriŭ.

În scrisórea cea dintâiŭ a completatŭ Paterculŭ imitându scrisórea sclavuluĭ: „Cesarulŭ Augustŭ . . . . prefectuluĭ Seianŭ . . . . casa Calpurnică . . . . tinĕra Agata . . . . tribunulŭ militarŭ Paulŭ."

După ce a sigilatŭ scrisórea cu sigilulŭ împĕrătescŭ, a adresat'o: „Generaluluĭ pretorianilorŭ Seianŭ." Ér întrându din noŭ în odae, a dictatŭ sclavuluĭ adresa celeĭalalte scrisorĭ „Veleiŭ Paterculŭ Questoruluĭ Hegio", ca sclavulŭ să crédă, că acésta e epistola, ce ascris'o elŭ. Apoĭ i-a demandatŭ, ca îndată să pornéscă cu ea la Neapolŭ. (Va urma.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(49) 1—1

Anunţŭ de licitaţiune.

Prin acésta se aduce la cunoscinţa On. Publicŭ, că locululŭ constătoriŭ din arătoriŭ şi fînaţŭ alŭ fonduluĭ basilitanŭ de pe otarulŭ Ciufuduluĭ numitŭ „Slatina de susŭ" şi celŭ de pe otarulŭ comuneĭ Tŭr numitŭ „Tîrnava séca, Fiscăŭ, şi Slatina de josŭ" în 14 Decembre st. n. a. c. la 2 óre postmeridiane se vorŭ esarenda separatŭ prin licitaţiune publică în cancelaria Domnuluĭ advocatŭ Dr. Iacobŭ Brêndușanŭ, unde condiţiunile de licitaţiune fiindŭ depuse se potŭ vedé.

Blaşiŭ în 7 Decembre 1893.

Administraţiunea fondului basilitanŭ.

JOSIFU GAVORA (3) 23—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

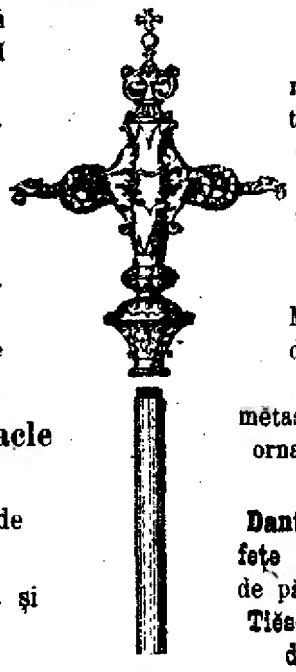

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, cruci** de părete şi de scólă. **Tĭesĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franc.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 42—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 16 Decembre 1893. Numĕrulŭ 50.

Căsătoria civilă şi libertatea consciinţei.

*** Nu preste multŭ timpŭ ţara întrégă va avé prilejŭ, să urmeze cu luare aminte sfătuirile parlamentare privitóre la proiectulŭ de lege pentru întroducerea căsătoriei civile, cu care guvernulŭ voesce nesmintitŭ şi cu orî ce preţŭ să fericéscă ţara.

Atuncî ca puţine orî de altă dată se va da prilejŭ a auḑi din gura ministrilorŭ şi a parlamentarilorŭ, că liberalismulŭ nu mai póte amâna întroducerea căsătoriei civile, căcî altcum s'ar tăgădui elŭ pe sine însu-şi. Vomŭ auḑi atuncî jurăminte din tóte părţile, că ocârmuirea cu proiectulŭ acesta nu voesce să vateme nicî biserica nicî libertatea consciinţei, precum ne-a încredinţatŭ şi ministrulŭ dreptăţii Szilágyi, cândŭ a pusŭ proiectulŭ pe masa dietei.

Se plătesce dară, să căutămŭ numai unŭ picŭ în faţa proiectului, şi să vedemŭ, este elu óre prietinŭ orî duşmanŭ alŭ libertăţii consciinţei?

Ce este libertatea consciinţei aşa, precum o definesce însu-şi liberalismulŭ? Este putinţa cetăţenilorŭ de a trăi fiesce care după credinţa şi legile bisericei sale, fără ca statulŭ să-i pună în cale nicî o pedecă.

Acum credinţa bisericei catolice este, că la creştini căsătoria este o taină sfîntă. De unde fiindŭ că numai biserica are dreptulŭ de a face legi privitóre la sfintele taine, numai biserica are dreptŭ a judeca, cândŭ este taina adevĕrată şi cândŭ nu, ḑela sine urmézŭ, că consciinţa credincioşilorŭ numai atuncî este şi póte fi liniştită, cândŭ eî sciŭ, că aŭ închiatŭ căsătoria după legile bisericei, aşa câtŭ închiând'o aŭ primitŭ acésta taină, şi nu aŭ închiatŭ numai o legătură civilă. Şi asta cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că biserica nu ĭertă fiilorŭ sĕi, să trăéscă laolaltă ca căsătoriţi, decâtŭ după ce aŭ primitŭ taina căsătoriei, şi orî ce altŭ traiŭ, ce nu-şi are rădăcina în taina acésta, înaintea bisericei este unŭ pĕcatŭ.

De câte orî dară cineva se pune în cale, şi pe credincioşi orî nu-l lasă să închie căsătoria după legile bisericei, orî trage la sine dreptulŭ de a judeca despre căsătorie, totdeuna face amară silă consciinţei credincioşilorŭ, căcî îi silesce să închie căsătoria împotriva consciinţei lorŭ; şi fiindŭ că o atare căsătorie judecată după credinţa lorŭ religiósă nu e căsătorie, ci pĕcatŭ, aşa îi silesce la pĕcate, de unde apoi urmézŭ o turburare câtŭ se póte mai chinuitóre a sufletului lorŭ.

Acum care este pe scurtŭ cuprinsulŭ proiectului de lege cu privire la căsătoria civilă? Statulŭ ḑice cu îngânfare: Eŭ nu vreŭ să sciŭ de aceea, că este căsătoria pentru cineva taină orî nu. Înaintea mea ea este numai unŭ contractŭ civilŭ. De unde eŭ voiŭ face legi, după carî să se închie acestŭ contractŭ, şi numai eŭ singurŭ voiŭ judeca, cândŭ e cu putere contractulŭ acesta şi cândŭ nu. Dacă însă statulŭ în facerea legilorŭ sale privitóre la căsătoria civilă s'ar povĕţui de acelea-şi principii ca şi biserica, atuncî sila făcută consciinţelorŭ totŭ nu ar fi aşa mare, căcî credincioşii atuncî n'ar veni în starea aceea neplăcută, câtŭ căsătoria lorŭ să pótă fi cu putere înaintea legilorŭ civile şi fără putere înaintea legilorŭ bisericescî. Proiectulŭ de sub vorbă însă este departe, fórte departe de a fi după principiile bisericei. Aşa ca să pomenimŭ numai o împrejurare, proiectulŭ nu voesce să scie de aceea, cumcă căsătoria este o legătură, carea între creştinî numai prin mórte se póte desface. Chiarŭ dimpotrivă, proiectulŭ cuprinde mai multe pricinî, pentru carî căsătoria se póte desface şi afară de întîmplarea morţii. Ce urmézŭ de aci? Încurcătura aceea, carea nu odată se va întîmpla, de căsătoria unuî credinciosŭ după legile statuluî va fi cu putere, după legile bisericei fără putere, şi întorsŭ; de altădată unŭ credinciosŭ după legile statuluî va fi despărţitŭ, câtŭ va puté trece la altă căsătorie, după ale bisericei însă nu. Şi aşa în sufletulŭ acestorŭ credincioşi totŭ mereŭ ajunge în o luptă grea şi chinuitóre simţemîntulŭ religiosŭ cu datorinţele cetăţenescî. De va asculta de statŭ, îlŭ pedepsesce biserica, căcî nu-î recunósce căsătoria; de va asculta de biserică, îlŭ va pedepsi statulŭ, căcî nu-lŭ împărtăşesce de urmările cetăţenescî ale căsătorieî, copiiî nu-î recunósce de legiuiţi, şi aşa mai departe.

Întrebămŭ acum, este acésta liber-

Feuilleton.

O aniversare de o sută de anî.

Lumina ḑileî a vĕḑut'o în Paris în 1 Augustŭ 1793, va să ḑică pe timpulŭ revoluţiuniî francese. Părinţiî, naşiî l-aŭ fostŭ revoluţionarî de frunte.

Nascerea î-a fostŭ salutată cu aclamărî revoluţionare. La légănŭ l-aŭ resunatŭ totŭ numai cântece de resvrătire, zângănitŭ de arme, vaete de răniţi şi ciungăriţi.

Şi totŭ să te mai miri, că viaţa întrégă î-a fostŭ o revoluţiune, o resvrătire continuă împotriva domnieî contrariloră sĕî de principiî? Să te mai miri, că şi acum la vrîstă de 100 de anî totŭ numai de resvrătirî şi resturnărî viséză? Învingerea primă a câştigat'o în patria sa, în Francia, dar resturnările de acolo nu l-aŭ fostŭ de ajunsŭ. Rîndŭ pe rîndŭ a trecutŭ şi în alte ţĕrî cercândŭ, să sguduéscă stările, ce nu-î eraŭ pe placŭ.

Întimpinat'a în multe locurî resistinţă înverşunată, dar înḑĕrĕtnicia-î neînfrântă a delăturatŭ pedecî, a învinsŭ greutăţi şi şi-a croitŭ cale mai în tóte ţĕrile din jurŭ.

Pentru tótă lume nu aşi vre, să-mî fie rĕŭ înţelesŭ cuvintele, şi decumva încă nu aţi ghicitŭ, ţinŭ a vĕ spune câtŭ mai îngrabă, că revoluţionarulŭ de 100 de anî e *metrulŭ* cu familia sa, *mĕsurile*, ce îî pórtă numele.

O adevĕrată furie de schimbărî şi înoirî cuprinse inimele ómenilorŭ din vremurile de tristă amintire ale revoluţiuniî francese. Voiaŭ să nimicéscă, să sdrobéscă totŭ, ce le-a rĕmasŭ moştenire din moşi strămoşi. Voiaŭ să desrădăcineze şi spulbere în vîntŭ aseḑămînte, moravurî, religiune, şi pe urma acestora să smulgă din pepturile ómenilorŭ până şi idea luî Dumneḑeŭ.

Rîurî de sânge aŭ cursŭ, şi în undele acestea roşiî aŭ cercatŭ să înece aşeḑămintele trecutului şi pe ruinele lorŭ să-şi zidéscă unŭ viitoriŭ de glorie şi fericire.

Aşeḑămintele din vremurile aceste s'aŭ spulberatŭ în vîntŭ mai tóte, rîndŭ pe rîndŭ, şi numai câteva din ele aŭ ajunsŭ până la noî, ca vestitorî aî uneî sguduiriî fără pereche.

Mĕsurile metrice suplinescŭ o lipsă arḑĕtóre, corĕspundŭ uneî trebuinţe de multŭ simţite, şi cu tóte acestea abia numai în timpulŭ din urmă aŭ pututŭ afla întrare în alte ţĕrî. Ţi-ar veni să creḑi, că mirosulŭ de sânge din acelea vremurî a rĕmasŭ ca unŭ blăstĕmŭ asupra lorŭ, aprópe unŭ vécŭ întregŭ.

Câte ţinuturî, atâtea obiceiurî, câte ţĕrî atâtea mĕsurî, aşa s'a pomenitŭ lumea din négra vechime. Vedeaŭ mulţi, că astfelŭ nu e bine, vedeaŭ, că nisce mĕsurî uniforme primite în tóte ţĕrile ar uşura nespusŭ de multŭ comerciulŭ între împĕrăţiile vecine şi ar pune capĕtŭ la atâtea neînţelegerî şi neajunsurî. Vedeaŭ, dar ḑela vĕḑute şi până la făcute e cale lungă şi spinósă, şi spiniî din cale aŭ spăriatŭ pe mulţi, ér pe ceî ce fără témă aŭ pornitŭ pe ea înainte, î-aŭ înghimpatŭ şi sângeratŭ.

În vechime, dacă simţiaî lipsă, să-ţi mĕsurî locului, ţi-lŭ mĕsuraî cu paşiî. Şi astăḑî încă mai poţi vedé uneorî pe moşierî încunjurându-şi locului în paşi mĕsuraţi şi cercându, să-şi dea samă, nu cumva l'a înşelatŭ ingineriulŭ cu mĕsurile luî neînţelese. Şi stăpâna caseî îşi pune mâna ḑela cóte în josŭ şi cércă, să afle, câtă pândă î-a eşitŭ din tortulŭ resucitŭ de mâna eî neobosită.

Eî, dar paşi, picióre, schiópe, palme, cóte găsescî de multe soiurî! Altele suntŭ mĕrunte, unele mai mărişóre, şi érăşi altele marî, de aî dorî, să cumperî, dar nu să vinḑî cu ele.

tate de consciință? Dacă aceésta este libertate de consciință, atunci libertate de consciință a fostŭ și în împĕrăția romană veche pe timpulŭ gónelorŭ, cândŭ statulŭ poruncia închinarea la idolĭ, ceea ce biserica opria, și așa creștiniĭ eraŭ totŭ mereŭ între focŭ și apă.

Acésta este libertatea consciinței pentru fiiĭ bisericeĭ catolice după proĭectulŭ de lege alŭ căsătorieĭ civile.

Din norocire pentru statŭ și din nenorocire pentru biserica catolică creștiniĭ gr. resăriteni, protestanții, reformații și unitariĭ prin căsătoria civilă nu se potŭ simți jigniți în libertatea consciinței, precum pe dreptulŭ se simțescŭ catoliciĭ de amîndóuĕ riturile.

Mai întâiŭ, ce se ține de creștiniĭ gr. resăriteni, adevĕratu că și după credința bisericeĭ lorŭ căsătoria este o sfîntă taĭnă a bisericeĭ. Eĭ însă în imperiulŭ bizantinŭ s'aŭ supusŭ tuturorŭ legilorŭ statuluĭ cu privire la căsătorie, pe carĭ le-aŭ primitŭ și gr. resăriteniĭ de pe la noĭ, va să dică aŭ recunoscutŭ dreptulŭ de legislațiune alŭ statuluĭ în trebile de căsătorie. Și așa statulŭ magiarŭ cu legile sale privitóre la căsătorie face numaĭ aceea, ce a făcutŭ deja de multŭ statulŭ bizantinŭ, fără ca biserica gr. resăritĕnă să-ĭ stea împotrivă. De unde eĭ tare nicĭ nu se potŭ plânge împotriva căsătorieĭ civile, nefiindŭ aceea în opusĕțiune cu principiile lorŭ. Și în România de pildă gr. resăriteniĭ s'aŭ și supusŭ fără murmurare căsătorieĭ civile.

Ce privesce pe protestanți, reformați și unitarĭ, după dogmele bisericeĭ lorŭ căsătoria nu este o taĭnă sfîntă, ci este unŭ lucru lumescŭ, a căruĭ regulare e de competința statuluĭ. De unde în Ungaria propriŭ ḑisă și până acum pentru protestanți și reformați forulŭ competentŭ în trebile de căsătorie aŭ fostŭ și suntŭ tribunalele civile. Și așa pentru eĭ căsătoria civilă nu este ceva noŭ, care să le facă silă consciinței. Dacă însă și dintre gr. resăriteni, protestanți și reformați uniĭ se împotrivescŭ căsătorieĭ civile, o facŭ acésta nu din motivulŭ vătĕmăriĭ libertățiĭ consciinței, cum facŭ catoliciĭ, ci maĭ multŭ din motive lumescĭ și trecĕtóre, cum este de pildă, că prin căsătoria civilă luându-se judicatura matrimonială din mânile cleruluĭ, acesta îșĭ perde unŭ isvorŭ însemnatŭ de venitŭ.

Fiiĭ bisericeĭ catolice însă în țară suntŭ în maĭoritate covîrșitóre nu numaĭ față cu celealalte confesiunĭ singuratice, ci și față cu tóte laolalte luate. Lorŭ însă, și prin urmare maĭorității cetățenilorŭ prin căsătoria civilă li-se atacă credința, consciința, și li-se gătesce o stare sufletéscă câtŭ se póte maĭ penibilă.

Întrebămŭ acum, însémnă acésta libertate de consciință? Însémnă asta, că ocârmuirea prin proĭectulŭ acesta nu voesce să vateme libertatea consciinței? Însémnă acésta întroducerea uneĭ instituțiunĭ liberale în țară?

În adevĕrŭ, că maĭ neliberalŭ ca liberalismulŭ ocârmuitorilorŭ nostri nu este nimicŭ pe lume.

Proĭectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.
(Continuare.)

Capitolulŭ III.

Închiarea căsătorieĭ.

§. 32. La închiarea căsătorieĭ e necesară învoirea liberă a părțilorŭ. Silă, greșélă și confundare eschidŭ învoirea liberă.

§. 33. Închiarea căsătorieĭ nu se póte lega de timpŭ orĭ condițiune. Astfelŭ de reservație se privesce de neesistentă.

§ 34. Închiariĭ căsătorieĭ îĭ premerge vestirea.

Vestirea căsătorieĭ o potŭ cere logodițiĭ în persónă, orĭ prin representanțiĭ lorŭ legalĭ orĭ persóne plenipotențate de eĭ anume spre scopulŭ acesta.

Vestirea o sevârșesce purtătoriulŭ matriculeĭ.

§. 35. Căsătoria trebue să se vestéscă în comuna aceea, care e domiciliulŭ ordinarŭ alŭ logodițilorŭ.

Dacă aŭ domiciliĭ ordinare deosebite orĭ maĭ multe, vestirea are să se sevârșéscă în fiesce care domiciliŭ.

Dacă în domiciliulŭ lorŭ ordinarŭ celŭ maĭ de pe urmă încă nu locuescŭ de treĭ lunĭ, căsătoria are să se vestéscă și în domiciliulŭ acela alŭ lorŭ ordinarŭ, care a premersŭ nemijlocitŭ.

§. 36. În lipsa unuĭ domiciliŭ ordinariŭ vestirea are să se sevârșéscă în comuna aceea, în care petrecŭ logodițiĭ, și dacă încă n'aŭ trecutŭ treĭ lunĭ, de cândŭ petrecŭ eĭ acolo, are să se sevârșéscă și acolo, unde aŭ petrecutŭ maĭ pe urmă treĭ lunĭ. Dacă astfelŭ de domiciliŭ nu se póte constata, căsătoria are să se vestéscă și în locŭlŭ de competință comunală orĭ de nascere alŭ logodițilorŭ.

Dacă nu se póte constata nicĭ locŭlŭ de competință comunală, nicĭ celŭ de nascere, purtătoriulŭ matriculeĭ publică vestire regnicolară. În casŭ de acesta căsătoria este ĭertatŭ a se închia numaĭ după împlinirea alorŭ treĭ lunĭ computate dela publicarea vestiriĭ.

§. 37. Vestirea o dispune acelŭ purtătoriŭ alŭ matriculeĭ, care este îndreptățitŭ a conlucra la închiarea căsătorieĭ. (§. 48) Între doĭ îndreptățițiĭ de aceștia potŭ să alégă logodițiĭ.

Dacă purtătoriulŭ matriculeĭ dispune vestirea, asta o sevârșesce în cercŭlŭ sĕŭ propriŭ, de odată recércă spre esecutarea eĭ pe aceĭ purtătorĭ de matriculă, în a cărorŭ cercurĭ încă are să se vestéscă căsătoria (§§. 35, 36).

Cești din urmă suntŭ datorĭ a esecuta vestirea fără amânare și pe purtătoriulŭ de matriculă, care a recercatŭ, a-lŭ încunoscința despre împlinirea eĭ, pe lângă comunicarea impedimentelorŭ, carĭ eventualŭ se vorŭ fi denunțatŭ.

§. 38. Vestirea se póte dispune numaĭ atuncia, dacă părțile documentézĕ înaintea purtătoriuluĭ matriculeĭ, că aŭ recerințele statorite prin lege pentru închiarea căsătorieĭ.

Logodițiĭ suntŭ datorĭ a produce atestatele sale deosebite de nascere, învoirea representantelui legalŭ și a părinteluĭ necesară la închiarea căsătorieĭ, respective încuviințarea oficiuluĭ tutoralŭ (§§ 10—13), documentele publice, carĭ dovedescŭ încetarea, declararea de invalidă a căsătorieĭ de maĭ înainte orĭ declararea de mortŭ a soțuluĭ de căsătorie (§§ 16, 24), permisiunea superiorității bisericescĭ (§ 28), precum și permisiunea necesară în sensulŭ legiĭ militare (§ 29) și documentulŭ despre cauțiunea militară recerută prin statutele esistente.

Dacă purtătoriuluĭ de matriculă împrejurările faptice îĭ suntŭ cunoscute în modŭ nemijlocitŭ orĭ îĭ suntŭ dovedite în modŭ vrednicŭ de credință: — afară de permisiunea amintită în §§ 28 și 29 și de documentulŭ despre cauțiunea militară — póte să dispen-

---

Vĕ puteți închipni stările idilice, de carĭ amŭ avé parte pe lângă aceste mĕsurĭ după natură. La totŭ pașulŭ aĭ puté să audĭ blăstĕmurĭ de „seca-ți-ar“ mĕsura, „usca-ți-s'ar“, „rĕmâné-ți-ar strîmbă, să nu ți-o maĭ poți întinde“. La totŭ pașulŭ aĭ puté să vedĭ degete scrintite, cóte rupte de târgoveții neîndestuliți cu mĕsurarea.

Și totuși strămoși de strămoșiĭ nostri multă vreme totŭ numaĭ cu de acestea s'aŭ folositŭ. Firesce lorŭ le-a fostŭ maĭ ușorŭ, fiindŭ dedați cu maĭ puține trebuințe și nefiindŭ atâtŭ de lacomĭ ca nepoțiĭ lorŭ de acuma.

Dar aŭ simțitŭ și eĭ greutățile, îndată ce le-aŭ maĭ crescutŭ trebuințele și aŭ venitŭ în atingere maĭ désă, vecinĭ cu vecinĭ, țĕrĭ cu țĕrĭ, semĕnții cu semĕnții.

Toți își aveaŭ mĕsurile lorŭ făcute după natură, și fiindcă natura nu făcuse mânile, piciórele, degetele și cótele pe o formă, nicĭ mĕsurile nu le eraŭ asemenea de marĭ. De aci învălmășélă și neînțelegerĭ cu ridicata, și pe urma lorŭ dorința, să se introducă pretutindenĭ mĕsurĭ pe o formă.

Prea bine, să se introducă, dar nisce mĕsurĭ cu totulŭ noŭĕ, mĕsurĭ, ce să nu aibă a face nicĭ cu piciórele lungĭ ale Anglesilorŭ, nicĭ cu pașiĭ pripiți aĭ Franceșilorŭ, nicĭ cu cótele înnegrite de arșiță ale Italienilorŭ, nicĭ cu degetele străveḑiĭ ale Nemțilorŭ, nicĭ cu pălmile simțitóre ale Muscalilorŭ, cu unŭ cuvîntŭ să fie mĕsurĭ fără limbă, fără țară, — altfelŭ cine ți-le va primi?

Pe lângă neînsușirile acestea se cerea dela mĕsurĭ, să aibă și câteva însușirĭ. Se cerea, să fie luate dela lucrurĭ, ce pretutindenĭ se află și în cursulŭ vremiĭ nu se schimbă. Cumpĕrătoriĭ doresceŭ, să le lungéscă și măréscă, vîndĕtoriĭ să le scurteze și ușureze. Să fie dară modru a le puté păstra neschimbate, și dacă s'ar fi schimbatŭ în cursulŭ vremiĭ, să fie chipŭ a le aduce érăși la forma și mărimea, ce li-s'a statoritŭ prin lege.

Holandesulŭ *Huyghens* la an. 1664 cerea, să se ĭea ca basă lungimea uneĭ pendule (simple), ce-și face preumblările, în drépta și stîngă, în timpŭ de 1 secundă. Însă glasulŭ luĭ a rĕsunatŭ în pustiŭ, și póte a fostŭ maĭ bine așa. Anume s'a aflatŭ, că și pendula își potrivesce mersulŭ după țĕrĭ și locurĭ, și póte se porniaŭ certe, după care pendula de secunde să se potrivéscă mĕsurile, după pendula maĭ sprintenă din țĕrile maĭ friguróse orĭ după pendula maĭ lenesă dela ecuatorŭ, după pendula de secunde din Francia, din Anglia, orĭ dóră din Germania, din Rusia, saŭ din Italia?

Totŭ în pustiŭ a rĕsunatŭ și glasulŭ astronomuluĭ *Gavrilŭ Mouton* din Lyon (Francia), să se mĕsure pămîntulŭ și respective brîulŭ, ce l'ar cuprinde preste mijlocŭ (meridianŭ), și mĕsurile cele noŭĕ să se potrivéscă după brîŭ. Pămîntulŭ nu se îngrașă, dar nicĭ nu slăbesce, și neschimbându-i-se brîulŭ, amŭ puté avé și mĕsurĭ ferite de schimbărĭ.

A sositŭ revoluțiunea francesă, și mĕsurile deosebitelorŭ țĕrĭ reoglindaŭ o învălmășélă și maĭ mare. Alocuria chiarŭ și în lăuntrulŭ uneĭ împĕrățiĭ încă eraŭ maĭ multe felurĭ de mĕsurĭ.

În an. 1790 maĭ multe cetățĭ din Francia cerură scóterea mĕsurilorŭ vechĭ și înlocuirea lorŭ cu alte noŭĕ maĭ corĕspundĕtóre.

Adunarea constituantă la începutŭ era de părerea luĭ Huyghens, dar la sfatulŭ academieĭ de sciințe din Paris se alătură pe lângă Mouton. Se hotărî dară, să se încépă mĕsurarea depărtăriĭ dintre Dünkirchen (Francia) și Barcelona (Spania), și de aci să se calculeze meridianulŭ, și a patruḑecia miliónă parte să se ĭea ca mĕsură de lungime.

Hotărîrea a fostŭ luată în 30 Martie 1791 și în 1792 s'aŭ și începutŭ lucrările de mĕsurare. Vĕḑêndŭ adunarea constituantă, că lucrările de mĕsurare vorŭ ține anĭ îndelungați, prin unŭ decretŭ din 1 Augustŭ 1793 s'a întrodusŭ o mĕsură provi-

seze părţile dela producerea documentelorŭ, în casŭ de lipsă póte să pretindă şi jurământatŭ dela logodiţi.

§. 39. Vestirea se face la casa comunală, în locŭ deschisŭ, prin afişare, ce ţine patrusprédece dile.

În comune mari şi mici are să se vestéscă căsătoria pe timpulŭ afişării şi cu graiulŭ viŭ în dóuĕ dumineci la casa comunală.

§. 40. Dacă locului vestiriĭ (§§ 35, 36) cade afară de teritoriulŭ valoriĭ legiĭ presente, căsătoria are să se vestéscă pe spesele suplicantelui în fóea, ce apare în locŭlŭ vestiriĭ orĭ e lăţită acolo. În casurĭ de acestea ţiua a unsprédecea, ce urméză după publicarea în fóe, are să se privéscă de ţiua ultimă a vestiriĭ (§ 44).

§. 41. Vestirea are să cuprindă în sine numele familiarŭ şi de botezŭ alŭ logodiţilorŭ cu numirea părinţilorŭ lorŭ, condiţiunea lorŭ familiară (necăsătoritŭ, fată, véduvă orĭ despărţitŭ), ocupaţiunea, vrista, religiunea lorŭ, locŭlŭ de nascere şi locŭlŭ lorŭ de locuinţă, şi în casŭ de lipsă alte determinărĭ mai de aprópe ale logodiţilorŭ. éră în sfârşitŭ provocarea, ca dacă óre cine are cunoscinţă despre vre unŭ impedimentŭ legalŭ, să-lŭ notifice protocolistului vestitoriŭ.

§. 42. Dacă logodiţiĭ nu încheie căsătoria în decursŭ de unŭ anŭ computatŭ dela ţiua ultimă a vestiriĭ, vestirea are să se repetéscă.

§. 43. Dispensaţie dela vestire dă oficialulŭ celŭ dintâiŭ alŭ oficiului administrativŭ. Dară logodiţiĭ aŭ să declare într'unŭ documentŭ vrednicŭ de creděmîntŭ deplinŭ, că după cea mai bună sciinţă a lorŭ nu esistă între eĭ impedimentŭ de căsătorie.

Dacă oficialulŭ celŭ dintâiŭ alŭ oficiului administrativŭ respinge suplica, logodiţiĭ potŭ să suplice la ministrulŭ afacerilorŭ interne pentru dispensaţie.

Dispensaţia îşĭ perde valórea, dacă în restimpŭ de unŭ anŭ computatŭ dela datulŭ eĭ logodiţiĭ nu încheie căsătoria.

§. 44. Numai după espirarea alorŭ treĭ dile, carĭ urméză după ţiua ultimă a vestiriĭ, este lecitatŭ a încheia căsătoria.

(Va urmá.)

Atentatulŭ anarchistŭ din Parisŭ.

Europa érăşi s'a sguduitŭ întru tóte cele din lăuntru ale sale, cândŭ a audituŭ de blăstămatulŭ atentatŭ anarchistŭ întîmplatŭ în parlamentulŭ din Parisŭ în Sâmbăta trecută. Şi omulŭ celŭ mai flegmaticŭ şi mai cu sânge rece a trebuitŭ să-şi pună întrebarea, că unde vomŭ ajunge cu societatea omenéscă, dacă selbătăciei anarchiste nu i-se va pune odată stavilă?

N'a fostŭ atentatulŭ acesta afurisitŭ unŭ atentatŭ asupra unuiĭ individŭ, purcesŭ numai din dorulŭ de résbunare asupra altuiĭ individŭ. N'a fostŭ nicĭ unŭ atentatŭ selbaticŭ alŭ unuiĭ membru fanaticŭ dinvre-o partidă politică asupra altei partide. Ci a fostŭ unŭ atentatŭ asupra întregeĭ ordiniĭ publice sociale de astădĭ. Atentatorulŭ selbaticŭ Vaillant cu soţiĭ séĭ nu voescŭ să vindece relele publice, de carĭ sufere societatea civilă de astădĭ, ci eĭ ţintescŭ la nimicirea deplină a eĭ, plinĭ de speranţa nebună, că după nimicirea eĭ va urma o ordine publică, în care li-se vorŭ împlini dorinţele lorŭ, carĭ proprie nu suntŭ decâtŭ animalismulŭ celŭ mai grossŭ, ce se póte închipui.

Guvernulŭ francesŭ în urma atentatuluĭ acestuia s'a şi grăbitŭ numai decâtŭ cu unŭ catalogŭ de proiecte de legĭ pentru înfrînarea anarchismuluĭ, fără să-şi aducă aminte, că prin proiectele acestea pe anarchişti îĭ face numaĭ mai agerĭ, mai dibacĭ şi póte chiarŭ şi mai cutezătorĭ. Căcĭ ce este anarchistulŭ? Stadiulŭ din urmă, consecinţa estremă a omuluĭ fără religiune şi fără Dumneđeŭ. De aceea, cândŭ anarchiştilorŭ li-s'ar puté infiltra érăşi religiune şi credinţă în Dumneđeŭ, atuncĭ şi fără proiectele de legĭ ale guvernuluĭ francesŭ vorŭ înceta atentatele luĭ Ravachol şi Vaillant.

Deputatulŭ francesŭ Baudry D'Asson a propusŭ parlamentuluĭ nu legĭ escepţionale în contra anarchiştilorŭ, ci crescerea poporuluĭ în şcólă în religiositate şi frica luĭ Dumneđeŭ. Parlamentulŭ însă s'a legatŭ, mai tare de proiectele guvernuluĭ, căcĭ se vede, că dinamitulŭ va trebui să bubue încă multŭ în urechile Europeĭ, până cândŭ se va convinge, că anarchismulŭ ca şi diavoluluĭ numaĭ prin cruce póte fi alungatŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferinţa episcopéscă în ultima şedinţă a primitŭ, pe lângă unele modificărĭ neesenţiale, textulŭ cercleriuluĭ comunŭ eliberatŭ de episcopiĭ Schlauch, Steiner şi br. Hornig.

Conţiĭ N. M. Estherházy şi Ferdinand Zichy adreséză catolicilorŭ ungarĭ unŭ apelŭ, prin care îĭ îndémnă a lua parte în numĕrŭ câtŭ se póte de mare la congresulŭ catolicŭ, ce se va ţiné în 16 Ian. 1894 în Budapesta.

Ministrulŭ Silágyi în graba cea mare de a presenta dietei proiectulŭ de lege despra dreptulŭ matrimonialŭ, precum se vede şi-a uitatŭ a determina şi procedura judiţială în causele matrimoniale. Acum a încredinţatŭ pe profesorulŭ de dreptŭ Dr. Plosz şi pe alţiĭ juriştĭ celebri cu elaborarea unuiĭ proiectŭ de procedură matrimonială.

În cestiunea căsătorieĭ civile maĭ mulţi deputaţiĭ guvernamentalĭ suntŭ hotăriţi a vota contra guvernuluĭ. Noĭ ne mirămŭ, cum de maĭ potŭ sprigini catoliciĭ şi maĭ alesŭ uniĭ preoţiĭ catoliciĭ şi în alte cestiuni unŭ guvernŭ inimicŭ bisericeĭ, cum e guvernulŭ actualŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de finanţe deputatulŭ Molnár condamnă regularea valuteĭ, din care nu aŭ avutŭ folosŭ nicĭ economiĭ, nicĭ industriaşiĭ, nicĭ statulŭ, ci numaĭ creditoriĭ străiniĭ, carĭ în aniĭ maĭ din urmă aŭ dobânditŭ cu 600 de milióne florenĭ maĭ multŭ de câtŭ li-se cade. Întru apĕrarea ministruluĭ Wekerle a vorbitŭ deputatulŭ Meltzl Oszkár. În şedinţa din 9 a c. a camereĭ s'a terminatŭ desbaterea asupra budgetuluĭ de finanţe. Totŭ atuncĭ a presentatŭ ministrulŭ Wekerle proiectulŭ de lege despre apropriaţie. Apoĭ a urmatŭ la ordinea ţileĭ pertractarea alorŭ 19 adrese cu privire la reformarea caseĭ de susŭ. Uniĭ membri aĭ partiduluĭ independistŭ doresc organisarea caseĭ de susŭ pe basa sistemuluĭ electoralŭ, de-órece ea după organisarea actuală nu corespunde voinţeĭ po-

---

sorie, basată pe mĕsurările făcute în anii de maĭ înainte, şi s'a numitŭ *metru*.

Mĕsurarea începută în 1792 de Mechain şi Delambre a ţinutŭ până la 1800. Prin unŭ decretŭ apărutŭ în anulŭ acesta s'a statoritŭ ca mĕsură de lungime *metrulŭ*, va să ţică a 40 miliónă parte din meridianulŭ pământului, ceea ce după mĕsurile francese de până atuncĭ la 0° făcea 443.296 liniĭ parisiane.

A 10-a parte din metru s'a numitŭ *decimetru*, a 100-a parte *centimetru*, a 1000-a parte *milimetru;* 10 metri aŭ formatŭ 1 dekametru, 100 metri 1 hektometru, 1000 metri 1 kilometru, 10,000 metri 1 myriametru. Mĕsurĭ de suprafaţă şi de volumŭ aŭ fostŭ statoriţi *pătraţi* şi *cuburĭ* cu laturĭ de 1 m., 1 dm., 1 cm., 1 mm. şcl. Pentru greutăţi s'a luatŭ de basă *gramulŭ* şi *kilogramulŭ*, adecă greutatea unuĭ centimetru şi respective decimetru cubicŭ de apă destilată de 4° C.

S'aŭ făcutŭ 3 metri pentru a se păstra în archiva republiceĭ. Unulŭ a fostŭ de platină (e talon primitif), dóuĕ de oţĕlŭ, la capete cu aramă galbină. Afară de aceea s'a maĭ făcutŭ unŭ esemplarŭ pentru observatoriulŭ astronomicŭ.

Esemplarele acestea se păstréză cu multă îngrijire nu numaĭ pentru aducerea aminte de statorirea mĕsuriloru nóuĕ, dar şi pentru, şi încă maĭ virtosŭ pentru a avé în mânĭ putinţa de a controla în tótă vremea mĕsurile din comerciŭ. Aşa şi numaĭ aşa se potŭ feri mĕsurile de schimbărĭ.

Din mĕsurările făcute maĭ târdiŭ s'a constatatŭ, că metrulŭ francesŭ nu este acuratŭ a 40-a miliónă parte din meridianulŭ pământului, ci a 40,003.820-a parte. Cu tóte acestea s'a lăsatŭ metrulŭ în forma şi lungimea, ce i-s'a statoritŭ în an. 1800.

Prin introducerea mĕsuriloru metrice însă părea a se fi făcutŭ maĭ multă învălmăşélă decâtŭ îndreptare spre bine. Statele străine nicĭ nu voiaŭ să scie de mĕsurile nóuĕ. Totŭ ce a rémasŭ din revoluţiune, le mirosa a sânge. Şi nicĭ chiarŭ Francesiĭ nu s'aŭ pututŭ lăsa cu una cu dóuĕ de mĕsurile lorŭ cele vechĭ.

Însă încetulŭ cu încetulŭ aŭ fostŭ date uitării grozăveniile revoluţiuniĭ. Aŭ venitŭ alte generaţiuni, ce nu aveaŭ atâtea cause, să urésca cu atâta înverşunare acele vremurĭ şi totŭ ce aŭ produsŭ ómeniĭ de pe atuncĭ. Şi de altă parte trebuinţa de a unifica mĕsurile crescea din ţi în ţi, ér antipatia în contra mĕsuriloru metrice scădea în continuŭ. Ce e dreptŭ, şi mĕsurile metrice maĭ lăsaŭ în unele privinţe locŭ la dorinţa de îmbunătăţirĭ; dar într'atâta potopŭ de mĕsurĭ, ce s'aŭ folositŭ şi se maĭ folosiaŭ în lumea întrégă, ele eraŭ fără îndoélă cele maĭ bune.

Până în 1876 amŭ ajunsŭ aşa de departe, câtŭ s'a pututŭ încheia o convenţiune internaţională pentru introducerea mĕsuriloru metrice în tóte statele Europeĭ. S'a alesŭ o comisiune internaţională, carea a statoritŭ metrulŭ prototipŭ şi de pe elŭ a făcutŭ copiĭ pentru tóte statele.

Mĕsurile metrice aŭ fostŭ introduse în Germania, la noĭ (din 1 Ian. 1876), în Italia, în Spania, în Anglia (nu suntŭ obligătóre), în Belgia, în România, Sêrbia, Grecia, Elveţia (nu suntŭ curatŭ metrice), maĭ departe în Peru, Chile, Brasilia ş. a. m. d.

Firesce, că în cele maĭ multe state pe lângă mĕsurile metrice icĭ colé se maĭ folosescŭ şi mĕsurile cele vechĭ, dar încetulŭ pe încetulŭ cu timpŭ se vorŭ da uitării. Airia érăşi li-s'a datŭ mĕsuriloru metrice nume luate dela mĕsurile vechĭ, ca maĭ uşorŭ să se pótă încetăţeni.

Nu am simpatiĭ pentru revoluţiunea francesă şi pentru matadoriĭ eĭ. Eraŭ férĕ selbatice îmbrăcate în pele omenéscă. Dar antipatia, ce o am în contra lorŭ, nu mĕ împedecă, să recunoscŭ meritulŭ, ce şi-aŭ câştigatŭ eĭ pentru înaintarea omenimiĭ prin introducerea mĕsuriloru metrice. O sută de aniĭ aŭ împlinitŭ, şi în interesulŭ înaintăriĭ e de doritŭ, ca în suta a dóua mĕsurile metrice să câştige şi terenulŭ, ce a maĭ rĕmasŭ necâştigatŭ.

porului, nici spiritului timpului. Faţă de aceştia dlu Wekerle a declaratu, că guvernulu nu a luatu în programulu seu reforma casei de susu, fiindu că timpulu presentu nu-lu află de oportunu pentru acésta. Votulu de neîncredere, ce s'a datu cabinetului de cătră casa de susu, nu e de momentu mare. Négă, că casa de susu ar sta în calea progresului.

România.

Cestiunea română a fostu adusă pe tapetu în şedinţa din 9 a c. a senatului din Bucuresci. Cu ocasiunea discutării rĕspunsului la mesaju dlu Dimitrie Sturdza, capulu opositiei liberale, după ce supune la o aspră critică politica finanţială a a guvernului, trece la cestiunea esistinţei nóstre naţionale. Amintesce, că datoria României independente este a împedeca pe câtu se póte absorbirea elementelorŭ românesci, ce locuescu în Ungaria, Bucovina şi Basarabia, căci atunci, cându Românii din Ungaria voru fi magiarisaţi şi ceі din Basarabia rusificaţi, şi România independentă va fi slăbită. „Nu numai noі, ci şi Europa este interesată la mantinerea individualităţii némului nóstru. S'a disu odată, că dacă Austro-Ungaria nu ar esista, ea ar trebui inventată. Eu credu, că şi pentru România s'ar puté dice, că dacă România nu ar esista, ea ar fi trebuitu inventată!" Dlu Sturdza vorbesce despre suferinţele Românilorŭ din Ungaria, arată, cum Magiarii întrebuinţézā tóte mijlócele spre a-i desnaţionalisa, şi invită pe guvernulu României a păsi ca mijlocitoriu între guvernulu magiaru şi între Românii de sub Corona S. Ştefanu. Iredenta română o declară de o născocire a duşmanilorŭ nostri. „Chiaru dacă amu puté lua Transilvania, noі nu amu trebui să o luămu, căci ar avé ca consecinţă distrugerea împĕrăţiei austro-ungare şi o conflagraţiune generală, care ar cădé pe capulu nostru alu celorŭ slabi." Dlu Al. Lahovary, ministrulu de esterne rĕspundendu dlui Sturdza se miră, cum dlu Sturdza, care a sfătuitu totdeuna apropiarea României de tripla alianţă, a sulevatu cestiunea Transilvaniei. Acésta cestiune trebue tractată cu spiritulu seninu, fără patimă, cu cea mai mare prudinţă. Este o mare greşélă, este o crimă a face din cestiunea Transilvaniei o armă de partidu. Arată, că liberalii dlui Sturdza, cându erau la putere, au expulsatu pe transilvaneni. Éră ce privesce întrevenirea, observă, că aci nu e vorba de dóue state independente, ci de unu statu şi supuşii acestuia, apoi dice: „Dacă eu aşi trimite unu ambasadoru la Viena spre a întreveni în favórea Românilorŭ transilvaneni, ce aşi face, dacă i-se va rĕspunde printr'unu refusu categoricu? Sau să declaru răsboiu, sau să facu scuse. Răsboiulu nu suntu în stare să-lu facu, scuse nu am obiceiu." „Asta nu arată, că ne desinteresămu de fraţii nostri de preste munţi. Se póte, că bărbaţii de statu unguri să se convingă, că ar fi mai bine, să se schimbe politica Magiarilorŭ faţă cu Românii din Ungaria. O înţelegere se va puté ajunge numai pe calea concesiunilorŭ reciproce."

Francia.

Întrégă Francia şi chiaru întrégă lumea civilisată este consternată de unu atentatu criminalu sevârşitu Sâmbătă după amédi în parlamentulu din Paris. Camera deputaţilorŭ s'a întrunitu pe la 2 óre d. a. sub presidiulu dlui Dupuy şi s'a ocupatu cu verificarea noilorŭ deputaţi. La 4 óre o bombă, aruncată din etajulu alu doilea alu galerieі de-a drépta în sala de şedinţe a camereі, a esplodatu cu o detunătură puternică. Bomba a esplodatu încă înainte de a cădé, umplendu sala de fumu. Proiectilele din ea s'au împărţitu în tóte părţile saleі ránindu o multime de persóne. Prin acésta s'a produsu o panică teribilă. Ceі rániţi umpleau aerulu cu văetăturile lorŭ, éră celalalţi se îmbulduau spre uşe. Numai presenţeі de spiritu a preşedinteluі Dupuy este a se mulţămi, că catastrofa nu a devenitu şi mai înspăimîntătóre. Elu cu vóce stentorică a strigatu: „Asemenea atentate nu potu turbura camera. Vĕ rogu, continuaţi-vĕ lucrările. După isprăvirea ordiniі de di biroulu isi va face datorinţa." Între ceі rániţi se află şi unu preotu, deputatulu Lemyre, şi colonelulu românu Năsturelu. Autorulu atentatului este anarchistulu Vaillant. Acesta mai de multe orі a fostu pedepsitu pentru fapte criminale. Elu se fălesce cu crima sa şi afirmă, că nu are complicі.

În camera după restabilirea liniştii ministrulu-preşedinte a presentatu 4 proiecte de legі spre a pune capetu mişcărilorŭ anarchiste. Prin aceste proiecte se cere *modificarea legii* de presă, autorisându-se guvernulu, să confisce preventive manuscrisele şi imprimăturile periculóse, *modificarea legii de întrunirі, votarea noveleі referitóre la legea despre materiale esplosive şi votarea unui credită de 800,000 frs pentru poliţie,* ca să pótă lucra mai cu efectu contra anarchieі. Modificarea legii de presă s'a primitu încă atuncі cu 360 de voturі contra la 186, şi nu încape îndoélă, că şi celealalte proiecte voru fi primite. Cele mai multe parlamente din Europa şi-au esprimatu prin telegrame parlamentului francesu compătimirea şi indignarea din incidentulu atentatului. Noі compătimimu pe Francesi, dară totodată constatămu, că anarchismulu cu tóte crimele, de carі e capace, este numai o urmare naturală a falsului liberalismu, ce domnesce în Francia, fără a voi să scie de Dumnedeu şi de legile luі.

Italia.

Cabinetulu Zanardelli nici nu s'a construitu depliinu, şi a şi dimisionatu. Diarulu „Dritto" scrie, că Zanardelli nu a fostu în stare a presenta unu programu finanţiaru bine definitu. Din causa acésta regele, căruia înainte de tóte îi zace la inimă resolvirea cestiuniі finanţiale, i-a primitu dimisiunea. Cu compunerea nouluі cabinetu regele a încredinţatu pe Crispi, care a mai fostu ministru-preşedinte, dară este omu moralminte compromisu.

Sêrbia.

Dokici, fostu preşedinte, din causa morbului îndelungatu, de care sufere, s'a retrasu din fruntea afacerilorŭ publice ale Sêrbieі şi cu elu a dimisionatu întregu cabinetulu. Noulu cabinetu l'a formatu generalului Gruici. Acesta în şedinţa din 8 a c. a scupcineі a cetitu programulu nouluі cabinetu, care programu în cele mai multe convine cu politica urmată de cabinetulu Dokici. Gruici declară, că guvernulu va căuta, să păstreze relaţiuni amicale cu tóte puterile, este hotărîtu a respecta drepturile internaţionale şi satisface obligamentelorŭ, ce le are Sêrbia cu alte state, sperându, că şi acelea voru observa faţă cu Sêrbia o atitudine binevoitóre, şi astfelu guvernulu se va puté ocupa de afacerile interne. Guvernulu promite, că va aduce în ordine finanţele, va promova interesele materiale ale ţĕreі şi se va îngriji de ulterióra desvoltare a armateі.

Corespondinţe.

De sub póla Meseşului Selăgeanu, Nov. 1893.

Onorată Redacţiune!

Lucru notoriu, că orі ce clasă de ómeni pentru ajungerea unuі scopu comunu trebue să se constitue în societăţi organisate. Conscіl de acestu principiu învăţătoriі români din părţile Selagiului, povĕţuiţi de conducĕtori bravi ca G. Popu de Băsesci, A. Cosma, Dr. I. Nichita şi I. Iarda, pentru desvoltarea mai cu succesu a învăţămîntuluі poporalu pe la an. 1871 s'au constituitu în *Reuniunea învăţătoriloru români Selăgeni*. Acésta societate în totu anulu pe timpulu feriilorŭ de vară ţine o adunare generală. Subîmpărţindu-se la an. 1874 în reuniuni filiale după celea 12 tracte protopopescі din Selagiu, fiesce care reuniune filială ţine dóue adunări, una tómna şi alta primăvara, la carі învăţătoriі cu puteri unite se silescu, ca de o parte să se disciplineze împrumutatu şi să arete defectele, de carі sufere învăţămîntulu, éră de altă parte să afle espediente salutare de a sana relele constate în şcóla poporală.

Despre o atare adunare filială din tractulu protopopescu Crasna voescu a vĕ împărtăşi vre-o câteva notiţe.

La 18 Novembre comuna Seredeiu condusă prin zelosulu preotu V. Ghete a avutu o di plăcută: în acésta di reuniunea filială a învăţătoriloru români din tractulu Crasna, condusă de preameritatulu Vicariu A. Barboloviciu, şi-a ţinutu adunarea de tómnă. Aflu de lipsă a adnota la acestu locu, că acésta parochie e una dintre celea mai bine organisate. Biserică frumósă de pétră, şcólă frumósă, precum pretinde legea şcolară, casă parochială, superedificate, tóte în ordu bunu. Poporulu muncitoriu, curatu, cruţătoriu şi în stare fórte bună materială. La îndemnulu preotului lorŭ competinţa, ce obvenia fostiloru posesori din pădure şi păşunăritulu comunalu, fu rĕscumpĕrată prin locuitoriі comuneі, câtu adi posesoriі străini nu au nici o palmă de locu în otarulu aceleі comune. Ba totu la stăruinţele preotului, poporulu a cuceritu o parte mare de otaru şi din comuna vecină Petenia, comună amestecată cu unguri. Pentru acoperirea lipselorŭ bisericeі s'a înfiinţatu unu grânariu bisericescu. Tóte acestea dau doveді, că poporulu, unde are conducĕtori destoinici şi zeloşi, e accesibilu pentru totu, ce e bunu şi frumosu.

Am înregistratu la acestu locu aceste fapte, pentru ca să se vadă, că unu preotu bunu ca Ghete, cu tóte că la venirea sa în parochie află semĕnată şi încolţită neghina

împărechării, prin modalitate bună şi prudinţă pastorală cu încetulŭ o stîrpesce din rădăcină, şi în locu-i sădesce semênţa păcii celei adevěratŭ creştinesci.

Să mĕ întorcŭ acum la adunarea filialeĭ. Adunarea s'a începutŭ prin servirea S. Liturgiĭ. După acésta învăţătoriĭ s'aŭ întrunitŭ la şcólă, unde presidiulŭ ordinariŭ în persóna Rev. A. Barboloviciŭ printr'unŭ discursŭ cu adevěratŭ frumosŭ a deschisŭ adunarea. Voiŭ releva din acelŭ discursŭ vre-o câteva pasaje şi sentinţe de cuprinsŭ mai momentosŭ.

Oratorulŭ mânecă din principiulŭ, că societatea omenéscă în evoluţiunea desvoltăriĭ sale are lipsă de unŭ factorŭ, ce-i dă impulsŭ spre progrese. Unŭ atare factorŭ puternicŭ e religiunea. Religiunea a întemeiatŭ familiile. Ea a adusŭ şcóla şi civilisaţiunea. Religiunea prin capulŭ vĕdutŭ alŭ sĕŭ a fostŭ oracululŭ potentaţilorŭ în timpŭ de răsbóe, şi totŭ la glasulŭ eĭ s'a făcutŭ pace în timpurĭ furtunóse. Ea a datŭ directivă nu odată constelaţiuniĭ politice a popórĕlorŭ. Şi în specialŭ religiunea a condusŭ némulŭ românescŭ în timpurile vitrege din trecutŭ spre destinulă luĭ.

Astădĭ — continuă oratorulŭ — pe lângă religiune mai avemŭ unŭ altŭ factorŭ puternicŭ, şi acela e *simţulŭ naţionalŭ*. Făpturile necuvîntătóre încă ne premergŭ cu esemple în a-şĭ preţui simţulŭ naţionalŭ. O pasĕre nu sufere în cuĭbulŭ sĕŭ pene, óuĕ, şi cu atâtŭ mai puţinŭ puĭ străinĭ. Românulŭ are o limbă, unŭ trecutŭ, suferinţe comune l'a învăţatŭ, să ţină la frate-sĕŭ. Cu dreptŭ cuvîntŭ se întimpină româniĭ agrăindu-se *frate de cruce*. Christosŭ prin lacrimele sale încă a sfinţitŭ simţulŭ naţionalŭ, cândŭ a plânsŭ sórtea némuluĭ sĕŭ. Omulŭ trebue să siléscă spre nemurire încă în acéstă viaţă. Să ne iubimŭ deci legea, biserica, némulŭ şi sângele, căci acésta e numaĭ garanţa, că românulŭ are să trăéscă în viitoriŭ. Să fimŭ cu toţiĭ una, să ni-se închege simţemintele într'una, şi atunci, dară numaĭ atunci vomŭ fi martorĭ aĭ desvoltăriĭ némuluĭ românescŭ prin cultură. În firma convingere, că învăţătoriĭ românĭ suntŭ anteposturile celea maĭ puternice ale păziriĭ şi lăţiriĭ simţuluĭ naţionalŭ în némulŭ nostru, preşedintele dechéră şedinţa de deschisă.

După carĭ învăţătoriulŭ localŭ P. Chiş propune la pruncii şcolarĭ despre *Gramatica română* şi *cercului Crasna*. Acéstă propunere de probă s'a aprobatŭ de catră adunare. O singură dorinţă şĭ-a esprimatŭ adunarea faţă de învăţătoriulŭ Chiş, ca pe viitoriŭ să fie cu maĭ mare consideraţiune la *pregătirea previe*, căci fără pregătire unŭ învăţătoriŭ nicĭ nu póte să se avînte la acelŭ nivelŭ de cunoscinţe didactice, ce se pretinde în orĭ şi care învăţătoriŭ.

După aceea învăţătoriulŭ D. Orosŭ din Marinŭ a propusŭ disertaţiunea: *Prin ce felŭ de mijlóce póte face învăţătoriulŭ progresŭ în învăţămîntŭ?* Disertaţiunea pe lângă puţine observărĭ se primesce între elaboratele Reuniuniĭ ca unŭ operatŭ bine desvoltatŭ.

S'a maĭ alesŭ o comisiune pentru strîngerea taxelorŭ dela membriĭ reuniuniĭ.

Neavêndŭ alte obĭecte de pertractatŭ, şedinţa s'a ridicatŭ prin presidiŭ la 2 óre p. m.

Acestea pe scurtŭ despre adunarea supranumită.

Auctorulŭ acestorŭ orduri ar fi doritŭ, ca conformŭ regulamentuluĭ învăţătoriulŭ localŭ sub decursulŭ s. liturgiĭ să fie cântatŭ cu corulŭ elevilorŭ şcolarĭ, şi pentru că n'a făcut'o, ar fi fostŭ de doritŭ, ca adunarea însă-şĭ să-şĭ esprime regretele faţă de numitulŭ învăţătoriŭ.

Dealtmintrea preste totŭ constatŭ, că învăţătoriĭ din acestŭ tractŭ suntŭ la culmea misiuniĭ sale sublime, disciplinaţĭ şi esemplarĭ în ale şcóleĭ. În timpulŭ de astădĭ care în ce privesce şcóla şi dascălulŭ românŭ, se póte numi timpŭ de transiţiune, — pe lângă acestea însuşirĭ nobile, se maĭ recere în învăţătoriulŭ românŭ încă o condiţiune sine qua non pentru prosperarea şcóleĭ române, şi acéstă condiţiune e *solidaritatea* între învăţătoriĭ românĭ în rîndulŭ primŭ şi apoĭ solidaritatea între învăţătorime şi preoţime. — Aşa e! Una în cugete, una în simţirĭ, mână în mână cu preoţiĭ, să se adopere cu toţiĭ, micŭ cu mare, la promovarea bineluĭ moralŭ în sinulŭ poporuluĭ românŭ. Fiesce care să cunóscă datoria sa. Cu toţiĭ avemŭ a zidi pe unulŭ şi acela-şĭ temeiŭ. Unulŭ are să care pétră, altulŭ cimentŭ, altulŭ cărămidă etc., şi aşa numaĭ prin puterĭ unite se va zidi edificiulŭ imposantŭ şi solidŭ alŭ cultureĭ némuluĭ nostru. Şi într'acésta învăţătoriulŭ şi preotulŭ trebue să fie pururea fraţi, fraţi la muncă, fraţi acolo, unde mama nóstră comună, naţiunea poftesce dela noĭ abnegare, zelŭ şi activitate pentru înflorirea şi progresarea sa în cultură.

La o parte dară cu imputările, josŭ cu frecările, susŭ să avemŭ inimile cu toţiĭ pentru biserica şi şcóla română.

Meseşanulŭ.

Colecta pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ.

Începemŭ astădĭ a publica contribuirile făcute până acum pentru gimnasiulŭ din Blaşiŭ, rogândŭ pe toţi Românii de inimă, să jertféscă câtŭ se póte maĭ multŭ pentru acéstă causă sfîntă.

Georgiŭ Pascha preotŭ, Satulŭ nouŭ de josŭ	fl. 50.—	
Paulŭ Rotariŭ advocatŭ, Timişóra (Colecta „Luminătoriuluĭ“)	fl. 42.—	
Davidŭ br. Urs colonelŭ în pens., Sibiŭ	fl. 100.—	
Arseniŭ P. Bunea secretariŭ la şcól. grăn., Sibiŭ	fl. 2.—	
Ludovicŭ Simonŭ proprietariŭ, Sângeorgiulŭ de câmp.	fl. 100.—	
Colecta făcută cu ocasiunea uneĭ convenirĭ de dlŭ Lud. Simonŭ proprietariŭ din Sângeorgiulŭ de câmpie, reservându-şĭ respectiviĭ a puté contribui şi pe listele din comunele lorŭ proprii:		
Maximilianŭ C. Codarcea	fl. 5.—	
N. Saracŭ	fl. 4.—	
Unŭ Beleanŭ	fl. 3.—	
Ioanŭ Pantea	fl. 1.—	
Ioanŭ Balintŭ	fl. 2.—	
Ignaţiŭ Codarcea	fl. 1.—	
Vasiliŭ Rusŭ	fl. 1.—	
Ioachimŭ Huza	fl. 5.—	
Parteniŭ Grama	fl. 2.—	
Andreiŭ Ilieşŭ	fl. 2.—	
Iosifŭ Costinŭ	fl. 1.—	
Ioanŭ Laurenţiŭ	fl. 1.—	
Augustŭ Aldea	fl. 2.20	fl. 30.20
Domnişóra *Maria Steriŭ*, Braşovŭ		fl. 5.—
Dr Todorescu medicŭ militariŭ, Colomea		fl. 5.—
Dr Hosanŭ medicŭ, Graefenberg		fl. 10.—
Familia *Mocsonyi*		fl. 100.—
Dr Ioanŭ Popŭ medicŭ militariŭ, Orăştie		fl. 100.—
Iosifŭ Şt. Şuluţă jude de trib. în pens., Sibiŭ		fl. 100.—
Georgiŭ Belea, M. Sigetŭ		fl. 2.—
Ilie Vlassa canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 100.—
Ioanŭ M. Moldovanŭ canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 300.—
Dr Ioanŭ Raţiŭ canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 100.—
Alesandru Micu canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 100.—
Simeonŭ P. Mateiŭ canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 100.—
Iosifŭ Hosssu canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 50.—
Gavrilă Popŭ canonicŭ, Blaşiŭ		fl. 20.—
Dr. Alesandru Grama canon., Blaşiŭ		fl. 100.—
Dr. Augustinŭ Bunea secr. mitr., Blaşiŭ [1])		fl. 50.—
Colecta făcută de diŭ Auxenţiŭ Murĕşanŭ coop. paroch. în Imbuză:		
V. Puşcariŭ par., Sântejude	fl. 1.—	
Dion. Deacă preotŭ Bonţŭ	fl. 5.—	
Ioanŭ Cheresteşŭ preotŭ, V.-Sântióna	fl. 1.—	
Ioanŭ Cheresteşŭ preotŭ, Imbuză	fl. 1.—	
Dem. Teodoreanŭ preotŭ, Mahalŭ	fl. 0.50	
Pav. Salvanŭ preotŭ, Clăba	fl. 0.50	
Alexe Bidianŭ propr., Sava	fl. 2.—	
Auxeenţiŭ Murĕşanŭ coop. paroch., Imbuză	fl. 1.—	fl. 12.—
Colecta dluĭ Augustinŭ Paulŭ profesorŭ la liceŭ făcută în Focşanĭ:		
D. F. Caianŭ profesorŭ	frs. 20.—	
G. I. Pamfil directorŭ	frs. 10.—	
N. N. profesorŭ	frs. 5.—	
I. Coleş profesorŭ	frs. 5.—	
N. N. profesorŭ	frs. 5.—	
St. Mincu profesorŭ	frs. 10.—	
D. I. Georgiŭ cassier	frs. 4.—	
C. A. Mărgăritescu funcţ.	frs. 2.—	
Constantinescu funcţiou.	frs. 1.—	
Nic. Ilie proprietariŭ	frs. 20.—	
A. Coleşŭ farmacistŭ	frs. 20.—	
Dr. Grossu medicŭ	frs. 2.—	
Panaitescu profesorŭ	frs. 2.—	
Bogdan Lazarescu compt.	frs. 2.—	
G. Bălănescu advocatŭ şi proprietariŭ	frs. 20.—	
Ir. Negulescu comerc.	frs. 10.—	
C. D. Neguţŭ comerc.	frs. 5.—	
N. Tipeiŭ prof. în pens.	frs. 4.—	
A. Luis librariŭ	frs. 2.—	
N. P. profesorŭ	frs. 5,—	
A. H. cofetarŭ	frs. 3.—	
V. N. Stanciŭ	frs. 1.—	
Augustinŭ Paulŭ profes.	frs. 4.—	fl. 79.52
Suma		fl. 1657.72

Noutăţi.

Din archidiecesă. On. D. *Macaveiŭ Grozăĭ*, fostŭ cooperatorŭ parochialŭ în Cocŭ (protopopiatulŭ Ludoşuluĭ), este numitŭ administratorŭ parochialŭ totŭ acolo.

Rectificare. În foiţa nruluĭ 49 „Dragostea şi înţelepciunea „Gazeteĭ““ din eróre de tiparĭŭ s'a vîrîtŭ anulŭ 1701 în locŭ de 1711.

Studenţiĭ slovacĭ şi limba română. Cetimŭ în „Tribuna“, că membriĭ reuniuniĭ „Detran“ a studenţilorŭ slovacĭ dela şcólele înalte (universitate, politechnicŭ şi academia de comerciŭ) din Praga aŭ hotărîtŭ, să înveţe cu toţiĭ limba românéscă, spre care scopŭ şĭ-aŭ comandatŭ cărţile de lipsă din Sibiŭ.

Dokicĭ fostŭ ministru-preşedinte alŭ Sêrbieĭ, după unŭ morbŭ maĭ îndelungatŭ a repausatŭ la Abbazia în 13 a c. Elŭ a fostŭ educătoriulŭ regeluĭ Alesandru şi primulŭ luĭ ministru după declararea luĭ de maiorenŭ. Dokicĭ de profesiune a fostŭ medicŭ şi cu afacerile politice a începutŭ să se ocupe numaĭ din 1890. Elŭ a sfătuitŭ pe regele Milanŭ, să mérgă în străinătate după abdicere.

Casŭ de mórte. *Vasiliŭ Kozmutza de Cerneştĭ*, preotŭ gr. cat. din Satmarŭ, a repausatŭ în 5 a c. în etate de 62 anĭ în anulŭ alŭ 32-lea alŭ preoţieĭ. *În veci amintirea luĭ!*

[1]) Colectarea în Blaşiŭ se continuă.

Pentru procurarea de recuisite, stégurĭ flamure, policandre, albiturĭ, obĭecte pĭĭ, icóne şi cărţi bisericescĭ recomandămŭ institutulŭ de artă a luĭ **Sŭts şi comp.** din **Budapesta,** carĭ la dorinţă trimitŭ gratis catalogulŭ preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XV.

Samoilă Klein despre Mitropolia de Alba-Iulia.

(Fine.)

După ce amŭ constatatŭ, ce aŭ fostŭ *de facto* Mitropolitulŭ și Mitropolia Belgraduluĭ înainte de unire, trebue să cercetămŭ, ce aŭ fostŭ și *de jure*.

Posițiunea de dreptŭ publicŭ a fiesce căreĭ biserici orientale dela schismă în cóce se determină numaĭ de representanțiĭ eĭ și de representanțiĭ statuluĭ, în care se află respectiva biserică particulară.

Representanțiĭ bisericeĭ române înainte de unire erau așa numiții Mitropoliți, ér representanțiĭ statuluĭ erau principiĭ Transilvanieĭ. Aceștĭ doĭ factorĭ supremĭ, unulŭ în biserică și altulŭ în statŭ, se înțelegŭ de minune cu privire la posițiunea de dreptŭ publicŭ a bisericeĭ române orientale. Alesulŭ sinoduluĭ primesce tóte condițiunile, ce i-le impune capulŭ statuluĭ cu privire la posițiunea de dreptŭ publicŭ a bisericeĭ sale, și astfelŭ se face între amîndoĭ unŭ *contractŭ bilateralŭ*, publicŭ și solemnŭ, în vîrtutea căruia Mitropolitulŭ se degradézŭ la rangulŭ de episcopŭ simplu chirotonitoriŭ, supusŭ *„cu totŭ sinodulŭ sĕŭ dictameniloră superintendentelui calvinŭ“*, și devine *„vicariulŭ calvinului“*, ér în loculiŭ religiuniĭ orientale se primesce în esență religiunea calvină, în sensulŭ căreia *„se tipărescŭ predice românesci pline de eresie calvine“* cu obligamîntulŭ de a se *„învăța poporulŭ dintr'însele“*, [1]) se edaŭ catechisme *„blăstĕmate“* pline de erorile calviniloră, și se aranjézŭ lucrurile așa de minunatŭ, încâtŭ calvinulŭ P. Boĭ póte scrie: *„Mai dela urdirea reformațieĭ Românii din țara acésta în lucrurile cele de credință aŭ fostŭ uniți cu calvinii .... și vlădicii cei românesci erau supuși superintendenților celoră calvinesci ..... și la ascultarea de ei obicinuise a se lega cu darea de mână și cu jurămîntŭ.“* (La Șincai Chr. a. 1698). Ér statutele reformate considerau unirea Românilorŭ cu biserica Romeĭ de trecere, nu dela biserica orientală, ci dela biserica reformată. [2])

E dreptŭ, că bieții „Vlădicĭ“ aĭ Belgraduluĭ se numiaŭ încă pe sine „Mitropoliți“. „Ce folosŭ însă,“ dice George Barițiŭ, „că acelea titulaturĭ aveaŭ valóre numaĭ în ochiĭ credincioșilorŭ bisericeĭ române, din contră potestatea politică a țĕreĭ nu le considera întru nimicŭ; era nimicită jurisdicțiunea, titululŭ nu maĭ avea niciŭ unŭ înțelesŭ în actele domnitoriloră.“ [3]) La carĭ cuvinte noĭ nu maĭ avemŭ de adausŭ altŭ ceva, decâtŭ că după ce înșiși-și representanțiĭ bisericeĭ aŭ primitŭ *„actele domnitoriloră“*, prin carĭ se crea acea posițiune ticălósă bisericeĭ românesci, și după ce eĭ n'aŭ protestatŭ niciŭ odată în contra loră, acele acte aŭ determinatŭ totŭ odată și starea de dreptŭ publicŭ a Mitropolituluĭ și Mitropolieĭ Belgraduluĭ.

Cele ce le-amŭ arĕtatŭ până aci, se referescŭ numaĭ la biserica Românilorŭ, carĭ eraŭ sub episcopŭ chirotonitŭ în Bucurescĭ. Însă afară de acéstă biserică maĭ era între Românĭ încă unŭ felŭ de biserică perfectŭ calvinéscă. De acésta se ținea districtulŭ Făgărașuluĭ calvinitŭ încă de pe la sfârșitulŭ véculuĭ alŭ 16-lea, care avea episcopŭ *calvinescŭ* în tótă puterea cuvîntuluĭ. Calvinŭ era și comitatulŭ Hunedóreĭ locuitŭ numaĭ de românĭ, și nu lipsiaŭ niciĭ biserici, în carĭ se profesa credința calvinéscă, dar oficiulŭ divinŭ se făcea și după ritulŭ orientalŭ și după formele calvinescĭ.

Ĕtă care era *de facto* și *de jure* posițiunea bisericeĭ române înainte de unire. Și totuși maĭ vorbescŭ ómeniĭ de *autonomie, independință, autocefalie, religiune nealterată* și alte bunătățĭ închipuite pe timpulŭ închiăriĭ unirĭi, pe carĭ numaĭ prin unire le-amŭ fi perdutŭ.

N'amŭ avutŭ ce perde prin unire, pentru că *tóte* eraŭ perdute înainte de unire: *credință, independință și autonomie*. Ér mitropolitulŭ pe la an. 1655, cum dice G. Barițiŭ, „ajunsese în aceea stare de plânsŭ și de jale, încâtŭ nu avea niciĭ reședință stabilă, ci era silitŭ, să se mute dintr'unŭ locŭ într'altulŭ, ca străinŭ și veneticŭ în patria sa; toțĭ funcționariĭ își arogaŭ dreptulŭ de a-lŭ cita și trage în judecata loră, era obligatŭ a da în casurĭ de procese garantŭ pentru suma de 200 fl., dacă voiea să scape de închisóre, adecă mitropoliții eraŭ tractați în Transilvania maĭ brutalŭ, decâtŭ se tractaŭ Archiereiĭ creștinĭ în Turcia“ ..... *„În aceea situațiune tristă,“* adauge G. Barițiŭ, *„luĭ Atanasiŭ, protopopiloră sĕĭ și sinoduluĭ nu le-a rĕmasŭ altă scăpare, decâtŭ să salveze din ruină atâta, câtŭ se póte, să priméscă a fi episcopŭ diecesanŭ cu jurisdicțiunea sa canonică, nesupusŭ maĭ multŭ cu jurămîntŭ calviniloră, ci supusŭ alŭ unuĭ suveranŭ pe atunci aprópe celŭ maĭ potente în Europa, ĕră în locŭ de consiliarĭ și poruncitorĭ calvinĭ să sufere lângă sine unŭ bunŭ teologŭ canonistŭ catolicŭ, de ale cărui consiliĭ Atanasie, care nu cunoscea niciĭ măcarŭ canónele celoră șepte săbórĕ, în totŭ casulŭ ar fi avutŭ trebuință cu atâtŭ maĭ mare, cu câtŭ elŭ nu scia niciĭ limbĭ afară de magiara, pe atunci fórte sĕracă, și ceva puținŭ latinesce.“* [1])

Unirea la 1698 și 1700 negăsindŭ la Româniĭ din Transilvania altŭ ceva, decâtŭ o episcopie amărîtă saŭ maĭ bine dicêndŭ o biserică românéscă destrămată și desolată, care trăgea de mórte, n'a pututŭ crea îndată Mitropolia de Alba-Iulia, ci a creatŭ de o cam datŭ o episcopie în adevĕratulŭ înțelesŭ alŭ cuvîntuluĭ.

Acéstă episcopie în modŭ canonicŭ n'a fostŭ niciŭ odată supusă alteĭ biserici din monarchia austro-ungară, ci din contră Roma totdeuna a apĕratŭ independența eĭ. Câudŭ episcopulŭ latinŭ din Alba-Iulia pe basa canonuluĭ conciliuluĭ Lateranŭ IV din 1215, [2]) care nu permite, ca una și aceea-și cetate cu acela-și teritoriŭ să albă doĭ episcopĭ, pretindea după mórtea luĭ Atanasiŭ, ca fiitoriulŭ episcopŭ unitŭ să i-se supună în formă de vicariŭ pentru credincioșiĭ de ritŭ grecescŭ, Sfîntulŭ Scaunŭ alŭ Romeĭ a abrogatŭ pentru unițĭ valórea aceluĭ canonŭ, a declaratŭ episcopatulŭ românescŭ de pe teritoriulŭ Transilvanieĭ de libĕrŭ și independentŭ de orĭ ce jurisdicțiune a episcopuluĭ latinŭ din Transilvania, întemeiêndŭ prin bulla canonisătóre „Rationi congruit“ din 1721 *„Episcopia Făgărașului“*, ca astfelŭ episcopiĭ latinĭ din Alba-Iulia să nu pótă esercita niciŭ o putere asupra Românilorŭ greco-catolicĭ. Episcopia acésta românéscă nu a fostŭ supusă prin bulla citată niciŭ uneĭ bisericĭ *mitropolitane*, și episcopulŭ eĭ nu a fostŭ declaratŭ *sufraganŭ* la niciŭ unŭ Archiepiscopŭ din patrie. De unde cu dreptŭ cuvîntŭ putemŭ deduce, că niciĭ jurisdicțiunea, ce a esercitat'o scaunulŭ archiepiscopescŭ din Strigonŭ asupra episcopieĭ Făgărașuluĭ, nu s'a întemeiatŭ pe vre-o constituțiune pontificie, niciĭ pe sîntele canóne, ci acea jurisdicțiune își are isvorulŭ în diploma a II-a Leopoldină, care însă nu declară pe archiepiscopulŭ din Strigonŭ de *Mitropolitŭ* preste episcopulŭ Făgărașuluĭ, ci numaĭ de *„patronŭ specialŭ“* (singularis patronus), de care titulŭ Archiepiscopulŭ Kollonits în multe privințe s'a arĕtatŭ demnŭ, apĕrândŭ biserica și națiunea nóstră de uneltirile calviniloră și promovândŭ desvoltarea eĭ morală și culturală.

E dreptŭ, că în cóstele episcopuluĭ s'a pusŭ unŭ teologŭ de ritulŭ latinŭ și străinŭ de némulŭ nostru, dar teologulŭ nu s'a pusŭ în vîrtutea unuĭ actŭ emanatŭ dela auctoritatea supremă bisericéscă, ci în vîrtutea unuĭ actŭ emanatŭ numaĭ dela potestatea civilă, ale căreĭ acte fără aprobarea auctorității supreme bisericescĭ „de jure“ nu aŭ niciĭ o valóre. Dar și acésta s'a făcutŭ dintr'o necesitate neînvinsă, adecă pentru nesciința primuluĭ episcopŭ unitŭ Atanasiŭ. Și deși oficiulŭ de teologŭ susținutŭ de curtea împĕrătéscă a duratŭ și sub următoriĭ luĭ Atanasiŭ până la episcopiŭ Malorŭ, totuși avemŭ celŭ puținŭ mângăerea, că următoriĭ luĭ Atanasiŭ, crescuți fiindŭ în școlele catolice superióre, aŭ ajunsŭ la consciința drepturiloră loră, aŭ reclamatŭ în continuŭ eliberarea luĭ de consiliulŭ străinuluĭ de némŭ, aŭ începutŭ a trezi în sufletulŭ Românilorŭ reminiscințele vecheĭ Mitropolii și astfelŭ aŭ pregătitŭ drumulŭ la deplina nóstră emancipare bisericéscă.

Episcopiĭ din epoca, ce a urmatŭ după unire, nu suntŭ ca episcopiĭ dinainte de unire, nisce ómeni fără cultură, fără bărbăție și umiliți până la dejosire înaintea impilatoriloră, ci nisce ómeni desbrăcați de servilismulŭ bizantinŭ, și îmbrăcați cu vîrtutea romană, carĭ străbătuți de cultura și spiritulŭ apusuluĭ, daŭ direcțiune și nutremîntŭ întregeĭ nóstre desvoltărĭ sociale, culturale și politice, și astfelŭ pregătescŭ poporulŭ românŭ, ca elŭ însu-și să-și pótă elupta drepturile sale bisericescĭ și politice.

Schimbarea întrevenită în urma unirĭĭ în viața nóstră bisericéscă și națională a fostŭ o necesitate supremă, căci dacă rĕmâneamŭ în sclăvia calvinismuluĭ, nu maĭ era cine să ne regenereze, de-órece tocmaĭ în epoca unirĭĭ nóstre în România elementulŭ românŭ era incapabilŭ de orĭ ce mișcare regenerătóre, precum recunósce însu-și Aronŭ Densușanŭ, fratele luĭ Nic. Densușanŭ, prin cuvintele acestea: „Pe câudŭ acestea se petreceaŭ preste Carpațĭ, Româniĭ de dincóce cădeaŭ în *amorțire totŭ maĭ adâncă*. Celŭ dintâiŭ faptŭ alŭ Grecilorŭ, după ce pusese mâna pe domnie, a fostŭ, să stingă spiritulŭ răsboinicŭ în poporulŭ românŭ. . . . . Pe boerimea națională o sdrobescŭ și o sĕrăcescŭ saŭ o corcescŭ cu elementele loră grecescĭ *și-i corumpŭ moravurile*. Viața veneticilorŭ grecĭ, dela domnŭ până josŭ, era lucsulŭ și desfrîulŭ, alte plăceri maĭ nobile nu se cunoscŭ; deprinderea armeloră se uitase, *a cărții nu era cunoscută*, prin urmare nu se puteaŭ distinge prin altŭ ceva, decâtŭ prin lucsŭ și desfrîŭ, și acestea le practicaŭ toțĭ. . . . . Fanarioții *daŭ totŭ odată lovitura de mórte și vieții familiare* introducêndŭ divorțulŭ pentru orĭ cine plătia la fiscŭ o taxă de 12 denarĭ etc.“ [1])

A trecutŭ și biserica unită prin destule suferințe, și va maĭ trece încă, dacă chiarŭ și uniĭ dintre fiiĭ eĭ i-se arată ingrați ca dlŭ Densușanŭ, și dacă chiarŭ și „Gazeta Transilvanieĭ“, înființată de unŭ teologŭ alŭ Blașiuluĭ, ajungêndŭ în mâna unoră ómenĭ nedemnĭ de întemeiătoriulŭ eĭ, o atacă fără niciŭ o cruțare. Însă în biserica nóstră este destulă vîrtute, ca să înfrunte orĭ ce atacurĭ din orĭ ce parte, și va rĕmâné aceea, ce este în vîrtutea bulleĭ papale „Ecclesiam Christi“ din 1853, din care dreptŭ încheiare a acestuĭ capitulŭ reproducemŭ câteva cuvinte, ca să se vadă, că acela-și Scaunŭ Apostolicŭ, care a datŭ Episcopieĭ aservite și ticălóse dinainte de unire independența canonică, a ridicat'o totŭ odată și la titululŭ și prerogativele de Mitropolie înzestrată cu alte treĭ episcopiĭ sufragane, garantându-i și caracterulŭ românescŭ. Ĕtă acele cuvinte în textŭ originalŭ: „Quae cum ita sint, tum Magno-Varadinensis et Fogarasiensis, tum duarum per Nos erectarum Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae Dioecesium territoria una cum ibi existentibus civitatibus, oppidis, pagis aliisque accessoriis in ecclesiasticam provinciam graeco-catholicam unitam *linguae romanicae*, atque adeo unam archiepiscopalem metropoliticam sedem Fogarasiensem Romenorum graeci ritus catholici uniti eadem apostolica auctoritate perpetuo quoque erigimus et instituimus. . . . . Porro huic novae metropolitanae ecclesiae Fogarasiensi tamquam suffraganeos eadem Apostolica auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum eccle-

[1]) Archivŭ pag. 794.
[2]) Archivŭ pag. 795.
[3]) Părțĭ alese din ist. Trans. v. I. pag. 211.

[1]) Părțĭ alese din ist. Transilvanieĭ v. I. pag. 211 și 213.
[2]) Vedĭ canonulŭ la Nilles Symb. v. I. p. 416,

[1]) Ar. Densușanŭ, Istoria limbeĭ și literatureĭ rom. Iași 1885. pag. 100—102.

siam episcopalem Magno-Varadinensem, tum novas per Nos erectas episcopales item Ecclesias, Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam una cum suis omnibus territoriis, incolis et accessoriis quibuscumque, ita ut supradictae episcopales ecclesiae metropolitano Antistiti Fogarasiensi pro tempore existenti *juxta suum ritum obsequentes* subsint in vinculo caritatis. Atque ut memoria non intercidat, quod postremus Albae-Juliensis sive Albae-Carolinensis metropolita una cum suis dioecesanis a schismate ad veram fidem catholicam se converterit et in unitate ac subiectione Romanae Apostolicae Sedis vitam Deo reddiderit, prout monumenta testantur, hinc peculiariter concedimus atque indulgemus, ut quicumque in posterum fuerint graeci ritus catholici uniti Fogarasienses Antistites, nomen quoque et titulum archiepiscopi Fogarasiensis et Albae-Juliensis etiam in omnibus et singulis eorum actis adhibere libere ac licite possint et valeant."

Acésta este astădi de *jure* et *facto* starea bisericei unite din Transilvania şi Ungaria! Şi cu tóte acestea şi astădi vorbescu unii „literaţi" de teologi latini, de jurisdicţiunea archiepiscopului din Strigoniu şi de altele asemenea, prin cari îşi dau ei înşi-şi testimoniu de paupertate, necunoscêndu nici macar starea presentă a bisericei nóstre.

În fine observămu, că despre testimoniulu lui Sam. Klein referitoriu la prigonirile episcopului Inocenţiu Klein vomu vorbi mai târdiu, şi astfelu în capitululu următoriu ne vomu ocupa cu părerile lui Şincai despre unire.

Dionisiu şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesariloru de **Miles Gerald Keon.**

(Continuare.)

A trimisu apoi după Iosie Macabeulu şi Estira, şi după ce i-a rugatu, să nu spună niměnui, că elu ar fi avutu vre-o înţelegere cu ei, le-a disu: „Dacă doriţi într'adevěru eliberarea celei mai tinere mlădiţe a Emilianiloru, mergeţi în grabă la Dionisiu din Atena şi-i spuneţi, să grăbéscă cu scrisórea acésta la Seianu generalului pretorianiloru şi să i-o dea în mână în persónă, de-i zace la inimă scăparea fetei.

„Dar cum se va face acésta, domnule?" întrebă Iosie.

„Seianu însu-şi o va duce la fratele ei, la tribunulu. În jocu suntu amestecate însă atâtea patimi, câtu de se va descoperi amestecului meu, e mai pe susu de ori ce îndoélă, că eu voiu plăti cu viaţa întrégă istoria acésta. Aşadar totulu atîrnă dela tăcerea vóstră."

O privire de asigurare din ochii plini de lacrimi ai Estirei l'a liniştitu.

Ér bětrânulu Iosie a mai adausu: „Mai curêndu mě vorŭ tăia în bucăţi, decâtu să afle dela mine ceva."

„Nu m'am înşelatu, cându v'am crequtu vrednici de tótă încrederea mea," qise Paterculu. „Eu cunoscu încâtva ómenii şi sciu îndată, pe cine să-mi alegu. Acum alergaţi la Dionisiu şi fiţi sănětoşi!"

Şi cu acestea s'au despărţitu.

Către sara aceleï qile găsimu pe grozavulu prefectu Seianu într'o elegantă odae a edificiului gardei pretoriane de pe Viminalu. Elu purta uniforma de gală. Veleiu Paterculu îl era óspe. Din afară acesta era totu moderatulu celu de obiceiu, dar dacă ai fi pututu privi în internulu lui, ai fi vědutu, că elu şedea ca pe cărbuni. Dionisiu, dela a căruï visită atîrna totulu, nu mai sosia. Dela o vreme tribunulu nu mai era stăpânu preste sine, şi focului dela inimă i-se suia spre capu, câtu sta, să-i răpéscă mintea.

Norocu, că prefectului era ca totdeuna fórte ocupatu. Dar în sfârşitu agitarea prietinului său totu n'a trecut'o cu vederea. „Se vede că adi şi tie îţi umblă ca la întregu oraşulu," îi qise cu unu surisu de batjocură. „Dar acésta spargere de capu n'are nici unu înţelesu. Omenii îşi vorŭ face nasuri şi urechi lungi unului altuia, cându vorŭ vedé, că cuibulu e golu şi păsĕruica a sburatu. Pasĕrea de altfelu a fostu numai o poveste, de cari le place unora să scornéscă."

Într'aceea se ivi în odae printr'o uşe Lygdus şi şopti generalului ceva în ureche.

„Nimicu!" răspunse Seianu. „De ostaşi nu póte fi vorbă! Ne-amu da înşi-ne de minciună."

„Dar te asigurŭ, că e aşa," continuă călĕulu de profesiune. „Ca şi cum la nópte întregu oraşulu s'ar răscula, atâţia ómeni umblă în susu şi în josu."

„Asta nu merge! Cesarulu şi-a datu odată cuvîntulu."

„Dar tu vedi, generale, că între astfelu de împrejurări eu nu potu acolo —"

„Dimpotrivă, eu nu o vědu. De ce să nu —"

Hîdulu sclavu clătina din capu. „Ei mě vorŭ face totu bucăţi," şopti érăşi.

„N'ar fi mare pagubă pentru Roma!" îşi gândia prefectulu. „Tu trebue să-i previi," qise apoi.

„Acolo nu se póte," murmură sclavulu érăşi. „Şi de aşi vre să o ducu într'altu locu, — mě temu, că mi-o vorŭ smulge din brate," qise încetu.

„Nimicuri!" îi qise Seianu. „Atâtu de multu a slăbitu şi îmbětrânitu Lygdus, de se teme şi de o mână de ómeni fără minte? Dacă cu tine s'a făcutu învoéla, mergi şi isprăvesce-ţi lucrulu tocmitu, — aici nu mai are nimeni trebuinţă de tine! Dacă nu te învoesci nici de cum, spune-mi, şi Cesarulu îşi va căpĕta ómeni, cari nu se temu de nimica. Cu qece sicari cu cuţite ascuţite în mâni se póte învinge o lume întrégă. Pornesce dar, şi fă cum ţi-s'a poruncitu!"

Lygdus ieşi ca unu câne bătutu, fără să mai cuteze a qice o vorbă la auqulu acestoru vorbe.

Ce s'a petrecutu în inima tribunului, e preste putinţă de a se descrie.

Seianu însă îi mai potenţă durerea. „Omenime fanfaróna!" qise elu cu dispreţu. „Acesta e omulu, ce se lăuda, că nu se teme de nimica. Se înţelege, aici e vorba de o afacere delicată, şi măestrulu bunu se îngrijesce de tóte. Dar sciu, ai qice, că tu însu-ţi eşti în joc, prietine, aşa faţă faci. Sânge rece e de lipsă adese ori, — astfelu de lucruri nu suntu pentru inimi de femei!"

„Eu aşi fi mulţămitu, dacă mě veï cruţa cu de acestea," răspunse tribunulu cu forţă internă.

„Aşa să fie. Dar sciï, că acésta nu-mi place? Sub haina militară trebue să palpite o inimă de bărbatu. Dar vedi, eu îmi uitasem, că tu ai dóue rînduri de talente, şi ca să porţi péna cu măestrie, ai lipsă de sentimentu."

„Tu ai avé causă de a nu te îndoi în curajulu meu," qise Paterculu. „Dar ce va să însemne, că Dionisiu din Atena a cerutu astădi audienţă la împĕratulu?"

„De aşi vedé odată pe aceşti Greci pe toţi în iadu!" qise Seianu. „Mai cu samă pe obraznicului Dionisiu, care s'a încolăcitu de inima cea bună a lui Augustu ca unu şerpe cu vorbele sale dulci şi blânde şi prefăcute!"

Paterculu simţi întrégă nedreptatea, cu care se învinovăţia prietinulu fratelui Agatei, carea póte chiaru în acestu minutu a fostu străpunsă de oţelulu ghidelui Lygdus. La acestu gându i-se părea, că mintea îlu părăsesce. Voia să părăséscă locuinţa superioruluï său şi să alerge la loculu crimei.

Dar în acestu momîntu se deschise uşa, şi sclavulu anunţă sosirea unui solu împĕrătescu.

Dionisiu se şi ivi în uşe, şi după ce se închină în tăcere, puse lui Seianu în mână o scrisóre sigilată. Apoi ér se depărtă câţiva paşi şi se opri, ca şi cum ar aştepta unu răspunsu.

Seianu privi sigilulu împĕratului şi ceti apoi scrisórea.

„Se va întîmpla aşa, precum a poruncitu împĕratulu," răspunse elu ridicându-se. Ér Atenénulu ieşi cu o închinare de rĕmasu bunu.

„Augustu îmi vine prea târdiu," observă Seianu cu unu zimbetu triumfătoriu aruncându scrisórea pe masă. „Lygdus îşi va fi isprăvitu de multu lucrulu. Frica îi va fi datu aripi. Cu tóte acestea însă voiu împlini porunca împĕrătéscă."

XXXII.

O nópte négră s'a lăsatu pe cetatea aşedată pe şepte coline, — mai négră era în jurulu caseï cu dóue etaje a Calpurniei. Casa era încunjurată de stejari bătrâni, cari o înghiţiau în umbra lorŭ grósă. Proprietatea Calpurnică nu cuprindea decâtu unu spaţu micu, căci din vreme în vreme s'a totu luatu din ea câte o parţelă spre diferite scopuri. Acum servia mai multu ca casă de sfatu. Odăile de locuitu erau în mijlocu, acolo unde era balconulu. Grădina şi întrégă împrejurimea caseï erau neglese. Póte că proprietariulu lorŭ în adinsu le-a lăsatu să selbătécéscă. Şi dacă elu n'avea altu scopu, decâtu să le dea aparinţa uneï case nelocuite, părăsite, pustii, apoi şi-l'a şi ajunsu.

O priveliste mai posomorîtă mai că nu ai mai fi găsitu ca aceea, ce ţi-o oferia zidirea acésta lungă, scundă şi fără de nici o podóbă. Jurŭ împrejurŭ arborii seculari, cărările crescute cu érbă, ér din rotundele de flori numai ici colé se mai vedea câte o rĕmăşiţă selbătécită. Zidulu, ce o încunjura ca scutu, numai scutu nu era; mai de tóte laturile era ruinatu, câtu ori ce făcĕtoriu de rele avea întrarea liberă. Acésta era vila Calpurnică. La vederea ei privitoriulu parcă involuntară rostia: „Câtu de urîtu trebue să fie trailu în încăperile închise de aceste ziduri negre!"

Chiaru aşa gândia şi amicului nostru Paulu, cându după sfatulu lui Tellus se apropia de vilă. Mânatu de dorulu de frate, elu a ajunsu mai curêndu de cum le-a fostu înţelesulu, şi ajutatu de întunecimea nopţii esamina cu de-amĕnuntulu jurulu caseï, dór va da de unu semnu, de pe care să scie, că Agata trăesce şi e aci.

Sperarea lui era însă zădarnică. Nu se manifesta nici unu semnu de viaţă în zidurile pustii şi morţi. I-se păru de câteva ori, ca şi cum ar audi voci omenesci şi cărţăituri de uşi. Dar era vîntulu, ce lovia selbaticu în crengile arborilorŭ.

(Va urma.)

Editoru şi redactoru răspundĕtoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura urmatórele carti:

(41) 7—10

Cuvîntări bisericesci, funebrale, catechese etc.

Cuvêntări bisericesci (acomodate pentru ori ce têmp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări bisericesci la tóte sĕrbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuventări funebrale și iertățiuni pentru diferite casuri de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbători ocasionali și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctori renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolari din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletesci prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecțiune de versuri furebrali, urmate de iertățiuni, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrali, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învĕțăturĭ pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea noveleĭ *„Idealul perdut"* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândrieĭ. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântărița. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepoțelul. Schiță din sfera educațiuniĭ. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvanieĭ. Legendă de Victor Rusŭ. Prețul 60 cr.

Nriĭ 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Romăniei. Prețul 10 cr.

Poesiĭ de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesiĭ bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puiĭ de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiŭ. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogieĭ la noĭ — la Romăni. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecț. Cuprinsul acestui op. este fórte petrecător, — așa că cetind și numaĭ 1 pagină din el: cauță se rîdĭ orĭ cât aĭ fi fost de necăjit și mâchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrescu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă." Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datini dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafiri și viorele. Poesiĭ de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versuri de dor, adunate din poeții romăni de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiuni și căutări besericesci, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unuĭ esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogațiuni și cântări besericesci, fórte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiuni și cântări besericesci, frumos ilustrată, pentru pruncii școlari de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiuni și cântări pentru pruncii scolari de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiuni frumóse. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiĭ și copile — cu 18 ilustrațiuni intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănatului. Culese din gura poporului bănățan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, glume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Lecnat cel tinĕr. Istoriă în versuri de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

☛ Tot de aicĭ se pot comanda **cărți și utensiliĭ scolastice** și altfel de cărți apărute orĭ și unde, precum și tot soiul de **papire** și **recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efepțuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obĭecte de ale instruirĭĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obĭecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proĭecte colorate servesocŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a mărit.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

cu deosĕbită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericesc.

(6) 44—52

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 23 Decembre 1893. Numĕrulŭ 51.

România şi noi.

Causa nóstră naţională a fostŭ obiectulŭ unorŭ desbateri până aicĭ încă nepomenită în senatulŭ din Bucurescĭ.

Dile de-a rîndulŭ a statŭ cestiunea nóstră la primulŭ planŭ.

Dile de-a rîndulŭ cestiunean óstră a ocupatŭ regatulŭ vecinŭ şi împreună cu dînsulŭ opiniunea publică a Europeĭ.

Nicĭ nu se putea altfelŭ.

Situaţia nóstră actuală, cele petrecute cu noĭ de unŭ anŭ şi jumătate, aŭ trebuitŭ să aibă dreptŭ urmare resunetulŭ acesta din parlamentulŭ regatuluĭ nostru vecinŭ.

Nu maĭ e îndoiosŭ înaintea nicĭ unuia dintre Românii gânditorĭ aĭ Românieĭ, că esistinţa nóstră naţională este şi pentru dînşiĭ o cestiune de esistinţă. Pentru că nu mărimea singură a regatuluĭ Românieĭ îĭ dă importanţa aceea supremă, ce ĭ-o recunoscŭ statele marĭ ale Europeĭ, ci situaţia etnică şi faptulŭ, că regatulŭ românŭ din tóte părţile e încunjuratŭ de fraţi în numĕrŭ totŭ atâtŭ de mare, câtŭ este de mare alŭ celorŭ din regatŭ.

Îndată ce Românii, carĭ încunjură România, ar începe să dispară, s'ar scări treptatŭ şi însemnătatea regatuluĭ românŭ pentru deslegarea cestiuniĭ resăritene.

Nu e decĭ de miratŭ, dacă ceĭ maĭ distinşi bărbaţi politicĭ aĭ Românieĭ aŭ luatŭ cuvîntulŭ în cestiunea nóstră.

Noĭ nu avemŭ de gândŭ, să cercămŭ după motivele, carĭ aŭ îndemnatŭ pe uniĭ dintre oratorĭ a suleva cu atâta ostentaţiune cestiunea nóstră.

Vedemŭ cu durere, că uniĭ dintre oratorĭ prea multŭ aŭ umblatŭ să scobóre cestiunea nóstră din înălţimea eĭ la o cestiune de partidŭ. Vedemŭ şi aceea, că uniĭ oratorĭ s'aŭ arĕtatŭ puţinŭ orientaţi în afacerea asta.

Dar în faţa celorŭ petrecute nu vomŭ reflecta la asemenea defecte.

Noĭ avemŭ să facemŭ numaĭ constatărĭ.

Prima dintre aceste constatărĭ este, că în sfârşitŭ amŭ ajunsŭ timpulŭ, cândŭ tóte partidele din România proclamă ca unŭ principiŭ de statŭ, că *cestiunea esistinţeĭ nóstre naţionale* este o *cestiune de esistinţă şi pentru regatulŭ românŭ.*

Axioma acésta aŭ proclamat'o de o potrivă atâtŭ liberaliĭ câtŭ şi conservatoriĭ.

A dóua constatare e, *că cestiunea nóstră se urmăresce cu acela-şi interesŭ atâtŭ de liberalĭ câtŭ şi de conservatorĭ,* şi că tótă românimea de dincolo este străbătută de iubirea nóstră sinceră.

Cea din urmă constatare e, *că atâtŭ conservatoriĭ câtŭ şi liberaliĭ caută căile, pe carĭ ar puté să ne ajute.*

Aceste suntŭ resultatele discusiuniĭ urmate în senatulŭ românŭ.

Ele ne mulţămescŭ pe deplinŭ, pentru că suntŭ efluxulŭ iubiriĭ de fraţi şi alŭ îngrijirii faţă de viitoriulŭ nemuluĭ nostru.

Altŭ resultatŭ nu putemŭ aştepta de o cam dată. Alta nu vorŭ puté face nicĭ liberaliĭ, dacă ar veni la putere, decâtŭ să atragă atenţiunea Europeĭ asupra pericululuĭ, ce ar urma pentru gruparea puterilorŭ la o eventuală conflagraţiune europénă.

Să intervină guvernulŭ românŭ *directŭ* în causa nóstră la guvernulŭ din Budapesta, asta nu e posibilŭ. Aşa ceva ar respinge guvernulŭ orĭ căreĭ ţĕrĭ; ar trebui să respingă şi guvernulŭ Românieĭ.

Noĭ inşi-ne nu putemŭ nicĭ să aşteptămŭ şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ să ceremŭ o asemenea intervenţiune, pentru că prin asta amŭ dovedi o lipsă de loĭalitate faţă de statulŭ, alŭ cărui cetăţenĭ suntemŭ.

Totŭ ce putemŭ aştepta, este, ca parlamentulŭ şi guvernulŭ românŭ să atragă atenţiunea Europeĭ asupra situaţiuniĭ lorŭ propriĭ, provenite din causa situaţiuniĭ, în care se află Românii din ţĕrile coróneĭ Sfîntuluĭ Ştefanŭ.

Asta s'a şi făcutŭ şi se va face de sigurŭ şi în viitoriŭ, până cândŭ vorŭ ajunge înşi-şĭ deţinătoriĭ puteriĭ de statŭ dela noĭ la convingerea, că politica lorŭ faţă de cetăţeniĭ românĭ de sub coróna Sfîntuluĭ Ştefanŭ este nu numaĭ primejdiósă pentru consolidarea internă a statuluĭ ungarŭ, ci şi pentru pacea Europeĭ.

Étă punctele de vedere, din carĭ privimŭ noĭ discusiunile din senatulŭ românŭ asupra cestiuniĭ *„de esistinţă naţională“.*

Suntemŭ mulţămitorĭ liberalilorŭ

Feuilleton.

La cestiunea cestiunariuluĭ dluĭ Nic. Densuşanŭ.

Dlŭ Nic. Densuşanŭ „istoriografulŭ“ şi teologulŭ din cóstele „Gazeteĭ“ în Nr. 269 din „Gazeta“ aduce la cunoscinţa publiculuĭ, că la cestiunariulŭ sĕŭ despre locuitoriĭ ceĭ maĭ vechĭ aĭ ţĕrilorŭ nóstre a căpĕtatŭ deja maĭ multe sute de rĕspunsurĭ. Ĭ-ar maĭ trebui însă rĕspunsurĭ maĭ cu samă din părţile de preste Carpaţi, „carĭ aŭ formatŭ centrulŭ politicŭ şi colonialŭ alŭ Dacieĭ vechĭ“, şi de aceea maĭ prelungesce terminulŭ rĕspunsurilorŭ până la 15 Februariŭ 1894.

Cetitoriĭ nostri îşi vorŭ aduce aminte, că în nriĭ 23 şi 24 din „Unirea“ şi noĭ amŭ fostŭ publicatŭ pentru dlŭ Nic. Densuşanŭ unŭ cestiunariŭ despre *„frumósele nóstre instituţiuni bisericescĭ“*, carĭ dlŭ Nic. Densuşanŭ le póte *„urmări până în cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ“.* Şi la cestiunariulŭ nostru a căpĕtatŭ dlŭ Nic. Densuşanŭ o grămadă de rĕspunsurĭ, şi chiarŭ şi obĭecte din *„cele maĭ depărtate timpurĭ ale evuluĭ mediŭ“.* Aşa între altele a căpĕtatŭ unŭ praporŭ şi unŭ chistornicŭ din secululŭ alŭ şeptelea lucrate în India, şi cumpĕrate pentru biserica catedrală din Feleacŭ în acelŭ secolŭ de unŭ creştinŭ bunŭ dela neguţătoriĭ din India, carĭ umblaŭ pe atuncĭ pe la noĭ. La 1900, cu ocasiunea iubileuluĭ de 200 de anĭ aluĭ sfinteĭ Uniriĭ dlŭ Nic. Densuşanŭ le va arĕta pe amîndóuĕ publiculuĭ, ca să-lŭ convingă, că unirea dela 1700 a fostŭ numaĭ „alianţă“. Totŭ asemenea a căpĕtatŭ unŭ numĕrŭ din „Gazeta Transilvanieĭ“ din secululŭ alŭ 8-lea, ce cuprinde raportulŭ unuĭ sinodŭ din Giomalŭ, la care aŭ luatŭ parte preoţiĭ, căiugăriĭ şi mireniĭ, saŭ „fraţiĭ“ după dlŭ Densuşanŭ, şi în care fu desbătută cestiunea dogmatică a ereticilorŭ tascodrugiţi şi ftartolatri. A maĭ căpĕtatŭ şi o cădelniţă lucrată în stilŭ modernŭ şi cumpĕrată totŭ dela neguţătoriĭ din India în secululŭ alŭ nóuĕlea, şi unŭ cornŭ de prescură din secululŭ alŭ ḑecelea, din care se vede, că boariĭ din ţara Oltuluĭ la 1711 n'aŭ primitŭ nicĭ o dogmă catolică.

Dlŭ Nic. Densuşanŭ însă ar dori, să maĭ capete rĕspunsurĭ şi obĭecte maĭ cu samă din ţĕrile dincóce de Carpaţi, unde „vechea credinţă şi instituţiunile bisericescĭ creştine s'aŭ conservatŭ multŭ maĭ pure şi maĭ originale ca orĭ unde în rĕsăritŭ şi în apusŭ“.

De aceea şi noĭ maĭ prelungimŭ terminulŭ trimiterii rĕspunsurilorŭ şi alŭ obĭectelorŭ până la 15 Februariŭ 1894, şi rugămŭ pe toţi amiciĭ întunecăriĭ istorieĭ, ca până la terminulŭ acesta să trimită dluĭ Nic. Densuşanŭ în Bucurescĭ strada Smărdanŭ Nr. 8 şi rĕspunsurile la cestiunariulŭ nostru, dară maĭ cu samă să-ĭ trimită în originalŭ saŭ depinse: epigonatióne, engolpióne, epitafióne, polielaióne, polistavrióne, ripidióne, asteriscóne, trichirióne, dichirióne, thimiatóne, manualióne, lichnióne, felonióne cu prosicontele, prevelicurĭ, plaşteniţe, zvezde, poiade, hipomanice, soevideniĭ, văzduchurĭ ş. a. Cu deosĕbire însă rugămŭ pe toţĭ, să trimită dluĭ Densuşanŭ mătăuze de botezatŭ maĭ vechĭ de secululŭ alŭ ḑecelea, fiindŭ că maĭ bine ca din aceste nu póte arĕta cu „Gazeta“ laolaltă, cum ne-a stricatŭ Mitropolitulŭ Vancea legea strămoşéscă. Cu mare mulţămită se primescŭ mătăuze de botezatŭ maĭ vechĭ de secululŭ alŭ 10-lea făcute din florĭ de „amalatustă, anniassese, bodolă, caropilă, chinovilă, coadamă, cotitată, cucolidă, diodelă, discopelă, drocilă, gonoletă, mozulă, priadelă, prodiornă, propedulă, riboractă,

pentru nerăbdarea, ce o manifestă faţă de resolvarea cestiunii nóstre. Suntemŭ însă mulţămiţi şi cu atitudinea înţeléptă a părtidului şi a guvernului conservatorŭ.

Amŭ vĕdutŭ, că ne iubescŭ cu toţii şi pentru noi şi pentru sine, şi avemŭ convingerea, că nu vorŭ întrelăsa nimicŭ pentru a ne uşura sórtea.

Aceea, ce dorimŭ, este, ca cestiunea nóstră să nu fie esploatată nicĭ odată ca armă de partidŭ, şi că orĭ ce s'ar face în favorulŭ nostru, să se facă numaĭ între marginile prescrise de raporturile internaţionale, de-órece interesulŭ nostru supremŭ este, ca tóte acţiunile nóstre să fie scutite şi de cea maĭ mică umbră de nepatriotismŭ, ér România de numele unuĭ statŭ aventurierŭ.

Cultivarea sentimentuluĭ naţionalŭ, continuarea luptеĭ legitime de apĕrare împotriva atacurilorŭ crescênde, ţinuta reservată a regatuluĭ românŭ faţă de întreita alianţă pentru nemulţămirea ţĕreĭ din pricina tractării Românilorŭ din ţĕrile corónei Sfîntuluĭ Ştefanŭ, înfrăţirea franco-rusă şi pregătirile continue de răsboiŭ ale Rusieĭ: tóte aceste voru face, ca înşi-şi stăpânitoriĭ nostri eĭ de eĭ să vadă a-şĭ asigura esistinţa naţională şi de statŭ prin mulţămirea nóstră a celorŭ de aicĭ.

„Gazeta" şi istoria nóstră maĭ recentă. În Nr. 263 „Gazeta Transilvanieĭ" scrie despre luptele nóstre naţionale astfelŭ: *„La anulŭ 1865 n'a fostŭ posibilă o acţiune de resistinţă generală şi puternică naţională, din causa rivalităţilorŭ confesionale, şi că Archiereiĭ nostri s'aŭ mărginitŭ la o acţiune restrînsă oportunistă în cercululŭ celŭ strînsŭ alŭ intereselorŭ confesionale."* Sub Archiereĭ înţelege „Gazeta" de bună samă pe Mitropoliţiĭ de atuncĭ Şuluţŭ şi Şaguna, ér înţelesulŭ pasajuluĭ citatŭ este, că nicĭ Şuluţŭ nicĭ Şaguna nu putură fi înduplecaţi la o acţiune comună naţională, prin ce interesele specifice ale nicĭ uneĭ biserici n'ar fi suferitŭ nimicŭ. Acum a susţinĕ aşa ceva despre Mitropolitulŭ Şuluţŭ însemnă a-ĭ face o nedreptate strigătóre la cerĭŭ, şi arată, că scriitorialŭ nu cunósce de locŭ istoria timpurilorŭ acelora, deşi nu e aşa departe de timpulŭ de faţă.

Mitropolitulŭ neuĭtatŭ Şuluţŭ şĭ-a iubitŭ cu ardóre biserica, în fruntea căreia fiŭ alese Dumneẓeŭ. Şi-a iubitŭ însă şi naţiunea cu ardóre până la mórte, şi dela o acţiune comună cu Şaguna în promovarea causeĭ naţionale nu s'a retrasŭ nicĭ odată, şi nicĭ în anulŭ 1865. Deschidă domniĭ dela „Gazeta" numaĭ istoria multŭ regretatuluĭ Bariţiŭ tom. III la pagina 335, şi se voru convinge, de ce ideĭ era însufleţitŭ Mitropolitulŭ Şuluţŭ pe la 1865, cândŭ cestiunea cea maĭ agitată politică era cestiunea uniunĭ Ardéluluĭ cu Ungaria. Acolo în o epistolă adresată luĭ Georgiŭ Bariţiŭ neuĭtatulŭ Mitropolitŭ Şuluţŭ cu cea maĭ candidă sinceritate a inimeĭ sale se esprimă astfelŭ: *„De aŭ avutŭ cândva naţiunea nóstră lipsă de o conţelegere preventivă şi de o solidaritate, cu adevĕratŭ după părerea mea, în cestiunea uniunĭ va avé cea maĭ mare lipsă."* Ĕră la capetulŭ epistoleĭ cu însufleţirea uneĭ inimĭ tinere esclamă: *„Coînţelegere dară, coînţelegere şi ĕrăşĭ ẓicŭ coînţelegere şi apoĭ solidaritate de diamantŭ."*

Că cine a fostŭ atuncĭ causa, de *„n'a fostŭ posibilă o acţiune de resistinţă generală şi puternică naţională"*, o spune bunulŭ Mitropolitŭ Şuluţŭ în o altă epistolă adresată luĭ Bariţiŭ şi publicată totŭ acolo la pag. 530. Era vorba pe atuncĭ de ţinerea unuĭ congresŭ naţionalŭ spre a pune la cale *„o resistinţă generală şi puternică naţională"*. Mitropolitulŭ Şuluţŭ ẓice în acea epistolă: *„Am scrisŭ colegului meŭ Mitropolitŭ Şaguna, ca să ne înţelegemŭ frăţesce în causa naţională adunându o conferinţă spre acestŭ scopŭ. Rĕspunsulŭ Şaguneĭ e adevĕratŭ diplomaticŭ, adecă cu aşa cuvinte şi stilŭ ţĕsutŭ, care se silesce a ascunde, dară nicĭ decâtŭ nu póte a-şĭ acoperi cugetele sale cele reservate, câtŭ să nu dea cuiele prin sacŭ, şi să nu se pricépă, că nu-ĭ în inimă, ce-ĭ pe limbă."* Ĕră maĭ la vale: *„După cum ẓicŭ şi Gazetele, şi alţiĭ, şi se câm vede şi din rĕspunsŭ, Şaguna ar fi dobânditŭ pentru causa uniunĭ de magiarĭ."*

Pună-şĭ acum „Gazeta" mâna pe inimă şi rĕspundă, óre neuĭtatulŭ Mitropolitŭ Suluţŭ vrednicŭ este de ataĭ incriminărĭ şi imputărĭ nedrepte, cândŭ dacă nu alte scrierĭ, istoria luĭ Bariţiŭ trebue să o aĭbă în mână.

Altcum datina „Gazeteĭ", cândŭ se ocupă de lucrurĭ istorice, este a grămădi neadevĕrurĭ preste neadevĕrurĭ, căcĭ scrie totŭ de rostŭ fără a-şĭ câştiga nicĭ o informaţiune, ca şi cum cetitoriĭ eĭ ar fi nisce ignoranţi şi idioţi. Altcum fie sigură, că noĭ totdeuna o vomŭ controla cu tótă rigórea.

Domnulŭ Sturdza despre noĭ. — În discusiunea, ce s'a urmatŭ în senatulŭ Românieĭ asupra rĕspunsuluĭ la mesajulŭ tronuluĭ, domnulŭ Dimitrie Sturdza, şefulŭ partiduluĭ liberalŭ, a rostitŭ unŭ discursŭ remarcabilŭ, în care s'a ocupatŭ pe largŭ şi de cestiunea ardelenéscă.

Grăbimŭ a declara, că discursulŭ domnuluĭ Sturdza a fostŭ o prea frumósă prestaţiune oratorică atâtŭ ca formă câtŭ şi ca fondŭ. Discursulŭ acela a fostŭ demnŭ de talentele şi de renumele domnuluĭ Sturdza.

Impresiunea acésta generală nu ne póte totuşi împedeca dela unele observărĭ, cu carĭ la totŭ casulŭ ne credemŭ datorĭ.

Domnulŭ Sturdza între altele multe afirmă, că Românii din ţĕrile corónei Sfîntuluĭ Ştefanŭ numaĭ după 1848 aŭ începutŭ a pretinde autonomia Transilvanieĭ ca garanţă în contra ungurilorŭ, şi că eĭ s'ar lăpĕda de ea, dacă s'ar esecuta legea de naţionalitate; pe urmă, că românii ar fi împărţiţi în dóuĕ partide.

Să fimŭ iertaţi, dar tóte afirmările acestea ale domnuluĭ Sturdza trebue să le negămŭ.

Românii aŭ pretinsŭ în *programŭ politicŭ* autonomia Transilvanieĭ ca garanţă în contra ungurilorŭ numaĭ după 1848, asta e adevĕratŭ. Dar de facto românii de dincóce de Carpaţi pururea s'aŭ luptatŭ pentru organismulŭ autonomicŭ alŭ Ardéluluĭ şi în

---

scardiă, stirzorilă, tulbilă şi tutastră". Să grijéscă însă bine trimiţĕtoriĭ, ca să nu se scuture florile din ele, căcĭ atuncĭ dluĭ Densuşanŭ nu-ĭ suntŭ de nicĭ unŭ folosŭ, fiindŭ că nu póte arĕta din ele, că sinodulŭ dela Florenţa a fostŭ numaĭ pro forma.

Din epoca maĭ târdie a „frumóselorŭ instituţiunĭ" rugămŭ pe toţi cu deosebire, că dacă careva din instituţiunile aceste dispune de vre-unŭ „canonŭ" de alunŭ alŭ frumóseĭ instituţiunĭ a „spanilorŭ", să-lŭ trimiţă dluĭ Densuşanŭ, căcĭ laolaltă cu domniĭ dela „Gazeta" ar voi să-ĭ probeze puterea de canonitŭ. Trimiţĕtoriĭ n'aŭ lipsă să mérgă la Bucurescĭ orĭ Braşovŭ, ca să-lŭ manipuleze eĭ înşi-şĭ, căcĭ dlŭ Densuşanŭ cu domniĭ dela „Gazeta" se potŭ canoni cu elŭ împrumutatŭ.

Să grăbéscă decĭ toţi domniĭ cu trimiterea până la terminulŭ numitŭ. Ceĭ ce nu s'ar grăbi, nu voru câştiga nemurirea în opurile dluĭ N. Densuşanŭ, care şi altcum e ocupatŭ încă cu dóuĕ scrierĭ epocale, una despre dreptulŭ laĭcilorŭ cu privire la dogme, şi alta despre deosebirea între cuvintele: *credinţă* şi *lege*.

Asediulŭ Berlinuluĭ.

Naraţiune anglesă din răsboiulŭ franco-germanŭ.

Călăriam împreună cu mediculŭ V. prin una din promenadele Câmpilorŭ eliseicĭ cetindŭ de pe casele sgâriate de glonţe şi de pe pavajulŭ icĭ colé pustiitŭ de bombe istoria asediărĭ Parisuluĭ, cândŭ mediculŭ fără de veste se opri câţiva paşĭ înaintea rotundeĭ Étoile şi arĕtă spre unulŭ din acele palaţe grandióse de colţŭ, carĭ formézŭ o grupă atâtŭ de splendidă în jurulŭ Arculuĭ de triumfŭ.

Veḑĭ colo celea patru ferestĭ închise de-asupra balconuluĭ? întrebă elŭ. La începutulŭ luĭ Augustŭ, alŭ aceluĭ Augustŭ grozavŭ, care a năruitŭ asupra nóstră unŭ potopŭ atâtŭ de cumplitŭ de furtune şi nenorociriĭ, m'aŭ chematŭ în casa aceea la unŭ bolnavŭ lovitŭ de gută. Bolnavulŭ era colonelulŭ Jouvé, cuirasirŭ din ḑilele primuluĭ imperiŭ, care credea cu sfinţenie în gloria patrieĭ sale, şi care după declararea răsboiuluĭ îşĭ închiriase o casă cu balconŭ pe Câmpiĭ eliseicĭ. Ghicĭ de ce? Pentru ca să pótă fi martorŭ ocularŭ la întrarea triumfală a trupelorŭ nóstre după finirea răsboiuluĭ. Sermanulŭ oşténŭ! Vestea despre lupta dela Weissenburg tocmaĭ atuncĭ îĭ sosise, cândŭ se ridica dela prândŭ. Cândŭ zări numele luĭ Napoleon dinjosulŭ buletinuluĭ de răsboiŭ, care vestia perderea bătălieĭ, căḑu la pămîntŭ fără simţirĭ.

Îlŭ aflaĭ întinsŭ josŭ pe padimentulŭ chilieĭ sale. Faţa îĭ era roşie ca para focului. Elŭ zăcea acolo fără de simţirĭ, ca şi cum l'ar fi aşternutŭ la pămîntŭ o lovitură puternică. Stându în picióre trebuia să fie unŭ bărbatŭ de o statură fórte înaltă; întinsŭ josŭ părea unŭ uriaşŭ. Trăsăturĭ regulate la faţă, dinţĭ frumoşĭ, bucle dese, creţe, dar albe ca néua potenţaŭ frumseţa bărbătéscă a acestuĭ bĕtrânŭ de optḑecĭ de anĭ, căruia însă nu ĭ-aĭ fi datŭ maĭ multŭ de şeseḑecĭ de anĭ. Lângă elŭ îngenunchia nepóta-sa plângêndŭ cu amarŭ. Copila sămĕna nespusŭ cu moşulŭ sĕŭ. Cum îĭ vedeaĭ aşa unulŭ lângă altulŭ, puteaŭ să-ţĭ vină în minte dóuĕ monete grecescĭ minunate, pe carĭ totŭ acela-şĭ măestru le-a vĕrsatŭ, numaĭ câtŭ una e acum învechită, mâncată de rugină şi cu conturele tocite, pe cândŭ ceealaltă e deplinŭ strălucitóre şi curată ca baniĭ de argintŭ de curêndŭ bătuţi.

Durerea adâncă a tinereĭ fete m'a pătrunsŭ de totŭ. Şi tatălŭ sĕŭ era soldatŭ. Elŭ servia în statulŭ majorŭ alŭ luĭ Mac-Mahon; şi póte că bĕtrânulŭ cuirasirŭ, cum zăcea aşa fără de simţurĭ acolo înaintea eĭ, să fi provocatŭ în fantasia copileĭ o altă scenă nu maĭ puţinŭ grozavă. Tóte le-am făcutŭ, ca să o potŭ linişti, dar adevĕrulŭ grăindŭ, fórte puţină speranţă aveam de însănătoşarea bĕtrânuluĭ. Pe elŭ îlŭ ajunsese unŭ atacŭ puternicŭ de apoplexie, şi la etatea de opḑecĭ de anĭ e rarŭ omulŭ, care lovitŭ de ea să scape cu ḑile. Şi într'adevĕrŭ, treĭ ḑile întregĭ a rĕmasŭ bolnavulŭ în starea de inconsciinţă, fără simţirĭ şi nemişcatŭ. Chiarŭ în timpulŭ acesta sosiră la Paris scirile dela Reichshoffen. Îţĭ maĭ aducĭ aminte, ce timpurĭ estraordinare aŭ maĭ fostŭ acelea! Până de cu sĕră toţi credeamŭ, că amŭ raportatŭ o învingere strălucită, dóuĕḑecĭ de miĭ de Prusĭ aŭ rĕmasŭ pe câmpulŭ de bătae, principele de corónă e făcutŭ prinsonerĭŭ. Nicĭ eŭ nu sciŭ, prin ce minune orĭ prin ce cu-

acelŭ organismŭ îşi aflaŭ garanţă pentru naţionalitatea lorŭ. Asta o póte afla domnulŭ Sturdza în istoriciĭ românĭ şi mai alesŭ în istoria luĭ Bariţiŭ.

Tocmaĭ de aceea domnulŭ Sturdza îşi permite prea multŭ, cândŭ afirmă, că Româniĭ ar renunţa la autonomia Transilvanieĭ, *dacă s'ar esecuta legea de naţionalităţi.* Asta nu domnulŭ Sturdza are s'o decidă. Şi credemŭ, că domnulŭ Sturdza niciĭ n'ar fi afirmat'o, dacă ar fi reflectatŭ, că tóte luptele românilorŭ de aprópe dóuĕ vécurĭ aŭ fostŭ pentru ajungerea *egaleĭ îndreptăţirĭ naţionale,* ér nu *individuale a singuraticilorŭ cetăţenĭ de limbă românéscă.* A renunţa deci la autonomia Ardéluluĭ în schimbŭ pentru legea de naţionalităţĭ, ar însémna a jertfi drepturile *naţiuniĭ* pentru drepturile *individuluĭ*, ar însémna a ne renega şi a ne desavua tóte luptele nóstre din trecutŭ. Dacă în locŭ de autonomia Ardéluluĭ se va da o *altă garanţă naţională,* atuncĭ póte să vină cestiunea de a renunţa la ea, dar pentru legea de naţionalităţĭ nu.

Privitorŭ la celea dóuĕ partide dintre româniĭ nostri din ţĕrile corónеĭ sfîntuluĭ Ştefanŭ, decherămŭ, că rĕŭ serviţiŭ ne face domnulŭ Sturdza presentându-ne desbinaţĭ. Aŭ fostŭ şi potŭ să fie între eĭ diferinţe micĭ de părerĭ cu privire la modulŭ de procedere. Dóuĕ partide însă nu aŭ fostă şi nu suntŭ.

Este forţa nóstră, prin care impunemŭ adversaruluĭ, tocmaĭ faptulŭ, că pentru neînţĕlegerĭ de tactică nu ne rumpemŭ şirurile, şi cândŭ e vorba, să ne manifestămŭ în afară, ne presentămŭ uniţĭ ca unŭ zidŭ. Nu vină dar nimenĭ, cu atâtŭ maĭ puţinŭ domnulŭ Sturdza, să ne presinte desbinaţĭ tocmaĭ atuncĭ, cândŭ vré să ne foloséscă. Şi din ţinuta nóstră ar puté învăţa şi partidele din România, că atuncĭ, cândŭ este vorbă de interese generale, de o manifestare în afară, trebue să dispară tóte considerantele de partidŭ.

Proiectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.
(Continuare.)

§. 45. Căsătoria trebue să se încheie înaintea oficialuluĭ stărĭĭ civile.

Căsătoria, care nu s'a încheiatŭ înaintea oficialuluĭ stărĭĭ civile, în puterea legiĭ nu se privesce de căsătorie în niciĭ o privinţă.

Căsătoria are să se privéscă de încheiată înaintea oficialuluĭ stărĭĭ civile, dacă pe acela, înaintea căruia s'a încheiatŭ, credinţa publică l'a consideratŭ de oficialŭ alŭ stărĭĭ civile, luându-se afară dacă contrariulŭ l'aŭ sciutŭ ambele părţĭ.

§. 46. Oficialŭ alŭ stărĭĭ civile este:

a) purtătoriulŭ matriculeĭ în cercululŭ sĕŭ propriŭ;

b) oficialulŭ celŭ dintâiŭ alŭ oficiuluĭ administrativŭ în teritoriulŭ oficiulul administrativŭ;

c) protopretorulŭ în districtulŭ sĕŭ propriŭ;

d) primariulŭ cetăţiĭ cu magistratŭ organisatŭ în teritoriulŭ cetăţiĭ;

e) legatulŭ orĭ consululŭ austro-ungarŭ, între marginile împuterniciriĭ primite dela guvernulŭ ungarŭ, dacă dintre ceĭ ce se căsătorescŭ, bărbatulŭ orĭ ambele părţĭ suntŭ indigenĭ ungarĭ.

Căsătoria încheiată înaintea oficialuluĭ stărĭĭ civile amintită în punctulŭ e) trebue să se privéscă aşa, ca şi cum s'ar fi încheiatŭ în patrie.

§. 47. Oficialulŭ stărĭĭ civile póte coopera la încheiarea căsătorieĭ numaĭ în cercululŭ sĕŭ propriŭ.

§. 48. Căsătoria trebue să se încheie de regulă înaintea aceluĭ purtătoriŭ de matriculă, în cercululŭ căruia ceĭ ce se căsătorescŭ, orĭ unuluĭ dintr'înşiĭ aŭ locuinţă ordinară şi în lipsa acesteia locŭ de petrecere.

§. 49. Purtătoriulŭ de matriculă competentŭ în sensulŭ §-luĭ precedentŭ póte să plenipotenţeze pe altŭ purtătoriŭ de matriculă pentru cooperare la încheiarea căsătorieĭ; dară o atare plenipotenţă póte să dea numaĭ în scrisóre oficiósă, după espirarea alorŭ treĭ dile, carĭ urmézŭ după diua ultimă a vestiriĭ, şi numaĭ atuncia, dacă nu are cunoscinţă despre vre unŭ impedimentŭ de căsătorie.

§. 50. Comitele supremŭ, în Budapesta primariulŭ primŭ, la rugarea motivată a părţilorŭ póte concede, ca logodiţiĭ să încheie căsătoria în teritoriulŭ oficiuluĭ administrativŭ înaintea unuia dintre oficialiĭ stărĭĭ civile amintiţi în § 49 punctele b)—d).

§. 51. Oficialuluĭ stărĭĭ civile afară de casulŭ §-luĭ 52 îĭ este ĭertatŭ să coopereze la încheiarea căsătorieĭ numaĭ atuncia, dacă vestirea s'a întîmplatŭ în regulă, orĭ dacă s'a datŭ dispensaţie dela ea, şi dacă nu i-a venitŭ la cunoscinţă vre unŭ impedimentŭ legalŭ de căsătorie.

Celŭ din ţară străină, dacă vre să încheie în ţară căsătorie, trebue să dovedéscă, că după legile patrieĭ luĭ (§ 131 şi § 132 alinea a dóua) căsătorieĭ luĭ nu i-se împotrivesce vre unŭ impedimentŭ. Ministrulŭ de justiţie póte să dea dispensaţie dela dovedirea acésta.

§. 52. În casulŭ de bólă a unuia dintre ceĭ ce vorŭ să se căsătoréscă, carea amenincă cu mórte apropiată, este ĭertatŭ a încheia căsătoria şi fără de vestire şi dispensaţie, dacă ambele părţĭ, carĭ vorŭ să se căsătoréscă, dechéră solemnŭ înaintea oficialuluĭ competentŭ alŭ stărĭĭ civile (§ 47), că după cea maĭ bună sciinţă a lorŭ nu esistă între eĭ impedimentŭ de căsătorie; cu privire la acésta oficialulŭ póte lua dela părţĭ şi jurămîntŭ.

Că óre subversézŭ bólă, ce amenincă cu mórte apropiată, acésta pe lângă considerarea împrejurărilorŭ o constatézŭ oficialulŭ stărĭĭ civile, care purcede în causă.

§. 53. Dacă purtătoriulŭ de matriculă a denegatŭ vestirea orĭ oficialulŭ stărĭĭ civile cooperarea la încheiarea căsătorieĭ, hotărîrea sa la cererea părţilorŭ este datorŭ să o ĭea în scrisŭ dimpreună cu motivele eĭ şi să le-o estradea.

În contra hotărîriĭ denegătóre a oficialuluĭ stărĭĭ civile amintitŭ în punctele a), c) şi d) din § 46 se dă locŭ apelărĭĭ la oficialulŭ celŭ dintâiŭ alŭ oficiuluĭ administrativŭ.

Ceĭ ce vorŭ să se căsătoréscă, în contra hotărîriĭ auctorităţiĭ administrative se potŭ îndrepta către judecătorie. Procedura cade în cercululŭ de activitate a tribululuĭ reg.

§. 54. Judecătoriulŭ esaminézŭ numaĭ motivele denegărĭĭ, şi întru câtŭ le află, că suntŭ neadevĕrate orĭ că se împotrivescŭ legiĭ, dechéră hotărîrea denegătóre de nevalidă. În casulŭ acesta din aceea-şi causă purtătoriulŭ de matriculă nu póte denega maĭ multŭ vestirea, respective oficialulŭ stărĭĭ civile nu póte denega maĭ multŭ cooperarea la încheiarea căsătorieĭ.

§. 55. Încheiarea căsătorieĭ se întîmplă, publice, în localulŭ oficiosŭ destinatŭ spre acésta.

---

rentŭ electricŭ, destulŭ că echoulŭ însufleţirii naţionale a pătrunsŭ şi la sermanulŭ nostru bolnavŭ în mijloculŭ adâncеĭ sale bulmăceliĭ, şi în diua aceea séra, cândŭ m'am apropiatŭ de patulŭ dînsuluĭ, l'am aflatŭ cu totulŭ altfelŭ de cum era maĭ înainte. Ochiĭ liĭ eraŭ sclipicioşi, aprópe strălucitorĭ, şi limba-iĭ încă părea maĭ uşorată. Avea deja atâta putere, câtŭ putu surîde, şi de dóuĕ orĭ gângăvi acestŭ cuvîntŭ:

„În—vin—gere!“

Şi în vreme ce eŭ liĭ povestiam amĕnuntele învingeriĭ luĭ Mac-Mahon, faţa iĭ-s'a înseninatŭ vĕdêndŭ cu ochiĭ, trăsăturele feţeĭ pe încetulŭ s'aŭ înviorşatŭ deplinŭ.

Cândŭ am părăsitŭ chilia, tinĕra fată mĕ aştepta în uşe. Plângea cu amarŭ.

„E mântuitŭ!“ dîseĭ, apucându-iĭ mânile.

Sermana copilă abia avu curajulŭ, să rĕspundă. Scirile adevĕrate sosite dela Reichshoffen tocmaĭ atuncĭ ajunseră în publicŭ. Mac-Mahon fuge, armata luĭ nimicită! Confusĭ privirămŭ unulŭ la altulŭ. Inima iĭ-a maĭ plesnitŭ, cândŭ s'a cugetatŭ la tatălŭ sĕŭ. Eŭ de altă parte trĕmuram pentru viaţa bĕtrânuluĭ. Acéstă lovitură nóuă şi cumplită la niciĭ o întîmplare nu o va putĕ suporta. „Acum ce să facemŭ? Să-iĭ lăsămŭ bucuria şi amăgirile, carĭ l'aŭ rechematŭ la viaţă? Dar atuncĭ trebue să-iĭ mintimŭ!“

„Bine, îĭ voiŭ minţi,“ dîse eroica fată ştergêndu-şi lacrimele, şi cu faţă veselă păşi în chilia moşuluĭ sĕŭ.

Grea, de totă grea muncă a fostŭ aceea, ce o luase asupră-şi sermana fată. La începutŭ încă mergea relativŭ destulŭ de uşorŭ. Creeriĭ bĕtrânuluĭ eraŭ slăbiţĭ, şi întocmaĭ ca copilulŭ credea orbesce totŭ, ce i-se spunea. Dar recâştigându-şi din ce în ce puterile trupescĭ, lumea-iĭ spiritnală încă începu a i-se limpedi vĕdêndŭ cu ochiĭ. Trebuia să-lŭ încunoscinţămŭ despre fiesce care mişcare a armateĭ, şi să născocimŭ sciriĭ de răsboiŭ false. Îţi era într'adevĕrŭ milă, să vedĭ pe frumósa copilă, cum studia diua-nóptea mapa Germânieĭ, întĕpându-o întrégă cu stindarde micĭ, drăgălaşe, pe carĭ se nisuia a le grupa în grandióse operaţiuni de răsboiŭ. Bazaine înaintézŭ spre Berlin, Frossard e în Bavaria, Mac-Mahon pe ţĕrmuriĭ mărĭĭ baltice. Ceru îndrumărĭ dela mine, şi eŭ iĭ-am ajutatŭ, cum am putută. Dar celŭ maĭ puternicŭ ajutoriŭ la acéstă invasiune închipuită ni-l'a datŭ însu-şi bĕtrânulŭ. Căcĭ de câte orĭ nu cucerise elŭ întrégă Germânia sub Napoleon I! Fiesce care mişcare de trupe o scia deja înainte. „Acum mergŭ aicĭ!“ „După aceea vorŭ face asta!“ — şi prorociile luĭ se şi împliniaŭ totdeuna din firŭ în pĕrŭ, ceea ce îlŭ făcu fórte superbŭ.

Din nenorocire însă totŭ atâta era, orĭ câte lupte amŭ câştigatŭ, orĭ câte oraşe amŭ cuceritŭ. Pentru bĕtrânulŭ tóte acestea n'aŭ fostŭ de ajunsŭ, — nu-lŭ puteaĭ sătura. În fiesce care ді, cândŭ sosiam la elŭ, îmĭ raporta despre nóuĕ învingerĭ.

„Doctore, amŭ cuceritŭ Mainzulŭ,“ dîse tinĕra fată grăbindŭ înaintea mea cu surisŭ tristŭ, şi din chilia vecină unŭ glasŭ veseluĭ îmĭ strigă:

„Înaintămŭ minunatŭ! Preste o sĕptĕmână suntemŭ în Berlin!“

Pe timpulŭ acela Pruşiĭ eraŭ cale de o sĕptĕmână pe josŭ dela Paris. Celŭ dintâiŭ cugetŭ ne-a fostŭ, să transportămŭ pe bolnavulŭ nostru la ţară, dar sciamŭ, că câtŭ ce lasă Parisulŭ, numaĭ decâtŭ va afla situaţia tristă, în care se afla ţara, şi mĕ temeam, că e încă cu multŭ maĭ slabŭ, decâtŭ să potă suporta, să i-se spună adevĕrata stare a lucruluĭ. Amŭ hotărîtŭ, să rĕmânemŭ.

În diua primă de asediŭ am întratŭ în chilia dînsuluĭ (aşa îmĭ aducŭ de bine aminte, că şi cum s'ar fi întîmplatŭ numaĭ ierĭ) cu inima îmgreunată, amărîtă, cu acea inimă întristată şi desnădĕjduită, cu care privisemŭ atuncĭ cu toţiĭ închiderea porţilorŭ Parisuluĭ bine sciindŭ, că duşmanulŭ e sub zidurile nóstre, şi suburbiile nóstre aŭ ajunsŭ să ne fie graniţele. Pe bĕtrânulŭ oştenŭ l'am aflatŭ şedêndŭ în patŭ; faţa-iĭ strălucia de bucurie.

„Eĭ bine, doctore,“ întrebă elŭ, „aşa e, că asediulŭ s'a începutŭ?“

Frapatŭ am privitŭ la elŭ.

„Cum, colonele, dta dar sciĭ, că . . .?“

Nepóta luĭ se întórse spre mine:

„Firesce, die doctorŭ! Avemŭ sciriĭ minunate, — asediulŭ Berlinuluĭ s'a începutŭ.“

Sermana fată o spuse acésta într'unŭ tonŭ aşa de liniştitŭ şi sigurŭ făcêndŭ împunsăturĭ marĭ cu aculŭ de cusutŭ în pânza, ce o avea pe genunchĭ. Dar cum ar fi şi

Dară din causă gravă oficialulŭ stării civile póte să concédă, ca logoditiĭ să închie căsătoria cu eschiderea publicităţiĭ, orĭ afară de localulŭ oficiosŭ.

§. 56. Căsătoria se închie aşa, că ceĭ ce vorŭ să se căsătoréscă, fiindŭ de odată de faţă înaintea oficialuluĭ stării civile, care purcede din oficiŭ, dechéră în persónă în fiinţa de faţă alorŭ doĭ martorĭ, că închie laolaltă căsătorie.

După împlinirea acesteia oficialulŭ stării civile pe ceĭ ce vorŭ să se căsătoréscă, îĭ declară de soţĭ de căsătorie în sensulŭ legiĭ.

§. 57. La închiarea de căsătorie se potŭ aplica de martorĭ numaĭ individĭ de aceia, carĭ şi-aŭ împlinitŭ anulŭ alŭ 16-lea şi suntŭ capacĭ de a pricepe actulŭ închiării de căsătorie. Martorĭ potŭ fi şi rudeniĭ de ale celorŭ ce se căsătorescŭ orĭ de ale oficialuluĭ, care cooperéză.

§. 58. Purtătoriulŭ de matriculă, care cooperéză la închiarea căsătorieĭ, este datorŭ a induce închiarea împlinită a căsătorieĭ îndată în matricula căsătoriilorŭ.

§. 59. În casulŭ § luĭ 50 trebue să se ţea îndată protocolŭ, în dóuĕ esemplare, despre închiarea împlinită a căsătorieĭ.

Unŭ esemplarŭ alŭ protocoluluĭ trebue să se transpună fără amânare purtătoriuluĭ competentŭ de matriculă (§. 48.) pentru a se inferi în matricula căsătoriilorŭ, éră celalaltŭ are să se păstreze în archivulŭ oficialuĭ.

§. 60. Dacă la închiarea căsătorieĭ a cooperatŭ purtătoriulŭ de matriculă plenipotenţatŭ în sensulŭ §-luĭ 49 orĭ în casulŭ §-luĭ 50 altŭ oficialŭ alŭ stării civile, împrejurarea acésta trebue să se esprime în matriculă cu provocare la plenipotenţă, respective la protocolulŭ transpusŭ (§. 59.)

Capitolulŭ IV.

Invaliditatea căsătorieĭ.

§. 61. Căsătoria este nulă, dacă închiarea eĭ s'a întîmplatŭ înaintea unuĭ oficialŭ alŭ stării civile, dară:

a) nu în cercululŭ propriŭ alŭ aceluia; orĭ

b) cu trecerea cu vederea a orĭ cărorĭ recerinţe hotărîte în alinea cea dintâiŭ a §-luĭ 56.

§. 62. Pe basa punctuluĭ a) alŭ §-luĭ precedentŭ căsătoria nu e nulă, dacă pe acela, înaintea căruia aŭ închiat'o, credinţa publică l'a privitŭ de oficialulŭ stării civile alŭ cercululuĭ respectivŭ, luându-se afară dacă părţile amîndóuĕ aŭ sciutŭ contrariulŭ.

§. 63. Dacă miroteiĭ fiindŭ de faţă dimpreună înaintea oficialuluĭ stării civile aŭ declaratŭ în persónă, că închie laolaltă căsătorie, şi dela închiare aŭ trăitŭ laolaltă unŭ anŭ ca soţŭ şi soţie, căsătoria în lipsa altorŭ recerinţe cuprinse în alinea cea dintâiŭ a §-luĭ 56 nu e nulă.

§. 64. Căsătoria închiată în contra §-luĭ 8 e nulă.

Se delătură nulitatea, dacă partea incapace de acţiunĭ după încetarea incapacităţiĭ de acţiunĭ a aprobatŭ căsătoria înainte de încetarea eĭ orĭ de declararea eĭ de invalidă.

Dacă continuarea convieţuiriĭ este aprobare, acésta are să se decidă conformŭ împrejurărilorŭ casuluĭ.

E fără valóre aprobarea, dacă între părţĭ într'aceea s'a născutŭ impedimentulŭ §-luĭ 15 c), 17 orĭ 16, chiarŭ şi atuncia, dacă cestŭ din urmă a încetatŭ deja pe timpulŭ aprobăriĭ.

Pe basa §§-lorŭ 9, 10—13 căsătoria se póte ataca şi atuncia, cândŭ nulitatea basată pe §-lŭ 8 a încetatŭ.

§. 65. Nulă e căsătoria, carea aŭ închiat'o în contra unuia din §§-iĭ 15, 16 şi 17.

§. 66. Căsătoria nulă înainte de încetarea eĭ numaĭ atuncia se póte privi de nulă, dacă a fostŭ declarată de nulă într'unŭ procesŭ de nulitate.

Căsătoria nulă după încetarea eĭ, orĭ după declararea eĭ de nulă, întru cât din lege nu urmézĕ altceva, trebue să se privéscă aşa, ca şi cum nicĭ nu s'ar fi fostŭ închiatŭ.

§. 67. La pornire de procesŭ de nulitate suntŭ îndreptăţiţĭ: soţiĭ de căsătorie, procurorulŭ reg. şi orĭ cine, care dovedesce, că dela invaliditatea căsătorieĭ atîrnă óre care interesŭ alŭ luĭ de dreptŭ.

La pornirea unuĭ astfelŭ de procesŭ suntŭ îndreptăţiţĭ maĭ alesŭ:

a) soţulŭ de maĭ înainte de căsătorie din causa căsătorieĭ închiate cu elŭ maĭ înainte, până cândŭ căsătoria céstă din urmă nu a încetatŭ;

b) soţulŭ de maĭ târdiŭ de căsătorie, dacă valórea căsătorieĭ luĭ proprie atîrnă dela nulitatea căsătorieĭ de maĭ înainte;

c) orĭ cine, care are interesŭ de dreptŭ în privinţa valoriĭ căsătorieĭ de maĭ târdiŭ.

§. 68. Soţulă de căsătorie mărginită în capacitatea sa de acţiunĭ în procesulŭ de nulitate este capace de acţiune.

Soţilorŭ de căsătorie necapacĭ de acţiunĭ aŭ să li-se aplice regulele de representare legală.

§. 69. Procesulŭ de nulitate se póte porni numaĭ până atuncia, până cândŭ căsătoria nu a încetatŭ.

Dacă căsătoria încetéză în decursulŭ procesuluĭ, procedura se póte continua numaĭ la rugarea aceluia, căruia dela constatarea valoriĭ orĭ invaliditătiĭ căsătorieĭ îĭ atîrnă vre unŭ interesŭ de dreptŭ.

§. 70. Sentinţa cu valóre de dreptŭ născută în procesulŭ de nulitate are valóre faţă cu orĭ cine.

Dacă în procesulŭ de nulitate pornitŭ din causa §-luĭ 16 soţulŭ de maĭ înainte de căsătorie nu a luatŭ parte, valórea sentinţeĭ de respingere la elŭ nu se estinde.

§. 71. Se póte ataca căsătoria, carea a închiat'o o parte în contra §-luĭ 9 fără dispensare.

§. 72. Se póte ataca căsătoria, carea a închiat'o o parte fără de învoirea respective încuviinţarea recerută în §§-iĭ 10—13.

Greşéla constatăriĭ oficiuluĭ pupilarŭ (alinea ultimă a §-luĭ 11) nu are influinţă asupra valoriĭ căsătorieĭ.

§. 73. Se póte ataca căsătoria din punctulŭ sileĭ, dacă o parte a închiat'o sub presiunea violenţeĭ orĭ în urma fricеĭ întemeiate provocate pe nedreptulŭ prin amenin̦are.

Resignarea faţă cu voea părintéscă încă nu e frică întemeiată. (Va urmá.)

---

pututŭ suspiţiona bătrânulŭ ceva. Bubuitulŭ tunurilorŭ din forturile nóstre esterne — acela îlŭ putea audi! Nefericitulŭ, tristulŭ, umilitulŭ Paris însă, acela nu-lŭ putea vedé! Numaĭ o părticică din Arculŭ de triumfŭ se putea vedé din patulŭ luĭ, ér în jurulŭ dînsuluĭ în chilie preste totŭ loculŭ erau grămădite relicuiele primuluĭ imperiŭ, carĭ tóte conlucrau, ca să-lŭ ţină în fericita-ĭ amăgire. Portretele mareşalilorŭ, tablouri şi sculpturi, ce înfăţişaŭ scene răsboinice, miculuĭ rege alŭ Romeĭ, stelaje mariĭ şi mese cu oglinḑĭ încărcate cu relicuiĭ din vremea imperiuluĭ, cu medaliĭ şi statue de bronzŭ, o bucată de pétră de pe insula St. Elena în sicriŭ de sticlă, portrete miniature, carĭ înfăţişaŭ totŭ pe aceea-şi damă în veşmîntŭ galbinŭ de balŭ, cu mâneci largĭ, cu ochĭ lucitorĭ, şi tóte acestea suveniruri frumóse: stelajele, copilulŭ rege alŭ Romeĭ, mareşaliĭ, frumósele dame îmbrăcate în veşminte galbine, cu taliĭ scurte şi cu brâne frumóse de aurŭ, — cu unŭ cuvîntŭ tóte îĭ aduceaŭ aminte de rigiditatea-ĭ militară, maĭestósă, din anulŭ 1806. Sermanulŭ colonelŭ! Atmosfera învingerilorŭ şi a cuceririlorŭ îlŭ încunjura; asta a fostŭ ceea ce a făcutŭ maĭ multŭ decâtŭ orĭ ce ĭ-amŭ fi pututŭ spune noĭ, asta a fostŭ, ce l'a făcutŭ să crédă cu atâta sfinţenie, că aşediămŭ Berlinulŭ.

(Va urmá.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Foile din Budapesta aducŭ scirea, că circularulŭ episcopescŭ comunŭ se va publica în 1 Ian. 1894.

Pe la mijloculŭ luĭ Ian. 1894 érăşĭ va fi conferinţă episcopéscă sub presidiulŭ primateluĭ. Conferinţa acésta se va ocupa cu regularea congrueĭ. La conferinţă vorŭ fi chemate să participe şi capitulele prin representanţiĭ sĕĭ, precum şi titulariĭ beneficiilorŭ marĭ bisericescĭ. Acesta va fi primulŭ casŭ, că episcopiĭ se consultézĕ în conferinţă cu privire la congruă şi cu capitulele şi beneficiaţiĭ bisericescĭ maĭ marĭ.

Episcopulŭ Zalka din Győr provócă prin unŭ circulariŭ confidenţialŭ pe purtătoriĭ oficiilorŭ protopopescĭ din diecesa sa, ca să recerce pe deputaţiĭ aleşĭ în respectivele districte a lua posiţie faţă cu politica bisericéscă a guvernuluĭ. În circulariŭ se dice: „Noĭ nu vomŭ suferi, ca la 9,000.000 de catolicĭ să ni-se impună cu forţa dreptulŭ eclesiasticŭ protestantŭ. Căsătoria e sacramentŭ; căsătoria e indisolubilă; impedimente numaĭ biserica este îndreptăţită a statori, şi numaĭ eĭ îĭ compete judicatura cu privire la ele.

Roma.

Sfinţia Sa Leonŭ XIII în 17 a c. a celebratŭ s. Liturgie în basilica S. Petru. La s. Liturgie aŭ asistatŭ ablegaţiĭ societăţilorŭ catolice din Roma, la 15,000 de persóne. După s. Liturgie Papa s'a aşeḑatŭ pe tronŭ şi a fostŭ salutatŭ de cătră fiulŭ principeluĭ Marrino, la ce Papa a răspunsŭ prin o alocuţiune cetită de cătră Mgr. Radini. Papa în alocuţiunea Sa accentuă, că provedinţa divină a aşeḑatŭ în Roma domnia creştină în loculŭ celeĭ păgâne, şi în deşertŭ se încércă uniĭ a împedecă căile provedinţeĭ, voindŭ ca érăşĭ să o facă reşedinţă a domnieĭ păgâne şi să o despóie de acea diademă, pe care ĭ-a dat'o s. Petru. La acéstă festivitate splendidă aŭ fostŭ de faţă 14 cardinalĭ, ambasadoriĭ de lângă Vaticanŭ aĭ Austro-Ungarieĭ, Spanieĭ şi Portugalieĭ, precum şi agentulŭ diplomaticŭ rusescŭ. Cândŭ Papa, purtatŭ pe sedia gestatoria, a părăsitŭ basilica, a fostŭ viŭ aclamatŭ de mulţime. Papa a prospiciatŭ bine, şi deşi ceremoniile aŭ ţinutŭ dóuĕ óre, totuşĭ nu se părea obositŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa din 13 a camereĭ deputaţilorŭ s'a terminatŭ desbaterea budgetuluĭ. Cu ocasiunea acésta deputatulŭ Apponyistŭ Drakulics (sêrbŭ) a atinsŭ cestiunea de naţionalitate, ascriindŭ aţiţarea certelorŭ de naţionalitate unorŭ anumite cercurĭ din Viena inimice libertăţiĭ. Ḑice, că poporulŭ sêrbescŭ nu gravitézĕ înafară, nicĭ nu are aspiraţiunĭ, ce nu s'ar uni cu întregitatea statuluĭ. Agitaţiunile de naţionalitate, carĭ se observă şi la Sêrbĭ, le provócă administrarea şi oficialiĭ despoticĭ, carĭ nu cunoscŭ limba poporuluĭ. Dorinţele Sêrbilorŭ le resumă Drakulics cam în următórele: „Noĭ în respectŭ politicŭ nu cunóscemŭ naţionalităţi şi nu voimŭ a forma naţionalitate deosebită. Dară de altă parte ceremŭ, ca nicĭ unŭ cetăţénŭ să nu fie preferitŭ nicĭ în o privinţă faţă de altulŭ din causa, că limba maternă a acestuia

nu e cea magiară. Recunóscemŭ, că limba oficiósă numai cea magiară póte fi, şi chiarŭ pretindemŭ, să se propună în totŭ locul (!), dară poftimŭ, ca în acelŭ gradŭ alŭ vieţei politice, la care e părtaşŭ şi poporulŭ de rîndŭ, să-şi pótă folosi şi limba sa maternă. Asemenea nu socotimŭ de compatibilŭ cu principiulŭ egalei îndreptăţiri, ca unii cetăţeni să se constringă a vorbi dóuĕ limbi." — Ministrulŭ Wekerle reflectândŭ pe scurtŭ la vorbirea Sêrbului (?) Drakulics ḑice, că legea de naţionalitate este necesară, deórece determină dreptulŭ statului ungarŭ. Dintre oficialî mai despoticŭ tractézā ceî ce înţelegŭ limba poporului.

În şedinţele din 14—16 s'a votatŭ legea pentru completarea statului ofiţerescŭ la gendarmerie şi s'a inarticulatŭ convenţiunea închiată între monarchia nóstră şi Anglia cu privire la apĕrarea dreptului de auctorŭ alŭ lucrărilorŭ literare şi artistice.

În 19 a c. s'aŭ începutŭ vacanţele de crăciunŭ, carî vorŭ ţine până în 15 Ian. 1894.

Austria.

Parlamentulŭ dupa o desbatere înfocată, care a ţinutŭ treî ḑile, a aprobatŭ publicarea stărei escepţionale în Praga şi jurŭ. Apoi s'a tractatŭ budgetulŭ provisoriŭ pe treî luni. Deputaţiî Slavilorŭ de sudŭ, aî Cehilorŭ şi Rutenilorŭ se tângue, că interesele lorŭ naţionale suntŭ desconsiderate. Ministrulŭ Plener (liberalŭ) după ce arată, că regularea valuteî înaintézā cu greŭ, reflectândŭ la vorbirile deputaţilorŭ slavî declară, că guvernulŭ voesce să introducă o reformă electorală dréptă, îî pare rĕŭ, că s'a formatŭ coaliţia slovacă, şi respinge acusa, că dînsulŭ ar voi să apese vre-o naţionalitate, apĕrândŭ şi guvernulŭ de imputarea, ce i-se face, că ar fi inimicŭ alŭ naţiunii cehe.

Francia.

Legile contra anarchiştilorŭ s'aŭ primitŭ fără multă discusie atâtŭ în camera deputaţilorŭ câtŭ şi în senatŭ. Prin ele se decretézā pedépsă de închisóre dela 1—5 anî şi amînda dela 100—30,000 frs. pentru ceî ce vorŭ aţiţa prin presă directŭ la furtŭ, omorŭ, tâlhărie, incendiŭ, saŭ o crimă orî delictŭ contra siguranţeî interióre a statului. Asemenea se pedepsescŭ şi ceî ce laudă prin presă acelea crime. Cu închisóre de $^1/_2$ anŭ până la 5 anî şi cu amîndă de 50—3000 frs. se va pedepsi acea persónă, care fără concesiune va prepara maşinî de omorŭ s'aŭ incendiare orî materiî esplosive de orî ce natură. Ceî ce facŭ parte din asociaţiunile făcĕtorilorŭ de rele, carî aŭ de scopŭ a pregăti atentate contra persónel şi a proprietăţii, se pedepsescŭ cu muncă silnică. Cu închisóre de 5—10 anî se pedepsescŭ şi ceî ce daŭ făcĕtorilorŭ de rele instrumente criminale orî le mijlocescŭ corespondinţă orî locŭ de întrunire.

Italia.

În fine a succesŭ dluî Crispi a forma noulŭ cabinetŭ, care va avé gréua problemă de a mântui Italia de crisa financială. Cabinetulŭ actualŭ nu este unŭ cabinetŭ de partidŭ, ci e compusŭ din bărbaţi distinşi aî diferitelorŭ grupurî politice. În specialŭ chemarea dluî Sonino la resortulŭ finanţelorŭ a făcutŭ bună impresiune în tótă ţara. Marea maĭoritate salută pe membriî nouluî cabinetŭ ca pe salvatoriî patrieî din critica situaţiune, în care a ajunsŭ. Noî nu ne facemŭ marî speranţe, că dlŭ Crispi, care a mai fostŭ la putere, şi sub care s'a desvoltatŭ „Panamina", va puté mântui Italia din crisa financială, economică şi socială.

Sêrbia.

Pertractarea contra ministruluî Avacumovicî pusŭ de scupcină în stare de acusă a fostŭ fixată pentru 21 a c. Tribunalulŭ constă din 16 juḑi, dintre carî 8 suntŭ dintre membriî înalteî curţi de casaţie, ĕră 8 dintre membriî consiliuluî de statŭ. Ca apĕrătorî aŭ să funcţioneze dóuĕḑecî şi patru de advocaţi. Procesulŭ va dura mai multe ḑile, şi resultatulŭ luî nu se póte prevede încă. Precum se anunţă din Belgrad, în 16 a c. ar fi fostŭ primitŭ de regele în audienţa ambasadoruluî rusescŭ Persiani. Acesta în numele ţaruluî ar fi făcutŭ atentŭ pe regele la periculele, ce le póte aduce cu sine condamnarea cabinetuluî Avacumovicî, şi că ar fi în interesulŭ consolidăriî dinastieî sistarea procesului.

Noutăţi.

Veneratulŭ capitulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ a celebratŭ Marţi în 19 a c. liturgie pentru sufletulŭ fostului prepositŭ capitulariŭ Constantinŭ Papfalvi din încidentulŭ aniversăriî de unŭ anŭ a morţiî acestuia.

Studenţiî din Blaşiŭ în escursiune. Profitândŭ de favorulŭ estraordinarŭ, ce se dă studenţilorŭ, carî facŭ escursiunî de studiŭ, vre-o 30 studenţî aî gimnasiuluî din Blaşiŭ sub conducerea alorŭ treî profesorî aŭ făcutŭ în 17 şi 18 ale luneî curente o escursiune la Cluşiŭ, cu scopŭ ca să visiteze aşeḑămintele culturale de acolo.

În timpulŭ petrecerii lorŭ în Cluşiŭ studenţiî nostri aŭ fostŭ călĕuziţi de maî mulţi tinerî universitarî românî şi de câţiva membri aî societăţiî carpatine.

Foile magiare aŭ făcutŭ din escursiunea gimnasiştilorŭ nostri capitalŭ mare şi aŭ scrisŭ articli întregi despre o „înfrăţire magiaro-română", cu tóte că scopulŭ escursiuniî a fosŭ curatŭ sciinţificŭ, cu tóte că înfrăţirile" acestea se cam ţinŭ pe la banchete şi banchetŭ n'a fostŭ, cu tóte că despre înfrăţire n'a fostŭ nicî poménă sub tótă petrecerea studenţilorŭ nostri la Cluşiŭ, şi în fine cu tóte, că e şi ceva comicŭ a vorbi despre o „înfrăţire", ce s'ar face cu nisce tinerî gimnasiştî, carî mergŭ la o călătorie de studiŭ.

Din ţinuta asta a foilorŭ magiare se póte vedé, câtŭ de seriosŭ leaŭ ele împăciuirea. Voescŭ s'o facă cu copiî. Cu ómenî serioşi n'o potŭ face. Şi ca să aîbă ceva motivŭ de scrisŭ, inventézā discursurî, carî nu s'aŭ ţinutŭ, şi în nisce vorbe de curtoasie descoperŭ declaraţiî politice de „înfrăţire", şi apoî pe urmă de rectificărî nu vorŭ să audă.

Aşa gândescŭ compatrioţiî nostri a deslega cestiunea naţionalităţilorŭ!

Serată literară. Sâmbătă în 23 Decembre a c. va fi a dóua serată literară aranjată din partea Reuniunii femeilorŭ române din locŭ. Va diserta stimabila dómnă Valeria Utlăcanŭ şi va declama amabila dşóră profesóră Elisa Bodocanŭ. Începutulŭ la órele 8 séra. Sperămŭ, că publiculŭ Blăşianŭ se va presenta în numĕrŭ câtŭ se póte de frumosŭ.

Procesulŭ memorandului. În 18 s'a înmanuatŭ celorŭ acusaţi în afacerea memorandului actulŭ de acusă alŭ procurorului din Cluşiŭ, fiindŭ pusă ḑiua de pertractare pe 23 Ianuariŭ 1894 înaintea curţiî cu juraţi din Cluşiŭ.

Înscliinţare. Dlŭ *Dr. Corneliŭ Diaconovicî* aduce la cunoscinţă, că redacţiunea ḑiarului „Dreptatea", precum şi locuinţa dsale se află în Timişóra, cetate, Stadthausgasse nr. 4.

Avisŭ la prenumeranţiî „Tribunei" şi aî „Foiî poporului". „Administraţia Institutului tipograficŭ e în neplăcuta situaţie de a vĕ face cunoscutŭ, că la intervenţia procurorului din Cluşiŭ ni-s'a interḑisŭ, prin sentinţă judecătorescă şi sub grea pedépsă a maî publica ḑiarele „Tribuna" şi „Fóea poporului". Îndată ce vomŭ puté delătura acéstă oprire — ceea ce se va face în curêndŭ — vomŭ continua publicarea şi trimiterea ḑiarelorŭ nóstre." — Precum cetimŭ în alte foî, procuratura supremă din Cluşiŭ pe basa §§. 2, 11 şi 28 a patentei de presă dela 1852 şi a §-luî 5 a ordinaţiunii ministruluî de justiţie din 1871 Nr. 1498 a cerutŭ sistarea foilorŭ numite şi pedepsirea proprietariuluî lorŭ Eugenŭ Brote, din causă că a) acesta nu s'a insinuatŭ ca editorŭ-proprietariŭ alŭ foilorŭ la forulŭ competentŭ, b) nu şi-a tipăritŭ numele pe fiesce care numĕrŭ alŭ foilorŭ, şi c) nu a făcutŭ arĕtare, că şi-a strămutatŭ locuinţa. Pertractarea s'a ţinutŭ la judecătoria din Sibiiŭ, care a condamnatŭ pe Brote la 1000 fl. amîndă şi suportarea speselorŭ procesuale de 120 fl., şi totodată a dispusŭ sistarea ambelorŭ foî, până ce vorŭ satisface dispuseţiunilorŭ citateî patente împĕrătescî, emanate pe timpulŭ absolutismuluî nemţescŭ.

Balulŭ Reuniunii femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ, precum suntemŭ informaţi, va fi în 27 Ianuariŭ st. n. 1894.

Scopulŭ sanctifică mijlócele. Publicistulŭ englesŭ Labouchere nu de multŭ a reprodusŭ în fóea septĕmânală „Truth" (Adevĕrulŭ) redigiată de dînsulŭ frasa desŭ auḑită, dară până acuma necomprobată, că biserica catolică ar învăţa, cumcă scopulŭ sfinţesce mijlócele. Presa catolică din Anglia l-a esplicatŭ şi spusŭ cu tótă resoluţiunea, că elŭ cu afirmarea sa comite o calumnie faţă de biserică, căcî biserica catolică nicî de cum nu propune aşa ceva. La acestea Labouchere, o notabilitate literară şi parlamentară a Angliei, a publicatŭ următórea revocare: „Înainte de câteva sĕptĕmânî am făcutŭ observarea: În biserica romano-catolică scopulŭ sanctifică mijlócele. Eŭ atunci am scrisŭ în credinţă bună, căcî eŭ în adevĕrŭ am fostŭ de părerea, că lucrulŭ aşa şi stă. Dar comunicărî numĕróse din cercurile catolice m'aŭ convinsŭ, că în privinţa acésta mĕ aflu cu totulŭ în rătăcire; deórece biserica cetolică, computândŭ şi pe Iesuiţi, învaţă, că nu este ertatŭ nicî odată a face rĕŭ spre a ajunge prin acésta la vre-unŭ bine. Cu bucurie publicŭ eŭ acéstă constatare, căcî mulţi nécatolicî se vorŭ afla în aceea-şi eróre ca şi mine." A rătăci este uşorŭ, dară se recere mare curajŭ a-şi recunósce şi revoca publice rătăcirea. Acésta a făcut'o celebrulŭ publicistŭ englesŭ. Óre face-o vorŭ şi domniî dela „Gazeta"?

Casŭ de mórte. *Valentinu Diţă* preotŭ gr. cat. în diecesa Oradei, fostŭ prof. int. la gimn. gr. cat. din Beiuşŭ, dună unŭ morbŭ îndelungatŭ şi greŭ şi-a datŭ blândulŭ sufletŭ în mânile Creatoriuluî în 17 a c. în alŭ 25-lea anŭ alu etăţii şi 1 alŭ preoţieî. *În veci aminirea lui!*

Pentru procurarea de recuisite, **stégurî** flamure, policandre, albiturî, obĭecte **pî**, icóne şi cărţi bisericescî recomandămŭ **institutulŭ** de artă a luî **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carî la dorinţă trimitŭ gratis **catalogulŭ** preţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

§. 1.

Șincai, acestu *„lucéfĕrŭ pe firmamentulŭ literaturei române“*, a fostu rĕu tractatu din partea dlui Densușanu. A fostu smulsu de pe acelu firmamentu luminosu și înfiptu pe firmamentulu nebulosu alu unoru ficțiuni, unde ar rĕmâné pururea întunecatu, dacă negura acelorŭ ficțiuni nu s'ar împrăștia prin lumina adevĕruluĭ.

Șincai însă formézĕ pentru biserica română unită unu titulu de glorie cu multu mai frumosu, decâtu să-lu lăsămu acolo, unde l'a aședatu dlu Densușanu, numai ca să-și pótă dovedi absurditățile susținute cu privire la sfinta unire.

Adăpatu la isvórĕle credinței adevĕrate, carĭ din vecĭnica cetate a Romei se revarsă preste tótă omenimea, Șincai ar rĕmâné pururea pĕtatu, dacă făcêndu-se trădătoriulu credinței catolice, s'ar fi pusu în serviciulu erorilorŭ din Fanaru, pe carĭ dlu Densușanu le apĕră cu îndĕrĕtnicie chiară în contra bisericeĭ sale, deși acésta biserică și pe dînsulu l'a crescutu și l'a ocrotitu timpu îndelungatu cu adevĕrată iubire de mamă, fără să presimtéscă, că îĭ va fi atâtu de nemulțămitoriu.

Dlu Densușanu susține, că Șincai n'a voitu să scie nimicu despre o *uniune dogmatică* cu biserica Romei, ci numai despre o *„simplă alianță cu drepturi egale pe terenu bisericescu“*, căci după ce dsa citézĕ câteva pasaje din cronica lui Șincai, face următórea conclusiune: „Așadară de schimbarea religiuniĭ, cum nĭ-o înfățișézĕ manifestulu Iesuiților, și anume, că noi *primimu, mărturisimu și credemu tóte, câte le primesce, mărturisesce și crede biserica catolică*, potu să vorbéscă astădĭ numai ómenii fără de studiĭ, și fără de iubire de biserica nóstră națională.“ Într'altu locu dlu Densușanu dice: *„Șincai totu acolo declară unirea nóstră cu Biserica Romei, ca o simplă alianță cu drepturi egale pe terenu bisericescu, ĕr nu ca supunere.“*

Față cu aceste aserțiuni, neîntemeiate ale dluĭ Densușanu vomu dovedi înainte de tóte, că *Șincai nu a cunoscutu altă uniune afară de cea dogmatică, pe care dînsulu a propagat'o cu totu zelulu în tótă viața sa.*

În cronica lui Șincai la an. 1698 aflămu unu pasaju clasicu, care ne arată învederatu părerea lui despre credința Românilorŭ uniți. Elu dice adecă: „Vĕdêndu Leopoldu I. *mărturisirea credinței românilorŭ din Ardélu cea în anulu trecutu făcută*, și vrêndu să le ajute, *ca să scape din ticăloșia, în carea căduse prin meșteșugulu calviniloru, de Vlădiculu și clerulu în tóte erau supuși superintendentului celui calvinescu*, precum arată predicatoriulu Petru Bod, în 14 Aprilie din anulu acesta 1698, a datu o resoluție, prin crăesculu sĕu guberniu, care sună așa: (Urmézĕ „resoluția“). *Vĕdĭ, că împĕratulu Leopoldu pe nimenea a silitu la unirea cu romano-catolicii, fără numai câtu a vrutu să ajute pe românii cei ticăloși, carĭ până astădĭ nu-și cunoscu binele și folosulu sĕu*, ca să fie povĕțuiți de bărbați născuți din sângele lorŭ, pe carĭ îĭ dóre de némulu nostru, nu ca pe némurile cele străine, carĭ numai pentru aceea cârtescu asupra povĕțuitoriloru celoru din némulu nostru, ca să pótă suge sângele Românilorŭ; că altmintrea nu ar pute trăi, saŭ de ar și trăi, ar fi mai ticăloși decâtu românii! Vaĭ némuluĭ românescu, de nu-ĭ va da Dumnedeu înțelepciune! Așa dară cetitoriule! de veĭ ceti pe Betlen Miklós și pe Cerei Mihaĭ, să nu le credĭ, că aceștia numai clevete scriu asupra resoluțieĭ mai susu aduse; pentru că ne uria némulu, credința și legea ca nisce calviniĭ, *dară romano-catoliciĭ credința românilorŭ nu o potu urî, fiindu una cu a lorŭ.*“

Cuvintele din urmă ale lui Șincai constată unu adevĕru diametralu opusu eroriĭ dluĭ Densușanu, care, precum amu vĕdutu, susține, că românii n'au primitu nimica din cele patru puncte profesate de romano-catolicĭ, pe câudu Șincai susține apriatu, că credința românilorŭ este *una*, adecă *identică* cu a romano-catolicilorŭ, ceea ce nicĭ de cum nu s'ar puté dice, dacă românii uniți prin *„mărturisirea credinței cea în anulu trecutu făcută“ nu ar fi primitu tóte dogmele profesate de biserica catolică.* Este decĭ uniunea românilorŭ cu biserica Romei după doctrina adevĕrată a lui Șincai o uniune dogmatică saŭ de credință, ĕr nu o *„simplă alianță cu drepturi egale pe terenu bisericescu“*, precum visézĕ dlu Densușanu.

Dar cuvintele de mai susu ale lui Șincai desavuézĕ și în altă privință pe dlu Densușanu. Acesta în capitululu sĕu *„istoriciĭ români despre unirea cu biserica Romei“* citézĕ fórte multu și pe Șincai, și prin urmare și pe acesta îlu înțelege între bărbațiĭ luminați, despre carĭ dice în acelu capitulu chiară la începutu: „Unirea cu Biserica Romei, așa cum o făcuse episcopulu Atanasie, s'a părutu tuturorŭ bărbaților nostri luminați din secululu trecutu și din secululu presentu unu pasu fórte greșitu, în ce privesce viitoriulu acesteĭ biserice și viitoriulu națiuniĭ române din Transilvania.“

Din contră lui Șincai unirea nu i-s'a părutu unu pasu *fórte greșitu*, ci unu pasu, prin care Leopoldu voia să ajute Românilorŭ din Ardélu, *„ca să scape din ticăloșia, în care căduse prin meșteșugulu calviniloru, de Vlădiculu și clerulu în tóte erau supuși superintendentului celui calvinescu“*. Ba ce este mai multu, Șincai se indignézĕ asupra acelorŭ români, carĭ n'au sciutu pĕtrunde intențiunile împĕratului Leopoldu, și esclamă plinu de durere despre Românii aceștia, că *„până astădĭ nu-și cunoscu binele și folosulu sĕu, ca să fie povĕțuiți de bărbați născuți din sângele lorŭ, pe carĭ îĭ dóre de némulu nostru, nu ca pe némurile străine, carĭ numai pentru aceea cârtescu asupra povĕțuitoriloru din némulu nostru, ca să pótă suge sângele Românilorŭ“*.

Este evidentu, că Șincaĭ face aci alusiune mai întâiu la Românii aceia, carĭ în locu să se unéscă, țineau cu calviniĭ magiarĭ, alŭ cărorŭ episcopu voia să fie *„povĕțuitoriulu“* Românilorŭ și se intitula *„episcopus Valachorum“*. Asemenea face alusiune la aceĭ Românĭ, carĭ lăsându-se a fi amăgiți de némurĭ străine, mai bucurosu s'au supusu episcopilorŭ sêrbescĭ, decâtu să se unéscă și să aibă povĕțuitorĭ din sângele lorŭ, precum au avutu totdeuna românii uniți. În fine Șincai a fostu atâtu de convinsu, că uniunea a fostu unu pasu salutariu pentru viitoriulu bisericeĭ române și a națiuniĭ române din Transilvania, încâtu nu se póte reține de a nu înfiera după meritu pe scriitoriĭ calviniĭ, carĭ scriau clevete asupra decretuluĭ, prin care s'a inițiatu sfînta unire. Așa dară în ochiĭ lui Șincai unirea nu a fostu „unu pasu fórte greșitu în ceea ce privesce viitoriulu acesteĭ biserice și viitoriulu națiuniĭ române din Transilvania“, ci unu pasu fórte salutariu, pe care uniĭ nu l'au înțelesu, precum nu-lu înțelege nicĭ dlu Densușanu, care mai are și neferícirea de a veni și în contradicere cu sine însu-și, căci pe câudu de o parte susține, că sub Atanasie unirea s'a făcutu așa, încâtu ne-a asiguratu tóte bunătățile lumiĭ, cum suntu credința nealterată, independența, autocefalia și drepturi politice-bisericescĭ, pe atunci de altă parte totu elu voesce a dovedi cu mărturia bărbaților luminați din secululu trecutu, că „unirea cu biserica Romei, așa cum o făcuse episcopulu Atanasie“, a fostu unu pasu fórte greșitu. Adecă elu și-o cântă, elu și-o descântă.

Dar să vedemu mai departe, carĭ suntu ideile lui Șincai despre adevĕrata credință.

În Cronica anuluĭ 1415, după ce amintesce, că prin protestantismu a voitu Dumnedeu să certe *„mândria sfinteĭ bisericeĭ Romei“*, îndată delăturâ dela sine suspițiunea, că ar aproba prin acésta espresiune erorile protestanților, dicêndu: „Acésta dicu, nu că dóra că însu-mi m'așĭ abate dela acelea, care le-a descoperitu Dumnedeu, le-a învățatu Domnulu nostru Isusu Christosu, le-au propovĕduitu ss. luĭ apostoli și ucenicĭ, și *sfîntă biserica lui* mi-le dă, să le credu, căci acestea *tóte le mărturisescu și cu ajutoriulu lui Dumnedeu suntu gata a-le apĕra și cu punerea vieței mele.*“

Este evidentu din acestea cuvinte, că Șincai a credutu și mărturisitu tóte, câte le-a propusu „sfîntă biserica lui Christosu“, pe care mai susu o numise „sfîntă biserica Romei“, și fiindu că acésta a făcut'o elu ca românu unitu, dela sine urmézĕ, că după convingerea lui sfinta unire consistă în primirea și mărturisirea aceleia-și credințe, ce o profesézĕ biserica Romei, ĕr nu într'o *alianță simplă pe terenu bisericescu*, așa încâtu alta să fie credința Românilorŭ uniți, și alta a bisericeĭ Romei.

Totu așa de clarŭ apare părerea lui Șincai despre sfinta unire și din elogiulu, ce-lu face canoniculuĭ prepositu gr. cat. George Farcașu din Oradea-mare, despre ale cărui scrieri inedite astfelu se esprimă: „Jam quae, quaeso, his aptiora, meliora, salubriora, et efficaciora esse possunt praesidia clerum populumque valachicum desertum et incultum desideratis opportunis humanitatis, et *christianitatis principiis dogmatibusque imbuendi, percolendi, et politiorem reddendi?* si illa typis publicis excuderentur, et legenda, usurpandaque utrique benefice concederentur!! Au non *sacra* etiam *Unio* ocyus acceleraretur lectione horum subsecuta *convictis de veritate tot millium rudium animis!*' Librorum lectio certissimum extitit semper *propagandae, conservandaeque religionis adminiculum!!*“ [1])

Precum apare din aceste cuvinte, în mintea lui George Șincai religiunea catolică se presentă ca unu sistemu de principiĭ și dogme adevĕrate și folositóre, despre carĭ trebue să se instrueze și lumineze poporulu și clerulu, pentru ca acesta *convingêndu-se despre adevĕru*, să se propage sfînta unire și prin acésta religiunea adevĕrată a lui Christosu. Însă și împrejurarea, că G. Șincai numesce uniunea cu biserica Romei cu terminiĭ *„sacra unio“*, arată destulu de evidentu, că elu era fórte departe de ideile lui Densușanu, care consideră sfînta unire de unu pactu profanu politico-bisericescu și de unu rĕu pentru biserica și națiunea nóstră. Dacă și Șincai ar fi fostu de acésta părere rătăcită, atunci cum ar fi pututu elu numi *sacru* unu lucru rĕu și stricăciosu?

Mai clarŭ însă decâtu lumina sórelui se vede credința lui Șincai din treĭ epistole ale sale, carĭ s'au scosu din archivulu Propagandeĭ din Roma și s'au publicatu în fóea bisericéscă și scolastică din Blașiu din anulu 1887 Nriĭ 4 și 6 și din anulu 1888 Nr. 8.

În prima epistolă de dto 13 Augustu 1782 Șincai întrevine la Nunțiulu apostolicu din Viena, ca să se denuméscă de episcopu Ignațiu Dărăbantu, pentru că acesta obținuse la alegere celea mai multe voturi și pentru că „acestu bărbatu prin zelulu, ce-lu are pentru *propagarea credinței catolice*, totdeuna a fostu așa de harnicu *întru predicarea aceleia-și credințe adevĕrate*, în câtu puține conversiuni s'au făcutu la noi, la carĭ elu n'ar fi conlucratu“.

Ori cine póte pricepe din acestea cuvinte, că înaintea lui Șincai acela avea adevĕrate merite, care lucra pentru uniunea dogmatică cu biserica Romei. Înaintea luĭ numai credința catolică este cea adevĕrată, și trecerea la acésta credință, nu o numesce *„alianță“*, ci *„conversiune“*, care fără profesiunea tuturorŭ articilorŭ de credință ai bisericeĭ, la care se face trecerea, nu se póte închipui. De aceea după părerea lui Șincai uniunea nu consistă într'o „simplă alianță“, ci în mărturisirea tuturorŭ adevĕruriloru de credință și prin urmare și a celorŭ patru puncte profesate de biserica Romei.

În a dóua epistolă de dto 8 Februariu 1783 Șincai reportézĕ Cardinaluluĭ Prefectu

[1]) Viața, oper. și ideile lui G. Șincai de P. Ilarianu p. 126.

dela Propaganda, că pe lângă *misiunile,* la cari adeseori e trimisŭ din partea superiorilorŭ sĕi, a fostŭ numitŭ şi directorŭ de şcóle şi catechetŭ în Blaşiŭ, şi apoi adauge: „Aşadară de presente mĕ ocupŭ mai vîrtosŭ cu acestea lucrurĭ şi încă cu atâtŭ mai voiosŭ, cu câtŭ fórte bine seimŭ, *că Mărestatea Sa aceste şcóle a voitŭ a le introduce la Românĭ. nu din altŭ motivŭ, de câtŭ ca cu atâtŭ mai tare să se propage credinţa cea adevĕrată.* Pe cândŭ mĕ ostenescŭ şi cu modestele mele puterĭ în *propagarea acesteia* etc."

Aşadară după Şincai totŭ numaĭ credinţa catolică este cea adevĕrată, pe care elŭ încă a propagat'o cu totŭ zelulŭ, pe câtŭ ĭ-aŭ ĭertatŭ puterile. Ce înţelesŭ ar fi avutŭ însă propagarea acesteĭ credinţe adevĕrate din partea luĭ Şincai, dacă uniunea ar fi consistatŭ într'o „simplă alianţă", în vîrtutea căreia Româniĭ aveaŭ să fie deosebiţi în credinţă de catolicĭ?

În epistola a treia de dto 28 Martie 1804, adresată Nunţiuluĭ apostolicŭ din Viena, Şincai între altele scrie despre sine: „Că-ci pentru pietatea mea, moravurile bune, *credinţa catolică nepetată, principiile sănĕtóse, de cari astfelŭ am fostŭ străbătutŭ în Roma,* în câtŭ nu numaĭ fiindŭ acolo mĭ-am atrasŭ din partea tuturora laudele cele maĭ marĭ şi am meritatŭ, ca să fiŭ făcutŭ doctorŭ atâtŭ în filosofie câtŭ şi în teologie, ci şi întorsŭ în Transilvania, patria mea, şi în diecesa Făgăraşuluĭ, *nicĭ odată nu m'am abătutŭ dela ele,* şi după datorinţa mea şi puterile mele m'am ostenitŭ pururea cu sîrguinţă în viea Domnuluĭ, deşi numaĭ ca mirénŭ (că-ci Episcopulŭ n'a voitŭ să mĕ chirotonéscă) ca unulŭ, carele am fostŭ celŭ dintâiŭ, ce a datŭ unŭ catechismŭ românescŭ şi alte cărţĭ pentru şcólele românescĭ, patruspredece anĭ (şi sub antecesorulŭ episcopŭ Grigoriŭ Maĭorŭ) am avutŭ direcţiunea şcólelorŭ cu celŭ maĭ mare succesŭ, pe cari visitându-le cu deaměnuntulŭ, pretutindenea în totă Transilvania am făcutŭ catechese, *am întărituŭ pe poporŭ în dogmele credinţeĭ, şi ce este maĭ multŭ, chiarŭ şi oraşe şi sate întregĭ nu puţine am readusŭ la sinulŭ sfinteĭ Maĭce Biserice.*"

În acéstă epistolă Şincai ne spune, că în Roma a învăţatŭ *credinţa catolică nepĕtată* şi *principiile sănĕtóse,* dela carĭ în totă viaţa sa nu s'a abătutŭ, ci din contră le-a propagatŭ cu zelŭ înflăcăratŭ, în câtŭ sate şi oraşe întregĭ românescĭ a întorsŭ la sinulŭ bisericeĭ catolice.

Cine ar puté crede însă, că în Roma Şincai nu ar fi învăţatŭ şi cele patru puncte de deosebire între biserica grecéscă şi cea catolică? Orĭ dacă Şincai a fostŭ de părere, că uniunea consistă numaĭ într'o „alianţă simplă" politico-bisericéscă, atunci pentru ce a propagatŭ dînsulŭ credinţa bisericeĭ catolice printre Românĭ? Că-ci aceştia, după născocitura dluĭ Densuşanŭ despre „alianţă", trebuiaŭ să nu priméscă nimicŭ din credinţa bisericeĭ catolice.

Aşa dară mirénulŭ Şincai în ce privesce conceptulŭ despre natura sfinteĭ unirĭ este departe ca ceriulŭ de pămîntŭ de mirénulŭ Densuşanŭ, ér cândŭ acesta dice, că despre *schimbarea* [1]) religiuniĭ *„potŭ să vorbéscă numaĭ ómenĭ fără de studiĭ şi fără de iubire de biserica nóstră naţională",* elŭ insultă şi pe marele cronicariŭ Şincai. Dar dacă considerămŭ lucrulŭ aşa, precum s'a întîmplatŭ, şi precum îlŭ aratăŭ documentele istorice şi consciinţa publică a Românilorŭ uniţĭ, atunci trebue să concédă şi dlŭ Densuşanŭ, că numaĭ unŭ omŭ fără de studiĭ în cestiuni bisericescĭ maĭ póte susţiné astădĭ, că prin sfînta unire nu s'ar fi primitŭ credinţa bisericeĭ din Roma, conservându-se neatinsŭ ritulŭ şi disciplina bisericeĭ orientale.

Din celea desfăşurate până aci se vede maĭ departe, că nu numaĭ dlŭ Densuşanŭ, ci şi Papiŭ Ilarianŭ a greşitŭ în apreţiarea ideilorŭ religióse ale cronicariuluĭ Şincai. Papiŭ Ilarianŭ în discursulŭ sĕŭ de recepţiune în sinulŭ Academieĭ Române susţine, că „Şincai se întórse (din Roma) nu spre a propaga unirea cu Roma Papeĭ". [1])

Cum se póte susţiné aşa ceva despre Şincai, care *sate şi oraşe întregĭ a readusŭ la sinulŭ bisericeĭ catolice,* noĭ „ómenĭ fără de studiĭ" nu putemŭ pricepe. Póte că o pricepŭ ómenĭ cu studiĭ ca dlŭ Densuşanŭ, care a scrisŭ falmósa cercetare istorică-critică, unde nicĭ urmă de critică nu aflămŭ.

(Va urma).

[1]) Este de notată, că la Densuşanŭ primirea celorŭ 4 puncte este identică cu schimbarea religiuniĭ, deşi proprie neprimirea acelorŭ 4 puncte ar involva schimbarea religiuniĭ, deórece doctrina catolică despre acele 4 puncte se află destulŭ de lămuritŭ în cărţile bisericescĭ şi în sfinţiĭ părinţi aĭ bisericeĭ orientale.

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„E Tellus cu cetele sale," îşi dise şi ieşi printr'una din spărturile ziduluĭ, ce era maĭ aprópe de drumŭ.

Doĭ bărbaţi se iviră, şi fără să-lŭ observe, trecură printr'o altă spărtură spre casă. Abia l-a observatŭ, şi el aŭ şi dispărutŭ. Numaĭ atâta a băgatŭ de samă, că unulŭ era în portulŭ sclavilorŭ, şi involuntariŭ şi-a adusŭ aminte de greţosulŭ Lygdus.

De sigurŭ acela a fostŭ Lygdus, care a slujitŭ şi la răpirea Agateĭ — şi acum —? Tinĕrulŭ încremeni la acestŭ gândŭ. „Dumneḑeule veciniculŭ şi îndurătoriŭ! Veĭ concede tu asta? Te învoescĭ la crima acésta?" ḑise întru inima sa. „Dacă tu nu m'aĭ părăsitŭ pe mine, nu părăsi nicĭ pe nefericita mea soră."

Primulŭ sĕŭ gândŭ a fostŭ, să se arunce asupra lorŭ, deşi prevedea, că nu va răsbi în contra la doĭ. Eĭ însă aŭ dispurutŭ aşa de iute, câtŭ Paulŭ n'a fostŭ în stare să ĭea vre-o hotărîre.

Într'acestea unŭ sgomotŭ de paşĭ se apropia mereŭ. Tellus în sfîrşitŭ apăru în fruntea uneĭ oştĭ întregĭ. La porunca luĭ Paulŭ trecură zidulŭ şi într'o clipă încunjurară edificiulŭ de tóte laturile. Toţi eraŭ bine într'armaţĭ, şi câte unulŭ purta câte o lădiţă plină cu materiĭ combustibile. Aceştia se şi împrăştiară postându-se maĭ cu samă sub fereştĭ.

Paulŭ împărtăşi luĭ Tellus, că a vĕḑutŭ pe Lygdus întrându. Tellus porunci ostaşilorŭ, să dea focŭ, pe cândŭ Paulŭ încă vorbia.

„N'aĭ pututŭ da de locul, unde se află soră-ta?"

„Cu siguritate nu. Numaĭ din dóuĕ fereştĭ în partea dela stînga licurésce o lumină slabă."

„Aşa dară se va da focŭ în partea drépră, ér noĭ vomŭ întra de ceealaltă parte şi o vomŭ desrobi. La lucru dar, ómenii meĭ! — Dóuăḑecĭ din voĭ rĕmânŭ aicĭ, ca să hrănéscă focul. Voĭ ceĭalalţĭ îmĭ urmaţĭ mie! Ataculŭ se începe de dinafară! Spargeţĭ uşĭ şi fereştĭ! Celŭ ce va întra maĭ întâiŭ, va fi vrednicŭ de glorie deplină, şi nobilulŭ nostru tribunŭ nu-lŭ va uĭta!"

Asediulŭ s'a începutŭ.

Într'acestea în una din odăile etajuluĭ primŭ se desvolta o scenă de altă natură. Era odaea, în care a fostŭ deţinută Agata, — Agata, pe a căreĭ faţă nu se oglinda decâtŭ spaima grozavă, ce ĭ-aŭ pricinuit'o ḑilele din urmă, Agata, care se mistuia în suferinţă şi tortură. Îngrijitórea, pe care amŭ întîlnit'o în ospĕtăria luĭ Isacharŭ, era singura eĭ societate. Acésta îĭ aducea mâncarea, din care însă Agata abia a luatŭ ceva, şi acésta numaĭ la stăruinţele şi chiarŭ ameninţările îngrijitóreĭ. Durerea sermaneĭ fetiţe nu maĭ era decâtŭ mută. În ḑiua cea dintâiŭ a mângăiat'o gândulŭ, că Estira şi Paterculŭ o vorŭ elibera. Cândŭ însă trecu şi a dóua ḑi şi se apropiă o nóuă nópte de grózăşi chinŭ, desperarea cea maĭ crâncenă ĭ-a cuprinsŭ sufletulŭ. A strigatŭ pe mamă-sa —'zădarnicŭ însă; pe frate-sĕŭ, — elŭ nu o audia; pe Paterculŭ, — acesta părea, că nu maĭ e pe lume. O singură raḑă de sperare maĭ licuria în desperatulŭ eĭ sufletŭ. Era mila luĭ Charicles, a mediculuĭ elinŭ. Póte că o ḑi maĭ are de speratŭ, — ḑicea întru sine, — până cândŭ va sosi în cetate fratele eĭ, şi acesta va face apoĭ totulŭ pentru eliberarea eĭ.

Aşa gândia Agata. Dar puterile aŭ părăsit'o. Monotonia mormîntală şi spaima, ce i-se ivi în sufletŭ, cândŭ se gândia, că va maĭ vedé odată pe hîdulŭ bărbatŭ, de care îşi aducea bine aminte, cândŭ l'a vĕḑutŭ apropiându-se de Circeii, îĭ împetriră inima, şi nicĭ lacrimĭ nu maĭ găsia, ca să-şi pótă uşura povara de pe sufletŭ.

Dar ce să fie acésta? De uşea eĭ se apropiaŭ paşĭ. Capulŭ îĭ era răzimatŭ de uşe, — acum se ridică repede în susŭ. Dar de ce atâta grabă? O candelă de pétră ardea într'unŭ colţŭ alŭ chilieĭ, ér uşea era încuiată — —

Ciocni cineva cu putere în uşe. „Deschide!" ḑise unŭ glasŭ prietinosŭ

„E Lygdus," suspină Agata încrucişându-şi mânile. „Vreŭ póte să mĕ transpórte de aicĭ? Dar eŭ nu voiŭ deschide! Fie, ce va fi!"

„Deschide uşea," repeţi celŭ de afară cu maĭ multă prietinie.

„Cine eştĭ?" întrebă Agata.

„Aceea o veĭ vedé, porumbiţă frumósă."

„Eŭ nu deschidŭ, până nu voiŭ sci, cine eştĭ."

Urmă o pausă scurtă. I-se părea, că aude şoptindŭ.

„Deschide, frumósă domniţă!" grăi o vóce prefăcută. „Eŭ suntŭ mediculŭ tĕŭ Charicles."

Dar Agata nu deschise. Într'acestŭ momîntŭ audi alte sgomote în afară. Să fie aceştia soliĭ luĭ Tiberiŭ, ajutătoriĭ luĭ Lygdus? Întrégă casa i-se părea cuprinsă de o bandă de ucigaşi. Ce să fie acelŭ sgomotŭ infernalŭ? Nu suntŭ óre lovituri grele, ce vorŭ să spargă uşea? N'audḑia de tóte laturile strigăte selbatice?

Gânduri nóuĕ o cuprinseră. Nu suntŭ óre prietiniĭ eĭ şi fratele, ce alérgă pentru eliberarea eĭ? La uşe nu se maĭ ciocănia, încetŭ s'aŭ depărtatŭ ceĭ de acolo. Ceva hotărîtoriŭ trebue că se întîmplă — orĭ spre rĕŭ orĭ spre bine.

Agata maĭ audi numaĭ ca în visŭ sgomotulŭ agitatŭ, ce se continuă în lăuntrulŭ caseĭ, — strigăte şi sunete de arme. Dar consciinţa de sine o părăsi. Ea căḑu fără simţire la pămîntŭ.

Lygdus ca de obiceiŭ nu s'a pututŭ răbda nicĭ astădĭ cu totă graba sa, să nu se lase în vorbă cu îngrijitórea. Firesce că nu se gândia, că prin acésta va mântui viaţa Agateĭ. Cândŭ se gândi, să se maĭ apropie odată de uşea prăḑiĭ sale, băgă de samă abia, că giadiatoriĭ şi-aŭ ţinutŭ vorba şi vinŭ întru apĕrarea tinereĭ fete.

Lygdus şi-ar fi privitŭ de o glorie, ca să pótă înfige cuţitulŭ sĕŭ în inima nevino-

[1]) Viaţa etc. luĭ Şincai, pag. 29.

vatel fete. Acum însă nu mai avea alta de făcutŭ, decâtŭ să se mântuéscă. Gândulŭ celŭ dintâiŭ i-a fostŭ nu Agata, ci elŭ însu-şi.

Flacările aruncaŭ o lumină roşie pe întregŭ ţinutulŭ dimprejurŭ. Lygdus era în strîmtóre. Gladiatorii nu cunosceaŭ mila şi dreptŭ preţŭ de rĕscumpĕrare cereaŭ dela elŭ, să le deschidă uşile şi fereştile şi să-i conducă în internulŭ edificiuluĭ. Lygdus se învoi.

Ceĭ dintâiŭ, carĭ aŭ străbătutŭ în edificiŭ, aŭ fostŭ Paulŭ şi Tellus, de a căruĭ pumnŭ Lygdus avea respectŭ, de câudŭ i-a simţitŭ în grădina ospetărieĭ greutatea.

În câteva minute mulţimea a cuprinsŭ tóte coridórele caseĭ.

„Agato!“ strigă Paulŭ de câteva orĭ una după alta, umblândŭ prin cotiturile pustiĭ ale caseĭ. „Soro, unde eştĭ? Dă-mĭ unŭ semnŭ, că mai trăescĭ!“

Dar nu primi nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

În sfârşitŭ a ajunsŭ înaintea uşiĭ, unde Agata era într'adevĕrŭ ascunsă. A şi cercatŭ, să intre, dar uşea era încuiată şi la încercările luĭ nu se deschidea. „Tellus! Vino şi-mi ajută!“ ḑise elŭ plinŭ de nădejde şi totodată şi de spaimă, căcĭ incendiulŭ se lăţia cu putere. „Acéstă odae e încuiată, şi aicĭ trebue să fie, dacă preste totŭ se află în acestŭ afurisitŭ edificiŭ. — Agato, Agato sora mea! Spune-mĭ, maĭ trăescĭ? Noĭ amŭ venitŭ, ca să te eliberămŭ — — suntŭ eŭ, fratele tĕŭ! N'aĭ nicĭ o frică — deschide uşea!“

Nu urmă nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

„Spargemŭ uşa!“ ḑise Tellus şi şi începu cu braţele sale de uriaşŭ să scóţă uşa din ţiţînĭ, dar nu-ĭ succese.

După câteva loviturĭ de sĕcure căḑu uşea.

În odae candela de pétră lumina unŭ chipŭ palidŭ. O durere, ce nu se putea spune cu graiulŭ, pĕtrunse peptulŭ tinĕruluĭ eroŭ şi pepturile celorŭ de faţă: acolo zăcea prinsonera, unŭ corpŭ fără viaţă.

„Vaĭ, mama mea! Ne-aŭ omorît'o!“ suspină Paulŭ şi se apropiă de ea.

„Nu chiarŭ!“ ḑise Tellus contemplându-o. „Uită, uită, nu e rănită, şi pulsulŭ e regulatŭ. Nu póte fi decâtŭ unŭ leşinŭ. Cércă-ĭ o sorbiturĭ de vinŭ, — acela o va aduce la sine, şi apoĭ de grabă la aerŭ próspĕtŭ.

Îndată a datŭ apoĭ Tellus poruncă, să stingă foculiŭ, şi luându în braţe gingaşa povară a pornitŭ înainte, ér Paulŭ şi celalalţĭ îi urmaŭ.

În pragulŭ uşiĭ Paulŭ se împedecă de unŭ trupŭ de omŭ. I-se părea, ca şi cum ar fi datŭ cu piciorulŭ preste unŭ şerpe veninosŭ, căcĭ o înţepăturĭ de cuţitŭ îi pĕtrunse în piciorulŭ celŭ dreptŭ. Într'o clipă se aruncă Paulŭ asupra luĭ şi-ĭ smulse cuţitulŭ din mână.

Cu faţă schimonositĭ şi cu trupulŭ fără putere se răzima Lygdus de părete.

„Folosesce ocasiunea, domnulŭ meŭ, şi stinge-ĭ viaţa,“ ḑise Tellus.

„Dacă aşĭ fi şi eŭ unŭ ghĭde ca tine, miserabile, ultima ta clipă ar fi acésta,“ ḑise Paulŭ ucigaşuluĭ. Acesta însă îi îndreptă o privire rĕutăcióşă şi la semnulŭ de graţie alŭ luĭ Paulŭ ieşi afară.

Prietiniĭ nostri abia aŭ ieşitŭ în grădină, câudŭ îi întimpină o grozavă surprindere. Întrégă óstea Cesaruluĭ se apropia cu torţe. În lumina acestora se vedea destulŭ de bine mulţimea ostaşilorŭ. Acésta era o nóuă cursă criminală a Cesaruluĭ, prin care să-şi asigure jertfa robită. Aşa gândiaŭ prietiniĭ nostri.

„Vomŭ face totŭ, ce vomŭ puté, ca să leşimŭ printr'o şire, şi celŭ puţinŭ tu cu sora-ta să scapĭ,“ şopti Tellus tinĕruluĭ sĕŭ prietinŭ.

Paulŭ păşia înainte fără de a rosti unŭ cuvîntŭ.

„Cine trece pe aicĭ?“ întrebă o vóce.

„Ómenĭ de omenie,“ rĕspunse tribunulŭ.

„Mi-se pare, că te-aşĭ cunósce,“ continuă vócea. „Nu eştĭ tu Paulŭ Emiliŭ Lepidŭ?“

„Acela suntŭ,“ fu rĕspunsulŭ. „Dar cine eştĭ tu?“

„Eŭ suntŭ aci, ca să te cautŭ pe tine, orĭ maĭ bine pe soră-ta — pe tinĕra fecióră a Emilianilorŭ, pe care trebue să ţi-o predaŭ ţie.“

„Tu veḑĭ,“ rĕspunse Paulŭ mirându-se, „ajutoriulŭ tĕŭ nu-mĭ maĭ face trebuinţă.“

„O comisie maĭ am încă: acestŭ inelŭ am să ţi-lŭ predaŭ ţie. Precum se vede, tu staĭ în graţia unuĭ înaltŭ domnŭ.“

Cu aceste vorbe elŭ păşi maĭ aprópe de Tellus şi Paulŭ, ér aceştia spre cea maĭ marea lorŭ surprindere recunoscură în elŭ pe grozavulŭ generalŭ alŭ pretorianilorŭ, pe Seianŭ.

„Îţi mulţămescŭ, generale,“ ḑise Paulŭ primindŭ inelulŭ. „Permite-ne, ca să ducemŭ pe sora mea într'unŭ locŭ sigurŭ.“

„Acésta e şi dorinţa mea cea maĭ vie,“ replică prefectulŭ. „Uită ostăşimea, ce se apropie. Ea îţi stă la dispositie.“

„Încă odată mulţămita mea!“ Şi grăbiră înainte cu preţiósa povară.

Cu o jumătate de óră maĭ târḑiŭ Agata era cuprinsă de braţele duióse ale mameĭ sale. Sentimentele lorŭ de mulţămire şi bucurie nu voiŭ încerca, să le descriŭ.

(Va urma.)

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

JOSIFU GAVORA (3) 24—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

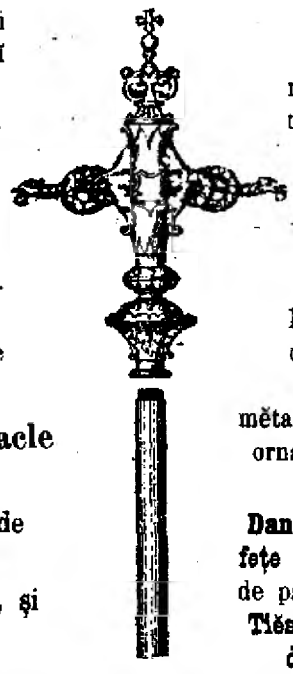

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icone sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşĭ ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(6) 44—52 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ III. Blaşiŭ 30 Decembre 1893. Numĕrulŭ 52.

La sfârşitulŭ anuluĭ.

Cu numĕrulŭ de faţă închiămŭ alŭ treilea anŭ de esistinţă.

A face o rapidă reprivire, ne este o mângăere pentru trecutŭ, o îmbărbătare pentru viitoriŭ.

Între grele împrejurări ne-amŭ născutŭ. De grele vînturi era bătută biserica nóstră pe vremea, cândŭ a o apĕra ne-amŭ propusŭ.

Eraŭ duşmanĭ din afară şi duşmanĭ din lăuntru. Şi póte că maĭ primejdioşi eraŭ ceştĭ din urmă, pentru că maĭ înainte nefiindŭ supraveghiaţi, ajunseră a se vîrî chiarŭ şi între aceia, carĭ altcum eraŭ de bună credinţă.

După treĭ anĭ de esistinţă putemŭ să afirmămŭ, că dacă aŭ şi rĕmasŭ duşmanĭ în afară, dară ceĭ din lăuntru suntŭ demascaţi, dacă nu chiarŭ nimiciţi.

Laudă fie Domnuluĭ, adĭ minciunile propovĕduite sub mantĕua aşa numiteĭ *istoriĭ nu maĭ prindŭ. Ómeniĭ* le sciŭ apreţia după meritŭ.

Şi dacă aşa este, să ni-se ĭerte a spune pe lângă tótă modestia, meritŭ are şi „Unirea".

Şi că aşa este, fie-ne de ajunsŭ a reaminti sinodulu electoralŭ din 16 Apriliŭ a. c. Cu ocasiunea acésta clerulŭ nostru deşi în urma unorŭ ingerinţe neîndreptăţite a comisŭ unele greşelĭ, pe carĭ istoria le va sci judeca după meritŭ, totuşi a arĕtatŭ o frumósă maturitate, firmitate şi abnegaţiune, ĕră cu manifestulŭ sĕŭ s'a ridicatŭ susŭ, fórte susŭ preste naĭvitatea şi forma nebulósă a condiţiunilorŭ sinodului electoralŭ din 1868.

În maturitatea asta a clerului nostru îşĭ are partea sa şi „Unirea". Pentru că „Unirea" dela începutŭ a năsĭtŭ cu tótă energia impotriva tuturorŭ, carĭ îşĭ arogaŭ în biserică drepturĭ şi misiunĭ, ce nu li-se cădeaŭ. Energia asta clerulŭ a sciut'o apreţia şi de aceea cu ocasiunea alegerii a datŭ destulă dovadă, că nu voesce să fie instrumentŭ în mâna niminuĭ, ci că însu-şĭ voesce să-şĭ determine conduita sa. Şi suntemŭ siguri, că independenţa sa va sci-o păzi şi mări clerulŭ şi pe viitoriŭ, dacă lipsa va cere.

Cu numĕrulŭ ce vine întrămŭ într'unŭ noŭ anŭ de esistinţă.

Nu suntŭ încântătóre priveliştile, ce ni-se promitŭ. Lupte grele, muncă neîncetată: étă ce ne aştéptă.

Stămŭ la pândă cu încredere. Prevederea luptelorŭ viitóre nu ne descurăjézĕ, ci ne împintenă la o încordare îndoită.

Deoparte vedemŭ starea de prigonire, la care e supusŭ poporulŭ nostru pentru justele şi legitimele sale aspiraţiunĭ.

De altă parte vedemŭ biserica nóstră bătută de valurile agitate ale furtunelorŭ.

Regularea salarelorŭ învăţătorescĭ în conformitate cu legea cea nóuă: étă misiunea principală a bisericeĭ nóstre în anulŭ ce vine.

Cu afacerea asta trebue să se ocupe toţĭ credincioşiĭ nostri. Şi póte că în scurtŭ timpŭ se va face apelŭ la dînşiĭ, la conlucrarea şi spiritulŭ lorŭ de sacrificiŭ într'unŭ congresŭ şcolarŭ archidiecesanŭ.

Adaptarea gimnasiuluĭ din Blaşiŭ, a acestuĭ ilustru focularŭ de sciinţă şi simţire românéscă: étă o altă problemă a anuluĭ ce vine.

Scaunulŭ mitropolitanŭ e totŭ vacantŭ, deşi curge a nóua lună, de cândŭ clerulŭ şi-a designatŭ pe aleşiĭ sĕĭ. Étă o altă şi supremă cestiune, dela care atîrnă resolvarea cu succesŭ a cestiunilorŭ de maĭ înainte.

Étă cestiunĭ, ce ne staŭ înainte pe terenulŭ bisericescŭ-şcolarŭ.

„Unirea" este servitórea bisericeĭ nóstre, este organulŭ eĭ de publicitate.

Chemarea eĭ va fi a ţiné în curentŭ. a orienta pe cetitoriĭ sĕĭ cu privire la tóte cestiunile acestea.

Étă misiunea nóstră.

Onoratulŭ nostru clerŭ şi credincioşiĭ bisericeĭ nóstre, carĭ cu fórte multă bunăvoinţă ne-aŭ întimpinatŭ, nu vorŭ subtrage sucursulŭ lorŭ materialŭ şi moralŭ nicĭ acum, cândŭ în ajunulŭ acestorŭ marĭ cestiunĭ maĭ vîrtosŭ suntemŭ avisaţi la acela ca orĭ cândŭ maĭ înainte.

În spriginulŭ de până aci alŭ cleruluĭ în deosebĭ ne stă tăria nóstră. În spriginulŭ acesta răzimămŭ şi sperările nóstre faţă de viitoriŭ.

Feuilleton.

Asediulŭ Berlinuluĭ.

Naraţiune anglesă din răsboiulŭ franco-germânŭ.

(Fine.)

Din ḑiua acésta înainte operaţiunile nóstre de răsboiŭ aŭ devenitŭ cu multŭ maĭ simple. Luarea Berlinuluĭ era deja numaĭ afacere de perseveranţă, cestiune de timpŭ.

Din cândŭ în cândŭ, de câte orĭ bĕtrânulŭ oşténŭ se obosia şi începea să fie impacientŭ, nepótă-sa îĭ cetia câte o epistolă dela fiulŭ dînsuluĭ, — se înţelege, că numaĭ epistolă *fabricată,* deórece pe vremea aceea de afară nimicŭ nu putea ajunge în Paris, ér pe fiulŭ luĭ, care era adjutantulŭ luĭ Mac-Mahon, după capitularea Sedanuluĭ îlŭ duseseră ca prinsoneriŭ într'o cetate germână. Îţĭ poţĭ închipuĭ desperaţiunea sermaneĭ fete, carea de sĕptĕmânĭ nu audise nimicŭ despre tatălŭ sĕŭ, ér despre fratele sĕŭ scia cu siguranţă, că e prinsoneriulŭ Germânilorŭ. ba póte că e şi bolnavŭ, — şi ea totuşi trebuia să-lŭ facă să vorbéscă fericitŭ, vioiŭ câte odată prin epistole militărescĭ scurte, prin astfelŭ de epistole, carĭ numaĭ pe apucate, numaĭ pe furişŭ le póte scrie icĭ colé ostaşulŭ, ce înaintézĕ în marşurĭ repedĭ preste pămîntulŭ cuceritŭ. Câte odată o părăsiaŭ puterile pe sermana copilă, şi atuncĭ cu sĕptĕmânile nu sosia nicĭ unŭ rĕvaşŭ. Atuncĭ însă bĕtrânulŭ începea să se simţă rĕŭ şi nu putea durmi. După aceea ĕrăşĭ venia epistolă din Germânia pe care sermana fată, şedêndŭ pe dunga patuluĭ, o cetia bĕtrânuluĭ cu tonŭ veselŭ, reţinêndu-şĭ cu silă lacrimele. Colonelulŭ asculta cu pietate religiósă cuvintele eĭ, surîdea cu faţă critisătóre, aproba, critica şi ne esplica locurile, ce se păreaŭ maĭ întunecate. Dar în rĕspunsurile, ce le adresa fiuluĭ sĕŭ. se arĕtă maĭ mare, maĭ nobilŭ.

„Nu uĭta nicĭ odată. fiulŭ meŭ, că eştĭ francesŭ", — ḑicea elŭ, — „fiĭ marinimosŭ faţă de sermanulŭ poporŭ de rîndŭ. Grijesce, ca invasiunea să nu-ĭ fie preste mĕsură grea de suportatŭ!" După aceea urma unŭ registru întregŭ de sfaturĭ bune, învăţăturĭ prea frumóse despre sînţenia proprietăţiĭ, despre complesanţa, ce datorimŭ faţă de dame, — cu unŭ cuvîntŭ unŭ adevĕratŭ codice alŭ onoriĭ militare, gătitŭ în folosulŭ cuceritoriloru. Urmaŭ apoĭ câteva reflexiunĭ generale despre politică şi despre condiţiuniie de pace, carĭ ar fi să se pună Praşiloru. Trebue să recunoscŭ, că în privinţa acésta într'adevĕrŭ pretensivŭ n'a fostŭ.

„Numaĭ desdaunare de răsboiŭ, nimicŭ alta! De ce să le luămŭ provinciile? Putemŭ noĭ face Francie din Germânia?"

Tóte acestea le-a dictatŭ cu glasŭ decisŭ, puternicŭ, şi atâta marinimositate sinceră, aşa convingere patriotică vrednică de respectŭ strălucia din cuvintele luĭ, câtŭ ascultându-lŭ ne-a fostŭ preste putinţă să ne înăduşimŭ adênca emoţiune a sufleteloru nóstre.

Într'aceea asediulŭ ţinea mereŭ, durere, nu alŭ Berlinuluĭ!

Era pe atuncĭ vremea gerurilorŭ cumplite, a bombardăriĭ, a epidemiilorŭ şi a fómetiĭ. Dar prin grije credinciósă, prin încordări şi prin acea fragedime neobosită, cu carea încunjuramŭ pe bĕtrânulŭ oşténŭ, ne-a succesŭ să obţinemŭ ca vioitatea senină a bolnavuluĭ nostru nicĭ măcar odată să nu conturbată. Cum, cum nu, nu impórtă; destulŭ atâta, că mi-a succesŭ sub durata întreguluĭ asediŭ să câştigŭ pe sama bĕtrânuluĭ pâne albă şi carne próspetă. Adevĕratŭ, că acestea ajungeaŭ chiarŭ numaĭ pe sama luĭ, şi abia ţĭ-aĭ puté închipuĭ dta ceva maĭ mişcătoriŭ, maĭ pĕtrundĕtoriŭ, decâtŭ aceste dejunurĭ nevinovatŭ egoiste ale bĕtrânuluĭ oşténŭ, —

Activitatea nóstră este a bisericeĭ şi a cleruluĭ, pentru că una ne scimŭ cu dînsulŭ, şi pentru că după mărturia istoriei nóstre dela cleriulŭ nostru aşteptămŭ noĭ regenerarea bisericéscă şi politică a poporuluĭ românescŭ.

Cestiunea română în congregaţiunea comitatului Albeĭ-inferióre.

În 22 Decembre anulŭ curentŭ s'a ţinutŭ în Aiudŭ o şedinţă estraordinară a adunăriĭ generale a comitatului Albeĭ inferióre. Programulŭ adunăriĭ conţinea 16 puncte, dintre carĭ punctulŭ alŭ 13-lea şi 15-lea eraŭ maĭ interesante. În punctulŭ alŭ 13-lea era vorba despre adresele comitatelorŭ Szabolcs şi Făgăraşŭ îndreptate către dieta ţăreĭ pentru a se introduce administraţiunea de statŭ conformŭ principiuluĭ enunţatŭ în articululŭ de lege 33 din 1891. În punctulŭ alŭ 15-lea se tracta de adresa comitatuluĭ Cluşuluĭ născocită de deputatulŭ Bartha pentru înfrînarea Românilorŭ.

Deşi cestiunile acestea ar fi trebuitŭ să intereseze pe totĭ membriĭ românĭ aĭ adunăriĭ generale comitatense, totuşĭ numaĭ 3 inşĭ s'aŭ presentatŭ la şedinţă şi anume: Dr. Augustinŭ Bunea, Dr. Vasiliŭ Hossu şi Dr. Alesandru Popŭ, totĭ trei din Blaşiŭ, cei dintâiŭ doĭ preoţi, ér alŭ treilea medic.

Şedinţa s'a deschisŭ la 10 óre antemeridiane de comitele supremŭ Zeyk Daniel şi până la 11 óre a trecutŭ repede preste cele 12 puncte.

Cându însă a venitŭ rîndulŭ la adresa comitatelorŭ Szabolcs şi Făgăraşŭ, s'a ridicatŭ Dr. Vasiliŭ Hossu şi într'o vorbire bine motivată a accentuatŭ, că-ĭ pare bine, că comitetulŭ permanentŭ propune, să nu se părtinéscă, ci să se punăla archivŭ adresa amintită, însă de altă parte dechéră, că nu póte fi de acordŭ cu propunerea comitetuluĭ permanentŭ, întru cât într'aceea se dice, că adresa trebue să fie respinsă numaĭ din acelŭ motivŭ, că comitatulŭ Albeĭ inferióre totdeuna a fostŭ în contra administraţiuniĭ de statŭ şi amicŭ alŭ autonomieĭ comitatense bazate pe sistemulŭ electoralŭ. Elŭ cere deci, ca adresa din cestiune să se respingă şi din motivulŭ, *pentru că ţintesce la asuprirea naţionalităţilorŭ nemagiare şi maĭ vîrtosŭ a naţiuniĭ române.* În conformitate cu cele desfăşurate face următórea propunere: „Luându-se la pertractare adresele comitatelorŭ Szabolcs şi Făgăraşŭ îndreptate către dieta ţăreĭ pentru punerea în viaţă a articululuĭ de lege 33 din 1891, adunarea generală a comitatuluĭ Albeĭ inferióre în şedinţa sa dela 22 Decembre 1893 decide, să nu părtinéscă aceste adrese şi maĭ vîrtosŭ adresa comitatuluĭ Făgăraşuluĭ din causă, că în motivarea aceleĭ adrese ese la ivélă tendinţa condamnabilă de a asupri naţionalitatea română, care tocmaĭ aşa are dreptŭ a fi ocrotită şi ajutată în desvoltarea individualităţiĭ sale ca şi orĭ care altŭ poporŭ din patria comună. Şi fiindŭ că asuprirea aceleĭ naţionalităţĭ se opune principiilorŭ de egalitate, frăţietate şi libertate, adunarea generală a comitatuluĭ Albeĭ inferióre rógă parlamentulŭ ţăreĭ, să nu ĭea în consideraţiune adresa comitatuluĭ Făgăraşuluĭ, ci să pună în aplicaţiune principiile amintite faţă cu tóte popórele patrieĭ, fiindŭ că numaĭ aşa se póte obţiné pacea internă dorită de toţi, carĭ îşĭ iubescŭ patria."

Propunerea acésta în traducere magiară a fostŭ presentată şi presidiuluĭ spre a dispune trecerea eĭ la protocolŭ.

După ce îşĭ termină Dr. Hossu vorbirea s'a pornitŭ îndată potopulŭ vorbirilorŭ magiare. Vicecomitele Csató dechéră, că n'ar fi contrariŭ la aceea, ca adunarea generală nu numaĭ să pună *„ad acta"* adresa Făgărăşenilorŭ, ci să şi róge pe *guvernŭ,* să nu o ĭea în consideraţiune, însă nu din motivulŭ accentuatŭ de Dr. Hossu, ci din motivulŭ, că comitatulŭ Albeĭ inferióre nu aştéptă nicĭ o fericire dela administraţiunea de statŭ, ci numaĭ dela vechiulŭ sistemŭ de autonomie comitatensă.

Baronulŭ Kemény Géza părtinesce propunerea comitetuluĭ permanentŭ şi respinge propunerea luĭ Dr. Hossu, dicêndŭ între altele, că nu póte aduce nicĭ unŭ casŭ concretŭ, că principiile de egalitate şi frăţietate nu ar fi fostŭ aplicate şi faţă cu Româniĭ. Totŭ în sensulŭ acesta a vorbitŭ şi Fogarasi Albert şi alţiĭ.

Pentru propunerea luĭ Dr. Hossu a insistatŭ energicŭ Dr. Augustinŭ Bunea, care a polemisatŭ deosebitŭ cu baronulŭ Kemény, arĕtându-ĭ cu esemple palpabile maĭ vîrtosŭ din legea de naţionalităţĭ şi din legea electorală, că faţă cu Româniĭ principiile de egalitate, frăţietate şi egalitate nicĭ pe hârtie, nicĭ în faptă nu s'aŭ aplicatŭ nicĭ odată şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ se aplică în ḑiua de astădĭ.

Se înţelege de sine, că treĭ Românĭ nu aŭ pututŭ maĭorisa pe Unguriĭ, şi astfelŭ propunerea comitetuluĭ permanentŭ a fostŭ primită, ér a luĭ Dr. Hossu respinsă.

La adresa Cluşenilorŭ comitetulŭ permanentŭ a propusŭ, ca aceea *să se primêscă în principiŭ,* şi să se scrie la parlamentŭ, ca să ĭea mĕsurĭ acomodate în contra agitatorilorŭ.

Faţă cu acéstă propunere Dr. Augustinŭ Bunea a doveditŭ cu motive clare, că adresa Cluşenilorŭ vre să facă din patria comună o mamă denaturată, care de dragulŭ unuĭ singurŭ copilŭ sugrumă pe toţi ceĭalalţi fiĭ aĭ sĕĭ, şi că validitarea principiilorŭ retrograde din acea adresă suntŭ periculóse nu numaĭ pentru naţionalităţile nemagiare, ci şi pentru magiarĭ. De aceea dînsulŭ face următórea propunere:

„Adunarea generală a comitatuluĭ Albeĭ inferióre luându la pertractare adresa comitatuluĭ Cluşuluĭ îndreptată către dieta Ungarieĭ, o află nu numaĭ injuriósă faţă cu cetăţeniĭ nemagiarĭ aĭ patrieĭ, ci periculósă chiarŭ şi pentru libertăţile publice ale ţăreĭ. De aceea condamnă acéstă adresă ca pe o manifestaţiune tristă a unuĭ curentŭ bolnăviciosŭ, care voesce să împartă pe cetăţeniĭ patrieĭ comune în dóuĕ clase: una de asupritorĭ, carĭ să fie Magiariĭ, alta de asupriţĭ, carĭ să fie naţionalităţile nemagiare. Decĭ adunarea generală a comitatuluĭ Albeĭ inferióre rógă parlamentulŭ ţăreĭ, ca să caute *căĭ şi mijlóce apte pentru mulţămirea tuturorŭ* naţionalităţilorŭ din patrie, însă şi până la aflarea acelorŭ mijlóce conforme cu principiile de egalitate, frăţietate şi libertate, parlamentulŭ să îndrume pe guvernulŭ ţăreĭ, să facă dispuseţiunĭ serióse pentru aplicarea sinceră a articululuĭ de lege 44 din 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ. Decisiunea acésta să se comunice cu tóte comitatele spre părtinire."

---

colonelulŭ se ridica în patŭ, măsăriţa şĭ-o înoda sub barbă, şi lângă elŭ şedea nepóta luĭ, cu totulŭ slăbită şi palidă de multele lipsurĭ. Fata îĭ ducea la gură mâna trĕmurătóre, ea îlŭ ajuta în mâncare, ea îĭ pregătia beutura, şi tóte acestea cu voe bună, veselă. În astfelŭ de momente apoĭ bĕtrânulŭ cuirasirŭ, prinḑêndŭ nóuĕ puterĭ din prânzulŭ mâncatŭ cu multă poftă, în chilia-ĭ caldă, pe când afară aşa maĭ scârţâia gerulŭ ierneĭ şi nămeţiĭ băteaŭ ferestile, adese-orĭ îşĭ rechema în memoria, ce începea să se trezéscă, luptele, ce le-a purtatŭ prin ţările nordice, şi celŭ puţinŭ pentru a cincidecia óră ne-a povestitŭ cumplita retragere dela Moscva, când nu aveaŭ nimicŭ alta de mâncare, decât numaĭ biscuit înghe̊ţatŭ şi carne de calŭ.

„Aşa e, că nicĭ nu-ţĭ poţi închipui, scumpa mea copilă? — Carne de calŭ amŭ mâncatŭ!"

Măcarŭ că fórte bine îşĭ putea închipui, De dóuĕ lunĭ de ḑile nicĭ dînsa n'a mâncatŭ de alta.

Dar precum se apropia definitiva reînsănĕtoşare a bolnavuluĭ oşténu, aşa devenia şi problema nóstră din ḑi în ḑi totŭ maĭ grea. Acea amorţélă sufletéscă şi trupéscă, căre până aci ne-a fostŭ de atâta folosŭ, a începutŭ pe încetulŭ să dispară. Detunăturile grozave, ce s'aŭ întîmplatŭ din când în când înaintea porţiĭ Maillot, de vre-o dóuĕ treĭ orĭ l'aŭ cutrĕmuratŭ, şi întocmaĭ ca câne le celŭ bunŭ de vînatŭ, a începutŭ să-şi ascuţă urechile. Amŭ fostŭ siliţi érăşi să-ĭ mințimŭ despre nóuĕ învingerĭ, ce le-a raportatŭ Bazaine sub murĭ Berlinuluĭ, şi în onórea acelorŭ învingerĭ a artilerieĭ tragŭ cu tunurile înaintea palatuluĭ invalidilorŭ. Altădată érăşĭ, când ĭ-amŭ împinsŭ patulŭ înaintea ferestriĭ, — mi-se pare chiarŭ în ḑiua luptеĭ dela Bouzenval, — putu vedé limpede, că garda naţională începe a se aduna pe Avenue dela Grande Armée.

„Ce trupe suntŭ acelea?" — întrebă bĕtrânulŭ. După aceea auḑiĭ, cum murmură în sine: „Rĕŭ suntŭ instruate, fórte rĕŭ!"

Atâta a fostŭ totŭ, dar şi dintr'asta amŭ băgatŭ sémă, că de aci înainte avemŭ lipsă de maĭ multă precauţiune. Durere, totŭ n'amŭ fostŭ destulŭ de precauţĭ!

Într'o séră, când am sositŭ, copila mĭ-a eşitŭ înainte cu o faţă preste mĕsură îngrijată.

„Mâne vorŭ întra în oraşŭ," — ḑise ea.

Fost'a deschisă uşa bĕtrânuluĭ, nu sciŭ. Dar dacă aşa câte odată mĕ gândescŭ la acestŭ episodŭ tristŭ, aşa-mĭ vine, ca şi când în séra aceea l'aşĭ fi aflatŭ deosebitŭ agitatŭ. Probabilŭ, că ne-a auḑitŭ. Numaĭ câtŭ noĭ amŭ vorbitŭ de Pruşĭ, pe când dimpotrivă bĕtrânulŭ a cugetatŭ la Francesĭ, la acea întrare triumfală glorióşă, pe care elŭ de atâta vreme o aştepta cu dorŭ: în frunte Mac-Mahon, pe strade presărate cu florĭ, fiulŭ sĕŭ îndată lângă mareşalŭ, şi elŭ însu-şĭ (bĕtrânulŭ cuirasirŭ) în uniformă de paradă afară pe balconŭ, salutându militărésce stindardele sdrenţuite şi vulturiĭ înegriţĭ de prafulŭ de puşcă, când vorŭ trece pe dinaintea luĭ.

Sermanulŭ colonelŭ Jouvé! probabilŭ a credatŭ, că noĭ pentru aceea n'amŭ voitŭ să-ĭ concedemŭ, să se desfăţeze în întrarea trupelorŭ nóstre, pentru că ne-amŭ temutŭ de prea marea iritaţiune. Astfelŭ şĭ-a sciutŭ ascunde bine dinaintea fiesce căruia secretulŭ sĕŭ, şi a dóua ḑi diminéţa, tocmaĭ pe când trupele prusescĭ porniseră să între în oraşŭ prin acea promenadă lungă, care duce dela pórta Maillot până la Tuilerii, fără picŭ de sgomotŭ s'a deschisŭ ferésta aceea largă din dosulŭ balconuluĭ, şi colonelulŭ a păşitŭ pe balconŭ cu coifŭ, cu spada sa lungă, în uniforma-ĭ purtată, dar cu atârŭ maĭ démnă de respectŭ, uniformă, cum aŭ purtatŭ cuirasiriĭ luĭ Milhaud. Nicĭ acuma nu-mĭ potŭ închipui, ce hotărîre puternică, şi ce reîntórcere misteriósă de putere trupéscă l'a pututŭ face harnicŭ, să se scóle şi să se îmbrace. Cu tóte acestea, acolo stătu elŭ infiptŭ şi sigurŭ în dosulŭ gratiilorŭ balconuluĭ ca o statuă de pétră, învederatŭ mirându-se, că stradele tóte

Propunerea acésta asemenea a fostŭ presentată presidiuluĭ în traducere magiară spre a fi luată la protocolŭ.

Nicĭ unŭ membru magiarŭ n'a voitŭ să priméscă acéstă propunere, şi astfelŭ s'a încinsŭ o discusiune lungă, la care aŭ luatŭ parte Vicecomitele Csató, baronulŭ Kemény Géza, Werner Iuliŭ secretariulŭ comiteluĭ, Fogarasi Albert, Medgyes Bálint şi alţiĭ. În contra acestora Dr. Vasiliŭ Hossu — în urma uneĭ coînţelegerĭ previe cu Dr. Augustinŭ Bunea — s'a folositŭ de astădată de limba magiară, însă numaĭ după ce a declaratŭ, că-şĭ reservă dreptulŭ de a se folosi orĭ cândŭ şi neîmpedecatŭ de limba sa maternă, şi că vorbesce unguresce numaĭ ca să fie înţelesŭ şi de magiariĭ, carĭ nu sciŭ românesce, şi a combătutŭ pe oratoriĭ magiarĭ, carĭ susţineaŭ, că adresa Cluşenilorŭ este îndreptată în generalŭ numaĭ în contra agitatorilorŭ de orĭ ce naţionalitate, arĕtându-le, că accea este unŭ atentatŭ directŭ la esistinţa naţionalităţiĭ române, fiindŭ că nu de agitatoriĭ de orĭ ce naţionalitate, ci numaĭ de naţiunea română este vorba în acea adresă, pe care nicĭ chiarŭ foile magiare guvernamentale nu aŭ aprobat'o. Decĭ părtinesce propunerea luĭ Dr. Bunea şi o recomândă spre primire.

Însă şi propunerea acésta a căduto la votare, ér membriĭ românĭ aĭ adunării generale s'aŭ întorsŭ acasă cu conscĭinţa liniştită, că şĭ-aŭ împlinitŭ o datorinţă faţă cu patria şi némulŭ lorŭ.

Proiectulŭ de lege
despre
dreptulŭ matrimonialŭ.
(Continuare.)

§. 74. Se póte ataca căsătoria din punctulŭ greşeleĭ:

a) dacă o parte preste totŭ nu a voitŭ, să închie căsătorie, şi nu a sciutŭ, că prin declararea sa închie căsătorie;

b) dacă o parte a închiatŭ căsătorie cu altulŭ şi nu cu care a voitŭ, şi nu a sciutŭ, că persona e alta;

c) dacă o parte deja la închiarea căsătorieĭ a fostŭ în modŭ statornicŭ incapace de a împlini debitulŭ conjugalŭ, şi ceealaltă parte n'a sciut'o acésta, şi nicĭ nu a putut'o conchide din împrejurărĭ;

d) dacă o parte a fostŭ osîndită la pedepsele amintite în §. 100 orĭ în punctulŭ d) alŭ §-luĭ 162, şi ceealaltă parte nu a sciut'o acésta, şi în casulŭ din urmă deodată se póte presupune cu temeiŭ, că sciindu-o acésta nu ar fi închiatŭ căsătoria;

e) dacă bărbatulŭ a aflatŭ pe muerea sa îngrecată de altulŭ afară de căsătorie şi acésta nu a sciut'o la închiarea căsătorieĭ;

f) dacă soţulŭ de căsătorie decheratŭ de mortŭ se înfăţişéză după închiarea căsătorieĭ celeĭ nóuĕ.

§. 75. Căsătoria se póte ataca pentru confundare, dacă confundarea se referesce la cualităţi personale esenţiale ale celuialaltŭ soţŭ de căsătorie şi confundarea a provocat'o celalaltŭ soţŭ de căsătorie însu-şĭ. orĭ a sciutŭ orĭ a trebuitŭ să scie confundarea, carea provine dela alŭ treilea.

Nu se póte ataca căsătoria, dacă se póte presupune cu temeiŭ, că partea confundată ar fi închiatŭ căsătoria şi dacă nu ar fi fostŭ confundată.

§. 76. La atacare e îndreptăţitŭ:

a) în casulŭ §-luĭ 71, până cândŭ ţine vrîsta nedesvoltată a soţuluĭ de căsătorie, pe basa împuternicirĭĭ câştigate dela ministrulŭ justiţieĭ procurorulŭ regescŭ, ĕră maĭ încolo însu-şĭ soţulŭ de căsătorie;

b) în casulŭ §-luĭ 72, până cândŭ soţulŭ de căsătorie e minorenŭ, oficiulŭ luĭ tutoralŭ, ĕră maĭ încolo însu-şĭ soţulŭ de căsătorie;

c) în casurile §§-lorŭ 73—75 soţulŭ, care a fostŭ silitŭ, a greşitŭ orĭ căruia i-s'a causatŭ confundarea.

Oficiulŭ tutoralŭ deprinde dreptulŭ sĕŭ de atacare prin procurorulŭ orfanalŭ.

Acelŭ soţŭ de căsătorie, care după ajungerea vrîsteĭ sale desvoltate apróbă căsătoria (§. 85), nu o póte ataca pe basa §-luĭ 72.

§. 77. Terminulŭ de atacare e unŭ anŭ.

Terminulŭ ecela are să se compute:

a) în casulŭ §-luĭ 75 pentru procurorulŭ reg. dela ḑiua, în care a ajunsŭ la cunoscinţa oficiósă a atacabilităţiĭ căsătorieĭ; pentru soţulŭ de căsătorie dela ḑiua, în care şĭ-a ajunsŭ vrîsta desvoltată;

b) în casulŭ §-luĭ 72 pentru oficiulŭ tutoralŭ dela ḑiua, în care a ajunsŭ la cunoscinţa oficiósă a închiărĭĭ căsătorieĭ (§. 79); pentru soţulŭ de căsătorie dela ḑiua, în care şĭ-a ajunsŭ vrîsta deplină;

c) în casurile §§-lorŭ 73—75 dela ḑiua, în care soţulŭ de căsătorie a scăpatŭ de sub puterea sileĭ, a cunoscutŭ greşéla orĭ confundarea.

În casulŭ punctelorŭ a) şi b) terminulŭ trecutŭ de totŭ orĭ în parte în contra oficiilorŭ până la ḑiua, în care se începe dreptuiŭ de atacare alŭ soţuluĭ de căsătorie, are să se privéscă de decursŭ şi pentru soţulŭ de căsătorie.

§. 78. De accea-şĭ valóre cu cunoscinţa oficiuluĭ tutoralŭ este cunoscinţa aceluĭ representantŭ legalŭ orĭ părinte, a cărui învoire decursivă e de ajunsŭ pentru eschiderea atacărĭĭ.

Dacă la acésta e de ajunsŭ numaĭ învoirea decursivă a amîndouora şi cunoscinţa s'a câştigatŭ în ḑile diferite, terminulŭ trebue să se compute dela ḑiua cunoscinţeĭ câştigate maĭ târḑiŭ.

Cunoscinţa aceluia, a cărui învoire decursivă numaĭ într'aceea a devenitŭ îndreptăţită, trebue să se privéscă aşa, ca şi cum ar fi câştigat'o deodată cu îndreptăţirea.

§. 79. În casulŭ §-luĭ 72 în terminulŭ statoritŭ pentru oficiulŭ tutoralŭ atacarea o póte face şi minorenulŭ, precum şi acelŭ representantŭ legalŭ orĭ părinte, a cărui învoire la căsătorie încă lipsesce.

Atacarea îşĭ perde însă puterea, dacă oficiulŭ tutoralŭ nu şĭ-o însuşesce în treĭ lunĭ computate dela încunoscinţarea sa oficiósă.

§. 80. Dacă soţulŭ de căsătorie întru facerea atacărĭĭ e împedecatŭ prin forţă orĭ prin necapacitate de acţiunĭ, decurgerea terminuluĭ pausézĕ, până cândŭ ţine împedecarea acésta.

Disposiţia acésta are să se aplice în conformitate, cândŭ representantulŭ legalŭ orĭ părintele aminţitŭ în §-lŭ 78 e împedecatŭ într'u încunoscinţare oficiuluĭ tutoralŭ.

§. 81. Atacarea nu are locŭ:

a) dacă căsătoria e desfăcută prin sentinţă judecătorésc, orĭ a încetatŭ în sensulŭ §-luĭ 95;

b) dacă a muritŭ soţulŭ de căsătorie de vrîstă nedesvoltată, minorenŭ, silitŭ, adusŭ în greşélă orĭ în confusiune;

c) pe basa punctuluĭ f) alŭ §-luĭ 74, dacă a încetatŭ orĭ căsătoria d maĭ înainte orĭ cea de maĭ apoĭ.

§. 82. Dacă căsătoria nu s'a atacatŭ între marginile terminuluĭ de atacare orĭ înainte de terminiĭ statoriţi în §-lŭ 81, asemenea şi în casurile dispensărĭĭ, învoirĭĭ, încuviinţărĭĭ decursive (§§. 83—86). atacabilitatea căsătorieĭ are să se privéscă aşa, ca şi cum nicĭ nu ar fi esistatŭ.

§. 83. Dispensare decursivă în casulŭ §-luĭ 71 se admite până atunci, până cândŭ soţulŭ de căsătorie nu şĭ-a ajunsŭ vrîsta desvoltată (§. 86).

§. 84. Învoire şi încuviinţare decursivă în casulŭ §-luĭ 72 se admite până atunci, până cândŭ soţulŭ de căsătorie nu şĭ-a ajunsŭ vrîsta deplină (§. 86).

Învoirea, respective încuviinţarea decursivă compete totdeuna representantuluĭ legalŭ, părinteluĭ îndreptăţitŭ la învoire orĭ oficiuluĭ tutoralŭ.

Asupra judecărĭĭ învoirĭĭ, respective încuviinţărĭĭ decursive nu are influinţă aceea, că minorenulŭ într'aceea şĭ-a împlinitŭ anulŭ alŭ 20-lea.

Într'altele cu privire la învoirea şi încuviinţarea decursivă aŭ să se aplice conformŭ §§-ĭĭ 10—14.

§. 85. Aprobarea are valóre numaĭ atuncia, dacă soţulŭ de căsătorie o dechéră într'unŭ timpŭ, în care pentru elŭ amĕsuratŭ §-luĭ 77 restimpulŭ de atacare s'a începutŭ deja.

Dacă continuarea convieţuirĭĭ este aprobare, acésta trebue să se decidă conformŭ împrejurărilorŭ casuluĭ.

§. 86. După decherarea căsătorieĭ de invalidă, după încetarea căcăsătorieĭ atacate, precum şi după atacarea căsătorieĭ făcută prin insinuare nu se admite dispensare, învoire, încuviinţare şi aprobare.

§. 87. Căsătoria atacabilă trebue şi în casulŭ de atacare să se privéscă de validă înainte de încetarea eĭ până atuncia, până cândŭ nu a fostŭ decherată de invalidă în procesŭ de atacare.

Căsătoria atacabilă în casulŭ atacărĭĭ eĭ, după încetarea eĭ orĭ declararea eĭ de invalidă, într'u câtŭ din lege nu urméză altceva, trebue să se privéscă de aşa, ca şi cum nicĭ nu s'ar fi închiatŭ.

§. 88. Atacarea, până cândŭ căsătoria nu a încetatŭ, se face prin acţiune, eventualŭ prin contraacţiune, după încetarea căsătorieĭ prin insinuare îndreptată către judecătorie.

Atacarea făcută prin acţiune se póte retrage numaĭ până la încetarea căsătorieĭ.

Retragerea insinuărĭĭ nu are efectŭ.

§. 89. Soţulŭ de căsătorie în facerea atacărĭĭ póte să purcédă numaĭ în persónă.

Representare advocaţială pe basă de plenipotenţare deosebită se admite.

Soţulŭ de căsătorie mărginitŭ în capacitate sa de acţiunĭ în procesulŭ de atacare e capace de procesŭ.

În casulŭ §§-lorŭ 71 şi 72, dacă soţulŭ de căsătorie în decursulŭ procesuluĭ îşĭ ajunge vrîsta desvoltată, respective deplină, procesulŭ trece la elŭ aşa, precum este.

§. 90. Disposiţiile §§-lorŭ 69 şi 70 la procesele de atacare aŭ să se aplice conformŭ.

§. 91. După încetarea căsătorieĭ orĭ cine póte validita drepturile sale afîrnătóre dela valórea orĭ invaliditatea căsătorieĭ, şi într'u câtŭ este în interesulŭ luĭ de dreptŭ, póte porni acţiune şi referitoriŭ la constatarea valorĭĭ orĭ invalidităţiĭ căsătorieĭ.

Sentinţa urmată cu putere de dreptŭ are efectŭ numaĭ faţă cu ceĭ ce suntŭ în procesŭ.

§. 92. Disposiţiile §§-lorŭ 123—125 la

---

suntŭ părăsite, góle, jalusiile caselorŭ lăsate în josŭ, şi întregŭ Parisulŭ aşa de liniştitŭ, mutŭ, ca mormîntulŭ; stégurĭ, ce e dreptŭ, pretutindenea, dar de colóre aşa curiósă — albe cu cruce roşie, — şi nicĭ unŭ sufletŭ de omŭ, care să bineventeze pe soldaţiĭ nostri.

Unŭ momîntŭ i-se împăru, că s'a înşelatŭ. Dar nu! De colo de după Arculŭ de triumfŭ se audia ceva murmurŭ confusŭ, şi prin zarea auroreĭ şerpuia înainte o linie lungă négră, venindŭ totŭ maĭ aprópe, maĭ aprópe. După aceea, pe încetulŭ urmându-se, aŭ începutŭ a străluci vîrfurile ascuţite ale coifurilorŭ, dobele Ieneĭ aŭ începutŭ să pără, şi sub Arculŭ de triumfŭ a resunatŭ marşulŭ de învingere alŭ luĭ Schubert, însoţitŭ ritmice de paşiĭ greĭ aĭ pedestrimiĭ, şi de zăngănitulŭ sabiilorŭ. Atuncĭ în întregŭ lungulŭ stradeĭ a detunatŭ unŭ strigătŭ cumplitŭ, înverşunatŭ. „La arme! La arme! Pruşiĭ suntŭ aici!“ Şi ceĭ dintâiŭ patru ulanĭ aĭ avantgardeĭ, dacă ar fi privitŭ într'acolo, ar fi pututŭ vedé acolo susŭ pe balconŭ unŭ bărbatŭ bĕtrânŭ, cum se ciătină fără de veste, cum se aruncă cu mânile după aerŭ şi după accea cu o cădĕtură înspăimîntătóre se aşterne la pămîntŭ. Colonelulŭ Jouvé era mortŭ!

procesele. carĭ tractézĕ despre invaliditatea căsătorieĭ. aŭ să se aplice conformŭ.

În procese de nulitate orĭ în de cele de atacare porníte de procurorulŭ reg. póte judecătoriulŭ la propunerea procurorului reg. orĭ şi din oficiŭ să rînduéscă vieţuirea separată a soţilorŭ de căsătorie.

§. 93. În favoruliŭ acelorŭ persóne de rîndulŭ aliŭ treilea, carĭ până la decherarea căsătorieĭ de invalida se dimitŭ în bună credinţă în afaceri de dreptŭ cu soţiĭ de căsătorie, carĭ trăescŭ în căsătorie invalidă, căsătoria invalidă are puterea de dreptŭ a căsătorieĭ valide.

Capitolulŭ V.

Încetarea căsătorieĭ:

§. 94. Căsătoria încetézĕ:

a) cu mórtea unuia dintre soţiĭ de căsătorie (§. 95);

b) prin desfacere judecătoréscă.

În casulŭ decherăriĭ de mortŭ dă directiva acea opinie, că celŭ declaratŭ de mortŭ nu a trăitŭ maĭ departe de terminulŭ, care în sentinţă e constatatŭ de ďiua morţiĭ luĭ.

§. 95. Căsătoria încetézĕ şi prin aceea, că unŭ soţŭ de căsătorie după declararea de mortŭ a celuĭalaltŭ închie căsătorie, luându-se afară dacă una dintre părţile, carĭ închie căsătoria, la încbiarea căsătorieĭ a sciutŭ, că celŭ declaratŭ de mortŭ trăesce, orĭ dacă căsătoria cea nóuă e nulă din vre-o altă causă, orĭ pe basa punctuluĭ f) aluĭ § luĭ 74 a fostŭ declarată de invalidă.

§. 96. Căsătoria se póte desface numaĭ prin sentinţă judecătoréscă şi numaĭ din causele cuprinse în §§-iĭ 97—102.

§. 97. Desfacerea căsătorieĭ o póte cere acelŭ soţŭ de căsătorie, aluĭ căruĭ soţŭ de căsătorie comite unŭ adulteriŭ orĭ unŭ păcatŭ în contra naturieĭ, orĭ sciindŭ, că încă stă căsătoria sa, închie căsătorie nóuă.

§. 98. Desfacerea căsătorieĭ o póte cere acelŭ soţŭ de căsătorie, pe care soţulŭ luĭ de căsătorie l'a părăsitŭ cu necredinţă.

Părăsire cu necredinţă esistă numaĭ atuncia:

a) dacă soţulŭ de căsătorie, care a desfăcutŭ convieţuirea cu propusŭ şi fără de causă îndestulitóre, a fostŭ provocatŭ prin hotărîre judecătoréscă la restaurarea convieţuirii, şi fără legitimare nu satisface acesteĭ hotărîrĭ în decursŭ de unŭ anŭ;

b) dacă soţulŭ de căsătorie, care părăsesce cu necredinţă, şi a căruĭ locŭ de petrecere e necunoscutŭ, şi despre care celŭ puţinŭ de unŭ anŭ nu se maĭ scie nimica, a fostŭ provocatŭ fără de succesŭ prin publicaţiune judecătoréscă la restaurarea convieţuiriĭ în decursŭ de unŭ anŭ.

§. 99. Desfacerea căsătorie o póte cere acelŭ soţŭ de căsătorie, aluĭ căruĭ soţŭ de căsătorie a atentatŭ asupra vieţeĭ luĭ, orĭ pe care soţulŭ sĕŭ de căsătorie l'a maltractatŭ greŭ şi cu propusŭ într'unŭ modŭ, care periclitézĕ întregitatea luĭ trupéscă orĭ sănĕtatea luĭ.

§. 100. Desfacerea căsătorieĭ o póte cere acelŭ soţŭ de căsătorie, pe aluĭ căruĭ soţŭ de căsătorie după închiarea căsătorieĭ în puterea dreptuluĭ l'aŭ osînditŭ pentru crimă la mórte orĭ la prinsóre celŭ puţinŭ de cinciĭ anĭ.

§. 101. Desfacerea căsătorieĭ pe basa §-luĭ precedentŭ nu se admite, dacă soţulŭ de căsătorie a comisŭ crima înainte de închiarea căsătorieĭ, şi despre acésta soţulŭ luĭ de căsătorie la închiarea căsătorieĭ a avutŭ cunoscinţă.

§. 102. Căsătoria la cererea unuia dintre soţiĭ de căsătorie se póte desface. dacă celalaltŭ soţŭ de căsătorie:

a) vatămă greŭ prin purtarea sa cu propusŭ datorinţele de soţŭ de căsătorie;

b) înduplecă orĭ cércă a înduplecă la comiterea uneĭ fapte păcătóse orĭ la viaţă immorală pe unŭ pruncŭ ţinĕtoriŭ de familia soţilorŭ de căsătorie;

c) continuă cu îndîrjire o viaţă immorală; orĭ

d) după închiarea căsătorieĭ a fostŭ osîndită în puterea dreptuluĭ la maĭ puţinŭ de cinciĭ anĭ de închisóre corecţională orĭ carcerŭ. orĭ la închisóre pentru unŭ delictŭ comisŭ din poftă de căştigŭ;

şi judecătoriulŭ pe lângă băgarea acurată în samă a individualităţiĭ şi împrejurărilorŭ de viaţă a soţilorŭ de căsătorie s'a convinsŭ despre aceea, că în urma causelorŭ înşirate relaţiunea de căsătorie s'a turburatŭ aşa de tare, căt pentru celŭ ce cere desfacerea, comunitatea ulterióră a traĭului s'a făcutŭ nesuportabilă.

(Va urmá.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopulŭ de Rosenau cu ocasiunea serbătoriĭ Nascerii Domnuluĭ (lat.) a datŭ unŭ circulariŭ către clerulŭ diecesanŭ, prin care, după ce arată, că liberalismulŭ francmasonŭ în alianţă cu judaismulŭ se pregătescŭ la luptă decisivă nu numaĭ în contra catolicismuluĭ, ci chiarŭ în contra creştinismuluĭ, imbună preoţimiĭ, ca prin cuvîntărĭ însufleţite să facă poporulŭ atentŭ la periculele, ce-lŭ ameninţă, şi să-lŭ îndemne la statornicie în credinţă şi la împlinirea conciinţiósă a datorinţelorŭ sale creştinescĭ. Dela anulŭ noŭ până la terminarea lupteĭ începute în contra bisericeĭ în tótă Dumineca să se ďică la capetulŭ Liturgieĭ solemne câte treĭ „Tatălŭ nostru“ şi „Născătóre“ şi să se îndrepte rugăciunĭ către Preacurata Fecióră Maria pentru pacea bisericeĭ. În fine provócă preoţimea, ca să lucre într'acolo, căt la congresulŭ catolicŭ, ce se va ţiné în 16 Ian. în Budapesta, să se presenteze în numĕrŭ impunĕtoriŭ nu numaĭ poporulŭ, dară şi inteligința miréuă.

Roma.

În 19 a c. a serbatŭ Sfinţia Sa Leonŭ XIII a 40-a aniversară a denumiriĭ sale de cardinală. Din incidentulŭ acesta comitetulŭ aranjatoriŭ pentru serbările iubileuluĭ episcopescŭ aluĭ Papeĭ a fostŭ primitŭ în audienţă de Sfinţia Sa, care a mulţămitŭ comitetuluĭ pentru activitatea desvoltată ďicêndŭ, că acesteĭ activităţĭ este a se mulţămi în mare parte succesulŭ strălucitŭ a serbăriĭ iubileuluĭ sĕŭ episcopescŭ.

Sfinţia Sa cu ocasiunea serbăriĭ Nascerii Domnuluĭ a distribuitŭ ca elemosină între sĕraciĭ din Roma 16,000 lire. Din acéstă sumă 13.000 lire s'aŭ datŭ familiilorŭ lipsite, ĕră 3000 lire s'aŭ împărţitŭ între preoţiĭ miserĭ.

Sfinţia Sa în rĕspunsulŭ datŭ la sacrulŭ colegiŭ aluĭ cardinaliloră, carĭ l'aŭ felicitatŭ cu ocasiunea serbătoriĭ Nascerii Domnuluĭ. a ďisŭ: Dorimŭ din totŭ sufletulŭ, să fimŭ ministriĭ păciĭ pentru Europa şi pentru tótă lumea. Pentru acésta suntemŭ chiarŭ autorisaţi. căcĭ pacea individilorŭ ca şi a societăţilorŭ e fiica justiţieĭ, care, după cuvîntulŭ Scripturеĭ, trăesce din credinţă. Germeniĭ credinţeĭ vorŭ fi reînviaţi, căcĭ dlu Christosŭ nu va părăsi omenimea rescumpĕrată.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Unele foĭ din Budapesta de noŭ aducŭ scirea, că ministrulŭ Csáky se va retrage nu preste multŭ din cabinetŭ „Budapester Tagblatt“ este informată, că şi ministrulŭ de honvedĭ br. Fejérváry şĭ-ar fi datŭ deja dimisiunea. Dacă scirea acésta va fi adevĕrată, cabinetulŭ Wekerle sufere o mare perdere, deórece br. Fejérváry are la Viena trecere fórte mare.

Deputatulŭ br. Atzél Béla a ieşitŭ din partidulŭ guvernamentalŭ, fără ca să între în altŭ partidŭ. Motivulŭ ieşiriĭ din partidulŭ liberalŭ este nemulţămirea cu abusurile şi cu protecţiunile introduse prin fracţiunea Tisza în sistemulŭ de guvernare. După părerea dluĭ Atzél politica bisericéscă a guvernuluĭ este greşită. Valuta nu este încă regulată, şi prin reformele bisericescĭ se maĭ încarcă pe spatele ţĕreĭ 4—5 milióne. Matriculele se ieaŭ dela preoţi, carĭ le-aŭ purtatŭ escelentŭ şi gratis, şi se străpunŭ la elemente neprobate. Chiarŭ în partidulŭ guvernamentalŭ este generală părerea, că reformele începute de guvernŭ suntŭ prea grăbite. Br. Atzél voesce a forma unŭ noŭ grupŭ politicŭ în parlamentŭ, în care vorŭ întra maĭ mulţi deputaţi liberaĭ nemulţămiţi cu politica guvernuluĭ.

Declaraţiune.

Onorată Redacţiune!

În faţa interpretărilorŭ, la carĭ a datŭ prilejŭ escursiunea studenţilorŭ gimnasişti dela gimnasiulŭ nostru făcută la Cluşŭ în dilele 17 şi 18 ale lunei curente, atâtŭ din partea foilorŭ magiare câtŭ şi din partea alorŭ nóstre, ne vedemŭ necesitaţi pentru liniştirea publicului românescŭ, precum şi a părinţilorŭ tinerilorŭ escursionişti a face următórele declaraţiunĭ şi constatărĭ:

Întreprinderea de escursiunĭ cu tinerĭi nostri gimnasişti în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ s'a decisŭ de corpulŭ profesoralŭ în urma reducerilorŭ de preţŭ, ce se acórdă la asemenea escursiunĭ sciinţifice pe căile ferate de statŭ, şi cu scopŭ de a uşura gimnasiştilorŭ nostri visitarea aşedămintelorŭ culturale din patria nóstră maĭ restrînsă, spre a le lărgi în ăstŭ chipŭ cercululŭ lorŭ de cunoscinţe.

Pentru anulŭ şcolarŭ presentŭ s'aŭ proiectatŭ escursiunĭ la Uióra, Cluşŭ, Braşovŭ, Grădisce şi Petroşenĭ.

Escursiunea la Uióra, proiectată pe 6 Decembre, nu s'a pututŭ face, după ce nu s'a insinuatŭ destuĭ participanţi.

Pentru 17 şi 18 Decembre s'a fixatŭ escursiunea la Cluşŭ, pentru că eraŭ dóue serbătorĭ, şi pentru că visitarea Braşovuluĭ şi a Grădisceĭ etc. se recomándă maĭ bine pentru primăvară. La escursiunea acésta dela Cluşŭ s'aŭ insinuatŭ 30 studenţi.

În înţelesulŭ ordinaţiuniĭ ministeriuluĭ de culte cu aceştĭ 30 studenţi aveaŭ să mérgă celŭ puţinŭ 3 profesorĭ ca conducĕtorĭ şi însoţitorĭ, şi direcţiunea a însărcinatŭ cu misiunea acésta pe profesoriĭ Dr. Vasiliŭ Hossu, Iuliŭ Karşai şi Gavriŭă Precupŭ.

Pentru ca studenţilorŭ să se mijlocéscă escursiunea pe lângă preţulŭ celŭ maĭ moderatŭ posibilŭ. numiţiĭ profesorĭ aŭ rugatŭ inteligința română şi pe universitarii românĭ din Cluşŭ, să incuartiteze la sine pe escursionişti. Numaĭ pentru provederea cu mâncare s'a făcutŭ înţelegere cu hotelierulŭ dela „Hungaria“, pentru a nu fi spre greutate familiilorŭ.

La sosirea lorŭ în Cluşŭ escursioniştiĭ aŭ fostŭ primiţi de tinerimea română în frunte cu universitarulŭ Eugeniŭ Pătăceanŭ.

La gară însă eraŭ de faţă şi cinci membri aĭ societăţiĭ carpatine, în frunte cu presidentulŭ Szádetzky. Aceştia pe cale privată, ĕr nicĭ decâtŭ deia escursionişti, aŭ aflatŭ despre sosirea nóstră. Aŭ venitŭ deci să ne ofere serviţiile lorŭ întru visitarea oraşuluĭ.

Ofertulŭ acesta era imposibilŭ a-lŭ refusa. Era făcutŭ spontanŭ. Refusarea ar fi fostŭ o lipsă de bunăcrescere.

BCU Cluj / Central University Library

Pe lângă călăuzirea domnilorŭ dela societatea carpatină amŭ visitatŭ decî aşedămintele culturale ale oraşuluî, şi amŭ greşi împotriva adevĕruluî, dacă nu amŭ constata, că ne-aŭ călăuzitŭ pretutindenea cu cea maî mare prevenire şi inteligenţă.

În diua a dóua, în 18 Decembre, la 1 óră amŭ întreruptŭ visitarea oraşuluî pentru a prânzi. La prânzulŭ acesta, pe care noî îlŭ aveamŭ comandatŭ, şî-aŭ cerutŭ voe de a participa şi domniî dela societatea carpatină 6 la numĕrŭ, carî aveaŭ să ne călăuzéscă şi după prânzŭ.

La sfârşitulŭ prânzuluî, fără de a fi avutŭ vre-o înţelegere premergĕtóre, s'a ridicatŭ profesorulŭ de istorie la universitate şi totodată preşedintele secţieî cluşene a societăţiî carpatine, pentru a saluta în numele societăţiî amintite pe escursionişti. În vorbirea sa a făcutŭ o reprivire asupra trecutuluî şi a arĕtatŭ, cum în vécurile trecute Magiariî luptaŭ alăturea cu Românii pentru apĕrarea civilisaţiunii europene împotriva Turcilorŭ. A terminatŭ esprimându-şi dorinţa, ca acele timpurî de împreună lucrare să revină.

Din partea Magiarilorŭ s'aŭ maî rostitŭ dóuĕ toaste, în carî s'a accentuatŭ idea înfrăţiriî.

La vorbirile aceste noî amŭ fostŭ datorî a rĕspunde. Amŭ şi rĕspunsŭ cu treî toaste. Însă în niciunulŭ din toastele nóstre nu amŭ urmatŭ pe ceî alalaltî vorbitorî. Ne-amŭ restrînsŭ a accentua, că scopulŭ escursiunii nóstre este curatŭ sciinţificŭ, şi a mulţămi societăţiî carpatine, pentru că ne-a statŭ întru ajutoriŭ, ca scopulŭ escursiunii nóstre să nu-lŭ putemŭ ajunge. Şi cu atâta eramŭ datorî.

Profesoruluî Dr. Hossu în vorbirea sa a făcutŭ şi ceva politică. Şi s'a creduţŭ datoriŭ să facă, după ce din vorbirea dluî Szádetzky a rĕmasŭ ca impresiune, că pentru neînţelegerea dintre Români şi Magiarî Românii ar fi maî responsabilî. Impresiunea asta Dr. Hossu n'a creduţŭ de bine a o lăsa nerelevată. Şi dreptŭ aceea a disŭ, că într'adevĕrŭ după învăţăturile istorieî, care este „*magistra vitae*", *Magiariî şi adî ar trebui să* mérgă alăturea cu Românii, pentru că şi adî unŭ periculŭ comunŭ îî ameninţă, anume colosulŭ dela Nordŭ. Dacă totuşi nu aşa se întîmplă, causa o vede în politica actuală de statŭ, care în locŭ de a întări pe Românî, cércă a-î slăbi, deşi cele 12 miliône de Românî ar puté fi sprijóna cea maî sigură pentru garantarea esistinţeî naţionale a Magiarilorŭ înşi-şî. Domnia-sa terminĕ esprimându-şî speranţa, că va veni o dî, când adevĕrulŭ acesta se va recunósce din partea Magiarilorŭ, şi poftindŭ societăţiî carpatine succesŭ bunŭ în activitatea, ce o va desvóltă în direcţiunea acésta.

Etă descrierea simplă a faptelorŭ petrecute. Atâta şi nimicŭ maî multŭ s'a vorbitŭ.

Din espunerea acésta se vede, câtŭ de multŭ aŭ mistificatŭ foile magiare cele petrecute şi vorbite, dar totodată şi câtŭ de rĕŭ aŭ făcutŭ unoî dintre aî nostri, pornindŭ după rapórtele numitelorŭ foî.

Pe basa acesteî espuneri se vede maî întâiŭ faţă de foile magiare: 1. Că la sosire n'amŭ fostŭ întîmpinaţî cu nicî o vorbire din partea societăţiî carpatine, şi că prin urmare nicî n'amŭ rĕspunsŭ la vre-o vorbire.

2. Că banchetŭ nu s'a datŭ în onórea nóstră din partea niminuî.

3. Că demonstraţiunî politice de înfrăţire nu amŭ făcutŭ, ci ne-amŭ vĕdutŭ de scopulŭ escursiunii nóstre, care a fostŭ curatŭ şi esclusivŭ sciinţificŭ.

În locŭlŭ alŭ doilea faţă de fóea volantă aparuta în editura Institutuluî tipograficŭ din Sibiŭ sub titlulŭ „*Procesulŭ de presă alŭ diaruluî Fóea poporului*" se vede:

1. Că nu *unŭ* profesorŭ, ci *treî* profesorî aŭ însoţitŭ pe gimnasiştii escursionişti.

2. Că nu *15*, ci *30* studenţî aŭ mersŭ la Cluşŭ.

3. Că ceî ce s'aŭ dusŭ, n'aŭ fostŭ duşi „*cu de-a sila morală*", ci s'aŭ dusŭ *de bunăvoe*.

4. Că escursionişti aŭ mersŭ *pe spesele sale proprii*, ér *nu „pe spesele statuluî"*.

5. Că ceî 30 gimnasiştî n'aŭ mersŭ la Cluşŭ pentru a face înfrăţire fie cu poporulŭ magiarŭ fie cu altcineva, nicî pentru a face visită tinerimiî studióse dela institutele de învăţămîntŭ din Cluşŭ, ci pentru a-şî lărgi cercululŭ cunoscinţelorŭ sale, după cum pretinde însă-şî firea învăţămîntuluî gimnasialŭ.

6. Că aranjarea escursiuniî s'a făcutŭ esclusivŭ din iniţiativa corpuluî didactică şi fără orî ce ingerinţă orî îndemnŭ esternŭ.

Din aceste espuneri şi constatări, ale cărorŭ esactitate nu le va puté contesta niminia, publiculŭ celŭ mare póte să-şî dea samă despre celea petrecute la Cluşŭ.

Totŭ din acestea espuneri póte să judece publiculŭ nepreocupatŭ şi purtarea acelora, carî în locu să-şî tragă informaţiunî sigure şi în locŭ să strîngă rîndurile celorŭ ce cu bună credinţă îşî facŭ datorinţa, se ieaŭ după palavre şi înzedérate mistificări şi tragŭ în noroiŭ bunulŭ nume alŭ unorŭ ómenî, carî încă suntŭ conscîî de datorinţele, ce le aŭ.

De închiare adaugemŭ, că profesoriî din Blaşŭ şi pentru viitorŭ vorŭ folosi tóte mijlócele, între carî şi escursiunile, pentru crescerea intelectuală şi morală a elevilorŭ sĕî, şi se vorŭ teri dela amesterarea gimnasiuluî şi a elevilorŭ gimnasialî în valurile politiceî militante.

În activitatea asta a lorŭ nu-î va puté împedeca nicî mistificarea unora nicî calumnia celoralaltî, pentru că consciinţa datorinţeî împlinite va fi cu dinşii.

Blaşŭ în 26 Decembre 1893.

Dr. Vasiliŭ Hossu, Iuliŭ Karşai, Gavril Precup.

Cu vină plăcere amŭ datŭ locŭ acesteî declaraţiî calme şi bărbătescî. Ea, după convingerea nóstră, va linişti deplinŭ publiculŭ şi va pune capetŭ interpretărilorŭ de orî ce soiŭ.

Nu putemŭ lăsa însă la acestŭ locŭ neînfieratŭ abortulŭ aceia literarŭ, ce a vĕdutŭ lumina în editura Institutuluî tipograficŭ din Sibiŭ, şi despre care face amintire şi declaraţia de maî susŭ.

Trebue să spunemŭ, că unŭ productŭ literarŭ maî condamnabilŭ abia va maî fi vĕdutŭ pe la noî vre-odată lumina ţileî, şi *că pamfletulă din cestiune va rĕmâné pururea o pétă şi o ruşine a literaturei românescî.*

Invitare la prenumeraţiune.

Cu numĕrulŭ viitoriŭ invităm la abonamentŭ noŭ cu preţurile din capulŭ foiî.

Restanţieriî să-şî achiteze abonamentulŭ câtŭ maî îngrabă, ca să se evite neregularităţî în espedarea foiî.

Ceî vechî să ne rĕmână credincioşî şi să ne maî câştige abonenţî noî.

Din partea nóstră vomŭ cerca a mulţămi tóte aşteptările.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii".

Noutăţi.

Colecta gimnasiuluî din Blaşiŭ. Din lipsa de spaţiŭ numaî în numĕrulŭ proximŭ vomŭ puté continua publicarea contribuirilorŭ. De odată se face cunoscutŭ, că cóla de contribuirî Nro 190, — precum se afirmă din partea competentă, — s'a perdutŭ, şi de aceea nimenî să nu contribuéscă pe acea cólă, care prin acésta se dechĕră de cassată.

Din diecesa Lugoşuluî. Se publică *concursă* cu terminulŭ de 3/15 Ian. 1894 pentru staţiunile cantorŭ-docentale: 1. *Clopodia* cu emolumentele: 55 fl. din fondulŭ relig., 200 fl. 20 cr. din repartiţie, 8 m. lemne şi cuartirŭ. 2. *Sân-Nicolaulŭ mare* cu emolumentele: 215 fl., 12 m. lemne şi cuartirŭ. 3. *Serb-Cianadŭ* cu emolumentele: 203 fl., cuartirŭ şi lemne. 4. *Paroşenî-Matiesdenî,* cu emolumentele: 240 fl. Cu începutulŭ anuluî 1894 în tóte staţiunile acestea se ridică salariulŭ la minimulŭ de 300 fl.

Procesŭ de presă. Înaintarea juriuluî din Cluşŭ s'a pertractatŭ în 22 a c. procesulŭ intentatŭ „Foiî Poporuluî" pentru articulŭ „România pentru noî" publicatŭ în nr. 28. Acusaţî aŭ fostŭ I. Russu Şirianulŭ redactorulŭ şi I. Popa Necşa editorulŭ foiî. Procesulŭ s'a terminatŭ cu condamnarea luî Russu la 6 luni închisóre de statŭ calculându-se din 12 Nov. 1893, şi 100 fl. amîndă şi a luî I. P. Necşa la 2 luni închisóre ordinară, ĕră din cauţiunea „Foiî Poporuluî" se confiscă 500 fl. Apĕrătoriulŭ a insinuatŭ recursŭ de nulitate.

Procesulŭ pentru respândirea Memorandului. Procuratura supremă din Cluşiŭ în actulŭ de acusă dice, că comitetulŭ naţionalŭ prin respândirea memorandului, care négă legalitatea şi puterea obligătóre a legiî despre uniunea Ardéluluî cu Ungaria, a comisŭ delictulŭ de agitaţiune prevĕdutŭ în §§ 171 şi 173 aî codiceluî penalŭ. Acusa e ridicată contra alorŭ 23 membri aî comitetuluî: Dr. I. Raţiŭ (Sibiŭ), G. Popŭ (Băsescî), E. Brote (România), Dr. V. Lucaciŭ (deţinutŭ în Budapesta), D. Comşa (Sibiŭ), Dr. D. Barcianŭ (Sibiŭ), S. Albini (prinsoneriŭ în Seghedinŭ), N. Cristea (Sibiŭ), I. Coroianŭ (Cluşŭ), P. Barbŭ (Reghinŭ), Dr. T. Mihályi (Dejŭ), Dr. G Tripoiŭ (Bistriţa), A. Suciŭ (Aradŭ), M. Veliciŭ (Chişineŭ), Dr. I. Mera (Şiria), G. Lazarŭ de Purcăreţŭ (Careiî-marî), V. Ignatŭ (Beiuşŭ), R. Patiţa (Alba-Iulia), Drd. A. C. Popoviciŭ (România), B. Raţiŭ (Făgăraşŭ), G. Domide (Rodna-veche), Al. Filipŭ (Abrudŭ), Dr. I. Nichiţă (Zelaŭ). Maî suntŭ acusaţî pentru respândirea memoranduluî N. Romanŭ (închisŭ în Seghedinŭ), I. Munteanŭ (Haţegŭ), D. Romanŭ (Mediaşŭ), I. Duma (Săcalŭ), R. Crainicŭ (Dobra).

Dr. Lucaciŭ se liberézĕ. „Budapesti Hirlap" este informatŭ din isvorŭ competentŭ, că Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ câtŭ de curêndŭ va fi pusŭ pe piciorŭ libĕrŭ. În sensuliŭ legiî aceluî captivŭ, care fiindŭ condamnatŭ la închisóre de statŭ de preste unŭ anŭ, dacă s'a purtatŭ bine, câtŭ timpŭ a petrecutŭ în închisóre, la propria rugare îî póte fi ĭertatŭ restulŭ pedepseî. Precum dice numita fóe, ministeriulŭ de justiţie, la care s'a adresatŭ Dr. Lucaciŭ spre a fi scutitŭ de restulŭ pedepseî, i-a resolvitŭ cererea în modŭ favorabilŭ. Probabilŭ că pe anulŭ noŭ Lucaciŭ va fi érăşî libĕrŭ. Precum se scie, elŭ este pusŭ sub acusă şi pentru tipărirea şi respândirea Memoranduluî.

Generalŭ Cernatŭ a muritŭ la Nizza în sĕptĕmâna trecută. Oseminte luî vorŭ fi transportate în Bucuresci pe spesele statuluî. Generalulŭ Cernatŭ a fostŭ unŭ militarŭ bravŭ, s'a distinsŭ în rĕsboiulŭ ruso-românoturcŭ. În 1877—1878 a fostŭ ministru de rĕsboiŭ alŭ Românieî.

Omorŭ politicŭ. Calfa de mănuşerŭ Mrva din Praga la 23 a c. a fostŭ sfârşpunsŭ de cătră doî consoţi aî sĕi. Eî făceaŭ parte din societatea politică secretă „Omladina". Mrva era pe ascunsŭ şi agentŭ alŭ poliţieî, căreia trada planurile Omladineî. Consoţiî, spre a rĕsbuna tradarea, l'aŭ osinditŭ la mórte, care aŭ şi esecutat'o în 23 a c. Se vorbesce, că societatea acésta ar maî fi designatŭ spre mórte şi alte persóne.

† **Rafila vĕd. Popŭ născ. Lazarŭ** după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în 22 a c. în Năsĕudŭ în alŭ 44-lea anŭ alŭ etăţiî. *În veciî aminirea eî!*

Pentru procurarea de recuisite, stégurî flamure, policandre, albiturî, obĭecte pii, icóne şi cărţi bisericescî recomandămŭ institutulŭ de artă a luî **Süts şi comp.** din **Budapesta**, carî la dorinţă trimitŭ gratis catalogulpreţurilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XVI.

Șincai despre s. Unire.

(Continuare).

§. 2.

După ce amŭ constatatŭ, că cronicariulŭ Șincai a avutŭ ideĭ fórte corecte despre natura sfinteĭ uniri din punctŭ de vedere dogmaticŭ, vomŭ cerceta mai departe, cum considera elŭ sf. unire și din alte puncte de vedere, și vomŭ esamina totŭ, ce aduce dlŭ Densușanŭ în favorulŭ părerilorŭ sale neîntemeiate.

Aci însă trebue să observămŭ, că Șincai, ca aprópe toțĭ eleviĭ școlelorŭ din Roma, a fostŭ fórte însuflețitŭ pentru libertatea Românilorŭ atâtŭ pe terenulŭ bisericescŭ câtŭ și pe celŭ politicŭ. De aceea orĭ unde află ceva, ce după părerea luĭ a jignitŭ independența nóstră bisericéscă, orĭ interesele naționale românescĭ, întrebuințézŭ terminiĭ fórte aspri în contra acelora, pe carĭ i-a credutŭ dînsulŭ, că aŭ fostŭ contrarĭ prosperăriĭ nóstre naționale și bisericescĭ.

Cetitoriulŭ cu minte însă scie totdeuna să deosebéscă adevěruiŭ de unele esagerațiunĭ, pornite, ce e dreptŭ, din motivŭ nobilŭ, însă ușorŭ seducĕtóre pentru ómeniĭ, carĭ nu sciŭ străbate mai adâncŭ în ideile luĭ Șincai și nu i-aŭ cunoscutŭ firea luĭ cam vehementă. Asemenea cândŭ Șincai condamnă vre-o faptă a vre-unuĭ Papă, orĭ a vre-unuĭ Iesuitŭ, cetitoriulŭ cugetătoriŭ nu va deduce din acésta îndată, că Șincai a fostŭ contrariŭ credinței bisericeĭ catolice, pentru că și Dante pune câte unŭ Pontifice chiarŭ în infernŭ, și cu tóte acestea nimenĭ până acumŭ nu i-a trasŭ la îndoélă credința catolică. Ĕr istoriciĭ catolicĭ încă aŭ datorința de a critica faptele catoliciloră, întocmaĭ ca pe ale acatoliciloră, dacă suntŭ rele.

Apoĭ nu trebue să ne uităműŭ nicĭ de spiritulŭ timpuluĭ, în care a trăitŭ și scrisŭ Șincai. Elŭ adecă a trăitŭ mai multŭ în secululŭ alŭ XVIII-lea. Despre scriitoriĭ acestuĭ vécŭ scimŭ, că cu unŭ sarcasmŭ neobicinuitŭ loviaŭ în instituțiunile și moravurile vécurilorŭ trecute, despoiaŭ cu unŭ cinismŭ ne mai pomenitŭ pe contimporaniĭ sĕĭ de unica mângâere a vieței pămîntescĭ, adecă de credință, și voiaŭ să prefacă totŭ trecutulŭ în ruine. Cugetândŭ la timpulŭ acesta noĭ, carĭ vedemŭ, câtă influință are asupra fiesce căruĭ scriitoriŭ spiritulŭ véculuĭ, în care trăesce, trebue să ne mirămŭ, că în véculŭ alŭ XVIII-lea Șincai și-a conservatŭ, cum dice dînsulŭ, *nepetată credința catolică* și nealterate *principiile sănĕtóse, de carĭ a fostŭ străbătutŭ în Roma.* Dar nu ne mirămŭ de locŭ, cândŭ vedemŭ, că sub înrîurința ideiloră, ce eraŭ pe atunci la modă, se descarcă și elŭ câte odată în contra *„năravuriloră popescĭ“* descrise cu multă maliție și patimă de necredincioșiĭ timpuluĭ sĕŭ, și în contra societățiĭ luĭ Isusŭ, pe care scriitoriĭ fără Dumnedeŭ din timpulŭ acela nu o puteaŭ suferi, pentru că o consideraŭ de razimulŭ celŭ mai puternicŭ alŭ bisericeĭ catolice, căreia Voltaire cu o furie nebună îĭ declarase rĕsboiŭ de exterminare prin satanicele cuvinte: „Écrasez l'infame.“ Fiindŭ la modă batjocorirea Iesuițiloră, a căroră societate tocmaĭ pe timpulŭ luĭ Șincai se disolvase, nu-ĭ mirare, că și dînsulŭ se espectoréză câte odată în contra loră. Este însă de regretatŭ, că prin espectorările acestea le face une-orĭ chiarŭ nedreptate, ca de esemplu atunci, cândŭ îĭ învinovățesce, că aŭ furatŭ acte din archivulŭ Blașiuluĭ, saŭ că trăiaŭ după nisce regule secrete, ceea ce însă nu este adevěratŭ, precum dovedesce fórte limpede Nilles în Symbolae vol. II pag. 1030—1034, unde și dlŭ Densușanŭ își căpĕtă lecțiunea meritată.

Premițendŭ aceste observărĭ, carĭ suntŭ de lipsă spre a puté pricepe testimoniile aduse de Nic. Densușanŭ din cronica luĭ Șincai în contra sfinteĭ unirĭ, vomŭ esamina cu de-amĕnuntulŭ însĕ-și testimoniile acelea, ca să se vadă și din acésta, că înzădarŭ se încércă dlŭ Densușanŭ a compromite biserica nóstră cu auctoritatea mareluĭ cronicariŭ.

Dlŭ Densușanŭ citézŭ înainte de tóte cuvintele luĭ Șincai, prin carĭ acesta își esprimă părerea sa asupra uniriĭ luĭ Ioanichie domnuluĭ Românilorŭ și alŭ Bulgarilorŭ cu biserica Romeĭ. Șincai vorbindŭ despre chrisovulŭ de unire datŭ de Ioanichie dice așa: „Românii și Bulgarii prin chrisovulŭ luĭ Ioanichie celŭ mai în susŭ adusŭ *nu și-aŭ lăsatŭ legea și obiceiurile cele mai dinainte,* ci numai așa s'aŭ supusŭ bisericeĭ Romeĭ, ca să ție pe Papa celŭ mai întâiŭ între patriarchi, și să nu huléscă pe latinĭ și obiceiurile loră, *cum aŭ făcutŭ și cei din Ardélŭ Românĭ, cândŭ s'aŭ unitŭ.* Ĕră Ruși din Polonia și Ungaria *nu bine aŭ lucratŭ,* cândŭ aŭ adaugatŭ în simbolulŭ credințeĭ cuvintele: „și din Fiulŭ“, *căcĭ legea și obiceiulŭ celŭ vechiŭ aŭ trebuițŭ ținutŭ.* Așa ar fi fostŭ unirea adevěratŭ, ca apusenii să ție obiceiurile sale și resăritenii ĕră ale sale și unii pe alții să nu se huléscă.“ [1])

Cuvintele marcate de noĭ le-a subliniatŭ însu-și domnulŭ Densușanŭ în „cercetarea sa istorică-critică“, ca să arete, că în privința naturei sfinteĭ uniri Șincai ar fi de o părere cu dînsulŭ.

Însă dlŭ Densușanŭ se înșală amarŭ, căcĭ precum amŭ arĕtatŭ în capitululŭ nostru despre „genuinitatea și autenticitatea manifestuluĭ de unire cu biserica Romeĭ din 7 Octobre 1698“, cuvîntulŭ *„lege“*, cândŭ e vorba de lucruri bisericescĭ, la Șincai însemnéză *„ritŭ“*, ĕră cuvîntulŭ *„obiceiurĭ“* în limba românéscă nicĭ odată nu a însemnatŭ *„religiune“* orĭ *„credință“*, ci numai „consuetudine“, datină, disciplină, pe cândŭ din contră dlŭ Densușanŭ cu o perverture démnă de „cercetarea sa istorică-critică“ a înțelesuluĭ adevěratŭ alŭ cuvintelorŭ clare, voesce cu totŭ prețulu, ca acele cuvinte să însemneze „religiune“ orĭ „credință“. [2])

Așa dară care este înțelesulŭ adevěratŭ alŭ cuvintelorŭ din pasajulŭ primŭ alŭ luĭ Șincaĭ, unde este vorbă despre unirea luĭ Ioanichie?

Rĕspundemŭ, că Șincai nu a voitŭ să dică, că unirea luĭ Ioanichie cu Biserica Romeĭ s'ar fi făcutŭ așa, încâtŭ să nu se profeseze și din partea luĭ și a Românilorŭ și Bulgarilorŭ credința bisericeĭ Romeĭ, ci așa, *că pe lângă profesarea acesteĭ credințe* Ioanichie și supușiĭ sĕĭ să-și păstreze ritulŭ și disciplina bisericeĭ loră proprie, cum aŭ făcutŭ și Românii din Ardélŭ, cândŭ s'aŭ unitŭ. Șincai prin urmare a vorbitŭ fórte corectŭ și este fórte departe de ideile scălciate ale dluĭ Densușanŭ.

Că acesta, și nu altulŭ este înțelesulŭ cuvintelorŭ luĭ Șincai, se vede și din pasajulŭ chrisovuluĭ, la care dînsulŭ face alusiune. Ioanichie adecă disese în chrisovŭ: „Ecce enim omnes totius imperii mei et tenimenti, et Patriarcha meus metropolitanus, Episcopi et Archiepiscopi et cuncti sacerdotes *Romanae subsint Ecclesiae, et teneant legem, et consuetudinem et observationem,* quas tenuerunt beatae memoriae imperatores Bulgariae et Blaciae, prisci illi nostri praedecessores, et nos eodem modo vestigia eorum imitantes.“ [3]) Vede orĭ ce omŭ cu minte, că Ioanichie a supusŭ întrégă biserica din imperiulŭ sĕŭ bisericeĭ Romane (Romanae subsint Ecclesiae), ceea ce numaĭ prin recunóscerea primatuluĭ de jurisdicțiune alŭ Papeĭ și profesiunea aceleia-și credințe se putea întîmpla, însă i-a reservatŭ *obiceiurile,* ce le avea din anticitate, căcĭ cuvîntuluĭ *„lex“* nu însemnéză „credință“ orĭ „religiune“, ci însemnéză între altele „obiceiŭ“, cum arată marele lexicografŭ Georges, care la cuvîntulŭ acesta dice: „ein Gesetz, eine Vorschrift, die man sich selbst giebt, legem sibi statuere Cic: *daher die Gewohnheit, Art, nach der Jemand lebt,* mea lege utar, Ter.“ [1]).

Ce privesce alŭ doilea pasajŭ din cuvintele luĭ Șincai, unde se vorbesce *despre unirea Rușilorŭ din Polonia și Ungaria,* acela încă este corectŭ înaintea unuĭ bărbatŭ, care are cunoscință despre lucruri bisericescĭ.

Este adecă cunoscutŭ, că biserica catolică numaĭ atunci pretinde dela orientalĭ, ca în simbolulŭ lorŭ Niceno-Constantinopoitanŭ să adaugă cuvintele *„și dela Fiulŭ“*, cândŭ neadaugerea ar invólve în sine negarea dogmeĭ catolice despre procesiunea Spiritului Sfîntŭ *„și dela Fiulŭ“*. Unde însă nu se négă dogma acésta, acolo biserica catolică nu pretinde, ca simbolulŭ să se întregéscă și cu cuvintele *„și dela Fiulŭ“*. Așa s'a întîmplatŭ acésta d. e. la noĭ Românii, carĭ fiindŭ că prin alte acte solemne amŭ profesatŭ și profesămŭ dogma catolică despre procesiunea Spiritului Sfîntŭ *„și dela Fiulŭ“*, nu s'a maĭ pretinsŭ, ca să maĭ adaugemŭ și în simbolŭ acele cuvinte, și cine le-ar adauge, ar lucra de capulŭ sĕŭ, ĕr nu după unŭ mandatŭ primitŭ dela Capulŭ sfinteĭ biserice. În înțelesulŭ acesta a dișu Șincai și despre Rușiĭ din Polonia și Ungaria, că „nu bine aŭ lucratŭ, cândŭ aŭ adaugatŭ în simbolulŭ credințeĭ cuvintele: *„și din Fiulŭ“*. Fiindŭ că eĭ prin uniune *aŭ primitŭ tótă credința bisericeĭ catolice,* și prin urmare și dogma despre procesiunea Spiritului Sfîntŭ *„și dela Fiulŭ“*, nu maĭ era de lipsă, să maĭ adaugă și în simbolŭ acele cuvinte, căcĭ, precum se esprimă Șincai, *„legea și obiceiulŭ celŭ vechiŭ aŭ trebuițŭ ținutŭ“*. Biserica catolică nu pretinde, să ne schimbămŭ *legea* (ritulŭ) și obiceiurile, și cine le-a schimbatŭ de capulŭ sĕŭ, fără de motivŭ raționabilŭ și fără mandatŭ dela auctoritatea competentă bisericéscă, *„nu bine a lucratŭ“*, precum accentuézŭ Șincai.

Nu are deci Șincai nimica nicĭ în acestŭ pasajŭ, ce s'ar puté aduce în favorulŭ ficțiuniloră dluĭ Densușanŭ, ci din contră are unele cuvinte, din carĭ ar puté învăța și dlŭ Densușanŭ. Șincai adecă dice, că „apusenii să ție obiceiurile sale, și resăritenii ĕră ale sale, *și unii pe alții să nu se huléscă*“. Însă cu tóte că dlŭ Densușanŭ a cetitŭ aceste cuvinte înțelepte, totuși atâta hulă a grăitŭ nu numaĭ asupra apuseniloră, ci și asupra orientaliloră uniți cu apusulŭ catolicŭ și civilisatŭ, câtă nu se află în tótă literatura românéscă.

Dar să trecemŭ la altŭ testimoniŭ citatŭ din Șincai în contra sfinteĭ unirĭ. Acesta în Chronica anuluĭ 1701 dice: „Macarŭ că și acum se află *nebunĭ* [2]) de aceia, carĭ gândescŭ, că greco-catoliciĭ pentru că se numescŭ uniți, trebue să fie supuși romano-catoliciloră; ci înțelepciunea arată, că a fi unitŭ cuĭva atâta însemnéză, câtŭ a fi luĭ *asemenea,* și nu *supusŭ*. Barem de s'ar arĕta și cu fapta, ce arată înțelepciunea!“

Șincai stabilesce aci unŭ principiŭ bisericescŭ, care nu numaĭ este adevěratŭ pentru orĭ ce omŭ, care are ceva maĭ multă cunoscință de lucrurile bisericescĭ, decâtŭ dlŭ Densușanŭ, dar astădĭ este totŭ odată și validitatŭ în posițiunea de dreptŭ publicŭ a bisericeĭ unite românescĭ.

Marele cronicariŭ nu voesce să dică, că biserica unită românéscă nu atîrnă dela Pontificele Romanŭ ca dela Capulŭ bisericeĭ universale și centrulŭ de unitate în biserica luĭ Christosŭ, — fără de care atîrnare nicĭ nu se póte închipui uniunea, — ci enunță numaĭ principiulŭ, ce astădĭ fiesce care românŭ unitŭ îlŭ susține, că adecă uniunea nóstră cu biserica Romeĭ nu invólve în sine *supunerea nóstră sub jurisdicțiunea romano-catoliciloră din patrie, adecă din Ungaria și Transilvania.*

Șincai înainte de a scrie cuvintele citate, vorbise despre încercările teologiloră latinĭ denumiți de Archiepiscopulŭ din Strigonŭ de

---

[1]) Chron. a. 1202.

[2]) Vedĭ maĭ virtosŭ pag. 23 din »cercetare«.

[3]) Vedĭ »Tentamen criticum« de Treb. Laurianŭ, Viena 1840 pag. XXX, unde se află chrisovulŭ latinesce.

[1]) Ediținea din Leipzig, 1880. pag. 558.

[2]) Cuvintulŭ acesta l'a subliniatŭ dlŭ Densușanŭ, ca să lovéscă în aceia, carĭ ținŭ la uniunea dogmatică și la primatulŭ de jurisdicțiune alŭ Papeĭ.

a stăpâni biserica românéscă din Ungaria şi Transilvania. În contra acestorŭ încercărĭ şĭ-a ridicatŭ glasulŭ sĕŭ cronicariulŭ românŭ, dicêndŭ, că uniunea Românilorŭ nu însémnă a fi supusŭ romano-catolicilorŭ din patrie, ci însemnézā a fi lorŭ asemenea.

Şi elŭ vorbesce fórte corectŭ, căcĭ nu esistă nicĭ o bulă papală, prin care biserica românéscă din Ardélŭ să fi fostŭ supusă jurisdicţiunii latinilorŭ din Ungaria şi Transilvania şi în specialŭ Mitropolituluĭ din Strigoniŭ, şi astădĭ mulţămită nisuinţelorŭ nobile ale bărbaţilorŭ marĭ din sinulŭ bisericeĭ nóstre şi maĭ vîrtosŭ ale archiereilorŭ nostri, biserica românéscă unită constituesce o singură provincie mitropolitană cu unŭ Mitropolitŭ în frunte şi cu treĭ episcopĭ sufraganĭ. Acéstă Mitropolie nu este *„supusă“* orĭ subordinată nicĭ uneĭ biserice catolice din ţară, ci este coordinată saŭ *„asemenea“* cu biserica de ritulŭ latinŭ din patria nóstră. Astădĭ nu maĭ esistă *nebunĭ*, carĭ să nu ţină strînsŭ la independinţa bisericeĭ dela jurisdicţiunea ierarchică a Mitropolitilorŭ din Strigoniŭ orĭ a altorŭ Archiereĭ latinĭ din patria nóstră, ci numaĭ *nebunĭ* de aceia, carĭ nu vĕdŭ, că adĭ *„se arată şi cu fapta, ce arată înţelepciunea“*, şi carĭ în locŭ să se bucure de pusĕţiunea independentă, ce şĭ-a câştigatŭ Mitropolia nostră, ne atacă biserica fără de nicĭ unŭ motivŭ şi se încércă a o face odiósă înaintea Românilorŭ, deşi fără de acéstă biserică amŭ fi rĕmasŭ aşa de înderĕptŭ în cultură şi în desvoltarea individualităţiĭ nóstre naţionale, încâtŭ amŭ fi de batjocura celoralalte popórĕ din Europa cultă.

(Va urma).

Dionisiŭ şi Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilorŭ de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

În sara aceea a fostŭ o convenire pe colina Palatină. După manevra nocturnă prefectulŭ s'a datŭ odihneĭ. Dar nicĭ n'a închisŭ ochiĭ, cândŭ fu invitatŭ la Tiberiŭ. Într'o clipă a fostŭ Seianŭ acolo.

„Pe toţĭ deiĭ Olimpuluĭ! Eŭ nu sciŭ nimica din cele ce s'aŭ petrecutŭ,“ dise Cesarulŭ cu unŭ zimbetŭ amarŭ. „Te întrebŭ pe tine, care sciĭ privi între culise: e dreptŭ, că maĭ înainte numaĭ aĭ fostŭ în fruntea uneĭ oştĭ, ca să eliberezĭ o tinĕră elină din casa luĭ Cneiŭ Piso?“

„Asta am făcut'o, Cesare.“

„Şi óre pentru ce nu te aruncŭ la pămîntŭ ca pe unŭ câne necredinciosŭ? Să nu maĭ fie în prinsórea Mamertină locŭ pentru slugile trădătóre?“ dise elŭ cu turbare.

„Eŭ am lucratŭ după porunca luĭ Augustŭ. Mĭ-a ordonatŭ trimiţêndu-mĭ sigilulŭ sĕŭ.“

Tiberiŭ căduse pe perinele aşternutuluĭ sĕŭ ca şi unŭ otrăvitŭ de mórte. De ce nu era elŭ împĕratŭ? De ce nu era elŭ singurŭ domnitoriŭ? Despotulŭ cu voinţă de ferŭ trăia încă şi sta cu puterea sa preste elŭ. Şi elŭ trebuia să-i respecteze voinţa, trebuia!

Seianŭ nu se putea mira în de ajunsŭ de impresiunea magică, ce vorbele sale aŭ făcutŭ asupra Cesaruluĭ, şi nu putea să-şĭ oprescă zimbetulŭ ironicŭ.

Rhodus şi alte visiunĭ de exiliŭ se iviră înaintea sufletuluĭ Cesaruluĭ. Se gândi însă, că Augustŭ era pe la sfârşite, şi elŭ, Tiberiŭ, are să rĕmână în Roma. Îşĭ aduse aminte şi de aceea că doĭ suntŭ stăpâniĭ luĭ Seianŭ şi că prea uşorŭ putea să tradeze pe unulŭ din eĭ orĭ şi pe amîndoĭ, dacă aşa ar pofti împrejurările.

„Şi cine a fostŭ celŭ ce ţĭ-a adusŭ mandatulŭ împĕrătescŭ?“ continuă elŭ.

„Dionisiŭ din Atena.“

„Ascultă, Seiane alŭ meŭ,“ începu Tiberiŭ după o scurtă meditare. „Tu aĭ făcutŭ bine: Augustŭ este vrednicŭ de supunerea ta órbă. Ce privesce însă afacerea acésta, vina tótă cade pe Cneiŭ Piso. Dar după ce poporulŭ e convinsŭ, că şi tu eştĭ mestecatŭ în afacere, de jumătate veĭ avé să o porţĭ tu. Amîndoĭ veţĭ avé să împărţiţĭ pedépsa, de cumva lucrulŭ va ajunge până la pedépsă. Câtŭ îmĭ va fi cu putinţă, eŭ o voiŭ împedeca. Ce privesce pe Lygdus, ar trebui încă în acéstă clipă să i-se stingă viaţa. Sciĭ bine, că numaĭ buzele fără de viaţă suntŭ mute şi nu maĭ potŭ trada. De Cneiŭ şi Plancina aşa credŭ, că maĭ avemŭ lipsă în contra luĭ Germanicŭ. Pe eĭ numaĭ îĭ vomŭ depărta pe câteva lunĭ dinaintea ochilorŭ Romeĭ. Câteva pungĭ de banĭ îĭ vorŭ face, să pornéscă cu de grabŭ.“

„Aşa să se întîmple, precum demândĭ, Cesarulŭ meŭ.“

„Şi încă una!“ dise Tiberiŭ. „Tu sciĭ, că eŭ suntŭ unŭ prietinŭ alŭ Emilianilorŭ, suntŭ cu trupŭ cu sufletŭ pentru eĭ şi-ĭ admirŭ. Va fi aşa dară lucru fórte naturalŭ, dacă-ĭ voiŭ întimpina cu bunăvoinţă şi stimă. Augustŭ s'a arĕtatŭ prea puţinŭ marinimosŭ faţă cu fiulŭ eroniuluĭ fără samĕnŭ dela Filipi. În locŭ de a-ĭ răpi dominiulŭ familiarŭ trebuia să-ĭ maĭ adaugă unuluĭ dreptŭ resplată împĕrătéscă. Nu e aşa, Seianulŭ meŭ?“

„E întocmaĭ aşa, precum dicĭ tu.“

„Eŭ credŭ, că voiŭ îndrepta greşéla luĭ Augustŭ, dacă voiŭ da castelulŭ Liris proprietariloru luĭ de maĭ înainte. Ĕtă unŭ cugetŭ divinŭ. Maĭ multŭ nu póte pretinde nicĭ chiarŭ senatulŭ pe sama Emilianilorŭ.“

Seianŭ s'a întorsŭ pe Viminalŭ. Curióse gânduri treceaŭ prin creerii luĭ.

XXXIII.

Aŭ trecutŭ câţiva anĭ. Timpulŭ în cursulŭ sĕŭ repede a făcutŭ schimbărĭ marĭ. Marele comediantŭ Augustŭ şi-a jucatŭ rola până în sfârşitŭ aşa, precum ĭ-a însuflatŭ rĕutăciósa Livie. Tiberiŭ a apucatŭ în mânĭ frînele domnieĭ preste lumea întrégă. La începutŭ era blândŭ şi cuminte.

Gelosia nu-ĭ prea da linişte. Rivalulŭ luĭ urgisitŭ îĭ era mereŭ înaintea ochilorŭ. Celŭ care s'a pusŭ în fruntea legiunilorŭ luĭ Varŭ şi a înfruntatŭ pe barbariĭ germanĭ şi acum era adoratŭ de óste, câtŭ de uşorŭ putea să trécă Alpiĭ în fruntea legiunilorŭ învingĕtóre şi să între cu triumfŭ în Roma, ér senatulŭ şi poporulŭ să-lŭ recunósca de împĕratŭ.

Şi într'adevĕrŭ Roma şi-a şi deschisŭ cu căldură braţele, cândŭ Germanicŭ s'a apropiatŭ de ea după o vreme lungă, ce a petrecut'o în Germânia. Însă Germanicŭ a evitatŭ orĭ ce demonstraţie politică. Elŭ s'a urcatŭ în carŭ cu ceĭ cinciĭ prunciĭ încă mititeĭ aĭ sĕĭ şi n'a trecutŭ prin Roma după dorinţa poporuluĭ. Tiberiŭ l'a trimisŭ apoĭ în Siria cu titlulŭ şi puterea deplină de împĕratŭ. Elŭ avea să domnéscă preste provinciile resăritene ale Romeĭ. La dorinţa espresă a împĕratuluĭ l'aŭ însoţitŭ şi Cneiŭ Piso şi soţia luĭ.

Prea bine a simţitŭ Germanicŭ, că elŭ e în Roma de prisosŭ. Bucurosŭ a pornitŭ decĭ în resăritŭ. A cercetatŭ Atena, Nicopolulŭ, a trecutŭ prin tótă Tracia şi Asia mică, preste Rhodŭ, unde a mântuitŭ pe Piso din valurĭ, de aicĭ prin Egiptŭ şi a ajunsŭ apoĭ în Siria, unde a şi muritŭ otrăvitŭ de ómeniĭ luĭ Tiberiŭ.

Încă odată s'a ridicatŭ Roma şi întrégă Italia pentru elŭ, dar atuncĭ elŭ blândulŭ sufletŭ nu maĭ era decâtŭ ţĕrînă, pe carea ambiţiósa Agripina a adus'o la Brundusiŭ pe braţele sale. Vaetele şi blăstĕmurile, ce le ridica asupra luĭ Tiberiŭ, asupra ucigaşuluĭ, aŭ fostŭ atâtŭ de puternice câtŭ aŭ mişcatŭ lumea.

S'a începutŭ apoĭ înfiorosatulŭ răsboiŭ între sângele Livieĭ şi între alŭ luĭ Germanicŭ. În răsboiulŭ acesta Seianŭ şi-a jucatŭ până în sfârşitŭ rola de prietinŭ alŭ luĭ Tiberiŭ.

Dar eŭ credŭ, că ar fi maĭ bine, să vedemŭ de Aglais şi de prunceĭ eĭ.

Tiberiŭ şi-a împlinitŭ vorba. Elŭ a cercatŭ în totŭ chipulŭ, să împace opiniunea publică, precum şi inima vĕduveĭ restituindu-ĭ posesiunea competentă în locŭlŭ celeĭ de acum, adecă a reposatuluĭ Vediŭ Pollio.

În scurtă vreme după eliberarea fetiţeĭ sale Aglais s'a strămutatŭ în castelulŭ, pe care noĭ îlŭ cunóscemŭ dela începutulŭ acesteĭ istorisirĭ. Numele luĭ maĭ poporalŭ era Liridiŭ.

Şi mulţĭ prietinĭ aĭ familieĭ eraŭ primiţĭ acolo cu ospitalitalitate şi inimă sinceră. Între aceştia era şi Dionisiŭ. Elŭ a petrecutŭ acolo câteva lunĭ, ér apoĭ s'a întorsŭ la Atena. Maĭ departe credinciosulŭ şi energiculŭ Tellus. Elŭ a primitŭ propunerea luĭ Paulŭ de a se strămuta împreună cu mititica Prudenţia singura fetişóră a sa la Liris. Astfelŭ Tellus a abdisŭ de a maĭ fi centurionŭ activŭ. Eĭ amîndoĭ ocupaŭ o chilie lângă rîŭ. Paulŭ se gândia, că dacă elŭ va fi silitŭ, să părăséscă pe aĭ sĕĭ, aşa va pleca celŭ puţinŭ odihnitŭ sciindu-şĭ pe mama şi şi soru-sa sub scutulŭ unuĭ amicŭ pe câtŭ de neînfricatŭ, pe atâtŭ şi de credinciosŭ. Aŭ venitŭ acolo şi Iosia Macabeulŭ şi frumósa sa nepótă. Eĭ însă aŭ plecatŭ în drumulŭ lorŭ lungŭ spre luminatulŭ resăritŭ. Acésta s'a întîmplatŭ cu puţinŭ înainte de ce ar fi intratŭ Paulŭ érăşĭ în óstea luĭ Germanicŭ şi a pornitŭ cătră médă nópte.

(Va urma.)

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

328 szám. (70) 1—1

1893.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1888. évi 6354 számu végzése következtében Olrean Vazul balázsfalvi ügyvéd által képviselt Pátria balázsfalvi hitelintézet javára gergelyfáji Lutsch György, Ganesch András, Mihály ellen 256 frt 40 kr. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 770 frt — krra becsült 2 kancza, 2 herélt ló, 5 szekér, 4 boglya széna, 4 tehén, 4 sertés és 2 szekér szénából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1964—1893 számu végzése folytán 256 frt 40 kr. tőkekövetelés, ennek 1888. évi május hó 1 napjától járó 6 % kamatai és eddig összesen 100 frt 94 krban birólag már megállapitott költségek erejéig Gergelyfáján végrehajtást szenvedőkuél leendő eszközlésére 1894. évi Január hó 2-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Vizaknán 1893. évi Deczember hó 15. napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

Dela [illegible]grafia „Aurora“ A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura următórele carti:

(41) 8—10

Cuvîntări b[illegible] funebrale, cate- [illegible]etc.

Cuvêntări [illegible]acomodate pentru orî ce têmp) de [illegible] T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvêntări [illegible] (pre dominece) de I. Papiu. Tor[illegible]. 20 cr.

Cuvêntări [illegible] la tóte sĕrbătorile de preste an, [illegible]apiu. — Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuventări funebrale și iertățiuni pentru diferite casurî de mórte întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 cóle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice poporali pe dominece, sĕrbătorî ocasionalî și pentru morțî, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvêntări funebrali și iertățiuni. Din auctorî renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariŭ etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolari din școlele elementare poporale. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Șugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catechetic pentru primii ani scolastici, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiŭ fost prof. de s. scriptură, catechetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariŭ archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis depre imitațiunea lui Christos, românesce depre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru causele matrimoniali cu respect la disciplina vigentă în provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletesci prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologiă. 1 fl. 30 cr.

Domnedeésca liturgie a celui dintru sânți părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Rogățiunea Dlui Tatăl nostru. Esplicată pre scurt de Ioan Boroșiŭ paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecțiune de versurî furebralî, urmate de iertățiunî, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatralî, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă séu învĕțăturî pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei *„Idealul perdut“* — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiŭ. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Influința mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimulŭ sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântărița. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunica și nepotelul. Schiță din sfera educațiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu. Prețul 60 cr.

Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin mórte la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina Romăniei. Prețul 10 cr.

Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesii bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrósa séu **Cloșca cu puii de aur.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Roșiŭ. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Romăni. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheaja spirit. la inst. corecț. Cuprinsul acestui op. este fórte petrecător. — așa că cetind și numai 1 pagină din el: caută se rîdi ori cât aî fi fost de necăjit și mâchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrescu. Prețul spedate franco 80 cr.

„Nopți de iérnă.“ Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chiuituri de carî strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adecă Datini dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafirî și viorele. Poesii de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versurî de dor, adunate din poeții romăni de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Icóna sufletului. Carte de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Pătcașiŭ preot gr. cat. în Hotoanŭ. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rogațiunî și cântărî besericescî, fórte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rogățiunî și cântărî besericescî, frumos ilustrată, pentru pruncii școlarî de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Cărticică de rogățiunî și cântărî pentru pruncii scolarî de ambe sexele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sânteî Vergure Maria, urmat de mai multe rogățiunî frumóse. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistolia Dlui nostru Iesus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedat franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copiî și copile — cu 18 ilustrațiunî intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănatului. Culese din gura poporului bănățan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sân-Petru la pórta raiului, giume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurî de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

☛ Tot de aicî se pot comanda **cărți și utensilii scolastice** și altfel de cărți apărute orî și unde, precum și tot soiul de **papire și recuisite de scris.** — În tipografia propriă se primesc spre efectuire **tot soiul de lucrări tipografice** cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosĕbită stimă cutezŭ a încunoscința pre **Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,** că precum și până acum iaŭ asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icône sante, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuî, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosĕbită, și tóte mĕ îndreptațescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am câstigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ depărtările, prin acésta capacitatea de concurință mi-s'a măritŭ.

Rugându-mĕ pentru prețuite comande sum

cu deosĕbită stimă

Oradea-mare, 10 Ianuariŭ 1892

Carolŭ Müller,

(6) 46—52

auritorŭ și fabric. de recuis. bisericescî.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.